TRAVAUX D'HUMANISME ET RENAISSANCE

No CLXX

Jacques Lefèvre d'Étaples

Quincuplex Psalterium

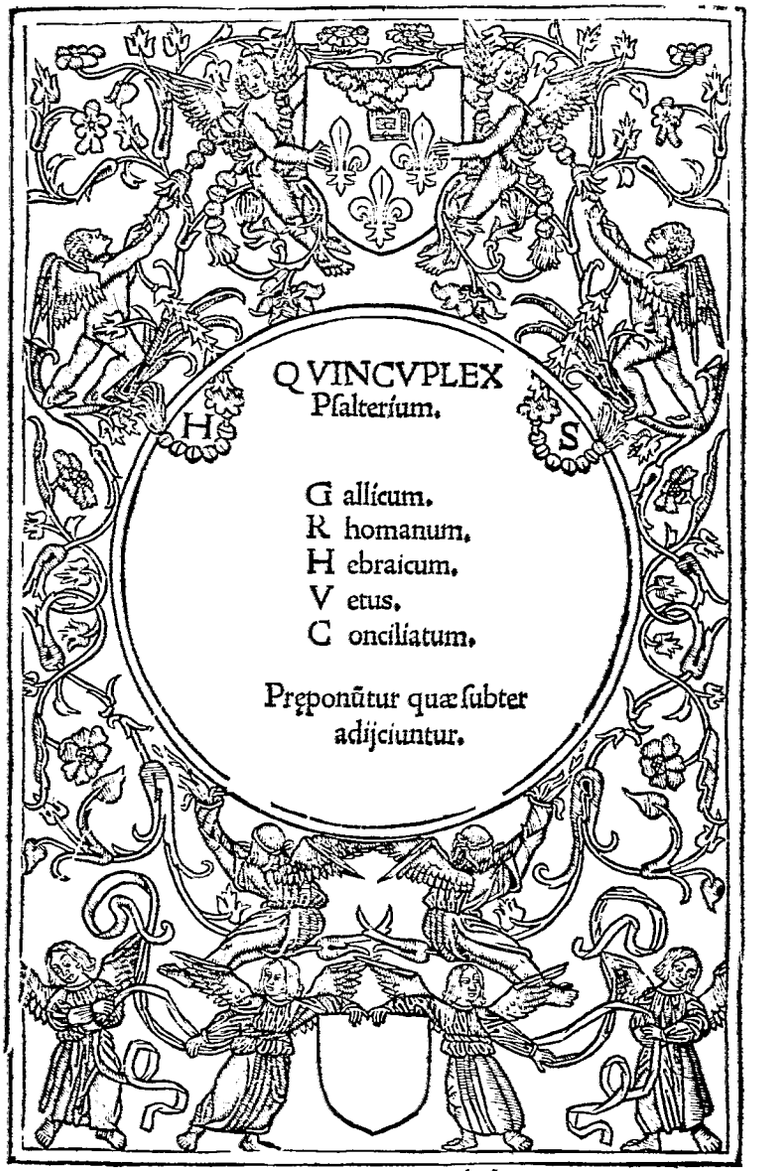
Fac-similé de l'édition de 1513

Genève
LIBRAIRIE DROZ
11, rue Massot
1979

Copyright 1979 by Librairie Droz S.A., Geneva (Switzerland)
All rights reserved. No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, photoprint, microfilm, microfiche or any other means without written permission from the publisher.

SECVNDA EMISSIO.

Epiſtola. ☞ D. Alb. Arcell.
Epilogus diſputationis pſal. xxx.
Appendix in pſal. xxx.
Prologi Hieronymi tres.
Partitio pſalmorum triplex.
Indices pſalmorum duo.

¶ Ad Reuerẽdiſſimum in Chriſto patrem & D.D. Guillelmum Briconne tum miſeratione diuina ſacroſanctæ eccleſię Romanę Cardinalem/ Epiſcopũ Tuſculanum/ Archiepiſcopum Narboneñ: in quincuplam pſalterij ẽditionem/ Iacobi Fabri Stapuleñ prẽfatio.

Vm ōnia fere ſtudia/ voluptatis & vtilitatis nōnichil afferre ſint ſolita: ſola diuina non voluptatẽ modo & vtilitatẽ ſed ſummã pollicẽtur fœlicitatẽ. beati (iquit) qui ſcrutãtur teſtimonia tua. Quę igitur nobis potius ſequẽda/ quę magis amplectenda? Lōgo equidẽ temporis interuallo humana ſum ſecutus/ & diuinis vix prima (vt aiũt) admoui labra (auguſta enim ſũt & nō temere adeũda) at ex illa q̃uis remota delibatiõe/ tãta lux affulgere viſa eſt: vt eius comparatiõe/ diſciplinæ humanæ michi viſæ ſint tenebræ. tãta ſpirare fragantia: vt illi ſuauiolentię nichil inueniatur in terris ſimile, neq; aliam crediderim terrenã paradiſum: cuius odore in vitæ imortalitatem foueãtur animæ. ¶ Frequẽs cœnobia ſubij: at qui hãc ignorarẽt dulcedinẽ/ veros animorũ cibos neſcire prorſus exiſtimaui. viuũt eni ſpiritus ex omni verbo quod procedit de ore dei. & quęnã verba illa: niſi ſacra eloquia? mortuos igitur: qui eiuſmodi ſunt/ ſpiritus habẽt. Et ab eo tẽpore quo ea pietatis deſiere ſtudia: cœnobia periere/ deuotio interijt/ & extincta eſt religio/ & ſpiritualia pro terrenis ſunt cõmutata/ cœlũ dimiſſum & accepta terra/ infœliciſſimũ ſane cõmercij genus. ¶ Et ſi qui eorũ ex ſacris litteris paſtum quærerẽt: ſæpius interrogaui quid in illis dulcedinis experirẽtur/ quid ſaperent? Reſponderũt plurimi quoties in neſcio quem ſenſum litteralem incidiſſent/ & maxime cum diuinorum pſalmorum intelligentiã queritarent: ſe multum triſtes & animo deiecto/ ex illa lectione abſcedere ſolitos. ¶ Tunc cæpi mecum ipſe cogitare ne forte ille non verus litteralis ſit ſenſus: ſed (quod mali Pharmacapolæ de herbis facere ſolent) ſit res pro re/ & ſenſus pro ſenſu inductus. Illico igitur me contuli ad primos duces noſtros apoſtolos dico euangeliſtas/ & prophetas qui primi animarum noſtrarum ſulcis diuina mãdarunt ſemina/ & litteralem ſacrarum ſcripturarũ aperuerunt ianuã: & videor michi alium videre ſenſum/ qui ſcilicet eſt intentionis prophetæ & ſpirituſſancti in eo loquẽtis. & hũc litteralem appello/ ſed qui cũ ſpiritu coincidit: neq; prophetis neq; videntibus alium littera prętendit (non ꝙ alios ſenſus: allegoricũ/ tropologicũ & anagogicũ/ pręſertim vbi res expoſcit/ negare velim) nõ videntibus autem qui ſe nichilominus videre arbitrantur/ alia littera ſurgit/ quæ (vt inquit apoſtolus) occidit/ & que ſpiritui aduerſatur. quã & iudei nũc ſequũtur: in quibus etiã nũc ipletur ꝓphetia. Obſcurẽtur oculi eorũ ne videãt: & dorſũ eorũ ſẽp icurua. et huiuſmodi ſenſum litteralẽ appellãt non prophetæ profecto/ ſed quorũdam Rabinorũ ſuorũ: qui diuinos Dauid hymnos/ maxima ex parte de ipſomet exponũt/ de p̃ſſuris eius in perſecutiõe Saulis & alijs bellis quę geſſit/ nõ faciẽtes eũ i pſalmis ꝓphetã/ ſed ꝑ eũ viſa & facta narrantẽ/ & quaſi ꝓpriã texentẽ hiſtoriã. cũ tamen ipſe de ſe dicat/ ſpũs dñi locut⁹ eſt ꝑ me: & ſermo ei⁹ ꝑ linguã meã. & ſcriptura diuina eũ appellet

virũ cui cõſtitutũ eſt de Chriſto dei Iacob/ egregium pſaltem Iſrael.& vbi illi conſtitutũ eſt de Chriſto dei Iacob & vero Meſſiah: niſi in pſalmis? ¶Q uapropter duplicem crediderim ſenſum litteralem/hunc improprium cæcutientium & non videntiũ/qui diuina ſolũ carnaliter paſſib/literq; intellıgunt: illũ vero propriũ/videntiũ & illuminatorũ.hunc humano ſenſu dictum: illum diuino ſpiritu infuſum.hunc deprimentẽ:illũ vero mentẽ ſurſũ attollentẽ. vt nõ iniuria queſti illi religioſi videantur: quoties in expoſitionẽ litteralẽ incidiſſẽt mœſtos ſe relinqui & mente cõſternatos/et nõ ſecus omnẽ deuotionẽ repente collabi & penitus deficere q̃ ſi igni gelidã ſuperfuderis aquã.vt enim ſanũ corpus ſua lædentia:ita mens ſua mortificantia ſentit.non ab re igitur cẽſeo eiuſmodi eſſe fugiendã:& ad litterã illam aſpirandũ quę vt colores luce/ita ſpiritu animatur. Ad quod cõſequẽdũ/breuẽ in pſalmos expoſitionẽ CHRISTO adiutore tentaui:qui eſt clauis Dauid/& de quo illi in hac pſalmodia per ſpiritum ſanctũ(vt dictum eſt) conſtitutum erat. ¶Et vt apertius cognoſcatur/ q̃ diuerſus ſit hic ſenſus ab illo: paucis idipſum patefaciẽdum puto exemplis. Secũdum pſalmum quare fremuerũt gentes & populi meditati ſunt inania/ Aſtiterunt reges terrę & principes conuenerunt in vnum aduerſus dominũ & aduerſus CHRISTVM eius/ & ſequentia:ad litterã exponunt Hebręi de Paleſtinis qui inſurrexerũt in Dauid Chriſtũ domini.verum Paulus & cęteri apoſtoli ſpiritu dei repleti ad litterã de CHRISTO dño/vero MESIAH & vero dei filio (vt & verũ eſt & decet)exponunt. Rurſus ſeptimumdecimũ pſalmũ volunt Hebręi ad litterã gratiarũ actionẽ eſſe Dauidis ad deũ q̃ liberatus eſſet de manibus Saulis & hoſtiũ ſuorũ. Paulus litterã CHRISTO domino tribuit. Octauidecimi pſalmi litteram ponunt Hebręi de prima datione legis. Paulus non de prima ſed de ſecũda legis datione per beatiſſimos apoſtolos & ſucceſſores eorũ vbiuis gẽtiũ promulgatę. Pręterea primi & viceſimi pſalmi litteram ponunt Hebręi de afflictione Hebręorũ tempore Artaxerxis. Matthęus/Ioannes & Paulus deo pleniſſimi viri litterã ſuper ijs ſtatuunt quę CHRISTO dño regi glorię in ſua paſſione acciderũt. Et longũ eſſet per ſingulos pſalmos oſtendere quẽ Hebręi aſtruunt litteralẽ ſenſum/nequaq̃ illũ litterã velle:ſed figmentũ eſſe & mendaciũ. vt bene de eis Eſaias vaticinatus ſit. filij mendaces/ filij nolentes audire legẽ dei.qui dicunt videntibus nolite videre/aſpicientibus nolite aſpicere nobis ea quę recta ſũt. loquimini nobis placẽtia/videte nobis errores/auferte a me viã/declinate a me ſemitam/ceſſet a facie noſtra ſanctus Iſrael. Certe qui talia vident:vident errores & a vera via quę CHRISTVS eſt/& a ſemita declinant ne videre poſſint ſanctũ Iſrael: qui item eſt CHRISTVS IHESVS ſuperbenedictus in ſęcula. Q uomodo igitur eorum ſenſui innitemur: quos deus percuſſit cęcitate & terrore/nichil timẽtes ſi cęcus nobis ducatũ pręſtet ne vna ruamus in foueã? abſit igitur nobis credere hũc litteralẽ ſenſũ:quẽ litterę ſenſũ appellãt/ & Dauid hiſtoricũ potius facere q̃ prophetã:ſed eũ/ſenſũ litterę vocemus qui cũ ſpiritu cõcordat & quẽ ſpiritus ſanctus mõſtrat. ſcimus(iquit diuiniloquus Paulus)quia lex ſpiritualis eſt.et ſi ſpiritualis:quomodo ſẽſus litteralis ſi ſẽſus legis eſt/& ſpiritualis nõ erit? ſenſus igitur litteralis & ſpiritualis coicidũt/ nõ quẽ

allegoricum aut tropologicum vocant/ ſed quem ſpiritus ſanctus in prophe-
ta loquens intendit. Et huic eliciendo ſenſui: quantum ſpiritus dei dedit inui-
gilauimus. ¶ Qz ſi quiſpiam contenderit me id pro dignitate non effeciſſe: vl
tro illi cædens nequaq̃ negauerim. Quis enim prophetę pro dignitate men-
tem aperuerit: qui idem propheta nõ ſit ſpiritũue prophetæ aſſecutus? quod
de me dicere non poſſum: neq; quod eſt apud Homerum.

Nulloq; virorum
Ducimur auſpicio: manifeſta in luce monentem
Ipſe deum vidi: vocemq; his auribus hauſi.

Ij tamen quorum auſpicijs ducor/ ij quos imitor: idipſum dicere potuerunt.
& cõcordia ſcripturarũ maxima ex parte nos ad hoc peruexit. ¶ Sed erunt
forte alij qui caſſum hunc noſtrum cauſabuntur laborem: vt qui poſt Didy-
mum/ Origenem/ Arnobium/ Euſebium/ & ex noſtris Hilarium/ Hierony-
mum/ Ambroſium/ Auguſtinũ & Caſſiodorũ/ in pſalmos ſcripſerim. Qui-
bus reſpõdebimus: apud illos prædare õnia. & illos diffuſe tractaſſe: nos ſuc
cincte. illos non vnum ſenſum: nos vnũ præcipue & eum qui ſpiritus ſancti et
mẽtis eſſet prophetæ quæſijſſe. illos cũ cõmẽtati ſunt/ vnicam ſibi pſalmorum
litteram ſubieciſſe: vt Auguſtinũ pſalterium vetus quod minus cæteris caſti-
gatum eſt. vnde ſæpe relicta pſalmi intelligentia: euagari coactus eſt. Caſſio-
dorus romanã ſecutus eſt pſalmodiã: & reliqui eã litterã quã præſentẽ in ma-
nibus habuere. nos varias litteras conſuluimus: vt primarium inde ſenſum fi-
deliter eruerenus. ¶ Cæterum in vnum corpus quinq; pſalteria redegimus:
Gallicum/ Romanum/ Hebraicum/ Vetus/ & Conciliatum. vt ex eorum
mutua inuicem collatione iuuentur ij quos ſimilis indaginis cura mordebit/
& ob id præterea vt multi cantus eccleſiaſtici: vnde ſumpti ſint/ agnoſcantur.
¶ At rurſus quæret aliquis: cur ita vocentur cum ſingulumquodq; latino ſer-
mone conſcriptum ſit? Hac crediderim ratione Romanũ dici vt ab eo primũ
incipiamus quod in hac ęditione ſecundum locum obtinet: q; Romę emenda-
tum a Hieronymo (ceu ex eius prologo dilucet) in eccleſia caneretur romana/
id eſt Gallia tranſalpina. Et gallicum: q; eo eccleſia gallica id eſt ciſalpina vte-
retur. & illud eſſe arbitror quod ad preces Paulę & Euſtochij ſecundo corre-
xit Hieronymus: hoc ductus argumento q; in vetuſtis codicibus illud obelis
& aſteriſcis reperimus annotatum/ quẽadmodum ſcribit idem Hieronymus
ſe annotaſſe. Hebraicum vero: q; nulla media intercedẽte lingua/ ex hebrço ad
Sophronij preces latina illud donarit colonia. Quę tria pſalteria tribus colũ
nis altrinſecus e regione poſitis deſcripta/ maiores noſtri magna diligẽtia de-
ſcribi curarunt & deſcripta cuſtodiri/ vt in vetuſtioribus bibliothecis licet ad-
huc intueri. Et ad hoc emittendum opus: pij & religioſi viri Cartuſij & Cœle-
ſtini hunc in modum deſcriptis exemplaribus/ humaniſſime nos iuuarunt/
atq; ad æmiſſionem prouocarunt/ deflentes tam dignum & inſignem pa-
trum noſtrorum laborẽ inter tineas & blattas lõgo ſitu deperire. Porro Pſal-
terium vetus dicitur: q; eo vel maxime ante ęditiones a Hieronymo emẽda-
tas vterentur eccleſiæ. Conciliatum: q; pauca addat aut mutet ad gallicum/
quo magis veritati & hebraico concordet pſalterio/ & quandoq; vt aptior &

accommodatior habeatur ſermo. ¶Et ne hoc nimis nouum aut inſolitum videatur: ante nos/græcam pſalmorum pentaplum Alexãdrinis fecit Origenes/ cui adiunxit Epitomen, ex quo quidem opere tantum abfuit vt quis eum repræhenderit: vt etiam pro ea re laudes eius ad tempora noſtra perdurent. Et nos identidem huic æditioni breuiſſimam adiecimus expoſitionem: & pauca alia/vt concordias/annotationes/argumenta/conciliationes/ & id genus. Quæ omnia Reuerendiſſime pater/voluit Reuerendus Antiſtes Dominus meus Guillermus Briconnetus Epiſcopus Lodouẽſis tibi offerrẽ: hac præſertim ratione q̃ cũ ſe & omnia ſua tibi debeat/hoc inſuper opus in cœnobio tuo Diui Germani quod ei ſuperiore ãno ceſſiſti/elaboratũ agnouerat. Si igitur hic noſter labor tibi placebit: omnibus acceptum exiſtimo, precandus tamen nobis eſt CHRISTVS dominus qui principium eſt & finis vniuerſæ huius pſalmodiæ: vt non ſolum ſit acceptus ſed & multis ad fœlicitatem cõſequendam prodeſſe poſſit. Anno CHRISTI MDVIII.

¶EPILOGVS SEQVENTI APPENDICI PRAELEGENDVS.

EPILOGVS argumẽtationis in annotationibus pſalmi xxx. ¶CHRISTI animã nõnichil apud inferos paſſam vt Adã et poſteritatẽ eius a doloribus ſecũdæ mortis eriperet/ex ſententia Cuſæ in ſuis ſermonibus. et ex his ſacrę ſcripturę teſtimonijs. ¶Ex Petro in actis. Quẽ deus ſuſcitauit ſolutis doloribus iferni/ iuxta qđ impoſſibile erat teneri illũ ab eo. ſiue vt ex græco. Quẽ deus reſuſcitauit/ſoluens dolores mortis: quoniã non erat poſſibile ipſũ teneri ab ea. ¶Ex pſalmo 17. Circundederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Dolores inferni circũdederũt me: prẽoccupauerũt me laquei mortis. ¶Ex pſalmo 87. Quia repleta eſt malis anima mea: et vita mea in inferno appropinquauit. Eſtimatus ſum cum deſcendẽtibus in lacum: factus ſum ſicut homo ſine adiutorio/ inter mortuos liber. Poſuerũt me in lacu inferiori: in tenebroſis et in vmbra mortis. Super me cõfirmatus eſt furor tuus: et õnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. In me tranſierũt irę tuę: et terrores tui conturbauerunt me. Circũdederunt me ſicut aqua tota die: circundederunt me ſimul. ¶Ex pſalmo 114. Circũdederũt me dolores mortis: et pericula inferni inuenerũt me. ¶Ex pſalmo 141. Intẽde ad deprecationẽ meam: quia humiliatus ſum nimis. Libera me a perſequentibus me: quia cõfortati ſunt ſuper me. Educ de cuſtodia animã meã. Quæ vniuerſa et nonnulla alia in pſalmis: dominum gloriæ moleſtia etiam apud inferos/ ea ex parte eaq; ex natura qua paſſibilis erat/ non omnino caruiſſe oſtendere vidẽtur. Hęc ſunt vnde ſumi poſſent argumẽta/ aut verius quædam argumentationũ allucinamenta quæ in ſequenti appẽdice euaneſcent. ¶Hæc cũ conditione adiecta ſunt. Qui ſi quicq̃ paſſus eſt: quia voluit/ quãtum voluit/et vt voluit paſſus eſt. Rurſus. At ſi ita eſt q̃ CHRISTVS dominus non ſolũ pro nobis temporalẽ mortem ſed et mortis ſecũdę (quã noxio fructus morſu primus parens incurrerat) dolores et terrores ſuſtinere voluerit vt nos a doloribus illis et terrifico illo ſenſu liberaret/et immortalitati etiã ſecũdũ corpus in fine reſtitueret/ſi ipſe qui ſolus liber erat/ ſe pro ſeruo ſecreta diſpẽſatione vt captiuũ exhibuit vt qui iuſte teneri non potuit/eũ liberaret qui iuſte detinebatur: q̃ miſeros nos reputare debemus/q̃ ingratos/q̃ meritę mulctæ reos pro quibus oportuit tot/tantaq; innocentem CHRISTVM pati vt nos nocentes et mortuos viuificaret? ¶Hæc deterritorie et dubitatorie adiecta. Fuerunt qui cõtumeliã crucis de deifico eius corpore negauerunt/ qui virtutem crucis et eius ſacramentum non agnouerunt. eque illis forte timendũ/ ne poſt ſuos ſenſus ambulent qui CHRISTO domino ad inferos deſcẽdẽti/ terrores/ cruciatus/gemitus/et pœnas tenebroſi lacus aſpectãti/õnes animi moleſtias tollũt/et reliqua quę ſequũtur. ¶Proteſtatio. Quę dicta ſint: nõ quia iſta ex me aſſerere velim: ſed vt alij prophetarũ ſenſa profundius exquirant/aut potius a deo (quod ſatius eſt) eorũ intelligentiam poſtulent. nam eam ſolam quã ſpiritus ſanctus intendit aſſerere et credere volo/illam ſolam amplector/ illi ſoli adhæreo. hæc illius diſputationis ſumma/ hac anaceph aleoſis/et epilogus.

Vnde argumenta.
Actus. 2
Pſalmus. 17
Pſalmus. 87
Pſalmus. 114
Pſalmus. 141
Conditio.
Deterritio ſub dubitatione.
Proteſtatio

¶APPENDIX IN PSAL. XXX. IN TE DOMINE SPERAVI/ AD D. PETRVM CARTVSIVM/ VENERABILEM GOSNAIANAE DOMVS PRIOREM.

RBitrabaris religiosissime pater/ex disceptatione in ānotationibus psalmi tricesimi cuius initium est In te domine speraui: me cum Cardinale Cusa asserere velle inferorū victricē/ confractricem/ & spoliatricem gloriosissimā CHRISTI domini/ omniū redēptoris animā/ nōnichil pœnarū apud inferos passam. Verū nequaq̄ ita sentias velim. nā qui disputat: nō asserit. qui vbiq; conditionis particulam inserit: non asserit. qui se pro ea parte nichil asserere velle dicit: non asserit. quę omnia: me illic feciſſe comperies. Neq; profecto aliter sensisses: si breuiusculam dilutionem nostrā legisses: quam artifices/ vt quædā alia de quibus me interrogasti/ mutila reliquere. quæ si diuina indulserit CHRISTI pietas: curabo nō inaccurate/ in secūda psalmorum enuſſione non omissum iri. Ne tu tamen/ & alij psalterū ipsum legētes in eā suspitionē venire possitis/ & ne dilutio loci illius succinctior forsitan quibusdam appareat: specialius ad singula quæq; illic apposita respōdēdo/ tibi satisfaciendum putaui. Et vt prius pro parte Cusæ quē ita sensisse tunc suspicabamur: ita & nunc aduersus Cusam si ita sensisset/ & quencūq; alū differamus. ¶Et primū si queras/ an CHRISTVS dominus/ mortis destructor & vitę largitor ęternæ: dolores inferni in anima apud inferos sustinuerit/ vt Adam qui secūdā mortē in sua transgressione incurrerat/ & Adæ posteritatem a doloribus secundæ mortis eriperet. ¶Nequaq̄ ita esse respōdebimus/ tametsi Adā & Adę posteritatē a doloribus secūdæ mortis eripuerit: nec id voluit Cusa. nā per gloriosam CHRISTI mortē & preciosissimi sanguinis effusionē: humana redēptio sufficienter facta est. Quod ex saluatoris nostri testimonio apud Matthæum dilucide cognoscitur. Accipiēs (inquit) calicē/ gratias egit: & dedit illis dicens. Bibite ex hoc omnes. hic est enim sanguis meus noui testamēti: qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. Et ad eandem sententiā scribit beatiſſ. Paulus ad Ephesios/ de CHRISTO sic loquens. In quo habemus redemptionem per sanguinem eius: remissionem peccatorum. Et ad Hebræos. CHRISTVS autem assistens pontifex futurorū bonorum: peramplius & perfectius tabernaculū non manu factum id est non huius creationis/ neq; per sanguinem hircorum aut vitulorum/ sed per proprium sanguinē introiuit semel in sancta/ æterna redemptione inuēta. Et Petrus in sua prima catholica. Scītes (inquit) q̄ non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra cōuersatione paternæ traditionis: sed precioso sanguine quasi agni immaculati CHRISTI/ & inconta-
minati. Et in sacra apocalypseos visione. Dignus es domine accipere librum: & aperire signacula eius. quoniā occisus es: & redemisti nos in sanguine tuo. Ecce tot sacris testimonijs: redēptio facta est & æterna quidē redēptio/ in sanguine/ & temporali CHRISTI passione. Ad quid igitur: pœnas secundum animam/ apud inferos passus fuisset/ pro ijs quos iā abūde in terris redemerat? non igitur CHRISTVS qui sua morte mortē æternā destruxit: quicq̄ pœnarū apud inferos secundū animā passus est. Quid enim vult illa domini saluatoris vox/ quę proxime diuini spiritus efflatum præcessit/ consummatum est: nisi cōsummata/ & peracta est humana salus/ reparatio/ atq; redemptio? Quē locū & beatus apostolus scite interpretari videtur: cum ait. Vna enim oblatione: consummauit in sempiternū sanctificatos. ¶Verū forsitan quęres. Si Cusa non dicit CHRISTVM secundum animā apud inferos passum/ vt Adam & posteritatem eius a doloribus secūdæ mortis eriperet: ad quid igitur ait eū pœnas illic pati voluisse? ¶Si voluit Cusa: id ipsū suadere videtur ob obediētiam patri præstandam. Cuius hæc sunt verba: in sermone qui per spiritū sanctum semetipsum obtulit. Illam inquit pœnam sensus conformem damnatis in inferno pati voluit/ in gloriam dei patris sui: vt ostenderet q; ei obediēdū sit vsq; ad extremum supplicium. hoc enim est deum magnificare et glorificare omni possibili modo. Hæc Cusa. Verum non sic oportuit CHRISTVM/ patiēdo scilicet apud inferos magnificare & glorificare deū patrē: sed per temporalem passionem qua factus est humanæ redēptionis hostia. & sic nō in pœnam: sed in gloriam suam intrare. sicut ipse apud Lucam discipulis suis in via eum quidē non cognoscentibus & narrantibus quo pacto eum tradiderant summi sacerdotes & principes in damnationem mortis & crucifixerant eum: dixit. O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetæ. Nonne hæc oportuit pati CHRISTVM:

Matthęus. 26

Ad Ephe. 1

Ad Hebrę. 9 1

Petri Ca. 1

Apocalyp. 5

Ad Hebrę. 10

Cusa in sermonibus.

Lucas. 24.

& ita intrare in gloriã ſuam? Ecce cõtinuo poſt mentionẽ paſſionis: ingreſſus eius in glo- c
Lucas. riam. Quod & conſonat verbo: quod dixerat latroni, Amen dico tibi: hodie mecum eris in c
23 paradiſo. Mortuus eſt enim dominus IHESVS ſaluator mũdi/hora diei nona/iam die il-
lo parum habẽte/quod reſtaret ad finem: & tamen die illo/futurus erat in paradiſo. Quã-
tum refert eſſe in paradiſo: & inferorum ſuſtinere pœnas? quãtum in delicijs eſſe: & eſſe in
tormẽtis? Nũquid latro eſt in delicijs paradiſi: & ſimul filius dei torquetur? Et ſi Petrus in
imitatione mortis CHRISTI vt ei ſignificatum eſt apud Ioannem/clarificaturus erat de-
um: quanto magis CHRISTVS dominus paſſione ſua clarificauit patrem ſuum, propter
Ad philip. quod (inquit Paulus ad Philippenſes) deus exaltauit illum: & donauit illi nomẽ quod eſt c
2 ſuper omne nomen. Et in alio loco. Videmus IHESVM propter paſſionem mortis: gloria c
Hebrẽos. & honore coronatũ. morte igitur/et glorioſa paſſione ſua: magnificauit et glorificauit pa- c
2 trẽ ſuũ. & cõtra: a patre glorificatus eſt/et gloria & honore coronatus, neq; oportuit eũ vl
terius pro nobis in pœnis/patri fieri obedientem: vt et ſacer nobis aperuit Paulus cũ ait.
Ad Philip. Humilians ſemetipſum factus obediens vſq; ad mortem/ mortem autem crucis, dicit vſq; c
2 ad mortẽ mortẽ autẽ crucis: ne quis credat vſq; mortẽ ſecũdã et ſecũde mortis in inferno
perferendos dolores, Sed nõne diuinus et pluſquã diuinus ille CHRISTI ſpiritus/conti-
nuo emiſſus: receptus eſt in manus et protectionem ęterni patris? Quid enim manus niſi
Hebræos. protectio et defenſio? Quid aliud facer ait Paulus/cum dicit: preces ſupplicationeſq; ad eũ c
5 qui poſſet illum ſaluum facere a morte/cum clamore valido et lachrimis offerens/ exaudi- c
tus eſt pro ſua reuerentia? Quæ ſupplicatio/quis clamor validus in morte eius niſi iſte: pa- c
Lucas. ter in manus tuas commendo ſpiritum meum? et vt diuinus teſtatur Lucas. Et clamans c
23 (inquit) voce magna IHESVS: ait. Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. Nõ c
igitur filij dei exauditi/pro omnibus immolati/ innocẽtis/innoxius ille ſpiritus ad pœnas/
emiſſus rapitur: ſed ad victoriam et inferorum conculcationem ac ſaluandorũ refrigerium
Pſalmus. emittitur. ſicut ſcriptum eſt. Non accedet ad te malum: et flagellũ non appropinquabit ta- c
90 bernaculo tuo. Super aſpidẽ et baſiliſcum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem, c
Quoniam in me ſperauit/liberabo eum: protegã eum/quoniã cognouit nomẽ meum. Cla- c
mauit ad me/et ego exaudiã eum: cum ipſo ſum in tribulatione/eripiã eum/et glorificabo c
eum. Quid illud tabernaculũ cui malũ non accedit/cui flagellũ non appropinquat: niſi dei-
fica illa ſuperbenedicti CHRISTI anima? Quid eſt protegã eũ: niſi nullas in locis pœnarũ
et tribulationũ ſentiet moleſtias? Quid eſt glorificabo eum: niſi erit in gloria? Quando me-
lius conculcauit leonẽ et draconem: q̃ quando confregit inferna/et illiſit maligni potẽtias?
Pſalmus. Et alio in loco: propheta in perſona CHRISTI. Ego dormiui et ſoporatus ſum/et exurre- c
3 xi: quia dominus ſuſcepit me. Nonne hic per ſoporem: dulcis/quieta/grata et ſine moleſtia c
vlla/dormitio CHRISTI quę eſt poſt mortẽ deſcenſus eius ad inferos/manifeſte deſigna-
tur? Non igitur illi moleſtus et triſtis erat infernalis carcer: ſed membris eius quæ ſuo glo-
rioſo liberauit aduentu. Et deſcendens ad inferos obediuit patri/non pœnas ſuſtinens: ſed
pœnas ſoluens/et a pœnis detentos/valide atq; præpotenter eximens. Nichil enim ſuffra
gatur pro parte cuiuſq; male quidẽ ſentientis/ animã CHRISTI in inferno paſſam: illa Pe
Actus. tri in actis ſententia/quem deus ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni/ iuxta quod impoſſibile c
2 erat teneri illum ab eo. ſiue vt nunc ex græco habetur/quem deus reſuſcitauit/ ſoluens do- c
lores mortis: quoniam non erat poſſibile ipſum teneri ab ea. Et id ſolutis doloribus ſiue ſol c
uens dolores: non refertur in CHRISTVM/tanq̃ intelligendũ ſit ſoluens dolores CHRI-
STI/ſed ad eos qui a morte et doloribus inferni detinebantur. Propterea ne id de CHRI-
STO domino intelligeretur: prouide ſubiũxit ſcriptura. Iuxta quod impoſſibile erat tene-
ri illum ab eo. nã ſi in pœnis mortis et inferni erat: tentus in eis erat. poſſibile igitur erat il-
lum teneri. at ſcriptura dicit impoſſibile illum teneri. aduerſatur igitur ſcripturæ: eũ in infer
no quicq̃ paſſũ eſſe. nõ igitur quicq̃ CHRISTVS dominus in inferno paſſus eſt/ neq; pati
potuit. Cui itelligẽtiæ celeberrimus eccleſię doctor Auguſtinus triceſimotertio capite duo-
Auguſtinꝰ. decimi libri ſuper Geneſim ad litterã religioſe hęret: dicens. CHRISTI quidẽ animã venſ c
ſe vſq; ad ea loca/ in quibus peccatores cruciantur/ vt eos ſolueret a tormentis quos eſſe c
ſaluandos/occulta nobis/ſua iuſtitia iudicabat: non immerito creditur. Quomodo enim ali c
ter accipiendũ ſit quod dictũ eſt quem deus ſuſcitauit a mortuis ſolutis doloribus inferorũ/ c
quia non poterat teneri ab eis/non video: niſi vt quorundam dolores apud inferos eũ ſol- c
uiſſe accipiamus/ ea poteſtate qua dominus/ cui omne genu flectitur cœleſtiũ/ tereſtrium c
et infernorũ, per quam poteſtatẽ/ etiam illis doloribus quos ſoluit: non potuit teneri. Hęc c

pie et religiose sacerrimus Augustinus. Quam illibatam intelligentiam quisquis aduerterit qui pio fuerit animo: nō veniet in eā suspitionē molestiarū deificæ CHRISTI animæ apud inferos, sed plane sacris eloquijs conformiter intelliget eū/quē adhuc mortalē maligni spiritus ferre non poterant/ a quo iam in mundo torquebantur dicentes/ quod scriptum est)

» quid nobis & tibi IHESV fili dei/ venisti huc ante tēpus torquere nos: intelliget inquam eum iā immortalē factū/ non potuisse a victis/& a morte quā destruxerat/ quicq pati. mortem enī destruxerat:& diabolum iam in ligno vicerat. vt & sancta canit ecclesia. Qui mortem nostrā moriendo destruxit:& vitā resurgendo reparauit. qui salutē humani generis in ligno constituit: vt vnde mors oriebatur/ inde vita resurgeret,& qui in ligno vicerat: i ligno quoq; vinceretur. Et non solū diabolū per mortē suę carnis vicit: sed et eū ex Paulo ad Hebreos scribente/ destruxit. Quia ergo (inquit) pueri cōmunicauerunt carni:& ipse similiter eisdem/ vt per mortem destrueret eum/ qui mortis habebat imperiū id est diabolum. Et nō solum vicit & destruxit: sed & inferos spoliauit. Quod & idem sacer apostolus attestatur: cum super hoc mysterio instruit Colossenses/ de CHRISTO dicens. Delens (inquit, quod aduersum nos erat/ chirographū decreti/ quod erat cōtrarium nobis,& ipsum tulit de medio/ affigens illud cruci: & spolias principatus & potestates traduxit confidenter/ palā triumphans illos in seipso. Ecce quomodo descendit ad inferos/ non vt pateretur: sed vt victor triumpharet/& victos spoliaret. & prædā de lacu mortis æternæ/ per pœnas quas sustinuit in cruce non quas apud inferos sensit: eriperet ab hostibus victis/& tyrannus mortis æternæ/ sicut & per Zachariā prophetatū fuerat. Tu quoq; in sanguine testamēti tui: emisisti vinctos tuos de lacu/ in quo non est aqua. conuertimini ad munitionem: vincti spei. Ad ipsos (inquit sacer Hieronymus) qui vincti erant/ & CHRISTI misericordia liberandi/ sermo dirigitur: conuertimini ad munitionē vincti spei. id est qui nunc vincti estis/& ab inimicis & terribili inferno tenemini/ qui solutionem vinculorum in CHRISTI speratis aduētu: cōuertimini ad munitionē. Hæc Hieronymus. Sed quæ hæc munitio: nisi victrix illa & gloriosa CHRISTI anima? Quod autē munitū est/& nō solū munitū/ sed & aduersus aliorū mala munitio/ defensio/ protectio: quomodo mala sustineret? Absit igitur vt carcer inferni fuerit victori CHRISTO funestus: qui venit non sufferre/ sed eius dissoluere pœnas. qui venit non includi: sed vectes eius disrumpere/& omnibus clausis filijs spei lętitiam afferre sempiternā/& (tyranno mortis reluctari nō valente) ad superos ereptā educere prędam. qui venit vincire tyrannū: non vinciri. vt de illo nunc per eū a faucibus inferni liberata fiducialiter canat ecclesia. Cōsurgens CHRISTVS tumulo: victor redit de barathro/ tyrannū trudens vinculo/ et referans paradisum. ¶ Quis igitur ex his dubitat/ omnia adducta ex psalmis 17. 30. 70. 87. 114. 141: non designare gloriosæ animæ CHRISTI vllā inflictam apud iferos pœnā/ sed solum in hoc mundo? et si apud inferos: non CHRISTO in persona/ sed solum membris eius? Qualia sunt.

Matthęus. 8
Ecclesia.
Ad Hebrę. 2
Colossēses. 2
Zacharias 9
Hieronymus.
Hymnus ecclesiæ.

¶ Circundederunt me dolores mortis:& torrentes iniquitatis conturbauerunt me.
» Dolores inferni circundederunt me: præoccupauerunt me laquei mortis.
¶ Miserere mei dñe qñ tribulor: cōturbatus est in ira oculus meus/ anima mea/& vēter meus.
¶ Quantas ostendisti michi tribulationes multas & malas: & conuersus viuificasti me/ & de abyssis terræ iterum reduxisti me.
¶ Quia repleta est malis anima mea:& vita mea in inferno appropinquauit.
» Estimatus sū cū descēdētibus i lacū: factus sū sicut homo sine adiutorio/ iter mortuos liber.
» Posuerunt me in lacu in feriori/ intenebrosis & in vmbra mortis.
» Super me confirmatus est furor tuus:& omnes fluctus tuos induxisti super me.
» In me transierunt iræ tuæ:& terrores tui conturbauerunt me.
» Circundederunt me sicut aqua tota die: circundederunt me simul.
¶ Circundederunt me dolores mortis:& pericula inferni inuenerunt me.
¶ Intende ad deprecationē meam: quia humiliatus sum nimis.
» Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me.
» Educ de custodia animā meam.

Pſalmus. 17
30
70
87
114.
141

Et eandē intelligentiā quā ij versus psalmorū prætendūt: veritatē hebraicā annotationū disputationi annexā/& expositiones litteræ adiectas prętendere existimandum est. Et hæc vniuersa si de CHRISTO intelligantur: citra omnem beatissimę eius separatę animę iniuriam/ intelligenda sunt/ vt sancti intellexere patres. Et pie quidem. nam si (vt scriptum est) iustorum animæ in manu dei sunt/& nō tanget illos tormentū mortis/& hoc dicatur de ijs

Sapientiæ. 3

Iuſtis qui non ſunt per ſe & ſumme iuſti: quanto magis non potuit tangere animã CHRISTI/ſolius per ſe & ſumme iuſti/ex quo habet omnis iuſtus vt ſit iuſtus/& vt ab illo tangi non poſſit mortis tormento/ quæ proculdubio inferorũ pœnę intelligũtur? Aliter credere: nefariũ & irreligioſum eſt. Ergo hæc intelligãtur de doloribus: quos in precioſiſſimo corpore ſuo ĩ hoc mũdo CHRISTVS pertulit, qui quia omnẽ omniũ mortaliũ exceſſerũt dolorẽ/ omnẽq; dolẽdi modũ (videte inquit: ſi eſt dolor ſicut dolor meus) iuſte doloribus inferni

Threni. 1

ad idipſum inſinuandũ comparari poſſunt, qui enim dolorum maiores ſunt iis qui in hoc mundo naturaliter perferri poſſunt: niſi infernales? Ipſe ſupra hominũ poſſibilitatẽ ac naturã in hoc mundo paſſus eſt: qui pro talibus pœnis ſatiſfaciebat, et in hoc: quodam modo

Marcus, 14. Lucas. 22

mortis ſecundæ dolores et terrores pro nobis paſſus eſt. Cœpit/inquit diuinus Marcus/pauere & tedere. Et Lucas, factus eſt ſudor eius: ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram, & tam acerbus fuit ille dolor & ſupra hominẽ: vt miſeratione patris/ tunc per benedictum filium ſuũ ſalutem noſtram nimirũ miſerorum & infœlicium operãtis/angelus ei de cœlo apparuerit cõfortans eum. Pro iis igitur & pro ignominioſiſſima morte tantos dolores ſecuta vt Adam qui noxio fructus morſu ſecundã mortem incurrerat/& nos ſucceſſores eius a doloribus illis & ſecũda morte liberaret: nos miſeros reputare debemus/ & nimũ infœlices pro quibus oportuit tot tantaq; innocentẽ CHRISTVM pati/ vt nos nocẽtes & mortuos viuificaret/nõ pro doloribus illis & pœnis quas apud inferos paſſus eſt quę nullę ſũt/ nec fuerũt. Q; ſi contendis: de pœnis inferorum illa intelligi debere. De illis profecto ſolis pœnis & doloribus quos in membris ſuis apud inferos patiebatur/ quos & aduenies (vt iam quoq; dictum eſt) victorioſiſſime ſoluit/intelligerentur. CHRISTVM dominũ regem gloriæ ad inferos deſcendiſſe: veritas & fides eſt. Sed & non ſolum ad inferos deſcendiſſe: verum & in inferno oraſſe/& nichil dolorũ/illi inferorum tormenta attuliſſe/ Ionas figura

Ionas, 2

eſt. Erat (inquit ſcriptura) Ionas in ventre piſcis tribus diebus & tribus noctibus. Et orauit Ionas ad dominũ deũ ſuum de ventre piſcis: et dixit. Clamaui de tribulatione mea ad dominum: & exaudiuit me. De vẽtre inferi clamaui: & exaudiſti vocem meã. Et proieciſti me in profundum in corde maris: & flumen circũdedit me. Omnes gurgites & fluctus tui: ſuper me tranſierunt. Et reliqua quæ Ionas prophetans orat & loquitur: non pro ſe ſed pro alijs, vt CHRISTVS non pro ſe: ſed pro alijs orabat. & non de ſe: ſed de alijs/mẽbris ſuis ſcilicet dicebat. Quid cetus: niſi infernus? Quid gurgites/fluctus/& procelle ſuper eũ trãſeuntes: niſi inferorũ tormenta deſignant? Nichil tamen cetus / nichil gurgites/ fluctus & vndæ: Ionę nocuerunt. ita quòq; neq; CHRISTO infernus/infernive cruciatus: qui ſolus erat inter mortuos liber/& ſubinde iį/quos voluit ſua poteſtate liberare. Et verum eſt modũ patiendi apud inferos nos æque latere/ vt beatorum delectandi modum: quem tamen patiendi apud inferos incognitum modum/CHRISTO domino regi & liberatori noſtro ac cidiſſe neganus. Et hæc etiam nouiſſima eius deifici oris verba/cõſummatũ eſt: de conſummatis eius doloribus intelligi poſſe/nequaq; inficias ire volumus, nã illa voluntaria in manus patris/ſpiritus emiſſio quæ ſupererat/& cætera quæ mortẽ ſecuta ſunt: nõ dolorioſa/immo glorioſa fuere. glorioſa enim iferorũ ſpoliatio/reſurrectio/ glorioſa immortalitatis ex reſurrectione oſtẽſio/glorioſa aſcenſio/& ſeſſio in dextris paternæ maieſtatis & gloriæ. Neq; te moueat/ q; in diſſerendo pro parte altera/quam ſuſpicatus tunc ſum fuiſſe Cuſę: additum eſt. Fuiſſe qui cõtumeliã crucis de deifico CHRISTI corpore negauerunt: quaſi rem indignã CHRISTO deoq; & dei verbo. & æque illis forte timendũ ne poſt ſuos ſenſus ambulent/qui CHRISTO domino ad inferos deſcẽdenti: terrores/cruciatus/gemitus et pœnas tenebroſi lacus aſpectanti/omnes animi moleſtias tollunt. Timendũ ſane eſt/ & ſummopere timendũ: negare crucis contumeliã. Sed nequaq; eque timendũ eſt: omnes ab anima CHRISTI inferorum loca luſtrante/tollere moleſtias. nam primũ: fides eſt/quam ſancti õnes aſſerũt. Secundũ vero/CHRISTI glorioſã animã apud iferos paſſam; neq; fides eſt/neq; ſancti id ipſũ/quinimmo oppoſitũ aſſerũt. Primũ itaq; negare: eſſet fidẽ negare. ſed ſecundũ: nequaq;. quare non æque/imo nullo modo negare formidandũ. Q; CHRISTVS pœnas inferorũ etiã terrificas viderit: negare nolueri, ſed nõ ipſi terrificas: verũ eis qui ab ipſis detineri poterant. ipſe vero detineri non poterat: immo detentos ſoluebat ſperantes in deũ/& in gaudio illuminabat tenebris illis exterioribus & horrendis inuolutos/

Eccleſiaſti. 24.

ſicut ſcriptum eſt. Penetrabo inferiores partes terræ/& inſpiciam omnes dormientes: & illuminabo omnes ſperantes in domino. Non ergo tenebras patiens ſed illuminans ſanctus ſanctorum CHRISTVS IHESVS introiuit inferos. Et quid miraris ſi tormenta aſpectãs

nichil patiebatur: quandoquidē & Abraham/ & Lazarus videntes diuitis cruciatus/ gemitus/ eiulatus/ siccitates/ ardores/ & terrificum pœnarū eius locum: nō cruciabantur/ nō molestiā sentiebant animarū. Diuiti enim apud inferos roganti Abrahā & dicenti/ pater Abrahā miserere mei: & mitte Lazarū vt intinguat extremum digiti sui in aquam/ & refrigeret linguam meam/ quia crucior in hac flamma; respondit Abraham/ fili recordare quia recepisti bona in vita tua/ & Lazarus similiter mala. nunc autē hic consolatur: tu vero cruciaris. Ecce quomodo iusti videntes cruciatus non cruciantur: neq; etiam si in illis locis tormētorum sint/ patiantur. Mitte (inquit) Lazarum vt refrigeret linguā meam: intelligens etiam/ Lazarū missum/ tormenta illa pati non posse. Quis igitur nisi scripturarū nescius: dicet ob id ꝙ CHRISTVS dominus ea videret/ & etiam in locis illis esset/ eum quicq̄ passum? Nō igitur dicenti CHRISTVM secundū animam nichil apud inferos fuisse passum/ quod verum est: timendū erit/ ne CHRISTVS dominus ea sentētia eū qua et Petrū/ feriat dicēs. Vade post me sathana/ scandalū es michi: quia nō sapis ea quę dei sunt/ sed quę hominū. Petro certe fuerat timēdū: nobis autē asserētibus CHRISTVM nichil apud inferos passū/ nō timēdū. Nā dominus ostēderat discipulis suis (vt ait Matthęus) ꝙ oporteret eū ire Hierosolymā et multa pati a senioribus/ & scribis/ et pricipibus sacerdotū/ & occidi: et tertia die resurgere. Cui sententiæ non solum contradicebat Petrus; immo & increpabat eū dicens. Absit a te domine: non erit tibi hoc. Non dixit huc aut alibi vsq̄/ se quicq̄ passurū apud inferos: sed solū multa in hoc mūdo/ quę morte cōcludūtur. Qz si dixisset & quisq̄ nūc cōtradicere auderet: similiter profecto vt Petrus esset feriēdus. Nō dixit autē: sed oppositū credēdū esse iā ostēsum est. Quare asserens nichil dominum apud inferos passum: eadem feriri sententia timere non debet/ sed is qui assereret oppositum. Nam asserere CHRISTVM apud inferos passum: est euacuare crucis virtutē/ & iminuere glorioſū CHRISTI triūphū. qui est iuxta apostolum omnia in seipso pacificans per sanguinem crucis suę. Nonne in figura eius Moyses i virga de Aegyptijs triūphauit/ & vicit Pharaonē: mare rupit/ et populum eduxit? Moyses ipse in figura: CHRISTVS. Virga Moysi: crux CHRISTI. Pharao: tyrannus inferni. Mare ruptum: infernus. Populus eductus/ animæ e captiuitate inferni liberatæ. Dicamus igitur id quod symboli expositio ad Laurentium pontificem continet: ꝙ crux illa triumphus CHRISTI erat, triumphi enim insigne tropheum est; deuicti hostis indicium est. Et subiungitur. Mors enim ab eo mortem spoliatura susciptur, nam sacramentum illud susceptæ carnis quod supra exposuimus: hanc habet causam. diuina filij dei virtus/ velut hamus quidam/ habitu humanæ carnis obtectus/ & (sicut apostolus Paulus inquit) habitu inuētus vt homo: vt principem mundi inuitare posset ad agonē, cui cum ipse carnem suam velut escam traderet: hamo diuinitatis intrisecus teneretur inserto. Et profusione immaculati sanguinis (solus enim est: qui peccati maculam nescit) hominum peccata deleret/ eorum duntaxat/ qui sanguine eius postes fidei suæ signassent, sicut ergo hamum esca contectum si pisces rapiat/ non modo escam ab hamo non remouet/ sed ipse de profundo esca futurus educitur: ita & is qui habebat mortis imperiū rapuit quidem/ in morte corpus CHRISTI/ non sentiens in eo hamum diuinitatis inclusum/ sed vbi deuorauit/ hæsit ipse continuo/ & diruptis inferni claustris velut de profundo extractus trahitur. Hæc: symboli expositio. Quod humanū testimoniū etiam cū diuinis hic apponere voluimus: ne cum diuina nobis suppetāt plurima/ viderētur nobis humana deesse testimonia. Et principem mortis ad CHRISTVM vitæ dominū venisse: ipse dominus testatur. Venit (inquit) ad me princeps mundi huius: & in me non habet quicq̄. Enimuero neq; in eo aliquid iuris/ aliquid ve habuit potestatis, sed contra: ipse in tyrannū mundi/ ōne ius spoliandi habuit & victoris potestatem/ sicut per Oſee scriptum est. De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos. Ero mors tua O mors: morsus tuus ero inferne. tunc enim tyrānus mortis iuste ius detinendi perdidit: cum temerarius/ flagitiosus & audax/ ad dñm suū venit ex certamine crucis victorem/ vt detineret indetentibilē/ & vt ipse qui angelus erat refuga/ perditusq; seruus nequā/ dñm suum/ dominū totius maiestatis & glorię captiuaret. Non igitur tu deuotissime piter/ nec quisq̄ alius tam leuiter suspicetur me voluisse dominum nostrum inferorum spoliatorem/ fractorem/ destructorem/ quicq̄ apud inferos passum/ ex his verbis/ differēdo pro parte altera adductis/ scilicet si ita est ꝙ CHRISTVS dominus non solum temporalem mortem sed & mortis secundæ quā noxio fructus morsu primus parēs incurrerat dolores & terrores sustinere voluerit/ vt nos a doloribus illis & terrifico illo sensu liberaret: hic conditio sola apponitur/ nichil asseritur. Verū est tamē

Lucas. 16

Matthæus. 16

Colossēses. 1

Exodus. 14

Expositio symboli.

Ioannes. 14

Osee. 13

dominum glorię non ſolum pro nobis paſſum cõmunem mortem temporalẽ/ ſed mortem excedẽtẽ omnem mortem/ & omnem temporalem paſſionẽ/& quodãmodo mortis ſecũdę (vt ſic dixerim)& iferorum dolores complicantem,ſed hęc omnia a tempore nouiſſimę cę næ;vſq; ad trãſitum ſuum/ & completum/verũq; phaſe. Et vt Adam primus parens in arbore ſecundam mortem incurrerat; ita in arbore pro ſecunda morte ſatiſfactum eſt. vbi ipſe qui ſolus dñs & liber erat;ſe pro ſeruo ſecreta diſpenſatione captiuum exhibuit/ ſed in hoc mundo captiuum, vt qui iuſte teneri non potuit: eum liberaret qui iuſte in clauſtris iferi detinebatur. Adã:in arbore/deo vſq; ad contẽptũ mortis inobediẽs, CHRISTVS:in arbore/deo vſq; ad ſuppliciũ mortis obediens. Obediẽtia autẽ illa CHRISTI:Adę & vniuerſę poſteritatis in immenſum ſuperauit cõtemptũ/vt infinita lux pauxillulũ tenebrarum, neq; eni omnes homines poſſunt tantũ peccare:quantũ CHRISTVS obedire, neq; omnes tantum demereri; quantum CHRISTVS vnicus mereri. Cũ adijcitur inter differendum pro parte alia/ quæ dicta ſint non quia iſta ex me aſſerere velim/ ſed vt alij prophetarum ſenſa profundius exquirant/ aut potius a deo (quod ſatius eſt) eorum intelligentiam poſtulent: re vera illa aſſerere nolebam/ ſed duntaxat differere. Deterrere tamen volebam reſpondentes: ne quis humana preſumptione/& nimia ſui ſenſus audacia/ ſtatim allatas prophetias/allataſq; ſcripturas torquere auderet vel in hanc vel in aliã pro ſenſu humano ſententiam. Neq; ab re quidem deterrebam, nam Petrus apoſtolorum ver

2 Petri Ca. 1

tex/teſtatur:q; omnis prophetia ſcripturę/propria interpretatione non fit. non enim volũtate humana allata eſt aliquando prophetia: ſed ſpiritu ſancto inſpirati/locuti ſunt ſancti dei homines. Ab iſs igitur qui ſpiritu ſancto inſpirati fuerunt:in iſs quæ prophetarũ intelligentiam requirunt/ſenſus requirẽdus eſt/& hoc eſt a deo requirere,ad quod hortabamur eos:qui de hac queſtione fuiſſent amplius in charitate & modeſtia inquiſituri/ non in contentione & altercatione,quales ſũt nõnulli qui clamoribus iportunis & multitudine ferme populari/ſed longe nocentiore/malunt pro vincendi cupiditate/ problema aliquod etiam infame defendere/q̃ relicta defendendi pertinacia/ad dei qui ſumma veritas eſt/ reuerentiam/veritati cedere. Abſit enim vt de talibus:qualis præſens materia eſt/infame ventiletur problema,& hoc ille:hoc iſte defendat. Abſit vt quiſpiam cathedram conſcendens: talibus aures populi perturbet, dicenda ſunt illic/ quę ędificent/ & quæ paſcant: non quæ conturbent & euertant/non quæ eneruent & famelicos deſtituant,licet doctis;in libris legere: quæ nõ licet populo prædicare/ ne forte dũ velint quidã nimũ ſcioli videri/deo ſint odibiles/et populo noxij/mũdoq; deteſtabiles. Sed quia nõ occurrit nobis vt optabã/qui in charitate & modeſtia hãc latius queſtionẽ ſuſcepent diſcutiendã:ne occaſione primę diſputationis pſalmo xxx appoſitæ aliqui laberentur in errorem/& proteruiã/& verboſam cõtentionem magiſtrã ædificatoriam & vtilem/ad id cõfugimus/vt a deo per prophetas ſuos expeteremus inteligentiam,quã ad te religioſiſſime pater deſcribere cœpimus. Nã ij omnes qui ſupra adducti ſunt:intelligentiam aperiunt dominum IHESVM nichil apud inferos paſſum/ & non in pœnis quas apud inferos/ ſed quas in hoc mundo duntaxat paſſus

Eſaias. 53

eſt/redemiſſe mũdum. Et multa alia adduci poſſent ſacra teſtimonia: vt id Eſaię. Vidimus eum & non erat aſpectus: & deſyderauimus eum deſpectum/ & nouiſſimum virorũ/ virũ dolorum/et ſcientem infirmitatẽ. Vere languores noſtros ipſe tulit:& dolores noſtros ipſe portauit. Ipſe vulneratus eſt propter iiquitates noſtras:attritus eſt propter ſcelera noſtra, Et liuore eius ſanati ſumus. Et iterũ, dabit impios pro ſepultura; & diuites pro morte ſua, Et quo modo impios daret pro ſepultura/ & diuites pro morte ſua:aperit in Oſee dicens,

Oſee. 5

Ego capiam & vadam; tollam/& non eſt qui eruat, vadens:reuertar ad locum meum. Ecce accipit:anteq̃ vadat, vadit & tollit, infernaq; ſpoliat,& nõ eſt poteſtas; quæ poſſit ei reſiſtere. Victor redit ad ſuos/propriumq; corpus reſumit/glorioſa fulgens immortalitate: & tandem in cœlos regreditur/ vnde & ipſe venerat. Et hæc nunc ex Eſaia & Oſee/& quæ ſupra adducta ſunt ſacra teſtimonia; ſatis & ſuperq̃ ſatis confirmare videtur/ huius ſacramẽti pietatem/nichil dominũ noſtrũ regẽ gloriæ ſecũdũ ſe apud inferos eſſe paſſũ. Eleuamini inquit id myſterium in ſpiritu videns propheta) portæ ęternales:& introibit rex gloriæ,

Pſalmus. 23

Eleuatę ei profecto fuerunt æternales portę inferorũ:in quas introiens deſcẽdit dominus fortis & potens/dominus potens in prælio. vicerat enim in prælio crucis: inferorum tyrannum. Et eleuatæ fuerunt eidẽ æternales portę cœlorum:in quas introiẽs aſcendit rex virtutum, quia ipſe dominus virtutum:eſt rex gloriæ,immo vtraſq;/ & has & illas introuit: dominus fortis & potẽs/ dñs potẽs in prelio/ qui & idẽ eſt rex totius glorię. En apud prophe-

tam/geminæ portę:portæ inferorum/& portę cœlorũ ſunt nominatæ/quas vtraſq; gloriõſe rex gloriæ ingreſſus eſt. ¶Ergo deuote pater ad hanc intelligentiã trahe tam pſalmos ſupradictos 17/30/70/87/114/141/q̃ circa eos expoſitionẽ adiectã. Quorũ verſus in prima diſputatione adductos & eorum expoſitionẽ:ne quis forte errare poſſit:ſuccincte reiterãmã. ¶Pſalmi 17/quintus verſus.Circũdederũt me dolores mortis:& torrentes iniquitatis cõturbauerunt me.Expoſitio adiecta,Omni ex parte occupauerunt me anguſtię paſſionis: & ſarcinę peccatorũ hominũ/ michi impoſitę/inũdationes tranſgreſſionũ generis humani conterruerunt me.Id:nõ niſi pie intelligi poteſt.Id enī eſt qđ ait Eſaias propheta. Oēs nos quaſi oues errauimus/ vnuſquiſq; in viã ſuam declinauit:& poſuit dominus in eo iniquitatẽ omniũ noſtrũ.Sextus ſubſequens verſus.Dolores inferni circũdederunt me:prẽoccupauerunt me laquei mortis.Expoſitio adiecta.Cruciatus gehennę obſcederunt me: anticipauerunt me retinacula interitus. De doloribus a nouiſſima cęna/ vſq; ad tranſitũ eius de hoc mũdo:hæc intelligũtur.qui:dolores inferni ſeu cruciatus gehẽnę duplici ratione dici poſſe intelligantur,& q; maiores eſſent pœnis & doloribus mundi/ non eſt (inquit) dolor ſimilis: ſicut dolor meus) & q; pro doloribus & cruciatibus gehennę ſatisfacerent. Et adiunctũ eſt prẽoccupauerunt me laquei mortis:quia eos dolores ante deſcenſum ſuum ad inferos ipſe innocens agnus/ vitę largitor/ mortiſq; deſtructor/ pro nobis omni noſtra apprehenſione maiores,& maiori & pluſq̃ enarrari a nobis poſſit pietate/ſuſtinere dignatus eſt. ¶Pſalmi 30/ verſus 11. Miſerere mei domine quoniã tribulor:cõturbatus eſt in ira oculus meus/ anima mea/& venter meus. Expoſitio adiecta,Pater miſericors/pater propicie cognitę michi/quoniã premor videns vltiones tuas apud inferos:cõmotus eſt in vltione vindicialis/mentis meæ aſpectus/ ſpiritus meus in ſpectaculo illo conturbatus eſt/ & tota virtutum mearũ capacitas.Hęc (ne plus ęquo fauere videãtur deſtructæ iã quæſtioni) de doloribus paſſionis ſane intellecta:nichil continere videbuntur impietatis,CHRISTVS enim dominus tẽpore paſſionis ſuę vidẽs oculo ſpiritus quo oia videt/ & quo ōnia videbat omniũ hominũ prẽteritorũ/prẽſentiũ/& futurorũ debitas ob peccatũ/ in hoc mũdo/ & apud inferos pœnas/pro quibus ſatisfacturus erat/ vidẽs & pœnas quas & pro iſs ſuſcepturus erat, exoluens quę non rapuerat/in illo (inquã)ſpectaculo conturbatus eſt ille infirmitatis noſtræ aſſumptę/ mẽtis oculus/ſpiritus eius & tota virtũ eius capacitas.Qđ & pſalmi 70 id prætẽdere videtur, Quãtas oſtẽdiſti michi tribulationes multas & malas: & conuerſus viuificaſti me.Tanta enī fuit illa/nobis quidẽ ſalutifera & pro nobis ſatisfactoria paſſio/tanta in ipſo acceſſu & primordio agonia : vt ſudor /ſanguineę guttę e ſuperſacro corpore/copioſiſſime defluerent. Tunc paterna miſeratione: accelſit angelus de cœlo confortãs eũ qui eſt omniũ gloria angelorum/robur/& fortitudo,O gloria ſublimis:in hoc mũdo depreſſa.O robur excelſum: in humilitate noſtra debile. O fortitudo cuncta vincens: quæ in hoc mundo tanta patitur/tanta ſuſtinet in noſtra infirmitate,Non enī hæc ſaluator ſæculorũ apud inferos paſſus eſt:ſed in aſſũpta noſtra natura/quantũ ſupra cõmunes mortaliũ vires ferre potuit/ad hoc certamẽ ordinatus gigas geminę ſubſtãtię. Qua paſſione finita quã fecit dñs/propter ſcelus inquit/populi mei:percuſſi eũ /liber factus eſt/ et ſuperior ōni malo.Ideo id prẽoſtendit in eodẽ pſalmo dicẽs.Nec cõcluſiſti me in manibus inimici: ſtatuiſti i loco ſpacioſo pedes meos,Verũ & mẽbra quędã corporis CHRISTI:cruciatus & pœnas apud iferos paſſa ſũt/patiunt̃/ & ſũt paſſura.de quibus ſi CHRISTVS dñs ea quę corporis ſunt ſua faciens/ orat ne aut patiãtur aut patiẽtia liberẽtur: hęc intelligẽtia vt cuiſlibet ſanctorũ etiã iudicio/nichil continet impiũ. ¶Pſalmi 70/verſus 22.Quantas oſtendiſti michi tribulationes multas & malas:& cõuerſus viuificaſti me/& de abyſſis terræ iterum reduxiſti me. Expoſitio adiecta,O pater benigniſſime quot & quantos cruciatus & tormenta numeroſa & terrifica patefeciſti michi:& tu miſericordiſſime pater/ iuſta ſatiſfactiõe placatus/ de profunda voragine inferni ſuſcitãs/turſus in vitã reuocaſti me. Verũ eſt CHRISTVM dominũ qui in peccatis noſtris captus eſt:in tempore ſuę pro nobis miſeris omniſalutifere & ōniſatiſfactoriæ paſſionis/ vt dictũ iã eſt,vidiſſe tribulationes multas & malas/ cruciatus & tormenta terrifica quę paſſurus erat/& pro quibus paſſurus erat, & tunc illa moleſta illa fuerunt/& dolorem qui dici non poteſt afferentia: vt in perſona eius diceret propheta,Circũdederũt me dolores mortis:& pericula inferni inuenerũt me. Et poſt paſſionẽ etiã apud iferos/ſed iã ab omni pœna liber/at pœnarũ liberator: vidit tribulationes multas et malas/ dãnatorũq; ōniũ iexcogitabiles pœnas. ¶Pſalmi 87/tertius verſus.Quia repleta eſt malis anima mea:& vita mea inferno appropinquauit,Expoſitio adiecta,inclina aurẽ tuã pre-

Pſalmus. 17
Verſus. 5
Eſaias. 53
Verſus. 6
Threni. 1
Pſalmus. 30
Verſus. 11
Eſaias. 53
Pſalmus. 70
Verſus. 22
Threni. 4
Pſalmus. 87
Verſus. 3

ei meæ pater miſericordiſſime: quia pœnis & doloribus impletus eſt ſpiritus meus/ & anima mea vicina facta eſt carceri mortuorũ. Infernũ eſſe carcerẽ mortuorũ: nullus it inficias. ad quẽ continuo poſt paſſionẽ deſcendit: omniũ rex/ & ſaluator animarũ. Sed quando ſpiritus eius impletus eſt doloribus/ & anima vicina facta eſt inferno & carceri mortuorũ? Nõne quando ipſe in glorioſa paſſione ſua ſaturatus eſt opprobrijs? ſicut in Hieremia ſcriptũ

Threni. 3 — eſt. Dabit percutienti ſe maxillã: ſaturabitur opprobrijs. Quartus verſus, Aeſtimatus ſũ cũ deſcendentibus in lacũ: factus ſum ſicut homo ſine adiutorio/ inter mortuos liber. Expoſitio adiecta. Non aliter me reputarunt q̃ vnũ de ruentibus in interitus abyſſum/ aſſimilatus ſum viro õni auxilio deſtituto/ ſolus inter mortuos criminis inſons. Erat certe criminis inſons inter mortuos: qui deſcenderat ſoluere ſontes. erat criminis inſons: qui peccatũ nõ fecit/ nec inuentus eſt dolus in ore eius. Et non ſolũ inter mortuos criminis inſons & a crimine liber: ſed & ab õni pœna/ õniq; mortuorũ dolore liber/ ſicut de eo i Eſaia ſcriptũ eſt. Cũ ãbulaueris in igne non cõbureris/ & flãma non ardebit in te: quia ego ſum dominus deus tuus/ ſãctus Iſrael/ ſaluator tuus. Et ſequitur. Dabo homines pro te: & populos pro anima tua, noli timere: quia ego tecũ ſum. Liber enim illic erat õni libertate: & ideo inferorũ dominus, de quo/ hũc locũ exponẽs ſacer Hieronymus. Inter mortuos liber. quia nemo me in inferno vinxit: ſed ego vinctorum catenas propria virtute laxaui. Verũ non ita exiſtimabant pontifices/ ſcribę & phariſęi: ſed ipſũ a deo derelictũ/ & ad penas (vt cęteros) deſcẽſurum. ideo præmiſſum eſt. Aeſtimatus ſum cũ deſcendẽtibus in lacũ. Et in 30 pſalmo. Factus ſum tanq̃ vas perditũ: quoniã audiui vituperationẽ multorũ cõmorantiũ in circuitu. Et in pſalmo 70. Qui cuſtodiebant animã meam/ conſilio fecerunt in vnũ/ dicentes deus dereliquit eum/ perſequimini/ & cõprehendite eũ: quia non eſt qui eripiat. Sextus verſus, poſuerunt me i lacu inferiori: i tenebroſis/ & in vmbra mortis. Expoſitio adiecta. Collocauerũt me in ergaſulo mortis/ in tenebris exterioribus & in opacitate inferni. Magnitudo peccatorũ nõ ſuorum ſed noſtrorum/ miſerorum mortalium/ pro quibus in omnidolorifica paſſione ſatisfaciebat dominus: tanta erat vt ipſe qui pro illis ſatisfaciebat, in carcere mortis eſſe videretur/ in tenebrarum exteriorũ pœnis/ & in opacitate mortis. Sic enim eum dominus voluit conterere in infirmitate: vt ait Eſaias. At ipſe deſcendens in inferiores partes terræ peracta mortis ſuæ paſſione: non deſcendit paſſurus/ ſed ſpolia pro victoria mortis ſuæ direpturus, ſicut idem: continuo aperit Eſaias/ dicens. Iniquitates eorũ: ipſe portabit. ideo diſpartiam ei plurimos: & fortiũ diuidet ſpolia/ pro eo q; tradidit in morte animã ſuam. Ecce pro morte & doloribus mortis eius: inferorum ſpolia/ non inferorum vllæ pœnæ. Et quãq̃ ipſe ſpolia direpturus inferorũ clauſtra ſubiuit: id tamen/ poſuerũt me in lacu inferiori/ in tenebroſis & in vmbra mortis/ ſi intelligeretur ipſe in propheta pro mẽbris & corpore loquẽs/ etiam verum eſſet eum in membris ſuis & in corpore ſuo apud inferos paſſum. veruntamẽ ipſe deſcendit/ ſoluturus illos membrorum ſuorum dolores, quibus ſolutis/ ipſe ea ſecum glorioſus victor ad ſuperna regna reduxit. Septimus verſus. Super me confirmatus eſt furor tuus: & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. Expoſitio adiecta. Aggrauatum eſt ſuper me flagellum tuum: & vniuerſæ afflictionum tuarum procellæ illiſerunt me. In perſona CHRISTI in viuifica paſſione eius: id adimpletum eſt. In corpore autem & membris eius/ pro diuina iuſtitia apud inferos etiam eſſe adimpletum: non eſt inſuper negandum. Sed quod in perſona/ non in mẽbris/ in hoc mũdo/ in ara crucis/ in ligno pro peccato ligni Adę ſatiſfactorio/ paſſus eſt: ſolum vitale omnibus/ & pro omnibus meritorũ & ſaluificũ. Cum tamen ipſe qui in ſe omnia paſſus eſt in obedientia patris/ ſe in membris ſuis quæ tanto proſequitur amore/ & quę tantis pœnis tantiſq; doloribus emit/ pati teſtatur: ad nos diuini patris flectit miſerationem, vt quos iuſtitiæ pœna iuſte affligit: miſericordia non nobis/ ſed filio dei debita/ miſericorditer abſoluat. De perſona igitur CHRISTI hæc pie intellecta: ineffabile CHRISTI meritũ/ & pro omnibus ſatiſfactionem nobis oſtendunt, & eadem ab eo pro membris enunciata: clementiſſimi patris inſinuant inflexã miſerationẽ.

Eſaias. 53

Verſus. 6

Verſus. 7

Hieronymus.

Verſus. 9

Nonus verſus. Traditus ſum & non egrediebar: oculi mei languerunt præ inopia. Expoſitio adiecta. Triduo in ſepulchro clauſus ſum/ & non prodibam foras: ſenſus animæ meæ debilitati ſunt præ moleſtia. Non poſt ſepulchri clauſionem languerunt ſenſus eius: ſed quando viuificum crucis implebatur myſterium, de quo pſalmo viceſimoprimo dicitur. Sicut aqua effuſus ſum: & diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Factum eſt cor meum tanquã cæra liqueſcens: in medio ventris mei. Aruit tanquam teſta virtus mea: & lingua mea adhæſit faucibus meis/ & in puluerem mortis deduxiſti me. Tunc enim oculi eius lan-

guerunt p æ inopia: tunc ſenſus animę eius debilitati ſunt moleſtia, ſed et apoſtoli eius
, prę mœſtitia tabuerant/ præ terrore & horrore fugerant. Conſyderabam (inquit) ad de-
, ; teram & videbam: & non erat qui cognoſceret me. Et alibi. Et ſuſtinui qui ſimul con-
, triſtaretur/ & non fuit: & qui conſolaretur/ & non inueni. Et dederunt in eſcam meam fel:
, & in ſiti mea potauerunt me aceto. At vero vbi corpus ſepulchro mandatum eſt; regem
viderunt cum decore/omnes animæ futurę beatę/ quę in inferno exiſtentes/ ſpem libera-
, tionis ſuæ in aduentu eius poſuerant/ ſicut in Eſaia apud ſeptuaginta ſcriptum eſt. Qui Eſaias.
, ambulat (inquit)in iuſtitia:& loquitur viam rectã.& odit impietatem & iniquitatem:& ma 33
, nus excutit a muneribus. & obturat aures vt non audiat iudiciũ ſanguinis:& claudit ocu-
, los ne videant iniuſtitiam,iſte habitabit in ſpelũca petrę fortiſſimæ,Hęc de ſepultura. Et ili
, co ſubiungit,Regem cum gloria videbunt oculi veſtri: videbunt terrã de longe. Ex inferni
enim profunda voragine & voraginis profunditate ad ſuperos remeantes cũ glorioſo re-
ge ſuo:introierunt in ſanctam ciuitatẽ & apparuerũt multis. Quam ſententiam & diuinus
, Paulus ad Hebræos habet:cum ait, videmus IHESVM propter paſſionem mortis: gloria Hebræos.
, & honore coronatum. Quartuſdecimus verſus. Et ego ad te domine clamaui:& mane ora 2
, tio me pręueniet te. Hęc CHRISTVS dominus ſuo corpori orat:& quę membrorum eius Verſus.
, ſunt/ipſe ſua facit. Septimuſdecimus & ſeptimuſoctauus/& vltimus verſus. In me tranſie- 14.
, runt iræ tuæ:& terrores tui conturbauerunt me. Circundederunt me ſicut aqua tota die: cir Verſus.
, cundederunt me ſimul. Elongaſti a me amicum & proximum: & notos meos a miſeria. 17
Hi verſus/& ad latus expoſitio adiecta/intelliguntur de angoribus acerbiſſimę paſſionis: 18
vt ſatiſfactionem pro generis humani reatibus/ ſacre aperiunt. Et intelliguntur pro corpo 19
re eius in inferorum miſerijs detento: vt diuinarum miſericordiarum flexionem clementiſ
ſima in nos CHRISTI pietate/pretendunt. vt hęc:ex ſuperioribus facile intelliguntur.
, ¶Pſalmi 114:tertius verſus. Circundederunt me dolores mortis:& pericula inferni inue- Pſalmus.
, nerunt me. Expoſitio adiecta, obſederunt me anguſtię paſſionis: clauſtra abyſſi terroribus 114.
, plena/ſuſceperunt me. Terroribus quidẽ alijs plena: ſed non CHRISTO. Si ambulauero Verſus.
, (inquit)in medio vmbrę mortis non timebo mala: quoniam tu mecum es. Non enim vi- 3
ctori:ſpoliati tyranni carceres ſunt terrori/ſed in hocipſo q; ſoluit miſeros/lętitię potius et
locunditati. ſpoliatus autem eſt inferni tyrannus:& carceres eius euacuati.
, ¶Pſalmi 141 Octauus/nonus/& decimus verſus. Intende ad deprecationem meam:quia Pſalmus.
, humiliatus ſum nimis. Libera me a perſequentibus me: quia cõfortati ſũt ſuper me. Educ 141
, de cuſtodia animam meam: ad confitendum nomini tuo. Hęc cum adiectis expoſitioni- Verſus.
bus:de liberatione CHRISTI a pœnis paſſionis/ & de eductione glorioſę animę eius e cõ 8
foſſo/confracto & omnidoloroſo pro nobis corpore eius/ſiue de eductione cũ proprię ani- 9
mę tum membrorum eius ex clauſtris inferni poſtulatio intelligenda eſt. non q; propria 10
virtute CHRISTVS dominus cũ voluit animã non poſuerit/nõ & q; cũ voluit/non reſũ-
, pſerit (poteſtatem inquit habeo ponendi eam;& poteſtatẽ habeo iterum ſumendi eam)ſed Ioannes.
honorẽ ſemper deſert patri a quo ipſe habet omnia. Cui cum ipſo omnilargitore patre;et 10
vtriuſq; ſuperbono ſpiritu:ſit honor & gloria in ſempiterna ſęcula. Amen.
¶Hęc eſt religioſiſſime pater pia intelligentia:quam de queſtione illa ſentio/ quam vene-
ror/quam prędico/quã tota animi ſyncęritate amplector. volẽs ſanctę CHRISTI eccleſię
omniũ vere fidelũ matris incontaminatę/veſtigijs ſemper inniti/ſemper ſubmitti/ſemper
obedire/ & ſanctis eius ſemper acquieſcere iudicijs. Quam quidem intelligẽtiam decreui
curare pręmitti pẽtaplo noſtro pſalterio qđ ex prima emiſſione habes:ſi iterum mãdabitur
calchographis excudendũ. ne quis in illã ſuſpitionẽ/ victorioſiſſimã glorioſiſſimãq; CHRI
STI redẽptoris animã aliquid pœnarũ apud inferos fuiſſe paſſã/ vllatenus veniat:et occa
ſione illius diſputationis pſalmi 30 plus equo illi parti faueat/cui minime fauendũ eſt.& cui
multa cõmendatione/ multoq; prefationis honore dignus Cardinalis Cuſanus/meo quidẽ
iudicio:nequaquam fauit, & ſi fauit; non pertinaciter fauit. At melius eſt non fauiſſe:et id
quidem nos oſtendere. Et hic dicendi finem iure facere poteramus:niſi equius duceremus
id prius oſtẽdẽdum/ Cardinalem Cuſanũ huic parti ſcilicet glorioſam CHRISTI animam
aliquid pœnarum apud inferos paſſam fuiſſe/nõ fauiſſe; et apoſtolicum virum a ſuſpitione PVR-
tãti erroris eſſe purgãdũ ¶Sed inquies/quomodo id efficies? ¶Certe ex pijs eius aſſertio- GA
nibus in q̃plurimis librorum ſuorum locis:ex quibus ingens creſceret aceruus/ſi illas paulo TIO
accuratius exquirere vellemus. Sed nunc ex duobus locis; teſtimonia adduxiſſe ſufficiat. Cuſæ Car-
In tertio enim doctę ignorantię libro capite ſexto/de myſterio mortis IHESV loquens: dinalis.

Cusa. sic inquit. Voluntaria & innocentissima/ turpissima atq; crudelissima hominis CHRISTI/ crucis mors: omnium carnalium desyderiorum humanæ naturæ extinctio/ satisfactio/ atq; purgatio fuit. Quicquid humaniter contra charitatem proximi fieri potest; in plenitudine charitatis CHRISTI qua seipsum morti etiã dedit pro inimicis/abundanter extat adimpletum. Hæc Cusa. Ecce quomodo testatur passionem CHRISTI secundum carnem/esse adimplectionẽ & satisfactionem pro omniũ hominũ excessibus. Et in secundo libro Cribrationis Alchoran cap. 16/de mysterio natiuitatis & mortis CHRISTI: sic rursus inquit. Meruit enim consũmata mors innocentissimi vnigeniti filij dei/ quam in humana natura passus est/redemptionem omnium captiuorum per sathan mortis authorem. In qua CHRISTI morte quisq; eidẽ incorporatus: mortuus est/ & vitã meruit. Hæc ipse. Sed & nõne ex verbis et cõfessione eius: aperte vides i consũmata morte CHRISTI quam in humana natura passus est/omnium captiuorum per sathan mortis authorem/redemptionẽ esse factã/ & sathanã esse victum? nõ igitur vult ipsum post omnimodã satisfactionem/post completã redemptionem/post deuicti sathanæ glorioſum victoriæ triumphum; quicq; pœnarũ ipsũ apud inferos fuisse passũ. ¶ Dices forsan, Id in his locis non sensit; sed in sermonibus eius, Quod & tu ipse asseruisti. ¶ Nõ plane asserui: sed disputationis gratia solũ/sic eum sensisse adduxi. Diluentis igitur erat ostendere ipsũ nõ sic sensisse, et si etiam ita sensisset: nõ tanti momenti & ponderis est/vt in eius sententiam manibus pedibusq; (vt aiunt) currere debeamus. Nõ sensisse tamen; ostendere melius est/ ne aliquem hæc noua/extranea/& inaudita assertio proprium videatur habere authorem/ quam nullus vnq; asseruisse cõperitur. Ad quod lege mille loca in sermonibus eius: i quibus glorioſe loquitur de CHRISTI IHESV passione/ & triumphanti ac glorioſo eius ad inferos descensu. & si tot legere molestum: lege saltẽ sermonẽ ecce ascendimus Hierosolymam, verum vt omnem sibilantis hydræ/serpentis antiqui occludam ingressum: ostendam illucescente CHRISTO ex ea littera Cusæ ex qua potissimũ ita sensisse suspitio oriri potest/eũ nequaquã ita sensisse, quam et nunc subiiciam, in sermone enim super id/qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit: sic ha-

Cusa. bet. Visio mortis/via cognoscentiæ: est pœna consũmata. Et quia mors CHRISTI fuit cõsũmata: ideo quia vidit via cognoscentiæ mortẽ/quam pati elegerat. Tunc anima CHRISTI descendit ad inferna: vbi est visio mortis, mors enim: infernus dicitur. & liberata est: ex inferno inferiori, inferior seu profundior infernus: est vbi mors videtur. Quando deus suscitauit CHRISTVM: eruit eum ex inferno inferiori/ (vt in actis apostolorum dicitur) solutis doloribus inferni. Et propheta, Non dereliquit animã meam in inferno. Passio autem CHRISTI/ qua maior nulla esse potest: fuit vt damnatorũ qui magis damnari nequeunt scilicet vsq; ad pœnã infernalem. In eius nomine dicit propheta. Dolores inferni circunderunt me, eduxisti tamen ab inferno animã meam. Sed ipse solus est: qui per talẽ mortem intrauit in gloriã illã, illã pœnã sensus/ conformem damnatis in inferno pati voluit/ certe in gloriam dei patris sui/ vt ostenderet q; ei obediendũ sit vsq; ad extremum supplicium, hoc enim est deum magnificare & glorificare omni possibili modo, idq; propter nostrã iustificationem, nam nos peccatores: in ipso infernales pœnas quas nos iuste meremur/exoluimus/ vt sic in refurrectione vitæ perueniamus. Illi autẽ qui non sunt CHRISTI: manent in morte non resurgentes/& videbunt æternalẽ mortẽ, et hęc visio mortis: est mors secunda. Hactenus littera illius sermonis de Cusa: ex qua vel maxime quispiam suspicari posset/ ipsum sensisse CHRISTVM secundũ animam apud iferos passum. Quod & aliquãdo (ingenue fateor) ipse putaui. Id enĩ michi acciderat: quod & alteri cuiuis accidere potest. Sed quando penticulatius litterã illã examinaui: videre visus sum oppositũ et posse et debere defendi/& primũ ex materia subiecta/ virũ apostolicũ Cusam locutum fuisse de temporali

Ad Hebrę. 9 CHRISTI passione. nam id Pauli ad Hebręos: exponit. Si enim sanguis hircorum et taurorum/& cinis vitulę aspersus inquinatos sanctificat ad emundationẽ carnis: quãto magis sanguis CHRISTI/qui per spiritũ sanctũ semetipsũ obtulit immaculatũ deo/ emundauit conscientiã nostrã ab operibus mortis/ ad seruiendũ deo viuenti? In quo beatissimi Pauli apostoli dicto: nulla de pœnis inferni haberi potest suspitio/ sed tãtũ de pœnis i hoc mũdo a CHRISTO vitę principe pro nobis voluntarie susceptis. Ergo de illis pœnis intelligi debet qã ait Cusa: cũ dicit, Visio mortis via cognoscentiæ: est pœna consũmata. & quia mors CHRISTI fuit cõsũmata: ideo quia vidit via cognoscẽtiæ mortẽ/quã pati elegerat. tũc aĩa CHRISTI descẽdit ad iferna: vbi ẽ visio mortis. Quid absurdũ est dicere aĩam CHRISTI in sua dolorosissima passione via cognoscẽtiæ descẽdisse ad iferna/pœnas vidisse/nõ modo

quas paſſurus erat/ ſed & infernorum pœnas pro quibus/pœnis ſuis erat ſatiſfacturus/ſiue hoc fuerit in agonijs eius cũ ſudor eius rui erant ſanguinei/ ſiue in extremis paſſionis angu-
» ſtijs/cum clamat ad patrem. Deus meus/ deus meus: vt quid dereliquiſti me? Erue a fra Pſalmus.
» mea deus animam meam: & de manu canis vnicam meã. Salua me ex ore leonis: & a cor- 21
» nibus vnicornium humilitatẽ meã. Cum ſol in meridie quaſi lugens/& tam acerbis & intolerabilibus pœnis filij dei compatiens: retraxit lumen ſuum/& a ſexta hora in horam nonam ſuper vniuerſam terrã tenebræ factæ ſunt, tunc deus omnia elementa concuſſit: quaſi iratus eis, vt quæ hominum feruiuiſſent peccatis: propter quæ oportuit filiũ ſuum tanta pa-
» ti: ſicut ſcriptum eſt. Commota eſt & contremuit terra: fundamenta montium conturbata Pſalmus.
» ſunt & commota ſunt/quoniam iratus eſt eis. Aſcẽdit fumus in ira eius: & carbones ſuccẽſi 17
» ſunt ab eo. Et poſuit tenebras latibulũ ſuũ in circuitu eius: tabernaculũ eius tenebroſa aqua
» in nubibus aeris. Et apparuerunt fontes aquarum: & reuelata ſunt fundamenta orbis ter-
» rarum. Ab increpatione tua domine: ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ. Et q; de viſione mortis via cognoſcentię quę CHRISTI temporalẽ crucis mortẽ præuenit/intelligat Cuſa: fa-
» tis aperte innuit/cum ait. Vidit via cognoſcentiæ mortem quam pati elegerat. Quaſi non Cuſa.
quam iam paſſus/ſed quam aut patiebatur/aut paſſurus erat. & tunc via cognoſcẽtiæ anima eius ad inferna deſcendit: & vidit pœnas pro quibus ſatiſfaciendum erat, & glorioſiſſima CHRISTI anima ab hac doloroſiſſima paſſione via cognoſcentiæ ex inferno inferiori et præuiſione pœnarum & acerbiſſimę mortis/liberata eſt ſua glorioſa morte in cruce: ſicut
» & prophetatũ erat. Miſit de ſummo & accepit me: & aſſumpſit me de aquis multis. Eripu- Pſalmus.
» it me de inimicis meis fortiſſimis/& ab ijs qui oderunt me: quoniam confortati ſunt ſuper 17
» me. Præuenerunt me in die afflictionis meæ: & factus eſt dominus protector meus. Et edu-
» xit me in latitudinẽ: ſaluũ me fecit quoniã voluit me. Tunc igitur liberata eſt anima CHRISTI vitæ ſalutiſq; omniũ opificis/ ex inferno inferiori & viſione mortis hac via cognoſcẽtiæ doloroſa: ſolutis doloribus eius, & aſſũptus eſt de multis tribulationũ aquis: cũ in manus patris tranquillum reddidit ſpiritum, liberata etiam fuit ex inferno inferiori vera exiſtẽtiæ preſentiæ/ſolutis victorum inferni doloribus: cum ſpoliato inferno victrix remeauit, immortale ex mortali/& impaſſibile ex paſſibili/glorioſum corpus reſumptura/ſicut ſcriptum
» erat. Non derelinques animam meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum videre corru- Pſalmus.
ptionem. Et ſi quis voluerit eſſe beniuolus æquiſq; interpres: videbit Cuſam locutum eſſe 15
ſolum de pœnis quas in paſſione ſua dominus vitæ/in hoc mũdo pro nobis pati dignatus
» eſt. Quid enim aliud hęc verba Cuſę ſonant. Paſſio autem CHRISTI qua nulla maior eſ- Cuſa.
» ſe poteſt: fuit vt dãnatorum qui magis dãnari nequeunt/ſcilicet vſq; ad pœnã infernalẽ. In
» eius nomine dicit propheta, dolores inferni circũdederũt me, eduxiſti tamẽ ab inferno ani-
» mã meã. Hęc Cuſa. Paſſio (inquit, CHRISTI qua nulla maior eſſe poteſt. Sed nũquid bis paſſus eſt CHRISTVS: & vna eius in hoc mũdo paſſio qua nulla maior eſſe poteſt/ & altera in inferno? Abſit/abſit, hoc enim: ipius error, ſed ſemel paſſus eſt: vt ſacre innuit Pau-
» lus/cum ait. Per proprium ſanguinem ſemel introiuit in ſancta: æterna redemptione inuen- Hebræos.
» ta. Et rurſus, CHRISTVS ſemel oblatus eſt: ad multorũ exhauriendа peccata. Et Petrus, 9
» CHRISTVS ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt/ iuſtus pro iniuſtis: vt nos offerret 1
» deo/mortificatos quidem carne/viuificatos autẽ ſpiritu. Sed neq; fides apoſtolorũ de alia Petri Ca.
paſſione/de alia morte mentionem vllam facit: niſi de ea paſſione & ea morte quę ſepultu- 3
» ram præceſſit, paſſus inquit ſub Pontio Pilato crucifixus/mortuus & ſepultus eſt. ſtultum igitur & temerarium eſt/ſi non potius impiũ: aliam paſſionem CHRISTI cogitare/aliãue quã nulla fuit/ apud inferos effingere. ¶ Sed fortius ex verbis Cuſa inſtabis voluiſſe etiã
» ipſum aliam in inferno CHRISTVM paſſũ fuiſſe pœnã. Nã inquit in inferno pati voluit/
» certe in gloriam dei patris ſui: vt oſtenderet q; ei obediendũ ſit vſq; ad extremum ſuppli-
» cium. hoc enim eſt deũ magnificare & glorificare omni poſſibili modo, idq; propter noſtrã
» iuſtificationẽ. Quod & ſupra adductũ eſt: & cõceſſũ/Cuſam ſcilicet voluiſſe CHRISTVM in inferno ob patris obedientiam pati voluiſſe. ¶ Nequaq; ſimpliciter ſupra conceſſimus id Cuſam voluiſſe: ſed dixim⁹ ſi voluit Cuſa/idipſum ſuadere videtur ob obedientiã patri preſtãdam. Verumenimuero ingenue fateor/hanc litteram multorum qui legerunt/ & meã aliquando torſiſſe intelligentiam: vt crederẽ aliquãdo Cuſam voluiſſe animã CHRISTI in inferno paſſam/ q̃us id nulla aſſertionis pertinacia ab eo factum putarem. Et hæc fuit diſputationis illius in pſalmo triceſimo occaſio. Verum nunc muto ſententiã/nunc cano palinodiam: me ipſum & alios ab hac ſuſpitione purgans. Et potius iudico me & alios

(cũ penſiculatius cõſyderaui) ſermonis ãbiguitate allucinatos: q̃ ipſum Cuſã ſedi Romanæ apoſtolicæ dignitate/& mentis feruore CHRISTO proxime adhęrẽtẽ/ vllatenus erraſſe. Et hic dico litterã Cuſæ cõtra Cuſã truncate adductã/ ac particulam in inferno nõ in ſequens pati voluit/ ſed in præcedens damnatis eſſe referendam: vt ſic (littera altius repetita/legamus. Illam pœnam ſenſus conformem damnatis in inferno: pati voluit certe in gloriam patris ſui/media diſtinctione facta poſitoq; cõmate/geminato ſeu ſuperurgulato grãmaticorum puncto poſt inferno/non poſt damnatis, vt ſit ſenſus. CHRISTVS certe pati voluit in gloriam dei patris ſui/illam pœnam ſenſus conformem damnatis in inferno: pati quidem ſed dum adhuc eſſet in corpore. & id propter obedientiam patris: & ob iuſtificationem noſtram. Et ſic intellectus Cuſa/vt & intelligendũ cenſeo: nichil nouitatis/ aut impietatis continere videbitur. Pœna enim Chriſti/qui omnium peccata expiauit/qui (vt Petrus inquit)peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignũ/qui pro omniũ peccatis & pœnis/etiam inferorũ/ ſua pœna ſatisfecit: omnes pœnas reuera exceſſit/ vt æquiparari pœnis inferorum iure potuerit. Et hęc pro apologia Cuſæ/ſi quis eum forte hactenus aliter ſenſiſſe exiſtimauit: ſufficere videbuntur/vt ſcripta eius a modo ſecũdum piam & ſanam in hac parte recipiantur intelligentiam. Quę etiã ſi quis contentioſior recipere noluerit: pro certo tamen fideliter aſſerto/ac indubitato recipiat CHRISTVM dominũ ſecundũ animã nichil apud inferos paſſum. ipſumq; deſcendiſſe non paſſurum: ſed virtutem ſuã cœlo heteboq; potentem inſuperabiliter oſtenſurum. in cuius nomine/omne genu flectatur/ cœleſtium/terreſtrium/& infernorum: & omnis lingua cõfiteatur quoniam dominus IHESVS ſaluator mundi/fractor inferni/& reſerator cœli/ ſedet in excelſis in dextera maieſtatis dei in gloria patris. ¶Hæc eſt deuote pater noſtra determinatio/ & in cõtrariam partem illi diſputationi quæ in annotationibus triceſimi pſalmi adducta eſt diſcuſſio: quam oro pſalterio tuo præponi iubeas, vt ſtatim legentes intelligant: quæ noſtra ſit in hac re aſſertio. Et boni conſulant velim omnes legentes verſus illos pſalmorum/& noſtras verſuum illorum interpretatiunculas/ ex quibus orirı poſſet ſuſpitio/ CHRISTVM gloriæ regem/ inferorumq; victorem aliquid apud inferos paſſum: reuocantes verſus ipſos & interpretationũ intelligentiã ad ea quæ dominus IHESVS in ſua viuifica paſſione adhuc mortale corpus infirmitatis noſtræ circũferens/ paſſus eſt/modo etiam nobis & omnibus mortalibus incognito/& quæ etiam nullus hominum pati ſuffeciſſet/ niſi ille ſolus qui ſuper omnes eſt, & ſuper omnes potens eſt. Quæ interpretationes illic adiectę ſi tibi aut alijs non placebunt: libens eas aut mutabo/aut irritabo. mallem enim propria aut mutare aut etiam (ſi ita in re eſſet)penitus cõuellere/ q̃ aliorum ædificationi obeſſe. Quare & te & omnes oratos velim venerande pater/vel q̃ poſſum maxime/etiam per eam charitatem quam CHRISTO domino noſtro omnium iudici debemus/qui nos omnes in fratres adinuicem regenerauit/ & in ſuos filios adoptauit: vt ſi in his aut quibuſcunq; alijs ſcriptis meis inuentiantur aliqua hiantia/dubia/perplexa/aut quæ aliorum pietati aduerſari poſſent/niſi aut ſecus interpretata eſſent aut erecta: me admonere velit/qđ tu ipſe facis. Et ego cũ multa admonẽtiũ gratia: ſcripta illa erigam/aut ſi oportet penitus immutabo. Cæterũ dilectiſſime pater: quę de alijs locis pſalmorum me interrogaſti. Illa reuera in prima pſalmorum emiſſione: manca et corrupta fuere. Quæ ſi CHRISTVS lux vera/ & hominum mentes ſupra mundi captum illuminans/deſyderijs noſtris annuerit: reperies in altera pſalmorum emiſſione ad exemplar reſtituta. Si id iquã ãnuerit CHRISTVS per ſe lux/& per ſe vita: qui ſit a nobis & ab omnibus ſemper & vbiq; benedictus & ſuperbenedictus i ſæcula. In quo & tu ęterne viue: eumq; pro me ac omnibus nomen eius ſanctum confitentibus/vt et in eo pariter æterne viuere poſſimus/ iugiter o ra. Ex cœnobio ſancti Germani in ſummœnijs vrbis Pariſię anno CHRISTI. M. D. XII. Nonis ſextilibus.

1 Petri Ca. 2

Concluſio.

APPENDICIS IN PSAL. XXX AD IHESV COELESTIVM/TERRESTRIVM/ET INFERNORVM OMNIPOTENTIS DOMINI HONOREM:

FINIS.

¶PROLOGVS beati Hieronymi in pſalterium Gallicum/ quod ſecundum ſeptuaginta æditionem correxit ad Paulam & Euſtochium: addita ab illis vel omiſſa ex hebræis/ obelis aſteriſciſq; diſtinguens.

 SALTERIVM Romæ dudum poſitus emẽdaram & iuxta LXX interpretes licet curſim magna tamen ex parte correxeram: quod quia rurſum videtis O Paula & Euſtochium ſcriptorũ vicio deprauatum pluſq; antiquum errorem q̃ nouam emendationem valere/ me cogitis vt veluti quodã nouali ſciſſum iam aruum exerceam & obliquis ſulcis renaſcentes ſpinas eradicem. ęquum eſſe dicentes vt quod crebro male pullulat: crebrius ſuccidatur. Vnde conſueta præfatione commoneo tam vos quibus forte labor iſte deſudat q̃ eos qui exemplaria iſtiuſmodi habere voluerint: vt quę diligenter emendaui/ cum cura & diligentia tranſcribant. notet ſibi vnuſquiſq; vel iacentem lineam vel radiantia ſigna id eſt obelos vel aſteriſcos. Et vbicunq; viderit virgulam pręcedentem: ab ea vſq; ad duo puncta quę impreſſimus/ ſciat in LXX interpretibus plus haberi. vbi autem ſtellę ſimilitudinem proſpexerit: de hebręis voluminibus additum nouerit ęque vſq; ad duo puncta iuxta Theodotionis duntaxat ęditionem. qui ſimplicitate ſermonis a LXX interpretibus non diſcordat. Hęc ergo & vobis & ſtudioſo cuiq; feciſſe me ſciens: non ambigo multos fore qui inuidia vel ſupercilio malint contemnere videri pręclara q̃ diſcere/ & de turbulento magis riuo q̃ de puriſſimo fonte potare.

¶Prologus beati Hieronymi in pſalterium Romanum.

 Beatiſſimo papę Damaſo ſedis apoſtolicę vrbis Romę Hieronymus ſupplex. Legi litteras apoſtolatus tui/ poſcentes vt ſecundum ſimplicitatem LXX interpretum canens pſalmographum/ interpretari feſtinem propter faſtidium Romanorum: vt vbi obſcuritas impedit/ apertius & latine trahatur ſenſus. Precatur ergo cliens tuus vt vox iſta pſallentium in ſede Romana die noctuq; canatur: & vt in fine cuiuſlibet pſalmi ſiue in matutinis horis ſiue veſpertinis coniungi pręcipiat apoſtolatus tui ordo/ Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto/ ſicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſęcula ſęculorum amen. Iſtud carmen õni pſalmo cõiungi pręcipias: vt fides CCCXVIII epiſcoporũ Niceni concilij etiam veſtri oris conſortio declaretur. Vbi autem deus & homo honorabili voce cantatur: Alelu ia ſemper cum omnibus pſalmis affigatur/ vt in omni loco communiter reſpondeatur horis diurni nocturniq; temporis. In eccleſia autem poſt reſurrectionem vſq; ad ſanctam pentecoſten finiatur. inter dierum vero ſpacia quinquageſimę propter nouitatem ſancti paſchę vox iſta laudis canatur in Aleph quod prologus latine aut præfatio dicitur.

¶Nunc vſus eccleſię habet a ſancto paſcha id eſt ab Anaſtaſi domini vſq; ad ſeptuageſimam pſallere Halelu Iah. a ſeptuageſima vero ad paſcha ſilet & finit Halelu Iah: & eius loco canit Laus tibi domine rex ęternę glorię.

¶Prologus beati Hieronymi in pſalterium Hebraicum: id eſt quod ſecundum veritatẽ tra duxit hebraicam ad petitionem Sophronij.

 Scio quoſdam putare pſalterium in quinq; libros eſſe diuiſum: vt vbicũq; apud LXX interpretes ſcriptum eſt γεροῖτο γεροῖτο id eſt fiat fiat/ finis librorum ſit. pro quo in hebræo legitur Amen Amen. Nos autem Hebræorum authoritatem ſecuti & maxime apoſtolorum qui ſemper in nouo teſtamento pſalmorum librum nominant: vnum volumen aſſerimus. pſalmos quoq; omnes eorum teſtamur authorum qui ponuntur in titulis: Dauid ſcilicet/ Aſaph & Iditum/ filiorum Corę/ Eman/ Ezrahitæ/ Moyſi & Salomonis & reliquorum/ quos Ezdras primo volumine compræhendit. Si enim Amen Amen pro quo Aquila tranſtulit γεροῖτο γεροῖτο id eſt fiat fiat in fine

tantūmodo librorum poneretur & nō interdum aut in exordio aut in calce sermonis siue sententiæ: nunq̄ Saluator in euāgelio loqueretur. Amen amen dico vobis: & Pauli epistolæ in medio illud opere nō continerent. Moyses quoq; & Hieremias & ceteri in hunc modum multos haberent libros: qui in medijs voluminibus suis Amen frequēter interserunt. Sed & numerus viginti duorum librorum hebraicorum/& mysterium eiusdem numeri commutabitur. Nam & titulus ipse hebraicus SEPHER THEHILIM quod interpretatur volumen hymnorum apostolicæ authoritati congruens: non plures libros sed vnum volumen ostendit. Quia igitur nuper cum hebræo disputās/quædam pro domino Saluatore de psalmis testimonia protulisti/volēsq; ille te illudere per sermones pene singulos asserebat nō ita haberi in hebræo vt tu de LXX interpretibus opponebas: studiosissime postulasti vt post Aquillam & Symmachum & Theodotionē/nouam ędition em latino sermone transferem. Alebas enim te magis interpretum varietate turbari & amorē tuum quo laberis/vel translatione vel iudicio meo esse contentū. vnde impulsus a te cui & quæ possum debeo & quę nō possum: rursum me obtrectatorum latratibus tradidi/maluiq; te vires potius meas q̄ voluntatem in amicitia quærere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo: me nichil dūtaxat sententię de hebraica veritate mutasse. Si cubi ergo ędition mea a veteribus discreparit: interroga quēlibet hebræorum & si quido peruidebis me ab ęmulis frustra lacerari/qui malunt contemnere videri præclara q̄ discere/peruersissimi homines. Nam cū semper nouas expetant voluptates/& gulę eorum vicina maria non sufficiāt: cur in solo studio scripturarū veteri sapore contenti sunt? Nec hoc dico/quo præcessores meos mordeam aut quicq̄ ab ijs arbitrer detrahendum/quorum translationem diligentissime emēdatam olim meę linguæ hominibus dederim: sed quod aliud sit in ecclesijs CHRISTO credentiū psalmos legere/aliud Iudæis singula verba calumniantibus respondere. Quod opusculum meum si in græcum vt pollicēris transtuleris/& imperitię meę doctissimos quosq; viros testes facere volueris: dicam tibi illud Horatianū. In siluam ne ligna feras. nisi q̄ hoc habeo solamen: si in labore communi intelligam michi et laudem & vituperationem tecū esse cōmunem. Vale in CHRISTO. cuplo te meminisse mei.

Partitio Hieronymi secundū alium prologū qui incipit/In hebræo libro psalmorum.

Sine titulis/octodecim.
1
2
32
42
70
90
92
93
94
95
96
97
98
99
103
115
136
147

Cum titulis/personas quorum sunt continētibus/nonagīta septē.
3 Dauidi.
4 Dauidi.
5 Dauidi.
6 Dauidi.
7 Dauidi.
8 Dauidi.
9 Dauidi.
10 Dauidi.
11 Dauidi.
12 Dauidi.
13 Dauidi.
14 Dauidi.
15 Dauidi.
19 Dauidi.
17 Dauidi.
18 Dauidi.
19 Dauidi.
20 Dauidi.
21 Dauidi.
22 Dauidi.
23 Dauidi.
24 Dauidi.
25 Dauidi.
26 Dauidi.
27 Dauidi.
28 Dauidi.
29 Dauidi.
30 Dauidi.
31 Dauidi.
33 Dauidi.
34 Dauidi.
35 Dauidi.
36 Dauidi.
37 Dauidi.
38 Dauidi.
39 Dauidi.
40 Dauidi.
50 Dauidi.
51 Dauidi.
52 Dauidi.
53 Dauidi.
54 Dauidi.
55 Dauidi.
56 Dauidi.
57 Dauidi.
58 Dauidi.
59 Dauidi.
60 Dauidi.
61 Dauidi.
62 Dauidi.
63 Dauidi.
64 Dauidi.
67 Dauidi.
68 Dauidi.
69 Dauidi.
85 Dauidi.
100 Dauidi.
102 Dauidi.
107 Dauidi
108 Dauidi.
109 Dauidi.
133 Dauidi.
137 Dauidi.
138 Dauidi.
139 Dauidi.
140 Dauidi.
141 Dauidi.
142 Dauidi.
143 Dauidi.
144 Dauidi.
71 Salomoni.
126 Salomoni.
41 Filijs Coræ.
43 Filijs Coræ.
44 Filijs Coræ.
45 Filijs Coræ.
46 Filijs Coræ.
47 Filijs Coræ.
48 Filijs Coræ.
83 Filijs Coræ.
84 Filijs Coræ.
86 Filijs Coræ.

49	Aſaph.	88	Etham.	112	Halelu iah.	119	Cãticũ graduũ.
72	Aſaph.	89	Moyſi.	113	Halelu iah.	120	Cãticũ graduũ.
73	Aſaph.	Cũ titulis ſine expreſſio-		114	Halelu iah.	121	Cãticũ graduũ.
74	Aſaph.	ne ꝓſonarũ/ trigitaqnq;.		116	Halelu iah.	122	Cãticũ graduũ.
75	Aſaph.	65	Canticũ pſalmi.	117	Halelu iah.	123	Cãticũ graduũ.
76	Aſaph.	66	Canticũ pſalmi.	118	Halelu iah.	124	Cãticũ graduũ.
77	Aſaph.	91	Pſalmus cãtici.	134	Halelu iah.	125	Cãticũ graduũ.
78	Aſaph.	101	Oratio.	135	Halelu iah.	127	Cãticũ graduũ.
79	Aſaph.	104	Halelu iah.	145	Halelu iah.	128	Cãticũ graduũ.
80	Aſaph.	105	Halelu iah.	146	Halelu iah.	129	Cãticũ graduũ.
81	Aſaph.	106	Halelu iah.	148	Halelu iah.	130	Cãticũ graduũ.
82	Aſaph.	110	Halelu iah.	149	Halelu iah.	131	Cãticũ graduũ.
87	Eman.	111	Halelu iah.	150	Halelu iah.	132	Cãticũ graduũ.

PRIMVS IDEX.

		Folio.	Fo.			Fo.	Fo.
1	Beatus vir.	1	234	42	Iudica me deus.	65	249
2	Quare fremuerunt.	2	234	43	Deus auribus noſtris.	66	250
3	Domine quid.	3	234	44	Eructauit cor meũ.	68	250
4	Cum inuocarem.	4	234	45	Deus noſter refugiũ.	70	251
5	Verba mea.	5	235	46	Omnes gentes.	70	251
6	Dñe ne in furore.	6	235	47	Magnus dominus.	71	251
7	Domine deus meus.	8	235	48	Audite hec omnes.	72	252
8	Domine dñs noſter.	9	236	49	Deus deorũ domin9.	74	252
9	Confitebor tibi.	10	236	50	Miſerere mei deus.	76	253
10	In dño confido.	14	237	51	Quid gloriaris.	78	253
11	Saluum me fac.	15	237	52	Dixit inſipiens.	79	253
12	Vſquequo dñe.	16	237	53	Deus in nomine.	80	254
13	Dixit inſipiens.	17	237	54	Exaudi de9 orationẽ.	80	254
14	Dñe quis habitabit.	18	237	55	Miſerere mei.	82	254
15	Conſerua me dñe.	19	238	56	Miſerere mei de9 miſe.	84	255
16	Exaudi me dñe.	20	238	57	Si vere vtiq;.	85	255
17	Diligam te dñe.	22	238	58	Eripe me de inimicis.	86	255
18	Cœli enarrant.	26	239	59	Deus repuliſti.	87	256
19	Exaudiat te dñs.	28	240	60	Exaudi deus.	88	256
20	Domine in virtute.	29	240	61	Nonne deo.	89	256
21	Deus deus meus.	31	240	62	Deus deus meus.	90	256
22	Dñs regit me.	34	241	63	Exaudi de9 orationẽ.	91	257
23	Domini eſt terra.	35	241	64	Te decet hymnus.	92	257
24	Ad te dñe leuaui.	36	241	65	Iubilate deo omnis.	93	257
25	Iudica me dñe.	38	242	66	Deus miſereatur.	94	258
26	Dñs illuminatio.	39	242	67	Exurgat deus.	95	258
27	Ad te domine.	41	243	68	Saluum me fac.	98	259
28	Afferte domino.	42	243	69	Deus in adiutorium.	101	260
29	Exaltabo te dñe.	43	243	70	In te domine.	101	260
30	In te dñe ſperaui.	44	244	71	Deus iudicium.	103	261
31	Beati quorũ remiſſæ.	47	244	72	Quam bonus	105	261
32	Exultate iuſti.	48	245	73	Vt quid deus.	107	262
33	Benedicam dominũ.	50	245	74	Confitebimur tibi.	109	262
34	Iudica dñe nocẽtes.	51	245	75	Notus in iudæa.	110	263
35	Dixit iuſt9 vt delinq̃t.	54	246	76	Voce mea ad dñm.	111	263
36	Noli æmulari.	55	246	77	Attendite populi.	112	263
37	Dñe ne in furore.	58	247	78	Deus venerũt gentes.	116	265
38	Dixi cuſtodiã vias.	59	248	79	Qui regis.	117	265
39	Expectãs expectaui.	61	248	80	Exultate deo.	119	266
40	Beat9 vir qui itelligit.	62	249	81	Deus ſtetit.	120	266
41	Quẽadmodũ deſyde.	64	249	82	Deus quis ſimilis.	121	266

	PRIMVS	Fo.	Fo.
83	Q̃ dilecta.	122	267
84	Benedixisti dñe.	123	267
85	Inclina domine.	124	267
86	Fundamenta eius.	126	268
87	Domine deus.	127	268
88	Misericordias.	128	268
89	Domine refugium.	131	269
90	Qui habitat.	133	270
91	Bonum est confiteri.	135	270
92	Dñs regnauit decorē.	137	271
93	Deus vltionum.	137	271
94	Venite exultemus.	138	271
95	Cantate domino.	140	272
96	Dñs regnauit exultet.	141	272
97	Cantate domino.	142	272
98	Dñs regnauit irascãtur.	143	272
99	Iubilate deo.	144	273
100	Misericordiam.	144	273
101	Domine exaudi.	145	273
102	Benedic anima.	148	274
103	Benedic anima.	149	274
104	Confitemini dño.	152	275
105	Confitemini dño q̃m.	154	276
106	Confitemini dño.	157	277
107	Paratum cor meũ.	159	277
108	Deus laudem.	160	278
109	Dixit dñs dño meo.	162	279
110	Confitebor tibi.	163	279
111	Beatus vir.	164	279
112	Laudate pueri.	165	279
113	In exitu.	165	279
114	Dilexi quoniam.	167	280
115	Credidi propter.	167	280
116	Laudate dominum.	168	280

	INDEX.	Fo.	Fo.
117	Confitemini dño.	168	281
118	Beati immaculati.	170	281
119	Ad dñm cum.	203	284
120	Leuaui oculos.	203	285
121	Letatus sum.	204	285
122	Ad te leuaui.	205	285
123	Nisi quia dñs.	205	285
124	Qui confidunt.	206	285
125	In conuertendo.	206	286
126	Nisi dominus.	207	286
127	Beati omnes.	208	286
128	Sępe expugnauerũt.	208	286
129	De profundis.	209	286
130	Dñe nõ est exaltatũ.	210	286
131	Memento dñe.	211	287
132	Ecce q̃ bonum.	213	287
133	Ecce nunc benedicite.	213	287
134	Laudate nomen.	213	287
135	Confitemini dño.	215	288
136	Super flumina.	216	288
137	Confitebor tibi.	216	288
138	Dñe probasti me.	217	289
139	Eripe me dñe.	220	289
140	Domine clamaui.	221	289
141	Voce mea ad dñm.	222	290
142	Domine exaudi.	223	290
143	Benedictus dñs.	224	290
144	Exaltabo te deus.	226	291
145	Lauda anima mea.	227	291
146	Laudate dñm.	228	291
147	Lauda Ierusalem.	229	292
148	Laudate dñm.	230	292
149	Cantate domino.	231	292
150	Laudate dñm in sctis.	232	292

¶ Per numerum qui in fronte litteram proxime pręcedit cognoscitur numerus psalmorũ quotus scilicet quisq; in ordine psalmorũ sit. Aliis vero quotis foliis reperiatur & hoc tam in pręcedente qui ordinem sequitur psalmorum q̃ sequẽte indice qui alphabeticam obseruat seriem litterarum.

	SECVNDVS	Fo.	Fo.
24	AD te dñe le.	36	241
27	Ad te do. cla.	41	243
28	Afferte do.	42	243
48	Audite hæc.	72	252
77	Attendite populi.	112	263
119	Ad dominũ cum.	203	284
122	Ad te leuaui.	205	285
1	BEatus vir.	1	234
31	Bti quorũ.	47	244
33	Bñdicã do.	50	245
40	Beatꝰ vir q.	62	249
84	Benedixisti do.	123	267
91	Bonũ est cõfiteri.	135	270
102	Benedic anima.	148	274

	INDEX.	Fo.	Fo.
103	Benedic anima.	149	274
111	Beatꝰ vir qui timet.	164	279
118	Beati imaculati.	170	281
127	Beati omnes.	208	286
143	Benedictus dominus.	224	290
4	CVm inuocarẽ.	4	234
9	Cõfitebor tibi.	10	236
15	Cõserua me.	19	238
18	Cœli enarrãt.	26	239
74	Confitebimur tibi.	109	262
95	Cantate domino.	140	272
97	Cantate domino.	142	272
104	Cõfitemi dño & inuo.	152	275
105	Cõfitemi do. q̃m bo.	154	276

		Fo.	Fo.
106	Confitemini dño.	157	277
110	Confitebor tibi.	163	279
115	Credidi propter.	167	280
117	Cõfitemini dño qm̃,	168	281
135	Confitemini dño qm̃,	215	288
137	Cõfitebor tibi dñe.	216	288
149	Cantate domino.	231	292
3	Omine quid.	3	234
6	Dñe ne i fu.	6	235
7	Dñe deꝰ meꝰ.	8	235
8	Dñe dñs nr̃.	9	236
13	Dixit insipiens.	17	237
14	Dñe quis habitabit.	18	237
17	Diligam te domine.	22	238
20	Domine in virtute.	29	240
21	Deus deus meus.	31	240
22	Dominus regit me.	34	241
23	Domini est terra.	35	241
26	Dominꝰ illuminatio.	39	242
35	Dixit iniustus.	54	246
37	Domine ne in furore.	58	247
38	Dixi custodiã vias.	59	248
43	Deus auribus nostris.	66	250
45	Deus noster refugiũ.	70	251
49	Deus deorũ dominꝰ.	74	252
52	Dixit insipiens.	79	253
53	Deus in nomine.	80	254
59	Deus repulisti.	87	256
62	Deus deus meus.	90	256
66	Deus misereatur.	94	258
69	Deus in adiutorium.	101	260
71	Deus iudicium.	103	261
78	Deus venerũt gẽtes.	116	265
81	Deus stetit.	120	266
82	Deus quis similis.	121	266
87	Domine deus.	127	268
89	Domine refugium.	132	269
92	Dñs regnauit decorẽ.	137	271
93	Deus vltionum.	137	271
96	Dñs regnauit exultet.	141	272
98	Dñs regnauit irascãtur.	143	272
101	Domine exaudi.	145	273
108	Deus laudem.	160	278
109	Dixit dñs domino.	162	279
114	Dilexi quoniam.	167	280
129	De profundis.	209	286
130	Dñe nõ est exaltatum.	210	286
138	Domine probasti.	217	289
140	Domine clamaui.	221	289
142	Dñe exaudi orationẽ.	223	290
16	Xaudi dñe.	20	238
19	Exaudiat te.	28	240
29	Exaltabo te.	43	243
32	Exultate iu.	48	245
39	Expectãs expectaui,	61	248
44	Eructauit cor meũ.	68	250
54	Exaudi deꝰ orationẽ.	80	254
58	Eripe me de inimicis.	86	255
60	Exaudi deꝰ deprecationẽ.	88	256
63	Exaudi deꝰ orationẽ.	91	257
67	Exurgat deus.	95	258
80	Exultate deo.	119	266
132	Ecce q bonum.	213	287
133	Ecce nunc benedicite.	213	287
139	Eripe me domine.	220	289
144	Exaltabo te deus.	226	291
86	¶Fundamenta eius.	126	268
10	IN dño cõfido.	14	237
25	Iudica me do.	38	242
30	In te domie.	44	244
34	Iudica do. no.	51	245
42	Iudica me deus.	65	249
65	Iubilate deo omnis.	93	257
70	In te domine sperauí.	101	260
85	Inclina domine.	124	267
99	Iubilate deo ois terra.	144	273
113	In exitu israel.	165	279
125	In conuertendo.	206	286
112	Audate pu.	165	279
116	Laudate dominum omnes gẽtes.	168	280
120	Leuaui ocu.	203	285
121	Letatus sum in ijs.	204	285
134	Laudate nomen.	213	287
145	Lauda anima mea.	227	291
146	Laudate dñm qm̃ bo.	228	291
147	Lauda hierusalem.	229	292
148	Laudate dñm de cœlis.	230	292
150	Laudate dñm in sctis.	232	292
47	Agnus dñs.	71	251
50	Miserere mei.	76	253
55	Miserere mei.	82	254
56	Miserere mei.	84	255
88	Misericordias domini.	128	268
100	Misericordiã & iudiciũ.	144	273
131	Memẽto domie dauid.	211	287
36	Oli emulari.	55	246
61	Nonne deo.	89	256
75	Notꝰ i iudea.	110	263
123	Nisi qa dñs.	205	285
126	Nisi dominus.	207	286
46	¶Omnes gentes.	70	251
107	¶Paratũ cor meum.	159	277
2	Vare fremue.	2	234
41	Quẽadmodũ.	64	249
51	Quid gl'iaris.	78	253
72	Quam bonꝰ.	105	261
79	Qui regis israel.	117	265
83	Qꝫ dilecta.	122	267
90	Qui habitat.	133	270
124	Qui confidunt.	206	285

SECVNDVS		Fo.	Fo.
11	Aluũ me fac.	15	237
57	Si vere vtiq;.	85	255
68	Saluũ me fac.	98	259
128	Sępe expugna.	208	286
136	Super flumina.	216	288
64	Te decet hymnus.	92	257

INDEX.		Fo.	Fo.
5	Erba mea.	5	235
12	Vſquequo dñe.	16	237
73	Vt quid deus.	107	262
76	Voce mea ad.	111	263
94.	Venite exultemus.	138	271
141	Voce mea ad dominũ.	222	290

SECVNDAE TABVLAE
FINIS.

PSALTERIVM GALLICVM. I.

1 Eatus vir qui nō abiit in cōſilio impiorū/& i via peccatorū nō ſtetit:& in cathedra peſtilētiæ nō ſedit.
2 Sed in lége dñi voluntas eius: & in lége eius meditabit die ac nocte.
3 Et erit tāq̄ lignū quod plantatū eſt ſecus decurſus aquarum:quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.
4 Et foliū eiꝰ nō defluet: et ōnia quęcunq; faciet proſperabuntur.
5 Non ſic impij nō ſic: ſed tanq̄ puluis quē ꝓijcit vētus a facie terræ.
6 Ideo non reſurgūt impij in iudicio:neq; peccatores in cōcilio iuſtorum.
7 Quoniā nouit dominus viā iuſtorū: & iter impiorū peribit.

ROMANVM. I.

Eatus vir qui non abijt i cōſilio impiorū/& i via peccatorū nō ſtetit:& in cathedra peſtilētiæ nō ſedit.
Sed i lége dñi fuit volū tas eius:et i lége eiꝰ meditabitur die ac nocte.
Et erit tāq̄ lignū:quod plātatū eſt ſecus decurſus aquarum.
Quod fructū ſuū dabit:in tēpore ſuo.
Et foliū eiꝰ nō decidet: et ōnia quęcūq; fecerit proſperabūtur.
Non ſic ipij nō ſic: ſed tanq̄ puluis quē ꝓijcit ventus a facie terrę.
Ideo non reſurgūt impij in iudicio:neq; peccatores in cōcilio iuſtorum.
Quoniā nouit dominus viā iuſtorū: & iter impiorū peribit.

HEBRAICVM. I.

Eatus vir qui non abijt i cō ſilio impiorū/& i via peccatorum nō ſtetit:in cathedra deriſorū nō ſedit.
Sed i lége dñi volūtas eius:& in lege eius meditabitur die ac nocte.
Et erit tanq̄ lignum tranſplantatū:iuxta riuulos aquarum.
Quod fructū ſuū dabit in tēpore ſuo/& folium eius nō defluet:et ōne quod fecerit proſperabitur.
Non ſic impij:ſed tanq̄ puluis quem proijcit ventus.
Propterea non reſurgūt ipij in iudicio: neq; peccatores in congregatione iuſtorum.
Quoniā nouit dominus viā iuſtorū: & via impiorū peribit.

TITVLVS nullus. Pſalmus de Chriſto dño. Eſt enī qui habet clauē Dauid:& qui claudit & nemo aperit/aperit et nemo claudit. Propheta in ſpiritu loquitur. Beatus vir:deſcribitur Chriſtus. Impij:gētes/idololatrę/dei cōtēptores, peccatores: trāſgreſſores diuiæ legis & naturę, cathedra peſtilentiæ:pontificū/ſcribarū & phariſęorū iudiciaria poteſtas; qua corrupti abutebātur. Lex dñi:lex moſaica nō paſſibiliter ſed ſpiritualiter intellecta/& euāgelica, die ac nocte:iugiter/indeſinenter. id Chriſto ꝓprīū eſt. Lignū: lignū vitę, decurrentes aquę:quatuor paradiſi flumina Geon/Phiſon/Tigris/Euſrates: quatuor riuis decurrētis ſanguinis (Chriſto pendēte in ligno) reſpondētia. fructus:redēptio generis humani. Tēpus:tēpus paſſionis. Antichriſtus ex oppoſito diffinitur. Et impij et peccatores per appropinquationē ad eum: vt pij & iuſti per appropinquationē ad Chriſtū, nō reſurgunt: nō iuſtificātur/nō imutantur. iuſti:pij qui legem iplent. Ideo ſi Chriſtus reſurrexit ad vitę imortalitatē:& pij in die iudicij in cœtu iuſtorū & ſanctorū ad vitā reſurgent. Antichriſtus vero & impij nō reſurgent ad vitā/ſed ad mortē ſecundā/quę eſt tormentū indeficiēs.& nō in cōgregatione iuſtorū:ſed in cōſortio dęmonū/ iniuſtorū & dānatorū. Apoc. 3

1 EXPOSITIO CONTINVA. Propheta i ſpiritu loquit. Beatus vir qui nō abijt in cōſilio ipiorū/& in via peccatorū nō ſtetit:et in cathedra peſtilētiæ non ſedit. Hic vir beatus diffinitur:eum virum beatū eſſe et certam vitæ æternæ ſalutem manere/qui ſententijs nō adhęſit contemptorū dei/qui viam tranſgreſſorum latam non intrauit:qui iudiciaria poteſtate pontificū/ſcribarū/phariſęorū et aliorū peſtilentiū iudicum deūq; hominęſq; non

Pſal.
1

Beatus

verẽtium nõ eſt abuſus. Sed in lege domini volũtas eius: & in lege eius meditabitur die 2
ac nocte. beatus ille vir: qui nõ modo priuato nec publico peccato peccault/ qui nõ ſolum
a malo abſtinuit ſed mens eius tota in ipletione legis diuinæ verſa eſt: & in contẽplatio- 1
ne eius ſine intermiſſione. Et erit tanq̃ lignũ quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarũ: 3
quod fructũ ſuũ dabit in tempore ſuo, & aſſimilabitur arbori iuxta riuos aquarũ conſitę:
quę cũ tẽpus aduenerit proferet fructũ ſuũ. Et folũ eius nõ defluet: & omnia quęcũq; fa- 4
ciet pſperabũtur. aſſimilabitur inquã arbori ſemp virenti/ & vniuerſa quę fecerit proſpera
erunt/ a deoq; benedictionẽ cõſequẽtur. Non ſic impij/ nõ ſic: ſed tanq̃ puluis quẽ proij- 5
cit ventus a facie terræ. nõ hoc pacto ij quibus deus nõ eſt curę/ a peccato priuato publi-
coq; abſtinent domini legẽ volentes/ & eam iugiter meditantes/ nõ hoc pacto deũ negli-
gẽtes & contẽnentes aſſimilabũtur arbori fructiferę & ſemp frondiferę/ neq; vniuerſa quę
fecerint/ in bonũ illis cedent: ſed aſſimilabuntur pulueri quẽ a terra turbo longe propellit.
Ideo nõ reſurgunt impij in iudicio: neq; peccatores in cõcilio iuſtorum. hac de cauſa qui 6
deũ nõ curauerũt/ & qui cõtempſerũt: nõ vt iuſti in nouiſſimo die viuificabũtur / ſed erũt
vt arbor emortua/ neq; in illa die diuinę legis trãſgreſſores cœtui aggregabũtur beatorũ.
Quoniã nouit dñs viã iuſtorũ: et iter ipiorũ peribit. & hoc ideo quia via ſtricta & angu- 7
ſta mandatorũ quã iuſti tenuerũt/ a deo cognita eſt: ſed lata ipietatis via & deuiũ pecca-
torum/ ab eo exterminabitur & morte ſupplicioq; demandabitur æterno.

1 Timo. 6 CONCORDIA. ¶ Paulus ad Timotheũ. Seruies mandatũ ſine macula irreprehenſibile 1
1 Pſal. 25 vſq; ad aduentũ dñi noſtri IHESV Chriſti: quẽ ſuis tẽporibus oſtendet beatus & ſolus po-
2 Pſal. 39 tens/ rex regũ & dñs dominãtiũ. Item pſalmo 25. Non ſedi cũ cõcilio vanitatis: & cũ ini-
3 Luc. 23 qua gerẽtibus nõ introibo. Odiui eccleſiã malignantiũ: & cũ ipijs nõ ſedebo. ¶ Chriſtus 2
3 Hie. 17 deſe. In capite libri ſcriptũ eſt de me vt facerẽ voluntatẽ tuã deus meus: volui & legẽ tuã
4 Apo. 22 in medio cordis mei. ¶ Dñs tẽpore paſſionis. Si i viridi ligno hęc faciũt: i arido quid fiet? 3
4 Hie. 17 Et Hieremias. Benedictus vir qui cõfidit in dño. & erit dñs ſpes eius; & erit quaſi lignũ
4 Apo. 2 quod trãſplantatũ eſt ſuper aquas/ quod ad humorẽ mittit radices. ¶ Apocalypſis. Et fo- 4
5 Pſal. 17 lia ligni ad ſanitatẽ gentiũ. Et itẽ Hieremias. & nõ timebit cũ aduenerit æſtus: & erit fo-
6 Iſai. 43 liũ eius viride/ omni tẽpore ſiccitatis nõ erit ſolicitũ/ nec aliquando deſinet facere fructũ.
7 Oſee 14 Et in Apocalypſi dicit dñs. Vincẽti dabo edere de ligno vitę: quod eſt i paradiſo dei mei.
7 Pſal. 145 id eſt corpus ſuũ: quod in cruce in tẽpore ſuo dedit fructũ ſuũ. Neq; enim aliter ſine eſu li-
gni vitę: ad imortalitatẽ venire poteram9. ¶ Cõminuã eos vt puluerẽ ante faciẽ vẽti: vt 5
lutum platearũ delebo eos. ¶ Iſaias. Simul dormierũt nec reſurgent: cõtriti ſunt quaſi li- 6
num & extincti. ¶ Oſee. Rectę vię domini: & iuſti ambulabunt in eis. Et alibi, vias pec- 7
catorum diſperdet.

ADVERTE. Primo verſu beat9 vir. Mos ſacrarũ literarũ nõ eſt ita diffinire beatũ: vt phi
loſophi qui beatũ ab opere diffiniũt. vtpote eũ dicẽtes beatũ: qui opetur ſecũdũ virtutẽ &
perfectã quidẽ & i vita perfecta. & huiuſmodi operationẽ: beatitudinẽ vocãt & fœlicita-
tem. Sed ſacer mos/ eſt eũ hac i vita vocare beatũ/ & tum maxime: cũ eo in ſtatu eſt quẽ
vita manet æterna/ & nõ ab aliqua operatione huius mundi/ ſed potius a diuina quadã
futurę vitæ paſſione. neq; eni beatos crediderim ad ſupernas delicias cuectos / q̃ aliquid
Mattheus. agant / etſi etiã dignitſima agant: ſed q̃ diuina potius patiãtur. Sic dñs apud Mattheũ.
5 Beati paupes ſpiritu: quoniã ipſorũ eſt regnũ cœlorũ. beati mites: quoniã ipi poſſidebũt
terrã. beati qui lugent: quoniã ipti cõſolabũtur. beati qui eſuriũt & ſitiunt iuſtitiã: quoniã
ipſi ſaturabũtur. Beati miſericordes: quoniã ipſi miſericordiã cõſequẽtur. & reliqua id ge
nus: vbi diuinũ quippiã pati in futurũ potius indicatur q̃ agere. vt eni patiendo / ferrum
igniforme efficitur: ſic et in ſupramũdanis propemodũ putãt/ deũ ſuſcipiẽdo/ deiformia
fieri. Vide igitur q̃ oppoſita: diuina & humana reſpondent analogia. neq; tamen aduer-
ſantur. Nam quod eſt hic in nobis ſummũ agere: illic eſt ſũmũ pati. ſed tanto preſtanti9.
hoc q̃ illud: quanto diuinũ preſtat humano/ & imortale mortali/ ſempiternũq; trãſitorio.
neq; etiã in hoc mũdo plane negaueri pphetas/ & ſanctorũ nõnullos/ q̃ diuia paterẽtur/
multo beatiores illis quos ex actione philoſophi diffiniunt beatos. ſed forte de ijs plura q̃
preſens locus exigat. ¶ Tertio verſu quod plantatũ eſt: Hieronymus ex hebręo quod
tranſplantatũ eſt. rectius tamen putant plantatũ πεφυτευμένον a ſeptuaginta dictũ.
Ezechiel et hic poni paſſiuũ eius verbi quod in Ezechiele habetur vbi legitur plantabo ſup montẽ
17 excelſum & eminentem. ¶ Quarto verſu & omnia quęcunq; faciet: Hieronymus ex he-
bręo & omne quod fecerit. hic cõtra æquius ſingulariter dixiſſe Hieronymum probant q̃
ſeptuaginta pluraliter. ſed hę diaphoniæ paruę: quę de vocabulo potius q̃ de ſententia-
rũ varietate cõtendunt. ¶ Quito verſu nõ ſic ipij non ſic/ ſed tanq̃ puluis quẽ proiicit vẽ-
tus a facie terre. he particulę/ nõ ſic ſcdo loco/ & a facie terrę: ab iterpũtibus maioris forte

expreſſionis cauſa/ſunt adiectæ/ et non ex tralatione hebraica habitæ/vbi ſolum legitur: non ſic impij ſed tanq̃ puluis quem proijcit ventus. ſuntq; ab Hieronymo obelo ſuffixæ. ¶ Septio verſu. quoniã nouit dñs viã iuſtorũ. via iuſtorũ fides et mãdata dei: de qua ſcđo verſu dictũ eſt/ſed in lege dñi voluntas eius & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et iuſti: diffiniũtur fide & adipletione diuinorũ mandatorũ. Iniuſti cõtra: aut qui fidẽ nõ habẽt qui et ipij/ aut qui mãdata trãſgrediũtur qui et peccatores. Et iuſtitia: fides/& mãdatorũ diuinorũ cuſtodia. Iniuſtitia vero: tũ infidelitas / tum mandatorũ dei preuaricatio. Et quanq̃ aliquid ſit quod philoſophi diffinitũt iuſtitiã/reddere vnicuiq; quod ſuũ eſt/quã diducũt in diſtributiuã circa publicorũ munia/ geometrica ratione diſpenſandã/ & cõmutatiuã/in cõmutatione rerũ/quã ratio diſpẽſat Arithmetica: res tamẽ hæc perexigua eſt/ſi ad illã q̃ prius diffinita eſt/cõferre velis. nã hęc naturę: illa diuia iuſtitia eſt. quare quãtũ diuinũ/naturæ ſupereminet: tantũ & iuſtitia/et iuſtus de quo ſacra tangũt eloquia/ iuſtitiæ & iuſto quẽ nouere philoſophi. nobile tamẽ iuſtitiæ diuinæ veſtigiũ: naturalis humanaq; iuſtitia eſt. quã ſi violabis: & diuinã queq; violabis. Nã diuina: hanc obſeruari mãdat. clauditq; in ſe: vt membrũ quoddã/ atq; particulã. nõ tamen ſi hanc ſeruabis: cõtinuo et illã habiturus es. et vt lumẽ colorũ forma: ita fides operũ diuinę iuſtitiæ. tolle lumen: & ſi color materialis ſit nõ prodeſt tamẽ ad viſionẽ. tolle fidẽ: neq; oia opera ad æternã proderũt ſalutẽ/ſed ppetuis manebũt i tenebris. Det igitur nobis Chriſtus dñs/ſolus vere beatus & vere iuſtus: vt per veram iuſtitiã ad verã lucẽ tandẽ reſpiremus/& per viã incedamus quam ipſe nouit/ qui eſt ſuper omnia benedictus. Amen.

¶ In finẽ pſalmus ipſi Dauid. H.

1 QVare fremuérũt gentes: & populi meditati ſunt inania?

2 Aſtitérũt reges terrę/ & pricipes cõuenérũt i vnũ: aduerſus dñm & aduerſus Chriſtũ eius.

3 Diſrũpamus vincula eorũ: & proijciamus a nobis iugũ ipſorũ.

4 Qui habitat i cœlis irridébit eos: & dñs ſubſannabit eos.

5 Tunc loquétur ad eos ín ira ſua: & in furore ſuo cõturbabit eos.

6 Ego autẽ cõſtitutus ſũ rex ab eo ſup ſion mõtem ſanctũ eius: prędicans pręceptũ eius.

7 Dominus dixit ad me/ filius meus es tu: ego hodie genui te.

8 Poſtula a me & dabo tibi gẽtes hęreditatem tuã: et poſſeſſionẽ tuã terminos terrę.

¶ Pſalmus Dauid.

QVare fremuérũt gentes: & populi meditati ſunt inania?

Aſtitérunt reges terrę/ & pricipes cõuenérũti vnũ: aduerſus dñm & aduerſus Chriſtũ eius.

Diſrumpamus vicula eorũ: et proijciamus a nobis iugũ ipſorũ.

Qui habitat i cœlis irridébit eos: & dñs ſubſannabit eos.

Tunc loquétur ad eos ín ira ſua: & in furore ſuo cõturbabit eos.

Ego autẽ cõſtitutus ſũ rex ab eo ſup ſion mõtem ſanctũ eius: prędicans pręceptũ dñi.

Dominꝰ dixit ad me/ filius meus es tu: ego hodie genui te.

Poſtula a me & dabo tibi gẽtes hęreditatem tuã: & poſſeſſionẽ tuã terminos terræ.

QVare turbabunt gentes: & tribus meditabuntur inania?

Cõſurgẽt reges terræ/ & principes tractabũt pariter: aduerſꝰ dñm & aduerſus Chriſtũ eius.

Dirũpamus vicula eorũ: & proijciamꝰ a nobis laqueos eorũ.

Habitator cœli ridébit eos: dñs ſubſannabit eos.

Tunc loquétur ad eos in ira ſua: & in furore ſuo cõturbabit eos.

Ego autẽ vnxi regem meũ: ſup ſion montem ſanctum meum.

Annũciabo dei pręceptũ/ dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te.

Poſtula a me & dabo tibi gẽtes hæreditatem tuã: & poſſeſſionẽ tuã terminos terræ.

Pſal. 2

	GALL.	ROM.	HEB.
Quare	9 R eges eos in virga ferrea: tanq̃ vas figuli cõfringes eos.	R eges eos in virga ferrea: & tanq̃ vas figuli confringes eos.	Paſces eos in virga ferrea: vt vas figuli conteres eos.
	10 E t nũc reges itelligite: erudimini qui iudicatis terram.	E t nũc reges itelligite: erudimini ões qui iudicatis terram.	N ũc ergo reges intelligite; erudimini iudices terræ.
	11 S eruite dño in timore: & exultate ei cum tremore.	S eruite dño ĩ timore: & exultate ei cum tremore.	S eruite domino in timore& exultate in tremore.
	12 A pp̃hẽdite diſciplinã nequãdo iraſcaẽ dñs: & pereatis de via iuſta.	A pp̃hẽdite diſciplinã nequando iraſcaẽ dñs: & pereatis de via iuſta.	A dorate pure ne forte iraſcatur: & pereatis de via.
	13 C um exarſerit in breui ira eius: beati oẽs qui confidunt in eis.	C um exarſerit ĩ breui ira eius: beati ões qui confidunt in eo.	C ũ exarſerit poſt paulum furor eius: beati oẽs qui ſperant in eo.

TITVLVS nullus: pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur. Gẽtes: milites Romani, populi: ſcribę/ phariſęi & turbę adhęrẽtes. Reges terrę: Herodes/& Pylatus qui partes Cęſaris gerebat, principes: principes ſacerdotũ Annas & Caiphas, cõuenerũt i vnu: cõſpirauerũt/cõiurauerũt ſimul, aduerſus dñm: deũ patrẽ, & aduerſus Chriſtũ eius: aduerſus filiũ eius/incarnatũ verbũ. Vincula: cõſilia/ machinationes, iugũ ipſorũ: pedicas/laqueos & tẽdicula. Qui habitat in cœlis: deus pater. & dñs: Chriſtus eius, ſubſannabit eos: irridebit eos vt et pater. Tũc loquetur ad eos: pſecutores & afflictores ſuos, in ira: in vindicta ſupplicij æterni, & in furore ſuo: in preſenti vltione cõturbabit eos. Ego autẽ, ego Chriſtus, ab eo: a deo patre, p̃ceptũ eius: euangeliũ regni. Filius meus: verba patris ad Chriſtũ vſq; ad decimũ verſum, hodie: ab æterno/ante ſęcula. Termios terrę: orientẽ/ occidẽtẽ/ ſeptẽtrionẽ & meridiẽ. Virga ferrea: poteſtate inſuꝑabili & æterna. Et nũc reges intelligite: exhortatio prophetę ad reges terrę/preſertim iudaicę. Cũ exarſerit in breui: cito/ propediem/ emenſis quadraginta a paſſione annis, ira: vltio/vindicta, beati omnes qui cõfidunt in eo: apoſtoli/diſcipuli/et qui per illos credidere.

EXPOSITIO CONTINVA. Propheta ſpiritu loquit̃. Quare fremuerũt gẽtes: & populi meditati ſũt inania? quare tumultuatę ſunt aliæ nationes: & cõuẽticula Hebreorũ in cogitationibus vanuerũt? Aſtiterũt reges terrę/& principes cõuenerũt in vnũ: aduerſus dñm & aduerſus Chriſtũ ei⁹. Cõſurrexerũt / vnaq; cõſpirauerũt gubernatores Iudęę: & p̃tifices/ſacerdotes & ſcribę cõtra patrẽ ęternũ/ cõtra meſiã filiũ ei⁹ bñdictũ. Diſrũpamus vincula eorũ: & ꝓijciamus a nobis iugũ ipſorũ. O populi fideles diſſipemus cõſiliũ eorũ/ nõ cõſentiamus ipſis: ſed reijciamus ꝓcul a nobis laqueos illos quos Chriſto dño prętendũt. Qui habitat in cœlis irridebit eos: & dñs ſubſannabit eos. O populę ne cõſentiamus eis quia cœleſtis pater ludibrio & irriſioni eos dabit: & Chriſtus dñs ſubſannationi. Tũc loquetur ad eos in ira ſua: et in furore ſuo cõturbabit eos, veniet tẽpus quo Chriſtũ dñm ſentiẽt loquentẽ ad eos: in vidicta & vltione eterna/ et i p̃ſentis vitę afflictione cõturbantẽ eos. Ego autẽ cõſtitutus ſum rex ab eo ſup ſion montẽ ſanctũ eius: p̃dicãs p̃ceptũ eius, loquetur ad eos dicẽs/ cõſtituit me cœleſtis pater regẽ ſup ſion montẽ ſanctũ ſuũ/ ſup ſanctã eccl'iam ſuã: euãgelizantẽ euãgeliũ pacis ei⁹. Dñs dixit ad me filius meꝰ es tu: ego hodie genui te, Chriſtus dñs loquetur ad eos/ cœleſtis pater meꝰ ſic locutꝰ eſt ad me/ filius meus es tu: ego ab æterno generaui te. Poſtula a me & dabo tibi gentes hęreditatẽ tuã: & poſſeſſionẽ tuã termios terrę, cœleſtis pater meꝰ dixit ad me/ pete a me & ego ſubdã tibi oẽs orbis nationes: hęreditabis et poſſidebis orientẽ/occidentẽ/ meridiẽ et aquilonẽ et vltima terræ. Reges eos in virga ferrea: & tanq̃ vas figuli cõfringes eos. paſces & gubernabis bonos poteſtate ęterna: malos autẽ tanq̃ fictilia vaſa in ęternã p̃ditionẽ cõteres. Et nũc reges itelligite: erudimini qui iudicatis terrã, et nũc regnorũ terræ diſpenſatores hanc Chriſto dño poteſtatẽ datã agnoſcite: o vos quibus iudiciũ in terra facere datũ eſt/ diſcite Chriſtum dominũ omnium iudicem eſſe. Seruite domino in timore: & exultate ei cum tremore. O reges O iudices terræ qui alios regitis & iudicatis: vos Chriſti domini ſeruos agnoſcite/ illum cum timore colite: gaudete de tanto rege & tanta ei a deo

12 patre collata poteſtate/tremiſcentes illũ offendere. Apprehendite diſciplinã nequãdo ira-
ſcatur dñs: & peatis de via iuſta, ſuſcipite filiũ dei/illũ ſincere adorate/ne forte ſuccenſeat
13 qui poteſt vos vt vaſa figuli cõfringere: & exterminemini a calle vitę ęternę. C ũ exarſe-
rit in breui ira eius: beati oẽs qui cõfidũt i eo. cũ paulo poſt exardeſcet vltio eiꝰ in iimicos
eius qui in cogitationibꝰ ſuis vanuerũt/i reges & pricipes qui aſtiterũt & cõſpirauerũt ſi-
mul i eũ: fœlices tũc & a ſũmo erepti malo/ quicũq; totꝰ ſalutis ſuę ſpem collocauerit i eo.

1, 2 CONCORDIA. ¶ Lucas i actis. Apoſtoli vnanimiter leuauerũt vocẽ ad deũ/& dixerũt, 1 Act. 4.
Dñe qui feciſti cœlũ & terrã/mare & oĩa q̃ i eis ſũt/qui ſpiritu ſctõ pos piis nr̃i Dauid pue 2 Act. 4.
ri tui dixiſti: quare fremuerũt gẽtes & populi meditati ſunt inania? aſtiterũt reges terrę & 3 Mat. 12
pricipes cõuenerũt in vnũ: aduerſus dñm & aduerſus Chriſtũ eius. Cõuenerũt enĩ vere in 3 Ioan. 11
ciuitate iſta aduerſus ſanctũ puerũ tuũ IHESVM quẽ vnxiſti: Herodes & Põtius Pilatꝰ 4. Pro. 1
3 cũ gẽtibꝰ & populis Iſrael/facere quę manꝰ tua & cõſiliũ tuũ decreuerũt fieri ¶ Matthe⁹. 5 Hiere. 12
Exeũtes aũt phariſęi cõſiliũ faciebãt aduerſꝰ eũ: quomõ pderẽt. Et Ioãnes. Collegerũt er- 6 Hic. 23
go põtifices & phariſęi cõſiliũ: & dicebãt quid faciemꝰ? quia hic homo multa ſigna facit, 7 Pſal. 109
4 ſi dimittamꝰ eũ ſic: oẽs credẽt in eũ/& venĩẽt Romani & tollẽt noſtrũ locũ & gẽtẽ. ¶ In p- 7 Heb. 1
uerbijs. Chriſtꝰ dei ſapiẽtia, qa vocaui et renuiſtis/extẽdi manũ meã & nõ fuit qui aſpice- 7 Act. 13
ret/deſpexiſtis õne cõſiliũ meũ/et icrepatiões meas neglexiſtis: ego quoq; i iteritu veſtro 8 Pſal. 71
5 ridebo et ſubſãnabo cũ vobis id qđ timebatis aduenerit ¶ Hiere. Ecce ego euellã eos de ter- 8 Luc. 13
6 ra ſua: et domũ Iuda euellã de medio eorũ. ¶ Idẽ. Ecce dies veniũt dicit dñs: & ſuſcitabo 9 Apoca. 2
7 Dauid germẽ iuſtũ/& regnabit rex/et ſapiẽs erit/et faciet iudiciũ & iuſtitiã i terra ¶ Tecũ 10 Sap. 1
pricipiũ i die virtutis tuę: i ſplẽdoribꝰ ſãctorũ ex vtero ãte luciferũ genui te. Et Paulus ad 11 Sap. 1
Hebręos. cui enim aliquando dixit angelorũ: filius meus es tu ego hodie genui te? Et in 12 Sap. 1
actis. Et nos vobis ãnũciamus eã quę ad patres noſtros ꝓmiſſio facta eſt: quoniã hãc deꝰ 13 Hie. 23
ipleuit filijs veſtris ſicut i pſalmo ſecũdo ſcriptũ eſt. filius meus es tu: ego hodie genui te.
8 ¶ Et dñabitur a mari vſq; ad mare & a flumie vſq; ad termios orbis terrarũ. Et dñs i Lu-
9 cã. Veniẽt ab oriẽte & occidẽte & aquilõe & auſtro: & accũbẽt i regno dei. ¶ Apocalypſis.
Qui vicerit & cuſtodierit vſq; in finẽ opa mea: dabo illi poteſtatẽ ſup gẽtes/& reget eas in
10 virga ferrea: & tanq̃ vas figuli cõfringẽtur/ſicut & ego accepi a patre meo ¶ Ex ſapiẽtia.
11 Diligite iuſtitiã: qui iudicatis terrã. ¶ Ex eadẽ. Seruite dño i bonitate & ſimplicitate cor-
12 dis. ¶ Ex eadẽ. Ad vos ergo reges ſunt hi ſermones mei: vt diſcatis ſapientiã & ne exci-
13 datis. ¶ Ex threnis. Perſequeris in furore/& cõteres eos ſub cœlis domine.

ADVERTE. Primo & ſcdo verſu q̃ per ꝓteritũ dicũtur frenuerũt/meditati ſũt/aſtiterũt/
cõuenerũt: Hieronymꝰ ex hebręo ꝓ futurũ expreſſit/turbabũtur/meditabũtur/ cõſurgẽt/
tractabũt. & ferme mos eſt ſeptuagĩta: per ꝓteritũ quaſi facta enũciare quę Hebręi ſcripta
habent quaſi futura. Verũ hęc diuerſitas/itelligẽtię nõ ꝓiudicat: cũ nõ tẽpus ꝓferẽtis attẽ-
daẽ/ſed ꝓphetię vis & reuelãtis ſpũs itẽtio. ¶ Quito verſu. tũc loquẽs ad eos: i noſtra tra-
latione & romana id de filio dicit/ in tralatione vero hebraica refert ad patrẽ. ſed quę fi-
lius locutus eſt: eadẽ et pater locutus eſt in filio. verba (iquit) quę ego loquor vobis: a me
ipſo nõ loquor. pater autẽ in me manẽs: ille facit opera. ¶ Sexto verſu. ego autẽ cõſtitutus
ſum rex ab eo: ex hebręo. Ego autẽ vnxi regẽ meũ. & illic ego monſtrat filiũ/hic patrem.
quod eo factũ eſt/ qꝰ ſeptuaginta ſignificationẽ actiuã cõmutarũt in paſſiuã. Et vbi dictũ
eſt vnxi regẽ meũ/ alij legũt orditus ſum regẽ meũ/alij ordinaui regẽ meũ: quod anceps
facit vocabuli ſignificatio. verũ qui legũt vnxi: aſtipulãtur interpretationi Petri in actis
apoſtolorũ. vbi dixit/ cõuenerũt enĩ vere in ciuitate iſta aduerſus ſanctũ puerũ tuũ IHE-
SVM: quẽ vnxiſti. quare libentius authoritatẽ principis apoſtolorũ ſecutus: admiſi hoc in
loco in hebraica pſalmodia legendũ vnxi. vt & legit in exẽplari Cœleſtinorũ Pariſienſiũ.
¶ A ſeptimo verſu in decimũ: verba ſunt filij de ſe paterna verba recitãtis ¶ Duodecimo
verſu. apphẽdite diſciplinã: Hieronymꝰ ex hebręo adorate pure. volũt particulã i hebręo
hic poſitã tria hęc ſignificare apphẽdite diſciplinã/adorate pure/oſculamini filiũ: ſed ma
gis ꝑprie adorate pure/& oſculamini filiũ. Eodẽ duodecio verſu. nequãdo iraſcat dñs &
pereatis de via iuſta: dñs ex hebręo ſupſiuũ eſt. & id etiã iuſta ab iterptibus eſt adiectũ. &
hoc/& peatis de via/ hoc ipm ptẽdere videt: & ne exterminemini de mũdo i gẽna ſupplicia.

¶ Pſalmus Dauid cũ fugeret a facie Abſalon filij ſui. III.

1 DOmine quid mul tiplicati ſunt qui tribulãt me: multi iſur-

¶ Pſalmus Dauid cũ fugeret a facie Abſalon filij ſui. III.

DOmine quid mul tiplicati ſunt qui tribulãt me/multi iſur-

¶ Pſalmus Dauid cũ fugeret a facie Abſalon filij ſui. III.

DOmie quare mul tiplicati ſunt hoſtes mei? multi conſur-

Psal. 3 Dñe quid

	GALL.	ROM.	HEB.
	gũt aduersum me. ℣	gunt aduersus me/multi dicunt animæ meę: non est salus illi in deo eius. ℣ Dp.	gũt aduersus me. ℣
2	Multi dicunt animæ meę: nõ est salus ipsi in deo eius. ℣ Semp.		Multi dicunt animæ meę: non est salus huic in deo. ℣ Scla.
3	Tu autẽ dñe susceptor meus es: gloria mea & exaltans caput meũ. *	Tu autẽ dñe susceptor meus es: gloria mea & exaltãs caput meũ. ℣	Tu autem dñe clypeus circa me: glia mea & exaltãs caput meũ. ℣
4	Voce mea ad dñm clamaui: & exaudiuit me de mõte sctõ suo. Sẽp.	Voce mea ad dũm clamaui: & exaudiuit me de mõte sctõ suo. Dp.	Voce mea ad dñm clamabo: & exaudiet me de mõte sãcto suo. Sela
5	Ego dormiui & soporatus sum: & exurrexi quia dñs suscepit me.	Ego dormiui & sõnũ cœpi & resurrexi: quoniã dñs suscepit me.	Ego dormiui & soporatus sũ: euigilaui quia dñs sustentauit me. ℣
6	Non timebo milia populi circũdãtis me: exurge domine saluũ me fac deus meus. ℣	Non timebo milia populi circũdãtis me: exurge dñe saluũ me fac deus meus. ℣	Non timebo milia populi qui circũdederunt me: surge dñe saluũ me fac deus meus. ℣
7	Quoniã tu percussisti oẽs aduersantes michi sine causa: dentes peccatorũ cõtriuisti. ℣	Qm̃ tu percussisti oẽs aduersantes michi sine causa: dentes peccatorum contriuisti. ℣	Quia tu ꝑcussisti oim inimicorũ meorũ maxillam: dẽtes impiorũ confregisti. ℣
8	Domini est salus: & super populũ tuũ benedictio tua. ℣ Sẽp.	Domini est salus: & super populũ tuum benedictio tua. ℣ Dp.	Domini est salus: sup populũ tuum benedictio tua. ℣ Sela.

TITVLVS. Psalmus Dauid cũ fugeret a facie Absalon filij sui. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu inducit Christum ad patrẽ. Domine: deus pater, tribulant me: hostes mei/iudęi/pontifices/scribæ & pharisęi. aduersum me: vt me perdãt/& vitã adimãt. non est salus ipsi in deo eius: passionis tepore. susceptor: defensor/adiutor. exaltãs caput meũ: gloria & honore coronãs. ad dñm clamaui: ad patrẽ in passionis angustia vociferaui. de monte sancto suo: de excelso glorię suæ solio. ego dormiui: in morte. & soporatus sum: in somno requieui/in sepulchro collocatus. exurrexi: resurrexi/ a morte excitatus sum. quia dominus suscepit me: quia pater adiuuit me. milia populi circũdãtis me: populi iudaici/ & custodũ sepulchri mei. exurge domie: pater in auxiliũ accurre. saluũ me fac: ab inferis/ & a morte animã meã erue. percussisti omnes aduersantes michi sine causa: vltus es in eos/qui me persequebantur insontem. dentes eorũ contriuisti: eos ob improperia oris eorum/falsa testimonia/& mendaces in me accusationes affixisti/deleuisti/cõtudisti. dñi est salus & super populũ tuum benedictio tua: salutẽ suam & benedictionem populi fidelis in eum credituri refert in patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine quid multiplicati sunt qui tribulãt me: multi insurgunt aduersum me. pater æterne quid admisi/ quid feci in iudęos vt multiplicarentur affligentes me: multo numero cõspirant/machinãtur/& se erigũt aduersum me. Multi dicunt animę meę: nõ est salus ipsi in deo eius. In magna multitudine asserunt de me: me frustra salutẽ a te deo meo sperare. Tu autẽ dñe susceptor meus es: gloria mea/& exaltãs caput meũ. dicũt me frustra a te salutẽ sperare: sed longe fallũtur & errant. quia tu cœlestis pater æterne defensor meus es: tu es claritas mea/tu es qui gloria & honore coronas me. Voce mea ad dominũ clamaui: & exaudiuit me de monte sancto suo. vos persecutores mei dicitis non esse salutem animę meę in deo suo: ego vocẽ meã ad deum patrẽ meũ extuli/ego precem meã ad eũ fudi/& suscepit eam de excelso gloriæ suæ solio. Ego dormiui & soporatus sum et exurrexi: quia dominus suscepit me. ego i morte quieui/in sepulchro iacui/& a morte excitatus sũ: quia me pater sustinuit & i vitã reuocauit me. Non timebo milia populi circundantis me: exurge domine saluũ me fac deus meus. Innumerã

1 2 3 4 5 6

turb im hoſtiũ vallantiũ me nequaq̃ formidabo: tu pater aduenĩ/tu ſuſcita me deus meꝰ.
7 Quoniã tu percuſſiſti oēs aduerſantes michi ſine cauſa: dẽtes peccatorũ cõtriuiſti, nichil
timebo populũ aduerſantẽ michi: quia tu digna mulcta affeciſti vniuerſos qui michi vltro
8 ſunt aduerſati/& impia eorũ verba ęterno ſupplicio puniuiſti. Domini eſt ſalus: & ſuper
populũ tuũ benedictio tua, tua eſt pater hęc mea ſaluatio: & ſuper plebẽ tuã gratiæ tuæ &
benedictionis tuę effuſio.

1,2 CONCORDIA. ¶ Circundederũt me canes multi: tauri pingues obſederũt me. ¶ Speꝛ 1 Pſal. 21
rauit in dño/eripiat eũ: ſaluũ faciat eũ quoniã vult eũ. Et iterũ, dixerũt inimici mei michi: 2 Pſal. 21
et qui cuſtodiebãt animã meã/cõſiliũ fecerũt in vnũ, dicẽtes deꝰ dereliquit eũ/pſequimi- 2 Pſal. 70
3 ni & cõpręhendite eum: quia nõ eſt qui eripiat. ¶ Apud te laus mea in eccleſia magna: 3 Pſal. 21
4 vota mea reddã in cõſpectu timentiũ eum. ¶ Nec auertit faciẽ ſuã a me: & cũ clamarem 4 Pſal. 21
5,6 ad eũ/exaudiuit me. ¶ In puluerem mortis deduxiſti me. ¶ Tu autem dñe ne elongaue- 5 Pſal. 21
7 ris auxiliũ tuũ a me: ad defenſionẽ meã cõſpice. ¶ Confundãtur & deficiãt detrahentes 6 Pſal. 21
8 animę meę: operiãtur confuſione & pudore qui quęrunt mala michi. ¶ Annunciabit dño 7 Pſal. 70
generatio vẽtura/& annũciabũt cœli iuſtitiã eius populo qui naſcetur: quẽ fecit dominus. 8 Pſal. 21
ADVERTE. Circa titulũ vbi dicit hic & alibi pſalmꝰ Dauid/ aut aliquid ſimile: Dauid
datiuus eſt, quo deſignatur vt arbitror: nõ tã Dauid actor pſalmi/ q̃ pſalmꝰ in ſpiritu ipſi
Dauid oſtenſus, hic autẽ illi oſtẽſus eſt: cũ fugeret a facie Abſalon filij ſui. In qua quidẽ fu
ga: diuinitus illi oſtenſa eſt Chriſti dñi perſecutio/ clamor in afflictione/exauditio/mors/
quies in ſepulchro/reſurrectio: nulla multitudine hoſtiũ & cuſtodũ plubere valente/ho-
ſtiũ vltio/& credentiũ benedictio, & ex hoc ſacro ſpectaculo: hanc diuinã laudẽ confecit.
Verũ & Dauid (qui deſyderabilis interpretat) in hac perſecutione/Chriſti dñi deſyderati
gẽtiũ figurã geſſiſſe/& Abſalon qui interpretatur amarus patri/figurã populi hebraici (de
quibus per Eſaiã dicitur filios enutriui & exaltaui: ipſi autẽ ſpreuerũt me) & fugã Dauid Eſa. 1.
figurã pſecutionis Chriſti: nichil forte fuerit abſurdi. ¶ Septimo verſu. quoniã tu pcuſſi-
ſti oēs aduerſantes michi ſine cauſa: Hieronymꝰ ex hebręo quoniã tu pcuſſiſti omniũ ini-
micorũ meorũ maxillã, quo deſignãtur hebręi maxime in Chriſtũ dñm/ verbo peccaſſe.
Nam nõ ſolum negarũt eũ/ſed & blaſphemias addiderũt, perſecuti ſunt eũ vt malũ: & a
deo derelictũ, inquiẽtes nõ eſt ſalus animę eius in deo eius/& mortẽ eius petierũt, dignũ
igitur vt qui tantũ & maledictis & mendacijs peccauerũt in eum: deus vltor ea ex parte
eos feriret/puniretq; qua ipſi peccauerant. ſeptuaginta autẽ/ſine cauſa aut fruſtra addẽ-
tes: Chriſtũ dominũ quẽ perſecuti ſunt/inſontem innoxiumq; oſtendunt.

¶ In finẽ pſalmus cantici Dauid. III.

1 CVm inuocarẽ exaudiuit me deus iuſtitiæ meę: in tribulatione dilataſti michi.
2 Miſerere mei: & exaudi orationẽ meã.
3 Filij hominũ vſq; quo graui corde: vt quid diligitis vanitatẽ/& quęritis mendaciũ? Sęp.
4 Et ſcitote quoniã mirificauit dñs ſanctũ ſuũ: dñs exaudiet me cũ clamauero ad eum.
5 Iraſcimini & nolite peccare: q̃ dicitis i cordibꝰ veſtris/& i cubilibꝰ veſtris cõpũgimini. Sęp.

¶ In finẽ pſalmus cantici Dauid. III.

CVm inuocarẽ te exaudiſti me deꝰ iuſtitiæ meę: in tribulatione dilataſti me.
Miſerere mei dñe: & exaudi orationẽ meã.
Filij hominũ vſq; quo graues corde: vt quid diligitis vanitatẽ/& q̃ritis mendacium? Dp̃.
Et ſcitote quoniã mirificabit dñs ſanctũ ſuũ: dñs exaudiet me dum clamauero ad eum.
Iraſcimini & nolite peccare: q̃ dicitis i cordibꝰ veſtris/ & i cubilibꝰ veſtris cõpũgimini. Dp̃.

¶ Victori in canticis pſalmus Dauid. III.

INuocantẽ me exaudiſti me deꝰ iuſtitiæ meę: in tribulatione dilataſti michi.
Miſerere mei: & exaudi orationẽ meã.
Filij viri vſq; quo incly ti mei: ignominioſe diligitis vanitatẽ quęrentes mendacium? Sela.
Et cognoſcite quoniã mirabilẽ reddidit dñs miſericordẽ ſuum: dominus exaudiet cũ clamauero ad eum.
Iraſcimini & nolite peccare: loquimini i cordibus veſtris ſup cubilia

	GALL.	ROM.	HEB.
Cū iuocarem.	6 Sacrificate ſacrificiū iuſtitię & ſperate in domino: multi dicūt quis oſtendit nobis bona?	Sacrificate ſacrificiū iuſtitię & ſperate in dño. Multi dicūt quis oſtendit nobis bona? ſignatū eſt ſuper nos lumen vultus tui domine.	veſtra/ & tacéte. Sela. Sacrificate ſacrificiū iuſtitię & fidite in domino: multi dicūt quis oſtendit nobis bonū?
	7 Signatū eſt ſup nos lumē vultus tui dñe: dediſti lętitiā in corde meo.	Dediſti lętitiā in corde meo: a tępore frumenti & vini & olei ſui multiplicati ſunt.	Leua ſuper nos lucem vultꝰ tui dñe: dediſti lętitiā in corde meo.
	8 A fructu frumēti & vini & olei ſui: multiplicati ſunt.	In pace i idipſum obdormiā: & requieſcā.	In tępore frumentū & vinum eorum: multiplicata ſunt.
	9 In pace in idipſū dormiā: & requieſcā.	Quoniam tu domine ſingulariter in ſpe: conſtituiſti me.	In pace ſimul requieſcā & dormiā: quia tu dñe ſpecialiter ſecurū habitare feciſti me.
	10 Quoniam tu domine ſingulariter in ſpe: conſtituiſti me.		

TITVLVS. Ad victoriā in canticis pſalmꝰ Dauid, pſalmus de gētiū quę idola colebāt/ cōuerſione ad Chriſtū. Propheta in ſpiritu loquitur. Cū inuocarē: pro cōuerſione gentiū, iuſtitiæ meę: iuſtę orationis meę, in tribulatione: cū tribularer ab inimicis, dilataſti michi: lętitiā dediſti michi/ & tūc oſtendiſti michi: futurā gentiū cōuerſionē. Orationē meā: pro earū cōuerſiōe. Filij hominū: o gētes terrenę, vſqquo: eritis, graui corde: duro & reluctāti animo, vanitatē: idola, mēdaciū: vocātes eos deos qui dij nō ſūt, dñs: deꝰ pater, mirificauit: mirabilē effecit, ſanctū ſuū: Chriſtū ſuū/ filiū ſuū/ verbū ſuū, cū clamauero ad eū: ad ſanctū ſuū, Iraſcimini: dolete/ idignamini ſup cultu veſtro, quę dicitis: q̄ oratis dijs veſtris, in cordibus veſtris & cubilibus veſtris: in mente & ſecretioribus locis, cōpūgimini: animo dolete & pœnitentiā agite atq; amodo tacete. Sacrificate ſacrificiū iuſtitię: iuſta opera facite, quis oſtendit nobis bona: quis manifeſtat nobis hęc bona de cōuerſiōe gētiū? Reſpōſio, Signatū eſt ſup nos lumē vultus tui: facta eſt ſup nos illuſtratio/ reuelatioq; ſpiritus ſancti de huiuſmodi futuro bono/ de gentiū vocatione, lętitiā in corde meo: hac de cauſa delectatus ſum, a fructu frumēti & vini: a fructu ſacramēti Euchariſtiæ, multiplicati ſunt: ex gētibus/ fideles Chriſti ſunt augmētati. In pace in idipſū dormiā: propheta de ſe loquit̄/ in hac ipſa fide/ tranquilla mēte dormiā ſomno quide mortis, & requieſcā: & refrigerium inueniam, quia tu ſingulariter in ſpe cōſtituiſti me: quia ſingularem ſpem et ſecuritatem dediſti michi.

EXPOSITIO CONTINVA. Propheta i ſpiritu, C ū inuocarē exaudiuit me deus iuſtitię meę: in tribulatione dilataſti michi, cū orans diutinā implorarē opē/ iuſtā poſtulationē tu dñe deus meꝰ audiuiſti: & i afflictiōe mea/ me lętitia affeciſti. Miſerere mei: & exaudi orationem meā. O dñe deus meꝰ largire michi miſericordiā tuam: & ſuſcipe precē meā. Filij hominū vſqquo graui corde: vt quid diligitis vanitatē/ et quęritis mendaciū? O gentes/ o poſteritas Adę quouſq; obſtinato/ duro et craſſo animo viuetis: quid eſt q̄ vanū idolorū cultū amatis et nō veritatē/ ſed ſolū quod mēdax falſūq; eſt iquiritis? Ideſcitote quoniā mirificauit dñs ſanctū ſuū: dñs exaudiet me/ cū clamauero ad eu. O gētes idola vana et mēdaciū relinquite/ id verū eſſe agnoſcite q̄ deus meſiā ſuū/ imaculatū ſuū/ miſeratorē et ſaluatorē ſuū/ admirabundū et colendū effecit: dñs deus ſuſcipiet precē meā cū inuocauero ſanctū ſuū. Iraſcimini & nolite peccare: quę dicitis i cordibus veſtris/ & i cubilibꝰ veſtris cōpungimini. O gētes ſuper vano cultu veſtro cōtriſtamini/ & nolite in deū delinquere: quę dijs veſtris in penetralibꝰ animi veſtri/ & in ſecretioribus locis oratis/ dolete/ pœnitētiāq; agite. Sacrificate ſacrificiū iuſtitiæ & ſperate in dño: multi dicūt quis oſtendit nobis bona? Abſtinete orare dijs veſtris in corde & cubilibꝰ veſtris/ impēdite deo tuſtorū operū cultū/ & ſpem veſtrā in eo & ſancto eius et nō in idolis veſtris collocate: ſed aiunt plurimi quis tāta de cōuerſione gentiū pandit/ & manifeſtat bona? Signatū eſt ſup nos lumē vultus tui dñe: dediſti lętitiā in corde meo, tu dñe deus miſeratione tua nobis bona manifeſtas/ nā illuſtratio ac reuelatio ſpiritus tui facta eſt ſuper nos & exultare me feciſti i ſpiritu meo. A fructu frumēti vini & olei ſui multiplicati ſūt, fideles tui ex gētibus auctꝰ ſunt: a cōmunione panis & vini pura ſancta & incōtaminata oblatione ſancti vnctī tui. In pace i id-

ip̄m dormiā:& requieſcā.ego in trāquillitate/ vna cū his fidelib⁹ tuis ſomnū mortis ſuſci
10 piā:& refrigeriū inueniā. Quoniā tu dñe ſingulariter in ſpe: cōſtituiſti me. dormiā & re-
quieſcā i pace:quia tu deus me⁹ ſingulari ſpei ſecuritate/dediſti michi hūc mūdū hitare.
1 2 CONCORDIA. ¶Oculi dñi ſuper iuſtos:et aures eius in preces eorū.et iuxta eſt dñs ijs 1 Pſal. 33
3 qui tribulato ſunt corde. ¶Hieremias. Ad te gētes venīēt & dicent:vere mēdaciū poſſe- 2 Pſal. 33
derūt patres noſtri/vanitatē quę eis nō profuit. Et Paulus teſtimoniū de hoc pſalmo ad- 3 Hie. 16
ducit cū loquitur de gētibus. Iam nō ambuletis(inquit)ſicut & gētes ambulāt in vanita- 3 Ephe. 4.
te ſenſus ſui/tenebris obſcuratū habētes itellectū.& ſubdit/ ꝓpter quod & deponētes mē- 4. Hie. 16
4 daciū:loquimini veritatē vnuſquiſq; cū proximo ſuo.quoniā ſum⁹ iuicē mēbra. ¶Hiere- 5 Act. 11
mias.Oſtendā ego eis per vicē hanc/oſtendā manū meā et virtutē meam:quia nomē mi- 6 Ephe.4.
5 chi dñs. ¶In actis.Glorificauerūt deū dicētes: ergo & gētibus pœnitentiā dedit deus ad 7 Ephe.4.
6 vitā. ¶Paulus ad Epheſios. Induite nouū hominē:qui ſecūdū deū creatus eſt in iuſtitia 8 Act. 2
7 & ſanctitate veritatis. ¶Idē.Nolite cōtriſtare ſpiritū ſanctū:in quo ſignati eſtis/in die re- 9 3 Re. 2
8 dēptionis veſtrę. ¶Lūcas in actis. Appoſitę ſunt in die illa animę circiter tria milia. erāt 10 2 Re. 23
autē perſeuerantes in doctrina apoſtolorū: & cōmunicatione fractionis panis/ & oratio-
9 nibus. ¶Nonus & decimus verſus/Dauid propriꝫ ſunt:cuius in ſecundo regū nouiſſima
10 verba ferūtur.dixit vir cui cōſtitutū eſt de Chriſto dei Iacob. Spiritus dñi locutus eſt per
me:& ſermo eius per linguā meā.& in tertio: poſt monitionē filij ſui Salomonis. dormi-
uit igitur ipſe Dauid cum patribus ſuis:& ſepultus eſt in ciuitate ſua.

ADVERTE.Circa titulū ad victoriā in cāticis pſalm⁹ Dauid. hic & in ſequētibus cū ad-
ditur ad victoriā:intelligę ꝓuocationē canentiū vt alter alterū canēdo & bene canēdo ſu-
peret.& olim cū citharis & muſicis iſtrumētis hos pſalmos adiūcta vocis harmonia: deo
cōcinebāt.omni quidē canēdi/& bene canēdi: adhibito conatu. quod igitur inſtrumētis
& ore faciebāt:id nos omni mētis harmonia/diligētiaq;/ & ſtudio facere debem⁹. ¶Pri-
mo verſu.Cū inuocarē exaudiuit me deus iuſtitiæ meæ: legendū exaudiſti ex tralatione
hebręa/romana/& ex greco vbi legīt ἐισήκουσάσμου id eſt exaudiſti me/& ex ſequēte
verbo dilataſti. ¶Eodē verſu.dilataſti michi:rectius dicendū videtur dilataſti me ex tra-
latione romana/& greco vbi habeť ἐπλάτυρασμε dilataſti me/id eſt lętificaſti me. Si-
quidē ſecūdū phyſicos:triſtitia cōſtringit/& lętitia cor dilatat.ſi tamē dicitur dilataſti mi-
chi:exponatur dilatationē dediſti michi.ſed id grāmaticorū certamē. ¶Tertio verſu.filij
hominū vſq;quo graui corde:id graui corde/ex hebręo Hieronym⁹ in bonā partē acce-
pit/iclyti mei.ac ſi diceret.quos deus nobili corde effinxit & plaſmauit:quare ergo diligi-
tis colere idola vana & quęritis mēdaciū/idololatrię mēdacē cultū/vbi dij appellātur qui
dij nō ſunt? in malā autē partē accipiēdo circa literā(vt paſſim ex ſeptuagita accipi ſolet)
expoſitū eſt.illis deterrere viſus eſt ꝓpheta: Hieronymo vero blāda & miti oratione cor-
ripere & ad reſipiſcendū/ſuauiter allicere.ſed eundē ſenſum prętendūt:illi deterrēdo/iſte
dulciter alliciēdo. ¶Quarto verſu.Et ſcitote quoniā mirificauit dñs ſanctū ſuū: Hierony
mus ex hebręo/& cognoſcite quoniā mirabilē reddidit dñs miſericordē ſuum. Alij volūt
quoniā ſegregauit domin⁹ ſanctū ſuū/alij quoniā manifeſtauit dñs ſanctū ſuū.Hoc facit
vocabuli ambiguitas.verū eſt tamē:& ꝙ pater mirificauit Chriſtū dñm/& mirabilē effe-
cit vt cui opera facere dedit quę nullus alius fecit/ſed nec facturus eſt. Pater eū gloria &
honore ab omni alto ſegregauit/pater eū manifeſtauit. Et ſiue legāt miſericordem ſuum
ſiue ſanctū ſuū: in eandē tendit ſententiā. eſt eni ſanctus ſanctorū. & vniuerſæ viæ eius
miſericordia & veritas:requirētibus teſtamentū eius et teſtimonia eius. ¶Quinto verſu.
Iraſcimini et noli.e peccare:quę dicitis in cordibus veſtris/et in cubilib⁹ veſtris cōpungi-
mini. Paulo aliter Hieronym⁹ ex hebręo/iraſcimini et nolite peccare:loquimini in cordi
bus veſtris ſup cubilia veſtra/et tacete.quo forte deſignatur:iraſcimini ſup ſceleribus ve-
ſtris et nolite peccare/cōfitemini deo i cordib⁹ veſtris et cubilibus veſtris/et quieſcite/ab-
ſtinetecꝫ ab huiuſcemodi ſaniis.verū id vocabulū i hebręo quod hic iraſcimini trāſlatū
eſt:lōge ponūt ęquiuocū/et nūc cōtriſtamini/cōturbamini/cōmouemini/ nūc iraſcimini
ſignificare.Hieronym⁹ autē ea ſignificatiōe vſus eſt:qua et ſeptuagita. Verūtamē nō ab
re etiā legi poſſet.Cōtriſtamini et nolite peccare/loquimini i cordibus veſtris/in cubilib⁹
veſtris et cōpungimini. ¶Octauo verſu vbi dicitur/a fructu frumēti vini et olei ſui:parti-
cula et olei ſupfluit/nec habetur ex hebręo:ab ijs quos itelligētię fugit ſacramentū adie-
cta.Inquit eni ſacer Hieronymus:nequaq̄ particulā illam ſe reperiſſe cū vetuſtū Origenis
hexapli pſalteriū reuoluiſſet/quod ipſius manu fuerat emēdatū/neq; i hebręo/neq; in cę-
teris ædition̄ibus/nec apud ſeptuagita interꝑtes reperiri.quare in eccleſiarū pſalteriis ni-
chil formidim eſſe debebit:illico locū illū emendare/et confodere ac cōuellere particulā et
olei.et amodo canere a fructu frumēti et vini ſui multiplicati ſunt. ¶Nono verſu.In pace

Psal.

	GALL.	ROM.	HEB.
4 Cũinuocarẽ 5	in idipsũ dormiã et requieſcã; videtur media diſtinctio potius faciẽda poſt dormiã q̃ poſt in idipsũ, nã peride eſt ex hebrẽo acſi legamus in pace ſimul dormiã: et requieſcã, vbi rectius ſuſpẽdis ſpiritũ poſt dormiã q̃ poſt ſimul, et vocabulũ quod hic grẽce ponit̃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ quod ſecundo verſu ſecũdi pſalmi iterpretatũ eſt in vnũ/hic in idipsũ: ſimul ſignificat. ¶ Decimo verſu, cõſtituiſti me: Hieronym⁹ ex hebrẽo habitare feciſti me, grẽc⁹ codex κατοικισάσμε quod duplex vocabulũ eſt: ſignificãs habitare feciſti me/et cõſtituiſti me, quare videntur interpretes vnam ſignificationem pro alia accepiſſe et potius vertendũ fuiſſe habitare feciſti me, quod ex tralatione hebraica Hieronymum velle q̃ apertiſſime poteſt liquere.		
	¶In finem pro ea quę hereditatẽ conſequitur pſalmus Dauid. V.	¶In finem pro ea quę hereditatẽ conſequitur pſalmus Dauid. V.	¶Victori ſuper hereditatibus pſalmus Dauid. V.
1	VErba mea auribus ꝑcipe dñe: intellige clamorẽ meum.	VErba mea auribus ꝑcipe dñe: intellige clamorem meũ.	VErba mea audi domine: intellige murmur meum.
2	Intende voci orationis meę: rex meus et deus meus.	Intende voci orationis meę: rex meus et deus meus.	Intende voci clamoris mei rex me⁹ et de⁹ meus: qm̃ ad te deprecor.
3	Q m̃ ad te orabo dñe: mane exaudies vocem meam.	Q m̃ ad te orabo dñe: mane exaudies vocem meam.	D ñe mane audies vocẽ meã: mane pręparabor ad te et cõtemplabor.
4	Mane aſtabo tibi et videbo: qm̃ nõ de⁹ volẽs iniquitatẽ tu es.	Mane aſtabo tibi et videbo: qm̃ nõ volẽs de⁹ iniquitatem tu es.	Q m̃ nõ deus volẽs iniquitatẽ tu: nec habitabit iuxta te malignus.
5	Neq; habitabit iuxta te malignus: neq; ꝑmanebũt iniuſti ante oculos tuos.	Noo habitabit iuxta te malignus: neq; permanébũt iniuſti ante oculos tuos.	Non ſtabunt iniqui: in cõſpectu oculorũ tuorum.
6	O diſti oẽs qui operãt iiquitatẽ: ꝑdes oẽs qui loquũtur mendacium.	O diſti dñe oẽs q̃ opãtur iiquitatẽ: ꝑdes oẽs qui loquũtur mẽdaciũ.	O diſti oẽs operãtes iiquitatẽ: perdes loquẽtes mẽdacium.
7	Virũ ſanguinũ & doloſum abominabit̃ dñs: ego autẽ in multitudine miſericordię tuę.	Virũ ſanguinũ et dolo ſũ abominabitur dñs. Ego autẽ i multitudie miſericordię tuæ itroibo dñe in domũ tuam:	Virũ ſanguinũ et doloſum abominabitur dñs: ego autẽ in multitudie miſericordię tuę.
8	Introibo in domũ tuã: adorabo ad tẽplũ ſanctũ tuũ in timore tuo.	adorabo ad tẽplũ ſanctũ tuũ in timore tuo.	Introibo in domũ tuã: adorabo i tẽplo ſancto tuo in timore tuo.
9	D ñe deduc me i iuſtitia tua: ꝑpter iimicos meos dirige i cõſpectu tuo viam meã.	Deduc me dñe i tua iuſtitia: propter inimicos meos dirige i cõſpectu tuo viam meã.	D ñe deduc me in iuſtitia tua: ꝑpter inſidiatores meos dirige ante faciẽ meã viã tuã.
10	Quoniã nõ eſt in ore eorũ veritas: cor eorũ vanum eſt.	Quoniã nõ eſt in ore eorũ veritas: cor eorũ vanum eſt.	Non eſt in ore eorum rectũ: interiora eorum inſidiæ.
11	Sepulchrũ patens eſt	Sepulchrũ patens eſt	Sepulchrũ patẽs gut-

	GALL.	ROM.	HEB.
	guttur eorum/ linguis ſuis doloſe agebant/iu dica illos deus.	guttur eorũ/linguis ſuis doloſe agebant:iudi ca illos deus.	tur eorũ/linguã ſuã lę uificant: cõdemna eos deus.
12	Decidãt a cogitationi bus ſuis/ ſecundũ mul titudinẽ ipietatũ eorũ expelle eos:quoniã ir ritauerũt te dñe.	Decidãt a cogitationi bus ſuis/ ſecundũ mul titudinẽ ipietatũ eorũ expelle eos:quoniã ex acerbauerũt te dñe.	Decidãt a cõſilijs ſuis/ iuxta multitudinẽ ſce lerũ eorũ expelle eos: quoniam prouocaue runt te.
13	Et lętẽtur oẽs qui ſpe rãt in te: i ęternũ exulta bũt & habitabis in eis.	Et lętẽtur oẽs qui ſpe rãt i te/in ęternũ exulta bũt & habitabis in eis:	Et lętẽtur oẽs qui ſpe rãt in te / i ꝑpetuũ lau dabũt et ꝓteges eos:&
14	Et gl'iabũtur in te oẽs qui diligũt nomẽ tuũ : qm̃ tu benedices iuſto.	& gl'iabũtur i te oẽs qui diligũt nomen tuum. Quoniã tu benedices	lętabũtur in te qui dili gunt nomen tuũ. Quia tu benedices iu
15	Dñe vt ſcuto bonę vo luntatis tuę: coronaſti nos.	iuſtũ: domine vt ſcuto bonę volũtatis tuę co ronaſti nos.	ſto:domie vt ſcuto pla cabilitatis coronabis eum.

TITVLVS. Ad victoriã ſuper hereditatibus pſalmus Dauid. Pſalmus: laus cõmunis ſy nagogę & eccleſiæ. Propheta in ſpiritu loquit, mane exaudies vocẽ meã: mane vbi pec catorũ expulſis tenebris orta fuerit i me tua gratia, videbo: cõtẽplabor/mane dico/ & ele ctis viciorum tenebris quia nõ deꝰ volens iniquitatẽ tu es, iniquitatẽ: iuſtitiã/ & legis trãſ greſſionẽ, neq; habitabit iuxta te malignus: nõ habitabit in tabernaculo tuo, ab hoc quie to verſu ad mediũ ſeptimi; ex oppoſito reſpondet quartodecimo pſalmo, ego autẽ in mul titudine miſericordię tuæ introibo in domũ tuã: nõ opibus meis cõfidẽs/ſed in tua gratia & miſericordia igrediar orationis tuę locũ. in timore tuo: nõ ob pœnã/ſed ob amore te of fendere metuẽs, deduc me i iuſtitia tua: adiuua vt ipleã mãdata tua, ꝓpter inimicos meos: infideles qui in te nõ credũt/aut puerſos qui male credũt, dirige in cõſpectu meo viã tuã: pone legẽ tuã ante oculos meos, i ore eorũ: inimicorũ, cor eorũ vanũ eſt: ois cogitatio eo rũ vana. Sepulchrũ patẽs eſt guttur eorũ: guttur eorũ apertũ eſt/ad deuorandũ/ ad iterfi ciendũ & ſanguinẽ fundendũ. iudica: cõdẽna illos deus. Decidãt a cogitationiboꝰ: fruſtrẽ tur ab executione malorũ quę cogitant, ſecundũ multitudinẽ ipietatũ eorũ expelle eos: dñe dñator æterne pro multitudine ſcelerũ ſuorũ abiice eos abs te, quoniã irritauerũt te dñe: quia ꝓuocauerũt te ad ſe expellẽdos, et lętenẽ: orat ex oppoſito pro fidelibꝰ, i ęternũ exultabũt: in gl'ia ſempiterna, & habitabis in eis: inſerenẽ in te / ynieris eis. Et gl'iabũtur in te: gloriã ſuã in te habebũt/eris eorũ gloria, qui diligũt nomẽ tuũ: verbũ tuũ/ Chriſtũ tuũ, quoniã tu bñdices iuſto: Chriſto tuo. Dñe vt ſcuto bonę volũtatis tuę coronaſti nos: hãc ob cauſam quia benedices iuſto tuo/circũdediſti nos quaſi ſcuto bonę volũtatis/ pro piciationis & placabilitatis tuæ.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Propheta i ſpiritu loquit. Verba mea auribꝰ percipe dñe: intelligе clamorem meũ, Odeus meus accõmoda vocibus meis exauditionẽ tuam: agno
2 ſce vociferatũ meũ. Intẽde voci orationis meę: rex meus & deus meꝰ. Intẽtus eſto exau
3 diẽdę preci meę: regnator & gubernator meus & cõditor meꝰ. Quoniã ad te orabo dñe: mane exaudies vocẽ meã, quia ad te ſupplex mentẽ meã leuabo: in aduẽtu tuo ſuſcipies
4 precẽ meã. Mane aſtabo tibi & videbo: quoniã nõ deus volens iniquitatẽ tu es. In aduẽtu
5 tuo/te ſole oriẽte iuſtitię accingar ad te/& intuebor te: quia tu es deus cui nõ placet ini
6 quitas. Neq; habitabit iuxta te malignꝰ: neq; ꝓmanebũt iniuſti ante oculos tuos, delicias regni tui nõ obtinebit maliuolus: iniuſtitiã operãtes abijciẽtur a cõſpectu tuo. Odiſti oẽs
7 qui operãtur iniquitatẽ: pdes oẽs qui loquũtur mẽdaciũ, infenſus es vniuerſis qui trãſgre
8 diũtur legẽ: extermiabis vniuerſos qui violãt veritatẽ. Virũ ſanguinũ & doloſũ abomia bitur dñs, ego autẽ in multitudine miſericordię tuę, Introibo in domũ tuã: adorabo ad tẽ plũ ſanctũ tuũ/in timore tuo, hominẽ necis amatorẽ/et ꝓximũ dolis circũuenientẽ execra bitur deus: verũ ego ſquẽ tu ne talis eſſem multa miſeratiõis & gratię tuę largitione effe ciſti, habitabo iuxta te in domo tua/venerabor te in ſancto tẽplo tuo/te reuerebor & time-

Verba. 6

bo. ℣ ñe deduc me in iuſtitia tua: propter ĩimicos meos/ dirige ī cõſpectu tuo vĩam meã. 9
deus meus fac me recto calle incedere in lege tua: propter aduerſarios meos qui nitũtur
me a rectitudine deflectere/ rectã fac inceſſus mei ſemitã ante oculos tuos. ℣ uoniã nõ eſt 10
in ore eorũ veritas: cor eorũ vanũ eſt, dirige dñe viã meã, ꝓpter inimicos meos/ quoniam
locutio eorũ plena eſt mẽdacijs: ois cogitatio eorũ ad vanitatẽ intẽta. ℣ epulchrũ patens 11
eſt guttur eorũ/ linguis ſuis doloſe agebãt: iudica illos deus. faux eorũ aperta eſt ad perdẽ
dũ/ adblandiũtur & ſermones ſuos cõcinãt ad fallendũ: perde & cõdẽna illos iudex æter
no. ℣ ecidãt a cogitationibus ſuis/ ſecundũ multitudinẽ ĩpietatũ eorũ expelle illos/ quo- 12
niã irritauerũt te dñe, irritẽ fiãt cogitationes eorũ pro multitudine iiquitatũ ſuarũ: ꝓijce
eos abs te quoniã ad vindictã ꝓuocauerũt te. ℣ t lętẽtur omnes qui ſperãt in te: in æternũ 13
exultabũt/ & habitabis in eis. & delicijs ꝑfruãtur æternis vniuerſi qui iuſtitiã tuã ĩplẽtes/
ĩpem ſuã collocãt ī te: in ſempiternũ cũ exultatione laudabũt te/ & manſionẽ facies ī eis.
℣ t gloriabũtur in te oẽs qui diligũt nomẽ tuũ: quoniã tu benedices iuſto. et in gloria de- 14
lectabuntur in te vniuerſi amatores nois tui: quoniã tu benedictione & gratia adiplebis
Chriſtũ tuum. ℣ omine vt ſcuto bonę volũtatis tuę: coronaſti nos. cõditor omniũ rerum 15
æterne/ bona volũtas & ꝓpiciatio tua tanq̃ ſcutũ vallauit/ ꝓtexit & circũdedit nos.

1 Pſal. 44 CONCORDIA. ¶ Et cõcupiſcet rex decorẽ tuũ quoniã ipſe eſt deus tuus: & adorabunt 1, 2
2 Pſal. 44 eũ. ¶ Deus in medio eius non cõmouebitur: adiuuabit eã deus mane diluculo. ¶ Sedes 3, 4
3 Pſal. 45 tua deus ī ſeculũ ſeculi: virga directionis virga regni tui, dilexiſti iuſtitiã & odiſti iniqui-
4 Pſal. 44 tatẽ. ¶ Ad nichilũ deductus eſt in cõſpectu eius malignus: timẽtes autẽ dñm glorificat, 5
5 Pſal. 14 ¶ Dñs in Mattheo, tunc cõfitebor illis: quia nũq̃ noui vos, diſcedite a me oẽs: qui opera- 6
6 Mat. 7 mini iniquitatẽ. ¶ Viri ſanguinũ & doloſi nõ dimidiabũt dies ſuos: ego autẽ ſperabo in te 7
7 Pſal. 54 dñe. Et deifer Paulus ad Titũ, cũ autẽ benignitas & humanitas apparuit ſaluatoris no-
8 Pſal. 137 ſtri dei nõ ex operib⁹ iuſtitiæ quę fecim⁹ nos: ſed ſecundũ miſericordiã ſuã ſaluos nos fe-
9 Pſal. 118 cit. ¶ In cõſpectu angelorũ pſallã tibi, adorabo ad tẽplũ ſanctũ tuũ/ et confitebor nomini 8
10 Pſal. 143 tuo. ¶ Deduc me in ſemita mandatorum tuorum: quia ipſam volui. ¶ Et erue me de ma- 9.
11 Pſal. 13 nu filiorum alienorũ quorum os locutum eſt vanitatẽ: & dextera eorũ dextera iiquitatis. 10
11 Rom. 3 ¶ Hic verſus ſexto verſui pſalmi decimitertij ſimilẽ ſentẽtiã retinet: quẽ adducit Paulus 11
12 Pſal. 118 ad Romanos, cauſati eni(ait) ſum⁹ Iudęos & Greços oẽs ſub peccato eſſe, & ſubdit. ſepul
13 Pſal. 31 chrũ patẽs eſt guttur eorũ/ linguis ſuis doloſe agebãt: venenũ aſpidum ſub labijs eorum. 12
14 pſal. 105 ¶ Spreuiſti oẽs diſcedẽtes a iudicijs tuis: quia iniuſta cogitatio eorũ. ¶ Lętamini ī dño & 13
15 Pſal. 90 exultate iuſti: & gl̃iamini oẽs recti corde. ¶ Cõfiteamur nomini ſancto tuo: & gl̃iemur in 14.
15 Eſaię 51 laude tua. ¶ Scuto circũdabit te veritas ei⁹: nõ timebis a timore nocturno. Et Eſaias. Et 15
nũc qui redempti ſunt a domino reuertantur & veniant in Sion, laudantes: & lętitia ſem-
piterna ſuper caput eorum.

ADVERTE. Circa titulũ. ad victoriã ſup hereditatib⁹ pſalm⁹ Dauid. hereditates: prima
ſynagoga/ ſecũda eccleſia. de prima dictũ eſt: pars autẽ dñi populus eius/ Iacob funiculus
hereditatis eius. de ſecũda. tu hereditabis in oibus gẽtibus. ſeptuagita poſuere pro ea quę
hereditat: ſed id ferme ad idẽ redit. Nã & ſynagoga vt icipiẽs/ et eccleſia vt pficiẽs & cõ-
ſummãs/ hereditatẽ cõſequit. ¶ Nono verſu, dirige ī cõſpectu tuo viã meã: ex hebręo cõ-
uerſus eſt ſermo/ dirige ãte faciẽ meã viã tuã. & Hieronym⁹ ī epiſtola ad Sũniam teſtat:
neq̃ Aquillã neq̃ Symmachũ/ neq̃ Theodotionẽ habere viã meã/ ſed ſolã Luciani edi-
tionẽ q̃ eſt ædditio ſeptuagita. Verũ ꝓmiſcue: hoc et illo loquẽdi genere vt videtur facer
ſermo. ſecundo hic: viã mandatorũ tuorũ cucurri: cũ dilataſti cor meũ. primo hic: ſeruaui
mãdata tua & teſtimonia tua/ quia oẽs vię meę in conſpectu tuo. quare ĩterpretes: eundẽ
ſibi voluiſſe ſenſum hoc & illo modo veriſimile eſt. ¶ Decimus verſus ab eo qui eſt ex he-
bręo parũ euariat: niſi rectũ veritatẽ/ & vanũ eſſe inſidias moliri/ idẽ ĩterpretari velim⁹.
¶ Quitodecio vbi dicit coronaſti per ꝓteritũ: ex hebręo Hieronym⁹ coronabis ꝓtulit fu-
turũ. & vbi habem⁹ nos: iſtic habet eũ, vt id referatur ad iuſtũ id eſt Chriſtũ. vt & hic/ glo
ria & honore coronaſti eũ/ & cõſtituiſti eũ ſup opera manuũ tuarũ. nos autẽ: hereditates
ſynagogã et eccleſiã monſtrat/ & vniuerſam ex eis coalitã ſanctorũ ſocietatẽ/ et hic ſenſus
circa literam expreſſus eſt/ atq̃ etiã nunc in hebręo in multis codicibus/ nos habetur.

¶ In finem in carminibus pſalmus Dauid ꝓ octaua. VI.

1 Domine ne ī furore tuo arguas me: neq̃ ī ira tua corripias

¶ In finem in hymnis pſalmus Dauid pro octaua. VI.

Domine ne ī ira tua arguas me: neq̃ in furore tuo corripias

¶ Victori in canticis ſuper octaua pſalmus Dauid. VI.

Domine ne ī furore tuo arguas me: neq̃ ī ira tua corripias

me.*
2 Miſerére mei dñe qm̃ infirmus ſum: ſana me domine quoniã cõturbata ſunt oſſa mea.
3 Et aia mea turbata eſt valde: et tu dñe vſq; quo?
4 Cõuertere domie/ eripe animã meã: ſaluum me fac propter miſericordiam tuam.
5 Quoniã nõ eſt in morte qui memor ſit tui: in inferno autẽ quis cõfitebitur tibi?
6 Laborauí in gemitu meo/ lauabo per ſingulas noctes lectũ meũ: lachrimis meis ſtratũ meũ rigabo.
7 Turbatus eſt a furore oculus me⁹: iueteraui inter oẽs inimicos meos.
8 Diſcedite a me oẽs qui operamini iniquitatẽ: quoniã exaudiuit dñs vocem fletus mei.
9 Exaudiuit dñs depcationẽ meã: dñs orationem meã ſuſcepit.
10 Erubeſcãt & coturbẽtur vehemẽter oẽs iimici mei: cõuertanẽ & erubeſcãt valde velociter.

me.
Miſerére michí domie qm̃ infirmus ſum/ ſana me dñe quoniã cõturbata ſunt oia oſſa mea: et anima mea turbata eſt valde.
Et tu domie vſq; quo? cõuertere et eripe aiam meã: ſaluũ me fac propter miſericordiã tuã.
Quoniã nõ eſt in morte qui memor ſit tui: in inferno autẽ quis cõfitebitur tibi?
Laborauí in gemitu meo/lauabo per ſingulas noctes lectum meũ: lachrimis ſtratũ meum rigabo.
Turbatus eſt pę ira oculus me⁹: iueteraui inter oẽs inimicos meos.
Diſcedite a me oẽs qui opamini iiquitatẽ: qm̃ exaudiuit dñs vocem fletus mei.
Exaudiuit dñs depcationẽ meã: dñs orationem meam aſſumpſit.
Erubeſcãt & cõturbẽt oẽs iimici mei: auertãtur retrorſum et erubeſcant valde velociter.

me.
Miſerére mei dñe qm̃ infirmus ſum ego: ſana me dñe quonia coturbata ſunt oſſa mea.
Et aia mea turbata eſt valde: & tu dñe vſq; quo?
Reuertere dñe / erue animam meã: ſalua me propter miſericordiam tuam.
Qm̃ nõ eſt i morte recordatio tui: in inferno quis cõfitebitur tibi?
Laborauí in gemitu meo/ natare faciã tota nocte lectũ meũ: lachrimis meis ſtratũ meum rigabo.
Caligauit pę amaritudine oculus meus: conſumptus ſũ ab vniuerſis hoſtibus meis.
Recedite a me oẽs qui opamini iniquitatem: quoniã audiuit dñs vocem fletus mei.
Audiuit dñs depcatiõnẽ meã: dominus orationẽ meã ſuſcipiet.
Cõfundantur & cõturbẽtur vehemẽter oẽs iimici mei: reuertãtur et cõfundantur ſubito.

TITVLVS. Ad victoriã i canticis/ pſalmꝰ Dauid pro octaua. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtũ patrẽ orantẽ/ ea quę mẽbrorũ ſunt ſua facientẽ/ & pœnitẽtiã ſuã patri offerentẽ. dñs: deus pater. furor: vltio in pręſenti vita. ira: vltio in futuro/ vbi erit fletus & ſtridor dentiũ. infirmus ſum: ob peccatu. ſana me: dimitte peccatũ meorũ. cõturbata ſunt oſſa mea: animę vires/ ratio/ voluntas/ intelligẽtia. et aia mea: explicat qđ præceſſit. ſed tu dñe vſq; quo: differes inclinare te ad ſanãdos meos. cõuertere dñe: qui peccato meorũ es auerſus. eripe animã meã: aiam meorũ a peccato/ ſana a ſpũali infirmitate/ exturbatione trãquillitati ſuę reſtituę. ſaluũ me fac: ſalua meos. ꝓpter miſericordiã tuã: nõ ex operibus quę fecerũt/ ſed ex tua imẽſę bonitatis pietate & miſericordia. in morte: in morte ſecũda/ in inferno. qui memor ſit tui: qui memoretur bonitatẽ/ & miſericordiã tuã. in inferno autẽ id particulã præcedentẽ explicat. in iferno: in morte ſecũda/ in ſupplicijs æternis. quis cõfitebitur tibi: quis laudabit/ quis enarrabit bonitates tuas? nullus/ ſed qui viuũt/ qui habitant in domo tua in ſęcula ſęculorũ laudabũt te. laboraui: cõditiones pœnitẽtiũ. turbatus eſt a furore: ab inflictione vltionis tuę. oculus meus: mẽs mea/ & ſenſus

Dñe ne. 1. meus. iueteraui: declaratio p̃cedẽtis/attritus ſum ob peccatũ meũ ab oĩbus ĩimicis meis tam mundi huius q̃ ſpiritualibus nequitijs. diſcedite: hic Chriſtus pro pœnitẽtibus exauditũ ſe dicit/& arcet oẽs apoſtatas / obſtinatos/ & ipœnitẽtes/ſpiritualeſq; nequitias a cœtu eorũ qui per pœnitẽtiã a dei miſericordia ſuſcipiũtur, quoniã exaudiuit dñs vocem fletus mei; quoniã deus ſuſcepit lachrimas meas/deprecationẽ & orationẽ meã pro illis, erubeſcãt & cõturbẽtur vehemẽter oẽs inimici mei: aduerſarij mei/obſtinati & ipœnitẽtes. cõuertãtur; retro abeant/abſcedant procul a me & meis. & erubeſcãt; et confundãtur, valde velociter: cito ſentiãt vltionẽ et iram tuã/ qui nolunt delictorum pœnitentia/ confugere ad miſericordiam tuam.

χρ̃σ quæ ſunt corporis ſua facie n s . EXPOSITIO CONTINVA. Domine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. O pater ęterne ne grauiter punias me i hoc ſęculo: ne dãnes me in altero. Miſerere mei dñe quoniã infirmus ſum: ſana me dñe quoniã cõturbata ſunt oſſa mea, flectere miſeratione/quia fragilis eſt natura mea: cœleſtis medice medere lãguoribus meis/quia ois in me debilitata eſt potẽtia. Et aĩa mea turbata eſt valde: ſed tu dñe vſq; quo? et memoria / mens / et voluntas mea multipliciter eſt tribulata: ſed tu pater æterne quouſq; differes ſanare me? Cõuertere dñe & eripe animã meã: ſaluũ me fac ꝓpter miſericordiam tuã. tu pater qui ob peccatũ es auerſus a me/cõuerte facĩẽ tuã ad me/et reforma imaginẽ tuã/da michi ſalutẽ æternã: nõ quia dignus ſim/nõ quia meritus ſim/ ſed ob ſolã miſerationẽ et gratiã tuã. Quoniã nõ eſt in morte qui memor ſit tui: in inferno autẽ quis cõfitebitur tibi? da michi ſalutẽ tuã quo poſſim te laudare et beneficia tua cõfiteri/ quia qui illã nõ cõſequitur/ſed in pditionẽ it æternæ mortis/nõ meminit tui: quis eni in loco ſuppliciorũ ęternorũ laudabit te/ aut poterit bñficia tua cognoſcere? Laborauĩ in gemitu meo/ lauabo per ſingulas noctes lectũ meũ: lachrimis meis ſtratũ meũ rigabo. O mitiſſime pater deſtitutus ſum viribus in gemẽdo peccatũ meũ/omni nocte ꝓfuſas addã lachrimas in loco reclinationis meę: ſubſterniculũ meũ fletibus meis humectabo. Turbatus eſt a furore oculus meus: inueteraui inter oẽs inimicos meos. ꝓę vltione tua turbatus eſt ſpiritus meus: ad finẽ deductus ſum ab inimicis meis. Diſcedite a me oẽs qui opamini iniquitatẽ: quoniã exaudiuit dñs vocẽ fletus mei. faceſſite/abite ꝓcul a me vniuerſi operij iiquitatis: quia cœleſtis pater admiſit fletũ/afflictionẽ/& pœnitẽtiã meã. Exaudiuit dñs depcationẽ meã: dñs orationẽ meã ſuſcepit. miſericors pater meus qui dñatur vniuerſis/ admiſit p̃cẽ meã: pater æternus petitionẽ meã acceptauit. Erubeſcant & cõturbẽtur vehemẽter oẽs ĩimici mei: cõuertãtur & erubeſcãt valde velociter. cõfundãtur et ſupplicijs afficiãtur atrociter vniuerſi qui michi aduerſantur nolentes elargitę ab æterno patre ſalutis eſſe participes: abeant retro/peſſumq; eant/et ocyus cõfundantur.

1 Pſal. 37 CONCORDIA. ¶ Hic verſus & primus pſalmi 37 idẽ. ¶ Nõ eſt ſanitas in carne mea: a facie irę tuę nõ eſt pax oſſib⁹ meis a facie peccatorũ meorũ. ¶ Cor meũ cõturbatũ eſt/de reliquit me virtus mea/& lumẽ oculorũ meorũ: & ipm nõ eſt mecũ. ¶ Intẽde i adiutoriũ meũ: dñe deus ſalutis meę. ¶ Nõ mortui laudabũt te dñe: neq; oẽs qui deſcendũt in ifernum. ¶ Afflictus ſum & humiliatus ſum nimis: rugiebã a gemitu cordis mei. ¶ Miſer factus ſum & curuatus ſum vſq; in finẽ: tota die cõtriſtatus ingrediebar. ¶ Et qui iquirebãt mala michi locuti ſũt vanitates: & dolos tota die meditabanť. Et Chriſtus dñs i Matthęo. tũc cõfitebor illis: quia nũq̃ noui vos. diſcedite a me oẽs qui opamini iniquitatẽ. ¶ Quoniam in te dñe ſperaui: tu exaudies me dñe deus meus. ¶ Quia dixi nequando ſupgaudeãt michi inimici mei. Item. cõfundãtur & reuereantur quęrentes animã meã: auertantur retrorſum & cõfundantur cogitantes michi mala.

1, 2 3 4 5 6, 7 8 9 10

10 Pſal. 34. ADVERTE. Circa titulũ ad victoriã in canticis pro octaua pſalmus Dauid. pro octaua: pro populo qui ſabbatũ in octauã diẽ cõmutauit. & hic populus: Chriſtianus eſt/qui octauã diẽ id eſt dñicã celebrat. & ſeptenarius: numerus eſt veteris legis. octonarius: legis nouę. ¶ Primo verſu. Dñe ne in furore tuo arguas me: furor vltionẽ in pręſenti/& ira pœnã gehẽnæ (vt circa literã dictũ eſt) authore Hieronymo ſignificat. de furore ſecũdo Regũ: addidit furor dñi iraſci cõtra Iſrael. & ſubdit ur. Immiſitq; dñs peſtilentiã in Iſrael de mane vſq; ad cõſtitutũ tẽp⁹: & mortui ſunt ex populo a Dan vſq; ad Berſabee ſeptuagita milia virorũ. cũ extendiſſet manũ angelus dñi ſup Hieruſalẽ vt diſperderet eã: miſertus eſt dñs ſup afflictionẽ/& ait angelo pcutiẽti populũ/ ſufficit nũc/ cõtine manũ tuã. De ira. Paulus ad Epheſios. venit ira dei in filios diffidẽtię. et Iacob⁹ apoſtol⁹. theſaurizatis vobis irã in nouiſſimis diebus. attamẽ ſępe furor pro ira/& ira pro furore cõfundiť. vt ſequẽtis pſalmi verſu ſexto. ira pro furore. ¶ Principio ſeptimi verſus. Turbatus eſt a furore oculus meus: Hieronym⁹ ex hebręo, caligauit præ amaritudine oculus me⁹. tametſi quidã putare poſſent Hieronymũ aliã ſonare intelligentiã. quaſi caligatio ſenſus ex amaritudine doloris &

pœnitentiæ accideret: rectius forſitan eſt (vt ex ſeptuagita) id intelligere de amaritudine et humiliatione quã deus pœnitẽtibus ab exteris etiã infligit/ ad eorũ exactiorẽ ſanitatẽ, quod ſequẽs particula declarat: qua dicitur/ cõſumptus ſum ab vniuerſis hoſtibus meis. ¶ Decimo verſu. Hæc vocabula cõuertãtur/auertãtur/reuertãtur: idẽ volunt ac diſcedãt/ tametſi diuerſam habere videantur intelligentiã. accõmodatius tamẽ videtur auertãtur: quod in pſalterio reperitur romano. & ex grẽco ἀποστραφήσαν id eſt auertantur. ſic igitur nõnullorũ quę ſupradicta ſunt: potius videatur eſſe diaphonia q̃ ſit.

¶ Pſalmus Dauid quẽ cãtauit dño pro verbis Chuſi filij Iemini. VII

1 DOmie deus meus ſi te ſperaui: ſaluũ me fac ex oĩbus perſequentibus me & libera me.

2 Nequando rapiat vt leo animã meam: dum nõ eſt qui redimat neq; qui ſaluum faciat.

3 Domine deus meus ſi féci iſtud: ſi eſt iniquitas in manibus meis.*

4 Si reddidi retribuentibus michi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.

5 Perſequatur inimicus animã meã & cõpręhẽdat/et cõculcet in terra vitã meã: et gl̃iam meã in puluerẽ deducat.

6 Exurge dñe in ira tua: exaltare in finibus inimicorũ meorũ.

7 Et exurge dñe de⁹ meus in p̃cepto quod mãdaſti: & ſynagoga populorũ circũdabit te.

8 Et propter hãc in altũ regredere: dñs iudicat populos.

9 Iudica me dñe ſecũdũ iuſtitiã meã: & ſecũdũ innocẽtiã meã ſup̃ me.

10 Conſumétur nęquitia peccatorũ & diriges iu-

¶ Pſalmus Dauid quẽ cãtauit dño pro verbis Chuſi filij Iemini. VII

DOmie deus meus ſi te ſperaui: libera me ab omnibus perſequentibus me & eripe me.

Nequando rapiat vt leo animã meam: dum nõ eſt qui redimat neq; qui ſaluum faciat.

Domine deus meus ſi féci iſtud: ſi eſt iniquitas in manibus meis.

Si reddidi retribuentibus michi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.

Perſequatur inimicus animã meã & cõpręhẽdat eã/& cõculcet i terra vitã meã: et gl̃iã meã in puluerem deducat.

Exurge dñe in ira tua: et exaltare in finib⁹ inimicorũ tuorum.

Exurge domine deus in p̃cepto quod mãdaſti: & ſynagoga populorũ circũdabit te.

Et propter hãc in altũ regredere domine: iudica populos.

Iudica me dñe ſecũdũ iuſtitiã meã: & ſecũdũ innocẽtiã manuũ mearum ſuper me.

Cõſumét nęquitia pec

¶ Ignoratio Dĕ quã cecinit dño ſup̃ verba Chuſi filij Iemini. VII

DOmie deus meus ſi te ſperaui: ſalua me ab omnibus perſequentibus me/ & libera me.

Ne forte capiat vt leo animam meam: laceret et non ſit qui eripiat.

Domine deus meus ſi féci iſtud: ſi eſt iniquitas in manibus meis.

Si reddidi retribuentibus michi malum: & dimiſi hoſtes meos vacuos.

Perſequatur inimicus animã meã et appręhẽdat/& cõculcet in terra vitã meã: et gl̃iam meã in puluerem collocet.

Surge domie in furore tuo: eleuare indignans ſuper hoſtes meos.

Cõſurge ad me iudicio qđ mãdaſti: et cõgregatio tribuũ circũdet te.

Et pro ea in altũ reuertere: dñs iudicabit populos.

Iudica me dñe ſecũdũ iuſtitiã meã: & ſecũdũ ſimplicitatem meã quę eſt in me.

Conſumétur malũ inquorũ & cõfirmétur iu

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſtum: ſcrutans corda &	tatorũ & dirige iuſtũ:	ſtus: ꝓbator cordis &
	rénes deus.	ſcrutãs corda & rénes	rénum deus iuſtus.
11	Iuſtũ adiutoriũ meũ a	deus.	Clypeus meus in deo:
	domino: qui ſaluos fa-	Iuſtũ adiutoriũ meũ a	qui ſaluat rectos cor-
	cit rectos corde.	domino: qui ſaluos fa-	de.
12	Deus iudex iuſtꝰ & for	cit rectos corde.	Deus iudex iuſtus &
	tis & patiens: nunquid	Deus iudex iuſtus for	fortis: comminans to-
	iraſcit ꝑ ſingulos dies?	tis & longanimis/ nun-	ta die.
13	Niſi cõuerſi fueritis gla	quid iraſcitur per ſingu	Non conuertenti gla-
	diũ ſuũ vibrabit: arcũ	los dies? niſi cõuertami	diũ ſuũ acuet: arcũ ſuũ
	ſuũ tetendit & parauit	ni gladiũ ſuũ vibrabit.	tetẽdit & parauit illũ.
	illũ.	Arcũ ſuũ tetẽdit & pa-	Et in ipſo parauit vaſa
14	Et in eo parauit vaſa	rauit illũ/ et i ipo para-	mortis: ſagittas ſuas ad
	mortis: ſagittas ſuas ar	uit vaſa mortis: ſagittas	comburendum opera-
	dentibus effecit.	ſuas ardẽtibus effecit.	tus eſt.
15	Ecce parturijt iuſtitiã	Ecce parturijt iuſtitiã	Ecce parturit iniquita-
	& cõcepit dolorẽ: et pe	cõcepit dolorẽ: & pepe	tẽ cõcepto dolore: & pe
	perit iniquitatẽ.	rit iniquitatem.	perit mendacium.
16	Lacum aperuit & effo	Lacũ aperuit et effodit	Lacum aperuit & effo-
	dit eum: & incidit in fo	eum: & incidit in fo-	dit eũ: et icidet in iteri-
	ueam quam fecit.	ueam quam fecit.	ritũ quẽ operatus eſt.
17	Cõuertetur dolor eius	Cõuertetur dolor eius	Reuertetur dolor ſuus
	in caput eius: & in ver-	in caput eius: & in ver-	in caput eius: & ſup ver
	ticẽ ipſius iniquitas eiꝰ	ticem eius iniquitas eiꝰ	ticem eius iiquitas ſua
	deſcendet.	deſcendet.	deſcendet.
18	Confitebor domino ſe	Confitebor domino ſe	Confitebor domino ſe
	cundũ iuſtitiã eius: &	cundũ iuſtitiã eius: &	cundũ iuſtitiã eius: &
	pſallã nomini domini	pſallã nomini domini	cantabo nomini domi
	altiſſimi.	altiſſimi.	ni altiſſimi.

TITVLVS. Ignoratio Dauid quã cecinit dño ſup verba Chuſi filij Iemini. Ignoratio: crimẽ quod ei ipigebaꝫ/ & quod ignorabat/ cuiuſq; erat iſons. Itẽ et ꝓphetia mortis Abſalon. Chus: ethiops/ fama denigratus. filius Ieminí: Semei de cognatione Saul. pſalmꝰ: humana iuocatio. Dauid loquiꝫ. ex oĩbus ꝓſequẽtibus me: Abſalon/ Achithophel/ Amaſa filio Iethra/ & populo Iſrael. nequando rapiat: inimicus Abſalon. ſi feci iſtud: ſi admiſi crimen quod ipingit Semei. & eſt iniquitas: ea quã ipingit Semei. retribuẽtibus michi: Saul et cõ fœderatis eius. decidã ab hmicis meis inanis: ſuccũbã Abſaloni & cõplicibus eius ſalute deſtitutus. inimicus: Abſalon. cõculcet i terra vitã meã/ & gliam meã in puluerẽ deducat: priuet vita/ & ſpoliet me regno. exurge: veni in adiutoriũ meũ. in ira tua: i furore tuo. exaltare: prouale. exurge dñe in precepto quod mãdaſti: ſurge de ſolio glorie & deſcẽde ad adiuuandũ me/ ſecundũ ꝓceptũ quod mandaſti Samueli vt iungeret me. & ꝓpter hanc: propter ſynagogã & populorũ cõgregationẽ facto iudicio regredere i ſublime ſoliũ tuũ/ vnde cũctorũ facta pſpicis. dñs iudicat populos: ex hoc loco ad finẽ vſq; ꝓphetat. ſecũdũ innocẽtiã meã: puritatẽ a crimine obiecto/ & hec particula ꝓcedentẽ explicat. peccatorũ: ab re criminantiũ & pſequentiũ. iuſtũ: inſontẽ a crimine impoſito. ſcrutãs corda & reneſ: animã & corpus/ alta & ꝓfunda/ ſpiritũ & carnẽ/ abdita & aperta/ cogitationes & voluptates. Iuſtũ adiutoriũ: quia ſciebat ſe inſontẽ. iuſtus ad recte iudicandũ. fortis: potens ad libetandũ & vlciſcendũ. patiẽs: longanimis ad ſufferendũ & expectandũ. nunquid iraſcit per ſingulos dies? nũquid punit quotidie? & id reſpicit patiẽs. quaſi reſponſio audiaꝫ/ nõ: quia patiẽs/ longanimis/ ſufferẽs. niſi cõuerſi: cõminatur vt reſipiſcãt aduerſarij & nõ puniãtur a deo. arcũ ſuũ: flagellũ. vaſa mortis: tela mortifera. ſagittas ſuas ardẽtibus effecit:

tela ſuæ vltionis cũ rebus ignitis aptault/quo niſi cõuertãtur & reſipiſcãt ſupplicia gehennæ minaẽ. Ecce parturit: hæc prophetia de Abſalõe filio vſq; ad vltimũ verſũ. cõfitebor domino: laudes deo ereptori ſuo/liberatorique ab ĩimicis ſe ꝓſoluturũ pollicetur.

EXPOSITIO CONTINVA/cũ hic hũana et ꝓuata ponaẽ dẽcatio: neceſſaria viſa nõ ẽ.

1 ¶ CONCORDIA. Ex ſcdo Regũ. Reporta arcã dei i vrbẽ, ſi inuenero gratiã in oculis dñi: re- 1, 2 Reg. 15
2 ducet me & oſtẽdet michi eã/& tabernaculũ ſuũ. ¶ Ecce filiꝰ meꝰ qui egreſſus eſt de vtero 2, 2 Reg. 16
meo/q̃rit aĩam meã: quãto magis hic filiꝰ Iemini maledicet michi. Semei aũt filiꝰ Iemini 3, 1 Reg. 34
maledicebat Dauid; egredere/egredere vir ſanguinũ & vir belial, reddidit tibi dñs vniuer- 4, 1 Reg. 24
ſũ ſãguinẽ domꝰ Saul; quoniã iualiſti regnũ ꝓ eo, & dedit dñs regnũ in manu Abſalon fi- 5, 1 Reg. 24
3 lij tui. & ecce ꝑmũt te mala tua: quoniã vir ſãguinũ es. ¶ Dauid & viri ciꝰ in itinere parte 6, 1 Reg. 16
4 ſpelũcæ latebãt: & dixerũt ſerui Dauid ad eũ, ecce dies de qua locutꝰ eſt dñs ad te ego tra- 7, 1 Reg. 16
5 dã tibi ĩimicũ tuũ: vt facias ei ſicut placuerit in oculis tuis. dixitq; ad viros ſuos. ꝓpiciꝰ ſit 8. Pſal. 112
michi dñs ne faciã hãc rẽ dño meo Chriſto dñi; vt mittã manũ meã i eũ/ quia Chriſtꝰ dñi 9, 2 Reg. 18
6 eſt. ¶ Dixit dñs ad Samuelẽ vſquequo tu luges Saul; cũ ego ꝓtecerĩ eũ ne regnet ſup Iſra- 10, 2 Reg. 18
7 el? Imple cornu tuũ olei & veni vt mittã te ad Iſai Bethleemitẽ, ꝓuidi enĩ i filijs eiꝰ michi 11, 2 Reg. 17
8,9 regẽ. ¶ Quis ſicut deꝰ noſter qui i altis habitat: & humilia reſpicit in cœlo & i terra? ¶ Ap- 12, 2 Pſal 102
10 parauit Chuſi & venies ait/bonũ apporto nũciũ dñe mi rex. iudicauit enĩ ꝓ te dñs hodiẽ de 13, 2 Reg. 18
11 manu oĩm q surrexerũt cõtra te. ¶ Factũ eſt ꝑlũ i ſaltu Effraim: & ceſus eſt ibi populus Iſ- 14. 2 Reg 18
12 rael ab exercitu Dauid/factaq; ẽ plaga magna i die illa vigiti miliũ. ¶ Dñi nutu diſſipatũ 15, 2 Reg. 18
13 eſt cõſiliũ Achitophel vtile: vt iduceret ſup Abſalon malũ. ¶ Miſeratꝰ & miſericors dñs: 16, 2 Reg. 18
14 lõganimis & multũ miſericors, nõ iperpetuũ traſcet; neq; in æternũ cõminabit. ¶ Tulit Io- 17, 2 Reg. 18
15 ab tres lãceas i manu ſua. & infixit eas i corde Abſalon. Tulerũt Abſalõ/& ꝓiecerũt i ſal- 18, 2 Reg. 22
16 tu i foueã grãdẽ: & cõportauerũt ſup eũ aceruũ lapidũ magnũ nimis. ¶ Accidit aũt vt oc-
17 curreret Abſalon ſeruis Dauid fedẽs mulo: cũq; igreſſꝰ fuiſſet mulꝰ ſubt dẽſã quercũ/ et ma-
gnã: adhęſit caput eiꝰ querculi & illo ſuſpẽſo iter cœlũ et terrã; mulꝰ cui inſederat ptranſit.
18 ¶ Locutꝰ ẽ aũt Dauid verba carmis: i die q̃ liberauit eũ dñs de manu oĩm ĩimicorũ ſuorũ.

ADVERTE. Quia hæc laus hũana poſita eſt: nõ magnope expoſitiõe cõtinua curãdũ fuit; ſed nec de cõcordia etſi de ea parũ adiectũ ſit. Attñ i hac ipa ꝓſecutiõe: nichil abſonũ ẽ Dauid geſſiſſe figurã Chriſti. Abſalonẽ et populũ Iſrael: Iudę/pricipũ et cohortis. Abſalon traditionẽ meditatꝰ/patri dat oſculũ: & Iudas Chriſto. Dauid nudis pedibꝰ/capite velato ſuis ſimiliter velatis & in luctu trãſgredit torrẽtẽ Cedron/& aſcẽdit cliuũ oliuarũ ſcãdẽs & flẽs: & dñs egreſſꝰ trãs torrẽtẽ Cedron cũ diſcipulis/i mõte cępit pauere et tedere/& meſtꝰ eſſe vſq; ad mortẽ. Dauid latet i cãpeſtribꝰ: dñs i ſepulchro. Abſalõ crine pẽdet: Iudas ſune fauces ſtrigit. redit Dauid i Hierim/victor honoratꝰ; dñs de ſepulchro ſurgit gl'oſꝰ/ ad ſuos rediẽs deuictis hoſtibꝰ & ſolutis iferni doloribꝰ. & mĩta humõi ex hiſtoria ſcdi Regũ/cõcinare potes. ¶ Quarto verſu. decidã merito ab ĩimicis meis inanis: aliã ex hebręo dat Hieronymꝰ itelligẽtiã. & dimiſi hoſtes meos vacuos. q̃ velle videt nõ mõ hoſtibꝰ ſibi mala iferẽtibꝰ nõ retribuiſſe malũ ꝓ malo: ſed retribuſſe bonũ. Id enĩ deſignare videt ſi dimiſi hoſtes meos vacuos/ſcilicet beneficio. alij vero cõuerterũt itelligẽtiã. ¶ Octauo verſu. Dñs iudicat: ex hebręo iudicabit aptꝰ ꝓphetię vocabulũ et ſẽtẽtiæ accõmodatiꝰ. qđ decimꝰ & ſeq̃ntes verſꝰ p futurũ loquẽtes: idicãt. ¶ Vndecio verſu. iuſtũ adiutoriũ meũ a dño: illũ iuſtũ ex hebræo & græco ad verſꝰ p̃cedẽtis finẽ ptinet/legẽdũq; potiꝰ eſſet ſcrutãs corda & renes deꝰ iuſtꝰ. vt ex hebręo ꝓbator cordis & renũ deꝰ iuſtꝰ & græce ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρους ὁ θεὸς δίκαιος. exãinãs corda & renes deꝰ iuſtꝰ. ſũt q habẽt δίκαι ωσ: id ẽ iuſte. ¶ Duodecio verſu. nũqd iraſcit p ſingulos dies: Hieronymꝰ ex hebræo nõ dilatã ex ſufferẽtia clemẽtię diuię itellexit punitionẽ/ſed iugẽ cõminationẽ. & q̃is hęc alia itelligẽtia nõ tñ aduerſa. ſtat enĩ cũ lõganimitate dei et punitiõis dilatiõe: iugis cõminatio punitiõis p ſcripturas ſãctas/p ꝓphetias/p ſanctos viros/p ſuos p̃dicatores niſi reſipiſcãt/niſi reſiliat et auerſi cõuertant. et vtraq; itelligẽtia: dei i nos benignitas idicaẽ. hac: q; cõminaẽ vt ſaluet, illa: q; nõ illico punit quia amet, quomodo et circa litterã expoſitũ eſt

¶ In finẽ ꝓ torcularibꝰ pſalmꝰ Dauid. VIII.

1 Dñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ i vniuerſa tra?
2 Q ñ eleuata eſt magnificentia tua: ſup cœlos.

¶ In finẽ ꝓ torcularibꝰ pſalmꝰ Dauid. VIII.

Dñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ i vniuerſa tra?
Qñ eleuata eſt magnificentia tua: ſup cœlos.

¶ Victori ꝓ torcularibꝰ pſalmꝰ dauid. VIII

Dñe dñator noſter: q̃ grãde eſt nomẽ tuũ in vniuerſa terra?
Q ui poſuiſti gloriam tuam: ſuper cœlos.

Psal. 8	GALL.	ROM.	HEB.
Dñe dñs	3 Ex ore infantiũ & lactẽ tiũ perfeciſti laudẽ propter iimicos tuos: vt deſtruas iimicũ & vltorẽ.	Ex ore infantiũ et lactẽ tiũ perfeciſti laudẽ ꝓpter iimicos tuos: vt deſtruas iimicũ et defẽſorẽ	Ex ore infantiũ et lactẽ tiũ: perfeciſti laudem. Propt adũſarios tuos: vt q̃eſcat iimic⁹ & vltor
	4 Q m̃ vidébo cęlos tuos opa digitorũ tuorũ: lunã̃ et ſtellas q̃ tu fũdaſti	Q m̃ vidébo cęlos opa digitorũ tuorũ: lunã̃ & ſtellas quas tu fũdaſti.	Vidébo eni cœlos tuos opa digitorũ tuorũ: lunã̃ & ſtellas q̃ fundaſti.
	5 Q uid eſt homo ꝙ memor es eí⁹: aut filius hominis qm̃ viſitas eum?	Q uid eſt homo ꝙ memor es eius: aut fili⁹ hominis qm̃ viſitas eum?	Quid eſt homo qm̃ recordaris ei⁹: vel fili⁹ hominis qm̃ viſitas eum?
	6 M inuiſti eũ paulomin⁹ ab ãgel' gl'a et honore corõaſti eũ: et cõſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuarũ.	Minuiſti eũ paulomin⁹ ab ãgel' gl'a et honore corõaſti eũ: et cõſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuarũ.	Minues eũ paulomin⁹ a deo: gloria & decore coronabis eum, D abis ei poteſtatẽ: ſuper opa manuũ tuarũ.
	7 O ia ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹: oues et boues vniũſaſ/iſup et pecora cãpi	O ia ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹: oues et boues vniũſas/iſup et pecora cãpi	Cũcta poſuiſti ſub pedib⁹ eius: oues et armẽta oia inſup et aialia agri,
	8 V olucres cœli et piſces maris: qui perambulãt ſemitas maris	V olucres cœli & piſces maris: qui perambulãt ſemitas maris.	Aues cęli et piſces maris: q̃ trãſeũt ĩẽitas põti.
	9 D ñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra,	Dñe dñs noſter q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ i vniuerſa terra?	Domie dominator noſter: q̃ grãde eſt nomen tuũ in vniuerſa terra?

TITVLVS. Ad victoriã pro torcularibus pſalm⁹ Dauid. Pſalm⁹ de Chriſto dño ꝓpheta in ſpiritu loquit. Dñe dñs noſter: Chriſtus, admirabile nomẽ: IHESVS. Magnificẽtia tua: magnificũ tẽplũ manib⁹ ſpũs ſãcti in virgine affabrefactũ/hũanitas. Ex ore infantiũ & lactẽ tiũ: puerorũ Hebręorũ. ꝓpter iimicos tuos: ſacerdotes/ſcribas/& phariſęos, iimicũ & vltorẽ: iudaicũ populũ q videbat ĩ pſecutiõe Chriſti dñi/defẽſor dei & moſaicę legis vltor. Opa digitorũ: patris/filij/& ſpirit⁹ ſãcti. Q uid eſt homo: gen⁹ humanũ, aut fili⁹ hois: Chriſtus dñs ob carnis diſpẽſationẽ, viſitas eũ: habitãdo cũ eo in vnitate hypoſtaſeos. Minuiſti eũ: exinaniuiſti eũ, gloria & honore coronaſti eũ: i dextera tua cũ collocãs/regẽ regũ/et dñm dñantiũ cõſtituẽs. cõſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuarũ: dediſti ei oim poteſtatẽ. O ia ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹: feciſti eũ vniuerſorũ dominũ. oues/boues & pecora cãpi: terreſtria. volucres cœli: cœleſtia. piſces/& perãbulãtia abyſſi ꝓfunda: inferna. Domine dñs noſter: reſumit quod in principio dixit. Et totus hic pſalmus in admiratione legatur.

EXPOSITIO CONTINVA. D ñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ in vniuerſa terra? O dñe deus humane/& homo diuine q̃ admiratione dignũ/q̃ glorioſũ nomẽ tuũ ĩ vniuerſo terrarũ orbe? Q uoniã eleuata ẽ magnificẽtia tua ſup cęlos. q̃ admirabile inquã/quia magnificũ corporis tui tẽplũ exaltatũ eſt ſuper altitudinẽ cœlorũ. Ex ore infantiũ et lacten tiũ pfeciſti laudẽ ꝓpter iimicos tuos: vt deſtruas inimicũ & vltorẽ. ex voce puerorũ Hebręorũ cõpleuiſti laudationẽ ꝓpter põtifices/ſcribas & phariſęos hoſtes tuos: vt cõuicas & cõfũdas adũſariũ tuũ q ſe ſimulat honoris diuini & diuię legis defẽſorẽ. Q uoniã videbo cœlos tuos opa digitorũ tuorũ: lunã̃ et ſtellas q̃ tu fũdaſti. O dñe q̃ admirabile nomẽ tuũ/ qa ego nõ vt nũc emin⁹ ſed comin⁹ ituebor fabricã cęlorũ/op⁹ oipotẽtlũ virtutũ tuarũ: comin⁹ ituebor cęlũ lunę et ſtellarũ q̃ tu plaſmaſti. Q uid ẽ hõ ꝙ mẽor es ei⁹: aut fili⁹ hois quoniã viſitas eũ/qd ẽ hũanũ gen⁹ ꝙ recordat⁹ es ei⁹ ad redimẽdũ ſpm/ aut quid ẽ fili⁹ hois quoniã tu ipe ſuſtẽtas eũ. M inuiſti eũ paulomin⁹ ab angelis gl'a & honore coronaſti eũ: et cõſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuarũ. tu filiũ hois pauxillũ exinaniuiſti a deo/clarificatione & honorificẽtia decoraſti eũ: & perfeciſti operib⁹ omnis artificis potẽtiæ tuæ. O ia ſubieciſti ſub pedibus eius: oues & boues vniuerſas/inſup & pecora cãpi. V olucres cœli & piſces maris: qui pãbulãt ſemitas maris. oẽm creaturã ſubdidiſti ei⁹ poteſtati: terreſtria/cęleſtia et i-

1 2 3 4 5 6 7 8

9 ferna. Dñe dñs noſter: q̃ admirabile ē nomē tuū i vniuerſa terra? O rex noſter & dñator noſter: q̃ admiratiõe dignū / q̃ ſtupēdū / glorioſū & bñdictū nomē tuū / p vniuerſa terrarū ſpacia?

1 CONCORDIA. ¶ Paulus ad Philippēſes, & dedit ei nomē qđ eſt ſup õne nomē. Et Ma-
2 lachias: ab ortu ſolis vſq; ad occaſū: magnū eſt nomē meū in gẽtib⁹. ¶ A ſũmo cœlo egreſſio eius: & occurſus eius vſq; ad ſũmū ei⁹. Et Paul⁹ ad Epheſios. cõſtituēs ad dexterā ſuā in cœleſtibus ſuper oẽm principatū & poteſtatē & virtutē & dominationē: & oẽ nomen qđ noſatur nõ ſolū in hoc ſæculo / ſed etiã in futuro. Et ad Philippēſes. factus obedies vſq; ad
3 mortē: mortē autē crucis. propter quod & de⁹ exaltauit illū. ¶ Mattheus. vidētes autē principes ſacerdotū & ſcribæ mirabilia quę fecit / & pueros clamãtes in tẽplo & dicẽtes hoſianna filio Dauid: indignati ſũt & dixerũt ei. Audis quid iſti dicunt? IHESVS autē dixit eis: vtiq;. Nunq̃ legiſtis quia ex ore infantiũ & lactẽtiũ perfeciſti laudẽ? tũc enī ipleta eſt ꝓphe-
4 tia. ¶ Verbo dñi cœli firmati ſũt: & ſpiritu oris eius oīs virt⁹ eorũ. Et Eſaias. Quis appẽdit trib⁹ digitis molẽ træ? Ex hoc paſſu intellige beatorũ cõuerſationẽ in cœlo. quī lunã & ſtellas: nõ vt nũc eminus ſed comin⁹ ſunt viſuri. & hoc admiraī propheta: illud autē nichil eſt
5 admiratione dignũ. ¶ Paulus ad Hebræos. Non enī angelis ſubiecit de⁹ orbẽ terræ futu-
6 rũ: de quo loquimur. teſtatus eſt enim in quodã loco quis dicẽs. quid eſt homo ꝙ memor
7 es eius: aut filius hominis quoniã viſitas eũ? minuiſti eũ paulominus a deo / gloria & ho-
8 nore coronaſti eũ: & cõſtituiſti eũ ſuper opa manuũ tuarũ. oia ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹. Ad Philippenſes. Semetipſũ exinaniuit formã ſeruī accipiẽs: in ſimilitudinẽ hominũ factus &
9 habitu inuentus vt homo. ¶ In nomine IHESV õne genu flectaī cœleſtiũ / terreſtriũ et infernorũ: & õnis lingua cõfiteatur: quia dominus IHESVS eſt in gloria dei patris. Cõfitebor tibi tuo ſup miſericordia & veritate tua: quia magnificaſti ſuper õne / nomẽ ſãctũ tuũ. Et i actis. Neq; enī eſt aliud nomen ſub cœlo datũ hoib⁹: in quo oporteat nos ſaluos fieri.

ADVERTE. Circa titulũ. ad victoriã pro torcularib⁹ pſalmus Dauid. Pro torcularib⁹: ꝓ feſto torcularũ. qđ idẽ feſtũ eſt tabernaculorũ. qđ celebraī ſeptimo mẽſe quitadecima die: collectis frugibus & preſſis torcularib⁹. q̃ ꝓcul dubio opa Chriſti cõſũmata in terra / & pœnas finitas ſignificabãt. quare tunc merito glorioſã ei⁹ aſcenſionẽ / & ſup õnia datã ei potestatẽ præcinebãt. ¶ Primo verſu. dñe dñs noſter: ex hebręo / dñe dñator noſter. hic dñe in hebræo ſoli deo cõuenit / & dñs ſeu dñator hoi cõuenit, quo fit vt hoc humanitas: illo Chriſti denoteī diuinitas. ac ſi dicerem⁹: deus here noſter. ¶ Scdo verſu. quoniã eleuata ē magnificẽtia tua ſup cœlos: alij decor tuus ſup cœlos. qđ ſi ita legaī / altipulaī huic Eſaię ꝓphetæ oraculo: quis eſt iſte qui venit de Edom / tinctis veſtib⁹ de boſra / iſte formoſ⁹ i ſtola ſua gradiẽs i multitudie fortitudis ſuę? ¶ Quarto verſu. lunã & ſtellas quæ tu fũdaſti: quę copulatũ refert, vt Daphnidis arcũ fregiſti et calamos quę tu puerſe Menalca. ſic et i græco σελήνην καὶ ἀϛέρας ἃ σὺ ἐθεμελίωσας. vbi ἃ id eſt quæ neutrũ plurale refert copulatũ ex fęmineo ſingulari et maſculino plurali. quo daī itelligi / ſeptuagīta iterꝑtes (vt ex hebræo) greçe locutos de luna et ſtellis / nõ vt de reb⁹ aiatis: alloqui relatiuo plurali maſculino vſi fuiſſẽt. Mirũ igit nõnullos malle cũ Platonicis cœlũ et ſtellas aiatas et aialia eſſe ſentire / q̃ cũ ꝓphetis nõ eſſe. Recti⁹ etiã legim⁹ cũ ex græco tũ ex hebræo lunã & ſtellas quæ tu fũdaſti: q̃ in pſalmodia romana lunã et ſtellas quas tu fũdaſti. ¶ Sexto verſu. minuiſti eũ paulomin⁹ ab ãgelis: Hieronym⁹ ex hebræo minues eũ paulomin⁹ a deo. i cęſis tralatiõib⁹ habeī ab ãgelis / i hebraica autē quēadmodũ et Dauid ſcripſit / a deo. hic recte: illic ꝓperã. ſed ſeptuagīta duo iterꝑtes / dicẽtes ab ãgelis: veriti ſũt dicere a deo / ne plus hoi q̃ par eſt tribuerēt / nõ itelligẽtes hũc locum nõ itelligi debere de ſimplici hoie / ſed de deo hoie. Simili errore lap⁹ eſt: qui epiſtolã Pauli ad Hebræos hebraico ſermone ſcriptã: vertit i græcũ: vtebaī enī vocabulo Pau⁹ quo et Dauid: et a deo dicebat. ¶ Quomõ enī ab angelis diceret: cũ hũc locũ vbiq; itelligat de Chriſto? et de eo ad Hebręos dicat: ſedet ad dexterã maieſtatis ei⁹ i excelſis / tãto melior ãgelis effect⁹ / quãto p̃ illis diffẽreti⁹ nomẽ hereditauit. et cũ itroducit priogenitũ i orbẽ terrę / dicit: et adorẽt eũ oẽs ãgeli dei. quomõ igit legẽdũ eſt: minuiſti eũ paulomin⁹ ab ãgelis? Sed quia cũ i forma dei eſſet: nõ rapinã arbitrat⁹ eſt ſe eſſe ęqualẽ deo / exinaniuit ſemetipſũ formã ſeruī accipiẽs. idcirco recte dicit minorat⁹ paulomin⁹ a deo. ¶ Pręterea. Ad Epheſios de patre et eo locut⁹. cõſtituēs inquit ad dexterã ſuã i cęleſtib⁹ ſup oẽm pricipatũ et poteſtatẽ et virtutẽ et dñationẽ. quomõ igit minorat⁹ iure ſcribeī ab ãgelis: qui cõſtitut⁹ eſt ſup omnẽ principatũ et poteſtatẽ et vitturẽ & dñationẽ? ſũt enī principatus / poteſtates / et virtutes angelis ſuplores. Adde quod adiungit: et ſuper omne nomen quod nominatur non ſolum in hoc ſæculo / ſed etiam in futuro. ne credas eum minorem thronis / cherubim / aut ſeraphim. Cęterũ Ioannes de Chriſto loquens. qui de ſurſũ venit: ſuper oẽs eſt. & pater diligit filiũ: & oīa dedit in manus ei⁹. qua igit ratione qui ſup oẽs eſt / & cui pater dedit oīa: minor aſſereī angelis? ¶ Ad hæc. ſi Pau-

1 Phil. 2
2 Pſal. 18
2 Ephe. 1
3 Math. 21
4 Pſal. 32
4 Eſaię 40
5 Heb. 2
6 Phil. 2
7 Phil. 2
8 Phil. 2
9 Pſal. 137

Pſal. 8 Dñe dñs 9

GALL. ROM. HEB.

lus in epiſtola ad Hebræos ſcripſit/minuiſti eũ paulomin⁹ ab angelis:quomodo quadrabit quod ſubiũgit oia ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹?in eo eni q⁹ oia ei ſubiecit:nichil dimiſit nõ ſubiectũ ei. Et ad Corinthios:oia ei ſubiecit ſub pedib⁹ ei⁹,cũ autẽ dicit oia ſubiecta ſũt ei: ꝓculdubio p̃ter eũ qui ſubiecit ei oia. Vides igit nõ velle eũ minoratũ paululũ ab angelis (alioqui ruit eius argumẽtatio)ſed vbiq; l⁹gendũ eſſe a deo.quid enĩ abſonũ: ei qui paulominus a deo minoratus eſt/ſubiecta eſſe oia/p̃ter eũ qui ſubiecit ei oia/id eſt patrẽ & diuinitatẽ ipſã/& qua paulominus minutus eſt ab eo qui ſubiecit ei oia:illi ſubiectũ eſſe/vt des etiã quomõ nõ paſſibiliter/nõ carnaliter diuinus Paul⁹ intelligit oues & boues/et qđ ſequit:ſed vtuifice & intellectualiter/vt par rationabilecq; eſt/pro cœleſtib⁹/terreſtrib⁹ et ifernis,alioqui nõ colligat ex hac prophetia:oia ei ſubiecta eſſe p̃ter eũ qui ſubiecit ei oia.

¶ At dicet forſitan quiſpiã cõtẽtioſus:minut⁹ eſt paulomin⁹ ab ãgelis ſecundũ humanitatẽ.Verũ illũ noſſe oportuit:filiũ hois hypoſtaſeos & gione nomẽ eſſe/nõ nature,ſic apud Mattheũ dñs de ſe:dñs eni eſt filj⁹ hois etiã ſabbati.Et i Marco,vt autẽ ſciatis quia filius hois habet poteſtatẽ i terra dimittẽdi peccata:ait paralitico/tibi dico ſurge,tolle grabatũ tuũ: & vade in domũ tuã.& ſtatim ſurrexit ille:& ſublato grabato abijt ide corã oib⁹.Et i Luca.Et tunc videbũt filiũ hois venientẽ in nube cũ poteſtate magna & maieſtate.Et in Ioãne:de ſe dicit ad Nicodemũ. Nemo aſcẽdit i cœlũ:niſi qui deſcẽdit de cœlo filj⁹ hois qui eſt in cœlo.ſi ergo purã naturã dicit nõ hypoſtaſin:quomõ dicit filj⁹ hois qui eſt i cœlo/cũ ſecũdũ humanitatẽ & i terra eſſet/& loquereť in terra/& nondũ cõſcendiſſet i cœlũ? Et cũ ſe noiat filiũ hois:nos illuminat ad intelligẽdas ſcripturas & prophetias/ filiũ hois cõtinẽtes:nõ de puro hoie/ſed de ſe itelligi debere.Certũ eſt igit filiũ hois de perſona intelligi debere:& nullo pacto quadrare poſſe qđ dicit/ minuiſti eũ paulominus ab angelis.

¶ Sed & de natura vide:ne etiã id/paulomin⁹ ab angelis nõ cõgruat. legim⁹ eni i Apocalypſi.dignus eſt qui occiſ⁹ eſt accipere virtutẽ/& diuinitatẽ/ & ſapientiã/& fortitudinẽ/ & honorẽ & gloriã/& benedictionẽ.& omnẽ creaturã quæ i cœlo eſt/& ſuper terrã/& ſub terra/& quæ ſunt in mari/& quæ in eo:oẽs audiui dicẽtes.ſedẽti i throno & agno:benedictio/& honor/& gloria/& poteſtas in ſæcula ſæculorũ.quid eni per ſedentẽ in throno niſi diuinitas:& per agnũ niſi humanitas deſignať cui nichilomin⁹ ois creatura i cœlo/i terra/& mari dat benedictionẽ/honorẽ/gloriã & poteſtatẽ, quomõ igit fiet:vt aliter q̃ ſpirit⁹ ſanctus per ꝓphetam locut⁹ eſt:dicam⁹ minuiſti eũ paulomin⁹ ab angelis/ qui adorať ab oib⁹ angelis? & nõ potius dicam⁹ vt veritas habet:minuiſti eũ paulominus a deo?

¶ At forte rurſũ iſurges:vbi habem⁹ angelis/hebraice ELOHIM habeť/ qđ nomẽ dei plurale eſt,quare dijs poti⁹ q̃ deo erit dicẽdũ.Noſſe etiã oportet cõſuetudinẽ eſſe trãſlatorũ / ſiue vnice ſiue pluratiue nomẽ dei ponať:p ſingularẽ numerũ trãſferre. vt pſalmi 44 verſu 9 ꝓterea vnxit te deꝰ:vbi deꝰ ELOHIM.pſalmi 50 verſu 11 cor mũdũ crea i me deꝰ.pſalmi 66 verſu 6:poſt bñdicat nos cõtinuo duob⁹ in locis ſubiũgit ELOHIM.& pſalm⁹ 71 deꝰ iudiciũ tuũ regi da:ab illo vocabulo icipit.vides igit quomõ ELOHIM ſingulariter trãſferũt/nõ pluraliter.Et myſteriũ cõtinet ea vocis pluralitas:nõ diuinitatis ſed diuinarũ hypoſtaſeon pluralitatẽ inſinuãs.Quo quidẽ ſacramẽto nichil fuerit ab orthodoxæ fidei integritate alienũ:ſi hoc in loco exinanit⁹ paulomin⁹ a plurib⁹/patre ſcilicet & ſpiritu ſancto filj⁹ deſignetur,quorũ neuter carnẽ aſſũpſit:ſed ſolus filius. Vnde inſani hæretici Noetiani & Sabelliani & qui patrẽ/filiũ/& ſpiritũ ſanctũ in vnã hypoſtaſin cõfundũt/& eque patrẽ & ſpiritũ ſanctũ vt filiũ/natũ & paſſũ volũt:redarguũtur/& eorũ retũdiť iſania. Nã alioqui & pater & ſpirit⁹ iminuti eſſent/ formã ſerui accipiẽtes:aut filj⁹ nõ eſſet parũper iminutus ab eis.quid igit vetabit quo min⁹ legere audeam⁹ minuiſti eũ paulomin⁹ a deo: vt & veritas habet/& ſpũs ſãct⁹ p ꝓphetã itonuit?

¶ Quare vos p IHESVM & hoc duce & benedictũ nomẽ oro:vt amodo in eccleſijs & cõgregationib⁹ ſãctorũ pſallatis ſaptẽter:minuiſti eũ paulomin⁹ a deo/ gl'ia & honore coronaſti eũ/& cõſtituiſti eũ ſup opa manũ tuarũ.mẽdas codicũ eluite:& ad icudẽ locũ beatiſſimi Pauli ad Hebrẽos/reuocate legẽtes minuiſti eũ paulomin⁹ a deo,et paulopoſt.et eũ aũt q̃ modico a deo miorat⁹ ẽ/vide m⁹ IHESVM ꝓpt paſſionẽ mortis/ gl'a et honore coronatũ,audete/nichil vereamini:faceſſat vet⁹ error,et vero q̃ largit⁹ eſt itelligẽtiã:ois honor et gl'a p imẽſa ſcl'orũ ſcl'a,Amẽ.

¶In finẽ pro occultis filij pſalmus Dauid. IX

1 C ōfitébor tibi dñe i toto corde meo: narrabo ōnia mirabi-

¶In finẽ ꝓ occultis filij pſalm⁹ Dauid. IX.

C Onfitebor tibi domine toto corde meo:narrabo oĩa mira

¶Victori ſup morte filij canticũ Dauid.IX.

C Onfitébor dñoi toto corde meo: narrabo omnia mira-

lia tua.
2 Lætabor & exultabo i te: psallam nomini tuo altissime.
3 In cōuertendo inimicū meū retrorsū: infirmabūt & peribūt a facie tua.
4 Quoniā fecisti iudiciū meum & causam meā: sedisti super thronū qui iudicas iustitiam.
5 Increpasti gētes & perijt impius: nomē eorū delesti in ętternum & in sęculum sæculi.
6 Inimici defecerūt phrameę in finem: & ciuitates eorum destruxisti.
7 Perijt memoria eorum cum sonitu: & domin⁹ in æternum permanet.
8 Parauit in iudicio thronū suū/ & ipe iudicabit orbē terrę in ęqtate: iudicabit populos i iustitia.
9 Et fact⁹ est dns refugiū pauperi: adiutor i oportunitatib⁹ i tribulatiōe.
10 Et sperēt in te qui nouerunt nomē tuum: quoniā nō dereliquisti quęrentes te domine.
11 Psallite domino qui habitat in sion: annūciate inter gentes studia ei⁹.
12 Quoniā requirens sanguinē eorū recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.
13 Miserere mei dne: vide humilitatem meam de inimicis meis
14 Qui exaltas me de portis mortis vt annūciem

bilia tua.
Lętabor & exultabo in te: & psallā nomini tuo altissime.
In cōuertēdo iimicū meum retrorsū: infirmabūtur & periēt a facie tua.
Quoniā fecisti iudicium meū & causā meam: sedes super thronū qui iudicas ęquitatem.
Increpasti gentes & perijt impius: nomē eorū delesti in eternum & in sæculum sæculi.
Inimici defecerūt phrameæ in finem: & ciuitates eorum destruxisti.
Perijt memoria eorum cum sonitu: & domin⁹ in æternum permanet.
Parabit i iudicio sedem suam: & ipse iudicabit orbē terræ in æquitate.
Iudicabit populos cū iustitia: & factus est domin⁹ refugiū pauperū.
Adiutor i oportunitatib⁹ in tribulatiōe: & sperent in te omnes qui nouerunt nomen tuum.
Quoniā nō dereliquis quęrētes te dne: psallite dño qui habitat i sion.
Annūciate inter gētes mirabilia ei⁹/ quoniam requirēs sanguinē eorū memorat⁹ est: & nō est oblit⁹ oratiōes paupū.
Miserere michi dne & vide hūilitatē meā de iimicis meis/ q exaltas me de portis mortis vt

bilia tua.
Lætabor & gaudebo ī te: canā nomini tuo altissime.
Cū ceciderit iimici mei retrorsum: & corruerit & perierint a facie tua.
Feci enim iudicium meum & causam meā: sedisti super solium iudex iustitię.
Increpasti gētes periit ī pi⁹: nomen eorū delesti i sempiternū et iugiter.
Inimici complętę sūt solitudines i finē/ & ciuitates subuertisti: perijt memoria eorū cū ipsis.
Dns autē i sempiternū sedebit: stabiliuit ad iudicandū soliū suū.
Et ipe iudicabit orbem in iustitia: iudicabit populos in ęquitatibus.
Et erit dominus eleuatio oppsso: eleuatio oportuna in angustia.
Et cōfident in te qui nouerunt nomē tuū: quoniam nō dereliquisti q̄rentes te domine.
Cātate dño habitatori sion: annunciate i populis cogitationes eius.
Quoniam requirēs sanguinem eorū recordatus est: non est oblitus clamoris pauperū.
Miserere mei dne vide afflictionem meam ex iimicis meis: q exaltas me de portis mortis.
Vt narrē laudes tuas in

	GALL.	ROM.	HEB.
	omnes laudationes tuas in portis filiæ sion.	ãnũciẽ ões laudatiões tuas in portis filiæ sion.	portis filię sion: exultabo in salutari tuo.
15	Exultabo in salutari tuo: infixę sunt gentes in interitu quem fecérunt.	Exultabo in salutari tuo: infixę sunt gẽtes in interitu quem fecérunt.	Demersæ sunt gentes i interitu quẽ fecerunt: in rete quod abscõdérunt captus est pes eorum.
16	In laqueo isto quẽ abscondérunt: cõpræhensus est pes eorum.	In laqueo quẽ occultauérunt michi: compræhensus est pes eorum.	Agnitus est domin⁹ iudicium faciẽs: in opere manuum suarum corruit impius.
17	Cognoscétur dominus iudicia faciẽs: in operibus manuũ suarum cõ præhẽsus est peccator.	Cognoscétur dominus iudicia faciẽs: in operibus manuũ suarum cõpræhẽsus est peccator.	Conuertantur impij in infernum: omnes gentes quæ oblitæ sũt deũ.
18	Cõuertantᵉ peccatores in infernũ: omnes gẽtes quæ obliuiscuntur deũ.	Conuertantur peccatores in ifernũ: ões gẽtes quæ obliuiscũtur dñm.	Quoniam nõ i æternũ obliuioni erit paup: expectatio pauperũ non peribit in perpetuum.
19	Quoniã non in finem obliuio erit paupis: patientia pauperum non peribit in finem.	Quoniam nõ in finem obliuio erit pauperum: patiẽtia pauperum nõ peribit in finem.	Surge domine non cõfortetur homo: iudicen tur gẽtes ãte faciẽ tuã.
20	Exurge domine nõ cõfortétur homo: iudicẽt gentes in cõspectu tuo.	Exurge dñe nõ præualeat homo: iudicenᵗ gẽtes in conspectu tuo.	Pone domie terrorem eis: sciant gentes homines esse se. X.
21	Constitue dñe legislatorẽ super eos: sciãt gentes quoniã homies sũt.	Cõstitue dñe legislatorẽ super eos: vt sciant gẽtes quoniã homies sũt.	Quare domie stas a longe: despicis i temporibus angustiæ.
22	Vt quid domie recessisti longe: despicis i oportunitatib⁹ i tribulatiõe	Vt qd domie recessisti longe: despicis i oportunitatib⁹ in tribulatiõe.	In supbia impij ardet pauper: capiantᵉ in sceleribus quæ cogitauerunt.
23	Dum superbit impius incenditur pauper: cõpræhenduntur in consiliis quibus cogitant.	Dum superbit impius incenditur pauper: cõpræhendunᵗ in cogitatiõib⁹ suis quas cogitãt	Quia laudauit impius desyderium animæ suæ: & auarus applaudẽs sibi blasphemauit dominum.
24	Quoniam laudaᵗ peccator in desyderijs animæ suæ: & iniquus benedicitur.	Quoniã laudatur peccator in desyderijs animæ suæ: & qui iniqua gerit benedicitur.	Impius scẽm altitudinem furoris sui non requiret: nec deus in õnibus cogitationibus ei⁹.
25	Exacerbauit dñm peccator: secũdũ multitudinẽ iræ suæ non quæret.	Irritabit dominũ peccator: secundũ multitudinẽ iræ suæ nõ inquiret.	Parturiũt viæ ei⁹ i oi tẽpore/ lõge sunt iudicia tua a facie ei⁹: ões ini-
26	Nõ est deus in conspectu eius: inquinatæ sũt viæ illius in õni tẽpore.	Non est deus in cõspectu eius: polluuntur vię eius in omni tempore.	
27	Auferũtur iudicia tua a facie eius: õniũ inimi-	Auferũtur iudicia tua a facie ei⁹: omniũ inimi	

corũ ſuorũ dominabit.
28 Dixit enī in corde ſuo: nō mouebor a gñatiõe i generationē ſine malo
29 Cui9 maledictione os plenũ eſt & amaritudie & dolo: ſub lingua ei9 labor & dolor.
30 Sedet in iſidijs cum diuitibus: in occultis vt interficiat innocentẽ.
31 Oculi ei9 in pauperem reſpiciunt: inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua.
32 Inſidiat vt rapiat pauperem: rapere pauperẽ dum attrahit eum.
33 In laqueo ſuo humiliabit eum: inclinabit ſe & cadet dũ dominat9 fuerit pauperum.
34 Dixit enī in corde ſuo oblit9 eſt de9: auertit faciẽ ſuã ne videat i finẽ.
35 Exurge dñe deus exaltetur manus tua: ne obliuiſcaris pauperum.
36 Propter quod irritauit impius deum: dixit enī in corde ſuo nō requiret.
37 Vides qm̃ tu laborẽ & dolorẽ cõſyderas: vt tradas eos in manus tuas.
38 Tibi derelict9 eſt pauper: orphano tu eris adiutor.
39 Cõtere brachiũ pctõris & maligni: q̃reť pec catũ illius et nõ inenieť
40 Dñs regnabit in æternum & in ſæculum ſæculi: peribitis gentes de terra illius.

corũ ſuorũ dominabit.
Dixit ei i corde ſuo: nõ mouebor de gñatiõe in generationẽ ſine malo.
Cui9 os maledictiõe & amaritudine plenũ eſt et dolo: ſub lingua ei9 labor & dolor.
Sedet in iſidijs cum diuitibus: in occultis vt interficiat innocentẽ.
O culi ei9 in pauperem reſpiciunt: inſidiatur in occulto ſicut leo in cubili ſuo.
Inſidiat vt rapiat pauperem: rapere pauperẽ dum attrahit eum.
In laqueo ſuo humiliabit eum: inclinabit ſe & cadet dum dominabit pauperum.
Dixit ei i corde ſuo oblit9 eſt de9: auertit faciẽ ſuã ne videat vſq; i finẽ
Exurge dñe de9 me9 & exaltet man9 tua: ne obliuiſcaris pauperũ i finẽ
Propter qd irritauit ip9 dñm: dixit enī i corde ſuo nõ requiret de9.
Vides qm̃ tu laborẽ & dolorẽ cõſyderas vt tradas eos in manib9 tuis/ tibi enim derelictus eſt pauper: pupillo tu eris adiutor.
Cõteres brachiũ pctõris & maligni: requiret delictũ ei9 nec inuenieť
Regnabit dñs in æternum & in ſæculum ſæculi: peribitis gentes de terra eius.

micos ſuos deſpicit.
Loquit in corde ſuo/ nõ mouebor i gñatione & gñationẽ: ero ſine malo
Maledictiõe os ei9 plenũ eſt & dolis & auaricia: ſub lingua eius dolor & iniquitas.
Sedet inſidiãs iuxta veſtibula: in abſconditis interficit innocẽtem.
Oculi ei9 robuſtos tuos circunſpiciunt: inſidiat in abſcõdito quaſi leo in cubili.
Inſidiat vt rapiat pauperẽ: rapiet pauperẽ cũ attraxerit eũ ad rete ſuũ.
Et cõfractũ ſubijciet: et irruet viríb9 ſuis valẽt
Dixit i corde ſuo oblit9 ẽ de9: abſcõdit faciẽ ſuã nõ reſpiciet in ppetuũ.
Surge domine deus/ leua manũ tuã: noli obliuiſci pauperum.
Quare blaſphémat impius deũ: dicẽs in corde ſuo quod nõ requiras.
Vides quia tu laborẽ et furorem reſpicis vt detur in manu tua.
Tibi relinquuntur fortes tui: pupillo tu es factus adiutor.
Contere brachiũ impij & maligni: quæres ipíetatẽ eius & nõ inuenies
Dominus rex ſæculi & æternitatis: periérũt gẽtes de terra eius.

Psal. 9

	GALL.	ROM.	HEB.
Cõfitebor 41	Desiderium pauperũ exaudiuit dñs: ꝓparationem cordis eorum audiuit auris tua.	Desiderium pauperũ exaudiuit dñs: desideria cordis eorũ exaudiuit auris tua.	Desiderium pauperũ audisti dñe: præparasti vt cor eorum audiat auris tua.
42	Iudicare pupillo et humili: vt non apponat vltra magnificare se homo super terram.	Iudicare pupillo & humili: vt nõ apponat vltra magnificare se homo super terram.	Vt iudices pupillum & oppressum: & nequaꝗ vltra superbiat homo de terra.

TITVLVS. Ad victoriã sup morte filij psalmus Dauid. Psalm⁹ de Christo dño. Propheta in spiritu inducit populũ fidelẽ. Cõfiteri: laudare. dñs: Christus. mirabilia tua: prodigia veteris testamẽti & miracula noui. nomini tuo: quod est & Christus & saluator. In cõuertẽdo: cũ cõuerteris/ abieceris/ repuleris. inimicũ: diabolũ. qui iudicas iustitiã: quia iuste genus humanũ detinuit & iuste ꝓdidit & cõdẽnatus est. Increpasti gẽtes: per ꝓdicationes apostolorũ et discipulorũ. periit ipius: defecit idololatra. nomẽ eorũ delesti: quia nõ amplius gẽtes & ipius appellati sunt/ sed Christiani. inimici: diaboli. phrameę: arma/ tela/ & idololatrię techne/ vires/ potẽtię quib⁹ gẽtes ad interitũ ducebãtur. ciuitates eorũ destruxisti: pliana/ tẽpla & statuas dęmonũ ꝓdidisti/ euertisti. memoria eorũ cũ sonitu: memoria & son⁹ dęmonũ/ vt ne noia quidẽ eorũ superstint apud quosq; fideles. & dñs: Christus. parault in iudicio thronũ suũ: soliũ suũ ad iudicandũ. orbẽ terrę in æquitate: mittẽdo legẽ euãgelicã per vniuersum orbẽ. populos in iustitia: idẽ quod superior particula. refugiũ pauperi: populo fideli. in oportunitatib⁹ in tribulatione: i pœnis martyriorũ/ quod saluti multorũ optimũ erat et cõducebat. qui nouerũt nomẽ tuũ: Christiani qui abs te nomẽ acceperũt/ & nosciũt quia tu es Christus & deus/ & dei verbum & filius. quęrẽtes te: cõfessione tui/ studio pietatis & amore. habitat in sion: in specula/ in mente diuinorũ contẽplatrice. studia eius: opera eius/ sancta euãgelia. sanguinẽ eorũ: sanguinis effusionẽ eorũ/ qui eũ quęsierũt. clamorẽ pauperũ: fideliũ suorũ/ martyrũ nascẽtis ecclesię/ qui Christi pauptatẽ & passionẽ sunt imitati. humilitatẽ meã: afflictionẽ meã. de inimicis meis: ꝓsecutoribus meis/ regibus/ ꝓsidibus/ & synagogis. de portis mortis: de fine iudaismi & culturę idolorũ. in portis filię sion: in initio nascẽtis ecclesię. in salutari tuo: in salute tua. infixę sunt gẽtes in interitu quẽ fecerũt: ꝓsecutores martyrũ his ipsis ꝓsecutionibus perierũt. in laqueo: in fallacia seducẽdi/ & reuocãdi fideles a cultura veri dei ad idola. cõpręhensus est pes eorũ: cõpręhensi sunt ad æternum interitũ. iudicia factẽs: cõdẽnãs & euacuãs cultũ eorũ. i opib⁹ manuũ suarũ: i idolis/ i simulachris quę manibus suis fabricauerũt. peccator: idololatra. peccatores: ptinaces & obstinati in nefario dęmonũ cultu. oẽs gẽtes quę obliuiscũtur deũ: id particulã exponit precedentẽ. erit pauperis: populi fidelis/ Christi pauptatẽ imitãtis. patiẽtia pauperũ: afflictorum fidelũ & martyrũ. nõ cõforteť homo: nõ cõualescat/ nõ pręualeat hois ꝓsecutio. Iudicentur: condẽnentẽ. legislatorẽ sup eos: formidinẽ positoris diuinæ legis sup tyrãnos & ꝓsecutores tuorũ. sciant gẽtes quia homines sunt: agnoscãt huiusmodi ꝓsecutores/ per virtutes/ signa & ꝓdigia tua se homines esse/ nõ deos. vt quid dñe recessisti longe: cur finis tã diu ꝓsecutiones grassari? despicis in oportunitatib⁹: respicit ex opposito nonũ versum per modũ plę querelę. supbit ipius: supbia effertur/ eleuatur in deũ tyrãnus/ caput ꝓsecutionis. incẽditur paup: vritur pœnis/ tormẽtis cõficiť populus fidelis. in cõsilijs quibus cogitãt: aduersus sanctos tuos. peccator: contẽptor dei. in desideriis animę suę: in cõcupiscẽtijs suis & libidine sęuiẽdi in pauperes tuos. exacerbauit dñm: irritauit/ blasphemauit. secundũ multitudinẽ irę suę nõ quęret: prę nimio furore debachãdi & sęuiẽdi in pœnas pauperis populi/ nõ quęret deũ. nõ est deus in cõspectu eius: ab hoc vicesimo sexto versu vsq; ad triceſimũ quintũ describit qualis peccator & tyrãnus pauperẽ Christi populũ ꝓsequens fuerit. auertit faciẽ suã ne videat i finẽ: nichil deo curę est/ vt vnq̃ vindictã faciat. & hic 34. versus ex opposito respõdet 19 versui vt falsitas veritati: & hoc ipius animo volutabat/ quia per longa tẽpora ad Cõstantinũ vsq; ꝓsecutio durauit/ & post aliquãdiu resumpta est. Exurge dñe: descende/ veni in adiutoriũ. exaltet manus tua: potẽtia tua vlciscẽdo de inimicis tuis. ne obliuiscaris pauperũ in finẽ: vt tyrãnus ipie cogitat. nõ requiret: nõ vlciscetur/ & hoc est quod paulo ante dictũ est oblit⁹ est deus/ auertit faciẽ suã ne videat i finẽ. vt tradas eos i man⁹ tuas: vt æternis supplicijs huiusmodi tyrãnos afficias. pauper: populus fidelis. orphano: eidem populo fideli qui longo tẽpore in ꝓsecutionũ asperitate videbať patre orbatus. brachiũ peccatoris: potestas iperij. malign⁹: diabolus. quęreť peccatũ illius: quęreť qui simili-

ter ſęulat in peccato.et nō inueniet:quia iperiū veniet in manus fidelīū vſq; ad reuelatio-
nē hominis peccati.peribitis gētes de terra illius:quod maxime ſub iperio Conſtantini &
fideliſſimę Helenę cōptū eſt.deſiderīū pauperū exaudiuit dñs:nā huiuſmodi gētiū cōuer-
ſio/erat pauperū Chriſtianorū maximū deſiderīū. pupillo & humili : populo fideli qui in
tanta pſecutione vſus eſt aliquādiu/vt iam dictū eſt/orbatus patre/nimis afflictus & humi
liatus/ſed poſtmodū ample cōſolatus.homo:peccator/tyrannus.magnificare:tenere iper-
rium.ex hiſtorijs hęc agnoſcuntur.

1 EXPOSITIO CONTINVA.Confitebor tibi dñe in toto corde meo:narrabo omnia mi
rabilia tua.beneficia tua recenſebo tibi tota mente mea redēptor clemētiſſime:manifeſta-
2 bo vniuerſa mirifica opera tua. Lętabor & exultabo in te;& pſallā nomini tuo altiſſime.lę-
3 titia mea & gaudīū meū ērit in te:& laudabo nomē tuū deus ſup oia exultate. In cōuertē-
do inimicū meū retrorſum:infirmabūtur & peribūt a facie tua.cū principē mūdi huius pcſ-
ſūdabis/cū foras eijcies:aduerſarij mei/malignę poteſtates debilitabūt/& illuſtratiōe ad-
4 uēctus tui/tuaq; diſſipabūtur pſentia. Quoniā feciſti iudiciū meū & cauſam meā:ſediſti ſup
thronū qui iudicas iuſtitiā.diſſipabūtur a facie & pſentia tua/quia tu te geſſiſti pro me iu-
dicē& patronū/deleſti chirographū, obligationēq; meā:ſcādiſti crucis tropheū/qui i equi
5 tate & iuſtitia ,pfers ſententiā. Increpaſti gētes & periit ipius:nomē eorū deleſti in æternū
& in ſęculū ſęculi.arguiſti idola colētes/miſſis per orbē apoſtolis tuis veritatis annūciato-
ribus/defecit idolorū cultor:abſtuliſti noia gētiū in æternū & vſq; ad cōſummationē mū-
6 di. Inimici defecerūt phramcę in finē: & ciuitates eorū deſtruxiſti.malignī ſathanę & cō-
plicū eius fallacię & techne/vireſq; nocēdi in ppetuū illiſę ſunt & cōfractę:templa/phana/
7 idola eorū ſubruiſti & redegiſti in nichilū. Periit memoria eorū cum ſonitu:& dñs in ęter-
nū pmanet.extermiata eſt recordatio eorū cū noibus eorū:Chriſtus autē dñs/nunc &
8 die & vſq; i ſempiternū. Parauit in iudicio thronū ſuū/& ipſe iudicabit orbē terrę in equi-
tate:iudicabit populos in iuſtitia.locauit ad dexterā patris ſuggeſtū ſuū ad iudicandū/iu-
9 diciū ,pferet orbi terrę in æquitatis lege:iudiciū dabit populis in rectitudine. Et factus eſt
dñs refugiū pauperi:adiutor i oportunitatib⁹ in tribulatiōe.Chriſtus dñs populo inopi et
10 oppreſſo effectus eſt auxiliator:auxiliator cum oportunū fuit & cū tribularetur. Et ſperēt in
te qui nouerūt nomē tuū:quoniā nō dereliquiſti quęrētes te dñe.O ſupbenedicte dñe non
in terrenis & trāſitorijs bonis/ſed i te ſpem ſuā collocent/qui te fide apprehēderunt/& no-
mine tuo noiati ſunt:quia nunq; deſeruiſti eos qui te quęrere volunt/qui te volunt imitari.
11 Pſallite dño qui habitat in ſion:ānunciate iter gentes ſtudia eius.O veri dei agnitores/&
nomen eius portātes laudes dicite deo habitāti in eccleſia regeneratorū:euāgelizate i na-
12 tionib⁹ opera eius/ mādata/& beneplacita eius.Quoniā requirēs ſanguinē eorum recor-
datus eſt:nō eſt oblitus clamorē pauperū.quoniā ipe per nationes gentiū exquirēs effuſio-
nē ſanguinis cuāgelizantiū opera eius/& volūtates eius:ad mentē reuocauit/nō mādauit
obliuioni gemebundas & queruloſas iuocationes martyrū ſuorū/qui ,ppter ipm/oia/mū-
13 dum/parētes/opes/delicias/vitāq; ipſam reliquerūt & nichili penderūt. Miſerere mei dñe:
vide humilitatē meā de iimicis meis.O auditor clamoris pauperū/miſericordiā tuā michi
14 largire:attēde afflictionē meā quā patior a tyrānis & reluctātibus verbis veritatis. Qui ex-
altas me de portis mortis:vt ānūcię oēs laudatiōes tuas i portis filię ſion.miſerere mei dñe
qui me attollis & ad vitā reſpirare facis ex gentiū cultu/& vmbra iudeorū:vt euāgelizē &
15 enarrē cūctas laudes & iuſtificationes tuas in ipa primū ſurgēte/exoriēteq; eccleſia. Exul-
tabo in ſalutari tuo:infixę ſunt gētes in interitu quē feccrūt. O cœleſtis pater æterne:ego
delectabor in ſolo Chriſto tuo in dño meo & rege meo imitādo:detēti ſunt mei aduerſato-
16 res i ea ipſa morte quā michi parauerūt. In laqueo iſto quē abſcōderūt:cōprehēſus eſt pes
eorū.in ipietate qua me inſidioſe fallere ſtuduerūt:retētus eſt & illaqueatus affectus eorū.
17 Cognoſcet dñs iudicia faciēs:in opibus manuū ſuarū cōprehēſus eſt peccator. manifeſta
erit dñi potētia qui condēnabit ipios:in idolis & flagitioſę vitæ ppetratis/ cōuictus eſt dei
18 contēptor.Cōuertētur peccatores in ifernū:oēs gētes quę obliuiſcunt deū.veri dei contē-
ptores deturbētur in ſextinguibilis gehēnę locū:id eſt vniuerſę gētes quę agnoſcere nolūt
19 verū dei cultū.Quoniā nō in finē obliuio erit pauperis:patiētia pauperū nō peribit i finē.
Quia Chriſtꝰ dñs nō in ppetuū obliuiſcet pauptatis & oppreſſiōis populi ſui:ſpes & lōga
20 expectatio martyrū & afflictorū ſuorū nō fruſtrabit in ppetuū. Exurge dñe nō cōforteť ho
mo:iudicētur gētes i cōſpectu tuo.veni Chriſte IHESV/fer opē de dextera patris/nō iua-
21 leſcat/nō ,pualeat i nos hois potētia:cōdēnent te nō cognoſcētes/ in ,pſpectu tuo.Cōſtitue
dñe legiſlatorē ſup eos:ſciāt gētes quoniā hoies ſunt.imitte dñe legiſlatoris terrorē in eos/
22 cognoſcāt te deū eſſe qui ſolos cognoſcūt falſos deos:& agnoſcāt ſe mortales eſſe. Vtquid
dñe receſſiſti longe:deſpicis in oportunitatibus/in tribulatione?quid eſt dñator benedicte

Confitebor

qᵛ tādiu differs auxiliū tuū: derelinquis nos cū tēpus eſt oportunū/derelinquis nos in afflictione? D ū ſuperbit impius incēditur pauper: cōpræhenduntᵉ in cōſilijs quibꝰ cogitāt,
dū cultus tui cōtemptor eſſertur & inſoleſcit in te/pœnis cōficitur populus tuus: pereāt i
his ipſis machinationibus quas aduerſū nos moliunt. Quoniā laudat peccator in deſyde
rijs ānimæ ſuæ: & iniquus benedicitᵉ, cōpræhendantur & pereāt quoniā iter eos laude di-
gnus æſtimatur impius & trāſgreſſor: & ipſi de ituſto bene loquūtur eiq; applaudūt. Ex-
acerbauit dñm peccator: ſecundū multitudinē iræ ſuæ nō q̄ret, iniuſtus & auarus blaſphe
mauit deū cōditorē ſuū: impius præ multitudine fœuitiæ ſuæ nō requiret deū. Nō eſt deꝰ
in cōſpectu eius: inquinatæ ſunt vīæ illius in ōni tēpore. nullꝰ eſt ātē impiū/dei reſpectꝰ:
ōnia eius opa ſcelerata ab ineūte ætate in finē vſq; vitæ ſuæ. Auferunt iudicia tua a facie
eius: ōnium inimicorū ſuorū dñabitur, lex tua & mādata tua lōge ab eo abijciunt: in om
nes pios inſoleſcit/ graſſat/ & deſpicit eos. Dixit enī in corde ſuo: non mouebor a genera-
tione in generationē ſine malo. ſic locutꝰ eſt in ſemetipſo: potētia hac nō priuabor/ nulla
vnq̄ factorū meorū ſequet punitio. Cuiꝰ maledictione os plenū eſt & amaritudine & do-
lo; ſub lingua eius labor & dolor, eius ſermo execratione plenꝰ eſt & rapacitate & fraude;
& in illo mœſtitia atq; angor. Sedet in inſidijs cū diuitibus: in occultis vt iterficiat ino-
centē, ſtat mollens inſidias cū auaris & rapacibus: vt in abditis interimat inſontē. Oculi
eius in pauperē reſpiciūt: inſidiat in abſcōdito quaſi leo in ſpelūca ſua. inſidiæ eius popu-
lo fideli intentæ ſunt: explorat latēter vt leo in latibulo ſuo. Inſidiatur vt rapiat pauperē:
rapere pauperē dū attrahit eū. In laqueo ſuo humiliabit eū: inclinabit ſe & cadet cū dña-
tus fuerit pauperū. inſidiæ ſuæ ſunt vt pdat populū fidelē/ populū ſola ſpiritualia bona cu
rantē/ perdet populū fidelē dū ptraxerit eū in laqueū ſuū. affliget eū/ ſubijciet eū: & tandē
populus inſons morte mulctabitur vbi inſoluerit/ graſſatus & debachatus fuerit in cœtū
inopū et inſontiū. Dixit enī in corde ſuo oblitus eſt deus: auertit faciē ſuā ne videat in fi-
nē. hæc faciet impius quia locutus eſt in ſemetipſo/ negligit hæc deus/ nulla eius prouidē
tia/ nulla cura: cognitionē ſuā amouit/ ne vnq̄ hæc aſpiciat. Exurge domine deus/ exalteᵉ
manus tua: ne obliuiſcaris pauperū. Exaltare dñe IHESV/ ppera in auxiliū/ pualeat po
tentia tua: ne ſit obliuio fideliū tuorū/ propter te mundū et ōnia quæ mūdi ſūt calcātium.
Propter quid irritauit impius deum? dixit enī in corde ſuo non requiret. quare blaſphe-
mauit infidelis cōditorē ſuū? nā ſic locutus eſt in ſemetipſo oblitus eſt deus/ nō attēdet in
ppetuū. Vides/ quoniā tu laborē et dolorē cōſyderas: vt tradas eos in manꝰ tuas. nequaq̄
auertiſti faciē tuā vt cogitat impiꝰ/ ſed tu facta eius reſpicis/ quia tu pœnā et cruciatū me-
ditaris: vt incidāt impij in vindictas tuas. Tibi derelictus eſt paup: orphano tu eris adiu
tor. nequaq̄ oblitus es/ negligis aut nō curas populū tuū vt cogitat ipius/ imo ipſe tuæ cu
rę reſeruatꝰ eſt: populo fideli qui te ſolū patrē habet/ ſed tādiu abſentē et nō in hoc mūdo/
tu eris auxiliator. Contere brachiū peccatoris et maligni: queretur peccatū illiꝰ et nō in-
uenieᵉ. aufer ab impio tyrannidis poteſtatē/ et a maleuolo: pquiretur enī q ſimiliter ſeulat
et peccet/ et nō cōperieᵉ. Dñs regnabit in æternū et in ſæculū ſæculi: pibitis gētes de ter-
ra illiꝰ. Chriſti dñi regnū ſtabilieᵉ in ppetuū/ et vſq; poſt cōſūmationē mundi: nomē gēti-
um exterminabiᵉ in ōni loco dñationis eiꝰ. Deſyderiū paupum exaudiuit dñs: pparatiꝰ-
onē cordis eorū audiuit auris tua. exterminatio/ cōuerſioq; gētium magnū erat fidelibus
deſyderiū/ hūc aūt piū affectū acceptauit benignißimus deꝰ: dñe piā volūtatē quā tu pu
diſti/ ſuſcepit benigna exauditio tua. Iudicare pupillo et humili: vt nō apponat vltra ma
gnificare ſe homo ſup terrā. et ad hoc dñe ſuſcepiſti piū eorū deſyderiū/ vt populꝰ patrē i
terris nō agnoſcēs/ et pptᵉ te afflictꝰ et humiliatꝰ/ legibꝰ tuis iudiceᵉ ac regat: et nequa-
q̄ vltra adijciat tyrānus intātū de terrena poteſtate ſupbire/ inſoleſcere et abuti ſup terrā.

1 Pſal.110 CONCORDIA. ¶ Confitebor tibi dñe in toto corde meo: in cōſilio iuſtorū & cōgrega-
2 Pſal.110 tione. magna opera dñi: exquiſita in ōnes volūtates eius. ¶ Dñs in Ioāne. nūc iudiciū eſt
3 Ioā. 12 mūdi: nūc princeps huiꝰ mūdi eijciet foras. Et in Marco. erat i ſynagoga eorū homo i ſpi-
3 Mar. 1 ritu imundo/ et exclamauit dicēs: quid nobis & tibi IHESV Nazarene? veniſti perdere
4 Ioan. 16 nos ante tēpus. ſcio q̄ ſis ſanctus dei. & cōminatus eſt ei IHESVS dicens: obmuteſce/ &
5 Math 28 exi ab hoīe. & diſcerpens eū ſpiritus immūdus/ & exclamās voce magna: exit ab eo. & mi
5 Mar. 26 rati ſunt ōnes/ ita vt cōquirerēt iter ſe dicētes: quidnā eſt hoc? quænā doctrina hæc noua:
5 Act. 11 quia in poteſtate ſpiritibus immūdis imperat/ & obediūt ei? ¶ Dñs in Ioanne. Et cū vene-
5 Eſai. 65 rit paracletus: ille arguet mundū de peccato & de iuſtitia & de iudicio. de peccato quidē:
6 Zach 13 quia nō crediderūt i me. de iuſtitia vero: quia vado ad patrē. de iudicio autē: quia princeps
7 Zach 13 mundi huius iā iudicatus eſt. ¶ Dñs in Matthęo. euntes ergo docete ōnes gētes/ baptizā
7 Ioan. 12 tes eos in nomine patris et filij & ſpiritus ſācti. Et in Marco. Eūtes in mundū vniuerſū p̄-
8 Ioan. 5 dicate euangeliū ōni creaturæ. qui crediderit & baptizatus fuerit: ſaluus erit, qui vero nō

credíderit: cõdẽnabíť. Illi autẽ ꝓfecti ꝑdícauerũt vbiq;: dño cooperãte & ſermonẽ cõfirmã
te ſequẽtib⁹ ſignis. Et ī actis apoſtolorũ. docuerũt turbã multã: ita vt cognominarenť príꝰ
6.7 mũ Antiochiæ/diſcipuli/Chriſtiani. Et Eſaias. et ſeruos ſuos vocabit noíe alío. ¶Zacha
rias. Pſeudoprophetas & ſpiritũ imundũ auferã de terra. diſperdã noía idolorũ de terra:
& nõ memorabunť vltra. Et ex Ioãne. audíuim⁹ ex lege: quia Chriſtus manet ī æternum.
8 ¶Dñs in Ioãne. ône iudiciũ dedit filio. Et in Mattheo. data eſt míchi ōnis poteſtas ī cœ
9.10 lo & in terra. ¶Quia liberabit pauperẽ a potẽte: & pauperẽ cui nõ erat adiutor. ¶Exul
11 tẽt & lætenť ſup te ōnes q̃rentes te dñe: & dicãt ſemp magníficetur dñs qui díligũt ſaluta
12 re tuũ. ¶Cõfitemini dño & inuocate nomẽ eius: ānũciate iter gẽtes opa eius. ¶Quia ꝓ
ſpexit de excelſo ſãcto ſuo: dñs de cœlo in terrã aſpexit. vt audíret gemitus cõpeditorũ: vt
13 ſolueret filios interẽptorũ. ¶Hic orat: quod primo & ſecundo verſu quarti pſalmi orauit
14 propheta. ¶Diligit dñs portas Sion: ſup ōnia tabernacula Iacob. Et dñs in Mattheo. tu
es Petr⁹: & ſup hãc petrã ædificabo eccleſiã meã. Et portæ inferi nõ ꝓualebũt aduerſ⁹ eã.
15 ¶Lætetur Iſrael i eo qui fecit eũ: & filiæ Sion exultẽt i rege ſuo. ¶Cuſtodi me a laqueo
16 quẽ ſtatuerunt míchi: & a ſcãdalis operantiũ iniquitatẽ. cadẽt in retiaculo eí⁹ peccatores.
17 ¶Dñs a dextris tuis: cõfregit in die iræ ſuæ reges. Iudicabit in nationíb⁹ ꝓlebit ruínas:
18 cõquaſſabit capita i terra multorũ. ¶Simulachra gẽtiũ argẽtũ & aurũ: opera manuũ ho
minũ. Itẽ. Erubeſcãt umpſi & deducantur in infernum. ¶Quia pſalmus hic prolixus: cõ
trahẽda potí⁹ vídeť cõciliatio: q̃ facile a ſedulo quoq; diuinæ legis examinatore perficieť.
ADVERTE. Circa titulũ ad victoriã ſup morte filij/pſalm⁹ Dauid. ſup morte filij: ſuper
paſſione dñi. quia hic pſalm⁹/quædã confeſſio & gratiarũ actio eſt bonorũ/quæ ſaluſificã
dñi paſſionẽ ſunt ſecuta. Septuaginta prætitulauerũt ſup occultis filij. forte quia hic conti
nẽť quę occulto dei iudicio/occultaq; prouidẽtia fiunt: ſcilicet iudiciũ pricipis mũdi hui⁹/
bonorũ a malis perſecutio/lõga pmiſſio/vltio/& liberatio: & huiuſmodi talia. quorũ cau
ſas cognoſcere magis dei eſt: q̃ hominũ idagare. ¶Tertio verſu. vbi dicim⁹ ſingulariter
i cõuertẽdo inimicũ meũ retrorſũ: ex hebræo pluraliter Hieronym⁹ dixit cũ ceciderit ini
mici mei retrorſũ. quod ſecũda particula eiuſdẽ verſus infirmabũtur & pſbũt a facie tua:
magis pluratiue fuiſſe dicẽdũ/eſſ lagitare videť. ſed & accõmodatior liguæ latinæ ſermo:
ſi dicať cũ cõuerteris inimicos meos retrorſũ. & apud Hieronymũ: eſt magis ſentẽtia ī cõ
ſequẽtia ſermo/ſcilicet pſallẽ nomini tuo cũ ceciderit inimici mei retrorſũ & corruerint et
perierit a facie tua. ¶Quarto verſu. qui iudicas iuſtitiã: iudex iuſtitiæ. græce ὁ κρίνων
τὴν Δικαιοσύνην quod etſi ſonet vt apud nos interpretes verterũt: arbitror tamẽ accu
ſatiuũ illũ potuiſſe in ſeptimũ caſũ verti. vt diceremus qui iudicas iuſtitia/id eſt ī iuſtitia.
neq; cũ dixeris eſt iudex iuſtitię/eſt iudex æquitatis: aliud eſſe reor q̃ eſt iudex iuſt⁹ eſt iu
dex æqu⁹/ſiue q̃ iudicat in iuſtitia/qui iudicat ī æquitate. Sic enī pſalmi 95 verſu decimo.
Etenī correxit orbẽ terræ qui nõ cõmouebiť: iudicabit populos in æquitate. & eiuſdẽ ter
tio decimo. iudicabit orbẽ terræ ī æquitate: frequẽter enī accuſatiuũ apud Græcos: reſolue
re habem⁹ iuxta cõſuetudinẽ ſermonis noſtri/i ſeptimũ caſũ. ¶Sexto verſu. qđ dicíť ĩmí
ci defecerũt phrameæ in finẽ: nichil aduerſať ei qđ ex hebræo habeť ĩimici cõpletæ ſũt ſo
litudines in finẽ. Nã hic loca eí⁹/& habitatiões deſertæ: illic vero potentiæ/víreſq; nocẽ
di cõfracte deſignãtur. ¶Septimo verſu. periit memoria eorũ cũ ſonitu: ex hebræo periit
memoria eorũ cũ ipſis. & reſpõdet ad id qđ ꝓceſſit de maligno & cõplicib⁹ eius/ſcilicet q̃
ſolitaria facta ſũt loca eorũ/ciuitates deſtructæ/memoria eorũ extícta. & ne hæc mõ: ſed
et ipſi fũdit⁹ pierũt/pœniſq; alligati ſũt ſẽpiternis. ¶Viceſimoprio verſu. vbi legim⁹ legiſ
latorẽ: ex hebræo Hieronym⁹ traduxit terrorẽ. quaſi propheta ī ſpũ ꝓcari videatur deũ:
vt imittat tyrãnis/ceu Neroni/Domitiano/Traiano/Diocletiano ac ſequacib⁹/eorũ cru
delitatis executoríb⁹) ꝑ ſigna & ꝓdigia/ſuæ potẽtiæ terrorẽ: ne adeo ímaniter in paupes
Chriſti ritu ferarũ deſæuirẽt/id eſt in martyres/qui & fortes & robuſti ī tralatiõe hebraica
31 verſu & 38 reſpõdẽte appellanť. At quia interpretes legiſlatorẽ poſuere: motí ſũt multi
hũc pſalmũ de antichriſto exponere. ſed quomõ ꝓcareť ꝓpheta vt mittereť antichriſtus:
qui tot & tãta mala faciur⁹ eſt Chriſtianis/vt ꝓpemodũ ſeducťur⁹ ſit electos/& vſq̃adeo
ipius & blaſphem⁹ in Chriſtũ/vt omniũ aliorũ iiurias ſupatur⁹ ſit/& blaſphemias? Videť
igiť equius: vt qui legiſlatorẽ poſuerũt/voluiſſe ꝓcari/poſitoris diuinæ legis/tyrãnis ipſis
metus incuſſionẽ imitti/vt oli Moſeos apud Aegyptios & tyrãnos/qui diuinæ volũtati ī
plãtatione ſynagogę obluctari voluerũt. Quare nõ ab re viſũ eſt: ſi de pſecutionib⁹ q̃ ſuſ
perũt a portis mortis & a portis filię Sion/cõſequẽter ad tẽpora Cõſtãtini/hic pſalm⁹ de
clarareť. ¶Viceſimo ſecũdo verſu. vt quid dñe receſſiſti lõge. hic apud Hebræos ali⁹ pſal
m⁹ incipit ſcilicet decim⁹. quare ad finẽ ferme pſalterii numer⁹ pſalmorũ ex hebræo: vni
tate creſcit ſupra numerũ pſalmorũ noſtrorũ. verbi cauſa: qui nobis viceſim⁹ cõputatur/

8 Mat. 28
9 Pſal. 71
10 Pſal. 39
11 Pſal 104.
12 Pſal. 101
13 Pſal. 4.
14 Pſal 89
14 Mat 16
15 Pſal 149
16 Pſal 140
17 Pſal 109
18 Pſal. 113
18 Pſal. 30

9 Confitebor 10

apud eos primus & vicesimus erit, qui nobis centesim⁹: illis cētesimusptim⁹, a psalmo vero 148: in finē vsq; cōcordat, qđ facile est ex numeris qui adijciunt compræhēdere. ¶ Vicesimotertio versu, cōphendunt in cōsilijs quibus cogitāt: accōmodati⁹ ꝓ optatiuū cōpręhendant/ ex hebræo, accōmodati⁹ etiā in cōsilijs quę cogitant/ & ex hebræo vbi dicit in sceleribꝰ quæ cogitauerūt & ex ratione latini sermonis, sed id ex cōsuetudine sermōis grę ci vbi dicit ἐν Διαβουλίοις ὅτι Διαλογίζονται tractū videt. ¶ Vicesimoquito versu, id exacerbauit dñm: ex hebræo reuocat in superiorē particulā/ & distinctionis punctꝰ facilis est dñm. ¶ Scdæ particulæ vicesimiseptimi versus/ omniū inimicorū suorū dñabit: respōdet ex hebręo ōnes inimicos suos despicit, qđ forte magis cōsequens putabit ad ablectionē diuinorū iudiciorū/ q̄ dñari omniū inimicorū suorū. ¶ Vicesimooctauo versu, a gnatione in gnationē sine malo: quod continuā cū mouebor habere videtur intelligentiā. verū ex hebræo aliud sonat in generatione & gnationē ero sine malo, quasi ipꝰ i corde suo dicat/ ab ea (quā putat fœlicitatē) se nō demutandū/ neq; ꝓ factis suis vnq; quippiā mali luturū, quod rationabilius videt: q̄ q; dicat nō mouebor in sempiternū sine malo/ siue quin operer malū, nā neq; sc male operari putat: sed prudenter agere/ et alios potiꝰ errare. ¶ Vicesimonono versu, cuiꝰ os maledictiōe plenū est: ex hebræo rectius eiꝰ os maledictione plenū est/ & sermo melior. ¶ Tricesimo versu, sedet in insidijs cū diuitibꝰ in occultis vt interficiat innocētē: Hieronymus ex hebræo sedet insidiās iuxta vestibula/ in absco ditis interficit innocentē, vbi id i absconditis ſūgitur verbo interficit, quare legēdū potiꝰ nobis est/ sedet i insidijs cū diuitibꝰ: vt in occultis interficiat innocētē. ¶ Tricesimotertio versu, i laqueo suo, id in laqueo suo/ sequēdo intelligentiā hebraicā: ſūgit cū attraxerit, & ideo potius dicēdū: in laqueū suū. Quod vero subiūgit humiliabit eū/ inclinabit se & cadet cū dominatꝰ fuerit pauperū: se superfluit/ neq; ex hebræo/ neq; ex græco habet, & id totū iclinabit/ & cadet: respicit pauperē nō inimicū, qđ oporteret si adiūgeret se, nā sic respōdet ex hebræo, & cōfractū subijciet/ & inruet viribus suis valēter. & si particula adiūgēda esset: potiꝰ eū q̄ se dicēdū esset. ¶ Quadragesimosecūdo versu, iudicare pupillo & humili: ex hebręo & iuxta cōsuetudinē latinā rectiꝰ/ vt iudices pupillo & humili, id enī accōmodatiꝰ nostro sermoni: auscultault auris tua vt iudicium facias pupillo & humili, q̄ si dicas: auscultauit auris tua iudiciū facere pupillo & humili, tametsi hoc & illo lequendi modo: idem prorsus prætendatur, neq; nostri mos est tam frequenter vti infinitiuo vt græcis, nec vsq; adeo quadranter.

¶ In finē psalmus Dauid. X.

1 IN dño cōfido: q̄mō dicitis animę meę/ transmigra i montem sicut passer?

2 Quoniā ecce pctōres intēdérūt arcū/ paraué rūt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in obscuro rectos corde.

3 Quoniam quæ perfecisti destruxérunt: iustꝰ autem quid fecit?

4 Dñs in templo sancto suo: dñs i cœlo sedes eiꝰ

5 Oculi eiꝰ i paupē respiciūt: palpebræ eius interrogāt filios hominum.

6 Dns interrogat iustū & ipiū: qui autē diligit ini

¶ In finem psalmꝰ Dauid. X.

IN domio cōfido: quomō dicitis aię meæ/ transmigra i montem sicut passer?

Quoniā ecce pctōres tetēdérūt arcum/ parauérunt sagittas suas in pharetra: vt sagittēt in obscuro rectos corde.

Quoniam quę perfecisti destruxérunt: iustus autem quid fecit?

Dñs in templo sancto suo: dñs i cœlo sedes eiꝰ

Oculi eius in paupē respiciūt: palpebręeiꝰ interrogant filios hominū.

Dns interrogat iustū & ipiū: qui autē diligit ini

¶ Victori, Dauid. XI.

IN dño sperauī: q̄ modo dicitis animæ meæ/ transuola in montem vt auis?

Quia ecce impij tetēdérunt arcum/ posuerunt sagittā suam super neruum: vt sagittent in abscōdito rectos corde.*

Quia leges dissipatæ sunt: iustus quid operatus est?

Dñs i tēplo sācto suo: dñs in cœlo thronꝰ eiꝰ.

Oculi eius videt: palpebræ eius probant filios hominum.

Dñs iustū ꝓbat: impium autem & diligētem ini

	GALL.	ROM.	HEB.
	quitatē odit aīam ſuā.	quitatē odit aīam ſuā.	quitatē odit anima ei⁹.
7	P luit ſuper pc̄tōres laqueos: ignis & ſulphur et ſpiritus procellarum pars calicis eorum.	P luit ſuper pc̄tōres laqueos: ignis ſulphur & ſpirit⁹ procellarū pars calicis eorum.	P luit ſuper pc̄tōres laqueos: ignis et ſulphur & ſpiritus tempeſtatū pars calicis eorum.
8	Q uoniā̄ iuſt⁹ dñs et iuſtitias dilexit: æquitatē vidit vultus ei⁹.	Q uoniā iuſt⁹ domin⁹ iuſtitiam dilexit: æquitatem vidit vultus ei⁹.	Q uoniā iuſt⁹ domin⁹ iuſtitias dilexit: rectum videbūt facies eorum.

TITVLVS. Ad victoriā pſalm⁹ Dauid, pſalm⁹ de Chriſto dño. Propheta ī ſpiritu loquit̄ ī pſona Chriſti. Trāſmigra ī montē ſicut paſſer: cito corripe fugā in ſolitariū locū/ vt paſſer q̄ vidēs ſagittā extento curuatoq; arcu/in ſolitudinē euolat, trāſmigra inquā in ſolitariū locū, quoniā ecce peccatores: Herodes & Iudei, tetēderūt arcū/parauerūt ſagittas ſuas ī pharetra: dolos & falſas in corde accuſatiōes machinati ſūt, vt ſagittēt: vt ſauciēt/vt vulnerēt, in obſcuro: in deliquio/in obſcura luna/ī excæcata ſynagoga, rectos corde: te & tuos quos rectos corde & iuſtos reputam⁹, quoniā quæ pfeciſti deſtruxerūt: id eſt doctrinā/ mādata/ p̄cepta tua repulerūt & ſpreuerūt. iuſtus autē quid fecit? Reſpōſio Chriſti, quid fecit ſcilicet inſōs vt fugere debeat? ſi ſagittabūt/dñs ī tēplo ſācto ſuo eſt: in quo cōfido, dñs in cœlo ſedes ei⁹: ad eos iudicādū, oculi ei⁹ in pauperē reſpiciūt: miſericordes aſpectus dñi ī iuſtū & inſontē ſunt intēti/ad me ſunt aperti, palpebrę ei⁹ īterrogāt filios hominū: examē/ iudiciū eius/in momento facta hominū diſcutit, dñs probat: acceptat iuſtū, & eū qui diligit iniquitatē odit aīa eius/ſic enī Hieronym⁹ ex hebrēo id eſt diuina mēs exoſū habet & abominatur iniquitatis amatorē. Pluet ſuper peccatores laqueos: genera pœnarū gehennæ/ quib⁹ vt pedicis/ppetuis alligabūtur pœnis, ignis/ſulphur/ſpirit⁹ procellarū: explicatio illarū pœnarū, pars calicis: tormēti/cruciat⁹/æternæ mortis eorū. Quoniā iuſt⁹ dñs iuſtitias dilexit: ratio cur deus bonos amat & opa bona/quoniā bon⁹ eſt, & iuſtos & opera iuſta/ quia iuſtus, æqua & recta/quia æquus & rect⁹, æquitatē vidit vultus ei⁹: quia equitas bona, & videt de⁹ cūcta quæ bona ſunt, ſed & alius ex hebrēo habet ſenſus: qui dicetur ī diaphoniis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. In dño cōfido: quomō dicitis aię meę trāſmigra in mōtē ſicut paſſer? ſpero ī deo patre meo/ab eo oēm defenſionē meā expecto: quid eſt vt dicatis mi
2 chi/abi hinc/ocyus pete ſolitudinē ſicut auis quę euolat in mōtana? Quoniā ecce peccatores intēderūt arcū/parauerūt ſagittas ſuas in pharetra: vt ſagittēt in obſcuro rectos corde, abi hinc/pete ſolitudinē/quoniā ecce hoſtes tui/arma in te aptauerūt/ inſidias molliti
3 ſūt: vt te in occulto interficiāt & eos qui bona ſūt volūtate. Quoniā quæ perfeciſti deſtruxerūt: iuſt⁹ autē quid fecit? abi hīc/& pete ſolitudinē/quia legēs/ p̄cepta/& mādata tua cōtēpſerūt. vos hæc dicitis aiæ meę: ſed quid criminis inſōs vt fugere debeat opatus eſt? Dñs
4 ī tēplo ſācto ſuo: dñs in cœlo ſedes ei⁹, pater me⁹ ī quo cōfido reſidet ī ſublimi gloriæ ſuę
5 ſollio: pater me⁹ in quo cōfido habet thronū ſuū ī cœlo vt iudicet hoſtes meos. Oculi eius in pauperē reſpiciūt: palpebrę ei⁹ iterrogāt filios hominū, miſerationis ei⁹ aſpectus ad me
6 ſunt intēti: nutu oculorū & in momēto facta hoim diſcutit. D ñs īterrogat iuſtū & impiū: qui autē diligit iniquitatē odit aīam ſuā, dñs examinat facta iuſti & ipi: qui autē amat mā
7 data dei trāſgredi/is aīę ſuę detrimentū patiet. Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis/ſulphur & ſpirit⁹ procellarū pars calicis eorū, detrimentū quidē aīę ſuę patiet/quia dñs trāſgreſſores & impios viculis coercebit ęternis: flāma vorax/et ſtagnū ſulphuris/et rotatio
8 turbinis/particula quędā cruciat⁹ eorū. Quoniā iuſtus dñs et iuſtitias dilexit: equitatē vidit vultus eius, verū de iuſtis aliter diffinietur/nā quia cœleſtis pater iuſtus eſt ipſe iuſtorum et iuſtitiarū amator eſt: ipſe iuſtos et iuſtitiam in cōſpectu ſuo collocauit.

1 CONCORDIA. ¶ Quoniā in me ſperauit liberabo eū: protegam eum quoniā cognouit
nomē meū. Et Lucas, In ipſa die acceſſerūt quidā Phariſęorū dicētes illi: exi et vade hīc/
2 quia Herodes vult te occidere. ¶ Marc⁹, mittūt ad eū quoſdā ex Phariſęis et Herodianis: vt eū caperēt in verbo, qui venientes dicunt ei: magiſter ſcimus quia verax es et nō curas quēq̄, nec enī vides i faciē hominū/ſed in veritate viā dei doces, licet dari tributū Cęſari:
3 an non dabimus? ¶ Tēpus faciēdi dñe: diſſipauerūt legē tuā. Et Eſaias, Iniquitatē nō fecit:
4 neq; dolus fuit in ore eius. ¶ Quoniā feciſti iudiciū meū: ſediſti ſup thronū qui iudicas iuſtitiā. ¶ Iſte pauper clamauit: & dñs exaudiuit eū. Oculi dñi ſup iuſtos & aures eius ī pces
5 6 eorū. ¶ Vultus autē dñi ſuper faciētes mala: vt perdat de terra memoriā eorū. Multę tribulationes iuſtorū: & de omnibus his liberabit eos dñs. Item nō de⁹ volēs iniquitatem tu es.

1 Pſal. 90
1 Lucæ 13
2 Mar. 12
3 Pſal. 118
3 Eſaiæ 53
4 Pſal. 9
5 Pſal. 33
6 Pſal. 33
6 Pſal. 5
7 Pſal. 33
7 Pſal. 33
8 Pſal. 111
8 Sap. 5

GALL. ROM. HEB.

¶ Mors peccatorũ pessima: & qui oderũt iustũ/delinquẽt. Apocalypsis, qui nõ inuẽt⁹ est ĩ libro vitæ scriptus: miss⁹ est in stagnũ ignis, qđ supra stagnũ ignis ardẽtis & sulphuris appellauit. ¶ Cornu ei⁹ exaltabitur i gloria. Peccator videbit & irascet/ dẽtib⁹ suis fremet et tabescet: desyderiũ pctõrũ pibit. Et in sapiẽtia, p̃ ãgustia spũs dicẽt ira se: hi sũt quos aliqñ habuim⁹ i derisũ/et i similitudinẽ iproperij, nos insẽsati vitã illorũ existimabam⁹ insaniã/& finẽ illorũ sine honore: ecce quomõ cõputati sũt inter filios dei/et iter sãctos sors illorũ est. ADVERTE. Tertio versu, quontã quæ perfecisti destruxerũt: legẽdũ quæ/neutrũ plurale nõ quẽ accusatiuũ singulare. Nã & græcus habet ὅτι ἃ σὺ κατηρτίσω ἄυτὸι καθεῖλον: id est quoniã quæ aptasti/parasti/perfecisti/euerterũt, qđ & tralationi hebraicæ magis quadrat huic loco reipõdẽti/vbi dicit: quia leges dissipatæ sũt. ¶ Sexto versu, qui autẽ diligit iniquitatẽ odit aiam suã: ex hebræo diligẽtẽ iniquitatẽ odit aĩa ei⁹. & recti⁹ quidẽ, nã ille (quẽ habemus) loquẽdi mod⁹: diuino aduersatur, siquidẽ legim⁹ i euãgelio: q amat animã suã pdet eã, & qui odit aĩam suã in hoc mũdo: in vitã ẽternã custodit eã. nec tam⁹ itaq; ratiocinationẽ, ex psalmo qui diligit iniquitatẽ/odit aiam suã. & ex euãgelio qui odit animã suã: in vitã æternã custodit eã. I gitr qui diligit iiquitatẽ/ in vitã æternã custodit animã suã. cõsequũ (si loquendi mod⁹ idem est) nullus qui disciplinæ rudis nõ fuerit inficias ibit. quo nichil absurdius. Et scio: hoc (nisi equiuoco) dilui nõ posse. neq; id cõtẽdit, sed modũ loquẽdi a mõ loquẽdi euãgelij esse diuersũ: qui tamẽ minime diuersus/sed cõcors ac cõspirãs est/qui Hieronymũ respicit & hebræũ, quis igit sequẽd⁹: Dauid ne q p spiritũ Christi loquit/an iterpres qui loquit ex suo? pfecto Dauid. Esset igit in codicib⁹ nostris legẽdũ/dns iterrogat iustũ: impiũ autẽ & qui diligit iniquitatẽ odit anima ei⁹. vbi eius refert deũ. ¶ Sed forte formidarũt iterpretes: attribuere animã deo. At debuissent ex Leuitico & Esaia admoniti esse nichil hac in re fuisse periculi, & illic legisse: cadetis iter ruinas idolorũ vestrorũ/& abominabitur vos aĩa mea, et hic: iniqui sunt cœtus vestri/calẽdas vestras & solẽnitates vestras odiuit aĩa mea. Et Hieremias. Nunquid super his nõ visitabo dicit dominus: & in gente tali nõ vlciscet aĩa mea? ¶ Septimo versu, pluet super peccatores laqueos: distinctionis pũctus post laqueos faciendus. Nam ignis recti casus est, codex græcus πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦμα καταιγίδος: ignis/et sulphur/& spiritꝰ procellæ. ¶ Vltio versu, æquitatem vidit vultus eius: vbi eius refert deũ, Hieronymus ex hebræo/rectũ videbũt facies eorũ: vbi eorũ respicit peccatores, peccatores enim in fine ſeculorum rectum in gloria⁹ & prẽmiationem iustorum ad maiorem confusionem suam visuri sunt: vt & psalmi III vltimus versus insinuat, non tamen quod senserunt interpretes/falsum: etsi rectius forsan qđ habetur ex hebræo, & ad hunc sensum posita est concordia.

¶In finem pro octaua psalmus Dauid. XI.

1 SAluũ me fac dñe qm̃ defecit sãct⁹: quoniã diminutę sũt veritates a filijs hominũ.

2 Vana locuti sũt vnusquisq; ad p̃ximũ suũ: labia dolosa in corde et corde locuti sunt.

3 Dispdat dominus vniuersa labia dolosa: linguam magniloquam.

4 Qui dixerũt liguã nostram magnificabim⁹/ labia nr̃a a nobis sunt: quis noster dñs est?

5 Propter miseriã inopũ et gemitũ pauperũ: nũc

¶In finem pro octaua psalmus Dauid. XI.

SAluũ me fac dñe qm̃ defecit sanct⁹: quoniã diminutæ sunt veritates a filijs hoim. Vana locuti sunt vnusquisq; ad p̃ximũ suũ: labia dolosa in corde et corde locuti sunt mala. Dispdat dominus vniuersa labia dolosa: & linguam magniloquam. Qui dixerũt linguam nostrã magnificabim⁹/ labia nr̃a a nobis sunt: quis noster est dns? Propter miseriam inopũ et gemitũ pauperũ:

¶Victori pro octaua psalmus Dauid. XII.

SAlua domine quoniã defecit sãct⁹: quoniã iminuti sũt fideles a filijs hominum. Fruſtra loquũtur vnusquisq; p̃ximo suo: labium subdolum in corde & corde locuti sunt. Disperdat dominꝰ omnia labia dolosa: liguã magniloquam. Qui dixerũt liguã nostram roborem⁹/ labia nostra nobiscũ sunt: qs dñs noster est? Propter vastitatem inopũ et gemitũ pauperũ:

7 8

	GALL.	ROM.	HEB.
	exurgã dicit dominus.	nunc exurgã dicit dñs.	nũc cõſurgã dicit dñs.
6	Ponam i ſalutari: fiducialiter agam in eo.	Ponã in ſalutare meũ: fiducialiter agam in eo.	Ponam in ſalutari: auxilium eorum.
7	Eloquia domini eloqa caſta/argentũ igne examinatũ: probatũ terræ purgatum ſeptuplum.	Eloquia domini eloqa caſta: argentũ igne examinatũ terræ purgatũ ſeptuplum.	Eloqa domini eloquia mũda argẽtum igne ꝓbatum: ſeparatum a terra/colatum ſeptuplum.
8	Tu dñe ſeruabis nos: & cuſtodies nos a gñatione hac in æternum.	Tu dñe ſeruabis nos: et cuſtodies nos a generatione hac in æternũ.	Tu domine cuſtodies ea: ſeruabis nos a generatione hac in æternũ.
9	In circuitu impij ambulant: ſecundũ altitudinẽ tuam multiplicaſti filios hominum.	In circuitu impij ambulant: ſecundum altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.	In circuitu impij ambulant: cum exaltati fuerint viliſſimi filiorũ hominum.

TITVLVS. Ad victoriã ꝓ octaua pſalm⁹ Dauid. Pſalm⁹ de Chriſto dño. Propheta i ſpũ loquit̃ i pſona populi in Chriſtũ crediturũ. Saluũ me fac dñe quoniã defecit ſãct⁹: ſalua me dñe/quia ſãctorũ numer⁹ ad nichilũ eſt redact⁹. diminutę ſũt veritates a filijs hoim: hoies veraces/hoies ſpirituales diminuti ſũt ab hoib⁹ mẽdacibus & carnalib⁹/lõgeq; ſũt numero pauciores. vana locuti ſũt: ſubdola locuti ſũt. vnuſq; ſq; filiorũ hoim/filiorũ hui⁹ ſæculi/carnaliũ hominũ. labia doloſa: id ꝓcedentẽ explicat particulã. in corde & corde locuti ſũt: duplici corde/duplici q; aio labia apuerũt ad ꝓximũ ſuũ. diſpdat dñs vniuerſa labia doloſa: iudicet/cõdẽnet/conterat domin⁹ labia ſubdola & hoim corde duplici ũ. liguã magniloquã: id eſt linguã ſuperbã & dei ac diuinæ legis cõtẽptricẽ. qui dixerũt linguã noſtrã magnificabim⁹: diſperdat ac cõterat de⁹ liguã eorũ/qui dixerũt magnifaciem⁹ linguã noſtrã/ea ſubdole vtẽdo & decipiẽdo. quis noſter dñs eſt? quis poſſit nos ipedire? ꝓpter miſeriã inopũ & gemitũ paupum nũc exurgã dicit domin⁹: verba patris ꝑcẽ ꝓphetę exaudiẽtis/ꝓpter erũnã oppreſſorũ a doloſitate filiorũ hominũ/& lachrimas pauperũ crediturorũ/nũc exurgã/nũc veniã in auxiliũ. ponã in ſalutari/auxiliũ iopum & paupum in ſalutari/ i Chriſto meo collocabo. fiducialiter agã in eo: fiducialiter loquar i eo. eloquia domini eloquia caſta: eloquia Chriſti/eloquia verbi mei/eloquia ſancta et pura. argentum igne examinatum/probatum terræ/purgatum ſeptuplum: eloquia Chriſti mei argentum igne conflatũ/defecatũ a terra/& ſepties purificatũ/id eſt diuia charitate cõflata/cœleſtia & minime terrena & ſeptiformi ſpũs ſãcti chariſmate ſignata. tu dñe ſeruabis nos: ſeruabis populũ tuũ i Chriſtũ crediturũ. À gñatiõe hac: a gñatiõe filiorũ hoim/terrenorũ/carnalium/vanorũ et fallaciũ. i circuitu ipij ãbulãt: qui circũdãt et ſepiũt ipiꝭ. ſecundũ altitudinẽ tuã multiplicaſti filios hoim: cũ ſcdm quandã diuinæ altitudinis ſimilitudinẽ eleuati in authoritate & poteſtate locati multiplicãtur filij hominũ/multitudo carnaliter & paſſibiliter viuentium.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Saluum me fac domine quoniã defecit ſanct⁹: quoniã dimi
nutæ ſunt veritates a filijs hominũ. ſalua me cõditor ęterne quia ad nichilum redactus eſt
ſanctorũ numer⁹: ſalua me quoniã hoies veraces/hoies ſpirituales ad paucitatẽ redacti ſũt
2 ab hoibus carnalibus. Vana locuti ſunt vnuſquiſq; ad proximũ ſuũ: labia doloſa in corde/
& corde locuti ſunt. ſinguli quiq; huiuſmodi carnalũ blãda/ſubdolaq; locuti ſunt ad notũ
3 & amicum ſuũ: duplici corde/duplicique aio labia ſua aperuerũt. Diſperdat dñs vniuerſa la-
bia doloſa: & linguã magniloquã. euellat deus/eradicet & conterat duplicitũ aio ora ſubdo
4 la: eradicet & euellat linguã ſuperbã/ dei diuinæq; legis cõtẽptricẽ. Qui dixerũt linguã no-
ſtrã magnificabimus/labia noſtra a nobis ſunt: quis noſter dñs eſt? Euellat inquã deus &
eradicet linguã contẽptorum et ſuperborũ qui ipie locuti ſũt dicẽtes magnifaciam⁹ liguã no
5 ſtrã/os noſtrũ in noſtra poteſtate eſt: quis eſt qui nobis dominet? ꝓpter miſeriã inopũ &
gemitũ pauperũ: nunc exurgam dicit dñs. Verba patris precẽ prophetæ exaudientis/ pro-
pter erumnã oppreſſorũ doloſitate & ſuperbia filiorũ hoim/& ob lachrimas & luctũ credi-
6 turorũ: ſuppetias ferã ſic loquit̃ in me deus. ꝓ onã in ſalutari: fiducialiter agã in eo. dicit in
7 me deus collocabo vobis auxilium in Chriſto meo/ſpirabo/ & fideliter loquar in eo. Eloquia domini/eloquia caſta: argentũ igne examinatũ/probatũ terræ/purgatũ ſeptuplũ. mãdata Chriſti mei/mãdata ſancta & incõtaminata: diuina charitate conflata/nõ terrena ſed

Pſal. 11 — GALL. — ROM. — HEB.

Saluũ me. 12 cœleſtia/& ſeptiformi ſpiritus ſãcti chariſmate purgatę. Tu dñe ſeruabis nos:& cuſtodies nos a gñatiõe hac in ęternũ. O cœleſtis pater æterne/tu defẽdes populũ tuũ in Chriſtũ creditũrũ:& proteges in ſępiternũ a gñatiõe filiorũ hoim/terreñorũ/carnalũ/vanorũ/& fallaciũ.In circuitu ipij ãbulãt:ſcdm altitudinẽ tuã multiplicaſti filios hominũ. filij hoim vani/mẽdaces & ſuperbi vallanẽ/& circũſeptũt ipij s:quadã tuæ diuinę altitudinis ſimilitudine eleuaſti in authoritate & terrena poteſtate multitudinẽ carnaliter paſſibiliterq; viuẽtiũ. 8 9

1 Soph. 3 CONCORDIA. Sophonias. Principes eius in medio eius:quaſi leones rugientes. Iudices
2 Pſal. 3 eius lupi veſpere: nõ reliquebãt in mane. prophetæ eiꝰ veſani: viri infideles. ſacerdotes eiꝰ
2 Soph. 1 polluerunt ſanctũ: iniuſte egerũt cõtra legẽ. Nõ eſt in ore eorũ veritas: cor eorũ vanũ eſt.
3 Soph. 3 ¶ Sepulchrũ patẽs eſt guttur eorũ/linguis ſuis doloſe agebãt. ¶ Auferã de medio tui ma
4 Soph. 3 guiloquos ſuperbiæ tuæ:& nõ adijcies exaltari ãplius in mõte ſancto meo. Et alibi. Viſitabo ſup viros qui dicũt in cordibꝰ ſuis:nõ faciet bene dñs/& nõ faciet male. ¶ Quapropter
5 Soph. 3 expecta me dicit dñs in die exurrectionis meæ/in futurũ:quia iudiciũ meũ vt cõgregẽ gẽ
6 Soph. 3 tes & colligã regna. & ſubide. & dereliquã in medio tui populũ pauperẽ & egenũ:et ſperabũt in nomine dñi. ¶ Rex Iſrael dñs i medio tui:nõ timebũt malũ vltra. ¶ Tũc reddã po-
7 Soph. 3 pulis labiũ electũ. vt inuocẽt oẽs nomẽ dñi/& ſeruiãt ei humero vno. ¶ Reliquiæ Iſrael nõ
8 Soph. 3 faciẽt iniquitatẽ/nec loquẽt mẽdaciũ:nõ inuenietur in ore eorum lingua doloſa. ¶ Concor
9 Soph. 3 dia primi verſus:huic vltimo ſatiſfacit abunde.

ADVERTE. Septimo verſu in particula probatũ terræ:terræ datiuo caſu dictũ(græce enidicitur Δοκίμου τῆ γῆ)ſed cõſuetudine latina rectius dici ſeptimo caſu terra/ aut texto aterra. Nã Δοκίμου probũ & ſyncærũ ſignificat. vt & id pſalmo 33/verſu 18 & humiles ſpiritu ſaluabit:vbi græce datiuo dicit πνεύματι interpres nõ datiuo ſpiritui/ſed ſeptimo caſu ſpiritu vertit. ſic et hic:ad rectã locutionẽ/factẽdũ fuerat. quod & ex hebræo cõſtat: vbi dicit ſeparatũ a terra. idq; melius. ¶ Octauo verſu. tu dñe ſeruabis nos:in tralatione hebraica in hoc prio loco nõ nos ſed ea dicitur. quod refertur ad elcquia. quod & deſignat deũ conſeruaturũ eloquia Chriſti ſui. ¶ Noni verſus vltimæ particulæ ſecundũ altitudinẽ tuã multiplicaſti filios hominũ:reſpondet ex hebræo cũ exaltati fuerint viliſſimi filiorum hominum:quod deſignat cum maxime carnales homines & terreni/in faſtigio rerũ/in ſummo honoris gradu/& authoritate locati fuerint:impijs & ſceleratiſſimis hominibus ad ſuas næquitias/iniquaq; deſyderia explenda circũſtipari atq; circũdari. Et alius hũc locũ ſic habet in circuitu impij ãbuiant:cum exaltatur deſpiciens filios hominũ. quo deſignatur cum exaltatur ſuperbus. & id cum ſuperiore conſpirat/& in idem tendit.

In finẽ pſalmꝰ dauid. XII

1 VSquequo dñe oblíuíſceris me in finẽ:vſquequo auertis faciẽ tuam a me?

2 Quãdiu ponã conſília in anima mea: dolorẽ in corde meo per diem?

3 Vſquequo exaltabit inimicus meus ſup me:reſpice & exaudi me domine deus meus.

4 Illumia oculos meos ne vnq̃ obdormiã i morte: nequãdo dicat iimicus meꝰ/pualui aduerſꝰ eũ.

5 Qui tribulãt me exultabũt ſi motus fuero: ego autem in miſericordia tua ſperaui.

In finẽ pſalmꝰ dauid. XII

VSquequo dñe oblíuíſceris me in finem:quouſq; auertis faciem tuam a me?

Quãdiu ponã cõſilia i anima mea:dolorem in corde meo per diem?

Vſquequo exaltabit iimicꝰ meꝰ ſuper me: reſpice & exaudi me domine deus meus.

Illumia oculos meos ne vnq̃ obdormiã i morte: nequãdo dicat iimicus meꝰ/pualui aduerſꝰ eũ.

Qui tribulãt me exultabunt ſi motus fuero: ego autem in tua miſericordia ſperabo.

Victori pſal. dauid XIII

VSquequo oblíuíſceris mei penitꝰ: vſquequo abſcõdes faciem tuam a me?

Vſquequo ponã cõſília in anima mea: dolorẽ i corde meo ꝑ diẽ?

Vſquequo exaltabit iimicus meꝰ ſuper me? conuertere exaudi me domine deus meus.

Illumia oculos meos ne vnq̃ obdormiã i morte: neq̃ dicat iimicus meꝰ/pualui aduerſꝰ eũ.

Hoſtes mei exultabũt cum motus fuero: ego autem in miſericordia tua confido.

6 Exultabit cor meũ in ſalutari tuo/cãtabo do mino qui bona tribuit michi:& pſallam nomi ni domini altiſſimi.

Exultabit cor meũ in ſalutari tuo/cãtabo do mino qui bona tribuit michi:& pſallam nomi ni tuo altiſſime.

Exultabit cor meũ in ſalutari tuo: cãtabo do mino qui reddidit mi chi.

TITVLVS. Ad victoriam pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. loquitur Dauid in perſona populi iſraelitici: in finẽ/ nouiſſimaq; tempora diſperſi. Vſquequo obliuiſceris me in finem? vſquequo/quãdiu mei penitus non recordaberis? quãdiu ponã conſilia: cogitationes. in anima mea: cogitando quo pacto ab hac nouiſſima diſperſione liberari poſſim. dolorem in corde meo per diẽ: quandiu erit triſtitia in anima mea/ q̃primũ vigil factus ſenſibilem lucem ſolis aſpexero? vſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me? quãdiu prealebit fathanas in me? reſpice & exaudi me domine deus meus: deus meus qui es auerſus/conuerte te ad me/miſerationis tuæ oculis reſpice me/& admitte precẽ meam. Illumina oculos meos: patefac veritatẽ voluntatis tuę/conſilij tui/Chriſti tui menti meæ. ne vnq̃ obdormiã in morte: ne forte interam morte ſecunda/morte gehẽne & æterna. ne quãdo dicat inimicus meus prealui aduerſus eũ: ne forte accuſet me reũ fathanas dicẽdo q̃ p̃ualuerit aduerſus me. qui tribulãt me exultabũt ſi motus fuero: inimici mei/ hoſtes mei affligẽtur voluptate ſi vẽtilabor/ſi diſpgar in gẽtes. ego autẽ in miſericordia tua ſperabo: ꝓpheta i ꝓpria ꝑſona & ſanctorũ q miſericordiã ſũt cõſecuti loquiť/ego ſpẽ liberatiõis meę in miſericordia tua nõ i me/nõ i operib⁹ meis/collocaui. exultabit cor meũ i ſalutari tuo: gaudebit anima mea in Chriſto tuo qui ſaluabit nos. cantabo dño qui bona tribuit michi: pſallam laudes & hymnos deo/qui dedit michi cognoſcere ſalutare ſuũ & exultare in eo. et pſallã nomini domini altiſſimi: & laudabo in pſalmis verbũ dei exaltatiſſimi/ dei ſuper omnia eminentis & eleuati.

1 EXPOSITIO CONTINVA. V ſquequo dñe obliuiſceris me in finẽ: vſquequo auertis faciem tuã a me? dñator æterne ad quẽ vſq; terminũ mei nõ recordaberis: ad quẽ vſq; termi
2 nũ viſitatione tua me dedignaberis? Quãdiu ponã cõſilia in aia mea: dolorẽ i corde meo per diẽ? ad quẽ vſq; terminũ verſabo cogitatiões in mẽte mea quo pacto ab hac miſera &
diuturna diſp̃ſione liberer: ad quẽ vſq; diẽ (orto ſole iuſtitię) opprimet dolor mentẽ meã?
3 Vſquequo exaltabiť inimic⁹ meus ſup me? reſpice & exaudi me dñe deus me⁹. ad quẽ vſq; diẽ p̃ualebit michi maligⁿ? attẽde ad me/ne ampliꝰ auertaris a me/ſed ſuſcipe precẽ meã
4 dñator et creator meus. Illumina oculos meos ne vnq̃ obdormiã in morte: nequãdo dicat inimicus meus prealui aduerſus eũ. da vt cognoſcã Chriſtum tuũ/nõ amplius inuoluar
5 ſupplicijs gehennę: non amplius lactet maligⁿ ſe prævaluiſſe in me. Q ui tribulant me exultabunt ſi motus fuero: ego autẽ in miſericordia tua ſperaui. hoſtiles nequitiæ quæ me affligunt/hoc ipſo gaudebunt ſi in diſperſione diſtinebor/ ſi procul a te deerrabo: ſed ego
6 in miſeratione tua ſpem meã collocaui. Exultabit cor meũ in ſalutari tuo/cãtabo domino qui bona tribuit michi: & pſallã nomini domini altiſſimi. Illumina domine oculos meos/ et lętabitur anima mea in Chriſto tuo/laudes deo meo cantabo omnium michi bonorum largitori: & exaltabo nomen dei mei ſuper omnia exaltati.

1 CONCORDIA. Hieremias. Quare in perpetuũ obliuiſceris noſtri: derelinques nos in lõ 1 Thre. 5
2 gitudinem dierũ? ¶ Vę nobis quia peccauimus/ propterea mœſtũ factum eſt i dolore cor 2 Thre. 5
3 noſtrum. ¶ Hęreditas noſtra verſa eſt ad alienos: domus noſtrę ad extraneos. pupilli ſa 3 Thre. 5
4 cti ſumus abſq; patre: matres noſtrę quaſi viduę. Recordare dñe quid acciderit nobis: itue 4 Thre. 5
4 5 re & reſpice opprobrium noſtrum. ¶ Obtenebrati ſunt oculi noſtri. ¶ Gaude & lętare fi- 5 Thre. 4
6 lia edom quæ habitas in terra Hus. ¶ Chriſtus dominus captus eſt in peccatis noſtris: 6 Thre. 4
cui diximus in vmbra tua viuemus in gentibus.

ADVERTE. Primo verſu in pſalterijs noſtris obliuiſceris p̃ſentis tẽporis eſſe: quod ſequẽs verbũ/auertis oſtẽdit. at in tralatione hebraica: obliuiſceris futurũ eſt quod ſequẽs verbũ abſcondes oſtendit/imo & ſequẽtes verſus manifeſtius vbi cum ſimili particula vſquequo ſemper iungitur futurum/vſquequo ponã/vſquequo exaltabitur. quare rectius ſtaret apud interpretes per futurũ vſquequo domine obliuiſceris me in finem: vſquequo auertes faciẽ tuam a me? quod (vt dictũ eſt) & ſequẽtia mõſtrant. ¶ Quarto verſu. particula ne vnq̃/ne quãdo (quã græci dicũt μή ποτε: indifferẽter interp̃tari ſolet ne forte/ne aliquando. vt in pſalmo 90. verſu 12. in tralatione noſtra & hebraica interp̃tatur ne forte/& in romana ne vnq̃. Et circa expoſitionẽ quarti verſ⁹/ ne forte & ne ampliꝰ expoſuim⁹. ¶ Sexto verſu. & pſallã noi dñi altiſſimi: huic particulę/nichil ex hebręo reſpõdet: quare adiectitia videtur.

Pſal. 13 Dixit inſipi.

GALL.

In finem pſalm9 Dauid. XIII.

1 Dixit inſipiēs i corde ſuo:nō eſt de9.
2 Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis: non eſt qui faciat bonū/nō eſt vſq; ad vnum.
3 Dominus de cœlo ꝓſpexit ſup filios hoim: vt videat ſi eſt intelligēs aut requirens deū.
4 Omnes declinauerūt/ ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonū non eſt vſq; ad vnum.
5 Sepulcrū patēs eſt gutur eorū/liguis ſuis doloſe agebāt: venenum aſpidū ſub labijs eorū.
6 Quorum os maledictione et amaritudine plenū eſt:veloces pedes eorum ad effundendū ſanguinem.
7 Cōtritio & infœlicitas in vijs eorum/& viā pacis nō cognouerūt: nō ē timor dei āte oculos eoꝝ
8 Nonne cognoſcēt omnes qui operanť iniq̄tatem:qui deuorāt plebē meam ſicut eſcā panis?
9 Dominū nō inuocauerūt:illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor
10 Quoniā dñs in generatiōe iuſta eſt/conſiliū inopis cōfudiſtis:quoniam dñs ſpes eius eſt.
11 Quis dabit exſiō ſalutare iſrl'cū aūterit dñs captiuitatē plebis ſuæ/

Aliq̄ hic legūt cōfudiſti: ſtare nō poteſt.nā & grēce p'ticipue κατησχύνατε et tralationes omnes confudiſtis habent.

ROM.

In finem pſalm9 Dauid. XIII.

Dixit inſipiēs i corde ſuo nō eſt de9: corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in voluntatibus ſuis.
Non eſt qui faciat bonū: nō eſt vſq; ad vnū.
Domin9 de cœlo ꝓſpexit ſup filios hominū: vt videat ſi eſt itelligēs aut requirēs deum.
Omnes declinauerūt/ ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonū non eſt vſq; ad vnum.
Sepulcrū patēs eſt gutur eorū/liguis ſuis doloſe agebant:venenum aſpidū ſub labijs eorū.
Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt: veloces pedes eorum ad effundēdum ſanguinem.
Cōtritio & infœlicitas in vijs eorum:& viā pacis non cognouerunt.
Nō ē timor dei añ oculos eoꝝ:nōne cognoſcēt oēs q̄ operanť iniq̄tatē.
Qui deuorāt plebē meam ſicut eſcā panis:dominū nō inuocauerūt: illic trepidauerūt timore vbi non erat timor.
Quoniā deus in generatione iuſta eſt/cōſiliū inopis cōfudiſtis: quoniam deus ſpes ei9 eſt.
Quiſ dabit ex ſiō ſalutare iſrl'dū auerterit dñs captiuitatē plebis ſuæ.

HEB.

Victori pſalm9 Dauid. XIIII.

Dixit ſtult9 i corde ſuo: nō eſt deus.
Corrupti ſunt & abominabiles facti ſūt ſtudioſe:non eſt qui faciat bonum.
Domin9 de cœlo proſpexit ſup filios hominum: vt videret ſi eſt itelligēs/ requirens deū.
Omnes receſſerunt/ſimul conglutinati ſunt: nō eſt qui faciat bonū non eſt vſq; ad vnum.

Nonne cognoſcēt omnes qui operanť iniq̄tatē:qui deuorāt populū meum vt cibū panis?
Dominū nō inuocauerunt/ibi timebūt formidine: quoniam deus in generatione iuſta eſt.
Conſilium pauperum confudiſtis : quoniam dominus ſpes eius eſt.
Quis dabit de ſiō ſalutare iſrl'quādo reduxerit dñs captiuitatē ppli

exultabit iacob & lęta-
bitur iſrael.

Lætetur iacob et exul-
tet iſrael.

ſui: exultabit iacob et lę
tabitur iſrael.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino, propheta in ſpiritu loquitur. Inſipiens: preſertim Iudęus: deinde & gentilis: terrenus quiſq; & carnalis: q & filij hominũ dicti iã ſunt. dixit: de Chriſto non eſt deus, corrupti: corruptis moribus, in ſtudijs: ſtudioſe: ex certa deliberatione: propoſito ac volũtate, nõ eſt: de filijs hominum, q faciat bonũ: qui dei legẽ: mandataq; cuſtodiat, declinauerũt: receſſerũt a deo, nõ eſt vſq; ad vnũ: nõ eſt: ne vnus quidẽ de filijs hominum qui faciat bonũ, ſepulchrũ patens: ad omnẽ ingluuiem & intemperantiam & ad laxandũ verbũ ad aliorũ perditionem, linguis ſuis doloſe agebant: ad fraudandũ: detrahendũ: & decipiendũ, venenũ aſpidũ ſub labijs eorũ: detrahendo & blaſphemando, contritio: demolitio & vaſtitas, nonne cognoſcent: verba Chriſti. plebem meam: populum meum quibus dedi poteſtatem filios dei fieri, deuorant: cnecant: & eorũ ſubſtantiã conſumũt velut eſcam panis: cognoſcent, filij hominum: dominum non inuocauerunt. Illic trepidauerunt timore: in perdendis honoribus & terrenis bonis, vbi non erat timor: in quibus minime erat timendũ: ſed timendus erat domin9: & iuſtę quæ pro operibus eorum inſiguntur pœnę, generatio iuſta: populus per regenerationem iuſtificatus in numero filiorum dei, inopis: populi iuſtificati, dominus: Chriſtus, ſpes eius eſt: generatio iuſta in eo ſperat, quis dabit ex ſion: verba prophetæ deſyderio ſuſpirantis vt Chriſtus ſaluator a filijs hominũ: vt & a iuſta generatione veniſſe cognoſcatur, a ſpiritu ſancto id cognoſcit non futurum: niſi in fine ſæculi cum reliquiæ Iſrael ex diſperſione colligentur: tunc Iacob & Iſrael vniuerſuſq; hebræorũ populus aſcribẽtur numero filiorum dei: & in Chriſto domino cum gaudio & exultatione renouabuntur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dixit inſipiens in corde ſuo: non eſt deus, ſic locutus eſt populus ſtultus intra ſemetipſum: neq; Chriſtus eſt deus: neq; eſt quiſq; qui res curet vniuerſas. 2 Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis: non eſt qui faciat bonũ: nõ eſt vſq; ad vnum, filij hominum paſſibiles & carnales deprauati & execrabiles facti ſunt in cupiditatibus & intentionibus ſuis: in filijs hominũ nõ eſt qui naturæ: nõ eſt qui legẽ dei 3 adimpleat: nõ eſt ne vnus quidẽ. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominũ: vt videat ſi eſt intelligens aut requirens deũ, dicunt non eſt de9: ſed ipſe de cœleſti throno ſuo intuitus eſt vniuerſam turbã mundanorũ & carnaliũ: vt conſyderet ſi eſt vir qui ad eũ mẽtem eleuet: ad hoc quidem illis inditã: & quæ eſt oculus æternorũ: ſi eſt qui ſtudeat cognoſcere eũ. 4 Oēs declinauerũt: ſimul iutiles facti ſunt: nõ eſt q faciat bonũ: nõ eſt vſq; ad vnũ. vniuerſa gẽratio carnaliũ a deo auerſa eſt: ſimul deprauata eſt: fini ad quẽ creata eſt facta inhabilis et inepta: non eſt ne vnus quidẽ qui naturæ ordinationẽ ſequatur: nõ eſt intelligẽs 5 non eſt requirens deũ. Sepulcrum patens eſt guttur eorũ: linguis ſuis doloſe agebãt: venenũ aſpidũ ſub labijs eorum, fauces eorũ apertę ad interitũ hominum: blando ſermoneſeducũt: in ſermonibus eorũ immedicabile toxicũ. 6 Quorũ os maledictione et amaritudine plenũ eſt: veloces pedes eorũ ad effundendũ ſanguinẽ, ab ore carnaliũ nõ benedictio non conſolatio aliqua: ſed execratio: blaſphemia: et deſolatio ſolũ procedũt: immobiles ſũt ad bonũ: ſed celeres et expediti ad malũ patrandũ: et ſuũ ſimile (quod de9 ad ſuã fecerat imaginẽ) delendũ: atq; perdendũ. 7 Cõtritio et infœlicitas in vijs eorũ: et viã pacis nõ cognouerũt: non eſt timor dei ante oculos eorũ. viæ eorũ deſolatio et miſeria præcipitatioq; ī pœnarũ barathrũ: via vitæ et tranquillitatis perpetuę eſt eis ignota: neq; mirũ: quia timorem 8 dei præ ſe non tulerunt: qui eſt viæ pacis: initiũ. Nonne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatẽ: qui deuorant plebẽ meã ſicut eſcã panis: ab hoc nono vſq; in duodecimũ verſũ verba dei ſunt. dicunt nõ eſt deus: in omne facinus procliues: ſed nõne vniuerſi carnales: mundi amatores: trãſgreſſores viarũ dei: in tormẽtis id agnoſcẽt: q viros ſpirituales: intelligentes et me requirẽtes ad nichilũ redigũt: vorãt et deglutiũt veluti panis fragmẽtum. 9 Deũ nõ inuocauerũt: illic trepidauerunt timore vbi nõ erat timor, nõne cognoſcẽt: qui auxiliũ a me nõ popoſcerũt: in honoribus perdendis: ī diuitijs: in terrenis et corporeis bonis timorẽ habuerũt vbi nõ erat illis timendũ: ſed in eo qui omnibus his ablatis poteſtatẽ habet eos perdendi in ſuppliciũ æternũ. 10 Quoniã deus in generatione iuſta eſt: conſiliũ inopis confudiſtis: quoniã dñs ſpes ei9 eſt. O inſipiẽtes filij hominũ: qui timuiſtis tranſitoria pdere: nõ timuiſtis pdere deũ: quia deus nõ eſt in operantibus iniquitatem: ſed in mãdata ſua ſeruãtibus et ſuam facientib9 voluntatẽ: O inſipientes filij hominũ: ſpiritualiũ hoim nonita cõtẽpſiſtis quaſi õni ope deſtitutorũ: ſed nequaq; ita eſt: quia de9 fiducia eorũ eſt. 11 Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael: cũ auerterit dñs captiuitatẽ plebis ſuę: exultabit Iacob et lętabit Iſrael. ꝓpheta ī ſpũ interrogat: cũ ſic filij hoim: gẽratio terrenorũ: ſpiritualiũ monita

Psal. 13

GALL. ROM. HEB.

Dixit isipi. 14

cõfundat/quis erit qui annũciabit ex gñatione iusta/spirituali & cœlesti/Christũ dñm saluatorẽ fideliũ? Respõsio in spũ/cũ dispersionẽ collegerit dꝰ populi Hebraici/cognoscetur Christus/cũ gaudio supplãtabuntur mali/& erũt homines deum in lętitia cognoscentes.

1 Hie. 4 CONCORDIA. Hieremias. Stultus populus meus me non cognouit: filij insipientes iunt 1
1 Hie. 5 & vecordes. Et iterũ, negauerũt dñm & dixerũt nõ est ipse. ¶ Idẽ, sapiẽtes sũt vt faciãt ma 2
2 Hie. 4 la/bene autẽ facere nescierũt. Et iterũ. Circuite vias Hierusalẽ & aspicite & consyderate &
3 Hie. 5 quærite in plateis eiꝰ/an inueniatis virũ facientẽ iudiciũ & quærentẽ fidẽ: & propicꝰ ero
4 Hie. 5 ei. ¶ Idẽ. Dñe oculi tui respiciũt fidẽ/percussisti eos & nõ doluerũt: attriuisti eos & renue- 3
4 Ro. 3 rũt accipere disciplinã. ¶ Idẽ. Ego autẽ dixi forsitan pauperes sunt & stulti/ignorãt viam 4
5 Hie. 5 dñi/& iudiciũ dei sui. ibo ergo ad optimates & loquar eis: & ecce magis hi simul cõfrege- 5
5 Ro. 3 runt iugũ/ruperũt vincula. Et Paulus ad Romanos. causati sumus Iudæos & Græcos sub 6
6 Hie. 5 peccato esse: sicut scriptum est. quia non est iustus quisq̃/ nõ est intelligens/ non est requi-
6 Ro. 3 rens deũ. oẽs declinauerunt/simul inutiles facti sunt: nõ est qui faciat bonũ/nõ est vsq; ad
7 Hie. 4 vnũ. Sepulcrũ patẽs est guttur eorũ/linguis suis dolose agebant/venenũ aspidũ sub labijs
7 Luc. 19 eorũ. Quorũ os maledictione & amaritudine plenũ est: veloces pedes eorũ ad effundẽdũ
7 Hie. 5 sãguinẽ. ¶ Hieremias. Cõtritio sup cõtritionẽ locata est: & vastata est omnis terra/ & viã 7
8 Hie. 5 pacis non cognouerũt. Idẽ. Dixi/heu/heu/heu dñe deꝰ. ergo ne decepisti populum istũ &
9 Hie. 5 Hierusalẽ dicẽs/ pax erit vobis: & ecce gladiꝰ vsq; ad aiam? Et Lucas. Et vt appropiqua-
10 Hie. 5 uit videns ciuitatẽ fleuit sup illã/dicẽs quia si cognouisses & tu: & quidẽ in hac die tua/quæ
11 Hie. 30 ad pacẽ tibi. nũc autẽ absc̃dita sunt ab oculis tuis, quia venient dies in te: & circũdabũt te
inimici tui vallo/& circũdabũt te/& coangustabũt te vndiq;/& ad terrã prosternẽt & filios
tuos qui in te sunt: & nõ relinquẽt in te lapidẽ sup lapidẽ/eo q; nõ cognoueris tẽpus visitationis tuæ. Itẽ Hieremias. recesserũt & abierũt: & nõ dixerũt in corde suo metuamus dñm deũ nostrũ. ¶ Idẽ. Inuenti sunt a populo meo impij insidiãtes quasi aucupes/laqueos ponẽ 8
tes & pedicas ad capiendos viros. & subdit. nunquid sup his nõ visitabo dicit dñs: aut sup
gentẽ huiusmodi non vlciscetur anima mea? ¶ Idem. Indurauerunt facies suas super pe- 9
trã/& noluerũt reuerti. ¶ Idẽ. causam viduæ non iudicauerunt/causã pupilli non dixerũt/ 10
iudiciũ non iudicauerunt. ¶ Idem. tu ergo ne timeas serue meus Iacob ait dominus/neq; 11
paueas Israel: quia ecce ego saluabo te de terra longinqua/& semen tuum de terra captiuitatis eorum. & subiungitur in fine. In nouissimo dierum intelligetis ea.

ADVERTE. Finẽ secũdi versus non est vsq; ad vnũ/& finẽ noni vbi nõ erat timor: hebreus in hoc psalmo non habet/sed in quinquagesimo secũdo pene huic in omnibus respondẽte. & timebũt in futuro enũciat: cæteri autẽ quod illi respondet/in præterito. ¶ Quito versu, distinctio faciẽda post declinauerũt: vt simul sequẽti vocabulo iũgatur. quod ex hebræo facile intelligis: vbi simul agglutinatos sonat. Itẽ nota tres versus quorũ initia sepulcrum/ quorũ/cõtritio/id est quintũ/sextũ/& septimũ: neq; in hebræo neq; in græco nunc haberi. at in septuaginta: olim habebãtur. vt dilucet ex capite tertio epistolæ Pauli ad Romanos: vbi litterã septuaginta interpretũ cũ his versibus inserit. nõ eni alia tunc erat apud gẽtes. ¶ Sexto versu, venenũ aspidũ. Aspis (inquit Aristoteles) in Africa gignitur: cuius ictui/ nullũ remediũ est. ¶ Nono versu. illic trepidauerunt timore vbi nõ erat timor: ex hebræo ibi formidabunt formidine. & particula vbi nõ erat timor nõ apponit. sed particula ibi formidabũt cõtinuo iũgitur ex hebræo particulæ: quoniã deus in generatione iusta est. & videtur paulo aliud velle q̃ expositũ est circa literã. videlicet q; cũ ipsi carnales & insipientes in tormẽtis/videbũt deũ in generatione iustorũ pauperũ & spirituallũ esse/ & se esse æternis cruciatibus derelictos: magno stupore obstupescent. tunc enim cognoscent omnes qui operantur iniquitatẽ/& qui dicũt in corde suo non est deus: q̃ vere insipientes fuerint/insensati & decepti/in tormẽtis mori non valentes. et contra: q̃ alij sapientes/sensati/ & nequaq̃ decepti/semp cũ deo solatiũ habẽtes. videbũt q̃ stulta spes est/q̃ fallax/q̃q; bonorũ trãsitoriorũ momẽtanea: & cõtra/q̃ sapiẽs/q̃ certa/& nũq̃ deficiẽs spes æterni boni/et i deo collocata et spiritũ dei veracẽ/hois autẽ sensũ fallacẽ/quẽ ipsi secuti sunt. ergo carnales & inuisti: suum sensum sequuntur non dei. sed contra/spirituales: non suum. sed dei sequũntur sẽsum. quem nobis concedat eligere & sequi: qui est superbenedictus in sæcula. ¶ Decimo versu, quoniã spes eius est. eius in hebraica tralatione ad generationem iustam refertur: in cæteris autem ad inopem. Nam et græcus habet ἀντοῦ.

¶ Psalmꝰ Dd. XIIII.

1 DOmie qs habitabit i tabernaculo tuo: aut qs requiescet imõ

¶ In finẽ psꝰ. dd. XIIII.

DOmie qs habitabit i tabernaculo tuo: aut qs requiescet in

¶ Psalmꝰ Dauid. XV

DOmie quis pegri nabitur in tẽtorio tuo: et quis habitabit in

	GALL.	ROM.	HEB.
	te ſancto tuo?	monte ſancto tuo:	monte ſancto tuo?
2	Q ui ingreditur ſine ma	Q ui ingreditur ſine ma	Q ui ingreditur ſine ma-
	cula: & operaꝫ iuſtitiã,	cula:et oꝑatur iuſtitiã.	cula & operatur iuſtiti-
3	Q ui loquiꝫ veritatẽ in	Q ui loquitur verita-	am:loquitur q; veritatẽ
	corde ſuo:qui non egit	tem in corde ſuo:et non	in corde ſuo.
	dolum in lingua ſua.	egit dolũ in lingua ſua.	Q ui non eſt facilis i li-
4	N ec fecit ꝓximo ſuo ma	N ec fecit ꝓximo ſuo ma-	gua ſua/ nec fecit ami-
	lũ:et opprobriũ nõ acce	lũ:et opprobriũ nõ ac-	co ſuo malũ: & oppro-
	pit adũſ9 ꝓximos ſuos	cepit adũſ9 ꝓximũ ſuũ	brium non ſuſtinuit ſu-
5	A d nichilũ deductus	A d nichilum deduct9	per vicino ſuo.
	eſt in conſpectu ei9 ma	eſt in conſpectu ei9 ma	D eſpicitur oculis eius
	lignus:timentes autem	lignus:timentes autem	improbus: timentes au
	dominum glorificat.	dominum magnificat.	tem dominũ glorificat.
6	Q ui iurat ꝓximo ſuo	Q ui iurat ꝓximo ſuo	I urat vt ſe affligat &
	& non decipit/ qui pe-	& nõ decipit eũ/ qui pe	non mutat/ pecuniã ſu-
	cuniam ſuã non dedit	cuniã ſuam non dedit	am non dedit ad vſurã:
	ad vſuram: & munera	ad vſurã:et munera ſu-	& munera aduerſum i-
	ſuꝑ inocẽtes nõ accepit	ꝑ inocentẽ non accepit.	noxiũ non accipit.
7	Q ui facit hæc:nõ mo-	Q ui facit hęc:non com	Q ui facit hæc: nõ mo-
	uebitur in æternum.	mouebitur i æternum.	uebitur in æternum.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu interrogat. reſpondet ſpiritus ſanct9. tabernaculũ: domus dei. mons ſanctus: paradiſus/ cœleſtis habitatio/ cœleſtis Hieruſalẽ vbi requies & ſtabilitas/ ſecuritas & pax interminа. qui ingrediꝫ ad finẽ vſq; dei reſpõſũ eſt: qui decẽ Chriſti cõditiones ſtudebit imitari. Prima. qui ingrediꝫ ſine macula & operaꝫ iuſtitiã/ id eſt cõplet diuinã legẽ. & hæc generalis eſt: ſequẽtes ſpecales. Secũda. qui loquiꝫ veritatẽ in corde ſuo. Tertia. qui nõ egit dolũ in lingua ſua. Quarta. qui nõ fecit ꝓximo ſuo malũ. Quita. qui nõ admiſit opprobriũ cõtra vicinũ ſuũ. Sexta. qui ſathanã conterit/ & cõtritus in cõſpectu ei9 diſperit. Septima. qui timẽtes dñm glorificat/ cõmẽdat/ laudat & preconijs effert. Octaua. qui iurat ꝓximo ſuo & nõ decipit. Nona. qui pecuniã ſuam nõ dedit ad vſuram. Decia. q munera ſuper innocentẽ nõ accepit. non commouebitur in æternum a cœleſti habitaculo; ſed in eo permanebit ſine fine. At quomodo alius a Chriſto ingreditur ſine macula? Per regenerationis lauacrum: diuinam legem & diuina implendo præcepta.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D ñe quis habitabit i tabernaculo tuo: aut quis requieſcet i mõte ſancto tuo? O dominator õniũ & rector/ quis admittetur ad incolẽdũ cœleſte tẽplum
2 tuũ: aut quis quiete fruetur æterna in ſublimi habitatione tua? Q ui ingreditur ſine macula: & operaꝫ iuſtitiã. reſpõſio ſpiritus ſancti. admitteꝫ ad cœleſte tabernaculũ et illa pace fru
3 etur/ qui in mũdo cõuerſaꝫ abſq; peccato: qui diuina implet mandata. Q ui loquitur veritatem in corde ſuo: qui non egit dolum in lingua ſua. habitabit in tabernaculo dei & i mõ-
4 te ſancto eius requieſcet/ qui toto corde eſt verax: in cuius ore nullus eſt dolus. N ec fecit proximo ſuo malum: & opprobrium nõ accepit aduerſ9 proximos ſuos. qui nulla affecit i-
5 iuria notũ & cõfratrẽ ſuũ: nec eſt ſcãdalizatus in notis & vicinis ſuis. A d nichilũ deductus eſt in conſpectu eius malignus: timentes aũt dñm glorificat. qui nichiliducit quẽ noſcit im-
6 probum: ſed ſancto timore deũ reuerẽtes magnipẽdit & honorificat. Q ui iurat proximo ſuo & nõ decipit/ qui pecuniã ſuã nõ dedit ad vſurã: & munera ſuper innocentẽ nõ accepit.
qui nomen dei aſſumẽs/ nõ in vanũ ad fratrẽ & notũ accipit/ nõ fallit/ qui auaritiæ & tur-
7 pi ſuper nũmo lucro nunq̃ itẽdit: qui iuſtitiã muneribꝰ acceptis/ nõ vẽdidit. Q ui facit hęc: non mouebitur in æternũ. qui hæc quæ dicta ſunt operaꝫ/ habitabit in tabernaculo dei/ &
requieſcet in monte ſancto eius: a quo non dimouebitur in ſempiternum.

1.2 CONCORDIA. Quis aſcẽdet i mõtẽ dñi: aut qs ſtabit i loco ſãcto ei9? ℂ Innocẽs manib9
3 & mũdo corde: q nõ accepit i vano aĩam ſuã. Alibi. ſine iiqtate cucurri & direxi. ℂ Prope
veritatẽ & mãſuetudinẽ & iuſtitiã: & deducet te mirabiliter dextera tua. Et Eſaias. q ambu-

14 Dñe quis, 15
1 Pſal. 23
2 Pſal. 23
2 Pſal. 58
3 Pſal. 44
3 Eſaiæ. 33
3 1. Pe. 2
4 1. Pe. 2
5 Heb. 2
5 Mal. 4
6 Ioan. 3
6 Pſal. 71
7 Eſaiæ. 33

lat in iuſtitijs: & loquitur veritatẽ q̃ proiecit auaritiã ex calũnia: & excutit manus ſuas ab oi munere, qui obturat aures ſuas ne audiãt ſãguinẽ: & claudit oculos ne videãt malũ. iſte i excelſis habitabit. Et Petr⁹. q̃ peccatũ nõ fecit: nec inuẽt⁹ eſt dol⁹ i ore ei⁹. ¶ Idẽ. q̃ cũ ma 4
ledicereť nõ maledicebat: cũ patereť nõ cõminabať ¶ Paul⁹. Ipſe ſimiliter particípault eſſ 5
dẽ: vt p̃ mortẽ deſtrueret eũ qui mortis habebat ĩperiũ/ id eſt diabolũ. Et Malachias, Orieť vobis timẽtibus nomẽ meũ ſol iuſtitię: & ſanitas in pẽnis eius. ¶ Dñs in Ioãne ad Nico- 6
demũ. Amẽ amẽ dico tibi: niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſãcto/ nõ poteſt videre regnũ dei. Et pſalmo ſeptuageſimo prio. Ex vſuris & iniquitate redimet aias eorũ. Itẽ. parcet pauperi & inopi/ & animas pauperũ ſaluas faciet. Et rurſũ. liberabit pauperẽ a potẽte: et pauperẽ cui nõ erat adiutor. ¶ Eſaias. Oculi tui videbũt Hieruſalẽ habitationẽ opulẽtã/ 7
tabernaculũ qđ nequaq̃ trãſferri poterit: nec auferẽtur claui eius in ſẽpiternũ/ & oẽs funiculi ei⁹ nõ rũpẽť. quia ſolũmõ ibi magnificus eſt dñs deus noſter. ¶ Et ex oppoſito: qui oppoſita facit/ ad loca tormẽtorũ (vt idẽ teſtatur propheta) detrudeť. quis poterit habitare (inquit) de vobis cũ igne deuorante/ aut quis habitabit de vobis cum ardoribꝰ ſempiternis? ADVERTE. Sexto verſu. Qui iurat p̃ximo ſuo & nõ decipit: Hieronym⁹ ex hebręo/ iurat vt ſe affligat & nõ mutat. hec alia ab illa videť ſentẽtia. Nã hæc particula ſonare videť: Chriſtũ quadã imutabili ſẽtẽtia ac p̃poſito voluiſſe ſe affligere p̃ p̃ximo/ hoc eſt gñe hũano/ cui fecit miſericordiã. ſicut ſcriptũ eſt: cũ michi moleſti eſſẽt induebar cilicio. humiliabã i ieiunio aiam meã: & oratio mea in ſinu meo cõuerteť. Et alibi. oculi mei elanguerunt p̃ iopia. Itẽ. Vota mea dño reddã i cõſpectu ois ppli ei⁹/ i atriis dom⁹ dñi i medio tui Hieruſalẽ. Septuagita aũt iterpretes: aliã ſecuti ſũt intelligentiã/ q̃ circa litteram expoſita eſt.

¶ Tituli inſcriptio ipſi Dauid. XV.

1 Conſerua me dñe quoniã ſperaui in te: dixi dño de⁹ me⁹ es tu/ quoniã bonorũ meorũ non eges.
2 Sanctis qui ſunt i terra eius: mirificauit omnes voluntates meas in eis.
3 Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſtea acceleraueruntť.
4 Nõ cõgregabo cõuẽticula eorũ de ſãguinib⁹: nec memor ero nominũ eorũ per labia mea.
5 Dñs pars hæreditatis meę & calicis mei: tu es qui reſtitues hęreditatẽ meam michi.
6 Funes ceciderũt michi i p̃claris: etenim hęreditas mea p̃clara eſt michi.
7 Bñdicã dñm qui tribuit michi intellectũ: inſup̃ & vſq̃ ad noctem increpuerunt me renes mei.

¶ Tituli inſcriptio ipſi Dauid. XV.

Conſerua me domine quoniam ſperaui in te. Iperaui: dixi dño de⁹ me⁹ es tu/ quoniam bonorum meorũ nõ eges.
Sanctis qui in terra ſũt ei⁹: mirificauit oẽs voluntates meas inter illos.
Multiplicatæ ſũt enim infirmitates eorum: poſtea acceleraueruntť.
Non cõgregabo cõuẽticula eorũ de ſãguinibus: nec mẽor ero nominũ illorũ p̃ labia mea.
Dñs pars hęreditatis meę & calicis mei: tu es qui reſtitues michi hæreditatem meam.
Funes ceciderũt michi i p̃claris: etenim hæreditas mea p̃clara ẽ michi.
Bñdicã dñm qui michi tribuit intellectũ: inſup̃ & vſq̃ ad noctẽ increpauerunt me renes mei.

¶ Humilis et ſimplicis Dauid. XVI.

Cuſtodi me deus quoniam ſperaui in te/ dicens deo dominus me⁹ es tu: bene michi nõ eſt ſine te.
Sanctis qui in terra ſũt & magnificis: õnis voluntas mea in eis.
Multiplicabuntur idola eorum: poſt tergum ſequentium.
Non libabo libamina eorum de ſãguine: nec̃ aſſumam nomina eorum in labijs meis.
Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu poſſeſſor ſortis meę.
Lineę ceciderũt michi i pulcherrimis: et hęreditas ſpecioſiſſima mea eſt.
Bñdicã dominũ q̃ dedit michi conſilium: inſuper & noctib⁹ erudierunt me renes mei.

8 Prouidebã dominũ in cõſpectu meo ſemper: qm̃ a dextris eſt michi ne commouear,

9 Propter hoc lætatum eſt cor meũ et exultauit ligua mea: inſuper et caro mea requieſcet i ſpe,

10 Q m̃ non derelinques animã meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum videre corruptionẽ,

11 N otas michi feciſti vias vitę/ adimplebis me lætitia cũ vultu tuo: delectationes in dextera tua vſq; in finem.

Prouidẽbã dn̄m in conſpectu meo ſemper: quoniam a dextris eſt michi ne commouear,

Propter hoc delectatũ eſt cor meũ/ & exultauit ligua mea: inſup & caro mea requieſcet i ſpe,

Quoniã nõ dereliques animã meam i inferno: nec dabis ſanctũ tuum videre corruptionem.

Notas michi feciſti vias vitę/ adiplẽbis me lętitia cũ vultu tuo: delectatiões in dextera tua vſq; in finem.

Propoſui dn̄m in cõſpectu meo ſemper: qa a dextris meis eſt ne cõmouear.

Propterea lętatum eſt cor meum/ & exultauit gloria mea: & caro mea habitauit confidenter.

Non enim derelinques animam meam in inferno: nec dabis ſãctũ tuum videre corruptionẽ

Oſtendis michi ſemitã vitæ / plenitudinẽ lætitiarum ante vultũ tuum: decores in dextera tua ęternos.

TITVLVS. Humilis & ſimplicis pſalmus Dauid. Pſalm9 de Chriſto dño qui vere humilis eſt & ſimplex, diſcite inquit a me: quia mitis ſum & humilis corde. Propheta in ſpũ: iducit Chriſtũ ad patrẽ, Dñs: de9 pater, bonorũ meorũ non eges: quæ ſunt incarnatio/ natiuitas/ in mũdo cõuerſatio/ tẽtationes/ paſſiones/ tãdẽ mors & reſurrectio/ ſed cõtra tuis egeo, ſancti: apoſtoli & diſcipuli & qui fidẽ ipſius receperũt, eius: refert patrẽ, mirificauit: mirabiles fecit, i firmitates: iſanię/ idolorũ culturę/ idolaq; ipa, eorũ: fidẽ ſcilicet ſuſcepturorũ, acceleraverũt: fidẽ ſuſcipere, cõuẽticula eorũ de ſanguinib9: cœt9 eorũ in ſacrificijs ſanguinũ/ lt tãdo pecudes & homines, nec memor ero nominũ eorũ p labia mea: nõ ãplius nominabo eos gentes, dominus: deus pater, pars hęreditatis meæ & calicis mei: portio / & merces mea/ & merces paſſionis meæ, tu es: tu pater, hæreditatem: poſſeſſionẽ, funes: chordę metiẽdarũ hæreditatũ & diſtribuendarũ/ vt pſalmo 77. verſu 60: & ſorte diuiſit eis terrã in funiculo diſtributionis, ecciderũt michi in p̃claris: poſſeſſionibus, p̃clara eſt michi: ſcilicet termini terræ, intellectũ: ad diſcernendũ inter bonũ & malũ/ carnẽ & ſpiritũ/ deũ & creaturã/ lucẽ & tenebras, Increpuerũt me renes mei: ſenſualitas mea & caro/ affectuſq; carnis caſtigauerunt/ erudierũt me in oĩbus afflictionibus meis/ ne traherer/ prolaberer q; in malum vſq; ad mortẽ, prouidebã dn̄m in cõſpectu meo ſemper: hoc Chriſto proprium eſt, caro: humanitas, requieſcet in ſpe: dormiet in morte/ quieſcet in ſepulchro in ſpe reſurrectionis, in inferno: ſed reuocabis in corpus, ſanctũ tuũ: Chriſtũ tuũ, corruptionẽ: reſolutionem in primordia ſua/ vt cum corpora mortuorũ vermibus ſcatẽt/ & in cinerẽ ſuũ diffluunt & pulverẽ, vias vitæ: reſuſcitãdo, cum vultu tuo: per meã aſcẽſionẽ, delectationes in dextera vſq; in finẽ: cũ ſederẽ a dextris tuis in gloria ſãctorum omniũ ſempiterna, qua nos donare digne tur ſanctus ſanctorum: qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula, Amen.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Conſerua me dñe quoniã ſperaui in te: dixi dño deus meus es tu/ quoniã bonorũ meorũ nõ eges. cuſtodi me pater ſemp bñdicte/ quoniã fiducia mea eſt i te: dixi pri meo deus meus es tu/ quoniã nullius rei es indigus/ ſed cõtra/ te eſt michi
2 opus. Sãctis qui ſũt i terra ei9: mirificauit oẽs volũtates meas in eis, fidelibus/ puris/ & icoinquinatis qui ſũt i orbe terrarũ ei9: ipleuit magna & mira fecit oĩa placita mea/ pater me9
3 i eis. Multiplicatę ſunt infirmitates eorũ: poſtea accelerauerũt, cultura idolorũ aucta eſt &
4 ad ſũmũ deducta: poſtea ad fidẽ itrare feſtinauerũt. Nõ cõgregabo cõuẽticula eorũ de ſanguinibus: nec memor ero nominũ eorũ per labia mea, nõ conuocabo cœtus eorũ ad imolationes animaliũ: neq; memorabor vltra q; gẽtes/ q; idololatræ fuerit/ neq; his eos nomi
5 nibus nominabo. Dñs pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui reſtitues hæreditatẽ meã michi, pater meus portio & merces ſortis/ poſſeſſionis q; meæ & paſſionis meę: O pater
6 æterne tu es qui dabis poſſeſſionẽ meã michi. Funes ecciderũt michi in p̃claris: etenim hereditas mea p̃clara eſt michi, dimẽſiones hæreditatis factę ſũt michi i ſpecioſis: etenim poſſeſ-
7 ſio mea ſpecioſa eſt michi. Benedicã dn̄m q tribuit michi intellectũ: iſup et vſq; ad noctẽ in-

Pſal. 15 Conſerua. 16

GALL. ROM. HEB.

crepuerũt me renes mei. glorificabo patrẽ meũ qui michi mentẽ largit⁹ eſt ad ſe cognoſcẽ dũ & amandũ/& qui iſup ſenſus addidit perfectos & affect⁹ eruditẽtes me in reb⁹ caducis/ tẽporalib⁹ ac trãſitorijs ad ꝓſequẽda bona & fugiẽda mala vſq; ad mortẽ. Prouidebã dominũ i cõſpectu meo ſemp: quoniã a dextris eſt michi ne cõmouear. itellectu & mẽte quã michi donauit ꝓſpiciebã patrẽ meũ/deũ meũ ãte me iugiter: quoniã pater me⁹ adeſt michi auxilio/ne a rectitudine vlla ex parte dimouear. Propter hoc lætatũ eſt cor meũ et exultauit lingua mea: inſup & caro mea requieſcet in ſpe. ꝓpterea q; tu michi a dextris ſemp ades/ne aut itellectu aut ſẽſu/ſpũ aut carne labi queã/aĩa mea lætata eſt/et ſenſ⁹ ꝓrupit in laudes tuas: inſup & corp⁹ meũ quieſcet in ſepulchro/i certa reſurgẽdi fiducia. Quoniã nõ derelinques aĩam meã in iferno: nec dabis ſanctũ tuũ videre corruptionẽ. caro mea requieſcet in ſpe/quoniã tu cœleſtis pater/nõ deferes ſpũm meũ in mortuorũ ergaſtulo/ in loco ſuppliciorũ eternorũ: neq; corp⁹ qđ purũ/mũdũ & incõtaminatũ ſeruaſti/ſines abire i verm̃ puluerũq; reſolutionẽ. Notas michi feciſti vias vitę/adiplebis me lętitia cũ vultu tuo: delectatiões i dextera tua vſq; i finẽ. reducẽ feciſti me in vitã/æterno gaudio viſione tui cõ plebis me: voluptates i parte fœlicitatis & beatitudis tuę indeficientes ſũt atq; interminę.

1 Pſal. 70 2 Lucę. 2 3 Eſaiæ. 2 4 Mal. 1 4 Eſai. 65 5 Pſal. 141 6 Luc. 10 7 Pſal. 25 8 Pſal. 25 8 Act. 2 9 Act. 2 10 Act. 2 10 Act. 13 11 Ioã. 17

CONCORDIA. In te dñe ſperaui/nõ cõfundar in æternũ: in iuſtitia tua libera me/& eripe me. ¶ Dñs in Luca. Ecce dedi vobis poteſtatẽ calcãdi ſupra ſerpentes & ſcorpiones: & ſupra oẽm virtutẽ inimici/& nichil vobis nocebit. Et ſubiũgit. etiã pater: ga ſic placuit ãte te. ¶ Eſaias. Incuruabit⁹ ois ſublimitas hominũ/& humiliabitur altitudo virorũ/& eleuabitur dñs ſolus i die illa: & idola penit⁹ cõterẽtur. ¶ Malachias. Ab ortu ſolis vſq; ad occaſũ magnũ eſt nomẽ meũ in gentib⁹: & i õni loco ſacrificaẽ & offerẽ noi meo oblatio mũda. Et Eſaias. Seruos ſuos vocabit noie alio: i quo qui bñdicẽ⁹ eſt ſup terrã/ bñdicẽt i deo. Amẽ. ¶ Clamaui ad te dñe/dixi tu es ſpes mea: portio mea in terra viuẽtiũ. ¶ Dñs i Luca. Oia tradita ſũt michi a patre meo. ¶ Pes me⁹ ſtetit i directo: in eccleſijs bñdicã te dñe. ¶ Miſericordia tua ãte oculos meos eſt: et cõplacui i veritate tua. Et Petr⁹ i actis. Dauid enĩ dicit in eũ. ꝓuidebã enĩ dñm i cõſpectu meo ſemp: quoniã a dextris eſt michi ne cõmouear. ꝓpter hoc lætatũ eſt cor meũ/& exultauit lingua mea: inſup & caro mea requieſcet in ſpe. quoniã nõ dereliques aĩam meã in iferno: nec dabis ſanctũ tuũ videre corruptionẽ. Et Paulus in eiſdẽ. Q;autẽ ſuſcitauit eũ a mortuis/ampli⁹ iã nõ reuerſurũ i corruptionẽ: ita dicit. quia dabo vobis ſancta Dauid fidelia. ideoq; & alias dicit nõ dabis ſanctũ tuũ videre corruptionẽ. ¶ In Ioanne. hæc eſt autem vita æterna vt cognoſcant te ſolũ deũ verum.

ADVERTE. primo verſu. quia bonorũ meorũ nõ eges: ex hebræo quia bene michi nõ eſt ſine te/& id apte redditiuũ cauſę eſt ꝓcedẽtiũ. qđ autẽ dicit quia bonorũ meorũ non eges: cauſã nõ reddit. Id enĩ cauſæ minime ſufficit vt ſperare debeã i aliquo & ei dicere de⁹ meus es tu: ꝓpterea q; rebus meis non egeat. At ſi vniuerſa haberes/deũ autẽ nõ haberes: nõ tibi bene eſſet. quare videtur ſeptuagita cõuertiſſe intelligentiã: & dicẽdũ potiꝰ fuiſſe/ quia bonorũ tuorũ egeo/aut (quod & melius) quia bonum meum nõ eſt ꝓter te. & tunc & redditionis cauſæ & intelligẽtię cõſpiratio eſt. ¶ Quinto verſu. tu es qui reſtitues hæreditatẽ meã michi: ex hebręo/tu poſſeſſor ſortis meæ. vbi poſſeſſionẽ hæreditatis/filius patri tribuit: in reliquis autẽ ſignificaẽ pater hãc hæreditatis ſortẽ filio tribuere. ſed id tolerabile: quãdo quidem ex Ioanne/omnia quæ patris ſunt et filij ſunt/et quæ filij ſunt etiam et patris.

¶Oratio Dđ. XVI.

1 EXaudi dñe iuſtitiã meã: itẽde deprecationem meam,

2 Aurib⁹ ꝓcipe orationẽ meã: nõ i labijs dolioſis

3 De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates,

4 Probaſti cor meũ & viſitaſti nocte/igne me examinaſti: & non eſt inuenta in me iniquitas.

¶Oratio Dđ. XVI.

EXaudi dñe iuſtitiã meã: itẽde deprecationi meæ.

Aurib⁹ ꝓcipe orationẽ meã: nõ i labijs dolioſis

De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi mei videant æquitatẽ.

Probaſti cor meũ et viſitaſti nocte/ igne me examinaſti: & nõ eſt inuenta in me iniquitas.

¶Oratio Dđ. XVII.

AVdi deus iuſtum: Intende deprecationem meam.

Aurib⁹ ꝓcipe oſonẽ meã abſq; labijs mẽdacib⁹

De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.

Probaſti cor meũ/viſitaſti nocte: cõflaſti me & nõ inueniſti cogitatiões meas trãſire os meum.

	GALL.	ROM.	HEB. 12
5	Vt non loquať os meũ opera hominũ : ꝑpter verba labiorũ tuorũ ego cuſtodiui vias duras	Vt non loquať os meũ opera hominũ : ꝑpter verba labiorũ tuorũ ego cuſtodiui vias duras	In opera hominũ: propter verba labiorũ tuorum ego obſeruaui vias latronis.
6	Perfice greſſus meos ĩ ſemitis tuis: vt non moueantur veſtigia mea.	Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt non moueantur veſtigia mea.	Suſtenta greſſus meos in callibus tuis: & non labantur veſtigia mea.
7	Ego clamaui quoniam exaudiſti me deus: incli na aurem tuam michi & ꝙaudi verba mea.	Ego clamaui quoniam exaudiſti me deus: incli na aurem tuam michi & exaudi verba mea.	Ego inuocaui te quia exaudies me deus : inclina aurem tuã michi/ audi eloquium meum.
8	Mirifica miſericordias tuas : qui ſaluos facis ſperantes in te.	Mirifica miſericordias tuas : qui ſaluos facis ſperantes in te a reſiſtẽtibus dexteræ tuæ.	Mirabilẽ fac miam tuam: ſaluator ſperantiũ.
9	A reſiſtẽtibus dexterę tuæ cuſtodi me: vt pupillam oculi.	Cuſtodi me domine vt pupillam oculi/ ſub vmbra alarum tuarum ꝓtege me: a facie impiorum qui me afflixerũt.	A reſiſtẽtibus dexterę tuæ cuſtodi me: quaſi pupillã intus in oculo.
10	Subvmbra alarũ tuarũ ꝓtege me : a facie ipiorũ qui me afflixérunt.		In vmbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum vaſtantium me.
11	Inimici mei aiam meã circũdedérũt/ adipẽſuum concluſérũt: os eorũ locutũ eſt ſuperbiã.	Inimici mei aiam meã circundedérũt/ adipẽſu um cõcluſérunt: os eorũ locutũ eſt ſuperbiã.	Inimici mei animã mea am circũdedérũt et adipe ſuo cõcluſérũt: et ore locuti ſunt ſuperbe.
12	Proiſcientes me nũc circundederunt me: oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.	Proiſcientes me nũc circundedérũt me: oculos ſuos ſtatuérũt declinare in terram.	Incedentes aduerſũ me nunc circũdederũt me: oculos ſuos poſuerunt declinare in terram.
13	Suſcepérunt me ſicut leo paratꝰ ad prædam: & ſicut catulus leonis habitans in abditis.	Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædã: & ſicut catulꝰ leonis habitans in abditis.	Similitudo eius quaſi leonis deſyderantis ꝑdã: et quaſi catuli leonis ſedẽtis ĩ abſcõditis.
14	Exurge domine pręueni eum & ſupplãta eũ/ eripe animam meã ab impio/ phrameam tuã ab inimicis manus tuę.	Exurge domine pręueni eos & ſubuerte eos: eripe animam meã ab impio phrameam inimicorum de manu tua.	Surge domine præueni faciẽ eius incurua eũ/ ſalua animã meã ab impio: quí eſt gladius tuꝰ.
15	Domine a paucis de terra diuide eos i vita eorum: de abſcõditis tuis adipletꝰ eſt vẽter eorũ.	Domine a paucis a terra diſpartire eos: & ſupplãta eos i vita ipſorũ. De abſcõditis tuis adiplétus eſt venter eorũ/ ſaturati ſunt porcina: et reliquérunt quæ ſuper-	A viris manus tuæ domine qui mortui ſunt ī ꝓfundo/ quorũ pars in vita/ & quorũ de abſcõditis tuis repleſti vẽtrẽ:
16	Saturati ſunt filijs: & dimiſérunt reliquias ſuas paruulis ſuis,		qui ſaturabuntur filijs & dimittent reliquias

	GALL.	ROM.	HEB.
Exaudi me	fuerunt paruulis ſuis.	ſuas paruulis eorum.	
17	Ego autē in iuſtitia apparebo i cōſpectu tuo: ſatiabor cum apparuerit gloria tua.	Ego autem cū iuſtitia apparébo in conſpectu tuo: ſatiabor dum manifeſtabitur gloria tua.	Ego in iuſtitia vidébo faciem tuam: implebor cum euigilauero ſimilitudine tua.

TITVLVS. Oratio ipſi Dauid. Pſalmus. Oratio ad Chriſtū dñm. propheta in ſpiritu: iducit populū fidelē. Dñs: Chriſtus deus. iuſtitiā meā: iuſtā orationē/ iuſtū cœtū ſactorū tuorū. intende deꝓcationē meā: auribꝰ ꝓcipe orationē meā. frequēs repetitio eiuſdē/ orātis affectū inſinuās. nō in labijs doloſis: quā tibi offero abſq; fictione & dolo. de vultu tuo iudiciū meū prodeat: aſpice & iudica facta mea. oculi tui videāt equitates: facta in æquitate & legis tuæ obſeruatiōe. & eſt ꝓcedētis particulæ declaratio. nocte: tentatione poteſtatū tenebrarū. igne: perſecutione hoim. nō eſt inuēta in me iniquitas: neq; ſuggeſtioni tenebroſæ poteſtatis/ neq; ꝓſecutionibꝰ ſæculi ſuccubui. vt nō loquaſ os meū opera hoim: opa filiorū hoim/ quę pſalmꝰ tertiuſdecimꝰ cōtinet. verba labiorū tuorū: euāgeliū. cuſtodiui/ obſeruaui vias duras: vias dęmonis/ vias latronis qui furaſ verbū tuū de mētibus fideliū. ꝓfice greſſus meos in ſemitis tuis: ſtabili progreſſū vitę meę in mādatis tuis. vt nō moueantur veſtigia mea: vt vita mea nō labaſ in tranſgreſſionē mādatorū tuorū. clamaui: orationē fudi. inclina aurē: propicius eſto. verba mea: ꝓcē meā. mirifica: admirabiles fac. dexterę tuę: ijs q i miſericordia tua & bonitate tua cōfidūt/ quos & i fine ſeculorū i dextera tua collocabis. vt pupillā oculi: purū & mundū/ & magna prouidētię tuæ cura. alarū tuarū: miſericordiæ & iuſtitiæ tuæ. ipiorū: tā hoim q̄ ſpiritualiū nequitiarū. inimici mei: hoſtes mei/ peccatores & ifideles. circūdederūt: obſedērūt/ vallauerūt. Adeps: qui in ipſis valētiores et electiores videūtur ad ꝓſequendū. locutū eſt ſuperbiā: cōtra deū et eius ꝓcepta. proiſcietes: eijciētes. in terrā: ad terrena & nō ad deū. ſuſceperūt: acceperūt. ad ꝓdā: ad ſpoliāda et bona mea et vitā. i abditis: q palā nō audēt & mea & vitā meā ſpoliare/ occulte id moliūt ꝓ īſidias. exurge: occurre i auxiliū meū. ꝓueni: āticipa. ſupplāta: fruſtra. ipiꝰ: diabolus. phrameā tuā ab inimicis manꝰ tuæ: eripe/ tolle/ aufer poteſtatē lędēdi/ ꝓſecutionis gladiū a reſiſtētibꝰ dexteræ tuæ. a paucis: a bonis/ a populo tuo qui pauci ſūt cōparatiōe hoſtiū et iimicorū. diuide: ſepara/ ſelūge eos. de abſcōditis tuis adipletꝰ eſt vēter eorū: de imūdis/ quę a te abſcōdūt. ſaturati ſūt filijs: libidinibꝰ vacādo/ nō q̄rētes ſatietatē niſi i imūditijs carnis et delectatione liberorū/ quibus terrena ſua/ conſimiles mores & cōſimilia ꝓditæ vitæ reliquūt exēpla. Iuſtitia: operibus iuſtitię & ipletionis tuę legis. ſatiabor: nō in terrenis/ nō in voluptatibꝰ carnis/ nō in multitudine filiorū/ ſed in manifeſtatione glorię tuę.

EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi domine iuſtitiā meā: itēde deꝓcationē meā. ſuſcipe deꝰ eterne iuſtā ꝓcē meā: aiaduerte ad ſupplicationē meā. Auribꝰ ꝓcipe oꝝonē meā: nō 1
i labijs doloſis. exauditionis tuę aure admitte ꝓcē meā: quā ad te porrigo nō i verbis ſimulatis/ mēdacibꝰ & ſubdolis. De vultu tuo iudiciū meū prodeat: oculi tui videāt equitates. 2
de ſerenitate faciei tuę ſententia iudiciaria prodeat: dulces aſpectꝰ tui facta mea diſcutiāt/ 3
et pro equitate diiudicēt. Probaſti cor meū et viſitaſti nocte/ igne me examinaſti: et nō eſt 4
inuēta in me iniquitas. piculū feciſti aię meę/ pmiſiſti tenebrarū poteſtates ſtimulis ſuis & ſuggeſtionibꝰ me molęſtare/ ꝓſecutionibꝰ hoim pbās me cōcoxiſti me: et in oibus ijs nō declinaui ad malū. Vt nō loquaſ os meū opa hoim: propter verba labiorū tuorū ego cuſtodiui vias duras. ꝓbaſti me/ tentatione et perſecutiōe examinaſti me/ et nō ſū locutꝰ ore 5
meo facta hominū/ nō blaſphemaui nō detraxi/ nō deccpi: propter ꝓcepta et mādata tua
ego declinaui deuia maligni et itinera perditionis. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt 6
non moueātur veſtigia mea. benigniſſime deus tu hactenus adiuuiſti me/ ꝓſequere et abſolue oēs motꝰ et voluntates meas in ꝓceptis tuis: ne forte ꝓpria infirmitate labar et ruā in
peccata/ ſi me michiſpſi relqueris. Ego clamaui quoniā exaudiſti me deus: inclina aurē 7
tuam michi et exaudi verba mea. ego ad te deus meus preces porrexi/ quia tuū eſt exaudire precantē te: accēmoda michi benignitatis tuę auditū/ et admitte ꝓces meas. Mirifica 8
miſericordias tuas: qui ſaluos facis ſperātes in te. O miſericordiſſime deus/ nūc i me manifeſta mirabiles miſerationes tuas: qui ſaluare ſoles confugiētes ad te. A reſiſtētibus dexte- 9
rę tuę cuſtodi me: vt pupillā oculi. fortiſſime deꝰ defēde me ab ijs qui reluctantur fortitudini et gratiæ tuę: vt ōni cura et diligētia pupilla oculi ſolet ꝓtegi et defēdi. Sub vmbra ala 10
rū tuarū ꝓtege me: a facie ipiorū qui me afflixerūt. ſicut pulli ſub ala matris defenduntur
ne videantur et rapiant ab accipitre: ita ſub tegmine protectionū tuarū abſcōde me/ ne ho
ſtiles nequitię q̄ michi ꝓmoleſtę fuerūt/ videāt et diripiāt me. Inimici mei animā meā cir- 11

cũdederũt/ adipẽ ſuũ cõcluſerũt: os eorũ locutũ eſt ſuphiã, hc ſtes mei cõſtipauerũt vitam
12 meã/ fortitudinẽ ſuã collegerũt: irruperũt in blaſphemiã. Proijcientes me nũc circũdederũt
me: oculos ſuos ſtatuerũt declinare in terrã, cõculcãres me/ nũc vallauerũt me: propoſue-
13 rũt non ad te deus meus/ ſed in terrena mentẽ ſuã deflectere. Suſceperũt me ſicut leo para
tus ad p̃dã: & ſicut catul⁹ leonis habitãs in abditis, arripuerũt me in ſimilitudinẽ leonis ſe
14. rã cõcupiſcẽtis: in ſimilitudinẽ leonculi in antro inſidiãtis. Exurge dñe p̃ueni eũ/ & ſupplã
ta eũ/ eripe aĩam meã ab ipio: phrameã tuã ab inimicis manus tuæ, accurre i auxiliũ meũ
miſericordiarũ largitor/ ãticipa hoſtẽ meũ principẽ nequitiarũ anteq̃ michi prævaleat: erue
15 a faucib⁹ maligni ſpiritũ meũ/ ab angelo pcutiẽte/ ab ijs qui rebelles ſũt potẽtiæ tuę. Dñe
a paucis de terra diuide eos i vita eorũ: de abſcõditis tuis adimplet⁹ eſt vẽter eorũ, dñator
æterne ſepara eos in vita ſua a paucitate ſanctorũ tuorũ qui ſũt in terra: ſepara eos/ quorũ
16 ſolis imũdicijs a quib⁹ oculos auertis ſcatẽt & referta ſũt viſcera. Saturati ſũt filijs: & dimi
ſerũt reliquias ſuas paruulis ſuis, ſolis voluptatib⁹/ libidinibuſq; & intẽperãtijs itẽti carna-
li prole ſunt ſatiati: & tandẽ ad æternã mortẽ ruẽtes/ opes ſuas & ſimiles mores reliquerũt
17 liberis ſuis. Ego autẽ in iuſtitia apparebo in cõſpectu tuo: ſatiabor cum apparuerit gloriæ
tua, ego vero cõtra/ ad vitã reſpirãs O gloriæ largitor æterne/ cõparebo cõſpectui tuo nõ i
carnali prole ſed in operibus iuſtitiæ & mandatorũ tuorũ obſeruatione: nõ ſaturabor i hoc
mundo ſed cũ reuelabitur facies tua/ cũ conformis & configuratus fuero Chriſto tuo.

ADVERTE. Quito verſu, vt nõ loquaſ os meũ opa hoim: quod reſpõdet ex hebræo op-
tatiua eſt particula/ hoc pacto, vtinã cogitatio mea nõ trãſiſſet os meũ in ope Adã/ i oper-
ibus hoim narrãdis/ & in q̃rimoniã trahẽdis. ſunt & codices qui habent. nõ inueniſti cogi-
tationes meas tranſiſſe os meũ: in opere hoim. ¶ Vndecimo verſu, adipẽ ſuũ concluſerũt:
ex hebreo adipe ſuo, & ſi' vt adeps/ ceu in tritico: quid valẽtius & delectius eſt) valẽtiores
hoſtiũ & delectiores intelligãtur: rectius ſeptimo caſu adipe ſuo cõcluſerũt aĩam meã ſcili-
cet/ dicendũ eſt. ¶ Duodecimo verſu, proijcientes me nũc circũdederũt me: Hieronym⁹ ex
hebræo allã dat intelligẽtiã/ nõ proijcientes aut eijcientes/ ſed incedẽtes aduerſũ me. non enĩ
ſi proijcerẽt aut eijcerẽt/ æque cõſonũ videſ: vt circũdarent. ¶ Quartodecimo verſu. Exur
ge dñe preuent eũ & ſupplãta eũ: Hieronym⁹ ad Sumniã ,pbat ſic eſſe dicendũ/ & non vt
etiã nũc i pſalmodia romana relictũ eſt p̃ueni eos & ſubuerte eos p plurale relatiuũ ¶ Fo-
dẽ quartodecimo verſu vbi legiſ. eripe aĩam meã ab ipſo phrameã tuã: legẽdũ videſ phra
mea tua ſeptimo caſu. Nã & Hieronym⁹ ex hebreo explicat vt particulã ipio apponendã:
hoc pacto, ſalua aĩam meã ab ipſo qui eſt gladius tuus, ſic enĩ ſpiritualis aĩarũ hoſtis pſal-
mo 21 erue a phramea de⁹ aĩam meã: nũcupaſ, et diſtinctio faciẽda poſt phramea, quod au
tẽ ſequitur: reſpicit ſuperiorẽ particulã erue animã meã, alloqui facta diſtinctione poſt im-
pio: exponaſ vt dictũ eſt poſt titulũ/ etſi ſenſ⁹ ſit coactior: cũ eripe in alijs tralationib⁹ erue
& ſalua iterpretetur ¶ Q uitodecimo verſu, dñe a paucis de terra diuide eos: ex hebræo re-
ſpõdet a viris manus tuę qui mortui ſũt in profundo, atq; allã Hieronym⁹ ex hebreo col-
ligere videtur ſententiã/ reſpiciẽs ſemper ſuperiorẽ particulã/ ſalua/ eripe ſiue erue animam
meã a viris manus tuæ qui mortui ſunt in profũdo/ qui mortui ſunt in anima & ſpiritu/ &
æterno adiudicati ſupplicio, ab ijs quorũ pars in vita: qui parti viuũt & parti mortui ſunt.
de quibus lege Hermã. ab ijs quorũ vẽtrẽ de abſcõditis tuis repleſti, at cũ dicit a viris ma
nus tuæ: nõ dextra/ ſed ſiniſtra intelligitur/ quæ plena eſt iuſtitiæ & vindictę, niſi intelliga-
mus cõtumacibus/ rebellibus et inimicis vt ſeptua gita intellexere.. ¶ Septimodecio ver-
ſu, cũ apparuerit gloria tua: aliter ex hebræo Hieronymus explicat/ cũ euigilauero ſimili-
tudine tua, quod reſurrectionẽ noſtrã ad Chriſti ſimilitudinẽ: ſonare videſ. Nã quos ad vi-
tã præſciuit æternã (vt diuin⁹ inquit Paul⁹) prędeſtinauit cõformes fieri imaginis filij dei.

¶ In finẽ puero domi-
ni Dauid: q̃ locut⁹ eſt
dño verba cãtici huius
i die qua eripuit eũ dñs
de manu omniũ inimi-
corum ei⁹ & de manu
Saul et dixit. XVII.

1 DIligã te dñe forti
tudo mea: dñs fir
mamentũ meum & re-

¶ In finem puero dñi
Dauid: quę locutus eſt
dño verba cãtici hui⁹ in
die qua eripuit eũ dñs
de manu õniũ iimico-
rum ei⁹ & de manu Sa
ul & dixit. XVII.

DIligã te dñe vir-
t⁹ mea: domie fir
mamentũ meum & re-

¶ Victori ſeruo dñi da
uid: q̃locut⁹ eſt dño ver
ba cãtici huius i die qua
liberauit eũ dñs de ma-
nu omniũ iimicorũ ei⁹
& de manu Saul & di-
xit. XVIII.

DIligã te dñe for-
titudo mea: dñs
petra mea et robur me-

Diligam te

	GALL.	ROM.	HEB.
	fugiũ meũ & liberator meus,	fugium meum, Et liberator meus/	um & saluator meus.
2	Deus meꝰ adiutor meus: & sperabo in eum.	deus meus adiutor meus: & sperabo in eum,	Deus meus fortis meus: et sperabo in eo,
3	Protector meus & cornu salutis meę: & suscep	Protector meus et cornu salutis meæ adiutor	Scutum meum & cornu salutis meę: & suscep
	tor meus,	meus: laudans inuoca	tor meus,
4	Laudans inuocabo do	bo dominum/ & ab ini	Laudatũ inuocabo do
	minũ: & ab iimícis me	micis meis saluus ero,	minum: & ab inimicis
	is saluus ero,		meis saluus ero,
5	Circundederũt me do	Circundederũt me ge	Circundederũt me fu
	lores mortis: & torren	mitus mortis: & torren	nes mortis: & torren
	tes iniquitatis contur	tes iniquitats contur	tes diaboli terruerunt
	bauerunt me,	bauerunt me,	me,
6	Dolores inferni circun	Dolores inferni circun	Funes inferni circunde
	dederunt me: ꝓoccupa	dederunt me/ præuene	derunt me: prꝙenerũt
	uerũt me laquei mortis	runt me laquei mortis	me laquei mortis,
7	In tribulatione mea in	& in tribulatione mea	In tribulatione mea in
	uocaui dominũ: & ad	inuocaui dominum: et	uocabo dominum: &
	deum meum clamaui,	ad deum meũ clamaui,	ad deũ meũ clamabo,
8	Et exaudiuit de tẽplo	Et exaudiuit de tẽplo	Exaudiet de tẽplo san
	sctõsuo vocẽ meã: et da	sancto suo vocẽ meã: &	cto suo vocem meam:
	mor meus in cõspectu	clamor meꝰ i cõspectu	& clamor meꝰ ãte faciẽ
	eiꝰ itroiuit i aures eius,	eius itroiuit i aures eiꝰ	eius veniet in aures eiꝰ.
9	Commota est et con	Et cõmota est & cõtre	Cõmota est terra & cõ
	tremuit terra/ & funda	muit terra/ & fũdamẽ	tremuit terra/ et funda
	menta montiũ contur	ta montiũ conturbata	menta montium cõcus
	bataſũt & cõmota sũt:	sunt & commota sunt:	sa sunt et conquassata
	quoniam iratus est eis,	qm̃ iratus est eis deus,	sunt: quoniã iratus est,
10	Ascendit fumus in ira	Ascendit fumus in ira	Ascendit fumus de fu
	eius/ & ignis a facie eiꝰ	eius: & ignis a facie eiꝰ	rore eiꝰ / et ignis ex ore
	exarsit: carbones succẽ	exardescit,	eius deuorãs: carbones
	sisunt ab eo,	Carbones succensi sũt	incensi sunt ab eo,
11	Inclinauit cœlos & de	ab eo/ & inclinauit cœ	Inclinauit cœlos et de
	scendit: & caligo sub pe	los et descẽdit: & caligo	scendit: & caligo sub pe
	dibus eius,	sub pedibus eius	dibus eius,
12	Et ascẽdit supꝑ cherubĩ	Et ascẽdit super cheru	Et ascẽdit super cherub
	& volauit: volauit su	bim & volaut: volauit	& volauit: volauit supꝑ
	per pennas ventorum,	super pennas ventorũ,	pennas venti,
13	Et posuit tenebras latí	Et posuit tenebras la	Posuit tenebras latibu
	bulũ suũ/ i circuitu eiꝰ	tibulã suũ/ i circuitu eiꝰ	lũ suũ i circuitu eius ta
	tabernaculũ eius: tene	tabernaculã eius: tene	bernaculũ eiꝰ: tenebro
	brosa aq̃ i nubib9 aeris	brosa aq̃ i nubib9 aeris,	sas aq̃s i nubib9 etheris
14	Præfulgore i cõspectu	Præfulgore i cõspectu	Præfulgore i cõspectu

eius nubes transierunt: grãdo & carbões ignis
15 Et intonuit de cœlo dominus/et altissimus dedit vocem suam: grando & carbones ignis.
16 Et misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit & conturbauit eos.
17 Et apparuerũt fõtes aq̃rũ:& reuelata sũt fũdamenta orbis terrarum.
18 Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus iræ tuæ.
19 Misit de summo & accepit me:assumpsit me de aquis multis.
20 Eripuit me de inimicis meis fortissimis / & ab ijs qui oderũt me: qm̃ cõfortati sunt sup me.
21 Prœuenerũt me in die afflictionis meę:et factꝰ est dñs protector meꝰ.
22 Et eduxit me in latitudinem:saluum me fecit quoniam voluit me.
23 Et retribuet michi dñs secundũ iustitiã meã:& scđm puritatẽ manuũ mearũ retribuet michi.
24 Quia custodiui vias domini:nec impie gessi a deo meo.
25 Q m̃ oia iudicia eius in cõspectu meo:et iustitias eiꝰ nõ reppuli a me.
26 Et ero immaculatus cũ eo:& obseruabo me ab iniquitate mea.
27 Et retribuet michi dominꝰ scđm iustitiã me-

eius nubes transierunt: grãdo & carbões ignis.
Et itonuit de cœlo dominus: & altissimꝰ dedit vocẽ suã.
Misit sagittas suas & dissipauit eos: fulgura multiplicauit & conturbauit eos.
Et apparuerunt fontes aquarũ:et reuelata sunt fũdamẽta orbis terræ.
Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus iræ tuæ.
Misit de sũmo & accepit me.& assumpsit me de multitudine aquarũ
Eripuit me de inimicis meis fortissimis / & ab ijs qui oderunt me: qm̃ confortati sunt sup me.
Prœuenerũt me in die afflictionis meę/et factꝰ est dñs protector meꝰ:
& eduxit me in latitudinem / saluum me fecit quoniam voluit me.
Et retribuit michi dñs scđm iustitiã meã:et secũdũ innocẽtiã manuũ mearũ retribuit michi.
Quia custodiui vias domini: nec impie gessi a deo meo.
Q m̃ oia iudicia eiꝰ i cõspectu meo ſt sp:et iustitias eiꝰ nõ reppuli a me
Et ero immaculatꝰ cũ eo:& obseruabo me ab iniquitate mea.
Et retribuet michi dominꝰ scđm iustitiã me-

eius nubes transierunt: grãdo & carbões ignis.
Et intonuit ĩ cœlis dominus:& altissimꝰ dedit vocem suam grandinem & carbões ignis.
Et misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit & conturbauit illos.
Et apparuerũt effusiones aquarũ:et reuelata sunt fundamẽta orbis.
Ab increpatiõe tua domine: ab inspiratione spiritus furoris tui.
Misit de alto & accepit me: extraxit me de aquis multis.
Liberauit me de inimicis meis potentissimis/ & de ijs qui oderũt me: qm̃ robustiores me erãt
Prœuenerũt mei die afflictiõis meę:et factꝰ est dñs firmamẽtũ meum.
Et eduxit me in latitudinẽ: liberauit me quia placuit ei.
Retribuit michi dñs secundũ iustitiã meã secũdũ mundiciã manuũ mearũ reddidit michi.
Quia custodiui vias domini: & non egi impie a deo meo.
Oia enĩ iudicia eiꝰ ĩ cõspectu meo: et p̃cepta eius non amoui a me.
Et fui immaculatus cũ eo: & custodiui me ab iniquitate mea.
Et restituit michi dñs secũdũ iustitiã meã:et le-

Psal. 17	GALL.	ROM.	HEB.
Diligam te	am:& ſecũdũ puritatẽ manuũ mearum in cõſpectu oculorum eius.	am:& ſecundũ innocentiam manuum mearũ i conſpectu oculorũ ei⁹.	cũdũ mũdiciã manuũ mearum in conſpectu oculorum eius.
28	Cum ſancto ſanctus eris: & cum viro innocente innocens eris.	Cũ ſancto ſanct⁹ eris: et cum viro innocẽte innocens eris.	Cũ ſancto ſanct⁹ eris: & cum viro innocente innocenter ages.
29	Et cum electo electus eris: & cum peruerſo peruerteris.	Et cum electo electus eris:et cũ peruerſo ſubuerteris.	Et cum electo electus eris:et cũ peruerſo peruertes.
30	Quoniam tu pplm humilẽ ſaluũ facies: & oculos ſuperborũ humiliabis.	Quoniam tu pplm humilẽ ſaluum facies:et oculos ſuperborũ humiliabis.	Quoniam tu populum paupẽ ſaluabis: et oculos excelſos humiliabis
31	Quoniam tu illuminas lucernam meã deus meus: illumina tenebras meas.	Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus:illumina tenebras meas.	Quia tu illuminas lucernã meã domine deus me⁹: illuminabis tenebram meam.
32	Quoniam in te eripiar a tentatione: & in deo meo trãſgrediar murũ	Quoniam a te eripiar a tentatione: et in deo meo trãſgrediar murũ.	In te enim currã accinctus:et in deo meo trãſiliam murum.
33	Deus meus ipolluta via ei⁹/eloquia dñi igne examinata: protector eſt omniũ ſperantiũ in ſe.	Deus me⁹ ipolluta via ei⁹/eloquia dñi igne examinata: protector eſt omniũ ſperantiũ in ſe.	Deus immaculata via eius / eloquiũ dñi igne examiatũ:ſcutũ eſt omnium ſperantium in ſe.
34	Quoniã quis deus præter dominũ:& quis deus prꝫter deum noſtrum?	Quoniam quis de⁹ p̃ter dominum:aut quis deus p̃ter deũ noſtrũ?	Quoniã quis eſt deus præter dñm:et quis fortis præter deũ noſtrũ?
35	Deus qui præcixit me virtute:& poſuit immaculatam viam meam.	Deus qui præcixit me virtute:et poſuit immaculatam viam meam.	Deus qui accinxit me fortitudine: et poſuit imaculatam viam meã.
36	Qui pfecit pedes meos tanq̃ ceruorum:et ſuper excelſa ſtatuẽs me.	Qui pfecit pedes meos tanq̃ cerui:et ſup excelſa ſtatuit me.	Coæquans pedes meos ceruis:et ſuper excelſa ſtatuens me.
37	Qui docet manus meas ad pliũ:et poſuiſti vt arcum ꝛreũ brachia mea.	Qui docet man⁹ meas ad prꝫlium:et poſuit arcũ ꝛreũ brachia mea.	Docẽs man⁹ meas ad pliũ:et cõponens quaſi arcũ ꝛreũ brachia mea
38	Et dediſti michi protectionẽ ſalutis tuç:et dextera tua ſuſcépit me.	Et dediſti michi protectionem ſalutis meæ/et dextera tua ſuſcepit me	Dediſti michi clypeũ ſalutis tuæ/ et dextera tua confortauit me: et manſuetudo tua multiplicauit me.
39	Et diſciplina tua correxit me in finem:& diſciplia tua ipa me docebit	et diſciplina tua ipa me docebit.	
40	Dilataſti greſſus meos ſubtus me:et nõ ſunt infirmata veſtigia mea.	Dilataſti greſſus meos ſubtus me: et non ſunt infirmata veſtigia mea.	Dilatabis greſſ⁹ meos ſubt⁹ me:et non deficient tali mei.

41 Perſequar ĩimícos meos et comprẽhendam illos: & non conuertar donec deficiant.

42 Confringam illos nec poterunt ſtare: cadent ſubtus pedes meos.

43 Et prẽcinxiſti me virtute ad bellum: ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me.

44 Et ĩimícos meos dediſti michi dorſum: et odientes me diſperdidiſti.

45 Clamauerũt nec erat q̃ ſaluos faceret ad dominum: nec exaudiuit eos

46 Et comminuam eos vt puluerem ante faciem venti: vt lutum platearum delebo eos.

47 Eripies me de cõtradictionibus populi: cõſtitues me ĩ caput gentiũ.

48 Popul⁹ quẽ nõ cognoui ſeruiuit michi: i auditu auris obediuit michi

49 Filij alieni mẽtiti ſunt michi/ filij alieni inueterati ſunt: et claudicauerunt a ſemitis ſuis.

50 Viuit dom⁹ & benedictus deus meus: & exaltetur de⁹ ſalutis meę.

51 Deus qui das vidictas michi/ & ſubdis populos ſub me: liberator meus de inimicis meis iracundis.

52 Et ab inſurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.

53 Propterea cõfitebor tibi in nationib⁹ dñe: &

Perſequar ĩimícos meos & comprẽhẽdam illos/ & non cõuertar donec deficiãt: affligam illos nec poterunt ſtare.

Cadent ſubtus pedes meos: & prẽcinxiſti me virtute ad bellum.

Supplãtaſti omnes inſurgentes in me ſubtus me/ & inimicorũ meorum dediſti michi dorſum: & odiẽtes me diſperdidiſti.

Clamauerũt nec erat q̃ ſaluos faceret ad dñm: nec exaudiuit eos.

Et cõminuam illos vt puluerem ante faciem venti: vt lutum platearum delebo eos.

Eripies me de cõtradictionibus populi: cõſtitues me ĩ caput gentiũ.

Populus quẽ nõ cognouit ſeruiuit mihi: obaudiu auris obediuit michi

Filij alieni mẽtiti ſunt michi/ filij alieni inueterauerũt: & claudicauerunt a ſemitis ſuis.

Viuit dominus & benedictus deus: & exaltetur deus ſalutis meę.

Deus qui das vindictã michi: & ſubdidiſti populos ſub me.

Liberator me⁹ dñs de gentibus iracundis / & ab inſurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.

Propterea cõfitebor tibi ĩ populis dñe: & no-

Perſequar ĩimícos meos & apprẽhendam: et non reuertar donec cõſumam eos.

Cẽdam eos & non poterunt ſurgere: cadent ſub pedibus meis.

Accinxiſti me fortitudine ad prẽlium: incuruabis reſiſtentes michi ſub me.

Inimicorum meorũ dediſti michi dorſum: & odiẽtes me diſp̃didiſti.

Clamabunt & nõ erit qui ſaluet ad dominũ: & non exaudiet eos.

Delebo eos vt puluerem ante faciem venti: vt lutum platearum p̃iiciam eos.

Saluabis me a cõtradictionib⁹ populi; pones me in caput gentium.

Populus quẽ ignorauit ſeruiet michi: auditione auris obediet michi.

Filij alieni mentientur michi: filij alieni defluent & contrahentur in anguſtijs ſuis.

Viuit dominus & benedictus deus me⁹: & exaltabitur deus ſalutis meę.

Deus qui das vidictas michi: & congregas populos ſub me

Q ĩm ſeruas me ab inimícis meis/ & a reſiſtẽtib⁹ michi eleuas me: a viro iniquo liberabis me.

Propterea cõfitebor tibi in gẽtib⁹ domine: &

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
17 Diligam. 54	noi tuo psalmũ dicam. M agnificãs salutes regis ei9/ & faciens misericordiam christo suo dauid: & semini eius vsq3 in sæculum.	mini tuo psalmũ dicã. M agnificans salutare regis ipsius / & faciens misericordiam christo suo dauid:& semini ei9 vsq3 in sæculum.	nomini tuo cantabo. M agnificanti salutes regis sui & facienti misericordiam christo suo dauid: & semini eius vsq3 in æternum.

TITVLVS. Ad victoriam seruo dñi/ Dauid: qui locutus est dño verba cantici huius/in die qua eripuit eum dñs de manu omniũ inimicorũ ei9/& de manu Saul. Psalm9 de Christo domino. propheta in spiritu inducit eũ ad patrem. Dñs: deus pater. in eum: deũ patrẽ. dolores mortis: in nocte passionis. torrẽtes iniquitatis: torrẽtes diaboli/ inundationes peccatorum generis humani/ quas astutia sathanæ infudit/ pro quibus eluendis morlebatur. dolores inferni: funes/ laquei mortis solicitante diabolo adinuenti, preoccupauerunt me in quei mortis: ex instigatione sathanę et iudæorũ machinatione,& est superioris particulę explicatio/& fere repetitio. In tribulatione mea inuocaui dñm: in agonia horti. & ad deum meum clamaui: in afflictione crucis.& exaudiuit de tẽplo sancto suo vocem meã: in horto mittendo angelũ confortantẽ/& in cruce acceptando pro redẽptione mortaliũ meã mortem, cõmota est & cõtremuit terra: in passione eius quãdo terra cõtremuit/ petrę scissę sunt/ et monumenta aperta/& hæc erant quasi indicia doloris & irę patris in morte filij(vt humano loquamur modo)in perfidos iudæos/ qui ex odio/ liuore/ & inuidia eũ morti tradiderant, ascendit fumus in ira eius: hoc signum in euangelio scriptũ nõ est/ sed Phlego historicus & annales/ similiũ meminerunt. Inclinauit cœlos et descẽdit & caligo sub pedib9 eius: quando tenebrę factę sunt super vniuersam terrã. Et ascendit super cherubim: repurgatione lucis facta, tenebris eni illis existẽtibus: quasi pater in luctu descendisse visus est, et reparata luce: visus est quasi ad sũma conscendisse. his siquidẽ indicijs: se verũ testatus est patrẽ/& verũ qui opetijt filiũ. super pẽnas ventorũ: super sublimitatẽ summorũ spirituũ. ille enim est de quo dicitur: qui facit angelos suos spiritus. vel hic etiã versus: de descensu totus intelligatur vt in expositione continua. Et posuit tenebras latibulũ suũ: hoc est quod paulo ante & caligo sub pedib9 eius/ superioris repetitio & amplior declaratio signorum/ quæ in passione facta sunt/ quæ trib9 sequẽtibus versibus declarãtur. dissipauit eos: iudęos qui ad dñi necẽ conuenerãt,& cõturbauit eos: vnde & centurio prę admiratione signorũ prorupit in vocẽ/ vere filius dei erat homo iste. Et apparuerũt fontes aquarũ: ex illo inaudito terræ motu,& reuelata sunt fundamẽta orbis terrarũ: respicit quod dictũ supra/ fundamenta montiũ cõturbata sunt. Et hoc ab increpatione tua dñe: id euenit quoniã irat9 es eis. Misit de sũmo & accepit me: misit auxiliũ de cœlo/& liberauit me. assũpsit: eripuit/ liberauit me, de aquis multis: de multis & inundãtibus i modũ aquæ tribulãtib9 me, inimicis meis fortissimis: pricipe tenebrarũ et ei9 cõplicib9, et ab iis q oderũt me: a iudęis, quoniã cõfortati: validiores sũt effecti sup me, nã tũc data est eis desup potestas iualescẽdi. Preuenerunt me i die afflictiõis meę: ꝓoccupare studuerũt me inimici mei & potestates nequã i die passiõis meę, firmamẽtũ: ppugnaculũ/ defẽsio/ necq aduersari9 meus i me habuit quicq̃,& eduxit me i latitudinẽ: eduxit animã meã i libertatẽ/ nõ dimisit i captiuã. liberauit me ab ore leonis: ilmici vorare volẽtis, quoniã voluit me: quoniam placui ei, retribuit michi dñs scdm iustitiã meã: cõpẽsauit me vat/ resuscitãdo me i immortalitatẽ, secũdũ puritatẽ manũ mearũ reddidit michi: scdm mũdiciã operũ meorũ donauit michi redẽptionẽ gñis hũani/ et captiuos q detinebant i mortis ergastulo, qa custodiui vias dñi: nãdata patris mei, nec ipie gessi a deo meo: nec qcq̃ admisi cõtra ei9 volũtatẽ. Et fui imaculat9 cũ eo: quãdiu i tra sũ versat', et obseruaui me ab iniqtate mea: mei gñis/ cui9 naturã assũpsi/ ppriã offensã nõ admisi/ sed imunẽ ab illa me seruaui. Et retribuit michi dñs: repetitio ẽrti superioris veri9 in matorẽ cõfessionẽ bñificij patris, fctũs eris: fabricabis. inocẽs eris: nõ nocebis/ nõ iferes flagella, cũ puerso: subuersionẽ/ plagã & flagellũ irrogabis, quoniã tu populũ humilẽ factũ et innocentẽ et electũ saluũ facies/ ratio penultimi/ & prię pũs ꝓcedẽtis veri9. et oculos superbo rũ humiliabis: ratio vltię partis ꝓcedẽtis veri9, quoniã tu pater illũinas lucernã meã: chorum euãgelizãtiũ p quos illucere debeo mũdo, illũina tenebras meas: illũina iudæos et gẽtes, quoniã i te eripiar a tẽtatiõe: i virtute tua liberabor a terrenis,& i deo meo trãsilã murũ: & i tua dei mei virtute trãscẽdã õne iter te et me/ opꝰ creatũ. ipolluta via: imaculata doctria, eloga dñi: eloga patris/ lex euãgelica, igne examinata: pura/ defecata, ꝓter dñm: ꝓter non hypostases excludit sed dñationis & deitatis pluralitatẽ. supprimitur respõsio scilicet pręter vnũ dñm & vnũ deũ nostrũ/ nullꝰ est deus, qui gressus pedes meos: meorũ apostolo-

rum/hic & in ſequẽtibus ſępe de partibus corporis ſui & ſuo corpore loquitur Chriſtꝰ, tanq̃ ceruorum: mirabili celeritate ad omnes mundi partes acſi eſſent cerui, ſuper excelſa ſtatuens: collocans me in dextera ſua ſuper omnes colos, qui docet manus meas ad prælium: bellatores meos/martyres meos ad dimicandũ contra mundum & terrenas poteſtates, & poſuit vt arcum ęreũ brachia mea: meos doctores inflexibiles. Et dediſti michi: meis, ſuſcepit me: adiuuit meos, correxit: erudiuit/inſtruxit, vſq; in finem: vſq; ad nouiſſima tẽpora, et diſciplina tua ipſa me docebit: eadem cum ſuperiori particula/ ſententia, dilataſti greſſus meos ſubtus me: auxiſti/multiplicaſti ingrediẽtes ſub inſtituta mea. non ſunt infirmata veſtigia mea: non ſunt infirmati/non ſunt imminuti imitatores mei, perſequar inimicos meos: iudæos/per Veſpaſianũ & milites romanos, non conuertar: non deſiſtã/non abſcedam, donec deficiant: donec perdã & exterminẽ eos, confringã illos nec poterunt ſtare: cedam/conterã/nec valebunt obſiſtere, cadent ſubter pedes meos: paſſum ibunt ſub pedibus militum meorũ, & præcinxiſti me virtute: circũdediſti me robore ad vincendos inimicos, & ſupplantaſti: paſſum dediſti omnes inſurgẽtes in me ſubter me. & inimicos meos dediſti michi dorſum: cõuertiſti in fugã/feciſti inimicos meos terga vertere, & id iudæorũ deſignat apoſtaſiã, clamabũt: preces fundẽt, & nõ erit qui ſaluos faciat: & nullꝰ eripiet, clamabunt: inq̃ ad dñm/& non exaudiet eos, cõminuã eos vt puluerẽ ante faciem venti: diſpergam eos ꝑcul ī populos/vt vẽtus diſpellit & diffiat puluerẽs, vt lutũ platearũ delebo eos: morte auferã eos/nulla alia eorũ eſtimatione habita q̃ ſi vile lutũ eſſent, eripies me de contradictionibꝰ populi: ab ijs q euãgelizãtibꝰ obluctabunt & obſiſtẽt, cõſtitues me ī caput gẽtiũ: gẽtes me vt caput/vt dñm/vt deũ ſuũ venerabunt, populꝰ quẽ nõ cognouit ſeruuit michi: populꝰ gẽtilis a me hactenꝰ ſeparatꝰ dedit/idolis/cultũ michi exhibebit, in auditu auris: in ꝓdicatione apoſtolorũ/obediet michi, filij alieni mẽtiti ſunt michi: iudæi/nõ mei ſed alterius filij/diaboli ſcilicet cuiꝰ faciũt opera/ mẽtiti ſũt michi/ ſimiles ſuo patri mẽdaces, filij alieni: filij diaboli, iueterauerũt: i mallis, & claudicauerũt i ſemitis ſuis: ꝓuaricati ſũt in intelligẽtia ſuę legis, vtilit dñs: gratiarũ actio/& bñficiorũ recognitio, vidictã michi: de inimicis meis/cõterẽdo & diſpgẽdo eos p oẽs gẽtes, & ſubdis populos ſub me: populos multipliciũ gẽtiũ, inimicis tracũdis: pricipibꝰ ſacerdotũ/ſcribis & phariſæis, ab inſurgẽtibꝰ i me exaltabis me: p myſteriũ paſſionis crucis meę, a viro iniquo: a domeſtico traditore meo, exipies me: ſuſcipiẽdo animã meã i ſancta manũ tuarũ ꝓtectione, propterea: propter hęc tanta bñficia tua, cõfitebor tibi in nationibꝰ: laudationes tuas notas faciã in gẽtibꝰ, & nomini tuo pſalmũ dicã: nomini tuo canam laudẽ, magnificans ſalutes regis eius: Chriſti tui quẽ conſtituiſti regẽ, & faciens miſericordiã Chriſto ſuo Dauid: meſſię tuo deſiderabili, & ſemini eius: generationibus in eum creditur is, vſq; in ſeculũ: vſq; ad mundi cõſummationem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Diligam te domine fortitudo mea: dñs firmamentũ meũ/ & refugiũ meũ/& liberator meus, in te ſolo amor meus O pater mi/vigor & potẽtia mea: pater meus/ propugnaculũ meũ eſt/ & ad quẽ confugio/ & in quo aduerſus hoſtes meos
2 ſalus mea eſt & mea liberatio. Deus meus adiutor meus: & ſperabo in eũ, pater meus con
3 ditor meus eſt/& auxiliator meus: & in eo fiducia mea/in eo expectabo omne bonũ. Protector meus/& cornu ſalutis meæ; & ſuſceptor meus, pater meꝰ defenſor meꝰ eſt/pater meꝰ
4 arma meam facientia ſalutem: exaltatio & gloria mea/pater meus ad ſe me ſuſcipiet. Laudans inuocabo dominũ: & ab inimicis meis ſaluus ero, beneficia recolens & bonitates eiꝰ
5 pronuncians/requiram patris opem: & protinus ab hoſtibus meis liberabor. Circundederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbauerũt me, omni ex parte occupauerunt me anguſtiæ paſſionis: & ſarcinæ peccatorum hominũ michi impoſitæ/mundatio-
6 nes tranſgreſſionũ generis humani/conterruerũt me. Dolores inferni circũdederunt me: præoccupauerunt me laquei mortis, cruciatus gehẽnę obſederunt me: anticipauerunt me
7,8 retinacula interitus in tribulatione mea inuocaui dominũ: & ad deũ meum clamaui. Et exaudiuit de tẽplo ſancto ſuo vocem meam: & clamor meus in conſpectu eius introiuit in aures eius, in his ipſis afflictionibus meis nõ paruis quidẽ/ſed ingẽtibꝰ/dolorũ mortis/torrentiũ iniquitatis cõturbantiũ/cruciatuũ gehennæ/& præoccupantiũ laqueorũ mortis clamaui ad patrẽ meũ dominatorẽ omniũ/vociferaui ad propriũ conditorẽ meũ/& de excelſo gloriæ ſuæ throno admiſit ꝓcem meã: & vociferatio mea ante ipſum peruenit/ & ab eo
9 exaudiri meruit. Cõmota eſt & contremuit terra/ fundamẽta montiũ cõturbata ſunt & cõmota ſunt: quoniã iratꝰ eſt eis, dũ patrẽ meũ inuoco/ dũ in illis afflictionibus meis ad illũ clamo/ingẽs cõmotio & terræ tremitꝰ factus eſt/ima montiũ cõcuſſa ſunt & emota: i ſignũ
10 ire & indignationis patris. Aſcẽdit fumꝰ i ira eiꝰ: & ignis a facie eius exarſit, fecit pater ab
11 imo erũpere fumũ i indignatiõe ſua/& a ſumo ignẽ ãte faciẽ eiꝰ cõburẽtẽ, Inclinauit cœlos et deſcendit: & caligo ſub pedibus eiꝰ, pater meus cæleſtia humiliauit/& ſe inferioribꝰ ma
12 nifeſtauit: tenebræ ſub pedibus eius. Et aſcendit ſuper cherubim & volauit: volauit ſuper

17 Diligã.

pennas ventorum.& conſcẽdit ſuper cherubim/in alta ſe ſuſtulit/ſuſtulit ſe ſupra poſſibilitates ſpirituũ.Et poſuit tenebras latibulũ ſuũ: in circuitu eius tabernaculũ eiꝰ tenebroſa aqua/in nubibus aeris.caligine circũſeptus eſt tanꝙ qui in abyſſo incõprehenſibilitatis latere vellet: circũ ſe pro tabernaculo tenebroſus humor/i nebulis cœli.Ꝑ rę fulgore in conſpectu eius nubes tranſierũt: grando & carbones ignis.præ fulgurationis multitudine nebulæ diſſipatæ ſunt/eliquatæ ſunt/factaq; eſt eruptio earum: eruptio grandinis & carbonũ ignitorum.Et intonuit de cœlo dñs: & altiſſimus dedit vocem ſuam/grando & carbones ignis.cœleſtis pater ex alto horrendos eiuit tonitrus: & qui ſuper omnia exaltatus eſt/ pro voce ſua vibrauit grandinẽ & carbones ignitos.Et miſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos: fulgura multiplicauit/& conturbauit eos.& cœleſtis pater iaculatus eſt fulmina ſua/& diſperſit hoſtes ſuos: fulgurationes & tonitrua adauxit/ & attonuit eos.Et apparuerunt fontes aquarum: & reuelata ſunt fundamenta orbis terrarum.& facto terræ hiatu denudatæ ſunt ſcaturigines fontium: & interiores terrę ſoliditates patuerunt.Ab increpatione tua domine: ab inſpiratione ſpiritus iræ tuę, origines fontium & internæ ſoliditates terræ patuerũt ab indignatione & deteſtatione tua pater ęterne: ob ſpiraculũ ſuccenſionis/indignationis tuæ.Miſit de ſummo/& accepit me: aſſumpſit me de aquis multis.pater meꝰ cœleſtis ſuppetias tulit ab alto/& ſuſcepit me: ſubtraxit me de ingenti tribulationũ cumulatione.Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis/& ab ijs qui oderunt me: quoniam confortati ſunt ſuper me.pater meus cœleſtis liberauit me de hoſtibus meis truculentiſſimis/ & ab oſoribus meis: quoniã viribus ſuperiores erant me.Ꝑ ræuenerunt me in die afflictionis meæ: & factus eſt dominus protector meus.præoccupauerunt me in tẽpore paſſionis & calicis mei: & pater meus cœleſtis eripuit me.Et eduxit me in latitudinẽ: ſaluum me fecit quoniã voluit me.pater meus exemit me ex anguſtijs/ & in locũ liberum & amplũ ſtatuit me: ſaluauit me quia complacuit ei in me.Et retribuet michi dominus ſecundũ iuſtitiam meã: & ſecundum puritatem manuum mearũ retribuet michi.reddet michi pater ſecundũ implẽdæ voluntatis ſuę obedientiã meam: & ſecundũ mundiciam operum meorum reddet michi.Quia cuſtodiui vias domini: nec impie geſſi a deo meo, reddet michi pater/quia inuiolata ſeruaui mandata patris mei: nec quicq; tranſgreſſionis & impietatis admiſi contra voluntatem patris mei/& dei mei.Quoniam omnia iudicia eius in conſpectu meo: & iuſtitias eius non repuli a me, non admiſi aliquid impietatis in deum meum/ quia omnia præcepta & mandata eius obuerſantia menti meę: & mandata eius a quibus omnis iuſtificatio/non abieci a me.Et ero immaculatꝰ cum eo: & obſeruabo me ab iniquitate mea, & ſanctus & incontaminatus perſeuerabo cum patre meo: & inſontem me cuſtodiã a proprio delicto.Et retribuet michi dominus ſecundũ iuſtitiam meam: & ſecundũ puritatem manuum mearum in conſpectu oculorũ eius.eadem cum viceſimotertio verſu intelligentia/excepta particula in conſpectu oculorum eius: quo deſignatur ante faciem ſuam/in cœleſti ſcilicet gloria.Cum ſancto ſanctus eris: & cum viro innocente innocens eris.Et cum electo electus eris: & cum peruerſo peruerteris.O pater ſancte cum viro incontaminato purus & ſanctus apparebis immo ſanctificabis: & cum viro inſonte inſonter & innoxie te geres/innocentiamq; præſtabis.& cum amicis amicꝰ eris: & cum peruerſo tu ipſe peruertes, Quoniam tu populum humilem ſaluum facies: & oculos ſuperborum humiliabis, ſanctꝰ ſanctis/inſons inſontibus/electus electis/& peruertens peruerſis/ quia tu humiliter de ſe ſentientes/nichil a ſe ſed a te omnia habere cognoſcentes exaltabis: & alta de ſe ſapientes & ſuperba/ non te ſed ſe reſpicientes/deijcies & peſſundabis, Quoniam tu illuminas lucernam meam/ domine deus meus: illumina tenebras meas, O pater ęterne quoniam tu inſpiras eos per quos vis me in terris apparere: tu dominator & conditor meus inſpira et lumine cognitionis tuæ illuſtra iudæos & gentes/nulla luce agnitionis tuę hactenus illuſtratas.Quoniam in te eripiar a tentatione: & in deo meo tranſgrediar murum.illumina pater luminum/quia relinquam mundum/& ad te conſcendam ereptus ab omni mundi probatione: & in te deo meo tranſiliam cœlos/ ſepem & interſtitium viſibilium rerum, Deus meus impolluta via eius/ eloquia domini igne examinata: protector eſt omnium ſperantium in ſe.deus meus ille eſt/cuius lex incontaminata eſt/ precepta & mandata patris mei ſpiritu ſancto probata: pater meus defenſor omnium ſpem ſuam in eo collocantium.Quoniam quis deus prꝰter dominum: aut quis deus prꝰter deum noſtrum? protector eſt omnium in eo ſperantium/nec ab re/nam quis eos creauit prꝰter patrem meum: aut quis conditor prꝰter patrem conditorem noſtrum? Deus qui præcinxit me virtute: & poſuit immaculatam viam meam.quis deus prꝰter deum noſtrum/deum quidem qui circundedit me fortitudine ad reſiſtendum omni poteſtati ad mala trahenti: qui omnes adꝰ meos puros & incõtaminatos effecit p vniuerſam vitã meã.Qui pfecit pedes meos ranꝙ ceruorum: & ſuꝑ excelſa ſtatuẽs me.qui agilitatẽ motionis michi largitꝰ eſt pluſꝙ dẽma-

13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

37 rum & ibicũ: et ſup culmina cœlorũ collocauit me. Q ui docet manꝰ meas ad p̃liũ: & po-
ſuiſti vt arcum ereũ brachia mea. qui inſtruit bellatores meos ad fortiter dimicandũ & for
38 tes meos inſuperabiles facit vt arcũ æreũ. E t dediſti michi ꝓtectionẽ ſalutis tuæ: & dextera
tua ſuſcepit me. quid mirũ ſi manꝰ meę iſtructæ ſunt ad p̃liũ & brachia mea vt arcꝰ ęneꝰ/
39 quia tua ſalꝰ cœleſtis ꝓtexit me: & fortitudo tua adiuuit me. E t diſciplina tua correxit me
in finẽ: & diſciplina tua ipſa me docebit. & lex tua direxit me vſq; ad nouiſſima: & lex tua
40 ipſa me inſtituet. D ilataſti greſſꝰ meos ſubtꝰ me: & nõ ſũt infirmata veſtigia mea. populos ſub
me multiplicaſti: nõ ſũt eneruati: nõ ſũt debilitati imitatores mei/ & qui michi ſut ſubditi.
41 E rſequar inimicos meos/ & cõpræhẽdã illos: & nõ cõuertar donec deficiãt. vrgebo ad ter-
42 gum aduerſarios meos/ & inimicꝰ meas icidẽt: & a ꝑſecutiõe nõ deſiſtã donec itereãt. C on-
fringã illos nec poterũt ſtare: cadẽt ſubtꝰ pedes meos. cõminuã eos nec valebũt reſiſtere:
43 peſſi ibũt ſub pedes meos. E t ꝑcinxiſti me virtute ad bellũ: ſupplãtaſti inſurgẽtes i me ſub-
tus me. & tu pater æterne iduiſti me fortitudine ad ꝑliandũ: & peſſũ dediſti aduerſãtes mi-
44 chi/ ſubtꝰ me. E t inimicos meos dediſti michi dorſũ: & odiẽtes me diſpdidiſti. & hoſtes me-
45 os diſpſiſti: auerſos a me/ & qui oderũt me ꝑpetuo iteritui tradidiſti. C lamauerũt nec erat
qui ſaluos faceret ad dñm: nec exaudiuit eos. opẽ poſtularũt hoſtes mei/ nec erat qui ꝑ ſa
lute eorũ intercederet apud patrẽ meũ: clamauerũt & cœleſtis pater meꝰ nõ ſuſcepit clamo
46 res eorũ. E t cõminuã eos vt puluerẽ ante faciẽ vẽti: vt lutũ platearũ delebo eos. & diſſlabo
eos/ diſpgã & vẽtilabo vt ſolet puluis i p̃tia turbis: a cœleſti regno extorres faciã eiciãq;
47 eos: vt ſolet a ciuitatibꝰ vile cenũ. E riptes me de cõtradictionibꝰ populi: cõſtitues me i ca
put gentiũ. tu cœleſtis pater potẽtiſſime liberabis me de rebellionibꝰ hebraicæ gẽtis: ordi-
48 nabis me legiſlatorẽ ſup gẽtes. E opulꝰ quẽ nõ cognoui/ ſeruiuit michi: i auditu auris obe-
diuit michi. gẽtiũ natio quã nõ elegi/ quã lege & cerimonijs meis nõ inſtruxi/ cultũ michi
& latriã exhibuit: & ſolis auditis euãgelizantibꝰ me/ mãdatis & p̃ceptis meis iplẽdis ſe ſub-
49 didit. E lij alieni mẽtiti ſũt/ filij alieni inueterati ſunt: & claudicauerũt a ſemitis ſuis. hebręi
quos delegerã i filios/ quos lege & ritibꝰ meis p̃inſtruxerã/ alienati ſũt/ mẽdaces infideleſq;
50 facti/ filij alieni obſtinati ſũt & occalluerũt i malis: & mãdata mea p̃uaricati ſũt. V iuit dñs
& benedictꝰ deus meꝰ: & exaltet deus ſalutis meæ. ſed in oibus his vicit imortalis & ſemp
51 viuẽs pater meꝰ/ q benedicat: & magnificet deꝰ qui ſalutẽ meã eſt opatus. D eus qui das
vindictas michi/ & ſubdis populos ſub me: liberator meꝰ de inimicis meis iracũdis tu pat
æterne deꝰ bñdicaris & exalteris/ q p̃ſtas me vlciſci de aduerſis poteſtatibꝰ/ & ſubijcis mul
tiplices natiões cultibꝰ meis: & liberas me ab hoſtibꝰ meis iuidia/ furore & odio i me cõci
52 tatis. E t ab inſurgẽtibꝰ i me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. & a graſſãtibꝰ i me i al
53 tum tolles me: & a pfidia viri maligni liberabis me. P ropterea cõfitebor tibi in natiõibus
dñe: & noi tuo pſalmũ dicã. hac de cauſa laudẽ bñficiaq; tua teſtabor i gẽtibꝰ pat ęterne:
54 & laudẽ noi tuo (quia genitor & pat es añ oia ſęcula) cõcinã. M agnificãs ſalutes regis eiꝰ
& faciẽs miſericordiã Chriſto ſuo Dauid: & ſemini eiꝰ vſq; i ſęculũ. dicã laudẽ paterno no-
mini tuo. quod magnificat ſaluationes eius quẽ cõſtituit ſibi regẽ/ & manifeſtat miſeratio-
nem ſuam meſſię ſuo deſiderabili: & populo fideli/ populo in eũ crediturꝰ/ vſq; i ſẽpiternũ.

1 CONCORDIA. Dominus ad paſſionẽ iturus in Ioanne ita dicit diſcipulis. Sed vt cogno 1 Ioan. 14.
2 ſcat mundus quia diligo patrẽ/ & ſicut mandatum dedit michi pater ſic facio. ℭ Tu do- 2 Pſal. 85
3 mine adiuuiſti me: & conſolatus es me. ℭ In te confirmatus ſum ex vtero: de vẽtre matris 3 Pſal. 70
4 meæ tu es protector meus. ℭ Domine non confundar: quoniam inuocaui te. Et Lucas. 4 Pſal. 30
5 apparuit illi angelus de cœlo confortans eum. ℭ Quoniã circundederunt me mala quo- 4 Luc. 22
rum non eſt numerus: compræhẽderunt me iniquitates meæ/ & non potui vt viderem. Et 5 Pſal. 39
Matthęus. cępit contriſtari & mœſtus eſſe. tunc ait illis: triſtis eſt anima mea vſq; ad mor- 5 Mat. 26
6.7 tem. ℭ Circundederunt me dolores mortis: & pericula inferni inuenerunt me. ℭ Et ne 6 pſal. 114.
auertas faciem tuam a puero tuo/ quoniam tribulor: velociter exaudi me. Et Matthæus. 7 Pſal. 68
& progreſſus puſillum procidit in faciem ſuam orãs & dicens: pater mi/ ſi poſſibile eſt trã- 7 Mat. 26
8 eat a me calix iſte. ℭ Voce mea ad dominum clamaui: & exaudiuit me de monte ſancto 8 Pſal. 3
9 ſuo. ℭ De cœlo auditum feciſti iudicium: terra tremuit & quieuit. Et Matthæꝰ. & ecce ve- 9 Pſal. 75
lum templi ſciſſum eſt a ſummo vſq; deorſum/ & terra mota eſt/ & petræ ſciſſæ ſunt/ & mo 9 Mat. 27
10 numenta aperta ſunt: & multa corpora ſanctorum qui dormierant ſurrexerunt. ℭ Ignis 10 Pſal. 49
11 in conſpectu eius exardeſcet: & in circuitu eius tempeſtas valida. ℭ Nubes & caligo 11 Pſal. 96
12 ſub pedibus eius: iuſtitia & iudicium correctio ſedis eius. ℭ Q ui ſedes ſuper cherubim: 12 Pſal. 98
13 moueatur terra. ℭ Abyſſus ſicut veſtimentum amictus eius: ſuper montes ſtabunt aquæ. 13 Pſal. 103
14 Et Amos. dies domini iſta: tenebræ & non lux. ℭ Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: 13 Am. 5
15 vidit & commota eſt terra. ℭ Deus maieſtatis intonuit: dominus ſuper aquas multas. 14 pſal. 96
16 ℭ Fulgura coruſcationẽ & diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas & conturbabis eos. ℭ Ab 15 Pſal. 28
17 increpatione tua fugient: & a voce tonitrui tui formidabunt. Et ex Eſaia. Cataractę de ex- 16 pſa. 14.

Pſal. GALL. ROM. HEB.

17 Diligã. 18

celſis aptę ſunt concutiẽt fundamẽta terræ,cõpleuit dñs furorẽ ſuũ:effudit irã idignatiõis ſuę. ¶ Emitte manũ tuã de alto/eripe me & libera me de aquis multis: & de manu filiorũ alienorũ. ¶ Q uia ecce ceperũt animã meã/ irruerũt in me fortes. Et alibi. cõfortati ſunt qui perſecuti ſunt me inimici mei iniuſte,Sed longũ eſſet ob pſalmi plixitatẽ/vnicuiq; verſuũ adaptare concordiã:quod facile facturus ſit diuinę lectioni vigilanter attentus/ & pſalmorum et prophetarum ſenſa perquirẽs,ſatis igitur fuerit cepiſſe/ & quaſi ſepem & materiam dirupiſſe:& admonitos eſſe ſacram litteram ex ſacra littera lucem accipere.

17 Pſal. 103
17 Eſa. 24
18 Pſal. 103
18 Thre. 4
19 Pſal. 143
20 Pſal. 58
20 Pſal. 68

ADVERTE. ¶ Nono verſu. quoniã iratus eſt eis.eis ſeptuagita interpretũ eſt particula et ſuperfluit/nec ex hebræo habetur. Illa eni ,pdigia/ſolũ p̃cipue erãt teſtãtia:deũ/ eiꝰ qui moriebaꝰ eſſe verũ patrẽ/quaſi in veri filij morte deus iraſceret & doleret, quod cẽturio ex ſpiritu ſancto intellexit:ex illis cõfitẽs eũ vere eſſe dei filiũ. ¶ Q uitodecimo verſu.dedit vocem ſuã/grãdo & carbones ignis.rectius grandinẽ & carbones ignis/ vt ex hebraica tralatione habetur.eſt eni id/grãdinẽ expoſitiua particula ad vocẽ:ac ſi ita enũciaremus dedit vocẽ ſuã/id eſt grãdinẽ & carbones ignis.tẽpꝰ eni illud:fuit prę opaca caligine omnia inuoluente & tẽpeſtate/horroris pleniſſimũ.caliginẽ & tenebras & terræ tremores euãgeliũ aperuit:cętera reticuit/quę pſalmꝰ aptius idicat. ¶ Viceſimoſecũdo verſu. & retribuet,rectius & retribuit:ex tralatiõe hebraica & romana. ¶ Viceſimoſeptimo verſu,& ero imacutus cũ eo & obſeruabo.rectius & fui & obſeruaui: vt Hieronymꝰ habet ex hebręo.Nam Chriſtus dñs hęc loquiꝰ:vbi omnia cõſũmauerat in mũdo & egreſſurus de mũdo. ¶ Viceſimũoctauum & viceſimũnonũ verſũ:ſeptuagita itellexerũt quaſi ſermo fieret ad hominẽ, ſed ex tralatione Hieronymi:ſemp fit ſermo ad deũ,neq; pſona loquẽs neq; cui loquiꝰ i toto pſalmo mutaꝰ,ideo hic & illic intelligẽtia altera eſt.Nã hic/deus cũ ſancto ſanctus:quia ſanctificat.& cũ innocẽte innocẽs:quia innocẽtiã p̃ſtat.& cũ electo eligẽs: quia gratia & electione p̃uenit.& cũ puerſo puertens:quia vltor & videx malorũ. Et quod ſequiꝰ quoniam tu populum humilem ſaluum facies/& oculos ſuperborum humiliabis: huius intelligentiæ eſt confirmatiuum. igitur intelligentia ſeptuaginta/humana & moralis eſt: prophetæ vero diuina et anagogica, et expoſitio circa litteram: id attendit, quare viceſimuſnonus verſus ad exemplum reſpondentis ex hebræo eſſet pronunciandus. Et Bernardꝰ qui inter iuniores non pro tempore barbarus/multa præclare ſcripſit: horum verſuum ſermonem ad deum non ad hominem factum intellexit.&in eo libro qui de conſideratione nũcupatur & ſuper cantica canticorum:rectus inquit dominus deus noſter/ qui et cũ puerſo peruertitur. Et ſuper cantica. Qualem te praueris deo: talis oportet appareat tibi deus. cum ſctõ ſctus erit: & cum viro innocẽte innocẽs erit. quid ni/ æque cũ amãte amãs/et cũ vacãte vacãs/et cũ intẽto intẽtus/et cũ ſollicito ſolicitꝰ. Hęc Bernardꝰ. ¶ Triceſimoſecũdo verſu.quoniã in te eripiar a tẽtatione:ex hebręo alterã ſumpſit Hieronymꝰ intelligẽtiã. in te eni currã acciꝰ: ad te deũ patrẽ meũ aſcẽdã expediꝰ.quod et aptiꝰ ſequẽti particulæ cohęrere videt.tũc eni tẽtatiões in Chriſto finẽ habebãt: neq; futuræ ſuperãt a quibus eſſet liberãdꝰ ſic etiã habet et tralatio viceſimiſecũdi capitis/ſecũdi regũ, q̃q̃ & videnꝫ alit qua illic deprauata:q̃ ex hoc loco dep̃hẽdãtur. ¶ Triceſiminoni verſꝰ prima particula/ et diſciplia tua correxit me i finẽ:deeſt i hebræo/i pſalterio romano et greco.et ſuperflua videtur q̃ id ſonet/quod et ſequẽs particula ¶ Q uadrageſimiquarti verſꝰ principiũ/et iimicos meos dediſti michi dorſũ:meliꝰ vt ex hebræo et inimicorũ meorũ dediſti michi dorſum/ et rectior loquẽdi modꝰ. ¶ In ſequẽti verſu. clamauerũt nec erat q ſaluos faceret: meliꝰ vt ex hebræo p futurũ clamabũt/nõ erit/nõ exaudiet.Id eni:futurũ a paſſione reſpiciebat.et ſequẽs particula id idicat futuro vtẽs:et cõminuã eos vt puluerẽ.quã Chriſtꝰ:eadẽ authoritate et poteſtate qua vnũ eſt cũ patre/ loquiꝰ. ¶ Vltimo verſu.magnificãs ſalutes regis eius & facies miſericordiam: hæc duo vocabula magnificans et facies/ refert Hieronymꝰ ex hebræo non ad loquentẽ(nam ipſe rex eſt a patre cõſtituꝰ & ſalutare,et ſeipſum nõ magnificat: neq; ſeipſum Chriſtum ſuum appellat)ſed ad nomini/ſuperioris verſus. quapropter rectius dicẽdum videtur:magnificanti et facienti.ac ſi ſenſus ſit confitebor tibi domine in gẽtibus/et laudabo nomen tuũ.nomẽ inquã tuum/qui deus es et pater/magnificans ſalutes regis ſui/et factẽs miſericordiã Chriſto ſuo deſiderabili/et ſemini eius vſq; i ſeculũ.

¶ In finẽ pſalmus Dauid. XVIII.

1 ¶ Eli enarrãt gliam dei:et opa manuũ eiꝰ ãnũciat firmamẽtũ.
2 Dies diei eructat verbũ

¶ In finẽ pſalmus Dauid. XVIII.

¶ Eli enarrãt gliam dei:et opa manuũ eiꝰ ãnũciat firmamẽtũ.
Dies diei eructat verbũ

¶ Victori pſalmꝰ Dauid. XIX.

¶ Eli enarrãt gliam dei:et opa manuũ eiꝰ ãnũciat firmamẽtũ.
Dies diei eructat verbũ

et nox nocti indicat ſcientiam.

3 Non ſũt loquelæ neq; ſermones: quorum non audiantur voces eorũ.

4 In omnem terram exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.

5 In ſole poſuit tabernaculum ſuũ: & ipſe tanq̃ ſponſus procedens de thalamo ſuo.

6 Exultauit vt gigas ad currendã viam: a ſummo cœlo egreſſio eius.

7 Et occurſus eius vſq; ad ſummum mei⁹: nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius.

8 Lex dñi immaculata conuertens animas: teſtimoniũ dñi fidele ſapientiã p̃ſtãs paruulis.

9 Iuſtitiæ domini rectę lætificantes corda: prę-ceptum domini lucidũ illuminans oculos.

10 Timor dñi ſanct⁹ permanens in ſæculum ſęculi: iudicia dñi vera iuſtificata in ſemetipſa.

11 Deſiderabilia ſup aurum & lapidem precioſum multum: & dulciora ſuper mel & fauum.

12 Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodiendis illis retributio mlta.

13 Delicta quis itelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce ſeruo tuo.

14 Si mei nõ fuerit domi-

et nox nocti indicat ſcientiam.

Nõ ſunt loquelæ neq; ſermones: quorum nõ audiãtur voces eorum.

In omnem terrã exiuit ſonus eorum: & i fines orbis terræ verba eorũ.

In ſole poſuit tabernaculum ſuũ: & ipſe tanq̃ ſponſus procedens de thalamo ſuo.

Exultauit vt gigas ad currendam viã a ſummo cœlo egreſſio eius/ & occurſ⁹ eius vſq; ad ſummum eius: nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius.

Lex domini irrepręhẽſibilis conuertens animas: teſtimonium domini fidele ſapientiam præſtãs paruulis.

Iuſtitiæ domini rectæ lętificantes corda: præceptum domini lucidũ illuminans oculos.

Timor domini ſanct⁹ permanet in ſæculũ ſęculi: iudicia dñi vera iuſtificata in ſemetipſa.

Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum multum: & dulciora ſuper mel & fauum.

Nam et ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodiendo illa retributio multa

Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me domie: & ab alienis parce ſeruo tuo.

Si mei nõ fuerit domi-

et nox nocti indicat ſcientiam.

Non eſt ſermo & non ſunt verba: quibus non audiatur vox eorum.

In omnem terrã exiuit ſonus eorum: & in finibus orbis verba eorum

Soli poſuit tabernaculum in eis: & ipſe quaſi ſponſus procedens de thalamo ſuo.

Exultauit vt fortis ad currendam viã: a ſummo cœli egreſſus ei⁹.

Et curſus eius vſq; ad ſummitatem illius: nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius.

Lex dñi imaculata conuertẽs animas: teſtimonium dñi fidele ſapientiam præſtãs paruulis.

Præcepta dñi recta lętificantia cor: mandatum domini lucidum illuminans oculos.

Timor domini mundus perſeuerans in ſæcula: iudicia dñi vera iuſtificata ĩ ſemetipſa.

Deſiderabilia ſup aurũ & obrizũ p̃cioſum multũ: & dulciora ſup mel & fauũ redũdantẽ

Vnde & ſeru⁹ tuus docebit ea: in cuſtodiẽdis eis fructus multus.

Errores quis itelligit? ab occultis munda me: a ſuperbis quoq; libera ſeruum tuũ.

Si non fuerit dominati

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
18 Cœli enar.	nati tunc immaculatus	nati tunc immaculatus	mei/tunc immaculatus
	ero:& emũdabor a de-	ero:& emũdabor a de-	ero:& emũdabor a de-
	licto maximo.	licto maximo.	licto maximo.
15	Et erunt vt complace-	Et erunt vt complace-	Sint placentes sermo-
	ant eloquia oris mei:&	ant eloquia oris mei:&	nes oris mei:& medita
	meditatio cordis mei ĩ	meditatio cordis mei ĩ	tio cordis mei in con-
	conspectu tuo semper.	conspectu tuo semper.	spectu tuo.
16	Domine adiutor meus:	Domine adiutor meus:	Domie fortitudo mea:
	& redemptor meus.	& redemptor meus.	& redemptor meus.

TITVLVS. Ad victoriã psalmus Dauid. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur. Cœli: cœlestes exercitus, enarrant gloriã dei: in natiuitate Christi dñi in bethleem Iudæ, et opera manuũ eius: Christũ natũ/et virginẽ matrẽ, quis eni hæc; nisi manus diuinæ fecissent? annunciat firmamentũ: stella magorũ. ptinẽt eni stellæ ad firmamentũ, dies diei eructat verbũ: nouæ & euãgelicæ legis cognitor orto iustitię sole/eiusdẽ cognitori secreta verbi dei depromit/ et quasi ex intimis et penetralib⁹ mẽtis eruit, et nox nocti idicat scientiã: et cognitor veteris legis/eiusdẽ cognitori mõstrat sapiẽtiæ dei/et nouæ legis figurã. nõ sunt loquelæ neq; sermones: nõ sũt populi quarũcũq; liguarũ/et diuersitates sermonum, quorũ nõ audiant voces eorũ: a qbus nõ sint auditæ voces noctis et diei/cognitorũ vtriusq; legis/vtriusq; testamẽtorũ. ĩ oẽm terrã: ĩ oẽm populũ/ nationẽ & gẽtẽ, exiuit son⁹ eorũ: scientiũ & aperientiũ vtrũq; testamentũ. & in fines orbis: in extremos mũdi angulos orientẽ/occidẽtẽ/septẽtrionẽ/& meridiẽ, in sole posuit tabernaculũ suũ: desideratus gẽtiũ/ in ecclesia locauit mãsionẽ/habitationẽ suã. & ipse tanq̃ sponsus: toti⁹ humanę naturę, pcedens de thalamo suo: de intemerato virginali vtero, exultauit vt gigas: vt fortis athleta/ et ppugnator, ad currendã viã: nostræ mortalitatis vt p redimẽda spõsa moreret. a sũmo cœlo egressio eius: e culmine sũmi cœli/eius ad nos aduẽt⁹, & occursus eius vsq; ad sũmũ eius: et regress⁹ eius vsq; ad sũmũ sũmi cœli ĩ dextera sui patris, nec est qui se abscõdat a calore eius: qui se abscõdere possit a charitate ei⁹/qua vult oẽs hoies saluos fieri. Lex dñi immaculata: doctrina euãgelica pura/& incõtaminata, cõuertẽs aias: a terrenis ad spũalia/ad cœlestiũ & diuinorũ amorẽ, testimoniũ dñi fidele: per pphetas/doctores/ & sapiẽtes suos, sapiẽtiã: diuinorũ itelligẽtiã. pstãs puulis: elargiẽs hũilib⁹ & timoratis: iustitię dñi rectæ lętificãtes corda: iustificatiões Christi dei per fidẽ/sacramẽtorũ teletas/& cõsũmatiões iustę & sãctæ exhilarãtes aias. pceptũ dñi: pceptũ euãgelicũ, illuminãs oculos: illuminãs mẽtes hoim, timor dñi: per charitatẽ ne ĩ quo plã offẽdaẽ de⁹, sanct⁹/pmanẽs ĩ sęculũ sęculi: pur⁹/ pseuerãs in hac & i altera vita, & huic amor: Christi fideliũ & liberorũ est. Iudęorũ autẽ: seruilis erat/formidine pœnarũ cerimonias suas obseruãtiũ, iudicia dñi vera iustificata in semetipsa: pcepta euãgelica ore dei enũciata/vera sũt & iustificata ĩ semetipsa nõ per alia/vt ea q veteris legis per pcepta nouę correcta & iustificata, desiderabilia sup aurũ & lapidẽ pciosũ multũ: sup omnẽ sęculi estimationẽ, dulciora sup mel & fauũ: sup oẽm sęculi delectationẽ, seru⁹ tuus: fidelis tu⁹, retributio multa: imortalitas & vita gẽna, delicta: omissiones & errata circa iudicia tua, qs itelligit? tu de⁹ me⁹, ab occultis meis: ab ijs omissiõib⁹ & erratis q me fugiũt, mũda me dñe: mũdũ me restitue largitiõe venię, et ab alienis/a supbis/a suggestionib⁹ dęmonũ, pce seruo tuo, erue/libera seruũ tuũ. si mei dñati nõ fuerit: si alieni supbi/ spũs maligni michi dñati nõ fuerit. imaculat⁹ ero: posteaq̃ me ab occultis mũdaueris, emũdabor a delicto maximo: nõ incidã in mortale peccatũ. Et erũt vt cõplaceãt eloquia oris meis: tũc (me imaculato) oratiões meę tibi acceptæ erũt, et meditatio cordis mei ĩ cõspectu tuo semp: & cõtẽplatio et eleuatio mẽtis meę semp ãte te, dñe: fili dei, adiutor me⁹/& redẽptor me⁹: qui adiuuas me & redimis me, gratiarũ actio in recognitione bñficiorũ ei⁹. Ipsi iglr: & laus & honor et gloria/& gr̃arũ actio ĩ sæcula, diuinus admodũ: huic psalm⁹ est.

EXPOSITIO CONTINVA. Cœli enarrant gloriam dei: & opera manuum eius annunciat firmamentum, cœlestes spiritus euãgelizant gloriosum Christi ortum: & stellaris natura/facta solo dei artificio præsignat. Dies diei eructat verbum: & nox nocti indicat scientiã, orto sole iustitiæ noua lege ibut⁹ ex pfundo mẽtis arcano annũciat dei filiũ: & ibutus vetusta lege depromit vestigiũ. Nõ sũt loq̃læ neq; sermones: quorũ nõ audiantur voces eorũ: nõ sunt nationũ liguę/neq; liguarũ diuersitates: a quib⁹ nouæ & veteris legis nõ sint pceptę iltitutiões. In omnẽ terrã exiuit son⁹ eorũ: & ĩ fines orbis terræ verba eorũ. In vniuersum orbem terrarum progressa est doctrina/nouam/veterẽq; legẽ enucleãtium. & vsq;

5 ad terminos habitantiū hominū auditi sunt sermones eorū. In sole posuit tabernaculum
suū: & ipse tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo. Christus dominus habitaculū suū fe-
cit in virgine amicta sole: & ipse de virginali utero ꝓdiens/ tanq̄ sponsus de speciosissimo
6 cubili suo. Exultauit vt gigas ad currendā viā: a summo cœlo egressio eius. Christus dñs
lętatus est vt athleta/ pugilq; fortissimus ad peragendū mortalis vitæ cursū: qui de sinu su-
7 per cœlestis patris descēdit in hūc mundū. Et occursus eiꝰ vsq; ad summū eius: nec est qui
se abscōdat a calore eius. de sinu patris descendit in hūc mundū/ & ex hoc mūdo regredie-
8 tur ad patrem super omnia deum: neq; est vllus qui excludatur a charitate eius. Lex dñi
imaculata conuertēs animas: testimoniū domini fidele sapientiā prestans paruulis. nullus
excluditur a charitate eius/ ꝑcepta Christi dñi ad oēs transmissa/ pura/ sancta & incōtami-
nata auersas a se/ cōuertētia mētes: approbatio eorū fidelis & veritati nixa/ diuinorū intel-
ligentiā hūilibus suggerens & timoratis/ nō alte/ nō superbe de se sapiētibꝰ/ sed ad mēsurā
9 diuine submissionis & sobrietatis. Iustitię dñi rectę lętificātes corda: ꝓceptū dñi lucidum
illuminās oculos. iustificationū ritus Christi dñi in equitate fūdati/ spirituali gaudio replē-
10 tes alas: mandatū Christi diuina luce perfusum illustrās hoim mentes. Timor dñi sanctus
permanēs in sæculū sæculi: iudicia dñi vera iustificata in semetipsa. reuerētia Christo dño
debita pura & incōtaminata/ perseuerās in perpetuū: eloquia a sacro eius ore ꝓlata verita
11 tem/ fidēq; & iustitiā in seipsis nō ex alienis cōmētia. Desiderabilia super aurū & lapidē ꝑ-
ciosum multū: et dulciora super mel et fauū. eloquia dñi cōcupiscibiliora omni re quæ ma-
12 gni ęstimatur in mūdo: & suauiora omni dulcedine quæ reperiaī in sæculo. Etenim seruus
tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. quā re O eterne deus quisq; fidelis
13 tuus obseruabit ea: in illis inuiolate illibateq; obseruādis/ merces & cōpētatio copiosa. De-
licta quis intelligit? ab occultis meis mūda me dñe: et ab alienis parce seruo tuo. sed qs erra
ta & negligētias circa eloquiorū tuorū custodiā capere mente sufficit? ab iis ergo dñe quę
me fugiūt & te nō latēt expia me largitor venię: et a malignis spiritibꝰ paruipēsionē man-
14 datorū tuorū suggerētibꝰ/ libera me famulū tuū. Si mei nō fuerit dñati/ tūc imaculatꝰ ero:
& emūdabor a delicto maximo. si apostatę spūs non ꝓualuerint michi sed tu & angelꝰ tuꝰ
bonꝰ/ tūc mūdus aparebo: & a paruipēsione/ cōtēptu & trāsgressione legis tuę purificabor.
15 Et erūt vt cōplaceāt eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. & me
ab occultis emūdato/ liberato ab apostatis/ alienis & refugis supbiæ spiritibus/ & ab aperta
16 trāsgressione explato: placebūt oīones meę & cōtēplationes mētis meę iugit ante te. Dñe
adiutor meꝰ: & redēptor meꝰ. placebūt ante te dñe q adiuuas me: q redimis & liberas me.

1 CONCORDIA. Lucas de pastoribus. dixit illis angelꝰ: nolite timere. ecce enī euāgelizo
vobis gaudiū magnū: quod erit omni populo. quia natus est vobis hodie saluator: qui est
Christꝰ dñs/ in ciuitate Dauid. Et subdit. et subito facta est cū āgelo multitudo militię cœ-
lestis laudantiū deum et dicentiū. gloria in altissimis deo: & in terra pax/ in hominibꝰ bo-
na voluntas. Esaias. Surge illuminare hierusalē: quia venit lumē tuum & gloria dñi super
te orta est. Et Matthęus. ecce magi ab oriēte venerūt Hierosolymā dicētes: vbi est qui na-
2 tus est rex Iudęorū? vidimus enī stellā eius in oriēte: et venimus adorare eum. ¶ Paulus.
Sapientiam autē loquimur inter perfectos: sapientiam vero nō huius mundi/ neq; princi-
3 pum huius sæculi qui destruuntur: sed loquimur dei sapientiā in mysterio. ¶ Daniel. om-
4 nes populi/ tribus et linguæ seruient ei. ¶ Paulus. Auditus autem per verbum Christi. sed
dico: nunquid non audierunt? Et quidem in omnē terram exiuit sonus eorum/ & in fines
orbis terræ verba eorum. Et actuū secundo. Et quomodo nos audiuimus vnusquisq; lin-
guam nostram in qua nati sumus: Parthi & Medi et Elamitæ/ et qui habitant Mesopota-
miam/ Iudęam et Cappadociam/ Pontū et Asiam/ Phrygiam et Pamphiliam/ Aegyptum
& partes Lybię quę est circa Cyrenem/ et aduenę Romani/ Iudæi quoq; et Procelyti/ Cre-
5 tes et arabes audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia dei. ¶ Ioannes. Verbum
caro factum est: et habitauit in nobis. Et Malachias. Orietur vobis timentibus nomē me-
6 um sol iustitię. ¶ Esaias. Paruulus enim natus est nobis/ et filius datus est nobis: et prici-
patus super humerum eius: et vocabitur nomē eius admirabilis/ consiliarius/ deus/ fortis/
pater futuri sæculi/ princeps pacis. Et Paulus. occurramus ad propositum nobis certamē/
aspicientes in authorem fidei nostrę IHESVM: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucē.
7,8 ¶ Psallite deo: qui ascēdit supra cœlum cœli ad orientem. ¶ Pax multa diligentibus legē
9 tuam: et non est illis scandalū. ¶ Declaratio sermonum tuorū illuminat: et intellectū dat
10 paruulis. Et iterū. Iustꝰ es dñe et rectū iudiciū tuū: in iustitia tua viuifica me. ¶ De hoc ti
more ꝓs Hieremię loqī dñs dicēs. timorē meū dabo in corde eorū: vt nō recedāt a me. et
11 lętabor sup eis cū bene eis fecero. ¶ Dilexi mādata tua: super aurū et topazion. Et iterum.
12 q̄ dulcia faucibꝰ meis eloqa tua: sup mel ori meo. ¶ Inclinaui cor meū ad faciēdas iustifi-

1 Luc. 2
1 Esa. 60
1 Matth. 2
2 1 Cor. 2
3 Da. 7
4 Rom. 10
4 Act. 2
5 Ioan. 1
5 Mal. 4
6 Esaię. 9
7 Psal. 67
8 Psal. 118
9 Psal. 118
10 Hie. 32
11 Psal. 118
12 Psal. 118
13 Rom. 2
14 psal. 118
15 Psal. 103
16 Psal. 43

Psal. GALL. ROM. HEB.

18 Cœli enar. 19

catiões tuas ī ęternū: ꝓpter retributionē. ¶ Paul⁹. Iudicabit de⁹ occulta hominū. ¶ Greſſ⁹ meos dirige ſecūdū eloquiū tuū: & nō dñetur mei ois iuſtitia. ¶ Iocūdū ſit ei eloqū meū: ego vero delectabor in dño. ¶ Exurge dñe adiuua nos: & redime nos ꝓpter nomē tuum.

13,14. 15 16

ADVERTE. ¶ Vltima tertij verſ⁹ particula, quorū nō audiantꝰ voces eorū: legēdū eſſe q; bus vt Hieronym⁹ habet ex hebræo/aut a quib⁹/& meli⁹, nā cū dicit quorū: null⁹ eſt ſen ſus & ieptus eſt ſermo, ſed & greece vbi ſcribit ὥρ οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶρ/ illud ὥρ intelligēdū eſt ἀφ ὥρ. atq; ita cōuertēdū, nō ſunt loquelę neq; ſermones; a quib⁹ non audiūtur voces eorū/ſequēdaq; ſentētia nō verba fuere, neq; cūctandū aut timēdū id in noſtris codicib⁹ ꝓtin⁹ emēdare: vt diuina pſalmodia recte & itelligibiliter/ad el⁹ q illā inſpirault/amō cōcinaꝰ honorē. ¶ Quiti verſ⁹ principio. In ſole poſuit tabernaculū ſuū: ſa cer Hieronymus ex hebręo aliā tradit intelligētiā/ ſcil poſuit tabernaculū i eis. nā hic ſol Chriſt⁹; illic eccleſia, hic poſuit/potius ad deū patrē: illic ad Chriſtū referꝰ, & hic ſenſ⁹: de⁹ pater poſuit ſoli/Chriſto q eſt ſol iuſtitię tabernaculū/habitationē/māſionē i eis/i vtriuſq; legis cognitorib⁹ ꝓ quos annūciatus eſt mūdo, vtraq; tamē & hec et illa digna eſt itelligē tia: ſed hæc & verior & accōmodatior. ¶ Decimo verſu timor dñi ſanct⁹ ꝑmanēs. Sūt qui legūt ꝑmanet: ſed hebræo vbi dicit ꝑſeuerās/& greco vbi legitur Διαμένων/ potius per participiū legēdū eſt ꝑmanēs. ¶ Quartodecimo verſu. Si mei nō fuerit dñati. Sūt ex breuiorio Hieronymi qui legēdū putāt dñata: & tūc id referꝰ ad peccata. Verū ex trib⁹ editio nibus legendū dñati maſculino/reſpicitq; quod dicit alienis/ſiue quod ex hebræo/ſupbis. Ex greco vero anceps eſt an dñati an dñata vertēdū, qa ꝓ verbū dicit κατακυριεύσωσι ad vtrūq; indifferens ac ſi diceremus dñabūtur/ſed hoc per indicatiuū/illud ꝓ ſubiūctiuū.

¶ In finem pſalm⁹ Dauid XIX.

1 EXaudiat te dñs i die tribulatiōis: ꝓtegat te nomē dei iacob
2 Mittat tibi auxiliū de ſcto: & de ſiō tueat te.
3 Memor ſit ois ſacrificij tui: & holocauſtum tuum pingue fiat. ◇ Sēp.
4 Tribuat tibi ſecūdum cor tuum: & omne cōſilium tuum confirmet.
5 Lętabimur in ſalutari tuo: & i nomine dei noſtri magnificabimur.
6 Impleat dñs ōnes petitiones tuas: nūc cognoui quoniam ſaluū fecit dominꝰ chriſtum ſuū.
7 Exaudiet illū de cœlo ſancto ſuo: in potētatibus ſalus dexterę eius.
8 Hi in curribus & hi in equis: nos autē in noie dei noſtri inuocabimꝰ.
9 Ipſi obligati ſūt & ceciderūt: nos autem ſurreximus & erecti ſumus.

¶ In finē pſalmus Dauid XIX.

EXaudiat te dñs i die tribulatiōis: ꝓtegat te nomē dei iacob
Mittat tibi auxiliū de ſcto: & de ſiō tueaꝰ te.
Memor ſit dñs ois ſacrificij tui: & holocauſtū tuū pigue fiat. Dp̄.
Tribuat tibi dñs ſecundum cor tuū: & omne conſiliū tuū confirmet.
Lętabimur in ſalutari tuo: in nomine dei noſtri magnificabimur.
Impleat dñs ōnes petiones tuas/nūc cognouí quoniam ſaluū faciet dominꝰ chriſtū ſuum/ et exaudiet illū de cœlo ſancto ſuo: in potentati bus ſalus dexteræ eius.
Hi i curribꝰ & hi i eqs: nos autē in nomine dei noſtri magnificabimur
Ipſi obligati ſūt & ceciderūt: nos vero reſurreximus et erecti ſumus.

¶ Victori pſalmꝰ Dauid XX.

EXaudiat te dñs i die tribulatiōis: ꝓtegat te nomē dei iacob
Mittat tibi auxiliū de ſcto: et de ſiō roboret te
Memor ſit omnis ſacrificij tui: & holocauſtū tuum pingue fiat. Sela.
Det tibi ſecūdum cor tuum: & omnem volūtatem tuam impleat.
Laudabimus in ſalutari tuo: & in noie dei noſtri ducemus choros.
Impleat dñs omnes petitiones tuas: nunc ſcio quoniam ſaluabit dominus chriſtum ſuum.
Exaudiet eū de cœlo ſancto ſuo: in fortitudine ſalus dexteræ ſuæ.
Hi i curribꝰ & hi i eqs: nos autē nominis dñi dei nr̄i recordabimur.
Ipſi icuruati ſunt & ceciderūt: nos autē ſurreximus & erecti ſumus.

Domine ſaluũ fac regem: et exaudi nos ī die qua inuocauerimus te.

Domine ſaluũ fac regẽ: et exaudi nos in die in qua iuocauerimꝰ te.

Domine ſalua: rex exaudies nos in die qua inuocauerimus.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmꝰ Dauid. Pſalmꝰ de Chriſto dño. Propheta ī ſpũ loquit oĩa Chriſto optãs ꝓſpera. Dñs: deꝰ pater. In die tribulatiõis: i die paſſiõis. nomẽ dei Iacob: iuocatio dei Iacob ſit i illa die ꝓtectio tua. de ſãcto: deſup/de alto. de ſiõ: de ſpecia cœleſti defendat te/& robur tibi mittat. oĩs ſacrificij tui: oblatiõis tuæ/& oĩm pœnarũ tuarũ. & holocauſtũ tuũ: imolatio tua ex maxima charitate. pingue fiat: acceptabile & placẽs oculis maieſtatis diuinæ. tribuat tibi deus: pater. ſecundũ cor tuũ: ſecũdũ cordis tui deſyderiũ. & oẽ conſiliũ tuũ cõfirmet: & omnẽ voluntatẽ tuã ipleat. ſuperioris particulæ declaratio. lętabimur in ſalutari tuo: in te Chriſto qui es ſalutare. & in noĩe dei noſtri magnificabimur: magni habebimur. ipleat dñs: pater cœleſtis. ones petitiões tuas: quas in imolatione pro nobis facturus es. nũc ex pſenti ſpiritus ſancti afflatu/ex hac reuelatione cognoui. quoniã dominus: deus pater. ſaluũ faciet Chriſtũ ſuũ: eũ exaudiẽs & ex morte ad imortalitatẽ reuocans. exaudiet illũ de cœlo ſcõ ſuo: de excelſo ſolio gloriæ ſuæ. i potẽtatibus: i fortitudinibus. ſalus dexterę eiꝰ: dexteræ dei patris. hi in currib⁹ & hi i equis: quidã i currib⁹/& quidã in equis gloriãtur. nos autẽ in noĩe dei noſtri/iuocabimus: ſupplicabimus. ipſi: terrent hoies/currus/equos/& potẽtias affectãtes. obligati ſunt: victi ſunt/cõpediti ſunt. & ceciderunt: ruerũt p̃cipites. nos autẽ: qui i deo ſperãtes ipſũ iuocamus/ contra. ſurreximus: a terrenorũ p̃cipitio. & erecti ſumus: ad ſpũalia & diuina. dñe ſalua: deus pater ſalua nos. rex: Chriſte/rex a deo patre cõſtitutus. exaudies nos/ in die qua iuocauerimus te: i die qua te confitebimur regem/& Chriſtũ deũ eſſe. quod prophetæ in ſpiritu ante eius aduẽtũ cõfeſſi ſunt/& qui ei ex iudeis i aduẽtu adheſerũt: quod & alij ante cõſumationẽ mũdi facturi ſũt.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaudiat te dominꝰ i die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. O facture ſalutẽ hoĩm/ pater ęternꝰ oẽs petitiones tuas ãnuat in tpe afflictiõis
2 tuæ: & cuſtodiat te iuocatio dei iacob. Mittat tibi auxiliũ de ſãcto: & de ſion tueat te. pater
3 immẽſus auxilieť tibi deſuper: & defẽdat te de altiſſimo glorię ſuę ꝓpugnaculo. Memor ſit omnis ſacrificij tui: & holocauſtũ tuũ pingue fiat. mẽoria oblationis tuę iugis ſit i cõſpectu
4 eius: & charitate incẽſa/imolatio tua fiat accepta. Tribuat tibi ſecũdũ cor tuũ: & õne conſiliũ tuũ cõfirmet. miſericordiarũ pater deſideriũ tuũ faciat: & vniuerſũ bonæ volũtatis tuę
5 placitũ ãnuat/& firmũ/ſtabileq; efficiat. Lętabimur i ſalutari tuo: & in noĩe dei noſtri magnificabimur. O Chriſte rex ęrne exultabimꝰ in ſalute tua/in teipſo qui es ſalutaris noſter
6 & noſtra ſalꝰ: & in iuocatione noſtri gloriabimur/atq; triũphabimꝰ. Impleat dñs omnes petitiões tuas: nũc cognoui quoniã ſaluũ fecit dñs Chriſtũ ſuũ. donet miſericordiſſimꝰ paꝛ vniuerſas (quas ꝓ ſaluãdis hoibꝰ fũdes) poſtulatiões tuas: ex hoc ipſo diuio ſpiritꝰ illapſu
7 agnoui/quoniã ſũmꝰ pater ab oĩbus malis eripiet meſſiã ſuum. Exaudiet illũ de cœlo ſãcto ſuo: in potẽtatibꝰ ſalus dexteræ eiꝰ. ꝓficiabiť Chriſto ſuo/de ſublimi glorię ſuæ ſuggeſto: ſaluatio ſubuẽtionis ſupni patris in fortitudinibꝰ eſt validiſſimis/& iſuperabilibꝰ potẽtijs.
8 Hi in curribus/& hi in equis: nos autẽ in noĩe dei noſtri inuocabimꝰ. quidã in mũdanis apparatibus & quidã in bellicis potẽtijs: nos autẽ in iuocatione noſtra cõditoris noſtri glo-
9 riabimur. Ipſi obligati ſũt & ceciderũt: nos autẽ ſurreximꝰ & erecti ſumꝰ. qui i curribꝰ & in equis gloriañ/ cõpediti & inflexi ſunt et ruerũt in p̃cipitiũ: at nos qui i iuocatione & iclamatione noſtra dei gloriamur/manu diuia ſuſtẽtati/ab auerſiõe/icuruationeq; & caſu defeſi
10 ſumꝰ/& ad diuia eleuati. Dñe ſaluũ fac regẽ: et exaudi nos i die qua iuocauerimꝰ te. pater ęterne ſalua nos: tu Chriſte rex ſupbenedicte/admittes p̃ces noſtras cũ clamauerimꝰ ad te.

1 CONCORDIA. Paulꝰ. Qui in diebus carnis ſuæ/p̃ces ſuplicationeſq; ad eũ qui poſſit illũ ſaluũ facere a morte cũ clamore valido et lacrimis offerẽs: exauditus eſt pro ſua reue
2,3 rẽtia. Lucas. Apparuit autẽ illi angelꝰ de cœlo: cõfortãs eũ. Paulꝰ. Qui per ſpiritũ ſanctũ ſemetipſũ obtulit: imaculatũ deo. Eſaias. Ecce ſeruus meꝰ ſuſcipiã eum: electus meꝰ
4 cõplacuit ſibi in illo anima mea. dedi ſpiritũ meũ ſuper eum: iudicium gentibus proferet.
5,6 Idẽ. Tu exultabis in dño: i ſãcto iſrael lętaberis. Clamauit ad me et ego exaudiã eũ/
7 cũ ipſo ſum in tribulatione: eripiã eum et glorificabo eũ. Longitudine dierũ replebo eũ:
8 et oſtendã illi ſalutare meum. Oſee. Super equũ non aſcendemus: nec dicemus vltra dij noſtri opera manuũ noſtrarũ. quia rectę viæ dñi: & iuſti ãbulabunt i eis/ p̃uaricatores vero corruẽt i eis.
9 Eſaias. Ecce ſerui mei lætabunť: & vos cõfundemini. ecce ſerui mei laudabunt præ exultatione cordis: & vos clamabitis p̃ dolore cordis & cõtritione ſpiritꝰ vlu-
10 labitis. Ioannes. Amẽ amẽ dico vobis: ſi quid petieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. vſq; modo non petiſtis quicq̃ in noĩe meo: petite & accipietis/vt gaudiũ veſtrũ ſit plenũ.

ADVERTE hunc Pſalmũ per futurum idicãtis poſſe legi vt prophetia de Chriſto aper-

1 Heb. 5
2 Luc. 22
3 Heb. 9
4 Eſa. 42
5 Eſaię 41
6 Pſal. 90
7 Pſal. 90
8 Oſee. 14.
9 Eſaię 65
10 Ioã. 16.

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
19 Exaudiat,	tius intelligatur/vt per ſeptimum verſum patet. & ſi per optatiuum (vt fieri ſolet) legatur: intelligatur prophetiæ/ipſius prophetãtis adiectus optationis affectus. ¶ Quinto verſu.		
20	lętabimur in ſalutari tuo: & in nomine dei noſtri magnificabimur. paulo aliter habetur ex hebręo. laudabimus in ſalutari tuo: & in nomine dei noſtri ducemus choros. hoc eſt pſallemus laudes Chriſti tui: & in nomine dei noſtri prę lętitia ſaltabim⁹/tripudiabimuſq; chorea ſq; ducemus. ſed vtraq; intelligentia digna. ¶ Septimi verſus ſecũda particula. in potentatibus ſalus dexteræ ei⁹: ex hebræo ſalutis poti⁹ fuiſſet dicendũ. ¶ Octauo verſu. nos autẽ in nomine dei noſtri inuocabimus: ex tralatione hebraica/ nos autẽ nois dñi dei noſtri recordabimur. & hãc intelligẽtiã habere videtur. quoſdã recordationẽ & mentẽ ſuã ſolum figere in curribus/quoſdã in equis/hoc eſt in diuitijs/ potẽtijs & honoribus terrenis. & hi carnales hoines ſunt: quos & filios hominũ pſalmo 4. & 13 nũcupauit. alijs autẽ ſolũ curę eſſe nomẽ dñi dei ſui/et lugem diuinę legis meditationẽ. et hi: ſpirituales hoies ſunt. ¶ In nono verſu. vbi dicimus obligati/id eſt cõpediti: Hieronym⁹ ex hebręo poſuit icuruati. quod directius reſpicit ex oppoſito/ verſiculi ſequelã. nã ſurrexim⁹ reſpicit ceciderũt/ et erecti ſumus incuruati ſunt. tametſi enĩ terrena bona cõpedes ſint/ quomin⁹ illis ipliciti ad cœleſtia & ſpũalia bona cõuolẽt: lege tamẽ analogię ſequela requirebat/ ſi fuiſſet obligati ſunt & ceciderũt/ dicendũ fuiſſe/nos autẽ ſurreximus et ſoluti ſumus. ¶ Vltimo verſu. dñe ſaluũ fac regẽ: Hieronymus ex hebręo diſtinctionem facit poſt ſalua. & pro ſe et iudęis orat propheta: nõ pro rege qui Chriſt⁹ dñs eſt. quomodo enĩ pro eo oraret: qui eſt ſemper patri chariſſimus/quẽ adorãt omnes angeli eius? ſed ad eũ dicit: tu rex exaudies nos cum inuocauerimus te. & hic ſenſus circa litterã explicatus eſt. et eſt diuinior eo quem ſeptuaginta tradidere. Totus ſiquidẽ pſalmus ad filium directus videtur. & de patre vbiq; alias in tertia perſona ſemper locutus: de filio autem vt plurimum in ſecunda.		
	¶In finẽ pſalm⁹ Dauid XX.	¶In finẽ pſalm⁹ Dauid XX.	¶Victori pſalm⁹ Dauid XXI.
1	DOmine in virtute tua lętabitur rex: & ſuper ſalutari tuo exultabit vehementer.	DOmine in virtute tua lętabitur rex: & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer.	DOmine in fortitudine tua lętabitur rex: & in ſalutari tuo exultauit vehementer.
2	Deſiderium cordis ei⁹ tribuiſti ei: & volũtate labiorum eius nõ fraudaſti eum.	Deſideriũ animę eius tribuiſti ei: & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum.	Deſideriũ cordis eius dediſti ei: & voluntate labiorum eius nõ fraudaſti eum.
3	Q m̃ p̃ueniſti eũ i bñdictionib⁹ dulcedinis: poſuiſti in capite ei⁹ coronã de lapide precioſo.	Q m̃ p̃ueniſti eũ i bñdictione dulcedinis: poſuiſti in capite ei⁹ coronã de lapide precioſo.	Q m̃ p̃ueniſti eũ in benedictionibus bonitatis: pones in capite eius coronam de obrizo.
4	Vitam petijt a te: & tribuiſti ei longitudinem dierum ĩ ſęculum & in ſęculum ſęculi.	Vitã petijt a te: & tribuiſti ei longitudinem dierũ in ſęculum ſęculi.	Vitã petijt a te: & dediſti ei longitudinẽ dierũ in ſęculũ & in ętternum.
5	M magna gloria eius in ſalutari tuo: gloriam & magnum decorem impones ſuper eum.	M magna eſt gloria eius in ſalutari tuo: gloriam & magnum decorem impones ſuper eũ.	Magna gloria eius in ſalutari tuo: gloriam & decorem pones ſuper eum.
6	Q m̃ dabis eum in benedictionem in ſęculũ ſęculi: lętificabis eum in gaudio cum vultu tuo.	Q m̃ dabis eum in benedictione in ſęculum ſęculi: lętificas eum in gaudio cum vultu tuo.	Pones enim eũ in benedictionem ſempiternam: & hilarabis eum lętitia apud vultũ tuũ.
7	Q m̃ rex ſperat ĩ dño:	Q uoniã rex ſperauit ĩ	Quia rex confidet in

& ī miſericordia altiſſimi nō commouebitur.
8 Inueniaṫ manꝰ tua oibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderūt
9 Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultꝰ tui/ dominus in ira ſua conturbabit eos: & deuorabit eos ignis.
10 Fructum eorū de terra perdes: & ſemen eorum a filijs hominum.
11 Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerūt conſilia quæ non potuerunt ſtabilire.
12 Quoniam pones eos dorſū: in reliquijs tuis prꝑparabis vultū eorū.
13 Exaltare domine i virtute tua: cantabimus & pſallemus virtutes tuas.

dño: & ī miſericordia altiſſimi non cōmouebit.
Inueniatur manus tua oibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.
Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultꝰ tui/ dominus in ira ſua conturbabit eos: & deuorabit eos ignis.
Fructum eorum de terra perdes: & ſemen eorum a filijs hominum.
Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerunt conſilium quod nō potuerunt ſtabilire.
Quoniam pones eos dorſū: in reliquijs tuis p̄parabis vultū illorū.
Exaltare domine i virtute tua: cantabimus & pſallemus virtutes tuas.

domino: & ī miſericordia excelſi nō decipiet.
Inueniet manꝰ tua omnes inimicos tuos: dextera tua inueniet odientes te.
Pones eos vt clibanū ignis in tempore vultus tui/ dominus in furore ſuo p̄cipitabit eos: & deuorabit eos ignis.
Fructum eorum de terra perdes: & ſemen eorū de filijs hominum.
Quoniam inclinauerūt ſuper te malum: cogitauerunt ſcelus quod non potuerunt.
Quoniā pones eos humerū: fines tuos firmabis cōtra facies eorum
Exaltare domine i fortitudine tua: cantabimus & pſallemus fortitudines tuas.

TITVLVS. Ad victoriā pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. Prophęta in ſpiritu loquit. Domine: deꝰ pater. & ſup ſalutari tuo: in ſalutari tuo/ in eo ipſo q̄ eſt ſalutare tuū. labiorū eius nō fraudaſti: quia ſolo verbo curabat lāguores/ corpora/ animaſq; ſanabat/ effugabat dęmones/ quatiebat elemēta/ mare trāquillabat/ et id genus admiranda ſtupēdaq; parabat. in benedictionibus dulcedinis: in charismatibꝰ ſpiritus ſācti coronā de lapide p̄cioſo: gloria/ honore/ & decore, vitā: excitationē a mortuis. tribuiſti ei lōgitudinē dierū in ſæculū & in ſæculū ſæculi: ſuſcitādo eū in vitæ inortalitatē. in ſalutari tuo: in eoipſo quod eſt ſalutare tuū. gloriā & magnum decorē ipones ſuper eum: hoc eſt fere quod tertio verſu dictū eſt poſuiſti in capite eiꝰ coronā de lapide precioſo/ cōſtituēdo eū regē regū/ & dñm dominātiū/ ſubijciendoq; oīa ſub pedibus eius. lætificabis eū: cum ſederit in dextera tua, et hoc vltimæ particulæ 11 verſus/ pſalmi 15 reſpondet, rex: Chriſtus dñs. non cōmouebitur: non fruſtabitur/ non decipietur. Inueniatur manus tua: vltrix potētia tua. huc prophęta Chriſtum regem alloquitur, omnibꝰ inimicis tuis: ab omnibus perſecutoribus tuis, dextera tua: vltrix potentia & valentior quidem/ illiſq; potentior/ eadē ſuperiori particulæ ſententia/ ſed cum augmento, pones eos: inimicos tuos. vt clibanum ignis: vt fornacē ſuccenſam. in tempore vultus tui: vindictæ tuæ. dñs: rex Chriſtus. in ira ſua: ſuperioris particulæ declaratio. in ira ſua conturbabit eos: in vindicta ſua cruciatibus afficiet eos. & deuorabit: exedet eos ignis gehēnalis. fructum eorum: omnem ſubſtantiam eorum, de terra perdes: euelles a terra. & ſemen eorum: poſteritatem eorū perdes/ euelles/ eradicabis a filijs hominum, quoniam declinauerunt in te mala: cauſam tam acerbæ vindictæ ſubiungit. quia declinauerunt: deriuauerunt/ inflixerūt in ce: Chriſtum regem. mala: opprobria/ pœnas/ contumelias et flagella. cogitauerunt conſilia: Chriſtum omnino perdere/ et delere/ et terram ſuam a Romanis vendicare. non potuerunt ſtabilire: quia oppoſita eis contigerunt. ſiquidem Chriſtus dominus a mortuis reſurgens vltus eſt in eos: et romani locum et gentem eorum tulerunt. quoniam pones eos dorſum: ad onera ferenda. in reliquijs tuis præparabis vultum eorū: in vinculis/ in ſupplicijs detinebis ſenſꝰ eorum. exaltare dñe: rex Chriſte.

Psal.

20 Dñe in vir.

in virtute: in fortitudine/ in victrice potẽtia tua, psallem⁹ virtutes tuas nos q̃ te Christũ regẽ cõfitemur/ psalmo et laude perẽni decãtabimus fortitudines/ potẽtias/ & victorias tuas.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñe in virtute tua lætabitur rex: & super salutari tuo exultabit vehementer, ineffabilis pater dominator vniuersorũ/ in forti auxilio tuo lętitia mes-
się tui: & q̃ eũ constitueris salutare tuũ/ saluatorẽ hominũ & redẽptorẽ/ exultatio eius va-
lida. D esiderium cordis eius tribuisti ei: & volũtate labiorũ eius non fraudasti eũ, affectum 2
animę & præcordiorũ eius pro salute hominũ largitus es ei: & quicquid voluit/ verbo po-
tuit et effecit. Q uoniã præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite ei⁹ 3
coronã de lapide precioso, iplesti desideriũ eius/ nõ est fraudatus desiderio cordis sui/ quia
plenitudine gratię tuæ replesti eũ: regẽ super oĩa constituisti eũ. V itã petiit a te: & tribuisti 4.
ei longitudinẽ dierũ in sæculum/ & in sęculũ sæculi, a te o fons ingenitę deitatis/ postula-
uit a morte excitari: tu imortalitate eũ donasti in sempiternum & in durationẽ interminí
eui. M agna est gloria eius in salutari tuo: gloriã & magnum decorẽ impones super eum. 5
Ingens eius dignitas/ claritas/ et glorificatio in verbo tuo/ in eo ipso q̃ est salutare tuum:
magna glorificationis eminentia/ et cumulata pulchritudine adornabis eũ. Q uoniã da- 6
bis eum in benedictionẽ in sæculũ sæculi: lætificabis eũ in gaudio cũ vultu tuo, gloria &
summus decor eius/ quia benedictus/ benedictionisq̃ munera largiẽs in imortalitatis quo:
et tu fons diuinitatis præsentia tua/ aperta tui cognitione exhilarabis eũ ieiũabili gaudio.
Q uoniã rex sperat in dño: et in misericordia altissimi non cõmouebitur. I nueniatur ma- 7.8
nus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua iueniat omnes qui te oderunt, quoniã messias
et Christus dñs cõfidit ĩ patre æterno: et miseratio eius qui super omnia est nõ deseret eũ.
fiat ergo O messia rex benedicte vindicta tua super vniuersos hostes tuos: fortis vltio tua
appræhendat vniuersos qui te odio persecuti sunt. P ones eos vt clibanũ ignis in tẽpore 9
vultus tui: dñs in ira sua cõturbabit eos/ et deuorabit eos ignis, tu messia rex benedicte
cum ad iudicandũ veneris/ cũ dies aduenerit vltionis/ cõcremabis vniuersos hostes tuos/
tanq̃ fornacẽ ignitã pones eos: et pater in vindicta sua mulctabit eos/ et spiritus tuus/ non
charitatis sed æternę mortis igne concremabit eos. F ructum eorum de terra perdes: et 10
semen eorum a filijs hoim, O messia summi patris progenies omnẽ laborẽ eorum in terris
irritum facies: et progeniẽ eorũ a generatione hoim euelles/ atq̃ exterminabis. Q uoniã 11
declinauerũt in te mala: cogitauerũt cõsilia quæ nõ potuerũt stabilire, neq̃ ab re ĩd facies
O Christe rex æterne/ quia hostes tui/ Iudæi/ põtifices/ scribæ/ et pharisæi conuenerũt in te
quascunq̃ potuerunt afflictiones/ pœnas/ et tribulationes: inierunt pacta vt te perpetuo
perderent/ quæ minime firmare valuerũt/ stabilitaq̃ efficere. Q uoniã pones eos dorsum: 12
in reliquijs tuis præparabis vultum eorum, nequaq̃ consilia sua stabilire valuerunt/ quo-
niam ex oppositio/ more iumentorum impositis tergo eorum sarcinis deprimes eos: ap-
tabis ad tormenta et ad æternam mortem sensus eorum. Exaltare domine in virtute tua: 13
cantabimus & psallem⁹ virtutes tuas, tibi sit gloria et exaltatio rex Christe in fortitudine
victoriæ tuæ: nos fideles tui concinemus et laudabimus fortitudines et potentias tuas.

1 Luc. 10 CONCORDIA. ¶ Lucas. In ipsa hora exultauit in spiritu sancto et dixit, confitebor tibi 1
2 Luc. 10 pater cœli et terræ: quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus/ et reuelasti ea par-
3 Esaię. 11 uulis, etiam pater: quoniam sic placuit ante te. ¶ Idem. Omnia tradita sunt michi a patre 2
4 Psal. 71 meo: & nemo scit quis sit filius nisi pater/ & quis sit pater nisi filius/ et cui voluerit filiꝰ re-
5 Psal. 71 uelare. ¶ Esaias. Et requiescet super eum: spiritus domini/ spiritus sapientiæ et intellectus/ 3
6 Psal. 71 spiritus consilij et fortitudinis/ spiritus scientiæ et pietatis/ et replebit eum spiritus timo-
7 Psal. 70 ris dñi. ¶ Et viuet et dabitur ei de auro Arabiæ/ et adorabunt de ipso semper: tota die be- 4.
8 Psal. 70 nedicent ei. ¶ Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes seruient ei. ¶ Et be- 5. 6
9 Psal. 139 nedicentur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum. ¶ Ego autem 7
10 Hie. 18 semper sperabo: et adijciam super omnem laudem tuam. ¶ Confundantur & deficiãt de- 8
11 Hie. 18 trahentes animę meę: operiantur confusione & pudore qui quærunt mala michi. ¶ Cadẽt 9
11 Mat. 27 super cœlos carbones/ in ignem deijcies eos: in miserijs non subsistent. ¶ Hieremias. Si- 10
12 Psal. 17 cut ventus vrens disperdã eos coram inimico: dorsum & nõ faciem ostendã eis in die per-
13 Psal. 17 ditiõis eorum. da filios eorum in famem & deduc eos in manus gladij: vxores eorũ absq̃
liberis & viduæ/ et viri earum interficiantur morte, Iuuenes eorum confodiantur gladio
in prælio: audiatur clamor de domibus eorum. ¶ Idem. Tu autem domine scis omne con- 11
silium eorum aduersum me in mortem: ne propicieris iniquitati eorum. Et Mattheus. Alte
ra autem die quę est post parasceuen conuenerunt principes sacerdotum & pharisæi ad
Pilatum dicentes. Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc viuens: post tres
dies resurgam, iube ergo custodiri sepulchrum vsq̃ in diem tertium: ne forte veniant dis-
cipuli eius & furentur eum, et dicant plebi surrexit a mortuis: & erit nouissimus error peior

priore. ecce consilium quod non potuerunt stabilire. nã dñs surrexit a mortuis: & scimus
12 quia amplius non moritur/ nec illi mors vltra illi dñabit. ℂ Et inimicos meos dedisti michi
13 dorsum: & odientes me dispdidisti. ℂ Viuit dñs & benedictus deus me⁹: & exaltet deus sa-
lutis meę. propterea confitebor tibi in nationibus dñe: & nomini tuo psalmum dicam.
ADVERTE. ℂ Tertio versu. posuisti in capite eius coronã de lapide precioso: Hieronymus ex hebræo/ pones in capite ei⁹ coronã de obrizo. quo designat aurũ optimũ. id enim aurũ purissimũ est: et vocatur aurũ ophir. vnde deduci vult Hieronym⁹ obrizũ: quasi ophirizum. Sed quid p coronã nisi honor/ per splẽdorẽ auri nisi gloria p̃fulgẽs/ per puritatẽ nisi summa sanctitas per ei⁹ abrigui indomabilitatẽ nisi summa fortitudo designãtur? sicut alio loco dicitur: corona aurea super caput ei⁹/ expressa signo sanctitatis/ glorię honoris & op⁹ fortitudinis. ℂ Sexto versu. quoniã dabis eũ benedictionẽ in sæculũ sęculi: ex hebręo pones eni eũ benedictionẽ sempiternã. aut quia benedictionẽ a patre. quod prętẽdere videt codex grec⁹ vbi habetur ὅτι δώσῃ αὐτῷ εὐλογίαν quoniã dabis ei benedictionẽ)pceptur⁹ esset: vt psalmo 23 hic accipiet benedictionẽ a dño. aut qa iugiter esset ei benedicẽdum: vt psalmo 71 dicitur. adorabũt de ipso semper: tota die benedicent ei. aut quia ipse totius benedictionis largitor: vt & alibi dicitur. eteni benedictionẽ dabit legislator/ ibunt de virtute in virtutẽ: videbitur deus deorũ in Sion. Et Paulus ad Ephesios. Benedict⁹ d⁹ et pater dñi nostri IHESV Christi: qui benedixit nos in omni benedictione spirituali ĩ cœlestibus in Christo. aut ꝓpter hęc vniuersa simul. ℂ Duodecimo versu. Quoniã pones eos dorsum/ in reliquijs tuis præparabis vultũ eorum: Hieronym⁹ ex hebręo/ quoniã pones eos humerũ/ fines tuos firmabis contra facies eorũ. siue dicamus humerũ siue dorsũ: eos oneribus diuinę vltionis grauãdos designat/ more animaliũ quæ ῥωτοφόρα dicunt: quę dorso & scapulis onera vehũt. potuerunt & interpretes æque vertere: pones eos humerum vt verterunt dorsum. Nã ῥῶτον quod hic grece habetur: eque humerũ vt dorsum significat. At cum illic subiũgitur in reliquijs tuis præparabis vultũ eorũ: designari videt. iter ea quæ a deo derelicta sunt: animas eorũ ad diuinã effigiẽ efformatas post onerosã mũdi vitã/ tandem relinquẽdas. & cũ hic dicit/ funes tuos firmabis cõtra facies eorũ: indicat/ tormẽta eis stabilita/ fixaq; & ppetuo manẽtia præparari. & forte hic et illic idẽ prætẽdit sens⁹. nam quæ sunt reliquiæ & res/ vt ita dicã) relictę a deo: nisi impij dæmones? inter quos nichilo min⁹ reprobi qui Christum regẽ humanæ salutis authorem negauere: ppetuo cruciabunt.

ℂ In finem pro assumptione matutina psalmus Dauid. XXI.

1 DEus de⁹ meus respice in me/ quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.
2 Deus meus clamabo per diem & non exaudies: et nocte & non ad insipientiam michi.
3 Tu autẽ in sancto habitas: laus israel.
4 In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt et liberasti eos.
5 Ad te clamauerunt & salui facti sunt: in te sperauerunt & nõ sunt cõfusi.
6 Ego aũt sum vermis et

ℂ In finem pro susceptione matutina psalmus Dauid. XXI.

DEus de⁹ me⁹ respice i me/ q̃re me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.
Deus meus clamabo per diem nec exaudies: & nocte et non ad insipientiam michi.
Tu autẽ in sancto habitas: laus israel.
In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt et liberasti eos.
Ad te clamauerunt & salui facti sunt: in te sperauerunt & non sunt confusi.
Ego aũt sum vermis et

ℂ Victori ꝓ ceruo matutino canticum Dauid. XXII.

DEus meus / deus meus/ quare dereliquisti me? longe a salute mea verba rugitus mei.
Deus meus clamabo per diem & non exaudies: & nocte nec est silentium michi.
Et tu sancte habitator laus israel/ in te confisi sunt patres nostri: confisi sunt & saluasti eos.
Ad te clamauerunt & salui facti sunt: in te cõfisi sunt & non sunt cõfusi.
Ego aũt sum vermis et

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
21 Deus deus.	nō hō: opprobriū hoi-	nō hō: opprobriū hoi-	nō hō: opprobriū hoi-
	num & abiectio plebis	nū & abiectio plebis.	nū & deſpectio plebis.
7	O mnes vidētes me de-	O mnes qui videbant	O ēs videntes me ſub-
	riſerunt me: locuti ſunt	me aſpernabantur me:	ſannant me: dimittunt
	labijs & mouerunt ca-	locuti ſunt labijs & mo	labium/mouent caput.
	put.	uerunt caput.	
8	S perauit in dño eripi-	S perauit in dño eripi-	C onfugit ad dominū/
	at eum: ſaluum faciat	at eum: ſaluum faciat	ſaluet eum: liberet eum
	eum quoniam vult eū.	eum quoniam vult eū.	quoniam vult eum. ✠
9	Q uoniā tu es qui ex-	Q uoniā tu es qui ab-	T u autem propugna-
	traxiſti me de ventre/	ſtraxiſti me de ventre/	tor meus ex vtero: fidu
	ſpes mea ab vberibus	ſpes mea ab vberibus	cia mea ab vberib⁹ ma
	matris meæ: in te proie	matris meę/in te iacta-	tris meę.
	ctus ſum ex vtero.	tus ſum ex vtero: de vē-	I n te proiectus ſum ex
10	D e ventre matris meę	tre matris meę de⁹ me-	vtero: de ventre matris
	deus meus es tu: ne di-	us es tu.	meæ deus meus es tu.
	ſceſſeris a me.	N e diſceſſeris a me/	N e longe fias a me/
11	Q uoniam tribulatio	quoniā tribulatio ꝓxi-	quoniā tribulatio pro-
	proxima eſt: quoniam	ma eſt: & non eſt qui	xima eſt: quoniam nō
	non eſt qui adiuuet. ✠	adiuuet.	eſt adiutor.
12	C ircūdederunt me vi-	C ircūdederunt me vi-	C ircundederūt me vi-
	tuli multi: tauri pigues	tuli multi: tauri pigues	tuli multi: tauri pigues
	obſederunt me.	obſederunt me.	vallauerunt me.
13	A peruerunt ſuper me	A peruerunt in me os	A peruerunt ſuper me
	os ſuum: ſicut leo rapi-	ſuum ſicut leo rapiens	os ſuum: quaſi leo rapi
	ens & rugiens.	& rugiens: ſicut aqua	ens & rugiens.
14	S icut aqua effuſ⁹ ſū: &	effuſa ſunt/ & diſperſa	S icut aq̄ effuſ⁹ ſū: et ſe-
	diſpſa ſūt oia oſſa mea	ſunt omnia oſſa mea.	pata ſūt oia oſſa mea.
15	F actum eſt cor meum	E t factum eſt cor me-	F actum eſt cor meū ſi-
	tanquā cera liqueſcēs: ī	um tanq̄ cera liqueſcēs:	cut cera liquefacta: in
	medio ventris mei. ✠	in medio ventris mei.	medio ventris mei.
16	A ruit tanq̄ teſta virt⁹	E xaruit velut teſta vir-	A ruit velut teſta forti-
	mea/& lingua mea ad-	tus mea/& lingua mea	tudo mea/& ligua mea
	hęſit faucibus meis: &	adhęſit faucibus meis:	adhęſit palato meo: &
	in puluerem mortis de-	& in puluerem mortis	in puluerē mortis de-
	duxiſti me.	deduxerunt me.	traxiſti me.
17	Q m̄ circūdederūt me	Q m̄ circūdederūt me	C ircūdederunt me ve-
	canes multi: cōciliū ma	canes multi: cōciliū ma	natores/concilium peſ-
	lignantiū obſedit me.	lignantiū obſedit me.	ſimorum vallauit me: fi
18	F oderūt manus meas	F oderūt man⁹ meas/	xerunt manus meas &
	& pedes meos: dinume	& pedes meos: et dinu	pedes meos.
	rauerunt oia oſſa mea.	merauerūt oia oſſa mea.	N umerauerūt omnia
19	I pſi vero cōſiderauerūt	I pi vero cōſiderauerūt	oſſa mea: quę ipſi reſpi
	& inſpexerūt me: diui-	& cōſpexerūt me/ diui-	cientes viderunt in me.

ſerunt ſibi veſtimenta mea/& ſuper veſtē meā miſerunt ſortem.
20 Tu aūt domine ne elō gaueris auxiliū tuū: ad defēſionē meā cōſpice.
21 Erue a framea animā meam: & de manu canis vnicam meam.
22 Salua me ex ore leōis: & a cornibus vnicorniū humilitatem meā.
23 Narrabo nomē tuum fratrib9 meis: in medio eccleſiæ laudabo te.
24 Qui timetis dñm laudate eū: vniuerſum ſemē iacob glorificate eū.
25 Timeat eum omne ſemen iſrael: qm nō ſpreuit neq; deſpexit deprecationem pauperis.
26 Nec auertit faciem ſuā a me: & cum clamarem ad eum exaudiuit me.
27 Apud te laus mea i eccleſia magna: vota mea reddam in conſpectu timentium eum.
28 Edent pauperes & ſaturabūtur & laudabūt dominum qui requirūt eum: viuent corda eorū in ſæculum ſæculi.
29 Reminiſcentur & conuertentur ad dominū: vniuerſi fines terræ.
30 Et adorabunt in cōſpectu eius: vniuerſæ familiæ gentium.
31 Qm dñi eſt regnū: & ipſe dñabitur gentium.
32 Māducauerūt et adorauerūt oēs pigues terræ: in conſpectu eius cadēt

ſerunt ſibi veſtimenta mea/& ſuper veſte mea miſerunt ſortem.
Tu aūt dñe ne lōge facias auxiliū tuū a me: ad defenſionē meā aſpice.
Erue a framea animā meam: & de manu canis vnicam meam.
Libera me de ore leōis: & a cornib9 vnicornuorum humilitatem meā
Narrabo nomē tuum fratribus meis: i medio eccleſiæ laudabo te.
Qui timetis dñm laudāte eū: vniuerſū ſemē iacob magnificate eū.
Timeat eū omne ſemē iſrael: quoniā non ſpreuit neq; deſpexit p̄ces pauperū / neq; auertit faciem ſuam a me: et dū clamarem ad eum exaudiuit me.
Apud te laus michi in eccl̄ia magna: vota mea domino reddam corā timentibus eum.
Edent pauperes & ſaturabuntur: & laudabunt dominum qui requirunt eum.
Viuet cor eorū i ſęculū ſęculi: reminiſcent̄ et cō uertentur ad dominū vniuerſi fines terræ.
Et adorabūt in cōſpectu eius omnes patriæ gentium: quoniā domini eſt regnū/& ipſe dominabitur gentium.
Māducauerūt & adorauerūt oēs diuites t̄ræ: in conſpectu eius pro-

Diuiſerunt veſtimēta mea ſibi: & ſup veſtimētum meū miſerūt ſortē.
Tu aūt dñe ne lōge fias: fortitudo mea in auxilium meum feſtina.
Erue a gladio animam meam: de manu canis ſolitariam meam.
Salua me ex ore leōis: & de cornib9 vnicornium exaudi me.
Narrabo nomen tuū fratribus meis: in medio eccleſię laudabo te.
Qui timetis dñm laudāte eum/omne ſemen iacob glorificate eū: et metuite eū vniuerſum ſemen iſrael.
Qm̄ nō deſpexit neq; cōtēpſit modeſtiā pauperis/& nō abſcōdit faciem ſuā ab eo: & cū clamaret ad eū exaudiuit.
Apud te laus mea i ecclēſia multa: vota mea reddam in cōſpectu timentium eum.
Comedent mites & ſaturabuntur / laudabūt dominū quęrētes eum: viuet cor eorū in ſempiternum.
Recordabūtur & conuertētur ad dominum: omnes fines terræ.
Et adorabūt coram eo vniuerſę cognatiōes gētiū: quia domini eſt regnum et dominabitur gentibus.
Comedēt et adorauerūt oēs pigues terrę/añ faciem eius curuabunt

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
21 Deus deus,	omnes qui descendunt in terram.	cident vniuersi qui descendunt in terram.	genu vniuersi qui descendunt in puluerē: & anima eius non viuet.
33	Et aia mea illi viuet: & semen meū seruiet ipli.	Et aia mea ipi viuet & semen meū seruiet illi.	Semē seruiet ei: narrabitur dño in gnatione.
34	Annunciabit domino generatio vētura: & annunciabunt iustitiā eī populo qui nascet/ quē fecit dominus.	Annunciabit domino generatio vētura: & annunciabūt cœli iustitiā eius populo qui nascet quem fecit dominus.	Venient & annunciabunt iustitias eius populo qui nascetur: quæ fecit dominus.

TITVLVS. Ad victoriā pro cerua matutina psalmus de Christo dño: propheta in spiritu inducit Christū ad patrē/& primū de iudæis loquentē. Deus deus meꝰ: hęc verba protulit in cruce, dereliquisti: deseruisti meos, longe a salute mea: a salute meorū, verba delictorum meorū: enarratio offensionū quas admiserunt. deus meꝰ clamabo per diē pro meis/iudæis inq̄/& nō exaudies, et nocte: per nocte/neq; itē exaudies, & nō ad isiplētiā michi: neq; causam ignoro, tu autē in sancto habitas: laus israel, tu pater qui laus es te videntiū: in me manes/in Christo/in verbo tuo/et id ipsi nō credūt/ideo nō exaudies, in te sperauerūt patres nostri: Abraam/Isaac et Iacob, sperauerūt et liberasti eos; at nō exaudies me pro iudæis/quia nō sperabūt in te, ad te clamauerūt: patres nostri, et saluifacti sunt: sed nō saluabis eos quia non clamabūt ad te, in te sperauerūt: patres nostri, et nō sunt cōfusi: sed isti confundētur/quia nō sperabūt in te. ego autē sum vermis et nō homo: id per summā humilitatem dictum/aut per occultū mysteriū. opprobriū hominū: quia omniū peccata tulit, et abiectio plebis: quia despectus et nouissimꝰ virorū/ vir dolorū, omnes videtes me deriserūt me: id tēpore passionis ipletū/vsq; ad octauū versum, quoniā tu es qui extraxisti me: nūc de se secundū dispensationē carnis assumptæ patrē alloquit vsq; ad vndecimū versum. vituli: petulans & insolēs iuuenū multitudo, tauri pigues: intēperās/ & saginata multitudo senum, aperuerūt super me os suū: cū clamarēt tolle/tolle/crucifige eū/si hūc dimittis nō es amicus cęsaris/& huiusmodi, sicut aqua effusus sum: ex flagellatione ad colūnā/ex coronatione spinarū/ex fossione manuū & pedū. factū est cor meū tanq̄ cera liquescens in medio vētris mei: quando omnis sanguis & spiritus resoluebat, aruit tanq̄ testa virtus mea: quādo nō sufficiebat præ debilitate balulare crucē suā, & lingua mea adhæsit faucibꝰ meis: quādo eum potauerūt felle & myrrha, & i puluerē mortis deduxisti me: quādo in corde terræ & sepulchro collocatꝰ est, canes multi: turba inuidorū & maliuolorū, cōciliū malignātiū: id particulā explanat p̄cedentē, foderūt manꝰ meas & pedes meos: crudeliter affigēdo eū cruci, dinumerauerūt omnia ossa mea: dinumerare potuerūt eū nudū violente pertrahētes in cruce distendēdo, ipsi vero: inimici mei, diuiserūt sibi vestimēta mea: id fecerūt milites qui eum crucifixerūt, tu autē dñe: orat deū patrē aduersꝰ spirituales nequitias, erue a framea: ab angelo percutiēte, & de manu canis: de potestate iuidi sathanæ, vnicā meā: spōsā meā/ ecclesiā meā, ex ore leonis: ex sęuitia diaboli rugiētis. & a cornibꝰ vnicorniū humilitatem meam: & a percussionibꝰ imanissimorū dęmonū/angelorū sathanæ humiliatā/ abiectā & afflictā ꝓpter me spōsam meā, narrabo nomē tuū fratribus meis: manifestabo te patrē meū postq̄ surrexero apostolis & discipulis meis, i medio ecclesiæ: in cōgregatione fideliū testabor magnitudinē tuā, qui timetis dñm/laudate eū: fideles hortatur ad laudes dei patris, vniuersū semē Iacob: semē secūdū spiritū, ōne semē israel: etiā secundū spiritū, dēpcationē pauperis: Christi sui/qui pauper ꝓpter nos in mundū venit/ & pauper & omni auxilio destitutus ex eo trāsijt, nec auertit faciē suā a me: nō dereliquit me, & cū clamarē ad eū exaudiuit me: p̄ces meas admisit ꝓ vnica mea/& meis fidelibꝰ, apud te: deū patrē meum, laus mea in ecclesia magna: ex me cognitio laudū tuarū i multa & diffusa cōgregatiōe fideliū. vota mea: libationē sacrificij laudis, reddā dño: offerā deo patri iuisibilis sacerdos. i cōspectu timentiū eū: in p̄sentia sāctorū angelorū & animarū, edēt pauperes: fideles mei i paupertate spirituali viuētes vescentur de sacrificio laudis/reficientur hostia salutari. & saturabuntur: satiabuntur spiritualiter, laudabunt dominū: saturati salutari cibo prorūpent i laudes diuinas, qui requirunt eū: qui ipsum affectant/qui ad ipsum aspirant, viuent corda eorum in sæculum sęculi: viuent animæ eorum sine fine/ beata immortalitate donatæ, reminiscentur: memoriā passionis meæ agent in sacrificio laudis, & conuertentur ad dominū: ad agnitionem cœlestis patris, omnes fines terræ: orientis/occidentis/meridies/& aquilo, & adorabunt: explicatio superioris particulę, manducauerunt meam carnem/hostiam & sa-

crificiũ laudis.& adorauerũt: ſumẽdo. oẽs pingues terræ: ões principes & potẽtes in terra, in conſpectu eius cadẽt oẽs qui deſcẽdũt in terrã: ante patrẽ procidẽt/adorabũt/& incurua bunt genua omnes qui mortalẽ ſortiti cõditionem/in puluerẽ redeũt. & aĩa mea illi viuet: imortalitate fruetur apud patrẽ,& ſemen meũ ſeruiet ipſi:& populus qui in me regenera= bitur/famulabitur patri & cultũ ei exhibebit,annũciabitur dño gñatio ventura: narrabit patri a me/cũ ad eũ conſcendero regenerationis populus,populo qui naſcetur: populo in me regenerato,annunciabũt cœli iuſtitiã eius: ſpiritus ſanctus qui e cœlis mittetur annũ= ciabit iuſtitiã patris/populo qui renaſceſ & regenerabitur,quẽ fecit:quẽ creauit & recreauit dñs,tribuit patri ipſũ honorificans:quæ cũ patre & ſpiritu ſancto ſibi cõmunia ſunt,quib⁹ vni deo ſit omnis honor & gloria in ſæculorũ ſæcula. Amen.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D e⁹ de⁹ me⁹ reſpice ĩ me/quare me dereliquiſti:lõg⁹ a ſa lute mea verba delictorũ meorũ. ELI ELI LAMA ASABTANI de⁹ me⁹ de⁹ me⁹ vt qd me dereliquiſti/pater mi attende michi/quid eſt q⁹ tu teipſũ ſubtrahis & me michi ipſi reli quis in hac peragenda pugna/in hoc bibendo calice: multũ abeſt vt facta peccatorũ/ me
2 ab hac paſſione liberari ſinãt/quæ tu michi impoſuiſti ferẽda. D eus me⁹ clamabo per diẽ/ & non exaudies:& nocte/& non ad inſipientiã michi,pater mi die noctuq; vociferabo ad te/& tu me ad hãc ſatiſfactionẽ peragendã/in afflictione deſeres: neq; id me latet pater ſu=
3 perbenedicte. T u autẽ in ſancto habitas:laus Iſrael. O pater mi gloria ſaluandorũ cuius
4 voluntas eſt vt bibã calicẽ iſtũ: tu reſides in alto gloriæ tuæ ſolio. In te ſperauerũt patres
5 noſtri:ſperauerunt & liberaſti eos. A d te clamauerũt & ſalui facti ſunt:in te ſperauerunt et non ſunt confuſi. O pater qui me in hac preſſura relicto/ in cœlo habitas in te confiſi ſunt progenitores noſtri:confiſi ſunt & de tribulationib⁹ cruiſti eos,ad te vociferauerunt & ſal=
6 uaſti eos:in te confiſi ſunt/& non permiſiſti eos confundi. E go autẽ ſum vermis & nõ ho mo:opprobriũ hominũ & abiectio plebis,verũ O pater ſancti habitator/ ego qui in te cõfi do/qui ad te vocifero pluſq; confuſus ſum/nõ homo ſed vermis extimatus:ignominia ho=
7 minum/& horror hebraici populi. O ẽs videntes me derſerunt me:locuti ſũt labijs/& mo uerunt caput. vniuerſi hoſtes mei/qui in hac confuſione mea inſpexerũt me/ ludibrio ha=
8 buerunt me:ſcõmata protulerũt in me/ & motatione capitũ notauerunt me. S perauit in domino eripiat eũ:ſaluum faciat eũ/quoniam vult eũ,per irriſionẽ dicebant in me:confi=
9 dit in deo/ſaluet eũ modo ſi vult. Q uoniã tu es qui extraxiſti me de vẽtre/ſpes mea ab vbe ribus matris meæ:in te proiectus ſũ ex vtero,verũ eſt O pater æterne ſperaui in te/quoniã am tu es qui de vtero virginis clauſo eduxiſti me/tu es fiducia mea a ſugendo virgineo la=cte humilis ancillę tuę:ex latebris vteri in tuã ſuſceptionem/ protectionẽq; in hunc mun=
10 dũ emiſſus ſum. D e vẽtre matris meæ deus meus es tu:ne diſceſſeris a me. O pater/ tu es deus meus a plaſmatione mea / quã tu ipſe operatus es in vtero afflictæ virginis ancillæ
11 tuæ:ne diu abſentaueris te a me. Q uoniam tribulatio proxima eſt:quoniã non eſt qui ad=iuuet.nõ diu abſẽtaueris te a me/quoniã inſtat afflictio & anguſtia:& derelictus ſum abſq;
12 vllo auxiliatore. C ircũdederũt me vituli multi:tauri pingues obſederunt me,vallauit me
13 petulantis turbæ multitudo:diuites & potẽtes feroclẽtes ãbierũt me. A peruerunt ſup me os ſuũ:ſicut leo rapiẽs & rugiẽs,inſtar leonis rugiẽtis & prędã vorãtis: laxauerũt ſuper me
14 ſermonẽ ſuũ/me ad mortis ſupplicĩ petẽtes & rapiẽtes. S icut aqua effuſus ſũ: & diſperſa ſunt omnia oſſa mea,nõ humor/ nõ ſanguis in me remanſit/ſed illũ inſtar aquæ fuderũt:
15 laxata ſunt/emeta/diſſipata ac diſcõpaginata vniuerſa oſſa mea. Factũ eſt cor meũ tanq̃ cæra liqueſcens:in medio ventris mei,reſolutus eſt õnis ſpiritus & vigor cordis mei i me=
16 dio viſcerũ meorũ in ſimilitudinẽ cæræ quę flãma liqueſcit;& diſperit i nichilũ. A ruit tãq̃ teſta virtus mea/& lingua mea adhęſit faucibus meis: et in puluerẽ mortis deduxiſti me. exſiccatus eſt õnis vitæ vigor/vt fictile in fornace figuli/lingua mea cohęſit palato/vocis
17 ipotens:et me vt eos qui in ſuũ puluerẽ redeũt/in ſepulcro condi feciſti. Q uoniã circũde=
18 derunt me canes multi: conſiliũ malignantiũ obſedit me. F oderũt manus meas et pedes
19 meos:dinumerauerũt oĩa oſſa mea. I pſi vero conſyderauerunt me/et inſpexerũt me:diui
20 ſerũt ſibi veſtimenta mea/et ſuper veſtẽ meã miſerunt ſortẽ. T u autẽ domine ne elongaue ris auxiliũ tuũ a me:ad defenſionẽ meã conſpice. O pater miſerationis imenſę/ne diu ,pro gaueris/ne in longum diſtuleris opis tuæ ſubuentionem a me:ad liberationem meam in=tende:quoniã circũuallauit me multitudo inuidentiũ: congregatio me malignantiũ perſequẽ tium ſepiuit me, fixuris clauorũ in manibus/pedibuſq; fauciauerũt me: violẽtia diſtraxerũt me/et dinumerabilia fecerũt vniuerſa oſſa mea. ipſi vero ſic cõſideraũ/ſic perfractũ et veſtib⁹ exutũ cõtẽplati ſũt me/et crudelib⁹ oc'ls ituiti ſũt me:et partiti ſũt idumẽta mea ſibi/ et
21 ſortiti ſũt qs eorũ habitur⁹ eſſet tunicã meã icõſutilẽ. Erue a phiramea de⁹ aiam meã:et de manu canis vnicã meã,pater ſupimẽſe & ſupbenedicte/ne diu me dereliquas/ne i lõgũ p=

Deus deus. trahas auxiliũ tuũ a me/libera a maligno/ab angelo percutiente ſpiritũ meũ:& de poteſtate malignl atq; inuidi ſoltariã nec lecũ ꝓter te habẽtẽ vllũ auxilliũ abeuntẽ animã meã/ vnicã mulierũ virginẽ & matrẽ ancillã tuã/vnicã ſponſã eccleſiã meã.Salua me ex ore leonis:& a cornibus vnicorniũ humilitatem meã, cuſtodi me ex fauclbus iferi et ſathanę:& a percuſſionibus ferociũ et imanıũ dæmonũ hanc ipſã defende deiectionẽ & humiliationẽ meã.N arrabo nomẽ tuũ fratrib⁹ meis:i medio eccleſię laudabo te,cũ te erlpueris pater ĩmẽſe ego ãnũciabo te apoſtolis & charis meis quos cõmuniõe carnis michi fratres dediſti:& in medio magnę congregatiõis fidelıũ/laudes tuas reſonabo.Q ui timetis dñm laudate eũ:vniuerſũ ſemẽ Iacob glorlficate eũ,oẽs timorẽ dei ſanctũ habẽtes laudib⁹ efferte patrẽ meũ:oẽs filij vicla calcãtes/exaltate et magnificate eũ.T imeat eum oẽ ſemẽ Iſrael: quoniã nõ ſpreuit neq; deſpexit depcationẽ paupis,vniuerſa gñatio cõtẽplatione requiren tiũ deũ/reuereatur patrẽ meũ:quia non aſpernatus eſt/neq; ſemper iexauditũ dimiſit(me ſolo & paupe derelicto)clamorẽ meũ.N ec auertit faciẽ ſuã a me,& cũ clamarẽ ad eũ exaudiuit me.nõ in longũ protelault fauorẽ ſuũ a me/quin actu/tũ & ilico reſpiceret me:& cũ orarẽ ad eũ/precibus meis exaudibilẽ præbuit ſe,A pud te laus mea in eccleſia magna:vota mea reddã in conſpectu timentiũ eũ.ad te patrẽ meũ laudatio mea in cõgregatione fidelıũ copioſa:et ego pſoluã patri meo ſacrificia mea vidẽtib⁹ fidelib⁹ meis/ timẽtib⁹ et debita veneratione ac reuerẽtia colẽtibus eũ. E dent pauperes & ſaturabuntur/ & laudabunt dñm qui requirũt eũ:vluẽt corda eorũ in ſęculũ ſęculi,ea vota q̃ litabo patri comedẽt fideles/terrena ob cœleſtiũ deſyderium nichiliſacẽtes/ et ſatiabunt/& in diuinas ꝓpẽt laudes:aię eorũ libaminibus illis/ cibo illo & potu illo vitã ducẽt in perpetuũ. R eminiſcẽtur & cõuertenẽ ad dñm:vniuerſi fines terræ.in mei memoriã hũc pagẽt ritũ/& ad æterni patris agnitionẽ & cultũ venient:habitatores totius orbis terrarũ. E t adorabũt in cõſpectu eius:vniuerſę familię gentiũ.Q uonia dñi eſt regnũ:& ipſe dominabit gentiũ. incuruabũtur ante patrẽ meũ cũctę nationes hominũ/qa patris mei eſt orbis terrę dominiũ: & ipſe reget & moderabit nationes populorũ.M ãducauerũt et adorauerũt oẽs pingues terrę:in conſpectu eius cadẽt oẽs qui deſcẽdũt ĩ terrã.hoc ritu ſacro libauerũt/& veneratl ſũt vniuerſi magnates et principes terræ:ante conſpectũ patris procidẽt vniuerſi qui hunc ingrediuntur mundũ.E t aĩa mea illi viuet:et ſemen meũ ſeruiet ipſi,& apud patrẽ meũ vita futar æterna:et populus in me regen/tus/ colet et venerabitur eũ. A nnũciabitur domino generatio ventura:et annunciabunt cœli iuſtitiã eius populo qui nãſcetur/quem fecit dominus.narrabitur a me patri meo populus naſciturus:& ſpiritus ſanctus/e cœloq; afflati viri manifeſtabũt legẽ et cęrimonias eius generationi illi venturæ/quam pater meus creauit/ recreationeq; ſanctificauit ac iuſtificault.

1 Mat. 27 CONCORDIA.Matthęus.Circa horã nonam clamauit IHESVS voce magna dicens. 1
2 Mar. 15 ELI ELI LAMA ASABTANI,hoc eſt deus meus deus me⁹ vt quid dereliquiſti me!
2 Mat. 26 ¶ Marcus.IHESVS autẽ iterũ clamãs voce magna emiſit ſpiritũ. nocte quidẽ clamaue- 2
2 Pſal. 87 rat:ex Matthęo.& progreſſus puſillũ procidit in faciẽ ſuã orãs et dicẽs: pater mi ſi poſſibi
3 Pſal. 76 le eſt tranſeat a me calix iſte,verũtamẽ nõ ſicut ego volo:ſed ſicut tu, et venit ad diſcipu-
4 Pſal. 113 los ſuos et inuenit eos dormiẽtes,Itẽ.dñe deus ſalutis meę: i die clamaui et nocte corã te,
5 Pſal.106 ¶ Deus in ſancto via tua:quis deus magnus ſicut deus noſter! ¶ Domus iſrael ſperauit ĩ 3,4
6 Eſa. 41 dño: adiutor eorũ et ꝓtector eorũ eſt, ¶ Clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt:et de neceſſi 5
6 Pſal.72 tatib⁹ eorũ liberauit eos. ¶ Eſaias.Noli timere vermis Iacob/ego auxiliat⁹ tũ tui dicit dñs 6
7 Pſal.108 & redẽptor tuus ſanctus Iſrael.Itẽ.vt iumẽtũ factus ſũ apũ te, ¶ Et ego fact⁹ ſũ opprobriũ 7
7 Mat. 27 illis:viderũt me et mouerũt capita ſua,Itẽ Matthe⁹.Prętereũtes aũt blaſphemabãt eũ mo
8 Mat. 27 uẽtes capita ſua et dicẽtes:vah qui deſtruis tẽplũ dei/& in triduo illud reędificas/ſalua te-
9 Pſal. 70 metipſũ.ſi filius dei es:deſcende de cruce. ¶ Idẽ.Similiter et pricipes ſacerdotũ illudẽtes ei 8
10 Pſal. 70 cũ ſcribis et ſenioribus dicebãt:alios ſaluos fecit/ ſeipſũ nõ poteſt ſaluũ facere. ſi rex iſrael
11 Pſal.141 eſt:deſcẽdat nũc de cruce & credim⁹ ei.cõfidit in deo:liberet nũc eũ ſi vult.dixit enĩ qa fi-
12 Pſal. 53 li⁹ dei ſũ. ¶ In te cõfirmat⁹ ſũ ex vtero:de vẽtre mãs meę tu es ꝓtector me⁹. ¶ Cõſyderaꝫ 9,10
13 Pſal. 108 bã ad dexterã et videbã:et nõ erat qui cognoſceret me. Periit fuga a me:& non eſt qui re- 11
14 Pſa.108 quirat animã meã. ¶ Quoniã alieni inſurrexerũt aduerſũ me:et fortes quæſierũt animam 12
15 Pſal. 39 meã. ¶ Locuti ſunt aduerſũ me lingua doloſa:et ſermonibus odij circũdederũt me. ¶ Si- 13,1
16 Eſa. 53 cut vmbra cũ declinat ablatus ſum:et excuſſus ſũ ſicut locuſta ¶ Circũdederunt me mala 15
17 Mat. 26 quorũ nõ eſt numerus/cõpræhẽderũt me iniquitates meæ:et nõ potui vt viderẽ.Multiplĩ-
18 Zac. 13 catæ ſunt ſuper capillos capitis mei:et cor meũ dereliquit me. ¶ Eſaias.Sicut ouis ad occi 16
19 Mar. 27 ſionẽ ducẽ:& quaſi agnus corã tõdente ſe/obmutescẽt. Et dabit ipſos ꝓ ſepultura:et diui
20 Pſal. 39 tes ꝓ morte ſua. ¶ Matthęus. Tũc cõgregati ſunt pricipes ſacerdotũ et ſeniores populi:& 17
21 Pſal.143 concilliũ fecerũt vt IHESVM dolo tenerẽt & occiderẽt. ¶ Zacharias. Quid ſũt plagę iſtę 18

19 in medio manuũ tuarũ:& dicet: his plagatus ſũ in domo eorũ qui diligebant me. ¶Mat-
theus. Poſtq̃ aũt crucifixerũt eũ: diuiſerũt veſtimẽta eius/ ſortẽ mittentes. vt impleret qđ
dictũ eſt per prophetã dicentẽ, diuiſerunt ſibi veſtimenta mea: & ſuper veſtem meã miſe-
20 rũt ſortem. ¶Tu autem domine ne longe facias miſerationes tuas a me: miſericordia tua
21 & veritas tua ſemper ſuſceperunt me. ¶De gladio maligno eripe me. & erue me de manu
filiorũ alienorum quorum os locutum eſt vanitatem: & dextera eorũ dextera iniquitatis.
22 ¶Domine quando reſpicies: Reſtitue animã meã a malignitate eorum: a leonibus vniq̃
23 meam. ¶Paulus. Qui ſanctificat & qui ſanctificãtur: ex vno omnes. propter quam cauſã
non confunditur eos fratres vocare dicens/ nunciabo nomẽ tuũ fratribus meis: in medio
eccleſiæ laudabo te. Et pſalmo 34. Confitebor tibi in eccleſia magna: in populo graui lau-
24 dabo te. ¶Exultent & lætentur qui volunt iuſtitiã meam: & dicãt ſemper magnificet dñs
25 qui volunt pacẽ ſerui eius. ¶Timete dominũ omnes ſancti eius: quia nichil deeſt timen-
tibus cũ. Et alibi, quia aſtitit a dextris pauperis: vt ſaluã faceret a perſequentibus animã
26.27 meã. ¶Ego autem ad deũ clamaui: & dominus ſaluauit me. ¶Veſpere et mane et meri-
28 die narrabo et annunciabo: et exaudiet vocẽ meã. ¶Viaticũ eiꝰ benedicẽs benedicã: pau
peres eius ſaturabo panibus. Et in actis. Erant autẽ perſeuerãtes in doctrina apoſtolorũ: et
cõmunicatione fractionis panis/et orationibus. Et Ioãnes. Si quis mãducauerit ex hoc pa
29 ne: viuet in æternũ. ¶Eſaias. parauit dominus brachiũ ſãctũ ſuum in oculis omniũ gen-
30 tium: et videbunt omnes fines terrę ſalutare dei noſtri. ¶Et adorabũt eum omnes reges:
31 omnes gentes ſeruient ei. ¶Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam: et regnum ipſius om-
32 nibus dominabitur. ¶Et dominabitur a mari vſq; ad mare: et a flumine vſq; ad terminos
33 orbis terrarũ. Coram illo procident æthiopes: et inimici eius terrã lingent. ¶Et viuet/ et
34 dabitur ei de auro Arabię/ et adorabũt de ipſo ſemper: tota die benedicent ei. ¶Filij qui
naſcentur et exurgent: narrabunt filijs ſuis, vt ponãt in deo ſpem ſuã et non obliuiſcantur
operum dei: et mandata eius exquirant.

ADVERTE Circa titulũ ad victoriã pro ceruo matutino. ceruus matutinus: humanitas
Chriſti ſaluatoris, quę ab hora matutina apprehenſionis ſuæ ad horã vſq; ſaluificę mortis
ſuæ in mõte Caluarię/ccu fera quædã a venatoribus agitata/afflicta et fatigata fuit. Et nt
chil referat ſiue dicas pro ceruo matutino ſiue pro cerua matutina, nã vocabulũ hic pro-
miſcuũ eſt: æque ceruũ ac ceruã ſignificãs. Et ſpiritualis ſpõſa in amatorijs carminibꝰ cer-
uo dominũ cõparat cũ dicit, ſimilis eſt dilectus meus capreę/hinnuloq; ceruorũ. ¶Primo
verſu, deus/deus meus reſpice in me: particula reſpice in me ſuperfluit/nec ex hebræo ha
betur. ¶Eodẽ verſu, verba delictorũ meorũ: Hieronymus ex hebręo verba rugitus mei,
quo clamor in animi anguſtia deſignatur: qꝰ ij pro quibus clamabat/nullo modo ſuã ſalu
tẽ intelligere vellẽt. ¶Scdo verſu, clamabo per diẽ et non exaudies/et nocte, recti⁹ nocte/
vt præcedẽs prępoſitio ſubaudiatur, vel dicamus abſq; præpoſitione eodẽ caſu clamabo
die et non exaudies et nocte: vt ex græco κράξομαι ἡμέρας καὶ οὐκ ἐισακούσῃ καὶ
νυκτὸς. ¶Eodẽ ſecũdo verſu, et nõ ad inſipientiã michi: Hieronymus ex hebræo nec eſt
ſilẽtiũ michi, quo iugis cõtinuuſq; clamor die nocteq; deſignatur ex nimio charitatis de-
ſyderio/eius qui vult omnes homines ſaluos fieri/et ad agnitionẽ venire veritatis. ¶Se-
ptimodecimo verſu, quoniã circũdederũt me canes multi: Hieronymus ex hebræo circun
dederũt me venatores. quo ſignificatur ipſũ dominũ noſtrũ/ in titulo per ceruũ matutinũ
deſignari, nã ab huiuſmodi canibꝰ venatoribus/ipſe per os prophetę dicit: et fui flagellatꝰ
tota die et caſtigatio mea in matutinis. ¶Viceſimooctauo verſu, edẽt paupes et ſaturabũt
et laudabũt dñm qui requirũt eũ, ex hebræo comedẽt mites et ſaturabunt/laudabũt dñm
quærentes eũ, vbi totũ referri videt ad p̃cedẽtia/ acſi cõtinuata ſerie ita dicat: paupes ſiue
mites edent et ſaturabuntur/et illi ipſi qui ederint laudabunt dominũ q̃rẽtes eũ/cũ ſtudio
curã adhibẽtes vt iueniãt/vt habeãt eũ ¶Triceſimotertio verſu, et aia mea illi viuet: Hiero
nymus ex hebræo et aia eius nõ viuet, id eſt aiam ſuã nõ vtuificabit: ſed dabit eã in mor-
te ſeparãdo eã a corpore, quod reſpõdet oraculo Eſaiæ quo ait, Ideo diſpartiã ei plurimos/
et fortiũ diuidet ſpolia: pro eo qꝰ tradidit in mortẽ aiam ſuã/et cũ ſceleratis reputatus eſt.
¶Vltimo verſu, annũciabit dño generatio ventura: quod ex hebræo reſpondet/paulo aliã
ſonare videtur intelligentiã/videlicet ſemen eius id eſt apoſtolos et diſcipulos/quos Chri
ſtus exſe elegit/ſuaq; doctrina genuit ſeruituros patri/illiq; annũciandos i gñatiõe/nõ ſen
ſuali/nõ carnali ſed diuina et ſpirituali, atq; ipſos venturos in orbẽ et annũciaturos iuſti-
tias dñi populo qui naſcetur/futuris populis (vt ſcriptũ eſt in omnẽ terrã exiſſe ſonũ eo-
rũ) annũciaturos inquã ea q̃ fecit dñs, et id vltimũ exponit iuſtitias dñi: id eſt ea q̃ fecit dñs.
neq; dicit quẽ vt aliæ tralatiões: vbi quẽ refert populũ, alij cõtẽdũt neq; quẽ/neq; q̃ hic ha
beri: ſed qꝰ/aut quoniã fecit, p̃terea eodẽ vltimo verſu vbi paſſi legit et ãnũciabũt cœli iu-

22 Pſal. 34.
23 Heb. 2
23 Pſal. 34.
24 Pſal. 24.
25 Pſal. 33
25 Pſa. 108
26 Pſal. 54.
27 Pſal. 54.
28 Pſal. 131
28 Act. 2
28 Ioan. 6
29 Eſa. 52
30 Pſal. 71
31 Pſal. 102
32 Pſa. 71
33 Pſal. 71
34 Pſa. 77

Pſal. 21 Deus deus. 22

GALL. ROM. HEB.

ſtitiã eius: cœli neq; ex græco/ neq; ex hebrẽo inueniſtur/ neq; gallici pſalterij particula eſt/ vt intueri licet ex vetuſtis codicibus: & in pſalterio romano Hieronymus obelo cõfodit, et ãnũciabũt: ad gñationẽ illã vẽturã patri ãnũciandã referri videt, at circa litterã ſcdm tritũ legendi modũ expoſitũ eſt: & magis ſermo q̃ itelligẽtia variat, gñatio eni illa/ apoſtoli & diſcipuli: vt organa ſpiritus ſancti/ regenerationis populo iuſtitiã & opera Chriſti (q̃ ipſe i patrẽ referebat, pater inquit in me manẽs: ipſe facit opera) annunciarunt.

¶ Pſalm9 Dd. XXII.

1 DOminus regit me & nichil michi deerit: in loco paſcuæ ibi me collocauit.

2 S uper aquam refectionis educauit me: animam meam conuertit.

3 D eduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ: propter nomen ſuum.

4 N am & ſi ambulauero i medio vmbrę mortis: non timebo mala quoniã tu mecum es.

5 V irga tua & baculus tuus: ipſa me conſolata ſunt.

6 P araſti in conſpectu meo menſam: aduerſus eos qui tribulãt me.

7 I mpinguaſti in oleo caput meũ: & calix me9 iebrians q̃ prędarus eſt.

8 E t miſericordia tua ſubſequetur me: omnibus diebus vitæ meæ.

9 E t vt inhabitem in domo domini: in longitudinem dierum.

In finẽ ps Dd. XXII.

DOminus regit me & nichil michi deerit: in loco paſcuæ ibi me collocauit.

S uper aquam refectionis educauit me: animam meam conuertit.

D eduxit me ſuper ſemitam iuſtitiæ: propter nomen ſuum.

N am & ſi ambulem in medio vmbrę mortis: non timebo mala quoniam tu mecum es.

V irga tua & baculus tuus: ipſa me conſolata ſunt.

P araſti in conſpectu meo menſam: aduerſus eos qui tribulãt me.

I mpiguaſti i oleo caput meum: & poculum tuũ inebriãs q̃ prędarũ eſt.

Et miſericordia tua ſubſequitur me: omnibus diebus vitæ meæ.

Vt inhabitem in domo domini: in longitudine dierum.

¶ Pſalm9 dd. XXIII.

DOmin9 paſcit me: & nichil michi deerit.

I n paſcuis herbarũ acclinauit me: ſup aquas refectiõis enutriuit me.

A nimam meam refecit/ duxit me per ſemitas iuſtitię: propter nomen ſuum.

S ed & ſi ambulauero in valle mortis: non timebo malum quoniam tu mecum es.

V irga tua & baculus tuus: ipſa conſolabuntur me.

P ones coram me menſam: ex aduerſo hoſtium meorum.

I mpinguaſti oleo caput meum: calix meus inebrians.

S ed & benignitas & miſericordia ſubſequetur me: omnibus dieb9 vitæ meæ.

Et habitabo in domo domini: in longitudine dierum.

TITVLVS. Canticũ Dauid. Pſalm9 de Chriſto dño. propheta in ſpiritu loquitur in perſona eccleſiæ/ populi fidelis & electi. dominus regit me: Chriſtus dominus paſcit me doctrina & pabulo vitę. & nichil michi deerit: erit michi ſpiritualium bonorum ſufficientia. in loco paſcuæ: in loco diuinorũ pabulorũ. ibi me collocauit: i paſcua illa diuinorũ pabulorũ. ſuper aquã refectionis educauit me: ſuper lauacrũ baptiſmi/ in quo mentẽ gratia refecit/ & ſpiritu regenuit me/ & enutriuit me. animã meã cõuertit: explicat prędcentẽ particulam/ animã meã conuertit ex iudaiſmo/ aut gentilitate ad ſe/ & refecit animã meã veri dei & ſaluatoris ſui agnitione conuertit animã meã ad ſpiritualem & cœleſtẽ vitam ex terrena generatione. ſup ſemitas iuſtitiæ: p̃cepta ſãcti euãgelij. propter nomẽ ſuũ: quia iuſt9 et ſaluator, i medio vmbrę mortis: mũdi hui9 & hoim mũdanorũ. qa tu mecũ es: vt paſtor bon9/ q me paſcis vt oues paſcuę tuę. virga tua: directio tua. & bacul9 tuus: ſuſtẽtatio tua/ aut

ſi deliquero/correptio tua.ipſa me conſolata ſunt: illa duo ſũt michi ſolatio. paraſti in cõ-
ſpectu meo mẽſam: tuipſe paraſti michi cibum/cœleſte mãna/teipſũ in edũlũ/diuinã et ſu
perbe nã cucharistiã. aduerſus eos qui tribulãt me: tutamẽtũ & protectionẽ aduerſus ônes
nequitias & peteſtates malignas/querentes me perdere. impinguaſti in oleo caput meũ:
oleo confirmationis tuæ feciſti me regale ſacerdotiũ. & calix meus inebrians q̃ præclarus
eſt: & poculũ quod michi das/ſacroſanctũ ſanguinẽ tuũ/precium redẽptionis noſtræ/ ine-
brians diuino beneficiorũ tuorũ amore/q̃ preciarũ/q̃ admirabile/ q̃ omnibus alijs ſeculis
incognitũ/ſubſequetur me: comitabitur me per ſacramẽtum reconciliationis & pœnitẽtiæ
ſi decidã/vt me ſubleues cadentem. omnibus diebus vitæ meę: q̃diu vixero in hoc mun-
do. & vt inhabitem in domo dñi: tandẽ habitare poſſim in cœleſti Hieruſalẽ/in cœleſti ha
bitatione tua. in lõgitudinẽ dierũ: in æternum & ſine fine.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Inducitur i ſpiritu popul⁹ fidelis. Dominus regit me et ni-
chil michi deerit: in loco paſcue ibi me collocauit. dominator et redẽptor me⁹ paſcit & edu
cat me/neq; vllis priuabor bonis: in paſcuis diuinę alimentationis/ in quibus ad carpẽda
2 diuina/ſpiritualiaq; pabula me locauit. ⁊ ſuper aquam refectiõis educauit me: animã meã
cõuertit. dominator & redẽptor meus ſuper regenerationis lauacrũ/ chariſmatũ largitio-
3 nibus pauit me: ablutã mentẽ meã & purgatã euocauit ad ſe. Deduxit me ſuper ſemitas
iuſtitiæ: propter nomẽ ſuũ. direxit me per præcepta legis diuinę: nõ quia in aliquo meritus
4 ſum/ſed quia ipſe bonus/iuſtus/boniq; per ſe largitor. Nã & ſi ambulauero in medio vm-
bre mortis non timebo mala: quoniã tu meeũ es. nã tu ipſe ita bonus/& iuſtus es/q; ſi ceſ
ſero & cõuerſatus fuero inter eos qui opera mortis facientes/ paſſibiliter/ carnaliterq; vi-
uunt ſecurus ero/minimeq; caſũ formidabo: quoniã tu michi ades ne ruã/ ne ꝓlabar i deli
5 ctũ. Virga tua & baculus tuus: ipſa me cõſolata ſũt. directio tua & vbi oportuit caſtigatio
6 & ſuſtẽtatio tua: ipſa michi cõſolationẽ attulerũt. Paraſti in cõſpectu meo mẽſa: aduerſus
eos qui tribulãt me. dominator & redẽptor me⁹ nõ ſolũ pauiſti me doctrina ſpirituali/aqua
baptiſmatis regeneraſti/ p̃cepta iuſtitię tuę dediſti/corripuiſti & ſuſtẽtaſti/ſed (quę eſt bo-
nitas tua) diſpoſuiſti michi cibũ panẽ verũ/ panẽ q̃ de cœlo deſcẽdit/fortiſſimũ munimẽtũ
7 aduerſus impetus ſpiritualiũ nequitiarũ. Impinguaſti in oleo caput meũ: & calix meus ine
briãs q̃ preclarus eſt. hoc pingui/et oleo lætitię pręparticipibus vncto edulio ſacramaſti mẽ
tem meam: et poculum benedictionis & redemptionis eternę quod michi preſtas/q̃ ineffa
8 bile/precioſum ac glorioſum eſt⁹ Et miſericordia tua ſubſequetur me: omnibus dieb⁹ vi-
tę meę. & O dominator & redemptor cum tu michi tã benefícus ſis/ips elargitis non rece
dis a me: ſed magna mei cura & ſollicitudine miſeratio tua toto tẽpore mortalis peregrina-
9 tionis meę ad veſtigia/ad vnũquẽq; motum concomitatur me. Et vt inhabitem in domo
domini: in longitudinem dierum. miſeratio tua miſerator & redemptor iugiter ſubſequitẽ
me/& hoc ne bonis priuer eternis: ſed illa poſſideã in cœleſti habitatione tua/in illo imor
talitatis quo nullum durationis finem/terminumq; vnq̃ habituro.

1 CONCORDIA. Ioannes. Per me ſi quis introierit ſaluabitur: & ingredietur & egrediẽ/ 1 Ioan. 10
2 et paſcua inuenlet. ¶ Apocalypſis. Agn⁹ qui in medio throni eſt reget illos: & deducet il- 2 Apo. 7
3 os ad vitę fõtes aquarũ. ¶ Hieremias. Aſſumã vos vnũ de ciuitate et duos de cognatiõe: 3 Hie. 3
et introducam vos in Sion. & dabo vobis paſtores iuxta cor meũ: & paſcẽt vos ſcientia et 4 Luc. 10
4 doctrina. ¶ Lucas. ecce dedi vobis poteſtatẽ calcãdi ſupra ſerpentes & ſcorpiones/& ſuper 4 Matt. 28
emnẽ virtutẽ inimici: & nichil vobis nocebit. Et Mattheus. Ecce ego vobiſcũ ſum: vſq; ad 5 Act. 4
5 conſũmationẽ ſeculi. ¶ Acta apoſtolorũ. Conuocãtes apoſtolos: cęſis denunciauerunt ne 6 Pſal. 113
õnino loquerentur in nomine IHESV. & illi quidẽ ibant gaudentes a conſpectu concilij: 7 Pe. 2
6 quoniã digni habiti ſunt pro nomine IHESV contumeliam pati. ¶ Memoriã fecit mira- 7 1 Cor. 11
7 bilũ ſuorum miſericors & miſerator dom⁹: eſcã dedit timẽtibus ſe. ¶ Petr⁹. Vos autẽ ge- 8 Pſal. 88
nus electum/regale ſacerdotium/gens ſancta/populus acquiſitionis. Et Paulus. Quotieſ- 9 Pſal. 26
cunq; enim manducabitis panẽ hunc & calicem bibetis: mortem domini annunciabitis/do-
nec veniat. Probet autem ſeipſũ homo: & ſic de pane illo edat & calice bibat. qui enim man
ducat & bibit indigne: iudicium ſibi manducat & bibit/ non diiudicans corpus domini.

8 In ęternum ſeruabo illi miſericordiam meam: & teſtamentũ meũ fidele ipſi. Et ponã in
ſęculum ſęculi ſemen eius: & thronũ eius ſicut dies cœli. Miſericordiam autem meã non
9 diſpergã ab eo: neq; nocebo in veritate mea. ¶ Vnã petij a domino hanc requiram: vt i-
habitem in domo domini omnibus diebus vitę meę.

ADVERTE q̃ ſecundę particulę quinti verſus & ſexti principia per preteritũ habemus:
Hieronymus ex hebreo facit futurum. ſed id nichil preiudicat intelligentię. ¶ Particulam
ſeptimi verſus q̃ preclarus eſt: non ponit ex hebreo Hieronymus. ſed eius loco ſequenti
verſu. poſuit ſed et benignitas: qua particula caremus.

Psal.
23
Domini est

GALL.	ROM.	HEB.
ℭPsalmus Dauid prima sabbati. XXIII.	ℭPsalmus Dauid prima sabbati. XXIII.	ℭPsalmus Dauid prima sabbati. XXIIII.
1 DOmini est terra et plenitudo eius: orbis terrarū & vniuersi qui habitant in eo.	DOmini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum & vniuersi qui habitāt in ea.	DOmini est terra & plenitudo eiꝰ: orbis et habitatores eiꝰ
2 Quia ipse super maria fundauit eū: & sup flumina preparauit eum.	Ipse super maria fundauit ea: & super flumina preparauit illa.	Quia ipse super maria fūdauit eum: et sup flumina stabiliuit illum.
3 Quis ascēdet in montē domini: aut quis stabit in loco sancto eius?	Quis ascendet in mōtē domini: aut quis stabit in loco sancto eius?	Quis ascendet in mōtem domini: & quis stabit in loco sancto eius?
4 Innocēs manibꝰ et mūdo corde/ q nō accepit ī vano aiam suam: nec iurauit ī dolo ꝓximo suo	Innocēs manibꝰ & mūdo corde/ q nō accepit ī vano aiam suā: nec iurauit ī dolo ꝓximo suo	Innocēs manibꝰ et mūdo corde/ qui non exaltauit frustra aiam suā: & non iurauit dolose.
5 Hic accipiet benedictionē a dño: & misericordiā a deo salutari suo.	Hic accipiet bñdictionē a dño: & misericordiā a deo salutari suo.	Accipiet benedictionem a domino: & iustitiā a deo salutari suo.
6 Hæc est gñatio quærētiū eū: quærentium faciem dei Iacob. Semper.	Hæc est generatio quęrentium dñm: requirentiū faciē dei Iacob. Dp̄.	Hęc est generatio quęrentium eū: quęrētium faciem dei Iacob. Sela.
7 Attollite portas principes vestras/ & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.	Tollite portas principes vestras/ et eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.	Leuate portæ capita vestra/ & erigimini ianuæ sempiternę: & ingredietur rex gloriæ.
8 Quis est iste rex glorię: dñs fortis et potēs/ dns potens in pręlio.	Quis est iste rex glorię? dñs fortis & potēs/ dominus potēs in p̄lio.	Quis est iste rex gloriæ? dñs fortis & potēs dominꝰ fortis in pręlio.
9 Attollite portas principes vestras/ & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.	Tollite portas principes vestras/ & eleuamini portæ ęternales: & introibit rex gloriæ.	Leuate portæ capita vestra & erigimini ianuę sempiternæ: & ingredietur rex gloriæ.
10 Quis est iste rex glorię? dominus virtutum ipse est rex gloriæ,	Quis est iste rex glorię? dominus virtutum ipse est rex glorię,	Quis est iste rex gloriæ? dominus exercituum ipse est rex gloriæ.

TITVLVS. Psalmus Dauid. Psalmꝰ de Christo dño. hic psalmꝰ/ diuinꝰ dialogꝰ est: et primꝰ spiritus domini ordīt ī ꝓpheta. dās: Christus. orbis terrarū: hæc particula præcedētem declarat. quia sup maria fundauit eū/ icepit fundare salutem habitationis terrę p Noa et ī trāsitu Moseos & populi Israelitici p mare rubrū. et sup flumina pręparauit eū: absoluit/ pfecit/ stabiliuit p̄r baptismū fluminū. quis ascēdet: propheta ī spū/ spūm dāi interrogat. in montē domini: in sūmitatē cœlorū? aut quis stabit/ in loco sancto eius: quis semp manebit in illa diuina & super mūdi cardines beatitudine? Innocēs manibꝰ: respōdet spūs/ diffiniēs Christū vt fere psalmo 14. diffinitꝰ est. hic accipiet bñdictionē a dño: a deo pr̄e. hęc est generatio quęrentiū eū: talis est gñatio quęrentium Christū dominū/ imitās eū inocētia manuū/ animę mūdicia/ humilitate cordis/ simplicitate vitę absq; dolo/ & dilectione ad ꝓxi-

mũ.quærentiũ faciem dei Iacob:tendẽtiũ in vitã æternã vbi non in enigmate ſed reuelata facie videbit deus fidelib̃.attollite portas pricipes veſtras:hic ſpiritus inferioribus mãdat angelicis ordinibus/vt p̃beãt ingreſſũ regi gloriæ qui eſt Chriſtus dñs.quis eſt iſte rex gloriæ?interrogãt ãgelici pricipes ſpiritũ dñi/ quiſnã ſit is rex gloriæ?dñs fortis & potẽs: reſpõdet ſpiritus eũ eſſe dñm fortẽ & potentẽ/dñm potentem i prælio/qui vicit mundũ/ & fathanã mũdi principẽ alligauit:& ſpolia eius abſtulit. Attollite portas:mãdat aliis ſuperioribus ordinibus/vt introitus æterni pateãt regi gloriæ.quis eſt: iterrogãt illi ſuperiores chori/quiſnã ſit is rex gloriæ?dñs virtutũ:reſpõdet ſpiritus ſanctus dñm virtutũ/dñm exercituũ/dominũ agminũ cœleſtiũ/dominũ ipſorum eſſe regem gloriæ.ex quo dat ſpiritus ſanctus intelligere prophetæ/petitioni tertij verſus reſpondẽdo: Chriſtum dominum hominem eſſe ex quarto & quinto verſu/et eſſe deum ex vltimo.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Spiritus ſanctus. D omini eſt terra/& plenitudo eius:orbis
terrarũ & vniuerſi qui habitãt i eo. conditoris & creatoris omniũ eſt habitatio terrena/&
2 quicquid eã implet; vniuerſa plaga habitabilis/& oẽs habitatores in ea. Q uia ipſe ſup ma
ria fundauit eũ:et ſuper flumina p̃parauit eũ. hęc vniuerſa dño ſubſunt/eiq; ſeruiũt/ quia
ſalutẽ orbis primũ locauit in Noa/& in tranſitu rubri maris/& eã cõfirmauit in aquarum
3 baptiſmali regeneratione. Q uis aſcẽdet in montẽ dñi:aut quis ſtabit in loco ſãcto eius?.p
pheta in ſpiritu.quis ſcãdet vſq; in ſummũ verticẽ cœli:aut quis icolet ſublimẽ illã auguſtã
4 & altiſſimã habitationẽ dei?I nnocẽs manibus & mũdo corde/qui nõ accepit in vano ani
mã ſuã:nec iurauit in dolo pximo ſuo. Spiritus ſanctus. illã habitabit inſons a peccato in
operibus ſuis/ & ſpiritu ſine dolo & ab õni peccato imuni/qui nõ fruſtra intrauit in
5 hanc vitã/nec temere ſe extulit:nec verbo quenq̃ fefellit. Hic accipiet benedictionẽ a dño:
& miſericordiã a deo ſalutari ſuo. hic inq̃ qui nunq̃ opere/nec corde peccauit/nec vanum
quicq̃ egit/neq; fuit dolus in ore eius/ õnis gratiæ & bñdictiõis plenitudinẽ a deo æterno
6 patre ſuſcipiet:& ab æterno patre qui eũ ſaluũ faciet miſericordiæ largitatẽ. H ęc eſt gñatio
q̃rentiũ eũ:q̃rentiũ factẽ dei Iacob. talis eſt regenerationis populus/ſtudẽs inuenire eũ:ſtu
7 dẽs inuenire viſionẽ dei/pie in mũdo cõuerſantiũ. A ttollite portas pricipes veſtras & ele
uamini portæ æternales:& introibit rex gloriæ. O ãgeli ſuperiores pãdite ingreſſ9 veſtros/et
8 O vos introitus æterni pateſcite & aperiminí: & ingredietur rex gloriæ. Q uis eſt iſte rex
gloriæ?angeli inferiores/quẽ hunc dicis regẽ gloriæ?dñs fortis & potẽs:dñs potẽs i pręlio.
Spiritus ſãct9. hũc dico regẽ gloriæ innocentẽ manibus & mũdo corde/qui exinaniuit ſemetipſũ/in cui9 ore nõ eſt inuẽtus dolus/qui accinctus eſt potentia & fortitudine/qui de
uicit mũdũ:& principẽ ei9 victor in bello confregit. A ttollite portas pricipes veſtras & ele
9 uamini portæ æternales:& introibit rex gloriæ. O ſuperni cœlorũ chori facite puios igreſ
ſus veſtros/& O ęternę altiſſimę cœleſtiũ fores referamini & ingredietr vt conſcẽdat ad mõ
10 tẽ dñi/vt ſedeat in dextera ingenitæ virtutis rex gloriæ. Quis eſt iſte rex gloriæ?ſúmi cœleſtes chori.quẽ hũc dicis eſſe regẽ gl̃ię?dñs virtutũ ip̃e eſt rex gl̃ię. Spũs ſãct9.eũ q eſt deus ſabaoth/qui dominatur veſtri & omniũ agminũ cœleſtiũ/hũc dico regem eſſe gloriæ.

1 CONCORDIA. Si eſuriero nõ dicã tibi:meus eſt enĩ orbis terræ & plenitudo ei9.meę ſũt 1 Pſal.49
oẽs ferę ſiluarũ:iumẽta in montibus & boues.cognouí oĩa volatilia cœli: & pulchritudo 2 Pſal.135
2, 3 agri mecũ eſt. ¶ Q ui firmauit terrã ſup aquas:quoniã in æternũ miſericordia ei9. ¶ Dñe 3 Pſal.14
4 quis habitabit i tabernaculo tuo:aut qs requeſcet i mõte ſãcto tuo? ¶ Q ui iurat ,pximo ſuo 4 Pſal.14
5 & nõ decipit/q pecuniã ſuã nõ dedit ad vſurã:& munera ſup innocẽtẽ nõ accepit. ¶ Quo 5 Pſal. 20
niã p̃ueniſti eũ in bñdictionibus dulcedinis:poſuiſti in capite eius coronã de lapide p̃cio 6 Ioan. 5
6 ſo. ¶ Ioãnes in epiſtola ad Parthos. Oĩs qui natus eſt ex deo/nõ peccat:ſed gñatio dei cõ 7 Dan. 7
7 ſeruat eũ/& malignus nõ tãget eũ. ¶ Daniel. Ecce cũ nubib9 cœli quaſi filí9 hoĩs venie 8 Eſai. 63
bat:& vſq; ad antiquũ dierũ puenit/et in cõſpectu eius obtulerũt eũ.& dedit ei poteſtatem 9 Act. 1
8 & honorẽ & regnũ:& oẽs populi/tribus & linguę ipſi ſeruiẽt. ¶ Eſaias. quis eſt iſte q venit 10 Apo. 19
de Edom tinctis veſtibus de Boſra:iſte formoſus in ſtola ſua gradiẽs in multitudine fortitu
9 dinis ſuæ?Ego qui loquor iuſtitiã:& propugnator ſũ ad ſaluandũ. ¶ Lucas in actis. Vidẽ
10 tibus illis eleuatus eſt:& nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. ¶ Apocalipſis. Habet in ve
ſtimento & in femore ſuo ſcriptum:rex regum & dominus dominantium.

ADVERTE. Quinto verſu/vbi habemus miſericordiã:ex hebræo Hieronymũ poſuiſſe iuſtitiã.quod magis propriũ eſt Chriſto. q̃uis & ea accipere dicatur a patre/ vt miſericordiã & ſalutẽ(vnde & ſalutare ſuũ appellat)quæ ſua mẽbra recipiũt. vt in pſalmo 58:miſericordia eius præueniet me. Itẽ.adiutor meus tibi pſallã/quia deus ſuſceptor meus es: deus meꝰ/miſericordia mea. ¶ Ex vltimi verſus ſecunda particula & pſalmi 45 verſu ſeptimo: habes Chriſtum/eundem eſſe/& qui dominus virtutum/exercituumq; dicitur/& qui dicitur deꝰ Iacob. illic enĩ ſic habetur. dominus virtutu nobiſcũ:ſuſceptor noſter deus Iacob.

Psal. 24. Ad te dñe.

GALL.

Psalm⁹ dd. XXIIII

1 AD te domine leuaui animā meā: deus meus in te confido non erubescam,

2 Neq; irrideāt me inimici mei: etenī vniuersiq; sustinēt te nō cōfundent.

3 Confundantur oēs: iniqua agētes superuacue.

4 Vias tuas domine demonstra michi: & semitas tuas edoce me.

5 Dirige me in veritate tua & doce me: quia tu es deus saluator meus/ & te sustinui tota die.

6 Reminiscere miserationum tuarum domine: & misericordiarū tuarum quæ a sæculo sunt.

7 Delicta iuuētutis meæ & ignorantias meas: ne memineris.

8 Secūdū misericordiam tuā memēto mei tu: ꝓpter bonitatē tuā dne.

9 Dulcis & rectus dominus: ꝓpter hoc legē dabit delinquētib⁹ in via.

10 Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.

11 Vniuersę vię dñi: misericordia & veritas: requirentibus testamentum eius et testimonia eius.

12 Propter nomen tuū domine ꝓpiaberis peccato meo: multū est enim.

13 Quis est homo qui timet dominum? legē statuit ei in via quā elegit.

14 Anima eius i bonis de-

ROM.

In finē ps dd. XXIIII

AD te domine leuaui animā meā: deus meus in te cōfido non erubescam.

Neq; irrideāt me inimici mei: etenī vniūsiq; te expectāt nō cōfūdant.

Confundantur iniqui facientes vana: vias tuas domine notas fac mihi/ & semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua & doce me: quia tu es de⁹ salutaris me⁹/ et te sustinui tota die.

Reminiscere miserationum tuarum domie: & misericordię tuę quę a sæculo sunt.

Delicta iuuētutis & ignorantiæ meæ ne memineris: secundum magnam misericordiā tuā memor esto mei deus.

Propter bonitatē tuā dñe: dulcis et rect⁹ dñs.

Propter hoc legem statuit delinquentibus in via: diriget mites in iudicio/ docebit mansuetos vias suas.

Vniuersę vię dñi misericordia & veritas: requirentibus testamentum eius/ et testimonia eius.

Propter nomē tuū dñe propiciaberis peccato meo: copiosum est enī.

Quis est homo qui timeat dominū? legē statuit ei i via quā elegit.

Aia ei⁹ in bonis demo

HEB.

Ps dd XXV. Aleph

AD te domine anímam meam leuabo: deus meus in te confisus sum ne cōfundar/ ne lętēt inimici mei. Beth

Sed & vniuersi qui sperāt in te non cōfundāt: confundātur qui iiqua gerunt frustra. Gimel.

Vias tuas domine ostē de michi: & semitas tuas doce me. Daleth.

Deduc me in veritate tua & doce me: quia tu es de⁹ saluator me⁹/ te expectaui tota die. He

Recordare miserationum tuarū dñe: & misericordiarū tuarū/ quia ex sępiterno sunt. Vau.

Peccatorum adolescentię meę & scelerū meorū: ne memineris. Zai.

Secūm misericordiā tuā recordare mei tu: ꝓpter bonitatē tuā dñe. Heth

Bonus & rectus dominus: propterea docebit peccatores i via. Teth.

Deducet mansuetos i iudicio: & docebit modestos viam suā. Ioth.

Omes semitæ dñi misericordia & veritas: ijs q; custodiūt pactū eius/ et testificatiões ei⁹. Caph.

Propter nomē tuū dñe ꝓpiare iiquitati meę: qm grādis est. Lamech

Quis est iste vir timēs dominū: quē docebit in via quam elegit? Mem.

Aia ei⁹ in bono cōmo-

morabitur:& ſemẽ eius
hæreditabit terram.
15 Firmamentũ eſt domi
nus timentibus eum:et
teſtamentum ipſius vt
manifeſtetur illis.
16 Oculi mei ſemp ad do
minũ:quoniã ipſe euel-
let de laqo pedes meos
Reſpice in me & miſe-
rere mei:quia vnicus &
pauper ſum ego.
17 Tribulationes cordis
mei multiplicatę ſunt:
de neceſſitatibus meis
erue me.
18 Vide humilitatẽ meam
et laborẽ meũ: & dimit
te vniuerſa delicta mea
19 Reſpice iimicos meos/
qm̃ multiplicati ſũt: &
odio iiquo oderũt me.
20 Cuſtodi animã meam
et erue me: nõ erubeſcã
quoniam ſperaui in te.
21 Innocentes et recti ad-
hæſerunt michi:quia ſu
ſtinui te.
22 Libera deꝰ iſrael: ex oĩ
bus tribulationibꝰ ſuis.

rabitur:& ſemen eiꝰ hę
reditate poſſidebit trã.
Firmamẽtum eſt domi
nus timentibus eum:et
teſtamentum ipſius vt
manifeſtetur illis.
Oculi mei ſemp ad do
minũ:quoniã ipſe euel
let de laqo pedes meos
Reſpice in me & miſe-
rere mei: quoniam vni-
cus et pauper ſum ego.
Tribulationes cordis
mei dilatatę ſunt:de ne-
ceſſitatibus meis eripe
me.
Vide humilitatẽ meam
et laborẽ meũ:& dimit
te omnia peccata mea.
Reſpice iimicos meos/
qm̃ multiplicati ſũt: &
odio iiquo oderũt me.
Cuſtodi animã meã/et
eripe me dñe: non cõfũ
dar quoniã iuocaui te.
Innocentes & recti ad-
hæſerũt michi: quoniã
ſuſtinui te.
Redime me deꝰ iſrael:
ex oibꝰ anguſtijs meis.

rabitur: & ſemẽ eiꝰ hæ-
reditabit terram. Nun.
Secretũ domini timen
tibus eũ:et pactũ ſuum
oſtendet eis. Samech.
Oculi mei ſẽp ad dñm:
quia ipſe educet de reti
pedes meos. Ain.
Reſpice in me & miſe-
rere mei: quoniam ſolꝰ
& pauper ſum ego. Fe.
Tribulationes cordis
mei multiplicatæ ſunt:
de anguſtijs meis educ
me. Sade.
Vide humilitatem meã
& laborẽ meũ:& porta
oia peccata mea. Cof.
Vide iimicos meos qa
multiplicati ſũt:& odio
iniquo oderũt me. Res
Cuſtodi animã meã &
libera me: nõ cõfundar
quia ſperaui in te. Sin.
Simplicitas et æquitas
ſeruabunt me: quia ex-
pectaui te. Tau.
Redime deꝰ iſraelem:
ex oibus anguſtijs ſuis.

TITVLVS Ipſi Dauid. Oratio ad Chriſtũ dñm. Propheta ĩ ſpiritu loquitur perſonã ge-
rẽs populi fidelis. dñs/deꝰ meꝰ: Chriſte, ad te leuaui aiam meã: p orationẽ. in te cõfido: in
te Chriſto deo meo ſpẽ meã colloco. nõ erubeſcã: nõ cõfũdar ab iimicis meis, neq; irrideãt
me iimici mei: neq; illudãt michi/cogãtue quicq̃ facere vnde gaudeãt/ vnde merito ab ho
ſtibꝰ meis tã terrenis q̃ ſpiritualibus næquitijs irrideri queã, eteni vniuerſi qui ſuſtinẽt te:
qui expectãt auxiliũ tuũ/qui confidũt in te/nõ de ſuis viribus præſumẽtes, nõ cõfundẽtur:
nõ vincentur a næquitijs aduerſantibus. confundantur omnes iniqua agentes ſupuacue:
confundanẽ/potius vincãtur et ſuperentur oẽs aduerſarij mei/fruſtra molientes me ſeduce
re/& cõtra leges tuas operantes. vias tuas dñe demõſtra michi: intelligentiã mãdatorum
tuorũ michi aperi, & ſemitas tuas edoce me: inſtrue me ſequi arctiorẽ vĩã/ & conſũmatio-
rẽ iuſtitiã, dirige me i veritate tua: fac me ſemp recte incedere ſecundũ euãgelicã veritatẽ
tuã, & doce me: fac me plene intelligere & guſtare illã tuã veritatẽ, quia tu es deus ſalua-
tor meus: per tuã mortẽ, & te ſuſtinui: te expectaui/tuũ preſtolatus ſũ auxiliũ. tota die: ab
ea hora qua tua gratia in me effulſit/et te in me ortri fecit ſolẽ iuſtitię, reminiſcere miſera-
tionũ tuarũ dñe & miſericordiarũ tuarũ: volũtatũ miſerẽdi/& operũ q̃ i miſericordia feci-
ſti, q̃ a ſęculo ſũt: a mũdi exordio. delicta iuuẽtutis meæ: peccata quæ admiſi in iuuẽta/vbi
nõ ratio ſed affectus/ſed ſenſualis/carnaliſq; appetitus dñatꝰ eſt, & ignorantias meas: q̃ ex
ignorãtia & inaduertẽtia legis tuæ admiſi, ſcdm miſericordiã tuã memẽto mei tu: recorda
re mei in miſericordia tua ad parcẽdũ/ad ignoſcendũ/nõ in iuſtitia tua ad ſeuere (vt me-

Ad te dñe. ritus ſũ)puniẽdũ.propter bonitatẽ tuã domine: memẽto nõ ꝓpter yllũ meritũ meum/ ſed propter bonitatẽ tuã/quia tu per te & abſolute bonꝰ es/ideo bene facis illis qui nichil meriti ſunt/illis qui non bonũ/ſed etiã malũ meruerũt.dulcis & rectus dñs.hic in ſpiritu cõſolatur ſe/& poſteros/quia dulcis eſt dñs ad benigne & miſericorditer ignoſcendũ/ & rectus ad dirigendũ.propter hoc:hac de cauſa quia dulcis & rectus. legẽ dabit delinquẽtibus in via: regulã vitę dabit in dulcedine & rectitudine/docebit in miſericordia & æquitate peccantes in hoc nũdo.diriget:quia rectus.mãſuetos in iudicio:mites ad recte iudicandũ/ſẽtiendũ & intelligendũ/quia dulcis/mitis & benignus.docebit mites vias ſuas:hoc ſuperiꝰ explicat partieulã.vniuerſę vię dñi:vniuerſa mãdata dñi. miſericordia:quia mitis eſt.& veritas:quia rectus eſt.regrẽtibus teſtamentũ eius:organũ euãgelicũ, & teſtimonia eius: prophetas & apoſtolos/qui de ipſo teſtificati ſũt. ꝓpter nomẽ tuũ dñe:qđ eſt ſaluator/bonus/dulcis/miſericors/rectus.propiciaberis peccato meo:hic ſe accuſat et humiliat/vt exaltet & ãplius tuſtificet.multũ eſt eni:multũ in te peccaui/carne & ſenſuali affectu rationi dñante/et ex ignorãtia legis tuæ.quis eſt homo qui timet dñm:iterrogat propheta in ſpiritu/quẽ poſſimus appellare hoiem timẽtẽ dñm?legẽ ſtatuit ei:reſpõdet ſpũs/eũ eſſe cui deꝰ legẽ dedit/quẽ deꝰ docuit.in via quã elegit:in ea fide q̃ ſibi placuit/illa aũt fides eſt Chriſti ſui.aia eius in bonis demorabitur:anima timẽtis deũ/quẽ deꝰ docuerit/ in delicijs manebit ſẽpiternis.& ſemẽ eiꝰ:& poſteri ex eo timẽtes deũ.hæreditabit terrã: poſſidebũt terrã viuentiũ.firmamentũ eſt dñs timẽtibus eũ: ne dimoueantur a ſtatu bonorũ.id reſpicit principũ ꝓcedẽtis verſus.& teſtamentũ ipſius:pactũ ipſius/diſciplina qua hæreditaꝫ terra viuentiũ/doctrina euangelica.id reſpicit ſedam particulã verſus 13.oculi mei ſẽp ad dñm: mens mea ſemp eſt ad deũ meũ leuata, euellet de laqueo pedes meos:liberabit me ab oibꝰ inſidijs hoſtiũ meorũ.reſpice in me & miſerere mei:Chriſtꝰ quãdoq; a pio populo ſe ſubſtrahit/vt populus ſe magis humiliet/ſuã cognoſcens infirmitatẽ/et tũc ex ſe ſubſiſtere nõ valet cõtra laqueos mũdi/carnis/& ſpiritualiũ nequitiarũ/et propheta i ſpiritu eum iſtruit clamare ad eũ qui fortitudo ſua eſt.reſpice in me & miſerere mei:noli abſẽtare te/ libera me,quia vnicus & pauper ſum:quia te abſente ſolus ſum/et inops/ ipotẽſq; reſiſtere/liberari & ſaluari.tribulationes cordis mei:curæ/anxietates/ꝓturbatiões aię mee.de neceſſitatibus meis:de anguſtijs meis/q̃ michi vi afferũt.vide humilitatẽ meã:q̃ nichil ſũ te abſẽte. et laborẽ meũ:q̃ crucior/q̃ laboro.& dimitte vniuerſa delicta mea:remitte/cõdona oẽs offenſas meas/pro quibꝰ merito a te deſeror/pro quibus merito ſic angor/ſic crucior.reſpice inimicos meos:vt eos effuges/ac procul a me arceas.quoniã multiplicati ſunt:te abſẽte ceteruatim in me ruũt/vt abſente paſtore lupi in gregẽ relictũ. & odio iniquo oderunt me: odio quo me funditus perdere volũt/perſequũtur me. cuſtodi animam meam: a faucibus hoſtium eam diripere volentiũ.& erue me:ab hoſtibꝰ meis.nõ erubeſcã:non confũdar ab eis,quoniã ſperaui in te:quoniã in tuo auxilio & tua defenſione ſpem meã collocaui/ vt q̃ ſine te liberari nõ valeã/vt neq; ouis ſine paſtore,innocẽtes & recti adhæſerũt michi: ſimplices & iuſti mecũ cõſenſerũt/me approbauerũt.quia ſuſtinui te:quia auxiliũ non a meipſo/ſed a te expectaui,libera deus Iſrael:non carne ſed ſpiritu/populum tuum fidelẽ/populũ te videre ãhelãtẽ,ex oibꝰ tribulatiõibꝰ ſuis:ex oibꝰ ꝑſuris/ãguſtijs/& ifeſtatiõibꝰ quorũcũq; hoſtiũ ſuorũ.ex hoc vltio verſu/intelligitur ꝓpheta ſub ꝑſona populi fidelis q̃ iterdũ noie Sion/interdũ noie Hieruſalẽ/interdũ nomine iſrael deſignat:hãc oronẽ effudiſſe.

EXPOSITIO CONTINVA. Populus fidelis, Ad te dñe leuaui aiam meã:deꝰ meus i te 1
cõfido no erubeſcã.ad te dñator & redẽptor dimiſſis rebus infimis/ſpiritũ meũ in altũ erexi:in te creator meus & innouator ſpẽ meã cõieci/ne me ſinas ab iimicis meis confundi.
Neq; irrideãt me inimici mei:eteni vniuerſi qui ſuſtinẽt te nõ cõfundẽtur. neq; O redem- 2
ptor meus me cõfuſo ludibrio habeãt hoſtes mei;& certe oẽs qui cõfidũt in te/nõ ſines cõfũdi. Cõfũdanꝫ oẽs:iniqua agẽtes ſuperuacue.ſi qui ſunt ab hoſtibus cõfundendi/ in con- 3
fuſionẽ cadãt vniuerſi;vane legẽ tuã trãſgredientes. Vias tuas dñe demõſtra michi:et ſe- 4
mitas tuas edoce me,ſed O dñator meus/ne vane iniqua agẽs cõfundar/fac me tua mandata quibus ad te eundũ eſt/ſane intelligere:& anguſtiorẽ vitã qua deueniẽ ad vitã/iſtrue me. Dirige me i veritate tua& doce me/quia tu es deus ſaluator meus: & te ſuſtinui tota 5
die.ne me ſinas oblique ſẽtire i vera lege tua/ſed cõtine me in recto veritatis calle/ & ſanũ intellectũ tribue/quia tu es factor & redẽptor meus:& i te cõfidi toto tẽpore agnitiõis tuę.
Reminiſcere miſerationũ tuarũ dñe:& miſericordiarũ tuarũ q̃ a ſæculo ſũt.reduc ad me- 6
moriã miſerationes tuas dñator ęterne:& miſericordias tuas quę ſũt a mũdi exordio. Delicta iuuẽtutis meæ & ignorãtias meas:ne memineris,intuere in miſericordias et ꝓpiciationes tuas æternas:offẽſas aũt quas in iuuẽta cõtra te ex affectibꝰ cõmiſi/et quas ex ignorantia & inattentione ad te/cõtraxi/ne in memoriã reuocaueris. Secũdũ miſericordiã tuã 8

memẽto mei tu: propter bonitatẽ tuã dñe. O dñator īmẽſe reſpice te/ nõ me/ recordare miſe
ricordię tuę nõ offenſionis meæ/ & in illa miſericodiæ tuæ recordatione/ reminiſcere mei
nõ propter me/ nõ quia ī me quippiã ſit dignũ/ quoppiã meritũ: ſed ꝓpter naturã tuã ꝑ ſe
9 bonã/ & ob ipſũ ſolũ ꝙ bona eſt/ boni elargitricẽ. Dulcis & rectus dñs: ꝓpter hoc legẽ
dabit delinquẽtibus in via. O hoies creator & redẽptor noſter benignus et iuſtus eſt: et ob
benignitatẽ & iuſtitiã ſuã ſolũ/ nõ quia quiq̃ meritus ſit/ inſtruet peccatores & ad rectã vi-
tæ normã reuocabit in hac mortali vita/ quæ peregrinatio quædã eſt/ & trãſitus ad alterã.
10 Diriget mãſuetos in iudicio: & docebit mites vias ſuas. dulcis & rectus dominꝰ benignis
& humilibus/ nõ proteruis/ nõ diſcholis/ nõ ꝑſumẽtibus ꝑſtabit legis ſuæ rectũ iudiciũ/ ſa-
nũq; intellectũ: & modeſtis ac pacificis manifeſtabit iuſtitias ſuas/ ſanctaq; vitę inſtituta/
11 ꝑ q̃ ad vitã æternã eſt accedẽdũ. Vniuerſæ viæ dñi miſericordia & veritas: requirẽtibꝰ te-
ſtamẽtũ eiꝰ & teſtimonia eiꝰ. ſi qui regrẽt/ contẽplabunt ac examinabũt legẽ dñi et mãda-
ta eius/ quæ ſunt viæ quibus itur ad ipſũ/ plane intelligẽt vias illas nichil aliud eſſe q̃ miſe-
ricordiã & veritatẽ: vt nobis præcepta ſeruãtibus illa donet/ illaq; ſeruãtes ipſũ imitemur.
12 Propter nomẽ tuũ dñe ꝓpitiaberis peccato meo: multũ eſt enĩ. O dulciſſime dñator et re-
ctiſſime/ propicius eſto ſcelerꝝ meo/ quia tu dulcis tu bonus tu rectus & miſericors: nã cũ tu
13 ſis immẽſus/ peccatũ meũ maximũ eſt quo peccaui in te. Quis eſt homo qui timet dñm?
legẽ ſtatuit ei in via quã elegit. quẽ hoim dicemus habere timorẽ dñi ſanctũ? eũ ſane quẽ
bonus & rectus dñs illuminauerit in ea lege/ in ijs ipſis mãdatis quæ ſibi placita/ acceptaq;
14 nouit. A ia eius in bonis demorabit: & ſemen eius hæreditabit terrã. ſpiritus viri deũ timẽ-
tis & a deo in mãdatis ſuis illuminati/ delicijs ꝑfruetur æternis: et qui eius vitã doctrinãq;
15 & mores ſecuti fuerint/ diuinæ hæreditatis particeps in terra viuentiũ efficient. Firmamẽ
tũ eſt dñs timẽtibus eũ: & teſtamẽtũ ipſius vt manifeſtet illis. timẽs deũ in bonis demora-
bitur/ quia dñs ſuſcimẽtũ & ſtabilimẽtũ eſt ijs qui timẽt eũ: legẽ ſuã et mãdata ſua nota fa-
16 ciet eis. Oculi mei ſemper ad dominũ: quoniã ipſe euellet de laqueo pedes meos. medita-
tio mea iugiter intẽta eſt ad deũ: quoniã ipſe explicabit me vinctũ/ & cõpeditũ a viculis et
17 nexibus peccatorũ. Reſpice in me & miſerere mei: quia vnicꝰ et pauper ſum ego. attẽde in
me miſerator dñe et propicius eſto michi: quia ſolus ſũ abſq; auxilio/ & priuatus bonis tu-
18 is. Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de neceſſitatibus meis erue me. ex gratiarũ
et bonorũ tuorũ priuatione increuerũt afflictiones aię meę et adauctæ ſunt: de illis angu-
19 ſtijs et afflictionibus meis/ libera me miſericordiſſime dñe. Vide humilitatẽ meã et laborẽ
meũ: et dimitte vniuerſa delicta mea. oculis miſeratiõis tuæ intuere deiectionẽ meã/ et an-
gorẽ meũ: et tu qui ſolus potes/ medere lãguoribus meis/ relaxa michi/ remitte et cõdona
20 oia peccata mea. Reſpice inimicos meos quia multiplicati ſunt: et odio iniquo oderũt me.
vide dñe grandẽ hoſtiũ meorũ cuneũ/ quia in multitudinẽ aucti ſunt: et affectu maligno/
21 non ꝙ in eos peccaueri/ ſed vt pdãt in ꝓpetuũ interitũ/ exoſũ habuerũt me. Cuſtodi aiam
meã et erue me: nõ erubeſcã/ quoniã ſperaui in te. O miſerator dñe ꝓtege ab odiẽtibꝰ me
iniquę ſpiritũ meum/ et ab eorũ poteſtate libera me: nõ cõfundar/ nõ ſuperer/ nõ vincar/ qa
22 confidi in te. Innocẽtes et recti adhæſerũt michi: quia ſuſtinui te. libera me/ ne me ſuccũ-
bere ꝑmittas et cõfundi/ et tunc infontes et a rectitudine mãdatorũ tuorũ nõ deuiãtes ad-
23 hærebũt michi: quoniã cõfidi in te et auxiliũ tuũ expectaui. Libera deus Iſrael: ex oibus
tribulationibus ſuis. O cõditor et redẽptor expedi/ abſolue/ et exime populũ/ quem tui co-
gnitione dignatus es: eximę inquam ab vniuerſis anguſtijs et moleſtationibus ſuis.

1, 2 CONCORDIA. In te dñe ſperaui nõ cõfũdar in æternũ: in iuſtitia tua libera me. ¶ Nõ di 1 Pſal. 30
cãt in cordibus ſuis euge euge aię noſtrę: nec dicãt deuorabimꝰ eũ. Et Eſaias. Ego dñs: ſu 2 Pſal. 34.
3 per quo nõ cõfundẽtur qui expectãt eũ. ¶ Cõuertant peccatores in infernũ: oẽs gentes/ q̃ 2 Eſai. 49
4, 5 obliuiſcunt deũ. ¶ Dñe deduc me in iuſtitia tua: dirige i cõſpectu tuo viã meã. ¶ Ne au- 3 Pſal. 9
6 feras de ore meo verbũ veritatis vſquequaq;: quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. ¶ Tu aũt 4 Pſal. 5
domine ne lõge facias miſerationes tuas a me: miſericordia et veritas tua ſemp ſuſceperũt 5 Pſal. 118
7 me. ¶ Ne memineris iniquitatũ noſtrarũ antiquarũ/ cito anticipẽt nos miſericordię tuę: qa 6 Pſal. 39
8, 9 pauperes facti ſumꝰ nimis. ¶ Miſerere mei deus: ſcdm magnã miſericordiã tuã. ¶ Sapi- 7 Pſal. 78
entia. O q̃ bonus et ſuauis eſt domine ſpiritus tuus in nobis. Et dñs in Hieremia. dabo le- 8 Pſal. 50
gẽ meã in viſceribꝰ eorũ: & in corde eorũ ſcribã eã. et ero eis in deũ: et ipſi erũt michi i po 9 Sap. 12
10 pulũ. ¶ Quia beneplacitum eſt domino in populo ſuo: et exultabit manſuetos in ſalutem. 9 Hie. 31
11, 12 ¶ Prope es tu domine: et oẽs viæ tuę veritas. ¶ Et propiciꝰ eſto peccatis noſtris: ꝓpter 10 Pſa. 149
13 nomẽ tuũ. Et Iacobus. In multis enĩ offẽdimus oẽs. ¶ Eccleſiaſtes. Deum time et mãda- 11 Pſal. 118
14 ta eius obſerua. hoc eſt ois homo. ¶ Nõ vidi iuſtũ derelictũ: nec ſemen eiꝰ quẽrens panẽ. 12 Pſal. 78
15 Iuſti autẽ hęreditabũt terrã: et inhabitabũt in ſęculũ ſęculi ſuper eam. ¶ Qꝫ magna mul- 12 Iac. 3
16 titudo dulcedinis tuę dñe: quam abſcondiſti timẽtibus te. ¶ Sicut oculi ancillę in manibꝰ 13 Eccl. 12

Ad te dñe. dñę ſuæ: ita oculi noſtri ad dominũ deũ noſtrũ donec miſereaꝫ noſtri. ¶ Tibi derelict⁹ eſt 17
25 paup: orphano tu eris adiutor. ¶ Multæ tribulatiões iuſtorũ: & de oĩbus his liberabit eos 18
14 Pſal. 36 domin⁹. ¶ Vide humilitatẽ meã & eripe me: quia legẽ tuã nõ ſũ oblitus. ¶ Vſquequo ex- 19.20
15 Pſal. 30 altabitur inimicus meus ſuper me: reſpice & exaudi me domine de⁹ me⁹. ¶ Cuſtodit dñs 21
16 Pſa. 122 aĩas ſeruorũ ſuorũ: & de manu peccatoris liberabit eos. ¶ Qui timẽt te videbũt me & lęta- 22
17 Pſal. 9 buntur: quia in verbis tuis ſuperſperaui. ¶ Et ipe redimet Iſrael: ex oĩb⁹ iniquitatibus eius. 23
18 Pſal. 33
19 Pſal. 118
20 Pſal. 12
21 Pſal. 96
22 Pſal. 118
23 Pſal. 129

ADVERTE. Nomina litterarũ aleph/beth/gimel/circa tralationẽ hebraicã: deſignare lit teras nõ quę præponãt verſibus hebraicis/vt in Threnis Hieremię/ſed a qbus quiſq; ver ſus incipit, quo pacto & hymnus de Chriſto/apud nos cõflat⁹ eſt: a ſolis ortus cardine, & quia duæ & viginti litterę ſũt apud Hebræos: hinc pſalmus duos et vigiti dũtaxat verſ⁹ cõtinere debet, verũ in tralatione noſtra prim⁹ in duos diſcret⁹: ſupra id q̃ equũ eſt/vho fe cit excreſcere verſuũ numerũ. attamẽ vbi ãnotatũ eſt cof/tes/ſin/tau: ex reſpõdẽtia hebrai ca eſt res/res/ſin/phe, ita cof/et tau: locũ nõ habẽt. adiecta tamẽ ſunt: ne litterarla Hebrę orũ diſcõtinuarenẽ elemẽta/et litterarũ imutareẽ ſeries. ¶ Sexto verſu/vltima particula q̃ a ſęculo ſũt: ex hebræo et greco nõ relatiua/ſed cauſalis eſt/quia a ſęculo ſũt, ſed id parum intelligẽtię pręiudicat. ¶ Decimo verſu, mãſuetos et mites eoſdẽ intellige: et vtrobiq; apd græcos reſpõdet idẽ vocabulũ/ πραεῖς: ſed ex hebręo duo Hieronymus facit prio loco mites ſiue mãſuetos quos et nos dicimus pacificos et humiles corde/et ſecũdo loco mode ſtos/quos ſimplices et minime ãbitioſos, et certũ eſt: vtroſq; diuinis inſtitutionib⁹ formari. ¶ Duodecimo verſu, propiciaberis peccato meo: ex hebręo et greco nõ aſſerit ſed precatur/ ꝓpiciare peccato meo, quod magis eſt orãtis et ſe humiliãtis, quare equius: vt pſallat propiciare. ¶ In fine tertiidecimi verſ⁹, i via quã elegit: id elegit ad deũ et ad fidelẽ ppm reſpicere poteſt, nã et deus primitus viã elegit/ſiue dicere mauis/prędeſtinauit ac p̃diſtinxit p quã placuit genus humanũ ſaluari. Hinc Chriſtus dicitur magni cõſilij angel⁹: q viã illã apuit, ſed et populus ſanctus poſtea viã illã elegit, ſic eni propheta pſalmo 118 iquit, viã veritatis elegi: iudicia tua nõ ſũ oblitus. et infra, fiat manus tua vt ſaluet me: quoniam mãdata tua elegi. accõmodati⁹ tamẽ hoc in loco reſpicere deũ videt. ¶ Quitodecimo ver ſu, vbi habemus firmamẽtũ: Hieronymus ex ĩtebręo habet ſecretũ/quod legẽ euãgelij ſignificat/ quę virginis partũ/deũ incarnatũ id eſt verbũ carnẽ factũ/filij dei mortẽ/reſurre ctionẽ/ſeſſionẽ a dextris virtutis del/carnẽ ſuã myſticũ vlatcũ/et ſanguinẽ ſuũ vluificum poculũ/et id genus ſecreta/timẽtes deũ edocet. ¶ Vicesimo ſcdo verſu, rect⁹ ex hebręo di ceret ſimplicitas & rectitudo adhęſerũt michi, nã Dauid nõ vt priuatus ſed in pſona pp̃i ſãcti loquit: qd ſequẽti verſu ĩſinuat, ex quo cognoſciẽ rect⁹ vltimũ verſũ i nãa tralatione/ hebręa/vetuſta et greca/ſtare: q̃ i romana/vbi adſũgit me/particula ãceps aut ꝓ priuato/ aut ꝓ multitudie. Et ſi malum⁹ legere vt ſeptuaginta innocẽtes et recti: rect⁹ adhuc legẽ dũ adhęrebũt michi/q̃ adhęſerũt/tũ ex hebręo/tũ ex p̃cedẽtis verſ⁹ vocabulo nõ erubeſcã

¶ In finem pſalm⁹ Dauid. XXV.

1 IVdica me domine quoniã ego i inocẽtia mea ĩgreſſ⁹ ſũ: et i dño ſperãs nõ infirmabor.
2 Proba me domine & tenta me: vre renes meos & cor meum.
3 Quoniã miſericordia tua añ oculos meos eſt: et cõplacui i veritate tua
4 Non ſedi cũ cõcilio vanitatis: & cũ iniqua gerentibus non introibo.
5 Odiui eccleſiã malignãtiũ: & cum impijs non

¶ Pſalm⁹ Dd. XXV.

IVdica me dñe q̃niã ego i inocẽtia mea ĩgreſſ⁹ ſũ: et i dño ſperãs nõ infirmabor.
Proba me domine & tenta me: vre renes meos & cor meum.
Quoniã miſericordia tua añ oculos meos eſt; et cõplacui i veritate tua
Non ſedi in concilio vanitatis; & cum iniqua gerentibus nõ ĩtroibo.
Odiui cõgregationem malignorũ: & cũ ipijs

¶ Pſalm⁹ Dd. XXVI

IVdica me de⁹ q̃niã ego i ſimplicitate mea ãbulaui: et in dño cõfidẽs nõ deficiã.
Proba me domine & tenta me: vre renes meos et cor meum.
Quia mia tua i cõſpectu ocl̃orũ meorũ eſt: et ãbulabo i veritate tua.
Non ſedi cum viris vanitatis: & cum ſuperbis non ingrediar.
Odiui eccliam peſſimorum: & cum iniquis nõ

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſedebo.	non ſedebo.	ſedebo.
6	Lauabo inter innocentes manꝰ meas: & circũdabo altare tuum dñe.	Lauabo inter innocentes manꝰ meas: et circuibo altare tuum dñe.	Lauabo in innocentia manus meas: et circuibo altare tuũ domine.
7	Vt audiam vocem laudis: et enarrem vniuerſa mirabilia tua.	Vt audiam vocem laudis tuę: et enarrem vniuerſa mirabilia tua.	Vt clara voce prędicem laudem: & narrem omnia mirabilia tua.
8	Domine dilexi decorẽ domus tuæ: & locum habitatiõis glorię tuæ.	Domine dilexi decorẽ domus tuę: & locum tabernaculi glorię tuę.	Domine dilexi habitaculũ domꝰ tuę: et locũ tabernaculi glorię tuę.
9	Ne perdas cũ ipiis animã meã: & cũ viris ſanguinum vitam meam.	Ne perdas cũ ipiis animam meam: & cũ viris ſãguinum vitam meã.	Ne auferas cũ pctõribꝰ aiam meã: et cũ viris ſanguinũ vitam meã.
10	In quorũ manibus iniqtates ſũt: dextera eorũ repleta eſt muneribꝰ	In quorũ manibus iniquitates ſũt: dextera eorũ repleta eſt muneribꝰ	In quorũ manibꝰ ſcelꝰ eſt: & dextera eorum repleta eſt muneribus.
11	Ego autem in inocẽtia mea ingreſſus ſũ: redime me & miſerere mei.	Ego autẽ in innocentia mea ingreſſus ſum: redime me & miſerere mei.	Ego autem in ſimplicitate mea gradiar: redime me & miſerere mei.
12	Pes meus ſtetit in directo: in eccleſijs benedicam te domine.	Pes enim meus ſtetit in via recta: in eccleſijs benedicam dominum. ✠	Pes meus ſtetit in recto: in eccleſijs benedicam domino.

TITVLVS. Ipſi Dauid. pſalmꝰ: oratio Chriſti ad patrẽ, propheta in ſpiritu inducit Chriſtũ dñm ſecũdũ diſpenſationẽ carnis aſſũptæ/orãtẽ. iudica me dñe: fac pater iudiciũ meũ. quoniã ego in innocẽtia mea: in imunitate a peccato. ingreſſus ſũ: ad te orandũ. & in dño ſperãs: & in te deo patre meo fidẽs. non infirmabor: In nullo delinquã. ꝓba me dñe & tenta me: examina me vndiq; vre renes meos & cor meũ: accẽde corpus & animã/voluntatẽ & affectũ igne ſpiritus tui. quoniã miſericordia tua/ante oculos meos eſt: quia nunq̃ me deſerit miſeratio tua. & cõplacui in veritate tua: acceptatus ſũ a te in verbo tuo. nõ ſedi cũ cõcilio vanitatis: nõ ſteti in via peccatorũ. & cũ iniqua gerẽtibus nõ itroibo: nõ adibo cõciliũ ipiorũ. odiui eccleſiã malignantiũ/et cũ ipiis non ſedebo: in cathedra peſtiferorũ hominũ/& deriſorũ iudiciorũ tuorũ nõ ſedebo. lauabo inter innocentes manus meas: iter iſontes mundus ero. & circũdabo altare tuũ dñe: & ſic crucẽ ãplexabor i qua tibi imolabor deus meꝰ. vt audiã vocẽ laudis tuæ: vt agnoſcatur laus tua per orbẽ terræ. & enarrẽ vniuerſa mirabilia tua: & vt vbiq; annuncientur mirifica opera/quæ in mũdo per me operatꝰ es. dñe dilexi decorẽ domus tuæ: amaui ornatũ & pulchritudinẽ & mũdiciã aiarũ in quibus habitas. & locũ habitationis gloriæ tuæ: hoc particulã explicat p̃cedentẽ. ne perdas cũ impiis deus aiam meã: ne ſinas perire animã meã vt aiæ pereũt ipiorũ. & cũ viris ſanguinũ vitã meã: & ne ſinas perire vitã meã irritã & ſine fructu/vt pereũt vitæ ſanguinariorũ. in quorũ manibus iniquitates ſunt/& dextera eorũ repleta eſt muneribus: qui inſõtes mortẽ adiudicãt accipiẽtes munera. ego autẽ in innocẽtia mea ingreſſus ſum: acceſſi ſine peccato ad te orandũ. redime me & miſerere mei: hanc pietatẽ orandi pro creditũris in cũ piſſimus audiuit pater/& dñs pro reuerentia exauditus/genus redemit humanũ/ & miſericordiã nobis ipetrauit. pes meꝰ ſtetit i directo: oiſ motꝰ meꝰ a rectitudie nũq̃ deuiauit/ nunq̃ deflexit. i eccleſijs bñdicã te dñe: i cõgregatiõibꝰ fideliũ laudes tuas depromã pater iuſte.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Chriſtus dñs. Iudica me dñe quoniã ego i innocẽtia mea ingreſſꝰ ſũ: i dño ſperãs nõ infirmabor. fac pro me iudiciũ pater iuſtiſſime / quia ego imunis a peccato in hoc mũdo conuerſatus ad te orandũ acceſſi: & in deo/patre meo confidẽs
2 nequaq̃ deliquã. Ꝓba me dñe & tẽta me: vre renes meos & cor meũ. examina me pater
æterne & vndiq; explora: probationis tuæ igne concoque corpus & animã/ carnẽ & ſpiri-
3 tũ meũ. Quoniã miſericordia tua ante oculos meos eſt: & cõplacui in veritate tua. proba
me et tenta vndiq;/quia miteratio tua ſẽper michi adeſt: et in ſancto verbo tuo/ in õni ꝓ-

GALL. ROM. HEB.

batione tua tibi acceptus ero. Non sedi cū cōcilio vanitatis: & cū iniqua gerētibus nō introibo. nō abij in conciliū impiorū: & in via peccatorū nō stabo. O diui eccleſiā malignantiū: & cū impijs non sedebo. odio habui cœtū & cōgregationē malignorū: & in cathedra pestilentiū & derisorum non sedebo. Lauabo inter innocētes manus meas: & circūdabo altare tuū dñe. lotio manuū mearū puritas & innocētia/ & cū puris & innocētibus conuersatio mea: & O pater adorāde circūdans & amplectēs arā tuā/ reddā tibi sacrificiū meū. Vt audiā vocē laudis tuæ: & enarrē vniuersa mirabilia tua. circūdabo altare tuū vt audiatur laus tua in vniuerso orbe terrarū: & mirificas efficiam cūctas admirādas opationes tuas/ quas opari dignatus es ad salutē hominū. D ñe dilexi decorē domꝰ tuæ: et locū habitationis gloriæ tuæ. cœlestis pater æterne/ mundiciā/ puritatē & ornatū amaui eccleſiæ tuæ: & aīas sanctas templū residentiæ maiestatis tuæ. Ne perdas cū impijs deus aniā meā: & cū viris sāguinū vitā meā. pater iuste/ ne finas vt trāſgressorū et iplorū/ perire spiritū meū/ & ne finas vt sanguinariorū hoim/ fine fructu esse mortē meā. In quorū manibus iniquitates sunt: & dextera eorū repleta est muneribus. ne æquipares me pater impijs & sanguinarijs/ quorū opera sunt inquinata: & qui munera accipiētes peruertunt iudiciū/ viduā/ pupillū/ & insontē interficiūt. Ego autē in innocētia mea ingressus sum: redime me et miserere mei. ego autē O pater miseratione tua & elargitione gratię tuę in īmunitate peccati in mundum veni/ & in mundo cōuersatus sum: salua me/ misericorditer mecū age in hac ipsa quā pro peccatoribus absoluere veni/ satisfactione. Pes meus stetit in directo: in ecclesijs benedicā te dñe. nunq̄ a rectitudine sū inflexus: vt beneficiū tuū pater agnoscā/ et cōfitear i cōgregatiōibꝰ tuorū fideliū bñficia tua/ & laudes tuas depromā dñator immense.

1 Psal. 58 2 Psal. 138 3 Psal. 55 4 Psal. 1 5 Psal. 110 6 Psal. 72 6 Psal. 42 7 Psal. 9 8 Psal. 92 8 Psal. 68 9 Psal. 27 10 Psa. 143 11 Psal. 100 12 Psal. 33 12 Psal. 21

CONCORDIA. Neq; iniquitas mea neq; peccatū meū dñe: sine iniquitate cucurri & direxi. ¶ Proba me deus & scito cor meū: interroga me & cognosce semitas meas. ¶ Quoniā eripuisti aiam meā & pedes meos de lapsu: vt placeā deo meo in lumine viuentium. ¶ Non abijt in concilio impiorū & in via peccatorū nō stetit: & in cathedra pestilētiæ nō sedit. ¶ Non proponebā ante oculos meos rē iniustā: factētes præuaricationes odiui. Oculi mei ad fideles terræ vt sedeāt mecū: ābulās in via imaculata hic michi ministrabit. ¶ Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meū: & laui inter innocētes manus meas. Rursus, introibo ad altare dei: ad deū qui lætificat iuuentutē meā. ¶ Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. ¶ Domū tuā decet sanctitudo dñe: in longitudinē dierū. Itē. Zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobantiū tibi ceciderunt super me. ¶ Ne simul tradas me cū peccatoribus: et cū operantibus iniquitatē ne perdas me. ¶ Libera me de aquis multis et de manu filiorū alienorū quorū os locutū est vanitatē: et dextera eorū dextera iniquitatis. ¶ Perambulabā in innocētia cordis mei: in medio domꝰ meę. ¶ Benedicā dominū in omni tempore: semper laus eius in ore meo. Item, narrabo nomē tuū fratribus meis: in medio eccleſiæ laudabo te. Apud tē laus mea in eccleſia magna: vota mea reddam in conſpectu timentium eum.

9,10 11 12

ADVERTE. Vbi dicimus in principio sexti versus/ lauabo inter innocētes manus meas: Hieronymus ex hebræo habet/ lauabo in innocentia manus meas. quod magis apte de Christo dño dici videtur. nam qui lauat in innocentia manus suas: eas nequaq̄ habet inquinatas. at nichil refert quēpiam inter innocentes lauare manus suas: quas habeat inquinatas. sine enim iniquitate cucurrit et direxit. operationes enim eius omnes/ in innocentia factæ sunt. manus autem operationes/ et pedes motus significant. hoc tamen et illo modo eundē sensum prætendere videntur. ¶ Septimo versu. vt audiā vocem laudis: ex hebræo/ vt clara voce prędicem laudem. quod/ et id quod sequit: impletū est per vocē apostolorū et discipulorum/ suorumq; sequacium ad nostram vsq; tempestatem.

¶ Psalmus Dauid priusq̄ liniretur. XXVI.

1 DOminꝰ illuminatio mea & salus mea: quem timebo?

2 Dominus ꝓtector vitę meę: a quo trepidabo?

3 Dum appropiant super me nocētes: vt edāt carnes meas,

¶ Psalmus Dauid priusq̄ liniretur. XXVI.

DOminꝰ illuminatio mea & salus mea: quem timebo?

Dominus defēsor vitæ meę: a quo trepidabo?

Dum appropiant super me nocētes: vt edāt carnes meas: qui tribu

¶ Psalmꝰ dd XXVII

DOminꝰ lux mea & salutare meū: quem timebo?

Dominꝰ fortitudo vitę meę: quē formidabo?

Dum appropinquarent michi maligni vt comederent carnē me-

4 Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderunt.
5 Si consistat aduersum me castra: non timebit cor meum.
6 Si exurgat aduersum me prelium: in hoc ego sperabo.
7 Vnam petij a domino hanc requiram: vt inhabitem in domo domini oibus dieb9 vite mee.
8 Vt videam voluptatem domini: & visitem templum eius.
9 Quoniã abscõdit me i tabernaculo suo: in die malorũ protexit me i abscõdito tabernaculi sui.
10 In petra exaltauit me: et nũc exaltauit caput meũ sup inimicos meos
11 Circuiui & imolaui in tabernaculo ei9 hostiã vociferatiõis: cãtabo & psalmũ dicã domino.
12 Exaudi dñe vocẽ meã qua clamaui ad te: miserere mei & exaudi me.
13 Tibi dixit cor meũ exquisiuit te facies mea: faciẽ tuã dñe requirã.
14 Ne auertas faciem tuam a me: ne declines in ira a seruo tuo.
15 Adiutor meus esto ne dereliquas me: neq; despicias me deus salutaris meus.
16 Quoniam pater me9 & mater mea dereliquerunt me: dominus autem assumpsit me.

lant me inimici mei: ipi infirmati sunt & ceciderunt.
Si consistant aduersus me castra: non timebit cor meum: si surgat in me prelium: in hoc ego sperabo.
Vnã petij a dño hanc requiram: vt habitem in domo domini: omnibus diebus vitæ meę.
Vt videam voluptatem domini: & protegar a templo sancto eius.
Quoniã abscõdit me i tabernaculo suo: in die malorum protexit me i abscõdito tabernaculi sui: i petra exaltauit me
Nũc autẽ exaltauit caput meum sup inimicos meos: circuibo et imolabo i tabernaculo ei9 hostiã iubilationis: cãtabo & psalmum dicã dño.
Exaudi dñe vocẽ meã qua clamaui ad te: miserere mei & exaudi me.
Tibi dixit cor meũ q̃siui vultum tuũ: vultũ tuum domine requirã.
Ne auertas faciem tuã a me: & ne declines in ira a seruo tuo.
Adiutor meus esto ne dereliquas me: neq; despicias me deus salutaris meus.
Quoniam pater me9 et mater mea dereliquerunt me: dominus autem assumpsit me.

am: hostes mei & inimici mei ipsi ipegerunt & ceciderunt.
Si steterint aduers9 me castra non timebit cor meum: si surrexerit cõtra me bellũ: i hoc ego cõfidam.
Vnũ petiui a domino hoc requiram: vt habitẽ in domo domini omnibus diebus vitę meę.
Vt videã pulchritudinẽ dñi: & attendã templum eius.
Abscondet enim me in vmbra sua: in die pessima abscondet me in secreto tabernaculi sui.
In petra exaltabit me: nũc quoq; exaltauit caput meũ super inimicos meos: quisũt in circuitu meo: et imolabo i tabernaculo ei9 hostiã iubili: cantabo & psallã dño.
Audi domine vocem meam inuocantis: miserere mei & exaudi me.
Tibi dixit cor meũ q̃siuit vultus meus faciẽ tuã domine: et requirã.
Ne abscõdas faciẽ tuã a me: ne declines i furore tuo a seruo tuo.
Auxilium meum fuisti ne derelinquas me: & ne dimittas me deus saluator meus.
Pater enim me9 et mater mea dereliquerunt me: dominus autem collegit me.

	GALL.	ROM.	HEB.
Dñs il. 17	L egem pone michi domine in via tua: et dirige me in semita recta propter iimicos meos.	L egem michi constitue domine in via tua: et dirige me in semitã rectã propter iimicos meos.	O stẽde michi domine viam tuã: & deduc me in semita recta propter insidiatores meos.
18	N e tradideris me in animas tribulãtium me/ quoniam insurrexerũt in me testes iniq: & mẽtita est iniquitas sibi.	N e tradideris me i animas persequentiũ me/ quoniã insurrexerũt in me testes iniqui: et mẽtita est iniquitas sibi.	N e tradas me animæ tribulantium me/ quoniã surrexerunt contra me testes falsi: et apertum mendacium.
19	C redo videre bona domini: in terra viuentiũ.	C redo videre bona domini: in terra viuentium.	E go autem credo q̃ videam bona domini: in terra viuentium.
20	E xpecta dominum viriliter age & confortetur cor tuum: et sustine dominum.	E xpecta dominum & viriliter age/ & confortetur cor tuum: & sustine dominum.	E xpecta dominum/ cõfortare et roboretur cor tuum: & sustine dominum.

SVPERIOREM sextam libri psalmorũ partem/ id est psalmos 25: duplici expositiuncula/ intercisa et continua/ ac concordia eloquiorũ exposuimus. At de cætero satis esse videbitur (nobis hoc pacto breuitati consulentibus) si sequentes quinq; partes/ sola cõtinua expositione declarauerimus, omissa isup cõcordia, nã qui volent intercisã/ ex præcedentibus & ex cõtinua facile elicient: et concordiam ad similitudinem præcedentium non magno ipendio perquirẽt. ergo nũc continẽter post titulũ ad expositionem continuã properem9.

TITVLVS ipsi Dauid. psalmus de Christo domino, inducitur dominus secundum carnis dispensationem de diuinitate loquens.

EXPOSITIO CONTINVA. Christus dominus. D omin9 illuminatio mea & sal9 mea: quẽ timebo? diuinitas illuminat me/ & saluat me: quẽ timere debeã? D ominus protector vitæ meæ: a quo trepidabo? diuinitas protegit vitã meã: quẽ formidabo? audimus responsionem/ nichil mortale. D ũ appropiant super me nocentes: vt edant carnes meas. nullũ ergo formidabo/ dũ ad me propinquant aduersarij mei fontes & scelerati: vt perdãt et cõsumãt humanitatẽ meã. Q ui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderũt. Iudæi/ Scribæ et Pharisei/ et spiritus nequitiarũ impulsores: ipsi impingentes in me debilitati sunt & corruerunt. S i consistant aduersum me castra: non timebit cor meũ, si militares copiæ in me insurgant/ quia diuinitas protegit vitã meã: nequaq̃ mente concidã. S i exurgat aduersũ me prælitũ: in hoc ego sperabo. hic versus præcedentẽ explicat. V nã petij a domino hanc requirã: vt inhabitẽ in domo domini omnibus diebus vitæ meę, sponsã ecclesiã petij a deo/ hanc ad saluandum repetã/ quãuis me solo relicto in prælio diffugerit/ illã inquã repetã: vt habitẽ in animabus sanctorũ sine fine. V t videã voluptatẽ domini: & visitẽ templũ eius, vt percipiam delicias dei mei: & inhabitem animas sanctorũ eius. Q uoniã abscondit me in tabernaculo suo: in die malorũ protexit me in abscondito tabernaculi sui. in vmbraculo suo/ in protectione sua in die potestatis tenebrarũ/ in die mortis meæ/ ybi v oluntarie animam meã posui: protexit me in secreto diuinitatis suæ. In petra exaltauit me: & nunc exaltauit caput meũ super inimicos meos. fecit me petram refugij & lapidẽ angularẽ in sublimitate ędificij sui: & nunc etiã eleuauit gloriã et honorificentiã meã super Iudęos/ scribas et pharisęos. C ircuiui & immolaui i tabernaculo ei9 hostiã vociferationis: cãtabo & psalmũ dicã dño. circũdedi altare & immolaui in ara crucis hostiã laudis/ imaculatũ humanitatis agnũ ad deũ patrẽ vociferantem: pro immolatione mea/ hymnum & laudẽ deo pronũciabo. E xaudi dñe vocem meã qua clamaui ad te: miserere mei & exaudi me. hic est hymnus quem dominus pro immolatione sua fudit ad deum patrẽ/ & quę orat/ nobis orat. pater suscipe precem meam quam ad te porrigo qua te inuoco. T ibi dixit cor meum exquisiuit te facies mea: faciem tuã domine requiram. voluntas mea ad te locuta est/ notio mea/ mens mea/ intelligẽtia mea te requirit: apertam & reuelatã visionem tuã domine efflagitabo. N e auertas faciem tuã a me: ne declines in ira a seruo tuo, ne deneges michi nudam visionem tui: ne discedas a me seruo tuo cum percuties me in su

15 rore/in vltione/in vindicta/pro populo tuo. Adiutor meus es tu/ne derelinquas me: neq;
deſpicias me deus ſalutaris meus. adiuua me ad ferendas pœnas pro humano genere ſa-
tiſfactorias/ne deſtituas me auxilio tuo: neq; aſperneris me & pœnas meas deus qui ſal-
16 uas me. Quoniã pater meus & mater mea dereliquerũt me: dñs autẽ aſſumpſit me. quoniã
populus hebraicus & ſynagoga in qua nat⁹ ſum deſtituerunt me: dñs ſuſcepit me/ dñs re-
17 collegit me. ¶ Lege pone michi domine in via tua: & dirige me in ſemita recta ꝓpter inimi-
cos meos. oſtẽde michi/oſtende mẽbris meis vtã legis tuę: dux eſto meis in euãgelica le-
18 ge/ꝓpter Iudæos qui gratis oderũt me. Ne tradideris me in animas tribulantiũ me/quo-
niã inſurrexerũt i me teſtes iniqui: & mentita eſt iniquitas ſibi. ne mortifices me ſecundũ
deſyderiũ inimicorũ meorũ/calũniantiũ me ſeduxiſſe populũ tuũ/me velle deſtruere tem
19 plũ tuũ manufactũ: & ſcelerata conſcientia in ſemetipſa mẽdax eſt. ¶ Credo videre bona dñi:
20 i terra viuentiũ. certe ſũ me viſurũ delicias dñi: in paradiſo dei mei/i regione beatorũ. Ex-
pecta dñm viriliter age & cõfortẽ cor tuũ: & ſuſtine dñm. ad ſeipm & mẽbra ſua cõſolati-
onẽ & exhortationẽ affert. fortiter afflictiones & dolorẽ paſſionũ perfer/conſoleẽ i deo aia
tua: & pręſtolare dominũ/quia cito liberator aderit/& videbis bona eius i terra viuentium.
ADVERTE. Primo verſu quẽ/& ſecũdo a quo: non eſſe relatiua/ſed iterrogatiua. ſic enĩ
græce τίνα φοβηθήσομαι; & ἀπὸ τίνος δειλιάσω; reſponſio intelligitur: nullũ/et
a nullo ſibi eſſe timendũ. neq; quiſquã poterat ei nocere: ſi voluiſſet. ipſe vltro oblatꝰ eſt: &
potuere ſolũ quantũ ipſe permiſit. ¶ Sexto verſu. in hoc ego ſperabo: hoc refert cor. & eſt
ſenſus. ſperabo in corde meo: ſperabit & confidet cor meũ. græce enĩ fœmininũ eſt. & di-
citur: ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω. & nichil eſt pcedens qđ reſpicere poſſit: niſi quod dictũ eſt
ὁυ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. vbi καρδία id eſt cor: fœmininũ ẽ. ſed hoc grãmaticã
continet difficultatẽ/potiuſq; immoratu dignã. ¶ Octauo verſu. legendum: vt videã volu-
ptatem domini/non voluntatem. nam ex hebræo Hieronymus habet pulchritudinẽ/ &
græcus τὴν τερπρότητα id eſt ipſam voluptatẽ/delectationẽ/ſeu ipſã iocunditatẽ. & in
veteri pſalterio quod poſtea ſequitur habebaẽ vt percipiã voluptatẽ dñi. in quibuſdã vt cõ
templer delectationẽ dñi. & vicinitas vocabuli voluptatis ad voluntatẽ fecit errorẽ. id igiẽ
in codicibus eſt emẽdãdũ. ¶ Nono verſu/decimo & vndecimo: quod dicim⁹ per pręteri-
tũ abſcõdit/protexit/exaltauit & primo loco imolauit: Hieronymus ex hebræo pronũciat
futurũ. & id decentius. nã de futura paſſione inducit in ſpiritu ꝓpheta Chriſtũ loquentẽ/
& id etiã in fine vndecimi verſus indicant verba/cantabo & pſalmũ dicã. Sed quæres cur
exaltauit ſecundo loco in decimo verſu præteritũ eſt: & nõ futurũ? Quia ante paſſionẽ ſuã
dñs exaltatus eſt ſignis/virtutibus & miraculis ſuper omnes inimicos ſuos. quẽ enĩ inimi
corũ angeli annunciauerũt/quẽ inimicorũ quæſierunt reges orientis vt adorarent/quẽ ini-
micorũ inumera turba p̃ admiratione ſecuta eſt? quis inimicorũ verbo cęcos illuminauit/
ſurdos audire fecit/mutos loqui/claudos erexit/dæmones effugauit/ mortuos ſuſcitauit?
quis inimicorũ in Hieruſalem honore regio inductus eſt: clamantibus turbis benedictus
qui venit in nomine domini HOSI ANNA filio Dauid? ſic igiẽ intelligentiã cape. & nũc
exaltauit caput meũ ſuper inimicos meos: & nũc anteq̃ patiar/anteq̃ imoler/extulit me ho-
nore/mirificauit me ſuper omnes inimicos meos/magiſq̃ oẽs inimicos meos. ¶ Principiũ
vndecimi verſus/vbi dicimus circuiui: in hebraica tralatione reſpicit finẽ præcedẽtis ver-
ſus & iungiẽ cũ inimicis. ¶ Duodecimo verſu. particula qua clamaui: accõmodatius i tra
latione hebraica qua claimo. ¶ Tertiodecimo verſu. tibi dixit cor meũ exquiſiuit te facies
mea. ſũt qui in tralatione noſtra habent duntaxat exquiſiuit facies mea/ſublata te partic-
cula. quã non improbat Hieronymus ad Sũniam & Fretelã. legebãt enĩ græce ἐξεζήτη-
σε τὸ πρόσωπόμου σὲ exquiſiuit facies mea te: at melius inquit exquiſiuit te facies
meã. verũ nunc græce ita verſ⁹ integer σοὶ εἶπεν ἡ καρδίαμου ἐκύριον ζητήσω ἐξ-
εζήτησέσε τὸ πρόσωπόμου. τὸ πρόσωπόρσου κύριε ζητήσω. tibi dixit cor meũ
dominũ quærã exquiſiuit te facies mea: faciẽ tuã dñe q̃rã. vnde fit vt nõ ab re legam⁹ te.
attamẽ ſi ad hebrẽũ concinnare vellemus: diceremus. tibi dixit cor meũ: exquiſiuit facies
mea faciẽ tuã dñe: & reqrã. & tunc iuſte amoueretur particula te: & huic intelligẽtię ꝓpe-
modũ aſtipulaẽ romana editio. quaſi id ſẽtiat ꝓpheta. aia mea a te petijt vt ipa quę eſt ad
tuã imaginẽ & ſimilitudinẽ formata faciẽ tuã q̃ ei⁹ veritas eſt et exẽplar exquirat id petijt inq̃
id exqſiuit & idipſũ adhuc exquirã. ¶ Quitodecimo verſu. adiutor meꝰ eſto. ſũt q̃ habent
es tu: ſed melius videtur eſto/ex vetuſtis codicibus/tralatiõe romana/& ex græco βοηθόσ
μου γερού. ¶ Octauodecimo verſu mentita eſt iniquitas ſibi: ſibi refert iniqtatẽ. nã græce
ἑαυτῇ fœmininũ & ſingulare eſt. ¶ Nonodecimo verſu. credo videre: pleni i ſimilitudi
di vſus eſt tranſlator pro futuro/credo q̃ videbo/ q̃ viſurus ſum. ¶ Vltimo verſu. expe-
cta & ſuſtine: idem ſunt. & græcus codex vtrobiq; eodem vocabulo vtitur ὑπόμεινον.

Psal. 27 Ad te dñe.

GALL.

Huic Dā. XXVII.

1 AD te domine clamabo / deus meus ne ſileas a me: ne qñ taceas a me & aſſimilabor deſcendentibus in lacū.

2 Exaudi dñe vocē deprecationis meæ dū oro ad te: dū extollo manus meas ad tēplū ſanctū tuum.

3 Ne ſimul tradas me cū pctōribus: & cū operantibus iniquitatē ne ꝑdas me.

4 Qui loquūtur pacē cū proximo ſuo: mala autem in cordibus eorum.

5 Da illis ſcdm opa ipſorū: & ſcdm nequitiā adinuentionum ipſorum.

6 Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionē eorum ipſis.

7 Qm̄ non intellexerunt opera dñi / & in opera manuū eius: deſtrues illos & nō ędificabis eos.

8 Benedictus dominus: qm̄ exaudiuit vocē deprecationis meę.

9 Dominus adiutor meus & ꝓtector meus: in ipſo ſperauit cor meum & adiutus ſum.

10 Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea cōfitebor ei.

11 Dñs fortitudo plebis ſuę: & protector ſalutionum chriſti ſui eſt.

12 Saluū fac populū tuū dñe & bñdic hęreditati tuę: & rege eos & extolle eos vſq; in ęternū.

ROM.

Ipi Dauid. XXVII

AD te domine clamabo / deus meus ne ſileas a me: & ero ſimilis deſcendētibus in lacum.

Exaudi vocē deprecationis meę dū oro ad te: & dū extollo manus meas ad templū ſanctū tuū.

Neſimul tradas me cū pctōribus: & cū operātibus iniquitatē ne ꝑdas me.

Cū ijs qui loquunt̄ pacē cū ꝓximo ſuo: mala aūt ſunt in cordibus eorū.

Da illis dñe ſecundum opera eorū: & ſecūdum nequitiā ſtudiorum ipſorum retribue illis.

Redde retributionē eorum ipſis: qm̄ non intellexerunt in opera dñi: et in opera manuū eius non conſyderauerunt.

Deſtrue illos: nec ędificabis eos.

Benedictus dominus: quoniam exaudiuit vocem deprecatiōis meę.

Dominus adiutor meus & ꝓtector meus: & in ipſo ſperauit cor meum & adiutus ſum.

Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea cō fitebor illi.

Domin⁹ fortitudo plebis ſuę: & protector ſalutarium chriſti ſui eſt.

Saluū fac populū tuū dñe / & benedic hęreditatē tuā: rege eos & extolle eos vſq; in ſęculū.

HEB.

Dauid. XXVIII.

Ad te dñe clamabo fortis mus ne obſurdeſcas michi: ne forte tacēte te michi / cōparer ijs q̄ deſcēdūt in lacū.

Audi dñe deprecationē meā cū clamauero ad te cū leuauero manus meas ad oraculū ſanctū tuū.

Ne tradas me cum impijs: & cum operantibus iniquitatem.

Qui loquūtur pacem cū amicis ſuis: & eſt malum in corde eorum.

Da eis ſecundum opus ſuum & ſecundum malum adinuentionū ſuarum / iuxta opus manuum ſuarū da eis: redde retributionē ſuam illis.

Quoniam non intelligunt opera domini / & opus manuum eius: deſtrues eos & non edificabis.

Benedictus dominus: qui exaudiuit vocē deprecationis meæ.

Dñs fortitudo mea & ſcutum meum: in ipſo confiſum eſt cor meum & habui adiutorium.

Gauiſum eſt cor meū: & in cantico meo confitebor illi.

Dñs fortitudo mea: & robur ſalutarium chriſti ſui eſt.

Salua pplm̄ tuū & bñdic hęreditati tuę: & paſce eos & ſubleua eos vſq; in ſempiternum.

TITVLVS. ipſi Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. inducitur Chriſtus ad patrẽ loquens.

1 EXPOSITIO CONTINVA. A d te dñe clamabo deus meꝰ ne ſileas a me : ne qñ taceas a me & aſſimilabor deſcendentibus in lacũ. ad te pater vociferabo / pater mi / deus meus ne obtures auditũ clamori meo: ne qñ claudes michi exaudítionis tuæ auditũ aſſimiler deſcẽ dentibus in infernũ / in perditionẽ & interitũ quibꝰ taces / quibus aures tuas claudis / & eos
2 nõ audis. E xaudi dñe vocẽ oratiõis meę dũ oro ad te: dũ extollo manus meas ad templũ ſanctũ tuũ. admitte pater deprecationẽ meã dũ ad te precẽ fundo : dũ eleuo manus meas
3 ad cœlũ. N e ſimul tradas me cũ pctõribus: & cũ operãtibus iniquitatẽ ne perdas me. ne ſi mul perdas me cũ legis trãſgreſſoribꝰ: & ne cũ ijs qui iuſtitiã tuã preuaricanẽ / ſempiterne
4 morti ſubdas me. Q ui loquunt pacẽ cũ proximo ſuo: mala autem in cordibus eorum. qui tranſgreſſores loquuntur ad amicos / proximos & meipm verba pacifica : ſed cũ pacifice
5 loquunt / in corde cogitãt fallere & pdere. D a illis ſecundũ opera eorũ: & ſcdm nequitiam adinuẽtionũ ipſorũ. iuſte iudex redde eis ſcdm facta ſua: & redde eis ſcdm malitiã aſtutia
6 rũ ſuarũ / quarũ ipſi ex ſeipſis authores & inuctores ſunt. S ecundũ opa manuũ eorũ tribue illis: redde retributionẽ eorũ ipſis. hic verſus reſumit qđ pcedens habet & ipſum explicat.
7 Q uoniã nõ intellexerũt opa dñi / et in opera manuũ eiꝰ: deſtrues illos et nõ ędificabis eos. quia nõ attenderũt vt intelligerẽt opa patris & oipotentiũ virtutũ eius / q̃ ante eos operatꝰ ſum / cęcos illuminãdo / ſurdos audire factẽdo / leproſos mũdando & mortuos ſuſcitãdo : da
8 bis eos in interitũ & i ędificio cœleſtis hieruſalẽ nõ aptabis eos. B enedictus dñs: quoniam exaudiuit vocẽ depcatiõis meę. bñdictus cœleſtis pater meꝰ: quoniã nõ obturauit aures ſu as cũ orauí ad ſe / nõ tradidit / nõ pdidit me cũ operãtibꝰ iniquitatẽ / iuſtũ iudiciũ facit inI
9 micorũ meorũ / qui in opa eius intelligere noluerũt. D ns adiutor meꝰ & ꝓtector meus: & in ipo ſperauit cor meũ & adiutus ſum. pater meus cœleſtis auxiliator & defenſor meus: &
10 in ipſo cõfiſa eſt aia mea / & ſenſi eiꝰ adiutoriũ. E t refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei. et exultãs ſpiritu / caro mea exhilarata eſt: et tota animi alacritate laudes eiꝰ
11 concinam. D ns fortitudo plebis ſuę: et protector ſaluationum Chriſti ſui eſt. cœleſtis pater
12 meus robur eſt credentiũ in ſe: et defenſor eorũ qui per Chriſtũ ſuum ſaluantur. S aluũ fac populũ tuũ dñe / et benedic hereditati tuę: et rege eos et extolle illos vſq; in ęternum. ſalua eos qui per me in te credunt / infunde benedictionem tuam ijs quos per ſalutes Chriſti tuę poſſidebis: et paſce eos et ſublima eos ſine fine atq; in perpetuum.

ADVERTE. Primo verſu. ne ſileas: Hieronymꝰ ex hebræo ne obſurdeſcas / qđ eſt magis proprię. ſed hæc metaphora ne ſileas / ne taceas tracta eſt: quia cũ quis precãtẽ audire nõ vult / tacet / fingẽs nõ audire et obſurdeſcere. quare i noſtra tralatiõe: bis eſt locus metapho ræ / et in hebraica ſemel. ¶ Et in eodẽ primo verſu. qđ ſubiungit ne qñ taceas a me et aſſi milabor deſcẽdentibꝰ in lacũ: et / ſupfluit. et ſiue et / apponat ſiue nõ / rectius diceret aſſimi ler. qđ ex hebraica tralatione cognoſcit: vbi Hieronymus habet loco eius / ne forte tacente te cõparer ijs qui deſcendũt in lacũ. cum aũt apponit et: verbũ precedẽs taceas quod copu lat / oſtẽdit rectius eſſe dicendũ et aſſimiler. et tunc ſenſus intelligibilior: et ſermo melior. et tralatio gra ca et romana aut non habent intelligentiã: aut oppoſitam habẽt. ¶ Septimo verſu. et in opera manuũ eius: ex hebręo ſine prepoſitione et opus manuũ eius. quod refer tur ad ſuperius verbũ / intelligunt. quod ſignificare videtur: nõ cognoſcũt Chriſtũ / fillũ dei licet dei incarnatũ / opus manuũ patris. et diſtinctiõis punctus melius ponitur poſt eius: vt id totũ in opera manuũ eius: in verbum pcedens intellexerũt / reſpiciat. non aũt iungatur cũ deſtrues: vt paſſim fieri ſolet. cui aſtipulatur romana tralatio / in qua dicitur: et in opera manuũ eius nõ cõſyderauerũt. ¶ Decimo verſu. et refloruit caro mea. violente trahitur id ad reſurrectionẽ: ſed potius de hilareſcentia ex exultatione ſpiritus intelligendũ eſt. quod particula ex hebręo illi reſpondens / gauiſum eſt cor meum: declarat. et Chriſti in terra ver ſantis et circa paſſionẽ: hæc diuina laus prophetę in ſpiritu monſtrata eſt / quod tertius ver ſus et ſequentes indicant / non autem expleta morte et reſurrectione peracta.

¶ Pſalmꝰ Dauid in cõ ſũmatione tabernaculi.

XXVIII.

1 A Fferte domino fi lij dei: afferte do mino filios arietum.

2 A fferte domino gloriã

¶ Pſalmꝰ Dauid in cõ ſũmatione tabernaculi.

XXVIII.

A Fferte domino fi lij dei: afferte do mino filios arietum.

A fferte domino gloriã

¶ Pſalmus Dauid.

XXVIII.

A Fferte domio filios arietũ: afferte dño gloriã & iperiũ. *

A fferte domino gloriã

Afferte.

	GALL.	ROM.	HEB.
	& honorē/afferte domi no gloriā nomini eius: adorate dominum in atrio ſancto eius.	& honorem: afferte do mino gloriā nomini eiꝰ Adorate dominum in aula ſancta eiꝰ/vox do mini ſuper aquas/deus maieſtatis intonuit:do minus ſup aquas mul tas.	nomini eiꝰ:adorate do minū in decore ſancto.
3	V ox domini ſuper a quas / deus maieſtatis intonuit: dominus ſu per aquas multas.		V ox domini ſuper a quas/deus gloriæ into nuit: dominus ſuper a quas multas.
4	V ox domini in virtu te: vox domini in ma gnificentia.	V ox domini i virtute: vox domini in magni ficentia.	V ox domini in fortitu dine: vox domini i de core.
5	V ox domini confrin gētis cedros:& confrin get dñs cedros libani.	V ox domini confrin gentis cedros/ & confri get dominus cedros li bani : & cōminuet eas	V ox domini confrigēs cedros : & confringet dominꝰ cedros libani.
6	Et cōminuet eas tāq̄ vi tulum libani: & dilectꝰ quemadmodum filius vnicornium.	tanq̄ vitulum libani/& dilectus ſicut filius vni cornuorum.	Et diſperget eas quaſi vitulus libani:& ſarion quaſi filius rhinocero tis.
7	V ox domini intercidē tis flammam ignis/vox domini cōcutientis de ſertum:& commouebit dominꝰ deſertū caddes	V ox domini intercidē tis flammam ignis/vox domini concutientis ſo litudinē: et cōmouebit dominꝰ deſertū caddes	V ox domini diuidens flāmas ignis / vox dñi parturire faciens deſer tū:parturire faciet do minus deſertū caddes,
8	V ox domini prępará tis ceruos & reuelabit condenſa:& in templo eius ois dicet gloriam.	V ox domini pręparan tis ceruos / & reuelauit condenſa:& in templo eius ōnes dicēt gloriā.	V ox domini obſtetri cās ceruis & reuelās ſal tus : & in templo eius omnis loquet gloriam.
9	D ominus diluuium i habitare facit: & ſede bit dñs rex in æternū.	Dominus diluuium i habitat: & ſedebit do minus rex in æternum.	Dominꝰ diluuium in habitat : & ſedebit do minus rex in æternum.
10	D ominus virtutem po pulo ſuo dabit:dominꝰ benedicet populo ſuo i pace.	Dominus virtutem po pulo ſuo dabit:& bene dicet populum ſuum in pace.	Dominꝰ fortitudinem populo ſuo dabit: do minus benedicet popu lo ſuo in pace.

TITVLVS. Pſalmꝰ Dauid, canticū de Chriſto ſcdm diuinitatē, ꝓpheta loquit̄ in ſpiritu,
EXPOSITIO CONTINVA. Afferte domino filij dei: afferte domino filios arietum. ad- 1
ducite filij regeniti: inducite in eccleſiam filios ex doctrina apoſtolorū & prophetarum,
Afferte domino gloriam & honorē/ afferte domino gloriam nomini eius: adorate dom- 2
num in atrio ſancto eius, adducite qui dominum glorificent & honorent/ adducite q glo
rificet nomen domini: adorate patrē in ſpiritu puro. V ox dñi ſuper aquas/ deus maieſta- 3
tis itonuit: dñs ſuper aquas multas, verbū domini ſuper aquas in ſanctificationē regene-
rationis/ deus pater per filiū ſuum locutus eſt: dominus ſuper populos multos per agniti-
onem ſui. V ox domini in virtute: vox domini in magnificentia, verbū dei ōnipotēs et effi 4
cax: verbū dei in perfecto decore. V ox domini confringentis cedros: & cōfringet dñs ce- 5
dros libani, verbū dñi cōfri gēs altitudines poteſtatū: & cōteret Chriſtꝰ dñs regnū & prin
cipatꝰ Iudęæ. Et cōminuet eas tanq̄ vitulū libani: & dilectꝰ quēadmodū filiꝰ vnicornīū: & 6

verbū dñi contineret altitudines principatuū per īmolationē ſuā tanḡ is qui vt vitulus im
7 molatus eſt in Iudea: & vt dilectus vnice patri/ceu filius vnicornīū. Vox domini intercidētis flammā ignis/vox domini cōcutientis deſertū: & cōmouebit dñs deſertū Caddes. verbū domini diſpartiēs ſpiritū ſanctū in linguis igneis/verbū dñi ſteriles animos pœna & dolore afficiens vt operentur bonū: & concutiet Chriſtus dominus ſteriles Iudæos qui-
8 bus lex ſancta data eſt in Caddes. Vox dñi præparantis ceruos & reuelabit condenſa: & ī tēplo eius ônes dicent gloriā. verbū domini ſpirituales & ad alta mente conſcendentes/a pœna liberās & dolore/& manifeſtabit eis ſaltus & tuta in quibus ſe ſaluent loca: & illi vn
9 uerſi in mente ſua glorificabūt eū. Dñs diluuiū inhabitare facit: & ſedebit dominꝰ rex in æternū. Chriſtus dominus inhabitabit mentes per aquā dilutas & ſaluatas: & Chriſtꝰ dñs
10 ſedebit in throno cū patre/rex omniū in perpetuū. Dominus virtutē populo ſuo dabit: dominus benedicet populo ſuo in pace. Chriſtus dominꝰ populo ſuo/quē per alluuia aquarū ſaluauit/robur elargietur & vigorē/quo multiplicabitur/ creſcet & augebit: Chriſtꝰ dñs bñdictionē dabit populo ſuo/populo regenerato/in ſpirituali mētis qete & tranquillitate. ADVERTE. Quinto verſu. vox dñi cōfringētis cedros: rectus vt ex hebreo cōfringēs. q̄uis q̄ filiꝰ facit: eadē dicatur & pater facere/ & cōtra. & dñi primo loco: nota patris eſt. ſecūdo vero loco & dñs cōfringet cedros libani: nota filij. explicat eni ſpecialiter/quod prius dictū eſt: vox dñi confringens cedros. vox eni dñi hic/de qua ꝓpheta: ea eſt de qua & pſalmi 94 verſu 8 habetur. q̄ & alibi ſermo dicitur: vt hic. cū eni quietū ſilētiū cōtineret oia/ & nox in ſuo curſu mediū iter haberet: ōnipotēs ſermo tuus dñe exiliēs de cœlo a regalibus ſedibus/durus debellator in mediā exterminij terrā proſiluit. ¶ Sexto verſu. & cōminuet eas tanḡ vitulū libani: ex hebræo dicendū videtur tanḡ vitulus. nā vox domini (quæ & verbū & filius) vitulo cōparatur: ob īmolationē ſuā factā in cruce/per quā pricipatus & poteſtates deſtruxit. adde ꝙ & copulatio & dilectus: idem innuere videntur. ¶ In codē ſexto verſu. vt filius vnicornīū: ex hebreo quaſi filius rhinocerotis. vbi nō de vnicorne ſed de rhinocerote id eſt naricorne expreſſū eſt. nā vnicornis in malā partē ex pſalmo 21 capt ſolet: at naricornis hic in bonā partē. quæ ex hiſtorijs pugnat aduerſus elephātē & necat: qui in ſacris litteris Behemoth appellatur/& per quē figuratur diabolꝰ. et ex hoc loco ſingularē quendā & p̄cipuū amorē gerere noſcuntur rhinocerotes ad fœtꝰ ſuos: vt is amor dilectioni cœleſtis patris ad filiū ſymbolice cōpareť. Neq; vnicornē & rhinocerotē idē aial eſſe crediderī: ſi vnicornis ab vnico cornu dicatur. nā rhinoceros q̄ & naricornis: duo gerit. vnū i nare & alterū qđ ſupne erūpit exiguū quidē/ſed (vt volūt) validiſſimū: vt de quo ſcribatur. Nanq; grauē cornu gemino ſic extulit vrſū: Iactat vt impoſitas taurus in aſtra pilas. At (authore Plinio) monoceros id eſt vnicornis: vnico cornu eſt/media frōte cubitorū duorū eminēte. ¶ Septimo verſu. vox domini intercidētis flāmā ignis/vox dñi cōcutientis: rectus ex hebreo intercidēs & cōcutiens/ & itelligētia ꝓmptior. & vt i quito verſu: ita et hic dñi pro patre/& dominus pro filio deſumit. ¶ Octauo verſu. vox dñi p̄parātis ceruos: rectius præparans ex hebræo. quod etiam et hoc loco græcus codex habet vbi dicit φωρὴ κυρίου καταρτιζομένη id eſt vox domini præparās & nō præparantis. et aptius etiam dicceretur ceruas. nam quod ſuperiore verſu dicitur concutiens & commouebit: ex hebreo reſpondet parturire faciens & parturire faciet/quod ſignificat faciens & facit et eſſe in dolore pariēdi. & quod hic dicit p̄parans: ex hebræo reſpondet obſtetricās. qđ ſignificat adiuuās partū/& ſoluēs a dolore pariēdi. quod quidē ad ceruas: nō ad ceruos ſpectat. & mirifice de parturitione & partu cōtinuat ſermo ex hebræo. Et ex hiſtoria cognoſcuntur ceruę hanc habere ꝓprietatē: vt facilē partū habeāt. ſiquidē añ partū ſe purgant herba quadā quæ ſeſelis dicitur: & ita facilius vtunt vtero. & a partu duas herbas ſumūt: quæ aros & ſeſelis appellanť/ōnt ex parte et p̄cedētes & ſubſequētes leuantes dolores. ſed quis hanc obſtetricationē ceruas edocuit: niſi verbū dñi/ per qđ cōdita ſunt vniuerſa/& mirificis ſapiētiæ ſuæ veſtigijs obſignata? inſuper ceruæ ęditos partus exercent curſu: et ſagā meditari docēt. ad p̄rupta ducūt: ſaltūq; (vt dicit hiſtoria) mōſtrāt. et quis hęc mōſtrauit/quis edocuit: niſi verbū dei artifex oim? et huic alludit quod continuo ſubiūgit/et reuelabit cōdenſa: vbi ex hebreo et reuelans ſaltus. Et cū Hieronymꝰ dicit obſtetricās ceruas: certū eſt fœminas intelligere/etſi ceruis ad ceruos et ceruas cōmune ſit. Et cū græcꝰ codex habet φωρὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους: æque ceruas vt ceruos verti potuiſſet. nā ἔλαφος promiſcui generis eſt ad ceruū aut ceruā ſignificandā. et revera ceruas erat vertendū. ¶ Nono verſu et decimo. dominus pro filio dicit. et rectiꝰ ex hebræo dici videtur inhabitat q̄ inhabitare facit. ſiquidem ipſe per ſe dignatur mentes purificatas/ et alluuione aquarum ſanctificatas inhabitare: cui cum æterno patre et ſancto ſpiritu/ſit omnis honor in ſempiterna ſæcula. Amen.

Psal. 29 Exaltabo.

GALL.

Psalmus cãtici in dedicatione domus Dauid XXIX.

1 EXaltabo te domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos sup me.
2 Domine deus me⁹ clamaui ad te: & sanasti me.
3 Domine eduxisti ab inferno animam meam: saluasti me a descendẽtib⁹ in lacum.
4 Psallite domino sancti eius: et confitemini memoriæ sanctitatis eius.
5 Quoniam ira in indignatione eius: et vita in voluntate eius.
6 Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum lætitia.
7 Ego autem dixi in abũdantia mea: non mouebor in æternum.
8 Domine in voluntate tua: præstitisti decori meo virtutẽ.
9 Auertisti faciem tuam a me: & factus sum conturbatus.
10 Ad te domine clamabo: & ad deum meum deprecabor.
11 Quę vtilitas in sanguine meo: dum descendero in corruptionem.
12 Nunquid confitebitur tibi pulus: aut annunciabit veritatem tuam?
13 Audiuit domin⁹ & misertus est mei: dominus factus⁹ est adiutor meus.

ROM.

Psalm⁹ cantici in dedicatione domus Dauid. XXIX.

EXaltabo te domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos sup me.
Domine deus me⁹ clamaui ad te: & sanasti me.
Domine abstraxisti ab inferis animam meam: saluasti me a descendẽtibus in lacum.
Psallite domino sancti eius & confitemini memoriæ sanctitatis eius.
Quoniam ira in indignatione eius: & vita in voluntate ipsius.
Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum lætitia.
Ego autẽ dixi in mea abundantia: non mouebor in æternum.
Domine in bona volũtate tua pręstitisti decori meo virtutem: auertisti faciem tuam a me/ et factus sum conturbat⁹.
Ad te domine clamabo & ad deum meum deprecabor: quæ vtilitas in sãguine meo/ dũ descendo in corruptionem?
Nunquid confitebitur tibi puluis: aut annunciabit veritatem tuam?
Audiuit domin⁹ & misert⁹ est michi: domin⁹ factus est adiutor me⁹.

HEB.

Psalm⁹ cãtici ad dedicationem domus Dauid. XXX.

EXaltabo te domine quoniam saluasti me: & non dilatasti inimicos meos sup me.
Domine de⁹ meus clamaui ad te: & sanasti me.
Domine eduxisti ex inferno animam meam: viuificasti me ne descẽderem in lacum.
Cantate domino sancti ei⁹: & cõfitemini memorię sanctitatis eius.
Quoniam ad momentum est ira eius: & vita in repropiciatione ei⁹.
Ad vesperum commorabitur fletus: & in matutino laus.
Ego autem dixi in abũdantia mea: non cõmouebor in sempiternum.
Domine in voluntate tua statuisti mõti meo fortitudinem: abscondisti faciem tuã a me/ & factus sum conturbat⁹.
Ad dominum clamabo: & dominum deprecabor.
Quæ est vtilitas in sanguine meo: cum descendero in corruptionem?
Nunquid confitebitur tibi puluis: aut annunciabit veritatem tuam?
Audi domine & miserere mei: domine esto adiutor.

14 Conuertiſti planctum meum in gaudium mi-
chi / conſcidiſti ſaccum meum: & circundediſti
me lętitia.
15 Vt cantet tibi gl'ia mea & non compungar: do
mine deus me⁹ in ęter-
num confitebor tibi. ✠

Conuertiſti planctum meum in gaudiū michi cōſcidiſti ſaccum meū/ & præcinxiſti me lætitia: vt cātem tibi gloria mea & nō compūgar. Domine deus meus: in ætернū confitebor tibi.

Conuertiſti planctum meum in chorum michi/ſoluiſti ſaccum meū: & accixiſti me lętitia Vt laudet te gloria: & non taceat. Domine deus meus: ī ſempiternū confitebor tibi.

TITVLVS. Pſalmus cantici pro dedicatione domus Dauid. pſalmus lętitię pro imutatione/pro innouatione corporis Chriſti i imortalē gloriā. Pſalm⁹ de Chriſto dño. Prophe ta in ſpiritu inducit Chriſtum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaltabo te dñe quoniā ſuſcepiſti me: nec delectaſti inimi
cos meos ſuper me. magnificabo te pater ſuperimenſe/quia ſaluaſti/quia ſuſcitaſti me: nec
2 affeciſti diu voluptate Iudęos & ſpiritus nęquitiarū ſuper mea morte. Domine deus meus
3 clamaui ad te: & ſanaſti me. vociferaui ad te pater ęterne: & ſuſcitaſti me. D ñe eduxiſti ab
inferno animā meā: ſaluaſti me a deſcēdentib⁹ in lacū. reuocaſti æterne pater aīam meā
de inferorū ergaſtulo in regionē ſuperā/de morte in vitā: eripuiſti me a dominatione eo-
4 rū/qui demerguntur in inferni profundū. Pſallite dño ſancti eius: & cōfitemini memoriæ
ſāctitatis eius. laudate puri/mundi & incontaminati patrē cœleſtē: habete memoriā ſan-
5 ctificationis eius/qua me ſuſcitauit & vos ſanctificauit. Quoniā ira i idignatione ei⁹: et vi
ta in voluntate eius. confitemini memoriæ ſāctificationis ei⁹/quoniā pater iraſci nō vult:
6 & vt me ſuſcitauit/ita & vos in vitā ſuſcitare vult æternā. Ad veſperū demorabit flet⁹: &
ad matutinū lætitia. i occaſu terrenæ vitæ triſtitia occupabit: & excitatiōe a ſōno mortis fa
7 cta/gaudiū manebit ſēpiternū. Ego autē dixi i abūdātia mea: nō mouebor in æternū. ego
dixi in plenitudine diuinitatis qua cū vnit⁹ ſū: nō diſſociabor/nō ſeparabor in perpetuū.
8 ñe in voluntate tua: p̄ſtitiſti decori meo virtutē. æterne pater ſecundū bonę voluntatis
9 tuæ placitū: vniſti humanitati meæ verbū tuū/ſapiētiā tuā & virtutē. A uertiſti factē tuā a
me: & factus ſum cōturbatus. abſentaſti parūper teipſū/ tuā diuinitatē & me mīchi reliq-
10 ſiſti: & in triſtitia & in deſolatione ſū abſorptus. Ad te dñe clamabo: & ad deū meū depreca
11 bor. ad te pater vociferabo: & ad te patrē deū meū p̄ce mea conteſtabor. Quę vtilitas i ſā
guine meo: dū deſcēdero in corruptionē? quid afferet fruct⁹ mors mea/et ſāguinis effuſio:
12 ſi vt cęteri homines morte reſoluor in cinerē? Nunquid cōfitebitur tibi puluis: aut annun-
ciabit veritatē tuā? nunquid cinis laudes tuas concinet: aut annūciabit populis verbū tuū/
13 & ſapientiā tuā? Audiuit dñs & miſert⁹ eſt mei: dñs fact⁹ eſt adiutor meus. pater exaudi-
14 uit me/miſericordiā ſuā largitus: pater factus eſt auxiliator meus. Cōuertiſti planctū meū
in gaudiū michi/concidiſti ſaccū meū: & circundediſti me lætitia. tu pater cōuertiſti mœ-
ſtitiā meā in conſolationē/abſtuliſti mortalitatem: & induiſti me imortalitate & lętitia ſē-
15 piterna. t cantet tibi gloria mea & nō cōpungar: dñe deus meus in æternum confitebor
tibi. ſic pater imenſe circūdediſti me lætitia/ vt te laudare teneatur imortalitas mea/ neq;
me vny pœniteat: pater æterne deus meus in perpetuum pſallā tibi/ laudabo te ſine fine.
ADVERTE Circa titulū. Cū quippiā de nō ſacro fit ſacrū/de ignobili nobile et gl'oſū/de
mortali imortale/de paſſibili impaſſibile/de corruptibili incorruptibile: id dedicatio/innou-
atio/& imutatio dicitur. qđ Greci ἐγκαινισμὸν id eſt dedicationē & innouationē etiā
dicūt. ἐγκαινίζω eni innouo ſignificat. hinc illud intelligitur: quod deſcr Paulus ad Co
rinthios ait. omnes quidē reſurgemus: ſed nō ōnes imutabimur. quomodo eni imutabun
tur/dedicabuntur innouabūturq;: ij quorū corpora nō ſācta/nō fient ſancta/& ignobilia/
glorioſa non fient & nobilia/& mortalia/nō fient imortalia. quæ eni ſemper i morte erūt:
quo pacto imortalia ſunt? & quæ in infinibili pœna/ſempiternoq; tormēto: quo modo im
paſſibilia? & tolū eorū qui in reſurrectione Chriſtiformes erūt: corpora dedicabuntur/inno
uabunturq; atq; imutabuntur. ¶ Tertio verſu. Quod dicitur in tralatione hebraica vtiſi
caſti me ne deſcēderē in lacū: non negat deſcenſū ad iferos. nā prima particula dicēs do-
mine eduxiſti de inferno animā meā: teſtatur deſcēſū. qui eni fit vt educatur/extrahaturq;
quiſpiā de ſpelunca: qui in eā non deſcēderit? ſed dicit vtuificaſti me/ ſuſcitaſti me/innoua
ſti vitā meā: ne deſcēdiſſē i lacū/vt īfœliciſſimi hoīm q ī eā cū deſcēdūt nō āpli⁹ vtuificāt.
qđ alij expreſſerūt dicētes: ſaluaſti me a deſcēdētib⁹ i lacū. ¶ Octauo verſu. p̄ſtitiſti decori

meo virtutem: ex hebræo statuisti monti meo fortitudinē, per quod delfica Christi humanitas ostenditur, est enim lapis ille abscisus de monte sine manibus: qui (vt inquit Daniel propheta) factus est mons magn⁹/& ipleuit totā terrā, & de quo psalmo 67. mons i quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem.

In finē ps dd XXX

1 IN te dñe sperauí non confundar in æternum: in iustitia tua libera me.

2 Inclina ad me aurē tuā: accelera vt eruas me.

3 Esto michi in deū ptectorē/& in domū refugij: vt saluū me facias.

4 Q m̄ fortitudo mea & refugiū meū es tu: et ꝓpter nomē tuum deduces me & enutries mē.

5 E duces me de laqueo hoc quem abscondērūt michi: quoniā tu es protector meus.

6 In man⁹ tuas cōmēdabo spūm meū: redemisti me dñe de⁹ veritatis.

7 O disti obseruantes vanitates: superuacue.

8 Ego autem in domino sperauí: exultabo & lætabor i misericordia tua

9 Q m̄ respexisti humilitatē meā: saluasti de necessitatib⁹ animā meā.

10 Nec conclusisti me i manibus inimici: statuisti in loco spacioso pedes meos.

11 Miserere mei domine qm̄ tribulor: cōturbat⁹ est i ira oculus me⁹/anima mea & venter me⁹.

12 Quoniam defecit i dolore vita mea: & anni mei in gemitibus.

13 Infirmata est in pau-

In finē ps dd. XXX

IN te domine speraui nō confūdar i ęternū: i tua iustitia libera me & erípe me.

Inclina ad me aurē tuā: accelera vt erípias me.

Esto michi in deū ptectorē/& in locum refugíj: vt saluū me facias.

Q m̄ firmamētū meū & refugiū meū es tu: et ꝓpt nomē tuū dux michi eris & enutries me.

Et educes me de laq̄o ísto quem occultauerūt michi: quoniā tu es ptector meus domine/in manus tuas commēdo spíritum meum.

Redemisti me dñe de⁹ veritatis: odisti obseruātes vanitatē supuacue.

Ego autem in domino sperauí: exultabo & lętabor i tua misericordia

Quia respexisti humilitatem meā/ saluā fecisti de necessitatib⁹ animā meā: nec conclusisti me in manu inimici.

Statuisti in loco spacioso pedes meos: miserere michi dñe qm̄ tribulor

Conturbatus est in ira oculꝰ meus: anima mea & venter meus.

Quoniā defecit in dolore vita mea: & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paup-

Victori ps dd XXXI.

IN te domine speraui non confundar in ętternum: in iustitia tua salua me.

Inclina ad me aurē tuam: velociter líbera me

Esto michi i lapidē fortissimum/et in domum munitam: vt salues me.

Quia petra mea et munitio mea tu es: & propter nomē tuū dux me us eris/ et enutries me.

Et duces me de reti q̄d abscondērūt michi: qa tu fortitudo mea es.

In manu tua commendabo spíritum meum: redemisti me domine deus veritatis.

Odisti: custodientes vanitates frustra.

Ego autē in dño confisus sum: exultabo et lętabor i misericordia tua

Quia vidisti afflictionē meam: et cognouisti tribulationes aiæ meæ.

Et non conclusisti me in manibus inimici: posuisti in latitudine pedes meos.

Miserere mei dne qm̄ tribulor: caligauit in furore oculus meus/ anima mea & venter me⁹.

Quia consumptæ sunt in mœrore vitæ meæ: anni mei in gemitu.

Infirmata est in iniq̄ta

tate virtus mea: & oſſa mea conturbata ſunt.

14 Super omnes inimicos meos factꝰ ſum opprobriū vicinis meis valde: & timor notis meis.

15 Qui videbant me/ foras fugerunt a me: obliuioni datus ſum tanq̃ mortuus a corde.

16 Factꝰ ſũ tanq̃ vas p̃dítũ: quoniã audiui vituperationẽ multorũ cõmorãtium in circuitu.

17 In eo dũ conuenirẽt ſil' aduerſum me: accipere aiam meã cõſiliati ſũt.

18 Ego autem in te ſperaui domine/ dixi deꝰ meus es tu: in manibus tuis ſortes meæ.

19 Eripe me de manu inimicorum meorum: et a perſequentibus me.

20 Illuſtra faciẽ tuam ſup ſeruũ tuũ / ſaluum me fac in miſericordia tua domine: nõ confundar quoniam inuocaui te.

21 Erubeſcãt impij et deducantur in infernum: muta fiant labia doloſa

22 Quæ loquũtur aduerſus iuſtũ iniquitatem: ĩ ſuperbia & in abuſiõe.

23 Quã magna multitudo dulcedinis tuę dñe: quam abſcondiſti timẽtibus te.

24 Perfeciſti eis qui ſperant in te: in conſpectu filiorum hominum.

25 Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ: a cõ

tate virtus mea: & oſſa mea conturbata ſunt.

Super omnes inimicos meos factꝰ ſum oppro briũ vicinis meis nimium: & timor notis meis

Qui videbãt me foris/ fugiebant a me/ excidi tanquã mortuus a corde: & factus ſum ſicut vas perditum.

Quoniam audiui vitu perationem: multorum circum habitantium.

In eo dũ cõgregarẽt oẽs ſil' adũſũ me: vt accipẽt animã meã cõſiliati ſũt

Ego vero in te ſperaui dñe dixi tu es deꝰ meꝰ: i manibus tuis tpa mea.

Libera me & eripe me de manibus inimicorũ meorum: & a perſequẽ tibus me.

Illumina faciẽ tuã ſup ſeruum tuũ/ & ſaluum me fac in tua miſericor dia domine: non confũ dar quoniã iuocaui te.

Erubeſcãt impij & deducantur in infernũ: mu ta efficiãt labia doloſa.

Quæ loquũtur aduerſus iuſtum iiquitatem: in ſuperbia & cõtẽptu.

Quã magna multitudo dulcedinis tuæ domine/ quã abſcõdiſti timentibus te: et perfeciſti eã ſperantibus in te/ in conſpectu filiorũ ho minum.

Abſcondes eos in abſcondito vultꝰ tui: a cõ

te fortitudo mea: et oſſa mea cõturbauerunt.

Apud omnes hoſtes meos factꝰ ſum oppro briũ & vicinis meis nimis: et timor notis meis

Qui videbant me i plateis/ fugiebãt me/ obliuioni traditꝰ ſum quaſi mortuus a corde: factꝰ ſum quaſi vas perditũ.

Audiui enim oppro brium multorum: congregationem ĩ circuitu.

Cum inirẽt cõſiliũ aduerſũ me: & vt auferrẽt aiam meã cogitauerũt.

Ego autem in te ſperaui domine/ dixi deꝰ meus es tu: in manu tua tẽpora mea.

Libera me de manu inimicorum meorum: & perſequentium me.

Oſtende faciem tuam ſuper ſeruum tuum/ ſaluа me in miſericordia tua: domine ne confundar / quia inuocaui te.

Confundãtur impij et taceant in inferno: muta fiant labia mẽdacij.

Quæ loquũtur contra iuſtum vetera: in ſuperbia et deſpectione.

Quã multa eſt bonitas tua/ quam abſcondiſti timentibus te: operatus es ſperantibus in te / in conſpectu filiorum hominum.

Abſcondes eos in ꝓtectione vultus tui: a du-

GALL.	ROM.	HEB.
turbatione hominum.	turbatione hominum.	ritia viri.
26 Proteges eos in taber naculo:a contradictio ne liguarum.	Proteges eos in taber naculo tuo: a contradi ctione linguarum.	Abscondes eos in vm bra: a contradictione li guarum.
27 Benedictus dñs quo niam mirificauit miseri cordiam suam michi:i ciuitate munita.	Benedictus dominus: quoniã mirificauit mi sericordiam suam in ci uitate circunstantiæ.	Benedictus dominus qui mirabilem fecit mi sericordiã suam michi: in ciuitate munita.
28 Ego autem dixi in ex celsu metis meę: ꝓiect⁹ sũ a facie ocꝯorũ tuorũ.	Ego autem dixi in pa uore meo:proiect⁹ sum a vultu oculorũ tuorũ.	Ego autẽ dixi in stupo re meo:proiectus sũ de cõspectu ocꝯorũ tuorũ.
29 Ideo exaudisti vocem orationis meę:dum cla marem ad te.	Ideo exaudisti vocem deprecationis meę : dũ clamarem ad te.	Ergo ne audisti vocem deprecationis meę : cũ clamarem ad te?
30 Diligite dominũ ões sancti eius/quoniam ve ritates requret domin⁹: & retribuet abundan ter facientibus superbiã.	Diligite dominũ om nes sancti eius/quoniã veritatẽ requiret dñs: & retribuet ijs qui abũ danter faciunt superbiã.	Dilligite dominum om nes sancti eius/ fideles seruat dominus: & re tribuet ijs qui satis ope rantur superbiam.
Viriliter agite & cõfor tetur cor vestrum: ões qui speratis in domino.	Viriliter agite & cõfor tetur cor vestrum: ões qui speratis i domino.	Confortamini & robo retur cor vestrum:ões qui expectatis dñm.

TITVLVS. Ad victoriã psalmus Dauid. Psalmus de Christo dño, inducit propheta Chri stũ dñm secundũ dispensationẽ carnis assũptæ: patris auxiliũ iplorantem.

EXPOSITIO CONTINVA. In te dñe speraui nõ cõfundar in æternũ: in iustitia tua li 1
bera me. in te pater cõfis⁹ sũ nõ erubescã/ nõ cõfusione operiar i ppetuũ: in æquitate tua/i
iusto tuo iudicio ab ipẽdentib⁹ malis erue me. Inclina ad me aurẽ tuã: accelera vt eruas 2
me, ꝑbe te ꝑcib⁹ meis exorabilẽ: festina vt liberes me. Esto michi in deũ ꝓtectorẽ & in do 3
mũ refugij: vt saluũ me facias, esto michi in murũ munitissimũ & in asylũ: vt me salues.
Quoniã fortitudo mea & refugiũ meũ es tu: & ꝓpter nomẽ tuum deduces me & enutries 4
me. esto michi ꝓtectio & refugij port⁹/quoniã tu æterne pater robur meũ et cõfugiũ meũ
es: & ga tu patet es/ & bon⁹ & misericors/liberabis me & fouebis me. Educes me de laqo 5
hoc quẽ absconderũt michi: quoniã tu es protector me⁹, expedies/liberabis me de retiacu
lo mortis/quã occulte & p insidias itentatũt michi: quoniã tu pater/es defesor me⁹. In ma 6
nus tuas dne cõmẽdo spiritũ meũ: redemisti me dñe de⁹ veritatis, ego morĩẽs & tradẽs spi
ritũ/illũ in manuũ tuarũ custodia/in iustitia et misericordia tua cõmitto: me a peccato ꝑ
seruasti dñe deus/ pater verax. O disti obseruãtes vanitates: supuacue, posus es vanitatib⁹ 7
insistẽtes/ & quæ sũt legi tuę & saluti suæ aduersa: neq; eis quicq possunt prodesse. Ego aũt 8
in dño speraui: exultabo et lętabor in misericordia tua, ego aute in deo patre meo veraci fi
ducia meã reposui: gaudebo & exhilarabor in ea quã michi et meo generi exhibitur⁹ es/
miseratione tua. Quoniã tu respexisti humilitatẽ meã: saluasti de necessitatib⁹ aiam meã. 9
quoniã attendisti humiliationẽ et abiectionẽ michi illatã: liberasti de angustijs et ergastu
lo mortis vitã meã. Nec cõclusisti me i manib⁹ inimici: statuisti in loco spacioso pedes me- 10
os, nec coartasti aiam meã in potestate inimici/principis mũdi huj⁹/aduersarij mei: posuisti
motus meos/vias meas/ ꝓcul hoste repulso/spacioſas & ąplas. Miserere mei dñe quoniã 11
tribulor: cõturbat⁹ est i ira oculi⁹ meus/anima mea et vẽter me⁹, pater misericors/ pater ꝓ
picie/ cõpatere michi quoniã ągustia ꝑmor videt vltiones tuas apud inferos: cõmot⁹ est i
visione vltionis illi⁹ mẽtis meę aspectus/spũs meus in spectaculo illo cõturbatus est/et vi
riũ mearũ capacitas. Quoniã defecit in dolore vita mea: & anni mei in gemitibus. tribu- 12
lor et ągustia ꝑmor/ga p miseris hoib⁹ saluãdis/ sublata est i meſtitia aia mea: et ętas mea
sublata est in suctibus. Infirmata est in paupertate virtus mea: et ossa mea cõturbata sunt. & 13

fortitudo mea multitudine pc̃ōrū hoīm debilitata eſt /et iferior apparet (vt q̃ plerosq; nō
14 redimat) paſſio mea: & vires meæ ſũt cōquaſſate. Sup oēs iimicos meos fact⁹ ſu opprobriũ
vicinis meis valde: & timor notis meis. ap̃d vniuerſos aduerſarios meos/ pōtifices/ ſcribas
& phariſeos opprobrio & irriſioni dat⁹ ſũ/ valde fact⁹ ſũ ſcādalũ Iudeis iter quos nat⁹ ſũ;
15 & fact⁹ ſũ formido & pauor aplis & diſcipulis meis. Q ui videbāt me foras fugerũt a me:
obliuioni dat⁹ ſũ tanq̃ mortu⁹ a corde, noti mei q ituebāt me ab hoſtib⁹ cōp̃hēſũ & imanit
attrectatũ/ ꝓcul a me fugā corripuerũt: ex mēte eorũ excidi/ vt is cui⁹ nulla āpli⁹ reſtat re-
16 cordatio. F act⁹ ſũ tanq̃ vas pditũ: quoniã audiui vituperationē multorũ cōmorantiũ i cir
cuitu, exiſtimat⁹ ſũ fūdit⁹ peri|ſſe vt fictile cōfractũ & irrecupabile: quoniã paturerũt michi
17 ſproperia vndiq; cōgregatorũ cōſpirātiũ i me. In eo dũ cōuenirēt ſimul aduerſũ me: accī-
pere aiam meã cōſiliati ſũt. eo vſq; dũ cōſētirēt ſimul cōtra me: cōſiliũ iierũt vt auferrēt vi
18 tã meã. E go autē ī te ſperaui dñe/ dixi de⁹ me⁹ es tu: ī manib⁹ tuis ſortes meę. ego i te cō
fidi O pater æterne/ inuocaui te deũ meũ; ꝓteſtat⁹ ſũ i poteſtate tua eſſe fatũ meu/ viteq;
19 ſperiũ. E ripe me de manu inimicorũ meorũ; & a pſequētibus me. hi tres ſequētes verſ⁹ ad-
huc reſpiciunt ſuplorē particulã dixi. dixi pater libera me de poteſtate hoſtiũ meorũ: & ab
20 ijs q ifeſtāt me & pſecutiōib⁹ affligũt me. I lluſtra faciē tuã ſup ſeruũ tuũ/ ſaluũ me fac ī mi
ſericordia tua dñe: nō cōfũdar quoniã iuocaui te. dixi reſplēdeat facies tua ſup me/ q ſer-
21 u⁹ tu⁹ ſũ/ ſaluet me miſeratio tua: nō obruar cōfuſione/ quia pater æterne iuocaui te. Eru-
beſcāt ipi; & deducāt in infernũ: muta fiant labia doloſa. dixi cōfūdanť ſceleratī q ī te delī
22 quũt/ qui te cōtēnũt/ & deuoluanť i barathrũ: eliguia fiāt ora mēdacia. Quæ loquunť ad-
uerſ⁹ iuſtũ iiquitatē: in ſupbia & abuſione, muta fiāt/ elinguia & conticentia ora q̃ altruũt
cōtra innocētē mēdaciũ/ & falſa ipingũt crimina: in elatione animi ſui/ cōtēptu/ atq; par-
23 uipēſione. Q uã magna multitudo dulcedinis tuę dñe: quã abſcōdiſti timētib⁹ te. hic ſer-
mo ſcdm ſe intelligī/ nō ſuperiora reſpiciēs/ ſed futurorũ ſanctorũ & martyrũ ꝓphetiã cō-
tinēs/ quãta eſt copia ſuauiſſimæ bonitatis tuę pater imēſe: quã ī theſauris tuis recōditã ſer
24 uas ijs qui in timore & reuerētia obſeruāt/ colũt & venerātur te. P erfeciſti eis q ſperāt i te:
ī cōſpectu filiorũ hoīm, quãta copia ſuauitatis tuæ/ quã p̃paraſti ijs q cōfidũt ī te/ vidētib⁹
25 etiã peccatorib⁹ & pſecutorib⁹ eorũ. A bſcōdes eos i abſcōdito faciei tuæ: a cōturbatione
26 hoīm, ꝓteges eos i ſecreto benignitatis tuæ: a ſeuitia pſecutorũ. P roteges eos i taberna-
culo tuo: a cōtradictione liguarũ. tutaberis eos in vmbraculo ꝓtectiōis tuę: a ſermonibus.
27 cōtradicētiũ. Bñdict⁹ dñs quoniã mirificauit miſericordiã ſuã michi: ī ciuitate munita. bñ-
dict⁹ pater me⁹/ quia mirabilē largit⁹ eſt miſerationē ſuã michi: i cœleſti Hieruſalē i ciui-
28 tate inexpugnabili/ fortiſſima & tutiſſima. E go aũt dixi ī exceſſu mētis meę: ꝓiect⁹ ſũ a fa
cie oculorũ tuorũ. ego dixi O pater æterne/ in trāſitu meo/ in paſſione mortis meæ dereli-
29 ctũ me eſſe a te. I deo exaudiſti vocē oronis meę: dũ clamarē ad te. hāc ob humiliationē ac
ceptaſti p̃cē meã: dũ orarē ad te/ ita & meos i exceſſu ſuo humiliatos & derelictos/ exaudi-
30 es dũ clamabũt ad te. D illgite dñm oēs ſācti ei⁹/ quoniã veritatē requiret dñs: & retribuet
abundanter faciētibus ſuperbiã. āplectimini tota charitate patrē/ oēs pure victuri/ quoniã
veracē vitã examinabit pater meus: & vlciſcetur abūdāter in eos/ qui in cōtēptu & ſupbia
31 viuunt. V iriliter agite & confortetur cor veſtrũ: oēs qui ſperatis in dño, fortiter dimicate/
ſuſtinete/ inualeſcite ſpiritu: oēs qui ſpem veſtrã collocatis in deo patre meo.

ADVERTE. Tertio verſu, eſto michi in deũ protectorē: ex hebreo eſto michi in lapidem
fortiſſimũ, quod quarti verſ⁹ vtrobiq; principiũ reſpicit, illic quoniã fortitudo mea: hic quia
petra mea, vt illic particula & in domũ refugij/ reſpicit & refugiũ meũ: et hic particula et
in domũ munitã/ reſpicit et munitio mea. lex igit̃ analogię poſcebat vt diceret̃: eſto michi
ī lapidē aut in deũ fortiſſimũ. ſed iterp̃tes primã mutãtes metaphorã: pariter et ꝓportio-
nē cōfuderũt, relinquētes autē ſecundã: ſeruauerũt et ꝓportionē. ſi eni ſeruare ſtuduiſſent
in cōuerſione interp̃tationeq; ſua/ dixiſſent in pricipio quarti verſus/ quoniã ꝓtectio mea/
& id fuiſſet quadrātius. attamē nichil intelligētię p̃iudicatũ eſt: etſi neglecta ſit ꝓportio.
¶ Sexto verſu. In manus tuas dñe cōmēdabo ſpũm meũ. pſalmodia romana habet cōmē
do: Hieronym⁹ ex hebrẽo cōmēdabo et ſeptuagita ſimilit ī græco παραθήσομαι futurũ
cōmēdabo. i noſtra autē tralatione nũc cōmēdo/ interdũ etiã reperit cōmēdabo. Et q̃ cō
mēdo legam⁹: id arbitror a romana pſalmodia mutuatũ: aut ob euāgelij reuerētiã ita a pa
tribus obſeruatũ/ retinemus. ¶ Eodē ſexto verſu, redemiſti me dñe deus veritatis: illud re
demiſti aliter de Chriſto/ aliter de nobis accipiendũ, nã pater per ſeipſũ/ Chriſtũ redemit:
ipſũ creãdo imunē ab ōni peccato/ iuxta Eſaiæ oraculũ, hęc dicit dominus creãs te Iacob
et formans te Iſrael, noli timere: quia redemi te/ et vocaui te nomine tuo, meus es tu, quæ
prophetia de Chriſto domino eſt, at redemit nos per filiũ ſuum: qui vere lãguores noſtros
tulit et labores noſtros portauit/ et cui⁹ liuore ſanati ſumus. ¶ Vndecimo verſu, q̃ prophe

Pſal. 30

In te dñe. ARGV-MEN-TA-TI-O

ta poſt cõmendationẽ ſpiritus ſui in mortẽ inducit rurſus Chriſtũ clamantẽ miſerere mei dñe quoniã tribulor: ſũt qui volũt dñm nõ ſolũ portaſſe pro nobis dolores mortis terrenę/ ſed etiã dolores inferni in aĩa ſuſtinuiſſe, vt Adam (qui ſecundã mortẽ in ſua tranſgreſſione incurrerat) & Adæ poſteritatẽ a doloribus ſecũdæ mortis eriperet. quod ſenſit Cuſa in ſuis ſermonibus/ adducta ad hoc hac Petri in actis ſententia/ vbi de Chriſto ait: quẽ deus ſuſcitauit (ſolutis doloribus inferni) iuxta quod impoſſibile erat teneri illã ab eo. Sed hæc ſententia Cuſę: ipſo prio intuitu michi viſa eſt non modo extranea/ ſed & ſtupenda & horrenda. & incipio ſolicitius cogitare, euoluo codicẽ græcũ: an forte ex hoc loco aut trahi aut ſuſpicari poſſet argumentũ. & inuenio ſcriptũ ὃν θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. id eſt quẽ deus reſuſcitauit/ ſoluẽs dolores mortis: quoniã nõ erat poſſibile ipſũ teneri ab ea. vbi qđ apud nos ifernus/ & hic θάνατος id eſt mors: ex vocabulo reſuſcitault/ idẽ velle certũ eſt. & video Antiſtitẽ & cardinalẽ Cuſã hic poſſe dicere, quid eſt quẽ deus reſuſcitauit/ deꝰ inq̃ ſoluens dolores mortis/ niſi amouẽs dolores mortis ſiue (vt apud latinos legimꝰ) infernĩ? Et q̃ de eodẽ loquatur & non de alio: ſequẽs ſermo indicare videt/ quia nõ erat poſſibile ipſũ teneri ab ea. ſi enĩ de alijs diceret quorũ dolores ſoluiſſet deus: nequaq̃ de eodẽ continuaſſet ſermonẽ/ ſed potius ſubiunxiſſet/ quia nequaq̃ teneri potuerũt ab ea. hæc pro ſe forſitan aliquo pacto facere: exiſtimet Cuſa. Cæterũ poſtea lego Hieronymũ ſup pſalmi 141 vltimos verſus. Intende ad deprecationẽ meã: quia humiliatus ſum nimis. Libera me a perſequentibus me: quia confortati ſunt ſup me. Educ de cuſtodia animã meã. a patre (inqt) ſe educi de inferni clauſtris poſtulat. vbi michi viſus eſt Hieronymus propemodũ idẽ ſenſiſſe: qui hunc pſalmũ de Chriſto dño interpretatur. Alioqui niſi moleſtus illi fuiſſet carcer inferni: quomodo propheta in ſpiritu/ in perſona eiꝰ diceret, libera me a perſequẽtibꝰ me: quoniã cõfortati ſunt ſuper me/ cõtinuo ſubiũgẽs (vt in tralatione hebraica habet Hieronymus) educ de carcere animã meã. Lego etiã pſalmo 17. circũdederũt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbauerũt me. dolores inferni circũdederũt me: p̃occupauerũt me laquei mortis. ſecundũ autẽ veritatẽ hebraicã. circũdederũt me funes mortis: & torrẽtes diaboli terruerũt me. funes inferni circũdederũt me: præuenerunt me laquei mortis. quæ de Chriſto dicta: proculdubio intelliguñ. & pſalmo 114. circũdederũt me dolores mortis: & pericula inferni inuenerũt me. ſecundũ veritatẽ hebraicã. circũdederunt me funes mortis: & munitiones inferni inuenerunt me. & pſalmo 87/ qui ſecundũ Hieronymũ paſſionis dominicæ continet ſacramẽta: legimus, quia repleta eſt malis anima mea: et vita mea in inferno appropinquauit. eſtimatus ſũ cũ deſcendẽtibus in lacũ: factus ſum ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber. poſuerũt me in lacu inferiori: in tenebroſis & in vmbra mortis. ſuper me confirmatus eſt furor tuus: & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. & ijs verſibus: reſpondet ex hebræo, quia repleta eſt malis anima mea: et vita mea ad infernũ deſcendit. reputatus ſum cũ deſcendentibus in lacum: factus ſum quaſi homo ſine adiutorio inter mortuos liber. poſuiſti me in lacu nouiſſimo: in tenebroſis et in profundis. ſuper me cõfirmatus eſt furor tuus: & cunctis fluctibus tuis afflixiſti me. et circa finẽ eiuſdẽ pſalmi. in me tranſierunt iræ tuæ: et terrores tui conturbauerunt me. circundederunt me ſicut aqua tota die: circũdederunt me ſimul. quæ vniuerſa/ et nõnulla alia in pſalmis: dominũ gloriæ/ moleſtia etiã apud inferos ea ex parte/ eaq; ex natura qua paſſibilis erat/ nõ õnino caruiſſe/ oſtendere videntur. Qui ſi quicq̃ paſſꝰ eſt: quia voluit/ quantũ voluit/ & vt voluit paſſus eſt. et cũ voluit ſe victorẽ exhibuit. et expolians principatus et poteſtates (vt deiſer inquit Paulus) exemplũ ignominiæ fecit illos in fiducia, nec iniuria. nã qui peccatũ non fecerat: ſolus erat inter mortuos liber/ libertate ſua et authoritate vlꝰ quãdo illi placitũ fuit. et non vt cæteri qui patiuntur: non quia volũt/ quantũ volunt/ et vt volunt/ et qui ſpe in doloribus decidunt et deſtituuntur. Ipſe autẽ nunq̃ ſpe vllatenus excidit: ſicut ſcriptũ eſt. ego autem ſemper ſperabo, et ipſe quicquid pateretur: nunq̃ a laude ceſſauit. et adijciam inquit ſuper omnẽ laudem tuã. et paulo infra dicit. quantas oſtendiſti michi tribulationes multas et malas/ et conuerſus viuificaſti me: et de abyſſis terrę iterũ reduxiſti me. Sed hic patẽdi modus quiſq; apud inferos fuerit/ et apud quoſcunq; fuerit: ęque nos latet vt beatorũ delectandi modus. At hic forſitan quiſpiã dicet: abſit hoc a Chriſto/ vt quicq̃ apud inferos paſſus ſit/ vllaue defice eius aĩæ inflicta ſit afflictio. nã et eius verba pene nouiſſima fuere: conſũmatũ eſt. conſũmata igitur erant omnia de eo. At reſpondebit forte quiſpiam, pœnę corporales omnes/ conſũmatę erant/ finẽq; habebant: ſed nondum deſcenderat ad inferos/ nondũ reſurrexerat/ nondũ ad cœlos aſcenderat/ et nondũ aliũ paracletũ miſerat ſupra diſcipulos: quæ nichilominus ſaluti noſtræ neceſſaria relinquebantur implenda. Et inſuper fuerunt qui contumeliã crucis de deifico eius corpore negauerunt; quaſi rem indi-

gnã Chriſto/deoq; & dei verbo, ſed id dũtaxat ijs viſũ eſt; qui virtutẽ crucis/& eius ſacramentũ nõ agnouerũt/& qui poſt ſuũ ſenſũ ambulantes euanuerunt in cogitationibus ſuis, æque illis forte timendũ, ne poſt ſuos ſenſus ambulẽt: qui Chriſto domino ad inferos deſcẽdenti/terrores/cruciatus/gemitus/& pœnas tenebroſi lacus aſpectanti/ oẽs animi moleſtias tollunt, nã prophetas/quæ ipſũ terrefactũ/conturbatũ/& afflictũ ſonare vel expreſſe videntur: ſuo ſenſu ad aliena torquere periculoſũ eſt. & tantũdem timere debet qui eiuſmodi eſt: ne Chriſtus dominus ea ſententia qua & Petrũ/eũ ferlat & arguat dicens. vade poſt me ſathana / ſcandalũ es mihi: quia nõ ſapis quæ dei ſunt/ſed ea quæ hominũ. iudicia profecto dei & eorũ modus/ſunt nobis abſcondita: niſi quantũ per ſe aut ſuos dignatur aperire. Chriſtũ dominũ paſſũ/crucifixũ/mortuũ/deſcendiſſe ad inferos/reſurrexiſſe a mortuis/ad cœlos aſcendiſſe/ex euangelio didicimus: cætera etiã quę in euãgelio expreſſa nõ ſunt/ ex prophetis ſunt accipienda. At ſi ita eſt ℣ Chriſtus dominus non ſolũ pro nobis temporalẽ mortẽ/ſed & mortis ſecundę (quã noxio fructus morſu primus parens incurrerat) dolores & terrores ſuſtinere voluerit/vt nos a doloribus illis & terrifico illo ſenſu liberaret/ & imortalitati etiã ſecundũ corpus in fine reſtitueret/ſi ipſe qui ſolus liber erat/ſe pro ſeruo ſecreta diſpenſatione vt captiuum exhibuit/vt qui iuſte teneri nõ potuit eum liberaret qui iuſte detinebatur/& tyrannus ius detinendi perderet/ qui iniuſte detinere voluit indetentibilẽ/ſi inquã hæc ita iuſtitiæ diuinæ prouiſione fieri oportuit: q̃ miſeros nos reputare debemus/q̃ ingratos/q̃ meritę mulctæ reos/pro quibus oportuit tot/ tantaq; innocentẽ Criſtũ pati/vt nos nocentes & mortuos viuificaret? Quę dicta ſint: non quia iſta ex me aſſerere velim. ſed vt alij/prophetarũ ſenſa profundius exquirant: aut potius a deo (quod ſatius eſt) eorũ intelligentiã poſtulent. Nam eã ſolã quã ſpiritus ſanctus intendit/quæcunq; ea ſit: aſſerere & credere volo/illã ſolã amplector/illi ſolꝰ adhęreo. Attamen inferorũ & mortis contritori/victori/ſpoliatori/& magnifico triũphatori/ viuificatori noſtro: honor/ decꝰ/ gratiarũ actio/gloria/ poteſtas & iperiũ/per immenſa ſęculorũ ſęcula. Amẽ.

¶Et hæc vt dictũ eſt: nõ aſſertionẽ/ſed ſolã diſceptationẽ continent. Quæ in hoc/ſi ꝓ cõmuni pietate/ vt mea fert opinio/ſapimus/diluitur: ꝙ quæ mẽbrorũ ſunt/ Chriſtus ſua dicit. vt & in pſalmo paſſionis. longe a ſalute mea: verba delictorũ meorũ. nõ eni ipſe in peccatis & vt in capite delicta vlla habuit: ſed membrorũ illa erãt. Et in pſalmo 17. Et obſeruabo me ab iniquitate mea: iniquitatẽ ſuã dicit/qui peccatũ nõ fecit nec eſt inuentus dolus in ore eius. Et in pſalmo 37. vt quid domine repellis orationẽ meã: auertis faciem tuã a me? Chriſtũ tamẽ ſecundũ ſe ſemper pater audit. Ego autẽ (inquit) ſciebã quia ſemper me audis. Neq; pater vnq̃ facie ſuã a filio auertit. nec auertit (inquit) facie ſuã a me. Ecce quomodo in pſalmis ex quibus oppoſita deſumebantur argumenta: ſpiritus ſanctꝰ de Chriſto loquitur non de eo vt in capite/ſed de eo vt i mẽbris et corpore. Nulla igitur neceſſitas cõpellit: ea quæ in partẽ oppoſitã ſunt adducta/de Chriſto vt capite intelligi: ſed vt maiores noſtri & pie quidẽ de Chriſto/ſed pro corpore. Sic Origenes/Ticonius/Ammoniꝰ/ Chryſoſtomus/Nanziazenus/Hieronymus/Ambroſius/Auguſtinus/Caſſiodorus/ & reliqui ſãcti diluere haud formidaſſent. Quare & nos cum ipſis ita ſentire haudquaq̃ formidare debebimus. ¶Tertiodecimo verſu. Infirmata eſt in paupertate virtus mea: ex hebræo infirmata eſt in iniquitate fortitudo mea. quod intelligendũ eſt: non de ſua qui peccatũ nõ fecit/nec eſt inuentus dolus in ore eius/ſed humani generis quã ſua morte innocens agnus piauit. de quo Eſaias ait. & poſuit dominus in eo iniquitatẽ omniũ noſtrũ: oblatus eſt quia ipſe voluit/& non aperuit os ſuũ. ¶Quitodecimo verſu. qui videbant me/foras fugerũt a me. rectius foris vt iungatur cũ videbant/non cũ fugerunt: ex tralatione romana vbi & foris habetur. & ex hebræo: vnde legimus qui videbant me in plateis/fugiebant me. vbi id in plateis: manifeſtũ eſt cũ videbãt nõ cũ fugiebãt debere connecti. & adhuc rectiꝰ ex vtraq; tralatione & ex ſermonis proprietate: legeremus in verſu noſtro fugiebant q̃ fugerunt/ & etiam ex græco ἐ φυγον. ¶Viceſimoprimo verſu. erubeſcant impij & deducanẽ in infernũ: muta fiant labia doloſa. hoc præſignatiue/non imprecatiue aut optatiue intelligi volunt. quare vt id intelligeretur: cõmodius forte legeremus per indicatiuũ. erubeſcẽt impij & deducentur in infernũ: muta fient labia doloſa. ſic enim dominus cum fleuit ſuper Hieruſalẽ dicebat. venient dies in te: & circũdabunt te inimici tui vallo. & circũdabunt te & coanguſtabunt te vndiq;: & ad terrã proſternent te/& filios tuos qui in te ſunt. & nõ relinquent in te lapidẽ ſuper lapidẽ: eo ꝙ nõ cognoueris tẽpus viſitationis tuæ. nõ dixit veniant inimici tui circundent te/coanguſtent te vndiq;/proſternant te & filios tuos et eiuſmodi: ſed venient/circundabunt/coanguſtabunt/proſternẽt. Et quo modo etiã imprecaretur/aut optaret eis mala: qui pro illis orat/& pro tranſgreſſoribus (iquit Eſaias) rogauit. & qui docuit nos/pro ijs orare qui perſequuntur & calũniantur nos. Et ferme pſalmus 108

DILVENDIMODVS

Psal. 30 In te dñe. 31

GALL. ROM. HEB.

maxima pro parte ita legendus esset: vt prophetia nõ imprecatio videretur. in bonis enim optatio locum habet: oprare autem aut imprecari mala/ perfectio euãgelica vetat/ quę est adimpletio & consũmatio legis. prædicere autem aut annunciare non vetat. Sic domin⁹ noster Scribis & Phariseis & Iudeis vę vobis inquit Scribę & Phariseę/ vę homini illi nõ imprecans/ non optans: sed miseriã illorum illis aperiens/ quo magis resipiscerẽt/ et venią mererenť. ¶ Vicesimoseptimo versu. vbi dicimus in ciuitate munita: tralatio romana habet in ciuitate circunstantiæ. quod euenit quia interpres vocabulũ περιοχὴσ quod hoc ī loco habetur vertit circunstantię: quod munitionem potius significat. quare magis vertẽ dum erat munitionis q̃ circunstantiæ: quam περίστασιν dicunt.

Ipsi Dauid intelllectus XXXI.

1 BEati quorũ remiſſę sunt iiq̃tates: et quorũ tecta sunt pc̃tã.
2 Beat⁹ vir cui nõ imputauit domin⁹ peccatũ: nec est in spũ eius dol⁹.
3 Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea: dũ clamarem tota die.
4 Q m̃ die ac nocte grauata est sup me man⁹ tua: cõuers⁹ sũ i erũna/ mea dũ configit spina.
5 Delictum meum cognitũ tibi feci: & iniustitiam meã non abscondi.
6 Dixi confitebor adũsũ me iniustitiã meã domino: & tu remisisti impietatẽ peccati mei. Sẽper.
7 Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tẽpore oportuno.
8 Veruntamen ī diluuio aquarũ multarũ: ad eũ non approximabunt.
9 Tu es refugiũ meũ a tribulatiõe quę circũdedit me: exultatio mea erue me a circundantibus me. Semper.
10 Intellectum tibi dabo & instruã te in via qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

¶ Intellectus Dauid. XXXI.

BEati quorũ remiſſę sunt iiq̃tates: et quorũ tecta sunt pc̃tã.
Beatus vir cui nõ iputauit domin⁹ peccatũ: nec est in ore eius dol⁹.
Quoniam tacui inueterauerunt oia ossa mea: dũ clamarem tota die.
Q m̃ die ac nocte grauata est super me man⁹ tua: cõuersus sũ i erũnã dum confrigitur spina.
Delictũ meum cognitũ tibi feci & iniustitias meas nõ operui.
Dixi pn̄ciabo aduersus me iniustitias meas dño: & tu remisisti ipietatem cordis mei. Dp̃.
Pro hac orabit ad te omnis sãctus in tempore oportuno: veruntamen in diluuio aquarũ multarũ ad eũ non approximabunt.
Tu es michi refugiũ a pressura quę circundedit me: exultatio mea redime me a circundantibus me. Dp̃.
Intellectũ dabo tibi & instruã te i via hac qua ingredieris: firmabo super te oculos meos.

Dd eruditio. XXXII

BEatus cui dimissa est iiquitas: & absconditum est peccatũ.
Beat⁹ homo cui nõ imputauit dñs iniquitatẽ: nec est ī spiritu ei⁹ dol⁹
Quia tacui attrita sũt ossa mea: in rugitu meo tota die.
Die enī et nocte grauat sup me man⁹ tua: versat⁹ sũ in miseria mea cũ exardesceret messis iugit.
Peccatũ meum notum facio tibi: & iniquitatẽ meam non abscondo.
Dixi confitebor scelus meum domino: et tu dimisisti iniquitatem peccati mei. Sela.
Pro hac orat õnis misericors ad te/ tempus inueniens: vt cum inundauerint aquę multæ/ ad illum non accedãt.
Tu es protectio mea/ ab hoste custodies me: laus mea saluans circũdabis me. Sela.
Docebo te & mõstrabo tibi viam per quam ambules: cogitabo de te oculo meo.

11 Nolite fieri ſicut equus & mulus : quibus non eſt intellectus.
12 In camo & freno maxillas eorũ cõſtrige: qui non approximãt ad te.
13 Multa flagella peccatoris:ſperantem autem in domio miſericordia circundabit.
14 Lętamini in domino & exultate iuſti:& gloriamini oẽs recti corde.

Nolite fieri ſicut equus & mulus:quibus non eſt intellectus.
In freno & camo maxillas cõſtringes eorũ:qui non approximãt ad te.
Multa flagella peccatorũ : ſperantes autem in domio miſericordia circundabit.
Lętamini in domino & exultate iuſti:& gloriamini oẽs recti corde.

Nolite fieri ſicut equus & mulus:quibus nõ eſt intelligentia.
In camo & freno maxillas eorũ conſtringe:qui non accedunt ad te.
Multi dolores impij:cõfidentem autem in domino miſericordia circundabit.
Lętamini in domino & exultate iuſti:& laudate omnes recti corde.

TITVLVS. Eruditio Dauid.eruditio Dauid:inſtructio pro pœnitentibus/ in ſpiritu monſtrata Dauid.propheta loquitur in perſona pœnitentis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Beati quorũ remiſſę ſunt iniqtates:& quorũ tecta ſunt pcta.
beati/ pcula miſeria dãnatiõiſq; periculo/quib⁹ deus trãſgreſſiones legis dimiſit:& beati q
2 bus adſcõdita & deleta ſunt delicta. Beatus vir cui nõ iputauit dñs peccatũ:nec eſt in ſpũ
eius dolus.ſecurus eſt a miſeria & periculo mortis ſcđę / cui (&ſi peccauit)dñs qđ peccauit
nõ iputauit/quia dolorẽ cordis/& oris cõfeſſionẽ pro ſatiſfactiõe (q̃ ſua eſt in nos benignitas)deus ſuſcepit: & beatus ille cui nulla fraus expiationis peccati in anima eius inuenta
eſt ſed vere quod peccauerit doluit:& qui ſe ore & animo accuſauit reumq; agnouit. Hactenus propheta de beatis.nunc peccatorũ perſonã agit:qui tamen dei miſericordia ad vi
3 tã ſunt reſpiraturi.Q uoniã tacui inueterauerũt oſſa mea;dũ clamarẽ tota die.quoniã pec
cata mea nec dimiſſa nec abſcondita/nec quæ nõ imputat dominus quia ſilui/quia nõ me
corde & ore accuſaui in ſimplicitate ſpiritus/õnes vires meæ languerunt/ omnes inordinatæ ſunt/miſer adeo factus ſum:vt præ afflictione mentis fauciæ/rugirẽ abſq; ceſſatione.
4 Q uoniã die ac nocte grauata eſt ſuper me manus tua;conuerſus ſum in erũna/ mea dum
configitur ſpina.quoniam timor vindictæ tuæ ſuper me grauis factus eſt: attẽdi/ reſpexi/
5 confugi ad te in miſeria mea dũ pungit/dũ mordet/dũ ſtimulat me conſcientia mea. Delictũ meũ cognitũ tibi feci:& iniuſtitiã meã non abſcondi.dũ ſic rugio/dũ impatientia miſeræ vitæ meæ ſuperatus eiulo corde / peccatum meum tibi nudaui : & tranſgreſſionem
6 in te factam non amplius celaui/nõ amplius diſſimilaui. Dixi confitebor aduerſũ me iniuſtitiã meã dño:& tu remiſiſti ipietatẽ peccati mei.intra meipſum cogitaui dicens/corde &
ore ſine dolo meipſũ iniuſtitiæ meæ accuſabo corã dño/contra meipſũ ero:& tu clementiſ
7 ſime deus/præueniẽs dimiſiſti piaculi mei in te male contractã offenſã. Pro hac orabit ad
te omnis ſanctus:in tempore oportuno.pro remiſſione peccati intercedet ad te omnis ſãctus/miſerationis & clementiæ tuæ imitator:dũ occaſionẽ dabit peccator/atterẽdo/gemẽ
8 do/& ſine fictione corde & ore ſe accuſando. Verũtamen in diluuio aquarũ multarũ: ad
eũ non approximabunt.attamen ſancti & miſericordes dei/ eũ pro dimiſſione impletatis
peccatoris tunc ſupplices non adibunt:cum inundatione peccatorũ multorũ peccator obruitur/ſed cũ emergere nititur/& malũ ſuũ agnoſcit/& deo denudat/& cũ tã aperte & ſine dolo iniuſtitiã ſuã confitetur.tũc enim tempus oportunum/tunc deus inuenitur/ tunc
9 acceditur ad eũ. T u es refugiũ meũ a tribulatione quæ circũdedit me:exultatio mea crue
me a circũdantibus me.tu deus qui michi offenſam in te donaſti/relaxaſti/remiſiſti/ es cõfugiũ meũ a miſeria quæ me circũuallauit:& tu in quo ex triſtitia & mœrore confecti ſpiritus lætitiã & conſolationem ſũ aſſecutus/eripe me ne recidã in peccatũ/eripe inquã a tur-
10 ba hoſtiũ circũeũtiũ me. Intellectũ tibi dabo & inſtruã te in via hac qua gradieris. firmabo ſuper te oculos meos.audit propheta in ſpiritu reſponſũ dei ad petitionẽ peccatoris (iã dimiſſo dei miſeratione peccato) per gratiã innouati/& magnũ auxiliũ quod pollicet benigniſſimus deus reſpirantibus ad vitã/& q̃ magna circa nos dei cura & benignitas.& ſequentia ſunt dei verba.infũdã/indulgebo tibi a modo purã agnitionẽ boni a malo/ p quã liberari poſſis ab hoſtibus/ & ne recidas docebo te qua via ſis incẽſurus/dabo tibi pręcepta quæ tibi ſint pro via: te iugiter aſpiciam/tibi iugis aſſiſtet prouidentia mea ne ruas ĩ
11 iniuſtitiæ miſeriã/& beatitudinẽ perdas recuperatã. Nolite fieri ſicut equus & mulus:qui-

GALL. ROM. HEB.

bus non eſt itellectus. O hoſtes quos agnitione boni malicq; donauit/ nolite aſſimilari pecudibꝰ. nõ ratione ſed pturbationũ ipetu ad oẽs illecebras ruẽtibus: qbꝰ nõ ineſt bonorũ maiorũq; diſcretio/ & quas intelligentia nõ ſum dignatus. I m camo & freno maxillas eorũ cõ ſtringe: qui non approximant ad te. verba prophetæ. in capiſtro/ lupatis et frenis & duro ſeruitutis iugo O deus totius boni veniæq; largitor/ preme/ vici & coerce eos qui vt bruta viuunt: & ad te/ ſecundũ rationẽ & intellectũ (q̃ illis inaulſiſti) viuẽtes non accedũt. M ulta flagella pctõris: ſperãtẽ aũt i dño miſericordia circũdabit. audit deũ reſpõdẽtẽ/ non ſolũ dura ſeruitꝰ pmet pctõrẽ qui viuẽs aſſimilat eſt pecudi mẽtis ratiõiſq; expti/ ſed eũ ſupplicia manẽt eterna: & cõtra/ eũ q̃ itelligẽtiã ſecutꝰ/ fiduciã totiꝰ boni in deo collocat/ miſeratio mea i vita eterna coronabit. L ętamini i dño & exultate iuſti: & gloriamini oẽs recti corde. hic verſus et deo & pphetę communis eſſe poteſt. O iuſti & expiati a peccato veniaq; dignati/ lętitia et exultatio veſtra ſit in domino/ & non more rationis expertium in rebꝰ caducis: & O vos vniuerſi qui rectam habetis animam/ & non ad deuia peccatorum incuruam/ gloria & iocunditas veſtra ſit in domino.

ADVERTE. Primariam huius pſalmi intelligentiam apprehenſu difficilem. quo factum eſt vt paulo plus q̃ in cæteris ad aperiendum ſenſum fuerit immorandum. ¶ Primo verſu. beati quorum remiſſę ſunt iniquitates. quod pluraliter hic dicitur: ex hebræo ſingulare reſpondet/ beatus cui dimiſſa eſt iniquitas. & Paulus ad Romanos interpretatione ſeptuaginta eſt vſus: dicens. & Dauid dicit beatitudinem hominis cui deus accepto fert iuſtitiã ſine operibus: quod ſecundum verſum reſpicit. & ſubnectit duos primos verſus prophetæ. Quid enim fecit quis/ in miſeria conſtitutus ſiens & eiulans/ alicuius opem requirens: vt hic eum eximat ab illa neceſſitate/ de quo nunq̃ eſt bene meritus/ ſi eximit: ſola gratia eximentis eſt & miſericordia/ non lachrimantis/ non poſcentis opem meritũ/ non opera. ita & cum deus poſtulantem opem & errata ſua confitẽtem: iuſtificat impium. hæc eſt ſanctiſſimi Pauli viuifica ſententia. ¶ Vltimæ particulæ quarti verſus dum configitur ſpina: ex hebræo reſpondet/ cum exardeſceret meſſis iugiter. quod ad hanc trahitur intelligentiã. manus domini die ac nocte/ vitionis/ damnationiſq; metu grauis facta eſt ſuper me: dum peccata mea ad maturitatem venirent æternis incendijs parata/ & me iã continuo exurentia. Et ad ſpina in pſalterio gallico particula/ mea potiꝰ ferenda eſt q̃ ad pręcedentẽ/ erũna. Quod ex greco cognoſcitur: vbi habetur. ἐιστραλαιπωρίαμ. ἐμ τῶ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθα. in erumna/ dum configitur michi ſpina. ¶ Vltimę item particulæ noni verſus/ erue me a circundantibus me: reſpondet ex hebræo/ ſaluans circundabis me. vbi circundatio: non ad hoſtes et nęquitias inſidiantes peccantibus/ ſed ad deum ſpectat. quare ſi noſtra/ tralationi hebraicæ conciliandę foret/ dicendum eſſet: erue me circũdans me. vtrobiq; tamen intelligentia bona.

¶ In finẽ pſalmus Dauid. XXXII.

1 EXultate iuſti i domino: rectos decet laudatio.

2 C onfitemini domino i cithara: in pſalterio decem chordarum pſallite illi.

3 C antate ei canticũ nouum: bene pſallite ei in vociferatione.

4 Q uia rectum eſt verbum domini: & omnia opera eius in fide.

5 D iligit miſericordiam & iudicium: miſericordia domini plena eſt

¶ In finem pſalmꝰ Dauid. XXXII.

GAudete iuſti i domino: rectos decet collaudatio.

C onfitemini domino in cithara: in pſalterio decem chordarum pſallite ei.

C antate ei canticũ nouum: bene pſallite ei in iubilatione.

Q uia rectus eſt ſermo domini: & omnia opera eius in fide.

D iligit miſericordiam & iudicium: miſericordia domini plena eſt

XXXIII.

LAudate iuſti dominũ: rectos decet laudatio.

C onfitemini domino in cithara: in pſalterio decachordo cantate ei.

C antate ei canticũ nouum: diligenter pſallite in iubilo.

Q uam rectum eſt verbum domini: & omne opus in fide.

Diligit iuſtitiam & iudiciũ: miſericordia domini plena eſt terra.

terra.
6 V erbo domini cœli firmati ſũt:& ſpiritu oris eius omnis virtus eorũ.
7 C ōgregãs ſicut in vtre aquas maris:ponens in theſauris abyſſos.
8 T imeat dominum omnis terra : ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem.
9 Q uoniam ipſe dixit et facta ſunt:ipſe mandauit & creata ſunt.
10 D ominus diſſipat conſilia gentium/reprobat autem cogitationes populorũ:& reprobat cõſilia principum.
11 C onſilium autem domini in ęternũ manet: cogitationes cordis ei⁹ in generatione & generationẽ.
12 B eata gens cui⁹ eſt dominus deus eius:populus quem elegit in hęreditatem ſibi.
13 D e cœlo reſpexit dominus : vidit omnes filios hominum.
14 D e pręparato habitaculo ſuo:reſpexit ſuper oẽs qui habitant terrã.
15 Q ui finxit ſingillatim corda eorũ : qui intelligit omnia opera eorũ.
16 N on ſaluatur rex per multam virtutem:& gigas non ſaluabitur in multitudie virtutis ſuę.
17 F allax equus ad ſalutem:in abundantia autem virtutis ſuę nõ ſaluabitur.

terra:verbo domini cœli firmati ſunt / & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum.
C ōgregãs ſicut in vtre aquas maris : ponẽs in theſauris abyſſos.
T imeat dominum omnis terra:ab ipſo autem commoueantur vniuerſi/& qui habitant orbẽ.
Q uoniam ipſe dixit & facta ſunt:ipſe mandauit & creata ſunt.
D ominus diſſipat conſilia gentium/reprobat autem cogitationes populorum : & reprobat conſilia principum.
C onſilium vero domini manet in æternum: cogitationes cordis ei⁹ in ſæculumſæculi.
B eata gens cui⁹ eſt dominus deus eorum:populus quem elegit domin⁹ i hæreditatẽ ſibi.
D e cœlo proſpexit dominus : & vidit omnes filios hominum.
D e pręparato habitaculo ſuo:reſpexit ſuper oes qui habitant orbẽ.
Q ui finxit ſingillatim corda eorum:qui itelligit omnia opera eorũ.
N on ſaluabit rex per multã virtutẽ ſuã : nec gigas ſalu⁹ erit in multitudine fortitudinis ſuę.
F alſus equus ad ſalutem:in abundantia autem virtutis ſuæ non erit ſaluus.

V erbo domini cœli firmati ſũt : & ſpiritu oris eius omnis ornatus eorum.
C ongregans quaſi in vtre maris ; ponens in theſauris abyſſos.
T imeat dominum omnis terra:ipſum formident vniuerſi habitatores orbis.
Q uia ipſe mãdauit & factus eſt:ipſo pręcipiente ſtetit.
D ominus diſſoluit cõſilium gentium : irritas fecit cogitationes populorum.
C onſilium autem domini in ęternum ſtabit: cogitationes cordis ei⁹ in generatione & generatione.
B eata gens cuius dominus deus eius:populus quem elegit in hæreditatem ſibi.
D e cœlo reſpexit dominus : vidit omnes filios adam.
D e firmiſſio ſolio ſuo: proſpexit vniuerſos habitatores terrę.
F ingens pariter cor eorum:intelligens omnia opera eorum.
N on ſaluabitur rex in multitudine exercitus: nec fortis liberabitur in multitudine virtutis.
F allax equus ad ſalutem : & in multitudine roboris ſui non ſaluabit.

	GALL.	ROM.	HEB.
Psal. 32 Exultate	18 Ecce oculi domini sup metuētes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.	Ecce oculi domini sup timētes eum: sperantes autem in misericordia eius.	Ecce oculus domini super timentes eum: et expectantes misericordiā eius.
	19 Vt eruat a morte animas eorum: et alat eos in fame.	Vt eripiat a morte animas eorum: & alat eos in fame.	Vt eruat de morte animas eorum: et viuificet eos in fame.
	20 Anima nostra sustinet dominū: quoniā adiutor et ptector noster est	Anima autē nostra sustinet dñm/qm̄ adiutor et protector noster est:	Anima nostra expectauit dñm: auxiliū nostrū et clypeus noster est.
	21 Quia in eo lætabit cor nostrū: et in nomie sancto eius sperauimus.	et in ipo lętabit cor nostrū/et in nomie sancto eius sperabimus.	In ipso enī lætabit cor nostrū: quia in noie sancto eius sperauimus.
	22 Fiat misericordia tua domie super nos: quēadmodū sperauim9i te.	Fiat dñe misericordia tua super nos: sicut sperauimus in te.	Sit misericordia tua domine sup nos: sicut expectauimus in te.

TITVLVS nullus. Psalmus itroductorius de diuinitatis arcanis, Propheta in spū loquit̄.
EXPOSITIO CONTINVA. Exultate iusti in dño: rectos decet collaudatio. O vos diuiæ 1
legis obseruatores/ p̄cepta dei adiplentes/ exultatio vestra & laus vestra sit in deo: quoniā
par est iustos & nusq̄ a rectitudinis calle deflectētes in deo exultare & deū collaudare. Cō- 2
fitemini dño in cythara: in psalterio decē chordarū psallite illi, canite laudes dño in trigona
melodia/ in trinę beatitudinis cōfessione: dicite ei laudes in decē p̄ceptorū decalogi obser-
uatione. Cantate ei canticū nouū: bene psallite ei in vociferatione, psallite ei carmen noui
testamēti: prudenter hymnos eius cōcinite in vocis recrepatiōe. Quia rectū est verbū dñi: 4
& oia opera eius in fide, psallite carnē nouū/ psallite prudēter cū vocis modulatione/ quia
filius dei cuius nouū carmē canendū rectus & iustus est: & vniuersa facta eius fidelia. Dili- 5
git misericordiā & iudiciū: misericordia dñi plena est terra, verbum dñi/ filius æterni patris
amator est misericordię & iudicij: misericordia verbi dñi/ miseratio filij dei oppleuit terrā.
Verbo dñi cœli firmati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eorū. filio æterni patris cœle- 6
stia stabilita & cōdita sunt: & spiritu sancto qui ab ore dei ineffabiliter p̄cedit/ ois fortitudo/
decor/ ornatusq̄ eorū. Cōgregans sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos. 7
verbū dei colligit in vnitate ecclesiæ quasi in vase populos orbis: & reponit in arcanis suis
inscrutabilia sapiētiæ suæ. Timeat dñm omnis terra: ab eo autem cōmoueātur oēs inhabi- 8
tantes orbē. omnis orbis accola ęternū patrē vereatur: omnes accolę terrę timore eius quas-
tiātur. & id p̄cedentē explicat particulā. Quoniā ipse dixit et facta sunt: ipse mandauit 9
& creata sunt. omnes terræ habitatores ad nutū eius moueātur/ quia ipse cœlestis pater di
xit et verbo suo cōdita sunt vniuersa: ipse iussit & iussione sua cuncta sunt ad ortū deducta.
Dñs dissipat cōsilia gentiū/ reprobat autē cogitatiōes populorū & reprobat cōsilia princi- 10
pum, pater cœlestis dissoluit & irrita facit cōsilia generationū: dñs frustrat cogitatus & cō-
ceptiones hominū/ & dñs frustrat/ irritaq̄ facit cosilia regū ac magnatū. Cōsiliū autē dñi 11
in æternū manet: cogitationes cordis eius in generatione & generationē, cōsiliū dñi/ ver-
bū dñi nō tale est/ nō dissipatur/ nō dissoluitur/ nō disperit/ nō fit irritū / sed in æternū ma-
net genitori coęternū: & p̄finitiones mentis diuinæ in successione & successione/ tota ma-
nent in æternitate. Beata gens cuius est dñs deus eius: populus quē elegit in hęreditatem 12
sibi, hæreditatis æternæ secura ea generatio quæ cœlestē patrē/ cōsiliū ęternū & p̄finitio-
nes æternas/ verbū & spiritū sanctū habentē/ deū suū agnoscit: beatus populus quē cœle-
stis pater æternus p̄diffiniuit/ p̄eordinauit/ p̄destinauit sibi/ in possessione sua. & hic/
a verbo dei redēpti gaudeāt fideles: quia ex cōfessione & fide patris/ filij & spiritus sancti/
dei sui/ trisagiæ beatitudinis/ beatus esse & æternę vitę securus declaratur. De cœlo respe- 13
xit dominus: vidit omnes filios hominū, de cœlesti throno suo subter aspexit deus: & vni-
uersos homines cōtuitus est. De p̄parato habitaculo suo respexit super omnes: qui ha- 14
bitant terram, hic versus p̄cedentē explicat eūdēq̄ affert sensum. Qui finxit singillatim 15
corda eorū: qui itelligit oia opa eorū, qui particulari cuiq̄ eorū animā plasmauit & infudit:
quē nichil eorū q̄ fecerit latere potest. Nō saluat rex p multā virtutē: & gigas nō saluabit 16
in multitudine virtutis suæ, nō æternæ vitæ beatitudinē adipiscitur vir in regia dignitate

cõſtitutus per multiplicẽ diuitiarũ & bellatorũ potentiã: & athleta vir cæteris viribus ipar & excellẽs nõ beatitudinẽ illã cõſequet̃/nec a miſeria mortiſq; ſcđe piculo eximet̃ i multipli-
17 ci fortitudine & robore ſuo. Fallax equꝰ ad ſalutẽ: in abundãtia aũt virtutis ſuę nõ ſaluabit̃. terrena potẽtia fallax & deceptoria eſt/ad beatitudinẽ hęreditatis æternæ cõſequendum: terrena potẽtia quantũcũq; multiplicetur et abundet/nos æterna beatitudine nõ donabit.
18 Ecce oculi dñi ſup metuẽtes eũ: et in eis qui ſperãt ſup miſericordia eius, ecce aſpectus benignitatis dei de throno ſuo cœleſti cõtuentis ſup oẽs habitatores orbis/ intẽtus eſt ſuper timentes eũ: & cõfidẽtes in miſericordia eius ſaluari beatitudineq; æterna donari/non in
19 multiplici authoritatis eminẽtia/nõ in viriũ fortitudine/nõ i terrenorũ potẽtia. Vt eruat a morte aias eorũ: et alat eos in fame. intenti ſunt oia videntes oculi dñi ſup metuẽtes eũ & ſperantes in eo/vt eripiat aias eorũ ab æternæ mortis ſupplicio: & paſcat eos fide & ſui co-
20 gnitione ſpirituali in ſterilitate huius mortalis vitæ. Anima noſtra ſuſtinet dñm: quoniam adiutor & ꝓtector noſter eſt. ꝓpheta in perſona fideliũ. mẽs noſtra prẽſtolat̃/ expectat dñi auxiliũ qui per ſuã ſolã miſericordiã & gratiã ſaluat/beatitudineq; donat: quoniã adiuuat nos ad ſalutẽ beatitudinẽq; cõſequendã/& protegit nos ne in miſeriã ruamus/mortẽq; ſe-
21 cundã. Quia in eo lętabit̃ cornu noſtrũ: & in noie ſancto eius ſperauimꝰ. aia noſtra ſuſti-
22 net & expectat dñm/quia in eo ſolatiũ ſuũ cõſequet̃: & in verbo ſancto eius cõfidimꝰ. Fiat miſericordia tua dñe ſup nos: quẽadmodũ ſperauimus in te. detur nobis cœleſtis ꝓtector miſericordia tua/ſupernus fauor & gratia: quẽadmodũ fiduciã noſtrã habuimus in te/ per tuã ſcilicet gratiã & miſericordiã neq; ob aliud quicq̃ nos ſaluari poſſe.

ADVERTE. Primo verſu. exultate iuſti in dño: ex hebræo laudate iuſti dñm. quod quadrat ad cõſequẽtiã/rectos decet collaudatio. ¶ Decimo verſu. vltima particula & reprobat cõſilia pricipũ: ex hebręo nõ habet̃/ſed ſub prima pticula cõprehẽdit̃. ¶ Vndecimo verſu. in generatiõe & gñatiõnẽ: lege copulatiõis aptius i generatione & gñatione/vt vtrũq; eodem caſu reperiatur. ſic enim græce ἐισ γενεὰν καὶ γενεάν. vbi vtrumq; accuſatiuus eſt. ¶ Quintodecimo verſu. qui finxit ſingillatim corda eorũ: ex hebræo fingens pariter cor eorũ. vbi quod ſeptuaginta dixerũt κατὰμόνας id eſt ſingulatim/ſingulariter/ ſeorſum/ ſolitarie: Hieronymus poſuit pariter. qđ euenisſe putãt: ob homonymiã vocabuli hebraici illic poſiti. & vidẽt ſeptuagita rectiore vſi ſignificatiõe. ex illo eni Hieronymi quiſpiã poſt ἄνομον Abenruſt lapſus: altercari poſſet cũm hominũ eandem mentẽ/vnicãq; animã eſſe. Et alius ex fabulamẽtis Origeniſtarũ & nõnullorũ Hebræorũ deprauatꝰ: cõtẽdere omnes animas ſimul a principio cõcreatas/ & in corpora poſtmodũ delabi. qui vterq; error tã pernicioſus q̃ impius. ſed vt ſeptuaginta reliquere/animas ſingulatim & ſolitarie creatas: nichil fulcimẽti affert huiuſmodi diſſorte cõcipientibus/& amẽter abutẽtibus mente. quin potius eorũ extricat errores & euertit. & aia duerte quod dicitur ſingillatim: idẽ eſſe quod ſingulatim et vtrũq; a ſingulo deriuatũ. quod eni a ſigno ſigillum & ſigillatim dicitur: aliã habet intelligentiã/huic loco minime accõmodandã. ¶ Septimodecimo verſu. in abundãtia autẽ virtutis ſuæ nõ ſaluabitur: ex hebræo/ & in multitudine roboris ſui nõ ſaluabit. vbi id ſaluabit/rem ſubiectam/equum reſpicit. vt intelligatur: & equus nõ ſaluabit/nõ beatum efficiet. & abſurdum eſt ſane dicere: & equus nõ ſaluabitur. quod ex precedẽte particula intelligere oporteret: niſi violentũ aliunde emendicaremus ſubiectũ. nichil eni ꝓpheta dignũ: vt dicat equos beatitudinis incapaces/quod nullus etiã vel obtuſiſſimus vnq̃ negauit philoſophorum. rectus igitur ſtat: vt pſallamus ſallax equus ad ſalutem: in abundantia autẽ virtutis ſuæ non ſaluabit.

¶ Dauid cũ imutauit vultũ ſuũ corã Abimelech/ & dimiſit eum & abijt. XXXIII

1 BEnedicã dominũ in oi tẽpore: ſemp laus eius in ore meo.

2 In domio laudabit̃ aia mea: audiant manſueti & lætentur.

3 Magnificate dñm mecũ: & exaltemus nomẽ

¶ Pſalmus Dauid cũ mutauit vultũ ſuũ corã Abimelech/ & dimiſit eũ & abijt. XXXIII.

BEnedicã dominũ in oi tẽpore: ſemp laus eius in ore meo.

In domio laudabit̃ aia mea: audiant manſueti & lætentur.

Magnificate dñm mecũ: & exaltemus nomẽ

¶ Dauid quãdo cõmutauit os ſuũ corã Abimelech/& eiecit eũ & abijt XXXIIII. Aleph

BEnedicã domino in oi tẽpore: ſemp laus eiꝰ in ore meo. Beth

In domio laudabit̃ aia mea: audiãt mãſueti & lætentur. Gimel.

Magnificate dñm mecũ: & exaltemus nomẽ

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
33	eius in idipsum.	eius in inuicem.	eius pariter. Daleth.
Bñdicã. 4	Exquisiui dñm & exaudiuit me: & ex oĩbus tribulationib⁹ meis eripuit me.	Inquisiui dñm & exaudiuit me: & ex oĩb⁹ tribulatiõibus meis eripuit me.	Q ꝛ̃siui dñm et exaudiuit me: & ex omnibus angustijs meis liberauit me. He.
5	Accedite ad eũ & illuminamini: & facies vestrę nõ cõfundentur.	Accedite ad eũ & illuminamini: & vultus vestri nõ erubescent.	R. aspicite ad eũ & confluite: & vult⁹ vestri nõ cõfundentur. Vau.
6	Iste pauꝑ clamauit/ & dñs exaudiuit eum: & de oĩbus tribulatiõibus eius saluauit eũ.	Iste pauꝑ clamauit & dñs exaudiuit eũ: & ex oĩbus tribulatiõibus eius liberauit eũ.	H ic pauper clamauit et dñs exaudiuit: & de oĩbus tribulatiõibus saluabit eum. Zai.
7	Immittet angelus dñi in circuitu timentiũ eũ: & eripiet eos.	Immittet angelus domini in circuitu timentiũ eum: & eripiet eos.	C ircũdat angelus dñi in gyro timentes eũ: & eruet eos. Heth.
8	Gustate & videte qm̃ suauis est domin⁹: beatus vir qui sperat in eo.	Gustate & videte qm̃ suauis est domin⁹: beatus vir qui sperat in eo.	G ustate & videte qm̃ bonus dñs: beatus vir qui sperat in eo. Teth.
9	Timete dñm oẽs sancti eius: quoniã non est inopia timentibus eũ.	Timete dominũ oĩes sancti eius: qm̃ nichil deest timentibus eum.	T imete dñm sancti eius: qm̃ nõ est inopia timentibus eum. Ioth.
10	Diuites egerũt & esurierunt: inquirẽtes autẽ dominũ nõ minuentur omni bono.	Diuites egerũt & esurierunt: inquirẽtes autẽ dominũ non deficient omni bono.	L eones indigerũt & esurierunt: querẽtibus autẽ dominũ nõ deerit omne bonũ. Caph.
11	Venite filij audite me: timorẽ domini docebo vos.	Venite filij audite me: timorẽ domini docebo vos.	V enite filij audite me: timorẽ domini docebo vos. Lameth.
12	Quis est homo q̃ vult vitã: diligit dies videre bonos?	Quis est homo q̃ vult vitã: & cupit videre dies bonos?	Q uis est vir q̃ velit vitã: diligens dies videre bonos? Mem.
13	Prohibe linguã tuã a malo: & labia tua ne loquãtur dolum.	Prohibe linguã tuã a malo: & labia tua ne loquãtur dolum.	C ustodi linguã tuã a malo: & labia tua ne loquãtur dolum. Num.
14	Diuerte a malo & fac bonum: inquire pacẽ & persequere eam.	Diuerte a malo & fac bonũ: inquire pacem & sequere eam.	R ecede a malo & fac bonũ: quęre pacem & pſequere eã. Samech.
15	Oculi domini super iustos: & aures eius i preces eorũ.	Oculi domini super iustos: & aures ei⁹ ad preces eorum.	O culi dñi ad iustos: et aures eius ad clamorem eorum. Ain.
16	Vultus aũt dñi sup̃ facientes mala: vt perdat de terra memoriã eor⁹.	Vultus aũt dñi sup̃ facientes mala: vt ꝑdat de terra memoriã eorum.	V ultus domini sup̃ facientes mala: vt ꝑdat de terra mẽoriã eorũ. Fe.
17	Clamauerunt iusti & dñs exaudiuit eos: &	Clamauerũt iusti & dominus exaudiuit eos: et	C lamauerunt iusti & dñs exaudiuit: & ex oĩ-

ex oĩbus tribulationi-
bus eorũ liberauit eos.
18 Iuxta eſt dñs ijs qui tri
bulato ſũt corde: & hu-
miles ſpiritu ſaluabit.
19 Multæ tribulatiões iu-
ſtorũ: & de oĩbus ijs li-
berabit eos dominus.
20 Cuſtodit dominus oia
oſſa eorũ: vnũ ex ijs nõ
conteretur.
21 Mors peccatorũ peſſi-
ma: & qui oderũt iuſtũ
delinquent.
22 Redimet dñs aĩas ſer-
uorũ ſuorũ: & nõ delin
quent omnes qui ſpe-
rant in eo.

ex oĩbus tribulatiõibus
eorũ liberauit eos.
Iuxta eſt dñs ijs qui tri
bulato ſũt corde: & hu-
miles ſpiritu ſaluabit.
Multę tribulatiões iu-
ſtorũ: & de ijs oĩbus li-
berabit eos dominus.
Dominus cuſtodit oia
oſſa corũ: vnũ ex ijs nõ
conteretur.
Mors peccatorũ peſſi-
ma eſt: et qui oderũt iu-
ſtum delinquunt.
Redimet dñs animas
ſeruorũ ſuorum: & non
delinquent omnes qui
ſperant in eo.

bus tribulationĩbus eo-
rum liberauit eos. Sade
Iuxta eſt dñs contritis
corde: & cõfractos ſpi-
ritu ſaluabit. Cof.
Multę tribulatiões iu-
ſti: & ex oĩbus illis libe-
rabit eũ dominus. Res.
Cuſtodit tõnia oſſa eĩ⁹:
vnum ex eis nõ cõfrin-
getur. Sin.
Interficiet impiũ mali-
tia: & odiẽtes iuſtũ cul-
pabuntur. Tau.
Redimet domin⁹ aĩas
ſeruorũ ſuorum: & non
peccabunt omnes ſpe-
rantes in eo.

TITVLVS. Ipſi Dauid quãdo cõmutauit os ſuũ corã Abimelech. Pſalm⁹ de Chriſto dño quãdo cõmutauit faciẽ ſuã/quãdo diuinitatẽ ſuã diſſimulauit/quãdo cõtexit/formã pauperis accipiẽs/corã Abimelech/in cõſpectu Iudęorũ/in cõſpectu regni patris ſui, id eſt Abimelech ſignificat. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtũ de patre loquentẽ & ſuos hortantem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Benedicã dñm in omni tẽpore: ſemp laus eius in ore meo.
gratias agã deo patri meo oĩbus diebus vitę meæ: bonitatẽ eius enarrabo/& iugiter ac in-
2 deſinẽter ipm laudabo. In dño laudabitur aĩa mea: audiãt mãſueti & lętẽtur. in deo patre
meo/in obedięntia & executione mãdatorũ eius oĩs laus & aĩæ meæ cõmẽdatio: hęc intelli-
3 gant mites & ſimplices corde & exultẽt/animoq; cõſolenẽ. Magnificate dñm mecũ: & ex-
altemus nomẽ eius in idipm. O vos mãſueti & mites corde / magnis pconijs patrẽ meum
4 cœleſtẽ exaltate mecũ: & magnificem⁹ nomẽ eius ſimul/extollam⁹ nomẽ eius in vnũ. Ex-
quiſiui dñm & exaudiuit me: & ex oĩbus tribulationibus meis eripuit me. inuocaui patrẽ
meũ & dignatus eſt me exaudire: et liberauit me ex oĩbus anguſtijs/quæ oppreſſerũt me.
5 Accedite ad eũ & illumiamini: & facies veſtræ nõ cõfundẽtur. appropinquate ei fide & in-
uocatione/& mẽtis illuminationẽ ſuſcipite quia pater luminũ eſt: & mẽtes veſtrę ad diuini-
6 tatis ſimilitudinẽ efformatę/nulla vnq; opiẽtur cõfuſione. Iſte pauper clamauit & dñs exau
diuit eũ: & de oĩbus tribulatiõibus eius ſaluauit eũ. de ſe loquit dñs. iſte pauper qui ad vos
loquitur O mites corde & aĩa benigni/qui nõ habebat in terris vbi reclinaret caput ſuũ in-
uocauit patrẽ & pater cœleſtis audiuit eũ: & de oĩbus pſſuris & anguſtijs eius liberauit eũ/
7 et ita vos audiet ſi acceſſeritis/ſi clamaueritis ad eũ. Immittet angelus dñi in circuitu timẽ-
tiũ eũ: & eripiet eos. vos audiet ſi iuocaueritis eũ/quia angelus eius circũſtabit eos qui ti-
8 ment eũ ad eos ptegendũ: & de periculis eximet eos. Guſtate & videte quoniã ſuauis eſt
dñs: beatus vir qui ſperat in eo. intimo ſenſu ſapite & cõtemini mẽte/ quia totius bonita-
tis ſuauitate plenus eſt pater meus cœleſtis / dñator cœli & terræ: fœlicitatẽ adipiſcet æter-
9 nã qui cõfidit in eo. Timete dñm oẽs ſancti eius: quoniã nõ eſt inopia timẽtibus eũ. in ti-
more ſancto colite patrẽ meũ vniuerſi imaculati eius: quoniã qui cœleſti patri pure ſeruiũt
& ei cultũ in timore exhibẽt/nichil ſibi deeſſe ſentiẽt ex omni copia ſpiritualiũ/verorum &
10 æternorũ bonorũ. Diuites eguerũt & eſurierunt: inquirẽtes autẽ dñm nõ minuẽtur omni
bono. huius ſęculi locupletes/ſpiritualib⁹ bonis egeni/animi ſufficiẽtia & veris alimonijs
caruerunt: ijs vero qui nõ terrenas opes ſæculi ſed deũ/cœleſtẽq; patrẽ quęrunt/nullũ vnq;
11 deerit bonũ. Venite filij audite me: timorẽ dñi docebo vos. accedite ad me. O mãſueti O pa
cifici/auſcultate doctrinã meã/ euãgeliũ pacis pectorib⁹ iſerite: & quo pacto cœleſtẽ patrẽ
12 timere debeatis/ego vos edocebo. Quis eſt homo q vult vitã: diligit dies videre bonos?
13 qs eſt homo q ad vitã cupit ingredi beatã: qs eſt homo q cupit bona poſſidere i dierũ ętni-
tate? Prohibe linguã tuã a malo: & labia tua ne loquãt dolũ. arce ſermonẽ tuũ a iuramẽto/
perſurio/detractiõe/blaſphemia/vaniloquo: & os tuũ ne falſũ teſtimoniũ dicat/ne mẽdaciũ

33 Benedicã. 34

fraudẽue vllã cõcinet. Diuerte a malo & fac bonũ: ĩquire pacẽ & pſequere eã. declina ab iis 14
quę lex diuina vetat & fac quæ ipſa iubet; q̃re viã ſupnæ pacis/ neq; vnq̃ deſere illã/ q̃re inq̃
tranquillũ & pacatũ mẽtis ſtatũ vbi cor nõ turbatur neq; formidat/ vbi aĩa in amore eter-
norũ bonorũ quieſcit/ neq; terrore gehẽnę/ interminorũq; ſuppliciorũ quatitur ſeruiliterue
inhorreſcit/ & ſanctã illã animi pace adinuentã quã mundus dare nõ poteſt/ ad finẽ vſq; cõ
plectere/ & eris homo ille qui vult vitã & diligit dies videre bonos. Oculi dñi ſuper iuſtos: 15
& aures eius in preces eorũ. benignitatis aſpectus patris æterni ſuper iegẽ adĩplentes/ qui
linguã ꝓhibent a malo/ & labia ſua ne loquãtur dolũ/ qui diuertũt a malo & factũt bonũ/
qui pacẽ inquirũt & perſequũtur eã: & paratus eſt exaudire orationes eorũ. Vultus aũt dñi 16
ſuper faciẽtes mala: vt perdat de terra memoriã eorũ. ſeueritatis aſpectus & ira patris mei
ſuper iluſtos/ qui linguã ſuã ſoluũt in malũ/ & quorũ labia loquũtur dolũ / qui ſe cõuertũt
ad malũ & omittũt facere bonũ/ qui pacẽ dei nõ querũt/ neq; eã perſequũtur/ ira iquã/ ſeue-
ritas & vindicta patris mei ſup tales: vt deleat noia eorũ de libro viuẽtiũ. Clamauerũt iuſti 17
& dñs exaudiuit eos: & ex oibus tribulatiõib⁹ eorũ liberauit eos. a ſæculi exordio iuſti qui
æternũ patrẽ iuocauerũt exauditi ſunt: & de oĩb⁹ p̃ſſuris eorũ clemẽtiſſim⁹ eripuit eos deꝰ.
Iuxta eſt dñs iis q̃ tribulato ſunt corde: & hũiles ſpiritu ſaluabit. ꝓpe adeſt/ patris mei cœ- 18
li & terrę dñatoris benignitas vt opituleť iuſtis q̃ tribulata ſũt mẽte: & humiliatos ac mẽte
cõſternatos & afflictos liberabit. Multę tribulationes iuſtorũ: & de oĩbus his liberabit eos 19
dñs. futurę ſunt perſecutiões & afflictiões plurimę eorũ q̃ ſancte/ pie & iuſte i hoc ſeculo cõ-
uerſari volũt: & clemẽtiſſimi dei p̃ſidiũ de oĩb⁹ illis tribulatiõib⁹ eripiet eos. Cuſtodit dñs 20
oĩa oſſa eorũ: vnũ ex his nõ cõteretur. tutať cœleſtis pater/ oẽs animi vires eorũ: neq; vna
quidẽ earũ collideť/ ſuperabiturue a p̃ſſura/ ſed in morte eorũ erit refrigerĩũ. Mors pecca- 21
torũ peſſima: & qui oderũt iuſtũ delinquent. iteritus iniuſtorũ cruciatus amariſſimus: & qui
odio afflixerũt/ p̃ſecutiq; ſunt inſontẽ iuſtitiã dei operatũ/ a patre meo arguẽtur/ & deliquẽ-
tiũ tormẽta perferẽt. Redimet dñs aias ſeruorũ ſuorũ: & nõ delinquẽt oẽs qui ſperãt in eo. 22
pater meus cœleſtis p̃ſeruabit a ſuppliciis æternis aias ſibi pie famulantiũ : & delinquẽtiũ
tormenta nõ perferent vniuerſi qui confidunt in eo.

ADVERTE Huius pſalmi verſus ĩcipere a litteris/ ſecundũ ordinẽ quo digeſte ſunt apud
hebręos: & vt pſalmi 24. qđ deſignãt noia litterarũ hebraicarũ adiecta laterib⁹ verſuũ tra-
latiõis hebraicę. ¶ Quito verſu. accedite ad eũ & illumiamini: ex hebręo reſpicite ad eũ &
cõfluite. ſed reſpicere nemo valet: niſi primũ illuſtratus lumine: ideo huiꝰ loco reſpicite ſep-
tuagita poſuiſſe videnť illumiamini. & loco huiꝰ cõfluite: venite. qua re nõ admodũ aliena
eſt intelligẽtia. illi quod neceſſario antecedit: Hieronymꝰ vero quod ſequiť appoſuit. ſiqui-
dẽ illuminationẽ ſequiť viſio. ¶ Septimo verſu. imitet angelus dñi i circuitu timentiũ eũ:
ex hebręo circũdat angelus dñi in gyro timẽtes eũ. i greco παρεμβαλεῖ ἄγγελος κυ-
ρίου κυκλωτόῤ φοβουμένων αυτόν. quod magis apte dici poſſe videť: irruet angel⁹
dñi in circuitu timentiũ eũ. ſed quia verbũ παρεμβάλλω imittere/ inijcere/ iuadere/ ir-
ruere ſignificat: vnã ſignificationẽ interp̃tes poſuere/ q̃ min⁹ clarã facit intelligentiã. quod
igitur Hieronymꝰ ex hebręo dixit circũdat angelus dñi in gyro timẽtes eũ: ſeptuagita di-
xerũt irruet angelus dñi in circuitu timentiũ eũ. & eũ: dñm reſpicit nõ angelũ. & vtrũq; in
eadẽ cõſpirat ſententia: angelũ dñi fore protectorẽ in gyro iis qui timent deũ. ¶ Decimo
verſu. diuites egucrũt: ex hebręo leones indiguerũt. quod ſi mutãda fuerit metaphora: po
tius ex ratiõe appoſitę analogię dicẽdũ fuiſſe videť imanſueti/ ſuperbi ac elati. nã hic mã-
ſueti/ mites & hũiles iſtituunť. ſed nõ magnope id fortaſſe iterp̃tes curauerũt. nã ip̃e eſt/ qui
eſurientes iplet bonis: & diuites dimittit inanes. ¶ Nonus decimꝰ verſus & viceſimꝰ noſtrę
tralationis/ de iuſtis & fidelibus Chriſti haud abſone intelligũtur: at ex hebręo/ ipſi Chriſto
dño apte accõmodãtur. & viceſimus verſus ad litterã: oraculũ cõtinere videtur eius/ quod
eſt apud Ioannẽ. venerũt ergo milites & primi quidẽ fregerũt crura: & alterius qui crucifi-
xus eſt cũ eo. ad IHESVM autẽ cũ veniſſent: vt viderũt eũ iam mortuũ nõ fregerunt eius
crura. & ſublũgit vt ſcriptura ipleret os nõ cõminuetis ex eo. q̃q̃ & illud ex exodi 12 nec os
illius cõfringetis: ſumptũ etiã velit. ¶ Ex hebręo viceſimuſprimꝰ verſus apte de interfectiõe
& ablatiõe poteſtatis ſathanę/ & de indelebili delicto iudęorũ oſorũ Chriſti. itelligi. & vbi
ex eodẽ verſu oẽs tralatiões ſingulariter habẽt iuſtũ: accõmodatiꝰ videtur ſuperiores ver-
ſus nõ de iuſtis ſed de iuſto intelligẽdi. de iuſtis autẽ in ſimilitudine iuſti liberãdis/ & mi-
nime (vt oſores Chriſti) reatũ admiſſuris: nichil prohibebit intelligi. & hi quattuor vltimi
verſus/ & ſi in vtraq; tralatione dignã habent intelligentiã; hebraica tamẽ diuinior.

Huic Dđ. XXXIIII.

1 IVdica domie no-
cẽtes me: expugna

Ipſi Dđ. XXXIIII.

IVdica domie no-
cẽtes me: expugna

¶ Dauid. XXXV.

IVdica dñe aduerſa
rios meos: pugna

impugnantes me.
2 Apprehende arma & ſcutum: & exurge i adiutorium michi.
3 Effunde frameã & cõclude aduerſus eos qui pſequũt me: dic animę meę ſalus tua ego ſum.
4 Cõfundantur & reuereantur: quęrentes animam meam.
5 Auertantur retrorſum & confundantur: cogitantes michi mala.
6 Fiant tãq̃ puluis ante faciem venti: & angelus dñi coartãs eos.
7 Fiat via illorũ tenebrę & lubricum: & angelus domini perſequẽs eos.
8 Quoniã gratis abſcõderunt michi interitũ laquei ſui: ſupuacue exprobrauerũt aiam meã.
9 Veniat illi laqueus quẽ ignorat/ & captio quã abſcõdit apprehendat eum: & in laqueũ cadat in ipſo.
10 Anima autẽ mea exultabit i domino: delectabitur ſuper ſalutari ſuo.
11 Omnia oſſa mea dicẽt/ domie quis ſimilis tui?
12 Eripiens inopẽ de manu fortiorum eius: egenum & pauperem a diripiẽtibus eum.
13 Surgẽtes teſtes iniqui: quæ ignorabam interrogabant me.
14 Retribuebãt michi mala pro bonis: ſterilitatẽ animę meę.

impugnantes me.
Apprehende arma & ſcutũ: & exurge i adiutoriũ michi.
Effunde frameã et cõclude aduerſ9 eos q̃ me pſequũtur: dic aię meæ ſalus tua ego ſum.
Cõfundantur & reuereãtur inimici mei: qui quęrunt animã meam.
Auertantur retrorſum et erubeſcant: qui cogitant michi mala.
Fiant tanq̃ puluis ante faciẽ vẽti: & angelus domini affligens eos.
Fiant vię eorũ tenebrę et lubricũ: & angel9 domini perſequẽs eos.
Quoniã gratis abſcõderũt michi interitũ laquei ſui: vane exprobrauerũt animã meã.
Veniat illis laque9 quẽ ignorãt / & captio quã occultauerũt ap̃hẽdat eos: & in laqueũ incidãt in idipſum.
Anima autẽ mea exultabit in domio: & delectabitur ſuper ſalutare eius.
Omnia oſſa mea dicẽt domie quis ſimilis tibi?
eripiens inopẽ de manu fortioris eius: egenũ et pauperẽ a rapientibus eum.
Exurgẽtes teſtes iiqui quæ ignorabã interrogabant me/ et retribuebãt michi mala pro bonis: & ſterilitatẽ animæ meæ.

cõtra impugnãtes me.
Apprehende ſcutũ & haſtã: & cõſurge in auxiliũ meũ.
Euagina gladiũ et prę occupa ex aduerſo pſequẽtes me: dic aiæ meę ſalus tua ego ſum.
Confundãtur & reuereãtur: qui quęrũt animam meam.
Conuertãtur retrorſũ et cõfundantur: qui cogitant malũ michi.
Fiant ſicut puluis ante faciẽ vẽti: et angelus domini impellat.
Sit via eorũ tenebrę & lubricũ: et angelus dñi perſequatur eos.
Quia fruſtra abſcõderũt michi inſidias retis ſui: ſine cauſa foderunt animæ meę.
Veiat ei calamitas quã ignorat / & rete ſuũ qđ abſcondit compręhendat eum: et cadat in laqueum.
Anima autẽ mea exultabit in domino: & lætabitur in ſalute ſua.
Omnia oſſa mea dicẽt/ domie quis ſimilis tui.
eruens inopem a validiore / et pauperem & mendicum a violento.
Surgẽtes teſtes iniqui: quę neſciebam interrogabant me.
Reddebant michi mala pro bono: ſterilitatẽ animæ meę.

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
34 Iudica.	15 Ego autem cum michi molesti essent; induebar cilicio.	Ego autem dñi michi molesti essent induebã me cilicium/ et humiliabam in ieiunio animã meã: & oratio mea in sinum meũ conuertebat.	Ego autem cum infirmarer ab eis/ induebar cilicio/ humiliabam in ieiunio animam meã: & oratio mea ad sinũ meum conuertetur.
	16 Humiliabã in ieiunio animã meã: et oratio mea in sinu meo cõuertetur.	Sicut proximũ & sicut fratrẽ nostrũ ita cõplacebã: tanq̃ lugẽs & contristat⁹ ita humiliabar.	Quasi ad amicũ quasi ad fratrẽ meum sic ambulabam: quasi lugens mater tristis incuruabar.
	17 Quasi proximũ quasi fratrẽ nostrũ sic cõplacebã: quasi lugẽs & cõtristat⁹ sic humiliabar.	Aduers⁹ me lętati sunt & cõuenerunt: cõgregauerunt in me flagella et ignorauerunt.	Et in infirmitate mea lęta bant: & cõgregabãtur.
	18 Et aduersum me lętati sunt & conuenerunt: congregata sunt super me flagella et ignorani.	Dissoluti sunt nec cõpuncti sunt/ tentauerũt me & deriserũt deriſu: stridерunt in me dentibus suis.	Collecti sunt aduersũ me ꝓcutiẽtes et nescie bam: scindentes & non tacentes.
	19 Dissipati sunt nec cõpuncti tentauerũt me/ subsannauerũt me subsannatione: frenduerũt super me dẽtibus suis.	Domine quando respicies? restitues animã meam a malefactis eorum: & a leonibus vnicam meã.	In simulatiõe verborũ fictorũ: frendebãt contra me dẽtibus suis.
	20 Domine quãdo respicies? restitue animam meã a malignitate eorum: a leonibus vnicã meam.	Cõfitebor tibi domine in ecclesia magna: i populo graui laudabo te.	Domine quanta aspicies? conuerte animam meam a calamitatibus suis: a leonibus solitariam meam.
	21 Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo graui laudabo te.	Vt non insultẽt in me qui aduersant michi iniique: qui oderũt me gratis & annuebãt oculis.	Confitebor tibi i eccle sia grãdi: in populo forti laudabo te.
	22 Non supgaudeant michi q aduersant michi inique: qui oderunt me gratis & annuũt oculis.	Quoniam michi quidem pacifice loqueban tur: & super iram dolo se cogitabant.	Non lętẽtur super me inimici mei mendaces: odientes me frustra cõniuentes oculo.
	23 Quoniã michi quidẽ pacifice loquebãtur: & in iracũdia terrę loquẽtes dolos cogitabant.	Dilatauerunt in me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri.	Non enim pacem loquuntur: sed in rapina terrę/ verba fraudulenta concinnant.
	24 Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri.	Vidisti dñe ne sileas: domine ne discedas a me.	Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt vah vah vidisti oculus noster.
	25 Vidisti dñe ne sileas: domine ne discedas a me.	Exurge dñe intẽde iudicio meo: deus me⁹ & dñs me⁹ i causam meã.	Vidisti dñe ne sileas: domie ne elõgeris a me
	26 Exurge & intẽde iudicio meo: de⁹ me⁹ & dominus meus i causã meã	Iudica me secundum	Consurge & euigila in iudicũ meũ: de⁹ me⁹ et dñs me⁹ in causã meã.
	27 Iudica me secundum		Iudica me secundum

	GALL.	ROM.	HEB.
	iuſtitiam tuam domine deus meus: & nō ſupergaudeant michi.	magnam miſericordiā tuam domine deꝰ meus/ vt nō inſultent i me	iuſtitiam meam domine deus meus: & ne inſultent michi.
28	Non dicant in cordibꝰ ſuis euge euge animæ noſtræ: nec dicant deuorabimus eum.	inimici mei/nec dicant in cordibꝰ ſuis euge euge animæ noſtrę: nec dicant obſorbuimus eū.	Ne dicāt in corde ſuo vah vah aiæ nr̄æ: nec dicant abſorbuimus eū.
29	Erubeſcant & reuereantur ſimul: qui gratulantur malis meis.	Erubeſcāt & reuerean tur ſimul qui gratulan tur malis meis: induan	Confundātur & reuereātur pariter: qui lętā- tur in afflictione mea.
30	Induantur confuſione & reuerentia: qui maligna loquūtur ſuper me	tur pudore & reuerentia/ qui magna loquun tur aduerſus me.	Induātur cōfuſione & verecūdia: qui magnifi cantur ſuper me.
31	Exultent & lętentur qui volūt iuſtitiam meam: & dicāt ſemper magnificetur dominꝰ/ qui volunt pacē ſerui eius.	Exultent & lętētur quí volunt iuſtitiā meā: & dicant ſemper magnifi cetur dominus/ qui volunt pacem ſerui eius.	Gaudeant & lętentur qui volūt iuſtitiā meā: & dicant ſēper magnificetur dominꝰ qui vult pacē ſerui ſui.
32	Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuā: tota die laudem tuam.	Sed & lingua mea meditabitur iuſtitiā tuā: tota die laudem tuam.	Et lingua mea meditabitur iuſtitiā tuā: tota die laudē tuā.

TITVLVS. In finē pſalmꝰ Dauid. in finē: i cōſūmationē eorū quæ de meſſia erāt. Pſalmꝰ de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu Chriſtū dām qua homo eſt inducit patrē inuocantem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Iudica dñe nocētes me: expugna ipugnātes me. cōdēna pa
2 ter iuſte tuo iuſto iudicio affligētes me: cōuice belligerātes aduerſū me. Apprehēde arma & ſcutū: & exurge in adiutoriū michi. aſſume tela quibꝰ hoſtes cōfodias/ & clypeū quo me
3 protegas: & veni ad auxiliādū michi. Effunde frameā & cōclude aduerſꝰ eos qui perſequū tur me: dic animę meæ ſalus tua ego ſū. euagina/ vibra/ & pſtringe vltionis tuę gladiū per circuitū aduerſꝰ pſequētes me/ aduerſꝰ Iudæos/ pōtifices/ ſcribas & phariſæos: audiā qđ
4 te cōſolantē ſpiritū meū & dicētē, ego ſaluator tuꝰ ibi aſſū. Cōfundātur & reuereātur: quęrētes animā meā. cōfuſione operiantꝰ/ & iterato cōfundātur: qui ſtudēt auferre vitā meam.
5 Auertātur retrorſū & cōfundātur: cogitātes michi mala, corruāt & dereliquātur a te/ ęter-
6 na cōfuſione opprimātur: qui pditionē meā appetūt. Fiant tanq̄ puluis ante faciē vēti: & angelus dñi coartās eos. Opater quærētes mortificare vitā meā/ fiāt ſicut ramēta in aere
7 diſſlata: & angelus percutiēs/ angelus tuus vltor elidat eos. Fiant vię illorū tenebræ & lubricū: & angelus dñi perſequēs eos. incedāt in ignorātia ac cæcitate mentis/ & intelligētiæ
8 lapſu: & fathanas perſequaꝫ eos. Quoniā gratis abſconderūt michi interitū laqueī ſui: ſuperuacue exprobrauerūt animā meā. hæc illis cōtingēt quoniā ſine cauſa moliti ſūt michi
9 inſidias mortis: nequicq̄ & abire calūniati ſunt vt auferrēt vitā meā. Veniat illi laqueus quē ignorat: & captio quā abſcōdit apphēdat eū, fathanam harū doloſitatū fugglllatorem apud Iudā/ Iudęos & pricipes/ pedica quā nō cognoſcit irretiat: & fallacia quā occultauit
10 decipiat eū. Anima autē mea exultabit in dño: & delectabitur ſup ſalutari ſuo, nō i morte detinebitur aſſlutiis ſathanæ ceu putat/ ſpiritꝰ meus: ſed exultatione æterna gaudebit i deo
11 patre meo/ dominatore & ereptore ſuo. Omnia oſſa mea dicēt: dñe quis ſimilis tibi? omnis fortitudo mea & aiæ & corporis nō amplius obnoxij morti dicet: O cœleſtis pater quē aſſi-
12 milabo tibi? Eripies iopē de manu fortiorū eiꝰ: egenū & pauperē a diripiēntibꝰ eū. quē aſſimilabo tibi pater beneficer qui me omni humana ope deſtitutū liberas de poteſtate eorū
quibus deſuper datū eſt ꝑualere i me: qui liberas me mēdicū & i pauptate inter hoies cō-
13 uerſatū/ a diſcerpētibꝰ & lacerātibus me. Surgētes teſtes iniqui: q̄ ignorabā iterrogabant
me, iniuſti ſuſcitatores falſerū cōtra me teſtiū: ea a me quęrebāt & ſciſcitabātur/ quorū ino
14 cens erā & incōſcius. Retribuebāt michi mala pro bonis: ſterilitatē animæ meę. cōpēſabant michi nocumēta pro beneficijs: perinde acſi ſemp nichil boni fuiſſē operatꝰ & ſtructu
15 eſa fuiſſet vita mea. Ego autē cū michi moleſti eſſent: iduebar cilicio, ego vero cū me vexa

ſatum in terra moleſtijs afflicerent : ſacco & penitẽtiæ ĩdumẽto operiebar/ pro illis orans/
proq; illorũ ſalute me affligẽs, Humiliabã in ieiunio animã meã:et oratio mea in ſinu meo 16
cõuertetur.affligebã/macerabã inedia vitã meã pro ipſis:in oratione pſiſtebã/ quæ ſi ipſis
pro eorũ perulcacia nõ proderit/ad meip̃m meoſq; reuerteř. Quaſi ꝓximũ & quaſi fratrem 17
noſtrũ ſic cõplacebã:quaſi lugẽs & cõtriſtat9 ſic humiliabar.ſic ad populũ iudeorũ qui ma
la pro bonis michi rependũt/ me gerere ſtudebã / acſi ꝓximus acſi frater noſter eſſet:quaſi
mater luctuoſa in filios ego pro illis mœſtus & triſtis/me humiliabã. Et aduerſũ me lætati 18
ſunt & cõuenerũt:cõgregata ſunt ſup me flagella & ignoraui.et iudeꝰ in pſecutiõe mea ga
uiſi ſunt & cõgregati ſunt:flagellis ceciderũt me/& ego inſons/inocens / & incõſciꝰ erã.
Diſſipati ſunt nec cõpũcti tẽtauerũt me/ſubſãnauerũt me ſubſãnatiõe:frẽduerũt ſup me dẽ 19
tibus ſuis,diſſipauerũt me & ſine vlla animi cõpaſſione tormẽtis me ꝓbaucrũt/triſerũt me
ludibrijs:preſimia odij acerbitate ſtriderũt dẽtibus ſuis ĩ me. Dñe quãdo aſpicies?reſtitue 20
animã meã a malignitate eorũ:a leonibus vnicã meã.pater iuſte quãdo intẽdes oculos ad
me/& aduerſariorũ vindictã/ reſuſcita me liberata anima mea a calamitatibus/ quas cu-
mulauerũt ĩ me et ſponſã meã/eccleſiã meã libera a tyrãnorũ/ſupborũ/& imaniũ ferocita-
te.C õfitebor tibi in eccleſia magna:in populo graui laudabo te.O pater miſericordiſſime 21
depromã laudes in nũeroſa vbiuis gẽtiũ/fideliũ cõgregatiõe:ĩ populo vita cõpoſito & ve-
raci/laudes tuas ꝓnũciabo. Nõ ſupgaudeãt michi q aduerſanẽ michi iique: q oderũt me 22
gratis et ãnuũt oculis.nõ pſeueret gaudiũ/me iuſte pſequẽtiũ:q vltro et ſine cauſa me odio
habuerũt/& facieten9/ fallaciq; vult9 apparẽtia mecũ ſentiũt. Quoniã michi quidẽ pacifi- 23
ce loquebãtur:& in iracundia terrę loquẽtes/dolos cogitabant.annuũt michi oculis/& fa-
cietenus nõ animo cõſentiunt/quoniã ſimulabãt mecũ verba pacifica:& terreno ſuccẽſen-
te/iracundoq; animo intraſe cogitãtes/deceptiones in me concinabãt. Et dilatauerũt ſup 24.
me os ſuũ:dixerunt euge euge viderunt oculi noſtri,& prę odio/dilatantes/ampliantes &
extendẽtes ſup me os ſuum:dixerunt vah vah noſte cõſixum/ cõclauatũ/ morte mulctã-
tum noſtris vidimus oculis. Vidiſti dñe ne ſileas/dñe ne diſcedas a me.tu pater iuſte/ocu- 25
lis quibus oĩa vides aſpexiſti:ne cõpeſcaris/ne ſinas inultũ: tu dñator æterne ne ꝓcul fias
a me. Exurge & intẽde iudicio meo deus meus: et dñs meus ĩ cauſam meã. veni pater in- 26
ter me & aduerſarios meos/tu cõditor ſedulũ te p̃ſta ad ferendã ſententiã meã:& tu ęterne
dñator intẽde/& ſedulo diſcute ius meũ. Iudica me ſcdm iuſtitiã tuã dñe deus meus:& nõ 27
ſupgaudeãt michi, ꝓfer pro me ſententiã ſcdm ęquitatem tuã dñe deus pater iuſte/ qui in-
ſontes abſoluis & reos punis & cõdẽnas: & nõ ex iuſta oppreſſione mea geſtiẽtes inſultẽt
michi. Nõ dicãt in cordibus ſuis euge euge animæ noſtræ: nec dicãt deuorauimus eum.
nõ geſtiẽtes inſultẽt michi cordibus ſuis dicẽtes vah vah/ exprobrãtes aĩæ meę : nec me- 28
ditẽtur intra ſe cõſumpſimus/abſorbuimus/ funditus aboleuimus eum. Erubeſcãt & reue- 29
reantur ſimul:qui gratulãtur malis meis,cõfundãtur iterũ/ iterũq; cõfundãtur pariter: qui
ſup afflictione mea lętãtur. Induãtur cõfuſione & reuerẽtia: qui maligna loquunt̃ ſup me. 30
operiãtur cõfuſionis ignominia:qui maleuola & ſupba effutiunt ſup me. Exultẽt & lætent̃ 31
qui volunt iuſtitiã meã:et dicã: ſemp magnificet̃ dñs qui volunt pacẽ ſerui eius.gaudeãt &
lætitia repleant̃ æterna/qui ſaluã/qui ereptã cupiunt inocentiã meã: et ſemp glorificẽt pa-
trẽ miſericordiarũ & totius cõſolationis/qui optãt ſalutẽ Chriſti eius/ ſalutẽ meã ſerui eiꝰ.
Et lingua mea meditabit̃ iuſtitiã tuã:tota die laudẽ tuã. & O pater dñator imenſe memo- 32
rabit̃ & eloquetur os meũ æquitatẽ tuã/qui me eripueris/qui excitaueris a mortuis/ qui nõ
ꝓmiſeris vt ſupgauſi fuerint michi iimici mei/ſed eos pro tuo iuſto iudicio cõfuderis & at-
triueris:et eloquet̃ os meũ toto tẽpore gratiæ tuæ /toto tẽpore legis nouæ laudationẽ tuã.
ADVERTE.3/4./5/verſus & ſequẽtes nõnulli in ꝓphetia:nõ in iprecatione(quod ex 14.
& 15 verſibus ſatis cognoſcit̃) intelligẽdi ſunt/ſed ꝓnunciatiue.& illa/a paſſionis tẽpore ad
preſentẽ diẽ:in iudeis ſunt ipleta.Nonus tamẽ verſus de ſathana itellectus: & iprecatorius
eſt/& prophetiã cõtinẽs. ¶Sexto verſu.in fine/& angelus dñi coartãs eos:aptius forte pro
fermonis decẽtia per verbum coartet/cõcludat/elidat eos diceret̃.vt ex hębreo: & angelus
dñi ipellat. ¶Itẽ & ſeptimo verſu.perſequẽs eos:aptius per verbum/ vt ex hebręo pſequat̃
eos.ſed hęc minus itelligẽtiæ q̃ ſermonis aptitudini ꝓiudicãt. ¶Nono verſu.& in laqueũ
cadat in ipſo:rectiꝰ cadat in ipſum.nã ſenſus eſt: & in laqueũ cadat in eum ipm ſcilicet quẽ
molitus erat/quẽ abſcõderat/vt anima dñi apud inferos detineret̃ in morte.ille vero cõtra
in inferno detẽtus eſt:et dñs ſolutus.& ꝓinde eſt acſi tralator iuxta cõſuetudinẽ latinã di-
xiſſet:& in eũ ipſum ſiue in ſuũmet laqueũ cadat.ſic grece habeť καὶ ἐρτῆ πεσεῖται ἐρ ἑαυτῆ. & ex hebrẽo & cadat in laqueũ. ¶Decimo verſu.delectabit̃ ſup ſalutari
ſuo:ex hebręo/& lætabitur in ſalute ſua. & idẽ vult:ſed incõfuſius.nã id ſalute intelligit̃ de
patre:ſalutare vero in q̃plurimis appropriate itelligit̃ Chriſtus. At ſalus:apte patri ſine al-
lucinationis phantaſia accõmodatur.& hoc vocabulũ (ſalutare dico)nõnullis p̃ſtitit occa-

ſionē vt pſalmū hūc de eccleſia ad Chriſtū exponerent: quæ quidē ex tralationis hebraicæ inſpectione/ illico corruiſſet. ¶ Duodecimo verſu. vbi dicim⁹ eripiēs inopē de manu fortiorū eius/ & a diripiētibus eū; ex hebrēo/ nō pluratiue ſed vnice ſic/ eruēs inopē a validiore/ & mendicū a violēto. quod ex cōſequentia de principe tenebrarū dictū videtur: de quo ſupra verſu nono. q̄q̄ & id dictū de corporalibus aduerſarijs intelligi nichil ſit incōmodi. nā tunc poteſtate deſup illis data/ imo & a Chriſto dño illis permiſſa: fortiores fuere. vt ait dñs in Ioanne ad pilatū: nō haberes poteſtatē aduerſum me vllā/ niſi tibi datū eſſet deſup. & in Luca ad Iudeos: hæc eſt (inquit) hora veſtra & poteſtas tenebrarū. & p̄ſtaret vt diceremus eripiēs inopē de manu fortiorū/ miſſum faciendo eius: vt et omittit ex hebræo. quod ſi additur: locutiōis ratio potius exigit dicendū eo q̄ eius. ¶ Verſu ſeptimodecimo. quaſi proximū/ quaſi fratrē noſtrū: legendū quaſi ad ꝓximū quaſi ad fratrē ex hebræo. nā ſine p̄poſitione nullus eſt ſenſus. & rectius meū q̄ noſtrū dicendū ex hebræo. nā cum dñs patrē alloquatur qui nulla carnis ſocietate humano generi copulat⁹ eſt/ at Chriſtus dñs hoim amator/ copulatus eſt: minime dicendū proximū noſtrū/ fratrē noſtrū. quādoquidē patri ad iudæos nulla ꝓximitatis/ aut fraternitatis ratio: dño autē erat qua homo factus eſt/ & ex iudæis. quare cōdecet ei dicere: quaſi ad proximū meū/ quaſi ad fratrē meū. ¶ Q2 in eodē ſeptimodecimo verſu ex hebræo additur/ quaſi lugens mater: benigniſſimi dñi viſceralis affectus ſaluandi iudæos oſtenditur. ſed ſequētes verſus eorū imanē ingratitudinē oſtendūt: quæ etiānū ad tēpora noſtra punitur. O mira ingratitudo: cuius flagella per mille quingentos ānos cōtinuata/ nondū finē inuenere. ¶ Octauodecimo verſu. tralatiōis romanæ i fine & ignorauerunt: dicendū erat & ignorabā. ſed hic error interpreti accidit: q⁹ græce dicitur καὶ οὐκ ἔγνων id eſt nō cognoſcebā. vbi ἔγνων prima perſona ſingularis eſt ſecūdi inde finiti. ſed ſimilitudinē in ſono habet cū tertia plurali. ¶ Nonodecimo verſu. diſſipati ſunt/ nec cōpūcti tētauerūt me: ex hebræo ſcindentes & nō tacētes. quod cōtinuatur ad id quod dictū eſt: cōgregata ſunt ſup me flagella/ & ignorauī. & ſenſus eſt. & flagellauerūt me ſcindētes/ laniātes/ & lacerātes me: & nō tacētes/ animū nō ſatiātes/ nō cōpeſcētes/ ſed clamātes tolle tolle crucifige eū: quod totū ex euāgelio factū cōſpiciē. quare tralatio hebraica fidelius & apertius aperit euangeliū. & dicendū nō eſt: diſſipati ſunt/ ſed diſſipauerūt me. id eni diſſipati: aduerſāt ei quod pauloante dictū eſt & cōuenerūt. & quomodo etiā ſi diſſipati ſunt/ cōtinuo ſubnectiē: nō cōpuncti tentauerūt me/ ſubſannauerūt me ſubſannatiōe/ frenduerunt ſup me dentibus ſuis? antecedētia eni & cōſequētia aduerſanē: vt dicam⁹ diſſipati ſunt. adde & id diſſipauerūt me/ ſatis quadrare ad id ex hebrēo ſcindētes. ſed interp̄tes plerūq; myſteria nō intelligentes: audaciuſcule nōnulla imutauere. vt ſingulare in plurale/ vt actiua in paſſiua. & aliquādo ſuā dātes: ſpiritus ſancti ſenſum euerterūt. ¶ Viceſimo verſu. dñe quādo aſpicies: ex hebræo dñe quāta aſpicies. vbi nō tēpus: ſed magnitudo p̄ſecutionū in Chriſto & ſuis ſignificat. ¶ Viceſimoſecūdo verſu. Nō ſupgaudeāt. i romano pſalterio vt nō inſultēt. rectius nos: nō ſupergaudeāt. & illic dicendū: nō exultēt/ & nequaq̄ nō iſultēt. nā ex hebrēo habet: & nō letētur. & in græco μὴ ἐπιχαρείη σοι quod nō inſultēt: ſed exultent/ ſupgaudeant ſignificat. romanū autē ex græco affinius etiā deſumptū videt q̄ noſtrū. verū intētio mea eſt: tralationē gallicā poti⁹ cōciliare q̄ romanā. nā paſſim eccleſię noſtræ: eo vtūtur pſalterio. ¶ Viceſimotertio verſu. quoniā michi quidē pacifice loquebātur. ſenſus huic ex hebrēo reſpōdet oppoſitus/ iſte videlicet. nō eni pacē loquūtur. nā illud affirmat: hoc negat. quare potius dicendum eſſet: quoniā michi nō pacifice loquebantur. alioqui quomodo cōtinuo ſubnectiē: & dilatauerūt ſup me os ſuū & dixerūt vah vah/ viderunt oculi noſtri? illa ſane nō pacis: ſed odij & iræ verba ſunt. ¶ Et ex eo quod i eodē viceſimotertio verſu adijciē in iracūdia terræ loquētes/ dolos cogitabāt/ & ex viceſimooctauo verſu nō dicāt in cordibus ſuis euge/euge: ſpiritus ſanctus inſinuat hāc de Chriſto peculiarē eſſe ꝓphetiā/ cui cū patre/ & ſancto illo omniſcrutatore ſpiritu ꝓprium eſt cogitatiōes cognoſcere. cognoſcebat eni ſemp : & quicquid cogitabāt/ et quicquid cogitaturi erant. cū (iquit Mattheus) vidiſſet IHESVS cogitationes eorū dixit. vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris. Et Lucas. obſeruabāt autē eū ſcribæ & phariſęi/ ſi in ſabbato curaret: vnde accuſārent eū. ipſe vero ſciebat cogitationes eorū. ¶ Viceſimoquarto verſu vbi dicim⁹ euge euge viderūt oculi noſtri; p̄ſtat & hoc ex authoritate euāgeliį/ & ex hebræo/ vt dicam⁹ vah vah viderūt oculi noſtri/ vocabulo illo nō mutato/ vt neq; in euāgelio mutatū eſt. ſic eni Matheus/ diuin⁹ euāgeliſta ſcribit. ꝓtereūtes aūt blaſphemabāt eū/ mouētes capita ſua & dicētes: vah qui deſtruis tēplū dei/ & i triduo illud reędificas/ ſalua temetip̄m. & Marcus pene cōſimiliter ¶ Viceſimoſeptimo verſu. iudica me ſecundū iuſtitiā tuā: ex hebræo nō tuā ſed meā dicitur ſic/ iudica me ſecundū iuſtitiā meā. quod ſecundū innocentiā meā deſignat. inſons eni & innocēs erat: & agnus abſq; macula & peccato. ſed vtraq; intelligētia: bona. præſtaret tamē dicendū: vt in hebræo. ¶ Viceſimooctauo verſu. nō dicant in cordibus ſuis

Psal. 34. Iudica. 35

GALL. ROM. HEB.

euge euge: reliqui potest vt ex hebreo est vah vah loco euge euge/q; i euāgelio iterlectio illa imutata maneat. ¶ Tricesimoprio versu, dicāt semp magnificet dñs/q volūt pacē serui eius: ex hebreo/dicāt semp magnificet dñs/ qui vult pacē serui eius. vbi qui nō refert fideles ꝓs in Christū: sed deū patrē, cuius beneplacitū fuit/saluare Christū suū: ex quo ois nostra salus. Cui cū patre et spiritu sancto: sit ois honor & gratiarū actio in sæcula sęculorum. ex concordia nichilominus vicesimisecundi versus psalmi 39: aptissime sedet/ vt dicamus iuxta tralationē nostrā: dicant semp magnificetur dñs: qui volunt pacē serui eius.

¶ In finē seruo domini Dauid. XXXV.

1 Dixit iniustus vt delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius.

2 Q m̄ dolose egit in cōspectu ei⁹: vt inueniat iniquitas eius ad odiū.

3 V erba oris mei iniquitas & dolus: noluit intelligere vt bene ageret.

4 I nquitatē meditatus est in cubili suc / astitit omi vię nō bonę: malitiā autē nō odiuit.

5 Domine in cœlo misericordia tua: & veritas tua vsq ad nubes.

6 Iustitia tua sicut mōtes dei: iudicia tua abyssus multa.

7 H oies & iumēta saluabis dñe: quēadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus!

8 F ilij autem hominū: in tegmine alarū tuarum sperabunt.

9 I nebriabūtur ab vbertate dom⁹ tuę: & torrēte voluptatis tuę potabis eos.

10 Q uoniam apud te est fons vitæ: in lumie tuo videbimus lumen.

11 P rętende misericordiā tuā scientibus te: & iustitiam tuam ijs qui recto

¶ In finē seruo domini Dauid. XXXV.

Dixit iniustus vt delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius.

Q m̄ dolose egit in cōspectu eius: vt inueniret iniquitatē suā & odiū.

V erba oris eius iniquitas & dolus/noluit intelligere vt bene ageret: iniquitatem meditatus est in cubili suo.

A stitit oi vię nō bonę: malitiā autē nō odiuit.

Domine in cœlo misericordia tua: veritas tua vsq ad nubes.

Iustitia tua sicut mōtes dei & iudicia tua abyssus multa.

H omies & iumēta saluos facies dñe: quēadmodū multiplicasti misericordias tuas deus!

F ilij autem hominū: in protectione alarū tuarum sperabunt.

I nebriabūtur ab vbertate domus tuę: & torrente voluptatis tuę potabis eos.

Q uoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.

P rętende misericordiā tuā scientibus te: & iustitiā tuam ijs qui recto

¶ Pro victoria / seruo dñi Dauid. XXXVI.

Dixit scelus ipij in medio cordis ei⁹: nō esse timorē dei ante oculos eius.

Quia dolose egit aduersū eū i oculis suis: vt inueniret iiquitatē eius ad odiendū.

V erba oris eius iniquitas & dolus: cessauit cogitare benefacere.

I niquitatē cogitat i cubili suo/ stabit in via nō bona: malū nō abiecit.

Domine in cœlo misericordia tua: fides tua vsq ad nubes.

Iustitia tua quasi montes dñe: & iudicia tua abyssus multa.

Homies & iumēta saluua facies dñe: q̄ preciosa est misericordia tua domine.

E t filij adam: in vmbra alarum tuarum sperabunt.

Inebriabūtur de pīguedine domus tuę: & torrente deliciarū tuarum potabis eos.

Q uoniā tecū est fons vitæ: in lumie tuo videbimus lumen.

A ttrahe misericordiā tuam scientibus te: & iustitiam tuam rectis

GALL.	ROM.	HEB.
ſunt corde.	ſunt corde.	corde.
12 Non veniat michi pes ſuꝑbię: & manus peccatoris nō moueat me,	Non veniat michi pes ſuꝑbię: & manus peccatorum nō moueat me.	Ne veniat michi pes ſuperbię: & manus ipiorum ne me cōmoueat.
13 Ibi ceciderunt qui operãtur iniquitatem: expulſi ſunt nec potuerũt ſtare.	Ibi ceciderũt oĩnes qui operãtur iniquitatem: expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.	Ibi ceciderũt operãtes iniquitatẽ: expulſi ſunt & non potuerunt ſurgere.

TITVLVS. Pro victoria ſerui dñi Dauid, Pſalmꝰ de Chriſto dño. Propheta i ſpũ loquit᷑,

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dixit iuſtus vt deliquat in ſemetiꝑo: nõ eſt timor dei ante oculos eius. dixit legis tranſgreſſor quo licẽtius peccare poſſit in anima ſua: nequaq̃ diuine

2 vltionis formidinẽ ſibi eſſe cogitandã aut metuendã. Quoniã doloſe egit in cõſpectu eiꝰ: vt inueniatur iniquitas eius ad odiũ, quia in dolo & fraude ante deũ opatus eſt: ita vt pec

3 catũ eius cõperiatur diuino odio ac reprobatione dignũ. Verba oris eius iniquitas & dolus: noluit intelligere vt bene ageret. ſermones linguę eius iniuſti/ prævaricatio legis/ & fraus: neq; doceri voluit/ nõ voluit diuinis attẽdere prẽceptis/ vt iuſte/ pie/ ſancteq; viueret.

4 Iniquitatẽ meditatus eſt in cubili ſuo/ aſtitit omni vię nõ bonæ: malitiã autẽ non odiuit.

In ſecreto ſuo/ legis tranſgreſſio cogitatio tua: imiſcuit ſe omni cõſilio malo/ omni malę do

5 ctrinę: peccatũ non eſt exoſus. Dñe in cœlo miſericordia tua: et veritas tua vſq; ad nubes. dñator/ miſeratio tua vſq; in cœlũ eſt ſublimata/ qui captiuã tecũ cœlis intuliſti captiuitatẽ: & fides tua ſic vbiq; gentiũ extenſa/ ſic expaſſa vt ad mundi extrema/ & ad mũdi altiſſi-

6 ma pertingat. Iuſtitia tua ſicut mõtes dei: iudicia tua abyſſus multa. prẽcepta iuſtitię tuę/ mandata euãgelij regni/ firma ſtabiliaq;/ imobilia & incõcuſſa vt colles æterni: ſententiæ

7 tuę/ põdiffinitiones tuæ/ decreta tua iſcrutabilia. Hoies & iumẽta ſaluabis dñe: quẽadmodũ multiplicaſti miſericordiã tuã deus! rex regũ clemẽtiſſime/ dñator æterne inſeres numero ſaluandorũ & ſtudioſos & nõ ſtudioſos/ ratione vſos & abuſos/ ſapiẽtes & ignauos pecudũ more ſolũ ſenſus ſuos voluptateſq; ſecutos: quantũ auxiſti miſerationẽ tuã deus miſerator imenſe/ qui hoies & iumẽta ſaluas/ qui iuſtos nõ ex operibus ſaluas/ neq; iniuſtos ex operibus dãnas/ ſed ipios per miſericordiã tuã iuſtificas & vna cũ iuſtis per gratiã tuã ſaluas!

8 Filij autẽ hominũ: in tegmine alarũ tuarũ ſperabũt, redẽptor miſericordiſſime peccatores

9 nõ deſperabũt: ſed in velamẽto defenſionũ miſericordiæ tuæ/ ſpem venię collocabũt. Inebriabũtur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuę potabis eos. & ipſi prę abundantia miſerationis tuæ veniã cõſecuti/ exaturabũtur opulẽtia cœleſtis habitationis tuę:

10 & affluentia deliciarũ paradiſi reficies eos. Quoniã apud te eſt fons vitę: in lumine tuo videbimus lumen. quoniã O rex noſter/ & redẽptor noſter penes te eſt origo immortalitatis & ꝑpetuæ vitalis veneꝛ: & te agnoſcẽtes/ agnoſcemꝰ patrẽ/ te agnoſcẽtes verã lucem de

11 vera luce/ agnoſcemus lucẽ illã paternã/ lucẽ fontanã & inacceſſibilẽ. Prętende miſericordiã tuã ſcientibus te: et iuſtitiã tuã iis qui recto ſunt corde. porrige miſerationẽ tuã credẽtibus in te: & legẽ tuã/ prẽcepta/ inſtituta; iuſtitiæ tuæ volẽtibus pie/ ſancte/ iuſteq; in te viuere. Non veniat michi pes ſuꝑbię: & manus peccatoris nõ moueat me. O fortitudo/ cõfugiũ & ꝓtectio noſtra/ nõ accedat ad me motio & ſuggeſtio tẽtatiõis ſathanę: & potẽtia diaboli/ qui peccat a principio/ a rectitudine cordis & vitæ pietate nõ dimoueat/ nõ deflectat

13 me. Ibi ceciderunt qui operãtur iiquitatẽ: expulſi ſunt nec potuerũt ſtare. hac in re/ in ſuꝑbia ſathanę corruerunt operarij nequitiarũ angeli apoſtatę/ & a cœlo electi ſunt: nec valuerunt vltra a ſuo caſu ſuaq; ruina reſurgere.

ADVERTE Circa titulum pro victoria ſerui dñi. Pro victoria Chriſti domini pueri patris æterni/ qui vicit mũdũ & ſathanã cõpenſata iuſtitia pro iniuſtitia/ obediẽtia pro pfidia/ ſanctimonia pro iquinatiõe/ & tandẽ fuſo ſuo pcioſiſſimo ſanguie pro oim noxa. Cõfidite inquit: ego vici mundũ. ¶ Secundo verſu, vbi per paſſiuũ dicimus vt iueniatur iiquitas eiꝰ ad odiũ: ex hebrẽo dicit᷑ per actiuũ/ vt inueniret iniquitatẽ eius ad odiendũ. Qꝑ ſi ſubaudit᷑ deus (vt par eſt) & ſenſum eliciamus vt deus inueniret iniquitatẽ eius ad odiendũ/ dignã ſuo odio/ reprobatione & deletione iniuſti de libro viuentiũ: melior eſſet ſermo i tralatione romana ſi eius q̃ ſi ſuam diceretur ac legeremus. vt inueniret iniquitatem eius et odium: ſiue ad odiendum, quod non procul abeſt ab intelligentia eius quod græce habetur τοῦ ἐυρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι. vt inueniret iniquitatẽ eius/ & odiret. ¶ Vndecimo verſu. ſcientibus te. id quidem recte. & nõ ſitiẽtibus: vt opinati ſunt nõnulli. nam & græce τοῖς γινώσκουσίσε: cognoſcentibus te.

Pſal. 36 Noli æmu.

GALL.

℣ Ipſi Dā. XXXVI.

1 NOli ęmulari i malignantibus: neq; zelaueris facientes iniquitatem.

2 Quoniā tanq̄ fœnū velociter areſcēt: & quēad modū olera herbarum cito decident.

3 Spera in domio & fac bonitatē: & ihabita terram/ & paſceris in diuitijs eius.

4 Delectare i domio: et dabit tibi petitiōes cordis tui.

5 Reuela domino viam tuam: & ſpera in eum & ipſe faciet.

6 Et educet quaſi lumen iuſtitiā tuā & iudicium tuum tāq̄ meridiē: ſubditus eſto domino & ora eum.

7 Noli ęmulari in eo qui proſperatur in via ſua: & in homie faciente iniuſtitias.

8 Deſine ab ira & derelinque furorē: noli ęmulari vt maligneris.

9 Quoniā qui malignātur exterminabuntur: ſuſtinentes autem dominum ipſi hæreditabunt terram.

10 Et adhuc puſillū & nō erit peccator: & quęres locū eius & nō iuenies.

11 Māſueti aūt hęreditabūt terrā: & delectabūtur i multitudine pacis.

12 Obſeruabit peccator iuſtū: & ſtridebit ſuper

ROM.

℣ Ipſi Dā. XXXVI.

NOli ęmulari inter malignātes: neq; ęmulatus fueris facientes iniquitatem.

Quoniā tanq̄ fœnum velociter areſcent: & ſicut olera herbarum cito cadent.

Spera in domio & fac bonitatē: & ihabita terram & paſceris in diuitijs eius.

Delectare in domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.

Reuela dño viā tuā: & ſpera in eo & ipſe faciet.

Et educet tanq̄ lumen iuſtitiā tuā: & iudicium tuū ſicut meridiem.

Subditus eſto dño & obſecra eū / ne ęmulat⁹ fueris eū qui proſperat in via ſua: & in homine faciente iniquitatem.

Deſine ab ira & derelique furorē: ne ęmuleris vt nequiter facias.

Quoniā qui nequiter agūt exterminabūtur: qui vero expectant dominum ipſi hęreditate poſſidebūt terram.

Puſillum adhuc & nō erit peccator: & quęres locū eius nec inuenies.

Manſueti autē poſſidebunt terrā: & delectabuntur in multitudine pacis

Obſeruabit peccator iuſtum & fremet ſup eū

HEB.

Dā XXXVII Aleph

NOli cōtendere cū malignis: neq; ęmulaueris facientes iniquitatem.

Quoniā ſicut herba velociter cōterentur: & ſicut olus viride marceſcent. Beth.

Spera in domio & fac bonū: peregrinare i terra & paſcere fide.

Delectare in domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Gimel

Volue ſuper dominū curā tuam: & cōfide in eo & ipſe faciet.

Et educet ſicut lumen iuſtitiam: & iudicium tuum ſicut meridiem. Daleth.

Tace domino: expecta eum.

Noli cōtendere aduerſus eū qui ꝓficit in via ſua: aduerſus virū/ qui facit quæ cogitat. He.

Dimitte irā & relique furorē: noli contendere vt male facias.

Qm̄ qui male faciūt interibūt: expectātes aūt dominū ipſi hæreditabunt terram. Vau.

Adhuc enī modicū & nō erit ipius: & cogitabis de loco eius & non ſubſiſtet.

Mites aūt hęreditabūt terrā: & delectabūtur i multitudine pacis. Zai

Cogitat ipius de iuſto: & frendet aduerſus eū

eum dentibus ſuis.
13 D ñs autē irridebit eū: quoniā proſpicit quod veniet dies eius.
14 G ladiū euaginauerūt peccatores: intenderūt arcum ſuum.
15 V t decipiant pauperē & inopem: vt trucidēt rectos corde.
16 G ladius eorū itret corda ipōrum: & arcus eorum cōfringatur.
17 M elius eſt modicū iuſto: ſuper diuitias peccatorum multas.
18 Q uoniā brachia peccatorū cōterentur: confirmat autē iuſtos dñs.
19 N ouit dñs dies imaculatorū: & hęreditas eorum in æternū erit.
20 N on cōfundētur in tēpore malo / & i diebus famis ſaturabunt: quia peccatores peribunt.
21 I nimici vero dñi mox vt honorificati fuerit & exaltati: deficiētes quē admodū fum⁹ deficiēt.
22 M utuabit peccator & nō ſoluet: iuſtus autem miſeretur & tribuet.
23 Q uia benedicentes ei hęreditabunt terram: maledicentes autem ei diſperibunt.
24 A pud dñm greſſus hominis dirigētur: & viā eius volet.
25 C ū ceciderit non collidetur: quia domin⁹ ſupponit manū ſuam.
26 I unior fui eteni ſenui: et nō vidi iuſtū dereli-

dentibus ſuis / domin⁹ autē irridebit eū: quoniam ꝓſpicit ꝙ veniet dies eius.
Gladiū euaginauerunt peccatores tetenderunt arcum ſuum / vt deijciāt inopem & pauperem: vt trucident rectos corde.
G ladius eorū intret in cor ipſorū: & arcus eorum conteratur.
M elius eſt modicū iuſto: ſuper diuitias peccatorū multas.
Q uoniā brachia peccatorū cōterentur: confirmat autē iuſtos dñs.
N ouit dñs vias imaculatorū: & hęreditas eorum in æternum erit.
N on cōfundētur in tēpore malo / & i diebus famis ſaturabunt: quoniā peccatores peribūt.
I nimici autē dñi mox honorati & exaltati fuerint: deficiētes vt fum⁹ deficient.
M utuaꝫ peccator & nō ſoluit: iuſtus autē miſeretur & cōmodat.
Q uoniā benedicentes eū poſſidebūt terram: maledicētes autē illum diſperient.
A domino greſſus hominis dirigutur: & viā eius cupit nimis.
C ū ceciderit iuſtus nō cōturbabit: quia dominus firmat manū eius.
I unior fui & ſenui: & non vidi iuſtum dereli-

dentibus ſuis.
D ominus deridebit eum: videns ꝙ veniet dies eius.
Heth.
Gladiū euaginauerunt impij intenderūt arcū ſuum / vt percutiāt egeuum & pauperem: & interficiāt rectos in via.
G ladius eorum ingrediaꝫ i cor eorū: & arcus eorū cōfringant.
Teth.
M elius eſt parum iuſto: q̄ diuitiæ peccatorum multę.
Q uoniā brachia ipiorū cōfringent: ſubleuat autē iuſtos dñs.
Ioth
N ouit dñs diē imaculatorū: & hęreditas eorū æterna erit.
N ō cōfundētur i tēpore malo: & in diebus famis ſaturabūt.
Caph.
Q uia impij peribūt: & inimici dñi gloriātes.
V t monocerotes / cōſumentur: ſicut fumus cō ſumitur.
Lamech.
F œnus accipit ipius & nō reddit: iuſtus autem donat & tribuit.
Q uia qui bñdicti fuerint ab eo hęreditabūt terrā: & qui maledicti interibunt.
Mem.
A dño greſſus viri firmabitur: & viam eius volet.
C ū ceciderit nō allidetur: quia dñs ſuſtentat manum eius.
P uer fui / liquidē ſenui: et nō vidi iuſtū dereli-

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
36 Noli emu-	ctũ/ nec ſemẽ eius que-	ctũ nec ſemen eiꝰ egens	ctũ/nec ſemẽ eius que-
	rens panem.	pane.	rens panem.
27	T ota die miſeretur & cõ-	T ota die miſeret & cõ	T ota die donat et com
	modat: et ſemẽ illius in	modat: & ſemen eiꝰ in	modat: et ſemen eiꝰ in
	benedictione erit.	benedictione erit.	benedictione. Samech
28	D eclina a malo & fac	D eclina a malo & fac	R ecede a malo et fac
	bonũ: & inhabita in ſæ-	bonũ: & inhabita in ſæ	bonum : et inhabita in
	culum ſæculi.	culum ſæculi.	ſempiterno.
29	Q uia dñs amat iudici	Q uoniã dominꝰ amat	Q uia dominus diligit
	um/ & non derelinquet	iudicium/ & nõ derelin	iudiciũ et non derelin-
	ſanctos ſuos: in æternũ	quet ſctõs ſuos: in æter	quet ſctõs ſuos/in æter-
	cõſeruabuntur.	num conſeruabuntur.	num cuſtoditi ſunt : et
30	I niuſti punientur: & ſe	I niuſti autẽ punient: et	ſemẽ impiorum peribit.
	men impiorũ peribit.	ſemẽ impiorũ peribit.	Ain.
31	I uſti autẽ hęreditabũt	I uſti vero hæreditate	I uſti hęreditabunt ter-
	terram: & inhabitabũt	poſſidebunt terram: &	ram: et habitabũt in ſæ-
	in ſeculũ ſęculi ſup eã.	inhabitabunt in ſęculũ	culum ſuper eam.
31	O s iuſti meditabit ſa-	ſæculi ſuper eam.	O s iuſti meditabit ſa-
	piẽtiam : & lingua eius	O s iuſti meditabit ſa-	pientiã : et lingua eius
	loquetur iudicium.	piẽtiam : & lingua eius	loquetur iudicium.
		loquetur iudicium.	Phe.
33	L ex dei eiꝰ in corde ip-	L ex dei eiꝰ in corde ipſius:	L ex dei eiꝰ in corde eiꝰ:
	ſius: & nõ ſupplantabũ	& nõ ſupplãtabũtur	non deficient greſſus
	tur greſſus eius.	greſſus eius.	eius. Sade.
34	C õſiderat pctõr iuſtũ:	C õſiderat peccator iu-	C onſiderat impius iu-
	& q̃rit mortificare eũ.	ſtum et quęrit ꝓdere eũ	ſtum/et quærit vt occi-
35	D ominus autẽ nõ de-	dominus autẽ nõ dere-	dat eum/dominus non
	relinquet eum in manꝰ	linquet eum in manibꝰ	derelinquet eum in ma
	eiꝰ: nec damnabit eum	eius: nec dãnabit eum	nu eius: et nõ condãna-
	cũ iudicabitur illi.	cum iudicabitur illi.	bit eũ cũ iudicat. Cof.
36	E xpecta dominum &	E xpecta dominũ et cu	E xpecta dominũ et cu
	cuſtodi viã eius: & exal	ſtodi vias eius / et exal	ſtodi viam eius/et exal
	tabit te vt hęreditate ca	tabit te vt inhabites ter	tabit te vt poſſideas ter
	pias terrã : cum pierint	ram: cum perient pecca	ram: cum interibũt im-
	peccatores videbis.	tores videbis.	pij videbis.
37	V idi impiũ ſuperexal-	V idi impiũ ſuperexal-	V idi impium robuſtũ
	tatum : & eleuatũ ſicut	tatum: et eleuatum ſu-	et ſortiſſimum ſicut in-
	cedros libani.	per cedros libani.	digenam viridẽtem. Res.
38	E t tranſiui & ecce non	Trãſiui et ecce nõ erat:	E t tranſiui & ecce non
	erat: & quęſiui eũ & nõ	quæſiui eum/ et non eſt	erat : & quæſiui eum &
	eſt inuentus locus eius.	inuentus locus eius.	eſt inuentus. Sin.
39	Cuſtodi innocentiã &	Cuſtodi veritatẽ et vi-	Cuſtodi ſimplicitatem
	vide æquitatem: quoni	de æquitatem : quoni	et vide rectum: quia erit
	am ſunt reliquię homi-	am ſunt reliquię homi	ad extremũ viro pax.
	ni pacifico.	ni pacifico.	

40 I niuſti autem diſperi-
bunt ſimul:reliquiæ im
piorum interibunt.
41 Sal⁹ aũt iuſtorũ a domi
no:& protector eorum
in tempore tribulatiõis
42 Et adiuuabit eos dñs et
liberabit eos et eruet e-
os a pctõrib⁹ et ſaluabit
eos:q̃a ſperauerũt i eo.

I niuſti aũt diſperiẽt:ſil'
reliq̃ę ipiorũ peribunt.
Salus autem iuſtorũ a
dño eſt:et ꝓtector eorũ
eſt ĩ tẽpore tribulatiõis.
Et adiuuabit eos domi
nus & liberabit eos / &
eripiet eos a peccatori-
bus/et ſaluos faciet eos:
quoniã ſperauerũt i eo.

I niqui aũt delebuntur
pariter: & nouiſſimũ
impiorũ peribit. Tau.
Salus iuſtorum a do-
mino:fortitudo eorum
in tẽpore tribulationis.
Et auxiliabit eis dñs et
liberabit eos/et eruet e-
os ab ipijs et ſaluabit e-
os; q̃a ſperauerũt i eo.

TITVLVS. Dauid. inſtructio cuſtodientium mandata dei/ & deterritio tranſgredientiũ. Propheta in ſpiritu inſtruit & deterret impios.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Noli ęmulari in malignãtib⁹: neq; zelaueris faciẽtes iniquitatẽ, iter malus noli certare/noli cõtẽdere malũ agere: neq; imiteris eos qui legẽ dei/ diui-
2 naq; tranſgrediũt ꝓcepta. Quoniã tanq̃ fœnũ velociter areſcẽt: et quẽadmodũ olera herbarũ cito decident, noli eos ęmulari/quia preuaricatores mandatorũ dei ilico marceſcẽt/
ſicut herba paulo poſt concidet eorũ gloria: et velut hortorũ legumina ad momẽtũ virẽt/
3 ocyus mors illos diripiet. Spera i dño & fac bonitatẽ et ihabita terrã: & paſceris i diuitijs
eius. Spẽ õnis boni tui/cũctę fœlicitatis tuæ in deo colloca & operare bonũ/& tanq̃ colon⁹
4 & peregrinus cõuerſare in hoc terreno ſæculo: & enutrieris gratijs & beneficijs eius. Delectare i dño: & dabit tibi petitiões cordis tui. gaudia tua & voluptates tuas repone ĩ deo
5 et Chriſto ei⁹ ſupbñdicto: & elargiẽt tibi poſtulatiões & deſyderia animi tui. Reuela dño
vitã tuã & ſpera in eo: & ipſe faciet, aperi dño in petitione tua curã & ſolicitudinẽ tuã & cõ-
6 fide in eo: & ipſe petitioni tuæ annuet. Et educet quaſi lumẽ iuſtitiã tuã & iudiciũ tuũ tãq̃
meridiẽ: ſubdit⁹ eſto dño & ora eũ, cõfide & delectare i dño/nude api illi cor tuũ & dñs lu-
cere faciet vt diurnã lucẽ ãte alios vitã tuã/& qđ iudicaueris ꝓbauerisq; faciet aliꝫ illuce
7 re tanq̃ lumẽ ſolis in meridie: ſubijcere deo & mẽtẽ tuã ſupplex orãs eleua in eũ. Noli ęmulari in eo qui ꝓſperat i via ſua: in hoie faciẽte iuſtitias, nõ te deſyderũ capiat aſſimilari viro proſperanti/faciẽtiq; deſyderia ſua in vita ſua: viro operãti trãſgreſſiões & agẽti quicqd
8 mente volutat. Deſine ab ira & derelinque furorẽ: noli ęmulari vt malignẽris, ſit ꝓcul a te
vindictæ appetitus/abijce abs te excandeſcẽtiã irrationabilẽ: neq; quẽq̃ malignũ imiteris/
9 vt opereris mala. Quoniã qui malignantẽ exterminabunt: ſuſtinẽtes autẽ dñm ipſi hereditabũt terrã. noli malos imitari ad faciẽda mala/quoniã qui malos ęmulãtes mala ſimiliter
operant/in æterna detrudentur ſupplicia: cõtra vero a dño bonũ expectãtes/ regna poſſi-
10 debũt cœleſtia. Et adhuc puſillũ & nõ erit peccator: & q̃res locũ eius & nõ inuenies, et tu q̃
in patientia obedientiæ mãdatorũ expectas dñm/ſuſtine parũper & patiẽtiã habe & quem
videbas proſperantẽ i via ſua/ſecundũ ſenſũ ſuũ ambulantẽ & trãſgredientẽ diuina man-
data nõ ſubſiſtet/nõ erit ãplius: & q̃res ybinã ille eſt? & nequaq̃ reperies/quia morte diſ-
11 ſipatus eſt & iudicatus ad æterna ſupplicia. Mãſueti autẽ hæreditabunt terrã: et delecta-
bũtur in multitudine pacis. ſed cõtra/mites & pacifici/nõ poſit deſyderia ſua ãbulãtes ſed
in præceptis dñi/hæreditate capiẽt regnũ cœlorũ: et abũdantia ſempiternæ pacis pfruent.
12 Obſeruabit peccator iuſtũ: & ſtridebit ſup eũ dentibus ſuis. ipſius & tranſgreſſor inſultabit
13 viro deũ timẽti & legem ſeruanti: & indignabitur & infrendet dentibus ſuis in eũ. Dñs au
tem irridebit eũ: quoniã proſpicit q̃ veniet dies eius. verum deus iuſtitiæ amator & vltor
peccati/peccatore contemnet & ſubſannabit: quoniã videt q̃ in procinctu eſt dies vltiõis
14 eius. Gladiũ euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum ſuum. impij & tranſgreſſores
15 perſecutionem parauerunt: vires ſuas aprauerunt. Vt deciptant pauperem & inopem: vt
trucident rectos corde. gladium eduxerunt/arma parauerunt/ vt in dolo feriant eum qui
dei deſyderio & cœleſtium bonorum pauper et inops factus eſt: vt deleant et enecent eos
16 qui dei viam ſequuntur. Gladius eorum intret in corda ipſorum: et arcus eorum con-
fringatur, mors quam iuſto pauperi et inopi intentant/abſcindat et ſeparet animas eorũ:
17 et vires ipſorum penitus eneruentur. Melius eſt modicum iuſto: ſuper diuitias peccato-
rũ multas, melior eſt paupertas et inopia viri iuſti: q̃ tranſgreſſorũ legis ingẽs terrenarũ
18 opũ multitudo/aceruatiq; cumuli. Quoniã brachia peccatorũ cõterẽtur: cõfirmat autẽ iu
ſtos dñs, melior et eligibilior pauptas iuſti q̃ peccatorũ opes cumulatę/quoniã pctõrũ po
19 tẽtia cõfringeẽ; et iuſti i bonis cõfirmabũtur. Nouit dñs dies imaculatorum: et hæreditas

Noli ęmu. eorũ ī æternũ erit, cognoſcit deus iudex iuſtus dies egreſſ9 īcõtaminatorũ/ qui ſe īmmaculatos ī hoc ſęculo cuſtodierũt: & p̃miũ/merces & retributio eorũ æterna manebit. Nõ cõ 20
fũdẽtur ī tẽpore malo: & in diebus famis ſaturabuntur qa peccatores pibũt. iuſti nõ cõdẽnabunt ī die nouiſſimo/in quo mali pibũt: & poſt hãc vitã quãdo nõ erit ãplius tẽpus operandi & ſibi viaticũ cõparãdi ad vitã æternã/vbertate delictarũ paradiſi ſatiabunt/peccatores autẽ ꝑpetuo deficiẽt. Inimici vero dñi mox vt honorificati fuerit et exaltati: deficiẽtes quẽadmodũ fum9 deficiẽt. peccatores deũ/ſuſſaq; ei9 cõtẽnẽtes vbi ad faſtigia humanæ gloriæ eleuati fuerit: cõtinuo tanq̃ tenuis nebula euaneſcẽt. 21 Mutuabit peccator et nõ 22
ſoluet: iuſtus autẽ miſeretur & tribuet. trãſgreſſor credita ſibi bona nõ reddet: legis autem obſeruator erogat/& ſi quid aliorum habet fideliter reſtituet. Quia benedicẽtes hereditabũt terrã: maledicẽtes autẽ ei diſperibũt. iuſtus erogat & repẽdit/qa erogãtes & benefaciẽtes/terrã viuentiũ poſſidebũt: et qui iuſto mala īprecãī iteribũt. Apãd dñm greſſ9 hois dirī 24
genī: & vitã ei9 volet. diuina ope viri iuſti oẽs motus rectificabunt: & acceptabit de9 legẽ qua īcedet. Cũ ceciderit nõ collidetur: quia dñs ſupponit manũ ſuã. ſi forte ex infirmitate 25
ī peccatũ labeī nõ ad mortẽ illũ ꝓducet: quia diuinũ auxiliũ illi adeſt ad reſurgendũ. Iunior fui eteni ſenui: & nõ vidi iuſtũ derelictũ nec ſemẽ eius querens panẽ. a iuuẽta in ſene 26
ctã deuenī: et nullũ mãdata dei ſeruantẽ agnoui diuino præſidio diuinaq; ope deſtitutũ/ nec quos ex ſe reliquerit iuſtos/a deo deſtitutos vitę ſuę mendicãtes victũ. Tota die miſe 27
retur & cõmodat: & ſemẽ illius in benedictione erit. vir iuſt9 oi tẽpore bona ſua in opera miſericordiæ diſpenſat: & opa eius a deo bũdicenī. Declina a malo et fac bonũ: et ĩhabita 28
ī ſęculũ ſęculi. virũ iuſtũ imitare/diuerte a nequitia & operare iuſtitiã et qđ dei mãdat ꝓcẽptũ: et in cœleſti habitatione vitã viue ſempiternã. Quia dñs amat iudictũ et nõ derelin 29
quet ſanctos ſuos: in æternũ conſeruabunī. quia deus diligit remunerationẽ iuſtorũ et nõ deſeret imaculatos ſuos: ſed in æterna vita ſeruabunī. Iniuſti punientur: et ſemen impio- 30
rũ periibit. tranſgreſſores e diuerſo/perpetuo cruciabunī: et opera eorũ diſperibũt. Iuſti au 31
tem hereditabunt terram: et inhabitabunt in ſęculum ſęculi ſuper eam. diuinę legis et mãdatorum ei9 ſeruatores/ terram viuentium/ immortalium regionẽ regnũ cœlorũ poſſidebunt: et permanebũt i eo ſine fine ac ī ꝑpetuũ. Os iuſti meditabit ſapientiã: et lingua eius 32
loqueī iudicia. ſtudebit iuſt9 de deo q̃tũ fas eſt ꝑ dignitate et ꝑmeditate loqui: et ex diuina lege depromet ſentẽtiã. Lex dei ei9 ī corde ipſius: & nõ ſupplãtabunī greſſ9 ei9. eloqa 33
et mãdata dñi i penetralib9 mẽtis ei9: et nõ ꝑualebit tẽtatio ꝑuertere volũtatẽ ei9. Cõſyderat peccator iuſtũ: et q̃rit mortificare eũ. volutat aio/dei/legiſq; deſertor vitã iuſti: et modũ 34
pdẽdi eũ explorat. Dñs autẽ nõ dereliquet eũ in manib9 ei9; nec dãnabit eũ cũ iudicabit illi. at equiſſim9 de9 remanere nõ ſinet iuſtũ i poteſtate ipi9: nec iuſtũ cõdẽnabit cũ cõdẽnabit ipi9. Expecta dñm et cuſtodi vitã ei9/et exaltabit te vt hæreditate capias terrã: cum 35 36
perierint peccatores videbis. preſtolare auxiliũ tuũ a dño et obſerua mãdata eius/ et magnificabit te vt imortalitatis locũ poſſideas: tu aũt ipe agnoſces cũ ī eterna ſupplicia exterminati trãſgreſſores fuerint. Vidi ipiũ ſupexaltatũ et eleuatũ: ſicut cedros libani. noui ego 37
blaſphemũ Goliã/noui dei cõtẽptorẽ magnificatũ et eleuatũ: in ſũmũ honoris faſtigiũ. Et trãſiui et ecce nõ erat: q̃ſiui eũ et nõ eſt iuẽt9 loc9 ei9. paruum tẽporis exactũ eſt et ec- 38
ce nuſq̃ cõparebat: ſciſcitat9 ſum vbi eſt dei cõtẽptor et exprobrator/vbi eſt qui tanta eſtimatione habitus eſt: et nuſq̃ gẽtium cõparebat. Cuſtodi innocentiã et vide equitatẽ: quo- 39
niã ſunt reliquię hoi pacifico. retine vitę puritatẽ et ſimplicitatẽ/et ãte mẽtis cõſpectum iugiter habe legis implationẽ: quia innocẽtia et equitas ſuperſtites viro iuſto/comitabunī eũ ad diuinã pacẽ et æternã trãquillitatẽ euntẽ. Iniuſti autẽ diſpibunt ſimul: reliquię ipiorũ i- 40
teribunt. cõtra vero/flagitioſã ſectati vitã vna iteribunt: et vitę ipuritas et iiqua opa con comitabunī ī æterna exterminia. Salus autẽ iuſtorum a dño: et ꝓtector eorum i tẽpore tri 41
bulationis. ſaluatio iuſtorum eſt a miſericordi deo: et ꝓteget eos ī nouiſſimo iudicio. Et 42
adiuuabit eos dñs et liberabit eos/et eruet eos a peccatorib9: et ſaluabit eos quia ſperauerunt in eo. et in nouiſſimo die auxiliabit̃ et ſubueniet eis miſericors de9 et preſeruabit eos a pœnis ꝑparatis peccatoribus et tranſgreſſorib9: et æterna ſalute donabit eos/ quia nõ ī ſe/ ſuiſq; viribus et operibus ſed in deo ſpem ſuam vniuerſam collocarunt.

ADVERTE. Tertio verſu ihabita trã et paſceris ī diuitijs ei9: recti9 dicī ihabita trã et paſcere ī diuitijs ei9 ex hebreo/vt paſcere iperatiuũ itelligaī. Et q̃uis i greco habeaī κατασκήνου τὴν γῆν καὶ ποιμανθήσῃ: ratio tñ cõlũctiõis et ſermõis latini magis efflagitabat cõuertẽdũ paſcere poti9 certe q̃ paſceris. ¶ Eodẽ tertio verſu ī diuitijs ei9: ex hebreo ī fide ei9. et daī ex hebreo itelligi diuitias ī hoc mũdo eſſe fidẽ dei. tolle fidẽ: ois ex hoc mũdo diſcedit miſer. quas eni maiores i hac vita poſſum9 nobis cõpare diuitias: q̃ q̃ ad diuitias ꝓducũt ęternas: qđ vel prima oim ipa fides opaī. Sed q̃res quo pacto quis fide paſcat ī hoc

mũdo? Nõ alio mõ credideri q̃ meditatiõe diuinę legis/ & sacra diuinorũ cõtẽplatiõe. sed heu nõ est/aut vix est qui sciat quid sit cõtẽplari cogitare. sic tribuli et lolia/iplerũt sic oia lapę. q̃uis cõtẽplatiua/vita prima & lõge diuinissima sit/& qua vel maxime sola vixisset prī mo parẽs: si ἀρεμάρτητον & (vt sic dicã) a pctõ insontẽ se custodisset. ¶Quito versu. vbi dicim⁹ reuela dño viã tuã: Hieronym⁹ ex hebreo volue sup dñm curã tuã. qđ magis quadrat ad vltimã particulã qua dicit: et ipse faciet. simile eni alibi dicit ppheta: iacta sup dñm curã tuã & ipse te enutriet. ¶Sexto versu. vbi dicim⁹ subdit⁹ esto dño et ora eũ: allũ ex hebreo Hieronym⁹ defũpsit/tace dño & expecta eũ. quasi id velit. tacit⁹ cõuersare ãte deum ablq; murmuratione/inculatione & q̃rela/in patiẽtia sustine: & cert⁹ expecta eũ ꝓmiatorẽ in altero seculo. & vtraq; intelligẽtia hic et illic bona est. ¶Duodecim⁹ vers⁹ et sequẽtes ad cẽtauũdecimũ: coẽs itelligi pnt/& ꝓprij de Christo dño. qđ vel maxime ex 23 versu iuxta tralationẽ hebraicã itelligi põt. vbi illę cõditiones de bñdictiõe & maledictiõe: prio loco/Christo dño cõpetũt. scdo aũt & lõgo iteruallo: alijs iustis. ¶Vicesimo primo versu. iimici vero dñi mox vt honorificati fuerit et exaltati: ex hebreo/& iimici dñi gloriantes vt monocerotes. qđ significare videt: iimici dñi i glia et potestate sua gloriãtes vt vnicornes/ id est putãtes se insupabiles/vt vnicornes. est eni vnicornis idomabile aial: & nulli alteri cedẽs. sed lõge ꝓfecto abuntit: gloriãtes se insupabiles esse i sua virtute. nã deficientes sicut fum⁹ deficiẽt. hãc similitudine supborũ hui⁹ ęculi cũ vnicornib⁹/tacuerũt iterptes: & illi⁹ loco posuert exaltati. sed insupabile & idomabile: magis naturę illi⁹ ferę/ ex historijs respõdere videt. ¶Vicesimo tertio versu vbi legim⁹/qa bñdicẽtes ei hęreditabũt terrã/ maledicẽtes aut ei dispibũt: ex hebreo/iens⁹ est cõuersus/sic. qa qui bñdicti fuerit ab eo hæreditabũt terrã: & q̃ maledicti/iteribũt. q̃ vers⁹ & hic et illic/ maxime de Christo itelleḉ⁹ ver⁹ est. de alijs aũt scdo loco. ex quo dat itelligi q̃tũ amor iusti est magnipẽdend⁹: q̃tũ odiũ & iprecatio ei⁹ timẽda/siue qs faciat/siue patiat. neq; exẽplis assertionẽ munire difficile esset. ¶Vicesimo sexto versu. particula nec semẽ ei⁹ q̃rẽs panẽ: debet ex superiori itelligi derelictũ scilicet a deo. & de semine magis secũdũ spiritũ nõ scdm carnẽ. nã alioq; vs⁹ sacrarũ litterarũ est iopẽ & mẽdicũ in bonã partẽ accipere. vt hui⁹ psalmi versu quitodecimo/ & psalmi 39 versu 23 dñs de se p ꝓphetã: ego autẽ mẽdic⁹ sũ & paup/ dñs solicit⁹ est mei. mẽdici igit̃ ij soli sũt vitupandi: qui se aut flagitijs aut ignauia vitę nichil opari sciẽtes aut nolẽtes/ ꝓuidẽtia dei (secus q̃ cęteri) se fecere idignos/& miserabilẽ vitã trahẽtes victũ emẽ dicãt. si quid tamẽ illis (etsi indignis) ꝓpter deũ porrigit̃: nõ perit operis merces. nã et de⁹ nobis indignis: suã misericordiã porrigere nõ dedignat̃. & mẽdic⁹ in hac significatiõe q̃ ferme vulgata est: in malã partẽ & ꝓbrosã accipi solet. et sũt q̃ hũc locũ de spirituali pane itelligi volũt. & certũ est semẽ iustorũ nõ esse doctrina/pane vitę & itelleḉ⁹ iops. sed q nõ habẽt: emẽdicare illũ/nequaq̃ ꝓbrosũ aut iturũ est/neq; i malã partẽ sumit̃. & vtinã Iudęi & Agareni iopes & fame (idigẽtia panis illi⁹) quotidie peuntes: illũ emẽdicarẽt. tãtũ enim abest vt illis hũc q̃rere panẽ iproperio dare: q̃tũ virt⁹/q̃tũ sal⁹ aiarũ lõge abest a reprhensione & vituperio. ¶Tricesimo sexto versu. cũ perierint peccatores videbis: recti⁹ ex hebreo & romano psalterio dicẽdũ p idicatiuũ cũ peribũt peccatores videbis. nã tãetsi idem sensus sit: anceps tamen sublimcatiuũ perierit ad ꝓteritũ & futurũ. & per indicatiuũ: clarius dat intelligi prophetię fẽsus. ¶Tricesimusnon⁹ & quadragesimus versus licet ab hebræo parũ discedere videanť: in eande tamẽ cõspirãt sententiã. vltima eni sunt: q̃ nobiscũ post hãc vitã trahim⁹/siue bona siue mala. & interptes reliquias appellauerũt: quia forte nobiscũ in morte/comites relinquũtur animæ migranti & aut ad loca lucis aut tenebrarũ eũtí.

¶Ps Dñi remẽoratiõe die sabbati. XXXVII

1 Dñe ne i furore tuo arguas me: neq; i ira tua corripias me.

2 Quoniã sagittę tuę ifixę sũt michi: et cõfirmasti sup me manũ tuã.

3 Nõ est sanitas in carne mea a facie irę tuę: non est pax ossib⁹ meis a fa

¶Ps Dñi cõmẽoratio ne sabbati. XXXVII.

Dñe ne in ira tua arguas me: neq; i furore tuo corripias me.

Quoniã sagittæ tuę ifixæ sunt michi: & cõfirmasti sup me manũ tuam.

Nec est sanitas i carne mea: a vultu iræ tuæ et nõ ẽ pax ossib⁹ meis a fa

¶Psalm⁹ Dñi cõmemoratiõe. XXXVIII

Dñe ne in ira tua arguas me: neq; i furore tuo corripias me.

Quia sagittę tuæ infixę sunt michi: & tetigit me manus tua.

Nõ ẽ sãitas i carne mea a facie idignatiõis tuæ.

Nõ est pax ossib⁹ me-

GALL.	ROM.	HEB.
cie peccatorum meorũ.	cie peccatorum meorũ.	ís : a facie peccati mei.
4 Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſę ſũt caput meũ: ſicut onꝰ graue grauatę ſunt ſupꝑ me	Quoniã iiqtates meæ ſuppoſuerũt caput meum: ſicut onꝰ graue grauatę ſunt ſuper me.	Quia iniquitates meæ tranſierunt caput meũ: quaſi onꝰ graue aggrauatę ſunt ſuper me.
5 Putruerũt & corruptæ ſunt cicatrices meæ: a facie inſipientię meæ.	Cõputruerũt et deteriorauerũt cicatrices meę: a facie inſipiẽtię meę.	Computruerunt & tabuerunt cicatrices meę: a facie inſipientię meæ.
6 Miſer factꝰ ſũ et curuatꝰ ſũ vſq; i finẽ: tota die cõtriſtatꝰ ingrediebar.	Miſerijs afflictꝰ ſũ et ẽbatꝰ ſũ vſq; i finẽ: tota die cõtriſtatꝰ igrediebar.	Afflictꝰ ſum & incuruatus ſum nimis : tota die mœrens ambulaui.
7 Quoñ lumbi mei impleti ſũt illuſionibꝰ: & non eſt ſanitas i carne mea.	Oñ aia mea cõpleta eſt illuſionibꝰ: & nõ eſt ſanitas in carne mea.	Quoñ lumbi mei impleti ſunt ignominia: et nõ eſt ſanitas i carne mea.
8 Afflictꝰ ſũ & humiliatus ſum nimis: rugiebã a gemitu cordis mei.	Incuruatꝰ ſũ & humiliatꝰ ſũ vſq; q; rugiebã a gemitu cordis mei.	Euigilaui & afflictus ſum nimis : rugiebam a gemitu cordis mei.
9 Dñe ãte te oẽ deſyderium meũ: et gemitꝰ meꝰ a te non eſt abſcondit.	Et ãte te eſt oẽ deſyderiũ meũ: & gemitꝰ meus a te nõ eſt abſcõdit.	Dñe i cõſpectu tuo oẽ deſideriũ meũ et gemitꝰ meꝰ a te nõ ẽ abſcõditꝰ
10 Cor meũ cõturbatũ eſt dereliqt me virtꝰ mea/ & lumen oculorũ meorũ: et ipſũ nõ eſt mecũ.	Cor meũ cõturbatũ eſt i me & deſeruit me fortitudo mea: et lumẽ oculorũ meorũ nõ ẽ mecũ.	Cor meum fluctuabat dereliqt me fortitudo mea: & lux oc̃lorũ meorũ etiã ipa nõ eſt mecũ
11 Amici mei & proximi mei aduerſũ me appropiquauerũt & ſteterũt.	Amici mei & proximi mei aduerſꝰ me appropiauerunt & ſteterunt: & proximi mei a longe ſteterunt.	Charí mei & amici mei quaſi contra leprã meam ſteterunt: & vicini mei longe ſteterũt.
12 Et qui iuxta me erant de longe ſteterunt & vi faciebant qui quęrebãt animam meam	Et vim faciebant qui quærebant animã mea/ & qui inquirebant mala michi locuti ſunt vanitatem: & dolos tota die meditabantur.	Et irruebant quærentes animam meam/ & inueſtigantes mala michi loquebantur inſidias: & dolos tota die meditabantur
13 Et qui inquirebant mala michi locuti ſunt vanitates : & dolos tota die meditabantur.	Ego aũt velut ſurdꝰ nõ audiebã: et ſicut mutus qui nõ aperit os ſuum.	Ego aũt quaſi ſurdꝰ nõ audiebã: & quaſi mutꝰ nõ aperiebam os meũ.
14 Ego autem tanq̃ ſurdꝰ nõ audiebã: & ſicut mutus non aperiẽs os ſuũ.	Et factꝰ ſũ vt homo nõ audiens: et non habens i ore ſuo increpationes.	Et erã quaſi homo nõ audiens: nec habens in ore ſuo redargutiones.
15 Et factꝰ ſũ ſicut homo nõ audiẽs: et nõ habẽs i ore ſuo redargutiones.	Quoniam in te domine ſperaui; dixi tu exaudies domine deꝰ meus.	Te enim domine expectabam : tu exaudies domine deus meus.
16 Quoniam in te domine ſperaui: tu exaudies me domine deus meꝰ.		

17 Q uia dixi ne quando ſupergaudeāt michi ĩimici mei: & dū commouentur pedes mei ſuper me magna locuti ſunt.

Q uia dixi ne aliquando inſultent in me ĩimici mei: & dum commouerentur pedes mei in me magna locuti ſunt.

Quia dixi ne forte inſultent michi: & cum vacillauerint pedes mei ſuper me magnificentur.

18 Q m̃ ego in flagella paratus: & dolor meus in cōſpectu meo ſemper.

Q m̃ ego in flagella paratus ſum: et dolor meus ante me eſt ſemper.

Quia ego ad plagas paratus: & dolor meus contra me eſt ſemper.

19 Q uoniam ĩiquitatem meā annunciabo: & cogitabo p̄ peccato meo.

Q uoniā ĩiquitatē meā ego pronuncio: & cogitabo pro peccato meo.

Quia iniquitatem meam annuncio: ſolicitus ero pro peccato meo.

20 I nimici autem mei viuūt & confirmati ſūt ſuper me: et multiplicati ſūt q̄ oderūt me ĩique.

I nimici autem mei viuent & confortati ſunt ſup̄ me: et multiplicati ſūt q̄ oderūt me ĩique.

I nimici autem mei viuentes confortati ſunt: & multiplicati ſunt odientes me mendaciter.

21 Q ui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi: quoniam ſequebar bonitatem.

Q ui retribuebāt michi mala p̄ bonis detrahebant michi: quoniam ſubſecut⁹ ſum iuſtitiā.

Et qui reddunt malum pro bono aduerſabantur michi: quia ſequebar bonum.

22 N e derelinquas me domine deus meus: ne diſceſſeris a me.

N e derelinquas me domine deus meus ne diſceſſeris a me: intende in

N e derelinquas me domine deus meus: ne elõgeris a me.

23 I ntēde i adiutoriū meū: dn̄e de⁹ ſalutis meæ.

adiutorium meum domine deus ſalutis meę.

F eſtina in auxiliū meū: domine ſalutis meæ.

TITVLVS. Pſalmus Dauid in cōmemoratione. in cōmemoratione: in recenſione et confeſſiōe peccatorū: vt eni baptiſm⁹ nichil nobis p̄fuiſſet/ niſi eū dn̄s ſuo ſāctificaſſet: ita neq; noſtra confeſſio & pœnitentia/ niſi ſua noſtrā conſecraſſet ac ſanctificaſſet. ſic eni omnē impleri oportebat iuſtitiā. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtū domi num peccata noſtra vt ſua deo patri pro nobis confitentem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D n̄e ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. pater miſericordiſſime ne increpes/ ne punias me vltione vindictę æternę/ ſed in miſeratione tua: neq; repentina vindicta in hoc mūdo ferias me/ ſed in patiētia & lōganimita
2 te & expectatione veniæ. Q uoniā ſagittę tuæ infixę ſunt michi: & cōfirmaſti ſup̄ me manū tuā. ne in ſeueritate tua punias me/ quoniā tela tua oppreſſerūt me: & punitio tua cōfir
3 mata eſt ſuper me. N ō eſt ſanitas in carne mea a facie irę tuæ: non eſt pax oſſibus meis a facie peccatorū meorū. cōfitebor pater/ præ formidine ſeuerę vltionis tuæ caro mea/ gen⁹ meū contabeſcit & languet: nulla requies eſt viriḃ⁹ animę meæ in contemplatione tranſ-
4 greſſionum mearū. Q uia iniquitates meæ ſupgreſſę ſunt caput meū: et ſicut onus graue grauatę ſunt ſuper me. qa tu pater/ omnīū peccata poſuiſti in me: ac veluti ingētiſſimū pō
5 dus/ molę ſua obruerūt me. P utruerūt & corruptę ſūt cicatrices meę: a facie iſipiētiæ meę.
6 tā veteratę ſunt iuſtiones peccatorū meorū/ tā negligētę vt tabē tā cōtraxerit & putrefactiōnē: & factę ſint incurabiles ob inſaniā hominū. M iſer factus ſū et curuatus ſum vſq; in finē: tota die contriſtatus ingrediebar. O pater/ ſarcina illa/ cumulus ille peccatorū oppreſſit
7 me & incuruauit me penitus: & totius vitę curſus mœrore deficiebat. Q uoniā lūbi mei ſpleti ſunt illuſionib⁹: & nō eſt ſanitas in carne mea. quoniā gñatiōes cōtinuo i illuſione & peccato e lūbis educunt: & non eſt caro quæ nō ſit peccato obnoxia aut ob peccatū/ infir-
8 mitatē/ pœnāue ſuſtinēs. A fflict⁹ ſū et humiliat⁹ ſū nimis: rugiebā a gemitu cordis mei. O pater & ſi peccati inſons/ propter peccatū tū anguſtiatus ſū & dejectus valde: & p̄ ſuſpiriis
9 cordis ego rugitū emittebā. D n̄e ātē te oē deſyderiū meū: & gemit⁹ me⁹ a te nō eſt abſcōdit⁹. O pater miſericordiarū ois volūtas mea/ oīs ſitis mea q̄ eſt oēm hominē ſaluū facere
10 i conſpectu tuo eſt: et rugit⁹ mei cauſa nequaq̄ tibi eſt abſcōdita. C or meū conturbatū eſt

Dñe ne 2, 38 dereliquit me virtus mea & lumē oculorū meorū & ipſū nō eſt mecū. aia mea ārxlata eſt/ vi
res meę elāguerūt eneruatę/ſubtraxit ſe defēſio tua: & ipa me ſolū deſeruit. A mici mei & 11
ꝓximi mei aduerſū me appropiquauerūt: & ſteterūt. Iudęi quos amicabiliter doctrina pa
ui/quos curaui/quos (vt me) dilexi ex aduerſo venerūt: & hęrētes in gradu/nō tulerūt mi
chi auxiltū. Et q̄ iuxta me erāt de lōge ſteterūt: & vi faciebāt q̄ q̄rebant aiam meā. et apli/ 12
familiares & diſcipuli mei auſugerūt/& ſteterūt ꝓcul: et ipſi tū i me faciebant/ violēteq; p
trahebāt q̄ ſatagebāt ꝑdere vitā meā. Et qui inquirebāt mala michi locuti ſunt vanitates: 13
& dolos tota die meditabāt. & ſcribę/ phariſęi et pontifices explorātes mortis meæ vias et
occaſiōes/falſas i me finxerūt accuſatiōes: & deceptiōes iugiter i corde voluebāt. Ego aūt 14
tanq̄ ſurdꝰ nō audiebā: & ſicut mutꝰ nō apiēs os ſuū. cū hęc molirēt aduerſū me/nō audiē
ti ſimilabar: & elingui nullo ſe tutāti ſermone. Et factus ſum ſicut homo nō audiēs: & non 15
habēs in ore ſuo redargutiones, & aſſimilatus ſū hoi ſurdo: et qui nullos habet in ore ſer
mones quibus ſe excuſet/& obiecta diluēs ſe purget & approbet inſontē. Quoniā i te dñe 16
ſperaui: tu exaudies me dñe deꝰ meꝰ, quoniā O pater ſpes mea i te cōfecta eſt: tu pater iu
ſtiſſime/tu dñe deus meꝰ acceptabis pœnā meā/oblationē & ſatiſfactionē meā. Quia dixi 17
neq̄ ſupgaudeāt michi inimici mei: & dū cōmouēr pedes mei ſup me magna locuti ſūt. nā
hoc petij pater ne vnq̄ aduerſarij mei ſupexultēt/ me gratis afflictū eſſe & paſſū: & ne dū i
firma mei natura/dū hūanitas mea cōteritꝰ & diſſoluiꝰ magna & ſuꝑba i me loquāt. Quo 18
niā ego i flagella paratus ſū: & dolor meus i cōſpectu meo ſemper. quoniā O iuſtiſſime pa
ter ego ad patiendū prōptꝰ ſū/ad pœnas/ad ipſā ferendā mortē accinctus ſum: & mœſti
tia/angor/& pœnitudo peccatorū hoim ātē oculos meos obuerſaꝰ iugiter. Quoniā iiqtatē 19
meā ānūciabo: & cogitabo ꝓ peccato meo, quoniā pater cōfitebor tibi & aperiā peccata
generis mei: & ſolicite curabo vt expiēr illa ipſa delicta mea. Inimici autē mei viuūt/ et cō 20
firmati ſūt ſup me: & multiplicati ſunt qui oderūt me iniq̄. viuētes aūt aduerſarij mei for
tificati ſunt & inualuerunt in me: & multitudine auctꝰ ſūt qui ſine cauſa & iniuſto odio p
ſequuntur me. Qui retribuūt mala pro bonis detrahebāt michi: quoniā ſequebar bonitatē, 21
viri nequā qui pro beneficijs cōpēſāt malū ob idipſū obloquebantur & aduerſabanr mi
chi: quia iuſtitiā ſectabar et opabar bonū. Ne dereliquas me dñe deus meꝰ: ne diſceſſeris a 22
me. ne deſeras me pater/ dñator & cōditor meus: ne abſcedas/ ne paſſionis tēpore in petitio
nibus meis procul fias a me. Intende in adiutoriū meū: dñe deus ſalutis meæ. O pater i 23
tentus eſto in auxiliū meum: tu pater domine deus meus qui ſaluas me.

ADVERTE. Vndecimo verſu, vbi habemꝰ amici mei & ꝓximi mei aduerſū me appropī
quauerūt & ſteterūt: ex hebræo charī mei & amici mei cōtra leprā meā ſteterūt. qđ ſignifi
care vider eos etiā q̄ viciſſim eū diligebāt: ihorruiſſe et ſtetiſſe/neq; cogitaſſe de auxilio af
ferēdo: tāta erat lepra/tāta peccati pnicies ꝓ qua ſatiſfacturus erat vt etiā eiꝰ crederēt pec
catū. & vt etiā de eo dicat Eſaias: nos putauimꝰ eū quaſi leroſū & pcuſſū a deo/et humi
liatū. ipſe autē vulneratus eſt propter iiquitates noſtras/attritus eſt propter ſcelera noſtra
& ſubdit. & poſuit dñs i eo iiquitatē ōniū noſtrū. ¶ Septimodecimo verſu, quia dixi neq̄
ſupgaudeāt michi inimici mei: & dū cōmouenr pedes mei ſup me magna locuti ſūt. ex he
bręo quia dixi ne forte inſultent michi/& cū vacillauerit pedes mei ſup me magnificētur.
hoc dixit/hoc orauit patrē ptiſſimus dñs. quia paſſio neceſſaria erat ad redimēdos nos/ &
ideo ſpōte patiebaꝰ (ego inqt in flagella paratꝰ ſū) at ille iſultatiōes nō erāt neceſſarię/ ſed
ſolū pnicie Iudęis afferētes. idcirco ꝑcaꝰ: ne in id malī & in ſuū quidē malū ſinat eos pater
labi/nolens eos a fructu ſuę paſſiōis excludi. Et meliꝰ hic nequādo q̄ ne forte. nō enī Chri
ſtus neſciebat aut dubitabat quid facturi eſſent. & cōtra ex cōſequētia ſermonis & hebręo
melius dicerem: ſuper me magna loquanr q̄ locuti ſunt. ſic enī in hebræo reſpondet: ſuper
me magnificentur. ¶ Viceſimoſcdo verſu. ne diſceſſeris a me: ex hebręo ne elōgeris/ et ex
p̄cedētis particulæ verbo derelinquas/aptius dicereꝰ ne diſcedas a me/et rectior eſt ſermo.

¶ In finē ꝓ idithū cāti
cū Dauid. XXXVIII

1 DIxi cuſtodiā vias
meas: vt non de-
linquam in ligua mea.
2 Poſui ori meo cuſtodi-
am: cū conſiſteret pec-
cator aduerſum me.

¶ In finē idithū cāticū
Dauid. XXXVIII.

DIxi cuſtodiā vias
meas: vt non de-
linquam in ligua mea.
Poſui ori meo cuſtodi-
am: dum cōſiſtit pecca-
tor aduerſus me.

¶ Victori ꝓ idithū ps
Dauid. XXXVIIII.

DIxi cuſtodiā vias
meas: ne peccem
in lingua mea.
Cuſtodiam os meum
ſilentio: donec eſt impi-
us contra me.

3 Obmutui & humíliat⁹ ſũ & ſilui a bonis: et do lor meus renouat⁹ eſt.
Obmutui & humíliat⁹ ſum & ſilui a bonis: & dolor me⁹ renouat⁹ eſt
Obmutui / ſilentio tacui de bono: & dolor meus conturbatus eſt.

4 Concaluit cor meũ intra me: & i meditatiõe mea exardeſcet ignis.
Concaluit cor meũ intra me: & in meditatione mea exardeſcit ignis
Incaluit cor meũ i medio mei / in meditatione mea incenſus ſũ igni: locut⁹ ſum in ligua mea.

5 Locut⁹ ſũ i lingua mea: notum fac michi domine finem meum.
Locut⁹ ſũ i ligua mea / notum michi fac domine finem meum / & numerum dierum meorũ quis eſt: vt ſciam quid deſit michi.
Oſtende michi dñe finem meum / & menſuram dierum meorum q̃ ſit: vt ſciam quid deſit michi.

6 Et numerũ dierũ meorum quis eſt: vt ſciam quid deſit michi.
Ecce veteres poſuiſti dies meos: & ſubſtantia mea tãquam nichil ante te eſt. Dp̃.
Ecce breues poſuiſti dies meos: & vita mea quaſi non ſit in conſpectu tuo. Sela.

7 Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos: & ſubſtantia mea tanq̃ nichilum ante te. Semper.
Verũtamẽ vniuerſa vanitas: õnis homo viuẽs
Omnia enim vanitas: omnis homo ſtans.

8 Verũtamẽ vniuerſa vanitas: õnis homo viuẽs
Quanquã in imagine dei ambulet homo: tamen vane conturbabit.
Tantũ in imagine ambulat homo: tantũ fruſtra turbatur.

9 Veruntamen in imagine pertranſit homo: ſed & fruſtra conturbatur.
Theſaurizat et ignorat cui cõgreget ea / et nũc q̃ eſt expectatio mea nõne dñs: et ſubſtãtia me a tãquã nichil añ te eſt.
Congregat & ignorat cui dimittat ea: nunc ergo quid expecto domine: præſtolatio mea tu es.

10 Theſaurizat et ignorat cui congregabit ea / & nũc quę eſt expectatio mea / nonne domin⁹: & ſubſtãtia mea apd̃ te:
Ab oĩb⁹ iiq̃tatib⁹ meis erue me: opprobrium inſipiẽti dediſti me.
Ab oĩb⁹ iniquitatib⁹ meis libera me: opprobriũ ſtulto ne ponas me

11 Ab oĩbus iniquitatib⁹ meis erue me: opprobrium inſipiẽti dediſti me.
Obmutui & nõ aperui os meũ: qm̃ tu feciſti me
Obmutui non aperui os meum / quia tu feciſti / tolle a me plagas tuas: a contentione man⁹ tuę ego conſumptus ſũ.

12 Obmutui & non aperui os meũ: qm̃ tu feciſti amoue a me plagas tuas
Amoue a me plagas tuas: a fortitudine enim manus tuæ ego defeci i increpationibus.
In increpationibus p̃ iniquitate corripuiſti virum / & poſuiſti quaſi tineã deſyderabilia eius: veruntamẽ vanitas omnis homo. Sela.

13 A fortitudie man⁹ tuæ ego defeci: in increpationibus propter iiquitatẽ corripuiſti hominẽ.
Propt iiq̃tatẽ corripuiſti hoie; & tabeſcere feciſti ſicut araneã aia; ei⁹
Audi oratione⁹ meam domine / & deprecationẽ meam auribus p̃cipe lachrimas meas: ne ſileas a me.

14 Et tabeſcere feciſti ſicut aranea animam ei⁹ verũtamẽ vane cõturbat̃ omnis homo. Semper.
Verũtñ, niũſa vanitas: õnis homo viuẽs. Dp̃.
Exaudi de⁹ oõnẽ meã & depcationẽ meã / auri⁹ percipe lachrimas meas: ne ſileas a me.

15 Exaudi orationẽ meam domine / & deprecationẽ meam auribus p̃cipe lachrimas meas.
Audi orationem domine & clamorem meum exaudi: ad lachrimam meam ne obſurdeſcas,

Psal. 38

	GALL.	ROM.	HEB.
Dixi cu. 16	Nesileas quñ aduena ego sũ apd te: & pegrinꝰ sicut ões patres mei.	Quñ icola ego sũ apud te in terra: & peregrinꝰ sicut oēs patres mei.	Quia aduena ego sum apud te: & peregrinus sicut ões patres mei.
17	R emitte michi vt refrigerer priusq̃ abeam: & amplius non ero.	R emitte michi vt refrigerer priusq̃ eã: et amplius non ero.	P arce michi vt rideam anteq̃ vadã: & nõ subsistam.

TITVLVS. Ad victoriã ipsi idithũ psalmus Dauid. psalmus super populo fideli. Prophe ta in spiritu loquitur in psona cuiusq; sancti qui caducis reb⁹ spretis æterna concupiscit.

EXPOSITIO CONTINVA. Dixi custodiã vias meas: vt non delinquã in lingua mea, 1
statui/ promisi me obseruaturũ pręcepta quibus incedã/& circũspicere quonã modo mi-
chi est viuendũ: & primũ vt nõ peccem in verbo. Posui ori meo custodiã: cum consisteret 2
peccator aduersum me. custodiui/ infrenaui os meũ/ nõ laxaui in maledicentiã: dũ maledi
cus & transgressor impeteret & lacesseret me. Obmutui & humiliatus sum & silui a bonis: 3
& dolor meꝰ renouatꝰ est. cõticui & spretui habitus sum sustinens improperia/ & non me
in memorandis benefactis iustificaui: & noua michi superuenit anxietas cupienti a vincu
lis mortalitatis absolui. Incaluit cor meũ in medio mei/ in meditatione mea exardescet 4
ignis. inflãmatũ est cordis mei desyderiũ intra meipsũ: & id hacipsa cogitatione mea/ de-
syderãdo absolui a rebus terrenis/ tanq̃ igni succensus sum. Locutus sum in lingua mea: no 5
tũ fac michi dñe finem meũ. aperui os meũ et dixi: O domine deꝰ manifesta michi exitũ
huius laborioſę vitæ/ & meã ab ijs mortalitatis angoribus liberationẽ. Et numerũ dierũ 6
meorũ quis est: vt sciam quid desit michi. & tu domine deus meus ostende michi quot di-
es michi adhuc supersunt in hac erũnosa vitę calamitate: vt intelligã quæ michi pro tan-
tillo dierũ requirenda erant. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tãq̃ 7
nichilũ ante te. ecce domine in certo numero statuisti tempora præsentis vitę meæ: & vita
mea præsens/ pinde atq; nichilũ est in cõtẽplatione æternitatis tuæ. Verũtamẽ vniuersa 8
vanitas: omnis homo viuens. & quãq̃ sic statueris certis terminis dies hominis/ attamẽ p
ões in vanitati subiacet ões ique mutationi est obnoxiꝰ omnis homo hãc mortalẽ vitã degẽs.
Verũtamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur. verũtamen in quadã 9
imitatione percurrit homo dies quos illi statuisti: sed & in illis ipse vanis subiacet perturba
tionibus. Thesaurizat & ignorat cui cõgregabit ea/ & nunc quæ est expectatio mea/ non- 10
ne dominus: & substantia mea apud te est/ homo in statutis sub diebus cõgregat diuitias/
& eũ fugit quis post eum habiturus sit eas/ et nunc quænã michi hæctã vana cognoscen-
ti spes mea esse debet/ quę prestolatio mea/ nonne tu domine deus meus: & vita mea apd
te est & nõ in hoc vano/ mortali/ caducoq; mundo? Ab oibus iniquitatibus meis erue me: 11
opprobriũ insipienti dedisti me. dimitte michi dñe ões offẽsas meas quas contra te q es
expectatio et desyderiũ meũ admisi: tu fecisti vt peccator michi improperaret/ exprobra-
ret/ et me contumelijs afficeret. Obmutui et non aperui os meũ quoniã tu fecisti: amoua 12
me plagas tuas. conticui et non respondi ei verbũ quoniã fecisti vt peccator aduersũ me
cõsisteret/ vt me merito molestia afficeret: aufer igitur a me flagella quę incussisti. A fortí- 13
tudine manus tuæ ego defeci: in increpationibus ꝓpter iniquitatẽ corripuisti hominẽ. pre
magnitudine vltionis tuæ ego redactus sũ in nichilũ: ꝓpter trãsgressionẽ meã tu sic pressu
ris/ tu hostilũ molestijs hunc in modũ corripuisti me. Et tabescere fecisti sicut araneã ani- 14
mã eius: veruntamen vane conturbatur omnis homo. emarcescere et deficere fecisti velut
araneorũ telã vitã meã: attamen vana est hęc mea et ceterorum hominũ cõturbatio. Ex- 15
audi orationẽ meã dñe et depcationẽ meã: auribus percipe lachrimas meas. dñe deus ad-
mitte precẽ meã et supplicationẽ meã: neq; fletibus meis tuæ exauditionis auditũ occlu-
das. Nesileas quoniã aduena ego sum apud te et peregrinꝰ: sicut oēs patres mei. ne repro 16
bũ me habeas/ ne indignũ me ducas exauditione tua/ quia ego aduena sum apud te et q
anhelo ad te pegrinando peruenire: sicut et ões ãtecessores mei/ qui ex hac mortali pere-
grinatione ad te peruenere. R emitte michi vt refrigerer priusq̃ abeã: et amplius non ero. 17
dimitte michi dñe iniquitates meas/ vt parũper respirem et quiescã anteq̃ ex hac mortali
vita emigrem: ad quam rursus degendã nunq̃ redibo.

ADVERTE. Circa titulũ ad victoriã ipsi Idithũ, τῷ νικοποιῷ Idithũ vnus fuit diuinę melo
pœię qui in cithara prophetabat: vt legit in paralipomenis. et hęc laus i spiritu Dauid mõ
strata/ illi ad canendũ cõmissa est/ aut illi et Dauid cõmuniter est inspirata. pulsabat enim
Dauid citharã nonnunq̃ cũ prophetis eodẽ spiritu agitatus/ et simul aut alterne diuinam
continuans harmoniã. Et Idithũ: transiliens interpretatur, quo michil forte absurdũ fue-

rit:ſi hic pſalmus pro populo tranſilienti/id eſt ſola ſupramundana bona gliſcenti et hæc infima calcanti/intelligatur. ¶ Quarto verſu in meditatione mea exardeſcet ignis: huic particulę ex hebręo reſpondet in meditatione mea incenſus ſum igni. quod clariorē præbet intelligentiā:ſiue id vocabulū igni additū vehementiā deſyderij indicet/ſiue ſpiritus ſancti ad calcanda terrena et ad horā labentia bona impulſū.& forte in tralatione noſtra quid intelligibilius diceretur:ſi diceremus exardeſceret/ ad vehementiā motus animi et fortis affectus exprimendā. et melius adhuc ſi legeremus : et in meditatione mea exarſit ignis.id enī magis quadrat huic:et in meditatiōe mea ſuccēſ ſū igni. ¶ Quinto verſu.veruntamē vniuerſa vanitas ōnis homo viuens.hic vniuerſa neutrū plurale eſt nō epithetū ſequentis vocabuli vanitas.quod ex hebræo & græco cognoſcitur. nā ex hebręo dicit oīa enī vanitas ōnis homo ſtans.et in græco πλὴρ τα σύμπαρτα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν.quare præpoſitio videt intelligēda.vt ſit ſenſus:veruntamē per vniuerſa/ per omnia/per vniuerſos affectus ſuos vanitas ōnis homo viuens. aduerte etiā dictiunculā enim ex hebręo redditiuā cauſę ſuperioris litterę aptiorē eſſe q̄ veruntamen. ¶ Nono verſu. Veruntamen in imagine pertranſit homo/ſed et fruſtra conturbaſ.ex hebręo tantū in imagine ambulat homo:tantū fruſtra conturbaſ.quaſi intelligamus: in hoc mūdo nō eſt veritas vitę hominis/ſed quędā vmbra/quoddā veſtigiū et tenuis imago ī cōparatione ad eā vitā quā finita peregrinatione habiturus eſt apud deū.ideo p̄ iis quæ huic accidunt vmbratili vitę:fruſtra conturbatur ōnis homo.ſed debet mentē ſuā quicquid accidit imperturbatā/ in expectatione verę vitę fixā tenere.nā nondū apparuit/vt dilectus inquit apoſtolus:quid erimus.& cū apparuerit:ſimiles filio dei erim⁹/neq; amplius vlli obnoxij vanitati/vniuerſęq; corruptioni et perturbationi. ¶ Vndecimus & duodecim⁹ verſus reſpondent ſcdo et tertio:et eos latius explicant.ex quibus āmonemur patientię et tolerantię:quoties nos malis/opprobrijs/moleſtijs aut contēptibus ab aliquibus afficimur/ arbitrantes nos illa iure pati ob trāſgreſſiones noſtras/et deū nos his caſtigationib⁹ vt increpationib⁹ aut emēdare aut p̄bare.et ſati⁹ emendare putare:q̄ p̄bare.nā p̄batio iuſtorū eſt.et quis ſe putare iuſtū ante deū audeat? ¶ Tertiodecimo verſu.diſtinctionis pūct⁹: poſt defeci/faciēdus.quod cognoſcit ex hebręo. ¶ Quitodecimo verſu.auri⁹ p̄cipe lachrimas meas:id magis conſentanee dicitur ex hebręo/ ad lachrimas meas ne obſurdeſcas. Quo fit vt id auribus percipe/ad præcedens vocabulū deprecationē/reuocandum eſſet:et ne fileas principiū verſus ſequentis identidē reuocandum in finem præcedentis/et lachrimas meas accuſatiuum in datiuum caſum mutandum atq; ita pro quintodecimo verſu legendum.exaudi orationem meā domine et deprecationem meam auribus percipe:lachrimis meis ne fileas id eſt ad lachrimas meas ne fileas.deinde ſextuſdecim⁹ incipiend⁹ quoniam aduena ego ſum apud te.et tunc conciliata erit noſtra et hebraica tralatio.

¶ In finē pſalmus Dauid. XXXVIIII.

1 EXpectās expectaui dominum: & intendit michi.
2 Et exaudiuit p̄ces meas:& eduxit me de lacu miſerię & de luto fecis.
3 Et ſtatuit ſupra petrā pedes meos: & direxit greſſus meos.
4 Et iniſit in os meū cāticū nouū:carmē deo nr̄o
5 Videbūt multi & timebūt:& ſperabūt ī dn̄o.
6 Beatus vir cuius eſt nomen domini ſpes eius:

¶ In finem pſalm⁹ Dauid. XXXVIIII.

EXpectans expectaui dominum: & reſpexit me.
Et exaudiuit deprecationē meā:et eduxit me de lacu miſerię & de luto fecis.
Et ſtatuit ſupra petrā pedes meos/ & direxit greſſus meos:et dimiſit in os meum cāticū nouū/hymnū deo noſtro.
Videbūt multi & timebūt: & ſperabūt ī dn̄o
Beatus vir cuius eſt nomē domini ſpes eius:&

¶ Pro victoria pſalm⁹ Dauid. XXXX.

EXpectans expectaui dominū/& iclinat⁹ eſt ad me:et audiuit clamorem meum.
Et eduxit me de lacu faloſo/ de luto ceni / et ſtatuit ſupra petrā pedes meos:ſtabiliuit greſſus meos.
Et dedit ī ore meo cāticū nouū:laudē deo nr̄o
Videbūt multi & timebūt: & ſperabūt ī dn̄o.
Beatus vir q̄ poſuit dominū cōfidentiā ſuā:et

	GALL.	ROM.	HEB.
Expectans.	& non reſpexit in vanitates & inſanias falſas.	non reſpexit in vanitaté & inſanias falſas. *	nō eſt auerſus ad ſuꝑbias pompaſq; mēdacij.
7	Multa feciſti tu domine deus me⁹ mirabilia tua: & cogitationib⁹ tuis non eſt q̄ ſimilis ſit tibi.	Multa feciſti tu domine de⁹ me⁹ mirabilia tua: & cogitationibus tuis nō eſt quis ſimilis tibi.	Multa feciſti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitationes tuas pro nobis.
8	Annunciaui & locut⁹ ſum: multiplicati ſunt ſuper numerum.	Annūciaui & locut⁹ ſū multiplicati ſūt ſuꝑ numerū/ſacrificiū & oblationem noluiſti: corpus autem perfeciſti michi.	Non inuenio ordinem coram te ſi narrare voluero et numerare: plura ſūt q̄ vt narrari q̄ant
9	Sacrificium et oblationem noluiſti: aures autem perfeciſti michi.	Holocauſta etiā ꝑ delicto nō poſtulaſti: tunc dixi ecce venio.	Victima et oblatiō nō īdiges: aures fodiſti michi.
10	Holocauſtū & pro peccato non poſtulaſti: tūc dixi ecce venio.	In capite libri ſcriptum eſt de me vt facerem voluntatē tuā de⁹ me⁹ volui: & legem tuam in medio cordis mei.	Holocauſtū et ꝑ pc̄ō non petiſti: tunc dixi ecce venio.
11	In capite libri ſcriptū eſt de me vt facerem voluntatē tuā de⁹ me⁹ volui: & legem tuam in medio cordis mei.	Bene nūciaui iuſtitiam tuā i eccl'ia magna: ecce labia mea nō ꝓhibebo. Domine tu cognouiſti/ iuſtitiā tuā nō abſcōdi i corde meo: veritatē tuam et ſalutare tuū dixi	In volumie libri ſcriptū ē de me vt facerē placitū tibi de⁹ me⁹ voluiet legē tuā i medio vētris mei.
12	Annunciaui iuſtitiam tuā in eccleſia magna: ecce labia mea nō prohibebo dñe tu ſciſti.		Annunciaui iuſtū tuum in eccleſia multa: ecce labia mea non ꝓhibebo domine tu noſti.
13	Iuſtitiā tuā nō abſcondi i corde meo: veritatē tuā & ſalutare tuū dixi		Iuſtitiā tuam non abſcondi in medio cordis mei: fidem tuam et ſalutare tuum dixi.
14	Non abſcondi miſericordiā tuā & veritatem tuam: a conſilio multo.	Non celaui miſericordiam tuam & veritatē tuā a ſynagoga multa.	Non abſcondi miſericordiam tuā et veritatē tuā: in eccleſia multa.
15	Tu autem domine ne longe facias miſerationes tuas a me: & miſericordia tua & veritas tua ſēper ſuſceperūt me.	Tu autē domine ne lōge facias miſericordias tuas a me: miſericordia tua et veritas tua ſemper ſuſceperunt me.	Tu dñe non ꝓhibebis mīas tuas a me: miſericordia tua et veritas tua iugiter ſeruabūt me.
16	Quoniam circundederunt me mala quorum nō eſt numer⁹/ cōꝓhenderūt me iiq̄tates meę: & non potui vt viderē.	Quoniam circundederūt me mala quorū nō eſt numerus/ cōpr̄ehenderūt me iiq̄tates meę: et nō potui vt viderem.	Circundederunt enim me mala quorū nō eſt numerus/ compræhenderunt me iiq̄taes meę: et non potui videre.
17	Multiplicatę ſunt ſuꝑ capillos capitis mei: & cor meū dereliquit me.	Multiplicati ſūt ſuꝑ capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me.	Plures factæ ſunt q̄ capilli capitis mei: et cor meum dereliquit me.
18	Cōplaceat tibi domie	Cōplaceat tibi dñe vt	Placeat tibi dñe vt li-

vt eruas me: domíe ad adiuuãdũ me reſpice.
19 Confũdanť & reuereã tur ſimul qui q̃rũt animã meã/ vt auferãt eã.
20 Conuertantur retrorſum & reuereantur: q̃ volunt míchí mala.
21 Ferant confeſtím confuſionem ſuam: qui dícunt míchí euge euge.
22 Exultẽt et lætẽť ſup te oẽs q̃rẽtes te: & dícãt ſẽ per magnificeť domin⁹ q̃ diligũt ſalutare tuũ.
23 Ego autem mendícus ſum & pauper: domin⁹ ſolícitus eſt mei.
24 Adiutor meus & protector meus tu es: deus meus ne tardaueris.

erípias me: domine in auxíliũ meum reſpice.
Cõfundanť & reuereã tur ſimul/qui q̃rũt animã meã vt auferãt eã.
Auertantur retrorſum & erubeſcant: qui cogitant míchí mala.
Ferant confeſtím cõfuſionẽ ſuã: qui dícunt míchí euge euge.
Exultent & lętẽť q̃ q̃rũt te dñe: & dícãt ſem p magnificeť domin⁹/ q̃ diligũt ſalutare tuũ.
Ego vero egen⁹ & pauper ſum: dominus curam habet mei.
Adiutor meus & liberator meus es tu: domí ne ne tardaueris.

beres me: domine ad adiuuandũ me feſtina.
Confũdanť & reuereã tur ſimul/q̃rẽtes animã meam vt auferãt eam.
Conuertantur retrorſum et confundantur: qui volunt míchí mala.
Pereant poſt confuſionem ſuam: qui dícunt mchí vah vah.
Gaudeant et lętentur í te qui quęrunt te: dícãt iugit magnificeť dñs/ q̃ diligunt ſalutare tuum.
Ego autem ſum egen⁹ et pauper: dominus ſolícitus erit pro me.
Auxílium meum & ſalutare meum tu es: de⁹ meus ne moreris.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu Chriſtum de patre loquentem inducit ad fideles.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Expectãs expectaui dominũ: & intendit míchí. in deſyde
2 rio pręſtolatus ſum auxíliũ patris æterni: & auxiliat⁹ eſt míchí. Et exaudiuit preces meas:
et eduxit me de lacu míſeriæ & de luto fecis, et acceptauit depcationes meas/ annuit míchí
3 vt educeret me de faucib⁹ inferi & de palude vltrice peccati. Et ſtatuit ſupra petrã pedes
meos: & direxit greſſus meos, & cœleſtis pater ſtabilluit õni firmitate mot⁹ meos: et me in
4 cũctis agẽdis meis direxit. Et ímiſit in os meũ canticũ nouũ: carmẽ deo noſtro. & O viri
fideles pater meus poſuit í ore meo annũciationẽ nouæ laudis/ annũciationẽ euãgelij re-
5 gní: laudẽ deo noſtro/ patri meo/ deo meo et deo veſtro. Videbũt multi & timebũt: et ſpe-
rabũt í dño. hãc annũciationẽ nouæ laudis q̃plurimí víſuri ſunt/ & dei timore quatienť: &
6 cõfident í deo patre meo. Beatus vír cuius eſt nomẽ dñí ſpes eius: & nõ reſpexit in vanitates & inſanias falſas, vítę æternę iam ſecurus eſt qui cõfidit in deo patre meo: et qui non
inflexit aĩm ad cõtẽnenda iuſſa ei⁹ & proprias affectiones ſequẽdas & fallaces illecebras.
7 Multa feciſti tu dñe de⁹ me⁹ mirabília tua: & cogitationibus tuis nõ eſt qui ſimílis ſit tíbí.
tu pater ętęrne multiplicaſti mirífica opa tua: & nõ eſt quis mortalíũ qui cõſilijs tuis poſ-
8 ſit æquiparari. Annũciaui et locut⁹ ſũ: multiplicati ſunt ſup numerũ. euangelizaui pater et
enarraui mirabília tua: et tanta ſunt vt dinumerari non queant oẽmq; ſupent effugiãtq; nu
9 merũ. Sacrificiũ & oblationẽ noluiſti: aures autem perfeciſti míchí. immolationẽ victimarũ & quæ ex veteri inſtituto offerunť tibi/ abieciſti/ repuliſti/ repudiaſti: auditũ ad parẽdũ/
10 ad implendũ bonæ voluntatis tuæ placitũ/ aptaſti míchí. Holocauſtũ & p peccato nõ poſtulaſti: tunc dixi ecce venio. ília/ adipes/ renũculos/ reticula iecoris/ & id gen⁹ q̃ tibi ex veteri ritu/ adoleri/ concremariq; penitus ſolebãt/ & pro peccati expiatione ouẽ/ vitulũ/ hircũ/ caprãq; nõ acceptaſti: tũc me fillũ obtuli/ dicẽs í mũdũ igredior/ en carne veſtior/ quo
11 tibi genus humanũ propiciẽ/ quo me tibi hoſtiã placentẽ offerã. In capite libri ſcriptũ eſt
de me vt facerẽ voluntatẽ tuã de⁹ me⁹/ volui: et legẽ tuã in medio cordis mei. í ſpiritu dei
de me prophetatũ eſt in prícipio pſalmorũ libri/ quomodo facerẽ voluntatẽ tuã pater mí
12 & deus meus/ idipſũ cordi eſt míchí: & iugis meditatio tuę legis í ſecreto animí mei. Annũciaui iuſtitiã tuã in eccleſia magna: ecce labia mea nõ prohibebo dñe tu ſciſti. euãgelízaui volũtatẽ/ mãdata & iuſtificationes tuas in congregatione hoim numeroſa: ecce ſer-
13 monẽ nõ cõtinebo/ tu pater æterne noſti. Iuſtitiã tuã nõ abſcõdi in corde meo: veritatẽ tuã

& ſalutare tuũ dixi, iuſſa & mãdata tua nõ celaui in aĩo meo: & fidẽ tuã & Chriſtũ tuũ ꝑ quẽ elegiſti ſalutẽ operari hoĩm/illis annũciaui. N õ abſcõdi miſericordiã tuã: et veritate 14
tuã a concilio multo. oſtendi te patrẽ propiciũ & miſericordẽ eſſe: & verax eſſe verbũ tuũ/ in multorũ cõgregatione. T u autẽ dñe ne lõge facias miſerationes tuas a me: miſericor- 15
dia tua & veritas tua ſemp ſuſceperunt me. hic ſermo ſecundũ noſtrę infirmitatis aſſũptionẽ. tu pater ne in lõgũ differas miſericordias tuas ſuper me manifeſtare: quia hacten9 miſe
ratio tua & verbũ tuũ ſeruauerũt me. Q uoniã circũdederũt me mala quorũ nõ eſt numer9: cõpheẽderũt me iniquitates meæ/ & nõ potui vt viderẽ. tu inquã miſericors pater ne lõ 16
ge facias miſerationes tuas a me/ quoniã circũuallauerũt me inumerabiles anguſtię: vn-
diqꝫ ſcelera mea/ & pro quibus veni ſatiſfacturus tranſgreſſiones/ occupauerũt me/ & tot
& tãtæ ſũt vt nõ valeam multitudinẽ appheẽdere. M ultiplicatę ſunt ſuper capillos capitis 17
mei: & cor meũ dereliquit me. trãſgreſſiones quas veni expiare lõge numerũ capillorũ ca
pitis mei tranſcẽdunt: & tanta peccatorũ numeroſitate cõſyderata/ anim9 meus in me cõ
tabuit. C õplaceat tibi dñe vt eruas me: dñe ad adiuuandũ me reſpice, dignare pater a tot 18
preſſuris & anguſtijs ad hãc ſatiſfactionẽ requiſitis/ liberare me: pater ad auxiliandũ mi-
chi in hac ſatiſfactione oculis miſericordię tuę ĩtuere me. C õfundanẽ & reuereanẽ ſimul q 19
ꝙrũt aĩam meã: vt auferãt eã, duplici confuſione cõteranẽ & i hoc & i altero ſeculo q inſi-
diãtur aĩæ meæ: vt funditus extirpẽt/ & extiguãt eã. C onuertanẽ retrorſũ et reuereanẽ: qui 20
volũt michi mala, a te pater repellãt/ & eos nouiſſima teneat cõfuſio: qui dicũt michi euge euge, cito ſentiãt cõfuſi- 21
onis ſuę vltionẽ: qui me & odiẽtes & deſpicientes inquiũt michi vah vah. E xultent et læ 22
tentur ſup te oẽs ꝙrentes te: & dicãt ſemp magnificet dñs qui diligũt ſalutare tuum. gau-
deant & delectentur in te cœleſtis pater ij qui mãdata tua iplẽtes requirũt te: & in ſęcula
ſeculorũ te laudent & magnificent qui charitate/ amore/ & dilectione amplectuntur Chri
ſtũ tuũ/ quẽ tu miſiſti ſaluatorẽ hominũ. E go autẽ mẽdicus ſũ & pauper: dñs ſolicitus eſt 23.
mei. ego autẽ in mẽdicitate & paupertate in hunc mundũ veni: & pater meus cœleſtis cu
rã gerit mei. A diutor meus et protector meus: tu es deus meus ne tardaueris. pater tu es 24.
auxilij meũ/ ſalus et defenſio mea: tu es plaſmator meus ne differas auxilĩũ/ ne protecti-
onem/ defenſionẽ/ miſerationemqꝫ tuam proteles a me.

ADVERTE. Sexto verſu. et nõ reſpexit in vanitates et inſanias falſas: ex hebræo nõ eſt auerſus ad ſuperbias/ põpaſqꝫ mẽdacij. ex quo facill9 cõijci poteſt intelligentia. ¶ Septimo verſu. et cogitationibus tuis nõ eſt qui ſimilis ſit tibi: ex hebręo ali9 ſenſ9 eſt/ et cogitationes tuas pro nobis. quo ſermone innuere videt/ mirabilia opa quæ pater in filio et per filiũ operat9 eſt/ et cõcilia incarnationis diuini verbi/ myſteriorũ cõuerſationis eius/ viuifi-
cę paſſionis/ reſurrectiõis/ cõſcẽſionis in cœlũ: in noſtrũ bonũ et ſalutẽ reſpicere/ i rẽ noſtrã cõtẽdere. et ꝙ ꝙ vterqꝫ ſenſus ver9: hic tamẽ maximã erga nos ſũmi patris benignitatẽ aptius inſinuat. cui9 ſi imemores fuerimus: iure ingratitudinis culpa iuremur/ et meritas dabi
m9 tãto ꝑ crimine pœnas. ¶ Octauo verſu. multiplicati ſũt ſup numerũ: legendũ multipli
cata. reſpicit enĩ id mirabilia, qđ ex hebręo facile cognoſci datur: vbi habet. corã te ſi narrare voluero et numerare: plura ſunt ꝙ vt enarrari queãt. et hic error pendet ex vocabulo græco ἐπληθύνθησαν quod indifferens eſt ad multiplicati ſũt/ multiplicatę ſunt et mul
tiplicata ſũt. vt apũd nos amabũt idifferẽs vocabulũ: ad amatum/ amatę et amatura ſũt. nã poſſũ dicere animi nĩi aię noſtrę corda noſtra deũ amabũt. itaqꝫ iterũptes ἐπληθύνθησαν ꝑ participiũ et verbũ ſũt iterũptati ſũt/ nõ attẽdẽtes id ad qđ reſpiceret participiũ/ neqꝫ ad eã rẽ ꝙ verbo ſubiecta eſſet. nã ea: vnũ/ idẽqꝫ eſt. et verbo ſubiecta et quã reſpicit participiũ: neqꝫ ſi ſolũ in grãmaticẽ peccatũ eſſet/ et nõ lędereť intelligentia: tantopere eſ-
ſet curãdũ. ¶ Duodecimo verſu. ãnũciaui iuſtitiã tuã: ex hebręo Hieronym9 poſuit iuſtũ tuũ. et vtrũqꝫ verũ. nã et patris mãdata per ſe et ſuos/ annũciauit: et ſe a patre miſſũ. ſicut miſit me (iquit) viuẽs pater: et ego viuo ꝓpter patrẽ. et dicebãt ei Iudęi quouſqꝫ aĩam no-
ſtrã tollis? ſi tu es Chriſtus: dic nobis palam. reſpondit eis IHESVS. loquor vobis: et non creditis. opera quæ ego facio in nomine patris mei: hæc teſtimonium perhibent de me.
¶ Verſus ab 19 in 23: reſpondent pſalmi 34. verſibus 29/ 30/ 31. Et hi verſus non tam imprecatorie q̃ præſignatiue intelligantur. vt et alias quoqꝫ dictũ eſt. tãetſi 22 huiꝰ et 31 illiꝰ pſalmi verꝰ/ ſi vouẽdo/ optãdoqꝫ ſumãt: nichil a diuina/ exẽplariqꝫ pietate fuerit alienum.

¶ In finem pſalm9 Dauid. XXXX.

1 BEatus qui itelligit ſup egenũ & pau

¶ In finem pſalm9 Dauid. XXXX.

BEat9 qui itelligit ſup egenũ & pau

¶ Pro victoria pſalm9 Dauid. XXXXI.

BEatus qui cogitat de paupere: in die

perem:in die mala libe rabit eum dominus.

2 Dominus conseruet eũ & viuificet eum/ & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam iimicorum eius.

3 Dominus opẽ ferat illi sup lectũ doloris ei9: vniuersũ stratũ ei9 versasti in infirmitate eius.

4 Ego dixi domine miserere mei:sana aiam meam quoniã peccaui tibi

5 Inimici mei dixerũt mala michi:quãdo morietˇ & peribit nomen eius?

6 Et sĩ ingrediebatur vt videret/vana loquebatur cor eius: congregauit iniquitatem sibi.

7 Egrediebatur foras:& loquebatur in idipsum.

8 Adũsũ me susurrabãt oẽs iimici mei:adũsũ me cogitabãt mala michi.

9 Verbum iniquum constituerunt aduersũ me: nũquid qui dormit nõ adijciet vt resurgat?

10 Et teni homo pacis meę ĩ q̃ sperauí:q̃ edebat panes meos magnificauit sup me supplãtationẽ.

11 Tu autem domine miserere mei & resuscita me: & retribuam eis.

12 In hoc cognoui qm̃ voluisti me:qm̃ nõ gaudebit iimic9 me9 sup me.

13 Me autẽ ꝓpter innocentiam suscepisti & confirmasti me: in conspectu

perem: in die mala libe rabit eum dominus.

Dominus cõseruet eũ: & viuificet eum.

Et beatum faciat eum/ & emundet in terra animã ei9:& nõ tradat eũ in manus inimici eius.

Dñs opẽ ferat illi sup lectũ doloris eius: vniuersum stratum ei9 versasti in infirmitate eius.

Ego dixi domine miserere mei: sana animam meã quia peccaui tibi.

Inimici mei dixerũt mala michi:quãdo morietur & periet nomẽ ei9?

Et ingrediebantur vt viderent/vana locutum est cor eorum:cõgregauerunt iiquitatem sibi.

Et ingrediebantur foras & loquebãt simul: in vnum susurrabant.

Oẽs iimici mei aduersũ me cogitabant mala michi:verbũ iniquũ mandauerunt aduersus me.

Nũq̃d q̃ dormit nõ adijciet vt resurgat? eteni homo pacis meę ĩ quo sperabã qui edebat panes meos: ãpliauit aduersus me supplãtationẽ

Tu autem domine miserere mei & resuscita me: & retribuam illis.

In hoc cognoui qm̃ voluisti me:q̃a nõ gaudebit iimic9 me9 sup me.

Propter innocentiã autem meã suscepisti me: & confirmasti me in cõ

mala liberabit eum dominus.

Domin9 custodiet eũ & viuificabit eum / & beatus erit in terra: & non tradet eum animæ inimicorum suorum.

Dominus confortabit eum in lecto infirmitatis:totum stratum eius vertisti ĩ egrotatioe sua.

Ego dixi domie miserere mei: sana aiam meã quoniam peccaui tibi.

Inimici mei loquẽt malũ michi:quãdo morietur et periet nomẽ ei9?

Et sĩ venerit vt visitet/ vana loquetur cor eius/ congregabit iniquitatem sibi:& egrediẽs foras detrahet.

Simul aduersũ me murmurabant: omnes odientes me contra me cogitabãt malum michi.

Verbum diaboli insundebant sibi:q̃ dormiuit non addet vt resurgat?

Sed et homo pacificus meus ĩ quo habui fiduciã/qui mãducabat panẽ meũ: leuauit contra me plantam.

Tu autẽ domine miserere mei:et eleua me vt reddã eis.

In hoc cognoui q̃ velis me:quia non insultabit inimicus meus michi.

Ego autem in simplicitate mea adiutus sum a te:& statues me ãte fa-

Ps̄al. 40	GALL.	ROM.	HEB.
Beat⁹ qui. 14	tuo in ęternum. ꝟ Benedictus dominus deus israel: a sæculo & in sæculum: fiat fiat.	ſpectu tuo in æternum. Benedictus dominus deus israel: a ſęculo & vſq; in ſæculū: fiat fiat.	ciem tuam ī perpetuū. Benedictus dominus de⁹ israel a ſcło & vſq; in ſęculum: amen amē.

TITVLVS. Ad victoriam psalmus Dauid. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu inducit Christum loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. Beatus qui intelligit super egenū et pauperē in die mala liberabit eū dominus. secun⁹ maneat æternę vitę qui de me & mea pauperis & egent propter homines quidē facti doctrina cogitat/ sapit & consyderat: in die iudicij pater me⁹ cœlestis eū suscitās a cunctis eximet malis. Dñs conseruet eum & viuificet eum & beatū faciat eū in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius. eum qui de me & de mādatis meis cogitat pater meus cœlestis custodiat/ & ei viuificā elargiatur gratiā suam/ & securum æternæ salutis i hoc mundo adhuc constitutū efficiat: & non sinat eum detineri i potestate aduersantiū næquitiarū. D omin⁹ opē ferat illi super lectū doloris ei⁹: vniuersū stratū eius versasti in infirmitate eius. pater me⁹ cœlestis auxilletur ei in tēpore obitus ei⁹: O pater pijssime tu dulciter agitasti vniuersum stragulū eius/ tu vniuersos partis corporeę dolores mitigasti dū infirmatur/ dū egredi laborat/ vt minus anxiā/ minusq; molestā ferat egressionē. Ego dixi domine miserere mei: sana animā meam quia peccaui tibi. hic Christus dominus nostra peccata sua facit. ego clamaui ad te O pater miserere mei/ misericordiā tuā aperi michi: remitte noxā animæ meę/ quia i te deliqui/ parce meis/ quia ego sum qui omniū peccata portare veni. Inimici mei dixerūt mala michi: quando morietē & peribit nomen eius? Iudæi/ Scribę & Pharisęi prauo odio detraxerūt michi dicentes/ quādo erit dies quo videamus eum morte sublatum/ quando aderit dies quo fama & gloria eius penitus extinguetur? Et si ingrediebatur vt videret/ vana loquebatur cor eius: congregauit iniquitatem sibi. si quis inimicorum adueniebat vt quid agerem aut quid dicerē exploraret in corde suo mala suspicabatur: congessit sibi iniquitatem iniquitati/ & malicię malicię adiecit. Egrediebatur foras: & loquebatur in idipsū. discedebat a me: & detrahebat michi. Aduersū me susurrabāt ōnes inimici mei: aduersū me cogitabant mala michi. ōnes osores & aduersarij mei murmurabāt in me: in me mollebantur nioxia/ & mortē meam animo volutabāt. Verbū iniquū cōstituerūt aduersū me: nunquid qui dormit nō adijciet vt resurgat? effuderūt in me sermonē sibi a fathana instillatū: scilicet si mortuus fuerit/ nunquid hoc efficere valebit vt a mortuis redeat? Etenī homo pacis meę in quo speraui/ qui edebat panes meos: magnificauit super me supplantationē. sed & homo familiaris meus/ qui mecū pacifice versabat/ qui doctrina mea pascebatur/ & cibo mensę meę nutriebatur/ in quo et ego fidebā: leuauit cōtra me calcaneū/ molitus est in me traditionem. Tu autē domine miserere mei & resuscita me: & retribuā eis. tu autē pater æterne miseratione tua dignare me/ & de morte in vitā reuoca me: & vltionē sumam de inimicis meis. In hoc cognoui quoniā voluisti me: quoniā nō gaudebit inimicus meus sup me. hoc manifestū michi bonę volūtatis tuę & amoris tui in me iudiciū: quia populū hebræorū q me odit nō sines de morte mea supergaudere/ sed a morte in vitā reuocabis me. Me aūt propter innocētiā suscepisti: & confirmasti me in cōspectu tuo in æternū. hic Christ⁹ dns de se in persona propria loquitur. tu autē pater propter puritatē/ & insontē a crimine vitā adiuuisti me: & stabiluisti me in dextera tua ante faciē tuā in sempiternū. Bñdictus dns deus Israel a ęculo & in ęculum: fiat fiat. benedictus pater me⁹/ deus populi ad eū videndū electi/ benedictus inquam ab ęterno & vsq; in æternum: amen amen.

ADVERTE. Primo versu. id/ egenū videtur esse interpretū. nā ex hebręo non habetur: tametsi id intelligentię nō incōmodet. siquidē Christo dño cōpetit ex versu 23 precedentis psalmi/ & ex versu 21 psalmi centesimooctaui. ¶ Quod secūdo & tertio versu in nostra tralatione bene vouētis & imprecantis est: apud Hieronymū ex hebræo poti⁹ asserentis/ prædicentis & prophetātis rationē habet. sed id in idem recidit. habet tamen quod asserit: maius vbiq; veritatis pondus. ¶ Sextus item versus ex hebręo prædicentis & prophetantis est. ¶ Septimo versu. id in idipsum quod græce dicitur ἐπ' αὐτὸ quod i idem/ & simul/ & in vnū significat/ & quod secundo psalmo interpretati sunt in vnū magis pertinet ad versū sequentē/ cū ex romana tū ex hebraica tralatione/ vbi habetur simul aduersū me murmurabant. quis eni hic sensus esset: egrediebatur foras & loquebatur simul? esset igitur incipiendus versus: in vnū aduersū me susurrabant omnes inimici mei. ¶ Decimo versu. vbi legimus qui edebat panes meos magnificauit super me supplātationē: ob reuerentiam euangelij & authoritatē Ioannis qui hūc locū hoc modo vertit/ qui māducat meū panē:

leuabit cõtra me calcaneũ ſuũ/nichil inconſentaneũ eſſet ſi eccleſiæ hoc etiã modo legerent. ¶Duodecimo verſu,quoniã nõ gaudebit inimicus meus ſuper me:ex hebræo/ quia non inſultabit inimicus meus michi,ſed ob vocabuli duplicitatem dictũ eſt.& rectius videtur ſtare vt noſtra tralatio habet:ex conciliatione diaphoniæ verſus 22.pſalmi 34. Sed et ſi dicatur/quia nõ iſultabit inimicus meus michi:id intelligatur/cũ me ſuſcitaueris nõ poterit inimicus meus amplius inſultare & improperare/gaudens q; de me vltus ſit.

¶In finem intellectus filijs core. XXXXI.

1 QVẽadmodũ deſyderat ceruꝰ ad fõtes aquarũ: ita deſyderat aia mea ad te deus.

2 Sitiuit anima mea ad deum fortem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem dei.

3 Fuerunt michi lachrimę meę panes die ac nocte:dũ dicit michi quotidie vbi eſt deus tuus?

4 Hæc recordatꝰ ſum & effudi in me animã meam: qm̃ trãſibo in locũ tabernaculi admirabilis vſq; ad domum dei.

5 In voce exultationis et confeſſionis:ſonus epulantis.

6 Quare triſtis es aia mea:et q̃re conturbas me?

7 Spera in deo qm̃ adhuc cõfitebor illi:ſalutare vultꝰ mei & deꝰ meꝰ.

8 Ad meipſum anima mea conturbata eſt: ꝓpterea memor ero tui de terra iordanis & hermonii a mõte modico.

9 Abyſſus abyſſum inuocat: in voce cataractarum tuarum.

10 Omnia excelſa tua & fluctꝰ tui:ſuꝑ me trãſierunt.

11 In die mandauit domi

¶In finem intellectus filijs core. XXXXI.

SIcut ceruus deſyderat ad fontes aquarum: ita deſyderat anima mea ad te deus.

Sitiuit anima mea ad deum viuum: quando veniam & parebo ante faciem dei.

Fuerunt michi lachrimę meę panes die ac nocte:dũ dicit michi quotidie vbi eſt deus tuus?

Hęc recordatꝰ ſũ et effudi in me animã meã: quoniã ingrediar i locũ tabernaculi admirabilis vſq; ad domum dei.

In voce exultationis et confeſſionis:ſonus epulãtis.

Quare triſtis es anima mea & quare cõturbas me?ſpera in deo quoniam cõfitebor illi:ſalutare vultꝰ mei et deꝰ meꝰ.

Ad meipſum anima mea turbata eſt:ꝓptera mẽor ero tui dñe de terra iordanis / & hermonis a monte modico

Abyſſus abyſſum inuocat i voce cataractarum tuarũ: omnia excelſa tua & fluctus tui ſuper me tranſierunt.

Ih die mãdauit domi-

¶Victori intellectus filijs core. XXXXII.

SIcut areola ꝑpara ta ad irrigationes aquarũ: ſic anima mea prẽparata eſt ad te deꝰ.

Sitiuit anima mea deum fortem viuentem: quando veniam & parebo ante faciẽ tuam?

Fuerũt michi lachrimę meæ panis ꝑ diẽ ac nocte:cũ diceret michi tota die vbi eſt deus tuꝰ?

Horum recordatus ſũ & effudi in me animam meam:quia veniam ad vmbraculum / tacebo vſq; ad domum dei.

In voce laudis & confeſſionis: multitudinis feſta celebrantis.

Quare incuruaris aia mea:& conturbas me?

Expecta deũ quia adhuc confitebor ei: ſalutaribus vultus eius.

Deus meꝰ i meipſo anima mea icuruaꝫ:ꝓptera recordabor tui de tra iordanis / & hermoniim de mõte minimo.

Abyſſus abyſſum inuocat:i voce cataractarum tuarum.

Omnes gurgites tui & fluctus tui:ſuꝑ me trãſierunt.

Per diem mãdauit do-

	GALL.	ROM.	HEB.
Quemad.	nus misericordiã suã: et nocte canticum eius.	nus misericordiã suã: et nocte declarauit.	min⁹ misericordiã suã & in nocte cãticum ei⁹:
12	Apud me oratio deo vitæ meæ: dicam deo	Apud me oratio deo vitæ meæ: dicam deo su	mecũ oro deo vitæ meę Dicam deo petra mea
	susceptor meus es.	sceptor meus es.	quare oblitus es me:
13	Quare oblitus es mei: quare tristis incedo dũ	Quare me oblitus es et quare me repulisti: et	quare tristis incedo af-
	affligit me inimicus?	quare tristis incedo dũ	fligente inimico?
14	Dum cõfringuntur ossa mea exprobrauerũt	affligit me inimicus? Dum confringunt oia	Cum me interficerent
	michi qui tribulãt me:	ossa mea: exprobraue-	in ossibus meis/ expro-
	inimici mei.	rũt me qui tribulãt me.	brauerũt michi hostes
15	Dum dicunt michi per	Dum dicitur michi per	mei dicẽtes tota die vbi
	singulos dies: vbi est de	singulos dies: vbi est de	est deus tuus?
	us tuus?	us tuus?	
16	Quare tristis es anima	Quare tristis es anima	Quare incuruaris ani
	mea: & quare cõturbas	mea & quare contur-	ma mea: & conturbas
	me?	bas me? Spera in deum	me?
17	Spera in deo quoniam	quoniam confitebor il-	Expecto deum quoni-
	adhuc cõfitebor illi: sa-	li: salutare vultus mei et	am adhuc cõfitebor ei:
	lutare vultus mei et de-	deus meus.	salutaribus vultus mei
	us meus.		& deo meo.

TITVLVS. Ad victoriã filijs core. Psalmus de deo salutari trino, propheta in spiritu loquitur/præ se ferens personam populi fidelis.

EXPOSITIO CONTINVA. Q uẽadmodũ desyderat ceruus ad fontes aquarũ: ita desyderat anima mea ad te deus. sicut ceru⁹ lacessatione canũ factus anhelus/ fluenta aquarum quibus se refrigeret cupide efflagitat: ita deus afflicta mens mea auide pcupit tua refrigeria. Sitiuit anima mea ad deũ fortẽ viuũ: quando veniã & apparebo ante faciẽ dei. 2
ardenter cõcupijt cor meũ & mẽs mea deũ qui fortitudine sua me potest liberare/ & sua i-
mortalitate me vita æterna donare: O quando dissoluar & in sublime subuectus prę-
tabor conspectui eius/ quando assistã reuelatę faciei dñi. Fuerũt michi lachrimę meæ panes 3
die ac nocte: dũ dicit michi quotidie vbi est deus tu⁹? & in luce & tenebris soli fletus mei
pro cibo michi fuere: dũ ab infidelibus/ dũ ab aduersarijs iproperat michi p singulos dies
vbi est in quo speras et in quo confidis deus tuus? Hæc recordatus sum et effudi in me ani
mã meã: quoniã trãsibo in locũ tabernaculi admirabilis vsq; ad domũ dei. hæc mẽtẽ meã 4
iubierũt/ & dilataui intra memetipsũ ad cõsolationẽ animũ meũ/ quoniã aliquando trãsi-
turus sum vsq; ad mirabile tabernaculum delectarũ tuarum/ vsq; ad cœlestem habitationẽ
tuam. In voce exultationis & confessionis: sonus epulantis. trãsiturus sum inquã in iubi- 5
lationẽ cœlestiũ ciuiũ laudes tuas concinentium: in similitudinẽ epulãtiũ & festa celebrã
tiũ. Quare tristis es anima mea: & quare conturbas me? O anima mea cur modo tristaris 6
cum transitura sis ad supernas illas delicias: & quare me angoribus affligis? Spera in deo 7
quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei & deus meus. confide in cõditore tuo/
quoniã supererit vt adhuc illi in regno suo cõfitear: saluatores mei pater verbum spiritu⁹ sã
ctus/ ad quorum imaginem reformatus sum & effigiatus/ salutares inquã mei & de⁹ me⁹.
Ad metipsũ anima mea cõturbata est: propterea memor ero tui de terra Iordanis & Her- 8
monim a monte modico. aduersus metipsum ob transgressiones conscia mens mea tribu-
lata me afflictat et angit: propterea memorabor benignissimę conuersationis tuę in Iu-
dęa cis Iordanẽ & vltra vbi Hermon mons humilis situatur & modicus. Abyssus abyssũ 9
inuocat: in voce cataractarũ tuarũ. abyss⁹ peccati abyssum iudicij tui prouocat in voce vi
torũ tuorũ & in modũ cataclismi pœnas inducentium. Omnia excelsa tua & fluctus tui: 10
super me transierunt. dum hæc turbatus meditor omnes vltiones tuæ desuper & omnes i-
ferorum pœnæ me conterruerunt. In die mandauit dominus misericordiam suam: & nocte 11

canticũ eiꝰ,ſed deꝰ ex his cogitationũ tenebris ī lucẽ reſpirare cõceſſit/& ſereniorib⁹ mẽtis turbatę oculis/ miſerationes ſuas obiecit:et cũ rurſus mẽs ad ſuas reuolueret tenebras/illã
12 vt ab eis eriperet in ſuã laudẽ cõmouit. A pud me oratio deo vitę meę:dicam deo ſuſceptor
meus es,intra memetiſpm depcatio ad deũ a quo vitã pſtolor æternã:orabo ad deũ dicens
13 tu dñe es adiutor meus.(Q uare oblitus es mei:& quare cõtriſtaꝰ incedo dũ affligit me inimicus?quare differs auxiliari michi:quare mœſtus viuo/dũ malignꝰ/cogitatus triſtitię & ir-
14 ratiõabiles metus tui/michi iſtillat & icutit? D ũ cõfrigũtur oſſa mea:exprobrauerũt michi
qui tribulãt me inimici mei.dũ ſuggeſtione maligni vires meę quatiũtur/eneruant/ elidũt:
15 aduerſarij mei/viri infideles & impij iproperij me laceſſiuerũt. D ũ dicũt michi p ſingulos
dies:vbi eſt deus tuus?laceſſiuerũt quidẽ mei inimici/ dũ quotidie iproperãt michi:vbi eſt
16 in quo cõfidis deus tuꝰ? Quare triſtis es aia mea:& ꝙre cõturbas me. S pera in deo:quoniã
17 adhuc cõfitebor illi ſalutare vultꝰ mei & deꝰ meus. ſe exhortãdo & cõfortãdo cõtra ſpualiũ
neqtiarũ triſtificos iſultus/& terrenorũ hoſtiũ moleſtias/ ſextũ & ſeptimũ reſumit in cõfeſſione dei ſalutariũ/qui tres dant teſtimoniũ in cœlo : eſtq; eadẽ cũ ſuperioribus intelligẽtia.

ADVERTE Circa titulũ, Ad victoriã filijs Core,Coritę q & filij Core/iter diuinos pſalteas & ſãctuarij miſtros nũerati ſũt:q & cũ cęteris,pphetabãt. Et filios Core/ſymbolice filios Chriſti ſignificare volũt:qꝰ filij clamãtis & Calui dicãt. nos aũt filij Chriſti, q magna voce i caluaria clamãs/ p nobis tradidit ſpm. Sed et alia ꝓportiõe Core Chriſti fideles/et filij Chriſti dicũt:hac videlꝫ,q(vt ex nũeris habet)filij core ſolt magno & patẽti miracło ſeruati ſũt: cęteris qbuſcũ fuerãt(hiſcẽte terra)deſcẽdẽtibꝰ ad iferos.ita ſolt filij Chriſti/cęteris nũc i pditionẽ eũtibꝰ:diuia & oipotẽti Chriſti virtute ſaluãt.⁊ Prio verſu,vbi legimꝰ quẽadmodũ deſyderat ceruꝰ ad fõtes aquarũ:ita deſyderat aia mea ad te deꝰ. Hieronymꝰ ex hebræo traduxit ſicut areola p̃parata ad irrigatiões aq̃rũ:ſic aia mea p̃parata eſt ad te deꝰ.& licet hic de areola(vt i hortis & toplarijs fieri ſolet)cũ ſemia ſerũt/ aut odoriferæ herbæ i ea diſponũt/quã ob cauſã opꝰ habet freq̃nti irrigatiõe ſũtudo ducat/& ſic de ceruo iuxta iterp̃tes: in eãdẽ tñ recidit itelligẽtiã,nã cerui hęc natura,ſuapte natura appetit aquas:& maxie venatu canũ laceſſitꝰ& ia laſſꝰ,refrigeratus aũt:fortiꝰ vt priꝰ ipetũ canũ ſuſtinet,ita priorũ aut terrenis hoſtibꝰ aut ſpũalibꝰ negtijs depſſus animꝰ:ſi diuia gra cõfortat/renouat ad valẽtius q̃ antea hoſtiliũ cateruarũ oẽm ſuſtẽrendũ/ſupandũq; iſultũ. ¶ Scdo verſu. ſitiuit aia mea ad deũ fortẽ viuũ, ſũt q legũt ad deũ fontẽ viuũ:ſed male/cũ ex græco tũ ex hebræo, nã ex hebræo habeꝫ ſitiuit aia mea ad deũ fortẽ viuẽtẽ,& ex græco ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα.quod idẽtidẽ valet ſitiuit aia mea ad deũ fortẽ viuẽtẽ/nõ fõtẽ vt paſſim legi ſolet. ¶ Q uito verſu,in voce exultatiõis & cõfeſſiõis:ſonꝰ epulãtis,melius legeret:ſoni epulãtis/ tã ex græco q̃ ex hebræo, nã ex hebræo reſpõdet i voce laudis & cõfeſſiõis multitudis feſta celebrãtis,& i græco habet ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἠχοῦ ἑορτάζοντος id eſt i voce exultatiõis & cõfeſſiõis:ſonitus/ ſiue reſonãtiæ feſtiuitatẽ celebrãtis:& ꝓprie i verſu noſtro deberet eſſe ſonitus epulãtis,ſed quia ſonitꝰ ãceps vocabulũ eſt/nũc recti nũc obliq caſus:iccirco p̃ſtat vt ſoni legat ad hãc tollẽdã ambiguitatis cõfuſionẽ. ¶ Septio verſu & vltimo vbi legimꝰ cõfitebor illi ſalutare vultꝰ mei & deꝰ meꝰ:ex hebræo Hieronymꝰ habet/i hoc ſeptio cõfitebor ei ſalutaribꝰ vultus eiꝰ,nã id/deꝰ meꝰ:facit pricipiũ ſequẽtis verſus. & i vltio cõfitebor ei ſalutaribꝰ vultus mei & deo meo,vbi ſeptimꝰ verſus & vltimꝰ;parũp i orõne differũt/ſed nõi ſentẽtia, nã qđ hic i ſeptio verſu dicit cõfitebor ei ſalutaribꝰ vultus eiꝰ:ſenſus eſt cõfitebor deo patri/filio/ ſpũi ſancto ſalutaribꝰ imaginis eiꝰ/trinę beatitudinis eiꝰ veſtigio ſignatę,de qua p Moſen locutꝰ;faciamus iquit hominẽ ad imaginẽ et ſilitudinẽ noſtrã.& qđ in vltimo dicit cõfitebor ei ſalutaribꝰ vultꝰ mei & deo meo;eãdẽ habet itelligẽtiã/cõfitebor ei patri/ſuo verbo/ ſuo ſpũi ſalutaribꝰ aiæ/quã michi dedit ad diuinitatis ſuę vultũ effigiatę/& deo meo.quod igit dicit ei ſalutaribꝰ; hoc i myſterio dicit ad triũ beatitudinũ / ad triũ diuinarũ hypoſtaſeon cõfeſſionẽ,illud vero ei/& piter qđ ſubiũgit & deo meo. addũt ad harũ triũ ſupdiuinarũ hypoſtaſeon vnitatis ſubſtãtię/deitatiſq; cõfeſſionẽ,verũ iterp̃tes id ſacramẽtũ nõ itelligẽtes/arbitrãtes inſup id nõ recte dici ei ſalutaribꝰ:ſalutare dixerũt/& caluũ mutauerũt,q̃re aut ſeruãdus eſt caſus & dicẽdũ ſalutaribꝰ & deo meo: aut eo mutato/dicẽdũ ſalutares vultus mei & deꝰ meꝰ.tres eni ſũt ſalutares: qui & vnũ ſũt ſalutare/ & vnꝰ ſoluſq; deꝰ,quẽ trinũ vnũq; oĩs creatura cõtremiſcat/colat/veneret/adoret. ¶ Nono verſu,in voce cataractarũ tuarũ. Cataractę ꝓprie canalia ſũt et ipluuia p q de tecto aq̃ deriuãt i domũ,et trãſſumit vocabulũ ad ſignificãdã vitã pluuijs et vẽtis ad diuinã vltionẽ patefactã:cũ p iuges pluuias cataclyſmos inducit/aut p vẽtos et ſiccitates bonorũ ſterilitatẽ,ſic i geneſi legũt cataractę cœli clauſę:cũ dñs recordatꝰ eſt Noe/ & eorũ qui cũ eo in arca erãt. ſic & Eſaias vindicẽ dei irã inſinuans ait,quia cataractę de excelſis aptę ſunt:& cõcutient fundamẽta terrę,cõfractiõe

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
41 Quēadmo. 42	cōfringeī terra. cōtritiōe cōtereī terra. cōmotiōe cōmoueblī terra. agitatiōe agitabilī terra.		

sunt ergo cataractę: portę & vię diuinarū vltionū. et forte fuerit qui putēt: a καταράομαι quod maledico & execro significat: nomē esse deductū. vnde & κατάρακτος/id est maledictꝰ & execratꝰ: deriuaī. quid igīt in voce cataractarū tuarū: nisi in voce vltorū tuorū/ aut vltionū tuarū significat/ maligni eni spūs qd aliud faciūt q̄ si possint/ maledictiōes dei aliorū oc̄is igerāt: quo & illi desperēt de dei misericordia & pereāt & æternū incurrāt iteritū/a quo nos clemētissimꝰ deꝰ liberet: qui i die mādat misericordiā suā et nocte cāticū eiꝰ. Amē.

Ps Dd. XXXXII.

1 IVdica me deus & discerne causam meā: de gente non sancta/ ab homine iniquo et doloso erue me.

2 Q uia tu es deꝰ fortitudo mea/q̄re me repulisti/q̄re tristis incedo dū affligit me iimicus?

3 E mitte lucē tuā & veritatē tuā/ ipa me deduxerūt & adduxerūt in montē sanctū tuū: & in tabernacula tua.

4 E t introibo ad altare dei: ad deū qui lętificat iuuētutē meā.

5 C ōfitebor tibi ī citharа deus deus meꝰ: quare tristis es aima mea & quare cōturbas me?

6 S pera i deo qm̄ adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus meꝰ.

XXXXII.

IVdica me deus & discerne causam meā: de gente non sancta ab hoie iiquo & doloso eripe me.

Q uia tu es deꝰ meꝰ & fortitudo mea / q̄re me repulisti etq̄re tristis incedo: dū affligit me iimicꝰ?

E mitte lucē tuā et veritatē tuā/ipa me deduxerūt & adduxerūt i mōtē sanctū tuū & i tabernacula tua.

I ntroibo ad altare dei: ad deū qui lętificat iuuentutē meam

C ōfitebor tibi in citharа deus deꝰ meus: quare tristis es aia mea & quare cōturbas me?

S pera i deū qm̄ cōfitebor illi: salutare vultus mei & deus meus.

XXXXIII.

IVdica me deus & discerne causam meā: a gente nō sancta/ a viro iniquo & doloso salua me.

T u eni deus fortitudo mea / quare proiecisti me quare tristis icedo: affligente inimico.

M itte lucē tuā & veritatem tuam/ipa ducēt me & introducēt in mōtē sanctū tuū: & i tabernaculum tuum.

E t introibo ad altare tuum: ad deū lętitiæ & exultationis meę.

E t cōfitebor tibi i citharа deus deꝰ meꝰ: quare incuruaris aia mea / & quare cōturbas me?

E xpecta deum qm̄ adhuc cōfitebor ei: salutari bꝰ vultꝰ mei & deo meo

TITVLVS nullus peculiaris. nā apud hebrēos ad psalmū ptinet p̄cedētē. quare aliū a p̄cedēti nō habet titulū. & itelligaī ad p̄cedētia cōtinuatio: & idē loqui ppius fidelis qui prius.

EXPOSITIO CONTINVA. Iudica me deus/ & discerne causā meā: de gēte nō sancta ab hoie iiquo & doloso erue me. O deus meꝰ ser pro me sentētiā tuā: & libera me a ppō infideli/ & a viro transgressore/ & dolī deceptionisq; pleno. Q uia tu es deꝰ fortitudo mea/quare me repulisti/ & q̄re tristis icedo: dū affligit me iimicus? quia nō mels viribus p̄ualere possū. sed tu dñe es robur meū/quare oblītꝰ es mei/quare me deseruisti & q̄re tristitia obruor: dū malignꝰ suggestiōibus suis afflictiōes animi michi icutit/ eadē cū versu tertiodecimo superioris psalmi itelligētia. E mitte lucē tuā & veritatē tuā/ipa me deduxerūt et adduxerūt i mōtē sanctū tuū: & in tabernacula tua. O pater misericordiarū visitet me verbū tuū qđ est lux tua/ & spūs tuꝰ qui est veritas & veritatis spūs/ & dirigēt me & introducēt me i sublimē cœli habitationē tuā: et i cœlestē hierusalē supnaq; habitacula. E t introibo ad altare dei: ad deū qui lętificat iuuētutē meā. & igrediar ad Christū tuū/ qui est altare nostrū & repropiciatio nostra: ingrediar ad deū qui in exultatione renouat mortalē vitā meā in vitæ imortalitatē & lętitiā sempiternā. C ōfitebor tibi i citharа deꝰ deus meꝰ: quare tristis es aia mea & quare cōturbas me? S pera i deo quonīā adhuc cōfitebor illi: salutare vultus mei & deꝰ meꝰ. vna cū filio tuo/deo meo qui lætificat iuuētutem meam/ O pater deus meus/ O paraclete deus meus trina cōfessione laudis/ cōfessione trinæ superdiuinæ beatitudinis laudabo te: quare tristis es anima mea/ id & sextus qui subiūgitur versus cādē cū sexto & septimo/ itē penul-

timo & vltimo verſu præcedẽtis pſalmi ſeruãt intelligentiam.

ADVERTE. Secũdi verſus prima pticula: reſpicit duodecimũ verſum præcedẽtis pſalmi & ſecũda tertiũdecimũ. ¶ Tertio verſu. vbi dicim⁹ ipſa me deduxerũt & adduxerũt: ex hebræo dicit ipſa ducẽt me & itroducẽt. vnde id recti⁹ p futurũ q̃ per p̃teritũ. & etiã ex ſeq̃la quarti verſus: vbi habẽt p futurũ & itroibo. Adde q⁹ & id reſpicit ſecũdã pticulã quarti verſus precedẽtis pſalmi: vbi nõ p preteritũ/ſed p futurũ dicit quoniã trãſibo i locũ tabernaculi admirabilis vſq; ad domũ dei. & hic/& illic idẽ ſignificatur: ſed ducẽtibus & itroducẽtibus ad tabernacula patris filio & ſpũ ſancto. Et qui ipſa neutrũ plurale dixerũt: rationem habuerũt ſermonis/nõ aũt diſtinctionẽ idẽtitatis & ſubſtãtię itelligi voluerũt. neq; eni aliud & aliud lux & veritas dei. peride igitur eſt/ipſa me deducẽt & adducẽt i mõtem ſanctũ tuũ: acſi ad hypoſtaſeon diſcretionẽ diceremus/ipſæ me adducẽt & deducẽt i mõtẽ ſanctũ tuũ. & hic magis myſterij: illic vero ſermonis ratio habereť. ſed faceſſat elegãtia/& nimia ſermonis curioſitas: vbi officit ſacramẽto. vltimo eni verſu quẽ ter i cõfeſſiõe/itegroq; hymno/i trina laudis cõfeſſione replicauit: iuxta ſermõis ꝓprietatẽ dicẽdũ cõfitebor illi ſalutari vult⁹ mei et deo meo/ſed iuxta ſacramẽtũ cõfitebor illi ſalutaribus vult⁹ mei et deo meo Et Moſes in myſterio in pricipio geneſeos cõtra ꝓprietatẽ ſermonis dixit. In pricipio creauit dij. Et Ioſue capite vltimo. quia dij ſancti ipſe deus zelator: ipſe nõ ignoſcet ſceleri⁹ veſtris & peccatis veſtris. ꝓ quibus nũc legimus ſeruata ſermonis proprietate ſed forte myſterio læſo: in pricipio creauit deus. & de⁹ eni ſanctus & fortis æmulator eſt: nec ignoſcet ſceleri⁹ veſtris atq; peccatis. ¶ Quarto verſu. ad deũ qui lętificat iuuẽtutẽ meã: ex hebręo ad deũ lætitiæ & exultationis meę. & vtraq; itelligẽtia apta. in quo eni fidelis mortalitate grauatus cupiẽs diſſolui & veſtimẽtis imortalitatis indui lætatur & exultat: niſi i Chriſto deo ſuo & ſaluatore ſuo? ¶ Quito verſu. cõfitebor tibi in cithara. vt pſalterio denarius denotatur: ita cithara deſignatur ternarius. pſalteriũ/primũ hebręis peculiare: mox cõmune factũ eſt & ipſis/& a Chriſto fidelibus nominatis. At ſecũdũ ſpiritũ trigona & cithara peculiaris vel ſolis Chriſti cultoribus facta eſt. nã ipſi ſoli canũt cãticũ nouum: benedicamus patrẽ & filiũ cum ſancto ſpiritu/laudemus & ſuperexaltemus eũ in ſæcula. Sit igitur hypotheæ trinitati & ſoli deo: omnis benedictio/laus omnis/& ſuperexaltatio i ſæcula. Amen.

¶ In finẽ filijs Core ad intellectũ. XXXXIII

1 DEus auribus nr̃is audiuim⁹: patres noſtri annunciauerunt nobis.

2 Opus quod operatus es in diebus eorũ: i diebus antiquis.

3 Manus tua gẽtes diſp didit & plãtaſti eos: afflixiſti populos & expuliſti eos.

4 Nec enim i gladio ſuo poſſederũt terrã: & brachiũ eorum non ſaluauit eos.

5 Sed dextera tua & brachiũ tuũ & illuminatio vultus tui: quoniã complacuiſti in eis.

6 Tu es ipſe rex meus & deus meus: qui mãdas

¶ In finẽ filijs Core ad intellectũ. XXXXIII

DEus auribus nr̃is audiuimus: & patres noſtri annunciauerunt nobis.

Opus quod opatus es in diebus eorum: & in diebus antiquis.

Manus tua gẽtes diſp didit & plãtaſti eos: afflixiſti populos & expuliſti eos.

Non eni in gladio ſuo poſſederunt terram: & brachiũ eorum non ſaluauit eos.

Sed dextera tua & brachiũ tuũ & illuminatio vultus tui: quoniã complacuit tibi in illis.

Tu es ipſe rex meus & deus meus: qui mãdas

¶ pvictoria filijs Core eruditio. XXXXIIII

DEus auribus nr̃is audiuimus: pres noſtri narrauerũt nobis.

Opus quod operatus es in diebus eorum: in diebus antiquis.

Tu manu tua gẽtes deleſti & plantaſti eos: afflixiſti populos & emiſiſti eos.

Non eni in gladio ſuo poſſederunt terrã: neq; brachiũ eorũ ſaluauit eos.

Sed dextera tua & brachium tuum & lux vultus tui: quia complacuiſti tibi.

Tu es ipe rex me⁹ de⁹: præcipe pro ſalutibus

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
43	ſalutes iacob.	ſalutē iacob.	iacob.
Dei au.	7 In te inimicos noſtros vētilabim⁹ cornu: & in noie tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.	In te inimicos noſtros vētilabimus:& in noie tuo ſpernemus inſurgētes in nos.	In te hoſtes noſtros vētilabimus: & in nomie tuo cōculcabimus aduerſarios noſtros.
	8 Nō enī in arcu meo ſperabo: & gladius meus non ſaluabit me.	Nō enim in arcu meo ſperabo:& gladi⁹ me⁹ non ſaluabit me.	Nō enī in arcu meo cōfidā:neq; gladius meus ſaluabit me.
	9 Saluaſti enī nos de affligētibus nos: & odiētes nos confudiſti.	Liberaſti enī nos de affligētibus nos: & eos q̄ nos oderūt cōfudiſti.	Quia ſaluaſti nos de hoſtibus noſtris:& eos q̄ oderūt nos cōfudiſti.
	10 In deo laudabimur tota die:& in noie tuo cōfitebimur i ſcīm.Semp	In deo laudabimur tota die:& i noie tuo cōfitebimur in ſęcula. Dp̄.	In dño gaudebim⁹ tota die: & in noie tuo in ætnū cōfitebimur. Sela
	11 Nūc aūt repuliſti & cōfudiſti nos: & nō egredieris in virtutibus noſtris.	Nūc aūt repuliſti & cōfudiſti nos: & nō egredieris deus in virtutib⁹ noſtris.	Verū tu p̄iecifti & cōfudiſti nos: & nō egredieris in exercitibus noſtris.
	12 Auertiſti nos retrorſū poſt inimicos noſtros: & qui oderūt nos diripiebant ſibi.	Auertiſti nos retrorſū p̄ę inimicis noſtris: & qui nos oderūt diripiebant ſibi.	Vertiſti terga nr̄a noſti:& qui oderūt nos diripuerūt ſibi.
	13 Dediſti nos tanq̄ oues eſcarū:& in gētibus diſperſiſti nos.	Dediſti nos tanq̄ oues eſcarū:& i gētibus diſp̄ ſiſti nos.	Dediſti nos quaſi gregem ad vorandū: & in gentibus diſp̄ſiſti nos.
	14 Vendidiſti populū tuū ſine precio: & non fuit multitudo i cōmutationibus eorum.	Vendidiſti populū tuū ſine precio: & non fuit multitudo in cōmutationibus eorum	Vendidiſti populū tuū ſine precio: nec grādis fuit commutatio eorū.
	15 Poſuiſti nos opprobrium vicinis noſtris:ſubſannationē & deriſum ijs q̄ ſunt i circuitu nr̄o.	Poſuiſti nos in opprobriū vicinis noſtris:deriſum & cōtēptū ijs qui in circuitu noſtro ſunt.	Poſuiſti nos opprobriū vicinis noſtris: ſubſānationē & irriſum ijs qui erant i circuitu noſtro.
	16 Poſuiſti nos in ſimilitudinē gētib⁹:cōmotionē capitis in populis.	Poſuiſti nos in ſimilitudinē gentibus:cōmotionē capitis in plebibus.	Poſuiſti nos ſimilitudinem in gētibus: cōmotionē capitis i tribubus
	17 Tota die verecūdia mea cōtra me eſt: & cōfuſio faciei meę cooperuit me.	Tota die verecūdia mea cōtra me eſt: & cōfuſio vultus mei cooperuit me.	Tota die confuſio mea cōtra me: & ignominia faciei meę operuit me.
	18 A voce exprobrātis & obloquētis:a facie iimici & perſequentis.	A voce exprobrātis & obloquētis: a facie inimici & perſequentis.	A voce exprobrantis & blaſphemantis:a facie inimici & vltoris.
	19 Hæc oia venerūt ſuper nos/ nec obliti ſum⁹ te:	Hæc oia venerūt ſuper nos & obliti nō ſumus	Omnia hęc venerūt ſuper nos/ & obliti nō ſu-

et iníque nō egímus in teſtamento tuo.
20 Et nō receſſit retro cor noſtrū: & declinaſti ſemitas noſtras a via tua
21 Q m̄ humiliaſti nos in loco afflictiōis: & coo흑puit nos vmbra mortis
22 Si obliti ſumus nomen dei noſtri: & ſi expādimus manus noſtras ad deū alienum.
23 Nōne de⁹ reqret iſta? ipſe enī nouit abſcōdita cordis.
24 Quoniā ꝓpter te mortificamur tota die: ęſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.
25 Exurge/ quare obdormis dne? exurge & ne repellas in finē.
26 Quare faciē tuā auertis? obliuiſceris ínopię noſtræ & tribulationis noſtræ.
27 Quoniā humiliata eſt in puluere aia noſtra: cōglutinatus eſt in terra venter noſter.
28 Exurge domine adiua nos: & redime nos propter nomē tuū.

te/ & iníque nō egímus in teſtamēto tuo: & nō receſſit retro cor noſtrū. Et decliaſti ſemitas noſtras a via tua / quoniā humíliaſti nos i loco afflictionis: & o흑uit nos vmbra mortis. Si obliti ſumus nomen dei noſtri: & ſi expandimus manꝰ noſtras ad deum alienum. Nonne deus requiret iſta? ipſe enī nouit occulta cordis. Quoniā ꝓpter te mortе afficimur tota die: ęſtimati ſumꝰ vt oues ociſionis. Exurge/quare obdormis dne? exurge & ne repellas in finē. Quare faciē tuā auertis? obliuiſceris ínopiā noſtrā et tribulationem noſtram. Quoniā humiliata eſt in puluere aia noſtra: adhęſit in terra venter noſter. Exurge domīe adiuua nos: & libera nos ꝓpter nomen tuū.

mus tuí: nec mentiti ſumus in pacto tuo.
Nō eſt cōuerſum retro cor noſtrū nec declinauerūt greſſus noſtri a ſemita tua / qm̄ deieciſti nos i loco draconū: & o흑uit nos vmbra mortis
Si obliti ſumus nomis dei noſtri; & ſi expādimus manus noſtras ad deū alienum.
Nūqd nō deus inueſtigabit iſtud? ipe enī nouit cogitatiōes cordis.
Quoniā ꝓpter te mortificati ſumus tota die: reputati ſumus vt grex occiſionis.
Cōſurge quare dormitas dñe? euigila/ quare ꝓijcis nos in ępiternū?
Quare faciē tuā abſcōdis? obliuiſceris afflictiones & anguſtias noſtras?
Quoniā incuruata eſt in puluere anima noſtra: adhęſit terræ venter noſter.
Surge/auxiliare nobis: et redime nos propter miſericordiā tuā.

TITVLVS. Ad victoriā/filijs Core eruditio. ſpiritualis iſtructio pro fidelibus qui ex Iudęis crediturī erāt, ꝓpheta in ſpū, iducit fidelē populū ex Iudęis i zelo ꝓ ſalute ōnīū orātē.
EXPOSITIO CONTINVA. Deus auribus noſtris audiuimꝰ; et patres noſtri ānūciauerūt nobis. Opus qđ opatꝰ es i diebꝰ eorū i diebꝰ antiqs. deus ꝓprio hauſimꝰ auditu: & prophetæ anteceſſores noſtri nobis ſcriptis ſuis teſtata reliquerūt. quæ geſſiſti tēporibus eorū;
1 2 tēporibus a memoria remoris quibus vixerūt. Manus tua gētes diſpdidit & plantaſti eos:
3 afflixiſti populos/& expuliſti eos. fortitudo tua euulſit ægyptios/& internitioni dedit/& tu radicaſti Iudęos: pcuſſiſti amalechitas/etheos/iebuſeos/amorreos/& cananeos/& eos a natali ſolo eieciſti. Nec eni in brachio ſuo poſſederūt terrā: & brachiū eorū nō ſaluauit eos.
4 5 Sed dextera tua & brachiū tuū & illumiatio vultus tui; quia cōplacuiſti in eis. nā Iudęi nō in virtute armorū ſuorū obtinuere cananeā quam a ſe Iudæam appellauere; neq; fortitudo eorū eripuit eos a poteſtate hoſtiū. ſed tua o deus / ſed trinæ beatitudinis patris/ verbi/& ił luminātis ſpūs poteſtas eos liberauit & hoſtes cōtriuit: nō quia meriti ſunt ſed quia id tibi placuit. Tu es ipſe rex meus & deus meus; qui mandas ſalutes Iacob. tu ipſe in trina tua
6 beatitudīe rex meꝰ & deus meus es; qui mādare & ꝓcipere potes vt ſaluet ꝓpꝫs tuus Iſrael.

43 Deus auri.

In te inimicos nr̃os vẽtilabimus cornu: et in noĩe tuo sp̃nem⁹ insurgẽtes i nobis. si mãdaueris nos saluos fieri in prãte tua/ in fortitudine a te nobis cõcessa aduersarios nostros ꝓcul arcebim⁹: et i virture iuocationis nois tui nichil ipẽdem⁹ hostes nostros q̃ cõcitãtur aduersũ nos. Nõ eni i arcu meo sperabo: et gladi⁹ me⁹ nõ saluabit me. nõ eni cõfidem⁹ in armis nostris: et virtũ nostrarũ defensio nequaq̃ eripiet nos. Saluasti eni nos de affligentib⁹ nos: et odiẽtes nos cõfudisti. nã si mãdas/ si præcipis saluari Iacob/ tã nos saluatos a nostris persecutoribus reputamus: tã eos qui nos oderũt existimem⁹ cõfusos. In deo laudabimur tota die: et in noĩe tuo cõfitebimur in seculũ. si mandaueris nos saluos fieri/ in te omni tẽpore exultabimus/ et in te benedicemur: et nomẽ sanctũ tuũ sine fine laudabimus. Nunc autẽ repulisti et confudisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris. sed o deus longe aliter est q̃ vt id præcipias/ nã proiecisti nũc abs te genus nostrũ/ & induisti cõfusione: & nõ occurres/ nõ aderis eorũ potẽtijs/ quibus resistere valeãt viribus hostiũ suorũ. Auertisti nos retrorsũ post inimicos nostros: et qui oderũt nos diripiebãt sibi. pessundedisti genus nostrum Romanis inimicis nostris tergaq̃ dare coegisti: & qui nos exosos habuerunt populati sunt nos. Dedisti nos tanq̃ oues escarũ: & in gentibus dispersisti nos. hostib⁹ nostris potestatẽ fecisti generis nostri tanq̃ pecudũ ad deuorandũ: et in regiones gentiũ dispulisti ip̃m. Vẽdidisti populũ tuũ sine precio: & nõ fuit multitudo in cõmutatiõibus eorũ. gentẽ tuã hebraicã gratis venũdedisti & quasi pro nichilo: neq; grãde extitit preciũ cõmutationis emptionisq; eorũ. Posuisti nos opprobriũ vicinis nostris: subsannationẽ & derisum ijs qui sunt in circuitu nostro. dedisti genus nostrũ in iproperiũ finitimis populis: & in cachinos et ludibriũ ijs qui vicinitas circa iudæã incolũt. Posuisti nos in similitudinẽ gẽtibus: cõmotionẽ capitis in populis. factũ est genus nostrũ parabola & prouerbium in nationibus: & super nos plebium communitates mouerunt caput. Tota die verecundia mea contra me est: et confusio faciei meę cooperuit me. A voce exprobrãtis et obloquentis: a facie inimici et persequẽtis, cũ hec meditor/ cũ hec intueor/ iugiter pudore suffundor: ignominia vultus nostri facit vt nõ audeamus in publicum prodire, ob verba improperãtiu et detractantium in nos: ob metũ aduersarij & affligentis nos. Hæc omnia venerũt super nos nec obliti sumus te: & inique nõ egimus in testamẽto tuo. hic populus sanctus ex hebræis delectus/ in persona sua loquitur/ vniuersa hec mala super genus nostrũ acciderunt/ nec a nobis obliuioni datus es: & nõ transgressi sumus traditionis tuę pactum. Et nõ recessit retro cor nostrũ: & declinasti semitas nostras a via tua. anima nostra nõ est a te auersa: et nõ declinauimus/ nõ defleximus gressus nostros a lege & preceptione tua. Quoniã humiliasti nos in loco afflictionis: & cooperuit nos vmbra mortis. hec oia venerũt super nos quoniã depressisti nos iter gẽtes idola demoniaq; colẽtes: et terror effigiesq; mortis vbiq; nos circũuallauit. Si obliti sumus nomẽ dei nostri: si expãdimus manus nostas ad deũ alienũ. Nõne deus requiret ista? ipse eni nouit abscõdita cordis. si neglexim⁹ deũ nostrũ: et si supplices manus porreximus ad idolũ. nõne deus hæc iuestigabit/ nõne agnoscet? agnoscet sane: nã et ipse arcana mẽtis agnouit/ secretaq; cordiũ. Quoniã propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. O dñe deus noster/ quoniã ꝓpter cultũ tuum exaltãdũ internitioni damur omni die: ipsi nos estimãt peride ac pecudes ad id natas vt iugulẽtur. Exurge quare obdormis dñe: exurge/ et ne repellas in finẽ. excitare dñe de⁹ noster/ quare somno detineris/ quare tardas? expgisere/ et ne dederis nos et nostrũ gen⁹ obliuioni in ꝓpetuũ. Quare faciẽ tuã auertis: obliuiscris iopiæ nostræ/ et tribulatiõis nostræ? quare dñe deseris nos: quare obliuisci videris pauptatis et afflictiõis nostræ? Quoniã hũiliata est i puluere aia nostra: cõglutinat⁹ est i terra vẽter noster. quare obliuiscris ig̃ pauptatis et afflictionis nostræ? quia vita nostra i summã pauptatis necessitatẽ redacta est: et pre iopia in nuda requiescimus humo. Exurge dñe adiuua nos et redime nos propter nomẽ tuũ. expgisere dñe auxiliare nobis: & libera nos a calamitatibus quę nos genus⁹ nostrũ premunt/ non quia meriti sumus/ sed propter nomen tuum/ propter misericordiã tuã quia tu propicius/ clemens/ pius & misericors.

ADVERTE. Sexto versu, q mãdas salutes Iacob: ex hebræo nõ assertoriũ sed deprecatoriũ est/ pcipe ꝓ salutib⁹ iacob. & hoc ex vndecio versu vbi dicit/ nũc autẽ repulisti & cõfudisti nos: videt quadrãtius. nã quomodo mãdat salutes Iacob: si nũc repulit & cõfudit/ nisi forte velis itelligi olim mãdasse? Verũ sequẽs versus in te inimicos nr̃os vẽtilabim⁹: pfugiũ illud excludere videt/ et noni versus seq̃la, etsi ꝓ preteritũ exprimat: magis ad ꝓphetę pcatiões futurũ respicit. legẽdũ igit potiꝰ videt/ tu es ipse rex me⁹ et de⁹ meus: mãda salutes Iacob. ¶ Septimo versu, spernem⁹ insurgẽtes in nobis. rectius in nos/ ex romana editione/ & potissimũ ex natura ꝓpositionis/ quę hoc in loco cõtra & aduersus significat. ¶ Vicesimo versu, huic pticulę & declinasti semitas nostras a via tua: oppositꝰ ex hebræo respõdet sensus.

ſcilicet nec declinauerũt greſſus noſtri a ſemita tua. & quo pacto fieri poteſt vt nichil i teſta mento dei deliquerit/ et cor ſuũ a deo nõ deflexerint: ſi ſemitę ſuæ a via dei ſunt declinata /et alia q̃ dei via ambulãt/ Legendũ igit̃ /et nõ receſſit retro cor noſtrũ: & nõ declinauimus ſemitas noſtras a via tua. & cõciliata erit littera. & hæc ꝓpheta impleta eſt in diuino Paulo/apoſtolis/ diſcipulis & alijs iudeis. qui verã legis intelligentiam habentes/ Chriſtũ dñm ſecuti/ nullũ vitæ periculũ vitãtes/ ꝓſecutionẽ paſſi/ afflicti/ nudi/ ludibrio habiti/ inedia pene deficiẽtes vbiq; vitæ authorẽ IHESVM annũciabãt. qui et ꝓ ſalute ſuorũ fratrũ ſecũdũ carnẽ/ qui periḃant & qui etiã eos perſequebãtur / in diſperſionẽ inter oẽs gentes ad nouiſſima vſq; tẽpora iuſto dei iudicio eiciendorũ : iuxta euãgelicę legis præceptũ precabãtur. quod ex octauo capite epiſtolæ ad Romanos & catholicis Iacobi/ Petri/ Ioannis ad Parthos & Iudę quę præſertim ad fideles ex iudeis ſcriptę ſunt: & ex variis fideliter repoſitis hiſtorijs/ facile intelligitur.

¶ In finẽ pro ijs qui cõmutabunt̃/ filijs core ad intellectũ canticũ pro dilecto. XXXXIIII.

1 ERuctauit cor meũ verbũ bonũ : dico ego opera mea regi.
2 Lingua mea calamus ſcribę: velociter ſcribẽtis
3 Speciosus forma prę filijs hominũ/ diffuſa eſt gratia in labijs tuis : ꝓpterea benedixit te deus in æternum.
4 Accingere gladio tuo ſuper femur tuũ: potentiſſime.
5 Specie tua & pulchritudine tua: intende ꝓſpere pcede et regna.
6 Propter veritatẽ & mãſuetudinẽ & iuſtitiã: & deducet te mirabiliter dextera tua.
7 Sagittę tuę acutę / populi ſub te cadẽt: i corda inimicorũ regis.
8 Sedes tua deus in ſęculũ ſæculi: virga directionis virga regni tui.
9 Dilexiſti iuſtitiã & odiſti iiquitatẽ: ꝓpterea vnxit te de⁹ deus tuus oleo lętitiæ præ cõſortibus tuis.

¶ In finẽ pro ijs qui cõmutabunt̃/ filijs core ad intellectũ canticũ pro dilecto. XXXXIIII.

ERuctauit cor meũ verbũ bonũ : dico ego opera mea regi.
Lingua mea calamus ſcribę velociter ſcribẽtis
Speciosus forma prę filijs hominũ: diffuſa eſt gratia in labijs tuis.
Propterea bñdixit te deus in ęternũ: accingere gladio tuo circa femur potentiſſime.
Specie tua & pulchritudine tua : intende & ꝓſpere ꝓcede & regna.
Propter veritatẽ & mãſuetudinẽ & iuſtitiã: deducet te mirabilit dextera tua.
Sagittę tuę acutę potẽtiſſie: ppli ſub te cadẽt i corde iimicorũ regis.
Sedes tua deus in ſęculũ ſęculi : virga recta eſt/ virga regni tui.
Dilexiſti iuſtitiã & odiſti iniquitatẽ : propterea vnxit te de⁹ deus tuus oleo lętitiæ prę conſortibus tuis.

¶ Victori pro lilijs filiorum core eruditionis canticum amantiſſimum. XXXXV.

ERuctauit cor meũ verbũ bonũ : dico ego opera mea regi.
Lingua mea: ſtilus ſcribę velocis.
Decore pulchrior es filijs hominũ/ diffuſa eſt gratia in labijs tuis/ ꝓpterea bñdixit tibi de⁹ in æternum.
Accingere gladio tuo ſuper femur: fortiſſime.
Gloria tua & decore tuo; proſpere aſcende
Propter veritatẽ & mãſuetudinẽ & iuſtitiam: & docebit te terribilia dextera tua.
Sagittę tuę acutæ populi ſub te cadent: i corde inimicorũ regis.
Thron⁹ tu⁹ de⁹ i ſclm & i æternũ: ſceptrũ ęqtatis ſceptrũ regni tui.
Dilexiſti iuſtitiã & odiſti iniquitatẽ: ꝓpterea vnxit te de⁹ deus tuus oleo exultatiõis prę participibus tuis.

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
44 Eructauit.	10	Myrra & gutta & casia a vestimentis tuis a domib⁹ eburneis: ex q⁹ bus delectauerũt te filiæ regũ in honore tuo.	Myrra & gutta & casia a vestimentis tuis a domib⁹ eburneis: ex q⁹ bus delectauerunt filiæ regũ i honore tuo.	Myrra & stactæ & casĩa in cũctis vestimentis tuis de domib⁹ eburneis: q⁹bus lętificauerũt te filię regũ i honore tuo.
	11	Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circũdata varietate.	Astitit regina a dextris tuis i vestitu deaurato: circũamicta varietate.	Stetit coniunx in dextera tua: in diademate aureo.
	12	Audi filia & vide et inclina aurem uã: & obliuiscere populum tuũ & domum patris tui.	Audi filia et vide et inclina aurẽ tuã: et obliuiscere populum tuũ & domum patris tui.	Audi filia et vide et inclina aurem tuã: et obliuiscere populi tui et domus patris tui.
	13	Et concupiscet rex decorem tuum/ quoniam ipse est dns deus tuus: et adorabunt eum	Quoniam concupiuit rex speciẽ tuã/ quia ipe est domin⁹ deus tuus: & adorabũt eum filiæ tyri in muneribus.	Et concupiscet rex decorem tuum/ quia ipse est dominus deus tuus: & adora eum.
	14	Et filiæ tyri in muneribus: vultum tuũ deprecabũtur diuites plebis.	Vultũ tuum deprecabuntur omnes diuites plebis: omnis gloria eius filiæ regũ abintus.	Et o filia fortissimi: in muneribⁱ⁹ faciẽ tuã deprecabũt diuites ppli.
	15	Omnis gloria eius filię regis abintus: i fimbrijs aureis circũamicta varietatibus.	In fimbrijs aureis: circũamicta varietate.	Omnis gloria filiæ regis intrisecus: fascijs aureis vestita est.
	16	Adducẽtur regi virgines post eam: proximę eius afferentur tibi.	Adducentur regi virgines post eam/ proximę eius afferentur tibi:	In scutulatis duceť ad regem/ virgines sequentur eã: amicæ eius ducẽtur illuc.
	17	Afferentur in lętitia et exultatione: adducẽtur in templum regis.	in lętitia et exultatione adducenť templũ regis	Ducentur in lætitijs: et exultatione ingredienť thalamũ regis.
	18	Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnem terram.	Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos pricipes super omnem terram.	Pro patribus tuis erũt tibi filij: pones eos principes in vniuersa terra.
	19	Memor ero nois tui: in omni generatione et generationem.	Memores erũt nomis tui domine: in omni generatione et progenie.	Recordabor nominis tui: i omni generatione & generatione.
	20	Propterea populi cõfitebuntur tibi in ęternũ: & in sæculũ sæculi.	Propterea populi cõfitebuntur tibi in ęternũ: & in sæculum sæculi.	Propterea populi confitebũtur tibi in sęculũ: & in æternum.

TITVLVS. Ad victoriã pro filijs/ filijs Core eruditio/ cãticũ dilectionũ. psalmus istructionis fidelitũ pro spõso & spõsa virginibus/ ad calcãdũ mũdũ terrenorũq; vicia. psalmus de Christo dño cœlesti spõso & spõsa ecclesia. Propheta i spũ iducit cœlestẽ patrẽ loquẽtẽ.

EXPOSITIO CONTINVA. Eructauit cor meũ verbũ bonũ: dico ego opera mea regi. 1
ex intimo diuinorũ pręcordiorũ/ ex secreto substãtię meę/ sermonẽ/ logon/ germen, psudi per se bonũ: loquor ante hãc profusionẽ/ productionẽ/ & operationẽ meã de rege messia/ de filio meo. Lingua mea calamus scribę: velocitẽr scribẽtis. rex/ verbũ/ filius mev / filius/ gra 2

3 phion: notarij celeriter exarãtis. S pecioſus forma prę filijs hominũ/ diffuſa eſt gratia ĩ la-
biſs tuis: ꝓpterea benedixit te deus ĩæternũ. rex/ verbũ/ ligua mea/ filius meus decore fi-
lios hominũ excedẽs/ O rex ãnũ ciãdorũ diuinorũ placitorũ/ copioſiſſimũ gratię munus in
4 ore tuo ꝓfuſũ eſt: quapropter bñdictionẽ a deo patre promeritus es in ſempiternũ. A ccige-
re gladio tuo ſup femur tuũ: potẽtiſſime. O rex fortiſſime humanitatẽ indue: & in ea gladiũ
5 potẽtiæ tuę ad ſaluãdas aĩas/ ad arcẽdas malitias/ ad cõterẽdũ ſathanã exerce. S pecie tua
& pulchritudine tua: intẽde proſpere ꝓcede & regna. ſplẽdore glorię tuę & decore tuo: ſa-
6 luti hominũ fœliciter ꝓſpice/ opus iple/ & regio pricipatu guberna. P ropter veritatem/ &
mãſuetudinẽ/ et iuſtitiam: deducet te mirabiliter dextera tua. regna inquã et rex guberna/
quia et factis & dictis v erus es/ et ad corripiẽdũ mitis/ et iuſtus ad bona cõpẽſanda & ma-
la punienda: et virtus potẽtiaꝫ tua te perducet ad nulla mira/ ſtupẽda/ terrificaꝫ fugiẽda
7 S agittę tuæ acutæ/ populi ſub te cadent: in corda iimicorũ regis. tela tua figentia/ natio-
nes ſub tuã obediẽtiã veniẽt: tela tua figẽtia ĩ prẽcordijs aduerſariorũ tuorũ/ tela penetrã-
8 tia aĩas occidẽdo ptinaces/ et vluificãdo parẽtes. S edes tua deus ĩ ſęculũ ſæculi: virga di-
rectiõis virga regni tui. O verbũ/ O rex/ O deus thronus tuus/ ſuggeſtum tuũ in cõſpectu
meo ĩ ſẽpiternũ et abſq; vllo termino: et ſceptrũ rectitudinis/ æquitatis et iuſtitię/ ſceptrum
9 regię adminiſtrationis tuę/ et principatus tui. D ilexiſti iuſtitiã et odiſti iquitatẽ: ꝓpterea
vnxit te deus de9 tuus oleo lętitię prę cõſortibus tuis. tu ſecundũ aſſũptę mortalitatis fragi
litatẽ amaſti volũtatis meę/ mãdatorũq; meorũ impletionẽ/ & peroſus es ipſorũ trãſgreſſio
nem: ideo ſecundũ hãc tuam infirmitatis partẽ ſanctificault te pater et verbũ ſpiritu ſuo ſã
cto/ ſpiritu cõſolationis prę participibus tuis/ prę illis qui tecũ beatitudinẽ ætrnã cohære-
10 ditabũt. M irrha et gutta et caſia a veſtimẽtis tuis a domibus eburneis: ex quibus dele-
ctauerũt te filię regũ in honore tuo. odor mirrhę & ſtactes & caſiæ in ĩdumẽtis tuis/ ex ca-
pſulis elephãtino oſſe elaboratis: quibus lætificauerũt in honorificentia tua famulę &
11 trices tuæ/ a regibus prognatę. A ſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato: circũdata
varietate. collocata eſt ĩ dextera tua ſpõſa tua/ Hieruſalem ciuitas ſancta/ in veſte rutilãte:
12 & multiplici circũſtipata nationũ diuerſitate. A udi filia & vide/ & inclina aurẽ tuã: & obli
uiſcere populũ tuũ & domũ patris tui. vox patris ad ſpõſam verbi/ auſculta O filia & crede
accõmoda auditũ: da obliuioni gẽtiũ ritũ et hũc cõcupiſcentiarũ mũdũ/ domicilio princi
13 pis tenebrarũ. E t cõcupiſcet rex decorẽ tuũ: quoniã ipſe eſt dñs deus tuus & adorabũt eũ.
ſi auſcultaueris/ fide cognoueris/ prębueriſq; aſſenſum/ & mundũ & mẽdacij patrẽ deſerue
ris/ verbũ bonũ/ rex ętern9/ ſpecioſitatẽ tuã amabit: quia ipſe dñs tuus & deus tuus eſt/ re-
14 demit & creauit te/ & eſt a te et cũctis vt deus colẽdus. E t filię tyri ĩ muneribus. vultũ tuũ
deprecabũtur oẽs diuites plebis. & ꝓpago gẽtiũ ĩ oblationibus adorabũt eũ: & faciei tuæ
15 ſupplicabũt vniuerſi qui ĩ populis ſpiritualiũ opũ fuerint participes. O mnis gloria eius fi
liæ regis abintus in fimbrijs aureis: circũamicta varietatibus. ois ſplẽdor & ornatus filiæ &
16 ſpõſæ regis intriſecus in puritate ſpũs: virtutũ adornata eſt diſtinctionibus. A ddcẽtur re-
gi virgines poſt eã: ꝓximę eius afferẽtur tibi. itroducẽtur ad regẽ poſt ſpoſam ĩcõtaminatę
17 comites: & O rex amicæ & ſodales ſpõſæ introducẽtur ad te. A fferẽtur in lætitia & exulta-
tione: adducẽtur ĩ templũ regis. virgines/ amicæ & ſodales ſpõſæ adducẽtur in delectatio-
ne & ęterna voluptate: & introducẽtur in thalamũ/ in ſanctuariũ cœleſtis ſpõſi/ regis ęter-
18 ni. P ro patribus tuis nati ſunt tibi filij: cõſtitues eos prĩcipes ſuper oẽm terrã. pro Abrahã
Iſaac & Iacob/ pro ijs ex quibus ſecũdũ carnẽ deſcẽdiſti regeneraſti tibi apoſtolos & diſci-
19 pulos: dabis eos duces/ magiſtros & iſtructores ſuper vniuerſum orbẽ. M emor ero noĩs
tui: in omni generatione & gñatione. factã nomẽ tuũ memorabile: in omni quæ ſub cœlo
20 eſt natione & natione/ & in hac & in futura ſæculorũ regeneratione. P ropterea populi cõ
fitebũtur tibi ięternũ: & in ſæculũ ſæculi. & ea de cauſa populorum natiões laudabũt te in
ſempiternũ: in hoc quidem ſæculo & altero neſcio finis & termini.

ADVERTE. Circa titulũ ad victoriã pro lilijs/ filijs Core cãticũ dilectionũ: huiꝰ diuiniſſi
mi cãtici in quo pater clarificat filium/ ſacroſanctũ ſpectaculũ filijs Core in ſpiritu factũ.
lilia ſunt cœleſtis ſpõſus qui de ſe dicit in amatorijs cãticis ego flos campi & liliũ cõuallium:
& ſpõſa eccleſia de qua idem in eiſdem canticis cõtinuo ſubiũgit ſicut liliũ inter ſpinas ſic
anima mea inter filias. Et cãticũ dilectionũ appellatur: q hic dilectio ſũmi patris ad filiũ
oſtendit/ qua ipſũ nobis manifeſtat. & dilectio ſpõſi ad ſpõſam: cuius rex ſpeciẽ cõcupiſcit.
et ſpõſę ad ſpõſum ſpecioſum forma prę filijs hominũ: quẽ ſpõſa/ oblita populũ ſuũ & do-
mũ patris ſui/ puritate intus adornata in polymitis/ ſequitur/ & multo virginum choro co
mitata adorat. ¶ Primo verſu. quod dicimus verbũ: græcus codex habet λόγον. quo vo-
cabulo altitonãs euãgeliſta Ioannes vſus eſt/ cũ dixit: in prĩcipio erat verbũ. quod huic
primo verſui reſpondet. & cũ dixit: & verbũ caro factũ. quod tertiꝰ & ſequẽtes verſus reſpi

clunt. ¶ Secūdo verſu, verbū dei: calamo ſapiētis ſcriptoris velociter ſcribētis cōparatur. quia & ſapiētiſſimus pater omnia per filiū illico deſcripſit/illico cōdidit. ipſe enim dixit & facta ſunt: ipſe mādauit & creata ſunt. & quia ſaluator hominū in carne ſumpta verbū caro factū/fecit in mūdo iſto verbū abbreuiatū: quod oēs poteſt ſaluare aīas. ¶ Septimo verſu, particula populi ſub te cadent/per parēthesin intellecta/vt acutæ cū īcorde īimicorū regis intelligētia iugatur: clariorem facit intelligētiam. & ſunt hæ ſagittę: ſermo dei penetrabilior omni gladio ancipiti. neq; legendū corda tum ex græco vbi legitur ἐν καρδίᾳ tum ex hebræo vbi ī corde/& ſiīliter romana æditiōe. ſed moti ſunt q deprauauerūt locū: q corde iūxerūt cū cadēt. quare dicēdū eis vīlū eſt/aut ī cor aut ī corda & dixerūt ī corda. & multa hoc pacto: audaciuſcule ſunt nō correcta/ſed corrupta: quę ſuis in locis dignoſci valebūt. ¶ Decimo verſu. Myrrha gutta & caſia, myrrha eſt arbor: & arboris illius gūmi quod īciſa arbore odoriferū effluit. gutta ſiue qđ maluit Hieronymus dicere ſtacte: precioſiſſima myrrha eſt ad ſanitates faciēdas/vulnera ſananda/incorruptibilitatēq; largiendā mirifica. tradunt eni hyſtoriæ: arbores myrrhæ/ſudare ſponte (priuſq; incidant) ſtacten dictā/cui nulla prefertur. Sunt etiā qui volunt picem/ſuccūq; balſami qui & opobalſamū: noīe ſtactes cōprehendi. Caſia vero precioſus frutex & odoratus. fruticis illius cortex ad ſuaueolentiā balſami accedens (vnde & balſamoidē ſpeciē illā nōnulli appellauere) ad odoramēta/vnguēta/ medicinaſq; momentū plurimū habens. & ſiue hec de beneficis virtutibus ſanitatū & chariſmatū donis/quę de corpore Chriſti exibāt intelligētur vnde & apud mattheū genaritę rogabāt eū: vt vel fimbriā veſtimēti eius tāgerēt. & quicūq; tetigerūt: ſalui facti ſūt. & emorrhoiſſa illa duodenaria apud marcū dicebat: quia ſi veſtimentū eius tetigero/ſalua ero. & tetigit veſtimentū eius: et ſtatim ſiccatus eſt fons ſanguinis eius. dīs autē cognoſcēs virtutē quę exierat de illo: cōuerſus ad turbā dicebat. quis tetigit veſtimēta mea? ſiue īquā de his diuinis & ſuper hominē virtutibus intelligātur/ſiue de vnguētis & aromatibus quę ſup caput & veſtimēta eius ad honorandū ipſum ſupfuſa: domū ſimonis ex odore vnguēti repleuerūt/aut quę ſanctę mulieres ſorores & affines deiparæ virginis / q̄quidē ex dauid/ ſalomone/& alijs per ſeriē regibus deſcenderāt ad honorādā eius ſepulturā coemerūt: nobile habet rurſus itelligentiā. ¶ Duodecio verſu. Audi filia & vide. Nichil phibet hūc verſū de ſynagoga itelligi: vt id itelligit obliuiſcere populū tuū obliuiſcere populū iudaicū & domū patris tui/ſynagogā & legales ritus ipmq; iudaiſmū. filia autē tyri ſeu (vt Hieronymus habet) fortiſſimi itelligat eccl'ia ex gētibus ad Chriſtū regē collecta. ipa autē regina in vndecimo verſu: eccl'ia & ſponſa ex vtroq; populo & iudaico & gētili collecta, ſic igit filia/ & filia tyri partialis eccleſia & partialis ſponſa itelliganť: reginæ vero noīe tota. ¶ Tertiodecimo verſu: quoniā ipſe eſt dīs deus tuus/et adorabūt eū: ex hebræo quoniā ipſe eſt dīs deus tuꝰ & adora eū. id eni & adora eū ſponſæ & eccleſiæ dicitur. & magis cōſequens eſt ad id quod prēmittit: quoniā ipſe eſt dīs deus tuus. cū eni dicit & adorabūt eū in tralatiōe noſtra: neq; pmiſſum/neq; ſubſequens eſt ad quod apte id adorabūt referatur: in romana autē reſpicit id filiæ tyri: quod pro intelligētia eruenda interpretes huic r̄ verſui particulā annexuerūt. ſed forte ex ſequētis verſus annotatiōe: parū iuſte. quare p̄ſtat dicendū adora: & tūc intelligētia et ſenſus apertus. ¶ Quartodecimo verſu. & filiæ tyri: ex hebræo nō pluratiue ſed vnice ſic & O filia fortiſſimi. & in greco identidē ſingulariter & vnice ſic καὶ θυγάτηρ Τύρου & filia tyri. in romana igit pſalmodia id potiꝰ factū videt (quod paulo ante dictū eſt) pro eruēda intelligētia vbi legit adorabūt/ q̄ pro fideli interpretatione. & in hoc 14. verſu ſermo ad ſponſā (ſiue filia tyri dicat q̄ vel maxime ex idololatris ſumpta eſt/ſiue filia fortiſſimi q̄ ab omnipotēti verbo dei regenita) dirigit. per quod ſignificat ſupplicationes ad ſanctos porrigendas. at ex precedēti verſu Chriſtū dūm nō ſic ſupplicandū ſed adorandū: etiā ab ipis qui ei in gloria in ſtolis gloriæ & corona iuſtitiæ aſſiſtunt ſanctis. legat igit & filia tyri/filia quidē vocante caſu: & diſtinctionis nota poſt tyri vt id in mūeribus referatur & reſpiciat diuites & deprecabūtur. et tūc planus & intelligibilis habetur intellectus. vt vero iacet: & hic & ſuprior verſus cōfuſus eſt. ¶ Quintodecimo verſu. omnis gloria eius filiæ regis: eius ſupfluit: quod et ſatis ex tralatione hebraica cognoſcit: vbi hæc particula nō ponit. ſed & neq; ponitur in greco vbi dicit πᾶσα ἡ δόξα θυγατρὸς τοῦ βασιλέως omnis gloria filiæ regis. adde q̄ particula eius: & oratione & oratiois ſenſum interturbat. legat igit dūtaxat ois gloria filiæ regis/ & diſtinctionis pūctus fiat poſt regis/ & poſt circūamicta intelligat verbū eſt. quod et expreſſum quadrantius eſſet: vt nobis ex hebreo repreſentat. ¶ Eodē quintodecimo verſu. id in varietatibus: ex hebræo ptinet ad verſum ſequentē. in quo quod dicit pluratiue ducētur ex hebræo ſingulariter dicit/ & reſpicit filia regis/regina/ſponſa ſiue eccleſia. ¶ Nonodecimo verſu. noſtri nunc legunt memores erunt noīs tui dñe: quod romanæ nō noſtrę traductionis eſt, vbi memores reſpicit regene-

rationis filios/cõſtitutos principes ſuper vniuerſam terram. verũ ex hebræo ſingulariter dicit recordabor/ et noſtra tralatio conſentanee memor ero. et id recordabor/ et memor ero reſpicit celeſtem patrem pollicentẽ apoſtolis et diſcipulis/ regnationis filiis ſuũ benigniſſimũ fauorẽ. et dñe/ſi apponatur: ſupfluit. At ſi apponeretur: potius videreẽ eſſe ſermo in pſona ꝓphetæ/qui nuſq̃ alibi in pſona alia locutus q̃ dei patris. qui per totũ pſalmũ de filio ſuo/ſpõſo et ſpõſa inducitur. ſi tamen dicetur et memores erunt: et hic quoq; ſenſus verus eſt/ſed et identidẽ prẽſtat obelo notare/ dñs. et hic pſalmus diuiniſſimus eſt.

℣In finem filiis core pro arcanis. Pſalmus. XXXXV.

1 DEus noſter refugiũ & virtus: adiutor i tribulatiõibus q̃ inuenerunt nos nimis.
2 Propterea nõ timebim⁹ dũ turbabitur terra: & tranſferẽtur montes in cor maris.
3 Sonuerunt & turbatę ſunt aquæ eorũ: cõturbati ſunt mõtes in fortitudine eius. Semper.
4 Fluminis ipetus lętificat ciuitatẽ dei: ſanctificauit tabernaculũ ſuũ altiſſimus.
5 Deus in medio eius nõ cõmouebit̃: adiuuabit eã deus mane diluculo.
6 Cõturbatæ ſunt gẽtes et inclinata ſunt regna: dedit vocẽ ſuam/ mota eſt terra.
7 Dñs virtutũ nobiſcũ: ſuſceptor noſter deus iacob. Semꝑ
8 Venite & videte opera dñi: quæ poſuit ꝓdigia ſuper terrã.
9 Auferẽs bella vſq; ad finẽ terræ: arcũ cõteret et cõfriget arma & ſcuta cõburet igni.
10 Vacate & videte quoniã ego ſum deus: exaltabor in gẽtibus & ex-

℣In finem filiis core pro arcanis. Pſalmus. XXXXV.

1 DEus noſter refugiũ & virtus: adiutor in tribulatiõibus quę inuenerũt nos nimis
2 Propterea non timebimus dũ cõturbabit̃ terra: & tranſferẽtur montes in cor maris.
3 Sonuerunt & turbate ſunt aquæ eius: cõturbati ſunt mõtes in fortitudine eius. Dꝑ.
4 Fluminis ipetus lætificat ciuitatẽ dei/ ſanctificauit tabernaculũ ſuũ altiſſim⁹: deus in medio eius nõ cõmouebitur.
5 Adiuuabit eã de⁹ vultu ſuo/cõturbatę ſũt gẽtes & inclinata ſunt regna: dedit vocẽ ſuã altiſſimus & mota eſt terra.
7 Dominus virtutũ nobiſcũ: ſuſceptor noſter deus iacob Dꝑ.
8 Venite & videte opera dñi: quę poſuit ꝓdigia ſuper terrã.
9 Auferẽs bella vſq; ad fines terrę: arcũ cõteret et cõfringet arma & ſcuta cõburet igni.
10 Vacate & videte quoniã ego ſum deus exaltabor in gẽtibus & ex-

℣Victoria filiis core pro iuuentutibus. Pſalmus. XXXXVI.

1 DEus noſtra ſpes & fortitudo: auxiliũ in tribulationibus inuentus eſt validũ.
2 Ideo nõ timebimus cũ fuerit trãſlata terra: & concuſſi montes in cor maris.
3 Sonãtibus & intumeſcẽtibus gurgitibus ei⁹: et agitatis montibus in potẽtia eius. Sela.
4 Fluminis diuiſiões lętificãt ciuitatẽ dei: ſanctum tabernaculum altiſſimi.
5 Dñs in medio eius nõ cõmouebit̃: auxiliabit̃ eide⁹ ipo ortu matutio
6 Cõturbatę ſunt gentes cõcuſſa ſunt regna: dedit vocẽ ſuã/ proltrata eſt terra.
7 Dñs exercituũ nobiſcũ: ꝓtector noſter deus iacob. Sela.
8 Venite & videte opera dñi: quãtas poſuerit ſolitudines in terra.
9 Compeſcuit bella vſq; ad extremũ terræ/ arcũ cõfriget et cõcidet haſtã: plaustra cõburet igni.
10 Ceſſate & cognoſcite quoniã ego ſũ deus: exaltabor i gẽtibus & ex-

Psl. 45	GALL.	ROM.	HEB.
	altabor in terra.	altabor in terra.	altabor in terra.
Deo no. 46	11 Dominus virtutū nobiscū; susceptor noster deus iacob. Semp.	Dominus virtutū nobiscū: susceptor noster deus iacob. Dp.	Dominꝰ exercituū nobiscū: fortitudo nostra deus iacob. Sela.

TITVLVS. Ad victoriā super iuuēta filijs core canticū, iuuēta: tēpora nascentis ecclesiæ. Psalmus de Christo domino, propheta in spiritu loquens personam fideliū agit.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus noster refugiū et virtus: adiutor in tribulationibus q̄ 1
iuenerūt nos nimis. Christus nostra salus robur & fortitudo: auxiliator noster i pressuris q̄
nos nimis oppresserunt. Propterea nō timebimus dū turbabit terra: & transferētur mōtes 2
in cor maris. quia Christus dns nostrū refugiū & nostra virtus est/ iccirco sub fiducia auxilij eius/ nō corripiemur metu dū agitationibus variis quatietur orbis terrę: & potestates
q̄ sunt in ea p̄cipitabūtur in ifernū. Sonuerūt & turbatę sunt aq̄ eorū: cōturbati sūt mōtes 3
in fortitudie eiꝰ, agitati & cōmoti sunt populi mōtiū/ populi potestatū p̄cipātiū in terra:
& ipsæ aduersę potestates cōterritæ sunt a valida Christi potētia. Fluminis ipetus lętificat 4
ciuitatē dei: sanctificauit tabernaculū suū altissimus, deriuationes gratiarū/ allutiones & lauacra baptismatū in exultatione ecclesiā Christi purificāt: expiauit in quibus habitat alas
Christus dns qui est super oia deus. Deus in medio eiꝰ nō cōmouebitur: adiuuabit eā deus 5
mane diluculo. Christus dns in medio ecclesiæ idemobiliter locabitur: auxiliabit ei in ipso
primo eius exordio. Cōturbatæ sunt gētes & iclinata sunt regna: dedit vocē suā/ mota est 6
terra, cōmoti sunt idolorū cultores/ dęmoniorū regna sunt cōcussa: emisit Christus dns altissimus euāgelij pacis doctrinā/ & subiugata sunt terrena dominia. Dns virtutū nobiscū: 7
susceptor noster deꝰ iacob. Christꝰ exercituū/ cœlestiūq̄ agminū dns nobiscū adest: Christꝰ
dns/ deus mala & caduca calcātiū i his aggrediēdis adiutor & p̄tector noster est. Venite 8
& videte opera dni quæ posuit p̄digia super terrā: auferēs bella vsq̄ ad finē terræ. Arcum
cōteret & cōfriget arma: & scuta cōburet igni, aggregamini ecclesiæ & cōtēplamini facta 9
Christi/ q̄ mirifica operatus est in orbe terrarū: tollēs potētias isultationesq̄ dęmonū vsq̄
ad vltimos orbis terminos, vires eorū cōminuet/ laqueos diffūpet: & defensores eorū gehēna succēdet/ qui et pacem terræ vsq̄ ad terminos eius in suo aduētu posuit. Vacate & vi
dete quoniā ego sum deus: exaltabor in gētibus & exaltabor in terra. huc spūs sanctꝰ Chri 10
stū dnm inducit loquentē/ agite ociū sanctum/ & cōtēplamini q̄ ego qui talia operor sum
deus: glorificabor in gentiū nationibus/ & glorificabor in orbe terrarū. Dns virtutū nobiscū: susceptor noster deus iacob. Propheta in spiritu inducit populū fidelē idē loquentē quod 11
& septimo precedente versu est premissum/ quasi id a spiritu sancto cōfirmatus det responsum/ Christus exercituū dns nobiscū est: & Christus/ deus fideliū est nobiscum.

ADVERTE. Primo versu, Deus noster refugiū: melius deꝰ nostrū refugiū/ cū ex græco tū ex hebręo, ex hebręo quidē, nam sic habet Hieronymus deus nostra spes/ nō deus noster/ spes, ex græco vero quia sit græce ὁ θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ deus nostri refugiū, q̄q̄ & id ὁ θεὸς ἡμῶν si sine cōsequētia dicat; apte deꝰ noster cōuertere soleāt, vt hic dne dns noster, quare ex hebræo valētius sumitur argumētū. ¶ Eodē primo versu, id in tribulationibus quæ iuenerūt nos nimis: ex hebræo/ in tribulationibus iuentus es validū, vbi inuētus est respicit deū, & validū: auxiliū, sensusq̄ est huiusmodi, tu deus auxiliū in tribulationibus inuētus es validū, acsi in nostra interpretatione diceremus: adiutor in tribulationibus iuētus es plurimus, & sensus hic ad id quod sequitur maxime est accōmodatus.

GALL.	ROM.	HEB.
¶ In finē pro filijs core psalmus. XXXXVI.	¶ In finē pro filijs core psalmus. XXXXVI.	¶ Victori filijs core, ps XXXXVII.
1 OMnes gētes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis.	OMnes gētes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis.	OMnes ppli plaudite manibus: iubilate deo in voce laudis.
2 Quoniā dns excelsus terribilis: rex magnus super omnem terram.	Quoniā deꝰ summus/ terribilis: & rex magnꝰ super omnes deos.	Quoniam dns altissimus/ terribilis: rex magnus super omnē terrā.
3 Subiecit populos nobis & gentes sub pedi-	Subiecit populos nobis & gentes sub pedi-	Congregauit populos subter nos: et tribus sub

bus noſtris.
4 Elegit nobis hęreditatem ſuã: ſpeciem iacob quã dilexit. Semp.
5 Aſcẽdit deus in iubilo: dñs in voce tubæ.
6 Pſallite deo noſtro pſallite: pſallite regi noſtro pſallite.
7 Q ñ rex oĩs terrę de⁹: pſallite ſapienter.
8 Regnauit deus ſup oẽs gẽtes: deus ſedet ſup ſedem ſanctã ſuã.
6 Principes populorũ cõgregati ſũt cũ deo abraam: quoniam dij fortes terræ vehemẽter eleuati ſunt.

bus noſtris.
Elegit nos in hęreditatẽ ſibi: ſpeciẽ iacob quã dilexit. Dp̃.
Aſcẽdit deus in iubilatiõe: & dñs i voce tubę.
Pſallite deo noſtro pſallite: pſallite regi noſtro pſallite.
Q ñ rex oĩs terræ de⁹: pſallite ſapienter.
Regnauit dñs ĩcternũ ſup oẽs gẽtes: deus ſedet ſup ſedẽ ſanctã ſuã.
Principes populi conuenerũt cum deo abraam: quoniam dij fortes terræ nimium eleuati ſunt.

pedibus noſtris.
Elegit nobis in hęreditatem noſtrã: gloriã iacob quã dilexit. Sela.
Aſcẽdit deus i iubilo: dñs in voce buccinæ.
Canite deo canite: canite regi noſtro canite.
Quia rex vniuerſę terræ deus: canite erudite.
Regnauit deus ſup gẽtes: deus ſedet ſup thronũ ſanctũ ſuũ.
Principes populorum congregati ſunt populis dei abrahã: qm̃ dij ſcuta terræ vehemẽter eleuati ſunt.

TITVLVS. Ad victoriã filijs core pſalmus. Pſalmus de apoſtolis & Chriſti fidelib⁹. Propheta in ſpiritu loquitur in perſona populi fidelis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Oẽs gẽtes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. vniuerſæ populorũ nationes cõplodite manus: geſtite inexpreſſibili lętitia/exultate
2 deo in iubilo. Quoniã dñs excelſus/terribilis: rex magn⁹ ſup oẽm terrã. iubilate inquã quoniã deus tranſcẽdens eſt/maieſtate verẽdus: dñator ample regnãs ſup oẽm terrenã appre-
3 henſionẽ. S ubiecit populos nobis: & gẽtes ſub pedibus noſtris. dñs ſubdidit natiões mo-
4 derationib⁹ noſtris: & idolorũ cultui deditos eo relicto/obſecutiõibus noſtris. Elegit nobis hereditatẽ ſuã: ſpeciẽ Iacob quã dilexit. credidit nobis gẽtes quas elegit/ termios terræ
5 in poſſeſſionẽ ſuã: ſpiritualẽ Iacob decorẽ quẽ amauit. Aſcẽdit deus in iubilo: & dñs i voce tubę. eleuatus eſt Chriſtus dñs in admiratiõis iubilatione aſpectantiũ eũ: & in p̃conio an-
6 gelorũ ſecũdũ eius aduentũ nũciantiũ. Pſallite deo noſtro pſallite: pſallite regi noſtro pſallite. hymnos promite Chriſto dño cõditori noſtro/hymnos ꝓmite: ꝓmite hymnos Chri-
7 ſto dño qui regit nos / hymnos promite. Q uoniã rex oĩs terræ deus: pſallite ſapiẽter. quia
8 regnator eſt totius orbis Chriſtus dñs: laudes eius in ſpiritu canite. Regnauit deus ſup gẽtes: deus ſedet ſup ſedẽ ſanctã ſuã. Chriſtus dñs regnũ accepit in gẽtibus/ a nationib⁹ co-
9 litur: Chriſtus dñs ſup cœlos reſidet i throno ſancto ſuo ad patris ſui dexterã. Principes populorũ cõgregati ſunt cũ deo abraã: quoniã dij fortes terræ vehemẽter eleuati ſunt. apoſtoli moderatores gentiũ miſſi ſunt ad populos dei abraam/ad populos fidei: quoniã ipſi facti iudices orbis terrarũ / ꝗplurimũ a deo honorificati ſunt.

ADVERTE. primo verſu. iubilate deo. iubilũ: ſonũ quendã eleuationis mẽtis in deũ eſſe volũt/qui nec verbis/ nec litteris/ nec ſyllabis cõpręhẽdi valet: quo indicibilẽ laudẽ ad eũ qui omni laude ſupior eſt ſignificari volũt. & qui mentẽ ſuã ad ineffabilẽ & incõpręhẽſibilẽ i iubilo eleuare nouit: hic maxime diuinitatis laudator eſt & agnitor. & mirũ eſt iudęos (ſi vera ſunt quę a nõnullis narrãtib⁹ audiui) iubili ymbrã adhuc retinere: Chriſtianos aũt vix admonitos eſſe/cũ tamẽ tam frequẽter legãt. iubilem⁹ deo ſalutari noſtro. iubilate deo Iacob. iubilate deo oĩs terra/& huiuſmodi frequẽter ꝗplurima. Sed forte rudes vulgi/iubilantes ridebũt. Nõ ridebũt: ſi fuerint admoniti/ ineffabilis laudis dei eſſe ſignũ. quomodo eni quod mẽs nullo modo cõpręhẽdere poteſt: ſermone valet exprimere? quod ſi putat: fallitur/ decipit & errat. & ſi nõ paſſim iubilus: at ſaltẽ in ſecretioribus arctioris & ſanctioris vitæ cõgregationibus ſeruareť. qui eni pſalmũ legit: laude expreſſibili deũ laudat. qui vero poſt iubilat: cõfitetur ſe nõ potuiſſe laudẽ dei exprimere. Et quantũ theologia negatiua pręcellit affirmatiuã: tantũ apud pias mẽtes laus iubilatoria pręcedit hymnidicã. hactenꝰ pro admonitione iubili. Sed & puto eas voces/quæ neumata appellãt: pro iubilo eccleſijs

Pſal. GALL. ROM. HEB.

46 introductas.quas etiã ad diuinę melopœiæ cognoſcẽdos tropos : cõmunes vtileſq; fecere.
Oẽs gẽtes. 47 ¶ Quarto verſu.elegit nobis hereditatẽ ſuã ſpeciẽ Iacob quã dilexit:ex hebræo Hieronymus elegit nobis hæreditatẽ noſtrã/ glorĩã Iacob quã dilexit.cui hic forſan potius accõmodabitur ſenſus:elegit nobis hæreditatẽ noſtrã/ſcilicet glorificationem noſtrã/æternæ vitæ glorĩã quã dilexit.nã ea eſt ſors ſanctorũ/ſpiritualis Iacob ac Iſrael.Et hic quã dilexit/ nõ quẽ dilexit vt nõnulli codices habent: legẽdũ eſt.referturq; ad ſpeciẽ/nõ ad Iacob:ex tralatione romana/hebraicą/& ex greco. τὴν καλλονὴν ἰακὼβ ἣν ἠγάπησεν pulchritudinẽ Iacob quã dilexit. ¶ Nono verſu.vbi dicimus cũ deo Abraam:ex hebręo cũ populis dei Abraã. & eſt idẽ;ſed apertior ſenſus.apoſtoli enĩ ad omnes gẽtes cõgregati/applicitiq; ſunt q̃ crediderũt/quę fidẽ receperũt.quapropter & populi dei Abraã dicẽtę: quia & Abraã pater fidei & credẽtiũ. ¶ Et i eodẽ nono verſu.pticula quoniã dij fortes terrę vehementer eleuati ſunt:i bonã partẽ eſt accipiẽda.nõ de dijs gẽtiũ:qui i ſuperbia cõtra deũ ſe eleuauerũt.quod ex eo cognoſcit:qa vbi dicim⁹ dij fortes terrę/ex hebręo facer Hieronym⁹ habet dij ſcuta terrę/q̃ſi dij ꝓtectores/tutores/& defẽſores terrę.ſed quomõ demonia:ſcuta ꝓtectores & defẽſores terrę dicerẽtur/q̃ morte & iteritu oia tyrãnide & ſuperbia ſua cõpleuerũt.

¶Pſalmus cantici filijs Core ſecunda ſabbati.

XXXXVII.

1 MAgn⁹ dñs & laudabilis nimis: in ciuitate dei noſtri i mõte ſancto eius.

2 Fundat exultatiõe vniuerſę terrę:mõs ſion/ latera aquilõis/ciuitas regis magni.

3 Deus in domibus eius cognoſcet : cũ ſuſcipiet eam.

4 Quoniã ecce reges cõgregati ſunt:cõuenerũt in vnum.

5 Ipſi vidẽtes ſic admirati ſunt / cõturbati ſunt/ cõmoti ſunt:tremor apprẽhendit eos.

6 Ibi dolores vt parturiẽtis:in ſpiritu vehementi cõteres naues tharſis.

7 Sicut audiuim⁹ ſic vidimus in ciuitate dñi virtutũ/in ciuitate dei nr̃i: deus fundauit eã i æternum. Semp.

8 Suſcepimus deus miſericordiã tuã: i medio tẽpli tui.

9 Secũdũ nomẽ tuũ de⁹

¶Pſalmus cantici filijs Core ſecunda ſabbati.

XXXXVII.

1 MAgn⁹ dñs & laudabilis nimis: in ciuitate dei noſtri i mõte ſancto eius.

2 Dilatans exultationes vniuerſę terræ:mõs ſiõ latera aquilõis / ciuitas regis magni.

3 Deus in grauibus eius dignoſcetur:dũ ſuſcipiet eam.

4 Q ñ ecce reges terræ cõgregati ſunt:& cõuenerũt in vnũ.

5 Ipſi vidẽtes tũc admirati ſunt/cõturbati ſunt & cõmoti ſunt : tremor apprẽhendit eos.

6 Ibi dolores ſicut parturiẽtis:in ſpiritu vehemẽti cõteres naues tharſis

7 Sicut audiuimus ita & vidimus in ciuitate dñi virtutũ : in ciuitate dei noſtri deus fundauit eã, in æternum. Dp.

8 Suſcepimus deus miſericordiã tuã : in medio templi tui.

9 Secũdũ nomẽ tuũ de⁹

¶Pſalmus cantici filijs Core. XXXXVIII.

MAgn⁹ dñs & laudabilis nimis⁹: in ciuitate dei noſtri i mõte ſancto eius.

Specioſo germine gaudio vniuerſæ terrę:mõte ſion/laterib⁹ aquilõis ciuitatula regis magni.

Deus in domibus eius agnitus eſt: in auxiliando.

Quia ecce reges cõgregati ſunt : venerunt ſimul.

Ipſi videntes ſic obſtupuerũt/ cõturbati ſunt/ admirati ſunt : horror poſſedit eos.

Ibi dolor quaſi parturiẽtis: i vẽto vrentis cõfringes naues tharſis.

Sic audiuimus ita vidimus i ciuitate dei exercituũ:in ciuitate dei noſtri deus fundauit eam vſq; in æternum. Sela.

Eſtimauim⁹ deus miſericordiã tuã: i medio templi tui.

Secũdũ nomẽ tuũ de⁹

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſic & laus tua ī fines terrę: iuſtitia plena eſt dextera tua.	ita & laus tua in fines terræ: iuſtitia tua plena eſt dextera tua.	ſic laus tua vſq; ad extremũ terræ: iuſtitia repleta eſt dextera tua.
10	Lętẽ mõs ſion & exultent filię iudę: ꝓpter iudicia tua domine.	Lętẽ mons ſion & exultẽt filiæ iudę: propter iudicia tua domine.	Lętetur mõs ſion & exultent filiæ iudæ: ꝓpter iudicia tua.
11	Circũdate ſiõ & cõplectimini eã: narrate ī turribus eius.	Circundate ſion & cõplectimini eã: narrate ī turribꝰ eius.	Circundate ſion & circuite eã: numerate turres eius.
12	Ponite corda veſtra in virtute eiꝰ & diſtribuite domus eiꝰ: vt enarretis in progenie altera.	Ponite corda veſtra in virtute eiꝰ & diſtribuite gradus eiꝰ: vt enarretis in progenie altera.	Ponite cor veſtrũ ī mœnibus/ ſeparate palatia eius: vt enarretis in generatione nouiſſima.
13	Q m̃ hic eſt deus deus noſter ī æternũ & ī ſæculum ſęculi: ipſe reget nos in ſæcula.	Q m̃ hic eſt deꝰ noſter in æternũ & in ſęculum ſæculi: & ipſe reget nos in ſæcula.	Q m̃ ipe deus deus noſter in ſæculũ & in ꝓpe tuũ: ipe erit dux noſter in morte.

TITVLVS. Canticum pſalmi filijs Core. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu loquitur in perſona fidelium.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Magnꝰ dñs & laudabilis nimis: ī ciuitate dei noſtri ī mõte ſancto eiꝰ. Chriſtus dñs magnitudine prędcellẽs & laudãdus ſupra modũ: ī cõgregatiõe ſan-
2 ctorũ/ in eccleſia ſancta ſua. Fundat exultatiõe vniuerſę terrę: mons ſion/ latera aquilõis/ ciuitas regis magni, ædificat/ extruit in gaudio orbis terrarũ eccla ſublimiter deũ agnoſcẽ-
3 tiũ/ regiones ſeptẽtrionis/ habitaculũ Chriſti dñi regnatoris imẽſi. Deus in domibus eius cognoſcet: cũ ſuſciplet eã. Chriſtꝰ dñs in mãſionibꝰ ciuitatis ſuę agnoſcet deus: cũ adiuua-
4 bit eã. Q nonã ecce reges cõgregati ſunt: cõuenerũt in vnũ, quoniã ecce mundi pricipes cõfœderati ſunt: cõſpirauerũt in vnũ aduerſus ſion montẽ ſanctũ/ ciuitatẽ magni regis/ ec-
5 cleſiã ſanctorũ. ī pſi vidẽtes ſic admirati ſunt/ cõturbati ſunt/ cõmoti ſunt: tremor apprehẽ-
dit eos. ipſi cõtuẽtes opera/ virtutes/ ſigna/ & auxilia Chriſti/ obſtupuerũt/ cõfuſi ſunt/ con-
6 territi ſunt: horror inuaſit eos. ī bi dolores vt parturiẽtis: in ſpiritu vehemẽti cõteres naues tharſis. ibi pœnæ vehemẽtes martyrũ tuorũ vt parturientiu: in turbine valido vltionis tuæ
7 cõfringes ſupbias ſæculi. S icut audiuimꝰ ſic vidimus in ciuitate dñi virtutũ in ciuitate dei noſtri: deus fundauit eã in æternũ, vt a ſpiritu ſancto prędictũ eſt nc & vſum eſt in eccleſia Chriſti/ qui rex eſt gloriæ & dñs virtutũ/ in eccleſia Chriſti dei noſtri: Chriſtus dñs deꝰ no-
8 ſter firmauit eã & ſtabiliuit ī ꝑpetũ. S uſcipimꝰ deus miſericordiã tuã: in medio tẽpli tui. adepti ſumus miſerationẽ tuã dñe IHESV ſupbenedicte in medio eccleſiæ tuę: miſeratio-
9 nẽ tuã æſtimauimꝰ in medio cordis noſtri. S ecundũ nomẽ tuũ deus ſic & laus tua in fines terræ: iuſtitia plena eſt dextera tua. inſtar nois tui quod omne nomẽ excedit Chriſte IHE-
SV deus imenſe/ ſic magnus cultus tuus & veneratio tua ad extremũ vſq; orbis terrę: por-
10 tio ſaluandorũ repleta eſt lege tua. L ætetur mons ſion & exultẽt filiæ iudæ: ꝓpter iudicia tua dñe. gaudeat eccla/ imaculata ſponſa tua/ q altat a dextris tuis/ & exultẽt aię laudãtes
11 & glorificãtes te: ꝓpter iuſtificatiões tuas fili dei dñator æterne. C ircũdate ſion & cõplecti-
mini eã: narrate in turribꝰ eius. O vos æternę ſalutis cupidi / circuite imaculatã eccleſiã &
12 charitate amplexamini eã: id cognoſcant prędules/ ſpeculatores & defenſores eius. P onite corda veſtra in virtute eiꝰ: & diſtribuite domos eius vt enarretis in ꝓgenie altera, fidite in defenſione & ꝓtectione ecclię: & diſpẽſate familias eius/ ad diuerſa loca diſpartite/ vt euã-
13 gelii pacis ãnũcietis vẽturis generatiõibus. Q uoniã hic eſt deus deus noſter in æternũ & in ſæculũ ſæculi: ipe reget nos in ſæcula. vt enarretis inquã futuris generationibus/ quoniã ille ipſe Chriſtus dñs deus/ deus noſter eſt perenniter/ et in ipſa æternitatis incõprẽhenſibilitate: & ipſe rex noſter erit per cui ſpacia intermina.

ADVERTE. Secũdo verſu vbi legimꝰ fundat exultatione vniuerſæ terræ mõs ſion latera aquilonis/ ciuitas regis magni: ex hebreo reſpõdet ſpecioſo germine/ gaudio vniuerſę terræ/ mõte ſion/ lateribus aquilonis/ ciuitatula regis magni. & id cõtinuat ad id quod ſupradictũ eſt in ciuitate dei noſtri/ mõte ſancto eiꝰ, ex quo pulchra notent eccliæ noia, vocatur

Pſal. GALL. ROM. HEB.

47 Magnꝰ dñs 48 enī ex his duobꝰ verſibꝰ ciuitas dei/mōs ſāctꝰ ciꝰ/ſpecioſū germē/gaudiū vniuerſę terrę/mōs ſiō/laſa aqlōis/ciuitatula regis magni ciuitas dei:qa ciues eiꝰ/id eſt filij eccl̄ę legibꝰ dei vi uūt.mōs ſanctꝰ:quia ī ea ſūt ſāctę mētes/ q̄ (calcatis īfimis rebꝰ)eleuatę/in ſupramūdanis et altiſſimis habitāt.ſpecioſū germē: ob regenerationis ſacramentū, ex quo:filia dei & pulchra genitura ſurgit, gaudiū vniuerſę terrę:qui p eā ęterna ſalus vniuerſę terrę acqrit.Mōs ſion:ob mētes/altiſſimorū cōtēplatiōe ad ſupcœleſtia euolātes, Latera aqlonis:quia Petrꝰ & Paulus ſūmi i ea principes/a Hieruſalē ,pfecti eā vel maxīe ī aqlone locauerūt.Ciuitatula regis magni:ſi regis imenſi cœleſtiū chororū eccleſiā cōſyderemus/hęc puula eſt, & tā dignꝰ hic verſus:vt par eſſet noſtrę tralatiōis verſū/ad eiꝰ ſenſū cōcinare.vt ita cōtinuaremus fini p̄cedētis/id eſt primi verſus i ciuitate dei noſtri/i mōte ſācto eiꝰ.Specioſo germie exultatiōe vniuerſę terrę/mōte ſion/lateribꝰ aqlonis/ciuitate ſiue ciuitatula regis magni. Hic ſecūdus verſus:vt i noſtro/ſic et i pſalterio romano corruptā habet itelligētiā.Et i grę co ſic ſecūdo verſu videt legendū ἐυρίζω ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς ὄρει σιὼν τοῖς πλευροῖς τοῦ βορρᾶ τῆ πόλει τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου& ſic cōtinuaret ad verſū primū i mōte ſācto eiꝰ/bñradicato exultatiōe vniuerſę terrę/mōte ſiō/lateribꝰ aqlonis/ciuitate regis magni.nūc aūt pti corrupte ὄρη σιὼν τὰ πλευρὰ τοῦ βορρὰ ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου mōtes ſiō/laſa aqlōis/ciuitas regis magni. ¶Sed dices cur eccl̄iā/latera aquilōis vocat? Quia ſpiritū dei nichil latet. Petrꝰ aūt primū Anthiochię/& deinde Romę q̄ ad aqulonē vergūt:petræ id eſt Chriſto dño eccl̄am locauit. Sed quid/appellabimꝰ ne eccleſiā Romanā? Eſto,ſed honorificētiꝰ eccleſiā petrę. Petro eni dictū eſt tu es petrus:& ſup hāc petrā ædificabo eccl̄am meā.nō ſup romā:dictū eſt,ſed tam diu roma ſaluabit̄:q̄diu nauclero Petro/clauūq; nauiculę emoderāte/adhęrebit petrę .pro eccl̄ia petrę mortē ſubierim lubēs:q̄ a fūdamēto & angulari illo lapide nomē habet, nā ita mori eſt vitā iuentre,ſic eni æternꝰ ſpōſus: ſponſā in amatoriis cāticorū dramatibꝰ vocat. Veni colūba mea i foraminibꝰ petrę/ i cauerna macerię: oſtēde michi facię tuā/ ſonet vox tua i auribꝰ meis. At ſigs aliꝰ eccl̄iā Antiochi/Alexādri/Romuli aut Remi michi nūcupet: quia verū nomē obūbrat/obtegit/celat:nomē dñi mei/dei mei/regis magni nō agnoſco,ſi petrę,ſi Chriſti: ,ptinꝰ agnoſco,imo & qui eccl̄iā petri nūcupat:iferiori noie nūcupat/q̄ qui eccl̄iā petrę.nō eni petri eſt:niſi vt fidelis ,p curatoris/diſpēſatoris & vicarij,ſed eſt petrę:vt ,ppriį patriſſamilias/ ,ppriįq; regis.& ſi Petrꝰ de noie iterrogatꝰ fuiſſet:vero eā noie nūcupaſſet/ non alieno ,eū in cœlo habeo teſtē.verū eni nomē/oia vnit. At qui dicit/eccl̄a Antiochię/eccl̄ia Alexādrię:hoc nomē diuidit.vnio aūt oim charitatē: diuſio vero ſeditiōes parit. Et ſcio ex hoc loco/ciuitatē dei nr̄i/mōtē ſanctū/ſpecioſū germē/exultatione vniuerſæ terrę/mōtē ſion/latera aquilōis/ciuitatē magni regis:nūquā deſiturā, fūdauit eni eā deus in æternū. Scio iſup/quoniā hic eſt deꝰ/deꝰ noſter i ſęculū ſęcli:& ipe reget nos i ſęcla.& id nimirū verū eſſe,rogaui,p te Petre:vt nō deficiat fides tua.& ego vobiſcū ſū vſq; ad cōſūmationē ſęcī. ¶ Tertio verſu,deꝰ i domibꝰ eiꝰ cognoſcet,i tralatiōe romana:deꝰ i grauibꝰ eiꝰ dignoſcet,rectiꝰ i domibꝰ.& videt hic iterpres allucinatꝰ:& debuiſſe vertere domibꝰ nō grauibꝰ:ex noſtra tralatiōe/hebraica/& ex græco.nā & i noſtra & hebraica tralatiōe habemus domibꝰ.et i græco hēt ὁ θεὸς ἐν τοῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται deꝰ in domibꝰ eiꝰ cognoſcet.& vocabulū βάρις qđ hic poniť:decio verſu pſalmi 44 vbi dicit̄ ἀπο βάρεων ἐλεφαντίνων vertit idē iterpres a domibꝰ eburneis,q̄re et hic illi faciūdū erat.ſed vicinitas vocabulorū βάρος aut βαρὺς quorū vtrūq; i datiuo pl̄ali cōſimiter vareſi facit:ill ū fefelliſſe videt.genꝰ tñ femininū τοῖς oſtēdebat veniſſe de βάρις nō aūt de βάρος aut βαρὺς.quorū hoc maſculinū,illud neutrū eſt,ſed hęc varietas ad latinos parū:ad iterptes aūt nō parū referat.¶ Vndecio verſu.vbi habet narrate i turribꝰ eiꝰ:Hieronymꝰ ex hebręo nūerate turres eiꝰ,qui ſermo iducit eos q circa eccl̄iā ſūt vt cōſyderēt multitudinē,ptectorū eiꝰ/patriarchatuū/primatuū/epatuū(qui ,ppugnacula eiꝰ ſunt)nūeroſitatē,quo ſe audētiꝰ eccl̄ię cōmittētes:cōperiāt ſalutē.¶ Vltio verſu.i fine vbi habemꝰ i ſęcla: Hieronymꝰ ex hebręo itellexit i morte.qđ factū putāt ob duplicitatē vocabuli & iemēdati codicis errorē.vbi vocabulū ſepatū reptū eſt:qđ(vt et ſeptuagita) paſſim legit cōſūctū,et ideo nos rectiꝰ habere i ſęcla:q̄ i illa Hieronymiana tralatiōe i morte putāt.qđ et cōſentaneū eſt.ſed & aliꝰ itel lexit hūc locū: ipe reget nos in ſuaultate.vide q̄ multiplex huiꝰ loci itelligētia.potiores tñ crediderim hoc in loco;ſeptuagita interpretū partes,quibus & accedit Paulus Hebræus.

¶In finem filijs Core ps. XXXXVIII. 1 AVdite hęc oēs gētes:auribꝰ ꝑcipite

¶In finem filijs Core ps. XXXXVIII. AVdite hęc oēs gētes:auribꝰ ꝑcipite

¶Victori filijs Core ps. XXXXVIIII. AVdite hoc oēs populi:auribꝰ ꝑcipi-

omnes qui habitatis orbem.

2 Q uiq; terrigenæ & filij hominum: in vnum diues & pauper.

3 O s meum loquetur sapientiam: & meditatio cordis mei prudentiã.

4 I nclinabo in parabolã aurẽ meã: apiã i psalterio propositionẽ meã.

5 C ur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circundabit me.

6 Q ui cõfidũt i virtute sua: & in multitudie diuitiarũ suarũ gloriantur.

7 F rater nõ redimit redimet homo: non dabit deo placationem suã.

8 E t precium redemptionis animæ suæ: & laborabit in ęternum & viuet adhuc i finẽ.

9 Non videbit interitum cum viderit sapientes morientes: simul insipiẽs & stultus peribũt.

10 Et relinquent alienis diuitias suas: & sepulcra eorum domus illorum in ęternum.

11 T abernacula eorum in progeniem et ꝓgeniẽ: vocauerũt nomina sua in terris suis.

12 E t homo cum in honore esset nõ intellexit/ cõparatus est iumentis insipientibus: & similis factus est illis.

13 H ęc via illorũ scãdalũ ipsis: & postea i ore suo complacebũt. Semper.

quí habitatis orbem.

O uiq; terrigenę & filij hominum: simul in vnum diues & pauper.

O s meum loquetur sapientiam: & meditatio cordis mei prudẽtiam.

Inclinabo ad similitudinẽ aurẽ meã: apiã i psalterio ꝓpositionẽ meã.

V t quid timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circundedit me.

Q ui confidũt i virtute sua: quiq; i abũdãtia diuitiarũ suarũ gloriañ.

F rater non redimet redimet homo/ nõ dabit deo placationem suam nec precium redemptionis animæ suæ: laborabit in æternum & viuet in finem.

Q uoniam nõ videbit interitũ cũ viderit sapiẽtes moriẽtes: simul insipiẽs & stult⁹ peribunt.

E t relinquent alienis diuitías suas: & sepulcra eorum domus eorum in æternum.

T abernacula eorum i omni generatiõe & ꝓgenie: inuocabũt nomina eorũ i terris ipsorũ.

E t homo cum in honore esset non intellexit/ cõparatus est iumentis insipientibus: & similis factus est illis.

H æc via eorum scandalum ipsis: et postea in ore suo benedicent. Dꝑ

te vniuersi habitatores occidentis.

T am filij adam q̃ filij singulorum: simul dí ues & pauper.

O s meum loquetur sapientias: & meditatio cordis mei prudentias.

Inclinabo ad parabolã aurẽ meã: aperiã in cithara ęnigma meum.

Q uare timebo in diebus mali? iniquitas calcanei mei circũdabit me.

Q ui fiduciã hñt i fortitudie sua: et i mltitudie diuitiarũ suarũ sup̃biũt

F ratrẽ redimẽs nõ redimet vir: nec dabit deo propiciationẽ pro eo.

Ne⁊ preciũ redẽptionis aiæ eorũ: sed quiescet in ęcula & viuet vltra in sempiternum.

Et nõ videbit interitũ cũ viderit sapiẽtes morientes: simul insipiens & indoctus peribunt.

Et derelinquẽt alienis diuitias suas: interiora sua dom⁹ suas i sæculo.

T abernacula sua in generatione & generatione: vocauerunt nominibus suis terras suas.

E t homo in honore nõ commorabitur/ assimilatus est iumẽtis: et exęquatus est.

H æc est via insipientiæ eorũ: & post eos iuxta os eorum current. Sela

	GALL.	ROM.	HEB.
Audite. 14	Sicut oues in inferno poſiti ſunt: mors depaſcet eos.	Sicut oues in inferno poſiti ſunt: & mors depaſcet eos.	Quaſi grex in inferno poſiti ſunt: mors paſcet eos.
15	Et dominabũtur eorũ iuſti in matutino: & auxiliũ eorũ veteraſcet in inferno a gloria eorũ.	Et obtinebũt eos iuſti in matutio et auxiliũ eorũ veteraſcet in inferno: et a gloria ſua expulſi ſunt.	Et ſubijcient eos recti in matutino: & figura eorũ cõtereť in iferno poſt habitaculum ſuum.
16	Veruntamen deus redimet animam meam de manu inferi: cum acceperit me. Semper.	Veruntamen deus liberabit animam ſuam de manu inferi: dum acceperit me. Dp̃	Veruntamen deus redimet animam meam de manu inferi: cum aſſumpſerit me. Sela
17	Ne timueris cum dites fact9 fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus eius.	Ne timueris cum dites fact9 fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus eius.	Noli timere cum ditatus fuerit vir: cum multiplicata fuerit gloria eius
18	Quoniam cũ interierit nõ ſumet oia: neq; deſcendet cũ eo gloria ei9.	Quoniam nõ cum morietur accipiet hæc omnia: neq; ſimul deſcẽdet cũ eo gloria dom9 eius.	Neq; enim moriens tollet omnia: nec deſcendet poſt eum gloria ei9
19	Quia aia eius in vita ipſius benedicet: confitebit tibi cũ bñfeceris ei	Qm̃ aia ei9 in vita ipſi9 benedicet: & confitebit tibi dũ benefeceris ei.	Quia animę ſuę i vita ſua bñdicet: laudabunt te cum benefeceris tibi.
20	Introibit vſq; i ꝓgenies patrũ ſuorũ: vſq; i æternũ non videbit lumen.	Et introibit vſq; i ꝓgeniẽ patrũ ſuorũ: & vſq; i ęternũ nõ videbit lumẽ.	Intrabũt vſq; ad gñationẽ patrũ ſuorũ: vſq; ad finẽ nõ videbũt lumẽ.
21	Homo cum in honore eſſet non intellexit/ cõparatus eſt iumentis inſipientibus: & ſimilis factus eſt illis.	Et homo cum in honore eſſet non intellexit/ comparatus eſt iumentis inſipientibus: & ſimilis factus eſt illis.	Homo cum in honore eſſet non intellexit/ cõparatus eſt iumentis: et ſilebitur.

TITVLVS. Ad victoriã filijs Core pſalmus. Pſalmus de Chriſto domino: propheta in ſpiritu inducit Chriſtum dominum loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. Audite hæc oẽs gẽtes: auribꝰ ꝓcipite oẽs q habitatis orbẽ, auditũ accõmodate his verbis meis vniuerſę natiões: mẽtẽ adhibete vniuerſi icolę terræ, 1
Q uicq; terrigenę & filij hoim: i vnũ diues & pauper, aim aduertite terreni hoies/ & ois poſteritas eorũ: pariter locupletes et iopes & cuiuſcũq; ſtatꝰ extiteritis, Os meũ loq̃t ſapiẽtiã: et 2
meditatio cordis mei prudẽtiã, ſermo oris mei diuina nũciabit vobis: et cogitatio mea rectã vitę ꝓceptionẽ et doctrinã. Inclinabo i parabolã aurẽ meã: apiã i pſalterio ꝓpoſitionẽ 3
meã, loquar i parabolis/ ꝓuerbijs et ſimilitudinibꝰ doctrinã meã: et i aptiõe legis iſtitutionẽ meã. Cur timebo i die mala? iniqtas calcanei mei circũdabit me, Qui cõfidũt i virtute 4
ſua: & i multitudie diuitiarũ ſuarũ gloriãt. cur formidabo i tẽpore afflictiõis itẽtatę michi? 5
pctũm eiꝰ q leuabit cõtra me calcaneũ ſuũ circũuenies me. et iiqtas ſeniorũ & pricipũ ſacerdotũ qui nõ i deo ſed i viribꝰ ſuis fidebãt: & gloriabãt i copia pecuniarũ/ vnde pciũ vitæ 6
meæ numerauerũt. Frater redimit nõ redimet homo: nõ dabit deo placationẽ ſuã. Et pciũ 7
redẽptionis aiæ ſuæ: et laborabit in æternũ/ & viuet adhuc i finẽ. qui reparat ex ſẽpiterno 8
iteritu genꝰ hũanũ ob affinitatẽ carnis frater eſt/ at ex ęterna illa morte nõ liberabit virũ q
cõtra eũ leuabit calcaneũ/ iiquitate ſua circũuenies eũ: nõ exoluet deo ꝓpiationẽ ſuã ꝓ
eo, nec pciũ mortis ſuę ꝓ liberatiõe eorũ q i ſe & pecunia cõfidẽtes ꝓ morte eius precium

9 numerauerũt: ſed quiete perpetua fruetur/& vita viuet ſempiterna. Non videbit interitũ
cũ viderit ſapientes morientes: ſimul inſipiens & ſtultus peribũt. qui redimet nõ agnoſcet
corruptionẽ/attamẽ intuebit̃ prudentes huius ſæculi quorũ iniquitas inſidiata eſt ei/i ppe
10 tuã mortẽ ruentes: ſimul impius & ignorãs interibũt. Et relinquẽt alienis diuitias ſuas: &
ſepulcra corũ domus eorũ in æternũ, illipſi deferent alienigenis opes ſuas quibus gloria-
bant̃ in terris ſe poſſe mortificare iuſtũ/& ſepulti in inferno/ ſepulcra illa habitatiõcs ſuas
11 habebũt in perpetuũ. Tabernacula eorũ in progenie& progenie: vocauerũt noĩa ſua in
terris ſuis, derelinquẽt inquã tabernacula ſua alienis in generationũ ſucceſſionem et ſucceſ
12 ſionẽ: indiderũt alieni nomina ſua in poſſeſſionib9 eorũ. Et homo cũ in honore eſſet nõ in-
tellexit: cõparatus eſt iumẽtis inſipiẽtibus/& ſimilis factus eſt eis, et Iudæ9 cũ aduẽtu Meſ
ſiæ ſui honorat9 eſſet nõ agnouit: æquiparat9 bruto gẽtili/populo iſipiẽti verũ deũ prof9
13 nõ agnoſcẽti: & eſt illi aſſimilatus. Hæc via illorũ ſcãdalũ ipſis: & poſtea in ore ſuo cõpla-
cebũt. hæc ignorãtia Iudæorũ/cauſa erit ignominię ipſorũ: & poſteri eorũ inſipientiã oris
14 eorũ probabunt. Sicut oues in inferno poſiti ſunt: mors depaſcet eos, gregati more pecu-
dũ et ipſi & poſteri inſipientiã illorũ probãtes/gehẽnę cruciatibus addicti ſunt: eterna pœ
15 na cõficiet eos. Et dominabunt̃ eorũ iuſti in matutino: auxillũ eorũ veteraſcet in inferno
a gloria eorũ, ſub pedibus ſuis habebũt eos fideles in reſurrectione/& in ſeculorũ regene
ratione: cũ reſũpto corpore oĩ deſtituti auxilio tabeſcẽt in pœnis gehẽnę/vidẽtes gloriam
16 iuſtorũ. Verũtamẽ deus redimet animã meã de manu inferi: cũ acceperit me, attamẽ non
ita erit vt ipſi cogitãt perpetuo mortificare me/ ſed pater meus cœleſtis eruet aĩam meã a
17 poteſtate mortis: cũ ex morte i vitã reuocauerit me. Ne timueris cũ diues fact9 fuerit ho-
mo: & cũ multiplicata fuerit gloria domus eius. Exhortatio Chriſti benigniſſimi dei no-
ſtri ad quẽuis fidelẽ, terrenã potẽtiã ne formidaueris cũ virum locupletatum videris: & cũ
18 auctus fuerit ſplẽdor familię eius. Quoniã cũ interierit non ſumet omnia: neq; deſcẽdet cũ
eo gloria eius. quia cum morieẽ nichil ſecum aſportabit: neq; comitabit̃ eum adiferna eũ-
19 tẽ illa ei9 famulantiũ põpa. Quia anima eius i vita ipſius bñdiceẽ: cõfitebit̃ tibi cũ bene-
feceris ei, & hæc ei cõtinget calamitas/quia fueẽ i vita ſua bonis: laudabit te cum ipẽ ſimi
20 lia feceris. Introibit vſq; in progenies patrum ſuorum: vſq; in eternum nõ videbit lumẽ.
deſcẽdet ad iferos vſq; ad gãationes p̃ceſſorum ſuorũ: detinebit̃ i tenebris exteriorib9 vſq;
21 i ppetuum. Homo cum i honore eſſet nõ intellexit. reſumit duodecimum verſũ: eiq; ſimi
lis adaptetur itelligẽtia/ſed nunc vniuerſaliter ad oẽs inſipiẽtes/qui ſimiliter honorẽ viſita
tionis filij dei nõ itelligẽtes/vt Iudas/Annas/ Caiphas/& amẽtes Iudei i ppetuũ puniẽt.
ADVERTE. Secundo verſu. quiq; terrigenę et filij hoĩm: ex hebręo tã filij Adã/q̃ filij ſin
gulorum. qđ ſignificare videẽ audite filij hoĩm tã ſimul oẽs q̃ ſinguli ſeorſum. alij volunt
tã plebęi q̃ nobiles & inclyti. ¶ Quarto verſu. aperiã in pſalterio ,ppoſitionem meã: ex he-
bręo/aperiã in cithara ęnigma meum. vbi vt pſalterio antiqua lex ſignificaẽ ob decalogũ:
ita cithara lex noua ob trinę beatitudinis cognitionẽ. ſic igit̃ id aperiã in cithara ęnigma
meum/ſignificare videẽ: aperiã in euangelio parabolas meas/vt et alibi ſcriptum eſt/ ape
riã in parabolis os meum. qđ in eius aduentu apertiſſime eſt cognitum. nã ex Marco: ſine
parabola nõ loquebatur eis. ſi igit̃ cithara legit̃ et ęnigma: forſitan clariorẽ habet ad my
ſteria quę ſecuta ſunt itelligẽtiã. ¶ Septimo verſu. qđ dicim9 frater nõ redimit redimet ho
mo: Hieronymus ex hebręo/fratrẽ redimẽs non redimet vir. vnde patet negationẽ nõ pri
mo verbo redimit/ ſed ſecundo redimet adijcendã/& a negatione ſuſpenſã orationẽ ad
medium ſequẽtis verſus. vbi non ſuę ſed eorum videẽ ex hebręo legendum. taliſq; ex p̃ce-
dentium ſequela videẽ ſenſus: qui iuxta litterã expoſitus eſt/Chriſtum videlicet redimen
tẽ genus humanum fraternitate carnis ſibi ſociatum/nõ daturum deo placationẽ ſuã et p̃-
cium redẽptionis ,p aĩa Iudę et eorum ſcilicet qui captauerunt in animã iuſti. quorum ini
quitas circundedit eum: et qui confidebant in virtute ſua/& in multitudine diuitiarum ſu
arum gloriabantur. Adde & id iniquitas calcanei mei intelligi poſſe iniquitas ,p̃ditoris Iu
dę de quo erat ,pphetia/& leuabit cõtra me calcaneum ſuum. ſed & eadẽ erat Annæ/ Cai
phę/pricipum ſacerdotũ/ſcribarũ & phariſeorũ et cõſilij eorũ. Quis eni Iudã/Annã/ Cai-
phã & multos cõplices eorum: nõ credit æterna morte mulctatos/& mortẽ Chriſti ſaluan-
dos redimẽtis/nõ fuiſſe propiciationẽ deo pro ipſis & precium redẽptiõis aię eorum? ſaltẽ
vel ex hoc loco intelligat. ¶ Eodẽ ſeptimo verſu. nec dabit deo placationẽ ſuã: Hierony-
mus ex hebræo/nec dabit deo propiciationẽ pro eo. vbi apte videẽ itelligi Iudas pro quo
Chriſtus dominus propiciationẽ nõ dedit. et de quo/ei9 dãnationẽ ſignificãs dixerat: væ
aũt hoi illi p quẽ filius hominis tradetur. bonum erat ei/ſi nat9 nõ fuiſſet homo ille. Et ex
hebręo æque verti poterat & intelligibili9 fratrẽ redimẽs nõ redimet virum/Iudã ſcilicet i-
telligendo/nec dabit deo propiciationẽ pro eo. id p̃cedẽtẽ particulã explicat. & prophetia

Audite hęc ptior. ¶ Octauo versu, & pclũ reḋęptiõis aię suę/legẽdũ ex hebręo (vt dicẽũ est) aię eo-
-9 ru. ¶ Et subsequanter & laborabit i ęternũ: ex hebræo nõ laborabit sed quiescet qđ illi op-
positũ est/legendũ est, id enĩ ad Christũ redimẽdẽ respicit/& ad id qđ sequit & viuet adhuc
in finẽ/siue viuet vltra i sempiternũ cõspirat, at nõ æque/laborabit. ¶ Nono versu, id/nõ
videbit interitũ: identidẽ respicit Christũ, qđ autẽ sequit: illos de quib⁹ superior sermo/cru
cifixores suos id est machinatores & mortis ei⁹ iuẽtores, sũt aũt q & septimũ et hũc nonũ
versũ/cũ interrogatione intelligũt: at illi extinguũt pphetię spiritũ. ¶ Decimo versu, & se-
pulchra eorũ dom⁹ illorũ in æternũ, dom⁹ recti casus est ex græco ὀικίαι αὐτῶν εἰς τὸν
αἰῶνα, & id ptendere videt de sepulturis & domib⁹ eorũ apũ iferos, quod & cõsequẽs ser-
mo insinuat, sicut oues i inferno positi sũt: mors depascet eos, & deiceps/introibit vsq; i pge
nies patrũ suorũ: vsq; in æternũ nõ videbit lumẽ. Hieronymus autẽ cũ dixit domos suas/
retulit in verbũ pcedens derelinquẽt: & de terrenis possessionib⁹ intellexisse videt. ¶ Vnde-
cimo versu, vocauerũt noia sua in terris suis, illud vocauerũt nõ respicit eos qui alienis re
liquerũt diuitias suas & tabernacula sua vsq; ad mũdi cõsũmationẽ: sed alienos q a capti-
uitate eorũ nouissima/terras eorũ acceperũt/& possessiones eorũ noib⁹ suis nũcupauerũt.
quare clarior pater intelligentia: si in fine vbi legim⁹ in terris suis dicaẽ i terris eorũ vt ex
græco/ aut ipsorũ vt in psalterio romano. q̃q̃ siue suis siue eorũ idẽ sit sens⁹: sed ex modo lo
quẽdi/illud ancipitus. ¶ Tertiodecimo versu, hæc via illorũ scãdalũ ipsis: ex hebręo Hie
ronymus hæc est via insipientiæ eorũ, et est intellectus q⁹ assimilent̃ tumẽtis insipiẽtib⁹/ gen
tibus oĩ tẽpore defluentib⁹/ ignorãtib⁹ deũ/hęc via est insipiẽtię eorũ q⁹ nõ cognouerũt
honorẽ quo deus honorificauit eos/mittẽdo eis Christũ suũ. & hic & illic intelligẽtia bo-
na. ¶ Secũda eiusdẽ tertij decimi versus particula/& posĕa in ore suo cõplacebũt: aperti⁹
Hieronymus ex hebræo/& post eos iuxta os eorũ current quo manifeste spirit⁹ sanct⁹ elo
quit: posteritatẽ Iudæorũ secuturã eos qui Christũ dñm nece affecerunt. & vt illi dñm glo-
riæ negauerũt: ita & isti negabũt. id enĩ apte signat & post eos iuxta os eorũ currẽt/in ser
mones oris eorũ cõspirabũt, q̃ pphetia ad pśentia vsq; tẽpora impleri videt. et hæc est cau-
sa: quare vt greges aialiũ in infernũ et pditionẽ per tãta tẽpora descẽdũt. & vtinã spiritum
haberẽt quo valerent scripturas de se intelligere: & ad vitã respirarent. nã vita in dei vo-
lũtate est: & mors in indignatione eius. ¶ Quintodecimo versu, & auxiliũ eorũ veterascet
in inferno a gloria eorũ: aliquid apertius Hieronymus ex hebræo/ & figura eorũ cõteret i
inferno post habitaculũ suũ, qđ significare videt & aia eorum q̃ diuina effigie fuerat insi-
gnita cruciabitur in inferno/postea q reśpierit corpus suũ/habitaculũ suũ, quo modo enĩ
ibi intelligitur auxiliũ veterascere: vbi nullũ vnq̃ auxiliũ/nullũ subsidiũ/vbi ne guttula q̃
dẽ aquæ lugubriter petita concederet ad refrigeriũ/interpretes vero forte ratione habue-
runt sequentium particularum i versib⁹ 17 & 18: vbi dicit̃ cum multiplicata fuerit gloria
domus eius/& neq; descẽdet cum eo gloria eius, quare habitaculũ: gloriã interp̃tati sũt, et
in græco & in romano psalterio ad cõplendã sententiã vocabulũ expletor adiecerunt dicẽ
tes: & a gloria sua expulsi sunt/quasi id explicet qđ præmissum fuerat auxilium eorum ve-
terascet in inferno, sed & id minus q̃ ex hebræo accõmode: videbit dictum. ¶ Decimono
no versu, quia anima eius in vita ipsius benedicet: Hieronym⁹ ex hebræo/ qa animę suæ
in vita sua benedicet, & q̃is hoc & illud idẽ velit: vt tamẽ ex hebræo habeat prõptiorẽ ha
bet intelligentiã, benedicere enĩ aię suę i hac vita: est indulgere ei in voluptate, benedica-
bat enĩ animæ suæ diues ille in euangelio: cuius ager vberes fructꝰ attulit & dicebat aię
suæ, anima mea habes multa bona posita in ãnos plurimos: requiesce/comede/bibe/epu-
lare, at dei censurã huiusmodi hac in vita benedictionẽ maledictione ferlentẽ audiuit. stul
te hac nocte animã tuã repetunt a te: quæ autẽ parasti cuius erunt? ¶ Eiusdẽ 19 versus se-
cunda particula, confitebit̃ tibi cum benefeceris ei: ex hebræo alius sensus/ laudabũt te cũ
benefeceris tibi, qui sensus est: diuites huius sæculi laudabũt te: q̃diu diuitię affluxerint ti
bi, nã qui in deo pauperes/ studeni diuites esse in hoc sæculo: nullã laudẽ nisi a diuitijs du-
cunt/atq; sulos sibi similes laudant. Et ex his/satis euasit parspicuum in nostra huius ad
vniuersos et singulos altissimę prophetię psalmodia/ multa ad hebraicæ veritatis incudẽ
(id est ad eum ipsum qui per spiritum sanctum eam composuit authorẽ) esse reuocanda.

Psalmus Asaph. XXXXVIII.

DEus deorum dominus locut⁹ est: & vocauit terram

Psalmus Asaph. XXXXVIII.

DEus deorum dominus locut⁹ est: & vocabit terram

Psalmus Asaph. L.

FOrtis deus dominus locutus est: et vocauit terram

2 A ſolis ortu vſq; ad occaſum: ex ſion ſpecies decoris eius.
3 Deꝰ manifeſte veniet: deꝰ noſter & nō ſilebit.
4 Ignis in conſpectu eiꝰ exardeſcet: & in circuitu eius tēpeſtas valida.
5 Aduocauit cœlum deſurſum: et terram diſcernere populum ſuum.
6 Cōgregate illi ſanctos eius: qui ordinant teſtamentum eius ſuper ſacrificia.
7 Et annunciabunt cœli iuſtitiam eius: quoniā deus iudex eſt. Semp.
8 Audi populus meus et loquar / iſrael & teſtificabor tibi: deus deꝰ tuꝰ ego ſum.
9 Non in ſacrificijs tuis arguam te: holocauſta autem tua in conſpectu meo ſunt ſemper.
10 Non accipiā de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos.
11 Quoniā meæ ſunt omnes ferę ſiluarum: iumēta in montibꝰ et boues.
12 Cognoui omnia volatilia cœli: & pulchritudo agri mecum eſt.
13 Si eſuriero non dicā tibi: meus eſt enim orbis terræ & plenitudo eiꝰ.
14 Nunquid manducabo carnes taurorū: aut ſanguinem hircorum potabo?
15 Immola deo ſacrificiū laudis: et redde altiſſi-

A ſolis ortu vſq; ad occaſū: ex ſion ſpecies decoris eius.
Deꝰ manifeſtꝰ veniet: deꝰ noſter & nō ſilebit.
Ignis in conſpectu eiꝰ ardebit: & in circuitu eius tempeſtas valida.
Aduocauit cœlum ſurſum: & terram vt diſcerneret populum ſuum.
Cōgregate illi ſanctos eius: qui ordinauerunt teſtamentum eius ſup ſacrificia.
Annunciauerunt cœli iuſtitiam eius: quoniam deus iudex eſt. Dō
Audi populus meꝰ & loquar / iſrael & teſtificabor tibi: quoniā deus deus tuus ego ſum.
Nō ſuper ſacrificia tua arguam te: holocauſta autem tua in conſpectu meo ſunt ſemper.
Non accipiam de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos. *
Quoniā meæ ſunt omnes feræ ſiluarū: iumenta in mōtibꝰ & boues.
Cognoui omnia volatilia cœli: et ſpecies agri mecum eſt.
Si eſuriero non dicam tibi: meꝰ eſt enim orbis terrę & plenitudo eius.
Nunquid manducabo carnes taurorū: aut ſanguinem hircorum potabo?
Immola deo ſacrificiū laudis: & redde altiſſi-

A bortu ſolis vſq; ad occaſū eiꝰ: de ſion ꝑfecto decore deus apparuit.
Veniet deus noſter & non tacebit: ignis corā eo vorabit / & in circuitu eius tēpeſtas valida.
Vocauit cœlum deſurſum: & terram vt iudicet populum ſuum.
Congregatę michi ſanctos meos: qui feriunt pactum meum in ſacrificio.
Et annunciabunt cœli iuſtitiam eiꝰ: quia deus iudex eſt. Sela.
Audi populę meus & loquar / iſrael & conteſtabor te: deus deus tuus ego ſum.
Non propter victimas tuas arguam te: & holocauſtomata tua corā me ſunt ſemper.
Non accipiam de domo tua vitulū: neq; de gregibus tuis hircos.
Mea ſunt enim omnia animalia ſiluarum: pecudes in mōtibꝰ miliū.
Scio omnes aues montiū: & vniuerſitas agri mecum eſt.
Si eſuriero non dicam tibi: meus eſt enim orbis & plenitudo eius.
Nunquid comedā carnem taurorū: aut ſāguinē hircorum bibam?
Immola deo laudē: & redde altiſſio vota tua.

	GALL.	ROM.	HEB.
Deus deo.	mo vota mea.	mo vota tua.	
16	Et inuoca me in die tribulationis: & eruam te & honorificabis me.	Inuoca me in die tribulationis tuæ: eripiam te & magnificabis me.	Et inuoca me in die tribulationis: liberabo te & glorificabis me.
17	Peccatori aũt dixit deꝰ q̃re tu enarras iuſtitias meas: & aſſumis teſtamẽtũ meũ p os tuum?	Peccatori aũt dixit deꝰ q̃re tu enarras iuſtitias meas: & aſſumis teſtamẽtum meũ p os tuũ?	Impio aũt dixit deꝰ qd tibi eſt cũ narratiõe p̃ceptorũ meorũ: et vt aſſumas pactũ meũ ore tuo
18	Tu vero odiſti diſciplinam: proieciſti ſermones meos retrorſum.	Tu vero odiſti diſciplinã: & proieciſti ſermones meos poſt te.	Qui odiſti diſciplinã: & proieciſti verba mea poſt te.
19	Si videbas furẽ currebas cũ eo et cũ adulteris portionẽ tuã ponebas.	Si videbas furẽ ſſ currebas cũ eo: et cũ adultis portionẽ tuã ponebas.	Si vidēbas furem conſentiebas ei: & cum adulteris erat pars tua.
20	Os tuũ abundauit malitia: & lingua tua concinnabat dolos.	Os tuum abũdauit nequitia: & lingua tua cõcinnauit dolum.	Os tuum dimiſiſti ad malitiam: & lingua tua concinnauit dolum.
21	Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris/ & aduerſus filium matris tuę ponebas ſcãdalum: hęc feciſti & tacui.	Sedens aduerſus fratrem tuũ detrahebas: & aduerſus filiũ matris tuę ponebas ſcandalũ. Hæc feciſti & tacui: exiſtimaſti iiquitatem qđ	Sedēs aduerſus fratrẽ tuũ loquebaris: et aduerſꝰ filiũ matris tuę fabricabaris opprobriũ. Hęc feciſti & tacui: exiſtimaſti me futurum ſimilem tui.
22	Exiſtimaſti iique quod ero tui ſiſ̃is: arguã te et ſtatuã contra faciẽ tuã.	ero tibi ſimilis. Arguam te & ſtatuam illam cõtra faciem tuã.	Arguã te & proponã te ante oculos tuos/ intelligite hæc qui obliuiſcimini deũ: ne forte capiã & nõ ſit qui liberet.
23	Intelligite hæc qui obliuiſcimini deũ: nequando rapiat & non ſit qui eripiat.	Itelligite hęc q̃ obliuiſcimini dñm neq̃ rapiat & non ſit qui eripiat.	
24	Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo oſtendam illi ſalutare dei.	Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter eſt in quo oſtendã illi ſalutare dei.	Qui immolat confeſſionem glorificat me: et qui ordinat viam oſtẽdam ei ſalutare dei.

TITVLVS. Pſalmus aſaph. pſalmus de Chriſto domino. propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus deorum dominus locutꝰ eſt: et vocauit terram. deꝰ/ deitatis participũ dominus in primo aduentu ſuo vocẽ ſuam dedit: & accerſiuit orbis habitatores in vnius fidei cõſpirationẽ & cõcordiã. A ſolis ortu vſq; ad occaſũ: ex ſion ſpecies decoris eius. ab oriẽte ad occidẽtẽ: ex tẽplo Hieruſalẽ i mõte ſion pulchritudo/ decorq; legis eiꝰ. Deus manifeſte veniet: deus noſter & nõ ſilebit. Chriſtꝰ dñs ſcdo ſuo aduẽtu cunctis vidẽtibus ad iudicandũ venturus eſt: ſeſe deũ noſtrũ eſſe declarãs/ in maieſtate & poteſtate magna veniet/ & potentiã ſuã non diſſimulabit. Ignis in conſpectu eius exardeſcet: & in circuitu eius tẽpeſtas valida. machina mũdi ãte eũ cõflagrabit: & eã per circuitũ vehemẽs turbo ſuoluet. Aduocauit cœlũ deſurſũ: et terrã diſcernere populũ ſuũ. accluit virtutes cœlorũ: & ex terre monumẽtis homines ad iudiciũ/ ad diſcuſſionẽ operũ/ ad ſegregationẽ bonorũ & malorũ. Congregate illi ſanctos eius; q ordinãt teſtamẽtũ eius ſup ſacrificia. angeli eius adducite illi duodeci apoſtolos coaſſeſſores eius ad iudiciũ: qui diſpoſuerũt legẽ eius ad ſacrificandũ ei/ ad colendũ eũ. Et ãnũciabũt cœli iuſtitiã eiꝰ: quia deꝰ iudex eſt. archãgeli/ i tuſſu/ i tuba dei iudiciũ p̃confitabũt/ virtutes cœlorum ſententiam proba-

8 bunt: quia ad Christū dñm ſpectat iudiciū. Audi populus meus & loquar/ Iſrael & teſtificabor tibi: deus deus tuus ego ſum. hic conuertitur ſermo & inducit deus adhortãs populũ Iſraeliticũ ad ſe ſuſcipiendũ & pactũ ſuũ in primo ſuo aduẽtu ſeruandũ/ quo nõ pereant ſed ſaluentur in ſecundo/auſculta ergo nũc plebs mea Iſraelitica/& alloquar te in primo ad-
9 uẽtu meo/& proteſtabor tibi: quia ego ſum quẽ tu audire/ colere & adorare teneris. Non in ſacrificijs arguã te: & holocauſta tua in conſpectu meo ſunt ſemper, cũ aduenero nõ reprehendã te ꝓpter ſacrificia veteris legis: neq; michi imolationes victimarũ/incenſionis ca-
10 pitũ/pedũ/adipũ/ieciſculorũ/renũculorũ/& id genus placẽt in perpetuum. Non accipiã
11 de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos. Quoniã meæ ſunt oẽs ferę ſiluarũ: tumẽta in mõtibus & boues, cũ aduenero nõ petã vt michi imoles de poſſeſſione tua iuuencos: neq; de armẽtis tuis pro expiatione peccati tui olidos capros. nã õnia animalia ſaltuũ mea ſunt: õnes pecudes & armẽta montiũ/õnes homines agreſtiũ morũ mei ſunt/ & qui
12 manſuetiores ad alta contendunt. Cognoui omnia volatilia cœli: & pulchritudo agri me-
13 cum eſt. agnoui oẽs ſpiritus cœlorũ: et decor vniuerſi apud me. Si eſuriero nõ dicam tibi: meus eſt enim orbis terrę & plenitudo eius. ſi me rei alicuius capit deſyderiũ nõ veniã ad
14 te vt a te recipiã: nã terrę circuitus & quicquid eius continet amplitudo/ mea ſunt. Nũquid mãducabo carnes taurorũ: aut ſanguinẽ hircorũ potabo? nũquid in ſacrificio tuo antiquo cibus meus erunt carnes victimarũ tuarũ: aut potus meus cruor earũ? nequaq̃. et iccir-
15 co oſtẽdo tibi nouũ ſacrificiũ. Immola deo ſacrificiũ laudis: & redde altiſſimo vota tua. ſacrifica deo euchariſtię ſacramentũ/memoriã & confeſſionẽ beneficiorũ quæ tibi impẽdit:
16 & offer dño deo tuo quæ voueris & promiſeris. Et inuoca me in die tribulationis: et eruã
17 te/et honorificabis me. auxiliũ a me pete cũ afflĩgeris: & ego de tribulatiõe tua eruã te/& ſacrificio laudis votorũq; horũ redditione honore afficies me. Peccatori autẽ dixit deus:
quare tu enarras iuſtitias meas/& aſſumis teſtamẽtũ meũ per os tuũ? ad impiũ aũt & peccatorẽ ſic locutus eſt dñs: quare audes meũ ſacrificiũ laudis attrectare/& recitare in eo ꝓcepta mea & recẽſere mea ad iuſtificãdos hoies beneficia/& polluto ore qđ meo nouo &
18 æterno teſtamẽto ſancitũ eſt aſſumere? Tu vero odiſti diſciplinã: et ꝓieciſti ſermões meos
19 retrorſũ. tu vero ſerue nequã accedere audes ad ſacrificiũ meũ/& exoſ es legẽ meã: et re-
20 puliſti procul a te ꝓcepta mea. Si videbas furẽ currebas cũ eo: & cũ adulteris portionem tuã ponebas. ſi quẽ ituebaris ꝓcepta mea trãſgrediẽtẽ tu te illi ſociũ adiũgebas/cũ fure fu-
21 rabaris: & cũ mœcho mœchãbaris/et tu audes accedere ad ſacrificiũ meũ? Os tuũ abundauit malitia: & lingua tua cõcinnabat dolos. abunde laxaſti os tuũ ad loquẽdũ mala: et ſer-
22 mones tuos adaptabas ad fallendũ. Sedẽs aduerſus fratrẽ tuũ loquebaris/ & aduerſus filiũ matris tuæ ponebas ſcãdalũ: hæc feciſti & tacui. tu cũ aliis ſtãs detrahebas ꝓximo tuo/&
aduerſus filiũ eccleſiæ machinabaris ignominiã: tu hęc patraſti/& diſtuli vindictã. Exiſtimaſti iique q̃ ero tui ſimilis: arguã te/& ſtatuã cõtra faciẽ tuã. pfide/flagitioſe/ et ſerue nę
quã credidiſti q̃ ſimiliter ac tu delectabor malis: ego increpatio mea corripiã te/et ponã pec-
23 catũ tuũ ante te i cõfuſionẽ tuã. Intelligite hęc qui obliuiſcimini deũ: neq̃ rapiat et non ſit qui eripiat. ad vos hi ſermones qui auditis ad ſacroſãctas dei inſtitutiones accedere/& negligitis ꝓcepta eius facere/hęc verba cris dei diligẽter aduertite: ne forte niſi pœnitẽtia cõ-
24 uerſi fueritis/vos rapiat ad tormẽta gehẽnę/et nõ ſit q̃ vos poſſit ideruere. Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter quo oſtẽdã illi ſalutare dei. nõ ãplius victimę et holocauſtomata vetera/ſed ſacrificiũ laudis in memoria & cõfeſſione beneficiorũ meorũ michi ipẽdetur pro cultu & honorificatione: & in eo eſt via qua me colẽti manifeſtẽ ſaluatorẽ deum.

ADVERTE. Circa titulũ pſalmi aſaph. Aſaph vnus fuit de choro pſallẽtiũ: et ipſe prophetauit vt pſalmo 77. ſup verſu ſcdo dicẽ. q et prio paralipomenon cõſtituit eũ a Dauid prin-
ceps canẽtiũ ad cõfitẽdũ dño. q̃. Primo verſu vbi dicim⁹ deũ deorũ dñs locutus eſt: Hieronymus tradidit fortis deus dñs locutus eſt. & in hebræo tria cõſequenter ponuntur noia dei EL. ELOHIM. & IHVH. id eſt ioth he vau he tetragrãmaton nomẽ ineffabile/ ꝓ quo dicũt ADONAI id eſt dñs. quare legendũ eſſet: deus/deus/dñs locutus eſt. ex quo datur in myſterio intelligi: in primo aduẽtu manifeſtatio deificæ trinitatis. nã et pater i primo aduẽtu locutus eſt: hic eſt filius meus dilectus. & filius habitu inuentus vt homo: locutus eſt mãdata patris. Et ſpiritũ ſuũ miſit ſpiritũ veritatis: q̃ locutus eſt per apoſtolos/et ſuggeſſit eis oĩa/planaq; et perula fecit/quæ locutus fuerat filius. quare nõ ab re legendũ eſſet deus/deus/dñs locutus eſt. deus/deus/dñs: trinitatis inſinuatio. locutus aũt et vocauit: iſinuatio vnitatis. qđ ſi aduertiſſet (alioqui diligẽtiſſimus) Hieronymus/EL hic interpretatus fuiſſet deus: vt et verſu primo pſalmi 21. et in hoc oraculo Hieremię prophetę. paruulus enim natus eſt nobis/et filius datus eſt nobis: et factus eſt principatus ſuper humerũ eius. et vocabitur nomẽ eius: admirabilis/conſiliarius/deus/ fortis/pater futuri ſæculi. vbi hic dicit deus: in hebræo

Pſal. 49 Deus deo. 50

GALL. ROM. HEB.

EL habeť. iuſte igĩť et ĩ hoc loco EL iterp̃rareť deꝰ. vt etiam et vbiq; ſeptuaginta fecere, qđ et vt ipſe ad Marcellã teſtis eſt: primũ eſt iter decẽ noia dei/ quibꝰ Hebræi deũ appellãt. & maluiſſet ad ſacramẽti detectionẽ deũ dixiſſe: q̃ iuxta Aquilę etymologiã ſacramẽtũ occuluiſſe. qđ dico/ nõ vt Hieronymũ carpã (abſit enĩ a me: tã execrãdum facinꝰ. nã & ipe poſt deũ: me ĩ hac meditatione mea illuminat) ſed ne lateat ꝓphetię myſterĩũ/ qđ ego in enigmate/ ipſe vero nũc reuelata facie venerať. ¶Scđo verſu ex ſion ſpecies decoris eiꝰ: ex hebræo dixit Hieronymus de ſion pfecto decore. qđ cõtinuať ad id qđ ſubiũgitť deꝰ apparuit. quare ſi noſtrã ẽditionẽ ad Hieronymianã cõcinnare vellemus: dicendũ eſſet deꝰ manifeſtatꝰ eſt vbi dicimus manifeſte. & id apparuit/ & manifeſtatus eſt: reſpicit primum aduentũ. vt et id/ in pricipio: locutꝰ eſt/ & vocauit. veniet aũt/ & nõ ſilebit: ſcãm aduentũ. Et talis videť ſenſꝰ. ex ſion pfecto decore deꝰ apparuit: ex Iudea/ Chriſtus dñs ſpecioſꝰ forma p̃ filijs hoim apparuit. et idem eritť ſenſꝰ ſi legemꝰ: ex ſion ſpecies decoris eius deꝰ manifeſtatus eſt. ſed paulo ſermo Hieronymi accõmodatior. ¶Nono verſu. holocauſta autẽ tua: forte melius et holocauſta tua. nã ex hebræo: et holocauſtomata tua. melius dico: qa ſi legimus autẽ: particulã illã prorſus intelligi facit alentem. at ſi legimꝰ et/ cõtinuamuſq; lectionẽ: ex ſuperiore negatio cõcipitur/ vt intelligamus & holocauſta tua nõ ſemper ſunt ĩ conſpectu meo/ non michi fũt ſemper accepta. at ſi particula alens eſt atq; aſſertoria: quomodo ſubiũgitť nõ accipiam de domo tua vitulos/ neq; de gregibus tuis hircos? quomodo aliud ſacrificiũ præcipit: immola deo ſacrificiũ laudis? qđ ĩ fine cõfirmat. ſacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo oſtendam illi ſalutare deĩ. ¶Vltimo/ id eſt viceſimoquarto verſu. & illic iter quo oſtendã illi ſalutare deĩ: ex hebræo/ qui ordinat vią oſtendã illi ſalutare deĩ. ſunt & qui habẽt qui ordinate ãbulat: oſtẽdã illi ſalutare meũ. et idẽ ſenſus prætendi videť. vt ei/ qui ſe digne parat ad ſacrificiũ laudis: polliceatur deꝰ ſe oſtenſurum ſalutare ſuũ. qđ nemo facit: niſi q ordinate/ rectęq; icedit ĩ mãdatis eiꝰ. et hoc ipm eſt ordinare viã ad hoc auguſtiſſimũ æternæ vitæ viaticũ. at deĩ ſpiritus 22 verſu periculũ gehẽnæ (a quo nullus eripitur) temere accedentibus cõminatur. hic vero contra: digne et apparate ſe committentibus ſalus æterna (quæ eſt viſio ſaiutaris dei) premium promittitur. cõcedat igitur nobis diuina benignitas/ ita reuerenter/ ita apparate ad ſacrificiũ laudis & gratiarum actionum accedere: vt tandem ad ſalutaris domini noſtri IHESV Chriſti viſionẽ admiſſi/ ipſum valeamus ſine fine/ perenniterq; laudare.

¶In finẽ pſalmus Dauid cum venit ad eum Nathã ꝓpheta quãdo intrauit ad Berſabee. L.

1 MIſerere mei deus: ſecũdũ magnam miſericordiam tuam,

2 Et ſecundũ multitudinẽ miſerationũ tuarũ: dele iniquitatem meã.

3 Amplius laua me ab iniquitate mea: & a peccato meo munda me.

4 Quoniã iiquitatẽ meã ego cognoſco: et pc̃ũm meũ cõtra me eſt ſẽper.

5 Tibi ſoli peccaui et malũ corã te feci: vt iuſtificeris in ſermonibꝰ tuis & vincas cũ iudicaris.

6 Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum:

¶In finẽ pſalmus Dauid cum venit ad eum Nathã ꝓpheta quãdo intrauit ad Berſabee. L

1 MIſerere mei deꝰ: ſecũdũ magnam miſericordiam tuam.

2 Et ſecundũ multitudinẽ miſerationũ tuarũ: dele iiquitatem meam.

3 Amplius laua me ab iniuſtitia mea: & a delicto meo munda me.

4 Quoniã iiquitatẽ meã ego agnoſco: & delictũ meũ corã me eſt ſemp.

5 Tibi ſoli peccaui et malũ corã te feci: vt iuſtificeris in ſermonibꝰ tuis & vicas cum iudicaris.

6 Ecce enim iniquitatibus conceptus ſum: &

¶Victori cãticum Dauid qñ venit ad eũ Nathan ꝓpheta/ cũ intrauit ad Berſabee. LI.

1 MIſerere mei deꝰ: ſecundum miſericordiam tuam.

2 Iuxta multitudinẽ miſerationũ tuarum: dele iniquitates meas.

3 Multum laua me ab iiquitate mea: & a peccato meo munda me.

4 Quñ iniquitates meas ego cognoui: & peccatũ meũ cõtra me eſt ſẽp

5 Tibi ſoli peccaui et malũ corã te feci: vt iuſtificeris in ſermonibꝰ tuis et vicas cũ iudicaberis.

6 Ecce in iniquitate conceptus ſum: & in pecca

& in peccatis concepit me mater mea.

7 Ecce enī veritatē dilexisti: incerta et occulta sapiētię tuę manifestasti mihi.

8 Aspges me hyssopo et mūdabor: lauabis me & supᵉ niuē dealbabor.

9 Auditui meo dabis gaudium & lętitiā: & exultabunt ossa humiliata.

10 Auerte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.

11 Cor mūdū crea in me deꝰ: & spiritū rectū innoua in viscerib⁹ meis.

12 Ne proijcias me a facie tua: & spiritum sāctum tuum ne auferas a me.

13 Redde mihi lætitiam salutaris tui: & spiritu principali cōfirma me.

14 Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te conuertentur.

15 Libera me de sanguinibus deus deus salutis meę: & exultabit lingua mea iustitiam tuam.

16 Domine labia mea aperies: et os meum annūciabit laudem tuam

17 Qm̄ si voluisses sacrificium dedissē: vtiq; holocaustis nō delectaberis

18 Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum deus nō despicies.

19 Benigne fac dñe i bona volūtate tua sion: vt ędificentur muri hierusalē

in delictis peperit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexisti: incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti michi.

Aspges me hyssopo et mūdabor: lauabis me & supᵉ niuē dealbabor.

Auditui meo dabis gaudiū et lætitiam: & exultabunt ossa humiliata.

Auerte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.

Cor mūdū crea in me deus: et spiritū rectū innoua in viscerib⁹ meis.

Ne ꝓijcias me a facie tua: & spiritū sanctum tuum ne auferas a me.

Redde michi lætitiam salutaris tui: & spiritu principali cōfirma me.

Doceam iniquos vias tuas: & impij ad te conuertentur.

Libera me de sāguinibus deus deus salutis meæ: & exaltabit lingua mea iustitiam tuam.

Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudē tuam.

Qm̄ si voluisses sacrificiū dedissem: vtiq; holocaustis nō delectaberis

Sacrificiū deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum deus non spernit.

Benigne fac dñe i bona volūtate tua sion vt ędificentur muri hierusalē

to pepit me mater mea

Ecce enī veritatem diligis: absconditum et arcanum sapiētię tuæ manifestasti michi.

Aspges me hyssopo et mūdabor: lauabis me & supᵉ niuē dealbabor.

Auditum michi facias gaudiū & lętitiā: et exultēt ossa q̄ confregisti.

Absconde faciem tuā a peccatis meis: et ōnes iniquitates meas dele.

Cor mūdū crea michi deꝰ: & spiritū stabilē renoua in viscerib⁹ meis.

Ne proijcias me a facie tua: et spiritum sāctum tuum ne auferas a me.

Redde michi lætitiam iheſu tui: & spiritu potenti confirma me.

Docebo iniquos vias tuas: & peccatores ad te reuertentur.

Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ: laudabit lingua mea iustitiam tuam.

Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuā.

Non enim vis vt victimā feriā: nec holocaustum tibi placet.

Sacrificium dei spiritꝰ contribulatus: cor contritum & humiliatum deus non despicies.

Benigne fac domine in volūtate tua sion: vt ędificētur muri hierusalē.

Psal. 50 Miſere. 10

GALL.	ROM.	HEB.
Tũc acceptabis ſacrifi-	Tũc acceptabis ſacrifi	Tũc ſuſcipies ſacrificiũ
ciũ iuſtitię oblatiões et	ciũ iuſtitiæ oblatiões et	iuſtitię oblatiões & ho
holocauſta: tũc iponẽt	holocauſta:tũc iponent	locauſta:tũc iponẽt ſu-
ſup altare tuũ vitulos.	ſup altare tuũ vitulos.	per altare tuũ vitulos.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid: cũ venit ad eũ Nathan ꝓpheta/quãdo intrauit ad Berſabee. ꝓ titulo: legat vndecimũ & duodecimũ caput ſcdi regũ. pſalmꝰ de Dauid. humana dẽpcatio. Dauid loquit. Et cũ hic pſalmꝰ quid humanũ cõtineat/ nõ ꝓphetiã: non eſt in eius intelligentia multũ laborandum.

EXPOSITIO CONTINVAM ſiſerere mei deꝰ: ſecũdũ magnã miſericordiã tuã, magnã 1
quia multũ peccaui. Et ſecundũ multitudinẽ miſerationũ tuarũ: dele iniquitatẽ meã. mul 2
titudinẽ miſerationũ: quia multa eſt mea iniquitas/ multæ ſunt trãſgreſſiões meæ. A mpliꝰ 3
laua me ab iniquitate mea: & a peccato meo mũda me. ab iniquitate mea quia legem tuã
trãſgreſſus ſũ/ & a peccato meo/ quia eo inquinatꝰ ſũ/ & ãte te difformis & imũdꝰ Quoniã 4
iiquitatẽ meã ego cognoſco: & peccatũ meũ cõtra me eſt ſemp. cognoſco me cõmiſiſſe a-
dulteriũ/ dolo malo tradidiſſe inſõtẽ vriã/ cõmiſiſſe homicidiũ: et peccatũ meũ iugiter ãte
oculos meos obuerſat/ eius recordatio me affligit iugiter/ & diſplicet admiſiſſe. Tibi ſoli 5
peccaui & malũ corã te feci: vt iuſtificeris in ſermonibus tuis & vincas cũ iudicaris. tibi ſo
li/ qui tu ſolꝰ me ſuperior es cui peccati mei ratio ſit reddẽda/ et qui me punire potes: corã
te quia occulte feci ſed nichil te latere poteſt/ vt iuſtificeris in ſermonibꝰ tuis quos dixiſti ꝓ
Nathan ꝓphetã ſcilicet quare cõtẽpſiſti verbũ dñi vt faceres malũ i cõſpectu meo? vriam
etheũ ꝓcuſſiſti gladio/ & vxorẽ illiꝰ accepiſti in vxorẽ tibi/ & interfeciſti eũ gladio filiorum
Amon. hęc ipſa feci: et veri & iuſti ſunt ſermones tui/ ꝓmerui pœnas quas adijcis/ et vincas
cũ iudicaris & digne punias cũ ſententiã tuleris. iuſto enĩ dei iudicio bellis laceſſitꝰ eſt Da
uid poſt illa peccata ſua/ & eũ filiꝰ Abſalon pſecutꝰ/ & in aperto ab eodẽ Abſalone filio cu
bile ciꝰ violatũ. ſic vicit dei iudiciũ. ſic enĩ oraculũ ad eũ ꝓ Nathan, ecce ego ſuſcitabo ſup
te malum de domo tua/ & tollã vxores tuas in oculis tuis/ & dabo ꝓximo tuo/ et dormiet
cũ vxoribꝰ tuis in oculis ſolis huius. tu enĩ feciſti abſcõdite/ ego autẽ faciã verbũ iſtud in
conſpectu õnis Iſrael/ & in cõſpectu ſolis huius. Ecce enĩ in iiquitatibus cõceptꝰ ſũ: & in 6
peccatis cõcepit me mater mea, in iniquitatibus noxæ originalis/ in obligatione trãſgreſ-
ſionis primi parẽtis: ſecunda particula eandẽ habet ſententiã. neq; id in peccatis ad matrẽ:
ſed ad ipſũ qui cõcipitur referendũ. nõ enĩ matris: ſed ſua cõfiteꝰ peccata. Ecce enĩ verita- 7
tẽ dilexiſti: incerta et occulta ſapiẽtiæ tuæ manifeſtaſti michi. qa diligis veritatẽ/ vera erũt
quæ per Nathan michi reuelaſti & quia tranſlatũ eſt peccatũ meũ: quæ abſcõdita & arca-
na ſunt tuæ ſapientiæ. Aſperges me hyſſopo & mũdabor: lauabis me & ſup niuẽ dealba- 8
bor. irrorabis me dñe gratia tua/ dignaberis venia tua et mundus ero a peccati mei inqui
nam ento: et ero renouata mente/ niue cãdidior. Auditui meo dabis gaudiũ & lætitiã: & 9
exultabunt oſſa humiliata, interno auditui/ cõſcientiæ cui peccatũ ſemper murmurat/ cõ-
ſolationẽ reparabis et tranquillitatẽ: et omnes vires meę ob peccatũ dejectæ/ deſolatę/ vi-
leſcę effectę cõfortabũtur/ reſurgentq; ad ſuã dignitatẽ. Auerte faciẽ tuã a peccatis meis: et 10
oẽs iniquitates meas dele. noli ampliꝰ attẽdere pecata mea/ vultũ trãq; amoue/ abrade il-
la/ et perpetuę mãda obliuioni. Cor mũdũ crea i me deus: et ſpiritũ rectũ innoua i viſceri- 11
bus meis. aiam purã et incõtaminatam recrea in me deus: et ſpiritualẽ rectitudinẽ legiſq;
tuæ obedientiã repara in me/ ne ad carnalia labens/ iterato in te peccẽ. Ne ꝓjcias me a 12
facie tua: et ſpiritũ ſãctũ tuũ ne auferas a me, ne deleas me de libro vitẽtiũ et ne me repro
bũ a te efficias: et ne tollas a me ſpiritũ tuũ bonũ/ ſpiritũ prophetarũ. Redde michi lęti- 13
tiã ſalutaris tui: et ſpiritu principali cõfirma me. cõſolare me in manifeſtatione meſſię tui:
et ſpiritu ſãcto tuo/ ſpiritu diuino et oĩpotẽti (in me reſtituta puritate) ne rurſus cadã ſtabi-
li me. Docebo iniquos vias tuas: et impij ad te cõuertenẽ, mõſtrabo iiquis volũtates tuas: 14
et trãſgreſſores/ ad te meo exẽplo et documẽto reuertentur. Libera me de ſãguinibꝰ deꝰ 15
deus ſalutis meę: et exultabit lingua mea iuſtitiã tuã. Ignoſce michi pro effuſione ſangui-
nis q̃ a me aut mea cauſa facta eſt deus deus qui ſolus me ſaluare potes: et lingua mea ex-
ultanter iuſtitiam tuam collaudabit/ quia me in miſericordia tua iudicaueris. Dñe labia 16
mea aperies: et os meũ annunciabit laudẽ tuã. exultabit lingua mea iuſtitiã tuã/ nõ q̃ ex
meipſo ad id ſufficiã/ ſed tu dñe aperies labia mea/ et os meũ organũ efficies ad cõcinen-
dã laudẽ tuam. Quoniã ſi voluiſſes ſacrificiũ dediſſẽ: vtiq; holocauſtis nõ delectaberis, ſi 17
voluiſſes vt ꝓ pẽccato meo victimas tibi imolaſſẽ/ ego ſane imolaſſẽ: ſed imolatio victima-
rũ et holocauſtomata/ ꝓ ſatiſfactione delictorũ meorũ nõ tibi placẽt. Sacrificiũ deo ſpiri- 18
tus contribulatus: cor contritum et humiliatum deus nõ deſpicies. ꝓ venia peccati obla-

tio accepta deo/tribulatio ſpiritus/pœnitẽtia & afflictio ob dolorẽ offenſę admiſſæ contra
dei p̃ceptũ: animã cõtritã & ſibi ipſi vilẽ & deſpicabilẽ factã ob dolorẽ recordationẽq; pec
19 cati tu miſerator imẽſe venia & miſeratione tua nõ dedigneberis. B enigne fac dñe i bo-
na volũtate tua ſion: vt ædificentur muri Hieruſalẽ. ꝓpter peccatũ meũ ne differas reſpice
reſynagogã & fidelẽ populũ tuũ/ſed beneſac illi in bona volũtate tua: extruaſ templũ tuũ
20 & muniaſ vrbs tua Hieruſalẽ. Tũc acceptabis ſacrificiũ iuſtitię oblationes & holocauſta:
tũc iponẽt ſuper altare tuũ vitulos. cũ vrbs tua ædificata munitaq; fuerit/& extructũ tem
plũ/tũc tibi accepta erũt ſacrificia legis/victimarũ imolationes & incenſa: tunc imponent
ſuper altare tuum in tẽplo tuo immolationes & holocauſtomata.

ADVERTE. Secũdo verſu. dele iniquitatẽ meã: Hieronymus ex hebręo dele iniquitates
meas. qđ magis quadrare videſ ad id qđ ſupra dicit ſcđm multitudinẽ miſerationũ tuarũ.
neq; Dauid vnius tãtũ: ſed multarũ iniquitatũ reꝰ extitit. ¶Q uarto verſu. quoniã iniqui-
tatẽ meã: Hieronymus quoniã iniquitates meas. ¶Q uito verſu. & vincas cũ iudicaris:
Hieronymus & vicas cũ iudicaberis. Et Paulus Burgẽſis gẽte & lingua a puero hebræꝰ/
grãdæuꝰ tamẽ Chriſti dñi/ſui ſalutaris agnitor: hãc particulã vertit. & emẽdes cũ iudica-
bis/id actiue explicãs qđ Hieronymus per paſſiuũ. & accõmodata admodũ videſ ſenten-
tia: vt ſit ſenſus. tibi ſoli peccaui & malũ corã te feci: vt iuſtificeris in ſermonibus tuis/ vt
iuſtitiã facias iplẽdo ſermones tuos dictos ꝑ Nathan & emẽdes me/purges et expies me/
cũ iudicabis/c ũ iplebis iudicia tua q̃ per Nathan ꝓnunciaſti in me. ſic enī Dauid ſe om-
nino humiliat volũtati diuinę/neq; deprecatur iudicia dei nũciata per Nathan. & ipleuit
oĩa illa deus. & ſuſcitauit ei bellũ ex proprio filio. & a ꝓprio filio cubile eius violatũ. quem
cũ fugeret ſclẽs Dauid id diuino iudicio factũ & iproperaret ei Semei/& malediceret egre
dere egredere vir ſanguinũ & vir belial/reddidit tibi dñs vniuerſũ ſanguinẽ domꝰ Saul/
quoniã inuaſiſti regnũ pro eo/& dedit dñs regnũ in manu Abſalon filij tui. & ecce p̃mũt
te mala tua: quoniã vir ſanguinũ es/& cũ vellet Abiſai maledicũ interficere: Dauid dice
bat/quid michi et vobis eſt filij Saruię. dimittite eũ vt maledicat. dñs enī p̃cepit ei vt ma
lediceret Dauid. & quis eſt q̃ audeat dicere: quare ſic fecerit? & alt rex Abiſai & vniuerſis
ſeruis ſuis. ecce filius meus qui egreſſus eſt de vtero meo; q̃rit aiam meã. q̃to magis hic fi-
liꝰ Iemini: maledicet michi. dimittite eũ/vt maledicat iuxta p̃ceptũ dñi: ſi forte reſpiciat
deus afflictionẽ meã/& reddat michi dñs bonũ ꝓ maledictiõe hac hodierna. Et aliꝰ hũc
locũ & vicas cũ iudicaris ſic ex hebræo itellexit & mũdes in iudicio tuo. & hoc ſuperiorẽ
aſtipulaſ ſentẽtię. nã id iudiciũ dei apte intelligitur: quo ipſe iudicat nõ quo iudicaſ. quam
re iterũ potius legẽdũ videſ iudicabis q̃ iudicaris. Sed et quia cũ dicimꝰ & vincas cũ iudi-
caris: id iudicaris anceps vocabulũ ad actionẽ iudicaueris et paſſionẽ iudicatꝰ es/circa lit-
terã expoſitionẽ actiue ſũpſimus/vt is ꝓtenderet ſenſus. & vincas cũ iudicaris: & verax i
iudicio appareas cũ iudicaris/cũ fẽtẽtiã per Nathan prophetam tuleris. verũ intẽtio iterũ
tũ fuit nõ actiue ſed paſſiue trãſferre. nã et græce habeſ paſſiue ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. quod
forte æquius tranſtuliſſent cũ iudiceris & vocabuli tuliſſet ãbiguitatẽ, at cũ paſſiue iudica-
ris aut iudicaberis dicit: ſudãt admodũ pro intelligẽtia eruẽda. tãetſi et id voluerit itelligi
Olympiodorus cũ iudicaris: cũ in ius vocaris. ¶Sexto verſu. ecce enī in iniquitatibus cõ
ceptus ſum/& in peccatis concepit me mater mea: ex hebręo/ ecce i iniqtate cõceptꝰ ſũ/
& in peccato peperit me mater mea. cũ hic de noxa originali habeaſ ſermo: accõmodatiꝰ
dicit videſ vt ex hebræo/in iniquitate & in peccato/q̃ vt habemus/in iniquitatibꝰ & i pec-
catis. itẽ ſi dicimꝰ vt ex hebręo peperit me mater mea: ſecũda verſus particula/ nõ (vt i no
ſtra) coĩcidit cũ prima. de Hieremia legit deũ dixiſſe priuſq̃ te formarẽ in vtero/noui te/et
anteq̃ exires de vulua ſanctificaui te/et prophetã in gẽtibus dedi te. ſic et Ioãnes Baptiſta
(quo ex teſtimonio ſaluatoris/nullꝰ ſurrexit maior iter natos mulierũ) ſanctꝰ ex vtero ꝓ-
ceſſiſſe creditꝫ. ſed cũ ex hebræo legitur dixiſſe Dauid/& in peccato peperit me mater mea:
cõfiteſ ſe nõ fuiſſe in vtero ſãctificatũ/ſed & in peccato cõceptũ et i peccato natum. & hęc
vehemẽtior cõfeſſio & humiliatio ante deum: q̃ vt legere ſolemꝰ. ¶Octauo verſu. aſper-
ges me hyſſopo: hæc metaphora deſumpta eſt ex ritu qui fiebat ſup curatis a lepra. ſcribit
enī 14. leuitici. leproſus qui egreſſus de caſtris iuenerit leprã eſſe mundatã/ p̃cipiet ſacer-
dos ei qui purificatur: vt offerat duos paſſeres viuos ꝓ ſe/quibꝰ veſci ei licitũ eſt/ & lignũ
cedrinum/vermiculumq; & hyſſopon. et vnum ex paſſeribus imolari iubebit i vaſe fictili
ſuper aquas viuentes: aliũ autẽ viuum cum ligno cedrino et cocco et hyſſopo tinget in
ſanguine paſſeris imolati/quo aſperget illum qui mundatus eſt ſepties/vt iure purgeſ. dei
de iubet lotionẽ veſtium et nõnulla alia. ita Dauid cõfitẽs ſe ex peccato/ſpiritus leprã cõ-
traxiſſe: petit ſe ſpirituali hyſſopo aſpgi/et ſpirituali lotione ablui. ¶Item hoc octauo ver
ſu. legere ſolent aſperges me dñe hyſſopo, verum id dñe/in vetuſtis codicibus neq; ex tra-

Pſal. 50 Miſerere. 51

GALL. ROM. HEB.

latiõe noſtra/ neq; romana neq; hebraica neq; in græco habet, vbi ſolum legit ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ aſperges me hyſſopo, quare domine/ hoc loco veru tranſſigendum. ¶Quĩ todecimo verſu, et exultabit lingua mea. græce etiã habet exultabit ἀγαλλιάσεται nõ vt in romana tralatiõe exaltabit ¶Verũ omiſerã qđ cũ tertiodecimo verſu dicit, redde michi lætitiã ſalutaris tui/ et ſpiritu principali cõfirma me. hyperaglam triada confiteri et inuocare videtur. nam cum redde dicit: inuocat patrẽ, cũ ſalutaris tui: filium. cum vero ſpiritu principali: ſpiritum ſanctum, qui deus trinus et vnus inuocantibus nobis/ ſit propicius: a nobis autem ſemper benedictus/ ſemper exaltatus et glorificatus in ſecula, Amen.

¶In finẽ itellectꝰ Dauid cũ venit Doec Idumeus & ānũciauit Saul & dixit/ venit Dauid i domũ Abimelech. LI.

¶In finẽ itellectus Dauid cũ venit Doec idumeꝰ & ānũciauit Saul & dixit/ venit Dauid i domo Abimelech. LI.

¶Victori eruditio dẽ cũ venit Doec idumeꝰ & ānũciauit Saul & dixit illi/ venit Dauid in domo Abimelech. LII

1
Vid gl'ia ris i mali tia: q̃ potẽs es iniquitate?

Vid gl'ia ris i malitia: q̃ potẽs es iniquitate?

Vid gl'ia ris i malitia potẽs mia dei tota die,

2 Tota die iuſtitiã cogitauit lingua tua: ſicut nouacula acuta feciſti dolum.

Tota die iuſtitiã cogitauit lingua tua: ſicut nouacula acuta feciſti dolum.

Inſidias cogitauit lingua tua: quaſi nouacula acuta faciens dolum.

3 Dilexiſti malitiã ſuper benignitatẽ: iiq̃tatẽ magis q̃ loq̃ æquitatẽ Sẽp

Dilexiſti malitiã ſuper benignitatẽ: iiq̃tatẽ magis q̃ loq̃ æquitatẽ. Dp̃.

Dilexiſti malũ magis q̃ bonũ: mendaciũ magis q̃ loqui iuſtitiã. Sela

4 Dilexiſti omnia verba præcipitationis: lingua doloſa.

Dilexiſti omnia verba præcipitationis: in lingua doloſa.

Dilexiſti omnia verba ad deuorandum: liguã doloſam.

5 Propterea deꝰ deſtruet te i finẽ/ euellet te & emigrabit te de taberna culo tuo: & radicẽ tuã de terra viuẽtiũ, Semp

Propterea deſtruet te deꝰ i finẽ/ euellet te et emigrabit te de taberna culo tuo: et radicẽ tuam de terra viuẽtium. Dp̃.

Sed deus deſtruet te in ſempiternũ/ torrebit te et euellet de tabernaculo tuo: & eradicabit te de terra viuẽtiũ. Sela.

6 Videbũt iuſti et timebunt/ & ſuper eum ridebunt & dicent: ecce homo qui non poſuit deum adiutorem ſuum.

Videbunt iuſti & timebunt: & ſuper eum ridebunt & dicent.

Ecce homo qui nõ poſuit: deũ adiutorẽ ſibi.

Videbunt iuſti & timebunt: & ſuper eum ridebunt.

Ecce vir qui non poſuit deum fortitudinẽ ſuam/ ſed ſperauit in multitudine diuitiarũ ſuarũ: cõfortatus eſt in inſidijs ſuis.

7 Sed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum: & prævaluit in vanitate ſua.

Sed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum: & prævaluit in vanitate ſua.

8 Ego aũt ſicut oliua fructifera i domo dei ſperaui i miſericordia dei in ẽternũ et i ſẽculũ ſẽculi.

Ego aũt ſicut oliua fructifera i domo dei: ſperaui i mia dei mei i ẽternũ et in ſeculum ſẽculi

Ego ſicut oliua virens in domo dei: ſperaui in miſericordia dei in ſeculum ſempiternum.

9 Cõfitebor tibi i ſęculũ quia feciſti: & expectabo nomen tuum/ quoniam bonum in conſpectu ſanctorum tuorũ.

C õfitebor tibi dñe i ſęculo qa feciſti: et expectabo nomẽ tuũ/ quoniam bonũ eſt ante cõſpectũ ſanctorũ tuorũ.

Confitebor tibi in ſęculũ quoniam feciſti: et expectabo nomẽ tuũ/ quoniã bonum in conſpectu ſanctorũ tuorũ.

TITVLVS. Ad victoriã eruditio Dauid cũ annunciaſſet Doec Idumeus veniſſe Dauid i domũ Abimelech. Pro titulo leganẽ capita 21 22 primi regnorũ. vt primꝰ pſalmus contineꝰ deſcriptionẽ iuſti & beati: ita hic iniuſti & miſeri/ qui figuraꝝ p Doec Idumæũ, per Dauid vero: figuraꝝ iuſtus. Prophęta loquitur in inſtructione ſpiritus.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Quid gloriaris in malitia: qui potẽs es iiquitate? O nq̃/ iniuſte/ flagitioſe/ miſer quid gaudes et ſuppbis cũ malefeceris q potẽs es ad trãſgrediẽdũ/ iua
2 lidꝰ autẽ ad bene agendũ. Tota die iniuſtitiã cogitauit lingua tua: ſicut nouacula acuta fe
ciſti dolũ, aſſidue linguã tuã laxaſti ad trãſgrediendũ: & aptaſti vt gladiũ acutũ ad fallẽdũ.
3 Dilexiſti malitiã ſuper benignitatẽ: iniquitatẽ magis q̃ loqui ęquitatẽ. ꝓpoſuiſti malũ bo-
4 no: & maluiſti dicere mẽdaciũ q̃ legis veritatẽ. Dilexiſti oia verba ꝓcipitationis: lingua
5 doloſa, amaſti ſermones ad ꝓdendũ: ore nefario & deceptorio. propterea deꝰ deſtruet te i
finẽ/ eueliet te & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicẽ tuã de terra viuẽtiũ. hac de cau
ſa quia hæc facis & amas O miſer/ iniuſte/ inique ꝓdet te deus in perpetuũ/ extirpabit te
6 & trãſire faciet te ex hoc ſęculo: & delebit partẽ tuã de libro viuentiũ. Videbũt iuſti et time
bũt/ & ſuper eũ ridebũt & dicẽt: ecce homo qui nõ poſuit deũ adiutorẽ ſuũ. beati/ inſpectores erũt iuſtę cõdẽnationis iniuſti & ipſi/ & reuerebunẽ deũ & gaudebũt ſup iuſto iudicio
interitus ipſi & inquiẽt: ecce homo qui ſpẽ auxilij ſui/ qui fiduciã ſalutis ſuæ in deo ſuo nõ
7 collocauit. Sed ſperauit in multitudine diuitiarũ ſuarũ: & ꝓualuit in vanitate ſua. nõ po-
ſuit deũ adiutorẽ ſuũ/ ſed collocauit fiduciã ſuã in abũdantia trãſitoriarũ opũ: & in his va
8 nis labẽtibuſq; rebus obtinuit deſyderia ſua. Ego vero ſicut oliua fructifera in domo dei:
ſperaui i miſericordia dei in æternũ & in ſæculũ ſæculi, hic ꝓpheta i ꝓſona iuſti loquiẽ/ at
ego ſicut oliua ſemp virẽs & onerata fructibꝰ in eccleſia ſanctorũ: ſpẽ meã nõ repoſui i cõ
9 gregatiõe opũ ſed in miſerationibꝰ dei oi tẽpore et i ſcło itermini eui. Cõfitebor tibi i ſcłm
qa feciſti: et expectabo nomẽ tuũ quoniã bonũ eſt. i cõſpectu ſctõrũ tuorũ laudabo te i ꝓpe
tuũ/ qa vt in miſericordia tua ſperẽ i æternũ et i ſęculũ ſcłi michi dediſti: ꝓtolabor verbũ
tuũ/ ſãctũ tuũ/ Chriſtũ tuũ/ quoniã bonũ eſt oibꝰ ſãctis ipſũ ꝓtolari & expectare.

ADVERTE. Primo verſu, quid gloriaris i malitia q potẽs es iiquitate: Hieronymꝰ ex hebræo quid gloriaris i malitia/ potẽs miſericordia dei tota die. vbi iterꝫtes alij particulã de miſericordia dei tacuerũt. et eſt ſermo iuſti ad ipſũ. quid exultas quaſi victor tu q i malitia potẽs es? ne glorieris/ ne efferaris: miſericordia dei/ tua iigtate potẽtior tota die parata eſt ad me ꝓtegendũ/ liberandũ ac ſaluãdũ. ¶ Secdo verſu. ſicut nouacula acuta feciſti dolũ: meliꝰ ex hebręo factẽs q̃ feciſti, vt id/ faciẽs: linguã reſpiciat nõ ꝓſonã/ & cõparatio nouaculæ ad liguã nõ ꝓſonã intelligaꝝ. ſic eni vſꝰ freq̃s ꝓphetę eſt: liguã accinctiſſimã ad nocendũ cõparare gladio adſcindẽdũ et ſauciãdũ paratiſſimo: cuiuſmodi nouaculę tõſorũ cultri/ vel maxie ſũt. ſic eni pſalmi 56 verſu 6 filij hoim dẽtes eorũ arma & ſagittę: et liguа eorũ gladiꝰ acutꝰ, & pſalmi 63 verſu 3. qa exacuerũt vt gladiũ liguas ſuas. ¶ Quarto verſu, i ſine/ lingua doloſa: ſeptimo caſu dicitur/ nõ caſu vocãte, ex romana tralatione: vbi dicit in lingua doloſa. et poſſumꝰ tũ ex græco tũ ex hebræo accuſãte caſu ꝓferre. ex græco quidẽ. nã græcus habet, γλῶσσαν δολίαν vt integer verſus legatur. dilexiſti oia verba ꝓcipitationis: linguã doloſã, & per ecteſin ſit ſenſus. dilexiſti oia verba præcipitationis: id eſt dilexiſti liguã doloſã. Ex hebræo etiã. nã ex eius tralatione ita legitur. dilexiſti oia verba ad deuorãdũ: liguã doloſã. itaq; aut accuſãte/ aut ſeptimo caſu legaꝝ. ¶ Octauo verſu, ego aũt ſicut oliua fructifera, ex hiſtoriis: natura feracis oliuę, ſemp virẽs eſt. ſemper onuſta oleis. nouis eni ſuboriri incipiẽtibꝰ veteres adhuc viſunt. arbor pacis, nã ptẽſus oliuę ramꝰ vbiq; pacis ſignũ. miſericordiæ ꝓfiguratrix, vtpote ex qua elicit oleũ, ſed et pœnitẽtię, quippe cũ fructus amarus ex quo tã dulcis elicit liquor/ tãq; dulce oleũ. et inumera i ſe habet/ q̃ nobiliſſimã ad allegoriã aut anagogen ꝓ ſe ferunt intelligẽtiã: ex quibus figura iuſti intelligit, quare nõ ab re factũ eſt: ſi iuſtus oliuę fructiferæ a propheta comparetur.

¶ In finẽ pro Amalech itelligentia Dauid. LII

1 DIxit iſipiẽs in cor de ſuo: nõ eſt deꝰ.

¶ In finẽ pro Amalech intellectꝰ Dauid. LII.

DIxit iſipiẽs i cor de ſuo: nõ eſt deꝰ.

¶ Victori per chorum eruditio Dauid. LIII

DIxit ſtultꝰ in cor de ſuo: nõ eſt deꝰ.

Pſal. 52

	GALL.	ROM.	HEB.
Dixit inſi. 2	C orrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in iniquitatibus: non eſt q̃ faciat bonum.	C orrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in voluntatibus ſuis. N on eſt qui faciat bonũ: nõ eſt vſq; ad vnũ.	C orrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in iniquitate: nõ eſt qui faciat bonum.
3	D eꝰ de cœlo ꝓſpexit ſuper filios hominũ: vt videat ſi eſt intelligens aut requirens deum.	D ñs de cœlo ꝓſpexit ſuper filios hominũ: vt videat ſi eſt intelligens aut requirens deum.	D eus de cœlo ꝓſpexit ſuper filios hominũ: vt videat ſi eſſet intelligẽs requirens deum.
4	Omnes declinauerunt/ ſimul inutiles facti ſũt: non eſt qui faciat bonũ non eſt vſq; ad vnum.	O mnes declinauerũt/ ſimul inutiles facti ſũt: non eſt qui faciat bonũ non eſt vſq; ad vnum.	O mnes auerſi ſunt/ pariter adhęſerunt: nõ eſt qui faciat bonũ nõ eſt vſq; ad vnum.
5	N onne ſcient õnes qui operãtur iniquitatem: qui deuorant plebem meam vt cibum panis?	N onne cognoſcẽt omnes qui operantur iiquitatem/qui deuorãt plebẽ meã ſicut eſcam panis? deũ non inuocauerũt: illic trepidauerũt timore vbi nõ erat timor	Nũq̃d nõ cognouerũt: qui operãt iniquitatẽ? Q ui comedunt populum meum vt cibũ panis/ deũ non inuocauerun: ibi timuerũt timore vbi non eſt timor.
6	D eum non inuocauerũt: illic trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor		
7	Q uoniam deꝰ diſſipauit oſſa eorũ qui hoibꝰ placẽt: cõfuſi ſunt/quoniam deus ſpreuit eos.	Q uoniam deus diſſipat oſſa hominum ſibi placentium: cõfuſi ſunt q̃ deus ſpreuit eos.	Q m̃ deus diſpſit oſſa circũdãtiũ te: cõfũderis quia deus proiecit eos.
8	Q uis dabit ex ſion ſalutare iſrael? cum conuerterit deus captiuitatẽ plebis ſuæ: exultabit iacob et lętabitur iſrael.	Q uis dabit ex ſiõ ſalutare iſrl? dũ aũtet dñs captiuitatẽ plebis ſuæ. E xultabit iacob: et lętabitur iſrael.	Q uis dabit ex ſion ſalutare iſrl? cũ reduxerit deꝰ captiuitatẽ ppli ſui. E xultabit iacob: lætabitur iſrael.

TITVLVS. Ad victoriã p chorũ eruditio Dauid. Pſalmꝰ de Chriſto domino. Propheta in inſtructione ſpiritus loquitur de Antichriſto.

EXPOSITIO CONTINVA. D ixit inſipiens in corde ſuo: nõ eſt deus. cogitault homo peccati i aĩo ſuo: Chriſtũ dñm nõ eſſe deũ. C orrupti ſũt & abominabiles facti ſunt in iniq̃tatibus: nõ eſt qui faciat bonũ. adherẽtes hoi peccati aia mortui ſũt/ et deo odibiles i exercãdis peccatis ſuis: nõ eſt qui opereť opus deo acceptũ. D eꝰ de cœlo proſpexit ſup filios hoim: vt videat ſi eſt itelligẽs aut requirẽs deũ, prouidẽs deꝰ vniuerſis/ ex gloriæ ſuę throno intuitꝰ eſt multitudinẽ inſipiẽtiũ/ vniuerſũ cœtũ hoim carnalũ: ſi forte iter eos quiſpiã eſſet ſpiritualis/ qui relictis retꝰ vanis requireret eũ. O ẽs declinauerũt/ ſimul inutiles facti ſunt: nõ eſt qui faciat bonũ nõ eſt vſq; ad vnũ, vidit deꝰ oẽs filios hoim/ trãſgreſſores/ ab eo auerſos/ ſimul conſtitutẽs in malũ/ factoſq; ad finẽ ſuũ cõſequẽdũ ieptos: nõ eſſe iter eos ne vnũ quidẽ qui opereť bonũ. N õne ſciẽt oẽs qui operanť iniquitatẽ: qui deuorãt plebẽ meã ſicut eſcã panis? nunquid inuitꝰ manebũt/ nõne ex pœnis flagitia ſua intelligẽt ipſi/ inſipiẽtes & carnales hoies trãſgreſſionũ opatores: qui cõſumũt fideles meos eoſq; i nichilũ redigũt/ & deglutiũt tanq̃ bucellã panis? D eũ nõ inuocauerũt: illic trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor. preces deo nõ fuderũt vt eis parcẽs ignoſceret a futura indignatiõe: formidauerũt huiꝰ vitæ mala/ & bonorũ terrenorũ priuationes vbi nõ fuit timendũ. Quoniã deꝰ diſſipault oſſa eorũ qui hoibꝰ placẽt: cõfuſi ſũt quoniã deꝰ ſpreuit eos. timuerũt vbi nõ fuit timor/ quoniã deꝰ cõfregit vires & potẽtias applaudentiũ. hmõi inſipiẽti/ hoi peccati: qui vna cũ eo æterna cõfuſione dãnabitur/ quia Chriſtꝰ dñs abominatꝰ eſt eos. Q uis dabit ex ſion ſalutare iſrael? cũ cõuerterit dñs captiuitatẽ plebis ſuę: exultabit iacob & letabitꝫ

Iſrael. optãs in ſpiritu propheta conſulit deũ/O qñ erit tẽpus quo Chriſtꝰ dñs ſaluator ſpiritualiũ aiarũ/ex mõte ſãcto ſuo cognoſceẽs/reſpõdet ſpiritꝰ ſãctꝰ/in fine tẽporũ cũ reuocauerit a diſpſione filios iſrael/ tunc fiet vnus paſtor & grex vnus/& in cognitione ſalutaris dei gaudebit vterq; populus & ſaluandus ex gentibus & ex Iudæis ſaluandus.

ADVERTE. hũc 42 pſalmum a pſalmo 13 cõſimiliter icipiẽte i verbis parum differre. ſed tertiumdecimũ pſerti de iſipiẽti populo Hebræorum eſſe. qui vſq; in hunc diem Chriſtum negat eſſe deum. qđ qui facit: etſi ore deum eſſe dicat/corde negat/vt primꝰ verſꝰ habet. at hic pſalmus de inſipiẽte hoie peccati id eſt antichriſto exponit. vt etſi cũ tertiodecimo verbis idẽ: ſẽtẽtia tñ diuerſꝰ videat. cuiꝰ rei occaſionẽ ſuggerit ſeptimꝰ verſus/vt ex hebreo habeat. ãtichriſtꝰ eni ſimiliter vt hebræi/Chriſtũ regẽ/vniuerſorũ dñm/per quẽ oia facta ſũt: negaturus eſt eſſe deũ/et afflictur⁹ eccleſiã i nouiſſima plaga/vt Iudæi i prima. quę nõ ceſſabit priuſq; cõfuſiõe eiꝰ detecta/& beſtialis/carnaliſq; ſectæ eiꝰ: ex oiꝰ gẽtiꝰ & Iudæis fiat ouile vnũ & paſtor vnꝰ qui eſt Chriſtꝰ IHESVS/ dñs ſuphñdictꝰ i ſæcula. ¶Septimꝰ verſꝰ. quoniã deꝰ diſſipauit oſſa eorũ qui hoibꝰ placẽt: decimo verſui pſalmi 13 ex oppoſito reſpõdet. nã ille de Chriſto ꝓpter nos inope facto/cuiꝰ doctrinã ſpreuerũt Iudei: hic aũt de antichriſto expoſitꝰ eſt. nã vbi legimꝰ quoniã diſſipauit oſſa eorũ qui hoibꝰ placẽt/ cõfuſi ſũt quoniã deus ſpreuit eos: ex hebræo legit quoniã deus diſpſit oſſa circũdãtiũ te/cõfunderis quia deus ꝓiecit eos. vbi ſermo i ſpiritu ad vnũ iſipiẽtẽ dirigit: nõ diuina ſed ſolũ humana opefultũ/hoim quidẽ corruptorũ/carnaliũ/ſeductorũ/nullũ operãtiũ bonũ/affligentiũ populũ fidelẽ/eũq; ad paucitatẽ & pene ad nichilũ redigentiũ vſq; ad cõuerſionẽ diſpſiõis iudæorũ. qđ maxime hoi peccati antichriſto cõuenire: conſentaneum eſt.

¶In finẽ i carminibꝰ intellectꝰ Dđ cũ veniſſẽt Ziphei et dixiſſent ad Saul/nõne Dđ abſcondit⁹ eſt apđ nos? LIII.

1 DEus in nomie tuo ſaluũ me fac: & in virtute tua iudica me.

2 Deus exaudi orationem meã: auribus percipe verba oris mei.

3 Qm̃ alieni iſurrexerũt aduerſũ me et fortes q̃ſierũt animã meam: nõ propoſuerũt deũ ãte cõſpectũ ſuum. Semper.

4 Ecce enim deꝰ adiuuat me: & dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.

5 Auerte mala inimicis meis: in veritate tua diſperde illos.

6 Volũtarie ſacrificabo tibi: cõfitebor nomi tuo dñe quoniã bonũ eſt.

7 Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me: & ſuper inimicos meos

¶In finẽ i carminibꝰ intellectꝰ Dđ cũ veniſſẽt Ziphei et dixiſſent ad Saul/ nõne ecce Dđ abſcõditꝰ ẽ apđ nos? LIII

DEus i nomie tuo ſaluum me fac: & in virtute tua libera me

Deus exaudi orationem meam: auribus ꝓcipe verba oris mei.

Qm̃ alieni iſurrexerũt in me/ et fortes quęſierũt anima meã: & non propoſuerunt deũ ante conſpectũ ſuum. Dp̃

Ecce eni deus adiuuat me: & dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.

Auerte mala inimicis meis: & in veritate tua diſperde illos.

Volũtarie ſacrificabo tibi: & cõfitebor nomi tuo domie qm̃ bonũ eſt

Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me: & ſuper inimicos meos

¶Victori i pſalmis erudítio Dauid cũ veniſſẽt Ziphei & dixiſſẽt Saul nõne Dauid abſcõditꝰ eſt apud nos? LIIII.

DEꝰ in nomine tuo ſalua me & i fortitudine tua vlciſcere me

Deus exaudi orationem meam: auribus ꝓcipe verba oris mei.

Quia alieni inſurrexerũt aduerſꝰ me/ & fortes q̃ſierunt aiam meã: & nõ propoſuerũt deũ in conſpectu ſuo. Sela.

Ecce deus auxiliabitur michi: dominus ſuſtentans animam meam.

Redde malum inſidiatoribus meis: in veritate tua diſperde eos.

Voluntarie ſacrificabo tibi: confitebor noi tuo dñe quoniã bonũ eſt.

Quoniam ex omni tribulatione liberauit me: & inimicos meos vidit

Pſal. 53 Deus in no. 54

GALL. ROM. HEB.

diſpexit oculus meus. reſpexit oculus meus. oculus meus.

TITVLVS. Ad victoriã in pſalmis eruditio Dauid/ cũ veniſſent Ziphei & dixiſſẽt Saul/ nõne Dauid abſcõditꝰ eſt apud nos? pro titulo legatur caput 26 primi regnorũ. Dauid: perſonã geſſit Chriſti orãtis in horto. Ziphei Iudæi traditores. Saul/ Abner & cõplices: principũ ſacerdotũ & cohortis. Pſalmus: humana deprecatio. Dauid: ipiſius ſpiritus loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus in nomine tuo ſaluum me fac: & in virtute tua iudica me. cõditor æterne propter nomẽ tuũ/ verbũ tuũ/ ſalutare tuũ ſalua me: & i fortitudie tua vindica me/ de Zipheis & aliis inimicis meis. Deus exaudi orationẽ meam: auribus percipe verba oris mei. dñe deus admitte dẽ meditatiões tuas: poteſtatẽ deprecationibus meis. 1 2

Quoniã alieni inſurrexerunt aduerſum me/ & fortes quæſierunt animã meã: & nõ propoſuerũt deũ añ cõſpectũ ſuũ. ꝓcipe verba oris mei/ quoniã alieni & aliena a te inruerũt in me/ & potẽtiores me moliti ſunt auferre vitã meã: & nequaq̃ deũ metũ in acio/ & prę oculis mẽtis habuerũt. Ecce enĩ deus adiuuat me: & dominus ſuſceptor eſt aię meæ. ſed esse dꝰ auxiliator meus eſt: & deus defenſor vitæ meæ eſt. Auerte mala inimicis meis: & in veritate tua diſperde illos. O deus æterne vltionũ recide inſidiatoribꝰ meis: & in vero tuo iudicio cõtere eos. Volũtarie ſacrificabo tibi: & cõfitebor noi tuo dñe quoniã bonũ eſt. vltro et prõpta voluntate ſacrificiũ tibi offerã pro mea liberatione: & laudabo te deũ meũ quoniã ſalutare et æquũ eſt. Quoniã ex õni tribulatione eripuiſti me: & ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus. ſalutare & æquũ eſt/ quoniã ex omni michi intentato periculo liberaſti me: & feciſti vt proprijs oculis in mea poteſtate videam hoſtes meos. 3 4 5 6 7

ADVERTE. Quinto verſu, auerte mala inimicis meis: Hieronymꝰ ex hebræo reddemala inſidiatoribus meis. quare potius eſſet legendũ cõtorne mala inimicis meis. auerte enĩ & cõuerte oppoſitã habẽt ſignificationẽ. & pariter ſequens/ & in veritate tua diſperde illos: hãc intelligẽtiã requirit q̃q̃ et græce habeatur ἀπόστρεψον: id eſt auerte: ſed hæc duo verba ἐπιστρέφω & ἀποστρέφω conuerto & averto: plerumq; inueniuntur confuſa. vt vbi vnũ ſcribi debet: inueniãt ſcriptũ alterũ. vbi ita ſcribẽdũ potius fuiſſet ἐπιστρέψει/ ſiue potius ἐπίστρεψον. & vbi vltimo verſu ſeptimi pſalmi legẽ conuertantur: illic in græco paſſiuũ verbi vnde hic dicimus auerte/ poſitũ eſt. Septimo verſu, ex omni tribulatione eripuiſti me: Hieronymꝰ ex hebræo quoniã ex omni tribulatione liberauit me. & id liberauit: videtur ad nomẽ & nõ ad patrẽ referendũ. vt ei confuſum præcẽdat verſu ſumat. veiuntarie ſacrificabo tibi: & cõfitebor nomini tuo/ verbo tuo/ quoniã bonũ eſt. cõfitebor ſquã quoniam verbum tuum ex omni tribulatione liberauit me. ſalus enim & a patre & a verbo eius. ſed qui patrem & verbum nominat: vtriuſq; ſpiritum intelligit. Quod vero eodẽ ſeptimo verſu ex hebræo ſubiungitur/ & inimicos meos vidit oculus meus: ſcripſit qđ dicit capite 26 primi regnorũ. venerunt ergo Dauid & Abiſai noſte ad populũ: et inuenerunt Saul iacentem & dormientem in tentorio/ & haſtã fixã in terra ad caput eius/ Abner autem & populum dormientes in circuitu eius. quod & Chriſtum noſte reſurgentem/ civpeatos/ haſtatoſq; cuſtodes ſuos dormientes/ & ceteram populum Hebraicum ſopori ſſe: figuraſſe poteſt.

In fine i carminibꝰ intellectꝰ Dauid. LIIII.

1 Exaudi deꝰ oronẽ meã et ne deſpexeris deprecationẽ meã: itẽde michi & exaudi me

2 Cõtriſtatꝰ ſũ i exercitatione mea/ & cõturbatꝰ ſũ a voce inimici: & a tribulatione peccatoris.

3 Qm̃ declinauerũt i me iniquitatẽ: & in ira molleſti erant michi.

4 Cor meum conturbatũ eſt in me: & formido

In fine i carminibꝰ intellectus Dauid. LIIII.

Exaudi deꝰ oronẽ meã et ne deſpexeris deprecationẽ meã: intẽde i me et exaudi me.

Cõtriſtatꝰ ſũ i exercitatione mea/ & cõturbatꝰ ſum a voce inimici: & a tribulatione peccatoris

Quoniã declinauerũt i me iniquitates: & in ira molleſti erant michi.

Cor meũ cõturbatum eſt in me: & formido

Victori itellectꝰ i carminibus Dauid. LV.

Exaudi deꝰ oronẽ meã et ne deſpicias deprecationẽ meã: attẽde michi et exaudi me.

Contriſtatꝰ ſum in meditatiõe mea & conturbatꝰ a voce inimici: a facie perſequentis impij.

Qm̃ procleſerũt ſup me iniquitatem: & in furore odioſabãtur michi.

Cor meũ doluit i vitalibꝰ meis: et timores mor

mortis cecidit ſup me.
5 Timor & tremor venit ſup me: et cõtexit me tenebra.
6 Et dixi qs dabit michi pẽnas ſicut colũbę: & volabo & requieſcã?
7 Ecce elõgaui fugiẽs: & mãſi in ſolitudine. Sẽp.
8 Expectabã eũ q ſaluũ me fecit: a puſillanimita te ſpiritus et tẽpeſtate.
9 Prçcipita dñe diuide liguas eorũ: qm̃ vidi iiquitatẽ & cõtradictionẽ in ciuitate.
10 Die & nocte circũdabit eã ſup muros ei⁹ iniquitas: et labor i medio ei⁹ & iniuſtitia.
11 Et nõ defecit de plateis eius: vſura & dolus.
12 Q m̃ ſi iimicus maledixiſſet michi: ſuſtinuiſſẽ vtiq;
13 Et ſi is qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet: abſcõdiſſem me forſitan ab eo.
14 Tu vo homo vnanimis dux me⁹ & notus me⁹.
15 Q ui ſimul mecũ dulces capiebas cibos: in domo dei ãbulauim⁹ cũ cõſẽſu
16 Veniat mors ſup illos: & deſcendant in iſernũ viuentes.
17 Q m̃ nęqtię i habitaclis eorũ: in medio eorũ.
18 Ego aũt ad deũ clamaui: & dñs ſaluabit me.
19 Veſpe et mane et meridie / narrabo et ãnũciabo: et exaudiet vocẽ meã

mortis cecidit ſuper me.
Timor & tremor venerunt ſuper me: et cõtexerunt me tenebræ.
Et dixi qs dabit michi pẽnas ſicut colũbę: & volabo & requieſcã?
Ecce elongaui fugiẽs / et mãſi in ſolitudine: Dp̃.
expectabã eũ qui meſaluũ faceret a puſillo aio & tempeſtate.
Prçcipita dñe & diuide linguas eorũ: qm̃ vidi iiquitatẽ et cõtradictionẽ in ciuitate.
Die ac nocte circũdabit eã ſuper muros eius: iniquitas et labor i medio eius & iniuſtitia.
Et nõ defecit de plateis eius vſura et dolus: qm̃ ſi iimicus meus maledixiſſet michi / ſupportaſſem vtiq;
Et ſi is q oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet: abſconderem me vtiq; ab eo.
Tu vero hõ vnanimis dux me⁹ et notus me⁹:
qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos: in domo dñi ãbulauim⁹ cũ cõſẽſu
Veniat mors ſup illos: et deſcendãt in infernũ viuentes.
Q m̃ nęqtia in hoſpitijs eorũ: in medio ipſorũ.
Ego aũt ad dñm clamaui: et dñs exaudiuit me.
Veſpe et mane et meridie / narrabo & ãnũciabo: et exaudiet vocẽ meã

tis ceciderũt ſuper me.
Timor et tremor venit ſuper me: et operuit me caligo.
Et dixi qs dabit michi pẽnas colũbę: vt volẽ & requieſcã
Vt pcul abeã: & cõmorer in deſerto. Sela.
Feſtina vt ſaluer: ab ſpiritu tẽpeſtatis et turbinis.
Prçcipita dñe diuide liguas eorũ: qm̃ vidi iiquitatẽ & cõtradictionẽ in ciuitate.
Die ac nocte circũeuntes muros eius / ſcelus et dolor i medio ei⁹: iſidiæ in vitalibus eius.
Et nõ recedit de plateis ei⁹: dãnũ et fraudulẽtia.
Non enim inimicus exprobrauit michi: vt ſuſtineam.
Neq; is qui me oderat ſuper me magnificatus eſt: vt abſcondar ab eo.
Sed tu homo vnanimis meus: dux meus et notus meus.
Qui ſimul habuimus dulce ſecretũ: i domo dei ambulauimus i terrore.
Veniat mors ſuper eos: deſcendãt in interitũ viuentes.
Quia nęqtię i cõgregatiõe eo⁹: et i medio eo⁹
Ego aũt ad deũ clamabo: & dñs ſaluabit me.
Veſpe et mane et meridie loquar & reſonabo: & exaudiet vocẽ meã,

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
54. Exaudi.	20	Redimet in pace aiam meã ab ijs qui appropiquãt michi: quoniã iter multos erant mecũ.	Liberauit in pace aiam meã ab ijs qui appropiquãt michi: quoniã iter multos erant mecũ.	Redimet in pace aiam meã ab appropinquãtibus michi: multi enim fuerunt aduersum me.
	21	Exaudiet deꝰ et hũiliabit illos: qui eſt ante ſæcula. Semper.	Exaudiet deus & humiliabit eos: qui eſt ãte ſcĩa et manet in æternũ. Dp̃.	Exaudiet deus & humiliabit eos: qui iudex eſt ab initio. Sela.
	22	Non enim eſt illis cõmutatio/et nõ timuerũt deum: extendit manũ ſuã in retribuendo.	Non enim eſt illis cõmutatio & nõ timuerũt deum: extendit manũ ſuã in retribuendo illis.	Non enim mutãtur neq; timent deũ: extẽdit manum ſuam ad pacifica ſua.
	23	Cõtaminauerũt teſtamentũ eius/ diuiſi ſunt ab ira vultus eius: & appropinquauit cor illius.	Cõtaminauerunt teſtamentũ eius/ diuiſi ſunt ab ira vultus eius: et appropiauit cor eius.	Cõtaminabit pactum ſuũ / nitidius butyro os eius: appropinquat aũt cor illius.
	24	Molliti ſunt ſermones eius ſup̃ oleũ: et ipi ſunt iacula.	Mollierũt ſermones ſuos ſup̃ oleũ: & ipſi ſunt iacula.	Molliores ſermones eiꝰ oleo: cũ ſint lanceę.
	25	Iacta ſuper dñm curã tuã et ipe te enutriet: nõ dabit in æternũ fluctuationẽ iuſto.	Iacta in deũ cogitatum tuũ: et ipſe te enutriet. Nõ dabit in æternũ fluctuationẽ iuſto: tu vero	Proijce ſup̃ dñ; charitatẽ tuã: et ipe enutriet te. Nõ dabit in ęternũ fluctuationẽ iuſto.
	26	Tu vero deus deduces eos: in puteũ interitus.	deduces eos in puteum interitus.	Tu autẽ deus deduces eos in puteũ interitus.
	27	Viri ſanguinũ et doloſi nõ dimidiabũt dies ſuos: ego autẽ ſperabo in te domine.	Viri ſanguinũ & doloſi nõ dimidiabũt dies ſuos: ego vero in te ſperabo domine.	Viri ſanguinũ & doloſi nõ dimidiabunt dies ſuos: ego autem fiduciã habeo tui.

TITVLVS. Ad victoriã in pſalmis eruditio Dauid, Pſalmus de Chriſto domino, Prophetã in ſpiritu inducit Chriſtum.

EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi deꝰ orationẽ meã/ & ne deſpexeris deprecationẽ meã: intẽde michi & exaudi me, quater reſumit paterni p̃ſidij iuocationẽ. Cõtriſtatus ſum i exercitatiõe mea: & cõturbatꝰ ſũ a voce iimici/ & a tribulatiõe peccatoris, mœſtitia affectus ſũ i cõuerſatiõe mea i mũdo & cõmotus a maliloquẽtia aduerſãtis pp̃li/ nũc dicẽtis homo malꝰ eſt/ dęmoniũ habet/i beelzebuth eijcit dęmonia/ & ab afflictiõe pp̃li trãſgreſſoris/ me nũc eijcitis nũc lapidare/ nũc mortificare volẽtis. Quoniã declinauerũt i me iiquitatẽ: & i ira moleſti erãt michi, cõtriſtatꝰ ſũ & cõturbatus ſum in exercitatiõe mea/ quoniã oia opa mea & dicta ipigebãt michi i peccatũ: & præ iracũdia ifẽſi erãt michi ac moleſtia me afficiebãt. Cor meũ cõturbatũ eſt i me: & formido mortis cecidit ſup̃ me, aia mea anxiata eſt i me: & terror mortis circũdedit me. Timor & tremor venit ſup̃ me: & cõtexit me tenebra, metꝰ & cõtremitio ob ifẽſionẽ i me iimicorũ iudęorũ irruerũt ſup̃ me: & odii caligauerũt i me. Et dixi qs dabit michi pẽnas ſicut colũbę: & volabo & requieſcã/ & q̃relã fudi/ qs p̃ſtabit michi p̃ſidiũ diffugiẽdi/ ſicut ſimplici & inocuę colũbę alarũ bñficio picula vitãti: & ego diffugiã a tãta turba malevolorũ/ & qete reficiar & paululũ a moleſtia reſpirabo. Ecce elõgaui fugiẽs: & mãſi i ſolitudie, ecce diſceſſi ab eis elõgãs: & habitaui i cãpeſtribꝰ & deſertis locis/ ſemotis ab habitatiõe hoim. Expectabã eũ q ſaluũ me fecit: a puſillanimitate ſpũs & tẽpeſtate, opiebar ſalutẽ meã a deo qui & me ſaluare dignatus eſt: & vires animi reſocillare a cõſternatiõe & turbatione aiæ meę/ & ab illa hoſtili p̃ſecutiõe. p recipita dñe/ diuide liguas eorũ: quoniã vidi iiquitatẽ & cõtradictionẽ i ciuitate, demolire pater machinatiões eorũ/ et fac vt verbis nõ cõſpirẽt/ nõ cõ-

cord ēt i ſētētijs: quoniā ego malā i me eorū volūtatē aſpexi/et i Hieruſalē cōtradicēdi mi-
10 chi itētionē. D ie ac nocte circūdabit eā ſup muros eiꝰ iniquitas: et labor i medio eiꝰ et iniuſti
11 tia. iugiter nequitia maiorū eiꝰ & cuſtodū occupabit eā: et mediū ppm dolor occupabit &
12 ſcelerata vita. E t nō defecit de plateis eiꝰ: vſura & dolꝰ. et a negociatoribꝰ eiꝰ: nūq̄ fœnus
13 abijt & defraudatiōis aſtutia. Q uoniā ſi inimicus meꝰ maledixiſſet michi: ſuſtinuiſſē vtiq; ſi
adūſariꝰ meꝰ cōturaſſet i mortē meā: equo equidē toleraſſē aio. E t ſi is q oderat me ſup me
magna locutꝰ fuiſſet: abſcōdiſſem me forſan ab eo. & ſi is q michi iſēſus erat/michi verbis
14 mortē itētaſſet: forte eiꝰ pñtiā diffugiēs/me ſubſtraxiſſem ab eo. T u vero homo vnanimis:
15 dux meꝰ & notꝰ meꝰ. Q ui ſim. mecū dulces capiebas cibos: i domo dei ābulauimꝰ cū cōſē
ſu. at vero tu vir pacifice mecū verſatꝰ: ductor meꝰ & familiaris meꝰ cōturaſti in me/ malig-
natꝰ es i me. tu qui i mēſa mea dulci doctrina paſcebaris et cibo: tu q mecū ceu apoſtolus
meꝰ/vna ābulabas i tēplo dei/mecū cōſētiēs et aſſultēs meis exhortatiōibꝰ/cōturaſti i meā
16 mortē/et cū inimicis meis adūſū me es machinatꝰ. V eniat mors ſup illos: & deſcēdāt i iferⁿ
nū viuētes. iteritꝰ occupet eos q cōcillati ſūt et tecū i mortē meā cōſpirauerūt: et eos viuos
17 abſorbeat tartarꝰ. Q uoniā neqtię i habitaciis eorū: i medio eorū, iferⁿꝰ deglutiat eos/quo-
18 niā mēs nequā/et ſagittoſa i me cōcilia i cōuēticulis eorū: & i cordibꝰ eorū. Ego aūt ad dñm
clamaui & dñs ſaluabit me. ego vero patrē meū rogaui: & deꝰ pater meꝰ a malitia eorū li-
19 berabit me. V eſpe et mane et meridie narrabo & ānūciabo: & exaudiet vocē meā. veſpe in
horto/& mane i māibꝰ ſatellitū hoſtiū meorū & meridie i oblatiōe mea iuocabo et clama
20 bo ad patrē meū: & ipe clamores meos ſuſcipiet. R edimet i pace aiam meā ab iis q appro-
piquāt michi: quoniā iter multos erāt mecū. pater meꝰ i trāquillitate liberabit ſpiritū meū
21 ab iis q ipetūt me ad nocēdū: quoniā magnꝰ eſt nūerus eorū q ad me pdēdū aggreſſi ſūt. E x
audiet deꝰ et hūiliabit illos: qui eſt āte ſcla. pater meꝰ pces meas admittet & deꝰ deiciet ag
22 greſſores meos: qui & deꝰ et iudex eſt āte mūdi exordia. N ō eni eſt illis cōmutatio et nō ti-
muerūt deū: extēdit manū ſuā i retribuēdo. deiciet qdē eos/ nā illi nō cōuertēt de malo i bo
nū/pœnitētiā nō agēt/ſiqdē obſtinati ſūt/et nō reuerti ſut dei iudiciū: deꝰ aūt vindictā ſuā
23 pauit ad retribuēdū. C ōtamiauerūt teſtamētū eiꝰ/diuiſi ſūt ab ira vultꝰ eiꝰ: et appropiquit
cor illiꝰ, irritā fecerūt legē dñi/diſpſi ſūt ab idignatiōe ſeueritatis eiꝰ: et volūtas eiꝰ ppinq̄ fa
24 cta eſt ad vlciſcēdū. M ollīti ſūt ſermōes eiꝰ ſup oleū: et ipi ſūt iacula, illi iſēſati molliores ext
25 ſtimauerūt diuias cōmutatiōes oleo: ſed illę erūt tela illos cōfodiētia. i acta ſup dñi curā tuā
et ipe te enutriet: et nō dabit i ēternū fluctuationē iuſto. cōmitte te ꝓrſus deo et totā aimi tuę
ſollicitudinē illi relinq̄ & ipe ꝓuidebit tibi: et nō ſinet volūtatis ſuę factorē/cogitatū cōm et
26 curā ſui i eo iactātē ābulātēq; i mādatis eiꝰ/pire i ſēpiternū. T u vero deduces eos: i puteū ite
ritꝰ, at tu pater iuſtorū amator/deturbabis ptinaces et obſtinatos aduerſarios meos. i iter-
27 minę mortis abyſſū/i ēternorū ſuppliciorū lacū. V iri ſāguinū et doloſi nō dimidiabūt dies
ſuos: ego aūt ſperabo in te dñe. hoies ſanguinarij/hoies ſitiētes inocentē fundere ſangui-
nē/ et hoies dolo deceptiōeq; pleni ad dierū ſuorū nō pertingent medietatē; at ego cœle-
ſtis pater in nullo alio q̄ in te fiduciā meā collocabo.

ADVERTE Quito verſu. vltia pticula pſalterij gallicū habet et cōtexit me tenebra: nūc
nō ita pſallūt eo ytētes/ſed ex pſalterio romano cōmutauerūt. & paſſim pſallūt: et cōtexerūt
me tenebrę: & q̄q̄ hoc & illud idē ſit: hoc tñ vltimū magis latine dictū viſū eſt: et hęc forte
cōmutatiōis cauſa. ¶ Qđ verſu ſeptimo aſſertorie dicit ecce elōgaui fugiēs et māſi i ſolitu-
dine: idē ſacer Hieronymꝰ ſuſpēſa orōne cōtinuat p̄cedēti verſui/ hoc pacto. vt ꝓcul abeā et
cōmorer i deſerto. et ſiue hoc ſiue illo modo dicaī: cōſtat dño ſalutari noſtro conuenire. nā
cū ſuſtuliſſet Herodes Ioānē ſimulabat ſe Chriſtū velle videre. Chriſtꝰ aūt ſubdolū cor eiꝰ i-
tuēs: i ſolitudine māſit. & vt narrat Lucas: aſſūptis diſcipulis ſuis receſſit ſeorſum i locū deſer
tū/qui eſt bethſaide. vbi & ad turbas (quę vt cognouerūt ſecutę ſūt) locutꝰ eſt de regno deī
et ſanitates pfecit. et quiq; milia hoim ex quiq; panibus & duobꝰ piſcibus pauit. ¶ Octauo
verſu. expectabā eū qui ſaluū me fecit a puſillanimitate ſpūs et tēpeſtate: Hieronymꝰ ex he
breo paulo alit/feſtinabo vt ſaluer ab ſpiritu tēpeſtatis et turbinis: quo deſignari videt: ac-
celerabo ſolitudies et deſerta loca petere/eripiar a ſpū tēpeſtatis et turbinis/quē herodes cū
cōplicibus ſuis ſcribis et phariſeis in me molirent. nouerat eni oia: et quo furore et turbine
debacchati fuiſſent niſi receſſiſſet. ſed ꝓcipitati ſunt et diuiſi: p eius abſentiā. et quod illic di
citur a puſillanimitate ſpiritus/ hic a ſpiritu tēpeſtatis: hoc vltimū magis aptū eſt huic loco
et vt dicaī de Chriſto. quare intelligatur aſi diceremus expectabā vt ſaluus fierē a ſpiritu
turbinis et tēpeſtate. ſiquidē et ſpiritus turbinis & ſpiritus tēpeſtatis: idē. ¶ Quartodecimo
verſu. hęc tria homo vnanimis dux meus/notꝰ meus: ꝓditori Iudę cōueniunt. nā a primo
q̄ vnanimis eſſet: apoſtolatū accepit. notꝰ meus. q̄s eni magis notꝰ: q̄ qui cōiuit et ſimul
cū altero cibū/potūq; cōtinuo ſumit. dux meus a dño in ſpiritu ꝓphetię dicit: q̄a loculos
habebat/diſpenſator oim erat & prouiſor. quocūq; diuertebat: & dñs quoq; cū cæteris ſe-

54 Miserere. 5

quebaſ. ¶ Quitodecio verſu, qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos, q̃uis & hoc Iudę q̃ ſal uatorẽ / aut prodebat aut ꝓditurus erat/ apte cõuenit/ qđ ex 10 verſu pſalmi 40 manifeſte cognoſcit. Hieronymꝰ tñ ex hebręo alĩ elicit ſenſũ; qui nõ minꝰ Iudę cõuenit. vbi enĩ dicimꝰ/ q̃ ſimul mecũ dulces capiebas cibos: Hieronymꝰ ex hebręo habet q̃ ſimul habuimus dulce ſecretũ, ſed quodnã dulce illud ſecretũ? Lucas profecto aperit dicẽs. Aſſumpſit IHESVS duodecĩ diſcipulos ſuos ſecreto & ait illis: ecce aſcẽdimꝰ hieroſolymã & cõſũmabũtur oia q̃ ſcripta ſunt ꝑ prophetas de filio hoĩs. tradet enĩ gẽtibus / & illudet/ & flagellabĩt/ & cõſpuet. poſtq̃ flagellauerit cõſpuẽt eũ: et die tertia reſurget. Idẽ in Mattheo. Idẽ dicit in Marco. vides duodecĩ dicit: quorũ procul dubio Iudas vnus erat. cui & cũ cęteris: dulciter hoc ſecretũ exceſſus ſui & anaſtaſeos ſuę aperiebat. verĳs igĩt ſignis & idiciꝰs proditor ſalutaris noſtri/ a ſpiritu manifeſtaĩ: q̃ hõ vnanimis/ q̃ dux & cui cęterorũ prouidẽtia cõmiſſa/ q̃ vnus eorũ cui ſaluator ſecreta ſua cõmittebat/ & ex nr̃a hic tralatiõe & 40 pſalmo q̃ ſaluatori i eadẽ mẽſa cõuiuebat. ¶ Verſu 17 vbi habemꝰ in habitaciꝰs eorũ: Hieronymꝰ ex hebręo in cõgregatiõe eorũ, qđ apte q̃drat; propꝰ cõcilia & cõuẽtiones eorũ in vnũ vt dñm vitæ/ dolo pderẽt. ¶ Viceſimo verſu, quoniã iter multos erãt mecũ: aptius Hieronymꝰ ex hebręo/ multi enĩ fuerũt aduerſũ me, neq; cũ mecũ dicimꝰ; eque apte trahit ſẽſus, pene enĩ & mecũ & aduerſũ me; quippiã ꝑtẽdũt cõtrariũ, q̃re potiꝰ dicẽdũ videt: quoniã iter mĩtos erãt cõtra me: qđ ꝓinde valeat ac/ quoniã multi/ aut i mĩtitudie erãt cõtra me. ¶ Viceſimoſcdo verſu vbi locꝰ eſt diapſalmatis, & extẽdit manũ ſuã in retribuẽdo: Hieronymꝰ ex hebręo habet/ extẽdit manũ ſuã ad pacifica ſua, vbi et i ſeq̃ntibꝰ verſibꝰ vſq; ad 26: videt prophetia ab ipĳs illis ex oppoſito cõuerti ad pios et electos/ et alia haberi itelligẽtia q̃ iterptes tradidere. Taliſq; et huiꝰ & ſequẽtiũ verſuũ haberi poterit itellectꝰ. extẽdit manũ ſuã ad pacifica ſua, deꝰ cõuertit manũ ſuã ad eos q̃ pacẽ eiꝰ amabũt. Cõtamiabit pactũ ſuũ/ nitidꝰ butyro os eiꝰ: appropiquat aũt cor illiꝰ: repudiabit deus vetus teſtamẽtũ/ ſinceriꝰ caſeo os eius/ verbũ & ſapiẽtia ãnũciãs nouũ: et verbis eiꝰ cor eiꝰ accedit. Molliores ſermones eius oleo cũ ſint lãceę, ſermones diuini oris molliores ſunt oleo/ ſup mel & fauũ dulciores: cũ vt lanceę penetrabiles ſint/ & vt gladĳ ãcipites. ¶ Aduerte etiã verſu 23 ex hebręo repiri pugnat aũt cor illiꝰ, & hãc tũc habeat ſẽtẽtiã, cor illiꝰ valide certat ad victoriã. Quibꝰ armis? ſermonibꝰ dulcioribꝰ melle & fauo: ſed q̃ ex ſeq̃nti verſu ſunt iacula, viuꝰ eſt enĩ ſermo deĩ & efficax & penetrabilior oi gladio ãcipiti: & ꝑtingẽs vſq; ad diuiſionẽ aię ac ſpũs/ cõpagũ quoq; ac medularũ. & hęc nõ idigna ſentẽtia. ¶ Viceſimoquinto verſu, iacta ſup dñm curã tuã: Hieronymꝰ ex hebręo, plce ſup dñm charitatẽ tuã, vtrũq; bonã cõtinet ſẽtẽtiã. dñs in euãgelio nolite ſolliciti eſſe dicẽtes: qđ mãducabimꝰ/ aut qđ bibemꝰ/ aut quo opiemur, hęc enĩ oia gẽtes iquirũt, ſcit enĩ pater veſter: q̃ his oibꝰ idigetis. q̃rite ergo primũ regnũ deĩ & iuſtitiã eiꝰ: & hęc oia adĳciẽt vobis, & qđ hoc eſt: niſi iacta ſup dñm curã tuã/ & ipe te enutriet? qđ aũt ex hebręo habeſ charitatẽ/ qđ ꝓmi & maximi cõtinet ꝓcepti ipletionẽ: idẽ valeat, nã qui in deũ/ totũ amorẽ ſuũ cõuertit: illũ maxime ſitit/ in illo ſperat & cõfidit / & in illũ totã & vniuerſã curã ſuã reĳcit, qui & det nobis gr̃am: vt & charitatẽ et oẽm ſollicitudinẽ noſtrã i eũ itegra fide et oi reĳciaꝰ fiducia/ q̃ eſt et erat et erit ſupbñdictꝰ i ſcĳa. Amẽ.

¶ In finẽ ꝑ populo qui a ſãctis lõge factus eſt/ Dauid i tituli iſcriptiõe cũ tenuerũt eũ allophyli in geth. LV.

1 MIſerere mei deus qm̃ cõculcauit me homo: tota die ipugnãs tribulauit me.

2 C õculcauerũt me inimici mei tota die: quoniã multi bellantes aduerſum me.

3 A b altitudie diei timebo: ego vero i te ſpabo.

4 In deo laudabo ſermo-

¶ In finẽ ꝑ populo qui a ſãctis lõge factus eſt/ Dauid i tituli iſcriptiõe cũ tenuerũt eũ allophyli in geth. LV.

MIſerere michi domine qm̃ cõculcauit me homo; tota die bellans tribulauit me.

C õculcauerũt me inimici tota die: ab altitudine diei.

Q m̃ multi qui debellant me timebũt: ego vero in te ſperabo dñe.

In deo laudabo ſermo-

¶ Victori ꝑ columbam muta eo q̃ ꝑcul abierit/ Dauid humilis & ſimplex cũ tenuerũt eũ allophyli in geth. LVI.

MIſerere mei deus qm̃ cõculcauit me homo: tota die pugnãs tribulauit me.

C õculcauerũt me inſidiatores mei tota die: multi enĩ qui pugnant contra me.

Altiſſime q̃ cũq; die timuero: ego i te cõfidã

In deo laudabo verbũ/

nes meos/in deo ſperaui: nō timebo quid faciat michi caro.

5 Tota die verba mea execrabātur: aduerſum me oēs cogitatiōes eorum in malum.

6 Inhabitabūt & abſcōdent: ipſi calcaneū meū obſeruabūt.

7 Sicut ſuſtinuerūt aiam meā pro nichilo ſaluos facies illos: in ira populos cōfringes.

8 Deus vitā meā ānūciaui tibi: poſuiſti lachrias meas in cōſpectu tuo.

9 Sicut & in promiſſione tua: tunc cōuertent inimici mei retrorſum.

10 In quacūq; die inuocauero te: ecce cognoui qm deus meus es.

11 In deo laudabo verbū in deo laudabo ſermonē/in dño ſperaui: non timebo quid faciat michi homo.

12 In me ſunt deus vota tua: quę reddam laudationes tibi.

13 Quoniā eripuiſti animam meā de morte/& pedes meos de lapſu: vt placeam corā deo in lumine viuentium.

nes meos tota die in deo ſperabo: nō timebo qd faciat michi homo.

Tota die verba mea execrabātur: aduerſū me omnia cōſilia eorum in malum.

Inhabitabūt et abſcōdent: ipſi calcaneū meū obſeruabūt.

Sicut expectauit aima mea/ pro nichilo ſaluos facies eos: in ira populos cōfringes.

Deus vitā meā nūciaui tibi/ poſui lachrimas meas in cōſpectu tuo: ſicut in repromiſſiōe tua.

Cōuertātur iimici mei retrorſum in quacunq; die inuocauero te: ecce agnoui quoniam deus meus es tu.

In deo laudabo verbū & in dño laudabo ſermonē/ in deo ſperabo: nō timebo quid faciat michi homo.

In me ſunt deus vota: quæ reddam laudationis tibi.

Quoniā eripuiſti aiam meam de morte oculos meos a lachrimis: pedes meos a lapſu.

Vt placeā corā dño: in lumine viuentiū.

in deo ſperaui: nō timebo quid faciat caro michi.

Tota die ſermonibus me affligebant: contra me omnes cogitatiōes eorum in malū.

Cōgregabūtur abſcōdite/ plantas meas obſeruabūt: expectantes animā meā.

Quia nullus eſt ſaluus in eis: i furore populos detrahet deus.

Secretiora mea numeraſti pone lachrimam meam in cōſpectu tuo: ſed nō i enarratiōe tua.

Tūc cōuertētur: iimici mei retrorſum.

In quacūq; die inuocauero: hoc ſcio quia deꝰ meus es.

In deo laudaboverbū/ in dño p̄dicabo ſermonem/in deo ſperaui: nō timebo quid faciat homo michi.

In me ſunt deus vota tua: reddam gratiarum actiones tibi.

Quia eripuiſti animā meā de morte/& pedes meos de lapſu: vt ambulem coram deo in lumine viuentiū.

TITVLVS. Ad victoriā pro colūba muta/eo q̄ procul abierit dauid humilis atq; ſimplex quādo tenuerūt eū allophyli in geth. pro titulo legat caput 21 primi regū. colūba muta: populus fidelis charitatē ſimplicitatēq; ſeruans/ aduerſariorū calamitate preſſus vt ne mutire quidē proloquiq; audeat. Dauid populi fidelis/allophyli infideliū/ & geth terræ infideliū dñio iugoq; ſubditæ: figuram geſſere. Propheta in ſpiritu loqtur in pſona populi fidelis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Miſerere mei deus quoniā cōculcauit me homo: tota die impugnās tribulauit me. mia tua ſuccurrat michi deus quoniā populus aduerſarii & infidelis

2 depſſit me: & abſq; requie me laceſſens conturbauit me. Conculcauerunt me inimici mei tota die: quoniā multi bellantes aduerſum me. pſtratum me tenuerunt dura ſeruitute/ p̄ſeruūt me viri infideles toto tēpore: quoniā multitudine pugnantiū prevaluerunt aduerſum

55 Miſerere.

me. A b altitudine diei timebo: ego vero in te ſperabo. nūquid a ſuperbia quæ dieb⁹ meis ſe extulit formidabo/ nunquid cōcidam animo⁹ minime/ ſed in te deus me⁹ ſpem liberatio nis meę collocabo. I n deo laudabo ſermones meos/ in deo ſperaui: nō timebo quid faciat michi caro. ſi qui ſermones de deo erunt illos ꝓbabo/ in deo ſpem meā cōfeci: moleſtias q̄s michi intulerint hoies carne ambulātes nichili eſtimabo. T ota die verba mea execraban tur: aduerſum me oēs cogitatiōes eorū in malū. inceſſanter ſermōes meos capiebāt in ma lū in ſproperiūq; ducebant: ois cogitatus eorū ad malignandū in me cōuerſus ē. I nhabi tabūt et abſcōdent: ipſi calcaneū meū obſeruabūt. cōuerſabūtur mecū & celabūt peruerſos in me cogitat⁹ ſuos: ipſi ſtudebūt me ſupplantare. S icut ſuſtinuerūt aiam meā/ ꝓ nichilo ſaluos facies illos: in ira populos cōfringes. O deus ſpes mea & ſaluator me⁹/ ſicut inimici mei/ viri infideles ſtuduerūt auferre vitā meā/ ſic pro re nulla illos ſaluos facies: ſed tu de⁹ in vindicta tua infideles hoies illos collides. D eus vitā meā annūciaui tibi: poſuiſti lachri mas meas i cōſpectu tuo. de⁹ afflictionē vitę meę ante te ꝓnūciaui/ añ te fleui; & ſtillas fle tuū meorū añ te collocaſti. S icut & in ꝓmiſſione tua: tūc cōuertent inimici mei retrorſum. I n q̄cūq; die iuocauero te: ecce cognoui quonīā de⁹ me⁹ es. ecce cōfido acſi pollicit⁹ eſſes: q; cōuertes inimicos meos retro/ ꝓculq; a mea infeſtatiōe repelles. in quocūq; tēpore tuā opē iplorauero/ tuū p̄fidiū popoſcero: quia ſcio te eſſe deū meū/ q ꝓ tua bonitate me nō de feres. I n deo laudabo verbū in deo laudabo ſermonē: in dño ſperaui non timebo q̄d faciat michi homo. dictū aut factū ſi cōtra te deū meū nō fuerit ꝓbabo locutionē/ ſi de te aut pro te fuerit p̄conizabo: in te deo meo ſpes mea cōiecta eſt/ nichilipendā quicquid michi mole ſti afferre poſſit homo. I n me ſunt deus vota tua; q̄ reddā laudationes tibi. O deus meus/ ſpes mea/ liberator meus in memetipſo tibi voui: reddere ſcilicet gratiarū actiones tibi. Q uoniā eripuiſti aiam meā de morte & pedes meos de lapſu: vt placeā corā deo in lumi ne viuentiū. reddā inquā gratiarum actiones tibi/ quia liberaſti de interitu vitam meā/ ab hoſtium ſupplantatione me ſeruaſti: vt acceptari & placere poſſim coram te deo meo in il luminatione vultus tui/ in regione lucis/ & gloria beatorum.

ADVERTE Pro titulo: fidele cœtū/ ſanctorūq; nō ab re colūbam noīari. nam & in cāticis amatorijs ita nūcupaī: vt hic ſurge ꝓpera amica mea/ colūba mea/ formoſa mea & veni. & iterū: vna eſt colūba mea/ pfecta mea. Et ex hiſtorijs: colūba ſimplex auis/ meditabūda amās/ ſuiolatā compari fidē ſeruās agnoſcit. et ex accipitribus: ſibi pericula p̄ſentire/ illaq; ſubſidēdo & humili volatu deuitare. in illiſq; eſſe quidā gloriæ intellectus: ex ſuis colori bus variaq; diſpoſitione. quę dū in oſtentatione volat & ſuo plaudit volatu: tūc ſolito vola tu multo velociorē ſpeculat occultus frōde latro/ & gaudentē in ipſa gloria rapit. Sed quid hoc aliud: niſi vtuū naturæ argumentū/ quo ab optimo cōditore monemur eſſe ſimplices: eſtote inquit ſimplices ſicut colubę. eſſe in ſimplicitate meditabūdos. eſſe charitatis/ fideiq; tenaces. noſſe aduerſarios noſtros humilitate vitari poſſe. q; ſi efferimur/ ſi glorlabundi nimis/ in bonis noſtris exultemus oſtētatuiq; eſſe volum⁹: timendū ei ac reformidandū ē/ ne occultus iſidiator noſter/ vbi viderit nos plus ſolito geſtiētes/ nobiſq; applaudētes/ in ipſa gloria diripiat/ raptos voret/ & non ſit q eripiat. ¶ Tertio verſu. ab altitudine diei timebo/ ego vero in te ſperabo: hieronymus ex hebręo altiſſime quacūq; die territ⁹ fuero in te cōfi dā. vbi altiſſime reſpicit deū. & in traductionibus hoc in loco diaphonia eſt. nā noſtra hic habet timebo/ hebręa territ⁹ fuero/ romana & vetus timebūt/ quod referī ad bellātes græ ca ὁυ φοβηθήσομαι id eſt nō timebo. ſed planior q ex hebręo: & nō magno impēdio col ligitur ſenſus. ¶ Quarto verſu. in deo laudabo ſermōes meos: meos ſupfluit. nā hoc pacto ex hebręo in deo laudabo verbū. ¶ Stir autē & in quito verſu. tota die verba mea execra bātur: mea ſupfluit. & id potius de verbis aduerſariorū cēt intelligendū. vt hic elicereī ſen ſus. tota die/ execrāda in me iactabāt verba. verū circa litterā ꝓ additiōe pticularū meos & mea: alit fuit exponēdū. ¶ Septimo verſu. ſicut ſuſtinuerunt aiam meā: ex hebręo expe ctantes aiam meam. & ſine cōparationis nota: cōtinuatur ſuperiori particulę/ ipſi plantas meas obſeruabunt. & facilis eruitur ſenſus: vt vero habemus difficilius. & tralatio romana cum vtriſq; diſcrepat. cæterū concordius ſine cōparationis nota verſum inciperemus: ſuſti nuerunt animā meā. ¶ Eodē ſeptimo verſu. vbi dicimus pro nichilo ſaluos facies illos: ex hebręo/ quia nullus eſt ſaluus in eis. quare ꝓ nichilo: neganter eſt accipiendū. vt ſenſus ſit ꝓ nulla re ſaluos facies illos/ quia nullū ſaluū facies. ſiue quod idē valuerit: ꝓ quacunq; re nō ſaluos facies illos. ¶ Octauo verſu. de⁹ vitā meā annūciaui tibi/ poſuiſti lachrimas mea as in cōſpectu tuo: ex hebręo ſecretiora mea nūeraſti/ pone lachrimā meā in cōſpectu tuo & alius/ deus motionē meā enarraſti poſuiſti lachrimas meas in vtre tuo. Q uo fit vt nobis poti⁹ dicendū videaī: deus vitā meā tu annūciaſti. ¶ Nono verſu. ſicut & in ꝓmiſſiōe tua: ex hebręo ſed nō in narratiōe tua vtrobiq; difficilis intelligētia: & quę nō ſatis cōſtat iter

interpretes ob homonymiam loci hebraici: ſed & alius habet ſicut & in numeratiõe tua. cuius ſenſus poteſt cũ ſuperiore colligari, ac ſi diceretur: tu deus recenſuiſti/ agnouiſti vitã meã/ poſuiſti lachrimas meas in vaſe tuo/ poſuiſti eas ante te veluti qui eas numeraſti. plorũ enim lachrimæ procul dubio ante deũ numeratę ſunt. Et qđ Hieronymꝰ habet ſed nõ in enarratione tua: arbitror id velle poſuiſti lachrimas meas i cõſpectu tuo ſed in enarratione tua/ incõprehẽſibilitate tua/ quæ nõ poteſt narrari. ¶ Duodecimo verſu. quæ reddam laudatiões tibi: ex romano & greco legẽdũ laudationis. nã romana pſalmographia habet: quę reddã laudationis tibi. greca vero ἀσ ἀποδώσω αἰνέσεώσσου q̃ reddam laudis tuę. quaſi ſit ſenſus: q̃ vota laudationis ſcilicet & gratiarũ actionis reddã tibi aut quæ vota laudis tuę reddã. ex hebræo autem ſine relationis nota: apertius reddã gratiarum actiões tibi. quare ſi laudationes pluratiue & accuſante caſu legitur: pręſtat obelo ſuffigere quæ/ & integrũ verſum ita legere, in me ſunt deus vota tua: reddã laudatiões tibi, ſic enim & hebręo conformius: & melior habetur ſermo.

¶ In finẽ ne diſperdas Dauid i tituli iſcriptione cũ fugeret a facie Saul in ſpelunca. LVI.

1 MIſerere mei deus miſerere mei: qm̃ in te cõfidit aia mea.

2 Et in vmbra alarũ tuarũ ſperabo: donec tranſeat iniquitas.

3 Clamabo ad deũ altiſſimũ: deum qui benefecit michi.

4 Miſit de cœlo & liberauit me: dedit i opprobrium cõculcãtes me. Sęp

5 Miſit deꝰ miam ſuam & veritatẽ ſuã/ & eripuit animã meã de medio catulorũ leonũ: dormiui cõturbatus.

6 Filij hoim dẽtes eorũ arma & ſagittę: & lingua eorũ gladius acutꝰ.

7 Exaltare ſup cœlos deus: & in omni terra gloria tua.

8 Laqueũ parauerũt pedibus meis: & icuruauerũt animã meã.

9 Foderũt ãte faciẽ meã foueam: & inciderunt in eam. Semper.

10 Paratũ cor meũ deus

¶ In finẽ ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptiõe cũ fugeret a facie Saul in ſpelũca. LVI.

MIſerere mei deus miſerere mei: qm̃ in te cõfidit aia mea.

Et in vmbra alarũ tuarũ ſpero: donec trãſeat iniquitas.

Clamabo ad deũ altiſſimũ: & ad dñm qui benefecit michi.

Miſit de cœlo & liberauit me: dedit i opprobrium cõculcãtes me. Dp̃.

Miſit deꝰ miſericordiã ſuã & veritatem ſuam/ animã meã eripuit de medio catulorũ leonũ: dormiui conturbatus.

Filij hoim dẽtes eorum arma & ſagittę: & lingua eorum machæra acuta

Exaltare ſuper cœlos deus: & ſup omnẽ terram gloria tua.

Laqueos parauerũt pedibꝰ meis: & incuruauerunt animã meam.

Foderũt ante faciẽ meã foueã: & ipi inciderunt in eam. Dp̃.

Paratũ cor meum deus

¶ Victori vt nõ diſperdas Dđ humilẽ & ſimplicẽ quãdo fugit a facie Saul i ſpelũca. LVII

MIſerere mei deus miſerere mei: qm̃ in te ſperat aia mea/ in vmbra alarum tuarum ſperabo donec trãſeant inſidię.

Inuocabo deum altiſſimum: deum vltorẽ meum.

Mittet de cęlo & ſaluabit me: exprobrabit cõculcantibus me. Sela.

Mittet deus miſericordiam ſuam & veritatẽ ſuam: anima mea i medio leonũ dormiuit ferocientium.

Filij hoim dentes eorũ lãceę & ſagittę: & lingua eorum gladius acutus.

Exaltare ſuper cœlos deus: in omni terra gloria tua.

Rete parauerũt greſſibus meis: ad incuruandam animam meam.

Foderũt ante me foueam: ceciderunt i mediũ eius. Sela.

Paratum cor meũ deus

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
56 Miserere.	paratū cor meū: cantabo & psalmū dicā.	paratū cor meū: cantabo & psalmū dicā dño.	paratū cor meū: cātabo & psallam.
11	EXurge gl̄ia mea exurge psalteriū & cithara: exurgā diluculo.	EXurge gl̄ia mea exurge psalteriū & cithara: exurgā diluculo.	SUrge gloria mea surge psalteriū & cithara: surgā mane.
12	COnfitebor tibi in populis dñe: psalmū dicā tibi in gentibus.	COnfitebor tibi in populis dñe: & psalmū dicam tibi inter gentes.	COnfitebor tibi in populis dñe: cantabo tibi in gentibus.
13	QUoniā magnificata est vsq; ad cœlos mia tua: & vsq; ad nubes veritas tua.	QUm magnificata est vsq; ad cœlos misericordia tua: & vsq; ad nubes veritas tua.	QUia magna vsq; ad cęlos misericordia tua: & vsq; ad nubes veritas tua.
41	EXaltare super cœlos deus: & super oēm terram gloria tua.	EXaltare super cœlos deus: & super oēm terram gloria tua.	EXaltare super cœlos deus: in omni terra gloria tua.

TITVLVS. Ad victoriā vt nō dispdas Dauid humilē & simplicē/ quādo fugit a facie Saul i spelūcā, pro titulo lege caput 24 primi regnorū, Dauid hūilis & simplex: Christ⁹ dñs i passione. Saul: inuidus/maliuolus & superb⁹ populus hebraicus. spelunca: gloriosum dñi sepulchrum. Propheta in spiritu dominum inducit ad patrem/orantem.

EXPOSITIO CONTINVAM Iserere mei de⁹ miserere mei: quoniā i te cōfidit aia mea, pater mi misereſcat te mei/pater nusereſcat te mei: quia in tuo soli⁹ auxilio sperat spiritus meus. 1
Et i vmbra alarū tuarū sperabo: donec trāseat iiquitas. & o pater i protectione tua/ misericordia tua & vero iudicio/spem meā collocabo: donec scel⁹ sit aboliti & donec iimicorū meorū defecerit isidiæ. 2
Clamabo ad deū altissimū: deum qui bñfecit michi, vociferabo ad cœlestē patrē meū/deū super oia exaltatū: deū bñfactorē/vindicē & vltorem meum. 3
Mi sit de cœlo & liberauit me: dedit i opprobriū cōculcātes me. bñfactorē quidē meū/quia trāsmisit auxiliū suū de cœlo/& eripuit me: vindicē vero & vltorē/quia in ignominiā & cōfusionē dedit opprimētes me. 4
Mi sit deus misericordiā suā/ & veritatē suā & eripuit animā meā de medio catulorū leonū: dormiui cōturbatus, de cœlo transmisit pater ptectionē & auxiliū suū/miserationē suā & verū iudiciū / & liberault spiritū meū de potestate hoim superborū & ferocientiū: excepi somnū mortis anxiatus. 5
Ili hoim dentes eorū arma & sagittæ: & lingua eorū gladius acutus, carnaliū iudeorū verba in me spicula & iacula: & lingę dicacitas vt acuta nouacula. 6
Exaltare sup cœlos deus: et in omni terra gloria tua, pater gloria tua transcēdat ccelos: & ex satisfactione mea pro humana redeptione/ cultus tu⁹ & honorificētia tua p vniuersum orbē extendat. 7
Laqueū parauerūt pedibus meis: & incurauerūt animā meā, principes mortis & authores peccati/tenebrarū potestates ifidiatę sunt mortalitati meę: humiliauerūt & afflixerūt vitā meam. 8
Foderūt ante faciē meam foueam: & inciderunt in eam, aperuerūt animę meę puteū interitus & inferni spelunca: & detrusi sunt in illā. 9
Paratū cor meū deus/paratū cor meū: cātabo & psalmū dicā, deus meus pater meus/prompta est aia mea ad te gl̄ificandū/prōpta est aia mea: canā & laudes tuas annūciabo. 10
Exurge gl̄ia mea exurge psalteriū & cithara: exurgā diluculo, vox patris ad filiū/e somno mortis suscitare/qui clarificas me in terra/suscitare laus vetus & laus noua: vox filij ad patrē/suscitabor mane in aurora. 11
Cōfitebor tibi i populis dñe: psalmū dicā tibi in gētibus, cœlestis pater æterne glorificabo te in nationibus: edocebo gētes laudationes tuas. 12
Quoniā magnificata est vsq; ad cœlos misericordia tua: & vsq; ad nubes veritas tua, dicā laudes tuas in gētib⁹/ quoniā tāta est miseratio tua vt gen⁹ humanū ex iferis & terrenis in cœlestia trāsferre velis: & fides tua vsq; ad nubes cōscēdit/notitia tui vbiq; locorū est pfusa. & hic versus eādē cū quito psalmi 35 habet itelligētiā. 13
Exaltare sup cœlos de⁹: & sup oēm terrā gl̄ia tua, resumit ad fortiorē insinuādū paternę laudis affectū/septimū versū pcedētē. 14
ADVERTE. Quito versu, et eripuit aiam meā de medio catulorū leonū/ dormitui cōturbatus ex hebręo aia mea dormiuit i medio leonū ferociētiū, quo designari videt: aia mea ex sōno mortis a corpe soluta fuit in medio caterua rum spiritualium potestatū more leonū sęuientium/etsi id etiā de custodibus sepulcri a pontificibus & pharisęis ordinatis/nō inepte forsitan intelligi possit.

GALL.

In finē ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptione. LVII.

1 Si vere vtiq; iuſtitiā loquimini: recta iudicate filij hoim.

2 Etenim in corde iiquitates opamini i terra: iniuſtitias manus veſtræ concinnant.

3 Alienati ſunt peccatores a vulua/errauerunt ab vtero: locuti ſũt falſa

4 Furor illis ſecũdũ ſimilitudinē ſerpentis: ſicut aſpidis ſurdę & obturãtis aures ſuas.

5 Quæ nō exaudiet vocē incantantiũ: & venefici incantãtis ſapiẽter.

6 Deus cõteret dẽtes eorũ in ore ipſorũ: molas leonũ cõfringet dñs.

7 Ad nichilũ deuenient tanq̃ aqua decurrẽs: intendit arcũ ſuũ donec infirmentur.

8 Sicut cera quæ fluit auferentur: ſuper cecidit ignis & non viderunt ſolem.

9 Priuſq̃ intelligerẽt ſpinę veſtrę rhamnũ: ſicut viuentes ſicut in ira abſorbet eos.

10 Lętabit̃ iuſtus cũ viderit vindictã: manꝰ ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.

11 Et dicet homo ſi vtiq; eſt fructus iuſto: vtiq; eſt deus iudicans eos in terra.

ROM.

In finē ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptione. LVII.

Si vere vtiq; iuſtitiã loquimini: iuſta iudicate filij hominũ.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniquitatē manꝰ veſtræ concinnant.

Alienati ſunt peccatores ab vtero / errauerũt a vẽtre: locuti ſunt falſa

Ira illis ſecundũ ſimilitudinē ſerpẽtis: ſicut aſpidis ſurdę et obturantis aures ſuas.

Quæ nō exaudiet vocẽ incãtãtiũ et venefici: quæ incãtat̃ a ſapiẽte.

Deus cõteret dẽtes eorũ in ore ipſorũ: molas leonũ cõfringet dñs.

Ad nichilũ deuenient velut aqua decurrens: intẽdit arcũ ſuũ donec infirmentur.

Sicut cera liq̃facta auferẽtur: ſup eos cecidit ignis & non viderunt ſolem.

Priuſq̃ ꝓducat ſpinas veſter rhamnꝰ: ſicut viuẽtes ſicut in ira abſorbet eos.

Lætabit̃ iuſtus cũ viderit vindictã ipiorum: manꝰ ſuas lauabit i ſanguine peccatorũ.

Et dicet homo ſi vtiq; ẽ fructꝰ iuſto: vtiq; eſt deus iudicãs eos in terra.

HEB.

Victori ne diſperdas Dauid humilẽ ſimplicem. LVIII.

Si vere vtiq; iuſtitiã loqmini: recte iudicate filij hominũ.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniquitates manus veſtrę appendunt.

Alienati ſunt pctõres a vulua: errauerunt ab vtero loquẽtes mẽdaciũ

Furor eorum ſicut furor ſerpẽtis: ſicut reguli ſurdi obturãtis aurem ſuam.

Vt nõ audiat vocẽ murmurantiũ: nec incãtatoris incãtatiões callidas.

Deus excute dẽtes eorũ ex ore eorũ: molares leonũ cõfringe dñe.

Diſſoluant̃ quaſi aquę q̃ defluũt: intẽdet arcũ ſuum donec conterantur.

Quaſi vermis tabefactus ptranſeant: quaſi abortiuũ mulieris qđ non vidit ſolem.

Anteq̃ creſcant ſpinæ veſtræ in rhamnũ: quaſi viuentes quaſi in ira tẽpeſtas rapiet eos.

Lætabitur iuſtus cũ viderit vltionẽ: pedes ſuos lauabit in ſanguine impij.

Et dicet homo vere fructus eſt iuſto: vere eſt deus iudicans in terra.

TITVLVS. Ad victoriã/vt nõ diſpdas Dauid humilẽ ac ſimplicẽ, pſalmus ſpũalis exhortatio vt & Chriſti dñi & ſequactũ eius pſecutores reſipiſcãt, Propheta in ſpiritu loquitur,

57

Si vere

EXPOSITIO CONTINVA. Si vere vtiq; iustitiam loquimini: recta iudicate filij homi- 1
nũ. o homines terreni si loquimini in ore quæ vera & iusta sunt: sic etiam sentite in corde/
& rectũ aio facite iudiciũ. Etenim in corde iniquitates opamini in terra: iniustitias manus ve 2
strę concinnãt, verum vos filij hominũ pro terrenis bona verba habetis in ore/ & mala in
animo cogitatis: iniqua facta vestra pallíata & adumbrata pro viribus vestris ad effectum
deducitis. Alienati sunt peccatores a vulua: errauerunt ab vtero/ locuti sunt falsa, terrenis 3
hominibus & ipijs ab iuolucris vteri insita est auersionis pronitas: ab aluo insita deuiatio-
nis natura/ vita mendax & subdola. Furor illis secundũ similitudinẽ serpẽtis: sicut aspidis 4
surdę & obturantis aures suas, iraſcuntur & furiũt more calcatorum serpentũ. Cuius venena
funditãtium: in similitudinẽ regulorũ obsurdescẽtium & occludẽtium auditũ suũ. Quę nõ 5
exaudiet vocẽ incantantiũ: & venefici incãtantis sapienter, in similitudinẽ inquã regulorũ
aures suas obturãtium vt non audiãt scelestas murmurationes maleficorum: & magi astu
te pręcantãtis/ sic & illi veritati pręcludunt aures/ ne tabificũ nocendi virus salutari doctri
na reprimat. Deus cõteret dẽtes eorũ in ore ipsorũ: molas leonũ cõfringet dñs. Iudex oim 6
iustus cõminuet ora eorũ quæ laxauerunt in mẽdacium: vires superbiæ eorũ quibus vt leo
nes ſęuierunt elidet fortissimus dñator omniũ. Ad nichilum deueniẽt tanq̃ aqua decurrẽs: 7
intendit arcum suum donec infirmentur, peccatores redigẽtur in nichilum/ velut torrens
qui continuo elabitur: deus vindicẽ irã non remittet/ donec ipsi intereant. Sicut cera quę 8
defluit auferẽtur: supercecidit ignis & nõ viderunt solẽ. hi impij vt serpentes lingua virus
fundẽtes/ ne doctrinã exciperent aures claudentes vt reguli/ ſęuientes vt leones/ sicut ce-
reus liquescit sic ipsi disperibunt: super eos decidet vltio/ in igne detinebunt / nunq̃ solẽ iu-
stitię/ lumen vluentium aspicient. Priusq̃ intelligerent spinę vestrę rhamnum: sicut viuen- 9
tes sic in ira absorbet eos, filios vestros o genimina viperarum quos tanq̃ spinas ad pungẽ
dum in futurum seruistis/ priusq̃ adolescant in fruticẽ/ priusq̃ ad adultã peruenĩãt ętatẽ per-
fectasq; nocẽdi vires adipiscant; tanq̃ ętate maturos/ sic in furore suo demetet / detrũcabit
euelletq; dñs. Lętabitur iustus cum viderit vindictã: manus suas lauabit in sanguine pec 10
catoris, exultabit in recto dei iudicio vir spiritualis/ vir criminis insons/ cum iustam intue-
bitur vltionẽ: et iustior/ puriorq; apparebit/ q̃ diuinæ iustitiæ exultãs applaudet cum san-
guis ipiorũ fundet/ cũ puniẽtur peccatores. Et dicet homo si vtiq; est fructꝰ iusto: vtiq; est 11
deus iudicãs eos in terra, quęret igitur nunc hõ si est vtilitas & merces innoxię pięq; vitę
viro: sciat reuera esse/ siquidẽ est deus in terra & iustorũ & iniustorũ ferẽs iudiciũ/ iniustos
delẽs & æternis mãdãs supplicijs/ iustos autẽ conseruans et ineffabilibus replẽs delicijs.

ADVERTE. Quarto versu, sicut aspidis surdæ: Hieronymus ex hebreo/ sicut reguli sur-
di, sic etiã in Hieremiã mittam in vos serpentes regulos: quibus nõ est incãtatio, quod qua-
drat et quod quito subsequẽti versu subiũgit. aspides autẽ patere incãtationibꝰ arbitror no-
tũ: nisi psylli & marsi qui etiãnũ per Italicã orã passim bacchantur torquati anguibus mẽ-
tiant/ venefici profecto & incãtatores nefandi, p quos crediderim: venenorũ & toxicorũ il-
li gẽti olim notã perniciẽ. Et aspis scribit intumescere collo/ hebetes natura oculos habere/
eosq; nõ in fronte sed in tẽporibus, itaq; auditu q̃ visu sępius excitari, q̃ aurilũ vnã in terra
& alterã cauda figat. nõ accedo nisi ꝓbata adducat hystoria. Quito versu. & venefici in-
cãtatis sapiẽter, græce nõ incãtantis sed incãtata siue quæ incãtat vt in trialalatiõe romana
legit & referẽ ad aspidẽ Φαρμακευομένῃ παρὰ σοφοῦ incãtata a sapiẽte/ aut si mauis cũ
incãtatur a sapiente. Octauo versu: sicut cera quæ fluit auferent: Hieronymus ex hebreo
sicut vermis tabefactus pertransient, & vtraq; similitudo pulcra & accõmoda, nã cera vbi
in lichno liquefacta fuerit; nichil illius amplius apparet, similiter vbi vermis cõtabuerit: ni-
chil nisi terra reperitur/ et ne quidẽ vestigium vermis, ita peccatores vbi interierit: nichil
ipsorũ amplius/ neq; in hoc mundo/ neq; in lumine viuẽtium apparebit/ nõ secus ac si nũq̃
fuissent, aię autẽ eorũ: ppetuo rotabunt/ cruciabunt̃q; tormẽto/ dẽsissimarum tenebrarum
horroribus obsitę. Secunda particula eiusdẽ octaui versus supercecidit ignis & non vide
runt solem: Hieronymus ex hebreo habet/ quasi abortiuum mulieris quod nõ vidit solem
quod respicit superius verbũ pertransiẽt. qui eni in hoc mundo sic moriunt vt ad visionem
supramundi & superintellectualis iustitię solis non admittant: assimilant ijs qui sic in aluo
materna emoriunt vt nunq̃ videant sensibilẽ solẽ, quod enim est esse in vtero matris ad sen
sibilẽ solẽ: hoc est esse in hoc mundo ad superintelligibile lumẽ. quare mundus iste iustos pa-
rit ad alterã vitã/ & ad dulce superspiritualis lucis spectaculum: iniustos autẽ & peccatores
abortit mortuos/ ad triste & funestum horrẽdarum tenebrarum sepulcrum. nec iniuria. nã
aię sanitas: iustitia, morbus autem eiusdem vel extremus & letalis: iniquitas, atqui fetum
sanum & æquabilem omnem mater parit ad hunc contuendum visibilem solẽ: morbidum
autem & extreme languentẽ abortit/ solis ipsis damnatum tenebris et accommoda hęc ad-

modū pc̄ōribus ꝓportio: etſi altera vera ſit, nā & alibi ſcriptū eſt, pluet ſup pctōres laq̄os: ignis ſulfur & ſpūs ꝓcellarū pars calicis eorū. ¶Nono verſu, priuſq̄ intelligerēt ſpinę veſtrę rhānū: legēdū potiꝰ itelligāt/ex hebrēo & romano. nā ex hebrēo añq̄ creſcāt ſpinę veſtrę in rhamnu. ex romano priuſq̄ pducat ſpinas veſter rhamnus. & cū legitur intelligant/ melior ſermo: attamē vt ex hebrēo habeā intelligibilior. & diūiniūt rhamnū rubū eſſe canidiorem & fructuoſiorē cęteris: eūq; florere & ramos ſpargere rectis aculeis non vt cęteri aduncis/foliis maioribus. Et hieronymꝰ diffiniuit rhānū: vnū eſſe e gñibus ſentiū aſperrimū & flore gratiſſimū. ¶Eodē nono verſu, ſicut in ira abſorbet eos: melius abſorbebit/vt cognoſcatur facilię eſſe futurū, vt ex hebrēo cognoſcit vbi dicitur: quaſi in ira tēpeſtas rapiet eos. Et q̄ romana tralatio habet priuſq̄ ꝓducat ſpinas veſter rhamnus: ex græco πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὴν ῥάμνον potiꝰ eſſet legendū veſtra rhānus q̄ veſter. q̄q̄ & verti poteſt priuſq̄ intelligāt ſpinę veſtrę rhānū & priuſq̄ intelligat ſpinas veſtra rhamnus, anceps eni illic ſenſus. Et ſunt qui habēt ſicut in ira ſic viuētes abſorbet eos, ſed codex græcus oſtēdit vtrobiq; eodē vocabulo vtendū/nō in vno ſicut/in altero ſic: q̄ hoc modo habet ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐμπόρπᾱ καταπίεται αὐτούς quaſi viuētes quaſi in ira abſorbebit eos. ¶Decimo verſu, lętabit̄ iuſtus cū viderit vindictā/manus ſuas lauabit in ſanguine pctorū. hec ꝓphetia impleta videt cū poſt interfectionē Chriſti dñi/lapidationē ſtephani obturātibus & claudētibus iudęis aures ſuas ne verba vitę exaudirēt/poſt p̄cipitationē iacobi/poſt fugā apoſtolorū: per Titum in impios iudæos digna vindicta ſecuta eſt. etſi poſſit vniuerſaliter ſup iuſtis dei iudiciis in ipſos & pctōres interp̄tari. ¶Vndecimo verſu. & dicet homo ſi vtiq; eſt fructus iuſto: ex hebrēo ſine cōditiōis nota/& dicet homo vere fructus eſt iuſto: & eſt ſenſus cū patebit vindicta peccatorū & innocētia iuſtorum: tunc cōfitebitur homo quicūq; ſiue ex iuſtis fuerit ſiue ex fontibus/confitebitur inquā vere fructus eſt iuſto/vere eſt deus iudicans in terra. et planior rationabiliorq; aſſertorius ſenſꝰ q̄ cū conditione quē in modum legere ſolemus. quare ſi cōcordiam maluerimꝰ: legendum nobis erit. Et dicet homo vtiq; eſt fructus iuſto: vtiq; eſt deus iudicans in terra.

¶In finē ne diſperdas Dauid i tituli iſcriptiōe quādo miſit Saul & cuſtodiuit domū eius vt interficeret eū. LVIII.

1 ERipe me de inimicis meis deꝰ meꝰ: et ab inſurgētibus i me libera me.

2 Eripe me de opantibus iniq̄tatē: & de viris ſanguinū ſalua me.

3 Quia ecce cęperūt animā meā: irruerūt in me fortes.

4 Neq; iniq̄tas mea neq; peccatū meū dñe: ſine iniquitate cucurri & direxi.

5 Exurge i occurſū meū et vide: & tu dñe deus virtutū deus iſrael.

6 Intēde ad viſitādas oēs gētes: nō miſereariſ oibus qui operantur iniq̄tatē.

¶In finē ne diſperdas Dauid i tituli iſcriptiōe quādo miſit Saul & cuſtodiuit domū eiꝰ vt eū interficeret. LVIII.

ERipe me de inimicis meis deꝰ meꝰ: et ab iſurgētibꝰ in me libera me.

Eripe me de opantibꝰ iniq̄tatē: & de viris ſanguinū ſalua me.

Quia ecce occupauerūt animā meā/ irruerūt in me fortes: neq; iiquitas mea neq; peccatū meū domine.

Sine iniquitate cucurri & dirigebar/ exurge in occurſū michi & vide: & tu dñe deus virtutū deus iſrael.

Intende ad viſitandas oēs gentes: nō miſereariſ oibus qui operātur iniq̄tatē.

¶Victori ne diſperdas Dauid hūilē & ſimplicē quādo miſit Saul & cuſtodiuit domū eiꝰ vt eū interficeret. LIX.

ERipe me de inimicis meis deꝰ meꝰ: & a reſiſtentibus michi protege me.

Libera me ab opariſ iniq̄tatis: & a viris ſanguinū ſalua me.

Quia ecce iſidiati ſūnt aię meę/cōgregant̄ aduerſum me fortiſſimi: abſq; iniquitate mea & abſq; pcō meo dñe.

Nō egi iique: et illi curūt & pręparātur.

Surge ex aduerſo ꝓ me & reſpice: & tu dñe deꝰ exercituū deus iſrael.

Euigila & viſites oēs gētes: nō miſereariſ vniuerſis qui operantur ii-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
58 Eripe.	quitatem.	iniquitatem.	quitatem.
7	Cõuertent ad veſperã & famẽ patiẽtur vt canes: et circuibũt ciuitatẽ	Cõuertent ad veſperũ et famẽ patiẽtur vt canes: et circuibũt ciuitatẽ	Reuertãtur ad veſperã et latrent vt canes: et circũeant ciuitatem.
8	Ecce loquẽtur i ore ſuo et gladius in labijs eorum: quoniam quis audiuit?	Ecce ipſi loquẽtur i ore ſuo: et gladius eſt in labijs eorum. Quoniã quis audiuit?	Ecce loquunt i ore ſuo/ et gladij in labijs eorũ: quaſi nemo audiat?
9	Et tu dñe deridebis eos: ad nichilũ deduces omnes gentes.	et tu dñe derideb's eos: & pro nichilo habebis omnes gentes.	Tu autẽ dñe deridebis eos: ſubſannabis ones gentes.
10	Fortitudinẽ meã ad te cuſtodiã/ quia deus ſuſceptor me⁹ es: de⁹ me⁹ mia eius p̃ueniet me.	Fortitudinẽ meã ad te cuſtodiã quia tu de⁹ ſuſceptor meus es: miſeri cordia eius p̃ueniet me	Fortitudinẽ meã ad te ſeruabo/qm̃ tu deus eleuator me⁹: dei mei miſericordia præueniet me.
11	Deus oſtẽdit michi ſuper iimicos meos/ ne occidas eos: nequando obliuiſcantur populi mei.	Deus meus oſtẽde michi bona inter iimicos meos: ne occideris eos nequãdo obliuiſcant legis tuæ.	Deus oſtẽdit michi p inſidiatorib⁹ meis/ ne occidas eos: ne forte obliuiſcantur populi mei.
12	Diſperge illos in virtute tua: et depone eos p̃tector meus domine.	Diſperge illos in virtute: et deſtrue eos protector meus domine.	Diſperge eos i fortitudine tua: et deſtrue eos protector meus dñe.
13	Delictũ oris eorũ ſermonẽ labiorũ ipſorũ: & cõpr̃ehendãtur in ſup̃bia ſua.	Delicta oris eorũ ſermo labiorũ ipſorum: & cõpr̃ehendãtur in ſup̃bia ſua.	In peccato oris ſui i ſermone labiorũ ſuorum: & capiantur in ſuperbia ſua.
14	Et de execratiõe & mẽdacio annũciabũtur in cõſũmatione: in ira conſũmationis et nõ erũt.	Et de execratiõe & mẽdacio compellantur: in ira cõſũmationis & nõ erunt.	Maledictionẽ & mendacium narrantes conſume in furore: cõſume vt non ſubſiſtant.
15	Et ſciẽt quia deus dominabitur iacob: et finium terræ.	Et ſcient quia deus dominabitur iacob: & finium terræ.	Et ſciãt quoniam deus dominator iacob: in finibus terræ.
16	Cõuertẽtur ad veſperã & famẽ patientur vt canes: et circuibũt ciuitatẽ	Cõuertent ad veſperũ et famẽ patiẽt vt canes: & circuibũt ciuitatem.	Conuertãtur ad veſperam & latrent vt canis: & circũeant ciuitatem.
17	Ipſi diſpergent ad mãducandum: ſi vero non fuerint ſaturati & murmurabunt.	Ecce ipſi diſpergentur ad manducandũ: ſi vero non fuerint ſaturati & murmurabunt.	Ipſi vagabuntur vt comedãt: & cum ſaturati non fuerint murmurabunt.
18	Ego autẽ cãtabo fortitudinẽ tuã: & exaltabo mane miſericordiã tuã.	Ego autem cãtabo virtutem tuã: & exaltabo mane miſericordiã tuã.	Ego autẽ cantabo imperiũ tuum: & laudabo mane miſericordiã tuã.

19 Quia factus es ſuſceptor meus: & refugium meũ in die tribulatiõis meę.
Quia factus es ſuſceptor meus: et refugium meũ in die tribulationis meę.
Quoniã factus es fortitudo mea: & refugiũ meum in die tribulationis meę.

20 Adiutor meus tibi pſallã quia deus ſuſceptor meus es: deus meus miſericordia mea.
Adiutor meus tibi pſallã quia tu deꝰ ſuſceptor meus es: deus meus miſericordia mea.
Tibi cãtabo quoniam deus adiutor meus es: deus meus miſericordia mea.

TITVLVS. Ad victoriam vt nõ diſperdas Dauid humilẽ ac ſimplicem/quãdo miſit Saul & cuſtodierunt domũ eius vt interficerẽt eũ. Pro titulo lege caput. 19. primi Regnorũ. Dauid: Chriſti domini. Saul: populi hebraici. domus Dauid: ſepulcri dñi. miſſi ad cuſtodiã: cuſtodũ ſepulcri. demiſſio Dauid per feneſtram: egreſſiõis domini ſepulcro clauſo figuram geſſere. & eo tẽpore quo Saul miſit ſatellites ſuos nocte in domũ Dauid vt cuſtodirent eũ & interficeretur mane/ & per feneſtrã depoſitus (vt illic ſcribitur) aufugit & ſaluatꝰ eſt: hoc ſpectaculum in ſpiritu Dauid monſtratum eſt. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Eripe me de inimicis meis deus meus: & ab inſurgẽtibꝰ in
2 me libera me. pater erue me de iudæis: & de periculis irruentiũ in me ſubſtrahe me. Eripe me de operãtibus iniquitatẽ: & de viris ſanguinũ ſalua me. pater æterne libera me de ma-
3 nibus pctõrum: & de manibus volẽtiũ fundere ſanguinẽ innoxiũ ꝓtege me. Quia ecce ceperũt aiam meã: irruerunt in me fortes. eripe me pater iuſtiſſime / quia ecce inſidiꝭ occu-
4 pauerunt vitã meã: impetũ in me fecerunt violentiſſimi hoſtes. Neq; iniquitas mea neq; peccatũ meũ dñe: ſine iniquitate cucurri & direxi. pater æterne neq; trãſgreſſio mea ẽ neq; reatus meus in cauſa eſt vt me ꝓſequãtur: ſine trãſgreſſione & dolo in mũdo ſum cõuer-
5 ſatus/& alios ad ſancte pieq; cõuerſandũ induxi. Exurge in occurſum meũ & vide: & tu do-
6 mine deus virtutũ deus iſrael. Intende ad viſitandas omnes gentes: nõ miſereaꝛis oibus qui operãtur iniquitatẽ. veni in adiutoriũ meũ aduerſus hoſtes meos & attende innocentiam meã & eorũ iniuſtitiã: & tu pater mi/domine deus cęleſtiũ agminũ/deus te agnoſcẽtiũ. excitare ad purificãdas omnes nationes: ne parcas cũctis qui me vltro affligunt/ q doctrinę pacis & annũciationi regni tui obſiſtunt & qui me ꝓſequũtur. Conuertenẽ ad veſpe-
7 ram & famẽ patient vt canes: & circuibũt ciuitatẽ. aduerſarij mei ad te reuertent in nouiſſimis diebus/in occaſu mũdi famelici erunt doctrinę vt canes cibi: & ad doctrinã exauriẽdam circuibũt cœtũ ſanctorũ/Hieruſalẽ ſanctã/montẽ ſion/ſpecioſum germẽ/latera aglo-
8 nis/ciuitatẽ regis magni. Ecce loquentur in ore ſuo & gladius in ore eorũ: quoniã quis audiuit? ecce aduerſarij mei qui execrant me verbo ſuo/& morti me adiudicant ſermone ſuo inquientes blaſphemauit/reus eſt mortis/tolle tolle/crucifige eũ: quaſi nullus ſit qui neq;
9 tiam eorũ aduertat. Et tu dñe deridebis eos: & ad nichilũ deduces oẽs gentes. tu autẽ pater ęterne ludibrio habebis eos: et delebis de terra oim gẽtiũ errores/et alia eis indes noia.
10 Fortitudinẽ meã ad te cuſtodiã/quia deus ſuſceptor meus es: deus meus miſericordia eiꝰ
11 p̃uenit me. fortẽ populũ meũ ad te honorificandũ patrẽ meũ/protegã/quia tu es deꝰ exal-
tator meus: & miſeratio tua anticipabit me. Deus oſtẽdit michi ſuper inimicos meos / ne occidas eos: nequando obliuiſcantur populi mei. pater meꝰ manifeſtauit michi de iudæis inſultatoribus meis dicẽs ne funditus de terra eradices eos: ne forte penitus memoria de-
12 leatur/q̃ fuerit populus meus. Diſperge illos in virtute tua: & depone eos ꝓtector meus dñe. ventila eos per terras/ gentes/& nationes in potentia tua pater æterne: & abijce eos
13 deſtrue eos defenſor meus/dñator ęterne. Delictũ oris eorũ ſermonẽ labiorũ ipſorũ: & cõ prẽhendant in ſuperbia ſua. deſtrue eos pater ob peccatũ oris eorũ / quia me negauerunt Chriſtũ tuũ/ſanguinẽ meũ ſuper ſe & filios ſuos popoſcerunt blaſphemias & cõuicia addi-
14 derunt: deꝑhendãtur in elatione ſua qua cõtra te/ſe eleuauerunt. Et de execratione et mẽdacio annũciabuntur in cõſũmatione: in ira cõſummatiõis & nõ erũt. & de execrabili improperio/quia & de me dixerũt dęmoniũ habet/in beelzebuth principe dęmoniorũ eiecit dęmonia/quia negauerunt me a te eſſe miſſum/ et doctrinam meã eſſe a deo/ et clam contra me falſa teſtimonia cõmẽtati ſunt: accuſabũtur in nouiſſimo die/accuſabũtur in die vl-
15 tionis vltimę/& de morte ad vitã non reſpirabũt. Et ſcient quia deus dñabitur iacob: & finium terræ. id intelligant añq̃ conſummãtur/priuſq̃ dies vltionis veniat quia deus quẽ annunciaui/pater/verbũ/& ſpiritus cognoſcetur dñs iudæorũ: et gentiũ vſq; ad vltimũ terrę.
16 Conuertenẽ ad veſperã/& famẽ patientur vt canes: & circuibunt ciuitatẽ. reſumptio ſepti-
17 mi verſus & ſenſus idem. Ipſi diſpergentur ad mãducandũ: ſi vero non fuerint ſaturati et

58 murmurabunt, diuagabũtur ad varios cœtus fidelium vt doctrina salutari pascãtur: si ve-
Eripe me, ro illis non satisfiat non tacebunt/nõ cõtenti erunt. Ego autem cãtabo fortitudinem tuam 18
59 & exaltabo mane misericordiã tuam, sed O pater laudans magnificabo insuperabilẽ iu-
stitiam tuam, & in nascente ecclesia tua magnificabo miserationem tuã. Quia factus es 19
susceptor meus: et refugiũ meum in die tribulationis meę. exaltabo & magnificabo mise-
rationem tuam/quia tu pater factus es adiutor meus: & portus refugij mei/in tempore ca
licis et excessus mei. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus es: deus meus 20
misericordia mea, pater iuste confitebor tibi in psalmo/in laude quia tu es auxiliator meꝰ;
protector meus/deus meus & miseratio quę suscepit me.

ADVERTE Quarto versu. sine iniquitate cucurri & direxi: Hieronymus nõ egi iique et il-
li currũt & p̃parãtur, hic cursũ & p̃parationẽ ad aduersarios: interpretes ad eũ quẽ ꝓpheta
iduxit rettulerũt. ¶ Octauo versu. ecce loquẽtur: ex hebræo ecce loquũtur. & accõmodatiꝰ
p̃sens illud respicere videt/quo dñm afflictãt in terris: nõ autẽ yesperã illã/ qua ad deũ re
diturí sunt cũ ipse dñabitur Iacob & finiũ terræ, legaꝫ igitur authore Hieronymo: ecce lo-
quũtur in ore suo. ¶ Vltima eiusdẽ octaui versus ꝓcula/quoniã quis audiuit? ex Hieronymo/quasi nemo audiat. & hoc quidẽ clarius & dilucidiꝰ. ¶ Decimo versu. deus meus mia eius p̃ueniet me: Hieronymꝰ ex hebræo del mei mia præueniet me, aptior sermo: & linguæ romanæ cõspirãtior, quid eni prohibet: quod magis cõsentaneũ ex hebræo nos mutuare/ qd sepe mutuamꝰ ex romano vel romanũ ex nr̃o? p̃serti vbi aut verior aut eadẽ teneꝫ sen-
tẽtia legamꝰ igiꝫ. fortitudinẽ meã ad te custodiã quia deus susceptor meus es. del mei mia p̃ueniet me. ¶ Tertiodecimo versu. delictũ oris eorũ sermonẽ labiorũ ipsorũ: nullus sensus sine ꝓpositionis intellectu, vbi & Hieronymꝰ habet in peccato oris sui/in sermone labiorũ suorũ. & tũc apta est itelligẽtia, adhũc igitur eni cũ eo quod præpositũ fuerat: destrue eos ꝓtector meus dñe. quare ad eãdẽ normã legẽdũ esset: in delicto oris eorũ et in sermõe labiorũ ipsorũ. Alioqui si sensum extorquere vis: ex precedẽti versu verbũ depone accommoda vt audias/ depone delictũ oris eorum/sermonẽ labiorũ ipsorũ. ¶ Quartodecimo versu. & de execratione et mẽdacio annũciabũtur in cõsummatione/in ira cõsummationis & nõ erũt: Hieronymus ex hebræo/maledictionẽ & mẽdaciũ narrãtes cõsume in furore/consume vt nõ subsistãt, vbi non tam vltimæ q̃ e vicino diuinæ iustitiæ inuocatio est in blasphemos & mendaces: & qui in spiritum sanctum peccauerant/ indignos & presenti & futura venia. ¶ Quintodecimo versu. & sciẽt: rectius videtur & sciãt ex hebræo et ex præcedẽti sentẽtia, quomodo eni fit vt vbi dictũ est & nõ erũt: cõtinuo adhũgatur & sciẽt/rectius itaq; vt Hieronymus habet: et sciãt velit nolit dominũ dominaturũ toti orbi terrarũ: quẽ eos visitãtẽ ad salutẽ/persequebãtur maledictis & execrationibus appetẽtes. ¶ Septimodecimo versu si vero nõ fuerit saturati & murmurabũt, et: superfluit, quod & ex hebræo liquere potest.

¶ In finẽ ꝓ ijs q̃ imuta bunt in tituli iscriptiõe Dd in doctrinã cũ succẽdit Syriã Mesopotamię et Syriã Sobaĩ et cõuertit Ioab et percussit Idumęã in valle Salinarũ xij milia. LIX.

1 DEus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es & misertus es nobis.

2 C õmouisti terrã & cõturbasti eã: sana cõtritiones eiꝰ qa cõmota est.

3 O stendisti populo tuo dura: potasti nos vino cõpunctionis.

4 D edisti metuẽtibus te

¶ In finẽ ꝓ ijs q̃ imuta bunt in tituli iscriptiõe Dd in doctrinã cũ succẽdit Syriã Mesopotamię & Syriã Sobal & cõuertit Ioab et ꝓcussit Ebdom i valle Salinarũ xij milia. LIX.

DEus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis.

C õmouisti terrã cõturbasti eã: sana cõtritiões eius quia mota est.

O stendisti populo tuo dura: potasti nos vino cõpunctionis.

D edisti metuẽtibus te

¶ Victori ꝓ lilijs testimoniũ hũilis & simplicis Dd qñ pugnauit aduersꝰ Syriã Mesopotamię et aduersꝰ Syriã Sobal & reuersꝰ ẽ Ioab & ꝓcussit Ebdõ i valle Salinarũ xij milia. LX.

DEus ꝓiecisti nos & scidisti: iratus es/conuertisti nos.

Cõmouisti terrã et dirupisti eã: sana cõtritiones eius qñ mota est.

O stendisti populo tuo duritiã: potasti nos vino cõsopientię.

D edisti metuẽtibus tu

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſignificatione: vt fugiāt	ſignificatione vt fugiāt	ſignū: vt fugerent a fa-
	a facie arcus.	a facie arcus: vt liberen-	cie arcus.
5	Vt liberētur dilecti tui:	tur electi tui.	Vt liberētur amici tui:
	ſaluū fac dextera tua et	Saluū me fac dextera	ſalua dextera tua et ex-
	exaudi me.	tua & exaudi me/ deus	audi me.
6	Deus locutus eſt in ſan	locutus eſt i ſancto ſuo:	Deus locutus eſt in ſan
	cto ſuo / lętabor & ꝑti-	lętabor & diuidā ſicci-	ctuario ſuo: lętabor di-
	bor ſiccimā: et conuallē	mā/et cōuallē taberna-	uidā ſiccimā/ & vallem
	tabernaculoꝝ metibor.	culorū metibor.	ſoccot demetiar.
7	Meus eſt galaad et meꝰ	Meus eſt galaad et meꝰ	Meus eſt galaad et meꝰ
	eſt manaſſes: & effraim	eſt manaſſes: & effrem	eſt manaſſe: & effraim
	fortitudo capitis mei.	fortitudo capitis mei.	fortitudo capitis mei.
8	Iuda rex meus: moab	Iuda rex meus: moab	Iudas legifer meꝰ: mo-
	olla ſpei meę.	olla ſpei meę.	ab olla lauacri mei.
9	In idumeā extendā cal	In idumeā extendā cal	Sup idumeā incedā cal
	ciamentū meū: michi a-	ciamentū meū: michi al	ciamēto meo: michi pa
	lieni genę ſubditi ſunt.	lophyli ſubditi ſunt.	leſtina fœderata eſt.
10	Quis deducet me in ci-	Quis deducet me i ciui	Quis deducet me ad ci
	uitatē munitā: qs dedu	tatē munitā: aut qs de-	uitatē munitā: qs dedu
	cet me vſq; in idumeā?	ducet me vſq; i idumeā?	cet me vſq; ad idumeā?
11	Nōne tu deꝰ qui repuli	Nōne tu deꝰ qui repuli	Nōne tu deus qui ꝓie-
	ſti nos: et nō egredieris	ſti nos: et nō egredieris	ciſti nos: & nō egredie-
	deus i virtutibꝰ noſtris?	deus in virtutibus nr̄is?	ris deꝰ i exercitibꝰ nr̄is?
12	Da nobis auxiliū de tri	Da nobis auxilium de	Da nobis auxiliū i tri-
	bulatione: quia vana ſa	tribulatione: & vana ſa	bulatione: vana eſt enī
	lus hominis.	lus hominis.	ſalus ab homine.
13	In deo faciemꝰ virtutē:	In deo faciemꝰ virtutē:	In deo faciemꝰ virtutē:
	& ipē ad nichilū dedu-	& ipſe ad nichilū dedu	& ipē cōculcabit tribu-
	cet tribulantes nos.	cet tribulantes nos.	lantes nos.

TITVLVS. Ad victoriā pro liliis teſtimoniū hūilis & ſimplicis Dauid / quādo pugnauit aduerſus Syriā Meſopotamię & aduerſus Syriā et Sobal & reuerſus eſt Ioab et pcuſſit ſyrie Salinarū duodecī milia. Pro titulo legat caput octauū ſecūdi regnorū. Pſalmꝰ: humana deprecatio. Dauid in perſona populi loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus repuliſti nos & deſtruxiſti nos: iratus es & miſertꝰ es
nobis. tu deus hactenꝰ viſus ꝓiicere & diſperdere nos populū tuū fidelē iſrahliticū: ſuccē-
2 ſuiſti nobis nūc aūt miſertꝰes noſtri & nos ad te cōuertis. Cōmouiſti terrā & cōturbaſti eā:
ſana cōtritiōes eiꝰ qa cōmota eſt. tu deꝰ cōcuſſiſti habitationē ppli tui & cōfregiſti eā: mede-
3 re preſſuris & attritiōibus eiꝰ quia cōquaſſata eſt. O ſtēdiſti ppło tuo dura: potaſti nos vino
cōpūctionis. tu hactenꝰ durus & auſterus nobis apparuiſti vt aut ob delicta punires aut in
4 teſtamēto ꝓbares: potus noſter lachrimę pēnitudinis & triſtitię. Dediſti metuētibꝰ te ſigni-
ficationē: vt fugiāt a facie arcꝰ. viuētibꝰ i timore tuo ſignū ſuggeſſiſti / ꝓuidiſti / ſecreta tua
5 ꝓuidentia indidiſti: vt effugerēt vidicte tuę plagā. Vt liberētur dilecti tui: ſaluū fac dexte-
ra tua & exaudi me. nūc ergo deus vt ſaluētur timētes te: fortitudie tua fer auxiliū & precē
6 meā admitte. Deus locutꝰ eſt i ſancto ſuo. deus in ꝓpheta ſuo oraculū ſuū aperuit. lętabor
7 et partibor ſiccimā: & cōuallē tabernaculorū metibor. Meꝰ eſt galaad & meꝰ eſt manaſſes:
8.9 & effraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meꝰ: moab olla ſpei meę. In idumeā extendā cal-
10 ciamētū meū: michi alienigenę ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatē munitā: quis de-
ducet me vſq; i idumeā? hoc totū dei oraculū cōtinet / gaudebo & diuidā terrā Siccē ppło
meo / cōuallē tabernaculorū illis dimetiar in ſortē. terra galaad & manaſſes mea eſt ad illis

59 Deus repu. 60

tribuendū: effraim robur est regni populi mei. iudas rex meus ī populo: moabites michi erūt in delicijs & obsequio. in Idumeā extēdā pedes populi mei: allophyli michi seruiēt. quis deducet populū meū in ciuitatē munitā in Mesopotamiā: quis deducet vsq; in Idumeā? N ō- 11
ne tu deus qui repulisti nos: & nō egredieris deus in virtutibus nostris? Respōdet ꝓpheta vltimæ particulę oraculi/ in qua spūs iterrogare videbatur/ quis deducet in ciuitatē munitā? quis deducet me vsq; in Idumeā? certe nullus deducere nos potest/ nisi tu deꝰ q̄ hactenꝰ ꝓiecisti nos/ & nōne tu deus presens aderis exercitibus potētijsq; nostris cū hęc efficiātur? Aderis. Da nobis auxiliū de tribulatione: quia vana salus hominis. releua nos ab ijs que 12
nos hactenꝰ p̄ssere: quia iamis est expectatio saluationis nostrę ab hōie. In deo faciemꝰ vir 13
tutē & ipe ad nichilū deducet tribulātes nos. i virtute p̄sidioq; diuio victoria hostilū potte
mur/ Mesopotamiam/ Idumeos/ & Philisteos nobis subijciemus: & ipse funditus disperdet eos qui nobis aduersantur.

ADVERTE. Quarto versu. vt fugiāt a facie arcus: ex hebręo vt fugerēt a facie arcꝰ/ & me
lius: vt preteritū indicet de quo & ꝓpheta loquit/ nō futurū. ¶ Vndecimo versu. et nō egre
dieris deꝰ in virtutibꝰ nostris. quia ex vltimo versu videt per iterrogationē legi debere: cla
rius & minus ābigue totus sic legeret/ nōne tu deus q̄ repulisti nos/ & nōne egredieris deꝰ
in virtutibꝰ nostris? ¶ Duodecimo versu. qa vana salus hōis: Hieronymꝰ ex hebręo vana
est eni salꝰ ab hōie. quare et ex hebręo et ex gallico psalterio hic versus decētius ꝑ quia q̄ ꝑ
et legitur in romano. sermone pariter & intelligentia meliore.

¶ In finem in hymnis Dauid. LX.

1 EXaudi deus dep-
cationē meā: intē-
de orationi meę.

2 A finibꝰ terrę ad te cla-
mauī: dū anxiaret cor
meum in petra exalta-
sti me.

3 D eduxisti me quia fa-
ctus es spes mea: turris
fortitudinis a facie ini-
mici.

4 Inhabitabo in taberna
culo tuo in sęcula: ꝓte-
gar in velamento alarū
tuarum. Semper.

5 Q m̄ tu deus meus ex-
audisti orationē meā:
dedisti hęreditatē timē
tibus nomen tuū.

6 D ies sup dies regis ad
ijcies: ānos eiꝰ vsq; i diē
gnationis et gnationis.

7 Permanet in æternū in
cōspectu dei: misericor-
diā & veritatē eius quis
requiret?

8 Sic psalmū dicā noi tuo

¶ In finem in hymnis Dauid. LX.

EXaudi deus dep-
cationē meā: intē-
de orationi meę.

A finibꝰ terrę ad te cla
mauī: dum anxiaretur
cor meum in petra ex-
altasti me.

D eduxisti me quia fa-
ctus es spes mea: turris
fortitudinis a facie ini-
mici.

Inhabitabo in taberna
culo tuo in sęcula: pro-
tegar in velamento ala-
rum tuarum. Dp.

Q m̄ tu deus exaudisti
orationem meā: dedisti
hęreditatē timentibus
nomen tuum.

D ies sup dies regis ad
ijcies annos eius vsq; i
diem sęculi & in sęcula:
ꝑmanebit i æternū i cō-
spectu dei.

M isericordiā & veritā-
tē quis requret eorū? sic
psallā noi tuo deus i sę-

¶ Victori in psalmis Dauid. LXI.

EXaudi deꝰ laudā-
tionē meā: intēde
orationi meę.

D e nouissimo terrę ad
te clamabo: cū triste fue
rit cor meū.

Cum fortis eleuabitur
aduersū me: tu eris duc-
tor meus.

Fuisti spes mea: turris
munitissima a facie inimici
Habitabo in taberna-
culo tuo iugiter: spabo
in protectione alarum
tuarum. Sela.

Tu eni deus exaudisti
orationem meā: dedisti
hęreditatē timentibus
nomen tuum.

Dies sup dies regis adij
cies ānos eiꝰ: donec est
generatio & generatio.

Sedebit semp ante fa-
ciē dei: misericordia et
veritas seruabūt eum.

Sic canā nomini tuo iu

in ſęculũ ſæcl̃i: vt reddã vota mea de die in diẽ.

culum ſæculi: vt reddã vota mea de die in diẽ.

giter: reddẽs vota mea per ſingulos dies.

TITVLVS. Ad victoriã in pſalmis/pſalmus Dauid Pſalmus de Chriſto domino, Prophe ta in ſpiritu inducit populum fidelem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi de⁹ depcationẽ meã: intẽde orationi meę, cœleſtis
2 pater æterne exaudire dignare precẽ meã: admoue aurẽ tuã ſupplicationi meę. A finibus terrę ad te clamaui dũ anxiaret cor meũ: in petra exaltaſti me, a terminis terrę oriẽte & occidẽte/ſeptẽtrione & meridie ad te p̃ces meas effudi/dũ aĩa mea aut offẽſa in te cõmiſſa aut hoſtilibus cateruis p̃ſa mereret & turbaretur: tu vero eleuãs me ad refugiũ Chriſti tui/ſal-
3 uaſti me. D eduxiſti me quia factus es ſpes mea: turris fortitudinis a facie ĩimici, pater miſericordiſſime dux meus fuiſti/attraxiſti me/quia in te deo meo ſperaui; factus es michi arx
4 ĩexpugnabilis & munitiſſima ab iuaſione hoſtili/a poteſtate maligni. I nhabitabo in tabernaculo tuo in ſęcula: ptegar in velamẽto alarũ tuarũ, manebo in regno tuo in ppetuũ: tutabor & defẽdar in vmbraculo diuinitatis tuę i tegmine mię & iuſtitię tuę in ſempiternũ.
5 Q uoniã tu deus me⁹/exaudiſti orationẽ meã: dediſti hęreditatẽ timẽtibus nomẽ tuũ, quo-
6 niã tu creator & factor meus exaudiſti me ad te orãtẽ: feciſti me timẽtẽ Chriſtũ dñm verbũ
7 tuũ ip̃ius Chriſti tui cohęredẽ. D ies ſuper dies regis adijcies: ãnos eius vſq; in diẽ gnationis & gnationis, durationi p̃ſentis ſæculi futurã addes iperio Chriſti tui: extẽſionẽ annorũ ei⁹ a p̃ti gnatione in futuri ſęculi gnationẽ. P ermanet in ęternũ in conſpectu dei: miam & veritatẽ ei⁹ qs requiret/rex noſter Chriſtus dñs aſſidet in ppetuũ p̃tię dei patris: miſeratio-
8 nẽ eius qua nos redemit/& veritatẽ qua nos inſtruxit quis cõpręhẽdere ſufficeret/nullus ſane. S ic pſalmũ dicã nomini tuo in ſæculũ ſæculi: vt reddã vota mea de die in diem, hac igitur cauſa cœleſtis pater/laudabo verbum tuũ Chriſtum regem æternum aſſidue: vt per ſingulos dies laudationes meas/in memoriam beneficiorum eius offeram.

ADVERTE. Secũdo verſu & tertio q̃ ,pferim⁹ per preteritũ: Hieronym⁹ ex hebręo ,pfert p futurũ. Secũda ſcđi verſus particula in petra exaltaſti me: Hieronym⁹/cũ fortis eleuabit̃ aduerſũ me, quod cũ particula adiũgit; tu eris adiutor meus, & hęc ſiue hoc ſiue illo modo dicanẽ: dignã p̃ferũt intelligẽtiã. ¶ Septimo verſu vbi dicim⁹ permanet i ęternũ i cõſpectu dei/miſericordiã & veritatẽ ei⁹ qs requiret: Hieronym⁹ ex hebręo ſedebit ſemper ãte faciẽ dei miſericordia & veritas ſeruabũt eũ, & hęc & interpretũ/vtraq; ſcilicet ſententia: digna. ¶ Vltimo verſu vt reddã; ex hebręo reddens, & id quoq; ſufficiebat; & ſenſus dilucidior/& ſermo melior.

¶ In finẽ pro idithum pſalmus Dauid. LXI.

1 NOnne deo ſubiecta erit aĩa mea? ab ipo enĩ ſalutare meũ
2 N am & ipſe deus me⁹ & ſalutaris meus: ſuſceptor meus nõ mouebor amplius.
3 Q uouſq; irruitis in hominẽ/iterficitis vniuerſi vos? tanq̃ parieti iclinato & macerię depulſæ.
4 V erũtamẽ preciũ meũ cogitauerunt repellere/cucurri i ſiti: ore ſuo benedicebãt & corde ſuo maledicebãt. Semper.
5 V erũtamen deo ſubiecta eſto aĩa mea: qm̃

¶ In finẽ pro idithum pſalmus Dauid. LXI.

NOnne deo ſubdita erit aĩa mea? ab ipo enĩ ſalutare meũ E teni ipſe eſt deus meus & ſalutaris me⁹: adiutor meus non mouebor amplius.
Quouſq; irruitis in homines/ iterficitis vniuerſos? tanq̃ parieti iclinato & macerię impulſę. Verũtamẽ honorẽ meũ cogitauerũt repellere/cucurri in ſiti: ore ſuo benedicebãt & in corde ſuo maledicebant. Dp̃.
V erũtamẽ deo ſubdita erit anima mea: quoniã

¶ Victori pro idithũ pſalm⁹ Dauid. LXII.

ATtamẽ apud deũ ſilebit aĩma mea: ex eo ſalus mea.
Attamẽ ipe eſt ſcutum meũ & ſalus mea: fortitudo mea nõ cõmouebor amplius.
V ſq; quo iſidiamini cõtra virũ/interficitis oẽs: quaſi murus inclinatus & maceria corruens?
Partẽ enĩ eius cogitauerũt expellere/placuerũt ſibi in mẽdacio: ore ſuo ſingli bñdicũt & corde ſuo maledicũt. Sela.
V erũtamen deo retice anima mea: ab ipſo enĩ

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
61	ab ipso patientia mea.	ab ipō est patiētia mea	preſtolatio mea.
Nōne deo.	Q uia ipse deus me⁹ &	E teni ipe est de⁹ meus	Ipse est fortitudo mea
6	ſaluator meus/ adiutor	& ſalutaris meus/adiu-	& ſalus mea / ſuſceptor
	meus:nō emigrabo.	tor me⁹: nō emigrabo.	meus:nō timebo.
7	I n deo ſalutare meū &	In deo ſalutare meū &	In deo ſalutare meū &
	gloria mea:deus auxilij	gloria mea:deus auxilij	gl'ia mea:robur fortitu-
	mei et ſpes mea i deo ē.	mei ſpes mea i deo est.	dinis meę & ſal⁹ mea in
8	S pate i eo ois cōgrega	Spate in eo ois cōuētus	S pate in eo ōni (deo.
	tio ppli/ effūdite corā il	plebis/et effūdite corā il	tēpore ppli:effūdite co-
	lo corda veſtra:de⁹ adiu	lo corda vr̄a:qa de⁹ ad-	rā eo cor veſtrū: deus
	tor noſter i ęternū. Sēp	iutor noſter est. ℣ Dp̄.	ſpes noſtra est. ℣ Sela.
9	V erūtn̄ vani filij hoim/	V erūtn̄ vani filij hoim/	V erūtamē vanitas filij
	mēdaces filij hoim i ſta	mēdaces filij hoim i ſta	adā/mēdaciū filij viri in
	teris: vt decipiāt ipli de	teris:vt decipiāt ipſi de	ſtateris doloſis: fraudu
	vanitate in idipſum.	vanitate ſua i idipſum.	lenter agunt ſimul.
10	N olite ſpare i iniqtate/	N olite ſperare in iniq-	N olite cōfidere in calū
	& rapinas nolite cōcu-	tate:& in rapinis nolite	nia & i rapia: ne fruſtre
	piſcere:diuitię ſi affluāt	cōcupiſcere.	Diuitię ſi affu- (mini.
	nolite cor apponere.	D iuitię ſi affluāt nolite	xerit:ne apponatis cor.
11	S emel locutus est deus	cor appōere: ſemel locu	V nū locutus est deus:
	duo hæc audiui / quia	t⁹ est de⁹ duo hęc audiui	duo hæc audiui.
	poteſtas dei est & tibi	Q uia poteſtas dei est	Q uia iperiū dei est &
	dne miſericordia: quia	& tibi domie miſericor-	tibi domine miſericor-
	tu reddes vnicuiq; iu-	dia: quia tu reddes ſin	dia:quia tu reddes vni-
	xta opera ſua.	gulis ſecūdū opa eorū.	cuiq; ſecūdū opus ſuū.

TITVLVS. Ad victoriā idithū. Psalm⁹ de Christo dño. Propheta i ſpū iducit ppīm fātū.

EXPOSITIO CONTINVA. N ōne deo ſubiecta erit aīa mea? ab ipſo eni ſalutare meū. 1
nōne aduenīet hora qua ſoli deo anima mea ſubdita ſit/ a mūdi preſſuris & ipletatibus liberata? nā ab ipſo expectatio ſalutaris mei & liberationis meę. N ā et ipſe deus meus & ſa- 2
lutaris meus: ſuſceptor meus nō mouebor amplius, nā ipſe idē deus meus eſt/ ſaluator meꝰ eſt: auxiliator meus a cōcuſſionibus mūdi/ nō fluctuabo/ nō angar amplius vbi illi ſub lit⁹ fuero. O uouſq; itruitis i hoiem/iterficitis vniuerſi vos tanq̄ pariett iclinato & macerię de- 3
pulſę? O filij hoim/vanitatū amatores/quouſq; ipetū facitis in populū ſalutē & liberationē ſuā a deo expectantē/quouſq; vos oēs molimini illū veſtro ipetu obruere: tanq̄ prono pa-
riete muroue ructe/& cōgerie lapidū ſubita ruina opprimēte. V erūtamē preciū meū cogi- 4
tauerūt repellere cucurri in ſiti: ore ſuo bādicebāt & corde ſuo maledicebāt. verūtamē id ſa
ciētes voluerūt michi mercedē meā/futurā gloriā p̄ripere/curſus huius vitæ meę in labore fuit & deſiderio alterius: ipſi labijs ſuis bona loquebātur/ & i mēte ſua cogitabāt execrāda.
V erūtamen deo ſubiecta eſto aīa mea: quoniā ab ipſo patiētia mea. Q uia ipſe deus meus 5,6
& ſaluator meus: adiutor me⁹ nō emigrabo. ferme primi et ſecūdi verſus ad ſui cōſolatio-
nē reſumit intelligentiā. I n deo ſalutare meū & gloria mea: deus auxilij mei & ſpes mea in 7
deo eſt, in deo ſalus mea/ in deo gloria mea: in deo robur defenſionis meę/ & in deo fidu-
cia mea eſt. S perate i deo ois cōgregatio populi/effundite corā illo corda veſtra: deus ad- 8
iutor noſter in æternū. fidite in deo ois cœtus populorū/cōſternite aīas veſtras/ dilatate &
tota charitate ante deū expandite: quia deus auxiliator noſter eſt/ & prēſidiū noſtrū. V e- 9
rūtamē vani filij hoim mēdaces filij hoim i ſtateris: vt decipiāt ipſi de vanitate i idipm. q̄q̄
in deo ſperādū/effūdēda corda āte eū/ quia ipe ſolus ſpes nr̄a & adiutorū eſſe debet/ attn̄
terreni/carnaleſq; hoies nō in deo ſed i vanitatib⁹ cōfidūt/ ſubdoli ſunt i billācib⁹/mēſuris/
ratiocinijs/oibuſq; luſtitię inſtrumētis: vt ipſi ſimul in reb⁹ vanis/caducis/trāſitorijs & ad
horā labētibus in quib⁹ cōfidunt decipere poſſint. N olite ſperare in iniquitate/ & rapinas 10

nolite cõcupiſcere: diuitiæ ſi affluant nolitè cor apponere. O ſtulti & inſipiẽtes filij hoim/ carnales viri reſipiſcite/ nolite ſpem veſtrã in rebus iuſtitia veſtra partis collocare/ nolite auere dolis & fraudibus aliorum bona diripere: alioqui ſi vobis abunde ſunt diuitiæ/ nolite
11 ſpem veſtram & animũ veſtrũ in illis figere/ nolite finẽ veſtrũ in illis cõſtituere. Semel locutus eſt deus duo hæc audiui/ quia poteſtas dei eſt & tibi dñe miſericordia: quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera ſua. dei verbũ vnũ eſt/ ego duo mẽtis meę auribus hauſi/ ſcilicet quia deo potẽtia eſt ad malos puniẽdos quod maxime ex veteri lege didici/ & tibi dñe miſericordia eſt qua bonos tuo regno cœleſti muneras/ quod maxime didici ex noua: quia tu iuſtiſſime iudex cui datũ a patre eſt omne iudiciũ facere/ retribues bona bonis/ & ſupplicia malis ſecundũ q; cuiuſq; merebuntur prẽterite vitę acta.

ADVERTE. Primo verſu vbi dicim⁹ nõne deo ſubiecta erit anima mea: Hieronym⁹/ attamẽ apud deũ ſilebit anima mea. quod deſignare videtur: cũ anima mea apud deũ fuerit trãquillitate fruetur/ quieſcet/ nõ amplius anxiabitur/ nõ quereť. ¶ Tertio verſu/ interficitis vniuerſi vos. vos rectus eſt: cũ ex græco vt dicit̃ φορέυετε πάντες ὑμεῖς tũ ex hebræo ex quo Hieronym⁹ traducit interficitis oẽs/ ſupprimẽs vos. quod i verbo interficitis ſatis intelligitur: quãdo rectus eſt. & caſum ſequentẽ id verbũ interficitis/ virũ ſcilicet/ ex pcedẽti particula ſatis dilucide datur intelligi. ¶ Quod eodẽ tertio verſu ſubiũgitur tanq̃ parieti inclinato & macerię depulſę: ex hebræo per rectũ melius tãq̃ paries inclinatus & macerla depulſa. habet eni Hieronym⁹ quaſi murus inclinatus & macerla corruens. cõparãtur eni illi ſpetu ſuo in vnũ/ bonos interficere & delere volentes: muro in caſu iam prono/ & macerię ruenti & opprimenti tranſeũtes. eſt eni maceria/ cõgeries lapidũ in clauſurã altiquã ſine cemento & ferrumine cõpactorũ: quod ſi nõ placet per rectũ dici: nõ per datiuũ ſed p ſeptimũ caſum vertendũ fuerat/ tanq̃ pariete inclinato & maceria depulſa/ vt id quodãmodo inſtrumentũ ſignet. verſum eni per datiuũ: nullũ ſenſum/ aut ieptũ facit. ¶ Quarto verſu. cucurri in ſiti. Hieronym⁹ ex hebræo placuerũt ſibi in mendacio. vterq; ſenſus bonus: ſed iterpẽtes de orante particulã illã intellexere/ Hieronym⁹ vero de terrenis eius pſecutoribus. ¶ Septimo verſu. deus auxilij mei: decẽtius erat vt anceps vocabulũ hoc in loco vertiſſent fortitudo auxilij mei/ vt id reſpiceret in deo eſt: quod & cęterę p totũ verſum reſpexerũt particulę. ſic etiã Hieronym⁹ ex hebræo traduxit robur fortitudinis meę & ſalus mea i deo. ¶ Octauo verſu. ois cõgregatio populi. diſtinctio poſt populi faciẽda. nã genitiu⁹ eſt. quod ex græco diſlucidũ eſt/ vbi habeť: πᾶσα συναγωγὴ λαῶν ois cõgregatio ppl̃orũ. & ex tralatiõe romana. ſpate i eo ois cõuẽtus plebis. ¶ Eodẽ octauo verſu. adiutor noſter in ęternũ. illud i ęternũ ſupfluit/ ex hebræo/ romano/ græco. ex hebræo eni tãtũ de⁹ ſpes noſtra eſt. i romano pſalterio tantũ adiutor noſter eſt. in græco tantum ὁ θεὸς βοηθὸς ἡμῶν. & in pſalteriis aſteriſco/ obeloq; ſignatis: illud obelo cõfoſſum eſt. ſed hic neuus/ hec euenit ſupfluitas: qđ in hoc loco in hebræo ponit̃ ſela. quę dictio ſignatur: non pfertur. loco cuius in pſalmodia græca ponitur diapſalma: quod ſimiliter nõ proferť a pſallẽtibus. & in noſtris pſalteriis/ id eſt gallicanæ tralationis: in rubrica ponunt ſemp. quod idẽtidẽ nõ profertur. ſatis igitur eſt nobis pſallere. ſperate in eo omnis cõgregatio populi/ effundite corã illo corda veſtra: de⁹ adiutor noſter/ & minio aut alio colore ſubſcribere/ ſemper.

¶ Pſalmus Dauid cũ eſſet i deſerto Idumeæ.

LXII.

1 DEus deus me⁹: ad te de luce vigilo.
2 Sitiuit in te aia mea: q̃ multipliciter tibi caro mea.
3 In terra deſerta/ & iuia & inaquoſa ſici ſcto ap parui tibi: vt videre virtutẽ tuã et gloriam tuã.
4 Q m̃ melior eſt miſeri- cordia tua ſuper vitas:

¶ Pſalmus Dauid cũ eſſet i deſerto Idumeæ.

LXII.

DEus deus me⁹: ad te de luce vigilo.
Sitiuit i te anima mea: q̃ multipliciter & caro mea.
In deſerto & i iuio & in iaquoſo/ ſic i ſcto appa rui tibi: vt videre virtutẽ tuam et gloriã tuam.
Q uia melior eſt miſeri cordia tua ſuper vitas:

¶ Pſalmus Dauid cũ eſſet in deſerto Iudæę.

LXIII.

DE⁹ fortitudo mea tu es: de luce con- ſurgam ad te.
Sitiuit te anima mea: deſiderauit te caro mea
In terra iuia & cõſitiẽte ac ſine aqua/ ſic i ſcto appui tibi: vt videã fortitudinẽ tuã et glriã tuã.
Melior eſt eni miſericordia tua q̃ vitę: labia mea

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
62		labia mea laudabũt te.	labia mea laudabũt te.	laudabunt te.
Dñi dñi.	5	Sic benedicã te in vita mea: et in noie tuo leuabo manus meas.	Sic benedicã te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.	Sic benedicã tibi i vita mea: & in nomie tuo leuabo manus meas.
	6	Sicut adipe & pīguedine repleat aia mea: & labijs exultationis laudabit os meum.	Sicut adipe & pinguedine repleat aima mea: & labia exultatiõis laudabũt nomen tuum.	Quasi adipe & pīguedine iplebitur aia mea: & labijs laudātibus canet os meum.
	7	Sic memor fui tui ſuper ſtratũ meũ/ i matutinis meditabor i te: quia fuiſti adiutor meus.	Sic memor fui tui ſuper ſtratũ meũ/i matutinis meditabor i te: qua factus es adiutor meus.	Recordans tui in cubili meo/ per ſingulas vigilias meditabor tibi quia fuiſti auxiliũ meũ: & in vmbra alarum tuarum laudabo.
	8	Et in velamẽto alarum tuarũ exultabo/ adhęſit anima mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua.	Et in velamẽto alarum tuarũ exultabo/adhęſit anima mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua.	Adhęſit aia mea poſt te me ſuſcepit dextera tua.
	9	Ipſi vero iuanũ quęſierũt alam meã / itroibũt in iferiora terræ/ tradẽt in manus gladij: partes vulpium erunt.	Ipſi vero i vanũ quęſierũt auimã meã / introibũt in iferiora terrę/ tradẽtur in manus gladij: partes vulpiũ erunt.	Ipſi vo iterficere q̃runt animã meã / igrediẽtur in extrema terræ/cõgregentur in manus gladij: pars vulpiũ erunt.
	10	Rex vero lætabitur in deo laudabũtur omnes qui iurãt in eo: quia obſtructum eſt os loquentium iniqua.	Rex vero lætabitur in domio laudabũtur omnes qui iurãt in eo: quia obſtructũ eſt os loquentium iniqua.	Rex aũt lętabit in deo laudabitur omnis qui iurat in eo: quia obſtruetur os loquentium mendacium.

TITVLVS. Pſalmus Dauid cum eſſet in deſerto Iudeę. Pſalmus de Chriſto dño. Prophetat in ſpiritu inducit Chriſtum in deſertum a ſpiritu ſancto ductum.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus deus meus: ad te de luce vigilo. pater mi/deus meus a tẽpore miſſionis tuæ lucis in mũdũ: ad te orãdũ cõſurgo. Sitiuit in te aia mea: q̃ multipliciter tibi caro mea, cõcupiui te toto corde/tota mẽte/totis viribus aię meæ: & aſſumpta in me mortalis infirmitas/omnibus modis ad te elãguit. In terra deſerta/ inuia & inaquoſa ſic in ſancto apparui tibi: vt viderẽ virtutẽ tuã & gloriã tuã. in deſerto loco/iperuio & arido/ ſic a ſpũ tuo p̃ſentatus ſũ tibi: vt quadragita diebus & noctibus ieiunũ ferẽs/ cõtẽplarer fortitudinẽ tuã & maieſtatẽ tuã. Quoniã melior eſt miſericordia tua ſuper vitas: labia mea laudabũt te. O pater/quoniã p̃ſtabiliora ſunt q̃ tua miſeratione michi donas/ q̃ multæ trãſitoriæ vitę: labia mea tibi gratias agẽt. Sic bñdicã te in vita mea: & in nõie tuo leuabo manus meas, ſic pſallã tibi q̃diu ero in terra: & orãs & nomen tuũ inuocãs eleuabo manus meas ad te. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & labijs exultationis laudabit os meũ, replebit aia mea vt pigui alimẽto/fecũda laude tua: & in exultatiõe te ore meo collaudabo. Sic memor fui tui ſuper ſtratũ meũ/in matutinis meditabor in te: qa fuiſti adiutor meus, pater æterne/i ſecreto meo memorare ſum laudis tuæ: mane excercitabor i tua laude/i bonorũ tuorũ cõfeſſione: quia tu es michi auxiliatus. Et in velamẽto alarũ tuarũ exultabo/adhęſit aia mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua, gaudebo in ꝓtectione miſericordię & iuſtitię tuę/cor meũ & mens mea agglutinata eſt ad te: brachiũ & fortitudo tua ſaluauit me. Ipſi vero in vanũ quęſierũt animã meã introibũt in iferiora terrę/tradẽtur i manus gladij: partes vulpiũ erũt, inimici mei fruſtra ſatagũt auferre vitã meã/ deturbabũtur ad iferos i penetrabiles terrę: dabunt a te i poteſtate frameę tuę/ãgeli pcutiẽtis/portio erũt ſubdolorũ dęmonũ. Rex vero lętabit i deo laudabũt oẽs qui iurãt i eo: qa obſtructũ eſt os loquẽtiũ iſtorũ, de ſe loqr vt de tertio/quę vero tu cõſtituiſti meſſiã tuã ſup ſiõ mõtã/exultabit

in te deo ſuo/ ad te probabũtur oẽs qui iurabũt in eo / ip̃m vt incõmutabilẽ venerãtes veritatẽ : quia clauſum & demolitũ eſt os blaſphemantiũ/eũ & deum & filium tuũ negantiũ. ADVERTE. Primo verſu. deus/deus meus: pro quo Hieronymꝰ ex hebreo traduxit deus fortitudo mea. id deus meꝰ in hebreo habẽt idẽ verbũ quo dñs ad patrẽ in cruce circa horã nonã clamauit deus meꝰ/ deus meus. ſic eni in hebreo hic pſalmus incipit ELOHIM/ ELI: vbi reuera ELOHIM plurale eſt & ELI ſingulare/ad ſecretũ trinitatis & vnitatis myſteriũ/ad diſcretionẽ hypoſtaſeon/& cõſubſtãtialitatẽ earum. ¶ Sexto verſu. ſicut adipe & pinguedie repleat aia mea: ex hebreo aptius replebit. ¶ Septimo verſu. ſic memor fui tui: ex greco habeẽ ſi/nõ ſic. vbi dicit ἐπ ἐμμιμνήσκομαι σου ſi memorabar tui. at melius ſine nota cõditiõis ſi/aut ſi. tui/nis ſic: ex hebreo/vbi Hieronymꝰ dũtaxat habet recordãs tui. ¶ Nono verſu. qđ nos dicimꝰ per p̃teritũ quęſierũt: Hieronymꝰ ex hebræo expreſſit p̃ pſens quaſi tã imminẽs: etſi eni tã aiam eius q̃ſiſſent cũ fugit in ægyptũ: in ꝓſpectu illi erat etiã de recẽti q̃ſituros eũ/ad eũ interficiendũ. ¶ Decimo verſu. quod etiã per p̃teritũ ꝓnũciamus/ quia obſtructũ eſt: Hieronymꝰ ex hebreo expoſuit p̃ futurũ/quia obſtrueẽ: nõdũ eni obſtructũ erat: ſed futurũ/ vt cognita eius diuinitate iurarẽt fideles p̃ eũ nõ in vanũ/ ſed in argumentũ teſtimoniꝫ fidelis/illeſibilis/iuiolabiliſq; (vt ſic dicã) veritatis. ſic eni prius in veteri lege iurabant viuit dominus: in noua etiam dicere poſſumus viuit Chriſtus. neq; errat quiſ ſic fideliter in eo iurat/cũ id neq; vane facit/neq; blaſphemat. attamen i verſu ſiue obſtructum ſiue obſtruetur dicatur: idem ſenſus pretenditur.

¶ In finẽ pſalmus Dauid. LXIII.

1 EXaudi deus orõnẽ meã cũ depcor a timore inimici eripe animam meam.

2 Protexiſti me a cõuentu malignãtiũ: a multitudine operantiũ iiquitatẽ.

3 Quia exacuerũt vt gladiũ linguas ſuas/intenderũt arcũ rem amarã: vt ſagittent in occultis immaculatum.

4 Subito ſagittabũt eũ & nõ timebũt: firmauerũt ſibi ſermonem næquã.

5 Narrauerũt vt abſconderent laqueos: dixerũt quis videbit eos?

6 Scrutati ſunt iniquitates: defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.

7 Accedet homo & cor altum : & exaltabitur deus.

8 Sagittæ paruulorũ facte ſunt plagæ eorum; & infirmatę ſunt cõtra eos linguæ eorum.

¶ In finẽ pſalmus Dauid. LXIII.

EXaudi deꝰ orõnẽ meã cum tribulor: a timore inimici eripe animam meam.

Protexiſti me a cõuentu malignãtiũ: a multitudine operantiũ iiquitatẽ.

Quia exacuerũt vt gladiũ linguas ſuas/intenderũt arcũ rem amarã: vt ſagittent in occultis immaculatum.

Subito ſagittabunt eũ & nõ timebũt: firmauerũt ſibi verbũ malũ.

Diſputauerũt vt abſcõderent laqueos: dixerũt quis videbit eos?

Scrutati ſunt iiquitatẽ: defecerũt ſcrutãtes ſcrutinium.

Accedet homo ad cor altum : & exaltabitur deus.

Sagittæ paruulorũ factæ ſunt plagæ eorum: & pro nichilo habuerũt cõtra eos linguæ iporũ.

¶ Victori pſalmus Dauid. LXIIII.

AVdi deus vocem meã loquẽtis: a timore inimici ſerua vitam meam.

Abſconde me a cõcilio malignorũ : a tumultu operantiũ iniquitatem.

Quia exacuerũt quaſi gladium linguã ſuã/ tetenderũt ſagittã ſuã verbum amarũmũ/ vt ſagittarẽt i abſcõditis ſimplicẽ : ſubito ſagittabũt eum & non timebunt.

Cõfortauerũt ſibi ſermonẽ peſſimũ/ narrauerũt vt abſcõderẽt laqos: dixerũt quis videbit nos?

Scrutati ſunt iniquitates: defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.

Cogitationibus ſingulorum; & corde profundo.

Sagittabit ergo eos deꝰ iaculo repẽtino/ inferẽtur plagę eorũ : corruẽt in ſemetipos liguis ſuis

psal.	GALL.	ROM.	HEB.
63 Exaudi deꝰ	9 Conturbati sunt oñes qui videbant eos: & timuit omnis homo.	Cõturbati sunt omnes qui videbant eos: & timuit omnis homo.	Fugient omnes qui viderint eos/ & timebunt omnes homines/ & annunciabunt opus dei: & opus eius intelligent.
	10 Et annunciauerũt opera dei: & facta eius intellexerunt.	Et annunciauerũt opera dei: & facta eius intellexerunt.	
	11 Lętabitur iustus in domino & sperabit in eo: et laudabũtur oñes recti corde.	Lętabitur iustus in domino & sperabit in eo: & laudabũtur oñes recti corde.	Lętabitur iustus in domino & sperabit in eo: & exultabũt omnes recti corde.

TITVLVS. Ad victoriã psalmus Dauid psalmꝰ de Christo dño. Propheta in spiritu loqꝫ.

EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi deus orationẽ meã cũ deꝓcor: a timore inimici eripe animã meã. Iuscipe precẽ meã deus quã ad te effundo: a metu psequẽtis libera vitã meam. 1

Protexisti me a cõuẽtu malignãtiũ: a multitudine operãtiũ iniquitatẽ. defẽdisti me a cõcilio me perdere volentiũ: & a turba trãsgrediẽtium tuã legẽ/ tuã sanctã ordinationẽ. Quia exacuerũt vt gladiũ linguas suas intẽderũt arcũ rẽ amarã: vt sagittẽt in occultis imaculatũ. hęc ego sum precatus/ quia peccatores velut ensem exacuerũt linguas suas/ intẽderũt neruu/ sermonẽ næquã & felle plenũ/ vt sauciẽt in insidijs iustũ/ insontẽ messiã / ipm in quo nullũ est peccatũ. Subito sagittabũt eũ & nõ timebũt: firmauerũt sibi sermonẽ næquã. cũ festinatione mortificabũt eũ/ deũ nõ reuerebũtur: cõcluserũt/ fixerunt/ determinarũt sibi pessimũ cõsiliũ. Narrauerũt vt abscõderẽt laqueos: dixerũt quis videbit eos/ deliberauerũt abscondere dolos suos: dixerũt quis deprehẽdet eos/ Scrutati sunt iniquitates: defecerũt scrutãtes scrutinio, studuerũt deprehẽdere messiam in pctõ: oberrauerũt explorãtes eo ipso exploramine suo. Accedet homo & cor altũ: & exaltabitur deus. oberrauerũt inquã & illusi sunt: quia veniet messias hõ mentis altę: & ipse glorificabit vt deꝰ. Sagittę paruulorũ factę sunt plagę eorũ: & infirmatę sunt cõtra eos linguę eorũ. spicula insipientiũ facta sunt vulnera eorũmet ipsorũ: & sermones eorũ aduersus eosmetipsos facti sunt inualidi. Cõturbati sunt omnes qui videbant eos: & timuit omnis homo. cõterriti sunt vniuersi qui intuebãtur cõfusionẽ eorũ: atq; oẽs homines qui eos viderũt terrore obriguerũt. Et annũciauerũt opera dei: & facta eiꝰ intellexerũt. & omnes qui viderũt/ cõfessi sunt illas esse vltiones dei: & facta dei esse cognouerũt. Lætabit iustus in dño et sperabit in eo: & laudabũtur oẽs recti corde. exultabit messias in deo & spem suã firmabit in eo: & ꝓbabuntur oẽs qui illi adhęserit/ rectoq; fuerit animo.

ADVERTE. Secũdo versu. ꝓtexisti: melius ꝓtege. cũ vt cõtinuetur deprecatio/ & etiã ex hebræo ex quo habet abscõde me. ¶ Septio versu. accedet hõ & cor altu & exaltabit deꝰ: lõge aliũ ex hebręo Hieronymꝰ colligit sensũ his verbis/ cogitationibꝰ singulorũ & corde ꝓfundo/ superioris versus intelligẽtiæ ãnectẽs/ defecerũt sc; scrutãtes scrutinio scrutãtes inquã cogitationibus singulorũ & ꝓfunda cuiusq; meditatione. Paulus hebræus ita hũc septimũ versum intelligit: interiora hominis & cor profundũ. et tunc præcedẽtis versus intelligẽtiæ necti etiã potest/ defecerũt scrutantes scrutinio scrutãtes dico interiora homis messię et cor eius ꝓfundũ & ab eis inscrutabile. & hic sensus non vsqadeo abhorret a nostra tralatione, verũ cũ seipsum Paulus interꝑtatur: recidit in intelligentiã Hieronymi. ꝙ insuper assentit libẽter/ dictũ de daniele/ vt pleraq; alia: olet iudaismũ. Et si legimus accedet homo: subintelligendũ potius & cor altũ q̃ ad cor altũ. & id ex græco vbi dicit προσελεύσεται ἀνθρωπος καὶ καρδία βαθεῖα accedet homo et cor ꝓfundũ. & ex hebræo: vt in cõpage respõdẽte ponitur &/ cũ dicitur & corde profundo. ¶ Octauo versu. sagittę paruulorũ factę sunt plagę eorũ: Hieronymus ex hebræo sagittabit ergo eos deus/ iaculo repẽtino inferẽtur plagæ eorũ. ¶ Nono versu. & timuit oẽs homo: melius & timuerunt oẽs homines quod & ex hebræo & ex versu seqnti cognoscit. ex hebręo quidẽ: quia illic dicit et timebũt oẽs homes. & ex versu sequẽti: quia plur.atiue subnectit/ & annũciauerunt opera dei. quod respicit non eos qui subita dei plaga percussi sunt: sed eos qui id videntes terrore sunt perculsi. quod si intelligis de plaga illis illata ꝑ romanos/ & de desolatione secũdi tẽpli vbi plusq̃ vndecies cẽtena millia desiderata sunt/ vbi mater/ pietatis maternę oblita ꝓprũ mandit nillũ/ ꝓpria coxit & vorauit viscera/ vbi & vt hieremias in threnis habet qui nutriebãtur i crocels amplexati sunt stercora: vt qui quę egerebãt prę portẽtosa fame & vitrice furia cogebãtur ad infœlicẽ paulo momẽto retinẽdã vitã/ in ventrẽ iterũ ingerere. si inquã de illa plaga oraculum intelligis: nichil fuerit obsurdi.

GALL.

In finē pſalmus Dauid. LXIIII.

1 TE decet hymnus deus in ſion: & tibi reddet votū i hierlem
2 Exaudi orationē meā: ad te oīs caro veniet.
3 Verba iniquorū prçualuerūt ſup nos: & ipietatibus noſtris tu propiciaberis.
4 Beatus quē elegiſti & aſſumpſiſti: inhabitabit in atrijs tuis,
5 Replebimur i bonis domus tuæ: ſanctum eſt templū tuū/mirabile in æquitate.
6 Exaudi nos deus ſalutaris noſter: ſpes omniū finium terræ & in mari longe.
7 Prçparās mōtes in virtute tua/accinctus potētia: qui conturbas profundum maris ſonum fluctuum eius.
8 Turbabūtur gentes & timebunt qui habitant terminos a ſignis tuis: exitus matutini & veſpere delectabis.
9 Viſitaſti terrā et iebriaſti eā: multiplicaſti locupletare eam.
10 Flumen dei repletū eſt aqs paraſti cibu illorū: qm ita eſt pparatio eiº.
11 Riuos eius iebria/multiplica genumina eius: i ſtillicidijs eius lçtabitur germinans.
12 Benedices coronç anni benignitatis tuç: et cāpi

ROM.

In finē pſalmus Dauid. LXIIII.

TE decet hymnus deus in ſion: & tibi reddet votū i hierlem
Exaudi orationē meā: ad te oīs caro veniet.
Verba iniquorū prçualuerūt ſuper nos: & ipietatibus noſtris tu propiciaberis.
Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti: inhabitabit in tabernaculis tuis.
Replebimur i bonis domus tuç: ſanctū eſt templum tuum/mirabile in æquitate.
Exaudi nos deus ſalutaris noſter: ſpes omniū finium terræ & in mari longe.
Prçparās mōtes i virtute tua: accictus potētia.
Qui cōturbas pfundū maris: ſonū aūt fluctuū eius quis ſuſtinebit?
Turbabunt gētes: et timebūt oēs qui habitāt fines terrę a ſignis tuis.
Exitus matutini et veſpere delectaberis: viſitaſti terrā & inebriaſti eam/multiplicaſti locupletare eam.
Flumen dei repletū eſt aqua: paraſti cibū illoꝝ qa ita eſt pparatio tua.
Riuos eius iebriās multiplicās gñationes eius: in ſtillicidijs ſuis lçtabitur dum exorietur.
Benedicēs coronā anni benignitatis tuç: et cāpi

HEB.

Victori pſalmus Dauid cantici. LXV.

TIbi ſilentium laus deus in ſion: & tibi reddetur votum.
Exaudi oronem: donec ad te oīs caro veniat.
Verba iniquitatū prævaluerūt aduerſum me: ſceleribus noſtris tu ppiciaberis.
Beatus quē elegeris & ſuſceperis: habitabit enī in atrijs tuis.
Replebimur i bonis domus tuç: ſanctificatione templi tui.
Terribilis in iuſtitia exaudi nos deus ſalutaris noſter: confidentia oīm finiū terræ & maris longinqui.
Prçparās montes i virtute tua/ accinctus fortitudine: cōpeſcens ſonitum maris/ fremitū fluctuū eius & multitudinem gentium.
Et timebūt qui habitāt i extremis: a ſignis tuis.
Egreſſus matutini et veſperi: laudantes facies.
Viſitaſti terram & irriga eam: vbertate dita eam.
Riuus dei plenus aqua: ꝑparabis frumētū eorū quia ſic fundaſti eam.
Sulcos eius iebria/ multiplica fruges eius pluuijs irriga eam: & germini eius benedic.
Voluetur ānus in bonitate tua: & veſtigia tua

Pſal. 64 Te decet.	GALL.	ROM.	HEB.
	tui replebunt vbertate.	tui replebunt vbertate.	rorabunt pinguedine.
13	P inguescẽt ſpecioſa de ſerti: & exultatione colles accingentur.	P inguescẽt fines deſerti: et exultatiõe colles accingentur.	P inguescẽt paſcuę deſerti: & exultatione colles accingentur.
14	I nduti ſũt arietes ouiũ et valles abundabunt frumẽto: clamabũt etenim hymnũ dicent.	I nduti ſũt arietes ouiũ & cõualles abundabũt frumẽto: etenim clamabũt & hymnũ dicent.	Veſtiẽtur agnis greges: & valles plenę frumẽto coęquabũtur & canẽt.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus cãtici Dauid. pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu in perſona eccleſiæ cœtuſq; ſanctorum.

EXPOSITIO CONTINVA. Te decet hymnꝰ deus in ſion: & tibi reddet votũ in hieruſalẽ. Chriſte dñe dignũ eſt vt lauderis i eccłia ſanctorũ: et tibi ſolẽnis laus pſoluet ab iis qui tuę diuię pacis habet agnitionẽ. E xaudi deꝰ orõnẽ meã: ad te ois caro veniet. Chriſte fili dei ſupbenedicte exaudire dignare depcationẽ meã: ois homo i te credet/ et credens ad tuã tandẽ fœlicitatẽ puenet. Verba iniquorũ ꝓualuerũt ſuper nos: et ipletatibus noſtris tu ꝓpi claberis. iniqtates dñat ę ſũt nobis; ſed tu quia ſũme miſerator et miſericors es/ ꝓpicius eris peccatis noſtris/ placaberis & ignoſces nobis. B eatus quẽ elegiſti & aſſumpſiſti: inhabitabit in atriis tuis. fœlix/ nimiũ fœlix & æternę vitę ſecurus quẽ tu delegiſti & tranſtuliſti ad te: manebit in ſempiternis habitationibus tuis. R eplebimur in bonis domꝰ tuę: ſanctũ eſt templũ tuũ/ mirabile in æquitate. Chriſte deus noſter/ & rex æternę glorię/ cũ ad te pducti fuerimꝰ ſatiabimur in diuitijs cœleſtis habitatiõis tuę: merũ/ purũ mundũ & incõtaminatũ eſt cœleſte templũ tuũ i quo habitas/ itrãſgreſſibili iuſtitia omni admiratiõe digniſſimũ. E xaudi nos deus ſalutaris noſter: ſpes oim finiũ terrę & in mari lõge. Chriſte deꝰ noſter/ & ſaluator noſter i quo ſperãt oẽs qui habitãt vltimos termios terrę/ & inſulas maris lõginquas: fac nos dignos tua ſancta exauditione. P reparãs mõtes in virtute tua/ accinctus potẽtia: qui cõturbas ꝓfundũ maris ſonũ fluctuũ eiꝰ. tu inquã Chriſte deus noſter & ſaluator noſter potẽtiſſime qui oia diſponis in mũdo oipotẽti tua fortitudine/ qui circũdatus iſupabili vigore: itima mũdi cõcutis/ et oẽm populorũ motũ pro nutu tuo mitigas. T urbabũtur gẽtes & timebũt qui habitãt termios a ſignis tuis: exitus matutini & veſpe delectabis. territi expaueſcẽt/ deu verũ nõ agnoſcẽtes/ & finiũ terrę habitatores formidabũt a prodigijs tuis: q tu in pricipio naſcẽtis eccłię & i fine tẽporũ ad oim ſalutẽ/ gaudiũ & beatitudine es manifeſtaturꝰ. V iſitaſti terrã & inebriaſti eã: multiplicaſti locupletare eã, viſitatiõe tua renouaſti habitationẽ terrenã/ fœcũdaſti eã et abũde doctrina tua irrigaſti eã: multitudie credẽtiũ & effuſione chariſmatũ tuorũ ditaſti eã. F lumẽ dei repletũ eſt aquis/ paraſti cibũ illorũ: quoniã ita eſt ꝓparatio eius, lauacrũ diuię regñatiõis oppletũ eſt ppſis/ ꝓparaſti fãctificatiõe tua panẽ eorũ/ cœleſte viaticũ: quia ita diutus orbis terrarũ ꝓparatio atq; inouatio eſt ordinata. R iuos eius inebria/ multiplica genimina eius: i ſtillicidijs eiꝰ lętabit germinãs. cõgregatiões orbis terrarũ irriga doctrina tua/ auge regñatorũ ꝓles & noua germina: exultabit orbis terrę/ in irrigatiõibus ſanctę & viuificatricis doctrinę vberẽ fructũ afferens & in illa pullulãs. B ñdices coronę ãni benignitatis tuę: & cãpi tui replebũtur vbertate. da bis bñdictionẽ tuã curriculo tẽporis illiꝰ benignę viſitationis tuę: & aiæ fideles opplebũtur fœcũditate gratię tuę. P inguescẽt ſpecioſa deſerti: et exultatiõe colles accigent. ſancti tui in hoc mũdo exiſtẽtes in ſanctitate accreſcẽt: pricipes et aliorũ ꝓpoſiti in ſuorũ directiõe exultabũt. I nduti ſunt arietes ouiũ & valles abũdabũt frumẽto: clamabũt eteni hymnũ dicẽt. paſtores plebiũ virtute & iuſtitia veſtiti ſunt/ & hũiles populi abũde doctria paſcent: vociferabũt ad Chriſtũ dñm/ & illi dulciſonũ laudationũ melos cõcrepabũt.

ADVERTE. Prio verſu, te decet hymnꝰ deus i ſiõ: Hieronymꝰ ex hebręo/ tibi ſilẽtiũ laus deus i ſion, quod apophaticã/ negatiuãq; theologiã reſpicit: cũ mẽs i meditatiõe imẽſitatis & incõpręhẽſibilitatis diuinę ſilet/ agnoſcẽs quicq; dicẽdo nõ poſſe eũ laudare qui oi laude in imẽſum ſuplor eſt/ multo minuſ q poſſit totã maris vndã pugillo cõcludere. & hoc ſilẽtiũ diuię laudis/ quo vel maxime deus laudaꝰ: reſeratũ eſt i exordijs fundatiõis ſion a deifero Paulo/ Bartholomeo/ Ioſeph iuſto/ Dionyſio/ Hierotheo & (vt athanaſio placet) Antiphato, quẽ & laudãdi modũ: arbitror apud feruẽtes vitę cõtẽplatricis amatores in fine rediturũ & i pricipio & i fine ſigna Chriſti apparebũt: & iuxta oraculũ exitus matutini & veſpe delectabit. & vt ſacer Hieronymꝰ habet: egreſſus matutini & veſpi laudãtes faciet. Eodẽ primo verſu, i ſine/ id i hieruſalẽ: iterpretũ eſt/ & nõ habeꝰ ex hebręo/ ſed totũ id reſpicit i ſiõ.

de qua psalmo 47 abūde scriptū est. ¶Tertio versu. verba iniquorū: melius ex hebreo verba iniquitatū id est facta trāsgressionū. cōfiteī eni iniquitates & trāsgressiones suas. & quis est in hoc mūdo viuēs: qui nō trāsgrediat? quod & agnoscit ex particula subiūcta: & ipietatibus nostris tu ppiciaberis. nō eni aliorū sed suas vocat ipietates. ois siquidē mādatorum dei trāsgressio: ipietas est. ¶Quarto versu. beatus quē elegisti & assūpsisti: aptiꝰ ex hebreo/ quē elegeris & assūpseris. q3 et sequēs particula redditiua causę/ i habitabit in atrijs tuis: insinuat. ¶Sexto versu. in mari lōge: accōmodatius & maris lōginqui/ & ex hebreo/ & ad seruandā proprietatem ad copulationis notā/ seruandā. ¶Septimo versu. qui cōturbas. pfundū maris sonū fluctuū eius: ex hebreo oppositū sensū intelligit Hieronymꝰ/ hoc pacto. cōpescēs sonitū maris fremitū fluctuū eius & multitudinē gētiū. siquidē aduersanī & pugnāt cōturbare & cōpescere. & fere id sonat psalmi 88 versus 10. tu dñaris potestati maris: motū aūt fluctuū eius tu mitigas. Quod vero addit & multitudo gētiū / quo caremꝰ & interptes siluerūt: declaratio pcedētis metaphorę est. & reuera vtrūq; oipotētię Christi dñi cōpetit: sed magis cōpescere. vt qui est pulchrę pacis & author & amator. attamē cū punire vult ob īmanitatē delinquētiū: facile turbat aquas maris a pfundo/ et eruptiōes populorū mouet/ vt sarmatarū q sub Atila/ Alarico/ Theodorico ducibꝰ facta ē. et hac nostra tēpestate psarā sub Ismaele persa ex tartaris orto: quę iperatori turcarū & sulthano babylonico cani terrorē nō paruū icussit. & penes dñm potestas est mouēdi & potestas sedādi p nutu suo/ vtcūq; voluerit. ¶Decimo versu. quoniā ita est pparatio eius: id eius referī ad terrā. nā sic Hieronymꝰ ex hebreo: quia sic fundasti eā. vnde fit vt psalmodia romana quę habet. quia ita est preparatio tua: mutet itelligentiā. grecæ aūt solū habet ὅτι οὕτως ἡ ἑτοιμασία. quoniā sic pparatio. neq; tua neq; eiꝰ subiūgit. ¶Duodecio versu. & cāpi tui replebūt vbertate: hieronymꝰ ex hebreo/ & vestigia tua rorabūt pinguedie. qđ ab itelligētia data nō abhorret. siquidē aiæ nostrę ad dei imaginē & similitudinē factę: apte dicant eius vestigia. cāpi etiā: q3 in illis deambulet deus vt in ifimis spiritibus. in angelis autem aut supnis mētibus: vt i collibus/ mōtibus eleuatis/ thronis ac sedibus. ¶Quartodecimo versu. induti sunt aretes ouiū: aptius induētur ex hebreo/ ex quo habetur vestiētur agnis greges. & quod ibi septuaginta aretes nūcupauerūt: hic Hieronymꝰ agnos vocat. & vtinā Christus IHESVS pastor æternus: nostra etiā tēpestate faciat/ vt eccīę suę pastores/ primates/ episcopi/ abbates/ prepositi/ plebei sacerdotes in agnos mutati vestiāt & ornēt greges sibi cōmissos/ & oia cœlesti pabulo repleta/ ab imis ad summa plena sint Christi dei saluatoris et redēptoris nostri laudibus/ æternisq; hymnis. Amen.

¶In finē psalmus Dauid. LXV.

1 IVbilate deo oīs terra/ psalmū dicite nomini eius: date gloriam laudis eius.

2 Dicite deo q̄ terribilia sunt opa tua dñe: i multitudine virtutis tuę mētientī tibi inimici tui.

3 Oīs terra adoret te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Semp.

4 Venite & videte opera dei: terribilis in consilijs super filios hominum.

5 Qui conuertit mare in aridā/ in flumine ptrāsibūt pede: ibi lętabimur in ipso.

¶In finē psalmus Dauid. LXV.

IVbilate deo oīs terra/ psalmū dicite nomini eius: date gloriam laudi eius.

Dicite deo q̄ terribilia sunt opa tua: in multitudine virtutis tuę mentiē tur tibi inimici tui.

Oīs terra adoret te & psallat tibi: psalmum dicat noi tuo altissīe. Dp̄.

Venite & videte opera dñi: q̄ terribilis ī cōsilijs super filios hominum.

Qui conuertit mare in aridā/ & flumia ptrāsibūt pede: ibi lętabimur in id ipsum.

¶Victori canticum psalmi. LXVI.

IVbilate deo oīs terra cātate gloriā nomini eius: date gloriā laudi eius.

Dicite deo q̄ terribile opus tuū: in multitudine fortitudinis tuę mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te & canat tibi: canat nomini tuo. Sela.

Venite & videte opera dei: terribilia cōsilia super filijs hominum.

Cōuertet mare in aridā: in flumine ptransibūt pede: ibi lętabimur in eo.

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
65 Iubilate.	6	Qui domiatur in virtute sua in æternũ/ oculi eius sup gẽtes respiciũt: qui exasperant nõ exaltentur in semetipsis.	Qui domiatur in virtute sua in æternũ/ oculi eius sup gẽtes respiciũt: qui ira prouocãt non exaltentur in semetipsis.	Qui dominatur in fortitudine sua sęculo/ oculi eius gẽtes aspiciũt: qui increduli sunt non exaltentur in semetipsis.
	7	Benedicite gentes deũ nostrũ: & auditã facite vocẽ laudis eius.	Benedicite gẽtes deum nostrũ: & obaudite voci laudis eius.	Benedicite populi deo nostro: & auditã facite vocem laudis eius.
	8	Qui posuit animã meã ad vitam: & non dedit in cõmotionem pedes meos.	Qui posuit animã meam ad vitam: & nõ dedit in cõmoueri pedes meos.	Qui posuit animã nostram in vita: & non dedit in cõmotionẽ pedes nostros.
	9	Quoniã probasti nos deus igne nos examinasti: sicut examinatur argentum.	Quoniã probasti nos deus igne nos examinasti: sicut igne examinatur argentum.	Probasti enim nos deus igne nos conflasti: sicut cõflatur argentum.
	10	Induxisti nos i laqueũ/ posuisti tribulationes in dorso nostro: iposuisti homines super capita nostra.	Induxisti nos i laqueũ/ posuisti tribulationes i dorso nostro: imposuisti hominem super capita nostra.	Introduxit nos in obsidionem / posuisti striadorem in dorso nostro: imposuisti homines super caput nostrum.
	11	Transiuim9 per ignem et aquã: et eduxisti nos in refrigerium.	Transiuim9 per ignem & aquam: & induxisti nos in refrigerium.	Transiuimus per ignẽ & aquam: & induxisti nos in refrigerium.
	12	Introibo in domũ tuã in holocaustis: reddam tibi vota mea quę distinxerunt labia mea.	Introibo in domũ tuã in holocaustis: reddã tibi vota mea quę distinxerunt labia mea.	Ingrediar domũ tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea.
	13	Et locutũ est os meum: in tribulatione mea.	Et locutum est os meũ in tribulatiõe mea/ holocausta medullata offeram tibi cũ icẽso & arietibus: offerã tibi boues cum hircis. Dp.	Quę promiserũt labia mea: & locutum est os meũ cum tribularer.
	14	Holocausta medullata offeram tibi cũ incenso arietum: offerã tibi boues cum hircis. Semp.		Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: faciã boues cum hircis. Sela.
	15	Venite audite & narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit animæ meæ.	Venite & audite me/ et narrabo vobis oms qui timetis deum: quãta fecit animæ meę.	Venite audite & narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecerit animæ meæ.
	16	Ad ipsum ore meo clamaui: & exaltaui sub lingua mea.	Ad ipsum ore meo clamaui: et exultaui sub lingua mea.	Ipsum ore meo inuocaui: & exaltaui in lingua mea.
	17	Iniquitatem si aspexi i corde meo: nõ exaudiet dominus.	Iniquitatem si conspexi in corde meo: nõ exaudiet deus.	Iniquitatẽ si vidi in corde meo: non exaudiet dominus.

GALL.	ROM.	HEB.
18 Propẽea exaudiuit deus: & attẽdit voci depcationis meę.	Propterea exaudiuit deus: & intẽdit voci depcationis meę.	Ideo exaudiuit deus: et attendit vocẽ depcationis meæ.
19 Benedictus deꝰ qui nõ amouit orationẽ meã: & misericordiã suam a me.	Bn̄dictus dominus qui non amouit deprecationem meã: & misericordiam suam a me.	Benedictus deus qui non abstulit orationem meam: & misericordiã suam a me.

TITVLVS. Ad victoriã canticũ psalmi. psalmus gratiarũ actio/memoratio potẽtię diuię/ & ad pletatẽ exhortatio. Propheta in spiritu iducit synagogã plorũ vocantẽ gẽtes ad fidẽ.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Iubilate deo ois terra/psalmũ dicite noi eius: date gloriam laudi eiꝰ. oẽs terræ habitatores discite seruire deo in iubilo/laudate verbũ eius: glorificate
2 laudẽ eius. Dicite deo q̃ terribilia sunt opa tua dñe: in multitudie virtutis tuę mentiẽtur tibi inimici tui. oẽs terrę incolę cõfitemini deo dicẽtes q̃ tremẽda sunt facta tua: dñator vniuersæ creaturę prę incopręhẽsibilitate oipotẽtiæ tuę deprehendẽtur ipsi in mẽdacio/negãtes
3 mira et stupẽda oipotẽtiæ tuę opa. Ois terra adoret te & psallat tibi: psalmũ dicat noi tuo.
4 ois terrę habitator, pcidat adorãs te/canat tibi: psallat verbo tuo/Christo tuo. Venite & videte opa dei: terribilis in cõsilijs sup filios hoim. oẽs habitatores terrę accedite ad fidẽ/cõ-
5 tẽplamini facta dei: cuius cõcilia tremenda sunt sup cętus carnaliũ & terrena sapiẽtiũ. Qui cõuertit mare in aridã in flumie ptransibũt pede: ibi lętabimur i ipso. venite & videte opa dei/ qui siccũ abyssum iniquitatũ vt olim mare erythraũ/in regeneratiõis lauacro ducẽ-
6 fide vt olim ficco pede per iordanis fluentũ: in hoc regenerationis lauacro exultabimꝰ in deo. Qui dñanꝫ in virtute sua in æternũ/oculi eius sup gẽtes respiciũt: qui exasperãt non exaltenꝫ in semetipsis. qui iperat verbo virtutis vniuersũ mũdo/ puidẽtia benignitatis suæ
7 ad gẽtes extensa est: qui increduli erũt/ hi soli nõ exaltabũtur/ in semetipsis ad vitã nõ respirabunt. Benedicite gẽtes deũ nostrũ: & auditã facite vocẽ laudis eius. cẽs orbis natiões
8 beneficia recognoscite/deũ nostrũ benedicẽtes: annũciate cuãgeliũ eius/prẽcognizate testamentũ sanctũ eius. Qui posuit aiam meã ad vitã: & nõ dedit in cõmotionẽ pedes meos.
9 benedicite gẽtes deũ nõstrũ qui nõ pmisit aiam meã perire cũ ijs qui exasperabũt et manebũt in icredulitate: et qui nõ pmisit me in trãsgressionẽ prolabi. Quoniã pbasti nos deus: igne nos examinasti sicut examinaꝫ argentũ. deus nõ pmisisti plorũ synagogã in transgres-
10 sionẽ prolabi/quia mala quę sup nos induxisti/ nõ ad pditionẽ sed pbationẽ/ castigationẽ & emendatione induxisti: purificasti nos varia persecutione/ sicut solet argentũ purificari igne. Induxisti nos in laqueũ/posuisti tribulatiões in dorso nostro: iposuisti hoies sup capi-
11 ta nostra, pmisisti nos incidere in rete afflictionũ/dedisti hostes nostros nos a tergo pscquẽ-
12 tes: fecisti nos alieno parere iperio. Trasiuimus p ignẽ & aquã: & eduxisti nos in refrigeriũ, expositi fuimꝰ omni mortis piculo: & tu misericors deus dedisti nobis ex illis malis re-
13 spirationẽ. Introibo in domũ tuã in holocaustis: reddã tibi vota mea que distinxerũt labia
14 mea. Et locutũ est os meũ: in tribulatione mea. Holocausta medullata offerã tibi cũ incenso arietũ: offerã tibi boues cũ hircis. dñe deus meus ad gratiarũ actiones agẽdas tibi intrabo in sanctũ tuũ in deuotiõe feruẽti: exsoluã debita quę vouerũt/ quę pmiserũt labia mea, & quę os meũ locutũ est: in tẽpore tribulationis meę. scilicet offerã tibi orões oleo miserationis tuæ inflãmatas/cũ orõnibus sacerdotũ tuorũ: offerã tibi pœnitẽtiã & corporis attri-
15 tionẽ cũ cõfessione peccatorũ meorũ. Venite audite & narrabo cẽs qui timetis deũ: quãta fecit animæ meę. accedite vniuersi qui deũ reueremini accõmodate aurẽ & ego patefactã:
16 q̃ magnis & igẽtibus beneficijs affecerit deus vitã meã. Ad ipsum ore meo clamaui: & exaltaui sub lingua mea. deũ meũ oratione mea pulsaui & ipsum magnificaui i locquela mea.
17 Iniquitatẽ si aspexi in corde meo: nõ exaudiet dñs. propterea exaudiuit deus: & attẽdit vo-
18 ci depcatiõis meę. sic studui me purgare/me deo mũdo repsentare/vt cũ orarẽ si sensi me i peccato esse & i aliqua trãsgressione/ qua nõ expiari aiam meã: deus precẽ meã nõ admittat, vocẽ meã nõ audiat. & ideo ob huiusmodi purificationis studiũ & habitã fugiẽdę no-
19 xę diligentiã admisit deus precẽ meã: & inclinauit aurẽ obsecrationi meę. Bn̄dictus deus qui nõ amouit orationẽ meã: & miam suã a me. grãrũ actio & bn̄dictio deo tribuat qui nõ abstulit michi volũtatẽ orãdi in tribulatione: & qui nõ abstulit a me auxiliũ miæ suæ.

ADVERTE. Quarto versu. terribilis in cõsilijs sup filios hominũ: ex hebreo terribilia cõsilia sup filios hoim. hic terribilia respicit cõsilia: illic terribilis respicit dei. sed intelligẽtię nil chil pjudicat. ¶ Quarto versu. lętabimur in ipso: id in ipso refertur ad deũ. quod & ex græco manifeste cognoscit: vbi habet, ἐν Φραρθησόμεθα ἐπ᾽ αὐτῷ τῷ Θεσῶ ὁρτι ἐμ τῇ

65 Iubilate. 66

Δυναστεία αὐτοῦ id eſt ſtabilimur in eo dominãte ī potẽtatu ſuo. ¶Sexto verſu. vbi dicim⁹ qui dñatur in virtute ſua in æternũ: melius dicit̃ q̃ dñatur in virtute ſua ſęculo. ex hebręo vnde habeť: qui dñatur in fortitudine ſua ſęculo. & ex græco vbi dicit̃: τῷ δεσπόζοντι ἐντῇ Δυναστεία αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος dñante in potẽtatu ſuo ſcĩ. poſcit eni δεσπόζω id eſt domior apud græcos genitiuũ: apud nos vero iterdũ genitiuo/iterdũ datiuo iunctũ cõperias. genitiuo vt pſalmo 48 verſu 15: & dñabũtur eorũ iuſti ī matutino. datiuo vero vt pſalmo 88: tu dñaris poteſtati maris. et 102 dñs ī cœlo pauit ſedẽ ſuã: & regnũ ip⁹ oibus dñabit̃. ſignificareq; videť id/ſęculo: huic mũdo. ſic in Mattheo. qui aũt dixerit contra ſpiritũ ſanctũ: nõ remittet̃ ei neq; in hoc ſęculo/neq; in futuro. & id vobiſcũ ſum oibus diebus vſq; ad cõſũmationẽ ſęculi. id eſt huius mũdi. ſed cũ dicit̃ ī æternũ: pinde eſt ac ſẽp. ¶Sextodecimo verſu. in eccleſijs paſſim legit̃ huius verſus ſecunda particula & exultaui lub lingua mea: ſed melius exaltaui ex exẽplaribus caſtigatioribus. ex hebręo exaltaui in lingua mea: & ex græco/καὶ ὑψώσατέ με τὸ πάρεμβολον & exaltaui lub ligua mea. nõ exultaui hoc forte fecit errorẽ: q⁹ hęc vocabula ſola littera diſcrepãt. quod cũ prima vocali hic ſcribendũ eſſet/ crediderint rectius ſi quinta ſcriberent: & allucinati ſunt/ litterãq; corruperunt.

¶In finẽ in hymnis ps cantici Dauid. LXVI.

1 DEus miſereať noſtri & bñdicat nobis: illuminet vultũ ſuũ ſuper nos & miſereatur noſtri. Semper.

2 Vt cognoſcamus ī terra viam tuã: in oibus gẽtibus ſalutare tuũ.

3 Conſiteanť tibi populi deus: cõfiteanť tibi populi omnes.

4 Lętenť & exultent gentes/qm̃ iudicas populos in ęquitate: & gentes in terra dirigis.

5 Conſiteanť tibi populi deus/cõfiteanť tibi ppli omnes: terra dedit fructum ſuum.

6 Benedicat nos deus de⁹ noſter bñdicat nos de⁹: & metuãt eũ omnes fines terræ.

¶In finẽ in hymnis ps cantici Dauid. LXVI.

DEus miſereať nobis vt benedicat nos: illumnet vultũ ſuũ ſuper nos & miſereatur nobis. Dp.

Vt cognoſcamus ī terra viã tuã: in omnibus gẽtibus ſalutare tuũ.

Cõfiteãtur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes.

Lętẽtur & laudẽt gentes/quoniã iudicas populos in ęquitate: & gẽtes in terra dirigis.

Confiteanť tibi populi deus/ cõfiteãtur tibi populi omnes: terra dedit fructum ſuum.

Benedicat nos de⁹ deus noſter bñdicat nos de⁹: & metuãt eũ omnes fines terræ.

¶Victori ī pſalmis cãticũ carminis. LXVII.

DEus miſereať noſtri & benedicat nos: illuſtret faciẽ ſuam ſuper nos. Sela.

Vt nota fiat ī terra via tua: in vniuerſis gentibus ſalus tua.

Cõfiteanť tibi pp̃li de⁹: cõfiteantur tibi populi omnes.

Lętenť & exultẽt gẽtes/ qm̃ iudicas pp̃los ī æqtate: & gẽtiũ q̃ ī terra ſũt ductor es ſempiternus.

Confiteanť tibi populi deus/ confiteantur tibi populi omnes: terra dedit germen ſuum.

Benedicat nobis deus deus noſter benedicat nobis de⁹: & timeãt eũ omnes fines terræ.

TITVLVS. Ad victoriã in pſalmis cãticũ carminis. pſalm⁹ de Chriſto domino. Propheta loquitur in perſona piorũ/ Chriſti domini aduentũ magno affectu poſcentiũ.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus miſereať noſtri & bñdicat nobis: illumiet vultũ ſuum ſup nos & miſereať noſtri. deus miſericordiã ſuã nobis indulgeat / deus ſuã bñdictionẽ nobis infundat: deus nobis oriri faciat (qđ illumiat oĩa) verbũ ſuũ/ nobis naſci ãnuat Chriſtũ ſuũ/ meſſiã ſuũ: deus hãc nobis elargiat miſericordiã. Vt cognoſcamus in terra viã tuã: in oibus gentibus ſalutare tuũ. illumiationẽ vultus tui/ ãduentũ Chriſti tui dñe deus a te poſcimus: vt a nobis agnoſcať is in terra per quẽ ſolũ ad te itur qui eſt̃ via/ veritas & vita: vt agnoſcať in oibus tribubus/ populis & linguis Chriſtus tu⁹/ ſalus tua. Cõfiteanť tibi populi deus: cõfiteanť tibi populi oẽs. Lætẽtur & exultẽt gentes quoniã iudicas populos in æqui- 1 2 3 4

tate: & gentes in terra dirigis. gratias agant tibi deus misericordissime beneficia tua cõfitẽ
tes populorũ nationes: gratias tibi agãt & beneficia tua testẽtur oẽs populorũ cõgregatio-
nes. gaudeãt & exultatiõe perfundãtur oẽs nationes terrę: quia tu populis legẽ dedisti i iu-
stitia/tu gẽtilitatis errore hactenus detentos/in toto orbe terrarũ ad veritatis viã adducis.
5 C õfiteãtur tibi populi deus/cõfiteãtur tibi populi oẽs: terra dedit fructũ suũ. gratias tibi ef
fundãt/cõditor misericordissime/populorũ cõgregatiões bñficia tua recẽsentes/gr̃as effun-
6 dãt & bñficia tua testenẽ vniuersę ppl'orũ nationes: qa intacta virgo ẽdidit filiũ/virgo ima-
culata ,ptulit salutare tuũ. B enedicat nos deus deus noster bñdicat nos deus: et metuãt eũ
oẽs fines terrę. bñdictione sua/abũdãti gratia sua nos pfundat deus deus noster/bñdictio-
ne sua & larga gratię suę elargitione nos perfundat deus: & debita reuerẽtia & augusto ti-
more cultũ ei exhibeant vniuersi cardines terræ.

ADVERTE. Primo versu. particula hęc & misereaẽ nostri in fine resumpta: ex hebręo nõ
habetur neq; sequela requirit. nã sancti/in spiritu ,pphetę efflagitabãt a deo illustrationem
vultus eius sup se: vt cognosceretur in terra via eius. itaq; secũdus versus apte cõtinuaẽ ad
id illuminet vultũ suũ nos. quod autẽ adiectũ est/ misereatur nostri: hoc videẽ iterpretũ/&
ad feruẽtiorẽ affectũ insinuandũ. ¶Quarto versu. & gentes in terra dirigis: Hieronym9 ex
hebręo/& gentiũ q̃ in terra sunt ductor es sempiternus. quod designare videẽ/ fidẽ Christi
a gẽtili populo receptã/nõ defiturã: sed ad finẽ vsq; sęculi duraturã. ¶Vltimo versu. bñdi-
cat nos deus deus noster bñdicat nos deus: ter vides deus repetitũ ad hypertheę triados/
supq; diuinę trinitatis mysteriũ: qđ in aduẽtu messię & in receptiõe fidei eius a gẽtibus co-
gnitũ est. & qđ illico subiũgitur/& metuãt eũ oẽs fines terrę: p id singulare eũ/ nõ min9 my-
steriũ declaraẽ vnitatis in substãtia & natura. quod & ita esse cõfirmat Alexander nõ e lon
ginquo/Petro in sede succedẽs: hinc de trinitate & vnitate argumentum sumẽs. Si trinitas
inquit nõ est: quare Dauid tertio dixit benedicat nos deus deus noster/benedicat nos de9?
Si vnitas nõ est: quare cũ tertio deũ noiasset/benedicat dixit & nõ bñdicãt adiũxit/ex ver-
bo benedicat idem (quod & relatiuũ eum ostendit) colligens.

¶In finẽ psalmus cãti-
ci Dauid. LXVII.

1 EXurgat de9 & dis-
sipentur inimici eius:
et fugiant qui oderunt
eum a facie eius.
2 Sicut deficit fumus de-
ficiant/ sicut fluit cera a
facie ignis: sic pereant
peccatores a facie dei.
3 Et iusti epulẽtur & ex-
ultent in cõspectu dei:
& delectẽtur in lętitia.
4 Cãtate deo psalmũ di-
cite nomini eius: iter fa-
cite ei qui ascẽdit sup oc
casum dñs nomen illi.
5 Exultate i cõspectu ei9:
turbabũtur a facie eius
patris orphanorũ & iu
dicis viduarũ.
6 Deus i loco sancto suo:
deus inhabitare facit vni
us moris in domo.
7 Qui educit vinctos in

¶In finẽ psalmus cãti-
ci Dauid. LXVII.

EXurgat de9 et dis
sipẽtur inimici eius:
et fugiãt a facie eius qui
oderunt eum.
Sicut deficit fumus de-
ficiant/ sicut fluit cęra a
facie ignis: sic pereãt pec
catores a facie dei & iu-
sti epulentur.
Exultẽt i cõspectu dei:
& delectẽtur in lętitia.
Cãtate deo psalmũ di-
cite nomini eius: iter fa-
cite ei qui ascẽdit sup oc
casum dñs nomẽ est ei.
Gaudete in conspectu
eius: turbabũtur a facie
eius patris orphanorũ
& iudicis viduarũ.
Deus i loco sancto suo:
deus qui habitare facit
vnanimes in domo.
Qui educit vinctos in

¶Victori Dauid psal-
mus cantici. LXVIII.

EXurgat de9 et dis
sipentur inimici eius:
et fugiãt qui oderũt eũ
a facie eius.
Sicut deficit fumus de-
ficiãt/sicut tabescit cęra
a facie ignis: sic pereant
impij a facie dei.
Iusti autẽ lętẽtur & ex-
ultent in conspectu dei:
& gaudeant in lętitia.
Cantate deo/canite no
mini eius/prępărate vi-
am ascendẽti per deser-
ta in domino nomen e-
ius: & exultate coram
eo.
Patre pupillorũ & de-
fensore viduarũ: deus i
habitaculo sancto suo.
Deus inhabitare facit: so
litarios in domo.
Educit vinctos in for-

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
67 Exurgat.	fortitudie/ ſimíliter eos qui exaſperāt:qui habi tant in ſepulcris.	fortitudíne/ſíſíter et eos qui í íra ꝓuocāt:qui ha bitant in ſepulcris.	titudíne: increduli autē habitauerunt in ſiccita tibus.
8	Deus cum egredereris in cōſpectu populi tui: cum pertrāſieris in de ſertum. Semper.	Deus dum egredereris coram populo tuo: & tranſgredereris per de ſertum Dn̄.	Deus cum egredereris ante populum tuum: & ambulares per deſer tum. Sela.
9	Terra mota eſt etenim cœli diſtillauerunt a fa cie dei ſinai: a facie dei iſrael.	terra mota eſt. Eteni cœli diſtillauerūt a facie dei mons ſina: a facie dei iſrael.	Terra commota eſt & cœli diſtillauerunt a fa cie tua deus / hoc eſt in ſinai: a facie dei iſrael.
10	Pluuiā volūtariā ſegre gabis deus hereditati tuę & infirmata eſt: tu vero perfeciſti eam	Pluuiam volūtariā ſe gregās deus hereditati tuę/eteni infirmata eſt: tu vero ꝓfeciſti eam.	Pluuiam voluntariam eleuaſti deus: hęredita tem tuam laborantē tu confortaſti.
11	Animalia tua habita būt in ea: paraſti in dul cedíne tua pauperi de9.	Animalia tua ihabita būt in ea: paraſti i dul cedíne tua paupes de9.	Animalia tua habita uerūt in ea: ꝑparaſti in bonitate tua paupi de9
12	Dominus dabit verbū euangelizantibus: vir tute multa.	Dominus dabit verbū euāgelizātibus virtutes multas: rex virtutū di lecti / & ſpecies domus diuidere ſpolia.	Dominie dabis ſermonē annūciatrícibus fortitu dinis plurimę: reges ex ercituū fœderabuť/ fœ derabūtur & pulchritu do dom9 diuidet ſpolia
13	Rex virtutū dilecti dí lecti: & ſpeciei domus diuidere ſpolia.		
14	Si dormiatis inter me dios cleros / pennæ co lumbę deargentatę: & poſteriora dorſi eius in pallore auri.	Si dormiatis inter me dios cleros / pennæ co lumbę deargentatæ: & poſteriora dorſi eius in ſpecie auri.	Si dormierítis iter me dios termios pennę co lumbæ deargentatę: & poſteriora eius in virore auri.
15	Dum diſcernit cœleſtis reges ſuꝑ eā/niue deal babūturi ſelmon: mōs dei mons pinguis	Dum diſcernit cœleſtis reges: ſuꝑ eā niue deal babuntur in ſelmon.	Dū diuideret robuſtiſ ſimus reges in ea: niue dealbata eſt in ſelmon.
16	Mons coagulatus mōs pinguis: vt quid ſuſpica mini montes coagula tos	Montem dei montem vberem: mons coagu lans mons pinguis. Vt quid ſuſpicitis mō tes vberes? mons i quo beneplacitū eſt deo ha bitare in eo: etenim do minus habitabit vſq; in finem.	Mons dei mōs piguis: mons excelſus / mons pinguis. Quare cōtenditis mō tes excelſi aduerſus mō tem quē dilexit deus vt habitaret in eo? ſiquidē domin9 habitabit tem per.
17	Mons in quo beneplacitū eſt deo habitare in eo: etenim dominus ha bitabit in finem.		
18	Currus dei decē mili bus multiplex milia lę tantiū: dominus in eis	Currus dei decē miliū multiplex: milia lętātiū. Dominus in illis: in ſi	Currus dei innumera bilis milia abundantiū: dominus in eis in ſina

in ſinai in ſancto.
19 Aſcendiſti in altū cœpiſti captiuitatē: accepiſti dona in hominibus.
20 Etenī nō credētes: inhabitare dominū deū.
21 Bñdictus dñs die quotidie ꝓſperū iter faciet nobis: deus ſalutarium noſtrorū. Semp.
22 Deus noſter deus ſaluos faciendi: & dñi domini exitus mortis.
23 Verūtamē deus cōfringet capita īimicorū ſuorū: verticē capilli pambulātiū in delictis ſuis.
24 Dixit dñs ex baſan cōuertam: cōuertā in profundum maris.
25 Vt itingaſ pes tuus in ſanguine: lingua canū tuoꝝ ex iimicis ab ipo.
26 Viderūt ingreſſus tuos deus: īgreſſus dei mei regis mei qui eſt in ſancto
27 Prꝛeuenerūt pricipes cōiuncti pſallētibus: i medio iuuēcularū tympaniſtriarum.
28 In eccleſijs benedicite deo domino: de fontibus iſrael.
29 Ibi bēiamin adoleſcētulus: in mētis exceſſu.
30 Pricipes iuda duces corū principes zabulon: principes nephthalim.
31 Māda deus virtuti tuꝛ: cōfirma hoc deus quod operatus es in nobis.
32 A templo tuo in hieruſalem: tibi offerēt reges

na in ſancto.
Aſcendēs in altū captiuā duxiſti captiuitatē: dedit dona hoībus.
Etenī qui nō credūt inhabitare/ dominus deꝰ benedictus benedictus dñs de die in diē.
Proſperū iter faciet nobis deꝰ: ſalutaris nr̄. Dꝑ deus noſter deus ſaluos faciendi: & dominꝰ exitus mortis.
Verūtamē deꝰ cōquaſſabit capita inimicorū ſuoꝝ: verticē capilli perābulātiū ī delictis ſuis.
Dixit dñs ex baſan cōuertar/ cōuertar ī ꝓfundū maris: donec itingaſ pes tuꝰ in ſanguine.
Lingua canū tuorū: ex inimicis ab ipſo.
Viſi ſūt greſſus tui deꝰ: ingreſſus dei mei regis qui eſt in ſancto ipſius.
Prꝛæuenerūt principes coniuncti pſallentibus: in medio iuuenū tympaniſtriarum.
In eccleſijs bñdicite dominū deū: de fontibus iſrael.
Ibi beniamin adoleſcētior: in pauore.
Principes iuda duces eorū: principes zabulon/ principes nephthalim.
Māda deꝰ virtutē tuā: cōfirma hoc deus quod operatus es in nobis.
A teplo ſancto tuo qđ eſt in hieruſalē: tibi of-

in ſancto.
Aſcēdiſti ī excelſū captiuā duxiſti captiuitatē: accepiſti dona ī hoībus Insup & nō credentes: inhabitare dñm deum.
Benedictus dñs per ſingulos dies: portabit nos deus ſalutis noſtr.
Sela.
Deus noſter deus ſalutis: & domini dei mortis egreſſus
Verūtamē deus cōfringet capita īimicorū ſuorū: verticē crinis pambulātiū in delictis ſuis.
Dixit dñs de baſan cōuertā/ cōuertā de ꝓfundis maris: vt calcet pes tuus in ſanguine.
Lingua canū tuorū: ex inimicis a temetipſo.
Viderūt itinera tua deus: itinera dei mei regis mei in ſancto.
Prꝛceſſerūt cantatores eos qui poſt tergū pſallebant: in medio puellarū tympaniſtriarum.
In eccleſijs benedicite deo domino: de fontibus iſrael.
Ibi bēiamin paruulus cōtinēs eos/ pricipes iuda in purpura ſua: prīcipes zabulon pricipes nephthalim.
Præcipit deus tuus de fortitudine tua: confirma deus hoc quod operatus es in nobis.
De teplo tuo quod eſt in hieruſalem: tibi offe-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
67	munera.	ferent reges munera.	rent reges munera.
Exurgat. 33	Increpa feras arũdinis/ congregatio taurorũ in vaccis populorũ: vt excludãt eos qui probati sunt argento.	Increpa feras siluarũ/ cõciliũ taurorũ iter vacas populorũ: vt excludãtur ij qui ꝓbati sunt argento.	Increpa bestiã calami cõgregatio fortiũ in vitulis populorũ: calcitrãtium contra rotas argẽteas.
34	Dissipa gẽtes quę bella volũt/ venient legati ex ægypto: æthiopa præueniet manus eius deo.	Dissipa gentes quę bella volũt / venient legati ex ægypto: ęthiopia ꝑueniet manus eius deo	Dispge ppłos qui bella volũt/ offeranť velociter ex ægypto: æthiopia festinet dare manus deo.
35	Regna terræ cantate deo: psallite dño, Semp	Regna terræ cantate deo: psallite dño. Dꝑ.	Regna terræ cantate deo: canite dño. Sela.
36	Psallite deo qui ascendit super cœlũ cœli: ad orientem.	Psallite deo qui ascẽdit super cœlos cœlorũ: ad orientem.	Qui ascendit super cœlum cœli: a principio.
37	Ecce dabit voci suæ võcẽ virtutis: date gloriã deo sup israel: magnificentia eius & virtus eiꝰ in nubibus.	Ecce dabit võcẽ suam vocem virtutis suæ: date honorem deo. Super israel magnificentia eius: & virtus eiꝰ in nubibus.	Ecce dabit voci sũæ: vocem fortitudinis. Date gloriã deo super israel: magnificẽtia eius & fortitudo eius in cœlis.
38	Mirabilis deus in sanctis suis/ deus israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus deus.	Mirabilis deus in sanctis suis/ deus israel ipe dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus deus.	Terribilis deus de sanctuario suo/ deus israel ipe dabit fortitudinem & robur populo: benedictus deus.

TITVLVS. Ad victoriã Dauid psalmus cantici. Psãlmus de Christo domino. Prophetæ in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Exurgat deus & dissipentť inimici eius: & fugiant qui oderũt eum a facie eius. excitetur Christus dominus primogenitus ex mortuis: & dissoluantur nequitiarum spiritus/ & diffugiant aspectũ eius qui odio persecuti sunt eum. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cęra a facie ignis sic pereãt peccatores a facie dei. inimici eius sic attenuentur & vanescant vt vapor tenuis & halitus: sic impij dispereant a vindicta dei vt cęrea teda liquefaciente flamma disperit. Et iusti epulentur & exultent in conspectu dei: & delectentur in lætitia. & pij delitijs fruantur æternis & gestiant dei visione atq; presentia: & oblectentur exultatione sempiterna. Cantate deo/ psalmũ dicite nomini eius/ iter facite ei qui ascẽdit sup occasum: dñs nomẽ illi. psallite deo/ cõcinite laudẽ verbo eius/ aptate laudẽ ei qui deuicta morte remeãs ex inferis ascẽdit sup mortis occasus sup abyssos & externas solitudines: si nomẽ quęritis/ rex regũ/ & dñs dominantiũ nomẽ eius. Exultate in cõspectu eius: turbabũtur a facie eius patris orphanorũ & iudicis viduarũ. O vos iusti gaudete presentia reuluiscẽtię eius: qua cõfundẽtur inimici eius qui pascit pupillos/ & qui derelictis facit iudiciũ. Deus in loco sancto suo: deus inhabitare facit vnius moris i domo. deus resumpsit sanctũ corporis sui templũ: & eos i ecclesia sua posuit quibus est anima vna & cor vnũ. Qui eduxit vinctos in fortitudine: simliter eos qui exasperant qui habitant in sepulcris. resumpsit sanctum corporis sui templum qui extraxit ab inferis & de lacu miserię in vinculis detentos: & qui simliter incredulas gentes infidelitate mortuas/ tumulos mortis inhabitãtes/ ad fidẽ extraxit & vitã. Deus cũ egredereris in cõspectu populi tui: cũ pertransieris in desertũ. tu deus cũ olim desceẽderes ante filios israel: cũ ante eos pertrãsires in deserta solitudinũ caddes: Terra mota est/ eteni cœli distillauerũt a facie dei sinai: a facie dei israel. cõtremuit mõs sinai cũ descẽderes & hymber fluxit abũdãs ob ꝑsentiã tuã dei sinai/ ob ꝑsen-

1 2 3 4 5 6 7 8 9

10 tiã tuã dei Iſrael. Pluuiã uolũtariã ſegregabis hæreditati tuæ & infirmata eſt: tu uero pfe-
ciſti eã. fluctis doctrinę/bonę uolũtatis tuę irrigabis poſſeſſionẽ tuã futurã: & ubi laboraue
11 rit/tu cõfortabis eã. A ialia tua habitabũt i ea: paraſti in dulcedine tua pauperi deus. aia-
lia tua q̃ uidit Ezechiel propheta q̃ nõ reuertebanť cũ icederẽt/morabunť in illa poſſeſſio-
ne tua: tu deus inopi populo tuo alimẽtũ/uitalis doctrinæ pabulũ ꝓuidiſti i mãſuetudine
12 & benignitate tua. D ñs dabit uerbũ euãgelizantib⁹: uirtute multa. deus præſtabit ſermo-
nẽ/cibũ illũ adminiſtrãtibus/euãgeliũ pacis/uiuificantẽ doctrinã ãnũciãtib⁹: in fortitudi-
13 ne copioſa. R ex uirtutũ dilecti dilecti: & ſpeciei domus diuidere ſpolia. qui ãnũciabiť/ rex
eſt cœleſtiũ agminũ/qui ãnũciabũt amici amici: & ſpõſę erit diſtribuere eos qui i domum
14 regis fuerint itroducti. Si dormiatis inter medios cleros/pẽnæ colũbæ deargentatę: & po-
ſteriora dorſi eius in pallore auri. ſi requieſcatis in lapide angulari/in cõpage ueteris & no
ui ædificij/i ſũctura q̃ utriuſq; limites nectit/quę utroſq; parietes unit/pennę colũbę/actio-
nes ſpõlę/purę ut argentũ: ſũmitates/alæ dorſi eius/ eleuationes cõtẽplationeſq; eius ut
15 aurũ ꝑfulgidũ. Dũ diſcernit cœleſtis reges ſup eã/niue dealbabũť in ſelmon: mõs dei mõs
pinguis. dũ ordinat & eligit rex gloriæ ſup colũbã ſuã apoſtolos & principes candidiores
niue/morib⁹/cõuerſatione & uita efficienť in Chriſti humanitate/lapide angulari/i mõte
diuinitatis ymbraculo/mõs ille dei/mõs eſt gratia et ueritate pleniſſimus/ex cuius pleni-
16 tudine accepiũt oẽs. M õs coagulat⁹/mõs pinguis: ut quid ſuſpicamini mõtes coagulatos?
mõs uber/mõs denſus/mõs gratia fœcũdiſſim⁹: quare ſuſpicamini alios mõtes dẽſos pin-
17 gues & cõglutinatos? M ons in quo bñplacitũ eſt deo habitare in eo: etenim dñs habitabit
i finẽ. mõs iſte eſt quẽ diuinitati placuit aſſumere/cui imanet: eteni diuinitas & dei uerbũ
18 i eo manebit in ſempiternũ. C urrus dei decẽ milib⁹ multiplex milia lætantiũ: dñs in eis in
ſinai in ſãcto. uehiculũ Chriſti dñi in cœlũ aſcẽdẽtis multiplicata dena milia cœleſtiũ uir-
tutũ exultãtiũ: Chriſt⁹ dñs ſedẽs i ſinai i ſinai myſtico id eſt in ſãcto mõte & noſtrę hũani
19 tatis aſſũpto idumẽto. A ſcẽdiſti in altũ cũ piſti captiuitatẽ: accepiſti dona i hoib⁹. Chriſte
ſaluator/Chriſte redẽptor/Chriſte dei noſter/dei cim aſſũpt⁹ es i cœlũ/eruiſti de fauc̃ib⁹
inferi captiuũ gen⁹ humanũ: pro dono a patre tuo hoies e uiculis & ergaſtulis mortis li-
20 beratos accepiſti. E teni nõ credẽtes: inhabitare dñm deũ. et etiã pro dono accepiſti icre-
dulas gentes: quæ nõ credebãt/neq; ad deũ ſe accedere/neq; deũ hoiem inhabitare poſſe.
21 B enedictus dñs die quotidie: proſperũ iter faciet nobis deus ſaluarij noſtrorũ. bñdicaẽ
& glorificet dñs noſter de die in diẽ & aſſidue: parabit nobis uiã ſalutarẽ deus ſaluationũ
22 nr̃arũ. E⁹ noſter de⁹ ſaluos faciẽdi: & dñi dñi exitus mortis. dñs de⁹ noſter eſt q̃ ſaluos fa
cere poteſt: & domini dei noſtri eſt/eiuſq; poteſtatis ut euadamus gehennam & ſupplicia
23 æternæ mortis. V eruntamẽ deus cõfriget capita inimicorũ ſuorũ: uerticẽ capilli pambulã
tiũ in delictis ſuis. & q̃q̃ in manu dñi ſit ſalutis & mortis imperiũ/attñ inimicos ſuos mor-
24 te mulctabit: perdet ſuperbã uanitatẽ uiuẽtiũ in executione iniquitatũ ſuarũ. D ixit dñs ex
baſan cõuertã: cõuertã in ꝓfundũ maris. in ſpiritu de hoſte ſuo/de tauris pinguibus qui
obſederũt eũ locutus eſt deus/de arida tranſferã: trãſferã te i imũ barathri/de terra demer
25 gã te ad iferos. V t intingať pes tuus in ſãguine: lingua canũ tuorũ ex inimicis ab ipſo. demer
gã te/ut cadauer tuũ inatet i ſãguine tuo: lingẽt te & rodẽt te canes tui ob flagitia et auer
26 ſionẽ tuã cõſtituti tibi inimici a temetipſo. hactenꝰ dei uerba. V iderũt ingreſſ⁹ tuos de⁹/in-
greſſus dei mei regis mei: qui eſt in ſancto. hic uerba ꝓphetę. inimici tui deus uiderũt igreſ
ſionẽ tuã in mũdũ/cõuerſationẽ tuã inter eos/uiderũt conuerſationẽ dei mei/ meſſię mei i
27 tẽplo corporis ſui aſſũpto. P ręuenerũt principes cõiuncti pſallẽtib⁹: i medio iuuẽcularũ tym
paniſtarũ. primi electi in ingreſſu regis meſſię in ſãcto/duces euãgelizantiũ cõtũcti cho-
ro diſcipulorum canentium & laudantium deum/& Chriſtum dñm: i medio adoleſcẽtula-
28 rum uirginẽ regis æterni matrẽ imitantiũ/ diuinas laudes recrepantium. I n eccleſijs be-
nedicite deo domino: de fontibus Iſrael. in cõgregationibus ſanctis glorificate dominum
29 deum noſtrum: ex fluentis doctrinę uirorũ ex iſrael electorũ. I bi Beniamin adoleſcentul⁹:
i mẽtis exceſſu. inter electos ex iſrael eſt Chriſtifer Paulus ex tribu Beniamin in adoleſcen
tia electus: ab equo in extaſi proſtrat⁹/ad cœlũ raptus/nõ in ſe uiuẽs/ſed in eo uiuẽs Chri
30 ſtus dñs. P rincipes Iuda duces eorũ: principes Zabulon/ principes Neptali. de tribu Iuda &
ſtirpe regia Iacob⁹/Ioãnes/Simõ Lebdę⁹ ductores plorũ Chriſto deo pſallẽtiũ electi ſũt
31 Petr⁹/Andreas & alij de Galilea/terra & tribub⁹ Zabulon et Neptali effecti ſũt apl̃i et re-
ctores Chriſto dño pſallẽtiũ. M ãda de⁹ uirtuti tuę: cõfirma de⁹ hoc qđ opat⁹ es i nobis. i-
32 mitte de⁹ ſpũm ſãctũ tuũ: pfice & robora de⁹ op⁹ qđ i electis ex gẽte noſtra cœpiſti. A tẽ-
plo tuo i Hierualẽ: tibi offerent reges munera. electi principes & duces tui icipiẽtes a domo
33 tua q̃ eſt i Hierualẽ: adducẽt ad te fideles. I ncrepa feras arũdinis/ cõgregatio taurorũ in
uaccis populorũ: ut excudãt eos qui pbati ſunt argẽto. reprime ſathanę aſtutias qui ludit

Exurgat. mẽtes hoim iſtabiles/arũdineas et vagas/ et q̃ (vt dixiſti) ſub vmbra dormit i ſecreto ca-
lami in locis humentibus /cõgregati ſunt imanes & fortes terræ in turbis laſciuientibus/
ex populis:vt eos repellant quos tu ploꝝ duces & principes elegiſti/ puriſſimo argẽto pro-
batiores.D iſſipa gẽtes q̃ bella volũt/venĩẽt legati ex Aegypto: Aethiopia p̃ueniet manꝰ 34
eius deo.diſſolue populos qui illis aduerſari ſatagũt:adducentur tibi fideles ex Aegypto/
Aethiopia feſtinabit ſubmittere manũ/& obedĩẽtiã p̃ſtare Chriſto domino.℟ egna terrę 35
cãtate deo:pſallite dño.℣ ſallite deo qui aſcẽdit ſuper cœlũ cœli:ad oriẽtẽ.habitatores re- 36
gnorũ terræ canite deo:hymnũ dicite dño.hymnũ dicite Chriſto deo qui aſſũptus eſt ſup
ĩũmũ cœli verticẽ:ad oriẽtẽ.℣ ece dabit voci ſuæ vocẽ virtutis/ date gloriã deo ſup iſrael: 37
magnificẽtia eius & virtus eius in nubibus.ecce Chriſtus dñs qui ſupra cœlũ cœlorũ ele-
uatus eſt/mittet annũciãtibus vocẽ ſuã/vocẽ ſpiritus ſãcti/glorificate deũ ſup magnalia q̃
operaꝰ ĩ electis ex iſrael:magnificẽtię ſuæ opa & potẽtię ſuæ ꝓdigia in eis ſplis q̃ vt nubes
terrarũ orbẽ ſua irrorabũt doctrina.℣ irabilis deꝰ i ſãctis ſuis/ deꝰ iſrael ipſe dabit virtutẽ/ 38
& fortitudinẽ plebi ſuæ:benedictꝰ deus.mirabiliũ opũ patrator deꝰ i electis ſuis/ deꝰ iſrael
robur et inſuperabilẽ p̃ſtabit aduerſus perſecutiones/tyrãnides & tormẽta populo ſuo ma
gnanimitatẽ:glorificatus/honorificatꝰ/& magnificatus Chriſtus dñs. AMEN.
ADVERTE.Q uarto verſu.iter facite ei qui aſcendit ſup occaſũ:Hieronymus ex hebręo/
p̃parate viã aſcẽdẽti per deſerta.quare id de occaſu mortis q̃ de occaſu cœli ſua ſẽtẽtia po-
tiꝰ eſt intelligẽdũ.℣ Q uito verſu.particula hæc/turbabũtur a facie eiꝰ:ſupfluit/nec habeꝫ
ex hebræo. & forte quia adiectũ eſt turbabũtur: hæc cauſa fuit vt Hieronymꝰ i expoſitione
ſua ſuper pſalteriũ(modo ſua ſit) in ſequente particula/patres & iudices pluratiue expoſue
rit.mirũ tñ:quia neq; ex hebræo/neq; ex græco/neq; gallica aut romana ædítione id ha-
beꝫ.græce enĩ habeꝫ τοῦ πατρὸς τῶν ὀρφανῶν καὶ κριτοῦ τῶν χηρῶν.id eſt pa-
tris orphanorũ & iudicis viduarũ/nõ patres & iudices.& admodũ cõſequẽs eſt vt dicam⁹
exultate in cõſpectu eius patris orphanorũ & iudicis viduarũ.nã huic ex hebræo prorſꝰ re
ſpõdet:exultate corã eo patre pupillorũ & defenſore viduarũ.quis enĩ ante pĳſſimũ patrẽ
& iudicẽ clemẽtiſſimũ derelictorũ:nõ habeat potius exultãdi q̃ turbãdi occaſionẽ. ℣Octa
uo verſu.deꝰ cũ egrederĕris i cõſpectu populi tui cũ ptrãſieris i deſerto:tã ex romano pſal-
terio q̃ ex hebręo potius dicẽdũ/cũ ptrãſires.nã ex hebræo & ãbulares/ex romano cũ trã-
gredereris.& id etiã recta locutio vult. ℣Duodecio verſu.dñs dabit verbũ euãgelizãtibꝰ
virtute multa:Hieronymꝰ/dñe dabis ſermonẽ ãnũciatricibꝰ fortitudinis plurimæ.vbi ad-
uertendũ eſt ſupiori verſu/id eſt vndecimo/aialia tua habitabũt:id aialia i hebræo HA-
IATECHA fœmininũ eſſe acſi dicereꝰ aiantes & ãnũciatrices/ elleteq; ãnũciatrices illiꝰ
epitheton. quare cũ Hieronymꝰ mutauerit genꝰ i p̃cedẽti verſu vertens aialia tua habi-
tauerũt in ea:ęquũ eſt vt id ãnũciatricibus etiã neutrũ intelligaꝫ.vt id õnino quadret ora-
culo Ezechielis.Q d ſi nõ placet ãnũciatricibꝰ neutrũ eſſe & epitheton aialia reſpiciẽs/ ſed
fœmininũ.hæ ꝓfecto ãnũciatrices fortitudinis plurimę/aptę intelligent ſãctæ illæ mulie-
res/quæ mane diluculo ſepulcrũ authoris vitę adeuntes/aut ex voce angeli aut ex aſpectu
dñi/meruerũt primę fuiſſe potẽtiſſimę reſurrectionis eiꝰ nũcię.itaq; oraculũ & de mulieri-
bꝰ verũ eſt/& de apoſtolis etiã verũ. ℣Tertiodecimo verſu.rex virtutũ dilecti dilecti:dicẽ
dũ reges ex hebræo/ex quo habeꝫ reges exercituũ fœderabunt.qđ & cõfirmat Paulꝰ He-
bræus.itẽ & ex quitodecimo verſu/& triceſimotertio: vbi & eoſdẽ vocat reges cũ dicit.dũ
diſcernit cœleſtis reges ſuper eã.& a tẽplo tuo qđ eſt in Hieruſalẽ:tibi offerẽt reges mune-
ra.& idẽ fũt:quos & alibi duces & principes appellat. vnde patet & græce nõ recte habeꝫ
rex ſingulariter/& dilecti i genitiuo ſingulari βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἠγαπη-
τοῦ/rex virtutũ dilecti:vbi et rex et dilecti vnice & ſingulariter dicunt.Sed dices/ ſi legeꝫ
reges virtutũ dilecti dilecti/ſiue reges exercituũ fœderabunt fœderabuntur:qs ſenſꝰ q̃ ũel
ligẽtia dabit rex virtutũ/rex exercituũ/rex ſabaoth:vnꝰ eſt.quomodo igit reges ſabaoth
dicemus?Id noſſe oportet exercitꝰ cœleſtes eſſe:quos et Hierarchias et ſacros cœleſtes pri
cipatꝰ dicimꝰ.et eſſe exercitꝰ et hierarchias eccleſiaſticas:quarũ rectores ad cœleſtiũ illarũ
imitationẽ primi duces noſtri/a Chriſto dño cœleſtiũ exercituũ et oĩm rege ordinati ſũt.
hic igit verſiculi huiꝰ/reges virtutũ dilecti dilecti eſto ſenſꝰ:rectores eccleſiaſticorũ exerci
tuũ/eccleſiaſticarũ hierarchiarũ amici/amici/fœderati/fœderati:ſi qs enĩ diuinũ Diony-
ſiũ/deiloqui ac deiferi Pauli diſcipulũ/in operibus ſuis conſulat: ĩtruebitur plane eccleſiã
inferiorẽ ad ſuperioris ornatꝰ harmoniã/ primitꝰ ab apoſtolis fuiſſe effictã. & hic reges/
principes & duces exercituũ/ſed eccleſiaſticorũ/qui illis ſũmatibꝰ & angelicis iferiores ſũt:
apoſtoli iure dicunt.et ideo fœderati dilecti/ſodales et amici:q; conſpirantẽ vbiq; habue-
rũt ſacrarũ ſuarũ diſtinctionũ inſtitutionẽ ad diuinorũ traditionẽ.q; autẽ dilecti dilecti ſe
fœderabunt fœderabunt reſumit:id ad charitatis nexũ eorũ/ et eũdẽ conſenſũ auctiorẽ:

ualidiorēq; explicandū pertinet, iunctęq; erant (inquit Ezechiel) pennæ eorū alterius ad alterū, hic enī nexus fœderationē illā ptēdere videī. ¶Quītodecimo versu, dū discernit cœlestis reges super eā/niue dealbabunt in Selmō: Hieronymus ex hebræo/dū diuideret robustissimus reges in ea niue dealbata est in selmon, vbi ea & dealbata respiciunt columbā id est spōsā & ecclesiā, de qua i amatorijs cœlestis spōsi & spiritualis sponsæ cāticis dicitur/ surge/propera amica mea/columba mea/formosa mea & veni, dealbabuntur vero respiciebat reges id est apostolos. Et verū est & sponsā & apostolos dealbatos in hūanitate Christi/in monte ipso diuinitatis vmbraculo, ¶Sextodecimo versu, vbi habemus mons coagulatus: Hieronymꝰ ex hebręo habet mons excelsus, quod oraculo Esaię & Micheę quadrat, & erit in nouissimis diebus præparatus mōs domus domini in vertice montiū: & eleuabitur super colles, & hic et apud illos: sermo fit de eodē mōte Christo dño carne assūpta/ supra omnem altitudinem & sublimitatem eleuato. ¶Eodē sextodecimo versu, quid suspicamini montes coagulatos: dicendum coagulati/ & melius ex Hieronymo excelsi. sermo enī ad mōtes id est potestates mundi huius tā spirituales q̄ terrenas quæ contendebāt aduersus Christū/& suspicabanī nō eum esse in quo deus esset/ imo qui & deꝰ & homo esset. spiritus autem dei in propheta: illos coarguit/& sui erroris næquissimi dānat. sic enī facer Hieronymus, quare contenditis mōtes excelsi aduersus montē quē dilexit deus vt habitaret in eo? siquidē dñs habitabit in sempiternū, quod autē nūc legimus accusātē casu coagulatos: factum pūto ob sermonē græcū habētē/ ἱρατί ὑπολαμβάρετε ὄρη τετυρωμένα, quod ambiguum est ob genus neutrū quo ὄρη id est montes apud eos est: in accusante casu dicamus/ vt quid suspicamini mōtes caseatos? an vocāte vt quid suspicaminī mōtes caseati/seu vt alij vertunt coagulati, vt in ēditione romana in qua dicit/ vt qd suspicitis montes vberes: æque dubiū est an accusante an vocāte casu id dicatur, sed ex hebręo soluitur ambiguitas: vocante casu esse dicendū. ¶Nonodecimo versu, ascēdisti in altum cœpisti captiuitatē/accepisti dona in hoibus: beatissimus Paulꝰ hūc locū ita habet, ascēdēs in altū captiuā duxit captiuitatē: dedit dona hoibus. & vltimā particulā: de spiritu sancto & Christi charismatibus manifeste intelligit, at quia dare & accipere opposita habere videtur intelligētiā: ideo difficile reperi videnī tralationes hebraica/græca/romana/ et gallica ad diuinissimi Pauli sentētiā, Sed nosse oportet accipere dei & deū dare coincidere. qcqd enī accipit: se illi dat. & cuicūq; dat: quatenꝰ dat/accipit, qd igit mirū/si spūm sāctū dat hoibꝰ: dona accipere hoies? quinimmo si dona accipiūt hoies: spūm suū et charismata suæ illis donat, et (qđ circa litterā expositū est) Christū dñm dono hoies accepisse a patre: neq; id defero Paulo/neq; dictis i hoc loco aduersaī, nā & id/Christū dñm dono accipere homines a patre: hoc ipm est patrē dona dare hoibus, at q̄ pater dat hoibus: & filꝰ dat. q igit videt coincidētiā: videt iter alias & Christiformis Pauli interpretationē/nō esse differētiā: sed Christo deoq; plenus apl'us: spiritus sancti sensū nobis diluciduꝰ aperuit, qđ et sequētia etiā declarāt, quid enī est deū eos qui ipsū nō nouerāt accipere/ pserū iter facere/ portare/ saluare: nisi dona dare? ¶Vicesimoquarto versu, dixit dñs ex basan cōuertā/cōuertā in profūdū maris: Hieronymus ex hebræo/dixit dñs de basan cōuertā/cōuertā de pfūdis maris, qui sensus esse videtur/dixit diuinū oraculū: adducā tibi hostes tuos de aridō loco et adducā tibi etiā hostes tuos de mari/vt tāta sit tuorū strages quo possit pes tuꝰ i sanguine interfectorū innatare, qđ ipletū est sub Vespasiano & Tito Romanis iperatoribꝰ. Et q̄q basan/ pingue/arīditatē & confusionē signat/& pleraq; alia hebręis nota: vult tamē analogia oppositi/vt hic aridū siccūq; designet, sic enī aptē respicit ex aduerso quod dicit cōuertā de profundis maris, alia tamen circa litterā ob variatā tralationē/ aptata est intelligentia: etsi hāc veriorē credideri. ¶Vndetricesimo versu, vbi habemus in mētis excessu: Hieronymꝰ ex hebræo habet/continēs eos, quod designat beatissimū Paulū eos qui euāgelizantibus cōiūcti i fide/i medio ecclesiarū recēter nascētiū Christo vite largitori psallebāt cōfirmare cōfortare/& contin ere in fide, siqdē deiferi Pauli solicitudo: erat oim ecclesiarū sollicitudo, & vtraq;/et hæc et illa intelligētia bona est: et in qua dei oraculū/verū conspicitur. ¶Tricesimotertio versu, increpa feras arundinis: Hieronymꝰ ex hebræo/ increpa bestiā calami, quo manifestiꝰ behemot & diabolꝰ itelligī: iuxta sermonē dei ad Iob capite 40. ¶In eodē tricesimotertio versu, cōgregatio taurorū in vaccis ppl'orū/vt excludāt eos qui probati fūt argēto: Hieronymus ex hebræo/cōgregatio fortiū i vitulis ppl'orū calcitrātiū cōtra rotas argēteas, qua particula in vitulis populorū calcitrātiū manifestiꝰ insinuaī petulantia aduersantiū probatissimis apostolis/triturātibus in horreo dei sabaoth: q̄ si dicatur in vaccis, vaccę enī bellaces et petulātes minime sūt: sed ignauę potius & desides. et q̄ de bellacibꝰ hic intelligat: obiter subsequēs versus idicat/quo dicitur, dissipa gētes q̄ bella volūt, qđē versꝰ qđ p̄cedēs i enigmate dixerat: sine velamine detegit ac denudat. ¶Tricesimo-

Psal. 67 Exurgat. 68

GALL. ROM. HEB.

quarto versu, veniēt legati ex Aegypto/ Aethiopia præueniet manꝰ eius deo: Hieronymꝰ ex hebreo/offerātur velociter ex Aegypto/ Aethiopia festinet dare manꝰ suas deo, & hic atq; illic idē sensus ꝓtenditur, & videbitur forte aptius vbi habemꝰ Aethiopia ꝓueniet manus eius deo: si manus singulare sit/ vt diceremus manū suā vel pluratiue manꝰ suas quasi intelligamꝰ præueniet/ anticipabit/ festinabit obediētiā suā deo, sic enī & græce χειρες id est manū habet, & de festina cōuersione/ oblationeq; Aegyptiorū Christo dño: oraculū ipletū est/ ecclesijs a Marco euāgelista Alexandrię & circa Alexādriā mira sanctimonia institutis, quarū etiā Philo Iudeus magna cū laude meminit. Et de Aethiopia idētidē ipletū est: Matthæo apostolo/ eodē & euangelista ibi prædicāte/ & euāgeliū relinquente, ea hęc & similia ex historia Africani/ quā post Abdiā reliquit: manifesta sunt.

In finem pro ijs qui cōmutabuntur. Dauid LXVIII.

1 Saluū me fac deus: quoniam intrauerūt aquę vsq; ad animam meam.

2 Infixꝰ sum in limo profundi: & non est substātia.

3 Veni in altitudinē maris: & tempestas demersit me.

4 Laboraui clamās/ rauce facte sūt fauces meę: defecerunt oculi mei dū spero in deum meum.

5 Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis.

6 Cōfortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: quæ nō rapui tunc exoluebam.

7 Deus tu scis insipiētiā meam: & delicta mea a te non sunt abscondita.

8 Non erubescant in me qui expectant te domine: domine virtutum.

9 Non confundantur super me qui quærunt te: deus israel.

10 Quoniā propter te sustinui opprobriū: opuit

In finem pro ijs qui cōmutabuntur. Dauid LXVIII.

1 Saluū me fac deus: quoniam intrauerunt aquę vsq; ad animam meam.

2 Infixꝰ sum in limo profundi: & non est substātia.

3 Veni in altitudinē maris: & tempestas demersit me.

4 Laboraui clamās/ rauce facte sūt fauces meę: defecerūt oculi mei dū spero in deum meum.

5 Multiplicati sunt supꝑ capillos capitis mei: qui oderunt me gratis.

6 Confortati sunt super me qui me persequuntur inimici mei iniuste: quæ nō rapui tunc exoluebam.

7 Deus tu scis insipiētiā meam: & delicta mea a te non sunt abscondita.

8 Non erubescant in me qui te expectant domine: deus virtutum.

9 Non reuereantur super me qui requirūt te: deus israel.

10 Quoniā ꝓpter te sustinui opprobriū: operuit

Victori ꝓ lilijs/ Dauid. LXIX.

1 Saluā me deus: quoniā venerūt aquæ vsq; ad animā meam.

2 Infixus sū in limo profundi: & non possū cōsistere.

3 Veni in ꝓfundū aquarum: & fluuius operuit me.

4 Laboraui clamās exasperatū est guttur meū: defecerūt oculi mei exspectantes deum meū.

5 Multiplicati sunt supꝑ capillos capitis mei: q; oderunt me gratis.

6 Confortati sunt qui persequebantur me inimici mei iniuste: quæ non rapueram tunc reddebam.

7 Deus tu scis stultitiam meam: & peccata mea a te nō sunt abscōdita.

8 Non confundantur in me qui expectant te domine deus exercituum: nō cōfundantur in me qui quærunt te deus israel.

9 Quia ꝓpter te portaui opprobriū: operuit

cõfusio faciem meam.
11 Extraneus factus sum fratribus meis: & peregrinus filijs matris meę
12 Q ñ zelus domus tuę comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.
13 Et operui i ieiunio animam meam: et factũ est in opprobrium michi.
14 Et posui vestimẽtũ meum cilicium: & factus sum illis i parabolam.
15 Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta: & ī me psallebãt qui bibebant vinum.
16 Ego vero orationẽ meam ad te domine: tempus beneplaciti deus,
17 In multitudine misericordię tuę exaudi me: i veritate salutis tuæ,
18 Eripe me de luto vt nõ infigar: libera me ab ijs qui oderunt me & de profundis aquarum.
19 Non me demergat tẽpestas aquę/neq; absorbeat me profundum: neq; vrgeat super me puteus os suum,
20 Exaudi me dñe quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationũ tuarũ respice i me
21 Et ne auertas faciẽ tuã a puero tuo: qñ tribulor velociter exaudi me
22 Intende animæ meę et libera eam: propter inimicos meos eripe me,

ruit irreuerentia faciem meam: exter factus sũ fratrib⁹ meis & hospes filijs matris meæ.
Q ñ zelus domus tuę comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.
Et operui i ieiunio animã meã: & factum est michi in opprobrium.
Et posui vestimẽtũ meum cilicium: & factus sum illis in parabolam
Aduersum me exercebantur qui sedebant in porta: & i me psallebãt qui bibebant vinum.
Ego vero orationẽ meam ad te domine: tempus beneplaciti deus.
In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me: in veritate salutis tuæ.
Eripe me de luto vt nõ inhęream/libera me ex odientibus me & de pfũdo aq̃rũ: non me demergat tẽpestas aquæ.
Neq; absorbeat me pfundum: neq; vrgeat sũper me puteus os suũ.
Exaudi me qñ dñe benigna est misericordia tua: secundũ multitudinẽ miserationum tuarum respice in me.
Ne auertas faciem tuã a puero tuo: qñ tribulor velociter exaudi me
Intende animæ meę et libera eam: propter inimicos meos eripe me.

confusio faciem meam.
Alienus factus sum fratribus meis: & peregrinus filijs matris meæ.
Quia zelus dom⁹ tuæ comedit me: & opprobrium exprobrantium tibi cecidit super me.
Et fleui in ieiunio animã meam: & factũ est in opprobrium michi.
Et posui vestimentum meũ saccum: & factus sum eis in parabolam.
Contra me loquebantur qui sedebant in porta: & cantabant bibentes vinum.
Mea autem oratio ad te domine/ tempus reconciliationis est deus: in multitudine misericordię tuæ exaudi me in veritate salutis tuæ.
Et rue me de luto vt nõ infigar: libera me ab ijs qui oderunt me & de profundis aquis,
Ne operiat me fluuius aquæ & ne absorbeat me profundum: & nõ coronet super me puteus os suum,
Exaudi me dñe quoniam bona est misericordia tua: secundum multitudinem miserationũ tuarum respice ad me.
Et ne abscondas faciẽ tuã a seruo tuo: qñ tribulor cito exaudi me.
Accede ad animã meã redime eã: propter inimicos meos libera me.

Psal. 68 Saluū me.

	GALL.	ROM.	HEB.
23	Tu scis improperiū meū et confusionem meam: & reuerentiam meam.	Tu enī scis īproperiū meum/confusionem & verecundiam meam:in conspectu tuo sunt omnes tribulantes me.	Tu scis opprobriū meum & confusionē meam & ignominiam meam: coram te sunt omnes hostes mei.
24	In conspectu tuo sunt ōnes qui tribulant me: improperiū expectauit cor meū & miseriam.	Impropiū expectauit cor meū et miseriā/sustinui qui sīl' mecū contristaret et nō fuit:cōsolātē me q̄siui et nō iueni.	Opprobrio contritū est cor meū et desp̄at9 sum & expectaui q̄ cōtrista ret et nō fuit:et qui cōsolaret & non inueni.
25	Et sustinui q̄ simul cōtristaret et nō fuit: et q̄ cōsolaret & nō inueni.	Et dederūt in escā meam fel:& in siti mea potauerunt me aceto.	Et dederūt in escā meā fel: & in siti mea potauerunt me aceto.
26	Et dederunt in escam meam fel:& in siti mea potauerunt me aceto.	Fiat mensa eorū coram ipsis in laqueū:& in retributionē & in scādalū	Sit mēsa eorū corā eis in laqueum:& in retributiones ad corruēdū.
27	Fiat mēsa eorum corā ipsis i laqueū:& in retributiones & in scandalū	Obscurentur oculi eorū ne videant: & dorsū illorū semper incurua.	Cōtenebrent oculi eorū ne videāt: & dorsū eorum semper incurua.
28	Cbscurent oculi eorum ne videāt: & dorsū eorum semper incurua.	Effunde super eos iram tuam:& indignatio irę tuæ appræhendat eos.	Effunde sup eos indignationē tuam:et ira furoris tui cōprę hēdat eos.
29	Effunde super eos īrā tuam: & furor īræ tuæ compræhendat eos.	Fiat habitatio eorū deserta:et in tabernaculis eorū nō sit q̄ inhabitet.	Fiat cōmoratio eorū deserta:in tabernaculis eorū nō sit qui habitet
30	Fiat habitatio eorū deserta:et in tabernaculis eorū nō sit q̄ inhabitet.	Q̄ m quē tu percussisti ipsī persecuti sūt me:et super dolorē vulnerum meorum addiderunt.	Quoniā quem tu percussisti persecuti sunt:et vt affligerent vulneratos tuos narrabant.
31	Quoniam quem tu p̄cussisti persecuti sunt:et super dolorem vulnerū meorum addiderūt.	Appone iiquitatē sup̄ iniquitatē ipsorū:et nō intrent in tuam iustitiā.	Da iniquitatē super iniquitatem eorum:& nō veniant in iustitia tua.
32	Appone iniquitatē super iiquitatem eorū: et nō itrent in iustitia tua.	Deleantur de libro viuentium: & cum iustis non scribantur.	Deleantur de libro viuentium: & cum iustis nonscribantur.
33	Deleantur de libro viuentium: & cum iustis non scribantur.	Pauper & dolens ego sum:& salus vultus tui deus suscepit me.	Ego autem pauper & dolens:salus tua deꝰ suscepit me.
34	Ego sum pauper et dolens:salus tua deus suscepit me.	Laudabo nomen dei mei cum cantico: & magnificabo eum i laude.	Laudabo nomen dei i cantico:et magnificabo eum in confessione.
35	Laudabo nomē dei cū cāntico: magnificabo eū in laude.	Et placebit deo sup̄ vitulū nouellū: cornua producentē et vngulas.	Et placebit dño sup̄ vitulum nouellū: cornua efferentem & vngulas.
36	Et placebit deo sup̄ vitulum nouellū: cornua producentē et vngulas.		

	GALI.	ROM.	HEB.
37	Videãt pauperes & lę tentur:quęrite deum & viuet anima veſtra.	Videãt pauperes & lę tentur: quæríte dominum & viuet aía veſtra	Vidéntes manſueti lętabuntur: qui quæritis deũ viuet anima veſtra.
38	Quoniam exaudiuit pauperes domin⁹: & vinctos ſuos nõ deſpexit.	Quoniam exaudiuit pauperes dñs : & vinctos ſuos non ſpreuit.	Quoniam exaudiuit pauperes domin⁹: et vinctos ſuos nõ deſpexit.
39	Laudent illum cœli & terra:mare & omnia reptília in eis.	Laudent eũ cœli & terra:mare & omnia quæ in eis ſunt.	Laudent eũ cœli et terra:mare & omnia quæ mouentur in eis.
40	Quoniam de⁹ ſaluam faciet ſion:& ędificabũtur ciuitates iudę.	Quoniam de⁹ ſaluam faciet ſion/& ędificabũ tur ciuitates iudæ:& ihabitabunt ibi.	Quia deus ſaluabit ſion & ædificabit ciuitates iuda/& habitabunt ibi; & poſſidebunt eã.
41	Et inhabitabunt ibi:et hęreditate acquirẽt eã	Et hæreditate acquirẽt eam/ & ſemen ſeruorũ	
42	Et ſemen ſeruorũ eius poſſidebit eam: & qui diligunt nomen ei⁹ habitabunt in ea.	eius poſſidebit eam: & qui diligunt nomẽ eius inhabitabunt in ea.	Et ſemen ſeruorum ei⁹ poſſidebit eã:& qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

TITVLVS. Ad victoriam pro illijs/ Dauid, pſalmus de Chriſto & eccleſia, Propheta in ſpiritu inducit Chriſtum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Saluum me fac deus: quoniam intrauerunt aquæ vſq; ad
animã meam, ſalua me pater æterne: quoniam tribulationes penetrauerunt vſq; ad iterã
2 ora animæ meæ, Infixus ſum in limo profundi:& nõ eſt ſubſtãtia, imerſus ſum in profun-
3 do cœno delictorũ: & nõ eſt vbi queã conſiſtere. Venit in altitudinẽ maris:& tẽpeſtas de-
4 merſit me. deſcẽdi in profundũ barathri iniquitatũ/ & procella obruit me, Laboraui cla-
mans/raucæ factæ ſunt fauces meæ:defecerunt oculi mei dum ſpero in deũ meũ, elanguí
deprecans & vociferans/exalperatũ eſt guttur meũ/hebuit viſus me⁹: dũ expecto te & au
5 xilium tuum pater mi & deus meus. Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. plures facti ſunt q̃ numerus capillorũ meorũ inimici mei:q ablq; cauſa me
6 odio habuerunt/nunc in ſe & in poſteris ſuis vſq; in nouiſſimos dies me inſectantes. Con
fortati ſunt qui perſecuti ſunt me inimici mei iniuſte:quę non rapui/tunc exoluebam. pon
tifices/ſcribæ/& phariſęi hoſtes mei qui ab re/inique/& ſine cauſa me moleſtijs/contradi-
ctionib⁹ & perſecutionibus arſecerũt roborati ſunt & inualuerunt:& pro ijs quæ non admi
7 ſi/ tunc ſatiſfaciebam. Deus tu ſcis inſipientiam meam: & delicta mea a te non ſunt ab-
ſcondita, pater æterne tu cognoſcis ſtultitiam generis mei qua ſtultum/deſipiens & im-
prudens in te tranſgreſſum eſt: & peccata generis humani pro quibus tibi ſatiſfacturus
8 ſum/tibi non ſunt incognita. Non erubeſcant in me qui te expectant domine: domine
9 virtutum. Non confundantur ſuper me: qui quærunt te deus iſrael, non teneat eos con-
fuſio erubeſcẽtiaq; mei/qui ſperant in te pater:qui ſperant in te domine deus ſabaoth, non
teneat eos confuſio mei/ non ſcandalizentur in me:qui quærunt te pater/qui aſpirant ad
10 te deus iſrael. Quoniam propter te ſuſtinui opprobrium:operuit confuſio faciem meam,
non erubeſcant inquam/non confundantur in me/quoniam propter iuſtionem & volũta-
tem tuã implendam peruli improperia aduerſantium:pudor & reuerentia ob improperia
11 offudit vultum meũ. Extraneus factus ſum fratribus meis:& peregrinus filijs matris meę,
vt alienus factus ſum Iudęis ex quorum genere ſecundum carnem deſcendi:& alienigena
12 fact⁹ ſum pontificibus ſcribis & phariſęis illijs ſynagogæ. Quoniã zelus domus tuæ co-
medit me:& opprobria exprobrantium tibi cecidерunt ſuper me, vt ignotus vt alienige-
na factus ſum illis/ideo quia feruens amor honorificẽtiæ culturæ tuæ ſtimulauit me/mentẽ
meã vehementius pupugit:& improperia improperãtiũ tibi/delinquẽtiũ in te/deriuata ſũt
13 in me/& in zelo intus me exarſerunt gratuitum. Et operui in ieiunio animã meã:et factũ eſt
in opprobriũ michi & ad hoc ad humiliauit pro eoru emẽdatione in abſtinẽtia vitam meã:
14 ſed ipſi pro hoc facto contumelias cõpellarũt michi. Et poſui veſtimentum meũ/cilicium;

Saluũ me. & factus ſum illis in parabolã.facce inducus ſũ ad pœnitendũ pro illis:& me habuerunt in
ſimilitudinẽ maledicti.A duerſũ me loquebanẽ qui ſedebãt in porta:& in me pſallebãt qui 15
bibebant vinũ.detrahebãt michi iudices populi ꝓ forib9 tẽpli ſedẽtes:& tabernarũ bibuli
eorũ clientes & fautores/ in me cãtilenas conficiebãt.Ego vero oratione mea ad te dñe: 16
tẽpus beneplaciti deus,ego vero pater æterne precẽ meã ad te effundo:tẽpus eſt vt tibi re-
cõcilietur genus humanũ/aduenit hora vt manifeſtẽ bona/ clemẽs & miſericors volũtas
tua,In multitudine miſericordiæ tuæ exaudi me:in veritate ſalutis tuæ,pro multorũ pec- 17
catis oro te/pro totius mundi delictis orationẽ meã effũdo ad te/ ideo me exaudire digne-
ris vtens multitudine miſerationis tuæ:vtens vera tua ſaluatione,Eripe me de luto vt nõ 18
infigar/libera me ab iis qui oderũt me:& de profundis aquarũ.libera me de cœnoſo lacu
peccati vt nõ demergar/vt nõ maneã inexauditus/eruc me a poteſtate/odio me pſequẽtiũ
ſpirituallũ næquitiarum/& hoſtiũ terrenorũ:& de abyſſis inferorũ.Nõ me demergat tem 19
peſtas aquæ/neq; abſorbeat me profundũ:neq; vrgeat ſuper me puteus os ſuũ,nõ me ob-
ruat procella peccati/nõ deglutiat me abyſſus;neq; gehennæ lacus claudat ſuper me egreſ
ſum ſuum,Exaudi me dñe quoniã benigna eſt miſericordia tua:ſecundũ multitudinẽ mi- 20
ſerationũ tuarum reſpice in me, admittere dignare pater orationẽ meam/quoniã miſera-
tio tua prona eſt ad ignoſcendũ:intende michi & adiuua me ſecundũ incõpræhẽſibilẽ nu
merũ miſericordiarũ tuarũ,Et ne auertas faciem tuã a puero tuo:quoniã tribulor/veloci- 21
ter exaudi me.& ne ſubſtrahas auxiliũ tuũ a ſeruo tuo:quoniã vehemẽter anxior/ nõ dif
feras in longũ precẽ meã admittere,Intende animæ meæ & libera eã:ꝓpter inimicos me- 22
os eripe me,auxiliare ſpiritui meo/liberãs eã:ob inſultitiã inimicorũ eruc me, Tu ſcis im- 23
properiũ meum & confuſionẽ meã:& reuerentiã meã.tu pater æterne agnoſcis probrũ qđ
michi illatum eſt & villpẽſionẽ: & ignominiã meã,In cõſpectu tuo ſunt oẽs q tribulãt me: 24
improperiũ expectault cor meũ & miſeriã,oculi tui pater cœleſtis aſpiciunt eos qui me tã-
tis afficiunt probris:opprobriũ & crucis contumeliã preſtolata eſt anima mea,Et ſuſtinui 25
qui ſimul contriſtaretur & non fuit:& qui conſolaretur & nõ inueni, & expectaui qui me i
his tolerandis moleſtijs adiuuaret/& nullus aſſitit:expectaui qui me in hiſpiſſis tribulatio-
nibus meis confortaret & nõ repperi,Et dederũt in eſcã meã fel:& in ſiti mea potauerunt 26
me aceto, loco cibi obtulerũt michi inimici mei fel: & loco potus porrexerũt michi acetũ.
Fiat menſa eorũ coram ipſis in laqueũ:& in retributiones & in ſcandalũ,fiat eis feſtiuitatis 27
eorũ epulũ in pedicam & retiaculũ: & in tallonẽ & in offẽdiculũ,Obſcurenẽ oculi eorũ ne 28
videant:& dorſũ eorum ſemper incurua,excutiãt mẽtes eorũ ne ſcripturarũ veritatẽ intel
ligãt:& eos & poſteros eorũ graui ſeruitute cõtinuo preme/aſſidue ſubiuga,Effũde ſuper 29
eos irã tuã:& furor iræ tuæ cõphendat eos,expãde ſup eos vindictã tuã:& vltionis tuę ri-
gor cõterat eos,Fiat habitatio eorũ deſerta:& i tabernaculis eorũ nõ ſit qui inhabitet, de- 30
ſtruatur ciuitas eorũ quã inhabitãt:& nõ ſit qui domicilia eorũ incolat,Quoniã quẽ pcuſ 31
ſiſti perſecuti ſunt:& ſuper dolorẽ vulnerũ meorũ addiderũt,hę calamitates oẽs illis cõti
gãt quoniã me/quẽ tu pater propter ſcelus populi tui humiliaſti/cõtriuiſti/illiſiſti/inuidia
& odio infectati ſunt ad perdendũ:et angorẽ in afflictione mea ſuper angorẽ plagarũ me- 32
arũ adiecerũt,Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatẽ eorũ:et nõ intrent in iuſtitia tua,deſce
lere in ſcelus ruant/addantq; poſteri ad peccatũ patrũ ſuorũ:et in regnũ iuſtorũ nõ itroe- 33
ant,Deleanẽ de libro viuentiũ:et cũ iuſtis non ſcribantur,excludant de numero ſaluãdo-
rum:et cũ iis qui æternã hæreditatẽ poſſidebũt nõ cõputent,Ego ſũ paup et dolẽs: ſalus 34
tua deus ſuſcepit me,ego pro hoibus redimẽdis inops fact9 ſũ/et in doloribꝰ cõſtitutꝰ: ſed
tu pater deus meus ſaluaſti et ſuſcitaſti me,L audabo nomẽ dei cũ cãtico:magnificabo eũ 35
in laude. clarificabo nomẽ patris mei cũ hymno nouo:honorificabo eũ cum ſacrificio lau
dis,Et placebit deo ſuper vitulũ nouellũ:cornua producentẽ et vngulas,et beneplacitum 36
erit pãtri meo in ſacrificio nouæ legis:quo idololatria et oĩs ſuperbia vani cultus confodiẽ/
et terrena calcabuntur,Videant pauperes et lætent: q̃rite deũ et viuet anima veſtra. hic 37
de eccleſia/intelligat populus imitator meus/michi in paupertate ſeruiẽs et in me regeni-
tus: et exultet:O pauperes mei tota mẽte veſtra cõtẽdite/fatagite aſpirate ad patrẽ meum/
et ſpiritus veſter immortalitate veſtietur,Quoniam exaudiuit pauperes dñs:et vinctos ſuos 38
nõ deſpexit,quoniã cœleſtis pater meus preces pauperũ ſuorũ nõ exciuſit:et eos qui ꝓ ho
nore eius et implẽdo beneplacito vincula/carceres/tormẽta/ oĩmodas pſecutiones et de-
niq; mortẽ patiunt non neglexit,Laudent illum cœli et terra: mare/et oĩa reptilia in eis, 39
exaltent et magnificent eum eccleſia/terreſtria et infernaset vniuerſa quæ mouenẽ in eis,
Quoniã deus ſaluam faciet ſion:et ædificabuntur ciuitates Iudę, quoniam pater meꝰ ſal- 40
uabit eccleſiam fidelium:et multiplicabuntur et accreſcent congregationes populorũ deũ
agnoſcentiũ et confitẽtium.Et inhabitabunt ibi:et hæreditate acquirent eam,et manebũt 41

42 in noua illa ſion: & in poſſeſſione accipiēt eā. Et ſemen ſeruorū eius poſſidebit eā: & qui diligūt nomē eius habitabūt in ea. & filij eorū qui patrē meū agnoſcūt & colūt/ nouā ſiō/ cœlorū regnū/ cœleſtem habitationē/ poſſidebūt: & qui venerantur & amant verbum eiꝰ/ in æternitate temporum permanebunt in ea.

ADVERTE. hunc pſalmū prophetiā eſſe de Chriſto: ipſe idē ſaluator ex ſecūda particula quinti verſus dignatus eſt aperire, & diſcipuli eius apud Ioannē authores ſunt ex 12 verſus prima particula. Paulus vero apoſtolus: ex eiuſdē 12 verſus particula ſecūda et ex verſu 27 & 28, & viceſimiſexti verſꝰ prophetiā cōſtat aperte ex quatuor euāgeliſtarū teſtimonio/ i domino ſaluatore noſtro/ in viuifica eius paſſione fuiſſe impletā. ¶ Secundo verſu. & nō eſt ſubſtantia: Hieronymus ex hebræo et nō poſſum conſiſtere, græcus autē interpres καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. quo deſignari videtur infixus in profunditate cœni peccatorū/ ſed non eſt hypoſtaſis/ non eſt ſubſidētia/ nullū ſedimen nulla reſidētia firma (tanta eſt limi huius profunditas) vbi pes conſiſtere poſſit, & ſermonis intelligentia apud Græcos clarior: niſi eos hypoſtaſis ea ſignificatio q̄ medicis frequētiſſima & notiſſima eſt/ lateat, alia autē ſignificatio huius vocabuli hypoſtaſis/ eſt qua vtunt theologi. & nūc ſubſiſtētiā/ nūc ſubſtantiā/ nūc perſonā pinde ac πρόσωπον interpretatur; quę minus huic loco eſt accōmodata, quo ſit vt rectiꝰ legeret infixus ſū in limo ꝓfūdi: & non eſt ſubſidētia, ſic enī ſedimē & quippiā firmū vbi ſtetur: melius intelligit. ¶ Sextodecimo verſu. ego vero orationē meā ad te dñe: meliꝰ mea vero oratio ad te dñe/ tū ex hebræo/ tū quia vt legimꝰ nullꝰ ſenſus/ ſine extorta verbi abſentis & inuſitati itelligentia. ¶ Viceſimoquarto verſu. pro particula qua legimus improperiū expectault cor meum & miſeriā: Hieronymꝰ poſuit opprobrio contritū eſt cor meū & deſperatus ſū. vbi per id deſperatꝰ noli intelligere Chriſtū ſpem perdidiſſe (id enim impius error, & nō deſperatus: ſed deſperaui legeret) ſed hac particula deſignatur Chriſtus dñs ab aliis deſperatus/ alioſq; de eo ſpē q̄ ipſe eſſet Meſſias & redēptor perdidiſſe, quod etiā de chariſſimis diſcipulis ſuis conſtat impletū fuiſſe, ſic enī diſcipuli eius qui ibant in locum prope Hieruſalem qui nunc nicopolis: dicebāt. nos autē ſperabamus quia ipſe eſſet redempturus iſrael: & nūc ſuper hæc omnia tertia dies eſt hodie/ q̄ hæc facta ſunt, quaſi ſperaſſent: ſed ſperare deſiſſent, quapropter dñs eos hoc pacto increpat: O ſtulti et tardi corde ad credendū in oīb⁹ q̄ locuti ſunt ꝓphetę. nōne hæc oportuit pati Chriſtum: & ita intrare in gloriam ſuam? itaq; ſiue dicamus ꝓperiū expectault cor meū & miſeriā: & hic quoq; & dignus & verus ſenſus, de quo beatiſſimus Paulus: qui propoſito ſibi (inquit) gaudio ſuſtinuit crucē/ cōfuſione cōtempta. ſiue etiā dicam⁹ opprobrio contritum eſt cor meum & deſperatus ſum: & hæc quoq; intelligentia digna eſt.

¶ In finē Dā in remoratione eo q̄ ſaluū me fecit dñs. LXIX.

1 DEus i adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuādū me feſtia
2 Confundantur & reuereantur: qui quærūt animam meam.
3 Auertantur retrorſū & erubeſcāt: qui volūt michi mala.
4 Auertantur ſtati erubeſcentes: qui dicūt michi euge euge.
5 Exultent & lętentur i te omnes qui quærunt te: & dicāt ſemper magnificetur dominꝰ qui

¶ In finē Dauid in remoratione q̄ ſaluū me fecit dñs. LXIX.

DEus in adiutoriū meū itēde: dñe ad adiuuandū me/ feſtina.
Confundantur & reuereātur inimici mei: qui quærūt animā meam.
Auertantur retrorſum & erubeſcant: qui cogitant michi mala.
Auertantur ſtatim erubeſcentes: qui dicūt michi euge euge.
Exultent & lætentur qui quęrūt te domine: & dicāt ſemper magnificetur dominꝰ qui diligūt

¶ Victori Dauid ad recordandum. LXX.

DEus vt liberes me domine vt auxilieris michi/ feſtina.
Confundantur & erubeſcant: qui quærunt animam meam.
Conuertantur retrorſum & erubeſcant: qui volunt malum michi.
Reuertantur ad veſtigium confuſionis ſuæ: qui dicunt vah vah.
Gaudeant & lætentur in te omnes qui quęrūt te: & dicant ſemper magnificetur dominus qui

ꝑſal. 69 Deus i ad. 70	GALL.	ROM.	HEB.
	diligunt ſalutare tuum.	ſalutare tuum.	diligunt ſalutare tuum.
6	Ego vero egen⁹ & pau	Ego vero egen⁹ et pau	Ego autē egen⁹ & pau
	per ſū: de⁹ adiua me.	per ſū: deus adiua me.	per: deus feſtina ꝓ me.
7	Adiutor meus & libe-	Adiutor meus & libe-	Auxilium meū & ſal-
	rator meus es tu: domi-	rator meus es tu: domi-	uator meus tu: domine
	ne ne moreris.	ne ne tardaueris.	ne moreris.

TITVLVS. Ad victoriā. Dauid ad recordandū. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta i ſpiritu inducit Chriſtum ad patrē, & cōtinet hic pſalmus rememorationē pſalmi 39 a decimonono verſu ad finē vſq; nā ſecundus huius pſalmi verſus reſpondet 19 verſui pſalmi triceſimononi, & tertius huius: 20 illius, & quartus: 21, & quintus: 22. ſextus: 23. ſeptimus & vltimus huius: 24. atq; vltimo illius. quare hic q̄ illic nō eſt alia efflagitanda intelligētia. primus autem verſus huius pſalmi: ipſi peculiaris eſt/ cuius intelligentia aperta.

ADVERTE. Secundo verſu confundantur & reuereantur qui quærunt aiam meā: id īcōpletum eſſe/ ſed intelligentiā ex pſalmi 39 verſu 19 eſſe petendā. vbi ad id/ qui quærūt aiam meā: adijcitur vt auferant eam, de male enim quærentibus: hic verſus intelligendus.

	℣Pſalm⁹ Dauid filiorum Ionadab et priorū captiuorum. LXX.	℣Pſalm⁹ Dauid filiorum Ionadab & priorum captiuorū. LXX.	LXXI.
1	IN te domine ſperaui non cōfūdar in ęternū: in iuſtitia tua libera me & eripe me.	DEus in te ſperaui domine non cōfūdar ī ętnū: ī tua iuſtitia libera me & eripe me.	IN te dñe ſperaui non confundar in æternum: in iuſtitia tua erue me & libera me.
2	Inclina ad me aurem tuam: & ſalua me.	Inclina ad me aurem tuam: & libera me.	Inclina ad me aurem tuam: & ſalua me.
3	Eſto michi i deū protectorē & in locum muni tū: vt ſaluum me facias	Eſto michi in deū ꝓtectorē & in locum munitū: vt ſaluū me facias	Eſto michi robuſtum habitaculum vt ingrediar iugiter: præcepiſti vt ſaluares me.
4	Quoniam firmamētū meū: & refugiū meum es tu.	Quoniam firmamentum meum & refugiū meum es tu/ deus meus	Quia petra mea: & fortitudo mea es tu.
5	Deus me⁹ eripe me de manu peccatoris: & de manu contra legem agētis & iniqui.	eripe me de manu peccatoris: & de manu cōtra legē agētis et iiqui.	Deus meus ſalua me de manu ipij: & de manu iniqui & nocentis.
6	Quoniam tu es patientia mea domine: domine ſpes mea a iuuentute mea.	Quoniam tu es patiētia mea dñe: ſpes mea a iuuentute mea.	Quia tu es expectatio mea: domine deus fiducia mea ab adoleſcentia mea.
7	In te confirmat⁹ ſū ex vtero: de ventre matris meę tu es ꝓtector me⁹.	In te confirmat⁹ ſū ex vtero/ de ventre matris meę tu es me⁹ ꝓtector	A te ſuſtentatus ſū ex vtero/ de ventre matris meę tu es ꝓtector me⁹:
8	In te cantatio mea ſemper/ tanquā prodigium factus ſum multis: et tu adiutor fortis.	in te decātatio mea ſēp Tanquam prodigium fact⁹ ſum multis: & tu adiutor fortis.	in te laus mea ſemper. Quaſi portentum factus ſum multis: et tu ſpes mea fortiſſima.
9	Repleat⁹ os meū laude	Repleat⁹ os meū laude	Impleatur os meū lau-

vt cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam.

10 Ne proijcias me in tempore senectutis: cū deficiet virtus mea ne derelinquas me.

11 Quia dixerunt inimici mei michi: & qui custodiebāt animā meā cōcilium fecerūt in vnum.

12 Dicentes deus dereliquit eum persequimini & cōprehendite eū: quia non est qui eripiat.

13 Deus ne elōgeris a me: deus meus in auxilium meum respice.

14 Confundantur & deficiant detrahentes animę meæ: operiantur cō fusione & pudore qui quærunt mala michi.

15 Ego autem semp sperabo: & adijciam omnem laudem tuam.

16 Os meum annunciabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum.

17 Quoniam nō cognoui litteraturam introibo i potētiā dñi: dñe memorabor iustitię tuę solius

18 Deꝰ docuisti me ex iuuētute mea: & vsq; nūc pnūciabo mirabilia tua

19 Et vsq; in senectā et senium: deus ne derelinquas me.

20 Donec annunciē brachium tuū: generationi omni quæ ventura est.

tua vt possi cātare gloriam tuam: tota die magnificentiam tuam.

Ne proijcias me in tēpore senectutis: dū defecerit virtus mea deus ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei mala michi: & q custodiebāt aiam meā concilīū fecerunt i vnū.

Dicētes deus dereliquit eū persequimini et cōprehēdite eum: quia nō est qui eripiat eum.

Deus meus ne elonges a me: deus meus in auxilium meum respice.

Confundantur & deficiant detrahentes animę meę: operiantur cō fusiōe & pudore qui q̄runt mala michi.

Ego autem in te spera bo dñe: & adijciā sup omnem laudem tuam.

Os meum pronūciabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum.

Quia non cognoui negociatiōes: itroibo i potentias domini.

Dñe mēorabor iustitię tuę solius/ deꝰ docuisti me a iuuentute mea: & vsq; nunc pronunciabo mirabilia tua.

Et vsq; in senectam & senium: deus ne derelinquas me.

Donec annūciē brachium tuum: generationi omni quæ ventura est.

de tua: tota die magnitudine tua.

Ne proijcias me in tempore senectutis: cū defecerit fortitudo mea ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei michi: & qui obseruabāt animā meam inierūt pariter cōciliū.

Dicētes deꝰ dereliquit eum / persequimini & compræhendite eum: quia non est qui eruat.

Deꝰ ne elōgeris a me: deus meus in auxilium michi festina.

Confundantur et cōsumantur aduersarij aiæ meę: operiantur oppro brio & confusione qui quęrunt malum michi.

Ego autē iugiter expectabo: & adijciā super omnes laudatiōes tuas

Os meum narrabit iustitiā tuam: & tota die salutare tuum.

Quia nō cognoui litteraturas/ ingrediar i fortitudine dñi dei: recordabor iustitiæ tuę soliꝰ.

Deus docuisti me ab adolescētia mea: & vsq; nunc annunciabo mirabilia tua.

Insuper et vsq; in senectutē & canos: deus ne derelinquas me.

Donec ānunciem brachium tuum generatioīi: cunctisq; q vēturi sunt fortitudines tuas.

In te dñe.

	GALL.	ROM.	HEB.
21	Potentiã tuã & iuſtitiã tuã deus vſq; in altiſſima quæ feciſti magnalia: deus qs ſimilis tibi?	Potentiã tuã & iuſtitiã tuã deꝰ vſq; in altiſſima q̃ feciſti magnalia: deus quis ſimilis tibi?	Et iuſtitiã tuã deꝰ vſq; in exceſſũ: quanta feciſti magnalia deꝰ/ quis ſimilis tibi?
22	Quãtas oſtẽdiſti michi tribulationes multas et malas/ et cõuerſꝰ viuiſicaſti me: et de abyſſis terræ iterũ reduxiſti me.	Quãtas oſtẽdiſti michi tribulationes multas et malas/ et cõuerſꝰ viuiſicaſti me: et de abyſſis terræ iterum reduxiſti me	Quã oſtẽdiſti michi tribulationes plurimas et malas cõuerſꝰ viuificabis nos: et de abyſſis terræ rurſum educes nos.
23	Multiplicaſti magnificentiã tuã: & conuerſus conſolatus es me.	Multiplicaſti iuſtitiam tuam: et conuerſus exhortatus es me.	Multiplicabis magnitudinem meam: et conuerſus cõſolaberis me.
24	Nam & ego cõfitebor tibi in vaſis pſalmi veritatẽ tuã deus: pſallam tibi in cithara ſanctus iſrael	Et ego confitebor tibi in vaſis pſalmorũ veritatem tuam: pſallam tibi in cithara deus/ ſanctꝰ iſrael.	Ego autem confitebor tibi in vaſis pſalterij veritatem tuã deus meꝰ: cantabo tibi in cithara ſancte iſrael.
25	Exultabunt labia mea cum cantauero tibi: & anima mea quam redemiſti.	Gaudebunt labia mea dum cantauero tibi: & anima mea quam redemiſti.	Laudabunt labia mea cum cantauero tibi: et anima mea quam redemiſti.
26	Sed & lingua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuam: cum confuſi et reueriti fuerit qui q̃runt mala michi.	Sed et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam: dum cõfuſi et reueriti fuerint qui quęrunt mala michi.	Inſuper et ligua mea tota die meditabit iuſtitiã tuã: quia confuſi ſũt et dehoneſtati quærentes malũ michi.

TITVLVS nullꝰ. Pſalmꝰ de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu inducit dñm ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Primi verſus/ ſecundi/ tertij/ & quarti eadẽ itelligẽtia cũ primo/ ſecũdo/ tertio/ & quarto pſalmi 30. Deus meꝰ eripe me de manu peccatoris: et de manu cõtra legẽ agẽtis/ & iniqui, pater iuſte libera me de poteſtate populi Iudaici: & faciẽtis cõtra ea quæ in lege ſua ſcripta ſunt/ inuidia & maliuolẽtia me perſequẽtis. Quoniã tu es patiẽtia mea dñe: dñe ſpes mea a iuuẽtute mea. quoniã tu pater es expectatio mea: pater fiducia mea es ab ineunte ætate/ ab infantia mea. In te cõfirmatus ſum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus. tu es ſuſtẽtatio/ ſtabilimentũ/ & cõfortatio mea ex hora qua humanaꝰ ſũ adhuc virgineis viſceribꝰ clauſꝰ: de latebris vteri virgineæ parentis/ tu es defenſor meꝰ. In te cãtatio mea ſemp/ tanq̃ prodigiũ factus ſũ multis: & tu adiutor fortis. pater æterne tu es cõtin ua laus mea/ ob inſolitã doctrinã ſigna & virtutes tanq̃ oſtentũ & miraculum plurimis habitus ſum: & tu in his omnibus es cooperator validus. Repleat os meũ laude vt cantẽ gloriã tuã: tota die magnitudinẽ tuã. abũdet ſermo meus laudatione: vt annũciẽ/ vt p̃dicẽ claritatẽ tuã/ & aſſidue mateſtatẽ tuã. Ne proijcias me in tẽpore ſenectutis: cũ deficiet virtus mea. ne derelinquas me/ ne repellas/ ne deficere ſinas in nouiſſimis diebus credẽtes in me: cũ elanguebit/ tepebit & refrigeſcet fides in terra/ ne deſeras me. Quia dixerũt inimici mei michi: & q̃ cuſtodiebãt aiam meã cõcilio fecerũt in vnũ. Deus dicẽtes deꝰ dereliquit eũ/ pſequimini & cõpræhẽdite eũ: quia nõ eſt qui eripiat. me et meos in nouiſſimis tẽporũ ne deſeras pater miſericordiſſime/ quia aduerſarij mei de me locuti: conſultauerũt pariter. aſtruentes q̃ tu me deſeruiſti/ ſuis mandãtes adite/ affligite eum/ capite eũ: quia nullus eſt qui valeat eũ de manibꝰ noſtris eruere. Deus ne elõgeris a me: in auxilio meũ reſpice. pater mi ne ꝓcul eſto a me: ad ſubueniendũ michi intende. Confundant & deficiãt detrahẽtes aiæ meæ: operiant confuſione & pudore qui quærũt mala michi. cõfuſi maneãt & intereant aduerſarij mei obloquẽtes de conuerſatione vitę meæ: ignominia

I. 2
3. 4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

15 & opprobrio feriantur qui michi mortem moliunt. Ego aũt ſẽper ſperabo: & adiſciã ſu-
p oẽm laudẽ tuã. ego autẽ pater iugiter confidã in auxilio tuo: ego in æternũ laudabo te.
16 Os meũ ãnũciabit iuſtitiã tuã: tota die ſalutare tuũ. ſermo & ligua mea mãdata q̃ michi
17 dediſti eloquẽt: iugiter ãnũciabo/ me ad hoies ſaluãdos a te eſſe miſſũ. Quoniã nõ cogno
ui litteraturã/ introibo in potẽtias dñi: dñe memorabor iuſtitię tuę ſolius. quoniã nõ didi-
ci aliorũ more litteras/ aggrediar in fortitudie tua ad annũciandũ: loquar ſolũ mãdata iu
18 ſtificationũ tuarũ/ quæ tu michi dediſti ad pronũciandum. Deus docuiſti me ex iuuẽtute
mea/ & vſq; nũc ꝓnũciabo mirabilia tua. nõ didici aliorũ more litteraturã/ quia tu pater i-
ſtituiſti me/ ſapientiã tuã infudiſti michi ab infãtia mea: & vſq; ad mortẽ meã manifeſta-
19 bo mirabile mandatũ tuũ/ ſigna & virtutes tuas. Et vſq; in ſenectã & ſenũ: deus ne dere-
linquas me. pater ne me deſeras/ ne fidẽ meorũ cadere ſinas: vſq; in nouiſſimos dies et vi
20 timã ſæculi huius ætatẽ. Donec annũciẽ brachiũ tuũ: gnationi oi q̃ vẽtura eſt. fides quã
mãdaſti michi nũciãdã nõ deficiat/ donec eã innoteſcere factã & reuelari Chriſtũ tuũ: oni
21 poſteritati gnationũ vſq; ad cõſũmationẽ ſæculi. Potẽtiã tuã & iuſtitiã tuã deus vſq; i altiſ
ſima quæ feciſti magnalia: deus quis ſimilis tibi? donec ãnũciẽ virtutẽ tuã qua pricipẽ mũ
di huius deiici voluiſti/ & æquitatis tuę rectũ iudiciũ quo hoiem vſq; ad cœlorũ altitudi-
nẽ euehi voluiſti/ donec annũciẽ oi nationi mirabilia q̃ operat⁹ es ad hoim ſalutẽ: & O pa
22 ter oipotẽs quis in potẽtia/ in iuſtitia poſſit tibi cõparari? Q uãtas oſtẽdiſti michi tribula-
tiones multas & malas/ & conuerſus viuificaſti me: & de abyſſis terræ iterũ reduxiſti me.
O pater benigniſſime quot & q̃tos cruciat⁹ & tormẽta numeroſa & terrifica patefeciſti mi-
chi: & tu miſericordiſſime pater iuſta ſatisfactione placatus de profũda voragine inferni ſu
23 ſcitãs me/ rurſus in vitã me reuocaſti. Multiplicaſti magnificentiã tuã: & conuerſus conſo
latus es me. adauxiſti in me dona magnificẽtię tuæ: & tu humano generi placatus/ cõſo-
24 latione & æterna delectatione donaſti me. Nã & ego confitebor tibi in vaſis pſalmi veri-
tatẽ tuã deus: pſallã tibi i cithara ſanctus iſrael. ego autẽ in hymnis et pſalmodijs ſpũs ſã-
cti/ in inſtrumẽtis laudis/ in ſpiritib⁹ et aiabus iuſtis ad beneficiorũ tuorũ cõfeſſionẽ teſta-
bor te eſſe in oibus ꝓmiſſionib⁹ tuis veracẽ: laudabo te in confeſſione trinę beatitudinis/
25 de⁹ iſrael. Exultabũt labia mea cũ cãtauero tibi: & aia mea quã redemiſti. replebit̃ os meũ
um exultatione cũ laudauero te: & ſpiritus meus gaudio opplebit̃/ quẽ tu a mortis nexib⁹
26 exemiſti. Sed & ligua mea tota die meditabit̃ iuſtitiã tuã: cũ confuſi & reueriti fuerit q̃ q̃-
rũt mala michi. ſed et os meũ & ſermo meus tot⁹ i explicatione iuſti tui iudicij verſabit̃:
quãdoquidẽ aduerſarij mei tã poteſtates næquã q̃ carnales & terreni homines meũ fũdi-
tus interitum volentes/ extremę confuſioni & ignominię ſunt adiudicati.

ADVERTE. Decimo verſu. ne proijcias me in tẽpore ſenectutis. propter hũc verſũ et 19
& teſtimoniũ Ioannis quinquagita ãnos nondũ habes & Abraham viditi? credidit Hire
neus martyr (vt in libro quẽ cõtra hæreſes ſcripſit habet) Chriſtũ dominũ omnẽ ętatẽ ſan-
ctificaſſe/ & vltimũ ſeniũ ingreſſũ/ paſſũ fuiſſe. ſed tẽporũ ſupputatio aliter oſtẽdit eſſe. qua-
re Chriſtus in plenitudine ætatis viri perfecti paſſus/ in qua & Adã credit̃ peccaſſe/ nõ de
ſua hic ſuipſius ſentẽtia & ſenio precari patrẽ videt̃: ſed ſui corporis hoc eſt eccleſiæ/ ne i vl
timis diebus reljciat/ ne deficiẽtib⁹ deuotionis viri b⁹/ fides õnino periclitetur et deficiat.
quæ proculdubio deficeret: niſi Chriſt⁹ dñs pro ea oraſſet/ qui pro reuerentia & maieſtate
ſua eſt exauditus. ſic ipſe dñs i Luca. ego ꝓ te rogaui Petre: vt nõ deficiat fides tua. ¶Se-
ptimodecimo verſu. quia nõ cognoui litteraturã: Paulus Hebræus vult/ vbi habem⁹ litte
raturã etiã haberi numerũ. quaſi ſenſus eſſet/ adiſciã ſuper oẽm laudẽ tuã/ et os meũ annũ
ciabit iuſtitiã tuam/ tota die ſalutare tuũ/ quia neſcio numerũ laudis/ iuſtitię tuę & ſaluta-
ris tui. Illa enim infinita incõprehẽſibilia & innumerabilia. & q̃q̃ hic ſenſus non ſit abſo-
nus: nõ tamen ille qui ab Hieronymo & interpretibus poſitus: repudiandus eſt. Nã cũ do
minus/ rex & ſaluator noſter duodeci factus eſſet annorũ: ſtupebãt oẽs qui audiebãt eũ/ i
medio doctorũ audientẽ/ & interrogantẽ. ſtupebãt inquã: ſuper prudẽtia & reſpõſis ei⁹. &
apud Ioannẽ mirabantur Iudæi dicentes: quomodo hic litteras ſcit cũ nõ didicerit? Reſpõ
dit eis IHESVS et dixit. mea doctrina non eſt mea; ſed eius qui miſit me. Itaq; ſi id legiſ
ſent quoniã non cognoui litteraturã/ & id inſuper/ deus docuiſti me ex iuuẽtute mea: itel-
lexiſſent profecto non oportuiſſe Chriſtum didiciſſe litteras/ & doctrinã Chriſti doctrinã
eſſe patris/ qui eum ab ætatis initio edocuit. ſic eni oportebat prophetiã impleri. ¶Vicesi-
moquarto verſu. nã & ego: quadrantius ex hebræo/ ego autẽ. ꝙ nã particula cauſæ parũ
hic locũ requirere videtur. & in fine pſallam tibi in cithara ſanct⁹ iſrael: ſanct⁹ vocatiu⁹/
conſuetius ſanctæ/ vt ex hebręo. ¶Vltimo verſu. cũ confuſi & reueriti fuerint qui quærũt
mala michi. ex hebræo forſan rectius ſi particula cauſæ adhibeatur/ & legamus. quia con
fuſi & reueriti ſunt: qui quærunt mala michi. quod ſi placet particulam cum relinquere.

GALL.	ROM.	HEB.
legendū potius cum confusi & reuerēti sint/ qui quærunt mala mihi/q̄ cum confusi & reueriti fuerint,& verbum sint:hoc in loco ad concordiam aptius q̄ fuerint.		
¶Psalm⁹ in Salomonem. LXXI.	¶Psalm⁹ in Salomonem. LXXI.	¶Salomoni. LXXII.
1 DEus iudicium tuum regi da: & iustitiam tuā filio regis.	DEus iudicium tuum regi da: & iustitiā tuam filio regis.	DEus iudicium tuum regi da:& iustitiā tuam filio regis.
2 Iudicare populum tuum in iustitia: & pauperes tuos in iudicio.	Iudicare populum tuum i tua iustitia: et pauperes tuos in iudicio.	Iudicabit populū tuum in iustitia:& pauperes tuos in iudicio.
3 Suscipiant montes pacē populo:& colles iustitiam.	Suscipiant montes pacem populo tuo:& colles iustitiam.	Assument montes pacem populo:et colles iustitiam.
4 Iudicabit pauperes populi & saluos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorē.	In sua iustitia iudicabit pauꝑes hui⁹ pp̄li:et saluos faciet filios pauꝑū. Et humiliabit calumniatorem/& permanebit cum sole & āte lunam: in sæculum sæculi.	Iudicabit pauperes populi/saluabit filios pauperis: & confringet calumniatorem.
5 Et permanebit cum sole & ante lunam: in generatione generationū.	Et descendet sicut pluuia in vellus; & sicut stillicidia stillātia sup̄ terrā.	Et timebunt te quādiu erit sol & vltra lunā: in generatione gñationū.
6 Descendet sicut pluuia in vellus:& sicut stillicidia stillātia super terrā.	Orietur in diebus eius iustitia et abūdātia pacis: donec extollat̄ luna	Descēdet vt pluuia super vellus: vt stillę irrorātes terram.
7 Orietur in diebus eius iustitia & abūdātia pacis:donec auferat̄ luna.	Et dominabitur a mari vsq; ad mare: & a flumine vsq; ad terminos orbis terrarum.	Germinabit i dieb⁹ ei⁹ iustitia et multitudo pacis:donec non sit luna.
8 Et dominabitur a mari vsq; ad mare:& a flumine vsq; ad terminos orbis terrarum.	Coram illo procident æthiopes: & inimici eius terram lingent.	Et dominabitur a mari vsq; ad mare: & a flumine vsq; ad terminos terrę.
9 Coram illo procident æthiopes:& inimici eius terram lingent.	Reges tharsis et insulę munera offerent: reges arabum & saba dona adducent.	Ante eum procident ęthiopes: & inimici ei⁹ puluerem ligent.
10 Reges tharsis & insulę munera offerent: reges arabum & saba dona adducent.	Et adorabūt eum omnes reges terræ:omnes gentes seruient ei.	Reges tharsis & insulę munera offerent: reges arabiæ & saba tributum conferent.
11 Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes seruient ei.	Quia liberauit pauperem a potente: & inopē cui nō erat adiutor.	Et adorabūt eum omnes reges:vniuersæ nationes seruient ei.
12 Quia liberauit pauperē a potente: & pauperē cui nō erat adiutor.	Parcet pauꝑi et inopi:	Quia eruet pauperem a potente:& inopē cui non est adiutor.
13 Parcet pauꝑi & inopi:		Parcet inopi & pauꝑi:

& animas pauperum saluas faciet.
14 Ex vsuris & iniquitate redimet animas eorũ: & honorabile nomen eorum coram illo.
15 Et viuet & dabit ei de auro arabiæ/ & adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.
16 Erit firmamẽtũ i terra in sũmis mõtiũ/ supextolleť sup libanũ fructꝰ eius:& florebunt de ciuitate sicut fœnũ terrę.
17 Sit nomẽ eius benedictum in sæcula:ante solẽ permanet nomẽ eiꝰ.
18 Et benedicentur i ipso oẽs tribus terre:oẽs gentes magnificabunt eũ.
19 Benedictus dominus deus israel:qui facit mirabilia solus.
20 Et benedictũm nomen maiestatis eiꝰ i æternũ: & replebitur maiestate eius õnis terra/ fiat fiat.

& animas pauperum saluas faciet.
Ex vsuris & iniquitate liberabit animas eorũ: & pręclarũ nomen eorum coram ipso.
Et viuet & dabitur ei de auro arabiæ/ & orabunt de ipso semper: tota die benedicent eum.
Et erit firmamẽtũ i terra in sũmis mõtiũ/ supextolleť sup libanũ fructꝰ eiꝰ:& florebũt de ciuitate sicut fœnũ terrę.
Et erit nomen eius benedictũ in sęcula:ãte solem permanebit nomẽ eiꝰ & ãte lunã sedes eiꝰ
Et benedicentur in eo oẽs tribus terrę:oẽs gẽtes magnificabũt eum.
Benedictus dñs deꝰ israel qui facit mirabilia magna solꝰ: & bñdictũ nomẽ maiestatis eius in æternũ & i sæculũ scli.
Et replebiť maiestate eius õnis terra:fiat fiat.

& animas pauperum saluabit.
A b vsura & iiqtate redimet animas eorũ: & preciosꝰ erit sãguis eorum coram oculis eius.
E t viuet & dabiť ei de auro saba/& orabũt de eo iugiter: tota die benedicent ei.
Erit mẽorabile triticũ i terra in capite mõtiũ/ eleuabiť sicut libani fructus eius:et florebũt de ciuitate sicut fœnũ træ.
Erit nomen eius in çternum:vltra solem perseuerabit nomen eius.
Et benedicentur in eo omnes gentes:& beatificabunt eum.
B enedictus dominus deus israel:qui facit mirabilia solus.
Et bñdictũ nomẽ gloriç eiꝰ in sempiternũ:& implebiť gloria eiꝰ vniuersa terra/ amẽ amen.

TITVLVS Salomoni. Psalmus de Christo dño/rege pacifico. Propheta i spiritu loquiť.
1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus iudiciũ tuũ regi da: & iustitiã tuam filio regis, deꝰ da messię/da Christo tuo potestatẽ iudicãdi populũ tuũ:deꝰ da Christo/genito deo patre/
2 rege æterno legislationẽ mandatorũ tuorũ. Iudicare populũ tuũ in iustitia:& paupes tuos in iudicio. da inquã iustitiã tuã filio regis æterni/vt iudicet/regat/moderet & dirigat plebẽ meã secundũ legẽ tuã & mandata tua:& inopes tuos spe futurorũ terrena calcantes/i
3 retributione æterna. Suscipiant mõtes pacẽ populo:& colles iustitiã. accipiãt pricipes cõstituti a Christo rege et regis æterni filio euangeliũ pacis annunciandũ mũdo/et formati
4 ab eis annuncient mãdata dei. Iudicabit pauperes populi & saluos faciet filios pauperũ: et humiliabit calumniatorem. Christus dñs reget inopes plebis suę' qui propter eũ relique runt õnia et secuti sunt eũ) in iudicio/et ab eis instructos et regenitos saluabit:et sathanã
5 deijciet/eiusq; cõminuet iperiũ. Et pmanebit cũ sole & ãte lunã:in generatione generationum. et perseuerabit Christi dñi imperiũ q̃diu mũdus iste durabit/& posteaq̃ defierit:i re-
6 nouatione sæculorũ. Descẽdet sicut pluuia in vellus:et sicut stillicidia stillãtia super terrã. Christus rex æternus et æterni regis filius in gremiũ virgineæ matris illabeť illęsa carne/ itactoq; pudore/vt ros intacta area in vellꝰ Gedeonis:et sicut stillę roris itacta terra/super
7 terrã recipiũť i herbis. Oriet i diebꝰ eiꝰ iustitia et abũdãtia pacis:donec auferať luna, istaurabiť i aduẽtu eiꝰ lex iustitię et recõciliatio generis hũani:et trãquilla pax adueniet i hoi-
8 bꝰ bonæ volũtatis vsq; ad cõsũmationẽ sęculi. Et dominabiť a mari vsq; ad mare: et a flumie vsq; ad termios orbis terrarũ. et extẽdet iperiũ ab idico pelago vsq; ad Gaditanũ et a

nilo ad vltimos septētrionis fines. ¶ orā illo ꝓcidēt Aethiopes: & inimici eiꝰ terrā lingēt. 9
ꝓni eum adorabunt qui torridum ihabitāt locū: & q nūc sunt inimici eius/ eū venerantes
oſculabunt terrā. R eges tharſis & insulæ munera offerēt: reges Arabū & Saba dona addu 10
cēt. tenētes maritima regna/ & qui insulas colūt/ Christo regi dona ꝓsentabūt: q regnāt in
aurifera Arabia/ & in turifera Saba/ aurū/ tus & aromata illi afferēt. E t adorabūt eū oēs 11
reges: oēs gētes seruiēt ei. & vniuersi q a deo regnādi potestatē acciptūt ꝓcidēt illi: & vni-
uersæ natiōes terrę cultū ei exhibebūt. Q uia liberauit pauperē a potēte: & pauperē cui nō 12
erat adiutor. oēs reges & oēs orbis nationes illi ꝓcidēt/ quia eripuit calamitosū genꝰ hu-
manū a potestate tathanę: calamitosū dico/ cui nullꝰ afferebat auxiliū. ꝑ arcet pauperi et 13
iopi: & alias paupū saluas faciet. miserebit populi ꝓpter se pauple & iopia ꝑsti: & ſpūs eo-
rum regno cœlorū iseret. E x vsuris & iniquitate redimet alas eorum: & honorabile nomē 14
eorū corā illo. ex fœneratiōibꝰ & telonels vocabit eos ad se: et ex publicanis donabit eos/
hūc honorabili discipuli noie/ illum noie apostoli et euāgelistę. E t viuet & dabit ei de au 15
ro Arabiæ & adorabūt de ipso semper: tota die bñdicēt ei. & imortalitate donabit/ & illi pu
rissima mens vt aurum optimum offereī/ & sacro ritu venerabunt i ꝓpetuum de suo sāguie
& suo corpore istitutum sacramētum: oi tēpore glorificabunt eū. Erit firmamētū i terra/ i 16
summis mōtium/ supextolleī sup libanum fructꝰ eiꝰ: & florebunt de ciuitate sicut fœnum
terræ. & id qđ de ipso tota die adorabūt/ erit libum triticeum i verticibꝰ pōtificum & sacer-
dotum/ vtilitas sacrificij huius lōge supexcellet sacrificia veteris ritus: ab hoc sacrificio de
ecclesia sanctorum stati viresceī/ multiplicabunt & fructificabunt quēadmodū herbę ꝛę so
lēt viresceīe/ multiplicari & fructificare. S it nomē eiꝰ bñdictum in ſęcula: ante solē ꝓmanet 17
nomē eius. bñdicaī nomē maiestatis eius i ꝓpetuum: aī mundi exordia filiꝰ est nomē eiꝰ.
E t bñdicenī i ipso oēs tribus terrę: oēs gētes magnificabunt eum. et in ipso benedictionē 18
suscipient oēs cognationes populorum: oēs familiæ gētium glorificabunt eum. B ñdictus 19
dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. benedicatur fōrana deitas/ dñator oīm deus
israel: qui solus stupēda & admirāda operaī. E t bñdictum nomen maiestatis eius in ęter- 20
num: & replebitur maiestate eius omnis terra/ fiat fiat. & benedicaī nomen conglorificati
spiritus eius: & replebit gloria eius vniuersum terrarum orbem. amen/ amen.

ADVERTE. Quito versu. & permanebit cum sole & ante lunā: Hieronymus ex hebrēo/
& timebunt te q̄diu erit sol & vltra lunā. cui intelligentię & Paulus Hebręus astipulat. &
id verbum ꝓmanebit aut timebunt potius exigere videtur: vt vltra lunā dicatur q ātē lu-
nā. quo designatur regnum Christi dñi permansurum q̄diu hic perdurabit mundus: neq;
quidē desinente mundo desiturum/ sed vltra mundi consūmationē duraturum. ¶ Q uar-
todecimo versu. & honorabile nomē eorum corā illo: Hieronymꝰ ex hebrēo/ & ꝑciosꝰ erit
languis eorum corā oculis eiꝰ. siue illo siue hoc modo dicaī: ꝓphetia vera est. Nā de fēlix
iterptum cōstat Zachęum ex Luca pricipē fuisse publicanorum/ & Matthęꝰ (se authore)
teloneum exercuit. et qs etiā nescit Zachęum discipulum fuisse/ et Mattheum ap̄m et eu-
āgelistā? honorabilia ꝓfecto noia. quare (vt iterptes posuere) et honorabile nomē eorum
corā illo. ꝓphetia de illis nimirum vera. de fēlu vero Hieronymi/ quo martyrū eorū dest
gnaī: legit Matthęꝰ in Aethiopia iuxta altare vbi Christi mysteria rite sacraueraī/ Hirtaci
gladio martyr occubuisse/ Christoq; ꝓprium litasse sāguinē. Zachęꝰ vero Antiochię post
Petrum sedēs: illic beato fine quieuit. ¶ Quitodecimo versu. et adorabunt de ipso semper:
Hieronymꝰ ex hebræo et orabunt de eo iugiter. si orabūt de eo/ dicaī: et ꝓphetia vera est
de modo orādi qui ab ipso est. Oēs eni Christiani vbicunq; gētium sint: orationē dñicā q̄
de eo est et ab eo/ orāt/ et iugiter orabunt vsq; ad cōsūmationē ſęculi. si etiā vt habemꝰ et
iterptes itellexerunt/ adorabūt de ipo dicaī: et id quoq; de corpore et sāguie eiꝰ/ de quo
sacrificio et sequēs veriꝰ etiā est/ nobilē habet itelligētiā. ¶ Sextodecimo versu. erit firma-
mētum i terra i summis mōtium: Hieronymꝰ ex hebræo/ erit memorabile triticum i terra
i capite mōtium. Et Paulus Hebręꝰ/ erit placētula in summis mōtium. quā particulā i sum
mis mōtium: dicit tralationē chaldaicā interptari i capitibꝰ sacerdotum. quare vt aptiꝰ itel
ligaī sacramētum: legēdum nobis potiꝰ est/ erit memorabile frumētū i terra i summis mō-
tium. hoc eni (iquit saluator) quotiēscunq; feceritis ti mei memoriā facietis. et sūt qui pu-
tāt ob vicinitatē vocabulorum firmamētum et frumētum: errore scriptorum i hoc loco fuiſ
se allucinationē/ et aliquādo stetisse frumētū. qđ nō satis crediderī. nā grece hoc i loco ha-
beī. στήριγμα qđ nō frumētum seu triticum significat sed firmamētum: vnde et tralatiōes
nostrę ductæ sunt. q̄q̄ nō negaueri per idipsum ipsos voluisse panē aut triticum intelligere.
sic eni psalmo 103/ versu 17 καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει. et panis cor hois
firmat. Itē psalmo 104/ versu 15 πᾶν στήριγμα ἄρτου συντρίψει/ et oē firmamētum
panis conteret. vides igit quomodo firmare et firmamētum quasi peculiare pani attribu-

it.qd igit mirũ ñ p firmamẽtũ/idẽ qđ p frumẽtũ aut panẽ itelligere voluerũt/ ¶Septiodecimo versu.sit nomẽ ei⁹ bñdictũ i sæcula/añ solẽ pmanet nomẽ ei⁹: Paul⁹ Hebre⁹ ppemodum sic sensit ex hebræo legẽdũ.sit nomẽ ei⁹ bñdictũ in sęcula: añ solẽ filius habebat nomẽ eius. Sed & Ioãnes Capnion ita ferme cẽset iterp̃tãdũ/añ oẽ tẽp⁹ filiabaĩ MESSIAS. Sic tracꝫ nomẽ qđ hic spũs sãct⁹ ostẽdit bñdictũ: fili⁹ dei est.de quo cum Petr⁹ dixisset ad Christũ/tu es Christ⁹ fili⁹ dei viui: ilico dñs subiunxit/beat⁹ es Simõ bariona quia caro & sãguis nõ reuelauit tibi/sed pater me⁹ qui in cœlis est.hoc eni bñdictũ nomẽ pater reuelat.& Paulus de eodem. tãto melior ãgelis effect⁹: q̃to differẽti⁹ p illis nomẽ hæreditauit. cui eni dixit aliq̃n ãgelorũ: filius me⁹ es tu/ego hodie genui te/& rursũ.ego ero illi in patrẽ:& ipse erit michi in filiũ. At sacer Hieronym⁹: hũc versũ ex hebræo sic posuit. Erit nomẽ ei⁹ i æternũ: vltra solẽ pseuerabit nomẽ ei⁹.qđ etiã & si de bñdicto noie IHESV intelligaĩ: nichil absonũ. Nã delfero authore Paulo est nomẽ qđ est super oẽ nomẽ.& de quo ad Romanos: IHESVS Christ⁹ heri & hodie ipe & i sęcula. qđ & toti versui quadrat. & de quo Petr⁹ i actis: nõ est i aliquo alio sal⁹, nec eni aliđ est nomẽ sub cœlo datũ hoib⁹: i quo oporteat nos saluos fieri.qđ & sequẽti versui haud iaccõmodabile videt/vbi dicit,et bñdicẽt i ipso oẽs trib⁹ terrę: oẽs gẽtes magnificabũt eũ. Cusa i sermonib⁹/sensit hoc admirabile& bñdictũ nomẽ: totũ in se claudere cũ media sin id est/s/littera magnũ dei ineffabile nomẽ tetragrãmaton/quatuor litteris toth/he/vau/he cõflatũ.qđ his litteris nostris quoquo pacto repsẽtare possum⁹ I HE V HE. iũcti sic IHEVHE.iũge igit sin id est s in medio: si et IHESVHE nomẽ bñdictũ regis nostri & saluatoris oim.& deo icarnato/ineffabile factũ est effabile. Illud idẽ scripsit Mirãdula.& de eodẽ librũ edidit elegãtissim⁹/& sine cõtrouersia iter Sueuos doctissim⁹ Ioãnes Capnion/cui⁹ paulo añ meminim⁹.quẽ qdẽ libellũ ab illo diuino/bñdicto/& admirãdo noie: de verbo mirifico nũcupauit.sed de hoc nũc satis dictũ sit. ¶.Aduerte p̃terea bñdictũ de icõmutabili diuinitate ter replicatũ: versu 17/19/ et 20.primo loco de filio/scdo vero loco de patre itellectũ q est fõtana deitas/& tertio de spiritu sãcto/i mysterio idẽ dicit: qđ nũc i ecclesia/mõte sion & ciuitate dei/diuio idultũ affatu canit.bñdicam⁹ patrẽ & fillũ cũ sãcto spũ: laudem⁹ & supexaltem⁹ eũ in sæcula.quamuis hãc diuinam hymnologiã Guillerm⁹ Hebræ⁹ pio viri Christo igenio/ tẽporib⁹ glorioſi cõfessoris Guillermi Byturicẽsis archiepi sacris vndis ablut⁹: plane velit Hebręis fuisse traditã/ et i eorũ codicib⁹(nisi mãci habeãt) patrio sermone debere cõtineri. sed hoc nostro quo/nescio si illorũ malitia/nequaq̃ reperiri certũ est. Bñdict⁹ igit ab oi gẽte/tribu & lingua pater & filius & spirit⁹ sãct⁹: laudat⁹ et supexaltat⁹ i sæcula sæculorum, Amen.

¶Defecerunt laudes Dauid filij Iesse. psalmus Asaph. LXXII.

1 QVam bonus israel deus: ijs qui recto sunt corde.

2 Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.

3 Quia zelaui sup̃ iiquos pacẽ peccatorũ videns.

4 Quia nõ est respectus morti eorũ: & firmamẽtum in plaga eorum.

5 In labore hominũ nõ sunt: & cum hominib⁹ non flagellabuntur.

6 Ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate & impietate sua.

¶Defecerunt laudes Dauid filij Iesse. psalmus Asaph. LXXII.

QVam bonus de⁹ israel: ijs qui recto sunt corde.

Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.

Quia zelaui in peccatoribus: pacẽ pctorũ videns

Quia non est declinatio morti eorum: nec firmamẽtũ i plaga corũ.

In laboribus hominũ non sunt: et cũ hominibus nõ flagellabuntur.

Ideo tenuit eos sup̃bia eorum: & operti sũt iniquitate & ipietate sua.

¶Cõplete sunt oones Dauid filij Iesse canticum Asaph. LXXII.

ATtamen bon⁹ est israel deus: ijs qui mundo sunt corde.

Mei autem pene vacillauerunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.

Quia ęmulat⁹ sũ cõtrà iniq̃s: pacẽ ipiorũ videns

Qđ non recogitauerit de morte sua: & firma sint vestibula eorum.

In labore hominũ non sunt: & cum hominib⁹ non flagellabuntur.

Ideo nutriti sunt ad superbiam: circũdederũt iniquitatem sibi.

DE VE-
MESI
CHRI-
STI
DO-
M
I
N
I

p.j.

	GALL.	ROM.	HEB.
Q̄ bonꝰ.7	Prodijt quasi ex adipe iiquitas eorū; trāsierūt in affectum cordis.	Prodijt q̄si ex adipe iiquitas eorum: trāsierūt in dispositionē cordis.	Processerūt a pinguedine oculi eorū: trāsierūt in cogitationes cordis.
8	Cogitauerūt & locuti sunt nequitiā: iniquitatē i excelso locuti sunt.	Cogitauerūt et locuti sunt nequitiā: iiquitatē i excelsum locuti sunt.	Irriserunt et locuti sunt in malitia: calumniam de excelso loquentes.
9	Posuerunt in cœlū os suum: & lingua eorum transiuit in terra.	Posuerūt in cœlum os suum: & lingua eorum transiuit super terram.	Posuerunt in cœlū os suum: & lingua eorum deambulauit in terram
10	Ideo cōuertetur populus meꝰ hic: & dies pleni inuenientur in eis.	Ideo reuertet̄ huc populus meus: & dies pleni inuenientur in eis.	Propterea cōuertet̄ populus eius hic: & quis plenus inuenieť in eis?
11	Et dixerunt quomodo scit deus: & si est scientia in excelso?	Et dixerunt quomodo sciuit deus: & si est scientia in excelso?	Et dixerunt quomodo nouit deus: & si est sciē tia in excelso?
12	Ecce ipsi peccatores et abundantes in sæculo: obtinuerunt diuitias.	Ecce ipsi peccatores & abundantes in sæculo: obtinuerunt diuitias.	Ecce isti impij & abundātes in sæculo: multiplicauerunt diuitias.
13	Et dixi ergo sic causa iustificaui cor meū: et laui int̄ innocētes manꝰ meas	Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meum & laui inter innocētes manus meas/ & fui flagellatus tota die: & iudex meus in matutino.	Ergo ne frustra mūdaui cor meū: & laui in innocentia manus meas.
14	Et fui flagellatus tota die: & castigatio mea i matutinis.	Si dicebā narrabo sic: ecce natio filiorum tuorum quibus dispositi.	Et fui flagellatus tota die: & increpatio mea in matutinis.
15	Si dicebā narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.	Et xistimabā vt cognoscerē/ hoc labor est ante me donec intrem in sanctuariū dei: & itelligā in nouissima eorum.	Dixi si narrauero sic: ecce generationem filiorum tuorum reliqui.
16	Et texistimabā vt cognoscerē: hoc labor ē añ me	Verūtamē ꝑpter dolos dispositi eis mala: deiecisti eos dū alleuarent̄	Et cogitaui vt itelligerē istū labor ē i oculmeis.
17	Donec intrem in sanctuarium dei: et intelligam in nouissimis eorum.	Quomodo facti sunt in desolationē? subito defecerūt: & perierūt ꝑpter iiquitates suas velut somniū exurgentis.	Donec veniam ad sanctuarium dei: intelligā in nouissimo eorum.
18	Verūtamē propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum alleuarentur.	Domine i ciuitate tua imagines eorum: ad nichilum rediges.	Veruntamen in lubrico posuisti eos: deiecisti eos ad interitum.
19	Quomodo facti sunt i desolationē? subito defecerunt: perierūt propter iniquitatem suam.	Quia delectatū est cor	Quomodo vastati sūt? subito defecerunt/ consūpti sūt quasi nō sint: quasi sōniū euigilātis.
20	Velut somnium surgētium domine: i ciuitate tua imaginem ipsorum ad nichilum rediges.		Domine i ciuitate tua imaginem eorum: ad nichilum rediges.
21	Quia iflāmatū est cor		Quia contractum est

meũ et renes mei cõmutati ſũt: & ego ad nichilũ redact⁹ ſũ/et neſciui.
meũ & renes mei reſoluti ſũt: et ego ad nichilũ redact⁹ ſum/ et neſciui.
cor meũ/et lũbi mei velut ignis fumigans: et ego inſipiẽs & neſcius.

22 Vt iumẽtũ fact⁹ ſũ apd̃ te: & ego ſemper tecũ.
Vt iumẽtũ fact⁹ ſũ apd̃ te: & ego ſemper tecũ.
Q uaſi iumẽtũ fact⁹ ſũ apd̃ te: et erã ſẽp tecũ.

23 Tenuiſti manũ dexterã meã/ & in volũtate tua deduxiſti me: & cũ gloria ſuſcepiſti me.
Tenuiſti manũ dexterã meã/ & in volũtate tua deduxiſti me: & cũ gloria aſſumpſiſti me.
Et tenebas manũ dexterã meã/ in conſiliũ tuũ deduces: & poſtea in gloria ſuſcipies me.

24 Q uid enim michi eſt in cœlo: & a te quid volui ſuper terram?
Quid enim michi reſtat in cœlo: et a te quid volui ſuper terram.
Q uid michi eſt in cœlo: et tecũ volui i terra?

25 Defecit caro mea et cor meũ: de⁹ cordis mei & pars mea de⁹ in ęternũ.
Defecit cor meũ et caro mea de⁹ cordis mei: & pars mea deus in ſcła.
Cõſũpta ẽ caro mea et cor meũ: robur cordis mei et ps mea de⁹ĩ ętnũ

26 Quia ecce qui elõgãt ſe a te pibũt: pdidiſti omnem qui fornicat abs te
Q uia ecce qui elõgãt ſe a te peribunt: pdes omnes qui fornicãt abs te.
Q uia ecce q elogãt ſe a te peribũt: perdidiſti omnẽ fornicãtẽ abs te.

27 Michi autem adhęrere deo bonum eſt: ponere in dño deo ſpẽ meam.
Michi autẽ adhærere deo bonum eſt: ponere in dño deo ſpem meam
Michi autem appropiquare deo bonũ eſt/ poſui ĩ dño deo ſpẽ meã:

28 Vt ãnũciẽ oẽs p̃dicatiões tuas i portis filię ſiõ
Vt annũciẽ oẽs laudes tuas: i portis filiæ ſion.
vt narrem omnes annũciationes tuas.

TITVLVS. Canticum Aſaph. Pſalmus de Chriſto domino, propheta in ſpiritu inducit dominum nunc in ſe/nunc in membris loquentem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Q uã bon⁹ iſrael de⁹: iis qui recto ſũt corde. q̃ dulcis/ q̃ ſuauis/ q̃ benign⁹ de⁹ iſrael: iis qui mũda ſũt mẽte/ quibꝫ eũ adeũt pura cõtẽplatiõis luce. Mei
2 autẽ pene moti ſunt pedes: pene effuſi ſũt greſſ⁹ mei. Q uia zelaui ſup iiquos: pacẽ pctõrũ
3 vidẽs. vix firme hæſerũt plãtæ pedũ meorũ: p zelo nutauerũt/ vacillauerũt vlxꝫ me ſuſtentauerunt pedes mei, quia zelat⁹ ſũ aduerſ⁹ pios/ iflãmatuſꝫ ſũ ardẽter et indignat⁹: impi-
4 orũ i trãquillitate ꝓperitatẽ cernẽs. Q uia nõ eſt reſpect⁹ morti eorũ: et firmamentũ in plaga eorũ. indignat⁹ ſũ/ quia nõ eſt cogitatio recordatione dñi obl⁹ eorũ: & firma eſt abſꝫ
5 ęgritudine vita eorũ. In labore hoim nõ ſũt: & cũ hoib⁹ nõ flagellabunt. nõ verſãt i laboribus ad viuẽdum vt reliqui hoim ſed i delitijs exiſtũt: & ſi pſecutioẽs/ fames/ peſtes/ bella
6 aduenũt nõ cũ cæteris patiunt/ſed ob diuitias & potẽtias illa effugiũt. I deo tenuit eos ſuperbia: opti ſunt iiquitate et ipietate ſua. & hæc ea ipſa cauſa eſt/ quare tumẽt/ efferunt inflãt
7 & ſupbiunt: & quare onuſti ſunt flagitijs/ & in deũ irreuerẽtia. p̃rodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ: trãſierũt in affectũ cordis. ꝓceſſerũt ex abũdãtia bonorũ/ malę cõcupiſcentiæ
8 eorũ: et ipi qcquid i deſyderiũ aię eorũ iceſſit/ opati ſũt. Cogitauerunt et locuti ſũt nequitiã: iiquitatẽ i excelſo locuti ſunt. animo praua ſuggeſſerunt/ ore detractauerũt: & blaſphe-
9 miã cõtra deũ euomuerũt. Poſuerũt i cœlũ os ſuũ: & ligua eorũ trãſiuit i terrã. de deo/ de
10 cœleſtib⁹ ſuperbe & irreuerẽter locuti ſũt: & de reb⁹ terrenis agitauerũt ſermonẽ. Ideo cõuertet pplus me⁹ hic: et dies pleni iueniẽt i eis. has ob res (quo magis idignãdũ) fideles
11 mei labẽt et declinabũt ad eos: & tẽpora multa cõperiẽt errorũ/ ſeductiõiſꝫ eorũ. Et dixerunt quomõ ſcit de⁹: et ſi eſt ſcięntia i excelſo: & ipi ſeducti & more ipiorũ corrupti iquſerũt/
12 quonã pacto nouit de⁹ facta noſtra: & ſi eſt notio rerũ terrenarũ i cœlo. Ecce ipi pctõres et abũdãtes i ſcło: obtinuerũt diuitias. ecce noſtri videm⁹ trãſgreſſores et diuites ſcũ: bonorũ mũdi hui⁹ ſibi coaceruaſſe opes proſperitateſq; ſibi cumulaſſe/ quomõ igit nouit de⁹/ quõ
13 hoũ ſcięntia/ puidẽtiaq; i cœlo? Et dixi ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meũ: et lauabo inter innocẽtes manꝰ meas. & hęc in zelo & nemeſi mea vidẽs/ dixi ergo ſi ob exẽpla ipiorũ iuſti mei
auertũt & pereunt/ fruſtra ſine labe ei⁹ coiquinatã ſeruaui aiam meã: & mũda habui i inno-

Q bonus. cētia opa q ꝓ eorū salute venerā. E ſ ſui flagellat⁹ tota die: & caſtigatio mea ī matutinis. 14.
fruſtra ergo ſi ſic quos redemi/quos mūdaui exēplis malorū pcūt/ fuit flagellatio mea ī
die trāſit⁹ mei: & appræhēſio mea matutina ī māib⁹ pctōrū. S ī dicebā narrabo ſic: ecce na 15
tionē filiorū tuorū reprobaui. & dixi ī illo zelo meo/ ſi ita dixero: ecce ſic dicēs gnationē fi-
liorū tuorū omiſi/ filios tuos nō tetigi/ quia ob malorū ꝓſperitatē & ipunitā ī hoc ſcīo eo-
rū ſuperbiā & ipietatē/ a recto calle nō dimouebūt. E xiſtimabā vt cognoſcerē: hoc labor eſt 16
añ me. D onec itrē ī ſāctuariū dei: & itelligā in nouiſſimis eorū. & ī zelo meo ī hac rerū co 17
gnitione verſabar: & hęc ipſa laboriosa & afflictiōis plena eſt mēti meæ. donec inducar in
regnū patris mei; & tūc ipe ꝓuideā & cogitē de bonorū æterna ꝓmiatiōe & de extrema i-
piorū punitiōe. V erūtn ꝓter dolos poſuiſti eis: deieciſti eos dū allauarēt. attū tu pater cc 18
leſtis ꝓpter nequitias eorū deduxiſti eos ī laqueū; ꝓcipitaſti eos cū extollierent/ dū efferrēt
ī altū. Q uomō facti ſūt ī deſolationē ſubito defecerūt: perierūt ꝓpter iiquitatē ſuā. quorā 19
pacto ī ꝓcipitiū dediti ſūt/ rēpēte ſublati ſūt: æterne morti adiudicati ſūt ꝓpter ipietatē ſuā.
V elut ſōnū ſurgentiū dñe ī ciuitate tua: imaginē ipōrū ad nichilū rediges. tu pater æterne 20
noia eorum in cœleſti Hieruſalem penit⁹ extermiabis/ erades/ aboiebis/ penituſq; delle-
nes: pīn ac ſimulacrū ſōn tātū exprīcētiū a ſōno. Q uia iſtāmatū eſt cor meū & renes mei 21
cōmutati ſūt: & ego ad nichilū redact⁹ ſū & neſciui. id facies/ qa aia mea zelo ſuccēſa eſt/ et
lūbi mei iflāmati: & ego cōſūpt⁹ ſū/ & ego inſōs & incōſci⁹ eorū ob q̄ ego cōſumor. V t iu- 22
mētū fact⁹ ſū apud te: & ego ſemp tecū. vt māciplū batulū apā te pater mi factus ſū/ cui tu
oim mortaliū ſarcinas ipoſuiſti ferēdas: & ego a te pater nr̄ abſū. T enuiſti manū dextrā 23
meā/ & ī volūtate tua deduxiſti me: & cū gloria ſuſcepiſti me. tu pater ī cib⁹ allauiſti me/
rexiſti & adiuuiſti me & ī bñplacito tuo dux me⁹ fuiſti/ ex iſeris reuocās me: et cū clariſi-
catione in cœlis ad te receptiſti me. Q uid enī michi eſt in cœlo: & a te qd̄ voluī ſup terrā? 24
quid enī aliud in cœlo voluī niſi te: et quid aliud q̄ te/ voluī ſup terrā? D efecit caro mea et 25
cor meū: deus cordis mei et pars mea de⁹ in æternū. nō ſufficit caro mea; et alia mea capa-
re tātū bonū: ſed tu de⁹ fortitudo es aīa meæ/ el⁹ inſufficiētiā ſupplens et defectū/ portio
mea et hæreditas quā ī cœlo et ſup terrā ſemper volui/ de⁹ mea. Q ui ecce qui elōgāt ſe a 26
te peribunt/ pdidiſti oēs qui fornicāt abs te. nec ab re te ſolū ī cœlo et ſup terrā voluī/ qa
ecce qui ſe auertunt a te/ ꝓcul⁹ mādatorum tuorum ꝓuaricatiōe fiunt/ morte mulctabūt
æterna: et eos vniuerſos qui aliud quicq̄ pluſq̄ te q̄runt et amāt/ ſimili ſupplicio extermia-
bis. M ichi autē adhærere deo bonū eſt: ponere ī dño deo ſpē meā. at vero michi aggiuti- 27
nari et vnīri deo/ fœlix beatumq; eſt; et fiduciam meam ī dño deo meo collocare. V t an 28
nunciē oēs pdicationes tuas: in portis filiæ ſion. adhęrere tibi pater tuæq; obſequi voluta-
ti michi bonum eſt/ quo enarrē vniuerſas euāgelizationes tuas: ī primordijs nāſcētis filiæ
tuæ/ eccleſiæ regnatorū/ ad te in ſpiritu et veritate cognoſcendū et venerandum.

ADVERTE. Tertio verſu, quia zelaui ſup iiquos: Hieronym⁹ ex hebręo quia emulat⁹ ſū
cōtra iiquos, cū dicit cōtra/ clarior aptiorq; dat itelligētia q̄ cū dicit ſup/ tāetiā idē ſenſ⁹ ea-
dēq; ſententia, idē enī ptēdo ſiue dixero indignor ſup hāc rē/ ſiue idignor cōtra aduerſuſue
hāc rē. pſtat tn iegam⁹: quia zelaui cōtra iniquos, ſup enī: multorū ſi ꝓpoſitiōe hui⁹ pſal
mi torſit intelligētiā. Et emulationē ꝓ idignatione capi poſſe: pſalmi 77 ſatis é⁹. decla-
rat vers⁹. Similiter zelum pro indignatiōe capi: mōſtrat ſufficiēter pſalmi 78 vers⁹ quin⁹.
¶ Quarti verſus prima particula, quia nō eſt reſpect⁹ morti eorū: Hieronym⁹ ex hebręo/
quia nō recogitauerūt de morte ſua, poteſt itaq; et morti et mortis apā nos legi: dū mō id
mortis eorū/ ſiue morti eorū/ itelligam⁹ ī morte ſua, vt et græce ὅτι οὐκ ἔστιν ἀφέσεως
ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν quoniā nō eſt reſpectus ī morte eorū. acſi dicerā: ipſi nō conſi-
derāt/ nō attēdūt ſe aliqn̄ morituros. ¶ Scda eiuſdē quarti vers⁹ particula, & firmamētū in
plaga eorū: Hieronym⁹ ex hebręo/ et firma ſunt veſtibula eorū. Paulus hebre⁹: & eſt ſa-
na valitudo eorū, græce καὶ ὑγιές ωμα ἐν τῇ πλάγῃ αὐτῶν/ & firmamētū in flagello
eorū, hac igit̄ beati Hieronymi particula/ & ſana ſūt veſtibula eorū: deſignari videt ſana
ſunt habitacula/ valida & firma ſunt corpora eorū, et ex græce talis forſan eliciend⁹ ſenſ⁹,
firmū eſt flagellū eorū; quo quidē bonos perſequūt & flagellāt. πλάγις enī pro quo voca-
bulo interpretati ſunt plaga: flagrum ſignificat/ quo quipplam percutitur/ verberatur/ fla-
gellatur. ſunt enim impij quādiu vtuntur ſanicq; ſunt: luſorum plorumq; flagella. & ſequēs
verſus indicat/ q̄ non de plaga eorum & flagello quo flagellent̄ ſit itelligēdū: vbi dicit ī la
bore hoim nō ſūt/ & cum hoib⁹ nō flagellabūt. ſed de ea plaga et flagello: qua & quo alios
moleſtijs vtuntq; afflictūt. ¶ Decimo verſu, ideo conuertet ꝓpꝰ meus hic: hic/ hoc in lo-
co aduerbiū, ꝓ quo poſitū eſt græce ἐπιστρέψει. ¶ Eodē decimo verſu, et dies pleni inuenīt ī
eis: Hieronym⁹ ex hebręo/ & qs plen⁹ inuenīet ī eis/ quo deſignari alij videt ſenſ⁹/ ſcilicet
ideo propter ꝓſperitatē ipiorū/ ſceleruꝫ eorū ipunitatē/ quaſi nulla ſit preuidētia: conuenīet

pp'ius meꝰ & deprauabitur ad cõſimilẽ næquitiã.& quis plenꝰ/integer/ oĩ ex parte ĩcorruptus inueniri poterit ĩ eis? reſpõſio audiť, nõ reperieť. ¶Tertiodecimo verſu. & laui iter ĩnocẽtẽs manꝰ meas:ex hebræo & laui in inocẽtia manꝰ meas.& id quoq; aptius & Chriſto dño cõueniẽtꝰ.ſõnãt aũt qui putãt legẽdũ laui interĩ nocẽtes manꝰ meas/ex oibꝰ trationibus & græco ἐνιψάμην ἐν ἀθῳότητι/ laui ĩ inocẽtibꝰ.¶Q uitodecimo verſu.ſi dicebã narrabo ſic/ecce nationẽ filiorũ tuorũ reprobaui:Hieronymꝰ ex hebræo/ dixi ſi narrauero ſic/ecce gñationẽ filiorũ tuorũ reliqui,quo deſignať nõ reprobaſſe:ſic dicẽdo ideo cõuerteť populꝰ meꝰ huc/et quis iuenieť plenꝰ ĩ eis? & dixi ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meũ/& laui ĩ innocẽtia manꝰ meas) gñationẽ filiorũ dei:ſed reliquiſſe et excepiſſe/& non ſimpliciter fruſtra iuſtificaſſe cor ſuũ iter hoies verſať abſq; pcõ/& ĩ inocẽtia lauiſſe manꝰ ſuas,ſed fruſtra ꝓ iis qui cõuerſi ad ipſos:miſera ipſorũ forte obuoluẽť. Itaq; rectꝰ iacere videť vt habeť ex hebræo:q̃ vt in noſtra tralatiõe iacet¶ Octauodecimo verſu, verũtñ ꝓpter dolos poſuiſti eis:Hieronymꝰ ex hebræo/verũtñ ĩ lubrico poſuiſti eos, & Paulꝰ Hebræus ita hũc ex littera hebraica interp̃ať locũ.verũtñ ĩ dolis poſuiſti eos,quare nobis potiꝰ videť legẽdũ:verũtñ dolos poſuiſti eis:amota p̃poſitiõe ꝓpter,q; ſi manẽt p̃poſitio ꝓpter:adiũgamꝰ vt ĩ tralatiõe romana habeť vocabulũ mala poſt eis/ſic legẽtes,verũtñ ꝓpter dolos poſuiſti eis mala,ſic enĩ græce πλὴν διάτασ δολιότητασ αὐτῶν· ἐθου αὐτοῖσ κακά verũtñ ꝓpter doloſitates eorũ:poſuiſti eis mala,nã vt legimꝰ:aut trũcꝰ/aut nullius ſenſus eſt,¶ Eiuſdẽ octauidecimi verſꝰ ſcda particula,deleciſti eos dũ alleuarẽtur: Hieronymꝰ ex hebræo/deleciſti eos ad interitũ.hic apte deſignat illos delectos eſſe ĩ mortẽ ſcdam/& æternũ ſuppliciũ,et qđ apđ nos dicit dũ alleuarent, græce habeť ἐν τῷ ἐπαρθῆναι.qđ quidẽ verbũ ἐπαίρομαι:magis p eleuari & attolli interp̃tari debet q̃ per alleuari,ſic enĩ pſalmi 23/verſu ſeptimo & nono:idẽ vocabulũ per eleuari expoſitũ eſt.cũ dicit & eleuamini portæ æternales & introibit rex gloriæ,legendũ igit potiꝰ eſt:deleciſti eos dũ eleuarentur.& hic circa litterã aſſignatꝰ ſenſus.¶ Viceſimoprimo verſu, et ego ad nichilũ redactus ſum/& neſciui,id reſpõdet pſalmi 34 verſus octauidecimi ſcdæ particulę:ſimt lẽçs ſeruat itelligẽtiã.¶ Viceſimoſcdo verſu, hac particula/vt iumẽtũ faciꝰ ſũ apđ te:Chriſti dñi & ſaluatoris denotať humanitas/cui vt iumẽto ipoſita ſũt oia hoim pcãta portãda. & iſta particula & ego ſemp tecũ:eiuſdẽ deſignať diuina proprietas,nã ipſe ſemp in patre: & pater in eo eſt.¶ Vltimo verſu, hæc particula in portis filiæ ſion:ex hebræo ſubticetur ab Hieronymo,ſed et eadem:ex pſalmi 9/verſu quartodecimo habeť.

¶Intellectus Aſaph.

LXXIII.

1 VT quid deus repuliſti in finem: iratus eſt furor tuus ſuper oues paſcuę tuæ?

2 Memor eſto congregationis tuæ: quam poſſe diſti ab initio.

3 Redemiſti virgam hæreditatis tuę:mons ſion in quo habitaſti in eo.

4 Leua manus tuas ĩ ſuperbias eorum ĩ finem: quanta malignatus eſt inimicus in ſancto.

5 Et gliati ſũt q oderũt te: ĩ medio ſolẽnitatis tuę.

6 Poſuerunt ſigna ſua ſigna: & nõ cognouerũt ſicut in exitu ſup ſũmũ.

¶Intellectus Aſaph.

LXXIII.

VT quid repuliſti nos deꝰ in finem: iratus eſt furor tuus ſuper oues gregis tui?

Memento congregationis tuæ: quam creaſti ab initio.

Liberaſti virgam hæreditatis tuæ: mõs ſion ĩ quo habitaſti in ídipo

Eleua manũ tuã in ſuperbiam eorũ ĩ finem: quanta malignatus eſt inimicus in ſãctis tuis.

Et gloriati ſũt q te oderunt in medio atrio tuo

Poſuerunt ſigna ſua ſigna/& nõ cognouerũt: ſicut in via ſupra ſũmũ

¶Intellectus Aſaph.

LXXIIII.

VT quid deus repuliſti in finẽ: fumauit furor tuus in gregem paſcuę tuę?

Recordare congregationis tuæ:quam poſſedi ſti ab initio.

Et redemiſti virgã hęreditatis tuæ: montem ſion in quo habitaſti.

Sublimitas pedũ tuorũ dilapata eſt vſq; ad finem:omnia mala egit inimicus in ſanctuario.

Fremuerunt hoſtes tui in medio pacti tui: poſuerunt ſigna ſua in tropheum.

Manifeſta ĩ introitu de-

Psal. 73	GALL.	ROM.	HEB.
Vt quid. 7	Quasi in silua lignorũ securibus exciderunt ianuas eius in idipsum: i securi & ascia deiecerunt eam.	quasi in silua lignorum Securibus exciderunt ianuas eius i idipsum: bipenni & ascia deiecerunt ea.	super in saltu lignorum secures: & nũc sculpturas eius pariter bipenne & dolatorijs derasserunt.
8	Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra: polluerunt tabernaculum nominis tui.	Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra: polluerunt tabernaculum nominis tui.	Miserunt ignem in sanctuariũ tuum in terra: contaminauerũt tabernaculum nominis tui.
9	Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus oẽs dies festos dei a terra.	Dixerũt i corde suo cognatio eorũ inter se: venite cõprimamus oẽs dies festos dñi a terra.	Dixerunt in cordibus suis posteri eorũ simul: incenderunt omnes solennitates dei in terra.
10	Signa nostra nõ vidimus/ iam non est propheta: & nos nõ cognoscet amplius.	Signa nostra nõ videmus/ iam non est propheta: & nos non cognoscet amplius.	Signa nostra non vidimus/ non est vltra ꝓpheta: & non est nobiscum qui sciat vsq; quo.
11	Vsquequo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem?	Vsquequo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem?	Vsquequo deus exprobrabit aduersarius: blasphemabit inimicus nomen tuum in finem?
12	Vt quid auertis manũ tuam & dexteram tuã: de medio sinu tuo in finem?	Vt quid auertis faciem tuam & dexteram tuã: de medio sinu tuo in finem?	Quare conuertis manum tuam & dexteram tuam: in medio sinu tuo consumens.
13	Deꝰ autem rex noster ante sæcula: operatus est salutẽ i medio terrę.	Deus autẽ rex noster ãte sæcula: operatus est salutem in medio terrę.	Deus autem rex meus ab initio: operatur salutes in medio terræ.
14	Tu confirmasti i virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis.	Tu confirmasti in virtute tua mare: tu contriuisti capita draconũ super aquas.	Tu dissipasti in fortitudine tua mare: contriuisti capita draconum in aquis.
15	Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escã populis æthiopũ.	Tu cõfregisti caput dracõis magni: et dedisti eũ i escã populo ęthiopũ.	Tu cõfregisti capita leuiathan: dedisti eum in escam populo ęthiopũ
16	Tu disrupisti fontes & torrentes: tu siccasti fluuios etham.	Tu disrupisti fontes et torrentes: tu exiccasti fluuios etham.	Tu disrupisti fontem & torrentem: tu exiccasti flumina fortia.
17	Tuꝰ est dies & tua est nox: tu fabricatus es auroram & solem.	Tuꝰ est dies & tua est nox: tu fecisti solem & lunam.	Tua est dies & tua est nox: tu ordinasti luminaria & solem.
18	Tu fecisti ones terminos terræ: ęstatẽ et ver tu plasmasti ea.	Tu fecisti omnes terminos terrę: æstatem et ver tu fecisti ea.	Tu statuisti omnes terminos terrę: æstatem et hyemem tu plasmasti.

19 Memor esto huius/ inimic⁹ improperauit domino: & populus insipiens incitauit nomen tuum.

Memor esto huj⁹/ creaturæ tuæ inimicus improperauit domino: & populus insipiens exacerbauit nomen tuum.

Memento hui⁹/ inimicus exprobrauit domino: & populus insipiēs blasphemauit nomen tuum.

20 Ne tradas bestijs animā confitentē tibi: animas pauperū tuorū ne obliuiscaris in finem.

Ne tradas bestijs aias confitentes tibi: & animas pauperū tuorū ne obliuiscaris in finem.

Ne tradas bestijs animā eruditā lege tua: vitæ pauperū tuorum ne obliuiscaris i perpetuū.

21 Respice in testamentū tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terrę domibus iniquitatum.

Respice in testamento tuo: quia repleti sūt qui obscurati sunt terræ domorum iniquitatum.

Respice ad pactū tuum: quia repletæ sūt tenebris terrę/ habitationes iniquæ subrutæ.

22 Ne auertat humilis factus cōfusus: pauper et iops laudabūt nomē tuum.

Ne auertat hūilis factus cōfusus: pauper & iops laudabūt nomē tuum.

Ne reuertat cōfractus et cōfusus: egenus & pauper laudabūt nomē tuum.

23 Exurge deus iudica causam tuā: memor esto improperiorū tuorū eorū quę ab insipiēte sūt tota die.

Exurge deus iudica causā tuā: memor esto improperiorū tuorū eorū q̄ ab insipiēte sunt tota die.

Surge deus iudica causam tuam: memēto opprobrij tui ab insipiente tota die.

24 Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

Ne obliuiscaris voces q̄rentiū te: superbia eorū qui te oderunt ascendit semper ad te.

Ne obliuiscaris voces hostium tuorum: sonitus aduersariorum tuorum ascendit iugiter.

TITVLVS. Eruditio Asaph. psalmus: manifestatio lōgę humiliatiōis ppli Christi. & hęc videt esse quę ad tēpora nostra se extēdēs: solos Hispanos/ Gallos/ Britānos/ Germanos/ Pānonios/ Italos/ cū paucis alijs/ ex integro Christo reliquerit. reliquos aūt fere oēs: secta bestialis occuparit. cui⁹(miserāte Christo)e proximo finis sperat, post quā: et pastor vnus & ouile vnū futurū est. & illa erūt nouissima tēpora. Propheta iducit i spiritu pp̄m fidelē.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Vt quid deus repulisti in finē: iratus est furor tuus sup oues pascuę tuę? O deus quare abijcis nos ad nouissima tēpora: quare sic succēsuit indignatio tua
2 super populos doctrinę euāgelicę? Memor esto cōgregationis tuæ: quā possedisti ab initio.
3 memorare primitiuę ecclesię tuę: quā tibi acquisisti ab euāgelicę legis exordio. Redemisti virgā hęreditatis tuę: mons sion in quo habitasti in eo. ab eodē exordio eripuisti baculū
et robur possessionis tuę: eripuisti inquam montē sion/ ecclesiam sanctam in qua beneplacitum fuit tibi inhabitare. Leua manus tuas in supbias eorum in finem: quāta malignatus est inimicus in sancto? puni ad vltimum temerariam hostium tuorum/ prauorum hęre
4 ticorum audaciā: q̄multa maligne finxit hostium tuorum caput aduers⁹ deum et Christū
5 tuum? Et gloriati sunt q oderunt te: in medio solēnitatis tuę. et superbierunt/ insoluerūtq;
6 hostes tui in tollendis solēnitatibus tuis. Posuerunt signa sua signa et nō cognouerunt: sicut in exitu super summum. addiderunt notas suas/ notas (veritate non perspecta)quem-
7 admodū in egressu in superliminaribus. Quasi i silua lignorū securibus excidērūt ianuas ei⁹ i
idipm: securi & ascia deiecerūt eā. quasi in nemore bipēnib⁹ demoliti sūt ingress⁹ celebrita
8 tis diuinæ pariter: i securi et bipēne demolīti sunt eā. Incenderunt igni sanctuariū tuū i terra: polluerunt tabernaculum nois tui. tēplum noi tuo dicatum flāmis exusserūt i orbe ter-
9 rarū: pphanauerunt locū in quo iuocatū est nomē tuū. Dixerūt i corde suo cognatio eorū simul: quiescere faciam⁹ oēs dies festos dei a terra. vniuersa hęc aduers⁹ deū cōfœderatio se-
10 cū aio volutault: vt extingueret vniuersum Christi domini cultū in orbe terrarū. Signa nra nō vidim⁹/ nā nō est pphēta: & nos nō cognoscet āpli⁹. Christe dñe i hac tā lōga humiliatione nra solita miracula nō cognoscim⁹/ nō est iter nos q liberationē nram videat: nō co-
11 gnoscit nos vltra pphēta vt i primaria tua illa eccl̄ia. Vsquequo deus iproperabit inimic⁹:

73

Vt quid de- iritat aduerſarius nomẽ tuũ in finẽ? quãdiu Chriſte ſaluator ſuperimenſe hoſtis religiõis
tuæ infeſtabit nos: quãdiu inimicus tuus blaſphemabit nomẽ tuũ in tẽpus tã longũ te ne-
gans deũ/negãs paſſũ/negãs patrẽ/filiũ/negãs ſpiritũ ſanctũ? Vt quid auertis manũ tuã/ 12
& dexterã tuã: de medio ſinu tuo in finẽ? quare iuſtiſſime deꝰ amoues leuã vltionis tuę ab
hoſtibꝰ: & quare dexterã auxilij tui de medio pectoris: fauoris & gratiæ tuæ amoues a no
bis? Deus autẽ rex noſter ante ſæcula: operatus eſt ſalutẽ in medio terræ. Chriſtus dñs an- 13
te mũdi cõſtitutionẽ rex noſter præordinatus: redẽptionẽ hoim operatꝰ eſt in medio terræ
iudeæ. Tu cõfirmaſti i virtute tua mare: cõtribulaſti capita draconũ ĩ aquis. tu deus ĩ pote 14
ſtate tua praſſiſti mũdũ vt eũ ſanares & emũdares ab errore: tu cõtriuiſti poteſtates dęmo
nũ in lauacris regenerãtiũ aquarũ. Tu cõfregiſti capita draconis: dediſti eũ eſcã populis 15
Aethiopũ tu illiſiſti vires ſathanę: dediſti eũ in pabulũ ijs qui detinenẽ in nigra & opaca
abyſſi caligine. Tu dirupiſti fontes & torrẽtes: tu ſiccaſti fluuios ethan. tu erũpere feciſti 16
aquas fontiũ & torrẽtiũ baptiſmales: tu exhauriẽdis aquis ad rẽgenerationis officiũ arefe-
ciſti fluuios ingẽtes. Tuꝰ eſt dies & tua eſt nox: tu fabricatꝰ es aurorã et ſolẽ. tuũ donũ eſt 17
legis euangelicę lux/& legis moſaicæ figura: tu ſynagogã cõdidiſti et eccleſiã. Tu feciſti 18
oẽs terminos terrę: æſtatẽ & ver tu plaſmaſti ea. tu renouaſti oẽs terræ regiones: tu religi-
onẽ tuã feruẽtẽ feciſti/tu eandẽ remitti permiſiſti. Memor eſto huius/inimicꝰ ĩproperauit 19
dño: & populus inſipiẽs incitauit nomẽ tuũ, memẽto huius dñe q̃ ſcilicet hoſtis ac aduer-
ſarius tuꝰ ĩproperio te affecit: q̃q̃ gens cognitionis tuæ ignara exacerbauit/ad irãq̃ pro-
uocauit Chriſtũ tuũ. Ne tradas beſtijs aias cõfitẽtes tibi: et aias pauperũ tuorũ ne obliui- 20
ſcaris in finẽ. ne des ſectæ beſtiali conculcandã vitã te agnoſcẽtiũ/laudantiũ & benedicen
tiũ: & ne in perpetuũ obliuioni mandes ſalutẽ aiarũ/tuorũ tot calamitatibus oppreſſorũ.
Reſpice in teſtamentũ tuũ: quia repleti ſunt qui obſcurati ſunt terræ domiꝰ iiquitatũ. at- 21
tẽde in euãgeliũ quod mãdaſti: quia tenebris terrenarũ cogitationũ næquã habitatores
terræ oppleti ſunt. Ne auertaẽ humilis factus confuſꝰ: pauper & iops laudabũt nomẽ tuũ. 22
ne proijciatur a te humiliatꝰ populus confuſioni datꝰ: terrenorũ cõẽptor/et hũanorũ ope
deſtitutus laudes nomini tuo perſonabũt. Exurge deus iudica cauſã tuã/ memor eito im- 23
properiorũ tuorũ: eorũ quæ ab inſipiente ſunt tota die. expgiſcere dñe/ſer ſententiã in cau
ſa tua/memẽto irritationũ prouocationũq̃ tuarũ: quæ a brutali populo inculcant aſſidue.
Ne obliuiſcaris voces inimicorũ tuorũ: ſuperbia eorũ qui te oderũt aſcẽdit ſemper. ne obli 24
uioni mãdes prouocationes/improperia & blaſphemias aduerſariorũ tuorũ: elatio animi
eorũ qui te odio perſequuntur tecq̃ contemnunt/ accreſcit iugiter.

ADVERTE. Tertio verſu, redemiſti virgã hæreditatis tuæ/mõs ſion in quo habitaſti in eo: dicẽdũ mõtẽ ſion in quo habitaſti. & ſuperfluit id/ in eo. quod ex hebræo ſatis cõſtat/ vbi dũtaxat dicitur: redemiſti virgã hæreditatis tuæ/montẽ ſion in quo habitaſti. et virga hæreditatis dei/ & mõs ſion idem ſunt. ſic eni Hieremias ait. iſrael virga hæreditatis eiꝰ. Et cũ adijciẽ in calce verſus/in eo: ineptus eſt ſermo. at q̃ habeẽ mõs ſion in recto: ratione interpretis latini error accidit. Nam græce habeẽ ὄρος σιὼν τοῦτο ὃ κατεσκήνωσας quod æque per rectum & accuſatiuũ interpretari poteſt ob genꝰ neutrum: quod vtriq̃ illi caſui commune eſt, ὄρος eni id eſt mons: apud Græcos neutrũ eſt. verũ p accuſatiuum cõ-uertendũ erat/hoc pacto, montẽ ſion eũ ipſũ quẽ inhabitaſti. At vero quia interpretem la tebat intelligentia quicunq̃ is fuerit/& anceps erat vocabulũ: per rectum vertit. ¶Quar- to verſu, leua manus tuas in ſuperbias eorum in finẽ: Hieronymus ex hebræo/ ſublimitas pedum tuorum diſſipata eſt vſq̃ ad finẽ, quo deſignari videtur: gloria humilium tuorum delecta eſt ad nouiſſima tempora. ¶Et ſecunda eiuſdem quarti verſꝰ particula quanta ma lignatus eſt inimicus in ſancto: Hieronymꝰ oia mala egit inimicus in ſanctuario, romana pſalmodia habet in fine: in ſanctis tuis. græca: ἐν ἁγίῳ ωσου in ſancto tuo. ſi aliter ſãcto aut ſanctis capiatur q̃ pro ſanctuario: rectius eſſet legendum in ſanctum & in ſanctos tuos. q̃ intellectum de prima beſtia (de qua apocalypſeos ꝛ prophetia eſt) vt ex annotatione qui ti verſus continuo ſubſequentis conſentaneum eſſe videbitur: ſiue hoc ſiue illo modo ve rum eſt. ¶Quinto verſu, & gloriati ſunt qui oderunt te/in medio ſolẽnitatis tuæ: Hierony mus ex hebræo/fremuerunt hoſtes tui in medio pacti tui. quo et ijs quæ ſequunt deſigna ri videẽ hos hoſtes temeraſſe et adulteraſſe legẽ Chriſti & euangelium. quod proprie pactũ dei eſt. quod a prima beſtia/id eſt inſano mahumete factum: nemo eſt qui neſciat/ qui le- gerit alcoranũ. quo impleratis ſuæ inſtrumẽto: altenauit a Chriſto Africã, Aſiã et partẽ Eu ropę, q̃q̃ inter eos (tã miliſimus cœptus eſt annus) lugent Chriſti fideles/ q̃plurimũ partẽ tiã Chriſti & dei mirãtes/& eius aliquãdo conſolatione expectãtes. de qua beſtia/ & eiꝰ i- pietate: apocalypſis habet. et aperuit os ſuũ ĩ blaſphemias ad deũ/ blaſphemare nomẽ eiꝰ & tabernaculũ eius/& eos qui in cœlo habitant. & eſt datum illi bellum facere cũ ſanctis:

& vicere eos. & data eſt ei poteſtas in oẽm tribũ & populũ/& linguã & gentẽ. & adorauerũt eã oẽs qui inhabitãt terrã: quorũ noia nõ ſunt ſcripta in libro vitæ agni. A qua beſtia: illos qui ſũt lectæ eius/ viceſimus verſus beſtias appellare videt/cũ dicit. ne tradas beſtijs aiam confitentẽ tibi. ſiue vt ſacer habet Hieronymus: aiam eruditã lege tua. ſic eni beſtia illa/ blaſpheme mẽtita eſt ſe miſſã a deo: vt veritatẽ euãgelij & vtriuſq; legis oſtẽderet. & euangeliũ deprauatũ eſſe: ſolũq; id verũ & tenẽdũ/quod in alcorano cõtineret. trinitatẽ negat antitheus ille & totiꝰ diuinitatis inimicus patrẽ/filiũ/et ſpiritũ ſanctũ. Chriſtũ dñm negat deũ: & dei filiũ negat paſſum. poſtq; verũ deum negauit: falſũ vnũ ,pfecto aſſerit/ vtpote qui neq; pater neq; filius neq; ſpiritus ſanctus ſit. quem ſuis quorũ noia de libro vitæ ſunt deleta/ tradidit colendũ. Chriſtũ & ſi nõ deũ: fateť tñ ex virgine natũ/ſed ex Maria ſorore Moiſi/adeo vecors/beſtialis/& amens/et humanarũ diuinarũq; rerũ ignarꝰ. poſt reſurrectionẽ aſſeruit hoies bibere/comedere/iebriari/nubere/lugurire/luxuriari/ſcortari terrã icolere. & poſuit ſigna ſua/ſigna: aperta & pudẽtiſſima mẽdacia erexitq; in tropheum. oẽm ſanctorũ detraxit honorẽ. nullũ ,prius cẽſuit venerandũ. eius memorias abraſit vbiq; & imagines. ſanctũ ſanctorũ/dñicũ corpꝰ & viuificũ ſanguinẽ/ nobis ad mũdi vſq; cõſummationẽ ſacroſanctũ memoriale relictũ: irridẽdũ/calcãdũq; præcepit. ꝓualuit ſãctis/ipe et ſequaces eius icẽderunt tẽpla dei/ſãcta oia polluerũt/& potiſſimũ tabernaculũ dei in quo ritu chriſtiano recõdit ſanctũ ſanctorũ ceu dictũ eſt. quare nullus miret: ſi prophetia hæc de eo interpẽť. Nã nullus a mũdi exordio ſurrexit maior & pernicioſior ĩ deũ et ſanctã lege dei inimicus et blaſphemus. et hic eſt homo peccati et antichriſtus: a quo in fine debemus per Chriſti dei miſericordiã liberari. et veni cito dñe IHESV: et ſpiritu oris tui interfice impiũ/qui nũc in tot mẽbris et ſuę impietatis miniſtris blaſphemat. nõ me latet alioq; hũc pſalmũ nũc de captiuitate babylonica/nũc de euerſione hieroſolymitana exponi ſolere/ſed nõ vſq; adeo cõcinne. ¶Sexto verſu. poſuerũt ſigna ſua ſignaꝰ et nõ cognouerũt ſicut in exitu ſuper ſũmũ: Hieronymꝰ ex hebræo/poſuerũt ſigna ſua in tropheũ/ manifeſta in introitu deſuper. Id intelligiť aut de ſignis aptis q̃ dñatis bello vrbibus in ſignũ trophei erigũt: aut de apertis mẽdacijs/quæ in eminẽti et ſuper oẽs alias ſcripturas apud eos eleuato continenť alcorano. ¶Septimo verſu. quaſi in ſilua lignorũ ſecuribus exciderunt ianuas eius in idipſũ/ in ſecuri et aſcia delecerũt eã: ex hebræo in ſaltu lignorũ ſecures/et nũc ſculpturas eiꝰ pariter bipẽne et dolatorijs deraſerũt. quo deſignare videtur: quo modo ſecures ſiluã lignorũ deradũt/ſic ipſi oi inſtrumẽto ſcripturas abraſerũt/aut ſculpturas eſſigieſq; ad dei ſanctorũq; cultũ elformatas. ¶Decimo verſu. et nos nõ cognoſcet amplius: Hieronymus ex hebræo/ nõ eſt nobiſcũ qui ſciat vſq; quo. et eſt apertior ſenſus: quaſi id velit. nõ eſt apud nos propheta ſcẽs liberationis noſtræ tẽpus a beſtia et hoie peccati. et nõ negat hic ãplius prophetã: ſed nõ eſſe qui ſciat vſq; quo ſęuitura ſit illa turpis et imanis beſtia. aut in deſyderio interrogat vſq; quo: et interrogationẽ ingeminat. ¶Vndecimo verſu. irritat aduerſarius: melius irritabit. ex hebrẽo: blaſphemabit inimicꝰ ¶Duodecio verſu. et dexterã tuã de medio ſinu tuo i finẽ: ex hebrẽo et dexterã tuã in medio ſinu tuo conſumens. vtrobiq; auertis verbũ intelligiť. et quod adiũgiť/in medio ſinu tuo cõſumẽs: deſignare videtur. quare ad temetipſũ retrahis auxiliũ tuũ: et finis apud te emarceſcere/ deficere et conſumi/nulli afferẽs opẽ. ¶Quartodecimo verſu. tu cõfirmaſti: ex hebræo tu diſſipaſti. quare vocabulũ confirmaſti ſumať vt pſalmi 37 verſu ſecũdo. ¶Octauodecimo verſu. ſtatẽ & ver tu plaſmaſti ea: ex hebræo eſtatẽ et hiemẽ tu plaſmaſti. qđ ſi quæriť metaphora de tẽpore fidei feruidę et afferẽte fructũ ſuũ/et tẽpore oppoſito quale id in quo ſumꝰ quo magis nobis dolendũ: aptior eſt q̃ ex hebrẽo habeť littera. ¶Primo et viceſimo verſu. quia repleti ſunt qui obſcurati ſũt terrę domibus iniquitatũ: meliꝰ vt ex hebrẽo repletę ſunt tenebris terræ/habitationes iniquæ ſubrutę. nã apd nos cõfuſus/ſuoluſus et pene ineptus ſermo. hic itaq; populus fidelis in ſpiritu precatur dñm: vt attẽdat ad ſanctũ euãgeliũ/quo per vniuerſum orbem publiceť et cognoſcať. quia terrę repletę ſũt tenebris ignorantiæ cognitionis/habitationes iniquæ offuſę obrutęq; ſũt illis tenebris. quia habitationes iniquæ tot per vniuerſa ferme terrã paganorum/turcarum/et infidelium repletę tenebris terreſtribus/erroribus terrenis/deprauationibus diuinæ legis/et hæreſibus.

¶In finem ne corrumpas pſalmus Aſaph cãtici. LXXIIII.

¶Onfitebimur tibi deꝰ cõfitebimur:

¶In finem ne corrumpas pſalmus Aſaph cãtici. LXXIIII.

¶Onfitebimur tibi deus cõfitebimur

¶Victori vt non diſpdas pſalmus Aſaph cãtici. LXXV

¶Onfitebimur tibi deꝰ cõfitebimur:

	GALL.	ROM.	HEB.
	et inuocabimus nomẽ tuum.	tibi & inuocabim⁹ nomen tuum.	& iuxta nomen tuum narrabũt mirabilia tua
2	N arrabim⁹ mirabilia tua: cũ accepero tẽpus ego iuſtitias iudicabo.	N arrabo oia mirabilia tua: dũ accepero tẽp⁹ ego iuſtitiã iudicabo	C um accepero temp⁹: ego recta iudicabo.
3	L iquefacta ẽ tra et omnes qui habitant in ea: ego confirmaui columnas eius. Semper.	L iquefacta eſt terra & omnes inhabitantes in ea: ego confirmaui columnas eius. Dp̃.	D iſſoluetur terra cum omnibus habitatorib⁹ ſuis: ego appendi colũnas eius. Sela.
4	D ixi iiqs nolite iique agere: & delinquentib⁹ nolite exaltare cornu.	D ixi iiquis nolite iniq̃ agere: & delinquentib⁹ nolite exaltare cornu.	D ixi inique agẽtib⁹ nolite iique agere: et ipiis nolite exaltare cornu.
5	N olite extollere i altũ cornu vr̃m: nolite loqui aduerſ⁹ deũ iniquitatẽ.	N olite extollere i altũ cornu vr̃m: & nolite loqui aduerſ⁹ deũ iiqtatẽ	N olite extollere in excelſum cornu veſtrũ: loquẽtes in ceruice veteri.
6	Q uia neq; ab oriente neq; ab occidente neq; a deſertis mõtib⁹: quoniam deus iudex eſt.	Q uia neq; ab oriente neq; ab occidente neq; a deſertis mõtib⁹: quoniam deus iudex eſt.	Q uia neq; ab oriente neq; ab occidente: neq; a ſolitudine montium.
7	H unc humiliat & hũc exaltat: quia calix i manu domini vini meri plenus mixto.	H unc humiliat & hũc exaltat: qa calix in manu domini vini meri plenus eſt mixto.	S ed de⁹ iudex hũc hũiliabit & hũc exaltabit/ quia calix in manu domi eſt vino meraco vſq; ad plenum mixtus: &
8	E t inclinauit ex hoc in hoc/ veruntamẽ fex ei⁹ nõ eſt exinanita: bibẽt õnes peccatores terræ.	E t inclinauit ex hoc in hoc: veruntamẽ fex ei⁹ non eſt exinanita. Bibẽt ex eo omnes peccatores terrę/	propinabit ex eo. V eruntamen feces eius epotabũt: bibentes omnes impij terræ,
9	E go autem annunciabo in ſęculum: cantabo deo iacob.	ego autẽ in ſæcula gaudebo: cantabo deo iacob.	E go autem annunciabo in ſempiternum: cãtabo deo iacob.
10	E t õnia cornua peccatorum confringam: & exaltabũt cornua iuſti.	E t oia cornua peccatorum confringam. et exaltabũtur cornua iuſti.	E t omnia cornua impiorũ confringã: & exaltabũtur cornua iuſti.

TITVLVS. Ad victoriã vt nõ diſpdas p̃s cãtici Aſaph. p̃cãt i titulo ppheta ne diſpdat de⁹ i nouiſſimo iudicio. p̃s de Chriſto dño. ppheta i ſpiritu inducit Chriſtũ dñm ad patrẽ.

EXPOSITIO CONTINVA. C õfitebimur tibi de⁹ cõfitebimur: & inuocabim⁹ nomẽ tuũ. hic in ſua & ſuorũ fidelium ꝑſona loquit/ ego & fideles mei pater æterne beneficia tua recolem⁹ & pſallem⁹ laudes tuas: & auxilio ſuo i noie tuo iplorabimus. N arrabim⁹ mirabilia tua: cũ accepero tempus ego iuſtitias iudicabo. in protractu tẽporis O pater nota faciemus mira bonitatis tuæ q̃ ad ſaluãdos hoies feciſti opa. quod ſequit in ſua ſola loquit ꝑſona. ego cũ dies iudicij aduenerit/ iuſtitiarũ iudiciũ executioni mãdabo. L iquefacta eſt terra et omnes qui habitant in ea: ego confirmaui colũnas ei⁹. igne conſumpt⁹ eſt orbis terrarũ: ego libraui/ ego mẽſus ſũ ſuſtẽtacula durationis eius. D ixi iniquis nolite inique agere: & delinquẽtibus nolite exaltare cornu. premonui flagitioſos/ nequaq̃ flagitioſa operamini: & trãſgreſſores/ nolite i ſuperbia gloriari. N olite extollere in altũ cornu veſtrũ: nolite loqui aduerſus deũ iniquitatẽ. ꝑmonui/ nolite efferre ſuphiã veſtrã in deũ: nolite effũdere ipietatis ſermonẽ aduerſus factorẽ oĩm. Q uia neq; ab oriẽte/ neq; ab occidẽte/ neq; a deſertis mõtibus: quoniã deus iudex eſt. nolite inquã aduerſus deũ loqui ipietatẽ/ quia neq; ab ortu ſo-

lis/neq; ab occaſu/neq; ab aquilone & auſtro lociſq; ihabitabilib⁹ effugietis vltionē:quo-
7 niā ad deū/cūctorum ſpectat iudiciū. Hūc humiliat & hūc exaltat: quia calix i manu dñi
vini meri plenus mixto.deus in iudicio parte vnā cōdēnabit & alterā ad glorīā vocabit:
quia poteſtas iudicādi mero/puroq; iudicio in manu dei/plena miſerationis ſeueritate mi
8 xta. Et inclinauit ex hoc in hoc veruntamē ex eius nō eſt exinanita:bibēt oēs peccatores
terræ.tēperabit miſericordia & ſeueritate iudiciū/attamē rigor iudicij & ira vltionis in ge-
9 hēna non eſt ablata:guſtabūt ex ea oēs impij terræ. Ego autē annūciabo in ſeculū:cāta-
bo deo iacob.ego autē præconizabo dei iudiciū vſq; in finē & diē nouiſſimū: et cōcinā lau
10 des patri meo/fideliū oīm peccataq; ſupplātātiū glorificatori deo. Et oia cornua peccato-
rū confringā:& exaltabunt cornua iuſti.& in iudicio vniuerſas vires potentiā et gloriam
impiorū elidā:& gloria & potentia iuſtorum eleuabitur.

ADVERTE. ¶ Scdo verſu.cū accepo tēp⁹ ego iuſtitias iudicabo. pide eſt acſi dicerem⁹:
ego iuſta/rectaq; iudicabo/recta afferā vnicuiq; iudicia.qđ Chriſtū dñm diximꝰ in ꝓpria
ꝑſona locutū:ſuplora aūt tā in ſua q̄ ſuorū.nec ab re qdē. N i illi ꝓprīū eſt i nouiſſimo die
iudicij ſentētiā ꝓferre:patris aūt bñficia teſtari & recognoſcere et iteri auxiliū eius ſplora
re/& Chriſto dño ſcdm carnis diſpēſationē & fidelib⁹ cōmune eſt. ipſe eni eſt apd patrē(vt
dilect⁹ iqt apl'us) ꝓpiciatio ꝓ peccatis noſtris/nō ꝓ noſtris aūt tātū ſed etiā pro toti⁹ mū-
di. ¶ Tertio verſu. liquefacta eſt terra:meli⁹ liquefiet. qđ et hebreū/ diſſoluetur terra: et p̄-
cedēs verbū iudicabo oſtēdit. ¶ Septimo verſu. hūc humiliat & hunc exaltat: accōmoda-
tius ex hebræo humiliabit et exaltabit. ¶ Octauo. & inclinauit ex hoc i hoc:inclinabit re-
ctius. niſi maluerimus dicere vt ex hebræo: & propinabit ex eo.

¶ In finē i laudibus p̄s Aſaph cāticū. LXXV

1 NOtus i iudea deus: in iſrael magnū nomen eius.
2 Et fact⁹ eſt i pace loc⁹ ei⁹:& habitatio ei⁹ i ſiō
3 Ibi confregit potentias:arcum/ ſcutum/ gladium & bellum. Semp
4 Illuminās tu mirabilior a mōtib⁹ ęternis: turbati ſūt oēs inſipiētes corde.
5 Dormierūt ſōnū ſuū: et nichil inuenerūt oēs viri diuitiarū i manib⁹ ſuis
6 Ab icrepatiōe tua de⁹ iacob: dormitauerunt qui aſcenderūt equos.
7 Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua.
8 De cœlo auditum feciſti iudicium:terra tremuit & quieuit.
9 Cū exurgeret i iudiciū deus: vt ſaluos faceret oēs māſuetos terrę. Sp
10 Q ñ cogitatio homis

¶ In finem in laudib⁹ Aſaph cāticū. LXXV

NOtus i iudea deus:in iſrael magnū nomen eius.
Et fact⁹ eſt i pace loc⁹ ei⁹:et habitatio ei⁹ i ſiō.
Ibi confregit cornua: arcum / ſcutum/ gladium & bellum. Dp̄.
Illuminās tu mirabilior a mōtib⁹ ętnis: turbati ſūt oēs inſipiētes corde.
Dormierūt ſōnū ſuū: & nichil inuenerūt oēs viri diuitiarū i manib⁹ ſuis.
Ab icrepatiōe tua de⁹ iacob: dormitauerunt qui aſcenderunt equos.
Tu terribilis es & qs reſiſtet tibi? ex tunc ira tua.
De cœlo iudicium iaculatum eſt / terra tremuit & quieuit dū exurgeret in iudicio de⁹: vt ſaluos faceret omnes quietos terræ. Dp̄.
Quia cogitatio hois cō

¶ Victori i carmib⁹ p̄s aſaph cāticū. LXXVI

COgnoſcitur in iudæa deus: in iſrael magnū nomen eius.
Et erit i ſalē tabernacl'm ei⁹:et habitatio ei⁹ i ſiō.
Ibi confringet volatilia arcus: ſcutum & gladium & bellum. Sela.
Lumē tu es magnifice a montib⁹ captiuitatis:
ſpoliati ſūt ſupbi corde
Dormitauerūt ſōnū ſuū: et nō inuenerūt oēs viri exercitus manus ſuas.
Ab icrepatiōe tua deus iacob:conſopitus eſt & currus et equus.
Tu terribilis es & quis ſtabit aduerſum te? ex tunc ira tua.
De cœlo annunciabis iudicium: terra timens tacebit.
Cū ſurrexerit ad iudicā dū de⁹: vt ſaluos faciat ōnes mites terræ. Sela.
Quia ira hominis cōfi

	GALL.	ROM.	HEB.
Notꝰ i Iu.	confitebitur tibi: & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi.	fitebitur tibi:et reliquię cogitationum diem feſtum agent tibi.	tebitur tibi:reliquijs irę accingeris.
11	V ouete & reddite dño deo veſtro:oēs q̄ i circuitu eius afferēt munera.	V ouete et reddite dño deo vr̄o:oēs qui i circuitu eiꝰ offertis munera.	V ouete & reddite dño deo vr̄o:oēs qui i circuitu eiꝰ ſũt/offerēt dona.
12	T erribili & eiq̄ aufert ſpiritũ pricipũ: terribili apud reges terrę.	T erribili et eiq̄ aufert ſpiritum principum:terribili apud reges terrę.	T erribili auferenti ſpiritum ducum: terribili regibus terræ.

TITVLVS, Ad victoriam in carminibus pſalmus Aſaph canticum. Pſalmus de Chriſto domino, propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. NOtus in iudęa deus:in iſrael magnũ nomẽ eiꝰ. agnitus 1
Chriſtus dñs in carne in terra iuda:in terra iſrael celebris fama noīs eius. Et factꝰ in pace 2
locus eius:& habitatio eius in ſion. in tẽpore vniuerſæ pacis aduẽtus eius: & conuerſatio
eius in monte ſion/in tẽplo dei docẽs & inſtruẽs populũ. Ibi cõfregit potẽtias: arcũ/ſcutũ/ 3
gladiũ & bellũ. i aduẽtu ſuo ſuſtulit vires bellorũ:& ipſe ſalutis paciſcę author detriuit oĩmodũ belląndi machinamentũ/ipmq̄ cõfictũ. Illuminãs tu mirabiliter a mõtibus ęternis: 4
turbati ſunt oẽs inſipiẽtes corde. tu deus qui in terrã veniſti mirabiliꝰ illuminãs q̄ ãgeli dei/
qui illuminauerũt/docuerũt & illuſtrarũt per ꝓphetas:cõcitati ſũt i te vniuerſi mẽte cæci/
vęcordes/dei ignari/aīoq̄ ipij. Dormierũt ſõnũ ſuũ:& nichil inuenerũt oẽs viri diuitiarũ 5
in manibus ſuis, aduerſãtes iã ꝓnato & diuerſãti i terris & illuminãti Chriſto dño ne regnũ
tẽporale pderẽt/mortui ſũt i peccatis:& nichil i actiõibꝰ ſuis inuẽtũ eſt bonorũ operũ. A b 6
increpatione tua deus Iacob:dormitauerũt qui aſcẽderunt equos, a correptione tua deꝰ cu
ſtodiẽtiũ legẽ tuã & vicia ſupprimẽtiũ: ꝓpinquauerũt ad mortẽ pricipes & potẽtes/ qui ti
bi aduerſati ſunt. Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi/ex tũc ira tua. tu tremẽdus & metuen 7
dus es/& quis poſſit tuę potẽtię reluctari/ ex illo tẽpore i Iudęos indignatio tua. De cœlo 8
auditũ feciſti iudiciũ:terra tremuit & quieuit. Cũ exurgeret in iudiciũ deus:vt ſaluos fa- 9
ceret oẽs mãſuetos terræ, ſed & alio aduẽtu veniet/cũ deſup ſignũ dabit deus/ iudiciũ: i cõ
ſpectu eiꝰ terreni timebũt/& tacebũt nequaq̄ audẽtes tũc mutire & illi aduerſari. cũ ipe do
miꝰ ad iudicãdũ in propria deſcẽdet:vt æterna fœlicitate donet oẽs q̄ mãſuete illũ in terra ſuſcepe/eiuſq̄ volũtates ac p̄cepta ſeruauere. Q uia cogitatio hoīs cõfitebiẽ tibi;& reliqę 10
cogitationũ diẽ feſtũ agẽt tibi, tunc aduerſarij tui horreſcẽt/pauebũt & conticeſcẽt/ qa tũc
aptę erũt cogitatiões hoīm/& deũ pariter eſſe agnoſcẽt & cõfitebunt/ ſed ſolę mitiũ/pioꝝũq̄ cogitationes æternitatis indeficiẽtẽ lucẽ cũ feſtiuitate & gaudio celebrabũt. V ouete 11
& reddite dño deo vr̄o:oēs qui i circuitu eiꝰ/afferẽt mũera. ſpõdete & q̄ ſpopõderitis exhibete dño deo veſtro:nã oēs quorũ ille mediꝰ eſt/laudes illi cõcinẽt & hymnos. Terribili et 12
ei qui aufert ſpũm pricipũ:terribili apd reges terræ. ſpõdete & reddite deo veſtro tremẽdo
& metuẽdo/& qui poteſtatẽ habet auferẽdi pricipibus & poteſtatibus prudẽtię ſenſum:tremẽdo & metuendo omnibus in terra dominantibus atq̄ regnantibus.

ADVERTE. Secũdo verſu. & factus eſt in pace locus eius: Hieronymus & erit in ſalẽ tabernaculũ eius. expoſuiſſem vt nõnulli/erit in Hieruſalẽ locus eius et cõuerſatio eiꝰ i ſion/
quaſi huic Eſaię vaticinio reſpõderet/de ſion exibit lex & verbũ dñi de Hieruſalẽ/ qd & i
dñi aduẽtu ipletũ eſt: niſi q; Hieronymꝰ ad Euagriũ preſbyterũ nõ ſatis cõſtare videt Ioſepho & noſtris/qui eãdẽ credũt ciuitatẽ q̄ olim ſalẽ & nũc Hieruſalẽ, verũ ſalẽ dicit oppidũ eſſe iuxta Scithopolin qd & eiꝰ quoq̄ tẽpore retinebat nomẽ ſalẽ. i quo nõ ſatis apte cõſtat dñm noſtrũ fuiſſe. & iterũtes nõ ꝓpriũ nomẽ eſſe hic intellexerũt ſed cõmune:ideo trãſtulerũt i pace. ¶ Q uarto verſu. illuminãs tu mirabiliter a mõtibꝰ æternis Hieronymꝰ ex
hebræo/lumẽ tu es magnifice a mõtibꝰ captiuitatis. quo deſignari videt/tu es lumen magnificentius q̄ mõtes captiuitatis. et hi montes qui a captiuitate hũani generis illuminauerũt ad aduẽtũ Chriſti dei & ſaluatoris/angeli fuerũt et ꝓphetę:q ꝑcerti luxerũt gẽti Hebraicæ/ vt deũ agnoſceret. at vero Chriſtus dñs iuxta oraculũ iuſti Simeonis:lumẽ eſt ad
reuelationẽ gẽtiũ vt vniuerſi fines terræ deũ agnoſcerẽt/& gloria plebis ſuæ iſrael. ¶ Secũda eiuſdẽ quarti verſꝰ particula. turbati ſunt oẽs inſipiẽtes corde: Hieronymꝰ ex hebręo ſpollati ſũt ſuperbi corde. quod ꝓpemodũ icõtaminatę deiparę virginis cõſpirat oraculo:qd
deo plena cecinit. depoſuit potẽtes de ſede:& exaltauit humiles. ¶ Octauo verſu. de cœlo
auditũ feciſti iudicium/terra tremuit et quieuit:rectiꝰ ad hebræũ/de cœlo auditum facies

iudiciũ/terra tremet & quieſcet. ſic enĩ ex hebræo de cœlo ãnũciabis iudiciũ/ terra timens tacebit, & i præcedẽtib⁹ de primo iudicio: hic de ſecũdo/ſermo haberi videt. ¶Nono verſu. cũ exurgeret i iudiciũ d⁹ vt ſaluos faceret oẽs mãſuetos: cõformius ad hebræũ cũ exurget i iudiciũ d⁹ vt ſaluos faciat oẽs mãſuetos terrę. ¶Vndecimo verſu. vouete et reddite dño deo veſtro. ſũt qui legunt nr̃o. græce legit̃ τῷ θεῷ ἡμῶν. deo noſtro: vbi ſcribẽdũ fuiſſe arbitror ὑμῶν id eſt veſtro. nã & in hebræo deo veſtro habet. ſed & codices emẽdati oẽs/hñt veſtro. ¶Eodẽ verſu. legẽdũ i pſalmodia romana oẽs qui in circuitu ei⁹ offerẽt munera/& diſtinctiõis pũct⁹ poſt ei⁹/intelligẽd⁹. nã et ex hebræo/verbũ ſũt intelligendũ: acſi ita exprimerem⁹ omnes qui i circuitu ei⁹ ſũt/offerẽt munera. quaſi hęc ſit intelligẽtia. vos adhuc frenorũ incolę/vouete et reddite deo veſtro: qa etiã oẽs q iudicio facto ęternitatis dlẽ feſtũ illi agent/illũ circũſtãtes/laudes offerent illi. et vos etiã nũc nitamini beatos illos imitari. Et græce etiã p tertiã pſonã pluralem legitur ὀισουσι Δῶρα. ferent munera. nos autem in eccleſijs gallicis/nunc legimus/omnes qui in circuitu eius affertis munera: romanam forte pſalmodiam imitantes. arbitrati ſunt enim id melius eſſe: et referendum ad id quod in principio intelligitur vos/cum dicitur vouete et reddite. et pleriſq; in locis: ex romana ędítione mutuantur/vbi id ſuſpicantur dictum accommodatius.

¶In finem p idithum ps Aſaph. LXXVI.

1 VOce mea ad dominum clamaui: voce mea ad deum & intendit michi.

2 In die tribulatiõis meę deũ exquiſiui manibus meis: nocte contra eum & non ſum deceptus.

3 Renuit conſolari anima mea/memor fui dei & delectat⁹ ſum/& exercitatus ſum: et defecit ſpiritus meus. Semper

4 Anticipauerunt vigilias oculi mei: turbatus ſũ & non ſum locutus.

5 Cogitaui dies ãtiquos: & annos æternos i mẽte habui.

6 Et meditatus ſum nocte cum corde meo: & exercitabar & ſcobebã ſpiritum meum.

7 Nũquid i ętern̄ proijciet d⁹: et nõ apponet vt cõplacitior ſit adhuc?

8 Aut in finẽ miſericordiam ſuam abſcindet: a generatione in generationem?

¶In finem p idithum ps Aſaph. LXXVI.

VOce mea ad dominum clamaui: et vox mea ad deum & intendit michi.

In die tribulatiõis meę deũ exquiſiui manibus meis: nocte coram eo et non ſum deceptus.

Negaui conſolari animam meã: memor fui dei & delectatus ſum. Exercitat⁹ ſũ et defecit pauliſp ſpũs me⁹/Dp. anticipauerunt vigilias oculi mei: turbatus ſũ & non ſum locutus. *

Cogitaui dies ãtiquos: & annos ętern̄ in mẽte habui.

Et meditatus ſum nocte cum corde meo: exercitabar & ventilabã in me ſpiritum meum.

Et dixi nũquid i æternũ proijciet deus / aut non apponet vt cõplacitior ſit adhuc? aut i finem miſericordiam ſuam abſcidet a ſæculo & in generatione?

¶Victori pro idithum ps Aſaph. LXXVII.

VOce mea ad dominum clamaui: voce mea ad deum & exaudiuit me.

In die tribulatiõis meę dñm exquiſiui: manus mea nocte extenditur & non quieſcit.

Noluit cõſolari aia mea recordãs dei cõturbabar. Loquebar in memetipſo: & deficiebat ſpiritus meus. Sela.

Prohibebã ſuſpectum oculorũ meorũ: ſtupebam et non loquebar.

Recogitabã dies antiquos: annos ſæculorũ.

Recordabar pſalmorũ meorũ in nocte cũ corde meo loquebar: et ſcobebã ſpiritum meum.

Ergo ne in ętern̄ proijciet dominus: & non repropiciabitur vltra?

Ergo ne cõplebit vſq; in finem miſericordiã ſuam: conſummabitur verbum de generatione in generationem. ✻

	GALL.	ROM.	HEB.
Ps. 76 Vocemea, 9	Aut obliuiſcetur miſereri deus: aut cõtinebit in ira ſua miſericordias ſuas Semp.	Nunquid obliuiſcet miſereri deus: aut continebit in ira miſericordiã ſuam? Dp.	Nũquid oblit⁹ eſt miſereri de⁹: aut complebit in furore mias ſuas. Sela.
10	Et dixi nũc cępi hęc mutatio dexteræ excelſi.	Et dixi nũc cępi hęc eſt imutatio dextę excelſi.	Et dixi ibecillitas mea eſt: hęc cõmutatio dexteræ excelſi.
11	Memor fui operũ dñi: quia memor ero ab initio mirabilium tuorũ.	Memor fui operũ dñi: quia memor ero ab initio mirabilium tuorũ.	Recordabor cogitationũ dñi: reminiſcens antiqua mirabilia tua.
12	Et meditabor in ōnib⁹ opib⁹ tuis: et in adinuentionib⁹ tuis exercebor.	Et meditat⁹ ſũ i oĩbus opib⁹ tuis: et i obſeruatiõibus tuis exercebor.	Et meditabor in oĩ opere tuo: & adinuẽtiones tuas loquar.
13	Deus in ſancto via tua/ quis deus magnus ſicut deus noſter? tu es deus qui facis mirabilia.	Deus in ſancto via tua/ quis deus magnus ſicut deus noſter? tu es deus qui facis mirabilia ſol⁹.	Deus in ſancto tuo via tua/ quis de⁹ magn⁹ vt deus? tu es deus faciẽs mirabilia.
14	Notã feciſti i pplis virtutẽ tuã/ redemiſti i brachio tuo pplm tuũ: filios iacob et ioſeph. Sep	Notã feciſti i pplis virtutẽ tuã/ liberaſti i brachio tuo pplm tuũ: filios iſrael & ioſeph. Dp	Notẽdes i pplis potẽtiam tuã/ redemiſti i brachio populũ tuũ: filios iacob & ioſeph. Sela.
15	Viderũt te aquę de⁹ viderũt te aquę et timuerũt: et turbatę ſũt abyſſi	Viderũt te aq̃ de⁹ viderunt te aq̃ & timuerunt & turbatę ſunt abyſſi:	Vidẽtes te aq̃ deus vidẽtes te aq̃ parturiuerũt: et cõmotę ſũt abyſſi.
16	Multitudo ſonitus aq̃ru: vocem dederunt nubes.	Multitudo ſonit⁹ aquarũ Vocem dederunt nubes/ etenim ſagittę tuæ pertranſierunt: vox to	Excuſſerũt aq̃s nubila/ vocẽ dederũt nubes: & ſagittę tuæ diſcurrebãt
17	Et teni ſagittæ tuæ trãſeunt; vox tonitrui tui i rota.	nitrui tui in rota.	Vox tonitrui tui i rota/ apparuerũt fulgura tua orbi: cõcuſſa eſt et cõmota eſt terra.
18	Illuxerũt coruſcatiões tuæ orbi terræ: cõmota eſt & contremuit terra.	Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terrę: vidit & commota eſt terra.	
19	In mari via tua & ſemitę tuę i aqs multis: et veſtigia tua nõ cognoſcẽt	In mari via tua et ſemitę tuę i aquis multis: et veſtigia tua nõ cognoſcẽt	In mari via tua et ſemitę tuę i aqs multis: et veſtigia tua nõ ſũt agnita
20	Deduxiſti ſicut oues populum tuum: in manu moiſi & aaron.	Deduxiſti ſicut oues populum tuum: in manu moiſi & aaron.	Deduxiſti quaſi gregẽ populum tuum: in manu moiſi & aaron.

TITVLVS. Ad victoriã pro idithũ pſalmus Aſaph. pſalm⁹ de Chriſto domino. Prophetra in ſpiritu populum ſanctum inducit.

EXPOSITIO CONTINVA. Voce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deũ/ et itẽdit mi- 1
chi, eleuaui orationẽ meã ad dñatorẽ oim: eleuaui ad cõditorẽ/ et ꝓſto affuit michi. in die 2
tribulationis meæ deum exquiſiui manib⁹ meis: nocte cõtra eum et nõ ſum decept⁹, ſi interdiu anxiatus ſum et tribulat⁹/ cõfugi ad deum: ſi noctu/ man⁹ meas ãte eum expãdi/ et
in hoc nõ erraui, ꝛc. renuit cõſolari aia mea/ mẽor fui dei et delectat⁹ ſũ et exercitat⁹ ſũ; et de 3
fecit ſpirit⁹ me⁹, ſpiritus me⁹ ꝓ tribulatiõe cõſolationẽ nõ reppit/ leuaui cogitatum meum

ad dei mei/redẽptoris mei beneficiũ/& cõsolatꝰ ſũ/cogitaui mecipſũ & iterũ i triſtitia cõſter-
4 nata eſt aia mea. Anticipauerũt vigilias oculi mei: turbatꝰ ſũ & nõ ſũ locutꝰ, añ ſolitũ vigi-
lię tempus inſõnis fui pro curriculi vitæ meę recordatione/ꝑ factis ꝓteritæ vitę: tribulatꝰ
5 ſũ/& in lachrimis obmutui. Cogitaui dies antiquos: & ãnos æternos i mẽte habui. reuol-
ui aĩo dies creatiõis noſtræ a principio: cogitaui in fine retributionẽ ſiue aḋ vitã ſiue ad ſup
6 pliciũ/nullo vnq̃ annorũ numero finiendã. Et meditatꝰ ſũ nocte cũ corde meo: & exerci-
tabar & ſcobebã ſpũm meũ. inſõnẽ duxi in tacita oratione noctẽ: aḋtꝰ meos itra memetip-
7 ſũ & cũ aia mea ſcrutabar/et expiabã ſpũm meũ. Nũquid i æternũ ꝓijciet deꝰ: aut nõ ap-
ponet vt cõplacitior ſit adhuc? nũquid finet nos Chriſtꝰ dñs & deꝰ noſter ſic affligi in ppe-
8 tuũ: & nũquid i poſterũ nõ addet vt nobis placatior fiat/& noſtri miſereaꝰ. Aut i finẽ miſe-
ricordiã ſuã abſcidet: a gñatiõe i gñationẽ? nũquid miſerationẽ ſuã nobis denegabit: ꝓpo
9 ſteritatũ ſucceſſiones? Aut obliuiſcet miſereri deꝰ: aut cõtinebit in ira ſua miſericordias ſu-
as? nunquid fieri poterit vt miſereri (qđ illi ꝓpriũ eſt) dediſcat Chriſtꝰ dñs: aut i idignati-
10 one miſerationes ſuas abneget? minime id fieri poterit. Et dixi/nũc cœpi: hæc mutatio de-
xterę excelſi. & motꝰ tuo ſpiritu dixi/ nũc cœpi cõſolari/ nũc liberari: hæc viciſſitudo eſt
11 miſericordiæ altiſſimi. Memor fui opũ dñi: quia memor ero ab initio mirabiliũ tuorũ, reſpe
ctã i opa dei & agnoui eũ nõ reliquere iuſte oppreſſos i ppetuũ/ſed placabilẽ & ꝓpiciũ fieri/
nõ abſcindere miſericordiã ſuã/nõ obliuiſci miſereri/nõ cõtinere in ira miſericordias ſuas:
12 O deꝰ meꝰ recordabor mirificorũ opũ tuorũ a mũdi exordio. Et meditabor i oĩbꝰ opĩbꝰ
tuis: & i adiuẽtiõibꝰ tuis exercebor, verſabor aſſiduꝰ i mirabilibꝰ tuis cogitãdis: & q̃ ad hoc
13 minũ ſalutẽ ſunt/eloquar & ãnũciabo. Deus i ſãcto via tua/quis deꝰ magnꝰ ſicut deꝰ no-
ſter? tu es deꝰ qui facis mirabilia. O rerũ cõditor i ſolo Chriſto tuo iter eſt quo ad te itur/et
quo nobis ſubuenis/qs potẽs/ſublimis & excelſꝰ vt tu qui es deꝰ noſter? tu ſolus es q facis
14 opa/naturę vires facultatẽq; ſupãtia. Notã feciſti i populis virtutẽ tuã: redemiſti i brachio
tuo populũ tuũ filios Iacob etIoſeph. mãifeſtã feciſti natiõibꝰ virtutẽ tuã/ tyrãnos ſternẽs
15 & deijciẽs: liberaſti ſãctos tuos/filios peccata ſupplãtãtiũ/& virtutibꝰ accreſcẽtiũ. Viderũt
te aq̃ deꝰ/viderũt te aq̃ & timuerũt: & turbatę ſũt abyſſi, potẽtiã tuã agnouerunt ppli dñe/
16 potẽtiã tuã agnouerũt populi & reueriti ſũt: & flagitioſę poteſtates cõturbatę ſũt. Multitu
do ſonitꝰ aquarũ: vocẽ dederũt nubes, multꝰ populorũ mũdi fremitꝰ: ſpũales viri i ſermo-
17 nẽ ꝓruperũt. Etenĩ ſagittę tuę trãſeũt: vox tonitrui tui in rota, eniuero Chriſte dñe ſupbñ
dicte verbũ tuũ penetrat & vbiq; diſcurrit: ꝑdicatiõis tuæ ſonitꝰ in circuitu orbis terrarũ.
18 Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terrę: cõmota eſt et contremuit terra, illuminationes do
ctrinæ tuæ/ſigna & prodigia mundo patuere: conturbati ſunt homines/& timuerunt po-
19 tentiam tuam. In mari via tua deus & ſemitę tuæ in aquis multis: & veſtigia tua non co-
gnoſcenẽ, in mundo deus teſtamẽtũ tuũ/& in populis multis ꝑcepta tua: & ſecretꝰ illapſꝰ
20 tuus ineognitꝰ. Deduxiſti ſicut oues populũ tuũ: in manu moiſi & aaron, rexiſti ſicut gre-
gẽ pacificum/eccleſiam tuam: ſub poteſtate manſueti & fidelis principis/& incorrupta vi
tæ ſanctimonia et adminiſtratione pontificis.

ADVERTE. Tertio verſu, memor fui dei & delectatꝰ ſũ: Hieronymꝰ ex hebreo/recordãs
dei cõturbabar, hic ſenſꝰ videtur oppoſitus: ſed iterꝑtes hãc turbationẽ in exultatione ſpi-
ritus intellexerũt, et dñs noſter Lazarũ ſuſcitaturꝰ infremuit ſpũ/& turbauit ſeipſũ: ꝑcul-
dubio ſpiritu exultãs de clarificatione/qua pater in ſuſcitatiõe Lazari eũ clarificaturꝰ erat.
et eleuatis ſurſũ oculis dixit: pater gratias ago tibi quoniã audiſti me. ego autẽ ſciebã quia
ſemper me audis. ſed propter populum qui circunſtat dixi: vt credant quia tu me miſiſti.
¶ Sexto verſu, & meditatus ſum nocte cum corde meo et exercitabar: diſtinctio faciendа
poſt nocte. & ſecundo loco copulãdi nota ſuperfluit: ex hebræo vbi legĩ recordabor pſal
morũ meorũ in nocte/cũ corde meo loquebar, neq; etiã in romana continetur pſalmodia.
¶ Octauo verſu, aut in finẽ, & nono, aut obliuiſcet: legẽdũ an, quod ex hebræo ſatis con-
ſtat: ex quo/primo loco legĩ/ergo ne cõplebit vſq; i finẽ. & ſcdo/nũqd oblitus eſt. In eodẽ
octauo verſu multi codices ſunt corrupti habentes abſcidet pro abſcindet. ¶ Decimo ver-
ſu, nunc cœpi: Hieronymus ex hebreo/& dixi ibecillitas mea eſt. ac ſit ſenſꝰ, & dixi/ imbe
cillitas mea eſt: ſi credã te in æternũ ꝓijcere/nõ ꝓpiciari/miſericordiã in finẽ abſcindere/
obliuiſci miſereri/et id genꝰ. hæc cõſueta eſt mutatio dexteræ excelſi: ex afflictione i libera-
tionẽ/ex deſolatione & luctu i cõſolationẽ/ex paupertate in opulentiã pennẽ/ex ſiti et fame
infaturitatẽ/quaſi de ſiniſtra mutæ i dextrã. ſed ex oppoſito timẽdũ: ne de dextra cõmu-
tet i ſiniſtrã/de cõſolatiõe hui mũdi in luctũ et deſolationẽ/de opulẽtia in erũnã peren-
nẽ/de ſaturitate in ppetuã ſitim & ppetuã famẽ. hæc mutatio dextræ excelſi, de prima: dñs
i beatitudinibꝰ, de ſcda: dñs de epulone diuite flãmis æthuãte æternis/inducit Abraã dicẽ-
tẽ, fili recordare quia accepiſti bona i vita tua/& Lazarꝰ ſimiliter mala: nũc autẽ hic con-

Psal. 76 Voce mea. 77

GALL. ROM. HEB.

solatur/tu vero cruciaris. ¶ Vndecimo versu. memor fui operū dñi/quia memor ero mirabiliū tuorū: accōmodati⁹ ād hebrēū memorabor operū dñi/ablata īsup particula quia, nā sic ex hebreo recordabor cogitationū dñi/reminiscēs antiqua mirabilia tua.

¶ Intellectus Asaph.

LXXVII.

1 ATtendite populeus legem meā: inclinate aurem vestrā in verba oris mei.

2 Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.

3 Quāta audiuim⁹ et cognouim⁹ ea: & pres nostri narrauerūt nobis.

4 Nō sūt occultata a filijs eorū: in gnatione altera

5 Narrātes laudes domini & virtutes ei⁹: & mirabilia eius quę fecit.

6 Et suscitauit testimonium in iacob: & legē posuit in israel.

7 Quāta mandauit patribus nostris nota facere ea filijs suis: vt cognoscat generatio altera.

8 Filij q̄ nascēt et exurgēt & narrabunt filijs suis.

9 Vt ponāt in deo spem suam & nō obliuiscantur operum dei: & mādata eius exquirant.

10 Ne fiāt sicut pres eorū: gnatio prava et exaspās

11 Gnatio quę nō direxit cor suum: & nō est creditꝰ cū deo spiritꝰ eius.

12 Filij ephrem intendentes & mittentes arcum: cōuersi sunt in die belli.

13 Non custodierūt testamentum dei: & in lege eius noluerunt ābulare

14 Et obliti sūt benefacto

¶ Intellectus Asaph.

LXXVII.

ATtendite populꝰ meus legem meam: indinate aurem vestrā in verba oris mei.

Aperiam in parabolis os meum: loquar ꝓpositiones ab initio ſeculi.

Quāta audiuimꝰ et cognouimꝰ ea: & pres nostri narrauerūt nobis.

Nō sūt occultata a filijs eoꝝ: in gnatione altera

Narrātes laudes domini & virtutes eius: et mirabilia eius quæ fecit.

Et suscitauit testimonium in iacob: & legē posuit in israel.

Quā mādauit patribꝰ nostris vt notā facerent eam filijs suis: vt cognoscat generatio altera.

Filij q̄ nascūt exurgēt: et narrabūt eā filijs suis

Vt ponāt in deo spem suam/ & non obliuiscātur operū dei suī: & mādata eius exquirant.

Ne fiāt sicut pres eorū genꝰ prauū & ꝓmarū genꝰ qđ nō direxit cor suum: & nō est creditꝰ cum deo spiritus eius.

Filij ephrē itēdētes arcū emittētes sagittas suas: cōuersi sūt i die belli

Nō custodierūt testamētū dei suī: & in lege eius noluerunt ambulare.

Et obliti sunt būfactoꝝ

¶ Intellectus Asaph.

LXXVIII

AVsculta populus meꝰ legē meam: inclinate aurem vestrā ad verba oris mei.

Aperiam in parabola os meū: loquebar ænigmata antiqua.

Quę audiuimus & cognouimꝰ: & patres nostri narrauerunt nobis.

Nō sūt abscōdita a filiis eoꝝ: a gnatiōe seqnti

Narrātes laudes domini et potētiā eiꝰ: & mirabilia eius quæ fecit.

Statuit cōtestationem iacob: & legem posuit i israel.

Quæ mandauit patribus nostris vt docerent filios suos: vt cognosceret gnatio subsequens.

Filij nascituri surgent: & narrabunt filijs suis.

Vt ponāt in deo spē suam/ & non obliuiscantur cogitationū dei: et mādata eius custodiāt.

Vt nō sint sicut pres eorum generatio declinās et ꝓuocās/ gnatio q̄ nō ꝓparauit cor suū: et nō credidit deo spūs eius.

Filij ephraī itēdētes & mittētes arcū: terga verterunt in die belli.

Non custodierunt pactum dei sui: & in lege eiꝰ noluerunt ingredi.

Et obliti sūt cōmutatio

rum eius: & mirabiliũ eius quæ ostendit eis.
15 Coram patribus eorũ fecit mirabilia i terra ęgypti: ī campo taneos.
16 Interrupit mare & pduxit eos: & statuit aquas quasi in vtre.
17 Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis.
18 Interrupit petrã i eremo: & adaquauit eos velut in abysso multa.
19 Et eduxit aquã de petra: & deduxit tanq̃ flumina aquas.
20 Et apposuerũt adhuc peccare ei: in ira excitauerũt excelsũ in inaq̃so.
21 Et tentauerunt deũ in cordib9 suis: vt peterẽt escas animabus suis.
22 Et male locuti sunt de deo: dixerunt nunquid poterit deus parare mẽsam in deserto?
23 Quoniã percussit petrã & fluxerunt aquæ: & torrẽtes inũdauerũt.
24 Nunquid & panẽ poterit dare: aut parare mensam populo suo?
25 Ideo audiuit dominus & distulit: & ignis accẽsus est in iacob & ira ascendit in israel.
26 Quia nõ crediderunt in deo: nec sperauerunt in salutari eius.
27 Et mãdauit nubib9 desup: et ianuas cęli apuit
28 Et pluit illis manna ad manducandũ: & pa

rum eius / & mirabiliũ eius quę ostendit eis: coram patribus eorum.
Fecit mirabilia in terra ægypti: in cãpo taneos.
Interrupit mare & perduxit eos: & statuit aquas quasi in vtrem.
Et eduxit eos in nube diei & tota nocte in illuminatione ignis.
Interrupit in eremo petram: & adaquauit eos velut in abysso multa.
Et eduxit aquã de petra: & eduxit tanq̃ flumina aquas.
Et apposuerunt adhuc peccare ei: ī irã cõcitauerunt excelsũ in siccitate.
Et tentauerunt deum i cordibus suis: vt peterẽt escas animabus suis.
Et male locuti sunt de deo et dixerunt nũquid poterit deus parare mẽsam in deserto?
Quoniam percussit petram & fluxerũt aq̃: & torrentes inundauerũt
Nunquid & panẽ poterit dare: aut parare mensam populo suo?
Ideo audiuit dominus & distulit & suppositus: & ignis accensus est i iacob & ira ascẽdit i israel
Quia non crediderunt in deum suum: nec sperauerũt in salutare ei9.
Et mandauit nubibus desuper / & ianuas cœli aperuit & pluit illis mãna manducare.

num eius: & mirabilium eius quę ostẽdit eis
Corã patrib9 eorũ fecit mirabilia in tra ęgypti: in regione taneos.
Diuisit mare & trãsduxit eos: & stare fecit aquas quasi aceruum.
Et duxit eos in nube p diem: & tota nocte i lumine ignis.
Scidit petram in deserto: & potum dedit quasi de abyssis magnis.
Et eduxit riuos de petra: et elicuit quasi flumina aquas.
Et addiderũt vltra peccare ei: & prouocarunt excelsum in inuio.
Et tentauerunt deum ī cordibus suis petentes cibum animæ suæ et loquentes contra deũ dicebant: nunquid poterit deus ponere mensã ī solitudine?
Ecce percussit petram et fluxerũt aquæ: et torrentes inundauerunt.
Nunquid et panẽ poterit dare: aut prępare carnem populo suo?
Ideo audiuit dominus et distulit: et ignis accẽsus est in iacob et furor ascendit in israel.
Quia non crediderunt in deo: nec habuerunt fiduciã in salutari eius.
Et prępcpit nubib9 desuper / et portas cœli aperuit: et pluit sup eos manna vt comederẽt: et

Versu. 25. Distulit / accẽsã scilicet irã, sũt qui hũt nõ distulit: tũc intelligę / dare eis q̃ cõcupluerãt / ne sit ī translationibus cõtrarietas

	GALL.	ROM.	HEB.
	nem cœli dedit eis.	Panē cœli dedit eis/	tríticum cœli dedit eis.
29	Panē ãgelorum mãducauit homo: cibaria misit eis in abundantiam.	panē angelorum manducauit homo: frumẽtationē misit ei ī abũdãtia.	Panem fortium comedit vir: cibaria misit eis in saturitatem.
30	Transtulit austrum de cœlo: & induxit in virtute sua africum.	Et excitauit austrũ de cœlo: & induxit in virtute sua africum.	Abstulit eurum de cœlo: & induxit in fortitudine sua africum.
31	Et pluit super eos sicut puluerem carnes: & sicut arenam maris/ volatilia pennata.	Et pluit super eos sicut puluerẽ carnes: & sicut arenam maris/ volatília pennata.	Et pluit super eos quasi puluerẽ carnes: et quasi arenã maris/ volatilia pennata.
32	Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum.	Et ceciderunt ī medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum.	Et ceciderũt ī medio castrorum eorum ī circuitu tabernaculorũ eorũ.
33	Et mãducauerũt et saturati sunt nimis/ & desyderium eorũ attulit eis: nõ sũt fraudati a desyderio suo.	Et mãducauerunt & saturatí sunt nimis/ et desyderium eorum attulit eis: & nõ sunt fraudatí a desyderio suo.	Et comederunt et saturati sunt nimis/ et desyderium eoꝝ attulit eis: non indiguerunt de cupiditate sua/ cũ adhuc cibus esset in ore eorum
34	Adhuc escę eorũ erant in ore ipsorũ: & ira dei ascendit super eos.	Adhuc esca eorũ erat in ore ipsorũ: & ira dei ascendit super eos.	Furor ergo dei ascẽdit super eos & occidit pingues eorum: & electos israel incuruauit.
35	Et occidit pingues eorum: & electos israel ī pediuit.	Et occidit plurimos eorum: & electos israel ī pediuit.	In omnibus his peccauerũt vltra: & nõ crediderunt mirabilib⁹ eius.
36	In õnib⁹ his peccauerunt adhuc: et nõ crediderũt in mirabilib⁹ ei⁹.	In õnibus his peccauerunt adhuc: & non crediderũt ī mirabilib⁹ ei⁹	Et consumpsit in vanitate dies eorum: & annos eorum velociter.
37	Et defecerũt in vanitate dies eorũ: & anni eorum cum festinatione.	Et defecerunt in vanitate dies eorum: & ãni eorum cũ festinantia.	Si occidebat eos tũc requirebãt eum & cõuertebantur: et diluculo cõsurgebant ad eum.
38	Cũ occideret eos quęrebant eum & reuertebantur: & diluculo veniebant ad eum.	Cũ occideret eos tunc inquirebant eum/ & cõuertebãtur ante lucem: & veniebant ad eum.	Et recordabãt qa de⁹ fortitudo eorũ ẽ: et de⁹ excelsꝰ redẽptor eoꝝ ẽ.
39	Et rememorati sũt qa de⁹ adiutor ẽ eoꝝ: et de⁹ excelsꝰ redẽptor eoꝝ ẽ.	Et mẽorati sũt qa de⁹ adiutor eorũ est: & de⁹ excelsꝰ liberator eoꝝ est	Et lactauerunt eum in ore suo: et in lingua sua mẽtiti sunt ei.
40	Et dilexerunt eum in ore suo: & ligua sua mẽtiti sunt ei.	Et dilexerunt eum in ore suo: & ligua sua mẽtitisunt ei.	Cor autẽ eorũ nõ erat firmum cum eo: nec pmanserũt ī pacto eius.
41	Cor aũt eoꝝ nõ erat rectũ cũ eo: nec fideles habiti sũt ī testamẽto ei⁹.	Cor aũt eoꝝ nõ erat rectũ cũ eo: nec fides habita ẽ illis ī testamẽto ei⁹.	

42 I pſe autē eſt miſericors & propici⁹ fiet peccatis eorū:& nō diſpdet eos
I pſe autē eſt miſericors & propici⁹ fiet peccatis eorū:& nō diſpdet eos
I pſe vero miſericors p̄ piciabitur iniquitati:et non diſperdet.

43 Et abundauit vt auerteret iram ſuam:& non accendit omnem irā ſuam.
Et multiplicauit vt auerteret iram ſuam ab eis:et non accendit omnem iram ſuam.
Multumq̄ auertit irā ſuam:et non ſuſcitauit totum furorem ſuum.

44 Et recordatus eſt quia caro ſunt: ſpirit⁹ vadēs & non rediens.
Et memoratus eſt quia caro ſunt: ſpiritus vadens et non rediens.
Sed recordat⁹ eſt quia caro eſſent:ſpiritus vadens et non reuertens.

45 Quoties exacerbauerūt eū in deſerto: in ira cōcitauerūt eū i inaquoſo?
Quoties exacerbauerūt eū i deſerto:i irā cōcitauerūt eū i terra ſine aq̄?
Quoties prouocauerunt eum in deſerto:afflixerunt eū i ſolitudie?

46 Et conuerſi ſunt & tentauerunt deū: et ſanctū iſrael exacerbauerunt.
Et conuerſi ſunt et tentauerunt deū: et ſanctū iſrael exacerbauerunt.
Et conuerſi ſunt et tentauerunt deum: et ſanctū iſrael cōcitauerunt.

47 Nō ſūt recordati man⁹ ei⁹:die qua redemit eos de manu tribulantis.
Nō ſūt recordati manū eius: qua die liberauit eos de manu tribulātis
Nō ſunt recordati manus eius:diei qua redemit eos a tribulante.

48 Sicut poſuit in ægypto ſigna ſua:& prodigia ſua in campo taneos.
Sicut poſuit in ęgypto ſigna ſua: et prodigia ſua in campo taneos.
Qui fecit in ægypto ſigna ſua: et oſtēta ſua in regione taneos.

49 Et conuertit in ſanguinē flumina eorū:& imbres eorum ne biberēt.
Conuertit i ſāguinē flumina eorū:et pluuiales aquas eorū ne biberēt.
Qui conuertit in ſāguinē fluuios eorū:et riuos eorum vt non biberent

50 Miſit in eos cynomyā et comedit eos: & ranā & diſperdidit eos.
Miſit in eos muſcā caninā et comedit eos:ranā et exterminauit eos
Qui imiſit eis oēgen⁹ muſcaꝝ vt cōederēt eos et ranasvt diſpderēt eos

51 Et dedit erugini fruct⁹ eorum:& labores eorū locuſtæ.
Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuſtæ.
Qui dedit brucho germen eorum:et laborem eorum locuſtæ.

52 Et occidit in grandine vineas eorū: & moros eorum in pruina.
Occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina.
Qui occidit in grandine vineas eorum: et ſycomoros eorū i frigore

53 Et tradidit grandini iumenta eorum:& poſſeſſionem eorum igni.
Tradidit grandini iumenta eorum: et poſſeſſiones eorum igni.
Qui tradidit grandini paſcua eorū:et iumēta eorum volucribus.

54 Miſit in eos iram indignationis ſuę/ indignationem & iram & tribulationem:immiſſionem per angelos malos.
Miſit in eos iram indignationis ſuę/indignationem & iram & tribulationem: immiſſiones per angelos malos.
Qui miſit in eos irā furoris ſui / indignationē et comminationē et anguſtiam: immiſſionem angelorum malorum.

55 Viā fecit ſęmitę irę ſuæ nō pepcit a morte ani-
Viā fecit ſemitę irę ſuę/ et nō pepcit a morte ani
Muniuit ſemitā furori ſuo/ nō pepcit a morte

	GALL.	ROM.	HEB.
	magꝝ eorꝝ: et iumẽta eo	mabus eorũ: & iumẽta	animꝫ eorũ: & animan
	rũ in morte concluſit.	eorum i morte cõcluſit	tia eorũ peſti tradidit.
56	Et percuſſit õne priogenitũ in terra ægypti primitias laborũ eorũ: in tabernaculis cham.	Et ꝓcuſſit oẽ priogenitũ i terra ægypti primitias oꝝ laboris eorum: in tabernaculis cham.	Et percuſſit oẽ priogenitum in ægypto principium partus: in tabernaculis cham.
57	Et abſtulit ſicut oues ꝑplm ſuũ: et ꝺduxit eos tanq̃ gregem i deſerto.	Et abſtulit ſicut oues ꝑplm ſuũ: et ꝺduxit eos tanq̃ gregem i deſerto.	Et tulit velut oues populũ ſuum: et minauit eos ſicut gregẽ i deſerto
58	Et deduxit eos in ſpe & non timuerunt: & inimicos eorũ operuit mare.	Et eduxit eos in ſpe & nõ timuerũt: & inimicos eorum operuit mare.	Et eduxit eos cum fiducia & abſq̃ timore: inimicos autem eorũ operuit mare.
59	Et induxit eos in montẽ ſãctificatiõis ſuę: montẽ hunc quẽ acquiſiuit dextera eius.	Et induxit eos in montem ſãctificationis ſuę: montẽ hunc quẽ acquiſiuit dextera eius.	Et adduxit eos ad terminũ ſanctificatiõ ſuũ: montem iſtum quẽ poſſedit dextera eius.
60	Et eiecit a facie eorum gentes: & ſorte diuiſit eis terrã in funiculo diſtributionis.	Et eiecit a facie eorum gentes: & ſorte diuiſit eis terram funiculo diſtributionis.	Et eiecit a facie eorum gentes: & poſſidere eos fecit in funiculo hereditatem.
61	Et habitare fecit in tabernaculis eorum: tribꝰ iſrael.	Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribꝰ iſrael/ & tentauerunt et exacerbauerunt deum excelſum: & teſtimonia eius non cuſtodierunt.	Et collocauit in tabernaculis eorũ tribꝰ iſrael/ & tentauerunt & ꝓuocauerũt deum excelſum: & teſtimonia eius non cuſtodierunt.
62	Et tentauerunt & exacerbauerunt deũ excelſum: & teſtimonia eius non cuſtodierunt.		
63	Et auerterũt ſe & non ſeruauerũt pactũ: quẽadmodum patres eorꝝ conuerſi ſunt in arcum prauum.	Et auerterũt ſe & non obſeruauerunt: quẽadmodũ patres eorum cõuerſi ſunt in arcum prauũ.	Et auerſi ſunt & præuaricati ſunt vt patres eorum: incuruati ſunt quaſi arcus inutilis.
64	In ira concitauerũt eũ i collibꝰ ſuis: & i ſculptilibus ſuis ad ęmulatiõnẽ eum prouocauerũt.	In ira concitauerũt eũ in collibus ſuis: & i ſculptilibꝰ ſuis æmulati ſũt eum.	Et prouocauerunt eũ in excelſis ſuis: et in ſculptilibus ſuis ad ęmulãdum concitauerunt.
65	Audiuit deus & ſpreuit: & ad nichilum redegit valde iſrael.	Audiuit dñs & ſpreuit: & ad nichilum redegit nimis iſrael.	Audiuit deus & nõ diſtulit: & protecit vehementer iſrael.
66	Et repulit tabernaculũ ſilo: tabernaculũ ſuũ vbi habitauit in hoibus.	Et repulit tabernaculũ ſilo: tabernaculũ ſuũ i q̃ habitauit inter hoies.	Et reliquit tabernaculũ ſilo: tentorium quod collocauit inter hoies.
67	Et tradidit i captiuita-	Et tradidit i captiuita-	Et tradidit i captiuitatẽ

tem virtutem eorum:& pulchritudinem eorum in manus inimici.
tem virtutes eorum: & pulchritudines eorum in manus inimici.
gloriam ſuam:et decorē ſuum in manu hoſtis.

68 Et cōcluſit in gladio populum ſuum:& hæreditatē ſuam ſpreuit.
Et cōcluſit i gladio populum ſuum:& hæreditatem ſuam ſpreuit.
Et concluſit i gladio populum ſuum:et in hæreditatem ſuā nō diſtulit

69 Iuuenes eorum comedit ignis:et virgines eorum non ſunt lamētatę
Iuuenes eorum comedit ignis: & virgines eorū non ſunt lamentatę.
Iuuenes ei⁹ deuorauit ignis: & virgines ei⁹ nemo luxit.

70 Sacerdotes eorū i gladio ceciderunt:& viduę eorū non plorabantur.
Sacerdotes eorū in gladio ceciderunt:& viduę eorum non plorauerūt
Sacerdotes eius gladio ceciderūt:& viduæ eius non ſunt fletę.

71 Et exercitatus eſt tanquam dormiens dominus:tanquā potens crapulatus a vino.
Et excitatus eſt tanquā dormiens domin⁹: quaſi potens crapulat⁹ a vino.
Et euigilauit quaſi dormiens dominus: quaſi fortis poſt crapulam vini.

72 Et percuſſit īimicos ſuos in poſteriora:opprobrium ſempiternū dedit illis.
Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora: opprobrium ſempiternū dedit eis.
Et percuſſit hoſtes ſuos retrorſum:opprobrium ſempiternum dedit eis.

73 Et repulit tabernaculum ioſeph: & tribum ephraim non elegit.
Et repulit tabernaculum ioſeph/tribū ephrē non elegit:ſed elegit tribum iuda mōtem ſion quem dilexit.
Et proiecit tabernaculum ioſeph/ et tribum ephraim non elegit:ſed

74 Sed elegit tribum iuda: mōtē ſion quē dilexit.
elegit tribum iuda mōtem ſion quem dilexit.

75 Et tædificauit ſicut vnicornium ſanctificiū ſuum in terra: quam fundauit in ſęcula.
Et ędificauit ſicut vnicornuorum ſanctificationē ſuam in terra: fūdauit eam in ſæcula.
Et ædificauit i ſimilitudie monocerotis ſāctuarium ſuum: quaſi terrā fundauit illud i ſæculū.

76 Et elegit dauid ſeruum ſuum/ & ſuſtulit eū de gregib⁹ ouium: de poſt fœtantes accepit eum.
Et elegit dauid ſeruum ſuum/ & ſuſtulit eū de gregib⁹ ouium:de poſt fœtantes accepit eum.
Et elegit dauid ſeruum ſuum et tulit eū de gregibus ouium ſequentē fœtas/ adduxit eum vt

77 Paſcere iacob ſeruū ſuum: & iſrael hæreditatem ſuam.
Paſcere iacob populū ſuum:& iſrael hęreditatem ſuam.
paſceret iacob populū eius: et iſrael hęreditatem eius.

78 Et pauit eos in innocētia cordis ſui:& in itellectib⁹ manuum ſuarū deduxit eos.
Et pauit eos ſine malitia cordis ſui:& in ſenſu manuum ſuarum deduxit eos.
Qui pauit eos in ſimplicitate cordis ſui:et in prudentia manuū ſuarum dux eorum fuit.

TITVLVS. Intellectus Aſaph. Hic pſalmus inſtructio veteris ſynagogæ/in parabola eſt ex iis quæ illis in figura contingebant. qui quia hiſtoriam ex exodo cognitam tenet & pſixus admodum pſalmus eſt/quem longo commētario Hieronym⁹ ad allegoriam traluit: idcirco ab expoſitione continua temperabimus/ eius tamen ſequentes ſeriem/& animum quoquo pacto leuātes Chriſto domino ſaluatori et liberatori noſtro/mirabilium operatori ſequens epicum carmen perſoluemus.

1 HAec summo cecinit de CHRISTO rege prophetes.
2 HQuem cæcis Iudæa oculis ænigma loquentem
Parabolasq; vt facturum oracla ipsa canebant
Haud nosti. at notus iam terras ille per omneis
3 Quãta sup CHRISTO audisti/ tibi q̃ta ꝓphetæ
4 Narrarunt/ seros quæ non latuere nepotes?
5 Laus domini/ virtus immensa/ operataq; mira
6 Narrata. & testis Iaacob & symbola legis.
7 Hæc patribus mandata tuis quo pignora scirẽt
8 Et serie longa quisquis nascetur ab illis
9 Vt domino fidant atq; vt mandata capessant
10 Nec similes fiant patribus mala deuia genti
11 Fallaci vsq; animo ac infida mente secutæ
12 Non proles Iaacob quia vir fuit ille fidelis
Verum Ephrem bello quæ perfida terga dedisti/
Arma dei abijciens pro rege secuta tyrannum.
13 Et CHRISTVM & legẽ nolens vtrũq; negasti
14 Et benefactorum simul immemor atq; operũ q̃
Ipse dei verbum magna virtute patrauit.
15 Quæ mirata Tanis/ mirata Aegyptia tellus
Atq; tui patres quos coram gesta fuere.
16 Gessit erithreis via qua perduxit in vndis
Quando & aquas ãplo veluti cõclusit in vtre.
17 Nube die deduxit eos: ne læderet æstus.
Ne rigor aut tenebræ/ noctu/ flãmãte columna.
18 In vasta petram ingentem disrupit ęremo
Fluxit aqua & ꝑplm vt multa satiault abyssо.
19 De petra produxit aquam ceu flumen inundãs.
¶Ipse vlã CHRISTVS saluandis fecit i vndis
Patre deo genitam lucem sub corpore texit.
Luxit & in tenebris quæ sustinet omnia virtus.
In cruce frangendum dedit impeccabile corpus
Sanguis & effluxit: vluit quo sanguine mundꝰ/
Vndaq; totus aqua purgatur mundus ab illa.
20 Ast peccault adhuc/ et adhuc commouit ad irã
Dura patrum ceruix illum qui summa gubernat.
21 Quærere dãnosas statuunt affectibus escas
22 Et stolida sunt mente deo non digna locuti.
23 Q uid si percussa petra fluxere liquores:
24. Non poterit carnes populo cum pane parare?
25 Audijt omnipotens succensam distulit iram/
26 Succensam q̃ nulla fides/ spes nulla futura
27 Illorum i CHRISTO est. & nubes desup auxit.
Q uaq; valet virtute fores patefecit olympi.
28 Et pluit vt mandant/ cœlestia pabula manna.
29 Angeliciq; hominem panis dulcedine pauit.
30 Iussit abire notum/ liberq; per aera flatu
31 Libs fluit/ ac illis pluit hoc spiramine carnes
Vt cinerem/ q̃quoreq; volucres pluit instar arenę.
32 In medijs circum cecidere habitacula castris.
33 Vt manducarunt/ vtq; est satiata libido/
34. Os dape dum plenum est: diuina efferbuit ira.
35 Obtruncat pingues/ electos morte resoluit.
¶O plebs cæca animo/ carnalia sola petebas
Signa tamen data spiritualia sola petenda
Monstrabant. panis nam vere est et caro vere
Ipse salutaris qui cœlo venit ab alto.
36 His igitur signis solum carnaliter hęrens.
Vsq; errasti neq; (ceu fas est) miracula credis.
37 Vita fugit/ raperis cito deficientibus annis
38 Et quæris dominum dum digna te enecat ira.
39 Tu deus adiutor/ tu summus es ipse redemptor
40 Dictis & adblandis/ lingua mentitus in illa/
41 Corde negans illum/ non eius credula legi.
42 At pius expectat/ vult & tibi parcere clemens.
43 Contraxitq; suam nec totam exarsit in iram
44 Q̃z caro q̃q; abiens & non remeabilis esset
45 Spiritus/ ipse memor/ totles offensus ad iram.
46 Dumq; deum tentant sanctumq; israelis acerbant
47 Immemores vt eos olim truci ab hoste redemit/
48 Vt tua prodigijs Memphis compleuerit arua/
49 Flumina cum riuis in tetrum versa cruorem.
50 Et pupugit mordax & torsit eos cynomya.
Rana tumẽs quę posset eos disperdere missa est.
51 Erugo segetes/ operas rapuere locustæ.
52 Vites grando necat. sycomoros frigus adurens.
53 Grãdineũ fulmẽ volucrem & pecus omne pemit
54. Spiritibusq; malis deus his immisit erynnin
55 Bacchaturq; furor/ nulliq; a funere parcit.
56 Primigenũ perit omne soli/ quia Nilus inundat.
57 Eduxitq; suos deus atq; per aula duxit
58 More gregis/ nulloq; metu. mare subruit hostes.
59 Q uęq; sua ad montem colit omnipotentia Sinã
60 Adduxit populum. et Cananea gente subacta
61 Distribuit terras/ atq; omne indulsit habendum.
62 At mala progenies dominum commouit ad irã.
63 Et quæ mandault nulla est custodia curę.
Inflexiq; velut patres vt inutilis arcus/
64 Q uisq; deum in statuis/ in collibus irritarunt.
65 Audijt omnipotens/ haud vltra distulit iram
Reppulit Israelem/ multumq; ad parua redegit
66 Phana Silom liquit dederat quo oracla sacello
67 Atq; palestino decus arcę tradidit hosti.
68 Plebs ruit in gladio. sua nec possessio cordi est.
69 Flãma vorax iuuenes populatur/ et absq; parẽtũ
Intereũt luctu pueri/ innuptæq; puellæ
70 Dira sacerdotum transuerberat exta machæra
Q ui ploret viduas non turba est vllus in illa.
71 At dominus veluti e somno sese excitat alto
Et veluti fortis postq̃ temulentia cessit.
72 Ipse Philistęum percussit turpiter ano.
Putriaq; exta fluunt. infamia nota perennis.
73 Reppulit et Ioseph nec Ephrẽ delectus ab illo est
74. Sed delecta tribus Iuda/ mõs (quanq; et amault)
75 Alma sion/ in qua templũ sibi struxit in æuum.
Verum (vt monoceros) alienos dispulit illo:
CHRISTVS rex vera dũ i simplicitate veniret
76 Cuius erat Dauid Iessæius illi figura
Quem tulit e gregibus/ fœtas agnosq; sequentẽ
77 Pasceret vt populũ israelem Iaacobq; fidelem.
78 Et pauit simplex/ & prudens duxit eosdem.
¶Ergo sit hæc regi nostro psalmodia curę
Q ui cum pax nostra est summi et sapiẽtia patris
Nos pascit/ nosq; ad cœlestia pabula ducit
Nec nobis alius Dauid/ nec pastor habendus
Est alius/ nobis sol9 nãq; omnia CHRISTVS.

ADVERTE. Secũdo verſu. aperiã in parabolis os meũ loquar ꝓpoſitiones ab initio. hæc omnia (iquit Matthęus) locutꝰ eſt Ieſus in parabolis ad turbas. & ſine parabolis nõ loq̃batur eis vt ꝑpleret quod dictũ erat per ꝓphetã dicẽtẽ aperiã in parabolis os meum/ eructabo abſcõdita a cõſtitutiõe mũdi. vbi dicit ſacer Hieronymus in vetuſtis & caſtigatis codicibꝰ oli ſcriptũ ab euãgeliſta fuiſſe vt ꝑpleret qđ dictũ erat p Aſaph ꝓphetã dicẽtẽ/ ſed rudes & i ſacris eloquijs inexercitatos ſenſus habẽtes/ neſciẽtes quiſnã ille fuiſſet Aſaph ꝓpheta/ locũ corruptiſſe & pro Aſaph/ notũ ſibi ꝓphetã Eſaiam ſcripſiſſe. Quod Porphyrꝰ phœnix idẽ atheos & (vt ſic dicã) achriſtos ſcriptũ reperiẽs/ ſpingit Matthęo inſcitiæ: q ſcripſiſſet vt impleretur qđ dictũ erat per Eſaiã prophetã dicẽtẽ aperiã in parabolis os meũ cũ id i Eſaia nuſq̃ reperiat ſcriptũ. Verũ poſteriores ad has diffugiẽdas calũnias: neq; Aſaph/ neq; Eſaiã dimiſerunt/ ſed prophetã ſolum generale nomen reliquerunt/ vt ad quod nulla poſſet eſſe controuerſia. Sed ſic reuera controuerſa ſunt omnia: vt ſi Eſaiam quod oportuit abſtuliſſent/ & Aſaph vt plo placet Hieronymo reliquiſſent/ quod & diuinus euangeliſta Matthæus poſuit/ & nũc legeretur vt impleretur quod dictũ erat per Aſaph prophetã: efficaci argumẽto conſtaret non omnes pſalmos a Dauid fuiſſe cõpoſitos. & iis illa æterna dirẽpta & cõſopita eſſet: quæ (vt putant) occaſione Auguſtini/ magis affectiõe q̃ aut ratione/ aut authoritate cõtra Hilariũ/ Hieronymũ & plurimos alios eoſdẽq; antiquos hactenus defenſa eſt/ nullã vtilitatẽ/ at potius inanẽ contẽtionẽ afferens/ & in certis ſacræ ſcripturæ paſſibus nubem. Quid eni oportuit hanc queſtionẽ moueri: cũ ſeptuagita in titulo pſalmi 72 teſtentur laudes Dauid finitas eſſe/ & pſalmũ illũ Aſaph tribuant: & idẽ faciat Eſdras q pſalmos in volumẽ collegit: cõpletæ ſunt iquit orationes Dauid filij Iſai. & hunc pſalmum plane teſtaꝛ intellectũ eſſe/ ſpiritualẽue intelligẽtiã Aſaph prophetæ. Præterea ſi admittis pſalmos ab 89 ad vſq; 96 eſſe Moſi: apertũ de Chriſto domino continent teſtimoniũ. vt & ſaluator ipſe dicebat. ſi eni crederetis Moſi crederetis forſitan & michi. de me enim ille ſcripſit. q̃q̃ pentateuchon eius/ Chriſti teſtimonio non careat. Sic & Chriſtꝰ dñs ſiue i pſalmis ſiue in alijs prophetijs multis teſtibus (vt par eſt) abundat. id tamen abnuendum nõ eſt librum pſalmorum/ nomine Dauid nuncupari q; & plurimi pſalmi eius ſint/ & reliqui eorum ſint qui eius ordinatione iuxta eum prophetabãt vt in paralipomenis dicitur/ aut quos iuxta numerũ dierũ ſeptimanæ Moſes vir dei reliquerat canendos. ſed de his hactenus. ¶ Vndecimo verſu. & nõ eſt creditus cũ deo ſpiritus eius. rectius ex hebræo & nõ credidit deo ſpiritus eius. ¶ Viceſimo quarto verſu. aut præparare menſã populo ſuo: Hieronymus ex hebræo/ aut præparare carnẽ populo ſuo. qđ aptius videꝛ. nã & panẽ & carnem ex ſequentibus verſibus illis pluit: q; vtrũq; in concupiſcentia petierant. & hoc ipſum hiſtoriæ exodi conforme. ¶ Triceſimo verſu. tranſtulit auſtrũ de cœlo: ex hebræo abſtulit eurũ de cœlo. id forte rationabilius de euro q̃ auſtro. nã africꝰ ventus qui & libs / exiſtentibus in Aegypto & in deſertis Arabię quæ ſunt trans mare Erythræũ: africus occidentalis ventus eſt/ vt & Lybia Africaq; illis occidua. qua de re condecet eurum ex oppoſito flantem & ab exortibus/ inducto africo tollit. ſed nobis qui ad occidentẽ & ſeptentrionẽ vergimus: africus magis meridionalis & vergẽs ad auſtrum/ hinc nomen retinens libanotum. ſiquidẽ notum & auſtrum eundem ventũ intelligimus. ¶ Quadrageſimoſexto verſu. & cõuerſi ſunt & tentauerunt deũ. aptius hic noſtra loquẽdi conſuetudine diceretur auerſi ſũt. quod monſtrant ſequentia tentauerunt & exacerbauerunt. verum ſepe confunditur conuertantur & auertantur & conuerſi pro auerſi/ vt alias dictũ eſt. et ſatis eſt noſſe/ hic conuerſi ſunt in malam partem accipi pro auerſi ſunt a deo ſcilicet & mãdatis/ & ad ſeipſos & ad proprias concupiſcentias conuerſi. ¶ Quadrageſimonono verſu. & hymbres eorum ne biberent: Hieronymus ex hebręo & riuos eorum vt non biberent. & id rationabilius. nam ſi apud Aegyptios hymbres ſunt: illi ſunt infrequentes & q̃rariſſimi. q; (vt hiſtorię tradũt) Nilus amnis vnus omniũ nullas expirat auras/ nullos emittit halitꝰ. quapropter ꝓpudẽtia factum eſt: vt quotannis ꝓ hymbribꝰ alluat agros & ſuo fœcundet icremẽto. ob id etiã q; ſacra exodi hiſtoria de ſolo flumine mentionẽ facit & nullã de hymbribus. ¶ Quinquageſimo verſu. miſit in eos cynomyã. ita permiſimus q; aptum eſſet carmini/ & q; græce ita haberetur/ & ad hunc ſenſum ædꝛitionis romanæ interpres verterit. vult tamen Hieronymus dicendũ eſſe κοιρόμυιαν id eſt cœnomyã/ cõmunẽ oĩmodãq; muſcã eſſe dicendũ/ & idipſum exodica ꝓtendit hiſtoria. ¶ Quinquageſimoprimo verſu. et dedit erugini: ex hebræo et dedit brucho. ſed de brucho et locuſtis amplius in annotationibus pſalmi 10+. ¶ Septuageſimoquinto verſu. et ædificauit ſicut vnicornium: Hieronymus ex hebræo/ et ædificauit in ſimilitudinem monocerotis. quod hic monocerotẽ appellat Hieronymꝰ/ verſu ſexto pſalmi 28 rhinocerotẽ appellauit. nã pſalmo q 28 eſt apd nos/ viceſimꝰ vero nonꝰ apd Hebręos i hebręo habeꝛ REEMIM/ hic vero RAMIM qđ ꝓ eodẽ vocabulo ducunt

Psal. 77 Attendite. 78

GALL. ROM. HEB.

Hebræi, Qđ si ita est: cõstat vt ldē asaf monocerota & rhinocerota intelligat Hieronymus.

GALL.

Psalmus Asaph. LXXVIII.

1 DEus venerunt gẽtes in hæreditatẽ tuam/ polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt hierusalẽ in pomorum custodiam.
2 P osuerũt mortícina seruorum tuorũ escas volatilibus cœli: carnes sãctoꝝ tuoꝝ bestijs terrę
3 E ffuderunt sanguinem ipsorum tãquam aquã in circuitu hierusalẽ: & non erat qui sepeliret.
4 F acti sumus opprobrium vicinis nostris: subsãnatio & illusio ijs qui in circuitu nostro sunt.
5 V sqquo dñe irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus?
6 E ffunde irã tuã in gentes quę te non nouerũt: & in regna q̃ nomẽ tuum non inuocauerunt.
7 Q uia comedẽrt iacob: et locũ ei⁹ desolauerũt.
8 N e memineris iniquitatum nostrarũ ãtiquarũ/ cito ãticipẽt nos miserícordię tuę: quia pauperes facti sum⁹ nimis.
9 A diuua nos de⁹ salutaris noster/ ꝓpter gloriã nois tui dñe libera nos: & ꝓpici⁹ esto pctis nostris propter nomẽ tuũ
10 N e forte dicãt in gentibus vbi est deus eorũ: & innotescat in nationibus corã oculis nostris.

ROM.

Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEus venerunt gẽtes in hæreditatẽ tuã/ coinquinauerũt tẽplum sanctum tuum.
P osuerũt hierusalẽ velut pomorũ custodiam
P osuerũt mortalia seruorum tuorũ escas volatilib⁹ cœli: carnes sãctorũ tuorũ bestijs terræ.
E ffuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circuitu Hierusalem: & non erat qui sepeliret.
F acti sumus in opprobriũ vicinis nostris: derisui & cõtemptui ijs qui in circuitu nostro sunt.
V sqquo domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zel⁹ tu⁹?
E ffunde iram tuam in gẽtes q̃ te nõ nouerũt: & in regna quę nõ inuocauerunt nomẽ tuum.
Q uia comedẽrt iacob: & locũ ei⁹ desolauerũt.
N e memineris iniquitates nostras antiquas/ cito nos anticipet miserícordia tua: quia pauperes facti sum⁹ nimis
A diuua nos de⁹ salutaris noster/ & ꝓpter honorẽ nois tui dñe libera nos & ꝓpici⁹ esto pctis nr̃is ꝓpter nomẽ tuum.
N equando dicãt gẽtes vbi est deus eorum: et innotescãt in nationibus coram oculis nostris.

HEB.

Canticum Asaph. LXXIX.

DEus venerunt gẽtes in hæreditatẽ tuam / polluerunt templum sanctum tuum.
P osuerunt hierusalem in aceruis lapidum.
D ederũt cadauera seruorum tuorum escã volatilibus cœli: carnes sãctoꝝ tuorũ bestijs terrę
E ffuderũt sanguinem eorum quasi aquam in circuitu hierusalem: & non erat qui sepeliret.
F acti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio & derisio ijs q̃ in circuitu nostro sunt.
V sqquo domie irasceris in finẽ: ardebit quasi ignis zelus tuus?
E ffũde furorẽ tuũ sup gẽtes q̃ nõ cognouerũt te: & super regna q̃ nomẽ tuũ nõ inuocauerũt
Q uia comedẽrt iacob: & decorẽ ei⁹ desolauerũt
N e recorderis iniquitatum nostrarum veterũ cito occupent nos miserícordię tuæ: quia attenuati sumus nimis,
A uxiliare nobis deus ihesu noster/ ꝓpter gloriam nois tui/ & libera nos: et propiciare pctis nostris ꝓpter nomẽ tuũ
Q uare dicũt gẽtes vbi est deus eoꝝ/ nota fiat in gentibus ãte oculos nostros vltio sanguinis

11 V ltio ſãguinis ſeruorũ tuorũ qui effuſ⁹ eſt: introcat in conſpectu tuo gemitus cõpeditorum.
12 S ecundũ magnitudinẽ brachij tui: poſſide filios mortificatorum.
13 E t redde vicinis noſtris ſeptuplũ i ſinu eorum: ſproperiũ ipſoꝝ qđ exprobrauerunt tibi dñe.
14 N os autẽ populus tuꝰ & oues paſcuę tuę: cõfitebimur tibi in ſæculũ.
15 I n generatione & generationẽ: annunciabimus laudem tuam.

V indica ſanguinem seruorum tuorũ qui effuſ⁹ eſt: itret in cõſpectu tuo gemitus cõpeditorum.
S ecundũ magnitudinẽ brachij tui: poſſide filios morte punitorum.
R edde vicinis noſtris ſeptuplũ i ſinu eorũ: improperiũ ipſorũ quod exprobrauerẽt tibi dñe:
N os autẽ popul⁹ tuus & oues gregis tui confitebimur tibi: in ſęcula & i ſęculum ſæculi narrabimus laudẽ tuam.

ſeruorum tuorũ qui effuſus eſt.
I ngrediatur corã te gemitus vinctorum ī magnitudine brachij tui relinque filios interitus.
E t redde vicinis nr̄is ſeptuplum in ſinu eoꝝ: opprobriũ ſuũ qđ exprobrauerunt tibi dñe.
N os eni popul⁹ tuꝰ & grex paſcuę tuæ confitebimur tibi in ſempiternum: in generatione & generatione narrabim⁹ laudes tuas.

TITVLVS. Pſalmus Aſaph. pſalm⁹ de deſolatiõe Hieruſalẽ ſub Antiocho illuſtri, propheta i ſpiritu orat/ populo ſancto ſe adiungẽs, p placatione diuina afflictionis/illius tempeſtatis: & in primo machabeorũ capite ſeptimo deſumit teſtimoniũ ex hoc pſalmo. & p phetia ſedi & tertij verſ⁹/ quaſi tũc impleta. Quo dat intelligi & Ioſephũ qui Machabeorũ hiſtoriã ſcripſit/ & Hebræos ſuæ tẽpeſtatis: hũc pſalmũ de illis Hebræorũ cõcuſſiõib⁹ itelexiſſe/ quæ in hiſtoria illa legunt. quo magis Paulo Hebræo qui & hoc ſp̃m aſſerult accedendũ puto, prælegat igit hiſtoria machabeorũ: aut ſaltẽ primũ primi libri caput. Et hæc figura fuit nouiſſimæ deſolatiõis q̃ ſub Tito facta eſt.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D eus venerũt gẽtes in hæreditatẽ tuã/ polluerũt tẽplũ ſãctũ tuũ: poſuerũt Hieruſalẽ i pomorũ cuſtodiã. O dñe rerum cõditor oĩm/ Antioch⁹ et ſui cõplices idola colẽtes/ intrauerũt i poſſeſſionẽ tuã et abomiatiõis idolo fœdauerũt ſãctuariũ tuũ: & ciuitatẽ ſanctã i tãtã vilitatẽ redigerũt vt cã poſuerint tugurioliũ repoſitiõis fructuũ
2 & quarũcũq; viliũ rerũ. P oſuerunt morticina ſeruorũ tuorũ eſcas volatilib⁹ cœli: carnes ſanctorũ tuorũ beſtijs terræ, cadauera te colentiũ/ cibos dederũt volucrib⁹ aeris: & ſacerdo
3 tũ & leuitarũ art⁹ canib⁹ & terreſtribus feris. E ffuderũt ſãguinẽ eorũ tanq̃ aquã i circuitu Hieruſalẽ: & nõ erat qui ſepeliret. cruorẽ ipſorũ reſperſerunt in ciuitatis ſanctę ãbitũ: neq;
4 erat qui ſepelire auderet. F acti ſum⁹ opprobriũ vicinis noſtris: ſubſãnatio & illuſio ijs qui in circuitu noſtro ſunt. dati ſum⁹ i cõtumeliã finitimis noſtris: & riſũ et ludibriũ ijs qui cir
5 cũcirca accolũt. V ſq;quo dñe iraſceris in finẽ: accẽdet velut ignis zel⁹ tuꝰ? ad quẽ vſq; ter-
6 minũ: ſuccẽdet camini inſtar indignatio tua? E ffunde irã tuã i gẽtes q̃ te nõ nouerunt: et ī regna q̃ nomẽ tuũ nõ iuocauerunt. executiõi mãda vltionẽ tuã in idolorum cultores qui ī
7 te nõ credunt: & i dominia eorum q te nõ iuocãt/ nec ad te cõfugiunt. Q uia comederũt Iacob: et locum eius deſolaueruũt. effũde iquã irã tuã ſup gẽtes q̃ te nõ nouerũt & regna corũ/
8 quia peſtilitatẽ Iacob cõſumpſerunt: & ciuitates eorum deſtruxerunt. N e memineris iniquitatum noſtrarum ãtiquarum/ cito ãticipẽt nos miæ tuæ: quia paupes facti ſum⁹ nimis.
9 ne iputes nobis trãſgreſſiones parentum noſtrorum et delicta adoleſcentiæ noſtræ/ prõpte ſuccurrãt nobis miſerationes tuæ: quia nimis attriti ſum⁹. Adiuua nos deꝰ ſalutaris noſter et propter gloriã nois tui dñe libera nos: et ,ppici⁹ eſto pctis noſtris ,ppter nomẽ tuum. fer
10 epẽ deꝰ ſaluator noſter/ da gloriã noi tuo nos liberãdo: da ventã delictis noſtris/ quia no-
11 mẽ tuum ſaluator et miſerator. N e forte dicãt i gẽtib⁹ vbi eſt deꝰ eorum: & inoteſcat i nationib⁹ corã oculis noſtris. V ltio ſanguinis ſeruorum tuorum qui effuſ⁹ eſt: introcat in cõ
ſpectu tuo gemit⁹ cõpeditorum. adiuua nos/ libera nos/ & ,ppici⁹ eſto pctis noſtris: ne vn-
q̃ iproperẽt gẽtes vbi eſt deꝰ Hebræorum i quo cõfidunt? vindicta occiſiõis famulorũ tuorum/ nobis videntibus: nota fiat in gentib⁹: ſtatuat añ te clamor/ eiulatuſq; vinctorũ tu-
12 orum. S cãm magnitudinẽ brachij tui: poſſide filios mortificatorum. in potentia virtutis
13 tuæ conſerua in poſſeſſione tua filios interfectorum. Et redde vicinis noſtris ſeptuplum in

Pſal. 78 | GALL. | ROM. | HEB.

Deꝰ vene, 79 ſinu eorum: improperiũ ipſorũ quod exprobrauerũt tibi dñe, ſinitimos noſtros cõpleta vl tione perſequere: vlciſcere exprobrationẽ quã in te locuti ſũt dñe. Nos autẽ populus tuus & oues paſcuæ tuæ: confitebimur tibi in ſeculũ. In gñatione & gñationẽ: annũciabimꝰ lau dẽ tuã, at veto nos plebs tua & pecudes/q̃ doctrina legis tuæ paſcimur: bñficia tua agnoſcemꝰ in ſempiternũ, & in ſucceſſiõe & ſucceſſiõe poſteritatũ pconia tua vẽtilabimus. 14. 15

ADVERTE. Prio verſu, poſuerũt Hieruſalẽ in pomorũ cuſtodiã: Hieronymus ex hebræo poſuerũt Hieruſalẽ i aceruis lapidũ, & vtrũq; factũ eſt ſub Antiocho, Nã biẽnio poſt Antiochi igreſſũ: priceps tributorũ Antiochi diripuit Hieruſalẽ/ſuccẽdit eã ignis/& deſtruxit domos eiꝰ & muros eiꝰ in circuitu, ex quo facto: macerieæ/ruinæ/& lapidũ acerui ſatis itelligũtur. Sed & Paulus Hebrẽꝰ hũc locũ interptat: poſuerũt Hieruſalẽ in foſſas & i cuniculos ſubterraneos, quos dicit hoſtes Antiochi feciſſe: ad occultos eruẽdos theſauros, & de Antiocho etiã legit/accepit argẽtum & aurum/vaſa cõcupiſcibilia & accepit theſauros occultos quos inuenit, & ſublatis oibꝰ/abijt in terrã ſuã, at vero q; & interpretes dixerunt: poſuerũt Hieruſalẽ in pomorũ cuſtodiã, legitur in eadẽ hiſtoria, & poſuerũt arma & eſcas & cõgregauerũt ſpolia Hieruſalẽ: & repoſuerũt illic. ¶ Decimo verſu, ne forte dicãt i gẽtibꝰ vbi eſt deꝰ eorũ: Hieronymꝰ ex hebræo/quare dicũt gẽtes vbi eſt deus eorũ? qđ potius videt ex verſus 13 ſecunda particula dicẽdũ, redde (inquit) iproperiũ ipſorũ/qđ exprobrauerũt tibi dñe, & legendũ potius eſſet nunq̃ dicãt in gẽtibus vbi eſt deꝰ eorũ: vt ſit ſenſus, exẽplo punitionis iſtorũ: nunq̃ audeãt de cætero inter gentes dicere/vbi eſt deꝰ eorũ vt iſti dixerũt, id eni vocabulũ quod greçe hoc in loco habẽt μήποτε ne forte/nequando/nũq̃/interp̃ tari ſolet, & in vno loco/vnũ collimat magis: & in alio aliud. ¶ Tertiodecimo verſu, et red de vicinis noſtris ſeptuplũ, ſeptenarius apud Hebræos: cõſũmationis eſt numerꝰ, quia ſeptẽ diebus cõſũmauit deus vniuerſa, ſeptẽ diebus/abſolutis laboribꝰ: curritur ad ſabbati q̃etem, ſeptẽ punitionibus peccatũ Cain Lamech exoluit, ſeptupla igit̃ vltio: cõpleta et conſũmata vltio eſt. ¶ Q uitodecimo verſu, in generatione & generationem annunciabimus laudem tuam: rectior ſermo in generatione & generatione: & ſic etiam ſacer Hieronymꝰ, in generatione & generatione narrabimus laudes tuas.

¶ In finẽ pro ijs qui cõmutabũtur teſtimoniũ Aſaph ps. LXXIX.

1 Q Vi regis iſrael intende: qui deducis tanq̃ oues ioſeph.
2 Q ui ſedes ſup cherubĩ manifeſtare corã ephraim: beniami et manaſſe
3 E xcita potẽtiam tuam & veni: vt ſaluos facias nos.
4 L eus conuerte nos & oſtende faciem tuam: et ſalui erimus.
5 D omine deus virtutũ: quouſq; iraſceris ſuper orationem ſerui tui?
6 C ibabis nos pane lachrimarum: & potum dabis nobis i lachrimis in menſura.
7 P oſuiſti nos in cõtradi

¶ In finem p ijs qui cõmutabũtur teſtimoniũ Aſaph ps. LXXIX.

Q Vi regis iſrael intende: qui deducis velut ouem ioſeph.
Q ui ſedes ſup cherubi appare corã ephrẽ: beniamin & manaſſe.
E xcita potẽtiam tuam & veni: vt ſaluos facias nos.
D ñe deꝰ virtutũ cõuerte nos: & oſtende faciem tuã & ſalui erimus.
D omine deus virtutũ: quouſq; iraſceris in orationem ſerui tui?
C ibabis nos pane lachrimarum: & potum dabis nobis i lachrimis in menſura.
P oſuiſti nos i cõtradi-

¶ Victori pro liliijs teſtimonium Aſaph cantícum. LXXX.

Q Vi paſcis iſrael auſculta: q̃ deducis quaſi gregẽ ioſeph.
Q ui ſedes ſup cherubĩ oſtendere ãte ephraim: & bẽiamin & manaſſe
S uſcita fortitudinẽ tuam & veni: vt ſaluos facias nos.
D eus conuerte nos: & oſtende faciem tuam et ſalui erimus.
D ñe deꝰ exercituum: vſq; quo fumabis ad orationem populi tui?
C ibaſti nos pane flebili: & potaſti nos i lachrimis tripliciter.
P oſuiſti nos contẽtio-

	GALL.	ROM.	HEB.
	ctionẽ vicinis noſtis: & inimici noſtri ſubſanna uerunt nos.	ctionem vicinis noſtris: & inimici noſtri deriſerunt nos.	nem vicinis noſtris: et inimici noſtri ſubſannaue runt nos.
8	D eus virtutum conuerte nos: & oſtende faciem tuam & ſalui erim9	D ñe deus virtutũ conuerte nos: & oſtende faciẽ tuã & ſalui erimus.	D eus exercituum conuerte nos: & oſtẽde faciem tuã & ſalui erim9
9	V ineã de egypto trãſtuliſti: eieciſti gentes & plantaſti eam.	V ineã ex ægypto trãſtuliſti: eieciſti gentes & plantaſti eam.	V ineam de ægypto tuliſti: eieciſti gẽtes et plãtaſti eam.
10	D ux itineris fuiſti ĩ cõſpectu ei9/ & plãtaſti radices ei9: et ipleuit terrã	V iam feciſti in conſpectu eius/ et plãtaſti radices ei9: et repleta eſt tra	P reparaſti ante faciem eius: et ſtabiliſti radices eius & repleuit terram.
11	O peruit montes vmbra eius: & arbuſta ei9 cedros dei.	O peruit montes vmbra eius: & arbuſta ei9 cedros dei.	O perti ſunt mõtes vmbra eius: & ramis illius cedri dei.
12	E xtẽdit pálmites ſuos vſq; ad mare: & vſq; ad flumen propagines ei9.	E xtẽdiſti palmites ei9 vſq; ad mare: & vſq; ad flumẽ propagines eius.	E xpandit comas ſuas vſq; ad mare: et vſq; ad flumen germina ſua.
13	V t quid deſtruxiſti maceriam eius: & vindemiant eam omnes qui prętergrediuntur viam.	V tquid depoſuiſti maceriã eius: & vindemiãt eã omnes qui tranſeunt viam.	Q uare diſſipaſti maceriam ei9: et vindemiauerũt eam omnes qui tranſeunt per viam.
14	E xterminauit eã aper de ſilua: & ſingularis ferus depaſtus eſt eam.	E xterminauit eã aper de ſilua: & ſingularis ferus depaſtus eſt eam.	V aſtauit eam aper de ſilua: & omnes beſtiæ agri depaſtę ſunt eam.
15	D eus virtutum conuertere/ reſpice de cœlo & vide: & viſita vineã iſtã	D ñe deus virtutũ conuertere / nũc reſpice de cœlo & vide & viſita vineã iſtã: & dirige eam	D eus exercituũ reuertere obſecro: reſpice de cœlo et vide et viſita vineam hanc.
16	E t perfice eã quã plantauit dextera tua: & ſuper filium quem confirmaſti tibi.	quam plantauit dextera tua/ & ſup filiũ hois quem confirmaſti tibi.	Et radicem quam plantauit dextera tua: et filium quẽ cõfirmaſti tibi.
17	I ncenſa igni & ſuffoſſa: ab increpatione vultus tui peribunt.	I ncenſa igni & effoſſa manu: ab increpatione vultus tui peribunt	S uccenſã igni et deramatam: ab increpatione faciei tuæ pereant.
18	F iat manus tua ſup virum dexterę tuæ: & ſuper filium hominis quẽ confirmaſti tibi.	F iat manus tua ſuper virũ dexteræ tuę/ & ſuper filium hominis quẽ confirmaſti tibi & non	Fiat manus tua ſup virum dexteræ tuę: et ſuper filium hominis quẽ confirmaſti tibi.
19	E t non diſcedim9 a te/ viuificabis nos: & nomen tuũ inuocabimus.	diſcedimus a te. V iuificabis nos: & nomen tuũ inuocabimus.	E t nõ recedimus a te/ viuificabis nos: et nomine tuo vocabimur.
20	D ñe deus virtutũ conuerte nos: & oſtende fa	D ñe deus virtutũ conuerte nos: & oſtẽde faci	Domine de9 exercituũ cõuerte nos: & oſtẽde=

Pſal. 79 Qui regis.

GALL. ROM. HEB.

cīē tuam et ſalui erim⁹. cīē tuam et ſalui erim⁹. faciē tuā et ſaluī erim⁹.

TITVLVS. Ad victoriā pro illis testimoniū/ Aſaph canticum. Pſalmus de Chriſto domino & fideli ſynagoga/ aduentum domini poſtulāte. Propheta in ſpiritu inducit populū ſanctum: pro aduentu meſſiæ ad deum ſuſpirantem.

EXPOSITIO CONTINVA. Q ui regis iſrael intēde: qui deducis velut ouē ioſeph. q doctrina tuæ legis paſcis hebraicā plebē/ precibus noſtris te accōmoda: qui in mandatis tuis tanq̄ ouiū gregē dirigis filios ioſeph/ populū virtute impletionēq; legis tuæ accreſcentem. 1

Q ui ſedes ſup cherubim: manifeſtare corā ephraim/ beniamin/ & manaſſe. O deus q thronū tuū habes ſupra altiuolos & multicios ſpūs: appare ãte filios ephraim/ bēiamin & manaſſe ex illis tibi diſcipulos/ apoſtolos & fideles aſſume. E xcita potentiā tuā & veni: vt ſaluos facias nos. O deus cherubeæ ſublimitatis inſeſſor expgefac brachiū tuū/ virtutē tuā/ verbū tuū/ & deſcēde: vt nos redimas/ vt ſaluū facias genus humanū. D eus cōuerte nos & oſtende faciē tuā: & ſalui erimus. cōditor & creator noſter fac nos ad te fide cōuerti/ & cōſpiciēdū nobis præbe filiū tuū/ cōſubſtātialē/ natiuā & verā tuæ ſubſtantiæ imaginē: quam ſi ſpiritu/ ſi fide vt par eſt videri⁹/ redimemur ac ſaluabimur. D ñe deus virtutū: quouſq; iraſceris ſuper oratiōnē ſeruī tui/ dñe de⁹ ſabaoth/ de⁹ agminū cœleſtiū: quādiu nō exaudies/ quādiu quaſi iratus repelies precē populi tui/ ꝓmiſſione Chriſti tui/ C ibabis nos pane lachrimarū: & potū dabis nobis in lachrimis in menſura. quandiu differes nos exaudire/ quādiu differes mittere Chriſtū tuū tādiu paſces nos in cibo noſtro in fletu: & lachrimas pro potu dabis nobis in abūdantia. P oſuiſti nos in cōtradictionē vicinis noſtris: & inimici noſtri ſubſannauerunt nos. vicini noſtri contradicunt nobis q̄ mādur⁹ his Chriſtū tuū/ ſaluatorē & liberatorē noſtrū: & aduerſarij noſtri q̄ eum expectam⁹/ q̄ eius preſentiā clamur aduentū irriſerūt nos. D eus virtutū conuerte nos & oſtēde faciem tuā: & ſalui erim⁹. hic ſecūdo reſumit quartum verſū/ deus ſabaoth/ deus agminū cœleſtiū cōuerte nos ad te/ oſtēde nobis meſſiā tuū/ & filiū tuū: & ſic erit noſtra ſalus. V ineā de Aegypto tranſtuliſti. eieciſti gētes & plātaſti eā. pp̄m tuū iſrael ex duro Aegyptiorū iugo i cananæorū terrā emigrare feciſti: expuliſti cananæos & idololatras/ & eū in terræ illi⁹ firma poſſeſſione collocaſti. D ux itineris fuiſti in conſpectu eius/ & plātaſti radices eius: & impleuit terrā. p̄ceſſiſti eū i via/ ducēs & dirigēs eū/ p̄phetas & ſcōs viros vnde p̄pagaret & duceret originē firmaſti: multiplicata eſt & oppleuit vniuerſā iudeā/ oppleuit terrā patrib⁹ noſtris Aorahę iſaac & Iacob p̄miſſā. O perunt mōtes vmbra eius: & arbuſta ei⁹ cedros dei. in magnis ducib⁹/ iudicib⁹/ & regibus poſita eſt p̄tectio eius: & in p̄phetis ei⁹ altitudo cōphenſiōis myſteriorū dei. E xtendit palmites ſuos vſq; ad mare: & vſq; ad flumē p̄pagines ei⁹. poſſeſſiones filiorū ſuorū dilatauit vſq; ad magnū mare: & proſapiei ſuę vſq; ad Euphratē. V t quid deſtruxiſti maceriā eius: & vindemiant eā oēs q̄ p̄tergrediūt viā? quare demoliti⁹ es/ quare amouiſti ſpē & cuſtodiā ei⁹: & populant vineā tuā alienigenę vniuerſi qui ingrediūtur per eā? E xterminauit eā aper de ſilua: & ſingularis ferus depaſtus eſt eā. crudelis hoſtis/ liuidiſſimus & immūdus/ alienigena & barbarus cōtriuit eā: & hoſtis ſuperbus & imanitate ſingularis depopulat⁹ eſt eā. & hæc prophetia de Antiocho aut exercitu romano vera eſt. D eus virtutū cōuerte nos/ reſpice de cœlo & vide: & viſita vineā iſtā. deus exercituū/ de⁹ agminū cœleſtiū indignationē tuā amoue/ de cœlo fer auxiliū/ clemēter nos intuere: & in propria veniens/ viſitatione tua ſalua plebē iſtā. E t perfice eā quā plātauit dextera tua: & ſuper filium hominis quē confirmaſti tibi. dñe deus virtutū cōfirma in p̄fectiōe populū tuū quē in terra promiſſionis patrū/ radicauit benignitas tua: inſeruit quidē & radicauit ſup filiū ſuper meſſiā tuū/ quē tibi ſtabiliuiſti in æternū. I ncenſa igni & ſuffoſſa: ab increpatione vultus tui peribūt. vinea tua hoſtili flāma cōflagrauit/ & e terra vulſa & eradicata eſt: ab imaduerſione iuſtitiæ tuæ ferient qui eā ſuccēderūt/ ſuffoderūt & auulſerūt. F iat man⁹ tua ſup virū dexteręe tuæ: & ſuper filiū hois quē cōfirmaſti tibi. fiat verbū tuū/ potētia & virtus tua ſuper meſſiā tuū/ virū elargitionis plenitudinis gratiæ & miſericordię tuæ/ redēptorem virorū iræ & ſiniſtrę tuæ: fiat virtus & potētia tua ſuper filiū hois quē paulominus a te minutum gloria & honore coronabis/ & quē æterna lege tibi præfinxiſti. E t non diſcedim⁹ a te: viuificabis nos & nomen tuū inuocabimus. humanitate indue verbū tuū & nō ſeparabimur a te: iuſtificabis nos/ & in filio tuo orabimus te. D omine de⁹ virtutū cōuerte nos/ & oſtēde faciē tuā: & ſalui erimus. tertia repetitio quarti verſus/ dñe deus cœleſtiū agminū dirige nos ad te/ largire nobis vt videamus Chriſtum tuum/ vt eius agnoſcamus aduentum: & ſic ſalui/ liberati & redempti a malarum poteſtatum captiuitate euademus.

ADVERTE. Sexto verſu/ & potū dabis nobis in lachrimis in mēſura: Hieronym⁹ ex hebræo/ & potaſti nos in lachrimis tripliciter. ac ſi dicerent. lachrimati ſum⁹ deſyderio aduentus meſſiæ/ lachrimati ſumus ex tarda preū noſtrarū exauditione quaſi tu ſis nobis i-

fenſus & iraſcaris in noſtra oratione/lachrimati ſumus ſuper trāſgreſſionū noſtrarū agnitione & propria(ob quā nos nō exaudis)indignitate. & id:interpretes in menſura potatos lachrimis dixere.· ¶Quartodecimo verſu.& ſingularis ferus depaſtus eſt eā:Hieronymus ex hebræo/& oēs beſtiæ agri depaſtę ſunt eā.ali⁹ vbi ſingularis fer⁹/ vbi beſtiæ agri dictū eſt:cōmotio agri dicit.ali⁹ negat cōmotionē ſignificari:ſed eſſe illic nomē ignotę vo lucris/ceu gryphis aut ali⁹ cuiuſptā ſic ſe habētis ad reliquas volucres/vt cet⁹ ad reliquos piſces.& quicquid de re ſubiecta vocabuli ſit:in hac interpretum cōtrouerſia/certū eſt valentē & extremā quandā ſignificari aduerſantiū potentiā.· ¶Sextodecimo verſu.& perfice eam quā plātauit dextera tua/ & ſuper filiū quē cōfirmaſti tibi:Hieronym⁹ ex hebræo/et radicē quā plātauit dextera tua/& filiū quē cōfirmaſti tibi.& hic ſuperior particula reſpicitur: viſita radicē primæ originis noſtræ/eos ſcilicet quos tu in ſolido cultu tuo ſeruaſti/et viſita filiū/populū hebraicū quē pariter in lege & cultura tua ſolidaſti.filiū:ad populū qui ex ſanctis radicibus a deo plantatis proceſſit/ referri videt. ſic & i Exodo appellat eū filiū. dixi tibi dimitte filiū meū:vt ſeruiat michi.interpretes autē videntur & aliū/nō directiōe/ nō adoptiōe ſed naturę itellexiſſe: quē & octauodecio verſu virū dexterę et filiū hois īpētati ſūt. Et reuera i illo naturali priogenito:dict⁹ eſt is pp̄s fili⁹.qa ad hoc plātati ſūt: vt ex eis ſcām carnē i plenitudie tp̄s ille naſcereť.q̄re ſiue hoc/ſiue illo mō itelligať; nichil a digna exorbitabiť itelligētia. ¶Septiodecio verſu.icēſa igni & ſuffoſſa. Meli⁹ icēſā igni et ſuffoſſā p accuſatiuū:vt aptius ad vineā referri intelligatur/ex hebræo ſuccenſā igni & deramatā.& etiā ne putent incenſa & ſuffoſſa neutra pluralia et referri in verbū ſequēs p̄bū. quod & Auguſtinus et Caſſiodorus ſenſiſſe videntur.acceperunt enim vt neutra pluralia. quod ex hebræo eſſe nequit:ceu iam viſū eſt. neq; etiā ex græcis:vbi legiť.ἐμπεπυρισμένη πυρὶ καὶ ἀπεσκαμμένη vbi empepyriſmene & aneſcāmene/id eſt incenſa et ſuffoſſa ſunt nominatiui ſingulares fœminini quorū ſubſtantiuū facile intelligiť in græco ampelos.id eſt vinea.ergo cū per accuſatiuū vertuntur:amputať huiuſmodi allucinatiōis occaſio.· ¶Nonodecimo verſu.& nō diſcedim⁹.forſan rectius:& nō diſcedemus.Nā et ex hebreo & nō recedemus. ¶In fine eiuſdē nonidecimi verſus.et nomē tuū īnuocabim⁹:Hieronym⁹ ex hebræo et nomine tuo vocabimur.quo propheta innuere videtur eos q a Chriſto nō diſceſſerunt etiam ex hebraica gente:nomine eius nuncupandos/Chriſtianoſq; vocandos.· ¶Viceſimo verſu/dñe de⁹ virtutū conuerte nos. hic verſus ter eſt repetit⁹:quod non ſine myſterio factū volunt.ob trinā filij dei manifeſtationē: per fidē/ per theophaniā et contēplationē/et tertio per apertam et ſine velamento cognitionē. prima manifeſtatio purgat/ſecunda illuminat/et tertia perficit.prima eſt incipiētiū/ſecunda ꝓficientiū/et tertia perfectorū atq; cōſūmatorū.quas nobis digne cōcedat Chriſt⁹ domin⁹/fili⁹ dei ſuperbenedict⁹ in ſęcula, Amen.

¶In finē pro torcularibus p̄ſalm⁹ Aſaph.quīta ſabbati. LXXX.

1 EXultate deo adiutori noſtro: iubilate deo iacob.

2 Sumite pſalmū & date tympanum: pſalterium iocūdū cū cithara.

3 Buccinate i neomenia tuba:in inſigni die ſolēnitatis veſtrę.

4 Quia pręceptū i iſrael eſt:& iudiciū deo iacob

5 Teſtimoniū in ioſeph poſuit illud/cum exiret de terra ægypti: linguā

¶In finem pro torcularibus p̄s Aſaph. quīta ſabbati. LXXX.

EXultate deo adiutori noſtro: iubilate deo iacob.

Sumite pſalmū & date tympanū: pſalteriū iocundum cum cithara.

Canite in initio menſis tuba: in die inſignis ſolēnitatis veſtrę.

Quia p̄ceptū i iſrael eſt & iudicium deo iacob.

Teſtimoniū in ioſeph poſuit illud: dū exiret de terra ægypti.

Liguā quā nō nouerat

¶Victori in torcularibus Aſaph.

LXXXI.

LAudate deū fortitudinem noſtrā: iubilate deo iacob.

Aſſumite carmē & date tympanū: citharam decoram cū pſalterio.

Clangite in neomenia buccina: & i medio die ſolennitatis noſtræ.

Quia legitimum iſrael eſt:& iudiciū deo iacob

Teſtimoniū in ioſeph poſuit cum egrederetur de terra ægypti: labiū

Psal. 80 Exultate.

	GALL.	ROM.	HEB.
	quã nõ nouerat audiuit	audiuit: deuertit ab one	qđ nesciebat audiuit.
6	D iuertit ab oneribus	tibus dorsum eius: ma	A mouit ab onere hu
	dorsũ eius: manus eius	nus eius in cophino ser	merum eius: manꝰ eius
	in cophino seruierunt.	uierunt.	a cophino recesserunt.
7	I n tribulatiõe iuocasti	I n tribulatiõe iuocasti	I n tribulatiõe iuocasti
	me & liberaui te/ exau	me et liberaui te/ et ex	& erui te / exaudiui te i
	diui te i abscõdito tẽpe	audiui te i abscõdito tẽ	abscondito tonitrui: ꝓ
	statis: ꝓbaui te apd aq̃	pestatis: ꝓbaui te ad a	baui te sup aquã cõtra
	quã cõtradictiõis. Sẽp.	quas cõtradictiõis. Dp	dictionis. Sela.
8	A udi populus meꝰ &	Audi populus meꝰ &	A udi populꝰ meus et
	contestabor tẽ / israel si	loquar: israel et testifica	contestor te/ israel si au
	audieris me: non erit in	bor tibi.	dieris me: non sit in te
	te deus recens/ nec ado	Israel si me audieris nõ	deus alienus/ et nõ ado
	rabis deum alienum.	erit i te deꝰ recens: neq̃	res deum peregrinum.
		adorabis deũ alienum.	
9	E go enim sum domi	Ego enī sũ dñs deꝰ tuꝰ:	Ego sũ dñs deꝰ tuꝰ: qui
	nus deus tuus qui edu	q̃ eduxi te de tra ẽgypti	eduxi te de tra ægypti.
	xite de terra ægypti: di	Dilata os tuum & ego	Dilata os tuum & im
	lata os tuum & imple	adimplebo illud: & nõ	plebo illud.
	bo illud.	audiuit populꝰ meꝰ vo	Et nõ audiuit populꝰ
10	Et nõ audiuit populus	cem meam & israel nõ	meus vocẽ meã: & isra
	meus vocem meã: et is	intendit michi.	el non credidit michi.
	rael nõ intendit michi.	Et dimisi eos scđm de	Et dimisi eum in praui
11	Et dimisi eos scđm de	syderia cordis eorũ: &	tate cordis sui: ambula
	syderia cordis eorum:	ibũt i volũtatibus suis.	bunt in consilijs suis.
	ibũt i adiuẽtionibꝰ suis.	Si plebs mea audisset	Vtinam populus meꝰ
12	S i populus meꝰ audis	me/ israel si vias meas	audisset me: israel i vijs
	set me: israel si i vijs me	ambulasset/ ad nichilũ	meis ãbulasset.
	is ambulasset.	inimicos eorum humi	Quasi nichilum inimi
13	P ro nichilo forsitan ini	liassem: et super tribulã	cos eiꝰ humiliassem: et
	micos eorũ humiliasse:	tes eos mississem manũ	super hostes eorum ver
	& super tribulãtes eos	meã.	tissem manum meam.
	mississem manũ meam.	I nimici domini menti	Q ui oderunt dominũ
14	I nimici domini mẽtiti	ti sũt ei: et erit tẽpꝰ eo	negabũt eum: & erit tẽ
	sunt ei: & erit tẽpus eo	rum in æternum.	pus eorum in sæculum
	rum in sæcula.	C ibauit eos ex adipe	Et cibauit eos de adipe
15	E t cibauit eos ex adipe	frumenti: & de petra/	frumenti: et de petra/
	frumenti: & de petra/	melle saturauit eos.	melle saturauit eos.

TITVLVS. Ad victoriã ꝓ torcularibꝰ psalmus Asaph, psalmus: hymnica laus q̃ i festo ve teris synagogæ canebatur/ quod quidẽ initio septimi mensis cui mensiũ nostrorũ septẽber respondet celebrabatur, acta vitæ ꝑterita memorãtes reuocabãt ad examen: quo decimo succedẽti die expiarent (tunc enī expiationis festũ) & quitodecimo scenophegia/ id est festũ tabernaculorũ (quæ σκηνοπηγία a figẽdis tabernaculis græci dicũt) posit collectã messem/ vindemiã factã/ & torcularia pressa a quibus & nomẽ etiã torculariũ accepit/ celebra rent. illa enī prima erat festi hulus id est tabernaculorũ quod & idẽ torculariũ est/ ꝑparatio. Propheta in spiritu instruxit eos/ quid die illo esset & agendũ & canendum.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exultate deo adiutori noſtro: iubilate deo Iacob, gaudete
memores deū eſſe adiutorē noſtrū: in iubilo glorificate deū q amat ſuppreſſores victorū.
2 Sumite pſalmū & date tympanū: pſalterīū iocundū cū cithara. canite carmē deo noſtro/
pulſate tympanū: adaptate pſalterīū ad iucūdas dei laudes recrepādas aptū inſtrumentū/
3 & citharā. Buccinate in neomenia tuba: in inſigni die ſolēnitatis veſtræ, clangite cornea
4 buccina in nouo mēſe/ i iitio mēſis: in memorabili die celebritatis veſtræ. Quia p̄ceptū in
iſrael eſt: & iudiciū deo Iacob. hāc eni diē celebrari populo iſraelitico iuſſū eſt: & vltionē i
5 trāſgreſſores factur⁹ eſt de⁹ Iacob. Teſtimoniū in Ioſeph poſuit illud cū exiret de terra egy
pti: linguā quā nō nouerat audiuit. de⁹ hāc bñficiorū ſuorū teſtē obſeruationē populo Io-
ſeph/ populo ab ſe in ægypto ſaluato tradidit cū egrederet ſeruitutē mēphitici populi: man⁹
6 data dei quæ i egypto nūq̄ nouerat/ accepit. Diuertit ab oneribus dorſū ei⁹: man⁹ ei⁹ i co
phino ſeruierūt. amouit de⁹ a vectura cemēti & lapidū humeros eorū: & a vili miniſterio
7 manus eorū. In tribulatione iuocaſti me et liberaui te/ exaudiui te in abſcōdito tēpeſta-
tis: probaui te apud aquā cōtradictiōis. de⁹ hic loquēs inducit/ O populе quē i egypto p̄ Io
ſeph ſaluaui/ tu in afflictione tua clamaſti ad me/ et eripui te de calamitoſa oppreſſiōe tua/
& cū apte gemere nō auderes/ recōditos gemit⁹ magnæ afflictiōis tuæ miſeratus audiui:
te icredulū potētiæ meæ & imemorē et ingratū bñficiorū meorū exptus ſū ad aquas con-
tradictionis/ vbi etiam aio cōtradicēte & nō credēte Moſe/ de ſaxo duriſſimo eduxi vobis
8 aquas in abūdantia. Audi popul⁹ meus et cōteſtabor te/ iſrael ſi audieris me nō erit in te
deus recens: neq; adorabis deū alienū, p̄baui te ad aquas cōtradictiōis incredulū/ ingra-
tū/ imemorē/ attñ vt te ad me reuocarē et ſaluarē te/ dixi auſculta populе meus et veritatē
tibi nudabo/ p̄les Iacob diuina viſione et bñdictiōe dignata/ ſi auſcultaueris p̄ceptis meis
nullū deū prætr me coles/ nullū recentē induces: neq; inclinaberis ad culturā alicui⁹ dei
9 gētilū. Ego eni ſū dñs de⁹ tu⁹ q eduxi te de terra ægypti: dilata os tuū et iplebo illud. ego
ſū dñator et cōditor tuus/ dñator tu⁹ cui ſoli ſeruire debes/ cōditor tu⁹ qui feci et creaui te/
qui exemi te de dura ægyptiorū ſeruitute: tu hæc credēs et agnoſcēs pete a me q̄ voluerisſ
10 et quę petieris elargiar tibi in abūdantia. Et nō audiuit populus meus vocē meā: et iſrael
nō intendit michi. nō curarūt quos p̄ peculiari plebe delegerā/ p̄teſtatiōnē meā: et filij pa
11 tris creduli et deū agnoſcētis/ nō cōuerterūt ad me mentē ſuā. Et dimiſi eos ſcām deſyde-
ria cordis eorū: ibūt in adiuētionib⁹ ſuis, permiſi eos vt aīæ ſuæ cōcupiſcētias ſequerētur:
12 ſequentē inuētiones et ſua placita nō mea. Si populus meus audiſſet me: iſrael ſi i viis meis
13 ambulaſſet. Pro nichilo forſitan inimicos eorū humiliaſſē: et ſuper tribulātes eos miſiſſem
manū meā. ſi quā michi plebē delegerā obediuiſſet michi: ſi plebs iſrael p̄cepta mea ſecuta
fuiſſet. tanḡ nichilū aduerſarios eorū deꝑſiſſē: et ſup affligētes eos potentiā meā extēdiſſē/
14 meāq; vltionē in illos effudiſſē. Inimici dñi mētiti ſūt ei: et erit tēpus eorū in ſæcula. odien
tes dñm cū apparuerit in terra negabūt eū: et tēpus vltionis et vindictæ eorū durabit in ſē
15 piternū. Et cibauit eos ex adipe frumēti: et de petra/ melle ſaturauit eos. et pauit eos pu-
riſſima lege Chriſti ſui: et melliflua doctrina meſſię ſatiauit eos.

ADVERTE. Tertio verſu. buccinate in neomenia: neomenia initiū mēſis/ et initiū nouę
lunæ ſignificat: ſed hæc apd Hebræos coīcidūt. nā mēſib⁹ vtunt lunaribꝰ: qui a cōiūctiōe
lunæ initiū habent. ἀπὸ τοῦ μέου καὶ μηνὸς id eſt a nouo et mēſe. ſignificat etiā μὴν
lunā. ex quo/ ſi cōponi intelligaſ: nouā lunā ſignificabit. et in feſto tubarū de quo hic ſer-
mo habeē canebāt tuba cornea/ nō ductili argētea aut metallica. qđ quoties fiebat: induce
baē populus ad recordationē beneficiorū diuinorū/ et p̄priæ ingratitudinis agnitionē/ ad
p̄uocandū populū/ ad male actorū pœnitudinē et afflictionē. Et i memoria ſacrificij libe-
rationis Iſaac/ et agni tūc imolati: clāgebāt corneis tubis/ et ex cornu arietis factis. ſed qđ
hoc eſt: niſi quædā p̄miſſa in figura inſtructio noſtra/ quo pacto pararī debem⁹ ad pœnitē
dū/ recolētes bñficia dei a pricipio redēptiōis noſtræ a pricipe tenebrarū/ memores agni p̄
nobis imolati/ ſtrepitū ſoni paſſionis ei⁹ cōtinuo mētalibus auribus excipiētes (hęc eni/ tu
ba illa cornea in memoriā ſacrificij Iſaac p̄figurabat) memores inſup prōptitudinis beni-
gnitatis ei⁹ ad exaudiēdos eos qui ad eū reuertunt̄/ memores ineffabilis dulcedinis eius/
dātis nobis ſuū corp⁹ ad edēdū & ſanguinē ſuū in potū ad cōſecutionē oim gratiarū et cœ
leſtiū chariſmatū. memores itē ingratitudinū noſtrarū/ et poſt tāta bñficia tranſgreſſionū/
ea de cauſa ad miſeratorē et p̄piciabilē deū noſtrū qui fecit nos/ qui redemit nos/ qui pauit
nos reuertentes/ gemētes/ pœnitētes et nos affligētes. idq; a pricipio quadrageſimæ/ et añ
magna in lege euāgelica feſta a ſynagoga vmbratiliter p̄inſtructi facere debem⁹/ oia refe-
rētes in veritatē q̄ ipſi in quadā opaca/ operta et vmbratili operabanē imagine. Chriſt⁹ enī
veritas: et facta ei⁹ et inſtituta vera. ¶ Sexto verſu. man⁹ eius i cophino ſeruierūt: Hiero
nymus ex hebræo/ manus eius a cophino receſſerūt. qđ rectiꝰ videē, nā id meli⁹ conſequit

Psal. 80 Exultate 81

GALL. ROM. HEB.

qđ dictũ est supra, cũ exiret de terra ægypti, & id diuertit ab oneribꝰ dorsũ eiꝰ, quo significat egressũ populũ de ęgypto/a seruitute liberatũ, quo mẽ igit subiũgit/ seruierũt manus eiꝰ i cophino/i sportis & corbibꝰ ad opa ægyptiorũ portãdis/legẽdũ igit potiꝰ esset, diuertit ab oneribꝰ dorsũ eiꝰ: manꝰ eiꝰ a cophino abierũt, aut vt facer ex hebræo Hieronymꝰ habet: recesserũt. ¶ Vndecimo versu, ibũt i adiuentionibꝰ suis: rectiꝰ videt legendũ ibant, de patribꝰ enī fit sermo: qui in deserto ꝓuaricati fuerãt, vt ne Moses quidẽ & Aaron: a ꝓuaricatione inuenirent insõtes/ex capite 20 libri numerorũ, & sic Hieronymus/ ambulabant in consiliis suis. ¶ Tertiodecimo versu, ꝓ nichilo forsitan inimicos eorũ humiliasse: Hieronymus ex hebræo/quasi nichilũ inimicos eiꝰ humiliassem, quo significat videl/ inimicos eiꝰ quasi nichilũ cõtriuisse/nichili eos ęstimasse, & Paulus Hebræus notat nullã hic haberi dubietatis notam: sed magis (vt Hieronymꝰ expressit) similitudinis, neq; dubitando satis deo cõpetere videt, quare potiꝰ nobis legẽdũ esset: tanq̃ nichilũ inimicos eorũ humiliasse, si etiã pro nichilo dicit/ & exponit gratis et sine causa: id nõ multũ deo cõuenire videt/q gratis & sine causa neminẽ humiliat. ¶ Quartodecimo versu, inimici dñi mẽtiti sũt ei: Hieronymus ex hebræo/qui oderũt dñm negabũt eũ, vbi ꝓpheta taxat Hebræos/ post õnimoda bñficia deũ esse negaturos, qđ maxime ipletũ est cũ illi dicebãt: tu de teipsõ testimoniũ dicis/testimoniũ tuũ nõ est verũ, cũ suum regem esse negauerunt clamãtes: nõ habemus regẽ nisi cæsarem, cũ nõ ipsũ: sed latronẽ & homicidã dimitti petierũt, sicut et de iꝑis psalmo 17 ipse per os Dauid dicit: filij alieni mentiti sunt michi, sed quia negauerũt vitã: iuste mortem incurrerunt secundã/cuiꝰ nunq̃ deerunt supplicia, et erit (inquit) tẽpus eorũ i ęcula, a qua morte nos liberet omnium bonorum largitor/ misericors & miserator Christus dominus superbenedictus in sempiternum & vltra. Amen.

¶ Cõs Asaph. LXXXI

1 DEus stetit in synagoga deorũ: i medio autẽ deos diiudicat

2 Vsquequo iudicatis iniquitatẽ: et facies peccatorũ sumitis? Semper.

3 Iudicate egeno & pupillo: humilem & pauperem iustificate.

4 Eripite pauperẽ et egenum: de manu peccatoris liberate.

5 Nescierunt neq; intellexerunt/in tenebris ambulant: mouebunt omnia fundamenta terræ.

6 Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes.

7 Vos autem sicut homines moriemini: & sicut vnꝰ de principibus cadetis.

8 Surge deꝰ iudica terrã: quoniã tu hæreditabis in omnibus gentibus.

¶ Cõs Asaph. LXXXI

DEꝰ stetit ī synagoga deorũ: i medio autem deos discernit.

Quousq; iudicatis iniquitatem: & facies peccantium sumitis? Dp

Iudicate pupillo et egeno: humilem et pauperem iustificate.

Eripite pauperẽ et egenum: de manu peccatoris liberate.

Nescierunt neq; intellexerunt/in tenebris ambulant: mouebunt omnia fundamenta terræ.

Ego dixi dij estis: & filij excelsi omnes.

Vos autem sicut homines moriemini: & sicut vnꝰ de pricipibus cadetis.

Exurge deꝰ iudica terrã: quoniã tu hęreditabis in omnibus gẽtibꝰ.

¶ Cõs asaph. LXXXII

DEus stetit in cœtu dei: in medio deos diiudicat.

Vsquequo iudicatis iniquitatem: et facies impiorum suscipitis? Sela.

Iudicate pauperi & pupillo: egeno et inopi iuste facite.

Saluate inopem et pauperem: de manu impiorum liberate.

Non cognoscunt nec intelligunt/i tenebris ambulant: mouebunt omnia fundamenta terræ.

Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes vos.

Ego quasi adam moriemini: et quasi vnꝰ de principibus cadetis.

Surge domine iudica terram: quoniã tu hæreditabis omnes gentes.

TITVLVS. Psalmus Asaph. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu psalmũ incoat et finit. medius sermo deo tribuitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Deꝰ stetit i synagoga deorũ: i medio aũt deos diiudicat. aũt 1

tit dñs cathneo ſumpto velamine cõgregationi iudicũ hebreorũ/ſacerdotũ/ſcribarũ/& pha
2 riſeorũ: in medio autẽ eos qui iuſte & qui perperã iudicãt diſcernit.. Vſquequo iudicatis ini-
quitatẽ: & facies peccatorũ ſumitis? hic dei ſermo. vſquequo falſum ſacitis iudiciũ; & mores
3 tranſgreſſorũ vobis vendicatis. Iudicate egeno & pupillo: humilẽ & pauperẽ iuſtificate, iu-
4 ſtitiã facite inopi & orphano: depreſſo & mendico iuſtũ iudiciũ reddite. Eripite pauperẽ &
egenũ: de manu peccatoris liberate. cruite veſtro iudicio inopẽ & calamitate preſſum: & de
5 potentia iniuſti & calũniatoris eximite. N eſcierũt neq; intellexerũt/in tenebris ambulant:
mouebũtur oia fundamẽta terræ. iudices terrę malicia excęcati ignorauerũt/& nõ ceperũt
mente iuſtificationes dei/in cupiditatibus ſuis viuũt: ſed mouebitur & cõcutietur mundus
6 iſte/& peribit omnis cõcupiſcentia eius cũ dñs venerit ad iudiciũ. Ego dixi dij eſtis: & filij
7 excelſi omnes. ego vocaui vos deos: & filios dei oẽs. Vos autẽ ſicut hoies moremini: & ſi-
cut vnus de pricipibus cadetis. attamẽ nõ ſicut deus imortales eritis/ſed ſicut primus parẽs
8 morte ſoluemini: & ſicut potentes orbis in interitũ ruetis. Surge deus iudica terrã: quoniã
tu hereditabis in oibus gẽtibus. hic iterũ propheta. expergiſcere dñe/ condẽna aduerſarios
tuos/iudices ſynagogę/pontifices/ſcribas & phariſeos: quoniã illis iudicatis/tu poſſidebis
omnes nationes/illis deletis/tu accipies hereditatẽ & poſſeſſionẽ tuã terminos terræ.

ADVERTE Primo verſu. deus ſtetit in ſynagoga deorũ/ in medio autem deos diiudicat: Hieronymus ex hebrẽo/deus ſtetit in cœtu dei: in medio deos diiudicat. Sed dicet forſan quiſpiã: noſtra tralatio accõmodatior videtur. nam ſynagoga & cœtus/multorum eſt: deus autem ſingularis/neq; collectionẽ vllam dicit. & diiudicare item in medio: multitudinẽ reſpicere par eſt. et deorum dicendũ eſſe cõfirmare videtur ſexti verſus principiũ. ego dixi dij eſtis. Verũ Hieronymus quo ad hoc recte vertit. nam vbi dicimus deus ſtetit in ſynagoga deorum: illud deorũ/in hebræo E L dicitur/& ſingulare eſt/ & dei non deorũ ſignificat. & vocabulũ eſt quo pſalmo 21 deus meus deus meus vt quid dereliquiſti me: dñs noſter vocat patrem. & quod in principio pſalmi 49 deus/deus/deus locutus eſt: dictum eſt eſſe nomen patris. quare cum dicitur deus ſtetit in ſynagoga dei: deus pro filio/& dei pro patre ſumitur. acſi diceretur. Chriſtus deus ſtetit in ſynagoga dei patris. & quid mirum ſi patris ſynagogã appellat: quę iudicabat i domo patris eius? ſic enim cum templũ intrault / zelo dei patris ſuccenſus/vendẽtes & ementes ejiciens. nolite (inquit) facere domũ patris mei domũ negociationis. ſic igitur dei/eum exprimit ad quẽ ſynagoga pertinebat: non autem id quod ipſam integrabat ſynagogã. at ſeptuaginta interpretes/ putantes id quod ſubiungebatur ſynagogę/ad integrationẽ eius reſpicere: corruperũt litteram dicentes in ſynagoga deorum/cum dei dicendũ fuiſſet/nõ tam illuſi amphibologia q̃ torta intelligentia lapſi. Et quod ſubiũgitur in medio deos diiudicat: aliqui codices/ ex hebrẽo habent in medio deus diiudicat. & id tolerari poſſet. nam deus primo loco & hic idem vocabulũ habetur E L O H I M: quod in hac ſecunda particula & deus & deos verti poteſt/& quod ſexto verſu Hieronym⁹ & interptes dij verterũt/vt par erat. Verũ admodũ cõſonũ eſt: vt dicatur pluratiue in medio deos diiudicat. E t id cõceſſerim ſexto verſu ſpiritũ ſanctũ cõfirmare cũ dixit/dixi dij eſtis/non autẽ ſextũ verſum cõfirmare dicendũ fuiſſe deus ſtetit in ſynagoga deorũ. nam ſic in primo verſu per ſecundã particulã/dij vocati eſſent ad quos ꝓculdubio de diuinitate ſua/& cõſubſtantialitate cũ patre dñs noſter ex 10 Ioãnis apertũ habuit ſermonẽ. At iterũ dices/ vbi ELOHIM pro filio reperitur? poſſum dicere ſecũdo vocabulo pſalmi 49. quod ſi apertius teſtimoniũ requiris: hoc nequaq̃ refutare iure valebis/ex pſalmi 44/verſu octauo/ ſedes tua deus in ſęculũ ſęculi/ vbi deus ELOHIM dicitur & quod de filio intelligatur: ſequẽs verſus aperte inſinuat in quo dicit/ dilexiſti iuſtitiã & odiſti iniquitatem/ propterea vnxit te deus deus tu⁹ oleo lętitiæ prę cõſortibus tuis. cui eni alij q̃ Chriſto dño hæc conuenire poſſunt? ¶ Sexto verſu/ & filij excelſi: excelſi genitiuus ſingularis. ſic enim grece καὶ υἱοὶ ὑψίστου quo verſu aduerſus calũnias Iudęorũ vſus eſt dñs. ſiue eni calũniabantur q⁹ ſe deũ dixiſſet. prima parte verſus eorũ ora claudebat. & q⁹ filiũ dei: ſecunda eiuſdem verſus particula eorũ ferlebat ſtultitiã. at vero cum ſe filium dei dixiſſet/ calũniabantur q⁹ ſe diceret deũ: ideo prima particula in eos vſus eſt. Et ſi oculos mẽtis habuiſſent: ex primo verſu aperte cognouiſſent eum eſſe deum. et de preſentia Chriſti ſaluatoris eos in medio diiudicantis vt in decimo capite Ioannis habetur: vniuerſa preſentis pſalmi impleta eſt prophetia. ¶ Septimo verſu. ſicut homines: Hieronymus ſicut Adam. quo volunt deſignari mortem temporalẽ quam ex primo patre incurrimus. quod ſubiungitur/ & ſicut vnus de principibus cadetis: intelligi volunt mortem ſecundã & ſpiritualem/ inſtar alicuius principum apoſtaſiæ malarum poteſtatum de cœlo ruentium.

¶ Canticum pſalmus Aſaph. LXXXII. ¶ Canticum pſalmus Aſaph. LXXXII. ¶ Canticum pſalmi Aſaph. LXXXIII.

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
82 Deus quis,	1	DEus quis ſimilis erit tibi? ne taceas neq; cõpeſcaris deus.	DEus quis ſimilis erit tibi? ne taceas neq; cõpeſcaris deus.	DEus ne taceas tibi ne ſileas: & nõ quieſcas deus.
	2	Quoniã ecce iimici tui ſonauerũt: & qui oderũt te extulerunt caput.	Quoniã ecce iimici tui ſonauerũt: et qui te oderũt extulerũt caput.	Quia ecce inimici tui tumultuati ſũt: et q̃ oderũt te eleuauerũt caput.
	3	Super populũ tuũ malignauerũt cõſiliũ: & cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos.	In plebem tuã aſſute cogitauerũt conſiliũ: & cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos.	Cõtra populũ tuũ nequiter tractauerũt: et iierũt cõſilium aduerſus arcanum tuum.
	4	Dixerũt venite & diſp̃damus eos de gente: & non memoretur nomẽ iſrael vltra.	Dixerũt venite et diſp̃damus eos ex gente: & nõ memorabit nomen iſrael amplius.	Dixerũt venite & cõteramus eos de gente: & non ſit memoria nominis iſrael vltra.
	5	Quoniam cogitauerunt vnanimiter ſimul/ aduerſus te teſtamentum diſpoſuerunt: tabernacula idumęorum & iſmaelitę.	Quoniam cogitauerunt conſenſum in vnũ: aduerſus te teſtamentũ diſpoſuerunt.	Quoniam tractauerunt pariter: contra te fœdus pepigerunt.
	6	Moab & agareni / gebal & ammon/ & amalec: alienigenę cum habitantibus tyrum	Tabernacula idumæorum et iſmaelitũ/ moab & agareni/ gebal & ammon & amalec: & alienigenę cum habitantibus tyrum.	Tabernacula idumeæ & iſmaelitæ/ moab & agareni / gebal & ammon & amalec: paleſtina cum habitatoribus tyri.
	7	Etenim aſſur venit cũ illis: facti ſunt in adiutoriũ filijs lot. Semper.	Etenim aſſur ſimul venit cũ illis: facti ſunt in ſuſceptionẽ filijs lot. Dp̃.	Sed et aſſur venit cum eis: facti ſunt brachium filijs lot. Sela.
	8	Fac illis ſicut madian & ſiſare: ſicut iabin in torrente ciſſon.	Fac illis ſicut madian & ſiſare: & ſicut iabin in torrente ciſſon.	Fac illis ſicut madian & ſiſare: ſicut iabin in torrente ciſſon.
	9	Diſperierunt in endor: facti ſunt vt ſtercus terræ.	Diſperierunt in endor: facti ſunt ſicut ſtercus terræ.	Contriti ſunt in endor: fuerunt quaſi ſterquilinium terræ.
	10	Pone principes eorum ſicut oreb: & zeb & zebee & ſalmana.	Pone principes eorum ſicut oreb zeb zebee & ſalmana / omnes principes eorum qui dixerunt: hęreditate poſſideamus nobis ſanctuarium dei.	Pone duces eorum ſicut oreb et zeb & zebee & ſalmana/ omnes principes eorum qui dixerunt: poſſideamus nobis pulchritudinẽ dei.
	11	Omnes principes eorũ qui dixerũt: hęreditate poſſideamus ſanctuarium dei		
	12	Deus meus pone illos vt rotam: ſicut ſtipulã ante faciem venti.	Deus meus pone illos vt rotam: & ſicut ſtipulam ante faciem venti.	Deus meus pone eos vt rotam: quaſi ſtipulã ante faciem venti.
	13	Sicut ignis qui cõburit	Sicut ignis qui cõburit	Quomodo ignis cõbu

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſiluam: ſicut flamma cō burens mōtes.	ſiluas: velut ſi flāma in cendat mōtes.	tit ſiluā: & ſicut flāma deuorat montes.
14	Ita perſequeris illos ī tē peſtate tua: & in ira tua turbabis eos.	Ita perſequeris eos ī tē peſtate tua: & in ira tua cōturbabis eos.	Sic perſequere eos in tē peſtate tua: et ī turbine tuo conturba me.
15	Imple facies eorū ignominia: & quęrent nomē tuum domine.	Imple facies eorū ignominia: vt quęrent nomē tuum domie.	Imple facies eorū ignominia: et quęrent nomē tuum domine.
16	Erubeſcāt & cōturbentur in ſęculū ſęculi: et cōfūdantur et pereant.	Cōfūdant̄ & cōturbent̄ in ſcl̄m ſcli / & reuereāt̄ et pereāt: & cognoſcāt	Confundant̄ et cōturbentur vſq; in ſęculum: et erubeſcāt et pereant.
17	Et cognoſcāt quia nomen tibi dñs: tu ſolus altiſſimus in omni terra.	quia nomen tibi dñs. Tu ſolus altiſſimus: ſuper oēm terram.	Et ſciāt quia nomē tuū eſt domin⁹: ſolus tu excelſus ſup omnē terrā.

TITVLVS. Canticum pſalmi Aſaph, pſalmus de bellis populo ſancto veteris ſynagogæ inflictis, propheta in ſpiritu.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus quis ſimilis erit tibi: ne taceas/ neq; cōpeſcaris deus.
deus qs poterit tibi aſſimilari vt reſiſtere poſſit tot & tātis aduerſarijs noſtris? tu ne ipſis po
2 pulū tuū inuadētibus tacit⁹ ſis/ ne quietus ſinas eos ī tuos debacchari. Quoniā ecce īimici
tui ſonuerūt: & qui oderūt te extulerūt caput. ne quieſcas ſed accede ī auxiliū populi tui/ qa
ecce hoſtes legis tuæ & cultus tui ipetū bellicū & ſtrepitū fecerūt: & qui te odio pſequunt/
3 ſuperbia eleuati ſunt. Super populū tuū malignati ſunt cōſiliū: & cogitauerūt aduerſus ſan
ctos tuos, cōtra hebraicā plebē tuā iluſte & maligne cōſultauerūt: & machinati ſunt mala
4 ī cultores tuos. Dixerūt venite & diſpdam⁹ eos de gēte: & nō memoret̄ nomē iſrael vltra.
exhortati ſunt ſe hoſtes noſtri dicētes/ accedite & deleam⁹ hebręos de populis terræ: & di-
5 ſpereat funditus memoria populi iſrael. Quoniā cogitauerūt vnanimiter ſimul aduerſum
6 te: teſtamētum diſpoſuerūt tabernacula idumæorū & iſmaelitę, Moab & agareni/ gebal &
āmon & amalech: alienigenę cū habitātibus tyrū. ne ſileas ne cōpeſcaris ne diſſimules au
xiliū deus/ quoniā cōſpirauerūt ſimul aduerſū te: cōfœderata ſunt cōuenticula filiorū Eſau/
& iſmaelitę, moabitę & filij agar/ ſobalitæ/ āmonitę & amalechitę: paleſtini cū habitatori-
7 bus ſyrię. Etenī aſſur venit cū illis: facti ſunt in adiutoriū filijs Lot. ſed & aſſyrius hoſtis ſe
8 accinxit ad affligendū populū tuū ſicut et iſti finitimi & accole eius; & adiuuerūt moabitas
& āmonitas ad eū diſpdendū. Fac illis ſicut madiā et ſiſare: ſicut iabin ī torrēte ciſſon. vin-
dictā exerce in eos ſicut in madiā qui a gedeone fuſus eſt: & ſicut ſiſare principi exercitus:
ſicut iabin regi chanaā quos barach comitante delbora deturbauit apud torrentē ciſſon.
9 Diſperierūt in endor: facti ſunt vt ſtercus terræ, vlciſcere in eos/ ſicut qui perierūt in die pe-
cuſſionis ſaul iuxta endor / qui inſepulti iacuerūt facti veluti ruder & ſterquiliniū ipſi terræ
10 Pone principes eorū: ſicut oreb & zeb & zebeę & ſalmana: ſic diſperde duces militiæ aduer-
ſariorū populi tui: ſicut dipdiſti principes exercitus madiā/ oreb/ zeb/ zebeę/ & ſalmana/
quorū primū bellatores ephraim iterfecerūt in petra/ & ſecundū in torculari/ tertiā & quar-
11 tū gedeon gladio ſuo tranſfodit. Omnes pricipes eorū qui dixerūt: hęreditate poſſideamus
ſanctuariū dei, diſpde inquā hoc pacto oēs primarios viros eorū qui ī ſuphta locuti ſunt di-
12 centes: deleta iſraelitica gente/ poſſeſſione capiamus terrā in qua coluerūt deū ſuū. Deus
meus pone illos vt rotā: & ſicut ſtipulā ante faciē venti, deus meus qui pedē figere & ſtabi-
lire voluerūt in hęreditate tua: fac eos inſtabiles veluti trochū & veluti paleas in flatibus vē-
13 torū. Sicut ignis qui cōburit ſiluā: & ſicut flāma cōburēs mōtes. Ita perſequeris in tēpeſtate
14 tua: & in ira tua cōturbabis eos, dñe deus in valida ſuccenſione tua ſicut ignis exurens lu-
cos & nemora/ perſequēs vrge eos: & ī idignatione ire tuæ tanq̄ flāma etiuā aut montes
15 alios perpetuo cōflagrare faciens/ puni eos. Imple facies eorū ignominia: & quęrēt nomen
tuū dñe, pateat & in aperto ſit ignominioſa eorū punitio: & qui videbūt/ eorū exēplo deter-
16 riti/ te deū eſſe credent. Erubeſcant & cōturbētur in ſæculū ſęculi; & cōfundātur & pereāt.
capita factionis aduerſariorū patēti cōfuſione deiciātur/ & turbationi eorū nulla detur re-
17 quies: peſſūdētur in abyſſum/ & æterna morte intereant. Et cognoſcant quia nomen tibi
dñs: tu ſolus altiſſimus in omni terra. & alij cōfuſione eorū edocti/ & ipſi in ſupplicijs detēti
cōfiteri & agnoſcere cogātur/ quia nō ipſi ſed tu ſolus vocari debes domin⁹: et quia tu ſolus

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
82	potentissimus in vniuerso terrarū ambitu & in vniuersa vbicūq; gentium terrarum plaga.		
Deus quis.	ADVERTE. Primo versu/deus qs similis erit tibi: Hieronymꝰ ex hebreo/deus ne taceas.		
83	vterq; sanꝰ bonꝰ: estq; hic ter ταυτολογία/terq; idē ad affectū aut misteriū repetitꝰ sermo & vocabulorū homonymia hāc variā interptū induxit expositionē. ¶ Tertio versu. aduersus sactos tuos: ex hebreo/aduersus arcanū tuū. q̄ dicunt iustificationes & iudicia: qbꝰ sactificabant. q̄ hebreis nota erāt: aliis autē gētibus occulta vt scriptū est. nō fecit taliter ōni nationi: & iudicia sua nō manifestauit eis. ¶ Nono versu. facti sūt vt sterco terre. id terre: datiuꝰ est. nā & grece ἐταρήθησαν ὥσει κόπροσ τῇ γῇ. ac si dicamꝰ facti sūt tāq̄ fimꝰ & letamē ipi terre. ¶ Duodecio versu. deus meꝰ pone illos vt rotā: vbi habemꝰ rotā/grece habet τροχὸν. qđ & rotā & volubilitatē significat. sunt q̄ arbitrant lanuginē luthei floris cuiusdā speciei ityborū satis notę/ itelligi: q̄ deciduo flore i sūlitudinē cādidi orbiculi teretisq; spherule in summitate tyrsi colligit. ¶ Quartodecimo versu/in principio. ita psequeris/ & in fine turbabis eos: ex hebreo accōmodatius sic psequere & cōturba eos. & ex precedētibus versibus/ & fac illis/ io pone principes eorū/ & illi subsequēti sy versu / iple facies eorū/ in quibus oibus deprecatorio vsus est modo: ita quoq; & cōsentaneū vt eodē vtaꝰ hoc versu 14.		

¶In finē pro torcularibus filijs core psalmus LXXXIII.

1 QVam dilecta tabernacla tua dñe ẏtutū: cōcupiscit & desicit aia mea in atria dñi.

2 Cor meū & caro mea: exultauerūt i deū viuū.

3 Etenim passer inuenit sibi domū: & turtur nidū sibi vt ponat pullos suos

4 Altaria tua dñe virtutū: rex meꝰ & deus meꝰ.

5 Beati qui habitāt in domo tua: i sęcula sęculorū laudabūt te. Semp.

6 Beatus vir cuius est auxiliū abs te/ascensiones in corde suo disposuit i valle lachrimarū: in loco quem posuit.

7 Etenim bñdictiōes dabit legislator/ibūt de virtute i virtutem: videbitur deus deorum in sion.

8 Dñe deus virtutū exaudi orationē meā: auribꝰ pcipe deus iacob. Sēp.

9 Protector noster aspice deus: & respice in faciē christi tui.

10 Quia melior est dies

¶In finē pro torcularibus filijs Core psalmus LXXXIII.

QVā amabilia sūt tabernacla tua dñe ẏtutū: cōcupiunt et desecit aia mea in atria dñi.

Cor meū & caro mea exultauerūt i deū viuū/ etenim passer inuenit sibi domū: & turtur nidum vbi reponat pullos suos

Altaria tua dñe virtutū: rex meꝰ & deꝰ meꝰ.

Beati q̄ habitāt i domo tua dñe: in sęculū sęculi laudabūt te. Dp.

Beatus vir cuiꝰ est auxilīū abs te dñe/ ascēsus i corde eius disposuit in cōualle lachrimarū: i locum quē dispositi eis.

Etenim bñdictionē dabit qui legē dedit/ ambulabūt de virtute i virtutē: videbit deꝰ deoꝝ i sīō.

Dñe deus virtutū exaudi pcē meā: auribus pcipe deus iacob. Dp.

Protector noster aspice deus: & respice in faciē christi tui.

Quia melior est dies

¶Victori pro torcularibus filijs Core psalmus LXXXIIII.

QVā dilecta tabernacla tua dñe exercituū: desyderat & deficit aia mea i atria dñi.

Cor meū & caro mea: laudabūt deū viuentē.

Siquidē auis inuenit domū: & passer nidū sibi vbi ponat pullos suos.

Altaria tua dñe exercituū: rex meꝰ & deꝰ meꝰ.

Beati qui habitāt in domo tua: adhuc laudabunt te. Sela.

Beatus homo cuiꝰ in te est fortitudo/ semitæ in corde eius/ trāseūtes in valle fletus/ fontē ponēt eam: bñdictione quoq; amicietur doctor.

Ibunt de fortitudine in fortitudinem: parebūt apud deum in sion.

Dñe deꝰ exercituū exaudi oronē meā: auscultā deus iacob. Sela.

Clypeus noster vide deus: & attende faciem christi tui.

Quoniā melior est di-

vna in atrijs tuis: ſuper milia.
11 Elegi abiectus eſſe ī domo dei mei: magiſq̄ habitare in tabernaculis peccatorum.
12 Quia miſericordiā & veritatem diligit deus: gratiam & gloriam dabit dominus.
13 Nō priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia: domine virtutū beatus homo qui ſperat in te.

vna in atrijs tuis: ſuper milia.
Elegi abiectus eſſe ī domo domini: magiſq̄ habitare in tabernaculis peccatorum.
Quoniam miſericordiam & veritatem diligit dominus: gratiā & gloriam dabit deus.
Dominus non priuabit bonis ambulātes in innocentia: domie deus virtutum beatus homo qui ſperat in te.

es vna in atrijs tuis: ſuper milia.
Elegi abiectus eſſe ī domo dei mei: magiſq̄ habitare in tabernaculis impietatis.
Quia ſol & ſcutū dñs deus/ gratiā & gloriam dabit dñs: nec phibebit bonū ab ijs qui ambulant in perfectione.
Domine exercituum: beatus homo qui confidit in te.

TITVLVS. Ad victoriā pro torcularibus filijs core pſalmꝰ. Pſalmus de Chriſto domino. Prophera in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Qꝫ dilecta tabernacula tua dñe virtutū: cōcupiſcit & deficit anima mea in atria dñi. o dñe deus exercituum q̄ deſiderabilia cœleſtia habitacula tua. e-
2 languet animꝰ meus/ & deſyderio tabeſcit ad habitacula dei mei ingredienda. Cor meū & caro mea: exultauerūt in deū viuū. anima mea & corpus meū: delectata ſunt in imortalem
3 viuentēq; cōditorē oīm. Eteni paſſer iuenit ſibi domū: & turtur nidū ſibi vbi reponat pul-
4 los ſuos. Altaria tua dñe virtutū: rex meus & deus meus, quid mirū ſi aia mea cōcupiſcit/ elanguet & cōtabeſcit deſyderio atriorū tabernaculorū tuorū: dñe deus/ rector/ & conditor meus, nā & paſſer & hirūdo iueniūt aras tuas pro domo & nidificatione ſua: vbi collocēt
5 fœtus ſuos/ ita beati domū tuā cœleſtē reperiūt/ vbi quieſcāt & habitēt in ſempiternū. Beati qui habitāt i domo tua: in ſęcula ſęculorū laudabūt te. reuera fœlices ſunt qui incolūt cœ-
6 leſtia habitacula tua: nā laudes tuas recrepabūt ſine fine. Beatus vir cuius eſt auxiliū abs te/ aſcēſiones in corde ſuo diſpoſuit i valle lachrimarū: in loco quē poſuit. nō ſolū beati qui habitāt in cœleſti domo tua/ ſed etiā beatus homo ille quē tu dñe deus adiuueris illuc pue-
nire/ qui in hoc flebili/ miſerabili/ infimoq; mūdo ſemitas ad te cōſcendēdi in anima ſua cō-
7 ſtituit in loco ꝓbationis ſuæ: & quē ſecundū ordinationē tuā ſibi deputauit. Eteni benedi-
ctiones dabit legiſlator/ ibunt de virtute in virtutē; videbit deus deorū in ſion, nā qui eiuſ-
modi fuerint/ chariſmata a verbo dei æternæ legis datore accipient/ ꝓcedent de cœleſtiū
poteſtatū choro in chorū: cōſpicietur rex regū & dñs dñantiū in cœleſti Hieruſalē/ ciuitate
8 beatorū. Dñe deus virtutū exaudi orationē meā: auribus ꝓcipe deus Iacob, dñator omniū/ cœleſtiū poteſtatū cōditor admitte precē meā: deus amator fidelium & vitla calcantiū/ preci-
9 bus meis inclina fauorē tuū. O rotector noſter aſpice deus: & reſpice in factē Chriſti tui. de-
fenſor & auxiliator noſter intēde nobis: pater oculū intende in filiū/ in Chriſtū tuū/ vt illū nobis apertū & notū factas per quē cupimus/ & per quē ſolū poſſumus in domū tuā puenire. Q uia melior eſt dies vna in atrijs tuis: ſup milia, reſpice in factē Chriſti tui vt ad te pue-
10 nire poſſim?/ quia pręſtat vno die in habitaculis cœleſtis māſionis tuę eſſe: q̄ inumeris die-
11 bus in hac lachrimarū valle. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei: magiſq̄ habitare in taber-
naculis peccatorū, ſic cōcupiſcit anima mea ad atria tua dñe / q̄ longe ꝓtuli vltimus eſſe in
12 cœleſti habitatione tua: q̄ primus in habitaculis ipiorū. Quia miſericordiā & veritatē dili-
git deus: gratiā & gloriā dabit dñs, quia deus miſericors & verax eſt/ & filiū diligit qui mi-
ſericordia & veritas eſt: ipſe qui cūctis dñatur/ peccata nobis dimittet per miſericordiā ſuā elargito gratię ſuę munere/ & per veritatē ſuam promiſſa benignitatis ſuę implēs nos per-
13 ducet in vitā æternā. Non priuabit bonis eos qui ambulāt in inocentia: dñe virtutū beat? homo qui ſperat in te, nō fraudabit æternis bonis eos qui in puritate vitæ degūt: o domie deus cœleſtiū omniū poteſtatū/ fœlix nimiū & quē vitę æternæ manet euentus/ vir ille qui totam ſpem & expectationem ſuam reiecit in te.

ADVERTE. Tertio verſu, etenim paſſer inuenit ſibi domum / & turtur nidum ſibi: Hieronymus ex hebræo/ ſiquidem paſſer inuenit domum & auis nidum ſibi. At Paulus he-

83 Quã dilecta. 84

bræus testatur: vbi apud nos habetur turtur/& in Hieronymo auis/ex hebræo legendum hirũdo. & id quadrãtius. nam & passeres in magnis templis & sacris ædificijs plerumq; circa altaria/antra sibi reperiunt & hirundines nidos extruunt. si igitur deus passeribus & hirundinibus non denegat habitanda sua mũdi huius altaria: tãto minus animabus sui desyderio fruẽdi lãguẽtibus/& in hac lachrimarũ valle ascẽsus ad se struẽtib⁹/tandẽ denegaturus est sua cœlestis aulę atria. ¶ Quinto versu. in sęcula sęculorũ laudabũt te: Hieronymus ex hebręo adhuc laudabit te. & de dictiõe SELA/ quã putat N. Lyra interptes vertisse in sęcula sæculorũ: quod Paulus hebręus negat/sed HOD dictionẽ aliã hebraicã quã Hieronym⁹ hic adhuc/& alias vertit vltra: de Sela inquã disputatio inter hebręos est. & aliqui vertũt semp/alij Diapsalma/ id est distinctio psalmodię/ alij SELA nõ mutãt/ alij dicũt nichil significare. & nos in diapsalmate eccłiastico habem⁹ sęculorũ amẽ. & certũ est post cõplemẽta additũ: nichil significare/sed esse alicuius octo troporũ eccłiastici cõcentus notam/esseq; solum diapsalma. pro quo scribi solet euouae. separa enim has senas vocales E.V.O.V.A.E. & videbis eas respõdere sex syllabis. SE.CV.LO. RVM. A. MEN. (sunt eni harũ syllabarũ vocales litterę) & idẽ esse acsi diceret sc̃orũ amẽ. qđ factũ est: ne ignari/ nõ ꝓ nota capiẽtes/ finito melo insup boarẽt sc̃orũ amẽ. itaq; sc̃orũ amẽ diapsalma: nichil significat/nisi melli discrimẽ. ita Sela i fine/cõpleto carmie: solũ diapsalmatis notã eẽ reor. & sęculorũ amẽ in medio diuini culusplã elogij insertũ: ppetuitatẽ significat/neq; diapsalma est discretiõisq; cãtus nota. ita crediderũt nõnulli hebręorũ Sela de integritate alicuius versus psalmi ppetuitatẽ significare: & haud absurde vertendũ in sæcula sęculorũ / & neq; tũc pro nota diapsalmatis accepere. & mirũ est quomodo id nostrũ sæculorũ amẽ: omni exꝑte cõspiret illi hebraico Sela/vt nũc significatiuũ sit/nũc vero sola diapsalmatis discretionisq; meli nota. Quid etiã si Sela nota sit fortassis iubili/vt & neumata alias ad hoc iducta suspicati sum⁹ / quasi quosdã diuinæ incõpręhẽsibilitatis ad deũ nutus: & hoc illi ꝑcipuũ esse/diapsalmatis autẽ officiũ secundũ locũ tenere/vt & neumatũ apud nos troporũ. at de hoc satis. ¶ Sexto versu. ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrimarũ in loco quẽ posuit: Hieronym⁹ ex hebręo ita intellexit/ semitę in corde eius trãseuntes in valle fletus/ fontẽ ponent eã. quo designari videt/ qui iuuabit a te/ semitas veniẽdi ad te quę sunt p̃cepta vitæ æternæ cõtinebit in corde/et qui transeũt in valle lachrimarũ auxilliũ a te cõsecuti fontẽ ponũt eã vallẽ lachrimarũ/hũc iferiorẽ mũdũ fõtẽ lachrimarũ sibi ponũt/sciẽtes a te dictũ beati qui nũc fletis quia ridebitis. Paulus hebręus: fontẽ/baptismũ itellexit. ¶ Duodecimo versu. quia misericordiã & veritatẽ diligit deus: Hieronym⁹ ex hebręo/quia sol & scutũ dñs deus. & ita ex hebręo legendũ astipulat Paulus hebræus. quo significari volũt. sic deũ dare gratiã: vt sol dat lumẽ. sic gloriã: vt ꝑpugnator victoriã. Nã et lumẽ & victoria: a sole & propugnatore sunt/& a sole & propugnatore conseruantur. ita quoq; gratia & gloria: a deo sunt/& a deo cõseruantur.

Psalmus de semperfancta virgine MARIA.

¶ In finẽ filij core psalmus. LXXXIIII.

1 BEnedixisti dñe terrã tuã: auertisti captiuitatẽ iacob.

2 Remisisti iiquitatẽ plebis tuę: operuisti omnia peccata eorum. Semp.

3 Mitigasti omnẽ irã tuã: auertisti ab ira indignationis tuæ.

4 Cõuerte nos deus salutaris noster: & auerte iram tuã a nobis.

5 Nunquid in æternum irascẽris nobis: aut extẽdes irã tuã a generatio-

¶ In finẽ filij core psalmus. LXXXIIII.

BEnedixisti dñe terrã tuã: auertisti captiuitatẽ iacob.

Remisisti iniquitatẽ plebis tuę: operuisti omnia peccata eorũ. Dp.

Mitigasti oẽm irã tuã: auertisti ab ira indignationis tuæ.

Conuerte nos deus salutaris noster & auerte iram tuam a nobis: vt non in ęternum irascaris nobis.

Neq; extendas irã tuã

¶ Victori filiorũ core psalmus. LXXXV.

PLacatus es domie terræ tuę: reduxisti captiuitatem iacob.

Dimisisti iniquitatẽ populo tuo: operuisti oms iniquitates eorũ. Sela.

Cõtinuisti oẽm idignationẽ tuam: cõuersus es ab ira furoris tui.

Cõuerte nos deus Iesu noster: & solue irã tuã aduersum nos.

Noli in ęternũ irascí nobis: extendẽs irã tuam in generationẽ & gene-

	GALL.	ROM.	HEB.
	ne in generationem?	a progenie in ꝓgenies/	rationem.
6	Deus tu cõuersus viuí-	deus tu cõuertẽs viuífi-	Nõne tu reuertẽs viuífi
	ficabis nos: & plebs tua	cabis nos: & plebs tua	cabis nos: et ꝑplus tuus
	lętabitur in te.	lętabitur in te.	lętabitur in te?
7	Ostende nobis domine	Ostende nobis dñe mí-	Ostende nobis domíe
	misericordiã tua: & sa-	sericordiã tuam: & salu	misericordiã tuã: & sa-
	lutare tuum da nobis.	tare tuum da nobis.	lutare tuũ da nobis.
8	Audiã quid loquatur	Audiã quid loquatur	Audiã quid loquatur
	in me dñs deus: quo-	in me dñs deus: qm̃ lo-	domin⁹ deus/ loquetur
	niam loquetur pacem i	quetur pacem in plebẽ	enim pacẽ ad populum
	plebem suam.	suam/ & super sanctos	suũ & ad sanctos suos:
9	Et sup sctõs suos: & in	suos: & in eos qui cõuer	vt non conuertantur ad
	eos q cõuertunt ad cor.	tuntur ad ipsum.	stultitiam.
10	Verũtamẽ ꝓpe timẽtes	Verũtamẽ ꝓpe/ timẽti-	Verũtamẽ ꝓpe est íjs q
	eũ salutare ipius: vt ha	b⁹ eũ salutare ipsi⁹: vt i-	tímẽt eũ salutare ei⁹: vt
	bitet gloria i terra nr̃a.	habitet glia i terra nr̃a.	habitet glía i terra nr̃a.
11	Misericordia & veritas	Misericordia & veritas	Misericordia & veritas
	obuiauerũt sibi: iustitia	obuiauerũt sibi: iustitia	occurrerunt: iustitia &
	& pax osculatę sunt.	& pax cõplexę sunt se.	pax deosculatę sunt.
12	Veritas de terra orta	Veritas de terra orta	Veritas de terra orta
	est: & iustitia de cœlo	est: & iustitia de cœlo	est: & iustitia de cœlo
	prospexit.	prospexit.	prospexit.
13	Et enĩ dñs dabit beni-	Et enim dñs dabit beni	Sed & dominus dabit
	gnitatẽ: & terra nostra	gnitatẽ: & terra nostra	bonũ: et terra nostra da
	dabit fructũ suũ.	dabit fructũ suum.	bit germen suum.
14	Iustitia ante eum am-	Iustitia ante eum am-	Iustitia ante eum ibit:
	bulabit: & ponet in via	bulabit: & ponet in via	& ponet in via gressus
	gressus suos.	gressus suos.	suos.

TITVLVS. Ad victoriã filijs core psalm⁹. Psalm⁹ de Christo dño. Propheta in spũ ordiẽ.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Benedixisti dñe terrã tuã: auertisti captiuitatẽ iacob. bñdi-
ctione pfudisti terrã tuã/ terrã quę germinauit saluatorẽ/ terrã quę dedit fructũ suũ/ virgi-
nem almã/ virginẽ fœtã/ virginẽ incõtaminatã: dissoluisti durã iustorũ tuorũ a diaboli iugo
2 captiuitatẽ. Remisisti iiquitatẽ plebis tuę: operuisti oia peccata eorũ. laxasti peccati debitũ
3 populo tuo: cõtexisti oẽs iniquitates eorũ/ imemor factus es delictorũ suorũ. mitigasti oẽm
iram tuã: auertisti ab ira indignationis tuæ. mitigatus est punitionis tuæ rigor: a rigidę vl-
4 tionis appetitu cõuersus es ad miserationis elargitionẽ copiosam. Cõuerte nos deus saluta-
ris noster: & auerte irã tuã a nobis. hic populus sanctus inducitur/ accelerationẽ missionis
Christi dei & saluatoris petens. auersos reduc nos ad te dñe deus saluator noster: & auer
5 a nobis indignationẽ tuã. Nũquid ineternũ irascęris nobis: aut extẽdes ira tuã a gñatione
in gñationẽ? nũquid in sempiternũ indignationẽ tuã aduersus genus humanũ retinebis:
aut prorogabis yltionẽ tuã a prima i uouissimã gñationẽ? nequaq dñe deus saluator noster.
6 Deus tu cõuersus viuificabis nos: & plebs tua lętabitur in te. cõditor noster ab ira ꝓpicia-
7 tus/ viuificũ visitatiõis tuę donũ elargieris nobis: & ppl⁹ tu⁹ spiritu exultabit i te. Ostẽde
nobis dñe miam tuã: & salutare tuũ da nobis. aperi nobis benignissime de⁹ thesaurũ mię
8 tuæ: & bñdictũ filiũ tuum/ Christũ tuũ/ verbũ tuũ/ saluatorẽ nostrũ da nobis. Audiã quid
9 loquaꝫ in me dñs deus: quoniã loquet pacẽ in plebẽ suã. Et super sanctos suos/ & i eos qui
cõuertuntur ad cor. hic propheta auscultabo oraculum dei in me loquẽtis/ oraculũ qui-
dem eius est: quoniam annunciabit euangeliũ pacis & reconciliationẽ suam cum homi-
10 nibus. & cũ sanctis suis: & cũ eis qui ad vitam se accingunt spiritualẽ. Veruntamen prope
timentes eum salutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra nostra. attamẽ dei oraculum est/

Pſal. GALL. ROM. HEB.

84. Bñdixiſti. 85

Chriſtũ dñm quẽ cõſtituit ſaluatorẽ oĩm vicinũ eſſe timẽtibus eũ: vt e ꝓximo maieſtas eiꝰ incolat terrã noſtrã/terrã ſanctã/terrã bñdictã/terrã quã bñdixit dñs/purũ/ſanctũ/intactũ/ illibatũ puellare gremium.M iſericordia & veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia & pax oſculatę ſunt. diuina miſericordia & veritas diuina/in idẽ cõſpirarũt: diuina iuſtitia & reconciliatio cũ hoibus ſe amplexatę ſunt & in amicitia iũctę. Veritas de terra orta eſt: & iuſtitia de cœlo proſpexit. verbũ dei/vnigenitus patris æternus de terra ſancta/ terra benedicta/ de virgineo illabefactę deiparę parẽtis vtero natus eſt: & nichilominus Chriſtus dñs miſericordia/veritas/pax noſtra & iuſtitia incarnatus in terris/ cœlos nõ deſeruit ſed ſemp de throno ſuo cœleſti (terrenis cũ cœleſtibus recõciliatis) in ęquitate & iuſtitia ꝓuidit. Etenĩ dñs dabit benignitatẽ: & terra noſtra dabit fructũ ſuũ. certe & omni propulſo dubio/deus ſpiritũ ſanctũ dabit/purę & ſempſanctę virgini illabẽtẽ/& ſancta & illibata virgo/terra benedicta/terra ſolo cœleſti afflatu fœcũdata, ꝓferet altiſſimi virtutẽ/filiũ dei/gentiũ deſideratum/ & orbis ſaluatorẽ. Iuſtitia ante eũ ambulabit: & ponet i via greſſus ſuos. ante filiũ dei/ante partũ virginis/ benedictę terrę fructũ/ pręcurſor qui i via iuſtitię vẽturus eſt/ prędixit/ & poſt ꝑcurſorẽ ſuũ mũdi ſaluator mũdo actus ſuos: & patris ad quę miſſus eſt opa manifeſtabit. ADVERTE. Primo verſu. vbi dicimus bñdixiſti dñe terrã tuã: Hieronymꝰ ex hebręo dixit/ Placatus es dñe terræ tuæ. quo deſignat/ſi placatus illi terræ: ergo terra illa nõ eſt terra irę. a reliqua igit terra filiorũ adę: excipit bñdictã illa terra. quãdoquidẽ reliqua turba filiorũ adę (niſi regenerati ſint i fructu bñdictę huiꝰ terrę) filij ſunt irę. habe igit ex tralatiõe noſtra terrã illã/quę ſuſcepto ſpiritu ſancto/ſuſcepto diuino dono/ ſuſcepta dei patris benignitate protulit fructũ vitę: eſſe bñdictã. & ex tralatiõe Hieronymi: nõ eſſe irę filiã. & malo hoc pacto cũ pio & ſancto viro Iuliano epiſcopo/qui & idẽ ſacer Hildephonſus a virgine quidẽ dilecto/& virginis amatore/ſentire: q̃ i odoratiſſimo filij dei thalamo/fœtorẽ aliquẽ dęmonis excogitare/ & vbiq; per pſalmũ noie terræ/ illabefactatã/ omni laude noſtra ſuperiorẽ deiparã virginẽ (vt & ipꝰ pretactus vir ſanctus/& venerabilis antiſtes) itelligere/& ne etiã diuina laus vocabuli equiuocatiõe cõfundat eodẽ in hymno euariata ſignificatiõe. omnipotenti eni virgini (ſic eni græci παρθενος eã appellãt) Chriſto deoq; plenę credo de ſe dicẽti: beatã me dicẽt oẽs generatiões. angelo credo: gratia plenã eã ſalutãti. filio dei credo: mulierẽ de ſacratiſſima virgine dicentẽ beatus vẽter qui te portauit & vbera quę ſuxiſti reſponſione ſua cõfirmãti/dicẽdo quiimo/& etiã beatos illos qui audirẽt verbũ dei & cuſtodirẽt illud. & tu virgo aſpira/& bñdictionis tuæ fac nos apud ſaluatorẽ noſtrũ bñdicti ventris tui fructũ participes: & incuruas hoim mentes/ ad ſolas tuas matris Chriſti dei noſtri meditãdas laudes cõuerte. & hũc pſalmũ in tuã & ſupbenedicti fructus quẽ terris ꝓfudiſti laudẽ frequẽter cogitare/cui ſit ois honor & gratiarũ actio in ſęcula. Secũdo verſu. remiſiſti iniquitatẽ plebis tuæ: melius plebi tuæ/tũ ex hebræo vbi habet dimiſiſti iniquitatẽ populo tuo/tũ ex græco ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ λαῷ σου/& melior apparet ſermo. Tertio verſu. auertiſti ab ira indignationis tuæ: aptior ſermo auerſus es ab ira indignationis tuæ. Nã & ſic ex hebræo cõuerſus es ab ira furoris tui. Sexto verſu. deus tu cõuerſus: Hieronymꝰ ex hebręo/nõne tu reuertẽs. & cũ reuertẽs a reuertor veniat/& pinde ſit acſi dicat nõne tu reuerſus: ſit vt rectius illi quadret in tralatiõe noſtra id cõuerſus q̃ cõuertens ex romana. quod vſurpãt nõnulli rectius ſe dicere putãtes. deus tu cõuertẽs viuificabis nos. tametſi & græce nũc habeat ἐπιστρεψας quod cõuertens potiuſq̃ cõuerſus interp̃tatur. nichilominꝰ interptes pſalmo 70/verſu 22 & 23 interptati ſunt cõuerſus. & cõuerſus viuificaſti me. & cõuerſus cõſolatus es me. & vtrobiq; ex hieronymo reſpõdet cõuerſus. Nono verſu. & in eos qui cõuertũtur ad cor: Hieronymꝰ/vt nõ cõuertant ad ſtultitiã. hic negatio nẽ: illi cœperũt affirmationẽ/ſed quę ex negatione ꝓtẽditur. Nã ſi ad veri agnitionẽ cõuerti/ſummæ ſapiẽtiæ annexũ eſt: cõuerti ad falſos deos/extremæ eſt demẽtiæ. ſi ad ſpiritualia cõuerti ſtabile & firmũ: ad carnalia prolabi/vanũ/debile ac infirmũ.

Oratio ipſi Dauid. LXXXV.

1 INclina dñe aurẽ tuã & exaudi me: quoniã inops & pauper ſum ego.

2 Cuſtodi aniñã meam quoniã ſanctus ſum: ſaluũ

Oratio Dauid. LXXXV.

1 INclina dñe aurẽ tuã ad me et exaudi me: q̃m egenꝰ & pauper ſum ego.

2 Cuſtodi animã meam q̃m ſanctus ſum: ſaluũ

Oratio Dauid. LXXXVI.

1 INclina dñe aurẽ tuam/exaudi me: quia egenus & pauper ſum ego.

2 Cuſtodi animã meam quia ſanctus ſum: ſalua

fac ſeruũ tuũ deus me⁹ ſperantem in te.

3 Miſerere mei dñe qm̃ ad te clamabo tota die/ lętifica animã ſerui tui: quoniã ad te dñe animã meam leuaui.

4 Qm̃ tu dñe ſuauis et mitis: & multę miæ oibus inuocantibus te.

5 Auribus percipe dñe orationẽ meã:& intẽde voci dep̃cationis meæ.

6 In die tribulatiõis meę clamaui ad te:quia exaudiſti me.

7 Nõ eſt ſimilis tui i dijs domie:et non eſt ſecundum opera tua.

8 Omnes gẽtes quaſcũq; feciſti venient & adorabũt corã te dñe: & glorificabũt nomen tuum.

9 Quoniã magnus es tu & faciẽs mirabilia:tu es deus ſolus.

10 Deduc me dñe in via tua & ingrediar in veritate tua:lętet cor meum vt timeat nomẽ tuũ.

11 Cõfitebor tibi dñe de⁹ meus i toto corde meo: & glorificabo nomẽ tuum in æternum.

12 Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me: & eruiſti animã meã ex inferno inferiori.

13 Deus iniqui inſurrexerunt ſuper me/ & ſynagoga potentiũ quæſierunt animã meã: & nõ propoſuerũt te in conſpectu ſuo.

fac ſeruum tuum deus meus ſperantem in te.

Miſerere michi dñe qm̃ ad te clamaui tota die/ lętifica animã ſerui tui: quoniã ad te domine leuaui animã meam.

Qm̃ tu dñe ſuauis ac mitis es:et copioſ⁹ i mia oibus iuocantibus te.

Auribus percipe dñe orationẽ meã:et intẽde voci dep̃cationis meæ.

In die tribulatioís meę clamaui ad te:qm̃ exaudiſti me.

Nõ eſt ſimilis tibi i dijs domine:& nõ eſt ſecundum opera tua.

Omnes gẽtes quaſcũq; feciſti veniẽt & adorabunt corã te dñe:et honorificabũt nomẽ tuũ.

Quoniã magnus es tu & faciens mirabilia: tu es deus ſolus.

Deduc me dñe i via tua & ãbulabo i ṽitate tua. Lętet cor meũ:vt timeã nomen tuũ.

Cõfitebor tibi dñe de⁹ meus in toto corde meo & honorificabo nomẽ tuũ in æternum.

Quoniã miſericordia tua magna eſt ſup̃ me: & eripuiſti animã meã ex inferno inferiori.

Deus iniuſti inſurrexerunt in me/ & ſynagoga potentiũ quæſierũt animam meam:& non propoſuerunt te ante conſpectum ſuum.

ſeruũ tuũ tu deus meus qui cõfidit in te.

Miſerere mei dñe: qm̃ ad te clamabo tota die.

Lętifica aiam ſerui tui: qm̃ ad te dñe aiã meam leuo.

Tu eni es dñe bonus et ꝑpiciabilis & mlt⁹ mia: oibus qui iuocãt te.

Exaudi dñe orationẽ meã:& auſculta vocem deprecationũ mearũ.

In die tribulatiõis meę inuocabo te:quia exaudies me.

Nõ eſt ſimilis tibi i dijs domine:& nõ eſt iuxta opera tua.

Omnes gẽtes quas feciſti veniẽt & adorabunt corã te domine:& glorificabunt nomẽ tuũ.

Quia magnus es tu & faciẽs mirabilia: tu de⁹ ſolus.

Doce me dñe viã tuã vt ambulem in veritate tua: vnicũ fac cor meũ vt timeat nomen tuũ.

Cõfitebor tibi dñe de⁹ meus i toto corde meo: & glorificabo nomen tuũ in ſempiternũ.

Quia miſericordia tua magna ſup̃ me:& eruiſti animã meã de inferno extremo.

Deus ſuperbi ſurrexerũt aduerſũ me/ & cœtus robuſtorum quęſierunt animã meam: & non poſuerunt te in cõſpectu ſuo.

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
85 14 Inclina do.	Et tu dñe deus miſerator & miſericors: patiẽs & multæ miſericordiæ & verax.	Et tu domie deus meꝰ miſerator et miſericors: patiens & multũ miſericors & verax.	Tu autẽ domine deus miſericors & clemens: patiens & multę miſeri cordiæ & verus.
15	Reſpice in me & miſerere mei / da iperiũ tuũ puero tuo : & ſaluũ fac filiũ ancillę tuę.	Reſpice in me & miſerere mei/da poteſtatem puero tuo:& ſaluũ fac filiũ ancillę tuę.	Reſpice ad me & miſerere mei/da fortitudinẽ tuã ſeruo tuo : & ſalua filiũ ancillę tuæ.
16	Fac mecũ ſignũ i bono vt videant qui oderunt me & cõfũdanꝰ: qm̃ tu dñe adiuuiſti me & cõſolatus es me.	Fac mecũ dñe ſignu in bono: videãt qui me oderũt & confundãtur. Qm̃ tu domie adiuuiſti mè: & cõſolatus es me.	Fac mecũ ſignũ i boni tate/ vt videãt qui oderũt me & cõfundãtur : qa tu dñe auxíliatus es michi & cõſolatꝰ es me.

TITVLVS. Oratio Dauid. pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtũ ſecundum diſpenſationẽ carnis pro ſe et ſuis ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Inclina dñe aurẽ tuã & exaudi me: quoniã inops & pauper 1
ſum ego, accõmoda cœleſtis pater preci meę benignitatẽ tuã/ & ſuſcipe eã: quoniã ego in-
digeo ope tua/ & ſuſceptione tua. Cuſtodi animã meã quoniã ſanctus ſum : ſaluũ fac ſeruũ 2
tuũ deus meus ſperantẽ in te, pater ſerua ſpiritũ meũ/quoniã me mundũ & a peccato imu-
nem me feciſti: ſalua inanitionẽ meã/ ſalua ſeruí tui formã in te ſolũ pater mi & deus meus
cõfidentẽ. Miſerere mei dñe quoniã ad te clamabo tota die: lętifica animã ſeruí tui quoniã 3
ad te dñe animã meã leuaui, pater æternę miſericordia tua ſuſcipiat me/quoniã te inuoca-
bo aſſidue: infunde menti meę lętitiã qui veni nõ vt facerẽ voluntatẽ meã ſed tuã/ quoniã
ad te pater effudi ſpiritũ meũ/ & orationẽ meã ante te obtuli. Quoniã tu dñe ſuauis & mi- 4
tis: & multę mię oibus iuocãtibus te, miſerere mei pater & lętifica me/quoniã tu benignus
& clemẽs: & multũ ꝓpicius cũctis opẽ tuã poſcẽtibus. Auribus ꝓcipe dñe orationẽ meã: & 5
intẽde voci deꝓcationis meę, benignitatibus tuis ꝓſequere precẽ meã: & intentus eſto ad
te fuſę orationi meę. In die tribulationis meę clamaui ad te: quia exaudiſti me, cũ ꝓſecutio 6
hoſtiũ/cũ paſſio tranſitus mei iminebit iuocabo te: quia ſcio q̃ exaudies me. Nõ eſt ſimilis 7
tui in dijs dñe: & nõ eſt ſcdm opa tua, nullus tibi pater ęquari/ nullus aſſimilari poteſt in ijs
quos diuinitatis participes feciſti: & nichil tibi ſimile eſt i opibus tuis. Oẽs gẽtes quaſcũq; 8
feciſti veniẽt & adorabũt corã te dñe: & glorificabũt nomẽ tuũ, vniuerſę nationes quas tu
cõdidiſti/ ad te fide accedẽt/ & adorãtes ante te procidẽt pater ęterne: & te vt patrẽ magni-
ficabũt. Quoniã magnꝰ es tu/ & faciẽs mirabilia: tu es deꝰ ſolus, magnificabũt nomẽ tuũ/ 9
quoniã tu pater excellus es: & prętęr te nõ eſt deꝰ mirabilũ patrator operũ. Deduc me in 10
via tua/ & i grediar i veritate tua: lęteť cor meũ vt timeat nomẽ tuũ, rege me dñe in ſancto
verbo tuo/ vt introeã ad te in ſapiẽtia tua æterna: exultet in te ſpũs meus/ vt ꝓfecta charí-
tate reuereať te. Cõfitebor tibi dñe deꝰ meꝰ i toto corde meo: & glificabo nomẽ tuũ in æter 11
nũ, pater mi dñator oim & cõditor meꝰ mẽorabor laudũ tuarũ & bñficiorũ tuorũ i tota mẽ
te / in tota aĩa mea: & magnificabo nomen tuũ in ſempiternũ. Quoniã mia tua magna eſt 12
ſup me: & eruiſti animã meã ex inferno inferiori, glificabo pater nomẽ tuũ in ꝓpetuũ quia
ingẽs & copioſa miſeratio tua ſup me: & tu ſpiritũ meũ eruiſti de ꝓfundo abyſſi. Deus iniq 13
inſurrexerũt ſup me/ & ſynagoga potentiũ quęſierũt animã meã: & nõ ꝓpoſuerũt te in cõ-
ſpectu ſuo, pater cõditor oim/ cõtẽptores legis tuę irruerũt in me/ & cõgregatio maiorũ ma
chinati ſunt auferre vitã meã: & in ſuis mollitionibꝰ nullũ habuerũt tui reſpectũ. Et tu dñe 14
deus miſerator & miſericors: patiẽs & multę miſericordię & verax. Reſpice i me & miſerere 15
mei/ da iperiũ tuũ puero tuo: & ſaluũ fac filiũ ancillę tuę, & tu pater dñator & cõditor/ mia
& miſeratiõe abũdãs: expectãs ad pœnitẽtiã & differẽs vltionẽ/ & i repromiſſiõibꝰ tuis fide-
lis, oculos tuos i me cõuerte/ & miam tuã michi elargire/ da robur & fortitudinẽ tuã ſeruo
tuo ad tot q̃ iminẽt ꝓferẽda : & tu pater miſerator & miſericors ſalua me quẽ tu de ancilla
tua cuius humilitatẽ aſpexiſti/ naſci voluiſti. Fac mecũ ſignũ in bonũ vt videãt qui oderũt 16
me/ & cõfundãtur: quoniã tu dñe adiuuiſti me & cõſolatus es me, opare in me ſignũ bonũ/
da eis videre ſignũ Ionę ꝓphetæ/ reduc me de faucibus iferi tertia die/ vt põtifices/ ſcribæ
& phariſęi qui me gratis odio habuere/ agnoſcãt & i hoc cõfuſione ſupenẽ & erubeſcãt: q̃
tu me adiuueris & cõfortatus fueris/ atq; glia imortalitatis & reſurrectiõis donaueris me.

ADVERTE. Sexto verſu. *in die tribulatiõis meæ clamaui ad te/quia exaudiſti me:* ex hebræo *itellexit* ſacer iterpres Hieronym⁹ potius dicẽdũ clamabo & exaudies. *in die* (iquit) *tribulationis meæ iuocabo te/quia exaudies me.* & q̃uis hoc & illud idẽ p̃tendãt: hoc accõmodatius videt. oratio eni hęc filij dei ante paſſionẽ facta itelligit: cũ tamẽ omnia eſſent ei præſentia vt & cũ patereť illa. ¶ Decimo verſu. *& ingrediar i veritate tua:* rectius videť vt ingrediar. Nã ex hebræo hic habeť: vt ambulẽ. & *in fine vtrobiq;* habeť/ vt timeat: nõ aũt & timeat. ¶ Quitodecimo verſu. *da iperiũ tuũ puero tuo:* melius videť hic dicendũ da fortitudinẽ tuã puero tuo/vt ei Hieronym⁹ habet ex hebrẽo/da fortitudinẽ tuã ſeruo tuo. Nã hic nõ iperiũ & ſupremã regnãdi poteſtatẽ: ſed cõtẽplatione imenſorũ malorũ quæ imminebant/auxiliũ a patre poſcit & liberationẽ. verũ hoc euenit quia græce habeť Δὸς τὸ κράτος: vbi κράτος anceps vocabulũ/potentiã ſignificat & iperiũ. & cũ vertendũ potius fuiſſet da potentiã: verterũt da imperiũ/ſenſum exprimẽtes huic loco minus accõmodatũ/vbi Chriſtus dñs in humilitate inducitť orãs. ſed & romanæ æditionis interpretes: da poteſtatẽ dixerunt. Itaq; legaťda potentiã tuã: aut vt Hieronym⁹ habet/da fortitudinẽ tuã.

¶ Filij core pſalmus cãtici. LXXXVI.

1 FVndamẽta eius in montibus ſanctis: diligit dominus portas ſion ſuper omnia taber nacula iacob.

2 Gloriosa dicta ſunt de te: ciuitas dei. Semper.

3 Memor ero raab & babylonis: ſcientibus me.

4 Ecce alienigene & tyrus & populus æthiopum: hi fuerunt illic.

5 Nũquid ſion dicet homo & homo natus eſt i ea: & ipſe fundauit eam altiſſimus.

6 Dominus narrabit in ſcripturis populorũ: & principũ horũ qui fuerunt in ea. Semper.

7 Sicut lętantiũ: omniũ habitatio eſt in te.

¶ Filij core pſalmus cãtici. LXXXVI.

FVndamẽta eius in montibus ſanctis: diligit dominus portas ſion ſuper omnia taber nacula iacob.

Gloriosa dicta ſunt de te: ciuitas dei. Dp̃.

Memor ero raab & babylonis: ſcientium me.

Ecce alienigenæ & tyrus et populus æthiopum: hi fuerunt in ea.

Mater ſion dicet homo & homo factus eſt i ea: & ipſe fundauit eam altiſſimus.

Dominus narrauit in ſcripturis populorũ ſuorũ: & principũ eorum qui fuerũt in ea. Dp̃.

Sicut lętantiũ: oim noſtrũ habitatio eſt in te.

¶ Filioꝝ core pſalmus cantici. LXXXVII.

FVndamẽta eius in mõtibus ſanctuarij: diligit dominus portas ſyon ſuper omnia tabernacula iacob.

Gloriosa dicta ſunt de te: ciuitas dei. Sela.

Cõmẽorabor ſupbiç & babylonis: ſcientiũ me.

Ecce paleſtina & tyrus cũ æthiopia: iſte natus eſt ibi. Sela.

Ad ſion autem dicetur vir & vir natus eſt i ea: & ipſe fundauit eã excelſus.

Dominus numerauit ſcribens populos: ipſe natus eſt ibi. Sela.

Et cãtabũt q̃ſi in choris: oẽs fortes mei in te.

TITVLVS. *Filij core pſalmus cantici.* Pſalm⁹ de Chriſto dño & eccleſia. Propheta in ſpiritu de eccleſia meditans prorumpit *in* verba de ea. vt pia magdalena Chriſtũ in corde ferens: dixit. *domine ſi tu ſuſtuliſti eum: dicito michi.* ita & hic propheta orditur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Fundamẽta *eius in* mõtibus ſanctis: diligit dñs portas ſion ſup oĩa tabernacula iacob. baſes & fulcimẽta eccliæ in agnitiõe ſupdeæ & ſupexaltatę triadis/patris/filij & ſpũs ſancti quibus nichil maius/ nichil ſublimius/fulcimẽta eius in duodeci apoſtolorũ altis ſenſibus & doctrinis: acceptat deus catęcheſes & ſacramẽta eccleſig/
2 acceptat fidẽ eius/ſpem & charitatẽ ſup oẽs ceremonias quę fuerũt in veteri lege. Gloriosa dicta ſunt de te: ciuitas dei. o ſion/o hieruſalẽ ſpũalis/o i Chriſto/ i filio dei regenita ſocietas/ magnifica & inclyta deus in ſpiritu ſancto locutus eſt de te: hęc enim de te locutus eſt.
3 Memor ero raab & babylonis: ſcientiũ me. memorabor gẽtis hactenus ſupbę/& gẽtis in cõ-
4 fuſione hactenus diuerſatę: ad agnitionẽ mei cõuerſę. Ecce alienigenę & tyrus & populus æthiopũ: hi fuerũt illic. ecce paleſtini & ſydonij/& longẽ habitãtes ęthiopes: *in* ſyon fuerũt

86 Fundamẽta. regeniti. Nũquid sion dicet homo/& homo natus est in ea: & ipse fundauit eã altissimꝰ? an 5
nõ de sion dicet homo/& vir in sion natus est: & ipse qui natus est sup oẽs est/& ipe cõstru-
xit eã potestate imensus? D ñs narrabit in scripturis populorũ: & principũ horũ qui fuerũt 6
in ea, qui fundauit eam/ qui dñator est oim/id annũciabit i hist oriis nationũ: & in euãge-
lijs ad illumiationẽ gentiũ: & eorũ apostolorũ qui primi in ea duces cõstituti sunt. Sicut lę- 7
tantiũ: omniũ habitatio est in te. sicut psallentiũ & laudantiũ deũ: omniũ sanctorũ meorũ
cõuersatio est in te. hactenus glorioſa dicta/ de matre nostra sion.

ADVERTE. Tertio versu tralatiõis nostrę legebatur/ memor ero raab & babylonis sciẽ-
tibus me: at nũc ex psalterio romano legimꝰ scientiũ me. & melius. ¶Quarto versu, hi fue
rũt illic: Hieronymꝰ ex hebrẽo/ iste natus est ibi, quod intelligitur populus iste & paleſti-
nus & tyrius/ & æthiopicus natus est/ regenitus est in sion. quare & nobis quoq; legendũ
esset. hi nati sunt illic/ nõ minus accõmodate q̃ id quod est Hieronymi. Nã & grece habẽt
οὗτοι ἐγεννήθησαν ἐκεῖ: qđ potius iterpretari potest ipsi geniti sunt/ aut nati sunt ibi/ q̃
ipsi fuerũt ibi. sẽm acceperũt iterptes: cũ primo potius fuisset vtendũ, imo & sequẽti versu
idẽ vocabulũ per nascor iterpretati sunt: cũ dixerũt natus est i ea. ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ. Et
sexto versu ponitur participiũ plurale eiusdẽ verbi pinde significans ac natorũ aut qui nati
sunt. legaẽ igitur amodo: hi geniti sunt illic. & tũc clarior & diuinior orieẽ sensus: quippe
qui diuinã generationẽ exprimat. ¶Quinto versu, nũquid sion dicet homo / & homo natꝰ
est in ea: Hieronymꝰ ex hebrẽo/ ad sion autẽ dicet/ vir & vir natus est in ea. quare potius
esset dicendum/ nunquid de sion dicetur/ homo & homo natus est in ea, atq; integer versus
legendus: nũquid de sion dicetur/ homo & homo natus est in ea/& ipse fundauit eã altissi-
mus? & respõsio audiẽ: dicet/ imo dñs id narrabit in scripturis populorũ & principũ horũ
qui fuerũt in ea, & quod geminet homo & homo: hoc est ad miraculi designationẽ. homo/
etiã homo natus est in ea: qui cũ sit altissimus ille fundauit eã. ¶Sed dices quomodo natus
est in sion cũ nato Christo nondũ esset sion? quid est sion; nisi credentes in Christũ salutare
dei/ dei filiũ & redẽptorẽ oim? quis igitur nescit tunc fuisse deo plenã virginẽ benedictã an-
teq̃ cõceptã/ fuisse Ioseph virginis oppignorate filio dei sanctũ custodẽ? Zachariã ꝓphetã
qui ita de filio (sacro adhuc fœtu/ virginis grauidata aluo) prędicuerat/ & tu puer ꝓpheta
altissimi vocaberis/ prębis enĩ ante faciẽ dñi parare vias eius? Sanctã Elizabeth quę paulo
ante dixerat: benedicta tu inter mulieres & benedictus fructus ventris tui/& vnde hoc mi-
chi vt veniat mater dñi mei ad me? an Ioãnes sanctus ex vtero/ qui regem & dñm sęculorũ
agnouit priusq̃ latebras vteri egrederetur/ qui ꝓphetauit anteq̃ natus/ gaudio suo intra
viscera materna annũciãs saluatorẽ? an inquã nondũ de ecclesia erat quia infans? quid pa-
stores qui angelis annũciãtibus trãierũt i bethleẽ: & Christũ dñm in ꝑsepio reclinatũ repe
rientes adorauerũt/ nũquid & ipsi de ecclesia? & Simeon iustus & timoratꝰ qui de eodẽ ad
deũ testatus est quia viderũt oculi mei salutare tuũ? & Anna ꝓphetissa? puto igit cũ natus
est Christus dñs: tũc fuisse ecclam & in ea natũ/ eã fundasse. ¶At rursum inquies, cũ idem
vocabulũ nati sunt aut natus est quarto/ quinto/& sexto versu ponat/ & quarto versu de re-
generatione exposueris nõ de prima natiuitate: cur secus in hoc quito versu intelligat? Nõ
eo inficias Christũ dñm: etiã & hoc modo natũ in sion, sanctificauit enĩ illa sua natiuitate
nostrã secundã natiuitatẽ. Nam & ipse ad sacra Iordanis fluẽta baptisatus: in patre/ filio &
spiritu sancto. in patre quidẽ testãte: hic est filius meus dilectus in quo michi cõplacui. in fi
lio: quia ipse erat qui seipsum sanctificabat. in spiritu sancto: nam & spiritus sanctus visus
est in colũbę specie in eo requieuisse. ecce ergo dñs noster & hoc modo natus in sion: vt &
cõsimili modo nasceremur. ¶Sexto versu. dñs narrabit in scripturis populorũ. & principũ
horũ qui fuerunt in ea: Hieronymꝰ ex hebrẽo/ dñs numerauit scribẽs populos ipe natus est
ibi. quo designari videt numerus saluãdorũ populorũ/ scriptorũ in libro vitę (vbi enĩ scribit
dñs: nisi in libro vitę?) & quod dicit ipe natus est ibi siue in ea/ eandẽ cũ superiore pene tenet
sententiã. nisi q; hic intelligit ipe dñs natus est in ea: in superiore autẽ versu homo natus est
in ea. ex pcedente igit versu habes eũ qui natus est esse hominẽ: ex hoc: eũ qui natus est esse
deũ. qui igit natus est: deus est & homo. & ipe est ex pcedenti versu altissimus fundator: &
ex hoc nũerator & ascriptor in vitã æternã/ sumusq; remunerator. verũ hãc particulã inter-
pretes/ ipse natus est in ea: pluratiue intellexerunt. quare vt & in superioribus & simili quoq;
ratione legendum esset: principum horum qui nati sunt in ea. et vtraq; intelligentia digna.
¶Septimo versu, sicut lętantium: omnium habitatio est in te. Hieronymus ex hebrẽo/ &
cantabunt quasi in choris omnes fortes mei in te. quo verba dei loquentis ad sion desig-
nare videntur/ & omnes fortes mei qui fide vincent mundũ/ carnem/ dęmonia / quasi in
congregationibus lętantium recrepabũt laudes meas in te, quod non multum ab intelli-
gentia tralationis nostræ exorbitat.

¶Cãticũ ps filijs core ī finẽ pro maeleth ad respondendũ / intellectus Eman israelitę.

LXXXVII.

1 DOmie deus salutis meę: ī die clamaui & nocte coram te.
2 Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurẽ tuam ad precem meã.
3 Quia repleta est malis aĩa mea: & vita mea inferno appropinquauit.
4 Estimatus sum cũ descẽdentibus in lacũ: factus sũ sicut homo sine adiutorio iter mortuos liber.
5 Sicut vulnerati dormiẽtes ī sepulcris/ quorũ nõ es memor āplius: & ipi de manu tua repulsi sũt.
6 Posuerũt me in lacu inferiori: in tenebrosis et in vmbra mortis.
7 Sup me cõfirmatus est furor tu⁹: et oẽs fluct⁹ tuos iduxisti sup me. Sẽp.
8 Longe fecisti notos meos a me: posuert me abominationem sibi.
9 Traditus sũ & nõ egrediebar: oculi mei lãguerunt præ inopia.
10 Clamaui ad te dñe: tota die expandi ad te manus meas.
11 Nũquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt & confitebuntur tibi? Semper.
12 Nunquid narrabit aliquis i sepulcro misericordiam tuam: & veritatẽ tuã in perditione?

¶Cãticũ ps filijs core ī finẽ pro maeleth ad respondendũ / intellectus Eman israelitę.

LXXXVII.

Domie deus salutis meę: ī die clamaui & nocte coram te.
Intret oratio mea in cõ spectu tuo: inclina aurẽ tuã ad precẽ meã dñe.
Quia repleta est malis aĩa mea: & vita mea in inferno appropiauit.
Estimatus sũ cũ descẽdẽtibus in lacũ: factus sũ sicut homo sine adiutorio iter mortuos liber
Sicut vulnerati dormiẽtes ꝓiecti in monumẽtis quorũ nõ meministi āplius: & quidẽ ipsi de manu tua expulsi sunt.
Posuerũt me in lacu inferiori: in tenebris & in vmbra mortis.
In me cõfirmata est ira tua: & oẽs elatiões tuas sup me induxisti. Dp.
Lõge fecisti notos meos a me/ posuert me in abominationẽ sibi: traditus sum & nõ egrediar.
Oculi mei infirmati sunt prę iopia/ clamaui ad te dñe: tota die expãdi manus meas ad te.
Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici resuscitabũt & cõfitebuntur tibi? Dp.
Nũquid enarrabit aliquis i sepulcro misericordiã tuã: & veritatẽ tuã in perditione?

¶Canticũ carminis filioꝝ core victori p chorũ ad prȩcinendũ/ intellectus Eman ezraite.

LXXXVIII.

Domie deus salutis meę: p diẽ clamaui & nocte coram te.
Ingrediat ante te oratio mea: inclina aurẽ tuã ad laudationẽ meam.
Quia repleta est malis anima mea: & vita mea ad infernũ descendit.
Reputatus sũ cũ descendentibus in lacũ: factus sum quasi homo iualid⁹ inter mortuos liber.
Sicut interfecti & dormientes in sepulcro/ quorũ nõ recordaris āpli⁹: & q a manu tua absciss sunt.
Posuisti me in lacu nouissimo: in tenebrosis & in profundis.
Super me confirmatus est furor tuus: & cũctis fluctibus tuis afflixisti me. Sela.
Lõge fecisti notos meos a me/ posuisti me abominationẽ eis: clausum & non prodeuntem.
Oculus meus infirmatus est ab afflictione/ iuocaui te dñe: tota die expãdi ad te palmas meas.
Nũquid mortuis facies mirabilia: aut gigantes resurgent & cõfitebuntur tibi? Sela.
Nũquid narrabit in sepulcro misericordia tua: & veritas tua in perditione?

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
87 Dñe deus.	13 Nunquid cognoscentur 1 tenebris mirabilia tua: & iustitia tua i terra obliuionis?	Nunquid cognoscentur i tenebris mirabilia tua: aut iustitia tua in terra obliuiõis?	Nunquid cognoscentur i tenebris mirabilia tua: & iustitia tua i terra quę obliuioni tradita est?
	14 Et ego ad te dñe clamaui: & mane oratio mea pręueniet te.	Et ego ad te dñe clamaui: & mane oratio mea pręueniet te.	Ego autẽ ad te dñe clamaui: et mane oro mea pręueniet me.
	15 Vt quid domie repellis orationẽ meã: auertis faciem tuã a me?	Vt quid domie repellis orationẽ meã: auertis faciem tuã a me?	Quare dñe abijcis animã meã: abscondis faciem tuã a me.
	16 Pauper sum ego & in laboribꝰ a iuuẽtute mea: exaltatus autẽ hũiliatus sum & cõturbatus.	Egẽs sũ ego & in laboribꝰ a iuuẽtute mea: exaltatus autẽ humiliatus sum & cõfusus.	Pauper ego & erũnosus ab adolescẽtia mea: portaui furorẽ tuum et conturbatus sum.
	17 In me transierũt irę tuę: & terrores tui cõturbauerunt me.	In me pertransierũt iræ tuę: & terrores tui cõturbauerũt me.	Per me trãsierũt irę tuę: & terrores tui oppressetunt me.
	18 Circũdederũt me sicut aqua: tota die circũdederunt me simul.	Circũdederũt me sicut aqua tota die: circũdederunt me simul.	Circũdederũt me quasi aquæ tota die: vallauerunt me pariter.
	19 Elõgasti a me amicũ & proximũ: & notos meos a miseria.	Elõgasti a me amicum & proximum: & notos meos a miseria.	Longe fecisti a me amicum & sodalem: notos meos abstulisti.

TITVLVS. Cãticũ psalmi filijs Coread victorią per chorũ põcinẽdũ/ intellectus Emã ezraitę. ex Paralipomenis: Asaph/ Eman & Idithũ cũ filijs suis ꝓphetabãt in citharis / psalterijs & cymbalis iuxta Dauid regẽ/ eratq; Eman vidẽs regis i sermonibꝰ dei, psalmꝰ de Christo dño i quo ꝓpheta in spũ nõnulla de Christo fere filia vidit: q̃ & Dauid psalmo 21/30/& 68. & sic semper augent testes mirabiliũ Christi. Propheta inspiritu inducit Christũ dñm ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñe deꝰ salutis meę: in die clamaui & nocte corã te. dñe deꝰ 1
pater æterne/ cuiꝰ est me saluũ facere; die noctuq; dep̃cationẽ meã fudi ad te. Intret in cõspectu tuo oratio mea: iclina aurẽ tuã ad precẽ meã. p̃senteꝫ cõspectui tuo dep̃catio mea: & pcl 2
meę benignę exauditionis tuę fauorẽ accõmoda. Quia repleta est malis aia mea: & vita mea 3
inferno appropinquauit. inclina aurẽ tuã preci meę pater misericordissime/ quia pœnis & doloribus oppletus est spũs meus: & aia mea vicina facta est carceri mortuorũ. Estimatus sũ cũ 4
descẽdẽtibꝰ i lacũ: factꝰ sũ sicut homo sine adiutorio iter mortuos liber. nõ aliter me reputarũt q̃ vnũ de ruẽtibus in iteritus abyssũ: assimilatus sum viro õni auxilio destituto/ solus iter mortuos criminis ĩsons. Sicut vulnerati dormiẽtes in sepulcris quorũ nõ es memor amplꝰ: 5
& ipsi de manu tua repulsi sunt. assimilatus sũ cõfossis & morte cõsopitis i sarcophagis de ęterna memoria tua deletis: & qui ꝓtectione tua sunt destituti. Posuerũt me in lacu inferiori: i te- 6
nebrosis & i vmbra mortis. collocauerũt me i ergastulo mortis: i tenebris exterioribus/ & in opacitate iferi. Sup me cõfirmatus est furor tuus: & oẽs fluctus tuos iduxisti sup me. aggra- 7
uatũ est sup me flagellũ tuũ: & vniuersę afflictionũ tuarũ ꝓcellę illiserũt me. Longe feciſti no- 8
tos meos a me: posuerũt me abominationẽ sibi. qui nouerãt me i terris verſatũ alienati sunt a me: i horrorẽ factus sũ eis. Traditus sũ & nõ egrediebar: oculi mei lãguerũt prę inopia. triduo 9
in sepulcro clausus sũ & nõ ꝓdibã foras: sensus aiæ meę debilitati sunt prę molestia. Clamaui 10
ad te dñe: tota die expãdi ad te manus meas. pater ęterne mẽtis p̃catus porrexi ad te: iugiter extẽdi ad te affectiões aię meę. Nũquid mortuis facies mirabilia: aut medici susciabũt et cõ- 11
fitebũtur tibi? nũquid ostẽdes i morte detẽtis admirãda diuinitatis tuę opera: aut opę medicorũ susciabũtur/ & bñficia tua agnoscẽt/ & laudes tuas cõcinnent? Nunquid narrabit aliqs 12
in sepulcro miam tuã: & veritatẽ tuã in pditione? nũquid pater misericordiarũ quãdiu quiſpiam detinebitur in domicilio mortis ãnunciabit viuis miserationẽ tuam: & sempiternę veritatis tuę legẽ ijs q̃ ęterno detinenti i supplicio. Nũquid cognoscẽt i tenebris mirabilia tua: 13

& iuſtitia tua in terra obliuionis. nunquid in opacitatibus inferni manifeſtabunt vt apud viuos miraculorũ tuorũ opa: & iuſtæ legis tuę doctrina apud te ęternæ obliuioni data? nequaq̃
14 pater miſericordiſſime hęc ita futura. Et ego ad te dñe clamaui: & mane oratio mea p̃ueniet
15 te. et ego pater miarũ/ mẽtis meę clamorẽ vt ſuſcites me/ ad te effudi: & in matutino precatio
16 mea anticipabit te. Vt quid dñe repellis orõnẽ meã: auertis faciẽ tuã a me? quare pater iuſte
17 differs ſuſcitationẽ meã/ quare ſubtrahis a me opitulationẽ tuã? Pauper ſum ego & in laboribꝰ
a iuuẽtute mea: exaltatus autẽ/ hũiliatus ſum & cõturbatus. in pauptate verſatus & in erũnis
18 ab icarnatione mea: in cruce ſublimatus in iſernũ demiſſus ſum/ & horrore cõcuſſus. In me
tranſierũt iræ tuę: & terrores tui cõturbauerũt me. in me penetrarũt flagellatiões tuę: & ter-
19 rificę iferorũ pœnę attonuerũt me. Circũdederũt me ſicut aqua tota die: circũdederũt me ſimul. irę tuæ & terrores tui inſtar obruẽtis aq̃ obſẽderũt me aſſidue: obſederũt me cumulati.
20 Elongaſti a me amicũ & ꝓximũ: & notos meos a miſeria. procul liquiſti a me cõſolatorẽ &
benuolũ: & ꝓcul abſtuliſti cõſuetudinarios meos ab hac nouiſſimi lacus calamitate.

ADVERTE. Tertio verſu. & vita mea inferno appropiquauit: Hieronymꝰ ex hebręo/ ad inferni deſcẽdit. Videl ꝓpheta exequi de iis quę poſt paſſionẽ in die vſq; reſurrectiõis ſaluator noſter pro nobis ptulit. tanti eni fuit noſtra liberatio: vt nõ modo ſe pro humano genere redimẽdo/ i hoc mũdo õnimodis pœnis/ opprobriis & cõtumelioſiſſimę morti ſe dederit/ ſed & carceri ifernali ſe pro ſatiſfactiõe noſtra captiuũ tradiderit. verũ cũ ſine peccato eſſet/ pro peccatis omniũ ſatiſfaciẽs: a morte teneri nõ potuit. ſed ſolutis doloribꝰ iferni/ triũphata morte: reparatus eſt ad vitã/ primitiæ reſurrectionis factus. primus eni omniũ reſurrexit in vitã: quę mortis vlterius ꝓrſus eſſet neſcia. ¶ Quito verſu. & ipſi de manu tua: legendũ potius & qui de manu tua. Nã & melior ſermo/ & cõformius ei quod eſt ex hebręo vbi dicit/ & qui a manu tua. ¶ Sexto verſu poſuerũt me: Hieronymꝰ ex hebręo/ poſuiſti me. & id cõformiꝰ ad ſequẽtia: vbi dicit & oẽs fluctus tuos induxiſti ſup me. & huic: ſup me cõfirmatus eſt furor tuꝰ. imo octauo verſu dixit Hieronymꝰ: feciſti & poſuiſti. ¶ Nono verſu/ traditus ſum et nõ egrediebar: ex hebręo/ clauſũ & nõ ꝓdeuntẽ. quo aptius deſignat aut ſepulcro/ aut iferorũ ergaſtulo ſeptũ/ & triduo nõ egredientẽ. ¶ Eodẽ verſu. oculi mei lãguerũt prę ſopia: Hieronymꝰ ex hebręo/ oculus meus ifirmatus eſt ab afflictione. quo mẽs facilius itelligit: q̃ ſi dicit oculi. tametſi memoria/ itellectus/ & volũtas in aĩa ſint vt tres oculi: recordationis/ intelligẽtię/ & amoris. ¶ Vndecio verſu/ aut medici ſuſcitabũt: ex hebręo/ aut gigantes reſurgẽt. quo deſignari videtur: nũquid prepotentes/ viribus propriis redibunt in vitam? intelligitur reſponſio/ non: niſi tu ipſe ſuſcitaueris. ¶ Nonodecimo verſu/ & notos meos a miſeria: ex hebręo/ notos meos abſtuliſti. nam in terra relicti erant.

¶ Intellectus Etham Iſraelite. LXXXVIII.

1 MIſericordias dñi i æternũ cãtabo: in generatione & generationem annũciabo veritatẽ tuã in ore meo.
2 Quñ dixiſti i æternũ miſericordia ædificabit in cęlis. pręparabitur veritas tua in eis.
3 Diſpoſui teſtamẽtũ electis meis / iuraui dauid ſeruo meo: vſq; i ęternũ pręparabo ſemen tuũ.
4 Et ædificabo i generationẽ & gnationẽ: ſedẽ tuam. Semper.
5 Cõfitebũtur cœli mirabilia tua dñe: eteni veri-

¶ Intellectus Etham Iſraelitę. LXXXVIII.

MIſericordias tuas dñe: iętnũ cãtabo In generatiõe & progenie: pronũciabo veritatẽ tuam in ore meo.
Quoniã dixiſti in æternum miſericordia ædificabit in cœlis: p̃parabit veritas tua.
Diſpoſui teſtamẽtũ electis meis / iuraui dauid ſeruo meo vſq; in æternum prępparabo ſemen tuum: & ędificabo in ſęculum ſæculi ſedem tuam. Dp̃.
Cõfitebunt cœli mirabilia tua domie: & veri-

¶ Intellectus Etham ezraitę. LXXXVIII.

MIſericordias dñi i æternũ cãtabo: in generatione & generatione annũciabo veritatem tuã in ore meo.
Quia dixiſti ſempiterna miſericordia ędificabit/ cœlos fundabis: & veritas tua in eis.
Percuſſi fœdus cum electo meo: iurau dauid ſeruo meo.
Vſq; in æternũ ſtabiliã ſemẽ tuũ: & ędificabo i generatiõe et generatione thronũ tuũ. Sela.
Cõfitebũtur cœli mirabilia tua domie: & veri-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
88 Misericor.	tatem tuam in ecclesia sanctorum.	tatem tuam in ecclesia sanctorum.	tatem tuam in ecclesia sanctorum.
6	Quoniã quis in nubibus æquabitur dño: similis erit dño in filijs dei?	Qm̃ quis in nubib⁹ equabit dño: aut quis similis erit deo inter filios dei?	Quis enim in nubibus æquabitur dño: assimilabitur dño de filijs dei?
7	Deus qui glorificat in cõcilio sanctorũ: magn⁹ & terribilis sup oẽs qui in circuitu eius sunt.	Deus qui glificat in cõcilio sanctorũ: magnus & metuendus sup oms qui in circuitu eius sunt.	Deus inclytus in arcano sanctorũ nimio: & terribilis in cunctis qui circa eum sunt.
8	Dñe deus virtutũ quis similis tibi? potens es domine et veritas tua in circuitu tuo.	Domie deus virtutum quis similis tibi? potens es domine & veritas tua in circuitu tuo.	Domie deus exercituũ quis similis tui? fortissime dñe et veritas tua in circuitu tuo.
9	Tu dominaris potestati maris: motũ autẽ fluctuũ eius tu mitigas.	Tu domiaris potestati maris: motũ autem fluctuũ eius tu mitigas.	Tu dominaris supbiæ maris: & elationes gurgitum eius tu cõprimis.
10	Tu humiliasti sicut vulneratũ superbũ: in brachio virtutis tuę dispersisti inimicos tuos.	Tu humiliasti sicut vulneratũ supbũ: & in virtute brachij tui dispersisti inimicos tuos.	Tu cõfregisti quasi vulneratũ supbũ: & in brachio fortitudinis tuę dispersisti inimicos tuos.
11	Tui sunt cœli et tua est terra/orbẽ terrę & plenitudinẽ ei⁹ tu fũdasti: aqlonẽ & mare tu creasti.	Tui sunt cœli et tua est terra: orbẽ terrag et plenitudinẽ ei⁹ tu fũdasti. Aqlonẽ et mare tu creasti/thabor & hermon in noie tuo exultabũt: tuũ brachiũ cum potentia.	Tui sunt cœli & tua est terra: orbẽ & plenitudinem eius tu fundasti. Aquilonẽ et dextrã tu creasti/thabor et hermõ nomẽtuũ laudabũt: tuũ brachiũ cũ fortitudine.
12	Thabor & hermon in noie tuo exultabũt: tuũ brachiũ cum potentia.		
13	Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua: iustitia & iudiciũ prępara tio sedis tuæ.	Firmetur manus tua & exaltetur dextera tua: iustitia et iudicium prę paratio sedis tuæ.	Roboret manus tua & exaltet dextera tua: iustitia & iudicium firmamentũ throni tui.
14	Mia & veritas p̃cedent faciẽ tuã: beatus populus qui scit iubilationẽ.	Mia & veritas præibũt ante faciẽ tuã: beat⁹ populus q scit iubilationẽ.	Misericordia & veritas p̃cedent faciẽ tuã: beat⁹ populus qui scit iubilũ.
15	Dñe in lumie vultus tui ambulabunt/ & in nomine tuo exultabunt tota die: & in iustitia tua exaltabuntur.	Domine in lumine vultus tui ambulabũt/& in nomine tuo exultabunt tota die: et i tua iustitia exaltabuntur.	Domine in lumine vultus tui ambulabũt: & in nomine tuo exultabunt tota die: & i iustitia tua exaltabuntur.
16	Quoniã gloria virtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.	Quoniam gloria virtutis eorũ tu es: & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.	Quia gloria fortitudinis eorum tu es: & in volũtate tua eleuabis cornu nostrum
17	Quia dñi est assumptio	Qm̃ dñi est assumptio:	Quia a dño protectio

noſtra: & ſãcti iſrael regis noſtri.

18 Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis & dixiſti/poſui adiutorium in potente: & exaltaui electum de plebe mea.

19 Inueni dauid ſeruũ meum: oleo ſancto meo vnxi eum.

20 Manus eni mea auxilíabit ei: & brachiũ meum confirmabit eum.

21 Nichil proficiet iimic⁹ in eo: & fili⁹ iniquitatis nõ apponet nocere eũ.

22 Et concidã a facie ipſi⁹ inimicos eius: & odientes eũ i fugã cõuertam.

23 Et veritas mea & miſericordia mea cũ ipſo: & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

24 Et ponam in mari manum eius: & in fluminibus dexteram eius.

25 Ipſe inuocauit me pater me⁹ es tu: de⁹ me⁹ et ſuſceptor ſalutis meæ.

26 Et ego primogenitum ponam illum: excelſum præ regibus terrę.

27 In ętternum ſeruabo illi miam meã: et teſtamentum meum fidele ipſi.

28 Et ponam i ſæculũ ſæculi ſemen ei⁹: & thronum ei⁹ ſicut dies cœli.

29 Si autem dereliquerint filij ei⁹ legem meã: & i iudicijs meis nõ ambulauerint.

30 Si iuſtitias meas ꝓphanauerint: & mandata

& ſancti iſrael regis noſtri.

Tunc locut⁹ es in aſpectu filijs tuis & dixiſti/poſui adiutorium ſup potentem: & exaltaui electum de plebe mea.

Inueni dauid ſeruũ meum: oleo ſancto meo vnxi eum.

Manuſenim mea auxíliabitur ei: & brachiũ meũ confortabit eum.

Nichil proficiet inimicus in eo: & fili⁹ iniquitatis non nocebit ei.

Et cõcidã iimicos eius a facie ipſius: & odientes eum i fugã cõuertã.

Et veritas mea & miſericordia mea cũ ipſo: in nomine meo exaltabitur cornu eius.

Et ponã in mari manũ eius: et in fluminib⁹ dexteram eius.

Ipſe inuocabit me pater meus es tu: de⁹ me⁹ & ſuſceptor ſalutis meę

Et ego primogenitum ponam illum: excelſum prę regibus terræ.

In ętnũ ſeruabo illi miſericordiã meã: & teſtamentũ meũ fidele ipſi.

Et ponã in ſęculũ ſęculi ſedem eius: et thronum eius ſicut dies cœli.

Si dereliquerint filij eius legem meam: et in iudicijs meis nõ ambulauerint.

Si iuſtificationes meas ꝓphanauerit: et mãda

noſtra: & ſancto iſrael rege noſtro.

Tunc locut⁹ es per viſionẽ ſanctis tuis & dixiſti/poſui adiutoriũ ſup robuſtũ: et exaltaui electum de populo meo.

Inueni dauid ſeruum meum: oleo ſancto meo vnxi eum.

Cum quo manus mea firma erit: et brachium meum roborabit eum.

Non decipiet inimicus eum: & fili⁹ iniquitatis non affliget eum.

Sed concidam ante faciem eius hoſtes illius: et qui eũ oderũt ꝓcutiã

Veritas autẽ mea et miſericordia mea erit cum eo: & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

Et ponam in mari manum eius: & in fluminibus dexteram eius.

Ipſe inuocabit me pater me⁹ es tu: deus me⁹ et fortitudo ſalutis męę

Et go autem primogenitum ponam eum: excelſum regibus terræ.

In ętternum cuſtodiam ei miſericordiã meã: & pactũ meũ fidele erit ei

Et ponam perpetuum ſemen eius: et thronum eius ſicut dies cœli.

Si autem dereliquerit filij eius legem meam: et i iudicijs meis nõ ambulauerint.

Si cęrimonias meas ꝓphanauerint: & præce-

ſ.j.

	GALL.	ROM.	HEB.
	mea non custodierint.	ta mea nō custodierint.	pta mea nō custodierit.
31	Visitabo in virga iniquitates eorū: & in verberibus peccata eorum	Visitabo in virga iniq-tates eorum: & in verberibus peccata eorum.	Visitabo in virga scelera eorum: & i plagis iniquitatem eorum.
32	Misericordiā aūt meā non dispgā ab eo: neq; nocebo i veritate mea.	Misericordiā aūt meā nō dispergā ab eo: neq; nocebo in veritate mea	Misericordiā autē meā nō auferam ab eo: nec mētiar in veritate mea.
33	Neq; prophanabo testamētū meū: & quę procedunt de labijs meis non faciam irrita.	Neq; prophanabo testamētū meum: et quæ procedūt de labijs meis non faciam irrita.	Nō violabo pactū meum: et qđ egressū est de labijs meis nō mutabo.
34	Semel iurauí i sctō meo si dauíd mētiar? semē eiº in æternū manebit.	Semel iurauí i sctō meo si dauíd mentiar? semē eius in æternū manebit	Semel iurauí i sctō meo ne dauíd mētiar? semē eius in sempiternū erit.
35	Et thronº eiº sicut sol i cōspectu meo et sicut luna pfecta in æternū: & testis i cœlo fidelis. Sēp	Et thronº eiº sicut sol i cōspectu meo et sicut luna pfecta in æternū: & testis i cœlo fidelis. Dp̄	Et thronº eiº sicut sol i cōspectu meo sicut luna stabiliet in sēpiternū: & testis i cœlo fidelis. Sela
36	Tu vero repulisti et despexisti: distulisti christum tuum.	Tu vero repulisti et spreuisti et distulisti christū tuum/ auertisti testamētū serui tui: pphanasti i terra sanctitatē eius.	Tu autem repulisti et proiecisti: iratº es aduersus christum tuum.
37	Auertisti testamētū serui tui: prophanasti in terra sanctuarium eius,	Destruxisti oēs maceriās eius: posuisti munitiones eius formidinē.	Attenuasti pactum serui tui: prophanasti i terra diadema eius.
38	Destruxisti omnes sæpes eius: posusti firmamentū eius formidinē.	Diripuerūt eū oēs trāseuntes viam: factº est opprobriū vicinis suis.	Dissipasti omnes maceriās eius: posuisti munitiones eius pauorem.
39	Diripuerūt eū oēs trāseūtes viā: factus est opprobrium vicinis suis.	Exaltasti dexterā inimicorum eiº: lætificasti oēs inimicos eius.	Diripuerūt eū oēs q trāseūt per viā: factº est opprobrium vicinis suis.
40	Exaltasti dexterā deprimentium eum: lętisti cassi omnes inimicos eiº.	Auertisti adiutorium gladij eius: et non es auxiliatus ei in bello.	Eleuasti dexteram hostium eiº: lætificasti omnes inimicos illius.
41	Auertisti adiutorium gladij eius: et non es auxiliatus ei in bello.	Dissoluisti eū ab emūdatione: & sedem eius i terra collisisti.	Auertisti robur gladij eius: et non subleuasti eum in prelio.
42	Destruxisti eū ab emūdatione: & sedem eius i terra collisisti.	Minorasti dies temporum eius: perfudisti eū confusione. Dō.	Quiescere fecisti mundiciam eiº: et thronum illius in terra detraxisti
43	Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Semper.	Vsquequo domine iracsceris in finem: exardes-	Abbreuiasti dies adolescentiæ eius: operuisti eum ignominia. Sela.
44	Vsquequo domine auertis i finem: exarde-		Vsquequo dñe absconderis in finē: succēdit q̄.

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſcet ſicut ignis ira tua?	ſcit ſicut ignis ira tua?	ſi ignis indignatio tua?
45	Memorare q̃ mea ſubſtantia: nunquid enim vane cõſtituiſti omnes filios hominum?	Memorare domine q̃ mea ſubſtantia: nõ enim vane cõſtituiſti filios hominum.	Memento mei de pfũdo: alioq̃ quare fruſtra creaſti filios hominũ?
46	Quis eſt homo qui viuet & non videbit mortem: eruet animam ſuã de manu inferi? Semp.	Quis eſt homo qui viuit et & nõ videbit mortẽ: aut quis eruet aiam ſuã de manu iferi? Dp̃.	Quis eſt vir qui viuat & non videat mortem: ſaluans animam ſuam de manu inferi? Sela.
47	Vbi ſunt miſericordię tuę ãtiq̃ dñe: ſicut iuraſti dauid i veritate tua?	Vbi ſunt miſericordiæ tuæ ãtiq̃ dñe: ſicut iuraſti dauid i veritate tua?	Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiq̃ dñe: q̃s iuraſti dauid i veritate tua?
48	Memor eſto dñe opprobrij ſeruorũ tuorũ: quod continui in ſinu meo multarum gentiũ	Mæmor eſto opprobrij ſeruorum tuorum: qđ cõtinui in ſinu meo multarum gentium.	Recordare dñe oppro brij ſeruorũ tuorũ: quia portaui i ſinu meo oẽs iniquitates populorũ.
49	Quod exprobrauerũt inimici tui domine: qđ exprobrauerunt commutationem chriſti tui.	Quod exprobrauerũt inimici tui domine: qđ exprobrauerunt commutationẽ chriſti tui.	Quib⁹ exprobrauerũt inimici tui domie: quibus exprobrauerũt veſtigia chriſti tui.
50	Benedictus dominꝰ in æternum: fiat fiat.	Benedictus dominus ĩ æternum: fiat fiat.	Benedictꝰ dominꝰ iſẽpiternum: amen amen.

TITVLVS. Intellectus Ethã Ezraitę. pſalmꝰ de Chriſto dño. ppheta in ſpiritu loquit̃.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Miſericordias dñi in æternũ cantabo: in gñatione et generationẽ annunciabo veritatem tuã ĩ ore meo. miſerationes dei in ſempiternum exaltabo: in ſynagoga & in futura ſãctorũ eccleſia præconizabo verbũ tuũ/Chriſtũ tuũ i pſalmo
2 oris mei. Quoniã dixiſti in æternũ miſericordia ædificabitur ĩ cœlis: præparabitur veritas tua in eis. cantabo in æternum et annũciabo veritatem tuã/quia in viſione aquiſti q̃ mi
3 ſerãs verbũ tuũ humanitate veſtiẽ/corporeũ ſibi ædificabit templũ/ in ſpũalibꝰ viris ſta-
4 bilietur: et ante ſæcula genita ſapientia tua habitabit in illis. Dixiſti teſtamẽtũ meũ electis meis/iurau Dauid ſeruo meo: vſq; in æternũ pparabo ſemẽ tuũ. Et ædificabo in generatione et generationẽ: ſedẽ tuã. in viſione dixiſti/ ordinaui legẽ nouã ſãctis meis quos
elegi: iureiurãdo cõteſtatꝰ ſũ deſyderabili puero meo/Chriſto meo/vſq; in ſempiternũ ſta-
5 bilitã fideles tuos/filios in te regenitos. et ego in hoc mũdo & in futuro: firmabo thronũ
6 tuũ. hactenꝰ dei verba. Confitebuntur cœli mirabilia tua dñe: eteni veritatẽ tuã ĩ eccleſia ſanctorũ. loquentur cœleſtes illi viri magnalia tua q̃ feceris dñe: nã & Chriſtũ tuũ/ et legẽ
tuã confitebuntur in cœtu imaculatorũ. Quoniã quis in nubibꝰ æquabit̃ dño: ſimilis erit
7 deo in filijs dei? quid mirũ ſi cõfitebunt̃/ loquẽt̃/& narrabũt mirabilia tua/quia quis æquiparabilis eſſe poterit ĩ poteſtatibꝰ aerijs dño: quis etiã aſſimilari poterit deo in ãgelis lu-
cis ſẽp volũtatẽ eiꝰ facientibus? Deꝰ qui glorificat̃ i cõcilio ſanctorũ: magnꝰ & terribilis ſup
8 oẽs qui ĩ circuitu eiꝰ ſũt. quis æquiparabit̃ dño/quis dño aſſimilabit̃/deo qui honorificat̃ in
multo incoinquinatorũ myſterio: deo imenſo/& tremẽdo vniuerſis circũſtantiũ angelorũ
9 ordinibꝰ ſacris? Dñe deꝰ virtutũ quis ſimilis tibi? potẽs es dñe/et veritas tua ĩ circuitu tuo.
10 dñator/opifex et creator cœleſtiũ agminũ/quis æquiparabit̃ tibi? tua eſt potẽtia/& æternũ
11 verbũ tuũ circũ te eſt. Tu dñaris poteſtati maris: motũ fluctuũ eiꝰ tu mitigas. tu ꝑuales vi
olẽtiæ abyſſi: ipetũ tormẽtorũ eiꝰ tu tẽperas. Tu hũiliaſti ſicut vulneratũ ſupbũ: i brachio
virtutis tuę diſpſiſti iimicos tuos. tu peſſũ dediſti tãq̃ ſauciũ/tãq̃ cõfoſſũ ſathanã/cõtra diui
12 nitatẽ tuã elatũ: i verbo/i Chriſto/i fortitudie tua diſſipaſti turbas dęmonũ. Tui ſũt cœli et
tua eſt t̃ra/ orbẽ t̃ręt plenitudinẽ eiꝰ tu fũdaſti: aquilonẽ et mare tu creaſti. nõ mõ dñaris
poteſtati abyſſi/ſed & cœleſtes oẽs et q̃ i terra habitãt ſũt tui/tu ſtabiliuiſti ãbitũ t̃reni glo
bi et vniuerſa q̃ eũ iplẽt: tu regñaſti aq̃lonarẽ plagã et auſtralẽ. Thabor et hermõ i noĩe tuo
exultabũt: tuũ brachiũ cũ potẽtia. oriẽs et occidẽs i cognitiõe noĩs tui gaudio cõplebunt̃:

Misericor. cū potētatu & fortitudine eſt verbū tuū. F irmet manꝰ tua et exaltet dextera tua: iuſtitia & 13
iudiciū preparatio ſedis tuæ. Inualeſcat potētia tua mittēdo Chriſtū tuū/& glorificet miſe-
ricordia tua: æquitas & iuſta ſententia ſtabilitas throni tui. M iſericordia & veritas p̄cedēt 14
facie tuā: beatus homo qui ſcit tubilationē, miſeratio et fides p̄uia erūt Chriſto tuo op̄: ſci
lix ille cceꝰ q agnoſcit te/laude incōprehēſibilem. D omine in lumine vultus tui ambula- 15
bunt/et in nomine tuo exultabūt tota die: & in iuſtitia tua exaltabunt. dñator deꝰ in illumi
natione doctrinę ſpūs verbi tui incedēt fideles & ſe exercebūt/& in laude nois tui toto tē-
pore vitę ſuæ cū gaudio ſe occupabūt: & in adimpletione mādatorū tuorū ad eterna trā-
ferent. Q uoniā gloria virtutis eorū tu es: & in beneplacito tuo exaltabitur cornu noſtrū, 16
in iuſtitia tua exaltabunt/quia corona/merces/& prēmiū tolerantię eorū tu es: & in bona
voluntate tua/nō ex meritis: & operū dignitate eleuabitur in gloriā fortitudo noſtra. Quia 17
dñi eſt aſſūptio noſtra: & ſancti iſrael regis noſtri, quia ſalus et ſublimatio noſtra a ſolo deo
eſt: & a Chriſto eius/ſancto iſrael/rege noſtro. T unc locutus es in viſione ſanctis tuis & di 18
xiſti/poſui adiutoriū in potēte: et exaltaui electū de plebe mea. cū ſtatuiſti ſublimare nos,
apparuiſti in viſione prophetis tuis/& oraculū foluiſti dicēs/collocaui auxiliū veſtrū i fo
ti/& ſublimaui delectū e populo meo/de gente hebraica natū. I ueni Dauid ſeruū meū; 19
oleo ſancto meo vnxi eū, repperi deſyderabilē famulū meum; vnguento lętitię/ cū ſtifica-
tione mea delibui eū, M anꝰ eni mea auxiliabitur ei: & brachiū meū cōfirmabit eū, miſeri- 20
cordia et præſidiū meū aderit ei: et virtus mea/verbū meū robur ipſius erit. N ichil profi- 21
ciet inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei, princeps mundi huiꝰ nō ha
bebit in eo quicq̄: et proles maligni/iniuſtitię germen non valebit ledere eū. E t concidā 22
a facie ipſius inimicos eius: et odientes eū in fugā conuertā. nō habebūt illi in eū poteſtatē
vllā/ſed conterā ante eū aduerſarios eius/et qui eū oderint repelliam a me. E t veritas mea 23
et miſericordia mea cū ipſo: et i nomine meo exaltabitur cornu eius. veritatē et miſericor-
diam meam non amouebo ab eo: et in verbo meo potentia eius extolletur. E t ponā in ma- 24
ri manum eius: et in fluminibus dexteram eius, et extendā in abyſſū potentia eius/ et in po-
pulos terrę fortitudinē eius. I pſe inuocabit me pater meus es tu: deꝰ meus et ſuſceptor ſalu- 25
tis meæ. Ipſe clamabit ad me pater meus es tu/deus meꝰ/et robur ſaluationis meæ. E t ego 26
primogenitum ponam illum: excelſum præ regibus terræ. et erit michi primogenitus om-
nis creaturæ: et ſublimior cunctis regnatoribus terræ. I n eternū ſeruabo illi miſericordiā 27
meam: et teſtamentum meum fidele ipſi. in ſempiternū nō auferā ab eo miſeratione meā;
et pactū meum verax/imobile/inuoiabile erit ei. E t ponā in ſeculum ſeculi ſemen eius: et 28
thronū eius ſicut dies cœli. et ſtatuā in ſempiternū fideles eius: et tribunal eius ſicut clari-
tates dei. S i autem dereliquerint filij eius legem meā: et in iudicijs meis nō ambulauerit, 29
Si iuſtitias meas prophanauerint: et mādata mea non cuſtodierint. V iſitabo in virga ini 30
quitates eorum: et in verberibus peccata eorū. ſi vero qui in eo crediderint et in eo nati fu 31
erint/mādata legis meæ neglexerint: et in eis non inceſſerint, ſi iuſtificationum mearū ri-
tus polluerint: et pręcepta mea preuaricati fuerit, examinabo in caſtigatione tranſgreſſio-
nes eorum: et in flagellis terreniſq̄ afflictionibus ſcelera eorū. M iſericordiā autē meā non 32
diſpergā ab eo: neq̄ nocebo in veritate mea. N eq̄ prophanabo teſtamētū meum: et quæ 33
procedunt de labijs meis nō factā irrita, nō abſcindā penitus miſerationem meā a Chri-
ſto meo: neq̄ funditus exterminabo filios eius/idq̄ teſtor in verbo meo. neq̄ legē meam
inualidā ſpretamq̄ habebo: neq̄ oracula oris mei ſinam abire inania. S emel iuraui in ſā- 34
ctō meo ſi Dauid mentiar/ſemen eius in æternum manebit. E t thronus eius ſicut ſol i cō 35
ſpectu meo/et ſicut luna perfecta in ęternum: et teſtis in cœlo fidelis, ſemel iureiurādo te-
ſtatus ſum in veritate mea/in verbo meo/neq̄ Chriſto deſyderabili meo falſus inuentar:
fideles eius in ſempiternū pleuerabunt, et leges eius ante me ſicut claritas ſolis et ſicut ſpe-
cies lunæ plenæ in ſempiternū: et i excelſo verbū meum teſtis verax. hactenus deꝰ loquēs
oraculū. nunc autē in forma ſeruī Chriſtus dñs inducitur. T u vero repuliſti et deſpexiſti: 36
diſtuliſti Chriſtū tuum, at tu deus qui tā ſublimia de Chriſto tuo locutus es/ſabiectū et de-
ſpectum feciſti eum: prolongaſti in afflictionibus Chriſtum tuum. A uertiſti teſtamētū ſer- 37
ui tui: prophanaſti in terra ſanctuarium eius, legē Chriſti tui infirmam feciſti; ſācti eius i
terra conculcati ſunt. D eſtruxiſti oēs ſepes eius: poſuiſti firmamētū eiꝰ formidinē, amoui- 38
ſti oēs cuſtodias eius: et ſtatuiſti robur eius in pauorē. D iripuerunt eū oēs tranſeūtes viā; 39
factus eſt opprobriū vicinis ſuis, dilacerauerunt eū vniuerſi vitā mūdi huius percurrētes:
factus eſt ludibriū ludęis inter quos ipſe natus eſt. E xaltaſti dexteram deprimentium eū: le- 40
tificaſti oēs inimicos eius, dediſti poteſtatem concalcantibus eum: pfudiſti gaudio vniuer
ſos hoſtes eius. A uertiſti adiutoriū gladij eius: et non es auxiliatus ei i bello, abiuliſti au- 41
xiliū deffēſiōis eiꝰ: et nō ſuccurriſti ei i palliōis eius agone. D eſtruxiſti eū ab emūdatione: 42

& ſedē eiꝰ i terra collisisti. purū & inocēs humanitatis ſuæ tēplū demoliri ꝓmisisti: & māſi-
43 onē eiꝰ a terra ſuſtulisti. M inorasti dies tēporis eiꝰ: pfudisti eū cōfusione, paucos fecisti ex
44 nos vitæ eiꝰ: pcussisti eū cōfusissima & ignominiosissima morte. V ſquequo dñe auertis i fi-
nē: exardescet ſicut ignis ira tua? ad quē vſq; terminū te a me ſubſtrahes dñe deꝰ meꝰ: ad
45 quē vſq; terminū ſuccēdet ſicut flāma indignatio tua? M emorare q̄ mea ſubſtātia: nūqd enī
vane cōſtituisti oēs filios hoim? memēto dñe vbi cōſiſtere poſſim? memēto eruere me de li
mo ꝓfundi i quo nō eſt ſubſiſtētia: alioqui nunquid fruſtratū ſuo fine cōditū eſt vniuerſum
46 genꝰ hoim? Q uis eſt homo q̄ viuet & nō videbit mortē: eruet aiam ſuā de manu iferi. alio-
qui niſi erueris me de luto paludis iterminæ? qs hoim vita donabit eterna? & nō agnoſcet
47 interitū: eruēs aiam ſuā de pœnis gehēnę? nullꝰ dñe niſi mei memineris, V bi ſūt miſeri-
cordiæ tuæ ātiquæ dñe: ſicut iuraſti Dauid i veritate tua? vbi ſūt miſerationes tuæ deꝰ meꝰ?
pater iuſte? pater miſericordiarū ſicut iureiurādo teſtatꝰ es Chriſto deſyderato gētū? i ſcō
48 verbo tuo? accelera? illas michi porrige. M or eſto dñe opprobrij ſeruorū tuorū: qđ cōti-
49 nui in ſinu meo? multarū gentiū. Q uod exprobrauerūt inimici tui dñe: qđ exprobrauerūt
cōmutationē Chriſti tui. memēto dñe exprobrationis illatę ſāctis tuis? apoſtolis & diſcipulis
meis a variis turbis hoim: i cōtumeliā meā redūdātis. memēto exprobrationis quā i prope-
50 rauerūt hoſtes tui dñe: quā iproperauerūt? ſublationē Chriſti tui. B ñdictꝰ dñs i æternū: fi-
at fiat. tu pater dñator deꝰ exalteris & glorificeris i ſēpiternū: amē? amē? ldq; certo euenīat.
ADVERTE. Primo verſu. i gñatiōe & generationē: meliꝰ videt dicendū in generatiōe et
generatione codē ſeruato caſu vt ex hebræo. & in greco ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. ¶ Secū-
do verſu. quoniā dixiſti in æternū miſericordia ædificabit in cœlis ꝓparabit veritas tua i
eis: Hieronymꝰ ex hebræo? quia dixiſti ſempiterna miſericordia ædificabit? cœlos fūdabis
& veritas tua in eis. quo deſignat verbū dei incarnatū? cœleſti cōuerſatione viros deū fun
daſſe? & teſtamentū veritatis in eis repoſuiſſe. quales apoſtolos & diſcipulos fuiſſe: nemo eſt
qui neſciat. vocatio eni noſtra cœleſtis eſt: vt deifer? Chriſto plenꝰ loquit Paulꝰ ad Roma-
nos. in noſtra igitur tralatione diſtinctionū puncta facta ſūt poſt ędificabitur & poſt ꝓpa
rabitur. ¶ Tertio verſu. diſpoſui teſtamentū electis meis: ex hebræo? pcuſſi fœdꝰ cū electo
meo. hic de datore legis? illic de ſuſcipiētibꝰ legē dictū videt: legis dico veritatis? legis no-
uæ? nō primę tabulæ q̄ fracta eſt? ſed ſecundę infrangibilis? non quæ lex Moſeos dici poſ
ſit? ſed quæ lex dei dicit. ¶ Quarto verſu. & ædificabo in generatione & generationē ſedē
tuā. æque recte dicitur in generatione et generatione: vt & in annotatione primi verſꝰ? &
nonnunq̄ alias dictū eſt. & hæc ſedes & thronꝰ Chriſti: cū cœleſtiū & terreſtriū ſit rex? ex
cœleſtibus & terreſtribus intelligit. de qua qđē ſede & throno: adhuc verſu triceſimoquar-
to huiꝰ ſacræ theophanię habet. ¶ Quito verſu. eteni veritatē tuā: particula eni abundat.
quod ex tralatione? cū romana tum hebræa conſpici poteſt. & melior ſenſus? eſtq; obelo cō
fodienda. ¶ Septimo verſu. deꝰ qui glorificat in concilio ſanctorū? magnus & terribilis.
aptior forte ſermo ſi deo? magno & terribili per appoſitionē p̄cedenti verſui cōtinuata in-
terrogatione iungat. ſed eadē ſemper ſeruat intelligentia: etſi Hieronymꝰ mutato caſu ita
verterit? deꝰ inclytus in arcano ſanctorū nimio? & terribilis. quo deſignat multitudo cœle
ſtiū virtutū: et in ſemoto a mortaliū cognitione loco iugiter miniſtrantiū. ſicut & quidā ꝓ-
phetarum inquit. milia milliū miniſtrabāt ei: & decies centena milia aſſiſtebāt ei. & illi de-
cies centies millenī ſunt de quibus ſubiungit? ſuper oēs qui in circuitu eiꝰ ſunt. ¶ Vnde-
cimo verſu. aquilonē & mare tu creaſti: Hieronymus ex hebręo aquilonē et dextrū tu cre
aſti. p dextrū intelligi volūt auſtrū? oppoſitā aquiloni plagā. qđ ſi p aquilonē diuina qua-
dā metaphora? pars malarū poteſtatū intelligitur: per dextrū intelligit portio bonarū pote-
ſtatū. creauit eni deꝰ et angelos lucis et āgelos tenebrarū. & hos ſiniſtra dei p̄mit: illos ve-
ro eius dextra exaltat. ¶ Duodecimo verſu. Thabor & Hermō i noie tuo exultabūt. ex he
bræo Thabor & Hermon nomen tuū laudabūt. alterū horū mōtiū in parte orientis terre ſā
ctæ: & alterū i parte occidētis eſſe volūt. & hoc? orientalē plagā: illo vero? occidentalē deſi
gnari. vt per aquilonē & dextrū? Thabor & Hermō: quatuor orbis cardines intelligāt cōcel
ſuri i cultū diuinitatis Chriſti. Sed & Thabor hoc ſpeciale exultationis & laudis habet ar-
gumētū: q̄ i illo mōte Chriſtꝰ ſplēdor patris? & gloriæ largitor? trāſfigurari añ diſcipulos
voluit. ſed & cū Hermō mōs iuxta Iordānis fluēta ponat? i qua parte legit dñs ſępe verſat?
& frequēter docuiſſe in mōte: nō ab re fuerit? ſi credat mōs ille doctrina ſaluatoris clar?. cui
nō male aſtipulat hoc pſalmi 132 oraculū quo dicit: ſicut ros Hermō q̄ deſcēdit i mōtē ſiō.
qđ ros: niſi doctria? qđ mōs ſiō: niſi primitiua illa eccſia? q̄ celeſtē illā alimoniā ex delfico
ore ſaluatoris ſuauiter hauriebat? qđ ſatis innuit verſꝰ cōtinuo ſubiūctꝰ: quoniā illic māda-
uit dñs bñdictionē & vitā vſq; in ſeculū. ¶ Eodē duodecimo verſu. tuū brachiū cū potētia.
brachium recti caſus eſt: & ſubaudit verbum? eſt. græce enim habetur, σὸς ὁ βραχίων

μετὰ βραχίονος tuꝰ brachio cũ potentatu. βραχίων eni maſculinũ eſt: ac ſi ſlectere-mꝰ/hic brachio brachionis, nũc aũt neutrum facimꝰ: brachiũ brachij, ſed grãmatici plura diſſerant, ſatis eni erat noſſe/recti caſꝰ eſſe: ne vacillaret itelligẽtia. ¶Verſu viceſimo ſecũdo. & odiẽtes eũ i fugã cõuertã: Hieronymꝰ ex hebræo/& qui eũ oderũt percutiã, qđ ac cõmodatiꝰ, ne videamur acies armatas/cataphractos equites ex vtraq; parte dimicaturos ſub ſuo iperatore itelligere: & hos victores/illos autẽ victos (hoſtibꝰ/telis & crepitãtibꝰ armis infectãtibꝰ) terga dare/& pugnæ cẽdẽtes fuga ſalutẽ meditari, talia eni Chriſtiꝰ rex noſter & dñs/bella nõ geſſit. ¶Triceſimoſcdo verſu, neq; nocebo i veritate mea: ex hebræo/nec mẽtiar i veritate mea, qđ aſtipulaꝛ & vicinꝰ reſpõdet triceſimoquarto verſui: ſemel iuraui in ſancto meo ſi Dauid mẽtiar, qđ perſũ eſt acſi dicaꝛ ſemel iuraui i veritate mea non Dauid mẽtiar/verax ero in iuramẽto meo. ¶Triceſimoquito verſu, & thronꝰ eiꝰ ſicut ſol i cõſpectu meo/& ſicut luna ꝑfecta i ẽternũ. i ãnotatione quarti verſus dictũ eſt: quia Chriſtꝰ dñs/rex cœleſtiũ & terrenorũ eſt, ideo thronũ & ſedẽ eiꝰ ex cœleſtibꝰ terreſtribuſq; itelligãt, ſed thronꝰ eiꝰ cœleſtiũ ſpirituũ/ vt ſol eſt: terrenorũ aũt & ſãctarũ aiarũ (ex terra ad cœleſtes diuitias eleuatarũ / vt luna/plena lãpade coruſca/tota illuſtris/tota radioſa, iferiores eni ſpiritus: lumẽ a ſuperioribus hauriũt/haud ſecus ac a ſole luna, neq; id alienũ eſt ab eo qđ viceſimooctauo verſu dictũ eſt: & ponã thronũ eiꝰ ſicut dies cœli, qd eni dies cœli: niſi variorũ fideriũ claritates/quibꝰ aſſimilanꝛ ſpũs & aię in quibꝰ filiꝰ dei ſedetꝛ tũc eni (vt deifer inquit Paulꝰ) reuelata facie gloriã dñi ſpeculãtes/in eandẽ imaginẽ tranſformãtꝛ a claritate in claritatẽ. ¶Triceſimoſexto verſu, diſtuliſti Chriſtũ tuũ: Hieronymus ex hebræo/iratus es aduerſꝰ Chriſtũ tuũ, qđ cõſonãtiꝰ eſt, nã & ſic meliꝰ itelliguntꝛ Chriſti verba, qui hic de ſe vt de tertio inducit loquẽs vſq; ad verſũ 45: vbi in pſona ſua loquitꝛ & iratus es/ad ſequẽtia cõuenietiꝰ q diſtuliſti, quo mõ eni diſtulit: ſi deſtruxit oẽs ſepes eiꝰ/ſi poſuit firmamẽtũ eius formidinẽ/ſi diripuerũt eũ oẽs trãſeũtes viã/ſi factꝰ eſt oppro brium vicinis ſuis/& id genꝰ talia vſq; ferme in finem/legaꝛ igit potiꝰ/tu vero repuliſti & deſpexiſti/ ſuccẽſuiſti in Chriſtũ tuũ, ſiue vt Hieronymꝰ habet iratꝰ es in Chriſtum tuum, quaſi dicereꝛ/vltionẽ & vindictã ꝑ mortalibꝰ ipoſuiſti ei ferẽdã, id eni ira dei ptẽdere videꝛ. ¶Quadrageſimoꝰrto verſu, vſq; quo dñe auertis in finẽ: rectiꝰ videꝛ auertes, tũ ex natura vocabuli vſq; quo futurũ reſpicientis: tũ ex ſequẽte verbo exardeſcet, q; ſi auertis factmꝰ ꝑſens: ſimili quoq; pacto videꝛ exardeſcit faciẽdũ ꝑſens/vt æditio romana habet, ſed hoc i lingua q̃ in intelligẽtia potiꝰ peccatũ ſit. ¶Quadrageſimo quito verſu, mẽorare q̃ mea ſubſtãtia/nũquid eni vane cõſtituiſti oẽs filios hoim: Hieronymꝰ ex hebræo/memẽto mei de ꝑfundo/alioqui quare fruſtra creaſti filios hoim/qđ aptiorẽ dilucidiorẽq; cõtinet intelligẽtiã, nã niſi Chriſtꝰ hũanũ genus euocaſſet in cœlũ: oẽs ibãt i æternã ꝑditionẽ/ et oẽs vane & fruſtra creati fuiſſent, quippe quorũ nulꝰ/finẽ ad quẽ creatꝰ eſt adeptꝰ fuiſſet. Et vbi habemus ſubſtãtia: idẽ græce habeꝛ vocabulũ/quod & pſalmi 68 verſu ſcdo, & ex illo loco/huius pẽdet intelligẽtia. & ſi cordi eſt/ãnotatio loci illiꝰ (ſi forte memoria exciderit) iterum inſpiciaꝛ. ¶Quadrageſimo ſexto verſu, eruet aiam, meliꝰ eruens/& ſermo melior/& ei qđ ex hebræo habeꝛ cõuentẽtior/ſaluãs aiam. ¶Quadrageſimonono verſu, qđ exprobrauerũt cõmutationẽ Chriſti tui: ex hebræo/quibus exprobrauerũt veſtigia Chriſti tui, quo ſignificaꝛ/mortuo domino priuſq; ſurgeret a mortuis iproperatũ fuiſſe apoſtolis diſcipulis et amicis eius: q; ſecuti eũ fuerant/q; eũ imitati/eiuſq; doctrinã audierãt/& omnino illis imitationem Chriſti exprobrabant. & ſenſus hic/q̃ vt habemus clarior.

¶Oratio Moiſi hominis dei. LXXXIX.

1 DOmie refugiũ factꝰ es nobis: in generatione & gnatione,
2 Priuſq; montes fierent aut formaretur terra & orbis: a ſæculo & vſq; i ſæculum tu es deus,
3 Ne auertas hoiem i humilitatẽ: & dixiſti cõuertimini filij hominum,

¶Oratio Moiſi hominis dei. LXXXIX.

DOmie refugiũ factꝰ es nobis: a generatione & progenie,
Priuſq; fierent montes aut formaretur orbis trę: a ſęculo & vſq; in ſęculum tu es.
Ne auertas hoiem in humilitatẽ: & dixiſti cõuertimini filij hominũ.

¶Oratio moiſi viri dei LXXXX.

DOmie habitaculũ tu factꝰ es nobis: i gnatione & gnatione.
Anteq; mõtes naſcerẽt & parturireꝛ terra et orbis: a ſæculo & vſq; i ſæculum tu es deus.
Conuertẽs hoiem vſq; ad cõtritionẽ: et deiciẽs reuertimini filij adã.

4 Quoniã mille anni ãte oculos tuos: tanq̃ dies hesterna quæ præterijt
5 Et custodia in nocte: q̃ pro nichilo habent eorum anni erunt.
6 Mane sicut herba trãseat/mane floreat et trãseat: vespere decidat induret & arescat.
7 Quia defecimus in ira tua:& in furore tuo turbati sumus.
8 Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: sęculum nostrum in illuminatione vultus tui.
9 Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.
10 Anni nostri sicut aranea meditabuntur: dies ãnorum nostrorum in ipsis septuagita annis.
11 Si autem in potẽtatib9 octoginta anni: et ãpli9 eorum labor & dolor.
12 Quoniam superuenit mãsuetudo:& corripiemur.
13 Quis nouit potestatẽ irę tuę:& p timore tuo irã tuam dinumerare?
14 Dexteram tuam sic notam fac:& eruditos corde in sapientia.
15 Couertere dñe vsquequo:& depcabilis esto super seruos tuos.
16 Repleti sum9 mane misericordia tua:et exultauimus & delectati sum9 omnibus dieb9 nostris.
17 Lętati sum9 pro diebus

Quoniam mille anni ante oculos tuos: sicut dies hesterna q̃ pterijt.
Et sicut custodia in nocte:quæ pro nichilo habentur anni eorum.
Mane sicut herba trãseat/mane floreat & ptrãseat:vespere decidat induret & arescat.
Quia defecimus in ira tua:& in furore tuo cõturbati sumus.
Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: sæculum nostrum in illuminatione vultus tui.
Quoniam omnes dies nostri defecerũt: & nos in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabũtur: dies annorum nostrorum i ipsis septuagĩta annis.
Si autem in potẽtatib9 octogĩta anni: & plurimũ eo9 labor & dolor.
Quoniam superuenit super nos mãsuetudo: & corripiemur.
Quis nouit potestatẽ irę tuæ: aut præ timore iram tuã dinumerare?
Dexteram tuam domine notã fac nobis: & eruditos corde i sapiẽtia
Cõuertere domine aliquantulum:& deprecare super seruos tuos.
Repleti sum9 mane misericordia tua:& exultauim9 & delectati sum9 in oibus dieb9 nostris.
Delectati sum9 p dieb9

Quia mille ãni in oculis tuis:sicut dies hesternaquę pertransijt/& vigilia nocturna.
Percutiente te eos vt sõnium erunt:mane quasi herba pertransiens.
Mane floruit & abijt: ad vesperum cõteretur atq; siccabitur.
Consũpti enim sum9 i furore tuo:et i indignatiõe tua cõturbati sum9
Posuisti iniquitates nostras coram te: negligẽtias nostras in luce vultus tui.
Oes eni dies nri transierunt:in furore tuo cõsũpsimus annos nostros quasi sermonem loquẽs
Dies annorum nostrorum:in ipsis septuagínta annis.
Si autem multũ/ octoginta anni:& quod amplius labor & dolor.
Quoniam transiuimus cito & auolauim9:quis nouit fortitudinem iræ tuæ/& secundum timorem tuum indignatiõnem tuam?
Vt numerẽtur dies nostri sic ostende:& veniemus corde sapienti.
Reuertere domine/vsqq̃quo:et exorabilis esto super seruos tuos.
Imple nos matutia misericordia tua:et laudabimus et lętabimur cũctis diebus nostris.
Lætifica nos pro dieb9

Pſal. 89 Dñe refu.

	GALL.	ROM.	HEB.
	qb⁹ nos humiliaſti: annis quib⁹ vidim⁹ mala.	quib⁹ nos humiliaſti: et ānis qb⁹ vidim⁹ mala.	qb⁹ afflixiſti nos: et annis quib⁹ vidim⁹ mala.
18	Reſpice in ſeruos tuos & in opera tua: et dirige filios eorum.	Reſpice in ſeruos tuos et i opera tua dñe: et dirige filios eorum.	Appareat apud ſeruos tuos opus tuū: et gloria tua ſuper filios eorum.
19	Et ſit ſplendor dñi dei noſtri ſuper nos: et opera manuū noſtrarū dirige ſuper nos: et op⁹ manuū noſtrarum dirige.	Et ſit ſplendor dñi dei noſtri ſuper nos: et opera manuū noſtrarū dirige ſuper nos.	Et ſit decor domini dei noſtri ſup nos: et opus manuū nrarum fac ſtabile ſup nos: et op⁹ manuū noſtrarū cōfirma.

TITVLVS. Oratio Moiſi viri dei. cōfeſſio ſtatus hominis & deprecatio miſſicis ſaluatoris noſtri Chriſti dei. vis dei in perſona populi ſancti loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñe refugiū facta es nobis: a gñatiōe i gñationē, dñe deus i tot malis q̄ nos p̄mūt/ tu ſolus reliq̄s es ad quē cōfugiam⁹/ a quo opē ſperem⁹: in poſteritatū ſucceſſione & ſucceſſione. Priuſq̄ montes fierēt aut formaret terra & orbis: a ſæculo et i ſæculū tu es de⁹. dñe deus ſemp fuiſti/ ſemp eris/ anteq̄ angeli crearent & creaturarū ſublimitates/ anteq̄ plaſmarent terrena & mūdus: ab æterno & ſine fine in æternū tu es de⁹. Ne auertas hoiem i humilitatē: & dixiſti cōuertimini filij hoim. ne penitus hoim genus qđ tu plaſmaſti/ abijcias i vlumā peccati defectionis ſæuitiā dediſti vt i pulueré & terrā ſuā cōuertant filij Adā. Quoniā mille ānt ātē oculos tuos: tanq̄ dies heſterna q̄ p̄terijt. Et cuſtodita i nocte/ q̄ pro nichilo habent: eorū ānt erunt. ne auertas hoiem in humilitatē/ quoniā millenarū ānorū tēpus æternitatis tuæ collatione qui ab æterno & i æternū es: ſicut heſterne diei defluxio q̄ tā abijt. & ſicut nocturne excubie: q̄ & dies heſterna tā exacta/ & excubarū morula q̄ nichili æſtimant eorū vitæ duratio. Mane ſicut herba trāſeat/ mane floreat et tranſeat: veſpere decidat/ indurat & areſcat. filiorū hominū ætates & annorū durationes hoc pacto erūt/ matutina adoleſcentia ſicut fœnum trāſibit/ meridiana iuuētus florebit & tranſibit: veſpertina ſenectus decides/ indurabit/ areſcet/ vitāq̄ mortificabit. Quia defecim⁹ in ira tua: & i furore tuo turbati ſum⁹. hoc nobis euenit & cōſumimur/ quia incurrim⁹ indignationē tuā p̄uaricatiōe noſtra: & i portatione pœnę iuſtę iuſtitię tuę cōfuſi et cōturbati ſum⁹. Poſuiſti iniquitates noſtras i cōſpectu tuo: ſæculū noſtrū in illuminatione vultui tui. p̄cēta tibi feciſti ſcelera noſtra: & iniquitates ſæculi noſtri i luce/ in aperta cognitiōe poſuiſti añ vultū tuū. Quoniā oēs dies noſtri defecerūt: & i ira tua defecim⁹. q̄ aut peccata & iniquitates noſtras in luce ante vultū tuū poſueris hoc nobis ſignū/ quia vniuerſa vitæ noſtrę ſpaciū exactū eſt: & in indignatiōe tua (nōdū placata/ nondū mitigata ira tua) conſūpti ſum⁹. Anni noſtri ſicut aranea meditabūt: dies ānorū noſtrorū i ipſis ſeptuaginta ānis. fragilia & cito deficiētia ānorū noſtrorū curricula ceu aranearū fila cogitabūt: dies decurſus ętatis i filijs hoim ſeptuagenari⁹ ānō numer⁹. Si autē i potētatib⁹ octogita ānis: et amplius eorū labor & dolor. ſi autē i filijs hoim robuſtiores & viuaciores fuerit/ ętas eorū octogenarij⁹ anno numer⁹ & qđ vitæ ſuperadditur morbus eſt et angor. Quoniā ſupuenit mā ſuetudo: & corripiemur. & in hac annorū breuitate addit̄ punitioni tuæ clemētia/ qđ nos nō fūditus deles/ & nō perdis: ſed corripis/ cito nos ex claſtris corporeis auolare faciens. Quis nouit poteſtatē iræ tuæ: & p timore tuo irā tuā dinumerare? O vindex potētiſſime qs eſt qui cōprehendere poſſit quātu poſſes punire/ niſi clemētia tua puniti⁹ mitigares: & quis auderet p̄ formidine tui numerū iræ tuæ/ imenſitatē punitionis quam potes infligere cogitare? Dexterā tuam dñe notā fac nobis: & eruditos corde in ſapiētia. mitte nobis dñe & oſtende brachium tuum: mitte & oſtende nobis ſanctos quos docuerit ſapientia æterna & verbū tuū. Conuertere dñe/ vſququo? & deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos. placare domine/ & in benignitate tua cōuertere ad nos/ quouſq̄ domine non conuerteris? conuertere domine & propicius eſto ſeruis tuis. Repleti ſumus mane miſericordia tua: et exultauim⁹ & delectati ſumus in omnibus diebus noſtris. repletā nos aduētu viſitationis miſericordię tuæ/ brachij/ ſapiētię & Chriſti tui: & gaudio oppleti ſum⁹/ et voluptate p̄fuſi tota duratione vitę noſtrę. Lętati ſum⁹ pro diebꝰ quibus nos humiliaſti: annis quib⁹ vidim⁹ mala. ex viſitatione miſericordię tuæ gaudio nos perfudiſti/ pro dierū curriculis quib⁹ nos plecciſti: p ānis qb⁹ ad aduētū vſq̄ & oſtēſionē brachij tui tratum te habuim⁹/ viſitatiōē tuā ſentimus deſcendētes i iſernū. Respice i ſeruos tuos & in opera tua: & dirige filios eorū. Et ſit

ſplēdor dñi dei nr̄i ſup nos/& opa manuū nr̄arū dirige ſup nos: & op⁹ manuū noſtrarū di
rige. itēde dñe ſeruis tuis q ſūt op⁹ tuū & quos tu regnaſti tibi: & duc eos quos i fide genu
erūt & q ab eis ꝓceſſerūt i obſeruatiōe volūtatis tuæ & mādatorū tuorū. & ſit verbū/ ima
go & character dñatoris oim/dei noſtri/patris imenſi/ ſit lux oia illuminās ſuper nos/ &
operationes noſtras rectas effice in nobis: & operationes noſtras rectas effice.

ADVERTE. Circa titulū. oratio Moiſi viri dei. Paul⁹ Hebræ⁹ credit hūc Moſē nō fuiſſe le
giſlatorē/ſed vnū de prophetis quales Eman/Ethan & filij core. & argumētū ducit ex de
cio & vndecio verſu: vbi getas hoim ſeptuagenario & octogenario ānorū/ id eſt ſimul cētū
quiquagita diſſiniſ. Et quāuis id verū eſſet: nō ducor argumēto. nā qui prophetat: de futu
ro prænūcians/plerūq; longe poſtmodū vētura dicit. quare etſi tēpore Moſeos ꝓtractiore
mora viuebāt: non oportuit eum pro ſuo/ſed alio pro quo eum ſpirit⁹ mouebat/verū eſſe.

¶ Primo verſu. in generatione & generatione: ſic etiā ex hebræo habetur/& græce conſi
militer ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. ſolem⁹ tamen paſſim legere a generatione in generationem:
quandā extenſionē refugij diuini a ſucceſſione in ſucceſſionē ſignificātes. & q ita dixerunt:
videntur eandē intelligētiam voluiſſe/aut nō obſcuri⁹ expreſſiſſe. & tres ꝑcipuę ſūt gnatio
nes: naturæ/legis/& gratiæ. prima cœpit. ſecūda profecit. tertia ꝓfecit. prima a mundi ex
ordio ad Noam. ſecunda a Noa poſt quē non multo poſt Abraham & Moſes ad Chriſtū.
tertia a Chriſto domino ad mundi conſūmationē. prima & ſecunda tranſierunt. tertia nūc
agit: quæ maxime ad deū refugit/niſi quaten⁹ iuxta oracula/ multorū refriguit charitas.

¶ Tertio verſu. ne auertas hoiem in humilitatem & dixiſti cōuertimini filij hominū: Hie
ronymus ex hebræo/cōuertēs hoiem vſq; ad contritionē/& dicēs reuertimini filij Adā. Et
Paulus Hebræus: ita ex hebręo expreſſit. auertiſti hominē i humiliatione: & dixiſti reuerti
mini filij hoim/ negatq; vllā negatiōis particulā hic haberi. verū & cū Adā trā/terenūue
ſignificet: vult & id cū dicit reuertimini filij Adā/itelligi de reuerſiōe i terrā / acſi dicere
m⁹ filij terrę ſeu treni reuertimini in terrā veſtrā vnde ortū natiuitatēq; duxiſtis. qđ & ad
ſequentia quadrat. q̄q̄ ſoleat id reuertimini: de vocatione ad deū a q̄plurimis intelligi. po
tius igit̄ legendū auertiſti hoiem i hūilitatē/& dixiſti cōuertimini filij hoim. quo deſignat
adduxiſti hoiem i mortē: & dixiſti filij terrę ſeu terreni (qd eni homo: niſi hum⁹ ſeu hūige
na/dū ei⁹ hūiliationē cogitam⁹) cōuertimini i terrā veſtrā. q̄ dei ſententia eſt ad protopia
ſtū: cinis es/& i cinerem reuerteris. quid enim hoc niſi humus es/et in humum reuerteris?

¶ Quito verſu. q̄ ꝓ nichilo habenī/eorū anni erūt: Hieronym⁹ ex hebræo ꝓcutiente te
eos/ſomniū erūt. quo ſignificatur. perſtāte te & auferēte ſpiritū filiorū hoim: erit vita eorū
velut ſōniū quod citiſſime euolat & ꝓtranſit. verū Paul⁹ Hebręus & nōnulli aliorū: hunc
locū ita itellexerunt fluctuaſti eos ſōniū erūt. quo deſignari volunt/ꝓteritos lōgeuoris vi
tæ hoies: fluctibus diluuij obrutos/& corū (qui a diluuio poſt eos futuri erant) vitā/ob ab
breuiationē ſomnio cōparandā. primo eni a noningētorū annorū & porrectiore viuēdi ſpa
cio/ad centum viginti ānos vita contracta eſt. eruntq; (inquit) dies illi⁹ cētū vigiti anno
rū. & hoc in loco vitā incolumē: ad ſeptuageſimū & octogeſimū i viuactorib⁹ oraculū con
trahis. Et ſi ſinit̄ littera tralationis noſtrę manere vt iacet: clarior itelligētia fuerit ſi verſū
ſcipiam⁹ eorū ānī erūt. qui quidē ānī herbæ vni⁹ diei cōparanī: q̄ mane viret/meridie flo
ret/veſpi idureſcit ſiccat & areſcit. Verū & qđ græce habet̄ τὰ ἐξουδενωμένα αὐτῶν
ἔτη ἔσονται: ſine relatione legi poſſe videt̄/vt τὰ articul⁹ ſit/ſitq; ita nectendū τὰ ἔτη
αὐτῶν ἔσονται ἐξουδενωμένα. ſignatq; verſ⁹ (vt ſic dicā) nichilipēdia ānī eorū erūt.
& ſatis fuiſſet pro eo ἐξουδενωμένα ſolum vertiſſe pro nichilo: & ſic integrū/noſtrū ver
ſum legiſſe. Et cuſtodia matutina: pro nichilo ānni eorum erunt. & etiam (ſi hebræum
reſpicias) & cuſtodia matutina ad ꝓcedētē verſū ſpectat: & qđ ſequit̄ ſpectat ad ſequētem.

¶ Octauo verſu. ſæculum noſtrum: ex hebræo / negligentias noſtras. Paulus Hebræ
us: abſcondita noſtra. ſed quod interpretes dixerunt ſæculum: non aliud forte intellexe
runt. quid eſt enim imunaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo/ & Chriſtum dediſſe ſemeti
ipſum vt nos eriperet de præſenti ſæculo nequā: niſi ab iiquitatib⁹ & de iiquitatib⁹ ſęculi?

¶ Decimo verſu. ānī noſtri ſicut aranea meditabūt̄: ex hebręo/cōſūpſim⁹ ānos noſtros q̄ſi
ſermonem loquens. quo deſignatur. ſic repente defecerūt ānī noſtri: ſicut ſermo loquētis q
ecyus fugitat irreparabilis. & huic etiam ex hebræo ſententię aſtipulat̄ Paulus Hebręus.

¶ Fodē decimo verſu. ſeptuagita annis/& vndecimo: octoginta anni. hic Auguſtin⁹ my
ſticā intelligentiā putat poti⁹ ſequendā: & per ſeptuaginta id intelligendum: qđ per ſeptē/
vniuerſum tēpus legis quę in ſeptimo ſabbatizabat. & per octoginta idem quod per octo:
vniuerſum tēp⁹ gratię quę octauū/reſurrectiōis dñicę memoriā celebrat. itaq; poſt diluuiū
vniuerſa vita hominū cōtracta eſt ad tēpus legis & temp⁹ gratiæ. deinde finis mundi: quę

Pſal. 89 Dñe refu. 90

GALL. ROM. HEB.

ſequetur ppetuꝰ dolor & labor miſerorũ, ex quo per oppoſitũ/intelligimus ſolatiũ & gaudiũ æternũ iuſtorũ, et Hieronymus/ante conſimile ſenſerat, quãꝙ et arbitror oraculũ ad litterã verũ eſſe: licet nõnulli opponãt nobis macrobios vt taprobanitas/ et nonnullos alios quos cauſantur hãc ętatẽ viuẽdo excedere, ſed re vera/nullꝰ eo tẽporis deductos/ſenes eſſe negabit, et ſeniũ: laborẽ/anxietatẽ/ curas et multa huiꝰ ætatis icõmoda comitari, adde et iuxta adagiũ: ſenectutẽ ipſã morbũ eſſe. Et qd/ſi legendũ hic ſit (vt nõnulli volũt) excellẽtia eorũ labor et dolor, qd pinde eſt acſi dicaẽ ſupbia eorũ labor et dolor, quaſi lõgęuitas ãnorũ ijs qbus ꝓlixiꝰ idulſit deꝰ viuẽdi ſpaciũ/addiderit ſupbiãꝙ laborẽ parit et dolorẽ/ pauci tñ excipiẽdi/et qbus deus (deletis ſupbis) mites ſeminauit ꝙ colerẽt terrã, et vbi habemus vltio caſu ſeptuagita ãnis, græcꝰ habet i recto, ἐὰν δυνάμει ἔτη ſeptuagita anni, vt ſic totiꝰ verꝰ ſenſũ colligas, dies ãnorũ noſtrorũ i ipſis ãnis/ſũt ſeptuagita ãni, vt autẽ habemꝰ/ſic ſẽſus colligiẽ/dies ãnorũ noſtrorũ: ſũt i ipſis ſeptuagita ãnis, et ſi tollas ipis: æque ſẽſũ colligis ac ſi dicas dies noſtri ſũt i numero ſeptuagita ãnorũ. ¶ Duodecio verſu, quoniã ſupuenit mãſuetudo et corripiemur: Hieronymꝰ ex hebræo quoniã trãſiuimus cito et auolauimꝰ, et hoc/ad ſequẽs accõmodatũ, quãꝙ et iterũ exꝑſſiõ: nõ idignã habeat itelligẽtiã. ¶ Tertiodecio verſu, ꝑ timore tuo, rectiꝰ tui, ſed id paſſim cõfundit. ¶ Sextodecio verſu, repleti ſumus mane miſericordia tua/et exultauimꝰ et delectati ſumꝰ oĩbꝰ diebus noſtris: Hieronymꝰ ex hebræo/ipſe nos matutina miſericordia tua/ et laudabimꝰ et lætabimur cunctis diebus noſtris: qđ intelligẽtiæ quadrãtius eſt. Nã id exultauimꝰ/ et delectati ſumꝰ oĩbus die bus noſtris: quomodo quadrat cũ eo qđ ſeptimo verſu dictũ eſt defecimꝰ i ira tua/et in furore tuo turbati ſumꝰ/ poſuiſti iniquitates noſtras i cõſpectu tuo/ſeculũ noſtrũ in illuminatione vultus tui/hic igiẽ vẽrſus/pariter et principiũ ſeptimidecimi: per futurũ eſt exprimẽdũ, et principia horũ verſuũ cũ ſacro Hieronymo per deꝑcatoriũ modũ legẽda. Paulus Hebræꝰ: per optatiuũ exꝑſſit/hoc pacto repleamur mane miſericordia tua/et exultemꝰ et delectemur oibꝰ diebus noſtris, et vt cõſequens erat/reliquũ exponere potuiſſet: lætemur ꝓ diebꝰ quibꝰ nos humiliaſti, ſed rediit i itelligẽtiã Hieronymi. ¶ Nonodecimo verſu, et opa manũ noſtrarũ dirige ſuper nos/et opus manũ noſtrarũ dirige: ex hebræo/et opus manũ noſtrarũ fac ſtabile ſup nos/et opus manũ noſtrarũ cõfirma, vbi in reiteratione: dictionis opus non mutat numerũ/ſed vtrobiqꝫ dicit opus, et id ꝑcari videt ꝓphetiꝰ ſpiritus: vt bonũ opus noſtrũ pſeuerans fiat, ſed ſicut ſine deo bonũ opꝰ icoarenõ poſſumꝰ: ita quoqꝫ ſine deo in bono opere pſeuerare ſtabileſqꝫ eſſe non poſſumꝰ, vt agnita fragilitate noſtra et eius benefica virtute: in omnibus agnoſcamus benefactorem/et ei iuges gratias agamus, qui ſit benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

¶ Laus cantici Dauid.

LXXXX.

1 QVi habitat in adiutorio altiſſimi: in protectione dei cœli commorabitur.

2 Dicet domio ſuſceptor meꝰ es tu: et refugium meũ deus meus.

3 Sperabo i eũ qm̃ ipe liberauit me de laqo venãtiũ: et a verbo aſpo.

4 In ſcapulis ſuis obumbrabit tibi: et ſub pẽnis eius ſperabis.

5 Scuto circũdabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno.

6 A ſagitta volãte in die

¶ Laus cantici Dauid.

LXXXX.

QVi habitat in adiutorio altiſſimi: in protectione dei cœli commorabitur.

Dicet domio ſuſceptor meꝰ es/et refugiũ meũ deꝰ meꝰ: ſperabo in eũ.

Quoniam ipſe liberauit me de laqueo venãtiũ: et a verbo aſpero.

Scapulis ſuis obũbrabit tibi: et ſub pẽnis eiꝰ ſperabis.

Scuto circũdabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno.

A ſagitta volante ꝓ diẽ

LXXXXI.

QVi habitat in abſcondito excelſi: i vmbraculo domini cõmorabitur.

Dicens dño ſpes mea et fortitudo mea deus meus: confidam in eo.

Quia ipſe liberabit te de laqueo venantium: de morte inſidiarum.

In ſcapulis ſuis obumbrabit tibi: et ſub alis eius ſperabis.

Scutũ et protectio veritas eius: non timebis a timore nocturno.

A ſagitta volante ꝓ diẽ

a negocio perãbulãte i tenebris : ab incurſu & dęmonio meridiano.

7 C adẽt a latere tuo mille & decem milia a dextris tuis:ad te autẽ nõ appropinquabit.

8 V eruntamẽ oculis tuis cõſyderabis:et retributionẽ peccatoꝝ videbis

9 Q uoniã tu es dñe ſpes mea : altiſſimũ poſuiſti refugium tuum.

10 Nõ accedet ad te malũ: et flagellũ nõ appropiquabit tabernaculo tuo

11 Q m̃ angelis ſuis mandauit de te:vt cuſtodiãt te in omnib9 vijs tuis.

12 I n manibus portabũt te : ne forte offendas ad lapidẽ pedem tuum

13 S uper aſpidẽ & baſiliſcũ ambulabis: & cõculcabis leonẽ & draconẽ.

14 Q uoniam in me ſperauit & liberabo eũ: protegam eum quoniã cognouit nomen meum.

15 C lamauit ad me & exaudiã eum/cum ipſo ſũ in tribulatione:eripiam eum & glorificabo eum

16 L ongitudine dierũ replebo eum : & oſtendã illi ſalutare meum.

a negocio perambulante in tenebris:a ruina et dæmonio meridiano.

C adẽt a latere tuo mille & decem milia a dextris tuis:tibi autẽ non appropinquabunt.

V eruntamẽ oculis tuis cõſyderabis: et retributionẽ peccatorũ videbis

Q uoniam tu es domine ſpes mea:altiſſimum poſuiſti refugiũ tuum.

N on accedẽt ad te mala:et flagellũ nõ appropiq̃bit tabernaculo tuo

Q uoniã ãgelis ſuis mãdauit de te:vt cuſtodiãt te in omnibus vijs tuis:

I n manibus portabũt te: ne vnq̃ offendas ad lapidem pedem tuum.

S uper aſpidẽ & baſiliſcũ ãbulabis:& conculcabis leonẽ & draconẽ.

Q uoniam in me ſperauit liberabo eum:protegam eum quoniam cognouit nomen meum.

I nuocauit me & ego exaudiam eum: cũ ipſo ſum in tribulatione.

E ripiã eũ & glorificabo eũ/lõgitudine dierꝝ adimplebo eum:et oſtẽdam illi ſalutare meum

a peſte in tenebris ãbulante:a morſu inſidiantis meridie.

C adẽt a latere tuo mille & decem milia a dextris tuis : ad te autem non appropinquabit.

V eruntamen oculis tuis videbis : & vltionem impiorum cernes.

T u eni es domine ſpes mea: excelſum poſuiſti habitaculum tuum.

N on accedet ad te malũ:& lepra nõ appropiquabit tabernaculo tuo

Q m̃ angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te i oĩbus vijs tuis.

I n manibus portabũt te:ne forte offendat ad lapidẽ pes tuus.

S uper aſpidẽ & baſiliſcũ calcabis: cõculcabis leonem & draconem.

Q uoniam michi adhęſit & liberabo eum:exaltabo eum quoniam cognouit nomen meum.

I nuocabit me & exaudiam eum/cum ipo ero in tribulatione: eruam eum & glorificabo.

L ongitudine dierũ implebo eum : & oſtendam ei ſalutare meum.

TITVLVS Nullus. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Q ui habitat in adiutorio altiſſimi:i ꝓtectiõe dei cœli cõ-
2 morabitur. qui ſuſcipiẽ i vmbraculo verbi dei:i pſidio dei cœli pmanebit. D icet dño ſuſceptor meus es tu:& refugiũ meũ de9 me9. ſuſceptus i vmbraculo & ꝓtectione altiſſimi di
3 cet/dñs adiutor meus eſt:& locus refugij de9 me9 eſt. S perabo i eũ quoniã ipſe liberauit me de laqueo venantiũ:& a verbo aſpero. cõfidã i eo/quoniã ipſe eripuit me de tẽtationib9 malignorũ:& de ſubdola ſuggeſtiõe eorũ. deiceps propheta i ſpũ dirigit verba ad Chriſtũ habitatorẽ abſcõditi altiſſimi. Scapulis ſuis obũbrabit tibi: & ſub pẽnis ei9 ſperabis. O
4 tu q i abſcõdito dei habitas/deus te ꝓtegit benigniſſimis fauorib9 ſuis:& in miſericordia
5 & iuſtitia ſua fiduciã tuã habebis. Scuto circũdabit te veritas ei9:nõ timebis a timore no-
6 cturno. i circuitu ꝓtegit te verbũ ei9:nõ formidabis a pricipe tenebrarũ. Aſagitta volãte i

Qui habi-

dic/a negocio perambulante in tenebris:ab incurſu & dæmonio meridiano. nō formi-
dabis inquā a maligno in aperto ſeqlēte/a ferocitate eius inſidiātis i occulto:ab inſiliētione eius/
& ab angelo næquā in angelū lucis ſe trāſformāte. C adēt a latere tuo mille & decē milia 7
a dextris tuis:ad te aūt nō appropinquabit. aſtu huius polymorphi & multiplicis ſathanæ
labētur & tētatiōi cedēt millena a ſiniſtris tuis/cedēt & dena millena ex ijs qui erāt i dextris
tuis collocati:verū ipſe & poteſtas eius ad te nō ptinget. V erūtā oculis tuis cōſyderabis: 8
& retributionē peccatorū videbis. attā i his corruētibus/i his tētatiōi cedētibus tu ipſe exa-
mine tuo/diſcuſſione/& cognitione tua diiudicabis:& vltionē in eos qui in ipietate per-
ſiterint ipſe diſcernes. Q uoniā tu es dñe ſpes mea: altiſſimū poſuiſti refugiū tuū. tu eni O 9
habitator arcani ſecretiq; vmbraculi dei/de⁹ meus es & fiducia mea:tu diuinitatē ihabitas
oibus ſupeminentē & ſupergredientē vniuerſa. N ō accedet ad te malū:et flagellū nō appro 10
pinquabit tabernaculo tuo. Q uoniā āgelis ſuis mādauit de te:vt cuſtodiāt te in oibus vijs 11
tuis. ingreſſū ad te nō habebit peccatū:& cōtagio eius nō appropinquabit corpori tuo/nō
afflictet/nō tāget ipſū. nā deus ceſtibus adminiſtratorijs ſpiritibus ſuis ꝓcepit de te:vt ſolicitā
tui curā gerāt in vniuerſis agendis tuis. I n manibus portabūt te: ne forte offēdas ad lapidē 12
pedē tuū. angelici ſpiritus obſequijs ſuis miniſtrabūt tibi:ne vel i minimo poſſit eſſe offēdi-
culū actionū tuarū. S uper aſpidē & baſiliſcū ābulabis:& conculcabis leonē et draconē. tu 13
habitator ſecreti dei/ſerpētis antiqui ſanabile virus & principē ſuorū calcabis: tu ſub pede
ꝓmes eius ferocitatē/tu ſupprimes āiarū inſidiatorē. hactenus prophetę verba i ſpū:de Chri
ſto dño. q̄ ſequunt/æterni patris verba ſunt de eodē. Q uoniā i me ſperauit liberabo eū: ꝓ- 14
tegā eū quoniā cognouit nomē meū. quoniā i me deo patre ſuo/totā fiduciā ſuā coniecit/
ab oi inſultu maligno eripiā eū:defendā eū quoniā ipſe me agnouit patrē ſuū. C lamauit ad 15
me & ego exaudiā eū/cū ipſo ſū i tribulatiōe:eripiā eū et glorificabo eū. eleuauit orationē
ſuā ad me & petitionibus eius ānuā/i eius tribulatiōibus eius quas ꝓferet i mūdo/ipſi aſſumit &
ab illis eruā eū/ et poſtū eruero/ in amenitatibus paradiſi clarificabo eū. L ōgitudine dierū 16
replebo eū:& oſtendā illi ſalutare meū. imortalitate vitæ donabo eū:& ēt vt inhabitatori
et enhypoſtato/non vt cæteris/patefactā et manifeſtabo verbum meum.

ADVERTE. Primo verſu. qui habitat in adiutorio altiſſimi: Hieronymus ex hebræo/q̄ ha
bitat in abſcondito excelſi. quo nimirū ſermone accōmodatius deſignari poſſe videt:arcana
et abſconſa filij dei incarnatio. ſacramētum etiā incarnationis Chriſti/reuelatū etiā manet
occultū/ſed(vt verbis diuini Dionyſij vtar) nullo ſermone vel mēte/eius rei myſterium ꝓmi-
tur:verū et cū ꝓferī/arcanū:et dū intelligit/manet incognitū. ¶ Scdo verſu. dicet dño ſu
ſceptor meus es tu et refugiū meū deus meus: ex hebræo nullū Hieronymus exp̄ſſit verbū/
ſed videt potius tertiæ pſonæ verbū ſi explicet/exprimēdū q̄ ſcdę vt interpretes fecerunt/
et legendū potius hoc pacto. dicet/dñs ſuſceptor meus eſt/et refugiū meū deus meus / ſpera-
bo in eo:et diſtinctiones faciendę poſt dicet/eſt/et meus. ¶ Tertio verſu. quoniā ipſe liberā-
uit me de laqueo venātū/et a verbo aſpo: Hieronymus ex hebræo/qa ipſe liberabit te de la
queo venātū/et de morte inſidiarū. q̄d ſi ita legaſ:ſermo quo ꝓpheta inducit Chriſtū lo-
quentē finit in ſecūdo verſu/et ſermonē ſuū ꝓpheta dirigit ad Chriſtū vſq; ad quartūdeci-
mū verſū. vt aūt in tralatione noſtra legimus: ſermonē ſuū in quarto verſu primū dirigit
propheta. ¶ Sexto verſu. a ſagitta volāte in die a negocio perābulāte i tenebris/ab in-
curſu/et dęmonio meridiano:ex hebræo/a ſagitta volāte pèr diē/a peſte i tenebris ābuiam
te a morſu inſidiantis meridie. hæc timor nocturnus/ſagitta volās i die/peſtis ſerpēs i tene-
bris/morſus inſidiātis meridie:eiuſdē maligni ſpiritus/ſathanę/ tētatoris hęc vidēt eſſe ma-
chinamēta. hos eni terrore cęco/et pœnarū inferorū metu quatit/ et adducit i tētationū la
queos. alios cupiditate gloriæ/ābitionis et ſplēdore vitæ ferit. alios igētibus ſtimulis carnis
et inquinamētis bulliētis luxurię. allos curioſitate ſciēdi/et cōmertia habēdi cū angelis lu-
cis:qui nō angelorū lucis ſed tenebrarū tandē experiunt ludibria. et q̄ hęc de vno itelligā
tur: videtur inſinuare verſus ſequens vbi de ijs qui tētatione maligni ruunt ſermo habet/
ſingulariter dicitur ad te aūt nō appropinquabit. quaſi in ſuperioribus de vno dictū eſſet: q̄ in
Chriſto nullā poteſtatē habuit/ne ꝓpe quidē accedēdi/niſi cū ei facta eſt poteſtas/nō vt vi
ceret/ſed vt vinceretur/abiretq; confuſus. ¶ Sed dices: quo mō i latere Chriſti et i ſęua tā
pauci cadēt/vt mille expreſſi ſint/et in dextra tot vtpote dena millia/cū potius i ſiniſtra plu-
res cadere cōtingeret ſit? Hic agit de ijs q̄ p varios aſtus/ ſagittas et tētatiōes dæmōis ca
dūt. et nō negaueri plures qui in ſęua ſunt et quaſi fautore Chriſti deſtituti/ruere i pditio-
nē. ſed id non eſt molitionibus et ſuggeſtionibus dæmonis: ſed ꝓprijs eorū cōcupiſcētijs et
infidelitatis pertinacia. ſufficit eni cōcupiſcētia eorū et infidelitas ad ſuā pditionē. ſed de ijs
q̄ ad dexterā Chriſti collocāt: pauci ꝓprijs cōcupiſcētijs pēnt/quaſi fauore Chriſti et fide-
litate ſua defenſi. ſed multi molitiōibus ſathanę i tētatiōes ruūt. nō tn ſi cadūt cōtinuo pēnt

ſi ſtudāt vt reſurgāt: cautiorēq; vitā agāt. icūbit eni dæmoni circa hos cōtinuꝰ decipiēdi labor: circa illos & pauciꝰ qdē neq; magno id ipēdio ne ex infidelitate/altq; occaſiōe reſipiſcāt. q̄re nichil mirū videaī/ſi pauci cadere tētatiōe ſathāę itelligāt i lęua/ et multi i Chriſti dñi dextra. attñ Chriſtꝰ dñs/ex S verſu diſcernet ęq; lāce oia/& videbit punitionē oim q a pctis nō reſipuerit & q i ipietatibꝰ pmālerit. poteſtatē eni dedit ei pī iudiciū facere/qa filiꝰ hois ē

¶Nono verſu. quoniam tu es domine ſpes mea: Hieronymus ex hebræo/ tu enim domine ſpes mea. & hæc particula enim quadrantior q̄ quoniam. & hoc nono verſu eum quem prius dixit habitare in abſcondito excelſi/de quo pauloante a lęua & dextra in laqueos dæmonis caſuros multos dixit/de quo ſubinde dicturus/angelis ſuis deꝰ mandauit de te: videtur propheta deum agnoſcere vtpote quem dominum & ſpem ſuam appellet.

¶Decio verſu. nō accedet ad te malū et flagellū nō appropiquabit tabernaculo tuo: Hieronymꝰ ex hebræo/ nō accedet ad te malū/ & lepra nō appropiquabit tabernaculo tuo. ex quo itelligīt de malo culpę id eſt peccato hic eſſe intelligendū/qđ ſubiūctū vocabulū lepra ſatis inuit. lepra eni ꝓpter quā/q infectꝰ erat eijciebaī e caſtris/figura eſſe videī peccati ob qđ qs a cōgregatiōe ictōrū a cœru iuſtorū i ęternū ſeparabīt niſi ab eo morbo curatꝰ cōſpe ęui diuini ſacerdotis q eſt Chriſtꝰ dñs/penitus mūdus appareat. & flagellū(qđ dixerūt interpretes)de flagello cōſciētiæ verberātis & quatiētis aſſiduo ictu ob male cōtractū facinus pctōrē/quē alaſtora/vltricē ifeſtiſſimā moleſtiſſimāq; furiā Græci dicūt/nō male forſitā itelligīt: nō autē de flagello pœnę. alloqui quo mō poſtea diceret; cū ipſo ſū in tribulatiōe/ſed neq; peccatū/ neq; flagellū conſciētiæ peccati acceſſiſſe tabernaculo eius manifeſtum eſt: qui peccatum non fecit/neq; eſt inuentꝰ in ore eius dolꝰ. et qs(inquit) arguet me de pctō?

¶Vndecimū verſū quē Matthęi capite quarto tētator trunce allegat de Chriſto/dubitat tamen eū eſſe Chriſtū et dicebat ſi filiꝰ dei es mitte te deorſū/ſcriptū eſt eni quia angelis ſuis mandauit de te/& in manibus tollent te/ne forte offendas ad lapidē pedē tuum: Hieronymus in expoſitione huius pſalmi ſed et alias in cōmentarijs ſuis in prophetas negat eſſe de Chriſto dictū/vel vt oſtēdat diabolū q a pricipio mentīt in ſuis allegationibꝰ mēdacē/vel quia nō ſatis forte pcipit quomō hæc vltia vltimi verſꝰ particula et oſtēdā illi ſalutare meū cū ipſemet ſit ſalutare/illi cōuenīat. & multi Hieronymo aſtipulati ſūt. Verū/timēdū id eſt: ne dū dæmonē oſtēdere nitimur mēdacē/a dño q̄ ei debeī veritatē auferam?/ qđ maiꝰ piaculū eſt. nōne qđ eſt apđ Marcū & Lucā qa ſpiritꝰ īmūdi clamabāt dicētes/ tu es filiꝰ dei: vt ꝓbē dæmonia eſſe mēdacia/negabo eſſe filiū dei? minime id feret pietas. Et noſſe inſup oportet ſalutare interdū ꝓ ſalute et æterna glorificatiōe accipi. vt in pſalmi 61 verſu primo: ab ipſo eni ſalutare meū/qđ et Hieronymꝰ interpretatꝰ eſt ſalꝰ mea. quare & quid prohibebit hic intelligi; & oſtendā illi ſalutē meā? adde qꝰ et hic de Chriſto ſermo eſt ſecūdū diſpēſationē carnis: alloqui nō diceret ꝓtegā eū/& glorificabo eū. nō eni diuinitas protectione et glorificatiōe eget. quare qđ ꝓhibet et ſalutare dei ꝓ filio dei/ verbo qđ erat i pricipio apđ deū: oſtēdi ei ſcdm diſpēſationē carnis/et mō quidē ieffabili et ſoli humanitati ſuptæ peculiari? Cæterū de eodē legīt apđ Matthęū/aſſūpſit eū diabolꝰ i montē excelſū valde: in quo increpatꝰ ſubdolꝰ tētator a dño vt abiret/reliquit eū diabolus/& ecce āgeli acceſſerunt & miniſtrabant ei. & q̄uis miniſteria illa nō explicent ab euāgeliſta/ q tacet quo modo ex illo mōte excelſo valde in quo reliquerat eū diabolꝰ p abrupta inacceſſa & iuia reductꝰ ſit in Iudæā; veriſimile tamē videatur prophetā angelis ſuis mādauit de te vt cuſtodiāt te in oibus vijs tuis/i manibus portabūt te ne forte offēdas ad lapidem pedem tuū tunc fuiſſe impletā. & hæc in parte fuiſſe miniſteria ab angelis illi/ p̄cepto patris exhibita: quēadmodū tūc & victor calcauit tortuoſū ſerpentē venenoſū/regē filiorū ſuperbiæ/ furibundū et aſtutū infidiatorē dæmonē/et eiꝰ tētatiōes ſuperauit. de quo et 13 verſꝰ ꝓphetat. Et quid eſt quod & Hieronymꝰ i frōte expoſitionis pſalmi ita habet/ p̄uidebat prophetā qꝰ Chriſtꝰ vēturꝰ erat in carne vt tentaret a diabolo: niſi et hūc pſalmū et ſcripta i eoi intelligi vellet de Chriſto? nunquid et illud ſuper aſpidem et baſiliſcum ambulabis et conculcabis leonem et draconem: aperte de Chriſto dictū fateī? cur igīt et ea q̄ ſequūt nō erūt de Chriſto etſi extā mētis noſtræ captū ſētētia fugiat? nō igīt tātū negauit pſalmū de Chriſto dño eſſe: quātū dubitaſſe vīſ eſt quo mō itelligēdꝰ/quo pacto applicādꝰ vltimꝰ verſꝰ. qđ paulo latius hic dictū eſt: qa ob vnū ferme in tranſitu/Hieronymi verbū/multi torquēt pſalmum/non audentes Chriſto dño? cui tamen vel maxime cōuenire videtur) applicare.

¶Tertiodecimo verſu. per hæc quatuor/aſpidē/ baſiliſcū/ leonē et draconē: ſathanā itelligere poſſumus. qui dū virꝰ iſanabile infundit: aſpis eſt. dū priceps ſupbiæ et ſūmꝰ dæmonū tyrānus plus cęteris prauitatis habēs: baſiliſcꝰ. dū furēs et frēdens quærēs quē deuoret: leo. dū ex inſidijs occupās et obliquis inuolurationibus: draco. poſſūt et ipſe et næquitiarū eiꝰ cōplices ſpūs itelligi. ſic eni charitate Chriſti flāmatꝰ diuinꝰ martyr Ignatiꝰ: i diabolū

Psal. 90 GALL. ROM. HEB.

Qui habi. 91 iuehēs/ ingt. tu qui tanq̄ fulgur de ſublimi gīa eccidiſti: audes dicere dño/ mitte te deorſū/ cui ea q̄ ſūt eſtimāt q̄ſi q̄ nō ſint/ & adianē gloriā puocās eū: q nō extollit, et fingis ſcriptu ras de eo legere. dicēs: ſcriptū eſt eni. quoniā āgelis ſuis mādauit de te: neqñ offēdas ad la pidē pedē tuū. et fingis te ſequēta ignorare: auferēs ea q̄ de te ac de tuis miniſtris prophe tault dicēs ſup aſpidē & baſiliſcū ābulabis & cōculcabis leonē & draconē. Q uis eni ex hi ſtorijs neſcit/ aſpidē itumeſcēte collo/ nullo ici remedio ſauciare: niſi cōtactę partes illico re ſecēt/ et qd hoc niſi cui tumid ſerpēs ātiqu/ vir ſuū inſtillauerit: nullū eſſe qui peat reme diū/ niſi qd viciatū eſt/ ptin ąputet/ eſt eni ferme venenoſis oīb pēs necādi pncipes: niſi pmptiſſīe ſuccurrat. & tu a dęmōe morſ audes ī pctō pnoctare/ alte pmeāte veneno/ Q uid eſt q aſpides/ nō ī frōte ſed ī tpib oculos habēt/ nō añ ſed ex aduerſo cernētes: niſi dęmo Baſiliſcus, nē ſic verſū retro vt ąpli ātęrlora pſpicere neąt/ Et qd etiā baſiliſc cādida ī capite ma cula/ vt quodā diademate inſignis/ nō flexu multiplici nec vt reliq̄ corp ipellēs ſed cell & erect ī medio/ icedēs/ necās frutices/ nō cōtactas mō verū et afflatas exurēs herbas/ tum pēs ſaxa/ & oēs ſibilo fugās ſerpētes: niſi regis ſupbię/ principis dęmoniorū ſignū oēs alios exterrentis dæmones/ ſe ſemp ī diuinitatē erigētis/ oia qb icubuerit aut q̄ afflauerit ene Leo, cātis/ Et leo etiā furorē ānexū habet/ et īgenitā ferocitatem, vis ei ī oculis, atq; hoc tale tāq; ſęuū aial: rotarū orbes circūactī/ curruſq; ianes/ et gallinaceorū criſtę cātuſq; etiā hui alitis nūciæ lucis magis terrēt/ ſed maxie ignes. at qd magis furēs/ qd ſęui/ ferocīuſq; dæ mōe deglutīēte aias: cui ſi fide & hūilitate ipletatē et ſupbiā quaſi oculos ei veles/ torpe ſcit/ iualida hebeſq; reddit illa ferocitas, ſed & timet angelos dei/ eorūq; voces/ catenas ro Draco, taſq; igneas/ & tormēta gehēnę metuit negtiarū illa ſpūalis ſtygialiſq; imāitas. Nūc aūt de dracōe nōnichil ex hiſtoria adducam, Quid eſt dracōes dracōib diſſidētes/ oculos ma xime appetere ita vt pleriq; cęci ac fame & mœroris tabe cōfecti reperiant: niſi q dęmō a demōe cęcat ī ea ipa verę lucis carētia miſerabiliter periēs? Q uid q ex iſidijs ī ānes merſi/ bibituriētib elephātis iſidiāt/ morſū ī aurē defigūt illigata elephātica manu/ totūq; ſāgui nē ebibūt/ ſiccatiq; elephātes cōcidūt/ & dracōes iebriati opprimūtur commorlūtq; niſi q fortioribus mal dæmō iſidias tēdit, atqui pri nullā nocēdi poteſtatē habet q̄ amota bona opatiōe/ & ięſa fidei aure/ tūc ſuppeditatis exhauſto oi ſpūalis alimoniæ ſucco/ moriētibus actor necis ipſe dæmō cōcipitat/ morteq; cōmorit æterna, a qua nos liberet Chriſt IHE SVS ſępbndict: q ſup aſpidē & baſiliſcū ābulauit et cōculcauit leonē et draconē. Vides igr vt in viſibilib reb diſcerem inuiſibiles negtias fugere: quo pacto figurauit nobis de q̄ſi ſcripturas & notas quaſdā ſpūaliū nequitiarū ſerpētes/ venenoſa & furētia oīa, & q ſint q̄ dā notę/ expreſſiōeſq; dęmonū: hoc forte idicū/ q id gen ſerpentū et venenoſorū maxie oīm patet icātamētis ludificatiōibuſq; dęmonū. At q bnficas etiā vires habēt: hoc oſtēdit (etſi notæ ſint) nō tñ eſſe dęmonū ſed bonę virtutis facturas. Adde & dæmonū ſubſtātias eſſe bonas. Sed de his forte/ abūdātius equo. Q uartodecio verſu, quoniā ī me ſpauit: Hie ronym ex hebræo quoniā michi adhęſit. Paul aūt Hebręs dictionē hic exiſtētē iterptat vehemēt dilexit/ et cōglutinat ē, ſed qs Chriſto vehemētius patrē dilexit: qs ſtrictius illi agglutinat eſt et adhæſit/ & hoc/ aliqd altius tralatiōe noſtra ſonat, quis etiā patrē & nomen ei (qd cōtinuo ſublūglit) Chriſto meli pfectiuſq; nouit? Q uitodecio verſu, clamauit ad me: Hieronym pfuturū/ iuocabit me, et parū referre videt, nā et paulo ante ptęritū vertit Hieronymus/ quoniā michi adhęſit et cognouit: neq; mutatur intelligentia.

Psalmus cātici in die ſabbati. LXXXXI.

1 BOnū eſt confiteri domino: et pſallere noi tuo altiſſime.

2 Ad annunciandū mane miſericordiā tuā: & veritatē tuam p noctē.

3 In decachordo pſalterio: cū cātico i cithara.

4 Quia delectaſti me dñe ī factura tua: et i opib manuū tuaꝝ exultabo

Psalm cantici in die ſabbati. LXXXXI.

BOnū eſt confiteri domino: et pſallere nomini tuo altiſſime

Ad annunciādū mane miſericordiā tuā: & veritatem tuā per noctē,

In decachordo pſalterio cū cātico & cithara/ qa delectaſti me dñe in factura tua: et i opibus manuū tuarū exultabo

Psalmus cātici in die ſabbati. LXXXXII.

BOnū eſt confiteri domino: et pſallere nomini tuo altiſſime

Ad annunciandū mane miſericordiam tuā: & fidem tuā in nocte.

In decachordo et i pſalterio: ī cātico & cithara.

Q m lętificaſti me dñe: ī ope tuo in facturis manuum tuarū laudabo.

5 Q magnificata sũt opa tua dñe: nimis ꝓfũdę facte sũt cogitationes tuę
6 Vir insipiẽs nõ cognoscet: & stultus non intelliget hęc.
7 Cum exorti fuerit peccatores sicut fœnum: & apparuerint õnes qui operãtur iniquitatem.
8 Vt intereant in sæculũ sæculi: tu autem altissimus in æternum dñe.
9 Q m̃ ecce ĩimici dñe q̃niã ecce inimici tui peribunt: & dispgenť oẽs q operantur iniquitatẽ.
10 Et exaltabiť sicut vnicornis cornu meũ: et senect9 mea in mia vberi
11 Et despexit ocul9 me9 inimicos meos: & insurgentib9 in me malignãtibus audiet auris mea.
12 Iustus vt palma florebit: vt cedr9 libani multiplicabitur.
13 Plantati in domo domini: in atrijs dei nostri florebunt.
14 Adhuc multiplicabũť i senecta vberi: et bñpatientes erũt vt annũcient.
15 Q m̃ rect9 dñs de9 nr̃: & nõ est iniquitas i eo.

Q magnificata sũt opa tua dñe: nimis ꝓfũdę facte sũt cogitatiões tuæ.
Vir insipiens nõ cognoscit: & stultus non intelligit ea.
Cum exorientur pecca tores sicut fœnũ/ & apparuerint õnes qui operantur iniquitatẽ: vt intereãt in sæculũ sæculi.
Tu autem altissim9: in eternum domine.
Quoniam ecce inimici tui dñe peribunt: & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem.
Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meũ: & senect9 mea i mia vberi.
Et respexit ocul9 meus inimicos meos: & insurgentes in me malignantes audiuit auris tua.
Iustus vt palma florebit: sicut cedrus libani multiplicabitur.
Plãtati in domo domini: in atrijs dom9 dei nostri florebunt.
Adhuc multiplicabũť i senecta vberi: & bñpatiẽtes erunt vt annũciẽt
Q m̃ iust9 ẽ dñs de9 nr̃: et nõ est iniquitas i eo.

Q̃ magnificata sũt opera tua dñe: satis ꝓfũdę factę cogitatiões tuę
Vir insipiens nõ cognoscet: & stultus non intelligit istud.
Germinauerunt impij quasi fœnũ/ & floruerť omnes qui operanť iniquitatem: vt cõterantur vsq; in sempiternum.
Tu autem excelsus: in æternum domine.
Ecce inimici tui dñe ecce inimici tui peribunt: & dissipabũtur oẽs qui operantur iniquitatem
Et exaltabiť q̃si monocerotis cornu meũ: et senecta mea i oleo vberi.
Et respiciet ocul9 me9 eos qui isidiãtur michi: de ijs qui consurgũt aduersum me malignantibus audiet auris mea.
Iustus vt palma florebit: vt cedrus in libano multiplicabitur.
Transplantati in domo domini: in atrijs dei nostri germinabunt.
Adhuc fructificabunt in senectute: pingues & frondentes erunt.
Annunciãtes quia rect9 dñs fortitudo mea: & non est iiquitas i eo.

TITVLVS. Psa'mus cantici in die sabbati. Psalm9 de ꝓuidentia dei. Psallebatur diebus sabbati, prophetia in spiritu sanctu.

1 EXPOSITIO CONTINUA. Bonũ est confiteri dño: & psallere nomini tuo altissime. O deus exaltatissime/ deus omnia transcendens/ & oib9 supeminẽs/ salubre est bonitates tuas
2 et bñficia recensere: bonũ et salutare est sancto tuo & verbo tuo laudes canere. Adãnũciãdũ mane misericordiã tuã: & veritatẽ tuã per noctẽ. bonũ est bñficta tua recẽsere dñe/ vt an
3 nuncietur i exoriẽte ecclesia gratia & miseratio tua: & lex tua i Iudęorũ synagoga. In decachordo psalterio: cũ cãtico in cithara. vt annuncieť inquã misericordia & lex tua i veteri
4 testamento: cũ legis nouę cãtico i trinę beatitudinis cõfessione. Q uia delectasti me dñe in factura tua: i opib9 manuũ tuarũ exultabo. bonũ est ista cõfiteri qa tu altissime cõsolatus es

Bonū est. me in mirabili ordine & prouidētia facturæ tuæ/i incarnatione filij tui/in regeneratiõe creaturæ tuæ:& in factis verbi tui & spūs tui consolabor. Q magnificata sūt opa tua dñe: nimis ꝓfunde factæ sūt cogitationes tuæ. O dñator altissime ꝗta dignitate/ quãta excellẽtia operatus es illa: inscrutabilia sūt cõsilia tua. V ir insipiẽs nõ cognoscet: & stult⁹ nõ intelliget hæc. homo impius magnificẽtiã opũ tuorũ/& tua consilia iscrutabilia esse nõ agnoscet:& vir suo sensui innix⁹ ad illa mẽte nõ ꝓtiget. C ũ exorti fuerint peccatores sicut fœnũ: et apparuerit oẽs qui operãtur iniquitatẽ. V t intereãt in sæculũ sæculi: tu autem altissim⁹ i ęternũ dñe. cũ insipiẽtes & stulti cito prodierint sicut herba terræ: & cũ quasi i trãsitu & momẽto i mũdo visi fuerint vniuersi mãdatorũ dei ꝓuaricatores. vt ęternis mãdent supplicijs: tu dñe/sup oia exaltat⁹ i sempiternũ manebis. Q uoniã ecce inimici tui dñe/quoniã ecce inimici tui peribũt:& dispergent oẽs qui operant iniquitatẽ. quoniã ecce insipientes & stulti aduersarij tui domine/quoniã ecce aduersarij opa tua & ꝓfunda cõsilia tua negãtes iterib̃t:& tormẽtis dissipabunt oẽs transgressores iniqui. Et exaltabit sicut vnicornis cornu meũ:& senectus mea in misericordia vberi. & Christ⁹ dñs/potẽtia/ robur & fortitudo mea sublimat in victoria vt cornu vnicornis:& duratio mea ex egressiõe mũdi huj⁹ sępiterna/ in miseratione tua perfecta. Et despexit oculꝰ meus inimicos meos:& insurgẽtib⁹ in me malignãtib⁹ audiet auris mea. & vidit animus me⁹ vltionẽ aduersantiũ verbis meis:& de ijs qui in malignitate michi cõtradicũt & aduersant/iudiciũ auscultabit auditus me⁹. Iustus vt palma florebit: sicut cedrus libani multiplicabitur. diuinę legis factor in æternitate florebit vt palma:& fructu abundabit vt cedrus q̃ plantat in liberio. Plãtati in domo dñi: in atrijs dom⁹ dei nostri florebunt. qui ex hac vita transferent in regnũ dei:in ingressib⁹ domus dei nostri renouabunt ætate/& immortalitatis flore amicientur. A dhuc multiplicabuntur in senecta vberi:& bene patientes erunt vt annũciẽt. Q uoniã rect⁹ dñs de⁹ noster: & non est iniquitas in eo. insuper multiplici fructu abũdabũt in æuo sempiterno: diuina patientur/vt agnoscant & confiteantur. quia iustus est dominus deus noster:& non est iniustitia in eo siue iustos in misericordia coronando/siue fontes æternis pœnis afficiendo.

ADVERTE. Secũdo versu. & veritatẽ tuã per nocte: Hieronym⁹ ex hebræo/& fidẽ tuã in nocte. de die eni qui hic per mane intelligitur/& nocte/psalmo 18 dictũ est: dies diei eructat verbũ/et nox nocti indicat scientiã. ¶ Septimo versu. exorti fuerit peccatores sicut fœnũ: ex hebræo/ germinauerũt impij quasi fœnũ & floruerũt. et aptior sermo: vt particulæ huic quadret/tu autẽ altissim⁹ i æternũ dñe. cõformi⁹ igit legi posser/exorti sũt peccatores sicut fœnũ:& floruerũt oẽs qui operant iniquitatẽ. vt intereãt in sæculũ sæculi: tu autẽ altissimus in æternũ dñe. ¶ Vndecio versu. & despexit oculꝰ me⁹: ex hebræo/& despiciet oculꝰ me⁹. qđ apti⁹ ꝓ futurũ ex parti ꝓcedẽtib⁹/& sequẽtib⁹ verbis exaltabit & audiet. ¶ Duodecimo versu. iustus vt palma florebit. id per eminẽtẽ glorificatiõis excellẽtiã Christo dño cõuenit: cæteris autẽ iustis scđm christiformẽ accessũ. Et iust⁹/palmæ & cedro cõparat non

Palma. ab re. palmę qđẽ: qa palma q̃ Iudęa træ viuẽtiũ figurã gerẽs/vel maxie regionũ iclyta est: nisi sit in feruida terra sterilescit. fimo quidã ledi tradũt. riguis gaudet & toto anno bibere. mascula florẽt in palmite. pacis insigne est. sallũ amat solũ. qđ si tale nõ est: salé aspgũt:& de ea vt de phœnice aue (qua cũ/nomẽ apũ Grecos cõmune habet) id mirũ ꝓdicat: mori atq; iterũ ex seipsa renasci. Sed et ex materiæ ei⁹ cõfectis trabib⁹/id peculiare ponũt: ꝓmẽtib⁹ oneribus ponderibusq; nõ cedere/sed cõtra sursũ niti/ victricẽq; euadere. Sed qđ feruor: nisi charitas iustificimus: peccati sordities, irrigua et aquę: fluẽta doctrinę perennia. flos masculꝰ: virilis virtus/ nõ sensualis/ nõ mollis et effeminata. sal & alimonia salsa: cib⁹ iusti sapiẽtia/sapiẽtiaue conditꝰ. & nõne is qui veræ pacis author/ sũme victor/sũme iust⁹ & sapiens mortuus est: iterũ propria virtute surrexit i i mortalitatẽ. Sed & arido ligno vim illã ad alta surgendi inesse/ cuius dicem⁹ esse vestigiũ. Iustos post obitũ nullis malis cedere/ nullis premi posse/sed in sacris nouæ Hierusalẽ ędificijs adaptatos semper ad alta con-

Cedrus. scendere/oib⁹ malis aduersitatibusq; supiores. De cedro vero/qua & Iudæa nõ min⁹ insignis/maxime ea ex parte qua in Syria sit⁹ est mõs Libani: tradũt historici. Q ue floret: fructũ non fert. fructifera: nõ floret. & in ea/antecedentẽ fructũ occupat nouus. materię vero ipsi æternitas. Et quid hoc aliud: q̃ qui florẽt in hoc mundo/nullũ tandẽ allaturos fructũ/ de quib⁹ paulo ante ex hebræo dictũ est. & floruerũt oẽs qui operãt iniquitatẽ: vt cõteranť in sempiternũ. at vero qui florẽ huius mũdi nõ habẽt: fructũ vberẽ/multiplicatũq; afferũt in patientia sua. Et quid etiã huius arboris ligni æternitas: nisi iustorũ/ęui perennitas/ nõ incõcinne igitur/iust⁹ & florẽti palmę/et fructiferæ cedro cõparatur. & iusti in terra viuentiũ/in paradiso transplantati: florebũt & fructificabunt in sempiternũ. ¶ Tertiodecio versu. plãtati i domo dñi: ex hebræo/trãsplãtati i domo dñi. qđ accõmodatius dictũ videt. nã ex hoc mũdo transferunť in alterũ: ideo non modo plantati/ sed et trãsplantati dicuntur.

¶Laus cãtici Dãi die añ ſabbatũ/qñ ihabitata ẽ terra. LXXXXII

1 DOmín⁹ regnauit/decorem indutus eſt:indutus eſt dñs fortitudinem et p̃cinxit ſe.
2 Eteni firmauit orbẽ terræ:qui non cõmouebit̃
3 Parata ſedes tua ex tunc:a ſæculo tu es.
4 Eleuauerunt flumina domine:eleuauerũt flumina vocem ſuam.
5 Eleuauerunt flumina fluctus ſuos:a vocibus aquarum multarum.
6 Mirabiles elatiões maris:mirabilis i altis dñs.
7 Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis:domũ tuã decet ſãctitudo dñei lõgitudine dieꝝ.

¶Laus cãtici ipi Dãi die añ ſabbatũ qñ fũdata ſt tra. LXXXXII.

DOmín⁹ regnauit/decorẽ iduit/iduit domín⁹ fortitudinem: & prçcinxit ſe virtute.
Eteni firmauit orbẽ terræ:qui nõ cõmouebit̃.
Parata ſedes tua deus ex tunc:a ſęculo tu es.
Eleuauerunt flumina domine eleuauerũt flumina voces ſuas:a vocibus aquarũ multarũ.
Mirabiles elatiões maris:mirabilis in excelſis dominus.
Teſtimonia tua dñe credibilia facta ſũt nimis.
Domũ tuã decẽt ſãcta dñe:in lõgitudie dierũ.

LXXXXIII.

DOmín⁹ regnauit/gloria idut⁹ eſt:idutus eſt dñs fortitudíne et accinctus eſt.
Inſup appendit orbẽ: qui nõ commouebitur.
Firmũ ſolium tuum ex tunc:ab æterno tu es.
Leuauerũt flumina domine leuauerunt flumina voces ſuas:eleuaueŕt flumina gurgites ſuos.
A vocibus aquarũ multarum grandes fluctus maris:grandis in excelſo dominus.
Teſtimonia tua: fidelia facta ſunt nimis.
Domũ tuã decet ſanctitas dñe:i lõgitudine dierũ.

TITVLVS nulli⁹. Pſalmus de Chriſto dño. Proplieta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D ñs regnauit/ decorẽ indutus eſt: indut⁹ eſt dominus fortitudinem et p̃cinxit ſe. Chriſt⁹ dñs in terris viſus eſt & cũ hoĩb⁹ conuerſatus eſt/ amictus eſt ſplendida imortalitatis veſte: oĩpotentia circũamictus ſeſe accinxit cœlos conſcendere.
2 Eteni firmauit orbẽ terræ: qui nõ cõmouebitur. nã et ipſe ſpiritu ſancto miſſo habitatores
3 orbis in fide ſtabiliuit: & nõ dimouebuntur, Parata ſedes tua ex tũc: a ſæculo tu es. diſpoſitus tibi thronus in dextera patris/ et in fideli eccleſia tua a reſurrectione tua: tu ipſe ab
4 æterno exiſtis/eſq; añ ſæcula deus. E leuauerũt flumina dñe: eleuauerũt flumina vocẽ ſuã. apoſtoli tui dñe & diſcipuli fluenta nouæ legis per orbẽ portãtes/ auditã fecerũt p̃dicationẽ ſuã: apoſtoli & diſcipuli tui ſanctã diuulgauerũt doctrinã euãgelij pacis. Eleuauerunt
5 flumina fluctus ſuos: a vocibus aquarũ multarũ. apoſtoli et diſcipuli potẽtia p̃dicatiõis et
6 inundatione diuini verbi plus potuerunt: q̃ cõtradictiones multorũ populorũ. Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis dñs. fortes & admirãdę reluctationes mundi: ſed mirabilior in cœlis reſidens in dextera patris Chriſtus dñs. Teſtimonia tua credibilia facta ſũt nimis: domũ tuã decet ſanctitudo domine in lõgitudie dierũ. O Chriſte dñe habitator excelſi/mãdata tua per ſeruos tuos virtutib⁹/ſignis/et ꝓdigijs tuis/itãtũ ſũt roborata vt nequa
7 q̃ ãpli⁹ dubitari queãt: par eſt dñe vt eccleſia tua facta et icõtaminata tibi ſeruiat i ppetuũ. ADVERTE. Prio verſu. dñs regnauit decorẽ iduit/iduit dñs fortitudinẽ et p̃cinxit ſe. Q uí eccl'ę romanę vſũ ſequuntí (etſi pſalmos tralatiõis quã gallicana ſecuta eſt ecc'ia nũc q̃plurimũ legãt) verſu prio ad cãticũ Zacharię tralatiõis vtũt romãę illicq; ita dicũt. Dñs regnauit decorẽ iduit: iduit dñs fortitudinẽ et p̃cinxit ſe virtute, cętera facillie cõciliatiõi patẽt.

¶Pſalmus Dãi quarta ſabbati. LXXXXIII.

1 DEus vltionũ dominus:deus vltionũ libere egit.

¶Pſalmus Dãi quarta ſabbati. LXXXXIII

DEus vltionum dominus: de⁹ vltionum libere egit.

LXXXXIIII.

DE⁹ vltionũ dñe: deus vltionum oſtendere.

t.j.

Psal. 93 Dei vltio.

	GALL.	ROM.	HEB.
2	Exaltare qui iudicas terrā: redde retributionē superbis.	Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis.	Eleuare qui iudicas terram: redde vicissitudinem superbis.
3	Vsquequo peccatores domine: vsquequo peccatores gloriabuntur?	Vsqꝙquo peccatores domine: vsqꝙquo peccatores gloriabuntur?	Vsquequo impij domine: vsquequo impij exaltabuntur?
4	Effabuntur & loquentur iniquitatem: loquentur oēs qui operātur iustitiā?	Pronunciabunt & loquētur iiqtatē: loquētur oes qui operant iniustitiā?	Fluent loquentes antiquum: garrient ōnes qui operātur iiquitatem?
5	Populū tuū dñe humiliauerunt: & hereditatē tuam vexauerunt.	Populū tuum dñe humiliauerunt: & hereditatem tuam vexauerūt.	Populum tuum domine cōterent: et hereditatem tuam afligent.
6	Viduam & aduenam interfecerūt: & pupillos ceciderunt.	Viduam & aduenam interfecerūt: & pupillos ceciderunt.	Viduam & aduenam interficient: & pupillos occident.
7	Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget deus iacob.	Et dixerunt non videbit dominus: neqꝙ intelliget deus iacob.	Et dixerunt non videbit dominꝰ: & non intelliget deus iacob.
8	Intelligite insipientes in populo: & stulti aliqñ sapite.	Intelligite nunc qui insipientes estis in pplō: & stulti aliquādo sapite.	Intelligite stulti in populo: & insipientes aliquando discite.
9	Qui plantauit aurē nō audiet: aut qui fixit oculum non considerat?	Qui plantauit aurem nō audiet: qui fixit oculum non considerat?	Qui plantauit aurem nō audiet: aut qui fixit oculum non videbit?
10	Qui corripit gētes nō arguet: qui docet hominem scientiam?	Qui corripit gentes nō arguet: qui docet hominem scientiam?	Qui erudit gentes non arguet: qui docet hominem scientiam?
11	Dñs scit cogitationes hominum: qm̄ vanę sūt	Dñs nouit cogitatiōes hominū: qm̄ vanę sūt.	Dñs nouit cogitatiōes hominū: quia vanę sūt.
12	Beatus homo quē tu erudieris domine: & de lege tua docueris eum.	Beatus homo quē erudieris domine: & de lege tua docueris eum.	Beatus vir quem tu erudieris domine & de lege tua docueris eum/ vt
13	Vt mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fouea.	Vt mitiges eum a diebus malis: donec fodiatur peccatori fouea.	quiescat a diebus afflictionis: donec fodiatur impio interitus.
14	Quia non repellet dñs plebē suā: et hereditatē suam non derelinquet.	Quia nō repellet dominus plebē suā: et hereditatē suā nō dereliquet.	Nō enī dereliquet dñs populum suum: & hereditatē suā nō deseret.
15	Quoadusqꝙ iustitia cōuertatur in iudiciū: et qui iuxta illā? ōnes qui recto sunt corde.	Quoadusqꝙ iustitia cō uertatur in iudicium: & qui tenent eum? cōs qui recto sunt corde. Dp̄.	Quoniam ad iustitiam reuertetur iudicium: et sequentur illud omnes recti corde. Sela.
16	Quis consurget michi aduersꝰ malignātes: aut	Quis exurget michi aduersꝰ malignantes: aut	Quis stabit p me aduersus malos: quis sta-

qs ſtabit mecũ aduerſ9 operãtes iniquitatem?
17 Niſi quia domin9 adiuuit me: paulomin9 habitauit i inferno aia mea.
18 Si dicebam motus eſt pes meus: miſericordia tua dñe adiuuabat me.
19 Secundũ multitudinẽ dolorũ meorũ in corde meo: cõſolatiões tuæ lætificauerunt aiam meã.
20 Nunquid adhæret tibi ſedes iniquitatis: qui fingis laborẽ in prçcepto?
21 Captabũt in animam iuſti: et ſanguinem innocentem condemnabũt.
22 Et factus eſt michi dñs i refugium: et de9 meus in adiutoriũ ſpei meæ.
23 Et reddet illis iniqtatẽ ipſorũ/ & i malitia eorũ diſperdet eos: diſperdet illos domin9 de9 noſter

qs ſtabit mecũ aduerſ9 operãtes iniquitatem?
Niſi quia dñs adiuuaſſet me: paulomin9 habitauerat i iferno aia mea
Si dicebã motus eſt pes meus: miſericordia tua domine adiuuabat me.
Secũdum multitudinẽ dolorũ meorũ in corde meo: cõſolatiões tuę lętificauerunt aiam meã.
Nunquid adhęret tibi ſedes iniquitatis qui fingis dolorẽ in prçcepto?
captabunt in animã iuſti: et ſanguinem innocentem condemnabunt
Et fact9 eſt michi dñs in refugiũ: et de9 meus in auxilium ſpei meæ.
Et reddet illis dñs iiquitates ipſorũ: & in malitia eorum diſperdet illos domin9 de9 noſter.

bit p me aduerſus operarios iniquitatis?
Niſi quia dñs auxiliator me9: paulomin9 habitaſſet i iferno aia mea
Si dicebã mot9 eſt pes meus: miſericordia tua domine ſuſtẽtabat me.
In multitudie cogitationũ mearũ q̃ ſunt in me itriſec9: cõſolatiões tuæ delectabãt aiam meã.
Nũquid particeps erit tui thronus iſidiarũ: q̃ fingis laborẽ i p̃cepto?
Copulabũt aduerſum aiam iuſti et ſanguinẽ innocentẽ condẽnabũt.
Erit autẽ dñs michi in refugium: et deus meus quaſi petra ſpei meæ.
Et reſtituet ſuper eos iiquitatẽ ſuã/ & i malitia ſua p̃det eos: p̃det eos dominus deus noſter.

TITVLVS nullus. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus vltionũ dñs: de9 vltionũ libere egit, deus ad quẽ ſpectãt iudiciũ et vindictã facere dñs eſt: de9 ad quẽ ſpectãt vindictę cogi nõ poteſt/ ſed oĩa pro
2 nutu et arbitrio fecit. Exaltare qui iudicas terrã: redde retributionẽ ſuperbis. O dñe terreno-
3 rũ iudex magnificare: patefactẽs potẽtiã tuã repẽde vices elatis et ipſis. Vſquequo pctores
4 dñe: vſquequo peccatores glorlabunt? Effabunt et loquent iniquitatẽ: loquẽt oẽs qui operant iuſtitiã? quouſq; dñe ſuperbi: quouſq; ſuperbi inſoleſcẽt et efferent? quouſq; cõcinnabũt
5 doloſa mendacia et effutiẽt verba iniqua: quouſq; effutient vniuerſi qui tranſgrediunt legẽ
6 tuã? Populũ tuũ dñe humiliauerũt: et hereditatẽ tuã vexauerũt. Viduã et aduenã interfe-
cerunt: & pupillos occiderũt. hi ſuperbi/ intuſtitijs ſuis plebẽ tuã iſrael dñe delecerũt: et poſ
7 ſeſſionẽ tuã attriuerũt, priuatã viro et peregrinũ mori cõpulerũt: et orphanos interemerũt.
8 Et dixerũt nõ videbit dñs: nec intelliget de9 Iacob. et hæc faciẽtes blaſphemauerũt dicen
9 tes/ nõ aſpiciet hæc dñs: nõ curabit et nõ agnoſcet deus Iacob. Intelligite inſipiẽtes in po-
pulo: et ſtulti aliqñ ſapite. O vos impij i plebe/ aim aduertite: et O vos in ſenſu veſtro dece
10 pti/ aliqñ reſipiſcite. Q ui plãtauit aurẽ nõ audiet: et qui finxit oculũ nõ cõſyderat? Quicor
ripit gẽtes nõ arguet: qui docet hoiem ſcientiã? vos dictis nõ videbit dñs/ nõ itelliget de-
11 us Iacob/ ſed nunquid qui alijs preſtat auditum nõ audiet: qui alijs facultatẽ vidẽdi/ non
videbit? nunquid qui emendat nationes nõ reprẽdet: qui p̃bet hoi diſciplinã? Dñs ſcit cogitationes hoim: quoniã vanæ ſũt. nolite ipti de deo dicere nõ videt/ nõ itelligit opa noſtra/ nã dñs qui docet hoiem ſcientiã/ nõ ſolũ facta ſed et abſcõdita cordiũ nouit: et q̃ hoim
12 cogitatus errore pleni ſũt. Beatus homo quẽ tu erudieris dñe: et de lege tua docueris eum.
O dñe de9 qa meditata noſtra de ſe et quatenus a nobis ſunt vana ſũt/ fœlix et bonã ſortit9
13 aiam vir ille quẽ tu inſtruxeris: et quẽ in mãdatis legis tuæ inſtitueris. Vt mitiges ei a dieb9
malis: donec fodiatur peccatori fouea, beat9quẽ tu i lege tua docueris vt miſericorditer cũ
14 eo agas i tẽpore vltiõis: interi dũ ipſo paraſ punitiõis tuę locus. Q uia nõ repellet dñs ple-
15 bẽ ſuã: et hereditatẽ ſuã nõ derelinquet. Quoadus̃q; iuſtitia cõuertaſ i iudiciũ: et qui iuxta

tij

illã oẽs q recto ſũt corde, beat⁹ iquã ille/quia nõ reſiclet dñs quẽ ita docuerit populũ ſuũ: et domũ iſrael nõ deſeret, quouſq; diuinũ conſiliũ executiõi demãdabitur/ quouſq; Chriſt⁹ de cœlo deſcenderit; et ei adhæſerint vniuerſi q recta erũt mẽte. Q uis cõſurget michi ad- 16
uerſus malignãtes: aut qs ſtabit mecũ aduerſus operãtes iniqtatẽ? qs adhęrebit michi ad-
uerſ⁹ iuſtitię et iudicio dei malignã repugnãtes: qs adhęrebit michi adũſ⁹ operarios iqtã-
tis/et diuinorũ trãſgreſſores mãdatorũ? N iſi qa dñs adiuuit me: paulomin⁹ habitaſſet i iſer 17
no aia mea, cũ tãtos tãq; validos diutnę iuſtitię ituerer aduerſarios/et tã paucos michi ad-
hęrentes aduerſ⁹ eos/parũ defuit qui defecerit aia mea ad iferna deſcẽdẽs: et defeciſſet/ni
ſi qa dñs fuit auxiliator mea⁹. S i dicebã mot⁹ eſt pes meus: miſericordia tua dñe adiuuabat 18
me. ſi cogitabã fragilitatẽ meã cõſyderãs i tãtis malis me ſubſiſtere nõ poſſe: miſeratio tua
ſuſtẽtabat me. S ẽm multitudinẽ dolorũ meorũ i corde meo: cõſolatiões tuæ lętificauerũt 19
aiam meã, tu dñe ſcm copoſitatẽ ãxietatũ ai mei: cõſolatiõib⁹ tuis lętitias aię meæ cõtu
liſti. N ũqd adhęret tibi ſedes iiqtatis: q fingis laborẽ i p̃cepto? nũqd poteſtas prauorũ ad- 20
ũgit et agglutiaẽ tibi: q pœnã iiqtati lege tua iponis? C aptabũt i aiam iuſti: et ſãguinẽ inc 21
cẽtẽ cõdẽnabũt. ſedes iiqtatis/ pũtifices/ſcribę et phariſ̃ei cõſiliũ i vnũ capiẽt i mortẽ Chri
ſti dñi: & iſtẽ morti adiudicabũt. E t fact⁹ eſt michi dñs i refugiũ: et dñs meus i adiutoriũ 22
ſpei meę, et Chriſt⁹ dñs fact⁹ eſt port⁹ ſalutis meæ: et Chriſt⁹ dñs i auxiliũ redẽptiõis quã
ſpaui/ vltæq; ærnę. E t reddet illis iiqtatẽ iõrũ/et i malitia eorũ diſpdet eos: diſpdet illos 23
dñs dẽ⁹ noſter, et dẽ⁹ iudex iuſt⁹ vltiõis vices repẽdet eis p̃ iuſti cõdẽnatiõe/ p̃ imani ſcele
re eorũ/& i pfidia eorũ ĩtimet eos: ĩtimet eos/ et noq; afficiet ſupplicio dñator et cõditor nr̃
ADVERTE. Hic pſalm⁹ apd Hebręos feria quarta legebat: q̃ et ũrtæ feriæ apd nos eſt fi
gura, et feria quarta tradit⁹ eſt ſãguis iuſt⁹, feria quarta aduerſ⁹ Chriſtũ dñm pcõres effa-
bant̃ et loq̃bant̃ iiquitatẽ: loquebãt oẽs q opati ſũt iuſtitiã, nec mirũ ſi Moiſes mõ hic pſal
m⁹ vn⁹ de ſuis ſit vt et Dauid et cæteri p̃phetę: hic de Chriſto ſaluatore/de cõſiliis ipiorũ
et de ei⁹ iuſta cõdẽnatiõe dicit teſtimoniũ. ¶ Primo verſu, deus vltionũ libere egit: ex he
breo/ de⁹ vltionũ oſtẽdere, qđ ex p̃cedẽtib⁹ et ſequẽtib⁹ videt apius quadrare. ¶ Q uarto
verſu, etſabũt et loquẽt iiqtatẽ/ loquẽt oẽs: ex hebręo fluẽt loquẽtes ãtiquũ/ garrient oẽs. id
ãtiquũ vet⁹ error et ipietas circa dei p̃uidẽtiã/et curã rerũ hũanarũ, ipe eni ſaluatoris/ co-
ploſi erãt Saducęi, et q populo p̃erãt: ſuppl erãt/ glorlã ſuã q̃rẽtes/ q inluſtribꝰ et iiquis iu-
dicijs maia faciebãt q 5/6/et 7 verſ⁹ deſcribũt/ qſi de⁹ neq; hũana curaret neq; agnoſce-
ret, et opa Chriſti/ nõ deo (vt ex euãgelio agnoſcit) ſed dęmõijs aſcribebãt. ¶ Nono verſu,
aut q ũnxit oculũ nõ cõſyderat: melĩ⁹ nõ cõſyderabit. Nã et ſic ex hebræo/ aut q fixit ocu-
lũ nõ videbit, et id etiã ex p̃cedẽti verbo audiet/et etiã ſequnti arguet, et qđ habet Hierony
m⁹ accõmodati⁹, nã vt audire ad aurẽ/ita videre ad oculũ, cõſyderare autẽ cogitatiõis po
tiꝰ, tãetſi iterna auris audit/et itern⁹ ocul⁹ cõſyderat, imo hæc oia in iterno ſẽſu coincidũt,
ſiqdẽ iterna auris et audit et videt/ cõſyderat ac diſcernit, et eque oia hæc itern⁹ ocul⁹, hęc
eni artifici/ q ea plãtault et finxit ſimillora ſũt: in cui⁹ vna ſimpliciſſima potẽtia/ oia coinci-
dũt. ¶ Quitodecio verſu, et q iuxta illã oẽs q recto ſũt corde: Hieronym⁹ ex hebræo/et ſe-
quẽ illud oẽs recti corde, quare potius legendum et qui iuxta illud oẽs recto ſũt corde et id
abſq; interrogatione legat̃/et illud referat iudiciũ. Nã et græce ſic habetur ἐχόμενοι ἐυ-
τῆσ πάντεσ οἱ ἐυθεῖσ τῇ καρδίᾳ, et attigui ei oẽs recti corde, vbi id ei fœminino &
refert κρίσιμ etiã fœminino/ qđ iudicium dicimus, ideo relatiuum in tralatione noſtra cũ
gen⁹ antecedẽtis mutaret in neutrũ/ neutro etiã genere fuit explicandũ dicendũq; iuxta
illud non iuxta illã. ¶ Viceſimoſecundo verſu, et factus eſt michi dñs refugiũ: ex hebræo
erit autẽ michi domin⁹ i refugiũ, quaſi diceret ex nunc non ſũ conſci⁹/ nõ cõſentio nęqui-
tiæ captantium in animã iuſti/ ſanguinem iuſtum condemnantium, /ſed erit michi domi-
nus propicius/et erit michi dominus in firmamentum ſpei meæ.

Psal. 93. Dei vltio. 94.

¶ Laus cãtici ipſi Da-
uid LXXXXIIII.

1 V Enite exultemus
domino: iubile-
m⁹ deo ſalutari noſtro,
2 P ręoccupemus faciem
eius in cõfeſſione: et in
pſalmis iubilemus ei.
3 Q uoniam deus magn⁹

¶ Laus cantici ipſi Da-
uid. LXXXXIIII.

V Enite exultemus
domino: iubile-
m⁹ deo ſalutari noſtro.
Præoccupemus faciẽ
eius in confeſſione: et in
pſalmis iubilemus ei.
Qñ de⁹ magn⁹ dñs: et

LXXXXV.

V Enite laudemus
dominum: iubile
mus petrę iheſu noſtro
Præoccupemus vultũ
eius in actiõe gratia: et
canticis iubilemus ei.
Q ñ fortis et magnus

	GALL.	ROM.	HEB.
	domínꝰ: & rex magnꝰ	rex magnꝰ ſup oēs deos	dominus: et rex magnꝰ
	ſuper omnes deos.	Qm̃ nō repellet dñs ple	ſuper omnes deos.
4	Quia in manu eius fi-	bē ſuā qa i manu eiꝰ ſūt	In cuius manu funda-
	nes terræ: et altitudines	oēs fines trę: et altitudi	menta terræ : et excelſa
	montium ipſius ſunt.	dies mōtiū ipe cōſpicit	montium ipſius ſunt.
5	Quoniã ipſiꝰ eſt mare	Q m̃ ipſiꝰ eſt mare et	Cuius eſt mare/ ipe enī
	& ipe fecit illud: et ſiccã	ipſe fecit illud: & aridã	fecit illud: et ſiccam ma
	manus eiꝰ formauerūt	fundauerūt manꝰ eius	nus eius plaſmauerunt
6	Venite adoremꝰ et ꝓ-	Venite adoremꝰ et ꝓci	Venite adoremꝰ et cur
	cidamus et plorem⁹ añ	damꝰ añ deū/ plorem⁹	uemur/ flectam⁹ genua
	dñm qui fecit nos: quia	coram domino qui fe-	añ faciē dñi factoris nr̃i
	ipe eſt dñs deus noſter	cit nos/ quia ipſe ē dñs	Quia ipſe eſt deus nr̃:
7	Et nos ppl̃us paſcuæ	deus nr̃: nos aūt ppl̃us	& nos populus paſcuæ
	eius: et oues manus eiꝰ.	eiꝰ et oues paſcuæ eius.	eiꝰ et grex manus eius.
8	Hodie ſi vocem eius au	Hodie ſi vocem eiꝰ au-	Hodie ſi vocem eiꝰ au-
	dieritis: nolite obdura-	dieritis: nolite obdura-	dieritis: nolite indura-
	re corda veſtra.	re corda veſtra.	re corda veſtra.
9	Sicut in irritatione: ſcdm	Sicut in exacerbatiõe ſe-	Sicut in cōtradictiõe ſicut
	die tētationis in deſerto.	cundū die tētatiōis i de-	in die tētatiōis in deſerto.
10	Vbi tētauerunt me pa-	ſerto/ vbi tētauerūt me	Vbi tentauerūt me pa-
	tres veſtri: probauerūt	patres veſtri: probaueŕt	tres veſtri: ꝓbauerunt
	et viderunt opera mea.	& viderūt opera mea.	me et viderūt opꝰ meū
11	Quadraginta annis of	Quadragita ānis ꝓxi-	Quadragita ānis diſpli
	fẽſus fui generatiõi illi:	mꝰ fui gn̄ationi huic: &	cuit michi gn̄atio illa: et
	et dixi ſep errāt corde.	dixi ſep hi errāt corde.	dixi ppls errās corde ē
12	Et iſti non cognouerūt	Ipſi vero nō cognouerŕt	et non cognoſcens vias
	vias meas vt iurauí in	vias meas quibus iura-	Et iurauí in furo- (meas.
	ira mea: ſi intrabunt in	uí in ira mea: ſi introi-	re meo: vt nō introirent
	requiem meam:	bunt in requiem meã:	in requiem meam.

TITVLVS Nullꝰ exhortatio in ſpũ: vt Chriſto dño fides p̃beaŕ. Propheta in ſpũ loquitur.

1, 2 EXPOSITIO CONTINVA. Venite exultemꝰ dño: iubilemꝰ deo ſalutari noſtro. Prę oc cupemus facie eiꝰ in cõfeſſiõe: & in pſalmis iubilemꝰ ei. accedite fide et pietate/ lętemur in dño: inenarrabiles depromamus laudes Chriſto deo ſalutari noſtro, p̃ueniamꝰ cõſpectū maieſta tis eiꝰ in bñficiorū eiꝰ agnitiõe/ gratiarū actiõe: et in hymnorū cātibꝰ ineffabilē eiꝰ bonitatē

3 recrepemꝰ. Quoniã deꝰ magnꝰ dñs: et rex magnꝰ ſup oēs deos. cõfiteamur ei/ quoniã ſal uator noſter et cõditor imēſꝰ eſt: dñator eſt et regnator imēſꝰ ſuper vniuerſos q diuinitatis

4 ſūt ptícipes. Quia in manu eiꝰ ſūt oēs fines terrę: & altitudines mōtiū ipſiꝰ ſūt. dñs magnꝰ eſt et rex magnꝰ ſuper oēs/ qa ſub poteſtate moderatiōis eiꝰ ſūt oēs orbis limites: ſed et ſub

5 ditiõe eiꝰ ſūt altiſſimi creaturarū. Quoniã ipſiꝰ eſt mare et ipſe fecit illud: et ſiccã manꝰ eiꝰ formauerūt. cõfiteamur et iubilemꝰ ei/ quia Chriſti ſaluatoris eſt fluida & inſtabilis ſubſtã tia et ipſe cõdidit illã: et ſtabilē/ firmã/ idefluxã/ manẽtęq; ſubſtãtiã/ oiartifex plaſmauit ma

6 nus eiꝰ. Venite adoremꝰ et ꝓcidamꝰ et plorem⁹ añ dñm q fecit nos: quia ipſe eſt dñs deꝰ noſter, accedite fide et deuotiõe/ et ſacro ritu colamus/ et proſternamur/ et lachrimas ꝓfũ-

7 damꝰ añ Chriſtū dñm cõditorē noſtrū: quia ipſe dñator et creator noſter eſt. Et nos popu-

8 liꝰ paſcuæ eiꝰ: et oues manꝰ eiꝰ. et ipſe dñs deꝰ noſter eſt/ et nos plebs doctrinæ eiꝰ: et grex

9 cõdituŕ et regn̄atiõis eiꝰ. Hodie ſi vocẽ eiꝰ audieritis: nolite obdurare corda veſtra. Sicut

10 in irritatiõe: ſcdm die tētatiõis in deſerto. Vbi tētauerūt me patres veſtri: ꝓbauerūt me et vi- derūt opa mea. hic ſpūs ſāct⁹/ ſi in die gratię vobis ſonuerit vox eiꝰ: nolite aias aggraua- re/ et duri ac incredulí eſſe. ſicut in prouocatiõe dei ad iracūdiā: in die ꝓbatiõis in ſolitudinis lo co, vbi ob incredulitatē ꝓbauerūt me ꝓgenitores veſtri: picula fecerūt de me/ et agnouerūt

94. Venite ex.

magnalia mea. Quadraginta ānis offensus fui generationi illi: & dixi semp hi errāt corde, 11
quadragenario annorū spacio indignatus fui huic Hebręorū nationi/ hæc me generatio
fastidiuit: & dixi/semper hi versantur in ĩcredulitatis errore. Et ipsi non cognouerūt vias 12
meas vt iurauī in ira mea: si introibunt in requiē meā/hi semp versati sūt ī errore/ et nō no
uerūt fidem et mandatorum meorum obseruationem/ & vt irreuocabiliter statui ī idigna
tione mea/non introibunt in quietudinem meam/in beatitudinem ęternam.

ADVERTĒ Ecclesiā et romanā et gallicā: hūc psalmū canere in pricipio matutinæ psal-
modiæ scdm tralationē romanā et nō scdm gallicā, sic enī ualuit vsꝰ. ¶ Prio versu, iubile-
mꝰ deo salutari nostro: Hieronymꝰ ex hebræo/iubilemus petræ Ihesu nostro, vbi petra et
Iheſ duo noia sūt Christi dñi, bibebāt enī (inquit) de spirituali cōsequēte eos petra, petra au-
tem erat Christꝰ, est enī & petra nostra & saluator noster, sed et pater/ filij petra et saluator
est, petra quidē ex psalmi 30 versu quarto, sed et saluator, dic (inqt) aię meæ salꝰ tua ego sū.
Verū et Iheſ hic cōe nomē est et scribūt p ain Hebręi ī fine, ppriū aūt saluatoris & dei no
stri nomē tetragrāmaton cōtinet: sin media littera hinc ide triadē cōnectēte, tunc enī vesti
gium suæ veritati/ suoq; exēplari insertū/ id est qđ ad imaginē et similitudinē dei fuerat in
pricipio creatū a diuino verbo assūptū: & tūc ineffabile effabile factū est, vt in annotatiōi-
bus psalmi 71 dictū est, ppriū sic repsentaī IHSVH, cōe sic IHSVA & interdū metha-
thesi litterarū IHVSA. ¶ Scdo versu, poccupemꝰ faciē eiꝰ in cōfessione: ex hebręo/ poc-
cupemus vultū eiꝰ ī gratiarū actiōe, qsi id velit ppheta/ āticipemus aduētū eiꝰ in gratiarū
actiōibꝰ; q; dignabit ad nos venire, qui enī hūc psalmū añ apparitionē eiꝰ ī terris cū hoibꝰ
cecinerūt: cū ppheta faciē eiꝰ poccupauerūt, at nos q hoc tępore gratiæ/ eūdē cālmꝰ poc
cupauit salutifer eiꝰ aduētꝰ: poccupemꝰ tñ gloriosū eiꝰ scdm aduētū. ¶ Sexto versu, veni-
te adoremꝰ et ꝓcidamus et ploremꝰ: ex hebræo/ venite adoremus/ & curuemur/ & flecta-
mꝰ genua, & cū prius/ prio versu vocauerit ad exultationē; nescio an consentaneū magis
est vt Hieronymus habet/ q̄ vocare ad lachrimas iuxta nostrā ędition̄, exultatiōi tñ spūs:
lachrimæ nō cōpugnant, illa enī ī gēs bonitas deī & benefica mortalibꝰ plusq̄ dici q̄at me-
ditata virtꝰ/ alias liq̄facit, et hæ lachrimæ ĩterni gaudij sūt et exuberātis lętitię ī spū, & si ad
lachrimas vocat ppheta: ad tales ꝓfecto vocat, sūt enī q seipsos respicientes et suas calami-
tates/ plorāt, & hi/ seipsos plorāt, et parū hę cōmēdabiles sūt lachrimę, nā etiā et apd infe-
ros erit fletus et stridor dētiū, q iglē peccauit (vt qui crapulatus est: aut bona sua cū meretri
cibus dissipauit) et plorat nō tātū qa peccauit id est opa illa admisit/ quātū quia deū offen
dit: hic bene plorat, et quāto āpliꝰ/ tāto id quoq; melius, nā hic ploratus est amoris: quem
deꝰ et petit et diligit, & sic reuera plorauit fœlix illa Maria/ pœnitētiæ forma: & a fōte miæ
testimoniū accepit/ q; illę lachrimæ essent amoris: remittūt enī (inquit) ei pcā mlta: quoniā
dilexit multū, at/ q cōtra plorat/ parū ꝓficit, ꝓuenitq; hic ploratꝰ aut timore mali/ aut amo
re sui; & seruilis/ illiberalisq; oino est. ¶ Octauo versu, hodie si vocē eiꝰ audieritis, ex chri-
sifero Paulo: duos dies notamꝰ, vnū tētatiōis & iræ: de quo nono versu scdm diē tētatio-
nis in deserto, alterū placatiōis et gratiæ, primus a Mose ad Christū cucurrit: q ettā dies
meruit appellari ꝓpter signa et ꝓdigia quibus deus suā potētiā manifestauit/ & priæ legis
datę illuminationē, sed dies iræ: quia nondū repropiciatus dñs/ populū ī rigore et multo ti
more ac pauore erudiuit, adde et populū/ ĩcredulitatis et difidētiæ diutinæ ꝓuidentiæ ple-
nū. Scdus dies a Christo ad cōsūmationē rerū, qui dies repropiciationis dicit et gratiæ, nā
Christus dñs sol iustitiæ ī die illo ortus/ deū mortalibus repropiciauit. Et nō aliter q̄ flagi-
tiosi ob trāsgressiones suas arctis carcerū custodijs detēti: si filij regis liberarent ōsentia/ nō
suo merito sed sola filij regis gratia liberāt, ita et filius regis ætērni suo aduētu/ suo ī hūc
mūdū visibiliū ĩgressu: nos nullo nostro merito/ sed sua sola gratia liberauit / nosq; liberos
effecit, igit ī hac die gratię et libertatis nostrę: filio sūmi regis/ filio patris ęterni liberaliter
seruire debemꝰ/ nō reluctātes et obdurātes aios nostros clemētissimo liberatori et pijssimo
regi nostro/ tanq̄ seruī crudeli et austero dño, ipsi iglē sit potestas et ipariū/ obsequiū et ho-
nor et gratiarū actio ī sæcula sęculorū. ¶ Duodecio versu, vt iurauī ī ira mea si introibūt in
requiē meā: Hieronymus ex hebręo/ & iurauī ī furore meo/ vt nō introirēt ī requiē meā. Et
vbi negationis nota hic posita est: ī nostra tralatione ponit cōditionis particula/ q̄ vt psal-
mo 88 versu 35 p iterrogationē dat intelligere negationē, acsi diceremus nū introibūt ī re-
quiē meā? subaudimus nō. Verū et qui epistolā Pauli ad Hebræos ex hebræa fecit greca:
variā habet interptationē, nā nūc vt grece legit: vertit si, & paulo post: vertit nō, qbus aūt
ait: iurauit nō intrare in requiē ipsius/ nisi illis qui incredulī fuerūt? vides vt hoc ī loco: in-
terpret nō, quare & cōsimiliter supra/ dicēdū fuerat/ nō introibūt ī requiē meā, sed & illud
qbus ī hoc duodecio versu, cū dicit qbus iurauit: ex psalterio romano desūptū est, nā & in
gallico psalterio vt & greca ὡς ὤμοσα sicut iurauī, et hic particulam similitudis habe-

ri poſtea īnuit īdē epl'ę Pauli iterpres/ cū capite quarto dicit. īgrediemur enī ī reqē q credi dim⁹:quēadmodū dixit.ſicut iurauī ī ira mea. ecce quo pacto ſil'itud's particulā ponit/ nō relationis.Sed dices/etiā qb⁹ tertio capite appoſuit:cū dixit. ipſi aūt nō cognouerūt vias meas:qb⁹ iurauī ī ira mea ſi itroibūt ī requiē meā.ſic enī illo capite legim⁹.& rurſ⁹ qb⁹ aūt infenſus eſt quadragīta ānis. Qđ prio adducīt nos legere ī tertio capite epl'æ Pauli ad Hebræos ipſi autē nō cognouerūt vias meas qbus iurauī ī ira mea:ſi legīt corrupte qđē leg'r. nā greece ī ea Pauli epiſtola legīt ἀυτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου/quo mō & ī pſalmo greece habetur. vbi nō quibus ſed ſicut habeť. Quod vero qbus habeať/videť ex eo qđ ſubīū gīť qbus autē infenſus eſt quadragīta ānis. At noſſe oportet:hic qbus īterrogationē dicere.qđ manifeſte vides cū ſubīū gīť:nōne illis q peccauerūt/quorū cadauera pſtrata ſūt ī deſerto/verū ī pſalmo ſī particula qb⁹ legať:nō īterrogationē ſed(vt manifeſtū eſt) relationē dicit. et ſī pīnaci⁹ obſiſteres nō ὡς ſed ὅτι ī exemplarib⁹ græcis epl'ę Pauli haberī qđ nō repperī:dicēdū eſſet iterptē huī⁹ epiſtolę (cui⁹ hebraicū exēplar deſyderať:& ytinā vſpiā ſupſtes exiſteret) a fidelitate tralatiōis ī pleriſq; lapſū eſſe.vt etiā ī diaphonia ſexti verſus pſalmi octaui:iā vſtū eſt.legēdū īgīť poti⁹ nobis eſſet. Et iſti nō cognouerūt vias meas:vt iurauī in ira mea nō intrabunt in requiem meam.

Canticū Dđ qn̄ domus ædificabať poſt captiuitatē.LXXXV.

1 CAntate dño canticū nouū:cantate domino omnis terra.
2 C ātate domino/benedicite nomini eius: annūciate de die in diem ſalutare eius.
3 Annunciate inter gentes gloriā ei⁹: ī omnib⁹ populis mirabilia eius.
4 Quoniā magn⁹ dn̄s et laudabilis nimis: terribilis eſt ſuper oēs deos.
5 Quoniam oēs dij gentium dæmonia: dominus autem cœlos fecit.
6 C ōfeſſio et pulchritudo in cōſpectu eius:ſanctimonia & magnificētia in ſanctificatione ei⁹
7 Afferte dño patrię gētiū/afferte domino gloriā et honorē:afferte domino gloriā nomini ei⁹
8 Tollite hoſtias & itroite ī atria ei⁹:adorate dominū ī atrio ſancto ei⁹.
9 C ōmoueať a facie eius vniuerſa tra: dicite ī gē-

Canticū Dđ qn̄ dom⁹ ædificabať poſt captiuitatē.LXXXV.

CAntate dño canticū nouū:cantate domino omnis terra.
C antate domino et benedicite nomē ei⁹:bene nunciate de die in diē ſalutare eius.
Annunciate inter gentes gloriam ei⁹: ī oībus populis mirabilia eius.
Q uoniā magn⁹ dn̄s et laudabilis nimis: terribilis eſt ſuper omnes deos.
Quoniā omnes dij gētium dæmonia: dominus autem cœlos fecit.
Confeſſio & pulchritudo in cōſpectu eius:ſanctitas & magnificentia in ſanctificatione eius.
Afferte domio patriæ gentiū/afferte dño gloriā & honorem: afferte dño gloriā nomini ei⁹.
Tollite hoſtias et itroite ī atria ei⁹:adorate dominū ī aula ſancta ei⁹.
Cōmoueať a facie eius vniuerſa tra/dicite ī na-

LXXXVI.

CAntate dño canticum nouum: cāte domino oīs terra.
C antate domino/benedicite nomen eius:ānūciate de die in diem ſalutare eius.
Narrate in gētibus gloriam eius: in vniuerſis populis mirabilia eius.
Quia magnus dn̄s & laudabilis nimis: terribilis eſt ſuper oēs deos.
Omnes enim dij populorum ſculptilia: dominus autem cœlos fecit.
Gloria & decor añ vultū ei⁹:fortitudo et exultatio in ſanctuario eius
Afferte domio familiæ pplorū/ afferte dño gloriā & fortitudinē: afferte dño gloriā noi eius.
Leuate munera: & introite in atria eius.
Adorate dn̄m ī decore ſanctuarij: paueat a facie eius omnis terra.

Psal. 95	GALL.	ROM.	HEB.
Cantate.	tib⁹ quia dñs regnauit.	tō⁹ lb⁹ qa dñs regnauit a	Dicite ī gētibus dñs re
10	Etenim correxit orbē	ligno: etenī correxit or-	gnauit/ siquidem appē
	terræ qui non commo-	bē trę q nō cōmouebīt	dit orbem immobilem:
	uebitur: iudicabit popu	Iudicabit populos ī ęq	iudicabit populos ī ęq-
	los in æquitate.	tate: et gētes in ira sua.	tate.
11	Lętētur cœli & exultet	Lætentur cœli et exul-	Lętamini cœli & exul-
	terra/cōmoueatur ma-	tet terra: moueatur ma	tet terra: tonet mare &
	re et plenitudo ei⁹: gau-	re et plenitudo eius.	plenitudo eius.
	debunt cāpi & oīa quæ	Gaudebūt cāpi & om	Gaudeat ager & ōnia
	in eis sunt.	nia quę in eis sunt/ tunc	quæ in eo sunt/ tunc lau
12	Tunc exultabūt om-	exultabūt omnia ligna	dabunt vniuersa ligna
	nia ligna siluarum a fa	siluarum ante faciē do-	saltus āte faciem domi
	cie domini qa venit: q̄	mini: qm̄ venit/ quoniā	ni: quoniam venit/ quo-
	niā venit iudicare terrā	veniet iudicare terram.	niā venit iudicare terrā
13	Iudicabit orbē terræ ī	Iudicabit orbem terrę	Iudicauit orbem terræ
	ęquitate: & populos in	in æquitate: & populos	in iustitia: et populos in
	veritate sua.	in veritate sua.	fide sua.

TITVLVS Nullus. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Cātate dño cāticū nouū: cātate dño oīs terra. promite deo 1
nostro nouū legis gratię carmen: laudē dicite Christo dño oēs orbis accolæ. Cātate domi- 2
no/ benedicite nomini eius: annunciate de die in diē salutare ei⁹. psallite regi ęterno/ bene-
dictū dicite eū qui venit in nomine eius: euangelizate assidue ad mundi cōsūmationem
Christū eius/ sęculorum saluatorem. Annunciate inter gentes gloriā eius: in oībus populis 3
mirabilia eius. euāgelizate in gētibus gloriosā natiuitatē eius/ ꝓcessum ei⁹/ passionē/ resur-
rectionem/ ascensionem in cœlū/ sessionē in dextera patris/ & glorioſū in nouissimis aduen
tum eius: euangelizate in vniuersis nationibus surdorū auditionē/ mutorū locutionē/ clau
dorū erectionē/ cæcorū illuminationem/ leprosorū mundationē/ mortuorū suscitationē/ mi
raculi plena opera eius. Quoniā magnus dñs & laudabilis nimis: terribilis est super ōnes 4
deos. euangelizate inter gentes in oībus populis/ quoniā īmensus est Christus dñs/ & ōni
laude superior: & tremendus magis q̄ dij gentiū oēs. Quoniā oēs dij gentium dæmonia; 5
dominus autem cœlos fecit. tremendus Christus dominus præ oībus dijs gentium/ nec ab
re quidē/ nā vniuersi gentiū dij spiritus nequā sunt & idola: at Christus deus noster est ꝑ
quē facta sunt et sæcula/ & qui cœlos cœlestesq; cōdidit virtutes. Cōfessio et pulchritudo in 6
cōspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius. deus noster est quem
oīs beneficiorū agnitio/ gratiarū actio/ laus et decor decent: & cuius sanctuariū decet san-
ctitas et honorificentia. Afferte dño patriæ gentiū/ afferte dño gloriā et honorē: afferte do 7
mino gloriā nomini eius. ergo cū hæc deceāt deū nostrū/ nō idola/ nō dęmonia/ ipendite
dño deo nostro regiones nationū/ ipendite dño deo nostro honorificētiā et decus: impen-
dite dñatori & conditori nostro honorificentiā et Christo qui venit in noīe ei⁹. Tollite ho 8
stias & introite in atria eius: adorate dñm in atrio sancto eius. eleuate oblationes/ ingredi-
mini adyta eius: colite deū nostrū animo paro/ in incōtaminato mundoq; habitac iloci⁹.
Cōmoueat a facie eius vniuersa terra: dicite in gentibus quia dñs regnauit. cōtremiscant/ 9
religioso pauore quatiant a maiestate eius vniuersi terræ accolæ: annunciate in cunctis na
tionibus quia Christus dñs potestatē regni terrarū orbis accepit. Etenī correxit orbē terræ 10
qui non cōmouebitur: iudicabit populos ī equitate. regnādi potestatē accepit/ nam direxit
habitatores terræ/ qui a rectitudine nō deflectentur: legē dabit populis in rectitudine. Læ- 11
tentur cœli et exultet terra/ cōmoueatur mare et plenitudo eius: gaudebunt campi et oīa q̄
in eis sunt. gaudeant cœlestia/ & delectenī terrestria/ quoniā p eū qui regni potestatē acce
pit reconciliata sunt/ laudes eius resonet mundus & qui eius plenitudinē incolunt: exulta-
būt humiles tota mente/ tota anima/ & vniuersis viribus q̄ in ipsis sunt. Tunc exultabunt 12
omnia ligna siluarum a facie dñi: quia venit/ quoniam venit iudicare terrā. cū hæc fiēt nō
solū mare et agri sed et oēs agrestes/ indomiti & hactenus ferino more vłuētes lętabūtur ī
agnitione Christi dei quoniā adest/ quoniā adest vł legislator/ vł mūsuefactor/ vł ex/ vł iu

13 dex vniuersæ terræ. Iudicabit orbem terrę in æquitate: & populos in veritate sua. reget/mo derabitur/manſuefaciet habitatores ambitus terræ in lege iuſtitiæ: & congregationes ho minum in veritate fidei ſuæ.

ADVERTE. Quarto verſu, tria deo epitheta magnũ/laudabile/terribile: vt tres ſunt di uinę hypoſtaſes, primo immenſitas potentiæ deſignatur, ſecundo beneficiorum, tertio ma ieſtatis, eſt enim ſumme magnus/ſumme laudabilis/ſume verendus atq; tremendus, quae re particula nimis/apte ſingulis cointelligetur epithetis. acſi diceretur quantũ magnꝰ ni mis dominus/& laudabilis nimis/& terribilis nimis ſuper oẽs deos/p̃ oibus dijs. ¶ Nono verſu, vbi in ſecũda particula legimus dicite in gẽtibus quia dñs regnauit: in pſalmodia ro mana legitur/dicite in nationibus quia dñs regnauit a ligno, verũ (tametſi nõ mutet in telligentia quã ſãcti intellexere) hęc tñ particula a ligno/nõ de ſubſtantia & integritate ver ſus putãda eſt, nã neq; in noſtra neq; in hebræa tralatiõe habetur, neq; (vt nunc paſſim ha betur) græce legitur/ſed id duntaxat ὅτι κύριος ἐβασίλευσε quoniam dñs regnauit/id eſt regia gubernatione direxit. ſed pro pia alicuius deuotione/paraphraſticos adiecta cre ditur. & hanc interpretationẽ ſecutus videtur Theodulphus: qui nobile paſſionis carmen ac deuotũ compoſuit, maxime vbi dixit impleta ſunt quæ cõcinit Dauid fideli carmine: di cens in nationibus regnauit a ligno deus. hac etiam tralatione vtimur iuxta conſuetudinẽ romanã in memoria crucis poſt octauã paſcæ domini. Et q; idẽ hymnidicꝰ adiecit/Dauid fideli carmine: ſecutus eſt Auguſtinũ/ qui vniuerſos pſalterij pſalmos id eſt centũ quinqua gita/attribuit Dauid/ceu authori. Hieronymus autem/Hilarius/Iſidorꝰ/Hebræorũ q̃plu rimi aliter ſenſere, imo pſalmos ab vndenonageſimo in nonageſimũoctauũ: aſſerũt in Mo ſen virum dei/eundemq; legiſlatorem. ſed aiunt: præcedens pſalmus Dauid eſt, nam quar to capite ad Romanos inquit Paulus de ſpiritu ſancto/iterum terminat diem quandam in Dauid dicendo hodie, magnũ profecto id argumentũ. ſed & id in Dauid dicendo: alij itel ligunt in libro pſalmorum Dauid q; hos pſalmos iuſſerit Dauid decantandos, hinc totus liber pſalmorum Dauid dicitur: & nomine eius prætitulatur. nõ iniuria igitur/quicquid al legetur ex huius libelli pſalmis: ſi dicaẽ in Dauid, ſed altercatione de incerto authore di miſſa: pſalmum illum & de quibus cõtrouerſantur/attribuamus cum ſpiritifero Paulo ſpiri tui ſancto/dicente eadem epiſtola capite tertio. quapropter ſicut dicit ſpiritus ſanctus: ho die ſi vocem eius audieritis nolite obdurare corda veſtra. nã hæ queſtiones ſolas lites ag generant nichilo plus fructus afferentes, quandoquidem qui addicti ſunt Auguſtino: Au guſtinum/eiuſq; ſententiam præferent/defenſitabuntq; pertinacius, qui autem Hieronymo: contra/Hieronymum Hieronymiq; placitum. ¶ Vndecimo verſu, gaudebunt campi & omnia quæ in eis ſunt: ex hebręo/gaudeat ager & omnia quæ in eo ſunt. quare rectius videtur vt legatur/gaudeant campi. id etiam præcedentia verba lætentur/exultet/ cõmoueatur/efflagitare videntur. ¶ Vltimo verſu, iudicabit: Hieronymus ex hebræo per præte ritum, conformius ad id quod nono verſu dictum eſt: dicite in gentibus quia dominus re gnauit/& quod decimo verſu etenim correxit orbem terræ per præteritum expreſſit, ſed id perparum videtur præiudicare intelligentiæ.

¶ Huic Dauid quãdo terra eius reſtituta eſt.

LXXXVI.

1 Dominus regnauit exultet terra: lętẽtur inſulæ multę,

2 Nubes & caligo in cir cuitu eius: iuſtitia et iu diciũ correctio ſedis eiꝰ

3 Ignis ante ipſũ prędet: & inflammabit in circuitu inimicos eius.

4 Alluxerunt fulgura eiꝰ orbi terrę: vidit & com

¶ Pſalmus ipſi Dauid cum terra eius reſtaurata eſt. LXXXVI.

Dominus regna uit exultet terra: lętentur inſulę multę.

Nubes & caligo in cir cuitu eius: iuſtitia et iu dicium correctio ſedis tuę,

Ignis ante eum præi bit: & inflammabit in circuitu inimicos eius.

Illuxerunt fulgura eiꝰ orbi terrę: vidit et com

LXXXVII.

Dominus regna uit exultet terra: lętabunt inſulę multę.

Nubes & caligo in cir cuitu eius: iuſtitia et iu dicium firmamentũ ſo lij eius.

Ignis ante faciem eius ibit: & exuret per circui tum hoſtes eius,

Apparuerũt fulgura eiꝰ orbi: vidit et cõtremuit

	GALL.	ROM.	HEB.
Dñs reg.	mota est terra.	mota est terra.	terra.
5	Montes sicut cera fluxerunt a facie dñi: a facie domini omnis terra	Mõtes sicut cera fluxerunt a facie dñi: a facie domini tremuit ois tra.	Mõtes sicut cera tabefacti sũt a facie dñi: a facie dñatoris ois terre.
6	Annunciauerunt cœli iustitiam eius: & viderẽt oẽs populi gloriã eius.	Annũciauerũt cœli iustitiam eius: & viderũt oẽs populi gloriã eius.	Annũciauerũt cœli iustitiã eius: & viderunt oẽs populi gloriã eius.
7	Confundantur oẽs qui adorãt sculptilia: q gloriañ in simulacris suis.	Confundantur omnes qui adorant sculptilia: & qui gloriañ in simulacris suis.	Confundañ vniuersi qui seruiunt sculptili/ q gloriañ in idolis: adorate eum omnes dij.
8	Adorate eum omnes angeli ei9: audiuit & lætata est sion.	Adorate eum omnes ãgeli eius/ audiuit & lætata est sion: et exultauerũt filię iudę propter iudicia tua domine.	Audiuit et lętata est sion: & exultauerunt filię iudę propter iudicia tua domine.
9	Et exultauerũt filię iudę: ppt iudicia tua dñe		
10	Q m tu dñs altissimus sup oẽm terrã: nimis exaltat9 es sup oẽs deos.	Q m tu es dñs altissim9 sup oẽm trã: nimis exaltatus es super oẽs deos	Tu eni dñs excels9 sup oẽm trã: vehemẽter eleuat9 es super oẽs deos.
11	Qui diligitis dñm odite malũ/ custodit dominus animas sãctorum suorum: de manu peccatoris liberabit eos.	Qui diligitis dominũ odite malũ/ custodit domin9 alas seruorũ suorũ: & de manu peccatorum liberabit eos	Qui diligitis dominũ odite malũ/ custodit animas sanctorum suorum: de manu impiorũ eruet eos.
12	Lux orta est iusto: et rectis corde lętitia.	Lux orta est iusto: & rectis corde lætitia.	Lux orta est iusto: et rectis corde lętitia.
13	Lętamini iusti in dño: & confitemini memoriæ sanctificationis ei9.	Lętamini iusti in domino: & cõfitemini memoriæ sanctitatis eius.	Lętamini iusti in domino: et confitemini memorię sanctæ eius.

TITVLVS Nullus. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñs regnauit exultet terra: lętẽt insulæ multæ. Christ9 dñs 1
regnãdi sup gẽtes potestate a deo patre accepta functus est. lętentur terræ habitatores: et lætitia exultẽt pluriarũ insularũ icolę. Nubes & caligo in circuitu ei9: iustitia et iudiciũ correctio sedis ei9. Nube et caligine septus veniet ad iudiciũ: æquitas & recta sentẽtia fulcimẽtũ tribunalis ei9. Ignis añ ipsũ p̃cedet: & inflãmabit i circuitu inimicos eius. exultet terra et in- 3
sulæ multæ q̃ regnũ ei9 susceperũt/ quia flãma vltrix attabit in cõspectu ei9: & iudicio dato exuret i gyro aduersarios ei9/ qui ipsũ iussaq; eius contẽpserũt. Alluxerũt fulgura ei9 or- 4
bi terrę: vidit & cõmota est terra. apparuerũt signa iudiciũ p̃currẽtia/ tẽpestates de cœlo validæ i orbe terrarũ: viderunt habitatores terrę et p̃ timore arefacti sũt & obriguerũt. Mon- 5
tes sicut cæra fluxerũt a facie dñi: a facie dñi ois terra. mõtũ moles i modũ cæræ cõtabuerũt/ liquefactę et cõplanatę sũt a p̃sentia furoris dñi: a p̃sentia dñatoris oim in terra cõmorantiũ. Annũciauerũt cœli iustitiã ei9: et viderũt oẽs populi gloriã ei9. angeli cœlorũ p̃co- 6
nizauerunt iustũ ei9 iudiciũ: & oẽs gẽtes/ trib9 & linguæ filiũ dei/ dñm glorię i tua maiestate cõspexerũt. Confundañ oẽs q adorãt sculptilia: & q gloriantur in simulacris suis. O qñ 7
dies illa aduenerit/ a terna confusione corripiañ vniuersi qui idola vana colũt: et vniuersi qui creaturã plurifaciũt q̃ creaturę creatorẽ. Adorate eũ oẽs ãgeli ei9: audiuit et lætata 8
est sion. p̃cũbite/ p̃uoluite/ prosternite vos venerabunde dño veniẽti ad iudiciũ oẽs virtutes cœlorũ: hoc spirit9 sancti agnouit oraculũ/ & gaudio p̃fusa est ecclesia sanctorũ. Et ex- 9
ultauerunt filię Iudæ: propter iudicia tua domine, & æterno gaudio repletæ sunt animæ

q̃ te i mũdo cõfeſſę ſũt: ꝓpter ſententiã iuſti iudicij tui dñator ęterne/ qua tu fontes ſuppli
10 cio ęterno deputaſti/iſtos ad regnũ patris euexiſti. Quoniã tu dñs altiſſim⁹ ſup oẽm terrã: nimis exaltat⁹ es ſup oẽs deos, et nõ mõ exultauerũt filię iudæ ꝓpter iuſta iudicia tua/
quib⁹ eas in vitã vocaſti æternã/ſed quoniã tu es dñator lõge eminẽtiſſim⁹ ſup oẽm terre-
11 nã creaturã/imo et in imenſũ excedẽs oẽm cœleſtẽ diuinitatiſq; participẽ naturã. Q ui diligitis dñm odite malũ/cuſtodit dñs aias ſanctorũ ſuorũ: de manu peccatoris liberabit eos.
O vos igĩ qui charitate Chriſti dñi/regis gloriæ/et iudicis oĩm feruetis/odio habete pec-
catũ/ſeruat dñs aias ſe a peccato ſeruãtes innoxias: & de poteſtate maligni qui a principio
12 peccat/ eruet eas. Lux orta eſt iuſto: et rectis corde lætitia. figura hui⁹ mũdi exacta/ et fi-
nitis hui⁹ ſeculi tenebris/claritas dei æterna exorta eſt fideli viro: & ijs qui mãdata ei⁹ cu-
13 ſtodierũt exultatio ſempiterna. Lętamini iuſti i dño: et cõfitemini memoriæ ſãctificationis eius. O qui iuſtitiã dei/eiuſq; voluntatem in hoc mundo impleſtis/ gaudium veſtrum nũc in ſolo deo eſto: & in confeſſione laudum & gratiarum actione/ memoriam habentes ſanctificationis/qua vos in vitã æternã regenerauit ac ſanctificauit.

ADVERTE. Quito verſu, vbi legimus a facie dñi ois terra: legendũ p genitiuũ ois terrę, ex tralatiõe hebraica/et ex greco, nam ex hebreo habeť: a facie dñatoris oĩs terræ. & i greco ἀπὸ προσώπου κυρίου πάσης τῆς γῆς a facie dñi vniuerſæ terrę. ¶ Sexto verſu, cũ dicitur annũciauerunt & viderũt: reſpicit veritas exẽplariũ, in qua myſteria rerũ q̃ etiã nõdũ factæ fuerũt: et ſunt & fuerũt ab æterno, in eaq; coincidũt eſſe/fuiſſe et fore: vt i centro circuli ãte/dextrũ/et ſiniſtrũ, ſed cũ expreſſiõem ætnę veritatis reſpicimus/eiuſq; p myſteria ipſa explicationẽ/& ad ipſa exẽplata et ad nũc noſtrũ referim⁹: verſ⁹ intelligẽdus eſt annunciabũt et videbũt, vides igĩ quo mõ mod⁹ loquẽdi ꝓpheticus: plerũq; altiora reſpicit q̃ humanus ſermo et ſoli expreſſiõi rerũ accõmodatus, nã ille rerũ agnitionẽ in veritate: hic autẽ agnitionẽ earũ in veſtigio ipſo ipſaq; veritatis expreſſiõe, quo fit vt ille ſermo ſẽ per verus ſit/et imutabilis: humanus aũt nũc ver⁹/nũc falſus et mutabilitati obnoxi⁹/vbi eſſe/fuiſſe et fore diuerſa ſunt et nequaq̃ coincidẽtia. ¶ Octauo verſu, adorate eũ oẽs angeli ei⁹, in epiſtola Pauli ad Hebræos: qui vertit epiſtolã ita ex Paulo interp̃tatus eſt hũc verſũ/et adorent eũ oẽs ãgeli dei, et id qđ p̃miſit et cũ iterũ introducit primogenitũ in orbem terræ: intelligę de introductione primogeniti in maieſtate, qđ intelligere potes/per hoc qđ dicit: iterũ introducit, nã ſi iterũ introducit: ergo alias introduxerat. qđ verũ eſt de primo ſuo aduentu, ſed hic fuit in humilitate/et a paucis vĩ⁹ eſt/ vt a Iudęis et peregrinis in Iudæa: et nõ agnitus eſt niſi ab ijs quos elegit et qui per eos credidерũt. cũ aũt iterũ introducet in orbẽ terrę/hoc eſt in maieſtate et gloria: videbit nõ ſolũ a Iudęis et pegrinis Iudęę/ ſed oĩb⁹ ppłis et iplebit ſexti verſus oraculũ. & viderũt oẽs ppłi gloriã ei⁹, quã nobis i forte iuſtorũ videre largiat: qui eſt bñdict⁹ de⁹ noſter/iudex noſter/glorificator et rex noſter IHESVS Chriſt⁹ i ſcła ſcłorũ. Amẽ. ¶ Vndecio verſu, de manu peccatoris hoc ex græco ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, Romana et hebręa pſalmodia habẽt pluratiue p̃tõrũ implorũ.

¶ Pſalmus ipſi Dauid

LXXXVII.

1 CAntate dño canticum nouũ: quia mirabilia fecit.

2 Saluauit ſibi dexta ei⁹: et brachium ſanctũ ei⁹.

3 Notũ fecit dñs ſalutare ſuũ: in conſpectu gentium reuelauit iuſtitiã ſuam.

4 Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ: & veritatis ſuæ domui iſrael.

5 Viderũt oẽs termini terrę: ſalutare dei noſtri.

6 Iubilate domino õnis

¶ Pſalm⁹ ipſi Dauid.

LXXXVII.

CAntate dño canticũ nouum: quia mirabilia fecit domin⁹.

Saluauit eũ dexta ei⁹: & brachiũ ſanctũ eius.

Notum fecit domin⁹ ſalutare ſuum: ante cõſpectum gentium reuelauit iuſtitiam ſuam.

Memor fuit miſericordiæ ſuæ iacob: & veritatis ſuę domui iſrael.

Viderũt oẽs fines terrę/ ſalutare dei noſtri/iubilate deo oĩs tra: cãtate

LXXXVIII.

Cantate domino cãticum nouũ: quia mirabilia fecit,

Saluauit ſibi dexta ei⁹: & brachiũ ſanctũ eius.

Notum fecit dominus ſalutare ſuum: in cõſpectu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam,

Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ: & veritatis ſuæ domui iſrael.

Viderunt oẽs fines terrę: ſalutare dei noſtri.

Iubilate deo omnis ter

Psal. 97 Cãtate do.

GALL.	ROM.	HEB.
terra: cãtate et exultate et psallite.	et exultate et psallite.	ra: vociferamini et laudate & canite.
7 Psallite dño i cithara/ in cithara & voce psalmi; in tubis ductilibus & voce tubæ corneæ.	Psallite deo nostro i cithara: in cithara et voce psalmi. In tubis ductilib⁹ et voce tubę corneę: iubilate	Canite dño i cithara: i cithara et voce carmis. In tubis et clãgore buccinę: iubilate coram rege domino.
8 Iubilate in cõspectu regis dñi/ moueat mare et plenitudo ei⁹: orbis terrarũ et qui habitãt in eo.	in cõspectu regis dño. Moueat mare et plẽitudo ei⁹: orbis terrarũ et vniuersi qui habitãt i ea	Tonet mare et plenitudo eius: orbis & habitatores eius.
9 Flumia plaudẽt manu simul/ mõtes exultabũt a cõspectu domini: quoniã venit iudicare terrã	Flumina plaudent manibus in idipsum montes exultauerũt ante faciem dñi: qm̃ venit/ qm̃	Flumina plaudent manus simul/ mõtes laudabũt ante dominũ: quia
10 Iudicabit orbem terrarũ in iustitia: et populos in equitate.	veniet iudicare terram. Iudicabit orbẽ trę in iustitia: et pplos in eq̃tate	venit iudicare terram. Iudicabit orbem in iustitia: et populos i equitatibus.

TITVLVS Nullus, Psalm⁹ de Christo dño, propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Cãtate dño canticũ nouũ: quia mirabilia fecit, cõcinite deo 1
nostro carmẽ legis nouæ: quia signa/ virtutes/ et stupẽda ꝓdigia pegit, Saluauit sibi de- 2
xtera ei⁹: et brachiũ sãctũ eius, ꝓpria virtute a mortuis surrexit Christus dñs qui est oiarti
fex dei virtus: et sãcta fortitudo ei⁹. Notũ fecit dñs salutare suũ: i cõspectu gẽtiũ reuelauit 3
iustitiã suã, pater æternus manifestauit sæculo filiũ suũ/ saluatorẽ oim: ppłis gẽtiũ notã fe
cit iustã legẽ suã. Recordat⁹ ẽ misericordię sue: et veritatis suę domui israel, ad effectũ dedu 4.
xit miserationẽ suã: et ipletionẽ veraciũ ꝓmissionũ suarũ plebi suę israel. Viderũt oẽs fines 5
trę: salutare dei nostri, orłes et occidẽs/ meridies et septẽtrio fide agnouerũt Christũ dñm:
saluatorẽ/ ab æterno patre missũ. Iubilate dño ois terra: cãtate et exultate et psallite, i com- 6
prehensibili laude ad dñm deũ benefactorẽ et saluatorẽ vestrũ assurgite oẽs habitatores tę:
hymnos ꝓmite/ exhilarescite spiritu/ & psalmos laudesq; canite. Psallite dño i cithara/ 7
i cithara et voce psalmi: in tubis ductilib⁹ et voce tubæ corneæ, laudate dñm i cõfessiõe tri
næ beatitudinis/ et modulatiõe laudis: i nouis & veteribꝰ elogis/ i p̃conizatiõe resurrectio-
nis/ ascensionis & missionis spiritus sancti/ in tuba et præconizatione passiõis et aduẽt⁹ su-
premi iudicij. Iubilate in conspectu regis dñi, moueat mare et plenitudo eius: orbis terra- 8
rũ et qui habitant in eo, ineffabili tripudio mẽtis gestite ante Christũ dominũ/ filiũ dei re-
gem nostrũ/ mũdus exultet et amplitudo eius: terræ ambitus & incolę eius. Flumia plau 9
dent manu simul/ montes exultabunt a conspectu domini: quoniã venit iudicare terram,
habitatores insularum præ gaudio gestient et incolę montiũ simul lętitia exuberabũt/ p̃-
sentia regis saluatoris nostri: quoniã aduenit vt rectũ i terra faciat iudiciũ. Iudicabit orbẽ 10
terrarũ in iustitia: et populos in æquitate, reget habitatores terræ in lege iustitiæ: et popu
lorum cõgregationes in vitæ sanctitate ac rectitudine.

ADVERTE. Scdo versu, saluauit sibi dextra ei⁹: græce legit ἔσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐ
τοῦ quod sonat saluauit eũ dextera eius, et hoc pacto etiã legit æditio romana, et planior
est sensus, vt primꝰ versus/ cãtate domino cãticũ nouũ de Christo dño & filio dei incarna-
to intelligat (vt & est intelligẽdus) q signa et admirãdæ virtutis opa fecit/ q̃ nullꝰ alius fe-
cit. cõtinuo subsequẽs versus dicat: nõ solũ signa mirãda fecit/ sed et ꝓpria virtus eius sa-
luauit eũ et sãcta ei⁹ isupabilis oipotẽtia et diuinitas. nemo iquit tollet aiam meã a me, ha-
beo potestatẽ ponẽdi eã: & iterũ sumẽdi eã. et hoc est saluauit eũ dextra ei⁹: et brachiũ sã-
ctũ ei⁹, dextera eni et brachiũ vtrũq; recti casꝰ fũt ἡ δεξιὰ αὐτοῦ καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγι-
ος αὐτοῦ. Tertio versu, notũ fecit dñs salutare suũ, notat Hieronymus in cõmentario
huiꝰ psalmi/ sic ex hebrẽo etiã legẽdũ: notũ fecit dñs i hesũ suũ. q̃re nichil absurdũ videbit;
si hoc i loco dñs/ pater itelligat. Quarto versu, & veritatis suæ domui israel, hoc dicit:
qa Christꝰ erat ꝓmissus ppło israẽl/ vtpote de Isaac, a quo Iacob et ppłs Israel descẽdit. et i
semie suo (inquit) benedicẽtur oẽs gẽtes, atq; hoc oraculum/ recordatus est misericordiæ
suæ et/ veritatis suæ domui israel: vidit impletum illibata virgo/ cum ipso salutari plena/

cū fœcūda filio dei cecinit. ſuſcepit iſrael puerū ſuū: recordatus mię ſuæ. ℭQuito verſu, vi derūt oēs termini terræ/ ſalutare dei noſtri, hoc quoq; intellexit iuſt⁹ Simeō adīpletū: cū i- fantulū mūdi artificē/ manu geſtantē vniuerſa/ āplexatus ſtrinxit in vlnis: et gaudio pfuſ⁹ et geſtiens in hæc verba ꝓrupit. nūc dimittis ſeruū tuū dñe: ſcdm verbū tuū in pace, quia viderūt oculi mei: ſalutare tuū, qđ paraſti ante faciē oīm populorū. ℭSexto verſu, in tu- bis ductilibus et voce tubę corneę, tubę ductiles argēteę: quib⁹ eloquia dñi pſertim nouī teſtamēti cōparanť: vt ſcriptū eſt. eloquia dñi eloquia caſta/ argētū igne examinatū. et illis canebāt i ſolēnitatibus/ dies lętitię pferētib⁹. Tubas corneas efficiebāt ex cornibus arietū: & in diebus luct⁹ & triſtitiæ illis canebāt/ in memoriā imolatiōis Iſaac/ agniq; ꝓ eo imo- lati, quibus non male veteris legis eloquia deſignantur: q̄ nō ad purū eſtimata et examina- ta/ in figura et quadā craſſitie cornea oia monſtrabāt. itē et tēpore captiuitatis et ante tem pus gratiæ/ oia quodāmodo triſtia, verū et ſi volum⁹ ſęculū pſens ad futurū cōparare/ tri ſtia quodā mō ſūt oia: et nobis in cornea tuba canēdū memoriā agni imaculati/ memoriā dñicæ paſſionis peragētib⁹ vſq; ad ſcām ei⁹ aduētum. ſicut ſcriptū eſt. quotieſcūq; eni mā- ducabitis panē et calicē bibetis: mortem dñi annūciabitis donec veniat.

ps dd LXXXVIII

1 DOminus regnauit iraſcātur populi: qui ſedes ſuper cheru- bim moueatur terra.

2 Dñs i ſiō magn⁹ et ex- celſus: ſuper oēs pplos.

3 Cōfiteantur nomi tuo magno/ quoniā terribi- le et ſanctū eſt: et honor regis iudicium diligit.

4 Tu paraſti directiōes: iudicium et iuſtitiam in iacob tu feciſti.

5 Exaltate dñm deū no- ſtrū/ et adorate ſcabellū pedū eius: qm̄ ſāctū eſt.

6 Moiſes et aarō i ſacer- dotib⁹ ei⁹: & ſamuel int eos q̄ inuocāt nomē ei⁹

7 Inuocabāt dñm et ipe exaudiebat eos: et in co lumna nubis loquebat ad eos.

8 Cuſtodiebant teſtimo nia eius: & præceptum quod dedit illis.

9 Domine de⁹ noſter tu exaudiebas eos/ de⁹ tu propici⁹ fuiſti eis: & vl- ciſcens in omnes adin- uentiones eorum.

10 Exaltate dominū deu

ps dd LXXXVIII.

1 DOmin⁹ regnauit iraſcātur populi: qui ſedes ſuper cheru- bim moueatur terra.

2 Dñs i ſiō magn⁹: et ex- celſ⁹ ſup oēs populos.

3 Confiteantur noi tuo magno & terribili/ quo niā ſanctū eſt: et honor regis iudicium diligit.

4 Tu paraſti ęquitatem: iudiciū et iuſtitiā in ia- cob tu feciſti.

5 Exaltate dñm deū no- ſtrū et adorate ſcabellū pedū ei⁹: qm̄ ſanctū eſt

6 Moiſes et aarō i ſacer- dotib⁹ ei⁹: et ſamuel iter eos q̄ inuocāt nomē ei⁹

7 Inuocabāt dñm et ipſe exaudiebat eos: in co- lūna nubis loquebatur ad eos.

8 Cuſtodiebant teſtimo- nia ei⁹: et præcepta eius quæ dederat illis.

9 Domine de⁹ noſter tu exaudiebas eos/ de⁹ tu propicius fuiſti illis: & vindicans in omnia ſtu dia eorum.

10 Exaltate dominū deū

LXXXVIII.

1 DOmin⁹ regnauit commoueant po puli: ſeſſor cherubi/ con cutiatur terra.

2 Dñs i ſiō magn⁹: et ex- celſus eſt ſup oēs pplos

3 Confiteantur noi tuo magno/ et terribili ſan- ctoq; : imperium regis iudicium diligit.

4 Tu fundaſti ęquitates: iudicium et iuſtitiam in iacob tu feciſti.

5 Exaltate dñm deū no- ſtrū et adorate ſcabellū pedū ei⁹: qm̄ ſanct⁹ eſt.

6 Moiſes et aarō i ſacer- dotib⁹ eius: et ſamuel in ijs q̄ inuocāt nomē eius.

7 Inuocabant dominum et ipſe exaudiebat eos: in columna nubis loq̄- batur ad eos.

8 Cuſtodierunt teſtimo nia eius: et preceptū qđ dedit eis,

9 Domie deus noſter tu exaudiſti eos/ deus ꝓ- picius fuiſti eis: et vltor ſuper cōmutationibus eorum.

10 Exaltate dominū deū

Pſal. 98 Dñs reg.	GALL	ROM.	HEB.
	noſtrũ et adorate ī mõ- te ſancto eiꝰ: quoniã ſã- ctus dñs deus noſter.	noſtrũ et adorate ī mõ- te ſancto eiꝰ: quoniã ſã- ctus eſt dñs deꝰ noſter.	noſtrũ et adorate ī mõ- te ſancto eius: quia ſan- ctꝰ dominꝰ deꝰ noſter.

TITVLVS nullus. Pſalmꝰ de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñs regnauit/ iraſcantur populi: qui ſedes ſuper cherubim 1
moueatur terra, meſſias dñt/ Chriſtus dñs regnũ orbis obtinuit/ cõcitentẽ natiões: dñs iceſ-
ſor ſuper cherubim monarchiã mũdi rexit/ i laudẽ cõcitentẽ reſoluantq; orbis habitatores.
Dñs ī ſion magnꝰ et excelſꝰ: ſup oẽs populos. Chriſtꝰ dñs ī eccl'ia regnatorũ magnificatus 2
et exaltatꝰ: ī oĩbus orbis natiõibꝰ. C õfiteãt noi tuo magno quoniã terribile et ſanctũ eſt: et 3
honor regis iudiciũ diligit. oẽs populi et natiões honorificẽt nomẽ tuũ qđ eſt ſup oẽ nomẽ/
nomẽ ſublime/ glorioſũ et excelſũ/ nomẽ tremẽdũ ī quo oẽ genu flectat cœleſtiũ/ terreſtriũ/ et
infernorũ/ nomẽ ſãctũ/ ī quo eſt ſãctificatio et redẽptio noſtra: & ad honorificẽtiã tuam et
cultũ tibi debitũ rex æterne ſpectat pie credere/ iudicare et diſcernere. T u paraſti directio- 4
nes: iudiciũ et iuſtitiã ī Iacob tu feciſti, tu rex clemẽtiſſime p̃paramẽta feciſti/ tu ap'os et di
ſcipulos tibi delegiſti: et iuſtitię legẽ ī terra & gẽte Hebræorũ tradidiſti. Exaltate dñm deũ 5
noſtrũ/ et adorate ſcabellũ pedũ eiꝰ: quoniã ſanctũ eſt. O populi tribꝰ et natiões glorifica-
te regẽ noſtrũ/ cõditorẽ et ſaluatorẽ noſtrũ/ et ꝓcũbite terræ vbi ſteterũt pedes eiꝰ: adora-
te hũanitatẽ eiꝰ quoniã ſctã eſt. M oiſes et Aarõ ī ſacerdotibꝰ eiꝰ: & Samuel iter eos q iuo 6
cãt nomẽ eius. Moiſes et Aarõ figurę ſacerdotũ eiꝰ: et Samuel figura inuocãtiũ diuinitatẽ
eius, ī nuocabãt dñm et ipſe exaudiebat eos: et ī colũna nubis loq̃batur ad eos. Moiſes et 7
Aaron implorabãt diuinũ auxiliũ/ et dñs ſua exauditiõe/ ſuo fauore ꝓſeq̃baẽ eos: et ī nube
colũnari alloq̃baẽ eos. Cuſtodiebãt teſtimonia eiꝰ: et p̃ceptũ qđ dedit illis. Moiſes et Aarõ 8
ſeruabãt eloquia eiꝰ: et legẽ quã mãdauit eis, ita rex Chriſte ſupbenedicte ī aſſũptę carnis
velamie allocutꝰ es ap'os tuos/ veros ſacerdotes tuos/ ipſi te iuocauerũt et exaudiſti eos.
cuſtodierũt teſtimonia tua et p̃cepta q̃ dediſti eis, tu dñe his ī veritate/ illis aũt ī figura et
imagie oĩa mõſtraſti. D ñe deꝰ noſter tu exaudiebas eos/ deꝰ tu ꝓpicꝰ fuiſti eis: et vlciſcẽs 9
ī oẽs adinuẽtiones eorũ, dñator opifexq; et cõditor noſter/ tu benigne admittebas petitio-
nes eorũ/ tu exorabilis fuiſti eis: & vltꝰ eos ſi qui trãſgreſſi ſũt in vniuerſis exercitijs/ q̃ mã
daſti eis. E xaltate dñm deũ noſtrũ/ & adorate ī mõte ſctõ eiꝰ: quoniã ſctꝰ dñs deꝰ noſter. 10
magnificate et glorificate dñatorẽ et cõditorẽ noſtrũ/ venerãtes ꝓcidite ī pura et icõtamia
ta eccl'ia eiꝰ: quoniã dñator/ cõditor et recreator noſter eſt purꝰ/ mundus/ incõtaminatus.

ADVERTE. Philo ī ſacra hiſtoria hũc ex pſalmis ī deſerto factis vnũ ponit/ & de Samue
le ibi ꝓphetatũ, ideo ãnectit pſalmis Moiſi, attribuit tñ cuidã Aſapho ꝓphetę. ¶ Prio ver
ſu, dñs regnauit iraſcanť ppli; ex hebręo/ dñs regnauit cõmoueanť populi, vbi ꝓpheta nõ
videt ad irã vocare populos: ſed potius ad motionẽ lętitię, ſic eni cõcordat prio verſui pſal
mi 96 et ſexto/ octauo/ et nono p̃cedẽtis/ et tertio huiꝰ, quomõ eni vocaret ad irã/ et ad cõ
fitẽdũ magno noi eiꝰ? verũ qa cõmouerī plerũq; ꝓ ſuccẽſere capi ſolet/ plerũq; ꝓ cõcitati-
one ad lętitiã: iterp̃tes nõ ꝓ hoc ſed ꝓ illo accepere. ¶ Eodẽ prio verſu, qui ſedes ſup cheru
bim: ex hebræo ſeſſor ſup cherubim, et eſt explicatio eius qđ priꝰ dictũ eſt: dñs/ et ſubaudi-
tur iterũ regnauit, acſi dicerem. dñs regnauit cõmoueanť populi: id eſt ſeſſor cherubim re-
gnauit/ cõcitetur terra, qua de re per tertiã perſonã potius apud nos dicendũ eſſet q ſedet
q̃ q ſedes: aut integer verſus ita legendꝰ. dñs regnauit cõmoueãť populi: qui ſedet ſup che-
rubī/ moueať terra, et eandẽ intelligentiã habet: dñs regnauit/ et qui ſedet ſuper cherubī,
et rurſũ cõmoueãť populi/ & particula hæc moueať terra, ſed et græce habet ὁ καθήμενος
ἐπὶ τῶν χερουβίμ/ ſedens ſup cherubim: vbi ſedẽs recti caſus eſt, quapropter rurſus ex
græco vertendũ erat qui ſedet/ potius q̃ qui ſedes. et Cherubim hic pluratiue dicitur/ quo
ſacrũ illũ ſupmę hierarchię itelligas pricipatũ. ¶ Tertio verſu, cõfiteãť noi tuo magno: no
mẽ magnũ ãñ Chriſti aduẽtũ/ putãt nomẽ tetragrãmatõ, IHVH. at poſt Chriſti aduẽtũ/ et
poſteaq̃ dñs regnauit: putãt pentagrãmaton IHSVH, ſũpta media q̃ mediatoris eſt ille-
ra, qđ et credũt inſinuaſſe magni dei præconẽ Paulũ/ cũ inquit, et dedit illi nomẽ qđ eſt ſu
p oẽ nomẽ. ¶ Quito verſu, vbi legimꝰ adorate ſcabellũ pedũ eiꝰ quoniã ſanctũ eſt: Hiero-
nymus ex hebręo habet/ adorate ſcabellũ pedum eiꝰ/ quia ſanctus eſt, vbi ſanctꝰ etſi expli-
cet id qđ ſignabat ſcabellum pedũ diuinitatis: cum eo tñ diſcrepat in genere, et cõſimili-
ter in greco legit προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὅτι ἅγιός ἐστι
adorate ſcabellũ pedũ eiꝰ quoniã ſanctus eſt, eſt eni hypopodion neutrũ/ et agios maſculi-
num, quare aut myſterium intelligitur q; hic ncie ſcabelli Chriſtꝰ ſecũdum humanitatem
ſignatur/ qui et ſecundum eã ſanctus eſt, et in qua/ ipſa quaſi diuinitatis infinitas requieuit
in his infimis/ veluti deitatis pedes, ſed in deo infimitas cum ſũmitate coicidit / et diui-

nitatis plenitudine. Nã et ipſe dñs noſter (hoc ipſũ detegẽte Paulo) eſt in quo inhabitat omis plenitudo diuinitatis corporaliter, quis igit̃ dubitat ſanctũ illud corpus eſſe adorãdũ? ipſe eni eſt agnus īmolat⁹: qui abſtulit pcã mũdi/ſanct⁹ dñi et hoſtia incõtaminata & dignus eſt agn⁹ qui occiſ⁹ eſt/accipere virtutẽ & diuinitatẽ & ſapiẽtiã & fortitudinẽ et honorẽ et glorĩã & benedictionẽ, et ad hoc forte ſignificãdũ ſacramẽtũ/mutatũ eſt genus, adde q̃ ſubſtãtiue/ magis explicatiue tenetur, ſic eni i Luca de eo ſecũdũ humanitatẽ dicit̃, ſcio te: qui ſis ſanctus dei, ſed ſi contẽdis epithetum eſſe/et quod (ſi reſpicit ſcabellũ) diſcrepare in gñe. Si cõcedã: addã inſuper præſtare proprietatẽ ſermonis imutare/q̃ ſacramẽtũ obnubere/cõtegere/confundere. At ſi vlterius cõtendis: ſeruata ſermonis proprietate epithetũ ad eius/ſiue ad deũ referri. Nõ ſatis tũc apta videt̃ additio cauſæ, nã cœlũ etiã quod moribundis oculis intuemur thronus & ſedes dei dicit̃, ſed qua colligit̃ cõſequẽtia: adorate cœlũ dei thronũ/quia de⁹ ſanctus eſt: quipotẽ⁹ vetamur adorare, ſed ſi cœlũ eſſet ſanct⁹ dñi/ qui tantopere ab oibus ꝓphetis eſt ꝓmiſſ⁹: ꝓculdubio iuberemur ipſũ adorare. Itaq; ſacra mẽti explicãtius videt̃: vt legatur ſanct⁹ q̃ ſanctũ. ſed de his hactẽ⁹. ¶ Sexto verſu. Moiſes et Aaron in ſacerdotibus eius, dices in quo ſimiles ſũt Moiſes et Aaron & Samuel Chriſti dñi ſacerdotibus? multũ oino. Nã Moiſi & Aaron loquebat̃ dñs i colũna nubis ex ſeptio verſu. apoſtolis autẽ primis ſuis ſacerdotibus/ loquebat̃ Chriſt⁹ dñs i tẽplo corporis. Moiſes & Aaron publicarũt primã legẽ vmbratilẽ & carnalẽ: apoſtoli ſacerdoteſq; Chriſti publicauerũt ſecũdã legẽ/ exemplarẽ et ſpiritualẽ. Moiſes & Aaron ſigna fecerũt ante populũ iſrael in deſerto: ſacerdotes Chriſti id eſt apoſtoli in toto mũdo. Moiſes & Aaron inuocabãt dñm et exaudiebat eos: apoſtoli inuocabãt ſaluatorẽ dñm & multo magis pro toto mũdo exaudiebat eos. Samuel ſpiritu prophetiæ ſupra Heli abũdault/ vt Heliæus ſupra Heliã/qui pro ſpiritu Helię in ſe duplicãdo inuocauit deũ et deprecatus eſt: apoſtoli autẽ abũ de ſpiritum ſanctum acceperunt/& manuũ ipoſitione aliis cõmunicauerũt. & nichil i illis inueniri potuit: qn hi multo locupletius abundarẽt. ¶ Nono verſu. vlciſcens in oẽs adinuentiones eorum: ex hebræo vltor ſuper commutationibus eorum, certum enim eſt q̃ ad aquas contradictionis Moiſes & Aaron increduli facti ſunt: & a diuina iuſſione & volũtate cõmutati & trãſgreſſi, qua de cauſa deus vltus eſt hãc alienationẽ & tranſgreſſionẽ eorum: & non intrauerunt in terram promiſſionis, verum vt legimus aliũ ſenſum contẽdere videtur, ſed tunc legendũ potius exercitationes q̃ inuentiones, nam ea in quib⁹ exercebant populum: non erant inuenta eorum / ſed diuina inſtituta. & ſic etiam græce legitur. ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν in omnia exercitia/ſiue in omnes exercitationes eorum, quo deſignatur deum protinus vlciſci eos: ſi qui diuinas ordinationes in quibus exercebant populum/tranſgrederentur.

¶ Pſalmus in cõfeſſiõe LXXXVIIII.

1 IVbilate deo omnis terra: ſeruite domino in lętitia.
2 Introite i cõſpectu ei⁹: in exultatione.
3 Scitote quoniã dñs ipſe eſt deus: ipſe fecit nos et non ipſi nos.
4 Populꝰ eius et oues paſcuę ei⁹ intoite portas eius/in confeſſiõe atria eius: in hymnis confitemini illi.
5 Laudate nomẽ ei⁹ qñ ſuauis domin⁹ i ęternũ miſericordia ei⁹: & vſq; in generationẽ & gene-

¶ Pſalmus in cõfeſſione. LXXXVIIII.

IVbilate domino omnis terra: ſerui te domino in lętitia.
Intrate in cõſpectu ei⁹ in exultatiõe/ ſcitote q̃ dñs ipſe eſt deus: ipſe fecit nos & nõ ipſi nos.
Nos autem populꝰ ei⁹ & oues paſcuæ ei⁹/ itrate portas eius in confeſſione: atria eius in hymnis confeſſionum.
Laudate nomẽ ei⁹ quoniã ſuauis eſt dominus in æternum miſericordia eius: & vſq; in ſęcu-

¶ Pſalmus in cõfeſſione. C.

IVbilate domino omnis terra: ſerui te domino in lætitia.
Ingredimini coram eo: in laude.
Scitote quoniã dominus ipſe eſt deus: ipſe fecit nos: & ipſius ſumꝰ.
Populꝰ eius: et grex paſcuæ eius.
Ingredimini portas ei⁹ in gratiarum actione: atria eius in laude.
Cõfitemini ei bñdicite noi ei⁹ qa bonꝰ dñs i ſẽ pitnũ miſericordia ei⁹: & vſq; ad gñationẽ et

Psal. 99 Iubilate. 100

GALL. ROM. HEB.

rationem veritas eius. lum seculi veritas eius. generationem fides eiꝰ.

TITVLVS. Psalmꝰ pro cõfessiõe/id est gratiarũ actione/diuina laude et beneficiorũ suorũ agnitione. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur/et vocat vniuersos terræ incolas ad dei beneficia agnoscenda.

EXPOSITIO CONTINVA. Iubilate deo oĩs terra: seruite dño ĩ lætitia. supra virtum captũ laudes effũdite redẽptori deo oẽs habitatores terræ: et ei qui nos in suũ obsequiũ mercatꝰ est/hilarẽ/prõptũ alacrẽq; et spõtaneũ exhibete cultũ. Introite i cõspectu eiꝰ: in exultatione. repræsentamini conspectui eiꝰ: in spũali gaudio et mẽtis alacritate. Scitote quoniã dñs ipse est deus: ipse fecit nos et nõ ipsi nos. hoc agnoscite quoniã is qui vos mercatus est in suos seruos/ipse est conditor et creator vester: ipse est opifex noster/et nos ipsius creatura sumus et opus. Populꝰ eius et oues pascuæ eius introite portas eius in cõfessione/ atria eius in hymnis: cõfitemini illi. ipse dñs et rex vester est et vos plebs eius/ipse pastor vester est/et vos grex cœlestis alimoniæ eiꝰ/suscipite cũ gratiarũ actiõe catecheses agnitiõis eiꝰ/ suscipite cũ diuinis laudibꝰ mysteria et sacramẽta eius: recolite beneficia eius. Laudate nomẽ eius quoniã suauis est dñs/in ęternũ misericordia eius: et vsq; in generationem et generationem veritas eiꝰ. instate laudibꝰ nois eiꝰ/quoniã dulcis/benignꝰ et plꝰ qui nos redemit/misericordiæ eiꝰ nullꝰ est fminꝰ: et a successiõe ĩ successionẽ fides/veritatisq; lex eiꝰ.

ADVERTE. Tertio versu. vbi legimus/et non ipsi nos: nos recti casꝰ est. sic enĩ græce καὶ οὐχ ἡμεῖς ὅ id est et non nos. et qui adiecit ipsi: hoc fecisse videt vt ꝑ appositionẽ itelligat nos esse recti casus. verũ Hieronymus ex hebræo/eiꝰ loco habet: et ipsiꝰ sumꝰ. et est aptior sensus. quis enĩ arbitratur se fecisse/aut creasse? Et tametsi patres nostri nos seminẽt aut generẽt: nõ tamẽ faciũt aut creãt. et veriꝰ adhuc seminãt q̃ generãt. sed ille q formã dat: maxime gignit ac generat. qd enĩ aliud gñatio etiã apud philosophos: q̃ ipsius formę introductio? sic enĩ Moses etiã id deo tribuit. deũ inquit qui te genuit dereliquisti: et obliꝰ es dñi creatoris tui. Sed et cũ aliqñ alias ab hebræo patriæ liguæ satis perito de psalmis nõnulla perconctarer: hũc locũ michi rẽphendit tanq̃ inscitia interpretis (quisquis is fuerit) vicatũ. vt in quo nulla abdicationis particula/negatio nulla ponat. et eũ sensũ quẽ postmodũ ex fido iterprete et optime de litteris sacris merito sacerrimo Hieronymo didici: adduxit. quare si versus restituatur suæ origini conformior: minꝰ poterunt nobis insultare Iudæi/aut nos falsitatis et inscitię arguere. Vltimo versu. Solẽt aliqui legere vsq; in gñatione et generationẽ veritas eiꝰ: sed rectius vt eodẽ casu legatur vsq; in generationem et generationem. id enim: sermonis ratio/ac proprietas efflagitat.

Psalmꝰ ipi Dd. C.

1 MIsericordiã et iudiciũ cãtabo tibi dñe/ psallam et intelligam in via imaculata: quando venies ad me.

2 Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus meæ.

3 Nõ ꝓponebã añ oculos meos rem iniustã: faciẽtes ꝓuaricatiões odiui.

4 Nõ adhæsit michi cor prauum: declinantem a me malignum non cognoscebam.

5 Detrahẽtẽ secreto ꝓximo suo: hũc ꝓsequebar

6 Superbo oculo & insatiabili corde: cum hoc non

Psalmus ipi Dd. C.

MIsericordiã et iudiciũ cãtabo tibi domine/psallã et intelligam i via immaculata: quãdo venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus meæ.

Nõ ꝓponebã añ oculos meos rẽ malã faciẽtes ꝓuaricatiões odiui: et nõ adhęsit michi cor prauũ

Declinãtes a me malignos nõ agnoscebam: detrahentẽ aduerꝰ ꝓximum suũ occulte hũc persequebar.

Superbo oculo et insatiabili corde: cum hoc simul

Psalmꝰ Dauid. CI.

MIsericordiã et iudicium cantabo tibi domie/psallã et eruditar i via perfecta: quãdo venies ad me.

Ambulabo in simplicitate cordis mei: in medio domus meæ,

Non ponã corã oculis meis verbũ belial: faciẽtem declinatiões odiui/ nec adhęsit michi

Cor prauum recedet a me/malũ nesciã: loquẽtem in abscondito contra proximum suũ hũc iterficiam.

Superbũ oculis et altũ corde: cum hoc esse nõ

	GALL.	ROM.	HEB.
	edebam.	non edebam.	potero,
7	Oculi mei ad fideles ter	Oculi mei sup fideles ter	Oculi mei ad fideles ter
	ræ vt sedeãt mecũ: ãbu-	ræ vt sedeãt hi mecum:	ræ vt habitẽt mecũ: am
	lans in via immaculata	ambulãs i via imacula-	bulans in via simplici-
	hic michi ministrabat.	ta hic michi mistrabat.	ter hic mistrabit michi.
8	Nõ habitabit i medio	Nõ habitabit in medio	Nõ habitabit in medio
	domus meę qui facit su	domus meę qui facit su	dom⁹ meæ faciẽs dolũ:
	perbiã: qui loquitur ini-	perbiam: qui loquit ini	loquens mendaciũ non
	qua nõ direxit in cõspe	qua nõ direxit in cõspe	placebit i cõspectu ocu-
	ctu oculorum meorũ.	ctu oculorũ meorum.	lorũ meorum
9	In matutino interficie-	In matutinis interficie-	Mane perdã oẽs ipios
	bã oñs peccatores ter-	bã oẽs peccatores terrę:	terræ: vt interficiã de ci-
	ræ: vt disperderẽ de ci-	vt disperdã de ciuitate	uitate domini vniuer-
	uitate dñi omnes ope-	domini omnes qui ope-	sos qui operantur ini-
	rantes iniquitatem.	rantur iniquitatem.	quitatem.

TITVLVS. Psalmus Dauid. Psalmus/laus Christi domini ad patrem. Propheta in spiritu eum inducit psallentem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Misericordiã & iudiciũ cantabo tibi dñe: psallã & intelligã in via imaculata quãdo venies ad me. miserationẽ tuã & iustitię tuæ æquitatẽ in laudẽ tuã depromã/pater imense: laudabo te/ meditabor et exercebor i lege tua incõtamiata & pfecta O pater/quãdo tu docebis me & mãdabis illã referare. Perambulabã in inocẽtia cordis
2 mei: in medio domus meę. cõuersatus sum in simplicitate animi/in puritate mẽtis meę: in
3 medio terræ iudęæ. Nõ ꝓponebã ante oculos meos rem iniustã: faciẽtes ꝓuaricationes odiui. nichil funestũ/nichil quod maligni principiq; tenebrarũ sit/ac iustũ in mẽte volui: scribas
4 autẽ & pharisęos legis tuæ trãsgressores odio habui. Nõ adhęsit michi cor prauũ: declinãtẽ a me malignũ nõ cognoscebã. homo scelerati animi nõ copulat⁹ est michi: viri maligni
5 a semita mea declinãtis notitiã nolui. Detrahentẽ secreto ꝓximo suo: hũc psequebar. virũ clam oblocutorẽ cõtra fratrẽ & notũ suũ: ego increpaui & in eũ iectus sum. Superbo oculo et
6 insatiabili corde: cũ hoc nõ edebã. cũ viris elati animi & inexplebilis cõcupiscẽtię: discũbere
7 ac participare nolebã/ante eos diuinę almonię doctrinã nõ seminabã. Oculi mei ad fideles terrę vt sedeant mecũ: ambulãs in via imaculata hic michi ministrabat. affectus animi mei & prouidẽtia ad fideliter mandata dei suscipiẽtes in terra/vt mecũ participes sint in regno patris mei: obseruãs i simplicitate & puritate mẽtis legẽ dei ille michi famulabat & ob-
8 sequiũ ꝓstabat. Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiã: qui loquit iniqua/ nõ direxit in cõspectu oculorũ meorũ. non residebit in regno meo supbus: dolosus/mailo-
9 quus & mendax nichil digne egit vnde placere possit ante cõspectũ meũ. In matutino interficiebã oẽs peccatores terrę: vt disperderẽ de ciuitate domini omnes operãtes iniquitatẽ. In aduentu meo exterminaui omnes impios orbis: vt extirparem de regno dei vniuersos qui mandata dei pręuaricantur aut contemnũt.

ADVERTE. Primo versu. intelligã in via imaculata: ex hebræo erudiar in via perfecta. id intellige de lege euangelica/qua pater erudiuit filiũ. dominus eni in lege domini meditatus & exercitatus est die ac nocte. sed & tunc a patre eruditur: quando pater in eo manẽs mandat illa eloqui & manifesta facere. & hoc est forte quod subiũgitur si sine interrogatiõe legitur: quando venies ad me, vt sit sensus/intelligã/erudiar/docebor a te in lege perfecta: quando venies ad me/quando mandabis & precipies me illa loqui & manifestare. ego (inquit dominus) a meipso facio nichil: sed sicut docuit me pater hæc loquor. et lex Mosi perfecta non est: sed typus & rudis quędam delineatio perfectę. Sunt qui hanc particulã quãdo venies ad me cũ interrogatione intelligunt: vt potius sit sensus quando aderis/quando auxiliaberis michi? & non tam sibi q̃ nobis Christus dominus aut psallit aut orat. nunq̃ eni illi aberat pater: nisi quadam mystica presenti absentia. qui misit me inquit mecum est: & non reliquit me solum. Secundo/tertio/quarto & sequentibus versibus ad finẽ vsq; psalmi: quę interptes per ꝓteritũ iperfectũ nobis exposuerũt/ Hieronym⁹ per futurũ oia expressit. & si nõ per futurũ exprimere voluerunt vt octauũ versum: per ꝓteritũ pfectũ forte id rectius feciſſe viderẽtur/vt & in tertio versu cũ interpretati sunt faciẽtes pręuaricatiões odiui.

Psal. 100 Misericor. 101

¶ Quarto versu, nõ adhęsit michi: Hieronym⁹ ex hebręo transtulit superiori particulę / & qđ subtũ gitur cor prauũ / sequẽti, quare si cõtinuãdus est versus ad hebraicæ veritatis translationem: legendus est, nec adhęserunt michi / cor prauũ declinabat a me / malignũ non cognoscebã. ¶ Vltimo versu, in matutino interficiebam omnes peccatores terrę, ex hebręo / mane perdã omnes ipsos terrę, vt legimus / primo aduẽtui applicari potest, nam in primitiua ecclesia vniuersa ferme exterminata est idololatria / & per baptismũ omnes peccato mortui: vt resurgerẽt iustificati in ciuitate dñi / monte sion & tabernaculo dei cũ hominibus. Verũ vt sacer Hieronym⁹ traduxit: de secundo aduentu recte intelligi potest, cũ in ipsis exordijs ipsoq; futuri ęculi diluculo dicturus est peccatoribus & impijs: discedite a me maledicti in ignẽ æternũ / qui paratus est diabolo & angelis eius. ergo in vtroq; aduentu delentur peccatores: sed in primo per correptionẽ & iustificationis viuificationẽ / in secũdo vero per secundam mortem / & æternã condẽnationem.

¶ Oratio pauperis cũ anxiatus fuerit / & corã domino effuderit precẽ suam. CI.

1 Omine exaudi orationẽ meam: & clamor meus ad te veniat.

2 Non auertas faciẽ tuã a me: in quacũq; die tribulor inclina ad me aurem tuam.

3 In quacũq; die inuocauero te: velociter exaudi me.

4 Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremiũ aruerunt.

5 Percussus sum vt fœnum & aruit cor meũ: quia oblitus sum comedere panem meum.

6 A voce gemitꝰ mei: adhęsit os meũ carni meę.

7 Similis factus sũ pelicano solitudis: factus sũ sicut nycticorax i domicilio.

8 Vigilaui: & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

9 Tota die exprobrabãt michi inimici mei: &

¶ Oratio pauperis cõ anxius fuerit / & coram domino effuderit precẽ suam. CI.

Omine exaudi orationẽ meam: & clamor meus ad te perueniat.

Ne auertas faciem tuã a me / in quacũq; die tribulor inclina ad me aurem tuã: in quacũq; die inuocauero te velociter exaudi me.

Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut in frixorio cõ frixa sunt.

Percussus sum sicut fœnum & aruit cor meum quia oblitus sum comedere panẽ meum: a voce gemitus mei adhęserũt ossa mea carni meę.

Similis factus sum peli cano in solitudine / factꝰ sum sicut nycticorax in domicilio: vigilaui & factus sũ sicut passer vnicus in ædificio.

Tota die exprobrabãt michi inimici mei: &

¶ Oratio pauperis cũ anxius fuerit / & coram domio fuderit eloquiũ suum. CII.

Omine exaudi orationẽ meam: & clamor meus ad te veniat.

Nõ abscõdas faciẽ tuã a me: in die tribulationis meæ inclina ad me aurem tuam.

In q̃cũq; die inuocauero te: velociter exaudi me.

Quia cõsumpti sunt sicut fumus dies mei: & ossa mea quasi frixa cõ tabuerunt.

Percussum est quasi fœnum & arefactũ est cor meũ: quia oblitus sũ comedere panẽ meũ.

A voce gemitꝰ mei: adhęsit os meũ carni meę.

Assimilatus sum pelicano deserti: factus sũ q̃si bubo solitudinum.

Vigilaui: & fui sicut auis solitaria super tectum.

Tota die exprobrabãt michi inimici mei: ex-

qui laudabant me aduersum me iurabant.

10 Quia cinerē tanq̄ panē manducabā: et poculū meū cū fletu miscebā

11 A facie iræ indignationis tuę: quia eleuās allisisti me.

12 Dies mei sicut vmbra declinauerūt: & ego sicut fœnum arui.

13 Tu autē dñe in æternū pmanes: & memoriale tuum in generationē & generationem.

14 Tu exurgēs miserebe-ris sion: quia tēpus miserēdi ei9: qa venit tps.

15 Quoniā placuerūt seruis tuis lapides eius: & terrę eius miserebūtur.

15 Et timebūt gentes nomē dñi: & omnes reges terræ gloriam tuam.

17 Quia ædificabit dominus sion: & videbitur in gloria sua.

18 Respexit in orationem humiliū: & non spreuit precem eorum.

19 Scribant hęc i gñatione altera: et ppls qui creabitur laudabit dñm.

20 Quia pspexit de excelso sācto suo: dñs de cœlo i terrā aspexit.

21 Vt audiret gemitū cōpeditorū: vt solueret filios interēptorū.

22 Vt annūciēt in sion nomen domini: & laudem eius in hierusalem.

23 In cōueniēdo populos in vnū: & reges vt ser-

qui me laudabant aduersum me iurabant.

Quia cinerē tanq̄ panē manducabā: & potum meū cū fletu tēperabā.

A facie iræ indignationis tuę: quia eleuans elisisti me.

Dies mei sicut vmbra inclinauerunt: & ego sicut fœnum arui.

Tu autē domine in æternū permanes: & memoriale tuū in sęculum sęculi.

Tu exurgēs miserebe-ris sion: quia venit tēpus miserendi eius.

Quia bñplacitū habuerūt serui tui lapides ei9: & terrę eius miserebūt.

Et timebūt gētes nomē tuum dñe: & oēs reges terræ gloriam tuam.

Quoniā ædificauit dominus sion: & videbit in maiestate sua.

Et respexit in oratiōes pauperū: & non spreuit preces eorum.

Scribāt hęc i gñatione altera: & ppls qui creabitur laudabit dñm.

Quia pspexit de excelso sancto suo: dñs de cœlo in terrā pspexit.

Vt audiret gemitū vinculatorū: & soluat filios interemptorum.

Vt annūcieť in sion nomen domini: & laus ei9 in hierusalem.

In cōueniēdo populos in vnum: & regna vt ser-

ultantes per me iurabant.

Quia cinerē sicut panē comedi: & potū meum cum fletu miscui.

A facie indignatiōis & irę tuę: quia eleuasti me & allisisti me.

Dies mei quasi vmbra declinati sunt: & ego q̄si fœnum arui.

Tu autē dñe i ętern̄ū pmanes: mēorabile tuū i gñatione & gñatione.

Tu suscitās misereberis siō quia tēpus est vt miserearis eius: qm̄ venit tēpus/ qm̄ venit pactū.

Quoniam placitos fecerunt serui tui lapides eius: & puluerē ei9 miserabilē.

Et timebūt gētes nomē dñi: et vniuersi reges terrę gloriam tuam.

Quia ædificauit dominus sion/ apparuit i gloria sua.

Respexit ad orationē vacui: et nō respexit orationem eorum.

Scribat hoc in gñatiōe nouissima: & pplus qui creabit laudabit dñm.

Quia pspexit de excelso sanctuario suo: dñs de cœlo terrā cōtēplat9 est

Vt audiret gemitū vincti: vt solueret filios mortis.

Vt narretur in sion nomen domini: & laudatio eius in hierusalem.

Cū congregati fuerint populi simul: & regna

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
101 Dñe exau.	uiant domino.	uiant domino.	vt ſeruiant domino.
24	Reſpondit ei in via virtutis ſuæ: paucitatē dierū meorū nūcia michi.	Reſpōdit ei in via virtutis ſuæ/ paucitatē dierū meorū enuncia michi/	Afflixit in via fortitudinē meā: abbreuiauit dies meos.
25	Ne reuoces me in dimidio dierum meorū: in generatione & generationem anni tui.	& ne reuoces me in dimidio dierū meorū: in ſęculum ſæculi anni tui.	Dicā deus meus ne rapias me in medio dierū meorū: in generatiōe generationū anni tui.
26	Initio tu domine terrā fundaſti: & opera manuum tuarū ſunt cœli.	Initio terrā tu fundaſti domīe: & opera manuū tuarum ſunt cœli.	A principio terrā fundaſti: & opus manuum tuarum ſunt cœli.
27	Ipſi peribūt tu autē permanes: & oēs ſicut veſtimentū veteraſcēt.	Ipſi peribunt tu autem permanes/ & omnia ſicut veſtimentū veteraſcent: & ſicut opertoriū mutabis ea et mutabūt.	Ipſi peribunt tu autem ſtabis/ & oēs quaſi veſtimentū atterentur: quaſi palliū mutabis illos & mutabuntur.
28	Et ſicut opertoriū mutabis eos & mutabunt: tu autē idē ipſe es & āni tui nō deficient.	Tu aūt idem ipſe es: & anni tui non deficient.	Tu autem ipe es: & anni tui non deficient.
29	Filij ſeruorū tuorū habitabūt: & ſemen eorū in ſęculum dirigetur.	Filij ſeruorū tuorū habitabūt: & ſemen eorū in ſęculū ſæculi dirigeť.	Filij ſeruorū tuorū habitabūt: & ſemē eorum āte faciē tuā pſeuerabit.

TITVLVS. Oratio pauperis cū anxius fuerit/ & in cōſpectu domini fuderit eloquiū ſuum. Pſalmus: deprecatio ecclēſiæ id eſt populi fidelis ifidelīū calamitate preſſi ad Chriſtū dñm. Propheta in ſpiritu populum fidelem orantem inducit.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñe exaudi orationē meā: & clamor meus ad te veniat. fili dei/ verbū patris æterni admitte precem meā: & vociferatio cordis mei ante te introeat. 1
Non auertas faciē tuā a me: in quacūq; die tribulor inclina ad me aurē tuā. fili dei ne ſubſtrahas gratiā & fauorē tuū a me: in quocūq; tēpore tribulationis meę extende ſup me ppiciationē tuā. In quacūq; die iuocauero te: velociter exaudi me. redēptor benigniſſime quocūq; tēpore iplorauero auxiliū miſericordię tuę: ne differas precē meā ſuſcipere. Quia defecerūt ſicut fumus dies mei: & oſſa mea ſicut cremiū aruerūt. fili dei ne differas me exaudire/ quia euanuerūt ſine vſu inſtar fumi tēpora mea: & quicquid in me ſolidū erat & firmū/ velut res quęplā cōcremata/ vſtulatū eſt & exſiccatū. Percuſſus ſum vt fœnū & aruit cor meū: quia oblitus ſum comedere panē meū. afflauit me pcuſſio tua vt vredo herbā cāporū: cōtabuit aia mea/ quia nō fuit qui ppinaret doctrinæ tuæ & ſpūalis alimoniæ cibū. A voce gemitus mei: adhęſit os meū carni meæ. a multitudine luctus mei: oſſa mea & cutis ſimul adheſerūt. Similis factus ſū pelicano ſolitudinis: factus ſum ſicut nycticorax in domicilio. aſſimilatus ſum vlulę deſerti: aſſimilatus ſum noctuæ in ruinis atq; macerijs edificiorū. Vigilaui: & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius i tecto. inſōnes noctes egi: & aſſimilatus ſum paſſeri abſq; compare culmū domorū inſidēti. Tota die exprobrabāt michi inimici mei: & qui laudabant me aduerſum me iurabāt. abſq; intermiſſioue cōuicijs laceſſebāt me ifideles aduerſarij mei: & qui videbātur me ꝓbare/ aduerſum me cōſpirabāt. Quia cinerē tanq̄ panē mā ducabā: & potū meū cū fletu miſcebā. laceſſebāt/ & aduerſum me cōſpirabāt/ quia pro doctrina tua cinere me paſcebāt: & pro potu lachrimis potabāt. A facie irę indignationis tuę: quia eleuans alliſiſti me. fili dei cinis michi cibus & lachrimæ meæ potus a preſentis plaga furoris & ſuccenſionis tuæ: quia tu qui me ab exordio naſcentis eccleſiæ eleuaſti/ multiplicaſti/ auxiſti/ nunc depreſſiſti/ minuiſti/ contriuiſti me. Dies mei ſicut vmbra declinauerunt: & ego ſicut fœnum aruī. tempora perfectionis meę vt veſtigia vmbræ defluxerunt: & ego in ſimilitudinem fœni agri cito defeci/ & a priſca illa charitate & deuotione ſiccatus ſum. Tu autē dñe in æternū permanes: & memoriale tuū in generatione & generationē. tu vero dñator æterne in ſempiternū pſeueras: & memoria tua per oēs generatiōes. Tu exurgēs miſereberis ſion/ quia tēpus miſerēdi eius: quia venit tēpus. O fili dei vnicū cū-

fugiũ noſtrũ/ tu excitatus miſereberis/venia gratiaq; tua dignaberis cœtũ ſanctorũ tuorũ/
15 quia adeſt hora vt miſerearis ei⁹:quia aduenit hora. Quoniã placuerũt ſeruis tuis lapides
eius:et terrę eius miſerebũtur.venit tps vt miſerearis ipius ſiõ quoniã ſancti quos ſuſcitaiti/
acceptabiles fecerũt populos qui inſeranẽ in ædificio ſion: & terrã & puluerẽ iiõ miſeratiõe
16 digna efficiẽt/ vt adaptenẽ ædificio ſanctorũ tuorũ. Et timebũt gẽtes nomẽ tuũ dñe:& oẽs
reges terrę glorią tuã.audito noie tuo nationes reuerebũẽ te filii dei / dñator æterne: & oẽs
17 dñatores orbis maieſtatẽ tuã. Quia ædificabit dñs ſion:& videbiť in gl̃ia ſua.reuerebuntur
nomẽ filij dei/quia Chriſtus dñs reſtaurabit ecclęſiã ſuã:& apparebit in decore ſuo/i hono-
18 rificẽtia priſtina.Reſpexit in orationẽ humiliũ:& nõ ſpreuit precẽ eorũ. Chriſtus dñs ocu-
19 los admouit p̃cibus afflictorũ et humiliatorũ:& nõ eſt aſpnatus depcationẽ eorũ. Scribanẽ
hęc in gñatione altera:& populus qui creabiť laudabit dñm.exarẽtur hęc & memorẽtur in
gñatione poſt hãc calamitatẽ futura: & qui in futurũ in meliorẽ vitã reformabũtur collau-
20 dabũt Chriſtũ/regẽ æternũ & dñatorẽ noſtrũ.Quia ,pſpexit de excelſo ſancto ſuo: dñs de
cœlo in terrã aſpexit.collaudabũt Chriſtũ dñm/quia ipſe de dextera patris/ de ſublimi gl̃ię
ſuę ſede oculis miſerationis ſuæ ſup nos aſpexit:rex noſter & dñator noſter de ſublimi ſollo
21 ſuo reſpexit habitatores terrę. Vt audiret gemitus cõpeditorũ:vt ſolueret filios interẽptorũ.
dñs habitatores terrę aſpexit/vt attenderet ad eiulatus vinctorũ;vt eriperet liberos eorum
22 qui in aduerſa calamitate cõtriti defecerũt. Vt annũcient in ſion nomẽ dñi:& laudẽ eius in
hieruſalẽ.id opatus eſt Chriſtus dñs vt euangelizeť nomẽ eius in eccl̃a gentiũ: & laudatio
23 eius in gẽte hebręorũ.In cõueniẽdo populos in vnũ:& reges vt ſeruiãt dño, vt populi gẽ-
tiũ & hębreorũ in vnũ gregẽ & ouile vnũ cõueniãt:& dñatores terrę cõſpirẽt in vnũ vt ia-
24 mulenť Chriſto dño regi noſtro.Reſpõdit ei in via virtutis ſuę: paucitatẽ dierũ meorũ nũ-
25 cia michi.Ne reuoces me in dimidio dierũ meorũ:in gñatione & gñationẽ anni tui.mater
ſion allocuta eſt dñm in tẽpore cõfortationis ſuę.dñe oſtẽde michi breues eſſe dies afflictio-
nis meę.& ne finias/ ne extermines me in medio hoc tẽpore inter primũ ſeruẽtis cultus tui
26 tẽpus & nouiſſimũ:nã in ſęculũ ſęculi duratio tua. Initio tu dñe terrã fundaſti: & opa ma-
nuũ tuarũ ſunt cœli.in principio tu fili dei orbẽ terræ creaſti: & opificia omniartificis potẽ-
27 tię tuæ ſunt cœleſtes globi.Ipſi peribũt tu autẽ pmanes:& oẽs ſicut veſtimentũ veteraſcẽt.
cœli mutabũtur & trãſibũt/tu autẽ perſtabis: & vniuerſi cœlorũ globi veluti amictus in tẽpe
28 cõſeneſcẽt.Et ſicut opertoriũ mutabis eos & mutabũtur:tu autẽ idẽ ipſe es et anni tui non
deficiẽt.tu fili dei cœlos mutabis vt mutari ſolet indumentũ & mutabũtur;tu vero ſemper
29 imutabilis es/& annorũ tuorũ æternitas & duratio nequaq̃ deficiẽs. Filij ſeruorũ tuorũ ha
bitabũt:& ſemẽ eorũ in ſęculũ dirigetur.inſtructi a ſanctis tuis terrã viuentiũ hęreditabũt:
& proles eorum vſq; in ſempiternum in cultu tuo perſeuerabit.

ADVERTE.hũc pſalmũ nõ ab re de filio dei interp̃tatũ intelligas.nã & Paulus capite pri
mo epiſtolę ſuę ad hebręos:26 ſextũ verſum & obiter duos ſubſequẽtes adducit ad filiũ dei
dirigẽdũ. Sexto verſu.adhęſit os meũ carni meę:os pro oſſe hic itellige nõ ,p ore/& ex tra-
latione romana/& quia in greco habeť τὸ ὀστοῦν pro oſſe / & quod ad oris ſignificationẽ
minime anceps vocabulũ eſt. Septimo verſu.ſimilis factus ſum pelicano.quę auis ſit pe-
licanus quẽ & πελεκᾶν greci quinta apud eos & tertia apud nos inflexione appellant:
ſunt qui de ea aue varia fabulanť/cõfodere ſibi pectus & ſanguie ſuo ,pprios viuificare pul
los.ſi egrũ reſpiciat/nõ moriturũ.ſin min⁹/moriturũ.ſed certa deſiderať hiſtoria.verũ quæ
hic noianda eſt/in hebręo vocať QVAATH.& quęcũq; ſit:inũda eſt/i deſertis & ſolitu-
dinibus habitãs.in leuitico onocrotalus interp̃tata eſt, vbi dicit.hęc quę de auibus come-
dere nõ debetis.& ſubiungit ibim & cygnũ & onocrotalũ. Sed onocrotalus/ holoris ſimi-
litudinẽ habet.nec diſtare putareť oino:niſi faucib⁹ ipis ieſſet alterius vteri genus.huc oia
inexplebile aial cõgerit.mira vt ſit capacitas,mox pfecta rapina/ ſenſim ide in os reddita/
inferã in aluũ ruminãtis modo defert.hoc de onocrotalo ex hiſtoria.Cęterũ Ariſtoteles no
mine pelicanũ intelligit quoddã genus auiũ pelago/amnibus lacubuſq; & iluminib⁹ victũ
quęritantiũ/de quibus in quodã loco hiſtorię aialiũ hunc in modũ ſcribit ὁι δὲ πελεκᾶ-
νες ὅι ἐν τοῖς ποταμοῖς περίμεροι καταπίνουσι τας μεγάλας κόγχας καὶ λεί-
ας ὅταν δὲν τῷ πρὸ τῆς κοιλίας τόπῳ πέμψωσιν ἐξεμοῦσιν ἵνα χασκουσῶν
τὰ κρέα ἐξαιροῦντες ἐσθίωσι pelecanes autẽ qui fluuios accolũt maiuſculas conchas
plamaſq; glutiũt.quas vbi in igluuie/puẽtriculoq; coxerint/ euomũt:vt hiãtib⁹ ipis carnes
eximẽtes edãt.Quẽ locũ fere interp̃tať Plin⁹ paulo ãplius adijcẽs. Platea iquit noiať ad-
uolãs ad eas q̃ ſe in mari mergunt: capita earũ morſu corripiẽs donec capturã extorqueat.
eadẽ cũ deuoratis ſe ipleuit cõchis/calore vẽtris coctas euomit.atq; ita ex ijs eſculẽta legit/
teſtas excreãs.& pelecanẽ vt videre licet plateã interp̃tať: quã & ita volũt a latitudine di-
ctã.hęc de pelecane dicta ſint. Et quod in eodẽ ſexto verſu dicim⁹/& ſicut nycticorax in

Inferam/ inferiorẽ/ demiſſam. Noie pelicanũ:pelicanũ geniꝰeſt pluralis, ſcdm eni tertiam declinationem flectũt pelicanes pelicanũ.

Dñe exau.

domicilio: Hieronym⁹ ex hebreo vertit factus ſum quaſi bubo ſolitudinū, putāt nōnulli nycticoracē veſpertilionē eſſe/quā greci nycterida appellāt: ſed alia volucris eſt. & Hieronym⁹ in fine epiſtolę ad Sūniā & Fretelā nycticoracē vult eſſe noctuā, nycticoraxq; noctuē ſignificat. & ita circa litterā interp̄tati ſumus. & in domicilio: in ruinis, nā & hūc in modū in eadē epiſtola ex hebreo interp̄tat Hieronymus. & quę hic ponit Hebręi COVS appellant. & diffinīūt genus eſſe volucris vlulātis. & rabi Salomon eandē dicit eſſe cū pelicano: hac de cauſa circa expoſitionē litteræ pro pelicano poſui vlulā. & nichil in hoc verſu aliud velle videt ꝓpheta: q̄ cōparare illius calamitatis derelictos ſanctos/auibus dānatis/& quæ ad lucē cōparere nō audēt/ & quę in ſolis deſertis habitātes ſuas q̄relas & vlulatus miſerabiliter effundūt, ſed & in leuitico: interpres idē vocabulū vertit bubonē/vbi dicit, bubonē &

Paſſer.

mergulū: eas noians inter aues ꝓhibitas. ¶ Octauo verſu. ſicut paſſer ſolitarius i tecto. gallia narbonēſis/& pleraq; alia forſan loca) vocalē auē habet magnitudie merulę/quā vulgo paſſerē ſolitarū appellāt: a qua putāt nōnulli hāc cōparationē duci/q̄q̄ & merulā putent eo dictā q; ſoliuaga ſit auis. id enim merū quod ſolitarū grāmatici ſignificare cōtendūt/vnde auis nomē deductū volūt. At merula culmis domorū nō inſidet: ne de merula id intelligatur dictū. Pręterea hic ſolitarius nō circūlocutiuū ſed adiectiuū eſt. nā & hic Hieronym⁹ ex hebreo habet: ſicut auis ſolitaria ſup tectū. quo cōparare videt: illius tēporis fideles aut deſtitutę & nō habenti ſocietatis cōſolationē / in mœrore vigilāti ſi forte adiungaī comes & ſolatiū afferens. ¶ Quartodecimo. Tu exurgens. Sunt qui legūt tu exurgēs dñe: ſed dñe in nulla tralatione habet. Et q; in pſalterio hebraico habet quoniā venit tēpus/ quoniā venit pactū: particula quoniā venit pactū nō alia eſt ab ea quoniā venit tēpus ſed eadē geminata ob duplicitatē vocabuli MOED quod & tēpus & pactū verti poteſt. acſi dicerem⁹ quoniā venit tēpus/ſiue aliter quoniā venit pactū. ¶ Quintodecimo verſu. & terrę eius miſerebūtur: Hieronym⁹ & puluerē eius miſerabilē. quod forte rectius. nā miſereri dñi eſt/nō ſeruorū. itaq; hoc deſignare videt verſus: ſeruos quos pro ſua pietate/ illa tēpeſtate ſuſcitabit deus facturos i Chriſti deiq; fide ſolidos & acceptabiles deo/tāq̄ ſacros lapides ſancto ædificio ſion inferēdos. ſed & etiā facturos: plebeos/iſimos & vltimos (qui in cōparatione pfectorū & ſolidorū: vt terra & puluis erūt) miſeratiōe diuina dignos. hęc igīt intelligētia verſus. quoniā acceptabiles fecerūt ſeruī tui lapides ſion: & terrā eius miſerabundā. & quia timebūt gentes nomē tuū dñe: & oēs reges terrę gloriā tuā. venit tēpus vt miſererāris ſion. & qā dicit/placuerūt/fecerūt: certā dei & idubitabilē p̄finitionē mōſtrat. vt aūt bñplaciti diuini deſignareī expreſſio & noſtro more loquēdo/dicēdū eſſet: quia placebūt/ſiue faciēt/ſaltē habito reſpectu ad tēpus i quo illā ꝓtulit ꝓpheta. ¶ Septimodecio. Quia ędificabit. Romana autē & hebraica habēt ędificauit p̄ pręteritū id qđ obſeruam⁹. ¶ Duodeuicesimo verſu. reſpexit in oratione humiliū: vbi habem⁹ humiliū/ Hieronym⁹ poſuit vacui. alij malūt excitati & minime i orōne dormitātis. quaſi tūc populus expgefaciēdus ſit & excitaturus mēte & alacriter vigilāterq; oraturus: & ideo dñs nō aſpernabit eorū precē. ſic delbora excitat ſe cū dicit. Delbora ſurge ſurge & loq̄re cāticū vbi παράγωγον vocabulū p̄ſentis loci habetur. & ſic ꝓfecto expgefacta & excitata mēte/deo orandū eſt. Sed quid inquis/ergo Hieronym⁹ perperā dixit/reſpexit ad orationē vacui? Nō dixerim. nā intelleximſſe arbitror: reſpexit deus ad orationē vacui/id eſt nulla cura nullaue alia ſolicitudine q̄ orandi ipliciti. ſic eni accedere ad orationē habem⁹. & qui ſic orat: excitatus/minimeq; dormitās aut ad aliena potius (vt ſic dixerim) cogitās orat. & cum eo coincidit quod alij melius eſſe cōtendūt. Verū ſi quis vult exaudiri: omni alio vacuꝰ negocio/accedat ad orandū. ſic eni fiet: vt deꝰ precē eius reſpiciat & ex mēte nō allo inflexa ꝓfectā benignꝰ exaudiat. ¶ Viceſimoſecūdo verſu. vt annūciēt: rectius annūcieī nā ex hebreo narreī. & in tralatiōe romana annūcieī. & in greco τοῦ ἀπαγγεῖλαι. ¶ Viceſimotertio verſu. in cōueniēdo populos i vnū: id grecorū cōſuetudine dictū eſt. ſed ſermo latinus magis requirit: cū cōuenient populi pariter. & Hieronym⁹ habet cū cōgregati fuerint populi ſimul. id eni vult ἐπὶ τὸ αὐτὸ/ qua dictione hic vtūtur greci/in idē/ſimul/pariter. quā (vt alias quoq; dictū eſt) interdū in vnū/interdū in idipm vertūt. ¶ Viceſimoquarto verſu. reſpōdit ei in via virtutis ſue: Hieronym⁹ ex hebreo/afflixit in via fortitudinē meā. & aliā dat itelligentiā. valida eni fuit prima eccleſia: et valida erit vltima. verū primę procedendo in mediā quaſi tranſeuntis viā feruor paulatim elāguit/& vt fœnū arefacta eſt deuotio. & illo medio tp̄e in quo veriſimile eſt & nos adhuc eſſe: afflicta eſt eccīa. & eā occuparūt iſidię draconū: quę ſūt hæreſes & puerſitates dogmatū. & inualuit maxim⁹ draco qui eſt prima beſtia i Apocalypſi & cū ſuo pditiōis capite machumetea ſecta. ſed deꝰ miſeratus ſuos/breuiabit dies pro pnicie veneni: ne oēs intereāt. & beati qui nō intereūt in illa media tepeſtate veneno draconū & beſtię ſauciati. & orat ſp̄ūs eccīę: ne illa media tēpeſtate ipa intereat & diripiaī. a cuꝰ piculis lux vitę Chriſtus dñs eā

eripere digneť: qui fuit/eſt & erit bñdictus in ſęcula. amē. ¶ Vicesimoſeptimo verſu. ipſi perībūt tu autē pmanes: mallem hic legi pmanebis. tū authoritate veritatis hebraice: ex qua Hieronymus vertit/ipi peribūt tu autē ſtabis. tū veneratiōe & amore deiloqui Pauli: i cuius epiſtola ad hebręos ita legimus. ipſi peribūt tu autē pmanebis. tū quia ſermo accōmodatior ratione pręcedentis & ſubſequentiū verborū: quę omnia futurū enūciant.

¶ Ipſi Dauid. CII.

1 BEnedic aīma mea dño: & oia q̄ intra me ſūt nomini ſācto ei⁹
2 Benedic aia mea domino: & noli obliuiſci oēs retributiones eius.
3 Qui ꝓpiciať oībus iniquitatibus tuis: qui ſanat oēs ifirmitates tuas
4 Qui redimit de iteritu vitā tuā: qui coronat te i mia & miſeratiōibus.
5 Qui replet i bonis deſideriū tuū: renouabīť vt aquilę iuuentus tua.
6 Faciēs mias domin⁹: & iudiciū oībus iiuriā patientibus.
7 Notas fecit vias ſuas moiſi: filijs iſrael volūtates ſuas.
8 Miſerator et miſericors domin⁹: longanimis & multū miſericors.
9 Nō in ꝓpetuū iraſceť: neq; in æternū cōminabitur.
10 Non ſecundū peccata noſtra fecit nobis: neq; ſecundū iniquitates noſtras retribuit nobis.
11 Quoniā ſecundū altitudinē cœli a terra: corroborauit miſericordiam ſuā ſup timentes ſe.
12 Quātū diſtat ortus ab occidēte: lōge fecit a nobis iniquitates noſtras.
13 Quomodo miſeretur

¶ Ipſi Dauid. CII.

BEnedic aima mea dñm: & oia iterio ra mea nomē ſāctū ei⁹.
Benedic aia mea domi nū: & noli obliuiſci oēs retributiones eius.
Qui ꝓpicius fit oībus iniquitatibus tuis: qui ſanat oēs lāguores tuos
Qui redemit de iteritu vitā tuā: qui ſatiat i bonis deſyderiū tuū.
Qui coronat te in miſeratiōe & mia: renouabi tur ſicut aqlę iuuēt⁹ tua
Faciēs mias domin⁹: & iudiciū oibus iniuriam patientibus.
Notas fecit vias ſuas moiſi: filijs iſrael volun tates ſuas.
Miſericors & miſerator domin⁹: patiens & mul tū miſericors.
Non in finem iraſcetur: neq; in æternum indignabitur.
Non ſecundū peccata noſtra fecit nobis: neq; ſecundū iniquitates no ſtras retribuit nobis.
Quia ſecundū altitudi nē cœli a terra: cōfirmauit dominus miam ſuā ſuper timentes eū.
Quātū diſtat oriēs ab occaſu: elongauit a nobis iniquitates noſtras.
Sicut miſeretur pater

¶ Ꝑs Dauid. CIII.

BEnedic aīma mea dño: & oia viſcera mea nomini ſancto ei⁹.
Benedic aia mea dño: & noli obliuiſci omniū retributionū eius.
Qui ꝓpiciať cūctis iniquitatib⁹ tuis: qui ſanat oēs infirmitates tuas.
Qui redimit de corruptiōe vitā tuā: & coronat te mia & miſeratiōib⁹.
Qui replet bonis ornamentū tuū: inouabitur ſicut aquilę iuuētus tua.
Faciens iuſtitias dominus: & iudicia cunctis qui calūnias ſuſtinent.
Notas fecit vias ſuas moiſi: filijs iſrael cogitationes ſuas.
Miſericors & clemens dominus: patiēs & mul tæ miſerationis.
Non in ſempiternū iudicabit: neq; in æternū iraſcetur.
Non ſecundū peccata noſtra fecit nobis: neq; ſecundū iniquitates noſtras retribuit nobis.
Quantū eni excelſius eſt cœlū terra: tantū cōfirmata eſt miſericordia eius ſup timētes eū.
Quātū lōge eſt oriēs ab occidēte: tatū lōge fecit a nobis ſcelera noſtra.
Sicut miſeretur pater

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
102 Bñdic aia.	pater filiorũ miſert⁹ eſt dñs timentibus ſe:quoniã ipſe cognouit figmẽtum noſtrum.	filijs/ita miſertus eſt dominus timentibus ſe: quia ipſe ſcit figmentũ noſtrum.	filiorũ:miſertus eſt dominus timentibus ſe.
14	Recordatus eſt quoniã puluis ſumus/homo ſicut fœnũ : dies ei⁹ tanq̃ flos agri florebit.	Memento dñe q̃ puluis ſumus / homo ſicut fœnũ dies eius : & ſicut flos agri ita efflorebit.	Ipſe enĩ nouit plaſmationẽ noſtrã: recordat⁹ eſt quia puluis ſumus. Homo quaſi herba:dies eius ſicut flos agri ſic florebit.
15	Q m̃ ſpũs ptranſibit in illo & nõ ſubſiſtet:& nõ cognoſcet amplius locũ ſuum.	Quia ſpiritus pertranſibit ab eo & nõ erit:& non cognoſcet amplius locum ſuum.	Quia ſpiritus pertranſiet eum & non ſubſiſtet : & non cognoſcet eum vltra locus eius.
16	Miſericordia autẽ dñi ab æterno & vſq; i æternũ:ſuper timentes eũ.	Miſericordia autẽ dñi a ſeculo eſt:& vſq; in ſeculũ ſcĩs ſup timẽtes eũ.	Mia autẽ dñi ab æterno & vſq; in ẽternũ ſup timẽtes eum: & iuſtitia eius in filios filiorum.
17	Et iuſtitia illius in filios filiorũ: ijs qui ſeruãt teſtamentum eius.	Et iuſtitia ei⁹ ſup filios filiorũ cuſtodiẽtibus teſtamentũ ei⁹:& memoria retinẽtibus mãdata eius vt faciant ea.	Ijs qui cuſtodiũt pactũ eius:& recordãtur prẽceptorũ eius ad faciẽda ea.
18	Et mẽores ſũt mãdatorũ ipſius: ad faciẽdũ ea.	Dñs i cœlo parauit ſedem ſuã: & regnũ eius omniũ dominabitur.	Domin⁹ in cœlo ſtabiliuit thronũ ſuũ: & regnũ illius oim dñabit.
19	D ñs i cœlo parauit ſedẽ ſuã : & regnũ ipſius omnibus domiabitur.	Bñdicite dñm oẽs ãgeli ei⁹ / potẽtes virtute qui facitis ſbũ ei⁹:ad audiẽdã vocẽ ſermonũ eius.	Benedicite dño angeli eius/ fortes robore/ faciẽtes verbũ ei⁹:obediẽtes voci ſermonis eius.
20	B ñdicite dño oẽs ãgeli ei⁹/potẽtes virtute faciẽtes verbũ illi⁹:ad audiẽdã vocẽ ſermonũ eius.	Bñdicite dñm oẽs virtutes eius: miniſtri eius qui facitis volũtatẽ ei⁹.	Benedicite dño oẽs exercitus ei⁹:miniſtri eius qui facitis placitũ illius.
21	Bñdicite dño oẽs virtutes ei⁹: miniſtri eius qui facitis volũtatem eius.	Bñdicite dñm oia opera eius:in omni loco dominationis eius bñdic anima mea dominum.	Bñdicite dño vniuerſa opa eius:in oĩbus locis poteſtatis eius benedic anima mea dominum.
22	Bñdicite dño oia opera eius:in omni loco dominatiõis eius benedic anima mea domino.		

TITVLVS. Dauid. Pſalmus gratiarũ actio cum ante tum maxime facta a Chriſto dño noſtra redemptione. Propheta in ſpiritu perſonã agit cuiuſcũq; diuinorum beneficiorũ gratitudine & gratiarũ actione flãmantis.

EXPOSITIO CONTINVA. Benedic aia mea dño:& oĩa quę intra me ſunt nomini ſancto eius. o ſpũs/o mens mea/o imago ad diuinã effigiẽ efformata gratias age dño poſſeſſori & creatori tuo:& oĩa p̃cordia mea/ cũctę aię meę vires bñdicite verbo eius ſanctitate pfecto. Benedic aia mea dño: & noli obliuiſci oẽs retributiones eius. o diuini vultus imago pſale/lauda/grãs age deo dñatori tuo:& ne immemor & ingrata eſto bñficiorũ ei⁹. Qui ppiciat oĩbus iniquitatib⁹ tuis:qui ſanat oẽs infirmitates tuas:noli immemor & ingrata eſſe bñficiorũ eius/qui remittit oĩa peccata tua:& oĩbus ex peccato cõtractis languoribus medet. Qui redimit de interitu vitã tuã:qui coronat te in miſa & miſerationib⁹. noli immemor & ingrata eſſe bñficiorũ eius/qui nõ ſolũ peccata tua dimittit/& ſanat morbos tuos/ſed & te ſuã imaginẽ ab æterno cruciatu gehẽnę eripit:& gloria donat ſempiterna/ nullo merito tuo ſed domino mię ſuę & miſerationũ ſuarũ elargitione. Qui replet in bonis deſiderijs tuũ : renouabit

vt aquilę iuuẽtus tua. noli inquã imemor eſſe bñficiorũ factoris tui/ qui offenſas tuas dimittit/ qui egritudines tuas ſanat/ qui redimit te a morte gehennę/ qui cœleſti regno te donat/
qui ſolus bonis ſuis mentẽ tuã ſatiat: qui renouabit vt aquilę iuuentã tuã/ teq; in ſemp̃ flori-
6 dã imarceſſibilẽq; ſuſcitabit vitã. Facies mias dñs: & iudiciũ oibus iuriã patiẽtibus. Notas
7 fecit vias ſuas moiſi: & filijs iſrael volũtates ſuas. nequaq̃ detur obliuioni tantorũ bonorũ
largitor/ miſerator dñs: & iuſtꝰ iudex oibꝰ ijs q ituſte patiũt. miam ſuã & iudiciũ ſuũ mani-
8 feſtauit moiſi: pp̃lo iſraelitico legẽ ſuã & p̃cepta ſua. Miſerator & miſericors dñs: lõganimis
& multũ miſericors. cõpatiẽs & ꝓpicius dñs: ad iraſcendũ & vlciſcendũ tardus/ & plurimus
9 ad ignoſcendũ. Non in ꝓpetuũ iraſcet; neq; in æternũ cõminabit. nõ in æternũ ſuccẽſebit
10 nobis: neq; inſenſus retinebit cõtra nos irã ſuã in ſempiternũ. Nõ ſecũdũ peccata noſtra fe
cit nobis: neq; ſecundũ iiquitates noſtras retribuit nobis. nõ reddidit nobis vices vt mere-
banꝰ delicta noſtra: neq; vt meritę erãt trãſgreſſiones noſtræ caſtigault nos/ ſupplicioq; af-
11 fecit. Quoniã ſecundũ altitudinẽ cœli a terra: corroborauit miam ſuã ſup timẽtes ſe. quãto
differt diuinũ a mortali: tanto validiorẽ effecit ꝓpiciationẽ ſuã/ ijs qui charitate bñficiorum
12 ſuorũ inflãmati metuũt eũ. Quantũ diſtat ortus ab occidẽte: longe fecit a nobis iiquitates
noſtras. q̃ ꝓcul eſt oriẽs ab occaſu/ vita a morte/ lux a tenebris: tã procul fecit a nobis trãſ-
13 greſſiões noſtras. Quomodo miſereꝫ pater filiorũ/ miſertus eſt dñs timẽtibus ſe: quoniã ipſe
cognouit figmentũ noſtrũ. nõ ſecus ac idulgẽs pater parcere ſolet & benignꝰ ignoſcere de-
lictis liberorũ ſuorũ/ ita dñs ignouit & ꝓpicius factus eſt ſeruis ſuis metuẽtibus eũ: quoniã
14 ipſi cognita eſt fictio & plaſmatura noſtra. Recordatus eſt quoniã puluis ſumꝰ/ homo ſicut
fœnũ: dies eius tanq̃ flos agri ſic efflorebit. in mẽtẽ reuocault dñs/ quoniã nos factura ſua/
ex terra plaſmati ſumꝰ/ q homo i hoc mũdo quaſi fragilis herba/ q; tẽpus vitę eius & oīs
15 gloria eius in modũ floris agri cõtinuo fugit/ elabit̃/ emarceſſit. Quoniã ſpũs ꝓtranſibit in
illo & nõ ſubſiſtet: & nõ cognoſcet amplius locũ ſuũ. recordatus eſt dñs/ quia aia egredieꝫ
ab hoie/ & q homo nõ amplius in hoc mũdo ſubſiſtet: & nõ cõſyderabit amplius loca/ ter-
16 ras/ honores & poſſeſſiones ſuas. Miia autẽ dñi ab æterno & vſq; in æternũ: ſup timẽtes eũ.
vita hęc tẽporalis breuiſſima eſt & cito trãſitura/ ſed mia dei noſtri nõ defutura eſt in ſem-
17 piternũ: ijs qui in charitate metuũt eũ. Et iuſtitia illius i filios filiorũ: ijs qui ſeruãt teſtamẽ-
18 tũ eius. Et memores ſunt mandatorũ ipſius: ad faciendũ ea. & iuſtificatio dñi & æquitatis
retributio in lõga gñationis ſerię: eorũ qui cuſtodiũt legẽ & p̃cepta eiꝰ. & qui i memoriã re-
19 uocãt mãdata eius: vt adipleãt ea. Dñs in cœlo parauit ſedẽ ſuã: & regnũ ipius oibus dña-
bit̃. dñs qui nobis miam ſuã facit & iuſtitiã i filios eorũ qui cuſtodiũt p̃ceptũ eius/ & faciũt
mãdata eius/ aptauit i cœleſtibꝰ thronũ ſuũ in dextera patris ſui: & iperiũ ſuũ excelſius cũ-
20 ctis/ vniuerſis iperabit. Bñdicite dño oẽs angeli eius: potẽtes virtute/ faciẽtes verbũ illius
ad audiẽdã vocẽ ſermonũ eius. glificate dñm & gratias agite vniuerſi ſpũs adminiſtrato-
21 rij eius: iplẽtes iuſſionẽ eiꝰ vt obediaꝫ mãdato æterni verbi eius. Bñdicite dño oẽs virtutes
eius: miniſtri eius q facitis volũtatẽ eius. exaltate/ magnificate & glificate dñm qui ſolus eſt
omni bñdictione dignus/ vniuerſi cœleſtes exercitus eiꝰ: qui miniſtratis ei/ & nũq̃ trãſgre-
22 dimini iuſſum & bñplacitũ eius. Bñdicite dño oia opa eius: in õni loco dñationis eius be-
nedic aia mea dño. glificate dñm & ſup oia bñdictũ agnoſcite vniuerſa opificia eius: & in
omnibus quibus/ vniuerſis dominabitur & prouidet creaturis/ o ſpiritus meus benedictiõe
exalta deum conditorem & dominatorem tuum.

ADVERTE. Quinto verſu. renouabit̃ vt aquilę iuuẽtus tua. nulla inter huiꝰ aeris volucres
acutius & pfectius aquila ſolẽ intueꝫ: cui & datũ eſt iuuentã renouare. nullũ in hoc ſenſibili A
mũdo aiaꝫ/ lympidius/ abſolutiuſq; hoie dẽũ agnoſcit. cui & ſoli datũ eſt/ poſt exactã etatẽ Q
reſurgere/ & in iuuentã ppetua i mortalitate florentẽ reuiuiſcere. Sed & aquila ferũ: nõ ſenio V
nõ egritudine ſed aduncitate roſtri perire: quã attritu petrę corrigit/ poſitaq; ſenecta iuue- I
neſcit. alloqui intantũ ſuperius accreſcit roſtrũ: vt adũcitas aperiri nequeat/ atq; ita cõficiẽ L
fame. mẽs etiã noſtra nõ ſenio nõ morbo deperit ſi exerceaꝫ ad Chriſtũ. alloqui fame cœle- A
ſtis allmonię qua ſola ipſa viuit/ interit in mortiſq; ſupplicijs deputata ſuo fine caret æter-
niſq; bonis ſpoliaꝫ. vt oculus quidã æternus: cui in tenebris ſemp & aſſidue cõfodiꝫ pupilla.
Cęterũ aquilę cũ dracone inſitũ eſt naturale odiũ: quippe qui & illi & pullis eius inſidieꝫ. &
nobis quoq; non minus cũ dęmone: qui nobis nõ deſinit inſidiari/ & ab ipo ortu / primiſq;
cunabulis liberis noſtris noſtroq; generi. Verũ ita deceret Chriſtianos hoies liberos ſuos
ꝓbare: vt haliaetũ ſuos: ſic eni vocãt piſciculorũ p̃datricẽ aquilã/ q̃ſi ἁλιαετὸν ἀετὸν
id eſt piſcatoriã aqlã & acutiſſime cernẽtẽ; illa eni iplumes etiãnũ pullos ſuos pcutiẽs/ ſubide
cogit aduerſus intueri ſolis radios. & ſi cõtuentẽ flentẽq; aiaduerterit: p̃cipitat e nido ve-
lut adulterinũ & degenerẽ. illũ vero cuius acies firma/ cõtra ſteterit: educat. ita & Chriſtia-
ni liberos ſuos ad dei cognitionẽ dũ tantilli ſunt caſtigare deliberent: reluctãtes autẽ & dei

101 Benedic. 1. 103

diſciplinã ferre non valentes/ceu degeneres & adulterinos repellere, vt cum offiſragis: duris ſaltẽ attriti laboribus vluãt. illos eni quos haliaetus nobilis aquila e nido demittit: accipit offiſraga ignobilior quidẽ in aquilarũ genere educãdos. ſic eteni diuina ſtatuit puidẽtia. & hæc de aquila. ¶ Quinto verſu, qui replet in bonis deſiderĩ tuũ: dicit poteſt ſine in. Hieronym⁹ ex hebrẽo/qui replet bonis ornamentũ tuũ. alijs placet eſſe dicendũ: os tuũ. & tũc itelligendũ eſſet: qui replet bonis/laudibus ſcilicet & gratiarũ actionib⁹ os tuũ. ¶ Q uitodecimo verſu, quoniã ſpũs ptrãſibit in illo & nõ ſubſiſtet/& nõ cognoſcet ãplius locũ ſuũ. id nõ ſubſiſtet/non cognoſcet: eũ reſpicit a quo ſpũs ptranſierit. nã ſpiritu noſtro a corpore noſtro abeũte: nõ amplius in hoc ſęculo ſubſiſtim⁹/neq; locũ noſtrũ vltra i eo cognoſcim⁹. & q̃q̃ reſurrectiõe iterũ ſubſiſtem⁹: nõ tamẽ amplius reuertemur ad locũ & eas partes quas in hoc mũdo reliquim⁹: ſed in altero ſolũ (ſecundũ quod deo cognitũ eſt) ſubſiſtemus ſęculo. et q̃ eũ reſpiciat a quo ſpiritus ptranſijt/apertius ex hebrẽo expreſſit Hieronym⁹ cũ inquit: ſpũs ptranſiet eũ & nõ cognoſcet eũ vltra locus eius. quod dictũ eſt ne quis ſplus torqueat itelligentiã/ ſpiritui tribuẽs & parti quod de ſuppoſito & toto diuinus enũciauit ſpiritus. Cætera in tralationibus/ſatis plana & concordia: neq; vlteriori annotatione egent.

¶Ipſi Dauid. CIII.

1 BEnedic aĩma mea domio: dñe deus meus magnificatus es vehementer.

2 Confeſſionẽ & decorẽ induiſti: amictus lumie ſicut veſtimento.

3 Extendens cœlũ ſicut pellẽ: qui tegis aquis ſuperiora eius.

4 Q ui ponis nubẽ aſcenſum tuũ: qui ambulas ſuper pennas ventorũ.

5 Q ui facis ãgelos tuos ſpũs: & miniſtros tuos ignem vrentẽ.

6 Q ui fundaſti terrã ſup ſtabilitatẽ ſuã: nõ inclinabit in ſęculũ ſæculi.

7 Abyſſus ſicut veſtimẽtũ amictus ei⁹: ſup mõtes ſtabunt aquæ.

8 Ab increpatione tua fugiẽt: a voce tonitrui tui formidabunt.

9 Aſcendũt mõtes & deſcendunt campi: in locũ quem fundaſti eis.

10 Terminũ poſuiſti quẽ nõ tranſgrediẽtur: neq; cõuertent operire terrã.

11 Q ui emittis fontes i cõ

¶Ipſi Dauid. CIII.

1 BEnedic aĩma mea dominũ: dñe de⁹ meus magnificatus es vehementer.

2 Confeſſionẽ & decorẽ induiſti: amictus lumie ſicut veſtimento.

3 Extendens cœlũ ſicut pellẽ: qui tegit in aquis ſuperiora eius.

4 Q ui ponit nubẽ aſcenſum ſuum: qui ambulat ſuper pennas ventorũ.

5 Q ui facit angelos ſuos ſpũs: & miniſtros ſuos ignem vrentem.

6 Q ui fũdauit terrã ſup ſtabilitatẽ ei⁹: & nõ inclinabit in ſęculũ ſęculi.

7 Abyſſus ſicut pallium amictus eius: ſup montes ſtabũt aquæ.

8 Ab increpatiõe tua fugiẽt: a voce tonitrui tui formidabũt.

9 Aſcẽdunt mõtes & deſcendũt campi: in locũ quem fundaſti eis.

10 Terminum poſuiſti eis quẽ nõ trãſgrediẽt: neq; cõuertent operire terrã

Q ui emittit fõtes in cõ-

CIIII.

BEnedic aĩma mea domio: dñe deus meus magnificatus es nimis.

Gloria & decore induitus es: amict⁹ luce quaſi veſtimento.

Extẽdẽs cęlos vt pellẽ: qui tegis aquis cęnacula ei⁹/qui ponis nubẽ currum tuũ: qui ambulas ſuper pennas venti.

Q ui facis ãgelos tuos ſpiritus: miniſtros tuos ignem vrentem.

Q ui fundaſti terrã ſup baſem ſuã: nõ cõmouebit in ſęculũ & i ſęculũ.

Abyſſo quaſi veſtimẽto operuiſti eã: ſup mõtes ſtabunt aquę.

Ab increpatione tua fugiẽt: a voce tonitrui tui formidabunt.

Aſcendũt mõtes & deſcendũt campi: ad locũ quem fundaſti eis.

Terminũ poſuiſti quẽ nõ ptrãſibũt: nec reuertentur vt operiãt terrã.

Q ui emittit fõtes i cõ-

uallíbꝰ: iter mediũ mõtiũ pertranſibũt aquæ.
12 Potabũt omnes beſtiæ agri/expectabunt onagri in ſiti ſua.
13 Super ea volucres cœli habitabũt:de medio petrarũ dabũt vocẽ ſuã.
14 Rigãs mõtes de ſuperioríbꝰ ſuis:de fructu operũ tuorũ ſatiabiť terra.
15 Producẽs fœnũ iumẽtis:& herbam ſeruituti hominum.
16 Vt educas panẽ de terra: & vinũ lætificet cor hominis.
17 Vt exhilaret faciem in oleo:& panis cor hominis confirmet.
18 Saturabũtur ligna cãpi & cedri libani quas plantauit: illic paſſeres nidificabũt.
19 Erodij domus dux eſt eorũ/ mõtes excelſi ceruis:petra refugium erinacijs.
20 Fecit lunã in tẽpora:ſol cognouit occaſum ſuũ.
21 Poſuiſti tenebras & facta eſt nox:in ipa ptrãſibũt oẽs beſtiæ ſiluæ.
22 Catuli leonũ rugientes vt rapiant:& quęrant a deo eſcam ſibi.
23 Ortus eſt ſol & cõgregati ſunt: & i cubilibus ſuis collocabuntur.
24 Exibit homo ad opus ſuũ:& ad operationem ſuã vſq; ad veſperam.
25 Quã magnificata ſunt opera tua dñe/ omnia i

uallibus:inter medium montiũ ptranſibũt aq̃.
Potabũt eas oẽs beſtiæ ſiluaꝝ:expectabũt onagri in ſiti ſua.
Super ea volucres cœli habitabũt:de medio petrarũ dabũt voces ſuas.
Rigãs mõtes de ſuperioríbꝰ ſuis:de fructu operũ tuorũ ſatiabiť terra.
Producẽs fœnũ iumẽtis:& herbam ſeruituti hominum.
Vt educat panẽ de terra:et vinum lętificet cor hominis.
Vt exhilaret faciem in oleo; & panis cor hominis confirmet.
Satiabunť omnia ligna ſiluarum & cedri libani quas plãtaſti:illic paſſeres nidificabunt.
Fulicę domus dux eſt eorum/ montes excelſi ceruis : petra refugium erinacijs.
Fecit lunã in tẽpora:ſol cognouit occaſum ſuũ.
Poſuiſti tenebras & facta eſt nox:in ipa ptrãſibũt oẽs beſtiæ ſiluę.
Catuli leonũ rugientes vt rapiant: et quęrant a deo eſcam ſibi.
Ortus eſt ſol & cõgregati ſunt: et i cubilibus ſuis ſe collocabunt.
Exiet homo ad opꝰ ſuum:& ad operationem ſuam vſq; ad veſperã.
Quã magnificata ſunt opera tua dñe/ omnia i

uallibus: vt iter medios montes fluant.
Vt bibãt omnia aialia regionũ:et reficiãt onagri ſitim ſuam.
Super ea volucres cœli morabuntur:de medio nemoꝝ dabũt vocẽ.
Qui irrigas montes de cenaclis tuis : de fructu operũ tuorũ iplebiť tra
Germinãs herbã iumẽtis & fœnũ ſeruituti hominum:vt educat panẽ de terra.
Et vinũ lętificet cor hominis/ ad exhilarandã faciem oleo:panis autẽ cor hominis roborat.
Saturabũtur ligna dñi: cedri libani quas plantaſti.
Ibi aues nidificabunt: miluo abies domus eius.
Montes excelſi ceruis: petra refugium erinaciis.
Fecit lunã ꝑ tẽpora:ſol cognouit occubitũ ſuũ.
Poſuiſti tenebras & facta eſt nox:i ipa mouebuntur oẽs beſtię ſiluę.
Leones rugiẽtes ad prędam: & quęrẽtes a deo eſcam ſibi.
Oriente ſole recedent: & in ſpeluncis ſuis cubabunt.
Egredietur homo ad opus ſuũ:& ad ſeruitutẽ ſuã vſq; ad veſperũ.
Quã multa ſunt opera tua dñe:omnia in ſa-

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
103 Benedic.2.	ſapiẽtia feciſti:ipleta eſt terra poſſeſſione tua.	ſapientia feciſti:repleta eſt terra creatura tua.	pientia feciſti:ipleta eſt terra poſſeſſione tua.
26	H oc mare magnum & ſpacioſũ manib9:illic reptilia quorũ nõ ẽ nũer9	H oc mare magnum & ſpacioſum illic reptilia quorũ nõ eſt numerus/ animalia puſilla & magna:illic naues pertranſibunt.	H oc mare magnum & latũ manibus/ibi reptilia inumerabilia: aialia parua cum grandibus.
27	A ialia puſilla cum magnis:illic naues pertrãſibunt.		Ibi naues pertranſeũt: leuiathan iſtũ plaſmaſti vt illuderet ei.
28	D raco iſte quẽ formaſti ad illudendũ ei/oia a te expectant:vt des illis eſcam in tempore.	D raco iſte quẽ formaſti ad illudendũ ei/oia a te expectãt dñe: vt des illis eſcam in tempore.	O ia in te ſperãt: vt des cibũ eis in tẽpore ſuo.
29	D ante te illis colligent: apiẽte te manũ tuã oia implebũtur bonitate.	D ante te illis colligent: apiẽte te manũ tuã oia replebũtur vbertate.	D ante te illis colligent: aperiente te manũ tuã replebuntur bono.
30	A uertẽte autẽ te faciẽ tuã turbabunt/auferes ſpm eorũ & deficiẽt:& i puluerẽ ſuũ reuertent.	A uertẽte autẽ te faciẽ tuã turbabunt/ auferes ſpm eorũ et deficiẽt:& i puluerẽ ſuũ reuertent.	A bſcõdes vultũ tuũ & turbabunt/auferes ſpm eorũ & deficiẽt:& i pulueremſuum reuertent.
31	E mittes ſpiritũ tuũ & creabũtur:et renouabis faciem terræ.	E mitte ſpiritũ tuũ & creabuntur: & renouabis faciem terræ.	E mittes ſpiritũ tuũ & creabũtur: & inſtaurabis faciem terræ.
32	S it gloria dñi in ſeculũ: lętabitur dñs in operibus ſuis.	S it gloria dñi in ſeculũ ſecli:lętabit dñs in operibus ſuis.	S it gloria dominii ſempiternũ: lętabitur dñs i operibus ſuis.
33	Q ui reſpicit terrã & facit eã tremere:qui tãgit montes & fumigant.	Q ui reſpicit terrã & facit eã tremere:qui tãgit montes & fumigabũt.	Q ui reſpicit terram & tremet: tangit montes & fumabunt.
34	C antabo domino in vita mea: pſallã deo meo q̃diu ſum.	C antabo domino in vita mea: pſallã deo meo q̃diu ero.	C antabo domino in vita mea:pſallã deo meo q̃diu ſum.
35	I ocundũ ſit ei eloquiũ meũ: ego vero delectabor in domino.	S uauis ſit ei laudatio mea: ego vero delectabor in domino.	P laceat ei eloquiũ meum: ego autem lętabor in domino.
36	D eficiãt pctõres a terra & iiqui ita vt nõ ſint: benedic aia mea dño.	D eficiãt pctõres a terra & iiqui ita vt nõ ſint: benedic aia mea dño.	D eficiãt pctõres de terra et ipij vltra non ſint: benedic aia mea dño.

TITVLVS Nullus, pſalmus ſpecialius bñficia dei & quidẽtię eius denarrationẽ cõtinuat, ſed & hũc quibuſdã Chriſti myſterijs accõmodat Hieronym9. Propheta in ſpũ loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Benedic aia mea dño: dñe deus meus magnificatus es vehemẽter. lauda/magnifica/gl̃ificaſpũs meus Chriſtũ dñatorẽ oim: quia tu dñator Chriſte/ creator/recreator & reparator me9/exaltatus es ſupexcellẽter. C õfeſſionẽ & decorẽ induiſti: amictus lumine ſicut veſtimẽto, gloria & honore coronatus es: & clarificatus apud patrẽ ea claritate quã habuiſti apud eũ priuſq̃ mũdus fieret. E xtendẽs cœlũ ſicut pellẽ: qui tegis aquis ſuplora eius, qui expandis ſup terrã cœleſtes & ſpũales viros tanq̃ dei tabernaculũ: qui gratijs & chariſmatibus ſpũs tui ſummos eorũ iples & cõtegis. Q ui ponis nubẽ

aſcenſum tuũ: qui ambulas ſup pennas ventorũ. qui aſſumptus in nube aſcendiſti in cœlũ:
5 qui altitudinẽ tranſcẽdiſti angelorũ. Q ui facis angelos tuos ſpiritus: & miniſtros tuos ignẽ
vrentẽ. qui in cœlũ aſcẽdẽs ſpirituales ſubſtantias mittis ad apoſtolos tuos ſecũdi aduẽtus
tui pręcones: & in ſimilitudinẽ coruſcãtis flammę angelos identidẽ reſurrectionis tuę nun-
6 cios. Q ui fundaſti terrã ſuper ſtabilitatẽ ſuã: nõ inclinabitur in ſęculũ ſęculi. qui firmiter ſta
biliuiſti habitatores orbis terre ſup baſem ſuã incõcuſſibilẽ petrã: ab illo ſuo fundamẽto nõ
7 dimouebũtur in ſempiternũ. A byſſus ſicut veſtimentũ amictus eius: ſup montes ſtabũt aq̃.
profunditate diuinorũ eloquiorũ ornabũtur: & ſuper principes eorũ infuſiones chariſmatũ
8 ſpiritualiũq; gratiarũ. A b increpatione tua fugiẽt: a voce tonitrui tui formidabũt. habita-
tores terrę ob repręhenſionẽ ſcelerũ ſuorũ a tuis ſanctis apoſtolis & diſcipulis prę verecũ-
9 dia deliteſcent: & a vehemẽtia prędicationis eorũ/animis cõcutiẽtur & pauebũt. A ſcendũt
montes & deſcendũt campi: in locũ quẽ fũdaſti eis. ſummates eccleſiæ tuæ virtutibus ꝓfi-
ciunt & contemplationibus ad te aſſurgunt: et ſubditi ſeſe humiliant & obedientię ſe ſub-
10 mittũt vnuſquiſq; ſecundũ vocationẽ qua vocaſti eũ. T erminũ poſuiſti quẽ nõ tranſgrediẽ-
tur: neq; cõuertẽtur operire terrã. id deſignat quẽq; in ſuo gradu manſurũ: neq; vlterius er-
roribus & cõfuſione terrã eſſe replendã. verũ reliquorũ verſuũ (quia pſalmus longus eſt &
prę ſe pingere videtur in hiſtoria naturæ diuinã prouidentiã legendã) cui cordi fuerit ab
expoſitione Hieronymi aut alegoricã aut myſticã requirat intelligentiã. Nunc ad annota-
tiones nos conuertamus.

ADVERTE. Tertio verſu. extendens cœlũ ſicut pellẽ. intelligi volũt ſicut tentoriũ/ velum
& cortinã: & vocabulũ qđ hic hebraicę habeẽ id etiã ſignificare: adde inſup ꝙ & tabernacu-
la id eſt tentoria olim fiebant cooperiebãturue ex pellib⁹. ¶ Duodecimo verſu. expectabũt
onagri in ſiti ſua. Onager agreſtẽ aſinũ ſonat. & inter aſinorũ ſpecies: de quibuſdã memi- Onager.
nit Plinius / quibus eſt maximũ aquarũ tediũ. illis ſiquidẽ fœtus charitas ſumma/ adeo vt
per ignes ad fœtus tendãt: ſed aquarũ tediũ maius. Nã ſi riuus vel minimus interſit: horrẽt
ita vt pedes omnino caueãt tingere. nec niſi aſſuetos potant fontes in pecuarijs: atq; ita vt
ſicco tramite ad potũ eant mirũq; dictu ſitiunt. Id genus animaliũ hic etiã onagrorũ noie
compręhenſum inficias nõ eã. cũ & naturæ onagrorũ ſit mirũ in modũ ſitire: & ſuctu terræ
potius refrigeriũ quęrere q̃ aquas adire. Sed quos potius huic generi aialis cõparabim⁹ q̃
Iudæos: qui flãmis ſe potius cõmittãt q̃ vitalis regenerationis lauacro/ qui iam ſupra mille-
nos & quingenos annos expectãt meſſiã ſuũ in ſiti ſua/ etiã poſteaq̃ venit: ſed faſtidio mo-
diculæ aquæ qua ad eũ eundũ eſt/ malũt diffiteri veniſſe terreno ſuctu & miſerabili iduſtria
viuentes. vtinã cerui eſſent nõ onagri: quod eorũ ſalutis gratia dictũ velim. nã de eis pro-
phetatũ/ impletũ eſt. Chriſtus dñs captus eſt i peccatis noſtris: cui dixim⁹ in vmbra tua vi-
uemus i gẽtibus. ¶ T ertiodecimo verſu. de medio petrarũ dabunt voces ſuas: in pſalterijs
quę in vſu habenẽ/ deeſt ſuas. & bene. Et habet Hieronym⁹ ex hebræo/ de medio nemorũ
dabunt vocẽ. quod magis probant qui norunt hebraice: & dictionẽ APA hic poſitã/ ramũ
aut frondẽ potiuſq̃ petram ſignificare volunt. Adde ꝙ & primę verſus particulæ id melius
quadrare videẽ/ in qua dicit ſup ea volucres cœli habitabũt/ id eſt ſup ea q̃ prenoiata ſunt
montes/ aquas decurrẽtes/ beſtias agri/ & onagros. eſt eni hoc in loco ea neutrũ plurale: vt
et greçe hoc in loco ἐπάυτα. ¶ Duodeuicesimo verſu. ſaturabũr ligna cãpi/ & cedri liba-
ni quas plãtauit/ illic paſſeres nidificabũt: ſic interp̃te Hieronymo habeẽ ex hebręo/ ſatura
bũtur ligna dñi/ cedri libani quas plantaſti/ ibi aues nidificabũt. quod & approbãtibus Iu-
dæis verius interp̃tatũ eſt. de cedro cui iuſtus cõparat: in annotationib⁹ pſalmi nonageſi-
miprimi dictũ eſt. ſunt eni ligna cedri/ imputribilia. quæ cũ ſint iuſtorũ ſymbola: nimirũ li-
gna dñi dicũtur. et vbi dicim⁹/ illic paſſeres nidificabũt: Hieronym⁹/ ibi aues nidificabũt.
& vbi interp̃tes paſſerẽ habẽt: frequẽtius Hieronym⁹ generale vocabulũ habet auẽ: vt ver-
ſu primo pſalmi decimi. tertio pſalmi octogeſimitertij. octauo pſalmi centeſimiprimi. et ſe-
xto pſalmi cẽteſimiviceſimitertij. ¶ Vndeuiceſimo verſu. erodij dom⁹ dux eſt eorũ: Hiero-
nym⁹/ miluo abies dom⁹ eius. tralatio romana/ fulicę domus dux eſt eorũ. Paulus hebręus Erodius.
nõ erodiũ/ nõ miluũ/ nõ fulicã ſed ciconiã eſſe putat. ἐρωδιὸν Ariſtoteles eam vocat: quã
noſtri ardeã. quã & verũ eſt in altiſſimis nidos ſtruere arboribus: ſed & etiã miluum. ſunt &
qui erodium/ diomedæã auẽ appellãt. verum aues diomedęæ: non in arboribus ſed in terra
(effoſſa ſcrobe) habitãt/ fœtuſq; incubãt. & miror interp̃tẽ qui pro erodio in ęditione roma-
na fulicã littoralẽ & marinã auem traduxerit. verum in expoſitione ſup hunc pſalmũ/ quę
fertur eſſe Hieronymi: diffinit erodius maximũ volatilium aquilã ſuperãs/ atq; vorãs/ ſed
quã hanc dices: niſi forte griphem? Hæc adducta ſunt: vt intelligas in tanta ſentẽtiarũ di-
uerſitate/ auis in hebręo hoc in loco poſitæ quænã ea ſit difficile eſſe cõperire veritatẽ. ſed
eſto Ardea vt ſeptuaginta dixere/ aut Ciconia vt Paulus/ aut Miluus a miluiendo notus

103 accipiter vt hic vertit Hieronymꝰ.nã(et quod hic dicit)ableres altiſſimaſq; arbores domos
Benedic.22 habẽt hę volucres. Sed iquies/quid ſibi volũt ſeptuagita cũ dicũt: τοῦ ἐρωδιοῦ ἡ κατοι-
κία ἡγεῖται αὐτῶν pſ Nichil quoad litterã:niſi q; ardeę domꝰ preſidet illis.dixerat enim
paſſeres in cedris nidulare.at quia altius ardeę nidificant:nũc quoq; dicit ardearũ domos
id eſt nidos/paſſeribus preeſſe ac preſidere/ceu ſumma preſunt imis. ¶ Eodẽ nonodecimo
verſu,montes excelſi ceruis,ſunt qui hic nõ ceruis ſed ibicibus dicendũ eſſe volunt,idq; qđ
dicit excelſi mõtes:magis eis cõuenire.& ſunt ibices capreę quæ prerupta & inacceſſa mõ-
tiũ incolũt agilitatis pnicitatiſq; mirãdę. q̃q̃ onerato capite vaſtis cornibus ſe librãt vt tor-
mento aliquo rotatę in petris/potiſſimũ e monte aliquo in aliũ tranſilire cupientes/atq; re-
curſu permici quo libuerit exultãt.harũ venatus nõ canũ modo ſed & hominũ ſupremo vi-
tæ periculo ſepe tentaẽ.rhetici mõtes qui & germanici/hac caprea abundãt. ¶ Itẽ eodẽ 19
verſu,petra refugiũ erinacijs,quod hic erinacius: greci dicũt χοιρογύλιον pro quo i Le-
uitico legĩ chirogylus/ corrupti chirogryllus.latini echinũ terreſtrẽ/& ericiũ chœrogyliõ
vocãt.ſed & Hieronymus ad Sũnã & Fretelã Scithas ſcribens: dicit animal eſſe nõ mai
ericio/habẽs ſimilitudinẽ muris & vrſi.vnde & in paleſtina arctomys/id eſt vrſinus mus di
cĩ.& magna eſt in iſtis regiõibus (inquit)huius generis abundãtia/ſempq; in cauernis pe-
trarũ & terræ foueis habitare cõſueuerũt.hęc Hieronymus.& cõtẽplatus ſum Alpinũ murẽ
ſic eni vocat Plinius quoddã genus aialis quod & alpes rhetice ferũt/& cõiecturã oino fe-
ci eũ eſſe quẽ erinaciũ/chœrogiliũ/arctomyn/vrſinũue murẽ interdũ appellãt. greçus co-
dex hic habet λαγωοῖς id eſt leporibus aut ſi mauis cuniculis.quod arbitror factũ ab in-
terpretibus:quia hoc aialis genus in Leuitico ruminare & vngulã nõ diuidere/ id eſt biſur
care dicĩ.quod æque leporibus vt chœrogylijs cõuenire cognoſcĩ. chœrogylius (inquit)
qui ruminat/vngulãq; nõ diuidit:imundus eſt,ſed & aiaduertere debuerũt : ilico ſubũctũ
leporẽ tanq; alterã animãtis ſpeciẽ.nã vbi dixit de chœrogylio imundus eſt : cõtinẽter ſub-
intulit/lepus quoq;,nã & ipe ruminat:ſed vngulã nõ diuidit.ſatius igĩt videt vt aut chœro
gylijs/aut(vt Hieronymꝰ) erinacijs dicaĩ,ſunt etiã codices Pſalterij Hebraici habẽtes cu-
niculis.Et nõ negauerim huiuſmodi erinacios petrarũ dici cuniculos.q; antra & cuniculos
petrarũ ſibi fodiãt quos inhabitẽt. ¶ Viceſimo verſu,fecit lunã in tẽpora:id intelligũt fecit
lunã in mẽſes,nã dẽptis ijs qui Romanorũ cõſuetudinẽ ſequẽtes a ſole menſes ducũt:cęte
ræ nationes eos a luna cõputãt.renouaĩ eni quolibet mẽſe. & a coitu id eſt a ſilẽte luna ad
proxime ſilentẽ/mẽſis extendĩ.quod dictũ eſt.ne putẽt intelligendũ in tẽpora:in ſignifica-
tiones/& euentuũ pſagia.in quibus caſſo labore ſupputãdis:multi cũ Chaldęis/magis ve-
neficiſq; ac necromãticis proxime notãdi/ nimia curioſitate vaneſcũt. a qua quidẽ minus
laudabili cognoſcẽdi cupiditate olim ſimplicitũ/benignitas Chriſti IHESV ſaluatoris me cle
mentiſſime eripuit/largita gratia ſtudij melioris approbãdi/refutãdiq; illiberalis/ſuperſtitio-
ſi & noxij,ſed nõ michi idcirco qui id cõfitẽs & bñficiũ agnoſcẽs/aliis idẽ exopto/gratia vi
la debeĩ:ſed illi ſoli qui munus nullis meritis/at ſola ſua exuberãti bonitatis copia/idulſit.
¶ Viceſimoſexto verſu,hoc mare magnũ & ſpacioſum manibꝰ.Hieronymꝰ in epiſtola ſu-
perius adducta:manibꝰ exiſtimat ad capacitatẽ eius referri.q; quaſi expaſſas manꝰ habeat:
& in ſe cũctas aquas capiat. quid ſi etiã per manus:brachia maris & ſinus itelligamꝰ/qui-
bus ſe in amplũ ſpacioſe per terras porrigit/de quibus Pelignus poeta. nec brachia longo
Margine terrarũ porrexerat amplutrite,hoc vocabulo manibꝰ hoc loco caret tralatio ro-
mana/& codex greçus. ¶ Viceſimooctauo verſu, draco iſte quẽ formaſti ad illudẽdũ:Hie-
ronymus ex hebreo/ leuiathã iſtum plaſmaſti: vt illuderet ei.græce ſic Δράκων οὗτος ὃν
ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ. quod arbitror ſic recte poſſe verti.draco iſte quẽ formaſti/
vt illuderes ei.Nam αὐτῷ/id eſt ei:maſculinũ eſt,quod πρὸς θάλασσαν id eſt ad mare
referri nõ poteſt.nã apud greços fœmininiũ eſt.& ſi tertia vertis pſona/illuderet: nõ facile vi
deas quidnã quod illudat/ intelligere debeas.& dñs in Iob. an extrahere poteris leuiathã
hamo?nũquid illi illudes quaſi aui?quaſi poſſe illudere leuiathã/dei ſit/ nõ humanę fragi-
litatis. Eundem leuiathã & cetum interpretatur Hieronymus:quo proculdubio figuratur
diabolus.quod ex adiuncto draconis aut ſerpentis vocabulo: ſatis intelligitur.neq; eni pi-
Draco. ſtrix aut balena:de ſe dracc aut ſerpẽs eſt.ſed aduerſarius draco dicitur et ſerpens ob moli-
tiones eius flexuoſas/ obliquas & tortas opertaſq; inſidias. cetus autẽ ob inexplebilẽ vo-
raginẽ.& vt naues in mari vbi cetus eſt maximũ earũ periculũ/pertrãſeunt: ita & nos in
hoc mundo vbi draco ille magnꝰ habitat/pertrãſimus. Sed quo pacto/ ceto in mari diuia
prouidẽtia illudi ordinatũ ſit ne in eo cuncta perirẽt:audire operepreciũ eſt. Orcę: cetis in-
ſenſę beluæ/dentibus truculẽtæ/quarũ imago nulla repreſentatiõe exprimi poſſit alia q̃ car
nis cuiuſdã informis & imenſæ. vbi igitur ceti id eſt baienæ ſe eſtate cõdunt in quodã ſinu
placido & capaci/mire gaudentes ibi parere:hoc mouit Orcæ.& intẽpentes in ſecreta:&

vitulos earũ/ac fœtas vel etiã in annũ grauidas lacerant morſu incurſuq; ceu liburnicarũ roſtris foditũt. illę ad flexũ imobiles/ ad repugnandũ inertes & pondere ſuo onerate/ tunc quidẽ & vtero graues pariendiue pœnis iualidę: ſolũ auxiliũ nouere/ in altũ ꝓfugere/ & toto ſe defendere oceano. cõtra/ orcę: occurrere laborãt/ ſeſeq; opponere/ & cautiũ anguſtijs trucidare/ in vada vrgere/ ſaxis illidere. ſpectanẽ ea prędia (ceu mari ipſo ſibi irato) nullis in ſinu ventis/ fluctibus vero ad anhelitus ictuſq;/ quãtos nulli turbines voluant. hęc de ceto ex hiſtorijs. Et quotuſquiſq; euaderet a faucibus imaniſſimi draconis / voratoris animarũ multo minus q̃ ceti vllus piſciũ: niſi deus illi tanq̃ aui carne Chriſti macerata & cõtuſa iuſiſſet/ & ad vitã (vt ſic dixerim) illuſiſſet petrã? nõ eſt (inquit Eſaias) ſpecies ei/ neq; decor/ & vidimus eũ & non erat aſpectus. ¶ Triceſimoprimo verſu. paſſim legitur/ emitte ſpiritũ tuũ & creabũtur vt romana habet æditio: verũ emittes ex hebręo legendũ & ex verbo ſequenti renouabis. pariter & ex æditione gallica/ & ex greco. vbi per futurũ legitur ἐξαπο ϛελεῖϛ τὸ πνεῦμάϲου/ emittes ſpiritum tuum.

¶HALLELVIA. CIIII.

1 COnfitemini domino & inuocate nomen eius: annũciate inter gentes opera eius.

2 C ãtate ei & pſallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

3 L audamini in nomine ſancto eius: lętetur cor quęrentiũ dominũ.

4 Q uęrite dominũ & cõfirmamini: quęrite faciẽ eius ſemper.

5 M emẽtote mirabilium eius quę fecit: ꝓdigia ei9 & iudicia oris eius.

6 S emẽ abrahã ſerui ei9: filij iacob electi eius.

7 I pſe dominus deus noſter: i vniuerſa terra iudicia eius.

8 M emor fuit in ſęculum teſtamenti ſui: verbi qd̃ mandauit in mille generationes.

9 Q d̃ diſpoſuit ad abraham: & iuramenti ſui ad iſaac.

10 Et ſtatuit illud iacob in pręceptũ: & iſrael in teſtamentũ æternũ.

11 D icens tibi dabo terrã

¶HALLELVIA. CIIII.

COnfitemini domino et inuocate nomen eius: annũciate iter gentes opera eius.

C ãtate ei & pſallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

L audamini in nomine ſancto eius: lętetur cor quęrentiũ dominũ.

Q uęrite dominũ & cõfirmamini: quęrite faciẽ eius ſemper.

M emẽtote mirabilium eius quę fecit: prodigia & iudicia oris eius.

S emẽ abrahã ſerui ei9: filij iacob electi eius.

I pſe dominus deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eius.

M emor fuit in ſęculum teſtamenti ſui: verbi qd̃ mandauit in mille generationes.

Q d̃ diſpoſuit ad abraham & iuramẽti ſui ad iſaac/ ſtatuit illud iacob in pręceptũ: & iſrael in teſtamentum ętternum.

D icens tibi dabo terrã

¶HALLELVIA. CV.

COnfitemini domino/ iuocate nomẽ eius: notas facite populis cogitationes eius.

C anite ei & pſallite ei: loquimini i vniuerſis mirabilibus eius.

E t exultate in noĩe ſancto ei9: lętetur cor quęrentiũ dominũ.

Q uęrite dominũ et virtutẽ eius: quęrite faciem eius iugiter.

Recordamini mirabiliũ eius quę fecit: ſignoꝝ & iudiciorum oris eius.

S emẽ abrahã ſerui ei9: filij iacob electi eius.

I pſe dominus deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eius.

Recordatus eſt in ętternũ pacti ſui: verbi quod præcepit in mille generationes.

Quod pepigit cũ abraham: & iuramenti ſui ad iſaac.

Et firmauit illud cũ iacob in lege: cũ iſrael in pactum ſempiternum.

D icens tibi dabo terrã

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
104. Cõfitemini	chanaan: funiculũ hęre ditatis veſtræ.	chanaan: funiculum hę reditatis veſtræ.	chanaan: funiculũ hęre ditatis veſtrę.
12	Cũ eſſent numero breui: pauciſſimi & incolę eius.	Cum eſſent in numero breui / pauciſſimi & in colę in ea: & pertranſierunt de gente in gentẽ & de regno ad populũ alterum.	Cum eſſent viri pauci: modici & aduenę in ea,
13	Et pertrãſierũt de gẽte in gentẽ: & de regno ad populũ alterum.		Et tranſierunt de gente in gentẽ: & de regno ad populum alterum.
14	Non relinquit hominẽ nocere eis: & corripuit pro eis reges.	Non permiſit hominẽ nocere eis: corripuit pro eis reges	Non dimiſit hominem vt noceret eis: & corripuit pro eis reges.
15	Nolite tangere chriſtos meos: & in prophetis meis nolite malignari.	Nolite tangere chriſtos meos: & i pphetis meis nolite malignari.	Nolite tangere chriſtos meos: & pphetas meos nolite affligere.
16	Et vocauit famẽ ſup terrã: & omne firmamentum panis cõtriuit.	Et vocauit famẽ ſup terrã: & omne firmamentum panis contriuit.	Et vocauit famẽ ſup terrã: omnẽ virgã panis cõtriuit.
17	Miſit ante eos virũ: in ſeruum venundatus eſt ioſeph.	Miſit ante eos virũ: in ſeruum venundatus eſt ioſeph.	Miſit ante faciem eorũ virum: in ſeruũ venundatus eſt ioſeph.
18	Humiliauerũt in cõpedibus pedes eius/ ferrũ pertranſijt animã eius: donec veniret verbum eius.	Humiliauerũt in cõpedibus pedes eius/ ferrũ ptrãſiuit animã eius donec veniret verbũ eius:	Afflixerunt in cõpede pedes eius: in ferrũ venit anima eius,
19	Eloquiũ dñi inflãmauit eũ / miſit rex & ſoluit eũ: princeps populorũ & dimiſit eum.	eloquium domini inflã mauit eum. Miſit rex & ſoluit eũ: princeps populorum & dimiſit eum.	Vſq; ad tẽpus donec veniret ſermo ei⁹: eloquiũ dñi probauit eum. Miſit rex & ſoluit eũ: princeps populorum & dimiſit illum.
20	Conſtituit eũ dñm domus ſuæ: & principem omnis poſſeſſionis ſuę.	Et cõſtituit eũ dñm domus ſuæ: & principem omnis poſſeſſionis ſuę.	Poſuit eũ dñm domus ſuę: & principẽ in omni poſſeſſione ſua.
21	Vt erudiret principes eius ſicut ſemetipm: & ſenes eius prudentiam doceret.	Vt erudiret principes ſuos ſicut ſeipſum: et ſeniores ſuos prudẽtiam doceret.	Vt erudiret principes eius ſecundũ voluntatẽ ſuã: & ſenes eius ſapiẽtiam doceret.
22	Et itrauit iſrael in ægyptũ: & iacob accola fuit in terra cham.	Et intrauit iſrael i ægyptũ: & iacob habitauit in terra chanaan.	Et igreſſus eſt iſrael ęgyptum: & iacob aduena fuit in terra cham.
23	Et auxit populũ ſuum vehemẽter: & firmauit eũ ſuper inimicos eius.	Et auxit populũ ſuum nimis: & cõfirmauit eũ ſuper inimicos eius.	Et creſcere fecit populũ ſuũ nimis: & roborauit eum ſuper hoſtes eius.
24	Cõuertit cor eorum vt odirent populum eius:	Cõuertit cor eorum vt odirent populum eius:	Cõuertit cor eorum vt odio haberent populũ

& dolũ facerent in ſeruos eius.

25 Miſit moyſen ſeruum ſuum: & aaron quem elegit ipſum.

26 Poſuit in eis verba ſignorũ ſuorũ: & prodigiorũ in terra cham.

27 Miſit tenebras et obſcurauit: & non exacerbauit ſermones ſuos.

28 Conuertit aquas eorũ in ſanguinẽ: & occidit piſces eorum.

29 Edidit terra eorũ ranas: in penetrabilibus regum ipſorum.

30 Dixit & venit cœnomya & ſciniſes: in omnibus finibus eorum.

31 Poſuit pluuias eorum grandinẽ: ignẽ cõburentem in terra ipſorum.

32 Et pcuſſit vineas eorũ & ficulneas eorũ: & cõtriuit lignũ finiũ eorũ.

33 Dixit & venit locuſta & bruchus: cuius non erat numerus.

34 Et comedit õne fœnũ in terra eorũ: et comedit oẽm fructũ terræ eorũ.

35 Et pcuſſit oẽ primogenitũ in terra eorũ: primitias õnis laboris eorũ.

36 Et eduxit eos cũ argẽto et auro: & nõ erat in tribubus eorũ infirmus.

37 Lętata eſt ægyptus in profectione eorũ: quia incubuit timor eorum ſuper eos.

38 Expãdit nubẽ in ptectionẽ eorum: et ignẽ vt

& dolũ facerent in ſeruos eius.

M iſit moyſen ſeruum ſuum: & aaron quem elegit ipſum.

P oſuit in eis verba ſignorũ ſuorũ: & pdigiorum ſuorũ in terra chanaã.

M iſit tenebras et obſcurauit eos: quia exacerbauerũt ſermones eius.

C onuertit aquas eorũ in ſanguinem: & occidit piſces eorum.

M iſit in terra eorũ ranas: & in cubilibus regum ipſorum.

D ixit & venit cœnomya & ſciniſes: in omnibus finibus eorum.

P oſuit pluuias eorũ in grandinẽ: & ignẽ cõburentẽ in terra ipſorum.

Et pcuſſit vineas eorũ et ficulneas eoꝝ: et cõtriuit oẽ lignũ finiũ eorũ.

D ixit & venit locuſta & bruchus cuius non erat numerus: & comedit omne fœnum terrę eorum.

Et pcuſſit oẽ primogenitũ in terra ægypti: primitias oĩs laboris eoꝝ.

Et eduxit eos in argẽto & auro: & nõ erat in tribubus eorũ infirmus.

Lętata eſt ægyptus in profectione eorũ: quia cecidit timor eorum ſuper eos.

Expãdit nubẽ in ptectionẽ eorum: et ignẽ vt

eius: vt doloſe agerent contra ſeruos illius.

M iſit moyſen ſeruum ſuum: aaron quem elegit ipſi.

P oſuit in eis verba ſignorũ ſuorũ: & portẽtorũ in terra cham.

M iſit tenebras & cõtenebrauit: & nõ fuerunt increduli verbis eius.

C õmutauit aquas eorũ in ſanguinẽ: & occidit piſces eorum.

E bulliuit terra eorum ranas: in cubilibus regum eorum.

D ixit & venit muſca oĩmoda: ſciniſes in vniuerſis terminis eorum.

D edit pluuias eorum grandinẽ: ignẽ flãmantem in terra eorum.

Et pcuſſit vineã eorũ et ficũ eorũ: & cõfregit lignum finium eorum.

D ixit & venit locuſta & bruchus: cuius non erat numerus.

Et comedit õne fœnũ terrę eorũ: et deuorauit fructum terrę eorum.

Et pcuſſit oẽ primogenitũ in terra eorũ: primitias vniuerſi ptus eoꝝ.

Et eduxit eos cũ argẽto et auro: & nõ erat in tribubus eorũ ifirmus.

Lętata eſt ægyptus cũ egrederentur: quoniam irruerat terror eorum ſuper eos.

Expandit nubẽ in tentorium: & ignẽ vt luce-

	GALL.	ROM.	HEB.
Cõfitemini.	luceret eis per noctem/	luceret eis per noctem.	ret nocte.
39	Petierũt & venit coturnix: & pane cœli saturauit eos.	Petierũt carnes & venit coturnix: & pane cęli saturauit eos.	Petierũt & adduxerũt ortygometrã: & pane cœli saturauit eos.
40	Disrupit petram & fluxerũt aquæ: abierũt in sicco flumina.	Disrupit petrã & fluxerunt aquę: & abierũt in sicco flumina.	Aperuit petrã et fluxerunt aquę: cucurrerunt in aridis flumina.
41	Quiã memor fuit verbi sancti sui: qđ habuit ad abrahã puerum suũ.	Quia mẽor fuit verbi sãcti sui: qđ locutus est ad abrahã puerũ suũ.	Quia recordat9 est verbi sancti sui: cũ abrahã seruo suo.
42	Et eduxit populũ suũ in exultatiõe: & electos suos in lętitia.	Et eduxit populũ suũ in exultatiõe: et electos suos in lętitia.	Et eduxit populũ suũ in lętitia: laudantes electos suos.
43	Et dedit illis regiones gentium: & labores populorũ possederunt.	Et dedit eis regiões gẽtiũ: & labores populorum possederunt.	Et dedit eis terras gentium: & laborẽ tribuũ possederunt.
44	Vt custodiant iustificatiões eius: & legẽ eius requirant.	Vt custodiant iustificationes eius: & legẽ eius exquirant.	Vt custodirent cerimonias eius: & leges eius seruarent.

TITVLVS HALELV IA. Psalmus: laus veteris synagogæ continens factorum in ea historiã/ & futurorũ figuram. historia partim ex Genesi/ partim ex Exodo cognoscitur. docet psalmus: nos qui ex gentibus delecta ecclesia sumus beneficia Christi iugiter in memoriam reuocare/ & nostras ingratitudines & transgressiones agnoscere. solum id contendendum esse: vt faciem eius quæ est vita æterna & beatorũ gloria/ aliquando videamus (hæc est (inquit) vita æterna vt cognoscant te solum deum verum & quem misisti IHESVM Christum) pręinstructi sic laudare deum nostrum ex veteri synagoga. verum quia hęc laus est synagogæ/ non nisi inuolucris mysteria ecclesiæ continens: ideo cui cordi fuerit ad expositionem Hieronymi in hunc centesimũquartum psalmum se conferat.

CEPOS Psalmi.

1 GEns benefactorem te agnoscat & inuocet omnis.
Nomen CHRISTE tuum: cunctis tua facta loquatur.
2 Canticq; & psallat/ miraculaq; omnia narret.
3 Inq; tuo sancto sua gaudia nomine ponat/
Nomine qđ longe est nomẽ sup õne locatũ.
Cui cœli/ cui terra/ cui curuantur abyssi.
Nos saluatorẽ σωτῆρα hoc gręcia dicit.
Hebręi IHESVM superadmirabile nomen.
4 Hũc dñm/ hui9 opẽ petite/ ipsũq; vsq; videte.
5 Mira memẽtote & quæ portẽtosa peregit/
Omnipotentifico quo tartara terruit ore.
Cũ verbo ad vitã extinctos post fata vocauit/
Claudos erexit/ cũ cęcos lumina iussit
Aspicere/ & surdos vitalia verba loquentẽ
Audire/ & mutos laxare in verba loquelam.
Cum lepras/ morbosq; oẽs & dęmonas ipsos
Expulit iperio/ atq; expulsos tradidit orco.
Legem cũ sanxit quę prodijt eius ab ore.
6 Cultũ illi proles Abrahami credula pręstat.
Et quæ delecta est Iaacob imitata fidelem.
7 Hic deus/ hic dñs noster qui iudicat orbem.
8 Qui memor imissi per gentis milia pacti
9 Quod primũ pepigit cũ Chaldęo Abrahamo.
10 Iurauitq; Isaac/ sanxit Iaacobq; fideli.
Israęliq; dedit nunq; violabile pactum.
11 Pollicitus dabo quę teneas Cananęa regna.
12 Cum foret is paucus/ terra & pegrinus in illa/
13 De gẽte in gentẽ & de regno i regna perrans.
14 Nec tulit hos ledi/ proq; his hicinde tyrãnos
Corripuit/ teftis Gerara & Nilotica tellus.
15 Tãgere (ait) nolite vnctosq;/ meosq; pphetas.
16 Iussa fames venit/ nec panis linquitur vsus
17 Cura dei in seruũ/ castum pręmisit Ioseph.
18 Carcere quẽ tetro affligũt et cõpede stringũt
Atq; onerant ferro/ sua dũ prælagia soluũt.
19 Illum nam dñi veracẽ sermo probault.
Misit rex/ varij princeps populi/ & tulit illũ.
20 Præfecitq; sue domui/ gazęq; superbæ.
21 Vt proceres eius vitæ formaret ad vsum.
Vtq; sacerdotes quæ sunt diuina doceret.
22 Tũc subit ægyptũ/ Camesengq; incola terræ
Ipse senex Israel Iaacob tunc tardior annis
Cũ decies septẽ & quinis uõ pluribus intrat
23 Sed deo hũc auxit numerũ/ gbo addidit ipse

24 Pluſq; Niligenis vires/ea cauſa timoris
Niliacis odijq; ſimul male conficit illos:
25 Dū Moſen/Aaronq;/deus ſolatia miſit
26 Ad ſigna efficiens & prodigioſa miniſtros
27 Immiſit tenebras/fecit ſua credita verba.
28 Sāguis aqua effecta eſt/& piſcib⁹ vnda negata.
29 Terra dedit ranas vel in ipſa cubilia regum.
30 Omne genus muſcę/culicūq; impleuit & oras
31 Pro pluuijs ruit imixtū cum grandine fulmen.
32 Cum ficu vua perit/quęcūq; & fertilis arbos/
33 Dixit & acris adeſt/quodq; innūerabile bruch⁹.
34 Fœnum exędit/fructū dereſit & omnem.
35 Primitias omnis partus nox abſtulit vna.
36 Eduxitq; ſuos/ſuluo donauit & auro
Argentoq; ſimul/nullus fuit eger in illis.
37 Cunq; abeunt illi:lętata ægyptia tellus
Nam timor illorū nimtū concuſſerat iſtos
38 Nube die/& nocte igne deus protexit eūtes.
39 Venit & vbertim poſtq; petiere coturnix
Et deus hos ſaturans cœleſti pane refecit.
40 Rupta petra eſt/fluxere vndę ceu flumia ſicco.
41 Qz memor oipotens Abrahami factus/& eius
Sancti pollicitī/olim quod promiſerat illi.
42 Laudantē populū magno ſolamine duxit.
43 Arua quibus dedit atq; aliorum parta labore.
44 Vt teletas eius ſeruent/legēq; requirant.

ADVERTE Circa titulū halelu ia ſi amplius agnoſcere vis:lege pſalmi 110/ primā anno-
tationē.¶ Tertio verſu. Laudamini in nomine ſancto eius:ex hebręo/& exultate in nomi-
ne ſancto eius.& hoc videtur eſſe accōmodatius.¶ Decimonono verſu.eloquiū dñi inflā-
mauit eū.rectius ex hebręo/eloquiū dñi probauit eū.Verū interpretes metaphorā accepe-
runt.nam flāmis & igni aurū metallaq; probātur:ſic eloquiū dñi de iterpretatiōe ſomniorū
pincernę/piſtoris/& pharaonis ꝓbauit manifeſtauitq; Ioſeph eſſe veracē. ¶ Viceſimopri-
mo verſu.et ſenes eius prudentiā doceret:Hieronymus ex hebręo/ & ſenes ſapientiā doce-
ret. et rectius.nā prudentia/ humana: ſapientia potius diuina reſpicit. & Ioſeph principes
Aegyptios in agendis ex prima parte verſus docuit prudentiam/ et ex hac ſecunda parte
preſbyteros ſapiētiā/id eſt verū dei cultū.nā & grecū etiā ita habet καὶ τοὺς πρεσβυτέ-
ρους αὐτοῦ σοφίσαι:& preſbyteros eius ſapere.ſeniores eni erant qui cultui diuino mā
cipabantur. vides igitur Aegyptios per Ioſeph veram dei habuiſſe intelligentiam:ſed alijs
ſuperueniētibus regibus & tyrannis poſtmodū extinctā & ad ludibria dęmonū relapſam.
¶ Viceſimoquito verſu.Aaron quē elegit ipſum:Hieronym⁹ ex hebręo/ Aaron quē elegit
ſibi.& hic/illo melior ſermo eſt.¶ Viceſimoſeptio verſu.& nō exacerbauit ſermones ſuos:
melius nō exacerbauerūt ſermones eius.ex hebręo/nō fuerūt increduli verbis eius.& Ro-
mana tralatione quia exacerbauerunt.& greco ὅτι παρεπίκραναν.verum noſtra ędicio
& hebraica:intelligentia cōcordant.quid eſt eni nō exacerbauit ſermones ſuos:niſi nō fecit
ſermones ſuos incredibiles?& quid pręterea non fuerunt increduli verbis eius: niſi verba
dei oſtenſis mirificę & incōpręhēſibilis potentiæ eius ſignis facta fuiſſe credibilia?at quem
Romana & greca ſenſum prætendūt pſalmodia:cōtrarius eſt. nā quid aliud quia exacer-
bauerūt ſermones eius:q̄ quia fuerūt increduli ſermonibus eius?quare potius vt habemus
aut vt eſt ex hebręo legendū:aut quod affirmant negandū. ¶ Triceſimo verſu.dixit & ve- Cœno-
nit cœnomya:Hieronymus ex hebręo/dixit & venit muſca omnimoda.& cœnomya id eſt mya.
κοιρόμυια/ vt in calce epiſtolę ad Sūniam notat Hieronymus:nō bene prima ſyllaba ſcri
bitur per y pſilon vt ſignificet caninā muſcā/ſed per diphthōgū greca οι/ſiue per latinam
œ:vt ſignificet cōmunē muſcā.& penultima ſyllaba habet y pſilon:habetq; primā & penul
timā ſyllabarū diphthōgos/& apud nos accentū in penultima vt harpya.quare apud nos
legendum & pronunciandū eſt dixit & venit cœnomya ſiue cenomya quia diphthongū
œ rarus vſus ſcribendi obtinuit vt felix/fenum/ fenus. verum grammatici hæc differant.
ſed & in expoſitione huius pſalmi interpretatus eſt muſcam caninam:ſecutus forſan codi-
ces greços qui vt plurimum habent κυρόμυιαν cynomyam id eſt muſcam caninam.
¶ Eodem triceſimo verſu.et ſciniphes in omnibus finibus eorum. græci dicūt σκνίπες: *Scini-*
& eſt plurale maſculinū.diffiniuntq; eſſe vermiculos culicibus ſimiles/& inſtar culicū per- *phes*
moleſtos.quos libenter crediderim eſſe culices: ob moleſtiam & triſte faſtidium quod ſu-
periore anno Saone (duobus illis potentiſſimis Chriſtianorum congreſſis regibus/ Gallo
Hiſpanoq;) noſtris tunc hominibus intulere. & (ni fallor) σκνὶψ a Theodoro culex in-
terpretatur.ſi igitur conſuetudinē græcam ſequeremur: ſcriberemus ſcnipes.ſed videri po-
teſt ad facilioꝛē noſtrę linguę pronunciationē: i littera adiecta. vt in mina pro mna.& aſpi
ratio litterę p addita eſt:vt & gryphes pro grypes.vt nūc cōſuetudine noſtra dicamus:ſci-
niphes & videmur aptius per ph q̄ per f ſcribi debere.& quix in fine locāt:vocabulū ipm
viciāt. ¶ Triceſimotertio verſu.dixit & venit locuſta & bruchus.locuſtas dici volūt:q; loca *Locu-*
quibus inſidēt/vſtulent & arida reddāt.muſcę genus dirū ſegetibus.dei irati peſtis ea itelli *ſta.*
gitur:cū & grādiores cernūtur & tanto volāt pēnarū ſtridore vt alię alites credātur/ſolēq;
cbūbrent/ſolicite ſuſpectātibus populis ne ſuas operiāt terras.ſufficiūt quippe vires.& tāq̄
parū ſit maria trāſire:imenſos permeāt tractus.diraq; meſſib⁹ cōtegūt nubes:multa cōtactu

GALL. ROM. HEB.

adurentes. omnia vero motſu erodentes: & fores quoq; tectorũ. & interdũ earum obitus: gregatim ſublatę vẽto/in maria aut ſtagna decidũt. Id forte caſuq; euenire putãt: ego vero dei prouidẽtiæ tribuo. qui cũ vult affert/dixit (iquit propheta) & venit locuſta/& cũ vult aufert. ſic eteni ſacra de ægyptijs cõtinet hiſtoria. egreſſuſq; eſt Moyſes de cõſpectu Pharaonis: & orauit dñm. qui flare fecit ventũ ab occidẽte vehementiſſimũ: & arreptã locuſtam proiecit in mare rubrũ. cũ vult & vbi vult affert: vt etiã Italiã ex Africa locuſtã magna cohorte infeſtaſſe memorię proditũ ſit. ¶ In eodẽ triceſimotertio verſu. & bruchus. bruchũ a βρώσκω /id eſt comedo dici volunt. aliud genus aculeatę muſcę erodens quæ locuſta nõ tangit/preſens ad inediã infligendã diuinæ vindictæ flagellũ. vt homo cum deliquit / etſi ſummũ animaliũ: a minimis tamẽ (ita iubẽte deo) caſtigetur/cogaturq; eũ agnoſcere dñm/ cuius iperio ſenſata inſenſataq; õnia parẽt/& pro eo in vindictã armãtur. ¶ Triceſimoquinto verſu. primitias õnis laboris eorũ: ex hebręo/primitias vniuerſi partus eorũ. & id aptiꝰ. nã hac vltima plaga legũtur primogenita percuſſa/a primogenito Pharaonis vſq; ad primogenitũ captiuę. & õne primogenitũ iumentorũ: quæ ſunt primitiæ partus potiuſq; vniuerſi laboris. ¶ Triceſimonono verſu. petierũt & venit coturnix: ex hebręo/petierũt & adduxit ortygometrã. ὄρτυγα nũcupãt græci: quã nos vocamꝰ coturnicẽ. ſed ὀρτυγομήτρα tanꝝ idẽ ſit atq; ὄρτυξ vti videtur & Hieronymꝰ & græcus codex. alias ὀρτυγομήτρα ortygometra matricẽ coturnicis aut auis deſignat. & coturnix/nota eſt auis. ¶ Vltimo verſu. iuſtificationes eius: ex hebręo/cerimonias eius. quas igitur dicimꝰ hic iuſtificationes: ad ſacramenta & initiationũ ritum pertinent: lex autem ad doctrinã & præcepta.

HALELVIA. HALELVIA. CV.

1 Confitemini domino quoniã bonꝰ: quoniã in ſęculũ miſericordia eius.

2 Quis loquetur potentias domini: auditas faciet ões laudes eius?

3 Beati qui cuſtodiũt iudiciũ: & faciũt iuſtitiã i omni tempore.

4 Memẽto noſtri dñe in beneplacito populi tui: viſita nos i ſalutari tuo.

5 Ad videndũ in bonitate electorũ tuorũ/ad lętandũ in lætitia gentis tuæ: & lauderis cũ hæreditate tua.

6 Peccauimus cum patribus noſtris: iniuſte egimus/iniquitatẽ fecimꝰ.

7 Patres noſtri i ægypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ.

8 Et irritauerunt aſcen-

HALELVIA. HALELVIA. CV.

Confitemini domino quoniã bonꝰ: quoniã in ſęculũ miſericordia eius.

Quis loquetur potentias dñi: auditas faciet omnes laudes eius?

Beati qui cuſtodiũt iudiciũ: & faciũt iuſtitias in omni tempore.

Memẽto noſtri dñe in bñplacito ppli tui: & viſita nos in ſalutari tuo.

Ad videndũ in bonitate electorũ tuorum/ad lętandum in lętitia gentis tuæ: vt lauderis cũ hęreditate tua.

Peccauimus cũ patribus noſtris: iniuſte egimus/iniquitatẽ fecimꝰ.

Patres noſtri i ægypto non intellexerũt mirabilia tua: & nõ fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ.

Et irritauerunt aſcen-

HALELVIA. HALELVIA. CVI.

Confitemini domino quoniã bonꝰ: quoniã in ęternũ miſericordia eius.

Quis loquetur fortitudines dñi: auditas faciet omnes laudes eius?

Beati qui cuſtodiũt iudiciũ: & faciũt iuſtitias in omni tempore.

Recordare mei dñe in repropiciatiõe ppli tui: viſita me i ſalutari tuo.

Vt videam bona electorum tuorum / & lęter in lętitia gentis tuæ: & exultem cum hęreditate tua.

Peccauimus cum patribus noſtris: iniquę fecimus/impie egimus.

Patres noſtri i ægypto non intellexerũt mirabilia tua: non ſunt recordati multitudinis miſericordiæ tuæ.

Et ad iracundiã prouo

dentes in mare: mare rubrum.

9 Et ſaluauit eos ꝓpter nomẽ ſuũ: vt notã faceret potentiam ſuam.

10 Et increpuit mare rubrum & exiccatũ eſt: & deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.

11 Et ſaluauit eos de manu odientiũ: & redemit eos de manu inimici.

12 Et operuit aqua tribulãtes eos: vnus ex eis non remanſit.

13 Et crediderũt verbis eius: & laudauerunt laudem eius.

14 Cito fecerũt/ obliti ſũt operũ eius: nõ ſuſtinuerunt conſilium eius.

15 Et cõcupierũt concupiſcẽtiã in deſerto: & tentauerũt deũ in iaquoſo.

16 Et dedit eis petitionẽ ipſorũ: & miſit ſaturitatem in animas eorum.

17 Et irritauerũt moyſen in caſtris: aaron ſanctũ domini.

18 Aperta eſt terra & deglutiuit dathã: et opuit ſup cõgregationẽ abirõ

19 Et exarſit ignis in ſynagoga eorum: flamma combuſſit peccatores.

20 Et fecerunt vitulum in choreb: et adorauerunt ſculptile.

21 Et mutauerunt gloriã ſuã: in ſimilitudinẽ vituli comedentis fœnũ.

22 Obliti ſunt deum qui ſaluauit eos: qui fecit

dentes in rubrum mare/ & liberauit eos propter nomen ſuũ: vt notam faceret potentiam ſuam.

Et increpauit mare rubrum & ſiccatum eſt: et eduxit eos in aquis multis ſicut in deſerto.

Et liberauit eos de manu odientium & redemit eos de manu inimi corum/ et operuit aqua tribulãtes eos: vnus ex eis non remanſit.

Et crediderunt in verbis eius & cantauerunt laudes eius/ cito fecerũt & obliti ſunt operum eius: & non ſuſtinuerũt conſilium eius.

Et cõcupierũt concupiſcẽtias in deſerto: et tẽtauerũt deum in ſiccitate.

Et dedit eis petitiones eorum: et miſit ſaturitatem in animas eorum.

Et irritauerũt moyſen in caſtris: & aaron ſanctum domini.

Apta eſt terra et deglutiuit dathan: et operuit ſup ſynagogã abiron.

Exarſit ignis in ſynagoga eorum: & flamma combuſſit peccatores.

Et fecerunt vitulum in choreb & adorauerunt ſculptile: & mutauerũt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli mandu cantis fœnum.

Obliti ſunt deum qui liberauit eos / qui fecit

cauerunt ſuper mare: in mari rubro.

Saluauit aũt eos ꝓpter nomẽ ſuũ: vt oſtẽderet fortitudinẽ ſuam.

Et cõminatus eſt mari rubro et aruit: et tranſduxit eos per abyſſos quaſi in ſicco.

Et ſaluauit eos de manu odientis: et redemit eos de manu inimici.

Et operuit aqua hoſtes eorũ: vnus de ipſis non ſuperfuit.

Et crediderũt verbis eius: cecineruntq; laudẽ eius.

Cito obliti ſunt operũ illius: nec expectauerũt voluntatem eius.

Et deſyderauerũt deſyderiũ in deſerto: et tẽtauerunt deũ in ſolitudine.

Et dedit eis petitionẽ ipſorum: & miſit tenuitatem in animã eorum.

Et zelati ſunt moyſen in caſtris: aaron ſanctũ domini.

Aperta eſt terra et deuorauit dathan: et operuit ſynagogã abiron.

Et ſuccenſus eſt ignis in ſynagoga eorum: flamma exuſſit impios.

Fecerunt vitulũ in choreb & adorauerũt conflatile: & mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudine bouis comedentis fœnum.

Obliti ſunt dei ſaluatoris ſui: qui fecit

Choreb χωρὴβ Horeb idem. vt ham Cham. Hus Chus.

Pſal. 105 Cõfitemini

GALL.	ROM.	HEB.
magnalia ī ęgypto/mí rabilia ī terra cham: ter ribília in marí rubro.	magnalia ī ægypto/mí rabilia ī terra chanaan: terribília in marí rubro	magnalia ī ægypto/mi rabilia ī terra cham; ter ribília ſuꝑ mare rubrū.
23 Et dixit vt díſperderet eos: ſi nō moiſes electꝰ eius ſtetiſſet ī cōfractione in cōſpectu eius	Et dixit vt díſperderet eos / ſi nō moiſes electꝰ eius ſtetiſſet in confractione in cōſpectu eius:	Dixit ergo vt cōtereret eos niſi moiſes electus eius ſtetiſſet medius cōtra faciē illíus: vt cōuerteret indignationē eius vt non interficeret.
24 Vt auerteret irā eius ne díſperderet eos: & pro nichílo habuerūt terrā deſyderabílem.	vt auerteret irā eius ne díſperderet eos.	Et deſpexerūt terrā deſyderabilē: nec credíderunt ſermoni eius.
25 Non crediderūt verbo eius/ & murmurauerūt in tabernaculis ſuis: nō exaudierūt vocē dñi.	Et pro nichílo habuerunt terrā deſyderabílē & nō crediderūt in verbis eiꝰ/ & murmurauerūt in tabernaculis ſuis:	Et murmurauerunt in tabernaculis ſuis; non exaudierunt vocē dñi.
26 Et eleuauit manū ſuā ſuper eos: vt proſterneret eos in deſerto.	nec exaudierūt vocē dñi. Et eleuauit manū ſuā ſuꝑ eos vt proſterneret eos in deſerto/ & vt deijceret ſemē eorū in natiónibus: & diſpergeret eos in regionibus.	Et eleuauit manū ſuā ſuper eos: vt deijceret eos in deſerto.
27 Et vt deijceret ſemē eorū in natiōibus: & diſpgeret eos ī regionibus.		Et vt deijceret ſemē eorum in gentibus: & diſpergeret eos in terris.
28 Et tinitiati ſunt beelphegor: & comederūt ſacrificia mortuorum.	Et cōſecrati ſunt beelphegor: & manducauerūt ſacrificia mortuorū.	Et cōſecrati ſunt beelphegor: & comederunt victimas mortuorum.
29 Et irritauerūt eū in adinuentionibus ſuis: & multiplicata eſt in eis ruina.	Et irritauerunt eum in ſtudijs ſuis: & multiplicata eſt in eis ruina.	Et concitauerunt eum in ſtudijs ſuis: & percuſſit eos plaga.
30 Et ſtetit phinees & placauit: & ceſſauit quaſſatio.	Stetit phinees & exoratuit et ceſſauit quaſſatio/ & reputatum eſt illi ad iuſtitiam: a generatione ī generationem vſqꝫ inſęculum.	Stetit autē phinees & diiudicauit: & eſt retenta percuſſio.
31 Et reputatū eſt ei in iuſtitiam: in generationē & generationē vſqꝫ in ſempiternum.		Et reputatū eſt ei in iuſtitiā: i generatiōe & generatiōe vſqꝫ in ęternū.
32 Et irritauerūt eum ad aquā cōtradictionis/ & vexatus eſt moiſes propter eos: quia exacerbauerunt ſpiritum eius.	Et irritauerūt eum ad aquas contradictionis: & vexatus eſt moiſes propter eos. Quia exacerbauerunt ſpīritum eius: & diſtinxit in labijs ſuis.	Et ꝓuocauerunt ſuper aquam cōtradictionis; & afflictus eſt moiſes propter eos. Quia prouocauerunt ſpīritum eius: & prę cepit labijs ſuis,
33 Et diſtixit in labijs ſuis: nō diſpdiderūt gentes quas dixit dñs illis,	Nō diſpdiderūt gētes: quas dixerat dñs illis,	Nō exterminauerūt ppłos quos dixit dominꝰ eis,

34 Et commixti ſunt inter gentes & didicerũt opa eorũ/ & ſeruierunt ſculptilibus eoꝝ: & factum eſt illis in ſcandalum.

35 Et immolauerũt filios ſuos: & filias ſuas dæmoniis.

36 Et effuderunt ſanguinem innocẽtem/ ſanguinẽ filiorum ſuorum & filiarum ſuarum: quas ſacrificauerunt ſculptilibus chanaan.

37 Et infecta eſt terra ĩ ſãguinibus/ & cõtaminata eſt in opibus eorum: & fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis.

38 Et irat⁹ eſt furore dñs ĩ populo ſuo: & abominat⁹ eſt hęreditatẽ ſuã.

39 Et tradidit eos in man⁹ gentium: & dñati ſunt eorum qui oderũt eos.

40 Et tribulauerũt eos inimici eorum/ & humiliati ſunt ſub manibus eorum: ſæpe liberauit eos.

41 Ipſi autem exacerbauerunt eum in cõſilio ſuo: & humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis.

42 Et vidit cum tribularẽtur: & audiuit orationem eorum.

43 Et mẽor fuit teſtamẽti ſui: & pęnituit eũ ſcd̃m multitudinem miſęrę.

44 Et dedit eos in miſericordias: in cõſpectu omnium qui ceperant eos

45 Saluos fac nos domine deus noſter: & cõgrega

et commixti ſunt inter gentes & didicerunt opera eoꝝ/ & ſeruierunt ſculptilib⁹ eoꝝ: & factũ eſt illis in ſcãdalum.

Et immolauerũt filios ſuos: & filias ſuas dęmonijs.

Et effuderunt ſanguinem innocentem: ſanguinem filiorum ſuoꝝ & filiarum quos ſacrificauerunt ſculptilibus chanaan.

Infecta eſt terra in ſanguinibus: & cõtaminata eſt in opibus eorum.

Et fornicati ſunt in obſeruationib⁹ ſuis/ & iratus eſt aio dñs in populũ ſuũ: & abominat⁹ eſt hæreditatem ſuam.

Et tradidit eos i manus gentiũ & dñati ſũt eoꝝ qui oderunt eos.

Et tribulauerũt eos inimici eorum/ & humiliati ſũt ſub manib⁹ eoꝝ: ſæpe liberauit eos.

Ipſi autem exacerbauerunt eum in cõſilio ſuo: & humiliati ſunt ĩ ſuis iniquitatibus.

Et reſpexit eos cum tribularẽtur: cum exaudiret orationes eorum.

Et mẽor fuit teſtamẽti ſui: & pœnituit eũ ſcd̃m multitudinẽ miæ ſuę.

Et dedit eos i miſericordias: in conſpectu oim qui eos ceperant.

Saluos nos fac domine deus noſter & cõgrega

Et cõmixti ſunt gentibus & didicerũt opera eorum/ et ſeruierũt ſculptilibus eorum: et factũ eſt eis in ſcandalum.

Et immolauerũt filios ſuos: et filias ſuas dęmonibus.

Et effuderunt ſanguinem innocentẽ/ ſanguinem filiorum ſuorũ et filiarum ſuarum: quos immolauerunt ſculptilibus chanaan.

Et polluta eſt terra ſanguinibus et coinquinati ſunt in operibus ſuis: et fornicati ſunt in ſtudijs ſuis.

Irat⁹ eſt itaq; furor dñi in pp̃lm ſuũ: et abominat⁹ eſt hęreditatẽ ſuã.

Et dedit eos ĩ manu gẽtium: et dñati ſunt eoꝝ qui oderunt eos.

Et afflixerũt eos inimici eorum et hũiliati ſũt ſub manu eorum.

Multis vicib⁹ liberauit eos/ ip̃i vero ꝓuocabãt in cõſilijs ſuis: et humiliati ſũt propter iniquitatem ſuam.

Et vidit tribulationem eorum: cũ audiret eos rogantes.

Et recordat⁹ ẽ pacti ſui cũ eis: et pœnituit eũ ſecũd̃ mltitudinẽ mię ſuę

Et dedit eos miſerabiles: coram omnibus qui ceperant eos.

Salua nos domine de⁹ noſter: et congrega nos

Psal. 105	GALL.	ROM.	HEB.
Confitemi.	nos de nationibus.	nos de nationibus vt cõ	degentibus.
46	V t cõfiteamur nomini	fiteamur nomini ſãcto	V t confiteamur nomi-
	ſãcto tuo: & gloriemur	tuo: & gloriemur in lau	ni ſancto tuo: & cana-
	in laude tua.	de tua.	mus laudantes te.
47	Benedictus dñs deus	Benedictus dñs deus	Benedictus dñs deus
	iſrael a ſæculo & vſq; ī	iſrael a ſæculo & vſq;	iſrael ab æterno & vſq;
	ſęculum: & dicet omnis	in ſęculum: & dicet om	in ęternum: & dicet om
	populus fiat fiat.	nis populus fiat fiat.	nis populus amẽ amẽ.

TITVLVS. HALELV IA/HALELV IA. Hic item pſalmus laus veteris ſynagogæ myſteria in ſymbolis occulta continens. EPOS pſalmi.

1 Dicite q; bonꝰ eſt dñs/ miſerator in ęuũ.
2 Sed qs ũta poteſt/ q̃ dignꝰ laude loq̃t?
3 Qui legem obſeruãt factũtq; illã vſq;/ beati.
4 Nos memorare deus veteri de lege precantes.
Daq; tuum MESIAN ppſo/ nos viſitet ille.
5 Daq; electorum bona lątitiamq; videre:
Et cũ ſorte tua noſtras coniungere laudes.
6 Nos licet indignos tanto fateamur honore:
Cũ patribꝰ ſcelere obſtricti factiſq; nephãdis.
7 Mira nec in Taneis intellexere parentes
Quos tam magna tuæ pietatis copia fugit.
8 Nãq; irritauere deum cum littus erythron
Ingreſſuri eſſent/ hęc aiunt noſtra ſepulcra.
9 At pater omnipotens quia ſit pius eruit illos
Vt foret & toti ſua nota potentia mundo
10 Increpuitq; mare/ atq; mare exſiccaſ erythrõ
Et veluti in ſicco ſic hos deduxit abyſſis.
11 Decq; poteſtate oſorum ſaluauit et hoſtis.
12 Obruit vnda ſuos hoſtes/ nec diffugit vnus
13 Verbis facta fides tunc eſt/ laudeſq; dedere.
14 At cito deſiſtunt/ operumq; obliuio cœpit.
15 Et male gliſcentes epulas/ deſerta per ampla
Tẽtauere deũ/ loca quois non affuit humor.
16 Quos epulis quãtũ cuperẽt ſatiault & vndis
17 Mox ſtimulãt Moſẽ/ Aarõq; ad ſacra miſtrũ.
18 Terra Dathan abſorbet hiãs abſorbet Abiron.
19 Erumpitq; ignis coniuratoſq; perurit.
20 In Choreb vitulũ cõflant/ cõflatile adorant.
21 Et ſimilis vituli pratum paſcentis et herbas
Effigies illis pro ſummo eſt gloria rege.
22 Sũntq; deum obliti qui fortiter eruit illos.
Fecit in Aegypto magnalia/ quiq; ſolũ Cham
Prodigijs impleuit/ et horrificis mare rubrũ.
23 Dixit vt elidam populum hunc ne flecte furorẽ
24 Hoc dixit Moſi. prece Moſes obſtitit illi.
Contempſere ſolum pactum ac optabile valde
Malentes ſeruí ad Mẽphitica regna reuerti.
25 Et domini verbis incredula turba remanſit
Et querela/ & dñi nunq̃ obſequioſa loquelæ
26 Quapropter querulos omnes confecit eremꝰ
27 Et natos dominus gentes ſparſiſſet in ões
Ni Moſes miti flexiſſet voce tonantem.
28 Vt Moabitiades comptæ allexere puellæ
Non conſenſurę niſi ſecum ſacra litarent
Sacra nefanda dijs/ infami ſacra priapo
Infames ritus acceptauere priapi
Mactare & pueros & mãducare litatos.
29 Actibus his deus vltricem ſuccenſus in irã
Solis in aduerſum iubet hos ī ſtipite figi.
30 Deſpicit hoc Zãbri. reliqs plorãtibꝰ intrat
Ad Cozbin/ turpi inter ſeſe crimine miſcẽt
Cũq; vidẽt oẽs/ Phinees nõ ptulit/ et quo
Cinctus erat ferro qua peccãt fixit vtrũq;.
Placatus deꝰ eſt Zelo hoc Eleazare nati
31 Hocq; datum illi ad iuſtitiam eſt/ & plaga receſſit.
32 Qui ſuperant ad aq̃s Moſiq; deoq; moleſti
33 Qz fuerint: hæc ore dei ſententia lata eſt.
Nõ deleturos gẽtes quas dixerat illis.
34 Gẽtibus imixti mores didicere malignos
Sculptilibus fudere p̃ces/ hoc dedecꝰ illis.
35 Dæmonibꝰ nati & natę iugulãtur in aris.
36 Sãguis natorũ et natarũ effundit̃ inſons:
Qui ſtatuis Canaã mãibꝰ cecidere parẽtũ.
37 Tellus infecta eſt illo madefacta cruore.
Inq; illorũ actis/ cõtempto pricipe rerum.
38 Qui ſpretꝰ iuſta ī populũ hũc excãduit ira
Atq; ſuã ſpreuit tãta ob mala crimia ſortẽ.
39 Gentibus infenſis dñandos tradidit illos.
40 Hoſtibus afflictos miſeratꝰ ſępe redemit.
41 Conſiliſq; illorũ extincta accenditur ira
Dantq; ſuo pœnas ſceleri erũniſq; p̃munẽ
42 Vidit at oppreſſos deus/ audiuitq; p̃cãtes
43 Ipſe ſuæ legis memor/ indoluitq; miſertus
44 Dãs venã/ atq; illis (oſore videte) pępcit.
CO ſupimmẽli IHESV ſapientia patris
Quid toties legi Moſiq; deoq; repugnant
Myſtica contemnũt prenũcia ſigna futuri
Quę te venturũ monſtrabãt? iſta qd iquã
Nobis inſinuãt? niſi q; te hominẽq; deũq;
Aduerſaturi malegrata mente negarent.
Quid prior in varias ſignat diſperſio gẽtes
Hanc niſi quã ſparſi toto patiunt in orbe.
45 Donec te agnoſcãt Meſian veniãq; p̃cent.
Et dicãt fido deprõpta pectore voce
Colligе nos dñe ę cũctis regionibꝰ orbis
46 Nã deꝰ es noſter/ ſanctũ cognoſcere nomẽ
Tu concede tuũ/ ſit laus tua gloria noſtra.
47 Tu benedicaris p ſæcula aduſq; & in æuũ
O dñe O deus iſrąlis qui ſuſpicit ad te
Ingeminet omnis gẽtis cognatio fiat.

ADVERTE. quarto verſu. memẽto noſtri dñe in beneplacito populi tui: ex hebræo/recordare mei dñe in repropiciatione populi tui. id igit̃ bñplacito nõ reſpicit populũ ſed deum: vt intelligamus memẽto noſtri dñe in bñplacito populi tui/id eſt memẽto dñe in bñplacito tuo populi tui. ¶Q uito verſu. ad videndũ i bonitate electorũ tuorũ/ad lętandũ in lætitia gentis tuæ/et lauderis cũ hęreditate tua: ex hebræo intelligibilius/vt videã bona electorũ tuorũ/et lęter in lętitia gẽtis tuæ/& exultẽ cũ hęreditate tua. quare iuxta authoritatẽ Hieronymi cõcinnare poſſem⁹ verſũ noſtrũ hoc pacto. vt videamus bona electorũ tuorũ/& lętemur in lætitia gẽtis tuæ & exultem⁹ cũ hæreditate tua. ¶Quartodecimo verſu. cito fecerũt/obliti ſũt. fecerũt obliti ſũt. fecerũt/ſuperfluũ videt̃. nã id ſolũ habem⁹ ex hebręo cito obliti ſunt & græce ἐτάχυναν ἐπελάθοντο/accelerauerũt/obliti ſunt. ¶Viceſimo verſu. & adorauerũt ſculptile: ex hebræo & adorauerũt cõflatile. & hoc accõmodatius videtur. nã in exodo de Aaron legitur: formauit opere fuſorio/& fecit ex eis vitulũ conflatilẽ: neq; de ſculptili ſed de conflatili per totum legitur/ niſi forte ſculptile & cõflatile confundere velis. Sed poſtq̃ venerũt in terrã Chananęorũ: adorauerũt ſculptilia de quib⁹ verſus 34. & 37 ¶Viceſimoctauo verſu. beelphegor id idolũ ignominię. & erat quẽ ſtulta gẽtilitas deũ hortorũ colebat/nunc alcinoum/nunc vertũnũ/nunc ianũ/nũc priapum appellans. cuius adhuc cũ magno dedecore apud eos qui ſapiunt: circũferuntur priapęia Virgilij. quæ vtinã vltrix flãma ante authorem populata fuiſſet: vt ſaltem ſi non omnino pur⁹/minus tñ in eglogis/georgicis et eneide ſeptimo/ipurus legeret̃. ¶Triceſimo verſu. & infecta eſt terra. ſũt qui dicunt et interfecta eſt terra. ſic in antiqua tralatione ex græco: καὶ ἐφορκτορήθη ἡ γῆ. Sed ex hebræa vbi dicit̃ et polluta eſt terra: melius & infecta eſt terra. qđ & in vetuſtis codicibus inuenit̃/& ſequens particula expoſcere videtur.

HALELVIA. CVI

1 COnfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in ſæculũ miſericordia ei⁹
2 Dicãt qui redẽpti ſunt a dño/quos redemit de manu iimici: de regionibus congregauit eos.
3 A ſolis ortu & occaſu ab aquilone & mari.
4 Errauerũt in ſolitudine i inaquoſo: viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt.
5 Eſuriẽtes & ſitiẽtes: anima eorũ i ipſis defecit.
6 Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt̃: et de neceſſitatib⁹ eorũ eripuit eos
7 Et deduxit eos i viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.
8 Confiteantur dño miſericordiæ eius: & mirabilia eius filijs hominũ
9 Quia ſatiauit animam inanem: & animã eſuriẽtem ſatiauit bonis.

HALELV IA. CVI

COnfitemini dño qm̃ bon⁹: qm̃ i ſæculũ miſericordia eius.
Dicãt nũc qui redẽpti ſunt a dño/q̃s redemit de manu iimici: & de regionib⁹ cõgregauit eos
A ſolis ortu et occaſu: ab aquilone & mari.
Errauerũt i ſolitudine in ſiccitate: viã ciuitatis habitationis nõ inuenerũt
E ſuriẽtes & ſitiẽtes: anima eorũ i ipſis defecit.
Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt̃: et de neceſſitatib⁹ eor̃ liberauit eos
Et duxit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.
Confiteantur dño miſericordiæ eius: & mirabilia eius filijs hominũ
Quia ſatiauit animã inanẽ & animã eſurientẽ ſatiauit bonis.

HALELVIA. CVII

COnfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in eternũ miſericordia ei⁹.
Dicãt qui redẽpti ſunt a domino: quos redemit de manu hoſtis.
Et de terris cõgregauit eos: ab oriẽte & occidẽte/ab aquilone & mari.
Errauerũt i ſolitudine in deſertavia: ciuitatẽ q̃ habitare t̃ nõ reppererũt.
E ſuriẽtes et ſitiẽtes: aia eorũ in ipſis deficiebat.
Et clamauerũt ad dñm i tribulatione ſua: de afflictiõe eorũ eripuit eos
Et duxit illos p̃ viã rectã: vt venirẽt in ciuitatem habitabilem.
Confiteãtur dño miſericordiã eius: & mirabilia eius i filios hominũ.
Quia ſaturauit animã vacuã: & animã eſurientem implcuit bonis.

Pſal. 106 Cõfitemĩ.

	GALL.	ROM.	HEB.
10	Sedentes in tenebris et vmbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro.	Sedẽtes ĩ tũbris et ĩ vmbra mortis; viculis ligatos ĩ mẽdicitate et ferro	Habitãtes ĩ tenebris et vmbra mortis alligatos inopia & ferro.
11	Quia exacerbauerunt eloquia dei: et cõſiliũ altiſſimi irritauerunt.	Quia exacerbauerẽt eloquiũ dñi: et cõſiliũm altiſſimi irritauerunt.	Quia ꝓuocauerũt ſermones dei: & cõſiliũ excelſi blaſphemauerunt.
12	Et hũiliatũ ẽ in laboribus cor eoꝝ: infirmati ſũt nec fuit q̃ adiuuaret	Et hũiliatũ ẽ in laboribus cor eoꝝ ĩfirmatiſũt nec fuit qui adiuuaret.	Et humiliauit ĩ labore cor eoꝝ: cęciderũt & nõ erat qui adiuuaret
13	Et clamauerunt ad dominũ cum tribularent: et de neceſſitatib9 eoꝝ liberauit eos.	Et clamauerunt ad dominũ cum tribularent: et de neceſſitatibus eorum liberauit eos.	Et clamauerũt ad dominum in tribulatione ſua: & de anguſtijs eorum ſaluauit eos.
14	Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et vincula eorum diſrupit	Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis: et vincula eorum diſrupit	Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis & vincula eorũ diſrupit.
15	Confiteantur domino miæ ei9: et mirabilia ei9 filijs hominum.	Cõfiteant domino miſericodię eius: et mirabilia eius filijs hominum	Confiteant dño miam eius: & mirabilia eius ĩ filios hominum.
16	Quia contriuit portas æreas et vectes ferreos confregit.	Quia contriuit portas ęreas: & vectes ferreos confregit.	Quia contriuit portas ęreas: & vectes ferreos confregit.
17	Suſcepit eos de via iniquitatis eorũ: propter iniuſtitias enim ſuas humiliati ſunt.	Suſcepit eos de via iniquitatis eorũ: propter iniuſtitias enim ſuas humiliati ſunt.	Stultos propter viã ſceleris eorum: & propter iniquitates afflictos.
18	Oẽm eſcã aboiata ẽ aia eoꝝ: et appropiq̃uerũt vſq; ad portas mortis.	Oẽm eſcã aboiata ẽ aia eorũ: & appropiauerũt vſq; ad portas mortis.	Omnẽ cibũ abominata eſt aia eorũ: et acceſſerũt ad portas mortis.
19	Et clamauerunt ad dominũ cum tribularent: et de neceſſitatibus eoꝝ liberauit eos.	Et clamauerũt ad dominũ cum tribularent: et de neceſſitatibus eorum liberauit eos.	Et clamauerunt ad dominũ ĩ tribulatiõe ſua: de anguſtijs eorum ſaluauit eos.
20	Miſit verbũ ſuũ et ſanauit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum.	Miſit verbũ ſuũ & ſanauit eos: & eripuit eos de interitu eorum.	Miſit verbum ſuum et ſanauit eos: et ſaluauit eos de interitu.
21	Confiteantur dño mię eius: et mirabilia eius filijs hominum.	Confiteantur dño mię eius & mirabilia eius filijs hominum.	Confiteantur domino miam eius et mirabilia eius ĩ filios hominum
22	Et ſacrificent ſacrificiũ laudis: et annũciẽt opa eius in exultatione.	Et ſacrificent ſacrificiũ laudis: & ãnũcient opera eius in exultatione	Et immolẽt hoſtias gratiarum: et narrent opa eius in laude.
23	Qui deſcendũt mare ĩ nauib9: faciẽtes opera-	Qui deſcẽdũt mare in nauib9 faciẽtes opera-	Qui deſcendunt mare in nauib9: faciẽtes op9 in aquis multis.

tionem in aquis multis
24 Ipſi viderẽt opa dñi: &
mirabilia ei⁹ i profũdo.
25 Dixit & ſtetit ſpiritus
procellæ:& exaltati ſũt
fluctus eius.
26 Aſcendunt vſq; ad cœ
los et deſcendunt vſq;
ad abyſſos:anima eo⁹
in malis tabeſcebat.
27 Turbati ſũt et moti ſũt
ſicut ebrius:et omnis ſa
piẽtia eorũ deuorata eſt
28 Et clamauerunt ad do
minum cum tribularen
tur:et de neceſſitatibus
eorum eduxit eos.
29 Et ſtatuit procellam ei⁹
in auram:et ſiluerũt flu
ctus eius.
30 Et lætati ſunt quia ſi-
luerunt:et deduxit eos
in portũ voluntatis eo-
rum.
31 Confiteantur domino
miſericordię eius: et mi
rabilia eius filijs hoim.
32 Et exaltent eũ in eccle-
ſia plebis: et i cathedra
ſeniorum laudent eum.
33 Poſuit flumina in de-
ſertum: et exitus aqua-
rum in ſitim.
34 Terram fructiferam in
ſalſuginem:a malitia i-
habitantium in ea.
35 Poſuit deſertũ i ſtagna
aquarum: et terrã ſine
aqua in exitusaquarũ.
36 Et collocauit illic eſurię
tes: et conſtituerunt ci-
uitatem habitationis.
37 Et ſeminaue. t agros et

tiones in aquis multis.
Ipſi viderẽt opa dñi: &
mirabilia ei⁹ in ꝓfũdo.
Dixit & ſtetit ſpiritus
procellæ:& exaltati ſũt
fluctus eius.
Aſcendunt vſq; ad cœ
los et deſcẽdũt vſq; ad
abyſſos: aia eorũ i ma-
lis tabeſcebat.
Turbati ſũt et moti ſũt
ſicut ebrius:et oĩs ſapiẽ
tia eorũ deglutita eſt.
Et clamauerunt ad do
minum cum tribularen
tur: et de neceſſitatibus
eorum liberauit eos.
Et ſtatuit procellam in
aurã et ſiluerunt fluct⁹
eius:et lętati ſunt ꝙ ſi-
luerunt.
Et eduxit eos in portũ
voluntatis eorũ: et de
neceſſitatib⁹ eorũ libe-
rauit eos.
Confiteantur dño mi-
ſericordię eius: et mira-
bilia eius filijs hominũ
Et exaltẽt eum in eccle
ſia plebis: et ĩ cathedra
ſeniorũ laudent eum.
Quia poſuit flumina
in deſertum: et exitus
aquarum in ſitim.
Terram fructiferam in
ſalſuginem: a malitia i-
habitantium in ea.
Poſuit deſertũ iſtagna
aquę:et terrã ſine aqua
in exitus aquarum.
Et collocauit illic eſu-
rientes:et conſtituerunt
ciuitatem habitationis
Et ſeminaueŕt agros et

Ipſi viderẽt opa dñi: &
mirabilia ei⁹ in ꝓfũdo.
Dixit & ſurrexit vẽtus
tempeſtatis:& eleuauit
gurgites eius.
Aſcendunt in cœlum
et deſcendunt in abyſ-
ſos:anima eorum in af-
flictione conſumitur.
Obſtupuerunt et intre
muerunt quaſi ebrius:
et vniuerſa ſapiẽtia eo-
rum abſorpta eſt.
Clamabũt aũt addñm
in tribulatiõe ſua: et de
anguſtia educet eos.
Statuet turbinẽ i tran-
quillitatem: et ſilebunt
fluctus eius.
Lætabuntur quoniam
quieuerunt: et deducet
eos ad portum quẽ vo-
luerunt.
Confiteantur dño mi-
ſericordiã eius:et mira-
bilia eius in filios hoim.
Et exaltent eũ in eccle
ſia populi:et i cathedra
ſeniorum laudent eum
Ponet flumina in deſer
tum: et fontes aquarũ
in ſitim.
Terram fructiferam i
ſalſuginem: præ mali-
tia habitatorum eius.
Ponet deſertum in pa-
ludes aquarũ: et terrã
inuiã fontes aquarum.
Et collocauit ibi eſurię-
tes: et formabunt vrbẽ
ad habitãdum.
Et ſerent agros et plã-

	GALL.	ROM.	HEB.
	plãtauerũt vineas: et ſe cerũt fructũ natiuitatis	plãtauerũt vineas: et ſe cerũt fructũ natiuitatis	tabunt vineas: et faciẽt fruges germina.
38	Et bñdixit eis & multiplicati ſunt nimis: & iumenta eorum nõ minorauit.	Et bñdixit eos & multiplicati ſunt nimis: & iumenta eorũ non ſunt minorata.	Et bñdicet eis & multiplicabuntur nimis: & pecora eorum non minuet.
39	Et pauci facti ſunt: & vexati ſũt a tribulatione malorum & dolore.	Pauci facti ſunt: & vexati ſunt a tribulatione malorum & dolorum.	Imminuta ſunt autẽ et afflicta: propter anguſtiam mali et doloris.
40	Effuſa eſt contentio ſuper principes: & errare fecit eos in inuio & non in via.	Effuſa eſt contentio ſuper principes eorum: et feduxerũt eos in inuio & non in via.	Et effundet deſpectionem ſuper principes: et errare eos faciet in ſolitudine de via.
41	Et adiuuit pauperem de inopia: & poſuit ſicut oues familias.	Et adiuuabit pauperẽ de inopia: & poſuit ſicut oues familias.	Et ſubleuabit pauperem de inopia: et ponet quaſi gregem familias.
42	Vidébunt recti & lętabũtur: et omnis iniquitas oppilabit os ſuum.	Videbunt recti & lętabuntur: & õnis iniquitas oppilauit os ſuum.	Videbunt recti et lętabũtur: et omnis iniquitas contrahet os ſuum.
43	Quis ſapiens & cuſtodiet hęc: & intelliget miſericordias domini?	Quis ſapiens et cuſtodiet hęc: et tũc itelliget miſericordias domini?	Quis ſapiens et cuſtodiet hæc: et itelliget miſericordias domini?

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus: laus diuina de Chriſto domino/ de populo redẽpto/ de ſynagoga ad fidẽ ſalutaris conuertenda continens prophetiam. EPOS pſalmi.

1 QVod bonus eſt dominus/ quoniam miſerator in ęuum.
2 Ij dicãt/ a te qui ſũt pie CHRISTE redempti.
Quoſq; redemiſti truculenta e fauce malignĩ
Collectos ad te/ ex cunctis regionibus orbis.
3 Solis ab exortu/ occaſuq; aquilone notoq;.
4 In ſterili mundo errabant vbi & arida cũcta.
Ducere q̃ valet ad cœlum via nulla patebat.
5 Et cibus & potus deerant & dogma ſalutis.
Nulla ſalus animis/ õnis ſine fine peribat.
6 At parer oĩpotens illos miſerat9 ab alto
Ad ſe clamantes hac omni mole leuauit.
7 Direxitq; via/ cœli quę ducit ad vrbem
8 Quę pietas ei9/ bonitas q̃ mira loquamur.
9 Qui vacuã mẽtẽ paſcẽs/ bonitate repleuit.
10 In tũbris mortiſq; vmbroſæ horrore ſedebãt
Mẽdici & ferro ſtygio ſub principe vincti
11 Qz domini eloquium/ q; cõſiliũ irritarant.
12 Nullus opẽ q̃is cõfectis morte/ ferebat.
13 At pater oĩpotens illos miſeratus ab alto
Ad ſe clamantes hac omni mole leuauit.
14 Et tulit e tũbris/ necis vmbra: & vincula rupit
15 Quæ pietas eius/ bonitas q̃ mira loquamur.
16 Nã ſtyge cõfracta ferrata repagula fregit
17 Deq; lacu extraxit/ ſcel9 ĩ quẽ merſerat illos
18 Mens foribus lęti hęrẽs oẽm fugerat eſcã
19 At pater omnipotens illos miſerat9 ab alto
Ad ſe clamantes hac omni mole leuauit.
20 Atq; ſuum verbum miſit/ ſanauit & illos
Eripuitq; malo interitu/ fatoq; ſupremo.
21 Quæ pietas eius bonitas q̃ mira loquamur.
22 Libamen laudis paniſq; merlq; litemus.
Narremuſq; opera illius ſolatia mentis.
23 Diſcipuli dominum qui ſunt in naue ſecuti
Sparſeruntq; fidem cunctis in gentibus oĩ
24 Viderunt opera ipſa dei & miracula in alto
25 Nã valide vt voluit commouit ſpũs vndas
Intumuitq; maris (dũ dormit) vaſta ꝓcella.
26 Diſcipuli ad cœlos tolli hĩc & ad ima relabi
Tartara ſe credũt/ aio mala ferre nequibãt.
27 Attonitis/ oĩs ceu potis ſenſus ademptus
28 CHRISTVS at omnipotens timidos miſeratus & ęgros
Ad ſe clamantes hac omni mole leuauit
29 Increpuit ventũ/ ſubitoq; eſt ver9 in aurã
Prętumidũ domuitq; ſalũ/ fluctuſq; repſſit.
30 Hac cauſa et lętos tuta in ſtatione locauit
31 Quę pietas eius/ bonitas q̃ mira loquamur.
32 Exaltetq; illum orthodoxę eccl'ia plebis/
Põtificũ cathedra exaltetq; & p̃dicet illum.
33 Qui poſuit Iudęã quã doctrina rigarat
Deſertã/ neq; dãs vltra hęc doctrina ſalutẽ.
34 Terra ſalutifera oli/ nũc ſalſugine plena eſt.

Quid cauſę eſt/ vita hoc habitantum peſſi-
ma fecit.
35 Et gẽtes poſuit doctrinę in ſtagna relictas:
Arida quæ fuerat terrã dedit eſſe ſalubrẽ.
36 In qua qui fuerant epuli vitalis egeni:
Collocat/ ad cęli ſtatuitq; habitacula ciues.
37 Excoluere animos creuere arbuſtula morũ:
Fecere & fructũ deus ad quẽ condidit illos.
38 Et benedixit eis auxitq; maliſq; pepercit:
Qui pecudum vitã viuẽdo more trahebãt.
39 Et iuſti in paucos ſunt hac ratiõe redacti:
Quos labor afflixit pariſq; et plaga malorũ.
40 Præfecitq; malis ſimiles deus/ oẽ nefandum
Qui facere auderent fidei pietate relicta.
41 CHRISTVS at omnipotens inopes miſe-
rabitur/ & quos
Eximet/ hos vt oues vno cõcludet ouili.
42 Gaudebũt recti fœlicia tanta videntes:
Cum ſua nequities omnis/ concluſerit ora.
Hęreſis atq; ſuus ſimul hæreſiarcha peribit
Sed nec erũt vltra pro veris falſa recepta.
Nam vero regnante deo/ vno et principe
CHRISTO
Vera fides/ vera & lex/ vitaq; et õnia vera.
43 Quis ſapiens animo hæc meditans et quæ
tua IHESV
IHESV cuncta regens/ miſeratio mẽte vo-
lutat?

ADVERTE. Etſi pcedẽs pſalmus ad veterẽ ſynagogã ſpectet: pſentẽ tamẽ ex ſcdo verſu ad redemptos/ id eſt eccleſiã et filij dei cultores pertinere conſtat/ & apertã nõnullorũ quę Chriſti dñs et dixit et geſſit continere ꝓphetiã, dicit enĩ dñs ĩ Matthæo/ dico aũt vobis ꝙ multi ab oriẽte & occidẽte veniẽt/ & recũbẽt cũ Abrahã/ Iſaac & Iacob in regno cœlorũ. & parti ſcdus & tertius verſus id continent: de regionib⁹ cõgregauit eos/ a ſolis ortu et occaſu ab aquilone & mari. Et Matthæi ſacra hiſtoria, quarta autẽ hora noctis: venit dñs ad eos ambulãs ſupra mare, & vidẽtes eũ ſupra mare ãbulantẽ: turbati ſunt/ dicẽtes, quia phã taſma eſt. & p timore clamauerũt. ſtatiq; IHESVS locutus eſt eis dicẽs, habete fiduciam/ ego ſũ: nolite timere. & Petrus ad verbũ eius deſcẽdẽs de nauicula: ambulabat ſup aquas/ vt veniret ad eũ, vidẽs vero ventũ validũ: timuit, & cũ cœpiſſet mergi: clamauit dicẽs, dñe ſaluũ me fac. & cõtinuo IHESVS extẽdens manũ: appræhẽdit eũ/ & ait illi, modicæ fidei: quare dubitaſti? & cũ aſcẽdiſſet in nauiculã: ceſſauit ventus, qui autẽ in nauicula erãt: venerunt & adorauerũt eũ/ dicẽtes, vere filius dei es. Sed & idẽ Matthæ⁹ alibi, & aſcẽdẽte eo in nauiculã: ſecuti ſunt eũ diſcipuli eius, & ecce motus magnus factus eſt in mari: ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipſe vero dormiebat, & acceſſerũt ad eũ diſcipuli ei⁹: & ſuſcitauerũt eũ/ dicẽtes, dñe ſalua nos: perimus, & dixit eis IHESVS, quid timidi eſtis modicę fidei? tunc ſurgẽs imperauit ventis & mari: & facta eſt trãquillitas magna, porro homines mirati ſunt: dicentes, qualis eſt hic: quia vẽti & mare obediũt ei? Et ꝓpheta hic: a viceſimo tertio verſu ad 30 ait. Qui deſcẽdũt mare in nauibus: faciẽtes operationẽ in aquis multis, Ipſi viderũt opera domini: & mirabilia eius in profundo. Dixit & ſtetit ſpiritus procellæ: & exaltati ſunt fluctus eius. Aſcendũt vſq; ad cœlos & deſcẽdunt vſq; ad abyſſos: alia eorũ in malis tabeſcebat. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius: et vniuerſa ſapiẽtia eorũ deuorata eſt. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt: & de neceſſitatibus eorũ eduxit eos. Et ſtatuit ꝓcellã eius in aurã: & ſiluerũt fluctus eius. ¶ Id tñ aduerte viceſimoquito verſu/ vbi legim⁹ dixit & ſtetit ſpiritus procellæ: Hieronymũ ex hebræo habere/ dixit & ſurrexit ventus tempeſtatis, quod rectius videtur, nã ſpiritũ procellæ ſiſti ſiue ſtare/ & ſurgere: oppoſita videntur, ſiquidẽ illud ſedari & tranquillari: hoc vero agitari et turbari ſignificat. & quomodo etiã ſtabat ſpiritus procellæ: ſi eleuati & exaltati ſunt fluctus eius? priora ſequentibus videtur aduerſa. & ꝙ non hic de ſtatione & ceſſatione ſpiritus procellæ agatur: oſtendit vndetriceſim⁹ verſus qui illã ſedationẽ/ trãquillitatẽq; inſinuat. & ſtatuit (inquit) procellã eius ĩ aurã. qđ ſacer Hieronymus apertius interpretatur/ excepto quod perfuturũ loquitur hoc pacto, ſtatuet turbinẽ in tranquillitatẽ. Tralationes/ in cæteris facile conciliabuntur.

¶ Canticũ pſalm⁹ Dauid. CVII.

1 PAratum cor meũ deus/ paratũ cor meum: cantabo & pſallam in gloria mea.

2 Exurge pſalteriũ et cithara: exurgã diluculo.

3 Confitebor tibi in po-

¶ Canticũ pſalm⁹ Dauid. CVII.

PAratum cor meũ deus/ paratum cor meum: cantabo et pſalmum dicam domino.

Exurge gloria mea exurge pſalteriũ et cithara: exurgã diluculo.

Cõfitebor tibi in popu

¶ Canticũ pſalm⁹ Dauid. CVIII.

PAratum cor meũ de⁹: cãtabo et pſallam/ ſed et gloria mea.

Cõſurge pſalterium et cithara: cõſurgã mane.

Confitebor tibi in po-

	GALL.	ROM.	HEB.
Pſal. 107 Paratũ cor.	pulís domine: & pſallã tibi in nationibus.	lís domine: et pſalmum dicam tibi inter gentes.	pulís domine: & cantabo tein nationibus.
4	Q uia magna ſup cœlos mia tua: & vſq ad nubes veritas tua.	Q m magníficata ẽ vſq ad cęlos mia tua: et vſq ad nubes veritas tua.	Q m magna ſup cœlos míſericordía tua: & vſq ad æthera veritas tua.
5	E xaltare ſuper cœlos deus/ & ſuper omnem terram gloria tua: vt líberentur dílecti tuí.	E xaltare ſuper cœlos deus/ & ſuper omnem terram gloria tua: vt líberentur electi tuí.	Exaltare ſuper cœlos deus: & ſuper omnem terram gloria tua. Vt liberẽtur dilecti tui:
6	S aluũ fac dextera tua et exaudí me: deus locutus eſt in ſancto ſuo.	S aluum me fac dextera tua & exaudí me/ deus locut⁹ eſt í ſãcto ſuo/ lætabor & diuidã ſichímam: & cõuallẽ tabernaculorum metíbor.	ſalua dextera tua et exaudi me.
7	E xultabo & diuidam ſichímam: & conuallẽ tabernaculoꝝ dimetiar		D eus locutus eſt in ſanctuario ſuo: gaudebo/ diuidam ſichem et vallem ſochot demetiar.
8	M e⁹ eſt galaad & me⁹ eſt manaſſes: et ephraí ſuſceptio capitis mei.	Me⁹ eſt galaad et me⁹ eſt manaſſes: & ephrẽ fortitudo capitis mei.	Me⁹ eſt galaad et me⁹ eſt manaſſe: et ephraim hæreditas capitís mei.
9	I uda rex meus: moab lebes ſpei meæ.	Iuda rex meus moab olla ſpei meę/ í idumeã extendam calciamentũ meum: michí allophyli ſubditi ſunt.	Iuda dux meus: moab lebes peluís meæ.
10	In idumęam extendã calciamentum meum: michí alienigenç amící facti ſunt.		Super idumeã proíjciã calciamentum meũ: cũ philiſtim fœderabor.
11	Q uis deducet me in cíuitatem munitam: quís deducet me vſq in idumęam?	Q uis deducet me in cíuitatem munitam: aut quís deducet me vſq in idumæam?	Q uis deducet me in cíuitatem circũſtãtiæ: qs deducet me vſq in idumæã?
12	N onne tu deus qui repulíſtí nos? & non exíbis deus in virtutibus noſtris?	N onne tu deus qui repulíſtí nos? & non egredieris deus in virtutib⁹ noſtris?	N onne tu deus quí p ieceras nos: & non exieras deus in exercitibus noſtris?
13	Da nobís auxilium de tríbulatione: quía vana ſalus hominis.	Da nobís auxílium de tríbulatione: & vana ſalus hominis.	Da nobís auxílium in tríbulatiõe: vana eſt enı ſalus ab homine.
14	In deo faciemus virtutẽ: & ípſe ad nichilũ deducet inimicos noſtros.	In deo faciem⁹ virtutẽ: et ípſe ad nichílum deducet tribulantes nos.	In deo erímus fortes: et ípſe conculcabit hoſtes noſtros.

TITVLVS. Canticũ pſalmi Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpũ loquíſ.

EXPOSITIO CONTINVA. Paratũ cor meũ deus/ paratũ cor meũ: cãtabo et pſallam í gloría mea. prõpta eſt anima mea ad te laudandũ deus meus/ prõpta eſt anima mea: cõcinã et laudabo te/ & hoc míchi ímputabitur ad decus et gloriã. 1
Exurge pſalterĩũ & cithara: exurgã díluculo. excitare laus veteris & nouæ legis: hic Chriſtus dñs. excitabor díluculo/ mane reſurgã. Cõfitebor tibi in populís domine: et pſallã tibi in natíonibus. rurſus prophe ta. O Chriſte laus vetus et laus noua/ laudes tuas patefactã ín populorũ cõgregatíonibus: et laudatíones tuas concinã in gentibus. Q uía magna eſt ſuper cœlos miſericordía tua: et 2 3 4

vſq; ad nubes veritas tua. laudabo te in gentibus domine/ quia ingens eſt miſeratio tua
ſupra cœlorũ altitudinẽ qua genus humanum eleuas: & fides tua vſq; ad terræ nouiſſima
5 & altiſſima/cognita eſt. exaltare ſuper cœlos deus & ſuper oẽm terrã gloria tua: vt liberẽt
dilecti tui. qa tãta eſt miſericordia tua et veritas tua tãta/aſcẽde cõditor et redẽptor noſter
ſup oẽm cœlorũ altitudinẽ/& hæc aſſũptio & glorificatio tua ſit ĩ oĩ terra cognita: quo cul-
6 tores tui te tuaq; ſequẽtes a mortalitatis nexibus rebuſq; caducis eripiant. Saluũ fac dexte
ra tua & exaudi me: deus locutus eſt in ſancto ſuo. ſalua ſeruos & cultores tuos fortitudie/
benignitate & miſeratiõe tua et audi me precãtẽ: de⁹ ĩ me reſpõdit hoc fãcto oraculo ſuo.
7 Exultabo et diuidã ſichimã: et cõuallẽ tabernaculorũ dimetiar. ab hoc ſeptimo vſq; ad
12 verſũ oraculũ dei eſt: & a duodecio ĩ finẽ pſalmi vox ꝓphetæ. atq; hoc oraculũ & hi ver
ſus vniuerſi ex ordĩe reſpõdẽt pſalmi 59 verſibus a ſeptimo in finẽ eius/eadẽq; itelligẽtia.
ADVERTE. Primo verſu. paratũ cor meũ deus. ex hebræo nõ eſt reſumptũ: ſed interpre
tes ad valẽtiorẽ affectus expreſſionẽ reſumpſiſſe videnť. ¶ Itẽ ſecundã eiuſdẽ primi verſ⁹
particulã cantabo & pſallã in gloria mea: ex hebræo ſic cõperio/cãtabo et pſallã ſed et glo
ria mea. quod hanc præferre videtur ſententiã: cãtabo et pſallã ſed et cantare et pſallere ti
bi gloria mea eſt. ¶ Nono verſu. Iuda rex meus/ Moab olla ſpei meæ: Hieronymus ĩ pſal
mo 59 vertit Iuda legifer meus & Moab olla lauacri mei/ hic autem vertit Iuda dux me⁹
et Moab lebes peluis meæ. ſed non alius idcirco putetur intellectus. ¶ Duodecimo verſu.
Nonne tu deus qui repuliſti nos/et non exibis: ex romana et non egredieris. videtur me-
lius nonne in ſecunda particula perinde ac in prima ſic: et nonne exibis.

¶ In finẽ pſalmus Da uid. CVIII.

1 DEus laudem meã ne tacueris: qa os peccatoris et os doloſi ſuper me apertum eſt.
2 Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa/& ſermonibus odij circũdederunt me: et expugnauerunt me gratis.
3 Pro eo vt me diligerent detrahebant michi: ego autem orabam.
4 Et poſuerũt aduerſum me mala pro bonis: & odiũ pro dilectiõe mea
5 Conſtitue ſuper eum peccatorẽ: & diabolus ſtet a dextris eius.
6 Cum iudicatur exeat cõdemnatus: & oratio eius fiat in peccatum.
7 Fiant dies eius pauci: & epiſcopatũ eius accipiat alter.
8 Fiant filij eius orpha-

¶ In finẽ pſalmus Da uid. CVIII.

DEus laudẽ meam ne tacueris: quia os peccatoris et doloſi ſuper me apertum eſt.
Locuti ſunt aduerſus me lingua doloſa/et ſermonibus odij circunde derunt me: & expugnauerunt me gratis.
Pro eo vt diligerẽt me detrahebãt michi: ego autem orabam.
Poſuerunt aduerſ⁹ me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea
Conſtitue ſuper eum peccatorem: & diabol⁹ ſtet a dextris eius.
Cum iudicatur exeat condemnatus: et oratio eius fiat in peccatũ.
Fiat habitatio eius deſerta: et non ſit qui inhabitet in ea.
Fiãt dies eius pauci: & epatũ ei⁹ accipiat alter.
Fiant filij eius orpha-

¶ Victori Dauid pſalmus. CVIII.

DE⁹ laudabilis michi ne taceas: qa os impij & os doloſi cõtra me apertum eſt.
Locuti ſunt de me lingua mendacij/verbis odij circundederunt me: expugnauerunt me fruſtra.
Pro eo quod eos diligebam aduerſabãtur michi: ego autem orabã.
Et poſuerunt cõtra me malũ pro bono: et odiũ pro dilectione mea.
Conſtitue ſuper eum impium: et ſathan ſtet a dextris eius.
Cum fuerit iudicatus exeat condemnatus: & oratio eius ſit in peccatum.
Fiant dies ẽius pauci: epiſcopatum eius accipiat alter.
Sint filij eius pupilli: &

GALL.	ROM.	HEB.
ni: & vxor eius vidua.	ni: & vxor eius vidua.	vxor eius vidua.
9 Nutantes transferãtur filij eius & mendicent: eijciantur de habitationibus suis.	Commoti amoueãtur filij eius & mendicent: eijciantur de habitationibus suis.	Instabiles vagentur liberi eius & mendicent. et quærantur in parietinis suis.
10 Scruteť fœnerator omnem substantiam ei⁹: & diripiant alieni labores eius.	Scruteť fœnerator omnem substantiam eius: & diripiant alieni omnes labores eius.	Scrutetur exactor vniuersa quæ habet: et diripiãt alieni labores ei⁹
11 Non sit illi adiutor: nec sit qui misereatur pupillis eius.	Nõ sit illi adiutor: nec sit qui misereatur pupillis eius.	Nõ sit qui eius miserea tur: nec qui clemens sit ī pupillis eius.
12 Fiant nati eius in interitũ: in generatione vna deleatur nomen eius.	Fiant nati eius in interitum: ī vna generatione deleatur nomen ei⁹.	Fiat nouissimũ ei⁹ interitus: in generatiõe altera deleatur nomen ei⁹.
13 In memoriã redeat iniq tas patrum eius in conspectu domini: & peccatũ matris ei⁹ nõ deleať.	In memoriã redeat iniquitas patrũ ei⁹ in conspectu dñi: et peccatũ matris eius non deleať.	Redeat in memoriam iniquitas patrum ei⁹ apud deum: et iniquitas matris eius non deleať.
14 Fiant contra dominũ semp/ & dispereat de tra memoria eorũ: pro eo q̃ nõ est recordatus facere misericordiam.	Fiant contra dominũ semper: vt dispereat de terra memoria eorum. Pro eo q̃ non est recordatus facere misericordiã/ et persecut⁹ est hominem pauperẽ et mẽdicum: & compunctũ corde morti tradidit.	Sit contra dominũ semper: et intereat de terra memoria eorum. Eo q̃ nõ est recordat⁹ facere misericordiã/ et persecutus est virũ iopẽ et pauperem et compũctũ corde: vt iterficeret.
15 Et persecutus est hominem inopem & mendicum: & compunctum corde mortificare.		
16 Et dilexit maledictionem & veniet ei: & noluit benedictionẽ & elongabitur ab eo.	Et dilexit maledictionem & veniet ei: & noluit benedictionẽ et p̃lõgabitur ab eo.	Et dilexit maledictionẽ quæ veniet ei: et noluit benedictionem q̃ elongabitur ab eo.
17 Et induit maledictionem sicut vestimẽtum/ & intrauit sicut aqua in interiora eius: & sicut oleum in ossibus eius.	Et induit se maledictionem sicut vestimentũ: & intrauit sicut aqua in interiora eius/ et sicut oleum in ossibus eius.	Et indutus est maledictione quasi vestimẽto suo: et ingredieť quasi aqua in viscera eius/ et quasi oleũ in ossa eius.
18 Fiat ei sicut vestimẽtũ quo operiť: & sicut zona qua semp præcingiť.	Fiat ei sicut vestimẽtũ quo operietur: et sicut zona qua semp p̃cingiť.	Sit ei q̃si palliũ quo circũdatur: et quasi cingulũ quo semper accingiť.
19 Hoc op⁹ eorũ q̃ detrahũt michi apud dñm: et qui loquuntur mala aduers⁹ animam meã.	Hoc op⁹ eorũ qui detrahunt michi apd̃ dñm: et qui loquũť mala aduersus animam meam.	Hæc est retributio ijs q̃ aduersanť michi a dño: et qui loquunť malũ cõtra animam meam.

20 Et tu dñe dñe fac mecũ propter nomẽ tuũ: quia ſuauis miſericordia tua.

21 Libera me qa egen⁹ & paup ego ſũ: et cor meũ cõturbatũ eſt intra me.

22 Sicut vmbra cũ declinat ablatus ſum: & excuſſus ſum ſicut locuſtę

23 Genua mea infirmata ſũt a ieiunio: et caro mea immutata eſt ꝓpter oleũ.

24 Et ego factus ſũ oppro briũ illis: viderũt me & mouerunt capita ſua.

25 Adiuua me dñe deus meus: ſaluum me fac ſecũdũ miſericordiã tuã.

26 Et ſciant quia man⁹ tua hęc: et tu dñe feciſti eã.

27 Maledicẽt illi & benedices/ qui inſurgunt in me confundantur: ſeru⁹ autem tuus lætabitur.

28 Induãt̃ q detrahũt michi pudore: et opiãt̃ ſicut diploide cõfuſione ſua.

29 Confitebor domino nimis in ore meo: & i medio multoꝝ laudabo eũ

30 Quia aſtitit a dextris paupis: vt ſaluã faceret a ꝓſequẽtib⁹ aiam meã.

Et tu dñe dñe fac mecũ miam ꝓpter nomẽ tuũ: quia ſuauis eſt miſericordia tua.

Libera me qm̃ egen⁹ et pauper ſum ego: & cor meũ cõturbatũ eſt i me.

Sicut vmbra cũ declinat ablatus ſum: et excuſſ⁹ ſum ſicut locuſta.

Genua mea infirmata ſunt prę ieiunio/ & caro mea immutata eſt propter oleum: & ego fact⁹ ſum opprobrium illis.

Viderũt me et mouerũt capita ſua: adiuua me dñe deus meus & ſaluũ me fac ꝓpter miam tuã.

Vt ſciãt quia manus tua hęc ẽ: & tu dñe feciſti ea.

Maledicẽt illi & tu benedices/ qui inſurgũt in me cõfundantur: ſeruus autem tuus lętabitur.

Induant̃ q detrahũt mi chi reuerẽtia: & opiãt̃ ſicut diploide cõfuſiõe ſua

Confitebor dño nimis in ore meo: & in medio multorũ laudabo eum.

Quia aſtitit a dextris paupis: vt ſaluã faceret a ꝓſequẽtib⁹ aiam meã.

Tu aũt dñe de⁹ fac mecũ propter nomẽ tuum: quoniam bona eſt miſericordia tua libera me.

Qm̃ egenus & pauper ego ſũ: & cor meum vul neratum eſt intrinſecus.

Quaſi vmbra cum inclinatur abductus ſũ: & excuſſus quaſi locuſta.

Genua mea vacillauerunt a ieiunio/ & caro mea mutata eſt abſq; oleo/ et ego fact⁹ ſũ oppro brium eis: viderũt me et mouerunt caput ſuum.

Adiuua me dñe deus meus: ſalua me ſecundũ miſericordiam tuam.

Et ſciãt qm̃ manus tua hæc: tu dñe feciſti ea.

Maledicent illi & tu benedices/ reſtiterunt & cõfundẽtur: ſeruus autem tuus lętabitur.

Induant̃ aduerſarij mei cõfuſiõe: operiant̃ quaſi veſtimẽto cõfuſiõe ſua.

Confitebor dño vehemẽter i ore meo: & i medio populorũ laudabo eũ.

Quoniam ſtabit a dextris pauperis: vt ſaluet a iudicibus animã eius.

TITVLVS. Ad victoriã pſalm⁹ Dauid. Pſalm⁹ de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D e⁹ laudẽ meã ne tacueris: qa os peccatoris & os doloſi ſup me aptũ eſt, ęterne pater laus mea & p̃coniũ meũ ne diſſimulaueris/ ne ſubſtraxeris a me au-
2 xiliũ tuũ: qa cõciliũ iiquũ et familiaris ꝓditor me⁹ cõtra me ſermonẽ ſuũ laxauerũt. Lcuti ſũt aduerſũ me/ ligua doloſa/ et ſermõibus odij circũdederũt me: & expugnauerũt me gratis,
verba i me fuderũt/ ore ſubdolo & fallaci/ et cõſilijs maleuolẽtię circũueneřt me: et nullo me-
3 rito/ nulla cauſa adiudicauerũt me morti. Pro eo vt me diligerẽt detrahebãt mihi: ego aũt orabã, ꝓ bñficijs/ ꝓ dilectionis opꝫb⁹ q̃ oſtẽdi eis/ ipſi blaſphemabãt me et aduerſabãt̃ michi:
4 ego vero pro ipſis rogabã patrẽ. Et poſuerũt aduerſũ me mala ꝓ bonis: & odiũ pro dilectione mea, & ecõtrario cũ bonũ ipſis ipenderi/ malũ repẽderũt: cũ ipſos dilexerim/ ipſi odio in
5 me exarſerũt. C õſtitue ſuper eũ peccatorem: & diabolus ſtet a dextris ei⁹. O pater æterne cũ ipſi incurabiles ſint/ & exhibitione bonorũ flectãt̃ ad malũ/ & dilectiõe ad odiũ/ ſup hũc popułũ/ familiarẽ traditorẽ et ſuũ cõciliũ prefice ipiũ: trade eũ poteſtati malígni/ et priceps tene
6 brarũ pręualeat eł. C ũ iudicatur exeat cõdemnat⁹: & oratio eius fiat in peccatũ. popul⁹ hic/

Deus lau.

traditor & complex eius/cū veniet ad tribunal iudicij tui/ diſcedēs ſentētiā cōdēnationis ferat:& venię ſupplicatio reputetur ei in criminis augmētum. Fiāt dies eius pauci:& epiſcopatum eius accipiat alter. paruo tēpore dignus hac luce habeatur:& in prælatura populi huius/ traditoris & complicū eius/ ſufficiatur alius. Fiāt filij eius orphani:& vxor eius vidua. priuētur liberi populi huius parentibus ſuis:& ſynagoga eius relinquatur abſq; paſtore. Nutātes 9
transferantur filij eius & mēdicēt:& eijciātur de habitationib⁹ ſuis. vacillātes in exilium mittātur poſteri eius/ & erūioſa mēdicitatis calamitate premātur:neq; eis i macerijs eorum detur requies. S crutetur fœnerator oēm ſubſtātiam eius: & diripiāt alieni labores ei⁹. diligēter 10
exploret creditor vniuerſam ſupellectilē/gazā/& poſſeſſionē populi huius:& alienigenę expleant quicquid ſibi peperit propriis laboribus. Non ſit illi adiutor:nec ſit qui miſereatur pu- 11
pillis eius. nullus ſit qui miſereatur populi huius/nec ſit qui compatiatur poſteris eius. Fiant 12
nati eius in interitum:in gñatione vna deleatur nomē eius. qui ab hoc populo orti ſunt/ ruāt in internicionem gladij & belli/nec id in lōgū differatur:ſed in tēpore gñationis vni⁹/ populi hui⁹ eſtimatio & fama fūdit⁹ extirpetur. I n memoriam redeat iniquitas patrū eius in cōſpectu dñi:& peccatū matris ei⁹ nō deleat. obuerſetur āte oculos ęterni iudicis qcquid deliqrūt 13
patres ei⁹:& peccatum ſynagogę nō aboleat. Fiāt cōtra dñm ſēper/& diſpereat de terra me- 14
moria eorum:p eo q nō eſt recordat⁹ facere miſericordiā. ad vltima tēpora ptinaces et obdurati maneāt deo rebelles/& de regione viuorum eradatur nomē eorū:eo q populꝰ hic nulla miſericordia/ſed immani crudelitate eſt vſus. Et perſecut⁹ eſt hoiem iopē & mēdicū: & cō 15
punctum corde mortificare.& eo q populꝰ hic crudelitate & iſanta debacchatus eſt in Chriſtum dñi/qui propter hoies/ homo pauper & egenus fact⁹ eſt:& pro delictis eorū mēte afflicta⁹/crudelitate inquam debacchat⁹ eſt vt eū morti traderet. Et dilexit maledictionē et veniet 16
ei:& noluit benedictionem & elōgabit ab eo.& eo q ppl'us hic maluit dei execrationē et dei execratio & dira vltio cōtinget ei:& qa nō fuit illi cordi diuina bñdictio & illa procul fiet ab
eo. Et iduit maledictionem ſicut veſtimētū:& intrauit ſicut aqua in iteriora ei⁹/ et ſicut oleū 17
i oſſibus eius. execratiōe & reprobatiōe diuina idut⁹ eſt peride ac idumēto:& execratio dei penetrauit i aiam ei⁹ veluti aqua in bibulam terrā/& penetrauit vt liquor oleaginoſus in oēs vires & ſoliditates ei⁹. Fiat ei ſicut veſtimētū quo operitur: & ſicut zona qua ſēper p̄cingitur. 18
maledictio/execratio et reprobatio dei adhæreat ei veluti amictus quo amicitur:et veluti cingulū quo ſemper accingitur. Hoc op⁹ eorū qui detrahūt michi apud dñm:& q loquūt mala 19
aduerſus aiam meā. hęc merces a deo patre meo iudice ęterno/iis qui pſequūtur me calumnioſe:& q cōciliātur vt morti tradāt me. Et tu dñe dñe fac mecum propter nomē tuū:qa ſuauis eſt miſericordia tua.& tu pater æterne dñator me⁹ & deus meus/ auxiliare & fac mecum 20
miſericordiam tuā propter verbū tuū:quia propicia et clemēs eſt miſeratio tua. Libera me 21
quia egen⁹ et pauper ego ſum:& cor meū cōturbatū eſt itra me. eripe me pater quia indigus ope & auxilio factus ſum:& aia ītra me āxia/ęgra & vulnerata eſt. S icut vmbra cū declinat 22
ablat⁹ ſū:et excuſſus ſum ſicut locuſtę. ſicut vmbrę veſtigiū cū ſenſim deperit ſublat⁹ ſū:et cito virib⁹ exhauſt⁹ i morē locuſtarum. Genua mea infirmata ſūt a ieiunio:& caro mea imuta- 23
ta eſt propter oleum. greſſus mei vacillauerūt/ debiles et imbecilli facti ſunt prę fame et inedia:& emarcuit corpus meum abſq; adipe & ſucco vllo. Et ego fact⁹ ſū opprobriū illis:vide- 24
rūt me et mouerūt capita ſua.et ipſi i paupertate mea et infirmitate ſpreuerūt et contemptui habuerūt me:et me i humilitate mea cōtuētes/commotiōe capitū odiū et exprobrationē ſuā patefecerūt in me. A diuua me dñe de⁹ me⁹: ſaluum me fac ſcdm miam tuam. O pater iuſte/ 25
dñator et creator auxiliare michi:et in miſeratiōe tua ſalua me. Et ſciāt quia man⁹ tua hęc: 26
et tu dñe feciſti eam.et cognoſcāt oſores et hoſtes mei qa plaga et percuſſio hęc tua eſt:et nō ipſi(etſi iiqua et odioſa volūtate voluerit eam facere)ſed tu pater pcuſſionē hāc effeciſti. Ma- 27
ledicēt illi et tu bñdices/qui inſurgūt i me cōfūdantur:ſeru⁹ aūt tu⁹ lętabit. illiipſi oſores mei deuouebūt michi/et tu pater bñdictionem tuā michi dabis/q pſequūtur me/ſupplicio ęterno afficiētur:ego aūt ſeruus tu⁹ in delictis ęternis exultabo. I nduanī qui detrahūt michi pu- 28
dore: et operiantur ſicut diploide cōfuſiōe ſua. qui aduerſātur et perſequūtur me/ operiātur ignominia:et circūdēturvt duplici pallio ignominia ſua/i corpore et i aia/ et hac et in altera vita. C ōfitebor dño nimis i ore meo:& i medio multorum laudabo eū. patri meo laudes mi- 29
rifice accreſcēt prędonio meo:et i eccleſia magna exaltabo eū. Quia aſtitit a dextris paupis: 30
vt ſaluam faceret a pſequētib⁹ aiam meā. laudabo dñm ore meo i medio multorū/ memor beneficiorū ei⁹/quia affuit michi inopi auxilium/fauor et benignitas eius:vt me redituum immortalitate veſtiret/er eriperet vitam meam ab iis qui me morti adiudicauerant.

ADVERTE. Tertio verſu. vt me diligerēt detrahebāt michi: Hieronym⁹ ex hebręo/pro eo q eos diligebā aduerſabātur michi.et hoc analogię ex oppoſito reſpōdet: p amore repēdebāt michi odium. vera tamē littera noſtra. qa amare debebāt:et odiebant. qppe qui ex lege/ pximū amare tenebanī. ſed qs eorū proximior q̄ qui eis miam aſſidue faciebat/quotidie di-

uino ore ſuo eos inſtruês/in medio eorũ cęcos illuminãs (etſi parũ fuerat oculos mẽtis aperuiſſe: etiã & corporis aperiebat) leproſos mũdãs/ ſurdos audire faciens/ mutos loqui/ cõtractos & claudos erigẽs/ & mortuos ſuſcitãs. ¶ Quito verſu. cõſtitue ſuper eũ peccatorẽ: ex hebręo/ cõſtitues ſuper eũ impiũ. & cõſequens erat vt reliqua in quitũdecimũ verſũ vſq; ſuturũ indicatiui exprimerentur. nã (vt in annotatiõe 21 verſ9 psalmi 30 dictũ eſt) dñs noſter totius bonitatis exẽplar neq; optat/ neq; iprecatur malũ inimicis ſuis/ neq; ipſi Iudę prodictori ſuo: ſed prędicit. quod ſi factũ fuiſſet: iprecationis ſublata fuiſſet phãtaſia. qua hoies ſine deo/ cõtra prędictũ euãgelicũ aliquãdo abutuntur/ credentes aut paſtoribus/ aut maioribus ſuis/ aut quos nolint habere ſuperiores deuouere & iprecari & eos maledictiõe quadã ferire. hæc ſuggerẽte diabolo fiũt diuinis abutendo: & vera in caput authorũ redit maledictio/ cũ tamẽ ex intẽtiõe prophetæ maledictio nõ ſit/ ſed prophetia et prędictio. Et noui qui hoc vano & ſuperſtitioſo vel (vt ſic deteſtabilius licet verius dicã) magico ritu luminibus extinctis/ a ſacris altarib9 vultib9 auerſis/ ſe turpiter pulueribus volutãtes/ hũc pſalmũ execrãdi deuouẽdiq; ſtudio murmurarẽt. proide ãtiſtites iuſſit nẽ tãta iniuria fiat deo. & ne quę nobis ad ſalutẽ data ſũt & ad diuinã laudẽ: nobis fiãt in pernicię & i dei cõtumeliã. Quod facile fiet: ſi hic pſalmus per indicatiuũ canatur/ vt videtur ex hebræo eſſe vertẽdũ. ¶ Sexto verſu. cũ iudicatur: ex hebręo/ cũ fuerit iudicat9. quare recti9 videt dicẽdũ cũ iudicabit. ¶ Nono verſu. eijciant de habitationib9 ſuis: ex hebræo/ qrant i parietinis ſuis. ex hoc qrant in parietinis/ in macerijs/ in ruinis ſuis: id itellexerũt interpretes ad eos eijciẽdos. & cõſequẽs poſuere/ Hieronym9 ãtecedẽs: & vterq; ſenſ9 bon9. ¶ Decimo verſu. ſcrutet fœnerator oẽm ſubſtãtiã ei9: ex hebræo ſcrutet exactor vniuerſa q habet. & id rectius dictũ q fœnerator: quãdoquidẽ ab illo tẽpore quo p Veſpaſianũ & Titũ mortis dñi vltio facta eſt/ nunq illi genti defuit exactor qui exploret vniuerſa quæ habet. nã vbicũq; gẽtiũ quigẽtos ferme ſupra mille ãnos pẽdit tributũ: & magis ſuã alijs pecuniã fœnori dat q accipit alienã. Eſt eni hic vniuerſus populus fœnerator & daniſta. vt de hac gẽte aliud oraculũ ipletũ videat: & nõ defecit de plateis ei9 vſura & dolus. ¶ Duodecimo verſu. fiãt nati ei9 in interitũ: ex hebręo/ fiat nouiſſimũ eius iteritus. quo deſignari videt: in fine/ morte moriantur ſecũda. & qd ſublũ gitur/ in gnatione altera deleat nomẽ eius: id inſup ſignificare/ et i regiõe viuorũ nõ ſcribant. ¶ Viceſimoſecũdo verſu. et excuſſus ſũ ſicut locuſtæ: de locuſtis i ãnotatiõib9 pſalmi 104 dictũ eſt. & quomodo gregati vẽto turbineue aliquo ſublatę: i lacũ aut fluuiũ excutiãt/ vt ne vna qdẽ ſupſtes appareat. ¶ Viceſimotertio verſu. & caro mea imutata eſt ppter oleũ: ex hebręo/ & caro mea mutata eſt abſq; oleo. quare ad tollẽdã diaphoniã: legendũ potius nobis eſt præter oleũ q propter oleũ. & id præter oleũ hoc in loco ſignificare ij volũt qui litteraturæ hebraicę gnari ſũt/ quod pingue et ſuccoſũ ſubſtãtię eſt. ſic eni iedia cõfectus (nã et id ieiunĩ deſignat) vt aridus factus nichil ſucculẽti/ nichilq; piguis fere ſibi tenuerit. ¶ Viceſimooctauo verſu. ſicut diploide cõfuſione ſua. diplois duplex pallium: quo etiã duplex confuſio deſignatur/ in hoc mũdo ſcilicet & in altero/ in corpore et anima.

Pſalmus Dauid. CIX.

1 Dixit dominus domino meo: ſede a dextris meis.

2 Donec ponã iimicos tuos: ſcabellũ pedũ tuoꝝ.

3 Virgam virtutis tuę emittet domin9 ex ſion: dominare in medio inimicorum tuorum.

4 Tecũ principiũ i die virtutis tuæ in ſplendoribus ſanctorum: ex vtero ãte luciferũ genui te.

5 Iurauit dominus & nõ pęnitebit eũ: tu es ſacer-

Dauid pſalmus. CIX.

Dixit dominus domino meo: ſede a dextris meis.

Donec ponã iimicos tuos: ſcabellũ pedũ tuoꝝ.

Virgam virtutis tuę emittet domin9 ex ſion: dominaberis in medio inimicorum tuorum.

Tecũ principiũ i die virtutis tuæ in ſplendoribus ſanctorũ: ex vtero ante luciferũ genui te.

Iurauit dñs & nõ pęnitebit eũ: tu es ſacerdos

Dauid canticum. CX

Dixit dominus domino meo: ſede a dextris meis.

Donec ponã iimicos tuos: ſcabellũ pedũ tuoꝝ.

Virgã fortitudinis tuę emittet domin9 ex ſiõ: dominare in medio inimicorum tuorum.

Populi tui duces ſpõtanei erũt in die fortitudinis tuę i mõtib9 ſanctis: quaſi de vulua orieť tibi ros adoleſcẽtię tuæ.

Iurauit dñs & nõ pęnitebit eũ: tu es ſacerdos

Dixit dñs.

	GALL.	ROM.	HEB.
	dos in ęternū ſecūdum ordinem melchiſedech.	in æternum ſecundum ordinem melchiſedech.	in æternum ſecundum ordinem melchiſedech.
6	Dominus a dextris tuis: confregit in die iræ ſuæ reges.	Dominus a dextris tuis: confringet in die iræ ſuæ reges.	Domin⁹ a dextra tua: percuſſit in die furoris ſui reges.
7	Iudicabit in nationib⁹/ implebit ruinas: cōquaſſabit capita in terra multorum.	Iudicabit in nationib⁹/ implebit ruinas: cōquaſſabit capita multa i terra copioſa.	Iudicabit in gentibus/ implebit valles: percutiet caput in terra multa.
8	De torrēte in via bibet: ꝓpterea exaltabit caput.	De torrēte in via bibet: ꝓpterea exaltabit caput.	De torrēte in via bibet: ꝓpterea exaltabit caput.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Dixit dñs dño meo: ſede a dextris meis. locutus eſt dominator deus dominatori meo Chriſto dicēs: ſede in dextera mea. 1
Donec ponā inimicos tuos: ſcabellū pedū tuorū. nec a ſede dexterę meæ dimoueberis priuſq̄ dem Iudęos aduerſarios tuos qui nolūt te regnare ſuper ſe: conculcationē pedū tuorū. 2
Virgā virtutis tuę emittet dñs ex ſion: dñare in medio inimicorū tuorū. baculū fortitudinis tuę proferet deus ex ſion/ humanitate te induet in terra Hebręorū: tu dominū habe in medio aduerſariorū tuorū. 3
Tecū principiū in die virtutis tuæ in ſplēdoribꝰ ſanctorū: ex vtero ante luciferū genui te. tu principiū & apud te principiū in æternitate diuinitatis tuæ/ in claritate & gloria beatorū omniū: præordinaui ante cōditionē cœlorū/ ante mūdi exordiū/ te ex ventre virgineo naſciturū. 4
Iurauit dñs & nō pœnitebit eū: tu es ſacerdos in æternū ſecundū ordinē melchiſedech. iureiurādo & irreuocabiliter proteſtatus eſt dominator deus/ nec vnq̄ iuramēti tedebit eū: tu es pōtifex māſurus in ſempiternū/ non ſecundū ordinationē aaron in multitudine pecudū/ victimarū/ & holocauſtomatū/ ſed ſecundū ritū melchiſedech/ ſtatuēs offerendum panē & vinū. 5
Dñs a dextris tuis: confregit in die irę ſuę reges. dominator oim in omnibus tibi dexter & fauorabilis: contriuit ac cōminuit in tęmpore vindictę ſuæ reges & principes qui aſtiterunt & conuenerunt in vnum aduerſum te. 6
Iudicabit in nationibus/ implebit ruinas: conquaſſabit capita in terra multorum. Chriſtus dominus legem dabit in gentibus/ phanorum & idolorum demolitiones perficiet: & principes dæmoniorum in plurimorum regionibus conteret. 7
De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput. Chriſtus dominus in peregrinatione mortalis vitæ multos impetus tribulationum perferet / & tandem amariſſimum mortis calicem guſtabit: & ideo poteſtatem ſuper ōnia accipiet/ & ſuper omnes rex regum & dominus dominantium ſublimabitur. 8

ADVERTE. Quarto verſu. tecū priciplū in die virtutis tuę in ſplēdoribꝰ ſanctorū/ ex vtero ante luciferū genui te: Hieronymus ex hebręo/ populi tui duces ſpōtanei erūt in die fortitudinis tuæ in mōtibus ſanctis/ quaſi de vulua orietur tibi ros adoleſcentiæ tuæ. ſed Nicolaus Lyra diui Frāciſci aut potius Chriſti dei (quā & Franciſcus ęmulatus eſt) pauperta tis imitator/ ita legit. populi tui principes in die virtutis tuæ in decore ſācto/ de matrice aurorę orietur tibi ros adoleſcentiæ tuæ. & quod hic dicitur tui pricipes in die virtutis tuæ in decore ſancto: ſeptuaginta dixerūt/ tecum principiū in die virtutis tuę in ſplēdoribꝰ ſācto rū. & huius loco/ de matrice aurorę orietur tibi ros adoleſcentię tuę: interpretati ſūt/ ex vtero ante luciferū genui te. ſuſpicati ſunt nōnulli potius diuinā ęternāq; Chriſti generationē ſeptuaginta tetigiſſe q̄ humanā. Sed quia Tertullianus i marchionē hūc locū de gnātiōe ex ſacroſancto virginis vtero expreſſit/ & totus pſalmus de Chriſto dño ſecundū carnē itellectus videtur/ vt et hoc ſede a dextris meis/ tu es ſacerdos in ęternū ſecundū ordinē melchiſedech: de torrente in via bibet. etiā ſecūdū q̄ hebraica veritas habet. quapropter rationi cōſētaneū eſt vt & hęc particula ex vtero ātę luciferū genui te: de gnātione ſcām diſpēſationē carnis intelligatur. ſic enī & id de ęterna ſapiētia/ q̄ filius dei eſt/ dictū eccleſiaſtici itelligi volūt: ab iitio & ātę ſęcula creata ſū. Sed nūc quē ex hebraica veritate ſenſū ptēdūt apoſtōlus eſt. qđ paulo ātę dictū eſt/ virgā virtutis tuę emittet dñs ex ſion: itelligi volūt de directione in potētia & virtute Chriſto dño etiā in carne a deo data: ſicut ſcriptū eſt. virga directionis virga regni tui. ſed hanc directionē primū exercuit in medio inimicorū ſuorū. admirabātur (inquit Matthęus) turbę ſuper doctrina eius. erat enī docēs eos ſicut poteſtatem habens: et non ſicut ſcribę eorum & phariſęi. et ſubditur populi tui pricipes in die virtutis tuę in decore ſancto. aſi dicerēt: populi/ apoſtoli & diſcipuli te ſequētes in die virtutis tuę||

tẽpore validę directiõis & doctrinæ pulchritudinis incõtaminatę/ in puritate claritudinis ſanctæ(vt exponit Salomon Hebræus)quã & dicit Meſſię ineſſe ab vtero matris ſuę/illi inquã populi te ſequẽtes in illo tẽpore effecti ſunt & electi principes in gentiũ & populorũ directione.quod vero ſubiungitur/ de matrice aurorę tibi ros adoleſcentię tuę: hoc indicat de vtero formoſiſſimę virginis roſcidũ & tenellũ(ſolo architecto ſpiritu ſãcto)auguſtũ & venerandũ Chriſti corpus proceſſiſſe:& tũc quoq; impletũ eſt Eſaię vaticiniũ.Paruulus natꝰ eſt nobis & filius datus eſt nobis/& factus eſt principatus ſuper humerũ eius/& vocabitur nomẽ eiꝰ admirabilis/cõſiliariꝰ/deꝰ/fortis/pater futuri ſęculi/princeps pacis. Itẽ & hoc eiuſdẽ prophetæ.Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ & vocabitur nomẽ eiꝰ emanuel.eſt enĩ virgo illa beatarũ beatiſſima verbi mater MARIA cũctarũ fœminarũ gl'ia.eſt inq̃ roſea illa oi puritate cãdens aurora q̃ verũ iuſtitię ſolẽ p̃unit: ex cuius puriſſima ſubſtãtia ceu ex quodam fragrãti & odorato rore ſacratiſſimũ Chriſti dñi tẽplũ ſpiritu ſãcto/ ĩmo et vna ęterno patre & filio pluſq̃ affabre elaboratũ eſt. & de ea ſola terrenũ patrẽ neſcięs/ natus eſt ſaluator/ vniuerſorũq; ſalus.Quod aũt inducũt Barachiã iudęũ aut prophetantẽ/aut forte a ſuperiori aliquo nõ vulgatorũ prophetarũ mutuantẽ/hoc modo dicentẽ(ait ſanctus & benedictꝰ Iſrael:vos dixiſtis corã me pupilli ſumꝰ abſq; patre.redẽptor quẽ ego ſuſcitabo vobis: ſine patre erit:ſicut ſcriptũ eſt de matrice aurorę tibi ros infantiæ tuæ)hoc totũ aſtipulaĩ expoſitioni datę.quapropter libẽtius litteræ vltimo modo conuerſæ expoſitionẽ ſũ proſecutꝰ:q̃ vt Hieronymus habet.populi tui duces ſpõtanei erũt in die fortitudinis tuę in mõtibꝰ ſãctis/ quaſi de vulua orietur tibi ros adoleſcẽtię tuæ. tũ quia ferũt eũ allucinatũ affinitate vocabuli pro decore ponẽs montes:tũ quia id de matrice aurorę/de ortu ſalutaris modeſtius & (vt ſic dicã)auditoribus reuerẽtius ſonare videtur.tametſi matrix & vocabulũ quo vſꝰ eſt Hieronymus idem ſit.ſic dictũ:quia inuoluat in latebris vteri fœtũ.perinde enĩ eſt quod dicit Hieronymꝰ acſi diceremus/de inuolucro vteri orietur tibi ros adoleſcẽtię tuæ.attamẽ q̃plurimi eorũ qui audiũt:muliebre pudibundũ intelligũt. quod vt a viſu aut natura aut lex diuina arceri voluit:ita non ſine pudore nominãdũ/ niſi id circũlocutiõe honeſtaq; quadã periphraſi efficias. Sunt etiã qui id in die virtutis tuę in decore ſancto: intelligi velint/ de die miſſionis profuſioniſq; ſpiritus ſancti in apoſtolos & diſcipulos/in quo maxime ſũt cõfirmati & roborati. & hæc etiã pia eſt intelligentia. ſed de his tantilla ſatis ſint. ¶ Septimo verſu. implebit ruinas:Hieronymus ex hebræo/implebit valles.quod & aliam ſenſum habere poſſet/de impletione gratiæ.tunc enim omnis vallis (iuxta Eſaię oraculum) exaltata eſt/& ois mons humiliatus:& praua & indirecta facta in vias planas.& diabolꝰ ſuppliæ caput compliceſq; eius qui dij gentium habebantur & colebantur:in vniuerſo orbe cõtriti.

HALELVIA. CX.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: in concilio iuſtorũ & cõgregatione.

Magna opera domini: exquiſita in omnes voluntates eius.

Cõfeſſio & magnificẽtia opꝰ eiꝰ:& iuſtitia eiꝰ manet in ſęculũ ſęculi.

Memoriam fecit mirabilium ſuoꝝ miſericors et miſerator dñs:eſcam dedit timentibus ſe.

Memor erit in ſæculũ teſtamenti ſui:virtutem operum ſuorum annũciabit populo ſuo.

HALELVIA. CX.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: in concilio iuſtorum & congregatione magna opa domini

Exquiſita in omnes voluntates eius/confeſſio & magnificentia opus eius: & iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.

Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dñs: eſcã dedit timẽtibus ſe.

Memor erit ĩ ſęculũ teſtamẽti ſui/virtutẽ operum ſuorum ãnũciabit

HALELVIA. CXI

Aleph.

Confitebor dño in toto corde: Beth/ in concilio iuſtorum & congregatione. Gimel.

Magna opera dñi:Daleth/ exquirẽda ĩ cũctis voluntatibus ſuis. He.

Gloria et decor opꝰ eiꝰ: Vau/ & iuſtitia eiꝰ perſeuerans ſemper. Zai.

Memoriã fecit mirabiliũ ſuorũ:Heth/ clemẽs & miſericors dñs. Teth

Eſcam dedit timẽtibus ſe: Ioth/ memor erit in ſempiternum pacti ſui.

Caph.

Fortitudinẽ operũ ſuo-

Psal. 110	GALL.	ROM.	HEB.
Cõfitebor. 6	V t det illis hęreditatẽ gentium: opera manuũ eius veritas & iudiciũ.	populo suo: vt det illis hæreditatem gentium.	rum annunciabit ppło suo: Lamed / vt det eis hęreditatẽ gẽtiũ. Men.
		Opera manuũ eius veritas & iudicium/ fidelia omnia mandata eiꝰ/	Opꝰ manuũ eiꝰ veritas & iudiciũ: Nun/ fidelia oia p̃cepta eiꝰ. Samech
7	Fidelia omnia mãdata eius/ confirmata i sæculum sæculi: facta i veritate & ęquitate.	confirmata in sæculũ sęculi: facta in veritate & æquitate.	Firmata in sempiternũ iugiter: Ain/ facta i veritate et ęquitate. Phe.
8	Redemptionẽ misit populo suo: mãdauit i ętternum testamentũ suum.	Redemptionẽ misit populo suo/ mãdauit i ætnũ testamẽtũ suũ: sãctũ & terribile nomẽ eius.	Redẽptionẽ misit pplo suo: Sade/ mandauit in æternũ pactũ suũ. Cof.
9	Sãctum et terribile nomen eius: initium sapiẽtiæ timor domini.	Initium sapiẽtię timor domini: intellectus bonus oĩbus faciẽtibꝰ eũ.	Sãctum & terribile nomẽ eius: Res/ principiũ sapiẽtię timor dñi.
10	Intellectus bonus omnibꝰ faciẽtibꝰ eũ: laudatio eiꝰ manet i sęlm sęli.	Laudatio eius: manet i sæculum sęculi.	Doctrina bona cũctis q̃ faciũt ea: Thau/ laus eius perseuerãs iugiter.

TITVLVS HALELV IA. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Cõfitebor tibi dñe in toto corde meo: i cõcilio iustorũ et cõ 1
gregatione. magnificabo & testabor laudes tuas O deus totis viribꝰ aię meę: in cœtu/ et sã
ctorũ tuorũ i vnũ cõuocatione. Magna opera dñi: exquisita i oĩs volũtates eiꝰ, iustitiões 2
sacrificij Christi dñi mirificę: excogitatę/ p̃definitęq; i cũctis bñplacitis bonę volũtatis eiꝰ.
Cõfessio & magnificentia opꝰ eius: & iustitia eius manet in sęculũ sæculi. gloria & magni- 3
decẽtia institutio liturgię/ libaminis sacrificij eius: & iustificatio iustificãs/ pficiẽs ac cõsum
mãs p̃manet i sẽpiternũ. Memoriã fecit mirabiliũ suorũ misericors et miserator dñs: escã de- 4
dit timẽtibus se, instituẽs hũc augustũ et superuenerandũ ritũ clemẽs & miserĩcors Christꝰ
dñs/ illũ reliquit nobis in monumẽtũ et recordationẽ saluifici trãsitꝰ & imolatiõis suę et ad-
mirãdorũ q̃ p̃ nobis gessit operũ: tįs qui eũ in timore venerantur/ amãt & colũt/ seipsũ de-
dit i cibũ. Memor erit i sæculũ testamẽti sui: virtutẽ operũ suorũ annũciabit ppło suo. Vt det 5.6
illis hæreditatẽ gentiũ: opera manuũ eius veritas & iudiciũ. nõ i perpetuũ dabit oblĩsioni
hũc sacratissimũ ritũ quẽ mortis suæ tpe istituit: fortitudinẽ & efficaciã libaminũ corporis
& sãguis sui manifestabit ecclĩæ fideli i se credẽti, vt elargiat eis bñdictionẽ nationũ: sacrifi
ciũ hoc oĩpotẽtię eiꝰ opificiũ/ nõ vmbra est/ sed est ipsũ verũ/ & æternę vitę a morte discer
niculũ. Fidelia oia mãdata eiꝰ cõfirmata in sæculũ sæculi: facta i veritate et ęqtate. vnluer 7
sa p̃cepta & pollicita dñi circa hũc cõsũmatorĩũ finalẽq; ritũ/ opꝰ manuũ eiꝰ/ i veritate mã
data sunt & p̃missa/ roborata i sẽpiternũ: sancita in fidei & iustificatiõis cõsũmatiõe ac iple
tiõe. Redẽptionẽ misit dñs populo suo: mãdauit in æternũ testamẽtũ suũ. Christꝰ dñs pas- 8
siõis suæ tpe liberationẽ ab ęterna morte trãsmissit crediturĩs in se: & tũc istituit & præcepit
i ppetuũ mẽoriale tãtę redẽptiõis hoc sacrosanctũ & augustissimũ sacramẽtũ. Sãctũ et terri 9
bile nomẽ eius: iltũ sapiẽtię timor dñi. attẽdite ne cõtaminetis tãtũ mysteriũ/ videte ne ir-
reuerẽter accedatis/ quia sãctũ sanctorũ/ maiestate & reuerẽtia plenũ est nomẽ eiꝰ: ingressꝰ
intelligẽtię beatæ/ veneratio dei cũ sãcto timore. Intellectꝰ bonꝰ oĩbus faciẽtibus eũ: lauda 10
tio eius manet in sæculum sęculi. hęc itellectualis sãctio/ hæc spiritualis vitalisq; institutio/
salutaris illis qui adimplent eam: laus et commendatio eius durat in sempiternum.

ADVERTE Circa titulũ. HALELV IA id est laudate dñm duo sunt vocabula. primũ as
piratum trisyllabũ, secundũ monosyllabũ. & aspiratã in fine apud Hebręos: quasi dicerem⁹
IAH quod quidẽ a/ in fine aspirari nõ nimis a latinorũ cõsuetudine abhorret: sic Virgilꝰ
Ah miserã Euridicẽ aĩa fugiẽte vocabat. Ah miseros nautas, sed apd Grecos dissyllabũ est.
nã i & a semper diuise proferũt. sed nos vt Hebrei quandoq; coniunctę: vt Troia Iacob dis-
syllaba, quãdoq; diuise vt Græci: Troia Iacob trisyllaba, verum siue proferas Iacob Iacob
bꝰ cõiũcte vt Hebrei/ siue diuise vt Greci/ semper a producẽ debere crediderĩ: q; duplex vo
calis a/ i vnã hic cõtrahat. p̃ferũt eni Hebræi Iaacob trisyllabe: et ex aa vnũ cõflamꝰ dicẽ-
tes Iacob, corripies tamẽ secutus Græcorũ et nonnullorũ nec ielegãtiũ qdã Epicurum au-

thoritatē.& in hebraicis noib⁹/cū id ferat latina lingua(eſt enī in quibuſdā hebraicę q̄ græ cę cōformior & aptior illi linguæ exprimēdæ)hebraicus mos imitād⁹ potius q̄ greco⁹, et Iacob/Ioſeph/IHESVS/diſſyllabe:Iacobus/Ioſephus/Ioannes triſyllabe potius enunciandа nobis q̄ hęc terraſyllabe/illa triſyllabe.& in nomine IHESV aſpiratio nō initiali vocali:ſed poſtponenda.Nā in noie tetrāgrāmato Ioth p̄ecēdit He/nō aūt He Ioth.& ſi cętera violarentur:illud tamen integrū/inuiolatūq; (quātū lingua ſinit)ſeruari debet.quod & tremat cœlum & terra/& quod benedictū ſit in ſæcula amē.& in his noibus p̄ſertim i ſuperadmirabili & ſupermirifico nomine IHESV argumentū trahere a Greęis qui nulla ex parte aſpirant & triſyllabū faciunt:delīriū eſt.hoc tamen ab eis libenter acceperim: vtrāq; ſyllabam/primā & vltimam(nam duas tantū habet)eſſe longas. Et id inſuper verū eſt HE aſpirationē in IHESV/halelu ia/Abraham & ſimilibus lenē eſſe & non vſq;adeo denſam eſſe apud Hebręos vt HETH.& apud nos homo/hora/hort⁹ lenem habēt aſpirationem: hamus autē & horror denſam. & hęc forte occaſio fuit vt in nominibus IHESV/halelu ia/Abraham multi dēpſerint aſpirationem. ¶Secundo verſu.magna opera dñi exquiſita: Hieronymus ex hebręo/exquirēda.quo deſignari videtur inter obſeruantias diuinę volūtatis/ſiue teletas/liturgias/purificatiōes/expiatiōes/iuſtificatiōes/myſteria/ſacramēta aut id genus aliquid/voces:nullā adeo exquirendā vt ſacroſancta panis/vinię; libamina,non panis & vini corruptibilis:ſed panis qui de cœlo deſcēdit.& vini vitis verę:cui⁹ ſol⁹ pater i cœleſti regno eſt agricola,non hūana opa/ſed opera manuū eius/q̄ ſūt veritas & iudiciū.

HALELVIA reūſiōis aggei et zacharię. CXI.

1 BEatus vir q̄ timet dominum:in mādatis eius volet nimis.
2 Potens in terra erit ſemen eius: generatio rectorum benedicetur.
3 Gloria & diuitiæ i domo eius: & iuſtitia eius manet in ſæculū ſęculi.
4 Exortum eſt i tenebris lumē rectis : miſericors & miſerator & iuſtus.
5 Iocund⁹ homo qui miſeretur & cōmodat/ diſponet ſermones ſuos in iudicio: quia i ętternum non commouebitur.
6 In memoria ętterna erit iuſtus:ab auditiōe mala non timebit.
7 Paratum cor eius ſperare in domino/confirmatum eſt cor ei⁹: non commouebitur donec deſpiciat inimicos ſuos
8 Diſperſit dedit pauperi-

HALELVIA reūſiōis aggei et zacharię. CXI.

BEatus vir q̄ timet dominum:in mādatis eius cupit nimis.
Potens in terra erit ſemen eius: generatio rectorum benedicetur.
Gloria & diuitię in domo eius: & iuſtitia eius manet in ſeculū ſæculi.
Exortum eſt in tenebris lumē rectis corde: miſericors & miſerator & iuſtus dominus.
Iocund⁹ homo qui miſeretur & cōmodat/ diſponet ſermones ſuos in iudicio: quia i ętternum non commouebitur.
In memoria æterna erit iuſtus:ab auditu malo non timebit.
Paratum eſt cor ei⁹ ſperare in domino/confirmatum eſt cor eius: nō commouebitur donec videat inimicos ſuos.
Diſpſit dedit pauperi-

HALELVIA. Aleph. CXII.

BEatus vir q̄ timet dñm: Beth/ mādatis ei⁹ volet nimis Gimel Potens i terra erit ſemē eius:Daleth/gnatio iuſtorum benedicet. He. Subſtātia et diuitię i domo ei⁹: Vau/ & iuſtitia ei⁹ pſeuerat ſēper. Zai. Ortum eſt in tenebris lumen iuſtis:Heth/ clemens & miſerator et iuſtus. Teth. Bon⁹ vir et clemēs et fę nerās: Ioth/ diſpēſabit ꝓba ſua i iudicio.Caph Quia in ętternum nō cō mouebitur: Lamed/ in memoria ſempiterna erit iuſtus. Mem. Ab auditu malo nō timebit:Nun/paratū cor eius confidens in domino. Samech. Firmū cor ei⁹ nō timebit:Ain/donec aſpiciat in hoſtibus ſuis. Phe. Diſpſit dedit pauperi-

Psal. 111

	GALL.	ROM.	HEB.
Beatꝰ vir.	bus/ iuſtitia eiꝰ manet i	bus/iuſtitia eiꝰ manet i	ב Sade/iuſtitia eiꝰ p-
	ſæculũ ſçuli:cornu eiꝰ	ſæculũ ſæculi: cornu eiꝰ	manet in ęternum: Cof
	exaltabitur in gloria.	exaltabitur in gloria.	cornu eiꝰ exaltabitur in
			gloria. Res.
9	Peccator videbit & ira-	Peccator videbit & ira-	Impiꝰ videbit & iraſceť
	ſcetur/dentibus ſuis fre	ſcetur/dentibus ſuis fre	Sin/dentibꝰ ſuis frędet
	met & tabeſcet:deſyde-	met & tabeſcet:deſyde-	& tabeſcet: Tau/ deſy-
	rium peccatorũ peribit	riũ peccatorum peribit	deriũ impiorũ peribit.

TITVLVS HALELVIA. Pſalmus: laus & cõmendatio iuſtorum/id eſt imitantiũ Chriſtum dominum. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Beatus vir qui timet dñm: in mãdatis eiꝰ volet nimis. Initiũ 1
ſapiẽtiæ timor dñi & nõ id modo/ ſed nec ab ęterna fœlicitate excludeť homo/i quo fuerit
ſanctus dñi timor: ille dñi legẽ mãdataq; plurimũ amabit. Potẽs in terra erit ſemen eiꝰ: ge 2
neratio rectorũ bẽdicetur. filij/ eius doctrinã exẽplũq; ſequẽtes/potẽtes erũt in adminiſtrati-
one terrena: neq; id quidẽ mirũ/ quia talis partus iuſtorũ benedictionẽ a deo cõſequeť. Glo 3
ria & diuitię in domo eius: & iuſtitia eius manet in ſęculũ ſæculi. ſplẽdor & elucẽtia vitę &
veræ opes in habitaculo huiuſcemodi viri ſancto dei timore p̃diti: & retributio iuſtitię eiꝰ/
retributio imortalis ſempiternique æui. Exortũ eſt in tenebris lumẽ rectis: miſericors & miſe 4
rator & iuſtus, in hoc mundo/in hac tenebrarũ valle iuſtis humilibus deũ timentibus & cũ
tremore ſermones eius ſuſcipientibus lux dei exorta eſt/ quæ Chriſtus dñs: propicius/& cle
mens & cuiq; in ęquitate retribuens. Iocũdus homo q miſereť & cõmodat/diſponit ſermo 5
nes ſuos in iudicio: quia in ęternũ nõ cõmouebitur, ſuauis & bonꝰ vir ille qui miſericordẽ/
miſeratorẽ & iuſtũ dñm in hoc mundo rectis exortũ imitatus/alijs miſericordiã iparcit &
bona ſua diſpenſat/ille aptabit collequia ſua nõ ad yllũ opprimendũ/ſed ad iudicandũ rec-
te/in hoc etiã iuſtũ imitatus dñm: quia a vitæ rectitudine in perpetuũ nõ flecteť. In me- 6
moria æterna erit iuſtus: ab auditione mala nõ timebit, imitator timoris/miſericordię/mi-
ſerationis & iuſtitiæ Chriſti dñi ſcribeť in libro vitę æternæ: in die iudicij a ſententia cõdẽ-
natorũ ja cõdẽnatione ſupplicij ęterni non formidabit. Paratũ cor eius ſperare in dño/cõ- 7
firmatũ eſt cor eius: nõ cõmouebitur donec deſpiciat inimicos ſuos, talis imitatoris diuinę
iuſtitię aĩa prõpta eſt/non in rebus caducis ſed in ſolo dñatore deo ſperare/aĩa eiꝰ in bont-
tate firmata eſt: & ab ea nõ dimouebitur yſq; in diẽ nouiſſimũ/ vbi videbit vltionẽ malo-
rũ ſpirituũ & hoim qui eius vitã/actus & mores aſpernati ſunt. Diſpſit dedit pauperibꝰ/iu 8
ſtitia eiꝰ manet in ſęculũ ſæculi: cornu eius exaltabit in gloria, diſpenſault bona ſua/elargi-
tus eſt indigentibus/pauit eſurientes/potauit ſitientes/aduenas collegit/nudos operuit/i-
firmos & incarceratos yſitault/fructus iuſtitię eiꝰ nõ pibit in æternũ: & cõmutata eiꝰ tpa-
lis potẽtia/i beatitudie ſublimabit ęterna. Peccator videbit & iraſceť/dẽtibus ſuis fremet & 9
tabeſcet: deſyderiũ pctõrũ peribit. I nouiſſimo die qui ipſe vixerit/piũ Chriſti dñi imitato-
rẽ æternæ gloriæ aſciti cõſpiciet/& indignabitur ſe vnquã natũ/præ angore animi ſtriden
do dentes allidet & animo deficiet: impiorũ cõcupiſcẽtiæ ſuppliciꝰ deputabuntur ęternis.
ADVERTE. Quarto verſu pſalterij hebraici/ortũ eſt in tenebris lumẽ iuſtis: ſunt qui ma-
lũt hic legi rectis. IASAR eni magis rectũ interpretať q̃ iuſtũ. Quinto verſu. iocundꝰ ho
mo qui miſeretur & cõmodat: ex hebręo bonꝰ vir & clemẽs & fœnęrans, grece vero χρη-
σὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν bonus ſuauiſq; vir miſerans & cõmodãs, ſic eni pce
dente verſu οἰκτείρμων miſerator expreſſit interpres, & apte pro miſeratore clemens ap-
poneretur/& pro miſerante (ſi lingua pateretur) clementiſcens, quod vero Hieronymꝰ fœ-
nerans appoſuit/nõ in malã partẽ accipiendũ pro eo qui pro dato fœnus petit ad yſurã, qđ
& intelligitur facile ex eo q̃ honeſtiore vocabulo cõmodãs/interpretes ſunt yſũ. & quomo
do etiã bonus eſſet hoc pacto fœnerans: cũ ex pſalmi 14. verſu ſexto eiuſmodi excludať ab
habitatione tabernaculi, dei/a requieſcentia mõtis ſancti/ qui pecuniã (inquit) ſuã nõ dedit
ad yſurã & munera ſuper innocentem nõ accepit/qui facit hęc nõ mouebit inæternũ. Sed
χρηστὸς quod interpretes iucundus verterunt: vtilem/ſuauem & bonum deſignat. vt et
in epiſtola ad Sunniam notat Hieronymus ſupra pſalmi 105 verſum primum: vbi græce
hęc dictio habetur, quare qui verterunt iucundum: idem volunt ac bonum & vtilem. nam
& iucundum a iuuando dictum volunt/eumq; eſſe qui iuuando eos quos iuuat afficit lęti-
tia. Sed quiſnam vir magis iuuando lętificat: q̃ miſerãs & clemẽs/ & indigentes ſubleuãs/
& inſontes in iudicio tutans ac defendens?

GALL. HALELVIA.CXII.

1 LAudate pueri dominũ:laudate nomen domini.

2 Sit nomen dñi benedictum:ex hoc nũc et vsq; in ſeculum.

3 A ſolis ortu vſq; ad occaſum: laudabile nomẽ domini.

4 Excelſus ſup oẽs gẽtes dominus: ſuper cœlos gloria eius.

5 Quis ſicut dñs deus noſter qui in altis habitat: et humilia reſpicit i cœlo & in terra?

6 Suſcitãs a terra inopẽ: et de ſtercore erigẽs pauperem.

7 Vt collocet eũ cũ principib⁹:cũ pricipibus populi ſui.

8 Qui habitare facit ſterilem in domo:matrẽ filiorũ lętantem.

ROM. HALELVIA.CXII.

1 LAudate pueri dominũ:laudate nomen domini.

2 Sit nomen dñi benedictum:ex hoc nũc et vsq; in ſeculum.

3 A ſolis ortu vſq; ad occaſum: laudabile nomẽ domini.

4 Excelſus ſup oẽs gẽtes dominus: & ſuper cœlos gloria eius.

5 Quis ſicut dñs deus noſter qui in altis habitat: et humilia reſpicit in cœlo & in terra?

6 Suſcitãs a terra inopẽ: et de ſtercore erigẽs pauperem.

7 Vt collocet eũ cũ principibus: cũ pricipibus populi ſui.

8 Qui habitare facit ſterilem in domo: matrẽ filiorum lętantem.

HEB. HALELVIACXIII

1 LAudate ſerui dominũ:laudate nomen domini.

2 Sit nomen dñi benedictum:a modo & vſq; in æternum.

3 Ab ortu ſolis vſq; ad occaſum:eius laudabile nomen domini.

4 Excelſus ſup oẽs gẽtes dominus:ſupra cœlum gloria eius.

5 Quis vt dominus deus noſter qui in excelſis habitans: humilia reſpicit in cœlo & in terra?

6 Suſcitãs de terra inopẽ: et de ſtercore eleuat pauperem.

7 Vt eũ ſedere faciat cum principibus: cũ principibus populi ſui.

8 Qui collocat ſterilem in domo: matrẽ filiorum lętantem.

TITVLVS. HALELVIA. Pſalm⁹: prima laus ſenarij/magnicq; & pfecti hymni/& hymnus Chriſti dñi in cęna nouiſſima. Propheta in ſpiritu dñm inducit ad diſcipſos & apſos.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Laudate pueri dñm: laudate nomen dñi, exaltate mites &
2 humiles patrem æternũ/exaltate dei filiũ: exaltate ſpiritũ ſanctũ. Sit nomen dñi benedictũ:
ex hoc nũc et vſq; in ſeculũ, ſit deus vnus/pater verbũ & ſpũſſanctus bñdictus: ex hac tẽpo-
3 rali duratiõe in ſeculũ futurũ. A ſolis ortu vſq; ad occaſum: laudabile nomen dñi, nõ ſolum
in hac duratione & quo bñdictus ſit/ſed & i oi loco a pfectiſſimo ad ipfectiſſimũ/a lucidiſſi-
4 ma nature cõditiõe ad vltimũ lucis veſtigiũ: exaltatũ ſit nomẽ eius & glorificatũ. Excelſus
ſup oẽs gẽtes dñs: & ſup cœlos gloria eius. nec ab re in hoc & i futuro ſeculo/in oñi loco &
creatura bñdicit/quia dñs quẽ laudam⁹ & gl'ficam⁹ longe eminẽtiſſim⁹ eſt ſup vniuerſos
terre habitatores: & mateſtas ei⁹ ſupeminẽs & exaltata ſup ſpũs cœleſtes/naturaſq; imorta-
5 les. Quis ſicut dñs deus noſter qui i altis habitat: & hũilia reſpicit i cœlo et i terra? quis cõ-
parari queat deo noſtro qui i elcuatis thronis/i ſublimibus mẽtibus/i ſũmis cœlorũ ſpiritl-
bus ſedet/& imanet: & cuius obtutib⁹ oia parua et exigua ſunt ſiue in cœleſti ſiue in terre-
9 na natura? Suſcitãs a terra inopẽ: & de ſtercore erigẽs pauperẽ. quis cõparabit deo nro/cui
oia parua ſunt & exigua & humilia/qui oibus,puidet: nõ deſerẽs hoiem de paradiſo in mi-
ſeriã delectũ/calamitoſũ & inopẽ de humo attollẽs: & de ſterquilinio/ ſũma paupie preſſũ
eximẽs/mortuũ et ope carẽtẽ de terrenis poteſtatib⁹ ſuſcitãs et ad vitã reſpirare facies/et de
7 luto & fece peccati repurgãs & iuſtificãs eũ. Vt collocet eũ cũ pricipibus: cũ pricipibus po-
puli ſui, illũ exuſcitat & erigit/vt eũ tandẽ ãnumeret cũ ſũmis poteſtatibus: cũ ſupnis ciui-
8 bus ecelorũ. Qui habitare facit ſterilẽ in domo: matrẽ filiorũ lętantẽ, qui inquã deus noſter
facit vt ſterilis pariat/& diu orba/multitudie filiorũ mater effecta glorieť: qui tãdiu gẽtilita-
tẽ ſine ,ple infœcundã in eccleſia collocault/& inumerę prolis/filiorum dei parentẽ effectã/
fœlicem/lętamq; effecit.

Psal. 112 Laudate. 113

GALL. ROM. HEB.

ADVERTE Circa adiectũ titulo/ex Paulo Hebræo ſex pſalmos hũc ſcilicet & quĩcq ſequẽtes apud Hebræos/magnũ & ſolennem hymnũ appellari.quẽ i neomenijs id eſt iſtijs mẽſiũ/qui a ſilente luna incipiunt/& in tribus precipuis feſtis cũ maiori celebritate q̃ ceteros hymnos canũt,& inſuper moris eorũ fuiſſe:nocte paſchę ſupro paſchali agno/hunc hymnũ recũbentes in mẽſa ſolẽniter recitare.de quo vult & Id Matthęi intelligi: & hymno dicto exierũt i mõtẽ Oliueti. Vnde & a modo maior michi circa hũc hymnũ reuerẽtia:q̃ credã nõ modo ſãctos & apoſtolos/ ſed & ipſũ dñm totiꝰ bonitatis authorẽ/ cũ ſuis diſcipulis ſacro & oĩpotenti ore ſuo hũc hymnũ pronũciaſſe. ¶Notat etiã hic idẽ venerabilis Burgẽſiũ ãtiſtes:in titulo ſemel dictũ laudate dñm(id enĩ halelu ia ſignificat) ſcdo iterũ i hymni principio laudate pueri dñm & hic tertio laudare nomẽ dñi.ſicq̃ nomen laudis ter repetitũ eſt:ad arcanã(vt putat)inuitationẽ laudis ſupereminentiſſimæ trinitatis. ac ſi diciſſet laudate patrẽ/laudate verbũ/laudate ſpiritũ ſanctũ. Quod vero ſubditũ gitur ſit nomẽ dñi bñdictũ:hoc ad vnitatẽ trihypoſtaticæ diuinitatis reſpiciat.quod ſacramentũ apoſtolis palã ſaluator oĩm reſerauit,dei enĩ nomen & vnius dei:pater/verbũ et ſpiritus ſanctꝰ. Sed et quarto verſu.cũ dicit excelſus ſuper oẽs gẽtes dñs: diuinitatis idẽtidẽ iſſinuat vnitatẽ.ergo cũ legitur pſalmus:bonũ eſt vt titulꝰ prælegatur/vt trina laudis exprimaĩ cõfeſſio.et ad id primi verſus expoſitio data eſt. Sed dices/ eccłia certis tp̃ibus hũc titulũ vetat pſallendũ. Pares eccłię:hũilitas illa et obedięntia laudãda eſt.ſed tũc titulũ in liguã tuã cõuerte et dic antę pſalmũ: LAVDATE DOMINVM. & pro illo tpe/aĩo ad patrẽ ſuperimenſũ/ et filiũ & ſpiritũ ſanctũ reuerẽter eleuato:pſalle LAVDATE DOMINVM/laudate pueri dñm/laudate nomẽ dñi. id enĩ eccleſiæ nõ vetat ordinatio. Alio aũt tpe:cũ proprio titulo pſalle. Et q̃ diſcipuli et apoſtoli recte hic pueri noientur:michi a prophetis & ſacris eloquijs alienũ, nã de eis i Eſaia dicit dñs.ecce ego et pueri mei quos dedit michi dñs in ſignũ et portentũ Iſrael/a dño exercituũ qui habitat in mõte ſion. Et in Ioãne dñs ad eos:pueri nunquid pulmentariũ habetis. Tralatiões ſatis cõcordes ſunt; nec alia annotatione egentes.

HALELVIA. CXIII.

1 IN exitu iſrael de ęgypto: domꝰ iacob de pplo barbaro.
2 Facta eſt iudæa ſãctificatio eiꝰ: iſrael poteſtas eius.
3 Mare vidit & fugit:ior danis conuerſus eſt retrorſum.
4 Montes exultauerunt vt arietes:& colles ſicut agni ouium.
5 Quid eſt tibi mare q̃ fugiſti: & tu iordanis qa cõuerſꝰ es retrorſũ?
6 Montes exultaſtis ſicut arietes:& colles ſicut agni ouium?
7 A facie domini mota eſt tra:a facie dei iacob.
8 Qui conuertit petram in ſtagna aquarũ:& rupem in fõtes aquarum.

HALELVIA CXIII.

IN exitu iſrael de ægypto:domꝰ iacob de pplo barbaro.
Facta eſt iudęa ſãctificatio eiꝰ/ iſrael poteſtas eius: iſrael regnauit i ea
Mare vidit & fugit:ior danis conuerſus eſt retrorſum.
Mõtes exultauerũt vt arietes:& colles velut agni ouium.
Quid eſt mare q̃ fugiſti:& tu iordanis quare cõuerſus es retrorſum?
Montes quare exultaſtis vt arietes: & colles velut agni ouium?
A facie domini mota eſt tra:a facie dei iacob.
Qui conuertit ſolidã petrã i ſtagnũ aquæ:et rupem in fontes aquarũ.

HALELVIA. CXIIII.

Cũ egrederet iſrael de ęgypto; domꝰ iacob de pplo barbaro
Factus eſt iudas in ſanctificationem eius:iſrael poteſtas eius.
Mare vidit & fugit:ior danis conreuerſꝰ eſt retrorſum.
Mõtes ſubſiluerũt quaſi arietes:colles quaſi filij gregis.
Quid tibi eſt mare qa fugiſti:iordanis quia cõuerſus es retrorſum?
Montes ſubſultaſtis q̃ſi arietes: colles quaſi filij gregis?
A facie dñi cõtremiſcit terra: a facie dei iacob.
Qui cõuertit petrã i paludes aquarũ: ſilicem in fõtes aquarum.

9 Nō nobis dñe non nobis: ſed nomini tuo da gloriam.

10 Sup mia tua & veritate tua: nequādo dicant gētes vbi eſt deus eorū.

11 Deus autem noſter in cœlo: omnia quęcunq; voluit fecit.

12 Simulacra gentium argentū & aurum: opera manuum hominum.

13 Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt.

14 Aures habent & non audient: nares habent & non odorabunt.

15 Manus habent et non palpabunt / pedes habent & nō ambulabūt: non clamabunt in gutture ſuo.

16 Similes illis fiant qui faciūt ea: & ōnes qui confidunt in eis.

17 Domus iſrael ſperauit in domino: adiutor eorū & ꝓtector eorū eſt.

18 Domus aaron ſperauit in domino: adiutor eorū & ꝓtector eorū eſt.

19 Qui timēt dñm ſpauerunt i dño: adiutor eorū & ꝓtector eorū eſt.

20 Dñs memor fuit noſtri: & benedixit nobis.

21 Benedixit domui iſrael: bñdixit domui aarō

22 Benedixit omnib⁹ qui timent dominum: puſillis cum maioribus.

23 Adijciat dominus ſuper vos: ſuper vos et ſu

Non nobis domine nō nobis/ ſed nomini tuo da gloriam ſuper miſericordiam tuam & veritatem tuā: neqñ dicāt gentes vbi eſt de⁹ eorū.

De⁹ aūt noſter i cœlo: ſurſū in cœlo & in terra oia quęcūq; voluit fecit

Simulacra gentium argētum & aurum: opera manuum hominum.

Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt.

Aures habent & non audient: nares habēt & nō odorabunt.

Manus habent & non palpabunt: pedes habent et non ābulabunt.

Non clamabunt in gutture ſuo: neq; eſt ſpirit⁹ in ore ipſorum.

Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.

Dom⁹ iſrael ſperauit i domino: adiutor eorū & protector eorū eſt.

Dom⁹ aaron ſperauit in domino: adiutor eorū & ꝓtector eorū eſt.

Qui timēt dñm ſperēt in domino: adiutor eorū & ꝓtector eorū eſt.

Dñs memor fuit noſtri: & benedixit nos.

Benedixit domum iſrael/ benedixit domum aaron / benedixit ōnes timentes ſe domin⁹: puſillos cum maioribus.

Adijciat dominus ſuper vos: & ſuper filios

NOn nobis domine non nobis: ſed nomini tuo da gloriā.

Propter miſericordiam tuam & veritatem tuā: ne dicant gentes vbi eſt deus eorum.

De⁹ aūt noſter i cœlo: vniuerſa q̄ voluit fecit.

Idola gentium argentum & aurum: op⁹ manuum hominum.

Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt.

Aures habēt & nō audient: naſum habent & non odorabunt.

Manus habent & non palpabūt/ pedes habēt & nō ambulabunt: nec ſonabūt in gutture ſuo.

Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.

Iſrael confidit in domino: auxiliator & protector eorum eſt.

Domus aaron confidit i domino: auxiliator & protector eorum eſt.

Timentes dominū cōfidūt in dño: auxiliator & protector eorum eſt

Dominus recordat⁹ eſt noſtri: & benedicet.

Bñdicet domui iſrael: benedicet domui aaron

Benedicet timentibus dominū: paruis et magnis.

Addat dominus ſuper vos: ſuper vos & ſuper

Psal. 113	GALL.	ROM.	HEB.
In exitu.	per filios vestros.	vestros.	filios vestros.
24	Benedicti vos a dño: q̃	Benedicti vos a dño: q̃	Bñdicti vos a domino:
	fecit cœlum & terram.	fecit cœlum & terram.	qui fecit cœlũ & terrã.
25	Cœlũ cœli dño: terrã	Cœlũ cœli dño: terrã	Cœlũ cœlorũ dño: ter-
	autẽ dedit filijs hoim.	autẽ dedit filijs hoim.	rã aũt dedit filijs hoim.
26	Nõ mortui laudabunt	Non mortui laudabũt	Non mortui laudabũt
	te domine: neq̃ oẽs qui	te dñe: neq̃ omnes qui	dñm: nec õnes qui de-
	descendunt in infernũ.	descendũt in infernum.	scendunt in silentium.
27	Sed nos qui viuim⁹ be-	Sed nos qui viuim⁹ be	Sed nos benedicemus
	nedicimus dño: ex hoc	nedicimus dñm: ex hoc	domino: a modo et vsq̃
	nunc et vsq̃ in sęculum.	nũc & vsq̃ in sęculum.	in ęternum.

TITVLVS. HALELVIA. Psalmus/laus synagogę quæ ex historia Exodi cognoscitur. EPOS psalmi.

1 Liquit vt egrediens Israel Aegyptia regna:
Atq̃ domus Iaacob immanem crimine gẽtẽ.
2 Q̃z mare prim⁹ (adhuc reliqs trepidãtib⁹) itrat:
Impauidus Iudas: sua sanctificatio facta est.
Q̃zq̃ Israel sequitur/sua tunc est facta potestas.
3 Fugit vt aspiciens mare/Iordanisq̃ recessit.
4 His scopuli & montes cessere adeuntibus Arnon.
5 Quid mare fugisti/retro quid Iordanis abisti?
6 Arietis in morem iuga quid saltastis ad imas?
Planaq̃ quid colles/ouiũ tenuistis vt agni?
¶Immo quid Aegyptus/ regio nisi mortis opaceę?
Quid Pharao/nisi dæmon supremusq̃ tyrann⁹?
Quid mare sanctificans Iudam/nisi forma iauerci
Quo nos sãctificat CHRISTVS/cui sũma potestas?
Quid mare/ quid flumen cedens/nisi signa/superne
Aduenit vt virtus q̃ materialia cedunt.
Sic montes etiam & scopuli per prona ruentes
Signa humilis vitę sacro de fonte renatis/
Veræ & signa deo sunt simplicitatis amatæ.
7 Astitit vt dominus præsens in vertice Sinæ
Sancta dei Iaacob montem præsentia mouit.
8 Stagna quoq̃ e saxo prorumpere iussit aquarum
Percusso/& rupem fontes dare iussit aquarum.
9 Verum ea non nobis sed sũmo gloria CHRISTO/
Qui patris ęterni est viua & natalis imago:
Iccirco & verbum patris & celebrabile nomen.
Non nobis igitur/ sed sit tibi gloria summe
10 Nate deo: nam verum ipsum miseratioq̃ ipsa es.
Nostet vbi deus est desistite quęrere gentes.
11 In cœlo est, illi vt placitum fuit: oia fecit.
12 Sed vestri O gentes argentũ idola dei sunt
Aurũq̃ ac hoim artificũ quos dextera finxit.
13 Os licet illa habeãt: nunq̃ tamen illa loquũtur,
Non oculi prosunt vt possint vlla videre.
14 Excluduntq̃ sonos aures/ spiramina nares.
15 Nilq̃ man⁹ palpant/ pedibus quoq̃ deficit vs⁹:
Guttur habẽt frustra/ son⁹ est in gutture null⁹.
16 Ergo illis similes fiant/ sine sensibus vllis
Cęciq̃ & surdi/ sine tactu/ itione/ loquela
Qui faciunt illa/ & quisquis confidit in illis.
17 In summo domino domus Israelitica fidit
Summ⁹ & adiutor deus & protector eorum est.
18 Et domus in domino sic tota Leuitica fidit.
Summus & adiutor deus & protector eorũ est.
19 Quicq̃ timẽt dominũ/sũmo illi/in numine fidũt.
Summus & adiutor deus & protector eorũ est.
20 Cui memori nostri placuit benedicere nobis:
21 Et domui Israelis benedixit/ & aronitis.
22 Omnibus & paruis/ magnisq̃ timẽtibus illum.
23 Hoc facite vt vos & natos benedicere pergat.
24 Vos benedicti ab eo qui terram & sydera fecit.
25 Et cœlum domino est/tellus mortalibus ęgris
26 Nõ te laudabunt quos pallida diripuit mors
O domine/ aut stygiũ qui delabũtur in orcum
27 S̃ nos quos vita dignat⁹ es optie CHRISTE:
Ex hoc nunc dominũ laudabim⁹ vsq̃ et i æuũ.

ADVERTE, quia hæc eductio populi Hebraici de Aegypto per Mosem/ fuit figura liberationis generis hũani de potestate principis tenebrarũ: ideo psalmus ad allegoriã tra⁹ facile suæ restituitur veritati, Aegyptus: obscurũ regnũ pricipis tenebrarũ, dom⁹ Iacob: genus hũanũ, Moses: Christ⁹ dñs, virga Moseos: crux dñi, aqua per quã salu⁹ transijt ppłus: baptismus, Pharao & exercitus el⁹ in aquis cõtritus: princeps mũdi hui⁹/cũ malignis sub eo potestatib⁹. Domus Israel: vniuersus popul⁹ fidelis/qui ad veri dei agnitionẽ est illumi-nat⁹/& cũcta plebs sancta. Dom⁹ Aaron: pars sacerdotalis & vniuersi rei sacrę ministri, ergo figura laudis ad Iudęos: veritas el⁹ ad nos attinet. ¶Sextodecio versu, similes illis fiãt qui faciũt ea: id est fiãt cæci/muti/& imobiles. ¶Vicesimoprimo & vicesimosecũdo versu/ vbi habem⁹ bñdixit: ex hebræo habetur bñdicet, quo inuit propheta: se ad veritatẽ poti⁹ respicere q̃ ad figurã, siquidẽ bñdictus est populus Hebręorũ in pria liberatiõe sub prio legislatore, sed hæc tã procul a secũda bñdictiõe aberat: q̃ Moses differebat a Christo/et vestigiũ veritatis ab ipsa veritate/ quæ adhuc cã propheta psalmũ cõderet futura erat/et nõdũ Christus venerat in mundũ. ¶Vicesimosexto versu. neq̃ oẽs qui descẽdũt i infernũ: ex hebræo/ nec oẽs qui descẽdũt in silentiũ: quod per defectũ & oimodã boni & diuinę laudis

priuationē: nomen ſibi inuenit infernus vt ſilentiū dicatur, ſiquidem ſilet illic omne bonū.

HALELVIA. CXIIII.

1 DIlexi quoniã exaudiet dominus: vocem orationis meæ.
2 Quia inclinauit aurē ſuam michi: & in dieb⁹ meis inuocabo.
3 Circūdederunt me dolores mortis: & pericula iferni inuenerūt me.
4 Tribulationem et dolorem inueni: & nomen domini inuocaui.
5 O domine libera animam meam/miſericors domin⁹ & iuſt⁹: et deus noſter miſeretur.
6 Cuſtodiens paruulos dominus: humiliat⁹ ſũ & liberauit me.
7 Cõuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi.
8 Quia eripuit animam meã de morte / oculos meos a lachrimis: pedes meos a lapſu.
9 Placebo domino:in regione viuorum.

HALELVIA. CXIIII.

DIlexi quoniã exaudiuit domin⁹: vocem orationis meæ.
Quia inclinauit aurem ſuam michi: & in dieb⁹ meis inuocabo eum.
Circundederũt me dolores mortis:pericula iferni inuenerunt me.
Tribulationem & dolorem inueni:& nomen domini inuocaui.
O domine libera animam meam/miſericors domin⁹ & iuſtus: et deus noſter miſerebitur.
Cuſtodiens paruulos domin⁹: humiliatus ſũ & liberauit me.
Cõuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi.
Quia eripuit animam meam de morte/oculos meos a lachrimis: pedes meos a lapſu.
Placebo domino:in regione viuorum.

HALELVIA. CXVI.

DIlexi quoniã exaudies dñe: vocẽ deprecationis meæ.
Quoniam iclinauit aurẽ ſuam michi: & i diebus meis inuocabo.
Circundederũt me funes mortis:& munitiones iferni iuenerũt me.
Anguſtiam & dolorẽ repperi: & nomen domini inuocaui.
Obſecro domine libera animam meam/ clemens dñs & iuſtus: & deus noſter miſericors.
Cuſtodit paruulos dominus: attenuatus ſum et ſaluauit me.
Reuertere anima mea in requiem tuam:quia dominus reddet tibi.
Quia eruet animã meam de morte / oculos meos a lachrimis : pedes meos ab offenſa.
Deambulabo corã domino: i terris viuentiũ.

TITVLVS HALELVIA. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta iſpiritu i pſona dñi loquit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dilexi quoniã exaudiet dñs: vocẽ orationis mee, grato ſuſcepi animo q̃ acceptabit deus meus: clamorẽ precis meę. Quia inclinauit aurẽ ſuã michi:
2 & in diebus meis inuocabo, exaudiet orationẽ meã/ quia benignitatẽ & fauorẽ ſuũ pretendit michi:& q̃diu ipſe vixero/eius opẽ implorãs confugiã ad eũ. Circundederũt me dolo-
3 res mortis:& pericula inferni inuenerũt me. obſederũt me anguſtię paſſionis: clauſtra abyſſi terroribus plena ſuſceperunt me. Tribulationẽ & dolorẽ inueni: & nomen dñi inuocaui.
4 5 afflictionẽ & pœnã ſuſtinui:& auxiliũ omnidominãtis dei imploraui. O dñe libera animã meã/miſericors dñs & iuſtus:& deus noſter miſeretur. imploraui/O deus æterne exime ſpiritũ meũ/ tu qui es clemẽs dñator /& iuſti equiq̃ largitor: exemit & liberauit me/ dñs deus
6 noſter ad miſerandũ propẽſus/& apparatus. Cuſtodiẽs paruulos dñs: humiliatus ſum & liberauit me. dñs deus noſter paruulorũ & humiliatorum cuſtos eſt: ego depreſſus anguſtijs
7 mortis/ vilis & humilis æſtimatus ſum/ & dñs eripuit me. Cõuertere aĩa mea i requiẽ tuã: quia dñs benefecit tibi, redi ſpiritus meus in vitã/tribulationis/mortis/ inquietudinisq̃ im-
8 munẽ: quia deus benefactor/ſuſcitatorq̃ tuus eſt. Quia eripuit aĩam meã de morte/oculos meos a lachrimis: pedes meos a lapſu. benefactor quidem meus eſt/quoniã de mortis nexibus eduxit ſpiritũ meũ/reuocauit ab inferis vitã meã/oẽm in ſẽpiternũ abſterſit ab ocu-
9 lis meis lachrimã: greſſus reſtituit qui vacillare non poſſunt. Placebo dño: in regiõe viuorũ. placui hactenus patri æterno dominatori omnium in terris mortalium: a modo illi pla-

Dilexi quo. cens & acceptus ero in habitatione cœleſti/ in terra viuentium.

115 ADVERTE. Tertio verſu. & pericula inferni inuenerũt me: Hieronym⁹ ex hebræo/ & munitiones inferni inuenerũt me. quo deſignari videtur/ & loca inferni terrifica ſuſceperunt me, neq; eni munitiones ſine locis: neq; pericula ſine terroribus. ¶ Quinto verſu/ O dñe: Hieronymus ex hebræo/ obſecro dñe. vbi in expoſitione Hieronymus notat/ neq; vocantis neq; exclamãtis/ ſed deprecãtis primã hic eſſe particulã: quæ hebraice ANNA dicitur: q̃ precor & obſecro ſignificat. quę & equiualet vltimę particulę NA ſiue NNA diutnę laudis/ q̃ filij Hebræorũ ſaluatorẽ honorauerũt/ clamãtes: bñdict⁹ q venit in noie dñi HOSIANNA filio Dauid. benedictus qui venit in nomine dñi: HOSIANNA in altiſſimis. ſic Hieronymus ad Damaſũ ſcribẽs/ cenſuit eſſe dicendũ. ſiue malis (vt alij volũt) aſperius & craſſius pronunciare HOSCHIANNA: ob litterã ſin. quã interdũ vt ſ/ interdũ vt ſch pronunciari volũt. nã ſi Hebræũ iterrogo qui natus ſit inter Rhetos/ Vindelicos aut Sicãbros: dure ſonat/ exaſperatq; loquẽdo. ſi quẽ Tarraco mittit aut Auinio ciſdẽ de rebus percontatus fuero: durittẽ remittit ac edomat/ & propemodũ vt dalmata Hieronymus profert. & ſignificat ſalua obſecro. & ſũt duo vocabula. Sed hęc hebraicę liguæ ſtudioſiores ãpli⁹ diſcutiãt.

HALELVIA. CXV.

1 CRedidi ꝓpterqđ locut⁹ ſũ: ego aũt humiliatus ſum nimis.

2 Ego dixi i exceſſu meo: omnis homo mendax.

3 Quid retribuam domino: pro omnibus quæ retribuit michi?

4 Calicem ſalutaris accipiam: & nomen domini inuocabo.

5 Vota mea dño reddam corã oi populo eius: p̃cioſa in cõſpectu domini mors ſanctorũ eius.

6 O domine quia ego ſeruus tu⁹: ego ſeru⁹ tuus & filius ancillę tuę.

7 Diſrupiſti vincula mea/ tibi ſacrificabo hoſtiam laudis: & nomen domini inuocabo.

8 Vota mea dño reddã i cõſpectu ois populi ei⁹/ in atrijs dom⁹ domini: in medio tui hieruſalẽ.

HALELVIA. CXV.

CRedidi ꝓpterqđ locut⁹ ſũ: ego aũt humiliatus ſum nimis.

Ego dixi in exceſſu mẽtis meæ: õnis homo mẽdax.

Quid retribuam domino: pro omnib⁹ quæ retribuit michi?

Calicem ſalutaris accipiam: & nomen domini inuocabo.

Precioſa i cõſpectu domini: mors ſanctorum eius.

O domine ego ſeru⁹ tuus: ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ.

Diſrupiſti vicula mea: tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.

Vota mea dño reddã i atrijs dom⁹ dñi in conſpectu ois populi ei⁹: in medio tui hieruſalem.

Credidi propter quod locutus ſum: ego autem affligor nimis.

Ego dixi in ſtupore meo: omnis homo mẽdacium.

Quid reddã domino: pro omnibus quæ retribuit michi?

Calicem ſalutaris accipiam: & nomen domini inuocabo.

Vota mea dño reddam corã oi populo ei⁹: gloriosa in cõſpectu domini mors ſanctorũ eius.

Obſecro dñe quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuus/ filius ancillæ tuæ.

Diſſoluiſti vicula mea/ tibi immolabo hoſtiã laudis: & in nomine domini inuocabo.

Vota mea domino reddã i cõſpectu ois populi ei⁹/ i atrijs dom⁹ dñi: i medio tui hieruſalem.

TITVLVS Nullus peculiaris. Pſalmus: cõtinuatio prędictis. propheta in ſpiritu vt i precedente loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. C redidi propter quod locutus ſũ: ego aũt humiliatus ſum nimis. ſpem certã indubitatãq; habui placiturũ me dño in regione viuorũ/ quã ob cauſam orationẽ fidenter fudi/ nã vehementer afflictus ſũ. Ego dixi in exceſſu meo: ois homo mẽdax. ego in illa mea cõſternatione/ magnaq; afflictiõe: dixi/ ois homo declinauit/ nemo in- 1 2

3 ſons a peccato. Quid retribuã dño: pro õnibus quæ retribuit michi? magna del in me be-
4 neficia cogitans/quid rependere dño valebo: pro vniuerſis quæ impẽdit michi? Calicẽ ſa-
lutaris accipiã: & nomen dñi inuocabo. id rependã dño/ poculũ paſſionis ſalutiferũ bibam:
5 & opẽ eius implorabo. Vota mea dño reddã corã õni populo ei⁹: preciosa in cõſpectu dñi/
mors ſanctorũ eius. deſyderatã oblationẽ offerã deo/ſpectãte vniuerſa multitudine populi
6 eius: chara oculis dei imolatio immaculatorũ eius. Odñe quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus
tuus & filius ancillę tuæ. audi obſecrationẽ meã dñe/quia ego ꝓ õnibus me tibi ſeruũ offe-
7 ro/ego me tibi offero ſeruũ tuũ/filiũ humilis & afflictæ virginis ancillæ tuæ. Diſrupiſti vin
cula mea/tibi ſacrificabo hoſtiã laudis: & nomẽ dñi inuocabo. me accinctũ & paratũ et oi
8 impedimẽto liberũ feciſti/ ego meipſũ tibi victimã dicabo: & auxiliũ tuũ implorabo. Vota
mea dño reddã in conſpectu oĩs populi eius: in atriis domus domini/ in medio tui Hieru
ſalẽ, quã deſyderio deſyderaui oblationẽ deo perſoluam/ vniuerſo ſpectante populo ei⁹: ex-
tra portam vrbis ſanctæ/a te vndiq; circundatus O populc Hieruſalem.

ADVERTE hunc & precedentẽ pſalmũ: alios interpretari ſolere de ſanctis primitiuæ eccle
ſiæ/qui martyrio ſuo deũ glorificauerunt. & hæc quidẽ pia meditatio: ſed de veritate q̃ de
imitatione intelligentia plentior, verũ & in imitatione veritas: & in veritate relucet imita-
tio, quapropter qui hanc laudẽ in veritate/ vt in lucida ſpecula conſtitut⁹ cõtẽplatus eſt: fa
cile eã in imitatione vt in imo & obſcuriore loco collocatus contẽplabitur. quẽ enĩ illco(ſũ-
pto agno)hymnũ humiliata deo mente canebant: an magis ille ad veritatẽ/ an ad imita-
tores pertinebat? & certe licet ad vtrũq; magis tamẽ ad veritatẽ. Nã & imitatio/ veritatis
ipſius gratia eſt, & qui oĩno defigit oculũ in imitatione: ſimilis nimirũ illi qui adorans/ mẽ-
tem ſuã duntaxat figit in imagine, neq; oculus ille ſatis videt/ cuius acies non terminatur ĩ
ſole: ſed citra deficiens/ parahelio contentatur tanq̃ vero ſole. ſol omnis prophetiæ & lau-
dis deo dignæ: Chriſtus dñs/ deus noſter. ¶ Sexto verſu. O dñe: ex hebræo obſecro domi-
ne, eadẽq; ANNA dictio habetur/ vt in 5 verſu præcedentis pſalmi. ¶ Octauo verſu. vota
mea domino reddam in conſpectu oĩs populi eius/ in atriis domus dñi: in medio tui Hieru
ſalem. Quæres forte cũ dominus nõ ſit patri immolatus in vrbe Hieruſalẽ/ ſed extra portã:
quomodo dicitur in medio tui Hieruſalẽ? Si intelligis dñm nõ alloqui parietes ſed populũ
& ciues Hieruſalẽ/ & in profeſto dñm imolatũ extra portã/ cũ ex omni loco cõueniſſet po-
pulus ad diẽ feſtũ: itellectu facile eſt quod hic dicitur de imolatione ei⁹ vota mea dño red
dã in cõſpectu oĩs populi eius. nã in conſpectu totius populi qui cõuenerat ad diẽ feſtũ. &
quod dicitur in atriis domus domini: quia extra portã Hieruſalẽ, in medio tui Hieruſalẽ:
idẽtidem/ quia vndiq; circundatus populo/ & ciuibus vrbis Hieruſalem.

HALELVIA. CXVI.

1 LAudate dñm om
nes gentes: lauda
te eum omnes populi.
2 Quoniam confirmata
eſt ſuper nos miſericor-
dia eius: & veritas do-
mini manet in æternũ.

HALELVIA. CXVI.

LAudate dñm om
nes gentes: & col-
laudate eũ oẽs populi.
Quoniam confirmata
eſt ſuper nos miſericor-
dia eius: & veritas do-
mini manet i ęternum.

HALELVIA. CXVII.

LAudate dñm om
nes gentes: collau
date eum vniuerſi pp̃li.
Quia confortata eſt ſu
p nos miſericordia ei⁹:
& veritas domini i ęter
num.

TITVLVS. HALELVIA. Plalmus/laus eccleſiæ gentium ad Chriſtum dominũ. Pro-
pheta inducit fideles ex gentibus.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Laudate dominum omnes gentes: laudate eum omnes po
2 puli. Quoniam confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius: & veritas domini manet in ęter
nũ. exaltate/ ſanctificate & magnificate eum vniuerſæ gentiũ generationes cuius nõ ab re
ſerui eſtis/ quia vos redemit/ ſuaq; morte dominio ſuo aſciuit: & nõ modo gẽtes/ ſed et vos
oẽs cuiuſcunq; ritus formęq; viuendi/ ſanctificate & magnificate eũ. magnificate inquam
eum/ qui nos: nõ meritis noſtris/ ſed miſeratione ſola quam cõfirmauit ſuper nos/ redemit:
& fides eius finem non aſſequetur in ſempiternum.

ADVERTE Spiritiferum Chriſtiferumq; Paulum de hoc pſalmo ad confortationem gen
tium citare teſtimonium. gentes autem (inquit) ſuper miſericordia honorate deum/ ſicut
ſcriptum eſt: confitebor tibi in gentibus domine. & ſubdit. & iterum laudate omnes gen-
tes dominum/ magnificate eum omnes populi. quod autem premiſit ſuper miſericordia ho
norate deum: illud eſt quod ſpiritus ſanctus in propheta expreſſit. quoniam confirmata eſt
ſuper nos miſericordia eius.

Psal. 117 Confitemi.

GALL.

HALELVIA.

CXVII.

1 COnfitemini domino quoniã bonꝰ: quoniam in sæculũ misericordia eius.

2 Dicat nunc israel quoniam bonus: quoniam in sæculũ misericordia eiꝰ.

3 Dicat nunc domus aaron: quoniã in sæculum misericordia eius.

4 Dicant nunc qui timẽt dominum: quoniã in sæculũ misericordia eius.

5 De tribulatione inuocaui dominũ: & exaudiuit me in latitudine dñs.

6 Dominus michi adiutor: non timebo quid faciat michi homo.

7 Dominus michi adiutor: & ego despiciam inimicos meos.

8 Bonum est confidere in domino: q̃ cõfidere in homine.

9 Bonum est sperare in domino: q̃ sperare in principibus.

10 Omnes gentes circuierunt me & in nomine dñi: quia vltus sũ in eos.

11 Circundãtes circunderũt me: & in noie dñi quia vltus sum in eos.

12 Circundederunt me sicut apes/ & exarsẽrt me sicut ignis in spinis: & in nomine domini quia vltus sum in eos.

13 Impulsus euersus sum vt caderem: et dominus suscepit me.

14 Fortitudo mea & laus

ROM.

HALELVIA.

CXVII.

1 COnfitemini domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius.

2 Dicat nunc israel quoniam bonus: qm̃ in sæculum misericordia eius.

3 Dicat nũc domꝰ aaron quoniam bonus: qm̃ in sæculũ misericordia eiꝰ.

4 Dicãt nunc oẽs qui timẽt dñm qm̃ bonꝰ: qm̃ in sæculũ misericordia eiꝰ

5 In tribulatiõe inuocaui dominum: et exaudiuit me in latitudine dominꝰ

6 Dominus michi adiutor est: nõ timebo quid faciat michi homo.

7 Dominus michi adiutor est: & ego videbo inimicos meos.

8 Bonum est confidere in domino: q̃ confidere in homine.

9 Bonũ est sperare in domino: q̃ sperare in principibus.

10 Omnes gentes circũdederunt me: & in nomine domini vltus sum eos.

11 Circundantes circũderũt me: & in nomine domini vltus sum eos.

12 Circundederunt me sicut apes & exarserũt sicut ignis in spinis: & in nomine domini vidicabor in eis.

13 Impulsus verſatus sum vt caderem: & dominꝰ suscepit me.

14 Fortitudo mea & laus

HEB.

HALELVIA.

CXVIII.

1 COnfitemini domino quoniã bonꝰ: quoniam in æternũ misericordia eius.

2 Dicat nunc israel: quoniam in ęternum misericordia eius.

3 Dicat nũc domꝰ aarõ: quoniam in ęternũ misericordia eius.

4 Dicant nunc qui timẽt dominũ: quoniã in ęternum misericordia eius.

5 Cum tribularer inuocaui dominũ: & exaudiuit me in latitudine dñs.

6 Dominus meus es: nõ timebo quid faciat michi homo.

7 Dominus michi auxiliator: & ego despiciam odientes me.

8 Melius est sperare in domino: q̃ sperare in hoiẽ.

9 Melius est sperare in domino: q̃ sperare in principibus.

10 Omnes gentes circumdederunt me: & in noie domini vltus sum eas.

11 Circundederunt me et obsederũt me: sed in nomine domini vlꝰ sũ eas

12 Circũdederũt me quasi apes/ extincte sũt quasi ignis spinarum: in nomine domini quia vltus sum eas.

13 Impulsꝰ pellebar vt caderem: & dominus suscepit me.

14 Fortitudo mea et lau-

mea dominus: & factꝰ
est michi in salutem.
15 Vox exultatiõis & salu
tis: i tabernaculʼ iustorũ
16 D extera dñi fecit virtu
tem/ dextera dñi exal-
tauit me: dextera dñi fe
cit virtutem.
17 N õ moriar sed viuam:
& narrabo opera dñi.
18 C asligãs castigauit me
dominus: & morti non
tradidit me.
19 A pite michi portas iu
stitiæ/ igressꝰ i eas cõfite
bor dño: hęc porta dñi
iusti intrabunt in eam.
20 C õfitebor tibi quoniã
exaudisti me: & factus
es michi in salutem.
21 L apidẽ quẽ reprobaue
runt ędificantes: hic fa-
ctus est i caput anguli.
22 A dño factũ est istud:
hoc est mirabile in ocu-
lis nostris.
23 H æc est dies quam fe-
cit dominus: exultemꝰ
& lætemur in ea.
24 O dñe saluũ fac/ o dñe
ꝓsperare: bñdictus qui
vẽturꝰ in noie domini.
25 B enediximus vobis de
domo domini: deꝰ do-
minus & illuxit nobis.
26 Cõstituite diẽ solẽnem
in cõdensis: vsqꝫ ad cor-
nu altaris.
27 Deus meus es tu et cõ
fitebor tibi: deus meus
es tu & exaltabo te.
28 Cõfitebor tibi quoniã
exaudisti me: & factꝰ es

datio mea dominꝰ: et fa
ctus est michi in salutẽ.
V ox lętitię & salutis:
in tabernaculis iustorũ.
D extera domini fecit
virtutẽ: dextera domi-
ni exaltauit me.
N on moriar sed viuã:
& narrabo opera dñi.
C asligãs castigauit me
dominus: & morti non
tradidit me.
A ꝑte michi portas iu
stitię/ et igressꝰ i eas cõfi
tebor dño: hæc porta
dñi/ iusti itroibũt ꝑ eã.
C õfitebor tibi domine
qñ exaudisti me: & fa-
ctus es michi in salutẽ.
L apidẽ quẽ reprobaue
runt ædificãtes: hic fa-
ctꝰ est in caput anguli.
A domino factũ est: et
est mirabile i oculis no-
stris.
H æc dies quã fecit do
minus: exultemus et lę-
temur in ea.
O domine saluum me
fac: o domine bene pro-
sperare.
B enedictꝰ qui venit i no
mie domini/ bñdiximꝰ
vobis de domo dñi: deꝰ
dominꝰ et illuxit nobis.
Cõstituite diem solen-
nẽ in cõfrequentationi-
bꝰ: vsqꝫ ad cornu altaris
Deus meus es tu et cõ-
fitebor tibi: deus meus
es tu et exaltabo te.
Cõfitebor tibi dñe qñ
exaudisti me: & factus

datio mea dominus: &
factꝰ est michi in salutẽ.
V ox laudis & salutis: i
tabernaculis iustorum.
D extera dñi fecit forti-
tudinẽ/ dextera domini
excelsa: dextera domi-
ni fecit fortitudinem.
N õ moriar sed viuã: et
narrabo opera domini.
C orripiẽs arguit me do
minus: et morti nõ tra-
didit me.
A ꝑte michi portas iu
stitię/ ingressus eas cõfite
bor dño: hęc porta dñi/
iusti intrabunt in eam.
C õfitebor tibi quoniã
exaudisti me: & factus
es michi in salutem.
Lapidẽ quẽ reprobaue-
runt ædificantes: factꝰ
est in caput anguli.
A domino factum est
istud: & hoc est mirabi-
le in oculis nostris.
H æc est dies quam fe-
cit dominus: exultemus
& lætemur in ea.
Obsecro domine salua
obsecro: obsecro domi-
ne prosperare obsecro.
Benedictus qui venit i
nomine domini: bene-
diximus vobis de do-
mo domini.
Deus dñs & apparuit
nobis/ frequẽtate solen-
nitatẽ in frõdosis: vsqꝫ
ad cornua altaris.
Deus meus es tu & cõ-
fitebor tibi: deus meus
es tu & exaltabo te.

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
117 Confitemi. 29	michi in ſalutem. C õfitemini dño quoniam bonus: quoniã in ſæculũ miſericordia eius.	es michi in ſalutem: Confitemini dño quoniã bonus: quoniã in ſæculũ miſericordia eius.	Confitebor dño quoniam bonꝰ: quoniã in ęternum miſericordia eius.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus (vt ſuperior) laus & gratiarum actio fidelis populi ad Chriſtum dominum. Propheta in ſpiritu fidelem populũ inducit.

EXPOSITIO CONTINVA. Cõfitemini dño quoniã bonꝰ: quoniã in ſæculũ miſericordia eius. nõ tãtũ magnificate dñm quoniã miſericordia eiꝰ cõfirmata eſt ſup nos/ & veritas eiꝰ manet in ęternũ/ ſed & nũc glorificate eũ quoniã ipe natura bonꝰ: & vt veritas eiꝰ ita & miſeratio eius nõ habet terminũ. D icat nũc iſrael quoniã bonꝰ: quoniã in ſęculũ mia eiꝰ, cõfiteaꝫ nũc eccleſia q̃ ex Iudea ſũpta eſt/ hãc nobiſcũ Chriſto dño laudẽ/ quoniã bonꝰ: quoniã in ſęculũ miſericordia eiꝰ. D icat nũc domꝰ aaron quoniã bonꝰ: quoniã in ſęculũ miſericordia eius. cõfiteatur Chriſto dño vniverſũ eius ſacerdotiũ/ quoniã ipſe natura bonus: quoniã in ſæculũ miſericordia eiꝰ. D icãt nunc qui timẽt dñm: quoniã in ſæculũ miſericordia eiꝰ. eandẽ Chriſto dño laudẽ confiteanꝫ oẽs timorati/ martyres/ cõfeſſores/ virgines/ ſęculo abrenũciãtes feruore cœleſtis ſponſi timoreq; in eũ delinquẽdi/ & vniverſę ſanctæ plebes confiteanꝫ inquã nũc hãc Chriſto dño laudẽ/ quoniã bonꝰ: quoniã in ſæculũ miſericordia eius. D e tribulatione inuocaui dñm: et exaudiuit me in latitudine dñs. in afflictiõe & pſecutiõibꝰ tyrãnorũ cõſtitutus ploraui dei & ſaluatoris mei auxiliũ: & ipſe qui natura bonꝰ & miſericors eſt in ſæculũ/ rex meus et deꝰ meus ſuſciplẽs p̃cẽ meã/ me in magna lætitiæ/ libertatis et poteſtatis amplitudine reſtituẽs/ cõſolatus eſt me. D ñs michi adiutor: nõ timebo qd faciat michi homo, ſit michi duntaxat ſaluator & redẽptor meꝰ auxilio: & quicquid terrena moliaꝫ in me poteſtas/ nichil reformidabo. D ñs michi adiutor: et ego deſpiciã inimicos meos, ſit michi dũtaxat Chriſtus dñs auxilio: & ego oĩm et ſpiritualiũ et carnaliũ hoſtium meorũ molitiões aſpnabor. B onũ eſt cõfidere in dño: q̃ cõfidere in hoie. B onũ eſt ſperare in dño: q̃ ſperare in principibus, quid mirũ ſi dño michi adiutore nichil timeã/ ſed aſpner et nichil pẽdã inimicos meos: quia melius eſt fidere in dño qui ſẽper bonꝰ et miſericors eſt: q̃ in hoie qui vt plurimũ malꝰ eſt/ imitis et imiſericors. imo et melius eſt fidere in dño ſolo qui per ſe oĩa poteſt/ & qui oĩm tenet imperiũ: q̃ in oĩbus principibꝰ ſeu terrenis ſiue cœleſtibꝰ/ qui quicqd poſſũt id poſſũt quatenꝰ exequunt̃ eiꝰ mãdatũ. O ẽs gẽtes circuierũt me: et in noie dñi quia vltus ſũ in eos. quid mirũ ſi melius dño q̃ hoi et q̃ principibus fidere? qa oĩmodarũ gentiũ erroribus ipliciti circũdederũt me: et ſolo dñi noie inuocato p̃ualui in eos/ quis homo/ qui prĩcipes inuocati/ hoc michi preſtitiſſent? C ircũdantes circũdederũt me: et in nomine dñi quia vltꝰ ſũ in eos, multiplicibꝰ circuitionibꝰ & molitionibus terreni & ſpiritualiũ nequitiarũ inſultus ſepiuerũt me: et ſolo dñi mei noie defẽſus p̃ualui in eos. C ircũdederunt me ſicut apes/ & exarſerũt ſicut ignis in ſpinis: & in noie dñi quia vltꝰ ſũ in eos. irruerũt in circuitu meo cateruæ hæreticorũ vt dẽſi globi apũ mel in ore gerẽtes/ ſed letali caudę aculeo venenantes/ flagrarũt more flãmę ſpinarũ: extinctiq; ſũt ſola noĩs domini mei potẽtia/ quia prævalui in eos, I mpulſus euerſus ſũ vt caderẽ: et dominus ſuſcepit me. tantus eorũ impetus/ tãta vis adeo me concuſſit/ vt parũ defuerit quin laberer in errorẽ: ſed natura bonus et miſericors dominus vacillantẽ et inclinatũ ſuſtinuit me/ ne in tãtã p̃cipitarer pniciẽ. F ortitudo mea et laus mea dominus: et factus eſt michi in ſalutẽ. q̃ oĩm gẽtiũ/ oĩm tyrãnorũ/ et oĩm hęreticorũ ſuperaui impetus/ nõ hoc meę vires/ nõ michi laus debeꝫ/ ſed vires meæ/ robur meũ et laudatio mea dominꝰ: & ipſe ſolꝰ factꝰ eſt ſalꝰ mea/ ne laberer in errorẽ. V ox exultatiõis et ſalutis: in tabernaculis iuſtorũ. damor gaudij/ victorię/ & ereptionis a faucibꝰ dracõis: in eccleſijs verã domini fidẽ/ rectã pietatis doctrinã ſequẽtiũ. D extera domini fecit virtutẽ/ dextera dñi exaltauit me: dextera dñi fecit virtutẽ. Chriſtus dominus et fortitudo eius victoriam præſtitit/ Chriſtus dominus ex proſtratiõe in ſublime me erexit: Chriſtus dominus victoriam dedit. N on moriar ſed viuam: & narrabo opera domini. bonitate et miſeratione ſola dei mei non tradar ſupplicijs impiorum/ ſed aſcribar vitę beatorum: et manifeſtabo poſteris quæ in me operatus eſt dominus. C aſtigãs caſtigauit me dominus: et morti nõ tradidit me. ihs gentiũ/ tyrãnorũ/ et hęreticorũ perſecutionibus/ emẽdans et probãs corripuit me bonus et miſericors dominus: et nõ permiſit me in ſempiternũ interitũ corruere. A perite michi portas iuſtitiæ/ et ingreſſus in eas confitebor domino: hæc porta domini/ iuſti intrabũt in eã. O luctatores domini/ O doctores ſancti referate michi vivificas intelligẽtias ãtiquę legis & legis nouæ/ & ego adeptꝰ eas lauda-

bo & glorificabo dñm: hęc iuſtitię porta/noua ſcilicet lex/nouaq; ſcriptura Chriſti dñi eſt/
20 p eā diuinę volūtatis factores ad vitā īgrediēt ęternā. C ōfitebor tibi quoniā exaudiſti me:
& fact⁹ es michi ī ſalutē. Iugiter glorificabo & laudabo te dñe quoniā ānuiſti p̄ci meę/ape
ruiſti michi ſcripturarū ſalutares īgreſſus/& iuſtificationū tuarū itelligētias: & fact⁹ es ſa-
21 l⁹ mea. L apidē quē reprobauerūt ędificātes: hic fact⁹ eſt ī caput anguli. petrā iuſtitię quā
abiecerunt tanq̄ iutilē ſcribę & phariſęi et Iudęorū doctores: ea facta eſt ī cōlūctionē vtri-
22 uſq; parietis/ī cōcordiā vtriuſq; legis & teſtamēti. A dño factū eſt iſtud: et eſt mirabile ī o-
culis noſtris, hæc vnio/hęc ſcripturarū cōcordia/hęc vocatio ad ſalutē vtriuſq; gētis ī vnū
caput/lapidē pri⁹ īgnorātia & nequitia doctorū legis reprobatū/nō ab hoīb⁹ ſed a deo fa-
cta eſt: & cū diuinā circa vniuerſos bonitatē & ſalutis diſpēſationē cōtēplamur/res admi-
23 ratiōe digna occurrit cōſyderatiōib⁹ noſtris. H æc dies quā fecit dñs: exultem⁹ & lętemur
ī ea, hæc ſacra lux qua dñs recōciliauit mūdū/ſed a Iudæis reprobat⁹/ea eſt quā cōdidit al
24 tiſſim⁹: ſpirituali gaudio & ſācta lætitia tripudiem⁹ et hilareſcam⁹ ī ea. O dñe ſaluum me
fac/o dñe bene ꝓſperare: benedict⁹ qui venit in nomine dñi. obſecro dñe ſalutē oīm ope-
rare/obſecro dñe cūcta tua ſint proſpera: laudat⁹/ honoratus & glorificatus ſit qui miſſus
25 eſt in noīe patris æterni. B enedixim⁹ vobis de domo dñi: deus dñs et illuxit nobis. O po
puli futuri annūciauimus vobis benedictionē hanc/exoptauimuſq; de portis ſion/ de ſur
gente eccleſia fideli: deus ipſe dñs eſt qui in mūdū venit/qui ſol iuſtitię exortus eſt nobis.
26 C ōſtituite diē ſolēnē in cōdēſis: vſq; ad cornu altaris. ordinate inſignē celebritatē/in dēſo
27 ſacrificio: vſq; ad angulū arę dei. D eus me⁹ es tu/& cōfitebor tibi: de⁹ meus es tu/ exalta-
bo te. O dñe qui veniſti in noīe dñi/qui illuxiſti nobis/qui reprobatus es a Iudęis/ qui fa-
ctus es caput eccleſiæ/ingētis ex vtriſq; populis ędificij/tu deus meus es/cōditor/ſaluа-
tor & reparator meus/& glorificabo te: tu es cōditor/ſaluator & reparator me⁹/& magni-
28 ficabo te. C ōfitebor tibi quoniā exaudiſti me: & fact⁹ es michi ī ſalutē. reſumit̄ cōfeſſio ſū-
29 pti beneficij ad maiorē gratiarū actionū expreſſionē/et eadē cū verſu 20 itelligētia. C ōfi-
temini domino quoniā bonus: quoniā in ſæculū miſericordia eius. et qui eſt α & ω/prin-
cipiū & finis/in principio et fine eandē tribuit laudē: eſtq; eadē vt primi verſus/itelligētia
ADVERTE. Tertio verſu, dicat nūc dom⁹ aaron, in pſalmodia gallica & ex hebręo nō re
ſumitur particula quoniā bon⁹: ſed reſumit̄ ī romana & greca/ ſimiliter et ī quarto verſu.
¶ Octauo verſu & nono, bonū eſt: ex hebręo/poti⁹ dicēdū melius/q̄ bonū. et id particulæ
q̄ iuxta ſermōis ꝓprietatē expoſtulare videtur. ¶ Decimo/vndecimo/et duodecimo ver-
ſu, quia vltus ſū in eos: Hieronymus ex hebræo vlt⁹ ſū eas. etſi Hieronym⁹ hic nō addat
in/ p̄poſitionē: dicit tamē ſcribēs ad Sūniā latinis codicib⁹ ſub aſteriſco eſſe addēdā. qua-
propter aut addēda eſt/aut locus ille epiſtolę viciat⁹ eſt. ¶ Viceſimoquarto verſu. O dñe
ſaluū me fac/o dñe bene proſperare/bñdict⁹ qui venit in noīe dñi: ex hebręo/obſecro dñe
ſalua obſecro/obſecro dñe/bene ꝓſperare obſecro/benedict⁹ qui venit in noīe dñi, q̄ nūc
legimus ſaluū me fac: me ſupfluit. et hūc verſū legim⁹ ſecundū tralationē romanā. & hic
ad integrū habetur verbū HOSIANNA: vbi ſacer Hieronymus interp̄tat⁹ eſt ſalua obſe-
cro. HOSIAN enī p ſe ſiue HOSIA ſalua ſignificat. & NA ſiue NNa obſecro. Et quater
ī verſu ponit̄ obſecro: q̄d primo et tertio loco per ANNA/ ſecūdo vero & quarto deſignat̄
per particulā NA. Hoc ſacro īſpirato oraculo turbæ et pueri hebręorū honorauerūt Chri-
ſtū regē: cū Hieruſalē intrauit paup & manſuetus/inſidēs aſinę et pullo eius iuxta Zacha-
riæ oraculū. et regeneratiōis populus ſingulis quibuſq; dñicis diebus hui⁹ memoriā ī offi
cio primæ recolit: & eodē hymno celebrat dñm. & in oī ſupercœleſtis panis et benedictio-
nis calicis aſpectui populi exhibitione: inculcat HOSIANNA et benedictus qui venit in
noīe dñi. ¶ Viceſimoſexto verſu, q̄d ſacer Hieronym⁹ dicit frequētate ſolēnitatē ī frōdoſis
q̄d in hebręo ſic habet ISERV HAG BAABOTIM: ſūt qui vertūt ligate agnū ī laqueis,
quorū vtrūq; cōuenit illi ſuperiſigni ſacrificio: quo dñs noſter/mūdi ſator et redēptor ob-
latus eſt et ligat⁹ p nobis in frōdoſis/ī ligno fructiferę crucis. et extēſus vſq; ad cornua al-
taris/ad cornua crucis. tūc enī crux altare ſup oē altare, cui⁹ ſolēnis ſacrificij nos ſup oīa
ſēp decet eſſe memores. ¶ Viceſimuſoctauus verſus qui 20 idē eſt: nō reſumit̄ ex hebręo.
¶ Viceſimonono verſu, cōfitemini: ex Hieronymo per primā perſonā ſingularē cōfitebor.

CHALELVIA. CHALELVIA. CHALELVIA. I
CXVIII. Aleph. CXVIII. Doctrina. CXVIIII. octo-
a1 BEati imaculati in via: qui ambulant BEati imaculati in via: qui ambulant BEati imaculati in via: qui ambulant nari-
us.

Psal. 118	GALL.	ROM.	HEB.
Beati ima. Ogdoas. 1 a2 Beati ima.	in lege domini. Aleph. Beati qui scrutãtur testimonia ei9: i toto corde exquirunt eum.	in lege dñi. Doctrina. Beati qui scrutãtur testimonia ei9: i toto corde exquirunt eum.	in lege domini. Beati qui custodiũt testimonia ei9: i toto corde requirunt eum.
	Aleph.	Doctrina.	
a3	Non enim qui operantur iniquitatẽ: in vijs ei9 ambulauerunt. Aleph	Non enim qui operantur iniquitatẽ: i vijs eius ãbulauerũt. Doctrina.	Nec enim qui operant iniquitatem: in vijs ei9 ambulauerunt.
a4	Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis.	Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis.	Tu mandasti præcepta tua: custodiri nimis.
	Aleph.	Doctrina.	
a5	Vtinam dirigantur vię meę: ad custodiẽdas iustificationes tuas.	Vtinam dirigãtur viæ meæ: ad custodiendas iustificationes tuas.	Vtinam dirigantur viæ meę: ad custodienda p̃cepta tua.
	Aleph.	Doctrina.	
a6	Tũc nõ confundar: cũ perspexero in omnibus mandatis tuis. Aleph.	Tunc nõ cõfundar: dũ respicio in omnia mandata tua. Doctrina.	Tunc non confundar: cum respexero ad omnia mandata tua.
a7	Confitebor tibi in directione cordis: in eo qđ didici iudicia iustitię tuę	Cõfitebor tibi dñe i directione cordis: i eo qđ didici iudicia iustitiæ tuę.	Confitebor tibi in directione cordis: cum didicero iudicia iustitię tuę.
	Aleph.	Doctrina.	
a8	Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaq̃.	Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaq̃.	Præcepta tua custodiã: ne derelinquas me nimis

PRIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

a ℂ Beati imaculati in via: qui ãbulãt in lege dñi. Q̃ bonus es dñe qui per spiritũ sanctum beatitudinẽ summãq; fœlicitatẽ ijs pollicẽris: qui se incõtaminatos in hoc sęculo custodiunt/ & qui ij sint ostendis. sunt enĩ ij qui habita fide seruant mãdata tua/ qui te amãt supoĩa/ qui proximos secundũ seipsos/ qui homicidiũ nõ faciunt/ qui nõ adulterãtur/ qui nõ faciunt furtũ/ non falsum testimoniũ dicunt/ qui honorant patrem & matrẽ: qua in re contemplor te domine magnam aĩarũ gerere curam, nã vt corporis elegantia beatũ non efficit: ita neq; eius macula miserum. non ergo de corporis imaculatione & ei9 incessu et ambulatione hic agitur: sed animę. Et via qua in hoc mundo ad te ambulat anima: mandata tua sunt, & lumen quo illuminatur via illa: fides tua, & incedit per ea: cum operãdo non egreditur ea, vt & quis luna aut sole illuminãte per viã terrestrẽ tãdiu incedit: q̃diu motione corporis ab illa non egredit aut excedit. Verũ dñe cũ tu sis veritas: & aĩa/ tua sit imago, cũ imaginem meã ad quam sum vt veritas/ in speculo conſydero: video viam suã nichil aliud esse q̃ viã meã, & eã videri ad me ambulare: nichil aliud esse q̃ me ad illã accedere, & quãto magis descendo: tanto maior est illius exaltatio, quare verissime domine: nichil aliud est nos in lege tua ambulare/ q̃ te ad nos accedere/ & te ad nos descendere nichil aliud q̃ te nos exaltare. Quis igitur cum propheta non vere eos beatos iudicabit/ qui immaculati ambulãt in lege domini: cum ad illos descendat dominus/ cum illos is exaltet qui summa beatitudo est/ et plenissimum paradisi gaudium? 1

a ℂ Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirũt eũ. Benignissime de9; actiuis beatitudinẽ p̃stas ãbulãtibus in lege tua, p̃stas etiã beatitudinẽ cõtẽplãtib9 testimonia tua: et te totius animæ suę studio requirẽtibus. Sed quæ sunt illa quæ te testant? Certe oĩs creatura tua, nã vt veridico ore tuus sanctus clamat apostolus: inuisibilia tua a creatura mũdi p ea q̃ facta sũt itellecta cõspiciũtur/ sempiterna quoq; virtus et diuinitas. ergo q̃ videt creaturã bonã/ nõ debet i bonitate creaturę stare: sed i illa cui9 est testimoniũ/ et hãc ipam toto corde reqrere, neq; i creaturę duratiõe: sed i ęternitatẽ cõscẽdere, neq; i creaturę vita: 2

ſed ſtati illã primã immortalitatẽ quæ oĩbus viuẽtibus vitã prẽſtat/cogitare. & hæc vniuerſa: veluti quædã veſtigia & teſtimonia tua. Neq; voluptas aut dulcedo quæ a nobis cõprẽhendi poſſit: ea eſt quã ꝓpter ſe requirere debeamus/ ſed vt veſtigiũ & teſtimoniũ tuę ineffabilis voluptatis & dulcedinis. & qui hoc pacto ſcrutantes contẽplantur: te ſolũ tota aĩa ſua requirunt/ & hoc ipſo beati ſunt. beatiores lõge futuri: cũ ſine ęnigmate tenuerit quod tãto ſtudio perquiſierũt. Sed quę rurſũ ſunt teſtimonia tua? Certe etiam & ſacra eloquia/ & vniuerſa prophetarũ oracula. Nã qui illa diligenter rimãtur: toto deſyderio/ toto mentis affectu te quærunt. qui grãmaticę incumbunt: linguę quærũt peritiã. qui logicę: ratiocinãdi facultatẽ. rhetoricę: aptã accõmodatãq; locutionẽ. phyſicę: rerũ motus/ & ſenſibiliũ rerũ agnitionẽ. muſicę: ſonorũ harmoniã/ & auriũ lenociniũ quoddã & oblectationẽ. arithmeticæ: numerorũ proprietatẽ. geometrię: magnitudinũ rationẽ. aſtronomiæ & opticę: aſtrorũ & viſibiliũ rerũ quandã perceptionẽ. & hæc vniuerſa/ beatũ efficere non poſſunt: quia non te toto corde qui es finis finiũ/ & oĩs finis/ ſed quæq; propriũ peculiarẽq; finem requirit. in quo qui mẽtẽ ſiſtit: vaneſcit. vt qui particulares cognitionis fines: in finẽ ſuũ/ in finẽ finiũ/ in ſũmã ſupremãq; cognitionẽ ordinare reuocareq; neſcit/ q̃ ſapiẽtia eſt. cuĩ finis/ oĩm cognoſcibiliũ finis: vt ſũme pulchrũ/ oĩm particulariũ pulchrorũ. Ergo nõ rationalis/ nõ naturalis/ nõ mathematica diſciplina beatũ efficit: ſed ſupramũdana. quę dum adhuc imperfecti ſumus & in ſpeculo et ænigmate veſtigamus: ex rerũ veſtigijs ad te ſurgit/ diuinorũ eloquiorũ pia ſedulaq; perſcrutatiõe adiuta. quæ & nobis & ſecũdũ nos veriſſime theologia eſt. nã hãc ſola ex rerũ ſe reflectẽte radio nata cõtẽplatione: particularibus finibus trãſcenſis/ tota mẽtis oblectatione perquireris/ qui es veritas veritatũ/ & oĩm ſciendorũ & perquirendorũ vnicus finis. Sed quę ſunt teſtimonia tua? Certe ſecũdũ ꝑſentis loci cõſyderationẽ: eloquia & mãdata tua. quia tu illa teſtatus es/ illa locutus es/ eadem mãdaſti atq; præcepiſti. & qui illa ſcrutantur ac cuſtodiunt: illi te toto corde exquirunt. & iccirco nimirũ beati/ in te qui ipſa beatitudo es/ iugiter aſſidueq; verſati.

a ¶ Nõ enĩ qui operantur iniquitatẽ: in vijs eius ambulauerũt. Cũ tu dñe deꝰ michi faciem 3
rectã dederis: ſi ſpeculũ faciẽ tortã referat/ hæc tortura & obliquitas nõ mea/ nec a me eſt/ ſed a ſpeculo. ita cũ æquitas ſit rectitudo: iniquitas eſt q̃dã obliquitas & a rectitudine viæ tuæ deflexio. q̃ non tua/ neq; a te eſt dñe: ſed a noſtra imperfectiõe. re vera qui te ſup oĩa diligit/ & proximũ ſecũdũ ſe/ qui nõ aſſumit nomẽ tuũ in vanũ/ nõ falſũ teſtimoniũ dicit/ aliena nõ cõcupiſcit/ & reliqua quæ mandaſti ſeruat: æquitatẽ operatur/ rectitudinẽ & iuſtitiã. cõtra vero qui quippiã aliud magis q̃ te diligit/ qui proximũ minus q̃ ſe/ & tanto magis ſi te cõtẽnit aut odit & proximo inuidet/ qui falſitate ſine vlla veri reuerẽtia abutitur/ qui aliena cõcupiſcit: iniquitatẽ/ curuitatẽ/ obliquitatẽq; & iniuſtitiã operatur. Et quis nõ videt/ ſi viæ animæ ad deũ ſunt amor dei ſupra ſe/ & amor ꝓximi ſecũdũ ſe (aſcẽſũ (ĩquit) purpureũ media charitate cõſtrauit propter filias Hieruſalẽ) eos qui operanꝰ iniquitatẽ nõ ambulare in vijs dñi? qui enĩ deorſũ ambulat: ſurſũ non eſt. & qui terreno amore captiuꝰ detinetur in imis: quomodo cum diuino liber & abſolutus deliciabitur in ſummis? & tanto magis/ qui ambulat in odio: quomodo ambulat ĩ amore? perinde id fuerit ac qui putauerit nocte ambulare idẽ eſſe atq; in clariſſima ãbulare die. Qz ſi beati ſũt (vt ſunt) de quibus dicitur/ beati ĩmaculati in via qui ãbulãt in lege dñi: ex oppoſito q̃miſeri erunt de quibus vere pronunciatur/ non enim qui operantur iniquitatẽ/ in vijs eius ambulauerunt.

a ¶ Tu mãdaſti mãdata tua: cuſtodiri nimis. Medicus qui multũ filiũ diligit: præcepta con 4
ſeruandæ ſanitatis illi tradit/ quæ arcte obſeruari mandat ne in aduerſã labatur valitudinẽ. Ita tu cœleſtis pater creator aĩarũ & amator/ illarũ bonũ agnoſcẽs: præcepta illis tradidiſti/ vt ſemper viuere poſſint/ & ne in ſpiritualẽ labãtur ægritudinẽ. et quãto ſcis ex trãſgreſſione illorũ præceptorũ in lõge deterius malũ eas prolabi q̃ corpora ex trãſgreſſiõe ꝑceptorũ amãtis medici: tanto arctius mandas illa cuſtodiri/ nõ tuũ ſed ſolũ aĩarũ bonũ intendens/ vt vere benigniſſimus pater miſerãs & amãs/ & idẽ ſũmus aĩarũ medicus. Ergo qui ĩmemores nõ ſũt ſuę ſalutis quæ finẽ nõ ſit habitura: frequenter cogitare debẽt et aĩo replicare/ O amator/ O ſaluator animarũ tu mãdaſti mãdata tua cuſtodiri nimis/ idq; precari iugiter vt in illis cuſtodiẽdis non inueniantur incurij/ deſidioſi ac ſegnes.

a ¶ Vtinã dirigantur viæ meæ: ad cuſtodiẽdas iuſtificatiões tuas. Sed quid filius pio in eũ 5
parẽti medico tã ſedule prouidenti ne in aduerſã labatur valitudinẽ reſpõdere debeat: ni ſi vtinã pater dirigantur affectus mei ad cuſtodienda ꝑcepta tua? quid aĩa deo tam piam de ea curã gerenti: niſi vtinam O conditor meus/ cognitor & largitor boni mei dirigatur omnis voluntas mea/ omnis motus ad implẽda iuſſa tua? quæ ſola me iuſtificare poſſunt:

Beati ima. & me sustam/sanam/oi ex parte recte valentem/& immortalē custodire. sed quia non sufficio illos motus meos voluntarios per quos voluisti me libere incedere/sine auxilio tuo in via rectissima continere: ideo te precor cœlestis cōditor & opifex superne/ dirige illos/ &

Ogdoas. 1

Beati ima. ne sinas extra vagari & inflecti a rectitudine. & nichil aliud peto cū cōfugio/cū suspiro ad beneficas miserationis tuæ ad nos inclinationes tuas/qui ex nobis ipsis ibecilli sumus & impotentes/& cū ad te clamo: vtinā dirigantur viæ meæ ad custodiēdas iustificatiōes tuas.

a ET nunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. 6

a CONFITEBOR tibi in directione cordis: in eo q̄ didici iudicia iustitiæ tuæ. Sicut filius q̄dū 7
pis patris medici præcepta seruat/nunq̄ aduersa corporis valitudine turbatur/sed sanꝰ &
incolumis gaudet & patrē cōmendat eo q̄ se tā salubria docuerit sanitatis retinēdæ præce
pta: ita anima q̄dū studet mādata cœlestis patris sui/cōditoris sui/ medici sui obseruare/
nō cōfunditur/non turbatur vlla mentis perturbatione/sed gratias agit hilaris/icolumis/
& lęta/q̄ tam sancta tāq; salutaria didicerit præcepta/vnde se semper lętā sine vlla cōfu
sione ac turbatione cōseruat. verū ex opposito sicut imprudens filius qui cōtemnit p̄ce
pta pis parētis videt se in graue morbū sua culpa incidisse/& de proximo triste fatū sibi i
pendere quod non potest euitare/cōfunditur & turbatur: hunc in modū & anima quę vi
talia cōtempsit præcepta/cum agnouerit grauissimā se contraxisse noxā/& æternā quā euī
tare non potest imminere mortē/horret/cōfunditur/turbatur. & tristatur (sed serius) se nō
meminisse oraculi/veracis prophetæ tui/tunc nō cōfundar cū perspexero in oibus māda
tis tuis, tristatur & dolet sed tarde nimiū & nimiū suo dāno sui oblita: q̄ dicere non possit.
cōfitebor tibi in directione cordis: in eo q̄ didici iudicia iustitiæ tuæ.

a IUSTIFICATIONES tuas custodiā: nō me derelinquas vsq̄quaq̄. Scio creator optime/præce 8
pta tua vitā p̄stare animæ: vt præcepta medicorū corpori. scio etiā/sine adiutorio tuo me
sufficere nō posse illa implere. fortitudinē tuā agnosco: & debilitatē meā nō ignoro. ideo
nō me deserat auxiliū tuū vt adiplere possim præceptū tuū. quod scio nō me deseret: q̄dū
quæ ad vitā mādas/adiplere voluero. Neq; enī pater medicus desinit filiū adiuuare: q̄dū
vult ne ipse ęgrotet/patris præcepta obseruare. Qz si adiutus cōtemnit/aut prorsus volū
tatē suā ad oppositā cōuertit: merito a patre derelictus/ mala corporis incurrit/ donec ad
implorandā medici patris opē resurgat/si forte spe salutis ducitur. ita & qui a te adiuti iu
stificationis tuæ instituta spernunt/& ad oppositā se cōuertunt: merito a te deseruntur/ &
animæ suę patiūtur detrimentū/donec ad te fontem misericordie recurrant/ & obseruā
tioni mādatorum tuorū se tradant/& fitma obedientię tuæ intentione ad te clament. iu
stificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsq; quaq̄.

ADVERTE. Hūc 118 psalmū: propheta duabus et viginti ogdoadibus/id est octonarijs versuū distinxit/vnicuiq; litterarū hebraicarū elemēto octonos versus tribuēs qui ab illis elementis incipiunt/vt oēs versus primæ ogdoadis ab Aleph/secundę a Beth/& ita deīceps. Acsi primum octonarium qui propositus est/hoc modo hymnizaremus.

1 AMPLUM deus mundum regens: insons beatus in via
2 AD te tua lege means, scrutatus & iussa tua.
3 ACtus malos qui faciunt: non ambulant vias tuas.
4 ARcte nimis legem tuam: seruarier tu præcipis.
5 AH dirigas vias meas: legis tuę custos ero.
6 ASpiciam quę iusseris: tunc me pudor non obruet.
7 AEquum tuum cum nouero: recto canam corde tibi.
8 ADiuscq; me non deseras: legem tuam custodiam.

Ita & sequentes octonarios per sua elementa/sed alio et longe quidē diuiniore modo diuinus hymnizat propheta. quod carminis genus in tetrametrū iābicū reuocat Hieronymus, at quod quomodocūq; & exēpli tantū gratia lusimus/duplici dimetro iābico cōstat. Cęterū q̄ per singula canit elementa: nos (vt arbitror) hoc ipso instruit ꝓpheta/in oī creatura vt in signis eius/deū esse laudandū. siquidē duo et viginti illa elementa: primordialiter oīm rerū cōplectuntur signa. Pręuidebat etiā (spiritu dei monstrāte) has diuinas laudes ad ecclesiā Christi transituras, nā hę laudes in ecclesia eiꝰ ab vnoquoq; sacris ritibus initiato nulla die nō canunt, et ideo illas quasi sacramēto quodā nouę legis: octonario signault, octonarius enī nouæ legi mysticus & sacer/quę septimū ī octauā/& sabbatū Moysi in dnicā Christi cōmutauit: vt septenarius veteri legi ob sabbatū accōmodatus, canebat tamē synagoga has laudes/octauā Messię expectās: vt et nos cātica synagogę/būficā dei prouidentiā laudantes/et vt figuras nouę legis/legis scilicet Christi et gratię venerantes.

HABES igitur cur ad tralationem hebraicam figurę hebraicorum elementorum (qualibet octies repetita) adijciantur. & ad gallicam tralationem illorum elementorum nomina sunt adiecta: & e regione circa initia versuū nostrę litterę/elementis illis quoad fieri licet respondentes. ad tralationem vero romanam/ nominum elementorum hebraicorum significationes. habet enim quodq; nomen huiusmodi elemēti | peculiarem significationē: quam ex epistola Hieronymi ad Paulam Vrbicam cognoscere promptum est. Et idē subiecta descriptione/ cum elementorum hebraicorum figuris/ nominibus eorum & litteris nostris illis respondentibus vt magis ad singula quæq; sequentia disponaris/non magno impendio cognoscere valebis.

A	א	Aleph	Doctrina	I	1	א
b	ב	Beth	Domus/		2	ב
g	ג	Gimel	Plenitudo		3	ג
d	ד	Daleth	Tabularū		4	ד
h	ה	He	Ista	II	5	ה
v	ו	Vau	&		6	ו
z	ז	Zai	Hæc		7	ז
h	ח	Heth	Vita		8	ח
t	ט	Teth	Bonum	III	9	ט
i	י	Ioth	Principiū		10	י
c	כ	Caph	Manus	IIII	20	כ
l	ל	Lamed	Disciplinę		30	ל
m	מ	Mem	Ex ipsis	V	40	מ
n	נ	Nun	Sēpiternū		50	נ
s	ס	Samech	Adiutoriū		60	ס
a	ע	Ain	Fons	VI	70	ע
p	פ	Phe	Oris		80	פ
ſ	צ	Sade	Iustitia		90	צ
q	ק	Coph	Vocatio	VII	100	ק
r	ר	Res	Capitis		200	ר
s	ש	Sin	Dentiū		300	ש
th	ת	Thau	Signa		400	ת
Līę nīę	Līęhebraicę	Nomina earum.	Significationes eaꝝ.	Connexiones septem/elementorum hebraicorū/& quid significent.	Insuper & earum numeri.	

¶Vides insuper septem significationū cōnexiones: quę nō indignā prę se ferunt intelligētiā, quę vt septenarius spiritui sancto attributus est numerus: ita spiritualiter sunt intelligendę. Prima est doctrina domus/ plenitudo tabularum. quę designare videtur doctrinam domus dei/plenitudinē esse vtriusq; legis. nam duę sunt tabulę: prima est mādatorū legis antiquę quę tradita est Mosi typico legislatori. & secunda est legis nouę: quę enūciata est a Christo domino/vero & non amplius typico legislatore. Secunda connexio/ ista & hęc vita. quo designatur aperte/& in antiqua tabula quę veteris legis & decalogi prēcepta cōtinet/& in tabula noua quę est lex euangelica: vitam consistere. Tertia cōnexio/bonū principiū. sed quid principiū/nisi deus vnus: qui ex ore ipsi⁹ per se et absolutę veritatis: solus est bonus. Quarta cōnexio/manus disciplinę. quo nō incōcinne significatur operationes ex disciplina legis debere procedere. Quīta/ex ipsis sempiternum adiutoriū. & quid hoc aliud/nisi ex manibus disciplinę/ex operationibus instructiōis vtriusq; tabulę/ ex obseruatione legis diuinę/refrigerīū nos affecturos sēpiternū et delicias vitę ęternę.

Beati ĩma. Ogdoas. 1 Beati ĩma. Sexta/fons oris iuſtitia,quo prætenditur/ſicut fonte potãtur animalia:ita iuſtitia legis diuinæ ab ore noſtro prodeũte alios potare debemus,neq; enĩ alius fons oris noſtri quo alios reficere debeamus & poſſimus ad vitã. Septima/ vocatio capitis/dentiũ ſigna, quod hanc præfert intelligẽtiã/vocationẽ ad Chriſtũ dominũ qui eſt caput legis/ facẽã eſſe diuinis annũciationibus/oraculis prophetarũ/ ſermonibus & prædicationibus ſãctorũ quæ ſunt ſigna dentium,quomodo(diuinus inquit apoſtolus)credẽt ei quẽ nõ audierũt? quomodo autẽ audient ſine prædicãte? & rurſus/nunquid nõ audierũt? & quidẽ in omnẽ terrã exiuit ſonus eorũ:& in fines orbis terræ verba eorũ. Vides itaq; diuinos ſermones vocaſſe vniuerſos ad caput vniuerſorũ qui eſt Chriſtus dominus ſuperbenedictus in ſæcula ſæculorum amen. ¶Aduerte præterea in his 22 ogdoadibus nullũ eſſe verſũ in quo non ponatur aliquod horũ duodecim vocabulorũ:lex/via/teſtimoniũ/mãdatũ/iuſtificatio/iudiciũ/iuſtitia/ſermo/eloquiũ/ verbũ/veritas/bonũ,niſi tertiũ verſũ 12 ogdoadis excipere velis: vbi ex Hieronymo pro ordinatione (quæ nichil aliud eſt q̃ lex)dici poterat iudicio.& hęc omnia conſpirant in vnũ:& pro lege diuina accipienda ſunt,res enĩ eadẽ: nomina plura,ſubſtãtia vna:rationes diuerſæ. ¶At inquies: cur lex diuina tot ſortitur nomina? Nõ impendio difficilis & anxia reſponſio eſt. LEX dicitur:q̃ per eam optima quæq; deligimus,adde q̃ diuino nutu ſcripta/nobis legenda tradita eſt:q̃q; nos deo ligat & cohærere facit. VIA:quia nos ducit ad deũ/mõſtrãs quæ agenda & a quibus abſtinendum abhorrendũq;. TESTIMONIVM:q̃ multis ſignis & teſtibus illã approbauit deꝰ. MANDATVM:q̃ illã mandauit ac præcepit arcte cuſtodiendã. IVSTIFICATIO:q̃ ea meditante iuſtificamur. IVDICIVM:q̃ nobis certa & qua falli nõ poſſumus/regula ſit ad iudicãdũ de vnoquoq; actu noſtro probene an perperã agatur, nã ſi cõtra legẽ eſt: proculdubio malus,ſi ſecũdũ legẽ:bonꝰ/ſalutaris & viuificus actus eſt. IVSTITIA:q̃ forma quędã ſit/quã obſeruãdo iuſti & deo ſimiles efficimur. SERMO/VERBVM/ELOQVIVM: q̃ ore diuino ſit enunciata. VERITAS:quia quicquid priſcæ fraudis ſerpens antiquus,protoplaſti poſteritati inſperſit/delet/emaculat/detergit/& hominẽ ad dei imaginẽ formatũ ſuo reſtituit exẽplari. Et BONVM denĩq; dicitur:quia inter diuinæ bonitatis indulta/nos maxime perficit.& hæc de lege cõpleta/quæ antiquã legẽ ſeu quippiã materiale/ & nouã ſeu formã & perfectionẽ ſuã cõtinet:dicta intelligantur.& hæc ſunt rei vnius nomina multa,& ratiões plures. ¶Quod ſi etiã approbationẽ requiras:nõ operoſũ fuerit ex ſacris eloquijs illã eruere. Quid eſt enĩ id pſalmi 24. docebit mites vias ſuas:niſi reſerabit mãſuetis & mitibus legis ſuæ intelligẽtias. Et cũ dominus in Matthęo dixit adoleſcẽti ſi vis ad vitã ingredi ſerua mandata:quid aliud eſt q̃ ſerua legẽ? niſi quis moroſior defendat mandata nõ legẽ/ſed partẽ legis eſſe:quaſi tota lex præcepta non ſit & mãdata,in qua (iuxta catholicã Iacobi)qui in vno offendit:factus eſt oĩm reꝰ. Sed & mandata & teſtimonia eadẽ eſſe intelliges:ex ſecũdo verſu nonędecimę ogdoadis, vbi in fine legimus cuſtodiã mãdata tua:Hieronymus ex hebræo/cuſtodiã teſtimonia tua. cũ igitur teſtimonia eadẽ ſint ac mandata/& mãdata eadẽ legi;& teſtimonia quoq; eadẽ legi erũt. Cæterum ex quarto verſu primæ ogdoadis vbi legimus tu mãdaſti mãdata tua:Hieronymus habet tu mãdaſti præcepta,quare mãdata & præcepta eadẽ ſunt:quod vel abſq; probatione tribuendum eſſet,atqui ex quinto verſu eiuſdẽ primæ ogdoadis iuſtificationes ſunt præcepta,nam vbi illic dicimus ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas; Hieronymus/ad cuſtodienda p̃cepta tua. Vides igitur iuſtificatiões præcepta/& præcepta mãdata/& mãdata legẽ eſſe:quapropter & iuſtificationes lex erit. Et ſimili argumẽto trahes iudicia legẽ eſſe. nã quarto verſu tertiæ ogdoadis habemus iuſtificationes tuas in oĩ tẽpore;& Hieronymus iudicia tua ĩ õni tẽpore. iudicia igitur iuſtificationes/iuſtificationes lex:igitur iudicia lex. Sed & cõſimiliter iuſtitias iudicia eſſe mõſtrabit quintus ſecundæ ogdoadis: iuſtitiæ igitur lex. et qs neſcit dominũ promiſcue vti ſermone pro mandatis? ſi diligitis me inquit: mãdata mea ſeruate,& paulo poſt ſi quis diligit me:ſermonẽ meũ ſeruabit.lex igitur ſermo. Et ſermo verbũ ex primo verſu ſecundę ogdoadis/& verbum eloquiũ ex quarto: quare & hæc lex. Præterea per ſextũ vndecimæ/mãdata veritas;& in ſexto octauædecimæ/ & lex tua(inquit)veritas,& per octauũ nonæ/lex bonũ.bonũ michi (inquit)lex oris tui. ex quibus ratiocinio effectũ eſt/vniuerſa ſupradicta in legẽ cõcurrere. Quod dictũ eſt:ne oporteat nos in ſequẽtibus quidnã his nominibus intelligendum ſit ſæpius ãmonere,quia ſi ſemper idẽ & legẽ diuinã intelliges:mea ſentẽtia nõ errabis,qua nichil admirabilius/nichil illuſtriꝰ/nichil ſalutarius ſol oculis mortalĩũ vnq̃ ingeſſit:& de qua ſola nõ de humana iuſtitia vere dici poteſt. οὐθέν πέρος ὄυθεῶσ ὄυτω θεωμενόν. ¶At cur meditationibus po-

Lex. Via. Teſtioniũ. Mãdatum. Iuſtificatio Iudicium. Iuſtitia. Sermo. Eloquium. Verbum. Veritas. Bonum.

Via Lex, Mãdatum Lex,

Teſtioniũ Lex,

Iuſtificatio Lex, Iudicium Lex, Iuſtitia Lex,

Sermo Lex, Verbum Lex, Eloquium Lex, Veritas Lex, Bonum Lex,

tius q̃ ſolito cõmentãdi modo hic vſi fuerimus/paucis accipe, q᷑ hi certe octonarij videntur eſſe quædã cũ deo in ſeceſſu mentis ſoliloquia: quæ quid aliud ſunt q̃ meditatiões/ cõtemplationes/ piaq; mẽtis exercitia? Adde q᷑ & propheta videtur eos/meditationes nominare. In octauo ſecundæ ogdoadis: in iuſtificationibus tuis (inquit) meditabor. in tertia: nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt. in ſexta: & meditabor in teſtimonijs tuis quæ dilexi. in nona: ego vero legem tuam meditatus ſum. in decima: lex tua meditatio mea eſt. in duodecima: niſi q᷑ lex tua meditatio mea eſt, tunc forte perijſſem in humilitate mea. in tertiadecima: quomodo dilexi legẽ tuã domine? tota die meditatio mea eſt. & iterum: teſtimonia tua meditatio mea eſt. in quintadecima: adiuua me & ſaluus ero: & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. in octauadecima: mandata tua meditatio mea eſt. vndeuicesima: præuenerũt oculi mei ad te diluculo/ vt meditarer eloquia tua: & in viceſima ſecũda: concupiui ſalutare tuũ domine: & lex tua meditatio mea eſt. Ex his igitur tã frequenter a propheta inculcatis ãmonitus: arbitratus ſum meditationũ modũ aptiſſimũ huius pſalmi expoſitioni, & eũ meditatus ſum, niſi me mea fallit opinio, qui rudes adhuc & incipiẽtes iuuare poſſit: at qui ifra exercitatorũ aſſurrectiones ſubſideat. illi enim conſũmati ſũt: neq; purgatione rudiũ/ neq; illuminatione proficiẽtium/ ſed ſolo ſuperno illapſu quaſi perfecti egent. quos & deus per ſeipſum doceat: & qui pro nobis vbiuis gẽtium ſint/orent. ſed de his ſatis. Littera huius primæ ogdoadis ex ijs quæ dicta ſunt: ſatis apparet cõciliata. nũc igitur properemus ad ſecundam.

Meditatio.

		Beth.	Domus.	ב
b 1		IN quo corrigit adoleſcentior viam ſuam? in cuſtodiẽdo ſermones tuos.	IN quo corrigit iuuenior viã ſuã? i cuſtodiẽdo ſermões tuos.	IN quo corrigit iuuenis ſemitam ſuam? cũ cuſtodierit verba tua.
		Beth.	Domus.	ב
b 2		In toto corde meo exq̃ſiui te: ne repellas me a mandatis tuis.	In toto corde meo exq̃ſiui te: ne repellas me a mãdatis tuis.	In toto corde meo exq̃ſiui te: ne errare me facias a mandatis tuis.
		Beth.	Domus.	ב
b 3		In corde meo abſcondi eloqa tua: vt nõ peccem tibi.	In corde meo abſcõdi eloquia tua: vt non peccem tibi.	In corde meo abſcondi eloquia tua: vt non peccem tibi.
		Beth.	Domus.	ב
b 4		Benedictus es domine: doce me iuſtificationes tuas.	Benedictus es domine: doce me iuſtificationes tuas.	Benedict⁹ tu domine: doce me præcepta tua.
		Beth.	Domus.	ב
b 5		In labijs meis pronunciaui: omnia iudicia oris tui.	In labijs meis pronunciaui: õnia iudicia oris tui.	In labijs meis narraui: omnes iuſtitias oris tui.
		Beth.	Domus.	ב
b 6		In via teſtimoniorũ tuorum delectat⁹ ſũ: ſicut in oĩbus diuitijs.	In via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſũ: ſicut ĩ oĩb⁹ diuitijs.	In via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſũ: quaſi in omnib⁹ diuitijs.
		Beth.	Domus.	ב
b 7		In mandatis tuis exercebor: & cõſyderabo vias tuas.	In mandatis tuis exercebor: & cõſyderabo vias tuas.	In prçceptis tuis meditabor: et contemplabor ſemitas tuas.
		Beth.	Domus.	ב
b 8		In iuſtificationibus tuis meditabor: non obliuiſcar ſermones tuos.	In iuſtificationibus tuis meditabor: nõ obliuiſcar ſermones tuos.	In iuſtitijs tuis delectabor: non obliuiſcar verba tua.

II

SECVNDAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

b ℂ In quo corrigit adoleſcẽtior viã ſuã? in cuſtodiendo ſermones tuos. Sicut qui in itinere errauit errorẽ ſuũ corrigit quotles obtẽperat verbo cuiuſplã veracis iter illi fideliter oſtẽdentis: hunc in modũ qui iuueniliter viuẽdo affectus ſuos ſecut⁹ deliquit/ corrigit et emẽdat animæ ſuæ vias/ cũ a te deus meus qui via es/ veritas & vita/ rectæ vlæ cognitionem 1

Beati ima, Ogdoas, 2 In quo,

reqrit/& cũ ille imortalis vitę vlã quã verbũ tuũ ei ĩ veritate monſtrat cuſtodit. Igitur qui a vera vla lapſus eſt: recurrat ad verbũ tuũ/& legẽ tuã cuſtodiat/& de emendatione vlæ ſuæ nichil hæſitet, nam omnibus vlam quæ ducit ad vitam liberaliſſime oſtendis/& errantes dirigis, nunq̃ dormis: ſed ſemp vigilas, nõ in anguſto te recipis: ſed vbiq; aſtas vt oẽs ſaluare poſſis/& errantes ad vlam veritatis dirigas, neq; id tibi ſufficit: ſed quæ tua eſt bonitas/ſancti verbi tui præcones mittis/qui clamẽt tranſeũtibus, ſi quis paruul⁹ eſt: veniat ad me, & inſipientibus, venite: comedite panẽ meũ/& bibite vinũ quod miſcui vobis, relinquite infantiam & viuite: & ambulate per vias prudentiæ. hos ſermones qui cuſtodit/ q̃uis pdite & iuueniliter vixerit: nõne ĩ meli⁹ vlã ſuã cõuertit/nõne laudabiliſſime cõmutat mores ſuos? ſi quis igitur roget in quo corrigit adoleſcẽtior viã ſuã: q̃ reſpõſio certior/ quæ dari poſſit accõmodatior/quæ verior/q̃ in cuſtodiendo ſermones tuos?

b ¶ In toto corde meo exquiſiui te: ne repellas me a mandatis tuis. Dñe deus meus/arbi- 2
trũ noſtrũ cęrę aſſimilatur: quæ præſente ſole liqueſcit/& eo abſente & quãtũ in ſe eſt durescit, ita fidelis/tota mente ſua te q̃rẽs/ſolẽ iuſtitiæ te ſentit preſentẽ/& ideo calore amoris tui liqueſcẽs per oia mãdata tua ſe dilatat & diffundit, ſi autẽ te abſentas & gratiã tuã retrahis/ vt cæra lumine ſolis & eius radio ſubſtracto, mẽs paulati cõtrahitur/ induratur/ & ſe ſubtrahit a mandatis tuis: & ad terrena opera tanq̃ dẽſa/dura/opaca/ & põderoſa labitur, & hoc eſt te eã a mandatis tuis repellere: eam ſibiipſi reliquere & ſinere a via recta aberrare. Et multi iam errauerunt: quia nimiũ proprię virtuti confidẽtes/putabãt ſe errare non poſſe, ſic enĩ ille qui quondã dixit domino vitę æternę: et ſi oportuerit me mori tecũ nõ te negabo, vt propriã fragilitatẽ agnoſceret: repulſus eſt/et ſibiipſi derelict⁹, & modico iterſtite tẽporis iteruallo/ter dñm vitę negauit. Ergo qcũq; nouit ſe toto corde deũ quęrere: ſolicite p̃cetur/ne ſinat eũ a vlis ſuis aberrare/& hoc attẽte oret & dicat. In toto corde meo exquiſiui te dñe: ne repellas me a mãdatis tuis. Si te nõ ſubſtrahis; me calefacis, ſi calefacis: te toto mẽtis oculo verũ ſolẽ aſpicio, ſi te ſubmoues/ſi te ſubſtrahis: me michiipſi reliquis/me repellis a mãdatis tuis/et frigid⁹/dur⁹ ierſq; maneo. quomodo igit̃ q te ex calore tuo p̃ſẽtẽ ſẽtit/nõ clamabit: ĩ toto corde meo exqſiui te: ne repellas me a mãdatis tuis? nimirũ clamabit/qa triſtis eſt abſẽtia: & dulciſſima tuæ viſitatiõis p̃ſẽtia.

b ¶ In corde meo abſcondi eloquia tua: vt nõ peccẽ tibi. Si fidelis medicus dat alicui ſalu- 3
bria corporalis vitæ præcepta: neceſſe eſt vt ea ſuſcipiens diligẽter cogitet & ea toto pectore condat/vt ſint ſemp ſuſcipiẽti præſentia/ſi nolit in medicũ peccare, multo magis neceſſe eſt viro fideli eloquia dei quæ ſunt aduerſus ęternã mortẽ antidota/ toto animo recõdere/vt ſint iugiter oculo mẽtis ei⁹ obuerſãtia: ſi nolit in cœleſtẽ illũ medicũ delinquere, atqui in corporalẽ medicũ peccat qui verbũ eius nõ facit: & adhuc multo magis qui oppoſitũ cõmittit, attamẽ id nõ medici/ſed eius ſolius qui negligit: malũ eſt, haud ſecus qui dei verbũ nõ facit: in deũ peccat, & id/nõ dei ſed eius ſolum qui peccat malum eſt. vnde video clementiſſime domine: in oĩbus mandatis tuis te nichil aliud velle niſi bonũ ppagare quo maxime indigẽt animæ/vt & viuentiũ corpora perfecta ſanitate. quod ſi liceret (tanta eſt tuæ bonitatis exuberãtia) velles etiam ſine præceptis cõmunicare, vt medic⁹ alĩ quis ſummę beneuolẽtiæ perfectam corporis ſanitatẽ ſi valeret: ſine præfinitiõe obſeruationis dietę. Miſeri igitur ſunt & nimiũ perditi: qui contẽnũt tua iuſſa/aut qui mallent illa nõ eſſe ſibi data, ſimiles nimirũ illis: qui cõtemnũt præcepta medicorũ/aut qui dolent illa ſibi eſſe præfixa. nã vt hi corpore/ita illi mẽte nunq̃ recte valebũt: ſed vtriq; ſua quidẽ culpa/hi tẽporalẽ/illi ęternam perdẽt vitam, quod ęternę vitę diſpendiũ nequaq̃ paterentur ſi eloquia tua in toto corde abſcõdiſſent: vt nõ peccarẽt tibi. ergo quicũq; eſt ſpiritualis vitę amator: ſtudeat ſic ſacras ſcripturas perennis vitę præcepta cõtinẽtes figere menti/vt ad te vitalis illius diſciplinę largitorem ſe conuertens & beneficium agnoſcẽs dicere poſſit, in corde meo abſcondi eloquia tua: vt non peccem tibi.

b ¶ Benedictus es domine: doce me iuſtificationes tuas. A ſole vt ab inexhauſtibilis lucis 4
pelago/ad omniũ oculos lumen diffunditur: ſine quo ea quę ſunt in ſenſibili mundo abſconſa manent & incognita, ſed quid hoc eſt domine: niſi tuę ĩmẽſę bonitatis imago/quę omnibus pro vniuſcuiuſq; captu ſe diffũdit & cõmunicat? & ideo iuſte ab oĩbus es benedicẽdus: qui oĩbus es beneficus, verũ ſicut ſine lumine ſolis ſenſibiles colores nobis ſũt imperceptibiles: ęque ſine tuo lumine/& tua doctrina/precepta tua oculo mẽtis noſtrę manẽt imperuia, nã vt ſenſibile ſenſibili: & ſpirituale ſpirituali luce eget. quid ergo faciat ſpiritualis cultor & agnitor tuę bonitatis/niſi dicat? bñdictus es dñe: doce me iuſtificationes tuas. O vniuerſorũ benefactor & cũctarũ benedictio creaturarum: illuce animæ meæ/in-

ſtrue me doctrina tua/& fac me ſpiritualiter intelligere iuſtificationes & mãdata tua.

b ¶In labijs meis pronunciaui:oĩa iudicia oris tui. Non modo beneficio indignus/ ſed & 5
oſtenſori vlæ ingratus eſt:qui poſtea nolit viã oſtẽdere petẽti quam ab altero gratis & liberaliſſime didicerit,& ideo vere fidelis doctrina dei illuminatus/ac ſpirituali illa luce radiatus mãdata dei alijs detegit: vt & ipſi pariter ſine offenſione currãt in vijs domini quo & id iuſte dicere poſſit,in labijs meis pronũciaui:oĩa iudicia oris tui. & vt luna acceptum a ſole lumen alijs refundit:haud ſecus & ipſe acceptam ſpiritus illuminationem ſine inuidia cęteris cõmunicat/& oĩa dei iudicia alijs ſecũdũ idultã ſibi gratiã ore ꝓfert ac ꝓpalat

b ¶In via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſum:ſicut in oĩbus diuitijs. Recte valentib⁹ cor- 6
pore/voluptas corporis comes eſſe ſolet:atq; vti rebus ſanis periocundũ,nõ aliter/valentibus mẽte / mẽtis adeſt voluptas:& ãbulare in mãdatis dei delectabile.& quanto corpus ad perfectiorẽ ducitur incolumitatẽ; tanto eius lętitia maior accreſcit. quid igitur mirum ſi via mandatorũ tuorũ domine quæ ad maximũ & infinitũ perducit bonũ:eũ qui ĩ illa ĩcedit/ſic ſpiritu delectari facit/immo etiã multo amplius q̃ ſi vniuerſos theſauros & vniuerſas mundi poſſideret opes:atq; ideo confidenter exclamet, in via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſum;ſicut in oĩbus diuitijs,nimirũ enĩ delectatur pluſq̃ in omnibus diuitijs:qui certa fide bonũ expectat quod in immẽſũ p̃ſtat & eminẽtius eſt bonis vniuerſis.

b ¶In mandatis tuis exercebor:& cõſyderabo vias tuas. Domine deus meus quiſpiam in 7
ꝓceptis medicorũ ſe exercet:quãdiu ſecundum illa operatur,illa conſyderat:cũ eorum cauſas rimaꝛ,& non minus in mandatis tuis iuſtus exercetur q̃diu illa & voluntate & opere implet,ſed qui eadẽ ad admirabilẽ bonitatem tuam & ſapientiam vt omniũ cauſã reuocat:ille vias tuas contemplatur.& aĩa fidelis vtrumq; implet; vt quę actione in imis te imitaꝛ/& cõtẽplatiõe ad te eleuatur in ſublime.per actionẽ enim imitatur te inferioribus rebus prouidentem:per cõtemplationẽ vero te inſuper imitatur in altiſſima ſede tua quę omnia tranſcendit fœliciſſima quiete manentẽ.Quã vtriuſq; vitę dulcedinẽ/nullis diuitijs/nulliſq; terrenis opibus cõparãdã qui expert⁹ fuerat:his verbis tibi,pteſtaꝛ,O imẽſa/ O incõparabilis dulcedinis bonitas:in mandatis tuis exercebor/& cõſyderabo vias tuas.

b ¶In iuſtificationibus tuis meditabor:nõ obliuiſcar ſermones tuos.Sagittator qui frequẽ 8
ter dirigit ſagittam ſuam ad ſignũ/& diu vt bene ferlat meditatur:iuſtificatur in illa ſagittarla arte/habitũq; ſibi parat quo promptus efficitur ad bene facileq; quẽ ipſe appetierit aſſẽquendũ ſcopũ.quẽ quidem habitũ nulla obliuio intercipit. æque domine deus qui te ſcopũ habent/&/ vt ſic dixeri,ſignorũ archetypũ omniũ ſuarũ actionũ ac contẽplationũ: illi in mãdatis tuis iuſtificantur/ſeu ſe exerceãt/ſeu cõtemplẽtur,& habitus cõparant:quĩ nulla obliuione delentur.ergo omnis actio iuſti propter te eſt:& oĩs el⁹ cõtemplatio ad te eſt/aut abs te.Nam ſi proximũ diligit:propter te diligit,ſi miſericordiam facit: propter te qui ſumme miſericors es/facit,ſi a quo q̃ vetito abſtinet:propter te abſtinet/ cui oĩm ꝓrſ̃ domino oẽm obediẽtiam ſuam debet,& ex oĩbus rebus ad te conſurgit, nam tu es a quo oĩa/per quẽ oĩa/& in quo oĩa.& rurſũ abs te ad oĩa deſcẽdit: nam tu es in entibus eſſe/in viuẽtibus vita/in ſenſibilib⁹ ſenſus/in rationalibus ratio/ & in intellectualibus intelligentia,& / vt paucis dicam ,tu ſolus es omnia in omnibus.quis hæc non libenter cogitet/non ſtudioſe meditetur/ & ſi poſſit eloquatur/ & in eiuſmodi exerceat ſenſus ſuos/ac dicat:/ in iuſtificationibus tuis meditabor: non obliuiſcar ſermones tuos.in ijs iuſtificationibus meditabor:quæ ſolæ faciunt iuſtos,& hos ſermones non obliuiſcar:qui ex mortuis viuos & cum iuſtis in memoria æterna reddunt aſcriptos.

ADVERTE.ſecundo verſu.ne repellas me a mandatis tuis:Hieronymus ex hebræo/ne errare me facias a mandatis tuis/quaſi ne me ſinas diſcedere a mandatis tuis.nam qui diſcedit:nequaq̃ in via eſt/ ſed in latiſſimo perditionis deuio/& a vitæ & veritatis via errat. ne quis tamen a via illa diſcedat:eget gratia dei continente/& propoſitũ eius(vtſic dicã) fulciẽte,perinde ac viſiua noſtra virtus:quo colores videat/iuuatur lumine.dẽſerat enim ſol oculos/aut quod ſolis eſt æmulũ: virtus illa per ſe labaſcit deſeriturq; oculus viſionis impos.ſic & ſine deo/boni alicuius: volũtas noſtra impoſeſt.Quod ſi aduertiſſet inſanus Pelagius:nequaq̃ fuiſſet noue hęreſeos inuentor/neq; ſuſtuliſſet ſolis iuſtitiæ opem vt iuſta operemur;ſicut neq; ſoliſ ſenſibiliũ iuuamen/quo ſenſibilia diſcernamus.

Gimel. Plenitudo. III

g 1 REtribue ſeruo tuo/ viuifica me: & REtribue ſeruo tuo: viuã & cuſto- TRibue ſeruo tuo: viuã & cuſtodiã

Psal 118	GALL.	ROM.	HEB.
Ogdoas.	custodiã sermões tuos.	diam sermones tuos.	verba tua.
3 Retribue.	Gimel.	Plenitudo.	ג
g 2	Reuela oculos meos: & consyderabo mirabi lia de lege tua. Gimel.	Reuela oculos meos: & consyderabo mirabi lia de lege tua. Plēitudo	Reuela oculos meos: & videbo mirabilia de legetua. ג
g 3	Incola ego sum in ter ra:non abscondas a me mandata tua. Gimel.	Incola ego sum in ter ra:non abscondas a me mãdata tua. Plenitudo	Aduena ego sum in ter ra: ne abscondas a me mandata tua. ג
g 4	Cõcupiuit anima mea desyderare iustificatio nes tuas:in omni tẽpo re. Gimel.	Cõcupiuit anima mea desyderare iustificatio nes tuas:in omni tẽpo re. Plenitudo.	Desyderauit aĩa mea desyderare iudicia tua: i omni tempore. ג
g 5	Increpasti superbos:ma ledicti q̃ declinant a mã datis tuis. Gimel.	Increpasti superbos: ma ledicti q̃ declinant a mã datis tuis. Plenitudo.	Increpasti superbos;ma ledicti q̃ recedunt a mã datis tuis. ג
g 6	Auser a me opprobriũ & cõtemptum:quia te stimonia tua exquisiui. Gimel.	Auser a me opprobri um & contemptũ:quia testimonia tua exquisi ui. Plenitudo.	Auser a me opprobri um & contemptũ:quo niam testimonia tua cu stodiui. ג
g 7	Etenim sederunt prin cipes & aduersum me loquebantur:seruus au tem tuus exercebatur i iustificationibus tuis. Gimel.	Etenim sederunt prin cipes & aduersum me loquebantur: seruus au tem tuus exercebatur i iustificationibus tuis. Plenitudo.	Etenim sedentes prin cipes aduersum me lo quebantur: seruus autẽ tuus meditabatur prece pta tua. ג
g 8	Nam & testimonia tua meditatio mea: et con silium meum iustificati ones tuæ.	Nam & testimonia tua meditatio mea est:et cõ solatio mea iustificatio nes tuæ sunt.	Sed & testimonia tua voluntas mea: quasi vi ri amicissimi mei.

TERTIAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

g 1 ℟ Retribue seruo tuo/ viuifica me:& custodiã sermões tuos. Seruus qui fideli obsequitur domino/ seruitutis suæ retributionẽ quã spõte & ex liberalitate sua dominus ei pollicitus est/ cum fiducia petit: vt tali domino obsequatur alacrius, quid igitur mirũ si a te dominator immense qui longe omnium fidelissimus es/ qui es liberalissimus & diues in ões/ qui vitam obsecutoribus tuis premiũ seruitiorũ suorũ/ tua quidẽ gratia/ et exuberanti bonitatis tuæ copia pollicitus es: tuus seruus qui in iustitijs tuis diu tibi famulat⁹ est/ pollicitam gratiam tuã expectat/ quo multo feruentius perfectiusq; omnia verba tua in futurũ adimpleat/ et confidenter ad te benignissimum et munificentissimum dominum clamet, retribue seruo tuo/ viuifica me: et custodiam sermones tuos.

g 2 ℟ Reuela oculos meos & cõsyderabo mirabilia de lege tua. Mira est dominator immense tua bonitas, alij domini propter suum bonum seruos amant: tu vero seruos amas ꝓpter bonũ ipsorũ. Nã tu vides eos aliter vitã habere non posse: nisi tuo seruitio, neq; aliter caliginem oculorum mentis detergi posse: nisi seruitio tuo, oculos inquam mentis/ quib⁹ solis mirabilis sapientia tua & singularis bonitas conspiciuntur. Iccirco non immerito precari insuper debet seruus tuus, Reuela oculos meos; & cõsyderabo mirabilia de lege tua, amoue velamen mentis meæ: vt contempler legis tuæ magnalia, & nonne admirand⁹ ille dominus: qui mortuos/ claudos/ cæcos et surdos ad seruitiũ suum vocat: vt occasione a seruitio eius accepta/ illos viuificet/ erigat/ illuminet atq; audire faciat/ Et a quo quis petat oculorum velamen auferri; nisi a te qui solus viuificas/ a te qui vita es et lux homi-

num/ omnem hominem in hunc mundum venientem illuminans?

g ¶ Incola ego sum in terra: non abscõdas a me mandata tua. Peregrinus & aduena? & si 3
sol oriens oculos eius aperiat/ indiget nichilosecius continenter aliquo viam illi demonstrante: alioqui frequenter errat/ & ambulat in incertum. nec aliter crediderim dominantium maxime & maximorum potentissime q̃diu spiritus in corpore peregrinus est/ quãuis vitifices & illumines illum: tãdiu nichilominus indiget vt sibi vias tuas/ mandata & p̃cepta tua suggeras/ enuclees & doceas/ & ideo non ab re ad te iugiter clamat. aduena ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua. clamat ad te/ benedictus es domine: doce me iustificationes tuas.

g ¶ Concupiuit anima mea desyderare iustificationes tuas: in omni tempore. Peregrinus 4
qui cum pluribus iter agit quorum non paucos cupiditate egrediundæ viæ illectos/ & via egressos periisse cognoscit: quid aliud cupere debet/ q̃ desyderare nunq̃ a via velle egredi/ ne cõsimili vt cæteri pereat fato? pari modo qui spiritu in mandatis domini ambulat/ videns nõ paucos illiciente concupiscentia a calle iustitiæ deflexisse/ in prædones incidisse/ & demũ perijsse: summopere cupere debet/ vt hoc solũ cõcupiscat & desyderet/ velle sẽper in vijs & iustificationibus domini incedere. ne forte si aliena irrepat concupiscẽtia: vitale iter deserens/ in deuia tandem mortis præcipitationisq; æternę proruat pereatq; irremediabiliter. quod vir iustus agnoscens: ante te vię & vitæ dominũ testatur/ se id tota mẽte peroptasse. Cõcupiuit' inquit' anima mea desyderare iustificationes tuas: in omni tempore. nam hæc sola concupiscentia salutaris: cæteræ autem omnes noxiæ ac mortiferæ.

g ¶ Increpasti superbos: maledicti qui declinãt a mãdatis tuis. Q̃z infœlices q̃miseri pere- 5
grini illi qui vident circa deuia deterrentẽ/ & eos qui ingredi volunt increpantẽ et clamãtẽ/ vę cunctis huc ingredientibus/ & nichilominus illo spręto deuia illa subeũt. ita tu domine apud quẽ solum est fons vitę & misericordiæ/ volentes a tua via discedere/ pro tua bonitate deterres & increpas: ne via vitæ relicta in deuijs mortis pereant. sed ipsi quia superbi sunt & contemptores: increpationem & prohibitionem tuam nichilipendunt/ & mandata tua deserunt. quapropter merito maledicti sunt superbi: qui spreta mandatorum tuorum benedictionis via/ deflectunt in auia mortis/ & in maledictionis diuerticula. quis igitur audiens prophetam dicentem/ increpasti superbos: maledicti qui declinant a mãdatis tuis. non studeat humilitati/ & nusq̃ deflectere a mandatis tuis? vt increpationes tuas fugiat/ & maledictionẽ deuitet. & pro increpationibus consolationes tuas/ pro maledictione gratiam tuam benedictionemq; percipiat.

g ¶ Auser a me opprobrium & contemptum: quia testimonia tua exquisiui. O deus qui se 6
humillantes exaltas/ & se exaltantes deprimis: qui custodit mandata tua/ dilucide cognoscit/ quia opprobrium & contemptus maxime decent superbos. Nam hi a via lucis auersi/ cæci sunt & maledicti: illius autem tu reuelasti oculos. & cum se in obedientia tua humiliet: nichil vsq; adeo horret q̃ fieri superbo similis. nam hic & ille omni proposito noscuntur oppositi. quare nimirũ ad te clamat. auser a me opprobriũ et cõtẽptũ: quia mãdata tua exquisiui. fac ꝑcul a me dñe superbiã: ne me sinas alicui superborũ assimilari.

g ¶ Etenim sederunt principes & aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exerce- 7
batur in iustificationibus tuis.

g ¶ Nam & testimonia tua meditatio mea est: & consilium meum iustificationes tuæ. Spi- 8
ritualia bona & terrena sic ex opposito certãt: vt hæc/ summa si possint ad ima pertrahãt. illa vero cõtra nituntur/ ima ad summa subuehere. & potentes huius mundi quia terrena eos extulit potentia: iccirco spiritu sunt depressi. seruum autẽ domini/ spirituale bonũ euehit: & terrena deprimunt. Et frequenti vsu euenit vt principes huius sæculi qui iugum seruitij dei excusserunt/ consilium ineant & aduersus aliquem seruorum dei decernant. ille vero O dominator potentissime qui sublimiũ corda propria virtute calcas/ tuo auxilio fretus tua præcepta exequitur/ illa meditatur. & aduersantiũ potestatum consilia vincit: quia sunt ei iustificationes tuæ veluti fortes & inseparabiles consiliarij. nã malũ & falsitas infirma: bonũ autẽ validũ/ et omnũ omnino victrix est veritas. ipse cogitat se (deo vires sanitatemq; præstante) incolumi esse mente: alios autem infirmos. & dedecus putat/ cum sanus sit/ vita plenus/ videns atq; in luce ambulans: ab infirmis/ emortuis/ cæcis/ et intenebris errãtibus superari. victor itaq; gaudet: & causam testatur præceptorũ tuorũ custodiã. & exultat se posse dicere ad dñm suũ. Eteni sederunt principes & aduersũ me loquebant: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam & testimonia tua meditatio mea est: et consilium meum iustificationes tuæ. posteros instruens vt quicũq; se hoc pacto

Ogdoas. exercuerit: nullas illi aduerſantiũ poteſtatũ malignitates poſſe præualere.

3 ADVERTE. Primo verſu. retribue ſeruo tuo: Hieronymus ex hebræo/tribue ſeruo tuo.

Retribue. quod aptius videtur. nã cõſentaneũ magis eſt vt ſeruus domino ſuo dicat tribue/largire/

4 impartire/dona q̃ retribue/repende vicẽ: ne videatur non gratiam ſed debitũ repoſcere. ſed quid dominus ſeruo ſuo debere poteſt quod gratia non ſit? cum & ſeruus & omnia eiꝰ domini ſint: & neq; ſeruus ipſe ſuus ſit/neq; quicq̃ ſuum. tanto minus igitur deus creaturæ debitor eſſe poſſit. gratia igitur eſt quicquid ab eo petendum/et quicquid petitum tribuit. ¶ Octauo verſu. nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt/& conſillum meũ iuſtificationes tuæ; Hieronymus ex hebræo paulo aliter/ſed & teſtimonia tua voluptas mea quaſi viri amiciſſimi mei. quo deſignat propheta teſtimonia dei fuiſſe ſibi voluptati aduerſus omnes hoſtium inſultus & molitiones/ & loco virorum amiciſſimorum qui in aduerſis vel maxime iucundi ſunt & neceſſarij.

IIII	Daleth.	Tabularum.	
d 1	ADhęſit pauimento anima mea: viuifica me ſecundũ verbum tuum. Daleth.	ADhęſit pauimento anima mea: viuifica me ſecundũ verbum tuum. Tabularũ.	ADhęſit pulueri anima mea: viuifica me iuxta verbũ tuũ.
d 2	Vias meas enũciaui & exaudiſti me: doce me iuſtificationes tuas. Daleth.	Vias meas enũciaui & exaudiſti me: doce me iuſtificationes tuas. Tabularum.	Vias meas expoſui & exaudiſti me: doce me iuſtitiam tuam.
d 3	Viam iuſtificationum tuarũ inſtrue me: & exercebor in mirabilibus tuis. Daleth.	Viam iuſtificationũ tuarum inſinua michi: & exercebor in mirabilibꝰ tuis. Tabularum.	Viam pręceptorũ tuorum fac me intelligere: & loquar in mirabilibꝰ tuis.
d 4	Dormitauit aia mea p̃ tædio: confirma me in verbis tuis. Daleth.	Dormitauit aia mea p̃ tædio: confirma me in verbis tuis. Tabularũ.	Diſtillauit anima mea pręt triſtitia: ſerua me iuxta eloquium tuum.
d 5	Viam iniquitatis amoue a me: & de lege tua miſerere mei. Daleth.	Viam iniquitatis amoue a me: & de lege tua miſerere mei Tabulaꝝ	Viam mendacij aufer a me: & legem tuã dona michi.
d 6	Viam veritatis elegi: iudicia tua non ſum oblitus. Daleth.	Viam veritatis elegi: iudicia tua non ſum oblitus. Tabularum.	Viã fidei elegi: iudicia tua proponebam.
d 7	Adhęſi teſtimonijs tuis domine: noli me confundere. Daleth.	Adhęſi teſtimonijs tuis domine: noli me confundere. Tabularum.	Adhęſi teſtimonijs tuis domine: ne confundas me.
d 8	Viam mãdatorum tuorum cucurri: cum dilataſti cor meum.	Viam mandatorũ tuorum cucurri: dum dilatares cor meum.	Viã mandatorũ tuorũ currã: quoniã dilataſti cor meum.

QVARTAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

d ¶ Adhæſit pauimento anima mea: viuifica me ſecundũ verbum tuum. Corpus quod adhæret ſepulchro: corporaliter mortuum eſt. & anima quæ adhæret corpori: ſpiritualiter mortua. et quid tunc faciat? vt oculus tenebroſo carcere clauſus/viſione ſua vt ſenſibili vita carens/petit radio lucis viuificari: nõ aliter is cuius anima adhæſit carni/ appetere debet viuificari verbo dei (verbum autem dei: lex eius eſt) & dicere ad deũ. Adhæſit pauimento/adhæſit carni anima mea: viuifica me ſecundũ verbũ tuum/ vitam michi inſtaura verbo tuo. verũtamen vt oculus ſenſibiliter non viuificatur niſi eximatur a tenebris: ſic etiam neq; anima ſpiritualiter niſi euocetur ab adhæſione carnis. Adhæret autem car-

ni:quãdiu placita carnis efficit. Et quis poteſt enocare? tu deus qui poſtq̃ mortua eſt/ iterum vales illi vitam reſtaurare.

d ¶ Vias meas enũciaui & exaudiſti me: doce me iuſtificationes tuas. Si ſeruulo qui erra- 2
uit cumprimũ ſe proſternit domino & dicit/ dimiſi vias tuas/ & hac & illa inceſſi/ & hoc & illo modo erraui/ ignoſce michi/ protinus ignoſcit dominus eius: an ſerui confeſſionẽ/ potiuſne domini admirabimur benignitatẽ? certe benignitatem. & quanto maior eſt dominus: tanto admirabilior eſt/ qui ſe contemptũ fuiſſe tam facile cõdonat. Talis profecto es benigniſſime & miſericordiſſime deus, non eſt admirãda cõfeſſio quã facit anima quę adhæſit operibus carnis/ & dimiſſa via tua per alias inceſſit: quas proſtrata ante te tibi recitat & agnoſcit/ & petit indulgeri/ & inſuper doceri vias & iuſtificationes tuas/ quas vitæ flagitijs & longa diſſuetudine dedidicit/ & tu protinus noxã illi indulges/ & illã exaudis & exauditã in præceptis tuis reuocas, ſed admiranda eſt tua ineffabilis benignitas: qui cũ omniũ dominantiũ dominus ſis et maximorũ maximus/ & ideo offenſa in te maxima: tã facile noxã relaxas & dimittis. Non hoc vis confeſſionis facit: ſed tua ſupereminens bonitas/ quæ non vult niſi ſaluare quod perierat/ niſi bonũ reparare quod deerat. quid enim mereor ſi dico: proximũ odiui/ ſuperbia intumui/ patrẽ & matrẽ inhonoraui/ mœchatus ſum & pleraq; huiuſmodi/ hæ ſunt viæ quas longo detentus errore detriui/ michi malas eſſe agnoſco/ ignoſce michi? Sed tanto admirabilior es cunctis dominantibus: q̃ illi de ſe bene merentibus & recitantibus in eos benefacta vix beneficiũ aliquod agnoſcunt, tu vero contra nichil de te merentibus/ quiimmo ſua malefacta/ & in te delicta narrantib?: maxima bona largiris/ & ne amplius aberrẽt optimã viã doces ac inſtruis. Miſerrimus igitur eſt: qui te relicto/ aliũ qui ſibi dominetur quęrit, nõ enĩ is dominũ: ſed crudeliſſimũ experietur tyrãnũ. Qui cũ talis ſis: quis non tutus ad miſeratiões tuas cõfugiat/ quis nõ ſecur? ex omologeſi facta dicat? vias meas enũciaui et exaudiſti me: doce me iuſtificatiões tuas.

d ¶ Vĩa iuſtificationũ tuarũ inſtrue me: & exercebor in mirabilibus tuis. Sunt qui in aliqua 3
arte inſtrui volunt: ſed ſolum vt cognoſcãt/ non autẽ vt cognoſcentes operentur & ſe exerceant. At ſeruus tuus petit inſtrui in mandatis tuis/ quæ ſunt veluti quędã ars perpetue viuendi: nõ ſolũ vt cognoſcat/ verũ vt cognoſcens ſeſe exerceat. Nã vt illi qui cognitione cuiuſpiã artis contenti/ non ſe exercẽt/ arte illa nõ viuent: ęque qui præcepta tua ſcientes ea quæ agnoſcunt non faciunt/ præceptis tuis non viuent. verum qui in aliqua arte ſe exercent/ præſertim ſi circa quippiam dignum verſentur: non deſinunt admirari artis potẽtiam, tanto minus qui ſeſe exercent in arte diuina/ quæ eſt ars tua/ & viæ iuſtificationum tuarum inſtructio/ deſinent admirari/ laudare/ magnificare et prædicare mirabilia tua. Quapropter non ab re ad te ſe eleuans vir ſpiritualis ait/ viam iuſtificationũ tuarum inſtrue me: & exercebor in mirabilibus tuis/ admirabor & eloquar admirandã potentiam diuinę/ ſuperadmirandæ & omniformatricis artis tuæ.

d ¶ Dormitauit anima mea præ tędio: confirma me in verbis tuis. Sunt itẽ qui artem alli- 4
quã diſcunt/ & in illa ſe exercẽt: ſed non perſeuerant, et hi ad tẽpus viuunt: & ad tempus mendicãt/ calamitate/ tędio/ miſeriaq; confecti/ ſuæq; ocioſitatis & ſtultitię meritã exoluẽtes pœnã, haud abſimili modo ſeruus domini qui meminit ſe aliquãdo ſapientię vias deſeruiſſe, & in vijs ſtultitiæ defluxiſſe/ tędia/ calamitates erumnaſq; perpeſſus: q̃is præcepta/ domini miſeratione ſuſceperit & ſe in mirabilibus eius exerceat/ ipſo tamẽ caſu cautior effectus vnum precatur a domino vt eum in mãdatis ſuis contineat/ firmet/ ſtabiliat/ cognoſcẽs ſe ope ſurſum tenentis egere, ſiquidẽ ſuapte natura ima petit: diuina autẽ ſuſtẽtatio/ confirmatioq; ne iterato ruat in p̃ceps/ in ſublime continet. Eſtq; caro ſimilis ingenti flumini, mundus maximo mari, dæmonia phocis baleniſq; marinis/ ac ingentibus draconibus patulo rictu quicquid paululũ immergitur vorare gliſcentibus. anima vero ſimilis naui nare non valenti/ ſed ſuopte pondere ad ima præcipitiaq; ruenti, quam tamẽ benigniſſima ſuſtentatio tua: per flumina, per maria/ per varias vndoſi ſali procellas in ſũmitate ſubuehit, & hæc ad finẽ vſq; ſuſtentatio tua/ confirmatio eſt: quam tantopere a te qui omnia contines efflagitat/ & quæ angelos ipſos ne ruere poſſint nũc etiã ſecuros reddit, quam inquã vir iuſtus tantopere a te flagitat his vocibus ſuis. dormitault anima mea prę tędio: confirma me in verbis tuis.

d ¶ Viam iniquitatis amoue a me: & de lege tua miſerere mei. Qui nauigat ſuper mare/ et 5
videt intumeſcere fluctus: q̃is cymba altior feratur/ timet tamẽ ne tandẽ obruatur procella, & manus in cœlũ attollens eum precatur qui omnium habet imperiũ: vt mare ſereret/ detq; viam rati tranquillam, nam via præſens: nimis timẽda/ fallax & iniqua. Et quę

Psal.
118
Ogdoas.
+
Adhęsit pa.

est animæ nimis timenda/fallax & iniqua via: nisi intumescentes & inualescentes carnis affectus/per quos si mens rapitur: lactatur/concutitur/periclitatur/& persæpe naufragiũ patitur, ergo qui omnia potentem precatur/viã iniquitatis amoue a me/& de lege tua miserere mei: nichil aliud precatur/nisi vt tua miseratio intumẽtes & præualidos carnis ipetus/& noxiorũ spirituũ turbines ac tentationũ flatus reprimat/deſq; tranquillã in mandatis tuis & minime offensã impeditãq; viã, sed et gratia tua/ dulcis flatus est: qui cursũ eius et animæ eius cymbã per vniuersam vitã adiuuat/& ad te tandem vitæ portum applicat.

d ¶V iam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Rex alicuius regiõis liber est/& a nemine cogitur, & in hoc filios suos a cæteris discerni vult: q; nolit eos cogi, sed quicquid agant: libere agant, adhibitis tamen prius pędagogis (ne forte quid ex ignorantia peccẽt) agẽda/fugiẽdaq; mõstrãtibus: & q̃ veritatis via sit patriq; placita/& quæ falsitatis et patri odiosa, sed vnꝰ filiorũ qui genero sus est (etsi posset vtrãuis) viã tamẽ patri placentem elegit (nã per illã rex incedit) & alteram refugit. videt nãq; patrẽ per illã minime incedentẽ. non enim per eam incederet: quam ipse odit. At alter natura filius/ sed voluntate degener (etsi potuisset vtrãuis) elegit tamen viã falsitatis, in qua nõ paucas & filio regis indignas perpetitur erũnas, quãdoquidẽ si quid bonũ putat: fallax protinus est, nam hac incedentibus via: superbi appellantur magnanimi/auari magnifici/vecordes victoriosissimi/ noxia vtilia/& longũ inducentia luctũ delectabilia, falsitatis enim via est, ille regni particeps: hic exul/ semper miser & inops. Hunc in modũ tu domine deus rex regum omniũ: vt rationales spiritus filios ostenderes/eos cogi noluisti sed esse liberos, & pædagogos/sãctos & prophetas mira bonitate tua per spiritũ sanctum tuum illis præfecisti: qui fidei viã & veritatis tibi placitã ostenderent, e quibus quisquis a te non degenerauit: viã veritatis elegit/ & quicquid iudicasti bonũ atq; sequendũ/amplexatus est/ et mente memori fixit, vt ad te (seu legitimus filius: quippe qui legem & viã tuã custodit) dicere possit: viam veritatis elegi/iudicia tua non sum oblitus, at vero eum qui a te non degenerauit/sponte sua in viã falsitatis delapsũ/ copia malorũ extinxit, & iuste quidẽ (vt qui iudicia sua/ iudicijs tuis prætulerat) perijt. Q; si libertate sua abusus/q; liber factus sit queretur: perinde est ac si quis patrẽ regẽ accusetq; eũ vile nõ fecerit mãcipium. At qui eum ita de patre querentem audierint: nonne iuste condẽnabunt omnes & dicent/tu gratiã & dignitatem a patre tibi factam indignus & male gratus ignoras/ qui voluit te esse liberum & similem sibi, ob quam quidẽ dignitatem: cæteri erant tibi subdita/ famulantia/& te reuerentia/ tanquam viuã/liberã/& nulli subditam patris imaginem, non libera enim: liberis natura parent, illa premuntur & subsunt: at hæc dominantur, quereris te patrem nõ feciſſe mancipiũ: sed (quod quereris) vere factus es mancipium, & cũ in honore esses non intellexisti: et compa ratus es iumentis insipientibus et similis factus es illis. Et ideo nõ pater bonus/ sed tu solus qui sponte tua tuaq; electione periisti/es accusandus, si male vtor oculis/ male manibus/male intelligentia: quid largitorem accusabo qui me his ad bonum vsum est dignatus/ tanto minus profecto de arbitrio deceat: quo nos fecit cæterorum dominos/ & quo eius semper præsenti & nulli vnquã negata ope adiuti/eũ imitari possumus si volumus/ qui est vniuersorum dominus.

d ¶A dhæsi testimonijs tuis domine: noli me cõfundere. Filius regis obediens/cognoscẽs 7
patrem liberum & cogi nõ posse/ sed quicquid vult libere facientẽ/qui alterũ degenerantem filium per viam seruorũ oberrãtem confudit/ & priuatione regni mulctauit: q̃uis ipse iussa patris semper executus est/ supplex tamẽ orat ne pater eũ vt fratrẽ eius confundat, in hoc testans patris liberã potentiã/& venerans vt summe liberũ et potentem. Et reuera dominator immense tu es ille rex summe potens/et summe liber & ad quem vnũ clamandum est: adhæsi testimonijs tuis domine/noli me cõfundere, & quisquis fuerit fidelis seruus tuus fatetur te duce/te docente/te confirmante/vijs iustificationũ tuarũ inhæsisse/& precatur ne illum cõfundas: hac confessione tuã augustã/incõcussam/et liberam omnipotentiam testans, hac confessione veneransq; tuã omnipotentẽ & incõprehensam libertatẽ, & si eum non confundes/si regni consortio dignaberis: id totũ ad solã gratiam tuã refert/ et solũ gratiã esse agnoscit, & sive hoc sive aliud efficies: nichilominus iustissimꝰ es, quomodo enim summe libereſſes: si quic q̃ vnq̃ ex debito deberes/ergo meritum erga te nullũ est, sed creaturæ meritum si quod est: id in immensum gratia tua minus est, et ideo alic in loco sic nos doces. Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis: dicite serui inutiles sumus/quod debuimus facere/ fecimus, verum qui oculũ in tua eminentissima bonitate figit/adeo eminens/exuberans/et copiosa est/vt nequaq̃ de regni tui consortio quenquã

diffidere permittat ſi in viis tuis perſiterit: tametſi non meritum (quis enim mereretur) ſe certiſſime agnoſcat, nonne lux publica mundi tuæ bonitatis æmula: modicã noſtri oculi lucem nichil quidem meritam/ ſecum admittit ad totius orbis ſpectacula/ & quæ in ſe arctiſſima eſt: in publica illa luce latiſſime diffunditur / quaſi in toto viſibili mundo conregnans omniaq; appræhendens, nec ſecus anguſtum mentis noſtræ lumen in tuo admiſſum/ facile ambibit apprælhendetq; omnia/ ſupra ea quę & dici & cogitari queunt.

d ℂV Iam mandatorum tuorum cucurri: cum dilataſti cor meum, vt auis expaſſis alis/ tuantibus auris celeri volatu aera ſcindit: æque humana mẽs charitate leuata/ dilatata/ expaſſa/ celeriter delectabiliterq;/ quæq; operatur. verum vt calor corpora dilatans deſurſũ eſt a ſenſibili ſole procedens: ita quoq; & charitas dilatãs animas a te deus eſt ſpirituũ ſole, non ab re igitur celeriter viam mandatorum tuorum percurrit: cum tu calorẽ tuum deſuper infundẽs cor eius eleuas/ expandis/ aperis & dilatas/ mirabili voluptate & charitate animam implẽs, quibus vt duabus alis adiuta: ad te ocyſſime peruolat, quo enim per viam tuam quæ eſt in charitate/ prompta & delectabilis adimpletio mandatorum tuorum: niſi ad te curreturꝰ Nonne igitur vir iuſtus quẽ tu gaudio & amore perfuderis: iure dicere valebit/ viam mandatorum tuorum cucurri/ cum dilataſti cor meum!

ADVERTE, Quarto verſu/ dormitauit aĩa mea p̃ tædio: Hieronymus ex hebręo/ diſtillauit aĩa mea p̃ triſtitia, ſunt codices q etiã habẽt p̃ ſtultitia, quaſi dicereꝰ defluxit et pene ob peccatũ ad nichilũ redacta eſt, nã ſi ſapiẽtia nos colligit & deo vnit ac iſerit q eſt entiũ entitas et viuẽtiũ vita: ſtultitia ꝓfecto & peccatũ nos diſſipat/ diuidit & euellit a fõte ẽtiũ ad nichilũ/ & a vita ad interitum quẽ per dormitationẽ interp̃tes inſinuarunt. eſt enim dormitio aut mors aut mortis imago. ℂ Quinto verſu, & de lege tua miſerere mei: Hieronymus ex hebręo/ & legẽ tuam dona michi, vocabulum HANA quod a HANAN deriuant hic poſitum: nunc libere & per gratiam donare/ nunc miſereri ſignificat, interpretes ſignificationẽ hanc/ Hieronymus illam ſecutus eſt.

	He.	Iſta.	ℸ V
h1	LEgẽ pone michi dñe viã iuſtificationũ tuarũ: et exquirã eã ſẽper.	LEgẽ pone michi dñe viã iuſtificationum tuarum: et exquiram eam ſemper.	OStende michi domine viam prẽceptorũ tuorum: et cuſtodiam eã per veſtigium.
	He.	Iſta.	ℸ
h2	Da michi ĩtellectũ & ſcrutabor legẽ tuã: et cuſtodiã illã in toto corde meo.	Da michi intellectũ & ſcrutabor legẽ tuã: et cuſtodiã illã in toto corde meo.	Doce me et obſeruabo legem tuam: & cuſtodiam eam in toto corde.
	He.	Iſta.	ℸ
h3	Deduc me in ſemita mandatorũ tuorũ: quia ipſam volui.	Deduc me in ſemitam mandatorũ tuorũ: quia ipſam volui.	Deduc me i ſemita mãdatorum tuorum: quia ipſam volui.
	He.	Iſta.	ℸ
h4	Inclina cor meũ i teſtimonia tua: et nõ in auaritiam.	Inclina cor meũ i teſtimonia tua: et nõ in auaritiam.	Inclina cor meũ ad teſtimonia tua: et non ad auaritiam.
	He.	Iſta.	ℸ
h5	Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ: in via tua viuifica me.	Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ: in via tua viuifica me.	Auerte oculos meos ne videãt vanitatem: in via tua viuifica me.
	He.	Iſta.	ℸ
h6	Statue ſeruo tuo eloquium tuum: in timore tuo.	Statue ſeruo tuo eloquium tuum: in timore tuo.	Suſcita ſeruo tuo eloquium tuum: in timorẽ tuum.
	He.	Iſta.	ℸ
h7	Amputa opprobrium meũ quod ſuſpicatꝰ ſũ: quia iudicia tua iocũda	Amputa opprobrium meum qđ ſuſpicatꝰ ſũ: iudicia enim tua iocũda.	Auerte opprobriũ meum quod reuereꝰ ſum: quia iudicia tua bona.

Psal. 118 Ogdoas. 5 h 8 Legem po

GALL. ROM. HEB.

Hæ. Ecce concupiui mãdata tua: in æquitate tua viuifica me. Iſta. Ecce concupiui mãdata tua: in equitate tua viuifica me. ת Ecce deſyderaui pręcepta tua: i iuſtitia tua viuifica me.

QVINTAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

h 1 ℭ Legem pone michi domine viam iuſtificationum tuarum: & exquirã eã ſemper. Si verbum tuum per os Moſis prolatũ incõpræhenſibilis dñe/lex eſt: quanto magis verbũ tuum ab ore tuo prolatũ lex tua eſt, hæc immutabilis & æterna: illa mutabilis & tranſitoria, hæc archetypa: illa ſimilitudinaria, hanc igitur eternam/immutabilemq; & veram legẽ te precatur iuſtus ad te clamãs/legẽ pone michi domine viã iuſtificationũ tuarũ: & exquirã eã ſemper, te inq̃ pcatur: vt eã legẽ quæ eſt cõſubſtãtiale verbũ tuũ oſtẽdas/eã ponas viã iuſtificationũ tuarũ quo poſſit eã exquirere iugiter, quid enĩ magis exquiret: q̃ eſſe in via illa q̃ eſt lex: & ideo ĩ ea nullus trãſgredit, q̃ eadẽ veritas eſt: & ideo nullꝰ fallit, vita eſt: ĩ ea nullꝰ moꝛit, lux eſt: nullꝰ ĩ ea tenebris offũdit, ſapiẽtia eſt: nullꝰ ignorãtia aut ſtulticia cęcatur, oẽ bonũ eſt (eructauit iqt cor meũ verbũ bonũ) et ideo ſatiat et nichil aliud deſyderat.

h 2 ℭ Da michi intellectũ/& ſcrutabor legẽ tuã: & cuſtodiã illã in toto corde meo. Sol cũ radios diffundit oculis corporeis: oibus dat viſionẽ, quos ſi ſubſtrahit: illã protinus aufert, & vna abire videtur vniuerſus orbis decor: manentq; oculi tenebris offuſi. Nec tu aliter immenſe deus/immenſa lux mundi: intelligẽtiam cũ vis præſtas oculis mẽtis/ et cum vis protinus aufers, & te animis illucęſcente: mirabilẽ intelligibilis mundi edocẽtur pulchritudinẽ, te vero lumen tuum reuocante: oĩs decor ille trãſit/menſq; manet ſuis qbſita tenebris. nõne ergo ab oĩbus precandus es? da michi intellectũ & ſcrutabor legẽ tuã & cuſtodiã illã in toto corde meo/legẽ illã tuam immutabilem/ęternã/verã cõtẽplabor/et illã ĩ toto corde meo cuſtodiã & arcte continebo, ſiquidẽ illa a tuo corde nata: aliorũ corda poſſidet & ſua facit habitacula qui eã tota mentis intentione perquirũt, eaq; libenter ĩhabitat: & dũ cuſtoditur/ cuſtodit/conſeruat/ ſaluat/& vita donat æterna.

h 3 ℭ Deduc me in ſemita mandatorũ tuorũ: quia ipſam volui. Homo onuſtus in via: tardiꝰ iter ſuum conficit, & declinat ſemitas: ne forte diripiatur, qui vero expeditus eſt/ ſecũ nichil portans quod diripi poſſit: ſecurus petit ſemitarũ ingreſſus/per easq; deducĩ, pauptas ergo cito ducit ad terminũ, paupertati iuncta eſt ſecuritas, qua in re video ſuperimmenſe dñator ſemitam qua cito conficiuntur mandata tua paupertatẽ ſpiritus eſſe, qui enĩ eiuſmodi eſt nichil in hoc mundo ſecũ habet: quod eius curſum ad te retardet, quod reuera pro tua bonitate: adoleſcenti te percõtãti quid faciẽs vitã ęternã haberet/ inſinuaſti, vbi enim cõmunem vitæ viam illi patefeciſti inquiens/ſi vis ad vitã ingredi/ ſerua mandata: cõtinuo q̃ eſſet ſemita mãdatorũ tuorũ denudaſti ſubiũgens. ſi vis perfectus eſſe/ vade & vẽde oĩa q̃ habes/& da paupibus: & habebis theſaurũ in cœlo, & veni: ſequere me, tu vero O amator hoĩm et tui/ſemitã incedebatis: ille vero quia nimis onuſtꝰ erat/ ſemitæ credere ſe noluit, attamẽ qui perfectus eſt/ſemitæ ſe credit, & q̃is difficilius pea q̃ p cõem viã ĩcediẽ: placet tamẽ illa magis viro ſpũali, & petit a te/deduc me in ſemitã mãdatorũ tuorũ/quia ipſã volui, petit quidẽ a te qui benigniſſimus es & qui per eã incedẽtes pcedis/ in eã deduc, niſi enĩ pcederes & deduceres icedẽtes pea: nequaq̃ dixiſſes, veni: ſequere me,

h 4 ℭ Inclina cor meũ in teſtimonia tua: & nõ ĩ auaritiã. Adoleſcẽs ille cui tu qui ſolus bonꝰ es/mõſtraſti ſemitã: nequaq̃ ſub onere ingemere & triſtari debuiſſet, ſed ſi ĩ ſchola ſpũs ſãcti/ſcripturas didiciſſet: protinus a te cũ viro pfecto petere debuiſſet, inclina cor meũ deꝰ ĩ teſtimonia tua: & nõ ĩ auaritiã, & a te qui cordiũ medicꝰ es: corde medicato/ocyꝰ ſine dolore qđ lędebat onꝰ releciſſet, et deduxiſſes eũ p ſemitã ad vitã illã/cuius pſens noſtra vita vmbra q̃dã eſt & ſomniũ, vidẽs itaq; iuſtꝰ/auaritiã & ad terrena bona nimiã ſitĩ & ĩhiationẽ/viã mãdatorũ tuorũ pgere volẽtibꝰ onera ĩponere: q̃ iuſte te pcaꝛ vt aĩm eiꝰ nõ inducas in terrenorũ cõcupiſcẽtiã/alloqui nõ incedat p ſemitã, quo modo enĩ onuſtus te ſequeꝛ expeditũ/& tardꝰ magna celeritate peũtẽ: q vere ſimilis es capreę hinuloq; ſeruorũ?

h 5 ℭ Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ: in via tua viuifica me. Qui ſequiꝛ ducẽ ĩ ſemita: ad nichil aliud q̃ ad ducẽ oculos intẽtos habere debet/ne forte alio flectẽs oculos ducẽ ſuũ amittat. Tu aũt dñe rerũ oĩm opifex & creator: dux es, et qui ſequiꝛ te: ad nichil aliud debet attendere q̃ ad te. nã cætera vana ſũt: neq; vllũ pter te poteſt ſaluare. tu dux es iuſſibilis. q̃ enĩ (vt diuinus annũciat apoſtolus tuus) videntur/tẽporalia ſunt: quæ autẽ nõ vi-

dentur/ſunt æterna,verũ cũ oĩs creatura de ſe vana ſit: quomodo declinabit quis oculos ſuos a vanis? Id nullo pacto fieri poteſt: niſi (ſicut magnes tacta acũ ſemper conuertit ad polũ) tactus tuę diuinitatis illos faciat ad te ſẽper cõuerſos/ſẽper itẽtos,et vt tacta ac9 mobilitatẽ quãdã veluti quãdã vitã indut/qa inſtabilis & inquieta ſẽper eſt/ donec cõuerſa fuerit ad mũdi cardinẽ pulchrã illã ſtellã ſcilicet quã tu ipſe feciſti nauigãtiũ ducẽ: ita diuinitatis tuę oĩfica vis a ſe tactos & ad te cõuerſos in via tua viuificat, qua viuificatiõe nuſq; ſtare/nuſq; qeſcere poſſũt niſi i te qui es ſupm9 cardo vertexq; rerũ,quapropter iure optimo qſq; id tẽ debet orare. Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ; in via tua viuifica me.

h ¶ Statue ſeruo tuo eloquiũ tuũ: in timore tuo. Seruus qui non timet trãſgredi præcepta dñi ſui; ꝑſępe negligẽs inuenitur,at cõtra/eũ cui honeſt9 timor ille adeſt: diligẽtia cõmẽdat,qui quidẽ timor nũq; pfectus eſt ſine amore. amor ſurſũ mẽtẽ rapit: timor ille ne quid deorſũ negligaẽ/cautũ efficit,ergo parũ prodeſt cuiq; datũ ꝓceptũ: niſi ſit illi adiũctus timor,alioqui verẽdũ eſt ne negligẽti9 operetur,& peride vt auis ſi alterutra ala careat: nõ fertur in ſublime,neq; aia ſine amore & timore,amor i amato figitur: timor in ꝓpria amãtis fragilitate,cui9 ſibi bene cõſcius iuſtus/cũ petit ab vniuerſorũ domino; ſtatue ſeruo tuo eloqũ tuũ/in timore tuo: nõ petit ꝓceptũ ſine timore ſibi dari a rege; a dño/ab amato ſuo. 6

h ¶ Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicatus ſum: quia iudicia tua iocũda. Quãto ſeruus 7
melior/tanto magis veretur ne quãtũ par eſt dominũ nõ amauerit & timuerit,et ſuſpicaẽ ſe reũ & opprobrio dignũ: & erga dñm ſemper iuſte accuſandũ, ſed ad bonitatẽ dñi refugit: & precatur vt benigne ignoſcat ſe nõ eũ vt par erat per oĩa reueritũ eſſe. cũ nichil ei vnq; ꝓceperit; niſi quod bonũ & iocũdũ fuerat. Quãto magis quiſq; iuſtus: putat ſe deum (quẽ oportet ſuper omnia diligere/et ſuper oĩa reuereri) nõ pro dignitate & vt par fuit timuiſſe? & ideo ſe cõſciũ & dignũ opprobrio/ad auxilium ꝓietatis eius proclamat. Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicat9 ſum: quia iudicia tua iocũda. opprobrio/ fateor) et mulcta dignus ſum; quia vniuerſa quæ michi mandaſti/& quæ te nõ vt decuit timẽdo negligẽtius peregi/bona erant & iucunda. nõ ergo ex parte tuorũ præceptorũ: ſed mea ex parte in hanc culpam incidi,quare neceſſe eſt/ vt quod meum eſt reſcindas/ & inſeras quod tuũ eſt: quo poſſim vt par eſt tibi a modo inſeruire ac famulari.

h ¶ Ecce concupiui mandata tua: in æquitate tua viuifica me. Seruus ille qui timet negligẽ 8
tius mandata dñi ſui peregiſſe/ & nõ ſatis illũ timuiſſe; fatetur nichilominus nullius alterius ſibi præcepta placere/nulli alteri cupere ſeruire,& q̃uis in ſeruitio dñi q̃tũ ad ſe/nõ exiſtimet ſe dignũ viuere: petit tamen dñi ſui ingentẽ bonitatẽ & magnã iuſtitiã ſeruitij eius paruitatẽ defectũq; ſupplere. haud diſſimiliter O rex ſupertremẽde quiſquis eſt ſeruus tuus/etſi ſe fatetur in ſeruitio tuo inſufficiẽtius q̃ par eſt habuiſſe: confitetur tamen nullius alterius præcepta cupere/& nulli alteri ſeruire velle,neq; in ſe cõfidit: ſed in tua ſola ęqualitate,et proinde ſic ad te orat,ecce cõcupiui mãdata tua: in æquitate tua viuifica me,orat: vt velit tua magna ęquitas iuſtitiaq; illũ viuificare/et qđ ex ſuo errauerit idipſũ ſupplere.

ADVERTE. Primo verſu,legẽ pone michi dñe viã iuſtificationũ tuarũ/ & exquirã eã ſẽper: paulo aliter ex hebręo/oſtende michi dñe viam præceptorũ tuorũ/ & cuſtodiam eam per veſtigium,id eſt per indicium/per manifeſtationem illam quam tu michi oſtenderis. ¶ Sexto verſu,in timore tuo. paſſiue intellige/ acſi dicas in timore tui/ quo ſcilicet a me timeris offendi. ¶ Septimo verſu,amputa opprobrium meum quod ſuſpicatus ſum: Hieronymus/auerte opprobrium meum quod veritus ſum,hic rectius veritus ſum q̃ ſuſpicatus haberi putant. veretur enim/timet & formidat fidelis ſeruus ne negligentius cuncta peragens/opproprio dignus apud dominum habeatur,& æquus forte hoc pacto vereri & timere. q̃ ſuſpicari. nam hic timor cautum facit/diligentem et humilem,at cautione/diligentia & humilitate; fauor domini conciliatur & amicitia.

Vau. &. VI

v1 ET veniat ſup me miſericordiæ tuæ domine: ſalutare tuum ſecundũ eloquium tuum. Vau.

v2 Et reſpondebo exprobrantibus michi verbũ: quia ſperaui in ſermo-

ET veniat ſup me miſericordiæ tuæ domine: ſalutare tuum ſecundũ eloquium tuum. &

Et reſpondebo exprobrãtibus michi verbũ: quia ſperaui in ſermõi-

ET veniant michi miſericordiæ tuæ domine: & ſalus tua iuxta eloquium tuum.

Et reſpondebo exprobrãtib9 michi ſermonẽ: quia ſperaui in ſermõe

Psal. 118 Ogdoas.	GALL.	ROM.	HEB.
	nibus tuis: Vau.	bus tuis, &.	tuo.
6 v3 Et veniat.	Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vſquaq; quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. Vau.	Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſq; quaq; quia in iudicijs tuis ſperaui, &.	Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vſq; nimis: quoniam iudicia tua expectaui.
v4	Et cuſtodiā legē tuā ſēper: in ſeculum & in ſeculum ſæculi. Vau.	Et cuſtodiam legē tuā ſemper: in æternum & in ſeculum ſæculi. &	Et cuſtodiam legē tuā iugiter: in ſempiternum & vltra.
v5	Et ambulabā in latitudine: quia mandata tua exquiſiui. Vau.	Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſiui. &.	Et ambulabo in ſpacioſo: quia pręcepta tua queſiui.
v6	Et loq̄bar i teſtimonijs tuis i cōſpectu regū: & nō confundebar. Vau.	Et loq̄bar de teſtimonijs tuis in conſpectu regū: & nō cōfūdebar. &.	Et loquar in teſtimonijs tuis corā regibus: & non confundar.
v7	Et meditabar in mādatis tuis: quę dilexi. Vau	Et meditabar in mādatis tuis: q̄ dilexi nimis. &.	Et delectabor in mādatis tuis: quæ dilexi.
v8	Et leuaui manus meas ad mandata tua quę dilexi: & exercebor in iuſtificationibus tuis.	Et leuaui manus meas ad mādata tua q̄ dilexi vehemēter: et exercebar in tuis iuſtificationib⁹.	Et leuabo manus meas ad mādata tua quæ dilexi: & loquar in pręceptis tuis.

SEXTAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

v ¶ Et veniat ſuper me miſericordia tua dñe: ſalutare tuū ſecundū eloquiū tuū. O regū & dñorū maxime/ſeruus ille qui fatetur ſe pro dignitate tibi ſeruire nō poſſe: confiteť ſemper ſe dignū repelli. & iccirco cū vita animæ iuſtitia ſit: ſi viuit/ nō ſua ſed tua æquitate viuit. ſi eū in ſeruitio tuo retines & retinendo ſaluas: miſericordia tua ſola eſt/ qua debilitati eius eiuſq; ſeruitij benigne cōpateris/perinde atq; homo cōpati ſolet alteri/ volēti quidē obſequiū p̄ſtare/ſed ob virtū ibecillitatē nō valēti. idq; multo magis & abſq; vlla proportione: q̄to tu hoīe melior miſericordiaq; ſuperior. ergo miſericordiſſime dñe/iuxta ſuaultatē eloquiorū p̄ceptorūq; tuorū: miſererīs ſeruorū tuorū volētiū quidē/ſed ob infirmā naturā ſuā nō vt te decet tibi ſeruire valentiū. quorū quiſq; ad te clamat iugiter: in æquitate tua viuifica me/& veniat ſup me miſericordia tua dñe/ſalutare tuū ſecūdū eloquiū tuū. 1

v ¶ Et reſpondebo exprobrantibus michi verbū: quia ſperaui in ſermonibus tuis. Quid faciet ſeruus ille cuius dñi tāta virtꝰ vt dñi ſanitate ſaneť, æquitate iuſtificeť/miſericordia ſuſtētetur/& ſalute ſalueť, ſi quis ſproperabit/ſi quis accuſabit quaſi beneficijs dñi indignū: nōne dicere poterit/nō in meis ſeruitijs/non in operibus ſed in bonitate dñi mei ſpē meā repoſui? Et ideo id totū/id oē/id vniuerſū quod habeo: fateor non debitū/ſed bonitate et gratia eius elargitū. ſic ſeruus cū dñi ſeruitio arguitur indignus: fatetur, ſed q; non in ſe ſed in mandatis ſuperboni dñi ſui ſperauerit: nō eſt copioſa gratia fruſtratus. & reſpōdebo (inquit) exprobrātibus michi verbū/quia ſperaui in ſermonibus tuis, nō in meis obſequijs: ſed ſolū in tuis fiduciā meā cōleci mandatis. quis enī iure quēpiā rep̄hēdat: ſi alicui bene de ſe ſperāti gratiā ſuā faciat? quis itē increpet eū qui cū bene ſperauerit: gratiā domini acceptat & agnoſcit/& pluris in immenſum q̄ debitum omne/illam magnificit? 2

v ¶ Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vſq; quaq; quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. Sicut eſſe & nō eſſe: ita veritas & falſitas. & a te qui vere es: verū. & a nō eſſe: falſū. quid igitur poſtulare debet ſeruus qui nichil debet dicere/niſi quod audierit dominum ſuum loqui/pręcipere & mandare? alioqui de ſuo loquens/falſus inuenietur & mendax. quid inquā debet poſtulare: niſi vt penitus nō auferantur verba dñi eius ex ſuo ore? vt et ipſe ſit verax: ſicut et dñs eius verus. Sed quid facet ſeruus dñi: cū cognoſcat ſe eſſe ex nō eſſe? & ideo ſi in ore eius verū eſt: nō eſt ſuū ſed dñi ſui verbū qui veritas eſt. precabitur igitur dñm ſuum ne auferas de ore meo verbū veritatis vſq; quaq; quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. ne prorſꝰ de ore meo auferas verbū tuū: quia non in me ſed deſuper ſpes & expecta- 3

tio mea eſt adimplendorũ verorũ præceptorũ tuorũ, quo modo enim aqueus & grauis vapor in nubem conſcenderet: niſi deſuper leuitatem acciperet? neq; qui de ſe falſus eſt: niſi ſibi deſuper indita veritate tua/præcepta tua? quæ tua ſunt iudicia, adimpleret.

v ¶ Et cuſtodiã legem tuam ſemper: in ſæculum & in ſæculum ſæculi. Quãdiu deſuper indita leuitas in vapore manet: tãdiu vapor ille ſurſum detentus pleuerat, neq; vnq; deorſũ ruit. quãdiu etiam verbum veritatis in ore ſerui eſt: tãdiu ille mandata domini cuſtodit. quare ſi nunq; abſcedit: ſemper cuſtodit. mira igitur ſuperiorũ vis: quæ inferiora in ſuã naturã tranſfert/grauia in leuia/frigida in calida/opaca in lucida/ima in ſumma/falſa in vera/mortalia in immortalia. & ſic in optimo detinet: vt nõ ſinat relabi ad deteriora. vbi igitur verbum veritatis quẽpiã in verũ demutauerit: non alius ille q̃ verus ſeruus eſſe poterit. verus autẽ ſeruus eſt: qui vere p̃cepta dñi ſuſcipit. nõ quomodo ſerui huius mũdi (nã ſerui huius mundi ſuperna virtute nõ ſũt in aliã naturã trãſmutati, ſed ſicut ſuperni ſerui & agmina illa cœleſtia: q̃ (vt Ioel ꝓpheta ait) multa ſunt nimis/& caſtra fortia/et faciẽtia verbũ eiꝰ. cõſequẽs igitur fuerat poſt precatũ ſerui tui ne auferas de ore meo verbũ veritatis vſq; quaq;/cõtinuo ſubnectere: et cuſtodiã legẽ tuã ſemper/i ſæculũ & ī ſęculũ ſęculi. 4

v ¶ Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſiui. Serui huius mundi in angu ſto: ſed ſerui ſpirituales ambulant in ſpacioſo. & quid mirũ? cœlum amplũ: terra ſtricta. ſpiritus capax: caro anguſta. & vbi dominus ambulat: iure ambulat & ſeruus qui domini pediſſequus eſt. tu autem domine deus vbiq; es/omnia permeas/ nichil anguſtum te excludit/nichil amplum te concludit/nichil altum te excedit/nil ſubfidet tibi baſſum/extra omnia es/intra omnia/ſupra omnia/infra omnia. tu omni alto altius & omni imo profũdius. quare ſpiritus quem tu creaſti ad tuum famulatũ: vbiq; ſpaciatur/vbiq; cogitatioe fertur/cito ſupra cœlum/cito infra/cito fertur ad ſummum/illico relabitur ad imum/ſupra tẽpus/infra tẽpus/ vt te vbiq; requirat dominum ſuũ/& tibi vbiq; in ſpacioſo ſeruiat. poteſt ergo ſpiritualis ſupernoq; veritatis tuæ verbo formatus ſeruus tuus vere dicere. Et ambulabã in latitudine: quia mandata tua exquiſiui. quia obſequi ſpiritualibus p̃ceptis tuis & incedere per vias tuas delegi. 5

v ¶ Et loquebar in teſtimonijs tuis in cõſpectu regũ: & non confundebar. Oratores magni cuiuſpiã regis/etſi alioqui exiguæ ſunt perſonæ: audacter tamen intrepideq; loquuntur in conſpectu aliorum regum. quia verbum ſui regis habent in ore; neq; vllus audet eos confundere. quanto magis O rex regum tuus ſeruus habens verbum veritatis in ore ſuo/& ideo verbũ tuũ/confidens & impauidus loquebatur in conſpectu regũ: & nullus poterat eũ confundere. loquebar (inquit) in conſpectu regũ & non confũdebar. et quis enim verbo tuo auderet: et ſi auderet valeret reſiſtere? qui ſolus rex es fortiſſimus/ potẽtiſſimus/& virtutis immenſæ & ſemper inuictę. 6

v ¶ Et meditabar in mandatis tuis: quæ dilexi. Orator ſtudet memoria tenere/meditate et elaborate loqui: quæ ſibi mãdata ſunt. & quis eſt ſeruus tuus cui verbũ tuũ poſuiſti in ore O rex vniuerſę creaturæ: niſi orator tuus? ad quid enim dediſſes verbũ tuũ? & quẽ facis ſeruũ tuũ & deligis oratorẽ: niſi idẽ ſit fideliſſimus/qui te ſuper omnia & mandata tua ſuper omnia alia diligat? maxime ergo cordi illa figet/& ſedulũ eius ſtudiũ erit illa meditate/excogitate/elaborateq; eloqui/ magis etiam q̃ alius poſſit orator. & ſpirituales ac intimos auditorũ mouebit affectus: cum cæteri/ſenſuales ſolum moueãt & affectuũ extimos. nam caſta eius oratio & ſpiritualis: aliorũ autem ſenſoria/fucata/illecebroſa/referta lenocinio & ſenſuum illicitamentis. hæc ab humana: illa a diuina dicendi arte profecta. hac illa tanto eminentior: quanto cœlũ eminentius terra. q̃is mundanus & carnalis homo ſtrepitu vocis ſtolidis auribus & ſine ſpiritu circũfuſo deceptus/ſecus frequentius iudicet. vt qui ſacra faſtidit volumina/et ſpiritũ/ ſapiẽtię & vitalis eloquẽtię largitorẽ iudicat eliguẽ & ineruditũ: & ad terrenæ eloquẽtiæ laudẽ nõ paruo quidẽ faſtu totũ armat animũ. ſimilis profecto illi qui terrã dicat lucidã/& ſolẽ ipſũ vmbroſum. neq; eſt de numero eorũ quorũ quiſq; dicere poſſit: & meditabar in mandatis tuis quæ dilexi. nam talem cæcauit vmbra mundi huius: & huius fallax eloquentia mundi. 7

v ¶ Et leuabo manus meas ad mãdata tua quæ dilexi: & exercebor in iuſtificatiõibus tuis. Fidelis ſeruus & prudens non ſolum diligenter & excogitate loquitur quæ dominus ſuus et qui aliorum dominorum dominus eſt imperat: ſed & manus ad opus admouet. ergo ſeruo talis domini non ſatis eſt ſi meditatur in mandatis domini quę dilexit: ſed vt illa opereẽ & ſe ī illis exerceat aſſiduuſq; verſet/manꝰ ad alta porrexit. Nã qui ſpiritu/deo ſeruit: nõ in imis operatur (iunt enim ſpiritualia alta) ſed manus/& tam actiuas q̃ cõtẽpla- 8

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
118 Ogdoas. 6	trices animæ vires ad̃ sublimia tollit, atq; iccirco non ab re dicet æternũ illi domino suo qui in altis habitat, Leuabo manus meas ad mandata tua quæ dilexi: & exercebor in iustificationibus tuis.		
Et veniat. 7	ADVERTE, Quinto versu, ambulabam/& Sexto loquebar & non confundebar: rectius ex hebræo/ambulabo/loquar & non confundar, Et passim legitur et loquebar de testimonijs tuis: verum psalterium gallicum/hebraicũ & græcũ habent in testimonijs tuis, sic enĩ græce, καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου, ergo qui canunt de testimonijs tuis: id ex psalmodia romana mutuati sunt, id vero allarum psalmodiarũ in testimonijs: perinde accipias ac secundum testimonia tua. ¶ Item septimo versu, meditabar: rectius meditabor/ex hebræo delectabor, adde & ex verbis custodiam et exercebor/quorũ hoc sequitur/illud præcedit/& ita esse dicendum rationem sermonis exposcere velle.		
VII	Zai	Hæc.	
z 1	MEmor esto verbi tui seruo tuo: in quo michi spẽ dedisti.	MEmẽto verbi tui seruo tuo: in quo michi spem dedisti, ####	MEmẽto sermonis seruo tuo: quem me sperare fecisti. ####
	Zai.	Hęc	
z 2	H ęc me consolata est ĩ humilitate mea: quia eloquium tuum viuifica uit me, Zai.	Hęc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum viuifica uit me, Hæc.	Hęc est consolatio mea in afflictione mea: quia eloquium tuum viuificauit me,
z 3	S uperbi inique agebãt vsq; quaq; : a lege autẽ tua non declinaui, Zai.	S uperbi inique agebãt vsq; quaq; : a lege autẽ tua non declinaui, Hæc	S uperbi detidebãt me nimis: a lege tua nõ declinaui,
z 4	M emor fui iudiciorum tuorum a seculo domine: & consolatus sum.	M emor fui iudiciorũ tuorum a seculo domine: & consolatus sum.	R ecordatus sum iudiciorum tuorum a seculo domine: & cõsolatus sum,
	Zai.	Hæc.	
z 5	D efectio tenuit me p peccatoribus: delinquẽtibus legem tuam,	D efectio animi tenuit me p peccatoribus: derelinquentibus legẽ tuam,	H orror obtinuit me ab ipijs: qui dereliquerunt legem tuam,
	Zai.	Hæc.	
z 6	C ãtabiles michi erãt iustificationes tuę: in loco pegrinationis meę. Zai	C antabiles michi erãt iustificationes tuæ: in loco incolatus mei, Hęc.	C armina erant michi pręcepta tua: in domo peregrinationis meę,
z 7	M emor fui i nocte nominis tui domine: & custodiui legẽ tuam. Zai.	M emor fui nocte nominis tui domine: & custodiui legẽ tuã. Hæc.	R ecordatus sum in nocte nois tui domine: & custodiã legẽ tuam.
z 8	H ęc facta est michi: quia iustificationes tuas exquisiui,	H æc michi facta est: quia iustificationes tuas exquisiui,	H oc factum est michi: quia pręcepta tua custodiui,

SEPTIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

2 ¶ M emor esto verbi tui seruo tuo: in quo michi spẽ dedisti. Si potẽs pauperi quippiã p̃cipiat faciũdũ in quo assiduo labore versẽr: primũ pauperi vitæ necessaria submínistrantẽ/& paup incipit in auxilio potẽtis si quid forte acciderit aduersi/sperare. Sed nónetu dñe deo diues in oẽs miseratus es hoiem cũ in paupertate esset/cũ nõ haberet vnde spiritu viueret/& verbũ tuũ id est præceptũ tuũ indulsisti/ vnde illi suppeditata vita est/et spẽ eternorũ bonorũ inieciſti, ergo diu in præceptis tuis exercitatus/terren i habitatiõe grauat9/ hoc pacto te precatur, memor esto verbi tui seruo tuo: in quo michi spẽ dedisti, quod si ad nullũ tẽporalẽ/ad nullũ mortale tendit: aliquando eum perducas/ quo verbũ tuũ dirigit, 1

ז ¶Hæc me conſolata eſt in humilitate mea: quia eloquiū tuum viuificauit me. Fidelis ſer 2
uus nunquā deſeritur ſpe, & quanto dominum agnouit veriorem/meliorē & clemētiorē:
tanto magis confidit/& confidendo conſolatur, ſed quis te dominorū domine verior/ qui
es veritas? quis te melior/qui es ipſa bonitas? quis te clementior: qui es ipſa clementia/
miſericordia & benignitas? qui ſolo verbo oſa curas: languida ſanas/ mortua viuificas/
non exiſtentia creas, quapropter ſeruus tuus ſi irridetur/paruipenditur/contemnitur/hu-
miliatur: ſpe illa erigitur/fulcitur/conſolatur, quia tu verbo tuo illi vitā præſtas: ſolem cō
templatur & ſydera, ſi nox eſt: ſperat diem, ſi hyems: æſtatem, & nunq̄ ſpe illa fallitur, vi-
det ergo ſupernorum magnam eſſe ſpei certitudinem: q̄q; diuinorum ſpes non confun-
dit, ac ſcriptum eſſe meminit: qui ſperat in domino ſaluabitur, & iterum/ domine virtutū
beatus homo qui ſperat in te, & ſpem altam in animo verſans confidēter clamat, hæc me
conſolata eſt in humilitate mea; quia eloquium tuum viuificauit me. Itaq; bonorum quæ
ſperat non minus certus eſt ac ſi habeat: & hac ſancta beataq; ſpe aduerſus omnē mundi
concuſſionem immobilis perſtat/& conſolatur q̄ validiſſime.

ז ¶Superbi inique agebant vſq;quaq;: a lege autē tua non declinaui. Prudēs eſt ille viator 3
qui cū videt plurimos alio iter flectere: a recta nuſq̄ via declinat, & hoc ideo q̄ ducis p̄ce
ptis iugiter inhæret: alij vero contemnunt, talis eſt profecto ſeruus tuus dñe qui mādata
tua cōſtanter cuſtodit & obſeruat, nam ipſe videns ſuperbos & tui tuorūq; præceptorū cō
temptores delinquere & errare grauiſſime (quanto enim a rectitudine deflectunt: tāto ini-
que iniuſteq; agunt, eo cautius ſtudet legem tuam adimplere, more proborum filiorum:
qui cum vident quempiam fratrum deliquiſſe/tanto diligentius ſe domi continentes/ ſin-
gula quæq; facere tentant/quæ norunt patri placitura/ hoc ipſo facto paternum amorem
ſimul & timorem præferentes, quidnam & aliud faciebat qui ad dominum ſuum prote-
ſtabatur/ſuperbi inique agebant vſquequaq;: a lege autem tua non declinaui? quid aliud
inquam/niſi alijs a vijs tuis declinantibus nequaquā declinaui/ nequaquā ſeruitium tuum
& quæ tibi placita ſunt intermiſi?

ז ¶Memor fui iudiciorū tuorum a ſæculo domine: & conſolatus ſum. Fidelis ſeruus et pru 4
dens exemplis malorū ſuorum inſtruitur: & ex præteritis præſentia metitur, & quis fide-
lior/quis prudentior eſſe debet ſeruo domini qui fideliſſimus & ſapientiſſimus eſt, immo
qui eſt ipſa fidelitas/ ipſaq; ſapientia? exemplis igitur maiorum ab initio iuuatur, qualia
ſunt: munera Abel iuſti a deo acceptantur, Enoch iuſtus cum deo ambulauit/& ad im-
mortales diuitias tranſlatus eſt. Noa iuſtus a deo repertus eſt/ & a cataclyſmi cuncta de-
lentibus vndis eripitur, Abraham/ Iſaac / & Iacob a deo exaudiuntur, prece iuſti Helię
cœlum clauditur & aperitur, nullus vnquā iuſtus a deo derelictus comperitur, & q̄uis ſer-
uus domini de contemptu & miſeria ſuperborum non dolere non poſſit (quippe qui fide-
lis & amans dominum ſuum/quem ſcit omni obedientia & honore digniſſimum) nichilo-
minus id libere confitetur/ memor fui iudiciorum tuorum a ſæculo domine & conſolatus
ſum/et ſeipſum in admirabilis bonitatis domini ſui contemplatione ſolatur/ qui ab initio
ob multitudinem delinquentium nequaq̄ aſpernatus eſt eum: neq; minoris apud ſe fecit
obſequium paucorum.

ז ¶Defectio tenuit me: pro peccatoribus derelīquētibus legē tuā. Domine virtutū q̄admi- 5
rabilis qui verus eſt & non fictus ſeruus tuus? ſpem in verbo tuo figit/in ſpe illa conſola-
tur, eloquio tuo viuificatur, a lege tua alijs declinantibus nunq̄ deflectitur, memoria iu-
diciorum tuorum ſe adhortatur, & hęc omnia ex charitate quæ ſupra ſe eſt/quam ad te ge
rit, verum quia tu illi ſecundum ſe charitatem proximi mandaſti: ex hac peccantibus alijs
& legem tuam deſerentibus/exanimis efficitur: ſic illorum miſeratus errorem/ vt propriā
calamitatem, ſic illorum ſpiritualem lapſum deflens: vt proprius illi eſſet deflendus.
Et nonne talis erat ille ſeruus tuus: qui ob vnius aut paucorum aliorum lapſum mœ-
rens conſternata mente factus (Corinthijs ſcribebat, ex multa (inquit) tribulatione &
anguſtia cordis/ſcripſi vobis per multas lachrimas: non vt cōtriſtemini/ ſed vt ſciatis quā
charitatem habeam abundantius in vobis? Nonne dicere poterat/defectio tenuit me pro
peccatoribus derelinquentibus legem tuam? poterat profecto, vt qui non ſecus ac ſuam/
aliorum deflebat culpam. Ergo qui eiuſmodi non ſunt: cognoſcant ſe nō eſſe dei ſeruos/
ſed peccatores derelinquentes legem eius, pro quibus horror/defectio/ tribulatio/ angu-
ſtia cordis/& lachrimæ detinēt iuſtos et fideles dei ſeruos: in multa mœſtitia & mœrore.

ז ¶Cantabiles michi erant iuſtificatiōes tuæ: in loco peregrinationis meæ. Muſica/ res eſt 6
ſuauiſſima auditui: & aduerſus triſtitias validum munimētum, nec ab re quidem, nam hæ

118 Ogdoas. 7 Mēor eſto, 8

cor conſtringunt & anguſtiatos ſpiritus mortificant: illa vero cor dilatat/& quaſi ex ergaſtuli tenebris/ſpiritus euocat in amplum, verū infinitæ bonitatis dominator immēſe: nulla ſuauior harmonia/nullū valentius adueſus cordis anguſtias & animi defectiones medicamentū q̄ in intimis mentis ſuæ penetralib⁹ modulatio iuſtificationū tuarū,& ideo ſeruus tuus ſiue dulci contēplatione tua lætus/ſiue malis offenſus: illas ſemper animo decātabat, cātabiles (inquit) michi erāt iuſtificationes tuę: in loco peregrinationis meæ, nos pariter erudiens in hac mortalis vitæ peregrinatione/ſiue ex ſpectaculo honorificationū diuinarū læti fuerimus/ ſiue ex inhonorificatiōe grauiter moleſtia affecti/ nunq̄ a ſpirituali melo/qui omnem quæ ſenſu percipi poſſit/euincit harmoniā/ nobis eſſe ceſſandum.

z ℭ Memor fui nocte nominis tui domine:& cuſtodiui legem tuam. Domini huius ſæculi ſub nocte & ſomno nichil a ſuis ſeruis exigunt: nec iſti/quicq̄ illis impendunt ſeruitij. ſed contra o ſpirituū dñator æterne, ſeruus tuus nō minus q̄ in vigilia ſolicitus eſt in nocte tibi ſeruitium impendere. Q⁹ ſi inuitis oculis irrepit ſomnus: ſeruus tuus corpore dormit/ & cor ſuū vigilat ad te,& tu illi tunc illaberis/& dulces tui immittis memorias/ & ille tibi ſeruit die noctuq;/ſiue vigil/ſiue corporeo detentus ſopore/vt nimiū vere tibi poſſit enūciare: memor fui nocte nominis tui domine/& cuſtodiui legem tuā, ſenſi viſitationem tuam/nulla nox ademit ſuperni verbi tui dulcem memoriam. 7

z ℭ Hæc facta eſt michi: quia iuſtificationes tuas exquiſiui. Sed vnde dominator immenſe qui ſempiterna es virtus/ſemper vigil/ſemper operans/habet ſeruus tuus vt noctu tui memoretur/tibi pſallat/tibi vigilet/ te meditetur? vnde ſi trāquilla quiete ab his ſoluatur: theophanias/oraſes/& dulcia interdū ſpectacula experitur? nō aliā propheta tuus affert cauſam/diligentiæ illius dulciſq; viſitationis tuę non inexpertus/ niſi quia iuſtificationes tuas exquiſiuit/niſi quia præcepta tua cuſtodiuit. Hæc facta eſt michi (inquit) quia iuſtificationes tuas exquiſiui. mens igitur cuſtodientis præcepta tua diaphano & tranſparenti aſſimilatur aeri/pure/ nullis quidē præpedientibus/nullis admiſſis nebulis) radijs ſolis puro. cōtra vero nō obſeruantis: denſæ/piceæq; caligini/quæ omni eſt imperuia luci, illi diuina lux ſe pure immiſcet/maxime cū mens illa a functionibus ſenſuum eſt auocata & in ſeipſa recepta: huius vero opacitas impuritaſq; omne extrudit diuinū/nullā ſuperne cōſolationem/nullam memoriā illapſūue vllum recipiens/acſi penitus extincta eſſet aut mortua, illa ſpiritualis & angelica: hæc beſtialis & carnea, illa cōfidit:& ſcit q⁹ ſit apertius deū ſuū vſura, hæc diffidit: quaſi ſit cū beluis et pecoribus interitura,& hoc: quia illa exquiſiuit/hæc vero minime exquirere voluit iuſtificationes tuas. 8

ADVERTE. Sexto verſu. Cātabiles michi erant iuſtificationes tuæ: Hieronymus ex hebræo/carmina michi erant præcepta tua, & id rectius dici volunt: q⁹ vocabulum ZEMIROTH quo hic vtitur propheta/carmina & laudes ſignificet. ℭ Octauo verſu, hæc facta eſt michi: Hieronymus ex hebræo/hoc factū eſt michi,& hoc aptius dictum videtur: vt ſic intelligatur, hoc factū eſt michi/ſcilicet vt in nocte recordat⁹ fuerim nominis tui, verū cū dicitur hæc facta eſt michi/ſiue græce ἄυτη ἐγενήθη μοι/non occurrit quid hæc aut mōſtret aut referat: niſi quippiam forinſecus emendicemus/ vt hæc memoria/hæc recordatio aut aliquid ſimile/quæ in ſermone non præceſſerunt.

VIII

Heth. Vita. ה

h1 POrtio mea domine: dixi cuſtodire legem tuam. Heth. POrtio mea domine: dixi cuſtodire legem tuam. Vita. PArs mea domine: dixi vt cuſtodiam verbum tuum.

h2 Deprecatus ſum faciē tuam i toto corde meo: miſerere mei ſecundum eloquium tuum, Heth. Deprecatus ſum faciē tuam i toto corde meo: miſerere mei ſecūdum eloquium tuum. Vita. Deprecatus ſum vultū tuum in toto corde: miſerere mei ſecundū eloquium tuum.

h3 Cogitaui vias meas:& conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Heth. Quia cogitaui vias tuas: et cōuerti pedes meos ad teſtimonia tua. Vita. Recogitaui vias meas: & conuerti pedes meos ad teſtimonia tua.

h4 Paratus ſum & non ſū turbatus: vt cuſtodiam Paratus ſum & non ſū turbatus: vt cuſtodiam Feſtinaui & nō neglexi cuſtodire mandata

	GALL.	ROM.	HEB.
	mandata tua. Heth.	mandata tua. Vita.	tua. ן
h5	Funes peccatorũ circũplexi ſunt me: & legem tuam non ſum oblitus.	Funes peccatorũ circũplexi ſunt me: legẽ autẽ tuam non ſum oblitus.	Funes impiorũ implicauerunt me: legem tuã non ſum oblitus.
	Heth.	Vita.	ן
h6	Media nocte ſurgebã ad confitendum tibi: ſuper iudicia iuſtificationis tuę. Heth:	Media nocte ſurgebã ad confitendum tibi: ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Vita.	Medio noctis ſurgam ad confitendũ tibi: ſup iudicia iuſtitię tuæ. ן
h7	Particeps ego ſum omnium timentium te: & cuſtodientium mandata tua. Heth.	Particeps ego ſum omnium timẽtium te: & cuſtodiẽtiũ mãdata tua. Vita.	Particeps ego ſum omnium timẽtium te: & cuſtodiẽtiũ prȩcepta tua. ן
h8	Miſericordia tua domine plena eſt terra: iuſtificationes tuas doce me.	Miſericordia tua domine plena eſt terra: iuſtificationes tuas doce me.	Miſericordia tua domine cõpleta eſt terra: prȩcepta tua doce me.

OCTAVAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

h ¶ Portio mea domine: dixi cuſtodire legẽ tuã. Vt terræ cœlũ nõ confunditur / vt luci non permiſcentur tenebræ: ita neq; diuina terrenis. Ideo tu dñe gubernator cœli & terræ mãdaſti Aaron & ſanctis tuis ne quicquã in terra poſſiderent: quia tu pars eorum & poſſeſſio eſſes. ergo ſeruus tuus quicunq; is demũ ſit qui audet dicere portio mea domine / dixi cuſtodire legẽ tuã / tu es pars / ſors & merces mea / præcepta tua cuſtodiã: nullam aliã in terris quærit poſſeſſionem. alioqui ignorantia fallitur. nã qui te habet: omnia habet / omne bonũ poſſidet / & ad omnis boni trahitur conſortia. quomodo igitur omne bonum habẽs: aliud in terra quæreret? Sed & dixit te eſſe portionem ſuam: neq; aliam velle vt exactius cuſtodiat legem tuam mandataq; obſeruet. nam ſunt & qui te & terrenum quærunt dominum: quaſi duas portiones volentes. & illi nequeunt legem tuam obſeruare: ſed terrenas tuis coguntur præferre legibus. & non aduertũt miſeri / te vt eos ad te ſolum cõuerteres / ſacro ore dixiſſe neminem poſſe duobus dominis ſeruire. ergo qui aliam portionem q̃ te quærunt: te non aſſequentes qui omne bonum es & qui lucem habitas inacceſſibilem / & ſeipſos & omnia perdunt. 1

h ¶ Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo: miſerere mei ſecũdum eloquiũ tuũ. Lux munda / immundis nõ coinquinatur: quia terrenum nichil habet. & viæ domini mũdę: nichil terrenæ fecis habentes. proinde qui per vias illas ambulat / & cui deus portio eſt: mundus eſt. munda autem ad ſupera contendunt: ignis ad cœlũ / aer ad ignem. et ſeruus igitur tuus ad te ſummam cõtendit puritatem / & mũdus ad te mundum / purũ et ſanctum ſanctorum currit. deprecatus ſum (inquit) faciem tuam in toto corde meo / miſerere mei ſecundũ eloquium tuum / quippe qui dixiſti / exaudiam quia miſericors ſum. nec mirum ſi ad te ſuſpirat / ſi te videre cupit / ſi videre cupit faciẽ tuam in toto corde ſuo. nam ſi purus oculus etſi corporeus / ad purã ſenſibilem lucem miro deſyderio fertur: multo magis ſpiritus purus ad te veram ipſam purãq; lucem rapitur / te ſuſpicit / te admiratur / ad te tota vi contendit / ad te cõuertitur. amore flagrat & deperit / vt ei illabaris: vt intimo eius oculo te inſinues penitus. pium huiuſmodi deſyderiũ: ipſum pungit / mulcet / mordet / ſtimulat / liquefacit / euiſcerat / diuidit / conglutinat / redintegrat / vnit. at videt nullo te merito promereri poſſe: quia ſis infinitus valor. gratia igitur eſt / miſericordia tua eſt: q̃ ad tuum contuitum admittis. clamat ergo qui deperit te videre qui es inuiſibilis: clamat inquã ad te miſericordiarũ dominum / miſerere mei ſecundũ eloquium tuum. merito videri non potes: gratia & miſericordia tua potes. & id inſuper / verax eſt eloquium tuum. Beati mundo corde / quoniam ipſi deum videbunt. 2

¶ Cogitaui vias meas: & conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Amans qui cognoſcit 3
h ſe ſolo nitore ſolaq; munditia amato ſuo placere: cogitat itinera ſua / ſolerter oculo circũ-

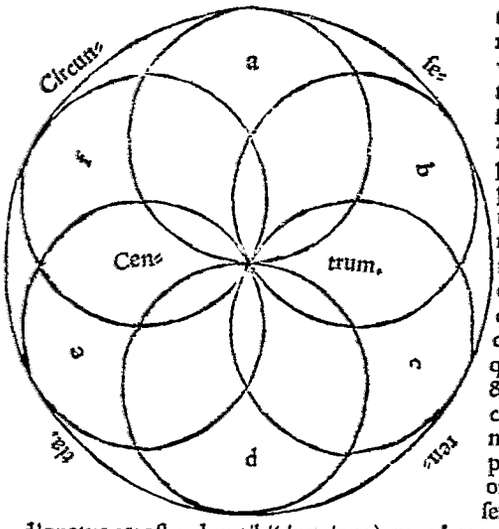
lustrat vniuersa/& omnes vias lutulentas declinat ne vestimenta sua inquinet: & pedes agit in solas munditias,& qui ita studet:mundus venit ad amatum,est enim amoris natura: vt alterum alteri nitore concilliet ac munditia.& ideo carnalis amor/ etsi plerūq; in principio se verum simulet:quia tamen in fine coinquinat/se falsum & mēdacem prodit amorem. At spiritualis contra/se in fine maxime prodit verum,nam si contactu lucis quicquā redditur purius/& q̄diu cōtactus adest lympidius apparet:quāto magis cōtactu summę lucis quæ est ipsa puritas & quo diuinus spiritualisq; cōsūmatur amor/redditur quicq̄ purius atq; q̄diu durat cōtactus/purissimum ac nitidissimū:perinde atq; ferrum intimo ignis contactu luciditissimum. Ergo vt seruus tuus qui toto corde ad faciem tuam suspirat/ qui per spirituales viaste inuestigat se mundum ostendat/ & munditia tibi placeat O vere amantiū amor:clamat ad te/cogitaui vias meas/& cōuerti pedes meos in testimonia tua.

h ℭ Paratus sum & non sum turbatus: vt custodiam mandata tua. Quis amante paratior 4
vt obsequia præstet amato? quem si vehemens perurget amor/ nichil illum terrebunt viarum discrimina/ nichil graſſatores/ nichil turbabunt nocturna mille pericula/ semper expeditus/ semper accinctus/inturbatus semper: vt ei qui cor eius perstringit obsequatur amori,& quanto qui amatur cognoscitur dignior:tāto qui amat vrgentius amore carpitur,quid enim diuinus non potest amor?Igitur amator nullum suo amato cognoscens dignorem vtpote quem scit optimum/pulcherrimū/ verissimū/ quem scit potentissimum ac sapientissimum:cor suum non habet secum/sed in amato,forma sua non sibi placet/nō esse suum/non viuere suum:sed sui amati,non seipsum habet.desyderium enim illum extra se rapuit,& ideo non in se:sed in amato viuit. in se quatenus in se:mors est. in amato:ipsa vita. ideo morti mortuus est: & vitę viuit,mentem non habet: sed non est amens quia est supra mentem, impetus illum agit: sed non præcipitatur/ quia fertur in altum. hoc vnum sibi placet: vt tibi (qui solus es dignissimus amari) semper obsequatur/ semper sit seruus tuus:& ad te qui suus dominus es/ suus amor/ sua vita/ semper aperte clamat/ paratus sum & non sum turbatus: vt custodiam mandata tua.

h ℭ Funes peccatorum circūplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus. Quo indicio 5
monstrabit se non esse turbatum: vt custodiat mandata tua?Hoc sane/ q̄ funes implorū circūplexi sunt eum: & in illis non est legis tuæ factus immemor. funes(inquit)peccatorū circumplexi sunt me/& legem tuam non sum oblitus. hoc nimirum certum est indicium, nam qui turbantur/ alio memoriam vertunt/nec cœptum peragunt iter,ille vero nichil tendiculis maleuolorum proficientibus: mediam legis tuę viam nunq̄ deseruit, piscibus sagenæ demittuntur/ feræ innectuntur cassibus/ volucribus retia tenduntur: vias autem spirituales incedentibus spirituales næquitiæ insidiantur/& perhorrendos/ vix perceptibiles vixq; euasibiles laqueos circūnectunt, sed memoria tua domine virtutum/& ad legē tuam cōfugium:ab his protinus explicat/ absoluit/liberat. quod beneficium seruus tuus/ amator tuus minime factus immemor/agnoscit & prædicat.

h ℭ Media nocte surgebam ad confitendum tibi:super iudicia iustificationis tuę. Dies/di- 6
uinæ lucis imago. nox/tenebrarum, dies res cunctas discernit. nox confundit.dies calefacit/ fouet/ viuificat. nox frigefacit/ congelat/ mortificat. fures noctu pererrant. interdiu conduntur.in die quisq; studet honeste ambulare. in nocte turpitudo laxat habenas.dies/ gratia.nox/ tentatio est. si igitur sensibili diei aduersa nox/ tanta secum noxia trahit:quanta nox quæ spirituali aduersatur diei secum afferet? quanta mala ingeret spiritualibus veræ lucis cultoribus/ etsi soliciti inuigilent? Oz si ad arcendos aut fures aut lupos cum alta nox ingruit densęq; tenebræ: accurate surgit paterfamilias & clamore suo nocere volentes deturbat.quanto magis spirituali viro media illa nocte surgendum erit/ cum profunda inuadit tentatio: vt diuinis hymnis sole iustitiæ inuocato/ nocturnæ potestatis fugentur cateruæ,non enim inuida tenebrarum noxia turba/ immensæ lucis laudes diutius sustinere potest.quod nullus ambigere debet sapientem domini seruum fecisse/cū clamat.media nocte surgebam ad confitendum tibi/super iudicia iustificationis tuæ.ergo siue nox illa nos surripiat tempore vigilię/siue quietis tempore:opus nobis est vt ad diuinā opē surgamus/& in hymnis/ canticis/ & laudibus/in oibus/per oia & super oia inuocemus infinite potētē/ et vanę solo veri solis acclamato noīe euanescēt difflabūturq; vmbrę.

h ℭ Particeps ego sū oim timentiū te:& custodientiū mādata tua.Mirabilis deꝰ i oibꝰ ope- 7
ribus tuis.nūc itra oia es: vt oim cētrū,nūc extra oia: vt oim circūferētia. intimus: vt oia vniēs/oia viuificās.extimus: vt oia cōtinēs/fouēs/iustrās.circūmeans/vt puidēs ac cōseruās.medius: vt omnia discernēs & disterminans.principiū/ mediū & finis omniū retum.

Creaturæ autẽ ſunt veluti circulorũ ſe-
narius neq; abundans neq; deficiens/
vniuerſi plenitudinem implẽs/qui a cẽ-
tro ad circũferentiam procedũt: vt ime
ſummeq; omniũq; ex parte participẽt.
nam id naturam boni exprimit: ſe pro-
pagare ac communicare. quod quanto
præſtantius eſt: tanto magis ſui conſor
tium tradit. Eſto igitur primus circulo-
rum a/ſecundus b/& ita deinceps. quia
tu es centrale & cõmuniſſimũ bonũ: vi-
deo a in ſe tui participem/& b tui parti-
cipem in ſe/ & hunc in modum de reli-
quis. & a participem tui eſſe in b & reli-
quis. immo & a: participem eſſe & b & c
& reliquorum. nã in cõmuni bono con-
currunt. haud abſimili modo/quiſq; ti-
mentiũ te & mandata tua cuſtodientiũ:
particeps eſt omniũ reliquorũ. nã tu es
omnium illorũ cõmune bonũ. vt cuidã
ſeruorũ tuorum per temetipſũ aperire
dignatus es: oſtendam tibi/ inquiens) omne bonum. quanta igitur reuerentia timere de-
bent te offendere/ quanta alacritate animiq; promptitudine obſecutioni præceptorum
tuorum inuigilare/& cupere poſſe dicere/particeps ego ſum omnium timentium te et cu-
ſtodientium mandata tua? cupere numerum illum augere: cũ ſciat omnium aliorum bo-
na/pariter & bonum ſuum eſſe?

h Miſericordia tua domine plena eſt terra: iuſtificationes tuas doce me. Miſerator im- S
menſe qui omne bonum es/qui pars es & merces timentiũ te & cuſtodiẽtiũ mandata tua/
non debito: ſed merces ſola miſeratione/ſola gratia & miſericordia tua. nam vbicũq; gen
tium inueniuntur timẽtes te: illic inuenitur & miſericordia tua. immo & eos præuenit qui
nondum timorẽ tuum didicere: vt oſtenſa illis vitæ via/bonorũ participatione ditentur.
diues enim es in omnes. Verũ quia tu es ipſa ſapientia omnia in ſuos fines dirigens/quia
tu es & ſpiritus intelligentię ſanctus/vnicus/multiplex/ſubtilis/diſertus/mobilis/incoin-
quinatus/ certus/ ſuauis/amans bonum/ acutus/qui nichil vetat benefacere/ humanus/
benignus/ ſtabilis/ ſecurus/ omnem habens virtutem/ omnia proſpiciens: niſi continuo
pandas/niſi demonſtres & doceas iuſtificationum tuarũ vias/ haud ſecus aberrabimus
q̃ ſine ſidere & clauo ſolent nauigantes. Proinde ad te clamandum eſt iugiter/ miſericor-
dia tua domine plena eſt terra/iuſtificationes tuas doce me. pande nobis lumen ſapien-
tiæ tuæ. niſi enim aſſit arctoi ſideris aſpectus/niſi vias indicet: quid in cœlum intenti ocu-
li/quid ars/quid nauis armamenta/quid nauigantium profuerint conatus? multo magis
ſapientię tuæ ſublata gubernatione: vias iuſtitiæ ignorabimus. nũquid enim ſi ſenſibili lu
mine ſublato/ nichil videt oculus: ſublata intellectuali luce quicq̃ intuebitur intellectus?
Eſt ergo nobis ſemper neceſſaria ſapientiæ tuæ mentibus illuceſcẽtis piarũq; illuminatri-
cis mentium doctrina.

ADVERTE. Quinto verſu. funes peccatorum circumplexi ſunt me: Hieronymus ex he-
bræo/funes peccatorum implicauerunt me. qui recentiores ſequuntur hebræos hunc lo-
cum intelligi volunt/cœtus impiorum populati ſunt me.

Teth.	Bonum.	IX
t 1 BOnitatẽ feciſti cũ ſeruo tuo dñe: ſe-cũdũ verbũ tuũ. Teth.	BOnitatẽ feciſti cũ ſeruo tuo dñe: ſe-cũdũ verbũ tuũ. Bonũ.	BEnefeciſti ſeruo tuo dñe: ſecundũ verbum tuum.
t 2 Bonitatem & diſcipli-nam & ſcientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.	Bonitatẽ & diſciplinã et ſcientiã doce me: quia mandatis tuis credidi.	Bonum ſermonem & ſcientiã doce me: quia mandatis tuis credidi.
Teth.	Bonum.	

Psal.		GALL.	ROM:	HEB.
118 Ogdoas, 9 Bonitatem	t7	P riusquã humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui. Teth.	P riusquã humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum ego custodiui. Bonum.	Antequã audirem ego ignoraui: nunc autem eloquium tuum custodiui.
	t8	Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Teth.	Bonus es tu domine: et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Bonum.	Bonus tu & beneficus: doce me præcepta tua.
	t9	Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde scrutabor mandata tua. Teth.	Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Bonum.	Applicabãt michi mẽdacium superbi: ego autem in toto corde seruabam præcepta tua.
	t10	Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum. Teth.	Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum.	Incrassatum est velut adeps cor eorũ: & ego in lege tua delectabar.
	t11	Bonum michi quia humiliasti me: vt discã iustificationes tuas. Teth.	Bonum michi q̃ humiliasti me: vt discerem iustificationes tuas. Bonum.	Bonum michi quia afflictus sum: vt discerem præcepta tua.
	t12	Bonum michi lex oris tui: super milia auri & argenti.	Bonum michi lex oris tui: super milia auri & argenti.	Melior est michi lex oris tui: super milia auri & argenti.

NONAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

t BOnitatem fecisti cũ seruo tuo domine: secundum verbum tuum. Ingratus seruus non modo meretur gratia priuari/ sed & est insuper plurima multa dignus, contra/ grato nulla pœna debetur: sed & ei/ quia gratia deberi non potest (non enĩ gratia esset) vltro gratia conceditur, & si terrena beneficia/ gratiarũ prosecutione sunt digna: nõne multo locupletius diuina? quod spiritualis seruus tuus/ gratiarum profusissime largitor: nequaq̃ præterisse visus est/ cum tibi id non ingrato quidẽ animo confiretur/ bonitatẽ fecisti cũ seruo tuo domine/ secundum verbũ tuum, nam cum dicit bonitatẽ fecisti: benefactorem suũ te agnoscit, cum vero secundum verbũ tuum: te agnoscit in omnibus verbis tuis veracẽ dominũ. Es igitur benefactor verax/ & veritas benefactẽs/ immo vero es ipsum beneficium, & quid potest beneficium/ nisi solum benefacere: sicut lux illuminare/ & caliditas calefacere? non enim beneficium malefaceret, ergo siue prospera assint siue assint aduersa: verbere/ supplicio pœnaq; meritissimus est & omnis beneficij priuatione: qui te non cognoscit in omnibus et per omnes/ super omnes et semper benefacere. t1

t BOnitatem & disciplinam & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Cũ sis omni bonitate & sapientia præditus/ & vis suapte natura omni benefica: aliorũ indigentiam & ignorantiã libenter supples. Ideo qui fidelis est seruus tuus non alium requirit/ qui ipsũ doceat bonitatem: quia nullum te meliorem nouit, non alium qui ipsum doceat disciplinam & scientiam: quia nullũ doctiorem/ nullum sapientiorem repperit. si pulchrũ vult videri quia est oculorũ admiratio/ & bonũ cõmunicari quia est participantium perfectio: & tua profecto sapientia vult scIri quia est mentium illuminatio, nonne q̃primum sol radios oculis injicit mortalium: omnium colorum & figurarũ præstat notitiam? tanto magis igitur si bonitas & sapientia tua fulgores & radios suos in seruorũ tuorũ mẽtes iaculabũtur/ præstabunt iustificationũ tuarum scientiam/ præsertim ijs qui fide præuia ad intelligentiã sunt adiuti/ vt & is qui dicebat, bonitatẽ & disciplinam et scientiam doce me/ quia mãdatis tuis credidi. Ergo O pulcherrime rerũ: pulchritudine tua eos purga qui mandatis tu- t2

Is credunt/ ſapientia tua illumina/ & bonitate tua perfice & conſũma eos qui pura fi-
de ad te accedunt.

t ¶ Priuſq̃ humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum cuſtodiui. Nonne verax es & 3
fidelis deus: qui dixiſti diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde? doctrina igitur tua mi
tes & humiles facit, at quos ſcientia manſuefacit & humiliat: proculdubio ignorantia ef-
fert/extollit ac ſuperbe eleuat, non ab re igitur ſeruus tuus quem tu ſpiritu tuo docuiſti &
docendo humiliaſti clamat: priuſq̃ humiliarer ego deliqui/propterea eloquiũ tuum cuſto
diui, acſi aperte diceret/priuſq̃ ego a te diſcerem mitis & humilis corde fieri: ego ignora
ui, ego intumui. quapropter in doctrina illa tua me exercui, nã ſi huiuſmodi ſcientiã comi
tatur humilitas: bono iure ignorantiã comitabitur tumiditas, et ſi humilitas ſpiritus eſt ſa
nitas: proculdubio & tumiditas erit animi languor. ſi igitur medicus quempiam deformi
& nimia mole diſtentum hypoſarca/tympanite/intercutiſue aquæ vicio laborantem pre-
cepto ſuo leuaret/curaret/reduceretq; ad æqualitatẽ: nonne ille ſe cognoſcens p̃cepto il-
lo factum ſanum/illud cuſtodiret? hũc in modũ & multo etiã magis/ſeruus tuus videns ſe
eloquio tuo ab ignorantia & comite eius ſuperbia animiq; tumore liberatum & humilem
corde ſanumq; effectum/vbi vtrumq; verbo confeſſus eſt/ non ab re continuo ſubiunxit/
propterea eloquium tuum cuſtodiui.

t ¶ Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Tu es domine ſapientia: 4
& doctrina tua mites facit & humiles. ergo quorum doctrina inflat/tumidoſq; facit ac im-
plentes: non ſunt ſapientes ſed ſophiſtę/veluti quædam ſapientũ fex/vilis alga/ & ad ni-
chil vtile(vt ſic dicam)peripſema. & hoc modo ſcire ante te/non eſt ſcire: ſed miſere igno
rare/quod tumor cõſequitur & infirmitas. & cõtra/hoc modo neſcire/ante te eſt ſcire: cui
conies eſt humilitas & ſanitas. ergo ſi ægrotare non eſt bonũ: neq; hoc pacto ſcire eligen
dum. non enim medici ; ſed venefici ſunt: qui potione data/ æquabilem animã perpetuo
reddũt perinde atq; vtrẽ inſpirato vento prætumidum miſerabiliter diſtentam. ſatius igi
tur ad ſapiẽtem dominũ/ad per ſe bonum medicũ confugiendũ et dicendũ. Bonus es tu:
& in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Sed quid eſt domine q; ſeruus tuus qui mã
datis tuis credidit/qui humilis corde factus eloquium tuũ cuſtodiuit: pridem doctus/ pe-
tit edoceri? An id ideo inſcrutabilis domine/quia tu es infinitũ ſapiẽtię pelagus/& quã-
tũcũq; præbueris doctrinæ/ſemper apud te amplius tenes præbendum: atq; ideo doctus
ſemper petit ſe magis edoceri? Et certe ſi præceptor quiſpiã eſſet infinite doctus: ſemper
diſcipulus quantũcũq; didiciſſet/peteret adhuc amplius erudiri/& nouus eum ſciendi ſti-
mularet ardor/tam bonum/tam pulchrum eſt ſcire/& maxime te ſcire qui es omne bonũ.
neq; enim erga illum aliud eſſe poſſet q̃ diſcipulus. An etiam fide doctus: petit in bonitate
tua quæ eſt veritas & fidei ſubſtantia / plenius edoceri? Certe fides ænigma eſt. ſed vt
phoſphorus ſtella eoi pulcherrima/ certa eſt prænuncia ſolis: æque fides eſt tuæ infinitæ
prænuncia bonitatis.

t ¶ Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum: ego autem in toto corde meo ſcruta- 5
bor mandata tua. Qui ſanum habent guſtum: de ſaporibus recte iudicant, qui autem ſen-
ſum illum corruptum habẽt: amarũ dulce et plerũq; dulce iudicant amarum. Ita ſuperbia
dicio rationis deſtituti: ſeruos tuos O amator veritatis multipliciter arguunt falſitatis/
improbitatis & mẽdacij. hi autẽ toto corde ſe exercẽt in mãdatis tuis. Si ſana/ſi dulcia/ ſi
vera proſunt: & ægri illa noxia/amara & falſa dicunt/ vehementer eos increpantes qui il
lis vti volũt: nũquid iccirco/ qui recte valent ſanumq; & incolume habent mentis iudi-
cium/ ab eiſdem abſtinebunt? tanto minus ſane a ſpiritualibus bonis ob vaniloquia &
intorta maledicta ſuperborum erit abſtinendum. apud quos ſanctitas eſt impuritas/ deuo
tio hypocriſis & ſimulatio/timor dei vecordia/ & amor inſania. quinpotius ſerui tui mul-
to magis puritatem retinere ſtudebunt/ deuotionem adaugebunt/timore (ne quid offen-
dant)cautiores erunt/& ampliore charitatis igne feruebunt/ huius dicti prophetæ memo
res/multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum: ego vero ſcrutabor mandata tua. ſic
natura boni ex ſuo contrario roborata/ſolidata atq; fortificata. Hic eſt enĩ generoſus natu
ræ conatus quem tu cunctis O optime rerum indidiſti rebus. nonne calx frigido ſuccẽdi-
tur: & contrariũ roboratur ſuo irritante contrario? & humilitas igitur/ ſuperborum laceſcẽ
te contumelia perficietur magis/roborabitur atq; ſolidabitur.

t ¶ Coagulatum eſt ſicut lac cor eorũ: ego vero legem tuã meditatus ſum. Et lac et adeps 6
frigido denſatur: & calido ſolutur. Caliditas deſurſum eſt: nam & radius calet. frigiditas
oritur deorſum: ſiquidem & terra quæ omnibus ſubſidet infima/ friget, caliditas luci ami-

Pſal. 118

Ogdoas, 9 Bonitatem

ca: frigiditas tenebris, nam quid igne calidius? totus tamen lucet, & cãdida dies/ calẽtior, nox opaca/frigentior, natura calida/leuia, frigida/grauia, calida/rara, frigida/denſa, etenī ignis calidiſſimus/leuiſſimus pariter & rariſſimus, & terra gelida/grauiſſima/ dẽſiſſimaq; calor rurſus: purgat/probat/examinat, frigus contra: cõmiſcet/improbũ facit/ confundit, calor/omniartifex, frigus/iners torpidaq; natura, calor dilatat, frigus conſtringit, ille lætitiam parit, hoc deſtruit/mœſtitiamq; generat, calor beneficus, noxium frigus, calor/ vitæ, frigus/mortis initium, quis igitur hoc paradigmate non videt ſuperbos/ quorum anima vt lac & adeps coagulata eſt: frigidę/imę/tenebricoſę/grauis/denſę/ocioſę/permixtę/improbę/confuſę/dure/rebellis/aſtrictę/triſtis/ maleficę mortiferęq; eſſe naturæ, humiles vero cõtra: dilatatos corde/charitate feruentes, lucidę/agilis/ſubtilis/ſpiritificęq; eſſe ſubſtãtię? Inſuper & purgatos/probatos/examinatos/efficaces/ & iugiter diuinã legẽ meditantes/iuſſionibus diuinis amplũ patulũq; pectus expandentes/hilares/ beneficos ac vtiſficatos: qui igitur vere ſeruus domini eſt/ cognoſcens aduerſantium ſuperborum inuidia & odio charitatem extinctam: optimo iure dicet/coagulatũ eſt ſicut lac cor eorũ: ego vero legem tuam meditatus ſum, coagulatum eſt cor ſuperborum: ego vero dilatatus ſũ, ego lege tua delectatus ſum, ego legem tuam meditatus ſum.

t ¶ Bonum michi quia humiliaſti me: vt diſcam iuſtificationes tuas. Siue equus ducitur ad 7
alta/ſiue reuocatur ad ima/ſiue flectitur in dexterã/ſiue retorquetur in leuam: eodem freno regitur/ne vel in præceps dedatur/vel vſpiã exorbitet/vſq; exſpectetur, hunc in modum tu iuſtarum inſeſſor animarum; humilitate ſeu freno eas dirigis/ſeu contemplatione ad alta feruntur/ſeu actione deſcendunt ad ima/ſeu ſecunda aſſunt/ ſiue aſſunt aduerſa, atq; cum id tibi expedire videtur qui ſolus ſapientiſſimus es: veluti calcaris ſuffoſſione/alit qua afflictiõe ſtimulas/ excitas/torporem eximis diligentiamq; reparas, mira res: humilitas exaltatur/& in ſummis detinet ne ruatur in præceps, immo in ſummis eſt humilitas: & in imis ſummitas, nam illa eleuat & ſuperuehit ad ſumma. Et quemadmodũ grãde malum eſſet equo carere freno/ nam continuo contumax factus excuteret vtlle ſeruitij iugũ/ & quo ferret impetus/nullam certam ſequens viam/inordinate ferretur/vagaretur/exſpaciaretur/neq; diſceret vnq̃ aut ſeſſori parere/aut recta incedere/hoc pacto deme humilitatem: protinus contumax/rebelliſq; efficere, ſuaue domini iugum excuties, recta non incedes, præcepta non diſces, mandata non capeſſes, grauiſſima igitur pernicies eſſet humilitate carere, quod ſolers ſeruus tuus minime ignorans/ingenue fatetur/cum dicit, bonum michi quia humiliaſti me: vt diſcam iuſtificationes tuas, immo et ſi afflixiſti: etiam bonũ, nam ſine calcari nullus equus bene currere; neq; puer ferme nouit ſine virga probos mores bonaſq; litteras perdiſcere.

t ¶ B onũ michi lex oris tui: ſuper milia auri & argenti. Si nichil noſtro verbo proferim9/ 8
niſi quod concipimus: certe lex verbo dei enunciata/ diuina eſt cõceptio, & ſi lex principis eſt mẽtis eius ratio/ad recte conueniẽtibus mediis gubernandum/& gubernata ad bonũ dirigẽdum/premium parẽti/pœnam tranſgrediẽti ſtatuẽs: & lex quoq; diuina/mẽtis diuine ratio erit/qua conueniẽtiſſimis mediis gubernat/ & gubernata ad optimum traducit/ ſtatuẽs nichilominus parẽti p̃miũ & tranſgrediẽti pœnam, huius enim illa ſymbolũ eſt/ illa typus: hęc exẽplar & veritas, & hęc & illa/rationalia reſpicit capaciaq; mẽtis, nã neq; inanimis neq; mutis lex proprie poſita eſt/ ſed ſola prouidẽtia diſpẽſat, ergo ſi pro humana lege/ quæ tẽporanea eſt/ aut obſeruata aut ſpreta/ gratia aut pœna debetur tẽporalis: pro diuina quæ æterna eſt/gratia/ quę obedientiæ premium eſt/ aut ſupplicium pro contẽptu iure debebitur ęternum, non enim iis qui benefactrici legi tanq̃ medico ſananti debitores exiſtunt: aliud eſſe premium q̃ gratia poteſt. ſcripturę igitur & prophetarum oracula/lex ipſa non ſunt/ſed quędam legis expreſſio/multo magis a lege differẽs q̃ ſcriptura a voce/ q̃ vox a conceptione/q̃ vmbra a luce/ q̃ veſtigium a veritate, non enim tua conceptio/tua ratio aliud eſt a te deus, quo modo igitur vnus es & ſimpliciſſim9: ſic tua lex vna ac ſimpliciſſima eſt, tu immẽſus: tua lex immẽſa, tu inęſtimabilis: quo pacto igitur tua lex eſtimabitur millibus appreciabilis metalli? O q̃ ergo vere dicitur, Bonũ michi lex oris tui: ſuper milia auri & argẽti. q̃ vere aſtruxit cãctorũ tuorum vnus. Rex vnus apibus/ et dux vnus in gregibus/& in armẽtis rector vnus: multo magis mundi es rector vnus, qui vniuerſa quæcũq; ſunt: verbo iubes/ratione diſpẽſas/ virtute confirmas, qui videri non potes: quia viſu clarior es, qui comprehẽdi non vales: quia tactu purior es, qui nõ vales eſtimari: quia precio maior es. & ideo ſic te digne æſtimamus: dum te inæſtimabilem ducimus, vnum/eſt inconnumerabile/ inæſtimabile: omnis multitudo/ æſtimabilis, Sed forte.

milia auri & argenti meliora ſunt eloquijs/ oraculis prophetarũ/ expreſſioneq; legis. At quomodo: cum illa terræ/hæc diuinę mẽtis ſit fœtura/cum illa ne mortalem quidẽ vitam prorogare poſſint: hæc autẽ ducant ad ineſtimabile bonum/ miſeri igitur ſunt & vita indi gni/qui diuitias/qui milia auri & argenti præponunt eloquijs tuis.

ADVERTE. Tertio verſu, priuſq̃ humiliarer ego deliqui: Hieronymus ex hebręo/ ãteq̃ audirem ego ignoraui, antecedentia ponit Hieronymus/interpretes conſequentia, ſiquidem diuinam legẽ diuinaq; mandata cognoſcere humilitatis cauſa eſt: ignorare profecto eſt ſuperbiæ & contemptus occaſio, & reuera diuina lex & diuina volumina deberent eſſe noſtra carmina/noſtrę meditationes & iuges laudes toto tẽpore noſtrę fugientis & momentaneæ peregrinationis in hoc ſtadio probationis noſtræ, carmina hæc q̃ dulcia erunt in altero ſæculo: q̃ amara q̃ luctifica Tibulliana & Catulliana & quæ eiuſmodi ſunt. Prima illa/ vitæ lectio, at impurorum authorum qui venerem olent/ cinędos/ & impia dęmonum flagitia/ſine quorum nominibus nullum carmen pulchrum putant/ nullum concinnũ/nullum belle ſonans/craſſius ingenium Phrygio illo Mida habẽtes/carmina ſunt mortis/ ſed mortis ſecundę/ & perpetuæ mortis lectio. Hanc confeſſionem meam ſuſcipiat deus ad meam & multorum ſalutem. ¶Quinto verſu, multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum: Hieronymus ex Hebręo/ applicabant michi mendacium ſuperbi, quaſi hęc ſit intelligentia: impingebant michi mendacium/in me commẽtabãtur falſum. ¶Eodẽ quinto verſu, ego autem in toto corde ſcrutabor mandata tua: ex hebręo ego autẽ in toto corde ſeruabam præcepta tua, quo fit vt potius nobis legendum: ego autem ſcrutabar. ¶Sexto verſu, coagulatum eſt ſicut lac cor eorum: Hieronymus ex hebręo/ incraſſatum eſt velut adeps cor eorum, quod & melius putant/ q̃uis parum euariet intelligentia, prętenditq; id/anima eorum hebes facta eſt: & dẽſus/craſſus/ſupinus ac pinguis eorum ſenſus. ¶Secunda particula eiuſdẽ ſexti verſus, ego vero legem tuam meditatus ſum: Hieronymus ex hebręo/& ego in lege tua delectabar, lege analogię rectius hic delectabar q̃ meditatus ſum, nam coagulari aut incraſſari & dilatari quod in ſe claudit delectari oppoſita ſunt, ſiquidem qui delectatur/dilatatur: & maxime qui delectatur in ijs quæ ſpiritus ſunt, quare per id quod interpretes tradiderunt/nobis intelligendum eſt perinde ac ſi diceremus/ego vero in lege tua dilatatus ſum, & hęc animæ dilatatio/eſt ex meditatione legis diuinę ampla in deum charitatis effuſio. ¶Octauo verſu, bonum michi lex oris tui, ex hebręo accõmodatior ſermo: melior michi lex oris tui/ vt totus verſus hoc pacto intelligatur/ melior michi lex oris tui q̃ milia auri & argenti.

X

Ioth.

i 1 MAnus tuę fecerũt me & plaſmauerunt me: da michi intellectum & diſcam mãdata tua.

Principium.

MAnus tuę fecerũt me et plaſmauerunt me: da michi intellectum vt diſcam mandata tua.

MAn⁹ tuæ fecerũt me & plaſmauerunt me: doce me & diſcam mandata tua.

Ioth.

i 2 Qui timent te videbũt me & lętabuntur: quia in verba tua ſuperſpera ui.

Principiũ.

Qui timent te videbũt me & lętabuntur: quia in verbo tuo ſperaui.

Qui timent te videbũt me & lętabuntur: quia ſermonem tuum expectaui.

Ioth.

i 3 Cognoui domine quia ęqtas iudicia tua: & veritate tua humiliaſti me

Principium.

Cognoui domine quia æquitas iudicia tua: & i veritate tua humiliaſti me.

Scio domine quia iuſtum iudicium tuum: et vere afflixiſti me.

Ioth.

i 4 Fiat miſericordia tua vt conſoletur me: ſecundum eloquiũ tuũ ſeruo tuo.

Principium.

Fiat nunc miſericordia tua vt cõſoletur me: ſecundum eloquium tuũ ſeruo tuo.

Sit obſecro miſericordia tua in conſolatione mea: ſicut locutus es ſeruo tuo.

Ioth.

i 5 Veniant michi miſera-

Principium.

Veniant michi miſera-

Veniant michi miſeri-

Psal. 118 Ogdoas. 10 Manus tuę	GALL.	ROM.	HEB.
	tiónes tuę & viuã:quia lex tua meditatio mea eſt. Ioth.	tiones tuæ & viuã:quia lex tua meditatio mea eſt. Principium.	cordię tuæ & viuã:quia lex tua delectatio mea.
16	C onfundantur ſuperbi quia iniuſte iniquitatem fecerunt in me:ego autem exercebor in mãdatis tuis. Ioth.	C onfundantur ſuperbi quia iniuſte iniquitatem fecerunt in me:ego autem exercebor in mãdatis tuis. Principium.	C onfundantur ſuperbi quoniam inique contriuerunt me: ego autẽ loquar in preceptis tuis.
17	C õuertantur michi timentes te: & qui nouerũt teſtimonia tua Ioth	C õuertãtur ad me q timẽt te:et q nouerũt teſtimonia tua. Principiũ	R euertãtur ad me qui timent te: & qui ſciunt teſtimonium tuum.
18	F iat cor meũ immaculatum in iuſtificatiõibꝰ tuis:vt non confundar.	F iat cor meũ immaculatũ in tuis iuſtificatiõibus: vt non confundar.	F iat cor meũ perfectũ in preceptis tuis:vt nõ confundar.

DECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶M anus tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me; da michi intellectum & diſcam mandata tua. Si picta imago vlueret & tangeret ſuum pictorem/non tamen pulchritudinem agnoſceret/quia non haberet ſenſum lucis/ & precaretur artificem/tu vitam/tu tactum michi dediſti/da viſum quo te videam: nonne artifex ſi poſſet oculos illi elargiretur & indulgeret/quo a ſua imagine cognoſceretur? Tu conditor omnium rerum omnipotens es/ tu es ens entium/vita viuentium/ſenſus omnia permeans/ratio cuncta gubernans/& intelligẽtia omnia ſciens, tuæ manus hominem fecerunt: verbum tuum & ſpiritus tuus plaſmauerunt & ornauerunt, tu eſſe illi largitus es/& nobiliſſimũ quidẽ omnium eorum quę in viſibili mundo ſunt, tu vitã/ſenſum/rationem operi admoliturus es: illi tamen deeſt ſenſus pulchritudinis tuæ agnoſcendæ. nam tametſi te O pulcherrime rerum/ ratio aliquo pacto attingat: cæca tamen palpat, quid igitur facies? imago tua/plaſmatura tua te precatur/ ad te aulde clamat, manus tuæ domine fecerunt me & plaſmauerunt me: da michi intellectũ/ vt diſcam mandata tua, da michi domine qui finxiſti me lucis tuæ viſum/ da pulchritudinis tuæ ſenſum/da michi intellectum/ non vt ſtatim ad tãtę maieſtatis admittar aſpectũ/ ſed vt primum diſcam tibi ſeruire/tibi in illa luce famulari/ vt diſcã volũtates & beneplacita tua, tu es omnipotens artifex/tuum velle eſt tuum poſſe/ tuum dicere eſt facere, quid facies? certe tu benefactor immenſe qui omnia gratis es largitus/ nunq̃ vt tua conſũmatior fiat imago tibiq; euadat ſimilior/illud denegabis rogatus. 1

2 ¶Q ui timent te videbunt me & lętabuntur: quia in verba tua ſuperſperaui. Cum ſeruus dominum quippiam precatur quod verbo preſtare poteſt/ & agnoſcit ipſum benigniſſimum & ad elargiendum propenſum: magna ſpe verbi eius ductur/& optat vt amici domini ſic eum ſperantem agnoſcant/& gaudeant q; tãta ſpe domini erigatur. Tu vero rerum ęterne conditor: dominus ille es qui verbo omnia potes. & te precatæ eſt imago tua/ factura tua/fidelis ſeruus tuus: vt intellectum quo mandata tua diſcat illi indulgeas, benigniſſimus es/liberaliſſimus es, rite igitur in verbo tuo non ſolum ſperare ſed ſuperſperare debet: vt ſpes eius ſit ſpe omni alia maior, vt & amor tui/& tui timor debẽt alium quẽcunq; longo interuallo exuperare timorẽ & amorẽ. Et quidni optet: vt alij ſeruí tui/ ſui autem conſerui te timentes & amãtes/ illum videant ſuperſperantẽ & omni certitudine certius expectantẽ ſuperbonum verbum tuum, quod illi elargietur tuę lucis intellectũ et ſciẽtiam mandatorum tuorum, & idipſum videntes conſerui/conſolẽtur: ſpẽ ſuam ad te qui ſolus optimus es roborantes & etiam decetero valentius erigentes. 2

3 ¶C ognoui domine quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliaſti me. Bonitas tua ſuperbone domine quæ deſyderium omne ad ſe mouet: non excluſit precantẽ/ non fefellit ſperantem/non fruſtrata eſt expectantẽ, quomodo enim excluderet: quæ omnia intra ſe continet, falleret: quæ eſt omne bonum, fruſtraretur: quæ omnia deducit ad effectũ, verbũ igitur tuum ſuperſperanti ſeruo tuo petitum indulſit intellectum: & repẽte factus eſt ſciẽs. non enim ad docendum tempore eget, nam ſi ſenſibilis lux momẽto res carneis obtutibꝰ manifeſtat: quanto magis tua lux ſpiritualibus mentium luminibus mandata tua ocyſſime 3

reuelat, quod illustrationis beneficium agnoscens seruus tuus: in hunc clamorem prorupit, cognoui domine quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me. quomodo enim cognouisset: nisi sensum cognoscendi tribuisses? Et mira domine tua doctrina: quæ protinus infusa/in veritate tua humiliat. sic enim humilitas & tua doctrina sunt nexa: vt ad nullum respicias nisi ad eum quem doces & humilias, ad quem (ais) respiciam: nisi ad humilem & trementem verba mea? nam cum tu sis summa lux; tuum respicere est illuminare/& in veritate humiliare.

i ¶ Fiat misericordia tua vt consoletur me: secundum eloquium tuum seruo tuo. Qui vere humilis est: vere cognoscit/& idem vere amat, verus autem amor vehementer perstringit amantem, languet volens: & vult languens, & cum aqua extinguat ignem: lachrimæ tamen pascunt amorem. Hinc amatus absens desyderio sui flagellat amantem, & quanto magis flagellatur amans: vehementius amat, quid enim aliud amor (ipso superdiuino & solo amabili absente amato) nisi sanus languor/& sanitas languens/ nisi mors viuens & vita morlens? fortis est (inquit) vt mors/ dilectio tua, hac vero de causa si quis contemnit? si quis transgreditur/si quis offendit quem diligit anima eius; nouus luctus/noua afflictio/mœror mœrori nouus/& dura vt infernus surgit æmulatio, quid igitur faciat in veritate humiliatus: nisi clamet/nisi totis viribus ad amatum suum misericordiæ fontem vociferetur? fiat misericordia tua vt consoletur me: secundum eloquium tuum seruo tuo. O superamabilis miserere nimis afflicti/miserere nimis impatiēter amantis/ tu verbo virtutis tuæ omnia fers/verbo me illuminasti/verbo me humiliasti/verbo me inflammasti: tu verbo tuo pariter meo medere languori. 4

i ¶ Veniant michi miserationes tuę & viuam: quia lex tua meditatio mea est. Oculus sanus non indiget collyrio/sanę tibię fomento/ sani humores cathartico: solus sanus amor indiget medico, sed quæ medicina leuet amantem/quē hinc amor/hinc æmulatio ad mortem vsq; torquent? Sola amati miseratio. Quapropter ad te clamat quem facis amore tui languere & zelo torqueri amatorum misericordissime: veniant michi miserationes tuę et viuam/quia lex tua meditatio mea est, quid est enim lex tua: nisi bonæ volūtatis tuę placita? illa amat/illa meditatur/illa cogitat, quę vis/illa sola vult, quomodo eni aliud vellet: qui volūtatē nō habet? dedit eni tibi velle suū, ergo velle nullū habet: nisi solū velle tuū. 5

i ¶ Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Ad te iterum clamat seruus tuus/qui es super omnia & solus ab omnibus amandus: præsente vita viuimus, ergo si veniant miserationes tuæ & viuam: tu præsens eris qui es amantium vita/& medicatū erit amori, nam quod torquet absentia: præsentia sanat, sed nondum medicatum erit æmulationi, nam superbi sunt: qui te contēnūt/ qui repellunt iustificationes tuas/ qui dicunt vias tuas nolumus, illi sunt qui iniusto mœrore me confecerunt/ tristitia macerauerunt/retardarunt cursum meum ad te, ergo confūdantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autē exercebor in mandatis tuis. confundantur potius quia superbe egerunt in te: & ideo iniuste afflixerunt me, & hoc amoto emulationis pondere: expeditus exercebor in mandatis tuis, quomodo enim fieri potest vt onustus & grauissima quidem mole/nisi prius exoneratus/ocyus ad te properet? Hunc sola oneris absentia leuat: quē præsentia grauat. sic amor & æmulatio ex opposito lædunt amantem. 6

i ¶ Conuertantur michi timentes te: & qui nouerunt testimonia tua. Natura boni est/prę sens iuuare: mali vero contra/præsens lędere. O q̄ graue igitur malum est superbia: q̄ prę sens tam grauiter eum lędit quem nulla alia fere lædere possunt, siquidē diuinum amatorem pœnę non lędunt/fitis/fames/vigilię/nuditates/paupertates/ propriį cōtemptus/cō tumelię/tristiones non offendunt: sola superbia/soli eum lędunt superbi, non quia in illū: sed quia in te qui es summus amor/ superbi sunt. Iccirco tantum a se malum petit auferri, sed quomodo auferretur nisi ipsorum absentia/& dissimiliū p̄sentia? tenebræ eni si absint: succedit claritas. Et qui sunt illis dissimiles: nisi qui timent te & nouerunt testimonia tua? Quapropter seruus tuus vt eū oi ex parte a malo liberes/cōiungasq; bono te supplex hoc pacto precatur. Conuertantur michi timentes te: & qui nouerunt testimonia tua, veniant ad me & cum illis viuam & conuerser: qui norunt adimplere mandata tua. 7

i ¶ Fiat cor meū immaculatum in iustificationibus tuis: vt non confundar. Diuinę amor puritate viuit & in amenitate deliciatur, hymnis/cantileniscq; amoris nulla harmonia maior, redolētia eius nullus odor flagrantior, aspectu eius nulla lux fulgidior, gustu eius nulla dulcedo dulcior, attactu eius nulla mūditia purior. Merito igit̄ si quis in cōspectu amo- 8

ris apparet inquinatus: protinus repellitur/retruditur/cõfunditur, ſolicitus igitur eſſe debet qui amat: vt nitidus omni ex parte & mundus appareat/& cor gerat mũdiſſimum, nã illud offert amori, & dum illud offert: ſeipſum offert totum, quare fidus amans ſummũ pcatur amatum/qui ſolus nouit ex immũdis facere mundos/fiat cor meum immaculatum in iuſtificationibus tuis/vt non confundar, nam ſi inquinatus apparuero: confundar, et nſi tu ipſe mundaueris: nichil tibi offerri poterit/quod non ſit immundum.

ADVERTE. Secundo verſu, *qui timent te videbunt me & lætabuntur*, videtur hic potiꝰ optandum q̃ aſſerendum vt ſic intelligatur/qui timent te videant me & lætentur, nã multi timent deum qui prophetam diuino igne calentem non viderunt, optabat tamẽ a timoratis videri/vt eius exemplo firmarentur & ſpiritualit complerentur gaudio, quod & ſequẽtia verba fiat/veniant/confundantur/conuertantur & huiuſmodi reliqua inſinuant. Sed hebræorum mos eſt æque per futurum indicatiui modi optare vt aſſerere, verũ hęc latinorum conſuetudo non eſt: cum aſſerendi & optandi alium & alium modum habeant, hinc interpretes frequenter hæc confundunt: & optare videntur cum ſit aſſerendum/& aſſerere cum ſit optandum, nam quæ ad prophetiam pertinent/ſummopere aſſertionẽ: quæ ad orationem/q̃plurimum optationẽ expetunt. ¶ Septimo verſu, conuertantur michi timentes te, rectius/conuertantur ad me, ex hebrgo/reuertantur ad me qui timent te.

XI Caph. Manus. כ

c1 DEfecit in ſalutare tuũ anima mea: in verbum tuum ſuperſperaui. Caph.

DEfecit in ſalutari tuo anima mea: et in verbo tuo ſperaui. Manus.

DEfecit in ſalutare tuũ anima mea: verbum tuum expectaui. כ

c2 Defecerũt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando conſolaberis me? Caph.

Defecerũt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando conſolaberis me? Manus.

Conſumpti ſunt oculi mei in verbum tuum: dicentes quando conſolaberis me? כ

c3 Quia factus ſum ſicut vter in pruina: iuſtificationes tuas non ſum oblitꝰ. Caph.

Quia factus ſum ſicut vter in pruina: iuſtificationes tuas nõ ſum oblitus. Manus.

Et cũ eſſem quaſi vter in pruina: præcepta tua non ſum oblitus. כ

c4 Quot ſũt dies ſeruí tui: qñ facies de perſequẽtibus me iudiciũ? Caph.

Quot ſũt dies ſeruí tui: qñ facies de perſequentibꝰ me iudiciũ? Manꝰ.

Quot ſũt dies ſeruí tui: quãdo facies i perſequẽtibus me iudicium? כ

c5 Narrauerunt michi iniqui fabulationes: ſed nõ vt lex tua. Caph.

Narrauerũt michi iniq fabulationes: ſed nõ ita vt lex tua dñe. Manus.

Foderunt michi ſuperbi foueas: quę non erãt iuxta legem tuam. כ

c6 Omnia mandata tua veritas: iniqui pſecuti ſũt me/adiuua me. Caph.

Oia mandata tua veritas: iniqui perſecuti ſũt me/adiuua me. Manus

Oia mãdata tua vera: falſo perſecuti ſunt me/auxiliare michi. כ

c7 Paulominus conſummauerunt me in terra: ego autem non dereliqui mãdata tua. Caph.

Paulominus conſummarunt me in terra: ego vero non dereliqui mandata tua. Manus.

Paulominus conſumpſerunt me in terra: ego autem non dimiſi præcepta tua. כ

c8 Secundũ miſericordiã tuã viuifica me: & cuſtodiã teſtimonia oris tui.

Secundũ miſericordiã tuã viuifica me: & cuſtodiã teſtimonia oris tui.

Secundũ miſericordiã tuã viuifica me: & cuſtodiã teſtimoniũ oris tui.

VNDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

c ¶ D efecit in ſalutare tuum anima mea: & in verbum tuum ſuperſperaui. Mirabilis deus qui fingis laborem in præcepto, præcepiſti enim te amare, te autem in hoc mundo amare; I

fieri nõ poteſt ſine labore/& magno quidem labore. nam te decet omnis ſuperexcellentia amoris, talis autem amor qui omnem alium excedit amorẽ: præſente re amata fruitur, & ſecundũ excellentiam amoris/is qui amat oppletur gaudio. quare ſi multũ ſupra ſe fuerit amor/plenitudinẽ gaudij amans non ferens deficit/& labitur in extaſin. Et quẽadmodũ qui abſorbetur a luce/lucet luce quã non capit: ita qui abſorbetur a gaudio/quieſcit quie te quam exprimere non ſufficit. vbi autem ſenſim ſe ſubſtrahit qui amatur: relinquitur amans ſibipſi/ex ineffabili quietudine ad inquietudinem relabens. Et vt ſatiatis cibo/abſentibus copijs ſenſui redit deſyderiũ cibi: ita rurſum creſcit deſyderiũ amoris/ & longa abſentia/ſemper inualeſcit, & qui amat torquetur & languet: & ſolũ id habet q̃ in amato ſperat. neq; enim ab altero poteſt eſſe ſua ſalus. Q̃ ſi res nimis in longum protelatur: magnitudine deſyderij victa mens amantis cõcidit, & ex oppoſito: labitur in extaſin. ex qua veluti ex grauiſſimo mortis ſõno ad ſe rediens/ſpe tamen ſemper freta/queſtus ſuos promit ante amatum: quẽ certo ſcit ſe videre non videntem/& certo audire cui ſe fecit abſentem, & quid is facit qui ad te clamat/defecit in ſalutare tuum anima mea/ & in verbũ tuũ ſuperſperauit? certe queſtus ſuos & labores quos ex amore paſſus eſt O vnica amantium ſpes: ante te ponit & collocat, quẽ ſola ſpes tui: ne prorſus concidat/et fouet et ſuſtentat.

c ¶Defecerunt oculi mei in eloquium tuũ: dicẽtes quãdo conſolaberis me? Qui ſunt oculi ſpiritualiter amantis: niſi memoria/intelligentia/ voluntas? memoria ad retinendum, intelligentia ad contemplandũ, & voluntas ad amandũ, memoria præſentiam/intelligẽtia illuminationem/& volũtas affectat fruitionem, ſolus qui eſt implet memoriã/ veritas intelligẽtiã/bonitas voluntatem, ſubſtrahe igitur qui eſt/veritatẽ/bonitatẽ: oculi illi inopes ſunt & vani, atqui vt corpus inedia conficitur & tabeſcit: hunc in modum & hæ vires/ſi dũ deſeruntur inanes. ergo qui verbo omnia potes: refice hos oculos ad te ſuſpiciẽtes, ne cogas te afflictim depereuntem affidue dicere/defecerunt oculi mei in eloquiũ tuum/dicentes quando conſolaberis me? 2

c ¶Quia factus ſum ſicut vter in pruina: iuſtificationes tuas nõ ſũ oblitus. Vt vter in pruina rugatur/vt in fumo nigreſcit/contrahitur/ſiccatur: haud ſecus amantis cutis rugata/ſqualida/contracta/ſiccata /ſpiritualẽ monſtrat amantem, hic eni color et hæc habitudo (tantiſper dum amatus abeſt) tales decet amantes, & q̃is talis ſit: non tamen amati obliniſcitur iuſtificationes. ſi enim mulier cuius abſentis viri caſto pectus ardet amore/dũ lõge alicubi abeſt/domi ſqualida ſedet/ cultum negligit/contrahitur/areſcit/iugiter mãdatorum mariti meminit: quid faciet diuinus amãs/dũ tãdiu abſentis amati præſtolatur aduentum? ſi ſe comit/ornat/crinem pectit/cutem curat/delicijs fruitur: nonne abſentem negligit/aut alium amat? & amplius non verus: ſed fictus erit amator. & quomodo etiã dicere poterit: quia factus ſum ſicut vter in pruina/iuſtificationes tuas non ſum oblitus? 3

c ¶Quot ſunt dies ſerui tui: quando facies de perſequentibus me iudicium? O deus qui tẽpora in tua poteſtate ponis, cuius anima deficit/oculi conſumpti ſunt/cutis denigrata exaru't/qui ſpem ſuam in te ſolũ retinuit/nullius vnq̃ mandatorum tuorũ oblitus/ interim ab inimicis tuis grauiter laceſſitus/grauiora perpeſſus: dum petit quot ſunt dies ſerui tui/ quando facies de perſequentibus me iudicium? is duo a te petit, vnum/quot ſunt dies ſerui tui/quot adhuc ſuperſunt dies illi dum eum viſitabis/dum conſolaberis, alterum quãdo facies de perſequentibus eum/iudicium? quando aduerſarios eius immo tuos iudicabis? ſi vel illi tãtulũ cognoſcere p̃ſtabis: q̃plurimũ dũ cõſolationẽ tuã differs/ipſũ leuabis: 4

c ¶Narrauerũt michi iniqui fabulationes: ſed nõ vt lex tua. Quid placet amãti niſi audire de amato? qui ſi ſolus placet: de cæteris audire diſplicet. & ſi aliorũ ſermo de eo gratus eſt: q̃gratus eſſe debet qui ex ore ei⁹ de eo eſt? Is autẽ de eo ex ore ei⁹ ſermo: lex eius eſt. ergo nichil audire amanti lege eius gratius eſſe poteſt. Sed ſuperbi & iniqui de quibus loquũtur? hi de cumulãdis nũmis/illi de fluxis honoribus/alij de opiparis dapib⁹/alij de fœdis voluptatibus, nullus ſermo de eo ſolo qui vere eſt amandus: adeo vt horum faſtidio & præindignatione/ſpiritualis amans exclamare cogatur, narrauerunt michi iniqui fabulationes: ſed non vt lex tua, nam cætera præter eius legem/ aut illi adminiculantia: futilia ſunt & vana, et tanto magis ſi legi tuæ aduerſantia: vt prauæ hæreſeos dogmata. 5

c ¶Omnia mandata tua veritas: iniqui perſecuti ſunt me/adiuua me. 6

c ¶Paulominus conſũmauerunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Deus qui omne altum iclinas/& humile exaltas: parum eſſet ſuperbos de alijs loqui ac alia p̃bare/niſi etiam conarentur tua improbare/tuos perſequi & affligere. tua autem improbare nõ poſſunt: quia õnia mandata tua veritas, & vt lux tenebras: ita ilico extrudit & effu- 7

118 gat omne falſū tua veritas, fortis ſgitur eſt & inſuperabilis tuā veritas, ſed ſeruus tuus te
Ogdoas. abſente/vel potius abſentante(quomodo enim abeſſes qui vbiq; es & oībus ades?)tādiu
11 langues/tantum ab hoſtibus laceſſitus/impetitus/afflictus: debilis eſt, quapropter cogitur
Defecit in. ad opem tuam confugere/ſuppetias implorare/& ſic ad te vociferari. Oīa mādata tua ve-
12 ritas: iniqui perſecuti ſunt me/adiuua me. Paulominus conſūmauerunt me in terra: ego
autē nō dereliqui mandata tua. Certe dñe tu hęc ſinens/diſſimulans/ differens: ſeruos tu-
os nō reprobas/ſed probas. & ſimilis es regi(ſi quis vnq̄ talis fuerit)gēmulā geſtanti/ quā
cū manu claudit/nulli ſuorū eſt viſibilis/oīm tamē factorū ſpectator/probator proborū/et
improborū reprobator, cui oēs ſunt preſentes: ipſe vero oībus abſens vel potius ſe abſen
tans, haud modo diſſimili dñator æterne cū vis te abſentas/oīm ſpectator/ pbator/repro
bator: & oēs ſēper tibi præſentes, verū tu tūc etiā omnibus preſens: ſed occulte preſens.
quid enim abſentare aliud ſignificet: q̄ te preſentem eſſe/ſed occulte preſentem, qui nulli
potes abeſſe?

c ¶ Secundū miſericordiā tuā viuifica me; & cuſtodiā teſtimonia oris tui. Tu domine im- 8
menſus es & infinitus, & a quonā infinitū moueri poteſt? proculdubio a ſolo infinito. er-
go cum tu ſuccurris & adiuuas: lachrimę/ ſuſpiria/ languores/extaſes/ perpetes vigiliæ/
ſqualores/contabeſcentiæ/zeli/hoſtium perſecutiones/afflictiones/afflictorū ad te elula-
tiones & id genus permulta/iure non te mouent. ſed cum hæc aſſint: te mouet tua miſeri-
cordia quæ eſt infinita. Et contra/cū quos punis & iudicas: non te mouent contēptus/in-
iurię/tranſgreſſiones & horrēda flagitia: ſed cum hæc aſſint/te mouet tua infinita iuſtitia.
Quod cognoſcens ſeruus tuus/non illa quæ affectus mouerent humanos/vt te moueant
ātē te repræſentauit: ſed vt cū illa aſſint/te moueat miſericordia tua/ te precatur. ſecūdū
miſericordiā tuā viuifica me(inquit)& cuſtodiā teſtimonia oris tui. cuſtodiuit in abſentia
vt in morte: cuſtodiet in præſentia vt in vita. tu es illi vita. tu enim es certe(vt quidam et
recte & vere ait)qui amas vt charitas/qui viuificas vt vita/ incōpræhēſibilis vt infinitas/
regnans vt maieſtas/iudicans vt æquitas/qui operaris vt virtus/ qui vt lux reuelas/ qui
vt miſericordia ſubuenis/ſuccurris vt pietas/aſſiſtis vt ſalus/cōſummas vt fœlicitas.
ADVERTE. Primo verſu, defecit in ſalutare tuū anima mea, verbū CALETAH hic po-
ſitū in principio ſiue CALAH/apud Hebręos latā habet ſignificationem: deficere/quie-
ſcere/conſumi/finire/cōpleri/perfici/deleri ſignificans. Iuniores addunt inſuper cōplace-
re & delectari. quapropter & intelligi poſſet conſummata eſt & perfecta anima mea in ſa-
lutari tuo. nam ipſe ſalutaris/oīm finis & conſūmatio eſt/& illius conſūmationis & perfe-
ctionis/ſpes cauſa ſubiungitur. Hieronymus & interpretes prima vſi ſunt ſignificatione.
quem ſenſum quartus verſus/defecerūt oculi mei in eloquium tuum efflagitare videtur.
Sed forte dicet quiſpiā quo pacto ſpes cauſa defectionis ſubnectitur: cū ſpes potius video
tur nos alere & ſuſtinere ne deficiamus? Verū hæc argumentatio in Hieronymū nō pro-
cedit: qui particulam cauſę nullā ſubiunxit. at pro interpretibus id forte ex prouerbijs Sa
lomonis afferre quis poſſet: ſpes quæ differtur affligit animam. & quid afflictio ſi vrgens/
ſi vehemens ſit/efficit: niſi defectionē? & de longa ſpe & expectatione ſalutaris affligente
animam zelantis hic eſſe ſermonem. alij intelligunt/ delectata eſt in ſalutari tuo aīa mea.
neq; ſpes male ſubnecteretur cauſa. nam bonū quod ſperamus: quanto maius & diuini?
tanto nos magis delectat. ¶ Tertio verſu, quia factus ſum ſicut vter in pruina: Hierony-
mus ex hebręo/& cum eſſem quaſi vter in pruina. & cū/rectius dici videtur q̄ quia: ne pri-
ma particula ſubſequentis particulę cauſa aſſignari videatur. & ſunt qui cenſent nō i pru
ina ſed in fumo potius dicēdum(tametſi interpretes dixerint in pruina/quos videtur Hie
ronymus ſecutus) id exiſtimantes vtrem in fumo contrahi/ corrugari & deficere potius q̄
in pruina. ex pellibus enim animalium vtres (vt adhuc hircorū & caprarū in pleriſq; locis
fit)confici ſolebant. Adde q̄ in canticis cāticorum quod hic ponitur vocabulū/ fumus in-
terpretatur: vbi dicitur/ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ. ¶ Quinto verſu, narra-
uerunt michi iniqui fabulationes/ ſed non vt lex tua. paulo aliter ex Hieronymo/ fode-
runt michi ſuperbi foueas: quę non erant iuxta legē tuā. intellige omnē hæreſin & ſermo-
nē a deo & diuina lege exorbitantē aut alienantē/ foueā eſſe: quam ſuperbi/et ſuo ſenſui
innitentes foderunt ad precipitia piorū. & hocipſū intellexerūt interpretes cum dixerūt/
narrauerunt michi iniqui fabulationes. quæ ſi lex diuina ſaluat(cum illę non ſint vt lex di
uina: ſed potius aduerſę & contrarię)proculdubio perdunt & interimūt. quanto igitur ani
mo/quanta diligentia huiuſmodi foueę a nobis vitandæ ſunt & fugiendę?

11 IN ęternum domine: verbũ tuũ permanet in cœlo. Lamed.
IN ęternum domine: ꝓmanet verbũ tuũ in cœlo. Disciplinę.
IN ęternum domine verbum tuum perstat in cœlo.

12 In generatione & generatione veritas tua: fundasti terram & permanet. Lamed.
Et in sæculũ sæculi: veritas tua. Disciplinæ.
In generatione & generatione fides tua: fũdasti terram & stat.

13 Ordinatiõe tua perseuerat dies: quoniã omnia seruiũt tibi. Lamed.
Fũdasti terram & permanet/ordinatione tua perseuerant dies: quoniam omnia seruiunt tibi. Disciplinæ.
Iudicio tuo stant vsq; hodie: quia omnia seruiunt tibi.

14 Nisi ꝙ lex tua meditatio mea est: tũc forte perijssẽ in humilitate mea. Lamed.
Nisi ꝙ lex tua meditatio mea est: tũc forsitan perijssem in humilitate mea. Disciplinę.
Nisi ꝙ lex tua delectatio mea: forte perijssem in pressura mea.

15 In ęternum non obliuiscar iustificatiões tuas: quia in ipsis viuificasti me. Lamed.
In ęternum non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis viuificasti me. Disciplinæ
In sempiternũ non obliuiscar ꝓceptorũ tuorũ: quia per ipsa viuifi casti me.

16 Tuus sum ego / saluũ me fac: quoniam iustificationes tuas exquisiui. Lamed.
Tuus sum ego/saluum me fac: quia iustificationes tuas exquisiui. Disciplinę.
Tuus ego sũ/ salua me: quoniam prçcepta tua quçsiui.

17 Me expectauerunt peccatores vt perderẽt me: testimonia tua intellexi. Lamed.
Me expectauerũt peccatores vt perderẽt me: testimonia tua intellexi. Disciplinę.
Me expectauerunt impij vt perderent me: testimonium tuum consyderabo.

18 Omnis consummationis vidi finem: latũ mãdatum tuum nimis.
Omni consummationi vidi finem: latum mandatum tuum nimis.
Omnis consũmatiõis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

DVODECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ In ęternum domine: verbũ tuũ permanet in cœlo. Rex cœli & terræ: ibi permanet verbũ tuũ/ vbi semper impletur præceptũ tuũ. sed vbi semper impletur: nisi in cœlo? vt enim semper lucidũ est/ nichil in suo motu sustinens aduersum/ vices suas incessanter similiq; modo peragens/ lucem caloręq; propagans/ in hoc præceptũ tuũ iugiter implens: nõ aliter cœli habitatores tua luce semper radiati/ nichil quo minus tuũ verbũ impleant/ sentiunt aduersi/ nichil reluctaminis/ nõ affectus disturbant/ nõ diuellunt/ nõ distrahunt/ nõ afflatus spirituũ noxij alio quopiã propellunt/ nõ aliud placet spectaculũ. te solũ suspiciunt & admirantur. functiones suas iugiter irrequieteq; & diuiniformiter peragunt: & inferioribus imparticipatæ tuę lucis cognitionẽ amorẽq; transfundunt. illic amor viuit voluptate: nam amato fruũtur. quid est enim fruitio: nisi amoris in amato voluptate nutritio? hic autem viuit dolore: vbi non permanet verbum tuum. illic amor est in regno suo: hic autem in exilio. Quantum ergo precari deberent amatores tui adhuc exillo detenti/ nobis adueniat regnum tuũ/ vt tu qui per te bonus es docuisti esse orandum, q̃frequenter sacratissimę instructionis diuinissimi oris tui particula/ eisdem repetenda: fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra/ vere id confitentibus/ in æternum domine verbũ tuũ permanet in cœlo. & cognoscentibus hic incoari: illic autem consummari amorem tuum. 1

1 ¶ In generatione & generatione veritas tua: fundasti terram & permanet. Sed quo modo se excusabunt qui sunt in terra: q̃ nõ iugiter custodiant verbum tuum? quia vt omniũ oculis facis illucere solem tuũ: eque lex tua/ fides tua/ veritas tua/ omni nationi aperta est/ 2

Ogdoas. 12 In æternũ.

quę vere eſt illuminatrix mentium. Et qui ſe ſoli committit/illuminatur & incaleſcit: ſic & qui ſe veritati tuę committunt/illuminantur & incaleſcunt, illuminantur: ad cognoſcendũ & cuſtodiendũ verbũ tuum, incaleſcunt: ad te qui ſolus es ſemper ſuperamandus/ diligendũ. Oz ſi qui orto & alto iã ſole in obſcuro loco rigent; nõ iniuria ſolis/ſed eorũ ignauia qui ad lucem nolunt reſpirare, haud aliter ſi qui in vniuerſa terra tranſgrediuntur præceptũ tuũ: non tua culpa/ſed illorũ eſt ignauia/ qui nolũt ad tuam veritatẽ vbi ipſa lucet/ calefacit & viuificat oculos mentis admouere, nam in generatione & generatione veritas tua: fundaſti terram & permanet. ad hoc profecto fũdaſti terrã & permanet: vt in ea/ quemadmodũ in cœlo/ verbũ tuum ſemper permaneret, ſed illic in veritate: hic in veſtigio & ænigmate, illic in aperta luce: hic in fidei ſubrutilatione, illic in fruitione: hic in ſpe/ & certa fruitionis expectatione, illic vt in ſummo montis vertice: hic vt in ima mõtis valle, illic vt in regno: hic vt in regni ſuburbio, hic vt in atrio: illic vt in templo ſancto tuo.

1 ¶Ordinatione tua pſeuerat dies: quoniã oĩa ſeruiũt tibi. Oz̃ceci hoĩes & q̃lucida veritas tua dñe virtutũ/ q̃ſectanda/ q̃amplectanda? Nõ ſolũ terra ſtat & permanet: ſed & ordinatiõe ſua perſeuerat dies/ quoniã oĩa ſeruiunt tibi. & mũdus perdurat: vt impleatur verbũ tuũ, ad hoc enĩ ipſum oĩa ſeruiunt & famulantur tibi. ſi enĩ terreni principis præceptũ tãtũ poteſt vt terrena ſaluet loca: & oĩa i illis ad præceptũ eius habeãtur accõmoda/ alioqui præcepto ceſſante abeunt neglecta: quomodo mundi opificiũ (in quo tu ſapientiſſime & maxime regũ tot collocaſti cultores) quomodo inquã nõ perſeuerat/ nõ ſaluaẽ ad tua iuſſa capeſcẽda? quomodo nõ oĩa ad idipſũ famulantur? at quia corporalia/ inſtrumenta ſũt ad ſeruiendũ tibi in peregrinatione: quãdo nõ amplius requires obſequia peregrinorũ/ ſed oẽs ciues erunt (iis excluſis qui perpetuo exulabũt) corporalia tranſibũt: aut mutabũtur ĩ ſpiritualia, vt ſi magnis licet cõparare parua) ærnica in necydalũ: aut cinis teter/ in tranſlucidũ vitrũ, quatenus cultoribus/ oĩbus quidẽ ſpiritualibus: ſpiritualia ſint & inſtrumenta. 3

1 ¶Niſi q̃ lex tua meditatio mea eſt: tunc forte perijſſẽ in humilitate mea. Verbũ tuũ/ lex tua/ p̃ceptũ tuũ dñe/ qui verbo tuo cõdidiſti vniuerſa & cõdita ſeruas: vnũ ſunt. quare ſi verbi/ ſi p̃cepti tui obſeruãtia terrã ſaluat & mundũ: quid mirũ / ſi quis cũ humiliatur/ cũ premitur/ refugit ad legis tuæ & p̃cepti tui quo ſaluetur medicamẽtũ? & quid nã illud? certe legis tuę meditatio & exercitatio, quod enĩ poteſt ſaluare totũ: quomodo nõ valebit ſaluare & mẽbrũ? quã ſi nõ meditaretur/ ſi hoc ipſo exercitio nõ cõſolaretur/ roboraretur/ firmaretur: aduerſus inſultus & preſſuras nõ ſufficeret/ ſed tandẽ cederet/ deficeret/ ac ſuccũberet. & quomodo etiã ſi legẽ tuã negligeret aut omitteret/ nõ periret? cũ a lege tua deficere: ſit a via/ veritate & vita deficere, enĩuero q̃ ab his deficit: a te q̃ vita æterna es deficit/ & p̃ falſitatis tenebras ruit ĩ mortẽ/ĩ ęternũq; perit, quapropter non abre ꝓpheta ſeruus tuus de ſe nimirum aſtruxit: niſi q̃ lex tua meditatio mea eſt: tunc forte perijſſem in humilitate mea. 4

1 ¶In æternũ nõ obliuiſcar iuſtificatiões tuas: quia in ipſis viuificaſti me. Si quiſpiã medicus medicamen noſſet/ quo quis ſe vendicare poſſet a morte temporali: vbi quis illud didiciſſet/ nunq̃ vellet mãdare obliuioni, tanto magis ſi quis ſcit quo pacto a ſẽpiterna morte poſſit defẽdi & vita ſemper viuere: nunq̃ debebit illius obliuiſci. et quid nã eſt quod ſemper viuere facit? certe obediẽtia & mãdatorũ tuorũ obſeruantia, quid mori? eorundẽ tranſgreſſio, didicerat primus parens vnde ſẽper viuere potuit (pietas enĩ diuina/ vt pijſſimus medicus eũ prædocuerat) & in præcepto ſeruando iuſtificationẽ implebat/ & dei viuificabaẽ obedientia. O ſi mãdata tua fixiſſet cordi/ & firma animi dixiſſet ſentẽtia: in æternũ nõ obliuiſcar iuſtificatiões tuas/ quia in ipſis viuificaſti me/ nũq̃ in miſerã ruiſſet mortẽ et innumeris malis infœlicẽ prolẽ/ vniuerſã poſteritatẽ ſuã reliquiſſet obnoxiã, infœlicẽ inquã: ni ſi quã terrenus pater perdidit/ reſumat obediẽtiã & cordi figat nõ obliuiſci iuſtificatiões tuas/ in quibus ſolis obſeruandis vitam elargiris & præſtas/ quam nulla mors vnquam intercipit. 5

1 ¶Tuus ſum ego/ ſaluum me fac: quoniam iuſtificationes tuas exquiſiui. Seruus nõ eſt ſuꝰ ſed domini: & eſt domini in exequendis eius mandatis. & quia cuiuſq; eſt rẽ ſuã curare et ſaluare: ſi ſeruus aliqua aduerſitate prematur/ ſi obruatur/ iuſte poteſt immo & debet a domino petere ſalutis opem, nõ tam vt dominus eum ſaluet: q̃ vt rem ſuam dominus ſaluet/ remq; ſuam curet. Ita ſpiritualis ſeruus non eſt ſuus: ſed domini, & mandata eiuſce domini facit: cuius prouidentia ſuſtinet vniuerſa, quo fit O vniuerſorũ domine vt cum in neceſſitate conſtituitur/ & vires ſuas nequaq̃ ſufficere ſentit: iure ad te vociferari poſſit, Tuus ſum ego/ ſaluum me fac: quoniam iuſtificationes tuas exquiſiui. ſi enim non exquiſiſſet/ 6

ſi non ſeruaſſet/ſi in nullo ſeruiuiſſet: qua fiducia diceret/ tuus ſum ego/& ſi tranſgredien
tem/perdite/ iniuſte/ flagitioſe viuentem calamitas obruiſſet: quomodo dicere auderet/
ſaluum me fac/ quoniam iuſtificatiões tuas exquiſiui? vt enim lux tenebras non admittit/
vt nõ admittit vox ſilentium: neq; proculdubio veritas exaudit mẽdacium.

1 ¶ Me expectauerũt peccatores vt perderent me: teſtimonia tua intellexi. Cũ auceps inſi 7
diatur auibus: ea quæ patenter & aperte vias diffugij nouit/ euitat interitũ, quæ autẽ nõ
nouit: frequẽtius irretitur/ detinetur & perit. hũc in modũ benigniſſime deus/ cũ malignĩ
ſpiritus qui impij ſunt/& qui a principio peccãt/ aduerſus pios moliũtur inſidias: expectãt
vt perdant, ſeruus aũt tuus opẽ tuã implorat. tu vero (vt bonus es) illũ illuminas/& ilico
intelligit veras vias (quæ ſunt teſtimonia tua) quibus tuto diffugiat interitũq; vitet, qui
vbi ſe liberũ & abſolutũ fẽtit/ tibi gratias agens/& beneficiũ illuminatiõis tuæ agnoſcẽs/
cõfitetur ac dicit: me expectauerunt peccatores vt perderent me/ teſtimonia tua intellexi,
qui autẽ teſtimonia tua non intelligit: veras diffugij vias nõ agnoſcens occupatur/ irreti
tur/ cõpræhenditur, depræhenſus autẽ malignorũ inſidijs: frequentius perit.

1 ¶ Oĩs cõſũmationis vidi finẽ: latũ mãdatũ tuũ nimis. O fõs bonorũ oĩm: qui es infinitus 8
finis & trãſcẽdẽs oẽm finẽ, tu cœlos cõdidiſti/ terrã fundaſti/ ãgelos/ hoĩes/ viſibiles/ inuiſi
bileſq; naturas creaſti:& mũdũ pſeuerare facis ob mãdatũ tuũ obſeruãdũ,& ĩ hoc te oĩm
dñm & trãſcendentẽ dñm oſtẽdis: q̃ oĩs cõſũmationis & oĩs creaturæ mãdatũ tuũ eſt fi
nis, latũ igitur admodũ & excellẽter eſt mãdatũ tuũ: quãdoquidẽ per oĩa expaſſũ, oĩa enĩ
ſeruiũt tibi. Sed O dñator immenſe cuius æternitate nichil eſt lõgius/ amore latius/ maie
ſtate ſublimius/& abyſſo ſapientiæ profundius: ideo latũ mandatũ tuũ nimis/ quia totũ in
amore tuo eſt fũdatũ, ſed & idem ſtrictũ: quia eſt via quæ ducit ad te, latũ ſpiritu: carne an
guſtum,& cõtra quod carne eſt latũ: excludit anguſtatq; ſpiritũ, quid enĩ caro: niſi quę ſpi
ritui aduerſatur? cuius duratio pũctũ/ amor inſania/ altitudo ſuperbia/& ſapiẽtia ſtultitia,
cuius viæ latæ ducunt ad interitum. bene ergo in ſpiritu ſpiritualis ſeruus tuus vidit la
tum eſſe mandatum tuum? caro enim cæca eſt: nec illud videre poteſt; idq; operum tuorũ
finẽ eſſe/ cum in ſpiritu clamat, omnis conſũmationis vidi finem: latũ mãdatũ tuũ nimis,
ADVERTE. Tertio verſu, ordinatione tua, dici poterat iudicio tuo/ & nõ fuiſſet vocabuli
innouatio, imo dici debebat ex hebræo, nã & ita vertit Hieronymus & ſic erat vertendũ,
quãdoquidẽ in hebræo hic habeẽ vocabulũ MISEPHAT: quod in hoc pſalmo ferme vi
gies interpretes verterũt iudiciũ, vt ogdoade Aleph/ verſu ſeptimo/ Beth quinto/ Daleth
ſexto/ He ſeptimo/ Vau tertio/ Zai quarto/ Heth ſexto/ Ioth tertio/ Caph quarto/ Nun ſe
cũdo & quarto/ Samech octauo/ Ain primo/ Sade primo/ Coph quito/ Res quarto et octa
uo/ Sin quarto/ Thau ſeptimo, nõne igitur par & cõſequẽs fuerat vt hic quoq; vertiſſẽt idẽ
vocabulũ iudiciũ? Verũ vt quibus duodeci vocabulis vtatur propheta quorũ nullꝰ nõ ver
ſus ogdoadũ vnũ/ duo aut plura habet: et quomodo ea facer in õni ogdoade interpreteẽ
Hieronymꝰ agnoſci poſſit/ pro ijs qui paulo curioſiores erũt/ breui formula ſubiũgimꝰ.

XII nomina prophetæ & vt ea interpretatur Hieronymus.

	XII hebraica nomina.	Eadem literis latinis repræſentata.	Eorundem interpretationes ex Hieronymo.
I	דֶּרֶךְ	DARECH	Via
II	תּוֹרָה	THORAD	Lex
III	פִּקּוּדִים	PHICVTH	Præceptum, mandatum
IIII	חֻקּוֹת	HVCOTH	Mandatum, præceptum,
V	מִצְוֹת	MIZOTH	Pręceptũ. mandatũ. iudicium.
VI	מִשְׁפָּט	MISEPHAT	Iudicium. iuſtitia
VII	צֶדֶק	ZEDEC	Iuſtitia.
VIII	אִמְרָה	IMERATH	Eloquium. ſermo
VIIII	עֵדוֹת	EDOTH	Teſtimoniũ. mandatum
X	דָּבָר	DEBAR	Verbũ. iudiciũ. ſermo. eloquiũ.
XI	אֱמֶת	EMETH	Veritas.
XII	טוֹב	TOB	Bonum.

XII Vulgatę tralatiõis.	XII Hieronymi	XII Hebraica	XII Greca	Significatio 12 Grecorum
1 Via	Via	Darech	ὁδὸσ	Via
2 Lex	Lex	Thorad	νόμοσ	Lex
3 Teſtimoniũ	Teſtimonium	Pinicuth	μαρτύριον	Teſtimonium
4 Mandatum	Mandatum	Hucoth	ἐντολή	Prȩceptũ/mãdatũ
5 Iuſtificatio	Præceptum	Mizoth.	κρίσισ	Iudicium
6 Iudicium	Iudicium	Miſephat	κρίμα	Iudicium
7 Iuſtitia	Iuſtitia	Zedec	Δικαίωμα	Iuſtificatio
8 Sermo	Sermo	Imerath	Δικαιοσύνη	Iuſtitia
9 Eloquium	Eloquium	Edoth	λόγοσ	Sermo/verbum
10 Verbum	Verbum	Debar	λόγιον	Eloquium
11 Veritas	Veritas	Emeth	ἀλήθεια	Veritas
12 Bonum	Bonum	Tob	ἀγαθὸν	Bonum

¶Quoto in verſu cuiuſq; 22 ogdoadum & quotum 12 vocabulorum hebraicorum vſurpet propheta/& qualiter facer Hieronymus exponat: hac ſubiecta formula deprehenditur facile, hoc primum notato/ q̃ numeri primo ordine poſiti ad octo vſq; procedentes: octonarios verſuum oſtendunt. Quorum vnũquẽq; continuo vnũ aut plura e duodecim ſequũtur vocabula: a beato Hieronymo interpretata. Alij numeri oſtẽdunt quotũ ex duodecim hebraicis vocabulum/ vnũ aut plura cõtineat verſus. Numeri maiuſculi ſuperne locati: oſtendũt numerum ogdoadum. Sub quibus numeris ogdoadis cuiuſq; nomen ab aliquo elemento hebraico nominatę inſpicitur. Ex qua quidem formula: magis adhuc dilucet vocabulorũ coincidentia. ¶Sequitur formula hoc pacto.

O G D O A D E S.

I ALEPH.			II BETH			III GIMEL		
1 Via. lex	1	2	Verbum	10		Verbum	10	
2 Teſtimonium		9	Mandatum	5		Lex		2
3 Via		1	Eloquium	8		Mandatum		5
4 Præceptum		3	Præceptum	5		Iudicium	6	
5 Via.præceptum	1	4	Iuſtitia	6		Mandatum		5
6 Mandatum		5	Teſtimonium	9		Teſtimonium		9
7 Iudicium.iuſtitia	6	7	Præceptum	5		Præceptum		4
8 Præceptum		5	Iuſtitia, verbum	6	10	Teſtimonium		9

IIII DALETH			V HE			VI VAV		
1 Verbum		10	Via.præceptum	1	4	Eloquium		8
2 Via.iuſtitia	1	6	Lex		2	Sermo		10
3 Via.præceptum	1	5	Mandatum		5	Verbũ.iudiciũ	10	6
4 Eloquium		10	Teſtimonium		9	Lex		2
5 Via,lex	1	2	Via		1	Prȩceptum		5
6 Via.iudicium	1	6	Eloquium		8	Teſtimonium		9
7 Teſtimonium		9	Iudicium		6	Mandatum		5
8 Via.mandatũ	1	5	Prȩceptũ.iuſtitia	5	7	Præceptum		5

VII ZAI			VIII HETH			VIIII TETH		
1 Sermo	10		Verbum	10		Verbum	10	
2 Eloquium	10		Eloquium	8		Sermo.mandatũ	10	5
3 Lex	2		Via.teſtimoniũ	1	9	Eloquium		8
4 Iudicium	6		Mandatum	5		Bonũ.præceptum	12	4
5 Lex	2		Lex	2		Præceptum		5
6 Præceptum	4		Iudiciũ.iuſtitia	6	9	Lex		2
7 Lex	2		Præceptum	5		Bonũ.præceptum	12	4
8 Præceptum	4		Prȩceptum	5		Lex		2

X
IOTH

1	Mandatum		4
2	Sermo		10
3	Iudicium		6
4	Eloquium.		10
5	Lex.		2
6	Præceptum		4
7	Teſtimonium.		9
8	Præceptum.		4

XI
CAPH

1	Verbum		10
2	Verbum		10
3	Præceptum		5
4	Iudicium.		6
5	Lex.		2
6	Mandatum.		5
7	Præceptum.		4
8	Teſtimonium.		9

XII
LAMED

1	Verbum		10
2	Veritas		11
3	Iudicium.		6
4	Lex.		2
5	Præceptum.		10
6	Præceptum.		5
7	Teſtimonium.		9
8	Mandatum.		5

XIII
MEM

1	Lex		2
2	Mandatum		9
3	Teſtimonium		9
4	Præceptum		4
5	Verbum		10
6	Iudicium		6
7	Eloquium		8
8	Præceptum		5

XIIII
NVN

1	Verbum		10
2	Iudicium. iuſtitia	6	7
3	Verbum		10
4	Iudicium.		6
5	Lex		2
6	Prœceptum		5
7	Teſtimonium		9
8	Iuſtitia		7

XV
SAMECH

1	Lex		2
2	Verbum		10
3	Mandatum		5
4	Verbum		10
5	Præceptum		4
6	Præceptum		4
7	Teſtimonium		9
8	Iudicium		6

XVI
AIN

1	Iudiciũ. iuſtitia	6	7
2	Bonum		12
3	Eloqũ/iuſtitia	8	7
4	Præceptum		5
5	Teſtimonium		9
6	Lex		2
7	Mandatum		9
8	Præceptum		4

XVII
PHE

1	Teſtimoniũ		9
2	Sermo		10
3	Mandatum		5
4	Iudicium		10
5	Sermo		8
6	Prœceptum		4
7	Præceptum		4
8	Lex		2

XVIII
SADE

1	Iudicium		6
2	Iuſtitia/teſtimoniũ/veritas	7	9	11
3	Verbum		10
4	Sermo		8
5	Præceptum		5
6	Iuſtitia/lex/veritas	7	2	11
7	Mandatum		4
8	Teſtimonium		9

XIX
COPH

1	Præceptum		4
2	Teſtimonium		9
3	Verbum		10
4	Sermo		8
5	Iudicium		6
6	Lex		2
7	Mandatum/veritas	5	11
8	Teſtimonium		9

XX
RES

1	Lex		2
2	Sermo		10
3	Prœceptum		4
4	Iudicium		6
5	Teſtimonium		9
6	Verbum		10
7	Præceptum		4
8	Veritas/iudiciũ/iuſtitia	11	6	7

XXI
SIN

1	Verbum		10
2	Eloquium		8
3	Lex		2
4	Iudicium/iuſtitia	6	7
5	Lex		2
6	Mandatum		5
7	Teſtimonium		9
8	Præceptum. teſtimonium	4	9

XXII
THAV

1	Verbum		10
2	Eloquium		8
3	Præceptum		4
4	Sermo/ mandatum	4	5
5	Præceptum		5
6	Lex		2
7	Iudicium		6
8	Mandatum		5

GALL. ROM. HEB.

¶Quarto versu, tunc forte, ex græco τότε ἄρ, qđ quidẽ tote an satis esse videtur si tunc duntaxat aut tũc vtiq; quipplãue simile interpretetur, & particula illa forte superflua itelligatur, & in pleriſq; locis dubitationis particula ponitur vbi potius est asserendi q̃ dubitãdi loc⁹, qđ & hic intellexit sacer Ambrosi⁹ qui hũc locũ hoc pacto itellexit: nisi q; lex tua meditatio mea est, alioqui periisse i hũilitate mea, neq; desũt qui arbitrẽt nõnullis i locis vbi Hieronymus habet, forte aut forsitan dicẽdũ poti⁹ vtiq;, sane aut quippiã taliũ. & qđ hic vocabulũ Azai interpretat tũc forte, maluisset interpretari tũc vtiq;. quis enĩ dubitare debeat si in afflictione positus legis diuinę obliuiscatur, quin pereat, sed de vocabulo disceptent alij.

XIII

Mem.

m 1 QVomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est.

Mem.

m 2 Super inimicos meos prudentẽ me feciſti mãdato tuo: quia in aternum michi est.

Mem.

m 3 Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.

Mem.

m 4 Super senes intellexi: quia mandata tua quæsiui.

Mem.

m 5 Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua.

Mem.

m 6 A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legẽ posuisti michi.

Mem.

m 7 Q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua: sup mel ori meo.

Mem.

m 8 A mãdatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis.

Ex ipsis.

QVomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est.

Ex ipsis.

Super inimicos meos prudentẽ me feciſti mãdato tuo: quia in æternum michi est.

Ex ipsis.

Super omnes docẽtes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.

Ex ipsis.

Super seniores intellexi: qa mãdata tua exquisiui.

Ex ipsis.

Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verbum tuum

Ex ipsis.

A iudicijs tuis nõ declinaui: quia tu legem posuisti michi.

Ex ipsis.

Q̃ dulcia faucib⁹ meis eloqa tua. sup mel & fauũ ori meo.

Ex ipsis.

A mãdatis tuis itellexi propterea odio habui oẽm viã iiquitatis: qm̃ tu legẽ posuisti michi.

ב

QVam dilexi legẽ tuã: tota die hæc meditatio mea.

ב

Super inimicos meos instruxisti me mãdato tuo: quia in sempiternũ hoc est michi.

ב

Super omnes qui docebant me eruditus sum: qa testimonia tua meditatio mea.

ב

Super senes intellexi: quia præcepta tua seruaui.

ב

Ab omni semita mala prohibui pedes meos: vt custodirẽ verba tua.

ב

A iudicijs tuis non recessi: quia tu illuminasti me.

ב

Q̃ dulce gutturi meo eloquium tuum: super mel ori meo.

ב

Præcepta tua consyderabam: propterea odiui omnem semitã mendacij.

TERTIEDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

m ¶Q uomodo dilexi legẽ tuã dñe: tota die meditatio mea est. Fieri ne potest vt diligẽs dñi mãdatũ sic vt tota die illud meditetur, ruminet ac cogitet: nõ diligat dñm? Minime oĩm, nã amor mãdati: nõ est nisi redũdãtia quædã amoris dñi. qui ergo dicit, quomodo dilexi legẽ tuã domine, tota die meditatio mea est: nichil aliud intendit q̃ quadã euphrasi, quadã honesta loquendi forma, modestoq; indicio ingentẽ quẽ erga dñm gerit, prodere amorẽ, neq; eni terreno regi seruus dicat, vehementer diligo te: sed modestius, mãdatũ tuũ diligo, & in eo assiduo vsu versari est michi q̃gratissimũ. quo satis indicat & non indecenti modestia: magna se charitate erga dominum suum teneri atq; astringi.

m ¶S upiimicos meos prudentẽme feciſti mãdato tuo: quia i ęternũ michi est. O q̃diligẽdũ

eſt mãdatũ: cuiꝰ cognitiõe ſeruꝰ q̃ id accipit/a periculis et inſidijs liberaꝫ hoſtiũ. q̃benignꝰ qui indulſit: q̃beneficus qui mandauit. Et quis eſt dominus ille: niſi tu rex regũ immenſe/ qui dixiſti iugũ meũ ſuaue eſt/& onꝰ meũ leue? certe ſeruitiũ tuũ ſuſcipere: eſt eſſe liberũ. & ſuſcipere mandatũ tuũ: eſt maximũ accipere beneficiũ. mandato tuo cęci illuminãtur/ ſurdi audiũt/muti loquũtur/contracti erĝuntur/infirmi curãtur/omnẽ aduerſã poteſtatẽ ſerui tui effugant & effugiunt & ipſũ deniq; mortis imperiũ. & cui iugiter lux mandatorũ adeſt: pręuidet oẽs molitiones aduerſantiũ poteſtatũ/pręuiſaſq; facillime vitat & cauet. & ſic cũ fiducia dicere poteſt: ſuper inimicos meos prudẽtẽ me feciſti mandato tuo/ quia in ęternũ michi eſt. nõne ciuitas illa ſecura eſt/quæ eius vis & naturę ſpeculũ habet: in quod dum aſpicit/cõtinuo intuetur quæ conſilia/quas inſidias admolluntur hoſtes/& non id ſo lũ ſed & quibus medijs conatibus eorũ ſit obſiſtendũ? nõne precioſiſſimũ duceret huiuſ- modi ſpeculũ? re vera hæc fœlix ciuitas O regnantium & gubernantium optime/nulla a- lia eſt q̃ ciuitas ſeruorum tuorũ/q̃ animæ fideles tibi obſequentium. & illud ſpeculũ: nichil aliud eſt q̃ tuũ ſanctũ & beneficum mandatum.

m ¶ Super omnes docẽtes me intellexi: quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Qui videt 3
in luce ſolari: clarius videt q̃ qui videt in lumine lunę. & qui in luce ſpirituali: clarius q̃ qui in corporea luce. at qui teſtimonia dei exquirit: lucem veri ſolis exquirit/ & diuinã et ſpi ritualẽ lucẽ. cętera autẽ quę quis doceat/ſunt veluti quędã nocturna precarlaq; lunaris ſuf fulgentia/& veluti iam lux quędã corporea & craſſa. illam deus infundit & docet: hãc in- fundunt hoies. illã notio & ſapientia comitatur diuina: hanc humana notio & diſciplina. quomodo igitur qui a deo doctus eſt non dicat: ſuper oẽs docentes me intellexi/ quia te- ſtimonia tua meditatio mea eſt? ſicut enim deus homine ſuperior; ſic & diuina ſapientia/ ea quæ humano labore reperta ſit ſcientia dignior & eminentior.

m ¶ Super ſenes intellexi: quia mandata tua quæſiui. Sed nonne dominantiũ ſũme & ſclẽ- 4
tiũ ſapientiſſime tu teſtimonia tua/tu mandata tua ſpiritualẽ ſeruũ tuum doces? ſi igitur ſuper oẽs docẽtes ſe intellexit: nũquid & ſupra te cuius ſapiẽtiæ nõ eſt numerus? Nequaq̃ ita ſẽtit. & qui ita nectit: captiunculã ignorantiũ/nõ ſcientiũ epichirema nectit/& indignũ aſo ac pudendũ voluit ſophiſma/quod tuę aduerſatur ſapiẽtię. tu eni non es noie oim cõ prehẽſus: ſed ſuper oẽs. quomodo enĩ cõpræhendereris qui es incõprehẽſibilis? Sed ſer- uus tuus: per oẽs docẽtes ſe preſbyteros tuos intellexit & ſenes/quibus ex officio mãdata tua enucleare incũbit. & ideo cõtinuo ſemetipſũ exprimẽs/ſubiũxit. ſup ſenes itellexi: qa mãdata tua quæſiui. acſi aperte diceret ſup oẽs docẽtes me itellexi: id eſt ſup preſbyteros ac ſenes intellexi. ſic & intelligẽt qui dimiſſis humanis diſciplinis/quaſi humilioris ędifi- cij ſcalis; ad altiſſimam mandatorum tuorum theoriam/ſpiritualem anagogen exquiſitio- nemq; cõſcẽderint.

m ¶ Ab õni via mala prohibui pedes meos: vt cuſtodiã verba tua. Oculo corporis duce: 5
pedibus in vijs itur. ratione autẽ & intelligẽtia ducibus: affectibus itur in agendis. affectꝰ igitur/agendorũ pedes ſunt: ratio autẽ & intellectus agendorũ oculi/hic dexter/ illa ſiniſter. vię carnis malę ſunt & noxię: vię ſpiritus bonę & ſalutares. vias ſpiritus/lex diuina ir radiat. & in his: mãdatorũ dei cuſtodia. vię carnis/tenebrę ſũt: in quibus & mãdatorũ dei preuaricãtia. qui ergo deſyderio mãdatorũ dei implendorũ oẽs affectus ſuos a vijs cõcu piſcentiarũ carnis coercet: iure ad dñm hoc dicere valet eloquiũ. ab omni via mala prohi bui pedes meos: vt cuſtodiã verba tua. alioqui in via mala verſatꝰ: quomodo cuſtodiret? vbi nullum ſit bonũ: quo modo bonum operaretur/quo modo bonum ageret?

m ¶ A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem poſuiſti michi. Quis eſt qui a recta loquen 6
di via non deuiat: niſi cui grammaticę lex rectę locutionis poſita eſt? quis a recta ſupputa- tione non deficit: niſi cui arithmeticæ lex eſt? quis etiam a iudicijs diuinis non declinaret: niſi illi lex diuina poſita eſſet? lex ſiquidẽ diuina omnia fulcit/ õnia continet. ſimilis lucẽ- ti catenę a ſummo cœli vertice ad terram vſq; demiſſę: quã qui appræhenderit et ſequun tur/ſcandunt ad ſublimia. qui dimittunt/qui ab ea deflectunt: nullo retinaculo fulti ruunt & deturbantur ad ima. Quapropter a te O cœlorum rex illuminatus/ lucidam catenã hãc videns: clamat/a iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem poſuiſti michi. tu lucentem a throno tuo ſiram demiſiſti: quam ne a iudicijs tuis declinarem ſecutus ſum/quam ego ap præhendi/quam amplectens nuſq̃ a via vitæ deflexi.

m ¶ Qz̃ dulcia faucibus meis eloquia tua: ſuper mel ori meo. Corpꝰ nutriť: ſpũs identidẽ nu 7
tritur. quo autẽ nutriť corpus: illo & viuit. igiť & quo alitur ſpiritus: viuit et ſpũs. pane cor pus viuit. ſed quo alio cibo viuit ſpiritus: niſi ex omni verbo quod procedit de ore dei?

118 Ogdoas. 13 Quomodo

verbum igitur dei: cibus est spiritus. & fauces eius/attractiuęq; animæ vires diuinã illam verbi dei alimoniam auide glutiunt vt intimã præbeat illis spiritualemq; vitã: perinde ac fauces corporis corporalẽ panẽm ad corporeã deglutiunt vitam. Sed quo modo domine qui pascis verbo tuo spiritus/sapit verbum tuum spiritualibus: dicat ille qui quęrit q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua/atq; idẽ respõdeat super mel ori meo/ magis q̃ mel ori meo. quid enim ori melle dulcius/quid dulcius spiritui verbo tuo: sed quanto spiritus carnem præcellit: tanto hæc q̃ illa/ vt sic dicatur) dulcedo dulcior.

m ¶A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnẽ viam iniquitatis. Medicus õnia morbida odit: quia medicinã habet/qua cognoscit illa noxia esse/& corporũ soluere harmonias. & qui mandata tua dominorum summe intelligit/odit oẽm viã iniquitatis: quia scientiã habet qua cognoscit eã noxiã esse & animorũ soluẽtẽ harmoniã. harmonia corporis: robur/sanitas/pulchritudo. robur potest. sanũ discernit. pulchrum/amandi est ratio. Har/monia mentis: potentia/ sapientia/amor. memoria potest: nam omnia capit. intelligentia sapit. & voluntas amat. omnipotentis ęterniq; boni: memoria vestigiũ. veri: intelligentia. boni: volũtas. & hæc tria: trini numinis/& (si fermo admittit) numinosæ triadis/trini dei/ & deicæ triadis/ vnius eiusdẽq; õnipotẽtis/ veritissimi/ optimiq; dei imago. Ergo q̃diu memoria æternum capit/intelligẽtia verum ipsum intelligit/ & volũtas amat summũ bonũ: siat illa diuinitatis imitatrix harmonia/& mens firma/sana/ pulchraq; manet. & hoc quia sola bona amauit: mala autẽ & iniqua odio habuit. non ab re igitur propheta dixit/ a mãdatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis. q; si ad vias labatur iniquitatis: soluitur protinus illa mentis decentia & disperit. nam iniqua: inualida/ falsa malaq; sũt. & is pinde perit: vt qui sanis relictis/ad sola morbifica se conuertit/ illico vires illidẽs/ eneruans/ frangens/ sanitatem amittens/ atq; perdens formæ gratiam/ inualidus iacens/ & perperam sensibus vtens: horribilis tunc odibilisq; potius q̃ amabilis.

ADVERTE. Sexto versu. quia tu legem posuisti michi: Hieronymus ex hebræo/ quia tu illuminasti me: quo designatur non tam illi legem positam: q̃ apertam & manifestam. nã nichil prohibet multis legẽ esse positã quæ illos non illuminat/quia nondũ detecta & aperta: sed quibus detecta est lucet. & iterius/declaratio sermonũ tuorũ illuminat. quapropter idẽ intelligendũ puto/quia tu legem posuisti michi: acsi diceretur tu legẽ declarasti michi.

XIIII

Nun.

n 1 LVcerna pedibus meis verbũ tuum: & lumen semitis meis.

Nun.

n 2 Iurauí & statui: custodire iudicia iustitię tuę.

Nun.

n 3 Humiliatus sũ vsq; q̃q; dñe: viuifica me secũdũ verbum tuum.

Nun.

n 4 Voluntaria oris mei beneplacita fac dñe et iudicia tua doce me.

Nun

n 5 Anima mea in manib⁹ meis semper: & legẽ tuam nõ sum oblit⁹.

Nun

n 6 Posuerũt peccatores laqueũ michi: et de mãdatis tuis nõ errauí.

Nun.

n 7 Hęreditate acquisiui testimonia tua in ęterñ:

Sempiternum.

LVcerna pedibus meis verbum tuũ domine: et lumen semitis meis.

Sempiternum

Iurauí & statui: custodire iudicia iustitię tuę.

Sempiternum.

Humiliatus sũ vsq; q̃q; dñe: viuifica me secũdũ verbũ tuũ.

Sempiternũ

Voluntaria oris mei bñplacita fac dñe: et iudicia tua doce me.

Sẽpiternũ

Aia mea i manib⁹ tuis semper: & legẽ tuã non sum oblitus.

Sẽpiternũ

Posuerũt pctõres laqos michi: & a mãdatis tuis nõ errauí.

Sẽpiternũ.

Hęreditate acqsiui testimonia tua in ęternũ:

ℸ

LVcerna pedí meo verbum tuum: & lux semitę meæ.

ℸ

Iurauí & perseuerabo: vt custodiã iudicia iustitiæ tuę.

ℸ

Afflictus sum vsq; nimis dñe: viuifica me iuxta verbum tuum.

ℸ

Voluntaria oris mei cõplaceãt tibi dñe: et scdm iudicia tua doce me.

ℸ

Aia mea in manu mea semper: & legis tuę non sum oblitus.

ℸ

Posuerũt impij laqueũ michi: & a preceptis tuis nõ aberraui.

ℸ

Hęreditas mea testimonia tua in sempiternũ:

	qa exultatio cordis mei	qa exultatio cordis mei	quia gaudiũ cordis mei
	sunt. Nun.	sunt. Sempiternum.	sunt.
n 8	Inclinaui cor meum ad	Inclinaui cor meum ad	Inclinaui cor meum vt
	faciendas iustificatiões	faciendas iustificatiões	facerẽ iustitias tuas: p-
	tuas in æternum: pro-	tuas in æternum: pro-	pter æternam retribu-
	pter retributionem.	pter retributionem.	tionem.

QVARTEDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

n ℂ Lucerna pedibus meis verbum tuum: & lumen semitis meis. Viator qui noctu ambulans lucernam manibus præfert viam illuminantẽ/magna fiducia incedit, prętenta pedibus præcipitia vitat: lutulenta/lapidosa/voraginosa/ salebrosa/spinosaq; loca, & semper præuio lumine: inoffensum sequitur callem. Sed quid spiritualibus nox: nisi mundus in quo vt in nocte ambulatur? quid alta præcipitia: nisi superbia? lutũ: fœda carnis inquinamenta? lapides: proximorum offensiones? voragines: insaturabilis gula? spinæ & salebræ: pungentium & asperantium opũ auara cupiditas? manus: interiores animæ sensus? via: actus? pedes: affectus? lucerna viam illuminans: verbum tuum O conditor spirituum? quo duce & monstrante quid agendum: superba/luxuriosa/detrimentosa/gulosa/ auaraq; vitantur/ & inoffensus curritur iustitiæ callis. vt merito dicere possit prudens spiritualis viator: lucerna pedibus meis verbum tuum/& lumen semitis meis.

n ℂ Iuraui & statui: custodire iudicia iustitiæ tuæ. Iusiurandum mirabile vinculũ est, quippe quo fortius spiritus q̃ ferro/q̃ adamante vinciatur corpus. nullus potentior/ nullus indissolubilior nexus: diuinç constantiæ penitus immobilis/indissolubilisq; signaculum. nõne cum diuinum iusiurandũ alicui adest: prorsus immobile/ immutabileq; est? vt vel hoc solo/tu domine qui omnino inastringibilis es: teipsum astringere videare. hoc vinculo vir spiritualis tuę immutabilis constantię imitator/ custodię legis tuę se astringit/& q̃ potest fortissime ligat: vt illi immobiliter adhæreat/vt instabilitatem suam stabilitate firmet. quã scit non ex se/sed ex illa tua ineffabili immutabilitate prouenire posse: & proinde similitudinem eius/iusiurandum & statum proponit/ac dicit. iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. O q̃dulce vinculum & nunq̃ violabile: quod nos omni bono alligat, & cõtra/q̃ misera/ q̃ infœlix solutio: quæ nos ab omni bono separat. 2

n ℂ Humiliatus sum vsquequaq; domine: viuifica me secundum verbum tuum. Naulgantes mare (repente deficiente vento) cepta peragere nequeuntes/tandem deficiũt animis, & te supplices precantur vt tu qui producis ventos de thesauris tuis: illis auram benignitatis tuæ suscites/ac impartiaris. quo leuatis velis/extensis carbasis: portum quem optãt/ attingere queant. Hunc in modum spiritualis seruus tuus/ repente substracta gratia tua quasi aura impulsrice/nauigio: executionem bonorum non inuenit/concidit animus/deficiunt vires/torpida mens iacet carne grauata & mortuæ simillima/anxiatur/ turbatur/ clamat ad dominum largitorem gratiarum. humiliatus sum vsquequaq; domine: viuifica me secundũ verbũ tuũ. da menti meæ in executione mandatorum tuorum cursum/da alacritatem/da gratiam viuificantem/erige iacentem/ excita torpentẽ/ viuifica mortuũ: da prosperum flatum perducentem ad te vnicum desyderiorum meorum portum. 3

n ℂ Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me. Qui gratiam petit: quid aliud vult q̃ sua verba placere? nautę qui iacta anchora in medio salo diu pro aura supplicant: quid aliud/q̃ vota sua suscipi? quid etiam aliud vult seruus tuus cũ petit/ voluntaria oris mei beneplacita fac domine/ & iudicia tua doce me: nisi cum gratiam tuam substraxeris/& se tristem reperiat/ & impotem exequi quæ vult/ immo & carnem spiritui reluctantem/quid vult inquam/nisi vt voluntatem suam quam ore tibi exprimit beneplacitam acceptes ac exaudias/& tuam illi adiutricem gratiam repares/& iudicia tua exequi doceas? nã tunc se iudice miser & infœlix de se queri potest: velle adiacet michi/ perficere autem/bonum non inuenio. quapropter a te posse petit: qui es omne posse/& sine quo nichil potest. quod vnum a te inquam posse opẽ petere/si non haberet aut contemneret: proculdubio spiritu mortuus esset. 4

n ℂ Anima mea in manibus meis semper: & legẽ tuã non sum oblitus. Cum quispiam sibipsi relinquitur: in manibus suis est. cũ vero quicq̃ per se absoluere nõ sufficit: ab altero iuuatur (etsi tunc in manibus suis est & suę semper potestatis) est etiã in manu alterius, vtri usq; eni seruaẽ libertas: & eis qui iuuat et eius qui iuuatur, vir igiẽ spiritualis siue tu suppo 5

Pſal. 118 Ogdoas. 14. Lucerna.

nis gratię tuæ manum/ ſiue gratiam tuam ſubſtrahis qui es ipſa libertas & ipſa libertima bonitas: ſemper in manibus ſuis eſt & ſuę poteſtatis, vt ipſa ſpiritualis ſeruitus / libera etiam intelligatur: ſeu tu liber es dominus/ vt & illa ſeruitus imitetur libertatem, & reuera libera ſeruitus: non ſeruitus/ ſed dominatio quædã eſt. qua ſpiritus & carne & mũdo ſuperior: illis dominatur, & tibi ſeruire: potius dominari eſt q̃ ſeruire, neq; enim qui ſpiritu ſeruit: ſeruum imitatur ſed dominũ. Attamen cũ gratiam & adiutricem manũ tuã ſubſtrahis: ipſe per ſe non valens legẽ tuam exequi/ ſibiipſi relictus eſt/ & in manibus ſuis, qui ſi tunc etiã legis tuæ non obliuiſcitur/ vbi eã minus exequi potens eſt: gratiæ tuæ ſe prępa rat quantum in ſe eſt/ vt ſibi ex tua miſeratione manus porrigas, & affectũ cordis ſui ãte te ponit/ ac dicere poteſt, anima mea in manibus meis ſemper: & legem tuam non ſum oblitus, michiipſi ſum derelictus/ ex me non inueniens exequendæ legis tuæ poſſibilitatẽ: nichilominus legem tuam non ſum oblitus/ auxilium tuum qui ſolus iuuare potes/ qui et ſolus benigniſſimus es ſpe ſemper certiſſima pręſtolatus.

n ¶ Poſuerunt peccatores laqueum michi: & de mandatis tuis non erraui. Tunc carnales 6
hoſtes maxime inſultant: cum quem vident ſibimetipſi derelictum/ nullius quidem alteriꝰ ope fultũ, conſimili quoq; modo & ſpirituales nequitiæ: cũ quẽ intuẽtur p̃ſentis gratię auxilio deſtitutum, nam tunc aduerſus ſpiritũ/ germina peccati male in carne plantatas concupiſcentias habent adiutrices: quæ eum remorantur ad alta conſcendere conantem, his autem armis/ his laqueis adiuta impiorũ caterua: certat vt vincat, ille vero reluctatur: ne vincatur, et ſi (te ſpectatore O præmiorum equiſſime largitor) ſtrẽnue ſe geſſerit/ nichilq; contra legem tuam admiſerit/ tametſi non omnia exequatur vt vult: nichilominus dicere auſit, poſuerunt peccatores laqueum michi: & de mandatis tuis non erraui, non enidere linquitur: ſed probatur, neq; procul abeſt miſerantis auxilium: vbi iniquitas nititur opprimere iuſtum.

n ¶ Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei ſunt. Viro 7
carnali/ delectatio perditionis eſt ſignũ: pœnitudo autem & amaritudo/ ſignum ſalutis, contra vero/ ſpirituali: triſtitia/ abſentis gratię indicium, porro delectatio & dulcedo: iam reſtitutæ & præſentis manifeſtatio, ſic ſane caro & ſpiritus reſpõdent ex aduerſo, & quod abſens ſpiritum triſtificat: idipſum præſens lætificat. atqui tua gratia/ tuum præſidium cũ abeſt O deſolatorum conſolator immenſe/ ſic triſtitiam affert: vt ſolis abſẽtia corpori frigiditatem & oculis mœſtitiam ac pauorẽ, qua propter omnis ſpiritus ſine te: frigidus/ mœſtus/ pauidus/ afflictus & impotens, contra autem te præſente/ te præſule: feruens/ lætus/ confidens/ conſolatus/ validus, quid eſt igitur quod tuus ſeruus paulo ante/ tam miſerabundus/ tam ſupplex/ ſe querens afflictum/ ſe ſibiipſi derelictum/ inſidijs hoſtium circũuallatum: nunc de hæreditate teſtimoniorum tuorum gaudet? hæreditate (inquit) acquiſiui teſtimonia tua in æternum/ quia exultatio cordis mei ſunt. quid hoc inquam? niſi quia cito illi affuiſti auxiliator/ & gratiam reparaſti? cum enim ſupplicem exaudiſti/ cum ſuppetias tuliſti: prece ſua & hac tua exauditione beniguiſſima: viſus eſt ſibi æterna poſſeſſione teſtimonia tua acquiſiiſſe, in quibus meditandis & exequendis: ſita eſt omnis voluptas & delectatio cordis eius. qui enim in illis exultat: in te & propter te exultat/ a quo ſũt & propter quem ſunt vniuerſa.

n ¶ Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum: propter retributio- 8
nem. Magna lux O dominator æterne (qui lux es incomprehenſibilis) tua gratia eſt. qua præſente ſpiritus videt te finalem bonorum operum retributionem, tu es finis finium: in quo ſolo/ ſpiritus quieſcunt. Sed quo modo quieſcunt? Per quandam aſſimilationem. ſic ignis in cœlo quieſcit ſubtilitate ſimillimus: aer in igne ſimilis feruore/ terra in aqua ſimilis frigore. ſic in te quieſcent/ & te fruentur illi ſoli: qui quadã tui aſſimilatione reddũtur quoquo pacto tuæ lucis capaces. vt ſol ſolis infulget oculis ſeq; præbet cõprehenſibilem: q̃ ſolus in corpore oculus igenita ſerenitate & perſpicuitate/ cœleſti lumini ſimilis eſt/ et proinde aliquatenus ſolis capax. Sed quid animam lympidam & ſerenam facit tuiq; quodammodo ſimilem/ qui in vmbra figuras lucem/ & in finito infinitatem? tui inquam quodãmodo ſimilem/ iuſtã/ piã/ ſanctã/ bonam/ veracem/ beneficam/ efficacem/ vluentem et potentem? nonne tu per iuſtificationum tuarum cuſtodiam & obſeruationem? ergo obſeruationes illę tuæ/ quædam ſunt aſſimilationes: per quas quiſpiam in te tendit vt in ſuum finem. quomodo igitur totę animi vires inflectędæ nõ erũt ad huiuſmodi obſeruationẽ? Erũt profecto/ neq; ab re dicit ſeruus tuus quem tu illuminaſti/ cui tu mãdata tua pro hęreditate dediſti: inclina cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum/ pro-

ꝓter retribūtionem, acſi aperte diceret: totum animum inflexi ad mādatorum tuorum obſeruationem propter teipſum/quem in tuo lumine video omnium cōſummationū conſummationem/omnium bonorum operum finem/retribūtionem/& ęternam quæ ſe vltro propagat bonitatis mercedē/largitatem quidem infinitā vltro ſe largientem/& quantum quiſq; capax eſt ſemetipſam infundentem.

ADVERTE. Sexto verſu, & de mandatis tuis non erraui, melius videtur dicendū ex hebręo/& a mandatis tuis non errauī, vbi habetur: & a pręceptis tuis nō aberraui. ſic enim ſermo melior/ ſicq; habet romana tralatio. ¶Octauo verſu, in æternum propter retribūtionē: Hieronymus ex hebręo/ propter æternā retributionē, alij cenſent verſū ſic eſſe legendū: inclinaui cor meū ad faciendas iuſtificatiōes tuas ad ſęculi finem, ſic enim LEOLAM EQVEB quod hic habetur/ interpretādum cenſent, & vocabulū hic quod leolam ſequitur/ proprie metā & terminū/ſed trāſlatitie mercedem laboris ſignificare/eo q; merces ſit finis laboris, itaq; interpretes metaphorā accepiſſe & proprīū reliquiſſe ſenſum, & qui hoc modo legit & itelligit: nō niſi pie legit & intelligit, at qui legit in æternū propter retribūtionē/quaſi dicat ꝓpter mercedē: ambiguitatē habet, nā vir iuſtus & vere ſpiritualis ſeruitiorū ſuorū mercedē non cogitat: ſed ſtudet facere quod debet/ quod ſe ſcit pro dignitate implere non poſſe, & cū ōnia fecerit quod potuit (quāquā ſciat ſibi repoſitam coronam iuſtitię) non mercedē/non debitū putat ſed gratiā, & plane fatetur q; inutilis & tanto dono in infinitū inferior/indigniorq; ſit ſeruus. Et ſeruus quiſpiā qui diceret inclinaui animū meū ad facienda mandata domini mei propter retribūtionē/ propter mercedē quā a domino expecto: non videtur propter dominū ſuum illa facere ſed potius propter ſe/et nō præcipue dominū ſuū reſpicere/ſed ſe. quare neq; dominus ab eo propter ſe diligi videretur/ſed propter aliud: & ſeruus ille tandē male de domino ſuo meritus. quomodo igitur ad deū audebimus dicere faciā iuſtificationes tuas/implebo legē tuā propter retribūtionē/propter mercedē quā abs te expecto? Re vera hic dicunt q; ſi hic ſenſus exprophęta elicitur & id ſpiritualis vir dicit: non niſi propter deū id dicit, nā ipſe finis/ merces & retributio eſt ſpiritualium, acſi intelligeremus inclinaui cor meū ad faciendas iuſtificationes tuas in æternū propter te qui es finis/merces & retributio. & id apertius indicari cum dicitur: propter æternā retribūtionē, nā vnicū eſt æternū: qui eſt deus ſuperimmenſus & ſuperbonus/omniū beatorū merces & pręmiū. Hoc apparentē habet ſatiſfactionem: niſi quis ad vocabulū inſurgat, eſto deus retributio; & merces ſit beatorū, hæc tamen ei ad ſe non conueniunt: neq; enī ſibiipſi retributio/ merces & pręmiū dicitur/ ſed vt bonū iam eſt alienū, quare qui inclinatur ad iuſtificationes dei propter retribūtionē: non tam propter deū vt deus & abſolute idipſū quod eſt/inclinari videtur/ q̄ vt deū/ ſuū futurū bonū cogitat. Si ita eſt: nichil crediderim abſurdū/ ſi deus maxime propter ſe diligatur, quia eſt ſummū bonū & finis finiū & maxime oīm propter ſe diligibile ipſaq; ſumma diligendi ratio/& etiā ſed ſecundo quodāmodo loco: quia eſt ſanctorum merces & pręmium/ & non tam propter ſanctos q̄ contēplatione exuberantis bonitatis eius qua ſanctis ſe dat vltro pręmiū, itaq; ſi diligo deum propter retribūtionem/non meipſum niſi ex accidenti reſpiciam: ſed præcipue eximiam & exuberantem bonitatem dei/qua ſeipſum vltro dat ſeruis ſuis liberum donum, quia tanta bonitate eſt/tanta liberalitate: vt dare velit maximū donū, & quia nichil ſeipſo dare poteſt maius: ſe dat mercedē & pręmiū. & hoc modo deū ꝓpter ſe nō propter aliū amat, & quomodo deū propter me amabo: qui me ꝓpter me amare nō debeo/ſed ꝓpter eū cuius incōprehenſibili bonitate/gratia & miſeratiōe imago ſū & ſimilitudo/ſiue igitur legero inclinaui cor meū ad faciendas iuſtificatiōes tuas ad ſæculi finē/imo ad ęternitatis infinibilitatē/ſiue i ęternū ꝓpter retribūtionē/ aut ꝓpter ęternā retribūtionē: itelligētiā pietate iuuo/oculū non in me/non in ſpirituali viro quocunq; ſed in deo figendo: & eum qui eſt omnis finis & ſolus abſolute propter ſe/finem faciendo.

Samech.

ſ1 INiquos odio habui: & legem tuā dilexi.

Samech.

ſ2 Adiutor et ſuſceptor me⁹ es tu: et i verbū tuū ſuperſperaui.

Samech.

Adiutorium.

INiquos odio habui: & legem tuā dilexi.

Adiutorium.

Adiutor & ſuſceptor me⁹ es tu: & i verbo tuo ſuꝑſperaui.

Adiutoriū

Q XV

VMultuoſos odi ui: & legem tuam dilexi.

Protectio mea & ſcutū meum tu es: verbū tuū expectaui.

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
118 Ogdoas. 15 Iniquos.	ſ3	Declinate a me maligni: & ſcrutabor mãdata dei mei. Samech	Declinate a me maligni: & ſcrutabor mãdata dei mei. Adiutoriũ.	Recedite a me maligni: & cuſtodiam mandata dei mei.
	ſ4	Suſcipe me ſecũdũ elo quiũ tuũ & viuã: & nõ confundas me ab expectatione mea. Samech.	Suſcipe me ſecũdũ elo quiũ tuũ et viuam: et ne cõfũdas me ab expectatione mea. Adiutoriũ.	Confirma me ſecundũ verbum tuum & viuã: & noli me cõfũdere ab expectatione mea.
	ſ5	A diuua me & ſaluꝰ ero: & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. Samech.	Adiuua me & saluꝰ ero: & meditabor in tuis iuſtificationibus ſemp. Adiutorium.	Auxiliare michi & ſaluus ero: & delectabor i præceptis tuis iugiter.
	ſ6	Spreuiſti omnes diſcedẽtes a iuſtitijs tuis: qa iniuſta cogitatio eorũ. Samech.	Spreuiſti omnes diſcedẽtes a iuſtificationibꝰ tuis: qa iniuſta cogitatio eorũ eſt. Adiutorium.	Abieciſti õnes qui aduerſantur preçepta tua: quia mendax cogitatio eorum.
	ſ7	Prꝛuaricantes reputaui omnes peccatores terꝛ: ideo dilexi teſtimonia tua. Samech	Prævaricantes reputaui õnes peccatores terræ: ideo dilexi teſtimonia tua. Adiutorium.	Quaſiſcoriam computaſti omnes impios terræ: propterea dilexi teſtimonia tua.
	ſ8	Cõfige timore tuo carnes meas: a iudicijs enĩ tuis timui.	Infige timore tuo carnes meas: a iudicijs enĩ tuis timui.	Horripilauit a timore tuo caro mea: & iudicia tua timui.

QVINTEDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

ſ ¶ Iniquos odio habui: & legem tuã dilexi. Qui bono appropinquat: ſecedit a malo, & qui 1
ſummis ſe vnit: ab imis ſe ſeparat, atqui amor approximat/ coniungit/ vnit: odium elongat/ diſiungit/ diſſociat, eſt igitur amor/ approximatio quædam amantis & amati/ coniunctio/ vnio, & contra: odium/ elõgatio quædam odientis & exoſi/ diſiunctio & ſeparatio. iniquitas deorſum iacet: omni graui grauior & ponderoſo ponderoſior, lex autem tua O ſũma æquitas: ſurſum eminet omni leui leuior & ſublimi ſublimior, qui igitur tuæ legi appropinquat: ab iniquitate diſcedit, qui illi appropinquat: illam amat, & quanto perfectius ſe legi coniungit & vnit: tanto iniquitatem odit, & qui iniquitatem odit: quomodo amare poteſt iiquos/ quippe quos diuina iuſtitia nudatos ſpoliatoſq; / iniquitas deformes reddit & obſcuros/ non enim forma/ ſed infotmitas iniquitas, & contra/ lex tua & æquitas: nõ ſolum forma/ ſed & quædam diuiniformitas, iure ergo dixerit quicunq; tibi fideliter ſerui/ iniquos odio habui: & legem tuam dilexi, nam niſi legem tuam diligeret & inimicos legis tuæ odio haberet: nequaq; tibi fideliter ſeruiret.

ſ ¶ Adiutor & ſuſceptor meus es tu: & in verbum tuum ſuperſperaui. O ſublimitas/ infima 2
pertigens: & infinitas ſupergrediẽs altiſſima, in tribus/ ſpirituales viros ſupra ſeipſos eleuas: fide/ ſpe/ charitate, fide quidem: ſupra poſſibilẽ intelligibilitatem, ſpe: ſupra boni apꝛehenſibilis expectationẽ, & charitate: ſupra propriꝛ poteſtatis amorem, vt igne ferrũ calet/ & magnete ſurſum leuatur detineturq; ſupra propriam efficacitatem. Hæc igitur haberi non poſſunt ſine adiutorio & beneficio eleuantis: qui eleuando purgat/ illuminat/ incendit ac perficit, vt has ſuperbeneficas dotes pati/ q̃ agere potius intelligantur/ qui illas habent, quapropter hanc eminentem ex obſeruatione tuę legis/ incompꝛehenſibilis boni fidem habens vnus ſeruorum tuorum: vnde habeat/ vnde ſuſcipiat teſtatur/ dicens, adiutor & ſuſceptor meus es tu: & in verbũ tuum ſuperſperaui, adiuuiſti/ eleuaſti/ ſuſcepiſti: & ſpẽ expectationemq; ex verbo tuo ſupra memetipſũ propriaſq; vires excedẽtẽ cõcepi.

ſ ¶ Declinate a me maligni: & ſcrutabor mãdata dei mei. Quis odiũ/ mente & affectu ſepa- 3
ret: non tamen ſemper loco atq; ſitu diſiungit, nam vbi mente eſt amor boni: illic & odiũ mali, ſed amor boni ſurſum eſt/ & ſurſum ſolum reſpicit: & quod reſpicit/ eſt ipſum verũ/ bonum/ pulchrum/ lucidum/ ipſumq; delectabile, odium vero mali ſurſum neq; / ſed deor =

respicit: & quod respicit malũ est/informe/tenebrosum/ tristificũ, ergo quando qui odit & quod oditur locis non separantur: molesta & tristifica est exosi mali presentia, insuper malum bono est vt in perniciem trahat perdatq; insidiatiuũ, nã mali est perdere: vt boni saluare. Quapropter dei seruus malignorũ turbis eum impedire et perdere nitẽtibus circũsep tus: plerũq; in has voces erũpere cogitur, facessite/abscedite/declinate a me maligni: & scrutabor mãdata dei mei. Id fũmopere cupiẽs: vt quos ob malitiam non ob naturã odit/ quemadmodũ & affectu ita queq; presentia & locis dispescantur atq; disseparentur.

f ¶ Suscipe me secundũ eloquiũ tuum & viuam: & nõ confundas me ab expectatiõe mea. 4

f ¶ Adiuua me & saluus ero/ & meditabor in iustificationibus tuis semper. Sed non satis 5 est eos qui impedientis/tristificẽ/noxiæ atq; mortiferę fũt malitiæ/ presentia & locis esse seperatos: nisi sit qui suscipiat & viuificet liberatũ. neq; enim ouis si deseritur a lupo/protinus salua est: nisi pastor assit qui requirat/qui repertã alat/ qui a noxijs defendat vitãq; ministret. verũ et si pastor ille e luporum faucibus eam eripiat: vitam illi donat/lupiq; discedunt. Hunc in modũ quicunq; tibi in spiritu famulatur O pastor eterne: petit vt aut noxijs abeũtibus næquitijs/aut potius de medijs earũ insultibus eum eripias ad te tota mẽtis deuotione clamans, suscipe me secundũ eloquium tuum & viuam: & non cõfũdas me ab expectatione mea. expectat auxilium tuum/ expectat teipsum: tu es illi vita/ tu salutis presidiũ/tu alimentum/tu es illi omne bonum. si susceperis ab hostibus: tum mente solatus tum tristi & molesta eorũ presentia liberatus in te viuet. at nisi suscipias/subuenias/ succurras: cõfunditur vagus/inops/errabũdus/ nullo cibo vnde viuat/nullo presidio quo saluetur nullo loco vbi quiescat vsq; reperto. & quomodo tunc meditabitur mandata tua? quomodo in illis cõsolabitur iugiter? clamat igitur rursum/& merito clamat. adiuua me & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper.

f ¶ Spreuisti õnes discedentes a iustitijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum. O domine qui 6 creas omne bonũ: et ad te õne bonũ recipis. si oculus purus omne abijcit impurũ/et corpus purũ ab alimento omne secernit impurũ quo sibi solũ purum vniat/ abijciat autẽ repellatq; impurum: non est mirũ si tu qui es ipsa puritas abiecisti/repulisti/spreuisti omnes discedentes a iustitijs tuis/quia iniusta cogitatio eorum. nam si iusta cogitatio pura: profecto iniusta quippiam impurum est. non tamen repellere vis: qui præcipis, estote sancti: quia ego sanctus sum. quid enim est sanctum: nisi purum? sed illi vltro se impuros facientes te cuius natura est vnire / suscipere/ colligere: vt eos tandem abijcias atq; expellas compellunt.

f ¶ Præuaricantes reputaui õnes peccatores terrę: ideo dilexi testimonia tua. Oculus car- 7 nis & oculus spiritus alio & alio modo iudicant. nam quod oculus carnis magnificentiã iudicat equorum pompa/& honesta clientum familia decoratã: plerũq; spiritualis oculus iudicat superbiam bestijs insidentem/plurima gnatonum & parasytorum turba infamatã. nam tu domine virtutum sedes super cherubim & scientię plenitudinem. quare sedes seruorum tuorũ scientia est mandatorum tuorum. ille insuper iudicat fœlicitatem: iste miseriam. ille diuitias & sufficientiam: iste inopiam & insufficientiã. fœdũ iste: pulchrũ ille. recte iste: ille perperam. nam vniuersa illa preuaricari faciunt ita iudicantes. saluant autem iudicium: testimoniorum tuorum dilectio & custodia. purgatus igitur vere dives & beat9/ qui terrenis omnibus calcatis dicere valuerit: prævaricantes reputaui omnes peccatores terræ/ ideo dilexi testimonia tua. nam nisi contemnat quæ tu contemnis/ & nichilipendat quæ vt scoriam & purgamentum ducis: nullo pacto testimoniorum tuorum constringetur amore. quæ si non amabit: nullo pacto (vt par est) illa obseruabit/ neq; in illis sese exercebit.

f ¶ Confige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui. Domine quis non timeat 8 te qui contemplatur tuam potestatem: cui nemo potest resistere? qui sapientiã tuã meditatur/quam nichil potest latere/& qui reperis in angelis tuis prauitatẽ? qui insuper infinitã iustitiã tuam cogitat: cuius proprium est nullum malum impunitum sinere? quis inquam non paueat/qui velit abyssum iudiciorum tuorum mente reuoluere? at si carnales affectus sequamur: incidimus in potentiam tuam/ delictum nostrum latere non valet sapientiam tuã/nõ effugere iustitiã/nõ iudiciorũ tuorum abyssum. prudens igitur est qui te assidue pcatur: confige timore tuo carnes meas/a iudicijs enim tuis timui. neq; enim timor ille depressus sed altus: quem tua omnipotentia/quẽ sapientia/iustitia/et iudiciorũ tuorũ abyssus et immensa profunditas creat/ac continet. vt neq; amor ille submissus: quem tua õnipotens parit bonitas/ charitas inflammat et misericordia fouet. Et cum tu domine æque

118 Ogdoas. 15 Iniquos. 16

potens ſis & æque bonus/æque miſericors & iuſtus: videris æque timendus et amandus, ſi enī ſolū potens eſſes & ſcelerū vidēx; timereris ſolū & nō amareris, ſi ſolū bonus et miſericors: amareris ſolū at nō timereris, quare impoſſibile videt: te quē bene diligere qui non timeat, atq; æque ipoſſibile: te bene timere qui nō amet. & vterq; hic timor et amor ſāctus, verū qui te tantū timeret ratione pœnæ/& quē reformidat cruciatus: hic timor abiectus/illiberalis/infimus et ipurus, nō enī a potētia/ſapiētia/iuſtitiaue aut iudicijs tuis naſceretur & procederet: ſed cū in ſe male flectit oculū ſeruus næquam & flagitioſus.

ADVERTE. Sexto verſu, ſpreuiſti oēs diſcedentes a iuſtitijs tuis: Hieronymus ex hebræo/ableciſti oēs qui aduerſantur præcepta tua, & rectius hic præcepta q̄ iudicia, aut a iudicijs vt corrupte paſſim cani et legi ſolet/ſpreuiſti oēs diſcedentes a iudicijs tuis, nā nō hic SAPHAT aut MISEPHAT quod inde deriuatur habetur/ſed MIHVQ quod a vocabulo HOQ deſcendit præceptū ſignificante, quod & in octonario Aleph verſu quinto & Gimel ſeptimo vt & hic expoſuit Hieronymus præcepta/& interpretes iuſtificationes & in iuſtificationibus, quapropter ſi nolebant vertere præcepta/ſaltē vt ſibi ipſis conformes eſſent/vertere debuerūt hic iuſtificationibus tuis aut a iuſtitijs tuis, quod et fecerunt hoc modo in tralatione gallica/illo in romana et in græco ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου. ¶ Septimo verſu, præuaricantes reputaui oēs peccatores terræ: Hieronymus ex hebræo/quaſi ſcoriā cōputaſti oēs impios terræ. vbi vir ſpiritualis ad deū dirigit ſermonē & nō de ſe loquitur, quod et præcedens verſus ſpreuiſti oēs diſcedentes a iuſtitijs tuis quia iniuſta cogitatio eorū: ſatis expoſtulare videt, nobis igitur potius legendū eſſet reputaſti. ¶ Octauo verſu, confige timore tuo carnes meas: Hieronymus ex hebræo horripilauit a timore tuo caro mea, et hoc pacto rectius dici putant, id enī ſignū excedentis timoris autumant erectionem pilorū in cute, quod non modo hoibus/ſed et brutis aīalibus accidit in timore, & hæc pilorū erectio/horripilatio nominatur/quaſi ex horrore rigeāt pili, et quomodo etiā peteret/cōfige carnes meas timore tuo: cōtinuo ſubiūgēs/a iudicijs enī tuis timui: ſi enī timuit a iudicijs dei: timor nequaq̄ petēdꝰ erat quē iā habebat, ſed hęc particula a iudicijs enī tuis timui/optime ſubiūgitur cauſa eius qđ Hieronymus habet/horripilauit a timore tuo caro mea, quaſi diceret horripilauit quidē/nec ab re: quia a iudicijs tuis timui.

XVI

Ain.

a 1 FEci iudicium et iuſtitiam: nō tradas me calumniātibus me,

Fons.

FEci iudicium et iuſtitiam: ne tradas me ꝓſequentibus me.

Ꝝ

FEci iudicium & iuſtitiam: ne dereliquas me ijs qui calumniantur me.

Ain.

a 2 SUſcipe ſeruū tuum in bonum: non calumniētur me ſuperbi. Ain,

Fons.

ELige ſeruū tuū in bonū: vt non calumnientur michi ſuꝑbi. Fons.

SPonde pro ſeruo tuo in bono: ne calumnientur me ſuperbi. Ꝝ

a 3 OCuli mei defecerūt in ſalutare tuum: & in eloquiū iuſtitiæ tuę. Ain.

OCuli mei defecerūt in ſalutare tuum: et in eloquiū iuſtitię tuę. Fons.

OCuli mei defecerūt in ſalutare tuum: & in eloquium iuſtitiæ tuæ. Ꝝ

a 4 FAc cum ſeruo tuo ſecūdum miſericordiam tuam: & iuſtificatiōes tuas doce me. Ain.

FAc cum ſeruo tuo ſecūdum miſericordiam tuam: & iuſtificationes tuas doce me. Fons.

FAc cum ſeruo tuo iuxta miſericordiā tuā: & ꝑcepta tua doce me. Ꝝ

a 5 SEruus tuus ſū ego da michi itellectum: vt ſciā teſtimonia tua. Ain.

SEruus tuus ſū ego da michi itellectum: vt ſciā teſtimonia tua. Fons.

SEruus tuus ſum ego inſtrue me: & cognoſcā teſtimonia tua. Ꝝ

a 6 TEmpus faciendi domine: diſſipauerūt legē tuam. Ain.

TEmpus faciēdi domine: diſſipauerunt iniqui legem tuam. Fons.

TEꝑus eſt vt facias domine: prævaricati ſunt legem tuam. Ꝝ

a 7 IDeo dilexi mādata tua: ſuꝑ aurū et topazion

IDeo dilexi mādata tua: ſuꝑ aurū et topazion

PRopterea dilexi mandata tua ſuper aurū &

GALL.	ROM.	HEB.
Ain.	Fons.	topazion.
a s Propterea ad ōnia mā datatua dirigebar: oēm viā iniquā odio habui.	Propter ea ad oia māda ta tua dirigebar: omnē viā iniquā odio habui.	Propter ea i vniuerſa p̄ce pta tua direxi: oēm ſemi tā mēdacij odio habui.

SEXTEDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

a ℂ Feci iudiciū & iuſtitiā nō tradas me calūniātibus me. Qui mandata tua cuſtodit qui es 1
omni iuſto iuſtior & omni iuſtitia ſuperior: iudiciū et iuſtitiā facit. ſontes plectit vt lex pręcipit: imo ſeipſū ſi delinquit, innocentes abſoluit. & hoc eſt iudiciū, geminū amorē cuſtodit. a re aliena abſtinet. alienū cubile ceu rē ſacrā non violat. propriū thorū ſeruat icōtaminatū. a ſanguine manus mūdas cōtinet/ & reliqua quæ lex iubet obſeruat. & hoc eſt iuſtitia, attamē ſi ipſe ſibiipſi reliquitur: poteſtati aduerſariorū traditē/ quippe quib⁹ reſiſtere nō valet. quis eni ſibiipſi relictus: illi reſiſteret/ cui nō eſt ſup terrā poteſtas q̄ cōpareť? qui factus eſt vt nullū timeret. qui oē ſublime videt: & qui eſt rex ſup vniuerſos filios ſuperbiæ. Si leo fortior eſt ceruo/ & illi nullo pacto reſiſtere poteſt/ ſi accipiter colūba/ ſi lup⁹ agno/ q⁹ naturales ſūt hoſtes: quis etiā dubitat ſpiritualib⁹ hoſtib⁹ nos lōge ipares viribꝰ/ niſi ſuperior cuſtodia nos cōtinue tutareť ac defēderet? nō igitē in viribꝰ ꝓpriis eſſe fidēdū/ nō in operibus/ nō in bonitate: oſtēdit qui dicit/ feci iudiciū et iuſtitiā: nō tradas me calūniātib⁹ me, nō enī in iudicio/ nō in iuſtitia quā fecit cōfidit: ſed ī tua ſola bonitate et miſericordia.

a ℂ S uſcipe ſeruū tuū in bonū: non calumnientur me ſuperbi. Si paſtor ouē deſerat: deſe- 2
ritur in malo/ vt cui lupus facile morſus infigat necēq; intentet, ſi ſuſcipitur a paſtore: ſuſcipitur in bono/ vt cui lupus nequaq̄ etiā ſi cupit nocere poſſit, ita dominator ſuperbone/ quos tu cuſtodiæ tuæ dignaris auxilio: omnes ſuſcipis in bono. Quare quicunq; præceptæ tua cuſtodit/ hoc ipſo clientelæ tuæ addictus: cū ſe ſciat ex opere ſuo nō poſſe defendi/ iugiter ad te precari debet, ſuſcipe ſeruū tuum in bonū: nō calūnientur me ſuperbi, nā ſi ſuperbi in te eleuantur qui es omnipotens: quid in ſeruos tuos facturi ſunt imbecilles et infirmos/ niſi tu tuearis qui ſuperbis reſiſtis/ & qui (vt ſcriptura ait) aufers ab impijs lucem ſuam/ & brachiū excelſum confringis? ſolent enim qui in dominū vlciſci nequeunt: in ſeruos debacchari & abū de furiā ſuam conuertere, at quomodo in te vlciſcereť q̄ virtutis es īfinitæ? et quomō ī ſeruos tuos nō ſęuiēt niſi ſuſcipias/ niſi defēdas: q̄ virtutis ſūt exiguæ?

a ℂ O culi mei defecerunt in ſālutare tuū: & in eloquium iuſtitiæ tuæ. Domine deus cuius 3
laus eſt ſilentium/ cuius verbū omniū ſalus/ cuius eloquiū iuſtificatio, ſi verbū tuum a mēte noſtra capi poſſet: haudquaq̄ aliquid magnū eſſet/ & ſimili quoq; pacto eloquiū tuū, vt lux omnis quæ ab oculo noſtro capi poteſt longe minor eſt luce ſolis/ quæ refugit viſionis noſtræ captū vtpote inuiſibilis: per quā tamen omnia videntur, eſt igitur verbū tuū īgnotū: per quod nichilominus omnia cognoſcuntur. & eloquium tuū incognitum: per quod omnia effabilia redcuntur. Cæterū ſi verbū noſtrum pro mentis noſtræ/ & eloquium pro oris noſtri eſt ratione: ergo & verbū tuum & eloquiū tuum pro tuę, vt igitur verbū noſtrū finitū & compręhenſibile/ & eloquiū menſuratū et effabile: optimo iure euenit vt tuū verbū infinitum ſit & incōpræhenſibile/ & tuum eloquiū immenſum & ineffabile. quomodo igitur non verū dicat/ qui oculis ſpiritualibus ad verbū & eloquiū tuū conuerſus alt: oculi mei defecerunt in ſalutare tuum & in eloquiū iuſtitiæ tuæ? ibi ſane vires deficiunt: vbi appræhendere non poſſunt, vbi non poſſunt effari: ibi te ignorantia videť/ quæ eſt apex ſcientiarū. te laudat ſilentium: quod omne excedit effabile verbum. te quidē videt et mirifice videt: quia te ſalutare ſentit, te ignorat: quia deficit/ quia tantæ coplæ lucis ſuccūbit. te laudat: quia te iuſtificantem agnoſcit, ſilet: quia identidem deficit/ vt qui iuſtificationis tuæ magnitndinem eloqui non poſſit. & quis enim ineloquibile eloqui poſſet?

a ℂ Fac cū ſeruo tuo ſecundū miſericordiā tuā: & iuſtificationes tuas doce me. Sol qui vi- 4
ſiones ſuperat/ captumq; refugit: eſt per quē omnia videntur/ & id neceſſario, identidē tu domine qui es omni ſcientia laudeq; ſuperior: es per quē omnia cognoſcuntur/ ſed id quidem libere, nam quod in creatura tua cōtingentia eſt: in te eſt neceſſitas, et quod in ea neceſſitas: in te eſt libertas. cū igitur pandis & manifeſtas iuſtificatiōes tuas: id libere facis/ & ſumme quidem libere/ vt qui es ſumma libertas, quapropter quod facis: gratia tua eſt & miſericordia tua, ad quem igitur aliū precandū eſſet: fac cū ſeruo tuo ſecundū miſericordiā tuā/ & iuſtificationes tuas doce me/ niſi ad te per quem ōnia cognoſcuntur/ & qui doces hominem ſcientiā? Verum quia tuum infinitum & incogitabile verbū/ & tuum eloquium immenſum/ & ineloquibile/ ratio ſunt cognoſcendarū iuſtificationū tuarū: ideo co-

gnitę ſemper relinquuntur amplius perfectiuſq; cognoſcendę/ ceu forma quædam ad infinitum cognoſcibile archetypum. vt in eis iuncta intelligantur notum & ignotum, quare doctus quicunq; et quantūcunq;: relinquitur a te ſemper perfectius conſummatiuſq; in iuſtificationibus tuis edocendus. idq; a te ſupplicĩter eſt petendum.

a ¶ Seruus tuus ſum ego: da michi intellectum vt ſcīa teſtimonia tua. O domine deus/ſcīē 5
tiarū dominus es, ſi nō dediſſes oculos: nullus/colorū ſcientiā fuiſſet conſecutus, ſi nō aures: nullus ſcientiā ſonorū & harmoniarū, haud abſimili modo/niſi dederis intelligentiā: nullus habiturus eſt teſtimoniorū tuorū ſcientiam, nō enim viſus ea percipit/nō auditus/non alius quiſq; ſeu interior ſiue exterior ſenſus, nā carnales ſunt & mundani, neq; ratio/aut mens ratione vtens illa ſapit, nam fide capiuntur: quæ lumen eſt ratione/illaq; mente ſuperius, etenim aliud lumen eſt quo viſus: & aliud ſuperius quo imaginaria appræhēdit virtus/quod quidē tenebræ nō offūdūt, & aliud ſuperius quo ratio: qđ et lucet in imaginariæ virtutis opacitatib⁹, ſed longe ſup̄mū eſt lumē teſtimoniorū tuorū, qđ ratione nichilominus in tenebris ſuis cæcutiente/infulget intelligētiæ: quā tu ipſe largiris, & hanc a te petit itelligētiā: qui petit teſtimoniorū tuorū ſcīētiā/inquiēs, ſeru⁹ tuus ſū ego: da michi intellectū vt ſciā teſtimonia tua. ad quid enī teſtimonia tua dediſſes: niſi velles vt ſcirēt illa?

a ¶ Tempus faciendi domine: diſſipauerunt legē tuā. Si precioſus aliquis frutex vt balſa- 6
mi frutex aut caſia ob ignorātiā in orbe periiſſet reſeruata quidē vno in loco plantula: tūc ſummopere ſcīētia neceſſaria eſſet/qua et coleretur & culta multiplicaretur/ne fūditus interiret, & quid precioſius lege tua domine virtutū? quæ cū hominū inſcitia negligitur/cōtemnitur/& pene extirpata vbiq; iacet/in auguſto duntaxat loco & apud paucos ſeruata: nonne neceſſaria vel maxime tunc eſt legis tuæ ſcientia/quo in amplum propagetur/& radicetur/ne funditus pereat/& ne ſimul cum ea intereat vniuerſa pietas & cunctorum hominum ſalus? nonne docebis/intelligentiāq; præceptorū tuorū propagabis? nonne ſerui tui iuſtiſſime ad te clamabunt/vociferabuntur/eiulabunt? tempus faciendi domine: diſſipauerunt legem tuam, tempus illuminandi/ tempus legem tuam manifeſtandi/ tempus ignorantiam quæ illam attriuit/diſſipauit/extinxit/amollendi & extirpandi tuamq; ſanctā legem animis cunctorum inſerendi

a ¶ Ideo dilexi mandata tua: ſuper aurū & topazion. Dici ſolet quanto res rarior: tāto pre- 7
cioſior, nā rari natura: multitudinē diffugit & ſe colligit ad vnitatē, vnū enim eſt neceſſariū/vnū rariſſimū/vnū precioſiſſimum a quo profluunt omnia/& quod omnē aſtrigit/cōtinet/ſaluatq; multitudinem, & lex tua rara & precioſa: vt quæ ſit vna ſola/ nata vbiq; lucere eſſeq; benefica, vt ſol rarus & precioſus, nā vnicus vbiq; lucens & benefic⁹, atqui cū tua lex in vno loco continetur: rarior videtur, atq; ideo (etſi ſemper) tunc maxime exercenda/colenda/ diligenda, quo illi natura eius/ quæ eſt vbiq; lucere et eſſe benefica & te vnicū/verū/ſolum/tremendū/colendū & adorandū annunciare: reparetur. Si aurū ob radiātem quendā & ſolis æmulū nitorē amatur habeturq; in precio/& topazion gēma rara difficiliſq; repertu/ob perpetuum quēdā & lucis peruium virorē: quid non magis diligenda lex tua in precioq; habēda/quæ iuſtos facit? qui (vt ipſa per ſe veritas aperire dignata eſt) fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorū? & quē alium habent patrē q̄ te: qui eos per verbū tuū in carne creaſti et denuo ex te per verbum tuum in ſpiritu regeneraſti? nōne per legē tuam ſempiterno quo & ſemper virēte/a te quidē ſemper illuminati donabūtur æternitate? dñs de⁹ (inquit) illuminabit eos & regnabunt i ſæcula ſeculorū. nō temere ergo ſcīētia huiuſce legis tuæ illuminat⁹/ altius mēte vidēs q̄ humanus appræhendit fēſus dixit, ideo dilexi mandata tua: ſuper aurū et topazion, ille tibi in ſpiritu ſeruiebat & legē tuā diligebat ſuper omne quod nobile eſtimatur ac precioſum.

a ¶ Propterea ad omnia madata tua dirigebar: oēm viam iniquā odio habui. Qui quiſ- 8
piā amat ſupra omne quod eſtimat precioſū: nichil mirū ſi illud ſequitur, & oēs vias declinat et odit/quę illud auertunt. nā amor/ad ſe conuertit/ valētius quidē q̄ ſol ad ſe heliotropiū, fortius attrahit q̄ ad ſe magnes ferrū, ſtrīgit arctiꝰ q̄ qđcunq; viculū, quis ergo debeat mirari ſi is qui legē tuā amat ſuper aurū & topaziō: dicat/ propterea ad oia mādata tua dirigebar/et ſuper addat/oēm viā iniquā odio habui, lex enim tua cōuertit/traxit/ſtrīxitq; illū iſtar īdiſſolubilis vinculi, imo tu cōuertiſti/traxiſti/ſtrinxiſti/qui es optimę legis pluſq̄ ſuperoptim⁹ indultor: vt te ſolū diligeret, qui ſi te ſolū diligit qui es ipſa æquitas (tu es enī prima æquitas: & amandi lex et ſuperemīnēs amor) vt omnē iniquitatē odio habeat neceſſe eſt, & etiā qui ſolā amat lucem: quomodo exoſas non habebit tenebras? tu es ipſa lux: quæ ſpiritua'es oculos implet et quæ ſe ſolam iis qui capaces ſunt admīrandā præbet re

ſolam amabilẽ etſi cætera propter illã diliguñt. nã amor qui propter alterum eſt: nõ amor/ ſed via quædam potius/& quoddã mediũ ad ipſum verũ/ſolũ & propter ſe amorem. Qz ſi dicitur amor: aſſeclam vocemus/pediſſequum & veri amoris comitem.

ADVERTE. Secundo verſu. ſuſcipe ſeruum tuũ in bonũ: Hieronymus ex hebræo/ſponde pro ſeruo tuo in bono. Alij ſic. dulceſcat ſeruus tuus in bono/quod perinde eſt ac acceptus ſit & placeat ſeruus tuus in bono: & hæc non aſpernanda ſententia/ & magis intelligentiæ noſtræ tralationis accedit. & vocabulũ quo hic vtitur propheta/idem eſt ei quod & in oraculo Malachiæ. & placebit domino ſacrificiũ Iuda & Hieruſalem. quid eſt enim ſuſcipe ſeruum tuũ in bonum: niſi placeat & acceptabilis ſit ſeruus tuus in bono? ¶ Secũda eiuſdẽ verſus particula. nõ calumnientur me ſuperbi: ex hebræo ne calumnientur me ſuperbi. cui magis concordat romana tralatio qua habetur/vt nõ calũnientur me ſuperbi. ſed hæc non magnipendenda diuerſitas. ¶ Sexto verſu. Tẽpus faciendi domine. ex græco legendũ domino. καιρὸς τοῦ ϖοιῆσαι τῷ κυρίῳ. tempus faciendi domino. Sed & in hebræo hic nomẽ dei יהוה habet LE articulũ datiui. verum id perinde eſt ac ſi dicas Tẽpus vt facias domine. & ſic expreſſit Hieronymus. quare ſi vocatiuus hic ponatur: nichil de intelligentia mutatur/etſi interpretationis fidelitas non obſeruetur.

Phe. Oris. ד XVII

p 1 Mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcrutata eſt ea anima mea.

Mirabilia teſtimonia tua domine: ideo ſcrutata eſt anima mea.

Mirabilia teſtimonia tua: ideo cuſtodiuit ea anima mea.

Phe. Oris. ד

p 2 Declaratio ſermonũ tuorũ illuminat: & intellectũ dat paruulis. Phe.

Declaratio ſermonum tuorũ illumiat me: et itellectũ dat puulis. Oris.

Oſtiũ ſermonũ tuorũ lucidũ: doce paruulos.

ד

p 3 Os meũ aperui et attraxi ſpiritũ: quia mãdata tua deſyderabam. Phe

Os meũ aperui et attraxi ſpiritũ: quia mãdata tua deſyderabã. Oris.

Os meum aperui & reſpirauí: quia mandata tua deſyderabam.

ד

p 4 Aſpice in me & miſerere mei: ſecundum iudicium diligentium nomen tuum. Phe.

Aſpice in me & miſerere mei: ſecundum iudicium diligẽtium nomẽ tuum. Oris.

Reſpice ad me & miſerere mei: iuxta iudiciũ diligentium nomẽ tuũ.

ד

p 5 Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuũ: & non dominetur mei omnis iniuſtitia. Phe.

Greſſꝰ meos dirige ſecũdum eloquium tuũ: vt non dominetur mei omnis iniuſtitia. Oris.

Greſſus meos firma in ſermone tuo: & nõ deſpoteſtatẽ in me vniuerſæ iniquitati.

ד

p 6 Redime me a calũnijs hominum: & cuſtodiã mandata tua. Phe.

Redime me a calũnijs hominũ: vt cuſtodiam mandata tua. Oris.

Redime me a calũnia hominum: & cuſtodiã præcepta tua.

ד

p 7 Faciẽ tuã illumina ſup ſeruũ tuũ: & doce me iuſtificationes tuas. Phe.

Faciẽ tuã illumina ſup ſeruũ tuũ: & doce me iuſtificationes tuas. Oris.

Vultum tuum oſtende ſeruo tuo: & doce me p̃cepta tua.

ד

p 8 Exitꝰ aquarũ deduxerũt oculi mei: quia non cuſtodierũt legẽ tuam.

Exitus aquarũ trãſierunt oculi mei: quia nõ cuſtodierunt legẽ tuam

Riui aquarũ fluebãt de oculis meis: quia nõ cuſtodierũt legem tuam.

SEPTIMEDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

p ¶ Mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcrutata eſt ea anima mea. Si tu domine cuius nomẽ eſt admirabile/& qui facis mirabilia ſolus quorum non eſt numerus/ſumme es admirabilis: & teſtimonia tua merito erunt admiranda/& omni perueſtigatione digna/ que quidẽ ad te ducunt ſolũ ſuperadmirandũ/ & ad cognoſcẽda mirabilia opera tua. nõne admirabile eſt per ea ipſa accedere ad inacceſſibilem/ cognoſcere incognoſcibilem/ videre inuiſibilem?

tu enī es deus abſconditus: qui cognitus etiã manes ignotus, nonne opera tua mirabilia: quandoquidē iuxta ſapientis aſſertionē cūctæ res difficiles ſūt & nō poteſt eas homo explicare ſermōe/& ſe ſēper digna ſui admiratione præbent ſcrutabiles: tanto magis teſtimonia tua: vt de quibus merito propheta tuus aſſerat, mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcrutata eſt ea aia mea. & reuera mirabilis ī oīb⁹ de⁹: teſtimonia tua ſūt oi admiratiōe dignīſſima.

p ¶ Declaratio ſermonū tuorū illuminat: & intellectū dat paruulis. Vt ſole ſub terris ſe cōdente oculi verſātur in tenebris: at eodē exortus attingente oia q̄plurimū plena ſūt lumine, hunc in modū verbo dei ſe cōdente mentes oēs cęcę ſūt: quo quidē exoriēte/ protinus diuino oppletę lumine/ vidēdi ſēſū reciplūt/& videt & cognoſcūt admirabilia teſtimonia tua. & hic diuini verbi tui in mētibus exortus/ hęcq; ſermonū tuorū illuceſcētia humilib⁹ ſe ingerit: offēdit aūt & repercutitur a ſupbis, qā & mirifice ſeruus tuus aperit cū inquit, declaratio ſermonū tuorū illuminat: & intellectū dat paruulis. ſic enī ſol exoriēs plana humiliaq; loca ex æquo illuſtrat: impeditur autē & repercutitur a montoſis & cliuoſis. 2

p ¶ Os meū aperui & attraxi ſpiritū: quia mādata tua deſyderabā. O deus vnus ſine ſolitudine: & trinus ſine multitudine, tu es cū verbo tuo: tu es cū ſpiritu tuo, & tu/ verbū tuū/ & ſpiritus tuus: idē ac vnū ſunt, ideo cū verbū tuū mētes illuminat: & ad humiles et paruos vſq; deſcendit: nō ſolitariū venit/ nō venit incomitatum. ſed cū auidę mētes ſermones tuos ſitientes atq; depereuntes ardentius verbū tuū/os aperiunt ad illud ſuſcipiēdū: ſpiritū ſanctū tuū per ſe bono verbo tuo aſſeclā adhauriunt. os meū (inquit) aperui/et attraxi ſpiritū: quia mandata tua deſyderabā, & hoc ſpiritu fœcundæ redduntur/ feruentes & dilatatæ in amplū ad teipſum qui es fontana bonitas ſuſcipiendū. vt in domo illa verbo tuo purgata & illuminata/& ſpiritu tuo charitate cōſtrata: ſit te aduenīente perfectiſſima & iocundiſſima ſocietas/& impleatur ſacri verbi tui dictū dicētis, ſi quis diligit me ſermonē meum ſeruabit: & pater meus diliget eū, & ad eum veniemus: & manſionem apud eum faciemus. quomodo enim veniret verbū tuū/lux tua perennis: incomitata? nā neq; radius ſolis qui calore ſuo fœcundat & dilatat/ ad nos venit incomitatus. tu autē es ſol ſolis, & verbū tuum lux lucis, & ſpiritus tuus/ ſuperimmenſus calor & ineffabilis. 3

p ¶ Aſpice in me & miſerere mei: ſecundū iudiciū diligentiū nomē tuū. Spiritus procedit/ ſpirat/replet/purgat/innouat/viuificat/accendit/ſolidat/ ſublimia petit: & huiuſmodi q̄plurima. procedit quidē ab alto/ſpirat ad ima/replet vacua/purgat impura/innouat antiqua/ viuificat mortua/accēdit languentia/infirma ſolidat, humilia euehit ad alta. & ſi ſpiritus qui inter nos flat/hæc facit: quid diuinus faciet ſpiritus? ſi flatus oris noſtri/corporeū ſuccendit ignē corpora cremare valentē: nonne flatus diuini oris ſpirituālē accendet ignē & beneficū & illius omotheę prototypęq; flāmæ capaces ſpiritus innoxie amburētē? erūt ſane diuino illo ſpiritu acti: afflati ab alto oēs, erūt pleni/ purgati/ innouati/ viuificati/ ſuccenſi/ ſolidati & fideles: & ex humilibus ad alta ſuperuecti. nichil igitur mirū: ſi is qui os aperuit & attraxit ſpiritum/& quem hic ſpiritus amoris agit/ ſe committit iudicio aliorū conſimiliter amantium/& clamat ad eum a quo procedit ille ſurſum agens ſpiritus amoris, reſpice in me & miſerere mei: ſecundū iudicium diligentium nomen tuū, fideles enim illi ſunt & charitate feruentes, nulla illos inuidia in tranſuerſum torquebit. nam charitas purgat inuidiamq; propulſat. ſi me igitur iudicabunt dignū audiri: exaudias precantem, ſin indignum: tu qui ſummē miſericors es/ præbeas te miſerantem. 4

p ¶ Greſſus meos dirige ſecūdū eloquiū tuū: & nō dominetur mei ois iniuſtitia. Qui amat/ vbi nondū aduenit tempus vt ſpirituali fruatur amato: quid aliud petat diuinū illū amatū/diuinū illud ſuperamabile bonum/ niſi vt interim miſereſcat amantis? & vt ille qui ſua imobilitate mundū torquet/ qui ſua ſtabilitate omnia mouet/ qui ſine ſolicitudine curam omniū gerit/ſine fatigatione in opere iugiter perſeuerat/ſine impedimento contraria pugnantiaq; & reluctātia ligat/ vt ille inquā qui ſolus omnia poteſt/ quē ſolū amat/et ad quē ſolū ſuſpirat/omnes mentis eius motiones in mandatū ſuum dirigat/ & non ſinat vllam ſpiritualem nequitiam interim illi dominari/illi prævalere? ac dicat/ greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis iniuſtitia, non des poteſtatē in me vlli ſpirituali nequitiæ. ſic enim fiet vt aliquando te potiar/te fruar in omni ſecuritate numero tandem aſcriptus vere amantium & depereuntium te. 5

p ¶ Redime me a calumnijs hominum: & cuſtodiam mandata tua. Quid iuuat columbā/ accipitris vitaſſe vngues/defugiſſe morſus: ſi felis dente moleſtatur & inſidijs? quid etiã iuuat ſpiritualē virum a malarū poteſtatū tyrānide liberatum: moleſtijs nichilominus carnaliū hominū cōtinuo eſſe expoſitum/ſanctum eius detinentiū atq; remorantiū ppoſitū? 6

illinc amor mentē sursum rapit & iubet esse fidelē/ ac mandata eius qui vere diligibilis est & superdiligibilis sedulo exequentem, hinc molestia detrahit & pene diuellit: & promptā impedit seruitij executionem. hac de causa cum id contingit: ad te qui es eius portus ad quē per mare lachrimarum suarum nauigat & tendit/ & vnicū eius refugiū clamat, nō solum non dominetur mei ōnis iniustitia: sed & redime me a calumnijs hominū/ & custodiā mandata tua, tunc enī experieris me diligentem/ promptū/ obsequiosū et seruum minime in obseruantia & executione mandatorum tuorum torpentem.

p ¶ Faciē tuā illumina super seruū tuū: & doce me iustificationes tuas. Quid superest/ vbi 7
quis gressus suos direxit in lege domini iam liberatus a potestate maligni/ & a maleuolorū hominū carnaliter passibiliterq; vluentiū calūnijs/ ad finē vsq; in quiete mandata tua O lux vnica spiritui illuminatrix/ obseruans: nisi vt te illi manifestes/ & ostendas superde syderatū vultū tuū cuncta diuinitatis tuę luce opplentē/ & in illa tua simplici et reuelata luce doceas illum supernas tuas & archetypas iustificationes qui eum docuisti in obscuritate & multa symbolorū varietate, & proinde desyderiū suū ad te expandit hunc in modū. O sapientię lux immensa/ faciē tuā illumina super seruum tuū: & doce me iustificationes tuas. nā tu es illa vere illuminans lux & vere docens: quę vt quidā seruorū tuorū rectissime dixit, multitudine audientiū constipata nō secludit venientes/ non peragit tēpore/ non migrat locis/ non nocte intercipitur nec vmbra intercluditur/ non sensibus subiacet/ de toto mundo ad eam conuersis proxima est/ omnibus sempiterna est/ nusq̄ est/ nā in loco non est/ nichilominus nulli abest/ foris admonet/ intus docet/ cernentes eā omnes in melius cōmutat/ a nullo autē cōmutatur quia ipsa oīno imutabilis est. hęc est illa supsplē dida facies tua q̄ illuminat seruos tuos & iustificatiōes tuas in semetipsa reuelate edocet.

p ¶ Exitus aquarū deduxerunt oculi mei: quia nō custodierūt legē tuam. Sed esto cessassent S
miseratione tua molestationes malignorū/ insultus calūnięq; hominū: nunquid O misericordiæ largitor pariter cessauerunt serui tui lachrimę? minime, nā qui impatienter amant q̄diu abest quē amat/ tādiu frequentes lachrimę solantur absentiā, sed illę dulces sunt, nā tunc solum flere iuuat: & delectari molestat, quasi tunc amarū dulcoraret: & dulce amaricaret. & vnde hoc? quia amore languet & ęgrotat, sed hæc ęgrotatio non ad mortem: sed ad meliorē vitā, & de his lachrimis non queritur: sed illas potius pro munere & vt dulce solamen amoris postulat, verū sunt aliæ lachrimæ/ quas aliorū in te (qui es plusq̄ omni honore dignus) inhonoratio parit & irreuerētia, & hę illi intolerabiles sunt/ difficiles et amare, & de his/ hanc quidē contra te solū superamabilē/ supertremendū & superhonorandū/ proteruā ferre nō valens inobedientiam/ exclamat & cōqueritur dicēs. exitus aquarū deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legē tuā, quia homines maligni tantā erga te pandunt irreuerentiā/ tantā ingratitudinē/ nullā legi tuæ pręstantes obedientiā, & ab eodem fonte/ ab oculo dico te amantis/ videmus aquā scaturire dulcē pariter & amarā/ contra omniū aliorū fontiū naturā, illam parit amor & ij qui custodiunt legē tuā: sed hanc zelus & ij qui contemnūt legis tuæ custodiam.

ADVERTE. Quarto versu, secundū iudiciū diligentiū nomen tuū, quanq̄ hic Hieronymus (nisi exemplar corruptū sit) vertit iudiciū: huc nichilominus vocabulū CHIDEBAR habetur in hebræo/ quod a DABAR descendit verbū significante. Et vocabulū hic positū ogdoade Beth versu primo & octauo & Gimel primo Hieronymus vertit verba tua & interpretes sermones tuos & Daleth primo tā Hieronymus q̄ interpretes verbum tuū & fere vbiq; per psalmū consimiliter, vnde fit vt recte hic interpretes vertissent/ secundū sermonem/ aut secundum verbum diligentium nomen tuum. Sed q; promiscue vnū pro alio vertunt: hoc vocabulorum coincidentię argumento est, illa enim duodecim reipsa in idem coincidere diximus. ¶ Quinto versu, et non dominetur mei omnis iniustitia, sunt qui legi volunt vt non dominetur, quod romana tantum æditio habet, verum ex hebręo & græco & ex gallica æditione habetur &, nam sic ex hebręo: & non des potestatē in me vniuersæ iniquitati, græce vero καὶ μὴ κυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία. Et in hoc loquendi modo vniuersalitas retinetur orationis: acsi diceremus nulla iniustitia dominetur mei/ aut omnis iniustitia non dominetur mei. Quod dictum sit: ne litigiosus aliquis ex īportuniore schola & rigidiore q̄ par est dialectica hic desipiat, est enī dialectica nō ꝓpter se sed ꝓpter alia, ideo et ipa et eiꝰ regulę ad alia trahēdę sūt/ nō alia ad illas, vt instrumēta ad opꝰ: nō opꝰ ad instrumēta. Et qđ nōnulli vocāt rigorē logice: qđā qui rectiꝰ norūt/ iuste appellāt īportunitatē logice vnāq; et ἀλόγιστον (vt sic dicā) id est minime logicā ac rationabilē/ garrulitatē. nō q; vicīū sit artis aut disciplinę q̄ eque necessaria ē ad ꝓbe et minime

fallaciter differendum/ vt grammaticę & rhetoricę ad latine & diſerte loquendum: ſed eorum qui male/libero viro dignas artes diſciplinaſq; tractãt. & quouſq; ipſę redierint ad ſuum nitorem amota omni male vtentium impoſtura: nõ ſolũ rationales/naturales & mathematicę/ ſed etiã ſacræ litteræ id patientur quod ſol obiectu intermediæ lunæ/aut luna obiectu intermediæ opacitatis terræ. Verũ id deliquiũ oculis mentis maximũ affert detrimentum: q̃plurimi tamen ægri ſunt qui volentis ſanare non audiunt conſilium. tu igitur deus qui es animarum lux & ſcientiarum dominus/ huic medere languori: quo purius de te vt æquum/dignũ & fãctum eſt/ amodo philoſophetur/ & inſpira qui tuo auxilio id velint & inſpirati poſſint. ¶ Sexto verſu. in tralatione romana/ vt cuſtodiã mandata tua. ex hebræo/ & cuſtodiam præcepta tua. ſic etiam in tralatione noſtra habetur & cuſtodiã nõ autem vt cuſtodiam. & in græco καὶ φυλάξο τὰσ ἐντολάσου. ¶ Octauo verſu. exitus aquarum deduxerunt oculi mei/quia non cuſtodierunt legem tuam: Hieronymus ex hebræo/ riui aquarũ fluebant de oculis meis/quia non cuſtodierunt legem tuam. id nõ cuſtodierunt nõ refertur ad oculos vt ſic intelligas/ quia nõ cuſtodierunt oculi mei legem tuã. nã in ipſo huius ogdoadis initio teſtatur ſe cuſtodiſſe. mirabilia (inquit) teſtimonia tua: iccirco cuſtodiuit ea anima mea. ſed refertur ad eos a quorũ calũnijs petit vir iuſtus liberari. illum enim videntem eos legem dei præuaricari/ cogebat dei zelus ex oculis riuos aquarum deducere/ non quia calumniarentur eum ſed quia non cuſtodiebant legem dei. et conſimilis ferme tertij verſus ſequentis ogdoadis ſententia: tabeſcere me fecit zelus meꝰ/ quia obliti ſunt verba tua inimici mei. in qua quidem ogdoade amplius de zelo ꝓſequit.

XVIII

Sade.

ſ 1 IVſtus es domine: & rectũ iudicium tuum.

Sade.

ſ 2 Mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua: & veritatẽ tuam nimis.

Sade.

ſ 3 Tabeſcere me fecit zelus meꝰ: quia obliti ſũt verba tua inimici mei.

Sade.

ſ 4 Ignitum eloquium tuum vehementer: & ſeruus tuus dilexit illud.

Sade.

5 Adoleſcentulus ſũ ego & cõtemptus: iuſtificationes tuas non ſum oblitus.

Sade.

ſ 6 Iuſtitia tua iuſtitia in æternum: & lex tua veritas.

Sade.

ſ 7 Tribulatio & anguſtia inuenerunt me: mãdata tua meditatio mea.

Sade.

ſ 8 Aeqtas teſtimonia tua in æternum: itellectum da michi & viuam.

Iuſtitia.

IVſtus es domine: & rectum iudiciũ tuum.

Iuſtitia.

Mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua: & veritatẽ tuam nimis.

Iuſtitia.

Tabeſcere me fecit zelus domus tuę: quia obliti ſunt verba tua inimici mei.

Iuſtitia.

Ignitum eloquium tuũ vehementer: & ſeruus tuus dilexit illud.

Iuſtitia.

Adoleſcentior ſum ego & contemptus: iuſtificationes tuas non ſum oblitus.

Iuſtitia

Iuſtitia tua iuſtitia in ęternum: & lex tua veritas.

Iuſtitia.

Tribulatio & anguſtia inuenerunt me: mandata autem tua meditatio mea eſt.

Iuſtitia.

Aeqtas teſtimonia tua in ęternum: itellectum da michi & viuam.

Iuſtitia.

IVſtus es domine: & rectum iudiciũ tuum.

Præcepiſti iuſtitiam teſtimonij tui: & veritatẽ tuam nimis.

Conſumpſit me zelus meus: quia obliti ſunt verborum tuorum hoſtes mei.

Probatus ſermo tuus nimis: & ſeruus tuus dilexit illum.

Paruuluꝰ ego ſum et cõtemptibilis: ſed pręcepta tua non ſum oblitꝰ

Iuſtitia tua iuſtitia ſempiterna: & lex tua veritas.

Tribulatio & ãguſtia inuenerunt me: mandata tua voluntas mea.

Iuſta teſtimonia tua ſeper: doce me & viuam.

OCTAVEDECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

f ℂ Iustus es domine: & rectum iudicium tuum. O domine qui omnibus pro dignitate & vt par est tribuis/mortalib⁹ mortalia & immortalibus immortalia: & qui perfectiora perfectioribus adornas. iustitia tua vniuersi continet ordinem & decorem, hæc dedit igni leuitatem/caliditatem/subtilitatem raritatemq; maximam/& eum luce decorauit, quas iustitiæ tuæ dotes dum perdit/protinus interit: in hoc pariter ostendens/ nichil sine iustitiæ tuæ indultis posse saluari/quæ est vniuersa saluans & vniuersa continens. simili quoq; modo aqua interit: si quæ ab eadem illi indulta est humiditas/frigiditas/densitas ceruleitasq; deperit, & res alia quæuis/quæ a iustitiæ tuæ donis deficit, nam & hoc nimirum æquũ est: vt vbi beneficę tuæ virtutis ac saluatricis munera desunt/id quoq; sentiat interitum, perinde atq; si quid graue columna suffultum: soluta base protinus in præceps ruat deorsũ. quis igitur non dicat: iustus es domine/& rectum iudicium tuum/ qui hoc profecto ignorat: nescit quidnam sustentat eum, & in confinio est nisi illa tua omni vinculo & omni retinaculo fortior iustitia retineat eum: vt in præcipitium corruat sempiternum. 1

f ℂ Mandasti iustitiam testimonia tua: & veritatem tuam nimis. Ignis aquæ quantum potest obluctatur: ne iustitiæ tuæ deperdat ordinem. Itidem & igni aqua, & vnaquæq; natura: iustitiæ tuæ fœdus violanti/ ꝑ viribus repugnat, nõ ergo quando aqua extinguit ignẽ/ intendit violare aut corrumpere ignem: sed quod suum est & a iustitia tua habitum conseruare/& quoad potest/quantũcunq; potest perpetuare. est enim iustitia tua perpetua. Et tu iustissime conditor rerum qui perfectioribus perfectiora distribuis/& perfectiora solicitius curas, nulla tamen negligis: non tam arcte dedisti igni calere/lucere/ sursum emicare q̃ homini te diligere/ cognoscere & ad te leuari/ cęteraq; præcepta tua implere, vt de hac ipsa iussione tua maxime asserendum sit nobis: mandasti iustitiam/ testimonia tua & veritatem tuam nimis, q⁹ autem ita arcte mãdasti: hoc ideo est/ q⁹ tibi maxima cura est humanę salutis, est enim iustitię saluare: iniustitiæ vero perdere. deberet ergo quisq; ne hic iustitiæ tuæ circa se soluceretur ordo violareturue: totis viribus enitl/obluctari/ resistere & supra vires pugnare. & longe quidem validiori superioriq; nisu q̃ ignis pro ea quæ circa ipsum est seruanda iustitiæ dispensatione compugnat aquæ. 2

f ℂ Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Si lupus insilit in armentum: nonne videre licet vniuersa cornigera/ arma sua conuertere in grassatorẽ/ & ne in vno similium violentur iustitiæ tuæ iura/ vniuersa zelare? zelus igitur est qui ad arma concitat aduersus eos qui iustitiæ tuæ indulta violant: non tam vlciscendi desyderio q̃ conseruandæ iustitiæ tuæ causa. Hinc populorum eruptiones/ cędes/ vrbium deletiones depopulationesq; locorum & regnorum in inuicem acerbæ concussiones. Qz si homines ad executionem desides inuenientur & pigri: elementa sæuient/& clades/ pestes/ sterilitates / aquarum cataclysmos & inundationes/ & id genus castigamenta inducent. aut venenata & noxia animalia: frugibus/ arboribus/ armentis & hominibus molestiam afferent. zelus enim/ inquit/ domini exercituum faciet hoc. & ad quid: nisi vt corruptos populos iterum reparet ad iustitiam? seruus igitur tuus quicunq; & vbicunq; fuerit/ zelo iustitię tuę velut igne quodam succensus/ non valens quæ circa eã fiunt transgressiones in melius reuocare/non valens reparare/ corruptores ipsos & transgressores hoc ipso infensos & inimicos habens: liquescit / marcet/ & totus absumitur & exclamare compellitur. tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei, atq; ideo inimici: quia iustitię tuæ & præceptorum tuorum obliti, qui si respiscant & iustitiam reparent: & illi ijdem amici. 3

f ℂ Ignitum eloquium tuum vehemẽter: & seruus tuus dilexit illud. Quomodo seruus tuus zelo iustitiæ tuæ non concitaretur/non tabesceret/ illa tutari & defendere non valens? quandoquidem ignitum eloquium tuum vehementer/ & seruus tuus dilexit illud. Quid est aliud eloquium tuum: nisi iustitia tua? quę secundum se seruos tuos amore succendit/ & eos qui eam seruant ęterna pace ligat, eos etiam qui eam seruant in eos qui non seruãt sed violant/zelo inflammat. iustitia igitur eadem est quę creat amorem/ quæ dat pacem/ quę creat zelum/quę bellum inducit/quæ ligat & quę dissoluit: sed sua præsentia dat pacẽ & ligat, vbi vero abest: dissoluit ac bellum inducit, vt sol præsens beneficum calorem causat: absens autem/noxium frigus parit. 4

f ℂ A dolescẽtulus sum ego & contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Q̃uis qui tibi spiritu seruit charitate igniatur & zelo concitetur: nichil mirum si tabescit vbi quod maxime cupit non exequitur. vi enim id non potest, quia vt plurimũ pusillæ vires eius; 5

Pſal.
118
Ogdoas.
18
Iuſtus es.

& ſimiles viribus adoleſcentuli, at tranſgreſſores multi ſunt & robuſtis viribus: a quibus pro nichilo ducitur/irridetur/ contemnitur, q; ſi id ſermone efficere tentat: ſermone non emolliuntur/atq; ideo æque confuſus abibit & contemptus. quid igitur tunc faciat? niſi iuſtificationibus tuis.

iter præceptorum tuorum memor illa pro virili ſua impleat/ imitator illius qui ſimili zelo feruens dicebat, adoleſcentulus ſum ego & contemptus: iuſtificationes tuas non ſum oblitus. paruulus ſum & viribus impar/& ab inimicis tuis contemptibilis, cum igitur non quod velim/ id ſaltem quod poſſum efficiam/ exercebor aſſiduus & pro meis viribus in

f ¶Iuſtitia tua iuſtitia ī æternū: & lex tua veritas. Inſuper zelū ſuū conſolatur: quia iuſtitia tua iuſtitia in æternum/& lex tua veritas. Sed qui illi aduerſantur/ qui iuſtitiam tuam violant/qui confundunt ordinata/qui vera adulterāt in falſa/qui ſancta prophanant/paruo tempore id valebunt: & eorum iniquitas/falſitas/ impuritas cito deſtruetur. nam malum & iniuſtum ſuimetipſius & eorū quibus adeſt corruptiuum eſt: bonum vero & iuſtum ſuiipſius conſeruatiuum & eorum quibus adeſt ſalus. hinc iuſtitia proprie rerum ſalus eſt: quam ſerenitas/ pax/ amicitia/ concordia/ ſecuritas & perennitas comitantur. iniuſtitia vero/rerū pernicies: quā turbulētia/bellū/ĩimicitia/diſcordia/ſolicitudo/ met⁹/mors & cita e rebus ipſis truncabilitas e vicino ſequuntur, ſed & in lege tua hoc ipſo etiam conſolatur: q; lex tua veritas eſt. veritatis autem proprium eſt: cito depulſis falſitatis tenebris illucere. quare cito (quod ipſe O benigniſſime rerum annuas & velis) ſublatis quæ in terra ſunt huiuſcemodi tenebris; fides tua in amplū lucebit vbiq;/in amplū cognita erit & inuulgata. & ijs etiam qui reluctati fuerunt paulo poſt ſic elucebit: vt eam vel inuiti veram eſſe confiteri cogantur in mediis ipſis indeſinentibus tormentis/ alijs ediuerſo qui eam veram confeſſi ac venerati ſunt/ q; eam veram agnouerint/q; ſeruauerint/gaudentibus in perennibus delicijs. 6

f ¶Tribulatio & anguſtia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea eſt. Qui ſæculares didicerunt litteras/magnū illis affert philoſophia ſolamen/ tum cū ſecunda fortuna dulci flatu mulcet/ tum cum aduerſi caſus premunt. Verum ſpiritualibus viris cum tribulatiões ingruunt/cum premunt anguſtiæ: multo fortius affert ſolatium recordatio tuorum mādatorum. nec iniuria. nam ſunt illis futuræ beatitudinis pignus: quod nullum pollicetur/ nullum aliud preſtare poteſt ſtudium. quid enim quis non libenter ferat/dum cogitat quod in præſenti premit/ eſſe momentaneū: quod autem expectatur/eſſe æternum? neq; aliam quærebat medicinam/non aliud medicamentū propheta cum inquiebat: tribulatio et anguſtia inuenerunt me/ mandata tua meditatio mea eſt. hęc illi exercitatio ſatis erat ad omnem tribulationem tolerandam: ad omnem anguſtiam ſupprimendam. nā etiam peccantibus tu domine ſaluator es in die tribulationis: tanto magis ſeruis tuis/ & ijs qui obſequuntur quoad poſſunt mandatis tuis. 7

f ¶Aequitas teſtimonia tua in ęternum: itellectum da michi & viuam. Actio bona eſt: ſed contemplatio melior. nam actio contingentium eſt: cōtemplatio neceſſariorū/& ſummopere vnius quod ſolum eſt neceſſarium. actio ſerua: contemplatio libera. actio multis impediri poteſt: contēplatio nequaq̄. nam neq; vincula timet/neq; carceres: neq; vlla re mortali eget. actio ima: contemplatio occupat ſummum. actio in vmbra: contemplatio in luce figit oculum. actio corruptibilem non tranſcendit mundum: contemplatio durat in æuū. Quem igitur intellectum petit vt viuat ſeruus tuus cum inquit: æquitas teſtimonia tua in æternum/intellectum da michi & viuam: nunquid actiuum? Sed æquitatem non capit ęternam. petit ergo contemplatiuum: qui & ſempiternus eſt/& conſimilem præſtat vitam/ & valdiſſimam in omni mundi preſſura conſolationem. Intellectus actiuus ſolum humanum aut non multo ſupra/ rerum diuinarum ſuſcitat amorem. at contemplatiuus ſi excellit/ ducit ad extaticum/& diuinum intrat ſilentium altamq; quietem. ſi autem non excellit: ducit ſaltem ad extatici amoris diuineq; incompręhenſibilitatis quandam olfactionem. quis igitur non viueret per huius tam diuini tamq; ſublimis diuino munere intellectus adeptionem? viuet profecto quiſquis hanc (indultore & miſeratore deo) adeptus fuerit intellectus dignitatem. 8

ADVERTE. Quarto verſu. ignitum eloquium tuum vehementer. Hieronymus ex hebræo/probatus ſermo tuus nimis. Eloquium dei ſic igne ſpiritus ſancti probatum eſt vt optimum aurum igne materiali. quare & recte ignitum vehementer & vehementer probatum dicitur. qui tamen dicit ignitum/ ſpiritus ſancti ignientis promptiorem relinquit intelligentiam. tametſi idem velit illud ignitum atq; probatum. ¶Quinto verſu. adoleſcen-

tulus ſum ego & contemptus: ex hebræo/paruulus ſum ego & contemptibilis, quod quadrantius eſt intelligentiæ, quaſi propriam infirmitatem ad implenda dei præcepta ſpiritualis ſeruus quantum in ſe eſt agnoſcens dicat: paruis & pene nullis viribus ſum/& quę nullius momenti eſtimandę ſunt ad implendum eloquium tuum & reſiſtendum aduerſarijs/totum diuinę gratię diuinoq; g illud implere poſſit ac reſiſtere tribuens auxilio.

Coph. Vocatio. ד XVIIII

q 1 CLamaui i toto cor de exaudi me domine: iuſtificationes tuas requiram. Coph.

CLamaui i toto cor de meo / exaudi me dñe: iuſtificationes tuas requirã. Vocatio.

CLamaui i toto cor de exaudi me domine: præcepta tua cuſtodiam. ד

q 2 Clamaui ad te ſaluum me fac: & cuſtodiã mãdata tua. Coph.

Clamaui ad te & ſaluũ me fac: vt cuſtodiã mãdata tua. Vocatio.

Inuocaui te ſaluũ me fac: & cuſtodiam teſtimonia tua. ד

q 3 Præueni in maturitate & clamaui: quia in verba tua ſuperſperaui.

Preueni in maturitate & clamaui: & in verbo tuo ſperaui.

Surgebã adhuc i tenebris & clamabã: verbũ tuum expectans. ד

Coph. Vocatio. ד

q 4 Prȩuenerunt oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. Coph.

Præuenerũt oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. Vocatio.

Præueniebãt oculi mei vigilias: vt meditarer in ſermonibus tuis. ד

q 5 Vocem meam audi ſecũdum miſericordiam tuam domine: ſecundũ iudicium tuum viuifica me. Coph.

Vocem meam exaudi domine ſecundum miſericordiam tuam: et ſecundum iudicium tuũ viuifica me. Vocatio.

Vocem meã audi iuxta miſericordiam tuam domine: ſecundum iudicium tuum viuifica me. ד

q 6 Appropiquauerũt pſequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti ſunt. Coph.

Appropiquauerũt pſequentes me iniqui: a lege autem tua longe facti ſunt. Vocatio.

Appropiquauerũt pſecutores mei ſceleri: & a lege tua procul facti ſunt. ד

q 7 Prope es tu domine: et omnes vię tuæ veritas. Coph.

Prope es tu domine: & omnia mandata tua veritas. Vocatio.

Prope es tu domine: & omnia mandata tua veritas. ד

q 8 Initio cognoui de teſtimonijs tuis: quia in ęternum fundaſti ea.

Initio cognoui de teſtimonijs tuis: quia i ęternum fundaſti ea.

Aprincipio noui de teſtimonijs tuis: quod in ęternũ fundaueris ea.

NONE DECIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

q ¶ C lamaui in toto corde exaudi me domine: iuſtificationes tuas requiram. r

q ¶ C lamaui ad te ſaluum me fac: & cuſtodiã mandata tua. Si ſeruus aliquis dũ mandatis 2
domini ſedulus obſequitur / in manus maleuolorũ incidens vinculis arcetur / conijcitur in carceres / inhumanius tractatur & aſperius / vult & non poteſt debitum domino impẽdere ſeruitium: nonne ore clamat ad dominum ſi poteſt / vt ſibi ferat ſuppetias / ea lege / ea intentione vt quod debet explere poſſit officium? tanto magis ſpiritualis ſeruꝰ dũ premitur / dum impedit ab executione diuinorũ mandatorum / clamat ad dominũ non ore ſed toto corde, neq; enim ignorat ſcriptũ eſſe: inuenies eum / ſi tamen toto corde quæſieris, nam vt diuinus inquit ſermo. Homo videt ea quę patent: deus autem intuetur cor, clamat igitur ad te dominum dominorũ cui ſilentium vox eſt & cogitatio ſermo. Quod & ita eſſe faciendum: docet ille ſeruus tuus qui dixit, clamaui in toto corde meo exaudi me

Pſal.
118
Ogdoas.
19
Clamaui.

domine: iuſtificationes tuas requiram. clamaui ad te ſaluum me fac: & cuſtodiam manda
ta tua. clamauit ad te qui propitius es & deprecabilis ſuper ſeruos tuos. neq; iuſtũ ſe pu-
tat: niſi exquirat & cuſtodiat mandata tua. nã mandata tua iuſtificationes ſunt: quibus iu
ſtificas ſeruũ tuũ. ſeruans enĩ iuſtus eſt: omittens iniuſtus. ſed quomodo obſeruabit/ quo-
modo opere ipſo implebit: niſi eruas eum de manibus ipſum impedientium?

q ℂ P præueni immaturitate & clamaui: quia in verba tua ſuperſperaui. 3

q ℂ P præuenerunt oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. Nec ſatis illi erat toto 4
corde ad te clamare vt exaudires/ vt ſaluares quo requireret & cuſtodiret mãdata tua: ſed
præueni(inquit)immaturitate & clamaui/ quia in verba tua ſuperſperaui. præuenerunt ocu
li mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. ſpes eum vigilare fecit ad eũ qui nũq̃ dor-
mit. ad eum clamare: qui oĩa anteq̃ cogitata audit. ad eũ ſpirituales oculos præuenire di-
luculo: cui facta in tenebris eque micant vt in luce. nam ille eſt qui dixit de tenebris ſplen
deſcere lucem. & cui nox vt dies illuminatur. ad eum quidẽ oculi illius prꝫuenerũt: vt me-
ditaretur eloquia eius cui omne cor patet & omnis voluntas loquitur. cui ſilentiũ clamat/
& quem taciturnitas precatur. nõ ergo qui præuenit/ qui clamat & ſi is ad quẽ clamat tã-
tiſper audire diſſimulat: derelinquitur ſed exercetur. non proijcitur ſed perficitur. verum
vt miſer cum parit triſtitiã habet: ita cum virtus hoc pacto exercetur moleſtiã affert. ſed
fructus qui inde naſcitur: decore perfectiſſimus/ odore fragrãtiſſimus/ ſapore gratiſſimus/
voluptate indeficiens & iucundiſſimus tandem decerpitur.

q ℂ V ocem meã audi ſecundum miſericordiã tuam domine: & ſecundũ iudiciũ tuum viui- 5
fica me. Cum tu omnia videas/ audias omnia/ ſcias omnia/ ſintq; omnia tibi curæ qui attĩ-
gis a fine ad finem fortiter & diſponis omnia ſuauiter: ſi protelas exauditionem/ hoc ideo
eſt quia aut petitur quod non iuuat/ aut ſi iuuat non tamen tunc exaudiri iuuat. nã ſicut
igne probatur argentum & aurum: ita corda probas domine. atqui non expedit vt aurum
quod probatur/ illico ſubtrahatur ab igni: neq; etiã vt illico quis cum id cupit/ a perſecuti-
one liberetur. nam & qui valitudinarius eſt: petit a medico q̃ocyſſime liberari. verum fre-
quenter quia in re eius non eſt: curationem prudens medicus in aliud tempus differt/ vi-
dens perfectiorẽ cõſummatiorẽq; ſe hoc pacto largiturũ ſanitatem. ſed quis te prudẽtior/
quis te curandi peritior O optime & ſapientiſſime rerũ/ ſi tamen rebus venis annumeran-
dus: at potius rebus omnibus ſuperior/ ab omnibus es ſecretus/ ſuperſapiens & ſuperbo-
nus. Quare ſpiritualis ſeruus tuus/ etſi exaudiri/ ſaluari/ viuificariq; petat: non tamen id
petit vt vult & iudicat/ ſed ſecundum miſericordiam tuam/ & ſecundum q̃ tu ipſe iudi-
cas illi fore bonũ/ ad te clamans/ vocem meam audi ſecundum miſericordiam tuam do-
mine: et ſecundũ iudiciũ tuum viuifica me. nã ſi par eſt vt qui ægrotat ſe omnino cõmit-
tat medici iudicio: longe decentius eſt vt omnis qui aduerſitate premitur ſe tibi penitus
credat deo ſuo/ ſe prorſus relinquat tuo ſuperbono iudicio/ voluntati et arbitrio.

q ℂ A ppropinquauerunt perſequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti ſunt. 6

q ℂ P rope es tu domine: et omnes viæ tuæ veritas. Si quis incidens in latrones a quibus 7
vulneratur/ ſpoliatur/ ſtipiti alligatur/ videt illos lucem fugere et procul a via obſcuriora
quæritare latibula: conijciat aliquẽ venientem/ propinquũ ſuſpicatur auxiliũ ſibi affore.
ſimili iudicio: ſenſit in ſpiritu/ tuũ aduentũ O liberator oppreſſorũ/ ſenſit vicinũ auxilium
ille ſeruus tuus qui ait. appropinquauerunt perſequentes me iniquitati: a lege autẽ tua lõ-
ge facti ſũt. prope es tu dñe: et omnes viæ tuæ veritas. nam quãto magis a lege tua diſce
dunt: tanto magis a luce diffugiunt/ et a via procul abſiſtunt. ſeruus autem tuus in via re-
lictus/ vulneratus/ ſpoliatus/ vinctus: tuã opem implorat. at vero tu domine cuius viæ ſũt
veritas: tu illi prope aſtas. nã tu es ille de quo per ſpiritum ſanctũ dicitur: prope eſt domi
nus omnibus inuocantibus eum/ omnibus inuocantibus eum in veritate. prope es domi-
ne qui (vt vnus ſanctorum tuorũ probe ait) non corporalibus locis cõtineris. qui cum ſis
immenſus: non finibus aut ſpacijs coartaris. ades vbiq; et totus vbiq; es. non pro parte
vſq̃ es: ſed in omnibus omnis es. et cum te inuocamus: non a nobis longe manentẽ quæ-
rimus. nam in te viuimus/ mouemur et ſumus. qui animã incorporalem poſuiſti quodã-
modo tui ſimulachrũ/ viuam quandã tui effigiẽ et ſimilitudinẽ quæ omnibus in membris
diffuſa: a ſingulis quibuſq; partibus nõ abeſt. etiã ſi priuata ei regio in toto corpore ſedes
eſt: tamẽ in medullis/ digitis/ artubus infunditur. quod putrę carnis fuerit: ſine animę de-
trimento reciditur quaſi procul illi abeſſet. ſanis prope adeſt: et integris permiſcetur mẽ-
bris. ita tu domine idem artifex et archetypa rerum veritas/ incorporalis et immenſe/ qui
omnẽ proportionẽ refugis/ et omnẽ excedis ſimilitudinem: huic dimẽſo et corporali mũ-

do miſceris/a vicioſis tamẽ & per opera putridis/reſecandis & mortuis procul abſiſtis.

q ¶ Initio cognoui de teſtimonijs tuis:quia in æternũ fundaſti ea.Odiũ cito res diſperdit/ S
diſſociat & diſſipat:amor contra/ſaluat/continet atq; ligat,& hinc res ab amore profluxiſſe conſtat:& odiũ nequaq̃ rerũ eſſe principium.Et homo ſiquid amat:nunq̃ illud interire/ nunq̃ deficere velit,eſt igitur amor:æterni deſyderiũ/& cum ſemper eſſe ſummopere cõſpirans,odiũ autem cum non eſſe/& cũ nunq̃ eſſe, quod ſi id humanus patitur amor/ primi diuiniq; amoris/ſed remotiſſime quidẽ ꝛemulus:quid ille ver⁹/diuinuſq; patitur amor/ ille profecto eſt qui vere omnia ſaluat/qui omnia continet/& ad æternitatis conſortia ducit.quare ſi quid in illo amore fundatũ:illud ꝓculdubio ꝑternũ eſt.Sed O domine qui omnia amore prꝑuio fœcũdas & omnia in amore creas amaſq; omnia: licet ſtatim a principio cognoſcere/te mandata tua in amore fundaſſe/& maxime in tuo amore,nã tu domine qui es veritas æterna/per temetipſum referare dignatus es/hoc maximũ & primũ eſſe mãdatũ,diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo/& in tota anima tua/& in tota mente tua,& ſecundũ ſimile huic:diliges proximũ tuũ ſicut teipſum,& in his duobus mãdatis vniuerſam legẽ pendere & prophetas,ergo a quibus cætera pendent: in amore fundata ſunt/ & maxime in tuo.nam amor proximi:tui quædã eſt ſimilitudo & veſtigiũ/ & qui refertur in tuum,alloqui non vt par eſt & decet diligitur proximus,quomodo igitur qui ſtatim a principio/lumine tuo ſuperilluſtratus vidit mandata tua hoc pacto in amore fundata:non iure enunciat/initio cognoui de teſtimonijs tuis:quia in æternũ fundaſti ea,& vſq;adeo in amore fundata: vt etiã mandati dilectio redũdet in inimicos,diligite/ dixiſti/inimicos veſtros:& benefacite iis qui oderunt vos.

ADVERTE.Secundo verſu.paſſim legitur vt cuſtodiã mandata:Romana tantum ꝓditio habet vt cuſtodiam,gallica autem & hebraica et cuſtodiã,In greco identidem & nõ vtha betur.καὶ φυλάξω τὰ μαρτύριά σου & cuſtodiã teſtimonia tua, ¶Tertio verſu, p̃ueni ī maturitate. legẽdũ eſt vno vocabulo īmaturitate aut duob⁹ ī īmaturitate.ex hebræo vbi habeẽ ſurgebã adhuc in tenebris,& ex græco πρόφθασα ἐν ἀωρίᾳ/p̃ueni in īmaturitate/ quaſi tẽpeſtiue et ãte lucem/ſiue/ vt beato Ambroſio placet/p̃ueni ante horã.qđ et ſacer Hieronym⁹ iterpretatus eſt:adhuc in tenebris.ſi autẽ mature id feciſſet: quomodo p̃ueniſſet/mature enī quicq̃ facere:quid aliud eſt q̃ tẽpeſtiue/ neq; citius neq; ſerius id faceret/ideo hic/codices aliter q̃ vt paſſim legi ſolet ſunt emendandi.

Res.	Capitis.	XX
r 1 VIde humilitatem meã & eripe me: quia legem tuam nõ ſũ oblitus.	VIde humilitatem meã & eripe me: quia legem tuam nõ ſũ oblitus.	VIde afflictionem meã & eripe me: quia legis tuę non ſum oblitus.
Res.	Capitis.	
r 2 Iudica iudicium meũ & redime me: propter eloquium tuum viuifica me.	Iudica iudiciũ meũ & redime me: propter eloquium tuũ viuifica me.	Iudica cauſam meam & redime me:in ſermone tuo viuifica me.
Res.	Capitis.	
r 3 Longe a peccatorib⁹ ſalus: quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt.	Longe a peccatorib⁹ ſalus: quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt.	Longe ab impijs ſalus: quia prꝑcepta tua non quęſierunt.
Res.	Capitis.	
r 4 Miſericordiæ tuę multæ domine:ſecundũ iudiciũ tuum viuifica me.	Miſerationes tuę multæ nimis domine: ſecũdũ iudiciũ tuum viuifica me.	Miſericordię tuę multæ domine: iuxta iudicia tua viuifica me.
Res.	Capitis.	
r 5 Multi qui perſequuntur me & tribulant me: a teſtimonijs tuis non declinaui.	Multi perſequentes me & tribulantes me: a teſtimonijs tuis nõ declinaui.	Multi qui perſequũtur me & affligũt me:a teſtimonijs tuis non declinaui.

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
118 16 Ogdoas. 20 Vide humi.	Vidi prǫuaricantes & tabeſcebam: quia eloquia tua non cuſtodierunt. Res.	Vidi non ſeruantes pactum & tabeſcebā: quia eloquia tua nō cuſtodierunt. Capitis.	Vidi prǫuaricatores tuos & mœrebam: quia verbū tuum non cuſtodierunt.
17	Vide quoniam mādata tua dilexi domine: in miſericordia tua viuifica me. Res.	Vide quia mādata tua dilexi domine: i tua miſericordia viuifica me. Capitis.	Vide quoniam prǫcepta tua dilexi domine: iuxta miſericordiā tuā viuifica me.
18	Principium verborum tuorū veritas: & in ǫternum omnia iudicia iuſtitiǫ tuæ.	Principium verborum tuorum veritas: in ǫternum omnia iudicia iuſtitiǫ tuæ.	Caput verborum tuorum veritas: & in ſempiternum omne iudicium iuſtitiæ tuǫ.

VICESIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ℭ Vide humilitatē meam & eripe me: quia legem tuam nō ſum oblitus. Deus qui afflictis mederis & depreſſos erigis: qui cum ſis ſecundū te incōprehenſibilis/te per ōnia pinxiſti vt in omnibus compræhendaris incōpræhenſus. cōpatiendi affectū mortaliū pectoribus indidiſti: vt eos ſummopere ſimpliciū humillūq; cū indigna perpetiuntur/ miſereſcat. & hoc ideo quia tu ſumme miſerator & miſericors es/ tuæ miſericordiæ & miſerationis illis indulſiſti veſtigiū. cum igitur eū qui in ſpiritu tibi ſerult te talem eſſe minime lateat (nam ſpiritus omnia ſcrutantur etiā profunda dei) magna ad te fiducia clamat: vide humilitatem meam & eripe me/ quia legem tuā non ſum oblitus. q; ſi ille nō eſt legis tuǫ: tanto minus tu proprietatis tuæ es oblitus/ quæ eſt humillum indignaq; perpeſſorum miſereſcere. quandoquidem hoc tibi naturale: illi autem in lege tua perſiſtere non naturale/ ſed ſolius gratiæ tuæ munus.

1 ℭ Iudica iudiciū meum & redime me: propter eloquium tuum viuifica me. Quē alium is qui non eſt ſibi conſcius/ inter ſe & prementes inimicos expeteret cauſæ ſuæ iudicem q̄ te domine æquiſſime iudex/ quē nullus fauor corrūpere poteſt: quia tu es ipſa ſeueritas. nulla teſtium falſitas decipere: quia tu es veritas. nulla vis munerū inflectere: quia tu es omnis ſufficientia. nichil latere: quia tu es ſapientia. nulla aduerſariorum ſuperare poteſtas: quia tu es omnipotentia. non potes non rectū iudicium dare: quia tu es ipſa æquitas. ſententiæ tuǫ nullus poteſt refragari: quia verbū tuum efficax. quippe quod eſt omniū victrix veritas. verū de hominibus perfrequenter longe ſecus euenire ſolet: quos fauor corrumpit/ falſitas decipit/ munus inflectit/ quorū ſenſibus ignorantia irrepit/ aut quos vis ſuperat. qui & cum ſint iniqui plerunq; nō rectū ferunt iudiciū. & quā ſæpenumero proferūt: irrita cadit ſententia & inefficax. Quo fit vt admodum ſit rationi conſonū eum qui te cognoſcit ſolū natura eſſentiaq; iuſtū & æquū/ nō ab homine ſed abs te poſtulare/ iudica iudiciū meum & redime me: propter eloquiū tuum viuifica me. nā quē iuſtificas: viuificas. eſt enim iuſtificatio tua: ſpiritualis viuificatio. quā nullus iuxta datā ordinationē tuā adipiſci poteſt: niſi propter eloquium tuum/ & fidelē cuſtodiā mandatorū tuorum/ tua tamen miſericordia in q̄plurimis tuum ſuperexaltat iudicium. 2

1 ℭ Longe a peccatoribus ſalus: quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt. Si iuſtificatio eſt propter eloquium tuū/ & iuſtificatio viuificatio/ & viuificatio ſalus: erit proculdubio lōge a peccatoribus ſalus quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt. & ad quid aliud afficitur lux q̄ lucere/ calor q̄ calere/ ſalus q̄ ſaluare/ ſi igitē non ſaluat: nequaq̄ inſimulanda/ neq; accuſanda ſalus eſt/ ſed ij potius qui oculos mentis aperire noluerūt vt exciperent ſalutē. qui eni corporis oculos aperit: lucē quærit. ita & qui mentis quærit ſalutē: vt mentis oculos ſaluti adaperiat neceſſe eſt. nā memoria nobis indulta eſt ad eā retinendā. intelligentia ad eā ſcrutandā & ruminandā. voluntas ad eandē amandam & amplexandam. 3

1 ℭ Miſericordiæ tuǫ multǫ domine: ſecundū iudiciū tuum viuifica me. O domine qui miſereris omniū: quia omnia potes. quotquot ſunt in corpore morbi/ quot indiſpoſitiōes: tot ſunt & medelæ modi. Haud ſecus quot modis animabus ſuccurris: tot etiā et miſereris. et vnius miſereris/ cū ei perſecutiones mittis: alterius cū eum eximis. hunc paupertate/ illū diuitijs/ hunc labore/ illum quiete/ hunc ſanitate/ illum infirmitate ad te allicis. & omnib⁹ vt bonū noſti: miſericorditer prouides. quapropter quicunq; ſeruus tuus eſt & in medita- 4

tiõe mãdatorũ tuorũ exercitatos habẽs ſẽſus: nõ debet ſecũdũ volũtatẽ ſuã et iudiciũ ſuũ petere proſperitatẽ/aduerſitatem/paupertatẽ/diuitias/laborẽ/quietem/ſanitatẽ aut infirmitatem/& id genus ſimilia/ſed dicere, miſericordiæ tuæ multæ domine: ſecundum iudicium tuum viuifica me. nam vt numerus miſericordiarum tuarum ſuperat & effugit captum noſtrum: æque & iudicium tuum, & quo a te viuificandi ſumus: prorſus nos ipſi ignoramus modum.

r ¶ Multi qui perſequuntur me & tribulant me: a teſtimoniis tuis non declinaui. Tu domine bonus es: & per bonitatẽ quis te imitatur? tu fortis es: quis te imitatur per fortitudinẽ? æternus es: per quid'iam te quis imitabitur/niſi per perſeuerantiã? eniuero ęternitatis tuę quandã imaginẽ pſeuèrantia præfert, ſed bonitas per quã te maxime imitamur: ea eſt quã in obſeruantia mãdatorũ tuorũ adipiſcimur, & fortitudo per quã tuam fortitudinẽ ęmulamur: ea qua in eadem obſeruantia non ſuperamur, & in eiſdem perſeuerantia/vt quę maxime bona/vera & iuſta eſt: tuæ ſẽpiternitatis ęmula, ſed qui multis perſecutoribus et vndiq; pulſantibus tribulationibus a mandatis tuis non diſceſſit/non eſt vlla ex parte diuulſus/non inflexus: nonne ille bonus & fortis & perſeuerans fuit? verus igitur fidelis et probatus ille ſeruus: qui & hunc in modum dicere poterit, multi qui perſequuntur me et tribulant me: a teſtimoniis tuis nõ declinaui. nã eiꝰ bonitatẽ/fortitudinẽ & conſtantiã nõ aliter licuit probari: q̃ ſi qui pſequerẽtur/aduerſarent & tribularent/fortes fuiſſẽt atq; multi. 5

r ¶ Vidi puaricantes & tabeſcebã: quia eloquia tua non cuſtodierunt. Perſecutiones & afflictiones O domine cui oẽs ſpiritus ſeruiunt/ſpirituali ſeruo graues ſunt: ſed multo illi grauior zelus mandatorum tuorum/cum viderit tranſgreſſionẽ eorũ, nam offenſiones in te: maximæ ſunt. in ipſo autem offenſiones: paruæ & exiguę. Et vt paruũ pondus facile toleratur/magnũ obruit: hunc in modũ ſerui tui/afflictiones proprias facile tolerant/& in illis fortes exiſtunt, ſed offenſionũ in te/immenſitate premuntur & nimio pondere obruũtur, & proinde quẽ huiuſmodi in te præuaricationes lædunt: plerũq; pondere preſſus cogitur in hanc vocem erũpere/vidi præuaricantes & tabeſcebã: quia eloquia tua nõ cuſtodierunt. & zelũ leuat iuſtitia tua quæ malũ nõ finit impunitũ: aut miſericordia q̃ iuſtificat impiũ. verũtamen ille qui tabeſcit quia eloquia tua nõ cuſtodierunt: nõ tã punitionẽ iuſtitiæ q̃ miſericordię tuæ iuſtificationẽ eorũ poſtulat ad iugẽ cuſtodiã mandatorũ tuorũ, hoc enim charitati tuoq; amori vicinius: qui hunc concomitantem habet zelum. 6

r ¶ Vide quoniã mandata tua dilexi domine: in miſericordia tua viuifica me. Vt opacum luci obiectũ/lucem habet vmbra comitatam: ſic et amor fere ſemper comitantẽ habet zelum dum luteam hanc/terrenã/mortalemq; & opacã incolimus domũ, nam amor contuitus eſt ad ſumma: zelus cõtuitus ad ima, amor lucidus: zelus vmbroſus, amor perſeuerãs: zelus finiens, amor cœleſtis: zelus quodã modo terrenus, hinc in conſũmatiõe rerũ: in regione lucis amor erit ſine zelo, parũ igitur eſſet habuiſſe mandatorũ zelum: niſi eorundẽ monſtraretur amor, non ab re ergo quem zelus tabeſcere fecerat: continuo de amore ſubiunxit, vide quoniam mãdata tua dilexi domine: in miſericordia tua viuifica me, nã amor & mandatis conuenientior/& ad viuificationem potior. 7

r ¶ Principiũ verborũ tuorũ veritas: in ęternũ omnia iudicia iuſtitiæ tuæ. Legiſperito hoc pacto interroganti/quid faciendo vitam æternam poſſidebo/& ſubiungenti præcepta de dilectione: tu veriſſime domine dixiſti/hoc fac & viues. ſeruus autem tuus dilectionẽ ſuã propoſuit (vide inquit quoniam mandata tua dilexi) & petijt viuere/ſed in miſericordia tua. nam opus non viuificat/etſi non viuificaretur ſine opere, in miſericordia tua (inquit) viuifica me. quis igitur dubitat te illum viuificaſſe? ſed & cunctos viuificabis: qui ſimili vient in dilectione. nã verbum tuum veritas eſt, dixiſti fac & viues, & principiũ verborũ tuorum veritas: & in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ, principiũ autem verborũ tuorũ illud eſt quod eſt de tua & mandatorũ tuorũ dilectione: ex quo cætera deriuantur vt multi riui ex eodem fonte, qui ideo perennes ſunt: quia fons iugiter idem manet abſq; vlla ſui mutabilitate, charitas autem æterna/imutabilis & iugiter eadẽ manens, ęterna igit inde fcaturientia vniuerſa iudicia iuſtitię tuę, quis igitur te diligẽs/tua præcepta ſeruans/quãtũcũq; preſſus/quantũcunq; tribulatus: certus pariter nõ fuerit de ſua viuificatione? 8

ADVERTE. Secũdo verſu. iudica iudicium meum, id iudiciũ nõ eſt hic SAPHAT vnũ de duodecim vocabulis quæ in lingua ſua obſeruat propheta/et quæ ad eius exemplum diximus in interpretum lingua fuiſſe obſeruanda: ſed hic habetur in hebręo RIBI, quapropter æquus feciſſe videtur Hieronymus: qui loco huius iudica iudiciũ meum interpretatus eſt iudica cauſam meam/ne æquiuoco nos luderet, quod vocabulum cauſam ex ſi-

Psal. 118 Ogdoas. 20 Vide humi. 21

GALL. ROM. HEB.

misi vocabulo hebraico eruerunt in primo versu psalmi 42. ¶Quarto versu, secundū iudicium tuum viuifica me: Hieronymus ex hebræo/iuxta iudicia tua viuifica me. hic prioriū vocabulū quod vnū est ex 12 obseruatis habet/sed pluratiue vt et Hieronymꝰ habet.

XXI

Sin. Dentium.

s 1 PRincipes persecuti sunt me gratis: & a verbis tuis formidauit cor meum. Sin. PRincipes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor meum. Dentiū. PRincipes persecuti sunt me sine causa: verba autem tua timuit cor meum.

s 2 Letabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa. Sin. Letabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa. Dētiū Gaudens ego sū in eloquio tuo: sicut qui inuenit spolia multa,

s 3 Iniquitatem odio habui & abominatꝰ sum: legē autē tuā dilexi. Sin Iniquitatē odio habui & abominatus sū: legē aūt tuā dilexi. Dentiū. Mendaciū odio habui et detestatus sum: legē autem tuam dilexi.

s 4 Septies in die laudē dixi tibi: super iudicia iustitię tuæ. Sin. Septies in die laudē dixi tibi: super iudicia iustitię tuę. Dentium. Septies in die laudaui te: super iudicijs iustitiæ tuæ.

s 5 Pax multa diligentibꝰ legem tuam: & non est illis scandalum. Sin. Pax multa diligentibꝰ legem tuam: & non est illis scandalum. Dētiū. Pax multa diligentibꝰ legem tuam: & non est in illis scandalum.

s 6 Expectabam salutare tuum domine: & mandata tua dilexi. Sin. Expectabā salutare tuum domine: & mandata tua dilexi. Dentium. Expectaui salutare tuum domine: & mandata tua feci.

s 7 Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer. Sin. Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexi ea vehemēter. Dētiū. Custodiui anima mea testimonia tua: & dilexi ea nimis.

s 8 Seruaui mādata tua et testimonia tua: qa omnes viæ meę in conspectu tuo. Seruaui mandata tua & testimonia tua: quia omnes viæ meę in conspectu tuo domine. Custodiui p̄cepta tua & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

VICESIMEPRIMAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

s Principes persecuti sunt me gratis: & a verbis tuis formidauit cor meum. Quæres omnis suam amat similitudinem: in hoc cognoscimus q̄ tu domine qui iustus es/fortis et patiens/in alijs iustitiam diligis/fortitudinē/& patientiā. sed vbi fortitudo cognoscetur: nisi bellum ingruerit aut certamē? te igitur spectatore: fortium tuorū peragitur bellum/ & eorum tibi placet concertatio, verū spiritualibus tuis qui tui fortes sunt (secundū diuiniloquū apostolum tuum) non est colluctatio aduersus carnem & sanguinē/sed aduersus principes & potestates/aduersus mundi rectores tenebrarum harū, & in hoc admirādo certamine: pugilem tuum castitas lumbos præcingit/iustitia animū armat/fides scutum ministrat/galea salus est/gladius dei verbū/ amor feruidum facit/timor cautū, quapropter hunc conflictandi modum propheta tuus satis edoctus dicebat, principes persecuti sunt me gratis: & a verbis tuis formidauit cor meum, nā vt amor prohibet esse timidū: ita timor vetat esse temerarium. his igitur tuis armis instructus miles tuus vincit aduersarium. tu vero qui in misericordia coronas/ timo & qui in certatore certas: das cōmilitoni tuo imortale p̄miū. 1

s Letabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa. Certantibus/ lætitia victorię signum est. & direpta spolia iam habitæ certitudo. & ad quid principes & rectores tenebrarum harum oppugnāt seruos tuos/ ad quid ingerunt eis bellum: nisi vt cœlestia femina quæ sunt eloquia tua/de mentibus eorū diripiant/& indutos cœlestibus armis expolient/pro castis incestos/pro mundis relinquentes immundos/ pro iustis iniustos/ pro fidelibus infidos/perditos/elingues/frigidos/temerarios/contra/ serui tui pro mādatis tu- 2

as incolumiter retinendis fortiter obſiſtunt, quibus quidē retentis: arma ſua inuiolata ſeruabunt. ergo qui poſt huiuſmodi bellū dicebat/lętabor ego ſuper eloquia tua ſicut qui inuenit ſpolia multa: de iis qui vltro graſſabantur in eū victor euaſerat. & omnibus ſpoliis gratiora/integra incolumiaq; retinuerat mādata tua/a vi hoſtiū viriliter tutatus/& armatura tua ſemper præſignis & conſpicuus. Sed fuit ne hoſtibus aliquid diripiendū? fuit ne ex rebus eorū ſpoliū vllū ſumendū? nequaq̄. Nam vt olim ſpiritu non corporeis viribꝰ pugnante Ioſue omnia quæ in Hiericonte erāt/ erant anathemata: hunc in modum & ſpiritualium hoſtium omnia prophana ſunt & anathemata. Quam ob rem huiuſmodi bellatoribus: nulla alia querenda ſpolia q̄ tua retinere mandata/omnibus quidē exuuiis in immenſum prēſtantiora/digniora atq; eligibiliora.

5 ¶ Iniquitatē odio habui & abominatus ſum: legē autem tuā dilexi. Corporalia: ſpiritualium manifeſte ſunt vmbra iis qui per ea quæ videntur inuiſibilia concipere norūt. atqui in corporalibus videmus lucida/ſuauia/temperata: maxime iuuantia viuificaq; eſſe. contra vero/opaca/horrida/ inequalia: noxia mortiferaq;. illis igitur proportionalia ſpiritui erūt ſalutifera: his autē noxia atq; peſtifera. ſed quid ſpiritui veritate lucidius/virtute ſuauius/& iuſtitia tēperatius? verū lex tua O lucis habitator imenſe veriſſima eſt/ ſtudioſiſſima eſt/iuſtiſſima eſt. ergo lucida/ſuauis/temperata: & proinde/ſpiritui ſecundū naturam/ benefica/familiaris/& amica. iniquitas autē falſa eſt/ſceleſta/iniuſta/obſcura/tetra/inæqualis: ſpiritui contra prēterq; naturam/noxia/aliena/inimica. reliquum igitur eſt vt quiſ quis militię addictus ſpirituali / tota mentis ſinceritate dicere poſſe ſtudeat. iniquitatem odio habui & abominatus ſum: legem autem tuam dilexi. nam rationi conſentaneū eſt: vt qui vnum contrarium amat/alterum odio habeat. & quanto quidem vehemētius vnū amet: tanto alterum deteſtetur/abominetur/fugiat odioq; habeat. & rurſus quāto hoc vehementius odiat: tanto illud validius proſequatur & amet. 3

5 ¶ Septies in die laudē dixi tibi: ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Ioſue qui ſpiritu pugnauit: ſeptem diebus/ſeptem ſacerdotibus/ſeptem tubis/ſeptē clangoribus ad expugnationē hoſtiū eſt vſus. ergo iis qui ſpiritualia peragunt bella: ſeptenarius ſacer eſt & myſticus/ſpiritū illum ſeptiformem virtute cuius victoria datur aperte declarans. nam & quis immundū ſpiritū vinceret/qui cum exierit ab homine aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe/vt reuertens illū rurſus inhabitet? quis inquā vinceret eū niſi ille puriſſimus beneficio ſeptuplex ſpiritus/aut eiꝰ virtute prēſidioq; fultus? bellator igitur ſpiritualiſq; victor non ingratus/non immemor/ ſpiritu illo ſuperbono? parto de hoſte triūpho/ſe adiutū cōfitens: ſepties quotidie gratias deo myſtice ſacreq; peragit. huc tendit illud/quod ſacer luctator ille ait. ſepties ī die laudē dixi tibi: ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ/ſeptenaria laude ſeptipotentem/& ſeptenorum chariſmatū largitorem ſpiritum laudans/atq; illi actiones gratiarum ſeptenario ſignatum libamen offerens. 4

5 ¶ Pax multa diligentibus legem tuā: & non eſt illis ſcandalū. Poſt ſpiritualis victorię lætitiam partaq; trophea/iniquitatis abominationē/legis dilectionē/ſpiritiformēq; laudē: magna animæ innaſcitur tranquillitas. aſſimilaturq; tūc anima aeri perlucido atq; cōſpicuo: vi ſolarium radiorū nubibus expulſis/& flatuū variis agitationibus ſopitis. ſic ipſa diuino feruore calens/& tota cōſpicua: diuinitatis radios liberrime haurit/phātaſmatū/omniūq; terrenarum/materialiumq; rerum nebulas diſcutientes/& aduerſantium ſpirituum impetus valide reprimentes/elidentes/diſſipātes. aggigniturq; in mente/ mira quædā & inaudita ſuauitas/& pax quædam diuina quam mundus dare non poteſt/quoddam prorſꝰ immortalis & abſtractę vitæ prælibamentum quantum mortali adhuc circundata indumento capere poteſt. quapropter qui hanc pacem guſtauit: hac pace dignus eſtimatus/hac pafuſus dicebat. pax multa diligentibus legem tuam: & non eſt illis ſcandalum. non eſt illis offendiculum. quid enim illos offenderet vbi ſumma? quantum mortali fas eſt) quies eſt/ & omne amolitum quod turbationem inducere poſſet impedimentum. 5

5 ¶ Expectabam ſalutare tuum domine: & mandata tua dilexi. Verū quāuis hæc pax multa ſit & nullum pariat ſcandalum? non enim vires emollit/non luxu defluere facit/non vt pax terrena? quæ non eſt pax) cumulandis opibus inuigilare/ non caducis honoribus inhiare/non alienæ fœlicitati inuidere: ſed ſemper (vt ſic dicam) impatientius & elanguentius ad cœleſtia ſuſpirare) non eſt tamen hæc vltima quæ deſyderatur pax. nam neq; illa ab homine mortali & dum adhuc mortalitati ſubiacet poſſideri poteſt. hæc pax tranſiens: illa permanens. hæc alteram ſuſpiciens: illa omnem ſenſum exuperans nullam aliam ſupra ſe continens. hæc ad finem: illa finis. hæc ymbratilis: illa in aperta claraq; ſalu- 6

taris dei viſione conſiſtens, ergo qui poſtea q̃ dixerat pax multa diligentibus legem tuam & non eſt illis ſcandalum/continuo ſubiunxit expectabam ſalutare tuum domine & mandata tua dilexi: aliã profecto ab ea quam ſenſerat/ ex obſeruantia ſcilicet & dilectione legis tuæ/pacem expectabat/ quã ſolũ coæternũ & conſubſtantiale reuelatũ verbum tuum prẽſtare poterat, neq; enĩ aliter fieri poteſt vt quiſq̃ ſupereminentẽ & diuinã prorſus pacẽ illam(quæ eſt totius boni tranquilliſſima cũ ſecuritate/& ſecuriſſima cum trãquillitate poſſeſſio)obtineat: niſi in reuelato illo verbo & ſalutari tuo, quod iuxta oracula prophetarum reuelãdũ erat, quod et tẽporibus ſuis mũdo etiã reuelatũ mãſit occultũ. In cœlo autẽ ſem per inſigne/apertũ & obuiũ/atq; pax indeficiens ſanctorũ omniũ/ſuperuarũq; mentium.

s ℂ Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea vehementer. 7

s ℂ Seruaui mandata tua & teſtimonia tua: quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo. Seruus qui domino recenſet ſe mandata eius cuſtodiſſe/ſeruaſſe/mirũ in modũ dilexiſſe/teſtẽ eũ facere quia eo vidente omnia fecerit: videtur quietem domini ſui requirere modeſteq; precari a laboribus abſolui/ & trãſferri ad requiẽ domini ſui. & quid aliud vouere & optare videtur qui ad illam diuinã et altiſſimam pacem ſuſpirãs domino pacis ęterne largitori dicit/cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea vehementer, ſeruaui mandata tua & teſtimonia tua: quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo, quid inquã aliud/ q permodeſte inſinuare ſe functũ mandatis eius fideliter fuiſſe/ illa vehemẽter dilexiſſe/ cuſtodiſſe/ ſeruaſſe/teſtẽ eũ ſe facere qui omnia videt/& quẽ nichil poteſt latere? quid inſuper aliud optat/quid præſtolatur/ quid expectat/q̃ illã perq̃ deſyderabilẽ/ domini ſui vocẽ, ad ſupernã illam pacem accerſentem/ad beatitudinem illam vocantem/intra in requiem meam et illam inſuper intra in gaudium domini tui, nã labores finis non ſunt: ſed laborum æterna requies(quæ eſt pax dei)finis eſt/termini prorſus & finis neſcia, ſicut ſcriptũ eſt: amodo iã dicit ſpiritus vt requieſcant a laboribus ſuis.

8

ADVERTE. Secũdo verſu, lætabor ego ſuper eloquia tua, rectius lætor ex hebręo/ gaudẽs ego ſũ in eloquio tuo, adde etiã q̃ in antiqua tralatione legebatur/exulto in verbis tuis: ℂS exto verſu, expectabã ſalutare tuũ dñe. rectus ex hebręo expectaui ſalutare tuum domine/& ex natura cõiunctionis & ſequentis particulę/& mãdata tua dilexi, alioqui enĩ ad rectiorẽ loquendi normã erat dicendum: & mandata tua diligebam, Sed id ratiõe ſermonis græci prouenit vbi verba hæc ponuntur προσεδόκων ἠγάπησα.

XXII

Thau.

th 1 APropinquet depcatio mea in conſpectu tuo domine: iuxta eloquium tuum da michi intellectũ. Thau

th 2 Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo: ſecũdum eloquiũ tuum eripe me. Thau.

th 3 Eructabunt labia mea hymnum: cũ docueris me iuſtificationes tuas.

Thau.

th 4 Pronũciabit lingua mea eloquiũ tuũ: quia omnia mãdata tua æquitas. Thau.

th 5 Fiat manus tua vt ſaluet me: quoniam mandata tua elegi. Thau.

Signa.

APpropiet oratio mea in conſpectu tuo domine: ſecundum eloquium tuum da michi intellectum. Signa.

Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo domine: ſecundum eloquiũ tuum eripe me. Signa.

Eructabunt labia mea hymnũ: cum docueris me iuſtificationes tuas.

Signa.

Pronũciauit lingua mea eloquia tua: quia ōnia mandata tua æquitas.

Signa.

Fiat manus tua vt ſaluũ me faciat: quia mãdata tua elegi. Signa.

INgrediatur laus mea coram te domine: ſecundum verbũ tuum doce me.

Veniat deprecatio mea ante vultum tuũ: ſecundum eloquium tuum libera me.

Fũdãt labia mea hymnum: docebis enim me præcepta tua.

Loquetur lingua mea ſermonem tuum: quia omnia mandata tua iuſta.

Sit manus tua auxiliatrix mea: quia prẽcepta tua elegi.

	GALL.	ROM.	HEB.
th 6	C ōcupiui ſalutare tuū domine: & lex tua meditatio mea eſt. Thau.	Cōcupiui ſalutare tuū domine: & lex tua meditatio mea eſt. Signa.	Deſyderaui ſalutare tuum domine: & lex tua voluntas mea. ת
th 7	Viuet aia mea & laudabit te: & iudicia tua adiuuabunt me. Thau.	Viuet aia mea & laudabit te: & iudicia tua adiuuabunt me. Signa.	Viuet aia mea & laudabit te: & iudicia tua auxiliabūtur michi. ת
th 8	Errraui ſicut ouis quæ periit/quære ſeruū tuū: quia mandata tua non ſum oblitus.	Errraui ſicut ouis q̄ perierat/require ſeruū tuū domine: quia mandata tua non ſum oblitus.	Errraui quaſi ouis perdita/ quęre ſeruum tuum: quia mandatorum tuorū non ſum oblitus.

VICESIMESECVNDAE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

th 1 CAppropiquet deꝑcatio mea ī cōſpectu tuo dñe: iuxta eloquiū tuū da michi intellectū.

th 2 CIntret poſtulatio mea in cōſpectu tuo: ſecūdū eloquiū tuū eripe me. Qui ſe ſentit ppemodū emortuū/& in mūdo emeruiſſe: nō imerito petit a mundo liberari/ & cominus atq; e vicino te O largitor gloriæ amodo poſſe p̄cari & tuo cōſpectui p̄ſens aſſiſtere. nā tu dñe/ ſpirituū deſyderiū & finis/cū ſis incorporalis: q̄diu detinet aia in corpore/ videt dēſo obſcuroq; muro ab incorporea regione quā inhabitas diſpeſci ac ſeparari. & hunc vehementer optat in te deo ſuo trāſilire murū. nā & natura vidēmus/ignea oia & aerea igneā petere regionē & aereā. aquea aqueā. & terrea terreā. nōne conſentaneū etiā eſt: vt mēs ſpiritualis & incorporea/toto niſu ſpiritualē petat regionē & incorporeā? & q̄ libere cōgredi oia ingreditur/egreditur a ſe nō demota/ſed in ſe vt immobili ſede manēs: ad opificiam mentē aliquādo cōcedat & meet īmobiliter mobilē? quę (etſi nuſq̄ a ſe egrediēs) oia tamē peragit & operat. quæ oīa capit: & nō capitur niſi a ſe. quæ oia in ſe continens: eminenter ſegregat ab oibus. verū & ad noua & aperta opifícis mētis ſpectacula: nouū petit intellectū/ ſeparatę & prorſus incorporeæ regioni accōmodatū/atq; ait. appropiquet deꝑcatio mea in cōſpectu tuo dñe: iuxta eloquiū tuū da michi intellectū. intret poſtulatio mea ī cōſpectu tuo: ſecūdū eloquiū tuū eripe me. exime me de corporeo carcere/& da (amoto velamine) tuæ cōſpiciendæ lucis ſanū/fortē/indefeſſūq; oculū. nā ſi oculus æger aut debilis/ inualidus eſt ad corporalis ſolis contuitum: tanto magis intellectus/ſi æger aut debilis fuerit/inualidus inuenietur ad te incorporeū iuſtitiæ ſolem infinita claritate radiantem/infinitaq; luce pollucentē/ſpiritualiter cōtuēdū. ſed quis tā purgatū/tā validū/tāq; capacē et amplū præſtare poſſit intellectū/ eloquio & aperto verbo tuo quodāmodo ꝓportionatū: niſi tu qui vt tuæ potētiæ/ſapiētiæ & bonitatis/pari quoq; modo tuæ capacitatis ifinitę in re finita iprimis veſtigiū/adeo vt nō tā finita q̄ ifinite finita/ neq; tā ifinita q̄ finite ifinita videat? qppe q̄ vt bonitatis ita ifinitatis imago. q; igit ifinita & ꝓportionata apparet: a te habet. at q; finita & diſportionata/ex ſe et a nichilo habet/et quatinus tā q̄dā priuatio eſt.

th 3 CEructabunt labia mea hymnū: cum docueris me iuſtificationes tuas.

th 4 CPronūciabit lingua mea eloquiū tuū: quia oia mādata tua æquitas. Non ignorat quod ſit exutarū corporea mole mētiū officiū/ qui corpore petit exul ad liberiorē expeditiorēq; diuinū famulatū: te ſcilicet (qui es omni cultu venerabilior/omni honore dignior/ omni deniq; maieſtate auguſtior vniuerſaq; ſuperior laude) perēniter & in ſūma quietudine irrequiete laudare. quēadmodū ſcriptū eſt. beati qui habitāt in domo tua dñe: in ſæcula ſæculorū laudabūt te. verū vt nullus in hoc mūdo ſeipſo ſufficit iferiores (vt ſic dixeri) iuſtificationes tuas diſcere/ neq; vt par eſt te laudare: ita neq; in ſuperna illa regione viuentiū/ ſufficit vllus ſeipſo ſupernas iuſtificationes tuas diſcere (quarū quę in præſenti mūdo pagūtur/ſimulacra quędā ſūt & ſacris velaminibus obducta ſigna) neq; debitū tibi hymnum canere: niſi tu a quo oīs ſapiētia vt a fonte perenni manat/ docueris ipſum. quod quia nō ignorat ſeruus tuus: ideo confitetur & ait. eructabunt labia mea hymnū: cū docueris me iuſtificationes tuas. pronunciabit lingua mea eloquiū tuum: quia mandata tua æquitas. tunc enim omnia in ſuam veritatem reducta: illic erūt/apparebuntq; ſumma puraq; æquitas. hic autem æquitas: alterata quædam æquitas. vt lux ſenſibilis non pſa quidem lux eſt: ſed alterata quædā lux. quare in hoc mundo æquitas particularis: illic vniuerſalis. hic rurſus vt ſenſibilis lux: illic vt itelligibilis. hic cōpoſita/multiplex/permixta: illic ſimplex/ vnica/& pura & totius æquitatis fōtana origo/principiū oīm rerū & finis. ſiquidē ab æqui-

Pſal.
118 tate omnis naſcitur inæqualitas: & in æquitatē vt in ſuam tandē reuocatur origīnem.
Ogdoas.th 22 ¶Fiat manus tua vt ſaluet me: quoniã mandata tua elegi. Regio viuorũ ad quã aſpirat 5
Appropin. ſeruus tuus poſt finitũ in hoc mundo certamen ſuum: eadem eſt & terra viuentiũ, in qua nulla regnat mors/ſed ſempiterna ſalus. verũ hæc terra in qua peregrinatur & accola eſt hactenus ſeruus tuus: terra eſt tenebroſa & operta mortis caligine/ terra miſerię & tenebrarũ/ vbi non regnat ipſa ſalus. nam ſi in ea regnaret ipſa ſalus: omnia ſaluaret. ſicut lux omnia illuminat & calor calefacit omnia vbi regnat, hæc terra peregrinorũ/illa immanentium. hęc ſeruorum/illa liberorum, hæc accolarum/ illa ciuiũ. ab hac igitur ſaluari/ab hac eximi poſtulat. ſed ſcit hoc fieri non poſſe: niſi de regione lucis (quam inhabitat ſalus) adueniat auxilium. quapropter ſupplex orat, fiat manus tua vt ſaluet me: quoniam mandata tua elegi, ſi diuitias/ ſi honores/ ſi luxus voluptateſue delegiſſet mundi: qua fiducia dixiſſet/fiat manus tua vt ſaluet me? non enim adieciſſet/quoniã diuitias/ honores/luxuſue delegi, ſed quia ſola mandata tua illi fuere curæ/ſola illi fuere cordi: magna ſpe magnaq; fiducia ſuæ petitioni adiecit/quoniam mandata tua elegi. quanta ergo diffidentia/ quanto pauore quantaq; animi turbulentia ex hoc mundo egredietur cum mors clauſtra vitæ reſoluet: qui opes/ ſuperbias/ & ſua in hoc mundo delegerit placita? tanta profecto: quanta fiducia ſecuritateq; & animi tranquillitate is qui tua ſola capeſſerit iuſſa, nec immerito. nam ille moritur ad mortem: iſte de morte tranſit ad vitam, ille it in tenebras: iſte reſpirat ad lucem/& lucem quidem immẽſam/lucem ſpiritualem/lucem veram, ille in perditionem: iſte in æternam tranſiertur ſalutem in proprio iam regno latiſſime dominantem/iam omnia ſaluantem.

th ¶Cõcupiui ſalutare tuũ dñe: & lex tua meditatio mea eſt. O ęterne dñe cuius ſapiẽtię nõ 6
eſt numerus, q̃ quis meditatur/ contemplatur & iugiter meditatiõi legis tuæ inuerſatur: hoc habet quia tu ei mẽtẽ indidiſti q̃ eſt q̃dã tui ſimilitudo/& quæ ſola ſapit ſicut ſolus auditus audit & viſus videt. Et q̃uis hæc ſapientia eius vmbratilis ſit: mirã tamẽ excitat ſalutaris tui nõ carnis ſed ſpũs cõcupiſcẽtiã, quod & hic ſermo teſtatur ſerui tui: quo dicit/ concupiui ſalutare tuum domine: & lex tua meditatio mea eſt. & hoc ſalutare quod tanopę concupiſcit: æternũ verbũ tuũ eſt/omniũ artifex ratio ipſaq; ſapientia: in quã reſilit tuę legis meditatio/ vt lucis radius in ipſũ ſolẽ vnde ipſius ducitur origo. & reſiliẽdo exuſcitat q̃ddã deſyderiũ & mirabilẽ ſitim potiũdi ſalutaris tui intolerabilẽq; ardorẽ, & talem profecto ſitim: quæ non extinguetur/quæ non ſaturabitur/ donec nudũ/ apertũ & reuelatũ apparuerit verbũ tuum, atqui quẽadmodũ oculo clauſo ſol nude & aperte illucere nõ poteſt: idẽntidem neq; menti verbũ tuũ q̃diu carne obtegitur, nõ quidẽ ob verbi impotentiã: ſed ob mẽtis incapacitatẽ ipſãq; nõ ſatis diſpoſitã. nã mens/totus oculus: caro/ciliũ totã contegẽs, ſol/verbũ tuũ, mens inquã totus oculus: qui tunc primũ perfecte aperitur cũ a carne ſeparatur & eximitur ex integro, qui ergo cõcupiſcit verbi tui præſentiã in quo omnia condita ſunt/& ſaluãda ſaluantur: affectat proculdubio carnis velamen auferri/ & a mortali carne ex integro abſolui. quo videndi liberã prorſuſq; expeditã adipiſcatur facultatẽ.

th ¶Viuet anima mea & laudabit te: & iudicia tua adiuuabũt me. Cũ fidelis ſeruus tuus di- 7
cebat/ viuet anima mea & laudabit te/& iudicia tua adiuuabũt me: vitã qua viuebat i hoc mũdo nõ reputabat vitã, neq; laudẽ qua te in hoc mundo laudabat: laudẽ exiſtimabat/ſed potius quãdã vitę & laudis incoationẽ & vmbrã, verba igit illa dicẽs: vitã æternã petebat aut optabat. nã vita quã hic viuit: ſimilitudinaria & momẽtanea eſt, & vitã hãc aia influit i corpus, nõ ergo corpus vita ſua eſt: ſed vita ſua eſt aia, quæ nõ eſt ipſa vita: ſed ipſi? vę & per ſe vitæ quoddã remotũ veſtigiũ. at vita æterna/ vera & indeficiens vita eſt: quã verbũ dei qui eſt ipſa vera vita in animã influit, nõ ergo aia vita ſua eſt quæ eſt vita ęterna: ſed verbũ dei eſt eius vita, vt ergo ad vitã ſuſcipiẽdã corpus ad aiam: aia quodã modo ad dei verbũ, q̃diu ergo in hoc mundo viuimus/anima noſtra nõdũ viuit/ vtpote quę nõdũ ſit ſuæ vitę coniuncta: ſed in ſimilitudine futuræ vitę viuificat corpus, verũ ſi diſpoſita cõperſetur: in futurũ viuet? nã & nõ niſi corpori diſpoſito anima vitam elargitur/& laudabit ſuam vitam vitæq; indultorem/ laude quidem ineffabili/ non quam ipſius ſed diuina adminiſtrabunt iudicia: propterea addidit & iudicia tua adiuuabunt me.

th ¶Erraui ſicut ouis q̃ perijt: quęre ſeruũ tuũ quia mãdata tua nõ ſum oblit?. Spũalis ſeru? 8
EPILO- tu? miſericordiſſime dñe/ qui toto corde exquiſiuit te/ eloquia tua i cordis ſui penetralib?
G cõdidit/illa ꝓnũciauit/illa alios docuit/ illis tãq̃ diuitijs oĩbus delectat?/i illis ſe exercuit/
V cõſyderauit vias tuas/iuſtificatiões tuas meditat? eſt/nõ eſt oblit? ſermões tuos/aia ei? iu
S ſtificatiões tuas oĩ tpe cõcupiuit/pricipũ paſſus calũnias/ exercitia iuſtificationũ tuarũ nõ

omiſit/vīã veritatis elegit/adhęſit teſtimonijs tuis/vīã mādatorū tuorū cucurrit/nichil de ſe præſumens omnia a te poſtulauit/in verbo tuo ſuperſperauit/memoria iudiciorum tuorum conſolatus eſt/defecit pro delinquentibus/nocte memor fuit nois tui/in toto corde ˜uo faciem tuam deprecatus eſt/ vias tuas cogitauit/pedes ſuos conuertit/paratus fuit/ non turbatus/ media nocte ad confitendū tibi ſurrexit/ factus eſt particeps omniū timentium te/anima eius in ſalutari tuo defecit/in verbo tuo ſuperſperauit/afflictus/perſecutꝰ/ pene in terra conſumptus mandata tua non dereliquit/tota die in lege tua meditatus eſt/ ſuper omnes docentes ſe/ſuper ſenes intellexit/ab omni vía mala pedes prohibuit/a iudicijs tuis non declinauit/eloquia tua melle dulciora amplexatus eſt/a mandatis tuis intellexit/cuiꝰ pedibus lucerna verbū tuū/teſtimonia tua hæreditaria acquiſiuit/qui cor ſuū ad iuſtificationes tuas inclinauit/iniquos odio habuit/legem tuam dilexit/ vt ſcorta peccatores reputauit/carnes ſuas timore tui confixit/ a iudicijs tuis timuit/ iudiciū & iuſtitiā fecit/oculi eius in ſalutare tuum defecerunt/ſuper aurū/ ſuper topazion mandata tua dilexit/omnē vīã iniquam odio habuit/anima eius teſtimonia tua ſcrutata eſt/os ſuum aperuit/ſpiritū attraxit/ſuper non cuſtodientes legem tuam oculi eius riuos aquarū deduxerunt/zelo contabuit/eloquiū tuum ardenter dilexit/cōtemptus eſt/tribulatꝰ eſt/anguſtiatus eſt/ ad te clamauit/ lucem anticipauit/ oculi eius ad te diluculo pręuenerunt/ iudicio tuo/miſericordiæ tuæ ſe cōmiſit/principū tenebrarū bella ſuſtinuit/victoria lætatus eſt/eloquijs tuis magis q̄ omnibus ſpolijs delectatꝰ eſt/ ſepties in die te laudauit/ teſtimonia tua cuſtodiuit/vehementer dilexit/mādata tua ſeruauit/ omnes viæ eius in conſpectu tuo/tibi appropinquare/ſupernas laudes tuas ediſcere/a mundo liberari geſtijt/ſalutare tuum cōcupiuit/ & deniq; diſſolui & eſſe cū Chriſto ſalutari tuo/hic tantus/hic talis ſeruus tuus nichilominus dixit/ & hæc eius nouiſſima verba fuere/ errauí ſicut ouis quæ periit quære ſeruum tuum quia mādata tua non ſum oblitus/quæcunq; præcepta ſunt ei: fecit.& e mundo egreſſurus vere prudens/cognoſcēs et fidelis ſeruus in humilitatis ſpiritu/ſacroſanctæ conſilia tua ſecutus dicit: inutilis ſum ſeruus tuus/ feci quod debui.ad id quod feci tenebar: neq; ſum vllo prēmio vllaue gratia dignus. Sed tu O paſtor æterne ouem require quę periit:& repertam ſacris humeris tuis impoſitam in cœleſtem domum tuam induc. nam omnis qui in hoc mundo viuit: a te peregrinatur. & niſi requiras/ niſi inuenias: perijt. quis enim ſaluare poteſt/niſi tu ſolus/ qui ſolus es ſuperbonus/ ſuperpotens/ & in omnia ſæcula ſuperbenedictus? AMEN.

ADVERTE. Septimo verſu. viuet anima mea & laudabit te. hic videtur potius precandi: m aut optandum q̄ aſſerendum. vt ſic dicatur viuat anima mea & laudabit te: vt quinto verſu paulo præcedente/ fiat manus tua vt ſaluet me. ſic facer Hieronymus/ ſit manus tua auxiliatrix mea. quare & admodum conſequens vt diceretur/viuat anima mea. ſed dictum eſt afferendi modum in modum optandi/& contra: plerunq; apud interpretes confundi. de deprecatorio aūt & optādi modo ſatis id apud latinos eſt conſuetū vt pro altero alterum ponatur. At nunc benigno dei fauore finitis elementarijs ogdoadibus trāſeamus ad ſequentem pſalmum.

¶ Cāticum graduum.

CXVIIII.

1 AD dominū cum tribularer clamaui:& exaudiuit me.

2 Domine libera animā meam a labijs iniquis: a lingua doloſa.

3 Quid detur tibi aut qd apponatur tibi: ad linguam doloſam?

4 Sagittę potentis acutę: cum carbonibus deſolatorijs.

¶ Cāticum graduum.

CXVIIII.

AD dominum cū tribularer clamaui:& exaudiuit me.

Domine libera animā meam a labijs iniquis: & a lingua doloſa.

Quid detur tibi aut qd apponatur tibi: a ligua doloſa?

Sagittę potentis acutę: cum carbonibus deſolatorijs.

¶ Cāticum graduum.

CXX.

AD dominū in tribulatiõe mea clamauí:& exaudiuit me.

Domine libera animā meam a labio mēdacij: a lingua doloſa.

Quid detur tibi aut qd apponatur tibi: ad linguam doloſam?

Sagittę potentis acutę: cum carbonibus iuniperorum.

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
119. Ad dominũ 120	5 Hei michi quia incolatus meus prolongatus est/habitaui cum habitãtibus cedar: multum incola fuit anima mea.	Heu me quia incolatus meus prolongatus est/ habitaui cum habitantibus cedar:multum incola fuit anima mea.	Hei michi quia peregrinatio mea prolongata est:habitaui cum tabernaculis cedar.
	6 Cũ ijs qui oderunt pacem eram pacificus: cũ loquebar illis impugnabant me gratis.	Cum ijs qui oderũt pacem eram pacificus: dũ loquebar illis impugnabant me gratis.	Multũ peregrinata est anima mea: cum odientibus pacem. Ego pacifica loquebar: & illi bellantia.

TITVLVS.Canticum graduum. Psalmus/ laus canẽda in eleuatione mentis ad templũ regis pacifici/ qui Christus dominus est. Populus fidelis a propheta in spiritu inducitur,

EXPOSITIO CONTINVA. Ad dominũ cum tribularer clamaui:& exaudiuit me. in psecutione hostili/ in sæuitia tyrannorũ vocẽ meam ad deum meũ dominatorẽ omniũ extuli:& liberauit me. Domine libera animã meam a labijs iniquis:& a lingua dolosa. tu domine exaudisti me & liberasti me a crudelitate tyranni aperte sæuientis: nunc etiã digna re liberare fatigatã vitã meã a blasphemijs hæreticorũ/ a doctrina plena dolo. Quid detibi aut quid apponat tibi:ad liguã dolosã. O aia mea qđ flagellũ possit ãplius addi/qđ amplius possit tibi apponi:ad hãc peruersissimã mendacis linguæ doctrinã? Sagittæ potentis acutę:cũ carbonibus desolatorijs. hęc næquã/hæc virosa/hæc inficiens doctrina vt tela valide sagittantis penetrat:sic proserpit/ sic ecclesiã tuam/ sic ædificiũ tuum perurit vt carbones vastatorij cũ in ædificiũ sensim irrepunt & nocendi sumunt incrementum. Hei michi quia incolatus meus prolongatus est/ habitaui cum habitantibus cedar: multũ incola fuit anima mea. miserũ me quia peregrinatio mea (hac nęquam grassante doctrina) in longum nimis protensa est/ cõuersatus sum cũ Arabibus & Aggarenis cũ linguæ huius dolosę/blasphemantis doctrinæ bestiali secta: nimio iam incolatu/ tædio affecta est vita mea. Cum ijs qui oderunt pacẽ eram pacificus:cum loquebar illis impugnabant me gratis. imitatus saluatorem meũ/dominũ pacis/cum inimicis diuinę pacis/pacem dei seruabam/cum illis verba pacifica/verba euangelij æternę pacis afferebam: aduersabantur & repugnabant absq; vlla ratione/& gladium pugnamq; parabant.

ADVERTE. Quarto versu.cũ carbonibus desolatorijs:Hieronymus ex hebræo/ cũ carbonibus iuniperorũ.carbones desolatortos constat eos esse:qui desolãt/ causaue desolationis existunt.quibus lingua hæreticorũ secundũ septuaginta cõparatur.Sed cur carbonibus iuniperorũ etiã cõparetur? Ferunt carbones iuniperi diu fouere ignem:itaq; illo indicatur diuturnũ esse huiusmodi malum/& quod ad æternũ fouetur incendiũ. ¶Quinto versu. habitaui cũ habitantibus Cedar.Cedar secundus fuit filiorũ Hismaelis: vnde Arabes qui sunt in Africa descendere. & eorũ regio/regio Cedar. & de Hismaele et populo ab eo descendente:bene per angelũ matri eius Agar prenunciatum est.manus eius contra oẽs: & manus oĩm cõtra eum. Nã Hismaelitæ & Aggareni semper populo dei & veteri & recenti aduersati sunt/ & nunc quoq; maxime omniũ aduersantur. a quibus enĩ per Asiã/Africã/& magna ex parte per Europã impeditur verus dei cultus: nisi ab Arabibus nefariaq; & detestabili eorũ secta/ qui per mille fere annos colunt bestiã & imaginẽ eius quę est lex bestiæ & alcoranus:/ quos interficiat Christus dñs/& cito: spiritu oris sui. qui solus est cũ eterno patre & spiritu sancto:superbenedictus in sęcula sæculorum. AMEN.

	¶Cãticum graduum. CXX.	¶Cãticum graduum. CXX.	¶Cãticum graduum. CXXI.
1	Leuaui oculos meos in montes:vnde veniet auxilium michi.	Leuaui oculos meos ad montes: vnde veniet auxilium michi.	Leuaui oculos meos in montes: vnde veniet auxilium michi.
2	Auxilium meum a domino: qui fecit cœlum & terram.	Auxilium meum a domino: qui fecit cœlum & terram.	Auxilium meum a domino: factore cœli et terræ.

3 Non det in cõmotionẽ pedem tuum: neq; dormiet qui cuſtodit te.
4 Ecce non dormitabit neq; dormiet: qui cuſtodit iſrael.
5 Dominus cuſtodit te/ dñs protectio tua: ſup manum dexterã tuam.
6 Per diem ſol nõ vret te: neq; luna per noctem.
7 Domin⁹ cuſtodit te ab õni malo: cuſtodiat animam tuam dominus.
8 Domin⁹ cuſtodiat introitum tuum & exitũ tuũ: ex hoc nunc et vſq; in ſæculum.

Non det in cõmotionẽ pedem tuum: neq; obdormiat qui cuſtodit te
Ecce non dormitabit neq; obdormiet: qui cuſtodit iſrael.
Domin⁹ cuſtodit te/ dominus protectio tua: ſuper manũ dexteræ tuę.
Per diem ſol non vret te: neq; luna per noctẽ.
Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat animam tuam dñs.
Domin⁹ cuſtodiat introitum tuum & exitũ tuũ: ex hoc nunc et vſq; in ſæculum.

Non det in cõmotionẽ pedem tuum: nec dormitet qui cuſtodit te.
Ecce non dormitabit neq; dormiet: qui cuſtodit iſrael.
Dominus cuſtodit te/ dñs protectio tua: ſup manum dexteram tuã.
Per diẽ ſol nõ ꝓcutiet te: neq; luna per noctẽ.
Domin⁹ cuſtodit te ab oi malo: cuſtodiat animam tuam.
Domin⁹ cuſtodiat exitum tuum & introitum tuum: a modo & vſq; in æternum.

TITVLVS. Pſalmus graduum. Pſalmus/continuata laus. Propheta in ſpiritu eundem populum inducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Leuaui oculos meos in montes: vnde veniet auxiliũ mi-
2 chi. eleuaui mentem meã ad cœlos: vnde ſuccurſus & defenſio elargietur michi. Auxiliũ meũ a domino: qui fecit cœlũ & terram, defẽſio mea & præſidium non a brachio terreno/ nõ ab aliqua creatura cœli aut terræ: ſed ab vniuerſorũ dominatore/conditore cœli et ter-
3 ræ. Non det in cõmotionẽ pedem tuũ: neq; dormitet qui cuſtodit te. hic ſpiritus ſanctus. O popule fidelis/ dominus deus tuus non ſinat te in errorem peruerſi dogmatis labi: vigi-
4 let continenter/a quo ſolo defenſionem & auxilium petis/& qui eſt cuſtos tuus. Ecce non dormitabit neq; dormiet: qui cuſtodit iſrael. teſtificor tibi popule fidelis/ neq; parũ neq; multũ deſeret te: is qui ſollicite curat eos/ qui languent & deſyderio flagrant eũ videre &
5 agnoſcere. Dominus cuſtodit te: dominus protectio tua ſuper manũ dexteram tuam. qui accepit dominiũ omnis creaturæ ille eſt cuſtos tuus: ille eſt defenſor/magis prõptus/ma-
6 gis aparatus te defendere q̃ prompta ſit manus dextera tua. Per diem ſol nõ vret te: neq; luna per noctem. in proſperis ſplendor honorificentiæ non ledet te/neq; in aduerſis deie-ctio/humiliatio/bonorumue priuatio deſiciet te/ ſed in vtriſq;/ pro peris & aduerſis/ die
7 ac nocte/ honorificẽtia & deiectione dominus deus tuus cuſtodiet te. Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat animã tuam dominus, deus tuus/cuſtos tuus ſeruat te ne præ-cipiteris in aliquod funeſtũ & mortale facinus in hoc mundo: ſeruet ſpiritum in vitã ęter-
8 nã in altero. Dñs cuſtodiat introitum tuũ & exitũ tuũ: ex hoc nunc & vſq; in ſęculũ. dñator immẽſus cuius ſuper omnia eſt dominiũ/is oi ꝓtectione & cuſtodia muniat ingreſſum tuum in hunc mundum/ & egreſſum in vitam perennem: ex hoc vitæ curriculo in ęuum interminum.

ADVERTE. Sexto verſu, per diem ſol non vret te: ex hebræo/per diem ſol nõ percutiet te, ſed in eandem tendit intelligentiam, & tralationes inter ſe ſatis conciliatæ.

¶ Cãticum graduum. CXXI.

1 Lætat⁹ ſũ in iis q̃ dicta ſunt michi: in domũ domini ibimus.
2 Stãtes erãt pedes nri: in atrijs tuis hieruſalẽ.

¶ Cãticum graduum. CXXI.

Lætatus ſũ in iis q̃ dicta ſũt michi: in domum dñi ibimus.
Stãtes erãt pedes nri: in atrijs tuis hieruſalẽ.

¶ Cãticum graduum. CXXII.

Lætatus ſũ eo ꝙ dixerint michi: in domũ domini ibimus.
Stãtes erant pedes nri: in portis tuis hieruſalẽ.

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
121 Lætatus.	3	Hierusalem quæ ędifi-cat vt ciuitas: cui⁹ partí-cipatio eius in idipsum	Hierusalem quę ędifi-cat vt ciuitas: cuius par ticipatio eius in idipsũ.	Hierusalem quę ędifi-catur vt ciuitas: cui⁹ par ticipatio eius simul.
	4.	Illuc enim ascenderunt tribus/tribus dñi: testi-moniũ israel ad confitẽ dum nomini domini.	Illuc enĩ ascenderũt tri bus/ tribus domini: te-stimoniũ israel ad cõfi-tendũ nomini tuo dñe.	Quia ibi ascenderunt trib⁹/ trib⁹ dñi: testimo niũ israel ad confitendũ nomini domini.
	5	Quia illic sederunt se-des in iudicio: sedes su-per domum dauid.	Quia illic sederunt se-des in iudicio: sedes su-per domum dauid.	Quia ibi sederũt sedes in iudicio: sedes domui dauid.
	6	Rogate quæ ad pacem sunt hierusalem: & abũ dantia diligentibus te.	Rogate quæ ad pacẽ sunt hierusalẽ: & abun-dantia diligentibus te.	Rogate pacem hieru-salem: sit bene ijs qui di ligunt te.
	7	Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turri-bus tuis.	Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turri-bus tuis.	Sit pax in muris tuis: abundantia in domib⁹ tuis.
	8	Propter fratres meos & proximos meos: lo-quebar pacem de te.	Propter fratres meos & proximos meos: lo-quebar pacem de te.	Propter fratres meos & amicos meos: loquar pacem tibi.
	9	Propter domum domi ni dei nostri: quęsiui bo na tibi.	Et propter domũ do-mini dei mei: q̃siui bo-na tibi.	Propter domum domi ni dei nostri: quærã bo na tibi.

TITVLVS. Canticum graduum. Psalmus/cõtinuata laus. idẽ in spiritu populus inducit.

EXPOSITIO CONTINVA. Lętatus sum in ijs quæ dicta sunt michi: in domum domi- 1
ni ibimus. consolatus sum in oraculo spiritus sancti quod innotuit michi: ex hoc mundo
in tabernaculum dei altissimi transibimus. Stantes erãt pedes nostri: in atrijs tuis Hieru 2
salem. Hierusalem quæ ędificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum. O domi- 3
ne deus noster/pene eramus ociosi: in primis ipsis foribus ecclesiæ tuæ. ecclesiæ quæ con-
structitur ad imitandam ciuitatem cœlestem: quæ cum domo domini retinet consortium.
Illuc enim ascenderunt tribus/tribus domini: testimonium israel ad confitendum nomini 4.
domini. nam in Hierusalem illam domo dei copulatam conscenderunt populi/ viri sãcti:
qui testes fuerunt populo fideli ad glorificandum verbum dei. Quia illic sederunt sedes 5
in iudicio: sedes super domũ Dauid. quia in illa gloriosa ciuitate cœlesti/throni positi sũt
ad iudicandũ: ad iudicandum populũ regis æterni/regis gentiũ desyderati. Rogate quæ 6
ad pacem sunt Hierusalem: & abundantia diligentibus te. O populi precamini quietudi-
nem & tranquillitatem tã gloriosæ ciuitatis vobis impartiri: & O ciuitas sancta nichil de-
sit ijs qui quærunt/colunt & amãt te. Fiat pax in virtute tua: & abũdantia in turribus tu- 7
is. O ciuitas dei quies detur præsidibus tuis: & nulla desit bonorũ copia defensoribus tu-
is. Propter fratres meos & proximos meos: loquebar pacem de te. propter cõfideles me- 8
os & charos meos: hanc tuam diuinæ pacis securitatem precatus sum. Propter domum 9
domini dei nostri: quæsiui bona tibi. vt cœlestis domus conditoris & dominatoris nostri
impleatur: precatus sum O ciuitas dei omnia prospera tibi.

ADVERTE. Tertio versu/cuius participatio eius in idipsum: ex hebręo cuius participa-
tio eius simul. id enim in idipsum est quod nunc in vnum nunc in idipsum vt alias dictũ
est interpretes verterunt/Hieronymus simul. & cum dicitur simul: nonnichil ciuitati soci-
atur. & quidnam illud: nisi dei & agni? acsi diceremus cuius participatio simul cum ea. &
templum (inquit diuinorum spectator Ioannes) non vidi in ea. dominus enim omnipotẽs
templum illius est/ & agnus. & hæc est participatio ciuitatis cœlestis: participatio dei &
agni. vnde non forte absona esset intelligentia neq; ineptus sermo: si versum hunc ita le-
geremus. Hierusalem quę ædificatur vt ciuitas: cuius participatio cũ ea in idipsum. quod
idem est ac/cuius participatio pariter cum ea. superna enim ciuitas secum habet quo pare

ticipat: terrena autem & infima nondum habere videtur. Septimo verſu, fiat pax i virtute tua: ex hebræo paulo aliter/ ſit pax in muris tuis, ſed quia muri defendunt & muniunt: interpretes pro virtute & fortitudine acceperunt, verum cuſtodes/ & defenſores intelligendi ſunt: quibus ſancti pacem dei imprecãtur.

Cãticum graduum. CXXII.

1 Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlis.
2 Ecce ſicut oculi ſeruorum: in manibus dominorum ſuorum.
3 Sicut oculi ãcillę in manibus dominę ſuę: ita oculi noſtri ad dominũ deum noſtrum donec miſereatur noſtri.
4 Miſerere noſtri domine miſerere noſtri: quia multum repleti ſumus deſpectione.
5 Quia multum repleta eſt anima noſtra: opprobrium abundantibus et deſpectio ſuperbis.

Cãticum graduum. CXXII.

1 Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlo.
2 Ecce ſicut oculi ſeruorum: in manibus dominorum ſuorum.
3 Et ſicut oculi ancillę in manibus dominę ſuæ: ita oculi noſtri ad dominum deum noſtrum donec miſereat nobis.
4 Miſerere nobis domine miſerere nobis: quia multum repleti ſumus contemptione.
5 Et multum repleta eſt anima noſtra: opprobrium abundãtibus & deſpectio ſuperbis.

Cãticum graduum. CXXIII.

1 Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlis.
2 Ecce ſicut oculi ſeruorum: ad manum dominorum ſuorum.
3 Sicut oculi ancillę ad manum dominæ ſuæ: ſic oculi noſtri ad dominũ deum noſtrum donec miſereatur noſtri.
4 Miſerere noſtri domine miſerere noſtri: quoniam multum repleti ſumus deſpectione.
5 Multum repleta eſt anima noſtra: opprobrio abundantium et deſpectione ſuperborum.

TITVLVS. Pſalmus graduum. Pſalmus/ continuata laus, idem populus qui prius ſed alia ratione/ inducitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlis, ad te mẽtem meam erexi dominator cœli et terræ: qui in cœlis aſſumptus reſides in dextera patris.
2,3 Ecce ſicut oculi ſeruorum: in manibus dominorũ ſuorum. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ita oculi noſtri ad dominum deum noſtrum donec miſereatur noſtri, ecce quemadmodum ſupplices ſerui venią precantes: nuſq̃ deflectunt oculos a manu hęrorũ ſuorũ, vtq; ſupplicis famulæ nuſq̃ deflectitur viſus a manu eius quã offenderit hæræ ſuæ: ita indeflexiles obtutus noſtri ad regem & plaſmatorem noſtrũ donec miſeratiõe flexus ignoſcat nobis. Miſerere noſtri domine miſerere noſtri: quia multum repleti ſumus
4 deſpectione, parce nobis miſerator domine/ parce nobis & remitte: quia plurimũ contemptibiles & deſpectibiles facti ſumus. Quia multũ repleta eſt anima noſtra: opprobriũ abũdantibus & deſpectio ſuperbis, cauſa autem ob quam ſic digni cõtemptu & deſpectu euaſimus ea eſt/ quia terrenis bonis nimis abũdauimus/ diuitijs nimis locupletati/ & honoribus elati ſumus: diuites autem & auaros decet ignominia/ & contemptus ſuperbos.
5 ADVERTE. Quinto verſu, quia multum repleta eſt anima noſtra/ opprobriũ abundantibus & deſpectio ſuperbis: ex hebręo paulo aliter legitur, multum repleta eſt anima noſtra opprobrio abundantium/ & deſpectiõe ſuperborum. & certe ſatius videretur ita nobis ad imitationem Hieronymi legendum/ quia multum repleta eſt anima noſtra opprobrio abundantiũ & deſpectione ſuperborũ: ne orans ſibiipſi malum imprecari videretur. & hic queritur populus ſanctus/ ſui ſæculi vitam multũ laceſſitam & vilipenſam opprobrio diutum/ & ambitione ſuperborum, quę duo mala hoc etiam noſtrum ſæculũ funditus perdunt. quæ niſi deus e medio tollat: non regnabit in nobis Chriſtus vita noſtra, qui in paupertate cognoſcitur & humilitate, qui in illis ad nos dignatus eſt deſcendere, cui vt in illis iterum ſeruiatur: & omnis honor & gloria cum debito cultus honore/ ſedulo impẽ-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
122 Ad te leua. 123	datur: Ipse id mundo tribuat/qui est benedictus sine fine. Quod si sinatur vt legimus: intelligatur populus sanctus humili confessione suum dicere/quod est reliquorũ membrorũ.		
	ℂCãticum graduum. CXXIII.	ℂCãticum graduum. CXXIII.	ℂCãticum graduum. CXXIIII.
1	NIsi quia dominus erat in nobis dicat nunc israel: nisi quia dominus erat in nobis.	NIsi q̃ dominus erat in nobis dicat nunc israel: nisi quia dominus erat in nobis.	NIsi dominus fuisset in nobis: dicat nunc israel.
2	Cum exurgerent homines in nos: forte viuos deglutissent nos.	Dum insurgerent homines i nos: forsitan viuos deglutissent nos.	Nisi dominus fuisset in nobis: cum exurgerent super nos homines.
3	Cum iraſceretur furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos.	Dum iraſceretur animus eorum aduersum nos: forsitan velut aqua absorbuissent nos.	Forsitan viuos absorbuissent nos: cum iraſceretur furor eorum sup nos.
4	Torrentem petransiuit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilẽ.	Torrentem pertrãsiuit aĩa nostra: forsitan pertransijsset anima nostra aquã intolerabilem.	Forsitan aq̃ circũdedissent nos: torrẽs trãsisset super animã nostram: Forsitan transissent super animã nostram: aquę superbiæ.
5	Benedictus dominus: qui non dedit nos in captionem dẽtibus eorũ.	Benedictus dominus: q̃ nõ dedit nos in captionem dentibus eorum.	Benedictus dominus: qui non dedit nos i prędam dentibus eorum.
6	Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo venantium.	Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo venantium.	Anima nostra quasi auis erepta est: de laqueo venantium.
7	Laqueus contritus est: & nos liberati sumus.	Laqueus contritus est: & nos liberati sumus.	Laqueus contritus est: & nos liberati sumus.
8	Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fecit cœlum & terram.	Adiutorium nostrũ in nomine domini: qui fecit cœlum & terram.	Auxilium nostrum in nomine domini: qui fecit cœlum & terram.

TITVLVS. Canticum graduum. Psalmus/laus continuata. Populus sanctus ob opulentias & honores eum perdentes diuino flagello castigatus/in spiritu inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Nisi quia dominus erat in nobis dicat nũc israel: nisi quia 1
dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos: forte viuos deglutissent nos, ni 2
si quia diuinũ auxilium non deseruit nos/confiteantur nunc fideles: nisi quia diuinũ prę-
dicti nos nequaq̃ deseruit, cum irruisset furor hoim in nos: vtiq; viuentes absumpsissẽt nos
funditusq; sustulissent e medio. Cum iraſceretur furor eorũ in nos: forsitan aqua absorbu- 3
isset nos, cũ impetus aduersariorum fureret in nos: certe (nisi dominus affuisset) inundans
multitudo consumpsisset nos. Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitan pertransisset 4
anima nostra aquam intolerabilem, ex afflictione emersit vita nostra ingens & tumultua-
rium periculum euasit vita nostra: & nisi dominus fuisset in nobis/re vera afflictionem su-
stinuisset insuperabilẽ. Benedictus dominus: qui non dedit nos in captionem dentib9 eo- 5
rum, magnificetur & glorificetur deus: qui non permisit nos in prædã venire faucib9 eo-
rum. Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo venantiũ, sublatis nostris diuitijs & 6
honoribus/vita nostra & spiritus noster non aliter sublatus est a tendiculis demonũ/a di
reptionibus hostiũ/q̃ auis de pedicis aucupum. Laqueus contritus est: & nos liberati su- 7
mus, hostes nostri quos dominus super nos flagella ordinauit diuitias abstulerunt/hono-

res detraxerunt quibus nimirum onerata & compedita erat vita noſtra/laqueũ confrege-
8 runt:& nos a periculis importabilium pœnarum erepti ſumus. Adiutoriũ noſtrũ in nomi
ne domini:qui fecit cœlum & terram. non mortales hãc nobis opem attulerunt ſed inuo-
catio dei omnipotentis:inuocatio filij dei conditoris cœleſtium & terreſtrium.
ADVERTE. Quarto verſu. torrentem pertranſiuit anima noſtra/forſitan pertranſiſſet a-
nima noſtra aquã intolerabilem: Hieronymus ex hebreo/ torrens tranſiſſet ſuper animã
noſtrã/ forſitan tranſiſſent ſuper animã noſtram aquæ ſuperbiæ. & q̃uis ſenſus videatur
quoquo pacto cõuerſus:idem nichilominus propemodũ ſignificatur, ſcilicet niſi dominus
fuiſſet in nobis:inundatio afflictionis oppreſſiſſet & dediſſet peſſum animam noſtrã/ niſi
dominus fuiſſet in nobis/forſitan potentia dæmonũ et ſuperborũ obruiſſet animã noſtrã.
ſed occulta dei præſentia defenſi ſumus. Sed & inſuper aduerte. vbi ſecũdo/tertio et quar
to verſu dicimus forte et forſitan: volunt/hebræos dictionẽ quæ hic habetur/ vtiq; & cer-
te interpretari ſolere. pręſtat ſane non dubitare ſine dei præſidio nos protinus perituros:
q̃ illud cũ dubitatiõis adiunctione pronunciare. legendũ igitur potius. cũ exurgerent ho-
mines in nos/certe viuos deglutiſſent nos. cum iraſceretur furor eorum in nos/certe aqua
abſorbuiſſet nos. torrentem pertranſiuit anima noſtra/ certe pertranſiſſet anima noſtra a-
quam intolerabilem.

Cãticum graduum. CXXIIII.

1 QVi cõfidũt in do-
mino ſicut mons
ſion non cõmouebitur
in æternum: qui habi-
tat in hieruſalem.
2 Montes in circuitu ei9/
& dominus in circuitu
populi ſui:ex hoc nunc
& vſq; in ſæculum.
3 Quia nõ relinquet do
minus virgam peccato-
rum ſuper ſortẽ iuſto-
rum: vt non extendant
iuſti ad iniquitatẽ ma-
nus ſuas.
4 Benefac domine:bonis
& rectis corde.
5 Declinantes autem in
obligatiões adducet do
minus cum operantib9
iniquitatem: pax ſuper
iſrael.

Cãticum graduum. CXXIIII.

QVi cõfidũt in do-
mino ſicut mons
ſion nõ commouebitur
in ęternum:qui habitat
in hieruſalem.
Montes in circuitu ei9/
& dominus in circuitu
populi ſui:ex hoc nunc
& vſq; in ſæculum.
Quia non derelinquet
dominus virgam pecca
torum ſuper ſortem iu-
ſtorum:vt non extẽdãt
iuſti ad iniquitatem ma
nus ſuas.
Benefac domine:bonis
& rectis corde.
Declinantes autem ad
obligationem adducet
dominus cum operan-
tibus iniquitatem: pax
ſuper iſrael.

Cãticum graduum. CXXV.

QVi cõfidũt in do-
mino quaſi mons
ſion immobilis:in ęter-
num habitabilis.
Hieruſalem montes in
circuitu eius/& domin9
in circuitu populi ſui: a
modo & vſq; in æternũ
Quia nõ requieſcet vir
ga impietatis ſuper ſor
tem iuſtorũ: vt nõ mit-
tant iuſti in iniquitatẽ
manus ſuas.
Benefac domine:bonis
& rectis corde.
Qui autẽ declinant ad
prauitates ſuas / dedu-
cet eos dominus cũ ijs
qui operantur iniquita-
tem:pax ſuper iſrael.

TITVLVS. Canticum graduum. Pſalmus/ laus cõtinuata. Populus fidelis/ vt & prius in
ſpiritu inducitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Qui confidunt in domino ſicut mons ſion:non commoue
bitur in æternum/qui habitat in Hieruſalem. quid mirũ ſi adiutorium noſtrum in nomine
domini qui fecit cœlum & terrã:quia qui ſperant in domino: aſſimilantur monti ſion im-
2 mobili/ciuitati magni regis in ſempiternũ habitabili in Hieruſalem. Montes in circuitu
eius/& dominus in circuitu populi ſui:ex hoc nunc & vſq; in ſæculũ. Hieruſalem ſumma
cœleſtis ciuitas/ ſupernis poteſtatibus eſt circũſepta:& deus circundat ad protectionẽ &
3 defenſionẽ plebem ſuam in ſempiternũ. Quia nõ relinquet dominus virgã peccatorũ ſu-

Psal. 124. Qui confi. 125

GALL. ROM. HEB.

per sortem iustorũ: vt non extendant iusti ad iniquitatẽ manus suas. circundat ad protectionem et defensionẽ benignissimus deus/ quia perseuerare non sinet flagellũ impiorũ super hæreditatẽ & possessionẽ suam fidelem: vt fideles eius non corrumpantur/ vt nõ incuruent opera sua ad scelera & ipietatẽ flagiciosorũ. ℟ enefac domine: bonis & rectis corde. O dominator & miserator æterne/ munera gratiæ tuæ largire: ijs qui beniuola & recta æquaq; sunt voluntate. ℣ eclinantes autem in obligationes adducet dominus cũ operantibus iniquitatem: pax super israel. sed eos qui non bona/ recta & æqua sunt volũtate/ sed declinãt in prauitates/ deus iustus iudex tradet supplicijs cũ operarijs iniquitatis: requies autem/ securitas & tranquillitas dei super fideles/ deiq; beneplacita exquirentes. 4. 5

ADVERTE. Hoc canticũ/ de veritate ecclesiæ cœlestiq; Hierusalem/ expositũ est: potest & de imitatrice inferioreq; Hierusalẽ exponi. nã quod illic est vt in archetypo: hic relucet vt in vestigio. ℣ Primo versu. Qui confidunt in domino sicut mons sion nõ cõmouebitur in æternũ/ qui habitat in Hierusalem: Hieronymus ex hebræo/ qui confidunt in domino quasi mons sion immobilis/ in æternũ habitabilis. quare hic versus ita nobis legendus videtur. qui confidunt in domino sicut mons sion qui nõ cõmouebitur/ qui in æternum habitabitur. & ad cõparationis notã intelligimus: verbũ sunt vel erunt. hoc pacto qui confidunt in domino erunt sicut mons sion. & id in Hierusalem ad sequentem versum pertinet ex hebræo. & particula in: superflua est. est enĩ Hierusalem quæ circundatur montibus: vt ecclesia sancta supernis custodibus. quare secundus identidem versus legendus esset: Hierusalem montes in circuitu eius. & relatiuum eius/ referre non potest id quod dictũ est mõtem sion/ neq; qui habitat: sed Hierusalẽ. quod ex græco cognoscitur/ vbi dicitur ἁγία genere fœminino. ℣ Quinto versu. declinantes autẽ in obligationes: ex hebræo/ qui autẽ declinant ad prauitates suas. & hoc dilucidius.

℣ Cãticum graduum. CXXV.

1 IN conuertẽdo dominus captiuitatem sion: facti sumus sicut consolati.

2 Tunc repletũ est gaudio os nostrũ: & lingua nostra exultatione.

3 Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum eis.

4 Magnificauit dominus facere nobiscũ: facti sumus lætantes.

5 Conuertere domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro.

6 Qui seminant in lachrimis: i exultatiõe metẽt.

7 Euntes ibant & flebãt: portantes semina sua.

8 Venientes autem venient cũ exultatione: portantes manipulos suos.

℣ Cãticum graduum. CXXV.

1 IN cõuertendo dominus captiuitatẽ sion: facti sum⁹ sicut cõsolati.

2 Tunc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatiõe.

3 Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum illis.

4 Magnificauit dominus facere nobiscũ: facti sumus lętantes.

5 Conuertere domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro.

6 Qui seminãt in lachrimis: i gaudio metent.

7 Euntes ibant & flebãt: mittentes semina sua.

8 Venientes autem venient in exultatione: portãtes manipulos suos.

℣ Cãticum graduum. CXXVI.

1 CVm cõuerteret dominus captiuitatẽ sion: facti sumus quasi somniantes.

2 Tunc implebitur risu os nostrũ: & lingua nostra laude.

3 Tunc dicent in gentib⁹: magnificauit dominus facere cum istis.

4 Magnificauit dominus facere nobiscũ: facti sumus lętantes.

5 Conuertere domine captiuitatem nostram: sicut riuus in austro.

6 Qui seminãt in lachrimis: i exultatiõe metẽt.

7 Qui ambulans ibat & flebat: portans ad seminandum sementem.

8 Veniens veniet in exultatione: portans manipulos suos.

TITVLVS. Canticũ graduũ. Psalmus/ cõtinuata laus. idẽ populꝰ fidelis iducti i spiritu.

1 EXPOSITIO CONTINVA. In cõuertendo dominus captiuitatem ſion: facti ſumus ſi-
cut conſolati. cũ conuerteret dominus detentionem ſion/ cũ reuocaret eccleſiam ad mo-
res/ quæ diu captiua fuerat detentaq; victis: quaſi præ gaudio ſomniaremus facti ſum⁹ ex-
2 ultantes. Tunc repletũ eſt gaudio os noſtrum: & lingua noſtra exultatione. cõuerſione au
tem facta/reducta ſion ad dominũ/& deo dignis formata moribus: ore noſtro gaudiũ ex-
3 preſſimus/& ſermone noſtro exultationẽ. Tunc dicent inter gentes: magnificauit domi-
nus facere cum eis. conuerſione & reductione illa facta/ ſermo agitabitur inter nationes:
4 magnũ aliquid voluit deus operari cũ eis. Magnificauit dominus facere nobiſcũ: facti ſu-
mus lętantes. magnũ aliquid & arduum (fatemur) operatus eſt nobiſcũ deus/ vera nos op
5 pleuit lætitia. Conuertere domine captiuitatem noſtrã: ſicut torrẽs in auſtro. reduc domi-
ne/collige ad te detentam plebẽ tuam: ſicut colligitur vortex rapidu ſq; riuus flante noto/
6 fiat grex vnus te paſtore ſolo atq; vnico. Qui ſeminant in lachrimis: in exultatione me-
tent. te colligente & in vnũ gregẽ cogente qui nunc gemunt & plorãt/ conuerſionẽ eccle-
7 ſiæ tuæ expectantes: fructum pœnitentiæ ſuę in gaudio recipient. Euntes ibant & flebant:
8 mittentes ſemina ſua. Venientes autẽ venient cum exultatione: portantes manipulos ſu-
os. in captiuitate adhuc exiſtentes cultores tui peregrinabãtur & plorabant: quæ poterãt
melioris vitæ fundamenta iacentes. ſed ex captiuitate reuertentes conuertentur ad te cũ
gaudio: bonis operibus manus oppletas habentes.

ADVERTE. Primo verſu. in cõuertendo dominus captiuitatem ſion: ex hebręo/ cũ con-
uerteret dominus captiuitatẽ ſion. & hic ſermo melior eſt: & ſatius hoc pacto vertiſſet in-
terpres. quod ſi voluit græcã formam ſeruare: ſaltem dixiſſet in conuertendo dominum/
captiuitatem ſion. nã & hoc pacto græce legitur. ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμα-
λωσίαν σιών. ſed hoc loquendi ſchema (etſi græcis frequens) non eſt latinis aſſuetũ. cæ-
terum neq; in alijs locis obſeruat interpres/ vt id pſalmi + cum inuocarem. cum clama-
uero: vbi græce ſimilis orationis cõtextus habetur/ ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με. ἐν τῷ κε-
κραγέναι με. & innumeris alijs in locis. ¶ Secunda eiuſdem primi verſus particula facti
ſumus ſicut conſolati: ex hebræo/facti ſumus quaſi ſomniantes. quod deſignat pios tẽpo-
re cõuerſionis illius cum illã vitæ reformationẽ incoari videbunt: geſtituros quidẽ gau-
dio/ ſed formidaturos ne & ipſi ſomnient/ & ne non vere videant quæ fieri incipient. vt
accidere ſolet ijs/ qui diu verſati ſunt in malis: ſi grande aliquod & præter ſpem bonũ ac-
ciderit eis/geſtiunt quidẽ ſed timent ſibi ſomnio illudi/ & aliquandiu ſubdubitant an pla-
ne vigilent. & quid mirũ? nam & Petrus apoſtolus cum duce angelo per plateas Hieruſa
lem ſolutis ſuis catenis/ vltro ſibi foribꝰ carceris patefactis duceretur: dormire ſe putabat
viſumq; videre & ſomnio illudi. & placeat filio dei qui ſolus captiuitatem noſtrã conuer-
tere poteſt/tam fœlici tamq; beato & optato reductionis tempore nos eſſe natos. quam ſi
totam videre non dabitur: ſaltem particula tribuatur. Quod & ita futurũ ſuſpicantur nõ-
nulli ex tropheis glorioſi principis Emanuelis Luſitanię ſceptra moderantis/ cuius claſ-
ſis nunc ad antipodas & terræ hypogium penetrat/nunc permeat ad auſtrũ & brumæ ſol-
ſtitium trãſcendit/nunc ad exortus citato curſu vltimos Africę Nomadas/ Garamantes/
Aethiopes/Arabes/Perſas/vbiq; locorũ victrici prætẽſo cleuatoq; Chriſti vexillo poſt ter-
ga relinquit & tãdem ad Macrobios peruenit Taprobanitas & Cananoritas/ & mille alia
nobis ſine nominibus loca. ſed quid hęc alijs inaudita ſæculis/nunc autem audita/ nobis
prætendunt: non ineleganti carmine cecinit qui dixit.

Deus cunctis ex gentibus vnam
Iam facturus: iter pandit. quo iungere poſſit
Ortus & occaſus facili commertia nixu.

Sed quænam alia cõmertia velit deus: niſi pietatis/ & verę agnitionis Chriſti ſui qui ſal-
uare venit animas? nulla profecto alia crediderim. et faciat deus noſtra ſęcula: hac ſua vi
ſitatione fœlicia. ¶ Quinto verſu. conuertere: rectius conuerte. tum ex hebræo. tum etiam
quia conuertor apud nos paſſiuum non deponens eſſe ſolet. Et in principio Hieronymus
cum conuerteret dominus captiuitatem ſion: dixit conuerteret/ non quaſi deponẽte vſus
conuerteretur. At dices ergo pſalmi ſexti/ verſu quarto legendum eſt conuerte domine
& eripe animã meam: cum illic quod Græci dicunt ἐπίστρεψον/ idem habeatur vocabu-
lum. Minime legendũ erit conuerte. nam paſſiue illic tenetur vocabulũ quaſi dicat tu do-
mine qui auerſus es conuertaris ad me: qui receſſiſti/ reuertaris ad me. at in huius pſalmi
quinto verſu ſi paſſiue capias: nullam eruas intelligentiam. quapropter neceſſitate legen
dum eſt conuerte. ¶ Septimo verſu. mittentes ſemina ſua. ex tralatione romana id mutu-

125 amus. nam tralatio noſtra habet: portantes ſemina ſua/ paulo vicinius ad hebraicam/
In conuer. vbi legimus portans ad ſeminandum ſementem. quaſi ante reductionem & conuerſionē
126 eccleſiæ: pij quidem miſeriam ſæculi ſui plorantes/ſemina habeant pię vitę/ſed vbi ea ſe-
minent non habeant, reductione autem facta: & ſeminabunt & aceruos meſſium aggrega
bunt in horreo domini ſabaoth.

¶ Canticum graduum ſalomoni. CXXVI.

1 NIſi dominus ædificauerit domū: in vanum laborauerūt qui ædificant eam.

2 NIſi dominus cuſtodierit ciuitatem: fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.

3 VAnum eſt vobis ante lucem ſurgere / ſurgere poſtq̄ ſederitis: qui mā ducatis panem doloris.

4 Cū dederit dilectis ſuis ſomnū: ecce hæreditas domini/ filij merces fructus ventris.

5 Sicut ſagittæ in manu potentis: ita filij excuſſorum.

6 Beatus vir qui implebit deſyderiū ſuū ex ipſis non confundentur cum loquentur inimicis ſuis in porta.

¶ Canticum graduum ſalomoni. CXXVI.

1 NIſi dominus ædificauerit domū: in vanum laborant qui ædificant eam.

2 NIſi dominus cuſtodierit ciuitatem: in vanum vigilāt q̄ cuſtodiūt eā.

3 Inuanū eſt vobis āte lucē ſurgere/ſurgite poſtq̄ ſederitis: qui māducatis panem doloris.

4 Cū dederit dilectis ſuis ſomnum: hęc eſt hęreditas domini/ filij merces fructus ventris.

5 Sicut ſagittæ in manu potentis: ita & filij excuſſorum.

6 Beatus vir qui impleuit deſyderiū ſuum ex ipſis: non confundētur cum loquētur inimicis ſuis in porta.

¶ Canticum graduum ſalomoni. CXXVII.

1 NIſi dominus ędificauerit domū: in vanum laborauerūt qui ædificant eam.

2 NIſi dominus cuſtodierit ciuitatem: fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.

3 Fruſtra vobis eſt de mane conſurgere poſtq̄ ſederitis: qui manducatis panem dolorum.

4 Sic dabit diligentibus ſe ſomnum: ecce hæreditas domini/ filij mercis fructus ventris.

5 Sicut ſagittę i manu potentis: ita filij iuuētutis.

6 Beatus vir qui impleuit pharetram ſuam ex ipſis: non confundētur cum loquentur inimicis ſuis in porta.

TITVLVS. Canticum graduū/Salomoni. pſalmus/continuata laus. ſpiritus loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. NIſi dominus ædificauerit domum: in vanū laborauerunt 1
qui ædificant eam. nolite putare hanc reductionē/hanc ædificationē ſion factū iri ab homi
nibus/quia niſi ille ipſe qui omnibus dominatur cōſtruxerit ædē ſuā/eccleſiā ſuā: fruſtra fa
tigantur qui moliuntur extruere eam. NIſi dominus cuſtodierit ciuitatē: fruſtra vigilat qui 2
cuſtodit eam. nolite putare poſſe defendi ſion ab homine/quia niſi dominus ipſe defende
rit & ſeruauerit eccleſiam ſuam: curas/vigilias/ & ſuperintendentias perdit qui nititur cu
ſtodire eā. VAnum eſt vobis ante lucem ſurgere/ ſurgite poſtq̄ ſederitis: qui manducatis 3
panem doloris. fruſtra nitimini ante diuinā opē/ante Chriſti domini viſitationē reſpirare
poſtq̄ in captiuitate in illa miſera tēporis conditione detēti fueritis: qui afflictione et com
punctiōe paſcimini/qui cibū veſtrū ſumitis in lachrimis. Cū dederit dilectis ſuis ſomnū: 4
ecce hæreditas domini/ filij merces fructus ventris. poſtq̄ ſerui domini qui eūtes ibant &
flebāt portantes ſemina ſua/mortalibus rebus functi dormierint: en primū poſſeſſio domi
ni/ filij qui dabuntur eis in mercede/ fœcunditas vteri eorum. Sicut ſagittæ in manu po- 5
tentis: ita filij excuſſorū. vt tela in dextera validiſſime vibrantis: ſic & acres erunt poſt cō
uerſionem ſion filij dilectorū domini iā dormientiū ſed qui viriliter pro ſuo tempore dimi
cauerunt. Beatus vir qui implebit deſyderiū ſuum ex ipſis: non confundētur cum loquē- 6
tur inimicis ſuis in porta. fœlix & electus homo ille/ qui adimpleuerit & fecerit voluntā-
tem ipſorum: non ſuperabuntur cum congredientur in aperto aduerſarios ſuos/ in ipſo
ingreſſu munitionum eorum.

ADVERTE. Tertio verſu, vanũ eſt vobis ante lucem ſurgere ſurgite poſtq̃ ſederitis, hoc ſurgite ex tralatione romana mutuatũ eſt quod etiam habetur græce. at gallica habet/vanum eſt vobis ante lucem ſurgere/ſurgere poſtq̃ ſederitis, ſed & illud ſurgite/& ſecundo loco ſurgere ſuperfluum ex hebræo videtur vnde habetur: fruſtra vobis eſt de mane ſurgere poſtq̃ ſederitis. ¶ Eodẽ tertio verſu, qui manducatis panẽ doloris: ex hebreo qui manducatis panem dolorũ, ſed Hieronymus in epiſtola ad Marcellã conſentit & probat legẽdum idolorũ & hic poni vocabulũ quod & pſalmi 113 verſu 12 ſimulacra/id eſt idola/illic ſcilicet ſimulacra gentilũ argentũ & aurum, quare fieri poteſt: vt detracta i primaria littera reliquam particulam ſeruantes/ſolum nunc legãt dolorum: cũ legendum ſit ſua ſententia idolorũ, ſi igitur legimus idolorũ: ſenſus eſto, fruſtra O gentes nitimini ſurgere ad deũ colendum ante ſolis iuſtitiæ ortum/poſtq̃ iacueritis in ignorãtia dei depreſſi qui educamini in falſo dogmate idolorũ, idolorum enim cultura non debuit ex oraculo ante aduentum Chriſti (qui eſt lux vera) deficere: qui ſpiritales tenebras expulit a mentibus hominum, & qui etiam nunc colunt idola (ſunt enim qui colunt) fruſtra ſurgunt ad colendum deũ anteq̃ Chriſtus illis oriatur. ¶ Quarto verſu, ecce hereditas dñi/filij merces fructus ventris: ex hebræo ecce hæreditas domini/filij mercis/fructus ventris, vbi mercis genitiuus et fructus rectus intelligitur, quaſi ij qui ante cõuerſionẽ & reductionẽ ſion ad meliorẽ frugẽ in luctu & lachrimis comederunt panẽ ſuum deſyderio melioris vitæ/ſua & aliorum peccata deplorantes: id mercedis ſuæ pio deſyderio conſequuti ſint/vt eorum filij poſt eorum dormitionem & obitum feruentiſſimi & inſuperabiles religionis zelatores exiſtant, filij di co mercis & redẽptionis filij dei/vt quos ſanguine ſuo mercaturus eſſet. Sunt etiam exemplaria hic ex hebræo etiam habẽtia merces: nã & hebraice hic MACHAR habetur quod & precium & mercedem & quod emitur ſignificare volunt, ſed ſi legimus merces: fructus genitiuus intelligitur: vt ex græco dilucet ὡμισθὸς τοῦ καρποῦ. ¶ Quinto verſu, ita filij excuſſorũ: ex hebræo ita filij iuuentutis, quod innuere videtur: ita filij nouellæ cõuerſionis & reparationis ſion, vt enim apoſtoli in primitiua eccleſia feruidi & ſpiritu calẽtes/inuicti perſtiterunt: ita primitiui reductionis eccleſiæ/nullo metu hoſtilũ territi vbiq; Chriſtum dominum & euangelium æternũ annunciabunt, neq; confundentur: cum loquentur inimicis ſuis in portis eorũ. Verũ Hieronymus in eadẽ epiſtola quæ & paulo ãte nominata eſt: quod dicitur excuſſorũ/interpretari potius cenſet vegetorũ/robuſtorũ & expeditorũ, neq; Hilariũ hic probat qui excuſſos intelligebat apoſtolos, ſed filij iuuẽtutis id eſt nouellæ reductionis eccleſiæ dicantur non abre filij excuſſorũ/ſic dictorũ ad ſimilitudinẽ ſagittæ valide excuſſæ/illa ſiquidẽ robuſta & expedita/ita filij eorũ qui quaſi ſagittę excuſſi & euibrati ſunt aduerſus hoſtes domini ſimiliter vt ſagittæ erunt in manu dei/quo aduerſarios fidei expugnent & expugnatos/fideles Chriſto reddant. ¶ Sexto verſu, beatus vir qui implebit deſyderiũ ſuum ex ipſis: ex hebreo/beatus vir qui impleuit pharetrã ſuam ex ipſis, verum parui refert ſiue hoc ſiue illo modo dicatur quo nichil aliud deſignari putem/q̃ beatum & ſaluum eum virũ fore ac fuiſſe qui eorũ doctrina/ſermõe & oratiõe munitus fuerit & defenſus, niſi per beatũ virũ: intelligere velis Chriſtũ dñm, qui pharetram ſuã illis impleuit: vt in tẽpore inimicos ſuos confodiat & tales ſint quibus aduerſarij eius reſiſtere non poſſint, ſiquidẽ de Chriſto dño legitur: poſuit me vt ſagittã electã/& in pharetra ſua abſcondit me, & ipſe quoq; qui eadem operatur quæ pater: electos ſuos cũ vult ponit vt ſagittas/& in pharetra ſua abſcondit, neq; hæc indigna fuerit intelligentia. ¶ In eodẽ ſexto verſu & vltimo confundentur & loquentur referuntur ad filios excuſſorũ/ſiue (vt Hieronymo placuit) iuuentutis, tũ ex græco οὐ κατασχυνθήσονται ὅταν λαλῶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ ἐν πύλαις non confundentur cũ loquentur inimicis eius ĩ portis: tum ex hebreo/non confundentur cũ loquentur inimicis ſuis in porta, & in oĩbus tralationibus ita ſcriptũ reperi/excepta vetuſta, ſolet tamẽ paſſim ſingulariter cãtari/nõ cõfundetur cum loquetur inimicis ſuis in porta, vt id totum/beatus qui in principio verſus poſitus eſt reſpiciat, & ita vetus tralatio habet, verum vt dictũ eſt: pluratiue rectiꝰ legẽ.

¶ Cãticum graduum. CXXVII.

BEati omnes qui timẽt dominũ: qui ambulant in vijs eius.

¶ Cãticum graduum. CXXVII.

BEati omnes qui timẽt dominũ: qui ambulant in vijs eius.

¶ Cãticum graduum. CXXVIII.

BEatus omnis qui timet dñm: qui ambulat in vijs eius.

Psal.		GALL.	ROM.	HEB.
127 Beati oẽs, 128	2	L abores manuum tuarum quia mãducabis: beatus es & bñ tibi erit.	L abores fructuũ tuorũ manducabis: beatus es & bene tibi erit.	L aborẽ manuum tuarum cũ comederis: beatus tu & bene tibi erit.
	3	V xor tua sicut vitis abũdãs: in lateribus dom⁹ tuę.	V xor tua sicut vitis abũdãs: in lateribus dom⁹ tuæ.	V xor tua sicut vitis fructifera: in penetralibus domus tuę.
	4	F ilij tui sicut nouellę oliuarum: in circuitu mẽsę tuæ.	F ilij tui sicut nouellę oliuarum: in circuitu mẽsæ tuę.	F ilij tui sicut germina oliuarũ: in circuitu mẽsę tuę.
	5	Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominũ.	Ecce sic benedicẽt ōnis homo: qui timet dñm.	Ecce sic benedicetur viro: qui timet dominum
	6	B enedicat tibi domin⁹ ex sion: & videas bona hierusalem omnibus diebus vitę tuæ.	B enedicat te dominus ex sion: & videas quæ bona sunt in hierusalẽ ōnibus dieb⁹ vitæ tuæ.	B enedicat tibi domin⁹ ex sion: & videas bona hierusalem omnib⁹ diebus vitę tuę.
	7	E t videas filios filiorũ tuorũ: pacẽ super israel.	E t videas filios filiorũ tuorũ: pax super israel.	E t videas filios filiorũ tuos: pacem sup israel.

TITVLVS. Psalmus graduum, psalmus/ continuata laus, vt in prẽcedẽte: spiritus sãct⁹.

EXPOSITIO CONTINVA. B eati omnes qui timent dñm: qui ambulant in vijs eius, beatus vir qui impleuerit voluntatem filiorũ excussorũ/ sed insuper vniuersi æterna fœlicitate digni æstimabuntur/ qui habent domini timorem sanctũ: qui obseruant mandata & præcepta eius. L abores manuũ tuarum quia manducabis; beatus es/ & bene tibi erit. O tu quicunq; times dominũ & ambulas in vijs eius/ quia recipies mercedem operũ tuorũ; fœlix es/ & fœlicitatẽ in futuro consequeris. V xor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuæ, beatus quidem es/ quia delegisti tibi sapientiã sponsam/ & ipsa assimilabitur viti fructiferæ: in parietibus thalami tui. F ilij tui sicut nouellę oliuarum: in circuitu mensę tuę, quos tibi sapientia tua generabis filios/ assimilabuntur nouellis germinationib⁹ olearum: circũdantes te in pastu & susceptione doctrinę tuę. Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominũ, hæc est ea benedictio quã adipiscetur homo: qui habet timorem domini sãctũ. B enedicat tibi dominus ex sion: & videas bona Hierusalẽ omnibus diebus vitę tuæ. E t videas filios filiorum tuorũ: pacẽ super israel, hæc est inquã ea benedictio/ qua tibi prospera faciat deus ex monte sancto suo: & admittaris ad spectacula ciuitatis sanctę ōni ęuo imortalitatis tuæ, & in illa beatitudine intuearis eos quos tibi genueris & quos illi genuerint: summæ pacis tranquillitatem in dei visione.

ADVERTE. Secũdo versu, labores manuũ tuarũ quia manducabis beatus es/ & bene tibi erit: Hieronymus ex hebręo/ laborẽ manuũ tuarũ cum comederis beatus tu & bene tibi erit, & videtur particula cum potius quadrare q̃ quia, verũ intellige nichil differre: siue dicas cum comederis/ siue cum comedes, beatitudo enĩ ab operibus non venit sed a deo: qui paruum acceptat & magnum tribuit, quis enim/ si regi porrexeris aquam & dederit tibi prouinciam regendam ob quã beatus dicaris: operi tuo tribuat potiusq̃ liberalitati gratiæue regiæ? & certe beatitudo / gratię est non meriti/ non operis/ sed bonitatis se vltro sponteq; communicantis, quæ si opus requirit; non causam quærit sed benefaciendi seq; propagandi occasionem/ quę etiam ouem perditam requirit inultatq; nunc minis nũc blãditijs redire nolentem.

		C Ãticum graduum. CXXVIII.	C Ãticum graduum. CXXVIII.	C Ãticum graduum. CXXVIIII.
	1	S Aepe expugnauerunt me a iuuẽtute mea: dicat nunc israel.	S Aepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea dicat nunc israel / sępe expugnauerũt me a iuuẽtute mea:	S Aepe expugnauerunt me ab adolescentia mea: dicat nũc israel.
	2	S æpe expugnauerunt		S æpe expugnauerunt

me a iuuẽtute mea: etenim nõ potuerũt michi	etenim non potuerunt michi.	me ab adoleſcẽtia mea: ſed nõ potuerũt michi.
3 Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem ſuam.	Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitates ſuas.	Super ceruicem meam arabant arantes: prolõgauerũt ſulcum ſuum.
4 Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorũ/ confundantur & cõuertantur retrorſum: omnes qui oderunt ſion.	Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorũ/ confundantur & reuereantur: omnes qui oderunt ſion.	Dominus iuſtus concidet laqueos impiorũ/ confundantur & reuertantur retrorſum: omnes qui oderunt ſion.
5 Fiant ſicut fœnum tectorum: quod priuſquã euellatur exaruit.	Fiant ſicut fœnum ędificiorum: quod priuſq; euellatur areſcit.	Fiant ſicut fœnũ tectorum: quod ſtatim vt viruerit areſcit.
6 De quo non impleuit manum ſuam qui metet: & ſinum ſuũ qui manipulos colliget.	De quo non implebit manum ſuã qui metet: nec ſinum ſuũ qui manipulos colliget.	De quo non implebit manum ſuam meſſor: & ſinum ſuum manipulos faciẽs.
7 Et non dixerũt qui pteribant benedictio domini ſuper vos: benediximus vobis in nomine domini.	Et non dixerunt qui pteribant benedictio domini ſuper vos: benediximus vos i nomine domini.	De quo nõ dixerũt trãſeuntes benedictio domini ſuper vos: benediximus vobis in nomine domini.

TITVLVS. canticum graduum. pſalmus/ continuata laus, fidelis populus inducitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Sæpe expugnauerunt me a iuuẽtute mea: dicat nũc iſrael.
2 Sæpe expugnauerũt me a iuuentute mea: etenĩ non potuerunt michi, dicat nunc populus/ timori dei & ſpirituali contemplationi intentus: ſæpe bella michi intentarunt ſpiritus maligni a tẽpore conuerſionis & inceptionis meæ, ſępe michi ab ipſa mea inceptione
3 bella michi intentarunt: ſed nequaq̃ prævaluerunt michi. Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem ſuam, ſupra onus vitæ quod ſuſcepi ferẽdum multa machinati ſunt malignantes: prorogauerunt in longum tentationem ſuam.
4 Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum: confundantur & conuertantur retrorſum omnes qui oderunt ſion. non in virtute mea hos impetus euaſi/ ſed miſeratione iuſti dei qui conteret pernicaciam malignarũ poteſtatũ: conterantur & confuſe abeant cunctę ne-
5 quitiæ/ quæ ita odio flagrant in populũ ſanctum. Fiant ſicut fœnum tectorũ: quod priuſq̃ euellatur exarſit, aſſimilentur herbæ creſcẽti in tectis domorũ: quę prius q̃ adoleuerit/ ſectioniſq; tempus aduenerit arefacta emarcuit/ ſic eorũ inſultus irriti cadant priuſq̃ adole-
6 ſcant & ad nocendũ perficiantur. De quo non impleuit manũ ſuam qui metet: & ſinũ ſuũ
7 qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui præteribant benedictio domini ſuper vos: benediximus vobis in noie dñi, ſimiles inquã fiunt fœno illi inutili de quo neq; meſſoris manus implebitur: neq; ſinus manipulos colligentis. & cui prætereuntes non benedixerunt dicentes/ bñdiximus vobis in noie dñi/ bñdictionẽ & ꝓſperitatẽ optauimus vobis in verbo oipotentis dei/ ita nulla creatura dei bñdicat malignis & noxijs ſpũalibꝫ nęquitijs.

ADVERTE. primo & ſecundo verſu, ſæpe expugnauerũt: rectius ex proprietate ſermonis oppugnauerunt. Nã qui expugnat vincit, qui vero oppugnat: vincere conatur/ ſed ni ſi expugnet fruſtratur conatus/ aut ſaltem nõ potitur victoria. verũ expugno & oppugno ſæpe confunduntur: vt hic & ſæpe alibi. niſi enĩ hic confunderetur quomodo ſubiungeretur etenĩ nõ potuerũt michi? Nã ſi nõ potuerũt/ ſi nõ ꝓualuerũt: nõ vicerunt. ſi nõ vicerũt: cũ id quoq; tentarẽt/ oppugnauerũt ſolũ. ¶ Q2 in eiſdẽ verſibꝫ dicimus a iuuẽtute mea: Hieronymus ab adoleſcẽtia mea. & ſanctorũ virorũ ſtatus vitæ: in tres partes diducitur, ĩ tẽpus inceptionis/ proficientiæ/ & perfectionis, incipientes: agunt, proficientes: actioni

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
128 Sępe expu. 129	doctrinam addunt, perfecti: actioni & doctrinæ contemplationē & altissimā in deum theoriam, primi: purgantur, secundi: purgati illuminantur, tertij: purgati & illuminati perficiuntur ac consummantur. Sed pauci quos superno numine dignos/tam rara/& ferues euexit ad æthera virtus, & omnibus his statibus: laquei sunt & insultus dęmonū nō pauci, quos misericors & iustus dominus suis suppetias ferens: benignissime dissoluit, neq; enim auis laqueos sibi intentatos dissoluere nosset: neq; nos nobis intētatos/ nisi miseratio dei dissolueret, & ipse interdum per se/qui per se solus bonus est: interdū nobis cooperatoribus id facit. ¶Tertio versu, supra dorsum meū fabricauerūt peccatores/ prolongauerūt iniquitatem suam: Hieronymus ex hebręo supra ceruicē meā arabant arantes/ prolōgauerunt sulcū suum, sed quid illic per dorsum & hic per ceruicem intelligitur nisi susceptæ obedientiæ iugū? vt eni in malis/ dura ceruix perucacia & rebellio est/& excussio obedientiæ: ita in bonis/ ceruix obedientia est, super hanc igitur obedientiā bonorū multæ sūt machinationes dæmonū /longi sulci longiq; tractus tentationū, & hęc etiam intelligētia bona est: & pios erudit cautioresq; reddit. ¶Quod priusq̄ euellatur exaruit: ex hebręo quod statim vt viruerit arescet, quo designatur precari/ insultus malignorum similes fieri fœno: quod statim vt oriri cœperit arefiet, sic vt oriri incipiunt malę dęmonū suggillationes cōprimendæ/extinguendæ enecandæq; sunt. ¶Sexto versu, impleuit, sic etiam ex græco ἐπλήρωσε: rectius ex hebræo romanaq; tralatione implebit.		
	¶Cāticum graduum. CXXIX.	¶Cāticum graduum. CXXIX.	¶Cāticum graduum. CXXX.
1	DE pfundis clamaui ad te dñe: dñe exaudi vocem meam.	DE pfūdis clamaui ad te dñe: dñe exaudi orationē meā.	DE pfūdis clamaui ad te dñe: dñe exaudi vocem meam.
2	Fiant aures tuę intendentes: in vocem deprecationis meæ.	Fiant aures tuę intendentes: in orationē serui tui.	Fiant aures tuæ intendentes: ad vocem deprecationis meæ
3	Si iniquitates obseruabis domine: domine qs sustinebit?	Si iniquitates obseruaueris domine: domine quis sustinebit?	Si iniquitates obseruabis domine: domine qs sustinebit?
4	Quia apud te propicia tio est: & propter legē tuam sustinui te dñe.	Quia apud te propicia tio est: & propter legem tuā sustinui te domine.	Q uia tecū est propiciatio: cum terribilis sis.
5	Sustinuit anima mea i verbū eius: sperauit anima mea in domino.	Sustinuit anima mea i verbo eius: sperauit anima mea in domino.	Sustinui dominū/ sustinuit anima mea: & verbum eius expectauit.
6	A custodia matutina vsq; ad noctem: speret israel in domino.	A vigilia matutina vsq̄ ad noctem: speret israel in domino.	Anima mea ad dñm: a vigilia matutina vsq; ad vigiliam matutinā.
7	Quia apud dominum misericordia: & copiosa apud eum redēptio.	Quia apud dominum misericordia est: & copiosa apd̄ eū redēptio.	Expectet israel dñm/ quia apud dñm mia: et mlta apd̄ eū redēptio.
8	Et ipse redimet israel: ex oīb⁹ iiquitatibus ei⁹.	Et ipse redimet israel: ex oībus iiquitatib⁹ ei⁹.	Et ipse redimet israel: ex oībus iiquitatib⁹ ei⁹.

TITVLVS. Canticū graduū, psalm⁹/cōtinuata oratio, in spiritu popul⁹ sāctus inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. De profundis clamaui ad te domine: domine exaudi vocem meam, de intimis præcordijs/de mente profunda ad te vociferaui domine: domine suscipe precem meam. Fiant aures tuæ intendentes: in vocem deprecationis meæ, de intimis p̄cordijs ad te clamaui/aperi dñe tuę exauditiōis auditū: vociferatiōi supplicatiōis meæ. Si iniquitates obseruabis dñe: dñe quis sustinebit? si pcta populi tui reseruaris dominator immense/si non remiseris: quis poterit subsistere/ quis te poterit ꝓpiacatū placare?

4 Quia apud te propiciatio eſt: & propter legem tuam ſuſtinui te domine, quia tu domine
propiciabilis/miſericors & peccata relaxans: & quia lex tua id edocet & monſtrat/ ego in
5 te confidi. Suſtinuit anima mea in verbo eius: ſperauit anima mea in dño, confidit ſpi-
ritus meus in Chriſto eius: confidit ſpiritus meus in ſpiritu ſancto conregnante & coimen
6 ſo. A cuſtodia matutina vſq; ad noctẽ: ſperet iſrael in domino, ab ortu ſuo quo diuina val-
latur munitionis prouidentia vſq; ad obitum ſuum: populus fidelis non deſinat ſperare in
7 deo conditore & poſſeſſore ſuo. Quia apud dominũ miſericordia: & copioſa apud eum re-
dẽptio, non deſinat ſperare/non diffidat de venia/non de repropiciatione/quia apud om
8 nidominantem deũ miſeratio eſt: & exuberans apud eum peccatorũ dimiſſio. Et ipſe redi
met iſrael: ex omnibus iniquitatibus eius. & ipſe qui omnibus dominatur dimittet popu-
lo quærenti ſe: omnes iniquitates/& tranſgreſſiones eius.

ADVERTE. Quarto verſu, quia apud te propiciatio eſt/& ꝓpter legẽ tuã ſuſtinui te do-
mine: Hieronymus ex hebræo/quia tecũ eſt propiciatio cũ terribilis ſis. Paulus Hebræus
magis hoc pacto dici probat: quia tecum propiciatio vt ipſe timearis, quo nobis deſignaẽ/
quia tecũ eſt propiciatio/nã tu ſolus peccata dimittere potes: ideo timẽdus es, quia ſi nõ
remiſeris: nullus remittere poterit, timendus igitur offendi/ne non remittas: amandus au
tem & adorãdus/quia tu ſolus bonꝰ/propicius & miſericors/peccata nõ reſeruans. ¶ Se-
xto verſu, a cuſtodia matutina vſq; ad noctẽ: ex hebreo/a vigilia matutina vſq; ad vigiliã
matutinam, hoc intelligę: ab ingreſſu huius mundi/ ad ingreſſum alterius ſemper in deo
eſſe ſperandum/ neq; ſpem miſerationis & bonitatis eius vnq̃ eſſe intercipiendã, quã qui-
dem beatam ſpem/& ſuam ſanctam miſerationem: nobis indulgere dignetur qui ſolus eſt
ſuperbonus & ſuperbenedictus in ſæcula, Amen,

¶ Cãticum graduum. CXXX.

1 Domine nõ eſt ex-
altatũ cor meum:
neq; elati ſũt oculi mei,
2 Neq; ambulaui in ma-
gnis: neq; in mirabilibꝰ
ſuper me.
3 Si nõ humiliter ſẽtiebã:
ſed exaltaui aiam meã.
4 Sicut ablactatũ eſt ſu-
per matre ſua: ita retri-
butio in anima mea.
5 Speret iſrael in dño: ex
hoc nũc & vſq; i ſęculũ.

¶ Cãticum graduum. CXXX.

1 Domine nõ eſt ex-
altatum cor meũ:
neq; elati ſũt oculi mei.
2 Neq; ambulaui in ma
gnis: neq; in mirabilibꝰ
ſuper me.
3 Si nõ humiliter ſẽtiebã:
ſed exaltaui aiam meã.
4 Sicut ablactatus ſuper
matre ſua: ita retribues
in animã meam.
5 Speret iſrael in dño: ex
hoc nũc & vſq; i ſęculũ.

¶ Cãticum graduum/ Dauid. CXXXI.

1 Domine nõ eſt ex-
altatum cor meũ:
neq; elati ſũt oculi mei.
2 Et non ambulaui i ma
gnis: & in mirabilibus
ſuper me.
3 Si non propoſui: & ſi-
lere feci animam meã.
4 Sicut ablactatus a ma-
tre ſua: ita ablactetur a
me anima mea.
5 Expecta iſrael dñm: a
modo & vſq; in ęternũ.

TITVLVS, Canticum graduũ/Dauid, pſalmus/laus continuata, populus ſanctꝰ iducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dñe non eſt exaltatum cor meũ: neq; elati ſunt oculi mei,
domine/in cunctis proſperis & gratijs tuis non extuli in me animam meam: neq; oculos
2 meos in ſuperbia leuaui. Neq; ãbulaui in magnis: neq; in mirabilibus ſuper me, neq; ma-
gnus videri volui: neq; admirabilis in ijs quę ſunt ſupra me & quę non ſunt in mea pote-
3,4 ſtate. Si non humiliter ſentiebam: ſed exaltaui animam meam. Sicut ablactatum eſt ſu-
per matre ſua: ita retributio in anima mea. O domine/ ſi fragilitatem naturę meæ nõ me-
tiebar/ſi non meditabar me quantum ex me nichil eſſe & poſſe/ ſed omnia a te/ ſi non id
feci: ſed extuli in ſuperbia cogitationem meam, ſicut depellitur puer a lacte: ita michi re-
5 pẽde & depelle me abs te & a gratia tua reijce. Speret iſrael in dño: ex hoc nũc & vſq; in
ſęculum, ſperent & bene fidant in te domine qui in humilitate cordis quęrũt te agnoſce-
re: neq; deſinant ab hoc ſęculo in alterũ/ nullum quidem habiturum finem in te ſperare.

ADVERTE. Secũdo verſu, Neq; ambulaui in magnis: neq; in mirabilibus ſuper me, qui
ambulare volunt in magnis & mirabilibus ſuper ſe/ vani quidam ſunt & nimia curioſita-
te decepti: qui poſt deliramenta magica conſortiaq; dæmonum inſaniunt, qualis olim Si-
mon magus/ Apollonius/Carpocrates/& ante eos Zoroaſter/Oſtanes/Apuſcorus/Zara-

tus/Marmaridius/Hippocus/ Zarmocenides monstrosa nomina: qui huius infamię nota inuruntur omnes. ¶ Et tempestate nostra (quod magis dolendum est) sunt qui vsq; adeo mente caligant vt se appellare magos aperte audeant/& polliceri cogitatus suos alteri (modo non sit penitus rudis & artis ignarus) transfundere posse/& contra vicarios recipere quantũcũq; & quandocunq; libuerit/neq; locorũ interualla id impedire/ nullis signis/ nullis sermonibus/nullis nunciis/nullis litteris/nutibus aut spiritibus illis opus esse vt vicissim mentem aperiant & mentis arcana prorsus alteq; rimentur. Ignarus es litterarum omnium: si te illorum committis studio/semuncia diei id est vnius horę spaciolum te latinum/græcum/ hebraicum/chaldęum & omnis linguæ scientem remittet/ nisi illorũ nimis impudens & audax/ falsa sit assertio. At libentius crediderim: si te illorum magisterio credideris vbi antea omnia illa perbelle callueris/ solius horulę interuallum te omnium illorum remittet ignarum/te iuste feriente diuina vltione quę huiusmodi sapientes iuxta Esaiæ oraculum conuertit retrorsum/ & scientiam eorum stultam facit. ¶ Sunt alij qui pactolos & aurea flumina promittunt: emendicantes miserabiliter assem. Promittunt omnẽ sanitatem: sub ophthalmiæ & podagræ cruciatibus persæpe gementes. immo sanitatẽ polliceri parum illis videtur: nisi insuper & se posse immortales homines reddere amota calendi/frigendi/bibendi & comedendi necessitate inaniter iactent/sicq; eos purgare vt sint omniscientes & vt propria vbiq; existentes/& hæc omnia distillationibus quibusdã/sublimationibus & siderũ fœlicitationibus se præstare: & ad cumulum insaniæ addunt se nouos angelos creare posse. & hi omnes ambulant in magnis & in mirabilibus super se/& a deo deiq; gratia excidẽrũt ablactatiq; sunt sicut ablactatus puer a matre sua. & in illis p̃fẽtis psalmi ipletur oraculũ. ¶ Illis proxime adlaborãt genethliaci & q militia cœli tã cassa supputationum labore ad futurorũ euenta fatigantur q̃ superstitiose & misere illo abutuntur. qui & vero totius naturæ principe neglecto/ cuius solius est mutare tempora & ætates & transferre regna atq; constituere: quosdam per vices chronocratoras inducunt quibus dant vniuersi decursus temporis imperium/ac si adhuc saturnum/iouem/martem/solem/ venerem/mercurium & lunam gentilitio ritu coleremus/ nunc hunc nunc illum dominũ horæ/anni/temporum vocantes. quasi illorum sit pacem/bella/annonam/sterilitatem/influxum salubrem aut pestilentem/ cuiusq; pro suo tempore dispensare. Et ne semper mẽtiri cogantur: ad phitomantias se plerũq; conuertunt. qui tunc etiam sua sacrilegia nomine astrologiæ defendunt. & hi ambulare volunt in magnis & in mirabilibus super se/& a gratia dei ablactati sunt. ¶ Sed quid de iis dicendum qui circęa administrant pocula: vt stigmata manuum/pedum & lateris appareant ad noua ementienda miraculorum portẽta. qui & somnifera propinant quo mens venefico stupefacta poculo/ visionum illusionibus facilius subiaceat/& illusa credat esse diuina quæ re vera sunt diabolica. non est obscurum videre illos ablactatos & traditos morti & inferno cum quo ferale pepigerunt fœdus. ¶ Sed nonne qui orant/qui ieiunant & certas obseruationes scriptas faciunt vt reuelationes patiantur & consci sint futurorum euentuum etiam & ij ambulare volunt in magnis & in mirabilibus super se? Nimirum ambulare volunt. & si quæ talibus fiunt apparitiones (quia sunt ablactati ab vbere diuinę gratiæ) illusiones sunt. Et pontifices intenti esse debent ac vigiles ne quid talium accidat: alioqui ad tribunal magni dei euocandi/ aliquando rationem sunt reddituri. Vigilare inquam ne magi/ venefici/ epodi/ diuinaculi/oniropompi/periedri/& quicunq; tales ex dæmonum schola: tanquã fallax herba ac venenosa inter salutares herbas innascantur. & eorum magias/ veneficia/ stœchiomãtias/necromantias/exorcismos/notarias/clauiculas/semamphoras/almadelas/paulinas/ specula/sigilla/characteres/imagines/ ãnulos/ligaturas/sortes p̃ pelues/gladios/ psalteria & id genus (vt martyr Hireneus vocat) periargias vanissima sq; curiositates vindicibus flammis diligentissime mandare. ¶ At forte illis parcendum/& nequaq̃ huic miserabili turbę inferendi sunt qui prædia/ possessiones/ terras diuitiasq; omnes difflant in fumum/ vt puluerem illum cataratum reperiant quem si fundas in mare totum ebulliat aurum/ nisi & hanc suam commentationem vere credas impudentissimi mendacij fumum. Inferendi profecto sunt. qui et si non corpore (nam huiusmodi homines infœlix & miseranda vt plurimũ inopia premit) mente tamen ambulant in magnis & in mirabilibus super se. chalcimicos autem tales appellant metallorum naturas adulterantes/ id enim vocabulũ sonat)& pro possibilib9 spe plusq̃ pertinaci ipossibilia sectãtes. et si nostro æuo hoc videt incurabile malũ: futuris tamen ab hoc morbo respirãdũ esse & p̃cãdũ est & optandum. Nonne etiã in omni conditione hominũ/ suum statum nõ agnoscẽtes/sed ea quę al-

ñorũ sunt vsurpantes/vt ecclesiastici & plebei cu viri tum mulieres in habitu/in gestu/in conuiuiorũ apparatu/in supellectile/secularium principum tantum imitãtes. & contra/secu-lares ecclesiasticorũ potestate abutentes: nonne inquã omnes tales ambulant in magnis & in mirabilibus super se/pręstet deus vt quisq; se noscens/mẽsuram sui non egrediatur: potius per humilitatem infra se/q̃ per superbiam supra se/aut saltem secundum se medi-ocriter incedens. ¶Tertio versu. si non humiliter sentiebam sed exaltaui animam meam: Hieronymus ex hebræo/si non proposui & silere feci animam meam. Paulus Hebræus/ vbi Hieronymus habet si non proposui: ex hebreo legendum censet/si non subieci. & id ad ẽditionem septuaginta/ & nostram psalmodiã conspirantius. vult itaq; hunc esse sen-sum. si non subieci & humiliaui animã meam/si non sedaui ab huiusmodi vanis cõceptio-nibus/sicut sedari & compesci solet infans ablactatus a matre sua: ita vt feci/retributio fi-at in anima mea. & hanc particulam sicut ablactatus super matre sua: reuocat in versum præcedentem/id est tertium/non autem in particulam sequentem. & vtrobiq; hic & illic: sententia non indigna est. ¶Quinto versu. speret israel in domino/ex hoc nunc & vsq; in sæculũ: ex hebræo/expecta israel dominũ a modo & vsq; in æternum. verũ sperare/ sustine-nere/expectare: eandem pene retinent intelligentiam. quid enim aliud sperare in domi-no: q̃ certo & sine aliqua ambigultate retributionem seruitij/ & multo etiam seruitiũ me-ritumq; si quod est/excedentẽ pręstolari ac expectare? & quid mirum? nam si culpam bo-no seruo domini bonitas & benignitas est explorata: is sine vlla ambiguitate mercedem seruitij sui in fine expectat. & hoc est sustinere & sperare. sed mali serui/cum & ipsi nõrint dominum suum esse iustum: non sic sperant/non sic sustinent dominũ suum. qui tamẽ pru dentiores sunt: agnoscentes dominũ suum esse clementẽ & benignum/ negligentiam suã accusantes precantur dominum veniamq; merentur. sed eos tunc & in futurũ/ bonos ser uos esse oportet. alioqui se sic accusare: est domino illudere/ & congerere sibi domini sui iram in die tribulationis & vindictę. ita ad deum nos habere oportet: qui solus bonus/be nignissimusq; & iustissimus est. qui & nobis tribuat sic sibi seruire: vt nichil nobis sit dulci9 q̃ ipsum dominum nostrũ cogitare/q̃ eum sic sustinere/q̃ in ipso sperare. cui sit honor om-nis/cultus omnis & reuerentia cunctæ creaturæ. Amen.

¶Cãticum graduum.

CXXXI.

1 MEmento domine dauid: & omnis mansuetudinis eius.

2 Sicut iurauit domino: votum vouit deo iacob.

3 Si introiero in taberna culum domus meæ: si ascẽdero in lectum stra ti mei.

4 Si dedero somnũ ocu-lis meis: & palpebris meis dormitationem.

5 Et requiem tempori-bus meis donec inueni-am locũ domino: taber naculum deo iacob.

6 Ecce audiuimus eã in ephrata: inuenimus eã in campis syluę.

7 Introibimus in taber-

¶Cãticum graduum.

CXXXI.

MEmento domine dauid: & omnis mansuetudinis eius.

Qui iurauit domino: votũ vouit deo iacob.

Si introiero in taberna culum dom9 meę: si a-scendero in lectum stra ti mei.

Si dedero somnũ ocu-lis meis: & palpebris meis dormitationẽ aut requiẽ tẽporibus meis.

Donec inueniam locũ domio: tabernaculum deo iacob.

Ecce audium9 eam in ephrata: inuenimus eã in campis syluæ.

Introiuimus in taber-

¶Cãticum graduum.

CXXXII.

MEmento domine dauid: & omnis afflictionis eius.

Qui iurauit domino: votũ vouit deo iacob.

Si intrauero in taberna culum domus meæ: si ascendero super lectum straminis mei.

Si dedero somnũ ocu-lis meis: & palpebris meis dormitationem.

Donec inueniam locũ domino: tabernaculum deo iacob.

Ecce audiuimus illum in ephrata: inuenim9 il-lum in regione saltus.

Introibimus in taberna-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
131 Memento,	naculum eius: adorabimus in loco vbi ſteterũt pedes eius.	naculum eius: adoramus in loco vbi ſteterunt pedes eius.	cula eius: adoremus ſcabellum pedum eius.
8	Surge domine in requiem tuam: tu & arca ſanctificationis tuæ.	Exurge domine in requiem tuam: tu & arca ſanctificationis tuę.	Surge domine in requiem tuam: tu & arca fortitudinis tuæ.
9	Sacerdotes tui induantur iuſtitia: & ſancti tui exultent.	Sacerdotes tui induãt iuſtitiã: & ſancti tui exultẽt.	Sacerdotes tui induãt iuſtitiam: & ſancti tui laudent.
10	Propter dauid ſeruum tuum: non auertas faciẽ chriſti tui.	Propter dauid ſeruum tuum: non auertas faciem chriſti tui.	Propter dauid ſeruum tuum: ne auertas faciẽ chriſti tui.
11	Iurauit domin⁹ dauid veritatẽ & non fruſtrabitur eum: de fructu vẽtris tui ponam ſuper ſedem tuam.	Iurauit dominus dauid veritatem: & non fruſtrabitur eum. De fructu vẽtris tui ponam ſuper ſedem tuã/	Iurauit dominus dauid veritatem: & non auertetur ab ea. De fructu ventris tui: ponã ſuper ſedẽ tuam.
12	Si cuſtodierint filij tui teſtamentum meum: & teſtimonia mea hæc q̃ docebo eos.	ſi cuſtodierit filij tui teſtamẽtum meum: & teſtimonia mea hæc quæ docebo eos.	Si cuſtodierint filij tui pactum meum: & teſtificationem meam quã docuero eos.
13	Et filij eorum vſq; in ſęculum: ſedebunt ſuper ſedem tuam.	Et filij eorum vſq; i ſæculum ſeculi: ſedebunt ſuper ſedem meam.	Et filij eorum vſq; in ę-ternum: ſedebunt ſuper thronum tuum.
14	Quoniã elegit domin⁹ ſion: elegit eã in habitationem ſibi.	Quoniam elegit dominus ſion: prędelegit eam in habitationem ſibi.	Quia elegit dominus ſion: deſyderauit eam in habitaculum ſibi.
15	Hæc requies mea in ſęculum ſæculi: hic habitabo quoniã elegi eam.	Hæc requies mea in ſęculum ſęculi: hic habitabo qm̃ præelegi eam.	Hæc requies mea in ſẽpiternum: hic inhabitabo quia deſyderaui eã
16	Viduam eius benedicẽs benedicã: pauperes eius ſaturabo panibus.	Viduam eius benedicẽs benedicã: pauperes eius ſaturabo panibus.	Venationẽ eius benedicens benedicam: pauperes eius ſaturabo pane.
17	Sacerdotes eius induã ſalutari: & ſancti ei⁹ exultatione exultabunt.	Sacerdotes eius induã ſalutare: & ſancti eius exultatiõe exultabunt.	Sacerdotes eius induã ſalutari: & ſancti eius laude laudabunt.
18	Illuc producam cornu dauid: paraui lucernã chriſto meo.	Illic producam cornu dauid: paraui lucernã chriſto meo.	Ibi oriri faciam cornu dauid: paraui lucernã chriſto meo.
19	Inimicos eius induam confuſiõe: ſuper ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea.	Inimicos eius induam cõfuſione: ſuper ipſum autem florebit ſanctificatio mea.	Inimicos eius induam cõfuſione: ſuper ipſum autem florebit diadema eius.

TITVLVS. Canticum graduum. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Memento domine Dauid: & omnis manſuetudinis eius.

recordare domine hymnidici laudatoriſq; tui Dauid:& omnium quæ equanimiter & man
2 ſuete tulit/paſſus eſt & operatus. S icut iurauit domino: votum vouit deo Iacob,memen-
to domine pſaltis & vatis tui qui in ſpiritu iureiurando conteſtatus eſt domino:qui in ſpi
3 ritu pollicitationē pollicitus eſt domino. S i introiero in tabernaculum domus meę:ſi aſcē
4 dero in lectū ſtrati mei. S i dedero ſomnum oculis meis: & palpebris meis dormitationē,
5 E t requiem temporibus meis donec inueniam locum domino: tabernaculum deo Iacob.
hęc mea proteſtatio/hęc mea pollicitatio/non intrabo in penetralia habitationis meę:nō
aſcendam in cubile lecti mei. non reclinabo oculos meos in ſomno: & palpebras meas in
dormitatione,neq; vlla erit requies capiti meo/ donec locus Meſſiæ/locus Chriſti domini
6 michi oſtendatur:et habitaculū dei Iacob. Ecce audiuimus eam in ephrata:inuenimus eā
in campis ſiluæ,ecce diſſerente ſpiritu/accepimus locum eius eſſe in Bethleem:ecce diui
7 no afflatu comperimus eū eſſe in planicicbus deſerti. Introibimus in tabernaculū eius:a-
dorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius,intrabimus in locū ortus eius: venerātes ꝓci
8 demus in ſolum quod preſſerunt ſanctę plantæ eius. S urge domine in requiem tuā: tu &
arca ſanctificatiōis tuę,veni domine in habitationē tuam/ in hæreditatem tuam in quam
9 elegiſti quieſcere:tu & quod tibi aſſumpſiſti in carne ſanctificatum templum tuū. Sacerdo
tes tui induantur iuſtitiam:& ſancti tui exultent. ſacri pontifices tui ornentur æquitate le-
10 gis tuæ:& fideles tui ſpirituali lætitia exundent. Propter Dauid ſeruum tuum:non auer-
tas faciem Chriſti tui,ob precem pſaltis tui & ſerui tui Dauid:ne differas in longū/aduē-
11 tum Meſſię tui/ſalutaris mundi/regis futuri ſæculi. I urauit dominus Dauid veritatē et nō
fruſtrabitur eum: de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. iureiurando affirmauit
deus vati ſuo Dauid in veritate ſua & in verbo ſuo/neq; irritum faciet iuſiurandum ſuū:
12 Chriſtum dñm de ſemine tuo deſcendentem ſtabiliam in regno tuo. S i cuſtodierint filij
13 tui teſtamētum meū:& teſtimonia mea hęc q̄ docebo eos. Et filij eorum: vſq; in ſæculum
ſedebunt ſuper ſedē tuā.& non ſolū dabo Chriſtū & Meſſiā regnantem de ſemine tuo:ſed
et ſi nati tui legem meā ſeruauerint/& quæ teſtatus fuero eis per prophetas meos/ & quę
eos inſtruxero/& filij identidem ſui ſeruauerint/ non auferam ab eis regnum: ſed vſq; in
14 finem regnabit aliquis de ſemine tuo in regno tuo. Quoniā elegit dominus ſion:elegit eā
in habitationem ſibi,non quia cuiuſq̄ tale ſit meritum/ſed quia in bona voluntate ſua cō-
15 placuit deo acceptare eccleſiā Chriſti ſui:cōplacuit & accepit eā in hęreditatem ſibi. Hæc
requies mea in ſæculū ſæculi: hic habitabo quoniā elegi eam. ab hoc verſu in finē verba
dei & eius per ſe oraculum,ego dominus requieſcam in perpetuū in ſion/in eccleſia Meſ-
ſiæ mei:in ea permanebo quoniam delegi eam/ quoniā ſic placitum fuit michi elargiri et
16 gratiā meam. V iduā eius benedicens benedicā:pauperes eius ſaturabo panibus,relictam
ſion multiplici benedictione perfundam:& ſpirituali paupertate in ea gaudētes pane cœ-
17 li/ cœleſti alimonia paſcam. Sacerdotes eius induam ſalutari:& ſancti eius exultatiōe ex-
ultabūt.antiſtites ſion implebo Chriſto meo:& purificati eius multiplici exuberabūt ſpiri-
18 tuali exhilaratione. I lluc producam cornu Dauid:parui lucernā Chriſto meo.in ſion pro-
feram Chriſtum meum:iam aptaui pręconem qui parabit viam vncto meo/ Meſſiæ meo.
19 I nimicos eius induam confuſione: ſuper ipſum autē efflorebit ſanctificatio mea. Iudæos
& eos qui aduerſabuntur Chriſto meo/ęterno percutiam pudore ſempiternoq; opprobrio:
ſuper ipſum autem efflореſcet nazarēitudo ſua/ ſanctitatis plenitudo & eminentia/ & na-
zarēus ſanctuſq; eminenter erit & dicetur.

ADVERTE.Secūdo verſu/ſicut iurauit domino votū vouit deo Iacob:ex hebręo/qui iu
rauit.ſimiliter in tralatione romana qui iurault.quare potius legendū videtur qui q̄ ſicut.
ſed ex codice græco pependit error. quia os cū ſcribitur per omicron relatiuum eſt et ſi-
gnificat qui:cum vero per ω mega ſimilitudinarium eſt/& denotat ſicut. Itaq; facile factu
vt in principio ſecundi verſus interpres noſter o paruum pro o magno acceperit & verte-
rit ſicut/cum conuertendū fuiſſet qui. verū & nunc/multi codices græci habent: ὥ σ ὤμο-
σε/ſicut iurault. ¶Quinto verſu.& requiem temporibus meis donec inueniam locū do-
mino/ tabernaculū deo Iacob: hæc particula/ & requiem temporibus meis ex hebræo
non habetur/neq; ſatis videtur accommoda vt tempora moram importaret.nam quo pa-
cto congruit pollicenti & vouenti ſe non intraturum in domum ſuā/ non aſcenſurū in ſtra
tum ſuum/non dormiturum/non clauſurum palpebras ſuas ad dormiendū priuſq̄ ſibi pa-
teret & reuelaretur & oſtenderetur locus vbi Chriſtus dominus naſceretur/ vbi diuer-
ſaretur / cum id tame vicino expectet a ſpiritu ſancto ſpectaculum? quo pacto inquam
adijceret/non dabo requiem tēporibus meis/quod non iā aliquid vicinū/ ſed remotū po-

tius ſignificare videtur? ſed forte interpretes id adiecerunt/ volentes præcedentia interpretari: quaſi propheta id diceret, non habiturus ſum requiem in vita mea: niſi prius videam vbi Chriſtus dominus naſcetur/ vbi diuerſabitur, ſed id minime oportere videtur. neq; quod præmittitur de ſtrato/de ſomno/de dormitione: apte de morte Dauid interpretaretur, quia continuo poſt ſuam iureiurando proteſtationem: ſubiunxit locũ vbi Chriſtus dominus naſceretur, nã in Ephrata, Ephrata enim & Bethleem idem ſũt, & vbi diuerſatur. nam in cãpeſtribus Iudeæ: vbi toties & tam frequenter ſecutę ſunt eum turbę/ & vbi tot & tanta diuinitatis ſuæ manifeſtauit opera. Verum hic tempora non moram/ ſed capitis interualla fronti auribuſq; intercepta ſignificat/ vt ex græco hoc in loco vel manifeſte cognoſcitur/ vbi habetur, καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου. vbi crotaphis nõ tẽpora id eſt moras/ ſed tempora id eſt capitis latera deſignat. Quod & ſacer Auguſtinus probe intellexit, homonymia tamẽ hic phantaſiã parit. Et licet ſuperioribus in hac ſignificatione quadret non reclinabo ad quietẽ tempora capitis mei donec inueniam locũ domino: tamẽ (vt dictum eſt) ex hebręo non habetur. ¶ Sexto verſu, ecce audiuimus eã, legẽdum eum ex hebræo, ecce audiuimus illũ, refertur enim ad locum, eam ex græco legitur: ſed nichil habet neq; græce neq; latine ad quod referatur/ eſtq; non intelligibilis ſermo niſi quippiam (vt Auguſtinus ſedem vel domum quæ prius poſita non ſunt) foris emendicemus. ¶ Vndecimo verſu, iurauit dominus Dauid veritatem & non fruſtrabitur eũ/ de fructu vẽtris tui ponã ſuper ſedẽ tuam: Hieronymus ex hebręo/ iurauit dominus Dauid veritatem & non auertetur ab ea, quare nobis dicendũ videtur/ & nõ fruſtrabitur eam, ac ſit ſenſus/ iurauit dominus veritatẽ ipſi Dauid/ & implebit eam nulloq; pacto ſinet irritam, hic tamẽ & illic ſenſus verus eſt, quia neq; fefellit Dauid: neq; veritatem ſuam irritam fecit. ¶ Sextodecimo verſu, viduã eius benedicens benedicã/ pauperes eius ſaturabo panibus: ex hebręo/ venationem eius benedicẽs benedicam, ſeptuaginta ſimiliter τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω venationem eius benedicens benedicam, ſed mutata prima littera dictionis θήραν; factum putat Hieronymus/ vt vſus inoleuerit legendi χήραν id eſt viduam, quã q̃ & nunc in codicibus græcis impreſſis legerim, θύραν id eſt portã: mutata ſecunda littera id eſt η in υ, quod non minore allucinatione factum puto, Symmachus & Aquila vocabulum quod hic hebraice habetur interpretati ſunt βρώματα id eſt cibaria/ Paulus hebræus potius ex hebræo cenſet eſſe legendum: eſcam viatorum eius benedicens benedicam, quod de euchariſtiæ ſacramento & cœleſti illo pane qui ineffabili quadam ſuperna benedictione de cœlo deſcendit ad elargiendã viatoribus æternã vitã: putat intelligendũ, quod vero ſubiungitur/ pauperes eius ſaturabo pane vt ex hebręo legitur: illius primæ particulæ quædam explicatio eſt, hoc ſalutari induũtur ſacerdotes: qui ipſum ſumunt, hac alimonia exultant ſancti eius, hoc ſacramento requieſcit deus in ſion, hoc eodẽ habitat nobiſcũ vſq; ad conſummationẽ ſæculi, Quare operepretium magis puto eſſe legendum vt Paulus Hebræus cenſuit, nam viduã non eſſe legendum Hieronymꝰ etiam fatetur erroremq; detegit, venationẽ: non æque quadrat/ cogitantibus myſterium, cibaria quod Symmachus & Aquila habẽt etſi appropinquat: ponere tamen eſcam viatorum nonnichil (vt ſic dixerim) energioſius ſonat, adde & quod id proprie (ceu linguę illius periti volunt) hebraica dictio hic poſita ſignificat, quapropter tã tute q̃ pie nobis verſus in eccleſijs amodo legendus & canendus erit, viaticum eius benedicẽs benedicã: pauperes eius ſaturabo pane. ¶ Vndeuiceſimo verſu, ſuper ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea: ex hebræo/ ſuper ipſum autẽ florebit diadema eius, & ſunt qui ita exponunt ſuper ipſum autem eminebit corona ſua, nam & de domino alibi dicitur, gloria & honore coronaſti eum: & conſtituiſti eũ ſuper opera manuũ tuarũ, ſed Paulus hebręus ex hoc loco trahi vult quod in Matthęo dictũ eſt, quoniam nazaręus vocabitur, & hic potius haberi ſup ipſum autem florebit nazarętudo ſua/ ſiue hęc ſãctificatio intelligenda ſit/ ſiue diadema/ ſiue corona/ ſiue bractea aurea in fronte ſacerdotis/ magno dei nomine inſcripta, neq; in expoſitione ſua: ſacer Hieronymus procul ab hac ſententia diſcedit, fateturq; ſatis hoc loco haberi: quod nazarẽũ ſonat, igitur quia nazarętudo/ vocabulũ linguæ noſtræ aptũ nõ eſt: ſanctitudo aut ſanctificatio apte legatur, ſed in fine verſus noſtri: tum ex hebræo tum ex expoſitoribus ſua potius q̃ mea legendum, eſt enim de quo ſermo habetur: per ſe ſanctus/ & cæteri per participationẽ eius, ego (inquit) ſanctifico meipſum: vt ſint ſanctificati & ipſi in veritate, ipſe diadema ſiue corona gloriæ, ipſe paternum ine fabile nomen ſubſtantialiter portans, ipſe ſeipſo nazarẽus: cęteri vero per eum vt nazarẽi ſint & nazarei dicantur proprietatem participant ac aſſequuntur.

GALL.

Cāticum graduum.

CXXXII.

1 Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in vnum.

2 Sicut vnguentum in capite: quod descendit in barbam/ barbā aaron.

3 Quod descendit in orā vestimēti eius: sicut ros hermon qui descendit i mōtem sion.

4 Quoniam illic mandauit dominus benedictionem: & vitam vsq; in sęculum.

ROM.

Cāticum graduum.

CXXXII.

Ecce q̄ bonū et q̄ iocundum: habitare fratres in vnum.

Sicut vnguentum in capite: quod descendit in barbam/ barbā aaron.

Quod descendit in orā vestimēti eius: sicut ros hermon qui descendit i montem sion.

Quoniam illic mandauit dominus benedictionem: & vitam vsq; in sęculum.

HEB.

Canticum graduum Dauid. CXXXIII.

Ecce q̄ bonū et q̄ decorum: habitare fratres vna.

Sicut vnguentum optimum i capite: quod descendit in barbam/ barbam aaron.

Quod descendit super orā vestimentorū eius. Sicut ros hermō: q̄ descēdit sup mōtana sion.

Quoniam ibi mandauit dominus benedictionem: & vitam vsq; in æternum.

TITVLVS. Canticū graduū Dauid. Psalmus de Christo dño. Propheta in spū loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Ecce q̄bonum & q̄iocundum: habitare fratres in vnum, en quantum boni/en quantum delectabilis & decori: q̄ filij Messię/regenerati ecclesiæ congregentur simul/& in fidei vnitate vocentur/simul habitent & sit omnibus cor vnū & anima vna. 2, 3 Sicut vnguentū in capite: quod descendit in barbam/barbam aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit in montem sion, bonū/iocundū & suaue filios ecclesię consentire in vnum vt odorū & suaue chrisma vertici summi sacerdotis aaron superfusum: & per ora eius stillans, quod per vestimentorū eius fimbrias fluxit: bonū & iocundū vt gratia a synagoga deriuata in ecclesiam sion. 4 Quoniam illic mādauit dominus benedictionē: & vitā vsq; in sæculum, quid mirū si tam bonū/ tā suaue & iocundum est habitare filios Messię & ecclesiæ in vnum magis q̄ vnguentum aaron/ magis q̄ benedictio synagoge: quia dominator ęternus misit in sion Christum suum/ vnctionem/sanctificationem: & immortalitatem vsq; in sempiternum.

ADVERTE. Secundo versu, sicut vnguentum in capite quod descendit in barbā/ barbā Aaron, vnguentum illud Christum præfigurabat: a quo benedictio & sanctificatio expectabatur. ¶ Et sequenti versu/ros: cœlestē et desuper aduenientem gratiam significat, qua synagoga in expectatione Messiæ/sancti sanctorū vegetabat ac viuebat, sed ecclesiā Christus dominus multo amplius benedixit & sanctificauit: q̄ vnguentū illud veteris legis/ Aaron & synagogæ sacerdotes, multo vberiorē viuificantē gratiā contulit: q̄ ros ille gratiæ suæ/ veteri olim synagogæ, iccirco in fine psalmi concludit spiritus, quia illic mādauit dominus benedictionem: non vnguentū/ non vmbrā/ non symbolū, & vitam vsq; in sęculum: non rorem cito euanescentem & emarcidū. ¶ Tertio versu, sicut ros hermon qui descendit in montē sion: ex hebręo sicut ros hermon qui descendit super montana sion, siue montem siue montana dixeris: idem valeat, mons dicitur ob stabilem fidei vnitatē/ & ob omnium regenitorum filiorum Christi cōmunionem: qui ob eā causam fratres dicuntur/ non carnali sed spirituali genitura/in fidei vnitate cōspirātes, quos & hic spiritus/ & Paulus apostolus, & primitiua ecclesia passim fratres appellabat, quorū tā bona/ tam suauis/ tam decora & iocunda in principio huius psalmi prædicatur sancta vnio & societas, attēde tamen eos qui carnalem generationē sequuntur/ fratres dici non posse/ illa eni separat & diuidit, sed qui spiritualē longe ante ponunt non amplius primæ memores/ non amplius secundum primā viuere volentes/ sed duntaxat penes secundam, hęc enim copulat & counit: & in omnibus vnum conflat amorem, & illa/ vt dictum est/ separat & diuidit: et insuper odiū pro amore dispensat, hęc viuificat/ illa mortificat, hæc sursum agit/ illa deorsū trahit & volutat, hac nō viuas: nisi illa mortuus fueris, illa carnis opera amat: hæc refugit, hæc spiritus: illa caro, hęc angelis copulata: illa principi tenebrarum, hæc pacis: illa belli

Pſal.	GALL.	ROM.	HEB.
132 Ecce q̃ bo. 133 134	amica, huius in vnum ſocietas bona/ ſuauis & ſupra modum decora & iocunda: illius noxia, moleſta/ plurimum difformis & miſerabiliter nocens & anxia, de hac in actis apoſtolorum dicitur: multitudinis autem credẽtium erat cor vnum & anima vna, nec quiſq̃ ex eorum quæ poſſidebat/ aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed erant illis omnia cõmunia, deus igitur det nobis generationem noſtram qua nos fratres omnes effecit & ex mortuis vocauit in vitam/ agnoſcere: & participes benedictionis & vitę/ quã illis mãdauit/ effici, cui domino/ cui patri/ cui regenerationis authori: ſit æternus honor ſine fine. Amen.		
	¶ Cãticum graduum. CXXXIII.	¶ Cãticum graduum. CXXXIII.	¶ Cãticum graduum. CXXXIIII.
1	ECce nunc benedicite dominũ: omnes ſerui domini.	ECce nunc benedicite dominũ: omnes ſerui domini.	ECce bñdicite domino: omnes ſerui domini.
2	Qui ſtatis i domo domini: in atrijs dom⁹ dei noſtri.	Qui ſtatis in domo domini: in atrijs dom⁹ dei noſtri.	Qui ſtatis in domo domini: in noctibus.
3	In noctib⁹ extollite manus veſtras in ſancta: et benedicite dominum.	In noctib⁹ extollite manus veſtras in ſancta: et benedicite dominum.	Leuate manus veſtras ad ſanctum: & benedicite domino.
4	Benedicat te dominus ex ſion: qui fecit cœlum & terram.	Benedicat te dominus ex ſion: qui fecit cœlum & terram.	Benedicat te dominus ex ſion: factor cœli & terræ.

TITVLVS. Canticũ graduũ Dauid. Pſalm⁹/ cõtinuata laus. Propheta i ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Ecce nunc benedicite dominũ: omnes ſerui domini. ecce nũc in eccleſia Meſſiæ laudate/ exaltate & magnificate deũ: vniuerſi redẽpti eius. Qui ſtatis in domo domini: in atrijs domus dei noſtri. In noctibus extollite manus veſtras in ſancta: & benedicite dominum. ſacerdotes pontifices & miniſtri: qui addicti eſtis ſeruitio ſanctuarij. & excubatis in locis ſanctis eleuate manus veſtras ad Chriſtum ſanctificatorẽ noſtrum: & glorificate/ exaltate & magnificate dñm. Benedicat te dominus ex ſiõ: qui fecit cœlũ & terrã. O populę ſancte/ populę electe ſanctificationem ſuã & benedictionis & gratiæ ſuæ munus ſuper te effundat: qui dominatur oĩbus/ qui cuncta condidit cœleſtẽ pariter & terrenam ſubſtantiam/ immaterialem materialemq; naturam.

ADVERTE. Tertio verſu, id in noctibus in verſum præcedentem ex hebræo reuocandũ (quod & notat Paulus Hebræus) vt intelligentia ſit, qui ſtatis in noctibus in atrijs domini. quare poſt noctibus diſtinctio eſt facienda: ne intelligamus extollite in noctibus manꝰ veſtras in ſancta, ita etiam ab antiquo ritus eccleſię inſtitutus: non in noctibus/ ſed orta iam luce ſacerdotes manus ſuas ad ſanctum domini eleuare/ hoc eſt ad ſacramentũ corporis & ſanguinis eius: quod eſt ſanctum ſanctorũ. Id tamen aduerte vbi hoc tertio verſu habemus/ extollite manus veſtras in ſancta: ex hebręo haberi/ leuate manꝰ veſtras ad ſanctũ, quo proculdubio Chriſtũ dominũ itelligimus: qui eſt ſanctus domini/ & qui in ſion manet in eo ſacramento quod & vocatur & ſolum eſt ſanctũ ſanctorum. ad quod ſolũ omnes ſerui domini & ſacræ rei miniſtri attollere manus iubentur/ omneſq; animi intẽdere affectꝰ, verũ ſi in ſancta dicimus: hoc duplicem ſacroſancti ſacrificij ſpeciem nobis inſinuabit. nã & ad hoſtiã dominici corporis/ & ęque ad benedictionis calicẽ ſanguinẽq; domini manus attollimus/ attollereq; iubemur. hæc eni ſancta & omni veneratiõis cultu adoranda: neq; ad aliam q̃ ad ſuperimmenſam & ſupertremendam diuinã verbi hypoſtaſin pertinentia.

	¶ HALELVIA. CXXXIII.	¶ HALELVIA. CXXXIIII.	¶ HALELVIA. CXXXV.
1	LAudate nomen domini: laudate ſerui dominum.	LAudate nomen domini: laudate ſerui dominum.	LAudate nomen domini: laudate ſerui dominum.
2	Qui ſtatis in domo do	Qui ſtatis in domo do	Qui ſtatis in domo do:

mini:in atrijs dom⁹ dei noſtri.

3 Laudate dñm quia bonus domin⁹:pſallite nomini eius quoniã ſuaue

4 Quoniam iacob elegit ſibi dominus: iſrael in poſſeſſionem ſibi.

5 Quia ego cognoui q̃ magnus eſt dñs: & de⁹ noſter præ oĩbus dijs.

6 Omnia quæcũq; voluit dominus fecit in cœlo & in terra:in mari et in omnibus abyſſis.

7 Educens nubes ab extremo terrę: fulgura in pluuiam fecit.

8 Qui producit vẽtos de theſauris ſuis/q̃ p̃cuſſit primogenita ęgypti:ab homine vſq; ad pecus.

9 Et miſit ſigna & prodigia ī medio tui ęgypte: in pharaonem & in omnes ſeruos eius.

10 Qui p̃cuſſit gẽtes multas:& occidit reges fortes.

11 Seon regem amorręorum & og regẽ baſan: & ōnia regna chanaan.

12 Et dedit terram eorum hæreditatem:hęreditatem iſrael populo ſuo.

13 Domine nomen tuum ī ęternum: domine memoriale tuũ in generatione & generationem.

14 Quia iudicabit dominus populum ſuum:& ī ſeruis ſuis deprecabit̃.

15 Simulacra gentium argentum & aurum:opemini:in atrijs dom⁹ dei noſtri.

Laudate dñm q̃m benigⁿ eſt dñs:pſallite nomini eius q̃m ſuauis eſt

Quoniam iacob elegit ſibi dominus : iſrael in poſſeſſionem ſibi.

Quia ego cognoui q̃ magnus eſt dñs:& de⁹ noſter præ oĩbus dijs.

Omnia quæcunq; voluit domin⁹ fecit in cœlo & in terra:in mari et in abyſſis.

Et educẽs nubes ab extremo terræ: fulgura in pluuiam fecit.

Qui producit vẽtos de theſauris ſuis/q̃ percuſſit primogenita ęgypti: ab hoie vſq; ad pecus.

Miſit ſigna & prodigia in medio tui ęgypte:in pharaonem & in omnes ſeruos ei⁹.

Qui p̃cuſſit gẽtes multas:& occidit reges fortes.

Seon regẽ amorræorũ & og regẽ baſan: & oĩa regna chanaan occidit.

Et dedit terram eorum hęreditatẽ : hæreditatẽ iſrael populo ſuo.

Domine nomen tuum in ęternũ: domine memoriale tuum in ſęculũ ſęculi.

Quia iudicabit dominus populum ſuum:& in ſeruis ſuis conſolabit̃

Simulacra gentium argẽtum & aurum: opemini:in atrijs dom⁹ dei noſtri.

Laudate dñm quoniã bonus dominus:cantare nomini ei⁹ q̃m decẽs.

Quoniam iacob elegit ſibi domin⁹:iſrael in peculium ſuum.

Quia ego ſcio q̃ magnus dominus: & dñs noſter præ oĩbus dijs.

Omnia quę voluit dominus fecit in cœlo & ī terra: in mari & in omnibus abyſſis.

Leuans nubes de ſummitatibus terrę : fulgura in pluuiam fecit.

Educens ventos de theſauris ſuis/ qui percuſſit primitiua ęgypti: ab homine vſq; ad pecus.

Emiſit ſigna & portenta in medio tui ęgypte: in pharao et in cunctos ſeruos ſuos.

Qui percuſſit gentes multas:& occidit reges fortes.

Seon regem amorręorum & og regẽ baſan: et ōnia regna chanaan.

Et dedit terram eorum hæreditatem:hæreditatem iſrael populo ſuo.

Domine nomen tuum in ęternũ : domine memoriale tuum in generatione & generatione.

Quia iudicabit dñs populum ſuum: & in ſeruos ſuos erit placabilis

Idola gentium argentum et aurũ:opera ma-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
134.	ra manuum hominum.	ra manuum hominũ.	nuum hominum.
Lauda. 16	Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt.	Os habent & nõ loquẽ tur: oculos habẽt et nõ videbunt.	Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt.
17	Aures habent & nõ audient:	Aures habent & non audient: nares habẽt & nõ odorabunt. Manus habent & non palpabũt: pedes habẽt & non ambulabunt. Non clamabunt in gut ture suo: neq; eni est spi ritus in ore ipsorum.	Aures habent & non audient:
	neq; enim est spiritus i ore ipsorum.		sed nec est spiritus i ore eorum.
18	Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.	Similes illis fiãt qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.	Similes illis fiãt qui faciunt ea: & omnis qui confidit in eis.
19	Domus israel benedicite dño: domus aaron benedicite domino.	Domus israel benedici te dominũ: domus aaron benedicite dominũ	Domus israel benedici te domino: domus aaron benedicite domino
20	Domus leui benedicite dño: qui timetis dominũ benedicite domino.	Domus leui benedicite dñm: qui timetis dominũ benedicite dñm.	Domus leui benedicite domino: timentes dominũ benedicite dño.
21	Bñdictus dñs ex sion:	Benedict⁹ dñs ex sion:	Benedict⁹ dñs ex sion:
	qui habitat i hierusalẽ.	qui habitat in hierusalẽ	qui habitat i hierusalẽ.

TITVLVS. HALELVIA. Psalmus/diuina laus super cõfessione beneficiorũ dei. Inducitur ecclesia laudans deum ex beneficijs olim synagogę impensis.

EXPOSITIO CONTINVA. Laudate nomẽ domini: laudate serui dominũ. Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri, idem sensus: vt præcedentis psalmi duorum primorum versuum. Laudate dominũ quoniam bonus: psallite nomini ei⁹ quoniam suaue, date laudem dño contemplatione bonitatis eius: date laudẽ verbo eius contemplantes suauitatẽ eius. Quoniam Iacob elegit sibi domin⁹: israel in possessionẽ sibi. laudate dominũ & date laudẽ nomini eius/quia domitores victorũ asciuit sibi dominus: & quærentes eũ agnoscere/hæreditati suæ ascripsit. Quia ego cognoui q̃ magnus est dñs: & deus noster præ omnibus dijs. laudate dominũ ob magnitudinẽ eius/quia me minime fugit q̃ incõpræhensibilis sit & immensus: & dñatur nostri plusq̃ vniuersi spiritus participes diuinitatis eius. Omnia quęcũq; voluit dñs fecit in cœlo & in terra: in mari & in omnibus abyssis. laudate dominũ deum nostrũ ob omnipotentiã eius/quia quæcunq; illi placuere in effectum deduxit in cœlestibus/in terrestribus: liquidisq; & inferis. Educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluuiam fecit, qui eleuat nebularum halitus ab vltimis finibus orbis: qui cum vult repentino nimioq; fulgore mortalũ oculos hebetat & perstringit, & cũ vult fulminibus elisas nubes in imbrẽ conuertit. Qui producit ventos de thesauris suis: qui percussit primogenita Aegypti ab homine vsq; ad pecus. qui validos spirituũ flatus de secretis & mortalibus ignotis profert locis: qui partus primitias vna nocte internitioni dedit i terra Aegypti/a primogenitis hominũ vsq; ad primogenita iumentorũ & pecudũ. Et misit signa & prodigia in medio tui ægypte: in Pharaonẽ & in omnes seruos eius. hoc & sequẽtia facile intelligis si a septimo capite Exodi in caput tertiũdecimũ sacrã historiã legis.

ADVERTE. Tertio versu. laudate dominũ quoniã bonus dñs: psallite nomini eius quoniam suaue. rectius hic suaue neutrũ: q̃ in tralatione romana suauis. & ex hebręo vbi habetur decens & gręco vbi eius loco habetur καλόν. quod epithetum nominis est & neutrum: nõ domini. verum interpres rectius vertisset decorum: aut (vt Hieronymus habet) decens q̃ suaue, non tamen negauerim: nomen domini pulchrum & decens & etiam suа-

ne eſſe. ¶ Septimo verſu. educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluuiam fecit. clarius exprimit ex hebræo/leuans nubes de ſũmitatibus terræ. ¶ Quartodecimo verſu. & in ſeruis ſuis deprecabitur: ex hebræo/ & in ſeruos ſuos erit placabilis, quo deſignatur deus orationib⁹ ſeruorum ſuorum deprecabilis/exorabilis/placabilis ac propiciabilis. idq; accõmodatius q̃ deprecabitur/ cũ deprecor deponens actiue ſignificet non paſſiue. quod autẽ in officio romano inter paſcha & pentecoſten canitur/& in ſeruis ſuis conſolabitur dominus: illud ex tralatione romana mutuatum eſt. ¶ A ſeptimodecimo verſu in decimũoctauum: tralatio romana plura continet q̃ noſtra & hebraica quæ & in pſalmo 113 continentur/vt intueri volenti conſpicuum eſt. Expoſitio Hieronymi huius pſalmi continet tropologiam, quam qui ex pſalmi hiſtoria ſcire volet: ad eam legendã ſe conuertat.

CHALELVIA. CXXXV.

1 COnfitemini domino quoniam bonus: quoniam in æternum miſericordia eius.
2 Confitemini deo deorum: quoniam in ęternum miſericordia eius.
3 Confitemini dño dominorum: quoniam.
4 Qui facit mirabilia magna ſolus: quoniam.
5 Qui fecit cœlos in intellectu: quoniam.
6 Qui firmauit terrã ſuper aquas: quoniam.
7 Qui fecit lumiaria magna: quoniam.
8 Solẽ in poteſtatẽ diei: quoniam.
9 Lunam & ſtellas in poteſtatẽ noctis: quoniã.
10 Qui ꝑcuſſit ęgyptũ cũ primogenitis eorũ: qm̃
11 Qui eduxit iſrael de medio eorum: quoniã.
12 In manu potẽti & brachio excelſo: quoniam.
13 Qui diuiſit mare rubrum in diuiſiões: qm̃.
14 Et eduxit iſrael ꝑ medium eius: quoniam.
15 Et excuſſit pharaonẽ & virtutem eius in mari rubro: quoniam.
16 Qui traduxit populũ

CHALELVIA. CXXXV.

CONfitemini domino quoniam bonus: quoniam in ſæculũ miſericordia eius.
Cõfitemini deo deorũ: quoniam in ſæculũ miſericordia eius.
Cõfitemini domino dominorum: quoniam.
Qui facit mirabilia magna ſolus: quoniam.
Qui fecit cœlos in intellectu: quoniam.
Qui fundauit terrã ſup aquas: quoniam.
Qui fecit luminaria magna ſolus: quoniam.
Solem ĩ poteſtate diei: quoniam.
Lunam & ſtellas in poteſtate noctis: quoniã.
Qui percuſſit ægyptũ cũ primitiuis eorũ: qm̃.
Et eduxit iſrael de medio eius: quoniam.
In manu forti et brachio excelſo: quoniam.
Qui diuiſit mare rubrũ in diuiſiones: quoniã.
Et eduxit iſrael ꝑ medium eius: quoniam.
Et excuſſit pharaonem et exercitum eius in mare rubrum: quoniam.
Qui trãſduxit populũ

CHALELVIA. CXXXVI.

CONfitemini domino quoniam bonus: quoniam in æternum miſericordia eius:
Confitemini deo deorum: quoniam in æternum miſericordia eius.
Cõfitemini domino dominorum: quoniam.
Qui fecit mirabilia magna ſolus: quoniam.
Qui fecit cœlos in ſapientia: quoniam.
Qui firmauit terrã ſuper aquas: quoniam.
Qui fecit lumiaria magna: quoniam.
Solem ĩ poteſtate diei: quoniam.
Lunam & ſtellas ĩ poteſtatẽ noctis: quoniam.
Qui ꝑcuſſit ęgyptũ cũ primitiuis eĩ⁹: quoniã.
Et eduxit iſrael de medio eorum: quoniam.
In manu valida & in brachio extento: qm̃.
Qui diuiſit mare rubrum in diuiſiões: qm̃.
Et eduxit iſrael in medio eius: quoniam.
Et cõuoluit pharao et exercitum eius in marĩ rubro: quoniam.
Qui duxit populũ ſuũ

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
135 Confitemi.	ſuũ per deſertum: qm̃.	ſuum per deſertũ: qm̃.	per deſertum: quoniam
		Qui eduxit aquam de petra rupis: quoniam:	
17	Qui percuſſit reges magnos: quoniam.	Qui pcuſſit reges magnos: quoniam.	Qui percuſſit reges magnos: quoniam.
18	Et occidit reges fortes: quoniam.	Et occidit reges mirabiles: quoniam.	Et occidit reges magnificos: quoniam.
19	Seon regem amorręorum: quoniam.	Seon regem amorrẹo rum: quoniam.	Seon regem amorrẹorum: quoniam.
20	Et og regẽ baſan: qm̃.	Et og regem baſan: qm̃	Et og regẽ baſan: qm̃.
21	Et dedit terrã eorũ hęreditatem: quoniam.	Et dedit terram eorum hęreditatem: quoniã.	Et dedit terram eorũ hæreditatem: quoniã.
22	Hęreditatem iſrael ſeruo ſuo: quoniam.	Hęreditatem iſrael ſeruo ſuo: quoniam.	Hęreditatem iſrael ſeruo ſuo: quoniam.
23	Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri: quoniam.	Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri dominus: quoniam.	Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri: quoniam.
24	Et redemit nos ab inimicis noſtris: quoniam.	Et redemit nos de manu iimicorũ nr̃orũ: qm̃.	Et redemit nos de hoſtib⁹ noſtris: quoniam.
25	Qui dat eſcã omni carni: quoniam.	Qui dat eſcã omni car ni: quoniam.	Qui dat panem omni carni: quoniam.
26	Confitemini deo cœli: quoniam	Confitemini deo cœli: quoniam.	Confitemini deo cœli: quoniam in æternũ miſericordia eius.
27	Cõfitemini domino dominorum: quoniam in ęternũ miſericordia ei⁹.	Cõfitemini domino dominorum quoniam bonus: quoniam.	

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus/laus ſynagogę. Propheta inducit ſynagogam. Pſalmus ſatis ex ſacra Geneſeos & Exodi cognitus hiſtoria. ¶EPOS pſalmi.

1 Dicite q̃ bon⁹ ẽ dñs/ miſerator ĩ ęuũ.
2 Q̃z deus ipſe deum eſt: quoniam miſerator in æuum.
3 Dñorũ eſt dñs: quoniã miſerator in æuum.
4 Mira operãs ſolus: quoniã miſerator ĩ ęuũ.
5 Cœlos mẽte ędẽs: quoniã miſerator ĩ ęuũ.
6 Terrã ĩ aqs firmãs: quoniã miſerator ĩ ęuũ.
7 Lumina magna creãs: quoniam miſerator in ęuum.
8 Sole dię illuſtrãs: quoniã miſerator in ęuũ.
9 Luna & ſtellis noctẽ: q̃ miſerator in ęuũ.
10 Qui variis regna afflixit Meſręica plagis: Primitiaſq; vteri. Quoniam.
11 Qui dura Iſrẹlem ſęuaq; tyrannide ſoluit De medio illorum. Quoniam.
12 Non ope mortali/ verũ virtute potenti Deſuper illapſa. Quoniam.
13 Qui mare diuellẽs dare iter lat⁹ iter vtrũq; Iuſſit Erythręum. Quoniam.
14 Per cuius mediũ ſicca deduxit arena Gaudentem Iſrẹlem. Quoniam.
15 At Pharao totumq; eius conuoluit agmen Illo eodemq; mari. Quoniam.
16 Qui populũ aſſidua rexit per ĥoſpita cura Auia deſerti. Quoniam.
17 Qui reges qua Iordanis prętęriuit amnis Percuſſit magnos. Quoniam.
18 Et qui ter denos Ioſua bellante tyrannos Occidit fortes. Quoniam.
19 Gẽtis Amorrẹę regem Seona peremit Regnatorem amplum. Quoniam.
20 Ogq; gigantea quem tradunt ſtirpe creatũ Tum regem Baſan. Quoniam.
21 Tot regum terras/ tot & arua feracia regũ Tradidit in ſortem. Quoniam.
22 Tradidit Iſrẹli famulo/ quo ſeruiat ipſi Mente animoq; pio. Quoniam.
23 Non merito noſtro/ ſed q̃ pietate paterna Aſpexit miſeros. Quoniam.
24 Et nos crudeli miſerat⁹ ab hoſte redemit Eripuitq; malis. Quoniam.
25 Ille quidẽ eſt/ eſcam carni qui prouidet oĩ Datq; cibum vitę. Quoniam.
26 Confiteamur ei ſitq; hæc confeſſio noſtra

Tu deus es cœli. Quoniam. 27 Dominorũ es dñs. Quoniã miſerator ẽ eũ.

ADVERTE. Quinto verſu. qui fecit cœlos in intellectu: ex hebræo/qui fecit cœlos in ſapientia. hoc apertiorẽ de æterna ſapiẽtia in qua condita ſunt omnia habet intelligentiã. ¶In tralatione romana poſt ſextũdecimũ verſũ ponitur hic verſus: qui eduxit aquam de petra rupis: quoniã in æternum miſericordia eius. qui neq; in noſtra tralatione neq; in hebraica/neq; in græco ex ſeptuagita habetur. ¶Vltimo verſu. confitemini domino dñorũ/ quoniã in æternũ miſericordia eius: in hebreo vltimus confitemini deo cœli. neq; reſumitur confitemini domino dominorũ: qui verſus tertius poſitus eſt. Et qui huius pſalmi tropologiã quærunt: etiam Hieronymum legant.

¶Hieremiæ. CXXXVI.

1 SVper flumina babylonis illic ſedimus & fleuimus: cũ recordaremur ſion.
2 In ſalicibus in medio eius: ſuſpendimus organa noſtra.
3 Quia illic interrogauerũt nos qui captiuos duxerũt nos: verba cãtionũ.
4 Et qui abduxerũt nos: hymnum cãtate nobis de canticis ſion.
5 Quomodo cantabim⁹ canticum domini: in terra aliena?
6 Si oblitus fuero tui hieruſalem: obliuiõi detur dextera mea.
7 Adhæreat lingua mea faucibus meis: ſi nõ meminero tui.
8 Si non propoſuero hieruſalem: in principio lætitiæ meę.
9 Memor eſto dñe filioꝝ edom: in diẽ hieruſalẽ.
10 Qui dicunt exinanite/ exinanite: vſq; ad fũdamentum in ea.
11 Filia babylõis miſera/ beatus qui retribuet tibi retributionem tuam: quam retribuiſti nobis.
12 Beat⁹ qui tenebit & al-

¶Pſalmus Dauid. CXXXVI.

SVper flumina babylonis illic ſedimus & fleuimus: dũ recordaremur tui ſion.
In ſalicibus in medio eius: ſuſpendimus organa noſtra.
Quia illic interrogauerũt nos qui captiuos duxerũt nos/verba cãtionũ: & qui abduxerunt nos.
Hymnũ cantate nobis de cãticis ſion: quomodo cãtabimus cãticum domini in terra aliena?
Si oblitus fuero tui hieruſalẽ/ obliuiſcatur me dextera mea/adhæreat ligua mea faucib⁹ meis: ſi non meminero tui.
Si non præpoſuero hieruſalem: in principio lętitiæ meæ.
Memẽto dne filiorum edom: in die hieruſalẽ:
Qui dicunt exinanite/ exinanite: quouſq; ad fundamentum in ea.
Filia babylõis miſera/ beatus qui retribuet tibi retributionẽ tuam: quã tu retribuiſti nobis
Beat⁹ qui tenebit & al-

CXXXVII.

SVper flumina babylõis ibi ſedim⁹ & fleuimus: cum recordaremur ſion.
Super ſalices in medio eius: ſuſpendimus citharas noſtras.
Qm̃ ibi interrogauerunt nos qui captiuos duxerũt nos: verba carmis.
Et qui affligebant nos: lęti canite nobis de canticis ſion.
Quomodo cantabim⁹ canticum domini: in terra aliena?
Si oblitus fuero tui hieruſalem: in obliuiõe ſit dextera mea.
Adhęreat lingua mea gutturi meo: ſi nõ recordatus fuero tui.
Si nõ præpoſuero hieruſalem: in pricipio lætitiæ meę.
Memẽto dñe filiorum edom: in die hieruſalẽ.
Dicentium euacuate/ euacuate: vſq; ad fũdamentum eius.
Filia babylonis vaſtata/beatus qui retribuet tibi viciſſitudinẽ tuam: quã tu retribuiſti nobis
Beat⁹ qui tenebit et al-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
136 Super flu. 137	lídet: paruulos tuos ad petram.	lídet paruulos tuos ad petram.	lídet paruulos tuos ad petram.

TITVLVS nullus, psalmus/luctuosus synagogæ cantus de captiuitate babylonica facta sub Nabugodonosor, populus hebraicus inducitur, quarti regum caput vltimum legatur.

¶EPOS psalmi.

1 PLebs hebræa super Babylonis flumina magnæ
Flens memorata Sion/animo mœstissima sedit.
2 Inq; vrbis medio truncis suspensa salignis
Est cithara/& laudare deũ quocũq; solebãt.
3 Carmina q̃ peterent illos in dura trahẽtes
Exilia/vlla sion si vobis carmina dicuna
4 Vos nobis ex his canite auscultãtibꝰ hymnum.
5 Cui lachrimis rorãs plebs/ q̃ cãtablmꝰ inq̃
Quod solum dñi est aliena carmen in ora?
6 Hierusalẽ si forte canens oblita tui sim
Sic deus auxilio me obliuiscatur adempto.
7 Hęreat & lingua (ablato sermone) palato.
8 Si memor ipsa tui haud fuero/ si prima voluptas
Hierusalẽ michi nõ fueris primũq; ieuamẽ.
9 Gentis Edumęæ vindex immense memẽto
Quo fuerit aio Solymæ dũ euersio facta est
10 Perdite dum clamant penitusq; abscindite ad ima.
11 Filia nõ aliud Babylonis fit tibi carmen
Digna feras factis/ vasteris/et ille beatus
Qui tibi quę nobis illiseris equa rependet.
12 Quisq; manu arripiẽs tua pignora pua beat?
Dũ valido ad firmã allidet conamie petrã.
¶Plebs Hebræa quid est; nisi plebs quæcunq; fidelis?
Et babylon/mundus, nã q̃ confusio maior?
Flumia/fortunę bona sũt & fluxa voluptas,
Sed Solyma & alma Sion: tibi sint cœlestia regna.
Vita voluptifica/ ipsa salix infertilis arbos,
In qua diuinæ laudis sunt organa muta,
Qui fãdũ affligũt populũ: sunt quiq; supbi
Qui CHRISTVM ignorant natum omnipotente parente.
Sũt & Edumęi gens impia/dedita ventri
Atq; gulę/CHRISTI regnum qui perdere gaudent.
Hi simul indigni sanctũ cognoscere carmẽ.
Quos deus affligat vindex: vicij sue relictis
Aspecto sedat victoria illidere CHRISTO,
Hierusalem quo sint ciues quãdoq; futuri,
Gente etenim CHRISTO debetur cultus ab omni
Pax hęc lętitiæ sit origo et causa benignis.

ADVERTE, Sexto versu, obliuioni detur dextera mea, sensus: obliuioni detur apud te auxilij & defensio mea. ¶Septimo versu, adhęreat lingua mea faucibus meis si nõ meminero tui, sensus: mutus fiam/ neq; michi sit vlla loquendi facultas nisi meminero tui. ¶Nono versu, memor esto domine filiorũ edom in die Hierusalem. Edumęi filij Esau ab eoq; descendentes: in die afflictionis Hierusalem Chaldęis & Assyrijs erant auxillo/& prouocabant eos ad funditus perdẽdã Iudęã/dicebãtq;, euacuate/ exinanite/ exterminate funditus: nichil ad fundamentũ vsq; relinquatur in ea, hanc eorũ malã iniquamq; voluntatẽ/ inducitur synagoga precari deum non fimere inultam, item & in sequentibus versibus: idẽ de Babylonijs precatur/quos non multo post Medi subiugarũt & seuitiã quã in Hebręos exercuerãt vlti sunt: paruulosq; eorum illeserunt ad saxa, & parta quæ illi Hebræis: in authores ipsos retorserunt. Augustinus huius psalmi partim anagogen meditatur: alij tropologiam, qui (si cui cordi erunt) in promptu sunt ad manus plurimorum/ vt facile legant.

¶Ipsi Dauid. CXXXVII.	¶Ipsũ Dauid. CXXXVII.	¶Dauid. CXXXVIII.
1 COnfitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.	COnfitebor tibi domine in toto corde meo/quoniam audisti oĩa verba oris mei:	COnfitebor tibi domine in toto corde meo: in cõspectu deorum cantabo tibi.
2 In conspectu angelorũ psallam tibi: adorabo ad templum sanctũ tuum & confitebor nomini tuo.	& in conspectu angelorum psallam tibi. Adorabo ad templum sanctum tuum: & confitebor nomini tuo dñe	Adorabo in templo sancto tuo: & cõfitebor nomini tuo.
3 Super misericordia tua	Super misericordiam	Super misericordia tua

& veritate tua: quoniã magnificaſti ſuper omne nomẽ/ ſanctum tuũ.

4 In quacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

5 Confiteantur tibi domine omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui.

6 Et cãtẽt i vijs dñi: quoniã magna gloria dñi.

7 Quonia excelſus domi nus & humilia reſpicit: & alta a lõge cognoſcit.

8 Si ãbulauero in medio tribulatiõis viuificabis me/ & ſuper irã iimicorum meorum extendiſti manũ tuam: & ſaluũ me fecit dextera tua.

9 Domin⁹ retribuet pro me/ domie miſericordia tua i ſęculũ: opa manuum tuarũ ne deſpicias.

tuam & veritatem tuã: quoniam magnificaſti ſuper nos nomen ſanctum tuum.

I nquacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem tuam.

Confiteantur tibi dñe omnes reges terrę/ quoniam audierũt oĩa verba oris tui: & cantent in canticis domino.

Quoniã magna eſt gloria dñi/ qm̃ excelſus dominus humilia reſpicit: & alta a longe agnoſcit

Si ambulauero in medio tribulatiõis viuifica bis me/ & ſup irã inimicorũ meorũ extendiſti manũ tuam: & ſaluum me fecit dextera tua.

Dñe retribue p me/ domine miſericordia tua i ſęculum: opera manuũ tuarum ne deſpicias.

& ſuper veritate tua: qa magnificaſti ſuper omne nomẽ/ eloquium tuum.

In die inuocabo et exaudies me: dilatabis a nimę mee fortitudinẽ.

Confiteantur tibi domine omnes reges terræ: quõniam audierunt eloquia oris tui.

Et cãtẽt in vijs dñi: qm̃ magna gloria domini.

Q m̃ excelſus domin⁹ & hũilia reſpicit: et excelſa de lõge cognoſcit.

Si ambulauero in medio tribulatiõis/ viuifica bis me/ ſuper furorẽ inimicorum meorum mittes manum tuam: et ſaluabit me dextera tua.

Dominus operabit̃ p me/ domie miſericordia tua in ęternũ: opera manuũ tuarũ ne dimittas.

TITVLVS. Dauid. Pſalm⁹/ cõfeſſio beneficiorũ dei. popul⁹ ſãctus in ſpiritu orãs iducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam audiſti verba oris mei. non immemor ero benignitatis tuę deus meus/ ſed agnoſcam & iugiter toto affectu manifeſtabo: q; tu eam inclinaſti exauditioni petitionis & orationis meæ.

2 I n conſpectu angelorum pſallam tibi: adorabo ad templum ſanctum tuum & confitebor nomini tuo. domine deus meus exaltabo & laudabo te præſentibus angelis tuis: venerabor te in ſanctuario tuo/ in ſpiritu i coinquinato & mundo/ & beneficia recognoſcam ſanc

3 to verbo tuo. Super miſericordia tua & veritate tua: quoniam magnificaſti ſuper omne nomen/ ſanctum tuum. cõfitebor nomini tuo ſuper miſericordia tua quæ per ipſum nobis eſt allata/ & ſuper veraci impletione repromiſſionũ tuarum/ quæ per ipſum nobis eſt adipleta: confitebor q; ſublimaſti/ glorificaſti & honoraſti ſuper oẽ quod & dici & concipi poteſt/ ſanctum verbum tuum. In quacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in a

4 nima mea virtutem. O domine deus meus quotieſcũq; ad te confugero/ petitiones meas admitte: & adaugebis animæ meæ ad te laudandũ/ ad beneficia tua confitendũ fortitudi

5 nem. Confiteantur tibi domine omnes reges terræ: quia auderunt omnia verba oris tui. hoc beneficium recognoſcant ante te vniuerſi orbis regnatores: q; legem quam in ſancto

6 tuo/ in verbo tuo/ per temetipſum locutus es/ dignatione tua perceperunt. Et cantent in vijs domini: quoniã magna eſt gloria domini. & pſallant in iuſtitia dei ambulantes & mãdata eius obſeruãtes: quoniã ingẽs & ſuper oĩa dei maleſtas/ & oĩs honorificẽtia debetur

7 illi. Quoniã excelſus dominus & humilia reſpicit: & alta a longe cognoſcit, pſallãt in vijs domini reges & principes terrę. quoniã deus omnibus ſupereminẽs & ſuperexaltat⁹/ eos qui ſe humiliant iuſtaq; eius capeſſunt/ cominus intuetur fitq; illis proximus: qui autem

137 Cõfitebor. 138

se exaltant & iussa eius contemnunt/intuetur eminus/sitq; illis semotus. Si ambulauero i 8
medio tribulationis viuificabis me/& super iram inimicorum meorum extendisti manum
tuam:& saluum me fecit dextera tua,dominus est excelsus/ego vero humilis & eius com
parationē celsitudinis nichil/attamen sic adest humilibus/sic illi curę sunt/ q; si in medijs
mortis errem periculis/ me reparabit in vitam/ & super furorem superborum tribulantiū
me & prementiū immittet vindictā suam:& auxillum eius me saluabit. Dominus retribu- 9
et pro me/domine misericordia tua in sæculum:opera manuum tuarum ne despicias,de
us excelsus omnia transcēdens & omnibus supereminens vindictam faciet pro me/ quia
domine miseratio tua humiles & ablectos non deseret in perpetuum; tu domine opifica
omnipotentium hypostaseon tuarum ne deseras.

ADVERTE,primo versu, particula quoniam audisti omnia verba oris mei/ex hebręo nō habetur/neq; ex greco, sed hic primus versus, confitebor tibi dñe in toto corde meo: et i conspectu deorū psallā tibi,quare adiectitia & superflua putāda est. ¶Tertio versu, quoniā magnificasti super omne nomen sanctū tuum:Hieronymus ex hebræo, quia magnificasti super omne nomē/ eloquium tuum.& in epistola ad Sumniā idem Hieronymus haberi confirmat:magnificasti super omne nomen/verbum tuum,quare nobis distinctionis nota post nomen faciēda est:atq; ita legendū,magnificasti super omne nomē/sanctū tuū/ id est verbū tuū/Christū tuum/filium tuū. ¶Octauo versu.& super irā inimicorū meorū extendisti manū tuam & saluum me fecit dextera tua: melius extendes manū tuā& saluū me faciet dextera tua/tum ex hebręo vbi legitur,super furorē iimicorū meorū mittes manum tuam:& saluabit me dextera tua,tum etiā q; proprietas sermonis ex verbo prēcedenti viuificabis:id efflagitat. ¶Nono versu,dominus retribuet pro me/ domine misericordia tua in sæculum/opera manuū tuarū ne despicias:ex hebręo/dñs operabit pro me. Paulus autem Hebræus/dominus absoluet supplebitq; pro me,sed hæc paruum habent discrimen,siquidem cum interpretes dixerunt/dominus retribuet pro me: intellexerūt dñs reddet hostibus meis/faciet vltionem pro me,quod non longe est ab eo/quod facer Hieronymus & Paulus Hebræus intendunt:statq; apud eos omnes/sensus.

¶In finē psalmus Dauid. CXXXVIII.

1 DOmine probasti me & cognouisti me:tu cognouisti sessionē meā & resurrectionem meam.

2 Intellexisti cogitatiões meas de lōge: semitam meam & funiculū meum inuestigasti.

3 Et ōnes vias meas prę uidisti;quia non est sermo in lingua mea

4 Ecce domine tu cognouisti omnia/ nouissima & antiqua: tu formasti me & posuisti super me manum tuam.

5 Mirabilis facta est scientia tua ex me:cōfortata est & non potero ad eā

6 Quo ibo a spū tuo: &

¶In finem Dauid psalmus. CXXXVIII.

DOmine probasti me & cognouisti me:tu cognouisti sessionem meam & resurrectionem meam.

Intellexisti cogitatiões meas a longe/ semitam meā & directionē meā inuestigasti/ & ōnes vias meas pręuidisti:quia non est dolus in lingua mea.

Ecce tu domine cognouisti omnia : nouissima & antiqua.

Tu formasti me:et posuisti sup me manū tuā

Mirabilis facta est scientia tua ex me:cōfortata est nec potero ad eam.

Quo ibo a spū tuo: &

¶Victori Dauid canticum. CXXXIX.

DOmine inuestigasti me: & cognouisti.

Tu cognouisti sessionē meam & resurrectionē meam:intellexisti malū meum de longe.

Semitam meam & accubitionem meam euētilasti: & ōnes vias meas intellexisti.

Quia non est eloquiū in lingua mea/ ecce domine nosti ōnia retrorsū & ante/formasti me: & posuisti super me manum tuam.

Mirabilior est scientia a me et excelsior est: nō potero ad eam.

Quo ibo a spū tuo: &

quo a facie tua fugiam?
7 Si aſcendero in cœlum tu illic es: ſi deſcendero in infernum ades.
8 Si ſũpſero pennas meas diluculo: & habitauero in extremis maris.
9 Etenim illuc manꝰ tua deducet me: & tenebit me dextera tua.
10 Et dixi forſitã tenebrę cõculcabunt me: et nox illuminatio mea in delicijs meis.
11 Quia tenebræ nõ obſcurabũtur a te/ & nox ſicut dies illuminabit: ſicut tenebrę eius ita & lumen eius.
12 Quia tu poſſediſti renes meos: ſuſcepiſti me de vtero matris meæ,
13 Cõfitebor tibi quia terribiliter magnificatꝰ es/ mirabilia opera tua: et ania mea cognoſcet nimis.
14 Non eſt occultatum os meum a te quod feciſti in occulto: & ſubſtantia mea i inferioribꝰ terræ.
15 Imperfectũ meũ viderunt oculi tui & in libro tuo oẽs ſcribẽt: dies formabũtur et nemo i eis.
16 Michi autẽ nimis honorificati ſũt amici tui deus: nimis confortatꝰ eſt principatus eorum.
17 Dinumerabo eos et ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc ſum tecum.
18 Si occideris deus peccatores: viri ſanguinum

a facie tua quo fugiã?
Si aſcendero in cœlum tu illic es: ſi deſcendero in infernum ades.
Si ſũpſero pẽnas meas ante lucem: et habitauero in poſtremo maris.
Etenim illuc manꝰ tua deducet me: & tenebit me dextera tua.
Et dixi forſitã tenebrę cõculcabunt me: et nox illuminatio mea in delicijs meis.
Quia tenebrę non obſcurabunt abs te: et nox ſicut dies illuminabit.
Sicut tenebrę eius ita et lumen eius/ quia tu dñe poſſediſti renes meos: ſuſcepiſti me de vtero matris meę.
Confitebor tibi domine quoniam terribiliter mirificatus eſt/ mira opera tua: & anima mea nouit nimis.
Non eſt occultatum os meum abs te quod feci ſti i occulto: & ſubſtãtia mea i inferioribꝰ terrę.
Imperfectũ meũ viderunt oculi tui: & in libro tuo omnes ſcribentur.
Dies formabunt et nemo in eis/ michi aũt nimis honorificati ſunt amici tui deꝰ: nimis confortatꝰ ẽ pricipatꝰ eorũ
Dinumerabo eos et ſuper arenam multiplicabũt/ reſurrexi & adhuc tecum ſum: ſi occidas deus peccatores.
Viri ſanguinum decli-

quo a facie tua fugiam?
Si aſcendero in cœlum ibi es tu: ſi iacuero in inferno ades.
Si ſumpſero pennas diluculo: habitauero oī nouiſſimo maris.
Etiam ibi manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.
Si dixero forte tenebrę operiẽt me: nox quoq; lux erit circa me.
Nec tenebrę habẽt tenebras apud te/ & nox quaſi dies lucet: ſimiles ſunt tenebræ & lux.
Quoniã tu poſſediſti renes meos: oriuſq; es me i vtero matris meę.
Confitebor tibi quoniam terribiliter magnificaſti me/ mirabilia opera tua: & aia mea nouit nimis.
Nõ ſũt opta oſſa mea a te quibus factus ſũ in abſcondito: imaginatꝰ ſum in nouiſſimis terrę.
Informẽ adhuc me viderunt oculi tui/ & in libro tuo omnes ſcribentur: dies formati ſunt et non eſt vna in eis.
Michi autem q̃ honorabiles facti ſunt amici tui deus: q̃ fortes pauperes eorum.
Dinumerabo eos et arena plures erunt: euigilaui & adhuc ſum tecũ.
Si occideris deus impium: viri ſãguinum de-

Psal 138	GALL.	ROM.	HEB.
	declinate a me.	nate a me/quia dicitis i	dinate a me.
Domie p. 19	Q uia dicitis in cogita=	cogitationibus veſtris:	Q uia contradicent ti=
	tione:accipient in vani=	accipiant in vanitate ci	bi ſcelerate:eleuati ſunt
	tate ciuitates ſuas.	uitates ſuas.	fruſtra aduerſarij tui.
20	N onne qui oderunt te	N onne qui oderunt te	Nõne odiẽtes te domi
	domine oderam: & ſu=	deus oderam illos:& ſu	ne odiui:et cõtra aduer
	per inimicos tuos tabe	per inimicos tuos tabe	ſarics tuos diſtabui?
	ſcebam?	ſcebam?	
21	Perfecto odio oderam	Perfecto odio oderã il	Perfecto odio oderam
	illos:& *inimici* facti ſũt	los:inimici facti ſũt mi=	illos : inimici facti ſunt
	michi.	chi.	michi.
22	P roba me deus & ſci=	Proba me deus & ſci=	Scrutare me deus et co
	to cor meum: interro=	to cor meum:interroga	gnoſce cor meum: pro=
	ga me & cognoſce ſemi	me & cognoſce ſemitas	ba me & ſcito cogitati=
	tas meas.	meas.	ones meas.
23	E t vide ſi via iniquita=	E t vide ſi via iniquita=	E t vide ſi via doli in
	tis in me eſt: & deduc	tis i me eſt:& deduc me	meeſt: & deduc me in
	me in via æterna.	in viam æternam.	via æterna.

TITVLVS. Ad victoriam pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpi= ritu inducit dominum ſecundum diſpenſationem carnis loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. D ñe probaſti me & cognouiſti me:tu cognouiſti ſeſſionem meã et reſurrectionẽ meã. dñe examinaſti me/& noſti me:tu noſti dormitionẽ meã & excl tationẽ meã. I ntellexiſti cogitationes meas delonge: ſemitam meam & funiculum meũ 2 inueſtigaſti. cognouiſti cogitatus meos anteq̃ eos cõciperem/viam in quam me eſſes miſ= ſurus & menſuram & amplitudinem hæreditatis quam michi eſſes redditurus dudum ex= plorata habuiſti. E t omnes vias meas præuidiſti:quia non eſt ſermo in lingua mea. Ecce 3,4. tu cognouiſti omnia/nouiſſima & antiqua:tu formaſti me & poſuiſti ſuper me manum tu= am. & tu domine vniuerſa vitę meę inſtituta præſciſti:quia nequaq̃ ſufficit ad promendã ſciẽtiam tuam vlla ſermonis oris mei facultas/ paucis dicam. ecce tu deus ęterne noſti v= niuerſa & noua & vetera quæcunq; ſunt / erunt & fuerunt:tu plaſmaſti me & firmaſti ſu= per me protectionem & benedictionem tuam. M irabilis facta eſt ſcientia tua ex me: con= 5 fortata eſt & non potero ad eam. prędiffinitio & præſcientia tua de me apud te mirifica & incõpræhenſibilis eſt:inualuit & ſuperior me facta eſt/nec valeo (vt ea ipſa eſt) compræ= hendere eam. Q uo ibo a ſpiritu tuo : & quo a facie tua fugiam? ſcientia tua omnia com= 6 præhendit & non compræhenditur/ vt tu comprehendis omnia & non eſt qui te com= prædere poſſit. igitur quo abſcedere potero vbi non ſit ſpiritus tuus : & quo elon= gabor vbi non ſit præſentia tua? S i aſcendero in cœlum tu illic es: ſi deſcendero in infer= 7 num ades. ſi ſurſum in cœlo habitauero/tu in cœlo præſens es:ſi deorſum ad inferna pe= 8 netrauero / inferno præſens es. S i ſumpſero pennas meas diluculo: & habitauero in ex= tremis maris. E tenim illuc manus tua deducet me : & tenebit me dextera tua. ſi alas 9 michi ante lucis ortum aptauero: & volauero in inacceſſas & inhabitatas partes orbis. certe in illas virtus tua deferet me : & ſuſtentabit me fortitudo tua. E t dixi forſitan te= 10 nebræ conculcabunt me : & nox illuminatio mea in delicijs meis. et ſubiunxi/ ſi in cœlo ſurſum/ſi in inferno deorſum / ſi in nouiſſimo et inacceſſo loco maris adeſt / forſitan ta= men profunda noctis caligo conteget me/quo vel ſic eum latere queam: ſed nox illi lu= men erit/ quo me videat aperte/ latere geſtientem. Q uia tenebræ non obſcurabuntur a 11 te/ et nox ſicut dies illuminabitur : ſicut tenebræ eius ita et lumen eius. nox et caligo illi lumen erit/ quia O domine/ tenebrarum opacitas non eſt opacitas apud te/ et noctis opacitas ſicut diei claritas apud te lucet:et apud te ſimilis eſt illius opacitas et huius cla ritas/neq; alta/neq; profũda/neq; tenebroſa/neq; lucida te fugiũt/ neq; vlla tibi difficilia. Q uia tu poſſediſti renes meos:ſuſcepiſti me de vtero matris meę. quia ad nutũ tuũ rexiſti 12 omnes ſenſus et affectus meos:a te plaſmatus ſum in latebris virginei vteri parẽtis meę/

13 humilis ancille tuæ. C ōfitebor tibi quia terribiliter magnificat⁹ es/mirabilia opera tua:et anima mea cognoſcet nimis, recognoſcam tibi quia miro & indicibili modo magnificaſti me/opificia tua in me omni admiratione plena:& id ſpiritus meus iugiter & abunde pro-
14 teſtabitur. N ō eſt occultatum os meū a te quod feciſti in occulto:& ſubſtantia mea in inferioribus terræ,cōpactio oſſis quod in abdito finxiſti in me/non eſt abſcōdita a te: & maſ ſa ſubſtantiæ meæ in penetralibus & intimis vteri eius quam tu benedixiſti virgineę ter-
15 ræ/nequaq̄ latuit te. Imperfectum meum viderunt oculi tui/& in libro tuo omnes ſcribentur: dies formabuntur & nemo in eis, me adhuc informem & nondum in vtero effictum contuiti ſunt obtutus tui/ & in præſentia tua electi tui vniuerſi etiam imperfecti & nondum formati/nondū effigiati & in lucem educti exarabuntur:tēpora decurrent/ & adhuc
16 nullus eorū quos in preſciētię tuę libro preſcripſiſti ſubſiſtet in eis. Michi autem nimis honorificati ſunt amici tui deus:nimis confortatus eſt principatus eorū,non modo in occultis & intimis vteri compegiſti me/non ſolum in libro tuo nondū formatum preuidiſti me/ ſed & dilecti tui quos ab ęterno preſciuiſti/ prædeſtinaſti/& in libro tuo ſignaſti/ michi ni-
17 mis honorabiles facti ſunt: ampliſſime dilataſti in toto orbe terrarū principatū eorū. Dinumerabo eos & ſuper arenā multiplicabuntur; exurrexi & adhuc ſum tecum, ſupputabo & recenſebo eos quos ſuo principatu michi acquiſierunt & arenę numero plures erunt: a
18 ſomno mortis excitatus ſum/& ego tecum ſum in ſempiternū. S occideris deus peccatores: viri ſanguinū declinate a me, quia tu deus morti ſecundæ tradidiſti nequitiarū potestates: etiam O flagitioſi qui eſtis & corporum et animarum occiſores/procul abite a me.
19 Quia dicitis in cogitatione: accipiēt in vanitate ciuitates ſuas, diſcedite a me homicidæ & animarū interfectores/quia contra deū in corde loquimini dicentes:in vanitatibus viuē
20 tes etiā accepturos æternas hæreditates. Nonne qui oderūt te dñe oderā:& ſuper inimicos tuos tabeſcebā/illi domine tibi contradicunt/illi te odio habent & terrena diligunt/et nonne illos odio habebā: & ſuper aduerſarios tuos præzelo & indignatiōe marcebam/
21 perfecto odio oderam illos:inimici facti ſunt michi,ego domine in eos qui te oderunt cō
22 ſummata indignatiōe infenſus eram:& illi non te ſolū/ſed & me odio perſecuti ſunt. Proba me deus/& ſcito cor meū:interroga me & cognoſce ſemitas meas. examina me domi
23 ne & ſcrutare animam meam:experire me/& agnoſce inſtituta vitæ meæ. Et vide ſi via iniquitatis in me eſt:& deduc me in via æterna, & attēde ſi in me vlla eſt iniquitas:& in anguſto ſtrictoq; æternitatis calle dirige me.

ADVERTE,Secundo verſu, intellexiſti cogitationes meas delonge/ ſemitā meam et funiculum meum inueſtigaſti: Hieronymus ex hebręo/ intellexiſti malum meum delonge. quod de erumna & calice intellectum aut de peccato pro quo ſatiſfacturus erat: nichil habet abſurdum. ¶Eodem ſecundo verſu,ſemitam meam & funiculum meum inueſtigaſti: ex hebręo ſemitam meam & accubitionem meam euentilaſti, ſi per ſemitam terram iſrael intelligamus per quam dominus noſter corporaliter eſt peregrinatus/ & per accubitionem patriam gentium vbi accubuit/ acclinauit & requieuit per fidem: idem ſenſus emergit ac per particulam & funiculum meum inueſtigaſti, vtrobiq; enim poſſeſſio & hęreditas deſignabitur,de qua & alibi pater ad filium:dabo tibi gentes/ hęreditatem tuam & poſſeſſionem tuam terminos terrę,idem dico ſenſus/hoc excepto q̄ euentilare/purgare: inueſtigare vero explorare & probare ſignat. & quis neſcit purgatos/ & probatos/ & examinatos a ſummo patre fuiſſe:quos in ſemita filius habuit/ et item eos in quibus vt in poſſeſſione accubuit? ¶ Tertio verſu, quia non eſt ſermo in lingua mea: ex hebræo/ quia non eſt eloquium in lingua mea, vnde fit vt tralatio noſtra: potior romana & græca habeatur in quibus non ſermo/ non eloquium/ ſed dolus hoc pacto legitur,quia non eſt dolus in lingua mea, adde inſuper et dolus hic perperam haberi Hieronymum ad Sumniam teſtatum. ¶Quinto verſu,mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me / confortata eſt et non potero ad eā: Hieronymus ex hebræo/mirabilior eſt ſcientia a me et excelſior eſt/nō potero ad eam, quod aſtipulatur tralationi Symmachi, prætergreditur me ſcientia tua/ fortificata eſt et non potero ad eam, et quis inficias ibit / vt Chriſtus ſecundum carnis diſpenſationem ſe fatetur minorem patre: ita ſecundum eandem eſſe ſcientia inferiorem/ſi igitur hypoſtaſin reſpicis:et potentia et ſapientia ęquatur patri, ſi autē naturam quam aſſumpſit: imbecillis et infirmus ſaltem quādiu fuit morti obnoxius/ et patri ſapientia impar, ¶Octauo verſu,ſi ſumpſero pennas meas diluculo & habitauero in extremis maris,meas ſuperfluum eſt ex hebræo,& eo amoto vocabulo;ſententia rationabilior eſt,nam & ei quod ſub ſola conditione eſt intelligendum/ vocabulū meas poſſeſſionē ad-

iungit/& proprietatē/quasi alas haberet possideretq; proprias ad volatum, quod manifeste coarguitur non modo falsum sed & absurdum, conditio igitur sola est intelligenda: nō etiā cum conditione possessio. Et sane si nulla tibi toga sit: absurde dixeris & pene ridiculę/si sumpsero togam meā prodibo in publicum/aut quippiam simile, quanto magis igit̄: si illud quod sub conditione proponitur/haberi natura sit impossibile. ¶ Decimo versu, et dixi forsitan tenebræ cōculcabunt me/& nox illuminatio mea in delicijs meis: ex hebręo/si dixero/forte tenebræ operient me, sed hæc in eundē pene sensum recidunt. ¶ Eiusdem decimi versus secunda particula/& nox illuminatio mea in delicijs meis: ex hebræo/ nox quoq; lux erit circa me. Symmachus, nox/lux circa me sedet. alij & nox illuminabit circa me, & apertam habet intelligentiam, oculis enim diuinis (qui non ex obiectis pēdent/ sed omnia in veritate vident: vbi omnia coincidunt discrete et discernuntur coniuncte) non aliud & aliud lux & tenebræ, neq; ibi tenebræ priuatio: sed summa lux, neq; lux positio: sed eminens negatio, atq; idem lux & tenebrę, & vt odorans in luce & tenebris æque cognoscit/suntq; ei tenebræ ad odorandū vt iux & lux vt tenebrę: ita deus æque in luce & ęque in tenebris agnoscit, & si surgis vt lux & tenebræ nichil faciunt ad odorandū: ita nulla creatura/nullum interuallum/nulliusq; creaturæ positio/aut priuatio/deo ad intelligendum. ¶ Vndecimo versu, quia tenebræ non obscurabuntur a te/& nox sicut dies illuminabitur/sicut tenebræ eius ita & lumen eius, clarius Hieronymus ex hebręo: nec tenebrę habent tenebras apud te/& nox quasi dies lucet. ¶ Eodē vndecimo versu, sicut tenebræ eius ita & lumē eius: ex hebręo/similes sunt tenebrę & lux, & vbi dicim⁹ tenebrę eius; ei⁹ relatiuum est noctis, & vbi dicimus ita & lumen eius: eius relatiuum diei, neq; vtrobiq; intelligas eius id est dei, quod cognoscitur ex greco/ vbi vtrobiq; relatiuū/ cui respondet eius: fœmininum est. sic enim legitur ὡς τὸ σκότος αὐτῆς οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. ¶ Duodecimo versu, suscepisti me de vtero matris meæ: Hieronymus ex hebręo/ orsuscęs me in vtero matris meæ, quod vicine ad id quod in pentaplo gręca/ quinta ędictione habebatur/conflasti me de ventre matris meæ, siquidē plasmatio corporis domini/ non similis fuit cæterorum plasmatiōi: vbi materiæ quā suggerit mater/vis quædā masculą patris/& (vt sic dixerim) efformatiua & delineatiua admiscetur. illic virgo parens materiā suggessit (vt decuit virginē) virgineā/purissimāq; et mundissimā: quam sola diuina manus artifex in humanā effigiē effinxit. quid mirū igitur si tā nobilis plasmatio nobis indicetur: si dicatur/orsuscęs me in vtero matris meæ/siue cōflasti me de vētre matris meæ/ q̄ nobilis illa mater: quæ se soli manui diuinæ præstitit/quod cæterę solent corruptibili viro, hic corruptio cogitatur & subiectio: illic vero integritatis/puritatisq; perfectio/& super omnem aut purum virum aut mullerem sublimatio. illa mater: solus deus pater, quāto igitur regina cæteris fœminis: multo magis/nulla etiam proportione/ sponsa dei celsior cunctis reginis. ¶ Tertiodecimo versu, confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es/mirabilia opera tua/& anima mea cognoscet nimis: rectius ex hebræo/ quoniā terribiliter magnificasti me, sic enim altero loco, scitote quoniā mirificauit dominus sanctum suū. ¶ Vltima eiusdē tertiidecimi versus particula/& anima mea cognoscet nimis: ex hebręo/et anima mea nouit nimis. sic et tralatio romana. & nouit hic presentis q̄ pręteriti magis sensum habet, quod patet ex greco vbi legitur, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. et anima mea cognoscit valde: et hæc confessio/q⁹ deus mirificauerit eum/q⁹ mirabilia opera ipsius in eo: est de beneficijs non ingrati animi agnitio et de susceptis gratiarum actio. ¶ Quartodecimo versu, nō est occultatum os meum a te quod feci in occulto/et substantia mea in inferioribus terræ, de osse non de ore hoc intelligitur quod dilucet ex hebręo: non sunt operta ossa mea a te/quibus factus sum in abscondito, et ex greco vbi habetur, τὸ ὀστοῦν μου. qd sit quod dicit in occulto siue in abscōdito: idipsū sequēs particula elucidare videtur. in secreta et abscondita virgine/in intacto/ intemeratoq; vtero. sic enim id occultum et absconditum fuit: vt omnes latuerit et dęmones et homines/ nisi qui ex spiritu sancto reuelatum acceperę. ¶ Eodem quartodecimo versu, et substantia mea in inferioribus terræ: Hieronymus ex hebręo/imaginatus sum i nouissimis terræ, ex Reuchlinianis hebraicæ linguæ rudimentis: aptius diceretur contextus sum in inferioribus terræ/ id est in matrice. et quod hic Hieronymus habet imaginatus sum: effictus et effigiatus significat, et terra de qua hic sermo: benedicta illa terra est/ de qua alibi terra dedit fructum suum. iustitia ante eum ambulabit. ¶ Quintodecimo versu, imperfectum meum viderunt oculi tui/et in libro tuo omnes scribentur/ dies formabuntur et nemo in eis: Hieronymus ex hebræo/informem adhuc me viderunt oculi tui, et alius: incompositum,

acſi ſenſus ſit non modo cognoſti/cum oſſa/cum mẽbra mea in abdito formates/delineares/effigiares & contexeres me in ſecretis vteri materni latebris: ſed viderũt me oculi tui priuſq̃ elementa ad mei cõpoſitionẽ cõpegiſſes/incõpoſitũ/informẽ/& priuſq̃ vlla effigie formaq; in expreſſione plaſmatis effingeret, Vnde videtur: contextũ ſequendo hebraicũ/potius nobis eſſe legendum imperfectũ me viderunt oculi tui/q̃ imperfectum meũ. ¶ Eodem quintodecimo verſu: & in libro tuo omnes ſcribentur/dies formabuntur & nemo in eis: Hieronymus ex hebrẽo/& in libro tuo omnes ſcribẽtur/dies formati ſũt/ & nõ eſt vna in eis, Symmachus ſic hunc locũ interpretatus eſt, dies quibus formati ſunt: ne vna quidẽ ex eis deeſt, ſeptuagĩta ſic, καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται ἡμέραι πλησθήσονται καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς, & in libro tuo omnes ſcribentur/dies formabuntur/& nulla in eis, vbi eis maſculinum eſt: & refert omnes, & id conformius Hieronymo: modo quod ſingulariter dicitur ἡμέραι pluraliter diceretur ἡμέραι, vt ſenſus eſſet dies formabuntur/quemadmodũ/ſi & hebrẽo reſponderet/eſſet legendum, & fortaſſe ratus fuiſſem codicem hic fuiſſe corruptum: niſi Hieronymus ſecundum ſeptuagintã cenſeret ſingulariter die aut in die eſſe legendũ, & hic ſenſus eſſe videtur, quid mirum ſi me imperfectum viderunt oculi domini/quia omnes etiã imperfecti/priuſq̃ formentur/in libro preſcientiæ eius ſcribentur, dies formabunt & nulla ex illis diebꝰ erit eorũ qui ſcripti ſunt quia nondum nati/nondum formati erunt, verum quia οὐδεὶς anceps vocabulum eſt/vt verti poſſit nullus & nulla: interpretes noſtri ex primo ſenſu nemo vertere, ſed tunc qui litteram ſequitur græcã: difficillime ſeruat intelligentiã, verum ſi nemo aut nullus interpretemur: tunc oportet relatiuum eis referri ad dies/quod in greco niſi mutetur genus fieri non poteſt/non autem ad eos qui ſcripti ſunt, & eadẽ reddetur intelligentia: & forte clarior/vt ſit ſenſus, informes adhuc & anteq̃ naſcantur ſcribentur in libro æternæ præſcientiæ dei/effluent & tranſibunt dies/& adhuc nullus eorũ erit in illis diebus, nam & illi poſt multa adhuc ſæcula creandi ſunt: quos nichilominus imperfectos & inconditos oculi domini viderunt/qui & in libro ejus ab æterno ſcripti ſunt, quare ſiue hoc ſiue illo modo dicatur: intelligentia manet, ¶ Octauodecimo verſu, ſi occideris deus peccatores/viri ſanguinum declinate a me: ex hebrẽo/ſi occideris deus impiũ, hoc de diabolo quẽ deus morte Chriſti confregit, & ſubintelligimus occidiſti enim, & ideo viri ſanguinum/viri peccatorum & ſcelerum declinate a me: qui mauultis impio victo/confracto/illiſo & occiſo adhærere/q̃ victori valido & immortali, ¶ Nonodecimo verſu, quia dicitis in cogitatiõe/accipient in vanitate ciuitates ſuas: Hieronymus aliũ ex hebræo dat ſenſum, quia contradicent tibi ſcelerate/eleuati ſunt fruſtra aduerſarij tui, & aperta dilucidaq; ſentẽtia eſt.

¶ In finem pſalmꝰ Dauid. CXXXVIII.

1 ERipe mẽ domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me.
2 Qui cogitauerunt iniquitates in corde: tota die conſtituebant prælia.
3 Acuerunt linguam ſuam ſicut ſerpentes: venenum aſpidũ ſub labijs eorum. Semper.
4 Cuſtodi me domine de manu peccatoris: ab hominibus iniquis eripe me.
5 Qui cogitauerunt ſupplantare greſſus meos:

¶ In finem pſalmꝰ Dauid. CXXXVIII.

ERipe me domine ab homine malo: a viro iiquo libera me.
Qui cogitauerunt malitias in corde: tota die conſtituebant prælia.
Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes: venenũ aſpidum ſub labijs eorum. Dp.
Cuſtodi me domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis libera me.
Qui cogitauerunt ſupplãtare greſſꝰ meos/ab-

¶ Victori canticũ Dauid. CXXXX.

ERue me domine ab homine malo: a viris iniquis ſerua me.
Qui cogitauerunt malitias in corde: tota die verſati ſunt in prælijs.
Exacuerunt linguã ſuam quaſi ſerpens: venenum aſpidis ſub labijs eorum. Sela.
Cuſtodi me domine de manu impij: a viro iniquitatum ſerua me.
Qui cogitauerunt ſupplãtare greſſꝰ meos ab-

Psal		GALL.	ROM.	HEB.
139 Eripe me.		abſconderũt ſuperbi laqueum michi.	ſconderunt ſuperbi laqueos michi / & funes	ſconderunt ſuperbi laqueum michi/ & funib⁹
	6	Et funes extenderunt i laqueum: iuxta iter ſcãdalum poſuerũt michi. Semper.	extenderunt in laqueũ pedib⁹ meis: iuxta iter ſcandalũ poſuerunt michi. Dp̃.	extenderunt rete: iuxta ſemitam offendiculum poſuerunt michi. Sela.
	7	Dixi domino de⁹ meus es tu: exaudi domine vocem deprecatiõis meæ.	Dixi domino de⁹ meus es tu: exaudi domine vocẽ orationis meę.	Dixi domino de⁹ meus es tu: exaudi domine vocem deprecatiõis meę.
	8	Domine domine virt⁹ ſalutis meæ: obumbraſti ſuper caput meum i die belli.	Domine domine virt⁹ ſalutis meæ: obumbraſti caput meũ in die belli.	Domine deus fortitudo ſalutis meæ: protexiſti caput meum in die belli.
	9	Ne tradas domine deſyderio meo peccatori/ cogitauerũt contra me: ne dereliquas me ne forte exaltentur. Semper.	Ne tradas me a deſyderio meo peccatori/ cogitauerũt aduerſũ me: ne dereliquas me ne vnquã exaltentur. Dp̃.	Ne des domine deſyderia impij / ſcelera ei⁹: ne effundantur & eleuẽtur. Sela.
	10	Caput circuitus eorũ: labor labiorum ipſorũ operiet eos.	Caput circuitus eorũ: labor labiorum ipſorũ operiet eos.	Amaritudo conuiuarum: labor labiorũ eorum operiet eos.
	11	Cadent ſuper eos carbones/ in ignem deijcies eos: in miſerijs non ſubſiſtent.	Cadent ſuper eos carbones ignis: in igne deijcies eos in miſerijs nõ ſubſiſtent.	Cadent ſuper eos carbones ignis: deijcies eos in foueas vt non cõſurgant.
	12	Vir linguoſus non dirigetur in terra: virum iniuſtum mala capient in interitu.	Vir linguoſus non dirigetur ſuper terram: virum iniuſtum mala capient in interitu.	Vir linguoſus non dirigetur in terra: virũ iniquum mala capient in interitu.
	13	Cognoui quia faciet dominus iudicium iopis: & vindictam pauperũ.	Cognoui quoniam faciet dominus iudicium inopum: & vindictam pauperum.	Scio q̃ faciet dominus cauſam inopis: iudicia pauperum.
	14	Veruntamen iuſti confitebuntur nomini tuo: habitabunt recti cũ vultu tuo.	Veruntamen iuſti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cũ vultu tuo.	Attamen iuſti confitebuntur nomini tuo: habitabunt recti cum vultu tuo.

TITVLVS. Ad victoriam pſalmus Dauid. Pſalmus/ deprecatio in ſpiritu contra hæreticos. Populus fidelis inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me, 1
libera me dominator ęterne a prauo hominis animo: a prophana viri doctrina libera me,
Qui cogitauerunt iniquitates in corde: tota die conſtituebant pręlia. qui quidẽ prauo ini- 2
quoq; animo homines & nefaria ſceleſtaq; doctrina viri/ machinati ſunt dolos/ technas &
deceptiones in anima: aſſidue molliti ſunt veritatis oppugnatiões. Acuerunt linguas ſu- 3
as ſicut ſerpentes: venenũ aſpidũ ſub labijs eorũ. more ſerpẽtum linguas ſuas acumina-

4 uerunt ad fauciandũ/ſermones ſubtilauerunt: inſanabile virus in ſermonibus eorum. Cu
ſtodi me domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis eripe me, tutare me deus
potentiſſime aduerſus poteſtatẽ maligni/ antiqui ſeductoris: & a viris iniuſtę peruerſæq;
5 doctrinę libera me. Qui cogitauerunt ſupplantare greſſus meos: abſconderũt ſuperbi la-
queũ michi, qui ſtudiũ curãq; adhibuerũt me deorſũ pręcipitẽ dare: filij belial pedicas cõ
6 texerunt michi. Et funes extenderunt in laqueũ; iuxta iter ſcandalum poſuerunt michi.
& filij ſuperbię aduerſus deum inſurgentes/ tortis argutionibus parauerũt michi muſcu-
pulam ad fallendum: iuxta legem & ſacrę legis intelligentiã offẽdiculum quo me in prę-
7 ceps dederent/ locauerunt. Dixi dño deus meus es tu: exaudi dñe vocem deprecationis
meæ, in his laqueorũ & offendiculorũ perplexis anfractibus clamaui ad dominũ/ tu es cõ-
8 ditor meus: audi precẽ meã/ & me ab his intentatis eripe periculis. Domine/ domine vir-
tus ſalutis meę: obumbraſti ſuper caput meũ in die belli. O gubernator & dominator/ for
titudo ſaluationis meæ: tu protexiſti animã meã in tempore pugnę aduerſantis & impij
9 dogmatis. Ne tradas me domine a deſyderio meo peccatori/ cogitauerũt contra me: ne
derelinquas me ne forte exaltentur. deus clemẽtiſſime/ pietatis & veritatis amator ne po-
teſtatem mei facias contra deſyderium meũ malignæ poteſtati/ maligni & iniqui machi-
nati ſunt aduerſum me: ne deſtituas me/ ne forte pręualeant & victores glorientur & exul
10 tent. Caput circuitus eorum: labor labiorum ipſorum operiet eos. ſumma implexarum ar-
11 gutiarum eorũ: elaboratio ſermonum ſuorũ confundet eos. Cadent ſuper eos carbones/
in ignem deiicies eos: in miſeriis non ſubſiſtent, tormenta ignita infligentur ſuper eos/ in
gehennam ignis deturbabis ac detrudes eos: in perpetuum a ſuppliciis non reſpirabunt.
12 Vir linguoſus non dirigetur in terra: virum iniuſtũ mala capient in interitu. homo qui in
peruerſum dogma ſoluit linguam ſuã/ in regione viuentiũ non proſperabitur: homo iu-
13 ſtitiam dei ſanctãq; peruertens doctrinã detinebitur in ſempiterno cuciatu. Cognoui quia
faciet dominus iudiciũ inopis: & vindictã pauperũ. hoc certũ/ cognitumq; habui q; deus
iuſtus iudex ſententiã feret pro populo ab huiuſmodi iniquis oppreſſo: & vlciſcetur fide-
14 les ſuos. Veruntamen iuſti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.
& q̃uis domine acerbam vindictam facturus ſis aduerſus huiuſmodi falſiloquos & iniu-
ſtos/ attamẽ qui icorrupta fide manſerint laudabũt nomẽ tuũ/ oĩpotẽs verbũ tuũ/ Chriſtũ
tuũ/ filiũ tuũ: & q rectã ſeruauerit doctrinã/ i delicijs ęternę vitę manebũt i cõſpectu tuo.
ADVERTE. Primo verſu. a viro iniquo eripe me: ex hebræo/ a viris iniquis ſerua me. &
hic ſermo accõmodatior. cũ cõtinuo ſequẽs verſus pluratiue incipiat hoc pacto. qui cogi-
tauerunt. quod ſi a viro legatur: nõ vſq; adeo apte/ qui/ pluratiue legeretur. & hoc interp̃-
tes in quarto verſu ferme huic coincidente/ ſeruauerunt: Hieronymus ecõuerſo. ¶ Secũ-
do verſu. Tota die conſtituebant prælia: clarius ex hebręo/ tota die verſati ſunt in prelijs/
ſcilicet in oppugnatione veritatis. quales fuere Cherinthus/ Baſilides/ Ebion/ Neſtorius/
Manichęus/ Arrius/ Eunomus/ Sabellius/ Photinus/ Macedoni⁹ & huiuſmodi veſana dã-
natorũ canum turba: quos trifaux vorat cerberus. ſed neq; miſſi faciendi ſunt Sergius &
Mahumetes malo præceptore peſtilentior nocentiorq; diſcipulus: quos vltrix flama ple-
ctit/ ſicut ſcriptum eſt: diabolus qui ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnũ ignis & ſulfuris vbi
beſtia & pſeudoprophetę cruciabuntur die ac nocte in ſæcula ſæculorũ. ¶ Nono verſu. ne
tradas me domine a deſyderio meo peccatori/ cogitauerunt contra me/ ne derelinquas
me/ ne forte exaltẽtur: ex hebræo paulo aliter/ ne des domine deſyderia impij/ ſcelera ei⁹:
ne effundantur & eleuentur. quo (vt crediderĩ) deſignatur. ne des domine impleri deſyde
ria maligni/ principis næquitiarum/ ne des impleri ſcelera eius. ne hęretici effundantur ne
multitudine obruant/ & de infœlici oppreſſione glorientur. nã vt qui ſacrorũ eloquiorum
rectã & viuificã vbiq; tenẽt intelligentiã/ id non ſuo ſenſu/ ſed ſuperiore luce irradianteq;
deſuper diuina gratia aſſequuntur: ita non ſuo ſenſu hæretici in primas & præcipuas hę-
reſes prolapſi ſunt. ſed dæmonico quodã male ſtimulante mentẽ œſtro perciti/ dũ præſu
munt/ dum non ad ſobrietatem ſapere volunt/ dũ ſibiipſis placent/ & curioſa & vanã (ſim-
plicitate & humilitate contempta) ſectantes: volunt admirabiles videri/ & ſupra cęteros
ſapere. tunc aſtutus ſerpens illabitur/ tunc ſtillat venenũ. contra quod niſi deus noſtrã ad-
iuuaret debilitatem: totũ poſſet inficere corrũpereq; mundũ. Quod tamẽ legimus/ ne tra-
das me a deſyderio meo peccatori: hoc mutuamus a tralatiõe romana/ quæ ita habet. ſed
& codex græcus cum ea conſpirat. gallica autem æditio duntaxat habet/ ne tradas deſy-
derio meo peccatori: cui ſi meo tollas & caſũ pręcedentis vocabuli mutes dicaſq;/ ne tra-
das deſyderium peccatori: cum æditione hebraica cõſpirabit. Quo fit vt potius ſic eſſe le-

GALL.	ROM.	HEB.

gendũ arbitrer. ¶ Decimo versu. caput circuitus eorum/labor labiorũ ipsorũ operiet eos: ex hebreo/ amaritudo conuiuarum eorũ. quo designãtur mala dogmata: quibus vt felle & absinthio eos depascunt quibuscum versantur quiq; illos audiunt. quod sequens particula indicat quasi id explicans/cum dicit. labor labiorũ ipsorũ operiet eos.

¶ Psalmus Dauid. CXXXX.

1 DOmie clamaui ad te exaudi me: intende voci meæ cum clamauero ad te.

2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo: eleuatio manuum mearum sacrificiũ vespertinum.

3 Pone domine custodiam ori meo: & ostium circũstantię labijs meis.

4 Non declines cor meũ in verba malitiæ: ad excusandas excusatiões i peccatis.

5 Cum hominibus operantibus iniquitatẽ: & non cõmunicabo cũ electis eorum.

6 Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me: oleum autẽ peccatoris non impinguet caput meum.

7 Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum: absorpti sũt iũcti petrę iudices eorũ

8 Audiẽt verba mea quoniã potuerũt: sicut crassitudo terræ erupta est super terram.

9 Dissipata sunt ossa nostra secus ifernum/quia ad te dñe/domine oculi mei: in te sperauí non auferas animam meã.

¶ Psalmus Dauid. CXXXX.

DOmie clamaui ad te exaudi me: intende voci oratiõis meę dum clamauero ad te.

Dirigatur oratio mea sicut incensum: in conspectu tuo.

Eleuatio manuũ mearum: sacrificiũ vespertinum.

Pone domine custodiã ori meo: & ostiũ circunstantiæ labijs meis.

Vt nõ declines cor meum in verbũ malũ: ad excusandas excusationes in peccatis.

Cum hominibus operãtibus iniquitatem: & non communicabo cũ electis eorum.

Corripiet me iustus in mia & increpauit me: oleũ autẽ peccatoris nõ impiguet caput meum.

Quoniã adhuc est oratio mea in beneplacitis eorũ/ absorpti sũt cõtinuati petrę iudices eorũ: audient verba mea quoniam potuerunt.

Sicut crassitudo terræ eructuat super terrã: dissipata sunt ossa nostra secus infernum.

Quia ad te domine/domine oculi mei: i te sperauí ne auferas animã meam.

¶ Canticum Dauid. CXXXXI.

DOmie clamaui ad te festina michi: exaudi vocem meã clamantis ad te.

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum.

Pone dñe custodiã ori meo: serua paupertatẽ labiorum meorum.

Ne declines cor meum in verbum malum/ voluere cogitationes ipias cum viris operantibus iniquitatem: neq; comedere in delicijs eorum.

Corripiat me iustus in misericordía & arguat me/ oleũ amaritudinis nõ ipinguet caput meũ: quia adhuc oratio mea pro malitijs eorum.

Sublati sunt iuxta petram iudices eorum: & audiẽt verba mea quoniam decora sunt.

Sicut agricola cum scindit terram: sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferni.

Quia ad te domine deus oculi mei: in te sperauí ne euacues animã meam.

10 C uſtodi mea laq̃o quẽ ſtatuerũt michi: et a ſcãdalis operantiũ iniquitatem.
C uſtodi me a laq̃o quẽ ſtatuerunt michi: et ab ſcandalis operantibus iniquitatem.
C uſtodi me de manib⁹ laquei quẽ poſuerũt michi: & de offẽdiculis operantiũ iniquitatem.

11 C adent in retiaculo eiꝰ peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeã.
C adent in retiaculum eius peccatores: ſingulariter ſũ ego donec trãſeam.
I ncident in rete eiꝰ impij ſimul: ego autẽ trãſibo.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. Pſalmus/oratio populi fidelis, qui & in ſpiritu orãs inducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Domine clamaui ad te exaudi me: intende voci meæ cum
clamauero ad te. deus meus ſuſpirau⁹/ vociferaui ad te/ deſyderiũ meum imple: intẽtum
2 te exhibe deprecationi meæ cum ſuſpirauero ad te. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum
in conſpectu tuo: eleuatio manuũ mearũ ſacrificiũ veſpertinũ. recta via ad te tendat de-
precatio mea eum in modũ quo & ante conſpectũ tuũ orationes ſanctorũ: erectio brachi-
3 orum meorũ ad cœlum/ad thronũ tuũ/tibi ſit libamen ſerotinũ. Pone dñe cuſtodiam oꝛi
meo: & oſtiũ circunſtantiæ labijs meis. da domine vt de ore meo nõ exeat ne verbũ qui-
4 dem ocioſum: & labia mea quaſi muro/cuſtodia tua circũclude. Non declines cor meũ in
5 verba malitiæ: ad excuſãdas excuſationes in peccatis. Cũ hominibus operantibus iniqui-
tatem: & nõ cõmunicabo cũ electis eorum, non ſinas flecti animam meã ad aliquid turpe
perpetrandum: non ſinas eam labi ad tutandũ/excuſandũ & defendendũ peccatũ ſuum.
non ſinas me hæc facere cũ viris tranſgredientibus legẽ tuam: & ita abs te adiutus non
6 participabo cũ charis & cõplicibus eorũ. Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpa-
bit me: oleum autẽ peccatoris non impinguet caput meũ. labentem me caſtiget miſericor
diter vir mandatorũ tuorum obſeruator & repræhendat: blanditiæ autẽ trãſgreſſorũ non
7 demulceant animũ meum. Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorũ: abſorpti
ſunt iuncti petræ iudices eorũ. verũ inſuper orationem adijciam pro delictis tranſgredi-
tium: Chriſto domino iuncti ſunt/& cum eo ſublimati/qui in iudicio ſedentes eos iudica-
8 turi ſunt. Audient verba mea quoniam potuerunt: ſicut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper
9 terrã. Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ/ quia ad te domine/domine oculi mei: in te
ſperaui/non auferas animã meã. audient hos ſermones meos quia valdi ſunt: ſicut gle-
bæ in campeſtri planicie euerſæ ſunt, ſic confractæ mortalium vires in præcipitationẽ ad
interitum/verum quia ad te dominator & conditor anima mea intenta eſt/ quia in te ſo-
10 lo confidi/non ſinas cũ illis animã meã ruere in interitum. Cuſtodi me a laqueo quem ſta
tuerunt michi: & a ſcandalis operantiũ iniquitatẽ, eripe me a molitionibus et tentationi-
11 bus quas tetenderunt michi: & ab offendiculis tuã legẽ preuaricantium. Cadẽt in retiacu
lo eius peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeã. in rete iniquitatis inuoluentur &
detrudentẽ trãſgreſſores: ego autẽ ſeorſũ ſũ donec euaſur⁹ illud/ ad beatitudinẽ trãſuolẽ.
ADVERTE. Tertio verſu. & oſtiũ circũſtantię labijs meis: ex hebræo/ ſerua paupertatẽ
labiorum meorũ. quo deſignatur: ſerua paucitatẽ verborum meorum, nam quia in multi-
loquio peccatum deeſſe non ſolet: decet nos eſſe paucorũ verborũ/ quaſi illorum paupe-
res et iopes ſimus, ſic et ſãctus Pombo feciſſe legitur: vt et verbi ocioſi/ nunq̃ ſe pœnituiſ
ſe diceret. ¶ Quarto verſu. ad excuſandas excuſationes in peccatis: ex hebræo/ voluere
cogitationes impias. acſi diceretur: nõ ſinas cor meũ labi ad voluẽdas animo impietates.
& id cum ſequenti verſu iungitur: ad voluẽdas animo impietates cũ hominibus operan-
tibus iniquitatẽ. voluũt eni qui eiuſmodi ſũt impietates in corde, et in ſpiritu prophetię a
tallũ conſuetudine admonemur cauere: et ſiue incorrupti manemus/ ſiue humano errore
labimur/cũ iuſto conuerſari. ¶ Quinto verſu. et nõ cõmunicabo cum electis eorũ: ex he-
bræo/ neq; comedere in delictis eorũ. vbi voluere et comedere copulantur, quare potius
nobis eſſet legendũ: neq; ad cõmunicandũ cũ electis eorũ, vt ad excuſandas et ad cõmu-
nicandum: ſimili copularemus analogia. ¶ Sexto verſu. corripiet me iuſtus in miſericor-
dia et increpabit me/ol ũ autẽ peccatoris non impinguet caput meũ. melius corripiat &
increpet ex hebræo: vbi habet/corripiat et arguat me, et etiã ex verbo ſequẽti impiguet:
alioqui melius dixiſſet impinguabit. ¶ Septimo verſu. in beneplacitis eorũ: ex hebręo ꝑ
malitijs eorũ, et verũ eſt malitias beneplacita eorum eſſe, et non orat prophęta vt bene-
placita illa illis perdurent: ſed vt dei benignitas illos ab huiuſmodi liberet inſania, vt bo-

140 Domie cla. 141

ni indies precătur/cum auaros vidĕt/cum honoris ambitiosos/ cum voluptatibus defluos; vt misericordia diuina illos illuminet/ & ad veram lucem respirare faciat. ¶Eodem septimo versu.absorpti sunt iuncti petrę iudices eorũ; ex hebręo/ sublati sunt iuxta petrã iudices eorum.id de sanctis apostolis spiritus sancti oraculũ puto:qui cum Christo in gloria sunt eleuati/ qui in vniuerso iniquitatem/ dei offensam & transgressionem vetãtes sũt auditi. & quibus ipsa per se testata est veritas. in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue:sedebitis & vos super sedes duodecim/iudicantes duodecim tribus Israel.& hi reuera duodecim absorpti sunt in gloria iuncti petrę ecclesię:qui est Christus dominus superbenedictus & superimmensus.In Reuchlinianis rudimentis hanc eandem particulam quam sacer Hieronymus interpretatus est sublati sunt iuxta petram iudices eorum:author ille ita interpretatur.declinauerunt propter petram iudices eorũ.quod (inquit)magistri quidã Hebręorũ de Moise & Aaron iudicibus filiorum Israel intelligũt: qui propter petram declinauerunt a fide.sed hic sensus etsi diligens & argutus/Hebræorũ est: noster autem i spiritu/& Christianorum. ¶Octauo versu. sicut crassitudo terræ erupta est super terram:Hieronymus ex hebręo/sicut agricola cum scindit terrã,et hæc particula cum sequente & non cum præcedente iungi & cohęrere,intelligenda est. quod ex tralatione hebraica satis dilucet atq; in romana obseruatur. ¶Nono versu. dissipata sunt ossa nostra secus infernum/quia ad te domine/domine oculi mei:in te speraui non auferas animam meam.se populus sanctus propter cognationis affinitatem cum pereuntibus annumerat/cæteris magis condolens & compatiens q̃ ipsimet sibiipsi compatiantur/& de se condoleant/et eorum dissipationem suam quodammodo efficiens et reputans,attamẽ ne cum illis pereat subinde deum deprecatur: cum id non in sua sit potestate/sed in dei benignissima protectione/ defensione et elargitione. ¶Vndecimo versu. cadent in retiaculo eius peccatores/singulariter sum ego donec transeam:aptius retiaculum ex romana et hebraica tralatione etiam ex proprietate linguę romanæ, & paulo aliter habet Hieronymus ex hebræo/ aptioremq; sensum:hoc pacto, incident in rete eius impij simul:ego autem transibo,sed id perparum intelligentiæ præiudicat.

¶Intellect9 Dauid cũ esset in spelunca oratio.

CXXXXI.

1 VOce mea ad dominum clamaui: voce mea ad deum deprecatus sum.

2 Effundo in conspectu eius orationem meam: tribulationem meã ante ipsum pronuncio.

3 In deficiẽdo ex me spiritum meum: & tu cognouisti semitas meas.

4 In via hac qua ambulabam:absconderunt laqueum michi.

5 Consyderabam ad dexteram & videbam: & non erat qui cognosceret me.

6 Perijt fuga a me:& nõ est qui requirat animã meam.

¶Intellect9 Dauid cũ esset in spelũca oratio.

CXXXXI.

VOce mea ad dominum clamaui: voce mea ad deum deprecatus sum.

Effundo in conspectu eius orationem meam: tribulationem meã ante ipsum pronuncio.

In deficiendo in me spiritum meum/ & tu cognouisti semitas meas: in via hac qua ambulabam/ absconderunt laqueos michi.

Consyderabã a dextris & videbam:et non erat qui agnosceret me.

Perijt fuga a me:& nõ est qui requirat animã meam.

¶Eruditio Dauid cũ esset in spelũca oratio.

CXXXXII.

VOce mea ad dominum clamaui: voce mea ad dominum deprecatus sum.

Effundam in conspectu ei9 eloquiũ meum: tribulationem meã coram illo annunciabo.

Cum anxius in me fuerit spiritus meus:tu enĩ nosti semitam meam.

In via hac qua ambulabo: absconderunt laqueum michi.

Respice ad dexterã & vide:quia non sit qui cognoscat me.

Perijt fuga a me:& nõ est qui requirat animã meam.

7 Clamaui ad te domine/dixi tu es ſpes mea: portio mea in terra viuentium.
8 Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus ſum nimis.
9 Libera me a perſequentibus me: quia confortati ſunt ſuper me.
10 Educ de cuſtodia animam meam/ ad confitẽdum nomini tuo: me expectãt iuſti donec retribuas michi.

Clamaui ad te domine/dixi tu es ſpes mea: portio mea in terra viuentium.
Intende in orationem meam:quia humiliatus ſum nimis.
Libera me a perſequẽtibus me:quoniam confortati ſunt ſuper me.
Educ de carcere aiam meam: ad cõfitendum nomini tuo domine.
Me expectant iuſti;donec retribuas michi.

Clamaui ad te domine/dixi tu es ſpes mea: pars mea in terra viuentium.
Auſculta deprecationem meam:quoniã infirmatus ſum nimis.
Libera me a perſecutoribus:quoniam confortati ſunt ſuper me.
Educ de carcere aiam meam/ vt cõfiteatur nomini tuo:in me coronabuntur iuſti cum retribueris michi.

TITVLVS. Eruditio Dauid cum eſſet in ſpelunca. Pſalmus/oratio Chriſti domini ad patrem. Propheta in ſpiritu inducit dominum ſecundum carnis diſpenſationem/ orantem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Voce mea ad dominũ clamaui: voce mea ad deum deprecatus ſum. effudi clamorem meũ ad deum patrem meum: vociferatione precis meę oraui ad deum meum. 2 Effundo in conſpectu eius orationem meã: tribulationem meam ante ipſum pronuncio. 3 In deficiendo ex me ſpiritum meum: & tu cognouiſti ſemitas meas. expando affectum ſupplicationis meę ante conſpectum ipſius: & afflictionem meam ante ipſũ denudo. cum in me præ anxietate deficit ſpiritus meus: & tu pater quibus in mundo inceſſi noſti vias meas. 4 In via hac qua ambulabam: abſconderunt laqueum michi. in hac ipſa obſeruatione mandatorum tuorum qua vixi: tetenderunt michi mortis inſidias. 5 Conſyderabam ad dexteram & videbam: & non erat qui cognoſceret me. reſpiciebam in tribulatione mea inter notos & amicos & animo voluebam: & non erat qui fateretur noſſe me. 6 Periit fuga a me: & non eſt qui requirat animam meam. non eſt relictus ad quem poſſim confugere: non eſt qui patrocinetur/ intercedat aut precetur vt parcatur vitæ meæ. 7 Clamaui ad te domine/dixi tu es ſpes mea: portio mea in terra viuentium. quid facerem nullum habens amicum/nullum notum/nullum conſolatorem/non habens ad quem confugerem/non habens vllum vitam michi donari rogantem/vociferaui ad te pater/ dixi tu 8 ſolus es fiducia mea: tu es merces mea in regione viuorum. Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus ſum nimis. accommoda exauditionis tuæ benignitatem ad precẽ 9 meã: quia abiectus/afflictus & anxiatus ſum nimis. Libera me a perſequentibus me: quia 10 confortati ſunt ſuper me. eripe me a tribulantibus me: quia inualuerunt ſuper me. Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iuſti donec retribuas michi. exime O pater de carcere mortis/de lacu inferni ſpiritum meum ad laudẽ nominis tui annunciandam: fideles pręſtolantur ex hoc mortis ergaſtulo egreſſum meum dũ me ſuſcites/& immortalitatis honore compenes.

ADVERTE. Secundo verſu. tribulationem meam ante ipſum pronuncio. rectius ex hebræo: per futurum/pronunciabo. quod & effundam verbum in principio poſitum efflagitare videtur. ¶Tertio verſu. in deficiendo ex me ſpiritum meum/ & tu cognouiſti ſemitas meas. ad conſuetudinem linguæ noſtræ rectius cõuerteretur: cum defecerit ex me ſpirit9 meus/& verſũ reſpicit pręcedẽtẽ. & id ei quod in hebræo habeť/conformius. & intellige ex me: q̃tũ ex me eſt. niſi malis legere vt Hieronymus & tralatio romana habẽt/in me.

¶Pſalm9 Dauid quãdo eũ filius ſuus perſequebať. CXXXXII.

1 DOmine exaudi orationem meam/

¶Pſalm9 Dauid quãdo eũ filius ſuus perſequebať. CXXXXII.

DOmine exaudi orationem meam/

¶Canticum Dauid. CXXXXIII.

DOmine exaudi orationem meam/

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
142 Domine ex.	auribus percipe obsecrationem meam: in veritate tua exaudi me in tua iustitia.	auriby percipe obsecrationem meam: in veritate tua exaudi me in tua iustitia.	auscultа deprecationē meā: in veritate tua exaudi me in tua iustitia.
2	Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia nō iustificabit in cōspectu tuo omnis viuens.	Et ne intres in iudicio cum seruo tuo: quia nō iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.	Et non venias ad iudicandū cum seruo tuo: quia nō iustificabiti cō spectu tuo ōnis viuens.
3	Quia persecutus est inimicus aiam meā: humiliauit in terra vitam meā.	Quia ꝑsecutus est inimicus aiam meā: humiliauit in terra vitā meā.	Persecutus est inimicy animā meā: confregit i terra vitā meam.
4	Collocauit me in obscuris sicut mortuos sęculi/ & anxiaty est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.	Collocauit me i obscuro sicut mortuos sęculi/ & anxiaty est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.	Posuit me in tenebris: quasi mortuos ātiquos Et anxiy fuit in me spiritus mey: in medio mei solicitum fuit cor meū.
5	Memor fui dierum antiquorum / meditaty sū in ōnibus operibus tuis: in factis manuū tuarum meditabar.	Memor fui dierum antiquorū/ meditaty sum i omnibus operibus tuis: in factis manuū tuarum meditabar.	Recordabar dierū antiquorū/ meditabar omnia opera tua: facta manuū tuarum loquebar.
6	Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.	Expandi manus meas ad te/ anima mea sicut terra sine aqua tibi: velociter exaudi me.	Expādi manymeas ad te: anima mea quasi terra sitiens ad te. Sela.
7	Velociter exaudi me dñe: defecit spūs mey.	Domine defecit spirity meus/ non auertas faciē tuam a me: & ero similis descēdentibus i lacū.	Cito exaudi me dñe defecit spiritu meym/ ne abscondas faciē tuā a me: & cōparabor descendē tibus in lacū.
8	Nō auertas faciem tuam a me: & similis ero descendentibus in lacū.	Auditam michi fac mane misericordiā tuam: quia in te speraui dñe.	Fac me audire mane misericordiā tuā: quoniam in te confido.
9	Auditā fac michi mane misericordiā tuam: quia in te speraui.	Notam michi fac viam in qua ambulē: quia ad te dñe leuaui aiam meā	Notā fac michi viam ī qua ambulo: quoniam ad te leuaui aiam meā.
10	Notam fac michi viā ī qua ambulē: quia ad te leuaui animam meam.	Eripe me de inimicis meis/ dñe a te protecty sum/ doce me vt faciam voluntatem tuam: quia tu deus meus.	Libera me de inimicis meis/ dñe a te protecty sum/ doce me facere volūtatem tuā: quia tu es dey mey.
11	Eripe me de iimicis meis domine ad te cōfugi/ doce me facere voluntatem tuā: quia deus meus es tu.	Spiritus tuus bony deducet me i viam rectā: propter nomen tuū domine viuificabis me in æquitate tua.	Spiritus tuus bony deducet me in terrā rectā: propter nomen tuū domine viuificabis me in iustitia tua.
12	Spiritus tuus bony deducet me in terram rectā: propter nomen tuum domine viuificabis me in equitate tua.		

13 Educes de tribulatione animam meam: & i miſericordia tua diſpdes inimicos meos. ✠
Et educes de tribulatione animam meam: & in miſericordia tua diſperdes inimicos meos.
Educes de anguſtia animā meam: & in miſericordia tua diſſipabis inimicos meos. ✠

14 Et perdes oēs qui tribulant animā meā: quoniam ego ſeruus tuꝰ ſum.
Et perdes oēs qui tribulāt animā meam: quoniam ſeruus tuus ego ſū.
Et pdes omnes ligantes animam meam: ego enim ſum ſeruus tuus.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. Pſalmus/ deprecatio pœnitentis. Inducitur in ſpiritu populus ad deum reuertens.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine exaudi orationem meā/ auribus percipe obſecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua iuſtitia. domine ſuſcipe precem meā/ domine gratia tua & benignitate proſequere orationem meā non in mea ſed tua veritate:
2 exaudire me dignare non in mea ſed tua equitate. Et non intres in iudiciū cum ſeruo tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. & non facias diſtrictum examē offenſarum ſerui tui: quia ſi vis diſtricte examinare & ſeuere iudicare/ nullus viuens in ter-
3 ra poterit iuſtificari ante te. Quia perſecutus eſt inimicus animā meam: humiliauit in terra vitam meam. & tanto minus ſi in iudicium mecum venias/ ſi diſtricte exquiras potero iuſtificari ante te/ quia malignus oppreſſit vitam meam/ non eſt in me veritas in qua poſſim audiri/ non eſt iuſtitia qua poſſim iuſtificari: malignus me proſtrauit/ delecit in terrenā
4 mētem meā. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi/ & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus: in me turbatum eſt cor meum, malignus immerſit me in tenebris peccati ſicut peccatores huius mundi qui tibi ſunt mortui/ multā ſyntereſin/ diſcerptionem mentis &
5 afflictionē ſuſtinui in me: in me turbata eſt anima mea. Memor fui dierum ātiquorū/ meditatus ſum in omnibus operibus tuis: in factis manuū tuarum meditabar. in hac anxietate mea/ animi pugna & tribulatione cordis mei recordatus ſum miſericordiarū tuarum antiquarum/ omnia facta tua in memoriam reuocaui: & opera quæ fecerunt manus tuę ſo-
6 lerter indagabam. Expandi manus meas ad te: anima mea ſicut terra ſine aqua tibi, miſerationibus tuis & operibus tuis conſyderatis bonitatis tuæ indicijs/ expaſſis manibus totiſq; mentis affectibus ad te leuaui mentem meam: mens mea ſicut arida terra imbrē mi-
7 ſericordię tuæ expectans/ ad te leuata eſt deus meus. Velociter exaudi me domine: defecit ſpiritus meus. ne differ/ ne protrahe diutius/ miſerere mei miſerator propicie: niſi adiues/ niſi opem feras/ nullæ vires ſupererunt animę meę. nam in me diminutę & confractę
8 iam defecerunt. Non auertas faciem tuam a me: & ſimilis ero deſcendentibus in lacū. ne michi indignatus alio flectas vultum tuum: alioqui ſi me dedignaberis aſpicere aſſimilabor ijs qui in perditionem ruunt deſcenduntq; in infernū. Auditam fac michi mane miſe-
9 ricordiam tuam: quia in te ſperaui. O miſerator domine fac vt in hac mea recenti ad te cōuerſione/ in hac prequia reuocantis ad te gratiæ tuæ elargitione/ audiam miſerationē tuam: quia ego confidi in te. Notam fac michi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui ani-
10 mam meam. fac me plene intelligere mandata & voluntates tuas ſecundum quas viuam: quia terrenis (ad quę inſtigatione maligni delectus ful) conculcatis/ ad te æternū ſūmūq;
11 bonum/ animum adieci. Eripe me de inimicis meis domine/ ad te confugi: doce me facere voluntatem tuā quia deus meus es tu. libera me a concupiſcentijs carnis & mundi/ a ſuperbia vitæ/ ab inſultibus dæmonum/ ab omnibus tuę voluntati reſiſtētibus/ tu ſolus protegere/ tu liberare potes/ a te ſolo ſuppetias auxiliūq; petij: inſtrue me adimplere benepla-
12 cita tua/ quia tu ſolus es conditor/ creator & reparator meus. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomē tuum domine viuificabis me in æquitate tua. gratia ſpiritus tui incommunicate & abſolute boni introducet me in regionem iuſtorū: propter verbū tuum iuſtificabis me vitamq; michi preſtabis non in mea/ ſed in tua iuſtitia.
13 Educes de tribulatione animam meā: & in miſericordia tua diſperdes ilmicos meos. extrahes de tantis anxietatibus ſpiritum meum: & me miſeratus/ propelles & profligabis
14 hoſtes meos. Et perdes omnes qui tribulant animā meam: quoniam ego ſeruus tuus ſū. & tu miſerationis largitor domine/ in interitum dabis vniuerſas nequitiarū poteſtates affligētes ſpiritū meū: quia ego amodo ſoli ſeruitio tuo & cultui tuo addictꝰ et mācipatꝰ ſū.
ADVERTE. Quinto verſu. in factis manuū tuarū meditabar: ex hebreo/ facta manuū tuarum loquebar. & vbi ferme meditabar/ meditatus/ & huiuſmodi habemus: ſignificari vo

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
142 Domie ex. 143	lunt/meditatã oratiõẽ loqui/conceptum oẽm expromere & pro viribus eloqui, & idcirco paſſim vbi meditari habemus: exponit Hieronymus loqui. ¶ Sexto verſu, anima mea ſicut terra ſine aqua tibi: ex hebræo/quaſi terra ſitiens ad te, & ſic rectius dici putant.		
	¶ Dauid aduerſus Goliath. CXXXXIII.	¶ Dauid ad Goliam. CXXXXIII.	¶ Dauid. CXXXXIIII.
1	BEnedict⁹ domin⁹ deus meus qui docet manus meas ad prę liũ: & digitos meos ad bellum.	BEnedictus domínus deus me⁹ qui docet man⁹ meas ad p̃liũ: & digitos meos ad bellum.	BEnedictus domínus fortís meus q̃ docet manus meas ad prælium: digitos meos ad bellum.
2	Miſericordia mea et refugiũ meum: ſuſceptor me⁹ & liberator meus.	Miſericordía mea et refugium meũ: ſuſceptor meus & liberator me⁹.	Miſericordía mea et fortitudo mea: auxiliator meus & ſaluator meus.
3	Protector me⁹ & ī ipſo ſperaui: qui ſubdis populum meum ſub me.	Protector me⁹ & ī ipo ſperaui: ſubijciẽs populos ſub me.	Scutũ meum & in ipſo ſperaui: qui ſubiecit populos michi.
4	Dñe quid eſt homo q̃a innotuiſti ei: aut filiꝰ hominis quia reputas eũ?	Dñe quid eſt homo q̃ innotuiſti ei: aut filius hois q̃m reputas eum?	Domine q̃d eſt homo quia agnoſcis eum: filiꝰ hois quia cõputas eũ?
5	Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies eius ſicut vmbra prętereunt.	Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies eius ſicut vmbra præterevnt.	Homo vanitati aſſimilatus eſt: dies eius quaſi vmbra pertranſiens.
6	Dñe inclina cœlos tuos & deſcẽde: tange mõtes & fumigabunt.	Dñe inclína cœlos tuos & deſcẽde: tãge mõtes & fumigabunt.	Dñe inclina cœlos tuos & deſcende: tange montes & fumigabunt.
7	Fulgura coruſcationem & diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas & conturbabis eos.	Coruſca coruſcationes tuas & diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas & conturbabis eos.	Mica fulmine & diſſipa eos: mitte ſagittã tuam & interfice illos.
8	Emitte manũ tuam de alto/ eripe me & libera me de aquis multis: de manu filiorũ alienorũ.	Emitte manum tuã de alto/ eripe me & libera me de aq̃s multís: & de manu filiorũ alienorũ.	Extẽde manũ tuam de excelſo/ libera me et eruе me de aq̃s multis: de manu filiorũ alienorũ.
9	Quorũ os locutum eſt vanitatem: & dextera eorũ dextera iiquitatis.	Quorum os locutũ eſt vanitatẽ: & dextera eorũ dextera iniquitatis.	Quorũ os locutum eſt vanitatẽ: & dextera eorum dextera mendacij.
10	Deus canticũ nouũ cãtabo tibi: i pſalterio decachordo pſallam tibi.	De⁹ cãticũ nouũ cantabo tibi: in pſalterio decẽ chordarum pſallã tibi.	Deus cãticũ nouũ cantabo tibi: i pſalterio decachordo pſallam tibi.
11	Qui das ſalutem regibus/qui redemit dauid ſeruum ſuũ: de gladio maligno eripe me.	Qui das ſalutem regibus/q̃ liberas dauid ſeruum tuũ: de gladio maligno.	Qui dat ſalutem regibus: qui eruit dauid ſeruum ſuũ de gladio peſſimo.
12	Eterue me de manu filiorũ alienorũ/quorum	Eripe me & libera me de aquis multis: & de	Libera me & erue me de manu filiorũ alieno-

os locutũ eſt vanitatẽ: & dextera eorũ dextera iniquitatis.

manu filiorũ alienorũ. Quorum os locutũ eſt vanitatẽ: & dextera eorum dextera iiquitatis.

rũ quorũ os locutũ eſt vanitatẽ: & dextera eorum dextera mendacij.

13 Quorum filij ſicut nouellæ plantationes: ĩ iuuentute ſua

Quorum filij ſicut nouellę plantationes: ſtabiliti a iuuẽtute ſua:

Vt ſint filij noſtri quaſi plãtatio creſcẽs: in adoleſcẽtia ſua.

14 Filię eorum cõpoſitę: circumornatæ vt ſimilitudo templi.

Filię eorum cõpoſitæ: circũornatæ vt ſimilitudo templi.

Filię noſtrę quaſi anguli ornati: ad ſimilitudinem templi.

15 Promptuaria eorũ plena: eructantia ex hoc in illud.

Promptuaria eorũ plena: eructantia ex hoc in illud.

Prõptuaria noſtra plena: & ſupereffundentia ex hoc in illud.

16 Oues eorum fœtoſę abundantes in greſſibus ſuis: boues eorũ craſſæ.

Oues eorũ fœtoſę abũdãtes in itineribus ſuis: boues eorum craſſi.

Pecora noſtra ĩ milib⁹: et inumerabilia ĩ cõpitis noſtris.

17 Non eſt ruina maceriæ neq; tranſitus: neq; clamor in plateis eorum.

Non eſt ruina macerię neq; tranſitus: neq; clamor in plateis eorum.

Tauri noſtri pingues/ non eſt interruptio & nõ eſt egreſſus: & non eſt vlulatus in plateis noſtris.

18 Beatum dixerũt populum cui hæc ſunt: beat⁹ populus cuius domin⁹ deus eius.

Beatũ dixerũt populũ cui hæc ſunt: beatus populus cuius domin⁹ deus eius.

Beatus populus cuius talia ſunt: beatus populus cuius dominus de⁹ ſuus.

TITVLVS Dauid. Pſalmus/ laus & deprecatio ſynagogæ. Inducitur ſynagoge fidelis populus.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium: & digitos meos ad bellum, glorificetur poſſeſſor & conditor meus qui inſtruit opera mea ad vincendum malignum: & diſcretionem animę meæ ad ſuperandũ eius in-
2 ſultum. Miſericordia mea & refugium meũ: ſuſceptor meus & liberator meus, benedictus dominus deus meus/ qui mei miſeretur/ qui eſt confugium meum: qui auxiliatur michi &
3 ab inimicis meis liberat me. Protector meus & in ipſo ſperaui: qui ſubdis populum meũ ſub me, benedictus dominus deus meus qui protegit me/ in quo ego ſpem meam concepi:
4 qui directioni obſequentem & legi parentem facit plebem meam ſub me. Domine quid eſt homo quia innotuiſti ei: aut filius hominis quia reputas eum? O conditor æterne/ quid eſt humanum genus q; voluiſti ipſum notitiam tui habere: aut ſecundus Adam abs te ex almæ virginis terra puriſſimaq; ſubſtantia plaſmatus/ q; voluiſti eũ tantifacere/ tanta glo-
5 ria & honore ſublimare? Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies ei⁹ ſicut vmbra prętereũt. humanũ genus corruptioni addictum eſt/ rei cõparatũ euanide: tempus huius ſuę tranſi-
6 toriæ vitæ elabitur & diffugit inſtar vmbrę. Domine inclina cœlos tuos & deſcende: tange montes & fumigabunt. deſyderate gentibus ſubmitte cœleſtes tuos deſcenſus & in terrã illabere: percute ſuperbias malignorũ qui mundo præſũt in tyrãnide/ & fac eos vt fu-
7 mũ euaneſcere. Fulgura coruſcationẽ & diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas & conturbabis eos. Odñator dñe euibra claritatem doctrinę tuę & elide eos: mitte apoſtolos/ diſcipu-
8 los & bellatores tuos/ & cõfũdes eos. Emitte manũ tuã de alto/ eripe me & libera me de aqs multis: de manu filiorũ alienorũ. mitte ad nos verbũ tuũ de dextera tua/ filiũ de ſinu tuo/ libera & exime me de tãto calamitatis cumulo: & de poteſtate gñatiõis alienatę a te.
9 Quorũ os locutũ eſt vanitatẽ: & dextera eorũ dextera iniquitatis, qui filij perditiõis & a te alienati ſola vana loq didicerũt: & oẽs vires ſuas/ et ꝓſperitatẽ oẽm ad iigtatẽ cõuerte

143 Benedicꝫ.

rũt.D eus canticũ nouũ cantabo tibi:in psalterio decachordo psallam tibi, domine incli- 10
na cœlos tuos & descende/emitte manum tuam de alto/& cõcinam tibi nouam laudem:
& cum cantico illo nouo/ veteri decalogi laude collaudabo te.Q ui das salutem regibus/ 11
qui redemit Dauid seruum suum:de gladio maligno eripe me.E t erue me de manu filio-
rũ alienorum quorum os locutum est vanitatem:& dextera eorum dextera iniquitatis. tu 12
es ille qui saluat principes constitutos super vniuersam terram: tu es ille qui eruit messiã
famulum suum de framea inimici,libera & salua me de potestate gentium quæ sermones
agitant de vanitate idolorum suorum:& quæ quicquid prosperitatis/ quicquid gratię illis
elargiris/ad impietatem & iniquitatem conuertunt. Q uorum filij sicut nouellæ plantati- 13
ones:in iuuentute sua,ad impietatem conuertunt/& nichilominus das eis tantam fœcun
ditatem vt liberi eorum assimilentur nouellæ plantationi:crescenti in ætate tenella. Filię 14
eorum compositæ:circũornatæ vt similitudo templi,adolescentulæ eorum comptę: deco-
ratę ad similitudinem delubri.P romptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in illud, pe- 15
nuaria eorum referta:præ copia ex vno in aliud erumpentia.O ues eorum fœtosę abũdã- 16
tes in gressibus suis: boues eorum crassę. pecudes eorum prolificæ crebrescẽtes in vijs su-
is:armenta eorum pinguia.N on est ruina macerię/neq; transitus: neq; clamor in plateis 17
eorum,non est demolitio muri/neq; interruptura perusus locus:neq; eiulatio in vicis eo-
rum.B eatum dixerunt populum cui hæc sunt: beatus populus cuius dominus deus eius. 18
fœlicem gentem illam crediderunt cui tanta essent prospera/sed aberrant: fœlicem solum
illum populum dicimus qui dominatorem omnium habet deum suum.

ADVERTE.Tertio versu.Qui subdis populũ meũ sub me,melius subdit in tertia ꝑsona, ex hebræo:qui subiecit populos michi. & quod græce habetur. ὑποτάξων τὸν λαόν μου ὑπ' ἐμέ.melius subiugans siue qui subiugat populum meum sub me q̃ per secundam personam qui subiugas,adde cætera præcedentia fuisse tertiæ personæ: quę relatiuum re-
spicere/ ei qui rationem linguæ habet nequaq̃ dubium est. ¶Vndecimo versu,Q ui das salutem regibus: ex hebræo Hieronymus qui dat,qui sermo tolerabilis inuenitur: cũ an-
tecedens particula tertiæ personæ subaudiatur,ac si dicas tu es ille qui dat salutem regibꝫ/ qui redemit Dauid seruum suum. Et sic in quibusdam exemplaribus ex hebręo reperitur/ at nunc passim legunt qui redemisti. & ex græco τῷ διαλόγῳ σωτηρίας τοῖς βασι-
λεῦσι.τῷ λυτρουμένῳ Δαβὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. legendum esset danti salu-
tem regibus/ redimenti Dauid seruum suum. Aut ytrobiq; per secundam personam: qui das salutem regibus/qui redimis Dauid seruum tuum,respicit id/tibi superioris versus,et hic sermo videtur melior vt amodo legamus: Qui das salutem regibus/ qui redimis Da-
uid seruum tuum. ¶Eodem vndecimo versu. qui redemit Dauid seruum suum de gla-
dio maligno,distinctionis punctus: post maligno/ est faciendus,& eripe & erue me simul iungenda. quod dilucide cognoscitur ex hebræo. ¶A tertiodecimo versu in finem psal-
mi:ex hebręo alia ab ijs quæ exposita sunt habetur intelligentia,nam in septuaginta & in tralatione nostra:cuncta dici videntur de liberis & reliqua fœlicitate filiorum alienorum. In hebręo autem non de illis:sed de filijs Hebræorum,quod & Paulus sentit Hebræus:et hæc in bonam partem & de bene prosperantibus & vere beato populo dici, sed non ideo beato q illis abundet/ & illa tantaq; possideat: sed hac de causa beato quia dominus est deus eiꝰ. ¶Quod tertiodecimo versui nostro respondet in hebræo: vt sint filij nostri qua-
si plantatio crescens,intellige hoc iungi ad id quod præcessit/ libera me & erue me de ma-
nu filiorum alienorum,& quamobrem id petat:subiungit/ vt sint filij nostri quasi planta-
tio crescens in adolescentia sua/& reliqua quę sequũtur. ¶Quartodecimo versu, filiæ eo-
rum cõpositæ:circũornatę vt similitudo templi,nõ debes/exponendo id quod illi respon
det in hebræo:exponere vt similitudo templi/id est statua templi,nam hoc filijs alienorũ conuenit non Hebręis:qui statuas in suis templis non admittebant,sed optat propheta: vt filiæ Hebræorum ornatę sint ad similitudinem templi/ cuius totus ornatus in iteriori-
bus est.& omnis gloria filiæ regis intrinsecus: vt alibi quoq; dictum est. nisi dicere malis: ad similitudinem anguli templi, nã angulus templi: lapis ille mirificus est/ quẽ reproba-
uerũt ædificãtes/ & factus est in caput anguli,sic optare filios synagogæ ornari:est eorum optare ornamẽtũ ad imitationẽ Christi dñi,qui nos sic se imitari cõcedat: vt de nobis hoc vere audire mereamur oraculum,beatus populus cuius dominus deus eius,qui a nobis & cunctis generationibus:benedictus/exaltaꝰ & magnificatus sit in sempiternũ. ¶Sexto-
decimo versu,oues eorũ fœtosę abundantes in gressibus suis:legẽdũ ex græco in egressi-
bus πλήθυοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις abundantes in exitibus/ & ex hebræo in compitis.

¶ Laudatio ipſi Dauid CXXXXIIII.

1 EXaltabo te deus meus rex & benedicã nomini ſãcto tuo in ſęculum: & in ſæculũ ſæculi.

2 Per ſingulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in ſęculũ & in ſæculum ſæculi.

3 Magnus dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non eſt finis.

4 Generatio & generatio laudabit opera tua: & potentiam tuam pronunciabunt.

5 Magnificẽtiam gloriæ ſanctitatis tuæ loquentur: et mirabilia tua narrabunt.

6 Et virtutem terribiliũ tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabunt.

7 Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuę eructabunt: & iuſtitia tua exultabunt.

8 Miſerator et miſericors dominus: patiẽs & multum miſericors.

9 Suauis dominus vniuerſis: & miſerationes eius ſuper omnia opera eius.

10 Confiteantur tibi domine omnia opera tua: & ſancti tui benedicant tibi.

11 Gloriã regni tui dicẽt: & potentiam tuam loquentur.

¶ Laudatio ipſi Dauid CXXXXIIII.

EXaltabo te deus rex meus & benedicam nomen tuum in eternum: & in ſæculum ſæculi.

Per ſingulos dies benedicam te: & laudabo nomen tuum in æternum & in ſęculum ſęculi.

Magnus dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non eſt finis.

Generatio & generatio laudabũt opera tua: & potẽtiam tuam pronunciabunt.

Magnificentiam maieſtatis tuę & ſãctitatem tuam loquentur: et mirabilia tua narrabunt.

Virtutem terribiliũ tuorum dicent: & magnitudinem tuã narrabũt.

Memoriam abundantię ſuauitatis tuę eructabunt: & iuſtitia tua exultabunt.

Miſericors et miſerator dominus: patiẽs et multum miſericors.

Suauis eſt dominus vniuerſis: et miſeratiões eius ſuper omnia opera eius.

Confiteantur tibi domine omnia opera tua: et ſancti tui benedicent tibi.

Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuã loquentur.

¶ Hymnus Dauid. CXXXXV. Aleph.

EXaltabo te deus meus rex: et benedicam nomini tuo in æternum et vltra.

Beth. In omni die benedicã tibi: et laudabo nomen tuum in ſempiternum iugiter.

Gimel. Magnus deus et laudabilis nimis: & magnificentię eius non eſt inueſtigatio.

Daleth. Generatio ad generationem laudabit opera tua: et fortitudines tuas annunciabunt.

He. Decorẽ glorię magnitudinis tuę: et verba mirabilium tuorũ loquar.

Vau. Et fortitudinem horribilium tuorum loquentur: et magnitudies tuas narrabunt.

Zai. Memoriam multæ bonitatis tuę loquentur: et iuſtitias tuas laudabũt.

Heth. Clemens et miſericors dominus: patiẽs et multæ miſerationis.

Teth: Bonus dominus omnibus: et miſericordiæ eius in vniuerſa opera eius.

Ioth. Confiteantur tibi domine omnia opera tua: et ſancti tui benedicant tibi.

Caph. Gloriam regni tui dicent: et fortitudines tuas loquentur.

Lamed.

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
144. Exaltabo.	12 Vt notam faciant filijs hominum potentiã tuam: & gloriam magnificentiæ regni tui.	Vt notam faciant filijs hominum potentiã tuam: & gloriã magnificẽtię regni tui.	Vt oſtendant filijs hominum fortitudines tuas: & gloriã decoris regni eius. Mem.
	13 Regnum tuum regnũ omnium ſęculorum: & dominatio tua in omni generatione & generatione.	Regnum tuum domine regnum omnium ſęculorum: & dominatio tua in omni generatione & progenie.	Regnum tuum regnũ omnium ſæculorum: & poteſtas tua in ōni generatione & generationem.
	14 Fidelis dominus in omnibus verbis ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.	Fidelis domin⁹ in verbis ſuis: & ſanct⁹ in omnibus operibus ſuis.	Samech. Suſtentat dominus omnes corruentes: et erigit omnes iacentes. Ain.
	15 Alleuat dominus omnes qui corruunt: & erigit omnes eliſos.	Alleuat dominus omnes qui corruunt: & erigit omnes eliſos.	Oculi omniũ in te ſperant: et tu das eis eſcas ſuas in tẽpore ſuo. Phe.
	16 Oculi omniũ in te ſperant: & tu das eſcã illorũ in tẽpore oportuno.	Oculi ōniũ in te ſperãt domine: & tu das eſcã illis in tẽpore oportuno	Aperis manus tuas: et imples ōne animal refectione. Sade.
	17 Aperis tu manum tuam: & imples omne animal benedictione.	Aperis tu manum tuam: & imples omne animal benedictione.	Iuſtus dominus in omnibus vijs ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Coph.
	18 Iuſtus dominus in omnibus vijs ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.	Iuſtus dominus in vijs ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.	Iuxta eſt dominus omnibus qui inuocant illũ: omnibus qui inuocant illum in veritate. Res.
	19 Prope eſt dominus omnibus inuocantibus eũ: ōnibus inuocãtib⁹ eum in veritate.	Prope eſt dominus omnibus: inuocantibus eũ in veritate.	Placitum timentiũ ſe faciet: et clamorem eorum audiet et ſaluabit eos. Sin.
	20 Voluntatem timẽtium ſe faciet/ & deprecationem eorum exaudiet: et ſaluos faciet eos.	Voluntatem timẽtium ſe faciet/ & oratiões eorum exaudiet: & ſaluos faciet eos.	Cuſtodit dominus omnes diligentes ſe: et vniuerſos impios conteret. Thau.
	21 Cuſtodit dominus omnes diligentes ſe: et omnes peccatores diſperdet.	Cuſtodit domin⁹ omnes diligentes ſe: & omnes peccatores diſperdet.	Laudẽ domini loquetur os meum/ et benedicet omnis caro nomini ſancto eius: in ęternum et iugiter.
	22 Laudationem domini loquetur os meũ/ & benedicat omnis caro nomini ſancto eius: in ſæculum & in ſæculum ſæculi.	Laudem domini loquetur os meum & benedicat omnis caro nomen ſanctum eius: in ęternum & in ſæculum ſæculi.	

TITVLVS. Hymnus Dauid. Pſalmus laus dei & Chriſti eius regis ęterni. Prophęta in

ſua & plorum loquitur perſona.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaltabo te deus meus rex/& benedicam nomini ſãcto tuo
in ſæculum:& in ſæculum ſæculi,glorificabo te conditor meus vniuerſorum gubernator:
2 ſanctificabo nomen tuum in ſempiternum & in æuum interminum. Per ſingulos dies be-
nedicam tibi:& laudabo nomen tuum in ſæculum & in ſæculum ſæculi, nulla dies effugi-
et abſq; benedictione tui:prorumpam in laudem nominis tui & in perpetuum in peren-
3 nitatem æui interminj. Magnus dominus & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non
eſt finis,immenſus dominus & laude incompræhenſibilis: & immẽſitatis eius nullus mo-
4 dus/nullus terminus nulluſq; finis. Generatio & generatio laudabit opera tua:& poten-
tiam tuam pronunciabunt,omnis populus & naturę & legis & gratiæ magnipendent fa-
5 cta tua:& virtutem tuam manifeſtabunt, Magnificentiam gloriæ ſanctitatis tuæ loquen-
tur:& mirabilia tua narrabunt,mirificam pulchritudnem claritatis tuæ effabuntur:& ope-
6 ra tua admirabilitate plena recenſebunt, Et virtutem terribilium tuorum dicẽt:& magni-
tudinem tuam narrabunt,& fortitudinem terrificarum vltionũ tuarum aperient: & immẽ
7 ſitatem tuam referabunt, Memoriã abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt: & iuſtitia tua
exultabunt,in recordationem multitudinis propiciationis tuæ enarrandæ prorumpent:et
8 iuſtitiam tuam cum exultatione laudabunt. Miſerator & miſericors dominus:patiens &
multum miſericors, propicius & clemens deus noſter:ad vindictam tardus/ & multus ad
9 ignoſcendum, Suauis dominus vniuerſis: & miſerationes eius ſuper omnia opera eius,
dulcis & benignus deus noſter generationibus cunctis: & miſericordiæ eius in cunctis o-
10 perationibus eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua;& ſancti tui benedicant ti-
bi,laudent te creator ęterne vniuerſę creaturę tuę:puri/mundi & incoinquinati glorificẽt
11 te. Gloriam regni tui dicent:& potentiam tuam loquentur, ſancti tui magnificentiam cœ
12 leſtis glorię tuæ aperient:& omnipotentiã tuam euangelizabunt. Vt notam faciant filijs
hominum potentiam tuam:& gloriam magnificentię regni tui,id facient vt generationi-
bus populorum cognitam efficiant omnium tibi collatã poteſtatem: & ſplendorẽ magni-
13 ficentię cœleſtis regni tui, Regnum tuum regnum omniũ ſæculorum:& dominatio tua in
omni generatiõe & generatione, regnum tuum domine regnum quod non corrumpetur:
14 & poteſtas tua poteſtas æterna quæ non auteretur, Fidelis dominus in omnib⁹ verbis ſu-
is:& ſanctus in õnibus operibus ſuis, verax dominus in cunctis promiſſionibus ſuis: atq;
15 purus/ſanctus & incontaminatus in cunctis operationibus ſuis, Alleuat dominus omnes
qui corruunt:& erigit omnes eliſos,ſuſtentationi & auxilio adeſt dominus cunctis qui in-
16 curuantur ad labendum: & cunctos exuſcitat proſtratos. Oculi omnium in te ſperãt do-
mine:& tu das eſcam illorũ in tempore oportuno, inſtinctu ſuo vniuerſa in te feruntur do
17 mine & prouides illis:tu paſcis illa pro temporis oportunitate, Aperis tu manum tuã:&
imples omne animal benedictione,diſpenſas prouidentiam tuam:& reficis animantẽ om
18 nem benedictionis tuę refectione. Iuſtus dominus in omnibus vijs ſuis:& ſanctus in om-
nibus operibus ſuis,omnia mandata domini iuſta ſunt & æternæ æquitati nixa: & omnia
19 opera domini vt ab eo prodeunt ſancta/munda & incoinquinata. Prope eſt dominus om
nibus inuocantibus eum:omnibus inuocãtibus eum in veritate, cominus eſt deus noſter
20 cunctis requirentibus eum non ficta & fallaci/ſed pura veraciq; mente. Voluntatem timẽ
tium ſe faciet/& deprecationem eorum exaudiet:& ſaluos faciet eos,deſyderia ſanctũ ei⁹
timorem habentium adimplebit/ & precem eorum ſuſcipiet: & ad æternitatem vitæ eos
21 tandem perducet. Cuſtodit dominus omnes diligẽtes ſe: & omnes peccatores diſperder,
ſolicite ſeruat ac protegit dominus amore ſui feruentes:& contra/ vniuerſos tranſgreſſo-
res/ipſum in veritate non inuocantes/neq; diligentes/neq; timentes in æternum interitũ
22 mittet. Laudationem domini loquetur os meum/ & benedicat omnis caro nomini ſan-
cto eius: in ſæculum & in ſæculum ſæculi. hanc laudem dei mei ore meo pronunciabo:
& glorificet vniuerſa hominum cognatio verbum ſanctum eius: in ſempiternum/ & in
æuum finis terminiq; neſcium,

ADVERTE. Quarto verſu, generatio & generatio laudabit opera tua, melior ſermo: lau-
dabunt,ſic enim Hieronymus in ea pſalterij littera/ cui expoſitionem ſuam adiunxit/ &
non deterior intelligentia.& idipſum ſequens particula et potentiam tuam pronunciabũt
poſcere videtur/atq; ſubinde ſequentes verſus qui verbo plurali exprimuntur:et hoc etiã
am modo pſalmodia canit romana. ¶ Sextodecimo verſu,et tu das eſcam illorum,legen-
dum eſt illis: et ex romana tralatione quæ habet et tu das eſcam illis/et hebraica quę ha-
bet et tu das eis eſcas, et ita intelligentia promptior;et ſermo accommodatior.

Psal. 145 Lauda aīa.

GALL.	ROM.	HEB.
CHALELV IA aggei & Zachariæ. CXXXXV.	CHALELV IA. CXXXXV.	CHALELV IA. CXXXXVI.
1 LAuda aīa mea dominum/ laudabo dñm in vita mea: psallā deo meo q̄diu fuero.	LAuda aīa mea dominū/laudabo dominū in vita mea: psallam deo meo q̄diu ero.	LAuda aīa mea dominum / laudabo dominū in vita mea:cātabo deo meo q̄diu sū.
2 Nolite confidere in prīcipibus: in filijs hominū in q̄bus nō est salº.	Nolite confidere in prīcipibus: in filijs hominū in quibº nō est salº.	Nolite confidere in prīcipibus:in filio hominis cui non est salus.
3 Exibit spiritus eius & reuertetur in terram suam:in illa die peribunt oēs cogitatiōes eorum.	Exibit spiritº eius & reuertetur in terram suā: in illa die peribunt omnes cogitationes eorū.	Egredietur spiritus eiº & reuertetur in humū suam:in die illa peribūt cogitationes eius.
4 Beatus cuius deus iacob adiutor eiº/ spes eiº in domino deo ipsiº qui fecit cœlū & terrā: mare & omnia quæ in eis sunt.	Beatus cuiº deus iacob adiutor eius: spes eius in domino deo ipsius. Qui fecit cœlum & terrā: mare & omnia quæ in eis sunt.	Beatus cuiº deus iacob auxiliator eius: spes eiº in domino deo suo. Qui fecit cœlos & terram: mare & ōnia quæ in eis sunt.
5 Qui custodit veritatem in sæculum/facit iudicium iniuriā patientibus: dat escam esurientibus.	Qui custodit veritatē in sęculum/facit iudiciū iniuriam patiētibº: dat escam esurientibus	Qui custodit veritatē in sēpiternū/qui facit iudiciū calūniā sustinētibº: & dat panē esurientibº.
6 Dominus soluit cōpeditos:dominº illuminat cæcos.	Dominus erigit allisos dominus soluit compeditos/ dominus illuminat cæcos: dominus diligit iustos.	Dominº soluit vinctos dominus illuminat cæcos/dominus erigit allisos:dominus diligit iustos.
7 Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos.		
8 Dominus custodit aduenas/ pupillum & viduā suscipiet:& viā peccatorum disperdet.	Dominus custodit aduenā/ pupillum & viduam suscipiet:& viā peccatorum exterminabit.	Dominus custodit aduenas / pupillum & viduam suscipiet : & viā impiorum conteret.
9 Regnabit dñs in sæcula/deus tuus sion:in generationē & gnationē.	Regnabit dominus in æternum/ deus tuus sion:in sęculum sæculi.	Regnabit dñs i ęternū deus tuus sion:in generationē & generationē.

TITVLVS.HALELV IA.Psalmus/ laus diuina. Propheta in sua et cuiusq; fidelis loquitur persona.

EXPOSITIO CONTINVA.Lauda anima mea dominū/laudabo dominū in vita mea: 1
psallam deo meo q̄diu fuero.exalta et glorifica O spiritus meus deum tuum/exaltabo deū
meum q̄diu viuā:canam laudes conditori meo q̄diu subsistero. Nolite confidere in prin- 2
cipibus:in filijs hominum in quibus non est salus.spem vestram in domino ponite/ et no
lite eam ponere in sęculi potentibus:neq; in quibusuis carnalium hominum nec se nec a-
lios saluare valentium. Exibit spiritus eius et reuertetur in terram suam: in illa die peri- 3
bunt omnes cogitationes eorum, cuiuscq; talium emigrabit anima a corpore et quiscq; eius
modi resoluetur in puluerem suum:in eo ipso resolutionis suæ tempore irriti cadent vni-
uersi cogitatus eorū.Beatus cuius deus Iacob adiutor eius/ spes eius in domino deo ipsi- 4

us/qui fecit cœlum & terrã: mare & omnia quæ in eis sunt. fœlix ille cui deus Iacob auxi-
liator: cuius spes nõ in principibus/ non in vano cultusuis hominum præsidio/ sed in domi-
5 natore & conditore suo/ factore cœli & terræ: maris & omnium in eis contentorum. Qui
custodit veritatem in sæculum/ facit iudicium/ iniuriam patientibus: dat escam esurienti-
bus. beatus inquam ille homo qui confidit in deo suo/ non solum conditore omnium sed
& qui in sempiternum promissiones suas fideliter implet/ qui vltor est & iultus iudex iniu-
ste oppressorum: qui ministrat & prouidet quibus oportet animæ & corporis verum ali-
6 mentum. Dominus soluit compeditos: dominus illuminat cæcos. non principes/ non filij
hominum/ sed solus deus est qui eripit nobis vincula dæmonum: non principes/ non filij
7 hominum/ sed solus dominus est qui aperit oculos cæcorum. Dominus erigit elisos: do-
minus diligit iustos. dominus est qui contractis & claudis restituit gressum: dominꝰ ama-
8 tor est beneficus/ beneuolus atq; inhabitator iuste viuentium. Dominus custodit aduc-
nas/ pupillum & viduam suscipiet: & vias peccatorum disperdet. dominus erit/ non prin-
cipes/ non filij hominum/ qui sollicitudinem & curam gerit peregrinorum/ dominꝰ orpha-
norum parentibusq; orbatorum/ & a viro ac omni vitæ solatio relictarum curam geret: &
9 sceleratos mores sceleratasq; flagitiosorum vitę institutа ad nichilũ rediget. Regnabit do
minus in sæcula/ deus tuus sion: in generationẽ & generationem. O contio sancta fide-
lium dominator & creator tuus reget te in sempiternum: & in hac mortali peregrinatio-
ne/ & in alterius sæculi æterna fœlicitate.

ADVERTE. Secundo versu. nolite confidere in principibus/ in filijs hominum in quibꝰ
non est salus: Hieronymus ex hebręo/ nolite cõfidere in principibus/ in filio hominis cui
non est salus. vbi filio hominis non (vt psalmo octauo) in excellentem significationem ca-
pitur sed in communem/ pro communi carnalique homine/ atq; (vt sic dixerim) pro choi-
co animaliq; & terreno. quod innuit adiecta particula: cui non est salus. & sequens qui cõ-
tinenter adiungitur versus: egredietur spiritus eius & reuertetur in terram suam. de quo
enĩ alio q̃ de choico/ terreno & animali dictũ est: cinis es & in cinerem reuerteris? Malu-
erunt tamen interpretes ne nos luderent æquiuoco: pluratiue dicere in filijs hominũ/ eun
dem seruantes intellectum. verum tunc sequenti versu/ exibit spiritus eorum erat dicen-
dum. quandoquidem numero antecedentis mutato: par erat & relatiuum mutari. item &
verbum reuertetur in plurale reuertentur mutandum. quod & de relatiuo in ipso secundo
versu obseruarunt: cum dixerunt in quibus non est salus. & item in tertio: peribunt om-
nes cogitationes eorum. verum præpositio in: & ex hebræo & græco superflua est. ex he-
bræo: cui non est salus. ex græco, ὁῖσ οὐκ ἔστι σωτηρία quibus non est salus. Et propter
duplicem hãc filij hominis acceptionem nobilem & ignobilem/ spiritualem & terrenam:
si singulariter legendum/ potius ita legendum esset/ nolite confidere in principibus: in fi-
lio hominum cui non est salus/ q̃ hominis. nam Christus dominus: non hominum/ sed ho
minis filius dicitur. aliorum autem quilibet (excipio protoplastos) non tam hominis q̃ ho
minum filius est. quem enim alium natum nisi ex hominibus patreq; & matre prȩter do-
minum dicemus? aut omnino legendum vt septuaginta tradiderunt interpretes: paulisp
tertio versu adiuto/ hoc pacto. nolite confidere in principibus/ in filijs hominũ quibus nõ
est salus. exibit spiritus eorum & reuertentur in terrã suam/ in illa die peribunt omnes co-
gitationes eorum. & id in filijs hominum: explicare videtur in principibus. acsi dicat: no-
lite confidere in principibus id est in filijs hominum/ quibus non est salus/ qui seipsos sal
uare non possunt. quo pacto igit̃ vos saluabunt? q̃ si saluare neq; se neq; vos possunt: quo-
nam pacto confiditis in eis? Sed dicet forsitan quispiam: Hieronymus tertio versu habet
reuertetur & omnes tralationes reuertetur. quare minime mutandus in hoc verbo nume
rus erit. Repondebimus/ qua ratione interpretes numerum subiectæ partis mutarunt:
eadem quoq; lege & numerum verbi mutare debuerunt. nam filijs hominum dixerunt:
vbi singulariter filio reppererunt. quo iure igitur verbum numeri singularis manere de-
buit/ acsi filio reliquissent? apte enim dicitur filius hominum reuertetur in terram suam:
sed non apte filij hominum reuertetur in terram suam. quod non ignorat ne lixa quidem
grammaticorũ. Sed persistes fortasse ac instabis: reuertetur/ rem subiectam non habere fi-
lij hominum/ verum singulare spiritus. Sed nunquid ego Epicureus aut Saduceus aliqs
sũ qui id tibi tribuam? deus meliora velit. Et quis tũc (obsecro) aliꝰ dabitur intellectꝰ q̃ qui
ab ipsis et iã ad tribunal dei ęterno ignis supplicio adiudicata turba/ traditꝰ est? spũs eo-
rũ reuertet/ difflabit/ dissipabitur in terrã suã/ gratiæ sũmo spirituũ cõditori: qui me hoc fẽ
per magis q̃ calcare serpentẽ exhorrere docuit et adiuuit. nã q̃ sic cupit morte finire: mor-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
145 Lauda aīa. 146	tem inuenit ſine mortis fine, veruntamen & nos id vltro ſic contendenti cōcedemus: ſpiritum noſtrum exire de corpore noſtro/quo deus ipſe iuſſerit aut ad loca tranquillę lucis/ aut ad loca tenebroſa pœnarum, qcq; idem ſpiritus in nouiſſimo die reuertetur in terrā ſuam/in proprium corpus ſuum tametſi in omnibus mundi climatibus diffiatum/in momēto/in ictu oculi colligentibus angelis & diuino quo creata ſunt vniuerſa/ mādante ſpiritu. & tunc cunctis aſtantibus ante diſtricti iudicis tremendum & ineluctabile ſuggeſtum: peribunt omnes impiorum cogitationes/quas de deo & Chriſto eius/ de immortalitate ſpiritus/ de fœlicitate aut infœlicitate vitę habuerunt. quem ſenſum ſi volunt: non magnopere reluctari voluerim/ſingulariter etiam in tralatione noſtra legendum/reuertetur/& ſi id fere cunctis aduerſetur interpretibus ſentiantq; omnes (eum qui prius poſitus eſt) eruendum eſſe ſenſum, ſed de his hactenus.		
	CHALELVIA. CXXXXVI.	CHALELVIA. CXXXXVI.	CHALELVIA. CXXXXVII.
1	Laudate dominū quoniam bonꝰ eſt pſalmus: deo noſtro ſit iocunda decoraq; laudatio.	Laudate dominū quoniam bonꝰ eſt pſalmus: deo noſtro iocunda ſit laudatiō.	Laudate dominū quoniā bonū eſt/ cāticum dei noſtri quoniam decorum eſt: pulchra laudatio.
2	Aedificans hieruſalem dominus : diſperſiones iſraelis cōgregabit.	Aedificans hieruſalem dominus: & diſperſiones iſrael congregans.	Aedificabit hieruſalem dominus: eiectos iſrael congregabit.
3	Qui ſanat cōtritos corde: & alligat contritiōes eorum.	Qui ſanat cōtritos corde: & alligat contritiones eorum.	Qui ſanat cōtritos corde: & alligat plagas eorum.
4	Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibꝰ eis nomina vocās.	Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibꝰ eis nomina vocat.	Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnes nomine ſuo vocat.
5	Magnus dominus noſter & magna virtꝰ eiꝰ: & ſapientiæ eius nō eſt numerus.	Magnus dominus noſter & magna virtꝰ eiꝰ: & ſapiētiæ eius non eſt numerus.	Magnus dominus noſter & multus formidine: & prudētiæ eius nō eſt numerus.
6	Suſcipiēs māſuetos dominꝰ: humiliās aūt peccatores vſq; ad terram.	Suſcipiens manſuetos dñs: humiliat autē peccatores vſq; ad terram.	Suſcipiens manſuetos dominus: humiliās impios vſq; ad terram.
7	Præcinite domino i cōfeſſione: pſallite deo noſtro in cithara.	Præcinite domino i cōfeſſione: pſallite deo noſtro in cithara.	Canite domino in confeſſione: canite deo noſtro in cithara.
8	Qui opit celū nubibꝰ: & parat terræ pluuiā.	Qui opit cœlū nubibꝰ: & parat terrę pluuiam.	Qui operit cœlum nubibus / & præbet terræ pluuiam: & oriri facit montibus germen.
9	Qui producit in montibus fœnum: & herbā ſeruituti hominum.	Qui producit in mōtibus fœnum: & herbam ſeruituti hominum.	
10	Qui dat iumentis eſcā ipſorū: & pullis coruorum inuocantibus eū.	Qui dat iumētis eſcam ipſorū: & pullis coruorum inuocātibus eum.	Qui dat iumentis panem ſuū: filijs corui clamantibus.
11	Nō in fortitudine equi volūtatem habebit: nec	Non in viribus equi voluntatem habebit: neq;	Non eſt in fortitudine equi voluntas eius: neq;

GALL.	ROM.	HEB.
in tibijs viri beneplacitum erit ei.	in tabernaculis viri beneplacitum eſt ei.	in tibijs virí placetur ei.
12 Beneplacitum eſt domino ſuper timẽtes eũ: & in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius.	Beneplacitum eſt domino ſuper timẽtes eũ: & in eos qui ſperant in miſericordia eius.	Placetur dño in ijs qui timẽt eum: & expectãt miſericordiam eius.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus/continuata laus. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Laudate dominum quoniã bonus eſt pſalmus: deo noſtro ſit iocunda decoraq; laudatio. habitatores ſion exaltate & glorificate dominatorẽ omniũ/ quoniã ipſum laudare/exaltare & glorificare bonũ eſt: conditori & redemptori noſtro ac-
2 cepta ſit & beneplacens noſtræ laudis exhibitio. Aedificans Hieruſalẽ dominus: diſperſiones Iſraelis cõgregabit. habitationem ſupernæ pacis/ ſanctã animarum ciuitatẽ conſtruens cunctorũ opifex æternus: exilia populi eum cognoſcere gliſcentis/ in illam adunabit.
3 Qui ſanat contritos corde: & alligat cõtritiones eorũ. dñs deus noſter eſt/ qui medetur dolentibus animo/ pœnitentiaq; maleactorũ ductis: & vniuerſas ſcelerũ eorum contuſiones
4 ſolidat. Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibus eis nomina vocat. dñs deꝰ noſter eſt/ qui nouit numerum æternam hæreditatẽ accepturorũ ad ſimilitudinem ſyderũ claritate & claritate differentium: & omnes in libro vitæ ſcriptos ex nominibus vocat/ prędiſ
5 finit/ prædeſtinat/ accerſit & ad ſe appellat. Magnus dominus noſter & magna virtus eiꝰ: & ſapientiæ eius non eſt numerus. late imperans/ & diffundens imperiũ conditor noſter
6 & immenſa omnipotentia eius: & incõpræhenſibilis præſcientia & ſapientia eius. Suſcipiens manſuetos dominus: humilians autẽ peccatores vſq; ad terrã. dominꝰ deus noſter eſt ad ſe in cœleſtia regna pacificos/ mites & humiles eleuans: peruerſos autẽ & iniquos
7 ad profunda vſq; aby ſſi deturbans. Præcinite domino in cõfeſſione: pſallite deo noſtro in citharа. anticipate dominum in gratiarum actione & beneficiorũ eius recognitione: canite domino conditori & creatori noſtro in concordi mandatorũ ſuorum obſeruantia/ in tri-
8 ſagię beatitudinis oda. Qui operit cœlum nubibus: & parat terræ pluuiam. canite deo noſtro/ qui contegit eccleſiã fœcundis paſtoribus: & eis qui terreno adhuc ſunt affectu/ ad ſpi
9 ritualem ſanctimoniam ſuggerit doctrinam. Qui producit in montibus fœnum: & herbam ſeruituti hominũ. canite deo noſtro/ qui prĩcipibus populi ſui immittit ad ſeipſos re-
10 gendos ſenſum: & prudentiam ad paſcendũ populum ſuum. Qui dat iumentis eſcã ipſorũ: & pullis coruorũ inuocantibus eum. canite admirandã dei noſtri benignitatẽ/ qui prębet gentili populo panem cœleſtem ſeipſũ cibum: & non minus filijs Hebręorum in ipſũ
11 crocitantium/ & blaſphemorum dũmodo conuertantur & inuocent eum. Non in fortitudine equi voluntatẽ habebit: nec in tibijs viri beneplacitum erit ei. domino deo noſtro nõ placebit vir ſola libidine & luxuria potens: nec vir inconſtans ſemperq; inſtabilis & mobi-
12 lis/ gratus acceptuſq; erit ei. Beneplacitum eſt domino ſuper timẽtes eũ: & in eis qui ſperãt ſuper miſericordia eiꝰ. ſed mũdi & cõſtãtes viri/ ſãctũ dei timorẽ habẽtes/ accepti erũt ei: & ij qui iuſſa eius ĩplẽtes/ cõfidunt non in operibus ſuis: ſed in gratia & miſeratiõe eiꝰ.

ADVERTE. Primo verſu. Laudate dñm quoniã bonus eſt pſalmus/ deo noſtro ſit iocunda decoraq; laudatio: ex hebręo/ laudate dñm quoniã bonũ eſt/ cãticum dei noſtri quoniã decorum eſt/ pulchra laudatio. quare ſic concinnandus eſſet ad illius imitationẽ primus verſus noſter. laudate dominũ quoniã bonũ eſt/ pſalmus dei noſtri quoniã decorus: decora eſt laudatio. verũ vtraq; intelligentia pulchra: nec vt habemus/ intelligentiæ officit aut prędiudicat. ¶ Nono verſu. qui producit in mõtibus fœnum & herbã ſeruituti hominũ: ex hebręo/ id ſolum & oriri facit i mõtibꝰ germẽ. cętera igit̃ itelligant̃ ab iterp̃tibus adiecta/ paſſibile quid potius explicare meditantes q̃ ad ſpiritum ſubuehere. quid enim germen in principibus quod deus oriri facit: niſi prudentia qua populũ in lege dei paſcunt et enu triunt? ¶ Decimo verſu. qui dat iumentis eſcam ipſorũ & pullis coruorũ inuocantibꝰ eũ: ex hebræo/ qui dat iumentis panem ſuum/ filijs coruí clamantibus. Populum gentilẽ iumento ſignificari certum eſt. ſic in ſimilitudine voluit ſaluator hominũ iumento inſidere & pullo eius/ atq; ita ſanctam ciuitatem intrare: quaſi rex gentiũ & Hebręorũ/ ſed magis in gentibus requieſcens. ſic Eſaias onus (inquit) iumentorũ auſtri: gẽtes deſignans. Sed & per coruos non male putauerim ſignificari nunc Iudæos: qui in Chriſtũ dominũ/ Meſſiam ſuperbenedictum obſtrepunt/ clangunt & crocitant. & ab illo tempore conuicia cõtorquere non ceſſant: quo clamauerunt nolumus eum regnare ſuper nos/ ſanguis eius ſuper

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.

146 Laudate. 147

nos & ſup̃ filios noſtros, attamẽ tãta eius benignitas: vt filios eorũ nigrorẽ parẽtũ indue re nolentes/eorumq; imitari crocitatum/ſed ad ſanctum domini/voces ſuas eleuare/ſuſci piat & cœleſti paſcat alimonia. Sunt & qui volunt coruinos fœtus/certos dies dũ plume ſcant & patribus aſſimilentur rore cœleſti paſci. quod & credidit Caſſiodorus, quaſi ſpiritũ litteræ: ad naturæ luderet hiſtoriam. Quid etiam coruum emiſſum de arca Noe qui mundum ſaluauit per aquam non rediſſe ad arcam/columbam autem cum ramo virentis oli uæ in arcam rediſſe: niſi forte cum placuit altiſſimo vniuerſum orbem per aquam purga re/innouare & ſaluare/Iudæos de eccleſia egreſſos non rediſſe/gentium autem multitu dinem cum Chriſti reconciliatione/cum cõfeſſione crucis/ligni pacis & vitæ eccleſiam in traſſe dealbatam & in ſimplicitate vitæ degentem in ſimilitudinem fidelis columbæ.

HALELVIA. CXXXXVII.

1 LAuda hieruſalẽ dominum: lauda deum tuum ſion.

2 Quoniam confortauit ſeras portarũ tuarũ: benedixit filijs tuis in te.

3 Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe frumẽti ſatiat te.

4 Qui emittit eloquium ſuũ terræ: velociter currit ſermo eius.

5 Qui dat niuem ſicut lanam: nebulam ſicut cinerem ſpargit.

6 Mittit cryſtallum ſuum ſicut bucellas: ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit?

7 Emittet verbũ ſuum et liquefaciet ea: flabit ſpiritus eius & fluẽt aquę.

8 Qui annũciat verbum ſuum iacob: iuſtitias & iudicia ſua iſrael

9 Non fecit taliter omni nationi: & iudicia ſua non manifeſtauit eis.

HALELVIA. CXXXXVII.

LAuda hieruſalẽ dominum: lauda deum tuum ſion.

Quoniam confortauit ſeras portarũ tuarũ: benedixit filios tuos in te.

Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe frumẽti ſatians te.

Qui emittit eloquium ſuũ terræ: velociter currit ſermo eius.

Qui dat niuem ſicut lanam: nebulam velut cinerem aſpergit.

Mittit cryſtallum ſuũ ſicut fruſta panis: ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit?

Mittit verbum ſuũ & liquefaciet ea: flauit ſpiritus eius & fluẽt aquę.

Pronuncians verbum ſuum iacob: iuſtitias & iudicia ſua iſrael.

Non fecit taliter omni natiõi: & iudicia ſua nõ manifeſtauit eis.

Lauda hieruſalem dominum: cane deum tuum ſion.

Quia cõfortauit vectes portarũ tuarũ: bẽdixit filijs tuis in medio tui.

Qui poſuit terminum tuum pacem: adipe frumenti ſaturauit te.

Qui emittit eloquium ſuũ terræ: velociter currit verbum eius.

Qui dat niuẽ quaſi lanam: pruinas quaſi cinerem ſpargit.

Proiicit glaciem ſuam quaſi bucellas: ante faciẽ frigoris eius quis ſtabit?

Mittet verbũ ſuum & ſoluet illa: ſpirabit ſpiritu ſuo & fluent aquæ.

Qui annũciat verbum ſuum iacob: præcepta ſua & iudicia ſua iſrael,

Non fecit ſimiliter omni genti: & iudicia eius non cognoſcent.

TITVLVS. HALELVIA, Pſalmus/laus continuata. Propheta in ſpiritu inſtruit/ & ad laudem populum ſanctum hortatur.

EXPOSITIO CONTINVA. Lauda Hieruſalem dominũ: lauda deum tuũ ſion, pacifi- 1
corum ciuitas prædica/magnifica & exalta deum tuum: eccleſia regeneratorum prædica/
exalta & magnifica deum redemptorem tuum. Quoniam confortauit ſeras portarum tu- 2
arum: benedixit filijs tuis in te, lauda ſion deum ſaluatorem & poſſeſſorem tuum/ quia va
lidas effecit ſcripturas ingreſſuum tuorum: ſanctificauit regeneratos tuos in te. Qui poſu 3
it fines tuos pacem: & adipe frumenti ſatiat te, lauda ſion ſaluatorem tuũ qui ſua pace ter
minos terræ concluſit/pacem ſuam dedit/ pacem ſuam reliquit: qui panis angelorũ pin-

4 gnedine saturat :e. Q ui emittit eloquium suũ terrę: velociter currit sermo eius. lauda sion
deum tuum/qui euangelium suum transmisit in vniuersum orbem terræ: paruo tempore
5 per Iudæam/per habitatam plagam diffunditur doctrina eius. Q ui dat niuem sicut lanã:
nebulam sicut cinerem spargit. lauda sion deum tuũ qui te niuea puritate in similitudinẽ
candentis lanæ vestit: qui potestates tibi aduersari & nocere volentes in modum difflati
6 puueris dissipat & diffundit. M ittit crystallum suum sicut bucellas: ante faciem frigoris
eius quis sustinebit? proijcit induratos/glaciatos/nullo charitatis igne calẽtes quasi cibos
7 faucibus maligni apparatos: in conspectu odij eius quis subsistere poterit? E mittet verbũ
suum & liquefaciet ea: flabit spiritus eius & fluent aquæ. nemo sane frigore induratus/dei
odio dignus & a diuina charitate excisus poterit stare/ sed misericors dominus transmit-
tet omnipotentem sermonem suum/diuinum logon Messiam suũ & emolliet induratos et
gelu id est charitatis defectu obstrictos: spirabit paracletus eius/& quę obriguerant/cale-
8 factæ soluentur fientq; fideles animæ. Q ui annũciat verbum suum Iacob: iustitias & iu-
dicia sua israel. lauda sion deum tuum qui aperit & prænunciat Messiam suum ijs qui sup
primunt vicia: iustificationes suas & legis suæ intelligentiã/eleuãtibus ad veritatis agni-
9 tionem studia sua. N on fecit taliter omni nationi: & iudicia sua non manifestauit eis. nõ
omnia hæc fecit omni genti: & decreta iustitiæ suæ non omnibus/ at solis pijs & pio eum
quærentibus studio referault.

ADVERTE. Hic psalmus in hebræo superiori annectitur & non habet numerũ. ℭ Sexto versu. mittit crystallũ suum. crystallũ hic non pro gemma/ sed pro glacie est accipiẽdũ. sic enim legitur ex hebræo. proijcit glaciem suã quasi bucellas. quod & ex proprietate naturali cognoscitur: cui (etsi in parabola hæc dicantur) alludit/cum dicit. emittet verbũ suũ & liquefaciet ea. glaciei enim est liquefieri & in aquam fluere: non gemmæ. tametsi negare non velim: quin crystalloides gemma fundi possit vt & alij lapides. quod satis exploratum ijs est: qui fictitias gemmas & hyalina vasa fingere norunt. allucinatio tamen accidit: q̃ crystallus apud Græcos homonymũ est: nunc glaciem/ nunc gemmam significãs. & hoc in loco vocabulum græcum diimiserunt. quod pro gemma maxime intelligere latini consueuerunt: quia ad aquam frigore constrictam positum nomen habeant glaciẽ. verum interpretes æque hic interpretari debuerant cum latinum vocabulũ non deesset: vt octauo versu psalmi 148 proxime sequẽtis/ vbi græce habetur, πῦρ χάλαζα χιὼν κρύσταλλος. & interpretati sunt: ignis/grando/nix/glacies. q̃ si vt superiore loco vocabulũ reliquissent minime interpretatum: æque dixissent ignis/grando/nix/crystallus. non tamẽ impendio negarim: vbicunq; in sacris litteris crystallus legitur/glacies poni & interpretari posse. De crystallo enim ita ex historia legitur. ad myrrhinę gemmę creationem: humorem putant sub terra calore densari. contraria huic causa crystallum facit/gelu vehementiore concreto. nec aliubi certe reperitur: q̃ vbi maxime hybernæ niues rigẽt/glaciẽq; esse certũ est/vnde et nomen Græci dedere. vides ne igitur siue dissolubilis glacies/siue gẽma sit/& (vt sic dicã) glacies indissolubilis: nos pro crystallo posse glaciem dicere? sed pro vocabuli vnius significatione: pluscułũ forte q̃ par sit temporis insumpsimus & operę.

ℭ HALELVIA. CXXXVIII.

1 L Audate dominũ de cœlis: laudate eum in excelsis.
2 L audate eũ omnes angeli eius: laudate eũ omnes virtutes eius.
3 L audate eum sol & luna: laudate eum omnes stellę & lumen.
4 L audate eum cœli cœlorum: & aquę quæ su-

HALELVIA HALELV IA. CXXXVIII.

L Audate dominũ de cœlis: laudate eum in excelsis.
L audate eũ omnes angeli eius: laudate eũ omnes virtutes eius.
L audate eum sol et luna: laudate eum omnes stellę & lumen.
L audate eum cœli cœlorum: & aquę quę su-

HALELV IA HALELV IA. CXXXVIII.

L Audate dominũ de cœlis: laudate eum in excelsis.
Laudate eũ omnes angeli eius: laudate eum omnes exercitus eius.
Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stellę luminis.
Laudate eum cœli cœlorum: & aquę quę su-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
148 Laudate.	per cœlos ſunt laudent nomẽ domini.	per cœlos ſunt laudent nomen domini.	per cœlos ſunt. Laudent nomen domini: quoniam ipſe mandauit & creata ſunt.
5	Quia ipſe dixit & facta ſunt: ipſe mandauit & creata ſunt.	Quia ipe dixit & facta ſunt: ipſe mandauit & creata ſunt.	
6	Statuit ea in ſæculum & in ſæculũ ſæculi: præceptum poſuit & nõ præteribit.	Statuit ea in æternum & in ſæculum ſęculi: p̃ceptum poſuit & non præteribit.	Statuit ea in ęternum & in ſęculum: præceptũ dedit & non præteribit.
7	Laudate dominum de terra: dracões & omnes abyſſi.	Laudate dominum de terra: dracones & omnes abyſſi.	Laudate dominum de terra: dracones & omnes abyſſi.
8	Ignis/grando/nix/glacies/ſpiritus procellarũ: quæ faciunt verbũ eius.	Ignis/grando/nix/ glacies/ ſpiritus procellarũ quę faciunt verbũ eius.	Ignis & grando/nix & glacies/ vẽtus & turbo: q̃ facitis ſermonẽ eius:
9	Montes & omnes colles: ligna fructifera & omnes cedri.	Montes & omnes colles: ligna fructifera & omnes cedri.	Montes & omnes colles: lignum fructiferum & vniuerſę cedri.
10	Beſtię & vniuerſa pecora: ſerpẽtes & volucres pennatæ.	Beſtię & vniuerſa pecora: ſerpẽtes & volucres pennatę.	Beſtię & omnia iumenta: reptilia & aues volãtes.
11	Reges terrę & omnes populi: principes et omnes iudices terrę.	Reges terrę & omnes populi: principes et omnes iudices terrę.	Reges terræ & omnes populi: pricipes & vniuerſi iudices terrę.
12	Iuuenes & virgines/ ſenes cum iunioribus laudẽt nomẽ domini: quia exaltatũ eſt nomen eiꝰ ſolius.	Iuuenes & virgines/ſenes cum iunioribus: laudent nomen domini. Quia exaltatum eſt nomen eius ſolius: confeſſio eius ſuper cœlum & terram.	Iuuenes & virgines/ſenes cum pueris: laudẽt nomen domini. Quoniam ſublime nomen eius ſolius: gloria eius in cœlo & in terra.
13	Cõfeſſio eius ſuper cœlum & terram: & exaltauit cornu populi ſui.	Et exaltauit: cornu populi ſui.	Et exaltauit cornu populi ſui/ laus omnibus ſanctis eius: filijs iſrael populo appropinquanti ſibi.
14	Hymnus omnibus ſanctis eius: filijs iſrael populo appropiquãti ſibi	Hymnus omnibus ſãctis eiꝰ: filijs iſrael populo appropinquãti ſibi.	

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus/ continuata laus a cœleſtibus et terreſtribus, nam cuncta hęc laudant commendantq; deum: vt diligenter et per cuncta affabrefactum opus commendat artificem ſuum, et cum intelligentia plana ſit: non cenſui circa litteram diutius eſſe immorandum.

ℭEPOS pſalmi,

1 Laudate e cœlis dominum: laudate eum in altis
2 Angelicę turmę omnes: virtuteſq; ſuperne
3 Laudate et dominum ſol/luna et lumen et aſtra
4 Cœli cœlorum/ cœlos ſupraq; locatę
Sacrę vndę laudent domini inſcrutabile verbum
5 Quo dicente fuit/ quo mandante omne creatum

6 Cuius et ęterno iuſſu res quęq; manebunt
7 Cum cunctis dominum laudate dracontes abyſſis
8 Ignis/grando/ nix/glacies & turbo procellas
Exagitans/verbum æterni facientia regis
9 Montes cumq; iugis/cum fructiferis arbuſtis
Atq; omnes cedri quibus eſt phœnicia diues
10 Beſtię & omne pecus/ſerpens/pennata volucris/
11 Reges terræ/omnes populi/procereſq; ſenatuſq;
12 Et iuuenes/virgoq;/ſeneſq; anniſq; puſilli
Collaudent nomen domini: nam ſolus ipſum
Eſt exaltatum domini ſuper omnia nomen
13 Cœlum eius ſuper & terram confeſſio: cornu
Ipſe ſui rebus populi exaltauit ab imis.
14 Omnibus hymnica laus ſanctis Iſrele fideli
Progenitis/dominoq; fide populo appropianti

ADVERTE. Quito verſu, quia ipſe dixit & facta ſũt, hoc totum ipſe dixit & facta ſunt nõ habet Hieronymus ex hebræo, neq; reuera aliud eſt ipſe mandauit & creata ſunt: q̃ ipſe dixit & facta ſunt/eſtq; repetita ſententia. Sed interpretes cõformius ad ſacrã hiſtoriã adijcere maluerunt ipſe dixit & facta ſunt. ſic enim vbiq; in principio Geneſeos dicitur, dixit deus fiat lux: & facta eſt lux. dixit quoq; deus fiat firmamentum in medio aquarũ/ & diuidat aquas ab aquis: & factum eſt ita. dixit vero deus congregentur aquę quę ſub cœlo ſũt in locum vnum & appareat arida: & factũ eſt ita. vides igitur quo pacto vbiq; habetur hic & frequenter alias/dixit & factum eſt: ad cuius imitationem interpretes eundem quidẽ ſẽ ſum intelligentiamq; capientes dixerunt ipſe dixit & facta ſunt. quare particula hæc/ipſe mandauit & creata ſunt apud eos adiectitia eſt/& non admodum neceſſaria. & illud dixit & mandauit/dictum & mandatum: legem in creatura dicit. quod ſequenti verſu innuitur cum dicitur: præceptum poſuit quod non præteribit. Sed quibuſnam pręceptum poſuit niſi creaturis/& illis quidẽ ſuperius expreſſis quibus dixit/ mãdauitq; vt eſſent? At Arrhiani & Eunomiani hic turpiter errant: qui hoc pręceptum & legẽ a patre datam filio putãt/ & proinde illum mandante inferiorem. ſi enim dicas ipſe pater mandauit filio/ſiue vt gręcus habet ἐνετείλατο id eſt præcepit/ & id adiungas ſequentis verſus/præceptum poſuit: vix diffugias cauillos Arrhij/Eunomij/& huiuſcemodi inſanę turbæ hominũ in Chriſtum dominum canina loquacitate debacchantium ſi vſpiã adhuc eſſet. ſed gratiæ victori ſupercœleſti domino & ſuper omnia deo: qui hæc lętalia venena vbiq; reſtinxit & multicipitem multilinguemq; hydrum tenebroſa in tartara merſit. ¶ Septimo verſu, dracões & omnes abyſſi: ſunt quidam (vt ſic dixerim) ſomniculatores qui legendum tracones volunt/nouum & a ſibi ſimilibus ſomniatum verbum: quo ſignificari volunt ſecretos cuniculos ſubterraneoſq; meatus quibus ſubter fluitãtia tacite labuntur flumina/ aut quib⁹ ſpiritus incluſus iterdum terras quatit & valido vibratu nõ ſemel oppida diruit & vrbes. ſed non legerunt omnes tralationes habere dictionem dracones: quartam litterã non vndeuiceſimam in fronte gerentem. & ſeptuaginta græce habere Δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι/dracones & omnes abyſſi. nec præterea legerunt Hieronymũ in expoſitione huius pſalmi aſſerentem nos hoc verſu legere poſſe laudate dominum de terra cete & ões abyſſi. & quod nos hic dicimus dracones: idem eſſe quod in principio Geneſeos dictũ eſt creauitq; deus cete grandia. cui ſentẽtię etiã aſtipulat in hoc loco beatus Auguſtinus. Magna (inquit) quædam ſunt animantia dracones: maiora non ſunt ſuper terram. palã igitur eſt vanum oino & ſomnio ſimile eſſe/putare hic legendum tracones per t. Sed dices/quare igitur inuitat propheta/ de terra dracones/ & ante alias quidem creaturas laudare dominum: tum quia non ſunt de terra/tum quia multa digniora ſunt/ quæ & potius ad laudationem erant inuitanda? Id forſitan cauillari volenti reſpondiſſe ſatis erit. cum dicitur in principio creauit deus cœlum & terram: per cœlum omnẽ ſpiritualem/ & cœleſtem corpoream ſignificari naturam; & per terram omnem ſubcœleſtem. Itaq; hoc in loco per terram ſignificari omnem illam oram quæ intra lunarem ambitum eſt: et idem eſſe cum dicitur laudate dominum de terra acſi diceremus laudate dominum de ſenſibili terrenaq; & ſublunari plaga. At quam ob cauſã primo loco dracones/ſiue vt vult Hieronymus et Hebræi cete: ex principio profecto Geneſeos cognoſcitur. nam poſt cœleſtia: primum creata leguntur. fecitq; deus (inquit) duo luminaria magna/luminare maius vt præeſſet diei et lu

148 Laudate, 149

minare minus vt prȩeſſet nocti/et ſtellas:et poſuit eas in firmamento cœli vt lucerent ſuper terram & præeſſent diei ac nocti/& diuiderent lucem ac tenebras.& vidit deus ꝙ eſſet bonum:& factum eſt veſpere & mane dies quartus. dixit etiam deus/producant aquæ reptile animę viuentis/et volatile ſuper terram ſub firmamento cœli: creauitq; deus cete grandia. vides igitur poſt creationem ſolis et lunæ et ſtellarum:ſtatim ſubiunctam expreſſamq; creationem cetorū/quę nomine draconum hic intelligūtur.nō mirum igitur ſi poſt inuitationem cœleſtiū:continuo dracones/id eſt cete grandia illico poſt illa creata inuitat ad deū laudandū/et vltimo loco homines vtpote qui et vltimo loco creati leguñ. ¶Ter tiodecimo verſu.confeſſio eius ſuper cœlum et terram: ex hebræo gloria eius in cœlo et i terra.hoc ferme canticū eſt:quod Chriſto domino nato cecinerunt angeli/gloria in excelſis deo et in terra pax hominibus bonę voluntatis ſiue(vt Grȩcus habet)in hominib⁹ bona voluntas. Quod vero ſubiungitur:et exaltauit cornu populi ſui. hoc cornu populi exaltatum:intelligi volunt Chriſtum dominū/quod et Zacharias cornu ſalutis apud Lucā appellat. vbi de Chriſto dño nōdum nato/ ſed virgineis adhuc viſceribus geſtato qui omnia portat/et in ſacris vteri anguſtijs clauſo qui includi non poteſt:ita prophetat. Et erexit cornu ſalutis nobis:in domo Dauid pueri ſui.ſicut locutus eſt per os ſanctorum qui a ſæculo ſunt:prophetarum eius.acſi prȩſentis pſalmi pauloante adductum oraculū ſpiritu ſãcto mōſtrãte videret adipletū.quod vt ſeptuagita reliquerūt:p̃cinuerūt Aggeus et Zacharias Barachię filius/qui ab æterno prędiffiniti et prȩelecti fuerant aduentus Chriſti domini dei noſtri/regis noſtri prophetę/p̃cones et prȩnuncij. ¶Quartodecimo verſu.hymnus omnibus ſanctis eius: ex hebrȩo laus oībus ſanctis eius. laus omnibus ſanctis eius: non qua laudentur/ſed qua laudent dominum eſt intelligendum.parum enim in laudib⁹ regis intendit:qui in laude militum occupatur. Ille nouit apprime laudare: qui omnē laudem ſuam conuertit ad ſumme laudabile/et cum extra ſe et ſupra ſe factus(etſi fecerit qđ potuit)ſcit ſe non potuiſſe laudare quod eſt ſuperius omni laude. quo pacto enim oculus laudem canat lucis infinitę:quam nullo pacto in ipſa vti eſt poteſt attingere/et ſi attigit: cum alteritate attingit.quare laudat in alteritate.et hęc eſt poſſibilitas creaturę: huius clariore/illius autem modo obſcuriore. verum hęc laus/ſiue inſenſibilis/irrationalis ſue naturę cum per veſtigia in ſummū ducit/ſiue rationalis cum illa explicat aut perquirit/ſiue intellectualis cum explicata in diuinitatis contactu vnit/et vno mētis ictu(vt ſic dixerim)cōgregat et colligit:tanto omni alia laude eſt ſuperior/quanto lucida ſubſtãtia/ea quæ tenebroſa eſt/et immortalis mortali ſuperior eminentiorq; eſt.ergo O deus vnicum et verum et ſumme laudabile:ſic nos ad te laudandum conuerte/vt nullum prȩter te ſuſpiciamus/ nullum admiremur/nullum laudare aueamus/eam ſolam ſcripturam eamq; philoſophiā amemus:quæ ad te manuducit/et docet/monſtrat ac oſtendit te amare ac laudare. et ea ſola ratione amemus:q; ad te manuducit/te monſtrat/ te oſtendit/ qui ſolus es inuiſibilis et immortalis. Veſicas tumefactas vētc laus tua diſplodat/diſrumpat/perfringat. neoterica quædam ad nichil vtilia/niſi inanem ãte imperitas aures/inflantis ſcientiæ opinionem/niſi ad vaniloquium/ de quo ratio nobis reddenda eſt/ et ad multiloquiū cui peccatum iuxta ſapientem non deeſt:confundat veritas tua/vt ſit laus tua nota omnibus ſanctis tuis/filijs contemplationis/populo appropinquanti tibi.

¶HALELVIA. CXXXXIX.

1 CAntate domino cãticum nouum: laus eius in eccleſia ſanctorum.

2 Lętetur iſrael in eo qui fecit eū: et filię ſion exultent in rege ſuo.

3 Laudent nomen eius i choro: in tympano et pſalterio pſallant ei.

¶HALELVIA halelu ia. CXXXXIX.

CAntate domino cãticum nouum: laudatio eius in eccleſia ſanctorum.

Lętetur iſrael in eo qui fecit ipſū:et filij ſion exultent ſuper rege ſuo.

Laudate nomen eius i choro: in tympano et pſalterio pſallant ei.

¶HALELVIA halelu ia. CXXXXIX.

CAntate domino cãticum nouum: laus eius in congregatione ſanctorum.

Lætetur iſrael i factore ſuo:filij ſion exultent in rege ſuo.

Laudent nomen eius i choro:in tympano et in cithara cantent ei.

GALL.	ROM.	HEB.
4 Quia beneplacitum eſt domino in populo ſuo: & exaltabit manſuetos in ſalute.	Quia beneplacitū eſt domino in populo ſuo: & exultabunt manſueti in ſalutem.	Quia cōplacet ſibi dominus in populo ſuo: exaltabit manſuetos in ieſu.
5 Exultabunt ſancti in gloria: lętabuntur in cubilibus ſuis.	Exultabūt ſancti in gloria: lętabūtur in cubilibus ſuis.	Exultabūt ſancti in gloria: laudabunt in cubilibus ſuis.
6 Exultatiōes dei in gutture eorum: & gladij ancipites i manibus eorū.	Exultationes dei in faucibus eorū: & gladij ācipites in manib⁹ eorum.	Exultatiōes dei in gutture eorū: & gladij ancipites in manib⁹ eorum:
7 Ad faciēdam vindictā in nationibus: increpationes in populis.	Ad faciendam vindictā in nationibus: increpationes in populis.	Ad faciendam vindictā in gentibus: increpationes in populis.
8 Ad alligādos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.	Ad alligādos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in vinculis ferreis.	Vt alligent reges eorū catenis: & inclytos eorū in compedibus ferreis.
9 Vt faciāt in eis iudiciū cōſcriptum: gloria hæc eſt omnibus ſanctis ei⁹.	Vt faciāt in eis iudiciū conſcriptum: gloria hęc eſt omnibus ſanctis ei⁹.	Vt faciant in eis iudicium ſcriptum: decor eſt omnium ſanctorū eius.

TITVLVS. HALELV IA HALELV IA. Cōtinuata laus ab eccleſia Chriſti/ qui dñs & rex noſter eſt/& pater filiorū ſion. Littera pſalmi ſatis conſpicua. ¶EPOS pſalmi.

1 DEinde nouum carmen domino cantate: reſultet
Ois in illius ſanctorū eccleſia laude.
2 Inq; ſuo factore Iſrel lætetur: et ipſę
Matre ſion natæ exultēt in rege ſuperno.
3 Vna el⁹ nomē laudēt/& tympana pulſent
Et nec ad hymnidicas deſint pſalteria laudes.
4 Nā placitū ē ꝓprio i ꝑpło vniuerſa regēti:
Inq; ſalutari exaltabit mente benignos.
5 Et faciet ſanctos pleno exultare decore:
Corporibus proprijs facietq; exaltare reſumptis.
6 Tuncq; dei laudes lętanti fauce ſonabunt:
Ancipites gladios manibus ſtrictoſq; tenebunt.
7 Vt faciāt vindictā i gētib⁹/vtq; reprendant
Errantes populos quo deuia lata reliquāt.
8 Vtq; ligent reges populorum & compede ſtringant:
Et proceres horum vinclis opera ad bona cogant.
9 Iudicium vt faciant quod ſacra volumina tradunt:
Omnibus hæc ingens eſt eius gloria ſanctis.

ADVERTE. Secundo verſu. & filiæ ſion exultent in rege ſuo: ex hebraica & romana tralatione & ex græco/& filij ſion maſculino genere καὶ υἱοὶ σιὼν ſed ſenſui nichil ꝓiudicij id afferre videtur. ¶Quinto verſu. lętabuntur in cubilibus ſuis: ex hebræo/laudabunt in cubilibus ſuis. ¶Sexto verſu. & gladij ancipites in manibus eorum. hos gladios ancipites ex vtraq; parte/dextra leuaq; ſcindētes: iuriſdictionem pontificiam & ceſaream/ſpiritualem & temporalem intelligi volunt. de quibus in ſimilitudine apud Lucam cum apoſtoli domino dicerent/domine ecce duo gladij hic: dominus reſpondit ſatis eſt. hi gladij æque amicos vt inimicos ſi oportet ferire debent/ pauperes æque & æque diuites/ potentes æque & æque impotentes. alioqui ſi ſolos pauperes/ impotētes & ignotos corriperēt: diuites/potentes & noti licentia peccandi laxata ad inluſtitias proruerent/ neq; gladij hi vtraq; parte ſcindētes eſſent. verum ſi reges/ſi principes rei ſacrę/ſiue temporalis dominij delinquunt: primū illi gladijs illis arcēdi ſunt/iuxta octaui verſus pręceptū/ vt lex diuina nobis ſcripta impleatur. quia in recto vſu horum duorū gladiorum: conſiſtit gloria/ perfectio & honor pręſentis eccleſiæ. verum hic id eſt ſæcularis gladius vindictam potius facit in populis: alter increpationes. hic reges & principes manicis ferreis arcet: ille compedibus & catenis/quę ſunt anathemata & traditiones poteſtati ſathanę/vt dum tempo-

Psal.	GALL.	ROM.	HEB.
149 Cãtate do. 150	taliter mulctantur non ęternaliter pereant animæ.		
	ℂHALELV IA. CL.	ℂHALELV IA. CL.	ℂHALELV IA HALELV IA. CL.
1	LAudate dominũ in ſanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius.	LAudate deum in ſanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius.	LAudate dominũ in ſancto eius: laudate eum in fortitudine potentiæ eius.
2	Laudate eum in virtutibus eiꝰ: laudate eũ ſecundum multitudinem magnitudinis eius.	Laudate eum in potentatibus eius: laudate eũ ſecundũ multitudinem magnitudinis eius.	Laudate eum in fortitudinibus eius: laudate eum iuxta multitudinẽ magnificentię ſuę.
3	Laudate eũ in ſono tubæ: laudate eum in pſalterio & cithara.	Laudate eũ in ſono tubæ: laudate eum in pſalterio & cithara.	Laudate eum in clãgore buccinę: laudate eum in pſalterio & cithara.
4	Laudate eũ in tympano & choro: laudate eũ in chordis & organo.	Laudate eum in tympano & choro: laudate eũ in chordis et organo	Laudate eũ in tympano & choro: laudate eũ in chordis & organo.
5	Laudate eum in cymbalis bene ſonantibus/ laudate eum in cymbalis iubilationis: ōnis ſpiritus laudet dominum.	Laudate eum in cymbalis bene ſonantibus/ laudate eum in cymbalis bene tinnientibus: omnis ſpiritus laudet dominum.	Laudate eum in cymbalis ſonantibus / laudate eum in cymbalis tinnientibus: ōne quod ſpirat laudet dominũ. HALELV IA.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus/continuata laus ab eccleſia cœleſti & ĩa in ſua trãquillitate ſecura manente, & totus pſalmus ſecundum anagogen eſt intelligendus, litteram aliquantulum exercitato contemplatori conſpicua. ℂEPOS pſalmi.

1 LAudate in ſãctis dñm: laudate potẽti
Qui virtute ſua ꝓ nutu cõcutit orbẽ.
2 Inq; dinaſtijs ipſũ laudate ſupremis:
Laudate vt ſua magnificẽtia ſũma meretur
3 Hunc tuba /cum deno hunc laudẽt pſalteria neruo
Cũ cithara ĩſigni triados laudate trigona.
4 Tympana cumq; choro/ cũq; altis organa chordis
5 Dent pariter laudes, reſonantia cymbala pulchre
Dent iubilos: oĩs dominũ ſpiratio laudet.

ADVERTE. Primo verſu. laudate dominũ in ſanctis eius tex hebrẽo/in ſancto eius. i ſancto eius/in ſancto ſanctorũ/in deo & agno ſedenti in throno/quẽ reuelata facie cõſpiciunt beati. ℂ Eodẽ verſu. in firmamẽto virtutis eius: ex hebrẽo in fortitudine potẽtię eius. quia millia millĩ in illa cœleſti eccleſia audientur voce magna dicẽtia/dignus eſt agnus qui occiſus eſt/accipere virtutẽ & diuinitatẽ & ſapiẽtiã & fortitudinẽ & honorem & gloriam et benedictionẽ. ℂ Tertio verſu. laudate eũ in ſono tubæ/laudate eũ i pſalterio & cithara. hę tubæ/hæc pſalteria/& hæ citharæ/& quę nominãtur ſequẽtia: ſpirituales laudes et harmoniæ ſpiritus ſunt cœleſteſq; concentus. quos nullus mortalis adhuc capere ſufficit ſenſus: de quibus Chriſto deoq; dilectus apoſtolus in ſpiritu. & audiui(inquit)vocẽ de cœlo tanq̃ vocem aquarũ multarũ/& tanq̃ vocẽ tonitrui magni. & vocẽ quã audiui: ſicut citharedorũ citharizantiũ in citharis ſuis. & beati qui in illa cœleſti ciuitate a deo electi digni erunt ipſũ laudare: vbi dñs deus oipotẽs tẽplũ illius eſt & agnus. quæ nõ eget ſole & luna vt luceãt in ea. nã claritas dei illuminabit eã: & lucerna eius eſt agnus. & videbunt facie eiꝰ: & nomẽ eius in frontibus eorum. & nox vltra nõ erit: & non egebũt lumine lucernæ neq; lumine ſolis. quoniã dñs deus illuminabit illos: & regnabũt in ſæcula ſęculorũ. ad quã gloriоſã viſionẽ nos pducere dignetur CHRISTVS dñs/filius dei/laus noſtra/principiũ et finis pſalmodię noſtrę/qui eſt ſuperimmenſus & ſuperbenedictus in ſæcula. cui inſuper ſit claritas/benedictio/honor/poteſtas & gratiarum actio per immenſa ſæculorum ſęcula.

A M E N.

Via ī ſuperiore *triplici* pſalmodia preſertim ī gallica nō pauca annotauim⁹ quæ directiōis lima egere videbantur: ideo pſalteriū vnū cōciliauimus: etſi nō in oībus in eis tamē locis quæ id maxime expoſcere videbantur. Citauimus etiā iterdū vetuſtioris pſalterij teſtimonium quo vtebātur anteq̄ ſacer Hieronym⁹ & romanū et gallicū cū exemplaribus græcis cōferendo caſtigaſſet pſalteriū. Operepretiū igitur me facturū exiſtimaui: ſi hęc duo pſalteria precedētib⁹ ſubnecterem: vt opus cōſūmatius emitteretur. ¶ Et ad conciliatū nomina dei quibus propheta per ſpiritū ſanctū in hac tota pſalmodia laudat deū: annexui. tū q̄ frequenter aliquorū in annotationibus meminim⁹: tū q̄ nō parua myſteria & tā noſtræ religioni vtilia q̄ ſcitu digna/cōtinere viderētur. Et nomina dei ad Marcellā ſcribens ſacer Hieronym⁹/ decem enumerat. primū EL. ſecundū ELOHIM. tertiū ELOHE. quartū SEBAOTH. quitū ELION. ſextū apd Hebręos endecagrāmatō EHIEH ASER EHIEH ſiue heptagrāmaton ASER EHIEH. ſeptimū ADONAI. octauū IAH. nonū tetragrammaton יהוה. decimū SADAI. primū interpretat Hieronymus fortē. ſcdm et tertiū deū. quartū exercituū. quintū excelſū. ſextū in Exodo ſum qui ſum et qui eſt. ſeptimū/ octauū & nonū dominū. decimū robuſtū et oipotentē. et his oībus in pſalmis vtitur propheta: eo excepto qd ſexto loco poſitū eſt/quo deus ad Moſem vſus eſt in exodo. verū in pſalmis vtitur iſuper propheta his pro nominibus dei Eloha/Sur/Abir. erunt igitur duodecim noia quib⁹ egregius mouēte ſpiritu ſancto pſaltes in diuina ſua hymnographia celebrat deū. El. Elohim. Elohe. Eloha. Sebaoth. Elion. Adonai. Iah. יהוה. Sadai. Sur. Abir. Et quando & vbi his vtetur ex adiectis circa litterā facile intelligetur. ¶ Sed quæres quæ myſteria hæc continent? Maiora profecto q̄ noſtrę poteſtatis ſit enucleare: nitemur tamē pauca ediſſerere de magno noie dei יהוה. quod rabi Moſes anno a partu virginis/anno ab apparitione Meſiah ſexto & milleſimo ſacris vndis Oſte ablutus/dicit trinū eſſe & vnum. nā ſi primū et ſecūdū elementū iungas fit vnū nomen deי. ſi ſecūdū & tertiū fit alterū הו. Si tertiū et quartū fit nomen dei וה. quæ tria noia ſimul/vnū ſūt nomē dei יהוה. eſt itaq; trinū et vnū. Qd ſacramētū eſſe dicit: vt Hebræi vel ex eo noie qd maxime venerātur et in quo maxima credunt latere ſecreta/deū itelligerent trinū pariter & vnū. ¶ Itē hoc nomē nō pferūt: ſed eius loco ſēper profe rūt adonai. qd eodē authore plurale eſt: cuius ſingulare eſt adon. hoc igit noie vnū deū itelligētes/pluraliter noiant: in myſterio proculdubio ineffabilē trinitatē venerātes. et idē faciunt cū Elohim Eloha dicunt/id eſt dij deus: Elohim ꝓpter trinitatē et Eloha propter vnitatis cōfeſſionē. ¶ Cæterū magnū nomē dei trib⁹ Ioth inſtar trigoni ęquilateri iunctis/hoc pacto figurant: quod ſignificat principiū principiū principiū. & eſt illorū triū Ioth per oia ęqualitas. & quid hoc aliud: niſi deū eſſe trinū principiū/et illius trinitatis ſummā eſſe æqualitatē/ et triadē oim rerum cauſā eſſe principē: quę vna eſt pleniſſima et perfectiſſima diuinitas principiū medīū et finis oim. ¶ Pręterea cū hoc nomē ſit ineffabile/illi quaſi effabili hos ſpūs ſupponunt ſeua: et cames ✝ que reuera ad pronūciationē illius noīs nichil cōferunt (eſt enī ineffabile) ſed ſunt ſpiritus noīs Ieſua id eſt ſalutaris/ſiue ihesuha proprij nominis ſaluatoris noſtri vt nōnulli volunt. q̄uis hic non impēdio cōtenderim Ieſua quod nos Ieſus dicimus homonyme cōmune nomē eſſe et etiā propriū regis Meſiah poſtq̄ in terris viſus eſt & cū hoibus conuerſatus/et nūc nomē eſſe ſupra oē nomē poſtq̄ verbo et filio dei icarnato ex volūtate patris appropriatū eſt. quid igitur ſpiritus illi deſignare videntur: niſi Meſiah verbū et ſpiritū eſſe magni et arcani noīs dei? ¶ Multa alia ſunt myſteria quæ me fugiūt: & vbi nō fugerent breuitatis cauſa nichilominus reticēda. Et reuera qui profūde cōtēplat: lex noua et lex vet⁹/ lex noſtra et hebraica id ſolū differre videnī qd clauſū et apertū/velatū et detectū. reuelauit enī nobis Chriſtus IHESVS ſolus et verus Meſiah cū dixit apoſtolis: eūtes ergo docete omnes gētes baptizātes eos in noīe patris et filij et ſpiritus ſancti. ergo ſoli baptizati aut ad baptiſmi fidē inſtructi/illuminati ſunt ad videndū et credēdū (credere enī videre eſt) deū trinū eſſe ſimul et vnū/et quid tetragrāmaton nomē trinū et vnū/quid Adonai et Elohim pluralia/qd El/Eloha/Elohe et id genus ſingularia aperto myſterio ſignificent. Quapropter nō abre noſtri deo p'eni ſancti patres in ipſa primitiua eccleſia/ in portis filię ſion baptiſmū ſacramentū illuminationū appellauerūt et baptizatos illuminatos. acceperūt enim illuminationē mūdo/terreſtribus cœleſtibuſq; oībus ſuperiorē. Et beati illi: modo ſuperexim⁹ lucis ſibi oſtēſæ inoffenſo calle iugiter viā ſequantur. ¶ Sed hic quæres nomē IESVS quo in pſalmis tātopere Chriſtū vt ſalutarē et ſaluatorē propheta celebrat aſpiratū ne ſit an ſec⁹? Minime eſt aſpiratū. verū reſpōdet vocabulo qd greci abſq; vlla aſpiratiōe ſcribunt Ἰησοῦς id eſt Ieſus. & hoc nomē in ſe non claudit tetragrāmaton: & ſi vt dictū eſt magni illius noīs ſpūs claudit.

Decem nomina dei.

1 El.
2 Elohim.
3 Elohe.
4 Sebaoth
5 Elion.
6 Ehieh. Aſer. Ehieh.
7 Adonai.
8 Iah.
9 ש
10 Sadai.

Nomia dei quibus vtit propheta ī pſalmis.

1 El.
2 Elohim.
3 Elohe.
4 Eloha.
5 Sebaoth
6 Elion.
7 Adonai.
8 Iah.
9 ש
10 Sadai.
11 Sur.
12 Abir.

Verũ proprũ illud nomẽ iuxta vetuſtã latinorũ conſuetudinẽ frequentius aſpiro: et tũc nomẽ intelligo quod totum in ſe claudit tetragrãmaton. vt ex libro de verbo mirifico ẽplius itelligi poteſt: vtq; ſæpe alias in annotationib⁹ dictũ eſt. Ieſus tamẽ vt nõ eſt aſpiratũ reciperent Iudęi nomẽ eſſe ſaluatoris noſtri/ cuius elementa ſunt Ioth/ Sin/ Vau/ Ain: alterũ aũt Ioth/ He/ Sin/ Vau/ He repudiarent quaſi fictitiũ & a nobis curioſe cõmentatũ. & ſiue hoc ſiue illud: nomen auguſtũ eſt & venerandũ. ſed de his ſatis. ¶ Cũ igitur יהוה, aut ℣ inter pſallẽdũ aſpexeris: ad magnũ dei nomẽ quod trinũ eſt pariter & vnũ reuerenter te inclina: & multo magis ad ipſũ deũ trinũ & vnũ ineffabilẽ & incõprehenſibilẽ qui per illud ſignificatur/ totã vim mẽtis tuæ attolle. Similiter cũ Elohim aut Adonai videris: cogita q; ſãcta fides te docet/ deꝰ pater/ deus filius/ deus ſpiritus ſanctus/ dñs pater/ dñs filius/ dñs ſpiritus ſãctus & tamen non tres dij aut dñi/ ſed vnus deus & dñs. & in aio frequenter habeat benedicamus patrẽ et filium cũ ſancto ſpiritu. Cũ El: lauda eius inſuperabilẽ fortitudinẽ. Cũ Elohe aut Eloha: lauda õnia ſupergredientẽ vnitatẽ. Cũ Sebaoth: cœleſtiũ agminũ exercitus regẽtẽ. Cũ Elion: oibus ſupereminentẽ & ab oibus ſecretũ. Cũ Iah: dñatorẽ cĩm. Cũ Sadai: omnipotentẽ & (vt cui nichil reſiſtere poteſt) oĩa quæ vult & quomodo vult exequentẽ. Cum Sur: lauda eũ vt omnia tutantem & ſaluantẽ. Cũ Abir: vt rerũ oĩm primatẽ & vniuerſorũ auguſtiſſimũ pricipẽ. nam horũ duorũ quæ nouiſſime poſita ſunt/ nominũ: primũ id eſt Sur/ robur & tutamẽtũ ſignificat ſed q̃ varie nunc Hieronymus nunc interpretes vertant: ſuis in locis patebit. & ſecũdũ id eſt Abir: primatẽ/ fortẽ & ſtrẽnuũ ſignificare volunt. ¶ His apponentur duo nomina Chriſti Ieſua & Meſiah. Cũ igitur Ieſua id eſt ſalutaris ſe oculis tuis ingeſſerit: eũ lauda a quo oĩs ſalus vniuerſo mũdo allata eſt. Si Meſiah qui interpretatur vnctus: eũ a quo oĩs ſanctificatio et gratia nobis ĩdulta eſt. & de plenitudine (inquit) eius: nos oẽs accepim⁹. Si forte videris Ieſuoth id eſt ſalutares: aſſurge ad laudandũ patrẽ/ filiũ & ſpiritũ ſanctũ noſtræ ſalutis authores/ vnũ & idem oĩpotẽs ſalutare: & pro virili tua imo ſupra vires pro tã mirifica benignitate effunde ei præcordia/ & gratias age. ¶ Si etiã Selah ſe obtulerit ſpectãdum: totles mẽte iubila, agnoſcẽs deũ laude & ſermone incõprehenſibilẽ: & in ſilentio mentis tantiſper incognoſcibilẽ venerare. mox noia inomiabilis & laudes oẽm laudẽ excellẽter diffugientis reſume: & nitere eũ nominare & laudare: quẽ a quoũ mortali noiari & laudari eſt ipoſſibile. ¶ Nec te lateat velim hæc duo pſalteria per verſus eſſe repreſentata ſecundũ quod diſtinctio requirit/ vt maiores noſtri facere conſueuere: qui inſuper ob reuerẽtiã noia hæc dñs/ deus/ ſalutare/ Chriſtus: maiuſculis litteris per vniuerſã pſalmographiã repręſentabant/ auro aut nobili aliquo ſuperinducto colore. nos modo conſimili nomina illa maiuſculis litteris expreſſimus: et vbicunq; in hebręo magnũ dei nomẽ occurrit pro quo conuerſum habemus dñs: minio notauimus/ q̃ aurum/ ſynopida/ purpuriſſum aut aliorũ colorũ e nobilioribus aliquẽ ſuperinducere nõ poſſemus. ¶ Intueberis etiã nõnunq; aſteriſcũ id eſt ſtellulã hoc pacto ✻ : tũc cognoſce e regiõe locũ eſſe conciliatũ. Vbi obelũ id eſt veru ſic — aſpexeris: vſq; ad duo talia puncta ‥ quicqd interceptũ eſt/ intellige ex hebræo haberi ſuperfluũ. quod maxime hic obſeruauimus in nominibus dei ſuperfluo adiectis. ¶ Id te preterea nõ lateat adiecta argumẽta ex intelligentia ſpiritus litteræ expoſitionis præcedẽtiũ pſalteriorũ deſumpta. & quia in illis ad integrũ tituli pſalmorũ appoſiti ſunt: ſatis hic viſũ eſt ſi paucis cui diuin⁹ pſalmus aſcribitur annotarem⁹. ¶ Et vt nomina dei & eorũ ſignificationes facilius hęreant mẽti: ſubiecta formula notetur.

¶ Nomina dei ad Marcellam.

Et aduerte i exẽplaribus Hieronymi quartũ ĩ prima et ſcda ſyllaba vocali a ſcribi: et ſextũ & octauũ lenibus dẽptis aſpirationibus/ vt inferius patet.

1	El	Deꝰ/ fortis.
2	Elohim	Deus.
3	Eloha	Deus.
4	Sabaoth.	Exercituũ.
5	Elion	Excelſus.
6	Aſereie	Qui eſt.
7	Adonai	Dominus.
8	Ia	Dominus.
9	יהוה	Vnꝰ et trinꝰ.
10	Sadai	Robuſtus.

Nomina dei ex pſalmis.

1	El	Deus.
2	Elohim	Deus
3	Eloha	Deus.
4	Sebaoth	Virtutum.
5	Elion	Altiſſimus.
6	Adonai	Dominus.
7	Iah	Dominus.
8	℣	Dominus.
9	Sadai.	Omnipotens
10	Sur	Deus
11	Abir	Deus
12	Ieſua	Salutaris
13	Ieſuoth	Salutares.
14	Meſiah	Chriſtus.

Hac ſubiecta figura 13 ſuprapoſita nomina dei hebraica patent, et quomodo latine et græce vulgo exponi ſoleant.

	Nomina dei HEBRAICA	LATINE	GRAECE.
1	אֵל	EL	Fortis	ἰσχυρός
2	אֱלֹהִים	ELOHIM	Deus	θεὸς
3	אֱלֹהֵי	ELOHE	Deus	θεὸς
4	צְבָאוֹת	SEBAOTH	Exercituũ	Δυνάμεων
5	עֶלְיוֹן	ELION	Excelſus	ὕψιστος
6	אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה	EIEHASEREIEH	Sum quiſũ	ἐιμί ὤν
	אֲשֶׁר אֶהְיֶה	ASEREIEH	Quiſ eſt	ὤν
7	אֲדֹנָי	ADONAI	Dominus	κύριος
8	יָהּ	IA	Dominus	κύριος
9	יְהוָה	IEHVAH	Dominus	κύριος
10	שַׁדַּי	SADAI	Oipotens	παντοκράτωρ
11	אֱלוֹהַּ	ELOHA	Deus	θεὸς
12	צוּר	SVR	Deus	θεὸς
13	אַבִּיר	ABIR	Deus	θεὸς

¶Hęc pro præinſtructione. Nunc ad litteram labor noſter conuertendus.

1 BEatus vir qui nõ abijt ĩ cõſilio ipiorũ/
& in via peccatorum non ſtetit:
& in cathedra peſtilentiæ non ſedit.
2 Sed in lege domini fuit voluntas eius:
& in lege eius meditabitur die ac nocte.
3 Et erit tanq̃ lignũ quod plantatum eſt
ſecundum decurſus aquarum:
quod fructum ſuũ dabit in tempore ſuo.
4 Et folium eius non decidet:
& oĩa quęcunq; fecerit proſperabuntur.
5 Non ſic impij non ſic:
ſed tãq̃ puluis quẽ ꝓijcit vẽt⁹ a facie terrę.
6 Ideo nõ reſurgũt impij in iudicio:
neq; peccatores in concilio iuſtorum.
7 Quoniã nouit dominus viam iuſtorum:
iter autem impiorum peribit.

BEatus vir qui nõ abijt in cõſilio ipiorũ/
& in via peccatorũ non ſtetit:
& in cathedra peſtilẽtiæ non ſedit.
Sed in lege DOMINI voluntas eius:
& in lege eius meditabitur die ac nocte.
Et erit tanq̃ lignum quod plantatum eſt
ſecus decurſus aquarum:
quod fructũ ſuum dabit in tempore ſuo.
Et folium eius non defluet:
& omnia quæcunq; faciet proſperabũtur.
Non ſic impij non ſic:
ſed tanq̃ puluis quẽ ꝓijcit vẽt⁹ a facie terræ
Ideo nõ reſurgunt impij in iudicio: Tetragrãmaton.
neq; peccatores in concilio iuſtorum.
Quoniã nouit DOMINVS viam iuſtorum:
& iter impiorum peribit.

ARGVMENTVM. Pſalm⁹ de cõcilijs ĩ Chriſtũ dñm/diuina ei⁹ gñatione/regno & ei⁹ hęreditate. ¶Cõciliatus verſu 12. vbi aduerte/poſtq̃ dictũ eſt dñs dixit ad me fili⁹ me⁹ es tu/ego hodie genui te/poſtula a me & dabo tibi gẽtes hæreditatẽ tuã/& poſſeſſionẽ tuã terminos terræ: q̃apte ſubnectitur ad gentes/oſculamini filiũ nequãdo & irafcatur/et pereatis de via.

¶Pſalmus Dauid. II.

1 VT quid fremuerunt gentes:
& populi meditati ſunt inania?
2 Aſtiterũt reges terrę et prĩcipes cõ-
uenerunt in vnum:
aduerſus dominũ et aduerſ⁹ Chriſtũ ei⁹.
3 Dirumpamus vincula eorum:
et abijciamus a nobis iugũ ipſorum.
4 Qui habitat in cœlis irridebit eos:
et dominus ſubſannabit eos.
5 Tunc loquetur ad eos in ira ſua:
et in furore ſuo conturbabit eos.
6 Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo

¶Pſalmus Dauidi. II.

QVare fremuerunt gentes:
et populi meditati ſunt inania?
Aſtiterũt reges terrę et principes con-
uenerunt in vnum:
aduerſ⁹ DN̄M et adũſ⁹ CHRISTVM ei⁹. Meſſiah.
Dirumpamus vincula eorum:
et proijciamus a nobis iugum ipſorum.
Qui habitat in cœlis irridebit eos:
et DOMINVS ſubſannabit eos. Adonai.
Tunc loquetur ad eos in ira ſua:
et in furore ſuo conturbabit eos.
Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo

CONCIL.		VET.	
	ſuper ſion montem ſanctum eius:	ſuper ſion montē ſanctū eius:	
	prædicans præceptū eius.	prædicās præceptū ipſius.	
℣	DOMINVS dixit ad me filius meus es tu:	Dominus dixit ad me filius meus es tu:	7
	ego hodie genui te.	ego hodie genui te.	
	Poſtula a me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam:	Poſtula a me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam:	8
	& poſſeſſionē tuā terminos terræ.	& poſſeſſionem tuā terminos terræ.	
	Reges eos in virga ferrea:	Reges eos in virga ferrea:	9
	& tanq̄ vas figuli confringes eos.	& tanq̄ vas figuli conteres eos.	
	Et nunc reges intelligite:	Et nunc reges intelligite:	10
	erudimini qui iudicatis terram.	& erudimini qui iudicatis terram.	
℣	Seruite DOMINO in timore:	Seruite domino in timore:	11
	& exultate ei cū tremore.	& exultate ei cū tremore.	
	Oſculamini filiū neqñ iraſcat — DN̄S: ✱	App̄hēdite diſciplinā neqñ iraſcatur dñs:	12
	& pereatis de via — iuſta. ✱✱	& pereatis de via iuſta.	
	Cū exarſerit in breui ira eius:	Cū exarſerit in breui ira eius:	13
	beati omnes qui confidunt in eo.	beati ōnes qui confidunt in eo.	

ARGVMENTVM. Pſalmus de Chriſti dñi perſecutiōe/exauditiōe/dormitiōe/ reſurrectione/vltione hoſtiū & benedictiōe fideliū. Et ne mireris hic & in ſequētibus ſi tetragrāmaton/ Adonai/Elohim noīa pluralitatē ſignantia nūc patri/nūc filio tribuātur. hoc diuinarū perſonarū īmanentiā & inſeparabilitatē deſignat. Et cū Chriſtus ſecūdū diſpēſationē carnis orat: non modo patrē ſed & diuinū verbū/& ſpiritū ſanctū orat. nā deū orat. non eſt autē ſine verbo & paracleto deus vt neq; ſine paterna fœcunditate deus.

¶ Pſalmus Dauidi. III.		¶ Pſalmus Dauid. III.	
℣	DN̄E qd multiplicati ſūt q tribulāt me:	Domine qd multiplicati ſūt q tribulāt me:	1
	multi inſurgunt aduerſū me.	multi inſurgūt ſuper me.	
	Multi dicunt animæ meæ:	Multi dicunt animæ meæ:	2
Elohim.	non eſt ſalus ipſi in DEO eius.	non eſt ſalus illi in deo eius.	
℣	Tu autē DOMINE ſuſceptor meus es:	Tu autem dñe ſuſceptor meus es:	3
	gloria mea & exaltans caput meū.	gloria mea & exaltans caput meū.	
℣	Voce mea ad DOMINVM clamaui:	Voce mea ad dominū clamaui:	4
	& exaudiuit me de mōte ſācto ſuo. Selah.	& exaudiuit me de monte ſancto ſuo.	
	Ego dormiui & ſoporatus ſū et exurrexi:	Ego dormiui & ſomnū cœpi et exurrexi:	5
℣	quia DOMINVS ſuſcepit me.	quoniā dominus ſuſcepit me.	
	Nō timebo milia populi circūdantis me:	Nō timebo milia populi circūdantis me:	6
℣ Eloha.	exurge DN̄E ſaluū me fac DEVS meus.	exurge dñe ſaluū me fac deus meus.	
	Qm̄ tu percuſſiſti oēs adūerſātes michi ſine cā:	Qm̄ tu percuſſiſti oēs aduerſātes michi ſine cā:	7
	dentes peccatorū contriuiſti.	dentes peccatorū contriuiſti.	
℣	DOMINI eſt ſalus:	Domini eſt ſalus:	8
	& ſuper ppl'm tuū benedictio tua. Selah.	& ſuper populū tuū benedictio tua.	

ARGVMENTVM. Pſalmus de vocatione gentium relecta idolorū vanitate/ mirifica legis Chriſti introductione/ illuminatione gētiū/ & augmētatione eccleſiæ/ a cōmunione libamis ſacroſāctę panis & vini euchariſtiæ. ¶ Cōciliaꝰ ex ānotationibꝰ verſu prīo/octauo et decio.

¶ Pſalmus Dauidi. IIII.		¶ Pſalmus Dauid. IIII.	
Elohe.	CVm inuocarem exaudiſti me DEVS ✱	CVm inuocarem exaudiuit me deus	1
	iuſtitiæ meæ:	iuſtitiæ meæ:	
	in tribulatione dilataſti michi.	in tribulatione dilataſti michi.	
	Miſerere mei:	Miſerere mei:	2
	& exaudi orationē meam.	et exaudi orationē meā.	
	Filij hominū vſquequo graui corde:	Filij hominū vſquequo graues corde:	3
	vt quid diligitis vanitatem et quæritis mendacium? Selah.	vt quid diligitis vanitatē et quæritis mendacium?	
℣	Et ſcitote qm̄ mirificauit DN̄S ſāctū ſuū:	Et ſcitote qm̄ admirabilē fecit dñs ſāctū ſuū:	4
℣	DN̄S exaudiet me cū clamauero ad eū.	dñs exaudiet me cū clamauero ad eum.	
	Iraſcimini et nolite peccare:	Iraſcimini et nolite peccare:	5
	quæ dicitis in cordibus veſtris et in cubilibus veſtris compungimini.	quæ dicitis in cordibus veſtris et in cubilibus veſtris compungimini.	

6 Sacrificate sacrificiũ iustitiæ et sperate ī dño: multi dicunt quis ostendit nobis bona?
7 Signatũ est super nos lumẽ vultus tui dñe: dedisti lætitiam in cor meum.
8 A tempore frumenti vini & olei sui: multiplicati sunt.
9 In pace in idipsum dormiam: & somnũ capiam.
10 Quoniam tu domine singulariter in spe: habitare fecisti me.

Sacrificate sacrificiũ iustitiæ et spate ī DN̄O: multi dicunt quis ostendit nobis bona? ℟.
Signatũ est super nos lumẽ vultꝰ tui DN̄E: dedisti lętitiam in corde meo. ℟.
⁂ A fructu frumenti & vini sui: multiplicati sunt.
In pace in idipsũ dormiam: & requiescam.
⁂ Qm̄ tu DOMINE singulariter in spe: habitare fecisti me. ℟.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio fidelium pro directione & glorificatione spiritualium & correctione carnaliũ hominũ. ℂ Conciliatus versu nono.

ℂ Psalmus Dauid. V.

1 VErba mea exaudi domine: intelligе clamorẽ meũ.
2 Intende voci obsecrationis meæ: rex meus & deus meus.
3 Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies vocem meam.
4 Mane astabo tibi & videbo: quoniã non deus volens iniquitatẽ tu es.
5 Non habitabit iuxta te malignus: neq; permanebũt iniusti ante oculos tuos.
6 Odisti dñe oẽs qui operantur iniquitatẽ: perdes omnes qui loquuntur mendaciũ.
7 Virũ sãguinũ & dolosũ abominabitur dñs: ego autẽ in multitudine miserationis tuæ.
8 Introibo in domum tuam: adorabo ad tẽplũ sãctũ tuũ in timore tuo.
9 Domine deduc me in tua iustitia propter inimicos meos: dirige in conspectu tuo iter meũ.
10 Quoniã nõ est in ore eorũ veritas: cor eorum vanum est.
11 Sepulcrũ patens est guttur eorũ: liguis suis dolose agebãt/iudica illos deꝰ.
12 Decidant a cogitationibus suis/ scdm mltitudinẽ ipietatũ eorũ expelle eos: quoniã inamaricauerũt te domine.
13 Et lætentur õnes qui sperant in te: in æternũ exultabũt & habitabis in eis.
14 Et gloriabũt ī te oẽs qui diligũt nomẽ tuũ: quoniã tu benedices iusto.
15 Domine vt scuto bonæ voluntatis tuæ: coronasti nos.

ℂ Psalmus Dauid. V.

VErba mea auribus percipe DOMINE: intellige clamorem meum. ℟.
Intende voci orationis meæ: rex meus & DEVS meus. Eloha.
Quoniã ad te orabo DOMINE: mane exaudies vocem meã. ℟.
Mane astabo tibi & videbo: qm̄ non DEVS volens iniquitatẽ tu es. El.
Neq; habitabit iuxta te malignus: neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos.
Odisti oẽs qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendaciũ.
Virũ sãguinũ & dolosũ abominabitur DN̄S ego autẽ in multitudine misericordiæ tuæ. ℟.
Introibo in domũ tuam: adorabo ad tẽplũ sanctũ tuũ in timore tuo.
DOMINE deduc me in iustitia tua propter inimicos meos: ℟.
⁂ dirige in conspectu meo viam tuã.
Quoniã non est in ore eorũ veritas: cor eorũ vanũ est.
Sepulcrũ patẽs est guttur eorũ: liguis suis dolose agebãt/iudica illos DEVS Elohim.
Decidant a cogitationibus suis/ scdm mltitudinẽ ipietatũ eorũ expelle eos: quoniã irritauerunt te —dñe. ◇▲
Et lætentur omnes qui sperant in te: in æternũ exultabũt & habitabis in eis:
Et gloriabunt ī te oẽs qui diligũt nomẽ tuũ: quoniã tu benedices iusto.
DOMINE vt scuto bonæ voluntatis tuæ: coronasti nos. ℟.

ARGVMENTVM. Psalmus de Christi domini oblata pro mẽbris suis deo pœnitẽtia/eiꝰ exauditione/& confusione inimicorũ eius. ℂ Conciliatus versu decimo.

ℂ Psalmus Dauid. VI.

1 DOmine ne in ira tua arguas me: nec in furore tuo corripias me.
2 Miserere mei dñe quoniã infirmus sũ: sana me dñe qm̃ cõturbata sunt ossa mea.
3 Et anima mea turbata est valde: & tu domine vsquequo?
4 Conuertere domine & erue aiam meã: saluũ me fac propter misericordiã tuã.
5 Qm̃ nõ est in morte qui memor sit tui:

ℂ Psalmus Dauidi. VI.

DOMINE ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. ℟.
Miserere mei DN̄E qm̃ infirmꝰ sum: sana me DN̄E qm̃ cõturbata sũt ossa mea. ℟.
Et anima mea turbata est valde: sed tu DOMINE vsquequo? ℟.
Conuertere DOMINE & eripe aiam meã: saluũ me fac propter misericordiã tuã.
Qm̃ nõ est in morte qui memor sit tui:

CONCIL.	VET.	
in inferno autem quis cõfitebitur tibi?	In inferno quis confitebitur tibi?	
Laboraui in gemitu meo/	Laboraui in gemitu meo/	6
lauabo p singulas noctes lectũ meũ:	lauabo per singulas noctes lectũ meum:	
lachrimis meis stratum meũ rigabo.	in lachrimis meis stratũ meũ rigabo.	
Turbatus est a furore oculus meus:	Turbatus est ab ira oculus meus:	7
inueteraui inter õnes inimicos meos.	inueteraui in õnibus inimicis meis.	
Discedite a me oẽs q operamini iniquitatẽ:	Discedite a me oẽs qui operamini iniquitatẽ:	8
qm̃ exaudiuit DOMINVS vocẽ fletꝰ mei.	quoniã exaudiuit dominꝰ vocẽ fletꝰ mei.	
Exaudiuit DOMINVS deprecationẽ meã:	Exaudiuit dominus deprecationẽ meam:	9
DOMINVS orationẽ meã suscepit.	dominus orationem meam suscepit.	
Erubescãt & cõturbẽtur vehemẽter omnes inimici mei:	Erubescãt & conturbentur omnes inimici mei:	10
auertantur & erubescant valde velociter.	✱ cõuertanr & confundantur valde velociter.	
ARGVMENTVM. Psalmꝰ/humana deꝑcatio.	¶ Cõciliatꝰ versu octauo/decio et vndecio.	
¶ Psalmus Dauidi. VII.	¶ Psalmus Dauid. VII.	
Eloha. DOMINE DEVS meus in te sperani:	Domine deus meus in te speraui:	1
saluum me fac ex omnibus persequẽtibus me & libera me.	saluum me fac ex õnibus persequentibus me & erue me.	
Ne quãdo rapiat vt leo animam meam:	Ne quando rapiat vt leo animã meam:	2
dũ nõ est qui redimat neq; qui saluũ faciat.	dũ nõ est qui redimat neq; qui saluũ faciat.	
Eloha. DOMINE DEVS meus si feci istud:	Domine deus meus si feci istud:	3
si est iniquitas in manibus meis.	si est iniquitas in manibus meis.	
Si reddidi retribuentibus michi mala:	Si reddidi retribuentibus michi mala:	4
decidã merito ab inimicis meis inanis.	decidã ergo ab inimicis meis inanis.	
Persequatur inimicus animam meam/	Persequatur ergo inimicus animam meam/	5
& cõpl̃ẽdat & cõculcet in terra vitã meã:	& cõpl̃ẽdat et cõculcet in terra vitã meam:	
& gloriam meam in puluerem deducat.	& gloriam meam in puluerem deducat.	
Exurge DOMINE in ira tua:	Exurge domine in ira tua:	6
& exaltare in finibus inimicorum meorum.	& exaltare in finibus inimicorũ meorum.	
Et exurge — domine deus meus ✱✱	Et exurge domine deus meus	7
in pręcepto quod mandasti:	in præcepto quod mandasti:	
& synagoga populorũ circũdabit te.	& congregatio populorũ circũdabit te.	
Et propter hanc in altum regredere:	Et propter hanc in altum regredere:	8
DOMINVS iudicabit populos.	✱ dominus iudicat populos.	
Iudica me DOMINE secũdũ iustitiã meã:	Iudica me domine secundũ iustitiã meam:	9
& secundum innocentiã meam super me.	& secundũ innocentiã meam super me.	
Consumetur nequitia peccatorum & dirriges iustum:	Consumetur autem nequitia peccatorũ et dirige iustum:	10
Elohim. scrutans corda & renes DEVS iustus.	✱ scrutans corda & renes deus.	
Elohim. Adiutorium meum a DOMINO:	✱ Iustum auxilium meum a domino:	11
qui saluos facit rectos corde.	qui saluos facit rectos corde.	
Elohim. DEVS iudex iustus/fortis & patiens:	Deus iudex iustus/fortis & longanimis:	12
nunquid irascitur per singulos dies?	non iram adducens per singulos dies?	
Nisi conuersi fueritis/gladiũ suũ vibrauit:	Nisi conuertimini/gladiũ suũ vibrabit:	13
arcum suum tetendit & parauit illum.	arcum suum tetendit & parauit illum.	
Et in eo parauit vasa mortis:	Et in ipso parauit vasa mortis:	14
sagittas suas ardentibus effecit.	sagittas suas ardentibus operatus est.	
Ecce parturijt iniustitiã et concepit dolorẽ:	Ecce parturiuit iniustitiã/ concepit laborem:	15
& peperit iniquitatem.	& peperit iniquitatem.	
Lacum aperuit & effodit eum:	Lacum aperuit & effodit illum:	16
& incidit in foueam quam fecit.	incidet in foueam quam fecit.	
Conuertetur dolor eius in caput eius:	Conuertetur labor eius in caput eius:	17
& in verticẽ ipsius iniquitas eius descendet.	& iniquitas eius in verticem eiꝰ descendet.	
Confitebor DOMINO secũdũ iustitiã eius:	Confitebor domino secundum iustitiam eiꝰ:	18
Elion. & psallã nomini DOMINI ALTISSIMI.	& psallam nomini domini altissimi.	
ARGVMENTVM. Psalmus de ascensione domini/laude ei facta a pueris Hebræorum/in nitione eius ratione assumptæ humanæ infirmitatis/ glorificatione/& potestate ei super om-		

nia a patre data. ¶ Concillatus versu sexto.

¶ Psalmus Dauid. VIII.

1 DOmine dominus noster:
q̃admirabile ē nomē tuū ī vniuersa tra
2 Q uoniã eleuata est magnificētia tua:
super cœlos.
3 E x ore infantium & lactantiū pfecisti laudē/
propter inimicos tuos:
vt destruas inimicum & defensorem.
4 Q uoniã videbo cœlos opa digitorū tuorū:
lunam & stellas quas tu fundasti.
5 Q uid est homo quia memor es eius:
aut filius hominis quoniã tu visitas eum?
6 M inuisti eum paulomin9 ab angelis/
gloria & honore coronasti eum:
et cõstituisti eũ sup oia opa manuū tuarū.
7 O mnia subiecisti sub pedibus eius:
oues et boues vniũsas/ĩsup et pecora cãpi.
8 V olucres cœli et pisces maris:
qui perambulant semitas maris.
9 D omine dominus noster:
q̃admirabile est nomē tuū ĩ vniuersa terra.

¶ Psalmus Dauidi. VIII.

DOMINE DOMinus noster: Adon.
q̃admirabile ē nomē tuū ĩ vniũsa tra.
Q uoniã eleuata est magnificētia tua:
super cœlos.
E x ore ĩfãtiū & lactẽt.ũ perfecisti laudē/
propter inimicos tuos:
vt destruas inimicũ & vltorem.
Q m̃ videbo cœlos tuos opa digitorū tuorū:
lunam & stellas quæ tu fundasti.
Q uid est homo q9 memor es eius:
aut filius hominis quoniam visitas eum?
* M inuisti cum paulominus a DEO/ Elohim.
gloria & honore coronasti eum:
et cõstituisti eũ sup opera manuū tuarum.
O mnia subiecisti sub pedibus eius:
oues & boues vniũsas/ĩsup et pecora cãpi.
V olucres cœli & pisces maris:
qui perambulant semitas maris.
DOMINE DOMinus noster: Adon.
q̃admirabile est nomē tuū ĩ vniuersa terra.

ARGVMENTVM. Psalm9/gratiarũ actio de beneficijs a Christo dño datis/de iudicio et cõ dẽnatione pricipis tenebrarũ & cõplicũ eius/abolitione nominis gẽtiũ Christianissimi nomine susceptο/persecutionibus ecclesiæ & aduersariorũ tyrãnide/ & tandẽ pauperũ afflictorum & imitatorũ Christi exauditiõe. ¶ Cõcillat9 versu tertio/vicesimotertio/vicesimonono/tricesimo/tricesimosecũdo/ tricesimotertio/ & quadragesimosecũdo. ¶ Aduerte. parti pter id qđ ĩ ãnotatiõib9 positũ est et parti ex ãnotatiõib9 32 versũ ad trãslationẽ hebraicã adaptatũ esse.

¶ Psalmus dauid. IX.

1 COnfitebor tibi dñe in toto corde meo:
narrabo omnia mirabilia tua.
2 L ætabor et exultabo in te:
psallam nomini tuo altissime.
3 I n conuertendo inimicũ meũ retrorsum: * C ũ cõuerteris ĩmicos meos retrorsum:
infirmabuntur & peribunt a facie tua.
4 Q uoniã fecisti iudiciũ meũ & causã meam:
sedisti sup thronũ qui iudicas æquitatem.
5 I ncrepasti gentes & perijt impius:
nomen eorum delesti in sæculum & in sæculum sæculi.
6 I nimici defecerunt frameæ in finem:
& ciuitates destruxisti.
7 P erijt memoria eorum cum strepitu:
& dominus in æternum permanet.
8 P arauit in iudicio sedem suam/
& ipe iudicabit orbem terrarũ ĩ ęquitate:
iudicabit populos cum iustitia.
9 E t factus est dominus refugium pauperi:
adiutor in oportunitatib9/ĩ tribulatione.
10 E t sperẽt ĩ te oẽs qui cognoscũt nomẽ tuũ:
quoniã non dereliquisti quęrẽtes te dñe.
11 P sallite domino qui habitat in sion:
annunciate inter gentes mirabilia eius.
12 Q m̃ requirẽs sãguinẽ eorũ memorat9 est:
non est oblitus clamorẽ pauperum.
13 M iserere mei domine:
vide humilitatem meam ab inimicis meis.

¶ Psalmus Dauidi. IX.

COnfitebor tibi DN̄E ĩ toto corde meo: Ain
narrabo omnia mirabilia tua.
L ætabor & exultabo in te:
psallam nomini tuo ALTISSIME. Elion.
C ũ cõuerteris ĩmicos meos retrorsum:
infirmabuntur & peribunt a facie tua.
Q m̃ fecisti iudiciũ meũ & causã meam:
sedisti sup thronũ qui iudicas iustitiam.
I ncrepasti gentes & perijt impius:
nomen eorum delesti in ęternum & in sæculum sæculi.
I nimici defecerunt frameæ in finem:
& ciuitates eorum destruxisti.
P erijt memoria eorum cum sonitu: Aiin
& DOMINVS in æternum permanet.
P arauit in iudicio thronũ suum/
& ipse iudicabit orbem terræ in æquitate:
iudicabit populos in iustitia.
E t factus est DNS refugiũ pauperi: Ain
adiutor in oportunitatib9 ĩ tribulatione.
E t sperent in te qui nouerũt nomen tuum: Ain
qm̃ non dereliquisti quęrẽtes te DOMINE. Ain
P sallite DOMIN̄O qui habitat in sion: Ain
annũciate inter gentes studia eius.
Q m̃ requirens sanguinẽ eorũ recordatus est:
non est oblitus clamorem pauperum.
M iserere mei DOMINE: Aiin
vide humilitatem meam de inimicis meis.

	CONCIL.	VET:	
	Qui exaltas me de portis mortis: vt annunciem oēs laudationes tuas in portis filiæ ſion,	Qui exaltas me de portis mortis: vt annunciem vniuerſas laudes tuas i portis filiæ ſion,	14
Ieſua.	Exultabo in SALVTARI tuo: infixę ſunt gentes in interitu quē fecerunt.	Exultabo ſuper ſalutare tuum: infixę ſũt gẽtes in corruptiõe quã fecerũt.	15
	In laqueo iſto quē abſconderunt: compræhenſus eſt pes eorum.	In muſcipula iſta quam occultauerunt: comprẹhenſus eſt pes eorum.	16
℣.	Cognoſcetur DOMINVS iudicia faciens: in opib⁹ manuū ſuarū cõphẽſ⁹ eſt peccator.	Cognoſcetur dominus iudicia faciens: i opib⁹ manuũ ſuarũ apphẽſ⁹ eſt peccator.	17
Elohim.	Conuertantur peccatores in infernum: omnes gentes quæ obliuiſcuntur DEVM.	Conuertantur peccatores in infernum: omnes gentes quę obliuiſcuntur deum.	18
	Quoniam non in finē obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.	Quia non in finem obliuio erit pauperis: ſed patientia pauperũ non perlet i ẹternũ.	19
℣.	Exurge DÓMINE non confortetur homo: iudicentur gentes in conſpectu tuo.	Exurge domine nõ prẹualeat homo: iudicentur gentes in conſpectu tuo.	20
℣.	Conſtitue DÓMINE legiſlatorem ſuper eos, vt ſciant gentes quoniã homines ſunt.	Conſtitue dñe legiſlatorem ſuper eos: vt ſciant gentes quoniam homines ſunt.	21
℣.	Vt quid DÓMINE receſſiſti longe: deſpicis in oportunitatibus in tribulatione?	Vt quid domine diſceſſiſti longe: deſpicis in oportunitatib⁹ in tribulatiõib⁹?	22
	Dum ſuperbit impius incenditur pauper: cõprẹhendantur in conſilijs quæ cogitant. *	Dum ſuperbit impius accenditur pauper: cõprẹhẽdũt i cogitatiõib⁹ ſuis qb⁹ cogitãt.	23
	Quẽ laudat peccator in deſyderijs aiæ ſuæ: & iniquus benedicitur.	Quẽ laudat peccator i deſyderijs aię ſuæ: & qui iniqua gerit benedicitur.	24
℣.	Exacerbauit DOMINVM peccator: ſecundum multitudinẽ iræ ſuę non quęret.	Irritauit dominum peccator: ſecundũ multitudinẽ iræ ſuę non exquiret.	25
Elohim.	Non eſt DEVS in conſpectu eius: inquinatę ſunt vię illius in omni tempore.	Non eſt deus in conſpectu eius: contaminantur vię eius in omni tempore.	26
	Auferuntur iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum ſuorum dominabitur.	Auferuntur iudicia tua a facie eius: & omnium inimicorũ ſuorum dominabit.	27
	Dixit enim in corde ſuo non mouebor: in generatiõe & generatione ero ſine malo. *	Dixit enim in corde ſuo: nõ mouebor de gñatiõe i gñationẽ ſie malo	28
	Eius maledictiõe os plenum eſt et amaritudine et dolo: ſub lingua eius labor & dolor. *	Cuius maledictiõe os plenũ eſt & amaritudine & dolo: ſub lingua eius labor et dolor.	29
	Sedet in inſidijs cum diuitibus: vt in occultis interficiat innocentem. *	Sedet in inſidijs cum diuitibus in occultis: vt interficiat innocentem.	30
	Oculi eius in pauperem reſpiciunt: inſidiat i abſcõdito quaſi leo in ſpelunca ſua.	Oculi eius in pauperem reſpiciunt: inſidiatur i occulto velut leo in cubili ſuo.	31
	Inſidiatur vt rapiat pauperem: rapiet pauperẽ dũ attrahet eũ i laqueũ ſuũ. *	Inſidiatur vt rapiat innocentem: rapere pauperem dum attrahit eum.	32
	Humiliabit eum / inclinabit & cadet: cum dominatus fuerit pauperum. * *	In muſcipula ſua humiliabit eum: inclinabitur & cadet cũ dñabit pauperum.	33
El.	Dixit enim in corde ſuo oblit⁹ eſt DEVS: auertit faciem ſuam ne videat in finem.	Dixit enim in corde ſuo obliſus eſt deus: auertit faciem ſuam ne videat vſq; in finẽ.	34
℣. El.	Exurge DÑE DEVS et exaltet manus tua: ne obliuiſcaris pauperum.	Exurge dñe deus & exaltetur manus tua: ne obliuiſcaris pauperum in finem.	35
Elohim.	Propter quid irritauit impius DEVM? dixit enim in corde ſuo non requiret.	Propter quid irritauit impius deum? dixit enim in corde ſuo non requiret.	36
	Vides quoniã tu laborẽ & dolorẽ cõſyderas: vt tradas eos in manus tuas.	Vides quoniã tu laborẽ & irã conſyderas: vt tradas eos in manus tuas.	37
	Tibi derelictus eſt pauper: orphano tu eris adiutor.	Tibi derelictus eſt pauper: pupillo tu eris adiutor.	38
	Contere brachium peccatoris & maligni: quæretur peccatum illius & non inuenietur.	Contere brachium peccatoris & maligni: requiretur delictum eius nec inuenietur.	39
℣.	DNS regnabit in æternũ & in ſęculũ ſęculi: peribitis gentes de terra illius.	Dñs regnabit in æternũ & in ſęculũ ſęculi: peribitis gentes de terra illius.	40
℣.	Deſyderiũ pauperũ exaudiuit DOMINVS: prẹparationẽ cordis eorũ audiuit auris tua.	Deſyderium pauperũ exaudiuit dominus: p̃parationẽ cordis eorũ exaudiuit auris tua	41

42 Iudicare pupillo & humili:
vt nō apponat vltra magnificare se homo
super terram.

* Vt iudices pupillo & humili:
vt non apponat vltra magnificare se homo
super terram.

ARGVMENTVM. Psalmus de solicitudine Christi dñi & de vltione gehennæ aduersariorum eius. ¶Conciliatus versu tertio & sexto. Aduerte quarto versu ad normam sermonis nostri ex hebrꝛo etiam posse legi dominus in templo sancto suo: dominus in cœlo throno suo.

¶ Psalmus Dauid. X.

1 IN domino confido/
quomodo dicitis animę meę:
transmigra in montem sicut passer?
2 Quoniã ecce peccatores tetenderunt arcũ/
parauerunt sagittas suas in pharetra:
vt sagittent in obscura luna rectos corde.
3 Quoniam quẽ perfeciſti destruxerunt:
iustus autem quid fecit?
4 Dominus in templo sancto suo:
dominus in cœlo sedes eius.
5 Oculi eius in pauperem respiciunt:
palpebræ eius interrogant filios hominum.
6 Dominus interrogat iustum & impium:
qui autem diligit iniquitatẽ odit aiam suã.
7 Puit super peccatores laqueos:
ignis & sulphur & spiritus procellarũ pars
calicis eorum.
8 Quoniam iustus dñs & iustitias dilexit:
æquitatem vidit facies eius.

¶ Ad victoriam Dauidi. X.

1 IN DOMINO confido/
quomodo dicitis animę meæ:
transmigra in montem sicut passer?
Quoniam ecce peccatores tetenderũt arcũ/
parauerunt sagittas suas in pharetra:
vt sagittent in obscuro rectos corde.
* Quoniam quæ perfeciſti destruxerunt:
iustus autem quid fecit?
DOMINVS in templo sancto suo:
DONINVS in cœlo sedes eius.
Oculi eius in pauperem respiciunt:
palpebræ eius interrogant filios hominũ.
* DOMINVS interrogat iustum:
ipsũ aũt & diligẽtẽ iniquitatem odit aia ei9.
Puet super peccatores laqueos:
ignis/sulphur & spiritus procellarũ pars ca
licis eorum.
Qm̃ iustus DOMINVS & iustitias dilexit:
æquitatem vidit vultus eius.

ARGVMENTVM. Psalmus/piorum ad deũ cõfugiũ malitia carnalĩũ completa. Remediũ per deum Christo domino salutari missũ/& liberatio per eum. ¶Conciliatus versu septimo.

¶Canticum Dauid. XI.

1 SAluũ me fac dñe qm̃ defecit sanctus:
quoniam diminutę sunt veritates a filijs hominum.
2 Vana locuti sũt vnuſquiſq; ad proximũ suũ:
labia dolosa in corde & corde locuti sunt.
3 Dispdat dominus vniuersa labia dolosa:
linguam magniloquam.
4 Qui dixerũt liguam nostrã magnificabim9/
labia nostra apud nos sunt:
quis noſter dominus est?
5 Propter miseriã inopũ & gemitũ pauperum:
nunc exurgam dicit dominus.
6 Ponam in salutari:
fiducialiter agam in eo.
7 Eloquia domini eloquia casta:
argẽtum igne examinatũ terrę/purgatũ septuplum.
8 Tu dñe seruabis nos & custodies nos:
a generatione hac in æternum.
9 In circuitu impij ambulant:
scdm altitudinẽ tuã multiplicaſti filios hoim.

¶Canticum Dauidi. XI.

1 SAluũ me fac DN̄E/qm̃ defecit sãctus:
quoniã diminutę sunt veritates a filijs hominum.
Vana locuti sũt vnuſquiſq; ad proximũ suũ:
labia dolosa in corde et corde locuti sunt.
Disperdat DN̄S vniuersa labia dolosa:
& linguam magniloquam.
Qui dixerunt liguã nostrã magnificabim9/
labia nostra a nobis sunt:
quis noſter DOMinus est?
Ponam in SALVTARI:
fiducialiter agam in eo.
Eloquia DOMINI eloquia casta:
* argentum igne examinatum/ probatũ terra/purgatum septuplum.
Tu DN̄E seruabis nos & custodies nos:
a generatione hac in æternum.
In circuitu impij ambulant:
scdm altitudinẽ tuã mltiplicaſti filios hoim

Adon.

Iesũa.

ARGVMENTVM. Psalmus/spiritualis deprecatio pro populo hebraico vt respiciat et exultet in Messiah salutari suo. ¶Conciliatus versu primo.

¶ Psalmus Dauid. XII.

1 VSquequo dñe obliuiſceris me in finẽ:
quousq; auertis factẽ tuã a me?
2 Quãdiu ponã consilia in anima mea:
dolorem in corde meo per diem?

¶Psalmus Dauidi. XII.

* VSq;quo DN̄E obliuiſceris me ī finẽ:
vsquequo auertes faciem tuã a me?
Quãdiu ponã cõsilia in anima mea:
dolorem in corde meo per diem?

CONCIL.		VET.	
Eloha.	V sq̃quo exaltabitur ĩimicus meus sup me? respice & exaudi me.DN̄EDEVS meus,	V sq̃quo exaltabit ĩimicus me⁹ super me? respice & exaudi me dn̄e de⁹ meus,	3
	Illumia oc'os meos ne vnq̃ obdormiã ĩ morte ne qñ dicat ĩimic⁹ ꝑualui aduersus eum,	Illumia oc'os meos ne vnq̃ obdormiãt ĩ morte ne qñ dicat ĩimic⁹ me⁹ ꝑualui aduersꝰ eũ,	4
	Q ui tribulant me exultabunt si mot⁹ fuero: ego autem in misericordia tua speraui,	Q ui tribulãt me exultabũt si mot⁹ fuero: ego autẽ in tua misericordia speraui,	5
Iesua.	E xultabit cor meum in SALVTARI tuo/ cantabo DOMINO q bona tribuit michi:	E xultabit cor meũ in salutari tuo/ cãtabo domino qui bona tribuit michi:	6
	— & psallam nomini domini altissimi, ✦✦	& psallam nomini domini altissimi,	
	ARGVMENTVM. Psalmus de populo insipiẽti & dato in reprobum sensũ q⁹ tẽp⁹ visitatiõnis sue nõ agnouerit/& doctrinam pacis respuerit/negauerit⁹ ipsũ esse deũ imo et patrẽ et filiũ et spiritum sc̃tum, et de vocatione eius ad veri cognitionem in fine temporum. ℂCõciliatus versu decimo.		
	ℂPsalmus Dauidi. XIII.	ℂPsalmus Dauid. XIII.	
Elohim.	D Ixit insipiens in corde suo: non est DEVS.	D Ixit imprudens in corde suo: non est deus.	1
	C orrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis: non est qui faciat bonum/	C orrupti sũt & abominabiles facti sũt in affectionibus suis: non est qui faciat bonum/	2
	— non est vsq; ad vnum. ✦✦	non est vsq; ad vnum.	
Elohim.	DN̄S de cœlo prospexit super filios hoim: vt videat si est intelligẽs aut requrẽs DEVM,	Dn̄s de cœlo prospexit sup filios hominum: vt videat si est intelligẽs aut requrẽs deum,	3
	Oẽs declinauerũt/simul inutiles facti sunt: nõ est qui faciat bonũ/nõ est vsq; ad vnum,	Oẽs declinauerũt/simul iutiles facti sunt: nõ est qui faciat bonũ/nõ est vsq; ad vnum,	4
	— S epulcrum patens est guttur eorum/ linguis suis dolose agebant: venenũ aspidum sub labijs eorum,	S epulcrum patens est guttur eorum/ linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labijs eorum,	5
	Quorũ os maledictiõe et amaritudie plenũ ẽ: veloces pedes eorũ ad effũdẽdũ sãguinẽ,	Quorũ os maledictiõe et amaritudie plenũ ẽ: veloces pedes eorũ ad effundẽdũ sãguinẽ,	6
	C ontritio & infœlicitas in vijs eorũ/ & viam pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum, ✦✦	C õtritio & infœlicitas in vijs eorum/ & viam pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum,	7
	N õne cognoscẽt oẽs qui operanr̃ iniquitatẽ: qui deuorãt plebẽ meã sicut escã panis?	Nonne cognoscẽt oẽs qui operãt iniquitatẽ: qui deuorant populũ meũ sicut cibũ panis?	8
	DOMINVM non inuocauerunt: illic trepidauerunt timore/	Dominum non inuocauerunt: illic trepidauerũt timore/	9
	— vbi non erat timor, ✦✦	vbi nõ erat timor,	
Elohim. Iesua.	Q uoniã DEVS in generatione iusta est: cõsiliũ iopis cõfudistis qm̃ DN̄S spes eio⁹ ẽ,	✱ Quoniã dñs in generatione iusta est: cõsiliũ iopis cõfudistis qm̃ dñs spes eius est,	10
	Q uis dabit ex sion SALVTARE Israel/ cũ auerterit DN̄S captiuitatẽ plebis suæ: exultabit Iacob & lętabitur Israel,	Quis dabit ex sion salutare Israel/ cũ auerterit dñs captiuitatẽ plebis suæ: exultabit Iacob & lętabitur Israel,	11
	ARGVMENTVM. Psalmus de conuersatione Christi domini/& quis eum imitans ad eundem conscendet in regnum cœlorum,		
	ℂPsalmus Dauidi. XIIII.	ℂPsalmus Dauid. XIIII.	
	D N̄E qs habitabit in tabernaculo tuo: aut qs requiescet ĩ mõte sancto tuo?	D Omie qs pegrinabit ĩ tabernaculo tuo & quis requiescet in mõte sancto tuo?	1
	Q ui ingreditur sine macula: & operatur iustitiam,	Q ui ingreditur sine macula: & operatur iustitiam,	2
	Q ui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua,	Q ui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua,	3
	N ec fecit proximo suo malum: & opprobrium non accepit aduersus proximos suos,	Nec fecit proximo suo malum: & opprobrium non accepit aduersus proximos suos,	4
	A d nichilũ deduct⁹ ẽ ĩ cõspectu eio⁹ malign⁹: timentes autem DOMINVM glorificat,	A d nichilũ deduct⁹ ẽ ĩ cõspectu eio⁹ malign⁹: timentes autem dominum glorificat,	5
	Q ui iurat proximo suo & non decipit/	Q ui iurat proximo suo & non decipit/	6

qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram:
& munera ſuper innocentes non accepit.
7 Qui facit hæc:
non commouebitur in ęternum.

qui pecuniam ſuam nō dedit ad vſuram:
& munera ſuper innocentem non accepit.
Qui facit hæc:
non mouebitur in æternum.

ARGVMENTVM. Pſalmus de Chriſto precante & faciente ſemper voluntatem patris/ patre eum mirificante/ vocatione gentium poſt multiplicatum idololatriæ cultū/ Chriſti hæreditate/ reuocatione eius ab inferis/ & incorrupti corporis reſumptiōe & ſempiterna in dextera diuinæ virtutis/ eius clarificatione. ℂConciliatus verſu primo.

ℂPſalmus Dauid. XV.

1 COnſerua me dñe quoniã in te ſpeaui/
dixi domino deus meus es tu:
quoniã bonorū meorum non eges. *
2 Sanctis qui ſunt in terra eius:
mirificauit oēs volūtates meas in illis.
3 Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum:
poſtea accelerauerunt.
4 Nō cōgregabo cōuēticula eorū de ſāguinib⁹:
nec memor ero nominū eorū p labia mea.
5 Dñs pars hæreditatis meę & calicis mei:
tu es qui reſtitues michi hęreditatē meā.
6 Funes ceciderunt michi in prędaris:
etenim hæreditas mea prędara eſt michi.
7 Benedicā dñm qui michi tribuit intellectū:
inſuper & vſq; ad noctem emendauerunt
me renes mei.
8 Prouidebā dñm i cōſpectu meo ſemper:
quoniã a dextris eſt michi ne cōmouear.
9 Propter hoc iocundatū eſt cor meum/
& exultauit lingua mea:
inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.
10 Quoniã nō dereliques aiam meā i inferno:
neq; dabis ſanctū tuū videre corruptionē.
11 Notas michi feciſti vias vitæ/
adimplebis me lætitia cum vultu tuo:
delectationes in dextera tua vſq; in finem.

ℂPſalmus Dauidi. XV. El.

1 COnſerua me DN̄E qm̄ ſperaui in te/ ℣ Adonai
dixi DOMINO DEVS meus es tu:
quoniã bonū michi nō eſt præter te.
2 Sanctis qui ſunt in terra eius:
mirificauit omnes voluntates meas in eis.
3 Multiplicatę ſunt infirmitates eorum:
poſtea accelerauerunt.
4 Nō cōgregabo cōuēticula eorū de ſāguinib⁹:
nec memor ero nominū eorū p labia mea.
5 DN̄S pars hæreditatis meę & calicis mei: ℣
tu es qui reſtitues hæreditatē meā michi.
6 Funes ceciderunt michi in prædaris:
etenim hæreditas mea præclara eſt michi.
7 Benedicā DN̄M qui tribuit michi intellectū: ℣
inſuper & vſq; ad noctem increpuerunt me
renes mei.
8 Prouidebā DN̄M in conſpectu meo ſemper: ℣
quoniã a dextris eſt michi ne cōmouear.
9 Propter hoc lætatū eſt cor meū/
& exultauit lingua mea:
inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.
10 Quoniã nō dereliques aiam meā in inferno:
nec dabis ſanctū tuū videre corruptionem.
11 Notas michi feciſti vias vitæ/
adimplebis me lætitia cum vultu tuo:
delectationes in dextera tua vſq; in finem.

ARGVMENTVM. Pſalmus/ oratio pij populi perſecutionibus & afflictionibus preſſi faciē dei & Chriſti eius videre deſyderantis. ℂConciliatus verſu vndecimo & quartodecimo.

ℂPſalmus Dauid. XVI.

1 EXaudi domine iuſtitiam meam:
intende deprecationi meæ.
2 Auribus percipe orationem meam;
non in labijs doloſis.
3 A vultu tuo iudiciū meum prodeat:
oculi mei videant æquitatem.
4 Probaſti cor meū & viſitaſti nocte:
igne me examinaſti & nō eſt inuēta i me iīqtas.
5 Vt non loquatur os meū opera hominū:
propter verba labiorū tuorum ego cuſtodiui vias duras.
6 Ad perficiēdos greſſ⁹ meos in ſemitis tuis:
vt non moueantur veſtigia mea.
7 Ego clamaui quoniã exaudiſti me deus:
iclina aurē tuā michi & exaudi verba mea.
8 Mirifica miſericordias tuas:
qui ſaluos facis ſperantes in te.
9 Areſiſtētib⁹ dexterę tuæ cuſtodi me dñe:
vt pupillam oculi.

ℂOratio dauidi. XVI.

1 EXaudi DOMINE iuſtitiam meam: ℣
intende deprecationem meam.
2 Auribus percipe orationem meam:
non in labijs doloſis.
3 De vultu tuo iudiciū meū prodeat:
oculi tui videant æquitates.
4 Probaſti cor meū & viſitaſti nocte:
igne me examinaſti & nō ē inuēta i me iīqtas.
5 Vt non loquatur os meū opera hominū:
propter verba labiorū tuorū ego cuſtodiui vias duras.
6 Perfice greſſus meos in ſemitis tuis:
vt non moueantur veſtigia mea.
7 Ego clamaui qm̄ exaudiſti me DEVS: El.
iclina aurē tuā michi & exaudi verba mea.
8 Mirifica miſericordias tuas:
qui ſaluos facis ſperantes in te.
9 Areſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi me:
vt pupillam oculi.

CONCIL.	VET.	
Sub vmbra alarũ tuarũ protege me: a facie impiorũ qui me afflixerũt.	In tegmine alarũ tuarũ protege me: a facie impiorũ qui me afflixerũt.	10
Inimici mei animã meã circũdederunt/ adipe ſuo concluſerunt: os eorũ locutũ eſt ſuperbiã.	Inimici mei animã meã circũdederunt/ ✱ adipem ſuũ concluſerunt: os eorũ locutũ eſt ſuperbiam.	11
Proiſciẽtes me nũc circũdederunt me: oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrã.	Proiſcientes me nunc circũdederunt me: oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.	12
Suſceperũt me ſicut leo paratus ad prædã: & ſicut catulus leonis habitans in abditis.	Suſceperũt me ſicut leo paratus ad prædam: & ſicut catulus leonis habitãs in occultis.	13
Exurge DNE prꝛeueni eos & ſupplãta eos/ eripe animã meã ab impio framea tua: ab inimicis manus tuæ.	✱ Exurge dñe prꝛeueni eos & ſubuerte eos/ ✱ erue animã meã ab impiꝫ: frameã tuã ab inimicis manus tuæ.	14
DNE a paucis de tra diuide eos ĩ vita eorũ: de abſcõditis tuis adipletꝰ eſt vẽter eorũ.	Dñe pdẽs de terra diſpartire eos ĩ vita eorũ: & de abſcõditis tuis adipletꝰ eſt vẽter eorũ.	15
Saturati ſunt filiis: & dimiſerũt reliquias ſuas paruulis ſuis.	Saturati ſunt porcina: & reliquerunt reliquias paruulis ſuis.	16
Ego aũt in iuſtitia apparebo cõſpectui tuo: ſatiabor cũ apparuerit gloria tua.	Ego aũt ĩ tua iuſtitia apparebo ĩ cõſpectu tuo ſatiabor dũ manifeſtabitur gloria tua.	17

ARGVMENTVM. Pſalmus de Chriſto dño ſecũdũ infirmitatẽ carnis aſſũptę opẽ a patre et tota diuinitate poſcẽte/ſignis in paſſione/ereptione eius ab vniuerſis malis/ aſſũpta fortitudine ad debellandos oẽs aduerſarios eius & cõtra de indeficiẽti miſeratione in ſeruos eius. ¶Cõciliatꝰ verſu nono/quitodecimo/viceſimotertio/viceſimoſexto/viceſimonono/quadrageſimoquarto/quadrageſimoquinto & quinquageſimoquarto. ¶Et aduerte triceſimoquito verſu interpretes vocabulũ SVR vertiſſe deũ/Hieronymũ aũt fortẽ. Sed verſu quiquageſimo tã Hieronymus q̃ interpretes verterunt deũ. ¶Quinquageſimoquinto verſu non ꝓ prĩmo & typico ſed pro ſecundo & vero Dauid/de quo Hieremias. ſeruient domino deo ſuo & Dauid regi ſuo quem ſuſcitabo eis. Et Ezechiel. non erunt vltra duæ gentes nec diuidentur amplius in duo regna/neq; polluentur vltra in idolis ſuis. & ero eis deus & ſeruus meus Dauid rex ſuper eos & paſtor vnus erit omniũ eorum.

¶Seruo domini Dauidi. XVII.	¶Pſalmus dauid. XVII.	
Diligã te DOMINE fortitudo mea: DOMINVS firmamẽtũ meum et refugiũ meũ & liberator meus.	Diligã te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum & refugiũ meũ & liberator meus.	1
El. DEVS meus adiutor meus: & ſperabo in eũ.	Deus meus adiutor meus: & ſperabo in eum.	2
Protector meus & cornu ſalutis meæ: & ſuſceptor meus.	Protector meus & cornu ſalutis meæ: & redemptor meus.	3
Laudans inuocabo DOMINVM: & ab inimicis meis ſaluus ero.	Laudans inuocabo dominũ: & ab inimicis meis ſaluus ero.	4
Circũdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis cõturbauerũt me.	Circũdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis cõturbauerũt me.	5
Dolores inferni circũdederunt me: prꝛeoccupauerunt me laquei mortis.	Dolores inferni circũdederunt me: prꝛeuenerunt me laquei mortis.	6
In tribulatione mea inuocaui DOMINVM: Eloha. & ad DEVM meum clamaui.	Et in preſſura mea inuocaui dominum: & ad deum meum clamaui.	7
Et exaudiuit de tẽplo ſãcto ſuo vocẽ meã: & clamor meus in conſpectu eius introiuit in aures eius.	Et exaudiuit de tẽplo ſancto ſuo vocẽ meã: & clamor meus in conſpectu eius introiuit in aures eius.	8
Commota eſt & contremuit terra/ fũdamẽta mõtiũ cõturbata ſũt & cõmota ſũt: quoniam iratus eſt.	Et cõmota eſt & cõtremuit terra/ et fũdamẽta mõtiũ cõturbata ſũt et cõmota ſũt ✱ quoniam iratus eſt.	9
Aſcendit fumus in ira eius/ & ignis a facie eius exarſit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo.	Aſcendit fumus in ira eius/ & ignis a facie eius exardeſcit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo.	10
Inclinauit cœlos et deſcendit: et caligo ſub pedibus eius.	Et inclinault cœlos et deſcendit: et caligo ſub pedibus eius.	11
Et aſcẽdit ſuper cherubim et volauit:	Et aſcendit ſuper cherubim et volauit:	12

volauit ſuper penn̄as ventorū.
13 Et poſuit tenebras latibulū ſuū i circuitu eiꝰ:
tabernaculū eius tenebroſa aqua ī nubi-
bus aeris.
14 Pꝛę fulgore ī cōſpctū eiꝰ nubes ſp̄iꝰ trāſierūt
grādo & carbones ignis.
15 Et intonuit de cœlo dominus/
& altiſſimus dedit vocē ſuā:
16 Et emiſit ſagittas ſuas & diſperſit eos:
& coruſcatiōes mltiplicauit & cōtbauit eos
17 Et apparuerunt fontes aquarū:
& reuelata ſunt fundamenta orbis terrarū.
18 Ab increpatione tua domine:
ab inſpiratione ſpiritus træ tuæ.
19 Miſit e ſūmo & accepit me:
& aſſumpſit me de multitudine aquarū.
20 Eruit me de inimicis meis fortiſſimis/
et ab iꝭs qui oderunt me:
quoniā confortati ſunt ſuper me.
21 Præuenerunt me in die afflictionis meæ:
& factus eſt dn̄s firmamentū meū.
22 Et eduxit me in latitudinē:
eruit me quoniā voluit me.
23 Et retribuet michi dn̄s ſcdm iuſtitiā meā:
& ſecundū puritatem manuum mearū
retribuet michi.
24 Quia cuſtodiui vias domini:
nec impie geſſi a deo meo.
25 Q̄m oia iudicia eiꝰ ī cōſpectu meo ſūt ſ̄ep:
& iuſtitias eius nō reppuli a me,
26 Et ero immaculatus cū eo:
et obſeruabo me ab iniquitate mea.
27 Et retribuet michi dn̄s ſecūdū iuſtitiā meā:
et ſecundū puritatem manuum mearum
in conſpectu oculorum eius.
28 Cum ſancto ſanctus eris:
et cum viro innocente innocens eris.
29 Et cū electo electus eris:
et cū peruerſo peruerſus eris.
30 Quoniā tu populū humilē ſaluū facies:
et oculos ſuperborū humiliabis.
31 Q̄n tu illuminabis lucernā meā domine:
deus meus illumina tenebras meas.
32 Quoniā a te eruar a tentatione:
et in deo meo tranſgrediar murū.
33 Deus meus imaculata via eius/
eloquia domini igne examinata:
protector eſt omniū ſperantiū in ſe.
34 Quoniā quis deus præter dominū:
aut quid deus præter deum noſtrum?
35 Deus qui præcinxit me virtute:
et poſuit immaculatā viam meam.
36 Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruī:
et ſuper excelſa ſtatuet me.
37 Qui docet manus meas ad prælium:
et poſuiſti vt arcū æreum brachia mea.

volauit ſuper pennas ventorum.
Et poſuit tenebras latibulū ſuū i circuitu eiꝰ:
tabernaculum eius tenebroſa aqua in nubi-
bus aeris.
Præ fulgore ī cōſpectu eiꝰ nubes tranſierunt:
grando & carbones ignis.
Et intonuit de cœlo DOMINVS/ ℣.
& ALTISSIMVS dedit vocem ſuam: Elion.
∗ grandinē & carbones ignis.
Et miſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos:
fulgura multiplicauit & cōturbauit eos.
Et apparuerunt fontes aquarum:
& reuelata ſunt fundamenta orbis terrarū. ℣.
Ab increpatione tua DOMINE: ℣.
ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ.
Miſit de ſummo & accepit me:
& aſſumpſit me de aquis multis.
Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis/
et ab iꝭs qui oderunt me:
quoniam confortati ſunt ſuper me.
Præuenerunt me in die afflictionis meæ:
& factꝰ eſt DOMINVS ꝓtector meus. ℣.
Et eduxit me in latitudinē:
ſaluum me fecit quoniā voluit me.
∗ Et retribuit michi DN̄S ſecūdū iuſtitiā meā: ℣.
& ſecundū puritatē manuum mearum
retribuit michi.
Quia cuſtodiui vias DOMINI: ℣.
nec impie geſſi a DEO meo. Eloha.
Q̄m oia iudicia eius in cōſpectu meo:
et iuſtitias eius non reppuli a me.
∗ Et fui immaculatus cum eo:
et obſeruaui me ab iniquitate mea.
Et retribuit michi DN̄S ſecūdū iuſtitiā meā: ℣.
et ſecūdum puritatem manuum mearum
in conſpectu oculorum eius.
Cum ſancto ſanctus eris:
et cum viro innocente innocens eris.
∗ Et cum electo eliges:
∗ et cū peruerſo peruertes.
Quoniā tu populū humilē ſaluū facies:
et oculos ſuperborū humiliabis.
Q̄m tu illuminas lucernā meā DOMINE: ℣.
DEVS meus illumina tenebras meas. Eloha.
Quoniā in te eripiar a tentatione:
et in DEO meo tranſgrediar murum. Eloha.
DEVS meus impolluta via eius/ El.
eloquia DOMINI igne examinata: ℣.
protector eſt omnium ſperantium in ſe.
Q̄m quis DEVS præter DOMINVM: Elohim ℣.
aut quis DEVS præter DEVM noſtrum? Sur Elohe
DEVS qui præcinxit me virtute: El.
et poſuit immaculatā viam meam.
Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruorum:
∗ et ſuper excelſa ſtatuit me.
Qui docet manus meas ad prælium:
et poſuiſti vt arcum æreum brachia mea.

CONCIL.	VET.	
Et dediſti michi protectionẽ ſalutis tuæ: et dextera tua ſuſcepit me.	Et dediſti michi protectionẽ ſalutis tuæ: & dextera tua ſuſcepit me.	38
— Et diſciplina tua correxit me in finẽ: ✦✦ & diſciplina tua ipſa me docebit.	Et diſciplina tua me direxit in finem: & diſciplina tua ipſa me docebit	39
Dilataſti greſſus meos ſubtus me: & non ſunt infirmata veſtigia mea.	Dilataſti greſſus meos ſubter me: & non ſunt infirmata veſtigia mea.	40
Perſequar inimicos meos & cõphẽdã illos: & nõ conuertar donec deficiant.	Perſequar inimicos meos & cõphẽdã illos: & nõ cõuertar donec deficiant.	41
Confringam illos nec poterunt ſtare: cadent ſubtus pedes meos.	Confringã illos nec poterunt ſtare: cadent ſubtus pedes meos.	42
Et præcinxiſti me virtute ad bellum: & ſupplãtaſti inſurgẽtes in me ſubtus me.	Et præcinxiſti me virtute ad bellũ: ſupplãtaſti inſurgentes in me ſubter me.	43
Inimicorũ meorũ dediſti michi dorſũ: et odientes me diſperdidiſti.	✻ Et inimicos meos dediſti michi dorſum: & odio habentes me diſperdidiſti.	44
Clamabũt nec erit q̃ ſaluos faciat ad DN̄M nec exaudiet eos.	✻ Clamauerũt nec erat q̃ ſaluos faceret ad dñm: nec exaudiuit eos.	45
Et cõminuã eos vt puluerẽ ante faciẽ vẽti: vt lutũ platearũ delebo eos.	Et cõminuã illos vt puluerẽ ante faciẽ venti: vt lutum platearũ delebo eos.	46
Eripies me de contradictionibus populi: conſtitues me in caput gentiũ.	Erues me de cõtradictionibus populi: conſtitues me in caput gentium.	47
Populus quẽ non cognoui ſeruiuit michi: in auditu auris obediuit michi.	Populus quẽ non cognoui ſeruiuit michi: in auditu auris obediuit michi.	48
Filij alieni mentiti ſunt michi/ filij alieni inueterati ſunt: & claudicauerunt a ſemitis ſuis.	Filij alieni mentiti ſunt michi/ filij alieni inueterauerunt: & claudicauerunt a ſemitis ſuis.	49
Sur. Viuit DOMINVS & bñdictus DEVS meꝰ: Elohe. & exaltetur DEVS ſalutis meæ.	Viuit dominus & benedictus deus meus: & exaltetur deus ſalutis meæ.	50
EL. DEVS qui das vindictas michi/ & ſubdis populos ſub me: liberator meus de inimicis meis iracũdis.	Deus qui das vindictas michi/ & ſubdis populos ſub me: liberator meꝰ de inimicis meis iracundis.	51
Et ab inſurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.	Ab inſurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.	52
Propterea cõfitebor tibi ĩ natiõibus DN̄E: & nomini tuo pſalmũ dicã.	Propterea confitebor tibi in gẽtibus dñe: & nomini tuo pſallã.	53
Magnificãs ſalutes regis eius/ et faciẽti miam CHRISTO ſuo Dauid: & ſemini eius vſq; in ſæculũ.	✻ Magnificans ſalutes regis ipſius/ & faciẽs miſericordiã Chriſto ſuo Dauid: & ſemini eius vſq; in ſæculum.	54
Meſiah.		

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/de cœleſti manifeſtatione aduentus Chriſti domini per angelos & ſtellam/noua lege/annunciatione eius per vniuerſam terrã/apoſtolis/cõuerſatione Chriſti in terris/aſcenſione/de diuini ignis & ſpiritus ſancti diffuſione/ nouæ legis puritate/ eius obſeruatione & præmiatione. ℭCõcliatꝰ verſu tertio.

ℭ Pſalmus Dauidi. XVIII.	ℭ Pſalmus Dauid. XVIII.	
El. Coeli enarrant gloriam DEI: & opa manuũ eiꝰ ãnũciat firmamẽtũ.	Coeli enarrant gloriã dei: & opa manuũ eiꝰ annũciat firmamẽtũ.	1
Dies diei eructat verbũ: & nox nocti indicat ſcientiam.	Dies diei eructat verbum: & nox nocti annunciat ſcientiam.	2
Non ſunt loquelæ neq; ſermones: a quibus non audiantur voces eorum.	Non ſunt loquelę neq; ſermones: ✻ quorum non audiantur voces eorum.	3
In omnem terram exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum:	In omnem terram exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.	4
In ſole poſuit tabernaculum ſuum: & ipſe tanq̃ ſpõſus pcedẽs de thalamo ſuo.	In ſole poſuit tabernaculum ſuum: et ipſe tanq̃ ſpõſus pcedẽs de thalamo ſuo.	5
Exultauit vt gigas ad currendã viam: a ſummo cœlo egreſſio eius.	Exultauit vt gigas ad currendam viam: a ſummo cœlo egreſſio eius.	6
Et occurſus eius vſq; ad ſummum eius: nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius.	Et occurſus eius vſq; ad ſummum eius: nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius.	7
Lex DOMINI ĩmaculata cõuertens aĩas:	Lex domini immaculata conuertẽs animas:	8

testionũ dñi fidele sapiẽtiã pstãs paruulis.
9 Iustitiæ dñi rectę lætificãtes corda:
pceptũ domini lucidũ illuminãs oculos.
10 Timor dñi castꝰ permanẽs in sęculũ sęculi:
iudicia dñi vera iustificata in idipsum.
11 Desyderabilia sup aurũ et lapidẽ pciosũ mltũ
& dulciora super mel & fauũ.
12 Etenim seruus tuus custodit ea:
in custodiendo illa retributio multa.
13 Delicta quis intelligit?
ab occultis meis mũda me domine:
& ab alienis parce seruo tuo.
14 Si mei nõ fuerit dñati/tunc imaculatus ero:
& emũdabor a delicto magno.
15 Et erunt vt cõplaceãt eloquia oris mei:
& meditatio cordis mei i cõspectu tuo sẽp.
16 Domine adiutor meus:
& redemptor meus.

testionũ DN̄I fidele saplẽtiã pstãs puulis.
Iustitię DOMINI rectę lętificantes corda:
præceptũ DN̄I lucidũ illuminãs oculos.
Timor DN̄I sanctus permanet i sęculũ sæculi:
iudicia DN̄I vera iustificata i semetipsa.
Desyderabilia sup aurũ & lapidẽ pcioſũ mltũ
& dulciora super mel et fauum.
Etenim seruus tuus custodit ea:
in custodiendis illis retributio multa.
Delicta quis intelligit?
ab occultis meis munda me:
& ab alienis parce seruo tuo.
Si mei non fuerint dñati/tunc imaculatꝰ ero:
& emũdabor a delicto maximo.
Et erunt vt cõplaceãt eloquia oris mei:
& meditatio cordis mei in cõspectu tuo sẽp
DOMINE adiutor meus:
& redemptor meus,

ARGVMENTVM. Psalmus/optatio qꝫ Christo cuncta forent prosperа/ qꝫ a deo omnes petitiones eius exaudirentur/& tandẽ eius inuocatio. ¶Concillatus versu decimo. Et aduerte illic vocabulo MELECH regem significante additam particulam HA nichil argumento esse regem obliqui esse casus/& ideo dicendum esse regem. nã & in principio psalmorũ sic additur vocabulo IS id est vir/& dicitur HAIS & exponitur vir. Et Paulus etiam Hebræus manifeste ostendit non esse articulum obliqui.

¶Psalmus Dauid. XIX.
1 EXaudiat te dñs in die tribulationis:
protegat te nomen dei Iacob.
2 Mittat tibi auxiliũ de sancto:
& de sion tueatur te.
3 Memor sit omnis sacrificij tui:
& holocaustum tuum pingue fiat.
4 Tribuat tibi secundũ cor tuum:
& omne consiliũ tuum cõpleat.
5 Exultabimus in salutari tuo:
et in noie dñi dei nostri magnificabimur.
6 Impleat dominus omnes petitiones tuas:
nunc cognoui quoniam saluum fecit dominus Christum suum.
7 Exaudiet illum de cœlo sancto suo:
in potentatibus salus dexteræ eius.
8 Hi in curribus et hi in equis:
nos autẽ i noie dñi dei nostri exultabimꝰ.
9 Ipsi obligati sunt et ceciderunt:
nos vero surreximus et erecti sumus.
10 Domine saluũ fac regem:
et exaudi nos in die qua inuocauerimꝰ te.

¶Psalmus Dauidi. XIX.
EXaudiat te DN̄S in die tribulationis: ✠
protegat te nomen dei Iacob.
Mittat tibi auxilium de sancto: Elohe.
& de sion tueatur te.
Memor sit omnis sacrificij tui:
& holocaustũ tuum pingue fiat.
Tribuat tibi secundum cor tuum:
et omne consilium tuũ confirmet.
Lętabimur in SALVTARI tuo: Iesua.
et in noie DEI nostri magnificabimur. Elohe.
Impleat DN̄S omnes petitiones tuas: ✠
nunc cognoui quoniam saluum fecit DOMINVS CHRISTVM suum. ✠ Messiah:
Exaudiet illum de cœlo sancto suo:
in potentatibus salus dexterę eius.
Hi in curribus et hi in equis:
nos aũt in noie DN̄I DEI nostri inuocabimꝰ. ✠
Ipsi obligati sunt et ceciderunt: Elohe.
nos autem surreximus et erecti sumus.
✱DOMINE saluum fac/ rex exaudi nos: ✠
in die qua inuocauerimus te.

ARGVMENTVM. Psalmus de exauditione Christi/et benedictione eius et gloria in annorũ æternitate/benedictionis ab eo consecutione/et aduersariorũ eius confusione.

¶Psalmus Dauid. XX.
1 DOmine in virtute tua lætabitur rex:
et super salutare tuum exultabit vehementer.
2 Desyderium animæ eius dedisti ei:
& volũtate labiorũ eius non fraudasti eũ.
3 Qm̃ pueniſti eũ in bñdictiõibus dulcedinis:
posuisti i capite eiꝰ coronã de lapide pcioso
4 Vitã petijt et dedisti ei:

¶Psalmus Dauidi. XX.
DOMINE in virtute tua lętabitur rex: ✠
et sup SALVTARE tuũ exultabit vehementer. Iesua.
Desyderium cordis eius tribuisti ei:
voluntate labiorũ eius non fraudasti eum.
Qm̃ pueniſti eũ in benedictiõibꝰ dulcedinis:
posuisti i capite eiꝰ coronã de lapide pcioso
Vitam petijt a te et tribuisti ei:

CONCIL.		VET.	
	lõgitudinẽ dierũ ĩ ſcĩm & ĩ ſæculũ ſęculi.	lõgitudinẽ dierũ ĩ ſęculũ & in ſęculũ ſęculi.	
Ieſua.	M agna eſt gloria eius ĩ SALVTARI tuo: gloriã & magnũ decorẽ impones ſup eũ.	M agna eſt gloria eius in ſalute tua: gloriã & magnũ decorẽ impones ſuper eũ.	5
	Q m̃ dabis eũ in benedictionẽ ĩ ſæculũ ſeculi: lætificabis eũ in gaudio cũ vultu tuo.	Q m̃ dabis ei benedictionẽ in ſæculũ ſæculi: lętificabis eũ in gaudio cũ vultu tuo.	6
℣ Elion.	Q uoniam rex ſperat in DOMINO: & in mia ALTISSIMI nõ cõmouebitur.	Q uoniam rex ſperat in domino: & in altiſſimi miſericordia nõ cõmouebit.	7
	I nueniatur manus tua oibus inimicis tuis: dextera tua inueniat oẽs qui te oderunt.	I nueniatur manus tua oibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderũt.	8
℣	P ones eos vt clibanũ ignis ĩ tpe vultꝰ tui/ DOMINVS in ira ſua conturbabit eos: & deuorabit eos ignis.	Pones eos vt clibanũ ignis ĩ tẽpore vultꝰ tui/ dominus in ira ſua conturbabit eos: & deuorabit eos ignis.	9
	F ructũ eorũ de terra perdes: & ſemẽ eorũ a filijs hominum.	F ructum illorum de terra perdes: & ſemen eorum a filijs hominum.	10
	Q uoniam declinauerunt in te mala: cogitauerũt cõſilia q̃ nõ potuerũt ſtabilire.	Q uoniam declinauerũt in te mala: cogitauerũt cõſiliũ qđ nõ potuerũt ſtabilire	11
	Q uoniã pones eos dorſum: in reliquijs tuis prẽparabis vultum eorũ.	Q uoniam pones eos dorſum: in reliquijs tuis præparabis vultũ eorum.	12
℣	E xaltare DOMINE in virtute tua: cãtabimus & pſallemus virtutes tuas.	E xaltare domine in virtute tua: cantabimus et pſallemus virtutes tuas.	13

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio domini ad patrem & diuinitatem in paſſione myſteria paſſionis continens/exhortatio ad laudẽ diuinorũ/de cibo vitã æternã prẽſtante pauperib⁹ in memoriã paſſionis eius ordinato/vero cultu dei per vniuerſũ orbẽ recipiendo/& noua iuſtitię lege & nouo populo. ¶ Cõciliatus verſu primo/ ſecundo & triceſimotertio. ¶ Domin⁹ in fine pſalmi obelo iugulari debet etiam in tralatione hebraica Hieronymi.

¶ Pſalmus Dauidi. XXI.		¶ Pſalmus Dauid. XXI.	
El.El.	D Eꝰ meꝰ DEꝰ meꝰ ⸗ reſpice ĩ me ⁘ quare me dereliquiſti/ lõge a ſalute mea verba delictorum meorum.	D Eus deus meus reſpice in me/ quare me dereliquiſti/ longe a ſalute mea verba delictorum meorum.	1
Eloha.	D EVS meꝰ clamabo p diẽ et nõ exaudies: & noctem & non ad inſipientiam michi.	Deꝰ meꝰ clamabo ad te p diẽ et nõ exaudies * & nocte et nõ ad inſipiẽtiam michi.	2
	T u autem in ſancto habitas: laus Iſrael.	T u autem in ſancto habitas: laus iſrael.	3
	I n te ſperauerunt patres noſtri: ſperauerunt et liberaſti eos.	In te ſperauerunt patres noſtri: ſperauerunt & liberaſti eos.	4
	A d te clamauerunt et ſalui facti ſunt: in te ſperauerunt et non ſunt confuſi.	A d te clamauerunt et ſalui facti ſunt: in te ſperauerunt et non ſunt confuſi.	5
	E go autem ſum vermis et non homo: opprobrium hominũ & abiectio plebis.	E go autem ſum vermis & non homo: opprobrium hominũ et abiectio plebis.	6
	O mnes videntes me deriſerunt me: locuti ſunt labijs & mouerunt caput.	O mnes qui conſpiciebãt me ſubſãnabãt me: locuti ſunt labijs et mouerunt caput.	7
℣	S perauit in DOMINO eripiat eum: ſaluũ faciat eum quoniam vult eum.	S perauit in domino eruat eum: ſaluum faciat eum quoniam vult eum.	8
	Q m̃ tu es q extraxiſti me de vẽtre ſpes mea: ab vberibus matris meæ in te proiectus ſum ex vtero.	Q m̃ tu es q extraxiſti me de vẽtre ſpes mea: ab vberibus matris meæ in te confirmatus ſum ex vtero.	9
El.	D e vẽtre matris meæ DEVS meꝰ es tu: ne diſceſſeris a me.	D e ventre matris meæ deus meus es tu: ne diſceſſeris a me.	10
	Quoniam tribulatio proxima eſt: quoniam non eſt qui adiuuet.	Q uoniam tribulatio iuxta eſt: quia non eſt qui adiuuet.	11
	C ircũdederunt me vituli multi: tauri pingues obſederunt me.	C ircundederunt me vituli multi: tauri pingues obſederunt me.	12
	A peruerunt ſuper me os ſuum: ſicut leo rapiens et rugiens.	A peruerunt in me os ſuum: ſicut leo rapiens et rugiens.	13
	S icut aqua effuſus ſum: & diſperſa ſunt omnia oſſa mea.	S icut aqua effuſus ſum: diſperſa ſunt omnia oſſa mea.	14

15 Factū eſt cor meū ſicut cęra liqueſcens:
in medio ventris mei.
16 Exaruit velut teſta virtus mea/
& lingua mea adhæſit faucibus meis:
& in puluerē mortis deduxiſti me.
17 Quoniã circundederunt me canes multi:
concilīū malignantiū circundedit me.
18 Foderunt manus meas & pedes meos:
dinumerauerunt omnia oſſa mea.
19 Ipſi vero cõſyderauerūt & cõſpexerūt me/
diuiſerunt ſibi veſtimenta mea:
& ſuper veſtē meã miſerunt ſortē.
20 Tu aũt dñe ne lõge facias auxiliū tuū a me:
ad defenſionē meã conſpice.
21 Erue a framea animã meã:
& de manu canis vnicam meã.
22 Saluum me fac de ore leonis:
& a cornibus vnicorniū humilitatē meã.
23 Narrabo nomē tuū fratribus meis:
in medio eccleſiæ cantabo te.
24 Qui timetis dominū laudate eū:
vniuerſum ſemen Iacob magnificate eū.
25 Timeat eū õne ſemen Iſrael:
quoniã non ſpreuit neq; deſpexit
deprecationē pauperis.
26 Nec auertit faciē ſuã a me:
& cū clamarē ad eum exaudiuit me.
27 Apud te laus mea in eccleſia magna:
confitebor tibi corã timentibus eū.
28 Edẽt pauperes & ſaturabũtur/
et laudabũt dominū qui requirunt eū:
viuent corda eorū in ſæculū ſęculi.
29 Cõmemorabuntur & conuertentur ad dñm:
vniuerſi fines terrę.
30 Et adorabunt in conſpectu eius:
vniuerſæ patrię gentium.
31 Quoniã domini eſt regnū:
& ipſe dominabitur gentium.
32 Mãducauerũt et adorauerũt oẽs diuites trę:
in cõſpectu eius procident vniuerſi
qui deſcendunt in terram.
33 Et anima mea ipſi viuet:
& ſemen meū ſeruiet ipſi.
34 Annũciabitur domino generatio ventura/
& annunciabunt cœli iuſtitiã eius:
populo qui naſcetur quem fecit dominus.

Factū eſt cor meū tanq̃ cęra liqueſcēs:
in medio ventris mei.
Aruit tanq̃ teſta virtus mea/
& lingua mea adhæſit faucibus meis:
& in puluerē mortis deduxiſti me.
Quoniã circundederũt me canes multi:
concilīū malignantiū obſedit me.
Foderunt manus meas & pedes meos:
dinumerauerunt õnia oſſa mea.
Ipſi vero cõſyderauerũt & inſpexerunt me/
diuiſerunt ſibi veſtimenta mea:
& ſuper veſtē meã miſerunt ſortē.
Tu aũt DN̄E ne elõgaueris auxiliū tuū a me: ℣
ad defenſionē meã conſpice.
Erue a framea — deus, , animã meam:
& de manu canis vnicã meam.
Saluа me ex ore leonis:
& a cornibus vnicorniū humilitatē meã.
Narrabo nomen tuū fratribus meis:
in medio eccleſiæ laudabo te.
Qui timetis DOMINVM laudate eum: ℣
vniuerſum ſemen Iaacob glorificate eū.
Timeat eū omne ſemen Iſrael:
quoniam non ſpreuit neq; deſpexit
deprecationē pauperis.
Nec auertit faciē ſuam a me:
& cum clamarē ad eū exaudiuit me.
Apud te laus mea in eccleſia magna:
vota mea reddam in cõſpectu timentiū eū.
Edent pauperes & ſaturabuntur/
& laudabũt DOMINVM qui requirunt eū: ℣
viuent corda eorum in ſęculū ſæculi.
Reminiſcentur & conuertentur ad DN̄M: ℣
vniuerſi fines terræ.
Et adorabunt in conſpectu eius:
vniuerſæ familiæ gentium.
Quoniã DOMINI eſt regnum: ℣
& ipſe dominabitur gentium.
Mãducauerũt & adorauerũt oẽs pīgues terrę:
in conſpectu eius cadent omnes
qui deſcendunt in terram.
* Et anima mea non viuet:
& ſemen meum ſeruiet ipſi.
Annunciabitur DOMINOgñatio ventura/ ℣
& annunciabunt — cœli, , iuſtitiam eius:
populo qui naſcetur quē fecit —dñs. , ,

ARGVMENTVM. Pſalmus/recognitio beneficiorum Chriſti & trini dei/ q̃ hęc beneficia miſericordiam & vitã largiuntur ęternam.

℣ Pſalmus Dauid. XXII.

1 Dñs paſcit me et nichil michi deerit:
in loco paſcuæ ibi me collocauit.
2 Super aquã refectionis educauit me:
animã meam conuertit.
3 Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitię:
propter nomē ſuum.
4 Nã et ſi ãbulauero in medio vmbrę mortis:
nõ timebo mala quoniã tu mecũ es.

℣ Pſalmus Dauidi. XXII.

DN̄S regit me & nichil michi deerit: ℣
in loco paſcuæ ibi me collocauit.
Super aquã refectionis educauit me:
animã meã conuertit.
Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ:
propter nomē ſuum.
Nã & ſi ambulauero ī medio vmbrę mortis:
non timebo mala quoniã tu mecum es.

CONCIL.	VET:	
Virga tua & baculus tuus:	Virga tua & baculus tuus:	5
ipsa me consolata sunt.	ipsa me consolata sunt.	
Parasti in conspectu meo mensã:	Parasti in conspectu meo mensam:	6
aduersus eos qui tribulant me.	aduersus eos qui tribulant me.	
Impinguasti in oleo caput meum:	Impinguasti in oleo caput meũ:	7
& calix meus inebrians q̃ præclarus est?	& poculũ meũ inebrians q̃ præclarũ est?	
Et misericordia tua subsequetur me:	Et misericordia tua subsequetur me:	8
õnibus diebus vitæ meæ.	õnibus diebus vitæ meæ.	
4 Et vt inhabitem in domo DOMINI:	Vt inhabitẽ in domo domini:	9
in longitudinẽ dierũ.	in longitudinẽ dierũ.	

ARGVMENTVM. Psalm9 /de fundamento salutis terrenorũ in baptismalibus vndis/ & de mysterio ascensionis Christi domini regis glorię & dñi exercituũ ad dexterã patris. ¶Aduerte sexto versu, solũ in hebræo haberi PHANIECA Iaacob faciẽ tuã Iacob, vbi intelligit faciẽ illã nõ eã qua Iaacob ipse videatur sed eã quã Iaacob vidit cum dixit: vidi dominũ facie ad faciẽ & salua facta est anima mea, quod vt apertius innuerent verterũt faciẽ dei Iacob etsi hic expresse nomen dei non habeatur qui psalmo 19 versu primo Elohe: psalmo 131 versu secundo et quinto nomine ABIR exprimitur.

¶Psalmus Dauidi. XXIII.	¶Psalmus Dauid. XXIII.	
4 DOMINI est terra & plenitudo eius:	Domini est terra et plenitudo eius:	1
orbis terrarũ et vniũsi q̃ habitãt i eo.	orbis terrarũ & vniuersi q̃ habitãt in ea.	
Quia ipse super maria fundauit eũ:	Ipse super maria fundauit eã:	2
& super flumina pręparauit eũ.	& super flumina præparauit eam.	
4 Quis ascendet in montẽ DOMINI:	Quis ascendet in montẽ domini:	3
aut quis stabit in loco sancto eius?	aut quis stabit in loco sancto eius?	
Innocens manibus & mundo corde/	Innocens manibus & mundo corde/	4
qui non accepit in vano animã suã:	qui non accepit in vano animã suã:	
nec iurauit in dolo proximo suo.	& non iurauit proximo suo in dolo.	
5 Hic accipiet benedictionẽ a DOMINO:	Hic accipiet benedictionẽ a domino:	5
Elohe. & misericordiã a DEO salutari suo.	& misericordiã a deo salutari suo.	
Hæc est generatio quærentiũ eũ:	Hęc est generatio quęrentiũ dominũ:	6
quærentiũ faciẽ dei Iacob. Selah.	quærentiũ faciẽ dei Iacob.	
Attollite portas principes vestras/	Tollite portas principes vestras/	7
& eleuamini portę ęternales:	& eleuamini portæ æternales:	
et introibit rex gloriæ	& introibit rex glorię.	
Quis est iste rex glorię?	Quis est iste rex glorię?	8
5 DOMINVS fortis et potens:	dominus fortis et potens:	
4 DOMINVS potens in prełio.	dominus potens in prełio.	
Attollite portas principes vestras/	Tollite portas principes vestras/	9
et eleuamini portę ęternales:	et eleuamini portę æternales:	
et introibit rex glorię.	et introibit rex glorię.	
Quis est iste rex glorię?	Quis est iste rex glorię?	10
5 DNS VIRTVTVM ipse est rex glorię.	dominus virtutũ ipse est rex glorię.	
Sebaoth.		

ARGVMENTVM. Oratio fidelium benignã dei naturã agnoscentiũ et in aduersis opẽ eius poscentium. ¶Concliatus versu sexto/octauo/duodecimo et vicesimosecundo.

¶Psalmus Dauidi. XXIIII.	¶Psalmus Dauid. XXIIII.	
5 AD te DOMINE leuaui animã meã:	Ad te domine leuaui animã meã:	1
Eloha. DEVS meus in te cõfido nõ erubescã.	deus meus in te confido nõ erubescã.	
Neq; irrideant me inimici mei:	Neq; irrideant me inimici mei:	2
etenim vniuersi qui sustinẽt te nõ cõfũdẽtur.	etenim vniuersi qui te expectãt nõ cõfũdentur.	
Confundantur õnes iniqua agentes:	Confundantur inique agentes:	3
superuacue.	vana.	
4 Vias tuas DOMINE demonstra michi:	Vias tuas domine notas fac michi:	4
et semitas tuas edoce me.	et semitas tuas edoce me.	
Dirige me in veritate tua et doce me:	Dirige me in veritate tua et doce me:	5
Elohe. quia tu es DEVS saluator meus/	quoniã tu es deus salutaris meus/	
et te sustinui tota die.	et te sustinui tota die.	
5 Reminiscere miserationũ tuarũ DOMINE:	Reminiscere miserationũ tuarũ domine:	6

& quia miſericordiæ tuæ a ſæculo ſunt. ✻ & miſericordiarũ tuarum quia a ſæculo ſũt.

7 D elicta iuuentutis meæ & ignorantiæ meæ: ne memineris. D elicta iuuentutis meæ: & ignorantias meas ne memineris.

8 S ecũdũ miam tuam memor mei eſto deus: propter bonitatem tuã domine. ✻ S ecundũ miſericordiã tuã memento mei tu: propter bonitatem tuam DOMINE. ℣.

9 Dulcis & rectus dominus: propter hoc legẽ ſtatuit deliquẽtibꝰ in via. D ulcis & rectus DOMINVS: propter hoc legẽ dabit delinquẽtibus ĩ via. ℣.

10 D iriget mites in iudicio: docebit manſuetos vias ſuas. D iriget manſuetos in iudicio: docebit mites vias ſuas.

11 V niuerſę vię domini miſericordia & veritas: reqrẽtibꝰ teſtamẽtũ eius et teſtimonia eiꝰ. V niuerſæ viæ DNI miſericordia & veritas: requirẽtibꝰ teſtamẽtũ eiꝰ & teſtimonia eiꝰ. ℣.

12 P ropter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo: multum eſt enim. ✻ P ropter nomen tuum DOMINE propiciare peccato meo: multum eſt enim. ℣.

13 Quis eſt homo qui timeat dominũ? legem ſtatuit ei in via quã elegit. Quis eſt homo qui timet DOMINVM? legem ſtatuit ei in via quam elegit. ℣.

14 A nima eius in bonis demorabitur: & ſemen eius hereditate poſſidebit terrã. A nima eius in bonis demorabitur: & ſemen eius hæreditabit terram.

15 F irmamentũ eſt dominus timentibus eũ: & teſtamentũ ipſius vt manifeſtetur illis. F irmamentũ eſt DOMINVS timentibus eũ: & teſtamentũ ipſius vt manifeſtetur illis. ℣.

16 O culi mei ſemper ad dominũ: quia ipſe euellet de laqueo pedes meos. O culi mei ſemper ad DOMINVM: quoniã ipſe euellet de laqueo pedes meos. ℣.

17 R eſpice in me & miſerere mei: quoniã vnicus & pauper ſum ego. R eſpice in me & miſerere mei: quia vnicus & pauper ſum ego.

18 T ribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de neceſſitatibus meis educ me. T ribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de neceſſitatibus meis erue me.

19 V ide humilitatẽ meã et laborem meũ: & remitte omnia peccata mea. V ide humilitatem meã & laborem meum: et dimitte vniuerſa delicta mea.

20 R eſpice inimicos meos qm̃ multiplicati ſũt: & odio iniquo oderunt me. R eſpice inimicos meos qm̃ multiplicati ſunt: et odio iniquo oderunt me.

21 C uſtodi animam meam et erue me: non confundar quoniã ſperaui in te. C uſtodi animã meam et erue me: non erubeſcam quoniã ſperaui in te.

22 I nnocentes et recti adhæſerunt michi: quoniã ſuſtinui te domine. ✻ Innocentes et recti adhærebunt michi: quia ſuſtinui te.

23 R edime deus Iſrael: ex oĩbus tribulationibus eius. Libera DEVS Iſrael: ex omnibus tribulationibus ſuis. Elohim.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de innocentia Chriſti domini/eius in mundo conuerſatione/ eiꝰ imolatiõe qua per propriũ ſãguinẽ ſemel introiuit in ſancta æterna redẽptiõe inuenta/di lectione ſanctarũ aiarũ quæ tẽplũ et domus dei ſunt/miſericordiæ adeptione/et benedictiõe dei triſagij in eccleſijs ſanctorũ. ¶Cõcillatus verſu ſexto. ¶Aduerte primo verſu iudica me domine;hic in tralatione hebraica Hieronymi habetur deus. Verũ in õnibus pſalterijs hebraicis vetuſtis et manu ſcriptis quæ tenere potui repperi magnũ nomen dei יהוה excepto vno quẽ Vuil. Ramundus Mithridates manu ſua ſcripſerat in quo hoc in loco ſcriptum erat El,ſed quia pſalteriũ illud michi parũ fidele viſũ eſt:malui notare vt in vetuſtioribus cõperi ſigno magni noĩs dei. V eriſimile tamen eſt in pſalterio Hieronymi aut El aut aliud q̃ tetragrãmaton nomen fuiſſe ſi vertit deus:alioqui dominus q̃ deus vertere maluiſſet.

¶Pſalmus Dauid. XXV. ¶Pſalmus Dauidi. XXV.

1 I Vdica me domine/ qm̃ ego in innocentia mea ambulaui: & in domino ſperans nõ infirmabor. I Vdica me DOMINE/ qm̃ ego in innocẽtia mea ĩgreſſꝰ ſum: & in DNO ſperans non infirmabor. ℣.

2 P roba me dñe & tenta me: vre renes meos et cor meũ. P roba me DOMINE et tenta me: vre renes meos et cor meũ. ℣.

3 Q m̃ miſericordia tua ante oculos meos eſt: & cõplacui in veritate tua. Q m̃ miſericordia tua ante oculos meos eſt: & cõplacui in veritate tua.

4 Non ſedi cũ concilio vanitatis: & cũ iniqua gerentibus non introibo. Non ſedi cũ concilio vanitatis: & cũ iniqua gerentibus non introibo.

5 O dio habui congregationem maligantiũ: Odiui eccleſiam malignantium:

CONCIL.	VET.	
& cũ impijs non ſedebo.	& cum impijs non ſedebo.	
℣ Lauabo in innocentia manus meas:	✻ Lauabo inter innocentes manus meas:	6
℟ & circundabo altare tuũ DOMINE,	& circundabo altare tuũ domine.	
Vt audiã vocẽ laudis:	Vt audiam vocem laudis tuæ:	7
& enarrem vniuerſa mirabilia tua.	& enarrem vniuerſa mirabilia tua.	
℣ DOMINE dilexi decorẽ domus tuę:	Domine dilexi decorem domus tuæ:	8
& locum habitationis glorię tuæ.	& locum habitationis gloriæ tuæ.	
Ne perdas cũ impijs — deus ✻ animã meã:	Ne perdas cum impijs animã meam:	9
& cũ viris ſanguinum vitam meam.	& cum viris ſanguinum vitã meam.	
In quorum manibus iniquitates ſunt:	In quorũ manibus iniquitates ſunt:	10
dextera eorũ repleta eſt muneribus.	dextera eorum repleta eſt muneribus.	
Ego autẽ in innocentia mea ingreſſus ſum:	Ego autẽ in innocentia mea ambulaui:	11
redime me & miſerere mei.	redime me & miſerere mei.	
Pes meus ſtetit in directo:	Pes meus ſtetit in rectitudine:	12
℟ in eccleſijs benedicã te DOMINE,	in eccleſijs benedicam te domine.	

ARGVMENTVM. Pſalmus de confidentia & ſecuritate Chriſti/protectione eius a diuinita te/imolatione eius/inſurrectione falſorũ teſtiũ in eũ/certa expectatione æternorũ bonorum in terra viuẽtiũ. ¶ Cõcillat9 verſu octauo/nono/decio/vndecimo & duodecimo. ¶ Aduerte decimo verſu in petra, tam Hieronymus q̃ interpretes hic Sur interpretati ſunt petra, quod pſalmo 17 verſu 34 hi deum ille fortem & 50 tam hi q̃ ille deum.

¶ Dauid. XXVI.	¶ Pſalmus Dauid. XXVI.	
℟ DOMINVS illumiatio mea & ſal9 mea:	Dominus illuminatio mea & ſalus mea:	1
quem timebo?	quem timebo?	
℟ DOMINVS protector vitę meæ:	Dominus protector vitæ meæ:	2
a quo trepidabo?	a quo trepidabo?	
Dum appropiant ſuper me nocentes:	Dum appropiant ſuper me nocentes:	3
vt edant carnes meas.	vt edant carnes meas.	
Qui tribulant me inimici mei:	Qui tribulant me inimici mei:	4
ipſi infirmati ſunt & ceciderunt.	ipſi infirmati ſunt et ceciderunt.	
Si conſiſtant aduerſum me caſtra:	Si conſiſtant aduerſum me caſtra:	5
non timebit cor meũ.	non timebit cor meum.	
Si exurgat aduerſum me pręliũ:	Si inſurgat in me prælium:	6
in hoc ego ſperabo.	in hoc ego ſperabo.	
℣ Vnam petij a DOMINO hanc requiram:	Vnam petij a domino hanc requiram:	7
℟ vt inhabitẽ i domo DN̄I oĩb9 dieb9 vitę meę	vt inhabitẽ i domo dñi oẽs dies vitæ meæ.	
℣ Vt videã voluptatẽ DOMINI	✻ Vt contempler delectationem domini:	8
& viſitem templum eius.	& protegar a templo eius.	
Quoniã abſcondet me in tabernaculo ſuo:	✻ Quoniã abſcondit me in tabernaculo ſuo:	9
in die malorũ proteget me in abſcondito	✻ in die malorum protexit me in abſcondito	
tabernaculi ſui.	tabernaculi ſui.	
In petra exaltabit me:	✻ In petra exaltauit me:	10
& nunc exaltauit caput meum ... per	et nũc ecce exaltauit caput meum ſuper	
inimicos meos.	inimicos meos.	
Circuibo et immolabo in tabernaculo eius	✻ Circuiui et immolaui in tabernaculo eius	11
hoſtiam vociferationis:	hoſtiam iubilationis:	
℟ cantabo et pſalmũ dicam DOMINO.	cantabo et pſallam domino.	
℣ Exaudi DN̄E vocẽ meã qua clamo ad te:	✻ Exaudi dñe vocẽ meam qua clamaui ad te:	12
miſerere mei & exaudi me.	miſerere mei et exaudi me.	
Tibi dixit cor meũ/exquiſiuit te facies mea:	Tibi dixit cor meũ/quæſiui vultum tuum:	13
℟ faciem tuam DOMINE requiram.	vultũ tuum domine requiram.	
Ne auertas faciem tuam a me:	Ne auertas vultum tuum a me:	14
ne declines in ira a ſeruo tuo.	ne declines in ira a ſeruo tuo.	
Adiutor meus eſto ne derelinquas me:	Adiutor meus eſto ne derelinquas me:	15
Elohe. neq; deſpicias me DEVS ſalutaris meus.	neq; deſpicias me deus ſalutaris meus.	
Quñ pater meus et mater mea dereliq̃rũt me:	Quñ pater meus et mater mea dereliq̃rũt me:	16
℟ DOMINVS autem aſſumpſit me.	dominus autem aſſumpſit me.	
℣ Legem pone michi DOMIN̄I in via tua/	Legem michi conſtitue domine in via tua/	17

& dirige me in ſemita recta:
propter inimicos meos.
18 Ne tradideris me in animas tribulantiũ me:
quoniã inſurrexerunt michi teſtes iniqui/
& mentita eſt iniquitas ſibi.
19 Credo videre bona domini:
in terra viuentium.
20 Suſtine dominũ/ viriliter age:
& confortetur cor tuũ & ſuſtine dominũ:

ARGVMENTVM. Pſalm⁹/oratio Chriſti dñi ſcd; carnis diſpẽſationẽ ad patrẽ et trihypoſtaticã diuinitatẽ/exauditio ei⁹/& depcatio ei⁹ p populo fideli. ¶Cõciliat⁹ verſu prio et ſeptio

¶Pſalmus Dauid. XXVII.

1 AD te domine clamaui/
deus meus ne ſileas a me:
ne quando ſileas a me/
& ero ſimilis deſcendentibus in lacum.
2 Exaudi domine vocem deprecationis meæ
dum oro ad te:
dũ extollo man⁹ meas ad tẽplũ ſanctũ tuũ.
3 Ne ſimul tradas cũ peccatorib⁹ aiam meã:
& cũ operãtibus iniquitatẽ ne perdas me.
4 Cũ ijs qui loquuntur pacẽ cũ proximo ſuo:
mala autem loquuntur in cordibus eorum.
5 Da illis ſecundum opera ipſorum:
& ſecũdũ malignitatem affectionũ ipſorũ.
6 Secundum opera manuum eorum da eis:
redde retributionẽ eorum ipſis.
7 Quoniam non intellexerunt opera domini
& in opera manuum eius: ✻
deſtrues illos & non ędificabis eos.
8 Benedictus dominus:
quoniã exaudiuit vocẽ deprecatiõis meæ.
9 Dominus adiutor meus et protector meus/
in ipſo ſperauit cor meum:
et adiutus ſum.
10 Et refloruit caro mea:
et ex voluntate mea confitebor illi.
11 Dominus fortitudo plebis ſuæ:
et protector ſalutarium Chriſti ſui eſt.
12 Saluũ fac populũ tuũ domine
et benedic hæreditati tuę:
et rege illos et extolle illos vſq; in ſæculũ.

& dirige me in ſemita recta:
propter inimicos meos.
Ne tradideris me in animas tribulantiũ me:
quoniã inſurrexerunt in me teſtes iniqui/
& mentita eſt iniquitas ſibi.
Credo videre bona DOMINI: ℣
in terra viuentium.
Expecta DOMINVM/viriliter age: ℣
& confortẽ cor tuũ et ſuſtine DOMINVM. ℣

ARGVMENTVM. Pſalmus de diuinitate verbi diuini/ et bñdictione triſagiæ beatitudinis quę datur populo eius. ¶Conciliatus verſu quinto/ſexto/ſeptimo/octauo et nono.

¶Pſalmus Dauidi. XXVIII.

1 AFferte domino filij dei:
afferte domino filios arietũ.
2 Afferte domino gloriã et honorem/
afferte domino gloriam nomini eius:
adorate dominum in aula ſancta eius.
3 Vox domini ſuper aquas/
deus maieſtatis intonuit:
dominus ſuper aquas multas.
4 Vox domini in virtute:
vox domini in magnificentia.
5 Vox domini conterens cedros:
& conteret dominus cedros libani.

¶Dauidi. XXVII.

AD te DOMINE clamabo/ ℣
DEVS meus ne ſileas a me: El.
ne quando taceas a me/
aſſimiler deſcendentibus in lacum.
Exaudi DOMINE vocem orationis meę ℣
dum oro ad te:
dũ extollo manus meas ad tẽplũ ſãctũ tuũ.
Ne ſimul tradas me cũ peccatoribus:
& cũ operantibus iniquitatẽ ne perdas me.
Qui loquuntur pacẽ cũ proximo ſuo:
mala autẽ in cordibus eorum.
Da illis ſecundum opera eorum:
& ſecũdũ nequitiã adinuentionũ ipſorum.
Secundũ opera manuum eorũ tribue illis:
redde retributionem eorum ipſis.
Quoniam non intellexerũt opera DOMINI ℣
& opera manuum eius:
deſtrues illos & non ędificabis eos.
Benedictus DOMINVS: ℣
quoniã exaudiuit vocẽ deprecationis meæ.
DOMINVS adiutor meus et protector me⁹/ ℣
et in ipſo ſperauit cor meum:
et adiutus ſum.
Et refloruit caro mea:
et ex voluntate mea confitebor ei.
DOMINVS fortitudo plebis ſuæ: ℣
et protector ſaluationũ CHRISTI ſui eſt. Meſſiah.
Saluum fac populum tuũ — domine ✦✦
et benedic hæreditati tuę:
et rege eos et extolle illos vſq; in æternum.

¶Pſalmus Dauidi. XXVIII.

AFferte DOMINO filij DEI: ℣ Eloha.
— afferte domino filios arietum. ✦✦
AFferte DOMINO gloriã et honorem/ ℣
afferte DOMINO gloriam nomini eius: ℣
adorate DOMINVM in atrio ſancto eius. ℣
Vox DOMINI ſuper aquas/ ℣
DEVS maieſtatis intonuit: El.
DOMINVS ſuper aquas multas. ℣
Vox DOMINI in virtute: ℣
vox DOMINI in magnificentia. ℣
✻ Vox DOMINI confringens cedros: ℣
& confringet DOMINVS cedros libani. ℣

CONCIL.	VET.	
Et cõminuet eas tanq̃ vitulus libani: & dilectus quẽadmodũ filio rhinocerotis,	* Et cõminuet eas tanq̃ vitulũ libani: & dilectus sicut filius vnicornium,	6
Vox DOMINI intercidẽs flãmã ignis/ vox DOMINI concutiens desertum: & cõmouebit DOMINVS desertũ Cades.	* Vox domini precedẽtis flãmã ignis/ * vox domini cõmouẽtis solitudinem: & cõmouebit dominus desertũ Cades,	7
Vox DOMINI præparans ceruas: & reuelabit condensa & in templo eius omnes dicent gloriam.	* Vox domini perficientis ceruos: & reuelabit siluas & in templo eius vnusquisq; dicet gloriam.	8
DOMINVS diluuiũ inhabitat: et sedebit DOMINVS rex in æternũ.	* Dominus diluuiũ inhabitat: & sedebit dñs rex in æternũ.	9
DOMINVS virtutẽ populo suo dabit: DOMINVS benedicet populo suo ĩ pace.	Dominus virtutẽ populo suo dabit: dominus benedicet populo suo in pace.	10

ARGVMENTVM. Psalmus/exaltatio diuinitatis a Christo domino/ clamor eius/ exaudi-tio/eductio animæ eius ab inferis/exhortatio eius ad diuinas laudes concinnẽdas, de absentatione diuinæ præsentiæ/ turbatione sequenti/ proprię infirmitatis agnitione & confessione/ex humilitate illa præsentiæ illius reuocatione/lætitia subsequente/ eruptione in laudẽ & beneficiorũ dei confessionẽ. ¶Cõciliatus versu decimo, quod ideo factũ est quia eo in loco vbi legimus & ad deũ meũ: in hebræo habetur tetragrãmaton, quare æquius visum est vt legatur & ad dominum meũ.

¶Psalmus cantici/Dauidi. XXIX.	¶Psalmus Dauid. XXIX.	
EXaltabo te DNE qm̃ suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me,	EXaltabo te dñe quoniã suscepisti me: nec iocundasti inimicos meos sup me.	1
Eloha, DNE DEVS meus clamaui ad te: & sanasti me.	Domine deus meus clamaui ad te: & sanasti me.	2
DOMINE eduxisti ab inferno animã meã: saluasti me a descendentibus in lacum,	Dñe reduxisti ab inferis animã meam: saluũ fecisti me a descendentibus in lacũ.	3
Psallite DOMINO sancti eius: et confitemini memoriæ sanctitatis eius,	Psallite domino sancti eius: & confitemini memorię sanctitatis eius.	4
Quoniã ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius,	Quoniã ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius.	5
Ad vesperũ demorabitur fletus: & ad matutinum lętitia,	Vespere demorabitur fletus eius: & in matutinũ exultatio.	6
Ego autẽ dixi in abundantia mea: nõ mouebor in æternũ,	Ego autẽ dixi in abundantia mea: non mouebor in æternum.	7
DOMINE in voluntate tua: præstitisti decori meo virtutẽ,	Domine in voluntate tua: præstitisti decori meo virtutẽ.	8
Auertisti faciẽ tuã a me: & factus sum conturbatus,	Auertisti faciẽ tuã a me: & factus sum conturbatus.	9
Ad te DOMINE clamabo: & ad DOMINVM deprecabor.	Ad te domine clamabo: * & ad deum meũ deprecabor.	10
Quæ vtilitas in sanguine meo: dũ descendero in corruptionem?	Quæ vtilitas in sanguine meo: dũ descendero in corruptionẽ?	11
Nunquid confitebitur tibi pulvis: aut annunciabit veritatẽ tuã?	Nunquid confitebitur tibi pulvis, aut annunciabit veritatẽ tuã?	12
Audiuit DOMINVS & misertus est mei: DOMINVS factus est adiutor meus.	Audiuit dominus & misertus est michi: dominus factus est adiutor meus.	13
Conuertisti planctũ meũ in gaudiũ michi: cõcidisti saccũ meum/ & circũdedisti me lætitia.	Conuertisti planctũ meũ in gaudiũ michi: concidisti saccum meum/ & præcinxisti me lætitia.	14
Vt cantet tibi gloria mea & non cõpungar: Eloha, DNE DEVS meus in eternũ cõfitebor tibi.	Vt cantet tibi gloria mea et nõ cõpungar: dñe deus meus in æternũ cõfitebor tibi.	15

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi dñi q̃ anxia & gemitibus plena fuerit vita eius/ q̃ derelictus & factus opprobriũ vicinis suis/de cõspiratiõe cõcillatorũ in eũ/ iuocatiõe diuini auxilij/ benignitate dei i iis qui fãctã spẽ habent/mirificatiõe misericordię dei i eũ/exhortatiõe ad fãctam spem/& de deterritione a superbia. ¶Aduerte tertio versu/esto michi in deum protectorem: hic SVR nomẽ dei habetur, quod & hic Hieronymus vertit lapidẽ, quarto vero proxime sequẽti versu Hieronymus idẽ vocabulũ vertit petrã: septuagin. κραταίωμα.

quod interpretũ latinorũ vnus dixit fortitudinẽ/alius firmamẽtũ.

℣ Psalmus Dauid. XXX.

1 IN te dñe ſperaui nõ cõfũdar ī ęternũ:
& in iuſtitia tua erue me.
2 Inclina ad me aurem tuã:
accelera vt eximas me.
3 Eſto michi in deũ protectorem
& in domũ refugij:
vt ſaluũ me facias.
4 Quia fortitudo mea et refugiũ meũ es tu:
& propter nomen tuum dux michi eris
& enutries me.
5 Educes me de muſcipula iſta
quam occultauerunt michi:
quoniã tu es protector meus.
6 In manus tuas cõmendo ſpiritũ meũ:
redemiſti me domine deus veritatis.
7 Odiſti obſeruantes vanitatẽ:
ſuperuacue.
8 Ego autẽ in domino ſperaui:
exultabo & iocũdabor in tua miſericordia.
9 Quia reſpexiſti humilitatẽ meam:
ſaluã feciſti de neceſſitatibus animã meã.
10 Nec concluſiſti me in manus inimici:
ſtatuiſti in loco ſpacioſo pedes meos.
11 Miſerere mei dñe quoniã tribulor/
cõturbatus eſt in ira oculus meus:
anima mea & venter meus.
12 Quoniã defecit in dolore vita mea:
& anni mei in gemitibus.
13 Infirmatus eſt in paupertate vigor meus:
& oſſa mea conturbata ſunt.
14 Super omnes inimicos meos
factus ſũ opprobriũ et vicinis meis nimiũ:
& timor notis meis.
15 Qui videbãt me foras fugiebãt a me:
oblitus ſum tanq̃ mortuus a corde.
16 Factꝰ ſum tanq̃ vas perditũ:
quoniã audiui vituperationem multorũ
accolentiũ in circuitu.
17 Dũ congregarẽtur ipſi ſimul aduerſũ me:
vt acciperẽt aiam meã concilliati ſunt.
18 Ego autẽ in te ſperaui domine:
dixi tu es deꝰ meꝰ/ī mãibꝰ tuis ſortes meę.
19 Erue me de manibus inimicorũ meorũ:
& a perſequentibus me.
20 Illuſtra faciẽ tuã ſuper ſeruũ tuũ/
ſaluũ me fac in tua miſericordia domine:
non confundar quoniã inuocaui te.
21 Erubeſcant impij & deducantur in infernũ:
muta efficiantur labia doloſa.
22 Quę loquuntur aduerſus iuſtũ iniquitatẽ:
in ſuperbia et contẽptu.
23 Qꝫ magna multitudo dulcedinis tuę dñe:
quã abſcondiſti timentibus te.
24 Perfeciſti ſperantibus in te:
in conſpectu filiorũ hominũ.

℣ Psalmus Dauidi. XXX.

1 IN te DÑE ſpaui nõ cõfũdar ī æternũ; ℟
in iuſtitia tua libera me.
2 Inclina ad me aurem tuam:
accelera vt eruas me.
Eſto michi in DEVM protectorem ℣
& in domum refugij:
vt ſaluum me facias.
Quoniã fortitudo mea & refugiũ meũ es tu;
& propter nomẽ tuũ deduces me
& enutries me.
Educes me de laqueo hoc
quem abſconderunt michi:
quoniã tu es protector meus.
In manꝰ tuas — dñe .. cõmẽdo ſpũm meũ; ℟
redemiſti me DÑE DEVS veritatis. ℟ El.
Odiſti obſeruantes vanitates:
ſuperuacue.
Ego autẽ in DOMINO ſperaui: ℟
exultabo et lætabor in miſericordia tua.
Quoniam tu reſpexiſti humilitatẽ meã:
ſaluaſti de neceſſitatibus animã meã.
Nec concluſiſti me in manibus inimici:
ſtatuiſti in loco ſpacioſo pedes meos.
Miſerere mei DOMINE quoniã tribulor/ ℟
conturbatus eſt in ira oculus meus;
anima mea & venter meus.
Quoniã defecit in dolore vita mea:
& anni mei in gemitibus.
Infirmata eſt in paupertate virtus mea;
& oſſa mea conturbata ſunt.
Super omnes inimicos meos
factus ſũ opprobriũ vicinis meis valde;
& timor notis meis.
* Qui videbant me foris/ fugiebant a me:
obliuioni datus ſum tanq̃ mortuꝰ a corde;
Factus ſum tanq̃ vas perditum:
quoniã audiui vituperationẽ multorũ
cõmorantiũ in circuitu.
In eo dũ cõuenirẽt ſimul aduerſum me;
accipere aiam meã concilliati ſunt.
Ego autẽ in te ſperaui DOMINE: ℟
dixi DEꝰ meꝰ es tu/ī mãibꝰ tuis ſortes meę. ℟ Hoſa.
Eripe me de manu inimicorũ meorum:
& a perſequentibus me.
Illuſtra faciem tuã ſuper ſeruũ tuum/
ſaluũ me fac in miſericordia tua DÑE; ℟
non confundar quoniã inuocaui te.
Erubeſcãt impij et deducantur in infernum:
muta fiant labia doloſa.
Quæ loquuntur aduerſus iuſtum iniquitatẽ:
in ſuperbia & in abuſione.
Qꝫ magna multitudo dulcedis tuę — dñe ..
quã abſcondiſti timentibus te.
Perfeciſti eis qui ſperant in te:
in conſpectu filiorũ hominũ.

CONCIL.	VET.	
Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ: a conturbatione hominũ,	Abſcondes eos in abſcondito vultus tui: a conturbatione hominum,	25
Proteges eos in tabernaculo tuo: a contradictione linguarũ,	Proteges eos in tabernaculo tuo: a contradictione linguarũ,	26
℣ Bñdict9 DN̄S qm̄ mirificauit mīaz ſuã michi: in ciuitate munita,	Bñdict9 dñs qm̄ mirificauit miſericordiã ſuã: in ciuitate circunſtantiæ,	27
Ego autẽ dixi in exceſſu mentis meę: proiectus ſum a facie oculorũ tuorũ,	Ego autẽ dixi in extaſi mea: proiectus ſum a facie oculorũ tuorum.	28
Ideo exaudiſti vocẽ orationis meę: dum clamarem ad te,	Ideo exaudiſti vocẽ orationis meæ: dum clamarem ad te,	29
℣ Diligite DOMINVM oēs ſancti eius/ ℣ quoniã veritatem requiret DOMINVS: & retribuet abũdãter facientibus ſuperbiã,	Diligite dominum omnes ſancti eius/ quoniam veritatem requiret dominus: & retribuet ijs qui abundãter faciũt ſuperbiã,	30
Viriliter agite & confortetur cor veſtrũ: omnes qui ſperatis in DOMINO,	Viriliter agite et cõfortetur cor veſtrum: omnes qui ſperatis in domino,	31

ARGVMENTVM. Pſalm9/oratio pœnitentis. q̄ clamet ad dominum/ q̄ confiteatur iniuſtitiam/q̄ ſancti pro pœnitente oportune intercedant ad dominum. q̄ ſolus deus ſit qui eum conſoletur & eruat/qui intellectum ad mãdatorum obſeruãtiã præſtat, qui eum intellectum non habet: beſtie ſimilẽ eſſe. dehortatio a malo ob flagellorum multitudinem/& hortatio ad bonum ob dei miſericordiã adiuuantẽ & ſanctorum gloriam et exultationem.

¶Eruditio Dauidi. XXXI.	¶Pſalmus Dauid. XXXI.	
Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates: & quorum tecta ſunt peccata,	Beati quorum remiſſę ſunt iniquitates: & quorum tecta ſunt peccata.	1
℣ Beat9 vir cui nõ iputauit DN̄S pc̄m: nec eſt in ſpiritu eius dolus,	Beat9 vir cui nõ imputauit dñs pc̄m: nec eſt in ore eius dolus,	2
Quoniam tacui inueterauerunt oſſa mea: dum clamarẽ tota die,	Quoniam tacui inueterauerunt oſſa mea: acclamando tota die,	3
Qm̄ die ac nocte grauata ẽ ſup me man9 tua: cõuerſus ſũ i erũna mea dũ cõfigit̃ ſpina,	Qm̄ die ac nocte grauata ẽ ſup me man9 tua: cõuerſus ſũ i erũna mea dũ cõfigeret ſpina.	4
Delictum meum cognitum tibi feci: et iniuſtitiam meam non abſcondi,	Peccatum meum cognoui: & iniuſtitiam meam non operui.	5
Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam ℣ meam DOMINO: & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei. Selah	Dixi pronunciabo aduerſum me iniuſtitias meas domino: & tu remiſiſti impietatẽ cordis mei,	6
Pro hac orabit ad te omnis ſanctus: in tempore oportuno,	Pro hac orabit ad te omnis ſanctus: in tempore oportuno,	7
Veruntamen in diluuio aquarum multarũ: ad eum non approximabunt,	Veruntamen in diluuio aquarũ multarum: ad eum non approximabunt,	8
Tu es refugium meum a tribulatione quæ circundedit me: exultatio mea erue me a circũdãtib9 me,	Tu michi es refugium meum a preſſura quæ circundedit me: exultatio mea redime me a circũdãtib9 me,	9
Intellectum tibi dabo/ & inſtruam te in via hac qua gradieris: firmabo ſuper te oculos meos,	Intellectum tibi dabo/ & ſtatuam te in via hac qua gradieris: obfirmabo ſuper te oculos meos,	10
Nolite fieri ſicut equus et mulus: quibus non eſt intellectus,	Nolite eſſe ſicut equus et mulus: quibus non eſt intellectus,	11
In camo et freno maxillas eorũ conſtringe: qui non approximant ad te,	In freno et camo maxillas eorum conſtringe: qui non approximant ad te.	12
Multa flagella peccatoris: ℣ ſperantẽ autẽ in DN̄Omia circundabit,	Multa flagella peccatoris: ſperantẽ aũt i domino mia circundabit.	13
℣ Lętamini in DOMINOet exultate iuſti: et gloriamini omnes recti corde,	Lætamini in domino & exultate iuſti: et gloriamini omnes recti corde.	14

ARGVMENTVM. Pſalmus de exultatione iuſtorum in domino/diuina eorum laudatione ex vtroq; teſtamento/exuberante miſericordią dei in terris/de verbo/de ſpiritu ſancto et domino qui verbum gignit & a cuius ore ſpiritus procedit. de timore illi debito/ q̄ ſolo verbo condidit omnia/q̄ gubernet omnia/q̄ omnia videat/q̄ eius prouidentiã nichil fugiat. q̄ animas ſingillatim infundit et creat/q̄ nichil terrenum ſed ſola miſericordię eius expectatio

saluat. ¶Conciliatus versu vndecimo/quintodecimo/et septimodecimo.

¶Psalmus Dauid. XXXII.

1 EXultate iusti in domino:
rectos decet laudatio.
2 Confitemini domino in cithara:
in psalterio decachordo psallite ei.
3 Cantate ei canticum nouum:
bene cantate ei in iubilatione.
4 Quia rectus est sermo domini:
& omnia opera eius in fide.
5 Diligit misericordiã & iudicium:
misericordia domini plena ẽ terra.
6 Verbo domini cœli firmati sunt:
& spiritu oris eius omnis virtus eorum.
7 Congregans sicut in vtrem aquas maris:
ponens in thesauris abyssos.
8 Timeat dominum omnis terra:
ab ipso enim commoueantur vniuersa.
9 Quoniam ipse dixit et facta sunt:
ipse mandauit & creata sunt.
10 Dominus dissipat consilia gentium/
reprobat autẽ cogitationes populorum:
& reprobat consilia principum.
11 Consilium autem domini manet in æternũ:
cogitatiões cordis eiꝰ in sæcula sæculorũ. ✳
12 Beata gens cuius est dñs deus eorum:
populus quẽ elegit dñs in hęreditatẽ sibi.
13 De cœlo respexit dominus:
vidit omnes filios hominum.
14 De præparato habitaculo suo:
respexit super omnes qui inhabitant terrã.
15 Qui finxit singillatim corda eorum:
qui intelligit omnia opera eorum.
16 Non saluus fit rex in multitudine virtutis:
nec gigas saluꝰ erit i mĩtitudie virtutis sue.
17 Mendax equus ad salutem:
i abũdãtia aũt virtutis suę nõ erit saluꝰ.
18 Ecce oculi domini super metuentes eum:
sperantes super misericordia eius.
19 Vt eruat a morte animas eorum:
et alat eos in fame.
20 Anima nostra patiens erit domino:
quoniam adiutor & protector noster est.
21 Quia in ipso lætabitur cornu nostrum:
& in nomine sancto eius sperabimus.
22 Fiat misericordia tua domine super nos:
sicut speraumus in te.

¶Psalmus. XXXII.

EXultate iusti in DOMINO:
rectos decet collaudatio.
Confitemini DOMINO in cithara:
in psalterio decẽ chordarum psallite illi.
Cantate ei canticum nouum:
bene psallite ei in vociferatione.
Quia rectum est verbum DOMINI:
& omnia opera eius in fide.
Diligit misericordiam & iudicium:
misericordia DOMINI plena est terra.
Verbo DOMINI cœli firmati sunt:
& spiritu oris eius omnis virtus eorum.
Congregans sicut in vtre aquas maris:
ponens in thesauris abyssos.
Timeat DOMINVM omnis terra:
ab eo aũt cõmoueãt oẽs inhabitantes orbẽ.
Quoniam ipse dixit & facta sunt:
ipse mandauit et creata sunt.
DOMINVS dissipat consilia gentium/
reprobat autem cogitationes populorum:
— & reprobat consilia principum. ✳✳
Cõsiliũ autẽ DOMINI in æternum manet:
cogitationes cordis eiꝰ i gñatiõe et gñatiõe
Beata gẽs cuius est DOMINVS DEVS eiꝰ: Eloha.
populus quẽ elegit in hæreditatem sibi.
De cœlo respexit DOMINVS:
vidit omnes filios hominum.
De præparato habitaculo suo:
respexit super omnes qui habitant terram.
Qui finxit singillatim corda eorum:
qui intelligit omnia opera eorum.
Non saluatur rex per multam virtutem:
& gigas nõ saluabit i mĩtitudie virtutis suę.
Fallax equus ad salutem:
✳ i abũdãtia aũt virtutis suæ nõ saluabit.
Ecce oculi DOMINI super metuẽtes eum:
& in eis qui sperant super misericordia eius.
Vt eruat a morte animas eorum:
& alat eos in fame.
Anima nostra sustinet DOMINVM:
quoniam adiutor & protector noster est.
Quia in eo lætabitur cornu nostrum:
& in nomine sancto eius speraumus.
Fiat misericordia tua DN̄E super nos:
quẽadmodum speraumus in te.

ARGVMENTVM. De iugi a Christo diuinitatis benedictione et laude/aliorũ ad consimilẽ laudem inuitatione/eius paupertate/angelica protectione eorum qui timent deum, qꝰ timor domini verę sunt diuitiæ: et opes terrenę/indigentię. de doctrina diuini timoris/ de tribulatione et humilitate spiritus/qꝰ iustus multas tribulationes perpessurus erat & a dño liberãdus/et qꝰ nõ erat os cõminuẽdũ ex eo, qꝰ mors peccatorũ pessima/et eorũ qui iustũ oderũt. qꝰ iustorũ aias i vitã dñs redimet ęternã. Conciliatus versu vndeuicesimo et viceſimo.

¶Psalmus Dauid. XXXIII.

1 BEnedicam dominum in õni tẽpore:
semper laus eius in ore meo.
2 In domino laudabitur anima mea:

¶Psalmus Dauidi. XXXIII.

BEnedicam DN̄M in omni tempore:
semper laus eius in ore meo.
In DOMINO laudabitur aia mea:

CONCIL.	VET.	
audiant mansueti & lætentur.	audiant mansueti & lætentur.	
Magnificate DOMINVM mecum:	Magnificate dominũ mecum:	3
& exaltemus nomen eius in idipsum.	& exaltemus nomen eius in idipsũ.	
Exquisiui DOMINVM & exaudiuit me:	Inquisiui dominũ et exaudiuit me:	4
& ex oĩb⁹ tribulatiõĩb⁹ meis eripuit me.	& ex oĩbus tribulatiõĩbus meis eripuit me.	
Accedite ad eũ & illuminamini:	Accedite ad eũ & illuminamini:	5
& facies vestrę non confundentur.	& vultus vestri non erubescent.	
Iste pauper clamauit & DN̄S exaudiuit eũ:	Iste inops clamauit et dñs exaudiuit eũ:	6
& de oĩb⁹ tribulatiõĩb⁹ ei⁹ saluauit eũ.	& ex oĩbus tribulatiõĩbus ei⁹ saluũ fecit eũ.	
Irruet angelus DN̄i in circuitu timẽtiũ eũ: ✻	Immittit angelus dñi in circuitu timẽtiũ eũ:	7
et eripiet eos.	& eruet eos.	
Gustate & videte quoniã suauis est DN̄S:	Gustate & videte quoniam suauis est dñs:	8
beatus vir qui sperat in eo.	beatus vir qui sperat in eum.	
Timete DOMINVM omnes sancti eius:	Timete dominũ omnes sancti eius:	9
quoniam non est inopia timentibus eũ.	quia nichil deest timentibus eum.	
Diuites eguerunt & esurierunt:	Diuites eguerunt & esurierunt:	10
inquirẽtes aũt DN̄M nõ minuẽt oĩ bono	inquirentes aũt dñm non minuent oĩ bono.	
Venite filij audite me:	Venite filij audite me:	11
timorem DOMINI docebo vos.	timorẽ domini docebo vos.	
Quis est homo qui vult vitam:	Quis est homo qui vult vitã:	12
diligit dies videre bonos?	& diligit dies videre bonos?	
Prohibe linguã tuã a malo:	Contine linguã tuã a malo:	13
& labia tua ne loquantur dolũ.	& labia tua ne loquantur dolũ.	
Diuerte a malo & fac bonũ:	Declina a malo & fac bonũ:	14
inquire pacẽ et persequere eam.	quære pace et sequere eam.	
Oculi DOMINI super iustos:	Oculi domini super iustos:	15
& aures eius in preces eorũ.	& aures eius ad preces eorum.	
Vultus aũt DN̄I super facientes mala:	Vultus autẽ domini super facientes mala:	16
vt perdat de terra memoriam eorũ.	vt perdat de terra memoriã eorũ.	
Clamauerũt iusti & DN̄S exaudiuit eos:	Clamauerunt iusti & dñs exaudiuit eos:	17
& ex oĩb⁹ tribulatiõĩb⁹ eorũ liberauit eos.	et ex oĩbus tribulatiõĩbus eorũ eruit eos:	
Iuxta est DN̄S his qui tribulato sunt corde:	Iuxta est dñs ijs qui obtriuerunt cor:	18
& humiles spiritu saluabit.	& humiles spiritu saluos faciet.	
Multæ tribulationes iusti:	✻ Multę tribulationes iustorũ:	19
& de oĩbus his liberauit eũ DOMINVS.	✻ & de oĩbus his eruet eos.	
Custodit — dñs — omnia ossa eius:	✻ Custodit dominus omnia ossa eorum:	20
vnũ ex eis non cõteretur.	✻ vnũ ex ijs non conteretur.	
Mors peccatorum pessima:	Mors peccatorũ pessima:	21
& qui oderunt iustũ delinquẽt.	& qui oderunt iustũ delinquent.	
Redimet DN̄S animas seruorum suorum:	Redimet enim dñs aias seruorũ suorũ.	22
& non delinquent õnes qui sperãt in eo.	& non delinquent oẽs qui sperant in eo.	

ARGVMENTVM. Psalmus/ inuocatio diuinæ opis a Christo in aduersarios eius/ de machinationibus & occultis dolis ad perdendũ eũ, de falsis testibus in eũ/ de pœnitentia/ ieiunio/ humiliatione et oratione eius pro ijs qui ei molestias intulere et qui eũ mortali insectati sũt odio, resũptio inuocationis diuinę opis & executionis iustitiæ in aduersarios eius/ & imprecatio diuinæ consolationis & lætitiæ ijs qui optabant tranquillitatẽ eius. ¶ Cõciliatus versu sexto/ septimo/ nono/ duodecimo/ septimodecimo/ vndeuicesimo/ vicesimotertio/ vicesimoquarto/ vicesimoseptimo/ duodetricesimo. ¶ Aduerte septimũdecimũ versum ex græco conciliatũ vbi per datiuũ dicitur ὦσ πλησίον ὡσ ἀδελφῶ ἡμετέρω alloqui ex annotatione adiecta præpositione ad/ fuisset concilandus/ sed absq; prępositione per datiuũ/ nichilo est deterior sensus. Interiectio vah vah versus 24. & 28 apud Hebręos dicit HEAH HEAH interpretes vero he in v conuertunt.

¶ Psalmus Dauidi. XXXIIII.	¶ Psalmus Dauid. XXXIIII.
IVdica DOMINE nocentes me:	Iudica domine nocentes me:
expugna impugnantes me.	expugna impugnantes me.
Apprehende arma et scutum:	Apprehende arma et scutum:
& exurge in adiutorium michi.	& exurge in adiutorium michi.

3 Effunde frameã & conclude aduerſus eos
qui me perſequuntur:
dic animæ meæ ſalus tua ego ſum.
4 Confundantur & reuereantur:
requirentes animã meã.
5 Auertantur retrorſum et confundantur:
qui cogitant michi mala.
6 Fiant tanq̃ puluis ante faciẽ venti:
& angelus domini tribulans eos.
7 Fiant viæ eorũ tenebræ & lubricũ:
& angelus domini perſequens eos.
8 Quoniam gratis abſconderunt michi
muſcipulam corruptionis ſuæ:
vano exprobrauerunt animã meam.
9 Veniat illis muſcipula quã ignorãt/
& captio quã occultauerũt cõprehẽdat illos:
& in muſcipula incidant in ipſa.
10 Anima autẽ mea exultabit in domino:
delectabitur ſuper ſalutare eius.
11 Omnia oſſa mea dicent:
domine quis ſimilis tui?
12 Eripiens inopem de manu fortioris eius:
egenũ & pauperẽ a diripientibus eum.
13 Inſurgentes teſtes iniqui:
quæ ignorabã interrogabãt me.
14 Retribuebant michi mala pro bonis:
& ſterilitatẽ animæ meæ.
15 Ego autẽ cũ michi moleſti eſſent:
induebam me cilicio.
16 Et humiliabã in ieiunio animam meã:
& oratio mea in ſinu meo conuertetur.
17 Sicut proximum/quaſi fratrem noſtrum
ſic complacebam:
tanq̃ lugens et cõtriſtatus ita humiliabar.
18 Et aduerſũ me lętati ſũt et cõuenerũt in vnũ:
cõgregata ſũt in me flagella et ignorauerũt.
19 Tẽtauerũt me ſubſãnauerũt me ſubſãnatiõe:
ſtriduerunt in me dentibus ſuis.
20 Domine quando reſpicies/
reſtitue animã meã ab aſtutijs eorum:
a leonibus vnicam meam.
21 Confitebor tibi domine in eccleſia magna:
in populo graui laudabo te.
22 Nõ inſultẽt michi qui aduerſãt michi iniquè:
qui oderunt me gratis annuentes oculis.
23 Quoniã michi quidẽ pacifice loquebãtur:
et inſuper iram doloſe cogitabant.
24 Et dilatauerunt in me os ſuum:
dixerunt euge euge viderunt oculi noſtri.
25 Vidiſti domine ne ſileas:
domine ne diſcedas a me.
26 Exurge & intende iudicio meo deus meus:
et dominus meus in cauſam meam.
27 Iudica me domine ſecundũ iuſtitiã meã:
et non inſultent in me inimici mei.
28 Nõ dicãt in cordib⁹ ſuis euge euge aię noſtrę:

Effunde frameã et conclude aduerſus eos
qui perſequuntur me:
dic animæ meæ ſalus tua ego ſum.
Confundantur & reuereantur:
quærentes animam meã.
Auertantur retrorſum & confundantur:
cogitantes michi mala.
Fiant tanq̃ puluis ante faciem venti:
& angelus DOMINI coarctet eos. Ps.
Fiant viæ illorũ tenebræ & lubricũ:
& angelus DOMINI perſequatur eos. Ps
Quoniam gratis abſconderunt michi
interitum laquei ſui:
ſuperuacue exprobrauerunt animã meam.
Veniat illi laqueus quem ignorat/
& captio quã abſcõdit apphẽdat eum:
& in laqueũ cadat in ipſum.
Anima autẽ mea exultabit in DOMINO: Ps.
& delectabitur ſuper SALVTARI ſuo. Ieſua.
Omnia oſſa mea dicent:
DOMINE quis ſimilis tui? Ps.
Eripiens inopem de manu fortiorum:
egenũ & pauperẽ a diripientibus eum.
Surgentes teſtes iniqui:
quæ ignorabã interrogabãt me.
Retribuebãt michi mala pro bonis:
ſterilitatem animæ meæ.
Ego autem cum michi moleſti eſſent:
induebar cilicio.
Humiliabã in ieiunio animã meã:
et oratio mea in ſinu meo conuertetur.
Quaſi proximo et quaſi fratri meo
ſic complacebam.
quaſi lugens et contriſtatus ſic humiliabar.
Et aduerſũ me lætati ſunt et conuenerunt:
cõgregata ſunt ſup me flagella et ignorauĩ.
Diſſipauerunt me nec cõpũcti tentauerũt me/
ſubſannauerunt me ſubſannatione:
frenduerunt ſuper me dentibus ſuis.
DOMINE quando reſpicies/ Ps.
reſtitue animam meã a malignitate eorum:
a leonibus vnicam meam.
Confitebor tibi in eccleſia magna:
in populo graui laudabo te.
Nõ ſupgaudeãt michi q aduerſãt michi iique
qui oderunt me gratis et annuũt oculis.
Quoniã michi non pacifice loquebantur:
et iracũdia terrę loq̃ntes/ dolos cogitabãt.
Et dilatauerunt ſuper me os ſuum:
dixerunt vah vah viderunt oculi noſtri.
Vidiſti DOMINE ne ſileas: Ps.
DOMINE ne diſcedas a me. Adonai.
Exurge et intende iudicio meo DEVS me⁹: Eloha.
et DOMINVS meus in cauſam meam. Adonai.
Iudica me ſcd̃ iuſtitiã meã DN̄E DE⁹ me⁹; Ps. Eloha.
et non ſupergaudeant michi.
Nõ dicãt in cordibus ſuis vah vah aię noſtrę;

	CONCIL.	VET.	
	nec dicãt deuorabimus eum.	nec dicant absorbuimus eum.	
	Erubescant & reuereantur simul:	Erubescant & reuereantur simul:	29
	qui gratulantur malis meis.	qui gratulantur malis meis.	
	Induantur confusione & reuerentia:	Induantur confusione & verecundia:	30
	qui maligna loquuntur super me.	qui maligna loquuntur aduersum me.	
	Exultent & lætentur qui volunt iustitiã meã:	Exultent et lętentur qui volũt iustitiã meam:	31
☞	& dicãt semper magnificetur DOMINVS	& dicant semper magnificetur dominus/	
	qui volunt pacem serui eius.	qui volunt pacem serui eius.	
	Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam:	Et lingua mea meditabitur iustitiã tuam:	32
	tota die laudem tuã.	tota die laudem tuam.	

ARGVMENTVM. Psalmꝰ/ꝙ iniustus excutiat iugũ timoris dei/de magna misericordia & iustitia dei/& de inscrutabili profunditate iudiciorũ eius/ꝙ torrens voluptatis ꝙ fons vitæ indeficientis & lumẽ quo omne videtur lumen apud eũ est. imprecatio misericordiæ pro fide illuminatis. & apprecatio superbiæ a qua omnis spiritualis ruina cœpta est.

	¶Ad victoriam/Dauidi. XXXV.	¶Psalmus Dauid. XXXV.	
Elohim.	Dixit iniustus vt deliquat in semetipso:	Dixit iniustus vtdeliquat in semetipso:	1
	non est timor DEI ante oculos eius.	non est timor dei ante oculos eius.	
	Quoniã dolose egit in cõspectu eius:	Quoniã dolose egit in conspectu eiꝰ:	2
	vt inueniatur iniquitas eius ad odium.	vt inueniret iniquitatẽ suam et odisset.	
	Verba oris eius iniquitas & dolus:	Verba oris eius iniquitas & dolus:	3
	noluit intelligere vt bene ageret.	noluit intelligere vt bene ageret.	
	Iniquitatẽ meditatus est in cubili suo/	Iniquitatem meditatus est in cubili suo/	4
	astitit omni vię non bonæ:	astitit omni vię non bonæ:	
	malitiã autẽ non odiuit.	malitiam autem non odio habuit.	
☞	DOMINE in cœlo misericordia tua:	Domine in cœlo misericordia tua:	5
	& veritas tua vsq; ad nubes.	& veritas tua vsq; ad nubes.	
El	Iustitia tua sicut montes DEI:	Iustitia tua sicut montes dei:	6
	iudicia tua abyssus multa.	iudicia tua sicut abyssus multa.	
☞	Homines & iumenta saluabis DOMINE:	Homines & iumenta saluos facies domine:	7
Elohim.	quẽadmodũ multiplicasti miam tuã DEVS.	sicut multiplicata est misericordia tua deꝰ.	
	Filij autẽ hominũ:	Filij autẽ hominum:	8
	in tegmine alarũ tuarũ sperabunt.	sub tegmine alarum tuarum sperabunt.	
	Inebriabuntur ab vbertate domus tuę:	Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ:	9
	& torrente voluptatis tuæ potabis eos.	& torrente voluptatis tuæ potabis eos.	
	Quoniã apud te est fons vitæ:	Quoniam apud te est fons vitæ:	10
	& in lumine tuo videbimus lumen.	& in lumine tuo videbimus lumen.	
	Prætende misericordiam tuã sciẽtibus te:	Prætende misericordiã tuã sciẽtibus te:	11
	& iustitiam tuam ijs qui recto sunt corde.	& iustitiam tuã ijs qui recto sunt corde.	
	Non veniat michi pes superbiæ:	Non veniat michi pes superbiæ:	12
	& manus peccatoris non moueat me.	& manus peccatorum non moueat me.	
	Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem:	Ibi ceciderunt oẽs qui operantur iniquitatẽ:	13
	expulsi sunt nec potuerunt stare.	expulsi sunt nec potuerunt stare.	

ARGVMENTVM. Psalmus/instructio spiritualis quid agendũ & a quibus abstinẽdũ. ꝙ piorũ & mansueterum hæreditas est regnũ cœlorum in æterna diuinæ pacis tranquillitate/ impiorũ autẽ & immitiũ exteriores tenebræ vbi erit fletus et stridor dentiũ/& de nouissimis iustorum & iniustorũ ad finẽ vsq; psalmi deducitur. ¶Cõciliaꝰ versu tertio et tricesimosexto:

	¶Dauidi. XXXVI.	¶Psalmus Dauid. XXXVI.	
Aleph.	Noli emulari in malignantibus:	Noli æmulari in malignantibus:	1
	neq; zelaueris facientes iniquitatem.	neq; emuleris facientes iniquitatem.	
	Quoniã tanq̃ fœnũ velociter arescẽt:	Quoniã tanq̃ fœnũ velociter arescẽt:	2
	quẽadmodũ olera herbarũ cito decident.	& sicut olera prati cito cadent.	
Beth. ☞	Spera in DN̄O et fac bonitatẽ et inhabita terrã:	Spera in dño et fac bonitatẽ et inhabita terrã:	3
	& pascere in diuitijs eius.	* & pasceris in diuitijs eius.	
☞	Delectare in DOMINO	Delectare in domino:	4
	& dabit tibi petitiones cordis tui.	& dabit tibi petitiones cordis tui.	
Gimel ☞	Reuela DOMINO vią tuã et spera in eo:	Reuela ad dominum viam tuã et spera in eũ:	5
	& ipse faciet.	& ipse faciet.	

6 Et educet ſicut lumen iuſtitiã tuam/
& iudiciũ tuum ſicut meridiem:
ſubditus eſto domino & obſecra eum.
7 Ne ſubemuleris eũ qui proſperatꝫ in via ſua:
in homine faciente iniquitatem.
8 Deſine ab ira & derelinque furorẽ:
ne ſubæmuleris vt maligne facias.
9 Quoniã qui maligne agũt exterminabũtur:
ſuſtinentes autẽ dominũ ipſi hęreditate
poſſidebunt terram.
10 Et adhuc puſillũ & non erit peccator:
& quæres locum eius & non inuenies.
11 Manſueti autẽ hæreditate poſſidebũt terrã:
& delectabuntur in multitudine pacis.
12 Obſeruabit peccator iuſtum:
& ſtridebit ſuper eũ dentibus ſuis.
13 Dominus autẽ irridebit eum:
quoniã proſpicit qꝫ veniet dies eius.
14 Gladiũ eduxerunt peccatores:
intenderunt arcum ſuum.
15 Vt decipiant inopem et pauperem:
vt trucident rectos corde.
16 Framea eorum intret in corda ipſorum:
& arcus eorum conteratur.
17 Melius eſt modicum iuſto:
ſuper diuitias peccatorũ multas.
18 Quoniã brachia peccatorum conterentur:
confirmat autem iuſtos dominus.
19 Nouit dominus viã immaculatorũ:
et hæreditas eorũ in æternũ erit.
20 Non confundentur in tempore malo/
& in diebus famis ſaturabuntur:
quoniã peccatores peribunt.
21 Inimici autẽ domini ſtatim vt glorlabũtur
& exaltabuntur:
deficientes ſicut fumus deficient.
22 Fœneratur peccator & non ſoluit:
iuſtus autẽ miſeretur & commodat.
23 Qm̃ bñdicẽtes eũ hęreditate poſſidebũt trã:
maledicentes autem ei diſperient.
24 A domino greſſus hominis dirigetur:
& viam eius volet.
25 Cum ceciderit iuſtus non conturbabitur:
quoniã dominus firmat manũ eius.
26 Iuuẽis fui & ſenui/& nõ vidi iuſtũ derelictũ
nec ſemen eius quærens panem.
27 Tota die miſeretur & fœneratur:
& ſemen illius in benedictione erit.
28 Declina a malo & fac bonum:
& inhabita in ſæculũ ſæculorum.
29 Quoniã dominus amat iudiciũ et non
derelinquet ſanctos ſuos:
in æternum conſeruabuntur.
30 Iniuſti autẽ puniẽtur:
& ſemen impiorũ peribit.
31 Iuſti hęreditate poſſidebunt terram:
et inhabitabunt in ſæculũ ſęculi ſuper eã.

Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam/
& iudiciũ tuum tanq̃ meridiem:
Subditus eſto DOMINO et ora eũ. ℵ Daleth
Noli ęmulari i eo qui proſperatur in via ſua:
in homine faciente iniuſtitias.
Deſine ab ira & derelinque furorem: He.
noli ęmulari vt malignerís.
Quoniam qui malignantur exterminabũtur:
ſuſtinẽtes autẽ DOMINVM ipſi hęredita- ℵ
bunt terram.
Et adhuc puſillũ & non erit peccator: Vau.
& quæres locum eius & non inuenies.
Manſueti autẽ hæreditabunt terrã:
& delectabuntur in multitudine pacis.
Obſeruabit peccator iuſtum: Zai.
& ſtridebit ſuper eũ dentibus ſuis.
DOMINVS autem irridebit eum: Adonai.
quoniam proſpicit qꝫ veniet dies eius.
Gladiũ euaginauerunt peccatores: Heth.
intenderunt arcum ſuum.
Vt decipiant pauperem et inopem:
vt trucident rectos corde.
Gladius eorum intret in corda ipſorum:
& arcus eorum confringatur.
Melius eſt modicum iuſto: Theth.
ſuper diuitias peccatorum multas.
Quoniam brachia peccatorum conterentur:
confirmat autem iuſtos DOMINVS ℵ
Nouit DOMINVS dies immaculatorum: ℵ Ioth.
& hęreditas eorum in æternũ erit.
Non confundentur in tempore malo/
& in diebus famis ſaturabuntur:
Quia peccatores peribunt. Caph.
Inimici vero DOMINImox vt honorificati ℵ
fuerint & exaltati:
deficientes quẽadmodũ fumus deficient.
✱ Mutuatur peccator & non ſoluit: Lamed.
iuſtus autẽ miſeretur & tribuit.
Quia benedicẽtes ei hęreditabunt terram:
maledicentes autem ei diſperibunt.
A pud DOMINVM greſſus hominis dirigẽt: ℵ Mem.
& viam eius volet.
Cum ceciderit non collidetur:
quia DOMINVS ſupponit manum ſuam. ℵ
Iunior fui eteni ſenui et nõ vidi iuſtũ derelictũ Nun.
nec ſemen eius quærens panem.
Tota die miſeretur et cõmodat:
& ſemen illius in benedictione erit.
Declina a malo & fac bonũ: Samech.
& inhabita in ſæculũ ſeculi.
Quia DOMINVS amat iudicium et non ℵ
derelinquet ſanctos ſuos:
In ęternũ conſeruabuntur. Ain.
Iniuſti puniẽtur:
et ſemen impiorum peribit.
Iuſti autem hæreditabunt terram:
et inhabitabunt in ſæculũ ſæculi ſuper eã.

	CONCIL.	VET.	
Phe.	Os iusti meditabitur sapientiã:	Os iusti meditabitur sapientiã:	32
	& lingua eius loquetur iudiciũ.	et lingua eius loquetur iudiciũ.	
Eloha.	Lex DEI eius in corde ipsius:	Lex dei eius in corde ipsius:	33
	& non supplantabuntur gressus eius.	& non supplantabuntur gressus eius.	
Sade.	Consyderat peccator iustũ:	Consyderat peccator iustum:	34
	& quærit mortificare eũ.	& quærit mortificare eũ.	
ℸ	DNS aũt nõ derelinquet eũ in manib⁹ ei⁹:	Dñs aũt nõ dereliquet eũ in manibus eius:	35
	nec dãnabit eũ cum iudicabitur illi.	nec dãnabit eum cũ iudicabitur illi.	
Coph.	ℸ Expecta DOMINVM & custodi viã eius/	Expecta dominũ & custodi viam eius/	36
	& exaltabit te vt hæreditate capias terrã:	& exaltabit te vt hæreditate capias terram:	
	cũ peribunt peccatores videbis.	* cũ pereunt peccatores videbis.	
Res.	Vidi impiũ superexaltatũ:	Vidi impiũ superexaltari:	37
	& eleuatũ sicut cedros libani.	& eleuari super cedros libani.	
	Et transiui et ecce non erat:	Et transiui & ecce non erat:	38
	quæsiui eũ & non est inuentus locus eius.	et quæsiui eũ et nõ est inuentus locus eius.	
Sin.	Custodi innocentiã & vide æquitatẽ:	Custodi innocẽtiã & vide directionem:	39
	quoniã sunt reliquiæ homini pacifico.	quoniã sunt reliquiæ homini pacifico.	
	Iniusti autem disperibunt:	Iniusti autẽ disperient:	40
	simul reliquiæ impiorũ interibunt.	in idipsum reliquiæ impiorũ interibunt.	
Thau.	ℸ Salus autẽ iustorũ a DOMINO:	Salus autẽ iustorũ a domino:	41
	& protector eorũ in tẽpore tribulationis.	& protector eorũ est in tẽpore tribulationis.	
	Et adiuuabit eos DNS & liberabit eos/	Et adiuuabit eos dominus et eruet eos/	42
	& eruet eos a peccatoribus & saluabit eos:	& eximet eos a peccatorib⁹ & saluabit eos:	
	quia sperauerunt in eo.	quia sperauerunt in eo.	

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi pro mitigatione irę dei generi humano. Confessio peccatorum pro eodem/quanta pro hominũ satisfactione in hoc mundo dominus passus est/q; vt surdus/vt mutus/vt non habens excusationes tanq̃ ouis ad occisionem ductus est/q; voluntarie se in flagella pro nobis obtulit, noxam nostram vt suam confitetur/multiplicãtur & inualescunt hostes in eum qui peccatum non fecit/opem diuinam implorat/a qua sola eius esse poterat salus. ¶ Conciliatus versu septimodecimo & vicesimosecundo.

	¶ Psalmus Dauidi. XXXVII.	¶ Psalmus Dauid. XXXVII.	
ℸ	DOMINE ne in furore tuo arguas me:	Domine ne i idignatiõe tua arguas me:	1
	neq; in ira tua corripias me.	neq; in ira tua emendes me.	
	Quoniã sagittæ tuæ infixæ sũt michi:	Quoniã sagittæ tuę infixę sunt michi:	2
	& confirmasti super me manũ tuã.	& confirmasti super me manũ tuã.	
	Nõ est sanitas in carne mea a facie iræ tuę:	Nõ est sanitas in carne mea a vultu irę tuę:	3
	non est pax ossibus meis/	non est pax ossibus meis/	
	a facie peccatorum meorũ.	a facie peccatorũ meorum.	
	Qm̃ iniquitates meæ supergressæ sũt caput meũ:	Qm̃ iniquitates meę sustulerũt caput meum:	4
	& sicut on⁹ graue grauatę sunt super me.	& sicut fascis grauis grauatę sunt super me.	
	Putruerunt & corruptę sunt cicatrices meę:	Cõputruerũt et putruerũt liuores mei:	5
	a facie insipientię meæ.	a facie insipientię meæ.	
	Miser factus sum & curuatus sũ vsq; in finẽ:	Miseri⁹ afflictus & curuatus sũ vsq; in finẽ:	6
	tota die contristatus ingrediebar.	tota die contristatus ambulabã.	
	Quoniã lũbi mei impleti sunt illusionibus:	Quoniã anima mea cõpleta est illusionibus:	7
	& non est sanitas in carne mea.	& non est sanitas in carne mea.	
	Afflictus sum & humiliatus sum nimis:	Infirmatus & humiliatus sum vsq; nimis:	8
	rugiebã a gemitu cordis mei.	rugiebam a gemitu cordis mei.	
Adonai.	DOMINE ante te õne desyderiũ meum:	Et ante te est omne desyderiũ meũ:	9
	& gemitus meus a te non est absconditus.	et gemitus meus non est absconditus a te.	
	Cor meũ conturbatum est/	Cor meũ conturbatum est/	10
	dereliquit me virtus mea:	& deseruit me fortitudo mea:	
	& lumẽ oculorũ meorũ et ipsũ nõ est mecũ.	et lumen oculorum meorum non est mecũ.	
	Amici mei et proximi mei:	Amici mei et proximi mei:	11
	aduersũ me appropiquauerũt et steterũt.	aduersũ me appropinquauerũt et steterũt.	
	Et qui iuxta me erant de longe steterunt:	Et proximi a longe steterunt:	12
	et vi faciebant qui quærebãt animã meã.	et vim faciebant qui quærebant aiam meã.	

13 Qui querebãt mala mea locuti sũt vanitatẽ:
et dolũ tota die meditabantur.
14 Ego autẽ velut surdus nõ audiebã:
& sicut mutus non aperiens os suũ.
15 Et factus sũ sicut homo nõ audiens:
& non habens in ore suo argutiones.
16 Quoniã in te domine speraui:
tu exaudies domine deus meus.
17 Quia dixi neqñ exultẽt in me inimici mei:
& dum cõmouentur pedes mei/
in me magna locuti sunt.
18 Quoniã ego in flagella paratus sum:
& dolor meus ante me est semper.
19 Quoniã iniquitatẽ meã pronunciabo:
& curam geram pro peccato meo.
20 Inimici aũt mei viuũt et cõfirmati sũt sup me:
et multiplicati sunt qui oderunt me iique.
21 Detrahebãt michi q retribuũt mala ꝓ bonis
quoniã persecutus sum iustitiã.
22 Ne derelinquas me domine deus meus:
ne discesseris a me.
23 Intende in adiutoriũ meũ:
domine deus salutis meæ.

Et qꝫ igrebãt mala michi locuti sunt vanitates:
et dolos tota die meditabantur.
Ego autẽ tanq̃ surdus non audiebam:
& sicut mutus non aperiens os suum.
Et factus sum sicut homo non audiens:
& non habens in ore suo redargutiones.
Quoniã in te DOMINE speraui: ℟
tu exaudies meDOMINE DEVS meus. ℟ Eloha.
Quia dixi neqñ supgaudeãt michi inimici mei:
& dum cõmouentur pedes mei/
∗ super me magna loquantur.
Quoniã ego in flagella paratus sum:
& dolor meus in conspectu meo semper.
Quoniã iniquitatẽ meã annunciabo:
& cogitabo pro peccato meo.
Inimici aũt mei viuũt et cõfirmati sũt sup me:
& multiplicati sunt qui oderunt me inique.
Qui retribuũt mala ꝓ bonis detrahebãt michi
quoniã sequebar bonitatẽ.
Ne derelinquas me DOMINE DEVS meus: ℟ Eloha.
∗ ne discedas a me.
Intende in adiutoriũ meum:
DOMINE — deus ✦✦salutis meæ. Adonai.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ/instructio fidelitũ de custodia oris/ de contemptu mundi & concupiscentiarũ eius/de confugiendo ad deũ apud quẽ solũ est substantia nostra & cui omnia viuunt/& iugi postulatione vt anteq̃ ex hoc mundo abeamus dimittat nobis peccata nostra vt in hac & magis in altera vita refrigerũ inueniamus. ℂ Conciliatus versu quarto/ quartodecimo/sextodecimo/et septimodecimo.

℣ Psalmus Dauid. XXXVIII.

1 Dixi custodiã vias meas:
vt non delinquã in lingua mea.
2 Ꝓposui ori meo custodiã:
cum consisteret aduersus me peccator.
3 Obmutui et humiliatus sũ/et silui a bonis:
& dolor meus renouatus est.
4 Renouatus est dolor meus:
& in meditatione mea exardescet ignis.
5 Locutus sum in lingua mea:
notũ michi fac dñe finẽ meũ.
6 Et numerũ dierũ meorũ quis est:
vt sciã quid desit michi.
7 Ecce veteres posuisti dies meos:
& substantia mea tanq̃ nichil ante te.
8 Veruntamen vniuersa vanitas:
omnis homo viuens.
9 Quãq̃ in imagine ambulet homo:
tamen vane conturbatur.
10 Thesaurizat:
& non cognoscit cui congregabit ea.
11 Ergo et nũc q̃ est expectatio mea nõne dñs/
et substãtia mea ante te semper.
12 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me:
opprobriũ insipienti dedisti me.
13 Obmutui et nõ aperui os meum
quoniã tu fecisti me:
amoue a me flagella tua.
14 A fortitudine manus tuæ ego defeci

℣ Pro Idithum psalmus Dauidi. XXXVIII.

Dixi custodiã vias meas:
vt non delinquã in lingua mea.
Ꝓposui ori meo custodiã:
cũ consisteret peccator aduersũ me.
Obmutui et humiliatus sum/et silui a bonis:
& dolor meus renouatus est.
Concaluit cor meũ intra me:
∗ & in meditatione mea exarsit ignis.
Locutus sum in lingua mea:
notũ fac michi DOMINEfinẽ meum. ℟
Et numerũ dierũ meorũ quis est:
vt sciam quid desit michi.
Ecce mensurabiles posuisti dies meos:
et substãtia mea tanq̃ nichilũ añ te. Selah.
Vniuersa enim vanitas:
omnis homo viuens.
Veruntamen in imagine pertransit homo:
sed & frustra conturbatur.
Thesaurizat:
et ignorat cui congregabit ea.
Et nũc q̃ est expectatio mea nõne DÑS/ Adonai.
et substãtia mea apud te est.
Ab omnibus iniquitatibus meis erue me:
opprobriũ insipienti dedisti me.
Obmutui et non aperui os meũ
quoniam tu fecisti:
amoue a me plagas tuas.
∗ A fortitudine manus tuę ego defeci:

CONCIL.	VET.	
in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem.	in argutionibus: pro iniquitate eruditi hominē.	
Et tabescere fecisti sicut araneā aīam eius: verūtamē vane cōturbaī oīs homo. Selah.	Et contabescere fecisti sicut araneā aīa; meā: verūtamē vane conturbaī omnis viuens.	15
Exaudi orationem meam DOMINE & deprecationē meā auribus percipe: ad lachrimas meas ne sileas.	Exaudi orationē meā & deprecationē meā: ✱ auribus percipe lachrimas meas.	16
	✱ Ne sileas a me ne obsurdescas in æternum	17
Qm̄ aduena ego sū apud te et peregrin9: sicut oēs patres mei.	qm̄ inquilin9 ego sum apud te & peregrin9: sicut ōnes patres mei.	
Remitte michi vt refrigerer priusq̄ abeam: & amplius non ero.	Dimitte michi vt refrigerer priusq̄ eā: & amplius iam non ero.	18

ARGVMENTVM. Psalmus/de recognitione beneficiorū Christo domino a sūmo patre & vniuersa diuinitate concessorū/de annunciatione nouæ legis/de diuino timore & spe susceptā a multis/vanitate & insania idololatrię relecta/de annūciatione & multiplicatiōe mirabiliū dei. de aduētu Christi ad faciēdā volūtatē patris cū veteres cęrimonię a deo fuerūt repudiatę: de libera euāgelizatione diuinę iustitię p eū/& inuocatiōe diuini auxilij et diuię iustitiæ adūs9 innumera mala q̄ nostra causa ipsū p̄ssere. ℂ Cōciliat9 versu octauo & vicesimoprio.

ℂ Psalmus Dauidi. XXXIX.	ℂ Psalmus Dauid. XXXIX.	
Expectans expectaui DOMINVM: & intendit michi.	Vsti nens sustinui dominū: & attendit michi.	1
Et exaudiuit preces meas: et eduxit me de lacu miserię & de luto fecis	Et exaudiuit deprecationē meā: eduxit me de lacu miserię & de luto limi.	2
Et statuit supra petrā pedes meos: & direxit gressus meos.	Posuit supra petrā pedes meos: & direxit gressus meos.	3
Et immisit in os meū canticū nouū: carmen DEO nostro. Elohe.	Immisit in os meū canticū nouū: hymnū deo nostro.	4
Videbunt multi & timebunt: & sperabunt in DOMINO.	Videbunt iusti & timebunt: & sperabunt in dominū.	5
Beat9 vir cui9 est nomē DOMINI spes ei9: & nō respexit i vanitates & insanias falsas.	Beatus vir cuius est nomē dñi spes eius: & nō respexit i vāitates & insanias mēdaces	6
Mirta fecisti tu DNE DE9 me9 mirabilia tua: & cogitatiōib9 tuis nō est q̄ similis sit tibi. Eloha.	Multa fecisti tu dñe deus me9 mirabilia tua: & cogitatiōib9 tuis nō est qui similis sit tibi.	7
Annunciaui & locutus sum: multiplicata sunt super numerū.	Annunciaui & locutus sum: ✱ multiplicati sunt super numerū.	8
Sacrificiū & oblationē noluisti: aures autē perfecisti michi.	Sacrificium & oblationē noluisti: corpus autē perfecisti michi.	9
Holocaustū & pro peccato nō postulasti: tunc dixi ecce venio.	Holocausta etiā pro delicto non petisti: tunc dixi ecce venio.	10
In capite libri scriptū est de me/ vt facerē voluntatē tuā DEVS me9 volui: et legē tuā in medio cordis mei. Eloha.	In capite libri scriptū est de me/ vt facerē voluntatē tuā deus meus volui: & legē tuā in medio cordis mei.	11
Annūciaui iustitiā tuā in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo DOMINE tu scisti.	Bene nunciaui iustitiā tuā i ecclesia magna: ecce labia mea nō prohibebo domine tu cognouisti.	12
Iustitiā tuā non abscondi in corde meo: veritatē tuā & SALVTARE tuū dixi. Iesua.	Iustitiā tuā non abscondi in corde meo: veritatē tuā & salutare tuū dixi.	13
Nō abscōdi misericordiā tuā et veritatē tuā: a concilio multo.	Nō celaui misericordiā tuā et veritatē tuam: a congregatione multa.	14
Tu autē DOMINE ne longe facias miserationes tuas a me: mia tua et veritas tua sēp susceperūt me.	Tu autē domine ne elonginquaueris misericordias tuas a me: mia tua et veritas tua sēper susceperūt me.	15
Qm̄ circūdederūt me mala quorū nō ē nūer9/ cōprehēderunt me iniquitates meæ: et nō potui vt viderem.	Qm̄ circūdederūt me mala quorū nō ē nūer9/ cōprehēderunt me iniquitates meæ: & non potui vt viderem.	16
Multiplicatæ sunt sup capillos capitis mei: & cor meū dereliquit me.	Multiplicatæ sunt sup capillos capitis mei: & cor meū dereliquit me.	17

18 Placeat tibi domine/erue me:
domine in adiuuandum michi reſpice.
19 Cõfũdãt & reuereãt ſimul q̃ q̃rũt aiaz meã:
vt auferant eam.
20 Conuertantur retrorſum & reuereantur:
qui volunt michi mala.
21 Ferant confeſtim confuſionem ſuam:
qui dicunt michi euge euge.
22 Exultẽt & locũdẽtur qui te q̃rũt domine:
& dicãt ſemper magnificetur dominus/
qui diligunt ſalutare tuum.
23 Ego autem egenus et pauper ſum:
dominus curam habebit mei.
24 Adiutor meus et protector meus:
tu es deus meus ne tardaueris.

Complaceat tibi DOMINE vt eruas me: ℣
DOMINE ad adiuuandum me reſpice. ℣
Cõfũdant & reuereãt ſimul q̃ q̃rũt aiaz meã:
vt auferant eam.
Conuertantur retrorſum & reuereantur:
qui volunt michi mala.
Ferant confeſtim confuſionem ſuam:
* qui dicunt michi vah vah.
Exultent & lętentur ſup te oẽs q̃rentes te:
& dicant ſemper magnificetur DN̄S/ ℣
qui diligunt SALVTARE tuum. Ieſua.
Ego autem mendicus ſum & pauper:
DOMINVS ſolicitus eſt mei. Adonai.
Adiutor meus & protector meus:
tu es DEVS meus ne tardaueris. Eloha.

ARGVMENTVM. Pſalmus/q̃ beatũ erat pauperem Chriſtũ agnoſcere & nunc etiã q̃ beatũ pauperẽ vitę eius curſũ cogitare/cõfeſſio a Chriſto culpę noſtri generis quaſi proprię/de aduerſantibus pauperi Chriſto/& Iuda domeſtico proditore/de ſaluatoris reſurrectione/& conſtitutione in dextera patris in æternũ. ¶Conciliatus verſu ſeptimo et decimo.

¶Pſalmus Dauid. XXXX.

1 Beat9 q̃ itelligit ſup egenũ et paupẽ:
in die mala liberabit eũ dominus.
2 Domin9 cõſeruet eũ et viuificet eũ/
& beatum faciat eũ in terra:
& non tradat eum in manus inimici eius.
3 Dñs opem ferat illi ſuper lectũ doloris ei9:
totũ ſtratũ eius vertiſti in infirmitate ei9.
4 Ego dixi domine miſerere mei:
ſana animã meã quia peccaui tibi.
5 Inimici mei dixerunt mala michi:
quando morietur et peribit nomẽ eius?
6 Et ſi igrediebãtur vt viderẽt vana/locutũ eſt
cor eorũ: congregauerunt iniquitatẽ ſibi.
7 Egrediebantur foras:
et loquebantur in idipſum.
8 Aduerſũ me ſuſurrabant oẽs ĩimici mei:
aduerſũ me cogitabãt mala michi.
9 Verbũ iniquũ diſpoſuerunt aduerſum me:
nũquid q̃ dormit nõ adijciet vt reſurgat?
10 Ecce enĩ homo pacis meæ in quẽ ſperaui:
qui edebat panes meos/
amplíauit ſuper me calcaneũ.
11 Tu aũt dñe miſerere mei et reſuſcita me:
et reddã illis.
12 In hoc cognoui quoniã voluiſti me:
quoniã non gaudebit ĩimic9 me9 ſup me.
13 Me autẽ propter ĩnocẽtiã meã ſuſcepiſti:
et cõfirmaſti me in cõſpectu tuo ĩ eternũ.
14 Bñdict9 dñs de9 iſrael a ſæculo et ĩ ſæculũ:
et dicet omnis populus fiat fiat.

¶Pſalmus Dauidi. XXXX.

Beat9 q̃ intelligit ſup egenũ et paupẽ: ℣
ĩ die mala liberabit eum DOMINVS. ℣
DN̄S conſeruet eũ et viuificet eũ/ ℣
& beatum faciat eum in terra:
& non tradat eum in animã inimicorũ eius.
DN̄S opẽ ferat illi ſuper lectũ doloris eius: ℣
vniuerſũ ſtratũ ei9 verſaſti ĩ infirmitate ei9.
Ego dixi DOMINE miſerere mei: ℣
ſana animã meã quia peccaui tibi.
Inimici mei dixerunt mala michi:
quando morietur & peribit nomen eius?
Et ſi igrediebatur vt videret/ vana loq̃batur:
cor eius congregauit iniquitatem ſibi.
* Egrediebatur foras:
* et loquebatur.
In vnũ aduerſũ me ſuſurrabãt oẽs ĩimici mei
aduerſum me cogitabant mala michi.
Verbum iniquum conſtituerunt aduerſũ me:
nũquid qui dormit nõ adijciet vt reſurgat?
Etenim homo pacis meæ in quo ſperaui:
* qui manducat meum panem/
leuabit contra me calcaneũ ſuum.
Tu aũt DN̄E miſerere mei et reſuſcita me: ℣
et retribuã eis.
In hoc cognoui quoniam voluiſti me:
quoniã non gaudebit ĩimic9 meus ſup me.
Me autẽ propter innocentiam ſuſcepiſti:
et confirmaſti me in cõſpectu tuo ĩ æternũ
Bñdict9 DN̄S DEVS iſrael a ſc̃o et in ſc̃m: ℣ Elohe.
fiat fiat.

ARGVMENTVM. Pſalm9/de deſyderio plorũ ad deũ trinũ/et vnũ videndũ/de abundantia lachrimarũ ob tranſgreſſiones et irritationes implorũ/excitatione mẽtis ad ſe cõſolandũ aduerſus huiuſmodi Zelũ/de tribus ſalutaribus deo vno/iuſtis iudicijs & vltionibus dei etiã piorũ mentes terrentibus/erectione iterũ ad conſolationẽ animæ ex oratiõe et beneficiorũ trini ſalutaris/dei vnius confeſſione. ¶Conciliatus verſu ſecundo/quinto/ſeptimo/octauo/ſeptimodecimo. ¶Aduerte ſeptimo et ſeptimodecimo verſu Ieſuoth id eſt ſalutares aut ſalutaribus pluraliter in hebræo dici. Similiter et ſequentis pſalmi verſu ſexto.

CONCIL.		VET.	
	ℂ Psalmus filijs Corah. XXXXI.	ℂ Psalmus filijs Core. XXXXI.	
	QVemadmodũ desyderat cervus ad fontes aquarum:	QVemadmodũ desyderat cervus ad fontes aquarum:	1
Elohim.	ita desyderat aĩa mea ad te DEVS.	ita desyderat anima mea ad te deus.	
Elohim.	Sitiuit aĩa mea ad DEVM fortẽ viuũ:	✱ Sitiuit anima mea ad deum viuum:	2
Elohim.	quando ventã & apparebo añ faciẽ DEI.	quando ventã & apparebo añ facie dei.	
	Fuerũt michi lachrię meę panes die ac nocte	Fuerũt michi lachrię meę panes die ac nocte	3
Elohe.	dũ dicit michi quotidie vbi ẽ DEVS tuꝰ?	dũ dicit michi p singulos dies vbi ẽ deꝰ tuꝰ?	
	Hęc recordatus sũ et effudi i me aĩam meã:	Hæc meditatꝰ sũ et effudi sup me aĩam meã:	4
	qm̃ trãsibo i locũ tabernaculi admirabilis	qm̃ igrediar i locũ tabernaculi admirabilis	
Elohim.	vsq; ad domum DEI.	vsq; ad domum dei.	
	In voce exultationis & confessionis:	In voce exultationis & confessionis:	5
	soni epulantis.	✱ soni festiuitatem celebrantis.	
	Quare tristis es anima mea:	Quare tristis es anima mea:	6
	& quare conturbas me?	& quare conturbas me?	
Elohim.	Spera in DEO qm̃ adhuc confitebor illi:	Spera in dñm quoniã confitebor illi:	7
Iesuoth.	SALVTARES vultꝰ mei & DEVS meꝰ.	✱ salutare vultus mei deus meus.	
Eloha.	Ad meipsũ aĩa mea conturbata est/	Ad meipsũ anima mea turbata est/	8
	ꝓpterea mẽor ero tui de terra Iordanis	✱ ꝓpterea mẽoratꝰ sũ tui dñe de terra Iordanis	
	& hermonijm: a monte modico.	& hermonijm: a monte paruo.	
	Abyssus abyssum inuocat:	Abyssus abyssum inuocat:	9
	in voce cataractarũ tuarum.	in voce cataractarum tuarum.	
	Omnia excelsa tua & fluctus tui:	Oẽs suspensiones tuæ & fluctus tui:	10
	super me transierunt.	super me ingressi sunt.	
℣	In die mãdauit DN̄S misericordiã suam:	In die mandauit dñs misericordiam suam:	11
	& nocte canticũ eius.	& nocte declarauit.	
El.	Apud me oratio DEO vitę meæ:	Apud me oratio deo vitę meæ:	12
El.	dicam DEO susceptor meus es.	dicã domino susceptor meus es.	
	Quare oblitꝰ es mei et q̃re cõtristatꝰ icedo:	Quare mei oblitꝰ es & vt qd cõtristatꝰ icedo:	13
	dũ affligit me inimicus?	dum affligit me inimicus?	
	Dum confringuntur ossa mea:	Dum confringit ossa mea:	14
	exprobrauerũt michi q tribulãt me ĩimici mei	exprobrauerũt michi qui tribulãt me.	
	Dũ dicunt michi per singulos dies:	Dum dicunt michi per singulos dies:	15
Elohe.	vbi est DEVS tuus?	vbi est deus tuus?	
	Quare tristis es anima mea:	Quare tristis es anima mea:	16
	& quare conturbas me?	& quare conturbas me?	
Elohim.	Spera in DEO qm̃ adhuc cõfitebor illi:	Spera in domino quoniã adhuc cõfitebor illi:	17
Iesuoth.	SALVTARES vultꝰ mei & DEVS meꝰ.	✱ salus vultus mei & deus meus.	
Eloha.	ARGVMENTVM. Psalmꝰ/ petitio liberationis a deo ab irritationibꝰ implorũ/ missionis lucis & diuinæ veritatis id est visitatiõis in verbo & in spiritu sancto/ quibꝰ instruẽtibus & mõstrantibus itur ad tabernacula/ ad altare dei in noue natiuitatis regeneratione mundũ lætificantis. insuper triodicæ laudis hymni promissio/ & afflictæ animæ in cõfessiõe tristalutaris dei consolatio. ℂ Conciliatus versu tertio & sexto. ℂ Aduerte nos tertio versu fœminino genere relatiuum ipsę posuisse/ vt diuinarũ hypostaseon distinctionẽ nobis insinuet: & non ipsa genere neutro ne diuinæ lucis et veritatis videatur substantiæ diuersitatis astructio. Adde et in hebræo cum lux masculini generis sit: relatiuũ quod interpretes dixere ipsa/ illic masculino genere esse et nequaq̃ neutro/ quandoquidẽ neq; neutrũ genus habent Hebręi.		
	ℂ Intellectus filijs Corah. XXXXII.	ℂ Psalmus Dauidi. XXXXII.	
Elohim.	IVdica me DEVS et discerne cãm meã de gẽte nõ scãã: ab homine iniquo & doloso erue me.	IVdica me deus et discerne causã meã in gẽte nõ sãcta: ab homine iniquo et doloso erue me.	1
Elohe.	Quia tu es DEVS fortitudo mea/ quare me reppulisti et quare tristis icedo: dũ affligit me inimicus?	Quia tu es deus meus fortitudo mea/ vt quid me reppulisti et vt qd tristis icedo: dũ affligit me inimicus?	2
	Emitte lucẽ tuã et veritatẽ tuam:	Emitte lucẽ tuã et veritatẽ tuam:	3
	ipę me deducent et adducent	✱ ipsa me deduxerunt et perduxerunt	
	in mõtẽ sanctũ tuũ et i tabernacula tua.	in montẽ sãctũ tuũ et in tabernacula tua.	

	VET.	CONCIL.	
4	Et introibo ad altare dei: ad deū qui lętificat iuuentūtem meā.	Et introibo ad altare DEI: ad DEVM qui lętificat iuuentutem meam.	Elohim. El.
5	Confitebor tibi in cithara deus meus/ vt quid triſtis es anima mea: & vt quid conturbas me?	Confitebor tibi i cithara DEVS DEVS me⁹/ quare triſtis es anima mea: & quare conturbas me?	Elohim. Eloha.
6	Spera in deo quoniā adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei & deus meus.	Spera in DEO qm̄ adhuc confitebor illi: ✱ SALVTARE vult⁹ mei & DEVS meus.	Elohim. Ieſuoth.
	ARGVMENTVM. Pſalmus/fidelis ſynagoge antiquorū beneficiorū dei cōfeſſio/ prædictio derelictionis hebraicæ gētis a deo/ venditionis eius vili aut nullo precio/diſperſionis in gentes/vilipenſionis opprobrij & ſubſannationis/plorū & adhęrentium Meſiah qui apparuit p teſtimonio veritatis mortificatio & non intermiſſa occiſio/& tādem opis diuinę vt ab ijs tot & tantis malis eripiat/ imploratio. ¶Conciliatus verſu ſexto/ſeptimo et viceſimo.		Eloha.
	¶Pſalmus filijs Core. XXXXIII.	¶Eruditio filijs Corah. XXXXIII.	
1	DEus auribus noſtris audiuimus: patres noſtri annunciauerunt nobis.	DEVS auribus noſtris audiuimus: patres noſtri annunciauerunt nobis.	Elohim.
2	Opꝰ quod operatꝰ es in diebꝰ eorū: & in diebus antiquis.	Opus quod operatꝰ es in diebꝰ eorū: & in diebus antiquis.	
3	Manꝰ tua gētes diſpdidit et plantaſti eos: infirmaſti populos & expuliſti eos.	Manus tua gētes diſperdidit & plātaſti eos: afflixiſti populos & expuliſti eos.	
4	Nō enī in gladio ſuo hęreditate poſſederūt terrā & brachiū ipſorū nō ſaluos fecit eos.	Nec enim in gladio ſuo poſſederūt terram: & brachiū eorū nō ſaluauit eos.	
5	Sed dextera tua & brachiū tuum & illuminatio vultus tui: quoniā complacuiſti in eis.	Sed dextera tua & brachium tuum & illuminatio vultus tui: quoniam complacuiſti in eis.	
6	Tu es ipſe rex meus & deus meus: qui mandas ſalutem Iacob.	Tu es ipſe rex meus & DEVS meus: ✱ manda ſalutes Iaacob.	Elohim.
7	In te inimicos noſtros ventilabimus: & in noie tuo ſpernemꝰ inſurgētes in nos.	In te inimicos noſtros ventilabimus cornu: & in noie tuo ſpernemus inſurgētes in nos. ✱	
8	Non enim in arcu meo ſperabo: & gladius meus non ſaluū faciet me.	Non enim in arcu meo ſperabo: & gladius meus non ſaluabit me.	
9	Saluos eni feciſti nos ex affligētibus nos: et eos qui oderunt nos confuſiſti.	Saluaſti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos confuſiſti.	
10	In deo laudabimur tota die: et in nomine tuo confitebimur in ſæcula.	In DEO laudabimur tota die: & in noie tuo cōfitebimur in ſęculū. Selah.	Elohim.
11	Nunc autē repulſiſti & confuſiſti nos: et nō egredieris deus in virtutibꝰ noſtris.	Nūc autē repulſiſti et confuſiſti nos: et nō egredieris — deꝰ ••i virtutibꝰ nr̄is:	
12	Auertiſti autē nos retrorſū p̄ inimicis noſtris: et qui nos oderunt diripiebant ſibi.	Auertiſti nos retrorſū poſt inimicos noſtros: & qui oderunt nos diripiebant ſibi.	
13	Dediſti nos tanq̄ oues eſcarum: et in nationibus diſperſiſti nos.	Dediſti nos tanq̄ oues eſcarum: & in gentibus diſperſiſti nos.	
14	Vendidiſti populū tuū ſine precio: et non fuit multitudo in ſubllatiōibꝰ eorū.	Vendidiſti populum tuum ſine precio: & nō fuit multitudo i cōmutationibꝰ eorū.	
15	Poſuiſti nos in opprobriū vicinis noſtris: ſubſannationem et deriſum ijs qui in circuitu noſtro ſunt.	Poſuiſti nos opprobriū vicinis noſtris: ſubſannationem & deriſum ijs qui ſunt in circuitu noſtro.	
16	Poſuiſti nos in ſimilitudinē in nationibus: cōmotionē capitis in populis.	Poſuiſti nos in ſimilitudinē gentibus: cōmotionē capitis in populis.	
17	Tota die verecundia mea contra me eſt: & confuſio vultus mei operuit me.	Tota die verecundia mea contra me eſt: & confuſio faciei meæ cooperuit me.	
18	A voce exprobrantis et obloquentis: a facie inimici et perſequentis.	A voce exprobrantis & obloquentis: a facie inimici & perſequentis.	
19	Hęc oia venerūt ſup nos et oblīti nō ſumꝰ te & inique non egimus in teſtamēto tuo.	Hęc oia venerūt ſup nos nec oblīti ſumus te: & inique non egimus in teſtamento tuo.	
20	Et non receſſit retro cor noſtrū: & declinaſti ſemitas noſtras de via tua.	Et non receſſit retro cor noſtrum: ✱ & nō declinauimꝰ ſemitas noſtras a via tua	
21	Quoniā humiliaſti nos de loco ifirmitatis: & operuit nos vmbra mortis.	Quoniā humiliaſti nos in loco afflictionis: et cooperuit nos vmbra mortis.	

CONCIL.		VET.	
Elohe.	Si obliti sumus nomen DEI nostri:	Si obliti sumus nomen dei nostri:	22
El Zar.	et si expādim⁹ man⁹ nostras ad deū alienū	et si expādim⁹ man⁹ nostras ad deū alienū	
Elohim.	Nonne DEVS requiret ista?	Nonne deus requiret ista?	23
	ipse eni nouit abscondita cordis.	ipse enim nouit occulta cordis.	
	Quoniā propter te mortificamur tota die:	Quoniā propter te mortificamur tota die:	24
	æstimati sumus sicut oues occisionis.	deputati sumus sicut oues occisionis.	
Adonai.	Exurge quare obdormis DOMINE?	Exurge quare obdormis domine?	25
	exurge & ne repellas in finem.	exurge & ne repellas vsq; in finem.	
	Quare faciē tuam auertis:	Quare faciem tuam auertis:	26
	obliuiscēris inopię nostrę & tribulatiōis nostrę	obliuiscēris inopiā nostrā et tribulationē nr̄az?	
	Q̄m humiliata est in puluere anima nostra:	Q̄m humiliata est in puluere anima nostra:	27
	cōglutinatus est in terra venter noster.	adhęsit in terra venter noster.	
	Exurge — domine•• adiuua nos:	Exurge domine adiuua nos:	28
	& redime nos propter nomen tuum.	& redime nos propter nomen tuum.	

ARGVMENTVM. Psalm⁹/de æterna & tēporali Christi gñatiōe/de efficaci eius sermōe/pcussiōe mūdi virga oris ei⁹. vnctiōe eius spūali a trina & vna diuinitate/ trib⁹ apostolicis filiabus Magdalena/Maria Iacobi & Saloma q̄ corporali vnctione voluerint sepulturā dominī honorare/ quam dominus resurrectionis gloria præuenit & honore. de primitiua ecclesia & ornatu eius intrinseco/de imitatricibus pijs animabus proxime eā in puritate vitę sequentibus/de duodecim apostolis loco duodecim patriarcharū filiorum Iacob & tribuū israel ex illis progenitorū/ex quorū doctrina veri dei notitia ad sæculorum finē perdurat. ℂ Cōciliatus versu septimo/tertiodecimo/quartodecimo/quitodecimo & sextodecimo et nonodecio.

ℂ Cāticū dilectionū filijs Corah XXXXIIII.		ℂ Psalmus filijs Coræ. XXXXIIII.	
	ERuctauit cor meū verbū bonū:	ERuctauit cor meū verbū bonū:	1
	dico ego opera mea regi.	dico ego opera mea regi.	
	Lingua mea calamus scribę:	Lingua mea calamus scribę:	2
	velociter scribētis.	velociter scribentis.	
	Speciosus forma præ filijs hominū/	Speciosus forma præ filijs hominum/	3
	diffusa est gratia in labijs tuis:	diffusa est gratia in labijs tuis:	
Elohim.	propterea benedixit te DEVS ī æternū.	propterea benedixit te deus in æternum.	
	Accingere gladio tuo super femur tuum:	Accingere gladium tuum circa femur tuum:	4
	potentissime.	potentissime.	
	Specie tua et pulchritudine tua:	Specie tua et pulchritudine tua:	5
	intende prospere/procede et regna.	& intende prospere/ procede & regna:	
	Propter veritatē & māsuetudinē & iustitiā:	Propter veritatē et mansuetudinē et iustitiā:	6
	& deducet te mirabiliter dextera tua.	& deducet te mirabiliter dextera tua.	
	Sagittæ tuæ acutę (populi sub te cadent)	Sagittę tuę acutę potētissie ppli sub te cadēt:	7
	in corde inimicorum regis.	* in corde inimicorum regis.	
Elohim.	Sedes tua DEVS in sæculū sæculi:	Sedes tua deus in sęcula sęculorum:	8
	virga directionis virga regni tui.	virga directionis virga regni tui.	
	Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatem:	Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē:	9
Elohim,	propterea vnxit te DEVS DEVS tuus	propterea vnxit te deus deus tuus	
Elohe.	oleo lætitiæ præ consortibus tuis.	oleo exultationis prę participibus tuis.	
	Mirrha et gutta & casia a vestimentis tuis	Mirrha & gutta & casia a vestimentis tuis	10
	a domibus eburneis:	a domibus eburneis:	
	ex qb⁹ delectauerūt te filię regū ī honore tuo.	ex qb⁹ delectauerūt te filię regū ī honore tuo	
	Astitit regina a dextris tuis/	Astitit regina a dextris tuis/	11
	in vestitu deaurato: circundata varietate.	in vestitu deaurato: circūdata varietate.	
	Audi filia & vide & inclina aurem tuam:	Audi filia & vide et inclina aurē tuam:	12
	et obliuiscere ppm tuū et domū patris tui	et obliuiscere populū tuū et domū patris tui	
	Et concupiscet rex decorē tuū:	Quoniā concupiscet rex speciē tuam:	13
Adonai.	qm ipe ē DNS — de⁹•• tu⁹ et adora eū *	quia ipse est dns de⁹ tu⁹ et adorabūt eum.	
	Et o filia tyri: ī mūerib⁹ vultū tuū deprecabūt *	Filiæ tyri in muneribus:	14
	omnes diuites plebis.	vultū tuū deprecabūtur oēs diuites plebis.	
	Omnis gloria filię regis ab intus: *	Ois gl̄ia ei⁹ filię regis intrisec⁹ i fimbrijs aureis	15
	fimbrijs aureis circūamicta. *	circūamicta varietate.	
	In varietatib⁹ adducēt regi virgines post eā: *	Afferentur regi virgines post eam:	16

proximę eius afferentur tibi.
17 Afferentur in lętitia et exultatione:
adducentur in templū regis.
18 Pro patribus tuis nati sunt tibi filij:
constitues eos principes super omnē terrā.
19 Memores erunt nominis tui:
in omni generatione & generationē.
20 Propterea populi cōfitebunt tibi in ęternū:
& in sæculum sæculi.

proximę eius afferentur tibi.
Afferentur in lætitia & exultatione:
adducentur in templum regis.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filij:
constitues eos principes super omnē terrā.
* Memor ero nominis tui:
in omni generatione & generatione.
Propterea populi cōfitebūtur tibi in æternū:
& in sæculum sæculi.

ARGVMENTVM. Psalm9/de persecutione fidelū/turbatione mūdanorū/crebrescente baptismo quo ablutio & sanctificatio facta est animarū/inhabitatione dei in mentibus sanctificatis, turbatione gentiū/inclinatione regnorū/signo præsentiæ Christi in terris pace scilicet per vniuersā terrā diffusa/insultatione ad contemplādā in tranquillitate & pace mentis exaltationem cultus trini dei in gentibus & vniuersa terra/qui idem deus exercituum & deus Iacob est. ℭ Concillatus versu primo.

℗ Psalmus filiis Coræ. XXXXV.
1 DEus noster refugiū et virtus:
adiutor in tribulationibus
quæ inuenerunt nos nimis.
2 Propterea nō timebim9 dū cōturbabit terra:
& transferentur montes in cor maris.
3 Sonauerunt & turbatæ sunt aquę eius:
conturbati sunt montes in fortitudine ei9.
4 Fluminis impetus lætificat ciuitatē dei:
sanctificauit tabernaculū suum altissimus.
5 Deus in medio eius non cōmouebitur:
adiuuabit eam deus vultu suo.
6 Cōturbatę sunt gētes & inclinata sūt regna:
dedit vocē suā altissimus & mota est terra.
7 Dominus virtutum nobiscum:
susceptor noster deus Iacob.
8 Venite & videte opera domini/
quæ posuit prodigia super terrā:
auferens bella vsq; ad fines terrę.
9 Arcū conteret & confringet:
arma & scuta comburet igni.
10 Vacate et videte quoniam ego sum deus:
exaltabor in gentibus/
et exaltabor in terra.
11 Dominus virtutum nobiscum:
susceptor noster deus Iacob.

℗ Psalmus filijs Corah. XXXXV.
DEVS noſtrū refugiū & virtus: Elohim.
adiutor in tribulationibus
* inuentus es plurimus.
Propterea nō timebim9 dū turbabitur terra:
& transferentur montes in cor maris.
Sonuerunt & turbatę sunt aquę eorum:
conturbati sūt mōtes i fortitudie ei9. Selah
Fluminis impetus lætificat ciuitatem DEI: Elohim.
sc̄ificauit tabernaculū suū ALTISSIMVS Elion.
DEVS in medio eius non commouebitur: Elohim.
adiuuabit eā DEVS mane diluculo, Elohim.
Cōturbatæ sunt gētes & inclinata sūt regna:
dedit vocē suam/ mota est terra.
DOMINVS VIRTVTVM nobiscum: Sebaoth
susceptor noster DEVS Iaacob. Selah, Elohe.
Venite & videte opera DOMINI/ ✠
quæ posuit prodigia super terram:
auferens bella vsq; ad finē terræ.
Arcum conteret & confringet:
arma & scuta comburet igni.
Vacate & videte quoniā ego sum DEVS: Elohim.
exaltabor in gentibus/
& exaltabor in terra.
DOMINVS VIRTVTVM nobiscum: Sebaoth
susceptor noster DEVS Iaacob. Selah. Elohe.

ARGVMENTVM. Psalmus/iuitatio gētiū ad lætitiā q̄ fidē trinitatis mōstrāte dño IHESV superimenso & suptremendo rege pceperūt/q̄ ad gloriā æternā vocatę sūt/de ascēsione dñi in præconizatione angelicę tubę/q̄ deo nostro & regi nostro qui ascendit psallēdū sit cū patre et spū sancto/q̄ deo regi ois terræ psallendū sapienter/de regno Christi in cognitiōe trinitatis super gentes/sessione eius in regno suo/de apostolis cœlesti conuersatione supra cæteros mortales cum deo versatis & ad deum eleuatis. ℭ Conciliatus versu quarto.

℗ Psalmus Dauid. XXXXVI.
1 OMnes gentes plaudite manibus:
iubilate deo in voce exultationis.
2 Quoniā dominus excelsus terribilis:
rex magnus super omnē terrā.
3 Subiecit plebes nobis:
et gentes sub pedibus nostris.
4 Elegit nobis hæreditatem suam:
speciem iacob quam dilexit.
5 Ascendit deus in iubilatione:

℗ Psalmus Dauidi. XXXXVI.
OMnes gentes plaudite manibus:
iubilate DEO in voce exultationis. Elohim.
Q̄m DN̄S EXCELSVS terribilis: ✠ Elion.
rex magnus super omnē terram.
Subiecit populos nobis:
& gentes sub pedibus nostris.
Hegit nobis hęreditatē nostram:
* speciem Iaacob quam dilexit. Selah.
Ascendit DEVS in iubilo: Elohim.

	CONCIL.	VET:	
	et DOMINVS in voce tubę.	dominus in voce tubæ.	
Elohim.	P sallite DEO nostro psallite/ psallite regi nostro psallite.	P sallite deo nostro psallite/ quoniã rex omnis terræ deus: psallite intelligenter.	6
Elohim.	Q uoniam rex omnis terræ DEVS: psallite sapienter.		7
Elohim.	R egnabit DEVS super gentes:	R egnabit dominus super omnes gentes:	8
Elohim.	DEVS sedet super sedem sanctam suam.	deus sedet super sedem sanctam suam.	
Elohim.	P rincipes populorum congregati sunt cum DEO Abraham:	P rincipes populorum conuenerunt cum deo Abraham:	9
Elohim.	qm̃ dij fortes terræ vehemẽter eleuati sũt.	qm̃ dij fortes terrę valde eleuati sunt.	

ARGVMENTVM. Psalmus/de ecclesia Christi et habitatione eius in sãctis aiab⁹/ cõfœderatione regũ terræ aduersus ecclesiã/admiratiõe et turbatione eorũ ex signis et virtutibus vt sis/interfectione martyrũ/et spiritu sancto elidente superbias et potentias mundi/q⁹ ecclesia Christi fundata sit in ęternũ/in cuius gremio nõ extra/misericordia dei suscipitur. de laude et iustitia eius/inuitatione ecclesiæ ad exultationẽ/vocatione ad eam/fiducia habẽda in ea/ de fideli dispẽsatione domorũ eius/ & de annũciatione per generationũ successiones cultus & venerationis trini & vnius dei: quoniã hic est deus deus noster in æternũ & in sæculũ sæculi/ ipse reget nos in sæcula. ¶ Concillatus versu secundo.

	¶ Psalmus cãtici filijs Corah. XXXXVII.	¶ Psalmus Dauid. XXXXVII.	
Elohe.	MAgnus DN̄S & laudabilis nimis: in ciuitate DEI nostri i mõte scõ ei⁹.	MAgnus dominus & laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri i mõte sãcto ei⁹.	1
	B ene fũdato exultatiõe vniũsę ter̃ę: monte sion/lateribus aquilonis/ ciuitate regis magni	* D ilatans exultationes vniuersę terrę: montes sion/ latera aquilonis/ * ciuitas regis magni.	2
Elohim.	D EVS in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam.	D eus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam.	3
	Q uoniã ecce reges terrę congregati sunt: conuenerunt in vnum.	Q uoniã ecce reges terrę collecti sunt: & conuenerunt in vnum.	4
	I psi videntes sic admirati sunt/ conturbati sunt/cõmoti sunt: tremor appræhendit eos.	I psi videntes ita admirati sunt/ conturbati sunt/cõmoti sunt: tremor appræhendit eos.	5
	I bi dolores vt parturientis: in spiritu vehemẽti cõteres naues tharsis.	I bi dolores vt parturiẽtis: in spiritu violẽto cõteres naues tharsis.	6
Sebaoth Elohe.	S icut audiuimus sic vidimus in ciuitate DN̄I VIRTVTVM i ciuitate DEI nostri: DEVS fundauit eam in æternũ.	S icut audiuimus ita et vidimus in ciuitate domini virtutũ in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam in æternum.	7
Elohim. Elohim.	S uscepimus DEVS misericordiã tuã: in medio templi tui.	S uscepimus deus misericordiã tuã: in medio templi tui.	8
Elohim.	S ecundũ nomen tuum DEVS sic et laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua.	S ecundum nomen tuũ deus sic & laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua.	9
	L ętetur mons sion & exultent filiæ iudę: propter iudicia tua — domine.	L ętetur mons sion & exultẽt filiæ iudæ: propter iudicia tua domine.	10
	C ircũdate sion & complectimini eã: narrate in turribus eius.	C ircũdate sion & complectimini eã: narrate in turribus eius.	11
	P onite corda vestra in virtute eius: & distribuite domos eius vt enarretis in progenie altera.	P onite corda vestra in virtute eius: & distribuite domos eius vt enarretis in progenie altera.	12
Elohim. Elohe.	Q uoniã hic est DEVS DEVS noster in ęternum & in ſeculum ſæculi: ipse reget nos in ſæcula.	Q uoniam hic est deus deus noster in æternum et in sæculũ sæculi: ipse reget nos in sæcula.	13

ARGVMENTVM. Psalmus/monstratus in spiritu Christi dñi sermo/de Iuda domestico p⁹ditore/scribis et phariseis qui per auaritiã & inuidiã captarũt in animam iusti/ eorũ damnatione. q⁹ Christus ad quietem resurgeret/q⁹ amplius non moritur/mors illi vltra non dñabit/ sed inimici ei⁹ in ęternũ peribũt/q⁹ nõ intellexerit tẽp⁹ visitatiõis suæ & honorẽ a Mesiah rege/homine pro hominibus facto sibi factũ/de gloria iustorũ in resurrectiõe & iustorũ in inferno detentione/ de fugiendis mundanis diuitijs/ne nos honorem nobis factum a dei

filio redẽptore nostro pro nobis paupere facto intelligere impediant/ ne iumẽtis insipiẽtibus cõparati & similes facti in mortẽ ruamus æternã. ¶ Cõciliatus versu septimo, octauo; vndecimo/tertiodecimo & vndeuicesimo ¶ Aduerte septimo versu, quia nunc in hebræo negatio LO post AH id est fratrẽ continuo reperitur: posset per interrogationẽ legi frater nõ redimit redimet homo? Vt sensus esset/frater apostolus ascitus in numerũ fratrũ Christi nõ redimit/ nõ quærit liberare eũ a manibus pontificũ scribarũ & pharisæorũ inuidorũ & auarorũ quærẽtiũ perdere eũ immo trigita argẽteis vendidit eũ: nõne igitur redimet illũ homo Christꝰ dominus? Responsio. Non dabit deo placationem suam pro eo/ non redimet eum/ nichil illi Christi domini profutura est deo patri & toti diuinitati facta oblatio et satis id accedit ad expositionẽ datã/cũ de Iuda proditore intelligitur prophetia.

¶ Psalmus filijs Coræ. XXXXVIII.

1 AVdite hæc omnes gẽtes:
aurib⁹ pcipite oẽs qui habitatis orbẽ.
2 Q uiq; terrigenæ & filij hominũ:
simul in vnũ diues et pauper.
3 O s meũ loquetur sapientiã:
& meditatio cordis mei intelligẽtiã.
4 I nclinabo in parabolã aurẽ meã:
apertã in psalterio propositionẽ meã.
5 V t quid timebo in die mala?
iniquitas calcanei mei circũdabit me.
6 Q ui confidunt in virtute sua:
& in abundãtia diuitiarũ suarũ gloriantur.
7 F rater non redimit redimet homo?
non dabit deo de propiciatione sua.
8 N ec preciũ redẽptionis animæ suæ:
& laborabit in æternũ & viuet in finẽ.
9 Nõ videbit itiritũ cũ viderit sapiẽtes moriẽtes
simul insipiẽs et stultus peribunt.
10 E t relinquent alienis diuitias suas:
et sepulcra eorũ domus eorũ in æternũ.
11 T abernacula eorũ i generatiõe et gnationẽ:
inuocabunt nomina eorũ in terris ipsorũ.
12 E t homo cũ in honore esset non intellexit:
cõparatus est iumẽtis insensatis/
& similis factus est illis.
13 H æc via eorũ scãdalũ ipsis:
& postea in ore suo benedicent.
14 S icut oues in inferno positi sunt:
mors pastor est eis.
15 E t dominabuntur eis recti mane:
& auxiliũ eorũ veterascet in inferno
et a gloria eorum.
16 V eruntamen deus redimet animã meã
de manu inferni:
cum acceperit me.
17 N e timueris cũ diues factus fuerit homo:
et cũ multiplicata fuerit gloria dom⁹ eiꝰ.
18 Q m̃ nõ cum morietur accipiet hæc õnia:
neq; simul descẽdet cũ eo gloria dom⁹ eiꝰ.
19 Q m̃ aia eius in vita ipsius benedicetur:
cõfitebitur tibi cum benefeceris ei.
20 I ntroibit vsq; in progenies patrum suorũ:
vsq; in æternum non videbit lumen.
21 H omo cum in honore esset non intellexit:
cõparatus est iumẽtis insensatis/
et similis factus est illis.

¶ Psalmus filijs corah. XXXXVIII.

1 AVdite hæc omnes gentes:
auribus pcipite oẽs qui habitatis orbẽ.
2 Q uiq; terrigenæ & filij hominũ:
simul in vnũ diues et pauper.
3 O s meũ loquetur sapientiã:
& meditatio cordis mei prudentiã.
4 I nclinabo in parabolã aurẽ meã:
apertã in psalterio propositionẽ meã.
5 C ur timebo in die mala?
iniquitas calcanei mei circũdabit me.
6 Q ui confidunt in virtute sua:
& in multitudine diuitiarũ suarũ glorĩãtur.
7 F rater non redimit redimet homo?
* non dabit DEO placationẽ pro eo. Elohim.
* E t preciũ redẽptionis animæ eorũ:
* & quiescet in æternũ & viuet adhuc in finẽ.
Nõ videbit iteritũ cũ viderit sapiẽtes moriẽtes
simul insipiẽs & stultus peribunt.
E t relinquent alienis diuitias suas:
& sepulcra eorũ domus illorum in æternũ.
T abernacula eorũ in progenie et progenie:
* vocauerunt nomina sua in terris eorũ.
E t homo cũ in honore esset non intellexit:
cõparatus est iumẽtis insipientibus/
& similis factus est illis.
H æc via illorũ scandalum ipsis:
* & postea in ore illorũ cõplacebunt. Selah
S icut oues in inferno positi sunt:
mors depascet eos.
E t dominabuntur eorum iusti in matutino:
& auxiliũ eorum veterascet in inferno
a gloria eorum.
V eruntamen DEVS redimet animã meam Elohim.
de manu inferi:
cum acceperit me.
N e timueris cũ diues factus fuerit homo:
et cũ multiplicata fuerit gloria domus eius.
Q m̃ cum interierit non sumet omnia:
neq; descendet cũ eo gloria eius.
* Q uia animę suæ in vita sua benedicet:
* laudabunt eum cum benefecerit sibi.
I ntroibit vsq; in progenies patrũ suorum:
vsq; in æternũ non videbit lumen.
H omo cum in honore esset non intellexit:
cõparatus est iumẽtis insipientibus/
et similis factus est illis.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de trina trini dei locutione in primo aduentu filij/de ſecundo eius manifeſto aduentu/de diſcretione tũc bonorũ a malis & agnorũ ab hedis/ de coaſſeſſoribus Chriſti in iudicio apoſtolis / ꝙ veteres ritus deus abiecerit & ſacrificium laudis quod eſt noui ritus acceptauerit a quo peccatores cõminationib⁹ arcẽtur/ nã hoc ſacrificiũ eſt quo itur ad aſpectũ ſalutaris dei qui eſt Iheſus Chriſtus filius dei ſuperbenedictus in ſæcula ſeculorũ amẽ. ¶Conciliatus verſu primo/ſecundo/tertio & nono. ¶Aduerte ꝙ primo verſu etiã dici poſſet deus/deus/de⁹ locut⁹ eſt: vt ſãc⁹/ſãctus/ſanct⁹ dñs deus Sebaoth, nã & El et elohim paſſim vertuntur deus, ſed יהוה magnũ nomẽ dei tã interptes q̃ ſacer Hieronymus verterunt deus pſalmo 72 verſu 27. Verũ quia Hieronymus El primũ vocabulũ pſalmi vertit fortis: ne credas eũ nõ frequẽter conuertiſſe deũ ex annotationib⁹ nominũ dei ſecus eſſe intelliges/& magnũ ſi voles vbi El deus verteris colliges aceruũ.

¶Pſalmus Aſaph. XXXXIX.

El. Elohim

DEVS DEVS DN̄S locutus eſt:
& vocauit terram,
A ſolis ortu vſq; ad occaſum:
ex ſion ſpecie decoris eius.

Elohim, Elohe,

DEVS manifeſtatus eſt:
veniet DEVS noſter & non ſilebit,
Ignis in conſpectu eius exardeſcet:
& in circuitu eius tempeſtas valida,
Aduocauit cœlũ de ſurſũ:
& terrã diſcernere populũ ſuum,
Congregate illi ſanctos eius:
qui ordinant teſtamẽtũ eius ſup ſacrificia,
Et annunciabunt cœli iuſtitiã eius:

Elohim,

quoniã DEVS iudex eſt,
Audi populus meus & loquar Iſrael:
& teſtificabor tibi/

Elohim, Elohe,

DEVS DEVS tuus ego ſum,
Non in ſacrificijs tuis arguã te:
& holocauſta tua in conſpectu meo ſemp,
Non accipiã de domo tua vitulos:
neq; de gregibus tuis hircos,
Quoniã meæ ſunt omnes ferę ſiluarũ:
iumẽta in montibus & boues,
Cognoui omnia volatilia cœli:
& pulchritudo agri mecũ eſt,
Si eſuriero non dicã tibi:
meus eſt enĩ orbis terræ & plenitudo eiꝰ,
Nunquid manducabo carnes taurorũ:
aut ſanguinẽ hircorũ potabo?

Elohim, Elion,

Immola DEO ſacrificiũ laudis:
& redde ALTISSIMO vota tua,
Et inuoca me in die tribulationis:
eruã te & honorificabis me,

Elohim,

Peccatori autẽ dixit DEVS
quare tu enarras iuſtitias meas:
& aſſumis teſtamẽtũ meũ per os tuũ?
Tu vero odiſti diſciplinã:
& proieciſti ſermones meos retrorſũ,
Si videbas furem currebas cũ eo:
& cũ adulteris portionẽ tuã ponebas,
Os tuũ abundauit malitia:
et lingua tua concinnabat dolos,
Sedens aduerſus fratrẽ tuũ loquebaris/
et aduerſ⁹ filiũ matris tuæ ponebas ſcãdalũ:
hæc feciſti et tacui,

¶Pſalm 1s Aſaph. XXXXIX.

* Deus deorũ dominus locutus eſt: 1
vocauit terrã,
A ſolis ortu vſq; ad occaſum: 2
* ex ſion ſpecies decoris eius,
* Deus manifeſtus veniet: 3
veniet manifeſtus & non ſilebit,
Ignis ante eũ pręibit: 4
& in circuitu eius tẽpeſtas valida,
Aduocauit cœlũ ſurſum: 5
& terrã diſcernere populũ ſuũ,
Congregate illi iuſtos eius: 6
qui diſponũt teſtamẽtũ eius ſup ſacrificia,
Et annũciabũt cœli iuſtitiã eius: 7
quoniã deus iudex eſt,
Audi populus meus & loquar tibi Iſrael: 8
& teſtificabor tibi/
deus deus tuus ego ſum,
* Non ſupra ſacrificia tua arguã te: 9
holocauſta aũt tua in cõſpectu meo ſũt ſẽp,
Non accipiã de domo tua vitulos: 10
neq; de gregibus tuis hircos,
Quoniã meæ ſunt ões beſtiæ ſiluæ: 11
pecora in montibus et boues,
Cognoui omnia volatilia cœli: 12
& ſpecies agri mecũ eſt,
Si eſuriero non dicã tibi: 13
meus eſt enĩ orbis terræ et plenitudo eius,
Nunquid manducabo carnes taurorũ: 14
aut ſanguinẽ hircorũ potabo?
Immola deo ſacrificiũ laudis: 15
& redde altiſſimo preces tuas,
Et inuoca me in die tribulationis tuæ: 16
& eximã te et glorificabis me,
Peccatori enim dixit deus 17
vt quid tu enarras iuſtitias meas:
& aſſumis teſtamẽtũ meũ per os tuum?
Tu vero odiſti eruditionẽ: 18
proieciſti ſermones meos poſt te,
Si videbas furẽ cõcurrebas ei: 19
et cũ adulteris portionẽ tuã ponebas,
Os tuũ abundauit maliti a: 20
et lingua tua amplexa eſt doloſitatẽ,
Sedẽs aduerſus fratrẽ tu i detrahebas/ 21
et aduerſ⁹ filiũ matris tuę ponebas ſcãdalũ:
hæc feciſti et tacui,

22 Suſpicatus es iniquitatē q̄ ero tibi ſimilis:
arguā te conſtituā te ante faciē tuā.
23 Intelligite aūt hæc qui obliuiſcimini dñm:
nequando rapiat & nō ſit qui eruat.
24. Sacrificiū laudis glorificabit me:
& ibi via eſt in qua oſtēdā illi ſalutare dei.

Exiſtimaſti iniquę q̄ ero tui ſimilis:
arguā te & ſtatuā contra faciē tuā.
Intelligite hæc qui obliuiſcimini DEVM: Eloha.
nequando rapiat & non ſit qui eripiat.
Sacrificiū laudis honorificabit me:
& illic iter quo oſtēdā illi SALVTARE DEI Ieſua.

ARGVMENTVM. Pſalmus/humana deprecatio/& humanę fragilitatis inquinatę peccatis detectio tā ratione originalis culpę q̄ vicioſitatis proprię voluntatis errore contractæ: ratiōe quarū & ſpiritꝰ dei ſāctꝰ & lætitia ſalutaris merito tollerentur/ niſi benignitas dei humiliatū peccatorē/ſpiritu cōtribulatū & corde contritū ſuſciperet. ¶Cōcillatꝰ verſu quito et ſexto. Elohim:

¶Pſalmus Dauid. L.

1 Miſerere mei deus:
ſecundū magnā miſericordiā tuā.
2 Et ſcd3 mlt̄itudinē miſerationū tuarū:
dele iniquitatē meā.
3 Magis magiſq; laua me ab iniuſtitia mea:
& a delicto meo munda me.
4 Quoniā iniquitatē meā ego agnoſco:
& delictū corā me eſt ſemper.
5 Tibi ſoli peccaui & malignū corā te feci/
vt iuſtificeris in ſermonibus tuis:
& vincas cū iudicaris.
6 Ecce enī in iniquitatibus conceptus ſum:
& in peccatis mater mea me i vtero aluit.
7 Ecce enī veritatē dilexiſti:
incerta et occulta ſapientię tuę manifeſtaſti mihi.
8 Aſperges me hyſſopo et mundabor:
lauabis me et ſup niuē dealbabor.
9 Auditui meo dabis exultationē et lętitiā:
exultabunt oſſa humiliata.
10 Auerte faciē tuā a peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele.
11 Cor mundū crea in me deus:
et ſpiritū rectū innoua in viſceribus meis.
12 Ne proiicias me a facie tua:
et ſpiritū ſanctū tuū ne auferas a me.
13 Redde mihi exultationē ſalutaris tui:
et ſpiritu principali confirma me.
14. Doceā iniquos vias tuas:
et impij ad te conuertentur.
15 Erue me de ſāguinibꝰ deus deꝰ ſalutis meę:
et exultabit lingua mea iuſtitiā tuā.
16 Domine labia mea aperies:
et os meū annunciabit laudē tuā.
17 Quoniā ſi voluiſſes ſacrificiū dediſſē:
vtiq; holocauſtis nō delectaberis.
18 Sacrificiū deo ſpiritus contribulatus:
cor cōtritum et humiliatū deꝰ nō ſpernit.
19 Benigne fac domine
in bona voluntate tua ſion:
et ædificētur muri Hieruſalē.
20 Tunc acceptabis ſacrificiū iuſtitiæ
oblationes et holocauſtomata:
tunc imponent ſuper altare tuū vitulos.

¶Pſalmus Dauidi. L.

Miſerere mei DEVS: Elohim.
ſecundū magnā miſericordiā tuā.
Et ſcd3 mlt̄itudinē miſerationū tuarū:
dele iniquitatē meā.
Amplius laua me ab iniquitate mea:
& a peccato meo munda me.
Quoniā iniquitatē meā ego cognoſco:
& peccatū meū contra me eſt ſemper.
Tibi ſoli peccaui & malū coram te feci/
vt iuſtificeris in ſermonibus tuis:
* & vincas cum iudicabis.
* Ecce enī in iniquitate conceptus ſum:
* & in peccato peperit me mater mea.
Ecce enim veritatē dilexiſti:
incerta et occulta ſapiētiæ tuæ manifeſtaſti mihi.
Aſpges me — dñe ++hyſſopo et mūdabor:
lauabis me et ſuper niuē dealbabor.
Auditui meo dabis gaudiū et lętitiā:
et exultabunt oſſa humiliata.
Auerte faciē tuā a peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele.
Cor mundū crea in me DEVS: Elohim.
et ſpiritū rectū innoua in viſceribus meis.
Ne proiicias me a facie tua:
et ſpiritū ſanctū tuū ne auferas a me.
Redde michi lętitiā SALVTARIS tui: Ieſua.
et ſpiritu principali confirma me.
Docebo iniquos vias tuas:
et impij ad te conuertentur.
Libera me de ſāguib9 DE9 DE9 ſalutis meæ: Elohim.
et exultabit lingua mea iuſtitiā tuā. Elohe.
DOMINE labia mea aperies: Adonai.
et os meū annūciabit laudē tuā.
Quoniā ſi voluiſſes ſacrificiū dediſſem:
vtiq; holocauſtis non delectaberis.
Sacrificiū DEO ſpiritus contribulatus: Elohim.
cor cōtritū et hūiliatū DEVS nō deſpicies. Elohim.
Benigne fac — domine ++
in bona voluntate tua ſion:
vt ædificentur muri Hieruſalē.
Tunc acceptabis ſacrificiū iuſtitiæ
oblationes et holocauſta:
tunc imponent ſuper altare tuū vitulos.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/de ſeuera vltione dei in liguoſos/ maledicos/iniuſtos diuites et prēmiatiōe et g'oria iuſtorū. ¶Cōcillatus verſu ſecundo et quarto.

CONCIL.		VET.	
	¶Eruditio Dauidi. LI.	¶Eruditio Dauid. LI.	
	QVid gloriaris in malitia: qui potẽs es in iniquitate?	QVid gloriaris in malitia: qui potens es in iniquitate?	1
	TOta die iuſtitiã cogitauit lĩgua tua:	TOta die iniuſtitiã cogitauit lĩgua tua	2
	ſicut nouacula acuta faciens dolum.	ſicut nouacula acuta feciſti dolum.	
	Dilexiſti malitiam ſuper benignitatẽ: iniquitatẽ magis q̃ loqui æquitatẽ.	Dilexiſti malitiã ſuper benignitatẽ: iniquitatẽ magis q̃ loqui æquitatẽ.	3
	Dilexiſti omnia verba p̃cipitationis: linguã doloſam.	Dilexiſti omnia verba ſubmerſionis: linguam doloſam.	4
El.	Propterea DEVS deſtruet te in finẽ: euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo/ & radicẽ tuam de terra viuentiũ.	Propterea deus deſtruet te in finẽ: euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo/ & radicẽ tuam de terra viuentium.	5
	Videbunt iuſti & timebunt/ & ſuper eũ ridebunt & dicent:	Et videbunt iuſti & timebunt/ & ſuper eũ ridebunt & dicent:	6
Elohim.	ecce hõ q nõ poſuit DEVM adiutorẽ ſuũ.	ecce homo qui nõ poſuit deũ adiutorẽ ſuũ.	
	Sed ſperauit in multitudie diuitiarũ ſuarũ: & prævaluit in vanitate ſua.	Sed ſperauit in multitudine diuitiarũ ſuarũ: & p̃ualuit in vanitate ſua.	7
Elohim.	Ego aũt ſicut oliua fructifera i domo DEI:	Ego autẽ ſicut oliua fructifera in domo dei:	8
Elohim.	ſperaui i mia DEI i ẽternũ & i ſcl'm ſcl'i.	ſperaui in mia dei in ẽternũ & i ſæculũ ſcl'i.	
	Confitebor tibi in ſẽculũ quia feciſti: & expectabo nomẽ tuũ quoniã bonũ eſt in conſpectu ſanctorũ tuorum.	Cõfitebor tibi in ſẽculũ quoniã tu feciſti: & expectabo nomẽ tuũ quoniã iocũdũ eſt in conſpectu ſanctorũ tuorum.	9

ARGVMENTVM. Pſalmus/ de homine peccati & corrupta ſecta eiꝰ carnaliter beſtialiterq; viuente/ q̃ ea ſecta oppreſſura eſſet populũ fidelẽ/ q̃ in fine liberandus ſit cũ fiet grex vnus & paſtor vnus & cognoſcentur ex eccleſia ſancta/ pater/ filius/ ſpiritus ſanctus ſalutares dei deus vnꝰ. ¶Conciliatus verſu octauo ¶Aduerte eodẽ verſu ex hebr̃o nos legere poſſe/ qui dabit ex ſion ſalutares iſrael. per quod intellige cognitionẽ patris & filij & ſpiritus ſancti, ex qua vniuerſa pendet ſalus hominũ, nã & hic pluraliter habetur IESVOTH vt pſalmo 41 & 42. Et accõmode quidẽ, nã hic pſalmus de homine peccati & adhærẽtibus eius quẽ Mahumetẽ & ſectã eius crediderim expoſitus eſt: qui non modo Chriſtũ eſſe deũ ſed et omnẽ i deo eſſe pluralitatẽ pertinaciter negant quod eſt cõtra totũ p̃ſentẽ pſalmũ, quãdoquidẽ vbiq; per totũ pſalmũ deus pluratiue a propheta nominatur: & ſalutares pluratiue, quo deſignatur hy poſtaſeon pluralitas & ex adiunctis/ diuinę ſubſtantiæ vnitas.

	¶Eruditio Dauidi. LII.	¶Pſalmus Dauid. LII.	
Elohim.	DIxit inſipiens in corde ſuo: non eſt DEVS.	DIxit imprudens in corde ſuo: non eſt deus.	1
	Corrupti ſunt et aboĩabiles facti ſunt in iniquitatibus: nõ eſt qui faciat bonum.	Corrupti ſunt & aboĩabiles facti ſunt in iniquitatibus ſuis: non eſt qui faciat bonũ nõ eſt vſq; ad vnũ.	2
Elohim.	DEVS de cœlo proſpexit ſup filios hoim:	Dñs de cœlo proſpexit ſuper filios hominũ:	3
Elohim.	vt videat ſi eſt itelligẽs aut req̃s DEVM	vt videret ſi eſt intelligẽs aut requirẽs deũ.	
	Oẽs declinauerunt/ ſimul iutiles facti ſunt: nõ eſt qui faciat bonũ nõ eſt vſq; ad vnũ.	Oẽs declinauerũt/ ſimul inutiles facti ſunt: nõ eſt qui faciat bonũ non eſt vſq; ad vnũ.	4
	Nõne ſcient oẽs qui operantur iniquitatẽ: qui deuorant plebẽ meã vt cibũ panis?	Nõne ſcient oẽs qui operantur iniquitatem: qui deuorãt populum meum in cibo panis?	5
Elohim.	DEVM non inuocauerunt: illic trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor.	Deum non inuocauerunt: ibi timuerunt vbi non erat timor.	6
Elohim.	Quoniã DEVS diſſ'pauit oſſa eorum qui hominibus placent:	Quoniã deus diſſipat oſſa hominibus placentium:	7
Elohim.	confuſi ſunt quoniã DEVS ſpreuit eos.	confuſi ſunt quoniã deus ſpreuit eos.	
Iesuoth.	Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael?	Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael?	8
Elohim.	cũ cõuerterit DEꝰ captiuitatẽ plebis ſuæ: exultabit Iacob & lætabitur iſrael.	in auertendo dñs captiuitatẽ populi ſui: exultabit Iacob & lætabitur iſrael.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/ oratio Chriſti domini ſecundũ diſpenſationem carnis/ q̃ alienati a deo inſurrexerunt in eũ/ de diuino auxilio/ voluntaria eius oblatione in mortem/ de liberatione eius a verbo dei & tota diuinitate/ q̃q̃ viderit inimicos ſuos diuina animaduer-

sione percussos. ¶Conciliatus versu quinto et septimo.

¶Psalmus Dauid. LIII.

1 DEus in nomine tuo saluũ me fac:
& in virtute tua iudica me.
2 Deus exaudi orationẽ meam:
auribus percipe verba oris mei.
3 Quoniã alieni insurrexerunt aduersũ me/
& potentes quæsierunt animã meã:
nõ posuerunt deũ ante conspectũ suum.
4 Ecce enim deus adiuuat me:
& dominus susceptor est animæ meę:
5 Auerte mala inimicis meis:
in virtute tua disperde illos.
6 Voluntarie sacrificabo tibi/
& confitebor nomini tuo domine:
quoniã bonum est.
7 Quõ ex omni tribulatione eruisti me:
& sup inimicos meos despexit oculꝰ meꝰ.

¶Eruditio Dauidi. LIII.

DEVS in nomine tuo saluum me fac: Elohim.
& in virtute tua iudica me.
DEVS exaudi orationem meã: Elohim.
auribus percipe verba oris mei.
Quoniã alieni insurrexerunt aduersum me/
& fortes quæsierunt animã meã:
et nõ ꝓposuerũt DEVM añ cõspectũ suũ. Elohim.
Ecce enim DEVS adiuuat me: Elohim.
& DOMINVS susceptor est animę meæ. Adonai.
∗ Auerte mala inimicis meis:
& in veritate tua disperde illos.
Voluntarie sacrificabo tibi/
& confitebor nomini tuo DOMINE:
quoniam bonum est.
∗ Quoniã ex omni tribulatione eripuit me:
& super inimicos meos despexit oculꝰ meꝰ.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi domini/de solitudine eius/contradictione aduersariorũ eius/vicijs eorũ/hoste domestico & secretorũ Christi domini vitæ authoris conscio/ invocatio in eos iustę dei iustitiæ/diuina precis eius exauditione & iusta hostiũ humiliatiõe & tandẽ demersiõe in puteũ iteritus/ꝙ longe secus iustis debeat accidere: quippe qui debeãt exaltari & ad æternã tranquillitatẽ respirare. ¶Conciliatus versu octauo & vicesimo.

¶Psalmus Dauid. LIIII.

1 EXaudi deus deprecationẽ meã/
& ne despexeris precẽ meam:
intende michi et exaudi me.
2 Contristatus sum in exercitatione mea/
& conturbatus sum a voce inimici:
& a tribulatione peccatoris,
3 Quoniã declinauerunt in me iniquitates:
& in ira adumbrabant me.
4 Cor meũ contristatũ est in me:
& metus mortis cecidit super me.
5 Timor & tremor venerunt super me:
& contexerunt me tenebræ.
6 Et dixi ꝙs dabit michi pẽnas sicut colũbæ:
& volabo et requiescã?
7 Ecce elongaui fugiens:
& mansi in deserto.
8 Expectabã eũ qui me saluũ faceret:
a pusillo animo & tẽpestate.
9 Submerge domine & diuide liguas eorũ:
qm̃ vidisti iiqtatẽ et cõtradictionẽ i ciuitate
10 Die ac nocte circundabit eam
super muros eius iniquitas:
& labor in medio eius & iniustitia.
11 Non defecit de plateis eius:
vsura et dolus.
12 Quoniã si inimicus exprobrasset michi:
sustinuissem vtiq;.
13 Et si is qui oderat me
super me magna locutus fuisset:
abscondere me vtiq; ab eo.
14 Tu vero homo vnanimis:
dux meus et notus meus.
15 Qui simul mecũ dulces capiebas cibos:

¶Eruditio Dauidi. LIIII.

EXaudi DEVS orationẽ meã/ Elohim.
& ne despexeris deprecationẽ meã:
intende michi & exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea/
& conturbatus sum a voce inimici:
& a tribulatione peccatoris,
Quoniã declinauerunt in me iniquitates:
& in ira molesti erant michi.
Cor meũ conturbatũ est in me:
& formido mortis cecidit super me.
Timor & tremor venerunt super me:
& contexerunt me tenebrę.
Et dixi quis dabit michi pẽnas sicut columbæ:
& volabo & requiescã?
Ecce elongaui fugiẽs:
& mansi in solitudine. Selah.
Expectabã eũ qui saluũ me fecit:
∗ a spiritu turbinis & tempestate.
Præcipita DOMINE/diuide linguas eorũ: Adonai.
qm̃ vidisti iiqtatẽ et cõtradictionẽ i ciuitate.
Die ac nocte circundabit eam
super muros eius iniquitas:
& labor in medio eius et iniustitia.
Et non defecit de plateis eius:
vsura et dolus.
Quoniã si inimicus meus maledixisset michi;
sustinuissem vtiq.
Et si is qui oderat me
super me magna locutus fuisset:
abscondissem me forsitan ab eo.
Tu vero homo vnanimis:
dux meus et notus meus.
Qui simul mecum dulces capiebas cibos:

	CONCIL.	VET.	
Elohim.	in domo DEI ambulauimus cum consensu.	in domo dei ambulauimus cũ consensu.	
	V eniat mors super illos: & descendant in infernum viuentes.	V eniat mors super illos: descendant ad infernum viuentes.	16
	Q uoniã nequitię in habitaculis eorũ: in medio eorum.	Q uoniã nequitia in hospitijs eorum: in medio eorum.	17
Elohim.	E go autẽ ad DEVM clamaui:	E go ad deum clamaui:	18
ℸ	& DOMINVS saluauit me.	& dominus exaudiuit me.	
	V espere & mane & meridie narrabo & annunciabo: & exaudiet vocẽ meam.	V espere/mane & meridie narrabo & annunciabo: & exaudiet vocem meam.	19
	R edimet in pace animam meam ab ijs qui appropinquant michi: quoniã inter multos erant contra me.	R edimet in pace animam meam ab ijs qui appropinquant michi: quoniam inter multos erant mecum.	20
El.	E xaudiet DEVS & humiliabit illos: qui est ante sæcula.	E xaudiet me deus & humiliabit illos: qui est ante ſecula.	21
Elohim.	N on enim est illis commutatio/ & non timuerunt DEVM: extendit manum suam in retribuendo.	N ō enim est illis commutatio/ & non timuerunt deum: extendit manum suam in retribuendo.	22
	C ontaminauerunt testamẽtum eius/ diuisi sunt ab ira vultus eius: & appropinquauit cor illius.	P olluerunt testamẽtum eius/ diuisi sunt præ ira vultus eius: & appropinquauit cor illius.	23
	M olliti sunt sermones eius super oleum: & ipsi sunt iacula.	M olliti sunt sermones eius super oleum: & ipsi sunt iacula.	24
ℸ	I acta sup DNM curã tuã & ipse te enutriet: & non dabit in æternũ fluctuationẽ iusto.	I acta in dño curã tuã & ipse te enutriet: & non dabit in æternum fluctuationẽ iusto.	25
Elohim.	T u vero DEVS: deduces eos in puteum interitus.	T u vero deus: deduces eos in puteum corruptionis.	26
	V iri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.	V iri sanguinum & dolositatis non dimidiabunt dies suos: ego autem in te speraui domine.	27

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio humillũ aduersitatibus depressorum/animi delecti erectio per spem in deo/orationem pariter & æternorum bonorum cogitationem. ¶Conciliat9 versu quarto/quinto/septimo & duodecimo.

	¶Ad victoriam Dauidi. LV.	¶Psalmus Dauid. LV.	
Elohim.	M Iserere mei DEVS/ quoniam conculcauit me homo: tota die impugnans tribulauit me.	M Iserere mei dñe/ quoniam conculcauit me homo: tota die bellans tribulauit me.	1
	C onculcauerunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes aduersum me.	C onculcauerunt me inimici mei tota die: ab altitudine diei.	2
	A b altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.	Q uoniã multi qui debellant me timebunt: ego vero in te speraui domine.	3
Elohim.	I n DEO laudabo sermões ī DEO speraui:	* I n deo laudabo sermões meos ī deo speraui:	4
Elohim.	non timebo quid faciat michi caro.	non timebo quid faciat michi caro.	
	T ota die verba execrabantur: aduersũ me oẽs cogitationes eorũ ī malũ.	* T ota die verba mea abominabuntur: aduersum me omnia consilia eorũ in malũ.	5
	I nhabitabunt & abscondent: ipsi calcaneum meum obseruabunt.	I ncolent & abscondent: ipsi calcaneum meum obseruabunt.	6
	E xpectauerunt animã meam/ pro nichilo saluos facies illos: in ira populos confringes.	* S ustinuit anima mea/ pro nichilo saluos facies eos: in ira populos deduces.	7
Elohim.	D EVS vitam meã annunciaui tibi: posuisti lachrimas meas in conspectu tuo.	D eus vitam meã enunciaui tibi: posuisti lachrimas meas in conspectu tuo.	8
	S icut & in promissione tua: tunc conuertentur inimici mei retrorsum.	S icut et in repromissione tua: conuertantur inimici mei retrorsum.	9
	I n quacunq; die inuocauero te:	I n quacunq; die inuocauero te:	10
Elohim.	ecce cognoui quoniam DEVS meus es.	ecce sciui quoniam deus meus es tu.	
Elohim.	I n DEO laudabo verbum/	I n deo laudabo verbum/	11

in domino laudabo ſermonem:
in deo ſperaui/
non timebo quid faciat michi homo.
12 In me ſunt deus vota tua:
quæ reddam laudes tibi.
13 Quoniã eruiſti animã meã de morte
& pedes meos de lapſu:
vt placeam corã deo in lumine viuẽtiũ.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio Chriſti domini in paſſione/liberatione eius ex dormitione/hoſtium eius præcipitatione/matutina a ſomno mortis excitatione/ confeſſione & manifeſtatione diuinitatis in populis/diuina miſeratione & verę fidei eius multiplicatione/ſupereminenti eius cœlis & terræ gloriæ exaltatione.

¶Pſalmus Dauid. LVI.

1 MIſerere mei deus miſerere mei:
quoniã in te confidit anima mea.
2 Et i vmbra alarũ tuarũ ſperabo:
donec tranſeat iniquitas.
3 Clamabo ad deum altiſſimum:
deum qui benefecit michi.
4 Miſit de cœlo & ſaluum fecit me:
dedit in opprobrium cõculcantes me.
5 Miſit de cœlo miam ſuã & veritatẽ ſuã/
& eruit aiam meã de medio catulorũ leonũ:
dormiui conturbatus.
6 Filij hominũ dentes eorũ arma & ſagittæ:
& lingua eorũ gladius acutus.
7 Exaltare ſuper cœlos deus:
& ſuper omnẽ terrã gloria tua.
8 Muſcipulam parauerunt pedibus meis:
& incuruauerunt animam meam.
9 Foderunt ante faciẽ meã foueã:
et ipſi inciderunt in eam.
10 Paratũ cor meũ deus paratũ cor meũ:
cantabo et pſallam.
11 Exurge gl'ia mea exurge pſalteriũ et cithara:
exurgam diluculo.
12 Confitebor tibi in populis domine:
et pſallam tibi in gentibus.
13 Quia magnificata eſt vſq; ad cęlos mia tua:
et vſq; ad nubes veritas tua.
14 Exaltare ſuper cœlos deus:
et ſuper omnem terram gloria tua.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/exhortatio in ſpiritu quo carnales viri reſipiſcant/alioqui intelligant ſe ſenſuros vltricem manum dei et acerbas in morte ſecunda ſe daturos pœnas/ neq; vnq; ad lumen viuentium reſpiraturos/iuſtos autẽ ſuper iuſto iudicio dei in eorum pœnis lętaturos/et omnes cognoſcituros quia deus iuſtus iudex eſt fontes plectens et præmians infontes. ¶Conciliatus verſu quarto/quinto/nono et vndecimo.

¶Pſalmus Dauid. LVII.

1 SI vere vtiq; iuſtitiam loquimini:
recta iudicate filij hominum.
2 Etenim in corde iniqtates opamini in terra:
iniquitates manus veſtrę connectunt.
3 Alienati ſunt peccatores a vulua:
errauerunt a ventre/locuti ſunt falſa.
4 Indignatio eis ſecũdũ ſimilitudinẽ ſerpẽtis:
ſicut aſpidis ſurdę et obturãtis aures ſuas.
5 Quę nõ exaudiet vocẽ incantãtium:

in DOMINO laudabo ſermonem: Elohim.
in DEO ſperaui/
non timebo quid faciat michi homo.
In me ſunt DEVS vota tua: Elohim.
* reddam laudationes tibi.
Quoniam eripuiſti animam meam de morte
& pedes meos de lapſu:
vt placeam corã DEO in lumine viuẽtium. Elohim.

¶Ad victoriam Dauidi. LVI.

MIſerere mei DEVS miſerere mei: Elohim.
quoniam in te confidit anima mea.
Et in vmbra alarum tuarum ſperabo:
donec tranſeat iniquitas.
Clamabo ad DEVM ALTISSIMVM: Elohim.
DEVM qui benefecit michi. Elion.
Miſit de cœlo & liberauit me: El.
dedit in opprobriũ cõculcantes me. Selah
Miſit DEVS miam ſuã & veritatẽ ſuam/ Elohim.
& eripuit aiam meã de medio catulorũ leonũ
dormiui conturbatus.
Filij hominũ dentes eorũ arma & ſagittæ:
& lingua eorum gladius acutus.
Exaltare ſuper cœlos DEVS: Elohim.
& in omni terra gloria tua.
Laqueum parauerunt pedibus meis:
et incuruauerunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foueam:
et inciderunt in eam.
Paratũ cor meũ DEVS paratũ cor meum: Elohim.
cantabo et pſalmũ dicam.
Exurge gl'ia mea exurge pſalteriũ et cithara:
exurgam diluculo.
Confitebor tibi in populis DOMINE: Adonai.
et pſalmum dicam tibi in gentibus,
Qm̃ magnificata eſt vſq; ad cœlos mia tua:
et vſq; ad nubes veritas tua.
Exaltare ſuper cœlos DEVS: Elohim.
et ſuper omnem terram gloria tua.

¶Ad victoriam Dauidi. LVII.

SI vere vtiq; iuſtitiam loquimini:
recte iudicate filij hominum.
Etenim in corde iniqtates opamini in terra:
iniuſtitias manus veſtrę concinnant.
Alienati ſunt peccatores a vulua,
errauerunt ab vtero/locuti ſunt falſa.
Furor illis ſecundum ſimilitudinẽ ſerpentis:
ſicut reguli ſurdi et obturãtis aures ſuas,
* Qui non exaudiet vocẽ incantantiũ:

	CONCIL.	VET.	
	& veneficí incantantis ſapienter.	& medicamenti meditati a ſapiente.	
Elohim.	DEVS conteret dentes eorũ in ore ipſorũ:	Deus cõtriuit dentes eorum in ore ipſorum:	6
℣.	molas leonũ confringet DOMINVS.	molas leonũ confringit dominus.	
	Ad nichilũ deuenięt tanq̃ aqua decurrens:	Spernentur tanq̃ aqua decurrens:	7
	intendit arcum ſuum donec infirmentur.	intendit arcum ſuum donec infirmentur.	
	Sicut cæra quæ fluit auferentur:	Sicut cæra liquefacta auferentur:	8
	ſupercecidit ignis & non viderunt ſolem.	ſupercecidit ignis & non viderunt ſolem.	
	Priuſq̃ intelligãt ſpinæ veſtræ rhãnum:	✻ Priuſq̃ producat ſpinas veſtras rhãnus:	9
	ſic viuentes ſic in ira abſorbebit eos.	✻ tanq̃ viuentes tanq̃ in ira combibit eos.	
	Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam:	Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam:	10
	manꝰ ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.	manꝰ ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.	
	Et dicet homo vtiq; eſt fructus iuſto:	✻ Et dicet homo ſi ergo eſt fructus iuſto:	11
Elohim.	vtiq; eſt DEVS iudicans eos in terra.	ergo eſt deus iudicans eos in terra.	

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/oratio Chriſti domini ad patrem & diuinitatem pro ſua liberatione de manibus peccatorum & hoſtium fortium/q̃ non ſuo peccato/ ſua culpa illa patiatur qui peccatum nõ fecit & qui curſũ vitę ſuæ inſons peregit/inuocatio diuinæ iuſtitiæ in impios & pertinaces/miſeratio diuina in eum/q̃ hebręi inimici eius non omnino ad finem ſæculi delendi ſed diſperdendi in omnes gentes quia regem gloriæ negauerunt & morte turpiſſima crucis ſupplicio affecerunt eum. q̃ in fine ſæculi ad deum & ad confitendum Meſiah quem negauerunt reuerſuri ſunt/interim fideles fortes in fide & robuſti dei miſericordiã laudabunt qui eis donando vitam ſaluum fecit Chriſtũ ſuum. ¶ Conciliatus verſu octauo/ decimo/quintodecimo/decimotertio et ſeptimodecimo.

	¶ Ad victoriam Dauidi. LVIII.	¶ Pſalmus Dauid. LVIII.	
Eloha.	ERipe me de inimicis meis DEVSmeꝰ	ERue me de inimicis meis deus meus:	1
	& ab inſurgẽtibus in me libera me.	& ab inſurgẽtibus ſup me redime me.	
	Eripe me de operãtibus iniquitatẽ:	Et rue me de operantibus iniquitatem:	2
	& de viris ſanguinum ſalua me.	& de viris ſanguinum ſaluũ me fac.	
	Quia ecce ceperunt animam meam:	Quia ecce venati animam meam:	3
	irruerunt in me fortes.	irruerunt ſuper me fortes.	
℣.	Neq; iniquitas mea neq; peccatũ meũ DN̄E:	Neq; iniquitas mea neq; peccatũ meum dñe:	4
	ſine iniquitate cucurri & direxi.	ſine iniquitate cucurri & dirigebar.	
	Exurge in occurſum meum & vide:	Exurge in occurſum michi & vide:	5
℣. Elohim Sebaoth.	& tu DN̄E DEꝰ VIRTVTVM deꝰ iſrael.	& tu domine deus virtutum deus iſrael.	
Elohe.	Intende ad viſitandas omnes gentes:	Intende ad viſitandum omnes gentes:	6
	nõ miſererís oĩbꝰ qui operãtur iniquitatẽ.	nõ miſereberis oĩm qui operãtur iniquitatẽ.	
	Cõuertẽt ad veſpã & famẽ patiẽt vt canes:	Cõuertent ad veſpũ et famẽ patiẽt vt canes:	7
	& circuibunt ciuitatem.	& circuibunt ciuitatem.	
	Ecce loquũt in ore ſuo et gladiꝰ in labijs eorũ ✻	Ecce ſpi loquẽt in ore ſuo et gladiꝰ in labijs eorũ	8
	quoniam quis audiuit.	quoniam quis audiuit.	
℣.	Et tu DOMINE deridebis eos:	Et tu domine deridebis eos:	9
	ad nichilũ deduces omnes gentes.	pro nichilo habebis omnes gentes.	
	Fortitudinẽ meã ad te cuſtodiã/	Fortitudinẽ meã ad te cuſtodiam/	10
Elohim.	quia DEVS ſuſceptor meus es:	quia deus ſuſceptor meus es:	
Elohe.	DEI mei miſericordia præueniet me. ✻	deus meus miſericordia eius preueniet me.	
Elohim.	DEVS oſtẽdit michi ſuper inimicos meos/	Deus meꝰ demõſtrauit michi in inimicis meis/	11
	ne occidas eos:	ne occideris eos:	
	ne quando obliuiſcantur populi mei.	ne quando obliuiſcantur legis tuæ.	
	Diſperge illos in virtute tua:	Diſperge eos in virtute tua:	12
Adonai.	& depone eos protector meus DOMINE.	& deduc eos protector meus domine.	
	In delicto oris eorũ in ſermõe labiorũ ipſorũ ✻	Delicta oris eorũ ſermones labiorũ eorum:	13
	& compræhendantur in ſuperbia ſua.	et compræhendantur in ſuperbia ſua.	
	Et de execratione et mendacio annunciabuntur in conſummatione:	Et ex maledicto et mendacio annunciabuntur conſummationes:	14
	in ira conſummationis et non erunt.	in ira conſummationis et non erunt.	
Elohim.	Et ſciant quia DEVS dñabitur iacob: ✻	Et ſcient quia deus dominabitur iacob:	15
	& finium terræ.	et finium terræ.	
	Cõuertẽt ad veſpã et famẽ patiẽt vt canes:	Cõuertẽt ad veſperã et famẽ patiẽt vt canes:	16

et circulbunt ciuitatem.
17 Dispergentur vt edant:
si autem non satiabuntur & murmurabũt
18 Ego autem cantabo potentiam tuam:
& exultabo mane misericordiam tuam.
19 Quia factus es susceptor meus:
& refugiũ meum in die tribulatiõis meæ.
20 Adiutor meus tibi psallam:
quia tu deus susceptor meus es/
deus meus misericordia mea.

et circulbunt ciuitatem.
Ipsi dispergentur ad manducandum:
si vero non fuerint saturati murmurabunt.
Ego autem cantabo fortitudinem tuam:
& exaltabo mane misericordiam tuam.
Quia factus es susceptor meus:
& refugiũ meũ in die tribulationis meæ.
Adiutor meus tibi psallam: Elohim.
quia DEVS susceptor meus es/ Elohe.
DEVS meus misericordia mea.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio fidelis synagogæ/oraculum dei de adiectione ad terram sanctam/& q̃ non est salus in homine/sed omnis virtus & fortitudo a domino deo est. ¶Cõciliatus versu quarto & vndecimo.

¶Psalmus Dauid. LVIIII.
1 DEus reppulisti nos et destruxisti nos:
iratus es & misertus es nostri.
2 Cõmouisti terram & conturbasti eã:
sana contritiões eius quoniam mota est.
3 Ostendisti plebi tuæ dura:
potasti nos vino stimulationis.
4 Dedisti metuentibus te significationem:
vt fugiant a facie arcus.
5 Vt liberentur dilecti tui:
saluũ me fac dextera tua & exaudi me.
6 Deus locutus est in sancto suo/
lætabor & diuidam sichimam:
& conuallem tabernaculorum dimetiar.
7 Meus est galaad & meus est manasses:
& ephrem fortitudo capitis mei.
8 Iuda rex meus:
moab olla spei meæ.
9 In idumeam extendam calciamentũ meũ:
michi allophyli subditi sunt.
10 Quis deducet me in ciuitatẽ circũstantiæ:
quis deducet me vsq; in idumeam?
11 Nonne tu deus qui reppulisti nos:
& nõ egredieris deꝰ in virtutibꝰ nostris?
12 Da nobis auxiliũ de tribulatione:
& vana salus hominis.
13 In deo faciemus virtutem:
& ipse ad nichilũ deducet timicos nostros.

¶Ad victoriam Dauidi. LVIIII.
DEVS reppulisti nos & destruxisti nos: Elohim.
iratus es & misertus es nobis.
Cõmouisti terrã & conturbasti eam:
sana contritiones eius quia cõmota est.
Ostendisti populo tuo dura:
potasti nos vino compunctionis.
Dedisti metuentibus te significationẽ:
vt fugerent a facie arcus.
Vt liberentur dilecti tui:
saluũ fac dextera tua & exaudi me.
DEVS locutus est in sancto/ Elohim.
lætabor & partibor sichimam:
& conuallem tabernaculorum metibor.
Meus est galaad & meus est manasses:
& ephraim fortitudo capitis mei.
Iuda rex meus:
moab olla spei meæ.
In idumeam extendam calciamentum meũ:
michi alienigenæ subditi sunt.
Quis deducet me in ciuitatem munitam:
quis deducet me vsq; in idumeam?
Nonne tu DEVS qui reppulisti nos: Elohim.
& nõne egredieris DEꝰ i virtutibꝰ nostris? Elohim.
Da nobis auxilium de tribulatione:
quia vana salus hominis.
In DEO faciemus virtutem: Elohim.
& ipse ad nichilũ deducet tribulantes nos.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio populi fidelis vbicunq; gẽtiũ tribulati ad deũ trinũ sup oia benedictũ/q̃ exaltatus sit in Christo dño/q̃ habitacula dei expectet ẽterna: quia illã hẽre ditatẽ dat deus timẽtibus nomen suũ/q̃ Christus rex manet in ætẽrnũ ante cõspectũ diuinæ maiestatis cuius misericordiã & veritatẽ nullus potest effari/ populus sanctus quotidie psallit/quotidie deo immolat vota sua sacrificium laudis. ¶Conciliatus versu octauo.

¶Psalmus Dauid. LX.
1 EXaudi deus deprecationem meã:
intende orationi meę.
2 A finibus terrę ad te clamaui:
dũ angereꝰ cor meũ/i petra exaltasti me.
3 Deduxisti me quia factus es spes mea:
turris fortitudinis a facie inimici.
4 Inquilinꝰ ero i tabernaculo tuo vsq; i scl'a:
cooperiar in velamento alarũ tuarũ.
5 Quoniam tu deus exaudisti orationẽ meã:
dedisti hereditatẽ timentibus nomẽ tuũ.

¶Ad victoriam Dauidi. LX.
EXaudi DEVS deprecationem meam: Elohim.
intende orationi meæ.
A finibus terræ ad te clamaui:
dũ anxiaretur cor meũ/ i petra exaltasti me.
Deduxisti me quia factus es spes mea:
turris fortitudinis a facie inimici.
Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula:
protegar in velamento alarũ tuarũ. Selah
Qm̃ tu DEVS meus exaudisti orationẽ meã; Elohim.
dedisti hæreditatem timentibus nomẽ tuũ.

	CONCIL.	VET.	
	Dies ſuper dies regis adijcies:	Dies ſuper dies regis adijcies:	6
Elohim,	ānos eius vſq; in diē gnatiōis et gnatiōis,	ānos eius vſq; in diē gnationis et gnatiōis,	
	Permanet in æternū in cōſpectu DEI:	Permanebit in æternū in conſpectu dei:	7
	miam & veritatē eius quis requiret?	miam & veritatē eius quis requiret ei?	
	Sic pſalmū dicā noī tuo in ſæculū ſæculi:	Sic pſallam nomini tuo deus in ſæculū ſcli:	8
	reddens vota mea de die in diem.	* vt reddam vota mea de die in diem.	

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/oratio fidelis populi in preſſura ſe in deo & Chriſto ſalutari eiꝰ conſolantis/exhortatio vt omnes nationes ante eū corda effundant/admonitio ad filios hominū ne in vanitatibus & iniquitatibus ſuis confidant: quia deus vnicuiq; reddet iuxta opera eius/bona bonis/pœnas & ſupplicia malis. ¶Conciliatus verſu tertio et ſeptimo. ¶Aduerte ſecundo verſu/ſexto & ſeptimo/ vocabulum Sur interpretes vertūt deus/ Hieronymꝰ ſecundo verſu ſcutū/ſexto fortitudo & ſeptimo robur vbi pro conciliatione poſuimꝰ fortitudo. At præcedentis pſalmi verſu ſecūdo interpretes verterūt petra/Hieronymus fortis.

	¶Ad victoriam pſalmus Dauidi. LXI.	¶Pſalmus Dauid. LXI.	
Elohim,	NOnne DEO ſubiecta erit anima mea:	NOnne deo ſubijcietur anima mea:	1
Ieſua,	ab ipſo enim SALVTARE meum.	ab ipſo enim ſalutare meū.	
Sur,	Nā & ipſe DEꝰ meꝰ & SALutaris meꝰ	Et enī ipſe eſt deꝰ meꝰ et ſalutaris meꝰ	2
Ieſua,	ſuſceptor meus non mouebor amplius.	ſuſceptor meus non mouebor amplius.	
	Quouſq; irruitis in hoīe; interficitis vniuſ vos	Quouſq; apponitis ſup hoiem interficere oēs:	3
	tanq̄ paries inclinatus & macerie impulſa? *	tanq̄ parieti inclinato & macerie impulſæ?	
	Verūtn p̄ciū meū cogitauerūt repellere/	Verūtamē honorē meū cogitauerūt repellere/	4
	cucurri in ſiti:	cucurri in ſiti:	
	ore ſuo bn̄dicebāt & corde ſuo maledicebāt	ore ſuo bn̄dicebāt & corde ſuo maledicebāt.	
Elohim,	Veruntamē DEO ſubiecta eſto aia mea:	Veruntamē deo ſubijcietur anima mea:	5
	quoniā ab ipſo patientia mea.	quoniam ab ipſo eſt patientia mea.	
Sur, Ieſua	Quia ipſe DEꝰ meꝰ et SALVATOR meꝰ:	Qm̄ ipſe eſt deus meus & ſalutaris meus:	6
Elohim,	adiutor meus non emigrabo.	ſuſceptor meus non emigrabo.	
Ieſua,	In DEO SALVTARE meū et gloria mea:	In deo ſalutare meum & gloria mea:	7
Sur,	fortitudo auxilij mei & ſpes mea i DEO ē. *	deus auxilij mei et ſpes mea in deo.	
Elohim,	Sperate in eo oīs cōgregatio populi/	Sperate in eo omne conſiliū plebis/	8
	effundite coram illo corda veſtra:	effundite coram illo corda veſtra:	
Elohim,	DEꝰ adiutor noſter — ī ęternū. ++Selah	deus adiutor noſter.	
	Veruntamē vani filij hominū/	Veruntamē vani filij hominum/	9
	mendaces filij hominū in ſtateris:	mendaces filij hominū in ſtateris:	
	vt decipiant ipſi de vanitate in idipſum,	vt decipiant ipſi de vanitate in vnū.	
	Nolite ſperare in iniquitate/	Nolite ſperare ſuper iniquitate/	10
	& rapinas nolite concupiſcere:	& rapinam ne concupiſcatis:	
	diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere.	diuitiæ ſi fluant ne apponatis cor.	
Elohim,	Semel locutus eſt DEVS duo hæc audiui:	Semel locutus eſt deus duo hæc audiui:	11
Elohim,	quia poteſtas DEI eſt/et tibi DN̄E mia/	qm̄ poteſtas dei eſt/& tibi dñe miſericordia	
Adonai,	quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera ſua.	quia tu reddes vnicuiq; ſecūdū opera ſua.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/de diuina contemplatione Chriſti domini in deſerto/ q̄ ſpirituales nequitiæ ad eū tentandū quo eius animā diriperent fruſtra acceſſerint/ vt quæ peſſum datæ ad inferiora terræ deturbatæ ſint et gladio diuino pro vulpina doloſitate percuſſæ. de ſpirituali gaudio domini & laude bonorū. q̄ ora blaſphemi tentatoris & iniqua loquētis ſactis eloquijs obſtruxerit. ¶Conciliatus verſu ſexto et ſeptimo.

	¶Pſalmus Dauidi. LXII.	¶Pſalmus Dauid. LXII.	
Elohim,	DEVS DEVS meus:	DEus deus meus:	1
El,	ad te de luce vigilo.	ad te de luce vigilo.	
	Sitiuit in te anima mea:	Sitiuit tibi anima mea:	2
	q̄multipliciter tibi caro mea.	q̄multipliciter tibi & caro mea.	
	In terra deſerta inula & inaquoſa	In terra deſerta & ſine via et ſine aqua	3
	ſic in ſancto apparui tibi:	ſic in ſancto apparui tibi:	
	vt viderem virtutē tuā et gloriam tuā.	vt viderem potentiam tuam et gloriā tuam.	
	Qm̄ melior eſt miſericordia tua ſup vitas:	Qm̄ melior eſt miſericordia tua ſuper vitas:	4
	labia mea laudabunt te.	labia mea laudabunt te.	
	Sic benedicā te in vita mea:	Sic benedicam te in vita mea:	5

& in nomine tuo leuabo manus meas.
6 Tanq̃ adipe & pīguedine repleat aīa mea:
& labia exultationis laudabūt nomē tuū.
7 Sic memoratus sum tui super stratū meū/
in diluculis meditabar in te:
quia factus es adiutor meus.
8 Et in velamēto pennarū tuarū exultabo/
agglutinata est anima mea post te:
me suscepit dextera tua.
9 Ipsi vero in vanū quæsierunt animā meā/
introibunt in inferiora terræ:
tradētur in manꝰ gladij ptes vulpiū erūt.
10 Rex vero lætabitur in deo/
laudabitur omnis qui iurat in ipso:
quoniā oppilatum est os loquentiū iīqua.

& in nomine tuo leuabo manus meas.
* Sicut adipe & pinguedine replebit aīa mea:
& labijs exultationis laudabit os meum.
* Memor fui tui super stratum meum/
in matutinis meditabor in te:
quia fuisti adiutor meus.
Et in velamento alarum tuarum exultabo/
adhæsit anima mea post te:
me suscepit dextera tua.
Ipsi vero in vanum quæsierunt animā meā/
introibunt in inferiora terræ:
tradentur in manus gladij ptes vulpiū erūt.
Rex vero lætabitur in DEO/ Elohim.
laudabuntur omnes qui iurant in eo:
quia obstructum est os loquentiū iniqua.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ/oratio plorū vt īmunes fierēt a peccato eorū q conspiraturi erāt et malignaturi ī Christū dñm/præuisio quomō mala cōcilia ituri et liguas armaturi essēt ad morti tradēdū inocētē Christū/ q̄ subito sagittaturi essēt eū/ q̄ deū nō timerēt/q̄ ptinaciter mortē et crucifixionē eiꝰ peterēt, q̄ studuerit dep̄hēdere Christū regē bn̄dictū ī pcō̄q cū homo/esset se faceret deū/q̄ sua scrutinia illis nichil ꝓfuerunt. nā Christꝰ dns nascituꝰ erat homo/cor eius profundū et inscrutabile/et exaltādꝰ deus/ q̄ sagittæ illæ in ipsos authores sunt retorsæ/q̄ liguæ eorū cōtra eos ipsos debiles factæ sūt & infirmæ/de turbatiōe & timore eorum qui eorum confusionem videre/et annūciatione mirabiliū dei/ & intellectiōe operū eiꝰ/ spe in domino & exultatione iustorū. ¶ Conciliatus versu secundo/septimo & nono.

¶ Psalmus Dauid. LXIII.
1 EXaudi deus orationē meā cū depcor:
a timore inimici erue animā meā.
2 Protexisti me a cōuētu malignātiū:
a multitudine operantiū iniquitatem.
3 Quia exacuerunt tanq̃ gladiū līguas suas/
intenderunt arcū rē amaram:
vt sagittarent in abscondito īmaculatū:
4 Repente sagittabunt eum & non timebūt:
obfirmauerunt sibi sermonem malignū.
5 Narrauerunt vt absconderent muscipulas:
dixerunt quis videbit eas?
6 Perscrutati sunt iniquitatem:
defecerunt scrutantes scrutationes.
7 Accedet homo ad cor altū:
et exaltabitur deus.
8 Sagittę infantiū factę sunt plagę eorum:
infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.
9 Conturbati sunt oēs qui videbant eos:
& timuit omnis homo.
10 Et annunciauerunt opera dei:
& facta eius intellexerunt.
11 Lętabitur iustus in dño & sperabit in eum:
et laudabuntur oēs qui recti sunt corde.

¶ Psalmus Dauid. LXIII.
EXaudi DEVS orationē meā cū depcor Elohim.
a timore inimici eripe animā meam.
Protege me a conuentu malignantiū:
a multitudine operantiū iniquitatem.
Quia exacuerunt vt gladium linguas suas/
intenderunt arcum rem amaram:
vt sagittent in occultis immaculatū.
Subito sagittabunt eū & non timebunt:
firmauerunt sibi sermonem næquam.
Narrauerunt vt absconderent laqueos:
dixerunt quis videbit eos?
Scrutati sunt iniquitates:
defecerunt scrutantes scrutinio.
* Accedet homo & cor altum:
& exaltabitur DEVS. Elohim.
Sagittę paruulorū factę sunt plagæ eorum:
et infirmatę sunt contra eos linguæ eorum.
Conturbati sunt omnes qui videbant eos:
* & timuerunt omnes homines.
Et annunciauerunt opera DEI: Elohim.
et facta eius intellexerunt.
Lætabitur iustꝰ in DNO & sperabit in eo:
et laudabuntur omnes recti corde.

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ in ecclesia Christi ineffabilē deū laus pręsertim ineffabilis et in silentio mentis deceat & votorū redditio/q̄ illa pro omniū salute amicorū/ inimicorū/fideliū & infideliū precetur/eiusdē propriarū iniquitatū ad eū qui vere propiciabilis est cōfessio/ de beatitudine & sufficientia bonorum supernę habitatiōis. itē deprecatio eius vt a Christo deo exaudiatur/de Christi oipotenti virtute & signorū potestate data ī primitiua & nouissima in fine tēporū ecclesia/de visitatione dei/baptismo per oēs gētes recipiendo/& alimento doctrinę pacis/ diuinę cognitionis & amoris inebriatione/benedictione diuina/q̄ nullę mētes/nullæ natiōes erūt relictę/de pfectiōe pastorū/abūdāti pastu doctrię subditorū/ et ad deū laudandū vnanimi consensione. ¶ Conciliatꝰ versu tertio/quarto/sexto et quartodecimo.

	CONCIL.		VET.	
	ℂ Psalmus Dauidi. LXIIII.		ℂ Psalmus Dauid. LXIIII.	
Elohim.	TE decet hymnus DEVS in sion:		TE decet hymnus deus in sion:	1
	& tibi reddet votũ i — Ieruſalē. **		et tibi reddetur votum in Hieruſalem.	
	Exaudi orationem meam:		Exaudi orationem meam:	2
	ad te omnis caro veniet.		ad te omnis caro veniet.	
	Verba iniquitatum p̃ualuerunt ſuper nos:	*	Sermones iniquorũ præualuerunt ſup nos:	3
	& impietatibus noſtris tu propiciaberis.		& impietates noſtras tu propiciaberis.	
	Beatus quẽ elegeris & aſſumpſeris:	*	Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti:	4
	habitabit in atrijs tuis.		inhabitabit in atrijs tuis.	
	Replebimur in bonis domus tuæ:		Replebimur in bonis domus tuæ:	5
	ſanctũ eſt tẽplũ tuũ/mirabile in ęquitate.		ſanctũ eſt tẽplũ tuũ/mirabile in iuſtitia.	
Elohe. Ieſua.	Exaudi nos DEVS SALVTARIS noſter:		Exaudi nos deus ſaluator noſter:	6
	ſpes oĩm finiũ terrę & maris longinqui.	*	ſpes oĩm finiũ terrę & in mari longe.	
	Preparās mõtes i virtute tua accĩct9 potẽtia		Preparās mõtes i fortitudĩe ſua circũcĩct9 in	7
	qui conturbas profundum maris		potentia: tu qui conturbas fundũ maris	
	ſonum fluctuum eius.		ſonum fluctuum eius quis ſufferet?	
	Turbabuntur gentes & timebunt		Turbabuntur gentes & timebunt omnes	8
	qui habitant terminos a ſignis tuis:		qui inhabitant fines terræ a ſignis tuis:	
	exitus matutini & veſpere delectabis.		exitus mane et veſpere delectabis.	
	Viſitaſti terrã & inebriaſti eã:		Viſitaſti terram & inebriaſti eam:	9
	multiplicaſti locupletare eam.		multiplicaſti ditare eam.	
Elohim.	Flumen DEI repletum eſt aquis:		Fluuius dei repletus eſt aqua:	10
	paraſti cibũ illorũ qm̃ ita eſt p̃paratio ei9		paraſti cibũ illorũ quia ita eſt p̃paratio tua.	
	Riuos ei9 iebrias multiplica genimina ei9:		Sulcos ei9 iebria multiplica gñationes eius:	11
	in ſtillicidijs eius lętabitur germinans.		in ſtillicidijs ſuis lętabitur cum exorietur.	
	Benedices coronę anni benignitatis tuæ:		Benedices coronã anni benignitatis tuæ:	12
	& campi tui replebuntur vbertate.		& campi tui replebuntur vbertate.	
	Pinguescent ſpecioſa deſerti:		Pinguescent fines deſerti:	13
	& exultatione colles accingentur.		et colles exultatione accingentur.	
	Induentur arietes ouium	*	Induti ſunt arietes ouium	14
	& valles abundabunt frumento:		et conualles abundabunt frumento:	
	clamabunt etenim hymnum dicent.		clamabunt etenim hymnum dicent.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/pi ꝯ inultant omnes terræ habitatores ad dei cultũ/ad ei9 opera contemplanda/ad eius potentiam/ ſapientiam & vniuerſorum prouidentiam/ q̃ nequaq̃ ſe exaltent increduli/q̃ gentes omnes diſcant laudare deum/rurſus pi ꝯ gratias agunt q̃ de9 multipliciter eos afflictionibus probauerit & probatos in refrigerium eduxerit/ſacrificia i beneficiorum recognitionem deo oblata/q̃ mente a peccato expiata ad orandũ deũ ſit accedẽdum: tunc deus exaudit/tunc dat orandi gratiam/tunc elargitur miſericordiam ſuam. ℂ Cõciliatus verſu ſexto et ſextodecimo.

	ℂ Canticum pſalmi. LXV.		ℂ Psalmus Dauid LXV.	
Elohim.	IVbilate DEO omnis terra:		IVbilate deo omnis terra:	1
	pſalmum dicite nomini eius/		pſallite nomini eius/	
	date gloriam laudi eius.		date gloriam laudi eius.	
Elohim.	Dicite DEO q̃ terribilia ſunt opera tua		Dicite deo q̃ timẽda ſũt opera tua:	2
	— dñe: ** in multitudine virtutis tuæ		in multitudine potentiæ tuæ	
	mentientur tibi inimici tui.		mentientur tibi inimici tui.	
	Omnis terra adoret te & pſallat tibi:		Omnis terra adoret te et pſallat tibi:	3
	pſalmum dicat nomini tuo. Selah.		pſallat nomini tuo altiſſime.	
Elohim.	Venite et videte opera DEI:		Venite et videte opera dñi:	4
	terribilis in cõſilijs ſuper filios hominũ.		terribilis in conſilijs ſuper filios hominum.	
	Qui conuertit mare in aridam:		Qui conuertit mare in aridam:	5
	i flumie ptrãſibũt pede/ibi lętabimur i ſpo		i flumie ptrãſibũt pede/ibi locũdabimur i ſpo	
	Qui dominatur in virtute ſua ſęculo:	*	Qui dominatur in virtute ſua in ęternum:	6
	oculi eius ſuper gentes reſpiciunt:		oculi eius ſuper gentes reſpiciunt:	
	qui exaſperãt nõ exaltẽtur in ſemetipſis.		qui amaricant non exaltentur i ſemetipſis.	
Elohim.	Benedicite gentes DEVM noſtrum:		Benedicite gentes deum noſtrum:	7
	et auditam facite vocẽ laudis eius.		et audite vocem laudis eius.	

8 Qui posuit animã meã in vitam:
& non dedit in morum pedes meos.
9 Quoniã probasti nos deus:
ignisti nos sicut ignitur argentũ.
10 Induxisti nos in muscipulã/
posuisti tribulationes in dorso nostro:
imposuisti homines super capita nostra.
11 Transiuimus per ignẽ & aquam:
& eduxisti nos in refrigeriũ.
12 Introibo in domũ tuã in holocaustis:
reddã tibi vota mea
quæ distinxerunt labia mea.
13 Et locutũ est os meũ:
in tribulatione mea.
14 Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso & arietibus:
offeram tibi boues cum hircis.
15 Venite audite & narrabo oẽs q timetis deũ:
quanta fecit animæ meæ.
16 Ad ipsum ore meo clamaui:
& exaltaui sub lingua mea.
17 Iniquitatẽ si aspexi in corde meo:
non exaudiet dominus.
18 Propterea exaudiuit me deus:
& intendit voci orationis meæ.
19 Benedictus deus meus qui nõ amouit
deprecationẽ meam:
& misericordiã suam a me.

Qui posuit animam meã ad vitam:
& non dedit in cõmotionem pedes meos.
Quoniam probasti nos DEVS: Elohim.
igne nos examinasti sicut examinat argẽtũ.
Induxisti nos in laqueum/
posuisti tribulationes in dorso nostro:
imposuisti homines super capita nostra.
Transiuimus per ignem & aquam:
& eduxisti nos in refrigerium.
Introibo in domum tuam in holocaustis:
reddam tibi vota mea
quæ distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum:
in tribulatione mea.
Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso aretum:
offeram tibi boues cum hircis. Selah.
Vẽite audite & narrabo oẽs q timetis DEVM Elohim.
quanta fecit animæ meæ.
Ad ipsum ore meo clamaui:
& exaltaui in lingua mea.
Iniquitatẽ si aspexi in corde meo:
non exaudiet DOMINVS. Adonai.
Propterea exaudiuit DEVS: Elohim.
& attendit voci deprecationis meæ.
Benedictus DEVS qui non amouit Elohim.
orationem meam:
& misericordiam suam a me.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio plorum in hymno spiritus sancti Christi aduentũ poscẽtium & pariter benedictionẽ patris æterni coæterni verbi et coæterni spiritus sancti. ¶Aduerte ex hebreo MIZMOR SIR in titulo/proprie posse poni psalmus cantici.

¶Psalmus cantici. LXVI.

¶Psalmus cantici. LXVI.

1 DEus misereat nostri & benedicat nos:
illuminet vultũ suũ super nos.
2 Vt cognoscamus in terra viã tuam:
in omnibus gentibus salutare tuum.
3 Confiteantur tibi populi deus:
confiteantur tibi populi omnes.
4 Lætentur & exultent gentes
quoniã iudicas populos in æquitate:
& gentes in terra dirigis.
5 Cõfiteãt tibi ppli deꝰ/ cõfiteãt tibi ppli oẽs:
terra dedit fructum suum.
6 Benedicat nos deus deus noster/
benedicat nos deus:
& metuant eum omnes fines terrę.

DEVS misereat nostri & bñdicat nobis: Elohim.
illuminet vultum suum super nos
— et misereatur nostri. ✦✦ Selah.
Vt cognoscamus in terra viam tuam:
in omnibus gentibus SALVTARE tuum. Iesua.
Confiteantur tibi populi DEVS: Elohim.
confiteantur tibi populi omnes.
Lętentur & exultent gentes
quoniam iudicas populos in æquitate:
& gentes in terra dirigis.
Cõfiteãt tibi ppli DEi/ cõfiteãt tibi ppli oẽs: Elohim.
terra dedit fructum suum.
Benedicat nos DEVS DEVS noster/ Elohim.
benedicat nos DEVS: Elohe.
& metuant eum omnes fines terræ. Elohim.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ/de excitatione domini & dispersione hostilium cateruarum/ festiuitate fidelũ/de eius ascensione/requietione in regno suo cum deo patre & spiritu sãcto/ iuitatione gentium ad gaudiũ/ vnanimi voluntate credentium in ecclesia eius/de extractione detentorũ in lacu miserię/gentium infidelitate mortuarum ad lumen vitæ vocatione/qꝺ in danda prima lege terra mota est/qꝺ hymbres coposos & tonitrua cœlum dedit: sic in danda secunda lege mouebit deus terrenorum corda/ sanctæ doctrinæ suæ hymbres compluet/ tubas & tonitrua prædicantium per orbem audita faciet/ animalia triturantia in horreo dei sebaoth mittet & eisdem euangelizantibus virtutes & signa ministrabit/electi eius erunt/ amici & delecti/ ecclesia spõsa dispensabit ad fidem adductos. forma sponsę: simplex colũba/ summis alis aureis/reliquo corpore argenteo. spõsus: mõs diuinitatẽ obũbrãs. nã excelsus/

mons vnctus gratiã & miſericordiã rorans/mons in quo diuinitatis plenitudo corporaliter ĩhabitat & inhabitabit in ſempiternũ/de aſcẽſione ſponſi/curru eius & comitiua millenũ millũ lætãtiũ multipliciter multiplicatorũ cũ turba e mortis carcere extractorũ/ acceptiõe gẽtiũ/ vltione inimicorũ eius/de primitiua eccleſia q̃ Chriſtũ regẽ/æternũ ſpõſũ in carne propriis oculis vidit/de apoſtolis & diſcipulis vnde et quibus ex tribubus electi ſunt/de Paulo zelo fidei & Chriſti IHESV charitate extra ſe facto/miſſione ſpiritus ſancti et per ipſũ facta pectorũ ſolidatione: diſſipata/ quæ a gẽtibus intentata eſt/fidei contradictione/inuitatione regnorũ terrę ad laudes & gratiarũ actiones Chriſto regi aſcendenti ad ſublimia cœlorũ/de confortatione & fortitudine per eũ facta plebi ſuæ. ¶Concilliatus verſu quinto/octauo/decimo/terciodecimo/quintodecimo/ſextodecimo/ſeptimodecimo/viceſimoquarto et triceſimotertio.

¶Pſalmus cantici Dauidi. LXVII.

Elohim, EXurgat DEVS et diſſipẽt ĩmici eiꝰ:
& fugiãt qui oderũt eũ a facie eiꝰ.
Sicut deficit fumus deficiant:
ſicut fluit cæra a facie ignis:
Elohim, ſic pereant peccatores a facie DEI.
Elohim, Et iuſti epulẽt & exultẽt ĩ cõſpectu DEI:
et delectẽtur in lætitia.
Elohim, Cãtate DEO pſalmũ dicite nomini eiꝰ/
iter facite ei qui aſcẽdit ſuper occaſũ:
Iah, DOMINVS nomen illi.
Exultate in conſpectu eius:
patris orphanorũ & iudicis viduarũ,
Elohim, DEVS in loco ſancto ſuo:
Elohim, DEꝰ q̃ ĩhabitare facit vniꝰ moris ĩ domo,
Qui educit vinctos in fortitudine:
ſiſr eos q̃ exaſperãt/ q̃ habitãt ĩ ſepulcris.
Elohim, DEVS cũ egrederẽris ĩ cõſpectu ppli tui:
cũ pertranſires in deſerto. Selah.
Terra mota eſt etenĩ cœli diſtillauerunt
Elohim, a facie DEI ſinai:
Elohim, a facie DEI iſrael.
Elohim, Pluuiã voluntariã ſegregabis DEVS
hæreditati tuę:
infirmatam vero tu perfeciſti eam,
Animalia tua habitabunt in ea:
Elohim, paraſti in dulcedine tua pauperi DEVS.
Adonai, DOMINVS dabit verbũ euangelizãtibꝰ:
virtute multa,
Reges virtutũ dilecti dilecti:
& ſpeciei domus diuidere ſpolia,
Si dormiatis inter medios cleros
pennæ colũbæ deargentatæ:
& poſteriora dorſi eius in pallore auri,
Dum diſcernit cœleſtis reges
ſuper eã niue dealbabuntur in Selmon:
Elohim, monte DEI monte pinguĩ,
Monte coagulato monte pinguĩ:
vt quid ſuſpicamini montes coagulati?
Elohim, Mõte in quo bñplacitũ eſt DEO habitare:
eteni DOMINVS habitabit in finẽ.
Elohim, Currus DEI decem milibus multiplex
milia lætantium:
Adonai, DOMINVS in eis in Sinai in ſancto,
Aſcendiſti in altum cepiſti captiuitatem:
accepiſti dona in hominibus,

¶Pſalmus cantici Dauid. LXVII.

EXurgat deus & diſſipẽtur ĩmici eius: 1
& fugiant qui oderunt eũ a facie eius.
Sicut deficit fumus deficiant: 2
ſicut fluit cæra a facie ignis:
ſic pereant peccatores a facie dei.
Et iuſti iocundẽtur et exultẽt ĩ cõſpectu dei: 3
& delectẽtur in lætitia.
Cãtate deo pſallite nomini eius/ 4
iter facite ei qui aſcendit ſuper occaſum:
dominus enim nomen eſt ei.
* Et exultate in conſpectu eius: 5
turbabuntur a facie eius
patris orphanorũ & iudicis viduarum,
Dominus in loco ſancto ſuo: 6
deus qui ĩhabitare facit vniꝰ modi ĩ domo,
Qui educit compeditos in fortitudine: 7
ſiſter amaricãtes qui habitãt ĩ ſepulcris,
* Deus cum egredieris corã populo tuo: 8
* cũ tranſieris in deſerto,
Terra mota eſt etenim cœli diſtillauerunt 9
a facie dei mons ſina:
a facie dei iſrael.
Pluuiã voluntariã ſegregãs deus 10
* hęreditati tuæ et infirmata eſt:
tu vero perfeciſti eam,
Animalia tua ĩhabitabunt in ea: 11
paraſti in ſuauitate tua egenti deus,
Dominus dabit verbũ euangelizantibus: 12
virtute multa,
* Rex virtutum dilecti dilecti: 13
& ſpeciei domus diuidere ſpolia,
Si dormiatis inter medios cleros 14
pennæ columbę deargentatę:
& inter ſcapulas eius in viriditate auri,
Dum diſcernit ſupercœleſtis reges 15
ſuper eã niues dealbabuntur in Selmon:
* montẽ dei montem vberem,
* Montem incaſeatum vel montem pinguẽ: 16
* & quid ſuſpicamini montes incaſeatos?
* Montẽ in quo placuit deo habitare in eo: 17
eteni dominus habitabit vſq; in finem,
Currus dei decẽ millium multiplex 18
milia lętantium:
dominus in illis in Sina in ſancto,
Aſcendiſti in altũ captiuaſti captiuitatem: 19
accepiſti dona in hominibus,

20	Etenim qui non credunt:	Etenim non credentes:	
	inhabitare.	inhabitare DOMINVM DEVM.	Iah, Elohī,
21	Benedictus dominus de die in diē:	Benedictus DOMINVS die quotidie:	Adonai,
	prosperum iter faciet nobis deus	prosperum iter faciet nobis DEVS	El.
	sanitatū nostrarum.	salutariū nostrorum.	
22	Deus noster deus saluos faciendi:	DEVS noster DEVS saluos faciēdi:	El, El.
	& domini domini exitus mortis.	& DOMINI DOMINI exitus mortis.	& Adonai
23	Verūtn deꝰ cōqſſabit capita inimicorū suorū:	Verūtn DEꝰ cōfriget capita inimicorū suorū:	Elohim.
	verticē capilli perābulātiū in delictis suis.	verticē capilli perābulātiū in delictis suis.	
24	Dixit dominus ex basan conuertar:	Dixit DOMINVS ex basan conuertam:	Adonai.
	conuertā in profundum maris.	* conuertam de profundis maris.	
25	Vt intingatur pes tuus in sanguine:	Vt intingatur pes tuus in sanguine:	
	lingua canū tuorū ex inimicis ab ipso.	lingua canū tuorum ex inimicis ab ipso.	
26	Visi sunt gressus tui deus:	Vidcrunt ingressus tuos DEVS:	Elohim.
	gressus dei mei/regis mei qui est i sācto.	ingressus DEI mei/regis mei qui est in sācto.	Elohim.
27	Præuenerūt principes cōiuncti psallētibꝰ:	Præuenerunt principes coniuncti psallētibꝰ:	
	in medio adolescētularū tympanistriarū.	in medio iuuēcularū tympanistriarum.	
28	In ecclesijs benedicite dñm deum:	In ecclesijs benedicite DEO DOMINO:	Elohim.
	de fontibus israel.	de fontibus israel.	Adonai.
29	Ibi Beniamin adolescētior:	Ibi Beniamin adolescentulus:	
	in extasi.	in mētis excessu.	
30	Principes Iuda duces eorum:	Principes Iuda duces eorum:	
	principes Zabulō & principes Nephthalim.	principes Zabulō & principes Nephthalim.	
31	Manda deus virtutē tuā:	Manda DEVS virtuti tuæ:	Elohe.
	confirma deus hoc qđ operatꝰ es ī nobis.	cōfirma hoc DEVS qđ operatus es ī nobis.	Elohim.
32	A tēplo tuo in Ierusalē:	A templo tuo in Ierusalem:	
	tibi offerent reges munera.	tibi offerent reges munera.	
33	Increpa feras calami:	* Increpa feram arundinis:	
	cōgregatio taurorū inter vaccas ppforū *	congregatio taurorū in vitulis populorum/	
	vt excludantur ij qui probati sunt argēto.	vt excludant eos qui probati sunt argento.	
34	Dissperge gētes quæ bella volunt:	Dissipa gentes quæ bella volunt:	
	venient legati ex ægypto/	venient legati ex ægypto/	
	æthiopia prēuenīet manus eius deo.	æthiopia præuenīet manus eius DEO.	Elohim.
35	Regna terræ cantate deo:	Regna terræ cantate DEO:	Elohim.
	psallite domino.	psallite DOMINO. Selah.	Adonai.
36	Psallite deo qui ascēdit super cœlū cœlorū:	Psallite deo ꝙ ascēdit sup cœlū cœli:	
	ad orientē.	ad orientem.	
37	Ecce dabit vocē suā vocē virtutis:	Ecce dabit voci suæ vocē virtutis:	
	date gloriā deo super israel/	date gloriā DEO super israel/	Elohim.
	magnificētia eius & virtus eiꝰ in nubibꝰ.	magnificentia eius & virtus eiꝰ in nubibꝰ.	
38	Mirabilis deus in sanctis suis:	Mirabilis DEVS in sanctis suis:	Elohim.
	deꝰ israel ipse dabit virtutē et fortitudinē	DEVS israel ipe dabit virtutē et fortitudinē	El.
	plebi suæ: benedictus deus.	plebi suę: benedictus DEVS.	Elohim.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi domini in passione/quanta pro generis humani pertulerit insipiētia/quot iproperia/quot cōtēptus & irrisiones/quot ex zelo dei contabescētias/quanta assiduitate pro nobis ad deū clamauerit/laboraui inquit clamās/raucę factæ sūt fauces meæ/quanta se pro nobis afflixerit pœnitentia/ꝙ pro nostris non pro suis qui peccatū non fecit/satisfecerit delictis/precatur ne aduersū se et suos prealcat internus/ ꝙ in excessu eius Iudei pro esu et potu fel & acetū illi porrexerunt/ quo anathemate & qua maledictione a diuina feriendi erant iustitia/ꝙ pauperē/dolentē & derelictū misericordia diuina susceptura erat. ꝙ sacrificiū Christi deo acceptabile supra oē sacrificiū/ꝙ suis vitā largiatur ęternam/ iuitat oia cœlestia/terrestria/summa & ima ad laudē diuinā/ & ad gratiarū actionē/ de salute Sion & qui habitaturi sunt in ea. ¶ Cōciliatus versu secundo/sextodecimo & triceſimosexto.

	¶ Ad victoriā Dauid. LXVIII.	¶ Ad victoriā Dauidi. LXVIII.	
1	SAluū me fac deus:	SAluum me fac DEVS:	Elohim.
	qm intrauerūt aq vsq; ad aiam meā.	qm intrauerūt aquę vsq; ad aiam meā.	
2	Infixus sum in limo profundi:	Infixus sum in limo profundi:	

	CONCIL.		VET:	
	& nō eſt ſubſidētia.	*	& non eſt ſubſtantia.	
	Veni in altitudinē maris:		Veni in altitudinem maris:	3
	& tēpeſtas demerſit me.		& tēpeſtas demerſit me.	
Eloha.	Laboraui clamās raucę factę ſūt fauces meę: defecerūt oculi mei dū ſpero i DEVM meū.		Laboraui clamās raucæ factę ſūt fauces meę: defecerūt oculi mei ab ſperādo in deū meū.	4
	Multiplicati ſūt ſup capillos capitis mei: qui oderunt me gratis.		Multiplicati ſunt ſup capillos capitis mei: qui oderunt me gratis.	5
	Confortati ſunt qui perſecuti ſūt me iimici mei iiuſte: quæ non rapui tunc exoluebā.		Confortati ſunt inimici qui perſequuntur me iniuſte: quę nō rapui tunc exoluebā.	6
Elohim.	DEVS tu ſcis inſipiētiā meā: & delicta mea a te non ſunt abſcondita.		Deus tu ſcis imprudētiam meam: & delicta mea a te non ſunt abſcondita.	7
Adonai.	Nō erubeſcāt in me qui expectāt te DN̄E:		Nō erubeſcant in me qui expectant te dñe:	8
℣. ſebaoth	DOMINE VIRTVTVM.		deus virtutum.	
	Non confundantur ſuper me qui q̄runt te:		Nō confundantur ſuper me qui quærunt te:	9
Elohe.	DEVS iſrael.		deus iſrael.	
	Quoniā propter te ſuſtinui opprobriū: operuit confuſio faciē meam.		Quoniā propter te ſuſtinui exprobrationem: operuit irreuerentia faciē meā.	10
	Extraneus factus ſum fratribus meis: & peregrinus filijs matris meæ.		Alienatus factus ſum fratribus meis: & hoſpes filijs matris meæ.	11
	Quoniā zelꝰ domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderūt ſuper me.		Quoniā zelus domus tuę comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me.	12
	Et operui in ieiunio animā meā: et factū eſt in opprobriū michi.		Et cooperui in ieiunio animam meam: & factū eſt michi in opprobrium.	13
	Et ꝓpoſui veſtimētum meū ciliciū: et factus ſum illis in parabolā.		Et poſui veſtimētum meum ſaccum: & factus ſum illis in parabolā.	14
	Aduerſū me loq̄bātur qui ſedebāt in porta: & in me pſallebant qui bibebant vinum.		Aduerſus me inſultabāt qui ſedebāt i portis: & in me pſallebant qui bibebant vinum.	15
℣.	Mea vero oratio ad te DOMINE:	*	Ego autē oratio mea ad te domine:	16
Elohim.	tēpus beneplaciti DEVS.		tēpus beneplaciti deus.	
	In multitudie miſericordie tuæ exaudi me: in veritate ſalutis tuæ.		In multitudine miſericordiæ tuæ exaudi me: in veritate ſalutis tuæ.	17
	Eripe me de luto vt non infigar: libera me ab iis qui oderunt me & de profundis aquarum.		Saluū me fac de luto vt non inhęream: eruar ex iis qui oderunt me & de profundo aquarum.	18
	Non me demergat tēpeſtas aquæ/ neq; abſorbeat me profundum: neq; vrgeat ſuper me puteus os ſuū.		Non me demergat tēpeſtas aquæ/ neq; abſorbeat me profundū: neq; coarctet ſuper me puteus os ſuum.	19
℣.	Exaudi me DN̄E qm̄ benigna eſt mia tua: ſecūdum multitudinē miſerationū tuarū reſpice in me.		Exaudi me domine qm̄ ſuauis eſt mia tua: ſecundū multitudinē miſerationū tuarum reſpice in me.	20
	Et ne auertas faciē tuam a puero tuo: quoniā tribulor velociter exaudi me.		Ne auertas faciē tuam a puero tuo: quoniā tribulor velociter exaudi me.	21
	Intēde animæ meæ et libera eā: propter inimicos meos eripe me.		Intēde animę meę et redime eā: propter inimicos meos erue me.	22
	Tu ſcis improperium meum & confuſionē meam: et reuerētiam meā.		Tu enim agnoſcis opprobrium meum & cōfuſionem meam: et verecundiā meā.	23
	In conſpectu tuo ſunt oēs qui tribulāt me: ſproperiū expectauit cor meū et miſeriā.		In conſpectu tuo ſunt oēs tribulantes me: opprobriū expectauit cor meū et miſeriam.	24
	Et ſuſtinui qui ſimul cōtriſtaret et nō fuit: et qui conſolaretur et non inueni.		Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur et nō fuit: et conſolantes et non inueni.	25
	Et dederūt in eſcam meā fel: et in ſiti mea potauerunt me aceto.		Et dederunt in eſcam meam fel: et in ſiti mea potauerunt me aceto.	26
	Fiat mēſa eorū coram ipſis in laqueum: et in retributiones et in ſcandalum.		Fiat mēſa eorū coram ipſis in muſcipulam: in retributionē.	27

28 Obſcurẽtur oculi eorum ne videant:
et dorſum eorum ſẽper incurua.
29 Effunde ſuper eos iram tuam:
& indignatio iræ tuæ cõprehendat eos.
30 Fiat habitatio eorũ deſerta:
& i tabernaculis eorũ nõ ſit qui ihabitet.
31 Q ĩ quẽ tu percuſſiſti ipſi perſecuti ſunt:
& ſuper dolorẽ vulnerũ meorũ addiderũt.
32 Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatẽ ipſorũ:
& non intrent in tua iuſtitia.
33 Deleantur de libro viuentiũ:
& cum iuſtis non ſcribantur.
34 Pauper & dolens ego ſum:
& ſalus vultus tui deus ſuſcepit me.
35 Laudabo nomen dei cum cantico:
magnificabo eũ in laude.
36 Et placebit deo ſuper vitulũ nouellũ:
cornua producentẽ et vngulas.
37 Videant inopes & lætentur:
quærite dominũ & viuet anima veſtra.
38 Quoniã exaudiuit pauperes dñs:
& cõpeditos ſuos non ſpreuit.
39 Laudent illum cœli & terra:
mare & omnia repentia in eis.
40 Quoniã deus ſaluam faciet ſion:
& ædificabuntur ciuitates iudæ.
41 Et inhabitabunt ibi:
& hæreditate acquirent eam.
42 Et ſemen ſeruorũ eius obtinebunt eã:
et qui diligũt nomẽ eius ihabitabũt in ea.

Obſcurẽtur oculi eorum ne videant:
et dorſum eorum ſemper incurua.
Effunde ſuper eos iram tuã:
& furor irę tuæ cõpræhendat eos.
Fiat habitatio eorũ deſerta:
& in tabernaculis eorũ nõ ſit qui inhabitet.
Quoniam quẽ tu percuſſiſti perſecuti ſunt:
& ſuper dolorẽ vulnerũ meorũ addiderunt.
Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatẽ eorũ:
& non intrent in iuſtitiam tuam.
Deleantur de libro viuentiũ:
& cum iuſtis non ſcribantur.
Ego ſum pauper & dolens:
ſalus tua DEVS ſuſcepit me. Elohim.
Laudabo nomẽ DEI cũ cantico: Elohim.
& magnificabo eum in laude.
✻ Et placebit DN̄O ſuper vitulum nouellum: ✻
cornua producentem & vngulas.
Videant pauperes & lætentur:
quærite DEVM & viuet anima veſtra. Elohim.
Qm̃ exaudiuit pauperes DOMINVS: ✻
& vinctos ſuos non deſpexit.
Laudent illum cœli & terra:
mare & omnia reptilia in eis.
Quoniã DEVS ſaluã faciet ſion: Elohim.
& ædificabuntur ciuitates iudæ.
Et inhabitabunt ibi:
& hęreditate acquirent eam.
Et ſemen ſeruorũ eius poſſidebit eam:
et qui diligunt nomẽ eius habitabũt in ea.

ARGVMENTVM. Pſalmus reiteratio eorũ quæ de Chriſto domino triceſimuſnonus pſalmus continet. ¶ Aduerte quinto verſu magnificetur dominus etſi hic interpretes et Hieronymus habeant dominus: reperio nichilominus in hebræo Elohim. At pſalmo 39 verſu 22 huic verſui reſpondente habetur magnum nomen dei יהוה.

¶ Pſalmus Dauid. LXIX.

1 DEus in adiutorium meum intende:
domine vt adiuues me feſtina.
2 Confundantur et reuereantur:
qui quærunt animã meã.
3 Auertantur retrorſum et erubeſcant:
qui cogitant michi mala.
4 Auertantur ſtatim erubeſcentes:
qui dicunt michi euge euge.
5 Exultent et locũdẽtur in te oẽs qui q̃rũt te:
et dicãt ſemper magnificetur dñs/
qui diligunt ſalutare tuũ.
6 Ego vero egen⁹ et pauper ſum:
deus adiuua me.
7 Adiutor et erutor meus es tu:
domine ne tardaueris.

¶ Ad victoriam Dauidi. LXIX.

DEVS in adiutoriũ meũ intende: Elohim. ✻
DOMINE ad adiuuandũ me feſtina,
Confundantur et reuereantur:
qui quærunt animam meam.
Auertantur retrorſum et erubeſcãt:
qui volunt michi mala.
Auertantur ſtatim erubeſcentes:
qui dicunt michi euge euge.
Exultent et lętentur in te oẽs qui quærũt te:
et dicãt ſemper magnificetur DOMINVS/ Elohim.
qui diligunt SALVTARE tuum. Ieſua.
Ego vero egenus et pauper ſum:
DEVS adiuua me. Elohim.
Adiutor meus et liberator meus es tu:
DOMINE ne moreris. ✻

ARGVMENTVM. Pſalmus/ oratio Chriſti domini ſecũdum carnis diſpenſationẽ pro ſe et ſuis maxime in nouiſſimis tẽporibus vbi refriguerit multorũ charitas/ q⁹ dominus nõ humano more doctus ſit litteras/ q⁹ a deo ab ineunte ætate didicerit mirabilia quæ ad finẽ vſq; ſæculi euangelizanda reliquit/ q⁹ deus illi cũ deſcendit ad inferos oſtenderit ſupplicia quæ infideles et impij ſine fine perpeſſuri ſunt/ vnde eum in vitã & indeficientem conſolationẽ reuocauit/ pſallentem et confitẽtẽ iugiter beneficia dei qui animã eius redemit et inimicos ei⁹ cõfudit. ¶ Conciliatus verſu viceſimoquarto et viceſimoſexto.

CONCIL.		VET.	
ℭPsalmus. LXX.		ℭPsalmus. LXX.	
ℵ	IN te DOMINE speraui non confundar in æternum: in iustitia tua libera me & eripe me.	DEus in te speraui domine non confundar in æternum: in iustitia tua erue me & eximе me.	1
	Inclina ad me aurem tuã: & salua me.	Inclina ad me aurem tuam: & saluum me fac.	2
Sur.	Esto michi in DEVM protectorem & in locum munitum: vt saluum me facias.	Esto michi in deũ protectorem & in locum munitum michi esto: vt saluũ me facias.	3
	Quoniam firmamentũ meũ: et refugiũ meũ es tu.	Quoniam firmamẽtũ meum: & refugium meũ es tu.	4
Elohim.	DEVS meꝰ eripe me de manu peccatoris: & de manu cõtra legẽ agẽtis & iniqui.	Deus meus erue me de manu peccatoris: de manu legẽ prætereuntis & iniqui.	5
ℵ Adonai.	Quoniã tu es patientia mea DOMINE: DOMINE spes mea a iuuentute mea.	Quoniã tu es patientia mea domine: domine spes mea a iuuentute mea.	6
	In te confirmatus sum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus.	In te confirmatus sum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meꝰ.	7
	In te cantatio mea sẽper/ tanq̃ prodigiũ factus sum multis: & tu adiutor fortis.	In te decantatio mea semper/ tanq̃ prodigiũ factus sum multis: sed tu es adiutor fortis.	8
	Repleatur os meũ laude vt cantẽ gloriã tuam: tota die magnitudinẽ tuam.	Repleatur os meũ laude vt hymnidicã gloriã tuã: tota die magnificentiã tuã.	9
	Ne proijcias me in tẽpore senectutis cũ defecerit virtus mea: ne derelinquas me.	Ne proijcias me ĩ tẽpore senectutis cũ deficiet virtus mea: ne derelinquas me.	10
	Quia dixerunt inimici mei michi: & qui custodiebant animã meã conciliũ fecerunt in vnũ.	Quia dixerunt inimici mei michi: & qui custodiebant animã meã concilũ fecerunt in vnũ.	11
Elohim.	Dicentes DEVS dereliquit eũ/ persequimini & cõpræhendite eũ: quia non est qui eripiat.	Dicentes deus dereliquit eũ/ persequimini & cõpræhendite eũ: quia nõ est qui eruat eum.	12
Elohim. Eloha.	DEVS neelongeris a me: DEVS meus in auxiliũ meũ respice.	Dñe deus meus ne elonges a me: deus meus in adiutoriũ meũ respice.	13
	Cõfundant & deficiãt detrahẽtes aiq̃ meæ: operiantur confusione & pudore qui querunt mala michi.	Confundant & deficiãt cõmittẽtes aiam meã: induantur confusione et verecundia qui cogitant michi mala.	14
	Ego autẽ sẽper sperabo: & adijciã super oẽm laudẽ tuã.	Ego autẽ semper in te sperabo: & adijciã super oẽm laudẽ tuam.	15
	Os meũ annũciabit iustitiã tuã:	Os meũ pronunciabit iustitiã tuã:	16
Iesua.	tota die SALVTARE tuũ.	tota die salutẽ tuã.	
	Quoniã non cognoui litteraturam	Quoniã non cognoui negociationes	17
Adonai.	Introibo in potentias DOMINI:	introibo in potentiã domini:	
ℵ	DNE memorabor iustitiæ tuæ solius.	domine memorabor iustitiæ tuæ solius.	
Elohim.	DEVS docuisti me a iuuentute mea: & vsq; nunc pronunciabo mirabilia tua.	Deus docuisti me ex iuuentute meꝰ. & vsq; nunc annunciabo mirabilia tua.	18
	Et vsq; in senectã et senĩũ:	Et vsq; in senectã & senĩũ:	19
Elohim.	DEVS ne derelinquas me.	domine ne derelinquas me.	
	Donec annunciẽ brachiũ tuũ: generationi õni quæ ventura est.	Donec annunciẽ brachiũ tuũ: generationi õni superuenturæ.	20
Elohim.	Potentiã tuã & iustitiã tuã DEVS vsq; in altissima quæ fecisti magnalia:	Potentiã tuã et iustitiã tuã deus vsq; in altissima quæ fecisti magnalia:	21
Elohim.	DEVS quis similis tibi/	deus quis similis tibi/	
	Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas & cõuersꝰ viuificasti me: & de abyssis terræ iterũ reduxisti me.	Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas & conuersꝰ viuificasti me: & de abyssis terræ iterũ reduxisti me.	22
	Multiplicasti magnificẽtiã tuam:	Multiplicasti iustitiã tuam:	23

& conuerſus conſolatus es me.
24 Etenim ego confitebor tibi
in vaſis pſalmi veritatẽ tuã:
pſallã tibi in cithara ſanctus Iſrael.
25 Exultabunt labia mea cũ pſallam tibi:
& anima mea quã redemiſti.
26 Adhuc autẽ & lingua mea tota die
meditabitur iuſtitiã tuã:
cum confuſi fuerint & erubuerint
qui quærunt mala michi.

& conuerſus conſolatus es me.
* Ego autẽ confitebor tibi
in vaſis pſalmi veritatẽ tuã DEVS: Eloha.
pſallã tibi in cithara ſanctus Iſrael.
Exultabunt labia mea cum cantauero tibi:
& anima mea quã redemiſti.
* Sed & lingua mea tota die
meditabitur iuſtitiam tuam:
* cũ confuſi & reuerſi ſint
qui quærunt mala michi.

ARGVMENTVM. Pſalmus prophetia de Chriſto dño rege Meſiah filio regis æterni/de iudicio eius/de permanentia eius æterna/de deſcenſu eius in gremiũ virginis inuiolato virginitatis honore/immo ſupra oẽm virginitatis honorẽ honorato/ſigno/& beneficio aduentus eius/iuſtitia/abundantia pacis & terrenorũ cũ cœleſtibus/recõciliatione vſq; ad conſummationẽ ſeculi/ de dominio eius ad terminos orbis terræ/ q; Aethiopes/reges Tharſis/Arabũ & Saba dona illi eſſent allaturi/ q; omnes reges & gentes fidem eius ſint ſuſcepturi/ q; redempturus eſſet genus humanũ/q; infirmos/claudos/cæcos/ſurdos/mutos ſanatur9/animas viuificaturus/ ex publicanis diſcipulos/ & apoſtolos electurus/ q; quærente eius necem Herode viueret/q; offerendũ ei aurũ Arabiæ/q; adorandus ſemper & benedicẽdus/ de ſacro triticeo libo ſacrificij quod in memoriã eius in capitibus ſacerdotũ conſpectui populi leuatur/ cuius fructus & vtilitas ſuper omnẽ aliũ extollitur fructũ & omnẽ aliã ſuperexcellit vtilitatẽ/ q; ſemper nomẽ eius benedicendũ/q; nomen eius INNON æternũ/q; ille eſt in quo benedicendę erant omnes tribus terræ & quẽ omnes gentes adoraturę erant/de benedictione dei q hæc mira facit/cuius maieſtate/ aduẽtu Meſiæ omnis terra replenda erat. ¶Concilia9 verſu ſecundo/quinto & ſextodecimo.

¶Pſalmus Salomoni. LXXI.

1 DEus iudiciũ tuũ regi da:
& iuſtitiã tuã filio regis.
2 Iudicare populũ tuũ i tua iuſtitia:
& pauperes tuos in iudicio.
3 Suſcipiant montes pacẽ populo:
& colles iuſtitiã.
4 Iudicabit pauperes populi
& ſaluos faciet filios pauperum:
& humiliabit calũniatorẽ:
5 Et permanebit ſoli & ante lunã:
& generationes generationũ.
6 Et deſcẽdet ſicut pluuia in vellus:
& ſicut guttæ ſtillantes ſuper terrã.
7 Oriẽ i diebꝰ eiꝰ iuſtitia & abũdãtia pacis:
donec tollatur luna.
8 Et dñabitur a mari vſq; ad mare:
& a flumine vſq; ad terminos orbis terrę.
9 Corã illo decidẽt æthiopes:
& inimici eius terrã lingent.
10 Reges tharſis & inſulę munera offerent:
reges arabũ et ſaba dona adducent.
11 Et adorabunt eũ ões reges terræ:
omnes gentes ſeruient ei.
12 Quia liberauit egenum a potente:
et pauperẽ cui nõ erat adiutor.
13 Parcet ipſe inopi et pauperi:
et animas pauperũ ſaluas faciet.
14 Ex vſuris et iniquitate redimet aias eorũ:
et honorabile nomẽ eius corã ipſis.
15 Et viuet et dabitur ei de auro arabiæ
et orabunt de ipſo ſemper:

¶Salomoni. LXXI.

DEVS iudiciũ tuũ regi da: Elohim.
& iuſtitiã tuã filio regis.
* Vt iudicet populum tuũ in iuſtitia:
& pauperes tuos in iudicio.
Suſcipiant montes pacẽ populo:
& colles iuſtitiã.
Iudicabit pauperes populi
& ſaluos faciet filios pauperum:
& humiliabit calũniatorẽ.
* Et permanebit cũ ſole & vitra lunã:
in generatione & generatione.
Deſcendet ſicut pluuia in vellus:
& ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terrã.
Oriętur in diebꝰ eiꝰ iuſtitia & abũdãtia pacis:
donec auferatur luna.
Et dominabitur a mari vſq; ad mare:
& a flumine vſq; ad terminos orbis terrarũ.
Corã illo procident æthiopes:
& inimici eius terrã lingent.
Reges tharſis et inſulæ munera offerent:
reges arabũ et ſaba dona adducent.
Et adorabunt eũ oẽs reges:
omnes gentes ſeruient ei.
Quia liberabit pauperẽ a potente:
et pauperẽ cui non erat adiutor.
Parcet pauperi et inopi:
et animas pauperũ ſaluas faciet.
Ex vſuris et iniquitate redimet aias eorum
et honorabile nomẽ eorum corã illo.
Et viuet et dabitur ei de auro arabiæ
et adorabunt de ipſo ſemper:

CONCIL.	VET.	
tota die benedicent ei.	tota die benedicent ei.	
Erit mẽorabile frumẽtũ i tra i ſũmis mõtiũ: ſuperextolletur ſuper libanũ fructus eius: & florebunt de ciuitate ſicut fœnũ terræ.	✻ Et erit firmamẽtũ in terra i ſũmis montium: ſuperextolletur ſuper libanũ fructus eius: & florebunt de ciuitate ſicut fœnũ terræ.	16
Sit nomẽ eius benedictũ in ſæcula: ante ſolẽ permanet nomẽ eius.	Sit ergo nomen eius benedictũ in ſęcula: ante ſolem permanet nomen eius.	17
Et benedicẽtur in ipſo oẽs tribus terrę: omnes gentes magnificabunt eum.	Et benedicẽtur in ipſo oẽs tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eũ.	18
✠ Elohim Benedictus DOMINVS DEVS iſrael: qui facit mirabilia ſolus.	Benedictus dominus deus iſrael: qui facit mirabilia ſolus.	19
Et benedictũ nomẽ maieſtatis eiꝰ i ęternũ: & replebitur maieſtate eius omnis terra fiat fiat.	Et benedictũ nomẽ glorię eius in æternum: & in ſęculũ ſęculi & replebitur gloria eius omnis terra fiat fiat.	20

ARGVMENTVM. Pſalmus/de Nemeſi/Zelo & indignatione Chriſti ꝙ mali longanimitate dei abutantur/ ꝙ ad mortẽ non cogitent/ ꝙ deus largiatur eis ſana corpora/ ꝙ non multo labore viuant & ſudore/ꝙ humana euitent flagella & ideirco ſuperbiant vnde dei benignitatẽ & clementiã cognoſcere deberent/ꝙ impinguari videantur ad peccandũ & quicquid in concupiſcẽtiã venerit flagitioſe exequendũ/& parũ eſt eis in humana peccare/ſi etiã in deũ non loquuntur blaſphemiã de diuinis & humanis imple loquentes/ ſeducentes pios qui iter eos verſantur, dicunt enim deũ humana non curare/ humana neſcire/ & ipſi ſunt qui abundant in ſæculo diuitias obtinẽtes/ſed vt maior indignationis Chriſti domini occaſio cognoſcatur ipſe innocens in mundũ venit/ſine peccato in innocentia vixit/toto tempore vitę ſuæ erumnoſa paſſus eſt/flagellatus eſt/ludibria & mortẽ turpiſſimã pro eis paſſus eſt. ſed cum id intelligere nolint; ipſe olim poteſtatẽ habẽs in tẽplo ſancto ſuo in dextera patris ſedens intelliget in nouiſſima eorũ/dignis eos in morte tradet ſupplicijs/& dũ eleuãtur/dum in bonis ſuperbiunt cito corruent in laqueũ mortis eruntq; illa repentini iteritus eorũ cauſa. quid ꝙ populus eius penc in nichilum redactus eſt/hæc digna nemeſeos occaſio. attamen qui a deo ſe ſequeſtrarint peribunt/qui adheſerint & in eo ſpẽ ſuã conlecerint/bonũ adipiſcentur ęternũ/ & laudes dei annunciabũt in eccleſia ſanctorũ. ¶ Cõciliatus verſu tertio/tertiodecimo/quintodecimo & octauodecimo. ¶ Aduerte octauo verſu excelſũ pro quo hebraice habetur MARON non eſſe vnũ de illis quę ſpecialiter nomina dei appellãtur, ſed in vndecimo verſu dei nomẽ eſt. ¶ Viceſimoquinto verſu deus cordis mei: Hieronymus vocabulũ Sur vertit robur. ¶ Et viceſimoſeptimo verſu in domino deo ſpẽ meã. ✠ tã Hieronymus q̃ interpretes vertere deũ/puto ne facerent nugationis phantaſiam quæ nequaq̃ in hebrẽo contingere poteſt vbi habetur adonai יהוה.

¶ Canticum Aſaph. LXXII.	¶ Pſalmus Aſaph. LXXII.	
Elohim. Quã bonus iſrael DEVS: iis qui recto ſunt corde.	Quã bonus iſrael deus; rectis corde.	1
Mei autẽ pene moti ſunt pedes: pene effuſi ſunt greſſus mei.	Mei autem pene commoti ſũt pedes: paulominus effuſi ſunt greſſus mei.	2
Quia zelaui contra iniquos: pacẽ peccatorũ videns.	✻ Quia zelaui in peccatoribus: pacem peccatorũ intuens.	3
Quia non eſt reſpectus mortis eorũ: & firmamentũ in plaga eorũ.	Quia non eſt declinatio mortis eorũ: & firmamentũ in flagello eorum.	4
In labore hominũ non ſunt: et cũ hominibus non flagellabuntur.	In laboribus hominũ nõ ſunt: & cum hominibus non flagellabuntur.	5
Ideo tenuit eos ſuperbia: operti ſunt iniquitate & impietate ſua.	Ideo obtinuit eos ſuperbia: circũamicti ſunt iniquitate & impietate ſua.	6
Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ: tranſierunt in affectum cordis.	Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ: tranſierunt in diſpoſitionẽ cordis.	7
Cogitauerunt et locuti ſunt nequitiam: iniquitatẽ in excelſum locuti ſunt.	Cogitauerunt et locuti ſunt malignitatem: iniquitatẽ in altum locuti ſunt.	8
Poſuerunt in cœlum os ſuum: et lingua eorũ tranſiuit in terrã.	Poſuerunt in cœlum os ſuum: et lingua eorũ tranſiuit ſuper terram.	9
Ideo conuertetur populus meus hic: et dies pleni inuenientur in eis.	Ideo reuertetur popu'us meus huc: cum dies pleni inuenientur in eis.	10
El. Et dixerunt quomodo ſcit DEVS:	Et dixerunt quomodo ſciuit deus:	11

et ſi eſt ſcientia in altiſſimo?
12 Ecce ipſi pctōres et abūdātes in ſęculo:
obtinuerunt diuitias.
13 Et dixi ſine cauſa iuſtificaui cor meū:
& laui inter innocētes manus meas.
14 Et fui flagellatus tota die:
& argutio mea in matutinū.
15 Si dicebā narrabo ſic:
ecce gñationē filiorū tuorū reprobaui.
16 Et ſuſcepi cognoſcere:
hoc labor eſt ante me.
17 Donec introeā in ſanctuariū dei:
& intelligam in nouiſſima.
18 Veruntamē propter doloſitatē poſuiſti eis:
deieciſti eos dū extollerētur.
19 Quō facti ſūt i deſolationē? ſubito defecerūt:
perierunt propter iniquitatē ſuā.
20 Velut ſōniū exurgētis dñe i ciuitate tua:
imagines eorū ad nichilū rediges.
21 Quia delectatū eſt cor meū
& renes mei mutati ſunt:
& ego ad nichilū redact⁹ ſū & nō cognoui.
22 Quaſi pecus factus ſum ad te:
& ego ſemper tecū.
23 Tenuiſti manū dexteræ meæ/
in voluntate tua deduxiſti me:
& cum gloria aſſumpſiſti me.
24 Quid enī michi eſt in cœlo:
& a te quid volui ſuper terrā?
25 Defecit cor meū & caro mea:
deꝰ cordis mei et pars mea deꝰ meꝰ i ſcta.
26 Ecce qui longe facīt ſe a te peribunt:
perdidiſti omnē qui fornicatur abs te.
27 Michi autem adhærere deo bonū eſt:
ponere in deo ſpē meam.
28 Vt annunciē oēs laudes tuas:
in atriis filiæ ſion.

et ſi eſt ſcientia in EXCELSO? Elion.
Ecce ipſi peccatores et abūdātes in ſæculo:
obtinuerunt diuitias.
Et dixi ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meum:
& laui in innocētia manus meas.
Et fui flagellatus tota die:
& caſtigatio mea in matutinis.
Si dicebā narrabo ſic:
ecce nationē filiorū tuorū reliqui.
Exiſtimabā vt cognoſcerē:
hoc labor eſt ante me.
Donec intrem in ſanctuariū DEI: El.
& intelligam in nouiſſimis eorum.
Veruntamen propter dolos poſuiſti eis mala:
deieciſti eos dum eleuarentur.
Quō facti ſūt i deſolationē? ſubito defecerūt:
perierunt propter iniquitatē ſuam.
Velut ſōniū ſurgētiū DNE in ciuitate tua: Adonai.
imaginē ipſorū ad nichilū rediges.
Quia inflāmatū eſt cor meum
& renes mei cōmutati ſunt:
et ego ad nichilum redactus ſum et neſciui.
Vt iumētū factus ſum apud te:
et ego ſemper tecū.
Tenuiſti manū dexterā meā/
& in voluntate tua deduxiſti me:
& cum gloria ſuſcepiſti me.
Quid enim michi eſt in cœlo:
& a te quid volui ſuper terram?
Defecit caro mea & cor meū:
DEVS cordis mei & pars mea DEꝰ i ęternū Sur Elohim.
Quia ecce qui elongāt ſe a te peribunt:
perdidiſti omnes qui fornicantur abs te.
Michi autē adhærere DEO bonū eſt: Elohim.
ponere in DOMINO DEO ſpē meam. Adonai.
Vt annunciē oes prędicationes tuas:
in portis filiæ ſion.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de diuturna afflictione populi a gēte beſtiali & impia/q̄ ſit negatus propheta qui oſtendat liberationis terminū/confeſſio beneficiorū eius qui per lauacri purgationē confregit potentias dæmonū/imploratio auxilij eius contra tam obſcurę/terreſtris & noxiæ hæreſeos peruerſitatē ne populus Chriſti domini pauperē vitā imitatus/tādiu maneat cōfuſus/ſed prorumpat in laudes dei cuius beneficio de ſuperbis hoſtibus ſuis patrē & filiū et ſpiritū ſanctum blaſphemantibus & negantibus liberatus fuerit. ¶Concillatus verſu tertio/decimo/vndecimo/octauodecimo et viceſimoprimo.

¶Pſalmus Aſaph. LXXIII.
1 VT quid repuliſti nos deus in finē:
irat⁹ ē anim⁹ tu⁹ ſup oues gregis tuę
2 Memēto cōgregationis tuæ:
quā poſſediſti ab initio.
3 Redemiſti virgā hereditatis tuę:
montē ſion in quē habitaſti in ipſo.
4 Leua manu tuā in ſuperbiā eorum in finē:
q̄ta maligne opat⁹ eſt inimic⁹ iſtā ctis tuis?
5 Et gloriati ſunt omnes qui oderunt te:
in medio ſolēnitatis tuę.
6 Poſuerūt ſigna ſua ſigna et nō cognouerūt:
ſicut in egreſſu deſuper.

¶Intellectus Aſaph. LXXIII.
VT quid DEVS repuliſti in finē: Elohim.
irat⁹ eſt furor tu⁹ ſup oues paſcuę tuæ?
Memor eſto congregationis tuæ:
quā poſſediſti ab initio.
Redemiſti virgā hæreditatis tuæ:
montē ſion in quo habitaſti in eo.
Leua manus tuas in ſuperbias eorū in finē:
q̄ta malignat⁹ eſt inimicus in ſancto?
Et gloriati ſunt qui oderunt te:
in medio ſolēnitatis tuę.
Poſuerunt ſigna ſua ſigna & nō cognouerūt:
ſicut in exitu ſuper ſummū.

	CONCIL.	VET.	
	Q uasi in silua lignorũ securibus exciderũt	Q uasi in silua lignorũ securibus conciderunt	7
	ianuas eius in idipsum:	ianuas eius in idipsum:	
	in securi & ascia delecerunt eam.	in dolabro & in fractorio delecerunt eam.	
	I ncenderunt igni sanctuariũ tuũ in terra:	I ncẽderunt igni sanctuariũ tuum:	8
	polluerunt tabernaculũ nominis tui.	polluerunt in terra tabernaculũ noĩs tui.	
	D ixerũt in corde suo cognatio eorũ simul:	D ixerunt in corde suo cognatio eorũ iter se:	9
El.	quiescere faciam9 oẽs dies festos DEI a tra.	venite cõprimam9 oẽs solẽnitates dñi de tra	
	S igna nostra non vidimus:	S igna nostra non vidimus:	10
	iam non est propheta/	iam non est propheta/	
	& nobiscũ non est cognoscẽs vsq; quo.	* & nos non cognoscet adhuc.	
Elohim.	V sq; quo DEVS improperabit inimicus:	V sq; quo deus exprobrabit inimicus:	11
	irritabit aduersarius nomẽ tuũ in finẽ?	* irritat aduersarius nomẽ tuum in finẽ?	
	V t quid auertis manũ tuã & dexterã tuã:	V t quid auertis manũ tuã & dexterã tuam:	12
	de medio sinu tuo in finẽ?	de medio sinu tuo in finẽ?	
Elohim.	D EVS autẽ rex noster ante sæcula:	D eus autẽ rex noster ante sæcula:	13
	operatus est salutẽ in medio terrę.	operatus est salutẽ in medio terræ.	
	T u confirmasti in virtute tua mare:	T u confirmasti in virtute tua mare:	14
	contribulasti capita draconum in aquis.	contriuisti capita draconũ in aqua.	
	T u confregisti capita draconis:	T u confregisti caput draconis:	15
	dedisti eũ escam populis æthiopum.	dedisti eũ in escã populis æthiopibus.	
	T u dirupisti fontes & torrẽtes:	T u dirupisti fontes & torrẽtes:	16
	tu siccasti fluuios ethan.	tu siccasti fluuios ethan.	
	T uus est dies & tua est nox:	T uus est dies & tua est nox:	17
	tu fabricatus es aurorã et solẽ.	tu perfecisti solẽ & lunam.	
	T u fecisti omnes terminos terrę:	T u fecisti oẽs terminos terræ:	18
	æstatẽ & hiemẽ/tu plasmasti ea.	* æstatẽ & ver/tu fecisti ea.	
	M emor esto huius/	M emor esto huius creaturæ tuæ/	19
43	inimicus improperauit DOMINO:	inimicus exprobrauit domino:	
	& populus insipiẽs incitauit nomẽ tuum.	& popul9 imprudẽs exacerbauit nomẽ tuũ.	
	N e tradas bestijs aias confitẽtes tibi:	N e tradideris bestijs animã confitẽtẽ tibi:	20
	& aias paupũ tuorũ ne obliuiscaris i finẽ.	& aias pauperũ tuorũ ne obliuiscaris i finẽ.	
	R espice in testamẽtũ tuum:	R espice in testamentũ tuum:	
	quia repletæ sunt obscuritatibus terræ/	* quoniã repleti sunt qui obscurati sunt terra/	21
	domus iniquitatũ.	* domorum iniquarum.	
	N e auertatur humilis factus confusus:	N e reuertatur humilis confusus:	22
	pauper & inops laudabunt nomẽ tuũ.	egenus & inops laudabunt nomẽ tuum.	
Elohim.	E xurge DEVS iudica causã tuã:	E xurge domine iudica causam tuam:	23
	memor esto improperiorũ tuorũ/	memento opprobriorũ tuorũ/	
	eorũ quæ ab insipiẽte sunt tota die.	eorũ quæ ab imprudẽte sunt tota die.	
	N e obliuiscaris voces inimicorũ tuorũ:	N e obliuiscaris voces deprecantiũ te:	24
	superbia eorũ qui te oderũt ascẽdit sẽper:	superbia eorũ qui te oderũt ascẽdit sẽp ad te.	

ARGVMENTVM. Psalmus/de confessione narrationeq; mirabiliũ dei ad finẽ vsq; mundi/ q; exactũ et districtũ dei iudiciũ vẽturũ sit/cõminatio ad impios ne superbiant neue superbiã suam eleuẽt in deum quia deus omnes iudicabit/& humiliabit & exaltabit quos volet/ & de fece calicis indignationis eius bibẽt peccatores terræ/& exaltabitur gloria iusti. ¶Conciliatus versu tertio/septimo et octauo.

	¶Psalmus canuci Asaph LXXIIII.	¶Psalmus Asaph. LXXIIII.	
Elohim.	C Onfitebimur tibi DEVS cõfitebimur	C Onfitebimur tibi de9 cõfitebimur tibi:	1
	& inuocabimus nomẽ tuum.	& inuocabimus nomẽ tuum.	
	Narrabimus mirabilia tua:	E narrabo omnia mirabilia tua:	2
	cũ accepero tẽpus ego iustitias iudicabo.	cũ accepero tẽpus ego iustitias iudicabo.	
	L iquefiet terra & oẽs qui habitant in ea:	* D efluxit terra & oẽs inhabitantes in ea:	3
	ego confirmaui colũnas eius. Selah.	ego confirmaui columnas eius.	
	D ixi iniquis nolite inique agere:	D ixi iniquis nolite inique agere:	4
	& delinquẽtibus nolite exaltare cornu.	& delinquẽtibus nolite exaltare cornu.	
	Nolite extollere in altũ cornu vestrum:	Nolite ergo efferri:	5
	nolite loqui — aduersus deũ ++iquitatẽ.	ne loquamini aduersus deũ iniquitatẽ.	

6 Quoniã neq; ab oriente neq; ab occidẽte
neq; a deſertis montium:
quoniam deus iudex eſt.
7 Hunc humiliat & hunc exaltat:
quia calix in manu domini vini meri
plenus mixto.
8 Et inclinauit ex hoc in hoc
veruntamẽ fex eius non eſt exinanita:
bibent ex eo omnes peccatores terræ.
9 Ego autẽ annũciabo in ſæculũ gaudebo:
pſallam deo iacob.
10 Et omnia cornua peccatorum confringã:
& exaltabuntur cornua iuſti.

Quia neq; ab oriente neq; ab occidente
neq; a deſertis montibus:
quoniam DEVS iudex eſt. Elohim.
* Hunc humiliabit & hunc exaltabit:
quia calix in manu DOMINI vini meri 74
plenus mixto.
* Et inclinabit ex hoc in hoc
veruntamen fex eius non eſt exinanita:
bibent omnes peccatores terræ.
Ego autẽ annunciabo in ſæculũ:
cantabo DEO Iaacob. Elohe.
Et omnia cornua peccatorum confringam:
& exaltabuntur cornua iuſti.

ARGVMENTVM. Pſalmus/q; Chriſtus dominus & per eum pater & ſpiritus ſanctus ī Iudæa notus ſit/ſignum aduentus eius pax vniuerſalis & conuerſatio eius in ſion/q; ĩimici eiꝰ in mortem ſecundam ruerunt nullum a diuitijs ſuis quibus confidebant habentes auxiliũ/q; ex eo tempore ira dei in Iudæos perſeuerat/ de futuro iudicio vbi omnes cogitationes nudæ & apertæ erunt/quapropter ſi homines ſapiunt/deum votis & oblationibus placabunt/ quia & illi qui eum in gloria circunſtant offerunt laudum & gratiarũ actionum dona/ nam ille eſt qui ſuper omnem principatum habet poteſtatem & qui tremendus eſt regibus terræ. ¶Conciliatus verſu octauo/nono & vndecimo.

¶Pſalmus Aſaph. LXXV.

1 NOtus in Iudæa deus:
in iſrael magnum nomen eius.
2 Et factus eſt in pace locus eius:
& habitatio eius in ſion.
3 Ibi confregit fortitudines:
arcum & ſcutũ & gladiũ & bellum.
4 Illuminãs tu mirabiliter a mõtibꝰ æternis:
conturbati ſunt oẽs inſipientes corde.
5 Dormierũt ſomnũ ſuũ & nichil inuenerũt:
oẽs viri diuitiarũ ī manibus ſuis.
6 Ab increpatione tua deus iacob:
dormitauerũt oẽs qui aſcenderũt equos.
7 Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi?
nunc ab ira tua.
8 De cœlo iaculatus es iudiciũ:
terra timuit & quieuit.
9 Cum exurgeret in iudicio dominus deus:
vt ſaluos faceret oẽs mites corde.
10 Qm̃ cogitatio hominis confitebitur tibi:
et reliqę cogitatiõis ſolẽnia celebrabũt tibi
11 Vouete & reddite dño deo noſtro:
oẽs qui ī circuitu eiꝰ ſũt offerẽt munera.
12 Terribili et ei qui aufert ſpiritũ prĩcipũ:
terribili apud reges terræ.

¶Pſalmus Aſaph. LXXV.

NOtus in Iudæa DEVS: Elohim.
in iſrael magnum nomen eius.
Et factus eſt in pace locus eius:
& habitatio eius in ſion.
Ibi confregit potentias:
arcum/ſcutũ/gladium & bellum. Selah.
Illuminans tu mirabiliter a mõtibꝰ æternis:
turbati ſunt omnes inſipientes corde.
Dormierunt ſomnũ ſuũ & nichil inuenerũt:
omnes viri diuitiarum in manibus ſuis.
Ab increpatione tua DEVS Iaacob: Elohe.
dormitauerunt qui aſcenderunt equos.
Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi?
ex tunc ira tua.
* De cœlo auditũ facies iudicium:
* terra tremet & quieſcet.
* Cum exurget in iudicium DEVS: Elohim.
* vt ſaluos faciat oẽs manſuetos terrę. Selah.
Qm̃ cogitatio hois confitebitur tibi:
& reliquiæ cogitationis dlẽ feſtũ agẽt tibi.
Vouete & reddite DN̄O DEO veſtro: 75 Elohe.
* oẽs qui in circuitu eius/afferẽt munera.
Terribili & ei qui aufert ſpiritũ principum:
terribili apud reges terræ.

ARGVMENTVM. Pſalmus/q; deus in tribulatione ſit inuocandus/q; memoria dei triſtifi-cas malorũ ſpirituũ imiſſiones effugat & nos reddit mente cõſolatos/exercitatio pię mentis/ conſyderatio operũ dei. ¶ Conciliatus verſu primo/ſecũdo/ſexto/ octauo/nono/ vndecimo & viceſimo. ¶ Aduerte pro viceſimo verſu Hebræos Moſen ſine i/ſcribere per mem ſcilicet/ olem/ſim/ ſegol & he quaſi diceremus Moſeh/ſed illud he finale more noſtro conuertimus ī s. Quod vero cõſuetũ eſt Moyſes dici: hoc a græco mutuatũ eſt vbi plerũq; ſcriptũ reperitur μωυσῆς. verũ vocabulũ hebraicum y non recipit: cũ littera illa græco ſermoni propria ſit & nulli hebraicę litteræ reſpondeat. Quapropter æquius viſum eſt vt hæc noĩa Moſes & Aharon ad normã ſcribantur hebraicã. ſi tamen Aharon non aſpiras & ſcribis vt paſſim ſolet Aaron nichil reprehenſione dignum eſt: quia lenis eſt in eo aſpiratio. ſi addas etiã & leniter pferas: vicinius efformas ad hebręum.

CONCIL.		VET.	
	¶Psalmus Asaph. LXXVI.	¶Psalmus Asaph. LXXVI.	
Elohim.	VOce mea ad DEVM clamaui: *	VOce mea ad dominum clamaui:	1
Elohim.	voce mea ad DEVM & itẽdit michi.	& vox mea ad deum & attendit michi.	
	In die tribulationis meæ	In die tribulationis meæ	2
Elohim.	DEVM exquisiui manibus meis:	deum exquisiui manibus meis:	
	nocte coram eo & non sum deceptus. *	nocte coram eo & non sum deceptus.	
	Renuit consolari anima mea:	Negaui consolari animã meam:	3
Elohim.	memor fui DEI & delectatus sum/	memor fui dei & delectatus sum/	
	& exercitatus sum & defecit spiritus meus.	garriui & defecit spiritus meus.	
	Anticipauerunt vigilias oculi mei:	Anticipauerunt vigilias omnes inimici mei:	4
	turbatus sum & non sum locutus.	conturbatus sum & non sum locutus.	
	Cogitaui dies antiquos:	Cogitaui dies antiquos:	5
	& annos sęculorum in mẽte habui.	& annorum æternorum memor fui.	
	Et meditatus sum nocte:	Et meditatus sum nocte:	6
	cum corde meo exercitabar/ *	corde meo garriebam/	
	& scopebam spiritum meum.	& scrutabar spiritum meum.	
Adonai	Nunquid in æternum proiiciet DEVS?	Nunquid in æternum repellet deus:	7
	aut nõ apponet vt cõplacitior sit adhuc?	& nõ apponet vltra vt bũplaceat ei adhuc?	
	An in finẽ misericordiã suam abscindet: *	Aut in finem misericordiam suam abscidet:	8
	a generatione in generationẽ?	a generatione in generationem?	
El.	An obliuiscetur misereri DEVS: *	Aut obliuiscetur misereri deus:	9
	aut cõtinebit in ira sua mias suas? Selah.	aut cõtinebit in ira sua miserationes suas?	
	Et dixi nunc cœpi:	Et dixi nunc cœpi:	10
Elion.	hæc mutatio dexterę EXCELSI.	hæc est immutatio dexteræ excelsi.	
Iah.	Memorabor operum DOMINI:	Memor fui operum domini: *	11
	memor ero ab initio mirabilium tuorũ.	quia memor ero ab initio mirabilium tuorũ.	
	Et meditabor in omnibus operibus tuis:	Et meditabor in omnibus operibus tuis:	12
	& in adinuentionibus tuis exercebor.	& in affectionibus tuis garriam.	
Elohim.	DEVS in sancto via tua:	Deus in sancto via tua:	13
El. Elohim	quis DEVS magnus sicut DEVS noster?	quis deus magnus sicut deus noster?	
El.	tu es DEVS qui facis mirabilia.	tu es deus qui facis mirabilia solus.	
	Notam fecisti in populis virtutem tuam/	Notam fecisti in populis virtutem tuam/	14
	redemisti in brachio tuo populũ tuum:	redemisti in brachio tuo populũ tuum:	
	filios Iaacob & Ioseph. Selah.	filios israel et Ioseph.	
Elohim.	Viderũt te aquæ DEVS viderũt te aquę:	Viderunt te aquæ deus viderunt te aquæ:	15
	& timuerũt & turbatæ sunt abyssi.	& timuerunt & conturbatę sunt abyssi.	
	Multitudo sonitus aquarum:	Multitudo sonitus aquarum:	16
	vocem dederunt nubes.	vocem dederunt nubes.	
	Etenim sagittæ tuæ transeunt:	Etenim sagittę tuæ pertransierunt:	17
	vox tonitrui tui in rota.	vox tonitrui tui in rota.	
	Illuxerunt coruscationes tuę orbi terræ:	Apparuerunt fulgura tua orbi terrę:	18
	cõmota est & contremuit terra.	cõmota & contremenda facta est terra.	
	In mari via tua & semitę tuę i aqs multis:	In mari est via tua & semitę tuę i aqs multis:	19
	& vestigia tua non cognoscentur.	& vestigia tua non agnoscentur.	
	Deduxisti sicut oues populum tuum:	Deduxisti sicut oues plebem tuam:	20
	in manu Mosis & Aharon.	* in manu Moysi & Aaron.	

ARGVMENTVM. Psalmus/instructio veteris synagogę in symbolo/ q̃ Christꝰ dñs eis ĩ parabola/locuturus esset/pro argumẽto/sacra exodi legatur historia. ¶Cõciliatꝰ versu vndecimo/vicesimoquarto/quadragesimosexto/ quadragesimonono/quinquagesimo & quinquagesimosexto.

	¶Intellectus Asaph. LXXVII.	¶Psalmus Asaph. LXXVII.	
	ATtendite popule meus legẽ meã:	ATtendite populus meus legem meã:	1
	inclinate aurẽ vestrã i verba oris mei.	inclinate aurẽ vestrã in verba oris mei.	
	Aperiam in parabolis os meum:	Aperiam in parabolis os meum:	2
	loquar propositiones ab initio.	eloquar propositiones ab initio.	
	Quanta audiuimus & cognouimus ea:	Quanta audiuimus & cognouimus ea:	3
	& patres nostri narrauerunt nobis?	& patres nostri narrauerunt nobis?	

4 Non ſunt abſcondita a filijs eorũ:
in generatione altera.
5 Annũciãtes laudes domini & potẽtias ei9:
& mirabilia eius quę fecit.
6 Et ſuſcitauit teſtimoniũ in iacob:
& legem poſuit in Iſrael.
7 Quanta mandauit patribus noſtris
nota facere ea filijs ſuis:
vt cognoſcat generatio altera?
8 Filij qui naſcentur et exurgent:
& narrabunt filijs ſuis.
9 Vt ponant in deo ſpem ſuam
& non obliuiſcantur operum dei:
et mandata eius exquirant.
10 Ne fiant ſicut patres eorum:
generatio praua et amaricans.
11 Generatio quæ non direxit cor ſuum:
et non eſt creditus cum deo ſpiritus ei9.
12 Filij ephrẽ intendentes et mittentes arc9:
conuerſi ſunt in die belli.
13 Non cuſtodierunt teſtamentum dei:
et in lege eius noluerunt ambulare.
14 Et obliti ſunt beneficiorum eius:
et mirabiliũ eius quę oſtẽdit eis.
15 Corã patribus eorum fecit mirabilia
in terra ægypti:
in campo Taneos.
16 Nam qui dirupit mare et traiecit eos:
ſtatuit aquas quaſi in vtres.
17 Qui eduxit eos in nube diei:
et tota nocte in illuminatione ignis.
18 Qui dirupit in deſerto petram:
et adaquauit eos ſicut in abyſſo multa.
19 Et eduxit aquam de petra:
et deduxit tanq̃ flumina aquas.
20 Appoſuerunt adhuc peccare ei:
exacerbauerunt altiſſimũ in ſiccitate.
21 Et tentauerunt deũ in cordibus ſuis:
vt peterent eſcas animabus ſuis.
22 Et detraxerunt de deo:
et dixerunt nunquid poterit deus parare
menſam in deſerto?
23 Quũ percuſſit petram et fluxerunt aquę:
et torrentes inundauerunt.
24 Nunquid et panem poterit dare:
aut parare mẽſam populo ſuo?
25 propter hoc audiuit dominus et diſtulit
et ignis accenſus eſt in iacob:
et ira dei aſcendit in iſrael.
26 Quia non crediderunt in deo:
nec ſperauerunt in ſalutare eius.
27 Et mandauit nubibus deſuper:
et ianuas cœli aperuit.
28 Et pluit illis manna ad manducandum:
et panem cœli dedit eis.
29 panem angelorum manducauit homo:
cibaria miſit eis in abundantiam.

Non ſunt occultata a filijs eorum:
in generatione altera.
Narrantes laudes DOMINI et virtutes eius: 44
& mirabilia eius quæ fecit.
Et ſuſcitauit teſtimonium in Iaacob:
& legem poſuit in Iſrael.
Quanta mandauit patribus noſtris
nota facere ea filijs ſuis:
vt cognoſcat generatio altera?
Filij qui naſcentur exurgent:
& narrabunt filijs ſuis.
Vt ponant in DEO ſpem ſuam Elohim.
& non obliuiſcantur operum DEI: El.
et mandata eius exquirant.
Ne fiant ſicut patres eorum:
generatio praua et exaſperans.
Generatio quæ non direxit cor ſuum:
* et non credidit DEO ſpiritus eius. El.
Filij ephraim intendentes et mittentes arcũ:
conuerſi ſunt in die belli.
Non cuſtodierunt teſtamentum DEI: Elohim.
et in lege eius noluerunt ambulare.
Et obliti ſunt benefactorũ eius:
et mirabiliũ eius quę oſtendit eis.
Coram patribus eorum fecit mirabilia
in terra ægypti:
in campo Taneos.
Interrupit mare et perduxit eos:
et ſtatuit aquas quaſi in vtre.
Et eduxit eos in nube diei:
et tota nocte in illuminatione ignis.
Interrupit petram in eremo:
et adaquauit eos velut in abyſſo multa.
Et eduxit aquam de petra:
et deduxit tanq̃ flumina aquas.
Et appoſuerunt adhuc peccare ei:
in ira excitauerũt EXCELSVM in iaquoſo. Elion.
Et tentauerunt DEVM in cordibus ſuis: El.
vt peterent eſcas animabus ſuis.
Et male locuti ſunt de DEO: Elohim.
dixerunt nunquid poterit DEVS parare El.
menſam in deſerto?
Quũ percuſſit petram et fluxerunt aquę:
et torrentes inundauerunt.
Nunquid et panem poterit dare:
* aut parare carnem populo ſuo?
Ideo audiuit DOMINVS et diſtulit 44
et ignis accenſus eſt in Iaacob:
et ira aſcendit in Iſrael.
Quia non crediderunt in DEO: Elohim.
nec ſperauerunt in SALVTARI eius. Ieſua.
Et mandauit nubibus deſuper:
et ianuas cœli aperuit.
Et pluit illis manna ad mandu candum:
et panem cœli dedit eis.
Panem angelorum manducauit homo:
cibaria miſit eis in abundantia.

	CONCIL.	VET.	
	Transtulit austrũ de cœlo: & induxit in virtute sua africum.	Transtulit austrũ de cœlo: & induxit in virtute sua africum.	30
	Et pluit super eos sicut puluerem carnes: & sicut arenã maris volatilia pẽnata.	Et pluit super eos sicut puluerẽ carnes: & sicut arenã maris volatilia pennata.	31
	Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum.	Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum.	32
	Et manducauerunt & saturati sunt nimis/ et desyderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desyderio suo.	Et manducauerunt & saturati sunt nimis/ & desyderium eorum attulit eis: non sunt priuati a desyderio suo.	33
Elohim.	Adhuc escæ eorũ erant in ore ipsorum: & ira DEI ascendit super eos.	Adhuc esca erat in ore ipsorum: & ira dei ascendit in eos.	34
	Et occidit pingues eorum: & electos Israel impediuit.	Et occidit in plurimis pingues eorum: & electos israel impediuit.	35
	In omnibus his peccauerunt adhuc: & non crediderunt in mirabilibus eius.	In omnibus his peccauerunt adhuc: & non crediderunt in mirabilibus eius.	36
	Et defecerunt in vanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione.	Et defecerunt in vanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione.	37
	Cum occideret eos quærebant eũ & reuertebantur: & diluculo veniebant ad eum.	Veruntamen cum occideret eos quęrebãt eũ & reuertebantur: & diluculo veniebant ad eum.	38
Elohim.	Et remẽorati sũt qa DEꝰ adiutor est eorũ:	Et remẽorati sũt qm̃ deꝰ est adiutor eorum:	39
El, Elion.	et DEVS EXCELSVS redẽptor eorũ ẽ.	& deus excelsus redemptor eorum est.	
	Et dilexerunt eum in ore suo: & lingua sua mentiti sunt ei.	Et dilexerunt eum in ore suo: & i lingua sua mentiti sunt ei.	40
	Cor autẽ eorum non erat rectũ cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eiꝰ.	Cor autem ipsorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius.	41
	Ipse autem est misericors/ & propicius fiet peccatis eorum: & non disperdet eos.	Ipse autem est misericors/ & propicius fiet peccatis eorum: & non disperdet eos.	42
	Et abundauit vt auerteret iram suam: & non accendit omnem irã suam.	Et abundauit vt auerteret iram suam: & non accendit omnem iram suam.	43
	Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens & non rediens.	Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens & non reuertens.	44
	Quoties exacerbauerunt eum in deserto: in iram concitauerunt eum in inaquoso?	Quoties exacerbauerunt eum in deserto: & in ira concitauerunt eum in inaquoso?	45
El.	Et auersi sunt & tentauerunt DEVM: & sanctum Israel exacerbauerunt.	✱ Et conuersi sunt & tentauerunt deũ: & sanctum israel exacerbauerunt.	46
	Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis.	Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis.	47
	Sicut posuit in ægypto signa sua: & prodigia sua in campo Taneos.	Posuit in ægypto signa sua: & prodigia sua in cãpo Taneos.	48
	Et conuertit in sanguinem flumina eorũ: & riuos eorum ne biberent.	Et conuertit in sanguinẽ flumina eorum: ✱ & hymbres eorum ne biberent.	49
	Misit in eos cœnomyam & comedit eos: ranã & disperdidit eos.	✱ Misit in eos cynomyam & comedit eos: & ranam & disperdidit eos.	50
	Et dedit erugini fructus eorum: & labores eorum locustæ.	Et dedit erugini fructũ eorum: & labores eorum locustæ.	51
	Et occidit in grandine vineas eorum: & moros eorum in pruina.	Et occidit in grandine vineas eorum: & moros eorum in pruina.	52
	Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionẽ eorum igni.	Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionẽ eorum igni.	53
	Misit in eos iram indignationis suæ/ indignationem et irã et tribulationẽ: immissionẽ per angelos malos.	Misit in eos iram indignationis suæ/ indignationẽ et iram et tribulationẽ: immissionẽ per angelos malos.	54
	Viam fecit semitæ irę suæ/ et nõ pepercit a morte animarũ eorum: et iumenta eorum in morte conclusit.	Viam fecit semitę iræ suæ/ et non pepercit a morte animarũ eorum: et iumẽta eorum in mortẽ conclusit.	55

56 Et percussit oẽ primitiuũ ĩ terra ægypti:
primitias laborũ suorũ ĩ tabernaculis chã.*
57 Et abstulit sicut oues populũ suum:
& perduxit eos tanq̃ gregẽ in deserto.
58 Et deduxit eos in spe & nõ timuerunt:
& inimicos corũ operuit mare.
59 Et induxit eos in mõtẽ sanctificatiõis suæ:
montẽ quem acquisiuit dextera eius.
60 Et eiecit a facie eorũ gentes:
et sorte diuisit eis trã funiculo distributiõis.
61 Et habitare fecit in tabernaculis eorũ:
tribus israel.
62 Tentauerunt adhuc & exacerbauerunt deũ excelsum:
& testimonia eius non custodierunt.
63 Et auerterũt se & nõ seruauerunt pactũ:
quẽadmodum patres eorum conuersi sũt in arcum peruersum.
64 Et in ira concitauerunt eũ in collibus suis:
& ĩ sculptilib⁹ suis ad ęmulationẽ eũ ꝓuocauerũt.
65 Audiuit deus & spreuit: & ad nichilum redegit nimis israel.
66 Et repulit tabernaculũ silo:
tabernaculũ suũ vbi habitauit in hoĩbus.
67 Et tradidit in captiuitatẽ virtutẽ eorũ:
& pulchritudinẽ eorũ in manus inimici.
68 Et conclusit in gladio populũ suum:
& hæreditatẽ suam spreuit.
69 Iuuenes eorũ comedit ignis:
virgines eorũ non sunt lamẽtatæ.
70 Sacerdotes eorũ in gladio ceciderunt:
& viduæ eorũ nõ plorabantur.
71 Excitatus est tanq̃ dormiens dominus:
tanq̃ potens crapulatus a vino.
72 Et percussit inimicos suos in posteriora:
opprobrium sempiternum dedit illis.
73 Et repulit tabernaculũ ioseph:
& tribum ephrem non elegit.
74 Et elegit tribũ iuda:
montẽ sion quem dilexit.
75 Et ædificauit sicut vnicornĩorũ sanctificationẽ suã in terra: quã fundauit in æternũ.
76 Et elegit dauid seruum suum/
et sustulit eum de gregibus ouiũ:
et deposit fœtantes accepit eũ.
77 Pascere iacob seruum suum:
et israel hęreditatem suam.
78 Et pauit eos in innocentia cordis sui:
et in intellectu manuũ suarũ deduxit eos.

Et percussit oẽ primogenitũ in terra ægypti:
primitias partus eorũ ĩ tabernaculis cham.
Et abstulit sicut oues populum suum:
& perduxit eos tanq̃ gregẽ in deserto.
Et deduxit eos in spe & non timuerunt:
& inimicos eorum operuit mare.
Et induxit eos in montẽ sanctificationis suæ:
montẽ quẽ acquisiuit dextera eius.
Et eiecit a facie eorũ gentes:
& sorte diuisit eis trã ĩ funiculo distributiõis.
Et habitare fecit in tabernaculis eorum:
tribus israel.
Et tentauerunt & exacerbauerunt DEVM EXCELSVM: Elohim. Elion.
& testimonia eius non custodierunt.
Et auerterunt se & non seruauerunt pactum:
quẽadmodum patres eorum conuersi sunt in arcum prauum.
In irã concitauerunt eũ in collibus suis:
& ĩ sculptilib⁹ suis ad ęmulationẽ eũ ꝓuocauerũt. Elohim.
Audiuit DEVS & spreuit: & ad nichilum redegit valde israel.
Et repulit tabernaculũ silo:
tabernaculum suũ vbi habitauit in hoĩbus.
Et tradidit in captiuitatẽ virtutẽ eorum:
& pulchritudinem eorum in manꝰ inimici.
Et conclusit in gladio populum suum:
& hęreditatem suam spreuit.
Iuuenes eorum comedit ignis:
& virgines eorum non sunt lamentatæ.
Sacerdotes eorũ in gladio ceciderunt:
& viduę eorum non plorabantur.
Et excitatus est tanq̃ dormiẽs DOMINVS: Adonai.
tanq̃ potens crapulatus a vino.
Et percussit inimicos suos in posteriora:
opprobrium sempiternum dedit illis.
Et repulit tabernaculum ioseph:
et tribum ephraim non elegit.
Sed elegit tribum Iuda:
montem sion quem dilexit.
Et ędificauit sicut vnicorniũ sanctificũ suũ ĩ tra quam fundauit in sæcula.
Et elegit Dauid seruũ suum/
et sustulit eum de gregibus ouium:
deposit fœtantes accepit eum.
Pascere Iaacob seruum suum:
et Israel hæreditatem suam.
Et pauit eos in innocentia cordis sui:
et in intellectib⁹ manuũ suarũ deduxit eos.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ prophetia desolationis Ierusalẽ q̃ sub Antiocho illustri facta est cõtinet/pro argumento historia Machabeorũ legatur aut saltẽ primũ primi libri caput. ¶ Cõcillatus versu decimo et quintodecimo. ¶ Aduerte tertiodecimo versu quod exprobrauerũt te domine: id domine in aliquibus hebraicis exẽplaribus Adonai et in alijs יהוה legi.

¶ Psalmus Asaph. LXXVIII.

1 DEus venerũt gẽtes ĩ hęreditatẽ tuã/
polluerunt tẽplũ sanctũ tuum:
posuerũt hierusalẽ ĩ pomorũ custodiã

¶ Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEVS venerũt gẽtes in hæreditatẽ tuã/ Elohim.
polluerunt templũ sanctũ tuum:
posuerũt Ierusalẽ in pomorũ custodiã.

	CONCIL.	VET.	
	Posuerunt morticina seruorũ tuorum escas volatilibus cœli: carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.	Posuerunt morticina seruorum tuorum escas volatilibus cœli: carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.	2
	Effuderũt sanguinẽ ipsorũ tanq̃ aquã in circuitu Ierusalem: & non erat qui sepeliret.	Effuderunt sanguinẽ eorũ sicut aquam in circuitu hierusalem: & non erat qui sepeliret.	3
	Facti sumus opprobriũ vicinis nostris: subsãnatio & illusio ijs q̃ i circuitu nostro sũt	Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsãnatio & irrisio ijs q̃ i circuitu nostro sũt	4
℟	Vsquequo DOMINE irascêris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus?	Vsquequo domine irascêris in finem: exardescet velut ignis zelus tuus?	5
	Effunde irã tuã in gentes q̃ te nõ nouerũt: & in regna q̃ nomẽ tuũ non inuocauerũt.	Effunde irã tuã in gentes quę te nõ nouerũt: & in regna q̃ non inuocauerunt nomẽ tuũ.	6
	Quia comederunt Iaacob: & locum eius desolauerunt.	Quia comederunt Iacob: & locum eius desolauerunt.	7
	Ne memineris iniquitatũ nostrarũ antiquarũ/ cito anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.	Ne memineris iniquitatũ nostrarũ antiquarũ/ cito anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.	8
Elohim.	Adiuua nos DEVS salutaris noster/ et ꝓpter gl̃ia nois tui dñe libera nos: et ꝓpicio esto pctis nr̃is ꝓpter nomẽ tuũ.	Adiuua nos deus salutaris noster/ propter glorĩã nois tui dñe libera nos: & ꝓpicio esto pctis nostris ꝓpter nomẽ tuũ.	9
Elohim.	Ne vnq̃ dicãt i gẽtibꝫ vbi est DEVS eorũ: & innotescat i nationibꝫ corã oc̃lis nostris.	✻ Ne quãdo dicãt gẽtes vbi est deus eorum: & innotescat in natiõibꝫ corã oculis nostris.	10
	Vltio sãguinis seruorũ tuorũ qui effusꝫ est: introeat i cõspectu tuo gemitꝫ cõpeditorũ.	Vidicta sãguinis seruorũ tuorũ qui effusꝫ est: intret in conspectũ tuũ gemitꝫ cõpeditorũ.	11
	Secundũ magnitudinẽ brachij tui: posside filios mortificatorum.	Secundum magnitudinẽ brachij tui: recipe filios mortificatorum.	12
Adonai.	Et redde vicinis nostris septuplũ i sinu eorũ: ꝓprobriũ ipsorũ qd exprobrauerũt tibi DN̄E.	Redde vicinis nostris septies tm̃ i sinꝫ eorũ: opprobriũ eorũ q̃ exprobrauerũt tibi dñe.	13
	Nos autẽ populus tuus & oues pascuę tuæ: confitebimur tibi in sæculũ.	Nos autẽ populus tuus & oues gregis tui: confitebimur tibi in ꝑculum.	14
	In generatione et generatione: annũciabimus laudẽ tuã.	✻ In generatione et generationem: annunciabimus laudem tuam.	15

ARGVMENTVM. Psalmus/fidelis synagogæ postulatio aduentus Messiah qui est Christus IHESVS superbenedictus/confessio diuinitatis eius quippe qui sedet super cherubim/desyderij aduentus eius expressio/beneficiorum dei qua ingratitudo vitatur confessio/necessitatis vt ipsa visitetur ostensio/q̃ dei sit conuertere/illuminare/perficere/et increpatiõe sua hostes illidere/quod fiet si Messiah regẽ virum dexteræ suę/fillũ hominis quẽ sibi confirmauit in æternum mittat deus. sic ad eum conuersi non discedẽt/sic viuificabuntur/sic inuocabunt/sic desyderatam domini faciem intuebuntur & salui erunt. ℂ Conciliatus versu sextodecimo/ septimodecimo & vndeuicesimo.

	ℂ Psalmus Asaph. LXXIX.	ℂ Psalmus Asaph. LXXIX.	
	QVi regis Israel intende: qui deducis velut ouẽ Ioseph.	QVi pascis Israel intende: qui deducis velut oues Ioseph.	1
	Qui sedes super cherubim: mãifestare corã ephrai bẽiamin & manasse	Qui sedes super cherubin: appare corã ephrem beniamin et manasse.	2
	Excita potentiã tuã & veni: vt saluos facias nos.	Excita potẽtiam tuã & veni: vt saluos facias nos.	3
Elohim.	DEVS conuerte nos & ostẽde faciẽ tuam: & salui erimus.	Deus conuerte nos & illumina faciẽ tuam: & salui erimus.	4
℟ Elohim Sebaoth.	DOMINE DEVS VIRTVTVM: quousq; irascêris super orationẽ serui tui?	Domine deus virtutum: vsquequo irascêris in orationẽ serui tui?	5
	Cibabis nos pane lachrimarum: et potũ dabis nobis i lachrimis i mẽsura?	Cibabis nos pane lachrimarum: et potabis nos in lachrimis in mẽsura?	6
	Posuisti nos i cõtradictionẽ vicinis nostris: et inimici nostri subsannauerunt nos.	Posuisti nos in cõtradictionẽ vicinis nostris: et inimici nostri subsannauerunt nos.	7
Elohim. Sebaoth.	DEVS VIRTVTVM cõuerte nos: et ostende faciẽ tuã et salui erimus.	Domine deus virtutum conuerte nos: et ostẽde faciẽ tuam et salui erimus.	8

9 V ineã ex ægypto transtulisti:
ejecisti gentes & plantasti eam.
10 V iam fecisti in conspectu eius:
& plantasti radices eius & impleuit terrã.
11 O peruit montes vmbra eius:
& arbusta eius cedros dei.
12 Extendisti palmites eius vsq; ad mare:
& vsq; ad flumen propagines eius.
13 V t quid destruxisti macerią eius:
& vindemiant eã oēs transeuntes vią?
14 D euastauit eam aper de silua:
& singularis ferus depastus est eam.
15 D eus virtutum conuertere:
respice de cœlo et vide & visita vineã istã.
16 E t perfice eã quã plantauit dextera tua:
& super filiũ hominis quē cõfirmasti tibi.
17 S uccensam igni et effossam:
ab increpatione vultus tui peribunt.
18 Fiat manus tua super virũ dexteræ tuæ:
& super filiũ hois quē confirmasti tibi.
19 E t non discedimus a te/ viuificabis nos:
& nomen tuum inuocabimus.
20 D omine deus virtutum conuerte nos:
& ostende faciē tuã & salui erimus.

V ineam de ægypto transtulisti:
ejecisti gentes et plantasti eam.
D ux itineris fuisti in conspectu eius:
& plantasti radices eius et impleuit terram.
O peruit montes vmbra eius:
& arbusta eius cedros DEI. Iah.
E xtendit palmites suos vsq; ad mare:
& vsq; ad flumen propagines eius.
V t quid destruxisti maceriam eius:
& vindemiãt eã oēs qui ptergrediuntur vią?
Exterminauit eam aper de silua:
& singularis ferus depastus est eam.
D EVS VIRTVTVM conuertere: Elohim.
respice de cœlo & vide et visita vineã istã. Sebaoth.
E t perfice eã quã plantauit dextera tua:
& super filium quē confirmasti tibi.
I ncensam igni et suffossam:
ab increpatione vultus tui peribunt.
Fiat manus tua super virum dexterę tuæ:
& super filium hominis quē confirmasti tibi.
E t non discedemus a te; viuificabis nos;
& nomen tuum inuocabimus.
DNE DEVS VIRTVTVM cõuerte nos: Ps. Elohim
& ostende faciē tuã & salui erimus. Sebaoth.

ARGVMENTVM. Psalmus istructio ex veteri synagoga quo pacto decet nos bñficiorũ dei esse mẽores & illã scdm q; diuina ordinatioe sãcita fũt tpa celebrare memoriã/ pceptis audire diuinis nos prẽsertim quos ipse cœlesti pane & poculo ãgulari illo e lapide educto/ corpore suo suoq; sãguie pauit/ & inimicos nostros & qui nos tribulãt hũiliabit & cõteret/ alioq; lõge nos maioris ingratitudis q; Iudęos ipos optio iure arguet. ¶ Cõciliat⁹ versu sexto et vndecio.

¶ Psalmus Asaph. LXXX.

1 E Xultate deo adiutori nostro:
iubilate deo iacob.
2 A ccipite psalmũ & date tympanũ:
psalterũ iocundũ cũ cithara.
3 T uba canite:
in initio mensis tubę.
4 Q uia pręceptum ipsi israel est:
& iudiciũ deo iacob.
5 T estimoniũ in ioseph posuit illud
dum exiret de terra ægypti:
linguã quã nõ nouerat audiuit.
6 A uertit ab oneribus dorsum eius:
manus eius in cophino seruierunt
7 I n tribulatione inuocasti me & erui te:
exaudiui te in abscondito tempestatis:
probaui te in aqua contradictionis.
8 A udi ppe mea & loquar et testificabor tibi:
israel si me audieris nõ erit i te deus recẽs/
nec adorabis deum alienũ.
9 E go enim dominus deus tuus
qui eduxi te de terra ægypti:
dilata os tuum & adimplebo illud.
10 E t non obaudiuit populus meus voci meæ:
& israel non attendit michi.
11 E t dimisi eos scdm affectiões cordis eorũ;
ibunt in affectionibus suis.
12 S i populus meus audisset me:

¶ Psalmus Asaph. LXXX.

E Xultate DEO adiutori nostro: Elohim.
iubilat DEO iaacob. Elohe.
S umite psalmũ & date tympanũ:
psalterium iocundũ cum cithara.
B uccinate in neomenia tuba:
in insigni die solẽnitatis vestrę.
Q uia præceptũ in israel est:
& iudictũ DEO iaacob. Elohe.
T estimoniũ in ioseph posuit illud
cum exiret de terra ægypti;
linguã quã non nouerat audiuit.
D iuertit ab oneribus dorsum eius:
manus eius a cophino receſſerunt.
I n tribulatione inuocasti me & liberaui te:
exaudiui te in abscondito tẽpestatis:
probaui te apud aquã contradictionis.
A udi populus meus & contestabor te: El.
israel si audieris me non erit i te DE⁹ recẽs/ El. Zar.
neq; adorabis deum alienũ.
E go enim sum DOMINVS DEVS tuus Ps. Elohe.
qui eduxi te de terra ægypti:
dilata os tuum et implebo illud.
E t non audiuit populus meus vocem meã:
& israel non intendit michi.
E t dimisi eos secũdũ desyderia cordis eorũ;
ibant in adinuentionibus suis.
S i populus meus audisset me:

	ſrael ſi in vijs meis ambulaſſet.	ſrael ſi in vijs meis ambulaſſet.
	Pro nichilo forſitan inimicos eorũ hũiliaſſẽ:	In nichilũ oẽs inimicos eorũ humiliaſſem: 13
	et ſup tribulantes eos miſiſſẽ manũ meã.	& ſuper tribulãtes eos miſiſſẽ manũ meam.
℟.	Inimici DOMINI mentiti ſunt ei:	Inimici domini mentiti ſunt ei: 14
	et erit tempus eorũ in ſæcula.	& erit tempus eorum in ęternum.
	Et cibauit illos ex adipe frumenti:	Et cibauit illos ex adipe frumenti: 15
	& de petra/melle ſaturauit eos.	& de petra/melle ſaturauit eos.

ARGVMENTVM. Pſalmus/q̃ Chriſtꝰ dñs in ſynagoga patris debuit ſcribas/ iudices et ſacerdotes diiudicare/arguere et confutare & quo in eos vſus eſt oraculo/& q̃ trina beatitudine mundo agnita hęreditate accepturus eſſet oẽs gentes. ℭConciliatus verſu primo.

	ℭPſalmus Aſaph. LXXXI.	ℭPſalmus Aſaph. LXXXI.
Elohim.	DEVS ſtetit in ſynagoga DEI:	✻ DEus ſtetit in ſynagoga deorum: 1
El.	in medio autem deos diiudicat.	in medio autem deos diſcernere.
Elohim.	Vſquequo iudicatis iniquitatẽ:	Vſquequo iudicatis iniquitatem: 2
	& facies peccatorum ſumitis?	& facies peccantium ſumitis? Selah.
	Iudicate egeno & pupillo:	Iudicate pupillo et egeno: 3
	humilem & pauperem iuſtificate.	humilem et pauperem iuſtificate.
	Eripite pauperem:	Auferte inopem: 4
	& egenum de manu peccatoris liberate.	& pauperem de manu peccatoris eruite.
	Neſcierũt neq; intellexerũt/i tenebris ãbulãt:	Neſcierũt & nõ intellexerũt/i tenebris ãbulãt: 5
	mouebuntur oia fundamenta terræ.	mouebuntur oia fundamenta terrę.
Elohim.	Ego dixi dij eſtis:	Ego dixi dij eſtis: 6
Elion.	& filij EXCELSI omnes.	& filij altiſſimi oẽs.
	Vos autẽ ſicut homines morieminí:	Vos autem ſicut homines morieminí: 7
	& ſicut vnus de principibus cadetis.	& ſicut vnus ex principibus cadetis.
Elohim.	Surge DEVS iudica terram:	Surge deus iudica terram: 8
	qñ tu hęreditabis in oĩbus gentibus.	qñ tu diſperdes in omnibus gentibus.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/de bellis ppĩo fãcto veteris ſynagogę iflictis ab idumeis/ iſmaelitis/Moabitis/Agarenis/Gebalitis/Ammonitis/Amalecitis/Tyrijs & aſſyrijs/legãt libri Regnorũ & Iudith et in parte etiã teneatur hiſtoria libri iudicũ. ℭCõciliatꝰ verſu quartodecio.

	ℭPſalmus Aſaph. LXXXII.	ℭPſalmus Aſaph. LXXXII.
Elohim.	DEVS quis ſimilis erit tibi:	DEus quis ſimilis erit tibi: 1
El.	ne taceas neq; cõpeſcaris DEVS.	ne taceas neq; compeſcaris deus.
	Quoniã ecce inimici tui ſonuerunt:	Quoniam ecce inimici tui ſonauerũt: 2
	et qui oderunt te extulerunt caput.	et qui oderunt te extulerunt caput.
	Super populũ tuũ malignauerunt cõſilũ:	Super populũ tuũ malignauerunt conſilũ: 3
	et cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos.	et cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos.
	Dixerũt venite et diſpdamus eos de gẽte:	Dixerũt venite et diſperdamus eos de gẽte: 4
	et non memoretur nomẽ iſrael vltra.	et non memoretur nomẽ iſrael vltra.
	Quoniã cogitauerunt vnanimiter/	Quoniã cogitauerunt vnanimiter/ 5
	ſimul aduerſum te teſtamẽtũ diſpoſuerũt:	aduerſus te teſtamentũ diſpoſuerunt:
	tabernacula idumeorũ et iſmaelitę.	tabernaculum idumeorũ et iſmaelitæ.
	Moab et agareni gebal et ammõ et amalec:	Moab et agareni gebal et ammon et amalec: 6
	alienigenę cum habitantibus tyrum.	et alienigenę cum habitantibus tyrum.
	Etenim aſſur venit cum illis:	Etenim aſſur venit cum illis: 7
	facti ſunt in adiutorium filijs loth.	facti ſunt in adiutorium filijs loth. Selah.
	Fac illis ſicut madian et ciſare:	Fac illis ſicut madian et ciſare: 8
	ſicut tabin in torrente Ciſon.	ſicut tabin in torente ciſon.
	Diſperierunt in endor:	Diſperierunt in endor: 9
	facti ſunt vt ſtercus terræ.	facti ſunt vt ſtercus terrę.
	Pone principes eorũ ſicut oreb et zeb:	Pone principes eorũ ſicut oreb et zeb: 10
	et zebee et ſalmana.	et zebee et ſalmana.
	Omnes pricipes eorũ qui dixerunt:	Omnes principes eorũ qui dixerunt: 11
Elohim.	hereditate poſſideamus ſanctuariũ DEI.	hæreditate poſſideamus ſanctuarium dei.
Eloha.	DEVS meus pone illos vt rotã:	Deus meus pone illos vt rotã: 12
	et ſicut ſtipulam ante faciẽ venti.	ſicut ſtipulam ante faciem venti.
	Sicut ignis qui cõburit ſiluam:	Sicut ignis qui comburit ſiluã: 13

ſicut flamma comburens montes.
14 Ita perſequeris illos in tẽpeſtate tua:
& in ira tua turbabis eos.
15 Imple facies eorum ignominia:
et quærent nomen tuum domine.
16 Erubeſcant & conturbẽtur in ſęculũ ſęculi:
& confundantur & pereant.
17 Et cognoſcant quia nomen tibi dominus:
tu ſolus altiſſimus in omni terra.

& ſicut flamma cõburens montes.
✱ Ita perſequere illos in tẽpeſtate tua:
✱ & in ira tua turba eos.
Imple facies eorum ignominia:
& quęrent nomen tuum DOMINE.
Erubeſcant & conturbentur in ſæculũ ſęculi:
& confundantur & pereant.
Vt cognoſcant quia nomẽ tibi DOMINVS:
tu ſolus ALTISSIMVS in omni terra.

Elion.

ARGVMENTVM. Pſalmus/ſpũalis cõtẽplatio deſyderiũ aperiens apertę viſionis diuinæ et habitaculi cœleſtis qđ deꝰ ptjs habitãdũ p̃parauit aiabꝰ multo magis q̃ terrena altaria paſ ſeribus & hirũdinibus innoxijs aialibꝰ/qđ officiũ habitantiũ in illa ſupna & cœleſti aula.beatũ illũ eſſe qui auxiliatore deo ĩ hac lachrimarũ valle eleuatiõibus mẽtis & ptjs cõtẽplationũ exercitijs nouerit ad deũ eius quidẽ auxilio fultus conſurgere/q̃ legifer noſter Chriſtꝰ dominꝰ ad hoc ipſũ bñdictionis ſuæ gratiã ſit elargiturꝰ/& deus vnꝰ deꝰ trinus in eccleſia eius vidẽdus/p̃cãdũ per Chriſtũ dñm ad fœlix illud dei habitaculũ admitti/in quo pręſtat nouiſſimũ tenere locũ q̃ in hoc mũdo ſũmũ/& illic vno eſſe momento q̃ hic toto præſenti ſæculo/q̃ tam fœlici tanq̃ beata & optabili habitatione non priuabunt ij qui ambulant in innocentia vitæ & qui in deũ certa & indubitata feruntur ſpe. ¶ Concilliatus verſu tertio et duodecimo.

¶ Pro torcularibus filijs Corah. LXXXIII.

1 Quam amabilia ſunt tabernacula tua
domine virtutum:
concupiſcit & deficit anima mea
in atria domini.
2 Cor meum & caro mea:
exultauerunt in deũ viuum.
3 Nam & paſſer inuenit ſibi domum
& turtur nidum ſibi:
vbi ponat pullos ſuos.
4 Altaria tua dñe deus virtutum:
rex meus et deus meus.
5 Beati qui habitant in domo tua:
in ſæcula ſęculorũ laudabunt te.
6 Beatꝰ vir cuiꝰ eſt ſuſceptio eiꝰ abs te dñe:
aſcenſus in corde eiꝰ diſpoſuit in cõualle
plorationis/in locũ quẽ diſpoſuit
7 Nam et benedictionẽ dabit qui legẽ dabit/
ambulabunt a virtutibus in virtutem:
apparebit deus deorum in ſion.
8 Domine deus virtutum
exaudi precẽ meã:
auribus percipe deus iacob.
9 Protector noſter aſpice deus:
et reſpice in faciem chriſti tui.
10 Quoniã melior eſt dies vna in atrijs tuis:
ſuper milia.
11 Elegi abjci in domo domini:
magis q̃ habitare ĩ tabernaculis pc̃ũ.
12 Quia miam et veritatem diligit deus:
gratiam et gloriam dabit.
13 Dñs nõ priuabit bonis ãbulãtes ĩ inocẽtia:
domine deus virtutum beatus homo
qui ſperat in te.

¶ Pro torcularibus filijs Corah. LXXXIII.

Quam dilecta tabernacula tua
DOMINE VIRTVTVM:
concupiſcit & deficit anima mea
in atria DOMINI.
Cor meum et caro mea:
exultauerunt in DEVM viuum.
Etenim paſſer inuenit ſibi domum
✱ et hirundo nidum:
vbi ponat pullos ſuos:
Altaria tua DOMINE VIRTVTVM:
rex meus et DEVS meus.
Beati qui habitant in domo tua — dñe: ✱✱
in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Selah.
Beatus vir cuius eſt auxiliũ abs te:
aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle
lachrimarum/in loco quem poſuit.
Etenim benedictionẽ dabit legiſlator/
ibunt de virtute in virtutem:
videbitur DEVS DEORVM in ſion.
DOMINE DEVS VIRTVTVM
exaudi orationem meam:
auribus percipe DEVS Iaacob.
Protector noſter aſpice DEVS:
et reſpice in faciem CHRISTI tui.
Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis:
ſuper milia.
Elegi abiectus eſſe in domo DEI mei:
magis q̃ habitare ĩ tabernaculis peccatorũ.
Quia miam et veritatẽ diligit DNS DEVS:
gratiam et gloriã dabit DOMINVS.
Nõ priuabit bonis eos qui ãbulant ĩ inocẽtia:
DOMINE VIRTVTVM beatus homo
qui ſperat in te.

Sebaoth.
El.
Sebaoth
Eloha.
El, Elohim
Elohim
Sebaoth.
Eloha.
Elohim.
Meſiah.
Eloha.
Elohim
Sebaoth

ARGVMENTVM. Pſalmus/de præuentione benedictionis terræ quæ fructum vitæ eſſet allatura quæ eſt regina cœli/mater regis gloriæ/ præelecta/ nunq̃ non ſancta Maria/& fructus eius Chriſtus IHESVS ſuperbenedictus, petitur ergo in viſione ſpiritus illa benedictionis fi lia mitti/petitur Chriſtus dominus dari/reſponſio diuini oraculi pacem domini ſanctis pro-

pinquam esse/Christum dominum propinquum esse iis qui timent deum/e vicino esse vt glo
ria eius & omnipotens eius diuinitas obumbraret benedictam nostram terram/ vt illa profer
ret fructum suum Christum regem omnis benedictionis dominum/cui comites indiuiduę sũt
misericordia/veritas/iustitia & pax/siquidẽ ipse est misericordia & repropiciatio nostra/ ipse
est veritas/ipse est iustitia quę de cœlo prospexit/ipse est pax & reconciliatio qua iuuis sum-
ma & summis ima sunt reconciliata mediator dei & hoim homo Christus IHESVS. ¶Con
ciliatus versu tertio. ¶Aduerte sexto versu vbi in principio legimus deus in hebreo haberi
HALO quod nonne exponi solet, interpretes tamen verterunt acsi non HALO sed ELO-
HIM legissent, ¶Octauo etiam versu, audiam quid loquatur dominus deus/dicendum poti⁹
esset deus dominus, nam hic in hebreo habetur El יהוה.

¶Psalmus filiis Corah. LXXXIIII.

Benedixisti DOMINE terram tuam:
auertisti captiuitatẽ Iaacob.
Remisisti iniquitatẽ plebis tuę:
operuisti omnia peccata eorũ. Selah
Mitigasti omnẽ irã tuã:
auersus es ab ira indignationis tuę.
Conuerte nos DEVS SALVTARIS nr̃: Eloha.
et auerte irã tuã a nobis. Iesua.
Nunquid in ęternum irascēris nobis:
aut exẽdes irã tuã a gnatiõe in gnationẽ?
Deus tu cõuersus viuificabis nos:
& plebs tua lætabitur in te.
Ostende nobis DN̄E misericordiã tuã:
& SALVTARE tuũ da nobis. Iesua.
Audiã quid loquatur in me DEVS DN̄S: El.
quoniã loquetur pacem in plebẽ suam,
Et super sanctos suos:
& in eos qui conuertuntur ad cor.
Verũtn̄ ppe timẽtes eũ SALVTARE ipi⁹: Iesua.
vt inhabitet gloria in terra nostra.
Misericordia & veritas obuiauerunt sibi:
iustitia & pax oscułatæ sunt.
Veritas de terra orta est:
& iustitia de cœlo prospexit.
Etenim DOMINVS dabit benignitatẽ:
& terra nostra dabit fructum suum.
Iustitia ante eum ambulabit:
& ponet in via gressus suos.

¶Psalmus filiis Core. LXXXIIII.

Benedixisti domine terram tuã: 1
auertisti captiuitatẽ Iacob.
Remisisti iniquitatem plebis tuę: 2
operuisti oia peccata eorũ.
Sedasti omnem irã tuam: 3
* auertisti ab ira indignationis tuæ.
Conuerte nos dn̄e sanitatum nostrarũ: 4
& auerte iracundiã tuam a nobis.
Non in æternum irascaris nobis: 5
vel extẽdas irã tuã a gnatiõe in gnationẽ?
Deus tu conuertens viuificabis nos: 6
& plebs tua lætabitur in te.
Ostende nobis domine misericordiam tuam: 7
& salutare tuum da nobis.
Audiam quid loquatur in me dominus deus: 8
quoniam loquetur pacem in plebem suam,
Et super sanctos suos: 9
& in eos qui conuertunt cor ad ipsum.
Verũtamẽ prope timẽtes eũ salutare ipsius: 10
vt inhabitet gloria in terra nostra.
Misericordia & veritas occurrerunt sibi: 11
iustitia & pax oscułatæ sunt se.
Veritas de terra orta est: 12
& iustitia de cœlo prospexit.
Etenim dominus dabit suauitatem: 13
& terra nostra dabit fructum suum.
Iustitia ante eum præibit: 14
& ponet in via gressus suos.

ARGVMENTVM. Psalm⁹ oratio Christi ad patrem & diuinitatẽ ipsã/ q̄ oẽs gentes ad di-
uini cultus cognitionẽ sint accessurę/q̄ aĩa eius ex inferno inferiori esset eruenda/q̄ sacerdo-
tes/scribę & pharisęi insurrecturi essent in eũ/aduersus quorũ molestias diuinũ implorat au
xiliũ et fortitudinẽ sibi donari. ¶Conciliatus versu sexto/decimo et quintodecimo.

¶Oratio Dauid. LXXXV.

Inclina DN̄E aurẽ tuã & exaudi me:
qm̄ inops & pauper sum ego.
Custodi aĩam meã qm̄ sanctus sum:
saluum fac seruum tuum DEVS meus Eloha.
sperantem in te.
Miserere mei DOMINE/ Adonai.
quoniã ad te clamaui tota die:
lętifica animã serui tui/
qm̄ ad te DOMINE aiam meã leuaui. Adonai.
Quoniã tu DOMINE suauis & mitis: Adonai.
& multæ misericordię oib⁹ inuocãtib⁹ te.
Auribus percipe DN̄E orationẽ meã:
& intende voci deprecationis meę.

¶Oratio Dauid. LXXXV.

Inclina domine aurẽ tuã et exaudi me: 1
qm̄ egenus & inops sum ego.
Custodi animã meã qm̄ sanctus sum: 2
saluum fac seruum tuum deus meus
sperantem in te.
Miserere michi domine/ 3
quoniam ad te clamaui tota die:
iocunda animã serui tui/
quoniã ad te domine animã meã leuaui.
Quia tu domine suauis es ac mitis: 4
& multũ misericors oibus inuocantibus te.
Auribus infige dn̄e orationẽ meã: 5
& intende voci orationis meę.

6 In die tribulationis meę clamaui ad te:
quoniam exaudisti me.
7 Non est similis tibi in diis domine:
& non est secundum opera tua.
8 O ēs gentes quotquot feciſti venient
& adorabunt corā te domine:
& glorificabunt nomen tuū.
9 Q̄m magnus es tu & faciens mirabilia:
tu es deus solus magnus.
10 Deduc me domine in via tua
& ambulabo in veritate tua:
iocundetur cor meū vt timeat nomē tuū.
11 Confitebor tibi domine deus meus
in toto corde meo:
& glorificabo nomen tuum in æternū.
12 Q̄m misericordia tua magna est super me:
et eruisti animā meā ex inferno inferiori.
13 Deꝰ p̄tereūtes legē insurrexerunt sup me,
et synagoga potētiū iquisierūt aiam meā:
et non proposuerunt te in conspectu suo.
14 Et tu dñe deus miserator et misericors:
lōganimis et multū misericors et verax.
15 Respice in me et miserere mei:
da potestatē puero tuo/
et saluum fac filium ancillæ tuæ.
16 Fac mecū signū in bono/
vt videant qui oderunt me et cōfundanť:
qm̄ tu dñe adiuuisti me et cōsolatꝰ es me.

ARGVMENTVM. Psalmus/de ecclesia Christi/fundamentis eius/ dilectione qua diligit eā deus/qui in ea regenti/q̄ Christus homo deus in ea natus sit/q̄ deus id manifestaturus erat per scripturas gētiū et apostolorū/q̄ cœtus in ea cōgregatio est ad imitationē supernæ sion psallentiū et laudantium deū. ¶Conciliatus versu quarto/quinto et sexto.

¶Psalmus filiis Core. LXXXVI.

1 Fundamenta eius in mōtibꝰ sanctis:
diligit dominus sion
super ōnia tabernacula iacob.
2 Gloriosa dicta sunt de te:
ciuitas dei.
3 Memor ero raab et babylonis:
scientibus me.
4 Eteni alienigenæ et tyrꝰ et ppli æthiopū:
hi fuerunt ibi.
5 Mater sion dicet homo et hō factꝰ est i ea:
et ipse fundauit eā altissimus?
6 Dominus narrauit in scripturis populorū:
et principū horū qui facti sunt in ea.
7 Tanq̄ iocundatorū:
habitatio omnium in te.

ARGVMENTVM. Psalmus/ostensio in spiritu oratiōis Christi domini ad diuinitatē/anxietatū quas passus est/descensionis eius ad inferos/clausionis in sepulcro/supplicis inuocationis diuinæ opis quæ ad miserationē non modo pro se sed etiā pro nobis benignissimū deū mouere suffecit. ¶Conciliatus versu quinto et sexto.

¶Psalmus Iman. LXXXVII.

1 Domine deus salutis meæ:
in die clamaui et nocte corā te.
2 Intret in conspectu tuo oratio mea;
inclina aurē tuā ad precē meā.

* In die tribulationis meæ clamabo ad te:
* quia exaudies me.
Non est similis tui in diis DOMINE: Adonai.
& non est secundum opera tua.
O ēs gentes quascunq; feciſti venient
& adorabunt corā te DOMINE: Adonai.
& glorificabunt nomen tuum.
Q̄m magnus es tu & faciens mirabilia:
tu es DEVS solus. Elohim.
Deduc me DOMINE in via tua
* vt ingrediar in veritate tua:
lætetur cor meū vt timeat nomē tuum.
Confitebor tibi DOMINE DEVS meus Adonai.
in toto corde meo: Eloha.
& glorificabo nomen tuum in æternum.
Quia misericordia tua magna est super me:
et eruisti animā meā ex inferno inferiori.
DEVS iniqui insurrexerūt super me/ Elohim.
et synagoga potentiū quęsierūt aiam meā:
et non proposuerunt te in conspectu suo.
Et tu DN̄E DEVS miserator & misericors: Adonai.
patiens et multæ misericordiæ et verax, Elohim.
Respice in me et miserere mei;
* da potentiā tuā puero tuo/
et saluum fac filium ancillæ tuæ.
Fac mecū signū in bonū/
vt videant qui oderunt me et confundanť:
qm̄ tu DN̄E adiuuisti me et cōsolatꝰ es me.

¶Psalmus filiis Corah. LXXXVI.

Fundamenta eius in montibus sanctis;
diligit DOMINVS portas sion
super oia tabernacula iaacob.
Gloriosa dicta sunt de te:
ciuitas DEI. Selah. Elohim.
Memor ero raab et babylonis:
scientium me.
Ecce alienigenę et tyrꝰ et populus ęthiopū:
* hi nati sunt illic.
* Nūqd de sion dicet homo et hō natꝰ est i ea:
et ipse fundauit eā ALTISSIMVS? Elion.
DOMINVS narrabit in scripturis populorū:
* et prīcipū horū qui nati sunt in ea. Selah.
Sicut lætantium:
omniū habitatio est in te.

¶Intellectus Eman ezrahitæ. LXXXVII.

DOMINE DEVS salutis meæ: Elohe.
in die clamaui et nocte corā te.
Intret in conspectu tuo oratio mea;
inclina aurē tuā ad precē meā.

CONCIL.	VET.	
Quia repleta est malis anima mea:	Quoniã repleta est malis anima mea:	3
& vita mea in inferno appropinquauit.	& vita mea in inferno appropinquauit.	
Æstimat⁹ sũ cũ descendẽtibus in lacum:	Deputatus sum cum descendentibus in lacũ:	4
factus sum sicut homo sine adiutorio inter	factus sum sicut homo sine adiutorio inter	
mortuos liber.	mortuos liber.	
Sicut vulnerati dormientes in sepulcris	Tanq̃ vulnerati dormientes in sepulcro	5
quorum non es memor amplius:	quorum non meministi adhuc:	
& qui de manu tua repulsi sunt.	* & ipsi expulsi sunt de manu tua.	
Posuisti me in lacu inferiori:	* Posuerunt me in lacu inferiori:	6
in tenebrosis & in vmbra mortis.	in tenebrosis & in vmbra mortis.	
Super me confirmatus est furor tuus:	In me confirmata est indignatio tua:	7
& oẽs fluct⁹ tuos induxisti sup me. Selah	& oẽs suspẽsiones tuas sup me induxisti.	
Longe fecisti notos meos a me:	Longe fecisti notos meos a me:	8
posuerunt me abominationẽ sibi.	posuerunt me abominationem sibi.	
Traditus sum & non egrediebar:	Traditus sum & non egrediebar:	9
oculi mei languerunt præ inopia.	oculi mei infirmati sunt ab inopia.	
Clamaui ad te DOMINE tota die:	Et clamaui ad te domine tota die:	10
expandi ad te manus meas.	expandi manus meas ad te.	
Nunquid mortuis facies mirabilia:	Nunquid mortuis facies mirabilia:	11
aut medici suscitabunt & confitebuntur	aut medici exuscitabunt & confitebuntur	
tibi? Selah.	tibi?	
Nũqd narrabit aliqs i sepulcro miam tuã:	Nũquid enarrabit qs in sepulchro miam tuã:	12
& veritatem tuã in perditione?	& veritatem tuam in perditione?	
Nũqd cognoscẽt i tenebris mirabilia tua:	Nunquid cognoscẽt i tenebris mirabilia tua:	13
& iustitia tua in terra obliuionis?	& iustitia tua in terra oblita?	
Et ego ad te DOMINE clamaui:	Et ego ad te domine clamaui:	14
& mane oratio mea prẽueniet te.	& mane oratio mea prẽueniet te.	
Vt quid DOMINE repellis orationẽ meã:	Vt quid domine repulisti orationem meam:	15
auertis faciẽ tuam a me?	auertisti faciem tuam a me?	
Paup ego sũ & i labortib⁹ a iuuẽtute mea:	Inops ego sũ & in laboribus a iuuẽtute mea:	16
exaltatus autẽ humiliat⁹ sũ et cõturbat⁹.	exaltatus aũt humiliat⁹ sum et conturbat⁹.	
In me transierunt iræ tuæ:	In me transierunt iræ tuæ:	17
& terrores tui conturbauerunt me.	& terrores tui conturbauerunt me.	
Circũdederunt me sicut aqua tota die:	Circũdederunt me sicut aqua tota die:	18
circundederũt me simul.	circundederunt me simul.	
Elongasti a me amicũ et proximũ:	Elongasti a me amicum & proximum:	19
& notos meos a miseria.	& notos meos a miseria.	

ARGVMENTVM. Psalm⁹ / ostẽsio in spiritu promissionum Christo dño a deo factarũ & iureturando confirmatarum / eruptio prophetę in laudẽ admirabilitũ dei / q̃ princeps mũdi huius in aduentu Christi esset humillandus & dissipandi complices eius. q̃ Christus dñs omnib⁹ cœlo terræq; & mari dominatur & oĩm est artifex virtus / aliud oraculum dei de Christo et filijs eius qui sunt regenerationis filij / de magna eius gloria et exaltatione in cœlis / sed magna humiliatione et delectione in terris. ¶ Cõcillatus versu secũdo / quinto / sexto / triceſimo-septimo / quadrageſimoquinto / et quadrageſimoseptimo.

¶ Intellectꝰ Ethan ezrahitę. LXXXVIII.	¶ Psalmus. LXXXVIII.	
Misericordias DOMINI:	Misericordias tuas domine:	1
in æternũ cãtabo.	in æternum cantabo.	
In generatiõe et generatione:	* In generatione & generationem:	2
annunciabo veritatẽ tuam in ore meo.	annũciabo veritatẽ tuam in ore meo.	
Q̃m dixisti i ęternũ mia ædificabĩ i cœlis:	Q̃m dixisti in ęternũ mia ędificabĩ i cœlis:	3
præparabitur veritas tua in eis.	præparabitur veritas tua.	
Disposui testamẽtum electis meis /	Dispositi testamentum electis meis /	4
iurauí Dauid seruo meo:	iurauí Dauid seruo meo:	
vsq; in ęternum præparabo semen tuum.	vsq; in æternũ præparabo semen tuum.	
Et ædificabo in generatione et gnãtione:	* Et ædificabo in generatione et gnãtionem:	5
sedem tuam. Selah.	sedem tuam.	
Confitebuntur cœli mirabilia tua DNE:	Cõfitebuntur cœli mirabilia tua domine:	6

et veritatẽ tuã in eccleſia ſanctorum.
7 Quoniam quis in nubibus æquabitur dño: et quis ſimilis erit dño in filijs dei?
8 Deus glorificandus in concilio iuſtorum: magnus et terribilis in omnes qui in circuitu eius ſunt.
9 Domine deus virtutum quis ſimilis tibi? potẽs es dñe et veritas tua i circuitu tuo.
10 Tu dominaris poteſtati maris: motum autẽ fluctuum eius tu mitigas.
11 Tu humiliaſti ſicut vulneratũ ſuperbum: & in brachio virtutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos.
12 Tui ſunt cœli & tua eſt terra: orbẽ terrarũ & plenitudinẽ eius tu fũdaſti/ aquilonẽ & mare tu creaſti.
13 Thabor & hermon in noie tuo exultabũt: tuum brachiũ cũ potẽtia.
14 Cõfirmet̃ manus tua & exaltet̃ dextera tua: iuſtitia & iudiciũ præparatio ſedis tuę.
15 Miſericordia & veritas præeunt faciẽ tuã: beatus populus ſciens iubilationẽ.
16 Domine in lumine vultus tui ambulabũt/ & in nomine tuo exultabunt tota die: & in iuſtitia tua exaltabuntur.
17 Quoniã gloria virtutis eorum tu es: et i bñplacito tuo exaltabit̃ cornu noſtrũ.
18 Quoniã domini eſt ſuſceptio: et ſancti iſrael regis noſtri.
19 Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis/ et dixiſti poſui adiutoriũ ſuper potentẽ: exaltaui electũ de populo meo.
20 Inueni Dauid ſeruum meum: in oleo ſancto meo vnxi eum.
21 Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachiũ meũ confortabit eum.
22 Non proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis nõ apponet nocere ei.
23 Et concidã inimicos eius a facie illius: et eos qui oderunt eum fugabo.
24 Et veritas mea et mia mea cũ ipſo eſt: et in noie meo exaltabitur cornu eius.
25 Et ponam in mari manũ eius: et in fluminibus dexteram eius.
26 Ipſe inuocabit me pater meus es tu: deus meus et ſuſceptor ſalutis meæ.
27 Et ego primogenitũ ponam eum: excelſum apud reges terrę.
28 In æternum ſeruabo illi miſericordiã meã: et teſtamentum meũ fidele ipſi.
29 Et ponam in ſęculum ſæculi ſemen eius: et thronum eius ſicut dies cœli.
30 Si dereliquerint filij eius legem meã: et in iudicijs meis non ambulauerint.
31 Si iuſtificationes meas prophanauerint: et mandata mea non cuſtodierint.
32 Viſitabo in virga iniquitates eorum:

* et veritatem tuam in eccleſia ſanctorum.
Quoniam quis in nubibus ęquabitur DN̄O: ℟.
ſimilis erit DOMINO in filijs DEI? ℟. Elohim
DEVS qui glorificatur in concilio ſanctorũ: El.
magnus et terribilis ſuper omnes qui in circuitu eius ſunt.
DN̄E DEVS VIRTVtũ quis ſimilis tibi? ℟. Eloha.
potẽs es DN̄E & veritas tua i circuitu tuo. Sebaoth.
Tu dominaris poteſtati maris: Iah.
motũ aũt fluctuũ eius tu mitigas.
Tu humiliaſti ſicut vulneratũ ſuperbum:
in brachio virtutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos.
Tui ſunt cœli & tua eſt terra:
orbem terræ & plenitudinẽ eius tu fũdaſti/ aquilonem & mare tu creaſti.
Thabor & hermon in noie tuo exultabunt:
tuum brachium cum potentia.
Firmet̃ manus tua & exaltet̃ dextera tua:
iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ.
Miſericordia & veritas p̃cedẽt faciẽ tuam:
beatus populus qui ſcit iubilationem.
DN̄E in lumine vultus tui ambulabunt/ ℟.
& in nomine tuo exultabunt tota die:
et in iuſtitia tua exaltabuntur.
Quoniam gloria virtutis eorum tu es:
et in bñplacito tuo exaltabit̃ cornu noſtrũ.
Quia DOMINI eſt aſſumptio noſtra: ℟.
et ſancti iſrael regis noſtri.
Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis/
et dixiſti poſui adiutoriũ in potente:
et exaltaui electum de plebe mea.
Inueni Dauid ſeruum meum:
oleo ſancto meo vnxi eum.
Manus enim mea auxiliabitur ei:
et brachium meum cõfortabit eum.
Nichil proficiet inimicus in eo;
et filius iniquitatis non apponet nocere ei.
Et concidam a facie ipſius inimicos eius:
et odientes eum in fugam conuertam.
Et veritas mea et miſericordia mea cũ ipſo:
et in nomine meo exaltabitur cornu eius.
Et ponam in mari manum eius:
et in fluminibus dexteram eius.
Ipſe inuocabit me pater meus es tu:
DEVS meus et ſuſceptor ſalutis meæ. El.
Et ego primogenitum ponam illum:
excelſum præ regibus terræ.
In æternum ſeruabo illi miſericordiam meã:
et teſtamentum meum fidele ipſi.
Et ponam in ſæculum ſęculi ſemen eius:
et thronum eius ſicut dies cœli.
Si autem dereliquerint filij eius legem meã:
et in iudicijs meis non ambulauerint.
Si iuſtitias meas prophanauerint:
et mandata mea non cuſtodierint.
Viſitabo in virga iniquitates eorum:

CONCIL.		VET.	
	et in verberibus peccata eorũ.	et in flagellis delicta eorũ.	
M	iſericordiã autẽ meã nõ diſpergã ab eo: neq; nocebo in veritate mea.	M iſericordiã vero meã nõ diſpergã ab eo: neq; nocebo eos in veritate mea.	33
N	eq; prophanabo teſtamentũ meũ: et q̃ ꝓcedũt de labijs meis nõ faciã irrita.	N eq; prophanabo teſtamẽtũ meũ: et q ꝓcedunt de labijs meis nõ reprobabo.	34
S	emel iuraui i ſãcto meo ſi Dauid mẽtiar: ſemen eius in æternũ manebit.	S emel iuraui in ſancto meo ſi Dauid mẽtiar: ſemen eius in ęternum manebit.	35
E	t thronus eius ſicut ſol in cõſpectu meo/ & ſicut luna perfecta in ęternum: & teſtis in cœlo fidelis. Selah.	E t ſedes eius ſicut ſol in conſpectu meo/ & ſicut luna perfecta in æternũ· & teſtis in cœlo fidelis.	36
T	u vero repuliſti & deſpexiſti: ſuccenſuiſti in chriſtum tuũ.	T u vero repuliſti & ad nichillum deduxiſti: diſtuliſti chriſtum tuum.	37
A	uertiſti teſtamentũ ſerui tui: prophanaſti in terra ſanctuarium eius.	A uertiſti teſtamentũ ſerui tui: prophanaſti in terra ſanctitatem eius.	38
D	eſtruxiſti omnes ſepes eius: poſuiſti firmamẽtũ eius formidinẽ.	D eſtruxiſti omnes macerias eius: poſuiſti munitiones eius formidinem.	39
D	iripuerunt eũ oẽs tranſeuntes viã: factus eſt opprobriũ vicinis ſuis.	D iripuerunt eũ oẽs tranſeuntes viã: factus eſt opprobrium vicinis ſuis.	40
E	xaltaſti dexterã deprimentiũ eũ: lætificaſti oẽs inimicos eius.	E xaltaſti dexterã inimicorũ eius: iocundaſti omnes inimicos eius.	41
A	uertiſti adiutoriũ gladij eius: & non es auxiliatus ei in bello.	A uertiſti adiutoriũ gladij eius: & non es opitulatus ei in bello.	42
D	eſtruxiſti eũ ab emundatione: & ſedẽ eius in terra colliſiſti.	D iſſoluiſti eũ ab emundatione: & ſedẽ eius in terra colliſiſti.	43
M	inoraſti dies tẽporis eius: perfudiſti eũ confuſione.	M inuiſti dies ſedis eius: perfudiſti eũ confuſione.	44
Ad.	V ſquequo DOMINE auertes in finẽ: exardeſcet ſicut ignis ira tua?	Q uouſq; domine auerteris in finem: exardeſcet ſicut ignis ira tua?	45
	M emorare quæ mea ſubſtantia: nũqd eni vane cõſtituiſti oẽs filios hoim.	M emento quæ eſt ſubſtantia mea: nõ eni vane cõſtituiſti oẽs filios hominum.	46
	Q uis eſt hõ qui viuet & nõ videbit mortẽ: eruens animã ſuã de manu iferi? Selah	Q uis eſt hõ qui viuet & non videbit mortẽ: eruet animã ſuã de manibus inferi?	47
Adonai.	V bi ſunt miſericordiæ tuæ antiquę DN̄E: ſicut iuraſti Dauid in veritate tua?	V bi ſunt miſericordię tuæ antiquæ domine: quas iuraſti Dauid in veritate tua?	48
Adonai.	M emor eſto DN̄E opprobrij ſeruorũ tuorũ qd̃ cõtinui in ſinu meo multarũ gentiũ.	Memento opprobrij ſeruorum tuorum: qd̃ continui in ſinu meo multarum gentiũ.	49
Adonai. Meſiah.	Q d exprobrauerũt inimici tui DOMINE: qd̃ exprobraueñt cõmutationẽ CHRiſti tui	Q uod exprobrauerunt inimici tui domine: qd̃ exprobrauerũt cõmutationẽ Chriſti tui.	50
Ad.	B enedictus DOMiNVS in æternũ: fiat fiat.	B enedictionem autem domini in æternum: fiat fiat.	51

ARGVMENTVM. Pſalmus/cõfeſſio benignitatis & potentię dei ab æterno/reuerſionis hominis qua in terram ſuam propter peccatum reuertitur/abbreuiationis annorũ vitę eius/deprecatio vt Chriſtus mitteretur qui veram doceret ſapientiam & irã dei in infœlix genus humanũ mitigaret: vtq; genꝰ humanũ a deo dirigeretur. ¶ Cõciliatus verſu primo/tertio/ quinto/ſexto/ſextodecimo/ſeptimodecimo & vndeuicesimo.

¶ Oratio Moſis viri dei. LXXXVIIII.		¶ Pſalmus Moyſi viri dei. LXXXVIIII.	
Adonai.	DOMINE refugiũ factꝰ es nobis: in generatione & generatione.	DOmine refugiũ tu factus es nobis: in generatione & generationẽ.	1
	P riuſq̃ montes fierent aut formaretur terra & orbis:	P riuſq̃ mõtes fierẽt & formareñ terra & orbis terrę:	2
El.	a ſęculo & vſq; in ſæculũ tu es DEVS.	& a ſęculo vſq; in ſęculum tu es.	
	A uertiſti hominẽ in humilitatẽ: & dixiſti conuertimini filij hominum.	N e auertas hominẽ in humilitatem: & dixiſti conuertimini filij hominum.	3
	Q uoniã mille anni ante oculos tuos: tanq̃ dies heſterna quæ prętęrijt.	Q uoniam mille anni ante oculos tuos: tanq̃ dies heſterna eſt quę prętęrijt.	4
	E t cuſtodia in nocte: pro nichilo eorum anni erunt.	E t ſicut vigilia in nocte: quę pro nichilo habenẽ ãni erunt eorum.	5

6 Mane ſicut herba tranſeat/
mane floreat & pertranſeat:
veſpere decidat indureſcat & areſcat.
7 Quoniã defecimus in ira tua:
& in indignatione tua turbati ſumus.
8 Poſuiſti iniquitates noſtras ĩ cõſpectu tuo:
ſæculũ noſtrũ in illuminatione vultus tui.
9 Quoniã oẽs dies noſtri defecerũt:
& in ira tua defecimus.
10 Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur:
dies ãnorũ noſtrorũ ĩ ipſis ſeptuagita ãni.
11 Si autem in potẽtatibus octoginta anni:
& amplius eorum labor et dolor.
12 Quoniã ſuperuenit manſuetudo:
& corripiemur.
13 Quis nouit poteſtatem irę tuæ:
& præ timore tuo irã tuam dinumerare?
14 Dexteram tuã ſic notam fac:
& cõpeditos corde in ſapientia.
15 Conuertere domine/quouſq;?
& deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos.
16 Repleti ſumus mane miſericordia tua:
& exultauimus & iocundati ſumus
in omnibus diebus noſtris.
17 Lętati ſumꝰ ꝓ diebꝰ quibꝰ nos humiliaſti:
annis quibus vidimus mala.
18 Et reſpice in ſeruos tuos & in opera tua:
& dirige filios eorum.
19 Et ſit ſplẽdor domini dei noſtri ſuper nos:
& opera manũ noſtrarũ dirige ſuꝑ nos/
& opus manuum noſtrarũ dirige.

Mane ſicut herba tranſiit/
* mane floruit & tranſiit:
veſpere decidet indurabitur & areſcet.
Quia defecimus in ira tua:
& in furore tuo turbati ſumus.
Poſuiſti iiquitates noſtras in conſpectu tuo:
ſæculũ noſtrũ in illuminatione vultus tui.
Quoniã omnes dies noſtri defecerunt:
& in ira tua defecimus.
Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur:
dies ãnorũ noſtrorũ ĩ ipſis ſeptuagita ãnis.
Si autẽ in potentatibus octoginta anni:
& amplius eorum labor & dolor.
Quoniam ſuperuenit manſuetudo:
& corripiemur.
Quis nouit poteſtatem irę tuæ:
& prę timore tuo iram tuã dinumerare?
Dexterã tuam ſic notam fac:
& eruditos corde in ſapientia.
Conuertere DOMINE/vſquequo? ℟
& deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos.
* Repleamur mane miſericordia tuã:
* exultabimus & delectabimur
omnibus diebus noſtris.
* Lętabimur pro diebus quibꝰ nos humiliaſti:
annis quibus vidimus mala.
Reſpice in ſeruos tuos & in opera tua:
& dirige filios eorum. ℟
Et ſit ſplendor D̃NI DEI noſtri ſuper nos: Eloheꝰ.
* & opus manuum noſtrarũ dirige ſuper nos/
& opus manuũ noſtrarũ dirige.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/de iugi Chriſti protectione a deo/liberatiõe eius a tentatiõe maligni/qꝰ malignæ poteſtates nullã in eũ poteſtatẽ habuere/qꝰ immunis a peccato/qꝰ deꝰ mã dauerit angelis et miniſtrari & quæ obſequia prẽſtarint/qꝰ diabolũ ſerpentẽ antiquũ Chriſtꝰ dominus contriuerit/ exauditus a patre & donatus imortalitatis honore. ¶Aduerte in annotatione ſecundi verſus dictum fuiſſe poſſe legi dicet: dominus ſuſceptor meus eſt/ ſed melius ex hebrẽo dicet domino/ſuſceptor meus es. nã in codice hebraico poſt verbum dicet magno dei nomini יהוה LA datiui caſus nota adiecta eſt.

¶Pſalmus. LXXXX.

1 QVi habitat in adiutorio altiſſimi:
in protectione dei cœli cõmorabitur.
2 Dicet domino ſuſceptor meꝰ es tu:
& refugiũ meũ deus meus ſperabo in eũ.
3 Qm̃ ipſe eruet me de muſcipula venantiũ:
et a verbo aſpero.
4 Inter ſcapulas ſuas obumbrabit tibi:
& ſub alis eius ſperabis.
5 Scuto circundabit te veritas eius:
nõ timebis a timore nocturno.
6 A ſagitta volante per diem/
a negocio perambulante in tenebris:
a ruina & dæmonio meridiano.
7 Cadent a latere tuo mille/
& dena milia a dextris tuis:
ad te autem non appropinquabit.
8 Veruntamen oculis tuis conſyderabis:
& retributionem peccatorum videbis.

¶Pſalmus. LXXXX.

QVi habitat ĩ adiutorio ALTISSIMI: Elion.
in ꝓtectione DEI cœli cõmorabitur. Sadai.
Dicet DN̄O ſuſceptor meus es tu: ℟
& refugiũ meũ DEVS meꝰ ſperabo in eũ. Elohim
Qm̃ ipſe liberauit me de laqueo venantium:
& a verbo aſpero.
Scapulis ſuis obumbrabit tibi:
et ſub pennis eius ſperabis.
Scuto circundabit te veritas eius:
non timebis a timore nocturno.
A ſagitta volante in die/
a negocio perambulante in tenebris:
ab incurſu & dęmonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille/
& decem milia a dextris tuis:
ad te autem non appropinquabit.
Veruntamen oculis tuis conſyderabis:
& retributionem peccatorum videbis.

	CONCIL.	VET.	
Elion.	Quoniam tu es DOMINE ſpes mea: ALTISSIMVM poſuiſti refugiū tuum.	Quoniam tu domine ſpes mea: altiſſimū poſuiſti refugiū tuū.	9
	Non accedet ad te malum: et flagellū nō appropiq̄bit tabernaculo tuo.	Non accedent ad te mala: et flagellū nō appropiq̄bit tabernaculo tuo.	10
	Quoniā angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.	Quoniā angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.	11
	In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidē pedē tuum.	In manibus tollent te: ne quando offendas ad lapidē pedē tuum.	12
	Super aſpidē et baſiliſcū ambulabis: et conculcabis leonē et draconē.	Super aſpidē et baſiliſcū ambulabis: et conculcabis leonē et draconem.	13
	Quoniā in me ſperauit liberabo eum: protegā eū qm̄ cognouit nomen meum.	Quoniā in me ſperauit eruam eū: protegam eū quoniā cognouit nomē meū.	14
	Clamauit ad me et ego exaudiā eum/ cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eū.	Inuocauit me et ego exaudiam eum/ cum ipſo ſum in tribulatione: et eximam eum et glorificabo eum.	15
Ieſua.	Longitudine dierum replebo eum: et oſtendam illi SALVTARE meum.	Longitudine dierum replebo eum: et oſtendam illi ſalutare meum.	16

ARGVMENTVM. Pſalmus q̄ homini bonū pſallere/dei veritatem et miſericordiā eius ex vtroq; teſtamento requirere/cōtemplari ꝓuidentiā eius in creatura eius/q̄ peccatores paruo tempore apparent vt intereant in ſæculum ſæculi/q̄ iuſtus exaltabitur in æternitate vitę/ et videbit inimicos ſuos depreſſos et acerbas in morte ſecūda ſtultitię ſuæ pendētes pœnas. ¶ Cōciliatus verſu ſeptimo & vndecimo. ¶ Aduerte octauo verſu altiſſimus non eſſe Elion vnum de celebratis nomibus dei: ſed in hebræo hic haberi aliud nomen MARON. ¶ Quintodecimo verſu Hieronymus vocabulum ſur interpretatur fortitudinem.

	¶ Pſalmus in die ſabbati. LXXXXI.	¶ Pſalmus Dauid. LXXXXI.	
Elion.	BOnum eſt confiteri DOMINO: & pſallere noi tuo ALTISSIME.	BOnum eſt confiteri domino: tunc pſalles nomini domini altiſſimi.	1
	Ad annunciandū mane miam tuā: & veritatem tuam per noctem.	Ad annunciandum mane miam tuā: & veritatem tuam per noctem.	2
	In decachordo pſalterio: cum cantico in cithara.	In decachordo pſalterio: cum cantico in cithara.	3
	Quia delectaſti me DN̄E in factura tua: & in operibus manuū tuarū exaltabo.	Quia iocundaſti me domine in factura tua: & in operibus manuum tuarum exultabo.	4
	Quā magnificata ſunt opera tua DN̄E: nimis ꝓfundæ factę ſūt cogitatiōes tuæ.	Quā magnificata ſunt opera tua dn̄e: nimis profundæ factę ſunt cogitatiōes tuę.	5
	Vir inſipiens non cognoſcet: & ſtultus non intelliget hæc.	Vir imprudens non cognoſcet: & ſtultus non intelliget ea.	6
	Exorti ſunt peccatores ſicut fœnum: * Cum exoriuntur peccatores ſicut fœnum: & floruerunt oēs qui operātur iniquitatē. * & proſpexerint omnes qui operāt iiquitatē.		7
	Vt intereant in ſæculum ſæculi: tu autē altiſſimus in ętern̄u DOMINE.	Vt intereant in ſæculum ſæculi: tu autē altiſſimus in ętern̄u es domine.	8
	Quoniā ecce inimici tui DOMINE/ quoniam ecce inimici tui peribunt: & diſpergētur oēs qui operanī iniquitatē.	Quoniam ecce inimici tui domine/ quoniam inimici tui peribunt: & diſpergentur oēs qui operantur iiquitatē.	9
	Et exaltabit̄ ſicut vnicornis cornu meū: & ſenectus mea in miſericordia vberi.	Et exaltabitur ſicut vnicornis cornu meum: & ſenectus mea in miſericordia pingui.	10
	Et deſpiciet oculus meus inimicos meos: * Et reſpexit oculus meus inimicos meos: & de inſurgentibus in me malignantibus * & in eis qui inſurgunt in me malignantibus		11
	audiet auris mea.	audiet auris mea.	
	Iuſtus vt palma florebit: ſicut cedrus libani multiplicabitur.	Iuſtus vt palma florebit: velut cedrus q̄ in libano eſt multiplicabitur.	12
Elohe.	Plantati in domo DOMINI: in atrijs domus DEI noſtri florebunt.	Plantati in domo domini: in atrijs domus dei noſtri florebunt.	13
	Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi: & bene patientes erunt vt annuncient.	Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi: et tranquilli erunt vt annuncient.	14
Sur.	Quōm rectus DOMINVS DEVS noſter: & non eſt iniquitas in eo.	Quoniam rectus dominus: & non eſt iniquitas in eo.	15

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ Christus dominus regnū accepit/q̄ decore indutus et amictus fortitudine/de confirmatione orbis in sancta legis eius directione/de sessione eius a dextris virtutis diuinæ/de annūciatione doctrinę sanctæ/ de admirabili in eam reluctatiõe/ de admirabiliori Christi vincentis in suis testibus et martyribus virtute/q̄ ecclesia dei in sanctitate morū ad finē mundi debeat ei cultum exhibere.

¶ Psalmus. LXXXXII.

1 DOminus regnauit decorē induit:
iduit dñs fortitudinē et p̄cinct9 est.
2 Etenim confirmauit orbem terræ:
qui non cōmouebitur.
3 Parata est sedes tua deus ex illo:
a sæculo tu es.
4 Eleuauerunt flumina domine:
eleuauerunt flumina vocem suam.
5 Eleuauerunt flumina voces suas:
a vocibus aquarū multarū.
6 Mirabiles suspensuræ maris:
mirabilis in excelsis dominus.
7 Testimonia tua credita facta sunt nimis:
domum tuam decet sanctitudo dñe/
in longitudinē dierum.

¶ Psalmus. LXXXXII.

1 DOMINVS regnauit decorē indut9 est:
indut9 ē DNS fortitudinē et p̄cixit se.
2 Etenim firmauit orbem terræ:
qui non commouebitur.
3 Parata sedes tua — deus ◦◦ex tunc:
a sæculo tu es.
4 Eleuauerunt flumina DOMINE:
eleuauerunt flumina vocem suam.
5 Eleuauerunt flumina fluctus suos:
a vocibus aquarū multarum.
6 Mirabiles elationes maris:
mirabilis in altis DOMINVS.
7 Testimonia tua credibilia facta sunt nimis:
domum tuam decet sanctitudo DOMINE/
in longitudinem dierum.

ARGVMENTVM. Psalm9 /inuocatio diuini brachij in peccatores vexantes populū sanctū/ sua impietate & incredulitate/q̄ solum legis diuinę studiū beatum facit/q̄ impietatibus malorum resisti non posset nisi deus adiutor esset/nisi misereretur/nisi desolatos confortaret/ q̄ insidias Christo domino ad perdendum eum peccatores ponerent & sanguinē innocentē cōdēnarent/q̄ deus iustus iudex vices illis repensurus esset/& sempiterno eos interitu disperderet. ¶ Conciliatus versu nono & quintodecimo.

¶ Psalmus. LXXXXIII.

1 DEus vltionum dominus:
deus vltionum fideliter egit.
2 Exaltare qui iudicas terram:
redde retributionē superbis.
3 Vsquequo peccatores domine:
vsquequo peccatores gloriabuntur?
4 Respondent & loquentur iniquitatē:
loquentur oēs qui operantur iniustitiam?
5 Populum tuum dñe humiliauerunt:
& hæreditatem tuā vexauerunt.
6 Viduam & pupillos interfecerunt:
& proselytum occiderunt.
7 Et dixerunt non videbit dominus:
neq; intelliget deus iacob.
8 Intelligite nūc qui insipiētes estis in ppō:
& stulti aliquando sapite.
9 Qui plantauit aurem non audiet:
aut qui finxit oculum non consyderat?
10 Qui erudit gentes non arguet:
qui docet hominem scientiam?
11 Dominus scit cogitationes hominum:
quoniam vanæ sunt.
12 Beatus vir quem tu erudieris domine:
et ex lege tua docueris eum.
13 Vt mitiges eum a diebus malignis:
donec fodiatur peccatori fouea.
14 Quia non repellet dominus plebē suam:
& hæreditatem suam non derelinquet.
15 Quousq; iustitia tua cōuertatur in iudiciū:

¶ Psalmus. LXXXXIII.

1 DEVS vltionum DOMINVS: El.
DEVS vltionum libere egit. El.
2 Exaltare qui iudicas terram:
redde retributionē superbis.
3 Vsquequo peccatores DOMINE:
vsquequo peccatores gloriabuntur?
4 Effabuntur & loquentur iniquitatem:
loquentur omnes qui operantur iniustitiā?
5 Populum tuum DOMINE humiliauerunt:
& hæreditatem tuam vexauerunt.
6 Viduam & aduenam interfecerunt:
& pupillos occiderunt.
7 Et dixerunt non videbit DOMINVS: Iah.
nec intelliget DEVS iaacob. Elohe.
8 Intelligite insipientes in populo:
& stulti aliquando sapite.
9 Qui plantauit aurem non audiet:
aut qui finxit oculum non consyderabit?
10 Qui corripit gentes non arguet:
qui docet hominem scientiam?
11 DOMINVS scit cogitationes hominum:
quoniam vanæ sunt.
12 Beatus homo quem tu erudieris DOMINE: Iah.
& de lege tua docueris eum.
13 Vt mitiges ei a diebus malis:
donec fodiatur peccatori fouea.
14 Quia non repellet DNS plebem suam:
& hæreditatem suā non derelinquet.
15 Quoadusq; iustitia conuertatur in iudicium:

et q̄ iuxta illud oēs recto sūt corde. Selah. * et qui habēt eam oēs recto sunt corde.
Quis cōsurget michi aduersus malignātes: Quis exurget michi aduersus malignātes:
aut qs stabit mecū adūs⁹ opātes iqtatē? aut qs cōsistet michi aduers⁹ opātes iqtatē?
Nisi quia DOMINVS adiuuit me: Nisi quia dominus adiuuit me:
paulomin⁹ habitasset in inferno aīa mea. paulomin⁹ ihabitauerat in inferno aīa mea.
Si dicebā motus est pes meus: Si dicebam motus est pes meus:
mia tua DOMINE adiuuabat me. mia tua domine adiuuabat me.
Secundū multitudinem dolorum meorū Dñe secundum multitudinem dolorū meorū
in corde meo: in corde meo:
cōsolatiōes tuæ lætificauerūt aīam meā. exhortatiōes tuę iocūdauerūt aīam meam.
Nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis: Nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis:
qui fingis laborē in præcepto? qui fingis dolorem in præcepto?
Captabunt in animā iusti: Captabunt in animam iusti:
& sanguinem innocentē condemnabunt. & sanguinem innocentē condemnabunt.
Et factus est michi DN̄S in refugiū: Et factus est michi dominus in refugium:
Eloha. & DEVS meus in adiutoriū spei meæ. & deus meus in auxilium spei meæ.
Et reddet illis iniquitatē ipsorum/ Et reddet illis dominus secūdū opera eorū/
& in malitia eorū disperdet eos: & secundum malitiam eorū disperdet eos:
Elohe. disperdet illos DN̄S DEVS noster. dominus deus noster.

ARGVMENTVM. Psalmus/vocatio ad spiritualē exultationē/iubilationē/ confessionē bñficiorum dei/hymnidicā laudē/adorationē/ oīmodā ante deū humiliationē/ receptionē verbi dei icarnati ne ab æterna requie excludamur vt patres veteris legis qui verbo dei facti increduli in deserto periere diuina illa quiete excluſi. ¶Conciliatus versu sexto.

¶Psalmus. LXXXXIIII. ¶Psalmus. LXXXXIIII.

VEnite exultemus DOMINO: VEnite exultemus domino: 1
Sur. iubilemus DEO salutari nostro. iubilemus deo salutari nostro.
Preoccupem⁹ faciē ei⁹ i cōfessiōe: Preueniam⁹ faciē eius in confessione: 2
& in psalmis iubilemus ei. & in psalmis iubilemus illi.
El. Quoniā DEVS magnus DOMINVS: Quoniā deus magnus est dominus: 3
Elohim. & rex magnus super oēs deos. & rex magnus super oēs deos.
Quia in manu eius fines terre: Quoniam non repellet dñs plebē suam/ 4
& altitudines montium ipsius sunt. quoniam i manu eius fines terræ:
& altitudines montium ipsius sunt.
Qm̄ ipsius est mare & ipse fecit illud: Quoniā ipsius est mare et ipse fecit illud: 5
& siccā manus eius formauerunt. & aridam terram manus eius finxerunt.
Venite adoremus & procidamus/ Venite adoremus & procidamus ei/ 6
et ploremus ante DN̄M qui fecit nos: * & ploremus ante dominū qui fecit nos:
Eloha. quia ipse est — dñs .. DEVS noster. qm̄ ipse est dominus deus noster.
Et nos populus pascuę eius: Nos autē populus pascuę eius: 7
& oues manus eius. & oues manuum eius.
Hodie si vocem eius audieritis: Ergo hodie si vocem eius audieritis: 8
nolite obdurare corda vestra. nolite obdurare corda vestra.
Sicut in irritatione: Quēadmodum in illa amaricatione: 9
secundum diē tentationis in deserto. secundum diē tentationis in deserto.
Vbi tentauerunt me patres vestri: Vbi tentauerunt me patres vestri: 10
probauerunt & viderunt opera mea. probauerunt me et viderunt opera mea.
Quadraginta ānis offēsus fui gnationi illi: Quadraginta ānis ꝓximus fui gnatiōi huic: 11
& dixi semper hi errant corde. & dixi semper isti errant corde.
Et isti nō cognouerūt vias meas/ Et isti non cognouerunt vias meas/ 12
vt iurauī in ira mea: quibus iurauī in ira mea:
si introibunt in requiem meā? si introibunt in requiem meam?

ARGVMENTVM. Psalmus/vocatio in spiritu ad carmen nouæ legis quod est euangelium æternum ad laudandum patrem/filiū & spiritū sanctum/cultū idolorū spernendum/& cultū superdiuinæ trinitatis vbiuis gentiū reciplēdū/& p̄ lætitia cognitionis eius vbiq; exultandū/ quia hæc est æquitas in qua iudicabitur orbis terrarum/ hæc est veritas qua totius bonitatis agnoscimus dominum/qua illi obsequimur/qua peruenimus ad eū. ¶Conciliatus versu vndecimo & tertiodecimo.

¶ Psalmus. LXXXXV.

1 CAntate domino canticum nouū:
cantate domino omnis terra.
2 Cantate dño et benedicite nomē ei9:
bene nunciate de die in diē salutare eius.
3 Annunciate in gentibus gloriā eius:
in omnibus populis mirabilia eius.
4 Q m magnus domin9 & laudabilis nimis:
terribilis est super oēs deos.
5 Q uoniā oēs dij gentiū dęmonia:
dominus autē cœlos fecit.
6 C onfessio & pulchritudo i cōspectu eius:
sanctitas & magnificētia in sanctificatiōe ei9.
7 A fferte domino patrię gētiū/
afferte domino gloriā & honorē:
afferte domino gloriam nomini eius.
8 T ollite hostias & introite in atria eius:
adorate dñm in atrio sancto eius.
9 C ommoueatur a facie eius vniuersa terra:
dicite i natiōib9 qa dñs regnauit a ligno.
10 E teni correxit orbē terrę q nō cōmouebit:
iudicabit populos in æquitate.
11 I ocundētur cœli & exultet terra/
cōmoueatur mare & plenitudo eius:
gaudebunt campi & oia quę in eis sunt.
12 T unc exultabunt oia ligna siluarū
ante faciem domini quoniam venit:
quoniam venit iudicare terram.
13 I udicabit orbē terrarū in æquitate:
& populos in veritate sua.

¶ Psalmus. LXXXXV.

Cantate DOMINO canticum nouum:
cantate DOMINO omnis terra.
Cantate DNO & benedicite noī ei9:
annūciate de die ī diē SALVTARE ei9. Iesua.
Annunciate inter gentes gloriam eius:
in omnibus populis mirabilia eius.
Q m magnus DNS & laudabilis nimis:
terribilis est super oēs deos. Elohim.
Quoniam oēs dij gētiū dæmonia: Elohei.
DOMINVS autē cœlos fecit.
Confessio & pulchritudo in conspectu eius:
sanctimonia & magnificētia ī sanctificatiōe ei9.
Afferte DOMINO patriæ gentium/
afferte DOMINO gloriam et honorem:
afferte DOMINO gloriam nomini eius.
Tollite hostias & introite in atria eius:
adorate DOMINVM in atrio sancto eius.
Cōmoueatur a facie eius vniuersa terra:
dicite in gētibus quia DNS regnauit.
Eteni correxit orbē terrę qui nō cōmouebit:
iudicabit populos in æquitate.
Lętentur cœli & exultet terra/
cōmoueatur mare & plenitudo eius:
* gaudeant campi & oia quæ in eis sunt.
Tunc exultabunt oia ligna siluarum
a facie DOMINI quia venit:
quoniam venit iudicare terram.
* Iudicauit orbem terrę in æquitate:
& populos in veritate sua.

ARGVMENTVM. Psalm9/de aduentu Christi/de iudiciū/signis iudicij/confusione idolatrarum/præcepto q̄ omnes cœlites adorent Christū/ lætitia ecclesiæ sanctorum super hoc præcepto/& animarū sanctarum super iusto Christi de iudicio q̄ tunc lux mundi intelligibilis iustis orietur semper in domino lætantibus/memoriā beneficiorū eius celebrantib9/ gratias agentibus/& deū in sæcula sæculorū laudātibus. ¶ Conciliatus versu quinto. ¶ Aduerte septio versu vocabulū ELILIM interpretes vertisse sculptilia: qđ p̄cedētis psalmi versu quinto verterūt dæmonia. ¶ Itē octauo versu Elohim verterunt angeli et statim versu decimo deos: sed æquius vt et octauo etiam dij vertissent quēadmodū et sacer Hieronymus.

¶ Psalmus. LXXXXVI.

1 DOminus regnauit exultet terra:
iocundentur insulę multæ.
2 N ubes et caligo in circuitu eius:
iustitia et iudiciū directio sedis eius.
3 I gnis ante eū præibit:
et inflāmauit in circuitu inimicos eius.
4 A pparuerunt fulgura eius orbi terrę:
vidit et cōmota est terra.
5 M ontes fluxerunt sicut cęra a facie domini:
a facie domini omnis terra.
6 A nnunciauerunt cœli iustitiā eius:
et viderunt omnes populi gloriā eius.
7 C onfundantur oēs qui adorāt sculptilia:
qui gloriantur in simulacris suis.
8 A dorate eum omnes angeli eius:
audiuit et iocundata est sion.
9 E t exultauerunt filiæ iudę:
propter iudicia tua domine.

¶ Psalmus. LXXXXVI.

DOMINVS regnauit exultet terra:
lætentur insulæ multę.
Nubes et caligo in circuitu eius:
iustitia et iudicium correctio sedis eius.
Ignis ante ipsum pręcedet:
et inflammabit in circuitu inimicos eius.
Illuxerunt fulgura eius orbi terrę:
vidit et cōmota est terra.
Montes sicut cęra fluxerunt a facie DNI:
a facie DOMini omnis terrę. Adon.
Annunciauerunt cœli iustitiā eius:
et viderunt omnes populi gloriam eius.
Confundātur omnes qui adorant sculptilia:
et qui gloriantur in simulacris suis.
Adorate eū omnes angeli eius:
audiuit et lętata est sion.
Et exultauerunt filiæ Iudę:
propter iudicia tua DOMINE.

CONCIL.		VET.	
Elion.	Q m tu DNS ALTISSIMꝰ sup oem terrã:	Q m tu es dns altissimus sup oem terram:	10
Elohim.	nimis exaltatus es super oes deos.	nimis exaltatus es super oes deos.	
	Q ui diligitis DOMINVM odite malum:	Q ui diligitis dominũ odite malignum:	11
	custodit — dns ✱ aias sanctorũ suorũ/	custodit dominus aias seruorũ suorum/	
	de manu peccatoris liberabit eos.	de manu peccatoris eruet eas.	
	L ux orta est iusto:	L ux orta est iusto:	12
	et rectis corde lętitia.	et rectis corde iocunditas.	
	L ętamini iusti in DOMINO:	I ocundamini iusti in domino:	13
	& cõfitemini memorię sanctificatiõis eiꝰ.	et confitemini memoriæ sanctitatis eiꝰ.	
	ARGVMENTVM. Psalmus/vocatio in spiritu ad carmen nouę legis in narrandis mirabilibus quæ deus per Christũ dñm gessit/qꝑ propria virtute a mortuis surrexerit/qꝑ id per vniuersos fines terræ annũciatũ sit/inuitatio gentiũ oĩm ad lætitiã qꝑ legẽ Christi qua in iustitia et æquitate regerentur susceperint. ℂ Conciliatꝰ versu secundo.		
	ℂPsalmus. LXXXVII.	ℂPsalmus. LXXXVII.	
	CAntate DOMINO canticũ nouũ:	CAntate domino canticum nouum:	1
	quia mirabilia fecit.	quia mirabilia fecit dominus.	
	Saluauit eum dextera eius: ✱	S anauit ei dextera eius: ✱	2
	& brachiũ sanctum eius.	& brachium sanctum eius.	
Iesua.	N otũ fecit DNS SALVTARE suũ:	N otum fecit dominus salutare suum:	3
	in conspectu gentiũ reuelauit iustitiã suam.	ante conspectũ gentiũ reuelauit iustitiã suã.	
	R ecordatus est misericordię suæ:	M emor fuit misericordię suæ iacob:	4
	& veritatis suæ domui Israel.	& veritatis suæ domus israel.	
	V iderunt omnes termini terrę:	V iderunt omnes fines terræ:	5
Iesua.	SALVTARE DEI nostri.	salutare dei nostri.	
Elohe.	I ubilate DOMINO omnis terra:	I ubilate deo vniuersa terra:	6
	cantate & exultate et psallite.	cantate & exultate et psallite.	
	P sallite DOMINO in cithara/	P sallite deo nostro in cithara/	7
	in cithara & voce psalmi:	in cithara & voce psalmi:	
	in tubis ductilibus & voce tubæ corneæ.	in tubis ductilibus & voce tubæ corneæ.	
	I ubilate in conspectu regis DOMINI:	I ubilate in conspectu regis domini:	8
	moueatur mare & plenitudo eius/	cõmoueatur mare & plenitudo eius/	
	orbis terrarũ & qui habitant in eo.	orbis terræ & oẽs inhabitantes in ea.	
	F lumina plaudent manu/	F lumina plaudent manibus/	9
	simul mõtes exultabunt a cõspectu DNI:	in idipsũ montes exultabunt a facie dñi:	
	quoniã venit iudicare terrã.	quoniam veniet iudicare terram.	
	I udicabit orbẽ terrarum in iustitia:	I udicabit orbem terræ in iustitia:	10
	et populos in æquitate.	& populos in æquitate.	
	ARGVMENTVM. Psalmus/excitatio gentiũ qꝑ Christus dns deus noster qui sedet sup Cherubim acceperit ad eas moderandas regnũ/qꝑ in ecclesia regeneratorũ Christus dns magnꝰ est & excelsus ad directionẽ oĩm populorũ/qꝑ eius adoretur humanitas q̃ est diuinitatis eius reclinatoriũ & agnus pro nobis immolatus/quales sacerdotes Christi esse debeant custodiẽtes mandata eius/nichil innouantes/sancti/puri et immaculati/inuocantes & exaltantes eũ qui est sanctus sanctorum. ℂ Conciliatus versu primo & quinto.		
	ℂPsalmus LXXXVIII.	ℂPsalmus. LXXXVIII.	
	DNS regnauit cõmoueantur populi: ✱	DOminus regnauit irascantur populi:	1
	qui sedet sup cherubim moueat terra. ✱	qui sedes sup cherubi cõmoueat terra.	
	DNS in sion magnus et excelsus:	D ns in sion magnus et excelsus est:	2
	super omnes populos.	super omnes populos.	
	C onfiteantur nomini tuo magno	C onfiteantur nomini tuo magno	3
	quoniam terribile et sanctũ est:	quoniam terribile et sanctum est:	
	& honor regis iudicium diligit.	et honor regis iudicium diligit.	
	T u parasti directiones:	T u parasti æquitatem:	4
	iudiciũ et iustitiã in Iaacob tu fecisti.	iustitiam & iudiciũ in iacob tu fecisti.	
Elohe.	E xaltate DOMINVM DEVM nostrum/	E xaltate dominum deum nostrum/	5
	et adorate scabellũ pedũ eius:	& adorate scabellũ pedũ eius: ✱	
	quoniam sanctus est.	quoniam sanctum est.	
	M oses et Aharon in sacerdotibꝰ eius:	M oyses et aaron in sacerdotibus eius:	6

& samuel in ijs qui inuocant nomen eiꝰ.
7 I nuocabant dñm et ipse exaudiebat eos:
& in columna nubis loquebatur ad eos.
8 C ustodiebant testimonia eius:
& preceptа eius quæ dedit eis.
9 D ñe deus noster tu exaudisti eos/
deus tu propicius fuisti illis:
& vindicans in oēs affectiones eorum.
10 Exaltate dominū deū nostrū/
& adorate in monte sancto eius:
quoniā sanctus dominus deus noster.
ARGVMENTVM. Psalmus/cōfessio beneficiorū dei & inuitatio ad iubilationē/ lætitiam et laudem eius. ℂConciliatus versu primo/tertio & quinto.

ℂPsalmus. LXXXXIX.
1 IVbilate deo omnis terra:
seruite domino in iocunditate.
2 Intrate in conspectu eius:
in exultatione.
3 Scitote quoniā dominus ipse est deus:
ipse fecit nos et non ipsi nos.
4 Nos autē populus eius et oues pascuę eiꝰ/
intrate portas eius in confessione:
ī atria eiꝰ i hymnis cōfessionū cōfitemini ei.
5 Laudate nomen eius qm̄ suauis est dñs/
in ęternum misericordia eius:
et vsq; i gnationē & gnationē veritas eiꝰ.
ARGVMENTVM. Psalmꝰ/ de conuersatione Christi domini in terris. ℂConciliatus versu tertio/quarto/quinto/sexto/septimo/octauo/nono et decimo.

ℂPsalmus Dauid. C.
1 MIsericordiam & iudiciū:
cantabo tibi domine.
2 Psallā et intelligā in via imaculata:
quando venies ad me.
3 Deambulabam in innocentia cordis mei:
in medio domus meæ.
4 Nō ꝓponebā ante oculos meos rē malam:
facientes preuaricationes odio habui.
5 Non adhęsit michi cor prauū:
cū declinaret a me malignus/
non cognoscebam.
6 Detrahentē proximo suo occulte:
hunc persequebar.
7 Superbo oculo et insatiabili corde:
huic non conuescebar.
8 Oculi mei ad fideles trę vt cōsidereṫ hi mecū
ābulās i via imaculata hic michi ministrabat.
9 Nō habitauit in medio domus meę faciēs
superbiā: loquens iniqua nō direxit
in conspectu oculorum meorum.
10 In matutinis interficiebā oēs pctōres terrę:
vt disperdam de ciuitate domini
omnes operantes iniquitatem.
ARGVMENTVM. Psalmus/oratio populi fidelis ab infidelibꝰ diu et multum oppressi vt excitetur benignissimus deus et ecclesia regeneratorum in sua puritate instauretur/ vt oēs populi ad pietatis cultū conuertantur & omnia mundi regna seruiant domino. ℂConciliatus versu vicesimotertio et vicesimoseptimo.

ℂPsalmus. CI.

& Samuel iter eos qui inuocāt nomen eius.
I nuocabant DÑM & ipse exaudiebat eos; ℣a
& in columna nubis loquebatur ad eos.
C ustodiebant testimonia eius:
& præceptū quod dedit illis.
DOMINE DEVS noster tu exaudiebas eos/ ℣a Eloha.
DEVS tu propicius fuisti eis: El.
& vlciscens in omnes adinuentiones eorū.
Exaltate DOMINVM DEVM nostrum/ ℣a Eloha.
& adorate in monte sancto eius:
quoniam sanctus DÑS DEVS noster. ℣a Eloha.

ℂPsalmus Thodah. LXXXXIX.
IVbilate DOMINO omnis terra: ℣a
seruite DOMINO in lętitia. ℣a
Introite in conspectu eius:
in exultatione.
Scitote quoniā DOMINVS ipse est DEVS: ℣a Eloim
ipse fecit nos et ipsius sumus.
Populus eius et oues pascuæ eius/
introite portas eius in confessione:
atria eius in hymnis/confitemini illi.
Laudate nomē eius qm̄ suauis est DÑS/ ℣a
in æternum misericordia eius:
et vsq; in gnationē et gnationē veritas eius.

ℂPsalmus Dauidi. C.
MIsericordiam et iudicium: ℣a
cantabo tibi DOMINE.
Psallam et intelligā in via imaculata:
quando venies ad me.
Perambulabo in innocentia cordis mei:
in medio domus meæ.
Non proponā ante oculos meos rē iniustam;
facientes preuaricationes odiui.
Nec adhęserunt michi:
cor prauum declinabit a me/
malignū non cognoscam.
Detrahentem secreto proximo suo:
hunc persequar.
Superbo oculo et insatiabili corde:
cum hoc non edam.
Oculi mei ad fideles terrę vt sedeant mecū:
ābulās i via imaculata hic michi ministrabit.
Nō habitabit in medio domꝰ meę qui facit
superbiam: qui loquitur iniqua non dirigit
in conspectu oculorū meorum.
In matutino interficiā oēs peccatores terrę:
vt disperdam de ciuitate DOMINI ℣a
omnes operantes iniquitatem.

ℂPsalmus. CI.

CONCIL.		VET.	
℟	DOMINE exaudi orationem meã: & clamor meus ad te veniat.	Domine exaudi orationẽ meam: & clamor meus ad te perueniat.	1
	NOn auertas faciem tuam a me: ĩ quacũq; die tribulor iclina ad me aurẽ tuã	Ne auertas faciem tuam a me: ĩ quacũq; die tribulor iclina aurẽ tuã ad me.	2
	In quacunq; die inuocauero te: velociter exaudi me.	In quacunq; die inuocauero te: cito exaudi me.	3
	Quia defecerunt ſicut fumus dies mei: & oſſa mea ſicut cremiũ aruerunt.	Quia defecerunt ſicut fumus dies mei: & oſſa mea ſicut in frixorio confrixa ſunt.	4
	Percuſſus ſum vt fœnũ & aruit cor meũ: quia oblitus ſum comedere panem meum.	Percuſſum eſt ſicut fenũ & aruit cor meum: quoniã oblitus ſum manducare panẽ meũ.	5
	A voce gemitus mei: adhæſit os meũ carni meæ.	A voce gemitus mei: adheſerunt oſſa mea carni meæ.	6
	Similis factus ſum pelicano ſolitudinis: factus ſum ſicut nycticorax in domicilio.	Similis factꝰ ſũ pelicano q̃ habitat ĩ ſolitudine: factꝰ ſũ ſicut nycticorax q̃ habitat ĩ parietinis	7
	Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer: ſolitarius in tecto.	Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer: ſingularis in tecto.	8
	Tota die exprobrabant michi inimici mei: & qui laudabãt me aduerſum me iurabãt.	Tota die exprobrabant michi inimici mei: & qui laudabant me aduerſũ me iurabant.	9
	Quia cinerẽ tanq̃ panẽ mãducabã: & potũ meũ cum fletu miſcebam.	Quia cinerẽ ſicut panẽ mãducaui: & potũ meũ cum fletu miſcebam.	10
	A facie ire & indignationis tuæ: quia eleuans alliſiſti me.	A facie ire & indignationis tuæ: quoniã leuaſti eliſiſti me.	11
	Dies mei ſicut vmbra declinauerunt: & ego ſicut fœnum arui.	Dies mei ſicut vmbra declinauerunt: & ego velut fœnum arui.	12
℟	Tu aũt DOMINE in ẽternũ permanes: & memoriale tuũ in gñatiõe & gñatione.	Tu vero domine in æternum permanes: & memoriale tuum in gñatione & gñationẽ.	13
	Tu exurgẽs — dñe ‥ miſereberis Sion: quia tẽpus miſerendi eius quia venit tẽpꝰ.	Tu exurgens miſereberis ſion: quoniã venit tempus vt miſereariſ eius.	14
	Quoniã placuerunt ſeruis tuis lapides eiꝰ: & terræ eius miſerebuntur.	Quã bñplacitũ habuerũt ſerui tui ĩ lapides eiꝰ & pulueris eius miſerebuntur.	15
℟	Et timebũt gẽtes nomẽ tuum DOMINE: & omnes reges terræ gloriã tuã.	Et timebunt gentes nomẽ tuum domine: & omnes reges terræ gloriã tuam.	16
℟	Quia ædificauit DOMINVS Sion: & videbitur in gloria ſua.	Quoniã ædificauit dominus ſion: & videbitur in gloria ſua.	17
	Respexit in orationẽ humilẽ: & non ſpreuit precem eorum.	Et reſpexit in orationẽ humilium: & non deſpexit deprecationẽ eorum.	18
	Scribantur hæc in generatione altera: & populus qui creabitur laudabit DN̄M.	Scribantur hæc in generationẽ alteram: & populꝰ qui creabitur laudabit dominum.	19
Iah.	Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo:	Quoniã proſpexit ex alto ſancto ſuo:	20
℟	DOMINVS de cœlo in terram aſpexit.	dominus de cœlo in terrã proſpexit.	
	Vt audiret gemitus cõpeditorũ: & ſolueret filios interemptorũ.	Vt audiret gemitũ compeditorũ: vt ſoluat filios mortificatorũ.	21
℟	Vt annuncient in Sion nomẽ DOMINI: & laudẽ eius in Hieruſalem.	Vt annũcietur in ſion nomẽ domini: & laus eius in hieruſalem.	22
	Cum conuenient populi in vnũ:	✱ In conueniendo populos in vnũ:	23
℟	& reges vt ſeruiant DOMINO.	& regna vt ſeruiant domino.	
	Reſpondit ei in via virtutis ſuę: paucitatẽ dierũ meorũ nuncia michi.	Reſpondit ei in via fortitudinis ſuæ: exiguitatem dierum meorũ annũcia michi.	24
	Ne reuoces me in dimidio dierũ meorũ: in generatione & generationẽ anni tui.	Ne reuoces me in dimidium dierum meorũ: in generatione generationũ anni tui.	25
	Initio tu — dñe ‥ terram fundaſti: & opera manuum tuarum ſunt cœli.	In principio terrã tu fundaſti domine: & opera manuũ tuarũ ſunt cœli.	26
	Ipſi peribunt tu autẽ permanebis: & omnes ſicut veſtimentũ veteraſcent.	✱ Ipſi peribunt tu autẽ permanes: & omnes ſicut veſtimentum veteraſcent.	27
	Et ſicut opertoriũ mutabis eos & mutabũr: tu aũt idem ipſe es et anni tui nõ deficiẽt.	Et ſicut opertoriũ mutabis eos & mutabunr: tu vero idem ipſe es & ãni tui non deficiẽt.	28
	Filij ſeruorum tuorum habitabunt:	Filij ſeruorũ tuorũ inhabitabunt:	29

& ſemen eorũ in ſęculũ ſęcł dirigetur.

& ſemen eorum in ſæculũ dirigetur.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/beneficiorum dei agnitio/gratiarũ actio/quanta dei benignitas in nos/quanta miſeratio/inuitatio ſupernarũ virtutũ & omnis creaturæ eius ad dei benedictionẽ/& animæ fidelis exhortatio in vniuerſa creatura cui late dominatur deus ad conſimilem dei benedictionem. ¶Conciliatus verſu quinto.

¶Pſalmus Dauid. CII.

¶ Pſalmus Dauidi. CII.

1 BEnedic anima mea dominum:
& oia interiora mea nomẽ ſãctũ eiꝰ
2 Benedic anima mea dominũ:
& noli obliuiſci oẽs retributiones eius.
Qui propicius fit oibus iniquitatibus tuis:
qui ſanat omnes languores tuos.
4 Qui redimit de corruptione vitã tuã:
qui coronat te i miſeratiõe & miſericordia.
5 Qui ſatiat in bonis deſyderiũ tuũ:
renouabitur ſicut aquilę iuuentus tua.
6 Faciens miſericordias dominus:
& iudiciũ eis qui iniuriã accipiunt.
7 Notas fecit vias ſuas moyſi:
filijs iſrael voluntates ſuas.
8 Miſerator & miſericors dominus:
longanimis & multæ miſericordiæ.
9 Non in finem iraſcetur:
neqꝫ in æternũ indignabitur.
10 Non ſecundũ peccata noſtra fecit nobis:
neqꝫ ſcđm iiqtates noſtras retribuit nobis.
11 Quoniã ſecundũ altitudinẽ cœli a terra:
cõfirmauit dñs miam ſuã ſup timẽtes eũ.
12 Quantum diſtat oriens ab occidente:
longe fecit a nobis eſſe peccata noſtra.
13 Sicut miſeretur pater filijs/
ſic miſertus eſt dñs timentibus eum:
quoniã ipſe cognouit figmentũ noſtrũ.
14 Memento quia puluis ſumus:
homo tanq̃ fœnũ/dies illiꝰ ſicut flos agri/
ita efflorebit.
15 Qm̃ ſpiritus pertranſibit in eo et nõ erit:
& non cognoſcet amplius locum ſuum.
16 Miſa vero dñi in ſæculo & in ſeculum:
ſuper timentes eum.
17 Et iuſtitia eius ſuper filios filiorum:
cuſtodientibus teſtamentũ eius.
18 Et memoria retinentibus mandata eius:
vt faciant ea.
19 Dominus parauit in cœlo thronũ ſuũ:
& regnum eius omniũ dominabitur.
20 Benedicite dñm oẽs angeli eius:
potentes fortitudine/facientes verbũ eius/
ad audiendã vocẽ ſermonũ eius.
21 Benedicite dñm omnes virtutes eius:
miniſtri eius facientes voluntatẽ ipſius.
22 Benedicite dñm oia opera eius
in omni loco dominationis eius:
benedic anima mea dominũ.

1 BEnedic anima mea DOMINO:
& oia q̃ intra me ſunt noi ſancto eius.
2 Benedic anima mea DOMINO:
& noli obliuiſci omnes retributiones eius.
Qui propiciatur oibus iniquitatibus tuis:
qui ſanat omnes infirmitates tuas.
4 Qui redimit de interitu vitam tuam:
q ui coronat te in mia & miſerationibus.
5 * Qui replet bonis deſyderium tuum:
renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.
6 Faciens miſericordias DOMINVS:
& iudiciũ omnibus iniuriã patientibꝰ.
7 Notas fecit vias ſuas Moſi:
filijs Iſrael voluntates ſuas.
8 Miſerator & miſericors DOMINVS:
longanimis & multũ miſericors.
9 Non in perpetuum iraſcetur:
neqꝫ in ęternũ comminabitur.
10 Nõ ſecundũ peccata noſtra fecit nobis:
neqꝫ ſcđm iiqtates noſtras retribuit nobis.
11 Quoniã ſecundum altitudinẽ cœli a terra:
corroborauit miam ſuam ſup timentes ſe.
12 Quantum diſtat ortus ab occidente:
longe fecit a nobis iniquitates noſtras.
13 Quomodo miſeretur pater filiorum/
miſertus eſt DOMINVS timẽtibus ſe:
quoniã ipſe cognouit figmentũ noſtrum.
14 Recordatus eſt quoniã puluis ſumus:
homo ſicut fœnũ/dies eius tanq̃ flos agri/
ſic efflorebit.
15 Qm̃ ſpiritus pertranſibit in illo & nõ ſubſiſtet:
& non cognoſcet amplius locum ſuum.
16 Miſa aũt DN̄I ab ęterno & vſqꝫ in ęternũ:
ſuper timentes eum.
17 Et iuſtitia illius in filios filiorũ:
ijs qui ſeruant teſtamentũ eius.
18 Et memores ſunt mandatorum ipſius:
ad faciendum ea.
19 DOMINVS in cœlo parauit ſedem ſuam:
& regnũ ipſius omnibus dominabitur.
20 Benedicite DOMINO oẽs angeli eius:
potentes virtute/facientes verbũ illius/
ad audiendã vocẽ ſermonum eius.
21 Benedicite DOMINO oẽs virtutes eius:
miniſtri eius qui facitis voluntatem eius.
22 Benedicite DOMINO omnia opera eius
in omni loco dominationis eius:
benedic anima mea DOMINO.

ARGVMENTVM. Pſalmus/alia laus & gratiarũ actio ſpecialius beneficia dei & prouidentiam narrans/quod diuinũ indumentũ/quę eius opera/q̃ ſuſceptus a nube aſcẽderit i cœlũ/q̃ angelos miſerit ſuæ voluntatis nuncios/q̃ admirabili prouidentia ſingula quæqꝫ diſpen-

set in terra/ q; tota mens nostra conuersa esse debeat in laude diuina/ et illic tota delectatio nostra/qui autem tales non sunt: deleãtur a terra vt soli laudatores dei supersint & remaneãt in ea. ¶Concilliatus versu tertiodecimo/octauodecimo/vndeuicesimo & triceſimoprimo.

¶Psalmus Dauidi. CIII.

Benedic anima mea DOMINO:
DNE Deꝰ meꝰ magnificatꝰ es vehe-
Eloha, Cõfessionẽ & decorẽ iduisti: (mẽter.
amictus lumine sicut vestimento.
Extendens cœlum sicut pellem:
qui tegis aquis superiora eius.
Qui ponis nubem ascensũ tuũ:
qui ãbulas super pẽnas ventorũ.
Qui facis angelos tuos spiritus:
& ministros tuos ignẽ vrentem.
Qui fundasti terrã super stabilitatẽ suã:
non inclinabitur in sæculũ sęculi.
Abyssus sicut vestimentũ amictus eius:
super montes stabunt aquæ.
Ab increpatione tua fugient:
a voce tonitrui tui formidabunt.
Ascendunt montes et descendunt cãpi:
in locũ quẽ fundasti eis.
Terminũ posuisti quẽ non transgrediẽtur:
nec conuertentur operire terram.
Qui emittis fontes in conuallibus:
inter mediũ montiũ pertransibunt aquæ.
Potabunt omnes bestię agri:
expectabunt onagri in sitι suα.
Super ea volucres cœli habitabunt:
de medio nemorũ dabunt voces.
Rigans montes de superioribus suis:
de fructu operũ tuorũ satiabitur terra.
Producens fœnũ iumentis:
& herbam seruituti hominũ.
Vt educas panẽ de terra:
& vinũ lætificet cor hominis.
Vt exhilaret faciem in oleo:
& panis cor hois confirmet.
Saturabuntur ligna DOMINI
& cedri libani quas plantauit:
illic passeres nidificabunt.
Erodij domus prędet illis:
mõtes excelsi ceruis/petra refugiũ erinaciis
Fecit lunã in tẽpora:
sol cognouit occasũ suũ.
Posuisti tenebras & facta est nox:
in ipsa pertransibunt oẽs bestię siluę.
Catuli leonũ rugiẽtes vt rapiant:
et quęrant a DEO escã sibi.
Ortus est sol et congregati sunt:
et in cubilibus suis collocabuntur.
Exibit homo ad opus suum:
et ad operationẽ suã vsq; ad vesperã.
Qꝫ magnificata sunt opera tua DOMINE/
omnia in sapientia fecisti:
impleta est terra possessione tua.
Hoc mare magnũ et spacioſum manibus:

¶Psalmus Dauid. CIII.

Benedic anima mea dominum: 1
dñe deꝰ meꝰ magnificatus es nimis,
confessionẽ & decorẽ induisti: 2
circũamictus lumen sicut vestimentum.
Extendens cœlum sicut pellem: 3
qui protegit aquis superiora eius.
Qui ponit nubes ascensũ eius: 4
qui ambulat super pennas vẽtorũ.
Qui facit angelos suos spiritus: 5
& ministros suos ignẽ flagrantẽ.
Fundauit terrã super firmitatẽ eius: 6
non inclinabitur in sæculum sæculi.
Abyssus sicut vestimentũ amictus ipsius: 7
super montes stabunt aquæ.
Ab increpatione tua fugient: 8
a voce tonitrui tui formidabunt.
Ascendunt montes & descendunt campi: 9
in locũ quem fundasti eis.
Terminũ posuisti eis quẽ nõ transgrediẽtur: 10
neq; reuertentur tegere terram.
Qui emittis fontes in conuallibus: 11
inter mediũ montiũ pertransibunt aquæ.
Potabunt omnes bestię agri: 12
suscipient onagri in sitim suam.
Super illos volatilia cœli inhabitabunt: 13
* de medio petrarũ dabunt vocẽ suã.
Rigans montes de superioribus suis: 14
de fructu operũ tuorũ satiabitur terra.
Producens fœnum iumẽtis: 15
& herbã seruituti hominũ.
Vt educas panẽ de terra: 16
& vinũ lætificet cor hominis.
Vt exhilaret faciem in oleo: 17
& panis cor hominis confirmet.
* Satiabuntur omnia ligna campi 18
& cedri libani quas plantauit:
illic passeres nidificabũt.
* Fulicę domꝰ dux ẽ eorũ mõtes altissimi ceruis 19
petra refugiũ heritiis & leporibus.
Fecit lunam in tempora: 20
sol agnouit occasum suũ.
Posuisti tenebras & facta est nox: 21
ibi pertransibunt oẽs bestiæ siluę.
Catuli leonũ rugientes vt rapiant: 22
quęrentes a deo escam sibi.
Ortus est sol et congregati sunt: 23
et in cubilibus suis cubabunt.
Exiet homo ad opus suum: 24
et ad operationẽ suã vsq; ad vesperam.
Qꝫ magnificata sunt opera tua domine/ 25
omnia in sapientia fecisti:
repleta est terra creatura tua.
Hoc mare magnũ et spacioſum: 26

ibi repentia quorũ non eſt numerus.
27 Animalia puſilla & magna:
illic naues commeabunt.
28 Draco hic quẽ finxiſti ad illudendũ ei:
omnia a te expectant domine/
vt des illis eſcam in tempore oportuno.
29 Cum dederis eis colligent:
apiẽte aũt te manũ tuã vniũſa iplebũt boni-
30 Auertẽte aũt te faciẽ tuã turbabũt/ (tate
auferes ſpiritũ eorũ & deficient:
& in puluerem ſuum conuertentur.
31 Emittes ſpiritum tuũ & creabuntur:
& innouabis faciem terræ.
32 Sit gloria domini in æternum:
lætabitur dominus in operibus ſuis.
33 Qui aſpicit terram & facit eam tremere:
qui tangit montes & fumigabunt.
34 Cantabo domino in vita mea:
pſallam deo meo q̃diu ſum.
35 Suauis ſit ei diſputatio mea:
ego autẽ iocundabor in domino.
36 Deficiãt pc̃tores a terra/et iniq ita vt nõ ſint:
benedic anima mea dominũ.

ARGVMENTVM. Pſalmus laus veteris ſynagogę hiſtoriam ſacrã partim ex Geneſi/ partim ex Exodo cõtinens. ¶ Conciliatus verſu nonodecimo/viceſimoprimo/ viceſimoquinto/ & triceſimoquinto. ¶ Aduerte triceſimotertio verſu dixit & venit locuſta & bruchus: in annotatione huius verſus dictus eſt bruchus ſpecies q̃dã aculeatę muſcę, nã & in Hieremia ſic legimus: adducite equũ quaſi bruchum aculeatũ. verũ alij nõ muſcã/ ſed vermẽ illũ hirſutum ſignificari volunt qui maxime hortenſes herbas & arborũ frondes erodit: quã et Greci campen appellant. & in hac regiõe ita notus vt qui deſcribere velit ſuperfluꝰ ꝓpemodũ videat.

¶ Pſalmus. CIIII.

1 Confitemini dño & iuocate nomẽ eiꝰ:
annũciate inter gentes opera eius.
2 Cantate ei & pſallite ei:
narrate omnia mirabilia eius.
3 Laudamini in nomine ſancto eius:
lætetur cor quærentium dominum.
4 Quærite dominũ & confirmamini:
quærite faciẽ eius ſemper.
5 Mementote mirabiliũ eius quę fecit:
prodigia eius et iudicia oris eius.
6 Semen Abraham ſerui eius:
filij iacob electi eius.
7 Ipſe dominus deus noſter:
in omni terra iudicia eius.
8 Memor fuit in ſęculum teſtamẽti ſui:
verbi quod mandauit in mille gn̄atiões.
9 Quod diſpoſuit ad Abraham:
et iuramenti ſui ad iſaac.
10 Et ſtatuit illud iacob in prẽceptũ:
et iſrael in teſtamentũ ẽternũ.
11 Dicẽs tibi dabo terrã chanaan:
funiculũ hẽreditatis veſtrę.
12 Cum eſſent numero breui:
pauciſſimi/et incolę ea.
13 Tranſierunt de gente in gentẽ:
et de regno in populum alterum.

illic reptilia quorũ non eſt numerus.
Animalia puſilla cum magnis:
illic naues pertranſibunt.
Draco iſte quẽ formaſti ad illudendum ei:
omnia a te expectant/
vt des illis eſcam in tempore.
Dante te illis colligent:
aperiẽte te manũ tuã oia ĩplebunt bonitate.
Auertente autẽ te faciẽ turbabuntur/
auferes ſpiritum eorũ & deficient:
& in puluerem ſuum conuertentur.
* Emittes ſpiritũ tuum & creabuntur:
& renouabis faciem terræ.
Sit gloria DOMINI in ſæculum: ℣
lætabitur DOMINVS in operibꝰ ſuis. ℟
Qui reſpicit terram & facit eam tremere: ℣
qui tangit montes & fumigant. ℟
Cantabo DOMINO in vita mea: ℣
pſallam DEO meo q̃diu ſum. Eloha.
Iocundum ſit ei eloquium meũ: ℣
ego vero del ectabor in DOMINO. ℟
Deficiãt pc̃tores a terra/et iniq ita vt nõ ſint: ℣
benedic anima mea DOMINO. ℟

¶ Pſalmus. CIIII.

1 Confitemini DÑO et iuocate nomẽ eiꝰ: ℣
annunciate inter gentes opera eius.
Cantate & pſallite ei:
narrate omnia mirabilia eius.
Laudamini in nomine ſancto eius:
lætetur cor quęrentiũ DOMINVM. ℟
Quęrite DOMINVM et confirmamini: ℣
quærite faciẽ eius ſemper.
Mementote mirabiliũ eius quæ fecit:
prodigia eius et iudicia oris eius.
Semen Abraham ſerui eius:
filij Iaacob electi eius.
Ipſe DOMINVS DEVS noſter: ℣ Eloha.
in vniuerſa terra iudicia eius.
Memor fuit in ſęculum teſtamenti ſui:
verbi quod mandauit in mille generatiões.
Quod diſpoſuit ad Abraham:
et iuramenti ſui ad Iſaac.
Et ſtatuit illud Iaacob in prẽceptũ:
et Iſrael in teſtamentũ ẽternum.
Dicẽs tibi dabo terrã Chanaan:
funiculũ hẽreditatis veſtrę.
Cũ eſſent numero breui:
pauciſſimi/et incolę eius.
Et pertranſierunt de gente in gẽtem:
et de regno ad populũ alterũ.

CONCIL.	VET.	
Non reliquit hominem nocere eis:	Non dimiſit homini nocere eis:	14
& corripuit pro eis reges.	& corripuit pro eis reges.	
Nolite tangere chriſtos meos:	Nolite tangere Chriſtos meos:	15
& in prophetis meis nolite malignari.	& in prophetis meis nolite malignari.	
Et vocauit famem ſuper terram:	Et vocauit famem ſuper terram:	16
& omne firmamentũ panis contriuit.	& omne firmamentũ panis contriuit.	
Miſit ante eos virum:	Miſit ante eos virum:	17
in ſeruum venundatus eſt Ioſeph.	in ſeruum venundatus eſt Ioſeph.	
Humiliauerunt in cõpedibus pedes eius:	Humiliauerunt in compedibus pedes eius:	18
ferrum pertranſijt animã eius/	ferrum pertranſijt animã eius/	
donec veniret verbum eius.	donec veniret verbũ eius.	
Eloquiũ DOMINI probauit eum:	* Eloquiũ domini inflãmauit eum:	19
miſit rex & ſoluit eũ/	miſit rex & ſoluit eum/	
princeps populorum & dimiſit eũ.	princeps populorum & dimiſit eum.	
Adon. Conſtituit eũ dominũ domus ſuæ:	Conſtituit eũ dominũ domus ſuæ:	20
& principẽ omnis poſſeſſionis ſuæ.	& principem omnis poſſeſſionis ſuæ.	
Vt erudiret principes eius ſicut ſemetipſũ:	Vt erudiret principes eius ſicut ſemetipſum:	21
& ſenes eius ſapientiã doceret.	* & ſenes eius prudentiam doceret.	
Et intrauit Iſrael in ægyptum:	Et intrauit iſrael in ægyptum:	22
& Iacob accola fuit in terra Cham.	& iacob accola fuit in terra cham.	
Et auxit populũ ſuum vehementer:	Et auxit populum ſuum vehementer:	23
et firmauit eum ſuper inimicos eius.	& firmauit eum ſuper inimicos eius.	
Conuertit cor eorũ vt odirent populũ eius:	Et conuertit cor eorũ vt odirent populũ eius:	24
& dolum facerent in ſeruos eius.	& dolum facerent in ſeruos eius.	
Miſit Moſen ſeruum ſuum:	Miſit moyſen ſeruũ ſuum:	25
Aharon quem elegit ſibi.	* & aaron quem elegit ipſum.	
Poſuit in eis verba ſignorũ ſuorũ:	Poſuit in eis verba ſignorum ſuorum:	26
& prodigiorũ in terra Cham.	& prodigiorum in terra cham.	
Miſit tenebras et obſcurauit:	Miſit tenebras & obſcurauit:	27
et non exacerbauit ſermones ſuos.	exacerbauerunt ſermones eius.	
Conuertit aquas eorum in ſanguinẽ:	Conuertit aquas eorum in ſanguinem:	28
& occidit piſces eorũ.	& occidit piſces eorum.	
Edidit terra eorũ ranas:	Et dedit terram eorum ranas:	29
in penetralibus regũ ipſorũ.	in penetrabilibus regũ ipſorum.	
Dixit & venit cœnomia et ſciniphes:	Dixit et venit cynomya et ſciniphes:	30
in omnibus finibus eorum.	in omnibus finibus eorum.	
Poſuit pluuias eorum grandinem:	Poſuit pluuias eorũ in grandinẽ:	31
ignẽ comburentẽ in terra ipſorũ.	ignẽ comburentem in terra ipſorum.	
Et percuſſit vineas eorũ et ficulneas eorũ:	Et percuſſit vineas eorũ et ficulneas eorum:	32
et contriuit lignũ finiũ eorum.	et contriuit omne lignum finium eorum.	
Dixit et venit locuſta et bruchus:	Dixit et venit locuſta et bruchus:	33
cuius non erat numerus.	cuius non erat numerus.	
Et comedit omne fœnũ in terra eorũ:	Et comedit omne fœnũ in terra eorum:	34
et comedit omnẽ fructũ terræ eorũ.	et comedit omnẽ fructũ terræ eorum.	
Et percuſſit oẽ primogenitũ in terra eorũ:	Et percuſſit omne primogenitũ in terra eorũ:	35
primitias omnis partus eorum.	* primitias omnis laboris eorum.	
Et eduxit eos cum argento et auro:	Et eduxit eos in argento et auro:	36
et non erat in tribubus eorum infirmus.	et non erat in tribubus eorum infirmus.	
Lætata eſt ægyptus in profectione eorũ:	Lætata eſt ægyptus in profectione eorum:	37
quia incubuit timor eorũ ſuper eos.	quia incubuit timor eorũ ſuper eos.	
Expandit nubẽ in protectionẽ eorũ:	Expandit nubem in protectionẽ eorũ:	38
et ignẽ vt luceret eis per noctem.	et ignẽ vt luceret eis per noctem.	
Petierunt et venit coturnix:	Petierunt carnes et venit coturnix:	39
et pane cœli ſaturauit eos.	et pane cœli ſaturauit eos.	
Dirupit petrã et fluxerunt aquæ:	Dirupit petram et fluxerunt aquæ:	40
abierunt in ſicco flumina.	abierunt in ſicco flumina.	
Quoniã memor fuit verbi ſancti ſui:	Quoniam memor fuit verbi ſancti ſui:	41

quod habuit ad abraham puerum ſuum.
42 Et eduxit populũ ſuum in exultatione:
& electos ſuos in lætitia.
43 Et dedit illis regiones gentiũ:
& labores populorũ poſſederunt.
44 Vt cuſtodiant iuſtificationes eius:
& legem eius requirant.

quod habuit ad Abraham puerum ſuum.
Et eduxit populũ ſuum in exultatione:
& electos ſuos in lætitia.
Et dedit illis regiones gentium:
& labores populorũ poſſederunt.
Vt cuſtodiant iuſtificationes eius:
& legem eius requirant.

ARGVMENTVM. Pſalmus laus alia veteris ſynagogæ: hiſtoriã cõtinens ex Exodo cognitam. ¶ Conciliatus verſu quinto quartodecimo & viceſimo. ¶ Aduerte octauodecimo verſu in fine ex hebræo magis legendũ Abiram vt Adam q̃ Abirom: ſed cames quandoq; tranſit in o. Et viceſimooctauo & initiati ſunt beelphegor: ex hebreo etiam potius baalphegor/ aim in g mutato. ſed illo modo interpretes vertere conſueuerunt.

¶ Pſalmus. CV.

1 COnfitemini domino quoniã bonus:
quoniã in ſæculũ miſericordia eius.
2 Quis loquetur potentias domini:
auditas faciet omnes laudes eius.
3 Beati qui cuſtodiunt iudicium:
& faciunt iuſtitiam in omni tempore.
4 Memento noſtri dñe in bñplacito ppli tui:
viſita nos in ſalutari tuo.
5 Ad videndũ in bonitate electorũ tuorũ
ad lętandũ in lætitia gentis tuæ:
vt laueris cũ hęreditate tua.
6 Peccauimus cum patribus noſtris:
iniuſte egimus/iniquitatem fecimus.
7 Patres noſtri non intellexerunt in ægypto
mirabilia tua:
nõ fuerũt memores multitudinis mię tuę.
8 Et irritauerunt eũ aſcendentes in mare:
mare rubrum.
9 Et ſaluauit eos propter nomen ſuum:
vt notã faceret potentiã ſuã.
10 Et increpauit mare rubrũ & exiccatũ eſt:
& eduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.
11 Et ſaluauit eos de manu odiẽtiũ:
& redemit eos de manu inimici.
12 Et operuit aqua tribulantes eos:
vnus ex eis non remanſit.
13 Et crediderunt in verbis eius:
& laudauerunt laudẽ eius.
14 Cito fecerunt/obliti ſunt operũ eius:
et non ſuſtinuerunt conſiliũ eius.
15 Et concupierunt concupiſcẽtiã in deſerto:
et tentauerunt deum in inaquoſo.
16 Et dedit eis petitionẽ ipſorũ:
et miſit ſaturitatẽ in animas eorũ.
17 Et irritauerunt Moyſen in caſtris:
aaron ſanctum domini.
18 Aperta eſt terra et deglutiuit dathan:
et operuit ſuper congregationẽ abiron.
19 Et exarſit ignis in ſynagoga eorum:
et flãma combuſſit peccatores.
20 Et fecerunt vitulum in horeb:
et adorauerunt ſculptile.
21 Et mutauerunt gloriam ſuam:
in ſimilitudine vituli comedentis fœnum.

¶ Pſalmus. CV.

Confitemini DOMINO quoniã bonus: 47
qũ in ſęculũ miſericordia eius.
Quis loquetur potentias DOMINI: 48
auditas faciet omnes laudes eius.
Beati qui cuſtodiunt iudicium:
& faciunt iuſtitiã in omni tempore.
Memẽto noſtri DN̄E ī bñplacito ppli tui: 49
viſita nos in SALVTARI tuo. Ieſus.
* Vt videamus bona electorũ tuorum
& lætemur in lætitia gentis tuæ:
& exultemus cum hæreditate tua.
Peccauimus cum patribus noſtris:
iniuſte egimus/iniquitatem fecimus.
Patres noſtri in ægypto non intellexerunt
mirabilia tua:
nõ fuerũt memores multitudis mię tuę.
Et irritauerunt aſcendentes in mare:
mare rubrum.
Et ſaluauit eos propter nomen ſuum:
vt notam faceret potentiam ſuam.
Et increpuit mare rubrũ & exiccatũ eſt:
& deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.
Et ſaluauit eos de manu odientium:
& redemit eos de manu inimici.
Et operuit aqua tribulantes eos:
vnus ex eis non remanſit.
Et crediderunt verbis eius:
et laudauerunt laudem eius.
* Cito obliti ſunt operum eius:
et non ſuſtinuerunt conſilium eius.
Et concupierunt concupiſcentiã in deſerto:
et tentauerunt DEVM in inaquoſo. El.
Et dedit eis petitionẽ ipſorum:
et miſit ſaturitatẽ in animas eorum.
Et irritauerunt Moſen in caſtris:
Aharon ſanctum DOMINI. 47
Aperta eſt terra et deglutiuit Dathan:
et operuit ſuper congregationem Abirom.
Et exarſit ignis in ſynagoga eorum:
flamma combuſſit peccatores.
Et fecerunt vitulum in Horeb:
* et adorauerunt conflatile.
Et mutauerunt gloriam ſuam:
in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum.

	CONCIL.	VET.	
Eh	Obliti sunt DEVM qui saluauit eos/	Obliti sunt deum qui saluauit eos/	22
	qui fecit magnalia in egypto:	qui fecit magnalia in ægypto:	
	mirabilia in terra Cham/	mirabilia in terra cham/	
	terribilia in mari rubro.	terribilia in mari rubro.	
	Et dixit vt disperderet eos:	Et dixit vt disperderet eos:	23
	si non Moses electus eius stetisset	si non moyses electus eius stetisset	
	in confractione in conspectu eius.	in confractione in conspectu eius.	
	Vt auerteret iram eius ne disperderet eos:	Vt auerteret iram eius ne disperderet eos:	24
	& ꝓ nichilo habuerũt terrã desyderabilẽ.	& pro nichilo habuerunt terrã desyderabilẽ.	
	Non crediderunt verbo eius	Non crediderunt in verbis eius	25
	& murmurauerunt in tabernaculis suis:	& murmurabant in tabernaculis suis:	
Ah	non exaudierunt vocẽ DOMINI.	non exaudierunt vocẽ domini.	
	Et eleuauit manum suam super eos:	Et eleuauit manum suam super eos:	26
	vt prosterneret eos in deserto.	vt prosterneret eos in deserto.	
	Et vt dejceret semen eorũ in nationibus:	Et vt dejceret semen eorum in nationibus:	27
	& disperderet eos in regionibus.	& disperderet eos in regionibus.	
	Et initiati sunt beelphegor:	Et initiati sunt beelphegor:	28
	& comederunt sacrificia mortuorum.	& manducauerunt sacrificia mortuorum.	
	Et irritauerunt eũ in adinuẽtionib⁹ suis:	Et irritauerunt eũ in adinuẽtionibus suis:	29
	& multiplicata est in eis ruina.	& multiplicata est in eis ruina.	
	Et stetit phinees & placuit:	Et stetit phinees & placuit:	30
	& cessauit quassatio.	& cessauit quassatio.	
	Et reputatum est ei in iustitiam/	Et reputatum est ei in iustitiam/	31
	in generationem & generationẽ:	in generatione & generationem:	
	vsq; in sempiternum.	vsq; in sempiternum.	
	Et irritauerunt eũ ad aquas contradictiõis/	Et irritauerunt eum ad aquam cõtradictiõis/	32
	& vexatus est Moses propter eos:	& vexatus est moyses propter eos:	
	quia exacerbauerunt spiritũ eius.	quia exacerbauerunt spiritum eius.	
	Et distinxit in labijs suis:	Et distinxit in labijs suis:	33
	non disperdiderunt gentes	non disperdiderunt gentes	
Ai	quas dixit DOMINVS illis.	quas dixit dominus illis.	
	Et cõmixti sunt inter gentes	Et commixti sunt inter gentes	34
	& didicerunt opera eorum:	& didicerunt opera eorum:	
	& seruierunt sculptilibus eorũ/	& seruierunt sculptilibus eorum/	
	& factum est illis in scandalum.	& factum est illis in scandalum.	
	Et immolauerunt filios suos:	Et imolauerunt filios suos:	35
	& filias suas dæmonijs.	& filias suas dæmonijs.	
	Et effuderunt sanguinẽ innocẽtẽ/	Et effuderunt sanguinem innocentem/	36
	sanguinẽ filiorũ suorum et filiarũ suarũ:	sanguinẽ filiorum suorum & filiarũ suarũ:	
	quas sacrificauerũt sculptilib⁹ chanaan.	quas sacrificauerunt sculptilibus chanaan.	
	Et infecta est terra in sanguinibus:	Et interfecta est terra in sanguinibus:	37
	& cõtaminata est in operibus eorum:	& contaminata est in operibus eorum:	
	& fornicati sunt in adinuentionibus suis.	& fornicati sunt in adinuentionibus suis.	
Ak	Et iratus est furore DNS in populum suũ:	Et iratus est furore dñs in populo suo:	38
	& abominatus est hæreditatem suam.	& abominatus est hæreditatem suam.	
	Et tradidit eos in manus gentium:	Et tradidit eos in manus gentium:	39
	& dominati sunt eorũ qui oderunt eos.	& dominati sunt eorum qui oderunt eos.	
	Et tribulauerunt eos inimici eorũ/	Et tribulauerunt eos inimici eorum/	40
	& humiliati sunt sub manibus eorum:	& humiliati sunt sub manibus eorum:	
	sæpe liberauit eos.	sæpe liberauit eos.	
	Ipsi autẽ exacerbauerunt eũ in cõsilio suo:	Ipsi autẽ exacerbauerunt eũ in consilio suo:	41
	& humiliati sunt in iniquitatibus suis.	& humiliati sunt in iniquitatibus suis.	
	Et vidit cum tribularentur:	Et vidit cum tribularentur:	42
	et audiuit orationẽ eorũ.	cum audiret orationem eorum.	
	Et memor fuit testamenti sui:	Et memor fuit testamenti sui:	43
	et pœnituit eũ scũm mĩtitudinẽ mĩæ suæ.	et pœnituit eũ secũdũ mĩtitudinẽ mĩæ suæ.	
	Et dedit eos in misericordias:	Et dedit eos in misericordias:	44

	in conſpectu oim qui ceperant eos.	in conſpectu omniũ qui ceperant eos.	
45	Saluos nos fac domine deus noſter: & congrega nos de nationibus.	Saluos nos fac DOMINE DEVS noſter: & congrega nos de nationibus.	℟. Elohe.
46	Vt confiteamur nomini ſancto tuo: & gloriemur in laude tua.	Vt confiteamur nomini ſancto tuo: & gloriemur in laude tua.	
47	Benedictus dominus deus iſrael a ſæculo & vſq; in ſæculum: & dicet omnis populus fiat fiat.	Benedictus DOMINVS DEVS iſrael a ſæculo & vſq; in ſæculum: & dicet omnis populus fiat fiat.	℟. Elohe.

ARGVMENTVM. Pſalmus laus veteris ſynagogæ partim hiſtoriã continens ex exodo cognitam, partim prophetiam de mirabilibus q̃ Chriſtus dominus geſſit imperando ventis & mari, de relictę gẽtis cultu ad afferẽdũ verũ religiõis fructũ, et de derelictiõe gẽtis hebręorũ.

	℣ Pſalmus. CVI.	℣ Pſalmus. CVI.	
1	CONfitemini dño quoniã ſuauis eſt: quoniã in ſæculũ miſericordia eius.	CONfitemini DOMINO quoniã bonus: quoniã in ſæculũ miſericordia eius.	℟.
2	Dicant qui redempti ſunt a dño quos redemit de manu inimicorum: de regionibus congregauit eos.	Dicant qui redempti ſunt a DN̄O quos redemit de manu inimici: de regionibus congregauit eos.	℟.
3	A boriente & occaſu: ab aquilone & mari.	A ſolis ortu et occaſu: ab aquilone et mari:	
4	Errauerunt in ſolitudine in ſiccitate: viã ciuitatis habitationis nõ inuenerunt.	Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo: viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.	
5	Eſurientes & ſitientes erant: anima eorũ in ipſis defecit.	Eſurientes & ſitientes: anima eorum in ipſis defecit.	
6	Et exclamauerunt ad dñm cũ tribularẽtur: de neceſſitatibus eorum eripuit eos.	Et clamauerunt ad DN̄M cũ tribularentur: & de neceſſitatibus eorum eripuit eos.	℟.
7	Et deduxit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.	Et deduxit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.	
8	Confiteantur domino miſerationes eius: & mirabilia eius filijs hominũ.	Confiteantur DOMINO miſericordiæ eiꝰ: & mirabilia eius filijs hominum.	℟.
9	Quoniam ſatiauit animã inanem: & animam eſurientem impleuit bonis.	Quia ſatiauit animã inanem: & animam eſurientem ſatiauit bonis.	
10	Sedentes in tenebris & vmbra mortis: cõpeditos in mendicitate & ferro.	Sedentes in tenebris & in vmbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro.	
11	Quoniã iamaricauerunt eloquiũ domini: et conſiliũ altiſſimi exacerbauerunt.	Quia exacerbauerunt eloquia DEI: et conſilium ALTISSIMI irritauerunt.	El. Elion.
12	Et humiliatũ eſt in laboribus cor eorũ: infirmati ſunt / nec fuit qui adiuuaret eos.	Et humiliatũ eſt in laboribus cor eorum: et infirmati ſunt / nec fuit qui adiuuaret.	
13	Et exclamauerunt ad dñm cum tribularenẽ: et de neceſſitatibus eorũ ſaluos fecit eos.	Et clamauerunt ad DN̄M cum tribularẽtur: et de neceſſitatibus eorũ liberauit eos.	℟.
14	Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et vincula eorum dirupit.	Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et vincula eorum dirupit.	
15	Confiteantur dño miſerationes eius: et mirabilia eius filijs hominũ.	Confiteantur DOMINO miſericordię eius: et mirabilia eius filijs hominum.	℟.
16	Quia contriuit portas æreas: et vectes ferreos confregit.	Quia contriuit portas æreas: et vectes ferreos confregit.	
17	Suſcepit eos de via iniquitatis eorum: propter iuſtitias enĩ ſuas humiliati ſunt.	Suſcepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniuſtitias enim ſuas humiliati ſũt.	
18	Omnem eſcam abominata eſt aia eorũ: et appropiquauerẽt vſq; ad portas mortis.	Oẽm eſcã abominata eſt anima eorum: et appropinquauerũt vſq; ad portas mortis.	
19	Et exclamauerunt ad dñm cũ tribularẽtur: et de neceſſitatibus eorũ liberauit eos.	Et clamauerunt ad DN̄M cũ tribularentur: & de neceſſitatibus eorũ liberauit eos.	℟.
20	Miſit verbum ſuum et ſanauit eos: et eripuit eos de corruptela eorũ.	Miſit verbum ſuum et ſanauit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum.	
21	Cõfiteantur domino miſerationes eius: et mirabilia eius filijs hominum.	Confiteantur DOMINO miſericordię eius: et mirabilia eius filijs hominum.	℟.
22	Et ſacrificent ſacrificiũ laudis: et nuncient opera eius in exultatione.	Et ſacrificent ſacrificium laudis: et annuncient opera eius in exultatione.	

CONCIL.	VET.	
Qui deſcendunt mare in nauibus:	Qui deſcendunt mare in nauibus:	23
facientes operationem in aquis multis,	facientes operationem in aquis multis,	
Ipſi viderunt opera DOMINI:	Ipſi viderunt opera domini:	24
& mirabilia eius in profundo.	& mirabilia eius in profundo.	
Dixit & ſurrexit ſpiritus procellæ:	* Dixit & ſtetit ſpiritus procellæ:	25
& exaltati ſunt fluctus eius.	& exaltati ſunt fluctus eius.	
Aſcendunt vſq; ad cœlos	Aſcendunt vſq; ad cœlos	26
& deſcendunt vſq; ad abyſſos:	deſcendunt vſq; ad abyſſos:	
anima eorum in malis tabeſcebat.	anima eorum in malis tabeſcebat.	
Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius:	Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius:	27
& omnis ſapientia eorum deuorata eſt.	& omnis ſapientia eorum abſorpta eſt.	
Et clamauerunt ad DNM cũ tribularẽtur:	Et exclamauerunt ad dominũ cũ tribularentur:	28
& de neceſſitatibus eorũ eduxit eos.	& de neceſſitatibus eorũ eduxit eos.	
Et ſtatuit procellam eius in aurã:	Et imperauit procellæ & ſtetit in auram:	29
& ſiluerunt fluctus eius.	& ſiluerunt fluctus eius.	
Et lætati ſunt quia ſiluerunt:	Et iocundati ſunt quia ſiluerunt:	30
& deduxit eos in portũ voluntatis eorũ.	& deduxit eos in portũ voluntatis eorum.	
Confiteantur DOMINO miſericordiæ eius:	Confiteantur domino miſerationes eius:	31
& mirabilia eius filijs hominũ.	& mirabilia eius filijs hominum.	
Et exaltent eum in eccleſia plebis:	Et exaltent eum in eccleſia populi:	32
et in cathedra ſeniorum laudent eum.	& in cathedra ſeniorum laudent eũ.	
Poſuit flumina in deſertum:	Poſuit flumina in deſertum:	33
et exitus aquarum in ſitim.	et exitus aquarum in ſitim.	
Terram fructiferam in ſalſuginẽ:	Terram fructiferam in ſalinas:	34
a malitia inhabitantiũ in ea.	a malitia inhabitantium in ea.	
Poſuit deſertũ in ſtagna aquarum:	Poſuit deſertum in ſtagna aquarum:	35
et terram ſine aqua in exitus aquarum.	et terram ſine aqua in exitus aquarum.	
Et collocauit illic eſurientes:	Et habitare fecit illic eſurientes:	36
et conſtituerunt ciuitatem habitationis.	et conſtituerunt ciuitatem habitationis.	
Et ſeminauerũt agros et plãtauerũt vineas:	Et ſeminauerũt agros et plantauerũt vineas:	37
et fecerunt fructum natiuitatis.	et fecerunt fructũ frumenti.	
Et benedixit eis multiplicati ſunt nimis:	Et benedixit eos et multiplicati ſunt nimis:	38
et iumenta eorum non minorauit.	et iumenta eorum non ſunt diminuta.	
Et pauci facti ſunt et vexati ſunt:	Et pauci facti ſunt et vexati ſunt:	39
a tribulatione malorum et dolore.	a tribulatione malorum et dolore.	
Effuſa eſt contentio ſuper principes:	Effuſus eſt contemptus ſuper principes:	40
et errare fecit eos in inuio et non in via.	et ſeduxit eos in inuio et non in via.	
Et adiuuit pauperem de inopia:	Et adiuuit pauperẽ a mendicitate:	41
et poſuit ſicut oues familias.	et poſuit ſicut oues familias.	
Videbunt recti et lætabuntur:	Ergo videbunt recti et iocundabuntur:	42
et omnis iniquitas opilabit os ſuum.	et omnis iniquitas opilabit os ſuum.	
Quis ſapiens et cuſtodiet hæc:	Qui ſapiens et cuſtodiet hæc:	43
et intelliget miſericordias DOMINI?	et intelliget miſerationes domini?	

ARGVMENTVM. Pſalmus/q̃ promptus Chriſtus dominus ad laudandũ deũ et omnia pro obedientia patris exequendum/ſurrectione eius matutina/annunciatione veri dei patris et filij et ſpiritus ſancti in gentibus/exaltatione filij cũ patre et ſpiritu ſancto ſuper cœlos/eorũ additione ad eccleſiã quę pſalmo 59 addita fuerant ad ſynagogã/ virtus eccleſiæ a deo trino quẽ tremit/adorat et colit/et ipſe conteret inimicos eius. ¶ Cõciliatus verſu 12. ¶ Aduerte quod hic dicitur Sichima/conuallis tabernaculorum/Galaad/Manaſſes Idumęa:i hebręo dicuntur Sechem/Succhot/Gilead/Menaſeh/Edom.

¶ Canticum pſalmi Dauidi. CVII.	¶ Pſalmus. CVII.	
Elohim. Paratũ cor meũ DEꝰ paratũ cor meũ:	Paratũ cor meũ deus paratũ cor meũ:	1
cantabo et pſallã in gloria mea.	cantabo & pſallam in gloria mea.	
Exurge pſalterium et citharа:	Exurge gloria mea exurge pſalterĩ et	2
exurgam diluculo.	citharа: exurgam diluculo.	
Confitebor tibi in populis DOMINE:	Confitebor tibi in populis domine:	3
et pſallam tibi in nationibus.	et pſallam tibi in gentibus.	

4 Quia magnificata ē vſq; ad cœlos mĩa tua:
et vſq; ad nubes veritas tua.
5 Exaltare ſuper cœlos deus/
et ſuper omnẽ terrã gloria tua:
vt liberentur dilecti tui.
6 Saluum me fac dextera tua et exaudi me:
deus locutus eſt in ſancto ſuo.
7 Lætabor & diuidam ſichimam:
& conuallẽ tabernaculorũ dimetiar:
8 Meus eſt galaad & manaſſes:
& ephrem fortitudo capitis mei.
9 Iuda rex meus:
moab olla ſpei meæ.
10 In idumeã extendã calciamẽtũ meũ:
michi allophili ſubditi ſunt.
11 Quis deducet me in ciuitatẽ circunſtantiæ:
quis deducet me vſq; ad idumeã?
12 Nonne tu deus qui repuliſti nos:
& non egredieris deꝰ in virtutibꝰ noſtris. ✱
13 Da michi auxilium de tribulatione:
& vana ſalus hominis.
14 In deo faciemus virtutẽ:
& ipe ad nichilũ deducet inimicos noſtros.

Quia magna eſt ſup cœlos mĩa tua:
et vſq; ad nubes veritas tua.
Exaltare ſuper cœlos DEVS/ Elohim.
et ſuper oẽm terrã gloria tua:
vt liberentur dilecti tui.
Saluum fac dextera tua et exaudi me:
DEVS locutus eſt in ſancto ſuo. Elohim.
Exultabo & diuidam ſichimam:
& conuallem tabernaculorum dimetiar.
Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes:
& Ephraim ſuſceptio capitis mei.
Iuda rex meus:
Moab lebes ſpei meæ.
In Idumeã extendam calciamentum meum:
michi alienigenæ amici facti ſunt.
Quis deducet me in ciuitatem munitam:
quis deducet me vſq; in Idumeam?
Nonne tu DEVS qui repuliſti nos: Elohim.
& nõne exibis DEVS in virtutibꝰ noſtris? Elohim.
Da nobis auxiliũ de tribulatione:
quia vana ſalus hominis.
In DEO faciemus virtutem: Elohim.
& ipſe ad nichilũ deducet inimicos noſtros.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ de detractoribus & blaſphemis in Chriſtũ dñm/ de Iuda domeſtico proditore/ quæ diuinæ execrationes ipſi Iudæ & turbæ quæ innocentem Chriſtum voluit per implacabile odium & inuidiam mortem immeritam ſubire venturę erant/ deprecatio ſaluatoris vt ab eorũ liberaretur nequitia/ q̃ pater non ipſi Chriſtum dominum pro ſalute omnium tradidit immolandum/ q̃ deus benedicebat ei cui maledicebant & ideo maledictionibus & execrationibus dei ipſi ſubiacebunt, ille vero gratias aget & laudabit deum in eccleſia multorum. ¶ Conciliatus a verſu quinto in quin ũdecimũ & verſu octauodecimo/ viceſimotertio & viceſimooctauo et hæc ſunt conciliata imprecatorio aut optandi modo in enunciatiuum modũ mutato: qui propheticiũ & prædictiuũ ſermonem eſſe potius inſinuat q̃ deuouendi aut optandi ſtudio dictum. Quod præſertim factum eſt ob impios/ vanos et ſceleratos quoſdam: qui hoc diuino oraculo abutentes/ alios deuouere & execrari voluit. tales autem maledicunt & deus benedicit: & maledictiones quas illi intendunt in eorum capita merito retorquentur: vt eorum periculo diſcant alij diuinis non abuti. cum ergo legimus aſſerẽdo et prænunciando, huiuſmodi ſtultis et inſanis amouetur abuſionis huius pſalmi occaſio.

¶ Pſalmus Dauid. CVIII.

1 DEus laudem meam ne tacueris:
quia os peccatoris et os doloſi
ſuper me apertum eſt.
2 Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa/
et ſermonibus odij circundederunt me:
& expugnauerunt me gratis.
3 Pro eo vt diligerent me detrahebãt michi:
ego autẽ orabã.
4 Et poſuerunt aduerſũ me mala pro bonis:
& odium pro dilectione mea.
5 Conſtitue ſuper eũ peccatorem:
& diabolus ſtet a dextris eius.
6 Cum iudicatur exeat condemnatus:
& oratio eius fiat in peccatum.
7 Fiant dies eius pauci:
& epiſcopatũ eius accipiat alter.
8 Fiant filij eius orphani:
& vxor eius vidua.
9 Nutãtes tranſferantur filij eius et mẽdicẽt; ✱

¶ Pſalmus Dauidi. CVIII.

DEVS laudem meam ne tacueris: Elohe.
quia os peccatoris & os doloſi
ſuper me apertum eſt.
Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa/
et ſermonibus odij circundederunt me:
et expugnauerunt me gratis.
Pro eo vt me diligerent detrahebant michi;
ego autem orabam.
Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis;
& odium pro dilectione mea.
✱ Conſtitues ſuper eum peccatorem:
& diabolus ſtabit a dextris eius.
✱ Cum iudicabitur exibit condemnatus:
& oratio eius fiet in peccatum.
✱ Fient dies eius pauci:
& epiſcopatum eius accipiet alter.
✱ Fient filij eius orphani:
& vxor eius vidua.
✱ Nutantes tranſferent filij eiꝰ et mẽdicabũt:

CONCIL.		VET.	
	eiſcientur de habitationibus ſuis.	eiſciantur de habitationibus ſuis.	
	Scrutabitur exactor omnẽ ſubſtantiã eius: & diripient alieni labores eius.	✻ Scrutetur fœnerator oẽm ſubſtantiã eius: & diripiant alieni labores eius.	10
	Non erit illi adiutor: nec erit qui miſereatur pupillis eius.	✻ Non ſit illi adiutor: nec ſit qui miſereatur pupillis eius.	11
	Fient nati eius in interitum: in generatione vna delebitur nomẽ eius.	✻ Fiant nati eius in interitum: in generatione vna deleatur nomen eius.	12
	In memoriã redibit iniquitas patrũ eius	✻ In memoriam redeat iniquitas patrum eius	13
℟	in conſpectu DOMINI: & peccatum matris eius non delebitur.	in conſpectu domini: & peccatum matris eius non deleatur.	
℟	Fient contra DOMINVM ſemper: & diſperibit de terra memoria eorum/ pro eo q̃ nõ eſt recordatus facere miam.	✻ Fiant contra dominum ſemper: diſpereat de terra memoria eorum/ pro eo q̃ nõ eſt recordatus facere miam.	14
	Et perſecutus eſt hoiem inopẽ & mẽdicũ: & compunctũ corde mortificare.	Quia perſecutus eſt hoiem inopẽ et mẽdicũ: & compunctum corde mortificare.	15
	Et dilexit maledictionẽ & veniet ei: & noluit benedictiõem & elõgabit̃ ab eo.	Et dilexit maledictionẽ et veniet ei: & noluit benedictionem et elongabit̃ ab eo.	16
	Et induit maledictionẽ ſicut veſtimentũ/ & intrauit ſicut aqua in interiora eius: & ſicut oleũ in oſſibus eius.	Et induit maledictionẽ ſicut veſtimentũ/ & intrauit ſicut aqua in interiora eius: & ſicut oleum in oſſibus ei⁹.	17
	Fiat ei ſicut veſtimentũ quo operitur: & ſicut zona qua ſemper prẽcingitur.	✻ Fiat ei ſicut veſtimentũ quo operitur: & ſicut zona qua ſemper præcingitur.	18
	Hoc opus eorum qui detrahunt michi	Hoc opus eorum qui detrahunt michi	19
℟	apud DOMINVM: & qui loquũtur mala aduerſ⁹ aiam meã.	apud dominum: & qui loquũtur mala aduerſus animã meã.	
℣ Adonai	Et tu DOMINE DOMINE fac mecum propter nomen tuum: quia ſuauis eſt miſericordia tua.	Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum: quia ſuauis eſt miſericordia tua.	20
	Libera me quia egenus & pauper ego ſũ: & cor meũ conturbatum eſt intra me.	Libera me quia egenus et pauper ego ſum: & cor meũ conturbatũ eſt intra me.	21
	Sicut vmbra cum declinat ablatus ſum: et excuſſus ſum ſicut locuſta.	Sicut vmbra cum declinat ablatus ſum: et excuſſus ſum ſicut locuſtæ.	22
	Genua mea infirmata ſunt a ieiunio: & caro mea imutata eſt præter oleum.	Genua mea infirmata ſunt a ieiunio: ✻ et caro mea immutata eſt propter oleum.	23
	Et ego factus ſum opprobrium illis: viderunt me et mouerunt capita ſua.	Et ego factus ſum opprobrium illis: viderunt me et mouerunt capita ſua.	24
℣ Eloha.	Adiuua me DOMINE DEVS meus: ſaluũ me fac propter miſericordiã tuam.	Adiuua me domine deus meus: ſaluum me fac ſecundum miſericordiã tuã.	25
	Et ſciant quia manus tua hæc:	Et ſciant quia manus tua hæc:	26
℟	et tu DOMINE feciſti eam.	et tu domine feciſti eam.	
	Maledicent illi et tu benedices: qui inſurgunt in me confundentur/ ſeruus autem tuus lætabitur.	Maledicent illi et tu benedices: qui inſurgunt in me confundantur/ ſeruus autem tuus lætabitur.	27
	Induentur qui detrahunt michi pudore: et operientur ſicut diploide confuſiõe ſua.	✻ Induantur qui detrahunt michi pudore: et operiantur ſicut diploide confuſiõe ſua.	28
℟	Confitebor DOMINO nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum.	Confitebor domino nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum.	29
	Quia aſtitit a dextris pauperis: vt ſaluam faceret a perſequentibus animã meam.	Quia aſtitit a dextris pauperis: ſed vt ſaluam faceret a perſequentibus animam meam.	30

ARGVMENTVM. Pſalmus/de ſeſſione Chriſti domini in dextera patris donec facto iudicio capiat regnum ęternum/ de humanitate eius quę miſſa eſt euangelizare regnum dei in medio iudęorũ/de generatione æterna eius/et temporali ex ſacroſancto virginis vtero/ de ſacerdotio eius æterno libaminis panis et vini/de victione quam deus in principe hui⁹ mundi et complicibus eius facturus eſt/et q̃ Chriſtus torrentem paſſionis pro noſtra ſalute ĩ hoc mundo bibiturus erat.

℣ Pſalmus Dauidi. CVIIII. ℣ Pſalmus Dauid. CVIIII.

1 DIxit dominus domino meo:
Sede a dextris meis,
2 Donec ponã inimicos tuos:
scabellũ pedũ tuorũ.
3 Virgam virtutis tuæ emittet dñs ex sion:
et dominaberis i medio inimicorũ tuorũ.
4 Tecũ principiũ in die virtutis tuæ
in splendore sanctorũ:
ex vtero ante luciferum genui te.
5 Iurauit dñs & non pœnitebit eũ:
tu es sacerdos in æternum
secundũ ordinẽ melchisedech.
6 Dominus a dextris tuis:
conquassauit in die iræ suæ reges.
7 Iudicabit in gentibus/replebit ruinas:
conquassabit capita super terram multã.
8 De torrente in via bibet:
propterea exaltabit caput.

DIxit DOMINVS DOMINO meo: Adon.
Sede a dextris meis,
Donec ponam inimicos tuos:
scabellum pedũ tuorum.
Virgã virtutis tuę emittet DNS ex Sion:
dominare in medio inimicorũ tuorum.
Tecũ principiũ in die virtutis tuæ
in splendoribꝰ sanctorũ:
ex vtero ante luciferũ genui te.
Iurauit DNS & non pœnitebit eũ:
tu es sacerdos in æternum
secundum ordinẽ melchisedech.
DOMINVS a dextris tuis: Adonai.
confregit in die iræ suæ reges.
Iudicabit in nationibus implebit ruinas:
conquassabit capita in terra multorum.
De torrente in via bibet:
propterea exaltabit caput.

ARGVMENTVM. Psalmus/de magnifica sacramẽti diuinę eucharistię institutiõe i memoriã mirabilũ q̃ Christus dñs ꝓ nobis gessit/de hęreditate gẽtiũ/fidelitate oim mãdatorũ eiꝰ/redẽptione gentiũ/preceptione obseruationis euangeliorũ in æternũ/ q̃ primus ad sapiẽtiã ingressus est timere offendere deum. ¶Conciliatus versu secundo.

¶Psalmus. CX.

1 CONfitebor tibi dñe i toto corde meo:
in concilio rectorũ et congregatione.
2 Magna opera domini:
exquisita in oẽs voluntates eius.
3 Confessio & magnificentia opus eius:
iustitia enim eius manet in sęculũ sęculi.
4 Memoriã fecit mirabilium suorũ
misericors & miserator dominus:
escam dauit timentibus se.
5 Memor enim erit in sęculũ testamenti sui:
fortitudinẽ opũ suorũ ãnũciabit ppło suo.
6 Vt det illis hæreditatẽ gentiũ:
opera manuũ eius veritas et iudiciũ.
7 Fidelia oia mãdata eiꝰ/cõfirmata i sęcm sęcl̃:
facta in veritate & in iustitia.
8 Redemptionẽ misit populo suo:
mandauit in æternũ testamentũ suum.
9 Sanctũ et terribile nomen eius:
initium sapientiæ timor domini.
10 Bonus est intellectus facientibus:
laus eius manet in sęculum sęculi.

¶Psalmus. CX. Halelu Iah.

CONfitebor tibi DNE i toto corde meo:
in concilio iustorũ & congregatione.
Magna opera DOMINI:
exquirenda in oẽs voluntates eius.
Confessio & magnificentia opus eius:
& iustitia eius manet in sęculũ sæculi.
Memoriã fecit mirabilũ suorum.
misericors et miserator DOMINVS:
escam dedit timentibus se.
Memor erit in sæculũ testamenti sui:
virtutẽ operũ suorũ ãnũciabit ppło suo.
Vt det illis hæreditatẽ gentiũ:
opera manuũ eius veritas & iudicium.
Fidelia oia mãdata eiꝰ/cõfirmata i sęcm sęcl̃:
facta in veritate et æquitate.
Redẽptionẽ misit — dñs **populo suo:
mandauit in æternum testamentũ suum.
Sanctũ et terribile nomẽ eius:
initium sapientię timor DOMINI.
Intellectus bonus oibus facientibus eũ:
laudatio eius manet in sęculũ sęculi.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ/de beatitudine viri timẽtis deũ/generatiõe/gloria et diuitijs iustorum/quę cõditiões iusti/& q̃ impij contrarię/cuius desyderiũ in ęternũ peribit.

¶Psalmus. CXI.

1 BEatus vir qui timet dominũ:
in mandatis eius volet nimis.
2 Potens in terra erit semen eius:
generatio rectorum benedicetur.
3 Gloria & diuitię in domo eius:
huius iustitia manet in sęculũ sęculi.
4 Exortũ est in tenebris lumẽ rectis corde:
misericors & miserator & iustꝰ dñs deus.
5 Suauis autẽ vir qui miseretur & cõmodat/
disposuit sermones suos in iudicio:

¶Psalmus. CXI. Halelu Iah.

BEatus vir qui timet DOMINVM:
in mandatis eius volet nimis.
Potens in terra erit semen eius:
generatio rectorũ benedicetur.
Gloria et diuitiæ in domo eius:
& iustitia eius manet in seculum sęculi.
Exortũ est in tenebris lumen rectis:
misericors & miserator et iustus.
Iucundus homo qui miseretur et cõmodat/
disponit sermones suos in iudicio;

	CONCIL.	VET.	
	qula in æternum non cõmouebitur.	quoniã in æternũ nõ cõmouebitur.	
	In memoria ęterna erit iuſtus:	In memoria æterna erit iuſtus:	6
	ab auditione mala non timebit.	et ab auditu malo non timebit.	
ℵ	Paratũ cor eius ſperare in DOMINO/	Paratũ eſt cor eius ſperare in domino/	7
	confirmatũ eſt cor eius:	confirmatũ eſt cor eius:	
	nõ cõmouebit donec deſpiciat ĩimicos ſuos	nõ cõmouebit dõec videat ſup ĩimicos ſuos.	
	Diſperſit dedit pauperibus/	Sparſit dedit pauperibus/	8
	iuſtitia eius manet in ſęculũ ſæculi:	iuſtitia eius manet in ſęculum ſeculi:	
	cornu eius exaltabitur in gloria.	cornu eius exaltabitur in gloria.	
	Peccator videbit & iraſcetur/	Peccator videbit & iraſcetur/	9
	dentibus ſuis fremet & tabeſcet:	dentibus ſuis frendet & tabeſcet:	
	deſyderium peccatorum peribit.	deſyderium peccatorum peribit.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/hymnꝰ ſaluatoris quẽ peracta cœna inſtituto corporis et ſãguis ſui ſacramẽto cũ diſcipulis ſuis dixit/de laude et bñdictione dei/exaltatiõe dei ſuper gẽtes/ qꝫ oia illi ſunt hũilia/qꝫ genꝰ humanũ redemerit vt hæreditatẽ capiat cum poteſtatibꝰ regni cœleſtis/qꝫ deus ſterilẽ gentilitatẽ multorũ filiorum fœtura fecerit in eccleſia lętantem.

	℣Pſalmus. CXII. Halelu Iah.	℣Pſalmus. CXII.	
ℵ	Laudate pueri DOMINVM:	Laudate pueri dominum:	1
ℵ	laudate nomen DOMINI.	laudate nomen domini.	
ℵ	Sit nomen DOMINI benedictum:	Sit nomen domini benedictum:	2
	ex hoc nunc & vſqꝫ in ſæculum.	ex hoc nunc & vſqꝫ in ſęculum.	
	A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum:	A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum:	3
ℵ	laudabile nomen DOMINI.	laudate nomen domini.	
ℵ	Excelſus ſuper oẽs gentes DOMINVS:	Excelſus ſuper omnes gentes dominus:	4
	& ſuper cœlos gloria eius.	ſuper cęlos gloria eius.	
ℵ Elohe.	Quis ſicut DN̄S DEꝰ nr̄ qui ĩ altis habitat:	Quis ſicut dñs deꝰ noſter qui ĩ altis habitat:	5
	& humilia reſpicit in cęlo & in terra?	& humilia reſpicit in cęlo & in terra?	
	Suſcitans a terra inopem:	Qui erigit a terra inopẽ:	6
	& de ſtercore erigens pauperem.	& de ſtercore exaltat pauperem.	
	Vt collocet eũ cum principibus:	Vt collocet eum cum principibus:	7
	cum principibus populi ſui.	cum principibus populi ſui.	
	Qui habitare facit ſterilem in domo:	Habitare facit ſterilem in domo:	8
	matrem filiorum lætantem.	matrem filiorum letantem.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/veteris ſynagogę agnitio beneficiorũ dei ex exodo notã continens hiſtoriam. ℣Conciliatus verſu ſecundo/ viceſimoprimo & viceſimoſecundo.

	℣Pſalmus. CXIII. Halelu Iah.	℣Pſalmus. CXIII.	
	In exitu Iſrael de ęgypto:	In exitu Iſrael de ægypto:	1
	domus Iaacob de populo barbaro.	domus Iacob de populo barbaro.	
	Factus eſt Iudas ſanctificatio eius: *	Facta eſt Iudęa ſanctificatio eius:	2
	Iſrael poteſtas eius.	Iſrael poteſtas eius.	
	Mare vidit et fugit:	Mare vidit & fugit:	3
	Iordanis conuerſus eſt retrorſum.	Iordanis conuerſus eſt retrorſum.	
	Montes exultauerunt vt arietes:	Montes geſtierunt velut arietes:	4
	& colles ſicut agni ouium.	& colles velut agni ouium.	
	Quid eſt tibi mare qꝫ fugiſti:	Quid eſt tibi mare qꝫ fugiſti:	5
	& tu Iordanis quia conuerſus es retrorſũ?	& tu Iordanis quia conuerſus es retrorſum?	
	Montes exultaſtis ſicut arietes:	Montes quare geſtiſtis velut arietes:	6
	& colles ſicut agni ouium?	& colles velut agni ouium?	
Adon.	A facie DOMINI mota eſt terra:	A facie domini cõmota eſt terra:	7
Eloha.	a facie DEI Iaacob.	a facie domini dei Iacob.	
	Qui conuertit petram in ſtagna aquarum:	Qui conuertit petram in ſtagna aquarum:	8
	& rupem in fontes aquarum.	& rupem in fontes aquarum.	
ℵ	Non nobis DOMINE non nobis:	Non nobis domine non nobis:	9
	ed nomini tuo da gloriam.	ſed nomini tuo da gloriam.	
	Super miſericordia tua & veritate tua:	Super miam tuam & veritatem tuam:	10
Elohe.	nequãdo dicãt gẽtes vbi eſt DEVS eorũ.	nequando dicant gentes vbi eſt deꝰ eorũ.	
Elohe.	DEVS autem noſter in cęlo:	Deus autem noſter in cęlo:	11

oĩa quæ voluit fecit.
12 Simulachra gentiũ argentum & aurum:
opera manuum hominũ.
13 Os enim habent & non loquentur:
oculos habent & non videbunt.
14 Aures habent & non audient:
nares habent & non odorabunt.
15 Manus habent & non contrectabunt/
pedes habent & non ambulabunt:
non clamabunt in faucibus suis.
16 Similes illis fiant omnes qui faciũt ea:
& omnes qui confidunt in eis.
17 Domus autẽ Israel sperauit in domino:
adiutor eorum & protector eorum est.
18 Domus aaron sperauit in domino:
adiutor et protector eorum est.
19 Vtiq; eni timent dñm et sperauerũt i dñm:
adiutor eorũ et protector eorũ est.
20 Dominus memor fuit nostri:
et benedixit nos.
21 Benedixit domum Israel:
benedixit domum aaron.
22 Benedixit omnes timentes dominum:
pusillis cum magnis.
23 Adiiciat dominus super vos:
super vos et super filios vestros.
24 Benedicti vos a domino:
qui fecit cœlum et terram.
25 Cœlum cœli domino:
terram autem dedit filijs hominum.
26 Non mortui laudabunt te domine:
neq; oẽs qui descendunt in infernum.
27 Sed nos qui viuimus benedicimus dño:
ex hoc nunc et vsq; in ſeculum.

omnia quæcunq; voluit fecit.
Simulachra gentium argentum & aurum:
opera manuum hominum.
Os habent & non loquentur:
oculos habent & non videbunt.
Aures habent & non audient:
nares habent & non odorabunt.
Manus habent & non palpabunt/
pedes habent & non ambulabunt:
non clamabunt in gutture suo.
Similes illis fiant qui faciunt ea:
et omnes qui confidunt in eis.
Domus Israel sperauit in DOMINO:
adiutor eorũ et protector eorũ est.
Domus Aharon sperauit in DOMINO:
adiutor eorum et protector eorũ est.
Qui timent DN̄M sperauerũt in DN̄O:
adiutor eorum et protector eorum est.
DOMINVS memor fuit nostri:
et benedixit nobis.
℣ Benedicet domui Israel:
benedicet domui Aharon.
℣ Benedicet oibus qui timent DOMINVM:
pusillis cum maioribus.
Adiiciat DOMINVS super vos:
super vos et super filios vestros.
Benedicti vos a DOMINO:
qui fecit cœlum et terram.
Cœlum cœli DOMINO:
terram autẽ dedit filijs hominum.
Non mortui laudabunt te DOMINE:
neq; oẽs qui descendunt in infernum.
Sed nos qui viuimus benedicimus DN̄O: Iah.
ex hoc nunc et vsq; in ſæculum.

ARGVMENTVM. Psalmus/q; Christus in inuocationibus suis semper fuerit a deo audit9/ de tribulationibus eius/refugio eius ad deũ/consolatione aię eius in beneficijs dei/ de liberatione eius a regione mortuorũ/acceptatione eiusdẽ et collocatione in regione viuentium.

℣ Psalmus. CXIIII.
1 Dilexi quoniã exaudiet dominus:
vocẽ deprecationis meæ.
2 Quoniam inclinauit aurẽ suã michi:
et in diebus meis inuocabo.
3 Circundederunt me dolores mortis:
pericula inferni inuenerunt me.
4 Tribulationẽ et dolorem inueni:
et nomen domini inuocaui.
5 O domine erue animã meã
misericors dominus et iustus:
et deus noster miseretur.
6 Custodiens paruulos dominus:
humiliatus sum et saluũ me fecit.
7 Conuertere anima mea in requiem tuam:
quia dominus benefecit tibi.
8 Quoniã exemit animã meã a morte/
℣ oculos meos a lachrimis:
℣ pedes meos a lapsu.
9 Placebo in conspectu domini:

℣ Psalmus CXIIII. Halelu Iah.
Dilexi quoniã exaudiet DOMINVS:
vocem orationis meæ.
Quia inclinauit aurẽ suam michi:
et in diebus meis inuocabo.
Circundederunt me dolores mortis:
et pericula inferni inuenerunt me.
Tribulationem et dolorem inueni:
et nomen DOMINI inuocaui.
O DOMINE libera animã meã
misericors DOMINVS et iustus:
et DEVS noster miseretur. Eloie.
Custodiens paruulos DOMINVS:
humiliatus sum et liberauit me.
Conuertere anima mea in requiem tuam:
quia DOMINVS benefecit tibi.
Quia eripuit animã meã de morte/
oculos meos a lachrimis:
pedes meos a lapsu.
Placebo DOMINO:

CONCIL.	VET.
in regione viuorum.	in regione viuorum.

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ semper Christus certus esset exaudiri a deo/de eius extasi in qua omniū hoim errata nouit/de nimia humiliatione eius et passionis calice quē pro nobis redimendis suscepit/q̄ hanc purā sui corporis hostiā videte vniuerso Israelis populo/ in medio populi Ierusalem deo patri et superdiuinæ trinitati obtulerit.

¶ Psalmus. CXV.	¶ Psalmus. CXV.	
CRedidi propter quod locutus sum:	CRedidi propter quod locutus sum:	1
ego autē humiliatus sum nimis.	ego autē humiliatus sum nimis.	
Ego dixi in excessu meo:	Ego autē dixi in extasi mea:	2
omnis homo mendax.	omnis homo mendax.	
4 Quid retribuam DOMINO:	Quid retribuam domino:	3
pro omnibus quæ retribuit michi?	pro omnibus quę retribuit michi?	
Calicem salutaris accipiam:	Calicem salutaris accipiam:	4
et nomen DOMINI inuocabo.	et nomen domini inuocabo.	
Vota mea DN̄O reddā corā oi populo ei⁹:	Preciosa in conspectu domini:	5
p̄ciosa i cōspectu DN̄i mors sanctorū eius.	mors sanctorum eius.	
O DOMINE quia ego seruus tuus:	O domine ego seruus tuus:	6
ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.	ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.	
Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiā	Dirupisti vincula mea:	7
& nomen DOMINI inuocabo. (laudis:	tibi sacrificabo sacrificiū laudis.	
4 Vota mea DOMINO reddam	Vota mea domino reddā in atrijs dom⁹ dn̄i:	8
in conspectu omnis populi eius:	in conspectu omnis populi eius/	
4 in atrijs dom⁹ DN̄i medio tui Ierusalē.	in medio tui hierusalem.	

ARGVMENTVM. Psalmus/inuitatio gentiū ad laudē dei/patris/filij/& spirit⁹ sancti/de misericordia dei eis facta & æterna veritate illis manifestata.

¶ Psalmus. CXVI. Halelu Iah.	¶ Psalmus. CXVI.	
LAudate DCM NVM omnes gētes:	LAudate dominū omnes gentes:	1
laudate eū omnes populi.	laudate eum omnes populi.	
Qm̄ cōfirmata est super nos mia ei⁹:	Qm̄ confirmata est sup nos mia ei⁹:	2
& veritas DOMINI manet in ęternum.	& veritas dn̄i manet in æternū.	

ARGVMENTVM. Psalmus/laus & gratiarū actio populi fidelis ad deū trinū & Christum dn̄m cōfitētis ei⁹ bonitatē/miam/propiciationē/auxiliū/fortitudinē/benignitatē/salutē/q̄ lapis reprobatus a pōtificibus/ scribis et pharisęis quorū intererat instruere & ędificare/factus est angulus vtrūq; parietē nectēs & Hebręos & Gētes vnā efficiēs ecclesiā/ quanta lætitia/ quāta celebritas pro illa vniōe quā cęlestis pater/verbū & spiritus sanctus per Christū dn̄m lapidē a Iudęis reprobatū fecit/habēda sit/& qua laude sit in illa venerādus de⁹/ et qua bn̄dictione bn̄dicendi qui in ea fuerint cōgregati/& qua laude & confessiōe vlteri⁹ sit persistēdū.

¶ Aduerte viceſimoquarto versu quater obsecrātis interiectionē esse positā q̄ apud Hebręos nūc NA nūc ANA dicitur quā Hieronym⁹ obsecro/nōnulli alij eia interpretātur. Quia igitur hac laude crediderim Israelitica plebē & pueros Hebręorū honorasse dn̄m: prestat hūc locū vt i hebręo iacet hic exprimere. sic enim habēt ANA אנא HOSIAH NA אושיעה נא ANA אנא ASELIHAH NA. quod teste Hieronymo ita recte interpretatur. obsecro dn̄e/ salua obsecro: obsecro domine/ beneprosperare obsecro. sicq; quater hic habeſ obsecro. Sed dices quo modo pronunciabimus hoc hebraice quod nomen dei cōtinet ineffabile & ipronūciabile? Alias diximus hebręos vbicūq; illud magnū & tremēdū nomē vident solere ADONAI pronūciare. itaq; pnūciabis (si id tibi cordi fuerit) ana adonai hosiah na ana adonai aselihah na. verū quia in hosiah in principio & fine & in aselihah in fine aspirationes lenes sunt: si sine aspiratiōibus illa scribas/ nichil incōmodi fuerit. & legas ana adonai osia na adonai aselha na. Ex quo intellige illud osianna quod in mysterio canitur in ecclesia quoties in sacrificio Christus IHESVS descensurus est & (qui semper in veritate adest) sacramētaliter venturus: esse illud quod dictū est hosiah na. cuius ana nō est per se particula sed na duntaxat/ quod perinde tamen significat atq; ana. quare si paulisper interpausas: ante na/ interpausādū est nō post osi. vt fieri posset accepta occasione ex epistola Hieronymi ad Damasū de interpretatiōe osanna scisciantē. iuxta quā occasionē prioribꝰ psalterijs ānotatio facta est: hic aūt secūdū veritatē/ vbi paucula hebręa diligentius discutiuntur. nā osia vt iā dictū est salua significat & na obsecro/ nō vt verbū sed vt interiectio. & na & ana in hoc sacro oraculo bis vtrūq; cōtinetur. Nichil igitur in sacrificio verēdū/ vt dicatur osia na in excelsis. ¶ Rursus forsan queres an ana

n ſimplo an duplo potius ſcribēdū? Si ſimplo ſcribis: nichil erras. nā in hebrēo vnicū NVN id eſt n habet. ſi etiā duplo: nō merito arguēris. quia illud NVN habet punctū dages: quod potētiā geminādę litterę cōtinet. ſcripſi tamen hic ſimplo n: qa na æque dages habet vt ana/ & abſurdū nobis eſſet ſcribere Nna duplo n. Sed hęc pro extranea lingua plura forſitan q̄ par eſt. oportuit tamen pro vocabulo ſummæ laudis & quod in ſūmo & auguſtiſſimo ſacrificio aſ ſumitur/ tāta dici. in quo vocabulo/ ferme oēs/ q̄uis Hieronymus āmonuerit) aberramus.

¶ Pſalmus. CXVII.

1 COnfitemini dño quoniā bonus eſt:
qm̄ in ſæculū miſericordia eius.
2 Dicat autē dom⁹ iſrael quoniā bon⁹:
quoniā in ſęculū miſericordia eius.
3 Dicat autē domus aaron quoniā bonus:
quoniā in ſęculū miſericordia eius.
4 Dicāt nūc oēs qui timent dominū:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
5 In tribulatione inuocaui dominū:
& exaudiuit me in latitudine.
6 Dominus michi adiutor eſt:
non timebo quid faciat michi homo.
7 Dominus michi adiutor eſt:
& ego deſpiciam inimicos meos.
8 Bonum eſt confidere in domino:
q̄ confidere in homine.
9 Bonum eſt ſperare in domino:
q̄ ſperare in principibus.
10 Omnes gentes circūdederunt me:
& in nomine domini vltus ſum eos.
11 Circūdantes circūdederunt me:
& in nomine dñi vltus ſum eos.
12 Circūdederūt me ſicut apes fauū/
& exarſerūt ſicut ignis in ſpinis:
et in nomine dñi vltus ſū eos.
13 Tanq̄ cumulus harenę ſum vt caderem:
& dominus ſuſcepit me.
14 Fortitudo mea & laudatio mea dominus:
& factus eſt michi in ſalutem.
15 Vox lætitiæ & ſalutis:
in tabernaculis iuſtorum.
16 Dextera dñi fecit virtutē/ dextra dñi exaltauit
dextera dñi fecit virtutē. (me:
17 Non moriar ſed viuam:
& enarrabo opera domini.
18 Emendans emendauit me dominus:
& morti non tradidit me.
19 Aperite michi portas iuſtitiæ/
ingreſſus in eas confitebor domino:
hæ portæ domini/ iuſti intrabūt in eas.
20 Cōfitebor tibi dñe qm̄ exaudiſti me:
& factus es michi in ſalutem.
21 Lapidē quē reprobauerunt ędificantes:
hic factus eſt in caput anguli.
22 A domino factum eſt et:
& eſt mirabilis in oculis noſtris.
23 Hic eſt dies quem fecit dominus:
exultemus & locundemur in eo.
24 O dñe ſaluū me fac/ o dñe beneproſperare:
benedictus qui venit in nomine domini.

¶ Pſalmus. CXVII. Halelu ſah.

CONfitemini DOMINO qm̄ bonus: ℟
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicat nūc Iſrael quoniā bonus:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicat nunc domus Aharon quoniā bonus:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicant nunc qui timent DOMINVM: ℣
quoniam in ſæculū miſericordia eius.
De tribulatione inuocaui DOMINVM: Iah.
& exaudiuit me in latitudine DOMINVS. Iah.
DOMINVS michi adiutor: ℟
non timebo quid faciat michi homo.
DOMINVS michi adiutor: ℣
& ego deſpiciam inimicos meos.
Bonum eſt confidere in DOMINO: ℟
q̄ confidere in homine.
Bonum eſt ſperare in DOMINO: ℟
q̄ ſperare in principibus.
Omnes gentes circuierunt me:
& in noie DOMINI vltus ſum in eos. ℟
Circūdantes circūdederunt me:
& in nomine DOMINI vltus ſum in eos. ℟
Circūdederūt me ſicut apes/
& exarſerunt ſicut ignis in ſpinis:
et in nomine DOMINI vltus ſum in eos. ℟
Impulſus euerſus ſum vt caderem:
& DOMINVS ſuſcepit me. ℟
Fortitudo mea & laus mea DOMINVS: ℣
& factus eſt michi in ſalutem.
Vox exultationis & ſalutis:
in tabernaculis iuſtorum.
Dextera DN̄I fecit virtutē/ dextera DN̄I exal- ℟ ℣
dextera DN̄I fecit virtutem. (tault me: ℟
Non moriar ſed viuam:
& narrabo opera DOMINI. Iah.
Caſtigans caſtigauit me DOMINVS: Iah.
& morti non tradidit me.
Aperite michi portas iuſtitiæ/
ingreſſus in eas confitebor DOMINO: Iah.
hæc porta DOMINI/ iuſti intrabunt in eā. ℟
Cōfitebor tibi quoniam exaudiſti me:
& factus es michi in ſalutem.
Lapidē quē reprobauerūt ędificātes:
hic factus eſt in caput anguli.
A DOMINO factū eſt iſtud: ℣
& eſt mirabile in oculis noſtris.
Hęc dies quam fecit DOMINVS: ℟
exultemus & lętemur in ea.
O DN̄E ſaluū me fac/ o DN̄E bn̄proſperare; ℟ ℟
bn̄dictus qui venit in nomine DOMINI. ℣

	CONCIL.	VET.	
	Benedixim⁹ vobis de domo DOMINI:	Benedixímus vos de domo domini:	25
El.	DEVS DOMINVS & illuxit nobis.	deus dominus & illuxit nobis.	
	Conſtituite diē ſolennē in condenſis:	Conſtituite diē feſtū in confrequētationibus:	26
	vſq; ad cornu altaris.	vſq; ad cornu altaris.	
El.	Deus meus es tu & confitebor tibi:	Deus meus es tu & confitebor tibi:	27
Eloha.	DEVS meus es tu et exaltabo te.	deus meus es tu & exaltabo te.	
	Confitebor tibi quoniã exaudiſti me:	Cõfitebor tibi dñe quoniã exaudiſti me:	28
	& factus es michi in ſalutē.	& factus es michi in ſalutem.	
	Confitemini DOMINO qm̃ bonus:	Confitemini domino quoniã bonus:	29
	qm̃ in ſeculū miſericordia eius.	quoniam in ſæculum miſericordia eius.	

ARGVMENTVM. Pſalmus hic ſpũales meditatiões vigintiduob⁹ octonariſs iuxta numerū elemẽtorū hebraicorū cõtinet. ¶ Cõciliat⁹ GIMEL verſu prio. VAV verſu quito/ſexto & ſeptio. ZAI verſu octauo. TETH verſu quito. IOTH verſu ſecũdo & ſeptio. CAPH verſu tertio, LAMED verſu tertio. NVN verſu ſexto. SAMECH verſu octauo. PHE verſu ſexto. SADE verſu quito. QVOPH verſu tertio, SIN verſu ſecũdo & ſexto. THAV verſu ſeptio.

א	¶ Pſalm⁹ CXVIII. HALELVIAH. Aleph	¶ Pſalmus. CXVIII.	
I	Beati immaculati in via:	Beati immaculati in via:	1
	qui ambulant in lege DN̄I. Aleph.	qui ambulant in lege domini.	
	Beati qui ſcrutantur teſtimonia eiꝰ:	Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius:	2
	in toto corde exquirũt eū. Aleph.	in toto corde exquirunt eum.	
	Non enim qui operantur iniquitatē:	Non enim qui operantur iniquitatem:	3
	in vijs eius ambulauerunt. Aleph	in vijs eius ambulauerunt.	
	Tu mandaſti mandata tua:	Tu præcepiſti mandata tua:	4
	cuſtodiri nimis. Aleph.	cuſtodiri nimis.	
	Vtinam dirigantur viæ meæ:	Vtinam dirigantur viæ meę:	5
	ad cuſtodiẽdas iuſtificatiões tuas. Aleph.	ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas.	
	Tunc non confundar:	Tunc non confundar:	6
	cũ ſpexero in oiꝰ mãdatis tuis. Aleph.	dũ inſpicio in omnia mandata tua.	
	Confitebor tibi in directione cordis:	Confitebor tibi dñe in directiõe cordis mei:	7
	in eo qđ didici iudicia iuſtitiæ tuæ. Aleph.	in eo quod didicerim iudicia iuſtitiæ tuę.	
	Iuſtificationes tuas cuſtodiã:	Iuſtificationes tuas cuſtodiã:	8
	non me derelinquas vſquequaq;. Beth.	ne derelinquas me vſq; valde.	
ב	IN quo corrigit adoleſcentior viã ſuã?	IN quo corrigit iunior viã ſuam?	1
II	in cuſtodiẽdo ſermones tuos. Beth.	in cuſtodiendo verba tua.	
	In toto corde meo exquiſiui te:	In toto corde meo exquiſiui te:	2
	ne repellas me a mandatis tuis. Beth.	ne repellas me a mandatis tuis.	
	In corde meo abſcondi eloquia tua:	In corde meo abſcondi eloquia tua:	3
	vt non peccem tibi. Beth.	vt non peccem tibi.	
	Benedictus es DOMINE:	Benedictus es domine:	4
	doce me iuſtificationes tuas. Beth.	doce me iuſtificationes tuas.	
	In labijs meis pronunciaui:	In labijs meis pronunciaui:	5
	omnia iudicia oris tui. Beth.	omnia iudicia oris tui.	
	In via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſũ:	In via teſtimoniorũ tuorũ iocundatus ſum:	6
	ſicut in omnibus diuitijs. Beth.	quaſi in omnibus diuitijs.	
	In mandatis tuis exercebor:	In mandatis tuis garriam:	7
	& conſyderabo vias tuas. Beth.	& conſyderabo vias tuas.	
	In iuſtificationibus tuis meditabor:	In iuſtificationibus tuis meditabor:	8
	non obliuiſcar ſermones tuos. Gimel.	non obliuiſcar verborũ tuorum.	
ג	TRibue ſeruo tuo/ viuifica me: *	REtribue ſeruo tuo/ viuam:	1
III	& cuſtodiam ſermones tuos. Gimel.	& cuſtodiam verba tua.	
	REuela oculos meos:	REuela oculos meos:	2
	& cõſyderabo mirabilia de lege tua. Gimel.	& conſyderabo mirabilia de lege tua.	
	Incola ego ſum in terra:	Inquilinus ego ſum in terra:	3
	non abſcondas a me mandata tua. Gimel.	ne abſcondas a me mandata tua.	
	Cõcupiuit aĩa mea deſyderare iuſtificatiões	Cõcupiuit aĩa mea deſyderare iuſtificatiões	4
	in omni tempore. (tuas: Gimel.	in omni tempore. (tuas:	
	Increpaſti ſuperbos:	Increpaſti ſuperbos:	5

maledicti qui declinant a mandatis tuis.
6 Aufer a me opprobriũ & contemptũ:
quia teſtimonia tua exquiſiui.
7 Eteni ſederũt pricipes & adũſũ me loq̃bãť:
ſeruꝰ autem tuus exercebatur in tuis
iuſtificationibus.
8 Nã & teſtimonia tua meditatio mea eſt:
& conſiliũ meũ iuſtificationes tuę.

1 ADhęſit pauimento anima mea:
viuifica me ſecundũ verbũ tuũ.
2 VIas meas enũciaui & exaudiſti me:
doce me iuſtificationes tuas.
3 Viã iuſtificationũ tuarũ inſinua michi:
& exercebor in mirabilibus tuis.
4 Dormitauit anima mea præ tedio:
confirma me in verbis tuis.
5 Viã iniquitatis amoue a me:
& lege tua miſerere mei.
6 Viam veritatis elegi:
iudicia tua non ſum oblitus.
7 Adhęſi teſtimonijs tuis domine:
noli me confundere.
8 Viã mandatorũ tuorũ cucurri:
cum dilataſti cor meũ.

1 LEgẽ pone michi domine
viã iuſtificationũ tuarum:
et exquirã eã ſemper.
2 Da michi itellectũ et ſcrutabor legẽ tuã:
& cuſtodiã illã in toto corde meo.
3 Deduc me in ſemita mãdatorũ tuorum:
quia ipſam volui.
4 Inclina cor meũ in teſtimonia tua:
& non in auaritiam.
5 Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ:
in via tua viuifica me.
6 Statue ſeruo tuo eloquiũ tuũ:
in timore tuo.
7 Amputa opprobriũ meũ qđ ſuſpicaꝰ ſum:
quia iudicia tua ſuauia.
8 Ecce concupiui mandata tua:
in tua iuſtitia viuifica me.

1 ET veniat ſup me mia tua domine:
ſalutare tuum ſecundum eloquium
tuum.
2 Et reſpõdebo exprobrãtibus michi verbũ:
quoniã ſperaui in verbis tuis.
3 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſq̃ valde:
quia in iudicijs tuis ſperaui.
4 Et cuſtodiam legẽ tuam ſemper:
in ſęculũ & in ſæculũ ſæculi.
5 Et ambulabã in latitudine:
quia mandata tua exquiſiui.
6 Et loq̃bar i teſtionijs tuis i cõſpectu regũ:
& non confundebar.
7 Et meditabar in mandatis tuis:
quæ dilexi.

maledicti q̃ declinãt a mãdatis tuis. Gimel.
Aufer a me opprobrium & contemptũ:
quia teſtimonia tua exquiſiui. Gimel.
Eteni ſederũt pricipes & adũſũ me loq̃bant:
ſeruus autẽ tuus exercebatur in iuſtificationibus tuis. Gimel.
Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt:
& conſiliũ meũ iuſtificationes tuæ. Daleth.

ADhęſit pauimento anima mea: ד IIII
viuifica me ſecũdũ verbũ tuũ. Daleth.
VIas meas enũciaui & exaudiſti me:
doce me iuſtificationes tuas. Daleth.
Viam iuſtificationũ tuarũ inſtrue me:
& exercebor in mirabilibꝰ tuis. Daleth.
Dormitauit anima mea pre tedio:
confirma me in verbis tuis. Daleth.
Viã iniquitatis amoue a me:
& de lege tua miſerere mei. Daleth.
Viam veritatis elegi:
iudicia tua non ſum oblitus. Daleth.
Adhęſi teſtimonijs tuis DOMINE: ה
noli me confundere. Daleth.
Viam mandatorum tuorum cucurri:
cum dilataſti cor meũ. He.

LEgem pone michi DOMINE ה ו
viã iuſtificationum tuarum: V
& exquirã eã ſemper. He.
Da michi intellectũ & ſcrutabor legẽ tuã:
& cuſtodiã illã in toto corde meo. He.
Deduc me in ſemita mandatorũ tuorum:
quia ipſam volui. He.
Inclina cor meũ in teſtimonia tua:
& non in auaritiam. He.
Auerte oculos meos ne videant vanitatem:
in via tua viuifica me. He.
Statue ſeruo tuo eloquium tuum:
in timore tuo. He.
Amputa opprobriũ meũ qđ ſuſpicatus ſum:
quia iudicia tua iocunda. He.
Ecce concupiui mandata tua:
in æquitate tua viuifica me. Vau.

ET veniat ſup me mia tua DOMINE: ו ה
SALVTARE tuum ſecundum VI
eloquium tuum. Vau. Ieſua.
Et reſpondebo exprobrantibꝰ michi verbũ:
quia ſperaui in ſermonibus tuis. Vau.
Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaq;:
quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. Vau.
Et cuſtodiã legẽ tuam ſemper:
in ſæculum & in ſeculũ ſęculi. Vau.
* Et ambulabo in latitudine:
quia mandata tua exquiſiui. Vau.
* Et loquar i teſtimonijs tuis in cõſpectu regũ:
* & non confundar. Vau.
* Et meditabor in mandatis tuis:
quæ dilexi. Vau.

	CONCIL.	VET.	
	Et leuabo manus meas ad mãdata tua quæ dilexi: & exercebor in iuſtificationibus tuis, Zai.	* Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi: & exercebor in iuſtificationibus tuis.	8
ז VII	MEmor eſto verbi tui ſeruo tuo: in quo michi ſpẽ dediſti, Zai. Hæc me cõſolata eſt i hũilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me. Zai.	MEmento verbi tui ſeruo tuo: in quo michi ſpem dediſti. Hæc me cõſolata eſt in hũilitate mea: quoniã verbũ tuũ viuificauit me.	1 2
	Superbi inique agebant vſquequaq; a lege autẽ tua nõ declinaui. Zai.	Superbi inique agebãt vſq; valde: a lege autem tua non declinaui.	3
כ	Memor fui iudiciorũ tuorũ a ſeculo DNE: & conſolatus ſum, Zai.	Memor fui iudiciorũ tuorũ a ſæculo dñe: & conſolatus ſum.	4
	Defectio tenuit me: ꝑ pctõrib⁹ dereliquẽtib⁹ legẽ tuã. Zai.	Tedium tenuit me: a peccatorib⁹ derelinquẽtib⁹ legẽ tuam.	5
	Cãtabiles michi erãt iuſtificatiões tuæ: in loco peregrinationis meæ. Zai.	Cãtabiles michi erãt iuſtificatiões tuæ: in loco incolatus mei.	6
	Memor fui nocte nominis tui DOMINE: & cuſtodiui legem tuam. Zai.	Memor fui in nocte nominis tui domine: & cuſtodiui legem tuam.	7
	Hoc factũ eſt michi: quia iuſtificationes tuas exquiſiui. Heth.	* Hęc facta eſt michi: quoniã iuſtitias tuas exquiſiui.	8
ח VIII	POrtio mea DOMINE: dixi cuſtodire legem tuam. Heth. Deꝑcat⁹ ſũ facie tuã i toto corde meo: miſerere mei ſecundũ eloquiũ tuũ. Heth.	PArs mea dominus: dixi cuſtodire legẽ tuam. Precat⁹ ſũ facie tuã in toto corde meo: miſerere mei ſecundũ eloquiũ tuum.	1 2
	Cogitaui vias meas: & cõuerti pedes meos i teſtionia tua. Heth.	Quia cogitaui vias meas: & auerti pedes meos in teſtimonia tua.	3
	Paratus ſum & non ſum turbatus: vt cuſtodiã mandata tua. Heth.	Paratus ſum & non ſum turbatus: vt cuſtodiam mandata tua.	4
	Funes peccatorũ circũplexi ſunt me: & legem tuam non ſum oblitus. Heth.	Funes peccatorum circũplexi ſunt me: & legis tuæ non ſum oblitus.	5
	Media nocte ſurgebã ad confitendũ tibi: ſuper iudicia iuſtificationis tuæ. Heth.	Media nocte ſurgebã ad confitendũ tibi: ſuper iudicia iuſtitię tuę.	6
	Particeps ego ſum omniũ timentiũ te: & cuſtodientiũ mandata tua. Heth.	Particeps ego ſum omniũ timentiũ te: & cuſtodientiũ mandata tua.	7
	Miſericordia tua DOMINE plena ẽ terra: iuſtificationes tuas doce me. Teth.	Miſericordia tua domine plena eſt terra: & iuſtificationes tuas doce me.	8
ט IX	BOnitatẽ feciſti cũ ſeruo tuo DOMINE ſecundũ verbũ tuũ. Teth. Bonitatẽ & diſciplinã & ſcientiã doce me: qa mãdatis tuis credidi. Teth.	SVauitatẽ feciſti cum ſeruo tuo domine: ſecundũ verbum tuum. Suauitatẽ & eruditionẽ & ſcientiã doce me: qm mandatis tuis credidi.	1 2
	Priuſq̃ humiliarer ego deliqui: propterea eloquiũ tuũ cuſtodiui. Teth.	Priuſq̃ humiliarer ego deliqui: propter verbũ tuũ cuſtodiui.	3
	Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Teth.	Suauis es domine: & in tua ſuauitate doce me iuſtificationes tuas.	4
	Multiplicata eſt ſup me iniquitas ſuperborũ: ego autem in toto corde meo ſcrutabar mandata tua. Teth.	Multiplicata eſt ſup me iniquitas ſuperborũ: * ego autem in toto corde meo ſcrutabor mandata tua.	5
	Coagulatũ eſt ſicut lac cor eorum: ego vero legẽ tuã meditatus ſum. Teth.	Coagulatum eſt vt lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus ſum.	6
	Bonũ michi quia humiliaſti me: vt diſcam iuſtificationes tuas. Teth.	Bonum michi quia humiliaſti me: vt diſcã iuſtificationes tuas.	7
	Bonum michi lex oris tui: ſuper milia auri & argenti. Ioth.	Bona michi lex oris tui: ſuper milia auri & argenti.	8
י X	MAnus tuę — dñe — fecerunt me & plaſmauerunt me: da michi intellectum vt diſcam mandata tua. Ioth.	MAnus tuę domine fecerunt me & finxerunt me: da michi intellectum vt diſcam mandata tua.	1

2 Qui timent te videbũt me & iocũdabunt: quia in verba tua ſperaui.
3 Cognoui domine quia iuſtitia iudicia tua: & in veritate tua humiliaſti me.
4 Fiat miſericordia tua vt conſoletur me: ſecundũ eloquiũ tuum ſeruo tuo.
5 Veniant michi miſerationes tuæ & viuam: quia lex tua meditatio mea eſt.
6 Confundantur ſuperbi quoniam iniuſte iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.
7 Conuertantur ad me qui timent te: & qui cognoſcunt teſtimonia tua.
8 Fiat cor meũ imaculatũ i tuis iuſtificatiõib⁹: vt non confundar.

1 DEfecit in ſalutare tuũ anima mea: & in verbum tuum ſperaui.
2 Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuũ: dicentes quando conſolaberis me?
3 Quoniã factus ſum tanq̃ vter in pruina: iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
4 Quot ſunt dies ſerui tui: quãdo facies de perſequẽtib⁹ me iudiciũ?
5 Narrauerunt michi iniqui delectationes: ſed non ita vt lex tua domine.
6 Omnia mandata tua veritas: iniuſti perſecuti ſunt me/adiuua me.
7 Paulominus conſũmauerunt me in terra: ego autẽ non reliqui mandata tua.
8 Secundũ miſericordiã viuifica me: & cuſtodiã teſtimonia oris tui.

1 INæternũ domine: permanet verbum tuum in cœlo.
2 In gñatiõe & gñatiõe veritas tua: fundaſti terram & permanet.
3 Ordinatione tua perſeuerat dies: quoniã omnia ſeruiunt tibi.
4 Niſi q̃ lex tua meditatio mea eſt: tunc forſitan periſſẽ in humilitate mea.
5 In æternũ non obliuiſcar iuſtificatiões tuas: quia in ipſis viuificaſti me.
6 Tuus ſum ego ſaluũ me fac: quia iuſtificationes tuas exquiſiui.
7 Me expectauerũt pc̃ores vt perderẽt me: teſtimonia autẽ tua intellexi.
8 Omnis conſũmationis vidi finem: latum mandatũ tuum valde.

1 QVomodo dilexi legem tuã dñe: tota die meditatio mea eſt.
2 Super inimicos meos ſapere me feciſti mãdatũ tuũ: qm̃ in æternũ michi eſt.
3 Super omnes docẽtes me intellexi: quia teſtimonia tua meditatio mea eſt.
4 Super ſeniores intellexi: quia mandata tua exquiſiui.
5 Ab õni via mala prohibui pedes meos: vt cuſtodiã verba tua.

* Qui timent te videant me & lętentur: quia in verba tua ſuperſperaui. Ioth.
Cognoui DOMINE qa eqtas iudicia tua: & in veritate tua humiliaſti me. Ioth. ה
Fiat miſericordia tua vt conſoletur me: ſecundũ eloquiũ tuum ſeruo tuo. Ioth.
Veniant michi miſerationes tuæ & viuam; quia lex tua meditatio mea eſt. Ioth.
Confundantur ſuperbi quia iniuſte iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mãdatis tuis. Ioth.
* Conuertantur ad me timentes te: & qui nouerunt teſtimonia tua. Ioth.
Fiat cor meũ imaculatũ in iuſtificatiõib⁹ tuis: vt non confundar. Caph.

DEfecit in SALVTARE tuũ aĩa mea: & in verbum tuũ ſuperſperaui. Caph. ב XI
Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuum: dicentes quando conſolaberis me? Caph. Ieſua.
* Cum factus ſim ſicut vter in fumo: iuſtificationes tuas non ſum oblitus. Caph.
Quot ſunt dies ſerui tui: qn̄ facies de p̃ſequẽtib⁹ me iudiciũ? Caph.
Narrauerunt michi iniqui fabulationes: ſed non vt lex tua. Caph.
Omnia mandata tua veritas: iniqui perſecuti ſunt me/adiuua me. Caph.
Paulominus conſũmauerũt me in terra: ego autẽ non dereliqui mãdata tua. Caph.
Secundũ miſericordiam tuam viuifica me; & cuſtodiam teſtimonia oris tui. Lamed. ל

INęternum DOMINE: verbum tuũ permanet i cœlo. Lamed. XII
In gñatione & gñatione veritas tua: fundaſti terram & permanet. Lamed.
* Iudicio tuo perſeuerat dies: quoniam omnia ſeruiunt tibi. Lamed.
Niſi q̃ lex tua meditatio mea eſt: * tũc vtiq; periiſſẽ in hũilitate mea. Lamed.
In æternum nõ obliuiſcar iuſtificatiões tuas: quia in ipſis viuificaſti me. Lamed.
Tuus ſum ego ſaluum me fac: qm̃ iuſtificationes tuas exquiſiui. Lamed.
Me expectauerunt peccatores vt pderẽt me; teſtimonia tua intellexi. Lamed.
Omnis conſũmationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis. Mem.

QVomodo dilexi legẽ tuã — dñe: tota die meditatio mea eſt. Mem. מ XIII
Super inimicos meos prudẽtẽ me feciſti mãdato tuo: quia i ęternũ michi eſt. Mem.
Super omnes docentes me intellexi: qa teſtimonia tua meditatio mea eſt. Mem.
Super ſenes intellexi: quia mandata tua quæſiui. Mem.
Ab omni via mala prohibui pedes meos; vt cuſtodiam verba tua. Mem.

	CONCIL.	VET.	
	A iudicijs tuis non declinaui:	A iudicijs tuis non declinaui:	6
	quia tu legem posuisti michi. Mem.	quoniam tu legem posuisti michi.	
	Q̄ dulcia faucibus meis eloquia tua:	Q̄ dulcia faucibus meis verba tua:	7
	super mel ori meo. Mem.	super mel & fauum ori meo.	
	A mandatis tuis intellexi:	A mandatis tuis intellexi:	8
	ꝓpterea odiui oēm vīā iniquitatis. Nun.	propterea odio habui omnē vīā īiquitatis.	
ℸ XIIII	LVcerna pedibus meis verbū tuū:	LVcerna pedibus meis verbum tuum:	1
	& lumen semitis meis. Nun.	& lumen semitis meis.	
	I uraui & statui:	I urauī & statui:	2
	custodire iudicia iustitiæ tuæ. Nun.	custodire iudicia iustitiæ tuæ.	
ℶ	Humiliatus sum vsquequaq; DOMINE:	H umiliatus sum vsq; valde domine:	3
	viuifica me secundū verbū tuum. Nun.	viuifica me secundū verbū tuum.	
ℶ	V oluntaria oris mei beneplacita fac DN̄E:	V oluntaria oris mei beneplacita fac domine:	4
	& iudicia tua doce me. Nun.	& iudicia tua doce me.	
	A nima mea in manibus meis semper:	A nima mea in manibus meis semper:	5
	& legem tuā nō sum oblitus. Nun.	& legis tuæ non sum oblitus.	
	P osuerunt peccatores laqueū michi:	P osuerunt peccatores laqueū michi:	6
	& a mandatis tuis nō erraui. Nun.	& a mandatis tuis non erraui.	
	H ereditate acqsiui testionia tua ī æternū:	H ereditate acquisiui testimonia tua ī ęternū:	7
	quia exultatio cordis mei sunt. Nun.	quoniam exultatio cordis mei sunt.	
	I nclinaui cor meum ad faciendas	I nclinaui cor meum ad faciendas	8
	iustificationes tuas in æternum:	iustificationes tuas in æternum:	
	propter retributionem. Samech.	propter retributionem.	
ℴ XV	INiquos odio habui:	INiquos odio habui:	1
	& legem tuam dilexi. Samech.	& legem tuam dilexi.	
	A diutor & susceptor meus es tu:	A diutor meus & susceptor meus es tu:	2
	& in verbū tuum superspraui. Samech.	in verbum tuum superspraui.	
	D eclinate a me maligni:	D eclinate a me maligni:	3
Eloha.	& scrutabor mandata DEI mei. Samech.	& scrutabor mandata dei mei.	
	S uscipe me secundū eloquiū tuū & viuā:	S uscipe me secundum eloquium tuū et viuā:	4
	& non confundas me ab expectatione	& ne confundas me ab expectatione	
	mea. Samech.	mea.	
	A diuua me & saluus ero:	A diuua me & saluus ero:	5
	& meditabor in iustificationibus tuis	& meditabor in iustificationibus tuis	
	semper. Samech.	semper.	
	S preuisti oēs discedētes a iudicijs tuis:	S preuisti oēs discedētes a iustificatiōib⁹ tuis:	6
	quia iniusta cogitatio eorū. Samech.	quia iniusta cogitatio eorum.	
	P ræuaricātes reputaui oēs pc̄tōres terrę:	P ręuaricantes deputaui oēs pc̄tōres terræ:	7
	ideo dilexi testimonia tua. Samech.	propterea dilexi testimonia tua semper.	
	C onfixisti timore tuo carnes meas:	✱ C onfige clauis a timore tuo carnes meas:	8
	a iudicijs enim tuis timui. Ain.	a iudicijs enim tuis timui.	
ℵ XVI	FEci iudicium & iustitiā:	FEci iudiciū & iustitiam:	1
	non tradas me calūniātib⁹ me. Ain.	ne tradas me nocentibus me.	
	S uscipe seruum tuū in bonū:	Excipe seruū tuū in bono:	2
	ne calumnientur me superbi. Ain.	vt non calumnientur me superbi.	
Iesua.	Oculi mei defecerūt ī SALVTARE tuū:	Oculi mei defecerunt in salutare tuum:	3
	& in eloquiū iustitiæ tuę. Ain.	& in eloquium iustitię tuæ.	
	F ac cū seruo tuo secūdū misericordiā tuā:	F ac cū seruo tuo secundū misericordiā tuā:	4
	& iustificationes tuas doce me. Ain.	& iustificationes tuas doce me.	
	S eruus tuus sum ego:	S eruus tuus sum ego:	5
	da michi intellectū vt sciā testionia tua. Ain.	da michi intellectū vt sciā testimonia tua.	
ℸ	T empus faciendi DOMINE:	T empus faciendi domino:	6
	dissipauerūt legem tuam. Ain.	dissipauerunt legem tuam.	
	I deo dilexi mandata tua:	I deo dilexi mandata tua:	7
	super aurum & topazion. Ain.	super aurum & topazion.	
	P ropterea ad oīa mādata tua dirigebar:	P ropterea ad omnia mādata tua corrigebar:	8
	oem vīā iniquā odio habui. Phe.	omnē vīā iniquitatis odio habui.	

1 Mirabilia testimonia tua:
2 Mpter hoc scrutata est ea aia mea.
M anifestatio verborũ tuorũ illũinat:
& intelligere facit paruulos.
3 Os meum aperui & attraxi spiritũ:
quia mandata tua desyderabã.
4 Respice in me & miserere mei:
secundũ iudiciũ diligentiũ nomẽ tuum.
5 Gressus meos dirige secundũ eloquiũ tuũ:
& non dominetur mei omnis iniquitas.
6 Redime me a calũnijs hominũ:
vt custodiã mandata tua.
7 Faciẽ tuã illumina super seruũ tuum:
& docendo iustificationes tuas.
8 Exitus aquarum descenderunt oculi mei:
quia non custodierunt legem tuã.

1 Iustus es domine:
& rectum iudicium tuum.
2 Mandasti iustitiam testimonia tua:
& veritatem tuam valde.
3 Tabescecit me zelus meus:
quia obliti sũt verborũ tuorũ inimici mei.
4 Ignitũ eloquiũ tuum valde:
& seruus tuus dilexit illud.
5 Iunior ego sum & contemptus:
iustificationes tuas non sum oblitus.
6 Iustitia tua iustitia in æternũ:
& lex tua veritas.
7 Tribulatio & necessitas inuenerunt me:
mandata tua meditatio mea est.
8 Iustitia testimonia tua in æternum:
intellectum da michi & viuam.

1 Clamaui in toto corde meo exaudi me
iustificatiões tuas exquirã. (dñe:
2 Clamaui saluum me fac:
vt custodiam testimonia tua.
3 Preueni intempesta nocte & clamaui:
in verbis tuis speraui.
4 Preuenerunt oculi mei ad matutinum:
vt meditarer eloquia tua.
5 Vocẽ meã exaudi dñe scdm miam tuam:
& secundũ iudiciũ tuũ viuifica me.
6 Appropiquauerũt psequẽtes me iniquitate:
a lege autẽ tua longe facti sunt.
7 Prope es tu domine:
& omnes vie tuę veritas.
8 Ab initio cognoui de testimonijs tuis:
quia in æternum fundasti ea.

1 Vide humilitatẽ meam & eripe me:
quia legem tuam non sũ oblitus
2 Iudica iudicium meũ & redime me:
propter eloquium tuum viuifica me.
3 Longe est a peccatoribus salus:
quia iustificationes tuas non exquisierũt.
4 Miserationes tuæ multæ dñe:
secundũ iudiciũ tuũ viuifica me.
5 Multi persequentes me & tribulantes me:

Mirabilia testimonia tua:
ideo scrutata est ea aia mea. Phe. ד XVII
Declaratio sermonũ tuorũ illuminat:
& intellectum dat paruulis. Phe.
Os meũ aperui & attraxi spiritũ:
quia mandata tua desyderabam. Phe.
Aspice in me & miserere mei:
secundũ iudiciũ diligẽtiũ nomẽ tuũ. Phe.
Gressus meos dirige secundũ eloquiũ tuum:
vt non dominetur mei õnis iniustitia. Phe.
Redime me a calũnijs hominũ:
et custodiam mandata tua. Phe.
Faciẽ tuam illumina super seruum tuum:
& doce me iustificationes tuas. Phe.
Exitus aquarũ deduxerunt oculi mei:
quia non custodierunt legem tuam. Sade. צ XVIII

Iustus es DOMINE:
& rectum iudicium tuum. Sade.
Mandasti iustitiã testimonia tua:
& veritatem tuam nimis. Sade.
Tabescere me fecit zelus meus:
quia obliti sũt verba tua inimici mei. Sade.
Ignitum eloquium tuum vehemẽter:
& seruus tuus dilexit illud. Sade.
Paruulus sum ego & contemptus:
iustificationes tuas non sum oblitus. Sade.
Iustitia tua iustitia in æternũ:
& lex tua veritas. Sade.
Tribulatio & angustia inuenerunt me:
mandata tua meditatio mea est. Sade.
Aequitas testimonia tua in æternum:
intellectum da michi & viuam. Quoph.

Clamaui in toto corde exaudi me DNE: ק XIX
iustificationes tuas requirã. Quoph.
Clamaui ad te saluum me fac:
vt custodiam mandata tua. Quoph.
Preueni in immaturitate & clamaui:
quia in verba tua supersperaui. Quoph.
Preuenerunt oculi mei ad te diluculo:
vt meditarer eloquia tua. Quoph.
Vocem meã audi secundũ miam tuã DNE: ר
& secũdũ iudiciũ tuũ viuifica me. Quoph.
Appropinquauerũt psequentes me iniquitati:
a lege autẽ tua longe facti sunt. Quoph.
Prope es tu DOMINE: ש
& omnes vię tuę veritas. Quoph.
Initio cognoui de testimonijs tuis:
quia in æternum fundasti ea. Res.

Vide humilitatẽ meam & eripe me: ת XX
quia legẽ tuam non sum oblitus. Res.
Iudica iudicium meũ & redime me:
propter eloquiũ tuum viuifica me. Res.
Longe a peccatoribus salus:
quia iustificatiões tuas nõ exquisierũt. Res.
Miserationes tuę multę DOMINE: ת
secundũ iudicium tuum viuifica me. Res.
Multi qui persequuntur me & tribulant me:

CONCIL.		VET.	
	a teſtimonijs tuis non declinaui. Res.	a teſtimonijs tuis non declinaui.	
	V idi præuaricantes & tabeſcebam:	V idi inſenſatos & tabeſcebam:	6
	quia eloquia tua non cuſtodierunt. Res.	quia eloquia tua non cuſtodierunt.	
ק	V ide quoniã mãdata tua dilexi DNE:	V ide qm̃ mandata tua dilexi dñe:	7
	in miſericordia tua viuifica me. Res.	in tua miſericordia viuifica me.	
	P rincipium verborũ tuorum veritas:	P rincipium verborũ tuorum veritas:	8
	in æternũ õnia iudicia iuſtitiæ tuæ. Sin.	in æternum omnia iudicia iuſtitię tuę.	
ש XXI	P Rincipes perſecuti ſunt me gratis:	P Rincipes perſecuti ſunt me gratis:	1
	& a verbis tuis formidauit cor meũ. Sĩ	& a verbis tuis formidauit cor meũ.	
	L ætor ego ſuper eloquia tua: *	E xulto ego ſuper eloquia tua:	2
	ſicut qui inuenit ſpolia multa. Sin.	ſicut qui inuenit ſpolia multa.	
	I niquitatẽ odio habui & abominatus ſũ:	I niuſtitiam odio habui & abominatus ſum:	3
	legẽ autem tuam dilexi. Sin.	legem autem tuam dilexi.	
	S epties in die laudem dixi tibi:	S epties in die laudaui te:	4
	ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Sin.	ſuper iudicia iuſtitię tuę.	
	P ax multa diligẽtibus legem tuam:	P ax multa diligentibus legem tuam:	5
	& non eſt illis ſcandalum. Sin.	& non eſt eis ſcandalum.	
Ieſus. ת	E xpectaui SALVTARE tuũ DOMINE: *	E xpectabam ſalutare tuum domine:	6
	& mandata tua dilexi. Sin.	& mandata tua dilexi.	
	C uſtodiuit anima mea teſtimonia tua:	C uſtodiuit anima mea teſtimonia tua:	7
	& dilexit ea vehementer. Sin.	& dilexit ea valde.	
	S eruaui mandata tua & teſtimonia tua:	C uſtodiui mandata tua & teſtimonia tua:	8
	quia oẽs viæ meæ in cõſpectu tuo. Thau.	quia oẽs viæ meæ in conſpectu tuo dñe.	
ת XXII	A Ppropinquet deprecatio mea	A Ppropinquet oratio mea	1
	in conſpectu tuo DOMINE:	in conſpectu tuo domine:	
	iuxta eloquium tuum	ſecundum eloquium tuum	
	da michi intellectum. Thau.	da michi intellectum.	
	I ntret poſtulatio mea in conſpectu tuo:	I ntret poſtulatio mea in conſpectu tuo dñe:	2
	ſecundũ eloquiũ tuum eripe me. Thau.	ſecundum eloquium tuum eripe me.	
	E ructabunt labia mea hymnum:	E ructabunt labia mea hymnum:	3
	cũ docueris me iuſtificatiões tuas. Thau.	cum docueris me iuſtificationes tuas.	
	P ronunciabit lingua mea eloquiũ tuum:	P ronunciauit lingua mea eloquia tua:	4
	quia omnia mandata tua æquitas. Thau.	quia omnia mandata tua iudicia.	
	F iat manus tua vt ſaluet me:	F iat manus tua vt ſaluum me facias:	5
	quoniam mandata tua elegi. Thau.	quia mandata tua elegi.	
Ieſus. ת	C oncupiui SALVTARE tuũ DOMINE:	C oncupiui ſalutare tuum domine:	6
	& lex tua meditatio mea eſt. Thau.	& lex tua meditatio mea eſt.	
	V iuat anima mea & laudabit te: *	V iuet anima mea & laudabit te:	7
	& iudicia tua adiuuabunt me. Thau.	& iudicia tua adiuuabunt me.	
	E rraui ſicut ouis quę periit:	E rraui ſicut ouis perdita:	8
	q̃re ſeruũ tuũ quia mãdata tua nõ ſũ oblit⁹.	q̃re ſeruũ tuũ quia mãdata tua nõ ſũ oblit⁹.	
ARGVMENTVM. Pſalmus de fuga infidelitatis. q̃ aduerſus iplorũ linguas & deprauãtia dogmata inuocãdus deus & viriliter reluctandũ, hic eni primus ſcandendi ad deũ gradus.			
ℭ Canticum graduũ. I. CXIX.		ℭ Canticum graduum. CXIX.	
ק	A D DNM cum tribularer clamaui:	A D te domine cum tribularer clamaui:	1
	& exaudiuit me.	& exaudiſti me.	
ק	A DNE libera aiam meã a labijs iniq̃s:	A D ñe erue aiam meã a labijs iniuſtis:	2
	& a lingua doloſa.	& a lingua doloſa.	
	Q uid detur tibi aut quid apponatur tibi:	Q uid dabitur tibi aut quid apponetur tibi:	3
	ad linguam doloſam.	ad linguam doloſam.	
	S agittæ potentis acutę:	S agittę potentis acutę:	4
	cum carbonibus deſolatorijs.	cum carbonibus deſolatorijs.	
	H ei michi quia icolat⁹ me⁹ ,plõgat⁹ eſt:	H eu me q̃ incolat⁹ meus lõgiquus fact⁹ eſt:	5
	habitaui cum habitãtib⁹ Cedar/	inhabitaui cum tabernaculis cedar/	
	multũ incola fuit anima mea.	multum peregrinata eſt anima mea.	
	C um ijs qui oderunt pacẽ eram pacificus:	C um ijs qui oderunt pacem eram pacificus:	6
	cũ loquebar illis ipugnabãt me gratis.	cum loquerer illis debellabãt me gratis.	

ARGVMENTVM. Psalmus de magnanimitate/id est magno & ad diuina cõuerso animo, q̃ prouidentię & auxilio diuino omnia nostra vel maxime committenda, hic secundus scandendi ad deum gradus.

¶Canticum graduum. CXX.

1 LEuent oculos suos in montes:
vnde veniet auxiliũ illis,
2 NEdes ad mouendum pedem meũ:
neq; dormitet qui custodit te.
3 Ecce non dormitabit neq; dormiet:
qui custodit Israel.
4 Dominus custodit te/dñs tegumentũ tuũ:
super manũ dexteræ tuæ.
5 Protegat te dominus:
super manum dexteræ tuæ.
6 Per diem sol non vret te:
neq; luna per noctem.
7 Dominus custodiat te ab omni malo:
custodiat animã tuã dñs.
8 Custodiat dñs introitum tuũ & exitũ tuũ:
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.

¶Canticum graduum. II. CXX.

LEuaui oculos meos in montes:
vnde veniet auxilium michi.
AUxilium meum a DOMINO: ✠
qui fecit cœlum & terram.
Non det in cõmotionẽ pedem tuum:
neq; dormitet qui custodit te.
Ecce non dormitabit neq; dormiet:
qui custodit Israel.
DOMINVS custodit te/DN̄S ꝓtectio tua: ✠ ✠
super manum dexteram tuam.
Per diem sol non vret te:
neq; luna per noctem.
DOMINVS custodit te ab omni malo: ✠
custodiat animam tuam —dominus. ✠✠
DN̄S custodiat introitum tuũ & exitũ tuum: ✠
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.

ARGVMENTVM. Psalmus de vera voluptate, q̃ totũ gaudium nostrum in cœlestis habitationis meditatione debet esse collocatum/& ea sola roganda quæ ad illam diuinã pacẽ faciunt, & hic tertius gradus, ¶Conciliatus versu tertio.

¶Canticũ graduum. CXXI.

1 IOcundatꝰ sum in ijs q̃ dixerũt michi:
in domum domini ibimus.
2 STantes erant pedes nostri:
in atrijs hierusalem,
3 Hierusalem quę ędificatur vt ciuitas:
cuius participatio eius in idipsum.
4 Illucenim ascenderunt tribꝰ/tribꝰ dñi:
testimoniũ israel ad cõfitẽdũ noi tuo dñe.
5 Quoniã ibi sederunt sedes in iudicio:
sedes super domum dauid.
6 Rogate quæ ad pacẽ sunt hierusalem:
& abundantia ijs qui diligunt te.
7 Fiat pax in virtute tua:
fiat abundantia in turribus tuis.
8 Propter fratres & proximos meos:
loquebar autem pacem de te.
9 Propter domũ domini dei mei:
quæsiui bona tibi.

¶Canticum graduum. III. CXXI.

LAetatꝰ sum in ijs quæ dicta sũt michi:
in domum DOMINI ibimus. ✠
STantes erant pedes nostri:
in atrijs tuis Ierusalem.
Ierusalem quæ ædificatur vt ciuitas:
cuius participatio cum ea in idipsum.
Illuc enim ascenderunt tribꝰ/tribus DN̄I: Iah.
testimoniũ Israel ad cõfitẽdũ noi DOMINI ✠
Quia illic sederunt sedes in iudicio:
sedes super domum dauid.
Rogate quæ ad pacẽ sunt Ierusalem:
& abundantia diligẽtibus te.
Fiat pax in virtute tua:
& abundantia in turribus tuis.
Propter fratres meos & proximos meos:
loquebar pacem de te.
Propter domum DOMINI DEI nostri: ✠ Elohe.
quæsiui bona tibi.

ARGVMENTVM. Psalmus de charitate erga deũ, q̃ desyderio vehementi cœlestiũ bonorum maxime fruendi dei ad deum iugiter suspirare debemus: & terrena bona quę fastꝰ et superbias pariunt habere despectui, hic quartus gradus. ¶Conciliatus versu quinto.

¶Canticum graduum CXXII.

1 AD te dñe leuaui oculos meos:
qui habitas in cœlo.
2 Ecce sicut oculi seruorum:
in manus dominorũ suorum.
3 Et sicut oculi ancillæ in manus dominę suę:
sic oculi nostri ad dominũ deũ nostrũ/
quoadusq; misereatur nostri.
4 Miserere nostri dñe miserere nostri:
quoniam multũ repleti sumus despectiõe.
5 In plurimũ repleta est anima nostra:
opprobriũ eis q̃ abũdãt & despectio superbis ✠

¶Canticum graduum. IIII. CXXII.

ADte leuaui oculos meos:
qui habitas in cœlis.
Ecce sicut oculi seruorum:
in manibus dominorum suorum
Sicut oculi ancillę in manibus dominę suæ:
ita oculi nostri ad DN̄M DEVM nostrum / ✠ Elohe.
donec misereatur nostri.
Miserere nostri DOMINE miserere nostri: ✠
quia multũ repleti sumus despectione.
Quia multum repleta est anima nostra:
opprobrio abũdãtiũ et despectiõe superborũ,

ARGVMENTVM. Psalmus de diffidentia propria & confidentia in deo. & si ab hostib⁹ visibilibus & invisibilibus liberamur intentatosq; nobis laqueos evitamus & si quid boni insup agimus: id non viribus nostris sed soli deo tribuendū. hic quintus gradus. ¶ Cōciliatus versu secundo/tertio & quarto. ¶ Adverte cū aliquando p̄sente quodā michi familiari hebr̄o censerem in tribus prædictis versibus legendū/certe potiusq; forte aut forsitan/ & dicendum certe vivos deglutissēt nos. certe aqua absorbuisset nos. certe pertrāsisset anima nostra aquā intolerabilem: dicerē hic (inquit ille) neq; certe neq; forte aut forsitan/ sed tunc. nā AZA tūc significat. neq; Ioth hic in fine illi adiectum vbi dicimus AZAI significationē ei⁹ mutat. ego libenter illi sum assensus. cuius rei memor hic locū ita cōciliavi. Cęterum septuagita interdū vocabuli huius loco ponūt τότε ἄρα: quod quid aliud q̄ tunc significat? est enim ἄρα adiectitia particula. ponunt etiam ἄρα quod forte/igitur/vtiq;/nōne significat & late homonymū est. & hanc crediderim causam: cur eam Hieronymus fecerit dubitandi particulam.

¶ Canticum graduum. V. CXXIII.

Nisi quia DOMINVS erat in nobis
dicat nunc Israel:
Nisi quia DOMINVS erat in nobis.
Cum exurgerent homines in nos:
tunc vivos deglutissent nos.
Cum irasceretur furor eorū in nos:
tunc aqua absorbuisset nos.
Torrentem pertransiuit anima nostra:
vtiq; pertāsisset aīa nostra aquā intolerabilē.
Benedictus DOMINVS:
qui nō dedit nos in captionē dētib⁹ eorū.
Anima nostra sicut passer erepta est:
de laqueo venantium.
Laqueus contritus est:
& nos liberati sumus.
Adiutorium nostrū in nomine DOMINI:
qui fecit cœlum & terram.

¶ Canticum graduum. CXXIII.

Nisi quia dominus erat in nobis 1
dicat nunc Israel:
nisi quia dominus erat in nobis.
Cum insurgerent homines super nos: 2
* forsitan vivos absorbuissent nos.
Cum irasceretur furor eorum super nos: 3
* forsitan aqua demersisset nos.
Torrentem pertransiit anima nostra: 4
* fortasse pertransiit aia nra aquā sine subsistātia.
Benedictus dñs qui non dedit nos: 5
in venationem dentibus eorum.
Anima nostra sicut passer eruta est: 6
de muscipula venantium.
Muscipula contrita est: 7
& nos eruti sumus.
Adiutorium nostrum in nomine domini: 8
qui fecit cœlum & terram.

ARGVMENTVM. Psalmus de spe. & sperandū vel maxime in dño/ & cui assimulantur hāc beatā spem habentes. hic sextus gradus. ¶ Conciliatus versu primo & secundo. ¶ Adverte versu secundo Ierusalem hic & sępe alias in hoc conciliato psalterio scriptū esse absq; aspiratione: quia apud Hebr̄os neq; lenem neq; densam aspirationem habet. verū si iuxta consuetudinem eorum pronunciaremus: pentasyllabum faceremus & diceremus Ierusalaim. cōsuetudo tamen Grecorum aspirat/ & primā syllabā Ie ī duas dirimit Hie. sed hęc non magnidu co quæ vltra primorū elementariorum non surgunt intelligentiā. & in grecis censeo Grecos esse sequendos: in hebraicis autem potius Hebr̄os.

¶ Canticū graduū. VI. CXXIIII.

Qui confidunt in DOMINO
sicut mons sion qui non cōmouebit:
qui in æternū habitabitur.
Ierusalē montes in circuitu eius/
& DOMINVS in circuitu populi sui:
ex hoc nunc & vsq; in sęculum.
Quia nō relinquet — dñs .. virgā pc̄ōrū
super sortem iustorū:
vt nō extēdāt iusti ad iniquitatē manꝰ suas.
Benefac DOMINE:
bonis & rectis corde.
Declinātes aūt ī obligatiōes adducet DN̄S
cum operantibus iniquitatē:
pax super Israel.

¶ Canticum graduum. CXXIIII.

Qui confidunt in domino 1
sicut mōs sion nō cōmouebit ī ętern̄:
qui habitant in hierusalem.
Montes in circuitu eius/ 2
* & dominus in circuitu plebis sue:
ex hoc nunc & vsq; in sęculum.
Quoniā non derelinquet virgam peccatorū 3
super sortem iustorum:
vt nō extēdāt iusti ad iniquitatē manꝰ suas.
Benefac domine: 4
bonis & rectis corde.
Declinātes autē ī strāgulationē adducet dñs 5
cūm operantibus iniustitiam:
pax super Israel.

ARGVMENTVM. Psalmus de charitate proximi. & de bono proximorum maxime animam concernente gaudendum sit/ idq; gaudium in deo esse debere omniū bonorū authore/ & qui solus potest ex malo ad bonum & ex luctuoso hoc mundo ad veram & indeficientem lętitiā conuertere. hic septimus gradus. ¶ Conciliatus versu primo et quinto.

¶Canticũ graduum. CXXV.

1 CVm cõuerterit dñs captiuitatẽ ſion: *
facti ſumus ſicut conſolati.
2 TUnc repletũ eſt gaudio os noſtrũ:
& lingua noſtra exultatione.
3 Tunc dicent inter gentes:
magnificauit dominus facere cũ eis.
4 Magnificauit dominus facere nobiſcum:
facti ſumus iocundati.
5 Conuerte dñe captiuitatẽ noſtrã:
ſicut torrens in auſtro.
6 Qui ſeminant in lachrimis:
in gaudio metent.
7 Euntes ibant & flebant:
mittentes ſemina ſua.
8 Venientes aũt veniũt cũ exultatiõe:
portant manipulos ſuos.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de firma fide. q̃ nullus anteq̃ ei oriaꝛ ſol iuſtitiæ qui eſt Chriſtꝰ IHESVS poteſt ſaluari/ ſed in ſola fide eius conſiſtit animarum ſalus/q̃q; poſt dilectorũ dormitionem ſuſcitaturus ſit eis deus filios fideles qui pro ædificatione animarũ/ pro ædificatione ciuitatis ſion viriliter dimicabunt & quibus hoſtes diuinę veritatis inimici reſiſtere nõ valebunt. hic octauus gradus. ¶Conciliatus verſu ſexto.

¶Canticum graduum. CXXVI.

1 NIſi dominus ædificauerit domũ:
in vanũ laborauerunt ędificãtes eã.
2 Niſi dominus cuſtodierit ciuitatẽ:
in vanũ laborant qui cuſtodiunt eam.
3 In vanũ eſt vobis ante lucẽ ſurgere
ſurgite poſtea q̃ ſediſtis:
qui manducatis panẽ doloris.
4 Cum dederit ſomnum dilectis eius:
ecce hæreditas domini/
filij merces fructus ventris.
5 Sicut ſagittę in manu potentis:
ſic filij excuſſorum.
6 Beatꝰ homo q̃ ipleuit deſyderiũ ſuũ ex eis:
nõ cõfũdet cũ loquet̃ inimicis ſuis in porta.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ de timore dei. q̃ beati ſunt illi qui timorem offendẽdi deum habentes ſemper ambulant in obſeruatione mandatorum eius/& de benedictiõe in ſpiritu data timentibus deum in fruitione & viſione bonorũ ciuitatis pacis æternæ. hic nonus gradus. ¶Conciliatus verſu ſecundo.

¶Canticũ graduum. CXXVII.

1 BEati omnes qui timent dñm:
qui ambulant in vijs eius.
2 Labores fructũ tuorũ q̃a mãducabis *
beatus es & bene tibi erit.
3 Vxor tua ſicut vinea fertilis:
in lateribus domus tuæ.
4 Filij tui ſicut nouellatio oliuarum:
in circuitu menſę tuę.
5 Ecce ſic benedicetur homo:
qui timet dominum.
6 Benedicat te dominus ex ſion:
& videas bona hieruſalẽ oẽs dies vitę tuę.
7 Et videas filios filiorũ tuorum:
pax ſuper iſrael.

ARGVMENTVM. Pſalmus de Zelo, q̃ optandum eſt vt diuina iuſtitia de medio iuſtorũ

¶Canticum graduum. VII. CXXV.

CVm cõuerteret DN̄S captiuitatẽ ſion: ℟
facti ſumus ſicut conſolati.
TUnc repletum eſt gaudio os noſtrũ:
& lingua noſtra exultatione.
Tunc dicent inter gentes:
magnificauit DOMINVS facere cum eis. ℟
Magnificauit DOMINVS facere nobiſcum: ℟
facti ſumus lætantes.
Cõuerte DOMINE captiuitatẽ noſtram: ℟
ſicut torrens in auſtro.
Qui ſeminant in lachrimis:
in exultatione metent.
Euntes ibant & flebant:
mittentes ſemina ſua.
Venientes autẽ venient cum exultatione:
portantes manipulos ſuos.

¶Canticum graduum. VIII. CXXVI.

NIſi DOMINVS ędificauerit domum: ℟
in vanũ laborauerunt qui ędificãt eã.
Niſi DOMINVS cuſtodierit ciuitatẽ: ℟
fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.
Vanũ eſt vobis ante lucem ſurgere
— ſurgite ⁘ poſtq̃ ſederitis:
qui manducatis panem doloris.
Cum dederit dilectis ſuis ſomnum:
ecce hæreditas DOMINI/ ℟
filij merces fructus ventris.
Sicut ſagittę in manu potentis:
ita filij excuſſorũ.
Beatꝰ vir qui ipleuit deſyderiũ ſuũ ex ipſis:
nõ cõfundẽtur cũ loquẽt̃ inimicis ſuis in porta.

¶Canticum graduum. IX. CXXVII.

BEati omnes qui timent DOMINVM: ℟
qui ambulant in vijs eius.
Labores manuũ tuarũ cũ mãducaueris
beatus tu & bene tibi erit.
Vxor tua ſicut vitis abundans:
in lateribus domus tuę.
Filij tui ſicut nouellę oliuarum:
in circuitu menſę tuæ.
Ecce ſic benedicetur homo:
qui timet DOMINVM. ℟
Benedicat tibi DOMINVS ex ſion: ℟
& videas bona Ieruſalẽ oĩbꝰ diebꝰ vitę tuę.
Et videas filios filiorum tuorum:
pacem ſuper Iſrael.

ARGVMENTVM. Pſalmus de Zelo, q̃ optandum eſt vt diuina iuſtitia de medio iuſtorũ

inemendabile s refecentur qui multos impediunt ne ędificentur in ſancto ædificio ſion: vt no xiæ herbæ vellędę quę ne fructiferę & ſalutares creſcant officiunt, hic decimus gradus. ¶ Cõ ciliatus verſu primo/ſecundo & ſexto.

¶ Canticũ graduũ. X. CXXVIII.

SEpe oppugnauerũt me a iuuẽtute mea *
dicat nunc Iſrael.
Sępe oppugnauerũt me a iuuẽtute * mea: etenim nõ potuerũt michi.
Supra dorſum meũ fabricauerũt pctõres:
prolongauerunt iniquitatẽ ſuam.
DOMINVS iuſtꝰ cõcidet ceruices pctorũ:
confundantur & conuertantur retrorſum
omnes qui oderunt ſion.
Fiant ſicut fœnũ tectorũ:
quod priuſq̃ euellatur exaruit.
De quo non implebit manũ ſuã qui metet: *
& ſinum ſuum qui manipulos colliget.
Et non dixerunt qui prętcribant benedictio
DOMINI ſuper vos:
benedixímus vobis in nomine DOMINI.

¶ Canticum graduum. CXXVIII.

SEpe expugnauerũt me a iuuẽtute mea dicat nunc Iſrael.
Sæpe expugnauerunt me a iuuẽtute 2
mea: etenim non potuerunt michi.
Supra dorſum meũ fabricauerũt peccatores: 3
longe fecerunt iniuſtitiam ſuam.
Dominus iuſtus cõcidet ceruices peccatorũ: 4
confundantur & auertantur retrorſum
omnes qui oderunt ſion.
Fiant ſicut fœnũ tectorũ: 5
quod priuſq̃ euellatur arult.
Non replebit manũ ſuam meſſor: 6
& ſinũ ſuum qui manipulos colliget.
Et non dixerunt trãſeuntes viam benedictio 7
domini ſuper vos:
benedixímus vobis in nomine domini.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ de oratione & pœnitentia, q̃ iugiter ad deum orandum & precandum ſit/de male actis & contractis ſceleribus pœnitendum/ & nunq̃ de dei miſericordia deſperandum, hic vndecimus gradus.

¶ Canticũ graduũ. XI. CXXIX.

De profũdis clamaui ad te DOMINE:
Adonai, DOMINE exaudi vocẽ meã.
Fiant aures tuæ intendentes:
in vocẽ deprecationis meæ.
Iah, Si iniquitates obſeruaueris DOMINE:
Adonai, DOMINE quis ſuſtinebit?
Quia apud te propiciatio eſt:
& ppter legẽ tuã ſuſtinui te DOMINE.
Suſtinuit anima mea in verbo eius:
Adonai, ſperauit anima mea in DOMINO.
A cuſtodia matutina vſq; ad noctẽ:
ſperet Iſrael in DOMINO.
Quia apud DOMINVM miſericordia:
& copioſa apud eum redemptio.
Et ipſe redimet Iſrael:
ex oĩbus iniquitatibus eius.

¶ Canticum graduum. CXXIX.

De profundis clamaui ad te domine: 1
domine exaudi vocẽ meam.
Fiant aures tuæ intendentes: 2
in vocẽ deprecationis meæ.
Si iniquitates obſeruaueris domine: 3
domine quis ſuſtinebit?
Quoniã apud te propiciatio eſt: 4
propter legẽ tuã ſuſtinui te domine.
Suſtinuit anima mea in verbũ tuum: 5
ſperauit anima mea in dominũ.
A vigilia matutina vſq; ad noctem: 6
ſperet iſrael in dominũ.
Quoniã apud dominũ miſericordia eſt: 7
multa apud illũ redemptio.
Et ipſe redimet iſrael: 8
ex omnibus iniquitatibus eius.

ARGVMENTVM. Pſalmus de humilitate, q̃ cor nulla ſuperbia & præſũptione ſit eleuãdũ/ q̃ non alte de ſe ſapiendũ/neq; in curioſitatibus/vanitatibꝰ & inſanijs quę aliquid ſupra hominẽ vane pollicentur ambulandũ. hic duodecimus gradus.

¶ Canticum graduũ. XII. CXXX.

DOMINE nõ eſt exaltatum cor meũ:
neq; elati ſunt oculi mei.
Neq; ambulaui in magnis:
neq; in mirabilibus ſuper me.
Si non humiliter ſentiebã:
ſed exaltaui animã meã.
Sicut ablactatus ſuper matre ſua:
ita retributio in anima mea.
Speret Iſrael in DOMINO:
ex hoc nunc & vſq; in ſęculũ.

¶ Canticum graduum. CXXX.

Domine non eſt exaltatum cor meum: 1
neq; in altum elati ſunt oculi mei.
Neq; ingreſſus ſum in magnis: 2
neq; in mirabilibus ſuper me.
Si non humiliter ſentiebam: 3
ſed exaltaui animã meã.
Quẽadmodũ q̃ ablatꝰ ẽ a lacte ſup matrẽ ſuã: 4
Sic retributio in animã meã.
Speret iſrael in domino: 5
ex hoc nunc & vſq; in ſęculum.

ARGVMENTVM. Pſalmus de manſuetudine, q̃ locus vbi Chriſtus naſceretur bethleem ephrata/q̃ in cãpeſtribus Iudęæ doceret/q̃ in Ieruſalẽ & in templo vbi adorabant ſteterunt ſanctę plantę eius ad dirigendos eos in viam pacis/de ſion/ de viatico eius/ de veris ſacer-

dotibus ſion non aliud tegumentū q̄ Chriſtum IHESVM habentibus/qui & a vero & perſe Nazareo Nazarei dicti ſunt: & illū imitari vera manſuetudo eſt. & hic tertiuſdecimus grad⁹.

¶Conciliatus verſu ſecundo/ſexto/vndecimo & ſextodecimo.

¶Canticū graduum. CXXXI.

1 MEmento domine dauid:
& omnis manſuetudinis eius.
2 S icut iurauit domino:
votum vouit deo Iacob.
3 S i introiero in tabernaculum domus meę:
ſi aſcendero ſuper lectū ſtrati mei.
4 S i dedero ſomnū oculis meis:
& palpebris meis dormitationē.
5 E t requiem temporibus meis
ſi dedero quoadusq; inueniā locū dño:
tabernaculum deo Iacob.
6 E cce audiuimus eā in ephrata:
inuenimus eam in campis ſaltuū.
7 I ntrauimus in tabernacula eius:
adorabim⁹ in loco vbi ſteterūt pedes eius.
8 E xurge domine in requiem tuā:
tu & arca ſanctificationis tuæ.
9 S acerdotes tui induantur iuſtitiam:
& ſancti tui lætentur.
10 P ropter Dauid ſeruum tuum:
non auertas faciem chriſti tui.
11 I urauit dominus dauid in veritate
& non pœnitebit eum:
ex fructu ventris tui ponā ſup ſedē tuam.
12 S i cuſtodierint filij tui teſtamentū meū:
& teſtimonia mea hęc quæ docebo illos.
13 E t filij eorum ſedebunt vſq; in ęternum:
ſuper ſedem tuam.
14 Q uoniā elegit dominus ſion:
prędelegit eam in habitationē ſibi.
15 H æc requies mea in ſæcula ſęculorū:
hic habitabo quoniā prędelegi eā.
16 V iduā eius benedicens benedicā:
& pauperes eius ſaturabo panibus.
17 S acerdotes eius induā ſalutari:
& ſancti eius exultatione exultabunt.
18 I bi ſuſcitabo cornu Dauid:
parauī lucernā chriſto meo.
19 S uper ipſum autē:
florebit ſanctificatio mea.

¶Canticū graduū. XIII. Pſalmus. CXXXI.

1 MEmento DOMINE dauid: ℣
& omnis manſuetudinis eius.
2 * QUi iurauit DOMINO: ℣
votum vouit DEO Iacob. Abir.
S i introiero in tabernaculū domus meæ:
ſi aſcendero in lectū ſtrati mei.
S i dedero ſomnum oculis meis:
& palpebris meis dormitationem.
— E t requiē tēporibus meis . .
donec inueniam locum DOMINO: ℣
tabernaculum DEO Iacob. Abir.
* E cce audiuimus eum in ephrata:
* inuenimus eum in campis ſiluæ.
I ntroibimus in tabernaculum eius:
adorabimus in loco vbi ſteterunt pedes ei⁹.
S urge DOMINE in requiem tuam: ℣
tu & arca ſanctificationis tuæ.
S acerdotes tui induantur iuſtitiam:
& ſancti tui exultent.
P ropter Dauid ſeruum tuum:
non auertas faciem CHRISTI tui. Meſiah.
I urauit DOMINVS Dauid veritatē ℣
* & non fruſtrabitur eam:
de fructu vētris tui ponā ſuper ſedem tuam.
S i cuſtodierint filij tui teſtamentū meum:
& teſtimonia mea hęc quę docebo eos.
E t filij eorum vſq; in ſęculum:
ſedebunt ſuper ſedem tuam.
Q uoniā elegit DOMINVS ſion: ℣
elegit eam in habitationem ſibi.
H ęc requies mea in ſęculum ſęculi:
hic habitabo quoniā elegi eam.
* V iaticum eius benedicens benedicam:
* pauperes eius ſaturabo pane.
S acerdotes eius induam SALVTARI: Ieſua.
& ſancti eius exultatione exultabūt.
I lluc producam cornu Dauid:
parauī lucernam CHRISTO meo. Meſiah.
I nimicos eius induam confuſione:
ſuper ipſū aūt efflorebit ſanctificatio mea.

ARGVMENTVM. Pſalmus de fraterna vnione. q⁹ vbi fraterna vnio: ibi ampla eſt diuinæ benedictionis & gratię effuſio. hic quartuſdecimus gradus.

¶Canticum graduum. CXXXII.

1 ECce q̄ bonū & q̄ iocundū:
habitare fratres in vnum.
2 S icut vnguentum in capite:
quod deſcendit in barbā/barbā aaron.
3 Q uod deſcendit in oram veſtimenti eius:
ſicut ros hermon q deſcēdit ſup mōtē ſiō.
4 Q uoniā ibi mādauit dñs benedictionē:
vitam vſq; in ſęculum.

¶Canticum graduum. XIIII. CXXXII.

ECce q̄ bonū & q̄ iocundum:
habitare fratres in vnum.
S icut vnguentum in capite:
quod deſcendit in barbā/barbā Aharon.
Q uod deſcendit in oram veſtimenti eius:
ſicut ros Hermon qui deſcēdit in mōtē ſion.
Q m̄ illic mādauit DOMINVS benedictionē; ℣
& vitam vſq; in ſæculum.

ARGVMENTVM. Pſalmus de ſynaxi & acceſſu ad ſancta ſanctorū quę omnia perficiūt. q⁹ cum magna reuerentia & dei benedictione ad ſancta quę conſūmant omnia mente & operi-

bus ad deū intētis accedendum eſt. Et hic quintuſdecimus & vltimus gradus. Vides hic ſpiritu quindecim ſpirituales animæ gradus: quibus ad ſancta ſanctorum/ad viatlcū ſion aſcenditur. quorū ſymbola erant gradus templi Salomonis quibus aſcendebatur ad ſancta ſanctorū veteris legis/ quę erant arca domini/manna & reliqua quę in ea recondita erant. quiquidem gradus feruntur in vrbē Romā trāſlati & poſiti in Laterano. quos Chriſti dei miſeratione fretus/cubitis & genibus nixus/ſępius ſcandi & adoraui vbi ſancti ſteterūt pedes eius: ſiue illi ſint/ſiue gradus ingreſſus prętorij Pilati/aut Lithoſtrati vbi agnus innocens/vbi iudex omniū ab iniquo iudice immeritę mortis ſententiā tulit/ſed ad dimiſſa reuertamur. Illios igitur quindecim ſpirituales gradus aſcenſionis ad ſancta ſion/quā Chriſtus dñs elegit in habitationē ſibi & in requiē ſuā in ſæculum ſæculi: breui epilogo colligamus. primus/fuga infidelitatis & impietatis. ſecundus/vera magnanimitas. tertius/vera voluptas. quartus/in deū charitas. quintus/ vera confidentia. ſextus/vera ſpes. ſeptimus/ amor proximi. octauꝰ/firma fides. nonus/timor dei offendendi. decimus/Zelus diuinæ legis. vndecimꝰ/ pœnitētia. duodecimus/vera humilitas. tertiuſdecimus/vera manſuetudo. quartuſdecimus/ fraterna vnio. quintuſdecimus/vnio cum deo: quæ humili & reuerenti ad ſancta ſanctorū fit acceſſiōe. quā nobis Chriſtus IHESVS qui illa ipſa ſancta eſt/& ſolus ſanctus nobis digne īdulgere dignetur/ qui cum patre & ſpiritu ſancto eſt ſuperbenedictus in ſęcula ſæculorum. Amen.

¶Canticū graduum. XV. CXXXIII.

Ecce nunc benedicite DOMINVM;
oēs ſerui DOMINI.
Qui ſtatis in domo DOMINI:
in ātriis domus DEI noſtri.
In noctibꝰ/ extollite manꝰ veſtras ī ſāctа:
& benedicite DOMINVM.
Benedicat te DOMINVS ex Sion:
qui fecit cœlum & terram.

¶Canticum graduū. CXXXIII.

Ecce nunc benedicite dominum: 1
ōnes ſerui domini.
Qui ſtatis in domo domini: 2
in atriis domus dei noſtri.
In noctibus/extollite manꝰ veſtras ī ſancta: 3
& benedicite dominum.
Benedicat te dominus ex ſion: 4
qui fecit cœlum & terram.

ARGVMENTVM. Pſalmus/beneficiorum dei agnitio ex iis præſertim quæ veteri ſynagogę contigerunt. & hęc laus & gratiarū actio hiſtoriā continet ex exodo cognitā.

¶Pſalmus. CXXXIIII. Halelu Iah.

Laudate nomen DOMINI:
laudate ſerui DOMINVM.
Qui ſtatis in domo DOMINI:
Eloheinu. in atriis domus DEI noſtri.
Iah. Laudate DOMINVM quia bonus DN̄S:
pſallite nomini eius quoniā ſuaue.
Iah. Quoniā Iaacob elegit ſibi DOMINVS:
Iſrael in poſſeſſionē ſibi.
Quia ego cognoui q̄ magnus eſt DN̄S:
Adon Elohim. & DEVS noſter prę omnibus diis.
Omnia quęcunq; voluit DOMINVS
fecit in cœlo & in terra:
in mari & omnibus abyſſis.
Educens nubes ab extremo terrę:
fulgura in pluuiā fecit.
Qui producit ventos de theſauris ſuis/
qui percuſſit primogenita Aegypti:
ab homine vſq; ad pecus.
Emiſit ſigna & prodigia
in medio tui Aegypte:
in Pharaonē & in oēs ſeruos eius.
Qui percuſſit gentes multas:
& occidit reges fortes.
Seon regē Amorręorū & Og regē Baſan:
& omnia regna Chanaan.
Et dedit terrā eorū hęreditatē:
hęreditatē Iſrael populo ſuo.
DOMINE nomen tuum in ęternum:

¶Pſalmus. CXXXIIII.

Laudate nomen domini: 1
laudate ſerui dominum.
Qui ſtatis in domo domini: 2
in atriis domus dei noſtri.
Laudate dñm quoniā benignus dominus: 3
pſallite nomini eius quoniā ſuauis eſt.
Quoniā Iacob elegit ſibi dominus: 4
Iſrael in poſſeſſionē ſibi.
Quoniā ego cognoui q̄ magnus eſt dñs: 5
& deus noſter ſuper omnes deos.
Omnia quęcunq; voluit dominus 6
fecit in cœlo & in terra:
in mari & in omnibus abyſſis.
Suſcitans nubes ab extremo terrę: 7
fulgura in pluuiam fecit.
Qui educit ventos de theſauris ſuis/ 8
qui percuſſit primogenita ægypti:
ab homine vſq; ad pecus.
Immiſit ſigna & prodigia: 9
in medio tui ægypte.
Qui percuſſit gentes multas: 10
& occidit reges fortes.
Seon regē amorreorū et og regē baſan: 11
& omnia regna chanaan.
Et dedit terrā eorū hæreditatem: 12
hæreditatem Iſrael ſeruo ſuo.
Domine nomen tuum in ſæculum: 13
dñe memoriale tuū in gnatiōe et gnationē.

14 Q ñ iudicabit dominus plebē ſuam:
& in ſeruis ſuis aduocabitur.
15 I dola gentiū argentum & aurum.
16 O culos habent & non videbunt:
aures habent & non audient.
17 N ares habent & non odorabunt:
os habent & non loquentur.
18 M anus habent & non operantur:
pedes habent & non ambulabunt.
19 S imiles illis fiant qui faciunt ea:
& omnes qui confidunt in illis.
20 D omus iſrael benedicite dominū:
domus aaron benedicite dominū.
21 D omus leui benedicite dominū:
qui timetis dominū benedicite dñm.
22 B enedictus dominus ex ſion:
qui habitat in hieruſalem.

DN̄E memoriale tuū ī gn̄atiōe et gn̄atiōnē. ℟
Quia iudicabit DOMINVS populū ſuum: ℟
& in ſeruis ſuis deprecabitur.
S imulachra gentium argentum & aurum:
opera manuum hominum.
O s habent & non loquentur:
oculos habent & non videbunt.
A ures habent & non audient:
neq; enim eſt ſpiritus in ore ipſorum.
S imiles illis fiant qui faciunt ea:
& omnes qui confidunt in eis.
D omus Iſrael benedicite DOMINO: ℟
domus Aharon benedicite DOMINO. ℟
D omus Leui benedicite DOMINO: ℟
qui timetis DOMINVM benedicite DN̄O. ℟ ℟
B enedictus DOMINVS ex ſion: ℟
qui habitat in Ieruſalem.

ARGVMENTVM. Pſalmus laus ſynagogæ hiſtoriā partim ex Geneſi partim ex Exodo cōtinens ſatis cognitam.

℣ Pſalmus. CXXXV.

1 C Onfitemini dño quoniā bonus:
quoniā in ęternū miſericordia eius.
2 C onfitemini deo deorum:
quoniā in æternū miſericordia eius.
3 Confitemini domino dominorum:
quoniam in æternū miſericordia eius.
4 Q ui facit mirabilia magna ſolus.
5 Q ui fecit cœlos in intellectu.
6 Q ui firmauit terram ſuper aquas.
7 Q ui fecit luminaria magna ſolus.
8 S olem in poteſtatē diei.
9 L unam & ſtellas in poteſtatē noctis.
10 Q ui percuſſit ęgyptū cū primogenitis eorū.
11 Q ui eduxit iſrael de medio eorū.
12 I n manu potenti & brachio excelſo.
13 Q ui diuiſit mare rubrum in diuiſiones.
14 E t eduxit iſrael per mediū eius.
15 E t percuſſit pharaonē & virtutem eius
in mari rubro.
16 Q ui traduxit populū ſuum in deſerto.
17 Q ui percuſſit reges magnos.
18 E t occidit reges fortes.
19 S eon regē amorreorū.
20 E t óg regem baſan.
21 E t dedit terrā eorū hæreditatem.
22 H ęreditatē iſrael ſeruo ſuo.
23 Q uia i humilitate noſtra memor fuit noſtri.
24 E t redemit nos ab inimicis noſtris.
25 Q ui dat eſcā omni carni.
26 C onfitemini deo cœli: quoniam.
27 C onfitemini domino dominorū: quoniā.

℣ Pſalmus. CXXXV. Halelu Iah.

C Onfitemini DOMINO qm̄ bonus: ℟
quoniā in æternū miſericordia eius.
C onfitemini DEO DEORVM: Elohe.
quoniā in æternū miſericordia eius. Elohim.
C ōfitemini DOMINO D̄NORVM: quoniā. Adon.
Q ui facit mirabilia magna ſolus: quoniam. Adon.
Q ui fecit cœlos in intellectu: quoniam.
Q ui firmauit terrā ſuper aquas: quoniam.
Q ui fecit luminaria magna: quoniam.
S olem in poteſtatem diei: quoniam.
L unā & ſtellas in poteſtatē noctis: quoniam.
Q ui percuſſit ægyptū cū priogenitis eorū: qm̄.
Q ui eduxit Iſrael de medio eorū: quoniam.
I n manu potenti & brachio excelſo: qm̄.
Q ui diuiſit mare rubrū in diuiſiones: qm̄.
E t eduxit Iſrael per mediū eius: quoniam.
E t excuſſit Pharaonē & virtutē eius in mari
rubro: qm̄ in æternū miſericordia eius.
Qui tranſduxit populū ſuū per deſertum,
qm̄ in ęternū miſericordia eius.
Q ui percuſſit reges magnos: quoniam.
E t occidit reges fortes: quoniam.
S eon regem Amorreorū: quoniā.
E t Og regem Baſan: quoniam.
E t dedit terram eorū hęreditatem: quoniam.
H ęreditatē Iſrael ſeruo ſuo: quoniam.
Q uia i humilitate noſtra mēor fuit noſtri: qm̄.
E t redemit nos ab inimicis noſtris: quoniā.
Q ui dat eſcā omni carni: quoniam.
C onfitemini D EO cœli: quoniam. El.
C ōfitemini domino dominorum: qm̄. ✦✦

ARGVMENTVM. Pſalmus Threnus ſynagogę, argumētū ex quarto Regū notū cōtinens.

℣ Pſalmus. CXXXVI.

1 S Vper flumina babyloniſ illic ſedimus
et fleuimus:
dum recordaremur ſion.

℣ Pſalmus. CXXXVI.

S Vper flumina Babyloniſ illic ſedimus
& fleuimus:
dum recordaremur tui Sion.

CONCIL.	VET.	
In ſalicibus in medio eius: ſuſpẽdimus organa noſtra.	In ſalicibus in medio eius: ſuſpendimus organa noſtra.	2
Q uia illic iterrogauerũt nos q̃ captiuos duxerunt nos: verba cantionum.	Q uñ illic iterrogauerũt nos qui captiuos duxerũt nos: verba canticorum.	3
Et qui abduxerunt nos: hymnũ cãtate nobis de cãticis Sion.	Et qui abduxerunt nos: hymnũ cantate nobis de canticis ſion.	4
Quomodo cãtabimus canticũ DOMINI: in terra aliena?	Q uomodo cantabimus canticũ domini: in terra aliena?	5
S i obliti fuero tui Ieruſalem: obliuioni detur dextera mea.	S i obliti fuero tui hieruſalem: obliuiſcatur me dextera mea.	6
A dhæreat lingua mea faucibus meis: ſi non meminero tui.	A dhæreat lingua mea faucibus meis; niſi tui meminero.	7
S i non præpoſuero Ieruſalem: in principio lætitię meæ.	S i non præpoſuero hieruſalem: in principio iocunditatis meæ.	8
M emor eſto DOMINE filiorũ Edom: in die Ieruſalem.	M emento domine filiorũ edom: in die hieruſalem.	9
Q ui dicunt exinanite exinanite: vſq; ad fundamentũ in ea.	D icentiũ euacuate euacuate: vſq;dum fundamentum in ea.	10
Filia Babylõis miſera: beat⁹ q̃ retribuet tibi retributionẽ tuã/quã retribuiſti nobis.	Filia babylõis infœlix: beat⁹ qui retribuet retributionem tuã/quã retribuiſti nobis.	11
B eatus qui tenebit & allidet: paruulos ſuos ad petram.	Beatus qui tenebit & elidet: infantes ſuos ad petram.	12

ARGVMENTVM. Pſalmus/cõfeſſio beneficiorũ dei/q̃ ſanct⁹ dñi ſup oẽ nomẽ magnificatus ſit/q̃ oĩa regna terræ verba eius audierũt/de miſericordia/veritate/gloria/celſitudine/& ꝓuidẽtia ei⁹. ¶ Cõciliatus verſu octauo. ¶ Aduerte verſu prio dñe in pleriſq; hebręorũ codicibus non haberi. ¶ Itẽ verſu ſecũdo qđ dicit angelorũ in hebręo haberi Elohim: qđ Hieronymus hic vertit deorũ. nã & angel⁹ pſalmo 90 verſu 11 ꝓprie malach dicitur. ſed & pſalmo 77 verſu 29 vbi habemus panẽ angelorũ & in hebręo Lehem Abirim: Hieronym⁹ nõ panẽ ãgelorũ ſed panẽ fortiũ vertit. q̃ hoc vocabulũ angelo peculiare nõ ſit: ſed cõmune cũ deo. Et quid etiã ſi intelligeremus in cõſpectu Elohim: i cõſpectu patris & filij et ſpũs ſãcti. Et panẽ abyrim: panẽ filij/panẽ patris & ſpũs ſãcti. Nõ Moyſes (inqt dñs) dedit vobis panẽ de cœlo: ſed pater me⁹ dat vobis panẽ de cœlo verũ. ecce panis patris. Et idẽ de ſe: ego ſum panis viuus qui de cœlo deſcendi. ſi quis manducauerit ex hoc pane: viuet in æternũ. & panis quẽ ego dabo caro mea eſt pro mundi vita. ecce panis filij. et de eodẽ pane dicitur: hunc enim pater ſignauit deus. ſed quo ſigno niſi ſpiritu ſãcto? ſuper quẽ (audiuit Ioannes) videris ſpiritũ deſcendentẽ & manentẽ ſuper eũ: ille eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto. Ecce panis a ſpiritu ſancto ſignatus. Q uid mirũ igitur ſi his in locis altior q̃ interpretes aperuerunt ex vocabulorum hebraicorum proprietate elici queat ſenſus?

¶ Pſalmus Dauidi. CXXXVII.	¶ Pſalmus Dauid. CXXXVII.	
C Onfitebor tibi DN̄E i toto corde meo: quoniã audiſti verba oris mei.	C Onfitebor tibi dñe i toto corde meo: quoniã audiſti verba oris mei.	1
I n cõſpectu ãgelorũ pſallã tibi/adorabo ad tẽplũ ſãctũ tuũ: et cõfitebor noi tuo.	Et corã ãgelis pſallã tibi/adorabo ad tẽplũ ſanctũ tuũ: & cõfitebor nomini tuo.	2
Super miſericordia tua & veritate tua: qm̃ magnificaſti ſup oẽ nomẽ/ſanctũ tuũ.	I n miſericordia tua & veritate tua: qm̃ magnificaſti ſuper oẽ nomẽ/ſanctũ tuũ.	3
I n quacunq; die iuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.	I n q̃cunq; die inuocauero te cito exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.	4
C onfiteanť tibi DOMINE oẽs reges terræ: quia audierũt oĩa verba oris tui.	C onfiteantur tibi dñe oẽs reges terræ: quoniam audierunt omnia verba oris tui.	5
Et cantent in vijs DOMINI: quoniã magna eſt gloria DOMINI.	Et cantent in vijs domini: quoniam magna eſt gloria domini.	6
Q m̃ excelſ⁹ DOMINVS et humilia reſpicit: & alta a longe cognoſcit.	Q m̃ excelſus dñs & humilia reſpicit: excelſa a longe cognoſcit.	7
S i ãbulauero i medio tribulatiõis viuificabis me: et ſup irã iimicorũ meorũ extẽdes manũ tuã/et ſaluũ me faciet dextera tua,	S i ãbulauero i medio tribulatiõis viuificabis me: ſup irã inimicorũ meorũ extendiſti manũ tuã/et ſaluum me fecit dextera tua,	8
DOMINVS retribuet pro me/	D omine retribues pro me/	9

domine miſericordia tua in æternum:
opera manuum tuarum ne deſpicias.

DOMINE miſericordia tua in ſæculum: ℟
opera manuum tuarum ne deſpicias.

ARGVMENTVM. Pſalmus/ de præſciẽtia dei inſcrutabili/ q; deus vbiq; ſit & nichil ſine eo agi poſſit/ q; tenebrę ſint ei lumẽ/ neq; apud eũ diſtinctio ſit lucis et tenebrarũ ſed coincidentia/ de mirabili corporis Chriſti compoſitione/ q; illã ſecretã i abſcondito almę virginis vtero oſſiũ & hũanæ carnis cõpactionẽ ab æterno nouerit/ q; ĩ p̃ſciẽtia dei priuſq; aliqd ex eo ad operis executionẽ mãdatũ eſſet viſus ſit/ immo q; in diuina ſapientia/ currẽtib⁹ tẽporib⁹ & adhuc nullo præuiſorum in effectũ deducto/ preſcita & prędiffinita ſint oia/ de apoſtolis q̃ honorabiles apud eũ ſint facti/ quãtũ apud illos qui æternã hæreditatẽ eſſent accepturi/ valuit eorũ authoritas/ q̃ magnus & incõprehenſibilis ſaluandorũ numerus/ de peccatoribus qui aduerſaturi erãt Chriſto & qui aduerſabunt̃/ q̃to odio perſequat̃ illos/ & q; ille ipſe eſt qui ſine p̃cõ cu currit. ¶ Concilliatus verſu octauo/ duodecimo/ tertiodecimo/ quartodecio & quintodecimo.

¶ Pſalmus Dauid CXXXVIII.

1 DOmine probaſti me & cognouiſti me:
tu cognouiſti ſeſſionem meam & reſurrectionem meam.
2 Intellexiſti cogitationes meas de lõgiquo:
ſemitã & limitem meũ inueſtigaſti.
3 Et omnes vias meas præuidiſti:
quoniam non eſt dolus in lingua mea.
4 Ecce domine tu cognouiſti omnia nouiſſima & antiqua:
tu finxiſti me & poſuiſti ſup me manũ tuã.
5 Mirificata eſt ſcientia tua ex me:
inualuit/ non potero ad illam.
6 Quo ibo a ſpiritu tuo:
& quo a facie tua fugiam?
7 Si aſcendero in cœlum tu ibi es:
ſi deſcendero in infernum ades.
8 Si recipiam pennas meas in directũ:
& habitauero in extremis maris.
9 Etenim illuc manus tua deducet me:
& adducet me dextera tua.
10 Et dixi forſaſſe tenebræ conculcabunt me:
& nox illuminatio mea in delicijs meis.
11 Quoniã tenebræ non obtenebrabũtur a te/
& nox tanq̃ dies illuminabitur:
ſicut tenebræ eius ita & lumen eius.
12 Quoniã tu poſſediſti renes meos domine:
ſuſcepiſti me de vtero matris meæ.
13 Cõfitebor tibi dñe qm̃ terribiliter mirificat⁹es:
mirabilia opera tua deus/
& anima mea cognoſcet valde.
14 Nõ eſt abſconditum os meum a te
quod feciſti in abſcondito:
& ſubſtantia mea in inferioribus terrę.
15 Imperfectũ viderunt oculi tui:
& in libro tuo omnes ſcribentur/
per diem errabunt & nemo in eis.
16 Michi aũt valde honorificati ſũt amici tui de⁹
valde cõfortati ſunt principatus eorum.
17 Dinumerabo eos & ſup arenã multiplicabũ:
exurrexi & adhuc ſum tecum.
18 Si occideris deus peccatores:
viri ſanguinum declinate a me.
19 Quoniam dices in cogitatione:
accipient in vanitate ciuitates ſuas.

¶ Ad victoriã pſalmus Dauidi. CXXXVIII.

DOMINE pbaſti me & cognouiſti me: ℟
tu cognouiſti ſeſſionem meam & reſurrectionem meam.
Intellexiſti cogitationes meas de longe:
ſemitã meã & funiculũ meũ inueſtigaſti.
Et omnes vias meas præuidiſti:
quia non eſt ſermo in lingua mea.
Ecce DOMINE tu cognouiſti omnia nouiſſima & antiqua: ℟
tu formaſti me & poſuiſti ſup me manũ tuã
Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me:
confortata eſt & non potero ad eam.
Quo ibo a ſpiritu tuo:
& quo a facie tua fugiam?
Si aſcendero in cœlũ tu illic es:
ſi deſcendero in infernum ades.
✱ Si ſumpſero pennas diluculo:
& habitauero in extremis maris.
Etenim illuc manus tua deducet me:
& tenebit me dextera tua.
Et dixi forſitan tenebræ conculcabunt me:
& nox illuminatio mea in delicijs meis.
Quia tenebrę non obſcurabuntur a te/
& nox ſicut dies illuminabitur:
ſicut tenebræ eius ita & lumen eius.
Quia tu poſſediſti renes meos:
✱ conflaſti me in vtero matris meæ.
✱ Cõfitebor tibi qa terribiliter magnificaſti me:
mirabilia opera tua /
✱ & anima mea cognoſcit nimis.
Non eſt occultatum os meum a te
quod feciſti in occulto:
✱ & effigiatus ſum in inferioribus terræ.
✱ Imperfectum me viderunt oculi tui:
& in libro tuo omnes ſcribentur/
dies formabuntur & nullus in eis.
Michi aũt nimis hõrificati ſũt amici tui DE⁹ El.
nimis confortatus eſt principatus eorum.
Dinumerabo eos & ſup arenã multiplicabũ
exurrexi & adhuc ſum tecum.
Si occideris DEVS peccatores: Eloha.
viri ſanguinum declinate a me.
Quia dicitis in cogitatione:
accipient in vanitate ciuitates ſuas.

	CONCIL.	VET.	
ℵ	Nõne qui oderunt te DOMINE oderã:	Nonne eos qui oderant te odio habui:	20
	& super inimicos tuos tabeſcebã?	& super inimicis tuis tabeſcebam?	
	Perfecto odio oderam illos:	Perfecto odio oderã illos:	21
	inimici facti ſunt michi.	inimici facti ſunt michi.	
El.	Proba me DEVS & ſcito cor meũ:	Proba me deus & ſcito cor meum:	22
	interroga me & cognoſce ſemitas meas.	ſcrutare me & cognoſce ſemitas meas.	
	Et vide ſi via iniquitatis in me eſt:	Et vide ſi via iniquitatis in me eſt:	23
	& deduc me in via æterna.	& deduc me in via æterna.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/deprecatio aduerſus peſtiferæ doctrinæ venena ſeminantes & ſcripturarum ſanctarũ intelligentias adulterantes. ℂConciliatus verſu primo & nono.

	ℂPſalmus Dauidi. CXXXIX.	ℂPſalmus Dauid. CXXXIX.	
	ERipe me DOMINE ab hoĩe malo:	EXime me domine ab hoĩe maligno:	1
	a viris iniquis eripe me. *	a viro iniuſto erue me.	
	Qui cogitauerũt iniquitates ĩ corde:	Qui cogitauerunt iniuſtitias in corde:	2
	tota die conſtituebant prelia.	tota die conſtituebant bella.	
	Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes:	Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes:	3
	venenũ aſpidũ ſub labijs eorum. Selah.	venenũ aſpidũ ſub labijs eorum.	
ℵ	Cuſtodi me DOMINE de manu pc̃ōris:	Conſerua me dñe de manu peccatoris:	4
	ab hominibus iniquis eripe me.	ab hominibus iniuſtis erue me.	
	Qui cogitauerũt ſupplantare greſſ⁹ meos:	Qui cogitauerunt ſupplantare greſſus meos:	5
	abſconderunt ſuperbi laqueũ michi.	abſconderunt ſuperbi muſcipulã michi.	
	Et funes extenderunt in laqueũ:	Et reſtes extẽderũt muſcipulas pedib⁹ meis:	6
	iuxta iter ſcandalũ poſuerũt michi. Selah.	iuxta ſemitas ſcandalum poſuerũt michi.	
ℵ El.	Dixi DOMINO DEVS meus es tu:	Dixi domino deus meus es tu:	7
ℵ	exaudi DOMINE vocẽ deprecatiõis mee.	percipe domine vocẽ deprecationis meæ.	
ℵ Adonai	DOMINE DN̄E virtus ſalutis meæ:	Domine domine virtus ſalutis meæ:	8
	obumbraſti ſuper caput meũ in die belli.	obumbraſti ſuper caput meum in die belli.	
ℵ	Non tradas DN̄E deſyderium peccatori: *	Non tradas me dñe a deſyderio meo pc̃ōri:	9
	cogitauerũt cõtra me/ne derelinquas me:	cogitauerũt aduerſũ me/ne dereliquas me:	
	ne forte exaltentur.	ne forte exaltentur.	
	Caput circuitus eorũ:	Caput circuitus eorũ:	10
	labor labiorũ ipſorũ operiet eos.	labor labiorũ ipſorũ teget eos.	
	Cadent ſuper eos carbones/	Decident ſuper eos carbones ignis/	11
	in ignem deijcies eos:	& deijcies eos:	
	in miſerijs non ſubſiſtent.	in miſerijs non ſubſiſtent.	
	Vir linguoſus non dirigetur in terra:	Vir linguoſus non dirigetur ſuper terram:	12
	virum iniuſtũ mala capient in interitu.	virũ iniuſtũ mala venabuntur ĩ interitum.	
ℵ	Cognoui quia faciet DN̄S iudiciũ iopis:	Cognoui quia faciet dñs iudiciũ egentis:	13
	& vindictam pauperũ.	& cauſam pauperum.	
	Veruntamen iuſti cor fitebuntur noĩ tuo:	Veruntamen iuſti confitebũtur nomini tuo:	14
	& habitabunt recti cũ vultu tuo.	inhabitabunt recti cum vultu tuo.	

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio fidelium ĩ ſpiritu/vt eos cuſtodiat deus a peccato oris/ a peccato cordis & prauis cogitationibus/ a prauorũ ſocietatibus et cõmunicatione operũ eorũ/optant a iuſtis corripi/precantur pro delinquentibus & opprimentibus eos/ q̃ peccatores in rete vltionis diuinæ caſuri ſunt/ipſi vero euaſuri. ℂConciliatus verſu quinto/ſexto & vndecimo.

	ℂPſalmus Dauidi. CXXXX.	ℂPſalmus Dauid. CXXXX.	
ℵ	DOMINE clamaui ad te exaudi me:	Dñe clamaui ad te exaudi me: intẽde voci	1
	intẽde voci meæ cũ clamauero ad te.	deprecatiõis meę dũ clamauero ad te.	
	Dirigatur oratio mea ſicut incenſum	Dirigatur oratio mea ſicut incenſum	2
	in conſpectu tuo:	in conſpectu tuo:	
	eleuatio manuũ mearũ ſacrificiũ veſpertinũ.	eleuatio manuũ mearũ ſacrificiũ veſpertinũ.	
ℵ	Pone DOMINE cuſtodiã ori meo:	Pone domine cuſtodiã ori meo:	3
	& oſtiũ circunſtantiæ labijs meis.	& oſtium continentiæ circa labia mea.	
	Non declines cor meũ in verba malitię:	Vt non declines cor meũ in verba maligna:	4
	ad excuſandas excuſationes in peccatis.	ad excuſandas excuſationes in peccatis.	
	Cum hominibus operantibus iniquitatẽ:	Cum hominibus operantibus iniquitatem:	5

& nō cōbinabo cum electis eorū.
6 E mendabit me iustus in mia et arguet me: oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum.
7 Q m adhuc & oratio mea in bnplacitis eorū: absorpti sunt iuxta petrā iudices eorū.
8 A udient verba mea quoniā prævaluerunt: sicut crassitudo terrę dirupta est sup terrā.
9 D issipata sunt iuxta infernū ossa nostra: quoniā ad te dne domine oculi mei: in te speraui non auferas animā meam.
10 C ustodi me a muscipula quā statuerūt michi & ab scandalis qui operantur iniquitatē.
11 C adent in retia eius peccatores: singularis ego sum donec transeam.

neq; ad cōmunicandū cum electis eorum.
C orripiat me iustus in mia & increpet me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Q m adhuc & oratio mea in bnplacitis eorū: absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum.
A udient verba mea quoniā potuerunt: sicut crassitudo terræ erupta est sup terram.
D issipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te DOMINE DNE oculi mei: in te speraui non auferas animam meam.
C ustodi me a laqueo quē statuerunt michi: & a scandalis operantium iniquitatem.
C adent in retiaculū eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

Adonai

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi domini secundū carnis dispensationē/ quo modo Iudęi ex lege quā inoffenso calle cucurrit voluerūt Christū dnm morti adiudicari/q; derelictus sit etiam a notis & apostolis/q; nullus ex notis eius pro eo intercessor fuerit vt a morte liberaretur/q; persequentibus eū data est potestas inualescēdi in eū/ q; ad ergastulum mortis pro nobis satisfacturus descenderit ex quo petit educi & ad immortalē vitam reparari. ¶ Cōciliatus versu secundo & tertio.

Psalmus Dauid. CXXXXI.

1 V Oce mea ad dominū clamaui: voce mea ad dnm deprecatꝰ sum.
2 E ffundā ante eū deprecationē meā: tribulationē meā in conspectu eius.
3 C um defecit me spiritus meus: & tu cognouisti semitas meas.
4 I n via hac qua ingrediebar: absconderunt michi muscipulam.
5 C onsyderabā ad dexterā & videbā: & non erat qui cognosceret me.
6 P erijt fuga a me: & non est qui requirat animā meā.
7 C lamaui ad te domine dixi tu es spes mea: portio mea in terra viuentiū.
8 I ntende ad orationem meā: quia humiliatus sum nimis.
9 E rue me a persequētibus me: quoniā corroborati sunt super me.
10 E rue de carcere animā meam/ vt confiteantur nomini tuo: me sustinebūt iusti quoadusq; retribuas michi

Psalmus Dauidi. CXXXXI.

V Oce mea ad DOMINVM clamaui: voce mea ad DOMINVM deprecatꝰ sum.
E ffūdā in cōspectu eiꝰ orationē meā: & tribulationē meā ante ipsū pronūciabo.
C um defecerit ex me spiritus meus: & tu cognouisti semitas meas.
I n via hac qua ambulabam: absconderunt laqueū michi.
C onsyderabā ad dexteram & videbam: & non erat qui cognosceret me.
P erijt fuga a me: & non est qui requirat animā meam.
C lamaui ad te DNE dixi tu es spes mea: portio mea in terra viuentium.
I ntende ad deprecationē meam: quia humiliatus sum nimis.
L ibera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me.
E duc de custodia animā meam/ ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti donec retribuas michi.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio pœnitentis ex calamitate mundanarum fallaciarum ad deum humilitata mente reuertentis.

Psalmus Dauid. CXXXXII.

1 D Omine exaudi orationē meam/ auribus percipe precem meā: i veritate tua exaudi me i tua iustitia.
2 E t nō intres in iudicium cū seruo tuo: quoniā nō iustificabitur corā te oīs viuēs.
3 Q m persecutus est inimicus animā meā: humiliauit in terra vitāmeā.
4 C ollocauerūt me i tenebrosis sicut mortuos seculi/& tediū passꝰ est in me spiritus meꝰ: in me turbatū est cor meū.
5 M emoratus sum dierum antiquorum/

Psalmus Dauidi. CXXXXII.

D OMINE exaudi orationē meam/ auribus percipe obsecrationem meā: in veritate tua exaudi me i tua iustitia.
E t non intres in iudiciū cū seruo tuo: quia nō iustificabit i cōspectu tuo oīs viuēs.
Q uia persecutus est inimicꝰ animā meā: humiliauit in terra vitam meam.
C ollocauit me in obscuris sicut mortuos sęcli/ & anxiatus est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.
M emor fui dierū antiquorū/

	CONCIL.	VET.	
	meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuũ tuarũ meditabar.	meditatus sum in omnibus operibus tuis: in facturis manuum tuarũ meditatus sum.	
	Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.	Extendi manus meas ad te: anima mea velut terra sine aqua tibi.	6
℟	Velociter exaudi me DOMINE: defecit spiritus meus.	Cito exaudi me domine: defecit spiritus meus.	7
	Non auertas faciem tuam a me: & similis ero descendentibus in lacũ.	Ne auertas facie tuam a me: similis ero descendentibus in lacum.	8
	Auditã fac michi mane misericordiã tuã: quia in te speraui.	Auditam fac michi mane misericordiã tuã: quia in te speraui.	9
	Notam fac michi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.	Notã fac michi dñe viã in qua ingrediar: quoniam ad te leuaui animam meam.	10
℟	Eripe me de inimicis meis DOMINE/ ad te confugi: doce me facere voluntatẽ tuã/	Exime me de inimicis meis domine/ quia ad te cõfugi: doce me vt faciã voluntatem tuam/	11
Eloha.	quia DEVS meus es tu.	quia tu es deus meus.	
	Spũs tuus bonꝰ deducet me in terrã rectã: propter nomen tuum DOMINE viuificabis me in æquitate tua.	Spũs tuus bonus deducet me ĩ terrã rectam: propter nomen tuũ domine viuificabis me in tua iustitia.	12
	Educes de tribulatione animam meam: & ĩ mia tua dispdes oẽs ĩmicos meos.	Educes de tribulatione animã meam: & ĩ mia tua ad iteritũ deduces ĩmicos meos	13
	Et perdes oẽs qui tribulãt animã meã: quoniã ego seruus tuus sum.	Et perdes omnes tribulantes animã meã: quoniam seruus tuus sum ego.	14

ARGVMENTVM. Psalmus/deprecatio fidelis synagogę vt Christus dñs mitteretur & ma ligne potestates destruerentꝰ/& ne sic hoies in perditionẽ ruerent quasi vane a deo creati & nullus finẽ suum percipiens. ¶Conciliatus versu tertio/vndecimo & duodecimo.

	¶Psalmus Dauidi. CXXXXIII.	¶Psalmus Dauid. CXXXXIII.	
℟ Sur.	Benedictꝰ DOMINVS DEVS meꝰ qui docet manus meas ad prelium: & digitos meos ad bellum.	Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium: & digitos meos ad bellum.	1
	Misericordia mea & refugiũ meũ: susceptor meus & liberator meus.	Misericordia mea & refugiũ meum: susceptor meus & erutor meus.	2
	Protector meus & in ipso speraui: qui subdit populũ meũ sub me.	Protector meus & in ipso speraui: ✱ qui subdit populũ meũ sub me.	3
℟	DOMINEquid est homo quia inotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eũ/	Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quoniã estimas eum/	4
	Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut vmbra prætereunt.	Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut vmbra prætereunt.	5
℟	DOMINE inclina cœlos tuos & descende: tange montes & fumigabunt.	Domine inclina cœlos tuos & descende: tange montes & fumigabunt.	6
	Fulgura coruscationem & dissipabis eos: emitte sagittas tuas & conturbabis eos.	Coruisca coruscationes & disperges eos: emitte sagittas tuas & conturbabis eos.	7
	Emitte manũ tuam de alto/ eripe me & libera me de aquis multis: & de manu filiorũ alienorum.	Emitte manũ tuam ex alto/ et exime me et erue me de aquis multis: de manu filiorũ alienorũ.	8
	Quorum os locutum est vanitatẽ: & dextera eorum dextera iniquitatis.	Quorum os locutũ est vanitatẽ: & dextera eorum dextera iniquitatis.	9
	Deus canticum nouũ cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.	Deus canticũ nouũ cantabo tibi: in psalterio decem chordarum psallam tibi.	10
	Qui das salutẽ regibus: qui redimis Dauid seruum tuum de gladio maligno.	✱ Qui dat salutem regibus: ✱ qui redemit dauid seruum suum de gladio maligno erue me.	11
	Eripe me & erue me de manu filiorũ alieorũ✱ quorũ os locutũ est vanitatem: et dextera eorum dextera iniquitatis.	Et exime me de manu filiorũ alienorum/ quorum os locutum est vanitatem: dextera eorum dextera iniquitatis.	12
	Quorum filij sicut nouellæ plantationes: in iuuentute sua.	Quorũ filij ipsorũ velut nouelle constabilite: in iuuentute sua.	13

14 Filię eorum compoſitę:
& ornatæ ſicut ſimilitudo templi.
15 Cellaria eorum plena:
eructantia ex hoc in hoc.
16 Oues eorũ fœcundæ multiplicantes
in egreſſibus ſuis:
boues eorum craſſæ.
17 Non eſt ruina ſepis nec exitus:
nec clamor in plateis eorum.
18 Beatũ dixerunt populum cui hęc ſunt:
beatus populus cuius dñs deus ipſius.

Filię eorum compoſitæ:
circũornatę vt ſimilitudo templi.
Promptuaria eorũ plena:
eructantia ex hoc in illud.
Oues eorum fœtoſę abundantes
* in egreſſibus ſuis:
boues eorum craſſę.
Non eſt ruina maceriæ neq; tranſitus:
neq; clamor in plateis eorum.
Beatum dixerunt populũ cui hęc ſunt:
beatus populus cuius DNS DEVS eius. ℣ Eloha.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ laus diuina a dei magnitudine/laudabilitate/magnificẽtia/ gloria/ſanctitate/virtute/exuberanti bonitate/miſeratione/longanimitate/ſuauitate/ regnandi amplitudine/fidelitate/operũ puritate/auxiliatrice virtute/ſolicitata prouidentia & vt cuiq; conuenit diſpenſatione/iuſtitia vniuerſę legis ſuæ/& per omnia incoinquinatione/ q; prope adeſt omnibus in veritate inuocantibus eum/q; timentiũ ſe voluntatem implet/deprecationem exaudit & ſaluat eos/& diligẽtes ſe cuſtodit: ſed impios & peccatores diſperdet. ¶ Conciliatus verſu quarto & ſextodecimo. ¶ Aduerte tertio verſu magnus dominus in exemplaribus veritatis hebraicę Hieronymi haberi magnus deus: ſed id arbitror mendoſe. nã paſſim in hebrẽo hic reperitur tetragrãmaton. tralationis igitur hebraicę notetur id viciatũ atq; legendũ vt & in noſtra id eſt gallica ęditione & alijs magnus dñs. Hic pſalmus vnus eſt ex ijs qui thehillim id eſt hymni/ hebraice nominantur.

¶ Pſalmus Dauid. CXXXXIIII.

1 EXaltabo te deus meus rex meus:
& benedicã nomẽ tuum in ſęculũ/
& in ſęculum ſæculi.
2 Per ſingulos dies benedicã te:
& laudabo nomen tuum in ſæculum
& in ſęculum ſæculi.
3 Magnus dñs & laudabilis valde:
& magnitudinis eius non eſt finis.
4 Generatio & generatio laudabit opa tua:
et virtutem tuam annunciabunt.
5 Et magnificẽtiã gl'ię ſãctitatis tuę loquenẽ:
& mirabilia tua narrabũt.
6 Et virtutẽ metuendorũ tuorũ dicent:
et magnitudinem tuam enarrabunt.
7 Memoriã abũdãtię ſuauitatis tuę eructabũt:
et iuſtitia tua exultabunt.
8 Miſericors et miſerator dominus:
longanimis et multum miſericors.
9 Suauis dominus omnibus:
et miſerationes eius in omnia opera eiꝰ.
10 Confiteantur tibi dñe omnia opera tua:
et ſancti tui benedicant te.
11 Gloriã regni tui dicent:
et potentiam tuam loquentur.
12 Vt notã faciant filijs hominũ potentiã tuã:
et gloriã magnitudinis decoris regni tui.
13 Regnũ tuũ regnũ omniũ ſæculorum:
et dñatio tua ī oi generatiõe et gnãtionẽ.
14 Fidelis dominus in verbis ſuis:
et ſanctus in omnibus operibus ſuis.
15 Confirmat dominus omnes decidentes:
et erigit omnes eliſos.
16 Oculi omniũ in te ſperant:
et tu das eſcam illis in oportunitate.

¶ Pſalmus Dauidi. CXXXXIIII.

EXaltabo te DEVS meus rex: ℣ Eloha.
& benedicam nomini tuo in ſęculum/
& in ſęculum ſæculi.
Per ſingulos dies benedicam tibi:
& laudabo nomen tuum in ſæculum/
& in ſæculum ſæculi.
Magnus DOMINVS & laudabilis nimis: ℣
& magnitudinis eius non eſt finis.
* Generatio & generatio laudabũt opera tua:
et potentiam tuam pronunciabunt.
Magnificẽtiã gloriæ ſanctitatis tuæ loquenẽ:
et mirabilia tua narrabunt.
Et virtutẽ terribiliũ tuorum dicent:
et magnitudinẽ tuam narrabunt.
Memoriã abũdãtiæ ſuauitatis tuæ eructabũt:
et iuſtitia tua exultabunt.
Miſerator et miſericors DOMINVS: ℣
patiens et multum miſericors.
Suauis DOMINVS vniuerſis: ℣
et miſerationes eius ſuper omnia opera eiꝰ.
Confiteantur tibi DOMINE oia opera tua: ℣
et ſancti tui benedicant tibi.
Gloriam regni tui dicent:
et potentiam tuam loquentur.
Vt notã faciant filijs hominũ potentiã tuam:
et gloriã magnificentiæ regni tui.
Regnũ tuũ regnum omniũ ſæculorum:
et dñatio tua in oi gnãtione et generatione.
Fidelis DOMINVS in omnibus verbis ſuis: ℣
et ſanctus in omnibus operibus ſuis.
Alleuat DOMINVS omnes qui corruunt: ℣
et erigit omnes eliſos.
Oculi omnium in te ſperant —dñe: ++
* et tu das illis eſcam in tẽpore oportuno.

	CONCIL.	VET.	
	A peris tu manũ tuam: et imples omne animal benedictione.	A peris tu manum tuam: & imples omne animal benedictione.	17
ק	I ustus DOMINVS in omnibus vijs suis: & sanctus in omnibus operibus suis.	I ustus dominus in omnibus vijs suis: & sanctus in omnibus operibus suis.	18
ק	P rope est DOMINVS oĩbus inuocãtib9 eũ: omnibus inuocantibus eũ in veritate.	P rope est dominus omnibus inuocãtib9 eũ: omnibus qui inuocant eum in veritate.	19
	V oluntatem timentiũ se faciet: & deprecationẽ eorũ exaudiet/ & saluos faciet eos.	V oluntatem timentiũ se faciet: & preces eorum exaudiet/ & saluos faciet eos.	20
ק	C ustodit DOMINVS omnes diligẽtes se: & omnes peccatores disperdet.	C ustodit dominus omnes diligentes se: & omnes peccatores disperdet.	21
ק	L audationẽ DOMINI loquetur os meũ/ & benedicat oĩs caro nomini sancto ei9: in sæculum & in sæculum sæculi.	L audem domini loquetur os meum/ & benedicat oĩs caro nomẽ sanctũ eius: in sæculum & in sęculum sęculi.	22
	ARGVMENTVM. Psalmus/fidelĩ laus/q; q̃diu viuim9 diuinæ laudes fũt meditãdę/q; neq; quaq̃ in potentibus huius sæculi sed in deo solo spes nostra ponẽda est/ qui beati/ quanta dei benignitas/et q; æternũ eius regnum. ¶ Conciliatus versu secundo & tertio.		
	¶ Psalmus CXXXXV. Halelu Iah.	¶ Psalmus. CXXXXV.	
ק ק Eloha.	L Auda anima mea DOMINVM/ laudabo DOMINVM in vita mea: psallam DEO meo q̃diu fuero.	L Auda anima mea dominum/ laudabo dominum in vita mea: psallam deo meo q̃diu sum.	1
	N olite confidere in principibus: in filijs hominũ quibus non est salus.	N olite confidere in principes: & in filios hoim in quibus non est salus.	2
	E xibit spũs eorũ & reuertẽtur in terrã suã: in illa die peribunt oẽs cogitatiões eorũ.	E xiet spiritus eius & reuertetur in terrã suã: in illa die peribunt oẽs cogitationes eius.	3
El. ק Eloha.	B eat9 cui9 DE9 Iacob adiutor ei9/ spes ei9 in DN̄O DEO ipsius qui fecit cœlũ/ terrã: mare & omnia quæ in eis sunt.	B eat9 cui9 de9 Iacob adiutor est ei9/ spes illi9 in dñm deũ ipsius qui fecit cœlũ & terram: mare & omnia quæ in eis sunt.	4
	Q ui custodit veritatẽ in sæculũ facit iudicium iniuriã patientibus: dat escam esurientibus.	Q ui custodit veritatẽ in æternum facientẽ iudiciũ iniuriam accipientibus: dat escam esurientibus.	5
ק	DOMINVS soluit compeditos:	D ominus soluit compeditos:	6
ק	DOMINVS illuminat cęcos.	dominus erigit elisos.	
ק	DOMINVS erigit elisos:	D ominus sapientes facit cęcos:	7
ק	DOMINVS diligit iustos.	dominus diligit iustos.	
ק	DOMINVS custodit aduenas/ pupillũ & viduã suscipiet: & vias peccatorũ disperdet.	D ominus custodit proselytos/ orphanũ & viduã suscipiet: & exterminabit viam peccatorum.	8
ק Eloha.	R egnabit DOMINVS in sæcula: DEVS tu9 Sion ī gñatiõe & gñatione.	R egnabit dominus in æternum: deus tuus sion in gñatione & gñatione.	9
	ARGVMENTVM. Psalmus/laus altera fidelĩ/q; dñi est ædificare Ierusalẽ quę est ecclesia sanctorũ & ad eã separatos colligere/q; eius est sanare/cõtrita solidare/ numerũ saluãdorum nosse/q; potentiæ eius & sapientiæ nõ est numerus/q; humiles exaltat & deprimit superbos/ q; eos ecclesię præficit q eã fœcundis doctrinæ hymbribus irrigant/q; principibus dat prudẽtiã qua subditos pascant/q; gentili populo & filijs eorũ qui contra eum obgannunt corpus suum dat in cibum/in quibus sit dei beneplacitum & bona voluntas/ q; non in vanis huius sæculi pompis sed in timoratis & sperantibus in eo.		
	¶ Psalmus. CXXXXVI. Halelu Iah.	¶ Psalmus. CXXXXVI.	
Iah. Elohe. ק	L Audate DN̄M qm̃ bonus est psalm9: DEO nr̃o sit iocũda decoraq; laudatio. A edificans Ierusalẽ DOMINVS: dispersiones Israelis congregabit.	L Audate dñm qm̃ bonus psalmus: deo nostro iocunda sit laus. A edificans hierusalẽ dominus: & dispersiones israelis colligens.	1 2
	Q ui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorũ.	Q ui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.	3
	Q ui numerat multitudinẽ stellarum: & omnibus eis nomina vocat.	Q ui numerat multitudinem stellarum: & omnibus eis nomina vocans.	4
Adon.	M agnus DN̄S noster & magna virtus eius:	M agnus dñs noster & magna virtus eius:	5

& intelligẽtię eius non eſt numerus.
& ſapientiæ eius non eſt numerus.

6 Suſcipiens manſuetos dominus:
humilians autẽ peccatores vſq; ad terrã.
Suſcipiens manſuetos DOMINVS:
humilians autẽ peccatores vſq; ad terram.

7 Incipite domino in confeſſione:
pſallite deo noſtro in cithara.
Pręcinite DOMINO in confeſſione:
pſallite DEO noſtro in cithara. Elohe.

8 Qui cooperit cœlum nubibus:
qui parat terræ pluuiam.
Qui operit cœlum nubibus:
& parat terræ pluuiam.

9 Qui exoriri facit i mõtibꝰ fœnũ & herbã:
ſeruituti hominum.
Qui producit in mõtibꝰ fœnũ — & herbã:
ſeruituti hominum. ◆◆

10 Et dat pecoribus eſcã ipſorũ:
& pullis coruorũ qui inuocant eum.
Qui dat iumentis eſcam ipſorum:
& pullis coruorum inuocantibus eum.

11 Non in potentatu equi volũtatẽ habebit:
nec in tabernaculis viri bene ſentiet.
Non in fortitudine equi volũtatem habebit:
nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.

12 Bene ſentiet dominus timentibꝰ in eũ:
& in ijs qui ſperant in miſericordia eius.
Beneplacitũ eſt DOMINO ſup timẽtes eũ:
& in eis qui ſperant ſup miſericordia eius.

ARGVMENTVM. Pſalmus laus alia in ſpiritu pro pijs mõſtrata qui iunt ciuitas pacificorũ cuius portæ aduerſus hoſtiles næquitias angelorũ cuſtodia vallatæ ſunt/cuius filij dũ i ea manent benedicti/q̃ pane illo puriſſimo viuit qui de cœlo deſcẽdit/q̃ verbo abbreuiato paſcitur/quod fecit verbum æternũ de cœlo in terrã trãſmiſſum/quę regenerationis ablutione ſuper niuẽ candet/in qua indurati & glaciati diuino verbo & ſpirituſſancti calore ſoluunt hymbreſq; diuinæ gratiæ recipiunt/in ea dei verbũ auditur & iudicia eius agnoſcuntur/neq; fecit talia deus omni genti/neq; iudicia eius vbiuis gentiũ cognita ſunt alibi.

¶ Pſalmus. CXXXXVII.
¶ Pſalmus. CXXXXVII.

1 COllauda hieruſalẽ dominũ:
lauda deum tuum ſion.
LAuda Ieruſalẽ DONINVM:
lauda DEVM tuum Sion. Eloha.

2 Quã cõfirmauit vectes portarũ tuarũ:
benedixit filios tuos in te.
Quã confortauit ſeras portarũ tuarũ:
benedixit filijs tuis in te.

3 Qui poſuit fines tuos pacẽ:
& adipe frumenti ſatians te.
Qui poſuit fines tuos pacem:
& adipe frumenti ſatiat te.

4 Qui emittit verbũ ſuũ terræ:
vſq; in velocitatẽ currit verbum eius.
Qui emittit eloquium ſuum terræ:
velociter currit ſermo eius.

5 Dat niuẽ velut lanam:
nebulam velut cinerem ſpargit.
Qui dat niuem ſicut lanam:
nebulam ſicut cinerẽ ſpargit.

6 Qui emittit cryſtallũ ſuã velut fruſta panis
in facie frigoris eius:
quis ſubſiſtet?
Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas
ante faciẽ frigoris eius:
quis ſuſtinebit?

7 Emittet verbũ ſuum & tabeſaciet ea:
ſpirabit ſpiritus eius & prę fluent aquæ.
Emittet verbum ſuum & liqueſaciet ea:
flabit ſpiritus eius & fluent aquæ.

8 Annuncians verbũ ſuum Iacob:
iuſtitias & iudicia ſua Iſrael.
Qui annunciat verbũ ſuum Iaacob:
iuſtitias & iudicia ſua Iſrael.

9 Non fecit ſic vniuerſæ genti:
iudicia ſua nõ manifeſtauit eis.
Non fecit taliter omni nationi:
& iudicia ſua nõ mãifeſtauit eis. Halelu Iah

ARGVMENTVM. Pſalmus laus a cœleſtibus & terreſtribus.

¶ Pſalmus. CXXXXVIII.
¶ Pſalmus. CXXXXVIII. Halelu Iah.

1 LAudate dominũ de cœlis:
laudate eũ in excelſis.
LAudate DOMINVM de cęlis:
laudate eum in excelſis.

2 Laudate eum omnes angeli eius:
laudate eum omnes virtutes eius.
Laudate eum omnes angeli eius:
laudate eum omnes virtutes eius.

3 Laudate eũ ſol & luna:
laudate eũ omnes ſtellæ et lumen.
Laudate eum ſol et luna:
laudate eum omnes ſtellæ et lumen.

4 Laudate eũ cęli cęlorũ et aq̃ q̃ ſup cęlos ſũt:
laudent nomen domini.
Laudate eũ cęli cęlorũ et aq̃ q̃ ſup cęlos ſũt:
laudent nomen DOMINI.

5 Quia ipſe dixit et facta ſunt:
ipſe mandauit et creata ſunt.
— Quia ipſe dixit et facta ſunt: ◆◆
ipſe mandauit et creata ſunt.

6 Statuit ea in ſęculũ et in ſęculũ ſęculi:
pręceptum poſuit et nõ prętcribit.
Statuit ea in ſęculum et in ſęculum ſęculi:
pręceptum poſuit et non prętcribit.

7 Laudate dominum de terra:
Laudate DOMINVM de terra:

CONCIL.	VET.	
dracones et omnes abyſſi.	dracones et omnes abyſſi.	
Ignis grando nix glacies ſpūs procellarū: quæ faciunt verbum eius.	Ignis grādo nix glacies ſpūs tempeſtatis: quæ faciunt verbum eius.	8
Montes & omnes colles: ligna fructifera & omnes cedri.	Montes et omnes colles: ligna fructifera et omnes cedri.	9
Beſtiæ et vniuerſa pecora: ſerpentes et volucres pennatæ.	Beſtiæ et omnia pecora: reptilia et volatilia pennata.	10
Reges terræ et omnes populi: principes et omnes iudices terræ.	Reges terræ et omnes populi: principes et omnes iudices terræ.	11
Iuuenes et virgines ſenes cū iunioribus	Iuuenes et virgines ſenes cum iunioribus	12
44 laudent nomen DOMINI: quia exaltatum eſt nomen eius ſolius.	laudent nomen domini: quia exaltatum eſt nomen eius ſolius.	
Confeſſio eius ſuper cœlum & terram: & exaltauit cornu populi ſui.	Confeſſio eius in cœlo & in terra: & exaltauit cornu populi ſui.	13
Hymnus omnibus ſanctis eius: Halelu Iah. filijs Iſrael/populo appropinquanti ſibi.	Hymnus omnibus ſanctis eius: filij iſrael/populi appropinquātes ſibi.	14

ARGVMENTVM. Pſalmus laus a terrena & adhuc militante eccleſia.

ℂ Pſalmus. CXXXXIX. Halelu Iah.	ℂ Pſalmus. CXXXXIX.	
45 CAntate DOMINO canticū nouum: laus eius in eccleſia ſanctorū.	CAntate domino canticum nouum: laus eius in eccleſia ſanctorum.	1
Lætetur Iſrael in eo qui fecit eū: & filiæ ſion exultent in rege ſuo.	Letetur iſrael in eo qui fecit eum: & filij ſion exultent in rege ſuo.	2
Laudent nomen eius in choro: in tympano & pſalterio pſallant ei.	Laudent nomen eius in choro: in tympano & pſalterio pſallant ei.	3
46 Quia beneplacitū eſt DNO in populo ſuo: & exaltabit manſuetos in ſalutem.	Quoniā benefacit dñs in populo ſuo: & exaltabit manſuetos in ſalutem.	4
Exultabunt ſancti in gloria: lætabuntur in cubilibus ſuis.	Exultabunt ſancti in gloria: lætabuntur in cubilibus ſuis.	5
El. Exultationes DEI in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum.	Exultationes dei in faucibus eorum: & frameę bis acutæ in manibus eorum.	6
Ad faciendā vindictā in nationibus: increpationes in populis.	Ad faciendas vindictas in gentibus: obiurgationes in populis.	7
Ad alligandos reges eorū in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.	Vt alligent reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in vinculis ferreis.	8
Vt faciant in eis iudiciū conſcriptum: gloria hęc eſt oib9 ſāctis ei9. Halelu Iah.	Vt faciant in eis iudiciū conſcriptū: gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius.	9

ARGVMENTVM. Pſalmus laus ab eccleſia cœleſti. ℂ Conciliatus verſu primo.

ℂ Pſalmus. CL. Halelu Iah.	ℂ Pſalmus. CL.	
El. LAudate DOMINVM in ſancto eius: * laudate eū in firmamēto virtutis eius.	LAudate dóminū in ſanctis eius: laudate eū in firmamēto virtutis eius.	1
Laudate eū in virtutibus eius: laudate eū ſcdm mltitudinē magnitudis ei9	Laudate eū in virtutibus eius: laudate eū ſcdm mltitudinē magnitudis ei9.	2
Laudate eū in ſono tubæ: laudate eum in pſalterio et cithara.	Laudate eū in ſono tubę: laudate eū in pſalterio et cithara.	3
Laudate eū in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo.	Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo.	4
Laudate eū in cymbalis beneſonantibus/ laudate eum in cymbalis iubilationis:	Laudate eum in cymbalis beneſonantibus/ laudate eum in cymbalis iubilationis:	5
Iah. omnis ſpiritus laudet DNM. Halelu. Iah.	omnis ſpiritus laudet dominum.	

ℂ Expleta hac per Chriſti dei gratiā pſalteriorum pentaplo: mō abſonū forte videbitur ſi ad quid pro pia deuotione quiſq; pſalmus (vt potiſſimū ſenſit Athanaſius) dicendus ſit: breuiuſcula deſcriptione et cum hoc quaſi totius pſalterij breuiſſimū ſubnectamus epilogū. vt pij quos ſimilis deuotio tanget: ex deſcriptione quod ſuam iuuet deuotionē facile reperiant. in quibus omnibus Chriſtiformem quandam imitationē meditari oportet & quandam quærere ſpiritus conſolationem/non vane/nō curioſe orantes/nichil nobiſipſis et orationi noſtrę tribuentes ſed ſupernæ benignitati/ fauori et gratiæ omnia. Nunc igitur ad pſalmorum ſeriem et deſcriptionem ſubnectendam procedamus.

Quem dicere poſſis beatum cogitans:	dic	1 De beatitudine Chriſti.
Ex iudęorũ i Chriſtũ iſidijs/aliorũ i te patiẽt ferẽs:	dic	2 De conciliȷs in eum.
Multiplicati ſunt in te hoſtes:	dic	3 De pſecutione & reſurrectione eius.
Exauditus es a deo gratias agens:	dic	4 De vocatione gentiũ.
Vides parari tibi inſidias:	dic	5 Qui odio habentur a deo.
Minas dei ſentis & territum te vides:	dic	6 De pœnitentia.
Machinantur in te concilium:	dic	7 Oratio inſontis.
Mirifica Chriſti meditaris opera:	dic	8 De aſcenſione & poteſtate Chriſti.
Coerceri inimicum vis & creaturam ſaluari:	dic	9 Gratiarũ actio & exauditio piorum.
Te quis metu affecit:	dic	10 De ſolitudine Chriſti.
Abundat malitia/confugiens ad deum:	dic	11 De paucitate piorum.
Perſeuerant in te inimicorum inſidiæ:	dic	12 Oratio pro ſalute Hebræorum.
Audis impios cõtra deũ & prouidẽtiã loquentes:	dic	13 Increpatio impiorum.
Qui regnũ cœlorum ſint ingreſſuri:	dic	14 De conuerſatione Chriſti.
Sperãs in domino/de futura reſurrectiõe gaudes:	dic	15 De mirificatione & hæreditate eius.
Fatigatus ab hoſtibus refrigerium petis:	dic	16 Piorum ſpiritualis oratio.
Liberatus es ab aduerſitatibus aut inimicis:	dic	17 De Chriſti & patris mutua dilectione.
Miraris ordinem rerũ & prouidentiæ gratiam:	dic	18 De beneficijs aduentus Chriſti.
Bonos tribulatos vides/aut illis bona iprecaris:	dic	19 Optio q̃ Chriſto omnia ꝓſpera forẽt.
Aduerſarios Chriſti ſuccumbere vides:	dic	20 De exauditione & bñdictiõe Chriſti.
Meditatione paſſionis patientiam cupis:	dic	21 De paſſione domini.
Tentationes deſunt & proſpera tibi aſſunt:	dic	22 Gratiarũ actio beneficiorũ dei.
Qui beatitudinem ſint accepturi cogitas:	dic	23 De baptiſmo & aſcenſione domini.
Irritant te inimici:	dic	24 Oratio fidelium opem poſcentium.
Inconſcium te ſentiens/a deo iudicium petis:	dic	25 De innocentia Chriſti domini.
Fidis in deo graſſantibus in te inimicis:	dic	26 De ſecuritate Chriſti in tribulatione.
Anxietas te angit & vitæ tedium:	dic	27 Deprecatio Chriſti pro populo fideli.
Munus deo offers:	dic	28 De diuinitate verbi qđ caro factũ eſt.
Liberatus es ab ijs quę te premebant malis:	dic	29 De reductione Chriſti ab inferis.
Oppreſſus malis/in deo fidis:	dic	30 De anxietate vitæ Chriſti.
Miſericordiã dei conſecutorũ fœlicitatẽ cogitas:	dic	31 Oratio pœnitentis.
In cœtu iuſtorum verſaris:	dic	32 De exultatiõe cognitiõis vnitrini dei.
Liberatꝫ a malis mites cõuocas ad gratias agẽdas:	dic	33 De diuina protectione timentiũ deũ.
Aduerſarijs tuis reſiſtere non potes:	dic	34 De machinatiõe & falſis teſtibꝫ i xp̃m
Malos vides ſibiipſis cauſam mali eſſe:	dic	35 Qz ſua ſponte ſũt mali & dei ope boni.
Mali & ſuperbi in paruos & humiles ſuperbiunt:	dic	36 Spiritualis inſtructio ad ſalutẽ.
Iram dei times:	dic	37 Oratio ad dei mitigandã irã.
Iniuſte accuſant te ſceleris/inimici:	dic	38 De cuſtodia oris & contemptu mũdi.
Poſt longam expectationẽ a malo liberatus:	dic	39 Gratiarũ actio & quãdo Chriſtꝫ venit.
Miſericordem vides ſiue proſperantẽ ſiue depſſũ:	dic	40 De btitudie imitãtiũ Chriſti pauptatẽ
Laceſſeris ab impijs/deum deſyderans:	dic	41 De deſyderio piorũ vidẽdi deũ.
Falſo iudicio humano tractaris:	dic	42 Confeſſio trinæ beatitudinis.
Recordaris antiqua dei beneficia:	dic	43 Electio Iudęorũ & martyrũ afflictio.
Egreſſũ Chriſti a patre ad hũanationẽ meditaris:	dic	44 De vtraq; Chriſti generatione.
Cõfugiẽs ad deũ mala quæ premebãt euaſiſti:	dic	45 De perſecutionibus eccleſiæ.
Nouus populus regno Chriſti accreſcit:	dic	46 Inuitatio gentiũ ad lætitiã.
Chriſtiformem eccleſiæ ſtatum animo verſas:	dic	47 De eccleſia Chriſti domini.
Status fœlicũ & miſerorum occurrit cogitandus:	dic	48 De perditione Iudæ et cõplicũ eius.
Noſſe vis quomodo in ſecũdo aduẽtu liberaberis:	dic	49 De manifeſtatione trinitatis.
Pœnitens ex peccato redis ad deum:	dic	50 Oratio pœnitentis.
Vides impium in malitia gloriantem:	dic	51 De vltione dei in impios.
Ad idem:	dic	52 De homine peccati et ſecta eius.
Quærunt te hoſtes ad iniuſte perdendum:	dic	53 Oratio Chriſti in inſurgentes in eum.
Preſſus hominũ nequitia/ad deũ confugiens:	dic	54 De oſoribꝫ xp̃i et domeſtico ꝓditore.
A grauiſſima hominũ preſſura exauditus euaſiſti:	dic	55 Oratio humiliũ & depreſſorum.
Deus aduerſus quoſcꝫ inſultus miſertus eſt tui:	dic	56 Oratio Chriſti in paſſione.
Ad hypocritarũ & falſorũ Iudæorũ cõuerſionẽ:	dic	57 Increpatio malorum.

Ad quid pro pia deuotione psalmi dicendi.

Insurgunt in te hostiles cateruæ: dic
Dura passus es/quasi flagellum dei expertus: dic
Te malignus angit/omniũ hominũ inimicus: dic
Tentationes sentis ad delinquendũ te trahentes: dic
Solitudies propter deũ aut in persecutiõib⁹ petis: dic
Times falso criminantium linguas: dic
Te laudandi deum arripit deuotio: dic
Christi religionem longe diffundi cupis: dic
Misericordiã & illuminationẽ a deo postulas: dic
A malignis spiritibus nocumentũ times: dic
In magnis angustijs es constitutus: dic
Times insultũ/animã tuam diripere volentiũ: dic
Si te(cũ deo serulas)neq; et a deo derelictũ iudicãt: dic
Falsũ ab hoib⁹ iudiciũ sustinẽs i deo cõsoleris et dic
Vidẽs malos prosperari/ne scãdalizeris sed dic
Populũ fidelẽ vides afflictũ/precare deũ et dic
Diuersas hoim sortes vidẽs ne ascribę fortunę: sed dic
Diuini verbi icarnatio te ducit i admirationẽ: dic
Aduersꝰ terrena ex spiritualib⁹ cõsolationẽ cupis: dic
Qz de⁹ legẽ seruari velit ex antiquis nosse vis: dic
Hostiles impetus loca dei desolarunt: dic
Aliquos sacris mysterijs imbui optas: dic
Aliquid lętũ superuenit aut celebritas adest: dic
Arduũ negociũ aliquorũ iudicio aut delectui com- dic
Certamẽ aut bellũ est ipsorũ cõtra pios: (missũ: dic
In sacro aliquo loco /dei seruitio mãcipatus es: dic
De virgine quæ fructũ vitæ attulit cogitas: dic
Puritatẽ vitæ in paupertate retines: dic
Loca sancta recte gubernari optas: dic
Anxiatus est in te spiritus tuus: dic
Misericordiã a deo consecutus es: dic
Ad idem: dic
Te aut alios exhortatos ad religionẽ cupis: dic
Nosse vis quid faciendũ festa postulent: dic
Desyderas in cultu dei animas esse purgatas: dic
Audis blasphemos et dei contemptores: dic
Adest celebritas: dic
Beneficiũ noui testamenti cogitas: dic
Futuri iudicij mentem subit cogitatio: dic
Audis miracula nouæ legis: dic
Orare vis pro ijs qui legem recipiunt: dic
Ad idem: dic
Misericordiam ad pie viuendũ postulas: dic
Vitę malis afficeris/consolans te in deo: dic
Gratias deo de beneficijs agere vis: dic
Prouidentiã dei ex veteri lege laudare vis: dic
Ad idem: dic
Ad idem: dic
Ad idem: dic
Alacrem te sentis ad orandũ: dic
Falsas in te sentis linguarum calumnias: dic
Consubstantialitatem Christi cogitas: dic
Cum multitudine ad mensã CHRISTI accedis: dic
Dei timorem postulas: dic
De mẽsa ei⁹/et perceptione imaculati agni venis: dic
Te agnoscens a seruitute diaboli ereptum: dic
Benignitatem dei cogitans: dic

Epilogus psalmorum.

58 Oratio Christi et peccatũ Iudæorũ.
59 Lamentabilis oratio synagogæ.
60 Oratio fidelis populi vbiuis gentium.
61 Pia sui ipsius in deum exhortatio.
62 De contemplatione Christi in deserto.
63 De festinata passione Christi.
64 De baptismo & alimento nouæ legis.
65 Inuitatio omniũ ad dei cultum.
66 Petitio visitatiõis a Christo salutari.
67 De resurrectiõe Christi et quę secuta sũt. 29.
68 De afflictionibus Christi & ritu nouo.
69 De reductione Christi ab inferis.
70 Qz Christus litteras non didicerit.
71 Qz omne iudicium dedit pater filio.
72 De nemesi Christi.
73 De diuturna afflictione populi sancti.
74 Confessio mirabilium dei.
75 Vbi Christus habitaret in terris.
76 Consolatio spiritualis in tribulatione.
77 Qz Christus locuturus erat in parabola.
78 Figura persecutionis martyrum.
79 Postulatio apparitionis Christi i Iudea.
80 Figura memoriæ noui sacramenti.
81 Confutatio synagogę a Christo.
82 Figura bellorũ cõtra populũ sanctum.
83 Desyderiũ supernæ habitationis.
84 De prędestinatiõe virginis deiparæ.
85 Qz oẽs gẽtes fidẽ sint percepturæ.
86 De ecclesia Christi & regenitis in ea.
87 De descensu Christi ad inferos.
88 Promissiones nobis factę in Christo.
89 De benignitate & potentia dei.
90 De tentatione Christi a diabolo.
91 Qz noxia & fragilia pctõrũ oblectamẽta
92 De regno Christi.
93 Vitio & vindicta deo relinquenda.
94 Excitatio spũalis ad exultãdũ i deo.
95 Laudãdus deus in factis nouæ legis.
96 De nouissimo iudicio et signis eius.
97 Mira nouæ legis narranda.
98 Inuitatio gentium ad lætitiam.
99 Inuitatio ad lætandum in deo.
100 Quę conuersatio Christi in terris.
101 Inuocatio dei in longa oppressione.
102 Gratiarum actio pro beneficijs dei.
103 De prouidẽtia dei.
104 Laus veteris synagogæ.
105 Alia laus eiusdem.
106 Cõfessio eius et quędã Christi signa.
107 De promptitudine et obedientia Christi.
108 De blasphemis & Iuda proditore.
109 De sessione Christi in dextera patris.
110 De institutione viuificę eucharistię.
111 De timore dei.
112 Hymnus Christi peracta cæna.
113 Figura liberatiõis nostrę a diabolo.
114 Christus semper a patre auditus.

Immolare deo ſacrificium vis:	dic	115	De extaſi Chriſti & eius calice.
Diuitem in omnes dei miſericordiam laudare vis:	dic	116	Vocatio gentium ad laudem trinitatis.
Spem firmam & in deū rectā poſtulas:	dic	117	De lapide angulari Chriſto IHESV.
Quæ ſint ſtudia pietatis & vitæ noſſe vis:	dic	118	Octonariæ ſpirituales meditatiōes.
Ne te lędant peruerſæ doctrinę linguæ:	dic	119	De fugienda infidelitate.
Verū auxilium vnde ſit contemplans:	dic	120	De vera magnanimitate.
Te deſyderiū alterius melioriſq; vitæ capit:	dic	121	De vera voluptate.
Te mundi faſtus fatigat:	dic	122	De charitate ad deum.
Superaſti pericula ſupra vires:	dic	123	De confidentia in deo.
Cogitas angelos bonorū eſſe cuſtodes:	dic	124	De vera ſpe.
Plagā cōmunē amouit deus:	dic	125	De charitate ad proximum.
Cū cogitas in poteſtate alicuius nō eſſe ſaluari:	dic	126	De vera fide.
Optas alicui dei timorē et benedictionē:	dic	127	De timore dei.
Sæpe tentatas tibi inſidias deuitaſti:	dic	128	De pio zelo.
Compūctū te corde & animo ſentis:	dic	129	De oratione & pœnitentia.
Te propter deū humilias:	dic	130	De vera humilitate.
Pacem & manſuetudinem cū omnibus obſeruas:	dic	131	De vera manſuetudine.
Inter vnionis fraternæ amatores verſaris:	dic	132	De fraterna vnione.
Acceſſus fit ad ſynaxim & ſancta ſanctorum:	dic	133	De ſacroſancta ſynaxi.
Percepta ſunt ſancta:	dic	134	Beneficiorū dei agnitio.
Ad idem:	dic	135	De eodem.
Te cogitatus ex ſpiritualibus ad vana deiicit:	dic	136	Figura lapſorū ex ſpūalib9 ad terrena.
Te ſanctam legem percepiſſe recordaris:	dic	137	De mia & veritate dei vbiq3 percepta.
De preſcientia & prædeſtinatione cogitas:	dic	138	Et preſcientia & immenſitate dei.
Es vbi peruerſa ſunt doctrinæ dogmata:	dic	139	De auerſione ab hæreſibus.
Times ne in verbo offendas:	dic	140	Dei munus eſſe a peccato ſeruari.
Amici & noti deſeruerunt te ora &	dic	141	Derelictio Chriſti & deſcēſus ad iferos.
Pœnitentiam agis:	dic	142	Oratio pœnitentis.
Victor euaſiſti de inimicis tuis:	dic	143	Petitio vt Chriſtus mitteretur.
Miam benignitatē potētiā & puidētiā dei cogitas:	dic	144	Laus a dei attributis.
Cogitas te moriturum:	dic	145	De laude & regno dei æterno.
Potentia ſapientia & beneficētia dei mentē ſubit:	dic	146	Qz omne bonum ex prouidētia dei ſit.
Poſt ſciſmata bella & preſſuras ſuccedit pax:	dic	147	De ciuitate pacis quę eſt piorū cœtus.
Ordinē creaturarū mente agitas:	dic	148	Laus a cœleſtibus & terreſtribus.
Certans adhuc eccleſia obuerſatur animo:	dic	149	Laus ab eccleſia inferiori.
Cœleſtem & triumphantē ante oculos collocas:	dic	150	Laus a ſuperiori & cœleſti.

CABSOLVTVM FVIT HOC QVINCVPLICIS PSALTERII OPVS IN cœnobio ſancti Germani prope muros Pariſienſes: anno a natali CHRISTI domini 1508. Et in clariſſimo Pariſiorum Gymnaſio ex calcotypa Henrici Stephani officina e regione ſcholarū Decretorum ad ſecundam & caſtigatiorem emiſſionem ſuſceptum anno eiuſdem CHRISTI ſaluatoris omnium 1513 Idibus Iunijs. Illi igitur qui abſoluere & abſolutū in publicum emittere dedit:

LAVS ET GRATIARVM ACTIO IN SAECVLA SAECVLORVM AMEN.

Psalterium, Quincuplex

ACHEVE D'IMPRIMER
SUR LES PRESSES
DE L'IMPRIMERIE MEDECINE ET HYGIENE
A GENEVE (SUISSE)
NOVEMBRE 1979